PROCEEDINGS

2nd HUNIC CONFERENCE 2019

การประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2

"ศาสตร์พระราชา สร้างนวัตกรรม นำการพัฒนา ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน"

The 2nd National and International Conference on Humanities and Social Sciences

The King's Philosophy; An Innovation for Sustainable Local Development

Phone : 044-513369 Fax: 044-513369
Email: Human_Journal@hotmail.com
Website: hunic.srru.ac.th

สารอธิการบดี

การพัฒนาศักยภาพเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา และองค์กรระหว่างประเทศของสถาบันอุดมศึกษา ถือเป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับสากล และการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนตามนโยบายและการดำเนินงานตามปฏิญญาอาเซียนของกระทรวงศึกษาธิการ โดยยึดหลักการผสานประโยชน์และความชำนาญซึ่งกันและกัน รวมถึงการให้ความสำคัญต่อแนวทางการพัฒนาการศึกษา ภาษา ศิลปวัฒนธรรม การวิจัย และการจัดกิจกรรมโครงการทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น การพัฒนาบุคลากร การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารการศึกษาวิจัยเพื่อเกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ นำมาซึ่งการเอื้ออำนวยการประโยชน์ทางการศึกษาต่อกันอย่างยั่งยืนและนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นหน่วยงานในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริการวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาองค์กร และเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา รวมถึงการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้บุคลากรไม่ว่าโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลายในด้านวิชาการดังนั้น การจัดประชุมวิชาการครั้งนี้จึงเป็นกิจกรรมทางวิชาการที่มีความสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและงานวิจัยตลอดจนพัฒนาองค์ความรู้จากการวิจัยที่มีคุณภาพ ไปสู่การพัฒนาและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์เป็นการเสริมสร้างบรรยากาศการวิจัยและเปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์ที่จะพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และเพื่อเป็นช่องทางในการนำผลงานทางวิชาการไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศในอนาคต จึงนับเป็นโอกาสอันดีที่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้ดำเนินงานโครงการประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2 ภายใต้หัวข้อ "ศาสตร์พระราชา สร้างนวัตกรรม นำการพัฒนา ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน" ในระหว่างวันที่ 22-23 สิงหาคม 2562 ขึ้น

ในนามของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มีความยินดี และขอชื่นชมคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ที่เล็งเห็นความสำคัญในการดำเนินงานโครงการในครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า การจัดประชุมวิชาการจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมประชุมและผู้ที่สนใจทุกท่าน เพื่อจะได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป และของขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ภาคีเครือข่ายขอขอบคุณเจ้าของผลงานวิชาการทุกผลงาน และขออำนวยพรให้คณะผู้จัดงานและผู้มีส่วนร่วมทุกท่านประสบแต่ความสุขความเจริญยิ่งขึ้น และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านจะได้รับประโยชน์ และพร้อมนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนางานเพื่อให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าสืบไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนก โตสุรัตน์
ปฏิบัติหน้าที่อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

สารคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การจัดประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งนี้ เป็นโครงการที่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้จัดขึ้นเป็น ครั้งที่ 2 ภายใต้หัวข้อ “ศาสตร์พระราชา สร้างนวัตกรรม นำการพัฒนา ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน" เพื่อเป็นการเผยแพร่ส่งเสริมศักยภาพงานวิจัย งานสร้างสรรค์และนวัตกรรมของคณาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และนักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ และเครือข่ายทั่วประเทศ เป็นเวทีให้คณาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และนักวิจัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏและเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศได้มีโอกาสนำเสนอผลงานวิจัยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอันนำไปสู่การพัฒนาประเทศ ซึ่งการจัดประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติในครั้งนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ร่วมกับภาคีเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏรวมถึงมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศรวมถึงชุมชนบ้านหนองคันนา หมู่ 5 ตำบลตาเมียง อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นพื้นที่ให้บริการวิชาการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ภายใต้โครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่ขับเคลื่อนตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ตามพระราโชบายของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชาในการตรวจอ่านประเมินผลงานในลักษณะของ Peer Review ดังนั้นบทความที่ตีพิมพ์ในเอกสารประชุมวิชาการนี้ จึงเป็นผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการที่มีคุณภาพและผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วทั้งสิ้น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า การจัดประชุมวิชาการในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมประชุมละผู้ที่สนใจทุกท่าน เพื่อจะได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ปาฐก ผู้นำเสนอผลงานวิจัย ภาคีเครือข่าย ทั้ง 38 แห่ง และผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมทำให้การประชุมวิชาการครั้งนี้ประสบความสำเร็จ

อาจารย์ ดร.อัชราพร สุขทอง
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

บทบรรณาธิการ

ตามที่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้จัดการประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2 (The 2nd National and International Conference on Humanities and Social Sciences : 2nd HUNIC Conference 2019) ภายใต้หัวข้อ “ศาสตร์พระราชา สร้างนวัตกรรม นำการพัฒนา ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน” ระหว่างวันที่ 22-23 สิงหาคม 2562 ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เพื่อเปิดเวทีให้สถาบัน องค์กร นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้เข้าร่วมประชุมและนำเสนอเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัย อีกทั้งได้ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ นวัตกรรมการพัฒนาท้องถิ่นสู่สากล ตามศาสตร์พระราชา นั้น

ในการนี้ ได้มีผู้สนใจส่งบทความทางวิชาการและบทความวิจัยเพื่อมานำเสนอเผยแพร่เป็นจำนวนมาก และทางกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์การเสนอบทความ และคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ของการจัดเวทีการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ โดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความ (Peer Reviewers) ที่มาจากหลากหลายหน่วยงานของแต่ละสาขาเป็นผู้พิจารณาเพื่อความสมบูรณ์ของบทความ และมอบให้ผู้นิพนธ์นำบทความไปปรับปรุงแก้ไขเป็นการเรียบร้อยแล้วก่อนการตีพิมพ์ตามกติกาและรูปแบบการตีพิมพ์เผยแพร่ ทั้งนี้ กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความที่ได้ผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมทางวิชาการ (Proceedings) ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์

สำหรับเนื้อหาของบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมทางวิชาการ (Proceedings) ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์นี้ถือได้ว่ามีความโดดเด่นที่เน้นกระบวนการวิจัยที่เข้มข้น ซึ่งบทความโดยภาพรวมหลักเป็นการพัฒนาจากงานวิจัยที่ศึกษากรณีเฉพาะ (Case Study) ที่แต่ละบทความได้เน้นกระบวนเป็นการวิจัยเชิงลึกในหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบของการสร้างแบบสอบถาม สนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ ประกอบกับบทความส่วนใหญ่ยังเป็นแสดงถึงการร่วมกันทำงานของผู้นิพนธ์ในลักษณะทีมงาน ทำให้บทความมีความละเอียดรอบคอบ ถี่ถ้วนในการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะได้อย่างสมบูรณ์ทั้งนี้ ขอขอบคุณคณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ในการประชุมทางวิชาการ (Proceedings) และขอขอบคุณกองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน
บรรณาธิการ

คณะบรรณาธิการ

คณะกรรมการที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง สุขทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุศล	ผู้ทรงคุณวุฒิประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สารภี วรรณตรง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนึงนิตย์ ไสยโสภณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ ดร.อัชราพร สุขทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

บรรณาธิการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน
ผู้ช่วยบรรณาธิการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม

กองบรรณาธิการ:

อาจารย์ ดร.อภิชาติ แสงอัมพร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ ดร.สิริพัฒณ์ ลาภจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ ดร.วิโรจน์ ทองปลิว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์คนึงนิตย์ อริยะธุกันต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ภานุวัฒน์ พันธโคตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ธีติมา พจนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Prof. Dr.Musa Ilhan Cagirgan	Akdeniz University, Turkey
Prof. Dr.Jibon Kumar Sharma Leihaothabam	Manipur University, India
Mrs.Joan Agdeppa	University of Manitoba, Canada
รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร์ ผลเกิด	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์สมหมาย ชินนาค	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานต์ เนตรกลาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครพนท์ เนื้อไม้หอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ ปัญญาแก้ว	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญวรัตน์ แจ่มใส	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
อาจารย์ ดร.จักรพันธ์ ขัดชุ่มแสง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองคุณภาพบทความวิจัยและบทความวิชาการระดับนานาชาติ (International Level)

ศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ ธีรศาศวัต	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ ใจอารีย์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ สมหมาย ชินนาค	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครพนท์ เนื้อไม้หอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง สุขทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Prof. Dr.Musa Ilhan Cagirgan	Akdeniz University, Turkey
Prof. Dr.Jibon Kumar Sharma Leihaothabam	Manipur University, India
Prof. Paonam Gunindro Singh	Departmentof Manipuri, Manipur University, India
Prof. Dr.B. Amutha	SRM Institute of Science & Technology, India Manipur University, India
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ ปัญญาแก้ว	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คำภีรภาพ อินทะนู	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศุภางค์ นันตา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พิมพวง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกาศิต สิทธิ์ธิติกุล	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาสนะ เชิดชู	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อินทิรา จารุจินด	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
อาจารย์ ดร.จักรพันธ์ ขัดชุ่มแสง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ ดร.จงกิจ วงษ์พิจนิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ ดร.อำนวย วัฒนกรสิริ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ ดร.ณัฐสุรางค์ ปุคคละนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ ดร.สิงห์คำ รักป่า	มหาวิทยาลัยพะเยา
อาจารย์ ดร.พิสุทธิ์พงศ์ เอ็นดู	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
อาจารย์ ดร.กิตติพร โนนคู่เขตโขง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
อาจารย์ ดร.ประสงค์ สายหงส์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองคุณภาพบทความวิจัยและบทความวิชาการระดับชาติ (National Level) ภายนอกมหาวิทยาลัย (External Reviewers)

รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร์ ผลเกิด	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.เอกพงษ์ วงศ์คำจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ ธีระพงษ์ธนากร	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สัมมนา มูลสาร	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.วรกฤต เถื่อนช้าง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติ กิตติเลิศไพศาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.พจน์ ไชยเสนา	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ สมหมาย ชินนาค	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ บุญยัง หมั่นดี	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปวีณา คำพุกกะ	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครพนท์ เนื้อไม้หอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิ่งแก้ว ปะติตังโข	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญวรัตน์ แจ่มใส	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภูมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุณย์เสนอ ตรีวิเศษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานต์ เนตรกลาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอมอร แสนภูวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพลินพิศ ธรรมรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขุมวิทย์ ไสยโสภณ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริเพ็ญ อัตไพบูลย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระศักดิ์ วรฉัตร	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ ปัญญาแก้ว	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระชัย ยศโสธร	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติ กิตติเลิศไพศาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธาตรี มหันตรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวานี เผือกบัวขาว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ ด่านประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เศรษฐวัฒน์ โชควรกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรธิดา ประสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิกุล ภูมิโคกรักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารถนา แซ่อึ้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.อ.คธาวุธ พลโคตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นันทการ ปรีดาศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณัชพล สามารถ	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรลภย์ ภู่ภักดิ์	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
อาจารย์ ดร.เกริกไกร แก้วล้วน	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
อาจารย์ ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อาจารย์ ดร.ฉัตรฤดี ศิริลำดวน	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ดร.วราภรณ์ บุญเจียม	ศึกษานิเทศจังหวัดสุรินทร์
อาจารย์ ดร.อนุรัตน์ อนันทนาธร	มหาวิทยาลัยบูรพา
อาจารย์ ดร.จักรพันธ์ ขัดชุ่มแสง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ สันติ ทิพนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ อัจฉรา สนแรง	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อาจารย์ เจียระไน ไชยกาล เจิ้ง	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
อาจารย์ จิรศักดิ์ บางท่าไม้	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
อาจารย์ เสกสรรค์ สนวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองคุณภาพบทความวิจัยและบทความวิชาการระดับชาติ (National Level) ภายในมหาวิทยาลัย (Internal Reviewers)

รองศาสตราจารย์ ดร.สารภี วรรณตรง
รองศาสตราจารย์ ธงชัย วงศ์เสนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง สุขทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนึงนิตย์ ไสยโสภณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเศษ ชิณวงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา รัตนธรรมเมธี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันทนา กูลรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป แขรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา พิณศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุไร จันทมัตตุการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรวัตร์ ภูระธีรานรัชต์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศุภางค์ นันตา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิต ศรีประดิษฐ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประดับ เรียนประยูร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพจุฑา สุภิมารส สิงคเสลิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนวย วัฒนกรสิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรภรณ์ แก้วกูล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัมพาพรรณ พงศ์ผลาดิสัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กัญญา กิ่งจันทร์
อาจารย์ ดร.อัชราพร สุขทอง
อาจารย์ ดร.อภิชาติ แสงอัมพร
อาจารย์ ดร.ดำเกิง โถทอง
อาจารย์ ดร.อิทธิวัตร ศรีสมบัติ
อาจารย์ ดร.ชาตรี เกษโพนทอง
อาจารย์ ดร.จิราวรรณ อยู่เกษม
อาจารย์ ดร.วสันต์ชัย กากแก้ว
อาจารย์ ดร.เบญจวรรณ วงษาวดี
อาจารย์ ดร.พนา จินดาศรี
อาจารย์ ดร.พีรวัส อินทวี
อาจารย์ ดร.สิริพัฒถ์ ลาภจิตร
อาจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม
อาจารย์ ดร.ประดิษฐ์ ชื่นบาน
อาจารย์ ดร.ศิวาพร พยัคฆนันท์
อาจารย์ ดร.อุดม หอมคำ
อาจารย์ ดร.จงกิจ วงษ์พินิจ
อาจารย์ ดร.จำนงค์ จันทร์เขียว
อาจารย์ ดร.ณัฐสุรางค์ ปุคคละนันท์
อาจารย์ ดร.เกื้อ กระแสโสม
อาจารย์ วิโรจน์ ทองปลิว

เงื่อนไขการตีพิมพ์ :

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยสองท่าน โดยบทความผู้นิพนธ์ภายนอกได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกคนละ 1 ท่าน ส่วนบทความผู้นิพนธ์ภายในได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร ทั้งนี้ บทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้นิพนธ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อกองบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ สำหรับทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

โครงการประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2
The 2nd National and International Conference on Humanities and Social Sciences
2nd HUNIC Conference 2019
วันที่ 22-23 สิงหาคม 2562
ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

1. หลักการและเหตุผล

มนุษยศาสตร์ (Humanities) และสังคมศาสตร์ (Social Sciences) เป็นบูรณาการศาสตร์ (lintegrated sciences) ที่ผสมผสานหลักการทางวิทยาศาสตร์เข้ากับองค์ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรม และมรดกทางสังคมที่สามารถนำไปต่อยอดและขับเคลื่อนเศรษฐกิจและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ พร้อมก่อให้เกิด ผลิตภาพการผลิต (Productivity) เพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และประเทศไทย 4.0 ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้มีการผลิตงานวิชาการและทำวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อให้เข้าใจและได้องค์ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นนิยม (Localism) ที่สามารถบูรณาการเข้ากับโลกนิยม (Globalism) ในกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์มุ่งพัฒนาวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและผลิตบัณฑิตที่มีความรอบรู้ในศาสตร์แขนงต่าง ๆ เพื่อบูรณาการภูมิปัญญา และองค์ความรู้ใหม่ไปพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้าบนพื้นฐานความเข้าใจในวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้ผลงานวิชาการและงานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในการพัฒนาสังคมท้องถิ่นในทุกมิติ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จึงจัดการประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2 พ.ศ.2562 (The 2nd National andInternational Conference on Humanities and Social Sciences 2nd HUNIC Conference 2019) ภายใต้หัวข้อ “ศาสตร์พระราชา สร้างนวัตกรรม นำการพัฒนา ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน” ในวันที่ 22-23 สิงหาคม พ.ศ. 2562 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ทั้งนี้เพื่อจะเปิดเวทีให้สถาบัน องค์กร นักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้เข้าร่วมประชุมและนำเสนอเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัย อีกทั้งได้ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในด้านนวัตกรรมการพัฒนาท้องถิ่นสู่สากล ตามศาสตร์พระราชา

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อเผยแพร่งานวิจัย งานสร้างสรรค์และนวัตกรรมของคณาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และนักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏและเครือข่ายทั่วประเทศ

2.2 เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านการวิจัย งานสร้างสรรค์ และนวัตกรรมของคณาจารย์ บุคลากร นักศึกษาและนักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏและเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ

2.3 เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานงานวิจัย งานสร้างสรรค์ และนวัตกรรมให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์สู่การพัฒนาท้องถิ่น สังคม ประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน

2.4 เพื่อเป็นเวทีให้คณาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และนักวิจัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏและเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศได้มีโอกาสนำเสนอผลงานวิจัยที่มีศักยภาพและแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอันนำไปสู่การพัฒนาประเทศ

2.5 เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงการวิจัยของไทยที่มีศักยภาพนำไปสู่กลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ประโยชน์ทั้งเชิงวิชาการ เชิงนโยบาย เชิงสังคมและชุมชน ในระดับประเทศและต่างประเทศ

2.6 เพื่อเป็นการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ

2.7 เพื่อเชิดชูและยกย่องนักวิชาการ/นักวิจัยที่มีผลงานดีเด่นในด้านต่างๆ

3. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้เข้าร่วมโครงการ ได้แก่

3.1 คณาจารย์ บุคลากรและนักศึกษาของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณาจารย์และบุคลากรของ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 200 คน

3.2 นักวิชาการ นักวิจัยและผู้สนใจทั่วไป จากสถาบัน องค์กร มหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ จำนวน 100 คน

4. วันเวลาและสถานที่ดำเนินการ

วันที่ 22-23 สิงหาคม 2562 ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

5. รูปแบบการจัดการประชุม

5.1 รูปแบบการจัดการประชุม

5.1.1 การปาฐกถาพิเศษโดยผู้ทรงคุณวุฒิระดับชาติ

5.1.2 การนำเสนอบทความวิชาการและงานวิจัย ทั้งในรูปแบบบรรยาย (Oral Presentation) และแบบโปสเตอร์ (Poster Presentation) ในระดับชาติและนานาชาติ

5.1.3 การประกวดการนำเสนอบทความวิชาการและผลงานวิจัย

1) ผลงานแบบบรรยาย (Oral Presentation)

2) ผลงานแบบโปสเตอร์ (Poster Presentation)

5.1.4 เวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ให้กับคณาจารย์ นักศึกษา นักวิชาการ นักวิจัย และบุคคลทั่วไป ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศได้มีโอกาสนำเสนอผลงานวิชาการและงานวิจัย

5.1.5 การจัดนิทรรศการโดยหน่วยงานราชการ เอกชน ทั้งระดับชาติและนานาชาติ ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ “ศาสตร์พระราชา สร้างนวัตกรรม นำการพัฒนา ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน” และจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากชุมชน

5.2 การดำเนินการเกี่ยวกับบทความ

5.2.1 การรับสมัครและพิจารณาบทความ

1) เปิดรับสมัครผู้สนใจส่งบทความทั้งในและต่างประเทศ

2) คัดเลือกบทความโดยกองบรรณาธิการ

3) ประเมินคุณภาพบทความโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เชี่ยวชาญ

5.3 รายงานสืบเนื่องจากการประชุม (Proceedings)

บทความที่ได้รับคัดเลือกให้นำเสนอในที่ประชุมวิชาการจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน โดยบทความผู้นิพนธ์ภายนอกจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกคนละ 1 ท่าน ส่วนบทความผู้นิพนธ์ภายในได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review)

6. กำหนดการรับบทความวิชาการและงานวิจัย

กำหนดการ	กิจกรรม
ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป	เปิดรับลงทะเบียนผู้สนใจส่งผลงานและผู้เข้าร่วมประชุม
วันที่ 15 กรกฎาคม 2562	วันสุดท้ายของการส่งบทความวิชาการและบทความวิจัยฉบับเต็ม
วันที่ 15 พฤษภาคม - 10 สิงหาคม 2562	ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความวิชาการและบทความวิจัย
วันที่ 30 กรกฎาคม 2562	วันสุดท้ายของการส่งบทความวิชาการและบทความวิจัยฉบับเต็มที่ปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
วันที่ 10 สิงหาคม 2562	ประกาศผลงานที่ได้รับคัดเลือกให้นำเสนอ
วันที่ 20 พฤษภาคม - 31 กรกฎาคม 2562	ชำระเงินค่าลงทะเบียนการนำเสนอผลงาน
วันที่ 22-23 สิงหาคม 2562	นำเสนอในงานประชุมวิชาการ

กลุ่มบทความการประชุมระดับชาติ

1. กลุ่มมนุษยศาสตร์ (HU-NC)
   (ภาษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ อักษรศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ปรัชญา ศาสนา ดนตรี นาฏศิลป์)
2. กลุ่มสังคมศาสตร์ (SO-NC)
   (สังคมศาสตร์ ภูมิศาสตร์ พัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์)
3. กลุ่มการศึกษา (ED-NC)
4. กลุ่มอื่น ๆ (OT-NC)

กลุ่มบทความ การประชุมวิชาการระดับนานาชาติ

1. Humanities (HU-IC)

(linguistics, liberal arts,Library and Information Science, literature, Communication Arts, Philosophy, Religion, Music,Artistic)

2. Social Sciences (SO-IC)

(Social Science, Geography, Social Development, Political Science, Public Administration, Law)

3. Education (ED-IC)
4. Others (OT-IC)

7. ค่าลงทะเบียนและการชำระเงิน

7.1 อัตราค่าลงทะเบียน

ประเภทของการนำเสนอ	ระดับชาติ	นานาชาติ
1. นำเสนอผลงานวิจัย/วิชาการ ภาคบรรยาย	3,500.-	4,500.-
2. นำเสนอผลงานภาคโปสเตอร์ (ภาษาไทย)	2,000.-	2,500.-
3. เข้าร่วมประชุม (ไม่นำเสนอผลงาน) (ได้รับเอกสารประกอบการประชุม อาหารกลางวัน อาหารว่างและเครื่องดื่ม)	1,000.-	1,000.-

7.2 วิธีการชำระเงิน

(1) ผู้เข้าร่วมประชุมและนำเสนอผลงาน เมื่อสมัครเข้ามาในระบบแล้ว ท่านสามารถปริ้นท์ใบสำคัญรับเงินเพื่อชำระค่าสมัคร โดยโอนเงินผ่านธนาคารกรุงเทพ สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ประเภทบัญชีสะสมทรัพย์ ชื่อบัญชี “มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ (บกศ2)” สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ธนาคารกรุงเทพ บัญชีเลขที่ 644-030330-0

(2) หลังจากโอนเงินเรียบร้อยแล้วโปรดกรอกแบบฟอร์มรายละเอียดในการออกใบเสร็จให้ชัดเจน พร้อมส่งหลักฐานการชำระเงินได้ที่ เว็บไซต์ https://hunic.srru.ac.th

(3) เงื่อนไขการยกเลิก ผู้ลงทะเบียนและชำระเงินเรียบร้อยแล้วทางผู้จัดขอสงวนสิทธิ์ในการไม่คืนเงินค่าลงทะเบียน แต่สามารถส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมได้

(4) ผู้เข้าร่วมประชุมมีสิทธิ์เบิกค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จากหน่วยงานต้นสังกัดได้เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาแล้ว ตามระเบียบว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม จัดงาน และประชุมของทางราชการ

8. รูปแบบการนำเสนอผลงาน

8.1 แบบบรรยาย นำเสนอโดย Power Point ใช้เวลานำเสนอรวม 15 นาทีต่อคน แยกเป็นใช้เวลานำเสนอเรื่องละ 12 นาที และตอบข้อซักถาม 3 นาที

8.2 แบบโปสเตอร์ ผู้นำเสนอผลงานต้องยืนประจำโปสเตอร์ในเวลาที่กำหนด โดยสามารถนำโปสเตอร์มาติดบริเวณที่กำหนดในวันที่ 21 สิงหาคม 2562 ตั้งแต่เวลา 13.30 น. เป็นต้นไป

หมายเหตุ : ภาษาการนำเสนอ สามารถใช้ได้ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ ยกเว้นการนำเสนอแบบบรรยายระดับนานาชาติให้ใช้ภาษาอังกฤษเท่านั้น

9. การพิจารณาผลงาน

กองบรรณาธิการในการจัดงานประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและนานาชาติ ขอสวนสิทธิ์ในการพิจารณาและดำเนินการดังนี้

9.1 พิจารณาเลือกกลุ่มนำเสนอผลงานและประเภทของการนำเสนอผลงาน

9.2 พิจารณาคัดเลือกผลงานที่นำเสนอในที่ประชุมและตีพิมพ์ในวารสารวิชาการหรือ Proceeding

9.3 พิจารณาตัดสิทธิ์การนำเสนอผลงานในที่ประชุมวิชาการดังนี้

9.3.1 บทความวิจัย บทความวิชาการ และโปสเตอร์ที่ไม่ถูกต้องตามแบบฟอร์มกำหนดรวมทั้งไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

9.3.2 การลงทะเบียนและการชำระเงินค่าลงทะเบียนล่าช้า และ/หรือไม่ครบถ้วน

9.4 การพิจารณาผลงานโดยกองบรรณาธิการ ถือเป็นที่สิ้นสุด

10. การมอบเกียรติบัตร

ในการประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2 จะมีการมอบเกียรติบัตรพิธีปิดงานประชุมวิชาการ

11. ผลผลิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ

11.1คณาจารย์ บุคลากรและนักศึกษาของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ-สุรินทร์ รวมทั้งนักวิจัยจากสถาบัน/องค์กร มีผลงานวิจัยและวิชาการที่ได้รับการเผยแพร่ตีพิมพ์ในรายงาน สืบเนื่องจากการประชุมและวารสารวิชาการ

11.2 เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้ของคณาจารย์ บุคลากร นักศึกษา นักวิชาการและนักวิจัยจากสถาบัน องค์กรและมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ จากการนำเสนอผลงาน นำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นและประเทศได้

11.3 เกิดการเชื่อมโยงการวิจัยและงานวิชาการที่มีศักยภาพนำไปสู่กลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ประโยชน์ทั้ง เชิงวิชาการ เชิงนโยบาย เชิงสังคมและชุมชน ในระดับประเทศและต่างประเทศ

11.4 เกิดการสร้างเครือข่ายทางวิชาการระหว่างคณาจารย์และบุคลากรของคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ นักวิชาการและนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ

กำหนดการงานประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2
(The 2nd National and International Conference on Humanities and Social Sciences : 2nd HUNIC Conference 2019)
ระหว่างวันที่ 22-23 สิงหาคม 2562
ณ ห้องเธียเตอร์ ชั้น 2 อาคาร 38 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

วันที่ 22 สิงหาคม 2562

08.00-09.00 น. ลงทะเบียนและรับเอกสาร

09.00-09.15 น. ชมวีดีทัศน์และชมการแสดงจากนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

09.15-09.30 น. พิธีเปิดงาน
กล่าวรายงานโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนก โตสุรัตน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
กล่าวเปิดงานโดย ดร.ถนอม อินทรกำเนิด นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

09.30-10.00 น. มอบเกียรติบัตรและของที่ระลึกให้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิและเครือข่าย

10.00-10.20 น. รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม

10.20-11.30 น. ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “*Social Sociences and Humanities As a Basis of Sufficient Economy*”
โดย ดร.ถนอมอินทรกำเนิด นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

11.30-12.00 น. ชมนิทรรศการชุมชน นักศึกษา เครือข่าย

12.00-13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

13.00-14.30 น. **นำเสนอผลงานประเภทบรรยาย (Oral Presentation) ระดับชาติ**
(แยกห้องตามกลุ่มสาขา)

กลุ่มมนุษยศาสตร์ (HU-NC 1) ห้องที่ 1 (อาคาร 38 ชั้น 7 ห้อง 38701)

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ : ศาสตราจารย์ดร.นราพงษ์ จรัสศรี
รองศาสตราจารย์สมหมาย ชินนาค
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์

เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ : อาจารย์ ดร.มนูศักดิ์ เรืองเดช /
อาจารย์อธิพร ประเทืองเศรษฐ์

กลุ่มสังคมศาสตร์ (SO-NC1) ห้องที่ 1 (อาคาร 38 ชั้น 7 ห้อง 38702)

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ : รองศาสตราจารย์ดร.สุพจน์ บุญวิเศษ
รองศาสตราจารย์ดร.สัญญา เคณาภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.อนุวัต กระสังข์

เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.วันชัย สุขตาม

กลุ่มสังคมศาสตร์ (SO-NC2) ห้องที่ 2 (อาคาร 38 ชั้น 7 ห้อง 38703)

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ : รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ เสนารักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุศล
รองศาสตราจารย์ ดร.สารภี วรรณตรง

เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ : อาจารย์ ดร.พีรวัส อินทวี

กลุ่มการศึกษา (ED-NC1) ห้องที่ 1 (อาคาร 38 ชั้น 7 ห้อง 38705)

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ : ศาสตราจารย์ ดร.สุจริต เพียรชอบ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพจุฑา สุภิมารส สิงคเสลิต
อาจารย์ ดร.อิทธิวัตร ศรีสมบัติ

เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ : อาจารย์ดร.ศศิธร ศูนย์กลาง

กลุ่มอื่น ๆ (OT-NC1) ห้องที่ 1 (อาคาร 38 ชั้น 7ห้อง 38706)

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ :รองศาสตราจารย์ยุพดี สินมาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สราวุธ แก้วศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทราภรณ์ แก้วกูล

เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ : อาจารย์เชาวณีผิวจันทร์

นำเสนอผลงานประเภทบรรยาย (Oral Presentation) ระดับนานาชาติ (แยกห้องตามกลุ่มสาขา)

กลุ่มการศึกษา (ED-IC1) ห้องที่ 1 (อาคาร 38 ห้องประชุมชั้น 3)

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ : Dr.Walter Pickering
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครพนท์ เนื้อไม้หอม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จงกิจ วงษ์พินิจ

เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ : อาจารย์ธีติมา พจนะแก้ว/อาจารย์นาวี รับพร

กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (HU&SO-IC1) ห้องที่ 2 (อาคาร 38 ชั้น 8 ห้อง 38801)

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ : Prof. PaonamGunindro
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัช สุทธิกุลสมบัติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง สุขทอง

เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ : อาจารย์ดร.วิโรจน์ ทองปลิว

กลุ่มอื่น ๆ (OT-IC1) ห้องที่ 3 (อาคาร 38 ชั้น 8 ห้อง 38807)

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ : รองศาสตราจารย์ ดร.สัมมนา มูลสาร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิติพัฒน์ พัฒนฉัตรชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนวย วัฒนกรสิริ

เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ : อาจารย์คนึงนิตย์ อริยะธุกันต์

นำเสนอผลงานประเภทโปสเตอร์ (Poster Presentation) ระดับชาติและนานาชาติ บริเวณอาคาร 38 ชั้น 1 ผู้นำเสนอจะต้องอยู่ประจำโปสเตอร์/ตอบข้อซักถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เข้าร่วมงาน และผู้ที่สนใจ

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ: Dr.L.Surjit Singh
อาจารย์ ดร.ณัฐสุรางค์ปุคคละนันท์
อาจารย์ดร.สิริพัฒณ์ ลาภจิตร

เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ : อาจารย์วรกัญญา แก้วคุ้ม

14.30-14.45 น. รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม

14.45-17.00 น. นำเสนอผลงาน (ต่อ)

วันที่ 23 สิงหาคม 2562

08.00-09.00 น. ลงทะเบียน

09.00-12.00 น. ศึกษาดูงานบริบท วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์

หมายเหตุ : กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

Conference Schedule
The 2nd National and International Conference on Humanities and Social Sciences
(2nd HUNIC Conference 2019)
August 22-23, 2019
At the Theater Room, 2nd Floor, Building 38, Faculty of Humanities and Social Sciences Surindra Rajabhat University

August 22, 2019

08.00-09.00	Registration
09.00-09.15	Watch video presentation and student performances by Faculty of Humanities and Social Sciences Surin Rajabhat University
09.15-09.30	Opening ceremony Report by Assistant Professor Kanok Tosurat, Rector of Surindra Rajabhat University Opening speech by Dr. Thanom Intarakummerd, Chair of Surindra Rajabhat University Council
09.30-10.00	Giving certificates and souvenirs to the prestigious guests
10.00-10.20	Tea Break
10.20-11.30	Special Lecture on "*The King's Philosophy, Creating innovation, Bringing sustainable local development* " By Dr. Thanom Intarakummerd, Chair of Surindra Rajabhat University Council
11.30-12.00	Visit exhibition arranged by students, communities and networks
12.00-13.00	Lunch Break
13.00-14.30	National and International Oral presentations (in separate rooms based on Fields of study)

National Presentation

1. Humanities Group (HU-NC1) Room 1 (Building 38, 7th Floor, Room 38701)

Qualified Committee:

Prof. Dr. Naraphong Charassri

Assoc. Prof. Sommai Chinnak

Asst. Prof. Dr. Prayoon Limsuk

Moderator:

Athiporn Pratuangset

2. Social Science Group (SO-NC1) Room 1 (Building 38, 7th Floor, Room 38702)

Qualified Committee:

Assoc. Prof. Dr. Supot Boonwiset

Assoc. Prof. Dr. Sunya Khenaphum

Asst. Prof. Dr. Anuwat Krasang

Moderator:

Asst. Prof. Dr. Wanchai Suktam

3. Social Science Group (SO-NC2) Room 2 (Building 38, 7th Floor, Room 38703)

Qualified Committee:

Assoc. Prof. Dr. Sunan Senarak

Assoc. Prof. Dr. Paitoon Meesakarn

Assoc. Prof. Dr. Sarapee Wannatrong

Moderator:

Dr. Peerawat Inthawee

4. Education Group (ED-NC1) Room 1 (Building 38, 7th Floor, Room 38705)

Qualified Committee:

Prof. Dr. Sucharit Pianchop

Asst. Prof. Dr. Thipjutha Suphimaros Singkhaselit

Dr. Ithathiwat

Moderator:

Dr. Sasithon Soonglang

5. Other groups (OT-NC1) Room 1 (Building 38, 7th Floor, Room 38706)

Qualified Committee:

Assoc. Prof. Dr. Phongchan Na Lampang

Assoc. Prof. Dr. Krit Pinthong

Assoc. Prof. Dr. Yupadee Sinmak

Moderator:

Chaowanee Phiwchan

International oral presentations (in separate rooms based on Fields of Study)

1. Education Group (ED-IC1) Room 1 (Building 38, Meeting Room, 3rd Floor)

Qualified Committee:

Dr. Walter Pickering

Asst. Prof. Dr. Akkarapon Nuemaihom

Asst. Prof Dr. Jongkit Wongpinit

Moderator:

Thitima Potchankaew / Navee Rupporn

2. Humanities and Social Sciences Group (HU & SO-IC1)
(Room 2 Building 38, 8th Floor, Room 38801)

Qualified Committee:

Prof. Paonam Gunindro

Asst. Prof. Dr. Tawat Sutthikulsombat

Asst. Prof. Dr. Chalong Sukthong

Moderator:

Dr. Wirote Thongpliew

3. Other groups (OT-IC1), Room 3 (Building 38, 8th Floor, Room 38807)

Qualified Committee:

Assoc. Prof. Dr. Sammana Moolasarn

Asst. Prof. Dr. Nitiphat Pattanachatchai

Asst. Prof. Dr. Amnuay Watanakornsiri

Moderator:

A. Khueangnit Ariyathukan

National and International Poster presentations at Building 38, 1st floor

(Presenters must be with their posters in order to present / answer questions of the experts and those who are interested)

Qualified Committee:

Dr.L.Surjit Singh,

Dr. Natsurang Pookkalanan

Dr. Siriphat Lapchit

Moderator

Worakanya Kaewkhum

14.30-14.45	Tea Break
14.45-16.30	Oral Presentations (continued)

August 23, 2019

08.00-09.00	Registration
09.00-12.00	Study the cultural context of Surin Province

Note: The schedule is subject to change.

การนำเสนอแบบบรรยาย (Oral Presentation)

งานประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2
(The 2nd National and International Conference on Humanities and Social Sciences :2nd HUNIC Conference 2019)

วิจัยระดับชาติ

ที่	กลุ่มมนุษยศาสตร์ (HU-NC1)ห้องที่ 1 (อาคาร 38 ชั้น 7 ห้อง 38701)		
	ผู้ทรงคุณวุฒิ : ศ.ดร.นราพงษ์ จรัสศรี รศ.สมหมาย ชินนาค รศ.ดร.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ **เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ** : อ.อธิพร ประเทืองเศรษฐ์/อ.ดร.มนูศักดิ์ เรืองเดช		
	รหัส	**ชื่อเรื่อง**	**ผู้นำเสนอ/นักวิจัย**
การนำเสนอแบบบรรยาย/ Oral Presentation			
วันที่ 22สิงหาคม 2562 (13.00-16.30 น.)			
1	HU-NC1	การสร้างอำนาจนำของชนชั้นปกครองผ่านโขน	วัชระพงศ์ เดชครุฑ
2	HU-NC2	การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ เพื่อสร้างศักยภาพช่างทอผ้าในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา	ทรงศักดิ์ ประสิทธิ์
3	HU-NC3	ความเข้าใจของนักท่องเที่ยวเอเชียตะวันออกที่มีต่อภาษาอังกฤษที่ใช้ในรายการอาหารริมทาง	นฤธิพล ศรีสงกา
4	HU-NC4	ย่าขวัญข้าว จริยธรรมของมนุษย์ต่อธรรมชาติ	นิโลบล นาคพลังกูล
5	HU-NC5	ภาษาแชทจีนยอดนิยมแห่งปี 2018 กับภาพสะท้อนสังคม	สิริรัตน์ แก้วหีตนุ้ย
6	HU-NC6	แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจให้เป็นไปตามความคาดหวังของสถานประกอบการ	ชมพูนุท ธีราวิทย์
7	HU-NC7	ภาพสะท้อนการทำงานในสังคมญี่ปุ่นจากการ์ตูน Real Clothes ของ Satoru Makimura	กันต์รพีสมจิตร์
8	HU-NC8	ผญาภาษิต: การปลูกฝังจริยธรรมชาวอีสาน	เยาวลักษณ์ แสงจันทร์
9	HU-NC9	สุริยพันธุ์คำกลอน: การปรับตัวของนิทานคำกลอนในยุคเปลี่ยนผ่านสยาม	อภิรักษ์ชัยปัญหา
10	HU-NC10	ทธธรรมในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องสี่ซนผจญธรรมและสี่ธาตุผงาดธรรม	ชนิกานต์กู้เกียรติ
11	HU-NC11	อัตลักษณ์ของชาวกาญจนบุรีที่สะท้อนจากเพลงพื้นบ้านรำเหย่ย	ราตรีแจ่มนิยม

ที่	กลุ่มมนุษยศาสตร์ (HU-NC1)ห้องที่ 1 (อาคาร 38 ชั้น 7 ห้อง 38701)		
	ผู้ทรงคุณวุฒิ : ศ.ดร.นราพงษ์ จรัสศรี รศ.สมหมาย ชินนาค รศ.ดร.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ **เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ** : อ.อธิพร ประเทืองเศรษฐ์/อ.ดร.มนูศักดิ์ เรืองเดช		
	รหัส	**ชื่อเรื่อง**	**ผู้นำเสนอ/นักวิจัย**
การนำเสนอแบบบรรยาย/ Oral Presentation			
วันที่ 22สิงหาคม 2562 (13.00-16.30 น.)			
12	HU-NC12	ปัจจัยของการสลับภาษาของนักศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	ชุติมา ช้างขำ
13	HU-NC13	การประยุกต์ใช้สื่อประสมผ่านกระบวนการสังเคราะห์คติพจน์ สุภาษติ คำพังเพยในวรรณคดีบทละครเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน	วิจิตรา โพธิสาร
14	HU-NC14	การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดปกปักษ์	ยุวดี พลศิร
15	HU-NC15	การเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน (RBL) ในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวในท้องถิ่น	ธัญทิพ บุญเยี่ยม จรูญ แช่มชื่น
16	HU-NC16	ผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชนเผ่าเขมร สำหรับยุวมัคคุเทศก์อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ	อินทิรา ศักดิ์เมียน แก้ว วศณ มังชาดา
17	HU-NC17	ประเพณีการปกครอง การเกษตร การตลาดและการค้าในหัวเมืองอีสานก่อน พ.ศ. 2433	ไพฑูรย์ มีกุศล ดำเกิง โถทอง
18	HU-NC18	การวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นหลวงพระบาง เรื่อง ภูท้าวภูนาง เพื่อหาความสัมพันธ์กับภูมินามเมืองและความเชื่อท้องถิ่น	ภัทระ อินทรกำแหง ลัดดาวัลย์ สีพาชัย
19	HU-NC19	ศึกษาสภาพการดำเนินโครงการวิจัยของอาจารย์ กรณีศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	พรภุทชรี โพธิ์ทอง ชมนาด อินทจามร รักษ์
20	HU-NC20	ความสอดคล้องด้านเสียงระหว่างคำเขมรและคำไทยที่ใช้ตรงกัน	สมบัติ ศิริจันดา
มอบเกียรติบัตร			

วิจัยระดับชาติ

ที่	กลุ่มสังคมศาสตร์ (SO-NC1) ห้องที่ 1 (อาคาร 38 ชั้น 7 ห้อง 38702)		
	ผู้ทรงคุณวุฒิ : รศ.ดร.สุพจน์ บุญวิเศษรศ.ดร.สัญญา เคณาภูมิ ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์ **เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ** : ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม		
	รหัส	**ชื่อเรื่อง**	**ผู้นำเสนอ/นักวิจัย**
การนำเสนอแบบบรรยาย/ Oral Presentation			
วันที่ 22สิงหาคม 2562 (13.00-16.30 น.)			
1	SO-NC1	ปัจจัยความสำเร็จและปัญหาในการบริหารผลการปฏิบัติงาน	บุษกร คำโฮม
2	SO-NC2	การศึกษาสิทธิประโยชน์จากการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติทรัสต์ พ.ศ.... ในประเทศไทย	ศุภฤกษ์ เล็กกุล
3	SO-NC3	ปัญหาในทางทฤษฎีของการให้ ศึกษาเฉพาะเรื่องความสมบูรณ์ของการให้	บุษยมาศ มุ่งสันติ
4	SO-NC4	แนวทางในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ของผู้เยาว์	ศิวพร เสาวคนธ์
5	SO-NC5	การรับรู้สมรรถนะภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ ของนายทหารนักเรียนวิทยาลัยการทัพอากาศ	ณัฐดนัย สุขสว่าง
6	SO-NC6	บทบาทของทนายความในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา	สุมิตร โตยัง
7	SO-NC7	การขยายตัวของธุกิจหมู่บ้านจัดสรรในเขตชานเมืองของเทศบาลนครอุดรธานี	ชัยนุวัฒน์ ศรีทอง
8	SO-NC8	ข้อเสนอแนวทางการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า กรณีศึกษาอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี	ใยแก้ว ศีลรักษ์
9	SO-NC9	ปัญหาทางกฎหมายสิขสิทธิที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์	มาตา สินดำ
10	SO-NC10	สมรรถนะการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาล เทศบาลตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม	บรรพต กิติสุนทร
11	SO-NC11	นิติบัญญัติกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	กัญญารัตน์ สวัสดิวงศ์
12	SO-NC12	ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางการศึกษากับแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	กาญจนาเถาว์ชาลี
13	SO-NC13	การพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์	บัญชา พุฒิวนากุล

ที่	กลุ่มสังคมศาสตร์ (SO-NC1) ห้องที่ 1 (อาคาร 38 ชั้น 7 ห้อง 38702)		
	ผู้ทรงคุณวุฒิ : รศ.ดร.สุพจน์ บุญวิเศษรศ.ดร.สัญญา เคณาภูมิ ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์ **เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ** : ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม		
	รหัส	**ชื่อเรื่อง**	**ผู้นำเสนอ/นักวิจัย**
การนำเสนอแบบบรรยาย/ Oral Presentation			
วันที่ 22สิงหาคม 2562 (13.00-16.30 น.)			
มอบเกียรติบัตร			

วิจัยระดับชาติ

ที่	กลุ่มสังคมศาสตร์(SO-NC2) ห้องที่ 2(อาคาร 38 ชั้น 7 ห้อง 38703)		
	ผู้ทรงคุณวุฒิ : รศ.ดร.สุนันท์ เสนารักษ์ รศ.ดร.ไพฑูรย์ มีกุศล รศ.ดร.สารภี วรรณตรง **เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ** : อ.ดร.ธงชัย สุขแสวง		
	รหัส	**ชื่อเรื่อง**	**ผู้นำเสนอ/นักวิจัย**
การนำเสนอแบบบรรยาย/ Oral Presentation			
วันที่ 22สิงหาคม 2562 (13.00-16.30 น.)			
1	SO-NC16	ศาลปู่ตา : ทุนทางสังคมสู่การสร้างความกลมกลืนของชุมชนพหุวัฒนธรรม ในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสุรินทร์	ลดาวัลย์ปัญตะยัง
2	SO-NC17	ความเครียดของผู้ดูแลคนในมุมมืดของสังคม	วลีรัตน์แสงไขย
3	SO-NC18	วิกฤตวัฒนธรรมกับคุณภาพชีวิตของสังคมไทยในยุคดิจิทัล	ชาตรีเกษโพนทอง
4	SO-NC19	วัดพระธาตุเรืองรองกับการเผยแพร่แนวคิดชาตินิยมในอีสานใต้ (พ.ศ. 2510 จนถึงปัจจุบัน)	ศิริวุฒิ วรรณทอง
5	SO-NC20	การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการวิเคราะห์ทำเลที่ตั้งและการกระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา : กรณีศึกษา ตำบลนอกเมือง อ.เมือง จ. สุรินทร์	ภูมิ สาทสินธุ์
6	SO-NC21	สิทธิชุมชนในการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาอ้อย บ้านหนองคันนา อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์	ณภัค วุฒิวธันศา
7	SO-NC22	ารอนุรักษ์ป่าสะอ้าด(ไปรยซะอ้าด)แบบมีส่วนร่วมตามหลักภูมิวัฒนธรรมชุมชนชายแดนไทยและกัมพูชา	อิทธิวัตร ศรีสมบัติ
8	SO-NC23	สถานการณ์ร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีและไม่มีแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาจังหวัดสุรินทร์ในช่วงเทศกาลมหัศจรรย์งานช้างสุรินทร์ ครั้งที่ 58 ประจำปี 2561	ชัย สมรภูมิ
9	SO-NC24	การบริหารจัดการที่ดีที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัว จังหวัดกาญจนบุรี	ณัฐพัชร์ สถิตพรธนชัย
10	SO-NC25	การยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัยองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่	ศิริรัตน์ อินทรกำแหง
11	ED-NC21	กระบวนการสืบทอด สืบสาน ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้าน เพื่อนำไปสู่การ ดูแลรักษาสุขภาพของคนในชุมชนบ้านไทรงาม หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 12 ตำบล นาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ	เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี
12	ED-NC22	การพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรสีะเกษ	นลินี อำพินธ์

ที่	กลุ่มสังคมศาสตร์(SO-NC2) ห้องที่ 2(อาคาร 38 ชั้น 7 ห้อง 38703)		
	ผู้ทรงคุณวุฒิ : รศ.ดร.สุนันท์ เสนารักษ์ รศ.ดร.ไพฑูรย์ มีกุศล รศ.ดร.สารภี วรรณตรง **เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ** : อ.ดร.ธงชัย สุขแสวง		
	รหัส	**ชื่อเรื่อง**	**ผู้นำเสนอ/นักวิจัย**
การนำเสนอแบบบรรยาย/ Oral Presentation			
วันที่ 22สิงหาคม 2562 (13.00-16.30 น.)			
13	ED-NC23	ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดนครพนม	พระมหาสุทธิพงศ์ แสนคำพล
14	ED-NC24	การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด	ณฐกร วงศ์จันลา
15	ED-NC25	การพัฒนาชุดทดลองโมเมนต์ความเฉื่อยด้วยเซ็นเซอร์และอาร์ดูอิโน	จุมพล ภักวิลัย กิตติศักดิ์ชัย แนมจันทร์และแสงกฤช กลั่นบุศย์
มอบเกียรติบัตร			

วิจัยระดับชาติ

ที่	กลุ่มการศึกษา (ED-NC1) ห้องที่ 1 (อาคาร 38 ชั้น 7 ห้อง 38705)		
	ผู้ทรงคุณวุฒิ: ศ.ดร.สุจริต เพียรชอบ ผศ.ดร.ทิพจุฑา สุภิมารส สิงคเสลิต อ.ดร.อิทธิวัตร ศรีสมบัติ **เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ** : อ.ดร.ศศิธร ศูนย์กลาง		
	รหัส	**ชื่อเรื่อง**	**ผู้นำเสนอ/นักวิจัย**
การนำเสนอแบบบรรยาย/ Oral Presentation			
วันที่ 22สิงหาคม 2562 (13.00-16.30 น.)			
1	ED-NC1	การเสริมสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชั่นร่วมกับสื่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/13 โรงเรียนมัธยมวานรนิวาส	อภิสิทธิ์ เจริญชัย
2	ED-NC2	ความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้ใช้หลักสูตรต่อหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	รุ่งทิพย์ ศรีโสภา
3	ED-NC3	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22	หนึ่งฤทัย สีหะวงษ์
4	ED-NC4	การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	เอกอรุณ ประอาง
5	ED-NC5	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา	อรวรรณ กุมารสิทธิ์
6	ED-NC6	การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	บังอร นิลดำ
7	ED-NC7	สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2	สุรัตนาเครือชาลี
8	ED-NC8	การพัฒนากิจกรรมการจัดการการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานรายวิชากลศาสตร์ของไหล หน่วยเรื่อง สมการพลังงาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา	สุรนารถฉิมภารส
9	ED-NC9	ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1	นิรุตติ์พรมผง

ที่	กลุ่มการศึกษา (ED-NC1) ห้องที่ 1 (อาคาร 38 ชั้น 7 ห้อง 38705)		
	ผู้ทรงคุณวุฒิ: ศ.ดร.สุจริต เพียรชอบ ผศ.ดร.ทิพจุฑา สุภิมารส สิงคเสลิต อ.ดร.อิทธิวัตร ศรีสมบัติ **เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ** : อ.ดร.ศศิธร ศูนย์กลาง		
	รหัส	**ชื่อเรื่อง**	**ผู้นำเสนอ/นักวิจัย**
การนำเสนอแบบบรรยาย/ Oral Presentation			
วันที่ 22สิงหาคม 2562 (13.00-16.30 น.)			
10	ED-NC10	สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษ ในห้องเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1	เถลิงเดชประพัฒน์พงษ์
11	ED-NC11	พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม	สุพรรณิกาพงษ์พุก
12	ED-NC12	แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	ธนชพรพุ่มภชาติ
13	ED-NC13	การศึกษาปัจจัยทางทฤษฎีปัญญาสังคมที่สัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ อย่างเหมาะสมของนักศึกษาสาธารณสุขศาสตร์บัณฑิต	ธัมมะธิดาพัฒนพงศา
14	ED-NC14	ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเรื่องความดันของของไหลสถิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	ฐิติมาภูมมาฤทธิ์
15	ED-NC15	การพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาและความรับผิดชอบในหน้าที่พร้อมช่วยเหลือสังคมตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนซางตาครู้สคอนแวนท์ด้วยระบบ PLC	เพชรไพลิน ดวงอินทร์
16	ED-NC16	ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22	Trang Duong ThiThuy
17	ED-NC17	การพัฒนาสื่อเสียงบรรยายภาพเพื่อการเรียนการสอนทางไกลสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่อง ทางการมองเห็นของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	เสกสรร อามาตย์มนตรี
มอบเกียรติบัตร			

วิจัยระดับชาติ

ที่	กลุ่มอื่นๆ(OT-NC1) ห้องที่ 1 (อาคาร 38 ชั้น 7 ห้อง 38706) **ผู้ทรงคุณวุฒิ:**รศ.ดร.กฤช ปิ่นทอง รศ.ดร.ยุพดี สินมาก ผศ.ดร.ภัทราภรณ์ แก้วกูล **เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ** : อ.เชาวนี ผิวจันทร์		
	รหัส	**ชื่อเรื่อง**	**ผู้นำเสนอ/นักวิจัย**
การนำเสนอแบบบรรยาย/ Oral Presentation			
วันที่ 22สิงหาคม 2562 (13.00-16.30 น.)			
1	OT-NC1	การพัฒนาสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก เพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการสำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	สมพิศ คำทองพะเนาว์
2	OT-NC2	การบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคม ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น	ฤดีแสงเดือนฉาย
3	OT-NC3	การพยากรณ์อุณหภูมิเฉลี่ยของจังหวัดมหาสารคามเปรียบเทียบโดยวิธีของโฮลท์ - วินเทอร์ และวิธีของบ๊อกซ์ - เจนกินส์	นิวัตรสุวรรณะ
4	OT-NC4	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กรณีศึกษาบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มของประเทศไทย	กาญจนาส่งวัฒนา
5	OT-NC5	ปัจจัยสภาพอากาศและมูลค่าการซื้อขายของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	จักรกริชลือชา
6	OT-NC6	ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความผันผวนของราคาบิทคอยน์	พงศกรพัวพัฒนกุล
7	OT-NC7	การศึกษากระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองของประเทศไทย ภายใต้ร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ.	เอกชัย บุดสีนนท์
8	OT-NC8	นวัตกรรมทางสังคมสามารถปรับปรุงสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขได้หรือไม่ : การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพาแนล	กาญจนา ส่งวัฒนา
9	OT-NC9	ผลของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทากงานเงินต่อสถานการณ์การจ้างงานพนักงานธนาคาร กรณีศึกษาธนาคารกสิกรไทย	ภัทรวดี ประภาพัฒน์
10	OT-NC10	มาตรการทางภาษีกับการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างไทย เวียดนาม และฟิลิปปินส์	นภพ หงส์โรจน์วิวัฒน์
11	OT-NC11	การศึกษาแนวทางการเก็บภาษีจากการให้บริการอุตสาหกรรมผู้ผลิตเนื้อหารายการและผู้ผลิตสื่อโฆษณาผ่านช่องทางการบริการ OTT (Over-the-Top)	กฤติน หงส์ธนรัตน์
มอบเกียรติบัตร			

Oral Presentation
The 2nd National and International Conference on Humanities and Social Sciences :2nd HUNIC Conference 2019
International Conference

No.	Education(ED-IC1)Room 1 (Building 38 Floor 3) **Committee**: Dr. Walter Pickering Asst. Prof. Dr. AkaraponNuemaihom Asst. Prof. Dr. JongkitWongpinit**Moderators** : Miss TeetimaPotchanaKaew Mr. Navy Ruppawn		
	Article Category	**Article**	**Presenter's name**
Oral Presentation			
August 22, 2019 (13.00-16.00)			
1	**ED-IC1**	TEACHERS' PERCEPTION OF THEIR OWN WELLBEING AT WORK	ChatriKetphonthong
2	**ED-IC2**	VALUE PATTERNS OF GOVERNMENT HIGHER SECONDARY SCHOOL TEACHERS	KshetrimayumBabali Devi
3	**ED-IC3**	THAI EFL LEARNERS' USE OF TRANSLATION STRATEGIES FOR READING COMPREHENSION IN ENGLISH	PiyakarnSangkapan
4	**ED-IC4**	FACTORS AFFECTING ENGLISH SPEAKING ANXIETY OF BUSINESS ENGLISH STUDENTS IN BURIRAM RAJABHAT UNIVERSITY	RungnapaMoendee
5	**ED-IC5**	A SYNTHESIS OF RESEARCH ON CRITICAL THINKING SKILLS AND ABILITIES FOR THAI UNIVERSITY LANGUAGE CLASSROOMS	JatupornLuasanook
Certificate Awarding Session			

International Conference

No.	Humanities and Social Sciences(HU&SO-IC1)Room2 (Building 38 Floor 8Room38801)		
	Committee: Prof PaonamGunindro Singh Asst.Prof. Dr. ThawatSuttikulsombat. Asst.Prof. Dr. ChalongSukthong **Moderator**: Dr. WiroteThongplew		
	Article Category	**Article**	**Presenter's name**
Oral Presentation			
August 22, 2019 (13.00-16.00)			
1	**HU&SO-IC1**	FAITHS AND BELIEFS OF THE MEETEIS OF MANIPUR REFLECTED IN THE LAI HARAOBA FESTIVAL	JamnongJunkhiew
2	**HU&SO-IC2**	NATA SANKIRTANA: A CULTURAL HERITAGE OF INDIA	M.Thoiba Singh
3	**HU&SO-IC3**	RITUAL SONGS AND HYMNS OF THE MEITEIS OF MANIPUR (INDIA)	MayanglambamDayaman Singh
4	**HU&SO-IC4**	GREEK CITY-STATES AND ANCIENT MANIPUR PRINCIPALITIES	PheiroijamSovaLuwang
5	**HU&SO-IC5**	ORGANIZATION MANAGEMENT TO PRESERVE DHAMMA TEACHING MODEL OF THE BUDDHIST MONKS IN NORTHEAST THAILAND INFLUENCING THAI SOCIETY	Banchongsodadee
6	**HU&SO-IC6**	OBSERVATION HOME AND CHILDREN IN CONFLICT WITH LAW	Rajkumari Sujata Devi
7	**HU&SO-IC7**	STRATEGIC MARKETING: STP AND GROWTH	LaddaVatjanasaregagul
8	**HU&SO-IC8**	THAILAND'S CONSTITUTION AND ITS ENFORCEMENT: COMMUNITY ENVIRONMENTAL RIGHTS PROTECTION OF ETHNIC GROUPS	AscharaChinniyompanich
9	**HU&SO-IC9**	THE RULING COUNTRY OF ASHOKA THE GREAT BY BUDDHA'S DHARMA	SomkuanYambubpha
10	**HU&SO-IC10**	ประสิทธิผลการลดอุบัติเหตุทางถนนในห้วงเทศกาลสำคัญด้วยการตั้งด่านชุมชน "PRASAT MODEL3ต+1" ในชุมชน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์	MaitreeToppae

No.	Humanities and Social Sciences(HU&SO-IC1)Room2 (Building 38 Floor 8Room38801)		
	Committee: Prof PaonamGunindro Singh Asst.Prof. Dr. ThawatSuttikulsombat. Asst.Prof. Dr. ChalongSukthong **Moderator**: Dr. WiroteThongplew		
	Article Category	**Article**	**Presenter's name**
11	**HU&SO-IC11**	TOURISM SERVICE FACTORS AFFECTING THE HEALTH TOURISM SERVICE INNOVATION IN MAE HONG SON PROVINCE	KritPhanpanya
Certificate Awarding Session			

International Conference

No.	Other(OT-IC1)Roomที่ 3(Building 38Floor 8 Room 38807) **Committee**: Assoc.Prof.Dr.SummanaMoolsarn Asst. Prof. Dr.nitipatpattanachatchai Asst. Prof. Dr.amnuaywattanakornsiri **Moderator(s)**: Miss khanuengnitAriyatugun		
	Article Category	**Article**	**Presenter's name**
Oral Presentation			
August 22, 2019 (13.00-16.00)			
1	**OT-IC1**	THE INFLUENCE OF COUNTRY-OF-ORIGIN IMAGE ON BRAND EQUITY OF THAI BOXING EQUIPMENT MADE FROM THAILAND: A CASE STUDY IN GUANGZHOU, CHINA	QIN XIA
2	**OT-IC2**	THE RELATIONSHIP BETWEEN USER GENERATED CONTENT AND CONSUMER BASED BRAND EQUITY THE CASE OF USING SOCIAL MEDIA AS MARKETING TOOL FOR EDUCATIONAL INSTITUTE	Yuanyuan Shen
3	**OT-IC3**	LAI HARAOBA: THE ROOTS OF MANIPURI CLASSICAL DANCE RAAS	NganbiChanu
4	**OT-IC4**	BEYOND A CUP OF COFFEE: THE ROLES OF HEDONIC VALUE, UTILITARIAN VALUE AND PLACE ATTACHMENT IN SATISFACTION AND BEHAVIORAL INTENTIONS	Sothea Rot
5	**OT-IC5**	ETHAMBUTOL INDUCED LICHENOID DRUG ERUPTION	ThitareeYuyaem
6	**OT-IC6**	NURSING CARE IN PALLIATIVE CARE AND END OF LIFE CARE SYSTEM IN CHRONIC RENAL DISEASE PATIENTS: NANG RONG HOSPITAL BURIRAM PROVINCE SINCE 2018-2019.	PatthamapornApaijitt
7	**OT-IC7**	TRADITIONAL FOODS OF INDIA & IT'S INFLUENCE IN THE TOURISM SECTOR FOR SUSTAINABLE LOCAL DEVELOPMENT	KshetrimayumBimolata Devi
8	**OT-IC8**	AN EXPLORATORY STUDY ON BALANCING SOCIAL AND ECONOMIC OBJECTIVES OF EXPORT ORIENTED ORGANISATIONS IN THAILAND	TharadolThongruang
9	**OT-IC9**	MATHEMATICS IN ANCIENT KHMER ARCHITECTURE	VipawadeeMoonchaisook

No.	Other(OT-IC1)Roomที่ 3(Building 38Floor 8 Room 38807)		
	Committee: Assoc.Prof.Dr.SummanaMoolsarn Asst. Prof. Dr.nitipatpattanachatchai Asst. Prof. Dr.amnuaywattanakornsiri **Moderator(s)**: Miss khanuengnitAriyatugun		
	Article Category	**Article**	**Presenter's name**
10	**OT-IC10**	AN EXPLORATORY FACTOR ANALYSIS OF THE CONTINUOUS MOTIVATION OF MOBILE MOBA GAMERS IN CHINA	Lirui Bu
11	**OT-IC11**	THE UTILIZATION OF THE IDENTITY OF SILK AND PRAKUEM IN KWAO SRINARIN VILLAGE IN SURIN PROVINCE	PunvaleeSermsupt
Certificate Awarding Session			

การนำเสนอแบบโปสเตอร์ (Poster Presentation)

งานประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2

(The 2nd National and International Conference on Humanities and Social Sciences :2nd HUNIC Conference 2019)

การนำเสนอแบบโปสเตอร์: ระดับชาติและนานาชาติ

ที่	กลุ่มมนุษยศาสตร์, สังคมศาสตร์, การศึกษา, และกลุ่มอื่น ๆ (บริเวณอาคาร 38 ชั้น 2) **ผู้ทรงคุณวุฒิ**: Dr. L. Surjit Singh อ.ดร.ณัฐสุรางค์ปุคคละนันทน์อ.ดร.สิริพัฒณ์ ลาภจิตร **เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ** : อ.วรกัญญา แก้วคุ้ม		
	รหัส/ Article Category	**ชื่อเรื่อง/ Article**	**ผู้นำเสนอ/ นักวิจัย/ Presenter's name**
การนำเสนอแบบโปสเตอร์: Poster Presentation			
วันที่ 22สิงหาคม 2562 (13.00-16.30 น.)			
1	HU-NC1	จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนและการแสดงความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี	วิชุดา สวัสดี สังข์ ทองหลาง
2	HU-NC2	ขุนทึง: ศิลปะการนำเสนอเรื่องสุนทรียะเชิงประพันธ์และคุณค่าของวรรณคดีท้องถิ่นไทยอีสาน	วิภาวัลย์ สาระทรัพย์
3	HU-NC3	การเสริมสร้างเครือข่ายป่าชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามหลักนิเวศวิทยาเชิงพุทธ	พีรวัส อินทวี
4	SO-NC1	มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนา	รุจินันท์ วาธีวัฒนารัตน์
5	SO-NC2	ชุมชนกับโครงการเพื่อการพัฒนาความมั่นคงทางพลังงาน กรณีศึกษาเกาะพยาม	สุดเฉลิม ศัสตราพฤกษ์
6	SO-NC3	รูปแบบการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น	เอกวิทย์ ลำพาย
7	SO-NC4	การสร้างรูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์	บัญชา พุฒิวนากุล
8	SO-NC5	การพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์	วาริธ ราศี
9	ED-NC1	ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง สมดุลเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	วีระ วงค์สายสิน

ที่	กลุ่มมนุษยศาสตร์, สังคมศาสตร์, การศึกษา, และกลุ่มอื่น ๆ (บริเวณอาคาร 38 ชั้น 2) **ผู้ทรงคุณวุฒิ**: Dr. L. Surjit Singh อ.ดร.ณัฐสุรางค์ปุคคละนันทน์อ.ดร.สิริพัฒถ์ ลาภจิตร **เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ** : อ.วรกัญญา แก้วคุ้ม		
	รหัส/ Article Category	**ชื่อเรื่อง/ Article**	**ผู้นำเสนอ/ นักวิจัย/ Presenter's name**
การนำเสนอแบบโปสเตอร์: Poster Presentation			
วันที่ 22สิงหาคม 2562 (13.00-16.30 น.)			
10	ED-NC2	การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	กัญณภัทร แสนพวง
11	ED-NC3	ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32	ณปภา ศรีสกุล
12	ED-NC4	การพัฒนาทักษะกระบวนการแก้ปัญหา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	นัฏชนกกองแก้ว
13	ED-NC5	จัดทำหลักสูตรพนมดงรักศึกษาเพื่อส่งเสริมความรัก ความสัมพันธ์ของประชาชน อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์	พงษ์พันธ์พึ่งตน
14	ED-NC6	การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ ตามรูปแบบการ เรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ (Davies) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	ลลิดาทองรัตน์
15	ED-NC7	การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น สำหรับนักศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกช่างกลโรงงาน วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือพระนครศรีอยุธยา	วิไลวรรณวงศ์จินดา
16	ED-NC8	รูปแบบการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์ผ่านโมบายเลินนิ่งเพื่อสนับสนุนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา	ธาดาจันตะคุณ
17	ED-NC9	การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุล	ระพีพรรณเหลือสืบชาติ
18	ED-NC10	ทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Code	ขวัญทิชาเชื้อหอม
19	ED-NC11	การจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education	กุลธิดาทุ่งคาใน
20	ED-NC12	การประเมินการทดลองสอนในสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพ PDCA	จิตตวิสุทธิ์วิมุตติปัญญา
21	ED-NC13	การพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application	กนกกาญจน์ กาญจนรัตน์

ที่	กลุ่มมนุษยศาสตร์, สังคมศาสตร์, การศึกษา, และกลุ่มอื่น ๆ (บริเวณอาคาร 38 ชั้น 2) **ผู้ทรงคุณวุฒิ**: Dr. L. Surjit Singh อ.ดร.ณัฐสุรางค์ปุคคละนันทน์อ.ดร.สิริพัฒณ์ ลาภจิตร **เลขานุการ/ผู้ดำเนินรายการ** : อ.วรกัญญา แก้วคุ้ม		
	รหัส/ Article Category	**ชื่อเรื่อง/ Article**	**ผู้นำเสนอ/ นักวิจัย/ Presenter's name**
การนำเสนอแบบโปสเตอร์: Poster Presentation			
วันที่ 22สิงหาคม 2562 (13.00-16.30 น.)			
22	OT-NC1	สภาพการผลิตอ้อยในพื้นที่นาของเกษตรกรในอำเภอน้ำพองจังหวัดขอนแก่น	นัฐวัฒน์โสภาเลิศ
23	OT-NC2	ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเชิ้งสะไนประยุกต์ที่มีต่อ การทรงตัวของผู้สูงวัยเพศหญิงที่มีภาวะความดันโลหิตสูง	เตชภณทองเติม
24	OT-NC3	แนวทางการส่งเสริมการปลูกข้าวพันธุ์หอมนิลอินทรีย์ในบ่อซีเมนต์ของกลุ่มเกษตรกร บ้านหนองเหล็ก ตำบลเมืองลีง อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์	คุณภัทร ศรศิลป์
25	HU-IC1	The Development of Local Thai-English Dished Menus for Vendors at Buriram Night Bazaar	จันทร์สุดา บุญตรี
26	SO-IC1	A study on Kuey Ethnic Mahouts in Thailand Related toElephant Atmosphere, Religion, and quality of Life of the Elderly	SinghaJantriwong
27	ED-IC1	The Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for Enhancing Student Satisfaction and Student Royalty: Transformation to Digital University	รักถิ่น เหลาหา
มอบเกียรติบัตร			

สารบัญ

	หน้า
สารอธิการบดี	i
สารคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	ii
บทบรรณาธิการ	iii
คณะบรรณาธิการ	iv
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	v
โครงการประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและนานาชาติ	ix
กำหนดการประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและนานาชาติ	xiv
การนำเสนอแบบบรรยายระดับชาติ (Oral Presentation)	xxi
การนำเสนอแบบบรรยายระดับนานาชาติ (Oral Presentation)	xxx
การนำเสนอแบบโปสเตอร์ระดับชาติและนานาชาติ (Poster Presentation)	xxxv
สารบัญ	xxxviii

การนำเสนอแบบบรรยายระดับชาติ (Oral Presentation)

การสร้างอำนาจนำของชนชั้นปกครองผ่านโขน วัชระพงศ์ เดชครุฑ	1
การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ เพื่อสร้างศักยภาพช่างทอผ้าในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา ทรงศักดิ์ ประสิทธิ์	13
ความเข้าใจของนักท่องเที่ยวเอเชียตะวันออกที่มีต่อภาษาอังกฤษที่ใช้ในรายการอาหารริมทาง นฤธิพล ศรีสงกา	27
ย่าขวัญข้าว จริยธรรมของมนุษย์ต่อธรรมชาติ นิโลบล นาคพลังกูล	45
ภาษาแชทจีนยอดนิยมแห่งปี 2018 กับภาพสะท้อนสังคม สิริรัตน์ แก้วหีตนุ้ย	55
แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจให้เป็นไปตามความคาดหวังของสถานประกอบการ ชมพูนุท ธีราวิทย์	67
ภาพสะท้อนการทำงานในสังคมญี่ปุ่นจากการ์ตูน Real Clothes ของ Satoru Makimura กันต์รพี สมจิตร์	81
ผญาภาษิต: การปลูกฝังจริยธรรมชาวอีสาน เยาวลักษณ์ แสงจันทร์	93
สุริยพันธุ์คำกลอน: การปรับตัวของนิทานคำกลอนในยุคเปลี่ยนผ่านสยาม อภิรักษ์ ชัยปัญหา	105
ทศธรรมในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องสี่ซนผจญธรรมและสี่ธาตุผงาดธรรม ชนิกานต์ กู้เกียรติ	117
อัตลักษณ์ของชาวกาญจนบุรีที่สะท้อนจากเพลงพื้นบ้านรำเหย่ย ราตรี แจ่มนิยม	131

สารบัญ

หน้า

ปัจจัยของการสลับภาษาของนักศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 143
ชุติมา ช้างขำ

การประยุกต์ใช้สื่อประสมผ่านกระบวนการสังเคราะห์คติพจน์ สุภาษติ คำพังเพยในวรรณคดีบทละครเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน 155
วิจิตรา โพธิสาร

การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดปกปักษ์ 169
ยุวดี พลศิริ

การเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน (RBL) ในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวในท้องถิ่น 183
ธัญทิพ บุญเยี่ยม จรูญ แช่มชื่น

ผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชนเผ่าเขมร สำหรับยุวมัคคุเทศก์อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ 195
อินทิรา ศักดิ์เมียนแก้ว วศณ มังชาดา

ประเพณีการปกครอง การเกษตร การตลาดและการค้าในหัวเมืองอีสานก่อน พ.ศ. 2433 207
ไพฑูรย์ มีกุศล ดำเกิง โถทอง

การวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นหลวงพระบาง เรื่อง ภูท้าวภูนาง เพื่อหาความสัมพันธ์กับภูมินามเมืองและความเชื่อท้องถิ่น 227
ภัทระ อินทรกำแหง ลัดดาวัลย์ สีพาชัย

ศึกษาสภาพการดำเนินโครงการวิจัยของอาจารย์ กรณีศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 239
พรภุทชรี โพธิ์ทอง ชมนาด อินทจามรรักษ์

ความสอดคล้องด้านเสียงระหว่างคำเขมรและคำไทยที่ใช้ตรงกัน 247
สมบัติ ศิริจันดา

ปัจจัยความสำเร็จและปัญหาในการบริหารผลการปฏิบัติงาน 261
บุษกร คำโฮม

การศึกษาสิทธิประโยชน์จากการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติทรัสต์ พ.ศ.... ในประเทศไทย 269
ศุภฤกษ์ เล็กกุล

ปัญหาในทางทฤษฎีของการให้ ศึกษาเฉพาะเรื่องความสมบูรณ์ของการให้ 285
บุษยมาศ มุ่งสันติ

แนวทางในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ของผู้เยาว์ 295
ศิวพร เสาวคนธ์

การรับรู้สมรรถนะภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ ของนายทหารนักเรียนวิทยาลัยการทัพอากาศ 305
ณัฐดนัย สุขสว่าง

บทบาทของทนายความในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา 317
สุมิตร โตยัง

การขยายตัวของธุกิจหมู่บ้านจัดสรรในเขตชานเมืองของเทศบาลนครอุดรธานี 325
ชัยนุวัฒน์ ศรีทอง

สารบัญ

หน้า

ข้อเสนอแนวทางการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า กรณีศึกษาอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี 337
ใยแก้ว ศีลรักษ์

ปัญหาทางกฎหมายสิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 349
มาตา สินดำ

สมรรถนะการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาล เทศบาลตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 369
บรรพต กิติสุนทร

นิติบัญญัติกับการมีส่วนร่วมของประชาชน 381
กัญญารัตน์ สวัสดิวงศ์

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางการศึกษากับแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 393
กาญจนา เถาว์ชาลี

การพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ 409
บัญชา พุฒิวนากุล

ศาลปู่ตา : ทุนทางสังคมสู่การสร้างความกลมกลืนของชุมชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสุรินทร์ 423
ลดาวัลย์ ปัญตะยัง

ความเครียดของผู้ดูแลคนในมุมมืดของสังคม 437
วลีรัตน์ แสงไชย

วิกฤตวัฒนธรรมกับคุณภาพชีวิตของสังคมไทยในยุคดิจิทัล 449
ชาตรี เกษโพนทอง

วัดพระธาตุเรืองรองกับการเผยแพร่แนวคิดชาตินิยมในอีสานใต้ (พ.ศ. 2510 จนถึงปัจจุบัน) 459
ศิริวุฒิ วรรณทอง

การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการวิเคราะห์ทำเลที่ตั้งและการกระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา : กรณีศึกษา ตำบลนอกเมือง อ.เมือง จ. สุรินทร์ 473
ภูมิ สาทสินธุ์

สิทธิชุมชนในการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาอ้อยบ้านหนองคันนา อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ 489
ณภัค วุฒิวธันศา

การอนุรักษ์ป่าสะอ้าด(ไปรยชะอ้าด)แบบมีส่วนร่วมตามหลักภูมิวัฒนธรรมชุมชนชายแดนไทยและกัมพูชา 505
อิทธิวัตร ศรีสมบัติ

สถานการณ์ร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีและไม่มีแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาจังหวัดสุรินทร์ในช่วงเทศกาลมหัศจรรย์งานช้างสุรินทร์ ครั้งที่ 58 ประจำปี 2561 525
ชัย สมรภูมิ

สารบัญ

หน้า

การบริหารจัดการที่ดีที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัว จังหวัดกาญจนบุรี 537
ณัฐพัชร์ สถิตพรธนชัย

การยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ 549
ศิริรัตน์ อินทรกำแหง

กระบวนการสืบทอด สืบสาน ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้าน เพื่อนำไปสู่การ ดูแลรักษาสุขภาพ ของคนในชุมชนบ้านไทรงาม หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 12 ตำบล นาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 569
เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี

การพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 581
นลินี อำพินธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดนครพนม 595
พระมหาสุทธิพงศ์ แสนคำพล

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 609
ณฐกร วงศ์จันลา

การพัฒนาชุดทดลองโมเมนต์ความเฉื่อยด้วยเซ็นเซอร์และอาร์ดูอิโน 625
จุมพล ภักวิสัย กิตติศักดิ์ชัย แนมจันทร์ และแสงกฤช กลั่นบุศย์

การเสริมสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชั่นร่วมกับสื่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/13 โรงเรียนมัธยมวานรนิวาส 639
อภิสิทธิ์ เจริญชัย

ความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้ใช้หลักสูตรต่อหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 649
รุ่งทิพย์ ศรีโสภา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 659
หนึ่งฤทัย สีหะวงษ์

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 673
เอกอรุณ ประอาง

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา 685
อรวรรณ กุมารสิทธิ์

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 697
บังอร นิลดำ

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 707
สุรัตนา เครือชาลี

สารบัญ

	หน้า
การพัฒนากิจกรรมการจัดการการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชากลศาสตร์ของไหล หน่วยเรื่อง สมการพลังงาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สุรนารถ ฉิมภารส	723
ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 นิรุตติ์ พรมผง	733
สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษ ในห้องเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 1 เถลิงเดช ประพัฒน์พงษ์	751
พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม สุพรรณิกา พงษ์พุก	765
แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ธนชพร พุ่มภชาติ	781
การศึกษาปัจจัยทางทฤษฎีปัญญาสังคมที่สัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ อย่างเหมาะสมของนักศึกษาสาธารณสุขศาสตร์บัณฑิต ธัมมะธิดา พัฒนพงศา	799
ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเรื่องความดันของของไหลสถิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ฐิติมา ภูมมาฤทธิ์	813
การพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาและความรับผิดชอบในหน้าที่พร้อมช่วยเหลือสังคมตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนชางตาคร้สคอนแวนท์ด้วยระบบ PLC เพชรไพลิน ดวงอินทร์	825
ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 Trang Duong ThiThuy	835
การพัฒนาสื่อเสียงบรรยายภาพเพื่อการเรียนการสอนทางไกล สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เสกสรร อามาตย์มนตรี	847
การพัฒนาสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก เพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการสำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา สมพิศ คำทองพะเนาว์	859
การบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคม ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ฤดี แสงเดือนฉาย	871
การพยากรณ์อุณหภูมิเฉลี่ยของจังหวัดมหาสารคามเปรียบเทียบโดยวิธีของโฮลท์ - วินเทอร์ และวิธีของบ๊อกซ์ - เจนกินส์ นิวัตร สุวรรณะ	891

สารบัญ

หน้า

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กรณีศึกษาบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มของประเทศไทย 903
กาญจนา ส่งวัฒนา

ปัจจัยสภาพอากาศและมูลค่าการซื้อขายของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 913
จักรกริช ลือชา

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความผันผวนของราคาบิทคอยน์ 925
พงศกร พัวพัฒนกุล

การศึกษากระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองของประเทศไทย ภายใต้ร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. 937
เอกชัย บุดสีนนท์

นวัตกรรมทางสังคมสามารถปรับปรุงสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขได้หรือไม่ : การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพาแนล 949
กาญจนา ส่งวัฒนา

ผลของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทากงานเงินต่อสถานการณ์การจ้างงานพนักงานธนาคาร กรณีศึกษาธนาคารกสิกรไทย 967
ภัทรวดี ประภาพัฒน์

มาตรการทางภาษีกับการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างไทย เวียดนาม และฟิลิปปินส์ 977
นภพ หงส์โรจน์วิวัฒน์

การศึกษาแนวทางการเก็บภาษีจากการให้บริการอุตสาหกรรมผู้ผลิตเนื้อหารายการและผู้ผลิตสื่อโฆษณาผ่านช่องทางการบริการ OTT (Over-the-Top) 985
กฤติน หงส์ธนรัตน์

การนำเสนอแบบโปสเตอร์ระดับชาติ (Poster Presentation)

จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนและการแสดงความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี 993
วิชุดา สวัสดี สังข์ ทองหลาง

ขุนทึง: ศิลปะการนำเสนอเรื่องสุนทรียะเชิงประพันธ์และคุณค่าของวรรณคดีท้องถิ่นไทยอีสาน 1003
วิภาวัลย์ สาระทรัพย์

การเสริมสร้างเครือข่ายป่าชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามหลักนิเวศวิทยาเชิงพุทธ 1017
พีรวัส อินทวี

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนา 1031
รุจินันท์ วาธีวัฒนารัตน์

ชุมชนกับโครงการเพื่อการพัฒนาความมั่นคงทางพลังงาน กรณีศึกษาเกาะพยาม 1047
สุดเฉลิม ศัสตราพฤกษ์

รูปแบบการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น 1057
เอกวิทย์ ลำพาย

สารบัญ

	หน้า
การสร้างรูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ บัญชา พุฒิวนากุล	1069
การพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ วาริธ ราศี	1079
ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง สมดุลเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วีระ วงค์สายสิน	1093
การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กัญณภัทร แสนพวง	2005
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ณปภา ศรีสกุล	2023
การพัฒนาทักษะกระบวนการแก้ปัญหา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นัฏชนก กองแก้ว	2041
จัดทำหลักสูตรพนมดงรักศึกษาเพื่อส่งเสริมความรัก ความสัมพันธ์ของประชาชน อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ พงษ์พันธ์ พึ่งตน	2053
การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ ตามรูปแบบการ เรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ (Davies) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ลลิดา ทองรัตน์	2057
การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น สำหรับนักศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกช่างกลโรงงาน วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือพระนครศรีอยุธยา วิไลวรรณ วงศ์จินดา	2069
รูปแบบการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์ ผ่านโมบายเลินนิ่งเพื่อสนับสนุนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ธาดา จันตะคุณ	2079
การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุล ทัศนวรรณ บูรณวรศิลป์	2089
ทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Code ขวัญทิชา เชื้อหอม	2101
การจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education กุลธิดา ทุ่งคาใน	2113

สารบัญ

หน้า

การประเมินการทดลองสอนในสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพ PDCA 2125
จิตตวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา

การพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application 2137
กนกกาญจน์ กาญจนรัตน์

สภาพการผลิตอ้อยในพื้นที่นาของเกษตรกรในอำเภอน้ำพองจังหวัดขอนแก่น 2149
นัฐวัฒน์ โสภาเลิศ

ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเชิ้งสะไนประยุกต์ที่มีต่อ การทรงตัวของผู้สูงวัยเพศหญิงที่มีภาวะความดันโลหิตสูง 2163
เตชภณ ทองเติม

แนวทางการส่งเสริมการปลูกข้าวพันธุ์หอมนิลอินทรีย์ในบ่อซีเมนต์ของกลุ่มเกษตรกร บ้านหนองเหล็ก ตำบลเมืองลีง อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ 2173
คุณภัทร ศรศิลป์

การพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรมของสถาบันการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ 2181
โชติพงษ์พันธ์ สุขศิริมหาไพศาล

การนำเสนอแบบบรรยายระดับนานาชาติ (Oral Presentation)

NATA SANKIRTANA: A CULTURAL HERITAGE OF INDIA 2195
M.Thoiba Singh

RITUAL SONGS AND HYMNS OF THE MEITEIS OF MANIPUR (INDIA) 2205
MayanglambamDayaman Singh

GREEK CITY-STATES AND ANCIENT MANIPUR PRINCIPALITIES 2217
PheiroijamSovaLuwang

THAILAND'S CONSTITUTION AND ITS ENFORCEMENT: COMMUNITY ENVIRONMENTAL RIGHTS PROTECTION OF ETHNIC GROUPS 2229
Aschara Chinniyompanich

TOURISM SERVICE FACTORS AFFECTING THE HEALTH TOURISM SERVICE INNOVATION IN MAE HONG SON PROVINCE 2245
Krit Phanpanya

THE RELATIONSHIP BETWEEN USER GENERATED CONTENT AND CONSUMER BASED BRAND EQUITY THE CASE OF USING SOCIAL MEDIA AS MARKETING TOOL FOR EDUCATIONAL INSTITUTE 2265
Yuanyuan Shen

BEYOND A CUP OF COFFEE: THE ROLES OF HEDONIC VALUE, UTILITARIAN VALUE AND PLACE ATTACHMENT IN SATISFACTION AND BEHAVIORAL INTENTIONS 2279
Sothea Rot

สารบัญ

	หน้า
NURSING CARE IN PALLIATIVE CARE AND END OF LIFE CARE SYSTEM IN CHRONIC RENAL DISEASE PATIENTS: NANG RONG HOSPITAL BURIRAM PROVINCE SINCE 2018-2019. Patthamaporn Apaijitt	2289
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ธุรกิจมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ รุ่งนภา เมินดี	2309
AN EXPLORATORY FACTOR ANALYSIS OF THE CONTINUOUS MOTIVATION OF MOBILE MOBA GAMERS IN CHINA Lirui Bu	2319
Title: Teachers' Perception of Their Own Wellbeing at Work Vannida Savannaly	2331
A Synthesis of Research on Critical Thinking Skills and Abilities for Thai University Language Classrooms Jatuporn Luasanook	2347
การศึกษากลยุทธ์การแปลของนักศึกษาไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศเพื่อการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ปิยกานต์ สังขพันธ์	2359
Mathematics in Ancient Khmer Architecture: A Case Study of Sikhoraphum Temple, Surin Province Vipawadee Moonchaisook	2371
The influence of Country-of-Origin Image on brand equity of Thai boxing equipment made from Thailand: A case study in Guangzhou, China XIA QIN	2383
The Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University Rukthin Laoha	2393
FAITHS AND BELIEFS OF THE MEETEIS OF MANIPUR REFLECTED IN THE LAI HARAOBA FESTIVAL Jamnong Jungkhiew	2403
TRADITIONAL FOODS OF INDIA & ITS INFLUENCE IN THE TOURISM SECTOR FOR SUSTAINABLE LOCAL DEVELOPMENT Dr. Kshetrimayum Bimolata Devi, Asst. Professor	2411
Organization Management to Preserve Dhamma Teaching Model of the Buddhist Monks in Northeast Thailand Influencing Thai Society Asst. Prof. Banchong sodadee	2423

สารบัญ

	หน้า
Strategic Marketing: STP and Growth	2435
The ruling country of Ashoka the Great by Buddha's Dharma Somkuan Yambubpha	2445
OBSERVATION HOME AND CHILDREN IN CONFLICT WITH LAW Dr. Rajkumari Sujata Devi	2453
VALUE PATTERNS OF GOVERNMENT HIGHER SECONDARY SCHOOL TEACHERS Kshetrimayum Babali Devi	2457
LAI HARAOBA: THE ROOTS OF MANIPURI CLASSICAL DANCE RAAS Dr.Nganbi Chanu	2465
การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านผ้าไหมและประเกือม จังหวัดสุรินทร์ Mrs.Punvalee Sermsupt	2473
An Exploratory Study on Balancing Social and Economic Objectives of Export Oriented Organisations in Thailand Tharadol Thongruang	2479
The Development of Local Thai- English Dishes Menus for Vendors at Buriram Night Bazaar Jansuda Boontree	2487
A study on Kuey Ethnic Mahouts in Thailand Related toElephant Atmosphere, Religion, and quality of Life of the Elderly Assist. Prof. Dr. Singha Jantriwong (Ph.D.)	2501
The Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University Rukthin Laoha	2513
ประมวลภาพการประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่	**2525**

การสร้างอำนาจนำของชนชั้นปกครองผ่านโขน
KHON AND ROYAL HEGEMONY

วัชระพงศ์ เดชครุฑ[1]
Watcharapong Dechkrut

บทคัดย่อ (Abstract)

โขนเป็นนาฏกรรมการแสดงชั้นสูงของประเทศไทยที่มีประวัติความเป็นมาอย่างช้านาน การแสดงโขนแต่เดิมจัดเป็นเครื่องราชูปโภคของพระมหากษัตริย์ในสมัยอยุธยาและกรุงธนบุรี อีกทั้งยังมีบทบาทในฐานะเป็นสื่อแสดงให้เห็นถึงชุดอุดมการณ์ของชนชั้นปกครองที่สร้างอุดมการณ์ในการครอบงำชนชั้นใต้ปกครองเพื่อให้เกิดความยอมรับการมีบุญญาธิการของพระมหากษัตริย์ในฐานะสมมติเทพที่อวตารลงมาบนโลกมนุษย์ ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ การแสดงโขนได้เปลี่ยนรูปแบบจากเครื่องราชูปโภคของพระมหากษัตริย์ไปเป็นการแสดงเพื่อความบันเทิงสำหรับประชาชน แต่ยังคงไว้ซึ่งรูปแบบแผนธรรมเนียมจารีตเดิมที่มาจากราชสำนัก เนื่องจากเป็นการแสดงโดยอิงกับรามเกียรติ์ซึ่งพระราชนิพนธ์ในพระมหากษัตริย์ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของชนชั้นปกครองในการนำเผยแพร่ชุดอุดมการณ์ของชนชั้นปกครองผ่านวรรณกรรมและการแสดงโขนเพื่อที่จะครอบงำและผลิตซ้ำวัฒนธรรมที่ชนชั้นปกครองพึงประสงค์ กล่าวคือ ความยอมรับการมีบุญญาธิการของพระมหากษัตริย์โดยไม่โต้แย้ง ในขณะที่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ถูกจำกัดลง การรื้อฟื้นบทบาทของกษัตริย์ในฐานะผู้อนุรักษ์สนับสนุนและอุปถัมภ์การแสดงโขน ผ่านความร่วมมือของปัญญาชน หน่วยงานราชการ มูลนิธิ หน่วยงานในระบบการศึกษา และภาคเอกชน ในการทำให้โขนกลับมาเป็นกระแสอีกครั้ง จึงเปรียบเสมือนการเผยแพร่อุดมการณ์สถาบันพระมหากษัตริย์อีกครั้งเพื่อการครองพื้นที่นำทางด้านศิลปวัฒนธรรมต่อประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวการครองอำนาจนำของกรัมซี่ คือ การแก่งแย่งเพื่อช่วงชิงการนำ (Leadership) และการสร้างความยินยอมพร้อมใจ (Consent) เหนือกลุ่มคนในชั้นอื่นๆ ภายในพื้นที่ประชาสังคม

---

[1] นิสิตปริญญาโทสาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 254 ถ.พญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

Department of Political Economy, Faculty of Economic, Chulalongkorn University, 254 Phayathai Rd, Pathumwan, Bangkok, 10330, watcharapong_wiey@hotmail.com

Abstract

Khon which has been long history is the high-class dance performance in Thailand. In the former, the performance had been shown to royal family in the period of Ayutthaya and Thonburi; meanwhile, demonstrating the ideology of the principles of the ruling class. The ideology created the concept of divine right of kings. Population of lower classes must accept the king as Avatar God. After, in the Rattanakosin period, Khon performance has been shown to people in public; however, the concept of the show has remained. The story of Ramayana which is written by kings is reflecting the elite's effort in order to dominate and cultivate people further through the poem. The core of this culture is recognition of specialty of the Crown without question. After Siamese revolution of 1932, the role and power of the king has been limited. Nowadays, Khon performance has been promoted again. King comes back as culture conservatives to support. In other words, monarchy has returned in term of culture to dominate and remind people of divine right of kings. According to the civil society concept of Gramsci, which is a power struggle for leadership and consent from people in any class.

บทนำ (Introduction)

การแสดงโขนมีวิวัฒนาการมาจากการละเล่น แรกเริ่มเป็นการแสดงในฐานะที่เป็นเครื่องประกอบพระราชอิสริยยศของพระมหากษัตริย์ในอดีต ซึ่งจะมีไว้แต่เพื่อแสดงในราชสำนัก และแสดงเฉพาะในงานพระราชพิธีสำคัญของราชสำนักเท่านั้น ในปัจจุบันโขนจัดเป็นหนึ่งในสี่มหรสพที่จัดแสดงในงานพระราชพิธีหลวง อันประกอบไปด้วย โขน ละคร หุ่น และหนัง เรียกโดยรวมว่าเป็น “มหรสพหลวง” อย่างไรก็ดี การแสดงโขนได้มีพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย นับตั้งแต่สมัยอยุธยาแรกเริ่มที่มีบันทึกไว้มาจนถึงการแสดงโขนในยุคปัจจุบัน ซึ่งในแต่ละยุคสมัยนั้นโขนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของวัฒนธรรมในแต่ละสมัย แต่ยังคงรูปแบบ ตลอดจนวิธีการแสดง และเรื่องที่ใช้แสดงคือเรื่องรามเกียรติอยู่เช่นเดิม ทั้งนี้ การแสดงโขนรามเกียรติ์ได้มีการสื่อเนื้อหาเชื่อมโยงและแสดงถึงภาพของพระมหากษัตริย์โดยตรง เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้เรื่องราวของพระมหากษัตริย์ในรูปแบบของสมมติเทพผู้ที่อวตารลงมาปราบมารและปกครองประเทศผ่านความศักดิ์สิทธิ์ ของลัทธิความเชื่อ เพื่อให้ผู้อยู่ใต้การปกครองรู้สึกเกิดความเคารพเลื่อมใส มีความรู้สึกใกล้ชิด เป็นอันหนึ่งอันเดียวและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ผ่านการแสดงของผู้แสดง ท่ารำ การแต่งกาย บทพากย์ ตลอดจนเพลงที่ใช้แสดง โดยมีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทในแต่ละยุคสมัย ความน่าสนใจในการแสดงของโขนจึงไม่เพียงแค่เป็นการแสดงเพื่อความบันเทิงเพียงอย่างเดียว แต่ยังแฝงไปด้วยนัยยะของรูปแบบลักษณะที่สัมพันธ์กับชุดอุดมการณ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ในบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

พัฒนาการของโขนในแต่ละยุคสมัยสอดคล้องกับพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการอุปถัมภ์และสนับสนุนโขน วิเคราะห์การครองอำนาจนำของชนชั้นปกครองผ่านการแสดงโขนโดยใช้แนวคิดการครองอำนาจนำ (Hegemony) ของ Antonio Gramsci เป็นหลัก ดังจะได้พิจารณาโดยลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาวะการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการของโขนในสังคมไทย

2. เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการสร้างอำนาจนำของสถาบันการปกครองผ่านโขน (โดยดูว่ามีกระบวนการอย่างไร ดำเนินการภายใต้โครงสร้างอย่างไร กลุ่มทางประวัติศาสตร์และเครื่องข่ายปัญญาชน ประกอบไปด้วยคนกลุ่มใด และมีลักษณะอย่างไร)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการศึกษาจะเน้นที่ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์และพัฒนาการความเป็นมาของโขน ภายใต้บริบททางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการปกครอง จากเอกสารที่ตีพิมพ์แล้ว เช่น บทความ วารสาร หนังสือเฉลิมพระเกียรติ สูจิบัตรการแสดง งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และหนังสือหรือเว็บไซต์หน่วยงานราชการที่เผยแพร่เกี่ยวกับโขนและการดำเนินงานของสถาบันการปกครองที่เกี่ยวข้องกับโขน โดยผู้วิจัยได้แบ่งช่วงเวลาของโขน ในมิติทางประวัติศาสตร์ผ่านเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการปกครอง ออกเป็น 2 ช่วงเวลา ดังนี้

ช่วงที่ 1 ยุคแรกเริ่มของโขนและประวัติความเป็นมา จากหลักฐานที่มีการบันทึกถึงการแสดง/การเล่นโขนในสมัยอยุธยา และพัฒนารูปแบบมาจนถึงปัจจุบันผ่านรามเกียรติ์ มาจนถึงก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475

ช่วงที่ 2 ยุคเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นช่วงที่อำนาจของพระมหากษัตริย์ถูกจำกัดลง ทำให้บทบาทของโขนในยุคนี้เสื่อมความนิยมลงไป จนมาถึงยุคปัจจุบันที่โขนกลับมาเป็นกระแสอีกครั้ง ผ่านการส่งเสริมและสนับสนุนของชนชั้นปกครอง นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ข้าราชการและภาคเอกชน

การวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดการครองอำนาจนำ (Hegemony) ของ Antonio Gramsci มาวิเคราะห์เป็นการศึกษาในลักษณะเชิงวิพากษ์ (Critical) เพื่อเผยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียม (Uneven) และชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มพลังต่างๆ ในสังคม ตลอดจนอธิบายกลยุทธ์ในการสร้างแนวร่วมของชนชั้น/กลุ่มพลัง เพื่อนำไปสู่การสร้าง/ช่วงชิงสภาวะการนำ (Hegemonic position) ในสังคมการเมืองหนึ่งๆ (วัชรพล พุทธรักษา,2557 : 25) โดยการครองอำนาจนำเกิดจากการที่กลุ่ม/ชนชั้นผู้พยายามควบคุมอำนาจเหนือชนชั้นอื่นให้เป็นไปตามที่ต้องการด้วยการสร้างชุดความคิดหรือความเชื่อ และทำให้ชุดความคิดหรือความเชื่อนี้ เป็นส่วนหนึ่งที่กลุ่ม/ชนชั้นที่ถูกควบคุม ยอมรับและรู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาทั่วไป จนทำให้เกิดการมีจิตสำนึกและอุดมการณ์ร่วมกัน ในลักษณะที่ยอมรับปราศจากการต่อสู้ขัดขืนหรือโต้แย้ง (กาญจนา

แก้วเทพ และคณะ,2553 : 186) ทั้งนี้ ตามแนวความคิดการครองอำนาจนำ Gramsci ได้เสนอกระบวนการสร้างภาวการณ์ครองอำนาจนำ กล่าวคือ 1) แนวความคิดเรื่องประชาสังคมและสังคมการเมือง (Civil and Political Society) กับความยินยอมพร้อมใจและการใช้อำนาจบังคับ (Consent and Coercion) 2) แนวคิดเรื่องปัญญาชน (Intellectual) และ 3) แนวคิดเรื่องกลุ่มทางประวัติศาสตร์ (Historic Bloc)

1) แนวความคิดเรื่องประชาสังคมและสังคมการเมือง (Civil and Political Society) กับความ ยินยอมพร้อมใจและการใช้อำนาจบังคับ (Consent and Coercion)

องค์ประกอบสำคัญในการครองอำนาจนำ คือการมีพื้นที่ปฏิบัติการประกอบอยู่ใน 2 พื้นที่ คือ พื้นที่ประชาสังคม (Civil Society) พื้นที่สังคมการเมือง (Political Society) ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมสองส่วนนี้ไม่ได้มีสัดส่วนตายตัว แต่ขึ้นกับสัดส่วนของการใช้อำนาจระหว่างความยินยอมพร้อมใจ (Consent) และการใช้อำนาจบังคับ (Coercion) ว่าส่วนใดมีอิทธิพลมากกว่ากัน การครองอำนาจนำมีกระบวนการสำคัญตรงพื้นที่สองส่วนนี้ หรือกล่าวได้ว่ามันคือพื้นที่ในการสร้าง Counter Hegemony Influence หรือเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ในการต่อต้านโครงสร้างเดิม (รัฐกมล ค้อสุวรรณดี , 2558, หน้า 34)

1.1) แนวความคิดเรื่องประชาสังคม (Civil Society)

ประชาสังคมของกรัมชี่ คือ พื้นที่ซึ่งชนชั้นต่างๆในสังคมมีการแก่งแย่งเพื่อช่วงชิงการนำ (Leadership) และความยินยอมพร้อมใจ (Consent) เหนือกลุ่มคนในชั้นอื่นๆ ภายในพื้นที่ประชาสังคมจะ มีตัวแสดง (Agent) ที่มีหน้าที่ในการสร้างและส่งต่อชุดความคิด ความเชื่อ ตามที่ชนชั้นผู้พยายามสร้าง ภาวะการครองอำนาจนำตามความต้องการ ประกอบไปด้วยสถาบันต่างๆในสังคมที่เป็นแหล่งรวมของ ความสัมพันธ์ของผู้คน ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสื่อมวลชน เป็นต้น (วัชรพล พุทธรักษา, 2557, หน้า 125)

1.2) สังคมการเมือง (Political Society)

ความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมการเมืองจะเป็นไปในลักษณะของการใช้อำนาจบังคับ (Coercion) ผ่านกลไกแห่งอำนาจในรูปแบบต่างๆ อาทิ การใช้กำลังของกองทัพ การบังคับใช้กฎหมายฉบับต่างๆ ดังนั้น สถาบันหลักในสังคมการเมืองจึงประกอบไปด้วยองค์กรแบบทางการที่ใช้อำนาจในรูปแบบต่างๆ เช่น สถาบันศาล กองทัพ ตำรวจ รัฐบาล (วัชรพล พุทธรักษา, 2557, หน้า 126)

2) แนวคิดเรื่องปัญญาชน (Intellectual)

ในการสร้างสภาวะการครองอำนาจนำนั้น จำเป็นจะต้องมีผู้นำหรือผู้ริเริ่มทำให้เกิดการปฏิบัติการณ์ทางอุดมการณ์นี้ ซึ่งก็คือปัญญาชน กรัมชี่มองว่าปัญญาชนเป็นผู้ที่แสดงบทบาทหลักในการผลิตและจัดระเบียบความคิด เผยแพร่ความคิดนั้น รวมถึงเป็นผู้รวมความคิดของผู้คนให้มีความรู้สึกและสำนึกร่วมทางความคิดนั้น (กาญจนา แก้วเทพ, 2553, หน้า 190)

3) กลุ่มทางประวัติศาสตร์ (Historic Bloc)

กลุ่มทางประวัติศาสตร์ คือสภาวะที่ชนชั้นและกลุ่มต่างๆ ในสังคม มีความสัมพันธ์กันเฉพาะช่วงเวลาหนึ่ง มีลักษณะเป็นการรวมตัวเฉพาะกิจของชนชั้นหรือกลุ่มที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน ไม่จำเป็นต้องเป็น

ชนชั้นหรือกลุ่มเดียวกัน กรัมชี่ใช้แนวคิดเรื่องกลุ่มประวัติศาสตร์เพื่อชี้ให้เห็นถึงวิถีทางที่ชนชั้นและกลุ่มพลังต่างๆ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เพื่อการสร้างภาวะการครองอำนาจอย่างสมบูรณ์ (วัชรพล พุทธรักษา, 2549, หน้า 35)

ผลการวิจัย (Research Results)

1) พัฒนาการของโขน

โขนได้มีพัฒนาการที่มีเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย นับตั้งแต่สมัยอยุธยาที่มีหลักฐานบันทึกถึงการแสดงโขนที่ได้จัดขึ้น ซึ่งในแต่ละยุคสมัยนั้น การแสดงโขนก็ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของวัฒนธรรมในแต่ละสมัยกล่าวคือ โขนแต่เดิมจะมีเฉพาะในราชสำนัก เรียกว่า โขนหลวง โขนเป็นมหรสพชั้นสูงที่ใช้แสดงในพิธีกรรมสำคัญของราชอาณาจักร เช่น พระราชพิธีอินทราภิเษก ในรัชกาลหนึ่งอาจเล่นครั้งเดียวเท่านั้น และไม่เล่นเป็นมหรสพให้สามัญชนคนทั่วไปดู ต่อมาในในสมัยธนบุรีมีลักษณะเหมือนกับโขนในสมัยอยุธยากล่าวคือมีทั้งโขนกลางแปลง และโขนแสดงบนโรง ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงโขน ทรงโปรดฯให้มีการหัดโขน ละครของหลวงขึ้นทั้งฝ่ายวังหลวงและวังหน้า รวมทั้งทรงพระราชนิพนธ์บทละครในเรื่องรามเกียรติ์และพระองค์ยังทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาติให้เจ้านายและขุนนางผู้ใหญ่สามารถฝึกหัดโขนได้โดยไม่ทรงจำกัดสำหรับเป็นการแสดงเฉพาะราชสำนักอีกต่อไป ถัดมาในสมัยของสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ถือว่าเป็น “ยุคทองของศิลปกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นในทุกๆด้าน” ทรงสนพระทัยและมีพระปรีชาสามารถในงานศิลปะทุกแขนง บทในการแสดงโขนละครส่วนใหญ่ทรงพระราชนิพนธ์เพื่อให้สตรีชาววังแสดงอย่างโขนปนละคร คือ มีการร่ายรำให้มากกว่าการโลดเต้นและทรงปรับบทเพื่อให้นำไปใช้ในการแสดงละครได้เหมาะสม นอกจากนี้ ยังได้ทรงพระราชนิพนธ์คำพากย์โขนรามเกียรติ์ 3 ตอน คือ ตอนนางลอย นาคบาศ และพรหมมาสตร์ เมื่อมาถึงสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องรามเกียรติ์ขึ้นเป็นสำนวนใหม่อีกตอน คือ ตอนพระรามเดินดง ต่อมาในรัชสมัยของสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นสมัยที่โขนมีวิวัฒนาการอย่างสำคัญโดยทรงให้การสนับสนุนในการแสดงโขน รวมทั้งจัดให้โขน เข้าสู่ระบบการศึกษาอย่างเป็นทางการ ยุคเสื่อมของโขนอยู่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากเริ่มมีผู้ที่นำเอาโขนไปรับจ้างแสดงในงานต่าง ๆ เช่น งานศพหรืองานที่ไม่มีเกียรติเพียงเพื่อหวังค่าตอบแทนโดยไม่คำนึงถึงเกียรติยศของการแสดงศิลปะชั้นสูงที่ได้รับความนิยมยกย่อง อย่างไรก็ดี ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล การแสดงโขนละครตามโบราณนั้นยังไม่ได้รับการสนับสนุนมากนัก ด้วยระยะเวลาในการครองราชย์ไม่นานนักประกอบกับภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 รัฐบาลในยุคนั้นไม่ได้ให้ความสำคัญกับการแสดงโขนเนื่องจากเห็นว่าเป็นการแสดงของระบอบเก่าไม่เอื้อต่อความเป็นการเมืองในยุคนั้น

ครั้นมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช การแสดงโขนได้กลับมาเฟื่องฟูอีกครั้ง มีการนำโขนไปใช้ในการแสดงในฐานะตัวแทนการแสดงของชาติในการต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง และผู้นำต่างประเทศคนสำคัญๆ อีกทั้งยังมีการแสดงในรูปแบบโขนโรงในประสมกับโขนฉากอีกด้วย มีการพัฒนาองค์ประกอบในการแสดงโขนให้น่าสนใจมากขึ้น เช่น ความอลังการของฉาก เครื่องแต่งกายที่ละเอียดประณีต บทเพลงที่ไพเราะ และสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการแสดงทำให้ผู้ชมประทับใจ ซึ่งการแสดงโขนในปัจจุบันได้มีวิวัฒนาการให้เหมาะกับสมัยที่ผู้ชมต้องการชมเรื่องอย่างรวดเร็วทันใจ ดังนั้นจึงมีการปรับปรุงบทสำหรับแสดงโขนให้รัดกุมตัดตอนดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็วไม่ดำเนินเรื่องช้าอย่างสมัยก่อน แต่การปรับปรุงดังกล่าวก็ไม่ได้ทำให้เสียความงามทางศิลปะไปแต่อย่างใด

2) วิเคราะห์การสร้างอำนาจนำของชนชั้นปกครองผ่านการแสดงโขน

ในการวิเคราะห์การครองอำนาจนำของชนชั้นปกครองผ่านการแสดงโขนรามเกียรติ์ จะแบ่งตามยุคสมัยการปกครองตั้งแต่สมัยอยุธยา สมัยกรุงธนบุรี สมัยกรุงรัตนโกสินทร์จนกระทั่งยุคภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 ตามลำดับ ดังนี้

2.1 สมัยอยุธยาและกรุงธนบุรี

การแสดง "โขน" ในสมัยอยุธยาและกรุงธนบุรีมิได้เป็นการแสดงเพื่อความบันเทิงแบบในปัจจุบัน แต่เป็นเครื่องแสดงพิธีกรรมประกอบอยู่ในความเป็นพระมหากษัตริย์ มีการปรากฏหลักฐานการตั้งพระนามของพระมหากษัตริย์ในยุคกรุงศรีอยุธยา ว่า "พระรามาธิบดี" อันเป็นชื่อที่พ้องกับพระราม ตัวละครเอกในเรื่องรามเกียรติ์ซึ่งเป็นภาคของพระนารายณ์อวตาร แสดงให้เห็นถึงลัทธิการปกครองบ้านเมืองในขณะนั้นที่เชิดชูพระมหากษัตริย์เป็นดั่งสมมติเทพ ทั้งนี้ กุศโลบายในเรื่องของการปกครองที่ใช้วรรณคดีชั้นสูงนี้เผยแพร่ไปทั้งเมืองด้วยการละเล่นที่ประกอบมาเป็นโขน คือ 1)หนังใหญ่ ที่เผยแพร่เรื่องราวรามเกียรติ์ได้ดี เพราะประชาชนไม่ได้เรียนหนังสือจึงอ่านหนังสือไม่ออก การรับรู้ผ่านภาพประกอบกับการเจรจาและการพากย์จึงเป็นการเผยแพร่ที่ดีที่สุดในสมัยนั้น 2) การเล่นชักนาคดึกดำบรรพ์ สะท้อนระบบความเชื่อเรื่องจักรพรรดิราช ราชสำนักได้จัดการเล่นนี้ในลักษณะพิธีกรรมในพระราชพิธีอินทราภิเษก ซึ่งเชื่อมโยงกับพระอินทร์ผู้เป็นราชาแห่งเทพบนสวรรค์ พระราชพิธีอินทราภิเษกจึงเปรียบเสมือนการอภิเษกให้พระอินทร์เสด็จกลับขึ้นไปปกครองบนสวรรค์ ซึ่งก็เหมือนกับการอเภิเษกของพระมหากษัตริย์ในการเสด็จขึ้นครองราชย์ปกครองประเทศ 3)กระบี่กระบอง คือการฝึกอาวุธซึ่งมาจากการทหารของไทยแต่โบราณมีการออกรบเพื่อป้องกันประเทศ ที่มาของการละเล่นที่พัฒนามาเป็นโขนจึงเป็นสื่อให้เห็นถึงชุดอุดมการณ์ของหลักของชนชั้นปกครองที่สร้างอุดมการณ์ในการครอบงำชนชั้นล่างเพื่อให้เกิดความยอมรับการมีบุญญาธิการของพระมหากษัตริย์ที่เป็นองค์เทพอวตารลงมาเพื่อปกครองประเทศ

ทั้งนี้ คติความเชื่อศาสนาจากอินเดียที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้าและความศักดิ์สิทธิ์ได้มีการถ่ายทอดผ่านทางวรรณกรรม การแสดงโขนในราชสำนักเพื่อสะท้อนถึงบุญญาธิการและความศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นสิ่งแสดงถึงฐานะของพระมหากษัตริย์ ที่ต้องสงวนไว้เพื่อชนชั้นปกครองในฐานะที่เป็นเครื่องราชูปโภคเท่านั้น นอกจากนี้ วัฒนธรรมการแสดงหรือดนตรีก็ต้องมีแบบแผนที่เป็น

มาตรฐานตามจารีต โดยมหรสพการแสดงที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้าและความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาพราหมณ์ฮินดูสะท้อนถึงฐานะที่สูงส่งของพระมหากษัตริย์คือ โขน ซึ่งแสดงเพียงเรื่องเดียวคือเรื่องรามเกียรติ์เพราะเป็นคติความเชื่อเทพเจ้าของศาสนาพราหมณ์ฮินดู มีการปรากฏคติความเชื่อนี้แพร่หลายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รามเกียรติ์เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระนารายณ์ที่อวตารลงมาเพื่อช่วยเหลือมวลมนุษย์ให้หลุดพ้นจากความทุกข์เข็ญ ฉะนั้นในตัวเนื้อเรื่องเป็นการช่วยดำรงสถานภาพของพระมหากษัตริย์ที่เป็นชนชั้นปกครองให้ถูกต้องตามหลักศาสนาทำให้ชนชั้นล่างต้องยอมรับในสถานะเช่นนี้โดยไม่มีการโต้แย้งในความชอบธรรมในการปกครอง การเผยแพร่เรื่องราวรามเกียรติ์ให้เป็นที่รู้จัก เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้อยู่ใต้การปกครองรู้สึกใกล้ชิดและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับชนชั้นปกครองให้ได้มากที่สุด เป็นการประสมประสานผู้คนในหลายเผ่าพันธุ์ในพื้นที่เดียวกันให้รู้สึกมีสำนึกร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางสังคมและวัฒนธรรม พร้อม ๆ กับเป็นการเสริมศักดานุภาพของพระเจ้าแผ่นดินไปด้วย จะเห็นได้ว่าการกำหนดให้โขนเป็นเครื่องราชูปโภคเป็นการสร้างอุดมการณ์ทางความคิดที่ชี้ให้เห็นถึงชุดความคิดเพื่อครอบงำภาคประชาสังคมไว้

2.2 สมัยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ชนชั้นปกครองได้เข้ามารื้อฟื้นและให้การสนับสนุนการแสดงโขน มีการแต่งบทพระราชนิพนธ์รามเกียรติ์ในรัชกาลที่ 1, 2, 4 และ 6 แสดงให้เห็นความสนพระทัยในการส่งเสริมการแสดงโขนและแสดงให้เห็นถึงบทบาทของชนชั้นปกครองในการส่งเสริมสนับสนุนการแสดงประเภทนาฏกรรมให้กลับมารุ่งเรืองอีกครั้ง รวมทั้งอนุญาตให้ข้าราชบริพารและประชาชนสามารถนำเอาโขนเป็นเล่นแสดงนอกเหนือจากการแสดงในราชประเพณีในราชสำนัก

ดังจะเห็นได้ว่าแต่เดิมนั้นบทละครโขนเรื่องรามเกียรติ์มีที่มาจากรามายณะของประเทศอินเดีย ซึ่งไทยก็รับแต่เพียงเค้าเรื่อง แล้วมาแต่งขึ้นใหม่ซึ่งต่างออกไปจากต้นฉบับเดิมของอินเดียอยู่บ้าง พร้อมกันนั้นก็ สะท้อนภาพของสังคมไทยได้อย่างสอดคล้องกับเนื้อเรื่องของรามเกียรติ์ โดยผู้แต่งได้สร้างบรรยากาศของรามเกียรติ์ให้เป็นไปตามสภาพสังคมและวัฒนธรรมของไทย เช่น กิริยามารยาทของตัวละครได้ถ่ายทอดแบบอย่างกิริยามารยาทของคนไทยไปใช้ทั้งสิ้น รวมทั้งสังคมชาวบ้าน ชาวเมือง และชาววังได้รับการถ่ายทอดมาสู่รามเกียรติ์ทั้งหมด แม้กระทั่งศิลปกรรม ปราสาทราชวัง ราชรถ จารีต ประเพณี รวมถึงการแบ่งหน้าที่ตามระเบียบแบบแผนทางราชการอย่างสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ก็ล้วนแบ่งออกตามลักษณะการปกครองแต่ดั้งเดิมมาก่อน (กอบกุล รุ่งเรืองศรี. 2547: 23) โดยอธิบายได้ดังนี้

ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยแฝงอยู่ในการแสดงโขน เป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นและได้รับรู้ถึงรูปแบบการเมืองการปกครองของไทย แต่เดิมนั้นเป็นแบบจตุสดมภ์โดยที่ตำแหน่งเสนายักษ์ในกรุงลงกา ประกอบด้วย เสนายักษ์สองตัว คือ มโหธรตนหนึ่ง ซึ่งดำรงตำแหน่งสมุหกลาโหม และปาวนาสูร อีกตนหนึ่ง ซึ่งดำรงตำแหน่งสมุหนายก และมียักษ์เสนา 4 ตัว ตัวที่นั่งหลังมโหทรนั้นคือ แม่ทัพทั้ง 4 ส่วนยักษ์เสนาอีก 4 ตัวที่นั่งหลังปาวนาสูรนั้น คือ จตุสดมภ์ อันเป็นการถ่ายทอดเอามาจากการจัดการปกครองของไทยในสมัยโบราณ

นอกจากนี้นาฏศิลป์ไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งโขนนั้น นอกจากจะเป็นศิลปะอย่างหนึ่งแล้ว ยังเป็นทางที่จะได้ปฏิบัติกิริยามารยาทอย่างไทย เช่น การลุกนั่ง ถ้านั่งกับพื้นต้องนั่งขัดสมาธิหรือนั่งพับเพียบ การแสดงความเคารพกราบไหว้ การที่ได้เข้ามาฝึกหัดโขนแล้ว จะทำให้การทรงตัว การดิน การลุกนั่งมีความงดงามขึ้นกว่าเดิม ในด้านของการฝึกหัดโขนท่ารำของตัวพระ ตัวนาง และเทวดานั้น วัตถุประสงค์ของท่ารำก็เพื่อให้ผู้รำมีวินัย กล่าวคือ ท่ารำของมนุษย์ผู้ชายและเทวดาจะแสดงถึงความสง่าผ่าเผยความองอาจกล้าหาญและความนอบน้อม ซึ่งเป็นมารยาทอันดีของสังคมไทย ส่วนท่ารำของตัวนางก็แสดงความสงบเสงี่ยม ความอ่อนหวาน และความนอบน้อมเช่นเดียวกัน การแสดงออกซึ่งท่ารำนี่ยังเป็นภาพลักษณ์ตัวแทนของความเป็นผู้นำในการปกครองประเทสอีกด้วย พระราม เป็นภาพแทนของพระมหากษัตริย์ จะมีลักษณะสง่า องอาจ ผ่าเผย ภาษานาฏศิลป์เรียก “ท่าที” ที่บ่งบอกถึงความเป็นกษัตริย์ นอกจากนั้น ในเนื้อเรื่องของรามเกียรติ์จะมีการบอกเป็นเชิงสอนถึงการแสดงตนที่ดีในฐานะต่างๆ ฐานะสามี (พระราม) ภรรยา (นางสีดา) พี่น้อง (พระลักษมณ์ พระพรต พระศัตรุด) บุตร (พระลบ พระมงกุฎ) รวมไปถึงวิธีการปฏิบัติตนของผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้การปกครองที่ดี

ทั้งนี้ สังคมไทยจะให้ความสำคัญในเรื่องของชนชั้นทางสังคม กล่าวคือ สิ่งใดที่ถือว่าเป็นของพระมหากษัตริย์สงวนไว้เพื่อผู้มียศถาบรรดาศักดิ์เท่านั้น สิ่งนั้นคนธรรมดาก็จะไม่มีโอกาสได้ใกล้ชิด ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นหัวใจสำคัญยิ่งที่จรรโลงให้เกิดความต่อเนื่องของศิลปวัฒนธรรมไทย ในฐานะผู้อุปถัมภ์และผู้นำการสร้างสรรค์ศิลปะในอดีต ดังเช่นกรณียวัตรของพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ กล่าวคือ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกม ทรงพระราชนิพนธ์บทรามเกียรติ์ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นบทรามเกียรติ์ฉบับสมบูรณ์ ที่ส่งผลต่อบทโขนที่ใช้แสดงมาจนถึงปัจจุบัน ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระราชนิพนธ์บทโขนซึ่งปรับจากบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 เพื่อให้เหมาะสมกับการแสดงโขนละคร สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ รัชกาลที่ 3 พะองค์ไม่โปรดโขน เห็นว่าการละครไม่เป็นคุณค่าในการบำเพ็ญพระราชกุศลและราชการแผ่นดิน ทำให้โขนละครไม่เฟื่องฟูดังเช่นรัชกาลก่อนเดิม สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ โขนในยุคนี้มีการจัดเป็นระบบมากขึ้น มีการโอนกรมต่างๆที่เกี่ยวกับมหรสพมาขึ้นกับ “กรมมหรสพ” เป็นลักษณะโขนที่อยู่ภายใต้ระบบราชการ ขึ้นตรงต่อพระมหากษัตริย์โดยตรง ทรงพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้ครูโขนที่ปฏิบัติหน้าที่ เรียกว่า “โขนบรรดาศักดิ์” มีการจัดระบบโขนให้เข้าสู่ระบบศึกษาอย่างเป็นทางการ โดยการจัดตั้งโรงเรียนทหารกระบี่หลวง สังกัดกรมมหสพ เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาวิชาสามัญควบคู่กันไปกับการฝึกหัดโขนและดนตรี ต่อมาเปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็นโรงเรียนพรานหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์ และโรงเรียนพรานหลวงนี้ถือได้ว่าเป็นต้นแบบของโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ กรมศิลปากร

4.3 ยุคภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ส่งผลให้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ถูกจำกัดลง ศิลปวัฒนธรรมในราชสำนักก็ถูกลดบทบาทลงเช่นกัน โขนถูกย้ายไปอยู่ในความดูแลของรัฐบาลภายใต้กรมศิลปากร บทบาทความสำคัญของโขนถูกลดบทบาทลงจนแทบ

จะไม่ได้ถูกนำมาแสดงในช่วงแรก อันเนื่องมาจากรัฐบาลต้องการจะสร้างอำนาจนำทางวัฒนธรรมแบบใหม่ที่เน้นเรื่องชาตินิยมเป็นหลัก โขนเริ่มกลับมามีบทบาทสำคัญอีกครั้งหลังจากจอมพล ป. พิบูลสงครามหมดอำนาจลงแล้ว การฟื้นฟูของโขนในยุคนั้นเกิดจากกรมศิลปากรในการรื้อฟื้นโรงเรียนสอนโขนและเป็นหน่วยงานหลักในการผลิตการแสดง โขนในยุคนี้ถูกนำเสนอบทบาทของศิลปะประจำชาติ โดยแสดงในงานวาระสำคัญของชาติ เช่น การรับรองราชอาคันตุกะ การสมโภชน์ในพระราชพิธี ส่งผลให้โขนในยุคนี้เริ่มเกาะเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ในฐานะบทบาทสู่ผู้สนับสนุนอุปถัมภ์ ผู้อนุรักษ์และส่งเสริมในเวลาต่อมา โดยมี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นปัญญาชนผู้สร้างอุดมการณ์ความเป็นไทยขึ้นมาใหม่ให้ประชาชนรับรู้และรู้สึกร่วมถึงความเป็นไทยนี้ หนึ่งในนั้นคือโขน แต่โขนก็ยังเป็นการแสดงที่ดูยากสำหรับประชาชนอยู่ดี การปรับเปลี่ยนจารีตของโขนที่สำคัญในยุคนี้ เกิดขึ้นจากการที่ปรมศิลปากรมีการปรับปรุงบทโขนขึ้นใหม่ในสมัย อ.เสรี หวังในธรรม เปลี่ยนแปลงรูปแบบโขนให้ทันสมัยและเข้ากับจริตผู้ชมมากยิ่งขึ้น เน้นความสนุกสนานและการสร้างความบันเทิง ส่งผลให้ค่านิยมของผู้ชมโขนแต่ก่อนที่รู้สึกว่าดูไม่รู้เรื่องเปลี่ยนแปลงไป

การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 9 ได้เสด็จฯทอดพระเนตรการแสดงถือว่าเป็นคุณค่าที่เกิดจากทุนทางสัญญะของสถาบัพระมหากษัตริย์เช่นกัน มีผลต่อกำลังใจของนักแสดงอย่างมาก และทำให้เกิดคุณค่าด้านประวัติศาสตร์ของคณะนักแสดง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ การเสด็จชมโขนธรรมศาสตร์ในวาระต่างๆ เช่น การเสด็จในโอกาสที่แสดงถวายเนื่องในวาระของพระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารซึ่งถือเป็นช่วงเวลา ประวัติศาสตร์ที่สำคัญของคณะโขนธรรมศาสตร์ โขนพระราชทานที่มีการสร้างวาระเกี่ยวพันกับสถาบันพระมหากษัตริย์หลายครั้งดังกล่าวมาแล้ว

นอกจากนี้ การสร้างตำแหน่งแห่งที่ภาพลักษณ์ของโขนอันเกิดจากการสนับสนุนของสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น โขนของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯที่ถูกเรียกว่า “โขนพระราชทาน” อันเนื่องจากสมเด็จพระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 9 ทรงเป็นผู้ริเริ่ม ให้นโยบายและสนับสนุน การสร้างโขน ซึ่งสร้างภาพลักษณ์ให้เป็นที่สนใจและมีผลต่อรูปแบบของงานอย่างสูง ส่งผลให้เกิดกระแสนิยมโขนกลับมาอีกครั้ง หรือโขนเฉลิมกรุงซึ่งได้รับอิทธิพลจาก ประวัติศาสตร์ของโรงละคร ทำให้พยายามจะสร้างภาพลักษณ์ของตนให้กลายมาเป็น “โรงมหรสพหลวง” และสร้างงานที่ เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์มาก เช่นการเลือกตอนแสดงที่เน้นบทบาทของพระรามตัวเอกของเรื่อง

นอกจากนั้น การเฉลิมฉลองเกี่ยวข้องกับวันสำคัญเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ตัวอย่างเช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา หรือโอกาสสำคัญของสมาชิกของราชวงศ์ เช่น วันเฉลิมพระชนมายุ วันครบรอบการครองราชย์ เป็นต้น ทำให้เกิดวาระพิเศษของการแสดง เช่น โขนมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 9 โดยมีการแสดงในตอนศึกพรหมาสตร์เพื่อจัดแสดงในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติครบ 60 ปี การฉลองจากการเจริญพระชนมายุ 80 พรรษา โขนเฉลิมกรุงตอนหนุมานข้าราชบริพารพระจักรี เพื่อวาระโอกาสครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี หรือกรณีของงานพระ

บรมศพของราชวงศ์ชั้นสูง บางกรณีอาจเปิดโอกาสให้โขน เป็นส่วนหนึ่งของการสมโภชน์เป็นกรณีพิเศษ มีการแสดงที่เป็นรูปแบบพิเศษ สร้างวาระและพื้นที่การแสดงที่แตกต่างจากงานอื่นๆ จึงจะเห็นได้ว่าบทบาทของพระมหากษัตริย์ได้มีการปรับเปลี่ยน

1) บทบาทในการเป็นผู้ริเริ่มจัดตั้ง การแสดงโขนพระราชทาน ซึ่งมีที่มาจากพระราชดำริและการสนับสนุนทุน ในด้านเครื่องแต่งกายโขน ทำให้เกิดการสร้างงานโขนในเวลาต่อมา แม้ว่านโยบายนี้จะเกิดจากช่วงริเริ่มของ การสร้างงานงานฝีมือก่อนที่จะจัดสร้างโขน แต่ก็มีอิทธิพลสูงต่อกระบวนการและรูปแบบของโขนพระราชทานในระยะต่อไปอย่างมาก

2) บทบาทของการสนับสนุนและอุปถัมภ์ การสนับสนุนและอุปถัมภ์เป็นสิ่งที่สถาบันพระมหากษัตริย์มีอยู่อย่างโดดเด่น ทำให้เกิดการชักจูงใจในการนำเอาองค์กรและบุคคลต่างๆมาร่วมสร้างสรรค์ผลงาน ดังเช่น ที่โขนพระราชทานสามารถนำเอามูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ กลุ่มบุคลากรครูอาจารย์โขนละคร กลุ่มภาคเอกชนและเครือข่ายองค์กรต่างๆมาร่วมมือกัน ซึ่งการนำเครือข่ายของสถาบันพระมหากษัตริย์มาใช้ทำให้มีผลต่อลักษณะ รูปแบบ กระบวนการจัดการ แสดง อีกทั้งสามารถรวบรวมเอาหน่วยงาน องค์กร บุคลากรที่อยู่ต่างสถาบันหรือต่างวงการมาทำงานในพื้นที่เดียวกันซึ่งเป็นไปได้ยากในกรณีปกติ

3) บทบาทในด้านการให้แนวทางหรือนโยบาย
การให้นโยบายต่อการสร้างงานแสดงโขนพระราชทาน การสร้างงานตามพระราชนิยมในการแต่งหน้าโขน การฝึกคนพากย์รุ่นใหม่ตามข้อคิดเห็นของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในประเด็นนี้ สถาบันพระมหากษัตริย์มีบทบาทมากน้อยต่างกันตามแต่ละกรณี โดยกรณีที่มี บทบาทสูงคือโขนพระราชทาน ซึ่งมีผลต่อระดับนโยบายเนื่องจากสถาบันพระมหากษัตริย์อยู่ในสถานะเป็นผู้ผลิตเองด้วย

ดังจะเห็นได้ว่าบทบาทของกษัตริย์ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 ต่อการการสนับสนุนและอุปถัมภ์การแสดงโขนเป็นการช่วงชิงการนำ (Leadership) และความยินยอมพร้อมใจ (Consent) เหนือกลุ่มคนในชนชั้นอื่นๆ ภายในพื้นที่ประชาสังคมจะมีตัวแสดง (Agent) กล่าวคือ การที่มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และเครือข่ายองค์กรต่างๆ มีหน้าที่ในการสร้างและส่งต่อชุดความคิด ความเชื่อ ตามที่ชนชั้นปกครองพยายามสร้างภาวะการครองอำนาจนำต่อความรับรู้ของประชาชนที่มีต่อกษัตริย์ในด้านบทบาทของความเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ส่งผลให้ประชาชนรู้สึกร่วมและตระหนักในการอนุรักษ์และรักษาโขนไว้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ในอดีตที่ผ่านมาชนชั้นปกครองสร้างอำนาจนำต่อชนชั้นใต้ปกครองโดยอาศัยโขนที่แสดงบุญญาบารมีที่สูงส่งในฐานะอวตารของพระนารายณ์ ต่อมากษัตริย์เสริมอำนาจด้วยการพระราชนิพนธ์บทโขนเพื่อใช้ในการเล่นโขนและเผยแพร่ให้ข้าราชบริพารรวมทั้งประชาชนที่รับชมการแสดงโขน รับรู้เรื่องราวและวิธีการปฏิบัติตนตามวิถีที่ชนชั้นปกครองต้องการ ส่งผลให้โขนเปลี่ยนบทบาท

มาเป็นการแสดงเพื่อความบันเทิงสำหรับประชาชนขึ้น แต่ก็ยังแฝงไว้ด้วยชุดอุดมการณ์ที่ชนชั้นปกครอง เป็นการเสริมบารมีและตอกย้ำความมีอำนาจนำเหนือชนชั้นใต้ปกครอง ในขณะที่ที่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. 2475 กษัตริย์ไม่สามารถดำรงความมีอำนาจนำอย่างสมัยก่อนได้ การสร้างอำนาจนำทางศิลปวัฒนธรรมจึงใช้วิธีการฟื้นฟูโขนให้กลับมาเป็นที่รับรู้ของประชาชนอีกครั้ง ผ่านหน่วยงานรัฐ กลุ่มผู้เกี่ยวข้องทางด้านโขนละคร ภาคเอกชน องค์กรสถาบันอื่นๆในสังคม เช่น พระราชกรณียกิจในทางสังคมด้านต่างๆรวมทั้งการมีสื่อประชาสัมพันธ์ในพระราชกรณียกิจ เป็นต้น แต่บทบาทในในฐานะผู้นำในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงโขนเป็นการช่วยเสริมบทบาทการนำในพื้นที่ประชาคมเหนือกลุ่มอื่นๆอยู่นั่นเอง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

การวิจัยในครั้งนี้บ่งบอกให้เห็นถึงความสำคัญของการแสดงโขนและบทบาทและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ซึ่งมีความเกื้อกูลกันอยู่ การเฟื่องฟูของการแสดงโขนจะเกิดขึ้นในลักษณะของการได้รับการอุปภัมภ์จากสถาบันพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้ ในแง่ของความประสบผลสำเร็จของตัวโขนและบุคลากรในวงการโขนเองยังไม่เป็นที่ยั่งยืนและถาวร โขนยังเป็นศิลปะที่คนทั่วไปยังเข้าถึงได้ยาก รวมไปถึงมีการนิยมเป็นชั่วครั้งชั่วคราว ในทัศนะของผู้วิจัยนอกเหนือจากการอุปถัมภ์จากสถาบันพระมหากษัตริย์แล้ว หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันในการพัฒนาโขนที่มิใช่เพียงศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ แต่เป็นศิลปวัฒนธรรมที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปต่อยอดและใช้ประโยชน์ได้จริง เช่น นักศึกษาเรียนจบมาแล้วประกอบอาชีพด้านนี้ได้ มีเวทีโรงละครสำหรับการแสดงอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง พัฒนาภาพลักษณ์ของโขนในมิติศิลปะการแสดง เพื่อการพัฒนาที่ต่อยอดทำให้มีคนสนใจดูโขนมากกว่าการนำโขนไปให้คนดู ทั้งนี้ เพื่อนประโยชน์ต่อการอนุรักษ์และรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมการแสดงของชาติต่อไปอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

กาญจนา แก้วเทพ. (2549). ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปรดักส์.

คำรณ สุนทรานนท์. (2551). วัฒนธรรมโขน: การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา.วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ไทยศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

ธนิต อยู่โพธิ์. (2500). โขน. พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงพระศพพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมเขตรมงคล ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส. พระนคร: สหอุปกรณ์การพิมพ์.

รนฤทัย สัจจพันธุ์. (2554). นามานุกรมรามเกียรติ์. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คสไมล์.

วัชรพล พุทธรักษา. (2557). บทสำรวจความคิดทางการเมืองของ อันโตนิโอ กรัมชี่.กรุงเทพ : สมมติ.

การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ เพื่อสร้างศักยภาพช่างทอผ้าในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบราชอาณาจักรกัมพูชา

Knowledge Management of Local Wisdom on Ikat Silk Fabric to Enhance the Weavers' Potency in the Areas of Surin, Thailand, and Siem Reap, Cambodia

ทรงศักดิ์ ประสิทธ์[1] , สารภี วรรณตรง [2] และสังวาลย์ ตุกพิมาย [3]

Songsak Prasit, Sarapee Wantrong and Sangwan Tukpimai

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา 2) ศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ เพื่อสร้างศักยภาพช่างทอผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา 3) ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่จากรุ่นสู่รุ่น เพื่อสร้างศักยภาพช่างทอผ้าในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ศึกษา คือ ช่างทอผ้าวิสาหกิจชุมชนบ้านตาสอน ตำบลปราสาททอง อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย จำนวน 21 คน เยาวชน จำนวน 12 คน ช่างทอผ้า Angkor Silk Farm ตำบลปวก อำเภอปวก จังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา จำนวน 10 คน และเยาวชน 13 คน เทคนิคที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และแบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่า

---

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, email: Psak0702@gmail.com
Faculty of Humanities and Social Science, Surindra Rajabhat University, email: Psak0702@gmail.com

[2]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, email: want2495@gmail.com
Faculty of Humanities and Social Science, Surindra Rajabhat University, email: want2495@gmail.com

[3]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, email :Tukephimai2521@gmail.com
Faculty of Humanities and Social Science, Surindra Rajabhat University, email : Tukephimai2521@gmail.com

1. องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา เป็นความรู้ที่ฝังลึกในตัวบุคคล โดยเรียนรู้จากบรรพบุรุษ จนทำให้เกิดทักษะและความชำนาญกลายเป็นความรู้ชัดแจ้ง คือ กระบวนการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ ประกอบด้วยการปลูกหม่อน การเลี้ยงไหม การสาวไหม การเตรียมเส้นไหม การมัดหมี่ การย้อมสี การทอผ้า

2. การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ เพื่อสร้างศักยภาพช่างทอผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา เป็นขั้นตอนของการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดเก็บความรู้ ถ่ายทอดความรู้ และการนำความรู้ไปใช้

3. แนวทางการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่จากรุ่นสู่รุ่น เพื่อสร้างศักยภาพช่างทอผ้าในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา โดยการจัดอบรมเรื่อง องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนช่างทอผ้าจังหวัดเสียมเรียบส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการถ่ายทอดความรู้ด้านการมัดหมี่ การออกแบบลวดลาย ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ต้องฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องโดยการบอกเล่า สาธิตให้ดู และลงมือปฏิบัติจริง จากบรรพบุรุษ กลุ่มสมาชิกทอผ้า หน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสถาบันการศึกษาควรจัดให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่กับครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ (Keyword) การจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ้าไหมมัดหมี่ ศักยภาพ ช่างทอผ้า

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the body of knowledge of local wisdom on Ikat or Mud Mee silk fabric weaving in Surin, Thailand and Siem Reap, Cambodia; 2) examine knowledge management of local wisdom on Ikat silk weaving to enhance the potency of silk weavers in the areas of Surin and Siem Reap provinces; and 3) propose suggestions on knowledge of local wisdom management to enhance weavers' potency on Ikat silk weaving. The participants were 21 Surin silk weavers and 10 youth from Ban Ta Son Community Enterprise, Khwao Sinrin district together with 20 silk weavers and 13 youth from Angkor Silk Farm, Pouk district, Siem Reap province. Data were collected through observing, interviewing, workshop training and questionnaire responding. The study showed as follows:

1. Body of knowledge of local wisdom on Ikat silk fabric weaving in Surin, Thailand and Siem Reap, Cambodia was found tacit knowing which was acquired from ancestors until the skills and expertise were gradually formed into explicit knowledge. The process of Ikat silk fabric production included a series of mulberry planting, silk reeling, silk thread preparing, thread binding for specific Ikat patterns, dyeing, and weaving.

2. Knowledge identification, knowledge acquisition, knowledge sharing, knowledge storage, knowledge transfer, and knowledge application were found in the knowledge management process of local wisdom on Ikat silk weaving that enhances the potency of silk weavers in the areas of Surin, Thailand and Siem Reap, Cambodia.

3. The workshop training on the body of knowledge of Surin and Siem Reap Ikat silk fabric weaving to enhance weavers' potency on Ikat silk weaving indicated that a majority of Surin weavers have possessed a high overall understanding of the knowledge, while Siem Reap weavers' understanding was found on average. As a result, the emphasis on knowledge transfer of thread binding and pattern creating skills through informing, demonstrating, and hands-on experiencing by predecessors, family members, weaving groups, government organizations and private sections are necessarily repeated. Also, specific curricula should be established in schools and universities to help conserve and inherit the local wisdom of Ikat silk weaving.

KEYWORDS: Knowledge management, local wisdom, Ikat silk fabric, potency, weavers

บทนำ (Introduction)

การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) คือการได้มาซึ่งความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อบุคคลที่เหมาะสมในเวลาที่ถูกต้อง และช่วยให้บุคคลได้แลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศร่วมกันในการปฏิบัติงานโดยมุ่งมั่นที่ปรับปรุงการดำเนินการของชุมชน การได้มาซึ่งความรู้ที่ถูกต้องนั้นมีการจัดการอย่างเป็นระบบพร้อมนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานโดยมีหลักการที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงความรู้อยู่ในตัวบุคคลหรือความรู้แบบฝังลึก (Tacit Knowledge) ให้มีสภาพกลายเป็นความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) (วิจารณ์ พานิช. 2549 : 18) ซึ่งกระบวนการจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการจัดองค์ความรู้ที่มีอยู่ให้มีระเบียบแบบแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพหลายพื้นที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมักมีความรู้ที่ไม่ได้ถูกรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบจึงทำให้เกิดการสูญหายไปตามกาลเวลาอย่างน่าเสียดาย ดังนั้นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้อยู่กันหลายรุ่นหลายสมัยจะส่งผลต่อค่านิยม วัฒนธรรมประเพณี และส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอมือ เพราะผ้าเป็น

ปัจจัยพื้นฐานหนึ่งในสี่ปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีวิตมนุษย์ เพราะมนุษย์มีความจำเป็นที่จะใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มแล้ว ยังใช้ผ้าประกอบในพิธีกรรมตั้งแต่เกิดจนตาย ช่วยสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ และเป็นเครื่องมือในการเจริญสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศต่าง ๆ

ผ้าไหมของจังหวัดสุรินทร์มีประวัติความเป็นมายาวนาน และยังคงรักษารูปแบบลวดลายสีสันที่แปลกตา ความประณีต และเทคนิคการทอแบบโบราณที่บรรพบุรุษได้สืบทอดหลักการและกรรมวิธีการผลิตผ้าไหมให้แก่ลูกหลานจนถึงปัจจุบัน ผ้าไหมสุรินทร์มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั้งในประเทศ และต่างประเทศ นอกจากนี้จังหวัดสุรินทร์มีอาณาเขตติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา ย่อมมีวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งทั้ง 2 ประเทศมีนโยบายในการจัดงานแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์โอทอป 2 แผ่นดิน ทำให้ช่างทอผ้าของจังหวัดแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ได้มีโอกาสไปจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ้าไหม จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดการความรู้ผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดเสียมเรียบ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาผ้าไหมมัดหมี่ให้คงอยู่กับช่างทอผ้าและเยาวชนรุ่นสู่รุ่นตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา
2. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ เพื่อสร้างศักยภาพช่างทอผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่จากรุ่นสู่รุ่น เพื่อสร้างศักยภาพช่าง ทอผ้าในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

เทคนิคที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ คณะผู้วิจัยซึ่งรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม การอบรมเชิงปฏิบัติการ และแบบสอบถาม ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. พื้นที่วิจัย คือ บ้านตาสอน ตำบลปราสาททอง อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และบ้านปวก อำเภอปวก จังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา
2. กลุ่มเป้าหมายในจังหวัดสุรินทร์ คือ ช่างทอผ้าวิสาหกิจชุมชนบ้านตาสอน จำนวน 21 คน เยาวชน 12 คน ช่างทอผ้า Angkor Silk Farm บ้านปวก อำเภอปวก จังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา จำนวน 20 คน เยาวชน 13 คน
3. การเก็บรวมรวมข้อมูล โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม การอบรมเชิงปฏิบัติการ และแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม การอบรมเชิงปฏิบัติการ และแบบสอบถาม มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เรียบเรียงเนื้อหา และเขียนเชิงพรรณนาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา พบว่า ทั้ง 2 พื้นที่มีกระบวนการผลิตผ้าไหมมัดหมี่เหมือนกัน คือ เริ่มตั้งแต่การปลูกหม่อน เลี้ยงไหม การสาวไหม การเตรียมเส้นไหม การออกแบบลวดลายผ้า การมัดหมี่ การย้อมสี และการทอ ส่วนข้อแตกต่างกัน คือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการกระบวนผลิตผ้าไหม จังหวัดสุรินทร์ส่วนใหญ่ช่างทอผ้ายังคงใช้อุปกรณ์แบบโบราณที่ใช้ด้วยมือ ส่วนจังหวัดเสียมเรียบนิยมใช้เครื่องจักรช่วยในการทำงาน เพื่อให้สามารถทอผ้าได้เรียบเสมอกัน สะดวกรวดเร็ว และประหยัดเวลา การย้อมสี จังหวัดสุรินทร์ย้อมด้วยสีร้อน (ต้มน้ำสีให้เดือด) และนิยมย้อมด้วยสีธรรมชาติจากพืชและสัตว์ เป็นสีที่เย็นตา สีไม่ตก สวมใส่สบาย ช่วยลดมลพิษ ไม่เป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อม แต่ใช้เวลานานในการทำ ลงทุนสูง ผ้าราคาแพงกว่าสีเคมี ส่วนจังหวัดเสียมเรียบย้อมด้วยสีเย็น (น้ำเย็น) แล้วจึงย้อมสีร้อนเพื่อให้สีติดทนนาน นิยมย้อมด้วยสีเคมี ช่วยประหยัดเวลา เพราะต้องการผลิตผ้าไหมให้ได้จำนวนมาก ราคาแพง เพราะส่วนใหญ่ขายให้ชาวต่างชาติ ด้านการออกแบบลวดลายผ้าของจังหวัดสุรินทร์ เป็นลวดลายโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน คือ ผ้ามัดหมี่ ลายหมี่ขอ (ตะขอที่ใช้ตักน้ำจากบ่อ) ลายหมี่ขอประยุกต์แบบมีเชิง มีเทคนิคการทอแบบมัดหมี่ยกดอกลายลูกแก้ว ผลิตจากเส้นไหมน้อย มีความนุ่ม พลิ้ว สวมใส่สบาย ส่วนจังหวัดเสียมเรียบ การออกแบบลวดลายมาจากภาพจำหลักนครวัดนครธม และเครื่องแต่งกายของนางอัปสรา ได้แก่ ลายดอกแก้ว ลายโคม มีเทคนิคการทอแบบมัดหมี่ และมัดหมี่ยกดอก รูปแบบของผลิตภัณฑ์ผ้าไหม จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดเสียมจัดทำเป็นผ้านุ่ง ผ้าตัดเสื้อ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ แต่จังหวัดเสียมเรียบจะเน้นจัดทำเป็นผ้าคลุมไหล่ ผ้าพนคอ เพราะเป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศ

2. การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ เพื่อสร้างศักยภาพช่างทอผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา มีขั้นตอนในการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดเก็บความรู้ การถ่ายทอดความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ ดังนี้

2.1 การกำหนดความรู้ ช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์ มีการกำหนดความรู้ร่วมกันที่จะอนุรักษ์ผ้าลายโบราณ คือ ผ้ามัดหมี่ ลายหมี่ขอ และย้อมด้วยสีธรรมชาติ โดยให้ช่างทออาวุโส เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ส่วนช่างทอผ้าจังหวัดเสียมเรียบ ช่างทอผ้าเป็นพนักงานของ Angkor Silk Farm จึงมีกำหนดความรู้โดยหน่วยงาน เป็นผ้ามัดหมี่ลายโบราณ คือ ลายดอกแก้ว ดอกมะลิ

2.2 การแสวงหาความรู้ ช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์ได้มีการเรียนรู้จากบรรพบุรุษ ย่า ยาย แม่ ช่างทอผ้าอาวุโส สมาชิกกลุ่มทอผ้า การศึกษาดูงาน และหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐให้การส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ทอผ้า จัดอบรมให้ความรู้แก่ช่างทอผ้าอย่างสม่ำเสมอ สื่อสมัยใหม่ โซเชียลมีเดีย (Social Media) และแหล่งจำหน่ายผ้าทอมือ เช่น ร้านโอทอป ร้านจำหน่ายผ้าไหม ทำให้ช่างทอผ้ามีโอกาสเรียนรู้กับสมาชิกภายนอกกลุ่ม ส่วนช่างทอผ้าจังหวัดเสียมเรียบ ได้เรียนรู้จากหน่วยงาน หัวหน้างาน และช่างทอผ้าในกลุ่มงานเดียวกันของ Angkor Silk Farm

2.3 การแลกเปลี่ยนความรู้ ช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดเสียมเรียบมีการแลกเปลี่ยนความรู้ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ช่างทอผ้าสุรินทร์ มีการประชุมสมาชิกอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ใหม่การผลิตผ้าไหม เทคนิคการย้อมสี มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเพื่อช่วยเหลือสมาชิก เมื่อได้รับการอบรมจากหน่วยงานก็นำความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม มีเครือข่ายแลกเปลี่ยนความรู้กับกลุ่มทอผ้าอื่น ๆ ส่วนช่างทอผ้าจังหวัดเสียมเรียบ มีการแลกเปลี่ยนความรู้แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการภายในหน่วยงาน กลุ่มงานเดียวกัน และงานที่สัมพันธ์กัน

2.4 การจัดเก็บความรู้ ช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์ มีการจัดเก็บความรู้ในตัวบุคคล โดยการจดจำ การบันทึกในสมุดส่วนตัว สมุดกราฟลายผ้า บันทึกไว้ในโทรศัพท์ โซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ค ไลน์ ส่วนช่างทอผ้าจังหวัดเสียมเรียบ มีการจัดเก็บความรู้ในตัวบุคคล โดยการจดจำ คู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยงาน การบันทึกในสมุดส่วนตัว บันทึกไว้ในโทรศัพท์

2.5 การถ่ายทอดความรู้ ช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดเสียมเรียบมีการถ่ายทอดความรู้ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ คือ ช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์ มีการถ่ายทอดความรู้ทั้งอย่างเป็นทางการ โดยได้รับหนังสือเชิญเป็นวิทยากรไปบรรยาย และสาธิตการย้อมสีธรรมชาติ การมัดหมี่ลายขอให้แก่ช่างทอผ้ากลุ่มอื่น สถาบันการศึกษา ส่วนแบบไม่เป็นทางการ เป็นการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ลูกหลาน และสมาชิกกลุ่มทอผ้า พร้อมทั้งให้ปฏิบัติตาม ส่วนช่างทอผ้าจังหวัดเสียมเรียบ มีการถ่ายทอดความรู้โดยถ่ายทอดให้แก่สมาชิกใหม่ในกลุ่มงานเดียวกัน โดยการบรรยาย สาธิตและลงมือปฏิบัติ นอกจากนี้มีการถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไปทั้งชาวกัมพูชาและชาวต่างชาติ โดยการบรรยาย สาธิต ไม่ได้ให้บุคคลดังกล่าวลงมือปฏิบัติจริง

2.6 การนำความรู้ไปใช้ ช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์ มีการนำความรู้ที่ได้รับจากการผลิตผ้าไหมจากบรรพบุรุษ ย่า ยาย แม่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากสมาชิกภายในกลุ่ม ภายนอกกลุ่ม หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดอบรมให้ความรู้ และสมาชิกได้ร่วมมือกันในการพัฒนาลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ขอจากลายโบราณ เป็นลายหมี่ขอประยุกต์แบบมีเชิง พัฒนาการย้อมสีธรรมชาติ ซึ่งเป็นลายหนึ่งที่มีชื่อเสียงและได้รับนิยมมาก ส่วนช่างทอผ้าจังหวัดเสียมเรียบได้นำความรู้ไปใช้ในการพัฒนางานเพื่อให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานของหน่วยงาน เป็นนิยมของชาวต่างประเทศ ทำให้ช่างทอผ้าได้รับค่าตอบแทนสูงขึ้น มีอาชีพที่

3. แนวทางการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่จากรุ่นสู่รุ่น เพื่อสร้างศักยภาพช่างทอผ้าในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา โดยจัดอบรมเรื่อง องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนช่างทอผ้าจังหวัดเสียมเรียบส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการถ่ายทอดความรู้ด้านการมัดหมี่ การออกแบบลวดลาย ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ต้องฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องโดยการบอกเล่า สาธิตให้ดู และลงมือปฏิบัติจริง จากบรรพบุรุษ กลุ่มทอผ้า หน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสถาบันการศึกษาควรจัดให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่กับครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล (Research Discussion)

1. องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา พบว่า องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชาเป็นองค์ความรู้ฝังลึกในตัวบุคคล เกิดจากความรู้ที่เรียนรู้มาปฏิบัติ จนทำให้เกิดทักษะและความชำนาญกลายเป็นความรู้ชัดแจ้ง โดยเรียนรู้จากบรรพบุรุษ บุคคลในครอบครัว จากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน ซึ่งใช้วิธีมุขปาฐกหรือการบอกเล่า ดูแบบอย่างการปฏิบัติ โดยเน้นให้ผู้รับการถ่ายทอดลงมือปฏิบัติและเรียนรู้จากของจริง ต่อมาได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนจากสมาชิกภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่มทอผ้า รวมทั้งได้รับการสนับสนุนงบประมาณและอบรมจากหน่วยงาน (Akhasang, 2009 ; Wattanasopon, Sakda, and Pengtowon, 2015) ซึ่งทั้ง 2 พื้นที่ มีกระบวนการการผลิตผ้าไหมมัดหมี่เหมือนกัน ประกอบด้วย การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การสาวไหม การเตรียมเส้นไหม การมัดหมี่ การย้อมสี การทอผ้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Akhasang (2009) ทั้งนี้ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดเสียมเรียบ เป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตภูมิศาสตร์เดียวกัน คืออนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง กลุ่มชาติพันธุ์ออสโตรเอเชียติก คือ ไทยเขมร และเขมร มีการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมจนเกิดการกลืนกลายทางชนชาติ และจากประวัติศาสตร์การอพยพโยกย้ายของชาวสุรินทร์เข้าไปในดินแดนกัมพูชาในอดีต ซึ่งจูตากวน (Zhou Da Gran) ได้กล่าวไว้ในจดหมายเหตุถึงการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวสยามบางกลุ่ม เข้าไปในดินแดนกัมพูชาได้นำใบหม่อน ตัวไหมไปเลี้ยง และการทอผ้าด้วย (Suwansathi, 2010 : 13) ย่อมส่งผลให้มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน ดังที่ Kroeber (1963) กล่าวว่า วัฒนธรรมจะแพร่กระจายจากจุดกำเนิดตามพื้นที่เท่าที่จะไปได้ในเขตภูมิศาสตร์เดียวกันและยุคสมัยใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะกระบวนการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ของทั้ง 2 พื้นที่จึงมีขั้นตอนเหมือนกัน แต่จะต่างกันที่เทคนิคหรือวิธีการ เช่น จังหวัดสุรินทร์ การย้อมสีมีการย้อมด้วยสีธรรมชาติและสีเคมี แต่นิยมย้อมด้วยสีธรรมชาติ วิธีการย้อมด้วยสีร้อน (ต้มน้ำสีให้เดือด) ส่วนจังหวัดเสียมเรียบนิยมย้อมด้วยสีเคมี ย้อมสี

เย็นตามด้วยสีร้อน วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ คือ จังหวัดสุรินทร์ยังคงใช้วัสดุอุปกรณ์แบบโบราณ ส่วนจังหวัดเสียมเรียบ ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นเครื่องจักร ได้แก่ เครื่องสาวไหม เครื่องปั่นไหม เครื่องค้นหรือสืบไหม เพื่อต้องการความสะดวก รวดเร็ว และประหยัดแรงงาน และผลิตผ้าไหมได้จำนวนมาก เป็นระบบธุรกิจ เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ส่วนจังหวัดสุรินทร์เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในครอบครัวและชุมชน

2. การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ เพื่อสร้างศักยภาพช่างทอผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา เป็นขั้นตอนหรือวิธีการของการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดเก็บความรู้ การถ่ายทอดความรู้ และการนำความรู้ไปใช้

2.1 การกำหนดความรู้ พบว่า ช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์มีการกำหนดความรู้ตามความต้องการของสมาชิก โดยมีประธานกลุ่ม และหน่วยงานสนับสนุนเพื่อที่จะอนุรักษ์ผ้าไหมมัดหมี่ลายหมี่ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ส่วนช่างทอผ้าจังหวัดเสียมเรียบ โดย Angkor Silk Farm องค์กรหรือหน่วยงานเป็นผู้กำหนดความรู้และสนับสนุนเพื่อให้ได้คุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของหน่วยงาน ทั้งนี้ การกำหนดความรู้สามารถจัดทำได้ทั้งจากสมาชิกของกลุ่มทอผ้า และหน่วยงานเพื่อให้สามารถจัดการความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wattanasopon, Sakda, and Pengtowon (2015) กล่าวว่า การกำหนดความรู้ เกิดจากความต้องการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการผลักดันของผู้นำกลุ่มที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง

2.2 การแสวงหาความรู้ พบว่า ช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์ได้รับการถ่ายทอดความรู้มาจากบรรพบุรุษ โดยการสังเกต จดจำ และปฏิบัติตามจนสามารถทำได้ นอกจากนี้ได้รับความรู้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ภายในกลุ่ม และเข้ารับการอบรมประชุมสัมมนาจากหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งจากสื่อสมัยใหม่ อินเทอร์เน็ต ส่วนจังหวัดเสียมเรียบเป็นช่างทอผ้าของ Angkor Silk Farm ได้รับความรู้ตามที่หน่วยงานกำหนด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มงานและงานที่มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้ การแสวงหาความรู้ จึงได้มาจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันเองภายในกลุ่ม การเข้ารับการอบรมกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ซึ่งเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร (Mosantea, 2002 ; Parnchee and others, 2005 ; Makewan, 2006 and Sangournsaksir, 2000)

2.3 การแลกเปลี่ยนความรู้ พบว่า ช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดเสียมเรียบมีการแลกเปลี่ยนความรู้ทั้งแบบเป็นทางการ และแบบไม่เป็นทางการ ช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์มีการแลกเปลี่ยนความรู้โดยการสอนภายในครอบครัว ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม และภายนอกกลุ่มทอผ้า ผู้สนใจทั่วไป ช่างทอผ้าจังหวัดเสียมเรียบมีการแลกเปลี่ยนความรู้ให้แก่สมาชิกในกลุ่มงานเดียวกันและงานที่มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ของสมาชิก โดยการแบ่งปันความรู้ของตนให้แก่สมาชิก การแบ่งปันความรู้ของสมาชิกสู่ภายนอก และการแบ่งปันความรู้จากภายนอกสู่สมาชิก (Wantanang, 2010)

2.4 การจัดเก็บความรู้ พบว่า ช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์มีจัดเก็บความรู้โดยการจดจำประสบการณ์ ความชำนาญ การจดบันทึกไว้ในสมุดส่วนตัว การจัดเก็บตัวอย่างชิ้นงาน สมุดกราฟลายผ้า การบันทึกภาพในโทรศัพท์ สื่อสมัยใหม่ อินเทอร์เน็ต ส่วนช่างทอผ้าจังหวัดเสียมเรียบมีการจัดเก็บความรู้โดยการจดจำ สมุดบันทึกส่วนตัว และคู่มือการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Makewan (2006) และ Parnchee and others (2005) ที่กล่าวว่า การจัดเก็บความรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจึงนิยมจัดเก็บโดยการจดจำผ่านตัวบุคคล และมีการจัดเก็บในรูปแบบสื่อต่างๆ

2.5 การถ่ายทอดความรู้ พบว่า ช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดเสียมเรียบ มีการถ่ายทอดความรู้ทั้งอย่างเป็นทางการ และแบบไม่เป็นทางการ กล่าวคือ ช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์ มีการถ่ายทอดความรู้ โดยการบอกเล่า สาธิต และปฏิบัติจริง ให้แก่คนในครอบครัว สมาชิกกลุ่มทอผ้าทั้งภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่มทอผ้า ส่วนช่างทอผ้าจังหวัดเสียมเรียบ มีการถ่ายทอดความรู้ ให้แก่สมาชิกในกลุ่มงานเดียวกัน โดยการบรรยาย สาธิต และปฏิบัติจริง ส่วน นักเรียน นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไปทั้งชาวกัมพูชาและชาวต่างชาติที่เข้ามาศึกษาดูงาน โดยการบรรยาย สาธิต เท่านั้น ทั้งนี้ การจะถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหม ควรที่จะได้รับการบอกเล่า สาธิตให้ดู และลงมือปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง จึงจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ จนเกิดทักษะ เชี่ยวชาญ จนสามารถผลิตภัณฑ์ผ้าไหมได้ ดังที่ Phromprapai and others (2002) กล่าวว่า การถ่ายทอดความรู้จะใช้วิธีมุขปาฐกหรือการบอกเล่า ดูแบบอย่างการปฏิบัติ โดยเน้นการให้ผู้รับการถ่ายทอดลงมือปฏิบัติและเรียนรู้จากของจริง

2.6 การนำความรู้ไปใช้ พบว่า ช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์มีการนำความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ไปถ่ายทอดให้แก่สมาชิก และภายนอกกลุ่มโดยการได้รับเชิญเป็นวิทยากรบรรยายให้แก่ กลุ่มทอผ้าอื่น สถาบันการศึกษา การศึกษาดูงานกลุ่มทอผ้าที่ประสบความสำเร็จการจำหน่ายผ้าในงานโอทอป ทำให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่มทอผ้า และได้รับความรู้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เช่น การออกแบบและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมลวดลายหมี่ขอประยุกต์แบบมีเชิง พัฒนาการย้อมสีธรรมชาติ ส่วนช่างทอผ้าจังหวัดเสียมเรียบมีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มงาน นักเรียน นักศึกษา ผู้สนใจ นักท่องเที่ยวชาวกัมพูชาและชาวต่างประเทศที่มาศึกษาดูงาน ทั้งนี้ การนำความรู้ไปใช้เป็นการพัฒนาความรู้ทักษะของตนทำได้รับความรู้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มและเป็นแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ ศึกษาดูงาน การศึกษาวิจัยของนักวิชาการ นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปเกี่ยวกับกระบวนการผลิตผ้าทอมือ (Dechkunthong, 2017)

3. แนวทางการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่จากรุ่นสู่รุ่น เพื่อสร้างศักยภาพช่างทอผ้าในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา โดยการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ ผลการวิจัยพบว่า ช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความรู้ความเข้าใจในการปลูกหม่อม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ =4.39) อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้

หลังการอบรม ($\overline{X}$ =4.39) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการมัดหมี่ ($\overline{X}$ =4.06)

ส่วนช่างทอผ้าจังหวัดเสียบเรียบ มีความรู้ความเข้าใจในการอบรมเรื่อง การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ โดยรวมในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความรู้ความเข้าใจในการเตรียมเส้นไหม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ =3.93) อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ($\overline{X}$ =3.82) และความรู้ความเข้าใจในวัสดุอุปกรณ์ทอผ้า ($\overline{X}$ =3.82) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการกแบบลวดลาย ($\overline{X}$ =3.05)

จากผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์ส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะช่างทอผ้ามีวิถีชีวิตอยู่กับครอบครัวที่มีอาชีพหลัก คือ เกษตรกร อาชีพรอง คือ การทอผ้า ทำให้ช่างทอผ้ารุ่นใหม่ได้สังเกต การบอกเล่า สาธิต และช่วยเหลือย่า ยาย แม่ ในการทอผ้า เมื่อได้รับการอบรมทำให้มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ส่วนช่างทอผ้าจังหวัดเสียมเรียบส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากราชอาณาจักรกัมพูชาเคยมีเหตุการณ์ทางการเมืองการปกครอง มีผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมของราชอาณาจักรกัมพูชา โดยเฉพาะปัจจุบันจังหวัดเสียมเรียบเป็นเมืองท่องเที่ยวและเมืองมรดกโลก ทำให้ประชาชนประกอบอาชีพจากแหล่งท่องเที่ยว โรงแรม ห้างสรรพสินค้า ทำให้ Artisan Angkor ร่วมกับหน่วยงานเอกชน ประเทศฝรั่งเศสฟื้นฟูอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบดั้งเดิมด้านผ้าทอมือ โดยจัดให้มีโรงงานทอผ้าครบวงจรในจังหวัดเสียมเรียบคือ Angkor Silk Farm เพื่อฝึกอบรมให้ชาวกัมพูชามีอาชีพการทอผ้า และมีรายได้ค่าตอบแทนเป็นรายเดือน ช่างทอผ้าจะทำงานแต่ละอย่างตามที่หน่วยงานกำหนด จึงไม่มีความรู้ตามกระบวนการผลิตผ้าไหมครบวงจรเหมือนช่างทอผ้าจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยจึงออกมาอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะควรมีการถ่ายทอดความรู้ด้านการมัดหมี่ การออกแบบลวดลาย ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ต้องฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องโดยการบอกเล่า สาธิตให้ดู และลงมือปฏิบัติจริง จากบรรพบุรุษคนในครอบครัว กลุ่มทอผ้า หน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสถาบันการศึกษาควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการทอผ้า จัดทำเป็นหลักสูตรวิชาชีพ และจัดให้มีการเรียนการสอนทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผ้าไหมมัดหมี่หรือผ้าทอมือให้คงอยู่กับครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะจากการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 เป็นการสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่นด้านการจัดการความรู้ของช่างทอผ้าจากองค์ความรู้ที่เป็นที่ฝังลึกในตัวบุคคลและหน่วยงานถอดองค์ความรู้เป็นสื่อ โดยพัฒนาเป็นหลักสูตรสารสนเทศท้องถิ่นของมหาวิทยาลัย และโรงเรียน รวมทั้งเป็นคู่มือสำหรับช่างทอผ้าเยาวชน นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไปได้ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการศึกษาและฝึกปฏิบัติ เพื่ออนุรักษ์

และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผ้าไหมมัดหมี่ให้คงอยู่ตลอดไป และเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 เป็นการสร้างความร่วมมือเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ของจังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดเสียมเรียบ ตามนโยบายของรัฐบาล และประชาคมอาเซียน

1.3 เป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยเมียนเจย และมหาวิทยาลัยในเสียมเรียบ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่และจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือในห้องสมุด รวมทั้งจัดทำหลักสูตรวิชาชีพภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอมือหรือสิ่งทอ แลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษามาศึกษาและทำวิจัยร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่โดยใช้เชิงปริมาณ เพื่อหาความสัมพันธ์แต่ละองค์ประกอบ

2.2 ควรศึกษาการจัดการความรู้การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ ในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ หรือจังหวัดอื่น ๆ ราชอาณาจักรกัมพูชา

2.3 ควรทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในกระบวนการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ หรือจังหวัดอื่น ๆ ราชอาณาจักรกัมพูชา

2.4 ควรศึกษาเส้นทางผ้าไหมมัดหมี่ ในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดเสียมเรียบ หรือจังหวัดอื่น ๆ ราชอาณาจักรกัมพูชา

เอกสารอ้างอิง

กมลทิน พรมประไพ และคนอื่น ๆ. (2545). **ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผ้าพื้นเมืองอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิถต์.** การค้นคว้าด้วยตนเอง สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

กมลวรรณ วรรณธนัง. (2553). **ทุนทางสังคมกับการจัดการความรู้สู่ชุมชนพึ่งตนเอง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต รัฐประศาสนดุษฎีบัณฑิต สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.

กุณทิกา สงวนศักดิ์ศิริ. (2543). **รูปแบบการจัดการความรู้ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.** ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ฉวีวรรณ ปานชี และคณะ. (2548). **ศึกษาและพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต การจัดการความรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาอาชีพทำขนมโบราณชุมชนกุฎีจีน.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ชุติมา เมฆวัน. (2549). **การจัดการความรู้ของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

ดวงฤทัย อรรคแสง. (2552**). กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติ.วิ**ทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ทวีศักดิ์ โมสันเทียะ. (2545). **ความต้องการวิทยาการในด้านการผลิตผ้าไหมของผู้เลี้ยงไหมรายย่อยในจังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พนารัตน์ เดชกุลทอง. (2560). **การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าไหมบ้านนาเสียว ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ.** ชัยภูมิ : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

วรารัตน์ วัฒนโสภณ, พรพิมล ศักดา และ ประนอม เพ็งโตวงษ์. (2558). **การจัดการความรู้ทอผ้าพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพเสริมบ้านสุขเกษมอำเภอบางเลนจังหวัดนครปฐม**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

วิจารณ์ พานิช. (2549). **การจัดการความรู้ฉบับนักปฏิบัติ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุขภาพจิต.

สาวิตรี สุวรรณสถิตย์. (2533, มิถุนายน- กันยายน 1). “ความพยายามที่จะศึกษาผ้าเปรียบเทียบประวัติและลวดลาย การมัดย้อมผ้าแบบมัดหมี่ในประเทศต่างๆ บนเส้นทางโบราณคดี.” **วัฒนธรรมไทย.** 29 (12) : 13.

Arthur Anderson and The APQC. (1996). The Knowledge Management Assessment Tool: External Benchmarking Version. Anderson Arthur and American Productivity and Quality Center. Winter.

Kroeber, Alfred. (1963**). The nature of culture.** Chicago : University of Chicago Press

Translated Thai References

Akhasang, Duangruthai. (2009). **Knowledge Management Process Regarding Local Wisdom of Natural Dying Mudmee Silk Textile.** Master Degree of Business Management Thesis, Management Program, Graduated School, Khornkan University. [In Thai]

Dechkunthong, Panarat. (2017). **Knowledge Management of Local Wisdom, Ban Na Siew Silk Weaving, Na Siao Sub-district, Mueang District, Chaiyaphum Province.** [In Thai]

Makewan, Chutimar . (2006**). Knowledge Management of Community Enterprise Group in Roi-ed Province.** Master degree of Educational Science Thesis, Social Sciences Program, Graduated School, Khornkan University. [In Thai]

Mosantea, Thaweesak. (2002). **Sciences Inquiring of Silk Textile Product of Mini Warm Feather in Khornkan Province.** Master Degree of Sciences Thesis, Agricultural Promotion Program, Graduated School, Khornkan University.

[In Thai]

Panich, Wijarn. (2006). Knowledge management for practitioners. 2nd ed. Bangkok: Sukhphahcit. [In Thai]

Parnchee, Chaweewan and others. (2005). *Study and Development Regarding Life Library,* **Knowledge Management in Local Wisdom of Developing Traditional Desert Occupation in Kudee China Community.** Bangkok: Rajabhat Thonburee University. [In Thai]

Phromprapai, Kamlonthin and others. (2002). **Local wisdom of the local fabric of Thong Saen Khan District Atdadit Province. Self-research** in Educational Administration Program Naresuan University. [In Thai]

Sangournsaksir, Kunthika . (2000). **Knowledge Management Model of Chulalongkorn University**. Philosophy Doctor Degree in Humans Resource Development Program, Ramkamhang University. [In Thai]

SuwanSathi, Sawitree t. (1990, June - September 1). "Attempts to study comparative fabricsHistory and patterns Tie dyeing in Mudmee in various countries On the archaeological trail. "**Thai culture**. 29 (12): 13 [In Thai]

Wantanang, Kamonwan. (2010). **Social capital and knowledge management for self-reliant communities.** Philosophy Doctor Degree Thesis in Publication Administration National Institute of Development Administration. [In Thai]

Wattanasopon, Wararat, Sakda, Pornpimol and Pengtowon, Pranomeng Pentowong. (2015). **Knowledge Management of Folk Weaving, Occupation Group, Baan Suk Kasem Occupation, Bang Len District, Nakhon Pathom Province**. Nakhon Pathom : Rajamangala University of Technology Rattanakosin. [In Thai]

ความเข้าใจของนักท่องเที่ยวเอเชียตะวันออกที่มีต่อภาษาอังกฤษที่ใช้ในรายการอาหารริมทาง

Intelligibility of English in Thai Street Food Menus Perceived by East Asian Tourists

นฤทธิพล ศรีสงกา[1] วิมลชยา ญาณสุคนธ์[2]

Naridtiphol Srisongka[1], Vimolchaya Yanasugondha[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจของนักท่องเที่ยวเอเชียตะวันออกที่มีต่อภาษาอังกฤษที่ใช้ในเมนูอาหารริมทาง โดยรวบรวมลักษณะภาษาอังกฤษแบบไทยที่ใช้ในเมนูอาหารต่าง ๆ ประกอบไปด้วย น้ำตกหมู ผัดไทย ข้าวผัด ส้มตำ และต้มยำกุ้ง จากแหล่งขายอาหารริมทางที่มีชื่อเสียง 5 แห่ง ได้แก่ ย่านเยาวราช ย่านพระนคร ย่านสุขุมวิท ย่านสีลมและสาธร และย่านสะพานเหลือง โดยลักษณะภาษาอังกฤษแบบไทยที่ใช้ในงานวิจัยนี้มาจากงานวิจัยของ Ngampramuan's (2009) ซึ่งแบ่งลักษณะภาษาอังกฤษแบบไทยออกเป็น 2 ประเภท คือ ลักษณะทางไวยากรณ์ และลักษณะทางความหมายของคำ โดยผู้วิจัยได้นำลักษณะภาษาอังกฤษแบบไทยเหล่านี้มาใช้ในการสอบถามระดับความเข้าใจของนักท่องเที่ยวชาวจีน ชาวญี่ปุ่น และชาวเกาหลีใต้ รวม 100 คน และศึกษาด้วยวิธีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อสังเกตผลกระทบของภาษาอังกฤษแบบไทยที่มีต่อนักท่องเที่ยวระหว่างการสั่งอาหาร ผลการวิจัยระบุว่า ค่าเฉลี่ยระดับความเข้าใจของภาษาอังกฤษแบบไทยในลักษณะทางไวยกรณ์นั้น มีค่าสูงกว่าลักษณะทางความหมายของคำซึ่งสามารถสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวเข้าใจเมนูอาหารภาษาอังกฤษแบบไทยที่มีลักษณะทางไวยกรณ์ได้ดีกว่าภาษาอังกฤษแบบไทยที่มีลักษณะทางความหมายของคำ

คำสำคัญ (Keywords) : ความเข้าใจ, นักท่องเที่ยวชาวตะวันออก, อาหารริมทาง, ภาษาอังกฤษแบบไทย, เมนูอาหาร

---

[1]สถาบันภาษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (Language Institute, Thammasat University), naridtiphol@hotmail.com

[2]สถาบันภาษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (Language Institute, Thammasat University), vimolchaya.y@litu.tu.ac.th

Abstract

This research aims to determine intelligibility of East Asian tourists toward Thai English used by local vendors on street food menus. To achieve this primary goal, the characteristics of Thai English used in menus including Moo Nam Tok (Spicy sliced pork salad), Pad Thai (Thai-style stir-fried noodles), Fried rice, Som Tam (Papaya salad), and Tom Yam Kung were collected from five famous street food areas which are Chinatown, Old Town, Sukhumvit, Silom and Sathorn, and Saphan Lueng. These features were identified by using Ngampramuan's (2009) framework that divides Thai English features into two types: grammatical features and lexico-semantic features. Then, these characteristics were applied in the survey asking 100 participants including Chinese, Japanese, and Korean tourists to determine the extent of intelligibility. Moreover, this research applied nonparticipant observation to investigate the impact of Thai English towards East Asian's decision to order street food. The findings reveal that the grammatical features had the highest intelligibility mean score, while lexico-semantic features had the lowest intelligibility mean score. It can be implied that that Thai English with grammatical features on street food menus are easier to understand than lexico-semantic features.

Keywords : intelligibility, East Asian tourists, street food, Thai English, menu

Introduction

The Tourism Authority of Thailand (TAT) set Gastronomy Tourism as one of the major focuses in the TAT's marketing strategy 2018 aiming to motivate tourists to start a culinary journey to taste signature dishes across the country as a way of experiencing real Thai culture and ways of life (Tourism Authority of Thailand, 2017). For foreign tourists who are on the culinary journey in Thailand, the menu is essential as a means to grab their attention to taste particular signature or well-known local Thai dishes. Menus consist of food name, main ingredients and can impress customers. If menus have sufficient information and well designed, they also help facilitate dish selection (McCall & Lynn, 2008). Hence, menus should have clear illustration and explanation of the dishes. This intelligible menu will guide foreigners to explore and appreciate a wide range of Thai food (Duangsaeng & Chanyoo, 2017).

Among the foreign visitors arrived to Thailand in 2016, Ministry of Tourism and Sports (2016) reports that more than 35 percentages of them come from China, South Korea, and Japan. It is undeniable to state that Chinese, Korean, and Japanese tourists have to use English as a lingua franca to communicate with native Thai. Both East Asian tourists and Thai normally use English as a foreign language. Miscommunication can probably be the result of English communicated by Thais to foreigners on menus (Baker, 2009; Huebner, 2006; Ngampramuan, 2016) such as pumpkin connection (candied pumpkin), or Friend Fry (French fries) which seemingly cause laughter, misleading or misunderstanding (Duangsaeng & Chanyoo, 2017; Ngampramuan, 2016). In addition, these errors may lead to health issues in case of allergies (Fuentes-Luque, 2017). Owing to these problems caused by English written in local street food menus, the researcher is interested in investigating Thai English as used on street food menus to measure how East Asian tourists who use English as Lingua Franca understand English as Thai food name and their perception toward these Thai English texts.

Several studies have been conducted on intelligibility in English as a lingua franca through a written message. The prior study is Ngampranmuan's (2016) research focusing on the use of English on signs in tourist attractions across Thailand. Her research aims to investigate the variety of English in Thailand or Thai English to see if it is intelligible to Thai and non-Thai people. Duangsaeng and Chanyoo's (2017) study generated a conceptual framework of Ngampranmuan (2016). Their study aims to determine intelligibility of English menus as identified by Thai and non-Thai speakers and then explore the noticeable unintelligible features on Thai restaurant menus as perceived by native Thai speakers. This current study applied Ngampranmuan's (2016) study as a theoretical framework to categorize Thai English found in the menu. However, this research aims to investigate more on street food menus and focuses on East Asian speakers who use English as Lingua Franca including Chinese, Japanese and Korean tourists. In addition, while previous research has only focused on quantitative data collecting from the survey, this study will focus on both qualitative and quantitative aspects of Thai street food name which might illustrate the real characteristics of Thai English conducted by Thai local vendors.

Research Objectives

1. To find out the extent of intelligibility of Thai English on street food menus used by local vendors as perceived by East Asian tourists.

2. To investigate the characteristics of Thai English used in street food menus by Thai local vendors.

3. To examine the impact of Thai English found in local street food menus on East Asian tourists' decision.

Research Methods

Participants

The participants in this study were Chinese, South Korean, and Japanese native speakers who are traveling or have been in Thailand. They were a focused group because they are from Expanding Circle using English as a foreign language. Moreover, according to Ministry of Tourism and Sports (2016), China, South Korea, and Japan were among the top-five leading countries sending tourists to Thailand making up more than 35.8 percentages of the total number of tourists in 2016 which means approximately 11,661,356 in total.

Samples and Sampling

Questionnaire

The questionnaire was distributed totally to 142 participants: 31 participants from Chinatown, 25 participants from Old Town, 37 participants from Sukhumvit, 30 participants from Silom and Sathorn, and 19 participants from Saphan Lueng. The total number of completed questionnaire in this research were 100 which is equal to 70.42% of total distributed participants. The number of participants provided a conservative estimate as it was over 30 which will be the lowest number of participants which produce reliable results (Saunders, 2012).

Observation

The participants were observed from street food restaurants that providing Thai English features menus for participants. The researcher observed seven groups of participants including four groups of Chinese tourists, two groups of Japanese tourists, and one group of South Korean tourist while they were ordering the street food menus.

Instruments and Data Gathering

Questionnaire

To answer the first research question 'To what extent do East Asian tourists understand Thai English on street food menus used by Thai local vendors?', the questionnaire was used as an instrument. This questionnaire was adjusted from Smith's (1992) and Ngampramuan's (2016) research aiming to ask participants' intelligibility towards English text written on the menu in two levels: intelligibility and comprehensibility. The questionnaire contains 40 items which was divided into two parts: first four questions asking participants' personal information, and remaining 36 questions related to Thai English street food menus with five-point Likert scale for the intelligibility trait followed by the questions asking respondents to compare the similarity of Thai English menus with their English translated version.

In the personal information section, the participants were asked to answer four questions regarding the country of residence, educational level, self-evaluated English proficiency level, and former experience about Thailand.

To assess intelligibility of English used in menus, Thai English street food menus related to Thai English characteristics by Ngampramuan (2016) followed by a question 'How well do you understand this Thai menu written in English?' were asked. Participants indicated their understanding level in a five-point Likert scale with bipolar opposites. As for intelligibility, 1 refers to totally don't understand, 2 means generally don't understand, 3 is no opinion, 4 refers to generally understand, and 5 means clearly understand.

To investigate comprehensibility level according to Smith's (1992) research, participants were asked to compare given Thai English menu with English translated version collected from 'Thai street food in 4 regions' published by National Food Institute (NFI). The question 'Do you think (given the Thai English menu) is the same menu as (English translated version)?' were introduced to participants. Participants selected the answer based on their opinion: 'Yes', 'No', and 'I don't know'.

Nonparticipant Observation

To answer the third research question 'What is the impact of Thai English found on local street food menus on East Asian tourists' decision?' and to investigate related factors that influence intelligibility on Thai English text and the impact of these Thai English on participants' decision, the nonparticipant observation was

applied. In nonparticipant observation, the observer doesn't participate in the situation of the people under study and subjects do not know they are being observed (Creswell, 2007).

The researcher observed seven participant groups from street food location which include two group from Chinatown, two groups from Old Town, two groups Sukhumvit, and one group from Silom and Sathorn. The observation protocol used in this research consists of three parts: demographic information, descriptive notes, and reflective notes. In the demographic information, the researcher had to identify time and date, length of activity, location, and information about the participants including nationality, and age range. Descriptive notes consist of the processes that customers engage in while ordering food, participants' comment, and interaction with vendors while making a decision to order street food menus. In the last part, the researcher demonstrated reflective comments and interpretation in reflective notes.

Procedure of Data Gathering

1. To answer the second research question 'What are the characteristics of Thai English used in street food menus by Thai local vendors?', the data were collected from local street food menus by non-probability purposive sampling method from the five tourist street food sites include Chinatown, Old Town, Sukhumvit, Silom and Sathorn, and Saphan Lueng. The selected five street food menus are Moo Nam Tok (Spicy sliced pork salad), Pad Thai (Thai-style stir-fried noodles), Fried rice, Som Tam (Papaya salad), and Tom Yam Kung. These menus should consist of one of the Thai English characteristics presented by Ngampramuan (2016).

2. The Thai English menus collected from five tourist street food sites were analyzed and categorized into grammatical features and lexico-semantic features. All 18 Thai English features were selected and randomly arranged in the questionnaire.

3. The questionnaire was pilot tested with 10 sample participants to avoid negligent statements, loaded questions and complexity. Screening questions were inserted into the survey to determine and identify participants who were not qualified. The questionnaires were distributed to Chinese, South Korean, and Japanese tourists at tourist attractions in Bangkok.

4. Questionnaires were distributed to 142 participants including Chinese, South Korean, and Japanese tourists. However, the researcher received 100

completed questionnaires from all distributed participants. This research used both self-completion questionnaires at five tourist street food sites and also online-based questionnaires which aims to collect data from international tourists who didn't feel comfortable to complete the questionnaire during face-to-face data gathering. The participants were asked for an e-mail address for sending the questionnaire's link address. The researcher used SurveyMonkey website to create an online questionnaire which contain the same questions and template as a paper-based questionnaire. As the result, 64 completed paper questionnaires were collected from participants on the tourist sites and 36 participants completed the questionnaire online.

5. Data from the questionnaire were screened and coded into SPSS format for further data analysis. Data also were interpreted using SPSS making use of frequency, means, and percentage.

6. Nonparticipant observation was applied to observed participants while ordering Thai English menus from four tourist street food sites include Chinatown, Old Town, Sukhumvit, and Silom and Sathorn. Field notes were analyzed and categorized into three different themes. The interpretation from this data was used to make an explanation of East Asian tourists' impacts on Thai English in street food menus.

Research Results and Discussion

Intelligibility of Thai English in Street Food Menus

This study set out with the first aim to find out the extent of intelligibility of Thai English on street food menus used by local vendors as perceived by East Asian tourists. The results of this study show that affixing plural markers to mass nouns, redundancy of the hyphen, and mixing upper and lower cases are the first three features that had the highest intelligibility mean score as shown in Table1. Also, all of these features are categorized in grammatical characteristics of Thai English. On the other hand, the first three features that gained the lowest intelligibility mean score are using all transliteration, mixing transliterated words with some English words, and using translation software. It is obvious that all of these three types of Thai English are grouped as lexico-semantic feature.

Table 1 Respondents' Intelligibility Mean Score with Ranking Order

Rank	Menu	Thai English Feature	Mean (SD)
1	Fried rice with chicken/pork/seafoods	Affixing plural markers to mass nouns (G)	4.72 (0.59)
2	Pad-Thai with shrimps	Redundancy of the hyphen (G)	4.62 (1.05)
3	Pad thai	Mixing upper and lower cases (G)	4.48 (1.12)
4	PAD THAI SHRIMPS/ PORK, CHICKEN	Using singular forms instead of plural forms (G)	4.45 (1.06)
5	Hot & Spicy Soup Shrimp	Word order (L)	4.21 (1.21)
6	Spicy Salad With Slice grilled pork neck	Using a verb instead of an adjective (G)	3.97 (1.27)
7	Crap papaya salad	Minimal pair (G)	3.97 (1.24)
8	PADTHAI	Different message between Thai and English (L)	3.89 (1.55)
9	Phat Thai	Different spelling (L)	3.76 (1.57)
10	Tom Yum pot dish with prawn	Literal translation (L)	3.59 (1.43)
11	pork salad Isaan style	Thainess (L)	3.52 (1.45)
12	Sour pawn soup	Ambiguity (L)	3.28 (1.41)
13	Mix Tom Yum	Poor translation (L)	3.10 (1.54)
14	FAIED RICE PORK	Typing error (G)	3.07 (1.53)
15	Pork in Spicy Condiment	Word choices (L)	2.97 (1.45)
16	Pad thai Vermicelli	Using translation software (L)	2.69 (1.28)
17	NUMTOK PORK	Mixing transliterated words with some English words (L)	2.59 (1.27)
18	Pad Thai Goong Sod	Using all transliteration (L)	2.41 (1.35)

G = Grammatical Features, L = Lexico-semantic Features

The findings from this study suggest that lexico-semantic features have more effect on the intelligibility of street food menus than grammatical features among East Asian tourists. This implication is in agreement with Ngampramuan's (2016)

findings which showed that grammatical mistakes on signs were mainly considered less severe than lexico-semantic errors. Moreover, this also accords with the results of Duangsaeng and Chanyoo (2017), which indicated that international participants in their research on the intelligibility of English menus used in Thai restaurants are more tolerant to the errors which are form-related if the overall main idea still remains. Duangsaeng and Chanyoo's (2017) also asserted that international participants in their research might have less expectation on the grammar of the menus as they perceived that Thais use English as a lingua franca.

With the aim to investigate the intelligibility into comprehensibility level, this study asked the participants to compare the Thai English menus with English translated version. The findings from this section also suggest that lexico-semantic features are probably more significant than grammatical features in order to understand Thai English in street food menus in both initial level and comprehensibility level. All the features including affixing plural markers to mass nouns, redundancy of the hyphen, and mixing upper and lower cases are among the grammatical characteristics that had the highest percentages of positive answer from the respondents who thought Thai English menus are similar to English translated version.

Another important finding is that there is a low percentage of respondents who thought Thai English menus with lexico-semantic features are similar to the English translated version. It is interesting to note that 'different message between Thai and English' had the lowest percentage from participants' answer, even it had the high rate in intelligibility mean score from the first phase of the survey. This result may be explained by the fact that participants might misunderstand that 'PADTHAI' refers to 'Pad Thai' which is different from 'vegetarian Pad Thai.' Moreover, the vendor might not know how to translate the word 'เจ [Jay]' (vegetarian) which is originated from Chinese language. Hence, the omission of this word may be the result of translation difficulty avoidance.

Thai English in Street Food Menus

One of the questions in this research sought to investigate the characteristics of Thai English used in street food menus by Thai local vendors. Previous studies of Duangsaeng and Chanyoo (2017) have noted unintelligible features identified by native Thai speakers. However, one of the limitations with this explanation is that

they categorized these characteristics in general terms including strange vocabulary/spelling, ungrammatical strings, transliteration, translation, and culture differences. Hence, this research applied Ngampramuan's (2016) framework to identify Thai English features that can be grouped into two major types: grammatical features and lexico-semantic features.

In this detailed investigation of Thai English features, Ngampramuan (2016) was able to divide Thai English features on signs from 40 tourist attractions into nine major types as followed; misspelling, parts of speech, inflection, punctuation marks, ellipsis, translations, Thainess, word choices, and transliteration. By applying Ngampramuan's (2016) framework, this research also grouped Thai English features found in street food menus into nine types as shown in Table 2.

Table 2 Thai English Features Found on Street Food Menus

Grammatical Features	Lexico-Semantic Features
1. Misspellings 1.1 Typing error FAIED RICE PORK FAIED RICE CHIC KCN 1.2Minimal pair Crap papaya salad 2. Parts of speech Spicy Salad with Slice Grilled Pork Neck 3. Inflection 3.1 Using singular forms instead of plural forms PADTHAI SHIRMP/PORK,CHICKEN 3.2 Affixing plural markers to mass nouns Fried rice with chicken/pork/seafoods	1. Translation 1.1 Literal Translation Tom Yum pot dish with prawn 1.2 Poor Translation Mix Tom Yum 1.3 Using Translation Software Pad thai Vermicelli 1.4 Different message between Thai and English PADTHAI Sliced grilled pork 1.5 Word Order Hot & Spicy Soup Shrimp, Fish or Seafood 1.6 Ambiguity Sour pawn soup 2. Thainess pork salad Isaan style

Grammatical Features	Lexico-Semantic Features
4. Punctuation marks, spacing and capitalization 4.1 Making two words into one word PADTHAI 4.2 Mixing upper and lower cases Pad thai Tom yam Kung 4.3 Redundancy of the hyphen (-) Pad-Thai with shrimps 5. Ellipsis FRIED RICE CHINESE SAUSAGE	3. Word Choices Pork in Spicy Condiments 4. Transliteration 4.1 Different Spelling TOM YUM GUNG/Tom Yum Goong Phad Thai/Phat Thai 4.2 Mixing transliterated words with some English words NUMTOK PORK 4.3 Using all transliteration Pad Thai Goong Sod

Regarding the issue of misspelling, it is hard to find typing error and minimal pair in the menus. A possible explanation for this is that menus are important as providing what is being sold and leading customers to select particular items (Autun & Gustafson, 2005), the vendor normally checks the spelling before using them. Moreover, misspelling appears to be obvious error that is easily noticed especially misspelling in well-known menus comparing to other Thai English features. Surprisingly, the typing error 'FAIED' and 'CHIC KCN' was found in this research. The possible reason for this error might be that the vendor typed the menus from illegible handwritten English. In addition, it also could be that the vendor didn't make the menu by him/herself and didn't recheck the spelling before launching in the restaurant.

As the verb conjugation and the plural form of noun do not exist in Thai language (Becker, 1995), this could be an explanation for part of speech and inflection features found in street food menus. The plural form of Thai English feature is commonly found in this group. The likely implication of this is that the vendor cannot identify the difference between mass nouns and countable noun. A recent study by Wongranu (2017) found the reason might be that Thai nouns always take the same form regardless of the quantity. On the other hand, English nouns have different

grammatical functions as it can be divided into countable and uncountable nouns. Moreover, countable nouns can take a singular or plural form, depending on the quantifier.

The issue of punctuation marks, spacing and capitalization are the most repeatedly discovered in street food menus especially capitalization. It is a widely held view that there is no capitalization and different punctuation marks in Thai language. Hence, Thai vendors could be not familiar with them. Moreover, capitalization is frequently used as a tool for emphasizing the words especially if a whole word was capitalized (Yiamkhamnuan, 2011). Therefore, Thai vendors may apply this technique to the menu.

It is almost certain that the preposition ellipsis occurred in street food menus is a result of the limitation of space on the menu. It could be possible to say that only necessary words were put in the menu to save the space for other menus or proper font size. The preposition ellipsis also may be influenced by the different grammar rule between Thai and English that preposition is not required for the food menu.

Translation is the dominant type of Thai English that may affect intelligibility of street food menus as the actual menu and the name written on the menu are might be different, for example 'PADTHAI' used to address 'Vegetarian Pad Thai.' The present findings seem to be consistent with Ngampramuan's (2016) research which found that translation appears to be the most frequently found patterns on signs in Thai tourist domains. Ngampramuan (2016) suggested that these features may be originated from first language interference, low English proficiency, and the attempts to save costs for translations by using free translation software.

Thainess refers to culture, religious or food that require prior knowledge (Ngampramuan, 2016). Pad Thai, Tom Yam Kung, or Som Tum may be categorized as Thainess, but these menus are well known among foreign tourists due to widespread of Thai cuisine. However, 'Isan' which appears for spicy pork salad is a more specific word that requires more social and cultural background to understand the meaning. Isan which means 'Northeast', is the Thai Sanskrit-derived word for Northeast of Thailand (Draper, 2010). It consists of 20 provinces on the Khorat Plateau where the spicy sliced pork salad originated from. It could be that the local vendor used the word 'Isan' because Thais always use it referring to 'Northeast.' Moreover, the local

vendor who came from the Northeastern region might use this word to express aspects of their indigenous or ethnic identity through the name of the local food.

Word choices feature is limited in street food menus as four selected street food menus were globally accepted. They are Pad Thai, Tom Yum Kung, papaya salad, and fried rice. Creating or changing some word in menus may affect the tourists' perception towards these menus. On the other hand, Num Tok Moo (spicy sliced pork salad) is not well known enough to have universal acceptance. There are various names for this menu. One of the words found in this research is 'condiment' which literally can be defined as a mixture to be added to foods when eaten which is basically not during the cooking process (Hirasa & Takemasa, 1998). Hence, generally, it is referred to ketchup, salt, or fish sauce. It seems possible that the vendors choose this elegant word to make the menu more impressive, but they might not notice its definition and usage.

Finally, transliteration is usually used for Pad Thai and Tom Yum Kung because these menus are well known among tourists across the world. Contrary to expectation, this study found unfamiliar transliteration of these menus such as Phat Thai, Phad Thai, and Tom Yam Goong. It is widely held view that there is no universal standard for transliterating Thai into the Roman script; this could result in the different spellings of the same word or phrase (Ngampramuan, 2009). For the issue of 'NUMTOK PORK', the mixing transliterated word with English word or code mixing could be due to translation difficulty. As 'Numtok' is Thai cooking method, it is likely that no exact English word which adequately describes its meaning. This is supported by ideas of Bassnett (2000) which showed that some words are difficult to translate in other languages due to cultural untranslatability which is caused by the absence of cultural aspect for the source language text in the target language.

Impact of Thai English in Street Food Menus

The third question in this research was 'what is the impact of Thai English found in local street food menus on East Asian tourists' decision?'. The findings by using nonparticipant observation at tourist's site seem to be consistent with intelligibility questionnaires which suggest that the grammatical features of Thai English may have been considered less serious than lexico-semantic Thai English. This is supported by the observation result of menus containing grammatical features

which is ‘mixing upper and lower cases’ and ‘typing error.’ It is likely that East Asian tourists looked confident and spent less time to make a decision to order this menu.

While grammatical features tend to have an insignificant impact on East Asian tourists’ decision, lexico-semantic characteristics have a considerable effect on their decision. The most interesting finding was that many East Asian tourists used information from online devices to eliminate uncertainty before ordering ‘Tom Yum Goong’. This finding is in agreement with Sangkakorn’s (2013) research which showed a new trend in Chinese tourists’ behavior who used smartphone or tablet to take pictures, post pictures and information on the social network, search for traveling information and map, and also translate the languages. It can be implied that the information on the menu may be inadequate or unclear for them to make decision.

To solve this issue, many local vendors also provide Chinese translated menus. For East Asian tourists, English is also their foreign language that they might not be comfortable to use. Therefore, East Asian tourists had a choice to avoid using English while ordering the menus. It is could be that the local vendors provided both English and East Asian language translated menu to reduce the language barrier. Even tourists didn’t understand the menu in English version such as ‘Pad Thai Goong Sod’, they may construct the idea about this menu by reading Chinese translated version. Moreover, it is interesting to note that food picture is one of the significant elements on the menus that affect the tourist’s decision. In the participant observation, most street food restaurants have a menu booklet illustrated with food pictures or picture with the food name hanging in front of the shop. It is almost certain that the food pictures help tourists to get the idea of what the menu looks like even there are vague Thai English menu. This implement corroborates the views of Batra (2008) who suggested that a clear display of specialty ethnic foods in the menu can give tourists guidance about the kind of food available. This also supports Zeng’s (2008) research which found that good-quality pictures of menus influence a willingness to order the dishes, although the translation on the menu was not correct.

Research Suggestions

Referring to the findings and the conclusions of this study, the following recommendations are suggested for further studies.

1. Since the participants in this study were limited to only 100 participants from Japanese, Chinese, and South Korean tourists; therefore, in a further research, the number of international tourists is recommended to increase.

2. An additional research instrument, such as an in-depth interview, should be considered in a further study to demonstrate intelligibility at different level: comprehensibility and interpretability.

References

Baker, W. (2009). *Intercultural awareness and intercultural communication through English: An investigation of Thai English language users in higher education.* Southamton, England: University of Southamton. Retrieved from http://eprints.soton.ac.uk/66542/1.hasCoversheetVersion/Will_Baker_PhD_Jan_2009_final.pdf

Bassnett, S. (2000). *Translation Studies.* London: Routledge.

Batra, A. (2008). Foreign Tourists' Motivation and Information Source(s) Influencing Their Preference for Eating Out at Ethnic Restaurants in Bangkok. *International Journal of Hospitality & Tourism Adminstration, 9*(1), 1-17.

Buripakdi, A. (2008). *Thai English as Discourse of Exclusion and Resistance: Perspectives of Thai Professional Writers on the Notion of Thai English.* Indiana University of Pennsylvania, Department of English. Pennsylvania: Indiana University of Pennsylvania.

Chamcharatsri, P. B. (2013). Perception of Thai English. *Journal of English as an International Language, 8*(1), 21-36.

Chutisilp, P. (1984). *A sociolinguistic study of an additional language: English in Thailand.* University of Illinois at Urbana-Champaign.

Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry & Research Design Choosing Among Five Approaches.* Thousand Oaks, California: Sage Publications.

Draper, J. (2010). Inferring ethnolinguistic vitality in a community of Northeast Thailand. *Journal of Multilingual & Multicultural Development 31, 2*, 135-147.

Duangsaeng, W., & Chanyoo, N. (2017). Intelligibility of Thai English Restaurant Menus as Perceived by Thai and Non-Thai Speakers. *Journal of Language Teaching and Research, 8*(1), 1081-1089.

Hickey, R. (2004). *Legacies of colonial English: Studies in transported dialects.* Cambridge: Cambridge University Press.

Hirasa, K., & Takemasa, M. (1998). *Spice science and technology.* CRC Press.

Huebner, T. (2006). Bangkok's Linguistic Landscapes: Environmental Print,Codemixing and Language Change. *International Journal of Multilingualism*, 31-51.

Kachru, B. B. (1995). *World Englishes: Approaches, issues and resources.* (H. D. Brown, & S. Gonzo, Eds.) New Jersey: Prentice Hall.

Lim, L., & Gisborne, N. (2011). *The typology of Asian Englishes.* Amsterdam: John Benjamin Publishing Company.

McCall, M., & Lynn, A. (2008). The Effects of Restaurant Menu Item Descriptions on Perceptions of Quality, Price, and Purchase Intention. *Journal of Foodservice Business Research, 11*(4), 439-445.

Ministry of Tourism and Sports. (2016, November 14). *Inbound Tourism 2016.* Retrieved from Ministry of Tourism and Sports: http://www.mots.go.th/mots_en57/more_news.php?cid=337&filename=index

Ngampramuan, W. (2016). *English as a lingua franca in Thailand: a case study of English used on signs in tourist domains.* Nottingham: University of Nottingham.

Rogers, U. (2013). *Thai English as a Veriety.* Arizona: Arizona State University.

Prachanant, N. (2012). Needs analysis on English language use in tourism industry. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 66*, 117-125.

Sangkakorn, K. (2013). MODERN CHINESE TOURISTS BEHAVIOR IN CHIANG MAI AFTER THE MOVIE “LOST IN THAILAND”. *The Second Sino – Thai Strategic Research Seminar 2013.* Xiamen.

Smalley, W. A. (1994). *Linguistic Diversity and National Unity: Language Ecology in Thailand.* Chicago: University of Chicago.

Smith, L. E. (1992). Spread of English and issues of intelligibility. In B. B. Kachru, *The Other Tongue: English Across Cultures* (2nd ed., pp. 75-90). Urbana: University of Illinois.

Sripracha, T. (2005). *Intelligibility of English Speech between Singaporen and Thai English Speakers.* Chulalongkorn University, English as an International Language. Bangkok: Chulalongkorn University.

Todd, W. R. (2006). The myth of the native speaker as a model of English proficiency. *KMUTT Journal of Languge Education, 8*, 1-8.

Tourism Authority of Thailand. (2017, August 17). *Thailand Live Gastronomy festival organises to boost culinary tourism in the Kingdom*. Retrieved from TATNEWS: https://www.tatnews.org/thailand-live-gastronomy-festival-organises-boost-culinary-tourism-kingdom/

Upayokin, P. (2007). The Study of Students' Awareness Towards the Importance of English Utilization in the Hospitality and Tourism Industry: A Case Study at Dusit Thani College. *Dusit Thani College Journal, 1*, 41-51.

Watkhaolarm, P. (2005). Think in Thai, write in English: Thainess in Thai English literature. *World Englishes, 24*(2), 145-158.

Wongranu, P. (2017). Errors in translation made by English major students: A study on types and causes. *Kasetsart Journal of Social Sciences, 2*, 117-122.

Wongsothorn, A., Hiranburana, K., & Chinnawongs, S. (2003). English language teaching in Thailand today. In W. K. Ho, & R. Wong, *English Language Teaching in East Asia Today: Changing Policies and Practices* (pp. 441–453). Singapore: Eastern Universities' Press.

Yiamkhamnuan, J. (2011). The mixing of Thai and English: Communicative strategies in internet chat rooms. *Kasetsart J.(Soc. Sci), 32*, 478-492.

Zeng, Y. (2013). *The linguistic landscape in China: foreigners' attitudes towards inaccurately translates signs.* Illinois: Graduate School Southern Illinois University Carbondale.

“ย่าขวัญข้าว” จริยธรรมของมนุษย์ต่อธรรมชาติ
“Ya Khwan Khao”, Human Being Ethics towards Nature

นิโลบล นาคพลังกูล[1]

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และวิธีการที่มนุษย์ควรจะอยู่ร่วมกับธรรมชาติ โดยศึกษาผ่านวรรณกรรมเรื่องย่าขวัญข้าว ผลการศึกษาทำให้เห็นว่าธรรมชาติถูกนำเสนอผ่านสัญญะ “แม่โพสพ” หรือเทพธิดาแห่งข้าว ผู้ยอมอุทิศร่างกายตนเองเพื่อให้กลายเป็น อาหารเลี้ยงมวลมนุษย์ ดังนั้น “แม่โพสพ” จึงเปรียบเป็นมารดาผู้มีบุญคุณต่อบุตร มนุษย์จึงควรปฏิบัติตนต่อธรรมชาติด้วยความนอบน้อม กตัญญูและรู้คุณ บททำขวัญข้าวและพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวเป็นหนึ่งในหลักฐานที่ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์เคยนอบน้อม อ่อนโยนต่อธรรมชาติ เพราะมนุษย์เคยมองว่าธรรมชาติเป็น “พวกเดียวกัน” กับตน มีช่วงชีวิตที่เปลี่ยนแปลง มีอารมณ์ความรู้สึกโกรธแค้น น้อยใจ เสียใจ มนุษย์กับธรรมชาติจึงมิได้แตกต่างกัน แต่ด้วยเทคโนโลยีการทำนาที่ทันสมัย พิธีกรรมขั้นตอนต่างๆ ที่มนุษย์เคยกระทำต่อ “แม่โพสพ” กลายเป็นความสูญเปล่า ข้าวจึงมีคุณค่าเป็นเพียงผลผลิตที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ หากแต่มิได้เชื่อมโยงและเป็น “พวกเดียวกัน” กับมนุษย์อีกต่อไป

คำสำคัญ : แม่โพสพ ข้าว จริยธรรธรรมชาติ

Abstract

This article aims to show a relationship between human beings and nature and ways which humans and nature could live together through the study of “Ya Khwan Khao” literary work. The findings reveal that nature has been portrayed as a symbolic term of “Mae Phosop” or Rice goddess who sacrifices and turns herself to be food for humans. Therefore, “Mae Phosop” is personified as the mother who

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรภาษาไทยและการสื่อสาร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี E-mail : nilobonnak@hotmail.com

raises her children, additionally, it is believed that human beings should be humble, and grateful towards nature. Rituals and prayers regarding rice are empirical evidence reflecting once humans were humble and treated nature nicely because nature had been categorized into a group of humans. At that time, nature could change and shared human feelings as rage, sorrow, and hurt. Recently, the modern farming technology has an influence on agriculture. Consequently, it paralyzes “Mae Phosop” ritual activities so rice has been turned into one of cash crops only, moreover it is not seen and categorized into a group of humans anymore.

Keywords: Mae Phosop, rice, ethics, nature

บทนำ

ย่าขวัญข้าว แม่โพสพ นางโภควัตตี เป็นชื่อเรียกเทพธิดาแห่งข้าว ปรากฏในตำนานข้าวของกลุ่มชาติพันธ์ไทที่ที่เป็นวัฒนธรรมร่วมของผู้คนทั่วอุษาคเนย์ ในตำนานเหล่านี้ข้าวมิใช่เพียงอาหาร หากแต่มีชีวิตประดุจดังมนุษย์คนหนึ่ง ที่ชีวิตชีวิตอารมณ์และความรู้สึก สำนึกของมนุษย์ที่มีต่อข้าวจึงเป็นความสัมพันธ์ที่เคารพ นอบน้อมและอ่อนโยนต่อกัน

เนื้อหา

บทความนี้ได้แบ่งเนื้อหาในการนำเสนอออกเป็น 4 ประเด็นได้แก่ บุญคุณของธรรมชาติ ลมหายใจของธรรมชาติคือลมหายใจของมนุษย์ เมื่อ”ขวัญข้าว” มิได้อยู่ในทุ่งนา และศาสตร์พระราชากับการรื้อฟื้นจริยธรรมของมนุษย์ต่อธรรมชาติ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. บุญคุณของธรรมชาติ

แต่เดิมเนื่องจากความจำเป็นในชีวิตที่ต้องอาศัยธรรมชาติเป็นเครื่องผดุงชีวิต ดังนั้นมนุษย์จึงมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติในลักษณะที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน หรือในช่วงเวลาที่มนุษย์ยังมีความรู้น้อยเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ มนุษย์จะมองว่าธรรมชาติมีอำนาจเหนือกว่ามนุษย์ แต่ธรรมชาติก็ใจดีและมีเมตตาที่จะฟังเสียงขอร้องและการต่อรองของมนุษย์ ประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ จึงถูกสร้างขึ้นมาบนพื้นฐานดังกล่าว (กาญจนา แก้วเทพ, 2535)

ในอีกส่วนหนึ่ง เนื่องจากการตระหนักถึงคุณประโยชน์ต่าง ๆ ที่ธรรมชาติได้หล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์ บรรพบุรุษของเราในอดีตจึงมีความคิดเกี่ยวกับเรื่อง“การเป็นหนี้บุญคุณ” ต่อทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม และมนุษย์จะจัดช่วงเวลาหนึ่งที่มีการแสดงออกซึ่งความกตัญญูรู้คุณต่อธรรมชาติ ดังในกรณีของย่าขวัญข้าวหรือแม่โพสพ ซึ่งเป็นเทพธิดาแห่งข้าวนั้น ถือว่ามีบุญคุณต่อมนุษย์มาก เพราะทำให้มนุษย์ได้หลุดพ้นจากความทุกข์ทรมานจากความอดอยาก ดังในบททำขวัญข้าวของคนไทยภาคใต้ได้กล่าวถึงความเป็นมาของ “ขวัญแม่โพสพ” ไว้ว่า

จะขอแสดงแจ้งเรื่อง ขวัญแม่โพสพ
ได้เลี้ยงมนุษย์ทั่วจบ ไปทั่วทุกทิศา
ให้หญิงชายชาวชนัง ล้วนแล้วไปทั้งโลกา
ท่านได้คุ้มครองรักษา ไปทั่วทุกธานี
พวกมนุษย์หญิงชาย ทั้งหลายหมดสิ้น
แต่ยังไม่เคยได้กิน ข้าวโพดสาลี
กินแต่เมล็ดดินกินแต่เกลือดิน ตลอดสิ้นทั้งธานี
เมื่อคัมภีร์พรหมบังเกิด ครั้งนั้นประเสริฐครัน
ครั้นนางโภควัตตี นางเจ้าจะสิ้นชีวิต
แต่ว่าแม่ดวงจิตแจ้งจริง ไปเสียทุกสิ่งสรรพ์
ว่านางมีจิตคิดเมตตา ตามมาอาสาในเขตขัณฑ์
แม่นักธรรม์จะธิษฐาน ขวัญเหอไปทันที
ว่าให้เนื้อหนังมังสา ทั่วไปทั้งกายา
ให้กลับเป็นพสุธา ขวัญเหออันเรืองศรี
ดูกแข้งดูกขา ของแม่สุดาใจดี
ให้เป็นศีรีก้อนผา เป็นก้อนศิลาแลง
เส้นขนแม่ให้งอกเป็น หญ้าเส้นเกศากลับกลาย
ให้เป็นไม้ชุมแสง
น้ำเลือดน้ำตา ของแม่สุดาดำแดง
กลับพลิกแพลงบรรจบ ให้เป็นน้ำคงคา
คือน้ำนมแม่ปละซ้าย ให้กลายเป็นข้าวเหนียว
เป็นข้าวเจ้าจริงเจียว น้ำนมแม่ปละขวา
ธิษฐานเหอ เสร็จพลันแม่กัลยา
ดวงสุดาดับดิ้น เจ้าสิ้นซึ่งชีวี

นับแต่นั้นมาเป็นวัน วันแม่ได้กำเนิด
แม่งามสรรพกลับมาเกิด เกิดเป็นข้าวโพดสาลี
ข้าวก็งอกขึ้นจบ ทั่วทั้งพิภพปฐพี
ชาวธานีชวนกันกิน ไปสิ้นทั้งพารา
(ย่าขวัญข้าว, 57-58)

จากบททำขวัญข้างต้นจะเห็นได้ถึงความเสียสละของของนางโภควัตตี หรือก็คือ “แม่โพสพ” ที่ยอมสละร่างกายของตนเพื่อเป็นอาหารแก่มนุษย์ หาก “แม่โพสพ” คือ “สัญญะ” ของธรรมชาติ การที่มนุษย์ได้กินข้าวซึ่งตามตำนานเชื่อว่ามาจากอวัยวะต่างๆ ในร่างกายของนางโภควัตตี จึงอาจกล่าวได้ว่ามนุษย์มาจากธรรมชาติหรือเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ เมื่อเป็นเช่นนั้น การประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวล้วนเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูของมนุษย์ที่มีต่อธรรมชาติ พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับข้าวสามารถจำแนกได้ 4 ประเภทได้แก่

พิธีกรรมก่อนการเพาะปลูก มีวัตถุประสงค์เพื่อบวงสรวง บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือบรรพบุรุษให้คุ้มครองป้องกันภยันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สินให้มีความสวัสดิมงคล มีความอุดมสมบูรณ์ ขอโอกาสและความเชื่อมั่นในการดำรงชีวิตในรอบปีนั้น ๆ อาทิ พิธีเลี้ยงผีขุนน้ำ พิธีขอฝน พิธีแห่นางแมว เทศน์พญาคันคาก สวดคาถาปลาช่อน พิธีปั้นเมฆ พิธีบุญบั้งไฟ พิธีบุญชำฮะ

พิธีกรรมช่วงเพาะปลูก มีเป้าหมายเพื่อบวงสรวง บนบาน บอกกล่าว ฝากฝังสิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้าวหรือการเพาะปลูกแก่เทพเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขอให้การเพาะปลูกข้าวดำเนินไปด้วยดี ปราศจากอันตรายต่าง ๆ พิธีกรรมในช่วงนี้เช่นพิธีเลี้ยงผีตาแฮก พิธีแรกไถนา พิธีแรกดำนา พิธีปักข้าวตาแฮก พิธีเชิญแม่โพสพลงนา พิธีบูชาแม่พระธรณี เป็นต้น

พิธีกรรมเพื่อการบำรุงรักษา เพื่อให้ข้าวงอกงาม ปลอดภัยจากสัตว์ต่าง ๆ หนอน เพลี้ย พิธีกรรมประเภทนี้จัดขึ้นในช่วงระหว่างการเพาะปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวอาทิ พิธีไล่น้ำ พิธีปักตาเหลว พิธีสวดสังคหะ พิธีรับขวัญแม่โพสพ พิธีไล่หนู และอื่น ๆ โดยใช้น้ำมนต์ ผ้ายัน ภาวนาโดยหว่านทรายหรือใช้เครื่องราง

พิธีกรรมเพื่อการเก็บเกี่ยว-เฉลิมฉลองผลผลิต เพื่อการเก็บเกี่ยวและนวดข้าว เพื่อให้ได้ผลผลิตมาก เพื่อให้คนและสัตว์ปลอดภัยในการเก็บเกี่ยวและเพื่อแสดงความอ่อนน้อมต่อข้าวตลอดถึงสิ่งที่เกี่ยวข้อง พิธีกรรมประเภทนี้จัดขึ้นช่วงฤดูเก็บเกี่ยวอาทิ พิธีรวบข้าว พิธีแรกเกี่ยวข้าว พิธีเชิญขวัญข้าวพิธีทำลาน พิธีปลงข้าว พิธีขนข้าวขึ้นยุ้ง พิธีตั้งลอมข้าว เป็นต้น (เยาวนุช เวศร์ภาดาและวันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์, 2541)

พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับ “ข้าว” ที่กล่าวมาข้างต้นล้วนชี้ให้เห็นวิธีคิดที่มนุษย์แสดงความกตัญญูรู้คุณและนอบน้อมต่อธรรมชาติ

2. ลมหายใจของธรรมชาติคือลมหายใจของมนุษย์

ในโลกทัศน์ของชาวนาในอดีต วงจรชีวิตของข้าวพัฒนาไปเฉกเช่นพัฒนาการแห่งชีวิตมนุษย์ ดังในบททำขวัญข้าวของคนไทยภาคใต้ได้กล่าวถึงวงจรชีวิตข้าวไว้ดังนี้

แล้วท้าวพาเอาเมล็ดข้าว ประกาศทั้งหญิงชาย
ว่าให้พากันผันผาย หว่านลงในไร่นา
แล้วให้เอาวัวเอาควาย ปลดแอกแรกชักไถ
แม่อุ่นอกจะตกใจ ไปเสียเป็นหนักหนา
พอฝนตกลงหน่อย ๆ แม่ค่อยงอกมา
ส่วนนกกระจาบคาบพา พาแม่เจ้าบินจร
พวกหนู ลิงชิงกันคาบ
แล้วสารพัดสัตว์สิ่ง มาชิงกันชะถอน
แล้วถึงฤดูเดือนสิบเอ็ด แล้วแม่งามเด็ดงอกอ่อน ๆ
แต่ชาวบ้านตอนยื้อแย่ง แบ่งเอาตัวแม่ไป
พาไปดำไว้เสียมากมาย ลำบากกายแม่ผมหมอ
ขนมันตกเพียงพอ แม่แตกเป็นกอใหญ่
ถึงเดือนสิบสองต่อเดือนอ้าย ของแม่สายใจ
แม่แตกกอใหญ่คลายคล่อง แม่ท้องขึ้นมาพลัน
ถึงเดือนยี่ต่อเดือนสาม แม่งามช่วง
เจ้าออกเป็นรวงมากมาย ช่างดูแลหลายหลั่น...
(ย่าขวัญข้าว, 62-63)

จากตัวบทที่กล่าวถึงวงจรชีวิตข้าวที่เริ่มตั้งแต่หว่าน งอก แตกกอ ตั้งท้อง และออกรวง หากจะกล่าวว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกับวงจรชีวิตของผู้หญิงคนหนึ่งที่มีตั้งแต่เกิดเป็นทารก เป็นเด็ก เป็นสาวรุ่น มีครอบครัว ตั้งท้อง และมีลูกหลานสืบต่อเผ่าพันธุ์ มโนทัศน์จึงแสดงให้เห็นความ “เหมือนกัน” ของมนุษย์ดับธรรมชาติ

นอกจากการให้ภาพวงจรชีวิตของต้นข้าวว่ามีช่วงชีวิตคล้ายมนุษย์ในบททำขวัญข้าวของคนไทยภาคใต้แล้ว ใน “ย่าขวัญข้าว” ทั้งจากสำนวนวัดชัยชนะ(สำนวนล้านนา) สำนวนไทลื้อ และ

สำนวนไทขึน ได้ให้ภาพของ “ย่าขวัญข้าว” ที่มีอารมณ์ความรู้สึกเช่นเดียวกับมนุษย์ ดังทั้งสามสำนวนได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าไม่เห็นความสำคัญและบุญคุณของ “ย่าขวัญข้าว” ทำให้นางน้อยใจและหนีไป ดังสำนวนวัดชัยชนะกล่าวว่า *“พระพุทธเจ้าซ้ำกล่าวว่า กูระนึกคิดถึงยังคุณแห่งท่านด้วยปัญญาแห่งกู ก็บ่หันยังคุณแห่งมึงหนไหน... ย่าขวัญข้าวก็กล่าวว่า บ่รู้จักคุณกูแท้ดังอั้น กูก็จักอำลาท่านก่อนแล แล้วก็หนีเสียเมืองที่นี้”* (ย่าขวัญข้าว, 41) สำนวนไทลื้อกล่าวว่า *“ยามนั้น พระพุทธเจ้าจึ่งร่ำพึงดูแต่อดีตะล่วงแล้วภายหลังมา ก็บ่รู้บ่หันหญิงผู้นี้เป็นใหญ่สักเทื่อ เหตุนั้น พระพุทธเจ้าก็ตอบว่าเรานี้เป็นใหญ่กว่าคน แลเทวดา...จึงบ่ควรไหว้มึงท่านแท้แล ท่านนี้บ่รู้จักบุญคุณแลญาณประยาแห่งกูแท้นอ ยามนั้น ย่าขวัญข้าวก็ตอบพระพุทธเจ้าว่า ข้าก็บ่รู้จักท่านแท้ท่านค่อยพิจารณาหื้อรู้เทอะ...ยามนั้น ย่าขวัญข้าวก็สั่งอำลาพระพุทธเจ้า แล้วก็พ่ายหนีเสียเมืองชมพูทีปนี้แล...)* (ย่าขวัญข้าว, 48) สำนวนไทขึนกล่าวไว้ว่า *“ยามนั้นย่าขวัญข้าวก็กล่าวคำตอบพระพุทธเจ้าว่า กูนี้มีบุญผาบแพ้ยังโลกทังมวลแล มึงบ่รู้จักกูอั้นชะฤา พระพุทธเจ้าก็มารำพึงดูภายหลังไกลได้อสงขัยปลายแสนมหากัปป์ ก็บ่หันนาบุญย่าขวัญข้าวได้แล ในกาลนั้น ย่าขวัญข้าวก็พ่ายไปลี้เตียดอยู่ในเมืองอสงเขยยะ...”* (ย่าขวัญข้าว, 52-53)

จากข้อมูลข้างต้นทำให้เห็นภาพของ “ย่าขวัญข้าว” ที่มีลักษณะวงจรชีวิต มีอารมณ์ความรู้สึก โกรธ น้อยใจ เช่นเดียวกับมนุษย์ หากมอง “ข้าว” ซึ่งเป็นธรรมชาติว่ามีชีวิตเฉกเช่นเดียวกับ “เรา” ความคิดที่จะเอาเปรียบ ทำร้าย และทำลายธรรมชาติคงจะลดน้อยลง มนุษย์จะปฏิบัติต่อธรรมชาติด้วยความอ่อนโยน นอบน้อม ด้วยเห็นบุญคุณที่ธรรมชาติมีต่อมนุษย์ทุกคน การคิดและปฏิบัติต่อธรรมชาติด้วยท่าทีเช่นนี้มนุษย์กับธรรมชาติย่อมอยู่ร่วมกันอย่างเป็นมิตร

3. เมื่อ”ขวัญข้าว” มิได้อยู่ในทุ่งนา

ในปัจจุบันนี้ด้วยความรู้ทางวิทยาศาสตร์มนุษย์เริ่มเรียนรู้ความลับของธรรมชาติ และสามารถควบคุมตลอดจนถึงดัดแปลงธรรมชาติได้มากขึ้นทุกที ความคิดเรื่องมนุษย์เป็นนายเหนือธรรมชาติจึงเข้ามาแทนที่ความคิดเรื่องความสัมพันธ์ที่เสมอภาคหรือต้องเคารพธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงความคิดที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติทำให้พื้นดินถูกเปลี่ยนจากการมองว่าเป็น “แผ่นดินแม่” มาเป็นเพียง “แหล่งที่อยู่ของวัตถุดิบและเครื่องจักร” ทำให้ “แม่โพสพ” กลายเป็นเพียง “วัตถุดิบ” ที่สร้างรายได้ให้แก่ชาวนา ทัศนะที่มองว่าธรรมชาติมีชีวิต จิตใจเฉกเช่นมนุษย์เลือนหายไป “ข้าว” เป็นเพียง “ผลผลิต” ทางการเกษตรที่คุณค่ากำหนดจากปริมาณว่าจะมากหรือน้อย การทำนาที่ผูกพันกับสรรพสิ่งรอบตัวทั้งแผ่นดิน น้ำ พืช สัตว์ กำลังกาย กำลังใจของมนุษย์กลายเป็นเพียงวิถีที่ล้าหลัง การทำนาสมัยใหม่ที่ใช้เครื่องจักรตั้งแต่รถไถนาเดินตาม หรือที่เรียกว่า “ควายเหล็ก” รถ

แทรกเตอร์ เครื่องสูบน้ำ เครื่องหยอดเมล็ดข้าว เครื่องเกี่ยวข้าว เครื่องนวดข้าว ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงจำนวนมหาศาลถูกพ่นใส่ข้าว เพื่อความปลอดโรคและแมลงรวมทั้งปริมาณข้าวที่ปรารถนาจะได้รับ มูลค่าของผลผลิตคือเป้าหมายสำคัญในการทำนา

พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เคยปฏิบัติสืบทอดกันมาในวัฒนธรรมข้าว ในลักษณะที่อ่อนโยน คิดถึงและยกย่องข้าวดังในข้อความที่นางโภควัตตีบอกปลาฉลาดในบททำขวัญข้าวดังข้อความที่ว่า

หนึ่งวันศุกร์กับวันจันทร์ วันนั้นเป็นวันกำเนิด
มาเป็นวันเกิดของเรา อย่าเอาแม่ใช้ไหร
ให้เอาปลูกลงไร่นา ให้ชาวประชาจงแจ้งใจ
มันคงได้ดีมีกำไหมล ใครไหนจะเทียมทัน
เมื่อแรกเก็บข้าวขึ้นไว้ จะธิบายบอกเรื่อง
ว่าให้ชาวเมืองคำนับ ชวนกันไปรับขวัญ
ให้เอาไม้หว้าพร้อมชุมพู่ ชุมคชุมแสงเข้าด้วยกัน
แล้วมารับขวัญแม่ไว้ แม่ได้มาชื่นบาน
หนึ่งครัวไฟทั้งหลาย อย่าให้หมันพลึกเพลื่อ
อย่าได้เอาครกเบือ มาครอบปากเพล้งสาร
อย่าเอาด้งมาครอบปากครก ขวัญแม่จะตกในกลางบ้าน
ทั้งน้ำข้าวน้ำสาร อย่าให้พ่านใต้ขี้กา
(ย่าขวัญข้าว, 62)

จากข้อความข้างต้นทำให้เห็นพิธีกรรม รวมทั้งวิธีการ ต่าง ๆ ที่มนุษย์จะปฏิบัติเพื่อให้ “ขวัญข้าว” ไม่ตกใจหนีหายไปไหน หากแต่พิธีกรรมเหล่านี้ไม่มีความจำเป็นในวิถีการผลิตสมัยใหม่ ธรรมชาติรอบตัวที่เคยเกื้อหนุนชาวนาในการทำนาไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป เครื่องจักรเข้ามาแทนที่ทุกขั้นตอนได้เกือบเบ็ดเสร็จ

หากมองว่ากระบวนการผลิตแบบใหม่คือการพัฒนาด้านการเกษตรที่ช่วยเพิ่มปริมาณผลผลิตอันน่าจะส่งผลให้ชาวนามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่การกลับไม่เป็นเช่นนั้นเพราะยิ่งมีการใช้เครื่องจักรในการทำนามากขึ้นเท่าใด ต้นทุนที่ต้องใช้ในการผลิตก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว เมื่อขายข้าวแล้วบางครอบครัวจึงมีรายได้จริง ๆ เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ด้วยวงจรการผลิตเช่นนี้ทำให้การผลิตข้าวค่อย ๆ ลดความสำคัญลงมาก ในด้านการส่งออกนั้นประเทศไทยส่งออกผลิตผลทางการเกษตรอื่น ๆ มากขึ้น และในระยะหลังก็ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมากขึ้น สำหรับชาวนานั้นภาพของ

ชาวนาในสายตาของคนทั่วไปดูเหมือนจะยังอยู่คู่กับปัญหาความยากจน (อัมมาร สยามวาลาและวิโรจน์ ณ ระนอง, 2533) ชาวนาไทยกำลังค่อย ๆ ละทิ้งการปลูกข้าวและหันไปประกอบอาชีพอื่น ๆ มากขึ้น สถานการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นกับชาวนาทั่วทุกภาคของประเทศ

4. ศาสตร์พระราชากับการรื้อฟื้นจริยธรรมของมนุษย์ต่อธรรมชาติ

"...เราไม่เป็นประเทศร่ำรวย เรามีพอสมควร พออยู่ได้ แต่ไม่เป็นประเทศที่ก้าวหน้าอย่างมาก เราไม่อยากจะเป็นประเทศก้าวหน้าอย่างมาก เพราะถ้าเราเป็นประเทศก้าวหน้าอย่างมากก็จะมีแต่ถอยกลับ ประเทศเหล่านั้นที่เป็นประเทศอุตสาหกรรมก้าวหน้า จะมีแต่ถอยหลังและถอยหลังอย่างน่ากลัว แต่ถ้าเรามีการบริหารแบบเรียกว่าแบบคนจน แบบที่ไม่ติดกับตำรามากเกินไป ทำอย่างมีสามัคคีนี่แหละคือเมตตากัน จะอยู่ได้ตลอดไป..."(พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2534)

จากพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงมีประปรีชาญาณในการมองเห็นการพัฒนาประเทศให้กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรม เน้นการผลิตเพื่อการค้าการส่งออก โดยหลงลืมรากฐานที่แท้จริงของสังคมไทย พระราชดำรัสที่ว่า *"...ทำอย่างมีความสามัคคีนี่แหละคือเมตตากัน จะอยู่ได้ตลอดไป..."* ความเมตตาที่พระองค์ท่านหมายถึงนั้น นอกจากความเมตตาต่อมนุษย์ด้วยกันแล้ว ยังน่าจะรวมความถึงเมตตาต่อสิ่งรอบตัวนั้นคือธรรมชาติด้วย การมีเมตตาต่อกันคือการปฏิบัติต่อกันด้วยความอ่อนโยน ปรารถนาดี โดยเฉพาะสิ่งที่มีบุญคุณอย่าง "ข้าว"

แนวพระราชดำริของพระองค์จึงนับเป็นการรื้อฟื้นจริยธรรมของมนุษย์ต่อธรรมชาติ ที่เกือบจะหายไปพร้อมกับการผลิตแบบอุตสาหกรรมให้กลับคืนมาอีกครั้ง เมื่อทั้งมนุษย์และธรรมชาติต่างอยู่ร่วมกันด้วยความเมตตา เกื้อกูลกัน ความปกติสุขจะยังคงอยู่ในท้องทุ่งนาไทย

บทสรุป

"ย่าขวัญข้าว" วรรณกรรมที่แสดงให้เห็น "ความเป็นพวกเดียวกัน" ของมนุษย์กับธรรมชาติ ว่าเมื่อมนุษย์กระทำต่อธรรมชาติด้วยความนอบน้อม อ่อนโยน ธรรมชาติก็ย่อมตอบแทนมนุษย์เฉกเช่นเดียวกัน แม้มนุษย์จะมีวิวัฒนาการในการผลิตข้าวที่ทันสมัยเพียงใดก็ตาม หากแต่ในกระบวนการผลิตนั้นมุ่งเน้นที่มูลค่าของผลผลิตจนละเลย "คุณค่า" วันหนึ่งท้องทุ่งอาจจะไร้ซึ่งชาวนาเพราะ "ย่าขวัญข้าว" อาจจะ "น้อยใจ" แล้ว "หนีไป" อีกครั้ง ดังที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในตำนาน

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2535). **ม่านแห่งอคติ : ความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับสถาบันทางสังคม**. กรุงเทพฯ: เจนเดอร์เพรส.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภาและวัลวิภา บุรุษรัตนพันธุ์ (บรรณาธิการ). (2548). **ประวัติศาสตร์ความคิดไทยกับแนวคิดชุมชน**. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.

ธัญญา สังขพันธานนท. (2556). **วรรณคดีสีเขียว กระบวนทัศน์และวาทกรรมธรรมชาติในวรรณคดีไทย**. กรุงเทพฯ : นาคร.

ประคอง นิมมานเหมินทร์. (2549). **ย่าขวัญข้าว : วรรณกรรมเพื่อการสืบสานประเพณีพื้นถิ่น**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เยาวนุช เวศร์ภาดาและวันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์. (2541). **ข้าว : วัฒนธรรมแห่งชีวิต**. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้ง จำกัด (มหาชน).

ศิราพร ณ ถลาง. (2542). “ตำนานสร้างโลกของชนชาติไท : ตัวอย่างการศึกษาวัฒนธรรมจากตำนาน,” ใน **สังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทย**. กรุงเทพ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

_____. (2545). **ชนชาติไทในนิทาน : แลลอดแว่นคติชนและวรรณกรรมพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ: มติชน.

อัมมาร สยามวาลาและวิโรจน์ ณ ระนอง. (2533). **ประมวลความรู้เรื่องข้าว**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

เอี่ยม ทองดี. (2537). **วัฒนธรรมข้าว...พิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวและการทำนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท.

_____. (2538). **ข้าว : วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ: มติชน.

ภาษาแชทจีนยอดนิยมแห่งปี 2018 กับภาพสะท้อนสังคม
Social Reflection of Chinese Popular Internet Language in 2018

สิริรัตน์ แก้วหีตนุ้ย[1]
Sirirat Kaewheednui[1]

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางภาษาในสังคมออนไลน์ของจีน ผ่านทางกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็น “คำและวลีจีนยอดนิยมในอินเทอร์เน็ตประจำปี 2018” ที่ประกาศโดยศูนย์การวิจัยและติดตามแหล่งที่มาของภาษาแห่งชาติประจำประเทศจีน จำนวน 10 คำ โดยมีการวิเคราะห์และอธิบายถึงประเด็นที่เกี่ยวกับลักษณะสำคัญ ความหมาย ความเป็นมา รวมถึงภาพสะท้อนสังคมจีนที่สื่อผ่านกลุ่มคำยอดนิยมดังกล่าว โดยใช้มุมมองทางภาษาศาสตร์สังคม ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษา รวมถึงเข้าใจถึงความคิดและมุมมองของผู้คนในสังคมจีนยุคปัจจุบัน ซึ่งไม่เพียงจะเป็นประโยชน์ทางด้านภาษาศาสตร์ แต่ยังรวมถึงด้านสังคมศาสตร์อีกด้วย
คำสำคัญ (Keywords) : ภาษาจีน, ภาษาอินเทอร์เน็ต, ยอดนิยม, สังคม, 2018

Abstract

This article aims to investigate the language phenomenon in Chinese social media. The samplings will be the top ten most popular Chinese words and phrases used on the internet in 2018, which are revealed by Chinese National Language Resource Monitoring and Research Center (CNLR). Many aspects of this particular language will also be discussed, including its distinctive features, its origin and meanings, as well as its reflection of Chinese social values through the view of sociolinguistics. The aforementioned aspects have showed the evolution of this particular language and the sociological perspective of Chinese people at present, which will be beneficial to linguistics and sociology.
Keywords: Chinese, internet language, popular, social, 2018

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต sirirat.ka@live.com

บทนำ

“คำยอดนิยมในอินเทอร์เน็ต” ถือเป็นอีกหนึ่งในปรากฏการณ์ทางภาษา ที่กำเนิดมาพร้อมกับการเติบโตของระบบอินเทอร์เน็ต ด้วยความมีเอกลักษณ์เฉพาะ รวมไปถึงการสื่อความหมายที่ให้ความรู้สึกความเป็นกันเองระหว่างผู้ใช้ ทำให้คำดังกล่าวกลายเป็นที่นิยมในเวลาอันรวดเร็ว อีกทั้ง เนื่องจากคำยอดนิยมดังกล่าว เป็นเพียงรูปแบบการใช้ภาษาที่ถูกออกแบบขึ้น เพื่อนำไปใช้สื่อสารในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ ในขอบเขตที่จำเพาะเจาะจง (Yang, 2018) จึงอาจถือเป็นหนึ่งในตัวแทนของยุคสมัย ที่สามารถสะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของผู้คนในสังคมดังกล่าว ณ ช่วงเวลานั้นได้อีกทางหนึ่ง สำหรับบทความนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางภาษาในสังคมออนไลน์ของจีน โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็น “คำและวลีจีนยอดนิยมในอินเทอร์เน็ตประจำปี 2018” ซึ่งประกาศโดยศูนย์การวิจัยและติดตามแหล่งที่มาของภาษาแห่งชาติประจำประเทศจีน (CNLR) จำนวนทั้งสิ้น 10 คำ ในการนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์และอธิบายถึงประเด็นต่าง ๆ อันได้แก่ รูปแบบ ลักษณะสำคัญ ความหมาย ที่มา รวมไปถึงภาพสะท้อนสังคมจีนที่สื่อผ่านคำและวลีจีนยอดนิยม โดยใช้มุมมองทางภาษาศาสตร์สังคมเป็นหลัก ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษา รวมไปถึงเข้าใจถึงความคิดและมุมมองของผู้คนในสังคมจีนในยุคปัจจุบัน

ผลการศึกษา

1. รูปแบบและลักษณะสำคัญ

สำหรับปีล่าสุดที่ผ่านมา ทางศูนย์ CNLR ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถิติการใช้คำในอินเทอร์เน็ตจากสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ของจีน ได้มีการออกมาประกาศเกี่ยวกับ “10 อันดับคำยอดนิยมในอินเทอร์เน็ตประจำปี 2018” ผลปรากฏว่ามีคำและวลีที่ติดอันดับ ดังต่อไปนี้ อันดับหนึ่ง คือ “锦鲤jǐnlǐ” ตามมาด้วย “杠精gàngjīng, skr, 佛系fóxì, 确认过眼神quèrèn guò yǎnshén, 官宣guānxuān, C位wèi, 土味情话tǔwèi qínghuà, 皮一下pí yíxià” และรั้งท้ายด้วยวลี “燃烧我的卡路里ránshāo wǒ de kǎlùlǐ”

จากการศึกษาพบว่า ทั้ง 10 คำยอดนิยมข้างต้นมีลักษณะเด่น อันจะกล่าวได้ดังต่อไปนี้

1.1 การใช้คำสร้างใหม่

คำสร้างใหม่ในที่นี้ หมายถึง คำที่เดิมมีอยู่แล้วในภาษาจีน เพียงแต่ในถูกนำมาใช้สื่อในความหมายใหม่ที่ต่างออกไปจากความหมายดั้งเดิม สำหรับคำสร้างใหม่ที่ปรากฏในคำยอดนิยมแห่งปี แบ่งได้เป็น ประเภทที่นำคำศัพท์เดิมมาเพิ่มความหมายใหม่ อันได้แก่ คำว่า “锦鲤jǐnlǐ” , “佛系fóxì”, “土味情话 tǔwèi qínghuà” ส่วนอีกประเภทเป็นการนำคำศัพท์เดิมมาประสมกันจนเกิดเป็นคำความหมายใหม่ ซึ่งได้แก่คำว่า “杠精 gàngjīng” ซึ่งเป็นการประสมกันระหว่างคำว่า “抬杠táigàng” กับ “精灵jīnglíng”

1.2 การใช้คำย่อ

การย่อคำ ถือได้ว่าสามารถตอบโจทย์ความต้องการสำหรับการสื่อสารในโลกออนไลน์ที่เน้นความสะดวกและรวดเร็วเป็นหลักได้อย่างตรงจุด ด้วยเหตุนี้ จึงถูกนำมาใช้ในโลกออนไลน์อย่างแพร่หลาย สำหรับคำย่อที่ปรากฏในคำยอดนิยมแห่งปี แบ่งออกเป็น คำย่อที่เกิดจากการผสมระหว่างภาษาจีน“位置 wèizhì”กับภาษาอังกฤษ “Center” ซึ่งกลายเป็นคำว่า “C位 wèi” กับคำย่อที่เกิดจากการย่อวลีเดิม “官方宣布 guānfāng xuānbù” ซึ่งมีจำนวนสี่พยางค์ให้เหลือเพียงสองพยางค์ จนกลายเป็นคำว่า “官宣guānxuān”

1.3 การใช้คำพ้องเสียง

การเล่นคำพ้องเสียง ถือเป็นอีกหนึ่งในกลวิธีทางวาทศาสตร์ที่พบได้บ่อยที่สุดวิธีหนึ่งในภาษาจีน อีกทั้งยังถือได้ว่าเป็นหนึ่งในสีสันของการสร้างคำยอดนิยมในภาษาอินเทอร์เน็ต สำหรับคำพ้องเสียงที่ปรากฏในคำยอดนิยมแห่งปี ประกอบด้วย การเล่นคำพ้องเสียงคำสแลงในภาษาอังกฤษซึ่งคือคำว่า “skr” กับการเล่นคำพ้องเสียงภาษาถิ่นของจีน ซึ่งคือคำว่า “皮一下 pí yíxià”

1.4 การใช้วลีที่มีโครงสร้างที่แน่นอน

นอกเหนือจากคำแล้ว ยังมีการใช้วลีอีกด้วย อันได้แก่ “确认过眼神quèrèn guò yǎnshén” และ “燃烧我的卡路里 ránshāo wǒ de kǎlùlǐ” ซึ่งต่างเป็นวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยา-กรรมทั้งสิ้น

หลี่ (Li, 2006) ได้กล่าวว่า ภาษาในอินเทอร์เน็ตนั้นเกิดบนพื้นฐานของภาษาจีนกลาง ซึ่งหากพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วจะพบว่า ลักษณะการสร้างคำ ไม่ว่าจะเป็น การสร้างใหม่ ใช้คำย่อ คำพ้องเสียง และวลีที่มีโครงสร้างที่แน่นอนนั้น แทบไม่ได้ต่างไปจากภาษาจีนกลางมาตรฐานมากนัก

2. ความหมายและที่มา

นอกจากรูปแบบทางภาษาและบริบทในการสื่อสารที่แตกต่างกันออกไป แต่ละคำยังมีที่ไปที่มาอันแตกต่างกันไปอีกด้วย สำหรับกลุ่มคำยอดนิยมในปีที่ผ่านมานั้น มีความหมายและที่มา ดังนี้

2.1 锦鲤 jǐnlǐ

เดิมเป็นเพียงชื่อปลาสวยงามชนิดหนึ่ง ที่เป็นที่รู้จักกันในนามว่า “ปลาคาร์ฟ” ซึ่งในอดีตมีการเลี้ยงไว้ดูเล่นเฉพาะกลุ่มบุคคลชั้นสูง ต่อมาเมื่อแพร่หลายมายังกลุ่มประชาชนทั่วไป ได้มีการนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์สื่อถึง “ความโชคดีและความสุข” ส่วนความเป็นมา ก็สืบเนื่องจากช่วงวันชาติจีนในปี 2018 ทาง Alipay หนึ่งในบริษัทที่ให้บริการธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบออนไลน์ของจีน ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดด้วยการจับสลากชิงรางวัลขึ้นผ่านทางเวยป๋อ โดยมีชื่อกิจกรรมว่าเฟ้นหา“ปลาคาร์ฟแห่งเมืองจีน” หรือ “中国锦鲤Zhōngguójǐnlǐ” ทั้งนี้ ผู้โชคดีจะได้รับ

รางวัลใหญ่ภายใต้การสนับสนุนทั้งหมดจากทางบริษัท (Zhou, 2019) จากกิจกรรมในครั้งนี้ ทำให้คำว่า “锦鲤jǐnlǐ” กลับมาโด่งดังอย่างมาก โดยนอกจากร้านค้าจำนวนไม่น้อย ที่ได้นำคำดังกล่าวมาเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการขายของตนแล้ว ในโลกออนไลน์ยังเกิดเป็นกระแสส่งต่อรูปภาพปลาคาร์ฟที่มีข้อความประกอบอยู่กันอย่างแพร่หลาย โดยเชื่อว่าเป็นการส่งมอบ “ความโชคดีและความสุข” ไปยังผู้รับนั่นเอง

2.2 杠精gàngjīng

คำนี้เป็นการรวมกันระหว่างคำว่า “杠gàng” ที่มาจาก “抬杠táigàng” อันหมายถึง “การถกเถียง โต้เถียง” กับคำว่า “精jīng” ที่มาจาก “精灵jīnglíng” อันหมายถึง “ปีศาจ, ฉลาด คล่องแคล่ว” การนำสองคำนี้มารวมกัน ก็เพื่อใช้สื่อถึงบุคคลที่ชอบการถกเถียง จ้องจับผิด เพื่อหาช่องทางคัดค้านคำพูดหรือความคิดของผู้อื่นจนกลายเป็นนิสัย โดยไม่สนใจว่าข้อมูลที่ตนนั้นได้รับรู้มาจริงเท็จประการใด ขอเพียงแค่ได้พูดยั่วยุ หาเรื่องให้เกิดการทะเลาะหรือโจมตีเป็นพอ (Tian, 2019) หรืออาจเรียกง่าย ๆ ได้ว่าเป็น “นักงัด (杠精gàngjīng)” นั่นเอง ทั้งนี้ เนื่องด้วยมีการเผยแพร่ภาพการ์ตูนเสียดสีล้อเลียนเกี่ยวกับกลุ่มคนประเภทดังกล่าวในโลกสังคมออนไลน์ โดยมีเนื้อหาเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับหญิงสาวคนหนึ่งที่ไปสารภาพความในใจกับชายหนุ่ม แต่กลับได้รับคำปฏิเสธอย่างไร้เยื่อใย ประกอบกับที่ผู้คนส่วนใหญ่นั้นไม่ค่อยไม่พอใจกับพฤติกรรมของบุคคลประเภทดังกล่าวเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงทำให้คำดังกล่าวกลายเป็นกระแสขึ้นมา สำหรับพฤติกรรมของบุคคลที่เข้าข่ายเป็น “นักงัด”ในที่นี้ ส่วนใหญ่พบมากในกลุ่มนักเลงคีย์บอร์ดในสังคมออนไลน์ แต่หากเกิดระหว่างกลุ่มเพื่อนสนิท ก็อาจช่วยทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันแน่นแฟ้นขึ้น

2.3 skr

ตามนิยามในพจนานุกรมคำสแลงภาษาอังกฤษ เดิมเป็นคำเลียนเสียง คล้ายตอนที่ล้อรถเคลื่อนที่แล้วเกิดการเสียดสีกับพื้นอย่างฉับพลัน นิยมนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในเพลงแนวฮิปฮอปหรือเพลงแรป หมายถึง “ไม่ธรรมดา สุดยอด” ส่วนในโลกออนไลน์ของจีน กลับใช้สำหรับแสดงการชื่นชม ยกย่อง ในเรื่องบางเรื่องที่เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง หรืออาจเทียบได้กับคำว่า “เจ๋ง ยอดเยี่ยม”นั่นเอง ส่วนกลายเป็นกระแสของคำนี้ก็มาจากKris Wu ศิลปินจีนชื่อดัง ที่ไม่เพียงได้นำคำดังกล่าวมาใช้ในบทเพลง Chinese Spirit แต่ยังนิยมใช้คำดังกล่าวพูดผ่านทางรายการ The Rap of China เพื่อชื่นชมผู้เข้าแข่งขันว่ามีความสามารถเป็นเลิศ มีเทคนิคการร้องแรปดีเยี่ยมอยู่บ่อยครั้ง (Gao, 2019) จนทำให้คำดังกล่าวกลายเป็นคำติดหูของผู้ชมจำนวนมาก อีกทั้ง เนื่องจากคำดังกล่าวออกเสียงคล้ายกับ “si ge” จึงได้เกิดการนำมาใช้แทนคำว่า “สุดๆ (死个 sǐ gè)” บ้างก็นำมาใช้แทนคำว่า“ คือ (是个shì gè)” จนแพร่หลายในโลกสังคมออนไลน์ในเวลาต่อมา

2.4 佛系 fòxì

คำนี้เป็นคำยืมมาจากภาษาญี่ปุ่น เดิมมีต้นกำเนิดมาจากนิตยสารญี่ปุ่นฉบับหนึ่ง ที่ใช้นิยามผู้ชายสายพันธุ์ใหม่ ที่รักความสันโดษ ไม่สนใจเพศตรงข้าม ภายหลังโลกสังคมออนไลน์ในจีนกลับนำมาใช้สื่อถึง “บุคคลที่มีแนวการใช้ชีวิตตามวิถีทางของตนเอง ไม่ยินดียินร้ายหรือถือสาเรื่องใด ๆ ปล่อยให้ทุกอย่างเป็นไปตามธรรมชาติของสิ่งนั้น” หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นพวก “สายพุทธ (佛系 fóxì)” นั่นเอง ส่วนที่มาของความนิยมในคำดังกล่าวเกิดจากวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิตฉบับหนึ่ง ซึ่งศึกษาเรื่องการออกบวชของคนหลังยุค 90 โดยมีเนื้อหากล่าวถึงวิถีชีวิตของสายพุทธและให้คำนิยามของ “สายพุทธ” ตามคำนิยามที่กล่าวไว้ข้างต้น (Zhou, 2019) เมื่อคำดังกล่าวปรากฏขึ้น โลกสังคมออนไลน์ก็ได้พากันให้คำจำกัดความเกี่ยวกับคำดังกล่าวไว้ 3 ประการว่า “ได้ทั้งนั้น (都行dōuxíng), โอเค (可以kěyǐ), ไม่เป็นไร (没关系méiguānxi)”และหลังจากคำดังกล่าวเป็นที่แพร่หลาย ก็ได้เกิดกลุ่มคำที่ประกอบด้วยคำดังกล่าวตามมาอย่างไม่ขาดสายอีกจำนวนไม่น้อย

2.5 确认过眼神quèrèn guò yǎnshén

วลีดังกล่าวนี้ หากแปลตามตัวก็หมายถึง “ยืนยันด้วยสายตาแล้ว” มีที่มาจากท่อนหนึ่งในเพลง Tales of the Red Cliff ซึ่งร้องโดยJJ Lin เมื่อปี 2008 (Zhou, 2019) ภายหลังถูกสังคมออนไลน์นำมาใช้สื่อถึง “ตรวจสอบมาแล้ว พิสูจน์มาแล้ว” โดยไม่จำกัดว่าจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับสายตาเพียงอย่างเดียวเช่นในอดีต ในด้านที่มานั้น เกิดขึ้นจากเมื่อช่วงคืนก่อนการฉลองเทศกาลตรุษจีน ได้มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตรายหนึ่งลงรูปอั่งเปาที่มีธนบัตรมูลค่าหนึ่งหยวน พร้อมเนื้อความประกอบในเวยป๋อว่า “พิสูจน์มาแล้วว่า คุณคือชาวกว่างตง (确认过眼神，你是广东人 quèrèn guò yǎnshén nǐ shì Guǎngdōng rén)” เพื่อตัดพ้ออั่งเปาในวันตรุษจีนของชาวกว่างตงที่มีมูลค่าเพียงน้อยนิด ปลุกกระแสลุกฮือในโลกออนไลน์ที่ต่างพากันวิจารณ์เกี่ยวกับมูลค่าในซองอั่งเปาของแต่ละที่กันยกใหญ่ ภายหลังยังได้มีจัดประกวดแข่งขัน ใช้วลีดังกล่าวมาแต่งขึ้นต้นประโยค เพื่อสื่อความหมายในแง่มุมต่าง ๆ จึงทำให้วลีดังกล่าวกลายเป็นกระแสอันโด่งดังภายในระยะเวลาเพียงไม่นาน

2.6 官宣guānxuān

คำนี้เป็นคำย่อมาจากคำว่า “官方宣布guānfāng xuānbù” หากแปลตามตัวอักษรจะหมายถึง “คำประกาศอย่างเป็นทางการ” ปัจจุบันมักใช้สื่อถึง การที่บุคคลหรือหน่วยงานประกาศข่าวสารต่อบุคคลภายนอกอย่างเป็นทางการ ทำให้ดูทรงอิทธิพลและเพิ่มความน่าเชื่อถือของข่าว มีนัยยะรวมถึงการโฆษณาประชาสัมพันธ์แฝงอยู่ด้วย สำหรับที่มาของความนิยมในคำดังกล่าวเกิดจาก

เมื่อช่วงกลางเดือนตุลาคมของปีที่ผ่านมา เป็นวันที่Zhao Liying และFeng Shaofeng สองนักแสดงชื่อดังได้ประกาศข่าวดีเรื่องการแต่งงานของทั้งคู่ผ่านทางเวยป๋อ ซึ่งในเนื้อหาของข้อความมีการใช้คำดังกล่าว ประกบด้วยรูปหัวใจสีแดงหนึ่งดวง พร้อมแนบรูปแต่งงานและทะเบียนสมรสของทั้งคู่ไว้ด้วย (Hu&Xue, 2019) เนื่องจากทั้งคู่มีแฟนคลับติดตามอยู่เป็นจำนวนมาก จึงทำให้ข่าวดังกล่าวได้รับความสนใจเป็นพิเศษ และเกิดการเลียนแบบนำคำ ๆ นี้ไปใช้กันอย่างแพร่หลายในโลกสังคมออนไลน์ ไม่เว้นแม้กระทั่งตามสื่อต่าง ๆ ที่ปัจจุบันก็ปรากฏคำ ๆ นี้อยู่บ่อยครั้งเช่นเดียวกัน

2.7 C位 wèi

สำหรับคำนี้ “C” เป็นตัวย่อจากคำว่า Center ในภาษาอังกฤษ อันหมายถึง “ตรงกลาง” ส่วนคำว่า “C位 wèi” ในที่นี้ มีต้นกำเนิดจากวงการเกม DotA ถือเป็นหนึ่งในตำแหน่งสำคัญของทีมในช่วงท้ายเกมที่มีพลังโจมตีหรือปะทะสูง ต่อมาคำดังกล่าวถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในวงการบันเทิง หมายถึง ตำแหน่งตรงกลางเวทีหรือกลางแผ่นโปสเตอร์โฆษณา มีนัยยะรวมถึง “ตำแหน่งที่สำคัญที่สุด หรือได้รับความสนใจมากที่สุด”ในปัจจุบันคำดังกล่าวยังนิยมใช้เพื่อแสดงถึงการชื่นชมความสามารถของบุคคลได้อีกด้วย (Zeng, 2019) ส่วนที่มานั้นก็มาจากรายการ Idol Producer ซึ่งเป็นรายการจัดประกวดความสามารถ เพื่อเฟ้นหาผู้เหมาะสมมาจัดตั้งเป็นกลุ่มศิลปินชายหน้าใหม่ของจีน ซึ่งผลปรากฏว่าCai Xukun ที่ได้รับคะแนนโหวตสูงสุด กลายเป็นผู้ชนะเลิศการแข่งขันในครั้งนี้ และได้ครอบครอง “ตำแหน่งตรงกลางของเวที” ไปโดยปริยาย จะเห็นได้ว่าตำแหน่งในเวทีถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สามารถบ่งบอกถึงระดับความสามารถของศิลปิน ทำให้ในกลุ่มศิลปินด้วยกันเอง ต่างก็หมายปองจะครอบครองตำแหน่งดังกล่าว เพื่อพิสูจน์ถึงความสามารถของตนเองนั่นเอง

2.8 土味情话tǔwèi qínghuà

คำ ๆ นี้ หมายถึง “คำบอกรักประเภทที่ฟังแล้วชวนเลี่ยน ดูเชยๆ แฝงไปด้วยอารมณ์ขัน”โดยทั่วไปจะมีรูปแบบการเขียนแบบหักมุม หรือไม่ก็เป็นเชิงที่ฟังดูเกินจากความเป็นจริง ส่วนความเป็นมาของความนิยมในคำนี้ เกิดขึ้นจากรายการ Idol Producer ที่มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เข้าประกวดประชันความสามารถ โดยแข่งกันแต่ง “คำบอกรักที่ชวนเลี่ยน (土味情话tǔwèi qínghuà)”ขึ้น และหลังจากที่มีการถ่ายทอดรายการออกไป ในโลกสังคมออนไลน์ก็เกิดกระแสแต่งข้อความในลักษณะดังกล่าวเลียนแบบตามกันมายกใหญ่ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคำบอกรักประเภทนี้จะฟังแล้วชวนเลี่ยน แต่ก็มีเสน่ห์ เหมาะอย่างยิ่งแก่การใช้เป็นประโยคบอกรักได้เป็นอย่างดี

2.9 皮一下pí yíxià

สำหรับคำว่า “皮pí” นั้นมาจากภาษาถิ่นของส่านซี ซึ่งมีความหมายว่า “ก่อกวน แกล้ง เล่นไม่เข้าเรื่อง”ต่อมาโลกสังคมออนไลน์ได้นำคำดังกล่าวมาใช้สำหรับหยอกล้อคู่สนทนา ที่ไม่ยอมปฏิบัติตามกฎกติกามารยาท ทำให้เกิดผลลัพธ์ตามมาที่คาดไม่ถึง สำหรับคำว่า “皮一下pí yíxià” แท้จริงแล้วนั้นย่อมาจากประโยคเต็มที่ว่า “ป่วนแบบนี้สักหน่อย คุณว่าสนุกดีไหม (皮这么一下你快乐吗？pí zhème yíxià nǐ kuàilè ma)” (Gao, 2019) ด้วยเหตุนี้ คำดังกล่าว อาจสามารถเทียบเคียงได้กับความหมายที่ว่า “ขอกวนหรือป่วนสักหน่อยก็แล้วกัน” นั่นเอง คำดังกล่าวนี้ ได้กลายเป็นกระแสเมื่อถูกนำมาใช้ในวงการเกมออนไลน์ ริเริ่มโดยDa Sima ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดสดการแข่งขันเกมออนไลน์จากบริษัท Douyu โดยเขามักจะกล่าวระหว่างถ่ายทอดสดอยู่เสมอว่า “พี่ชายท่านนี้เล่นไม่เข้าเรื่องเสียจริงเลย (这位兄弟很皮啊。Zhè wèi xiōngdì hěn pí a) ”จนกลายเป็นคำติดปากของเขาก็ว่าได้ และด้วยเหตุที่มีคนจำนวนมากร่วมแข่งขันเกมออนไลน์ดังกล่าว จึงทำให้คำดังกล่าวเป็นที่รับรู้และเข้าใจกันอย่างกว้างขวาง จนต่อมาเกิดการนำมาใช้ต่อกันอย่างแพร่หลายในโลกออนไลน์นั่นเอง

2.10 燃烧我的卡路里ránshāo wǒ de kǎlùlǐ

สำหรับวลีนี้ หากแปลตรงตัวก็หมายถึง “เผาผลาญแคลอรี่” มีที่มาจากท่อนแรปท่อนหนึ่งของเพลงดังวง Rocket Girls 101 ที่ชื่อว่าเพลง Calorie ซึ่งถูกนำไปใช้เป็นหนึ่งในเพลงประกอบภาพยนตร์เรื่อง Hello Mr.Billionaire อีกทั้ง ด้วยทำนองเพลงและเนื้อร้องที่มีเอกลักษณ์ จึงทำให้กลายเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในชั่วพริบตา ไม่เฉพาะในโลกสังคมออนไลน์เท่านั้น แต่ยังกลายเป็นเพลงสำหรับประกอบกิจกรรมเต้นรำกลางแจ้งอีกด้วย ส่วนสาเหตุที่ประโยคดังกล่าวได้รับการพูดถึงอย่างมาก ก็สืบเนื่องจากเป็นท่อนที่Yang Chaoyue หนึ่งในสมาชิกของวง ซึ่งถูกสังคมจับตามองเป็นพิเศษในด้านความสามารถด้านการร้องเพลงนั้น เป็นผู้ขับร้องในท่อนดังกล่าวนั่นเอง

จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ที่มาของคำและวลียอดนิยมประจำปี 2018 นั้นต่างมีที่มาอย่างหลากหลาย บ้างก็เกิดจากเรื่องบางเรื่องที่เป็นประเด็นของสังคม บ้างก็เกิดจากพฤติกรรมของคนดังในสังคม ซึ่งล้วนแต่เป็นการตีความหมายและยอมรับกันเองของคนในสังคม เพื่อนำมาใช้สื่อสารกันเฉพาะกลุ่มทั้งสิ้น

3. ภาพสะท้อนสังคม

เนื่องจากคำยอดนิยมในอินเทอร์เน็ตนั้นเป็นสิ่งที่ผู้คนในสังคมใช้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งในขอบเขตที่เฉพาะเจาะจง จึงสามารถถือได้ว่าเป็นแฟชั่นอย่างหนึ่ง ซึ่งหากพิจารณาโดยละเอียดแล้วก็จะพบว่า เบื้องหลังของคำและวลียอดนิยมในปีที่ผ่านมา ก็ได้แอบแฝงไว้ซึ่งความคิดและมุมมองของผู้คนในสังคมจีนยุคปัจจุบันไว้อย่างแยบยล ดังจะกล่าวได้ต่อไปนี้

3.1 สะท้อนให้เห็นว่าผู้คนยังคงวาดฝันถึงชีวิตที่สวยงาม

สำหรับความฝันดังกล่าว สะท้อนชัดเจนจาก คำว่า “锦鲤jǐnlǐ” ที่แต่เดิมเป็นเพียงชื่อปลา แต่ต่อมาได้กลายเป็นคำที่ผู้คนได้นำไปใช้เป็นสัญลักษณ์แทน “ความโชคดีและความสุข” สะท้อนให้เห็นว่าผู้คนในโลกออนไลน์ยังคงวาดฝันถึงชีวิตที่งดงาม สมบูรณ์แบบ รวมถึงตั้งตารอความโชคดีให้มาบังเกิดแก่ตนเอง หรืออาจกล่าวได้ว่า “ปลาคาร์ฟ” ได้กลายเป็นสัญลักษณ์แห่ง “การให้ความหวัง”“ให้กำลังใจ” ของผู้คนไปแล้ว อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงแล้วนั้น ความโชคดี ไม่ใช่เป็นเรื่องบังเอิญอย่างแน่นอน แต่เป็นผลตอบแทนที่ได้กลับคืนมาหลังจากความพยายามอย่างยิ่งยวดของบุคคลนั้นต่างหาก ความโชคดีนั้น เป็นเพียงสิ่งที่เพิ่มสีสัน เติมเต็มรสชาติให้กับชีวิตที่ธรรมดาของคนเราเพียงเท่านั้น

3.2 สะท้อนให้เห็นว่าผู้คนยังต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม

สำหรับค่านิยมการต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคมนี้ เห็นได้อย่างชัดเจนจากคำว่า “C位wèi” ซึ่งใช้สื่อถึง “ตำแหน่งตรงกลาง ซึ่งเป็นตำแหน่งที่สำคัญที่สุด” และ “skr” ซึ่งใช้สำหรับ “ยกย่อง ชมเชยในความสามารถของบุคคล” โดยทั้งสองคำต่างแสดงให้เห็นถึงการที่บุคคลนั้นได้รับความสนใจ และเป็นที่ยอมรับในสายตาของบุคคลอื่น สะท้อนให้เห็นถึงจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความทะเยอทะยาน พร้อมฝันฝ่าอุปสรรค ผลักดันตัวเองให้เกิดการพัฒนาของชาวจีน ถือได้ว่าเป็นแรงบันดาลใจสำคัญที่จะนำพาให้พวกเขาสามารถบรรลุความสำเร็จที่สามารถมองเห็นหรือสัมผัสได้จริง อีกทางหนึ่ง ทั้งนี้ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ความต้องการ “การยอมรับ” ทั้งจากตัวเองและสังคมรอบข้าง จึงถือเป็นหนึ่งในความต้องการขั้นพื้นฐานของทุกคน อย่างไรก็ดี ก็ควรรักษาระดับความต้องการดังกล่าวให้อยู่ในระดับที่พอเหมาะพอควร โดยถ้าหากเราสามารถผ่านขั้นความต้องการนี้ไปได้ เราก็ย่อมพร้อมที่จะกลายเป็นผู้ให้หรือแสดงการยอมรับต่อผู้อื่น มากกว่าที่จะพยายามเรียกร้องให้ตนเองได้รับการยอมรับจากคนอื่นได้อย่างแน่นอน

3.3 สะท้อนให้เห็นค่านิยมการเลียนแบบดารา

สำหรับค่านิยมการเลียนแบบดารานั้น จะเห็นได้จาก คำยอดนิยมในปีที่ผ่านมา ที่ล้วนแต่มีแหล่งที่มาอันเกี่ยวข้องกับบุคคลในแวดวงบันเทิงคิดเป็นสัดส่วนเกินกว่าครึ่งหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นคำ

ว่า “官宣guānxuān” ซึ่งมีที่มาจากข่าวของคู่รักดาราคู่หนึ่ง “skr” และ “土味情话tǔwèi qínghuà” ซึ่งมีที่มาจากคำพูดและการแสดงของนักร้องชื่อดังในรายการโทรทัศน์ “确认过眼神 quèrèn guò yǎnshén” และ “燃烧我的卡路里ránshāo wǒ de kǎlùlǐ”ซึ่งมีที่มาจากบทเพลงยอดนิยม “皮一下pí yíxià” ซึ่งมีที่มาจากคำพูดติดปากของนักถ่ายทอดสดการแข่งขันเกมออนไลน์ ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ ไม่เพียงแต่เป็นเรื่องบังเอิญ แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึง กระแสความนิยมในการติดตามเหล่าดาราหรือบุคคลที่มีชื่อเสียงของสังคมจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ในโลกสังคมออนไลน์ จนนำไปสู่การเลียนแบบพฤติกรรมไม่ว่าจะเป็นด้านความคิด ด้านการกระทำ รวมไปถึงคำพูด อย่างไรก็ตาม การเลียนแบบพฤติกรรม ถือว่าเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในแทบทุกยุค แทบทุกสมัย โดยเฉพาะวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่อยู่ในช่วงที่กำลังเสาะแสวงหาต้นแบบของตนเอง เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากเพื่อนฝูงและสังคม ทว่า หากต้นแบบดังกล่าว เป็นแบบอย่างที่ไม่ดี แต่กลับได้รับการยอมรับจากสังคม แล้วผู้คนในสังคมกลับมองว่าสิ่งนั้นเป็นเรื่องปกติธรรมดา ก็อาจนำพามาซึ่งปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคมนั้นอย่างยากที่จะหลีกเลี่ยงได้

3.4 สะท้อนให้เห็นกระแสนิยมในความเป็นปัจเจกนิยม

สำหรับกระแสนิยมในความเป็นปัจเจกนิยมนั้น จะเห็นได้จากคำว่า “佛系fóxì” ที่สามารถสะท้อนให้เห็นค่านิยมที่ชัดเจนของกลุ่มวัยรุ่นจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังยุค 90s ที่เติบโตมาในยุคที่เศรษฐกิจและสังคมจีนกำลังพัฒนาอย่างก้าวกระโดด ทำให้ผู้คนมีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แม้ว่าจะยังคงต้องเผชิญหน้ากับปัญหาสังคมบางอย่างที่เรื้อรังมานาน ทั้งนี้ พวกเขากลับเลือกที่จะใช้วิธีการปรับตัวในแบบของตัวเองเพื่อรับมือกับสภาพความกังวลจากความกดดันและบีบคั้นของสังคมในปัจจุบัน ส่งผลให้บางส่วนเลือกที่จะมองโลกตามความเป็นจริง ส่วนที่เหลือก็เลือกที่จะอยู่กับปัจจุบันอย่างมีความสุข โดยไม่ได้สนใจหรือมีความกังวลใด ๆ กับความมั่นคงในอนาคตที่ยังมาไม่ถึง ซึ่งมิอาจคาดเดาได้ วิธีการดังกล่าวนี้ ยิ่งเป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับความคิดความรู้สึกส่วนบุคคล ที่หลุดจากกรอบบังคับแบบเดิม ๆ อันจะนำไปสู่อิสระทางการกระทำและความคิดได้อย่างชัดเจน

3.5 สะท้อนทัศนะของคนจีนต่อ “นักเลงคีย์บอร์ด”

สำหรับทัศนะดังกล่าว จะเห็นได้จาก คำว่า “杠精gàngjīng” ที่ถือเป็นหนึ่งในไม่กี่คำจากคำยอดนิยมแห่งปีที่มีความหมายที่สื่อไปในทางลบ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มักมีพฤติกรรมชอบจ้องจับผิดผู้อื่น จนบางครั้งส่งผลให้ผู้ที่ถูกจับผิดนั้นกลายเป็นเป้าที่ถูกสังคมโจมตีไปโดยปริยาย ทำให้สังคมออนไลน์ตอนนี้ โดยเฉพาะเวยป๋อ กลับกลายเป็นพื้นที่ล่อแหลม ที่ทำให้ผู้ใช้งานจำนวนไม่

น้อยต่างพากันเข็ดขยาดที่จะลงข้อความหรือรูปภาพต่าง ๆ ของตนเอง เพราะเกรงกลัวพฤติกรรมของบรรดานักเลงคีย์บอร์ดกลุ่มนี้ไปตาม ๆ กัน ทั้งนี้ เนื่องจากโลกสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่เสรีแห่งการสื่อสาร จึงเปิดช่องว่างให้บุคคลบางประเภทที่อาจเป็นภัยสังคมแฝงตัวเข้ามาในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้น ในฐานะผู้ใช้พื้นที่ดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้เท่าทัน และเรียนรู้ที่จะเคารพกติกามารยาทต่าง ๆ ในการใช้งาน เพื่อให้พื้นที่ดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และหลีกเลี่ยงผลกระทบที่อาจตามมาภายหลังนั่นเอง

จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า คำและวลียอดนิยมในสังคมออนไลน์ นอกจากจะสามารถสะท้อนภาพความเป็นอยู่ ความนึกคิด รวมไปถึงสภาพจิตใจของผู้คนในสังคม ณ ช่วงเวลาหนึ่งได้แล้ว ยังจะสามารถสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและวัฒนธรรมในภาพรวมได้อีกด้วย

บทสรุป

หลิว (Liu, 2014) กล่าวว่า “ภาษาก็คือกระจกบานหนึ่งของสังคม การเปลี่ยนแปลงของสังคมย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงของคำต่าง ๆ” จากการศึกษาพบว่า คำหรือวลีจีนยอดนิยมในโลกออนไลน์ประจำปี 2018 ในด้านรูปแบบ ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้คำสร้างใหม่ ซึ่งล้วนแต่สะท้อนลักษณะเด่นของภาษาในโลกออนไลน์ออกมาอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็น เป็นการใช้ภาษาที่สั้นกระชับแต่ได้ใจความ มีความทันสมัย แฝงไปด้วยอารมณ์ขัน มีบริบทแวดล้อมเฉพาะตัว เน้นไปทางภาษาพูดเป็นต้น ในด้านความหมาย ส่วนใหญ่มีความหมายที่สื่อไปในทิศทางเชิงบวก และมีแหล่งที่มาหลัก ๆ จากแวดวงบันเทิง ส่วนในด้านภาพสะท้อนสังคม ก็สะท้อนให้เห็นภาพสังคมทั้งด้านบวกและลบของสังคมจีนในยุคปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ในฐานะคำหรือวลียอดนิยมในภาษาอินเทอร์เน็ต ไม่สมควรจะถูกจำกัดบทบาทสถานะให้อยู่เพียงภาษาที่ใช้สำหรับการระบายอารมณ์ความรู้สึก หรือใช้บ่งบอกตัวตนของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่ควรส่งเสริมและผลักดันให้คำดังกล่าวนี้ กลายเป็นสิ่งที่ส่งสัญญาณ อันแสดงให้เห็นทั้งพัฒนาการของตัวภาษาเอง รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมว่าไปถึงระดับไหนแล้ว ทั้งนี้ เพื่อจะได้ย้ำเตือนให้ผู้คนในสังคมนั้นได้ตระหนักและเรียนรู้ที่จะปรับตัวรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมต่อไปในอนาคตนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

Gao, C. (2019, 05 20). “The Explanation of the Social and Cultural Psychological Phenomenon behind the Network Popular Language ——a Case study of 2018 Network Catchphrases.” **Cultural Journal**. 2019(5) : 193-197.

Hu, Y.,& Xue, J. (2019, 04 05). “The Shifts of Internet Buzzwords——The Analysis of Contemporary Cultural Psychology and Cultural Transmission from the Internet Buzzwords.” **People’s Tribune**. 2019(10) : 127-129.

Li, D. (2006). **“A Qualitative Study of the Internet Buzzwords.”** [Online]. Available:http://wap.cnki.net/touch/web/newspaper/Article/ZHDS200604190041.html. 5 July 2019.

Liu, J. (2014, 01 25). “A Study on the Worldwide English Buzzwords in 2012 from the Perspective of Sociolinguistics.” **Journal of Language and Literature Studies**. 2014(1) : 35-37.

Ministry of Education of the People’s Republic of China. (2018). *“***The Chinese Words of the Year 2018: The Internet Buzzwords in 2018***.”* [Online]. Available: http:// www.moe.gov.cn/s78/A19/yxs_left/moe_813/s236/201812/t20181219_364094.html. 10 July 2019.

Tian, P. (2019, 03 20). “Unveiling the Veil of the Internet Troll.” **Language Planning**. 2019(6) : 73-75.

Yang, H. (2018, 06 25). “A Sociolinguistics Interpretation on Language Variation of Network Buzzwords.” **Journal of Zunyi Normal University**. 2018(3), 72-75.

Zeng, Y. (2019, 04 15). “Trial Discourse on the Rationality of Network Buzzwords in 2018.” **Hubei Social Science**. 2019(3) : 131-137.

Zhou, S. (2019, 03 20). “The Cognitive Analysis of the Network Buzzwords in 2018.” **Chinese Language Learning**. 2019(2) : 83-85.

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ให้เป็นไปตามความคาดหวังของสถานประกอบการ

The Guide to Develop the Qualities of Student Trainees in Business English Program towards the Expectations of Apprentice Places

ชมพูนุท ธีราวิทย์[1]
Chompoonut Theeravit

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคาดหวังของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย 2) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจให้เป็นไปตามความต้องการของสถานประกอบการ

กลุ่มเป้าหมายคือผู้ประกอบการในสถานประกอบการที่นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจได้ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพในภาคการศึกษาที่ 2/2560 จำนวน 28 หน่วยงาน งานวิจัยฉบับนี้เป็นการผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการบรรยายสรุปข้อคิดเห็นจากแบบสัมภาษณ์ สำหรับแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ด้านได้แก่ 1) คุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงาน 2) ความรู้ความสามารถและทักษะทางปัญญา 3) ทักษะการทำงานและความเข้าใจในการปฏิบัติงาน 4) ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะทางวิชาชีพ 5) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความประพฤติตน

ผลการศึกษาจากแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่า โดยภาพรวมสถานประกอบการมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 โดยมีประเด็นดังนี้ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงานอยู่ในระดับ มาก ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความประพฤติตนในระดับ มากที่สุด ด้านทักษะการทำงานและความเข้าใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ การใช้

[1] คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย www.lru.ac.th

เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะทางวิชาชีพ อยู่ในระดับ มาก และด้านความรู้ความสามารถและทักษะทางปัญญาอยู่ในระดับ มาก ตามลำดับ

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์เนื้อหาการแสดงข้อคิดเห็นจากแบบสัมภาษณ์ความคาดหวังของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาภาษาอังกฤษธุรกิจ พบว่าประเด็นที่สถานประกอบการคาดหวังมากที่สุดคือ ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในการติดต่อประสานงาน รองลงมาคือ ความรู้เฉพาะทางวิชาชีพ และภาษาจีนเป็นภาษาที่สถานประกอบการคาดหวังนอกเหนือจากภาษาอังกฤษ ตามลำดับ

ผลการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าสถานประกอบการมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มีผลเป็นที่น่าพอใจ และให้ข้อเสนอแนะและความคาดหวังในประเด็นการพัฒนาความรู้ภาษาอังกฤษทางด้านการสื่อสาร อย่างไรก็ตามมีคุณลักษณะอีกหลายประการที่ทางสถานประกอบการคาดหวังและผู้วิจัยควรจะนำไปพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้บัณฑิตมีคุณลักษณะตรงต่อความต้องการของสถานประกอบการอย่างแท้จริงต่อไป

คำสำคัญ : นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ, ความคาดหวัง, สถานประกอบการ

Abstract

This research was conducted to 1) survey the expectations of apprentice places for the qualities of student trainees in Business English Program. 2) study the guides to develop the qualities of student trainees in Business English Program towards the expectations of apprentice places . The research target group was 28 supervisors of apprentice places in charge of training evaluation in academic year 2/2017. A mixed methodology of quantitative research and qualitative research is associated. Questionnaire and interview were used as research instruments. In order to analyze the data, descriptive statistics including frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis were used. The questions were designed to reflect the supervisors' expectations with the desired traits. The traits were put into five categories: 1) work attitudes, morals and ethics 2) academic qualification and cognitive skills 3) practical knowledge and skills 4) language abilities, information technology skills and professionalism 5) personality and interpersonal skills.

The study indicated that the expectations of the supervisors were related at a very high level (4.32) in overall terms: work attitudes, morals and ethics, personality and interpersonal skills, practical knowledge and skills. The study of expectation levels revealed that, in general terms, factors such as language abilities, information

technology skills and professionalism and academic qualification and cognitive skills were at a high level respectively.

The content analysis of the interviews revealed that the needs of apprentice places were: the abilities in English communication skill, the abilities in professional knowledge, and Chinese language speaking skill respectively.

The research findings revealed that the supervisors were satisfied with the performances of student trainees of Business English Program, Loei Rajabhat University. However, English for communication skill and some qualities needed to improve so that the student trainees would fit the expectations of the apprentice places. Therefore, it was a crucial part to be aware of the next development of Business English Program, which should produce the graduates whose qualification and characteristics were relevant to the needs of the organizations.

Keywords : student trainees, expectations, apprentice places

บทนำ (Introduction)

การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศในแถบเอเชียทำให้มีการจ้างงานในประเภทต่างๆมากขึ้นโดยเฉพาะอาชีพที่ต้องการทักษะเฉพาะ ในการเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียนนั้นมี 8 สาขาอาชีพที่สามารถเคลื่อนย้ายแรงงานได้อย่างเสรีในประเทศกลุ่มสมาชิกอาเซียน ประกอบไปด้วย อาชีพแพทย์ อาชีพทันตแพทย์ อาชีพพยาบาล อาชีพสถาปนิก อาชีพวิศวกร อาชีพนักสำรวจ อาชีพนักบัญชี และอาชีพการบริการ โดยเฉพาะอาชีพบริการนั้นเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการทำงานทั้งทางด้านบริการการท่องเที่ยวและในสำนักงาน เช่น งานประชาสัมพันธ์ งานธุรการ และงานเลขานุการ เป็นต้น (ตรีเพชร์ อ่ำเมือง, 2555) ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการจัดการศึกษาทุกระดับมีหลักการสำคัญเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ มีความรู้ ความสามารถในเชิงวิชาการและวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมและที่สำคัญคือในขณะที่ผู้เรียนกำลังศึกษาอยู่ก็สามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัดและเมื่อจบการศึกษาแล้วก็สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข สถาบันการศึกษาทุกแห่งจึงต้องปรับกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายเป็นที่ต้องการของผู้เรียนและให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน (นิภา วงษ์พิพัฒน์พงษ์, 2553) รวมทั้งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการศึกษาของรัฐบาลและพร้อมให้มีการตรวจสอบโดยระบบการประกันคุณภาพการศึกษา (TQF) ซึ่งตามองค์ประกอบที่ 2 ด้านบัณฑิตพันธกิจที่สำคัญที่สุดของสถาบันอุดมศึกษา คือ การผลิตบัณฑิต หรือการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาการและวิชาชีพ มีคุณลักษณะตามหลักสูตรที่ กำหนด บัณฑิตระดับอุดมศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความรู้มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความสำนึกและความรับผิดชอบใน

ฐานะพลเมืองและพลโลกมีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษา (คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา 2557: 58)

จากเหตุผลดังกล่าวหลักสูตรสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยจึงได้ให้ผู้สอนตระหนักถึงหน้าที่และบทบาทในการเตรียมความพร้อมให้แก่นักศึกษาของสาขาวิชาโดยกำหนดให้มีรายวิชาการเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพภาษาอังกฤษธุรกิจ (1554831) ซึ่งมีคำอธิบายรายวิชาดังนี้ นักศึกษาเตรียมความพร้อมที่จะออกฝึกภาคสนามและได้ใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานในหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ไม่น้อยกว่า 90 ชั่วโมง หรือ 1 เดือนและรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพภาษาอังกฤษธุรกิจ (1554832) ซึ่งในคำอธิบายรายวิชาคือ การฝึกปฏิบัติงานทั้งในหน่วยงานของรัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษธุรกิจ ได้แก่ บริษัทอิมพอร์ท-เอ็กซ์พอร์ท บริษัททัวร์ โรงแรม หน่วยงานที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว และอื่นๆ โดยมีระยะการฝึกประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 540 ชั่วโมง หรือ 4 เดือน (1 ภาคการศึกษา)

จะเห็นได้ว่านักศึกษาจะต้องออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการต่างๆตามคำอธิบายรายวิชาในหลักสูตรที่กำหนด นอกจากนี้ทางสาขาวิชาฯได้กำหนดให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์ฯ ในจังหวัดต่างๆเพื่อให้มีความหลากหลายทั้งสถานที่และลักษณะงาน เนื่องจากจังหวัดเลยมีสถานประกอบการไม่มากนักส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานราชการในท้องถิ่น และเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษารุ่นต่อไปให้ตรงต่อตามความต้องการของสถานประกอบการ ทางสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจยังทำการศึกษาข้อมูลย้อนหลังจากผู้ประกอบการหรือผู้ใช้นักศึกษา ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจและเอกชนทั้งภาคธุรกิจและบริการว่ามีความคาดหวังในคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพียงใดเพื่อจะได้นำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิต พัฒนาการเรียนการสอน ปรับปรุงเนื้อหาวิชาต่างๆให้สัมพันธ์กับความต้องการของผู้ประกอบการ และพัฒนาหลักสูตรให้มีความหลากหลายและทันสมัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจให้เป็นไปตามความคาดหวังของสถานประกอบการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตดังต่อไปนี้

1. จากแบบสอบถามผู้วิจัยศึกษาความคาดหวังของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจแบ่งเป็น 5 ด้านดังนี้

1.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงาน

1.2 ด้านความรู้ความสามารถและทักษะทางปัญญา

1.3 ด้านทักษะการทำงานและความเข้าใจในการปฏิบัติงาน

1.4 ด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและทักษะทางวิชาชีพ

1.5 ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการประพฤติตน

2. จากแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นในการแสดงข้อคิดเห็นแบ่งเป็น 7 ประเด็นดังนี้

2.1 คุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่สถานประกอบการคาดหวัง

2.2 ประเด็นที่สาขาวิชาฯควรปรับปรุงหรือนำไปพัฒนาหลักสูตร

2.3 ระยะเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

2.4 ความรู้เฉพาะด้านทางวิชาชีพ

2.5 ทักษะภาษาอังกฤษด้านใดที่สถานประกอบการคาดหวังมากที่สุด และรองลงมาตามลำดับ พร้อมเหตุผล

2.6 ภาษาอื่นที่คาดหวังนอกเหนือจากภาษาอังกฤษ

2.7 ความคาดหวังในเรื่องความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือผู้ประกอบการในสถานประกอบการที่นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจได้ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพในภาคการศึกษาที่ 2/2560 จำนวน 28 หน่วยงาน

4. พื้นที่ที่ศึกษา คือสถานประกอบการในกรุงเทพมหานคร จังหวัดชลบุรี พัทยา ระยอง พระนครศรีอยุธยา กาญจนบุรี อุดรธานี ขอนแก่น ภูเก็ตและเลย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการที่ดูแลนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) เป็นคำถามเกี่ยวกับ ประเภทของหน่วยงาน มีลักษณะการตอบเป็นแบบ (Check list) และแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2. แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วยทั้งหมด 7 ประเด็น

การสร้างและการดำเนินการของเครื่องมือ

1. การสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยศึกษาเทคนิคการสร้างแบบสอบถามความคาดหวังและแบบสัมภาษณ์จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและเอกสารต่างๆ

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถามความคาดหวังของสถานประกอบการณ์ต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ จำนวน 25 ข้อ รวมทั้งแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด 8 ประเด็น

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบแก้ไข

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขโดยโดยได้มีการตัดประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้อง รวมประเด็นให้เป็นประเด็นเดียวกันและเพิ่มเติมประเด็นเพื่อให้ครอบคลุม ทำให้ได้แบบสอบถามความคาดหวังของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 5 ด้านประกอบด้วยคำถามที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจำนวน 20 ข้อ รวมทั้งแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามความคาดหวังของสถานประกอบการประกอบด้วยประเด็นทั้งหมด 7 ประเด็น และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง

2. ขั้นดำเนินการ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นำแบบวัดสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแก้ไขและตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปใช้กับผู้ดูแลหรือหัวหน้างานของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในสถานประกอบการ จำนวน 28 หน่วยงานทำเพื่อวัดความคาดหวัง เก็บบันทึกข้อมูลที่ได้และทำการบันทึกคะแนน

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแต่ละข้อคำถาม

ขั้นตอนที่ 3 รวบรวมข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิดและข้อคิดเห็นจากแบบสัมภาษณ์มาเขียนบรรยายสรุป

สถิติวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผลและวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังนี้

การวิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม และประเภทของหน่วยงาน วิเคราะห์โดยใช้ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

การวิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 2 ความคาดหวังของสถานประกอบการที่มีต่อนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลโดยคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีระดับการวัดแบบอันตรภาคชั้น (Interval Scale) 5 ระดับ

การวิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดและข้อคิดเห็นจากแบบสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) พร้อมทั้งบรรยายสรุปและพิสูจน์บทสรุปโดยวิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อความครบถ้วนของข้อสรุป จึงมีลักษณะเป็นชุดของคำบรรยายอธิบายเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ค้นพบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการและการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากสถานประกอบการทั้ง 28 แห่ง และรวบรวมแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ผู้วิจัยได้มอบแบบสอบถามให้กับสถานประกอบการที่รับนักศึกษาเข้าฝึกงาน ในวันที่ 3 มกราคม 2561 ซึ่งเป็นวันที่นักศึกษาเข้ารายงานตัวกับสถานประกอบการวันแรก โดยการบรรจุซองเอกสารทั้งหมดปิดผนึกมอบให้นักศึกษานำไปมอบให้กับสถานประกอบการหรือหัวหน้างานผู้ดูแลนักศึกษาฝึกงาน สำหรับตอบแบบสอบถาม พร้อมประเมินผลการฝึกงานของนักศึกษาบรรจุซองปิดผนึก มอบคืนให้นักศึกษาในวันสุดท้ายที่มีการฝึกงานคือวันที่ 3 พฤษภาคม 2561 ซึ่งถือว่าเสร็จสิ้นการฝึกงาน สำหรับแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเองในวันที่ไปนิเทศการทำงานของนักศึกษา โดยเก็บข้อมูลในแผ่นซีดีหลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อเขียนบรรยายสรุป ทั้งนี้ทางสาขาวิชา ฯ ได้กำหนดนัดหมายให้นักศึกษาทุกคนที่เสร็จสิ้นการฝึกงานเข้ารับการปัจฉิมนิเทศ พร้อมทั้งส่งคืนซองเอกสารแบบสอบถามและผลการประเมินการฝึกงานในวันที่ 7 พฤษภาคม 2561 และนำเสนอผลการฝึกงานตลอดระยะเวลา 4 เดือน ในวันที่ 8 พฤษภาคม 2561 ตามตารางที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

ในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้เป็นไปตามความคาดหวังของสถานประกอบการ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้เป็นไปตามความคาดหวังของสถานประกอบการ ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยจะนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการ

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการ

ข้อมูลทั่วไป	ค่าความถี่	ค่าเฉลี่ย
1. ประเภท		
1.1 หน่วยงานราชการ	6	21.43
1.2 หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ	4	14.28
1.3 หน่วยงานเอกชน	7	25.00
1.4 หน่วยงานธุรกิจบริการ	11	39.20
รวม	28	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า สถานประกอบการที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 28 หน่วยงาน ประกอบด้วย หน่วยงานธุรกิจบริการ 11 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 39.20 หน่วยงานเอกชน 7 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 25.00 หน่วยงานราชการ 6 แห่งคิดเป็นร้อยละ 21.43 และหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ 4 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 14.28

ตอนที่ 2 ความคาดหวังของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ตารางที่ 2 แสดงผลความคาดหวังของสถานประกอบการที่มีต่อนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ข้อที่	ประเด็นความคาดหวัง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าร้อยละ	ความหมาย
1.	ด้านคุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงาน	4.52	.53	90.30	มากที่สุด
2.	ด้านความรู้ความสามารถและทักษะทางปัญญา	4.11	.69	82.10	มาก
3.	ด้านด้านทักษะการทำงานและความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ	4.28	.63	85.67	มากที่สุด
4.	การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและทักษะทางวิชาชีพ	4.19	.68	83.74	มาก
5.	ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการประพฤติตน	4.48	.60	89.60	มากที่สุด
		4.32	**.63**	**86.28**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 คิดเป็นร้อยละ 86.28

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในส่วนที่เป็นปลายเปิด เพื่อให้สถานประกอบการได้เสนอแนะและผู้วิจัยจะได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาและบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย สรุปประเด็นได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงข้อเสนอแนะของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ประเด็น	ข้อเสนอแนะ
1. ด้านความรู้ทางภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆ	1. หน่วยงานธุรกิจบริการเสนอแนะให้เพิ่มการฝึกทักษะทางด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและควรเพิ่มทักษะการสื่อสารภาษาที่ 3 เช่นภาษารัสเซียและภาษาจีน เช่นเดียวกับหน่วยงานเอกชนเสนอแนะให้เพิ่มภาษาที่ 3 เช่น ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น
2. ด้านทักษะทางวิชาชีพ	2. หน่วยงานเอกชนเสนอแนะให้เพิ่มทักษะการพิมพ์สัมผัส การจดบันทึกและการสรุปความและเพิ่มชั่วโมงฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ เช่นเดียวกับหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ สำหรับหน่วยงานธุรกิจบริการเสนอแนะให้เพิ่มความรู้ในการใช้อุปกรณ์ต่างๆในการปฏิบัติงาน และเพิ่มการอบรมบุคคลิกภาพสำหรับงานบริการ
3. ด้านการทำงาน	3. ทุกหน่วยงานเสนอแนะให้เน้นนักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติงานจริงหรือทำงานนอกเวลาอยู่เป็นประจำเพื่อให้ได้ประสบการณ์ตรงและจะสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี สามารถทำงานเป็นทีมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี

นอกจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยยังได้ข้อคิดเห็นจากแบบสัมภาษณ์ของหน่วยงานทั้งหมดประกอบด้วย 7 ประเด็น ซึ่งบรรยายสรุปได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 คุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่สถานประกอบการคาดหวังคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานที่ต้องการ หน่วยงานให้ข้อคิดเห็นว่า นักศึกษาควรจะมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ จิตอาสารักในงานบริการ มีความคิดริเริ่ม สามารถประยุกต์ใช้

เทคโนโลยีใส่ใจในหน้าที่ แต่งกายสุภาพเรียบร้อย พูดจาสุภาพนิ่มนวล การตรงต่อเวลารับผิดชอบงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

ประเด็นที่ 2 ประเด็นที่สาขาวิชาฯควรปรับปรุงหรือนำไปพัฒนาหลักสูตร หน่วยงานให้ข้อคิดเห็นว่า
ควรเน้นทักษะภาษาอังกฤษในทุกด้านให้มากขึ้นโดยเฉพาะทักษะด้านการสื่อสารได้เป็นอย่างดีและเสนอให้เพิ่มหลักสูตรมนุษยสัมพันธ์การพัฒนาตนเองให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

ประเด็นที่ 3 ระยะเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทุกหน่วยงานเห็นว่ามีความเหมาะสม

ประเด็นที่ 4 ความรู้เฉพาะด้านทางวิชาชีพ หน่วยงานให้ข้อคิดเห็นว่าควรจะมีทักษะทางด้านการคำนวณ ทักษะทางด้านคอมพิวเตอร์ การเรียบเรียงเอกสาร สำหรับธุรกิจบริการด้านโรงแรมควรเพิ่มทักษะการเจรจาต่อรองทักษะ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ธุรกิจการบินเสนอให้มีความรู้เบื้องต้นในส่วนของสนามบิน

ประเด็นที่ 5 ทักษะภาษาอังกฤษด้านใดที่สถานประกอบการคาดหวังมากที่สุด และรองลงมา ตาม
ลำดับ หน่วยงานธุรกิจบริการให้ข้อคิดเห็นว่า ควรเน้นเป็นการสื่อสาร สำหรับหน่วยงานเอกชน ราชการและรัฐวิสาหกิจเสนอว่า ควรเน้นทักษะการเขียนและการสื่อสารตามลำดับ

ประเด็นที่ 6 ภาษาอื่นที่คาดหวังนอกเหนือจากภาษาอังกฤษ ทุกหน่วยงานเสนอว่าควรเพิ่มภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่นและภาษารัสเซียโดนเน้นทักษะการสื่อสาร

ประเด็นที่ 7 ความคาดหวังในเรื่องความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทุกหน่วยงานมีข้อคิดเห็นให้ เพิ่มทักษะด้านการพิมพ์สัมผัส การหนังสือราชการ ทำรายงาน รวมถึงการใช้โปรแกรม Microsoft office เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ให้เป็นไปตามความคาดหวังของสถานประกอบการ ผลการวิจัยโดยสรุปพบว่า สถานประกอบการมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและเจตคติต่อการทำงานอยู่ในระดับสูงที่สุด เนื่องจากสถานประกอบการมองว่าเจตคติที่มีต่อการทำงาน คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่นักศึกษาทุกคนต้องมีอยู่แล้ว และบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) คุณภาพของบัณฑิตซึ่งตามองค์ประกอบที่ 2 ด้านบัณฑิตพันธกิจที่สำคัญที่สุดของสถาบันอุดมศึกษา คือ การผลิตบัณฑิต (คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา 2557: 58) ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภา วงษ์

พิพัฒน์พงษ์ (2553) พบว่า การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ มีความรู้ ความสามารถในเชิงวิชาการและวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมและที่สำคัญ สถาบันการศึกษาทุกแห่งจึงต้องปรับกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายเป็นที่ต้องการของผู้เรียนและให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรวัฒน์ อิ่มประคองศิลป์ (2550) ซึ่งศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงาน ตามทัศนะผู้บริหารระดับกลางของสถานประกอบการด้านการโรงแรม ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงาน ตามทัศนะผู้บริหารระดับกลางของสถานประกอบการด้านการโรงแรม คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์และคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านความรู้ทางวิชาพื้นฐาน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ บลูม (อ้างถึงในเกรียงศักดิ์ บุญญา, 2542 : 26-27) สรุปได้ว่าบุคคลควรมีคุณลักษณะประกอบ 3 ด้านคือ ด้านพุทธิพิสัยซึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถภาพสมองด้านสติปัญญาความคิด ความรู้ความสามารถการวิเคราะห์ การสังเคราะห์การตัดสินใจ ด้านจิตพิสัยซึ่งเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางคุณธรรมและคุณค่าตลอดจนการจัดระเบียบทางจิตใจเป็นคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และด้านทักษะพิสัยคือความสามารถในด้านการนำความรู้ความสามารถไปใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดทักษะความชำนาญ

ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ให้เป็นไปตามความคาดหวังของสถานประกอบการ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ นักศึกษาควรจะมีความสามารถทั้งทักษะทางด้านความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพแล้วควรมีทักษะทางด้านอารมณ์ (Soft skill) สำหรับทักษะทางด้านอารมณ์ที่สถานประกอบการคาดหวังคือ มีจิตอาสารักในงานบริการ มีความคิดริเริ่ม ใส่ใจในหน้าที่ การตรงต่อเวลารับผิดชอบงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย แต่งกายสุภาพเรียบร้อย พูดจาสุภาพนิ่มนวล จะเห็นได้ว่าทุกหน่วยงานคาดหวังให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีทักษะทางอารมณ์ (Soft skill) อยู่ในระดับสูง รองลงมาคือความรู้ความสามารถทางด้านภาษาต่างประเทศและทักษะในการทำงานทางวิชาชีพซึ่งทักษะทางอารมณ์เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่าแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ให้เป็นไปตามความคาดหวังของสถานประกอบการ ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม มากที่สุดซึ่งเป็นสิ่งที่นักศึกษาทุกคนต้องมีอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามความคาดหวังอีก 4 ด้านที่เหลือ ทางสาขาภาษาอังกฤษธุรกิจจะต้องหาวิธีในการเสริมทักษะให้บัณฑิตมีทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ ด้านความสามารถในการใช้ภาษาที่ 3 ด้าน

ความสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ด้านทักษะเฉพาะทางด้านวิชาชีพรวมถึงทักษะทางอารมณ์ โดยจะนำข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นไปทำการปรับปรุงหลักสูตรซึ่งจะครบรอบการปรับปรุงในปีการศึกษา 2563 รวมทั้งปรับปรุงเพิ่มเติมด้านการเรียนการสอนโดยการเสริมชั่วโมงปฏิบัติสำหรับภาษาที่ 3 และทักษะทางวิชาชีพให้มากขึ้น

2. จากผลการวิจัยถึงแม้ว่า สถานประกอบการมีความคาดหวังในด้านต่างๆอยู่ในระดับสูง แต่ในด้านความรู้ความสามารถและทักษะทางปัญญา ประเด็นความสามารถในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหางานที่รับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นทางสาขาวิชาฯจะเน้นการให้การอบรมและฝึกให้นักศึกษาเพิ่มพูนความสามารถในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหางานที่รับผิดชอบโดยเพิ่มชั่วโมงในการจัดให้มีการฝึกประสบการณ์ภายในมหาวิทยาลัยก่อนออกฝึกจริงภายนอกเพื่อเตรียมความพร้อมให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ให้เป็นไปตามความคาดหวังของสถานประกอบการ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาการเปรียบเทียบระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ

2. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ สถานประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดชลบุรี พัทยา ระยอง พระนครศรีอยุธยา กาญจนบุรี อุดรธานี ขอนแก่น ภูเก็ตและเลยเท่านั้น ดังนั้นควรมีการเก็บข้อมูลจากจังหวัดอื่นๆเพิ่มเติมในการออกฝึกแต่ละปีเพื่อรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุดและทันสมัยที่สุดมาเป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาและพัฒนาหลักสูตรปี 2563 ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ บุญญา. (2542). **ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาช่างอุตสาหกรรมจากโรงเรียนเทคโนโลยีชลบุรี** กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ตรีเพชร์ อ่ำเมือง. (2555). **วิจัยกระบวนการให้บริการของทีมเลขานุการผู้บริหาร.** กระบวนการการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย กองบริหารงานทั่วไป : มหาวิทยาลัยมหิดล.

ธีรวัตน์ อิ่มประคองศิลป์. (2550). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานตามทัศนะผู้บริหารระดับกลางของสถานประกอบการด้านโรงแรมในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นิภา วงษ์พิพัฒน์พงษ์และคณะ. (2553). **ความพึงพอใจของสถานประกอบการต่อนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาภาษา อังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์** : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

วัชรินทร์ เศรษฐกุดั่น. (2556 พฤศจิกายน 19). **เปิดประตูสู่อาเซียน มองเพื่อนบ้านผ่านเหยี่ยวข่าวอาเซียน.** เอกสารถอดเทปการบรรยายโครงการกิจกรรมวิชาการเนื่องในวันสถาปนาครบรอบ 40 ปี คณะรัฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). **สถิติที่ใช้ในการวิจัย**. กองการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : กรุงเทพ ฯ, 2538 : 8-11.

สนทยา เขมวิรัตน์. (2549). **ความคาดหวังของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา**. วิทยาสารกำแพงแสน สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร, 4(3) : 41-46**.**

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). **องค์ประกอบที่ 2 ด้านบัณฑิต**. คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา, 2557: 58.

Bloom, B. S. (1976). **Human Characteristics and School Learning**. New York : McGraw-Hill.

Hunter, B. R. (1997). **An Investigation of Skill Training Preferous of Audit in the Mooe– Norman Voc – Tec School**, Dissertation Abstracts International, U.S.A. : 7235A – 7245A

Maslow, A. H., Robert, F., and Ruth, C. (1970). M**otivation and personality**. New York : Harper & Row.

Vicchio, Robert P. (2001). **Organizational Behavior**. 2nd ed. Chicago : The Dryden Press.

Vroom, V.H. (1964). **Work and Motivation**. New York : John Wiley & Sons.

ภาพสะท้อนการทำงานในสังคมญี่ปุ่นจากการ์ตูน Real Clothes ของ Satoru Makimura

The Reflection of Japanese Work Culture through Satoru Makimura's Cartoon, "Real Clothes"

กันต์รพี สมจิตร์[1]

Kanrapee Somchit

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ภาพสะท้อนการทำงานในสังคมญี่ปุ่นจากการ์ตูนเรื่อง Real Clothes ผลงานเขียนของ Satoru Makimura แปลและเรียบเรียงโดย ปนัดดา สำนักพิมพ์บงกชคอมมิคส์ จำนวน 13 เล่ม ซึ่งปรากฏภาพสะท้อนการทำงานของชาวญี่ปุ่นโดยผ่านอาชีพของตัวละคร อามาโนะ คินุเอะ พนักงานขายเสื้อผ้าในห้างสรรพสินค้าเอจิเซนยะที่มีชื่อเสียงในชินจูกุ คือ มีความจริงจังในการทำงานเป็นอย่างมากและในทุกหน้าที่ที่รับผิดชอบ ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งเล็กหรือใหญ่ก็ตาม อีกทั้งในการทำงานทุกอย่างต้องมีความรักความจริงใจ ใฝ่รู้โดยการสนใจศึกษาเพิ่มเติมเพื่อทำงานของตนเองให้ออกมาดีที่สุด การ์ตูน Real Clothes ได้นำเสนอว่าการขับเคลื่อนแบบองค์กรไม่สามารถจะทำคนเดียวได้ ทุกคนในองค์กรมีความสำคัญและมีส่วนช่วยในการทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ และจากการศึกษาพบว่าการทำงานของคนญี่ปุ่น แม้จะเป็นตำแหน่งเล็ก ๆ แต่ก็มีความสำคัญ ทุกขั้นตอนของการทำงานจะต้องมีความประณีต ใส่ใจรายละเอียด อีกทั้งยังสะท้อนสภาพสังคมของการแข่งขันในการทำงาน ความมุ่งมั่นที่จะทำงานมากกว่าการมีชีวิตครอบครัว ซึ่งเป็นสภาพสังคมญี่ปุ่นในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ Real Clothes ยังแสดงให้เห็นถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองในการทำงานรวมถึงการเข้าใจในตัวตนของตนเองอีกด้วย

คำสำคัญ: ภาพสะท้อนการทำงาน, Real Clothes, Cartoon

Abstract

This research aimed to study and analyze the reflection of Japanese work culture through Satoru Makimura's animation named "Real Clothes" translated by Panatda under Bongkoch Comics Publisher. The cartoon series compiling 13 volumes

[1]ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา kanrapee@buu.ac.th
Faculty of Humanities and Social Science Burapha University kanrapee@buu.ac.th

reflected the Japanese work culture of Amano Kikue, a saleperson at Aejisen-ya, a famous department store in Shinjuku. It revealed intensive and serious work culture in every state of responsibilities no matter how big or small the tasks were. Moreover, the animation presented that the love of the work and the eagerness to learn new things were very essential. "Real Clothes" inscribed that an organization could not be driven by an individual, but all the people in the organization must cooperate. The study found that in Japanese work culture, even employees with low ranking positions still delicately paid attention on their responsibilities. In addition, the cartoon reflected the competition in a workplace, and the commitment given to the company rather than the family life. This was normally seen in current Japanese society. Also, the story told its readers about the self adjustment and development, and self's understanding.

Keywords : reflection of work culture, Real Clothes, Cartoon

บทนำ

Real Clothes ของ Satoru Makimura เป็นการ์ตูนที่นำเสนอเรื่องราวการทำงานของพนักงานขายเสื้อผ้าสตรีที่ห้างสรรพสินค้าเอจิเซนยะที่มีชื่อเสียงในชินจูกุ ตัวละครเอก คืออามาโนะ คินุเอะ ในวัย 27 ปี Real Clothes มีความยาว 13 เล่มจบแปลและเรียบเรียงโดย ปนัดดา สำนักพิมพ์บงกชคอมมิคส์ การ์ตูนเรื่องนี้ได้รับความนิยมมากในญี่ปุ่น และต่อมาถูกนำไปดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์ในปี 2009 ออกอากาศช่อง Fuji TV, KTV อย่างไรก็ตาม แก่นเรื่องการทำงานในสังคมญี่ปุ่นใน Real Clothes นั้นยังคงความทันสมัย น่าสนใจและมีประโยชน์ต่อการศึกษาและวิเคราะห์เป็นอย่างมาก เนื้อหาใน Real Clothes สะท้อนการทำงานของคนญี่ปุ่น กล่าวคือ คนญี่ปุ่นมีความจริงจังและมีทัศนคติที่ดีในการทำงานไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งเล็กหรือใหญ่ก็ตาม และแสดงให้เห็นถึงการมีใจรักในการทำงานด้วยไม่เช่นนั้นจะไม่สามารถผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ อีกทั้งยังต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อทำงานของตนเองให้ออกมาดีที่สุด และยังต้องมีความใส่ใจในรายละเอียดต่องานที่ทำด้วย

นอกจากผู้แต่งจะเน้นเรื่องการทำงานของตัวละครแต่ละตัวแล้ว ผู้แต่งยังแฝงข้อคิดเรื่องการใช้ชีวิตของคนวัยทำงานรุ่นใหม่ในญี่ปุ่นว่าคนรุ่นใหม่มีความฝัน รักความก้าวหน้า และคิดว่างานสำคัญกว่าชีวิตครอบครัวหรือการแต่งงาน แต่ในตอนท้ายของเรื่องผู้แต่งก็ยังคงให้อามาโนะ คินุเอะ ได้ตัดสินใจเลือกการใช้ชีวิตอีกครั้งหนึ่งหลังจากที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานแล้ว ทำให้ Real Clothes เป็นการ์ตูนที่ให้ทั้งความรู้ ความเพลิดเพลิน และความประทับใจ

ผลงานของ Satoru Makimura ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวการทำงานในสายอาชีพต่าง ๆ เช่น อาชีพนักร้องที่ต้องฟันฝ่าอุปสรรคเพื่อให้ได้เป็นนักร้องที่มีชื่อเสียง อาชีพนักเต้น อาชีพ Chef ครอบครัวนักดนตรี ชีวิตนักเรียนที่สอบไม่ติดต้องไปเรียนที่โรงเรียนกวดวิชา หรือเรื่องราวของ

นักแสดงที่ต้องหนีการตามของนักข่าว (Paparazzi) ฯลฯ ซึ่ง Satoru ให้ความสำคัญกับรายละเอียดในการทำงานทุกอาชีพ เขามีกลวิธีในการนำเสนอและการดำเนินเรื่องที่น่าสนใจ อีกทั้งยังเสนอแง่มุมชีวิต ทัศนคติในการใช้ชีวิตผ่านตัวละครในเรื่อง จึงทำให้งานของเขาน่าสนใจ

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจศึกษาภาพสะท้อนการทำงานในสังคมชาวญี่ปุ่น จากการ์ตูนเรื่อง Real Clothes เพื่อให้ทราบทัศนคติ วิธีและขั้นตอนการทำงานในอาชีพนักขาย รวมถึงการทำงานร่วมกันตั้งแต่หน่วยงานเล็กไปจนถึงองค์กรขนาดใหญ่

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาภาพสะท้อนการทำงานในสังคมญี่ปุ่นจากการ์ตูนเรื่อง Real Clothes ของ Satoru Makimura

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัย ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูล โดยศึกษาการ์ตูนเรื่อง Real Clothes เขียนโดย Satoru Makimura แปลและเรียบเรียงโดย ปนัดดา สำนักพิมพ์บงกชคอมมิคส์ จำนวน 13 เล่มจบ
2. วิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ภาพสะท้อนในการทำงานจากการ์ตูนเรื่อง Real Clothes ของ Satoru Makimura
3. สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

Real Clothes ของ Satoru Makimura เป็นเรื่องราวของอามาโนะ คินุเอะ ในวัย 27 ปี พนักงานขายของในห้างสรรพสินค้าเอจิเซนยะที่มีชื่อเสียงในชินจูกุ เธอเป็นพนักงานขายในแผนกเครื่องนอนซึ่งเธอทำงานในแผนกนี้มาแล้วห้าปี อามาโนะชอบงานนี้มากและเป็นกำลังสำคัญที่มีฝีมือในแผนก หลังจากนั้นเธอถูกย้ายมาอยู่ที่แผนกขายเสื้อผ้าสตรี ซึ่งต้องเริ่มเรียนรู้งานในแผนกใหม่ทั้งหมด เมื่ออามาโนะถูกย้ายไปแผนกสุภาพสตรี 3 ที่ขายเครื่องแต่งกายแฟชั่น เป็นแผนกที่มีแต่คนเก่ง ที่พนักงานล้วนสง่างามและมากความสามารถ อามาโนะ ที่ไม่รู้เรื่องแฟชั่น ไม่มีความรู้สึกรักต่อเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายหรือการแต่งตัวจึงทำงานติดขัดผิดพลาดมาก อามาโนะถูก ฮายาชิ โยโกะ และ ซาซากิ เรียว พนักงานชั้นแนวหน้าแนะนำตักเตือน เธอไม่โกรธพวกเขาแต่เธอรับฟังและนำไปแก้ไข ปรับปรุง อีกทั้งพัฒนาตนเอง การกระทำของอามาโนะทำให้ทุกคนรักและไว้วางใจ ทั้งหมดกลายเป็นเพื่อนร่วมงานที่ดีต่อกันคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประกอบกับห้างเอจิเซนยะต้องการเอาชนะคู่แข่งคือห้างมัตสึโกชิโดยใช้แผนกแฟชั่นเป็นแกนนำ มีการเปลี่ยนหัวหน้าแผนกคนใหม่ คือ จินโปะ มิกิ และมี ทาบุจิ ยูซึเกะ ฝ่ายจัดซื้อเป็นมือขวา ซึ่งทั้งสองคนก็แสดงความไม่พอใจต่ออามาโนะ คินุเอะ แต่เธอก็พยายามรับมือปรับปรุงตัว ทั้งความรู้ การขาย รสนิยม จิตวิทยาการขาย การ

แก้ไขเสื้อผ้าให้ลูกค้า การจัดดิสเพลย์ ฯลฯ จนมีความสุขกับการเห็นลูกค้าได้เสื้อผ้าที่เหมาะสมและถูกใจ ทำให้อามาโนะรู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จไปอีกขั้นหนึ่ง

จากคำแนะนำของทาบุจิ อามาโนะสามารถปรับปรุงการแต่งตัวและได้โอกาสไปเป็นผู้ช่วยในห้องลองชุด วีไอพีของมิกิ ทำให้เห็นการขายแบบที่ไม่เคยพบมาก่อน แต่การเป็นผู้ช่วยถาวรของหัวหน้าแผนกเป็นตำแหน่งของพนักงานประจำ (พนักงานขายเป็นตำแหน่งชั่วคราวที่ต่ออายุปีต่อปี) เธอต้องเข้ารับการทดสอบเพื่อเข้าสู่ career track และในที่สุดก็ทำได้สำเร็จ ก่อนที่จะถูกส่งไปเป็นลูกน้องทาบุจิ ในการทำงานที่แผนกนี้ทั้งหมดต้องทำงานเป็นทีม ทั้งทีมต้องทำงานหนักเพื่อให้แผนกของตนเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียง สามารถแข่งขันด้านการตลาดกับห้างสรรพสินค้าคู่แข่งได้

สำหรับชีวิตส่วนตัว อามาโนะมีคนรักชื่อยามาอุจิ ทัตสึยะ ซึ่งเป็นรุ่นพี่สมัยมัธยม ทำงานเป็นพนักงานขายรถ ทั้งสองคบกันมาเก้าปี ชีวิตรักดูเหมือนว่าราบรื่นและเข้าใจกันดี แต่การทำงานอย่างหนักทำให้อามาโนะไม่มีเวลาสำหรับคนรักและเริ่มห่างเหินกัน อีกทั้งอามาโนะมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำงานมากกว่าการใช้ชีวิตครอบครัว ซึ่งยามาอุจิก็เข้าใจและสนับสนุนให้อามาโนะทำในสิ่งที่เธอรัก

ในการศึกษาภาพสะท้อนการทำงานในสังคมญี่ปุ่นจากการ์ตูนเรื่อง Real Clothes ของ Satoru Makimura พบภาพสะท้อนการทำงานในสังคมญี่ปุ่น คือ

การทำงานอย่างจริงจังและมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน

ชาวญี่ปุ่นมีความจริงจังในการทำงานเป็นอย่างมากและในทุกหน้าที่ ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งเล็กหรือใหญ่ก็ตาม มีใจรักในงานที่ทำ ใฝ่รู้โดยการสนใจศึกษาเพิ่มเติมเพื่อทำงานของตนเองให้ออกมาดีที่สุด อีกทั้งยังมีความใส่ใจในรายละเอียดต่องานที่ตนเองทำ ตามที่มีคำกล่าวไว้ว่า “ชาวญี่ปุ่นผู้รักในการทำงาน” สำหรับชาวญี่ปุ่นนั้นการทำงานเพื่อแสวงหาสิ่งตอบแทนไม่ใช่วัตถุประสงค์หลักอันแรก แต่ชาวญี่ปุ่นต้องการค้นหาคุณค่าที่เกิดจากการทำงานนั้นมากกว่า ดังจะเห็นได้จากการที่อามาโนะมีความตั้งใจในการทำงาน รักอาชีพที่ทำ ยอมรับและแก้ไขข้อผิดพลาดของตนเองเมื่อเพื่อน รุ่นพี่ หรือเจ้านายตำหนิ หรือสอนงานต่าง ๆ ให้ เพราะชาวญี่ปุ่นถือว่าการทำงานเป็นการฝึกตนอย่างหนึ่ง จึงเป็นเหตุผลที่ชาวญี่ปุ่นทำงานอย่างขยันขันแข็ง หนักเอาเบาสู้ (ปราณี จงสุจริตธรรม (แปล), 2549, หน้า 36)

ตัวอย่าง

“อามาโนะซัง พวกเราเป็นนักขายมืออาชีพต้องรู้จักเสื้อผ้านะคะ ถ้าหากสักแต่ว่าพูดไปเพื่อที่จะขายแบบนั้นจะทำให้ชื่อเสียงของเราเสียหาย แล้วความกระตือรือร้นในการขายของพนักงานขายคนอื่นก็จะลดลงไปด้วย ถ้าหากเรียนรู้ด้วยสมองก็จะรู้ว่าอะไรเป็นอะไร ฉันไม่อยากให้คุณดูถูกเสื้อผ้าน่ะค่ะ”

“ฉันไม่ได้ดูถูกนะคะ”

“ฉันขอพูดจาเสียมารยาทหน่อยนะคะ ตัวคุณอามาโนะเองก็ไม่ประณีตกับทรงผมและการแต่งหน้า เล็บก็ไม่ดูแลให้เรียบร้อย ส้นรองเท้าจะสึกแค่ไหนก็ไม่สน ลูกค้าจะดูความละเอียดของพนักงานขายนะคะ

มากิมุระ, ซาโทรุ (ม.ป.ป. : เล่ม 1, หน้า 86-87)

“ท่าทีและคำพูดที่ใช้ในการจัดการกับการเคลมมีผลต่อชื่อเสียงของร้าน จะผิดถูกยังไงก็อย่าให้ลูกค้ารอ”

มากิมุระ, ซาโทรุ (ม.ป.ป. : เล่ม 1, หน้า 25)

ผู้แต่งเลือกอาชีพพนักงานขายเสื้อผ้าสตรีในห้างสรรพสินค้าให้กับตัวละครเอกคืออามาโนะ คินุเอะ ซึ่งก่อนหน้าที่จะมาเป็นพนักงานขายแผนกเสื้อผ้าสตรี อามาโนะ เป็นพนักงานขายเครื่องนอนมาก่อน เพราะต้องการสะท้อนเรื่องการทำงานให้ผู้อ่านเห็นว่า ถึงแม้การเป็นพนักงานขายของในห้างสรรพสินค้าจะเป็นเพียงตำแหน่งเล็ก ๆ เมื่อเทียบกับอีกหลายอาชีพที่มีตำแหน่งสูงกว่า แต่ไม่ว่าจะทำอาชีพใดและตำแหน่งใดก็ตามก็มีความสำคัญและเป็นกลไกที่จะทำให้บริษัทประสบความสำเร็จ จากการดำเนินเรื่องแสดงให้เห็นถึงการทำงานของตัวละคร เมื่ออามาโนะย้ายมาอยู่แผนกขายเสื้อผ้าสตรี จึงต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญในสินค้าที่ตนเองขายเป็นอย่างดี มีความรู้ในธรรมชาติของลูกค้าแต่ละคน รู้จักใช้จิตวิทยาในการขาย การมีวาทศิลป์ในการนำเสนอสินค้าและโน้มน้าวใจลูกค้า ผู้แต่งแสดงให้ผู้อ่านเห็นว่าชาวญี่ปุ่นนั้นมีจิตสำนึกต่อความงาม นั่นคือมีรสนิยมอันประณีต รู้ซึ้งในความคิดของตนเอง และระมัดระวังไม่ให้ดูมีรสนิยมต่ำ (ปราณี จงสุจริตธรรม (แปล), 2549, หน้า 39) การขายเสื้อผ้าสตรีจึงไม่ใช่เรื่องง่าย

ตัวอย่าง

“เดิมทีเสื้อผ้าเป็นแบบสั่งตัด เพิ่งจะมีเสื้อผ้าสำเร็จรูปเมื่อประมาณ 50 ปีก่อน ที่เรียกว่า “เสื้อผ้าที่ถูกตัดมาสำหรับรูปร่างทั่ว ๆ ไป” หมายความว่าเป็นเสื้อผ้าที่ไม่มีใครใส่ได้พอดี สิ่งที่สำคัญในจุดนี้ก็คือเทคนิคการแก้ไข ซึ่งพวกเราต้องทำให้พอดีกับลูกค้ามากที่สุด ต่อให้ลูกค้าบอกว่าไม่ถือสา แต่ถ้ามีรอยย่นหรือรอยจีบแปลก ๆ บนเสื้อผ้า เราก็ต้องแก้ไขให้พอดีอยู่ดี โดยเฉพาะกางเกง กางเกงที่พอดีกับตัว ใส่แล้วสวย ใครเห็นใครก็ชม เจ้าตัวจะรู้สึกพึงพอใจและจะทำให้กลายเป็นตัวเก่งที่ใส่ซ้ำบ่อย ๆ ครั้งต่อไปเวลาที่อยากจะได้กางเกงอีก ก็จะมาซื้อที่เดิม”

มากิมุระ, ซาโทรุ (ม.ป.ป. : เล่ม 1, หน้า 129-130)

“การจะเลือกเสื้อผ้าที่สวมใส่แล้วดูดี ไม่ได้ดูจากป้ายราคาหรือป้ายบอกไซส์ แต่ต้องลองสวมดู ถ้าพอใจจะลอง XL ก็ได้”

มากิมุระ, ซาโทรุ (ม.ป.ป. : เล่ม 2, หน้า 8)

“เสื้อผ้าไฮแบรนด์ใช้ฝีมือในการตัดเย็บมาก ถ้าไม่มีความเป็นตัวเองก็จะถูกเสื้อผ้าข่ม”

มากิมุระ, ซาโทรุ (ม.ป.ป. : เล่ม 2, หน้า 25)

“ตอนลูกค้าลองเสื้อผ้าแล้วคิดว่าไม่เหมาะ ฮายาชิซังทำยังไงคะ”

“ก็ต้องชมไว้ก่อนสิ เพราะถ้าหากทำให้รู้สึกไม่ดี เขาก็ไม่มีอารมณ์จะจ่ายตังค์ใช่มั้ยล่ะ ต้องเลี่ยงไปพูดอ้อม ๆ อย่างเช่น สไตล์นี้ใส่พอดีแล้ว หรือต่อให้บุคลิกและรสนิยมจะขัดกับชุดก็บอกไปว่าเป็นชุดแนวใหม่ ถ้าเกินงบประมาณก็บอกว่า มิกซ์แอนด์แมทช์ได้น่าทึ่งมาก”

มากิมุระ, ซาโทรุ (ม.ป.ป. : เล่ม 1, หน้า 79)

“ผู้จัดการนอกจากจะต้องดูแลเรื่องยอดขายกับสต็อกสินค้าแล้ว จำเป็นจะต้องรู้จักมองภาพแล้วของจุดขายด้วยว่าทำยังไงถึงจะขายดี แล้วก็ไม่ใช่แค่ขายอย่างเดียว ต้องคิดว่าจะขายยังไง จะนำกลยุทธ์การขายจากฝ่ายบริหารมาปรับใช้แบบไหน ดังนั้นการรู้จักมองภาพรวมของจุดขายจึงเป็นสิ่งสำคัญ”

มากิมุระ, ซาโทรุ (ม.ป.ป. : เล่ม 3, หน้า 9)

ชาวญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับกระบวนการในการทำงาน ถึงแม้ว่าผลงานจะไม่เป็นที่พอใจนัก แต่ถ้าหากผู้บังคับบัญชาเห็นถึงความตั้งใจในการทำงานอย่างเต็มที่ของพนักงาน จะไม่มีการตำหนิ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าชาวญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับความอุตสาหะในการทำงานนั้นเอง ในทางตรงกันข้าม หากการทำงานไม่คืบหน้าก็อาจทำให้ถูกตำหนิเป็นอย่างมากได้ ดังเช่นที่เจ้านายของอามาโนะตำหนิเรื่องการแต่งตัวของเธอ แต่พวกเขาก็สอนงานให้กับเธอทุกอย่าง และทำให้อามาโนะกล้าที่จะเปลี่ยนตัวเอง รวมถึงเรียนรู้งานเพื่อความก้าวหน้าและความสำเร็จ

ตัวอย่าง

“อยู่บริษัทมาเข้าปีที่ 5 อายุ 27 แล้ว ถึงจะเร็วไปหน่อย แต่น่าจะลองสอบเป็นผู้จัดการดูนะ ถ้าเป็นคุณน่าจะทำได้”

มากิมุระ, ซาโทรุ (ม.ป.ป. : เล่ม 2, หน้า 70)

นอกจากนี้ สำหรับชาวญี่ปุ่นแล้วการทำงานให้แก่บริษัท ไม่ได้เป็นเพียงแค่การทำงานตามที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น แต่ชาวญี่ปุ่นยังได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกมาว่าจะต้องใช้ชีวิตร่วมเป็นร่วมตายไปกับบริษัทด้วย ชาวญี่ปุ่นจึงให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการทำงานเป็นทีม ดังนั้นในเวลาหลังเลิกงานพวกเขาจึงมักไปทานอาหารเย็นหรือดื่มเหล้ากับเพื่อนร่วมงาน เพื่อเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ภายในหน่วยงานและพูดคุยกันถึงปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงวิธีการแก้ไข หรืออาจเป็นการพูดคุยปรับทุกข์ ปรับความเข้าใจ และอาจเป็นการระบายความตึงเครียดของกันและกันก็ได้ คาทสึยูกิ ฮาเซงาวะ (2548, หน้า 120-123)

ตัวอย่าง

“เวลาหิว เราก็หักขนมปังแบ่งกัน โดยเฉพาะพวกเราที่เป็นลูกน้องของทาบุจิ ยูซึเกะ เหมือนกัน ถือว่าลงเรือลำเดียวกันแล้ว จะสุขหรือทุกข์ก็ควรแบ่งปันกันนะ”

มากิมุระ, ซาโทรุ (ม.ป.ป. : เล่ม 3, หน้า 30)

“ถ้าหากไม่กล้าพูดสิ่งที่อยากจะพูด ผลลัพธ์มันจะออกมาดีได้ยังไงล่ะ”

มากิมุระ, ซาโทรุ (ม.ป.ป. : เล่ม 1, หน้า 117)

Real Clothes สะท้อนภาพการทำงานของสังคมญี่ปุ่นได้เป็นอย่างดีว่าบริษัทหรือองค์กรต้องการพนักงานที่ขยัน สนใจศึกษาหาความรู้ในงานของตนเองเพิ่มเติมเพื่อพัฒนา และปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้น ยอมรับในการตำหนิที่เป็นประโยชน์ มีความรักและความศรัทธาในงานที่ทำอยู่ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใดก็ตาม ที่สำคัญผู้แต่งเน้นว่าการทำงานในองค์กรจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องมีทีมงานที่ดีด้วย

นอกจากภาพสะท้อนการทำงานแล้ว ใน Real Clothes ยังปรากฏทัศนคติเรื่องความรักและการใช้ชีวิตครอบครัว ว่าหนุ่มสาวเห็นความสำคัญในการทำงานมากกว่าความรักและการใช้ชีวิตครอบครัวในระยะเริ่มต้นของการทำงาน เพราะตั้งใจที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ การทำงานอย่างหนักทำให้เหินห่างไม่มีเวลาให้ซึ่งกันและกัน แต่อย่างไรก็ตามผู้แต่งยังคงให้อามาโนะหันมาให้ความสำคัญกับการแต่งงานเมื่องานประสบความสำเร็จแล้วและมีพร้อมทุกอย่าง ดังนี้

อามาโนะ ปฏิเสธที่จะแต่งงานกับยามาอุจิ ทัตสึยะ คนรัก ทั้งที่คบหากันมายาวนานถึง 9 ปี เพราะอามาโนะรู้สึกว่าการทำงานคือชีวิตที่เธอต้องการอย่างแท้จริง เธอสนุกและรักในการทำงาน อีกทั้งงานของเธอกำลังก้าวหน้าไปได้ดี และกว่าที่เธอจะมาถึงจุดนี้เธอต้องใช้ความอุตสาหะพยายามอย่างมาก เธอจึงไม่สามารถทิ้งงานเพื่อไปมีครอบครัวได้ ซึ่งน่าจะเป็นความคิดของคนวัยทำงานยุคใหม่ในญี่ปุ่น โดย กานท์กลอน รักธรรม (2559) กล่าวว่า ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันการแข่งขันทั้งเรื่องเรียนและงานที่ดุเดือดขึ้นเรื่อย ๆ ในญี่ปุ่นมีผลทำให้ชาวญี่ปุ่นไม่มีเวลาคิดเรื่องคู่รัก หรืออาจจะลืมความสุขจากการมีความรักไป ความรู้สึกไม่อยากแต่งงานของชาวญี่ปุ่นนั้นเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพราะพบว่าชาวญี่ปุ่นวัย 50 ปีที่ยังไม่แต่งงานมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ หนุ่มสาวแต่งงานช้าลงและชอบใช้ชีวิตอิสระ ลำพัง อัตราการหย่าร้างสูงขึ้น ครัวเรือนที่อยู่อาศัยเพียง 1-2 คนก็มีจำนวนมากขึ้นด้วยเช่นกัน

ผู้แต่งยังคงให้ Real Clothes มีแง่มุมที่ดีในเรื่องความรัก แม้จะไม่สมหวังแต่ก็อยากเห็นคนที่รักมีความสุขและได้ทำในสิ่งที่ต้องการ

ตัวอย่าง

“ร้านแทร็กเตอร์ของพ่อ พี่ชายฉันเป็นคนสืบทอด ฉันไม่ต้องรับผิดชอบและไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง แต่เพื่อนรุ่นเดียวกันพอมาถึงตอนนี้ก็เริ่มแยกย้ายกันไปแต่งงานแล้ว ฉันไม่มีทางจะเอ้อระเหยลอยชายไปตลอดได้หรอก”

มากิมุระ, ซาโทรุ (ม.ป.ป. : เล่ม 2, หน้า 36-37)

“ฉันเป็นผู้ชาย ย่อมอยากจะปกป้องผู้หญิงที่ตัวเองรัก อยากให้คนคนนั้นมีความสุข สิ่งที่คนคนนั้นหวัง ฉันก็อยากให้เป็นจริง มันเป็นชีวิตของคินุเอะ เพราะฉะนั้นทำในสิ่งที่ตัวเองอยากจะทำเถอะ”

มากิมุระ, ซาโทรุ (ม.ป.ป. : เล่ม 2, หน้า 181-182)

“เพราะผมคิดว่าความรักคือการที่เรารักตัวเองและยอมรับอีกฝ่ายได้ ความรักที่ต้องใช้ความอดทนมาก ๆ ผมว่ามันบ้าน่ะนะ ถึงจะคบไปสักกี่คนก็ไม่พัฒนาขึ้นหรอก เพราะมันเป็นความรักที่เห็นแก่ตัว”

มากิมุระ, ซาโทรุ (ม.ป.ป. : เล่ม 3, หน้า 146)

“ไม่มีทางที่จะอยู่กันไปเรื่อยเปื่อยตลอดไปได้ การแต่งงานคือการเริ่มต้นที่แท้จริงของชีวิต”

มากิมุระ, ซาโทรุ (ม.ป.ป. : เล่ม 3, หน้า 197)

อภิปรายผลการวิจัย

ภาพสะท้อนการทำงานในสังคมญี่ปุ่นจากการ์ตูนเรื่อง Real Clothes ของ Satoru Makimura แปลและเรียบเรียงโดย ปนัดดา ผู้แต่งเสนอภาพการทำงานในสังคมญี่ปุ่นโดยผ่านตัวละครอามาโนะ คินุเอะ อายุ 27 ปี พนักงานขายของในห้างสรรพสินค้าเอจิเซนยะที่มีชื่อเสียงในชินจูกุในแผนกเครื่องนอนมาแล้วห้าปี เธอชอบงานที่กำลังทำอยู่มาก และเป็นกำลังสำคัญที่มีฝีมือในแผนก แต่เมื่อเธอได้รับคำสั่งให้ย้ายไปอยู่แผนกขายเสื้อผ้าสตรี อามาโนะ คินุเอะ ซึ่งเป็นคนแต่งตัวเรียบง่ายไม่มีความโดดเด่นใด ๆ และไม่มีความรู้เกี่ยวกับเสื้อผ้าหรือแฟชั่น ก็พยายามพัฒนาและปรับปรุงตนเองรวมถึงหาความรู้เพื่อที่จะทำงานของตนเองให้ดีที่สุด และเป็นคนสำคัญคนหนึ่งที่ช่วยนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ไม่เพียงผู้แต่งจะเน้นให้ความรู้ในเรื่องของการทำงาน แต่ยังให้ตัวละครเอกเป็นคนคิดบวก ว่าควรมีความรักความชอบในการทำงานจะทำให้ทำงานได้ดีและสนใจที่จะหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและนำไปสู่การพัฒนางาน

ผู้แต่งกล่าวถึงการทำงานของพนักงานขายในห้างสรรพสินค้า คนทั่วไปอาจเข้าใจว่าเป็นงานไม่ยากและอาจไม่ได้มีความน่าสนใจแต่อย่างใด เพียงรอลูกค้าเลือกเสื้อผ้าที่ถูกใจและนำไปลอง รอนำเสื้อผ้าของลูกค้าไปชำระเงิน แต่ในความเป็นจริง พนักงานขายควรต้องมีความรู้เรื่องเนื้อผ้า สี

เสื้อผ้า การเลือกสวมใส่เสื้อผ้าให้เข้ากัน การจัดดิสเพลย์ (จัดหน้าร้าน) รวมถึงความรู้เรื่องแฟชั่นในแต่ละฤดูกาล ประวัติและที่มาของแฟชั่น และความต้องการของตลาด

นอกจากนี้ Real Clothes ยังสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการคิดของคนทำงานรุ่นใหม่ในสังคมญี่ปุ่น ซึ่งเลือกที่จะทำงานมากกว่าการมีชีวิตครอบครัว การทำงานโดยแข่งขันกับตนเองและคู่แข่งทางการค้า เคล็ดลับและกลวิธีการทำงานด้านแฟชั่น

Real Clothes ทำให้เห็นว่าการ์ตูนญี่ปุ่นไม่ได้นำเสนอเฉพาะเรื่องราวความรักของหนุ่มสาวเพียงอย่างเดียว แต่สามารถนำเสนอชีวิตการทำงานในสังคมญี่ปุ่นได้เป็นอย่างดีและน่าสนใจ อีกทั้งยังทำให้เข้าใจวิธีคิดและวิถีชีวิตการทำงานของคนรุ่นใหม่ในสังคมญี่ปุ่น ด้วยการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน ภาพประกอบที่สวยงาม สร้างความเพลิดเพลินให้กับผู้อ่านควบคู่ไปกับความรู้ที่ได้รับอีกด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการศึกษาภาพสะท้อนการทำงานที่ปรากฏในสังคมญี่ปุ่นจากการ์ตูนเรื่อง Real Clothes ของ Satoru Makimura แปลและเรียบเรียงโดย ปนัดดา สำนักพิมพ์บงกชคอมมิคส์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรได้ศึกษาวิเคราะห์งานเขียนของ Satoru Makimura เรื่องอื่น ๆ เนื่องจากการ์ตูนของ Satoru Makimura มีแก่นเรื่องในเรื่องของการทำงานในสาขาอาชีพที่แตกต่างกัน ทำให้มองเห็นภาพสะท้อนสังคมญี่ปุ่นในแง่มุมต่าง ๆ ได้มากขึ้น

2. ศึกษาเปรียบเทียบการ์ตูนญี่ปุ่นเรื่องอื่น ๆ ของนักเขียนท่านอื่นในช่วงเวลาเดียวกันเพื่อวิเคราะห์มุมมองในด้านต่าง ๆ เช่น ความรัก สังคม วัฒนธรรม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กักเคน. (2550). **ญี่ปุ่น 360 องศา** (ปราณี จงสุจริตธรรม, แปล). กรุงเทพฯ : ภาษาและวัฒนธรรม.

กานท์กลอน รักธรรม. (2559). **คนโสดญี่ปุ่นกว่า 80% ชอบกระทำความหว่อง และคิดว่าควารักโรแมนติกเป็นเรื่องน่าเบื่อ!**. เข้าถึงได้จาก : https://themomentum.co/momentum-feature-japanese-isolation/ สืบค้น 12 กรกฎาคม 2562.

กรมส่งเสริมการส่งออก. (2552). **แนวโน้มและพฤติกรรมการบริโภคของชาวญี่ปุ่น.** เข้าถึงได้จาก : https://www.ryt9.com/s/expd/583785แนวโน้มและพฤติกรรมการบริโภคของชาวญี่ปุ่น. สืบค้น 12 กรกฎาคม 2562.

ทสึชิยะ, ฮารุฮิโตะ. (2557). **Shikitari ส่องวิถีพิธีญี่ปุ่น** (ยุวลักษณ์ ลิขิตธนวัฒน์ มูระเซะ, แปล). กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

เทน, เดวิด. (2558). **FAQ เจแปนกับเดวิด เทน ตอน การดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และการท่องเที่ยว** (ปิยะนุช วิริเยนะวัตร์, แปล). กรุงเทพฯ : สมาคมสิ่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

นฤนารท พระปัญญา. (2557). ยลเจแปน. กรุงเทพฯ : สยามปริทัศน์.

มากิมุระ, ซาโทรุ. (ม.ป.ป.). **Real Clothes เรียล โคลธส 1** (ปนัดดา, แปล). กรุงเทพฯ : บงกช คอมมิคส์.

มากิมุระ, ซาโทรุ. (ม.ป.ป.). **Real Clothes เรียล โคลธส 2** (ปนัดดา, แปล). กรุงเทพฯ : บงกช คอมมิคส์.

มากิมุระ, ซาโทรุ. (ม.ป.ป.). **Real Clothes เรียล โคลธส 3** (ปนัดดา, แปล). กรุงเทพฯ : บงกช คอมมิคส์.

มากิมุระ, ซาโทรุ. (ม.ป.ป.). **Real Clothes เรียล โคลธส 4** (ปนัดดา, แปล). กรุงเทพฯ : บงกช คอมมิคส์.

มากิมุระ, ซาโทรุ. (ม.ป.ป.). **Real Clothes เรียล โคลธส 5** (ปนัดดา, แปล). กรุงเทพฯ : บงกช คอมมิคส์.

มากิมุระ, ซาโทรุ. (ม.ป.ป.). **Real Clothes เรียล โคลธส 6** (ปนัดดา, แปล). กรุงเทพฯ : บงกช คอมมิคส์.

มากิมุระ, ซาโทรุ. (ม.ป.ป.). **Real Clothes เรียล โคลธส 7** (ปนัดดา, แปล). กรุงเทพฯ : บงกช คอมมิคส์.

มากิมุระ, ซาโทรุ. (ม.ป.ป.). **Real Clothes เรียล โคลธส 8** (ปนัดดา, แปล). กรุงเทพฯ : บงกช คอมมิคส์.

มากิมุระ, ซาโทรุ. (ม.ป.ป.). **Real Clothes เรียล โคลธส 9** (ปนัดดา, แปล). กรุงเทพฯ : บงกช คอมมิคส์.

มากิมุระ, ซาโทรุ. (ม.ป.ป.). **Real Clothes เรียล โคลธส 10** (ปนัดดา, แปล). กรุงเทพฯ : บงกช คอมมิคส์.

มากิมุระ, ซาโทรุ. (ม.ป.ป.). **Real Clothes เรียล โคลธส 11** (ปนัดดา, แปล). กรุงเทพฯ : บงกช คอมมิคส์.

มากิมุระ, ซาโทรุ. (ม.ป.ป.). **Real Clothes เรียล โคลธส 12** (ปนัดดา, แปล). กรุงเทพฯ : บงกช คอมมิคส์.

มากิมุระ, ซาโทรุ. (ม.ป.ป.). **Real Clothes เรียล โคลธส 13** (ปนัดดา, แปล). กรุงเทพฯ : บงกช คอมมิคส์.

รู้ไว้ก่อนใช้ชีวิตที่ญี่ปุ่น (ทัศนีย์ เมธาพิสิฐ, แปล). (2553). กรุงเทพฯ : ภาษาและวัฒนธรรม.เอก

รัชต์ มาศสุข. (2556). **ศึกษาภาพสะท้อนสังคมญี่ปุ่นในนวนิยายไลท์โนเวลของสำนักพิมพ์รักพิมพ์.** ชลบุรี : ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

โอคะโมะโทะ, โทะมิ. (2549). **วัฒนธรรมญี่ปุ่น** (แสวง จงสุจริตธรรมและปราณี จงสุจริตธรรม, แปล). กรุงเทพฯ : ภาษาและวัฒนธรรม.

ฮาเซงาวะ, คาทสึยุกิ. (2550). **นี่แหละ! คนญี่ปุ่น** (อัจฉรา โหตรภวานนท์และอุภาวรรณ เบ็ญจโภคี, แปล). กรุงเทพฯ : ภาษาและวัฒนธรรม.

ผญาภาษิต: การปลูกฝังจริยธรรมชาวอีสาน
Pha-hya Phasit: Ethics Cultivating of Isan

เยาวลักษณ์ แสงจันทร์[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจริยธรรมที่ปรากฏในผญาภาษิตโดยมีขอบเขตของการค้นคว้า ผญาภาษิตจากการรวบรวมเอกสารที่พบในปัจจุบัน ผู้วิจัยใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแล้วนำเสนอการเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ผญาภาษิตเป็นคำกล่าวที่ปราชญ์โบราณอีสานสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อมุ่งสอนให้บุคคลมีแนวปฏิบัติในการประพฤติปฏิบัติที่ดีมีจริยธรรมสำหรับชาวอิสานโดยทั่วไป โดยเฉพาะคนที่ไม่สนใจเรียนจะทำให้มีแรงบันดาลใจให้เกิดความสนใจเรียนตลอดจนเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของชาวอีสานทั่วไป ชาวอีสานส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ การเป็นบุคคลที่ดีในสังคมจึงต้องประพฤติตามแนวทางคำสอนของพระพุทธองค์ ด้วยเหตุนี้ผญาจึงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดคำสอนของการปฏิบัติดีซึ่งก็คือจริยธรรมเพื่อให้เป็นคนดี

ผลของการศึกษาผญาภาษิตพบว่า ผญามีเนื้อหาที่สะท้อนแนวคิดในเชิงจริยธรรมปรากฏดังนี้ คือ (๑) สอนเรื่องการรู้จักพอประมาณ (๒) สอนเรื่องการปล่อยวางความทุกข์และสอนให้มีความสุข (๓) สอนเรื่องการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม (๔) สอนเรื่องการปฏิบัติตนต่อบุคคลอื่น (๕) สอนเรื่องศิลปะในการทำงาน (๖) สอนเรื่องความไม่ประมาทและโทษของความประมาท (๗) สอนเรื่องบุญ-บาป (๘) สอนเรื่องการคบหาเพื่อนที่ดี (๙) สอนเรื่องปัญญา (๑๐) สอนเรื่องการศึกษา (๑๑) สอนเรื่องทั่วไป บทผญาภาษิตมุ่งสอนจริยธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม บทผญาจะมีความเกี่ยวเนื่องกับพุทธจริยธรรม ผู้ที่ปฏิบัติตามคำสอนของผญาจะช่วยให้มีความประพฤติที่ดียิ่งขึ้นซึ่งช่วยให้สังคมสงบสุข

คำสำคัญ : ผญาภาษิต , จริยธรรม, ชาวอีสาน

Abstract

The research aimed to analyse Ethics cultivating of Isan. This research consisted of collating Pha-hya Phasit from arailable documents that have been collected in order to interpret their meanings in Ethics Isan. The researcher used the qualitative research then presented analytical descriptive writing.Pha-hya Phasit are

[1] ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

The Department of Thai language Faculty of Humanities and Social Sciences Burapha University.

proverbs from ancient Isan (northeast region) which aim to teach a person to behave well. Pha-hya Phasit could be the inspiration for those who have no attention to study, and could be guidelines to live their lives by. Isan people are Buddhists,and a good person in society should follow the Buddha's teaching. As a result, Pha-hya Phasit acts as the medium to convey the good teaching.

The findings found the Pha-hya Phasit composition had the contents reflecting the moral concepts as follows: 1) moderate teaching, 2) distress releasing and being happy, 3) good behavior, 4) proper behaving towards the others, 5) art of work, 6) not being negligent and the results of negligence, 7) merits and sins, 8) having good friends, 9) wisdom, 10) education, 11) general teaching topics. The Pha-hya Phasit is related to Buddhist morals and those who follow Pha-hya Phasit might behave well and the society will be peaceful.

Keywords : Pha-hya Phasit ,Ethics ,Isan

บทนำ

ชาวอิสานมีภาษาและวรรณกรรมทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนในรูปแบบต่าง ๆ ที่สะท้อนวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย วัฒนธรรมด้านภาษานอกจากจะมุ่งให้การสื่อสารแล้วยังเพื่อธำรงศิลปวัฒนธรรมและให้รู้จักใช้ภาษาให้ถูกกาลเทศะซึ่งอยู่ในรูปแบบของวรรณกรรมมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์ วรรณกรรมแต่ละรูปแบบล้วนแสดงให้เห็นวัฒนธรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนอิสานมาช้านานซึ่งวรรณกรรมมุขปาฐะที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือผญา ผญาเป็นสื่อพื้นบ้านหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นสื่อประเพณี (Tradition Media) ที่มีการสืบทอดจากบรรพชนทั้งนี้บรรพชนของชาวอิสานมีความเชื่อและศรัทธาในพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นการปลูกฝังแนวคิดค่านิยมของความมีจริยธรรมที่ดีงามจึงเป็นสิ่งพึงปฏิบัติให้เพื่อให้ลูกหลานเกิดความเชื่อนั้นย่อมเลือกสรรถ้อยคำที่มีศีลธรรมเป็นบรรทัดฐานในการสื่อสารโดยมีเป้าหมายให้ผู้ปฏิบัติอยู่ในกรอบศีลธรรมที่ดีงามตามหลักธรรมพุทธศาสนา ผญาเป็นถ้อยคำสำนวนพูดที่ประกอบด้วยศิลปะการใช้ภาษาที่มีความไพเราะ สละสลวยงดงามยิ่งประกอบด้วยจังหวะ คำคล้องจองรวมทั้งแฝงไว้ด้วยความสามารถในการใช้ภาษา ความรู้และบันทึกภูมิปัญญาไว้ด้วยดังคำกล่าวของพระวัชรานนท์ อริญชโย (พรมสมบัติ) (2554 :2) ที่ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า " ปราชญ์ทางอิสานถือว่าผญานี้เกิดจากการที่คนโบราณอิสานนำคำมาเชื่อมต่อกับคำพูดซึ่งจะทำให้ได้ทั้งสาระแง่คิดคติธรรมและความไพเราะแก่ผู้ฟังเป็นอย่างยิ่ง การประพฤติปฏิบัติตนของสมาชิกที่ดีในสังคมย่อมต้องอาศัยความมีคุณธรรมและจริยธรรมเพราะสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของความสงบสุขของคนในสังคม ตามความหมายของจริยธรรมดังที่พระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต, 2533 :82) ได้ให้นิยามของจริยธรรมไว้ว่า “จริยธรรมหมายถึงแนวทางความประพฤติตนเป็นคนดีเพื่อประโยชน์สุขของตนและส่วนรวม”

ผญาภาษิตเป็นเครื่องมือทางภาษาที่มีเนื้อหาทางจริยธรรมส่วนหนึ่งนับเป็นเป็นภูมิปัญญาบรรพบุรุษได้คิดค้นขึ้นเพื่อตักเตือน อบรม ขัดเกลาลูกหลานให้มีแนวทางในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องอย่างมีศีลธรรมเป็นบรรทัดฐาน โดยนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมของบรรพบุรุษซึ่งมิได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อความบันเทิงเพียงอย่างเดียวเท่านั้นดังปรากฏในงานวิจัยของนิตยา ภักดีบัณฑิต (2532 :5)ที่ว่า “ผญาภาษิตมีคุณค่าต่อสังคมในสมัยก่อนมากเพราะมีบทบาทในการอบรมสั่งสอนบุคคลหลายระดับซึ่งผู้ที่เชื่อฟังและปฏิบัติตามจะได้รับความสุขความสำเร็จในด้านการงานและการดำรงชีวิต” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระวัชรานนท์ อริญชโย (2554 :3) ที่กล่าวถึงเรื่องจริยธรรมในการเผยแผ่พุทธศาสนาของพระอาจารย์สมภพ โชติปญโญโดยผ่านผญาว่า “พระอาจารย์สมภพได้นำผญาภาษิตที่มีเนื้อหาเชิงจริยธรรมมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่หลักธรรมสู่ประชาชนเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตประจำวัน” ผญาภาษิตมีบทบาทที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนอีสานอย่างยิ่งเพราะภาษิตล้วนถอดหรือกลั่นกรองมาจากหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่บรรพบุรุษได้นำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปดังที่ คำหมาน คนไค (2539: 67) กล่าวถึงผญาคำสอนว่า “ไผสิมาแปลงสร้างฮวงฮังให้หนูอยู่คันปากบ่กัดตีนบ่ทื้นสิได้อยู่ฮู”หมายความว่า ใครจะสร้างรวงรังให้หนูอยู่ ถ้าหนูไม่ใช้ปากกัดเท้าดึงจะมีรูอยู่หรือ (ตนแลเป็นที่พึ่งของตน หรือคนล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร) “บุญมีแล้วแนวดีป้องใส บุญบ่ให้ แนวฮ้านแล่นโฮม” หมายถึง มีบุญแล้วสิ่งดี ๆ ทั้งหลายมารวมอยู่หมด แต่ถ้าบุญไม่หนุน ก็จะมีแต่สิ่งเลวร้ายมากวน (ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว) อาจกล่าวได้ว่าผญาสะท้อนในแง่มุมต่าง ๆ ของวิถีชีวิตของคนอีสานดังเช่น จารุวรรณ ธรรมวัตร (2526 :73-102) กล่าวว่า ผญาสะท้อนให้เห็นภาพชีวิตของคนอีสาน โดยให้แสดงออกให้เห็นทั้งแง่งามและความชั่วร้ายของชีวิต เพราะชีวิตจริงของคนเรานั้นมีทั้งความงามและความอัปลักษณ์ มีทั้งที่สูงส่งและชั่วร้ายเลวทรามโดยสลับซับซ้อนกัน นอกจากนี้ พิศิษฐ์ ฤทธิจร (2521 :18-33) ยังได้กล่าวถึงผญาสามารถสะท้อนให้เห็นภาพชีวิตและสังคมของคนอีสาน 5 ด้านได้แก่ด้านที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ชาวอิสานเป็นคนที่ใช้ชีวิตเรียบง่าย ด้านเกี่ยวกับความเชื่อหรือสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติ เชื่อถือในจารีตประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ ด้านประเพณีนิยมของคนในท้องถิ่น เป็นคนมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น มักจะมีของฝากแด่ผู้มาเยือน ด้านค่านิยมทางสังคม อาชีพที่ยกย่องคือรับราชการด้านคำสอนมีคำสอนอยู่ 2 แบบคือสอนตรง ๆ และสอนแบบปริศนาธรรม

จากการพิจารณาความเห็นดังกล่าวอาจสรุปได้ว่าผญาภาษิตมีบทบาทหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนลูกหลานชาวอีสานโดยตรงให้มีความประพฤติดีประพฤติชอบอยู่ในศีลธรรมและจริยธรรมอันดี ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้เขียนสนใจที่จะศึกษาจริยธรรมที่ปรากฏในผญาภาษิตว่ามีเนื้อหาในด้านใดที่แสดงถึงภูมิปัญญาที่นำมาเป็นแนวทางในการอบรมสั่งสอนประชาชนที่สนใจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์จริยธรรมที่ปรากฏในผญาภาษิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร(Documentary Research) มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นรวบรวมเอกสาร

1.1 รวบรวมเอกสารเกี่ยวกับผญาภาษิตที่มีเนื้อหาเชิงจริยธรรมจำนวน 6 เล่มได้แก่ ผญาภูมิปัญญาชาวบ้าน/ ผญาปรัชญาชีวิตอันล้ำค่าของชาวอิสาน/ ผญาภาษิตอิสาน /ผญา ตำรามรดกอิสาน 3/ผญาและผญาก้อมปรัชญาของชีวิตอิสาน

1.2 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผญาภาษิต

1.3 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลและตีความผญาภาษิตที่มีเนื้อหาเชิงจริยธรรมที่ปรากฏขอบเขตดังนี้ การรู้จักประมาณตน การปล่อยวางความทุกข์ ศิลปะการทำงาน ความไม่ประมาทและโทษของความไม่ประมาท บุญ-บาป การคบเพื่อน ปัญญา การศึกษาและเรื่องอื่น ๆ

3. ขั้นสรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะ

4. ขั้นนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ผญาภาษิตพบว่า ผญาภาษิตเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่นำมาใช้ในการอบรมขัดเกลาจิตใจเพื่อให้เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของบุคคลด้วยการสร้างความเข้าใจด้วยตัวของตัวเอง ซึ่งเป็นผลมาจากการถ่ายทอดวัฒนธรรมนั่นเองและในบทผญาภาษิตก็มักจะมีเนื้อหาใน ด้านจริยธรรมแทรกอยู่เสมอทั้งด้วยข้อปฏิบัติทางศาสนา จารีตประเพณี การดำรงชีวิต ความสัมพันธ์ของคนในสังคม ในบทความนี้ขอเสนอผญาที่สะท้อนแนวคิดในเชิงจริยธรรมปรากฏดังนี้

1. สอนเรื่องการรู้จักประมาณตน ชาวอีสานมีความนอบน้อมถ่อมตนและเจียมตนโดยธรรมชาติแล้วจะถูกสอนให้รู้จักพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่วิถีชีวิตของชาวอีสานสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงและจะยอมรับในชะตากรรมของตนตามหลักพุทธศาสนาจะมีการปลูกฝังในเรื่องความสันโดษ ศาสนาพุทธสอนให้ศาสนิกชนรู้จักพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ให้อิสระเสรี แก่ศาสนิกชน ชาวพุทธจะนับถือเทพเจ้า หรือ เรียนคำสอนของศาสนาอื่น ๆ ก็ได้ ถ้าคนต่างศาสนาสมรสกับชาวพุทธจะไม่เปลี่ยนมาเป็นนับถือพุทธก็ได้ ความสันโดษไม่ได้ถึงความเกียจคร้านแต่หมายถึงความยินดีในสิ่งที่เป็นของตน ยินดีในสิ่งที่มีอยู่และยินดีด้วยใจที่เสมอแม้แต่การทำงานก็ต้องดูกำลังความสามารถของตนเช่น "อย่าเห็นแก่ได้ หมากแตงโมหน่วยใหญ่ ลางเทื่อโชคบ่ให้ เลยสิได้หน่วยปลาย" (ประมวล พิมพ์เสน, 2540 : 24) ความหมายของผญานี้คือไม่ควรหวังไกลเกินเอื้อมความสามารถของตน ควรหวังให้พอดีหรือทำงานให้เหมาะกับความสามารถที่มีอยู่เพราะบางครั้งถ้าโชคไม่เข้าข้างเราแล้วอาจจะล้มเหลวหรือขาดทุนได้ ความสันโดษเป็นความยินดีในสิ่งที่มีอยู่ ไม่มีความปรารถนาในของคนอื่นรู้จัก ความพอเพียงนับว่ามีจริยธรรมที่ดีแล้วยินดีที่จะอยู่แบบ

พอเพียงแม้ไม่มีเงินมากเป็นแสนล้านอยู่บ้านเก่า ๆ พัง ๆ ก็มีความสุขเหมือนคนอื่น เช่น ผู้ใดมีเงินแสนเงินล้านกะตามเพิ่น เฮาบมีนั่งอยู่แป้นงอยซานฮางกะอยู่ไป๋ (อุดม บัวศรี, 2540 :12)

2. สอนเรื่องการปล่อยวางความทุกข์และสอนให้มีความสุข

2.1 การปล่อยวางความทุกข์ การที่ชาวอีสานมีระบบความเชื่อตามจารีตและระบบพุทธศาสนาจึงค่อนข้างจะยอมรับในความทุกข์ที่เกิดขึ้น ความทุกข์กับความยากในผญาใช้แทนกันได้ในภาษาอีสานเรื่องความทุกข์ในผญามีมากมายเพราะปัญหาที่เกิดความทุกข์ของมนุษย์เกิดได้หลายสภาวะได้แก่สภาวะบีบคั้น ขัดแย้ง กดดัน ขัดข้อง บกพร่องเป็นต้น สำหรับความทุกข์ที่สามารถจัดแบ่งเป็น 2 ระดับใหญ่ ๆ คือ สภาวะทุกข์ และปกิณกทุกข์ดังเช่น บทผญาที่แสดงทุกข์ในขันธ์ 5 ดังนี้ (1) "ขันธ์ทั้งห้า เวทนาฮ้อนเฮ่ง บ่มี หายสว่างฮ้อน คือปิ้งปิ้นปลา" (2) "ทุกข์แต่นำขันธ์ห้า โจลงมาขันธ์สี่ ทุกข์อยู่ในโลกนี้มาโฮมข่อยผู้เดียว" (พรชัย ศรีสารคาม, 2541: 36) จากบทผญานี้อธิบายได้ว่าขันธ์ห้าได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นของเร่าร้อนอุปมาเหมือนการย่างปลาร้อนไปทั่วไม่มีเย็นลงได้ฉะนั้นทุกข์ทั้งปวงจึงอยู่ที่ธาตุสี่และขันธ์ห้าเพราะการสอนธรรมชาติของขันธ์ห้าไม่ควรจะหลงมัวเมามากนักเพราะจะถูกไฟธาตุแผดเผาตลอดเวลาไฟราคะ โทสะ โมหะคอยเผาผลาญจิตใจจึงเหมือนย่างปลาในเตาที่มีไฟแดง ถ้าจะกล่าวถึงความทุกข์ในบทผญานั้นปราชญ์ส่วนใหญ่จะไม่กล่าวโดยตรงเป็นข้อ ๆ อย่างธรรมทั่วไปแต่จะกล่าวแทรกการกล่าวเสริมสอนโดยทั่วไปเช่น (1) "อยากทุกข์ให้เป็นนายคน อยากสาละวนให้เอาเมียน้อย อยากให้เขาป้อยให้ขี้ใส่หนทาง" ตามความหมายคือความทุกข์ที่เกิดจากการเป็นเจ้านายคนเป็นความลำบากอย่างหนึ่งถ้าจะทุกข์หนักขึ้นไปอีกคือการมีเมียน้อยเพราะต้องยุ่งกับการทะเลาะเบาะแว้งกับเมียหลวงส่วนอยากให้คนอื่นด่าว่าก็เพราะไปอุจจาระใส่ทางเดินสาธารณะหรือ (2) "ทุกข์บ่มีเสื้อผ้า ฝาเฮือนดีพอลี้อยู่ ทุกข์บ่มีข้าวใส่ท้อง สินอนลี้อยู่บ่เป็น"ในความหมายของบทผญาจะเป็นการสอนให้หาหนทางในการดับทุกข์ว่าควรทำอย่างไรเมื่อเกิดทุกข์เพราะการที่ไม่มีข้าวกินนั้นจะนิ่งดูดายไม่ได้ต้องดิ้นรนหาทางแก้ปัญหาเพราะการที่มีทุกข์เพราะไม่มีเสื้อผ้าดี ๆ แต่มีบ้านดีอยู่นั้นก็พอทนได้

2.2 การสอนให้มีความสุข ความสุขคือความสบายกายสบายใจ จริยธรรมเรื่องความสุขความทุกข์ในทางพุทธศาสนามีหลากหลายเช่นความสุขในบทผญาของปรีชา พิณทอง (2528 :16) ที่ว่า "สุขเพราะมีข้าวกิน สุขเพราะมีดินอยู่ สุขเพราะมีคู่นอนนำ สุขเพราะมีคำเต็มไถ่ สุขเพราะมีเฮือนใหญ่มุงแป้นกระดาน สุขเพราะมีลูกหลานหลายนั่งเฝ้า"ความสุขที่มีพื้นฐานเบื้องต้นของชาวอีสานคือ การมีข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์ มีที่ดินได้ทำกินมีเงินมีทองไว้ใช้คราวจำเป็นมีบ้านหลังใหญ่ได้อยู่อาศัยและครอบครัวที่มีความสุขพร้อมหน้ากันมีบุตรหลานคอยดูแลผู้สูงอายุหากมีครบทั้งหมดนี้ก็เป็นความสุขระดับแรก ๆ หรือว่าผลของการกระทำที่ทำให้เกิดความสุขนับว่าเป็นการปลูกฝังจริยธรรมของความสุขประการหนึ่ง

3. สอนเรื่องการปฏิบัติตนให้เหมาะสม ผญาภาษิตมีเนื้อหาในการสอนการวางตนให้เหมาะสม วางตนให้ถูกกาลเทศะรู้จักวางตนให้มีจริยธรรมที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมเช่นบทผญาของปรีชา พิณทอง (2528 :90) ที่ว่า "อย่าได้ทำโตโก้ สำหาวโตอวดเก่ง อย่าได้เบิดเท่อเล่อ บ่เหลียวหน้าเบิ่งคน" เป็นการสอนที่อย่าให้ทำตัวเป็นคนอวดดีหรืออวดฉลาดเพียงคนเดียวโดยไม่ดูหน้าคน

อื่นว่าเขาก็ทำงานเช่นเดียวกับเรา หรือ "อย่าสิโว ๆ เว้า เสียงโตว่าแต่แม่น ยามเฮาปากบ่ได้ เสียงเจ้าหากสิคือ"(อุดม บัวศรี,2546 :84) เป็นคำสอนที่ให้สังเกตและรับฟังผู้อื่นเวลาแสดงความคิดเห็นหรือพูดในที่สาธารณะชนไม่ใช่ไม่สนใจว่าฝ่ายตรงข้ามมีเหตุผลอย่างไรอย่าคิดเข้าข้างตนอย่างเดียว

4. สอนเรื่องการปฏิบัติตนต่อบุคคลอื่น การปฏิบัติตนต่อคนอื่นต้องเป็นบุคคลที่มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี รู้จักธรรมชาติของคนดังเช่นบทผญาของ สำลี รักสุทธี (2548 :65) ที่ว่า "ถี่กัดจัด ขี้ช้างลอด ห่างก่างค่าง ขี้มอดก็คา" สอนให้เป็นคนไม่ตระหนี่ถี่เหนียวเพราะคนตระหนี่จะไม่มีเพื่อนส่วนใจคอกว้างขวางโอบอ้อมอารีจะมีเพื่อนมากมายหรือการที่เป็นคนที่ไม่วางตัวเหนือผู้อื่นเมื่อมีโอกาสควรทำตัวเสมอต้นเสมอปลายดังเช่น"แม่นสิบินเกิงฟ้า เวหากะตามช่าง แม่สิหออยู่ฟ้ากะลงม้วนสู่ดิน" (แม้จะบินหรือเหาะอยู่บนฟ้า สักวันหนึ่งก็ต้องตกลงมายังพื้นดิน) คนอิสานสมัยก่อนเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่บนพื้นโลก แม้มีความสามารถเหาะได้ก็เป็นเพียงชั่วขณะเท่านั้นในที่สุดย่อมตกลงสู่พื้นดิน เป็นการเตือนสติคนที่มีอำนาจหรือตำแหน่งสูงอย่ายึดติดหรือสอนให้มีวาจาดีต่อผู้อื่นอย่ายกตนข่มท่านเช่น”คนมักเว้า ข่มเพิ่นยอโตบีดี” (สิริพร ทาชาติ, 2549 :41) นอกจากนี้ยังเตือนสติคนทั่วไปเมื่อเห็นความรุ่งโรจน์ของคนอื่นแล้วอย่าอิจฉา หรือ ชื่นชมมากจนเกินไป

5. สอนเรื่องศิลปะในการทำงาน คนอีสานทำงานเกษตรกรรมเป็นหลัก ดังนั้นคำผญาภาษิตจึงเน้นในเรื่องความขยันหมั่นเพียร ความอดทนต่อสู้ สอนให้ช่วยตัวเองก่อนขอแรงคนอื่นดังเช่นจักรี ต้นเชื้อ (2558 :3) กล่าวถึงคนที่มีความขยันอนาคตก็จะไม่ลำบากเช่น "อดีตกะขี่คร้าน ปัจจุบันกะบ่ขวนขวาย อนาคตอย่าไปทำนาย รับรองได้ว่าทุกข์" ผญาบทนี้จะสอนให้มีความขยันหมั่นเพียรถ้าอดีตเกียจคร้านปัจจุบันก็ไม่ขวนขวายก็อย่าได้ถามถึงอนาคตจะต้องเป็นคนจนแน่นอนหรือเป็นการเตือนใจว่าผู้ที่จะร่ำรวยมีเงินทองนั้นจะต้องเป็นคนขยันคนเกียจคร้านดังเช่นผญาที่ว่า "เงินทองนี้มีหลายแต่ผู้หมั่น ผู้ขี้คร้านหาได้กะบ่หมาน" จะเห็นว่าผญาภาษิตมีเนื้อหาสั่งสอนให้บุคคลมีความขยันหมั่นเพียรจึงจะพบความสำเร็จในชีวิต

6. สอนเรื่องความไม่ประมาทและโทษของความประมาท ความประมาทได้แก่ความไม่มีสติละสติ ลืมตัว มัวเมามีความลุ่มหลงหลักพระพุทธธรรมแสดงไว้ว่า ความประมาทเป็นทางแห่งความตายดังนั้นความไม่ประมาทจึงเป็นจริยธรรมที่ดีพึงปฏิบัติดังผญาภาษิตที่ว่า "เที่ยวทางไกลให้เหลียวหลังเหลียวหน้า คิดดีแล้วโตจังคอยนอน" บุญเกิด พิมพ์วรเมธากุล (2545: 67) ความหมายของการสอนให้ระมัดระวังมองซ้าย-ขวาหน้า-หลังและก่อนนอนต้องคิดถึงการกระทำของตนในวันนั้น ๆ ว่ามีอะไรดีอะไรบกพร่องน่าจะแก้ไขก่อนจึงค่อยนอนหลับ หรือการเปรียบเทียบให้เห็นว่าความประมาทนั้นเหมือนกับการทำการใดๆไม่รอบคอบไม่ถูกที่ถูกทางหรือการพิจารณาไม่รอบคอบซึ่งอาจจะเกิดความเสียหายหรือเกิดอันตรายถึงชีวิตได้เช่น "เห็นว่ายาวเฮือก เฮื่อยอย่าฟ้าวว่าปลาไหล ลางเทือเป็นแนวงูสิตอดตายบ่ทันฮู้" (สิริพร ทาชาติ, 2549 :31) ซึ่งเป็นการสอนให้รู้จักความรอบคอบไม่ประมาทว่าเห็นเลื้อยมาว่ายาว ๆ อย่าพึ่งสรุปว่าปลาไหล บางที่อาจเป็นงูเดี๋ยวอาจจะถูกฉกตายไม่รู้ตัวได้

7. สอนเรื่องบุญ-บาป คำว่า บุญ เป็นเครื่องชำระจิตใจให้สะอาดประกอบด้วยทาน ศีล ภาวนา ส่วนคำว่า บาป หมายถึงสภาวะที่ทำชั่วหมายถึงจิตที่ตกต่ำ สาเหตุของบาปคืออกุศล 3 อย่าง คือ ความโลภ ความโกรธ และความหลงในบทผญาไม่ได้กล่าวโดยตรงแต่ก็เป็นภาษิตที่มีความน่าสนใจน่าฟังสามารถยกมาเสริมให้ควบคุมความประพฤติได้ ดังเช่น บทผญาของบุญเกิด พิมพ์วรเมธากุล (2545 :219) ที่ว่า "จงให้พากันฟ้าว ครองบุญให้ตั้งต่อ สู่คนแหล่วบุญนี้เป็นแก่นแท้ พาขึ้นสู่สวรรค์"เป็นการสอนให้มีความตั้งใจต่อการทำบุญหรือทำความดีทุกคนเพราะบุญนั้นเป็นแก่นแท้ของชีวิตย่อมสามารถพาขึ้นสวรรค์ได้ หรือ "บุญ บุญนี้บ่มีปันแจกกันแหล่ว บ่อห่อนแยกออกได้คือไม้ผ่ากลาง คือจังเฮากินข้าว เฮากะอิ่ม บ่แหม่นไปอิ่มท้องเขาพุ้นผู้บ่กิน"เป็นการสอนที่แสดงให้เห็นว่าการทำบุญนั้นเป็นสิ่งที่ทำแทนกันไม่ได้ใครเป็นคนทำคนนั้นก็ได้รับผลเองไม่สามารถแบ่งปันได้เหมือนสิ่งของเหมือนการรับประทานอาหารผู้ที่ทานอาหารผู้นั้นก็เป็นผู้อิ่ม ผญาภาษิตเกี่ยวกับบุญบาป และเรื่องการได้รับผลกรรมนั้นพบมากตามหลักความเชื่อของพุทธศาสนาใครทำกรรมใดย่อมได้รับในผลการกระทำของตนทำกรรมดีได้รับผลดีตอบแทนใครทำกรรมชั่วย่อมได้รับกรรมชั่วแม้จะเสียชีวิตไปแล้วก็ตามส่วนคนที่ยังมีกรรมอยู่ก็ต้องเวียนว่าตายเกิดอยู่ในโลกนี้จนกว่าจะหมดกรรมอาจจะเป็นเพราะว่าชาวอีสานมีวิถีของการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธศาสนาและจารีตจึงทำให้มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องการทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วรวมทั้งชาวอิสานยังปลูกฝังให้เยาวชนสร้างบุญกุศลไว้ให้มาก

8. สอนเรื่องการคบหาเพื่อนที่ดี การคบหาเพื่อนเป็นกิจกรรมที่สำคัญของมนุษย์ทุกยุคสมัยจริยธรรมในการคบคนก็มีให้ปฏิบัติ การเลือกคบคนเป็นเนื้อหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของปราชญ์โบราณที่ปลูกฝังไว้ในผญาภาษิตเพราะคนอีสานมีความเอื้อเฟื้อและให้ระดับความสัมพันธ์ของบุคคลค่อนข้างมากกว่ามีส่วนในการพัฒนาชีวิตให้

"คบคนให้เบิ่งหน้า ซื้อผ้าให้เบิ่งเนื้อ" เป็นการสอนให้เลือกคบคนคบคนให้ดูหน้า ซื้อผ้าให้ดูเนื้อผ้าหรือว่าการเลือกคบบัณฑิตย่อมนำพาสิ่งที่ดีเข้ามาในชีวิตดังสำลี รักสุทธีที่ว่า“คันว่าสมคบด้วยคนบุญนักปราชญ์ เป็นดั่งจันทน์และคู้ ตองกล้วยห่อฮิง คันว่าสมคบด้วย พาโลคนถ่อย เป็นดั่งปลาเน่าหม้อ ตองกล้วยห่อฮิง” (สำลี รักสุทธี, 2548 :32) ความหมายของผญาบทนี้สอนให้รู้จักเลือกการคบคนมีการเปรียบเทียบว่าถ้าคบกับนักปราชญ์ก็จะหอมเหมือนกลิ่นดอกจันทน์กระพ้อแต่ถ้าคบกับคนพาลก็จะมีกลิ่นเหม็นเปรียบเหมือนปลาเน่าห่อด้วยใบตองก็มีกลิ่นเหม็นคละคลุ้งซึ่งคบนักปราชญ์เป็นความหอมที่นำพาสู่สิงที่ดีงามในชีวิตส่วนการคบคนพาลนั้นย่อมนำพาความไม่ดีเหมือนของเหม็นก็จะตกต่ำลง

9. สอนเรื่องปัญญา ผญาภาษิตเกิดขึ้นจากความมีปัญญาของนักปราชญ์และความหมายของผญาโดยนัยก็หมายถึงปัญญา ปัญญาเป็นความรู้ทั่ว การหยั่งรู้เหตุผล ความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน เป็นความรู้ในเหตุผล ดีชั่ว การมีประโยชน์ตลอดจนความรอบรู้ ชาวอีสานให้ความยกย่องบุคคลผู้มีความรู้และผู้ที่มีปัญญาดังจะเห็นได้จากความเลื่อมใสในพระภิกษุหรือผู้ที่ผ่านการบวชเรียนมาแล้วเพราะคิดว่าผู้มีปัญญาจะช่วยให้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เช่นการเปรียบเทียบคนมีทรัพย์สินกับคนมีปัญญาดังเช่น "เงินเต็มพา บ่ท่อผญาเต็มปูม" เป็นการสอนให้เห็นว่าคนมีเงินมาก ไม่สู้คนมีปัญญามาก "ผู้ตื่นเด็กขี้ใกล้ ผู้ตื่นสวยขี้ไกล" เป็นการสอนโดยการเปรียบเทียบผู้ตื่น คือผู้มีปัญญา

เลือกสามารถเลือกทำเลที่ดีที่เจริญในการทำมาหากิน คนตื่นสาย คือคนมีปัญญาน้อย จะได้อยู่ในสถานที่ห่างไกลความเจริญซึ่งทำให้มีความยากง่ายในการประกอบอาชีพที่ต่างกัน

10. สอนเรื่องการศึกษา การศึกษานับเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิต ตามหลักพุทธธรรมจะปรากฏการศึกษาและส่งเสริมการศึกษาในพระสูตรซึ่งชาวอิสานจะให้ความสำคัญของการบวชเรียนนอกจากจะได้รับการยกย่องเฉพาะตัวแล้ว บิดามารดาก็ได้รับผลบุญและมีเกียรติไปด้วย ผญาภาษิตให้ความสำคัญกับการศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างมาก การศึกษาหมายถึง การเรียน การฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้เรื่องต่าง ๆ เพื่อให้สามารถนำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ผญาภาษิตจะชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จะต้องมีครูเป็นผู้สอนซึ่งครูคนแรกคือบิดามารดาของตนเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมแหล่งความรู้ส่วนใหญ่ก็จะอยู่นอกบ้าน

"คันบ่ออกจากบ้านบ่เห็นด่านแดนไกล คันบไปหาเฮียนกะบ่มีความรู้" การกล่าวถึงการเรียนรู้ที่ต้องมีการเดินทางถ้าไม่ออกจากบ้านก็ไม่เห็นบ้านเมืองแดนไกล ถ้าไม่ไปศึกษาเล่าเรียนก็ไม่มีความรู้ (สิริพร ทาชาติ, 2549 :22) หรือ "ยามเมื่อยังหนุ่มน้อย อย่าปะปอยเรียนคุณ ยามเมื่อบุญเฮามี สิยศสูงเพียงฟ้า" สอนให้รู้ว่าให้ขยันศึกษาเล่าเรียนไม่ควรเกียจคร้านแสวงหาความรู้ใส่ตัวเองเมื่อวัยเด็ก วัยหนุ่มสาวอย่าปล่อยละเลยเพราะเมื่อมีวาสนาดีเติบโตภายหน้าก็จะได้งานทำที่มีตำแหน่งสูงด้วยวิชาการที่ได้เรียนมา

จากการพิจารณาตามผญาภาษิตและโลกทัศน์ของชาวอีสานพบว่าชาวอีสานมีค่านิยมยกย่องผู้ที่ประกอบอาชีพราชการ ครอบครัวใดมีลูกหลานหรือสมาชิกในคอบครัวรับราชการครอบครัวนั้นก็จะได้รับเกียรติไปด้วย

11. สอนเรื่องทั่ว ๆ ไป ผญาภาษิตในเรื่องนี้เป็นการสอนเรื่องต่างๆทั่วไปนอกเหนือจากที่กล่าวไปแล้วแต่บางบทก็สามารถเชื่อมโยงได้เช่น การสอนในเรื่องความกตัญญู สอนให้ระวังคำพูด สอนให้พอดี สอนให้รู้ดี สอนให้เห็นความดีงามของคน ฯลฯ ดังเช่น บทผญาของประมวล พิมพ์เสน "ครันได้กินต่อนชิ้น อย่าลืมแห่งคุณหมา โจรบ่มาซอมลัก คอบว่าหมานอนเฝ้า" (ประมวล พิมพ์เสน, 2545 :57) เป็นการสอนว่าถ้ามีความสุขแล้ว อย่าลืมบริวาร ผู้เคยเกื้อหนุนกัน โจรผู้ร้ายไม่มีภัยเกิดขึ้นก็เพราะมีผู้ช่วยคอยรักษาความปลอดภัยให้ หรือปริศนาธรรมต่างๆ

การวิเคราะห์จริยธรรมที่ปรากฏในผญาภาษิตเป็นเพียงบทผญาที่มีเนื้อหาเชิงจริยธรรมเท่านั้นล้วนแต่มุ่งให้ผู้สนใจให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตนในข้อที่ควรปฏิบัติให้ถูกต้องและข้อที่ควรละเว้นถือเป็นหลักในการดำเนินชีวิตที่บุคคลควรยึดถือปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของตนและผู้อื่นตลอดจนสังคมส่วนรวมเพื่อให้ความเป็นอยู่ที่สงบสุข

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผญาภาษิตแสดงให้เห็นว่าเป็นผญาที่ใช้ในการสั่งสอนให้ข้อคิด ปลูกฝังข้อที่ควรปฏิบัติ และข้อที่ควรละเว้น ทำให้รู้ว่าสิ่งที่ดีหรือไม่ดีควรหรือไม่ควร เป็นคำสอนที่เป็นข้อปฏิบัติที่คนอีสานปฏิบัติร่วมกันจากที่ยกมากล่าวทั้ง 11 ด้านเป็นเพียงบางส่วนที่นำมาศึกษาผญาภาษิตยังมีเนื้อหาในด้านอื่น ๆ อีกมากซึ่งคำสอนดังกล่าวนี้ มีรากฐานมาจากคำสอนในทางพุทธศาสนาส่วน

หนึ่งเป็นค่านิยมจากจารีตส่วนหนึ่งซึ่งนับได้ว่าเป็นการปลูกฝังจริยธรรมที่ดีงามสู่ลูกหลานโดยมิกล่าวเป็นคำสอนตรง ๆ แต่ใช้สำนวนคำคมหรือบทกลอนในการอบรมให้มีแนวปฏิบัติหลักในการดำเนินชีวิตสำหรับบุคคลยึดถือในการปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์ของตนและส่วนรวม ผญาภาษิตนับว่าเป็นผญาที่มีความสำคัญและมีบทบาทต่อสังคมอีสานในด้านการอบรมสั่งสอนบุคคลหลายระดับหลายเพศ หลายวัยและเป็นผญาที่มีความหลากหลายทั้งด้านโครงสร้าง เนื้อหา ตลอดจนการนำเสนอก็มีหลายรูปแบบเป็นสิ่งที่ปราชญ์โบราณได้สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใช้เป็นข้อความสั่งสอนลูกหลานที่ติดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน ผญาภาษิตสร้างขึ้นให้เหมาะกับสิ่งแวดล้อมและภูมิหลังของแต่ละสังคม การที่ชาวอิสานมีผญาภาษิตที่มีเนื้อหาในด้านจริยธรรมนั้นอาจเป็นเพราะว่าชาวอิสานมีการดำรงชีวิตที่อยู่ในฮีตสิบสอง คองสิบสี่ดังที่ประสาน ศรีพงษ์เพลิน ได้กล่าวถึงแนวคิดเชิงจริยธรรมของชาวอิสานไว้ว่าชาวอีสานมีแนวทางในการปฏิบัติตนตามหลักของการปฏิบัติซึ่งมีระบบความเชื่อในสังคมชาวอีสานนั้นมีความเชื่อตามระบบตามประเพณีท้องถิ่นที่มีมายาวนานเป็นระบบ "ฮีต คอง" (ฮีตเป็นหลักปฏิบัติตามจารีตในแต่ละเดือนส่วนคอง คือการปฏิบัติตามแบบแผน) ซึ่งดำเนินตามวิถีของแนวทางพุทธศาสนา อาศัยประสบการณ์จากการเรียนรู้และจดจำเพื่อเป็นบรรทัดฐานในจิตใจตนและมีระบบกฎเกณฑ์การตัดสินทางจริยธรรม ศีลธรรม รูปแบบเฉพาะตนเอง ประสาน ศรีพงษ์เพลิน ,2548 :7)

จากแนวความคิดดังกล่าวทำให้พบว่า การประพฤติปฏิบัติตนของชาวอีสานปราชญ์ท้องถิ่นจึงมีการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่ลูกหลานด้วยหลักธรรมทางพุทธศาสนาในรูปแบบต่าง ๆ และผญาภาษิตก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่นำมาใช้ในการอบรมขัดเกลาจิตใจเพื่อให้เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของบุคคลด้วยการสร้างความเข้าใจด้วยตัวของตัวเองซึ่งเป็นผลมาจากการถ่ายทอดวัฒนธรรมนั่นเอง จริยธรรมจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในสังคมเพราะสังคมจะเจริญก้าวหน้าได้นั้นคนในสังคมต้องมีจริยธรรมที่ดีงาม ถ้าหากสังคมชาดคนที่มีจริยธรรมแล้วก็จะเกิดความวุ่นวาย ขาดความสงบเต็มไปด้วยปัญหาดังที่ปรากฏในพระธรรมปิฎกของป.อ. ปยุตโตที่ว่า “เมื่อสังคมเกิดความวุ่นวายบุคคลในสังคมขาดประสิทธิภาพแล้วการพัฒนาในด้านต่างๆก็จะล้าหลังด้วย” ผญาภาษิตจึงมีส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในบทบาทดังกล่าว

การศึกษาผญาภาษิตสะท้อนให้เห็นความเฉลียวฉลาดของปราชญ์โดยแท้ซึ่งแสดงให้เห็นคุณค่าของความสงบสุขว่า “เงิน หรือวัตถุสิ่งของไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้ชีวิตมีความสุข สิ่งที่ดีคือการประพฤติปฏิบัติตนที่ดีมีปรัชญาชีวิตที่เหมาะที่ควรเช่นการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาการค้นคว้าครั้งนี้นับเป็นประโยชน์ยิ่งถ้าบุคคลในสังคมได้นำเนื้อหาที่บรรพบุรุษได้สะสมคำสั่งสอนต่างๆไว้ให้เยาวชนที่สนใจ ผญามีหลายรูปแบบและหลายประเภทแต่ต่างก็ล้วนมีความมุ่งหมายที่แทรกปรัชญาชีวิตไว้ดังนั้นการนำบทผญามาวิจัยนั้นนอกจากเนื้อหาที่ทรงคุณค่าหลากหลายแล้วยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางด้านภูมิปัญญาของชาวอิสานด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สถาบันการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรบรรจุเนื้อหาผญาภาษิตซึ่งเป็นการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย

1.2 ผู้บริหารท้องถิ่นควรให้ความสำคัญการจัดกิจกรรมยกย่อง ส่งเสริมและสนับสนุนปราชญ์ชาวบ้านผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับผญา

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิเคราะห์พุทธธรรมที่ปรากฏในผญาภาษิต

2.2 ควรศึกษาวิเคราะห์ค่านิยมและบทบาทของผญาภาษิต

เอกสารอ้างอิง (References)

คำหมาน คนไค. (2545). **ผญาภูมิปัญญาชาวบ้าน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพาณิชย์.

จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2526). **คติชาวบ้านอีสาน**. กรุงเทพฯ: การศาสนา.

ชื่น วิไลไพร. (2546). **รายงานการวิจัยผญากับชีวิตทองถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. สถาบันวิจัยญาณสังวร: มหาวิทยาลัยมหามกฎราชวิทยาลัย.

พระเมธีธรรมากรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต). (2533). **พุทธปรัชญากับศาสนา**. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ฟ.

นิตยา ภักดีบัณฑิต. (2532). **ผญาภาษิต: การศึกษาเชิงวิเคราะห์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บุญเกิด พิมพ์วรเมธากุล. (2539). **ภูมิปัญญาของคนล้านช้างและไทอีสาน**. ขอนแก่น: เพื่อนครู.

บุญเกิด พิมพ์วรเมธากุล. (2545). **ย่าสอนหลาน**.ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาธรรม.

ปรีชา พิณทอง. (2528). **ไขภาษิตโบราณอีสาน**. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์ศิริธรรม.

ประคอง กองทุ่มมน. (2544). **ผญาอวยพรของชาวบ้านสูงยาง ตำบลคูเมือง อำเภอเมืองสรวง จังหวัด ร้อยเอ็ด.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประมวล พิมพ์เสน. (2545). **อธิบายผญา ฉบับปรับปรุงแก้ไข**.ขอนแก่น: โรงพิมพ์ขอนแก่นการพิมพ์.

ประสาน ศรีพงษ์เพลิน.(2548). **เปรียบเทียบการใช้เหตุผลทางจริยธรรมของนักศึกษาอุดมศึกษาในเขต จังหวัดร้อยเอ็ด**. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พรชัย ศรีสารคาม. (2541). **ผญา วรรณกรรมพื้นบ้าน**. มหาสารคาม: โรงพิมพ์ขอนแก่นพิมพ์พัฒนา.

พระธรรมปิฎก (ปอ.ปยุตโต). (2542). **พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

พระวัชรานนท์ อริญชโย. (2554). **ศึกษาบทพญาเชิงจริยธรรมที่ปรากฏในบทเทศนาของพระอาจารย์สมภพ โชติปญโญ ที่มีผลต่อชาวตำบลแพค อำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิมพ์ รัตนคุณสาสน์. (2534). **อีสาน ฉบับลักษณะคำประพันธ์อีสาน**. ขอนแก่น: ศูนย์วัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่น

สวิง บุญเจิม. (2537). **ผญา ตำรามรดกอีสาน ๓**. อุบลราชธานี: มรดกอีสาน.

สำลี รักสุทธิ. (2548). **ผญา ปรัชญาชีวิตอันล้ำค่าของชาวอีสาน**. กรุงเทพฯ: ธนธัชการพิมพ์.

สิริพร ทาชาติ. (2549). **ผญาภาษิตอีสาน.** (พิมพ์ครั้งที่ ๒). อุดรธานี: ม.ป.ท.

สุระ อุณวงศ์. (2556). **ผญา**. อุบลราชธานี: ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป.

อุดม บัวศรี. (2540). **ผญาก้อมปรัชญาของชีวิตอีสาน.ขอนแก่น**. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุริยพันธุ์คำกลอน : การปรับตัวของนิทานคำกลอนในยุคเปลี่ยนผ่านสยาม
Suriyapan Kham Klon : A Form of Adjustment of Poetic Tale in the Transition Period of Siam

อภิรักษ์ ชัยปัญหา[1]
Apirak Chaipanha[1]

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษานิทานคำกลอนเรื่อง สุริยพันธุ์คำกลอน พระนิพนธ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์และเหล่ากวีอีก 12 ท่าน ด้วยการประยุกต์แนวคิดเรื่องภาพตัวแทนและการประกอบสร้างอุดมการณ์ ผลการศึกษาพบว่า สุริยพันธุ์คำกลอนนับเป็นภาพแทนการปรับตัวของขนบการประพันธ์นิทานคำกลอนในยุคเปลี่ยนผ่านจากการเป็นสยามเก่าเข้าสู่การเป็นสยามใหม่ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ผสมผสานระหว่างขนบการแต่งนิทานคำกลอนแบบไทยเข้ากับขนบของเรื่องเล่าสมัยใหม่ มีการตัดเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์เน้นการเล่าเรื่องอย่างสมจริงและความเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการบรรยายฉากสภาพบ้านเมือง มีการสอดแทรกความเป็นพหุวัฒนธรรมเช่นวัฒนธรรมการรับประทานอาหารแบบชาวตะวันตก ความสำคัญของการศึกษาภาษาต่างประเทศ อย่างไรก็ตามยังปรากฏ โลกทัศน์และชีวทัศน์แบบไทยอยู่ด้วย การสร้างสรรค์นิทานคำกลอนในลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับการสร้างสรรค์ศิลปะประเภทอื่นของไทยซึ่งสร้างสรรค์โดยชนชั้นนำหรือปัญญาชนของไทยที่ให้ความสำคัญกับการนำเสนอแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของความจริงมากขึ้น ทั้งนี้อาจเกิดจากการสนองพระราโชบายขององค์พระมหากษัตริย์ที่ต้องการมุ่งพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นสยามใหม่แต่ยังคงรักษาขนบจารีตของเดิมไว้ นิทานคำกลอนที่เคยเป็นเพียงเรื่องบันเทิงจึงต้องสอดแทรกวิธีคิดแบบสากลลงไปเพื่อถ่ายทอดความคิด อุดมการณ์ของ “คนรุ่นใหม่” ในยุคนั้น

คำสำคัญ (Keywords) : นิทานคำกลอน , สุริยพันธุ์คำกลอน , วรรณกรรมไทย , สยามใหม่,

Abstract

This article aims to analyze a poetic tale named Suriyapan Kham Klon ’s Prince Sommut Amornpan and other 1 2 poets by applying representation and constructing ideology concepts. The study found that Suriyapan Kham Klon is a representative of poetry of the transition period in Thai culture and society during

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, apirak@buu.ac.th
Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University

the reign of King Chulalongkorn, mixture of Thai traditional poetic style and neo-Siamese poetic style. Matters of supernatural power do not exist, but they are replaced by realistic and logical narration which can be evidenced from the narrative of neighborhood. Multiculturalism is merged into the story such as western eating culture and importance of foreign language study. However, Thai world view and life view such as the royal and layman rituals. The creation of this poetic tale is in accordance with the creation of other Thai arts that created by Thai aristocrats or elites who presented their viewpoints more realistically. The reason behind this phenomenon might be that they intended to follow the neo-Siam policy of the King while traditional norms were still conserved. As a consequence, poetic tale which was once for the mean of entertainment was mixed with western concepts and thoughts to present the ideology of the "new generation" of those days.

Keywords : Poetic Tale, Suriyapan Kham Klon, Thai Literature, Neo-Siamese Period

บทนำ

นิทานคำกลอนเรื่อง สุริยพันธุ์คำกลอน เป็นบทพระนิพนธ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ ขณะดำรงพระยศเป็นกรมหมื่นร่วมกับกวีอีก 12 ท่าน โดยทรงระบุระยะเวลาในการแต่งไว้อย่างชัดเจนในอารัมภพจน์ว่าเริ่มแต่งขึ้นในวันที่ 12 กรกฎาคม รศ. 131 หรือ พ.ศ. 2431 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในระยะเวลาดังกล่าวเป็นยุคที่ไทยได้พัฒนาประเทศจากการเป็นสยามเดิมเข้าสู่การเป็นสยามใหม่ เริ่มเปลี่ยนแปลงนโยบายในการบริหารประเทศให้เปิดรับการสร้างความสัมพันธ์กับชาติตะวันตกมากขึ้น เกิดการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ทำให้โลกทัศน์ของคนไทยกลุ่มหนึ่งเปลี่ยนไป (กรมศิลปากร, 2556, หน้าคำอธิบาย.)

ในชั้นแรกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ ทรงตั้งพระทัยจะนิพนธ์เองทั้งเรื่อง แต่เนื่องด้วยทรงมีพระภารกิจมากจึงได้ทรงชักชวนพระญาติวงศ์ พระสหาย ผู้มีความรู้ความสามารถเชิงกวีในสมัยนั้นให้ร่วมแต่งด้วย โดยทรงวางโครงเรื่อง แบ่งเนื้อเรื่องออกเป็นตอน ๆ และกำหนดเนื้อความจุดเริ่มต้น จุดจบในแต่ละตอนไว้ จากนั้นทรงแจกจ่ายให้กวีแต่ละท่านช่วยกันแต่ง จากนั้นพระองค์ทรงทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการ มีการตรวจเนื้อความให้รับกัน ร้อยสัมผัสระหว่างตอน พิจารณาความเหมาะสมว่าตอนใดควรขยายหรือตอนใดควรตัดย่อ จากการศึกษาพบว่า สุริยพันธุ์คำกลอนแบ่งได้เป็น 28 ตอน ซึ่งปัจจุบันกรมศิลปากรลงความเห็นว่า "ยังไม่จบเรื่องแต่หมดต้นฉบับเพียงนั้น" และพบว่าเนื้อเรื่องในตอนที่ 3 และ ตอนที่ 4 ขาดหายไปไม่พบต้นฉบับ

รายพระนาม รายนามกวีที่แต่งเรื่องสุริยพันธุ์คำกลอนในแต่ละตอนมี 13 ท่าน ดังนี้

ตอนที่ 1 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ ทรงนิพนธ์
ตอนที่ 2 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ ทรงนิพนธ์
ตอนที่ 3-4 ขาดหายไป

ตอนที่ 5 หลวงลิขิตปรีชา (คุ้ม) เจ้ากรมอาลักษณ์ ฝ่ายพระราชวังบวรฯ แต่ง
ตอนที่ 6 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ ทรงนิพนธ์
ตอนที่ 7 ขุนทิพยกระวี (พุฒ) กรมพระอาลักษณ์ แต่ง
ตอนที่ 8 หลวงลิขิตปรีชา (คุ้ม) เจ้ากรมอาลักษณ์ ฝ่ายพระราชวังบวรฯ แต่ง
ตอนที่ 9 หลวงลิขิตปรีชา (คุ้ม) เจ้ากรมอาลักษณ์ ฝ่ายพระราชวังบวรฯ แต่ง
ตอนที่ 10 ขุนภักดีอาสา (นก) เจ้ากรมทนายเลือกหอขวา แต่ง
ตอนที่ 11 ขุนนิพนธ์พจนาดถ์ (ดิศ) กรมพระอาลักษณ์ แต่ง
ตอนที่ 12 หลวงลิขิตปรีชา (คุ้ม) เจ้ากรมอาลักษณ์ ฝ่ายพระราชวังบวรฯ แต่ง
ตอนที่ 13 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ ทรงนิพนธ์
ตอนที่ 14 นายอยู่ แต่ง
ตอนที่ 15 พระพฤฒาธิบดี (คง) แต่ง
ตอนที่ 16 พระยาราชสัมภารากร (เลื่อน) แต่ง
ตอนที่ 17 พระพฤฒาธิบดี (คง) แต่ง
ตอนที่ 18 พระยาราชสัมภารากร (เลื่อน) แต่ง
ตอนที่ 19 จ่าชำนาญทั่วด้าว (อยู่) แต่ง
ตอนที่ 20 พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) แต่ง
ตอนที่ 21 หลวงลิขิตปรีชา (คุ้ม) เจ้ากรมอาลักษณ์ ฝ่ายพระราชวังบวรฯ แต่ง
ตอนที่ 22 ขุนภักดีอาสา (นก) เจ้ากรมทนายเลือกหอขวา แต่ง
ตอนที่ 23 พระสมุห์ วร วัดสระเกศ แต่ง
ตอนที่ 24 นายบุญ แต่ง
ตอนที่ 25 พระรักษาเทพ (บัว) เจ้ากรมพระตำรวจซ้าย แต่ง
ตอนที่ 26 ขุนนิพนธ์พจนาดถ์ (ดิศ) กรมพระอาลักษณ์ แต่ง
ตอนที่ 27 นายบุญ แต่ง
ตอนที่ 28 นายบุญ แต่ง

(กรมศิลปากร, 2556, หน้า 10-11.)

ภาพที่ 1 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธ์
ที่มา: กรมศิลปากร (2556 , หน้า 2.)

เมื่อพิจารณาเนื้อเรื่องและกลวิธีการประพันธ์ นับว่ามีความน่าสนใจยิ่ง เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนไปจากขนบการประพันธ์นิทานคำลอนในยุคก่อนหน้าที่มุ่งเน้นความบันเทิง มีการผูกเรื่องให้ตัวละครเกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ตัวละครมักเกี่ยวข้องกับอิทธิปาฏิหาริย์ ซึ่งในความเห็นขององค์ผู้นิพนธ์เห็นว่า “ไม่เห็นจริง” เพราะ “ไม่มีที่อ้างอิงเป็นพยาน” ซึ่ง “คนรุ่นใหม่” ในยุคของพระองค์ไม่นิยมเรื่องประเภทนี้แล้ว เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องที่ “งุ่มง่ามตามโบราณ” (กรมศิลปากร, 2556, หน้า 3-4.) ด้วยเหตุข้างต้น องค์นิพนธ์จึงตั้งพระทัยที่แต่งนิทานคำกลอนนิทานเรื่องนี้ให้ “เป็นอย่างใหม่แปลกเรื่องแต่เบื้องบรรพ์” นิยะดา เหล่าสุนทร (2545,) กล่าวว่า สุริยพันธ์คำกลอนเป็นตัวอย่างที่ดีที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงขนบการประพันธ์วรรณกรรมไทย ซึ่งมีลักษณะผสมผสานทั้งการอนุรักษ์ของเดิมและการสร้างนวลักษณ์ให้แก่ขนบการประพันธ์นิทานคำกลอนของไทย อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาสุริพันธุ์คำกลอน ในฐานะภาพตัวแทน (representation) ของการสร้างสรรค์วรรณกรรมไทยที่สัมพันธ์กับบริบททางสังคมและประวัติศาสตร์ จะพบนัยยะสำคัญเรื่องอุดมการณ์ (Ideology) ของชนชั้นนำสยามในระยะดังกล่าวด้วย เนื่องจากตัววรรณกรรมในฐานะตัวบท นับเป็นการประกอบสร้างความหมายและอาจเป็นเครื่องมือถ่ายทอดแนวคิดอุดมการณ์ของผู้สร้างสรรค์ที่ต้องการสื่อสารมายังสังคม

ในวงวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในระยะหลังได้สนใจศึกษา “อุดมการณ์” ตามกรอบความคิดแบบลัทธิมาร์กซ์ (Marxism) ในฐานะสรรพสิ่งที่แฝงฝังในจิตสำนึกของบุคคล สำนักนี้มองว่าการปลูกฝังอุดมการณ์นับเป็นกระบวนการสร้างความชอบธรรมของชนชั้นปกครองผ่านการสร้างจิตสำนึกทางวัฒนธรรม กลไกการสร้างอุดมการณ์นี้นับเป็นกลไกของรัฐในการผลิตซ้ำอุดมการณ์ ซึ่งอาจนำไปสู่การสร้างความยินยอมพร้อมใจอยู่ใต้อำนาจปกครอง (เสาวณิต จุลวงศ์

,2561, 182.) ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ (2538, หน้า4) ได้ อธิบายอุดมการณ์ในทางเศรษฐศาสตร์ไว้ว่า “อุดมการณ์ คือ ระบบคิดซึ่งมนุษย์นำไปใช้ในการอธิบายและสร้างความชอบธรรมให้แก่การกระทำที่พวกเขาดำเนินการ ไม่ว่าเป้าหมายและมาตรการของการกระทำเหล่านั้นจะพิทักษ์รักษา ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจการเมืองที่ดำรงอยู่ก็ตาม” เสาวณิต จุลวงศ์ (2561, 183) ได้แสดงความเห็นต่อยอดจากปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ ไว้ว่า อุดมการณ์คือระบบความคิดที่กำกับการคิดและการกระทำของบุคคล เป็นระบบความคิดที่สร้างโลกทัศน์หรือมุมมองเชิงคุณค่า (value) ที่บุคคลมีต่อโลก ซึ่งส่งผลต่อการให้ความหมายแก่สิ่งต่างๆ การตัดสินใจและการประเมินค่าสิ่งต่างๆ ของบุคคล

สำหรับบทความนี้ผู้ศึกษามุ่งพิจารณา สุริยพันธุ์คำกลอน ในฐานะภาพตัวแทนของวรรณกรรมไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่มีการปรับตัวในเรื่องขนบการประพันธ์ นอกจากนั้นยังสนใจศึกษาตัวบทในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการประกอบสร้างและผลิตซ้ำแนวคิดของชนชั้นผู้นำสยามในสมัยนั้นที่มองมาตรฐานแห่งความดี ความจริง และความงาม” ในวรรณกรรมประเภทนิทานคำกลอนที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีความสัมพันธ์กับบริบทการพัฒนาของสยามในยุคนั้นด้วย

ลักษณะการปรับตัวด้านการแต่งนิทานคำกลอนที่ปรากฏในสุริยพันธุ์คำกลอน

ด้วยความตั้งพระทัยขององค์ผู้นิพนธ์ที่จะ “คิดแผลงแต่งนิทานโวหารใหม่” จึงส่งผลให้สุริยพันธุ์คำกลอนกลายเป็นนิทานคำกลอนที่มีลักษณะผสมผสานขนบการเล่าเรื่องทั้งในด้านการอนุรักษ์และการสร้างนวลักษณ์นับเป็นภาพตัวแทนการปรับตัวด้านการแต่งนิทานคำกลอนของไทยในยุคสมัยนั้นทั้งในส่วนของรูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีการประพันธ์ที่น่าสนใจยิ่ง

การอนุรักษ์ขนบการเล่าเรื่องนิทานคำกลอนของไทย

การอนุรักษ์ขนบการประพันธ์นิทานคำกลอนที่องค์ผู้นิพนธ์และคณะได้คงไว้ เช่น คงลักษณะการแต่งนิทานเป็นร้อยกรอง ประเภทกลอนสุภาพ เนื้อเรื่องมีขนาดค่อนข้างยาว ซับซ้อน ซึ่งในความเห็นของกล่อมจิตต์ พลายเวช (2524) และ วิพุธ โสภวงศ์และคณะ (2555, หน้า 174-176) เห็นตรงกันว่าเนื้อเรื่องในนิทานคำกลอนของไทยนั้นเหมาะสำหรับผู้ใหญ่ อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์หนึ่งในการแต่งนิทานเป็นคำกลอนก็เพื่อใช้สอนอ่านและฝึกความจำให้แก่เด็กนอกเหนือจากแบบเรียนหลัก นอกจากนั้นองค์ผู้นิพนธ์ยังดำเนินตามแบบวรรณคดีขนบ เช่น มีการประณามพจน์หรือบทไหว้ครู มีการดำเนินเรื่องตามลำดับเวลาตั้งแต่ต้นจนจบ และนิยมจบเรื่องแบบสุขนาฏกรรมอันเป็นลักษณะที่ไทยได้รับมาจากอิทธิพลอินเดีย การผูกเรื่องยังนิยมเล่าเรื่องคล้ายกับขนบวรรณคดี กล่าวคือ ตัวละครอยู่ในยุคอดีต เริ่มต้นเรื่องจากเหตุการณ์ที่ทำให้ตัวละครต้องเดินทางออกจากบ้าน เรียนวิชากับอาจารย์ ออกผจญภัยต่อไป ฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ และตอนท้ายเรื่องตัวเอกมักจะได้คู่ครอง

เรื่องย่อของ สุริยพันธุ์คำกลอน มีดังนี้

กรุงสุทัศน์ ท้าวนภากาศและนางทิพพามีโอรสสององค์คือ สุริยพันธุ์และจันทรพงศ์ เมื่อเจริญวัยทั้งสองได้ออกท่องเที่ยว แต่เรืออับปาง ทั้งสองจึงพลัดพรากกัน กัปตันกอปเปอ ได้ช่วยสุริยพันธุ์ไว้ เพราะพระสุริยพันธุ์พูดภาษาอังกฤษได้จึงสามาสื่อสารกันได้ ต่อมาสุริยพันธุ์ได้ธิดาของกัปตันกอปเปอ เป็นชายา เมื่อกัปตันกอปเปอรู้เรื่องก็คิดกำจัดสุริยพันธุ์ โดยลวงไปที่เกาะแห่งหนึ่ง สุริยพันธุ์ได้พบกับนางนาบีม่ายสาวแขกดำหน้าตาขี้ริ้วและต้องอยู่กินกับนางด้วยความจำใจ กล่าวถึงกรุงรัตนากร มีกษัตริย์ผู้ครองนครชื่อพระเจ้าเพชรรัตน์ พระมเหสีชื่อพระนางนิลวดี มีพระธิดาชื่อเจ้าหญิงมณีประภา กรุงรัตนากรร่ำรวยมาก เมืองนี้ไม่อนุญาตให้ชาวต่างประเทศเข้าพักอาศัย ซึ่งกรุงรัตนากรนี้เป็นเป้าหมายของเมืองแอนิมอล ซึ่งมีเมืองหลวงชื่อกรุงยุนิคอน เจเนอรัลไลออนประธานาธิบดีสนใจอยากจะขอสัมปทานทำเหมือง ระหว่างที่ส่งทูตไปเจรจาได้พบกับพระสุริยพันธุ์ที่อาสาเป็นล่ามเพื่อต้องการหลบหนีจากนางบาบี เมื่อพระสุริยพันธุ์หนีออกจากเกาะได้และไปอาศัยอยู่ที่เมืองรัตนากร สุริยพันธุ์ออกบวชและได้พบนางมณีประภาธิดาเจ้าเมือง ส่วนจันทรพงศ์นั้นเมื่อเรือแตกได้มาอาศัยอยู่กับชาวประมงที่เมืองบ่อคำ และได้พบนางนพคุณ เมื่อท้าวธรรมชาติรู้ชาติกำเนิดของจันทรพงศ์จึงจัดการอภิเษกให้ ฝ่ายท้าวนภากาศได้จัดให้คนออกตามหาโอรสทั้งสอง นายพันตรีอัธทาออกตามหาโอรสทั้งสองจนพบ สุริยพันธุ์ลาสิกขาและกลับเมืองพร้อมกับจันทรพงศ์ แล้วขอให้ท้าวนภากาศจัดทูตไปสู่ขอนางมณีประภา เมื่อสุริยพันธุ์ได้อภิเษกกับนางมณีประภาแล้ว ก็พานางกลับเมืองของตน

นวลักษณ์ในนิทานคำกลอนเรื่องสุริยพันธุ์คำกลอน

สิ่งที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธ์ ทรง “คิดแผลง” ให้นิทานคำกลอนเรื่องนี้ “แปลก” ไปจากขนบเดิมได้แก่

1. การตัดเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์

จากเรื่องย่อจะเห็นได้ว่า ไม่มีกำหนดให้ตัวละครเอกเดินทางไปร่ำเรียนกับพระอาจารย์และได้ของวิเศษต่าง ๆ เพื่อให้ตัวละครเอกใช้ในการผจญภัยต่าง ๆ หากแต่ให้แต่ละเหตุการณ์ดำเนินไปอย่างสมจริงเป็นเหตุเป็นผล เมื่อตัวละครประสบปัญหาก็ต้องแก้ไขด้วยตนเอง มิได้มีพระอินทร์หรือเทดานางฟ้าใดมาช่วยดังเช่นเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ ในอดีต เช่น ในตอนที่ พระสุริยพันธุ์เรือแตก พระสุริยพันธุ์ลงเรือเล็กไปเพียงลำพัง อดข้าวอดน้ำ เมื่อไม่มีน้ำดื่มก็นึกไปถึงเรื่องสามก๊กตอนโจโฉใช้ปัญญาออกอุบายให้พลทหารที่กำลังกระหายน้ำ เพราะไม่มีน้ำดื่ม ว่าหากเรือไปอีกหน่อยนึงก็จะถึงป่าส้ม มะเฟืองเปรี้ยว พอทหารเล่านั้นได้ยินก็เกิดน้ำลายสอกลืนน้ำลายหายกระหายได้ พระสุริยพันธุ์จึงลองจินตนาการถึงส้มเปรี้ยวดูบ้าง ก็ปรากฏว่า “สักประเดี๋ยวเขพะก็ชุ่มศอ” (กรมศิลปากร, 2556, หน้า 21-22.) จากเนื้อเรื่องน่าสังเกตว่าพระสุริยพันธุ์ซึ่งมีพระชนม์พรรษาเพียง 14 พรรษา แต่ได้ใช้ “ปัญญา” ในการเรียนรู้ จดจำ และนำมาปรับประยุกต์แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้น เมื่อลอยเรือกลางมหาสมุทรก็นึกไปถึงความเชื่อที่สืบ

ทอดมาแต่โบราณว่าจะมีนาง มณีเมลามาช่วยคนที่ได้รับความทุกข์กลางมหาสมุทร ซึ่งเป็นเรื่องที่ “ท่านมักเล่าถึง” ว่า “เหตุไฉนไม่มาช่วยให้พ้นตาย” (กรมศิลปากร, 2556, หน้า 22.)

การจงใจกล่าวถึงวิธีการแก้ปัญหาโดยพึ่ง “ปัญญา” อันเกิดจากการ “ศึกษา” ว่าสามารถช่วยให้พระสุริยพันธุ์รอดชีวิตได้จริง ส่วนความเชื่อโบราณเรื่องนางมณีเมขลานั้นไม่เกิดขึ้นจริง นับเป็นการถ่ายทอดอุดมการณ์เรื่องการเชื่อเรื่องเหตุผล อันเป็นแนวคิดเป็นวิทยาศาสตร์แบบตะวันตก รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2540, 209) กล่าวว่าการรับอิทธิพลจากตะวันตกนั้นไม่ใช่เพราะไทยมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งทางด้านวัฒนธรรมและศาสนาเหมือนอย่างที่เรามีกับประเทศเพื่อนบ้านทางตะวันออก หากแต่เป็นความสัมพันธ์เพื่อถ่ายทอดเอาวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามา อันเป็นเหตุให้วิถีชีวิต ค่านิยมของโครงสร้างของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปด้วย

2. การบันทึกปรากฏการณ์ทางสังคมประจำยุคสมัย

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นยุคสมัยแห่งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงประเทศอย่างรวดเร็ว เพื่อเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่ (Modernization) ทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยภายนอกประเทศ ส่งผลให้ในรัชสมัยนี้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เกิดความเจริญด้านการพิมพ์และกิจการหนังสือพิมพ์ รวมทั้งการสร้างสรรค์ศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ กระแสวัฒนธรรมที่แพร่สะพัดเข้ามา เป็นปัจจัยสำคัญที่บีบบังคับให้สังคมไทยเริ่มมีการปรับตัวแบบ “การทำตนให้ทันสมัย” ซึ่งหมายความถึง “การกระทำตนให้เป็นตะวันตก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธ์ ในฐานะพระเจ้าน้องยาเธอ เนื่องจากทรงเป็นพระราชโอรสลำดับที่ 49 ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประสูติแต่ท้าวทรงกันดาล (เจ้าจอมมารดาหุ่น ในรัชกาลที่ 4) และและได้ถวายงานใกล้ชิดพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวตลอดรัชกาล ในฐานะองค์กวีย่อมได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองและวิถีชีวิตของผู้คนในยุคนั้น พระองค์และคณะจึงได้จงใจบันทึกปรากฏการณ์เหล่านั้นในนิทานคำลอนเรื่องนี้ด้วย

การบรรยายสภาพบ้านเมือง

ในนิทานคำลอนเรื่อง สุริยพันธุ์คำกลอน มีการบรรยายเมืองหลวงของกรุงต่าง ๆ 4 เมือง การบรรยายเมืองที่ชื่อเป็นภาษาไทย 3 เมือง ได้แก่ เมืองสุทัศน์ เมืองรัตนากร และเมืองบ่อคำ ส่วนเมืองของต่างประเทศปรากฏ 1 เมือง ได้แก่เมืองแอนิมัล เป็นที่น่าสังเกตว่าการบรรยายฉากเมืองหลวงที่ชื่อเป็นภาษาไทยมีการบรรยายฉากบ้านเมืองราวกับเป็นการบรรยายกรุงรัตนโกสินทร์ เช่น กล่าวถึงการขุดคลองรอบพระนคร มีการก่อกำแพง มีการสร้างถนนกว้าง และแบ่งเป็นซอยแยกต่างๆ รวมทั้งการมีโรงเรียน โรงพยาบาล ล้วนเป็นปรากฏการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทั้งสิ้น

สังคมพหุวัฒนธรรม

สุริยพันธุ์คำกลอน ได้แสดงให้เห็นว่าสภาพบ้านเมืองได้เกิดสังคมแบบพหุวัฒนธรรมขึ้น โดยนำเสนอผ่านการผจญภัยของพระสุริยพันธุ์และพระจันทรพงศ์ ที่ต้องไปประสบกับผู้คนชาติต่าง ๆ เช่นแขกดำ หรือเรือแปลกเลดของกัปตันกอปเปอของชาวเมืองแอนิมัล ซึ่งไม่ระบุว่าเป็นเมือง

ใด แต่จากการที่พระสุริยพันธุ์สื่อสารได้ด้วยภาษาอังกฤษ สิ่งที่กอปเปอบอกให้พระสุริยพันธุ์ขัดฟันเสียให้ขาวเนื่องจาก “อันฟันฟางที่ดำดูขำดอก แต่ชาวนอกนึกชังกันทั้งหลาย ถ้าแม้นขัดเสียให้ขาวแสงพราวพราย พวกหญิงชายเห็นชอบระบอบดี” ก็ย่อมมีนัยประหวัดถึงชาติตะวันตกชาติใดชาติหนึ่งที่สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้ การให้ความรู้เรื่องพหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมจากชาติตะวันตก ยังปรากฏในวัฒนธรรมการรับประทานอาหาร การใช้ภาษาในการเรียกชื่อสิ่งใหม่ที่ยังไม่มีการบัญญัติศัพท์ขึ้นในยุคนั้น เช่น การนั่งเก้าอี้รับประทานอาหาร การใช้ช้อน มีดส้อม ซึ่งในทัศนคติของกวีแล้วเห็นว่า “ดูทีท่าน่ารักช่างพรักพร้อม” หรือ “ดูขึงดี” และบรรยายการการรับประทานอาหารเช่นนี้ “เป็นผาสุก แสนสนุกปรีดิ์เปรมเกษมศรี” อย่างยิ่ง เมื่อกวีบรรยายถึงชาวแขกดำคือนางบาบีหญิงม่าย น้ำเสียงของกวีกลับเห็นว่าเป็น “นางแขกแปลกชาติต่ำ” และมีการบรรยายรูปร่างของนางว่า “จะหาสิ่งชอบใจก็ไม่มี” เมื่อนางมาพบพระสุริยพันธุ์โดยทิ้งไว้ในเกาะ นางก็ตรงเข้าไปพูดคุยเป็นภาษาแขก ซึ่งพระสุริยพันธุ์ก็ตอบนางเป็นภาษาแขกด้วย “เพราะพูดได้หลายชนิดไม่คิดคร้าม” ความสามารถในการรู้ภาษา “หลายชนิด” ของตัวละครเอกฝ่ายชายเช่นนี้นับว่ามีลักษณะแปลกใหม่ แต่การจงใจใช้คำว่า “ไม่คิดคร้าม” เพราะ “พูดได้หลายชนิด” นับเป็นแนวคิดอุดมการณ์ของคนรุ่นใหม่ในยุคนั้นที่น่าสนใจยิ่ง

3. การยั่วล้อชาวตะวันตกในยุคล่าอาณานิคม

ถึงแม้กวีจะบรรยายถึงชาวเมืองเอนิมัล ในฐานะตัวแทนของชาติตะวันตกด้วยน้ำเสียงยกย่อง แต่เมื่อพิจารณาการตั้งชื่อเมือง ชื่อคน ที่ให้มาจากชื่อสัตว์ทั้งหมด ย่อมสะท้อนนัยของการจงใจยั่วล้อ (parody) เหล่าชาติตะวันตกเหล่านั้น เช่น เมืองแอนิมัล มาจาก animal ซึ่งแปลว่าเมืองสัตว์ มีเมืองหลงชื่อกรุงยูนิคอร์น มาจาก unicorn สัตว์ในเทพนิยาย ประธานาธิบดีชื่อเจนเนอรัลไลออน มาจาก general lion แปลว่าพลเอกสิงโต เสนาบดีชื่อหิโปปอตะมัส Hippopotamus หรือชื่อของฮิปโป คอมมานเดอร์ชื่อ บัฟฟาโล มาจาก commander buffalo ซึ่งแปลว่านาวาโทควาย ยิ่งเมื่อกำหนดให้เมืองเอนิมัลออกเดินทางเพื่อจะไปเจรจาการค้าทำสัมปทานกับเมืองต่าง ๆ ที่มีแหล่งแร่ ประกอบกับการกำหนดให้ทราบข่าวว่าเมืองรัตนากรนั้นร่ำรวยอุดมด้วยทองคำและรัตนชาติและมีนโยบายไม่อนุญาตให้ชาวต่างชาติเข้าพักอาศัยมาก่อน การจงใจเปรียบเทียบเมืองรัตนากรให้มีชื่อและลักษณะใกล้เคียงกับกรุงรัตนโกสินทร์ ย่อมมีนัยประหวัดที่ชวนให้ผู้อ่านนึกถึงเหตุการณ์ที่กรุงรัตนโกสินทร์ถูกล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก

4. การจงใจให้รายละเอียดของพระราชพิธีและประเพณีอย่างถูกต้อง

นอกจากการสอดแทรกความรู้ทางพหุวัฒนธรรมแล้ว การให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ด้านพระราชพิธีและประเพณีไทยอย่างถูกต้องทั้งของหลวงและของราษฎร์ ยังเป็นสิ่งที่กวีให้ความสำคัญอย่างยิ่ง พระราชพิธีและธรรมเนียมปฏิบัติของหลวง เช่น พิธีโสกันต์ พระราชพิธีอภิเษก ระเบียบปฏิบัติทางการทูตและการอันเชิญพระราชสาส์น การต้อนรับทูต ส่วนประเพณีของราษฎรที่ปรากฏเช่น สลากภัต ประเพณีเทศน์มหาชาติ ประเพณีออกพรรษา ซึ่งเป็นไปตามประเพณีสิบสองเดือน หรือการเล่นโมงครุ่ม ซึ่งสันนิษฐานว่ากำลังจะหายไปหรือมีผู้รู้จักน้อยลงไปทุก

ที กวีจึงจงใจบรรยายไว้ในเรื่องเพื่อเป็นเครื่องบันทึกเหตุการณ์ทางสังคมด้วย (กรมศิลปากร, 2556, 22.)

ลักษณะการประพันธ์วรรณคดีที่ให้ความสำคัญกับการบรรยายเกี่ยวกับพระราชพิธีและประเพณีอย่างถูกต้องนับว่าเป็นนวลักษณ์ของขนบการประพันธ์ไทยซึ่งคนรุ่นใหม่ในยุคนั้นให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะหากประพันธ์โดยให้ข้อมูลไม่ถูกต้องตรงความเป็นจริง ก็อาจถูก “นักเลงหนังสือ” เห็นว่า “ข้างจะบ้า” ได้ ดังปรากฏเหตุการณ์ครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงประชวร จึงโปรดฯ ให้หาหนังสือบทกลอนมาอ่านถวาย ทรงพบว่าบทละครเรื่อง วงศ์เทวราช ของหลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) ที่ได้แต่งเมื่อครั้งเป็นขุนจบพลรักษ์ในกรมพระสุรัสวดีมีข้อผิดพลาดเกี่ยวกับการบรรยายพระราชพิธีหลายประการ เช่น การบรรยายว่ากษัตริย์เสด็จไปไหนต้องขึ้นเกยเป็นนิจ ในพระราชวินิจฉัยของพระองค์เห็นว่า “ดูเรื่องราวริมริมข้างจะบ้า ใครใครฟังขวางหูบ่นอู้มา จนเราได้ทัศนาเห็นบ้าตรง” (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ,2515, หน้า ค.) พระองค์จึงแต่งบทละครขึ้นใหม่เพื่อล้อบทละครเรื่องดังกล่าว โดยใช้ชื่อเรื่องเดียวกัน

จากสุริยพันธุ์คำลอนสู่ภาพตัวแทนการตื่นรู้ของชนชั้นนำสยาม

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง สุริยพันธุ์คำกลอน กับบริบทที่ประพันธ์ พบว่าในระยะเวลาดังกล่าว พบว่า เป็นงานวรรณกรรมที่เกิดขึ้นยุคที่ชนชั้นนำสยามกำลังให้ความสำคัญกับเรื่องที่แสดงถึงความรู้ เรื่องที่ให้สารประโยชน์มากกว่าเรื่องที่ให้เพียงความบันเทิงเริงรมย์ ดังจะเห็นว่าชนชั้นนำสยามพยายามกำหนดระบบคุณค่ากับสิ่งต่าง ๆ ในช่วงที่สยามกำลังปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมรวมถึงศิลปวัฒนธรรม (เครือหวาย พรหมมา, 2556, 32.)

ทวีศักดิ์ เผือกสม (2540) ได้ศึกษาเรื่อง การปรับตัวทางความรู้ ความจริง และอำนาจของชนชั้นนำสยาม พ.ศ. 2325-2411 พบว่าการรับความรู้ทางโลกย์และปฏิเสธความรู้ทางจิตวิญญาณของตะวันตก ทำให้สยามเปลี่ยนจาก "สยามเก่า" มาสู่ "สยามใหม่" โดยในด้านหนึ่งยังคงสืบเนื่องในความคิดกับจารีต แต่ในอีกด้านหนึ่งได้เกิดการเปลี่ยนแปลงหันมารับความรู้ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ของตะวันตกอย่างเข้มข้น โดยแบ่งช่วงสยามเก่าในยุครัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ 1- รัชกาลที่ 3 และเห็นว่าสยามเริ่มเปลี่ยนแปลงในรัชกาลที่ 4 ซึ่งเริ่มมีแนวคิดสยามใหม่ที่เปิดรับการติดต่อกับชาวตะวันตก เปิดรับวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ การที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ตั้งพระทัยที่จะนิพนธ์ สุริยพันธุ์คำกลอน ให้มีลักษณะ “แผลงแต่งนิทานโวหารใหม่” โดยการผสมผสานระหว่างขนบการประพันธ์นิทานคำกลอนเดิมในด้านฉันทลักษณ์ วิธีการดำเนินเรื่องกับกลวิธีการเล่าเรื่องสมัยใหม่ที่เน้นความสมจริง (realistic) มีการสอดแทรกการให้ความรู้ทางวัฒนธรรม รวมทั้งการแสดงทรรศนะต่อปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นผ่านนิทาน ย่อมเป็นเครื่องยืนยันว่า สุริยพันธ์คำกลอน มิได้ประสงค์แต่งเพื่อความบันเทิงอย่างเดียวเท่านั้น ดังที่องค์ผู้นิพนธ์กล่าวไว้ว่า “หวังแต่พอเริงรื่นชื่นกมล มหาชนฟังเล่นเช่นดนตรี” หากแต่สุริยพันธุ์คำกลอน ยังเป็น

หลักฐานยืนยันถึงการพยายามผลิตซ้ำอุดมการณ์การให้คุณค่าต่อวรรณกรรมใหม่ของชนชั้นนำสยามให้ยุคนั้นด้วย

เพื่อพิจารณานิทานคำกลอนเรื่องนี้ร่วมกับการสร้างสรรค์งานด้านศิลปวัฒนธรรมอื่นในยุคเดียวกัน พบว่า การสร้างสรรค์ในลักษณะผสมผสานเช่นนี้ ปรากฏในพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวหลายเรื่อง เช่น บทเจรจาอิเหนา บทระบำตลก วงศ์เทวราช เงาะป่า เป็นต้น พระราชนิพนธ์ข้างต้นพระองค์พระราชนิพนธ์ขึ้นโดยใช้ฉันทลักษณ์ และขนบวรรณคดีเดิมทุกประการ แต่มีการปรับบทบาทของตัวละครที่พระองค์เห็นว่าพ้นสมัยเสียใหม่ มีการสอดแทรกเหตุการณ์และบุคคลจริงเข้าไปในเนื้อเรื่อง เพื่อนำมายั่วล้อหรือบางครั้งก็นำมาเสียดสีถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม นอกจากนั้นยังสอดแทรกแนวคิด อุดมการณ์ ปรัชญาในการดำเนินชีวิต จึงอาจกล่าวได้ว่า สุริยพันธุ์คำกลอน นับเป็นภาพตัวแทนหนึ่งที่แสดงถึงความพยายามของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ ในฐานะชนชั้นนำไทยที่ต้องการร่วมสร้างระบบคุณค่าของงานวรรณกรรมขึ้นใหม่ร่วมกับชนชั้นนำสยามท่านอื่น ๆ โดยมุ่งเน้นการสร้างทัศนคติต่องานวรรณกรรมและการให้คุณค่าว่างานที่ดีนั้นควรเป็นงานที่มีประโยชน์ ให้ความสำคัญกับความสมจริง สอดแทรกการให้ความรู้ บันทึกสภาพสังคม และส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดสติปัญญามากกว่าการมุ่งความบันเทิงแต่เพียงอย่างเดียว

บทสรุป

สุริยพันธุ์คำกลอน เป็นวรรณกรรมในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ประพันธ์ขึ้นโดยพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์และกวีท่านอื่นอีก 12 ท่าน ด้วยความตั้งพระทัยขององค์ผู้นิพนธ์และคณะที่ต้องการทำให้นิทานคำกลอนเรื่องนี้แตกต่างไปจากนิทานคำกลอนก่อนหน้าซึ่งมีลักษณะเรื่อง “จักร ๆ วงศ์” มีการผสมผสานระหว่างการรักษาขนบวรรณคดีเดิมกับการเล่าเรื่องสมัยใหม่ ที่เน้นความสมจริงมากขึ้น มีการวิพากษ์ความคิดความเชื่อเดิมที่เห็นว่าล้าสมัย มีการบันทึกปรากฏการณ์ทางสังคม การสอดแทรกความรู้เกี่ยวพระราชพิธีและประเพณีของราษฎร์อย่างถูกต้อง นับเป็นนวลักษณ์ที่น่าสนใจของการปรับตัวของขนบการแต่งนิทานคำกลอน เมื่อพิจารณาร่วมกับบริบททางสังคมพบว่าในยุคสมัยดังกล่าว ชนชั้นนำไทยได้ตื่นตัวในการพยายามสร้างระบบคุณค่าและทัศนคติใหม่แก่วงวรรณกรรมและศิลปวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นว่าผลงานที่ดีไม่ควรให้ความสำคัญแค่ความบันเทิงเท่านั้น หากควรนำเสนอแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของความจริงมากขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากการสนองพระราโชบายขององค์พระมหากษัตริย์ที่ต้องการมุ่งพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นสยามใหม่แต่ยังคงรักษาขนบจารีตของเดิมไว้

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2556). สุริยพันธุ์คำกลอน. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

กล่อมจิตต์ พลายเวช (2524).หนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เครือหวาย พรหมมา. (2556). “วงศ์เทวราชฉบับหลวงพัฒนพงศ์ภักดีกับขนบการแต่งบทละครโบราณ.” วารสารมนุษยศาสตร์. ปีที่20(ฉบับพิเศษ): 27-53.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2515).วงศ์เทวราช. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.

ทวีศักดิ์ เผือกสม.(2540). การปรับตัวทางความรู้ ความจริง และอำนาจของชนชั้นนำสยาม พ.ศ. 2325-2411 วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิยะดา เหล่าสุนทร (2545). สุริยพันธุ์: การอนุรักษ์และการเปลี่ยนแปลง, พินิจวรรณลักษณ์. (หน้า 195 – 206). กรุงเทพฯ: ลายคำ.

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ (2538). เศรษฐศาสตร์การเมือง- โลกทัศน์กับการวิเคราะห์ระบบและการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิพุธ โสภวงศ์และคณะ. (2555). ไทยคดีศึกษา หน่วยที่ 1- 7 (พิมพ์ครั้งที่ 21). นนทบุรี: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2540). อิทธิพลวรรณกรรมต่างประเทศที่มีต่อวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เสาวณิต จุลวงศ์. (2561). วรรณคดีศึกษา: จากพื้นผิว ถึงโครงสร้าง สู่อุดมการณ์. นนทบุรี: ภาพพิมพ์.

พุทธธรรมในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องสี่ซนผจญธรรมและสี่ธาตุผงาดธรรม
Buddhism Moral in Thai Children Literature: The case of “Sii Son Phajon Dharma” and “Sii That Phangard Dharma”

ชนิกานต์ กู้เกียรติ[1]
Chanikant Kukeati

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพุทธธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องสี่ซนผจญธรรมและสี่ธาตุผงาดธรรมของจิตประภัสสร โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร และเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่าผู้เขียนได้นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพุทธธรรมหลายด้าน ได้แก่ ๑. การนำเสนอพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท ได้แก่ พุทธธรรมที่เป็นสัจธรรม ได้แก่ หลักไตรลักษณ์ อริยสัจ ๔ ขันธ์ ๕ อกุศลมูล ๓ นิวรณ์ ๕ และปรมัตถธรรม และพุทธธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติ ได้แก่ ศีล ๕ พรหมวิหาร ๔ อิทธิบาท ๔ ฆราวาสธรรม ๔ มรรค ๘ อนุสติ ๑๐ พละ ๕ และอปริหานิยธรรม ๗ ซึ่งเป็นธรรมะที่เหมาะสำหรับบุคคลทั่วไปที่จะนำมาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ๒.ความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเด็น ได้แก่ เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพุทธประวัติ และความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานที่พุทธศาสนิกชนควรทราบ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจหลักธรรมทางพุทธศาสนาอย่างถ่องแท้มากขึ้นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : พุทธธรรม, วรรณกรรมเยาวชน, สี่ซนผจญธรรม, สี่ธาตุผงาดธรรม

Abstract

The purpose of this research was to analyze the Buddhism moral in two Thai children literature books entitle “Sii Son Phajon Dharma” and “Sii That Phangard Dharma” of by Jitprapassorn using documentary research and presented the result by descriptive analysis. The findings show that the author has presented content related to many aspects of Buddhism. Firstly, the principles of truth, which consist of three characteristics of existence (Tilakkhana), the four noble truths (Ariyasacca), the

[1]ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา kanrapee@buu.ac.th
Faculty of Humanities and Social Science Burapha University kanrapee@buu.ac.th

five documentary research aggregates (Panca khandha), three Unwholesome Roots (Akusala), five hindrance (Nivarana), Paramatthadhamma and the practices of Buddhism which consist of Five precepts: rules of morality (Pancasila), four principles virtuous: sublime states of mind (Brahmavihara), four path of accomplishment, basic for success (Iddhipada), four virtues for a good household life (Gharavasadhamma), noble eightfold path (Magga), ten recollection (Anussati), five mental powers(Bala), seven condition of welfare (Aparihaniyadhamma). This moral teaching is suitable for the general public in a society and can be used in daily life. Secondly, the

---

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา chanikant@buu.ac.th
Faculty of Humanities and Social Science, Burapha University chanikant@buu.ac.th

knowledge in various matters related to Buddhism, which can be further divided into 2 issues, namely stories related to the Buddha's history and general knowledge related to Buddhism which is the basic knowledge that all Buddhists should know. Moreover, the result of this study showed that these books help readers deeply understand the Buddhist and apply for daily life as well.

Keywords : Buddhism moral, Children literature, Sii Son Phajon Dharma, Sii That Phangard Dharma

บทนำ

เยาวชน หมายถึง บุคคลที่อายุเกิน ๑๔ ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ (ราชบัณฑิตสถาน, ๒๕๔๖, หน้า ๙๑๕) ถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างมาก เพราะเยาวชนในวันนี้จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่และเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต หากสังคมใดหรือประเทศใดมีเยาวชนที่ดี พวกเขาเหล่านั้นจะเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ เป็นทรัพยากรบุคคลที่จะช่วยสร้างเสริมสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป การเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนเยาวชนให้มีคุณภาพนั้นมิใช่เพียงแต่จะส่งเสริม สนับสนุนความรู้ด้านวิชาการเพียงอย่างเดียวแต่ยังต้องส่งเสริมในด้านความคิด จิตใจ อารมณ์และที่สำคัญคือการส่งเสริมด้านคุณธรรม ศีลธรรมเพื่อให้เยาวชนในวันนี้เติบโตไปเป็นทั้งคนเก่งและคนดี มีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม

การปลูกฝังคุณธรรมให้กับเยาวชนจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรกระทำตั้งแต่อายุยังน้อย ดังที่ ว.วชิรเมธี (๒๕๕๗, หน้า ๓) กล่าวว่า คุณธรรม จริยธรรมเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เยาวชนตั้งแต่อายุยังน้อยจึงจะได้ผลดีและทำได้ง่ายกว่ารอให้เยาวชนเข้าสู่ช่วงวัยผู้ใหญ่ เพราะผู้ใหญ่มักจะไม่ยอมเชื่อฟังหรือทำตามใครง่ายๆ ยากแก่การอบรมสั่งสอนเปลี่ยนแปลงอะไรไม่ได้ ดังสำนวนที่ว่า “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก”ซึ่งการปลูกฝังคุณธรรมให้กับเยาวชนสามารถทำได้หลายทางทั้งทางตรง โดยการ

สั่งสอนจากครอบครัว จากสถานศึกษา จากชุมชนและทางอ้อม โดยสั่งสอนผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และวรรณกรรม

วรรณกรรมเยาวชนจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเสริมสร้างจินตนาการ พัฒนาความรู้และสติปัญญาอีกทั้งยังช่วยในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม สร้างทัศนคติที่ดีงามในด้านต่างๆ ให้แก่เยาวชนเพื่อให้เยาวชนเติบโตไปเป็นคนดีของสังคมต่อไป นอกจากนี้วรรณกรรมเยาวชนยังเปี่ยมไปด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลินและช่วยสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับเยาวชนได้เป็นอย่างดีอีกด้วย วรรณกรรมเยาวชนที่ดีจึงควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมความคิดเชิงสร้างสรรค์ ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจชีวิต สังคมและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ อีกทั้งควรแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในแก่เยาวชน สร้างเสริมภูมิปัญญาและค่านิยมที่ดี มีศิลปะในการเขียนและจรรโลงใจผู้อ่าน ซึ่งวรรณกรรมเยาวชนที่สร้างสรรค์ขึ้นในปัจจุบันมีหลายรูปแบบทั้งวรรณกรรมประเภทนิทาน เรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี บทร้อยกรอง ฯลฯ โดยวรรณกรรมประเภท นวนิยายเป็นอีกรูปแบบที่ได้รับความนิยมอย่างมาก มีเนื้อหาสาระที่หลากหลาย มีการถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิต สังคม ธรรมชาติหรืออาจเป็นเรื่องที่สร้างสรรค์ขึ้นตามแต่จินตนาการของผู้เขียนแต่ทั้งนี้วรรณกรรมเยาวชนส่วนใหญ่จะมีการเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมทั้งสิ้น

การปลูกฝังคุณธรรมที่สำคัญประการหนึ่งคือการสอดแทรกหลักธรรมคำสอน ข้อคิดและความรู้ที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาลงในเนื้อหาของวรรณกรรม เพราะพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีบทบาทต่อความคิด วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม พฤติกรรม อีกทั้งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและหล่อหลอมจิตใจของคนในสังคมไทยมาโดยตลอด การนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธในวรรณกรรมเยาวชนจึงมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้เยาวชนได้รับการกล่อมเกลาจิตใจ ขัดเกลาพฤติกรรม และเรียนรู้ชีวิตผ่านเรื่องราว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวละคร เป็นการสร้างประสบการณ์เทียมให้แก่เยาวชน ช่วยให้มีแนวทางในการประพฤติ ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ทั้งในปัจจุบันและอนาคตภายหน้า ถือเป็นการสอนทางอ้อมที่ทำให้เยาวชนไม่รู้สึกเบื่อหน่าย เพราะเนื้อหาของเรื่องที่สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน

การศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมนั้นมีผู้ศึกษาวิจัยไว้ เช่น พุทธรักษ์ ปราบนอก (๒๕๕๗, หน้า ๕๕ – ๗๘) ได้ศึกษาพุทธธรรมในวรรณกรรมคำสอนอีสาน พบว่าพุทธธรรมในวรรณกรรมคำสอนอีสานจะมีเนื้อหาเชิงจริยธรรมมากกว่าหลักคำสอนที่เป็นสัจธรรม เนื้อหาคำสอนจะเป็นหลักปฏิบัติของบุคคลในสังคมในเชิงคติธรรมในการครองชีวิตทั้งชีวิตส่วนตัวและสังคมตามหลักการทางพระพุทธศาสนา โดยแบ่งออกเป็น ๒ ประเด็น คือ ๑). พุทธจริยธรรมของสังคม ได้แก่ คำสอนเรื่องศีลห้า การทำบุญ ความเคารพและการบูชา ๒). พุทธจริยธรรมของปัจเจกบุคคล ได้แก่ หลักปฏิบัติของผู้ปกครอง หลักปฏิบัติของสตรีและบุรุษ หลักปฏิบัติของภรรยา

ปุญญพัฒน์ ผ่องสวัสดิ์ (๒๕๕๗) ได้ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง ในสวนลับ ผลการวิจัยพบว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับวรรณกรรมแบ่งเป็น ๓ ส่วนด้วยกันคือ ๑)หลักธรรมในการเปลี่ยนแปลงตนเอง ๒)ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการ

เปลี่ยนแปลงตนเอง และ ๓)หลักธรรมอื่นที่ปรากฏในวรรณกรรม หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม ได้แก่ กรรม การพึ่งตนเอง โยนิโสมนสิการ อิทธิบาท ๔ สังคหวัตถุ ๔ และพรหมวิหาร ๔ คุณค่าของการศึกษาวรรณกรรม แบ่งได้เป็นคุณค่าทางวรรณศิลป์ คุณค่าด้านเนื้อหาสาระ คุณค่าด้านสังคม และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้อ่านจะได้รับความสนุกสนาน และสามารถนำมาเป็นวรรณกรรมบำบัดได้ อีกทั้งความเข้าใจประโยชน์ของวรรณกรรมสามารถนำมาเป็นรูปแบบของประสบการณ์จำลองเพื่อนำมาใช้กับการเปลี่ยนแปลงตนเอง และยังนำไปประยุกต์ใช้กับการสอนพุทธธรรมเพื่อให้ความเข้าใจที่ชัดเจนของผู้ศึกษาหลักธรรมเห็นภาพของชีวิตในกระบวนการของหลักธรรม อีกทั้งสามารถนำความเข้าใจเหล่านี้มาเป็นฐานการสร้างสรรค์งานที่มีคุณค่าอื่นต่อไปได้

วรรณกรรมเรื่องสี่ซนผจญธรรมและสี่ธาตุผงาดธรรมของจิตประภัสสรเป็นวรรณกรรมเยาวชนที่มีเนื้อหาต่อเนื่องกัน นำเสนอเรื่องราวการเดินทางผจญภัยของเด็กสี่คน ได้แก่ ปฐวี อาโป วาโยและเตโช ซึ่งทั้งสี่คนเป็นตัวแทนของธาตุทั้งสี่คือดิน น้ำ ลม และไฟตามชื่อของเด็กๆ โดยทั้งสี่คนนี้ต้องเดินทางไปตามหาคัมภีร์ใบลานพุทธทำนายโดยมีพญานกการเวกแห่งป่าหิมพานต์ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยในการเดินทางและช่วยกันแก้ปริศนาที่ต้องใช้ความรู้ทางธรรมเข้ามาไขคำตอบจนภารกิจสำเร็จลุล่วงด้วยดี เมื่อวันเวลาผ่านไปเด็กทั้งสี่คนเหล่านี้ต้องออกเดินทางร่วมกันอีกครั้งเพื่อตามหาหัวใจของพุทธศาสนา จนกระทั่งภารกิจเสร็จสิ้นสมบูรณ์ เด็กๆทั้งหมดจึงได้คืนกลับมาสู่มิติเดิมบนโลกนี้อีกครั้งในฐานะผู้มีธรรม มิใช่เพียงแค่ผู้รู้ธรรม ผู้เขียนมีการนำเสนอเนื้อหาที่สอดแทรกหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่สำคัญไว้หลายประการ อีกทั้งยังมีการให้ความรู้เรื่องต่างๆ เกี่ยวกับศาสนาพุทธที่เยาวชนควรทราบ เพื่อให้เยาวชนผู้อ่านสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี จึงเป็นการสั่งสอนทางอ้อมโดยอาศัยเนื้อหาของเรื่องที่มีความสนุกสนานชวนติดตาม ทำให้ผู้อ่านซึมซับคำสอนเหล่านี้โดยไม่รู้ตัวและไม่รู้สึกว่าเป็นเรื่องชวนเบื่อหน่าย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่าวรรณกรรมเรื่องนี้มีความน่าสนใจในแง่ของการนำเสนอด้านพุทธธรรมในพุทธศาสนาอยู่หลายประเด็นประกอบกับยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาถึงพุทธธรรมในวรรณกรรมเรื่องสี่ซนผจญธรรมและสี่ธาตุผงาดธรรมมาก่อน ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาพุทธธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องดังกล่าวว่าหลักพุทธธรรมในด้านใดบ้างเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาพุทธธรรมในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องสี่ซนผจญธรรมและสี่ธาตุผงาดธรรม ของจิตประภัสสร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary research) และเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑. สำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเยาวชน เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพุทธธรรมในพุทธศาสนา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหอสมุดของมหาวิทยาลัยต่างๆ รวมทั้งสืบค้นข้อมูลออนไลน์

๒. วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพุทธธรรมในวรรณกรรมเรื่องสี่ซนผจญธรรมและสี่ธาตุผงาดธรรม

๓. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าผู้เขียนมีการเสนอพุทธธรรมไว้หลายด้าน รวมถึงมีการแทรกเกร็ดความรู้ที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาเพื่อให้เยาวชนได้ทราบไว้ดังนี้

๑. การนำเสนอพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา ผู้เขียนได้นำเสนอพุทธธรรมในพุทธศาสนาหลายประการทั้งที่เป็นคำสอนพื้นฐานที่พุทธศาสนิกชนควรปฏิบัติเป็นประจำไปจนถึงคำสอนที่แสดงสัจธรรมของทุกสรรพสิ่ง ซึ่งผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดที่ปรากฏในหนังสือพุทธธรรมของพระธรรมปิฎก (๒๕๔๖) มาเป็นเกณฑ์ พุทธธรรมเหล่านี้สามารถจำแนกออกได้เป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑.๑ พุทธธรรมที่เป็นหลักความจริง เป็นสัจธรรมนั้น ผู้เขียนได้นำเสนอไว้ในนวนิยายทั้ง ๒ เรื่อง โดยพุทธธรรมที่เป็นหลักความจริงที่ปรากฏในนวนิยาย ได้แก่ หลักไตรลักษณ์ อริยสัจ ๔ ขันธ์ ๕ อกุศลมูล ๓ นิวรณ์ ๕ และปรมัตถธรรม ซึ่งหลักพุทธธรรมเหล่านี้จะกล่าวถึงความจริงแท้ของสิ่งทั้งปวง มีความลึกซึ้งและเป็นนามธรรมค่อนข้างมาก ดังตัวอย่างเช่น

> “กฎไตรลักษณ์ทั้งสาม คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา คำว่า อนิจจัง แปลว่าไม่เที่ยง หมายถึง สิ่งทั้งหลายทั้งปวงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่คงที่ตายตัว เมื่อเกิดมาเป็นเด็กก็ต้องโตเป็นผู้ใหญ่ แล้วก็ต้องแก่ลงไปเรื่อยๆ จนกระทั่งต้องตายจากโลกนี้ไป ไม่มีใครสามารถฝืนกฎธรรมชาติข้อนี้ไปได้” เสียงพระธุดงค์ยังดังต่อเนื่อง
>
> “ก็จริงนะจ๊ะ คนเราทุกคนพอเกิดมากต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย เหมือนกันหมด” อาโปพอจะเข้าใจสิ่งที่พระธุดงค์กำลังอธิบาย
>
> “ทุกขัง คือ ความเป็นทุกข์ ส่วนอนัตตา คือความไม่ใช่ตัวตน หมายความถึงสิ่งทั้งหลายทั้งปวงล้วนไม่ใช่ตัวตน คนเราเพียงแต่หลงสำคัญผิดว่าเป็นตัวตน ทุกอย่างในโลกนี้ไม่มีอะไรที่จะยึดเป็นของเราจริงๆ ได้เลย แม้กระทั่งร่างกายสุดท้ายก็ต้องสละทิ้งทุกคน”
>
> (จิตประภัสสร, ๒๕๖๐ : ๑๓๒–๑๓๓)

ตัวอย่างดังกล่าวผู้เขียนได้อธิบายถึงกฎไตรลักษณ์ทั้งสามได้แก่ อนิจจัง ทุกขังและอนัตตา พร้อมทั้งขยายความให้รายละเอียดว่าสิ่งต่างๆ ทั้งหมดนี้ไม่มีสิ่งใดที่เป็นของเราจริง ทุกอย่างล้วนไม่แน่นอน ต้องเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่วันนี้ก็วันหน้า ช่วยทำให้ผู้อ่านได้คิดไตร่ตรองจนเกิดสติ เข้าใจและยอมรับในสัจธรรมเหล่านี้ และก่อให้เกิดปัญญาตามมาสามารถทำใจให้ปล่อยวางจะสิ่งต่างๆ เหล่านั้นได้

หรือ

> “สพฺเพ ธมฺมา นาลํ อภินิเวสาย” แปลว่า สิ่งทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่นถือเป็นหัวใจของธรรมะทั้งหมด เพราะเมื่อปฏิบัติเพื่อไม่ยึดมั่นถือมั่นแล้วก็ได้ผลมาเป็นจิตที่ไม่ยึดมั่นถือมั่นอะไร เป็นจิตที่ว่างที่สุด และความว่างนี้แหละ ถือว่าเป็นหัวใจของพุทธศาสนา”
>
> (จิตประภัสสร, ๒๕๖๐ : ๓๐๒)

ตัวอย่างดังกล่าวนี้ผู้เขียนได้เสนอเรื่องของจิต สภาพธรรมที่เป็นใหญ่ในการรับรู้ถึงสิ่งที่ปรากฏ เช่น ได้เห็น ได้ยิน ซึ่งเป็นหนึ่งในสี่ของปรมัตถธรรม คือ สภาพธรรมดาตามความเป็นจริงอันเป็นอภิธรรมหรือธรรมอันยิ่งใหญ่ โดยผู้เขียนได้เสนอว่าจิตที่ว่าง ไม่ยึดมั่นถือมั่นกับทุกสิ่งนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ซึ่งจิตที่ว่างเกิดได้จากความเข้าใจในคำสอน หลักธรรมของศาสนา รวมไปถึงการฝึกเจริญสติ เจริญภาวนากรรมฐานเพื่อให้บรรลุธรรมอันเป็นจุดมุ่งหมายของพระพุทธศาสนา

๑.๒ พุทธธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติที่เป็นทางสายกลาง พุทธธรรมประเภทนี้จะมีลักษณะเป็นข้อประพฤติปฏิบัติ เหมาะสำหรับบุคคลทั่วไปสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นธรรมะพื้นฐานที่อธิบายอย่างชัดเจนว่าสิ่งใดควรกระทำและสิ่งใดไม่ควรกระทำ เป็นรูปธรรมที่เห็นได้ในเชิงประจักษ์ว่าหากผู้ใดปฏิบัติตามแล้วย่อมส่งผลให้ชีวิตพบแต่ความสุข ความสงบและความเจริญ หลักธรรมดังกล่าวที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องสี่ซนผจญธรรมและสี่ธาตุผงาดธรรม ได้แก่ ศีล ๕ พรหมวิหาร ๔ อิทธิบาท ๔ ฆราวาสธรรม ๔ มรรค ๘ อนุสติ ๑๐ พละ ๕ และอปริหานิยธรรม ๗ ซึ่งคำสอนเหล่านี้ผู้อ่านนำมาประยุกต์ใช้ได้ทั้งในการทำงาน ชีวิตครอบครัว ฯลฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

> “ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ ศีลข้อที่ ๑ คืออะไร ขอให้ผู้รู้ธรรมช่วยบอกที”เสียงกังวานหวานใสราวระฆังแก้วถามขึ้น
>
> “ศีลข้อที่ ๑ คือ ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตครับ” เด็กวัดผู้รอบรู้เรื่องธรรมะตอบออกไปทั้งที่ยังงงๆ กับเหตุการณ์ตรงหน้า
>
> “การตบยุงบาปหรือไม่ ผู้รู้ธรรมช่วยบอกที” เสียงนั้นถามกลับมา
>
> “ถ้าเราปัดไล่ยุงเฉยๆ ไม่ได้ฆ่าก็ไม่บาปครับ แต่ถ้าเรามีเจตนาทำให้ยุงตายก็บาปครับ” ปฐวียังตอบคำถามได้คล่อง
>
> “การกินเนื้อสัตว์บาปหรือไม่ ผู้รู้ธรรมช่วยบอกที”
>
> “ถ้าเราเป็นผู้กินเฉยๆ ก็ไม่บาปครับ บาปจะเป็นของคนที่ชี้นิ้วสั่งให้ฆ่าหรือเป็นคน

ลงมือฆ่าครับ” ปฐวีเหมาตอบอยู่คนเดียว

“อทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ ศีลข้อที่ ๒ คืออะไรขอให้ผู้รู้ธรรมช่วยบอกที” เสียงผู้หญิงคนเดิมยังคงกังวานใสน่าฟัง

“ศีลข้อ ๒ คือ ไม่ลักทรัพย์ครับ” วาโยขอตอบบ้าง

“การหยิบฉวยเอาของผู้อื่นไปใช้โดยที่ผู้นั้นเป็นคนที่สนิทชิดใกล้กัน เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง ถือเป็นการลักทรัพย์ใช่หรือไม่ ผู้รู้ธรรมช่วยบอกที” วาโยหยุดคิด ปฐวีรู้จึงชิงพูดขึ้น

“ไม่ถือเป็นการลักทรัพย์ครับ เรียกว่าเป็นการถือเอาด้วยวิสาสะเท่านั้น”

“การทำของปลอมหรือของเลียนแบบ ถือเป็นการลักทรัพย์อย่างหนึ่งใช่หรือไม่ ผู้รู้ธรรมช่วยบอกที”

“ใช่ครับถือเป็นการลักทรัพย์ เพราะถือเป็นทรัพย์ทางปัญญาที่เจ้าของไม่ได้ยินยอม” วาโยตอบกลับไป

“เราเชื่อแล้วว่าท่านเป็นผู้รู้ธรรม” สิ้นเสียงกังวานหวาน พื้นกระจกก็เลื่อนกลับขึ้นมาสู่ระดับเดิม...

(จิตประภัสสร, ๒๕๖๐ : ๒๗๕–๒๗๖)

ตัวอย่างดังกล่าวผู้เขียนได้นำเสนอหลักธรรมเรื่องศีล ๕ ซึ่งเป็นข้อควรปฏิบัติสำหรับบุคคลธรรมดาทั่วไปทั้ง ๕ ข้อโดยจะอธิบายเรียงลำดับไปทีละข้อ ตั้งแต่ข้อแรกไปจนถึงข้อสุดท้าย ได้แก่ ศีลข้อ ๑ ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ศีลข้อ ๒ ไม่ลักทรัพย์ ศีลข้อ ๓ ไม่ประพฤติผิดในกาม ศีลข้อ ๔ ไม่พูดโกหก ศีลข้อ ๕ ไม่ดื่มสุราและของมึนเมาต่างๆ ผู้เขียนจะเริ่มต้นการอธิบายด้วยการกล่าวภาษาบาลีก่อน หลังจากนั้นจึงแปลความหมายของศีลแต่ละข้อ พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมถึงข้อสงสัยที่ผู้อ่านหรือคนทั่วไปอาจเคยตั้งคำถาม เช่น การทำของปลอมถือเป็นการผิดศีลหรือไม่ ซึ่งผู้เขียนก็ได้ให้คำตอบด้วยการอธิบายให้เห็นว่าผิดหรือไม่ เพราะเหตุใด ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจในเรื่องของศีลแต่ละข้ออย่างลึกซึ้งและกระจ่างชัดเจนและเมื่อผู้อ่านเข้าใจแล้วนำไปปฏิบัติตามจะก่อให้เกิดความสงบสุขทั้งแก่ตนเอง ครอบครัวและสังคมส่วนรวม

หรือ

“นายรู้ไหมว่า – การมีสติเป็นสิ่งที่สำคัญแค่ไหน – หลวงตาเจิมเคยบอกว่าเวลาที่เราคิดว่าไม่ต้องมีสติก็ได้ – เวลานั้นแหละที่เราควรจะมีสติที่สุด – นายเข้าใจที่เราพูดไหม” ปฐวีเดินกลับมาช่วยเพื่อน

...

“ใช่แล้ว สิ่งเดียวที่ทุกคนควรจะขอพรให้กับตัวเองก็คือ ขอให้ตัวเองมีสติอยู่ตลอดเวลา ถ้าสติมาปัญญาก็จะเกิด นายเคยได้ยินไหม” เด็กวัดผู้รอบรู้เรื่องธรรมะชอบอธิบายสิ่งที่รับรู้มาให้เพื่อนฟัง

(จิตประภัสสร, ๒๕๖๐ : ๓๗)

“... เจ้าเห็นหรือยังว่า สติสำคัญแค่ไหน สติ เป็นบ่อเกิดของสมาธิและปัญญา จำไว้นะ...สติมาปัญญาเกิด... ประโยคนี้เจ้าพอจะคุ้นบ้างไหม

(จิตประภัสสร, ๒๕๖๐ : ๕๒)

"ปฐวี เจ้าเป็นพี่ใหญ่ต้องเป็นที่พึ่งให้กับทุกคน รักษาสติให้มั่นอย่าประมาทนะ"
วานรสี่จับมืออำลาปฐวี

(จิตประภัสสร, ๒๕๖๐ : ๕๕)

"ดีมาก รักษาตัวดีๆ นะลูก ประสบการณ์เจ้ายังน้อยนัก ขอให้เจ้ามีสติรู้ตัวอยู่เสมอ อย่าได้ประมาทเป็นอันขาด จงจำไว้ ..."

(จิตประภัสสร, ๒๕๖๐ : ๑๓๙)

เจ้าของค่ายธนูได้เอ่ยเตือนสติว่า คราวหน้าคราวหลังจะทำอะไรต้องคิดให้รอบคอบ
อย่าใจร้อนวู่วาม ต้องมีสติเป็นที่ตั้งเสมอ ยิ่งมีอาวุธอยู่ในมือก็ยิ่งประมาทไม่ได้เด็ดขาด

(จิตประภัสสร, ๒๕๖๐ : ๑๙๓)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าผู้เขียนมีการเน้นย้ำถึงความสำคัญของสติ ซึ่งเป็นหนึ่งในหลักธรรมพละ ๕ คือ สติพละ ซึ่งหมายถึง ความระลึกได้อันเป็นกำลังควบคุมความประมาทว่าสตินั้นสำคัญต่อการดำเนินชีวิตอย่างไร หากเราทุกคนมีสติในการกระทำสิ่งต่างๆ แล้วจะทำให้เรามีความรอบคอบ ระมัดระวัง ไม่ประมาท ย่อมส่งผลให้การทำงานสำเร็จเรียบร้อยลงได้ด้วยดี แต่หากเราขาดสติในการใช้ชีวิตอาจส่งผลให้เกิดความเสียหายตามมาหรืออาจทำให้เราได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ เราทุกคนจึงควรต้องมีสติกำกับการดำเนินชีวิตอยู่ตลอดเวลา ข้อธรรมดังกล่าวนี้ผู้เขียนให้ความสำคัญอย่างมาก โดยจะแทรกไว้ในบทสนทนาของตัวละครเอกตลอดทั้งเรื่องในขณะที่ต้องเผชิญกับเหตุการณ์คับขันหรือต้องต่อสู้กับตัวละครฝ่ายร้าย นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้กล่าวถึงวิธีการเจริญสติ คือการฝึกสมาธิ การฝึกกรรมฐานด้วยการเพ่งกสิณประเภทต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับผู้อ่านอีกด้วย

นอกจากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ผู้เขียนยังเน้นย้ำถึงความไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตโดยการเสนอทัศนะว่าเราทุกคนควรพึงระลึกถึงความตายอยู่เสมอ ซึ่งเป็นหนึ่งในหลักธรรมเรื่องอนุสติ ๑๐ นั่นคือ มรณสติ หมายถึง ระลึกถึงความตายอันจะต้องมีมาถึงตนเป็นธรรมดา โดยเราต้องพิจารณาเพื่อไม่ให้เกิดความประมาท ทั้งนี้เพราะความตายเป็นสิ่งที่ไม่มีใครสามารถหลีกเลี่ยงได้ ทุกคนต้องตายทั้งสิ้นไม่ว่าเร็วหรือช้า ไม่ว่าร่ำรวยหรือยากจน ไม่มีผู้ใดนำสิ่งใดติดตัวไปได้แม้แต่อย่างเดียว แต่สิ่งที่จะตามเราไปนั่นก็คือบุญ-บาปที่เราได้กระทำมาแล้วนั่นเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ทุกชีวิตบนโลกใบนี้ก็ต้องเป็นเฉกเช่นเดียวกัน การหมดสิ้นอายุขัยไม่มีใครจะหนีพ้นไปได้ แม้แต่พระพุทธเจ้ายังมีเวลาที่ต้องดับขันธ์ปรินิพพาน แม้ตอนมีชีวิตอยู่จะมีพื้นที่ในอาณาเขตครอบครองมากมายเพียงใดก็ตาม แต่เมื่อสิ้นชีวิตลง พื้นที่ชีวิตก็แค่...กว้างคืบยาววา หนาศอก ...ไม่ต่างกัน

...

"แค่ลงไปนอนในโลง ช่วยให้อายุยืนขึ้นได้ด้วยเหรอเนี่ย"

"ไม่ได้ช่วยทางตรงหรอกเตโช แต่ช่วยทางอ้อมมากกว่า หลวงตาเคยบอกว่าเป็นกุศโลบายเพื่อเตือนให้คนฝึกระลึกถึงความตาย ว่าสักวันหนึ่งทุกคนก็ต้องนอนอยู่ในโลง

สี่เหลี่ยมแคบๆ เหมือนกัน จะรวยจะจน จะดีจะชั่ว ล้วนต้องตายด้วยกันทั้งนั้น จะเอาอะไรติดตัวไปก็ไม่ได้ เมื่อพวกเขาเริ่มหัดระลึกถึงความตายก็จะมีสติกันมากขึ้น และสตินี่แหละจะช่วยให้พวกเขาใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาทหรือประมาทน้อยลงซึ่งก็จะช่วยให้มีชีวิตยืนยาวขึ้นได้" ปฐวีอธิบายเนิบๆ

(จิตประภัสสร, ๒๕๖๐ : ๑๐๐-๑๐๑)

ก็มนุษย์ทุกคนในโลกนี้ เวลาตายก็ต้องลงไปนอนอยู่ในโลงศพกันทุกคน ส่วนหัวกุดท้ายกุดก็คือโลงศพสี่เหลี่ยมผืนผ้า ไม่ใช่สัตว์ร้ายหรือปีศาจที่ไหนเลย"

...

"พวกเจ้าเก่งมากที่ตอบได้ถูกต้อง คำตอบแรก และคำตอบเดียวของคำถามทั้งหมดก็ล้วนแต่ คือ...โลงศพ ก็อย่างที่พวกเจ้าพูดมานั่นแหละ ความตายเป็นสิ่งที่ไม่มีใครปรารถนาไม่มีใครอยากได้หรือต้องการ แต่ความตายก็เป็นสิ่งที่ทุกคนหลีกหนีไม่พ้นเช่นกัน จะยากดีมีจนหรือรวยล้นฟ้ามากแค่ไหน สุดท้ายก็ต้องตายลงไปนอนอยู่ในโลงสี่เหลี่ยมหัวกุดท้ายกุดด้วยกัน ทุกคน ไม่มีใครหลีกหนีความตายไปได้หรอก จำไว้"

(จิตประภัสสร, ๒๕๖๐ : ๑๐๘-๑๑๑)

ตัวอย่างดังกล่าวผู้เขียนได้ให้ข้อคิดแก่ผู้อ่านว่าความตายเป็นไม่มีใครหลีกได้จะรวยหรือจน จะดีหรือชั่วอย่างไรท้ายที่สุดแล้วก็ต้องลงไปนอนในโลงศพเช่นเดียวกัน ฉะนั้นเราจึงควรใช้ชีวิตอย่างมีสติ ไม่ประมาทและเมื่อเรามีสติรู้ว่าวันหนึ่งเราต้องตายไปจะช่วยทำให้เราลดความยึดมั่นถือมั่นทั้งหลายลงได้ เมื่อเราปล่อยวางความยึดมั่นทั้งหลายลงไป ก็ย่อมทำให้จิตใจของเรามีความสงบและมีความสุขมากขึ้น

๒. ความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ผู้เขียนได้นำเสนอและอธิบายสาระความรู้ในเรื่องต่างๆให้เยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มผู้อ่านได้ทราบถึงรายละเอียดและที่มาของสิ่งต่างๆ ที่พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้พบเห็นอยู่บ่อยครั้งและเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวของผู้อ่าน สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเด็น ได้แก่

๒.๑ เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพุทธประวัติ เนื้อหาที่ผู้เขียนได้สอดแทรกไว้ในนวนิยายจะเกี่ยวข้องกับพุทธประวัติในหลายด้าน ได้แก่ ประวัติของพระพุทธเจ้า เหตุการณ์สำคัญทางศาสนา ที่มาของประเพณีตักบาตรเทโว เรื่องราวของพระโพธิสัตว์ซึ่งเป็นอดีตชาติของพระพุทธเจ้า รวมทั้งประวัติของพระพุทธรูปปางต่างๆ โดยเฉพาะพระปางประจำวันเกิดตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ ผู้เขียนจะอธิบายให้เห็นถึงรูปลักษณะพร้อมทั้งที่มาของพระพุทธรูปในแต่ละปาง ดังตัวอย่างเช่น

"พระพุทธรูปประจำวันจันทร์ ก็คือพระพุทธรูปองค์นี้ไง"

วาโยชี้ไปที่องค์ "พระปางห้ามสมุทร"ที่ประดิษฐานอยู่ทางขวามือซึ่งเป็นพระพุทธรูปในอิริยาบถยืน ยกพระหัตถ์(มือ)ทั้งสองตั้งขึ้น ยื่นออกไปข้างหน้าเสมอกับพระอุระ(อก) เป็นกริยาห้าม พร้อมกับเริ่มบรรยายให้ทุกคนฟัง

"เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปขอประทับแรม พูดง่ายๆ ก็คือไปขอค้างคืนอยู่ในสำนักของฤาษีอุรุเวลกัสสปะ เกิดฝนตกหนักจนน้ำท่วมจึงได้ทรงแสดงปาฏิหาริย์ห้ามน้ำที่ไหลบ่ามาจากทั่วทุกสารทิศไม่ให้เข้ามาในที่ประทับ แล้วเสด็จจงกรมด้วยการเดินกลับ

ไปกลับมาเป็นเส้นตรงในระยะสั้น บันดาลให้น้ำห่างออกรอบพื้นดินจนกลายเป็นกำแพงกั้นให้น้ำไหลเข้ามาไม่ได้ พวกเหล่าฤาษีบูชาไฟทั้งหลายพายเรือมาดูเห็นเป็นอัศจรรย์จึงยอมรับในอานุภาพของพระพุทธองค์ และต่างพากันขออุปสมบทเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนาจึงเป็นที่มาของปางห้ามสมุทร และก็ยังมีอีกสองปางนะ คือ ปางห้ามญาติกับปางห้ามพยาธิที่มีลักษณะคล้ายกันต่างกันตรงที่ปางห้ามพยาธิ จะยกพระหัตถ์(มือ)ขวาเพียงข้างเดียวเท่านั้น”

(จิตประภัสสร, ๒๕๖๐ : ๘๑)

จากตัวอย่างเป็นการอธิบายถึงลักษณะของพระพุทธรูปปางห้ามสมุทรซึ่งเป็นพระประจำวันเกิดของผู้ที่เกิดวันจันทร์ว่ามีรูปลักษณะและอิริยาบถอย่างไร รวมไปถึงการอธิบายให้ทราบถึงที่มาด้วยว่าเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปาฏิหาริย์ห้ามน้ำจากทุกทิศไม่ให้ไหลเข้ามาในสำนักของฤษีอุรุเวลกัสสปะได้ซึ่งเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับประวัติของพระพุทธองค์ทั้งสิ้น

๒.๒ ความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานที่พุทธศาสนิกชนควรทราบ ผู้เขียนจึงนำเสนอแทรกไว้ในเนื้อหาเพื่อให้ความรู้แก่เยาวชนที่เป็นกลุ่มผู้อ่านสำคัญ ความรู้ทั่วไปที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องสี่ชนผจญธรรมและสี่ธาตุผงาดธรรม ได้แก่ ความรู้เรื่องสาเหตุที่ต้องนำดอกไม้ ธูปและเทียนมาใช้ในการไหว้พระ ความหมายของคำว่าพระรัตนตรัย ประเภทและวิธีการทำบาตรสำหรับพระภิกษุ ความรู้เกี่ยวกับการฝังลูกนิมิตว่าจะต้องฝังลูกนิมิตในทิศใดบ้างและการฝังลูกนิมิตในแต่ละทิศมีความหมายเช่นไร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“อาโปเคยไปงานปิดทองฝังลูกนิมิตกับพ่อน่านมาแล้วจ้ะ ลูกนิมิตเป็นหินกลมๆ ลูกขนาดเท่าๆ กับบาตรพระเลยนะจ๊ะ”

“ดีจริง ถ้าอย่างนั้นเธอรู้ไหมว่าทำไมต้องฝังลูกนิมิตถึง ๙ ลูก”

“อาโปไม่ทราบหรอกจ้ะ แต่ปฐวีน่าจะตอบได้”

“นิมิตลูกเอกจะฝังไว้กลางพระอุโบสถ หรือว่ากลางโบสถ์ เป็นการบูชาพระพุทธเจ้าครับ และจะฝังรอบโบสถ์ทั้ง ๘ ทิศ อีกทิศละ ๑ ลูก โดยลูกแรกที่เริ่มนับจะอยู่ทางทิศตะวันออกด้านหน้าโบสถ์ เป็นการบูชาพระอัญญาโกณฑัญญะ”

“ซึ่งเป็นพระอรหันต์องค์แรก ผู้ได้รับยกย่องเป็นเอตทัคคะ ผู้รู้ราตรีกาลนาน คือเป็นผู้ที่มีความรู้มากและผ่านโลกมามากครับ” วาโยพูดเสริมโดยที่ปฐวีไม่ต้องร้องขอ

“ส่วนทิศตะวันออกเฉียงใต้ด้านหน้าฝั่งขวา จะบูชาพระมหากัสสปะ ผู้ที่ได้รับยกย่องเป็นเอตทัคคะด้านธุดงค์คุณ และเป็นประธานหมู่สงฆ์ในการทำสังคายนาครั้งแรกด้วยครับ ส่วนทิศใต้เป็นลูกนิมิตที่อยู่ฝั่งขวาของโบสถ์เป็นการบูชาพระสารีบุตรครับ” ปฐวีมองหน้าเพื่อให้เพื่อนคู่หูพูดต่อ

“พระสารีบุตรถือเป็นพระอัครสาวกฝ่ายขวาและได้รับยกย่องเป็นเอตทัคคะผู้เลิศในทางปัญญาครับ”

“เธอสองคนมีความรู้และความจำดีเยี่ยมทีเดียว” เจ้านางหลวงเอ่ยชม

“ทิศตะวันตกเฉียงใต้เป็นทิศด้านหลังฝั่งขวา จะบูชาพระอุบาลี ผู้ได้รับยกย่องเป็น

เอตทัคคะผู้เลิศทางวินัยครับ ส่วนทิศตะวันตกเป็นทิศที่อยู่ด้านหลังของโบสถ์เป็นการบูชาพระอานนท์ครับ”ปฐวีอธิบายต่อ...

(จิตประภัสสร, ๒๕๖๐ : ๑๕๑–๑๕๒)

ตัวอย่างดังกล่าวนี้ได้ให้ความรู้แก่ผู้อ่านเรื่องรายละเอียดของการฝังลูกนิมิตที่พุทธศาสนิกชนทุกคนรู้จักเป็นอย่างดี จำนวนทั้ง ๙ ลูกว่าลูกเอกนั้นจะฝังอยู่กลางโบสถ์เพื่อบูชาพระพุทธเจ้า ส่วนอีก ๘ ลูกนั้นจะฝังในทิศทั้งแปดเพื่อบูชาพระอัครสาวกที่เป็นเอตทัคคะในแต่ละด้านได้แก่ พระอัญญาโกณฑัญญะ เอตทัคคะผู้รู้ราตรีกาลนาน พระมหากัสสปะ เอตทัคคะด้านธุดงค์คุณ พระสารีบุตร เอตทัคคะผู้เลิศในทางปัญญา พระอุบาลี เอตทัคคะผู้เลิศทางวินัย พระอานนท์ เอตทัคคะผู้เลิศทางพหูสูต พระควัมปติ เอตทัคคะผู้เลิศด้านลาภสักกะระและรูปงาม พระโมคคัลลานะ เอตทัคคะผู้เลิศด้านแสดงฤทธิ์ และพระราหุล เอตทัคคะผู้เลิศด้านการศึกษา ซึ่งรายละเอียดเหล่านี้เยาวชนบางคนอาจยังไม่เคยทราบมาก่อนผู้เขียนจึงแทรกไว้ในเนื้อเรื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า ประเด็นที่ ๑. ผู้เขียนได้อธิบายถึงพุทธธรรมด้านต่างๆ ไว้หลายเรื่องด้วยกันทั้งพุทธธรรมที่เป็นสัจธรรม เป็นหลักความจริงของทุกสิ่งทั้งปวง ซึ่งเป็นหลักธรรมขั้นสูงที่จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติเข้าถึงแก่นแท้ของศาสนา ซึ่งผู้เขียนได้เสนอว่าหัวใจสำคัญของศาสนาพุทธคือ จิตที่ว่าง ปล่อยวาง ไม่ยึดมั่นกับทุกสิ่ง การนำเสนอหลักธรรมเหล่านี้ให้แก่ผู้อ่านที่เป็นเยาวชนนั้นจะมีส่วนช่วยให้เยาวชนเหล่านี้เติบโตทางความคิดไปพร้อมกับตัวละคร เพราะในนวนิยายนั้นจะเริ่มปูพื้นฐานจากหลักธรรมที่ไม่ซับซ้อนแล้วจึงเพิ่มระดับความลึกซึ้งให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยผู้อ่านให้สามารถทำความเข้าใจหลักธรรมเหล่านี้ได้ง่ายและชัดเจนขึ้น อีกทั้งยังนำมาใช้ในสถานการณ์จริงได้ เนื่องจากผู้เขียนแสดงให้ผู้อ่านเห็นผ่านเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวละครว่าเมื่อตัวละครปล่อยวางกับทุกสิ่งลง จิตจะนิ่งสงบและปัญญาจะเกิดตามมาและสามารถแก้ไขปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคทั้งหมดลงได้

นอกจากด้านสัจธรรมแล้วผู้เขียนยังได้เสนอพุทธธรรมที่เป็นแนวทางปฏิบัติตนสำหรับบุคคลทั่วไปที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยผู้เขียนจะเน้นเรื่องความไม่ประมาทมากที่สุด โดยจะกล่าวให้ผู้อ่านเห็นว่าการไม่ประมาทนั้น ทำได้อย่างไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นการหมั่นระลึกถึงความตาย และประการสำคัญคือ การมีสติ เพราะกลุ่มผู้อ่านซึ่งเป็นเยาวชนจะอยู่ในช่วงวัยที่อาจจะกระทำสิ่งต่างๆ ตามอารมณ์ความรู้สึกเป็นหลัก ใจร้อน คิดและทำสิ่งใดด้วยความรวดเร็ว อาจเป็นบ่อเกิดของความประมาทได้ ผู้เขียนจึงเน้นว่าก่อนทำสิ่งใดเราต้องมีสติ คิดอย่างรอบคอบแล้วจึงค่อยตัดสินใจ เพราะหากเรามีสติในทุกการกระทำ ปัญหาก็จะไม่เกิดขึ้น แต่การสอนแบบตรงๆ เยาวชนอาจไม่เชื่อและเกิดความรู้สึกต่อต้านแต่การสอนผ่านวรรณกรรม ผ่านเหตุการณ์ที่เกิดกับตัวละครผู้อ่านจะค่อยๆ ซึมซับข้อคิดเหล่านี้ไปโดยไม่รู้ตัวและเห็นจากพฤติกรรมของตัวละครด้วยว่าการใช้สติในการแก้ไขปัญหานั้นสำคัญมากเพียงใด เมื่อเยาวชนประสบปัญหาในชีวิตจริงก็จะสามารถนำ

ข้อคิดต่างๆ มาปรับใช้ในการแก้ปัญหาได้ จะเห็นได้ว่าพุทธธรรมที่ผู้เขียนนำเสนอนั้นมีความครอบคลุมทั้งข้อธรรมที่ลึกซึ้งและข้อที่เป็นพื้นฐานของการปฏิบัติในชีวิต ช่วยให้ผู้อ่านเห็นว่าถ้าเราปฏิบัติตามตั้งแต่ในระดับเบื้องต้นเป็นต้นไปเราจะได้พบกับหัวใจหรือแก่นแท้ของพุทธศาสนาได้ในที่สุด

ในประเด็นที่ ๒. ผู้เขียนนำเสนอเกร็ดความรู้ที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา ในประเด็นดังกล่าวนี้ผู้เขียนจะเน้นการเสนอเรื่องราวที่ใกล้ตัว ผู้อ่านพบเห็นได้เป็นปกติในชีวิตประจำวันแต่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับพุทธศาสนา เป็นการให้ความรู้พื้นฐานที่เยาวชนหรือพุทธศาสนิกชนควรทราบเพื่อให้เกิดความเข้าใจและรู้จริงอย่างถ่องแท้ถึงสาเหตุ ที่มาที่ไปของสิ่งต่างๆก่อนที่จะเชื่อหรือนับถือในสิ่งเหล่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธเรื่องกาลามสูตรอีกด้วย และเกร็ดความรู้เหล่านี้ช่วยดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านอยากติดตามและอยากรู้ในรายละเอียดที่ลึกซึ้งมากขึ้นต่อไป เปรียบเสมือนการนำเข้าสู่บทเรียนจากเรื่องเล็กๆใกล้ตัวก่อนแล้วจึงนำไปสู่คำสอนในหลักธรรมที่เป็นแก่นกลางของเรื่อง

นอกจากนี้การที่ผู้เขียนนำเสนอเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับพุทธธรรมผ่านวรรณกรรม ผ่านความคิด บทสนทนาและการกระทำของตัวละครที่ไม่เป็นเพียงแค่ผู้รู้ธรรมแต่ต้องเป็นผู้มีธรรมนั้นแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนต้องการให้เยาวชนสามารถนำธรรมะที่รู้มาใช้ประพฤติปฏิบัติได้จริงในการดำเนินชีวิต มิใช่แค่รู้แต่ไม่นำมาใช้หรือไม่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ เนื่องจากเยาวชนเป็นวัยที่เริ่มจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ หากเยาวชนเหล่านี้มีสติ มีสมาธิ มีความมุ่งมั่นในการศึกษา ในการทำงานก็จะช่วยให้มีความมั่นคงทางอารมณ์ ไม่หวั่นไหวไปกับสิ่งเร้าต่างๆ ได้ง่าย มีความหนักแน่นทางความคิด มีจิตที่พร้อมจะเรียนรู้ สามารถจัดการกับความสุขและความทุกข์ที่จะต้องเผชิญต่อไปในอนาคตได้ เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพพร้อมทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์และคุณธรรมจริยธรรม หากทุกคนในสังคมปฏิบัติได้เช่นนี้ สังคมจะเป็นสังคมที่ดีและมีคุณภาพ

อนึ่งการที่ผู้เขียนนำพุทธธรรมคำสอนเหล่านี้มาเสนอให้อยู่ในรูปแบบของนวนิยายนั้นมีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งเพราะนวนิยายเป็นบันเทิงคดีที่เกิดจากจินตนาการของผู้เขียน เน้นให้ความสนุกสนานกับผู้อ่าน ดังนั้นการที่ผู้เขียนให้ความรู้เรื่องธรรมะผ่านนวนิยายจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลินและมีอารมณ์ร่วมไปกับเรื่องราวที่ตัวละครต้องเผชิญโดยไม่เกิดความเบื่อหน่าย ถือเป็นการสอนคุณธรรม จริยธรรมทางอ้อมให้แก่เยาวชน ช่วยให้เยาวชนซึมซับคำสอนเหล่านี้ได้ง่ายและไม่รู้สึกว่าถูกบังคับให้เรียน ให้รู้ ซึ่งจะช่วยให้จดจำได้ดีและนำไปใช้ได้จริง เพราะได้เรียนรู้ผ่านพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องมาแล้วจึงสามารถนำมาปรับใช้กับสถานการณ์จริงได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผู้ที่สนใจสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องอื่นหรือผลงานของนักเขียนท่านอื่น ซึ่งอาจมีการศึกษาเพิ่มเติมด้านองค์ประกอบและกลวิธีการประพันธ์

เอกสารอ้างอิง

ขันทอง วิชาเดช. (๒๕๕๒). **เอกสารประกอบการสอนวิชา ๒๖๕๑๐๒ พุทธศาสน์.** ชลบุรี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (อัดสำเนา).

จิตประภัสสร. (๒๕๖๐). **สี่ซนผจญธรรม** (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพฯ : จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.

จิตประภัสสร. (๒๕๖๐). **สี่ธาตุผงาดธรรม** (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพฯ : จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.

นวลจันทร์ ชาญวิวัฒนา. (๒๕๕๐). **การศึกษาเนื้อหาและแนวคิดของวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีในปี พ.ศ. ๒๕๔๗.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปุญญพัฒน์ ผ่องสวัสดิ์. (๒๕๕๗). **การศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องในสวนลับ.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (๒๕๓๘). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์** (พิมพ์ครั้งที่ ๘). กรุงเทพ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (๒๕๔๖). **พุทธธรรม**(ฉบับเดิม) (พิมพ์ครั้งที่ ๒๒). กรุงเทพ : ธรรมสาร.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (๒๕๕๗). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม** (พิมพ์ครั้งที่ ๒๗). กรุงเทพ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พระมหาชาญ จนฺทาโภ. (๒๕๕๓). **หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมสุภาษิตของสุนทรภู่.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พระวรพจน์ นิสโภ (เกียงพุทธา). (๒๕๕๒). **การศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่อง“ลิลิตพระลอ”.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พุทธทาสภิกขุ. (๒๕๓๙). **ตายก่อนตาย.** กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.

พุทธรักษ์ ปราบนอก. (๒๕๕๗, พฤษภาคม – สิงหาคม). “พุทธธรรมในวรรณกรรมคำสอนอีสาน”. **วารสาร**
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปีที่๓๑(๒) : ๕๕ – ๗๘.

มานพ ถนอมศรี. (๒๕๔๖). **เทคนิคการเขียนหนังสือสารคดี บันเทิงคดีสำหรับเด็กและเยาวชน.** กรุงเทพฯ : สิปประภา.

รสสุคนธ์ โชติดำรง. (๒๕๔๖). **การศึกษากลวิธีการใช้ภาษา และการปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมในหนังสือ**
สำหรับเด็ก ประเภทบันเทิงคดีฉบับชนะการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๒๕ – ๒๕๔๕. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาไทยศึกษา, สถาบันราชภัฏธนบุรี.

ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๔๖). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒.** กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๕๒). **พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสากล อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (พิมพ์ครั้งที่ ๓)**.** กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

รัญจวน อินทรกำแหง. (๒๕๒๔). **วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ว.วชิรเมธี. (๒๕๕๗). **คุณค่าแท้อยู่ข้างใน.** กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์คิดดี้.

วิริยะ สิริสิงห. (๒๕๓๗). **การสร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.

สนั่น มีขันหมาก. (๒๕๓๗). **วิจารณ์วรรณกรรมสำหรับเด็ก.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

อัตลักษณ์ของชาวจังหวัดกาญจนบุรีที่สะท้อนจากเพลงพื้นบ้านรำเหย่ย
The Identity of Kanchanaburi People Reflected from Traditional Folk song “Rum Yey”

ราตรี แจ่มนิยม[1]
Ratree Chamniyom

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของชาวจังหวัดกาญจนบุรีและบทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ที่มีต่อสังคม มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” จากแหล่งปฐมภูมิ โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงด้วยการสัมภาษณ์พ่อเพลงและแม่เพลงที่มีประสบการณ์ในการแต่งเนื้อร้องและแสดงการละเล่นเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่อย” และมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลหนองขาวอำเภอท่าม่วงและตำบลทุ่งสมอ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 2 ชุด ได้แก่ แบบแบบบันทึกการวิเคราะห์อัตลักษณ์ และแบบบันทึกการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคม แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.802 ได้เนื้อหาของเพลงจำนวน 15 เพลง แล้วจึงนำเนื้อหาของเพลงดังกล่าว มาวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดด้านอัตลักษณ์และทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยม

ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ของชาวจังหวัดกาญจนบุรีที่สะท้อนจากเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” มี 5 อัตลักษณ์ ได้แก่ อัตลักษณ์ด้านภาษา อัตลักษณ์ด้านประเพณี อัตลักษณ์ด้านอุปนิสัยของคนชาวจังหวัดกาญจนบุรี อัตลักษณ์ด้านสถานที่ และอัตลักษณ์ด้านดนตรี

ส่วนด้านบทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ที่มีต่อสังคมพบว่ามี 4 บทบาท ได้แก่ บทบาทหน้าที่ด้านการอธิบายกำเนิดอัตลักษณ์ของกลุ่มชนและพิธีกรรม บทบาทหน้าที่ด้านการเป็นกระจกสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรม บทบาทหน้าที่ด้านการรักษาแบบแผนพฤติกรรมของบุคคล และบทบาทหน้าที่ด้านความสนุกสนานบันเทิง

คำสำคัญ (Keywords) : วรรณกรรมเพลงพื้นบ้าน, เพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย”, อัตลักษณ์ของชาวจังหวัดกาญจนบุรี, บทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้านรำเหย่ย

---

[1] คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
อีเมล aob_2549@hotmail.com
Faculty of Humanities and Social Sciences Kanchaburi Rajabhat University
e-mail: aob_2549@hotmail.com

Abstract

This research paper is a qualitative research with the objective of studying the identitiy of Kanchanaburi people and the role of traditional folk song “ Rum Yey” toward the society. The research was conducted as following, the data of Rum Yey, which was collected from the primary sources by using a specific sampling method that is the interviewing masters of folk songs, who has experience in composing lyrics and performing the traditional folk song “Rum Yey”, and domiciled in Nong kao Sub-district, Tha Muang District area and Thung Samo Sub-district, Phanom Tuan District, Kanchanaburi province. Two sets of instruments were created by the researcher for note taking: An analyze of identities note and An analyze of function note of folk songs toward the society. Then brought them to the experts to check the content validity. The result of the content validity analysis with an average of consistency index (IOC) of 0.802, obtaining the 15 songs and then using the content of those songs analyzed by The identity concept and functionalism theory were conducted as an analysis data.

The study found that there were 5 identities of Kanchanaburi people, reflected from Rum Yey. They were languages, traditions, characters of Kanchanaburi people, places, and music respectively.

For the roles of Rum Yey that related to society were found 4 items. They were the role of explaining the identity of the community and rituals, the role of being a mirror to see the culture, the role of keeping the pattern of person’s behavior, and the role of fun and entertainment.

Keywords : Traditional folk song, Traditional Folk song “Rum Yey”, The identities of Kanchanaburi, the roles of Rum Yey

บทนำ

เพลงเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์ในทุกยุคทุกสมัย เนื้อเพลงในแต่ละท้องถิ่นย่อมแตกต่างกันไปตามวิถีชีวิตของสังคมในท้องถิ่นนั้น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชาติแต่ละภาษาในท้องถิ่นต่าง ๆ ที่เรียกว่า “เพลงพื้นบ้าน (folk song)” จัดเป็นส่วนหนึ่งของคติชาวบ้าน (folklore) ที่น่าสนใจยิ่ง เพราะเพลงสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ เพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของการบันเทิงที่มีอยู่ในสังคมไทยมาเป็นเวลานาน และมีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยอย่างใกล้ชิดกับวิถีของคนไทย เช่น คนหนุ่มสาวร้องเกี้ยวพาราสีกัน เด็ก ๆ ร้องเพลงเล่นกัน แม่กล่อมลูก หรือเพลงที่ใช้ร้องในเทศกาลต่าง ๆ เช่น เพลงเรือ เพลงร่อยพรรษา ฯลฯ (พรรณราย คำโสภา, 2541)

ศิราพร ณ ถลาง (2557 : 360) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมในส่วนที่เป็นคติชน ได้แก่ เรื่องเล่าประเภทต่าง ๆ เพลงพื้นบ้าน การละเล่น การแสดง ความเชื่อ และพิธีกรรม ว่า ล้วนมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทางด้านจิตใจและช่วยสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงทางวัฒนธรรมให้แต่ละสังคม ดังนั้น การศึกษาเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นคติชนจะทำให้เห็นความสำคัญของข้อมูลประเภทคติชนที่ช่วยให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง

"รำเหย่ย" หรือเรียกอีกอย่างว่า “รำพาดผ้า” อาจเป็นเพราะคำร้องทุกวรรคลงท้ายด้วยเสียงเดียวกัน คือคำว่า “เอย” และอาจจะร้องเสียงเพี้ยนไปเป็น “เหย่ย” ส่วนการที่เรียกว่า “รำพาดผ้า” นั้น อาจเรียกตามวิธีการเล่นที่ต้องใช้ผ้าพาดหรือคล้องไหล่ผู้ที่จะมาเป็นคู่ร้องของตน (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี, 2562) สันนิษฐานว่าเกิดขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา (วรรณวิภา มัธยมนันท์, 2553)

เพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” เป็นเพลงปฏิพากย์ (dialogue song) ที่ใช้ร้องโต้ตอบกันระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง โดยใช้ปฏิภาณไหวพริบ โดยทั่วไปนิยมเริ่มต้นด้วยบทไหว้ครู แล้วฝ่ายชายจะเริ่มร้องเกริ่นเชิญฝ่ายหญิงมาร้อง จากนั้นก็จะผลัดกันร้องเกี้ยวพาราสีโต้ตอบไปมาสลับกัน และบทส่งท้ายลาจากกัน นิยมเล่นในเทศกาลวันตรุษสงกรานต์ งานนักขัตฤกษ์ งานมงคล และงานรื่นเริงของชาวบ้าน

ด้วยความสำคัญและความเป็นลักษณะเฉพาะของเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ในฐานะที่เป็นข้อมูลทางคติชนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ซึ่งเนื้อหาของเพลงได้สะท้อนอัตลักษณ์และบทบาทหน้าที่ที่มีต่อสังคมชาวจังหวัดกาญจนบุรีได้อย่างน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ของชาวจังหวัดกาญจนบุรีจากเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย”
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ที่มีต่อสังคมชาวจังหวัดกาญจนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากหนังสือ ตำรา บทความวิจัย บทความวิชาการ รายงานการวิจัย ฯลฯ เพื่อใช้เป็นความรู้พื้นฐานและเป็นแนวทางในการทำวิจัยเรื่องนี้

1.2 เก็บรวบรวมข้อมูลเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” จากแหล่งปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์พ่อเพลงและแม่เพลงที่มีประสบการณ์ในการแต่งเนื้อร้องและแสดงการละเล่นพื้นบ้าน “รำเหย่อย” ในเขตพื้นที่ศึกษา

1.3 คัดเลือกเนื้อหาของเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ได้ จำนวน 15 เพลง ซึ่งในแต่ละเพลงผู้แต่งเนื้อร้องมิได้กำหนดชื่อเพลงไว้ แต่กำหนดโอกาสที่ใช้ร้องเพลง กล่าวคือ เป็นเพลงที่ใช้ขับร้องในโอกาสเนื่องในวันตรุษสงกรานต์ จำนวน 5 เพลง และเพลงที่ใช้ขับร้องเนื่องในโอกาสพิเศษ ได้แก่ งานพิธีต้อนรับบุคคลสำคัญของชุมชน และงานพิธีเปิดกิจกรรมหรือโครงการสำคัญในหมู่บ้าน จำนวน 10 เพลง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างแบบบันทึกการวิเคราะห์จำนวน 2 ชุด คือ แบบบันทึกการวิเคราะห์อัตลักษณ์ และแบบบันทึกการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคม แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ผลการวิเคราะห์ หาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.802

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยสุ่มตัวอย่างจากผู้บอกภาษาจำนวน 2 คน[2] โดยใช้วิธีแบบเจาะจงคุณลักษณะของผู้บอกภาษา คือ เป็นพ่อเพลง แม่เพลง หรือเป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการแต่งเนื้อร้องหรือแสดงการละเล่นพื้นบ้าน “รำเหย่ย” มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนตำบลหนองขาว อำเภอท่าม่วง และอยู่ในชุมชนตำบลทุ่งสมอ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตของพื้นที่ที่ทำวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่อย” ที่มีปรากฏในเขตพื้นที่อำเภอท่าม่วงและอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เท่านั้น ซึ่งเป็นชุมชนที่ยังคงมีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ปรากฏอยู่

4.2 ขอบเขตของเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่อย” ที่ได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิเท่านั้นด้วยวิธีการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้เนื้อหาของเพลง แล้วนำมาวิเคราะห์ อัตลักษณ์และบทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมชาวจังหวัดกาญจนบุรี

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากบทเพลงที่สะท้อนเรื่องอัตลักษณ์ของชาวจังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้แนวคิดด้านอัตลักษณ์ และเรื่องบทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” โดยทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยม (Functionalism) ของ William Bascom (1954)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

---

[2] ผู้บอกภาษาคนแรกชื่อนายนับ จินดากุล คนที่สองชื่อนางสำราญ ประเสริฐผล เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาของเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย”

1. อัตลักษณ์ของชาวจังหวัดกาญจนบุรีที่สะท้อนจากเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” พบว่ามี 5 อัตลักษณ์ ได้แก่ อัตลักษณ์ด้านภาษา อัตลักษณ์ด้านประเพณี อัตลักษณ์ด้านอุปนิสัยของคนชาวจังหวัดกาญจนบุรี อัตลักษณ์ด้านสถานที่ และอัตลักษณ์ด้านดนตรี

2. บทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ที่มีต่อสังคม พบว่ามี 4 บทบาท ได้แก่ บทบาทหน้าที่ด้านการอธิบายกำเนิดอัตลักษณ์ของกลุ่มชนและพิธีกรรม บทบาทหน้าที่ด้านการเป็นกระจกสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรม บทบาทหน้าที่ด้านการรักษาแบบแผนพฤติกรรมของบุคคล และบทบาทหน้าที่ด้านความสนุกสนานบันเทิง

ทั้ง 2 ประเด็นดังกล่าวนี้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. อัตลักษณ์ของชาวจังหวัดกาญจนบุรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบอัตลักษณ์ของชาวจังหวัดกาญจนบุรีที่สะท้อนจากเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ดังนี้

1.1 อัตลักษณ์ด้านประเพณี

ผลการวิเคราะห์พบอัตลักษณ์ด้านประเพณีดังนี้

1.1.1 ประเพณีตรุษสงกรานต์

เนื้อหาของเพลงได้กล่าวถึงประเพณีตรุษสงกรานต์ว่า

หญิง: เล่นรำเหย่ยเมื่อไร บอกให้เข้าใจเถิดเอย

ชาย: เมื่อไรก็เล่นได้ ถ้าพร้อมใจกันเอย

หญิง: นิยมเล่นฤดูไหน อย่าตอบไถลเลยเอย

ชาย: เล่นตรุษสงกรานต์ หรือมีงานปีเอย

จากข้อความข้างต้น ได้แสดงให้เห็นว่าชาวจังหวัดกาญจนบุรีจัดประเพณีตรุษสงกรานต์ ซึ่งเป็นประเพณีที่มีมาแต่โบราณ ตรงกับวันที่ 13-15 เมษายนของทุกปี มีกิจกรรมที่สำคัญ เช่น ขบวนแห่นางสงกรานต์ด้วยวัวเทียมเกวียน การแสดงวัฒนธรรมบันเทิง “ไอ้บุญทองบ้านหนองขาว” การก่อพระเจดีย์ทราย การรดน้ำผู้สูงอายุ และกิจกรรมสงน้ำพระ และนอกจากนี้ยังมีการแสดงที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นนี้ คือ การละเล่นเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” เพื่อสร้างความสนุกสนานรื่นเริงในช่วงวันตรุษสงกรานต์

1.1.2 ประเพณีการแต่งงาน

เนื้อหาของเพลงได้กล่าวถึงประเพณีประเพณีแต่งงานว่า

ชาย: รักน้องแล้วล่ะหนอ รักสาวทุ่งสมอสะแล้วเอย

หญิง: รักสาวทุ่งสมอ ก็ต้องมาขอนะพี่เอย

ชาย: มาขอก็ได้ สินสอดเท่าไรนะน้องเอย

หญิง: สินสอดไม่แพง แค่สองแสนเท่านั้นเอย

จากข้อความข้างต้น ได้แสดงให้เห็นว่าชาวจังหวัดกาญจนบุรีจัดประเพณีการแต่งงานที่ยังคงปฏิบัติตามแบบขนบประเพณีดั้งเดิมของไทย คือ เมื่อฝ่ายชายและฝ่ายหญิงต่างมีความรักให้ต่อกันแล้ว ฝ่ายชายจะต้องแสดงความรับผิดชอบ โดยให้ผู้ใหญ่มาทาบทามสู่ขอฝ่ายหญิงแต่งงาน

ตกลงค่าสินสอด แล้วหลังจากนั้นจึงจัดพิธีมงคลสมรส จึงจะถือว่าทั้งคู่ได้เป็นสามีภรรยากัน ในทางขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

1.2 อัตลักษณ์ด้านภาษา

ผลการวิเคราะห์พบว่า นอกจากเนื้อเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ใช้ภาษาไทยกลางแล้ว ยังใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ แสดงให้เห็นว่าชาวจังหวัดกาญจนบุรีมีภูมิปัญญาทางด้านการใช้ภาษาโดยผสมผสานระหว่างภาษาไทยกลางที่แสดงความเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านกับภาษาอังกฤษที่แสดงความเป็นสากลได้อย่างกลมกลืน

ชาย: ผมยกมือวันทา หมดเวลาเสียแล้วเอย
หญิง: กู๊ดลัค แฮปปี้ ให้ท่านโชคดีเถิดเอย
ชาย: ขออวยพรให้ ขอให้ท่านสุขใจเถิดเอย
หญิง: สวัสดีทุกท่าน แล้วพบกันใหม่เอย

1.3 อัตลักษณ์ด้านอุปนิสัยของชาวจังหวัดกาญจนบุรี

ผลการวิเคราะห์พบว่า เนื้อเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ได้สะท้อนอัตลักษณ์ด้านอุปนิสัยของชาวจังหวัดกาญจนบุรี ดังนี้

1.3.1 ความจงรักภักดี

เนื้อหาของเพลงได้กล่าวถึงความจงรักภักดีว่า

ชาย: รักแผ่นดินไทย เรามาร่วมใจกันเอย
หญิง: ภักดีรองบาท องค์มิ่งขวัญชาติไทยเอย
ชาย: แปดสิบแปดพรรษา ร่มฉัตรประชาเราเอย
หญิง: ขอทรงพระเจริญ พวกเราสรรเสริญองค์เอย

จากข้อความข้างต้น ได้แสดงให้เห็นว่าชาวจังหวัดกาญจนบุรีมีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ คือ รัชกาลที่ 9 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร

1.3.2 ความสามัคคี

เนื้อหาของเพลงได้กล่าวถึงความสามัคคีว่า

หญิง: บ้านเราสุขสันต์ เราไม่ทิ้งกันเลยเอย
ชาย: สร้างวัฒนธรรม ชุมชนสุขล้ำยิ่งเอย
หญิง: สร้างภูมิคุ้มกัน ปวงชนสุขสันต์จริงเอย
ชาย: ใช้ภูมิปัญญา ร่วมพัฒนาชุมชนเอย

จากข้อความข้างต้น ได้แสดงให้เห็นว่าชาวจังหวัดกาญจนบุรีมีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจเป็นหนึ่งเดียวกันในการร่วมใจกันสร้างชุมชน พัฒนาชุมชน และสร้างวัฒนธรรมให้เข้มแข็งต่อไป

1.3.3 การเคารพบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และครูบาอาจารย์

ผลการวิเคราะห์พบเนื้อหาของเพลงที่กล่าวถึงการเคารพบูชาสิ่งศักดิ์และครูบาอาจารย์ว่า

ชาย: เอย... สิบนิ้ววันทาลูกขอบูชาครูเอย
หญิง: ไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ล่ะที่เป็นนิมิตอันดีเอย
ไหว้พ่อเทพมงคลล่ะให้มาช่วยดลใจ
ไหว้ครูรำ ครูร้อง และครูทำนองเพลงเอย
ไหว้ครูเสร็จสรรพ จึงค่อยขยับเพลงเอย

จากข้อความข้างต้น ได้แสดงให้เห็นว่าชาวจังหวัดกาญจนบุรีเคารพบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และครูบาอาจารย์ ดังปรากฏในเนื้อเพลงส่วนที่เป็นบทเกริ่นนำของทุกเพลงทั้งเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ที่ใช้ขับร้องในโอกาสเนื่องในวันตรุษสงกรานต์ และเพลงที่ใช้ขับร้องเนื่องในโอกาสพิเศษ ได้แก่ งานพิธีต้อนรับบุคคลสำคัญของชุมชน และการเปิดกิจกรรมหรือโครงการสำคัญในหมู่บ้านถือเป็นขนบธรรมเนียมปฏิบัติในการแสดงการละเล่นเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ซึ่งต้องเริ่มต้นด้วยการกล่าวแสดงความเคารพบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และครูบาอาจารย์ก่อน แล้วจึงเข้าสู่การแสดงตามบทต่อไป

1.3.4 การเชื่อฟังคำสั่งสอนของบุพการี

เนื้อหาของเพลงได้กล่าวถึงการเชื่อฟังคำสั่งสอนของบุพการีว่า

หญิง: คุณปู่คุณย่า ท่านสอนเรามานะหลานเอย
ชาย: จะคิดมีคู่ ต้องเลือกดูดีดีเอย
หญิง: รักกันชอบกันดู ให้นานนานนะลูกเอย
ชาย: จะได้ไม่ตรม ไม่ชื่นไม่ขมหัวใจเอย

จากข้อความข้างต้น ได้แสดงให้เห็นว่าชายหญิงชาวกาญจนบุรีที่คิดจะมีคู่ครองต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของบุพการี เลือกคู่ต้องพิจารณากันให้ดีก่อน เพื่อจะได้ไม่ต้องเสียใจภายหลัง

1.3.5 ความกล้าหาญ

เนื้อหาของเพลงได้กล่าวถึงความกล้าหาญว่า

ชาย: คนหนองขาวกล้าหาญ กล้าฟ้องประจาน พ่อเมืองเอย
หญิง: พ่อเมืองไม่แข็งขัน ประชาชนนั้นพิพากษาเอย
ชาย: ธ ทรงชื่นชม ท้องถิ่นอุดม ข้าวมากเอย
หญิง: หนองขาวบ้านน้อย ฟ้อนข้าวเรียงร้อย เต็มลานบ้านเอย

จากข้อความข้างต้น ได้แสดงให้เห็นว่าชาวจังหวัดกาญจนบุรีมีความกล้าหาญ กล้าร้องเรียนผู้ประพฤติไม่ดีต่อพระมหากษัตริย์โดยตรง ดังที่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (2511: 54-56) ได้ทรงพระราชนิพนธ์กลอนไดอรีซึมทราบ ตามเสด็จไทรโยค เป็นพระราชนิพนธ์เมื่อครั้งเสด็จประพาสไทรโยค เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2431 ถึงลักษณะของชาวบ้านหนองขาวไว้ว่า “ลักษณะของชาวบ้านหนองขาวเป็นผู้ที่กล้ากล่าวโทษมูลนาย ร้องเรียนเกี่ยวกับความประพฤติที่มิชอบของมูลนายต่อพระมหากษัตริย์โดยตรง และมีสำเนียงพูดที่ฟังเหน่อหน่าตามภาษาแปร่งสำเนียง”

1.3.6 การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทย

เนื้อหาของเพลงได้กล่าวถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทยว่า

หญิง: เวลาก็จวน น้องจะรีบด่วนไปก่อนเอย

ชาย: เราร่วมอวยพร ก่อนจะลาจรไปก่อนเอย

หญิง: ลูกหลานทั้งหลาย จำกันไว้เถิดเอย

ชาย: ประเพณีไทย รักษาเอาไว้เถิดเอย

จากข้อความข้างต้น ได้แสดงให้เห็นว่าชาวกาญจนบุรีส่งเสริมให้คนรุ่นหลังอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีไทยให้คงอยู่สืบต่อไป

1.4 อัตลักษณ์ด้านสถานที่

ผลการวิเคราะห์พบเนื้อหาของเพลงที่กล่าวถึงอัตลักษณ์ด้านสถานที่ 1 แห่ง คือ ดอนเจดีย์ ตั้งอยู่ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี มีโบราณสถานที่สำคัญคือ เจดีย์ยุทธหัตถี ปัจจุบันเชื่อกันว่า เป็นเจดีย์ยุทธหัตถีที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงสร้างขึ้น หลังจากที่พระองค์ทรงกระทำยุทธหัตถีชนะสมเด็จพระมหาอุปราช กษัตริย์แห่งพม่า ชาวจังหวัดกาญจนบุรี จะจัด “งานดอนเจดีย์” ในวันที่ 18 มกราคม ของทุกปี เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (องค์การบริหารส่วนตำบลดอนเจดีย์, 2562) ดังตัวอย่าง

ชาย: สิบนิ้ววันทา ท่านที่มาวันนี้เอย

หญิง: เที่ยวงานดอนเจดีย์ ให้สุขีทุกคนเอย

ชาย: เทิดพระเกียรตินเรศวร พวกเราควรรู้เอย

หญิง: นเรศวรกู้ชาติ ให้เอกราชไทยเอย

ชาย: ท่านกู้เอกราช ให้กับชาติไทยเอย

หญิง: ทรงหลั่งน้ำสิโณทก ยี่สิบหกเมษาเอย

1.5 อัตลักษณ์ด้านดนตรี

เนื้อหาของเพลงได้กล่าวถึงเครื่องดนตรีไทยที่ใช้ในการแสดงรำเหย่ย คือ กลองยาว นอกจากนี้ ยังมีกลองรำมะนา ฉิ่ง ฉาบใหญ่ ฉาบเล็ก กรับ และโหม่ง โดยเฉพาะกลองยาว เป็นเครื่องดนตรีสำหรับตีด้วยมือ ตัวกลองทำด้วยไม้ มีลักษณะกลมกลวง ขึงด้วยหนังสัตว์มีหลายชนิด ใช้สะพายเวลาตี นับเป็นเครื่องดนตรีหลักสำหรับใช้แสดงเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย”ดังตัวอย่าง

ชาย: กำเนิดเพลงนี้ อยู่กาญจนบุรียังไงเอย

หญิง: วันมงคล ครื้นเครง นิยมเล่นเพลงนี้เอย

ชาย: วันตรุษสงกรานต์ หรือยามว่างงานแล้วเอย

หญิง: กลองยาวหรือแคน เป็นเครื่องดนตรีเล่นกันเอย

2. บทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ที่มีต่อสังคม

เพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” เป็นเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวจังหวัดกาญจนบุรี จึงเป็นเพลงที่สะท้อนวิถีชีวิตและสภาพสังคมอุดมคติและวัฒนธรรมไทย ผลการวิเคราะห์พบว่า เพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” มีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อสังคม 4 บทบาท ได้แก่ บทบาทหน้าที่ด้านการ

อธิบายกำเนิดอัตลักษณ์ของกลุ่มชนและพิธีกรรม บทบาทหน้าที่ด้านการเป็นกระจกสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรม บทบาทหน้าที่ด้านการรักษาแบบแผนพฤติกรรมของบุคคล และบทบาทหน้าที่ด้านความสนุกสนานบันเทิง

2.1 บทบาทหน้าที่ด้านการอธิบายกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชนและพิธีกรรม

สมาชิกของชุมชนชาวจังหวัดกาญจนบุรีจะให้ความสำคัญกับการประกอบพิธีกรรม เนื่องจากมองว่า พิธีกรรมเป็นการรวมพลังของคนในสังคม พิธีกรรมช่วยสร้างความรู้สึก “ความเป็นพวกเดียวกัน” ดังนั้น พิธีกรรมจึงเป็นกลไกในการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชน

ดังนั้น สมาชิกของชุมชนชาวจังหวัดกาญจนบุรีจึงใช้ การละเล่นเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ในการอธิบายว่า ประเพณีสำคัญที่ชุมชนควรสืบทอดให้เยาวชนรุ่นหลังได้เข้าใจและปฏิบัติตามแบบอย่างเพื่อแสดงถึงความเป็น “คนบ้านเดียวกัน” ได้แก่ ประเพณีแต่งงาน และประเพณีตรุษสงกรานต์ เป็นต้น ชาวจังหวัดกาญจนบุรีจึงให้ความสำคัญกับประเพณีดังกล่าว โดยนำไปสอดแทรกไว้ในเนื้อหาของเพลงเพื่อให้เพลงทำหน้าที่บอกสังคมถือเป็นกลไกที่สำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชน

2.2 บทบาทหน้าที่ด้านการเป็นกระจกสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรม

เพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” เป็นสื่อภาษาที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น

การแต่งกาย การละเล่นเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ผู้เล่นเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” **ผู้ชาย** นุ่งโจงกระเบนต่างสีกัน สวมเสื้อคอกลมแขนสั้น มีผ้าขาวม้าคาดพุง และสไบพาดไหล่ โดยให้ชายสไบทั้งสองข้างอยู่ด้านหลัง ส่วน**ผู้หญิง** จะนุ่งโจงกระเบนผ้าพิมพ์ลายต่างสีสัน สวมเสื้อคอกลมแขนยาว ห่มสไบทับเสื้อ สวมใส่เครื่องประดับ สร้อยคอ ต่างหู สร้อยข้อมือ และทัดดอกไม้สีสด ส่วนใหญ่การแต่งกายของผู้เล่นเพลงผู้ชายและผู้หญิงจะใช้ผ้าสีสด เพื่อความสดใส สวยงาม ซึ่งสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมการแต่งกายแบบไทยของชาวจังหวัดกาญจนบุรี

ประเพณี เพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” เป็นกระจกสะท้อนให้เห็นประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญของชาวจังหวัดกาญจนบุรี เช่น ประเพณีตรุษสงกรานต์ที่มีกิจกรรมที่สำคัญ เช่น ขบวนแห่นางสงกรานต์ด้วยวัวเทียมเกวียน การแสดงวัฒนธรรมบันเทิง “ไอ้บุญทองบ้านหนองขาว” การก่อพระเจดีย์ทราย ฯลฯ นอกจากนี้ ยังมีการแสดงที่เป็นลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นนี้ คือ การละเล่นเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” เพื่อสร้างความสนุกสนานรื่นเริงในงานประเพณีตรุษสงกรานต์อีกด้วย

ค่านิยม และทัศนคติของคนในสังคม เพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” เป็นกระจกสะท้อนให้เห็นค่านิยมที่สำคัญของชาวจังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ ความจงรักภักดี ความสามัคคี การเคารพบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และครูบาอาจารย์ การเชื่อฟังคำสั่งสอนของบุพการี ความกล้าหาญ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทย

2.3 บทบาทหน้าที่ด้านการให้ความสนุกสนานบันเทิง

เพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ช่วยสร้างความสนุกสนานบันเทิง ซึ่งเกิดจากการใช้ภาษาที่ใช้คำหรือข้อความโต้ตอบกันระหว่างชายหญิง สอดแทรกอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ได้อย่างสนุก

สานเพลิดเพลิน การใช้คำหยอกเย้ากระเซ้าแหย่ทำให้เกิดความผ่อนคลายเมื่อได้ฟัง รวมถึงการใช้อวัจนภาษา (non-verlanguages) ที่ดึงดูดใจผู้ชมเป็นอย่างยิ่ง

2.4 บทบาทหน้าที่ด้านการักษาแบบแผนพฤติกรรมของบุคคลในสังคม

เพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” มีบทบาทสำคัญหน้าที่ในการรักษาแบบแผน ความประพฤติและการปฏิบัติของบุคคลและกลุ่มชนร่วมกัน ซึ่งเป็นแบบแผนความประพฤติที่ดีงาม สังคมยอมรับและยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันมา ดังที่มีปรากฏในเนื้อเพลงซึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ได้แก่ ความจงรักภักดี ความสามัคคี การเคารพบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และครูบาอาจารย์ การเชื่อฟังคำสั่งสอนของบุพการี ความกล้าหาญ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทย เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านอัตลักษณ์ของชาวจังหวัดกาญจนบุรีที่สะท้อนจากเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” พบว่าเป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ของชาวจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งอัตลักษณ์ที่พบ ได้แก่ อัตลักษณ์ด้านประเพณี อัตลักษณ์ด้านภาษา อัตลักษณ์ด้านอุปนิสัยของชาวจังหวัดกาญจนบุรี อัตลักษณ์ด้านสถานที่ และอัตลักษณ์ด้านดนตรี ซึ่งในทุก ๆ อัตลักษณ์จะสะท้อนความเป็นชาวกาญจนบุรีและเป็นความเป็นคนไทยได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของกาญจนา แก้วเทพ (2544) ที่กล่าวว่า อัตลักษณ์ ของบุคคลเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความรู้สึกร่วมกัน ในด้านการตระหนักรู้ (awareness) บางอย่างเกี่ยวกับตัวตนของเราเกี่ยวกับการยอมรับในการเป็นตัวตน ให้เห็นว่ามีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไรกับกลุ่มอื่นหรือบุคคลอื่น นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษร ยอดแก้ว (2560) ที่ศึกษาเรื่อง อัตลักษณ์ของคนล้านนา จากบทเพลงลูกทุ่งคำเมืองที่ขับร้องโดย อบเชย เวียงพิงค์ พบอัตลักษณ์ที่เหมือนกับผู้วิจัยศึกษา ได้แก่ อัตลักษณ์ด้านประเพณี อัตลักษณ์ด้านภาษา อัตลักษณ์ด้านอุปนิสัย อัตลักษณ์ด้านสถานที่ และอัตลักษณ์ด้านดนตรี แสดงให้เห็นว่าแต่ละท้องถิ่นจะมีอัตลักษณ์แสดงความเป็นตัวตนหรือ กลุ่มชนของตน

2. ด้านบทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย”นี้ พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดของ William Bascom ที่นำเสนอบทบาทหน้าที่ของคติชนไว้ 4 ประการ คือ 1) ทำหน้าที่ ด้านการอธิบายกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชนและพิธีกรรม บทบาทหน้าที่ด้านการเป็นกระจกส่องให้เห็นวัฒนธรรม บทบาทหน้าที่ด้านการักษาแบบแผนพฤติกรรม และบทบาทหน้าที่ด้านการให้ความสนุกสนานบันเทิง ของบุคคลในสังคม นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ซึ่งเป็นข้อมูลทางคติชนประเภทหนึ่งที่มีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทางด้านจิตใจและช่วยสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงตลอดไป

3. การเก็บข้อมูลเพลงพื้นบ้านที่เป็นมุขปาฐะ เป็นเรื่องยากลำบาก เนื่องจากไม่ค่อยมีผู้สืบทอด และผู้ที่ขับร้องเพลงและแต่งเพลงได้บางท่านก็เสียชีวิตไปแล้ว ทำให้ได้ข้อมูลเพลงพื้นบ้านจำนวนน้อย เมื่อนำมาใช้วิเคราะห์อัตลักษณ์และบทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคม

ชาวจังหวัดกาญจนบุรี จึงทำให้ข้อมูลบางประเด็นที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชาวจังหวัดกาญจนบุรีไม่ค่อยชัดเจน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำผลการวิจัยนี้เผยแพร่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา เพื่อรับนโยบายการอนุรักษ์และส่งเสริมเพลงพื้นบ้าน “รำเหย่ย” ให้คงอยู่ชุมชนชาวจังหวัดกาญจนบุรีสืบต่อไปอย่างยั่งยืน

2. ควรนำผลการวิจัยนี้มาใช้ประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบอัตลักษณ์ของคนไทยในแต่ละภาคที่สะท้อนจากเพลงไทยลูกทุ่ง เพลงไทยสากล หรือเพลงพื้นบ้านประเภทอื่น ๆ

2. ควรนำแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์และทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยม (Functionalism) มาวิเคราะห์วัฒนธรรมในส่วนที่เป็นคติชนประเภทอื่น ได้แก่ นิทานพื้นบ้าน การละเล่น การแสดง ความเชื่อ และพิธีกรรม เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่อย่างกว้างขวางต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2544). **ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.** กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรสโพรดักส์.

เกษร ยอดแก้ว. (2560). **อัตลักษณ์ของคนล้านนาจากบทเพลงลูกทุ่งคำเมืองที่ขับร้อง โดย อบเชย เวียงพิงค์.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2511). **กลอนไดอรีฑึมทราบ ตามเสด็จไทรโยค โคลงนิราศท้าวสุภัตติการภักดีและกลอนนารีรมย์.** พระนคร: จันหว่า.

นับ จินดากุล. (2561, กันยายน 7). พ่อเพลง. สัมภาษณ์.

พรรณราย คำโสภา. (2541). **การวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกันตรึมของหมู่บ้านดงมัน จังหวัดสุรินทร์.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรรณวิภา มัธยมนันท์. (2553). **รำเหย่ย : การละเล่นพื้นบ้านสู่นาฏศิลป์ กรมศิลปากร.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิราพร ณ ถลาง. (2557). **ทฤษฎีคติชนวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี. (2562). “รำเหย่ย.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **https://www.mculture.go.th/th/intro.html.** สืบค้น 5 พฤษภาคม 2562.

สำราญ ประเสริฐผล. (2561, กันยายน 7). แม่เพลง. สัมภาษณ์.

องค์การบริหารส่วนตำบลดอนเจดีย์. (2562). “เจดีย์ยุทธหัตถี.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **http://www.donchedi.go.th/index.php/th/2013-10-02-13-24-45/2013-11-23-10-02-42#3.** สืบค้น 10 กรกฎาคม 2562.

William, B. (1954). “The 4 Functions of folklore. Annual report on journal of American folklore.” [Online]. Available : https://scinapse.io/papers/2330833386 [access on 1/01/20019. Retrieved 18th July 2019.

ปัจจัยของการสลับภาษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Factors of Code Switching In Students at Sisaket Rajabhat University

ปิ่นอนงค์ จำปาเงิน[1] และ ชุติมา ช้างขำ[2]
Pinanong Champa-ngeon[1]and Chutima Changkum[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาปัจจัยของการสลับภาษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยของการสลับภาษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษที่พูดภาษาได้ทั้งภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นอีสาน จำนวน 25 คน และมีอายุระหว่าง 19-22 ปี ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยวิธีการสังเกตการณ์และบันทึกเสียง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการสลับภาษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ พบทั้งสิ้น 4 ปัจจัย ได้แก่ 1. การสลับภาษาเนื่องจากคำนั้นเป็นชื่อเฉพาะ 2. การสลับภาษาเนื่องจากวัจนลีลา 3. การสลับภาษาเนื่องจากเรื่องที่พูด และ 4. การสลับภาษาเนื่องจากความเป็นภาษาแม่

คำสำคัญ (Keywords) : ปัจจัยของการสลับภาษา, ภาษาไทยกลาง, ภาษาไทยถิ่นอีสาน

Abstract

The study of this research factors of code switching in students at Sisaket Rajabhat University of the research are to factors of code switching in students at Sisaket Rajabhat University. The subjects of this study are 25 undergraduate students of Sisaket Rajabhat Institute who are Central Thai and Northeastern Thai Dialects. They are aged between19-22. The research instruments used were audio-recorded observations and interviews. The findings reviewed 4 factors of code switching such as; The factors that causes code switching is specific names, styles, topics, mother tongue.

Keywords : Factors of Code Switching, Thai, Northeastern Thai Dialects

---

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, pinanong.cham@gmail.com
Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University
[2]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, chutimachuchi@gmail.com
Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University

บทนำ (Introduction)

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมต้องอาศัยอยู่ร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งจะก่อให้เกิดการสื่อสารกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ระบบการสื่อสารในสังคมมนุษย์นี้เรียกว่า ภาษา (จรัลวิไล จรูญโรจน์, 2559: 1) สังคมไทยเป็นสังคมที่ประชากรมีความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์และวัฒนธรรมมาอาศัยอยู่ในสังคมเดียวกันและมีการติดต่อสื่อสารกัน ผู้คนในแต่ละสังคมมีโอกาสติดต่อกับคนนอกสังคมและเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของผู้อื่น จากนั้นก็รับเอาภาษาและวัฒนธรรมเหล่านั้นเข้ามาในสังคมของตน ดังที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2548: 14) กล่าวว่าปัจจุบันหากจะหาสังคมหนึ่งภาษา (monolingual society) ก็คงเป็นไปได้ยากเพราะการติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างสะดวกและง่ายดาย ผู้คนในสังคมมีโอกาสติดต่อกับคนนอกสังคมและเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของผู้อื่น และในที่สุดก็รับเอาภาษากับวัฒนธรรมเหล่านั้นเข้ามาในสังคมของตนด้วย ความเป็นหนึ่งภาษาจึงหมดไป

เมื่อคนในสังคมมีความรู้ สามารถเข้าใจหรือพูดภาษาได้มากกว่าหนึ่งภาษา (multilingual) ส่งผลให้สังคมนั้นเป็นสังคมหลายภาษา (multilingual society) ในการใช้ภาษาจะต้องมีการเลือกภาษา (language choice) การเลือกภาษาเกิดกับบุคคลที่พูดได้มากกว่าหนึ่งภาษาตัดสินใจที่จะใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งที่ตนพูดได้ในการสื่อสาร เช่น คนไทยถิ่นอีสานที่พูดทั้งภาษาไทย และภาษาไทยถิ่นอีสาน เป็นต้น เหล่านี้จึงการเลือกภาษาซึ่งอาจจะขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ใช้ภาษา หรือพูดภาษาต่างๆ สลับกันไปมา ดังที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2548: 96) กล่าวถึงการสลับภาษาไว้ว่า การสลับภาษา (code switching) เป็นปรากฏการณ์ที่มีผู้รู้สองภาษาหรือหลายภาษาพูดภาษาเหล่านั้นสลับกันไปมา เช่น พูดภาษาไทยสัก 2-3 ประโยค แล้วตามด้วยภาษาอังกฤษ 4-5 ประโยค แล้วกลับมาพูดภาษาไทยอีกแล้วก็ภาษาอังกฤษอีกเป็นดังนี้ไปเรื่อยๆ การสลับภาษาเช่นนี้อาจเกิดในกลุ่มผู้ที่พูดภาษาถิ่นได้มากกว่าหนึ่ง เช่น เมื่อพูดภาษาไทยมาตรฐานแล้วหันไปพูดภาษาสงขลากับอีกคนหนึ่ง เป็นต้น

สำหรับจังหวัดศรีสะเกษเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีความซับซ้อนของกลุ่มชนและกลุ่มภาษาต่างๆ อย่างหลากหลาย เนื่องจากมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงการพัฒนาประเทศส่งผลต่อการใช้ภาษาของประชากรในจังหวัดศรีสะเกษ เพราะอิทธิพลของสื่อมวลชน การศึกษา การพบปะคนต่างถิ่น จำเป็นต้องสื่อสารด้วยภาษาไทยกลางซึ่งเป็นภาษาราชการ กล่าวคือ คนวัยหนุ่มสาวมักจะสื่อสารกันด้วยภาษาไทยกลางหรือใช้ร่วมกับภาษาไทยถิ่นอีสาน ในขณะที่คนวัยกลางคนไปจนถึงวัยสูงอายุมักนิยมใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานในการสื่อสารมากกว่า เหล่านี้จึงทำให้เกิดการสลับภาษา (code switching) ดังนั้น ในกลุ่มของนักศึกษาระดับปริญญาตรีจึงเป็นกลุ่มที่น่าสนใจที่จะศึกษาเรื่องปัจจัยของการสลับภาษาของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เนื่องจากนักศึกษาจะยังมีการใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานในชีวิตประจำวันอยู่ ในขณะเดียวกันนักศึกษาก็ยังเป็นกลุ่มประชากรวัยหนุ่มสาวที่ได้รับอิทธิพลของสื่อมวลชน และการศึกษาอย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาปัจจัยของการสลับภาษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาเรื่องปัจจัยของการสลับภาษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ผู้วิจัยคัดเลือกผู้บอกภาษาแบบเจาะจง โดยกำหนดให้เป็นผู้ที่ใช้ภาษาไทยกลาง และภาษาไทยถิ่นอีสาน และใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานเป็นภาษาแม่เท่านั้น มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ และต้องเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ที่มีอายุระหว่าง 19-22 ปี จำนวน 25 คน

1.2 หลังจากคัดเลือกผู้บอกภาษา จำนวน 25 คน ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลทางภาษาโดยวิธีการสังเกตการณ์และบันเสียง

1.3 นำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเสียงการสนทนา มาถ่ายถอดเสียงเป็นตัวอักษรภาษาไทย และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ผลต่อไป

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ เมตตา ฟองฤทธิ์ (2556) ได้แก่ 1. การสลับภาษาเนื่องจากคำนั้นเป็นชื่อเฉพาะ 2. การสลับภาษาเพื่อให้เกิดความเป็นทางการ 3. การสลับภาษาเนื่องจากเรื่องที่พูด และ 4. การสลับภาษาเนื่องจากความเป็นภาษาแม่

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการศึกษาปัจจัยของการสลับภาษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ โดยปัจจัยที่ทำให้ผู้พูดเกิดการสลับภาษา พบทั้งสิ้น 4 ปัจจัย ได้แก่ 1. การสลับภาษาเนื่องจากคำนั้นเป็นชื่อเฉพาะ 2. การสลับภาษาเนื่องจากวัจนลีลา 3. การสลับภาษาเนื่องจากเรื่องที่พูด และ 4. การสลับภาษาเนื่องจากความเป็นภาษาแม่ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การสลับภาษาเนื่องจากคำนั้นเป็นชื่อเฉพาะ

ปัจจัยของการสลับภาษาเนื่องจากคำนั้นเป็นชื่อเฉพาะ หมายถึง การสลับภาษาจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งเนื่องจากมีชื่อเฉพาะอยู่ในภาษาที่สลับไปนั้น เช่น ชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ ชื่อสินค้า เป็นต้น โดยผู้สนทนารับรู้กันว่าชื่อเหล่านั้นเป็นภาษาไทยกลาง ในงานวิจัยนี้สามารถแบ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดการสลับภาษาด้านชื่อเฉพาะ ออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1. ชื่อบุคคล 2. ชื่อสินค้า 3. ชื่ออาหาร 4. ชื่อสถานที่ และ 5. ชื่อรายวิชา

1.1 ชื่อบุคคล

ชื่อบุคคล หมายถึง ชื่อบุคคลที่เป็นชื่อจริง ชื่อเล่น นามแฝง หรือชื่อตำแหน่ง หรือบุคคลใดก็ได้ เป็นต้น การสลับภาษาที่มีปัจจัยด้านชื่อเฉพาะชื่อบุคคลมาเป็นตัวกำหนดทำให้ผู้พูดเกิดการสลับภาษามีทั้งที่กล่าวถึงชื่อบุคคลและชื่อตำแหน่งของบุคคลนั้นในข้อความเดียวกัน

ตัวอย่าง

A: **เตย** ไอ้**กานต์**มาขออันนั้นล่ะบ่ ใบที่เธอส่งให้**อาจารย์พร**เบิ่งนั่น (ก)

B: ใบอะไร

A: ใบอันนั้นนั่นที่เธอให้**อาจารย์พร**เบิ่งนั่น (ข)

B: อ่อ ๆ ไม่ ๆ เราไม่ได้ทำแล้วคณะเขาจะทำให้เฮา

A: บ่คณะทำให้ เฮาแค่กรอกตรงนั้นแม่นบ่

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสลับภาษาไทยถิ่นอีสานมาเป็นภาษาไทยกลางโดยมีปัจจัยที่ทำให้เกิดการสลับภาษาคือชื่อเฉพาะประเภทชื่อบุคคลมาเป็นตัวกำหนดทำให้ผู้พูดเกิดการสลับภาษา การสลับภาษาในตัวอย่างปรากฏชื่อเฉพาะประเภทชื่อบุคคลอยู่ในประโยค (ก) คำว่า “เตย” “กานต์” ซึ่งเป็นชื่อเฉพาะบุคคล (ข) คำว่า “อาจารย์พร” เป็นชื่อเฉพาะบุคคลโดยมีตำแหน่งเป็นอาจารย์

1.2 ชื่อสินค้า

ชื่อสินค้า หมายถึง ชื่อเฉพาะที่ใช้เรียกชื่อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ และบริการ

ตัวอย่าง

A: เย็นนี้ไปโอเรียนทอลฯ กัน

B: ไปคัก ๆ อยากได้**เซรั่ม**สีส้ม เห็นเขาว่ามันดี (ก)

A: แม่น เห็นในรีวิวเขาบอกว่ามันช่วยหน้าใส รอยดำจางเร็ว

B: ว่าจะไปซื้อ**ฮีรูดอยด์**มาทานำ มันช่วยเรื่องแผลเป็น เคยใช้มันจางแล้วหายไปเลย เป็นสิวทีไรพอหายก็ทาไว้หน้าก็กลับมาปกติ (ข)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสลับภาษาจากภาษาไทยถิ่นอีสานมาเป็นภาษาไทยกลาง โดยมีปัจจัยที่ทำให้เกิดการสลับภาษา คือ ชื่อเฉพาะประเภทชื่อสินค้ามาเป็นตัวกำหนดทำให้ผู้พูดเกิดการสลับภาษา การสลับภาษาในตัวอย่างปรากฏชื่อเฉพาะประเภทชื่อสินค้าอยู่ในประโยค (ก) คำว่า “เซรั่ม” เป็นชื่อเฉพาะสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้า และ (ข) คำว่า “ฮีรูดอยด์” เป็นชื่อเฉพาะสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทเวชสำอางใช้ทาภายนอก

1.3 ชื่ออาหาร

ชื่ออาหาร หมายถึง ชื่อเฉพาะประเภทเมนูอาหาร วัตถุดิบที่ใช้ประกอบการทำอาหาร

ตัวอย่าง

A: มื้อนี้ได้หยังกินข้าว

B: ยังบ่ฮู้ว่าจะกินหยัง

A: ไปซื้อ**สลัด** (ก)

B: ข่อยบ่มักกินสลัด

A: มันกะมีแนวอื่นขายอยู่

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสลับภาษาไทยถิ่นอีสานมาเป็นภาษาไทยกลางโดยมีปัจจัยที่ทำให้เกิดการสลับภาษาคือชื่อเฉพาะประเภทชื่ออาหารมาเป็นตัวกำหนดทำให้ผู้พูดเกิดการสลับภาษา การสลับภาษาในตัวอย่างปรากฏชื่อเฉพาะประเภทชื่ออาหารอยู่ในประโยค (ก) คำว่า “สลัด” เป็นชื่อเฉพาะอาหารชนิดหนึ่งที่ประกอบด้วยผักสดหลาย ๆ ชนิดแล้วราดด้วยน้ำปรุงเรียกว่าน้ำสลัด

1.4 ชื่อสถานที่

ชื่อสถานที่ หมายถึง ชื่อเฉพาะที่ใช้เรียกสถานที่ เช่น สถานที่ท่องเที่ยว หมู่บ้าน จังหวัด และอื่น ๆ เป็นต้น

ตัวอย่าง

A: วันอาทิตย์ว่างบ่

B: เป็นหยัง

A: พาไปญ่าง**ถนนคนเดิน**แน อยากไป (ก)

B: ไปกะไปติละ บ่ได้ไปโดนแล่ว

A: ไปช่วงจักโมง

B: ตอนแลง ๆ แดดบ่แฮง

A: ได้ ๆ

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสลับภาษาจากภาษาไทยถิ่นอีสานมาเป็นภาษาไทยกลาง โดยมีปัจจัยที่ทำให้เกิดการสลับภาษา คือ ชื่อเฉพาะประเภทชื่อหมู่บ้าน จังหวัด และสถานที่ท่องเที่ยวมาเป็นตัวกำหนดทำให้ผู้พูดเกิดการสลับภาษา การสลับภาษาในตัวอย่างปรากฏชื่อเฉพาะประเภทชื่อหมู่บ้าน จังหวัด และสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในประโยค (ก) คำว่า “ถนนคนเดิน” ซึ่งเป็นชื่อเฉพาะสถานที่ท่องเที่ยว

1.5 ชื่อรายวิชา

ชื่อรายวิชา หมายถึง ชื่อเฉพาะประเภทรายวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตรนั้น ๆ รวมถึงรายวิชาที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่

ตัวอย่าง

A: สอบมิดเทอมบ้างรียัง

B: ยังเลย สอบแค่วิชาเดียว**วิชาคอมฯ** อีกวิชาก็จะสอบวันจันทร์นี่ล่ะยังไม่อ่านเลย (ก)

A: หาอ่าน ๆ ไป

B: มึงเรียนกี่วิชาเทอมนี้

A: 5 วิชามั้ง

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสลับภาษาจากภาษาไทยถิ่นอีสานมาเป็นภาษาไทยกลาง โดยมีปัจจัยที่ทำให้เกิดการสลับภาษา คือ ชื่อเฉพาะประเภทชื่อรายวิชามาเป็นตัวกำหนดทำให้ผู้พูดเกิดการสลับภาษา การสลับภาษาในตัวอย่างปรากฏชื่อเฉพาะประเภทชื่อรายวิชาอยู่ในประโยค (ก) คำว่า “วิชาคอมฯ” เป็นชื่อเฉพาะรายวิชา คือรายวิชาหนึ่งที่เปิดสอนในหลักสูตร

2. การสลับภาษาเนื่องจากวัจนลีลา

ปัจจัยของการสลับภาษาเนื่องจากวัจนลีลา หมายถึง ผู้พูดเลือกใช้ภาษาในการสนทนาโดยมีบริบททางสังคมเป็นตัวแปรของการใช้ภาษา ในงานวิจัยนี้สามารถแบ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดการสลับภาษาเนื่องจากวัจนลีลา ออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1. วัจนลีลาหารือ 2. วัจนลีลากันเอง และ 3. วัจนลีลาสนิทสนม

2.1 วัจนลีลาหารือ

วัจนลีลาหารือ หมายถึง รูปแบบของภาษาที่ใช้ติดต่อในชีวิตประจำวัน รวมทั้งในการปรึกษาหารืออย่างไม่เป็นทางการ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548: 77)

ตัวอย่าง

A: มื้อนี้เฮาสิกินหยังดี

B: **ข่อย**เอากะเพราหมูกรอบ **เจ้าเอาหยัง** (ก)

A: **ข่อย**เอากะเพราะเคื่องในไก่ (ข)

B: **ป้า ๆ เอากะเพราหมูกรอบ 1 กะเพราะเคื่องในไก่ 1 จ้า** (ค)

C: จ้า น้ำดื่มบริการตัวเองได้เลยนะหนู

B: จ้าป้า

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสลับภาษาไทยถิ่นอีสานมาเป็นภาษาไทยกลางโดยมีปัจจัยที่ทำให้เกิดการสลับภาษาคือการใช้ภาษาเนื่องจากวัจนลีลาหารือมาเป็นตัวกำหนดทำให้ผู้พูดเกิดการสลับภาษา การสลับภาษาในตัวอย่างปรากฏการใช้วัจนลีลาหารือในประโยค (ก) (ข) คำว่า “ข่อย” “เจ้าเอาหยัง” คู่สนทนา สนทนากันเป็นภาษาไทยถิ่นอีสาน เนื่องจากเป็นการสนทนาในกลุ่มเพื่อนที่ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานเหมือนกัน และในประโยค (ค) “ป้า ๆ เอากะเพราหมูกรอบ 1 กะเพราเคื่องในไก่ 1 จ้า” เป็นการสนทนากับคู่สนทนาโดยใช้ภาษาไทยกลางในการสนทนา เนื่องจากอยู่ในรูปแบบของการใช้ภาษาที่ใช้การติดต่อซื้อขายในชีวิตประจำวัน

2.2 วัจนลีลากันเอง

วัจนลีลากันเอง หมายถึง รูปแบบของภาษาที่ใช้พูดในโอกาสที่ไม่เป็นทางการ และไม่มีพิธีรีตอง ใช้พูดกับบุคคลที่เท่าเทียมกันหรือที่คุ้นเคยกันพอสมควร (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548: 77)

ตัวอย่าง

A: **วันนี้เฮา**ไปกินข้าวไหนดี (ก)

B: ไปกินร้านเดิมไหม

A: ร้านได่มีตั้งหลายร้าน

B: **ร้านป้าใจดีหน้าวัดพานทา** (ข)

A: ไปดิ

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสลับภาษาไทยถิ่นอีสานมาเป็นภาษาไทยกลางโดยมีปัจจัยที่ทำให้เกิดการสลับภาษาคือการใช้ภาษาเนื่องจากวัจนลีลากันเองมาเป็นตัวกำหนดทำให้ผู้พูดเกิดการสลับภาษา การสลับภาษาในตัวอย่างปรากฏการใช้วัจนลีลากันเองในประโยค (ก) คำว่า “เฮา” ผู้พูดใช้แทนตัวผู้พูด เพื่อแสดงความสนิทสนมเนื่องจากเป็นการสนทนาในกลุ่มเพื่อนที่ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานเหมือนกัน และ ในประโยค (ข) คำว่า “ร้านป้าใจดีหน้าวัดพานทา” ซึ่งเป็นการละคำชื่อร้านร้านอาหารตามสั่งร้านหนึ่งในจังหวัดศรีสะเกษ แต่คู่สนทนายังเข้าใจตรงกันเนื่องจากเป็นร้านที่คู่สนทนาไปกันเป็นประจำและรู้สึกคุ้นเคย

2.3 วัจนลีลาสนิทสนม

วัจนลีลาสนิทสนม หมายถึง รูปแบบการใช้ภาษาที่ใช้พูดเฉพาะกับคนที่สนิทที่สุด มักจะใช้พูดเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องที่รู้กันอยู่อย่างดีในคู่สนทนา (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548: 78)
ตัวอย่าง

A: มีเรียนบ่บ่ายนี้

B: บ่ตอนบ่ายว่าง

A: ส้มตำบ่ กูอยาก (ก)

B: ร้านได่

A: สิกินร้านอุ่นเรือน

B: **เออ**ร้านนั้นกะได้เอาเข่าปุ้นนำเด้อ (ข)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสลับภาษาไทยถิ่นอีสานมาเป็นภาษาไทยกลางโดยมีปัจจัยที่ทำให้เกิดการสลับภาษาคือการใช้ภาษาเนื่องจากวัจนลีลาสนิทสนมมาเป็นตัวกำหนดทำให้ผู้พูดเกิดการสลับภาษา การสลับภาษาในตัวอย่างปรากฏการใช้วัจนลีลาสนิทสนมในประโยค (ก) คำว่า “กู” ซึ่งเป็นคำแทนชื่อผู้พูดใช้สนทนาระหว่างเพื่อนที่สนิทกันเพื่อแสดงความสนิทสนม และประโยค (ข) คำว่า “เออ” เป็นคำบอกรับที่ใช้สนทนาระหว่างเพื่อนที่สนิทสนมกันเพื่อแสดงความเป็นกันเอง

3. การสลับภาษาเนื่องจากเรื่องที่พูด

ปัจจัยของการสลับภาษาเนื่องจากเรื่องที่พูด หมายถึง เนื้อหาของการพูดเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดการสลับภาษา เช่น เรื่องละครหรือภาพยนตร์ เรื่องส่วนตัว เรื่องการเรียน เป็นต้น (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550 : 122) ในงานวิจัยนี้สามารถแบ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดการสลับภาษาด้านเรื่องที่พูด ออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1. เรื่องอาหาร 2. เรื่องรายการโทรทัศน์ และ 3. เรื่องการเรียน

3.1 เรื่องอาหาร

เรื่องอาหาร หมายถึง เนื้อหาของเรื่องที่พูดเกี่ยวข้องกับอาหาร อาทิ การสั่งอาหาร การประกอบอาหาร เป็นต้น

ตัวอย่าง

A: **คือนานได้แท้ หิวเข่าละเด้อบาดหนิ** (ก)

D: **ใช่ไหม ทำไมนานจังเลย** (ข)

A: **ฮ้วยสูพ่อใหญ่นิลาวไปฆ่าหมูอยู่บ้อ คือโดนคักแท้นั่งเล่นเน็ตถ่าบักโดนแนวกินกะทันเฮ็ดแล้วยุ** (ค)

B: **เรามาก่อนโต๊ะตรงนั้นใช่ไหม แต่ทำไมเขาได้กินกันแล้ว** (ง)

C: สงสัยเขาคงจะลืมมั้ง คนยิ่งหิว ๆ อยู่ ดื่มน้ำเปล่ารอแล้วกันนะมึง

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสลับภาษาจากภาษาไทยถิ่นอีสานมาเป็นภาษาไทยกลาง โดยมีปัจจัยด้านเรื่องที่พูดคือเรื่องเกี่ยวกับอาหารมาเป็นตัวกำหนดให้ผู้พูดเกิดการสลับภาษา การสลับภาษาในระหว่างประโยค (ก) ผู้พูดพูดด้วยภาษาไทยถิ่นอีสาน “คือนานได้แท้ หิวเข่าละเด้อบาดหนิ” ส่วนในประโยค (ข) (ง) ผู้พูดด้วยภาษาไทยกลาง “ใช่ไหม ทำไมนานจังเลย” “เรามาก่อนโต๊ะตรงนั้นใช่ไหม แต่ทำไมเขาได้กินกันแล้ว” และเมื่อสลับผู้พูด ผู้พูดจะพูดด้วยภาษาไทยถิ่นอีสาน ในประโยค (ค) “ฮ้วยสูพ่อใหญ่นิลาวไปฆ่าหมูอยู่บ้อ คือโดนคักแท้นั่งเล่นเน็ตถ่าบักโดนแนวกินกะทันเฮ็ดแล้วยุ” จะเห็นได้ว่าเมื่อเปลี่ยนผู้พูดการสนทนาระหว่างประโยคก็จะสลับบทสนทนาจากภาษาไทยถิ่นอีสานมาเป็นภาษาไทยกลาง

3.2 เรื่องรายการโทรทัศน์

เรื่องรายการโทรทัศน์ หมายถึง เนื้อหาของเรื่องที่พูดเกี่ยวข้องกับรายการโทรทัศน์ อาทิ ละคร ซีรี่ส์ ภาพยนตร์ รายการ เป็นต้น

ตัวอย่าง

A: **เมื่อคืนมึงได้ดูช่อง 3 ไหมละครที่แต้วเล่นน่ะ** (ก)

B: **เรื่องเกมเสน่หาใช่ไหม** (ข)

A: **แมน** (ค)

C: เออมึง เจมส์จิมีความตะมุตะมิมาก

B: เจมส์จิก็หล่อนะมึง

A: บ่มัก หน้าหวานเกิน

B: ชอบหน้าโจร ๆ เหรอมึงน่ะ

A: ว่าบาป

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสลับภาษาจากภาษาไทยถิ่นอีสานมาเป็นภาษาไทยกลาง โดยมีปัจจัยด้านเรื่องที่พูดคือเรื่องละครหรือรายการโทรทัศน์มาเป็นตัวกำหนดให้ผู้พูดเกิดการสลับภาษา การสลับภาษาในประโยค (ก) ผู้พูดพูดด้วยภาษาไทยกลาง ในประโยค (ก) “เมื่อคืนมึงได้ดูช่อง 3 ไหมละครที่แต้วเล่นน่ะ” ส่วนคู่สนทนาตอบกลับมาด้วยภาษาไทยกลาง ในประโยค (ข) “เรื่องเกมเสน่หาใช่ไหม” และ คู่สนทนาตอบกลับมาด้วยภาษาไทยถิ่นอีสาน ในประโยค (ค) คำว่า “แมน” จะเห็นได้ว่าเมื่อเปลี่ยนผู้พูดการสนทนาระหว่างประโยคก็จะสลับบทสนทนาจากภาษาไทยถิ่นอีสานเป็นภาษาไทยกลาง

3.3 เรื่องการเรียน

เรื่องการเรียน หมายถึง เนื้อหาของเรื่องที่พูดเกี่ยวข้องกับเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการเรียน เป็นต้น

ตัวอย่าง

A: มีงานหยังอีก

B: มี ๆ

A: งานหยัง

B: งานบทความนั่นไง

A: **งานให้ส่งวันไหน จำหยังบ่ได้เลยเดะหนิ** (หัวเราะ) (ก)

B: **แล้วแผนการสอนทำเสร็จแล้วเบาะ** (ข)

A: เฮ็ดแล้วตั้งแต่วันศุกร์พุ่น (หัวเราะ)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสลับภาษาจากภาษาไทยถิ่นอีสานเป็นภาษาไทยกลาง มีปัจจัยด้านเรื่องที่พูดคือเรื่องการเรียนมาเป็นตัวกำหนดให้ผู้พูดเกิดการสลับภาษา การสลับภาษาในประโยค (ก) ผู้พูดพูดด้วยภาษาไทยกลาง “งานให้ส่งวันไหน” แล้วสลับเป็นภาษาไทยถิ่นอีสาน “จำหยังบ่ได้เลยเดะหนิ” และประโยค (ข) ผู้พูดพูดด้วยภาษาไทยกลาง “แล้วแผนการสอนทำเสร็จแล้ว” แล้วสลับเป็นภาษาไทยถิ่นอีสาน “เบาะ” จะเห็นว่าเมื่อผู้พูดพูดถึงเรื่องของการเรียนก็จะสลับมาภาษามาใช้ภาษาไทยกลาง

4. การสลับภาษาเนื่องจากความเป็นภาษาแม่

ปัจจัยของการสลับภาษาเนื่องจากความเป็นภาษาแม่ หมายถึง ผู้พูดใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานกับคู่สนทนาที่พูดด้วยภาษาไทยถิ่นอีสาน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการสลับภาษาจากภาษาไทยถิ่นอีสานมาเป็นภาษาไทยกลาง

ตัวอย่าง

B: แล้วมีเป็นชิ้นงานไหมหรือเฮ็ดแค่เล่มวิจัยอย่างเดียว

A: เฮ็ดแค่รูปเล่มวิจัย เฮ็ด 5 บทแล้วกะส่ง

B: บ่มีชิ้นงาน

A: แสดงว่าการออกแบบมันสิเป็นชิ้นงานแม่นบ่

B: แม่น

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสลับภาษาจากภาษาไทยถิ่นอีสานเป็นภาษาไทยกลาง โดยในตัวอย่างแสดงให้เห็นสัดส่วนของการใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานซึ่งเป็นภาษาแม่ของผู้สนทนามีมากกว่าภาษาไทยกลางซึ่งเป็นภาษาที่สองที่ผู้สนทนาใช้ในการสื่อสาร ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้สนทนามีการคุ้นชินกับการใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานในการสนทนาเพราะใช้เป็นภาษาแรกมาแต่กำเนิดและประกอบกับคู่สนทนาก็ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานในการสนทนาด้วยผู้พูดจึงสลับภาษาได้อย่างง่ายดายและฉับพลัน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาปัจจัยของการสลับภาษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ พบว่า มี 4 ปัจจัย ได้แก่ 1. การสลับภาษาเนื่องจากคำนั้นเป็นชื่อเฉพาะ 2. การสลับภาษาเนื่องจากวัจนลีลา 3. การสลับภาษาเนื่องจากเรื่องที่พูด และ 4. การสลับภาษาเนื่องจากความเป็นภาษาแม่

ปัจจัยของการสลับภาษาเนื่องจากเป็นชื่อเฉพาะเกิดการสลับภาษาขึ้นเมื่อปรากฏชื่อเฉพาะอยู่ในภาษาที่สลับไปพูดนั้น ได้แก่ ชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ ชื่ออาหาร ชื่อสินค้า ชื่อรายวิชา โดยผู้สนทนารับรู้กันว่าชื่อเหล่านั้นเป็นภาษาไทยกลาง ในด้านการสลับภาษาเนื่องจากวัจนลีลา พบว่าผู้พูดมีการสลับภาษาด้านวัจนลีลาหารือ วัจนลีลากันเอง และวัจนลีลาสนิทสนม การสลับภาษาเนื่องจากเรื่องที่พูดการสนทนาส่วนใหญ่ ได้แก่ เรื่องอาหาร เรื่องรายการโทรทัศน์ และเรื่องการเรียน ส่วนในด้านการสลับภาษาเนื่องจากความเป็นภาษาแม่นั้น พบว่า การสนทนาของผู้พูดจะสนทนาโดยใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานซึ่งเป็นภาษาแม่ของผู้สนทนามากกว่าภาษาไทยกลางซึ่งเป็นภาษาที่สองที่ผู้สนทนาใช้ในการสื่อสาร ทั้งนี้ เนื่องจากผู้สนทนามีความคุ้นเคยกับการใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานในการสนทนา เพราะใช้เป็นภาษาแรกมาตั้งแต่กำเนิด ประกอบกับคู่สนทนาก็ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานในการสนทนาด้วย ผู้พูดจึงสามารถสลับภาษาไปใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานได้อย่างรวดเร็ว ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมตตา ฟองฤทธิ์ (2556) เรื่อง การสลับภาษาระหว่างภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นอีสานของนักจัดรายการวิทยุในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดขอบแก่น พบว่า ปัจจัยของการสลับภาษาเนื่องจากคำนั้นเป็นชื่อเฉพาะอยู่ในภาษาที่สลับ ได้แก่ ชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ ชื่อเพลง ชื่อสินค้า หรือคำที่มีใช้เฉพาะในภาษาใดภาษาหนึ่งเท่านั้น และหรือที่รับรู้กันว่าชื่อเหล่านั้นเป็นภาษาใดภาษาหนึ่งเท่านั้นระหว่างภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นสาน ปัจจัยด้านเรื่องที่พูดเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการสลับภาษาโดยมีเรื่องที่พูดเป็นตัวกำหนด ได้แก่ เรื่องการรายงานสภาพอากาศ เทศกาล อาหาร การอ่านข้อความสั้น และเรื่องการอ่านโฆษณา และปัจจัยเนื่องจากการใช้ภาษาแม่ พบว่า มีการใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานพูดได้อย่างฉับพลันเกิดขึ้นจากการสลับภาษาจากภาษาไทยกลางมาเป็นภาษาไทยถิ่นอีสานเท่านั้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพิน ทองเชื้อ (2557) เรื่องการสลับภาษาของชาวไทดำที่อาศัยอยู่ตำบลสระพัฒนา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยพบปัจจัยของการสลับภาษา ได้แก่ วัจนลีลาสนิทสนม วัจนลีลาหารือ และวัจนลีลาทางการ มีการสลับภาษาที่ใช้สื่อสารกับคนไทยในชีวิตประจำวันตามสถานที่ต่าง ๆ

การสลับภาษาในด้านปัจจัยที่ทำให้เกิดการสลับภาษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษที่เกิดขึ้นในงานวิจัยนี้ จะเห็นได้ว่ามีปัจจัยในด้านของชื่อเฉพาะ วัจนลีลา เรื่องที่พูด และจากความเป็นภาษาแม่ กล่าวคือ ผู้พูดสามารถพูดทั้งภาษาไทยถิ่นอีสานและภาษาไทยกลางตามแต่บริบท และสถานการณ์ เช่น ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการจะใช้ภาษาไทยถิ่นอีสาน แต่ในสถานการณ์ที่เป็นทางการจะใช้ภาษาไทยกลาง เป็นต้น การสลับภาษาจึงสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานและภาษาไทยกลางในโอกาสต่างกันไป ทั้งนี้ การสลับภาษาที่เกิดขึ้นมาจากปัจจัยหลายด้าน เช่น ทางด้านบุคคล เรื่องที่พูด และสถานการณ์

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยของการสลับภาษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษนี้นำไปสู่การประเด็นในการศึกษาอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษาหน้าที่ของการสลับภาษาระหว่างภาษาไทยถิ่นอีสานและภาษาไทยกลางในบริบทอื่น ๆ

2. ควรมีการศึกษาการสลับภาษาไทยถิ่นอีสานและภาษาไทยกลางของบุคคลอื่น ๆ เช่น ผู้นำชุมชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

จรัลวิไล จรูญโรจน์, ม.ล. (2559). **ภาษาในปริบทสังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เมตตา ฟองฤทธิ์. (2556). **การสลับภาษาระหว่างภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นอีสานของนักจัดรายการวิทยุในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ (ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยุพิน ทองเชื้อ. (2557). **การสลับภาษาของชาวไทดำที่อาศัยอยู่ตำบลสระพัฒนา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ (ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). **ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). **ภาษาศาสตร์สังคม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การประยุกต์ใช้สื่อประสมผ่านกระบวนการสังเคราะห์คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน

The Application of Multimedia through Synthesis Proverbial Proverb in Literature of Khun Chang Khun Phaen

จำนงค์ จันทร์เขียว[1] วิจิตรา โพธิสาร[2] และพิสชานันท์ สนธิธรรม[3]

Jamnong Junkhiew[1], Wijittra Potisarn[2] and Pischanunt Sonthithum[3]

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสังเคราะห์คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยที่ปรากฏในวรรณคดีบทละครนอก เรื่อง ขุนช้างขุนแผน 2) เพื่อสร้างสื่อประสมเผยแพร่คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน และ 3) เพื่อประยุกต์ใช้สื่อประสมเผยแพร่คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 49 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสังเคราะห์คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพย 2) สื่อประสมเผยแพร่คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน 3) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการใช้สื่อประสม การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหาและนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นร่วมหรือประเด็นหลัก และการวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง One sample t-test ผลการวิจัยดังนี้ ผลการสังเคราะห์คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยที่ปรากฏในวรรณคดีบทละครนอก เรื่อง ขุนช้างขุนแผน พบว่า เนื้อหาแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ สุภาษิต คำพังเพยที่ตรงกับสำนวนไทย มีจำนวน 35 ประโยค และคติสอนใจที่เทียบได้กับสำนวนไทย มีจำนวน 7 ประโยค ผลการสร้างสื่อประสม พบว่า สื่อประสมประกอบด้วย ข้อความ ภาพกราฟิก เสียง และปฏิสัมพันธ์โต้ตอบผู้ใช้งาน ผลการประยุกต์ใช้สื่อประสม พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อย่าง

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University, jamnong_tokta@hotmail.com

[2]คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Faculty of Management Sciences, Surindra Rajabhat University, wijittra.po@gmail.com

[3]คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Faculty of Management Sciences, Surindra Rajabhat University, pichanut@gmail.com

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการใช้สื่อประสมพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ พึงพอใจมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.57, S.D. = 0.51)
คำสำคัญ (Keywords) : สื่อประสม, คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพย, วรรณคดีบทละครเสภา, ขุนช้างขุนแผน

Abstract

The purposes of this research aimed 1) to synthesis proverbial proverb in literature of Khun Chang Khun Phaen, 2) to develop multimedia through synthesis proverbial proverb in literature of Khun Chang Khun Phaen, and 3) to study the application of multimedia through synthesis proverbial proverb in literature of Khun Chang Khun Phaen. The research was the mix method. The sampling consists 49 students who studied in the second semester of 2018 academic year in the major of Dramatic Arts, the faculty of Humanities and Social sciences at Surindra Rajabhat university. They were collected by a cluster random sampling. The research instruments included 1) a synthesis proverbial proverb questionnaire, 2) a multimedia of proverbial proverb in literature of Khun Chang Khun Phaen, 3) an achievement test, and 4) users' opinions questionnaire of the multimedia. The data analysis method was separated to two parts including content analysis for category collecting before synthesis common issue or main issue and statistics analysis. There were two statistics analysis such as descriptive statistics included mean and standard deviation. Moreover, the inferential statistics used One sample t-test. The results showed that the synthesis proverbial proverb in literature of Khun Chang Khun Phaen revealed the content was separated to two modules including thirty-five proverbs which matched with Thai idiom and 7 proverbial sentences which matched with Thai idiom. Furthermore, the multimedia development showed the multimedia including text, graphic, sound, and interaction. Moreover, the application of multimedia showed the achievement mean scores had a higher significant than the standard score at the .01. In addition, the users' opinions level in total of the multimedia showed the total was very good ($\overline{X}$ = 4.57, S.D. = 0.51).
Keywords : Multimedia, Proverbial Proverb, Literature, Khun Chang Khun Phaen

บทนำ (Introduction)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 - 2559) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งสร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน มีนิสัยใฝ่รู้รักการอ่าน

ตั้งแต่วัยเด็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัย ควบคู่กับการส่งเสริมให้องค์กร กลุ่มบุคคล ชุมชน ประชาชน และสื่อทุกประเภทเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย รวมถึงส่งเสริมการศึกษาทางเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสนับสนุนปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร (Office of the National Economic and Social Development Council, 2012 : 11) ในการนำเสนอด้านวัฒนธรรมซึ่งมีการถ่ายทอดทั้งลักษณะเป็นเรื่องเล่าต่อกันมานานจากรุ่นสู่รุ่น เรียกว่า นิทานพื้นบ้าน (Singhasritha et al, 2559 : 63) หรือมีการนำไปเขียน เรียบเรียง ให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาจะถูกเรียกว่าเป็นวรรณกรรม และหากวรรณกรรมใดได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรจะกลายเป็นวรรณคดี เมื่อกล่าวถึงวรรณคดีไทย จะแสดงให้เห็นถึงความคิดจินตนาการ วรรณคดีสะท้อนภาพชีวิตและสภาพสังคมออกมาเช่นเรื่องที่เกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม ประเพณี ดังนั้นวรรณคดี จึงเป็นสิ่งสะท้อนภาพของมนุษย์ในอดีตตลอดจนสะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของผู้คน ดังเช่นวรรณคดีบทละครเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน (Rutsamejam, 2018 : 13 - 14) ที่ชาวไทยส่วนมากรู้จักกันดี อันเป็นแบบฉบับของการดำเนินชีวิตอย่างไทย จะเห็นว่าในการมุ่งสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 นั้น ผู้สอนจำเป็นต้องสร้างกิจกรรมการเรียนรู้และนวัตกรรมที่เหมาะสมกับเนื้อหารายวิชาและลักษณะของผู้เรียน เช่นการนำสื่อประสมมาเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ ซึ่งในวงการการศึกษาสำหรับการใช้สื่อ คือ การวางกรอบแนวคิดและการสอนมาช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา Saleh (2015 : 212) อย่างไรก็ตามกระบวนการออกแบบเนื้อหารายวิชาจำเป็นต้องมีความละเอียดรอบคอบ ซึ่งกระบวนการสังเคราะห์วรรณคดีมีข้อจำกัด การศึกษาควรเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายและรับข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Thomas and Rieth, 2011 : 13) ในงานวิจัยของ Hubenthala et al, 2011 : 192) ได้ออกแบบกรอบแนวคิดสำหรับโปสเตอร์เพื่อการศึกษาที่ส่งผลให้ผู้เรียนสนใจในการเรียน วิเคราะห์กระบวนการคิด เตรียมเส้นทางในการสร้างความรู้ให้กับผู้เรียน และเชื่อมต่อการเรียนรู้ผ่านทางเว็บ โดยโปสเตอร์จะต้องดึงดูดสายตาและมีความเกี่ยวข้องระหว่างเนื้อหาในโปสเตอร์และหลักสูตร ซึ่งโปสเตอร์ถือเป็นสื่อประสมในรูปแบบหนึ่ง อาทิเช่น ภาพ ข้อความ กราฟิก เป็นต้น อีกทั้งเทคโนโลยีด้านสื่อประสมช่วยให้การออกแบบบทเรียนตอบสนองต่อแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของสื่อประสมสามารถเสริมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น (Bulut, 2019 : 15 – 17; Rusli et al, 2017 : 187 – 188; Scheiter et al, 2018 : 91 -93)

ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงได้ศึกษาประยุกต์ใช้สื่อประสมผ่านกระบวนการสังเคราะห์คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน โดยมีกระบวนการสังเคราะห์เนื้อหา นำไปสู่การสร้างสื่อประสม และการประยุกต์ใช้ต่อไป ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน และผู้ที่

สนใจเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดด้านคติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยที่ปรากฏในวรรณคดีบทละครนอก เรื่อง ขุนช้างขุนแผน และนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อสังเคราะห์คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยที่ปรากฏในวรรณคดีบทละครนอก เรื่อง ขุนช้างขุนแผน
2. เพื่อสร้างสื่อประสมเผยแพร่คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครนอก เรื่อง ขุนช้างขุนแผน
3. เพื่อประยุกต์ใช้สื่อประสมเผยแพร่คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยผสมผสาน (mix method research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่ม (focus group) การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) ในการประยุกต์ใช้สื่อประสมผ่านกระบวนการสังเคราะห์คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครเสภา เรื่อง ขุนช้างขุนแผน แบ่งขั้นตอนการวิจัย ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยที่ปรากฏในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาสื่อประสมเผยแพร่คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน และขั้นตอนที่ 3 การประยุกต์ใช้สื่อประสมเผยแพร่คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน ซึ่งมีวิธีดำเนินงานวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ประจำภาคเรียนที่ 2/ 2561 จำนวน 4,218 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 49 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสังเคราะห์คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพย 2) สื่อประสมเผยแพร่คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน 3) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการใช้สื่อประสม

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) แบบสังเคราะห์คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพย โดยศึกษา ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยนำประเด็นที่น่าสนใจคาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มากำหนดเป็นประเด็นคำถาม สร้างแบบสังเคราะห์ฉบับร่างและนำไปเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้ว

วิเคราะห์ค่าความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC) โดยมีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

2) สื่อประสมเผยแพร่คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน โดยนำผลการสังเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 มาจัดทำสื่อประสม ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา โดยแบ่งออกเป็น 2 หน่วยการเรียน ได้แก่ หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดีบทละครนอก เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ประกอบด้วยเนื้อหาดังนี้ ประวัติความเป็นมา ประวัติผู้แต่ง และรูปแบบและคุณค่าของการประพันธ์ หน่วยที่ 2 คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยที่ปรากฏในวรรณคดีบทละครนอก เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ประกอบด้วยเนื้อหาดังนี้ คติพจน์ สุภาษิต และคำพังเพย ดำเนินการออกแบบบทดำเนินเรื่อง ออกแบบผังปะการัง และสร้างสื่อประสมที่มีองค์ประกอบของสื่อประสม ได้แก่ ข้อความ ภาพถ่าย ภาพกราฟิก วีดิโอ แอนิเมชั่น และเสียง นอกจากนี้ยังมีการสร้างปฏิสัมพันธ์โต้ตอบผู้ใช้งานกับสื่ออีกด้วย จากนำสื่อประสมที่สร้างขึ้นไปประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน จากนั้นหาค่าความเที่ยงตรง ได้ค่าความเที่ยงตรง คะแนนเฉลี่ย 4.89, S.D. = 0.32

3) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดำเนินการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับเนื้อหา กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม สร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ จากนั้นนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินเพื่อหาดัชนีความสอบคล้องของข้อสอบกับวัตถุประสงค์ โดยการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC) โดยมีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนที่เคยเรียนเกี่ยวกับวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน จำนวน 20 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาความยากง่าย อยู่ระหว่าง 0.36 - 0.65 ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.45 - 0.69 และค่าความเชื่อมั่น 0.92 จากนั้นทำการคัดเลือกข้อสอบมาสร้างแบบทดสอบ จำนวน 40 ข้อ

4) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการใช้สื่อประสม โดยศึกษา ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยนำประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผนมากำหนดเป็นประเด็นคำถาม สร้างแบบสังเคราะห์ฉบับร่างและนำไปเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้ววิเคราะห์ค่าความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC) โดยมีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน และได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 3 ดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยที่ปรากฏในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน

1.1 ศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลเดิม (Secondary Data) โดยทบทวนวรรณกรรมจากตำรา หนังสือ เอกสารการประชุม รายงานต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยที่ปรากฏในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน

1.2 ติดต่อ และประสานงานกับนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และครูนาฏศิลป์ เพื่อนัดหมาย ชี้แจงวัตถุประสงค์ในเบื้องต้น และเตรียมการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3 นำแบบสังเคราะห์คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพย ไปดำเนินการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อประชุมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับ คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยที่ปรากฏในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน ในลักษณะของการประชุม วิพากษ์ วิจารณ์ อภิปราย ตามประเด็นที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้ให้ข้อมูลได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน จากนั้นดำเนินการสนทนากลุ่มย่อย กลุ่มละ 10 คน จำนวน 3 กลุ่ม และใช้แบบสังเคราะห์คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพย แบบบันทึกสังเกตพฤติกรรม บันทึกเทป และภาพเคลื่อนไหวขณะสนทนากลุ่ม

2. ขั้นตอนที่ 3 การประยุกต์ใช้สื่อประสมเผยแพร่คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน

งานวิจัยนี้เป็นการออกแบบการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Design) (Srisa-ard et al. 2018 : 65) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 49 คน มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ผู้วิจัยทำการชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.2 ให้กลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบก่อนเรียน เป็นระยะเวลา 30 นาที

2.3 จากนั้นให้ใช้งานสื่อประสมเผยแพร่คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน เป็นระยะเวลา 2 ชั่วโมง

2.4 ให้กลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบหลังเรียน เป็นระยะเวลา 30 นาที

2.5 ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการใช้สื่อประสม

2.6 ผู้วิจัยรวบรวมแบบทดสอบและแบบสอบถาม จากนั้นนำไปวิคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ในระยะที่ 1 ผู้วิจัยนำเอาข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าวิจัย ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิจากการเก็บรวบรวมจากเอกสาร และการสนทนากลุ่มย่อย รวบรวมให้เป็นระบบ ตีความจากบทสัมภาษณ์ โดยเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูล ซึ่งได้แก่ คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยที่ปรากฏในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน และเพิ่มเติมข้อมูลให้สมบูรณ์ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา และนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นร่วมหรือประเด็นหลัก และอธิบายเนื้อหา (Chantavanich, 2002 : 130) ร่วมกับเอกสารแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงสร้างข้อสรุปจากการวิจัย แล้วนำผลที่ได้ไปสร้างสื่อประสมต่อไป

2. ในระยะที่ 2 1. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80 (One sample t-test)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการสังเคราะห์คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยที่ปรากฏในวรรณคดีบทละครนอก เรื่อง ขุนช้างขุนแผน

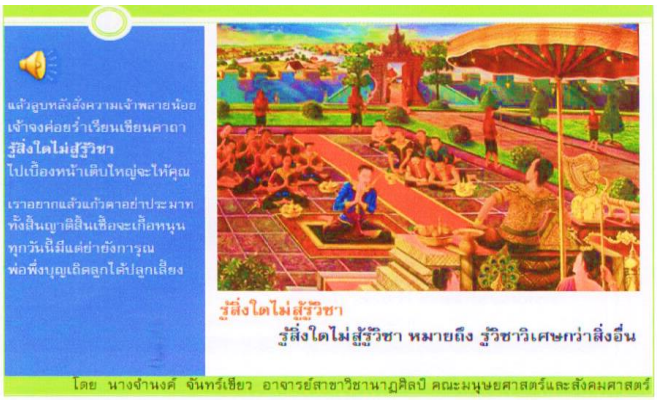
ผลการสังเคราะห์ พบว่า แนวคิด คติสอนใจมากมายที่สอดแทรกในบทวรรณคดี ซึ่งแนวคิดสุภาษิต คำพังเพยที่พบจากวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนมีทั้งสุภาษิต คำพังเพยที่ตรงกับสำนวนไทย เมื่ออ่านแล้วสามารถเข้าใจได้ทันที และสำนวนที่ไม่ตรงกับสุภาษิต คำพังเพยแต่เป็นสำนวนที่เทียบได้กับสุภาษิต คำพังเพย และมีจำนวนคำคมอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมากที่ให้แง่คิดแก่ผู้อ่าน แต่มิอาจเทียบได้กับสุภาษิตคำพังเพย จึงจัดแบ่งเนื้อหาเพื่อการศึกษา ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ สุภาษิต คำพังเพยที่ตรงกับสำนวนไทย และคติสอนใจที่เทียบได้กับสำนวนไทย ซึ่งรายละเอียดดังนี้

1. สุภาษิต คำพังเพยที่ตรงกับสำนวนไทย มีจำนวน 35 ประโยค ได้แก่ 1) ชิงสุกก่อนห่าม 2) นกสองหัว 3) หักด้ามพร้าด้วยเข่า 4) ช้าช้าได้พร้าสองเล่มงาม 5) ตีตนไปก่อนไข้ 6) หนามยอกเอาหนามบ่ง 7) รู้สิ่งใดไม่สู้รู้วิชา 8) ป่าพึ่งเสือเรือพึ่งพาย 9) อดเปรี้ยวไว้กินหวาน 10) นอนสูงให้นอนคว่ำ นอนต่ำให้นอนหงาย 11) เถียงคำไม่ตกฟาก 12) น้อยหน้า 13) บ้านเมืองมีขื่อมีแป 14) กรวดน้ำคว่ำขัน 15) กว้าง 16) เก็บหอมรอมริบ 17) ตื่นก่อนไก่ 18) ว่านอนสอนง่าย 19) ศิษย์มีครู 20) ข้าวตาก 21) เรือนสามน้ำสี่ 22) กล้าหาญชาญชัย 23) ไก่เห็นตีนงูงูเห็นนมไก่ 24) งูงูปลาปลา 25) ตายดาบหน้า 26) ลับลมคมใน 27) สกุลรุนชาติ 28) จองหองพองขน 29) ลิ้นลม 30) รบราฆ่าฟัน 31) ผัดวันประกันพรุ่ง 32) สอพลอ 33) ปากโป้ง 34) เอาไม้ซีกไปงัดไม้ซุง 35) ก้มหน้า

2. คติสอนใจที่เทียบได้กับสำนวนไทย มีจำนวน 7 ประโยค ได้แก่ 1) เมื่อน้อยให้เรียนวิชา ให้หาสินเมื่อเติบใหญ่ 2) ได้ยศแล้วไม่ควรเมา 3) ยามลูกขึ้นแม่ขมตรมหลายเท่า 4) รักตนให้มากกว่าทรัพย์ 5) รักนวลสงวนตัว 6) ไม่เที่ยงแท้จริงจังสังขารา และ 7) ต้นรัก ดอกโศก

ผลการสร้างสื่อประสมเผยแพร่คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครนอก เรื่อง ขุนช้างขุนแผน

ผลการสร้างสื่อประสม ดังภาพที่ [1]

ภาพที่ [1] ตัวอย่างสื่อประสม

จากภาพที่ 1 เป็นการนำเสนอด้วยสื่อประสมประกอบด้วย ข้อความ ภาพกราฟิก เสียง และปฏิสัมพันธ์โต้ตอบผู้ใช้งาน ในการนำเสนอคำสำนวน “รู้สิ่งใดไม่สู้รู้วิชา” จะพบในตอนที่พลายงามไปเยี่ยมขุนแผนในคุกและขุนแผนได้สั่งสอนลูกให้เป็นคนรักใฝ่การเรียนรู้

ผลการประยุกต์ใช้สื่อประสมเผยแพร่คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ สูงกว่าร้อยละ 80

คะแนนร้อยละ 80 คือ 32 คะแนนจากคะแนนเต็ม 40 คะแนน มีผลการวิจัย ดังตารางที่ [1]

ตารางที่ [1] ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

รายการ	N	$\overline{X}$	S.D	t	Sig.
คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	49	34.59	1.62	11.205**	.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ [1] คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ค่าเฉลี่ย 34.59 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือต้องไม่ต่ำกว่า 32 คะแนน จะเห็นว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการใช้สื่อประสมเผยแพร่คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน

คะแนน 4.50 - 5.00 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด 3.50 - 4.49 หมายถึง พึงพอใจมาก 2.50 - 3.49 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง 1.50 - 2.49 หมายถึง พึงพอใจน้อย 1.00 - 1.49 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด ผลการวิจัยดังตารางที่ 2

ตารางที่ [2] ความคิดเห็นที่มีต่อการใช้สื่อประสมเผยแพร่คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน

รายการ	$\overline{X}$	S.D	แปลผล
1. ส่วนนำของบทเรียน มีข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น (วัตถุประสงค์ เมนูหลัก ส่วนช่วยเหลือ)	4.45	0.50	พึงพอใจมาก
2. เนื้อหาของบทเรียนมีความชัดเจน เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่	4.59	0.50	พึงพอใจมาก
3. เนื้อหามีความยากง่ายเหมาะสมต่อผู้เรียน	4.47	0.50	พึงพอใจมาก
4. ใช้ภาษาถูกต้อง เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.57	0.50	พึงพอใจมาก
5. ภาษาสื่อความหมายได้ชัดเจน เหมาะสมกับผู้เรียน	4.61	0.49	พึงพอใจมาก
6. การออกแบบระบบการเรียนการสอนเนื้อหามีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง	4.51	0.51	พึงพอใจมาก
7. ความยาวของการนำเสนอแต่ละหน่วยเหมาะสม	4.67	0.52	พึงพอใจมาก
8. ออกแบบหน้าจอเหมาะสม ง่ายต่อการใช้ สัดส่วนเหมาะสม สวยงาม	4.55	0.58	พึงพอใจมาก
9. ขนาด สีของตัวอักษร ชัดเจน สวยงามอ่านง่าย เหมาะสมกับระดับผู้เรียน	4.65	0.48	พึงพอใจมาก
10. ภาพกราฟิกเหมาะสม ชัดเจน สอดคล้องกับเนื้อหา และมีความสวยงาม	4.53	0.50	พึงพอใจมาก
11. คุณภาพการใช้เสียงดนตรีประกอบบทเรียนเหมาะสม ชัดเจน น่าสนใจ ชวนคิด น่าติดตาม	4.73	0.45	พึงพอใจมาก
12. การออกแบบปฏิสัมพันธ์ให้โปรแกรมใช้ง่าย สะดวก	4.69	0.47	พึงพอใจมาก
13. มีการโต้ตอบกับผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.35	0.48	พึงพอใจมาก
14. การใช้งานสื่อประสมง่ายไม่ซับซ้อน สะดวกต่อการใช้งาน	4.59	0.54	พึงพอใจมาก
โดยรวม	4.57	0.51	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ [2] ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการใช้สื่อประสมเผยแพร่คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน โดยรวมอยู่ในระดับ พึงพอใจมาก ($\overline{X}$ = 4.57, S.D. = 0.51)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการสังเคราะห์คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยที่ปรากฏในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน พบว่า เนื้อหาแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ สุภาษิต คำพังเพยที่ตรงกับสำนวนไทย มีจำนวน 35 ประโยค และคติสอนใจที่เทียบได้กับสำนวนไทย มีจำนวน 7 ประโยค โดยในการสังเคราะห์คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยที่ปรากฏในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน ผู้วิจัยพบแนวคิดคติสอนสอนใจมากมายที่สอดแทรกในบทวรรณคดี ซึ่งแนวคิดสุภาษิต คำพังเพยที่ตรงกับสำนวนไทย อ่านแล้วสามารถเข้าใจได้ทันทีและมีสำนวนไม่ตรงกับสุภาษิต คำพังเพยแต่เป็นสำนวนที่เทียบได้กับสุภาษิต คำพังเพยและมีสำนวนคำคมอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมากที่ให้คติแง่คิดแก่ผู้อ่าน อาจเป็นเพราะวรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผน เป็นวรรณคดีที่นอกจากจะดีเด่นในลักษณะ การแต่งแล้วยัง

ดีเด่นในด้าน การประพันธ์และแง่ด้านภาษา การเลือกใช้คำ การเล่นสัมผัสสระ การใช้สำนวนโวหาร สำนวนต่างๆ ซึ่ง Satawethin (1975 : 79) อธิบายว่า คำคม สุภาษิต คำพังเพยที่สอดแทรกในวรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผน มีมากมายที่ปรากฏเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Janpen (2016 : 13) ที่ได้ศึกษานิราศขุนช้างขุนแผน : จากบทเสภาถึงบทนิราศ พบว่า นิราศเรื่องขุนช้างขุนแผน เป็นผลงานวรรณกรรมของฉันท์ ขำวิไล ซึ่งนำเนื้อหาจากบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนมานำเสนอใหม่ในรูปแบบของนิราศวรรณคดีโดยใช้ลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอนนิราศมีความยาวรวมทั้งสิ้น 4,087 คำกลอนซึ่งนับว่าเป็นนิราศวรรณคดีเรื่องที่มีความยาวมากที่สุด

จากผลการสร้างสื่อประสม พบว่า สื่อประสมประกอบด้วย ข้อความ ภาพกราฟิก เสียง และปฏิสัมพันธ์โต้ตอบผู้ใช้งาน ที่นี้ในขั้นตอนการสร้างสื่อประสมสอดคล้องกับงานวิจัยของ Puranawit and Pathom-aree (2016 : 23) ที่มีการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการก่อนการสร้างสื่อประสม นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pornwattanakul (2015 : 42) ที่สื่อประสม ประกอบด้วย ข้อความ ภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหวในรูปแบบวิดีโอ และการปฏิสัมพันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Manpan (2016 : 12) ที่สื่อประสม ประกอบด้วยเนื้อหา เสียง แอนิมิชัน ภาพ และการปฏิสัมพันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ampuch and Potisarn (2018 : 64) ที่สื่อประสม ประกอบด้วยข้อความ ภาพ กราฟิก เสียง วีดีโอภาษามือ และปฏิสัมพันธ์

จากผลการประยุกต์ใช้สื่อประสม พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Manpan (2016 : 93 - 95) อย่างไรก็ตาม ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ampuch and Potisarn (2018 : 64) ในการออกแบบและพัฒนาสื่อประสม เรื่อง ประชาคมอาเซียน ของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินทำให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการใช้สื่อประสมพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ พึงพอใจมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.57, S.D. = 0.51) สอดคล้องกบงานวิจัยของ Puranawit and Pathom-aree (2016 : 24) ซึ่งนักเรียนพึงพอใจกับการเรียนพร้อมกับการใช้สื่อประสมในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.54, S.D.=0.25) Pornwattanakul (2015 : 70 - 71) ที่ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในการเรียนกลอนบทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก โดยใช้สื่อประสมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.60, S.D.=0.10)

กล่าวโดยสรุป ผู้เรียนสามารถเกิดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเกี่ยวกับคติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยที่พบในวรรณคดีบทละครเสภา เรื่อง ขุนช้างขุนแผนผ่านสื่อประสมได้ ซึ่งถือว่าเป็นการประยุกต์ใช้สื่อประสมเพื่อการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ระเบียบวิธีการวิจัยเพื่อสังเคราะห์คติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยที่ปรากฏในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผนอย่างเป็นระบบจะทำให้ทราบถึงแนวคิดการปฏิบัติในการดำรงชีวิตถูกต้องตามหลักธรรมคำสอน ทำให้มนุษย์รู้จักหลักการ ความมีเหตุมีผลในการไตร่ตรองสิ่งต่างๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม โดยนักวิจัยสามารถนำวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีการอื่น เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการจัดเสวนา มาใช้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ และหลากหลายมากขึ้นได้

1.2 ในการนำสื่อประสมคติพจน์ สุภาษิต คำพังเพยที่ปรากฏในวรรณคดีบทละครนอก เรื่องขุนช้างขุนแผน ไปใช้กับผู้เรียน ควรพิจารณาถึงความเหมาะสมของเครื่องมือ คุณสมบัติของคอมพิวเตอร์ และวัยของผู้เรียนเป็นสำคัญด้วย เพื่อให้การใช้สื่อประสมนี้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาสื่อประสมในประเด็นอื่น เช่น เนื้อหาในแต่กลุ่มสาระการเรียนรู้หรือความรู้รอบตัวที่น่าสนใจ ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน

2.2 ควรมีการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาที่สร้างแรงจูงใจในการศึกษาวรรณคดีไทย เพื่อเยาวชนไทยเห็นความสำคัญและคุณค่าของวรรณคดีไทย ช่วยกันรักษาวรรณคดีไว้ด้วยความหวงแหน เพื่อให้เป็นวรรณคดีประจำชาติ มีความยั่งยืน และอยู่คู่แผ่นดินไทยตลอดไป

เอกสารอ้างอิง (References)

กิตติยา รัศมีแจ่ม. (2561). วรรณคดีไทยในยุคประเทศไทย 4.0. **วารสารสารสนเทศ.** 17(1) : 13 - 23.

คีต์รามิลธ์ ปุรณะวิทย์ และวสุ ปฐมอารีย์. (2559). “การพัฒนาสื่อประสมเพื่อปรับเจตคติทางการเรียนวิชาเทคนิคปฏิบัติการชีววิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.” **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี**. 15(2) : 22-26.

เจือ สตะเวทิน. (2518). **วรรณคดีวิจารณ์.** กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์.

นพดล จันทร์เพ็ญ. (2559). “นิราศขุนช้างขุนแผน : จากบทเสภาถึงบทนิราศ.” **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. 7(2) : 13-38.

บุญชม ศรีสะอาด, สมนึก ภัททิยธนี, อรนุช ศรีสะอาด, สมบัติ ท้ายเรือคำ, ประวิต เอราวรรณ์, ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, ประเสริฐ เรือนนะการ, ญาณภัทร สีหะมงคล, วราพร เอราวรรณ์ และทัศน์ศิรินทร์ สว่างบุญ. (2561). **พื้นฐานการวิจัยการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พรสุดา พรวัฒนกุล. (2558). **การศึกษาผลการเรียนรู้วรรณคดีไทย กลอนบทละครเรื่อง รามเดียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้สื่อประสม**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559**. กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สุดสะดาพอน สิงสีทา, คนึงนิตย์ ไสยโสภณ, ประทีป แขรัมย์. (2559). “วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.” **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.** 18(2) : 61 – 73.

สุภางค์ จันทวานิช. (2545). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อลงกรณ์ อัมพุช และวิจิตรา โพธิสาร. (2561). "การออกแบบและพัฒนาสื่อประสม เรื่อง ประชาคมอาเซียน ของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน." **วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 9(2) : 60 – 66.

เอกชน มั่นปาน. (2559). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ผ่านสื่อมัลติมีเดียของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยวรรณคดี เรื่อง สังข์ทอง**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

Bulut, R. (2019). “An Analysis of the Effects of Multimedia Teaching on Student Achievement.” **International Journal of Progressive Education**. 15(1) : 1 - 22.

Hubenthala, M., O’Brienb, T., and Taber, J. (2011). Posters that Foster Cognition in the Classroom: Multimedia Theory Applied to Educational Posters. **Educational Media International**, 48(3). 193 – 207.

Rusli, M., Negara, I., and Yasa, K. R. (2017). “The Effect of Animation in Multimedia Computer-Based Learning and Learning Style to the Learning Results.” **Turkish Online Journal of Distance Education**. 18(4). 177-190.

Saleh, I. (2015). “Revisiting the Notion of Invisible College : Digital Multiple Literacies and Media Educators.” **Journal of Education Research**. 9(2). 211 - 224.

Scheiter, K., Schubert, C. and Schüler, A. (2018). “Self-Regulated Learning from Illustrated Text: Eye Movement Modelling to Support Use and Regulation of Cognitive Processes during Learning from Multimedia.” **British Journal of Educational Psychology**. 88(1) : 80-94.

Thomas, C. N. and Rieth, H. J. (2011). “A Research Synthesis ofthe Literature on Multimedia Anchored Instruction in Preservice Teacher Education.” **Journal of Special Education Technology.** 26(2) : 1 - 22.

Translated Thai References

Rutsamejam, K. (2018). Thai Literature in Thailand 4.0 Era. **Journal of Information**. 17(1) : 13 - 23. [In Thai]

Puranawit, K. and Pathom-aree, W. (2016). "Development of Multimedia for Learning Attitude Improvement of Biological Laboratory Techniques Subject for Grade 11 High School Students." **Research Journal Rajamangala University of Technology Thanyaburi**. 15(2) : 22-26. [In Thai]

Satawethin, C. (1975). **Literary Criticism.** Bangkok : Sutthisarn Printing. [In Thai]

Janpen, N. (2016). "Nirat Khun Chang Khun Phaen : From Sepha Literature to Nirat Literature" **Humanities and Social Sciences Journal, Ubon Ratchathani Rajabhat University.** 7(2) : 13-38. [In Thai]

Srisa-ard, B., Pattiyathanee, S., Srisa-ard, O., Tayraukham, S., Erawan, P., Phusee-orn, S., Ruannakarn, P., Seehamongkon, Y., Erawan, W. and Sawangboon, T. (2018). **Fundamentals of Educational Research**. 8th ed. Department of Educational Research and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University. [In Thai]

Pornwattanakul, P. (2015). **A Thai Literature Learning Achievement Study on Ramakien Episode of Narai Prab Nonthok of Mattayomsuksa 2 Students Using Multimedia**. Master of Education in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Rangsit University. [In Thai]

Office of the National Economic and Social Development Council. (2012). **Summary of the 11th National Economic and Social Development Plan between 2012 - 2016**. Bangkok : Office of the National Economic and Social Development Council. [In Thai]

The Lao People's Democratic of Lao PDR." **Journal of Humanities and** Singhasritha, S., Saiyasopon, K. and Khaeram, P. (2016). "The Analysis of Lao Folktale in **Social Sciences Surin Rajabhat University.** 18(2) : 61 – 73. [In Thai]

Chantavanich, S. (2002). **Qualitative Research Methods**. 10th ed. Bangkok : Chulalongkorn University Printing House. [In Thai]

Ampuch, A. and Potisarn, W. (2018). " Designing and Developing Multimedia about ASEAN Community of Hearing Impaired Students." **Art and Architecture Journal Naresuan University**. 9(2) : 60 – 66. [In Thai]

Manpan, E. (2016). **A Study on Grade 5 Students Learning Achievement of Sungthong in the Thai Language Subject Area Through Multimedia**

Lessons. Master of Education in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Rangsit University. [In Thai]

การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยชุด ปกปักษ์
Contemporary dance creation Pokpak

นางสาวยุวดี พลศิริ[1]
Miss Yuwadee Ponsiri[1]

บทคัดย่อ

ปราสาทเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น สันนิษฐานว่าเป็นศิลปะแบบบาปวน ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งเขาพระสุเมรุ และเป็นศูนย์กลางอันศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมือง โดยประดิษฐานรูปเคารพที่ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะวัฒนธรรมแบบเขมร ปัจจุบันประติมากรรมรูปเคารพภายในได้สูญหาย แต่ภาพสลักบนทับหลังยังหลงเหลืออยู่ซึ่งเป็นชิ้นส่วนที่สำคัญที่สุด ที่สามารถใช้เป็นหลักฐานในการกำหนดรูปแบบ อายุในศิลปกรรมแต่ละสมัยได้ ทับหลังนอกจากจะเป็นส่วนประดับที่มีลวดลายอันวิจิตรงดงามแล้ว ยังเป็นเครื่องชี้นำถึงอิทธิพล ความเชื่อ ของกษัตริย์ในสมัยนั้นอีกด้วย ปัจจุบันชาวบ้านให้ความสำคัญถือเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ดังนั้นผู้สร้างสรรค์จึงสนใจที่จะศึกษาความเป็นมาของภาพแกะสลักรูปบุคคลบนทับหลัง ที่มีอิทธิพลต่อดินแดนภาคอีสานของไทย โดยใช้ทฤษฎีกระบวนการรื้อสร้างอธิบายความสำคัญของภาพแกะสลักบนทับหลัง ปราสาทเปือยน้อยสู่ความเชื่อของชาวบ้านในยุคปัจจุบัน นำเสนอในรูปแบบการแสดงร่วมสมัย ชุด ปกปักษ์ โดยแบ่งรูปแบบการแสดงออกเป็น 3 ช่วง คือช่วงที่ 1 นำเสนออิริยาบถและพลังอำนาจของภาพสลักรูปบุคคลเพศชายที่สันนิษฐานว่าเป็นเทพเจ้า ช่วงที่ 2 นำเสนอลีลา ท่าทาง ลวดลายของภาพแกะสลักรูปบุคคลเพศหญิง ช่วงที่ 3 นำเสนอความศรัทธา ความเชื่อของคนอีสานที่มีต่อปราสาทเปือยน้อยสู่ความสงบร่มเย็น

คำสำคัญ : ปราสาทขอม, ปราสาทเปือยน้อย, นาฏศิลป์ร่วมสมัย

Abstract

Prasat Pueai Noi Khon Kaen Presumably a sinful art In the reign of Jayavarman 7, was built as a symbol of Mount Meru. And the sacred center of the country By enshrining idols that have been influenced by Khmer art and culture At present, the idol statue has been lost. But the carved image on the lintel remains, which is the most important piece That can be used as evidence in formulation Age in each art Lintel, besides being a decorative part with exquisite patterns Is also a guide to the influence of the king's beliefs in those days. Nowadays, villagers give importance to being considered a sacred place used in religious ceremonies. Therefore, the creator

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวอทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ E-mail : yuwadee@srru.ac.th

is interested in studying the history of carvings on the lintel. That has influence on the Northeast region of Thailand By using the theory of demolition process to explain the importance of carved images on lintels Pueai Noi Castle to the beliefs of villagers in modern times Presented in a contemporary style show, cover art by dividing the pattern of expression into 3 phases, namely, phase 1, presenting motion and power of the image of a male figure presumed to be a god. The pattern of the carvings of the female figure, phase 3 presents the faith. The belief of the Isan people towards the Pueai Noi castle to the peace and tranquility

Keywords : Prasat Khmer, Prasat Pueai Noi, Contemporary Dance

บทนำ

การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนสายวัฒนธรรมที่รวมรากฐานเดียวกัน ส่วนใหญ่ยึดแนวลำน้ำโขงเป็นแหล่งเพาะอารยธรรมสั่งสมตกทอดกันมานานหลายศตวรรษ ส่วนอาณาเขตวัฒนธรรมกลุ่มไท – ลาว ที่อยู่ล่างสุด อยู่ที่เมืองจำปาศักดิ์ ติดชายแดนเขมร (ขอมโบราณ) การรับศิลปวัฒนธรรมไท-ลาว เข้ามาสู่ดินแดนภาคอีสาน ปรากฏออกมาในรูปแบบศิลปวัฒนธรรมหลายแขนง เช่น สถาปัตยกรรมโบราณสถาน ในกลุ่มศิลปวัฒนธรรมฝั่งขวาของแม่น้ำโขง คือ ภาคอีสาน มีการเลื่อนไหลวัฒนธรรมจากส่วนบนและฝั่งแม่น้ำโขงมาอยู่ตลอดเวลา ซึ่งคือวัฒนธรรมจากกลุ่มชนเผ่าต่างๆ อันเป็นบ่อเกิดแห่งวัฒนธรรมในทุกแขนง หลากหลายรูปแบบตามท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม เมื่อกลุ่มชนสยามวัฒนธรรม ได้ลงหลักปักฐานในภาคอีสานอันเป็นสิ่งแวดล้อมใหม่ ก็ได้พัฒนาวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่จนกลายเป็นวัฒนธรรมตามสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมของตนเอง เช่น วัฒนธรรมการสร้างปราสาทเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ในรูปแบบศิลปะเขมรในพื้นที่อีสาน ปัจจุบันตั้งอยู่ภายในวัดธาตุกู่ทอง อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น เป็นศาสนสถานที่สร้างขึ้นตามแบบอย่างศิลปะเขมร อีกแห่งหนึ่งที่ยังคงมีสภาพค่อนข้างดี ทั้งลักษณะทางสถาปัตยกรรม และหลักฐานทางโบราณคดี อันได้แก่ ทับหลังและหน้าบันรวมทั้งตลอดหลักฐานอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลทางศิลปะและวัฒนธรรมแบบเขมรที่มีต่อดินแดนทางตอนบนของภาคอีสาน (กรมศิลปากร, 2535) นับว่าเป็นกู่ที่ใหญ่และสมบูรณ์ที่สุดในจังหวัดขอนแก่น และภาคอีสานตอนบน (เมธา วิจักขณ.สัมภาษณ์ : 2537) จารึกที่เสากรอบประตูปราสาทประธาน (ปราสาทหลังกลาง) จารึกด้วยอักษรขอมโบราณ ภาษาสันสฤต 4 บรรทัด เนื้อหากล่าวถึง “นักบวชมุนีสุวันตบะ”และฤษีไวศัมปายนะ และการจัดพิธีบูชายัญ พบแผ่นทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ อยู่เหนือกรอบประตูด้านหน้าของปราสาทประธาน แผ่นทับหลังรูปคชลักษมีอยู่เหนือกรอบประตูด้านหลังของปราสาทบริวารองค์ทิศเหนือ แผ่นทับหลังรูปเทพประทับนั่งถือพระขรรค์ ด้านหลังอาคารบรรณาลัย หน้าบันรูปอุมามเหศวร (รูปพระศิวะกับนางอุมาประทับนั่งบนหลังโคนนทิ ที่ด้านหลังอาคารบรรณาลัย) เป็นต้น โบราณสถานแห่งนี้สันนิษฐานว่ามีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 รูปแบบศิลปะแบบบาปวน – นคร

วัด ในสมัยวัฒนธรรมเขมร ศิลาจารึก กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ 17 เป็นโบราณสถานประเภทศาสนสถานในศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู

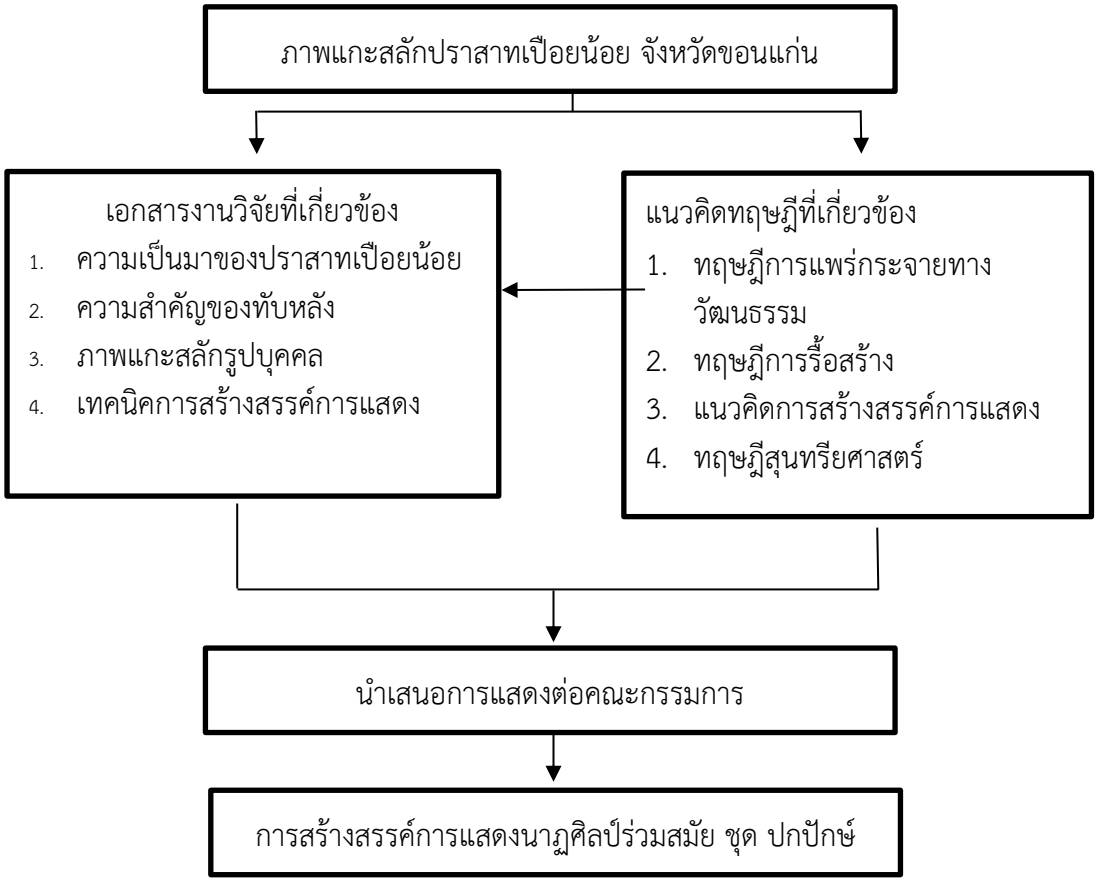
ภาพแกะสลักบนทับหลัง หากมองเพียงผิวเผินจากภายนอกจะเห็นถึงความสวยงาม และความเชี่ยวชาญของช่างในสมัยก่อน และนอกจากนี้ทับหลังยังเป็นส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมในการสร้างปราสาทชิ้นหนึ่งที่มีความสำคัญ เมื่อชิ้นส่วนปราสาทบางส่วนได้สูญหายไป หลักฐานที่การสามารถสันนิษฐานให้ทราบถึงเรื่องราว ยุคสมัยการสร้างปราสาท คติความเชื่อที่ปรากฏ ได้นั่นก็คือ การศึกษาภาพแกะสลักบนทับหลังปราสาทอรุณศักดิ์ กิ่งมณี (2555) กล่าวว่า ทับหลัง หมายถึง แท่งหินทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าเหนือกรอบประตูตอนบนมีหน้าที่เหมือนขื่อถ่ายน้ำหนักโครงสร้างสถาปัตยกรรมลงสู่หรอกประตูด้านข้าง ทับหลังที่พบในปราสาทหินอาจแบ่งได้สองแบบ คือทับหลังจริงซึ่งรับน้ำหนักโครงสร้างอาคารจริงๆและทับหลังประดับ ซึ่งใช้เพียงเพื่อประดับตกแต่งอาคาร พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) กล่าวว่า ทับหลัง หมายถึง ท่อนหินรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่สลักเป็นลวดลายต่างๆ วางพาดอยู่เหนือกรอบประตูทางเข้าปราสาทหิน ส่วน นิยม วงศ์พงษ์คำ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า ทับหลังและเสาประดับกรอบประตู คือองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและลวดลายเครื่องประดับที่สำคัญ สามารถใช้เป็นหลักฐานในการกำหนดรูปแบบกำหนดอายุในศิลปกรรมแต่ละแบบแต่ละสมัยได้ และทราบถึงคติว่าปราสาทแห่งนี้สร้างขึ้นในลัทธิใดสมัยใด ถึงแม้ประติมากรรมรูปเคารพภายในปราสาทนั้นจะได้สูญหายไปแล้วก็ตาม หรือแม้แต่กรณีที่ไม่สามารถศึกษาจากรูปทรงสัณฐานของตัวสถาปัตยกรรมได้อย่างชัดเจน อาจจะมีสาเหตุมาจากตัวโบราณสถานที่มีสภาพชำรุดหรือหักพังมาก หรืออาจเพราะสถาปัตยกรรมเหล่านั้นได้สูญหายไป

นอกจากทับหลังจะเป็นส่วนประดับที่มีลวดลายอันวิจิตรงดงามแล้ว ความสำคัญของการแกะสลักลวดลายต่างๆ อันแสดงให้เห็นถึงพลังอำนาจของกษัตริย์ผู้สร้างในยุคสมัยนั้น และความเชื่อในเรื่องเทพเจ้า การนับถือศาสนาด้วยเช่นกัน สามารถสื่อให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่ให้คุณค่าทางด้านสุนทรียภาพ จากรูปลักษณ์ของประติมากรรม ลักษณะท่าทางที่ช่างได้แกะสลักลงบนเนื้อหินศิลาแลง โดยมุ่งหวังให้เกิดความงดงาม การศึกษาลวดลายจากภาพแกะสลักไม่ว่าจะเป็นภาพบุคคล หรือภาพลายพันธุ์พฤกษา หรือสัตว์ในเทพเจ้าล้วนมีความสำคัญ เพราะแฝงด้วยเรื่องราว อิทธิพลทางด้านความเชื่อ การนับถือเทพเจ้า อิทธิพลของกษัตริย์ต่อการปกครองบ้านเมืองให้สงบร่มเย็น ผู้วิจัยจึงมองเห็นความสำคัญของการศึกษาภาพแกะสลักบนทับหลังปราสาทเปือยน้อยเพื่อการสร้างสรรค์ชุดการแสดงร่วมสมัย โดยใช้ทฤษฎีกระบวนการรื้อสร้างมาอธิบายหาความสำคัญถอดองค์ความรู้ถ่ายทอดสู่การแสดง ที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมศิลปะแบบเขมรบนพื้นที่ภาคอีสานของประเทศไทย ด้วยการนำเสนอผ่านการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย ชุด ปกปักษ์ เพราะผู้ชมรุ่นใหม่ดูเหมือนว่าจะให้ความสนใจและความชื่นชมนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยมากกว่านาฏศิลป์ตามแบบประเพณี (พิเชษฐ์ กลั่นชื่น, ม.ป.ป.) เพื่อเป็นการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและถ่ายทอดเรื่องราวผ่านลีลาท่าทางการแสดงสู่เวทีสาธารณชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของทับหลังปราสาทเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะภาพสลักทับหลังตามแนวทางทฤษฎีการรื้อสร้าง (Deconstruction) สู่การสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

จากบทความ Expertise and Reason in Creative Thinking Weisberg ได้อธิบายถึงความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากบทบาทของประสบการณ์อย่างเชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับนักวิจัยหลายท่าน ที่ได้กล่าวว่า การฝึกปฏิบัติ จากการศึกษาเรียนรู้ มาเป็นระยะเวลาหลายปีนั้น คือส่วนสำคัญที่สามารถนำมาเป็นพื้นฐานการส้รางสรรค์งานได้อย่างเชี้ยวชาญ ซึ่งผู้สร้างงานสร้างสรรค์สามารถใช้ความรู้ความสามารถที่สะสมมาเป็นพื้นฐานในการสร้างงานใหม่ได้ (Robert W.

Weisberg, 2006) ขณะเดียวกันก็มีนักทฤษฎีหลายคน กล่าวว่าผู้สร้างงานสร้างสรรค์ต้องละทิ้งประสบการณ์และความรู้ในอดีตต่างห่างจึงจะสามารถสร้างงานสร้างสรรค์ที่ไม่เคยมีใครทำมาก่อนได้ เช่น เดียวกับคำพูดว่า “คิดนอกกรอบ” ถึงแม้ว่าการสร้างงานสร้างสรรค์จะต้องอาศัยการคิดในแบบที่แตกต่างไปจากความคิดที่เคยชินในอดีต แต่จากกรณีศึกษาเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์ในบทความของ (Weisberg) แสดงให้เห็นว่าความเชี่ยวชาญมีความสำคัญมากในการสร้างงานสร้างสรรค์ ซึ่งผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยชุด ปกปักษ์ นี้ผู้ศึกษามีกระบวนการสร้างสรรค์งานโดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา รวบรวมเอกสาร และการสัมภาษณ์ โดยนำกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวและใช้ประสบการณ์ตนเองในการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย (Mark A. Runco, 2006) ยอมรับว่า อิทธิพลของ สภาพสังคมและวัฒนธรรมมีส่วนสำคัญต่อกระบวนการสร้างสรรค์ได้ แต่ว่ามันไม่ใช่ส่วนหนึ่งของกระบวนการนั้น (Runco) ผู้สร้างสรรค์ เสนอว่าความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละคน (personal creativity) คือการสร้างความหมายของแต่ละบุคคล (originalinterpretation) ที่มีต่อประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งประสบการณ์ต่างๆก็มาจากสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ถูกซึมซับมา และประสบการณ์ถือว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญอย่างหนึ่ง เราติดอยู่กับระบบความคิด การแสดงออก หรือกิจวัตรที่เราทำเป็นประจำมากขึ้น (Runco) เรียกการทำทุกอย่างเป็นกิจวัตรเรื่อย ๆ อย่างนี้ว่าการเป็นอยู่อย่างขาดสติ (mindlessness) และเมื่อคนเราติดอยู่กับความคิดหรือการกระทำในรูปแบบเดิม ๆ มากขึ้น การให้ความหมายหรือการตีความประสบการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในชีวิตก็จะเป็นในรูปแบบเดิม ๆ ที่ปราศจากความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งการสร้างสรรค์การแสดงในชุดนี้ ผู้สร้างสรรค์ได้ออกแบบจากประสบการณ์ และการตีความจากเนื้อหาที่พบ ที่เกิดจากการศึกษาภาคเอกสาร และการสัมภาษณ์ลงพื้นที่จริง โดยใช้ทฤษฎีการรื้อสร้างของฌ้าคส์ แดริดา (Jacques Derrida) มาวิเคราะห์ กล่าวคือ การรื้อสร้าง (deconstruction) คือวิธีการอ่านตัวบท (text) ที่ทำให้ค้นพบความหมายอื่น ๆ ที่ตัวบทกดทับเอาไว้ เป็นการ หาความหมายของความหมายหรือความหมายอื่น ๆ (polysemy) ความหมายอื่น ๆ หมายถึง ความคลุมเครือของคำหรือวลีที่มีความหมายมากกว่าสองอย่างขึ้นไปเมื่อใช้ในบริบทที่ต่างกันนักโครงสร้างนิยมจะพิจารณาเงื่อนไขที่ทำให้ตัวบทมีความหมาย เป็น การเชื่อมโยงระหว่างภาษากับความคิด เขาเชื่อว่าความหมายที่ได้จากตัวบทมีหลายความหมายและมีลักษณะไม่แน่นอน ไม่อยู่ภายใต้ โครงสร้างอันใดอันหนึ่งที่แข็งจนเกินไป ศาสตร์ต่าง ๆ มักเสนอสิ่งที่ เรียกว่าความจริงและความหมาย โดยการกำหนดขอบเขตของศาสตร์ ผ่านการ “ค้นพบ” บางสิ่งบางอย่าง แดริดาคิดว่าความจริงและ ความหมายเหล่านั้นไม่มีวันเป็นความจริงสูงสุด (ultimate) และต้อง ผันแปรไปตามเวลา ด้วยเหตุนี้เขาจึงเสนอว่าไม่มีความจริงหรือ ความหมายใดมีลักษณะบริสุทธิ์ ทุกสิ่งล้วนอยู่ภายใต้เงื่อนไขของ สังคม วัฒนธรรม และภาษา จึงจำเป็นต้อง “รื้อสร้าง” มันขึ้นมาวิธีการ “รื้อสร้าง” ของแดริดา ทำได้โดยการนำเอาตัวบทมา แยกหรือแบ่งเป็นส่วนย่อย (decompose) เช่นเดียวกับที่บาร์ตส์ทำ แต่แดริดามุ่งวิเคราะห์ว่าตัวบทที่ถูกแยกย่อยแล้วนี้อิงอยู่กับตัวสมมติ) ที่ได้กำหนดไว้แล้วล่วงหน้า (presupposition) และพลังทางวาทศิลป์(rhetoric forces) อย่างไรบ้างเป้าหมายการรื้อสร้างของแดริดาได้แก่ ความคิดเชิงอภิปรัชญาทั้งหมดที่เคยมีมา เขาต้องการปลดปล่อย ความคิดเชิงอภิปรัชญาทั้งหมด ภาษาออกจาก

การควบคุมของตรรกะและอานาจต่าง ๆ ที่เคยมีมา (เคอครอป ใน เดอครอป และคณะ, 1999) ซึ่งข้อมูลที่ได้ไม่ได้เกิดจากความรู้สึกและประสบการณ์ของผู้สร้างสรรค์ แต่ใช้ประสบการณ์ทางด้านการแสดงมาปรับใช้กับข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ จากภาคสนามซึ่งเป็นข้อมูลที่สดใหม่ วิธีการและขั้นตอนในการดำเนินงานมีดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลภาคเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของปราสาทเปือยน้อย ทับหลัง การสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยเป็นต้น

2. ลงพื้นที่ภาคสนาม สำรวจข้อมูล จัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูล

3. วางกรอบแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยตามองค์ประกอบการแสดง โดยใช้ทฤษฎีการแพร่กะจายทางวัฒนธรรม ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ และทฤษฎีหลังโครงสร้างนิยม การรื้อสร้าง สู่การสร้างสรรค์การแสดง

4. จัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย ระหว่างผู้สร้างสรรค์ นักแสดง และผู้เชี่ยวชาญ

5. นำเสนอข้อมูลผ่านคณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญ ร่วมแสดงความคิดเห็นและให้คำชี้แนะ

6. ปรับปรุง/ พัฒนา งานภาคเอกสารและปรังปรุงพัฒนาผลงานการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย

7. จัดทำเอกสารนำเสนอในรูปแบบ โปสเตอร์ และจัดนำเสนอการแสดงสู่เวทีสาธารณชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้คัดเลือกประชากรกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) ซึ่งได้จำแนกกลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษา โดยแบ่งเป็นกลุ่มดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้วิจัยได้คัดเลือกใช้ภาพแกะสลักรูปบุคคลที่ปราสาทเปือยน้อย ปรากฏกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจึงทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1. กลุ่มผู้รู้ ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านศิลปะการแสดงและดนตรี ดังต่อไปนี้

1.1.1. รองศาสตราจารย์ ดร. นิยม วงษ์พงศ์คำ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะขอม รองอธิการบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1.1.2. ดร. ราตรี ศรีวิไล บงสิทธิพร ผู้เชี่ยวชาญทางด้านขับร้องหมอลำและดนตรีพื้นบ้านอีสาน

1.1.3. ดร.พรสวรรค์ พรดอนก่อ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะการแสดง วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์

1.1.4. ดร. บุษบา คนยงค์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะการแสดง

1.2. กลุ่มผู้ปฏิบัติ (นักแสดง) ได้แก่

1.2.1 นักแสดงชาย แบ่งตามบทบาทการแสดงออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ เทพเจ้า 3 คน (ประกอบด้วย นายนัทพงษ์ สวัสดี นายยุทธชัย นนกระโทก และนายทศพร ธรรมโคตร) และชาวบ้าน 1 คน (นายวัชระ เครือวัลย์)

1.2.2. นักแสดงหญิง แบ่งตามบทบาทการแสดงออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ นางอัปสร 4 คน (ประกอบด้วย นางสาวณัฐกานต์ ลายงาม นางสาวผกามาศ ผจวบโชค นางสาว ณัฐมล การเฆม และนางสาว ณัฐพร ร่วมทวี) ชาวบ้าน 1 คน คือ นางสาวธนาวดี ทวีชาติ

1.3. กลุ่มบุคคลทั่วไป ได้แก่

1.3.1. ชาวบ้าน จำนวน 20 คน

1.3.2. ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน

1.3.3. ผู้รับชมการแสดง จำนวน 30 คน

เครื่องมือการวิจัย

1.1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบไม่มีโครงสร้าง (Informal Interview) เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยออกแบบเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล โดยมีเนื้อหาที่ครอบคลุมในประเด็นต่างๆ ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ปฏิบัตินักแสดงสาขานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์และชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณปราสาทเปือยน้อย

1.2. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ใช้ในการสังเกตกลุ่มบุคคลทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเข้าร่วมสังเกตการณ์และใช้อุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ กล้องถ่ายภาพ เครื่องบันทึกเสียง และโทรศัพท์เคลื่อนที่

1.3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) ใช้ในการสนทนากลุ่มระหว่าง นักแสดง ผู้สร้างสรรค์ผลงานและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสนทนาในหัวข้อ แนวทางการถอดชุดความรู้ที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล จากภาพกสลักรูปบุคคล สู่การสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย เป็นต้น

การรวบรวมข้อมูล

1. วิธีการเก็บข้อมูลได้จากการศึกษาภาคเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนี้เพื่อศึกษาความเป็นมาของทับหลังปราสาทเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น วิเคราะห์ลักษณะภาพสลักทับหลังตามแนวทางทฤษฎีการรื้อสร้าง (Deconstruction) สู่การสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูล 2 ลักษณะ คือ

1.1. เก็บรวบรวมข้อมูลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นมาของปราสาทขอม ความเชื่ออิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู ภาพแกะสลับบนทับหลังปราสาทเปือยน้อย และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์การแสดง แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดและทฤษฎีในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ทฤษฎีการรื้อสร้าง ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ และแนวคิดการสร้างสรรค์การแสดง รวบรวมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้งานสร้างสรรค์ชุดนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ในการศึกษาและคุณค่าของงานทางด้านนาฏศิลป์ผู้วิจัย

ได้ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลภาคเอกสาร จากงานวิจัย บทความ ในหัวข้อ ความเป็นมาของปราสาทขอม ภาพแกะสลัก และหลักการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Studies) การสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ 2 แบบ คือ การสัมภาษณ์และการสังเกต

2.1 การสัมภาษณ์แบ่งได้ 2 วิธี คือ

1. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ปราสาทเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่นและนักแสดง ที่เข้าร่วมนำเสนอผลงาน ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการลองติจูด การจัดนิทรรศการผลงานสร้างสรรค์และภาพถ่าย ระหว่างวันที่ 19-30 พฤษภาคม 2562 ณ หอศิลปวัฒนธรรม ศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Informal Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎี ประกอบข้อมูลจากกลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติและผู้ชมในพื้นที่ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussing) โดยใช้กลุ่มผู้ปฏิบัติ เข้าร่วมสนทนาในกลุ่มเพื่อสุนทนากลุ่มและให้ได้ข้อมูลให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในงานวิจัย การนำเสนอผลงานต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้คำชี้แนะ

2.2. การสังเกต ใช้วิธีการสังเกต 2 วิธี คือ

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลของการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยและการจัดกิจกรรมโครงการลองติจูด การจัดนิทรรศการผลงานสร้างสรรค์และภาพถ่าย ระหว่างวันที่ 19-30 พฤษภาคม 2562 ณ หอศิลปวัฒนธรรม ศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) ใช้วิธีการสังเกต จากนั้นจึงจดบันทึกข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย กล้องถ่ายภาพ เครื่องบันทึกเสียง แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์งานวิจัยโดยได้ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร และข้อมูลจากภาคสนามที่ได้จากกระบวนการต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบข้อมูล จากกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า(Data Triangulation) โดยพิจารณาข้อมูลที่ได้มาในแต่ละครั้ง และเป็นข้อมูลที่ได้มาด้วยวิธีการที่แตกต่างกันว่ามีความสอดคล้องตรงกันหรือไม่ ถ้าสอดคล้องแสดงว่าข้อมูลที่ได้มานั้นมีความเที่ยงตรงถูกต้องเชื่อถือได้ จากนั้นจึงนำผลการตรวจสอบข้อมูลมารวบรวม

2. นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ตามหัวข้อในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

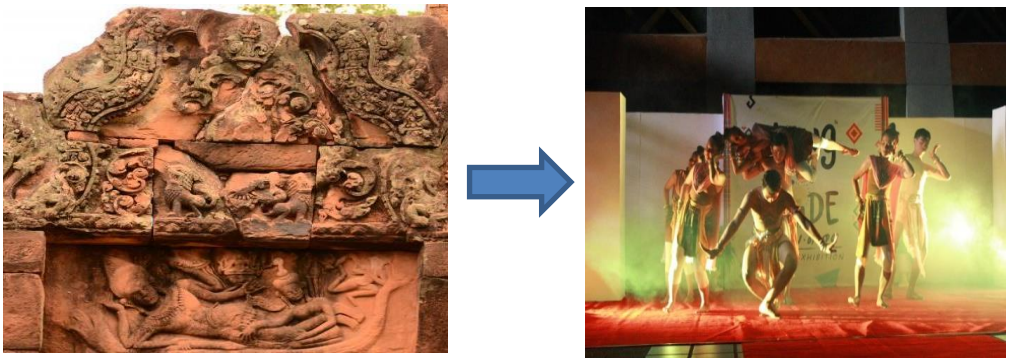
3. วิเคราะห์และสรุปเนื้อหาข้อมูลแต่ละหมวดที่ได้จากเครื่องมือวิจัยและจัดเรียบเรียงตามความมุ่งหมายของการวิจัย

ผลการวิจัย

การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยชุด ปกปักษ์ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการสร้างสรรค์งานนาฏยประดิษฐ์ของ (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547) ที่สัมพันธ์กับแนวคิดของ (พีระพงษ์ เสนไสย,2546) สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การกำหนดโครงร่างโดยรวม ผู้ศึกษา กำหนดแนวกรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์งานจากแรงบันดาลใจที่ได้จากการวิเคราะห์ภาพแกะสลักรูปบุคคลปราสาทเปือยน้อย โดยผ่านการวิเคราะห์การรื้อสร้าง โดยแบ่งการแสดงออกเป็น 3 ช่วง ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น

2. ท่าทางการแสดงและการแบ่งช่วงอารมณ์ สามารถวิเคราะห์ดังตารางต่อไปนี้

ภาพที่ 1 การออกแบบท่าทางการแสดงจากทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ ปราสาทเปือยน้อย

ภาพที่ 2 การออกแบบท่าทางการแสดงจากทับหลังปราสาทเปือยน้อย

จากภาพผู้สร้างสรรค์นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีการเคลื่อนไหวร่างกาย ของผู้เชี่ยวชาญ (สุรพล วิรุฬห์รักษ์,2547) และ (พีรพงษ์ เสนไสย, 2546) ในการออกแบบท่าทาง ดังนี้ การใช้ท่านิ่ง การเคลื่อนไหวอย่างช้า ของท่าสมดุลและอสมดุล ประสมประสานกับการจัดว่างท่าทางในการแสดงช่วงที่ 1 การใช้แรงพุ่งทะยาน แรงต้าน ในการออกแบบท่าเต้นของช่วงที่ 2 และ2

ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ในการประกอบท่าทางเพื่อมองว่า การออกแบบท่าทางนั้นก่อให้เกิดความงดงามอย่างไร แสดงในการออกแบบท่าทาง ดนตรี ดนตรีในที่นี้ เป็นการผสมผสานระหว่างดนตรีพื้นบ้านทำนองอีสานเหนือและอีสานใต้ โดยแบ่งตามช่วงการแสดง ช่วงที่ 1 เป็นการนำเสนอทำนองดนตรีอีสานใต้ที่มีเสียงกลองกันตรึมเป็นทำนองหลัก ช่วงที่ 2 เป็นการนำเสนอถึงทำนองดนตรีอีสานเหนือ ช่วงที่ 3 เป็นการผสมผสานทำนองอีสานเหนือและอีสานใต้

3. การลงรายละเอียด ผู้สร้างสรรค์คัดเลือกนักแสดงตามบุคลิกที่กำหนดไว้เบื้องต้น คือ นักแสดงหญิงรูปร่างสวยงาม ฝ่ายชาย รูปร่างสูงโปร่งกำยำ น่าเกรงขาม ซึ่งนักแสดงทั้งสองคนจะต้องมีทักษะพื้นฐานทางด้านการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง นาฏศิลป์ตะวันตก เช่น ท่ากายกรรม การต่อตัว เมื่อได้นักแสดงแล้วก็อธิบายรูปแบบการแสดงให้นักแสดงเข้าใจตามขั้นตอนข้างต้น เมื่อนักแสดงเข้าใจในบทบาทของตนเองแล้ว ผู้สร้างสรรค์ผลงานออกแบบท่าทางการแสดง ถ่ายทอดและฝึกซ้อมการแสดงให้แล้วเสร็จ จากนั้นก็ออกแบบแนวเพลงที่ใช้ในการแสดง ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรี คือ อาจารย์ชนาวัฒน์ จอนจอหอ ผู้ประพันธ์เพลงในการออกแบบแนวเพลงโดยผู้สร้างสรรค์เป็นคนกำหนดรูปแบบการแสดงให้จากนั้น จึงให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีออกแบบจังหวะ ทำนอง และเครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดง ซึ่งเครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดงครั้งนี้ ประกอบด้วย พิณ แคน โหวต โปงลาง ซอ เป็นการประพันธ์เพลงในรูปแบบร่วมสมัย

อภิปรายผล

ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ไว้ 2 รูปแบบ คือ นำเสนอรูปแบบโปสเตอร์ และจัดการแสดง ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3 โปสเตอร์นำเสนอการแสดง

ภาพที่ 4 การจัดการแสดง รอบเสนอต่อคณะกรรมการ

ภาพที่5 การจัดการแสดงสู่เวทีสาธารณชน ในงานนำเสนอผลงานในการประชุมวิชาการระดับชาติ ศิลปกรรมวิจัยครั้งที่ 5 ศิลปะสร้างโลก ณ โรงแรมอวานี จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาพแกะสลักสู่การออกแบบการแสดง

องค์ประกอบการแต่งกาย	**ภาพแกะสลักบุคคล**	**ยุคสมัย ศิลปะแบบบาปวน**	**การออกแบบ**
ทรงผม		ทรงผมจะถัก และเกล้าขึ้นไปเป็นมวยอยู่เหนือศรีษะ คางเป็นร่อง อ้างอิงจากสารานุกรมไทย สำหรับเยาวชนฯเล่มที่ 30 เรื่องที่ 3 ปราสาทขอมในประเทศไทย	เกล้าและมวยขึ้นขมวดเป็นลวดลาย ตกแต่งด้วยเคลือไม้สีน้ำตาลและเขียว
เครื่องประดับ		ลูกมะหวด เสาประดับกรอบประตู	สร้อย ต่างหู และกำไล
เสื้อผ้า		หินทรายขาว และหินทรายแดง (ออกชมพูเล็กน้อย) และหินแลง (ลักษณะสีน้ำตาลแก่)	ญ. เกาะอกเป็นผ้าสีน้ำตาลเข้ม สไบสีน้ำตาลอมชมพู

			ช. ถอดเสื้อเพ้นท์ลายหน้ากาล บริเวณหน้าอก
ผ้านุ่ง		ชายผ้านุ่งด้านหน้าเว้าใต้พระนาภี ด้านหลังสูงขึ้นมาถึงกึ่งกลางหลัง อ้างอิงจากสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯเล่มที่ 30 เรื่องที่ 3 ปราสาทขอมในประเทศไทย	ญ. ลายผ้านุ่นเป็นลายผ้ามัดหมี่ของขอนแก่นสีน้ำตาลเข้ม ช.ผ้านุ่งขาว

จากตารางสรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสู่การออกแบบเครื่องแต่งกายการแสดงตามบทบาทการแสดงแบ่งได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ลักษณะการแต่งกายตามบทบาทของเทพเจ้าที่เชื่อว่าตนเองมีพลัง มีความสามารถ ลักษณะการแต่งกายนักแสดงชาย ส่วนบนถอดเสื้อเน้นให้เห็นรูปร่างและมีการเพ้นท์ลายนาคกาลลงบนตัวนักแสดง ส่วนล่างจะเป็นลักษณะการนุ่งโจงกระเบนทิ้งชายผ้า ที่มีลักษณะพลิ้วไหว นักแสดงจะสวมหน้ากากสีขาว เครื่องประดับได้แรงบันดาลใจมาจากลวดลายประดับบนกรอบบานประตู และหน้าต่างลูกมะหวด ลักษณะของสีชุด ได้แรงบันดาลใจมาจากหินทรายขาวและหินทรายแดง (ออกชมพูเล็กน้อย) และหินแลง (ลักษณะสีน้ำตาลแก่) ดังภาพ

ภาพที่ 6 ลักษณะการออกแบบการแต่งกายของเทพเจ้า

กลุ่มที่ 2.ลักษณะการแต่งกายตามบทบาทของนางอัปสร ที่เชื่อว่าตนเองมีความอ่อนช้อยสวยงาม ลักษณะทรงผมอ้างอิงมาจากสมัยบาปวน ทรงผมจะถัก และเกล้าขึ้นไปเป็นมวยอยู่เหนือศรีษะ คางเป็นร่อง (จากสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯเล่มที่ 30 เรื่องที่ 3 ปราสาทขอมใน

ประเทศไทย) ตกแต่งด้วยเครือไม้สีน้ำตาลและเขียว ลักษณะการแต่งกายจะเป็นเสื้อผ้ายืดทิ้งตัวที่มีลวดลายอิงมาจากพันธุ์พฤกษา และถอดแบบสีของเสื้อผ้ามาจาก สีของปราสาท คือน้ำตาลอมชมพู ลักษณะการแต่งกายใช้ลวดลายของผ้าอีสานลายตะขอผสมผสานระหว่างศิลปะขอมคือเครื่องประดับและลักษณะการสวมใส่ที่ออกแบบขึ้นมาใหม่ สามารถก้าว หรือกระโดดได้ ซึ่งจะต้องอาศัยรูปแบบการสวมใส่ในแบบปัจจุบันเข้ามาประกอบ และเครื่องประดับบนศรีษะเล็กน้อยดังภาพ

ภาพที่ 7 ลักษณะการออกแบบการแต่งกายของนางอัปสร

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ลักษณะการแต่งกายตามบทบาทชาวบ้าน ที่มีความเชื่อ ศรัทธา เลื่อมใสต่อปราสาทเปือยน้อย ดังภาพ

ภาพที่ 8 ลักษณะการออกแบบการแต่งกายของชาวบ้าน

บทสรุป

การศึกษาลวดลายจากภาพแกะสลักไม่ว่าจะเป็นภาพบุคคล หรือภาพลายพันธุ์พฤกษา หรือสัตว์ในเทพเจ้าล้วนมีความงดงามและมีความสำคัญ ผู้วิจัยจึงมองเห็นความสำคัญของการศึกษาภาพแกะสลักบนทับหลังปราสาทเปือยน้อยเพื่อการสร้างสรรค์ชุดการแสดงร่วมสมัย โดยใช้ทฤษฎีกระบวนการรื้อสร้างมาอธิบายหาความสำคัญถอดองค์ความรู้ถ่ายทอดสู่การแสดง ที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของเขมรที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมบนพื้นที่ภาคอีสานของประเทศไทย ด้วยการนำเสนอผ่านองค์ประกอบการแสดง หรือที่เรียกว่านาฏศิลป์ร่วมสมัย อันแสดงให้เห็นถึง ความเชื่อ เรื่องเทพเจ้า อิทธิพลอำนาจของกษัตริย์ในการปกครองบ้านเมืองให้สงบร่มเย็น และการนับถือศาสนาจากเรื่องราวที่มองผ่านงานสถาปัตยกรรม ผ่านวรรณกรรมแล้ว การสร้างสรรค์ผ่านการแสดงก็สามารถสื่อให้เห็นถึงที่มาร่องรอยวัฒนธรรมที่ให้คุณค่าด้านสุนทรียภาพ ด้วยการถอดลักษณะท่าทางที่พบในภาพแกะสลักสู่การออกแบบท่าทาง ซึ่งเป็นผลงานการแสดงที่สามารถทำมาถ่ายทอดและเผยแพร่สู่สาธารณชนได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2535). **พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตเลขา. เล่ม 1 – 2.** กรุงเพทฯ: กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

นิยม วงพงษ์คำ (มปป.) **ภาพสลักรูปบุคคลในปราสาทเปือยน้อย.** ขอนแก่น : สำนักส่งเสริมวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2556). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

พิเชษฐ์ กลั่นชื่น (ม.ป.ป.). **ทางไปสู่การอภิวัฒน์นาฏศิลป์ไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 1 สำนักพิมพ์ชมนาด.

พีระพงษ์ เสนไสย. (2546).**นาฏยประดิษฐ์**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547) **หลักการแสดงนาฏยศิลป์ปริทรรศน์.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรุณศักดิ์ กิ่งมณี (2555). ทิพยนิยายจากปราสาทหิน. กรุงเทพ

Robert W. Weisberg. (2006) Robert W. Weisberg. “**Expertise and Reason in Creative Thinking: Evidence from Case Studies and the Laboratory**.” Creativity and Reason in Cognitive Development.

James C. Kaufmann and John Baer. **New York: Cambridge University Press**, : 7-8, 14-16, 19, 24-25.

Mark A. Runco. (2006) “**Reasoning and Personal Creativity**.” Creativity and Reason inCognitive

Development. James C. Kaufmann and John Baer**. New York: Cambridge University** Press, : 100-101, 109, 113.

การเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน (RBL) ในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวในท้องถิ่น

Research Based Learning (RBL) in enhancing English communication skill among students' who attend English for Local Tourism course

ธัญทิพ บุญเยี่ยม[1] จรูญ แช่มชื่น [2]

Thanyathip Boonyiam [1] and Charoon ChamCheun [2]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการใช้การจัดการเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐาน (Research Based Learning) ในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของนักศึกษา 2) พัฒนาทักษะการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษา ให้สามารถพูดอธิบาย แนะนำแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของจังหวัดศรีสะเกษได้ ประชากรได้แก่ นักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษจำนวน 129 คนได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และ ชุดการสอนภาษาอังกฤษเชิงวิชาชีพสำหรับการทำงานในประชาคมเซียน (การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม) แบบประเมินความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรม

การวิจัยพบว่า

1. นักศึกษามีทักษะกระบวนการในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นหลังจากเรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นพื้นฐาน โดยกิจกรรมที่ทำให้นักศึกษาเกิดทักษะนักวิจัยมากที่สุดคือการ ตั้งประเด็นเนื้อหาที่เหมาะสมในการทำชุดการสอน การค้นคว้าหาข้อมูลและการคัดสรรคำศัพท์ และโครงสร้างประโยคที่จะนำมาสร้างชุดกิจกรรมในชุดการสอน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอนภาษาอังกฤษเชิงวิชาชีพสำหรับการทำงานในประชาคมอาเซียน (การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม) พบว่า คะแนนเฉลี่ยร้อยละของคะแนนทดสอบระหว่างเรียน (E1) มีค่าเท่ากับ 80.27 และคะแนนเฉลี่ยร้อยละ

---

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ (Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University), E-mail: kun_thanya@hotmail.com

[2]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ (Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University), E-mail: pjohn_ja@hotmail.com

ของคะแนนทดสอบ หลังเรียน (E2) มีค่าเท่ากับ 83.95 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 แล้ว ปรากฏว่าชุดการสอนภาษาอังกฤษเชิงวิชาชีพสำหรับการทำงานในประชาคมอาเซียน (การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม) มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
คำสำคัญ (Keywords) : กระบวนการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน, ชุดการสอน, ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวในท้องถิ่น,

Abstract

This research aims at 1) investigating the outcomes of implementing research based learning approach to enhance students' ability of communication in the context of cultural tourism; 2) enhancing students' ability of communication in explaining and introducing cultural attractions in Sisaket province. 129 of students from faculty of humanities and social sciences majoring in business English were chosen based on purposive sampling technique. Semi-structured interview, English for working in ASEAN community (Cultural Tourism) package learning, and satisfaction questionnaire were used as tools in this inquiry.

The results showed as follow:

1.Students reflected their development of self-directed learning skills after experienced research based learning approach. The most significant activity in driving students to reach skills of researcher, ranking in order, are establishing questions in order to conduct package learning, gathering data for the package and choosing words and sentences' structures to include in the package's tasks.

2. The efficiency of learning process (E1) of the English for working in ASEAN community (Cultural Tourism) package learning is 80.27 and the efficiency of posttest (E2) is 83.95. Compare to the standard criteria 80/80, it reveals that the English for working in ASEAN community (Cultural Tourism) package learning has higher score than the standard criteria.

Keywords : research based learning, package learning, English for local tourism,

บทนำ (Introduction)

ท่ามกลางกระแสการพัฒนาการศึกษาในยุค ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นกระแสโลก ภาษาอังกฤษคือฟันเฟืองสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพของประชากรในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าถึงองค์ความรู้ และการพัฒนาทางเทคโนโลยี ประเทศไทยจึงมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ ให้ทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) กำหนดให้รัฐส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาสากลเป็น

ภาษาที่สอง ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการเรียนรู้ภาษาที่สาม ให้สามารถสื่อสารได้ ซึ่งหนึ่งในเกณฑ์ของการผ่านการประกันคุณภาพการศึกษาคือ การที่นักเรียนนักศึกษาจะต้องผ่านเกณฑ์ของแบบทดสอบภาษาอังกฤษระดับชาติ (National English Assessment) และตลอดจนนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยที่การผ่านแบบทดสอบมาตรฐานภาษาอังกฤษถือเป็นเกณฑ์หนึ่งในการจบหลักสูตร (ดรุณี วิริยะจิตรา. 2552)

ประเด็นท้าทายต่อสภาพปัญหาดังกล่าวนี้คือ ลดการสอนแบบติวเพื่อให้ผู้เรียนผ่านการทดสอบ ทำอย่างไรให้เกิดการสร้างบรรยากาศของการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันทั้งในและนอกสถานศึกษา และจะทำอย่างไรเพื่อให้นักเรียนเกิดแรงขับหรือแรงบันดาลใจในการใฝ่หาความรู้พัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้วยตนเอง

จากเป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ของชาติและอาเซียน ตลอดจนประเด็นท้าทายดังกล่าวมาแล้ว คณะผู้วิจัยเล็งเห็นว่า การที่จะส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาเกิดศักยภาพที่โดยภาพรวมเป็นการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในบริบทธรรมชาติ ที่เน้นการกระตุ้นความต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง (autonomous learning) การเรียนรู้บนความหลากหลายทางวัฒนธรรม การมีความสามารถในการบริหารจัดการความรู้ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้นั้น รูปแบบการสอนที่เหมาะสมคือการเรียนรู้บนฐานการวิจัย (research based learning) ซึ่งสามารถปลูกฝังการเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและมีทักษะในการพัฒนา บริหารจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนคือ เรียนรู้ผ่านการกระทำ เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง และยังเป็นเครื่องมือในการสร้างทักษะการต่อยอดการเรียนรู้ด้วยตนเองในอนาคต ประกอบกับการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เป็นสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและมีต้นทุนทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นนี้ที่หลากหลาย มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการต่อยอดพัฒนาฐานการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม คณะผู้วิจัยจึงได้พัฒนาชุดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองสำหรับชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านโบราณสถานและโบราณวัตถุ โดยชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ ร่วมกับกระบวนการเรียนรู้บนฐานวิจัย เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษในบริบทชุมชนของนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษธุรกิจ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาผลการใช้การจัดการเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐาน (Research Based Learning)ในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของนักศึกษา

2. เพื่อพัฒนาทักษะการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษา ให้สามารถ พูดอธิบายแนะนำแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของจังหวัดศรีสะเกษได้

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรคือ นักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษจำนวน 129 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ 1 เพื่อการทดลองใช้ (นวัตกรรม) คือ นักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ชั้นปีที่ 2 จำนวน 65 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ 2 เพื่อการใช้ (นวัตกรรม) ในการศึกษาครั้งนี้คือนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 64 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้คือ ปราสาทบ้านกู่ (กู่ปรางค์กู่) ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่ (ปราสาทศรีพฤทเธศวร) วัดลำภู (วัดรัมพนีวาส) และปราสาทสองหลัง

ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาของการศึกษาครั้งนี้คือ เนื้อหาจากรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ซึ่งมีเป้าหมายการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาสามารถบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นและสามารถนำเที่ยวภายในจังหวัดของตนเองได้

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยยึดกระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed method) เป็นแนวทางในการศึกษาโดยออกแบบการวิจัยยึดหลักการสอนเนื้อหาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านการสร้างประสบการณ์การวิจัยของนักศึกษาโดยการให้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยของคณะอาจารย์ ซึ่งรายละเอียดของรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานในครั้งนี้ ยึดกรอบการดำเนินงานของกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative method) ในขั้นตอนการเลือกเครื่องมือ (Choosing tools) การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ และการวิเคราะห์ข้อมูล (data analysis) และใช้กรอบการดำเนินงานของกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative method) ในขั้นตอนของการเลือกประชาการกลุ่มตัวอย่าง (population and sampling) และผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) การเก็บรวบรวมข้อมูล (data collection) คณะผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย เป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) คณะผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักคณะแรก โดยการคัดเลือกแบบเจาะจงจากประสบการณ์ องค์ความรู้ และการได้รับการยอมรับในวงกว้างเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อกำหนดกรอบพื้นที่ในการวิจัย จากนั้นใช้เทคนิค snowball sampling ในการคัดเลือก

การคัดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผลของชุดการสอน โดยคัดเลือกจากนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษที่กำลังเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวในท้องถิ่น

ตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และชุดการสอนภาษาอังกฤษสำหรับการทำงานในประชาคมอาเซียน (การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม) โดยในส่วนของชุดการสอนนั้นมีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ

ตอนที่ 3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณดังนี้

ระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา คณะผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในขั้นตอนนี้นักศึกษาจะเข้ามามีส่วนร่วมเก็บข้อมูลพร้อมๆ กับคณะผู้วิจัย การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก การลงพื้นที่ศึกษา (sites visited) การจัดจำแนกประเภทข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และกำหนดประเด็นโดดเด่นที่สะท้อนจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ได้ประเด็นที่ชัดเจนเพื่อการกำหนดเครื่องมือและแนวทางการศึกษา

ระยะที่ 2 กำหนดประเด็นการศึกษาที่เฉพาะเจาะจง รวมถึงพื้นที่ เครื่องมือและแนวทางการดำเนินทางตลอดแนว รวมถึงพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการประมวลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ซึ่งได้รับคำแนะนำให้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกสถานที่คือ 1) เป็นแหล่งที่รู้จักกันในวงกว้าง 2) ผู้นำชุมชนเข้มแข็ง มีการผลักดันให้เกิดกิจกรรม อาทิ การเฉลิมฉลอง การประชาสัมพันธ์และอื่นๆ อย่างต่อเนื่องทุกปี 3) พื้นที่มีประวัติศาสตร์ที่สำคัญต่อเมืองศรีสะเกษทั้งที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับตัวปราสาท และประเด็นอื่นๆ ที่โดดเด่นมาก (มีคุณค่าด้านการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ หรือการระลึกถึงบุญคุณแผ่นดิน) เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า และผลกระทบวงกว้างในการนำนวัตกรรมไปใช้ 4) พื้นที่ไม่ห่างไกลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษมาก เพื่อความสะดวกในการลงพื้นที่ของนักศึกษาหลังจากขั้นตอนของ training the trainer ซึ่งเป็นระยะที่นักศึกษาต้องทำโครงการเพื่อลงพื้นที่

ระยะที่ 3 จัดทำชุดการสอนภาษาอังกฤษเชิงวิชาชีพสำหรับการทำงานในประชาคมอาเซียน (การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม) และทดลองใช้กับนักศึกษากลุ่มทดลองเครื่องมือ (pilot) และนำไปใช้สอนจริง ปรับปรุงชุดกิจกรรม และสรุปรายงานผลการนำไปใช้ของนวัตกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้กระบวนการอิงตามประเภทของข้อมูลที่เก็บคือข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ในส่วนของข้อมูลเชิง

คุณภาพที่เก็บจากพื้นที่ก่อนการกำหนดเนื้อหาเพื่อจัดทำชุดการสอน และข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งใช้สถิติในการวิเคราะห์เป็นสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) ในการประเมินชุดการสอนและการวัดความพึงพอใจของนักศึกษาในการเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้โปรแกรม SPSS ด้านสถิติเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพของนวัตกรรมคือ ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E1) และประสิทธิภาพด้านผลผลิต (E2) โดยให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ โดยใช้ร้อยละ (Percentage) ซึ่งตามที่กำหนดไว้คือ (80/80) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนภาษาอังกฤษเชิงวิชาชีพสำหรับการทำงานในประชาคมเซียน (การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม)

ผลการวิจัย (Research Results)

การสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 ด้านตามประเด็นหลักในการวิจัย คือ ด้านกิจกรรมการสอนแบบ RBL และผลจากการเรียนรู้ผ่านชุดการสอน

ด้านกิจกรรมการสอนแบบ RBL

นักศึกษามีทักษะกระบวนการในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพขึ้น หลังจากเรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเนื่องจากในกระบวนการเรียน ผู้เรียนมีโอกาสได้รับประสบการณ์การเรียนที่ต้องรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง และหาวิธีแก้ปัญหาตั้งแต่เริ่มกระบวนการวิจัยร่วมกับคณะผู้วิจัย ตั้งแต่ลำดับขั้นการกำหนดพื้นที่ศึกษา การประมวลและกำหนดเนื้อหาตลอดจนประเด็นที่จะนำมาสร้างชุดการสอน การค้นคว้าคำศัพท์และโครงสร้างประโยคพื้นฐาน ตลอดจนเป็นผู้สะท้อนผลของการเรียนรู้ผ่านชุดการสอน โดยผลการศึกษาจากการสังเกตการเรียนของนักศึกษาโดยคณะผู้วิจัยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้เรียน (observer as participant)และการสะท้อนจากการอภิปรายกลุ่มของนักศึกษา ซึ่งการจัดประสบการณ์เรียนดังกล่าว ทำให้นักศึกษาต้องรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อแก้ปัญหา และร่วมคิดร่วมทำงานกันเป็นกลุ่มเพื่อตัดสินใจร่วมกัน และท้ายสุดนำไปสู่การพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเรียนซึ่งเป็นแรงจูงใจทางบวก อันนำไปสู่ความต้องการที่จะฝึกฝนพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้วยตนเอง โดยกิจกรรมที่ทำให้นักศึกษา เกิดทักษะนักวิจัยมากที่สุดคือการ ตั้งประเด็นเนื้อหาที่เหมาะสมในการทำชุดการสอน การค้นคว้าหาข้อมูล และการคัดสรรคำศัพท์ และโครงสร้างประโยคที่จะนำมาสร้างชุดกิจกรรมในชุดการสอน

ด้านชุดการสอนภาษาอังกฤษเชิงวิชาชีพสำหรับการทำงานในประชาคมเซียน (การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอนภาษาอังกฤษเชิงวิชาชีพสำหรับการทำงานในประชาคมอาเซียน (การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม) ชุด a day trip to Prangku สำหรับนักศึกษาขั้นปีที่ 3 สาขาภาษาอังกฤษ พบว่า คะแนนเฉลี่ยร้อยละของคะแนนทดสอบระหว่างเรียน (E1) มีค่าเท่ากับ 80.27 และคะแนนเฉลี่ยร้อยละของคะแนนทดสอบหลังเรียน (E2) มีค่าเท่ากับ 83.95 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 แล้วปรากฏว่าชุดการสอน

ภาษาอังกฤษเชิงวิชาชีพสำหรับการทำงานในประชาคมอาเซียน (การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม) มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ตารางที่ [1] รายละเอียดพื้นที่ศึกษา รวบรวมโดยกรมศิลปากร

ทะเบียน	ชื่อ	ที่ตั้ง	ตำบล	อำเภอ	ประกาศ
0001866	ปราสาทกำแพงใหญ่ หรือปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่ (ปราสาทศรีพฤทเธศวร)	ม.1	สระกำแพงใหญ่	อุทุมพรพิสัย	8 มีนาคม 2478 เล่ม 52
0001638	ปราสาทบ้านกู่ (กู่ปรางค์กู่)	ม.1	กู่	ปรางค์กู่	8 มีนาคม 2478 เล่ม 52
กำลังอยู่ในกระบวนการ	วัดลำภู (วัดรัมพนีวาส) และประสาทสองหลัง		ใจดี	ขุขันธ์	

ที่มา : คณะผู้วิจัยสรุปข้อมูลหลักจาก https://th.wikipedia.org/wiki/

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอนภาษาอังกฤษเชิงวิชาชีพสำหรับการทำงานในประชาคมอาเซียน (การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม)

คะแนนสอบ	ประสิทธิภาพของชุดการสอนภาษาอังกฤษเชิงวิชาชีพสำหรับการทำงานในประชาคมเซียน (การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม)		เกณฑ์การประเมิน
	ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1)	ประสิทธิภาพของผลลัพท์ (E2)	
กระบวนการระหว่างเรียน	80.27	-	80
ผลลัพธ์หลังเรียน	-	83.95	80

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยพบว่าการเรียนโดยสร้างประสบการณ์การวิจัยผ่าน การจัดการเรียนการสอนแบบการวิจัยเป็นฐาน (RBL) สามารถพัฒนาทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถกำหนดประเด็นศึกษาที่ตนสนใจ สืบเสาะและคัดกรองข้อมูลตลอดจนสร้างกิจกรรมต่อยอดการเรียนรู้ได้ และทำให้ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พวงเพ็ญ อินทรประวัติ (2546, บทคัดย่อ) ที่ใช้แนวทางการสอนแบบบูรณาการกระบวนการวิจัย การวิเคราะห์เนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอนทักษะการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษ ประเภทอภิปรายโวหาร (An argumentative essay) ของนักศึกษามหาวิทยาลัย

เทคโนโลยีสุรนารี ในรายวิชาภาษาอังกฤษ 5 และพบว่าพบว่า นักศึกษาเกินกว่าร้อยละ 85 ประสบผลสำเร็จในการเรียนโดยที่ได้รับผลการเรียนในระดับ C ขึ้นไป และผลการประเมินปลายภาคเรียนจากการประเมินความพึงพอใจของรายวิชาที่จัดโดยระบบกลางของมหาวิทยาลัย พบว่าผู้เรียนประเมินความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับ 3.6 (จาก 4) นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนมีการพัฒนาคุณลักษณะของตนโดยมีทักษะการระบุประเด็นปัญหา การตั้งข้อสงสัยและการสืบค้น การรู้จักใช้เหตุผล มีความมุ่งมั่นในการทำกิจกรรมการเรียน รู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนมีทักษะในการเขียนเรียงความเชิงอภิปรายโวหารดีขึ้น

คุณลักษณะที่ดีของนักศึกษาที่คณะผู้วิจัยพบหลังจากเรียนรู้จากรูปแบบการสอน RBL คือการสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงจากผู้รับและมีบรรยากาศการเรียนรู้แบบเฉื่อย (passive learning) เป็นผู้ที่เรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (active learning) มีการฝึกปฏิบัตินอกห้องเรียน มีความสนใจกิจกรรมเสริมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา มีทักษะในการทำงานกลุ่มดีขึ้น สอดคล้องกับ วิสาลักษณ์ สิทธิ์ขุนทด (2556: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐานในรายวิชา BUS304 ระเบียบวิธีวิจัยทางธุรกิจ (BusinessResearch) และธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ (2557: บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบความรู้เรื่องวัฒนธรรมอาเซียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา GE140 ประชาคมอาเซียน ในภาคการศึกษาที่ 1/2556 และ สุพจน์ อิงอาจ (2555: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้โดยอาศัยการวิจัยเป็นฐาน ของนักศึกษาปริญญาตรีที่เรียนวิชาการวิจัยทางเทคโนโลยีการศึกษาเบื้องต้น (ECT4001) ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งผลการศึกษาโดยสรุปพบว่า นักศึกษามีความตั้งใจ มีความสนใจ มีความกระตือรือร้นในการเรียน มีการทำงานภาคปฏิบัติ การทำแบบฝึกหัด การทำรายงานบุคคล และงานกลุ่มนักศึกษาให้ความร่วมมือในกิจกรรมการการสอนโดยเฉพาะการทำงานเป็นกลุ่ม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. การเรียนการสอนภาษาอังกฤษควรเน้นการฝึกปฏิบัติจริง โดยให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมตั้งแต่การระดมความคิดเลือกประเด็นที่สนใจ โดยอาจสอดแทรกการเรียนรู้ในรูปแบบ ของ task based หรือ project based และในส่วนของการสร้างเอกสารประกอบการสอน ควรให้มีการสอดแทรกบริบทท้องถิ่นเพื่อการสร้างแรงจูงใจ ความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับเนื้อหาที่เรียนกับชีวิตจริง ทำให้นักศึกษามองเห็นภาพการนำความรู้ซึ่งก็คือตัวภาษา และการฝึกทักษะในเข้าสู่ความเป็นมืออาชีพ ก็คือ ทักษะทางวิชาชีพ อันจะนำไปสู่การปลูกฝังความตระหนัก และความกระตือรือร้นในการพัฒนาทักษะภาษาของตน ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้ในห้องเรียนมีความหมายยิ่งขึ้น ตามมโนทัศน์ของการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การนำมุขปาฐะในแต่ละพื้นที่มาสร้างเป็นสื่อประกอบการสอนภาษาอังกฤษ นับว่าเป็นอีกประเด็นท้าทาย เนื่องจากเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประการหนึ่ง และยังเป็นการฝึกทักษะการเล่าเรื่อง การบรรยายภาษาอังกฤษ ซึ่งสามารถบูรณาการณ์ร่วมได้กับหลากหลายเนื้อหาในการสอนภาษาอังกฤษ

2. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการสอนภาษาอังกฤษ เช่นการสร้างกิจกรรมในนักศึกษาสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม เป็นกิจกรรมที่นักศึกษาให้ความสนใจอย่างยิ่งดังนั้นการต่อยอดประยุกต์ใช้สื่อในการสร้างชุดการเรียนรู้ในลักษณะชุดการสอนแบบมัลติมิเดีย จึงมีความเป็นไปได้

3. การวางแผนกิจกรรมที่รัดกุม การกำหนดเวลาในการลงพื้นที่ และเวลาในการจัดทำสื่อให้เหมาะสมจะช่วยให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

กรองกาญจน์ อรุณรัตน์. (2536). **ชุดการเรียนการสอน.** เชียงใหม่: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชัยยงค พรหมวงศ. (2539). *ระบบสื่อการสอน.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2552). **ประเภทของชุดการสอน ระบบสื่อการสอน.** กรุงเทพฯ: คณะคุรุศาสตร์ จุฬลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณรงค์ โพธิ์พฤกษานันท์. (2551). **ระเบียบวิธีวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: เอ็กซเปอร์เน็ท จำกัด.

ณัชยา เฉลยทรัพย์. (2539). **พฤติกรรมการอ่านของนักศึกษาปริญญาโท.** ศึกษากรณีสถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ดาว แสงบุญ. (2543). **การสร้างเอกสารการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว ชั้นปีที่ 3** มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอน ภาษาอังกฤษ.

เดอะเนชั่น. สืบค้นจาก http://www.nationmultimedia.com/national/Thais-score-lowest-in-TOEFL- 30200874.html

ทิศนา แขมมณี. (2548). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีนภัทร สุวรรณวงศ์ และชุติมา สุนันทเกษม. (2550). **การเลือกใช้สถิติสำหรับงานวิจัยและการหาประสิทธิภาพสื่อการสอน** (ชุดการสอน). [ออนไลน์].

ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. (2557). **ผลของการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานที่มีต่อความรู้ เรื่อง วัฒนธรรมอาเซียนของนักศึกษา** วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

นภาเพ็ญ สุดใจ. (2536). **การศึกษาความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของสถานประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวและของนักเรียนชั้นปีที่ 3** ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยการ สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 7.

บุญชม ศรีสะอาด. (2537). **การพัฒนาการสอน.** กรุงเทพฯ: สุวิริยาสาสน์.

ปัญญฎา ประดิษฐบาทุกา. (2556). **ปัจจัยเชิงเหตุทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะและพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้แบบวิจัยเป็นฐาน.** สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พวงเพ็ญ อินทรประวัติ. (2546**). การบูรณาการสอนโดยใช้การวิจัย วิเคราะห์เนื้อหาและกระบวนการเขียนในการสอนเขียนเรียงความภาษาอังกฤษเชิงอภิปรายโวหาร,** ในการเรียนการสอนโดยผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

พิจิตรา ทีสุกะ. (2556). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน** วิชาการพัฒนาหลักสูตรสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ลัดดาภู่เกียรติ. (2552). **โครงงานเพื่อการเรียนรู้:** หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรม กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิสาลักษณ์ สิทธิ์ขุนทด. (2556**). การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐานในรายวิชา BUS304 ระเบียบวิธีวิจัยทางธุรกิจ (Business Research).** ศูนย์สนับสนุนและพัฒนาการเรียนการสอน. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

สุพจน์ อิงอาจ. (2555**). การจัดการเรียนการสอนโดยการเรียนรู้แบบวิจัยเป็นฐานวิชาการวิจัยทางเทคโนโลยีการศึกษาเบื้องต้นระดับปริญญาตรี.** กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุนิตย์ ยอดขันธ์. (2555). **การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 2.** มหาวิทยาลัยศรีปทุมโดยใช้ชุดฝึกเขียนตามคำบอกคณะศิลปศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

อรุณี วิริยะจิตรา. (2552). **เหลียวหลังแลหน้าการสอนภาษาอังกฤษ** บทพินิจหนังสือ:เหลียวหลังแลหน้าการสอนภาษาอังกฤษ.วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. สำนักพิมพ์หน้าต่างสู่โลกกว้าง จำกัด

อาทิตย์ อินต๊ะแก้ว. (2554). **ประสิทธิภาพของเอกสารการสอนภาษาอังกฤษสำหรับพนักงานบริการภาคพื้นสายการบิน** วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อัจฉรา วงศ์โสธร. (2539). **การทดสอบและการประเมินผลการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ.** กรุงเทพฯ: สถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**.**

Translated Thai References

Brieger, N. (1995**). "Business English or English for Business."** In Expanding Horizons in English Language Teaching: Selected Papers Presented at CULI's Third International Conference, Edited by Chulalongkorn University Language Institute. Bangkok: Chulalongkorn University Language Institute.

Dudley-Evans, T. and M. St.John. (2000). **Developments in ESP: A Multi-Disciplinary Approach.** 2 nd ed. Cambridge: Cambridge University Press.

Hutchinson, T.&A. Walters. (1989). **English for specific purposes**. London: Cambridge University Press.

_____. (1989).**English for specific purposes***:* A learning-centred approach. Cambridge: CambridgeUniversity Press.

Johns, J.L. (1990). **Handbook for Remediation Processes**. Englewood Cliffs: Prentice-Hall Ince.,.

Mackay, R. and A. J. Mountford. (1978). **English for Specific Purpose.** London: Longman Company.

McDonough, J. (1984). **ESP in perspective: A practical guide.** London and Glasgow: Collins Education.

Munby, J. (1978). **Communicative syllabus design: A sociolinguistic model for defining the content of purpose-specific language programs.** Cambridge, Eng. ;New York: Cambridge University Press.

Robinson, Pauline C. (1980). **ESP (English for Specific Purposes).** Oxford: Pergamon Press.

_____. (1991). ESP Today: **A practitioner's Guide.** New York: Prentice Hall International (UK) Ltd..

Strevens, P. (1988). **New Orientations in the Teaching of English.** London: Morrison and Gibb, Ltd..

ผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชนเผ่าเขมร สำหรับยุวมัคคุเทศก์ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

Achievement of Training through E-learning Communicative English Lessons on Cultural Tourism of Khmer Ethnic Group for Junior Guides in Khun Han District, Sisaket Province

อินทิรา ศักดิ์เมียนแก้ว[1] และ วศณ มังชาดา[2]

Intira Sakmiankaew[1] and Vasana Mangchada[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้าอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชนเผ่าเขมร สำหรับยุวมัคคุเทศก์ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ยุวมัคคุเทศก์ โรงเรียนนาแก้ววิทยา อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 52 คน แบ่งออกเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 23 คน และ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 29 คน ซึ่งได้รับการอบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย บทเรียนออนไลน์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบประเมินการสื่อสาร ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยการหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าความยาก (P) ค่าอำนาจจำแนก (R) ค่าความเชื่อมั่น (KR-20) และค่า t-test

ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้าอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าเขมร สำหรับยุวมัคคุเทศก์ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) ระดับมัธยมต้น มีคะแนนผลต่างเฉลี่ยการทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษ 4.348 คะแนน (S.D. = 2.000) ซึ่งมีค่า t-test 9.534 และมีคะแนนผลต่างเฉลี่ยการประเมินทักษะการสื่อสาร

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ (Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University), E-mail: intira.sak@gmail.com

[2]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ (Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University), E-mail: mangchadaxgx@gmail.com

0.396 คะแนน (S.D. = 0.795) ซึ่งมีค่า t-test 6.080 โดยผู้เข้าอบรมมีคะแนนสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2) ระดับมัธยมปลาย มีคะแนนผลต่างเฉลี่ยการทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษ 2.862 คะแนน (S.D. = 2.236) ซึ่งมีค่า t-test 9.347 และมีคะแนนผลต่างเฉลี่ยการประเมินทักษะการสื่อสาร 0.486 คะแนน (S.D. = 1.000) ซึ่งมีค่า t-test 8.786 โดยผู้เข้าอบรมมีคะแนนสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : บทเรียนออนไลน์, ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, ยุวมัคคุเทศก์

Abstract

This research aimed to compare learners' achievements of before and after learning through e-learning communicative English lessons on cultural tourism of Khmer ethnic group for junior guides in Khun Han District, Sisaket Province. The 52 samples consisted of 23 secondary school students and 29 high school students who were junior guides from Nakaew Wittaya School in Khun Han District, Sisaket Province. The instruments used in this research were e-learning lessons, achievement test and communication assessment form. The data were analyzed by mean, standard deviation, Index of Item-Objective Congruence (IOC), Difficulty (P), Discrimination (R), Reliability (KR-20) and t-test.

The findings were found that the comparison on achievement of before and after learning through e-learning communicative English lessons on cultural tourism of Khmer ethnic group for junior guides in Khun Han District, Sisaket Province divided into two groups:

1) The average difference on achievement test of secondary school students was 4.348 (S.D. = 2.000) with t-test 9.534, while the average difference on communication assessment was 0.396 (S.D. = 0.795) with t-test 6.080. In addition, the learners' scores were higher than before at the statistically significant at 0.1 level.

2) The average difference on achievement test of high school students was 2.862 (S.D. = 2.236) with t-test 9.347, while the average difference on communication assessment was 0.486 (S.D. = 1.000) with t-test 8.786. In addition, the learners' scores were higher than before at the statistically significant at 0.1 level.

Keywords : E-Learning lessons, Communicative English, Cultural Tourism, Junior Guides

บทนำ (Introduction)

สังคมของการเรียนรู้และรับข้อมูลข่าวสารในปัจจุบันอาศัยการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ผ่านสื่อทันสมัยที่หลากหลาย การเข้าถึงข้อมูลจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่จะนำไปสู่การได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และนำไปสู่การพัฒนา สื่อในปัจจุบันนับวันยิ่งมีบทบาทและความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุกมุมโลก ซึ่งหลาย ๆ หน่วยงานได้เล็งเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ผ่านสื่อทันสมัยเหล่านี้ อันจะเห็นได้จากวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน อาทิ แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2558-2562 ระบุถึงการประยุกต์ใช้ ICT ด้านการศึกษา และฝึกอบรม และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในชนบทเพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน มีการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศได้อย่างรู้เท่าทัน เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และวิสัยทัศน์การพัฒนาการท่องเที่ยว กล่าวคือ “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวระดับโลก สามารถสร้างรายได้และกระจายรายได้ โดยคำนึงถึงความเป็นธรรม สมดุล และยั่งยืน” ประเด็นที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องความสำคัญประเด็นหนึ่งคือ การพัฒนาบริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2557)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการศึกษาความรู้ที่น่าสนใจ ดังเช่น พรพิไล เชื้อคมตา (2556) ได้กล่าวถึงว่า ท้องถิ่นของประเทศต่างๆ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการสร้างรายได้ให้กับประเทศ จึงนำวัฒนธรรมมาเป็นกลยุทธ์การท่องเที่ยว และประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจึงเป็นข้อได้เปรียบเมื่อเทียบกับปะเทศอื่น ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการให้ความรู้ใน การสื่อสารภาษาอังกฤษแก่คนในชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งผู้ที่มีความสำคัญในการนำเที่ยวนั่นคือยุวมัคคุเทศก์ในชุมชน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเพิ่มความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และเพื่อเพิ่มศักยภาพในด้านต่าง ๆ ให้แก่ชุมชนนั้นด้วย อีกทั้งการที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว และต้องรณรงค์ให้คนในชุมชนเห็นความแตกต่างของ การท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวโดยทั่วไป และกระตุ้นให้สังคมเห็นความสำคัญของนักท่องเที่ยวที่สนใจการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน ยังเป็นการเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องในการอนุรักษ์ทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรม (จิราภรณ์ พรหมเทพ, 2554) อีกทั้งการได้เรียนรู้เรื่องยุวมัคคุเทศก์ทำให้นักเรียนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิดของตนเอง และใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้นักเรียนอีกทางหนึ่ง เพื่อนมาใช้เป็นทุนการศึกษาและยังรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อีกด้วย (โศภิษฐ์ ศรีสัตตะรัตนามาศ, 2551)

เครือข่ายคอมพิวเตอร์ในยุคปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าและครอบคลุมพื้นที่การใช้เพิ่มมากขึ้น การเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์จึงควรถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาและสนับสนุนด้านการเรียน การสอน สามารถลดข้อจำกัดในด้านเวลา สถานที่ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ต้องการศึกษาเพิ่มมากขึ้น (สมควร ฝายสระน้อย และคณะ, 2558) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจสร้างบทเรียนออนไลน์ เพื่อใช้อบรมภาษาอังกฤษในการสื่อสาร โดยการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับยุวมัคคุเทศก์ ซึ่งอยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่มีวัฒนธรรมเก่าแก่ของชน 4 เผ่า ได้แก่ ส่วย เขมร ลาว เยอ จึงมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมากมาย โดยการอบรมจะใช้บทเรียนออนไลน์เป็นหลัก ประกอบกับการนำผู้อบรมซึ่งเป็นยุวมัคคุเทศก์เข้าไปทำกิจกรรม ณ สถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งการอบรมโดยให้ ผู้อบรมได้มีโอกาสเรียนรู้การฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจากสถานการณ์จริง ประกอบกับการเรียนรู้นอกห้องเรียนและการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น (จันทร์ โกศล และคณะ, 2556)

จากเหตุผลสำคัญหลายประการข้างต้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าเขมร สำหรับยุวมัคคุเทศก์ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการใช้ภาษาอังกฤษแก่ยุวมัคคุเทศก์ในชุมชน บ้านกุดนาแก้ว ตำบลภูฝ้าย อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นสถานที่รวบรวมวัฒนธรรมและลักษณะความเป็นอยู่ของชนเผ่าเขมร หนึ่งในชนเผ่าดั้งเดิมของจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อเตรียมพร้อมในการรับนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวต่างชาติ เป็นการสร้างรายได้ให้แก่เยาวชน แต่สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน อีกทั้งส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และความยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้าอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าเขมร สำหรับยุวมัคคุเทศก์ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่ผ่านการอบรมยุวมัคคุเทศก์ โรงเรียนนาแก้ววิทยา อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 60 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่ผ่านการอบรมยุวมัคคุเทศก์ โรงเรียนนาแก้ววิทยา อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 52 คน จากประชาการทั้งหมดที่เข้ารับการอบรมครบทุกขั้นตอน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ดังนี้

1.2.1 ยุวมัคคุเทศก์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 23 คน

1.2.2 ยุวมัคคุเทศก์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 29 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 บทเรียนออนไลน์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชนเผ่าเขมร สำหรับยุวมัคคุเทศก์ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นซึ่งมีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.67 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.38

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบประเมินทักษะการสื่อสารของผู้เข้าอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชนเผ่าเขมร สำหรับยุวมัคคุเทศก์ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบทดสอบและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยนำผลของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมารวมกันคำนวณหาความตรงเชิงเนื้อหา และนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อวิเคราะห์หาความยาก (P) ค่าอำนาจจำแนก (R) และนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป spss ประมวลผลและจัดทำตารางวิเคราะห์ค่าทางสถิติ เพื่อนำเสนอข้อมูลและสรุปผลการวิจัยครั้งนี้ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ การแจกแจง ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งการทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย กระทำโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คน ด้านการสร้างเว็บไซต์ จำนวน 1 คน ด้านวัฒนธรรมของชนเผ่าเขมร จำนวน 1 คน

4. วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองกลุ่มเดี่ยว เป็นการอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าเขมร สำหรับยุวมัคคุเทศก์ผ่านบทเรียนออนไลน์ ซึ่งผู้เข้าอบรมจะได้ทำการอบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการรวบรวมจากบทเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โดยกำหนดบทเรียนแบ่งออกเป็นบทเรียนที่มีเนื้อหาที่แตกต่างกัน ผ่านการนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษประกอบด้วยคำอธิบายเป็นภาษาไทยและภาพประกอบเพื่อช่วยให้ผู้อบรมเข้าใจง่ายขึ้น พร้อมทั้งการบรรยายด้วยเสียงเพื่อให้ผู้เข้าอบรมฝึกการออกเสียง ซึ่งผู้อบรมสามารถโต้ตอบผ่านห้องสนทนาได้ และมีการนำผู้

อบรมเข้าศึกษาในสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อเป็นการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง และนำความรู้จากบทเรียนไปใช้ในการสื่อสาร โดยมีบทเรียนจำนวนทั้งสิ้น 6 บทเรียน ใช้ระยะเวลาในการทดลองทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ ดังนี้

สัปดาห์	กิจกรรม
สัปดาห์ที่ 1	ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และแบบประเมินทักษะการสื่อสาร
สัปดาห์ที่ 2	อบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ บทที่ 1: การทักทายและแนะนำตัวเมื่อพบนักท่องเที่ยว มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพูดทักทาย แนะนำตนเอง เมื่อพบนักท่องเที่ยว
สัปดาห์ที่ 3	อบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ บทที่ 2: การบอกเส้นทาง มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบอกเส้นทางไปสถานที่ต่าง ๆ และแนะนำวิธีการเดินทาง
สัปดาห์ที่ 4	อบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ บทที่ 3: การแนะนำสถานที่พัก มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแนะนำสถานที่พัก บอกลักษณะที่ของที่พัก ที่ตั้ง และรายละเอียดของสถานที่พักได้
สัปดาห์ที่ 5	อบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ บทที่ 4: การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว ลักษณะของสถานที่ท่องเที่ยว และที่ตั้ง
สัปดาห์ที่ 6	อบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ บทที่ 5: การแนะนำเรื่องอาหาร มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแนะนำเรื่องอาหาร ส่วนประกอบของอาหาร รสชาติ และร้านอาหาร
สัปดาห์ที่ 7	อบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ บทที่ 6: การแนะนำเรื่องของที่ระลึก มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแนะนำเรื่องของที่ระลึก ของฝากจากท้องถิ่น วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต
สัปดาห์ที่ 8	ทดสอบหลังเรียน (Post-test) และแบบประเมินทักษะการสื่อสาร

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้าอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าเขมร สำหรับยุวมัคคุเทศก์ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

1) ระดับมัธยมต้น จำนวน 23 คน มีค่าเฉลี่ยความแตกต่างของคะแนนการทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษแบบปรนัยก่อนและหลังการอบรม 4.348 คะแนน (S.D. = 2.000) ซึ่งมีค่า t-test 9.534 และผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากการพิจารณาคะแนนพบว่าผู้อบรมสามารถทำคะแนนหลังจากการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมคิดเป็นร้อยละ 18.90 ในส่วนของการประเมินโดยใช้แบบประเมินทักษะการสื่อสาร พบว่ามีค่าเฉลี่ยความแตกต่าง 0.396 คะแนน (S.D. = 0.795) ซึ่งมีค่า t-test 6.080 และผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากการพิจารณา

คะแนนพบว่าผู้อบรมสามารถทำคะแนนจากการประเมินทักษะการสื่อสารหลังจากการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมคิดเป็นร้อยละ 17.50

2) ระดับมัธยมปลาย จำนวน 29 คน มีค่าเฉลี่ยความแตกต่างของคะแนนการทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษแบบปรนัยก่อนและหลังการอบรม 2.862 คะแนน (S.D. = 2.236) ซึ่งมีค่า t-test 9.347 และผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากการพิจารณาคะแนนพบว่าผู้อบรมสามารถทำคะแนนหลังจากการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมคิดเป็นร้อยละ 10.66 ในส่วนของการประเมินโดยใช้แบบประเมินทักษะการสื่อสาร พบว่ามีค่าเฉลี่ยความแตกต่าง 0.486 คะแนน (S.D. = 1.000) ซึ่งมีค่า t-test 8.786 และผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากการพิจารณาคะแนนพบว่าผู้อบรมสามารถทำคะแนนจากการประเมินทักษะการสื่อสารหลังจากการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมคิดเป็นร้อยละ 17.98

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้าอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าเขมร สำหรับยุวมัคคุเทศก์ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า

ผู้อบรมระดับมัธยมต้น จำนวน 23 คน มีคะแนนการทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษแบบปรนัย หลังจากการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมโดยเฉลี่ย 4.34 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 18.90 และ คะแนนจากการประเมินทักษะการสื่อสารหลังจากการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมโดยเฉลี่ย 0.40 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.50 และคะแนนของผู้อบรมระดับมัธยมปลาย จำนวน 29 คน มีคะแนนการทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษแบบปรนัย หลังจากการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมโดยเฉลี่ย 2.86 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 10.66 และคะแนนจากการประเมินทักษะการสื่อสารหลังจากการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมโดยเฉลี่ย 0.49 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.98 ซึ่งจะเห็นได้ว่าคะแนนการทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษแบบปรนัยและคะแนนจากการประเมินทักษะการสื่อสาร หลังจากการอบรมของผู้อบรมทั้งสองระดับชั้นสูงกว่าก่อนการอบรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อลิสา วานิชดี (2554) ที่ได้วิจัยการพัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์การเขียนบทความวิชาการภาษาอังกฤษ พบว่า การเปรียบเทียบคะแนนก่อนการฝึกอบรมอยู่ที่ 27.14 และหลังอบรม 31.81 ซึ่งสูงขึ้นกว่าก่อนการอบรม อีกทั้งผลการวิจัยของ ธีระนาถ ทีปะปาส (2554) ได้ทำการวิจัยการสร้างบทเรียนออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชั่นวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังการใช้บทเรียน

ออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 รวมไปถึงผลการวิจัยของ อภิรวี อยู่บริบูรณ์ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่องการสร้างบทเรียนออนไลน์ผ่านเครือข่ายสังคมเรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาเซียนและคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบูรณะศึกษา พบว่า ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความเข้าใจและสามารถทำคะแนนได้สูงขึ้นหลังจากการอบรมผ่านสื่อออนไลน์นี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ 0.05 และผลการวิจัยของ สิรินทร วัชรพืชผล (2558) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องการใช้งานอินเตอร์เน็ตโดยเทคนิคการเรียนรู้แบบปรับเหมาะกับความสามารถของนักเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์จากการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์นั้นมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ 0.05 และผลการวิจัยของ ชัยชนะ อินยันญะ (2553) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผลการทดลองนักเรียนมีคะแนนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ 0.05

จากผลการวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่า บทเรียนออนไลน์สามารถใช้ได้ผลดีกับผู้ที่อาศัยอยู่ห่างไกล อีกทั้งการอบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ยังเอื้อต่อการศึกษาของผู้อบรมโดยไม่จำกัดเวลาสถานที่ จึงทำให้มีความสะดวกในการศึกษาบทเรียน และยังสามารถทบทวนบทเรียนได้บ่อยตามที่ต้องการ ซึ่งรูปแบบบทเรียนออนไลน์ที่มีการใส่ไฟล์เสียงพูดเพื่อให้ผู้อบรมออกเสียงตามนั้น มีประโยชน์ในการฝึกฝนและกระตุ้นให้ผู้อบรมมีทักษะการพูดที่เพิ่มขึ้น ตามผลการวิจัยที่ว่าผู้อบรมสามารถทำคะแนนในแบบทดสอบภาษาอังกฤษแบบปรนัย และแบบประเมินการการสื่อสารหลังจากการอบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ได้สูงขึ้นกว่าก่อนการอบรม และผู้วิจัยพบว่าผู้อบรมยังมีความเขินอายในการสื่อสารภาษาอังกฤษ และขาดโอกาสในการสื่อสารภาษาอังกฤษกับเจ้าของภาษา เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวยังมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาน้อยมาก จึงทำให้ผู้อบรมขาดโอกาสในการฝึกฝนในสถานการณ์จริง อีกทั้งความรู้ในเรื่องของการใช้เทคโนโลยียังมีน้อยมาก จะเห็นได้จากการที่ไม่มีผู้อบรมเข้าติดต่อสื่อสารเข้ามาหาผู้วิจัยเลย และจากการสอบถามพบว่าสาเหตุมาจากไม่รู้ว่าจะสื่อสารอย่างไร และไม่กล้าที่จะตั้งคำถามเมื่อไม่เข้าใจ ซึ่งข้อบกพร่องตรงจุดนี้จึงเป็นอุปสรรคที่ทำให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้อบรมไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปปรับปรุงในงานวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากการวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้พบอุปสรรคบางประการ เนื่องจากการอบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ เป็นการอบรมที่ต้องใช้การศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งการฝึกฝนไม่สม่ำเสมอและไม่มากพอสามารถส่งผลการประสิทธิผลของการศึกษาเนื้อได้ อีกทั้งความไม่มั่นใจ และความอายของผู้เรียน

อาจทำให้ขาดการสื่อสารกับผู้สอน ไม่กล้าถาม จึงทำให้เก็บความไม่เข้าใจไว้โดยไม่ได้รับคำอธิบายจากผู้สอน

ทั้งนี้ ทางผู้วิจัยจึงขอยกประเด็นข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในเรื่องต่อไป โดยนำอุปสรรคและปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาปรับปรุงการอบรมผ่านบทเรียนออนไลน์ อาทิ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้อบรม ความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ รวมไปถึงปริมาณการศึกษาบทเรียนออนไลน์ เพื่อทำให้ผลของการวิจัยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). “แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ.2558-2562”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **http://www.mots.go.th**. สืบค้น 13 พฤศจิกายน 2559.

จิราภรณ์ พรหมเทพ. (2554). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: แผนนำเสนอโบราณสถานศิลปะขอม จังหวัดสกลนคร.** ปริญญานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

จันทร์ โกศล และคณะ. (2556). “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น”. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 15(4) : 33-44.

ชัยชนะ อินยันญะ. (2553). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** ปริญญานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ธีระนาถ ทีปะปาส. (2554). **การสร้างบทเรียนออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน วิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.** ปริญญานิพนธ์ ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

พรพิไล เชื้อคมตา. (2556). **การพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวรายวิชาประเพณีไหลเรือไฟเต่างอย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเต่างอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1.** ปริญญานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

โศภิษฐ์ ศรีสัตตะรัตนามาศ. (2551). **การสร้างและทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับยุวมัคคุเทศก์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน.** ปริญญานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมควร ฝายสระน้อย และคณะ. (2558). “การพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยอาศัยเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ รูปแบบทีมแข่งขันแนวใหม่ ตามทฤษฎีของบลูม”. **The Eleventh National Conference on Computing and Information Technology**, NCCIT2015 : 412-417.

สิรินธร วัชรพืชผล และคณะ. (2558). “การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องการใช้งานอินเตอร์เน็ตโดยเทคนิคการเรียนรู้แบบปรับเหมาะกับความสามารถของนักเรียน”. **The Eleventh National Conference on Computing and Information Technology**, NCCIT2015 : 432-437.

อภิรวี อยู่บริบูรณ์. (2557). **การสร้างบทเรียนออนไลน์ผ่านเครือข่ายสังคมเรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาเซียนปละคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบูรณะศึกษา.** โครงการวิจัย ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการเรียนรู้และสื่อสารมวลชน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

อลิสา วานิชดี. (2554). “การพัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์การเขียนบทความวิชาการภาษาอังกฤษ”**. วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช**, 24(2) : 60-72.

Translated Thai References

Ministry of Tourism and Sports. (2014). "Information and Communication Technology Master Plan of the Ministry of Tourism and Sports 2015-2019 ". [Online]. Available : **http://www.mots.go.th**. Retrieved 13 November 2016.

Chiraphon Promthep. (2011). **Guidelines for Cultural Tourism Development: A Plan for Presenting Khmer Art Ruins, Sakon Nakonn Province**. Master of Business Administration Thesis, Tourism Management, Khonkaen University.

Chan Kosol, et al. (2013). "The Development of English Teacher Training Courses with knowledge Management Process to Develop Competencies for the Preparation of Local Guides." **Journal of Education Naresuan University**. 15(4): 33-44.

Chaichana Inyanya. (2010). **Development of Training Courses for Young People in Srithep for Grade 6 Students**. Master of Curriculum and Instruction Thesis, Thepsatri Rajabhat University.

Thiranat Thipapas. (2011). **Creating Online Lessons to Promote Critical Reading Using Metacognition Strategy on Basic English Subject for Grade 6 Students**. Master of Educational Technology and Communication, King Mongkut's University of Technology Thonburi.

Pornpilai Chuakhomta. (2013). **Development of English Language courses for Tourism for Grade 6, Tao Ngoi Kindergarten School, Office of Education Primary Education Sakon Nakhon Area 1**. Master of Education Curriculum and Instruction, Sakon Nakhon Rajabhat University.

Sophit Srisattharattanamat. (2008). **Creation and Trial of Environmental Education Training Course for Young Guides for Eco-tourism in Kaeng Krachan National Park**. Master of Environmental Education, Mahidol University.

Somkuan Faisanoi, et al. (2015). "Development of Online Lessons by Using Cooperative Learning Techniques in New Competitive Team Model according to Bloom's Theory". **The Eleventh National Conference on Computing and Information Technology**, NCCIT2015 : 412-417.

Sirindhorn Watcharapuechphol, et al. (2015). "Development of Online Lessons on Using Internet by Adaptive Learning Techniques for Students' Abilities". **The Eleventh National Conference on Computing and Information Technology**, NCCIT2015 : 432-437.

Apirawee Yooboriboon. (2014). **Creating Online Lessons through Social Networks on General Knowledge of ASEAN and English Vocabulary toward ASEAN Economic Community for Grade 4 Students, Burapha School**. Master of Industrial Education and Mass Communication Technology, Faculty of Industrial Education and Technology, King Mongkut University of Technology Thonburi.

Alisa Wanichdee. (2011). "Development of Online Training Packages on Writing English in Academic Articles". **Sukhothai Thammathirat Journal**, 24 (2) : 60-72.

ประเพณีการปกครองการเกษตร การตลาดและการค้าในหัวเมืองอีสานก่อน พ.ศ. 2433

(Traditional Administrative, Agriculture, Trade and Marketing in the Northeastern Huamueang prior to 2433 B.E.)

ไพฑูรย์ มีกุศล [1] และ ดำเกิง โถทอง[2]

Paitoon Mikusol[1], Damkoeng Thothong [2]

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาแบบแผนประเพณีการปกครอง การเกษตร และการค้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานก่อน พ.ศ.2433 โดยใช้วิธีทางมานุษยวิทยาเศรษฐกิจ และหลักฐานร่วมสมัยและหลักฐานที่ตีพิมพ์แล้วช่วงก่อนการปฏิรูปการปกครองหัวเมืองในภาคอีสานเป็นหลัก การศึกษาพบว่า เจ้าเมืองกรมการของหัวเมืองมีอำนาจมาก เพราะได้รับสิทธิด้านอำนาจจากพระมหากษัตริย์ที่กรุงเทพฯ แบบแผนการปกครองแบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ ระบบการปกครองแบบลาว และระบบการปกครองแบบไทย (สยาม) ด้านประเพณีการผลิตและการเก็บภาษีได้จากการประกอบอาชีพหลักของราษฎรคือการทำนาทำไร่ซึ่งเป็นการผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเอง ผลผลิตส่วนเกินก็เก็บไว้ทำบุญและแลกเปลี่ยนกันในชุมชน ด้านการค้าในระดับเมืองจะมีพ่อค้าจีนตั้งร้านค้าในตัวเมือง การค้าในระดับหมู่บ้านจะมีพ่อค้าจีนจากตัวเมืองออกไปซื้อขายสินค้าตามหมู่บ้านชนบทในลักษณะพ่อค้าเร่ นอกจากนี้ยังมีพ่อค้าเร่ชาวกุลา และพวกตองซูจากพม่า และพ่อค้าเร่ชาวเวียดนามได้เดินทางมาซื้อควาย ครั่ง ไหม และอื่น ๆ เพื่อนำไปขายตามรายทางและประเทศของตน ดังนั้น รายได้ของรัฐจึงเกิดจากการเก็บภาษีหรือเงินค่าราชการจากชายฉกรรจ์และภาษีที่ได้จากการผูกขาดภาษีสุรา ภาษีฝิ่น และอื่น ๆ ด้านการค้าและการตลาดมี 2 ระดับ คือ ในระดับเมืองมีพ่อค้าจีนทำการค้าถาวรอยู่ในตัวเมืองทุก ๆ เมือง โดยมีเมืองนครราชสีมาเป็นศูนย์กลางการค้าที่ใหญ่ที่สุดในหัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออก ส่วนการค้าในระดับท้องถิ่นจะมีพ่อค้าซื้อสัตว์เลี้ยงและสิ่งของเครื่องใช้แล้วไล่ต้อนหรือบรรทุกเกวียนใส่สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆไปขายที่ตลาด

---

[1] รองศาสตราจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

[2] อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ในตัวเมืองนครราชสีมา และยังมีกลุ่มพ่อค้าที่มีหัวหน้าเรียกว่า นายฮ้อยได้ไล่ต้อนควายไปขายยังภาคกลางโดยผ่านเส้นทางหลวงสายนครราชสีมาไปยังสระบุรี นอกจากนั้นยังมีพ่อค้าเร่ชาวกุลา พม่า และเวียดนามเดินทางด้วยเท้ามาซื้อควาย ม้า และสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ไปขายตามรายทางและประเทศของตน

คำสำคัญ : ประเพณีการปกครองการเกษตรการตลาดและการค้า, ระบบไพร่, เครื่องราชบรรณาการ, ดินแดนลาวฝ่ายตะวันออก

Abstract

This paper attempts to study the traditional administrative, agriculture, trade and marketing in northeastern Thailand (Siam) prior to 2433 B.E. by using Economic Anthropological Method, based on contemporary documents and materials published before administrative reform in Northeastern Thailand. This study found that, chaomueang (lords) and officials of the huamueang (principality) were highly autonomous. Because their rights were authorized by the King in Bangkok. Traditional administration is divided into 2 systems. There are the Lao system and the Thai (Siamese system). Production and taxation are based on doing an agriculture on the rice field. This main production is for self-subsistence, excess supply is for merit making and bartering exchange in the villages. Trade in town is controlled by the Chinese merchants and in the village level, there were the Chinese, Kula, Tong Su, Vietnamese and local peddlers. Nakhon Ratchasima, the center of trade and marketing was the largest town was in the Northeastern huamueang. Trade in local level, there are local peddlers, Kula, Tong Su and Vietnamese peddlers had been in the villages to sell and buy their buffaloes, silk, red lac and bullock carts were used to carry goods on most land routes to Nakhon Ratchasima. In addition, the peddlers under the control of the Nai Hoy (head of the peddlers), had to take their buffaloes to sell in the Central of Thailand along the trail from Nakhon Ratchasima to Saraburi and others huamueang. Moreover, Kula, Tong Su and Vietnamese Peddlers travelled on foot to sell buffaloes, horses and utensils on the way back to their country.

Keywords : Traditional Administration Agriculture Trade and Marketing, Corvee system, tribute, Eastern Huamueang Lao

บทนำ

สังคมไทยสมัยจารีตตั้งอยู่บนพื้นฐานการทำการเกษตร คือ การทำไร่นาซึ่งเป็นการผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเอง (subsistence production) เป็นหลัก ก่อนการปฏิรูปหัวเมืองชั้นนอกในหัวเมืองลาวตะวันออกเมื่อ พ.ศ. 2433 (ค.ศ. 1890) นั้น ประเพณีการทำการเกษตรในดินแดนอีสานยุคนั้นส่วนใหญ่มีลักษณะวิถีการผลิตที่คล้ายกันโดยทั่วไปในสังคมเกษตรอื่น ๆ (agrarian societies) คือ ใช้แรงงานคนและสัตว์ในการไถหว่าน และเก็บเกี่ยว แต่อาจแตกต่างกันไปตามลักษณะพื้นที่ทางภูมิสังคม (ภูมิประเทศ และชาติพันธุ์) ก่อนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจจากอำนาจบริหารปกครองของราชสำนักกรุงเทพฯ จะเข้ามาควบคุมหัวเมืองชั้นนอกของสยามตั้งแต่ พ.ศ. 2433 นั้น ระบบการผลิตในยุคนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานการผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเองในแต่ละครอบครัว เรียกว่า การผลิตเพื่อยังชีพ (Subsistence Economy) หรือ เศรษฐกิจเพื่อเลี้ยงตัวเอง (Subsistence Economy) ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจของสังคมชาวไร่ชาวนาที่สร้างผลผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ผลผลิตที่เหลือก็จะนำไปแลกเปลี่ยนสินค้าในหมู่บ้าน เช่น นำข้าวไปแลกเกลือ นำปลร้าไปแลกข้าวเปลือก เป็นต้น หรือนำไปขายที่ตลาดในเมือง นอกจากนำผลผลิตส่วนเกินไปแลกเปลี่ยนกันแล้วก็จะนำไปทำบุญด้วย ระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพเป็นลักษณะทั่วไปของสังคมเกษตรกรรมดั้งเดิมและยังคงมีอยู่ในสังคมประเพณีในปัจจุบัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2549, น. 243) การแลกเปลี่ยนสิ่งของหรือซื้อขายสินค้าระหว่างกัน หรือซื้อขายสัตว์เลี้ยงและสินค้ากันในท้องถิ่น เช่น วัว ควาย ครั่ง ไหม และอื่น ๆ แก่พ่อค้าเร่ที่เดินทางไปรับซื้อตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในดินแดนอีสาน ซึ่งปรากฏหลักฐานจากใบบอก พงศาวดาร และบันทึกการเดินทางการสำรวจของชาวต่างชาติในดินแดนอีสานในช่วงพุทธศตวรรษที่ 24 – 25 หรือสมัยรัตนโกสินทร์ช่วงรัชกาลที่ 1 - 5

ประเพณีการปกครองในดินแดนอีสานก่อน พ.ศ. 2433

ก่อน พ.ศ. 2433 หัวเมืองต่าง ๆ ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) ทางราชการหรือราชสำนักกรุงเทพฯ เรียกว่า **หัวเมืองลาว** ดินแดนในภาคเหนือ เรียกว่า **หัวเมืองลาวฝ่ายเหนือ** และดินแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน เรียกว่า **หัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออก** หัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกครอบคลุมถึงดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงด้วย ดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงได้ตกอยู่ใต้อำนาจของไทย (สยาม) มาตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแห่งกรุงธนบุรี (พ.ศ. 2325-2325) ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2367-2394) เจ้าอนุวงศ์ ผู้ครองอาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์ได้กอบกู้เอกราชโดยทำศึกกับไทยเพื่อสถาปนาเป็นราชอาณาจักรอิสระในช่วง พ.ศ.

2369 - 2371 แต่กระทำการไม่สำเร็จจึงกลายเป็นกบฏ เรียกว่า **กบฏเจ้าอนุวงศ์** ดังนั้น ดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงจึงยังเป็นหัวเมืองประเทศราชขึ้นกับราชสำนักกรุงเทพฯจนถึง พ.ศ. 2436 จึงตกไปเป็นดินแดนในอารักขาของฝรั่งเศส ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2411-2453) ทรงมีพระราชดำริหลายประการในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแบบแผนประเพณีของท้องถิ่นอีสานให้เป็นรูปแบบเดียวกันกับแบบแผนการปกครอง เศรษฐกิจ การค้า และอื่น ๆ ของระบบรวมศูนย์ตามแบบกรุงเทพฯ ซึ่งมีความเป็นมา สรุปได้ว่า แบบแผนการปกครองมาแต่โบราณไม่ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่มีความเจริญก้าวหน้ามาตั้งแต่มีการทำสนธิสัญญาทางพระราชไมตรีและการค้ากับอังกฤษใน พ.ศ. 2398 เรียกว่า สนธิสัญญาเบาว์ริง (Bowring Treaty - 1856) เป็นต้นมา ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำเนินการปฏิรูปการปกครองอย่างเป็นขั้นตอนเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2417 ทรงตั้งสภาการแผ่นดินขึ้น 2 สภา คือ สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน (Council of State) และสภาองคมนตรี (Privy Council) ต่อมาใน พ,ศ. 2425 ทรงแต่งตั้งพระยามหาอำมาตยาธิบดี (หรุ่น ศรีเพ็ญ) เป็นข้าหลวงใหญ่รักษาราชการหัวเมืองลาวตะวันออกอยู่ที่เมืองนครจำปาศักดิ์และให้หลวงภักดีณรงค์ (ทัด ไกรฤกษ์) เป็นข้าหลวงกำกับราชการเมืองอุบลราชธานี แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาโจรผู้ร้ายชุกชุมในหัวเมืองต่าง ๆ เพราะไม่มีกำลังออกไปตรวจจับโจรผู้ร้ายและยังไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารในหัวเมืองลาวแต่อย่างใด เนื่องจากอำนาจในการบริหารปกครองยังขึ้นอยู่กับเจ้าเมืองกรมการ ดังนั้น ใน พ.ศ. 2433 จึงทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเจ้านายและขุนนางไปกำกับดูแลหัวเมืองชั้นนอกต่างพระเนตรพระกรรณ โดยแบ่งหัวเมืองลาวออกเป็น 4 กองใหญ่ มีข้าหลวงกำกับการปกครองกองละ 1 คน เพื่อทำนุบำรุงดูแลหัวเมืองต่าง ๆ ให้รัดกุมยิ่งขึ้น ดังนี้

1. หัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออก มีพระพิศณุเทพ (ช่วง) เป็นข้าหลวงประจำว่าราชการอยู่ที่เมืองนครจำปาศักดิ์

2. หัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือ มีพระยาราชเสนา (ทัด ไกรฤกษ์ ต่อมาเป็น พระยาศรีสิงหเทพ) เป็นข้าหลวงว่าราชการอยู่ที่เมืองอุบลราชธานี

3. หัวเมืองลาวฝ่ายเหนือ มีพระอนุชิตบริหาร(จันทร์ อินทรกำแหง ต่อมาเป็นพระยากำแหงสงครามรามภักดี) เป็นข้าหลวงประจำ ว่าราชการอยู่ที่เมืองหนองคาย

4. หัวเมืองลาวฝ่ายกลาง มีพระพิเรนทรเทพเป้นข้าหลวง ตั้งกองว่าราชการอยู่ที่เมืองนครราชสีมา

หัวเมืองทั้ง 4 กองนี้ขึ้นตรงต่อข้าหลวงใหญ่ที่ (พระยามหาอำมาตยาธิบด) ที่เมืองนครจำปาศักดิ์ ข้าหลวงทั้ง 4 กองนี้มีอำนาจบังคับบัญชาว่ากล่าวเจ้าเมืองที่สังกัดอยู่กับข้าหลวงในกองนั้น ๆ และมีอำนาจในการเร่งรัดเงินส่วย และ ตัดสินคดีความตามหัวเมืองต่าง ๆ ดังนั้น อำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปยังหัวเมืองลาวฝ่ายตัวนออกจึงขยายกว้างทั่วดินแดนอีสานในยุคนั้น ประเพณีหรือแบบแผนต่าง ๆ ที่เคยปฏิบัติอยู่จึงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งผู้เขียนได้กำหนดเวลาก่อน พ.ศ. 2433 เป็นบริบทของการศึกษาดังชื่อของบทความนี้

ระบบการปกครองหัวเมืองต่าง ๆ ในหัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกยังเป็นระบบการปกครองแบบโบราณเรียกว่า “ระบบกินเมือง” กล่าวคือ คือ เจ้าเมืองกรมการจะได้รับโปรดเกล้าฯแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ เมื่อตำแหน่งเจ้าเมืองว่างลง ตำแหน่งรองเจ้าเมืองซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นลูกชายคนโตหรือน้องของเจ้าเมืองจะเป็นผู้สืบทอดในตำแหน่งเจ้าเมืองต่อโดยการแต่งตั้งจากราช สำนักกรุงเมพฯ จึงเรียกว่า **ระบบกินเมือง** หรือ **ระบบการปกครองแบบจารีต** ที่มีการสืบทอดมายังลูกหรือญาติใกล้ชิดเจ้าเมือง เจ้าเมืองในระบบการปกครองแบบจารีตมีอำนาจการปกครองตนเอง ถ้าเป็นหัวเมืองใหญ่ก็จะมีอำนาจในการกำกับดูแลหัวเมืองเล็กที่ทางราชสำนักกรุงเทพฯ มอบให้กำกับดูแลอีกด้วย ทางกรุงเทพฯ จึงมีอำนาจควบคุมแต่เพียงเล็กน้อย แต่ในด้านการส่งผลประโยชน์ เช่น การส่งดอกไม้เงินดอกไม้ทอง (สำหรับหัวเมืองประเทศราช) เช่น เมืองเวียงจันทน์ เมืองจำปาศักดิ์ เมืองอุบลราชธานี และการส่งเงินและสิ่งของ (ส่วยสาอากร) ของเมืองเอก เมืองโท เมืองตรี และเมืองจัตวาแก่ทางราชการก็จะมีการกำหนดจากราชสำนักกรุงเทพฯ ตามขนาดและจำนวนไพร่ฉกรรจ์ของแต่ละเมือง ถ้าไม่ส่งตามกำหนดเวลาทางกรุงเทพฯจะมีใบบอกไปยังเจ้าเมืองนั้น ๆ ให้เร่งดำเนินการส่งตามช่วงเวลาที่ทางราชการกำหนด

แบบแผนการปกครองในภาคอีสานก่อนการปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 มี 2 รูปแบบหรือ 2 ระบบ คือ ระบบการปกครองแบบลาว (Lao administrative system or Lao monarchical system) และระบบการปกครองแบบสยาม (Siamese administrative system) ดังนี้ (เติม วิภาคย์พจนกิจ, 2513, น.395-396; Paitoon,1984,p.80)

ระบบการปกครองแบบลาวในแต่ละเมืองมีตำแหน่งสำคัญ 4 ตำแหน่ง เรียกว่า อาญาสี่ หรือ อาชญาสี่ ได้แก่

1. ตำแหน่งเจ้าเมือง มีอำนาจสิทธิขาดในการสั่งราชการบ้านเมืองทั้งปวงและบังคับบัญชากรมการเมืองที่ตนปกครอง แต่อำนาจบางอย่างต้องขอพระราชทานไปยังพระมหากษัตริย์ให้ทรงอนุญาตก่อน เช่น การศึกสงคราม การแต่งตั้งคณะกรมการเมืองผู้ใหญ่ การตัดสินประหารชีวิตผู้ร้ายอุกฉกรรจ์ เป็นต้น

2. ตำแหน่งอุปฮาด (หรืออุปราช) เป็นรองเจ้าเมืองทำหน้าที่แทนเจ้าเมืองเมื่อเจ้าเมืองไปราชการที่เมืองอื่นหรือเจ็บป่วยหรือแก่ชรา อุปฮาดเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนทั้งสิ้น อุปฮาดเป็นหัวหน้าที่ปรึกษาของกรมกองตำแหน่งรองลงไป และรวบรวมบัญชีส่วยสาอากรตามที่ทางราชการกำหนด 1 หรือ 2 ปีต่อครั้ง เงินที่รวบรวมส่งเรียกว่า **ค่าฤชา** (ปัจจุบันเรียก ค่าธรรมเนียม) ส่วนที่ส่งเป็นสิ่งของเรียกว่า **ส่วย** เช่น ส่วยผลเร่ว (หมากแหน่ง) เกลือ กระวาน ครั่ง ไหม เป็นต้น และ **อากร** คือ เงินที่เก็บจากผลประโยชน์จากราษฎรในการทำมาหากิน เช่น การทำไร่ทำนา การจับปลาในน้ำ การต้มกลั่นสุรา การอนุยาติให้ขุดหาแร่ การเก็บของป่า และอื่น ๆ ผลประโยชน์เหล่านี้เมืองเล็กจะส่งไปยังเมืองใหญ่ที่ตนสังกัดอยู่แล้วเมืองใหญ่ก้จัดส่งกรมพระคลังยังเมืองหลวงในแต่ละปี เมื่อเกิดสึกสงครามอุปฮาดจะเป็นผู้สั่งการให้เกณฑ์กำลังไพร่ฉกรรจ์ในการไปรบทัพจับศึกด้วย

3. ตำแหน่งราชวงศ์ มีหน้าที่เกี่ยวกับอรรถคดีทั้งหลายในเมือง และทำหน้าที่แทนอุปฮาดเมื่ออุปฮาดไม่อยู่หรือไปราชการต่างเมือง ราชวงศ์เป็นเครือญาติเจ้าเมือง จึงสามารถเลื่อนขึ้นไปเป็น อุปฮาด และเจ้าเมืองได้

4. ตำแหน่งราชบุตร เป็นลูกเจ้าเมือง หรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่จะรับตำแหน่งนี้ในฐานะผู้ช่วยทำราชการแทนราชวงศ์ และเป้นผู้ช่วยราชการในเจ้าเมือง เช่น เป็นผู้นำเงิน และส่วยส่งเจ้าพนักงานในเมืองใหญ่หรือส่งไปยังเมืองหลวงในแต่ละปี

ตำแหน่งทั้ง 4 นี้ แต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์หรือราชสำนักกรุงเทพฯ ถ้าเป็นตำแหน่งเมืองหลวง จะใช้เรียกว่า เจ้า (เจ้าอนุวงศ์) เจ้าอุปฮาด (หรือเจ้าอุปราช เช่น เจ้าอุปราชเมืองเชียงใหม่) เจ้าราชวงศ์ และเจ้าราชบุตร ส่วนตำแหน่งรองลงมาเรียกว่า **ผู้ช่วยอาญาสี่** มี 4 ตำแหน่ง คือ ท้าวสุริยะ ท้าวสุริโย ท้าวโพธิสาร และท้าวสุทธิสาร ตำแหน่งทั้ง 4 นี้มีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีและการปกครองแผนกต่าง ๆ ของเมืองด้วย นอกจากนี้ยังมีตำแหน่งรองลงไปอีก 17 ตำแหน่ง เรียกว่าขื่อบ้านขางเมือง เช่น เมืองแสน ทำหน้าที่ฝ่ายกำลังของเมือง เมืองจันทร์ ทำหน้าที่ฝ่ายพลเรือน เมืองขวา เมืองซ้าย และเมืองกลาง ทำหน้าที่ดูแลพัสดุทุกอย่างของเมือง เป็นผู้กำกับในการสักเลกและรักษาบัญชีเลกไพร่ เมืองคุก เมืองฮาม และเมืองแพน มีหน้าที่ช่วยเหลือเมืองขวา เมืองซ้าย และเมืองกลาง ในการทำหน้าที่ พะทำมะรง (พัศดี) และตำแหน่งสุโพ เป้นแม่ทัพฝ่ายทหารของเมือง เป็นต้น ถ้าเป็นเมืองหลวง ตำแหน่งต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะมีคำว่า **พญา** หรือ **พระยา** นำหน้า เช่น พระยาเมืองแสน พระยาเมืองจันทร์ และพระยาสุโพ เป็นต้น ถ้าเป็นเมืองเอก โท ตรี และจัตวา จะใช้คำว่า **เพีย นำหน้า เช่น เพียเมืองแสน เพียเมืองขวา เพียเมืองจันทร์ ในหนังสือราชการของไทยบางครั้งเรียกว่า** เพี้ย (เพี้ยนไป) เช่น เพี้นเมืองแสน เพี้ยเมืองขวา เพี้ยเมืองซ้าย เป็นต้น

ส่วนตำแหน่งในระดับตำบล หมู่บ้านเรียกว่า ท้าวฝ่าย (คล้ายตำแหน่งนายอำเภอ) ตาแสง (ตำแหน่งกำนัน) จ่าบ้าน (ตำแหน่งนายบ้าน หรือสารวัตรบ้าน) ตำแหน่งดังกล่าวนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปหรือยกเลิกไปในสาธารณรัฐประชาธิปไตยลาว (สปป.ลาว) เช่น เจ้าเมือง เป็นเจ้าแขวง ท้าวฝ่ายเป็นเจ้าเมือง ตาแสง ถูกยุบเลิกไป เหลือเพียงตำแหน่งของหมู่บ้านเรียกว่า ญาพ่อบ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน) แบบแผนการบริหารปกครองในหัวเมืองลาว (อีสาน) ได้ยกเลิกไปเมื่อมีการจัดการปกครองแบบเทศาภิบาลในรัชการที่ 5

2. **ระบบการปกครองแบบสยาม** การปกครองก่อนสมัยอยุธยา พระมหากัตริย์ทรงปกครองบ้านเมืองด้วยพระองค์เองทุกอย่าง เช่น ในสมัยสุโขทัย มีหลักฐานจากจารึกพ่อขุนรามคำแหง (จารึกหลักที่ 1) ระบุเป็นภาพรวมของพระราชกรณียกิจของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช (พ.ศ. ไว้ตอนหนึ่งว่า “...พ่อขุนรามคำแหงนั้นหาเป็นท้าวเป็นพระยาแก่ไทยทั้งหลาย หาเป็นครูอาจารย์สั่งสอนไทยทั้งหลาย ให้รู้บุญรู้ธรรมแท้ แต่คนอันมีในเมืองไทย ด้วยรู้ด้วยหลวก ด้วยแกล้วด้วยหาญ ด้วยแคะด้วยแรง หาคนจะเสมอเหมือนมิได้ อาจปราบฝูงข้าศึก มีเมืองกว้างช้างหลาย...ปลูกเลี้ยงฝูงลูกบ้านลูกเมือง ชอบด้วยธรรมทุกคน” (หอสมุดแห่งชาติ, 2504, น. 333-339) ในสมัยอยุธยาตรงกับรัชกาลสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. 1991-2031) (ก่อนหน้านี้พระมหากษัตริย์ทรงปกครองเองทุกอย่าง (เช่น สมัยสุโขทัย) พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของราชอาณาจักร แบ่งการปกครองออกเป็นฝ่ายทหาร เรียกว่า **สมุหกลาโหม** และหัวหน้าฝ่ายพลเรือน เรียกว่า **สมุหนายก** เรียกว่า อัครมหาเสนาบดี (ปัจจุบันเทียบเท่านายกรัฐมนตรี) นักวิชาการบางท่านจึงกล่าวว่า ประเทศไทยเมื่อครั้งที่เป็นราชอาณาจักรสยามมีนายกรัฐมนตรีบริหารปกครอง 2 คนในขณะเดียวกัน ตำแหน่งรองลงมาสังกัดฝ่ายสมุหนายกเรียกว่า **จตุสดมภ์** เรียกตำแหน่งว่า เมือง(เวียง) วัง คลัง นา ซึ่งในแต่ละเมืองก็มีตำแหน่งคล้ายจตุสดมภ์ในราชธานี ตำแหน่งสำคัญของเมืองได้แก่

1. เจ้าเมือง เป็นมีอำนาจปกครองสูงสุดของเมือง เจ้าเมืองมีบรรดาศักดิ์ตามฐานะของเมือง เช่น เจ้าเมืองเอก มีบรรดาศักดิ์เป็น เจ้าพระยา ได้แก่ เจ้าพระยานครราชสีมา เจ้าเมืองโท มีบรรดาศักดิ์เป็น พระยา เช่น พระยาสุรินทร์ภักดีศรีรรงค์จางวาง เจ้าเมืองสุรินทร์ พระยาไกรภักดีศรีนครลำดวน เจ้าเมืองขุขันธ์ พระยาสังขะบุรีศรีนครอัจจะ เจ้าเมืองสังฆะ (ต่อมาเป็นสังขะ) พระยาภักดีชุมพล(แล) เจ้าเมืองชัยภูมิคนแรก เป็นต้น เจ้าเมืองตรี จัตวา มีบรรดาศักดิ์เป็น พระและหลวง เช่น พระสรีสุระ เจ้าเมืองเดชอุดม และ พระเจริญราชเดช เจ้าเมืองมหาสารคาม เป็นต้น ตำแหน่งรองจากเจ้าเมืองจะมีบรรดาศักดีต่ำกว่าเจ้าเมืองมีบรรดาศักดิ์เป็น หลวง เช่น หลวงวิเศษภักดี (ที) บุตรพระยาภักดีชุมพลได้รับโปรดเกล้าฯเป็น พระภักดีชุมพล เจ้าเมืองชัยภูมิ

ลดฐานะลงเป็นเมืองชั้นตรีเรื่อยมาจนมีการปฏิรูปการปกครองเป็นแบบเทศาภิบาล ต่อมาตำแหน่งเจ้าเมืองได้ปรับเปลี่ยนเป็น ผู้ว่าราชการเมืองและผู้ว่าราชการจังหวัดตามลำดับ

2. ปลัดเมือง เป็นตำแหน่งรองเจ้าเมือง มีหน้าที่ทำราชการแทนเจ้าเมืองเมื่อเจ้าเมืองไปราชการต่างเมืองหรือแก่ชราและไร้ความสามารถ ตำแหน่งนี้จะได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากลูกหลานเจ้าเมืองเป็นเจ้าเมืองเมื่อเจ้าเมืองถึงแก่อนิจกรรม

3. ยกกระบัตรเมือง แต่เดิมเป็นตำแหน่งที่ราชสำนักแต่งตั้งจากกรุงเทพฯให้เป็นผู้กำกับราชการของเมืองมาตั้งแต่สมัยอยุธยา เช่น พระยาตากได้โปรดเกล้าฯให้ไปเป็นยกกระบัตรเมืองตาก มีหน้าที่ในการตัดสินคดีความของเมือง ต่อมาตำแหน่งนี้ได้โปรดเกล้าฯแต่งตั้งจากบุตรลูกหลานเจ้าเมืองที่มีความรู้ความสามารถ เช่น

4. ช่วยราชการเมือง เป็นตำแหน่งผู้ช่วยเจ้าเมืองตามที่ได้รับมอบหมายสั่งการ ในแต่ละเมืองจะมีตำแหน่งจตุสดมภ์ของเมืองทำหน้าที่คล้ายกับในราชสำนักกรุงเทพฯ เช่น พระมหาดไทย (สมุหนายก) ทำหน้าที่ดูแลฝ่ายพลเรือน พระกลาโหม ทำหน้าที่ดูแลฝ่ายทหารของเมือง ถ้าเป็นเมืองตรี จัตวา ตำแหน่งรองลงมาก็จะมีบรรดาศักดิ์และราชทินนามว่า หลวงเมือง หลวงพล หลวงแพ่ง และหลวงนา ตามลำดับ

รูปแบบการปกครองทั้ง 2 แบบดังกล่าวมานี้ เมื่อทางราชการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินเป็นระบบเทศาภิบาลแล้ว แบบแผนการปกครองของราชอาณาจักรสยามที่เป็นระบบการปกครองแบบลาวก็ถูกยุบเลิกไปหันมาใช้เป็นรูปแบบเดียวกัน คือ ตำแหน่งผู้ว่าราชการเมือง ปลัดเมือง ยกกระบัตรเมือง และผู้ช่วยราชการเมือง และในที่สุดได้ปรับเปลี่ยนเป็นตำแหน่ง ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด นายอำเภอ กำนัน และผู้ใหญ่บ้านตามลำดับดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน แบบแผนการปกครองดังกล่าวจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับตำแหน่งเจ้าเมือง กรมการ และตำแหน่งต่าง ๆ รองลงมาในการทำหน้าที่ด้านการปกครอง เศรษฐกิจ การตลาดและการค้า เช่น ตำแหน่งอุปฮาด มีหน้าที่ทำการแทนเจ้าเมือง เมื่อเจ้าเมืองไปราชการหรือแก่ชราไม่สามารถว่าราชการได้ ตำแหน่งนาเหนือ นาใต้ มีหน้าที่จัดหาเสบียงไว้ในยุ้งฉาง เก็บส่วย และแทงจำหน่ายเลกที่หาย หนี หรือ ตาย ส่วนผู้มีหน้าที่ออกเก็บส่วยในหัวเมืองที่ใช้ระบบการปกครองแบบสยาม เช่น เมืองนครราชสีมาและเมืองขึ้นรวมทั้งหัวเมืองเขมรป่าดงก็เป็นหน้าที่ของนายหมวด นายหมู่ จะเป็นผู้ออกไปเก็บในพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ เป็นต้น

ประเพณีเกี่ยวการเกษตรในดินแดนอีสานก่อน พ.ศ. 2433

ราษฎรหรือพลเรือนสมัยก่อนเรียกว่า ไพร่ ไพร่ที่เป็นชายฉกรรจ์จะต้องเสียภาษี (ค่าหัว) หรือทำงานให้ทางราชการตามคำสั่งของเจ้าเมืองหรือกรมการเมืองของแต่ละเมือง จากบันทึกการ

เดินทางของ เอเจียน แอมอนิเย (Atienne Aymonier) นักสำรวจชาวฝรั่งเศสซึ่งได้เดินทางสำรวจดินแดนในลาว กัมพูชา และภาคอีสานในช่วงเดือนกันยายน พ.ศ. 2425 และเสร็จสิ้นในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2426 รวมเวลา 7 เดือน การเดินทางครั้งนั้นอาจพูดได้ว่าร้อยละ 95 อยู่ในภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย การเดินทางสำรวจทางบกโดยการเดินเท้าและทางเรือไปตามลำน้ำต่าง ๆ เช่น แม่น้ำมูล แม่น้ำชี และลำห้วยต่าง ๆ เช่น ห้วยกระยูง (Houe Krenhung) และลำน้ำสาขาต่าง ๆ เนื้อหาสาระของการบันทึกเป็นเรื่องที่น่าสนใจมาก เพราะมีข้อมูลอย่างหลากหลาย นับตั้งแต่เรื่องทรัพยากร ประชากร การหาเลี้ยงชีพ ภูมิประเทศ จารีตประเพณี ความเชื่อทางศาสนา การค้าและสินค้า ระบบเงินตรา วัดและศาสนา และเรื่องทั่วไปที่น่าสนใจ เช่น ฝูงวัวต่าง ช้างต่อ การคล้องช้างป่า การเลี้ยงช้าง การฝึกช้าง และการเก็บภาษีอากรที่หนัก เป็นต้น แม้แต่ชื่อต้นไม้และสถานที่ก็ระบุไว้โดยยึดชื่อของท้องถิ่นแป็นหลัก เช่น ต้นยาง (Teal –ภาษาเขมร) ภูมิ หรือ สรก (Srok ภาษาเขมรและภาษากูย) นำหน้าแทนคำว่าบ้าน เช่น บ้านภูมิคดี หรือบ้านหนองแก้ว (ภาษาลาว) เป็นต้น ในยุคนั้นคนอีสานส่วนใหญ่ (คนลาว) ยังมีความรู้สึกว่าตนเป็นคนลาว ฝรั่งที่เข้ามาสำรวจดินแดนอีสานในยุคนั้นจึงตั้งชื่อหนังสือว่า **บันทึกการเดินทางในลาว** (Yoyage Dans Le Laos) (ทองสมุทร โดเร และสมหมายเปรมจิตต์ 2541, น.ข) ในที่นี้จะนำมากล่าวเฉพาะที่เกี่ยวข้องในบทความนี้

ประเพณีเกี่ยวกับการทำนามีความสัมพันธ์กับการทำบุญของชาวอีสานซึ่งได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น การทำบุญทุก ๆ เดือนจะเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผี หรือลัทธิผีวิญญาณ (Animism) พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา และการทำมาหากิน โดยเฉพาะประเพณีที่เกี่ยวกับการทำนา ในแต่ละปีจะมีการทำบุญนับตั้งแต่เริ่มย่างเข้าฤดูฝนในเดือนพฤษภาคมชาวบ้านจะทำการไถดะและทำบุญในเดือนนี้ เรียกว่า **บุญบั้งไฟ** บุญบั้งไฟเป็นพิธีขอวิงวอน (มีคำเซิ้งบั้งไฟ) เพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล โดยจะมีการแห่และเซิ้งบั้งไฟเพื่อขอให้พระยาแถน (เทวดาบนฟ้า) บันดาลให้ฝนตกลงมาให้ชาวบ้านได้ทำนาตามฤดูกาล ชาวบ้านจะทำพิธีแรกนา (แฮกนา) หลังบุญบั้งไฟราวปลายเดือนพฤษภาคมเมื่อมีฝนตกจนดินชุ่มฉ่ำและต่อเนื่องด้วยการหว่านกล้า และดำนา (ปลูกข้าว) ตามลำดับ เมื่อข้าวออกรวงสุกแล้ว จะมีการเกี่ยวข้าวและนวดข้าว (ตีข้าว) แล้วจะทำบุญเพื่อเรียกขวัญและวิญญาณข้าวที่ตีข้าวกองอยู่บริเวณลานข้าวเปลือกเรียกว่าทำ **บุญคูณลาน** ซึ่งตรงกับเดือนยี่ (เดือน 2) และจะมีพิธีสู่ขวัญข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลก่อนจะนำข้าวขึ้นยุ้ง ซึ่งตรงกับเดือนกุมภาพันธ์หรือเดือน 3 ชาวบ้านจะทำข้าวจี่ โดยใช้ข้าวเหนียวที่เพิ่งนำขึ้นยุ้งใหม่ ๆ นำมาตำและนึ่งให้สุกแล้วปั้นให้มีลักษณะกลม ๆ เรียวเล็กน้อย หุ้มด้วยน้ำอ้อยพร้อมกับชุบด้วยไข่ อังไฟให้ข้าวสุกเพื่อนำไปถวายพระที่วัด จึงเรียกว่า **บุญข้าวจี่** ในวันเดียวกันกับการทำบุญตรงกับวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ

เรียกว่า **วันมาฆบูชา** พระสงฆ์สามเณรจะได้ฉันข้าวใหม่และข้าวจี่ไปพร้อม ๆ กันด้วย ดังนั้น การปลูกข้าว เกี่ยวข้าว และเก็บข้าวขึ้นยุ้งก็จะมีพิธีกรรมสัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องผี พราหมณ์และการประกอบพิธีทางพระพุทธศาสนาอย่างแยกกันไม่ออก

การปลูกข้าวเป็นอาชีพหลักของชาวอีสาน ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นคนลาว (ไทยลาว) ก่อนการปลูกข้าวก็จะมีการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อเรื่องผีและโชคลางและจะทำพิธีกรรมในพื้นที่เมืองอื่น ๆ ที่มีคนลาวอาศัยอยู่ ดังกรณีการทำพิธีกรรมการทำนาของชาวลาวเมืองศรีสะเกษ ซึ่ง แอมอนิเย (ทองสมุทร โดเร และสมหมาย เปรมจิตต์, 2541, น. 11) ได้บันทึกไว้อย่างน่าสนใจ พอสรุปได้ว่า ก่อนเริ่มลงมือการไถแรกนา จะมีพิธีบนบานศาลกล่าวชาวบ้านจะใช้ควายเทียมไถไหว้วอนเทวดาอารักษ์ กรวดน้ำ และทำการบวงสรวงด้วยไข่ไก่ พร้อมกับพานของหวานและหมาก 2 คำ เมื่อถึงเวลาตกกล้าก็จะมีการจัดตั้งศาลผีเล็ก ๆ ขึ้น ณ ที่นา เรียกว่า **ศาลตาแฮก** และทำการบวงสรวงด้วยไข่ต้ม ทั้งพานของหวานและหมาก 4 คำ เอาต้นกล้า 7 ต้น มาปลูกตรงหน้าศาลนั้น พร้อมกับกรวดน้ำเหล้า ทำการอ้อนวอนเทวดาอารักษ์ดังนี้ “ในวันนี้ซึ่งเป็นวันดีมีชัย ข้าพเจ้าทำการปลูกข้าว ขอให้ข้าวขึ้นงอกงามได้ผลผลิตดี ปราศจากความแห้งแล้งหรือล้มตายไป” เมื่อข้าวออกรวงพอที่จะเริ่มสุกพอที่จะตำได้ ก็ตัดเอาข้าวจำนวนเล็กน้อยมาตำ แล้วเอาใส่พานไปวางบนศาลเพื่อบวงสรวง ขอให้เทวดาอารักษ์ช่วยปกปักรักษาการเก็บเกี่ยวและต้านทานการรุกรานของหนูและสัตว์อื่น ๆ การเกี่ยวข้าวของคนลาวจะรวบเอาต้นข้าวทำเป็นมัด เรียกว่า ข้าวคูณ แล้วจะเอามารวมเป็นกอง ๆ เรียกว่า ข้าวลอม หรือ ลอมข้าว เวลานั้นก็จะเด็ดเอารวงข้าวที่จะปลูกอีกที่ตรงหน้าศาล ซึ่งกลายเป็นแท่นบูชาประจำปี สร้างขึ้นเพื่อทำการบวงสรวงเทวดาอารักษ์ของนา รวงข้าวดังกล่าวจะถูกมัดติดไม้ยาว ซึ่งนำไปปักในกองข้าวให้เป็นเครื่องหมาย คือ คันตาแหลว (Khan Ta Leo) เมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จ ก็หาเวลาที่จะนวดข้าวโดยใช้เท้าเหยียบ (ให้มัดข้าวอ่อนเพื่อสะดวกในการนวดหรือตีข้าว) เวลานั้นก็จะมีการบวงสรวงและกรวดน้ำให้เทวดาอารักษ์อีก ขั้นตอนของพิธีกรรมสุดท้ายคือ เมื่อจะเอาข้าวขึ้นยุ้ง ก็จะมีการบวงสรวงด้วยเหล้า ข้าว อาหาร และของหวาน แล้วอ้อนวอนเทวดาอารักษ์ให้ช่วยปกปักรักษาด้วย พวกญาติและเพื่อนฝูงที่ได้รับเชิญมาร่วมพิธีก็จะเอาฝ้ายผูกแขนให้แก่กันและกัน แล้วก็จะมีการพูดคุยกินอาหารอันเป็นเสร็จพิธี ตั้งแต่วันนั้นไปจึงจะตักเอาข้าวในยุ้งออกมาตำกินตามความต้องการได้ พิธีกรรมดังกล่าวยังมีการปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน แต่อาจแตกต่างกันในบางท้องที่ บางหมู่บ้านชุมชนก็ลงมือไถด้วยควายเหล็กหรือรถไถแทนควาย จึงไม่มีการประกอบพิธีกรรมตามแบบจารีตดั้งเดิมที่เคยทำกันมา

ประเพณีสำคัญที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับข้าว คือ **บุญข้าวประดับดิน**หรือ**บุญเดือน 9** จะกระทำกันในวันแรม 14 ค่ำของทุกปี (หรือเรียกว่า**เดือนเก้าดับ**) บางหมู่บ้านเรียกว่า **บุญห่อข้าวน้อย** เพราะเป็นการทำบุญของแต่ละครอบครัว ไม่ได้ทำรวมกันเหมือนบุญข้าวสาก (บุญสลากภัต) หรือบุญเดือน 10 ซึ่งเป็นพิธีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและความเชื่อเรื่องผีวิญญาณเช่นเดียวกัน พิธีสงฆ์จะเริ่มขึ้นเมื่อ ชาวบ้านมาพร้อมกันแล้ว จะมีผู้นำทำพิธีไหว้พระ(ทายกหรือผู้ที่เคยบวชมาก่อน) แล้วอาราธนาศีล เมื่อพระสงฆ์ให้ศีลแล้ว จะอาราธนาธรรมเพื่อให้พระสงฆ์สวดมนต์สาธยายเกี่ยวกับคำสอนในพระพุทธศาสนาและในขณะเดียวกันชาวบ้านก็จะเตรียมอาหารเพื่อถวายพระ เมื่อชาวบ้านรับพร กรวดน้ำพร้อมกล่าวคำอุทิศส่งไปยังญาติที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นเสร็จพิธีในวันแรก พอถึงเช้าตรู่ของวันรุ่งขึ้นชาวบ้านจะนำอาหาร คาวหวาน ข้าว หมากพลู ไปวางไว้บริเวณใต้ต้นไม้ในวัดหรือแขวนบนหน้าต่างของศาลาวัดหรือวิหารก็ได้ พร้อมกับตีกลอง(ในวัด)ให้ดัง ได้ยินถึงผีบรรพบุรุษเพื่อให้มากินอาหารและเคี้ยวหมากพลูที่ลูกหลานนำมาให้อยู่ให้กินจนอิ่มหนำสำราญและเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่ด้วย โดยการนำของผู้อาวุโส (ผู้เฒ่าผู้แก่) ว่าได้เลี้ยงดูปูเสื่อบรรพบุรุษที่จากไปและขอให้ลูกหลานทุกคนมีความสุขความสบาย มีความรักความสามัคคีต่อกันตลอดไป เช้าวันต่อมาชาวบ้าน (พ่อหรือแม่ก็ได้) จะเดินไปยังที่นาของตนพร้อมกับนำข้าวปลาอาหาร หมากพลู บุหรี่และน้ำไปวางที่ศาลตาแฮกซึ่งเป็นผู้พิทักษ์รักษานาและต้นข้าวให้เจริญงอกงาม พิธีนี้จึงมีความสำคัญต่อวิถีชาวนาที่มีผีรักษานาและปกปักรักษาข้าวให้งอกงามเพื่อเป็นอาหารของชาวบ้านต่อไป วิถีชีวิตแบบจารีตของชาวบ้านจึงสัมพันธ์กับพิธีกรรมความเชื่อที่ผสมผสานของความเชื่อเรื่องผี พราหมณ์และพุทธศาสนาอย่างแยกกันไม่ออก

ประเพณีการผลิตและการเก็บภาษีในดินแดนอีสานก่อน พ.ศ. 2433

ราษฎรหรือพลเรือนสมัยก่อนเรียกว่า ไพร่ ไพร่ที่เป็นชายฉกรรจ์จะต้องเสียภาษี (ค่าหัว) หรือทำงานให้ทางราชการตามคำสั่งของเจ้าเมืองหรือกรมการเมืองของแต่ละเมือง จากบันทึกการเดินทางของ เอเจียน แอมอนิเย (Atienne Aymonier) นักสำรวจชาวฝรั่งเศสซึ่งได้เดินทางสำรวจดินแดนในลาว กัมพูชา และภาคอีสานในช่วงเดือนกันยายน พ.ศ. 2425 และเสร็จสิ้นในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2426 รวมเวลา 7 เดือน การเดินทางครั้งนั้นอาจพูดได้ว่าร้อยละ 95 อยู่ในภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย การเดินทางสำรวจทางบกโดยการเดินเท้าและทางเรือไปตามลำน้ำต่าง ๆ เช่น แม่น้ำมูล แม่น้ำชี และลำห้วยต่าง ๆ เช่น ห้วยกระยูง (Houe Krenhung) และลำน้ำสาขาต่าง ๆ เนื้อหาสาระของการบันทึกเป็นเรื่องที่น่าสนใจมาก เพราะมีข้อมูลอย่างหลากหลาย นับตั้งแต่เรื่องทรัพยากร ประชากร การหาเลี้ยงชีพ ภูมิประเทศ จารีตประเพณี ความเชื่อทางศาสนา การค้าและสินค้า ระบบเงินตรา วัดและศาสนา และเรื่อง

ทั่วไปที่น่าสนใจ เช่น ฝูงวัวต่าง ช้างต่อ การคล้องช้างป่า การเลี้ยงช้าง การฝึกช้าง และการเก็บภาษีอากรที่หนัก เป็นต้น แม้แต่ชื่อต้นไม้และสถานที่ก็ระบุไว้โดยยึดชื่อของท้องถิ่นเป็นหลัก เช่น ต้นยาง (Teal –ภาษาเขมร) ภูมิ หรือ สรก (Srok ภาษาเขมรและภาษากูย) นำหน้าแทนคำว่าบ้าน เช่น บ้านภูมิคดี หรือบ้านหนองแก้ว (ภาษาลาว) เป็นต้น ในยุคนั้นคนอีสานส่วนใหญ่ (คนลาว) ยังมีความรู้สึกว่าตนเป็นคนลาว ฝรั่งที่เข้ามาสำรวจดินแดนอีสานในยุคนั้นจึงตั้งชื่อหนังสือว่า บันทึกการเดินทางในลาว (Yoyage Dans Le Laos) (ทองสมุทร โดเร และสมหมายเปรมจิตต์ 2541, น.ข) ในที่นี้จะนำมากล่าวเฉพาะที่เกี่ยวข้องในบทความนี้เท่านั้น

ชาวบ้านหรือประชากรในยุคนั้นมีวิถีการผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเอง การทำบุญ และการแลกเปลี่ยนสิ่งของกันในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านขนาดเล็กราว ๆ หมู่บ้านละ 20-30 หลังคาเรือน แม้ในตัวเมืองก็มีอยู่ราว ๆ ร้อยหลังคาเรือน เช่น เมืองศรีสะเกษ เมืองสังขะ เมืองขุขันธ์ การทำนาและเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย จะขายให้พวกพ่อค้าชาวกุลา (ไทยใหญ่) หรือ พม่า ซึ่งเป็นพ่อค้าเร่จากพม่าและรัฐไทยใหญ่เดินทางมาซื้อโดยใช้เงินลาดในการซื้อขาย เงินลาด ทำด้วยทองแดง มีอัตราแลกเปลี่ยนใน พ.ศ. 2426 ราคา 8 ลาด ต่อ 1 สลึง (เมื่อ 4 ปีก่อนมีราคา 6 ลาด ต่อ 1 สลึง) สินค้าสำคัญในแต่ละเมืองก็แตกต่างกันไปตามสภาพทางภูมิศาสตร์ เช่น เมืองศรีสะเกษ สินค้าหลักคือ ครั่งและไหม ครั่ง 1 หาบ (60 กิโลกรัม) มีราคา 4 ตำลึงหรือ 16 บาท สินค้าออกมี หนังและเขาสัตว์ และสินค้านำเข้ามีฝ้าย เป็นต้น

จากการบันทึกการเดินทางของสมิธ (Smyth, 1893, น. 239) ได้ประมาณไว้ว่า ประชากรอีสานใน พ.ศ. 2412 (ค.ศ. 1869) มีจำนวน 1 ล้านคน ปรนะชากรเหล่านี้เมื่อแยกเป็นจำนวนชาย ฉกรรจ์ เด็ก สตรี และคนชรา ชายฉกรรจ์เป็นผู้เสียเงินส่งยหรือเงินค่าหัวให้ทางราชการซึ่งจะมีจำนวนราว ๆ หนึ่งในสี่หรือราว 25 % ของประชากรทั้งหมด รวมทั้งตำแหน่งเจ้าเมืองกรมการและครอบครัวไม่ต้องเสียเงินส่วย) รายได้หลักของรัฐมาจากการเก็บส่วยจากชายฉกรรจ์ของแต่ละเมืองและเครื่องราชบรรณาการในดินแดนอีสานสมัยนั้นจึงมีจำนวนไม่มากนัก และรายได้จากการผูกขาดภาษีอากร ดังนี้

1. รายได้จากเก็บส่วยและบรรณาการ

โดยทั่วไปในภาคกลางชายฉกรรจ์จะเสียเงินค่าราชการปีละ 4 บาท ส่วนหัวเมืองชั้นนอกจะกำหนดเป็นแต่ละเมืองไป เช่น เมืองมหาสารคามเมื่อแรกตั้งใน พ.ศ. 2408 มีไพร่ฉกรรจ์ที่ลงทะเบียนจำนวน 4,000 คน ชายฉกรรจ์จะต้องจ่ายค่าหัวคนละ 2 บาท/คน/ปี ถ้าปีไหนที่ฝนแล้งหรือน้ำท่วมนาและสัตว์เลี้ยงสูญหายไป เจ้าเมืองนั้นก็จะมีใบบอกไปยังราชสำนักกรุงเทพฯเพื่อขอลดการจ่ายเงินส่วยในปีนั้น เช่น ใน พ.ศ. 2410 เมืองนครจำปาศักดิ์ประสบกับปัญหาภัยแล้ง ทางราช

สำนักกรุงเทพฯก็จะอนุโลมให้ชายฉกรรจ์จ่ายเงินค่าหัวเป็นจำนวน 2 บาท/ คน/ปี (เดิม หลังกบฏเจ้าอนุวงศ์ ชายฉกรรจ์เมืองจำปาศักดิ์ต้องจ่ายค่าหัวปีละ 4.25 บาท แล้วลดลงมาเหลือ 4 บาท เท่ากับหัวเมืองชั้นใน) โดยราชบุตรของเมืองจะส่งคนจากกองราชบุตร ตำแหน่ง **นาเหนือ นาใต้** ออกไปเก็บจากชายฉกรรจ์ตามหมู่บ้าน ส่วนหัวเมืองที่ใช้ระบบการปกครองแบบสยามก็จะส่งนายหมวด นายหมู่ ออกไปเก็บตามหมู่บ้านเช่นเดียวกัน สำหรับเมืองนครจำปาศักดิ์ซึ่งเป็นเมืองใหญ่ให้ส่งเงินส่วยปีละ 100 ชั่ง (8,000 บาท) นอกจากนี้เมืองนครจำปาศักดิ์เป็นเมืองประเทศราช ต้องส่งเครื่องราชบรรณาการต่อกรุงเทพฯ ตามราชประเพณี กล่าวคือ ต้นไม้ทอง 1 ต้น ทองหนัก 10 บาท ต้นไม้เงิน 1 ต้น เงินหนัก 10 บาท งาช้างหนัก 2 หาบ นอระมาดหนัก 2 ชั่งจีน และผลเร่วหนัก 4 หาบ กำหนด 3 ปีครั้งตั้งแต่หลังเสร็จศึกบฏเจ้าอนุวงศ์ใน พ.ศ. 2371 เป็นต้นมา และทางราชสำนักกรุงเทพฯได้ยกเลิกการส่งเครื่องราชบรรณาการนี้ใน พ.ศ. 2438 แล้วให้เก็บภาษีเหมือนเมืองอื่น ๆ (ไพฑูรย์ มีกุศล, 2517, น.17)

ก่อนปฏิรูปการปกครองในรัชกาลที่ 5 ประชาชนโดยทั่วไปเรียกว่า ไพร่ ไพร่ชายในดินแดนอีสานแต่ละเมืองต้องเสียเงินและสิ่งของให้แก่ทางราชการ ผู้ที่มีครอบครัวแล้วจะต้องเสียภาษี สมัยนั้นเรียกว่า เสียค่าหัวหรือเสียส่วยคนละ 2 บาท ชายโสดเสีย 1 บาท ดังตัวอย่างของเมืองศรีสะเกษ เอมอนิเยได้บันทึกไว้สรุปได้ว่า ใน พ.ศ. 2426 เจ้าเมืองมีบรรดาศักดิ์ที่ พระยาวิเศษภักดี เมืองนี้มีประชากรอยู่ในทะเบียน 13,000 คน จำนวนเงินค่าภาษีอากรที่เก็บได้จากชายฉกรรจ์ (หญิงและคนชราอายุ 60 ปีขึ้นไปไม่ต้องเสียค่าหัว) และนำไปส่งที่กรุงเทพฯ (บางกอก) เป็นเงิน 160 ชั่ง หรือ 12,800 บาท เมืองศรีสะเกษมีบ้านเรือนอยู่กว่า 100 หลังคาเรือน มีวัดอยู่ 5-6 วัด มีตลาดอยู่ทางทิศตะวันออกห่างจากบ้านเจ้าเมือง 400 เมตรซึ่งมีคนจีนและคนไทย (เอมอนิเยเรียกว่า คนสยาม) เป็นหุ้นส่วนดูแลตลาด มีร้านขายไหม ขนม และหนังสัตว์หลายชนิด เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของการเก็บเงินจากชายฉกรรจ์บางเมืองอาจจะได้รับการยกเว้นสำหรับชายฉกรรจ์ที่ยังโสด ดังกรณีของเมืองขุขันธ์ในช่วงเดียวกันกับเมืองศรีสะเกษนั้น เจ้าเมืองขุขันธ์มีบรรดาศักดิ์ที่ พระยาขุขันธ์ภักดีศรีนครลำดวน (ชาวบ้านเรียก พระยาขุขันธ์) มีจำนวนประชากรที่ขึ้นทะเบียนไว้ 11,000 คน ไพร่มีครอบครัวจ่ายภาษีอากรคนละ 2 บาทต่อปี ส่วนคนโสดไม่ต้องเสียค่าหัว ค่าภาษีอากรทั้งหมดปีละ 7,890 บาท ประชากรเมืองขุขันธ์ประกอบด้วยชาว กูย (Kouis) เป็นส่วนใหญ่ และมีชาวเขมรและลาวตามลำดับ

ดังนั้น ประชากรของเมืองศรีสะเกษ สังขะ ขุขันธ์ รัตนบุรี และสุรินทร์จึงประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อย่างหลากหลายมาจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ เขมร(เขมรถิ่นไทย) ลาว (ลาวอีสานหรือไทยลาว) กูยหรือ กวย ซึ่งเรียกตามสำเนียงพูด เช่น กูยมะลอ กูยมะไฮ กูยเยอ กูยมหลั่ว และกูยเจียง (ภาษากูย) หรือกูยตำไร(ภาษาเขมร) เป็นต้น

2. รายได้จากการผูกขาดภาษีอากร

ส่วนเงินภาษีที่ได้จากการออกใบอนุญาตให้คนจีนเป็นเจ้าภาษีผูกขาดเก็บภาษีที่ทางการกำหนดขึ้น ในยุคนั้นเมืองนครราชสีมาเป็นเมืองใหญ่ที่สุดและเป็นศูนย์กลางการค้าในดินแดนอีสาน ซึ่งมีชาวจีนเป็นพ่อค้ารับซื้อข้าวและของป่าจากชาวบ้าน ชาวจีนยังได้รับอนุญาตจากเจ้าเมืองนครราชสีมาให้เป็นนายอากรผูกขาดภาษีสุรา (เหล้า) ในเขตเมืองนครราชสีมาและเมืองที่ขึ้นกับเมืองนครราชสีมา เจ้าภาษีที่เป็นคนจีนคือ **ขุนอินทรสมบัติ** เป็นผู้ผูกขาดภาษีสุราในเขตเมืองนครราชสีมาและเมืองขึ้นกับเมืองนครราชสีมา คือ เมืองพิมาย เมืองนางรอง เมืองประโคนชัย (ตะลุง) เมืองปักธงไชย เมืองจัตุรัส เมืองบำเหน็จรรงค์ เมืองพุทไธสง และเมืองชัยภูมิ และเสียภาษีให้ราชสำนักกรุงเทพฯ ปีละ 37 ชั่ง หรือเป็นเงินไทย 2,960 บาท (กรมศิลปากร, 2511, น. 48)

ต่อมาใน พ.ศ. 2425 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้พระยามหาอำนาตยาธิบดี (หรุ่น ศรีเพ็ญ) เป็นข้าหลวงหัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกประจำอยู่ที่เมืองนครจำปาศักดิ์ในช่วง พ.ศ. 2425 – 2434 ได้อนุญาตให้ชาวจีนเป็นนายอากรผูกขาดประมูลภาษีฝิ่น (opium tax) แต่ละเมืองที่มีการขายฝิ่นสูบฝิ่นและเสียภาษี ดังนี้ (ไพฑูรย์ มีกุศล, 2515, น.16)

เมืองนครจำปาศักดิ์เงิน 25 ชั่ง (2,000 บาท เมืองสุรินทร์และเมืองขึ้นเงิน 10 ชั่ง (800 บาท)

เมืองศรีสะเกษ เงิน 8 ชั่ง (640 บาท) เมืองขุขันธ์และเมืองขึ้น เงิน 2 ชั่ง (160 บาท)

เมืองสังขะและเมืองขึ้น เงิน 1 ชั่ง (80 บาท) เมืองอัตตะปือ เงิน 3 ชั่ง

รวมเป็นเงินส่งพระคลังหลวง ปีละ 51 ชั่งหรือ 4,080 บาท เงินจากการเก็บภาษีฝิ่นจึงเป็นเงินรายได้เพิ่มขึ้นจากการเก็บเงินค่าราชการหรือเงินส่วยที่มีมาแต่เดิม ส่วนหัวเมืองอื่น ๆ ทางอีสานเหนือนั้นไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีการเก็บภาษีฝิ่นเหมือนหัวเมืองอื่น ๆ เพราะทางราชสำนักยังไม่ได้ส่งข้าหลวงไปปกครองดูแลเหมือนหัวเมืองลาวตะวันออกและตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเพณีการค้าและการตลาดในดินแดนอีสานก่อน พ.ศ. 2433

การค้าในหัวเมืองต่าง ๆ ในดินแดนอีสานก่อนการปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 มีอยู่อย่างจำกัดระหว่างหมู่บ้านต่าง ๆ ที่ตั้งเป็นหมู่บ้านอยู่ห่างไกลกัน ทางคมนาคมก็ไม่สะดวก การเดินทางระหว่างหมู่บ้านต่าง ๆ ก็อยู่ห่างไกลกัน เส้นทางมีสภาพเป็นป่าเสียส่วนใหญ่ การเดินทางไป

ค้าขายวัวควายก็ไปได้เฉพาะหน้าแล้ง ถ้าไม่มีเงินเสียส่วยก็ต้องทำงานให้ราชการตามระบบไพร่ หน้าฝนน้ำมากและเต็มไปด้วยโคลนตม เดินทางและขับเกวียนไม่ได้ เพราะไม่มีสะพานข้ามแม่น้ำและลำห้วยต่าง ๆ ถ้าชาวบ้าน (ไพร่)เดินทางไปค้าจำนวนน้อยก็อาจถูกโจรปล้น หรือเจ็บป่วยเป็นไข้ป่า (มาเลเรีย) อุปสรรคต่าง ๆ เหล่านี้จึงทำให้การค้าของคนพื้นบ้านมีอยู่ในขอบเขตจำกัด จึงเป็นช่องทางให้พ่อค้าคนจีนอพยพและกุลา (ไทใหญ่) จากพม่าเดินทางมาค้าขายในลักษณะของพ่อค้าเร่อยู่ในดินแดนอีสานในยุคนั้น ดังชื่อทุ่งกุลาร้องไห้ที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ (2.1 ล้านไร่) ในเขต 5 จังหวัดของภาคอีสาน (ร้อยเอ็ด มหาสารคาม สุรินทร์ และยโสธรก็เกิดจากการเดินทางของพ่อค้ากุลาผ่านทุ่งแห่งนี้ด้วยความยากลำบากจนร้องไห้ จึงเรียกว่า ทุ่งกุลาร้องไห้

พ่อค้าจีนมีอยู่ทุกเมืองของดินแดนอีสาน สกินเนอร์(Skinner, 1957, p. 74) ได้บันทึกไว้ว่าจำนวนคนจีนใน พ.ศ. 2443 (ค.ศ. 1904) มีจำนวน 6,950 คน ค้าขายอยู่ตามเมืองต่าง ๆ ในมณฑลนครราชสีมาจำนวน 2,450 คน มณฑลอุดร 1,500 คน และมณฑลอีสาน 3,000 คน คนจีนได้เดินทางไปตั้งร้านค้าขายอยู่ตามเมืองต่าง ๆ แทบทุกเมืองแม้จะอยู่ห่างไกล เช่น เมื่อ พ.ศ. 2395 พระสุนทรราชวงศา (บุด) ได้ติดต่อค้าขายกับเมืองนครราชสีมาและได้ขอร้องให้พ่อค้าจีนในเมืองนครราชสีมไปตั้งร้านค้าขายที่เมืองยโสธรเป็นครั้งแรก (เติม วิภาคย์พจนกิจ, 2515, น. 151) และแมคคาร์ธี (McCarty, 1900, p. 26) ได้เดินทางมายังเมืองนครราชสีมาใน พ.ศ. 2427 ใกล้เคียงกับที่เอมอนิเย เดินทางสำรวจดินแดนอีสาน ได้ระบุว่า มีคนจีนตั้งร้านค้าอยู่ในเมืองนครราชสีมาราว 800 คน การค้าทุกชนิดตกอยู่ในมือของคนจีนแทบทั้งสิ้น (...all the trade in their hands.)เมืองนครราชสีมาได้เป็นศูนย์กลางการค้าระหว่างหัวเมืองอีสานกับกรุงเทพฯ ศูนย์รวมของพ่อค้าจีนตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกของประตูเมือง (ประตูชุมพล) เพื่อรับซื้อสินค้าที่มาจากทุกสารทิศ มีคาราวานเกวียนเป็นร้อย ๆ เล่มนำสินค้ามาจอดพักและเข้าออกดูแล้วอีกทึกครึกโครมอย่างมีชีวิตชีวา (Symth, 1898, p. 237)สมิธและแมคคาร์ธีได้ระบุว่า ตลาดที่นครราชสีมาเปิดค้าขายตลอดทั้งวัน เมืองนครราชสีมาจึงเป็นตลาดการค้าแห่งแรกในดินแดนอีสานและได้ขยายไปตามเมืองต่าง ๆ เช่น เมืองอุบลราชธานี เมืองหนองคาย เมืองร้อยเอ็ด เมืองยโสธร และเมืองสุรินทร์ เป็นต้น

ในหัวเมืองลาวตะวันออกมีเมืองอุบลราชธานีเป็นศูนย์กลางการค้า และหัวเมืองลาวฝ่ายเหนือมีเมืองหนองคายเป็นกลางการค้า พ่อค้าชาวจีนยังเดินทางไปค้าขายตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในลักษณะพ่อค้าเร่โดยใช้เกวียนเป็นพาหนะ สินค้าที่นำไปขายหรือแลกเปลี่ยนสินค้ากับชาวบ้านมีหลากหลายชนิด เช่น น้ำมันก๊าดเสื้อผ้า เข็มเย็บผ้า ด้าย ไม้ขีดไฟ เส้นด้าย (ด้านฝ้าย) มีดตัดเล็บร่ม รองเท้าแตะ ระฆัง สีย้อมผ้า สักหลาด ผ้าดิบ และหมวกฟาง เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีพ่อค้าชาวกุลาหรือไทใหญ่จากรัฐฉานทางตอนเหนือของพม่าได้เดินทางด้วยเท้าหาบของมาขายมาค้าขายในลักษณะพ่อค้าเร่ไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในหัวเมืองอีสาน สินค้าสำคัญคือ ระฆัง(bells) และกลอง(gongs) และมีพ่อค้าชาวเวียดนาม (ญวน ชาวอีสานเรียกว่า แกว) เดินทางมาซื้อวัวควายแล้วนำไปขายยังเวียดนามและเขมรมาตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์ (หม่อมอมรวงศ์วิจิตร, 2516, น. 20)

สำหรับพ่อค้าท้องถิ่นในหัวเมืองอีสานสมัยนั้นการค้าที่สำคัญคือ การค้าวัวควาย หลังจากฤดูทำนาแล้ว พ่อค้าวัวควายจะไปหาซื้อวัว ควาย แล้วนำไปขาย (ไล่ต้อน) ที่เมืองนครราชสีมาซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าในหัวเมืองอีสาน เพราะขายได้ราคาดีกว่าที่ขายตามหัวเมืองต่าง ๆ ถึง 2 เท่าตัว ในราว พ.ศ. 2432 ราคาควายที่ขายในตลาดเมืองนครราชสีมาราคาตั้งแต่ 25-30 บาท ขณะที่ราคาควายตามหัวเมืองจะอยู่ที่ 12-15 บาท (Smyth, 1895, p. 85) พ่อค้าท้องถิ่นเรียกว่า นายฮ้อย นายฮ้อยจะซื้อวัวควายรวบรวมไว้เป็นฝูงใหญ่ราว 30 - 50 ตัว แล้วไล่ต้อนไปขายผ่านเส้นทางจากนครราชสีมาไปเมืองจันทึก และสระบุรีในภาคกลาง สมิธได้บันทึกไว้ว่า ขณะที่เขาเดินทางมายังเมืองนครราชสีมาระหว่างเมืองจันทึกกับนครราชสีมาใน พ.ศ. 2439 ได้พบกับกลุ่มนายฮ้อยขายความและสพายแคนไปขายยังภาคกลางตามทางหลวงสายนครราชสีมา – สระบุรีด้วย และยังพบพ่อค้ากุลาหรือไทใหญ่ (Shan Peddlers) หาบคอนสินค้าเดินผ่านไปด้วย (Smyth, 1898, น. 251) พ่อค้ากุลาจะหาบหรือคอนสิ่งของกลับไป จนมีคำกล่าวติดปากของผู้เฒ่าผู้แก่ว่า “กุลาหาบครั่ง” หรือ “กุลาคอนนุ่น” พ่อค้ากุลาบางคนได้แต่งงานอยู่กับหญิงในท้องถิ่นในปลายสมัยรัชกาลที่ 3 จนมีลูกหลานสืบสกุลต่อ ๆ กันมา เช่น นามสกุล “ศรีกุลา”และ “กุลาศรี” เป็นต้น จำนวนชาวไทยกุลาที่มากที่สุดอยู่ที่บ้านโนนใหญ่หรือบ้านโนนกุลา มีวัดสร้างโดยช่างชาวกุลา ชาวบ้านเรียกว่า **วัดกุลา** อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

ในฤดูฝนน้ำมากพ่อค้าจะใช้เส้นทางน้ำเป็นหลักในการนำสินค้าไปขาย เส้นทางที่สำคัญ คือ เส้นทางแม่น้ำมูลจากนครราชสีมาไปอุบลราชธานีโดยเรือถ่อขนส่งสินค้าทางน้ำ ต่อมาใช้เรือกลไฟที่พระยาศรีสิงหเทพ ข้าหลวงกำกับราชการเมืองอุบลราชธานีได้ให้ช่างต่อเรือกลไฟ 2 ลำ (เริ่มต่อ พ.ศ. 2529) ลำแรกชื่อ **บำรุงบูรพาทิศ** ยาว 45 ฟุต ปากเรือกว้าง 11 ฟุต และอีกลำหนึ่งชื่อ **พานิชพัฒนา** ยาว 50 ฟุต ปากกว้าง 12 ฟุต ได้ออกรับส่งผู้โดยสารสินค้าตั้งแต่ พ.ศ. 2435 ทำให้การขนส่งสินค้าระหว่างอุบลราชธานี - นครราชสีมาได้รับความสะดวกและใช้เวลาน้อยกว่าแต่ก่อน ในฤดูฝน ขาขึ้นจะใช้เวลา 10 -15 วัน ขาล่อง ใช้เวลา 7 วัน ถ้าใช้เรือถ่อ (แบบเดิม) ขาขึ้นราว 30 วัน และขาล่อง 15 วัน เมื่อถึงท่าช้างแล้วจะใช้เกวียนขนสินค้าไปเมืองนครราชสีมาซึ่งมีระยะทาง 11 ไมล์ หรือราว 18 กิโลเมตร (เติม วิภาคย์พจนกิจ, 2515, น.164) ส่วนฤดูแล้งจะใช้

เส้นทางหลวงสายหลักจากเมืองนครราชสีมา ไปยังเมืองชนบท เมืองหนองบัวลำภู และหนองคาย ทางอีสานเหนือ และจากนครราชสีมาไปยังเมืองพิมาย พุทไธสง รัตนบุรี ศรีสะเกษ ยโสธร และอุบลราชธานีทางหัวเมืองตะวันออกเฉียงเหนือ

สินค้าที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในหัวเมืองอีสานคือ ม้า ม้าในท้องถิ่นที่มีชื่อหรือมีลักษณะดีขายกันในราคาตั้งแต่ 30 - 40 บาท แต่ม้าที่เมืองชนบทราคาดีกว่าคือม้า 1 ตัว ราคาตัวละตั้งแต่ 50 - 100 บาท ใกล้เคียงกับราคาม้าเมืองปราจีนบุรี และเมืองระยอง หม่อมอมรวงศ์วิจิตรได้ระบุไว้ว่าใน พ.ศ. 2430 มีพ่อค้าชาวสเปน 1 คน และชาวเวียดนาม 2 คน พากันเดินทางมาซื้อม้าที่เมืองอุบลราชธานีกลับไปขายที่เมืองไซ่ง่อนมีจำนวนถึง 22 ตัว (หม่อมอมรวงศ์วิจิตร, 2516, น. 110) ส่วนสินค้าอื่น ๆ ที่ซื้อขายในหมู่บ้านท้องถิ่นอีสานนอกจาก วัว ควาย ม้า หมู และอื่น ๆ แล้ว ยังมีสินค้าที่สำคัญในแต่ละท้องถิ่น เช่น ข้าว ปลาร้า เกลือสินเธาว์ เครื่องปั้นดินเผา (หม้อ ไห) จอบ มีด เคียว และเครื่องจักสาน เป็นต้น การแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกันตามหมู่บ้านต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนสิ่งของกันเองตามความพอใจหรือตกลงกันของทั้ง 2 ฝ่าย เช่น เกลือ 1 กระทอ (กระสอบ) หนักราว 12 กิโลกรัม (1 หมื่น) แลกข้าวเปลือกได้ 1 ถัง (20 กิโลกรัม) เป็นต้น

การค้าในหัวเมืองอีสานในช่วงก่อน พ.ศ. 2433 ยังไม่มีการรวบรวมบันทึกมูลค่าการซื้อขายว่าเป็นจำนวนเงินเท่าใดในแต่ละปี จากการประมาณการของสมิธที่เดินทางเข้ามายังเมืองนครราชสีมาเมื่อ พ.ศ. 2439 ได้ประมาณการไว้ว่า การค้าในหัวเมืองอีสานทั้งหมดมีมูลค่าประมาณ 250,000 ปอนด์ต่อปี เฉพาะในเขตเมืองนครราชสีมาซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางการค้าของเขตภูมิภาคนี้จะมีมูลค่าไม่น้อยกว่า 120,000 ปอนด์ต่อปีหรือเป็นมูลค่าถึงครึ่งหนึ่งของการค้าทั้งหมดในดินแดนอีสานส่วนสินค้าอื่น ๆ ที่ซื้อขายในหมู่บ้านท้องถิ่นอีสานนอกจาก วัว ควาย ม้า หมู และอื่น ๆ แล้ว ยังมีสินค้าที่สำคัญในแต่ละท้องถิ่น เช่น ข้าว ปลาร้า เกลือสินเธาว์ เครื่องปั้นดินเผา (หม้อ ไห) มีด เคียว และเครื่องจักสาน ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนกันระหว่างหมู่บ้านต่าง ๆ ตามที่ตกลงกันเองในดินแดนอีสาน

การค้าในดินแดนอีสานยุคนั้นส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าชาวจีนที่อพยพมาอยู่ในกรุงเทพฯ ตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์ อาชีพค้าขายเป็นอาชีพหลักของคนจีนตั้งแต่ยุคแรก ๆ ที่อพยพเข้ามาอยู่เมืองไทยและเป็นแรงงานรับจ้าง (เช่น รับจ้างขุดคลอง ทำถนน และอื่น ๆ ในช่วงที่อพยพเข้ามารุ่นแรก ๆ) ต่อมาได้ยึดอาชีพค้าขายอยู่ในกรุงเทพฯและหัวเมืองสำคัญ ๆ ทั่วราชอาณาจักร เช่น เมืองนครราชสีมา หนองคาย อุบลราชธานี สุรินทร์ ศรีสะเกษ และยโสธร เป็นต้น ส่วนพ่อค้าเร่ชาวกุลาและเวียดนามจากดินแดนใกล้เคียงก็สามารถเดินทางเข้ามาค้าขายได้เช่นเดียวกับพ่อค้าในท้องถิ่นอีสาน เพราะในยุคนั้นยังไม่มีกฎหมายห้ามชาวต่างชาติเดินทางมาค้าขายในดินแดนไทย

(สยาม) ถ้าพ่อค้าถูกโจรปล้นหรือทำร้ายพ่อค้าหรือญาติพี่น้องก็สามารถร้องเรียนไปยังเจ้าเมืองที่เกิดเหตุให้ช่วยเหลือและแก้ปัญหา เช่น ใน พ.ศ. 2409 จีนหอยพ่อค้าจากเมืองอุบลราชธานีไปค้าขายทางเมืองสุวรรณภูมิ ขณะที่พักอยู่ในหมู่บ้านเขตเมืองสุวรรณภูมิถูกโจรปล้นและฆ่าตายที่บ้านเหมือดแอ่ พี่น้องของจีนหอยได้ร้องเรียนต่อเมืองอุบลราชธานี ทางเมืองอุบลราชานีแจ้งว่าเหตุเกิดในเขตเมืองสุวรรณภูมิ ครั้นไปร้องที่เมืองสุวรรณภูมิก็ว่าไม่อยู่ในเขตเมืองสุวรณภูมิ จึงร้องไปยังเจ้าพระยานครราชสีมา (เมืองนครราชสีมาเป็นเมืองเอก มีอำนาจว่ากล่าวหัวเมืองต่าง ๆ ในดินแดนอีสาน)ให้ช่วยเหลือได้ในที่สุด โดยเจ้าเมืองอุบลราชธานีได้นำเงินให้พี่น้องจีนหอยจำนวน 5 ชั่ง(400 บาท) ตามที่เจ้าพระยานครราชสีมาได้สั่งการ และให้เขตแดนเมืองสุวรรณภูมิที่เกิดปัญหาไปขึ้นกับเมืองมหาชนะชัยซึ่งเป็นเมืองขึ้นกับเมืองอุบลราชธานี (เติม วิภาคย์พจนกิจ, 2515. น. 143-144)

สรุป ประเพณีหรือแบบแผนการปกครองในดินแดนอีสานก่อน พ.ศ. 2433 มี 2 ระบบ คือ แบบแผนตามระบบลาวและแบบแผนตามระบบไทย (สยาม) กรมการเมืองแบบลาวเรียกว่า อาญาสี่ประกอบด้วย เจ้าเมือง อุปฮาด ราวงศ์ และราชบุตร และระบบแบบสยามประกอบด้วย เจ้าเมือง ปลัดเมือง ยกกระบัตรเมือง และผู้ช่วยราชการเมือง ด้านประเพณีการผลิตและการเสียภาษี มีวิถีการผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเองเป็นหลัก ผลผลิตที่เหลือเก็บไว้ทำบุญและแลกเปลี่ยนสิ่งของระหว่างกันในหมู่บ้านหรือหมู่บ้านใกล้เคียง ด้านการเก็บภาษีได้จากการเก็บส่วยและเครื่องราชบรรณาการจากหัวเมืองประเทศราช เช่น เมืองนครจำปาศักดิ์ นครพนม และอุบลราชธานี เป็นต้น ด้านการค้าและการตลาด ในระดับเมืองมีพ่อค้าจีนทำการค้าถาวรอยู่ในตัวเมืองทุก ๆ เมือง และมีเมืองนครราชสีมาเป็นศูนย์กลางการค้าที่ใหญ่ที่สุดในหัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออก ส่วนการค้าในระดับท้องถิ่นจะมีพ่อค้าซื้อ ควายแล้วไล่ต้อนหรือบรรทุกสินค้าที่เป็นสิ่งของ ไปขายที่ตลาดเมืองนครราชสีมา และกลุ่มพ่อค้าที่มีหัวหน้าเรียกว่า นายฮ้อยได้ไล่ต้อนควายไปขายยังภาคกลางโดยผ่านเส้นทางหลวงสายนครราชสีมาผ่านเมืองจันทึก สระบุรี และเมืองอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง นอกจากนั้นยังมีพ่อค้าเร่ชาวกุลา พม่า และเวียดนามเดินทางด้วยเท้ามาซื้อควาย ม้า และสิ่งของต่าง ๆ เช่น ไหม ครั่ง นุ่น และอื่น ๆ เพื่อนำไปขายยังรายทางในท้องถิ่นอีสานหรือประเทศของตน

บรรณานุกรม

เติม วิภาคย์พจนกิจ.(2513). ประวัติศาสตร์อีสาน เล่ม 2. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

ไพฑูรย์ มีกุศล.(2517). การปฏิรูปการปกครองมณฑลอีสาน พ.ศ. 2436 – 2453. กรุงเทพฯ : เอกสารนิเทศก์ การศึกษา ฉบับที่ 149 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.

หม่อมอมรวงศ์วิจิตร.(2516).”พงศาวดารหัวเมืองมณฑลอีสาน” ใน เมืองในภาคอีสาน. กรุงเทพฯ พิมพ์ใน งานพระราชทานเพลิงศพ พระยาอุดรธานี.

หอสมุดแห่งชาติ.(2504). เรื่องพระร่วง เที่ยวเมืองพระร่วง คำอ่นและคำแปลจารึกสุโขทัย สุภาษิตพระร่วง. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาคาร.

ราชบัณฑิตยสถาน (2549). ศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ – ไทย. ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 3 (ฉบับ ปรับปรุง : กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

เอเจียน แอมอนิเย.(2539). บันทึกการเดินทางในลาว ภาคหนึ่ง พ.ศ. 2438. Yoyage dans le Loas Tome Premier 1895. แปลโดย ทองสมุทร โดเร และสมหมายเปรมจิตต์. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

----------.(2541). บันทึกการเดินทางในลาว ภาคหนึ่ง พ.ศ. 2440. Yoyage dans le Loas Tome Premier 1897. แปลโดย ทองสมุทร โดเร และสมหมายเปรมจิตต์. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Paitoon Mikusol.(1984). Social and Cultural History of Northeastern Thailand from 1868 – 1910 : A Case Study of the Huamuang Khamen Padong (Surin, Sangkha and Khukhan). Seattle University of Washington.

Skinner, William G. (1957). Chinese Society in Thailand. New York : Cornell University.

Smyth, Warington H.(1895). Note on a Journey on the Upper Mekong, Siam. London : John Murray, Albemarle Street.

---------- (1898). Five Years in Siam 1891 to 1896. London : John Murray, Albemarle Street.

การวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นหลวงพระบาง เรื่องภูท้าวภูนาง เพื่อหาความสัมพันธ์กับภูมินามเมืองและความเชื่อท้องถิ่น
[English Title]

นายภัทระ อินทรกำแหง[1] และนางสาวลัดดาวัลย์ สีพาชัย[2]

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นหลวงพระบาง ภูท้าว ภูนาง เพื่อหาความสัมพันธ์กับภูมินามเมืองและความเชื่อท้องถิ่นโดยการลงพื้นที่เมืองหลวงพระบาง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยอาศัยเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วยแบบสำรวจภาคสนาม แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง จากนั้น จึงนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ และสรุปเพื่อทราบถึงวรรณกรรมท้องถิ่นหลวงพระบาง ภูท้าว ภูนาง เพื่อหาความสัมพันธ์กับภูมินามเมืองและความเชื่อท้องถิ่น พบว่า วรรณกรรมท้องถิ่นประจำหลวงพระบางของลาว เรื่องภูท้าว ภูนาง (พุทธเสน กับนางกางฮี) ซึ่งเป็นนิทานบรรพชน มีความสัมพันธ์โดยการใช้อธิบายสภาพความเป็นมาของภูมินามเมืองคือภูท้าว ภูนาง ภูสีพื้นที่บ้านเชียงแมนและผาตุ๊กแก นอกจากนี้ยังกำหนดความเชื่อท้องถิ่นในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของพื้นที่และดวงวิญญาณนางกางฮีนำไปสู่ข้อปฏิบัติข้อห้ามในการประกอบพิธีกรรมตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ รวมถึงความเชื่ออื่นซึ่งเป็นประเพณีของชาวหลวงพระบาง

คำสำคัญ : วรรณกรรมท้องถิ่น, หลวงพระบาง, ภูท้าวภูนาง, ภูมินามเมือง, ความเชื่อท้องถิ่น

Abstract

This article aims to study the analysis of local Luang Phrabang literature titled Phuthao Phunang in order to find the relationship between toponyms and local beliefs by doing the survey at Luang Phrabang for field data collection. Instruments used in this qualitative research were Surveys, Participation Observation, Non-Participation Observation, Structured Interview, and Non-Structured Interview. Since, the information obtained was categorized, analyzed and summarized to recognize the local literature of Luang Phrabang titled Phuthao Phunang to find the relationship between toponyms and local beliefs. The finding revealed that the local literature of Luang Phrabang titled Phuthao Phunang (Buddha Sen and Nang Kanghi), which is a story of ancestors, is concerned by describing the history of the toponyms that is Phuthao Phunang, Phusi, Ban Chiang Man and Pha Tuk Kae areas. Moreover, it also defined the local beliefs on sanctity of the areas and the soul of Nang Kanghi to prohibition in the ritual along Heet Sibsong Khong Sibsee Tradition including other beliefs which are the tradition of Luang Phrabang people.

---

[1]คณะ สถาบัน อีเมล (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)

Keywords : *Local literature, Luang Phrabang, Phuthao Phunang, Toponyms, Local beliefs*

บทนำ

วรรณกรรมท้องถิ่น เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมพื้นบ้าน ที่บันทึกเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ การประพฤติปฏิบัติของประชาชนธรรมดาทั่วไป ที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน (ธวัช ปุณโณทก,2525) ซึ่งวัฒนธรรมพื้นบ้านมีขอบข่ายกว้างขวางวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมและแพร่หลายมากที่สุดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือ นิทานพื้นบ้าน ซึ่งนิทานพื้นบ้าน คือ เรื่องที่เล่ากันต่อๆ มาจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งโดยที่ไม่ทราบว่า ใครเป็นผู้แต่ง เช่น นิทานเรื่อง สังข์ทอง ปลาบู่ทอง หรือโสนน้อยเรือนงาม มีการเล่าสู่กันฟังจากปู่ย่าตายายของเรา พ่อแม่ของเรา รวมทั้งตัวเราเองไปจนถึงลูกหลานเหลนโหลนของเรา เป็นทอด ๆ กันไป รุ่นแล้วรุ่นเล่า บางครั้งก็แพร่กระจายจากท้องถิ่นหนึ่งไปสู่อีกท้องถิ่นหนึ่ง เช่น นิทานเรื่อง สังข์ทอง อาจมีหลายสำนวนแล้วแต่ความทรงจำความเชื่อ อารมณ์ของผู้เล่า และวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น

นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องเล่าที่เล่าสืบต่อกันมาแบบมุขปาฐะต่อกันมาหลายชั่วอายุคน เพื่อความสนุกสนาน เบิกบานใจ ผ่อนคลายความตึงเครียด เพื่อเสริมร้างศรัทธาในศาสนา เทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นคติเตือนใจ (กุหลาบ มัลลิกะมาส,2518) นิทานพื้นบ้านเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชุมชน การศึกษานิทานพื้นบ้านจึงทำให้สามารถเข้าใจในสภาพแวดล้อมวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติด้านหนึ่งด้วย ช่วยให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ช่วยอธิบายความหมาย ช่วยตีความค่านิยมของสังคม (เสาวลักษณ์ อนันตศานต์, 2530)

นิทานพื้นบ้านประเภทนิทานท้องถิ่น (Legend) นิทานประเภทนี้ มีขนาดสั้นกว่านิทานปรัมปรา มักเป็นเรื่องเหตุการณ์เดียวและเกี่ยวกับความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี โชคลาง หรือคตินิยมอย่างใดอย่างหนึ่ง ของคนแต่ละท้องถิ่น แม้ว่าจะเป็นเรื่องแปลกพิสดาร พ้นวิสัยความจริงไปบ้างก็ยังเชื่อว่า เรื่องเหล่านี้เกิดจริงเป็นจริง มีบุคคลจริง มีสถานที่จริงที่กำหนดแน่นอนกว่านิทานปรัมปรานิทานท้องถิ่นอาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของวีรบุรุษประจำชาติ หรือประจำเมือง เช่น ท้าวแสนปม พระร่วง พระยากง พระยาพาน หรือเป็นเรื่องนางไม้นางนาก นางเงือก ที่ปรากฏกายมีเรื่องเกี่ยวกับมนุษย์ตามเรื่องในนิทาน(world fable,เว็บไซต์)

นิทานพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญต่อการถ่ายทอดการเรียนรู้ เสริมสร้างบุคลิกภาพ มีพลังโน้มน้าวความคิด ทัศนคติ และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล รวมทั้งมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์และสังคมในหลายด้าน โดยนิทานพื้นบ้านเป็นเครื่องช่วยให้มนุษย์เข้าใจสภาพของมนุษย์โดยทั่วไปได้ดียิ่งขึ้น เพราะในนิทานพื้นบ้านเป็นที่ประมวลแห่งความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความนิยม ความกลัว ความบันเทิงใจ ระเบียบแบบแผน และอื่นๆเป็นเสมือนกรอบล้อมชีวิตให้อยู่ในขอบเขตที่มนุษย์ในสังคมนั้นๆนิยมว่าดีหรือถูกต้อง แม้กฎหมายบ้านเมืองก็ยังไม่สามารถบังคับจิตใจของมนุษย์ได้เท่า เพราะมนุษย์ได้ฟัง ได้ซึมซับสั่งสมการอบรมนั้นๆไว้ในวิถีชีวิตตั้งแต่เด็ก ทำให้มนุษย์รู้จักสภาพชีวิตท้องถิ่นโดยพิจารณาตามหลักที่ว่าคติชาวบ้านเป็นพื้นฐานชีวิตของคนชาติหนึ่งๆหรือชนกลุ่มนั้นๆ ถือเป็นมรดกของชาติในฐานะเป็นวัฒนธรรมประจำชาติเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์แต่ละชาติแต่ละภาษา มีการจดจำและถือปฏิบัติกันต่อๆมา เป็นทั้งศิลป์และศาสตร์ เป็นต้นเค้าแห่งศาสตร์ต่างๆและช่วยให้การศึกษาในสาขาวิชาอื่นกว้างขวางยิ่งขึ้น และทำให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ช่วยให้คนแลเห็นสภาพของตนว่าคล้ายคลึงกับคนอื่นๆ ความคิดเช่นนี้ก่อให้เกิดความเป็นกลุ่มไม่เกิดการแบ่งแยกและเป็นเครื่องบันเทิงใจยามว่างของมนุษย์(ประยูร ทรงศิลป์, 2542)

จากการลงพื้นที่ศึกษาเมืองหลวงพระบาง ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นหลวงพระบางเรื่องภูท้าว ภูนาง เพื่อหาความสัมพันธ์กับภูมิศาสตร์เมืองและความเชื่อท้องถิ่น เพื่อจะได้ทราบถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพื้นที่ว่ามีจุดกำเนิดมาจากที่ใด เพื่ออธิบายความเชื่อท้องถิ่นที่นำไปสู่ข้อกำหนด

ในการประกอบพิธีกรรมและเป็นแนวทางให้ผู้สนใจในวรรณกรรมได้ศึกษาค้นคว้าและบันทึกไว้เป็นหลักฐานของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นหลวงพระบาง เรื่องภูท้าว ภูนาง เพื่อหาความสัมพันธ์กับภูมินามเมืองและความเชื่อท้องถิ่น

วิธีดำเนินการศึกษา

บทความเรื่อง การวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นหลวงพระบาง เรื่องภูท้าว ภูนาง เพื่อหาความสัมพันธ์กับภูมินามเมืองและความเชื่อท้องถิ่น ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษารวบรวมข้อมูลด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ศึกษาในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้รู้ด้านประวัตินิทานพื้นบ้านเรื่องภูท้าว ภูนาง

2. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้อ้างผลการศึกษา ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมนิทานประวัติศาสตร์และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3. ศึกษารวบรวมข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อสังเกตสภาพทั่วของเมืองหลวงพระบางในภารรวม และแบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการที่เป็นผู้รู้เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านเมืองหลวงพระบางเรื่องภูท้าว ภูนาง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลโดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากศึกษาเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

วรรณกรรม หมายถึง งานหนังสือ งานประพันธ์ บทประพันธ์ทุกชนิด ทั้งที่เป็นร้อยแล้วและร้อยกรอง (ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2530) หากวรรณกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นที่ใดก็จะเรียกวรรณกรรมตามสถานที่พบเห็น เช่น หากพบวรรณกรรมอยู่ท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งก็จะเรียกว่าวรรณกรรมนั้นว่า “วรรณกรรมท้องถิ่น” วรรณกรรมท้องถิ่น หมายรวมถึงวรรณกรรมลายลักษณ์หรือมุขปาฐะ ที่ปรากฏอยู่ในท้องถิ่นแตกต่างกันไปจากวรรณกรรมแบบฉบับหรือวรรณคดีของประเทศ วรรณกรรมท้องถิ่นนั้น เกิดขึ้นด้วย ภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น และมีคนในท้องถิ่นนั้นเองเป็นผู้อนุรักษ์ รูปแบบของวรรณกรรมท้องถิ่น มักจะเป็นไปตามความนิยมของท้องถิ่นนั้น ๆ (ธวัช ปุณโณทก, 2525) วรรณกรรมท้องถิ่นได้สะท้อนภาพสังคมชาวบ้าน หรือวิถีชีวิตชาวบ้าน เหมือนกระจกเงาสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนและสิ่งแวดล้อมตามที่กวีหรือผู้แต่งรู้เห็น (ประพนธ์ เรืองณรงค์ และเสาวลักษณ์ อนันตศานต์, 2545)

วรรณกรรมท้องถิ่นของไทยสามารถแบ่งออกเป็นเป็นประเภทหลายลักษณะได้แก่ แบ่งตามลักษณะรูปแบบวรรณกรรม คือ วรรณกรรมร้อยแก้ว เป็นเรื่องเล่าหรือบันทึกด้วยภาษาที่ไม่มีลักษณะบังคับใด ๆ ไม่มีคณะสัมผัส ฯลฯ วรรณกรรมร้อยกรอง เป็นเรื่องราวหรือบันทึกด้วยภาษาที่จำกัดตามลักษณะคำประพันธ์ มีคณะสัมผัส ฯลฯ และ แบ่งตามลักษณะการถ่ายทอด คือ วรรณกรรมลายลักษณ์ เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะมาก่อน แล้วได้รับการบันทึกเป็นตัวอักษรและมีการสืบทอดด้วยการอ่านวรรณกรรมมุขปาฐะ เป็นวรรณกรรมที่

ถ่ายทอดสืบต่อกันมา ด้วยการบอกเล่าจดจำ ไม่มีการบันทึกหรือถ่ายทอดไว้เป็นเรื่องราวหรือสัญลักษณ์ เรื่องราวใดที่มีอยู่นานก็แสดงว่าเรื่องราวนั้นมีผู้นิยมมาก เช่น ปริศนาคำทาย ภาษิตสำนวน เรื่องเล่า ตำนาน นิทาน เป็นต้น (ประคอง เจริญจิตรกรรม, 2535)

วรรณกรรมที่ได้รับความนิยมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือ นิทานพื้นบ้าน ซึ่งนิทานพื้นบ้าน หมายถึง นิทานที่มีฉากตัวละครและเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากปัญญาและจินตนาการของมนุษย์และเล่าถ่ายทอดทางวาจา (นุชนาถ เหละดุวี, 2537) นิทานพื้นบ้านเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชุมชนและเป็นเรื่องราวที่เล่าขานสืบต่อกันมา การศึกษานิทานพื้นบ้านจึงทำให้สามารถเข้าใจในสภาพแวดล้อมวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติด้านหนึ่งด้วย ช่วยให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ช่วยอธิบายความหมาย ช่วยตีความค่านิยมของสังคม (เสาวลักษณ์ อนันตศานต์, 2530) โดย เจือ สตะเวทิน (2517) กล่าวถึงลักษณะของนิทานพื้นบ้านไว้ว่านิทานพื้นบ้านนั้นมีลักษณะ คือต้องเป็นเรื่องเล่า เป็นการเล่าด้วยภาษาร้อยแก้ว ผ่านการเล่าด้วยปากมาก่อน ต้องแสดงความคิด ความเชื่อของชาวบ้าน ซึ่งประคอง นิมมานเหมินต์ (2543) ได้อธิบายเกี่ยวกับนิทานท้องถิ่นไว้รูปแบบ โดยมีรูปแบบที่น่าสนใจคือรูปแบบการเป็นนิทานประจำถิ่น (Sage) เป็นนิทานที่มีขนาดของเรื่องไม่แน่นอน บางเรื่องสั้น บางเรื่องยาว บางเรื่องอาจมีอนุภาคเดียว มักเป็นเรื่องแปลกพิสดาร ซึ่งเชื่อว่าเคยเกิดขึ้น ณ สถานที่หนึ่ง ตัวละครและสถานที่บ่งไว้ชัดเจน อาจเป็นเรื่องของบุคคลในประวัติศาสตร์ หรือคนสำคัญของเมือง ตัวละครอาจเป็น มนุษย์ เทวดา สัตว์หรือผีสาง นางไม้ นิทานประจำถิ่นจะอธิบายถึงความเป็นมาของสิ่งที่อยู่ในท้องถิ่น อาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือก่อสร้างขึ้นมาและรูปแบบนิทานเทวปกรณ์(Myth) หรือบางครั้งเรียกว่า ตำนานปรัมปรา เป็นนิทานที่อธิบายถึงกำเนิดของจักรวาล โครงสร้าง และระบบของจักรวาล มนุษย์ สัตว์ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ ลำดับขั้นและบทบาทหน้าที่ของมนุษย์ ตลอดจนพิธีกรรมการประพฤติปฏิบัติต่างๆว่าเกิดขึ้นเมื่อไร เพราะเหตุใด

ภูมิศาสตร์ (Geography) คือ ศาสตร์ทางด้านพื้นที่และบริเวณต่างๆ บนพื้นผิวโลก เป็นวิชาที่ศึกษาปรากฏการณ์ทางกายภาพ และมนุษย์ ที่เกิดขึ้น ณ บริเวณที่ทำการศึกษา รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมที่อยู่บริเวณโดยรอบ(ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525, 2530 ภูมินาม (Toponym) หมายถึง การศึกษาชื่อของสถานที่ เป็นการศึกษาชื่อของสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่โดยมุ่งเน้นประวัติศาสตร์ความเป็นมาและความสำคัญของชื่อเรียกสถานที่นั้นๆ หรือไม่ก็มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของถิ่นฐานที่อยู่ ขนบธรรมเนียม วิถีชีวิต สภาพแวดล้อมของท้องถิ่นตน (สุจริตลักษณ์ ดีผดุง, 2543) เมืองหลวงพระบางนี้ในอดีตมีชื่อว่า "เมืองซะวา" ตามตำนานขุนบรม หรือ “เมืองเชียงดงเชียงทอง” ตามภูมิศาสตร์การมีแม่น้ำดงไหลผ่านเมืองและมีต้นทองใหญ่เป็นไม้หมายเมือง การที่เรียกว่า "หลวงพระบาง" นั้นเกิดขึ้นภายหลัง เหตุเพราะเมืองดังกล่าวเป็นเมืองหลวงของชาวลาวในยุคก่อน จึงได้ชื่อว่า"เมืองหลวง"(เมืองใหญ่) และการที่มีพระพุทธรูปปัญจโลหะนาม "พระบาง" เป็นสัญลักษณ์พุทธศาสนาของเมือง จึงรวมชื่อเป็น "เมืองหลวงพระบาง" ในรัชสมัยของพระเจ้าหล้าแสนไทไตรภูวนาถ เมืองหลวงพระบางอยู่ในแขวงหลวงพระบาง ส.ป.ป. ลาว (สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) ซึ่งตั้งอยู่ทางเหนือของนครหลวงเวียงจันทน์ระยะทางประมาณ 200 กิโลเมตร แขวงหลวงพระบาง แบ่งออกเป็น 8 เมือง (อำเภอ) 3กอง (กิ่งอำเภอ) 46 ตำบล 1958 หมู่บ้าน และมีพลเมืองราว131165 คน ทิศเหนือติดกับแขวงพงสาลี ทิศตะวันออก ติดกับ แขวงหัวพันและแขวงเชียงขวาง ทิศใต้ติดกับแขวงเวียงจันทน์ ทิศตะวันตกติดกับแขวงอุดมชัยและไชยะบุรีพื้นที่เมืองหลวงพระบางที่เป็นเขตมรดกโลกมีความกว้าง 250 เมตร และมีความยาว 1 กิโลเมตร (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2557) ด้วยภูมิประเทศอันพิเศษของเมืองหลวงพระบางนี้ก่อให้เกิดสัมพันธภาพแห่งการดำรงอยู่ของผู้คนกับ ‘พื้นที่กายภาพ’ อันเป็นที่ตั้งของเมืองที่มีลักษณะเฉพาะตัวคือ เป็นพื้นราบที่ถูกแวดล้อมด้วยภูเขาสลับซับซ้อน และถูกกำกับขอบเขตด้วยเส้นทางการไหลของแม่น้ำโขง สายน้ำคาน และ สายน้ำดง ส่งผลให้ ‘พื้นที่ราบ’ และตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่

เหมาะสมต่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ อันเป็นผลมาจากความสมบูรณ์ของปัจจัยที่ตอบสนองเงื่อนไขการดำรงชีวิต และยังกลายเป็นจุดศูนย์กลางของการคมนาคมทางน้ำ พื้นราบขนาดเล็กแห่งนี้จึงมีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยตั้งแต่บรรพกาล

ภาพที่ 1 พื้นที่เมืองหลวงพระบาง

การดำรงอยู่ของ “ผู้คน” ใน “พื้นที่พิเศษ” ส่วนนี้ ได้พบการอธิบายเชิงตำนาน และนิทานปรัมปราในพงศาวดารล้านช้าง ที่ถูกลิขิตขึ้นในสมัยพระเจ้าวิชุนราช (แกรนท์ อีแวนส์, 2547) เป็นการอธิบายความเป็นมาของพื้นที่ เพื่อเชื่อมต่อกับการเข้ามาดำรงอยู่ของกลุ่มชนชาติลาวว่า ก่อนนี้เป็นที่อยู่ของ “อมนุษย์” คือ “ฝูงปีศาจ ยักษ์ร้าย นาคา” และ “เป็นดินเป็นหญ้าเป็นฟ้าเป็นแถน ผีกับคนเทียวไปมาหากันบ่ขาด” “อมนุษย์” ดังกล่าวได้สถิตอยู่ตามพื้นที่กายภาพต่างๆ ของเมืองและปริมณฑล สะท้อนให้เห็นถึง “จินตนาการ” ของผู้คนที่มีต่อพื้นที่กายภาพได้เป็นอย่างดี (ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์, 2551) โดยเฉพาะส่วนของตัวเมืองที่ถูกล้อมรอบไปด้วยภูเขา รวมถึงภูมิศาสตร์ของกลางใจเมือง มีภูเขาอยู่ลูกหนึ่งชื่อภูสี ซึ่งบนเขาลูกนั้นมีสถูปเจดีย์และรอยพระพุทธบาทประดิษฐานอยู่ในศาลา และบริเวณรอบเมืองหลวงพระบางมีภูเขาที่สำคัญตั้งอยู่บริเวณที่เรียกว่าฝั่งบ้านเชียงแมนที่เป็นต้นเค้าวรรณกรรมประจำถิ่นหลวงพระบาง คือ ภูท้าว ภูนาง

เนื้อเรื่องย่อนิทานพื้นบ้านประจำถิ่นหลวงพระบาง เรื่อง ภูท้าว ภูนาง

ในส่วนของภาคนิทาน ท้าวคำเวียง วีระวงสา (สัมภาษณ์,2561) อาจารย์สถาบันวิจิตศิลป์ แขวงหลวงพระบาง ได้ให้สัมภาษณ์ถึงนิทานท้องถิ่นลาวเรื่องท้าวพุทธเสน – นางกางฮี โดยมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ในเมืองหลวงพระบางไว้ว่า ในเมืองอินทปัตมีชายตัดฟืนเข็ญใจมีลูกสาวทั้งหมด 12 นาง ด้วยความอดอยากจึงนำลูกไปทิ้งไว้ในป่า วันหนึ่งนางยักษ์แม่หม้ายชื่อสุนทะลา มีลูกอยู่แล้วเป็นนางยักษ์เช่นกันชื่อนางกางฮีได้เห็นนางทั้งสิบสองเข้าจึงเกิดความเอ็นดูจึงแปลงร่างเป็นมนุษย์และขอรับนางไปเลี้ยงในพระราชวังเป็นลูกบุญธรรมในเมืองของนาง จนเด็กทั้งสิบสองโตเป็นสาวได้พากันหนีออกจากวังเพราะทราบว่านางสุนทะลาเป็นยักษ์ จนไปถึงนครของท้าวปาลุทะเสน ท้าวเธอเห็นว่านางทั้งสิบสองมีความงดงามจึงรับไว้เป็นชายา เวลาผ่านไปนางยักษ์สุนทะลาทราบว่านางทั้งสิบสองไปเป็นชายาของท้าวปาลุทะเสนก็แค้นใจนักนางจำแลงกายเป็นสาวน้อยงดงามล่อหลอกให้ท้าวปาลุทะเสนหลงรักและนำไปเป็นมเหสีอีกนางหนึ่ง จากนั้นนางได้แกล้งเจ็บป่วยจนร่างกายผ่ายผอมรักษาอย่างไรก็ไม่หาย นางจึงจำแลงกายเป็นแม่หมอทำนายว่านางชายาทั้งสิบสองเป็นกาลีต่อดวงของนาง ต้องขับไล่นางออกไปจากเมืองและควักดวงตานางทั้งหมดมาทำยา

รักษานางจึงจะหาย ด้วยความหลงเสน่ห์นางยักษ์ท้าวปาลุทะเสนได้สั่งให้เสนาควักดวงตานางทั้งสิบสอง มีเพียงนางจันทปทุมคนสุดท้องที่เสนาสงสารจึงควักเพียงดวงตาแค่ดวงเดียว แล้วนำนางทั้งหมดไปขังไว้ในถ้ำทั้งที่พวกนางล้วนแล้วแต่ทรงครรภ์ ส่วนห่อดวงตานางสุนทะลานำไปฝากไว้กับนางกางฮีบุตรสาวที่เมืองตน ด้วยความอดอยากเมื่อคลอดลูกมาพวกนางต่างฆ่าลูกตัวเองแล้วแบ่งกันกินซากลูกตนเป็นที่น่าเวทนายิ่งนัก ยกเว้นนางจันทปทุมที่เก็บชิ้นส่วนเนื้อไว้ เมื่อนางคลอดลูกชายนามท้าวน้อย นางก็แอบซ่อนไว้แล้วนำเนื้อที่เก็บไว้ให้พี่ๆของนางกินโดยหลอกว่าลูกของนางตายตั้งแต่ในท้อง

นางไก่ป่าตัวหนึ่งเกิดความเมตตาจึงไปหาข้าวเปลือกข้าวสารมาเลี้ยงดูนางทั้งสิบสองและกุมารน้อยจนเติบใหญ่ โดยท้าวน้อยมักจะออกไปเล่นจับไก่ป่า หาข้าวปลามาเลี้ยงป้าและแม่เสมอ จนวันหนึ่งได้ไปเล่นหมากรุกอยู่ในเมืองกับท้าวปาลุทะเสน ท้าวเธอรู้ว่าเป็นลูกตนจึงซักชวนมาอยู่ในวังและตั้งชื่อให้ว่าพุทธเสน กุมารน้อยมักจะนำข้าวปลาอาหารในวังไปให้ป้าและแม่ที่อยู่ในถ้ำเสมอ สร้างความโกรธเคืองแก่นางยักษ์สุนทะลายิ่งนัก จนกระทั่งท้าวพุทธเสนเป็นหนุ่ม นางยักษ์จึงวางแผนกำจัดด้วยการแสร้งทำเป็นป่วยหนักอีกครั้ง แล้วขอให้ท้าวพุทธเสนไปเอายาอยู่ที่เมืองของนางโดยถือสาสน์ไปด้วยหนึ่งฉบับ ข้อความในสาสน์นั้นบอกให้นางยักษ์กางฮีจับท้าวพุทธเสนกินเป็นอาหาร ระหว่างเดินทางฤาษีเกิดความสงสารจึงแปลงสาสน์ใหม่ว่า “หนุ่มน้อยผู้นี้เป็นลูกนางสุนทะลา ที่ส่งมาให้เป็นผัวนางกางฮี”บริเวณหน้าผานี้จึงได้ชื่อว่า “ผาตัดแก้” หมายถึงการแก้ข้อความในสาสน์ ภายหลังเรียกเพี้ยนเป็น “ผากับแก้”

เมื่อไปถึงเมืองนางกางฮีได้อ่านสาสน์ ประกอบกับพึงพอใจในรูปโฉมท้าวพุทธเสนจึงรับเป็นสามี นางได้พาท้าวพุทธเสนเยี่ยมชมอุทยาน ที่ซ่อนดวงตานางสิบสองและว่านวิเศษต่างๆที่ขว้างไปเป็นป่าไผ่หนาม ไฟเผาแผ่นดิน แม่น้ำใหญ่ ฯลฯ ท้าวพุทธเสนหลอกล่อให้นางดื่มสุราจนเมามาย เมื่อนางหลับไปก็แอบขโมยเอา “มะม่วงรู้หาว มะนาวรู้โห่” “ห่อดวงตานางสิบสอง” และ “ว่านวิเศษ” แล้วเดินทางกลับเมืองของตน เมื่อนางกางฮีตื่นมาเห็นผัวตนหายไปก็จำแลงกายใหญ่โตไล่ตามท้าวพุทธเสน นางกางฮีวิ่งตามเพียงพักเดียวก็ตามทัน นางร้องเรียกให้พุทธเสนหยุดก่อน แต่พุทธเสนไม่ยอมฟังเสียงแต่กลับล้วงเอาว่านในย่ามออกมาหนึ่งหัวแล้วขว้างไปตรงหน้านาง ทันใดนั้นก็เกิดเป็นกองไฟกองมหึมาลุกลามกั้นนางไว้ ได้ยินแต่เสียงนางกางฮีร้องเรียกแต่มองไม่เห็นตัว เพราะเปลวไฟลุกโพลงท้าวพุทธเสนไม่รอช้าขณะที่ไฟกำลังลุกโชติช่วงอยู่นั้น ท้าวพุทธเสนก็วิ่งหนีต่อไป แต่หนีไปได้ไม่ไกล ก็ได้ยินเสียงนางกางฮีร้องเรียกใกล้เข้ามา นางได้ใช้เวทมนต์ดับไฟและสามารถไล่ตามเขามาได้อีก ท้าวพุทธเสนจึงหยิบว่านขว้างไปกลายเป็นแนวเขาใหญ่ขวางหน้านาง นางจึงคว้าดาบฟันภูเขานั้นขาดออกจากกันกลายเป็นเขาภูสีซึ่งเดิมภูสีและภูชวงเป็นทิวเขาเดียวกัน เมื่อท้าวพุทธเสนเห็นว่าคราวนี้จวนตัวนักจึงหยิบว่านอีกหัวหนึ่งออกมาจากย่ามแล้วขว้างไป คราวนี้เป็นแม่น้ำกว้างใหญ่นางกางฮีถึงจะเหนื่อยอ่อนแต่ก็ไม่ละความพยายามจะกระโจนลงน้ำว่ายข้ามแม่น้ำด้วยความรักที่มีต่อสามี แต่น้ำไหลเชี่ยวยิ่งนักนางจึงถอยหลังกลับเมืองด้วยความตรอมใจ ก่อนตายนางได้อ้อนวอนต่อสวรรค์ ขอให้ลงโทษต่อสามีของนาง เมื่อนางอ้อนวอนสิ้นสุดลงดวงตาของนางก็ปิดสนิทและขาดใจตาย

เมื่อภารกิจของท้าวพุทธเสนเสร็จสิ้น ทั้งนำดวงตาไปคืนให้แม่และป้า ปราบนางยักษ์สุนทะลา ท้าวพุทธเสนก็คิดถึงความรักของนางกางฮีเป็นกำลัง ด้วยบทลงโทษจากสวรรค์ทำให้ท้าวพุทธเสนต้องดั้นด้นกลับมาหานางเมื่อเห็นศพนางจึงเสียใจยิ่งนักทอดตัวกอดศพนางจนขาดใจตาย ด้วยเหตุนี้พระฤาษีเกิดความเวทนาจึงเนรมิตร่างของท้าวพุทธเสนและนางกางฮีนอนหนุนเท้าท้าวพุทธเสนให้กลายเป็นภูท้าว ภูนาง ตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามหลวงพระบางจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ท้าวสอนไช แห่คำ (สัมภาษณ์,2561) เจ้าหน้าที่แผนกวัฒนธรรม แขวงหลวงพระบาง ได้ให้สัมภาษณ์ว่าเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จมาดอยกางฮีหรือภูนางตามตำนานพระเจ้าเลียบโลกแล้วนั้น พระองค์ได้นำวิญญาณของนางกางฮีจากภูท้าว ภูนางมาอยู่ที่เชิงเขาภูสี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการทำหน้าที่ปกป้องรอยพระพุทธบาทอันเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาสืบมา

ภาพที่ 2 ภาพภูท้าวที่หลวงพระบาง ร่างของพุทธเสนในวรรณกรรมเรื่องภูท้าว ภูนาง

ภาพที่ 3 ภาพภูนางที่หลวงพระบาง ร่างของนางกางฮี ในวรรณกรรมเรื่องภูท้าว ภูนาง

ความสัมพันธ์กับภูมินามเมืองหลวงพระบาง

ปฐมบทของพงศาวดารล้านช้างได้เล่าถึงประวัติความเป็นมาของนางยักษ์กางฮี โดยเริ่มต้นราชวงศ์นันทา-มหาเทวี อันเป็นราชวงศ์ลำดับแรกแห่งล้านช้างเมื่อพญายักษ์แห่งเมืองลงกาได้มาเป็นใหญ่ในนครศรีสัตตะนาคนหุต โดยพญายักษ์ตนนั้นชื่อนันทา เมียชื่อพระมหาเทวี มีลูกชื่อนางกางฮี (เมรี) ทางฝ่ายเขมร นางมหาเทวีนั้นผัวได้ตายก่อนเมียจึงได้สมรสกับเจ้าเมืองอินทปัตกลายไปเป็นนางพญาอินทปัต เกิดลูกชื่อ เจ้าพุทธเสน (พระรถเสน) ได้มาสมรสกับนางกางฮีเป็นเมียสืบเชื้อสายกันมาหลายชั่วคน เป็นวงศานันทา แห่งนางมหาเทวี (เจ้าหญิงนาค) โดยปกครองแบบราชวงศ์ทั้งคู่มีลูกชื่อท้าวพีสีกับนางพิไสยและครองคู่จนตายจากกัน (สุเนตร โพธิสาร,2558) เป็นการตัดจบเรื่องราวแห่งราชวงศ์นันทา-มหาเทวีในภาคพงศาวดาร ซึ่งนิทานพื้นบ้านเรื่องท้าวพุทธเสน-นางกางฮีนี้จึงเป็นนิทานพื้นบ้านที่มีพื้นฐานเรื่องราวที่เกี่ยวข้องของบรรพชนของพวกตนโดยความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของภูมิศาสตร์ของอาณาจักร เป็นปฐมบทถึงการมีอยู่ของผู้คนในพื้นที่ในฐานะผู้ปกครองซึ่งมีสถานะเป็นยักษ์ตามก่อนที่จะมีการสถาปนาราชวงศ์ขุนลอขึ้นปกครองบ้านเมืองในภายหลัง

นางพรสวรรค์ พีระวัน (สัมภาษณ์,2561) อดีตอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งชาติสุพานุวงได้อธิบายรูปลักษณ์ของนางกางฮีไว้ว่าในมโนทัศน์ของชาวหลวงพระบางคือบรรพบุรุษซึ่งเป็นอมนุษย์เพศหญิงผู้มีร่างกายใหญ่โต มีเขี้ยวยาวและนิสัยดุร้ายเป็นผู้ที่ดูแลรักษาพื้นที่ภูเขา ป่า ต้นไม้ ลำธารในเขตภูท้าว ภูนางหรือที่เรียกว่าฝั่งเชียงแมนตรงข้ามกับถนนเลียบริมแม่น้ำโขงซึ่งได้รับการเชื่อถือเป็นอย่างดีเรื่อยมาแม้กระทั่งในปัจจุบัน รายละเอียดของนิทานได้บอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของพื้นที่ต่างๆอันเป็นพื้นที่ที่เชื่อว่าเป็นพื้นที่ในครอบครองของนางกางฮีโดยเฉพาะภูท้าว ภูนาง ที่ชาวหลวงพระบางเชื่อว่าเป็นที่ซึ่งร่างของนางยักษ์ทอดร่างตายพร้อมกับท้าวพุทธเสน เชื่อว่าเป็นสถานที่หนึ่งที่สถิตของวิญญาณนางกางฮีนั้นเป็นหนึ่งในแนวเขาในหลวงพระบางที่ตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามถนนแคมของ(ริมโขง) ที่เรียกว่าฝั่งบ้านเชียงแมน ตั้งอยู่เมืองจอมเพ็ด แขวงหลวงพระบาง เป็นที่ตั้งของวัดหลายวัดเช่น วัดเชียงแมน วัดจอมเพชรและวัดร่องคูน ลักษณะของทิวเขาเป็นแนวเขาทอดยาวเกยกันในแนวทิศตะวันตกไปทิศตะวันออกตามฝั่งแม่น้ำโขง ภูท้าวจะมีรูปร่างคล้ายร่างผู้ชายนอน ส่วนภูนางจะคล้ายผู้หญิงนอนโดยศีรษะหนุนปลายเท้าของผู้ชายสังเกตได้ว่าส่วนโค้งของยอดเขาชัดเจนเหมือนรูปร่างสตรี ในมุมมองของชาวเมืองเห็นเช่นกันว่าเป็นภาพของผู้หญิงที่กำลังนอนหงาย มีศีรษะ ลำคอ หน้าอก ตอนปลายภูนางเชื่อว่าเป็น “ตีนซิ่น” หรือชายผ้าถุงของนางยักษ์กางฮีที่มีความอัปมงคลต่อผู้สัญจรไปมาผ่านพื้นที่บริเวณนี้ ส่วนพื้นที่ที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับเรื่องราวในนิทานถัดจากนั้นมาก็คือภูเขาลูกหนึ่งที่ตั้งอยู่ทางใต้ของหลวงพระบางไม่ไกลนัก ภูเขานี้จึงได้ชื่อว่า “ผาตัดแก้” ซึ่งหมายถึงว่ามีการแก้จดหมาย ในปัจจุบันผาตัดแก้ชาวลาวเรียกว่า “ผากับแก้” ซึ่งเดิมเพี้ยนมาจากผาตัดแก้ที่ฤาษีได้ตัดแก้เปลี่ยนแปลงข้อความในสาสน์ให้ท้าวพุทธเสน ส่วนเขาภูสีนั้นแต่เดิมเป็นแนวภูเขายาวเหยียดรวมเรียกว่า “ภูซวง” แต่ด้วยกำลังฤทธิ์ของนางกางฮีได้ใช้ดาบฟันภูเขาทำให้เขาภูสีนั้นกลายเป็นภูเขาลูกเดี่ยวตั้งตระหง่านอยู่กลางตัวเมืองแต่เพียงลูกเดียวตั้งแต่นั้นมา

จากการศึกษาจึงอธิบายได้ว่าภูมินามเมืองหลวงพระบางมีความสัมพันธ์กับนิทานพื้นบ้านเรื่องภูท้าว ภูนางในการอธิบายชื่อลักษณะเด่นทางภูมิศาสตร์คือภูท้าว ภูนาง ภูสี และผากับแก้ สอดคล้องกับเสาวลักษณ์ อนันตศานต์(2548)กล่าวคือ ภูมินามของสถานที่บางแห่งตั้งตามนิทานพื้นบ้านจำพวกตำนานท้องถิ่น ซึ่งเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับสถานที่เฉพาะอาจเป็นลักษณะเด่นทางภูมิศาสตร์ หรือประวัติของสถานที่นั้นๆ ตำนานท้องถิ่นนี้จะเป็นการสะท้อนให้เห็นความเชื่อโลกทัศน์ของชุมชนนั้นได้

ความสัมพันธ์กับความเชื่อเมืองหลวงพระบาง

เรื่องราวของนางกางฮีที่ปรากฏในนิทานท้องถิ่นเรื่องภูท้าว ภูนางถึงแม้จะมีลักษณะเป็นนิทานพื้นบ้านประจำท้องถิ่นเมื่อมองผิวเผินอาจไม่ต่างจากนิทานประจำท้องถิ่นเรื่องอื่น โดยเนื้อในของนิทานได้บอกเล่าถึงตัวละครคือบรรพชนชาวหลวงพระบางคู่หนึ่งคือท้าวพุทธเสน-นางกางฮี โดยเฉพาะนางกางฮีที่มีกายภาพเป็นยักษ์ร้ายก่อให้เกิดความเชื่อส่งผลต่อพิธีกรรมต่างๆที่มีต่อนางกางฮีในฐานะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ตามระบบความเชื่อดั้งเดิมของชาวลาว สาธุบุญเพ็ง สีอุดมพัน (สัมภาษณ์,2561) พระสงฆ์วัดแสนสุขขาราม ได้ให้สัมภาษณ์ว่าความดุร้ายของนางกางฮีผู้เป็นยักษ์นั้นได้ก่อให้เกิดความหวาดกลัวของผู้คนในหลวงพระบางมาตั้งแต่สมัยโบราณการทำพิธีต่างๆต้องมีการเชิญนางกางฮีมารับเอาเครื่องเซ่นสรวงบัดพลีด้วยเพื่อให้นางช่วยปกปักรักษาผู้คนและบ้านเมืองตามหน้าที่ของผีบรรพชน ซึ่งในตำนานพระเจ้าเลียบโลกนั้นได้กล่าวว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้นำดวงวิญญาณของนางกางฮีมาไว้ที่เขาภูสีเพื่อเฝ้าพระบาทร่วมกับพญาศรีสัตตะนาค ดังนั้นนางกางฮีจึงอยู่ในฐานะผู้ปกป้องพระพุทธศาสนา ปกปักรักษาและปกป้องประชาชนให้ร่มเย็นเป็นสุขแคล้วคลาดปลอดภัยจากภัยร้ายทั้งปวงด้วยตามบทบาทของผีอารักษ์ เมื่อประชาชนชาวหลวงพระบางจะเดินทางไปที่ใดหรือทำกิจธุระประการใดก็จะหันหน้าไปยังเขาภูสี ยกมือพนมขอให้นางกางฮีช่วยปกป้องคุ้มครองตนเองให้แคล้วคลาดจากอันตรายทั้งปวงเกิดสิริมงคลปฏิบัติภารกิจเรียบร้อยสมดังปรารถนา

ความเชื่อที่เป็นร่องรอยของพิธีกรรมเกี่ยวข้องกับนางกางฮีตัวละครสำคัญในนิทานท้องถิ่นเรื่องภูท้าวภูนางปรากฏอยู่ในฮีตสิบสองในสมัยการปกครองระบบกษัตริย์โดยมีการเซ่นไหว้บัดพลีนางร่วมกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ดังปรากฏข้อความในบทสวดก้านสวายเทพาอารักขาที่ใช้สวดในพิธีกรรมสำคัญอันเป็นคำประกาศในพระราชพิธีบำเพ็ญกุศลในองค์สมเด็จเจ้ามหาชีวิตในงานบุญเดือน 4 บุญผะเวด เทศมหาชาติ และงานบุญชำฮะในเดือน 7 ที่ได้มีการประกอบพิธีกรรมอัญเชิญเทวดา พญานาคและผีรักษาเมืองทั้งหลายมาร่วมอนุโมทนาในพระราชกุศล

“เชิญทั้งเทพยดาเจ้าทั้งหลาย ฝูงรักษาเขตอาณารัฐก้ำ ทิศพายัพทักษิณ เจือหลายหลาก ภาคม่วงเค้าแดนเมือง ผาตังนายเรืองวิเศษ ผากับแก้เขตขวัญทวาร เป็นภูมิสถานพระบาท พูศรีสัตตนาคอาจมิ่งจอมเมือง จอมคำเรืองสะภู่ จอมเพ็ดอยู่หระดี นางกางรีนอนแทบเท้า อยู่แดนด้าวปัจฉิม.....ฝูงข้าทั้งหลายขอเชิญอารักขาเจ้าทั้งหลาย จงเสด็จมาร่วมรักษาศีล ฝังธรรมนำฝูงข้าทั้งหลาย ในภูมิสถานที่นี่ ก่อข้าเทอญ” (อ้างถึงในธีรวัฒน์ แก้วแดง,2545)

ชาวหลวงพระบางได้ให้ความเคารพยกให้นางอยู่ในฐานะบรรพชนได้มาทำการปกปักรักษาเมืองและผู้คน แต่ในปัจจุบันไม่พบการทำพิธีกรรมดังกล่าวภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง เหลือแต่เพียงความเชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของนางกางฮีในฐานะที่เป็นหนึ่งในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกป้องคุ้มครองผู้คนในเมืองหลวงพระบาง นอกจากนี้ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับนางกางฮีได้ปรากฏเป็นหลักฐานที่พอสืบค้นได้จากบันทึกของเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (อ้างถึงในธีรวัฒน์ แก้วแดง , 2545) ที่กล่าวไว้ว่าพบพระธาตุเมรี(กางฮี) ที่ได้ชื่อว่าเป็นพระธาตุศักดิ์สิทธิ์ผู้คนเคารพนับถือมากตั้งอยู่ในหอแถนแห่งหนึ่งซึ่งพระธาตุนี้ได้ถูกทุบทำลายไปในสมัยอาณานิคม จากข้อความนี้ผู้ศึกษาเองสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นบริเวณที่เรียกว่าหอแถนเดิม ในบริเวณหอแถนเชียงเล็กหนึ่งในสามหอแถน ได้แก่หอแถนเชียงดง หอแถนเชียงทอง และหอแถนเชียงเล็ก ตามที่อาจารย์บุนนอง พันสาทิด (สัมภาษณ์,2561) อาจารย์ใหญ่ประจำโรงเรียนประถมศึกษาโพนสะอาดให้สัมภาษณ์ว่าในเขตโรงเรียนประถมโพนสะอาดนี้นี้เคยมีพระธาตุองค์หนึ่งอยู่และได้ถูกทำลายไปซึ่งเหลือแต่เพียงร่องรอยของการเป็นเนินดินที่มีต้นไม้ปกคลุม ชาวบ้านเชียงเล็กเชื่อว่ามีความศักดิ์สิทธิ์มากมักมากราบไหว้บูชาในช่วงวันพระหรือวันสำคัญทางพุทธศาสนาอยู่เสมอด้วยเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ในพระธาตุคอยปกป้องคุ้มครองหมู่บ้านอยู่ โดยเกิดเหตุการณ์ครั้งหนึ่งคือไฟไหม้โรงเรียนกลางดึกก็ได้มีการดลบันดาลให้คนในหมู่บ้านตื่นขึ้นมาพบเห็นเหตุการณ์และดับไฟได้ทันก่อนที่จะลุกลามและทำลายเป็นวงกว้าง

ความเชื่อเกี่ยวกับนางกางฮียังสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์บริเวณพื้นที่ฝั่งบ้านเชียงแมนที่ตั้งอยู่ตรงข้ามถนนแคมของ (ถนนริมโขง) เมืองหลวงพระบาง ที่เชื่อว่ามีร่องลำธารเล็กๆไหลผ่านหมู่บ้านโดยชาวบ้านเชื่อว่าเป็นร่องน้ำที่เกิดจากน้ำรักของนางกางฮีที่ไหลผ่านชุมชน ดังนั้นจึงทำให้ผู้คนในพื้นที่เหล่านั้นมีพฤติกรรมผิดประเวณีเป็นที่ติฉินนินทาของชาวเมืองอยู่เสมอ และนอกจากนี้ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับอาถรรพ์ที่ผู้คนในหลวงพระบางวิตกกังวลเป็นยิ่งนัก นางอำพอน พะนาวัน (สัมภาษณ์, 2561) ชาวบ้านอาฮาม ได้ให้สัมภาษณ์ว่านอกจากความเคารพในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่ทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองชาวหลวงพระบางแล้ว คนหลวงพระบางในครั้งอดีตยังเกรงกลัวอำนาจอาถรรพ์ของบริวารนางกางฮีจากการปรากฏตัวของกวางสามขาบนภูนางยิ่งนักด้วยเชื่อว่ากวางนั้นเป็นบริวารของนางกางฮีที่ส่งมาบอกเหตุร้ายแก่ชาวเมือง ชาวเมืองเชื่อว่าเมื่อใดก็แล้วแต่ที่กวางสามขาได้ปรากฏกายให้คนเห็น เมื่อนั้นจะเกิดเหตุการณ์ร้ายเกิดขึ้นกับบ้านเมือง โดยเฉพาะการเสียชีวิตของผู้มีอำนาจในบ้านเมือง ดังที่เกิดขึ้นมาแล้วหลายครั้งสร้างความหวาดกลัวแก่ชาวเมืองเป็นยิ่งนัก แต่ทว่ากวางอาถรรพ์ตัวนั้นก็ไม่ได้ปรากฏตัวให้คนเห็นมานานกว่าสิบปีแล้ว นอกจากอาถรรพ์กวางสามขาบริวารของนางกางฮีแล้ว ท้าววีระเดช พงสะหวัน (สัมภาษณ์,2561) กวนจ้ำในพิธีบุญเดือน 5 ให้สัมภาษณ์ถึงความเชื่อถึงความอัปมงคลของช่องเขาที่ตั้งอยู่บริเวณปากน้ำคานว่าบริเวณนั้นคือที่ตากผ้าถุงของนางยักษ์ ชาวหลวงพระ

บางจะตักเตือนกันอยู่เสมอว่าหากพระสงฆ์ พ่อค้า คนเดินทางสัญจรไปมาตามเส้นทางแม่น้ำโขงห้ามจอดเรือในบริเวณดังกล่าวเพราะเวทย์มนต์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ติดตนมานั้นจะเสื่อมลงด้วย คติความเชื่ออันนี้เป็นข้อห้ามสำหรับบุรุษเพศที่ห้ามลอดชายผ้าถุงของสตรี นอกจากความเชื่อที่เล่าต่อๆกันมานี้กวนจ้ำวีระเดชยังได้พบเห็นจากการแห่พระบางในบุญปีใหม่เมืองหลวงพระบางหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งได้ร่วมเป็นหนึ่งผู้อยู่บนรถแห่พระบางในตอนนั้นว่า ในการแห่พระบางนั้นมีข้อห้ามมาแต่โบราณว่าห้ามแห่พระบางผ่านมาทางปากน้ำคาน เนื่องด้วยบริเวณนั้นเป็นชายผ้าถุงของนางยักษ์กางฮี แต่กวนจ้ำในตอนนั้นอยากเปลี่ยนเส้นทางแห่พระบางใหม่จึงให้รถแห่พระบางแห่มาตามเส้นทางต้องห้ามนั้นแทน จากการกระทำดังกล่าวได้เกิดอัศจรรย์ขึ้น คือรถแห่พระบางเกิดหนักอึ้งไม่สามารถเคลื่อนที่ไปตามเส้นทางที่วางไว้ได้ แม้ผู้ชายที่ร่วมขบวนจะช่วยกันเข็นรถแต่รถก็ไม่ขยับเขยื้อนเลย ผู้เฒ่าผู้แก่ทั้งหลายต่างเกิดความกังวลใจและหวาดกลัวว่าอาจเป็นสัญญาณที่บ่งบอกว่าจะมีสิ่งไม่ดีเกิดขึ้นได้ ดังนั้นจึงได้ให้นางเทียมมาเข้าทรงดูถึงเหตุแห่งอาถรรพ์นั้นจึงทราบว่า พระบางท่านไม่ต้องการดำเนินผ่านช่องทางนี้ชาวบ้านจึงได้นำขันดอกไม้พร้อมธูปเทียนมาขอขมารถจึงขยับต่อไปได้จนเสร็จสิ้นพิธีกรรม จากเหตุการณ์ในครั้งนั้นส่งผลให้กวนจ้ำคนดังกล่าวต้องเจ็บป่วยหนักเป็นเวลาแรมปี ก่อนจะกล่าวถึงการวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นหลวงพระบาง ภูท้าว ภูนาง ผู้ศึกษาขอกล่าวถึงข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทนิทานก่อน เพื่อสร้างความเข้าใจก่อนเข้าสู่การวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นหลวงพระบางเรื่องภูท้าวภูนางต่อไป

จากการศึกษาจึงอธิบายได้ว่านิทานพื้นบ้านเรื่องภูท้าว ภูนางมีความสัมพันธ์กับความเชื่อที่เกี่ยวกับนางกางฮีเรื่องการเป็นผีบรรพชนผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ทำให้เกิดทั้งสิ่งดีและสิ่งร้ายต่อชาวเมืองหลวงพระบางได้ จึงก่อให้เกิดพิธีกรรมต่างๆในฮีตสิบสองคือเดือน 4 บุญผะเวด ซึ่งแต่เดิมเป็นช่วงเดือนที่ชาวหลวงพระบางหาดอกไม้มาตากไว้ เพื่อเป็นเครื่องสักการบูชาแด่ผีทั้งหลายต่อมาได้ปรับเปลี่ยนไปเป็นบุญผะเวดตามความเชื่อทางพุทธศาสนา แต่ยังคงสักการบูชาผีทั้งหลายอยู่ในส่วนหนึ่งของพิธีและเดือน 7 บุญซำฮะบุญเลี้ยงผีบ้านผีเมืองเพื่อปัดรังควาน ขับไล่เสนียดจัญไรภูตผีปีศาจร้ายออกจากหมู่บ้าน เพื่อให้ผีบ้านผีอารักษ์หลักเมืองคุ้มครองบ้านเมืองและป้องกันพวกปีศาจร้ายต่าง ๆที่จะมาก่อความเจ็บไข้ได้ป่วยหรือนำความเดือดร้อนมาสู่ประชาชน และผีทั้งหลายนั้นจะช่วยดลบันดาลให้ชาวบ้านอยู่เย็นเป็นสุขในการเซ่นสรวงบูชาในสมัยอาณาจักร นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในข้อห้ามต่างๆในการปฏิบัติตนของชาวเมืองรวมทั้งอาถรรพ์จากพื้นที่ทำให้ชาวเมืองไม่กล้าละเมิดต่อพื้นที่นั้น สอดคล้องกับเรไร ไพรวรรณ์ (2553) ที่อธิบายความเชื่อประเภทหนึ่งไว้คือความเชื่อต่อเทวดารวมทั้งภูตผีปีศาจ ที่มีอิทธิฤทธิ์สามารถบันดาลให้เกิดสิ่งต่างๆหรือมีปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติได้คือ 1.ผีสางเทวดาที่เกี่ยวกับธรรมชาติต่างๆเชื่อว่าผีสางเทวดาสิงสถิตอยู่ตามภูเขา ป่า ลำน้ำ ต้นไม้ใหญ่ จึงเซ่นสรวงบูชาเพื่อขอขมาลาโทษหรือขอให้ปกป้องคุ้มครองภัยที่จะมาแผ้วพาน 2. ผีสางเทวดาที่เป็นบรรพชนเชื่อว่า บรรพชนที่ล่วงลับไปแล้วอาจไปเกิดบนสรวงสวรรค์หรือวิญญาณยังล่องลอยไปตามที่ต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่วนเวียนอยู่ในถิ่นเดิมและคอยปกป้องรักษา ลูกหลานหรือสถานที่นั้นๆ เช่น ผีปู่ย่าตายาย ผีบ้าน ผีเรือน พระเสื้อเมืองพระทรงเมือง เจ้าพ่อเจ้าแม่ต่างๆ เป็นต้น ความเชื่อเรื่องผีสางเทวดานี้เกิดจากความกลัวและต้องการหาความมั่นคงทางจิตใจที่เชื่อว่าผีสางเทวดาจะดลบันดาลให้ได้ หรือเจ็บไข้ได้ป่วยก็คิดว่าเป็นเพราะถูกลงโทษจะต้องจัดพิธีกรรม เช่นเซ่นสรวงบูชา สะเดาะเคราะห์หรือไล่ผี เพื่อปัดเป่าเภทภัยนั้นออกไปให้พ้น นิทานท้องถิ่นเรื่องภูท้าว ภูนางจึงถือได้ว่าเป็นรูปแบบนิทานรูปแบบหนึ่งคือเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี โชคลางหรือคติชนอย่างใดอย่างหนึ่งของคนในท้องถิ่น มีเนื้อเรื่องแปลกพิสดาร พ้นวิสัยความจริงไปบ้าง แต่ยังเชื่อว่าเรื่องเหล่านี้มีอยู่จริง หรือมีเค้าความจริง มีตัวบุคคลจริง มีสถานที่กำหนดแน่นอน (กุหลาบ มัลลิกะมาส,2518)

บทสรุป

การวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นหลวงพระบาง ภูท้าว ภูนาง มีความสอดคล้องกับทฤษฎีคติชนวิทยาในการวิเคราะห์เชิงการหน้าที่นิยม โดยBronislaw Malinowski นักทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยมมองว่าวัฒนธรรมส่วนต่างๆในสังคมมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งด้านปัจจัยพื้นฐาน ด้านความมั่นคงของสังคม ด้านความมั่นคงทางด้านจิตใจ วัฒนธรรมในส่วนที่เป็นคติชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล่าประเภทต่างๆ เพลง การละเล่น การแสดง ความเชื่อและพิธีกรรม ล้วนมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านจิตใจและช่วยสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงทางวัฒนธรรมให้แก่สังคม(ศิราพร ณ ถลาง, 2557) โดยนิทานพื้นบ้านเรื่องภูท้าว ภูนาง มีบทบาทในการให้การศึกษา อบรมระเบียบสังคมและรักษามาตรฐานพฤติกรรมทางสังคมด้วยการถ่ายทอดเรื่องราวของท้องถิ่นคือประวัติความเป็นมาของภูท้าว ภูนาง ภูสี ฝั่งเชียงแมนและผาตุ๊กแก ผ่านพฤติกรรมของตัวละครคือท้าวพุทธเสน นางกางฮีและพระฤาษีถือเป็นบทบาทในการให้ความรู้ชาวหลวงพระบางเกี่ยวกับท้องถิ่นตนและเกิดความภาคภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง และนำความเชื่อที่เกิดจากตัวละครคือนางกางฮีผู้ซึ่งมีสถานะเป็นยักษ์ร้ายที่เชื่อว่าให้คุณให้โทษแก่มนุษย์ได้นำไปสู่ข้อปฏิบัติข้อห้ามในการใช้พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ การประกอบพิธีกรรมตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ รวมถึงความเชื่ออื่นซึ่งเป็นประเพณีของชาวหลวงพระบาง ซึ่งเป็นการสนองความต้องการทางจิตวิทยาช่วยให้พวกเขาสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างมีความสุขทั้งในเชิงเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและสถาบัน

จึงสรุปได้ว่าวรรณกรรมท้องถิ่นหลวงพระบาง ภูท้าว ภูนาง ซึ่งเป็นนิทานบรรพชน มีความสัมพันธ์โดยการใช้อธิบายสภาพความเป็นมาของภูมินามเมืองคือภูท้าว ภูนาง ภูสี พื้นที่ฝั่งบ้านเชียงแมนและผาตุ๊กแก นอกจากนี้ยังกำหนดความเชื่อท้องถิ่นในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของพื้นที่และดวงวิญญาณนางกางฮีนำไปสู่ข้อปฏิบัติข้อห้ามในการประกอบพิธีกรรมตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ รวมถึงความเชื่ออื่นซึ่งเป็นประเพณีของชาวหลวงพระบางที่สืบทอดมาถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2518). **คติชาวบ้าน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,

แกรนท์ อีแวนส์. (2547). **ประวัติศาสตร์โดยย่อของ ประเทศลาว เมืองอยู่ใจกลางแผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์.** เชียงใหม่:ซิลวอร์มบุ๊ค.

เจือ สตะเวทิน . (2517). **คติชาวบ้านไทย.** กรุงเทพมหานคร : สุทธิสารการพิมพ์.

ธวัช ปุณโณทก. (2525). **วรรณกรรมท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ธีรวัฒน์ แก้วแดง. (2545). **การช่วงชิงความหมายพิธีกรรมและความเชื่อ ปู่เยอ ย่าเยอ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว**.ปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิภาคศึกษา.เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.

นิทานท้องถิ่น. สืบค้นจาก https://worldfable.wordpress.com/category/ เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2562

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2557). **ราชอาณาจักรลาว**.พิมพ์ครั้งที่2.กรุงเทพฯ : พิมพ์สยาม.

ประคอง เจริญจิตรกรรม. (2535). **หนังสือเรียนภาษาไทย รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ประคอง นิมมานเหมินต์. (2543). **นิทานพื้นบ้านศึกษา**. กรุงเทพฯ: โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประพนธ์ เรืองณรงค์ และเสาวลักษณ์ อนันตศานต์. (2545).**ภูมิปัญญาทางภาษา : เชื่อมโยงสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้.**กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,

ประยูร ทรงศิลป์. (2542). **การศึกษาวิเคราะห์ตำนานและนิทานพื้นบ้านเขมรภาคที่ 1-9.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏธนบุรี.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2530). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525.** พิมพ์ครั้งที่ 3.กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

เรไร ไพรวรรณ์. (2553). **คติชนและภูมิปัญญาไทย.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ศิราพร ณ ถลาง. (2557). **ทฤษฎีคติชนวิทยาวิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน** .พิมพ์ครั้งที่3 กรุงเทพ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์.(2553).**หลวงพระบางเมืองมรดกโลก : ราชธานีแห่งความทรงจำและพื้นที่พิธีกรรมในกระแสโลกาภิวัฒน์.**กรุงเทพฯ : สายธาร.

สุจริตลักษณ์ ดีผดุง. (2543). **ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดนครปฐม.**วารสารภาษาและวัฒนธรรม.19(1), 51-75.

สุเนตร โพธิสาร. (2558).**ประวัติศาสตร์ลาว**.ขอนแก่น: กองทุนผลิตตำราคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เสาวลักษณ์ อนันตศานต์. (2530) **วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : เคล็ดไทย.

สัมภาษณ์

ท้าวคำเวียง วีระวงสา (สัมภาษณ์,2561)

ท้าววีระเดช พงสะหวัน (สัมภาษณ์,2561)

ท้าวสอนไช แห่คำ (สัมภาษณ์,2561)

นางพรสวรรค์ พีระวัน (สัมภาษณ์,2561)

นางอำพอน พะนาวัน (สัมภาษณ์, 2561)

สาธุบุญเพ็ง สีอุดมพัน (สัมภาษณ์,2561)

ศึกษาสภาพการดำเนินโครงการวิจัยของอาจารย์ กรณีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Study implementation of the research project of the professor at Faculty of Humanities Naresuan University

พรภุทชรี โพธิ์ทอง[1] และ ชมนาด อินทจามรรักษ์[2]

Phonputchari Pothong[1] and Chommanad Intajamornrak[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินโครงการวิจัยของอาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และ 2. เพื่อการวิเคราะห์แนวการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูล โดยข้อมูลที่สรุปรวมรวมเป็นผลงานวิจัยของอาจารย์ในคณะระหว่างปี 2559-2561 รวมระยะเวลา 3 ปี

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

ในระหว่างปี 2559-2561 ผลงานวิจัยของอาจารย์ใน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีอัตราการเจริญเติบโตเพิ่มขึ้นในช่วงปีงบประมาณ 2560 เนื่องจาก มหาวิทยาลัยนเรศวรมีนโยบายส่งเสริมให้อาจารย์ดำเนินโครงการวิจัยโดยเฉพาะนักวิจัยหน้าใหม่ที่ยังไม่เคยขอทุนสนับสนุนของมหาวิทยาลัยฯ มาก่อน ทำให้ในปีนั้น มีอาจารย์ให้ความสนใจในการดำเนินโครงการวิจัยเป็นอย่างมาก ประกอบกับนโยบายการนำผลงานวิจัยมาคิดเป็นคะแนนภาระงานเพื่อเพิ่มเงินเดือนทำให้อาจารย์มีการทำวิจัยทั้งในรูปแบบใช้งบประมาณส่วนตัวและของบประมาณในสนับสนุน ส่วนในปีงบประมาณ 2561 มหาวิทยาลัยฯ มีการปรับแก้ไขประกาศการให้ทุนวิจัย ทำให้ในปีงบประมาณ 2561 ไม่มีการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัย คณะมนุษยศาสตร์จึงได้ดำเนินการจัดโครงการทุนอุดหนุนการวิจัย เพื่อเป็นการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยให้แก่อาจารย์ในคณะอีกทางหนึ่ง

แนวทางการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์

1. ดำเนินการติดตามโครงการที่ยังไม่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่
2. ส่งเสริมให้แต่ละภาควิชาฯ ได้ทำงานวิจัยและพัฒนาผลงานให้เป็นที่ยอมรับ
3. ดำเนินการจัดทำโครงการกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
4. จัดทำฐานข้อมูลการนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ
5. สรรหาทุนสนับสนุนการวิจัย ส่งเสริมให้เกิดการขอทุนวิจัยจากแหล่งทุนภายนอก
6. กระตุ้นอาจารย์ให้นำเสนอผลงานวิจัยในเวทีประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ

---

[1]สำนักงานเลขานุการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร Email. ararehuman@gmail.com
Office of the Secretary Faculty of Humanities Naresuan University Email. ararehuman@gmail.com

[2]ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร Email. katechommanad @gmail.com
Department of Linguistics Faculty of Humanities Naresuan University Email. Katechommanad @gmail.com

คำสำคัญ (Keywords) : สภาพการดำเนินโครงการวิจัย, สถานะการดำเนินโครงการวิจัย, การดำเนินโครงการวิจัยของอาจารย์

Abstract

The purposes of this research were as follow:1) To study implementation of the research project of the professor at Faculty of Humanities Naresuan University and 2) For analyzing the use of data, which is a study of qualitative data by means of data collection from various sources to create a database. The aggregated information includes a research of the professor's project during BE 2559-2561, totally for 3 years.

The result were as followed:

During the years BE 2559-2561 the research of the professors in the Faculty of Humanities at Naresuan University have growth rate as increased during the fiscal year BE 2560 because Naresuan University has a policy to encourage the teachers to conduct research projects, especially new researchers who have not previously asked for university funding so in that year there are a lot of teachers interested in conducting research projects. Together with the policy of bringing research results into workload scores to increase salaries which this reason the professors have to conduct the research in both of personal budget and request the budget to support. In the year BE 2561, the university has revised the research funding announcement which is the result that there is no funding for research from the university on that year. Therefore, the Faculty of Humanities has organized a research grant program in order to provide funding for research to faculty members in the other way.

Guidelines for data utilization

1. Follow up on the projects that have not been published yet.
2. Encourage each department to work in the research and develop the work to be accepted.
3. Conducting the activities projects to meet the needs of the target audience.
4. Making a database for using in other benefit.
5. Seeking for nomination research funding to encourage research funding from external sources.
6. Urged the professors to present their research at national conferences and international stage.

Keywords : The implementation of research projects, Status of research projects, the professor's research project.

บทนำ (Introduction)

การวิจัยเป็นกิจกรรมพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การวิจัยเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ที่สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ และได้องค์ความรู้ที่มีเหตุมีผลจากการศึกษาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบสามารถนำความรู้นั้นมา

ประยุกต์ใช้ได้อย่างมั่นใจ การวิจัยและการพัฒนาจึงถือเป็นรากฐานของการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้ ทั้งนี้ประโยชน์จากงานวิจัยมีมากมาย เช่น การใช้งานวิจัยในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพถูกต้องและยุติธรรม การวิจัยจะช่วยให้เข้าใจปรากฏการณ์ และทำนายพฤติกรรมต่างๆ ได้ อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการคาดคะเนแบบสามัญสำนึก

การวิจัยสามารถช่วยในด้านการกำหนดนโยบาย การวางแผนงาน การตัดสินปัญหาหรือการวินิจฉัยสั่งการของผู้บริหารให้เป็นไปอย่างถูกต้องและรวดเร็ว การวิจัยจะทำให้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งนำมาใช้เป็นประโยชน์เพื่อการปรับปรุงหรือพัฒนาบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ให้เจริญก้าวหน้าดียิ่งขึ้น และการวิจัยจะช่วยกระตุ้นบุคคลให้มีเหตุผล รู้จักคิด และค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอจากการประเมินสถานภาพการวิจัยของประเทศ โดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2552) พบว่าดัชนีชี้วัดเกี่ยวกับการวิจัย คือ ค่าใช้จ่ายทางการวิจัยและพัฒนา บุคลากรทางการวิจัยและพัฒนา การจดสิทธิบัตรจำนวนผลงานวิจัยตีพิมพ์ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และดุลการชำระเงินทางเทคโนโลยี พบว่า ค่าใช้จ่ายทางการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทย ยังอยู่ในระดับต่ำมาก บุคลากรทางการวิจัยและพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย นักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย และผู้ทำงานสนับสนุนการวิจัย ยังขาดแคลนทั้งจำนวนและคุณภาพการจดสิทธิบัตรพบว่าประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงทุกปี จำนวนผลงานวิจัยตีพิมพ์พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งนี้ การเผยแพร่ผลงานวิจัยและการนำผล การวิจัยไปใช้ประโยชน์ ยังมีน้อยไม่ทั่วถึง รวมทั้งยังขาดกลไกการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานวิจัยกับหน่วยงานที่จะใช้ผลงานวิจัยจึงไม่มีการนำผลงานวิจัยไปใช้เท่าที่ควร การเผยแพร่ผลงานวิจัยไปสู่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ยังเป็นไปไม่ทั่วถึง (มาสริน ศุกลปักษ์ และคณะฯ, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับคู่มือประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 กำหนดว่า สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีระบบและกลไกควบคุมให้สามารถดำเนินการในพันธกิจด้านการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพตามจุดเน้นเฉพาะของแต่ละสถาบัน เพื่อให้ได้ผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่เกิดประโยชน์ การวิจัยจะประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์จำเป็นต้องมีส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) สถาบันต้องมีแผนการวิจัย มีระบบและกลไก ตลอดจนมีการสนับสนุนทรัพยากรให้สามารถดำเนินการได้ตามแผน 2) คณาจารย์มีส่วนร่วมในการวิจัยอย่างเข้มแข็ง โดยบูรณาการงานวิจัยกับการจัดการเรียนการสอน และพันธกิจด้านอื่นๆ ของสถาบัน และ 3) ผลงานวิจัยมีคุณภาพ มีประโยชน์สนองยุทธศาสตร์ของชาติและมีการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งโดยมติสภามหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นสถาบันการศึกษาที่พันธกิจด้านการวิจัยและการผลิตผลงานวิชาการ มีการสนับสนุนงบประมาณในส่วนต่างๆ เช่น ทุนดำเนินโครงการวิจัย ทุนนำเสนอผลงานวิจัย เงินรางวัลตีพิมพ์ผลงานวิจัย เงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ เงินรางวัลผลงานวิจัยที่ได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร เป็นต้น โดยการสนับสนุนดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้อาจารย์ได้เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์และเป็นการสร้างงานวิจัย แต่อย่างไรก็ตามยังไม่มีการศึกษารวบรวมผลงานการวิจัยของอาจารย์อย่างเต็มรูปแบบ ทำให้มีความจำเป็นอย่างมาก ที่จะต้องจัดทำฐานข้อมูลการได้รับทุนประเภทต่างๆ เพื่อง่ายต่อการติดตามและนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในอนาคต ดังนั้นเพื่อผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินโครงการวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยจะดำเนินการรวบรวมข้อมูล ด้านการวิจัยที่สำคัญ 3 ด้านคือ จำนวนผลงานวิจัย จำนวนทุนวิจัยที่ได้รับ และการเผยแพร่ผลงาน ในระหว่างปีงบประมาณ 2559 – 2561 (ระยะเวลา 3 ปี)

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินโครงการวิจัยของอาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

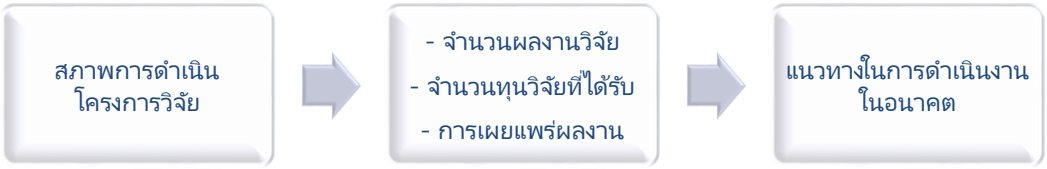
2. เพื่อการวิเคราะห์แนวการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นศึกษาสภาพการดำเนินโครงการวิจัยของอาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ จะดำเนินการรวบรวมข้อมูล ด้านการวิจัยที่สำคัญ 3 ด้านคือ จำนวนผลงานวิจัย จำนวนทุนวิจัยที่ได้รับ และการเผยแพร่ผลงาน ในระหว่างปีงบประมาณ 2559 – 2561 (ระยะเวลา 3 ปี) พร้อมทั้งนำข้อมูลที่ได้มาหาแนวทางการดำเนินงานต่อในอนาคต

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความถี่ เพื่อนำผลที่ได้มากำหนดแนวทางในการดำเนินงานต่อไปในอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

จะดำเนินการรวบรวมข้อมูล ด้านการวิจัยที่สำคัญ 3 ด้านคือ จำนวนผลงานวิจัย จำนวนทุนวิจัยที่ได้รับ และการเผยแพร่ผลงาน ในระหว่างปีงบประมาณ 2559 – 2561 (ระยะเวลา 3 ปี)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลจากการวิจัยพบว่า ในระหว่างปี 2559 – 2561 รวมระยะเวลา 3 มี อาจารย์ในสังกัด คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีการดำเนินการด้านการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางสรุปผลการดำเนินงานด้านการวิจัย ในระหว่างปี 2559 – 2561

ที่	รายการ	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561
1.	ผลงานวิจัย			
	- ได้รับทุน	10 โครงการ	27 โครงการ	15 โครงการ
	- ไม่ได้รับทุน	14 โครงการ	17 โครงการ	8 โครงการ
2.	จำนวนงบประมาณวิจัยที่ได้รับรวม	1,366,400	3,301,000	437,000
3.	ผลงานวิจัยที่ได้รับการเผยแพร่			
	- วารสารระดับชาติ	37 ผลงาน	44 ผลงาน	29 ผลงาน
	- วารสารระดับนานาชาติ	6 ผลงาน	7 ผลงาน	12 ผลงาน
	- Proceeding ระดับชาติ	28 ผลงาน	26 ผลงาน	5 ผลงาน
	- Proceeding ระดับนานาชาติ	6 ผลงาน	12 ผลงาน	5 ผลงาน

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงานประจำปี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลงานวิจัยในปีงบประมาณ 2560 มีประมาณมากที่สุด ทั้งในด้านจำนวนโครงการและงบประมาณ และมีลดลงในปี 2561 ส่วนด้านการเผยแพร่ผลงาน ปี 2560 มีผลงานตีพิมพ์เผยแพร่มากที่สุด รวมจำนวนผลงาน 89 ผลงาน รองลงมาเป็นปี 2559 รวมจำนวนผลงาน 77 ผลงาน และ ปี 2561 รวมจำนวนผลงาน 51 ผลงาน

จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พบว่าในระหว่างปี 2559 – 2561 คณะมนุษยศาสตร์ ได้มีการจัดโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

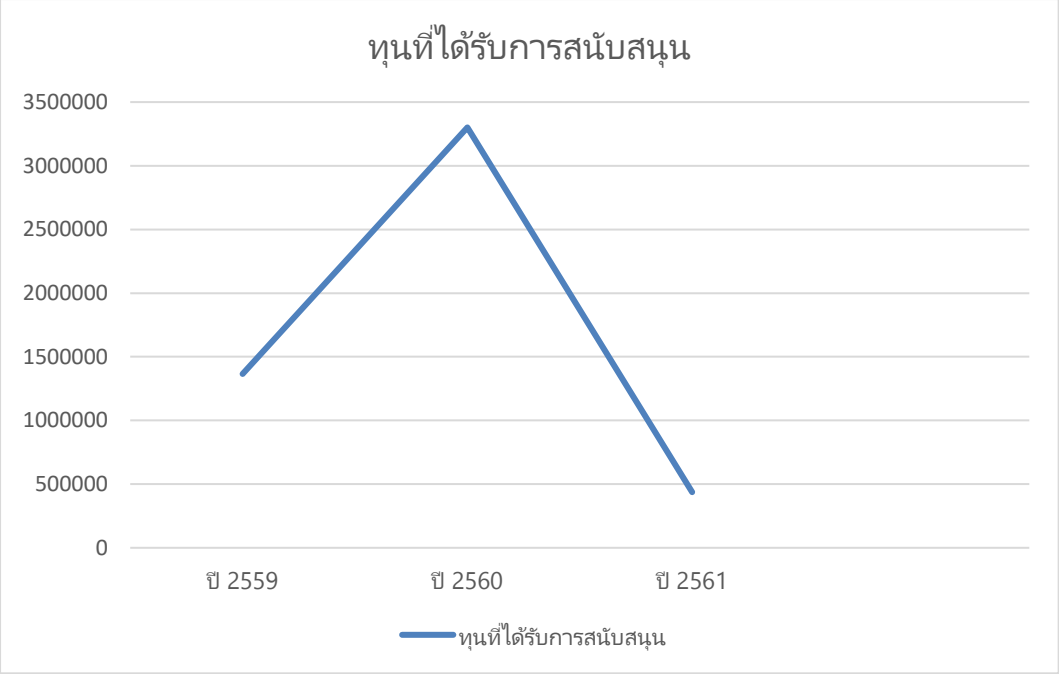
ตารางที่ 2 ตารางสรุปผลการดำเนินงานด้านการวิจัย ในระหว่างปี 2559 – 2561

รายละเอียด	ปี 2559		ปี 2560		ปี 2561	
	ตั้งไว้	ใช้ไป	ตั้งไว้	ใช้ไป	ตั้งไว้	ใช้ไป
*โครงการส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย	160,000	44,946	150,000	79,714	21,000	15,325
โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ	350,000	165,735	300,000	189,767	300,000	94,812
โครงการเครือข่ายความร่วมมือ วิชาการ-วิจัยสายมนุษยศาสตร์	400,000	58,496	80,000	47,822	100,000	63,400
โครงการประกาศเกียรติคุณนักวิจัย	-	-	5,000	2,800	5,000	-
*โครงการเสวนาวิจัยและบริการวิชาการ	-	-	10,300	8,774	4,000	3,064
โครงการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ สรรพศาสตร์ สรรพศิลป์	-	-	30,000	20,869	30,000	3,496
โครงการทุนอุดหนุนการวิจัย	-	-	-	-	150,000	35,000
โครงการสนับสนุนทุนการทำวิจัยสำหรับนิสิต	20,000	20,000	-	-	-	-
โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายสำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา	30,000	-	30,000	-	30,000	-
รวมจำนวนงบประมาณ	**960,000**	**289,177**	**605,300**	**349,746**	**640,000**	**215,097**

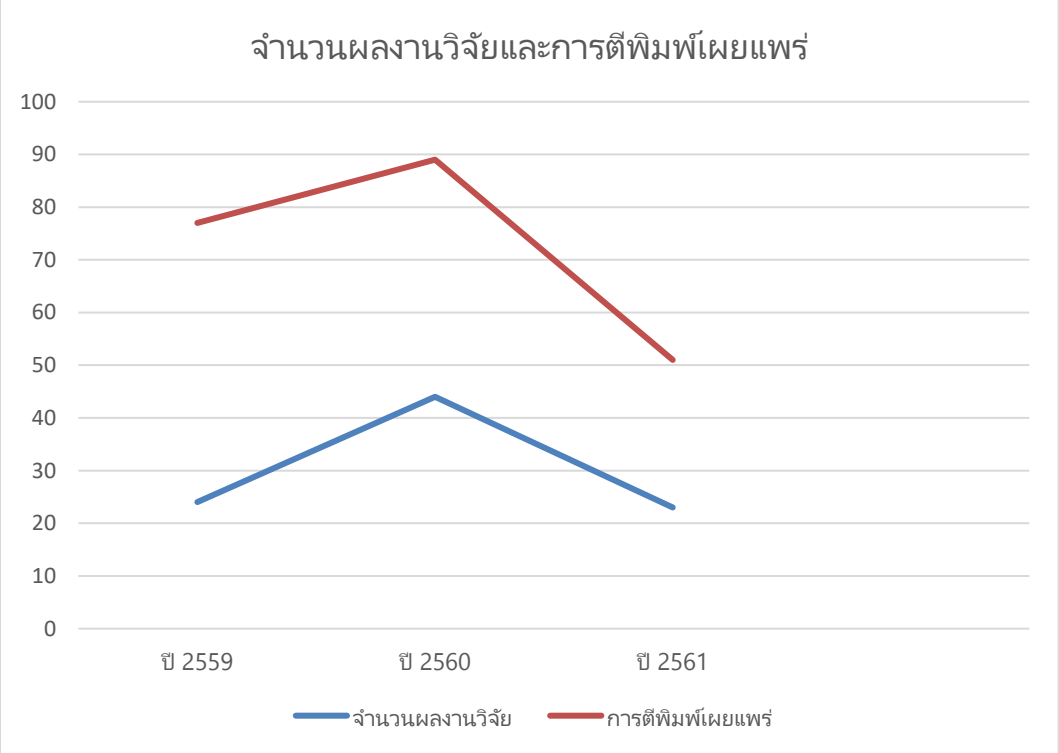
* มีการจัดกิจกรรมหลายครั้ง

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงานประจำปี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

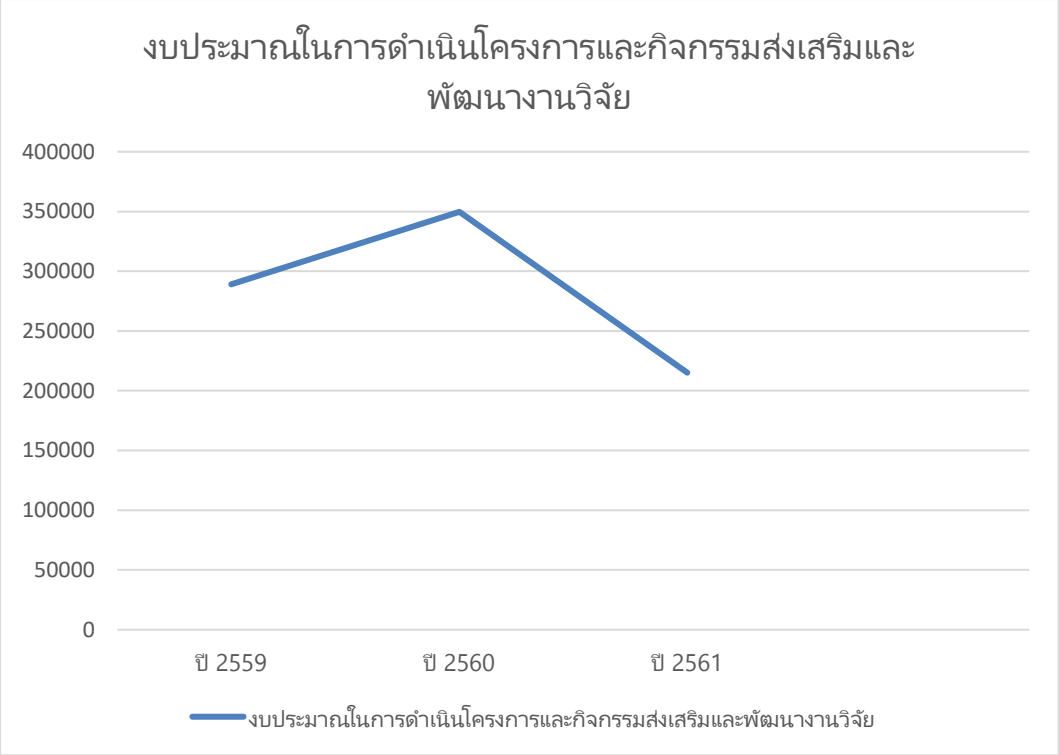
จากข้อมูลที่ได้จากการสรุปรวมรวม สามารถนำมาทำเป็นกราฟได้ดังนี้

ภาพที่ 2 แผนภาพทุนที่ได้รับการสนับสนุนการวิจัย

ภาพที่ 3 จำนวนผลงานวิจัย และการตีพิมพ์เผยแพร่

ภาพที่ 4 งบประมาณในการดำเนินโครงการและกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย

ผลจากการสรุปรวบรวมข้อมูล ทำให้เห็นได้ว่า จำนวนผลงานวิจัย จำนวนทุนวิจัยที่ได้รับ และการเผยแพร่ผลงาน มีลักษณะการขึ้นลงไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับ งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการเพื่อส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย

สรุปผลแนวทางการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์

1. ดำเนินการติดตามโครงการที่ยังไม่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่
2. ส่งเสริมให้แต่ละภาควิชาฯ ได้ทำงานวิจัยและพัฒนาผลงานให้เป็นที่ยอมรับ
3. ดำเนินการจัดทำโครงการกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
4. จัดทำฐานข้อมูลการนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ
5. สรรหาทุนสนับสนุนการวิจัย ส่งเสริมให้เกิดการขอทุนวิจัยจากแหล่งทุนภายนอก
6. กระตุ้นอาจารย์ให้นำเสนอผลงานวิจัยในเวทีประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้จะเห็นว่าจำนวนผลงานวิจัย จำนวนทุนวิจัยที่ได้รับ และการเผยแพร่ผลงาน มีลักษณะการขึ้นลงไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับ งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการเพื่อส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ในระหว่างปี 2559-2561 ผลงานวิจัยของอาจารย์ในคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีอัตราการเจริญเติบโตเพิ่มขึ้นในช่วงปีงบประมาณ 2560 เนื่องจากมหาวิทยาลัยนเรศวรมีนโยบายส่งเสริมให้อาจารย์ดำเนินโครงการวิจัยโดยเฉพาะนักวิจัยหน้าใหม่ที่ยังไม่เคยขอทุนสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมาก่อน ทำให้ในปีนั้น มีอาจารย์ให้ความสนใจในการดำเนินโครงการวิจัยเป็น

อย่างมาก ประกอบกับนโยบายการนำผลงานวิจัยมาคิดเป็นคะแนนภาระงานเพื่อเพิ่มเงินเดือนทำให้อาจารย์มีการทำวิจัยทั้งในรูปแบบใช้งบประมาณส่วนตัวและของบประมาณในสนับสนุน ส่วนในปี 2561 มหาวิทยาลัยมีการปรับแก้ไขประกาศการให้ทุนวิจัย ทำให้ในปี 2561 ไม่มีการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัย คณะมนุษยศาสตร์จึงได้ดำเนินการจัดโครงการทุนอุดหนุนการวิจัย เพื่อเป็นการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยให้แก่อาจารย์ในคณะอีกทางหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญจา ชูช่วย และ น้าฝน พลอยนิลเพชร (2560) ที่พบว่า ปัจจัยด้านประโยชน์หรือคุณค่าของการทำวิจัย ด้านความรู้ในการวิจัย **ด้านผลตอบแทนในการทำวิจัย** และด้านครอบครัว/เพื่อนร่วมงาน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดสงขลาเห็นว่าปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการทำวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรารัตน์ ภูสีฤทธิ์ และคณะ (2558) ที่พบว่า ปัจจัยในการทำวิจัยในด้านทักษะในการทำวิจัยและด้านความรู้ในการทำวิจัย และ**ด้านนโยบาย**ของหน่วยงานมีส่วนสำคัญในการทำวิจัย ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ควรศึกษาโดยลงข้อมูลระดับในระดับสาขาวิชาเพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาถึงความต้องการของผู้รับบริการโครงการส่งเสริมและพัฒนาการวิจัยว่ามีความต้องการพัฒนาในทิศทางใดเพื่อการจัดโครงการ/กิจกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุด

เอกสารอ้างอิง (References)

งานนโยบายและแผน. (2561). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี พ.ศ. 2561 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

งานนโยบายและแผน. (2560). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี พ.ศ. 2560 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

งานนโยบายและแผน. (2559). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี พ.ศ. 2559 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

จิรารัตน์ ภูสีฤทธิ์ และคณะ. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทาวิจัยของบุคลากรสายสนับสนุนระดับพนักงานปฏิบัติการ. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ปัญจา ชูช่วย และ น้าฝน พลอยนิลเพชร. (2560). วิเคราะห์จาแนกปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดสงขลา. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ. 10(1) : 230-238.

มาสริน ศุกลปักษ์ และคณะ. (2554). สภาพการวิจัยของอาจารย์พยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ. 5(2). : 51-57

ความสอดคล้องด้านเสียงระหว่างคำเขมรและคำไทยที่ใช้ตรงกัน
The sound consistency between the synonymous Khmer and Thai vocabularies

สมบัติ ศิริจันดา[1]
Sombat Sirijanda[1]

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยเรื่อง ความสอดคล้องด้านเสียงระหว่างคำเขมรและคำไทยที่ใช้ตรงกันนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อจำแนกความสอดคล้องด้านเสียงระหว่างคำเขมรและคำไทยที่ใช้ในความหมายเดียวกัน ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ โดยการนำข้อมูลคำเขมรจากพจนานุกรมเขมร – ไทย ฉบับ ลึม เพง พ.ศ. 2553 นำมาเปรียบเทียบกับคำไทยในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ตั้งแต่ตัวอักษร ก – ฮ

ผลการศึกษาพบว่า คำเขมรและคำไทยที่มีเสียงและความหมายสอดคล้องตรงกันทั้งหมด 680 คำ โดยจำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ ความสอดคล้องกันด้านเสียงสระ และความสอดคล้องกันด้านเสียงพยัญชนะ คำที่สอดคล้องกันด้านเสียงสระแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ คำที่สอดคล้องกันด้านเสียงสระทั้งหมด จำนวน 166 คำ กับคำที่สอดคล้องกันด้านเสียงสระบางส่วน จำนวน 228 คำ และคำที่สอดคล้องกันด้านเสียงพยัญชนะแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ คำที่มีเสียงพยัญชนะสอดคล้องทั้งหมด จำนวน 221 คำ คำที่มีเสียงพยัญชนะสอดคล้องบางส่วน 206 คำ และคำที่มีเสียงพยัญชนะควบกล้ำสอดคล้องกันแยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ คำที่มีเสียงพยัญชนะควบกล้ำสอดคล้องกันทั้งคำไทยและคำเขมร จำนวน 25 คำ และคำที่มีเสียงพยัญชนะควบกล้ำสอดคล้องกันพบเฉพาะคำเขมรไม่พบในคำไทย จำนวน 49 คำ ชี้ให้เห็นว่าภาษาเขมรและภาษาไทยมีคำที่ออกเสียงเดียวกันและใช้ในความหมายเดียวกัน

คำสำคัญ (Keywords) : คำศัพท์เขมร, คำศัพท์ไทย, คำตรงกัน,

Abstract

The research article of the sound consistency between the synonymous Khmer and Thai vocabularies is a part of research study on the analysis of Khmer vocabularies from the Khmer-Thai dictionary in the Leum Peng 2010 edition which are synonymous to Thai vocabularies. The objective of the study is to classify the sound consistency in various issues between Khmer and Thai vocabularies which have the same meaning through descriptive analysis methods. The Khmer vocabularies to be analyzed were chosen from the Khmer-Thai dictionary of the Luem Peng 2010 edition and compared with the Thai vocabularies in the Royal Institute Dictionary 2011 from the letter ก-ฮ, based on the meaning of the synonymous vocabularies critically.

[1]ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ som.but.2551@hotmail.com
Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi som.but.2551@hotmail.com

The study indicated that the synonymous Khmer and Thai vocabularies were 680 in total. The vocabularies which had sound consistency could be classified into 2 types namely vowel consistency and consonant consonants. The synonymous vocabularies in terms of vowel sound had 2 issues: the synonymous vocabularies in entirely vowel sound were 166 and the synonymous vocabularies in partly vowel sound were 228. Also, the synonymous vocabularies in consonant sound could be divided into 3 issues, ie, synonymous vocabularies in entirely consonant sounds were 221; vocabularies with partly consonant sounds were 206. Moreover, the synonymous vocabularies in consonant cluster sounds were divided into 2 issues: the synonymous vocabularies that had consonant cluster sound in Thai and Khmer vocabularies were 25 and synonymous vocabularies with consonant cluster sounds was only found in Khmer vocabularies but not in Thai vocabularies were 49 vocabularies. This finding indicated that Khmer and Thai language had synonymous vocabularies.

.**Keywords** : Khmer word, Thai word, synonymous word.

บทนำ (Introduction)

ภาษาเขมรมีลักษณะทั่วไปเป็นภาษาคำโดด (Naksakun, 1981 : 1) คำดั้งเดิมส่วนใหญ่เป็นคำพยางค์เดียวโดยถือเอาการเรียงคำเข้าประโยคเป็นสำคัญเช่นเดียวกับภาษาไทย แต่อาจมีลักษณะบางอย่างต่างกันออกไป Phraya Anumanratchathon, (1974 : 97) กล่าวว่า ภาษาคำโดดที่ใช้กันในชนชาติต่าง ๆ ทางเอเชียอาคเนย์และประเทศจีน ภาษาเหล่านี้ถ้ายกเว้นภาษาในตระกูลชวา – มลายูแล้ว ก็มีอยู่ 3 พวก คือ 1. ทิเบต – พม่า 2. มอญ – เขมร และ 3. ไทย – จีน ทำให้เห็นว่า รากร่วมด้านภาษาที่ใกล้เคียงกันระหว่างภาษาเขมรกับภาษาไทยประการหนึ่ง คือ เป็นภาษาในตระกูลคำโดดด้วยกัน

อาจเนื่องจากเป็นภาษาในตระกูลเดียวกันจึงทำให้ภาษาไทยและภาษาเขมรมีลักษณะหลายอย่างที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน คือ มีคำพูดและการออกเสียงบางส่วนที่เป็นคำเดิมในภาษาส่วนใหญ่พ้องกัน การประกอบคำเข้าเป็นประโยคก็เป็นทำนองเดียวกัน อีกทั้งมีรากร่วมทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนานจึงมีลักษณะการใช้คำบางส่วนที่ตรงกัน กล่าวคือ ออกเสียงตรงกันและใช้ในความหมายเดียวกัน

Thetthong (2015 : 3) กล่าวว่า ไทยและเขมรมีอาณาเขตติดต่อกัน มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานทั้งในฐานะมิตรและศัตรูจึงทำให้มีคำยืมภาษาไทยในภาษาเขมรเป็นจำนวนมาก และขณะเดียวกันก็มีคำภาษาเขมรจำนวนไม่น้อยที่ยืมมาใช้ในภาษาไทย นอกจากนั้น ยังปรากฏคำศัพท์ในภาษาไทยและภาษาเขมรอีกจำนวนมากที่เหมือนกัน เนื่องจากคำเหล่านั้นยืมมาจากแหล่งเดียวกัน คือภาษาบาลีและสันสกฤต

หากพิจารณาในแง่มานุษยวิทยาและสังคมวิทยาจะพบว่า กลุ่มชาติพันธ์ไทยและเขมรมีความสัมพันธ์กันมาอย่างช้านานและมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะดินแดนที่ประเทศไทยตั้งอยู่ในปัจจุบันนี้ ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์เชื่อว่าเป็นดินแดนที่ขอม (ขอมถือว่าเป็นบรรพบุรุษของเขมรในปัจจุบัน) เคยครอบครองมาก่อนต่อมาไทยได้ยึดอำนาจจากขอมได้ จึงได้ก่อร่างสร้างเมืองปกครองดินแดนแถบนี้แทนขอม (Thongpra, 2003 : 3)

ความเห็นนี้สอดคล้องกับความเห็นของ Chuchuen (1982 : คำนำ) ที่ว่า ก่อนที่ชาติไทยจะเข้ามาตั้งอาณาจักรได้ในแหลมทองราว พ.ศ. 1,700 ปี และในระยะก่อนที่ไทยจะตั้งอาณาจักรได้นั้น ได้ตกอยู่ในความครอบครองของชนชาติขอมชั่วขณะหนึ่ง ในฐานะผู้อาศัยย่อมจำเป็นอยู่เองที่จะรับและถ่ายทอดความเจริญจาก

ชนชาติขอมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางภาษา แม้ว่าภายหลังดินแดนใหญ่จะตกไปอยู่ในความยึดครองของชนชาติไทยแล้วก็ตาม ความเกี่ยวข้องทางประวัติศาสตร์อันยาวนานทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนภาษาของกันและกัน จนบางครั้งนักปราชญ์ทางภาษาของทั้ง 2 ชาติ ไม่อาจสรุปได้ว่าคำต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในภาษาของตนนั้นเป็นคำยืมมาจากอีกชาติหนึ่งหรือไม่

แนวคิดนี้เด่นชัดที่สุดกับการศึกษาของ Thongpra (2003 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาคำที่มีความสอดคล้องกันในภาษาไทยและภาษาเขมร โดยเปรียบเทียบพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมเขมรฉบับพุทธศาสนบัณฑิต ภาค 1 พ.ศ.2511 พจนานุกรมเขมรฉบับพุทธศาสนบัณฑิต ภาค 2 พ.ศ.2512 และพจนานุกรมเขมร-ไทยฉบับทุนพระยาอนุมานราชธน เล่ม 1 พ.ศ.2516 เล่ม 2 พ.ศ.2521 เล่ม 3 พ.ศ.2523 เล่ม 4 พ.ศ.2525 และ เล่ม 5 พ.ศ.2528 พบคำที่มีความสอดคล้องกันในด้านรูปคำ เสียง และความหมาย และ Manying (วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 6, 1 (มค-เมย 2009) : 75-106) วิเคราะห์คำศัพท์เขมรจากพจนานุกรมเขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ.2521 ที่ใช้ตรงกันกับคำศัพท์ไทยซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะคำในหมวดอักษร “ก” พบคำที่สอดคล้องกันจำนวน 242 คำ

จากเหตุผลดังกล่าวนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำที่ออกเสียงเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันที่ใช้ในความหมายเดียวกันระหว่างภาษาไทยและภาษาเขมรเพื่อจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้เริ่มศึกษาภาษาเขมรหรือชาวเขมรที่สนใจศึกษาภาษาไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อจำแนกความสอดคล้องด้านเสียงระหว่างคำเขมรและคำไทยที่ใช้ในความหมายเดียวกัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

บทความวิจัยเรื่อง ความสอดคล้องด้านเสียงระหว่างคำเขมรและคำไทยที่ใช้ตรงกัน ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Reserch) โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดขอบเขตของการวิจัย

1.1 ศึกษาคำศัพท์ภาษาเขมรและภาษาไทยที่มีเสียงสอดคล้องกัน โดยยึดความหมายเป็นสำคัญ

1.2 คำศัพท์ภาษาเขมรรวบรวมจากพจนานุกรมเขมร–ไทย ฉบับ ลึม เพง พ.ศ.2553 นำมาเปรียบเทียบความหมายกับพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554

1.3 การวิเคราะห์คำใช้ตรงกัน พิจารณาจากการออกเสียงคำเขมรเปรียบเทียบกับการออกเสียงคำไทย โดยยึดความหมายเป็นสำคัญ

1.4 การถายตัวอักษรในคำศัพทจากภาษาเขมรเปนภาษาไทยและคำอานใชแนวทางจากพจนานุกรมไทย–เขมร ฉบับคณะกรรมาธิการร่วมไทย-กัมพูชา เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านวัฒนธรรมเป็นหลัก และหากคำใดที่ไมพบจากพจนานุกรมฉบับนี้ จะใช้วิธีถ่ายตัวอักษรโดยวิทยากรผู้บอกเสียงชาวกัมพูชา

1.5 การนำความหมายของคำศัพทภาษาไทยมาใชเปรียบเทียบกับคำศัพทภาษาเขมรนั้น ในกรณีที่คำศัพทภาษาไทยมีหลายความหมาย จะเลือกเฉพาะความหมายที่ใชตรงกันกับความหมายของคำศัพทในภาษาเขมร

2. รวบรวมขอมูล

2.1 รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสอดคล้องระหว่างคำเขมรกับคำไทย

2.2 รวบรวมเอกสารที่ใชประกอบการคนควาทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

2.3 รวบรวมเอกสารหลักในการศึกษาคนควา ไดแก

2.3.1) พจนานุกรมเขมร–ไทย (Luem Peng, 2010)

2.3.2) พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. (Royal Academy, 1013)

2.3.3 พจนานุกรมไทย–เขมร ฉบับคณะกรรมาธิการร่วมไทย-กัมพูชา. (Thai-Cambodian Cultural Association Committee: 2007)

3. ขั้นดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 สำรวจคำศัพทภาษาเขมรจากพจนานุกรมเขมร–ไทย ฉบับ ลึม เพง พ.ศ.2553

3.2 นำคำดังกลาวมาจำแนกความสอดคล้อง โดยวิเคราะห์การประกอบรูปคำ เสียง และความหมายของคำที่ใช้ตรงกัน

3.3 จัดกลุมคำที่ใชตรงกัน เมื่อสำรวจพบคำใดมีความสอดคล้องตรงกันแล้วก็จะนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องด้านเสียงในประเด็นต่าง ๆ ถ้าวิเคราะห์แล้วคำคู่นั้นไม่มีความสอดคล้องด้านเสียงก็จะผ่านไปวิเคราะห์คำอื่น แต่หากวิเคราะห์แล้วมีความสอดคล้องด้านเสียงและความหมายที่ตรงกันก็จะเก็บคำนั้นนำมาวิเคราะห์ต่อไป ในกรณีที่คำศัพทภาษาไทยหรือภาษาเขมรมีหลายความหมาย จะเลือกเฉพาะความหมายที่ใชตรงกัน

2.4 การถายตัวอักษรในคำศัพท จากภาษาเขมรเปนภาษาไทยและคำอานใชแนวทางของพจนานุกรมไทย–เขมร ฉบับคณะกรรมาธิการร่วมไทย-กัมพูชา เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านวัฒนธรรมเป็นหลัก และหากคำใดที่ไมพบจากพจนานุกรมฉบับนี้ จะใช้วิธีถ่ายเสียงจากวิทยากรผู้บอกเสียงชาวกัมพูชา และยึดหลักการถ่ายตัวอักษรตามพจนานุกรมฉบับนี้

4. ตรวจสอบข้อมูล

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญเจ้าของภาษา จำนวน 2 ท่านตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

4.2 นำข้อมูลมาปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4.3นำข้อมูลที่ปรับแก้ไขไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

4.4 จัดพิมพ์รูปเล่มงานวิจัย

5. ขั้นนำเสนอผลการศึกษาคนควา

การศึกษาค้นควาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาในแบบการพรรณนาวิเคราะห (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิเคราะห์ความสอดคล้องด้านเสียงระหว่างคำเขมรและคำไทยที่ใช้ตรงกันนี้ ศึกษาคำจากพจนานุกรมเขมร–ไทยฉบับ ลึม เพง พ.ศ. 2553 เนื่องจากมีรูปคำภาษาเขมรและมีการแปลความหมายเป็นภาษาไทย โดยเริ่มสำรวจคำศัพท์ตามตัวอักษรภาษาเขมรตั้งแต่อักษร ក เป็นต้นไปจนถึงอักษร អ ซึ่งเป็นอักษรตัวสุดท้าย เช่น คำศัพท์แรกในภาษาเขมร อักษร ក แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับพจนานุกรมภาษาไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ว่ามีความสอดคล้องตรงกันด้านเสียงหรือไม่ ถ้าสอดคล้องกันก็นำคำนั้นมาวิเคราะห์จำแนกความสอดคล้อง ถ้าไม่มีความสอดคล้องก็ผ่านไปวิเคราะห์คำอื่นต่อไป ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนจบคำศัพท์ตัวสุดท้ายของอักษร អ การวิเคราะห์ความสอดคล้องจะดูความหมายที่สอดคล้องกันเป็นหลักแล้วโยงไปหารูปคำและเสียงตามลำดับ

จากการสำรวจคำจากพจนานุกรมเขมร–ไทยฉบับ ลึม เพง พ.ศ. 2553 จำนวน 16,840 คำ พบคำภาษาเขมรที่มีเสียงสอดคล้องกับคำไทยในกับพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 จำนวน 680

คำ ซึ่งการวิเคราะห์เสียงพบความสอดคล้อง 2 ลักษณะ คือ ความสอดคล้องด้านเสียงสระและความสอดคล้องด้านเสียงพยัญชนะ ส่วนความสอดคล้องด้านเสียงวรรณยุกต์จะไม่นำมาเปรียบเทียบเนื่องจากภาษาเขมรไม่มีระบบเสียงวรรณยุกต์ สอดคล้องกับที่ กาญจนา นาคสกุล (2524 : 1-2) กล่าวว่า ภาษาเขมรไม่ใช่ภาษาวรรณยุกต์จึงไม่มีระดับเสียงสูงต่ำเป็นหน่วยเสียงเหมือนอย่างในภาษาไทย ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. คำศัพท์ไทย-เขมรที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันด้านเสียงสระ จากการศึกษาพบจำนวน 394 คำ สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ คำที่เสียงสระสอดคล้องกันทั้งหมดกับคำที่เสียงสระสอดคล้องกันบางส่วน

1.1 คำที่มีเสียงสระสอดคล้องกันทั้งหมด หมายถึง คำไทยและคำเขมรที่มีเสียงสระสอดคล้องตรงกัน คล้ายคลึงกัน หรือออกเสียงสระในระดับเดียวกัน และมีความหมายที่ใช้ตรงกัน พบจำนวน 166 คำ ขอนำเสนอบางส่วนดังตัวอย่าง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คำที่มีเสียงสระสอดคล้องกันทั้งหมด

ที่	คำภาษาเขมร	คำอ่าน	ความหมาย	คำภาษาไทย	คำอ่าน	ความหมาย
1	កសាង	กอ-ซาง	(กิ.) ก่อสร้าง	ก่อสร้าง	ก่อ-ส้าง	ก่อสร้าง ก. ก่อและสร้างโดยใช้อิฐและปูนเป็นส่วนใหญ่.
2	ចត	จอด	(กิ.) จอด	จอด	จอด	ก. หยุดอยู่หรือทำให้หยุด, หยุดอยู่ชั่วคราว, (ใช้แก่เรือรถเป็นต้น)
3	ឆៀង	เชียง	(คุ.) เอน, ไม่ตั้งตรง	เฉียง	เฉียง	ว. เฉหรือเบี่ยงจากแนวไปทางใดทางหนึ่ง เช่น เฉียงเหนือ เฉียงใต้ ห่มสไบเฉียง
4	រោគ	โรก	(น.) ความป่วย, โรค, ความเจ็บ, ความเจ็บปวด	โรค	โรก	[โรก, โรคะ-] น. ภาวะที่ร่างกายทำงานได้ไม่เป็นปรกติเนื่องจากเชื้อโรคเป็นต้น. (ป., ส.).
5	រុងរឿង	รุง-เรือง	(คุ.) รุ่งเรือง, เจริญ, แจ่มแจ้ง	รุ่งเรือง	รุ่ง-เรือง	ว. สว่างไสว เช่น จุดโคมไฟรุ่งเรืองแสงจับท้องฟ้า, งามสุกใส เช่น ปราสาทราชมนเทียรดูรุ่งเรืองเมื่อต้องแสงจันทร์, เจริญ, อุดมสมบูรณ์, เช่น บ้านเมืองเจริญรุ่งเรือง อนาคตรุ่งเรือง, งอกงาม เช่น ให้มีความรุ่งเรืองในพระศาสนา.

1.2 คำที่มีเสียงสระสอดคล้องกันบางส่วน หมายถึง คำไทย-เขมรที่มีเสียงสระสอดคล้องหรือคล้ายคลึงกันบางส่วน ซึ่งอาจแตกต่างด้านการออกเสียงสระและระดับของการออกเสียงสระที่ต่างกันเล็กน้อย แต่ก็ใช้ในความหมายที่ตรงกัน พบจำนวน 228 คำ ขอนำเสนอบางส่วนดังตัวอย่าง ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คำที่มีเสียงสระสอดคล้องกันบางส่วน

ที่	คำภาษาเขมร	คำอ่าน	ความหมาย	คำภาษาไทย	คำอ่าน	ความหมาย
1	ជនបទ	จน-เนอะ-บ็อต	(น.) ขอบเขต, ชนบท	ชนบท	ชน-นะบด	[ชนนะบด] น. บ้านนอก, เขตแดนที่พ้นจากเมืองหลวงออกไป. (ป., ส. ชนปท).
2	ប្រជាជន	ปร็อ-เจีย-จน	(น.) ประชาชน	ประชาชน	ประ-ชา-ชน	น. พลเมือง, สามัญชนทั่ว ๆ ไปที่ไม่ใช่ข้าราชการ พ่อค้า หรือนักบวช ในความว่า ข้าราชการ พ่อค้า และประชาชน.
3	ប្រាថ្នា	ปราด-เทอะ-นา	(กิ.) ประสงค์, ความประสงค์, ความมุ่งหมาย	ปรารถนา	ปราด-ถะ-หนา	[ปฺราดถะหฺนา] ก. มุ่งหมาย, อยากได้, ต้องการ. (ส. ปฺรารฺถนา; ป. ปตฺถนา).
4	លំដាប់	ลุม-ดับ	(น.) อันดับตามกัน, อันดับ	ลำดับ	ลำ-ดับ	น. อันดับ, การเรียงกันไว้ให้เป็นระเบียบตามตำแหน่ง, เช่น นั่งตามลำดับ เข้าแถวตามลำดับไหล่ เรียงตามลำดับอักษร.
5	អង់អាច	อ็อง-อาจ	(คุ.) องอาจ, กล้าหาญ	องอาจ	อง-อาด	ว. มีลักษณะสง่าผึ่งผาย, อาจอง ก็ว่า.

คำศัพท์ไทย-เขมรที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันด้านเสียงพยัญชนะ จากการศึกษาพบว่าคำที่สอดคล้องกันระหว่างคำไทยและคำเขมรจะสอดคล้องกันในลักษณะสอดคล้องกันทั้งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย จำนวน 501 คำ โดยจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ คำที่มีเสียงพยัญชนะสอดคล้องกันทั้งหมด คำที่มีเสียงพยัญชนะสอดคล้องกันบางส่วน และคำที่มีเสียงพยัญชนะควบสอดคล้องกัน

2.1 คำที่มีเสียงพยัญชนะสอดคล้องกันทั้งหมด หมายถึง คำไทยและคำเขมรที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะสอดคล้อกันหรือคล้ายคลึงกันเป็นหน่วยเสียงประเภทเดียวกัน พบจำนวน 221 คำ ขอนำเสนอบางส่วนดังตัวอย่าง ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คำที่มีเสียงพยัญชนะสอดคล้องกันทั้งหมด

ที่	คำภาษาเขมร	คำอ่าน	ความหมาย	คำภาษาไทย	คำอ่าน	ความหมาย
1	ចារឹក	จา-เริก	(กิ.) 1. จารึก, เขียน	จารึก	จา-รึก	(1) ก. เขียนหรือจารให้เป็นรอยลึกเป็นตัวอักษรหรือภาพเป็นต้นบนแผ่นศิลา โลหะ หรือดินเป็นต้น, โดยปริยายหมายถึงลักษณะที่คล้ายคลึงเช่นนั้น เช่น จารึกไว้ในดวงใจ, ในบทกลอนหมายความว่าเขียนโดยทั่ว ๆ ไป ก็มี.
2	តាយហោង	ตาย-โฮง	(กิ.) ตายผิดธรรมดา, ถูกฆ่าตายตกน้ำตาย	ตายโหง	ตาย-โหง	(1) ก. ตายผิดธรรมดาโดยอาการร้าย เช่นถูกฆ่าตาย ฆ่าตัวตาย ตกน้ำตาย.
3	នយ	เน็ย	(น.) ความหมาย, นัย	นัย	ไน	(2) น. ความ, ความหมาย, เช่น หลายนัย (ป. นย).
4	បឹង	เบิง	(น.) บึง, หนอง	บึง	บึง	น. แหล่งน้ำขนาดใหญ่ มีน้ำขังตลอดปี.
5	ភាពយន្ត	เพียบ-เพ็อ-ย็วน	(น.) ภาพยนตร์	ภาพยนตร์	พาบ-พะ-ยน	[พาบพะ-] น. ภาพฉายด้วยเครื่องทำให้เห็นเป็นภาพเคลื่อนไหวได้, หนังฉาย.

2.2 คำที่มีเสียง

พยัญชนะสอดคล้องกันบางส่วน หมายถึง คำไทยและคำเขมรที่มีเสียงพยัญชนะสอดคล้องกันในส่วนใดส่วนหนึ่ง พบจำนวน 206 คำ ขอนำเสนอบางส่วนดังตัวอย่าง ตารางที่ 4

ตารางที่ 4 คำที่มีเสียงพยัญชนะสอดคล้องกันบางส่วน

ที่	คำภาษาเขมร	คำอ่าน	ความหมาย	คำภาษาไทย	คำอ่าน	ความหมาย
1	ខ្លាច	คลาจ	(กิ.) กลัว	ขลาด	ขลาด	ขลาด [ขฺลาด] ว. มักกลัว, ไม่กล้า
2	ជើង	เจิง	(น.) 1.ขา, เท้า	เชิง	เชิง	น. ตีนซึ่งเป็นฐานที่ตั้งของบางสิ่งบางอย่าง เช่น เชิงสะพาน เชิงเขา เชิงกำแพง, ชายหรือปลายของบางสิ่งบางอย่างที่ยื่นออกมา เช่น เชิงตะพาบน้ำ เชิงปลากราย เชิงเลน เชิงกลอน, ริมหรือชายด้านล่างของผ้าที่มีลวดลายเช่น เชิงผ้า เชิงผ้าซิ่น. (ข.).
3	ទាយាទ	เตีย-เยียด	(น.) 1. ลูกชาย, ลูกสาว 2. ทายาท 3. ลูกหลาน	ทายาท	ทา-ยาด	(1) น. ผู้สืบสันดาน, ผู้สืบสกุล, โดยปริยายหมายถึงผู้รับหรือผู้อยู่ในฐานะที่จะรับตำแหน่งหน้าที่ต่อจากบุคคลอื่น เช่น ทายาททางการเมือง (ป., ส.).
4	ទោស	โตะฮ	(น.) 1. ความผิด 4. การลงโทษ	โทษ	โทด	(1) [โทด, โทดสะ-] น. ความไม่ดี, ความชั่ว, เช่น โทษแห่งความเกียจคร้าน, ความผิด เช่น กล่าวโทษ, ผลแห่งความผิดที่ต้องรับ เช่น ถูกลงโทษ, ผลร้าย เช่น ยาเสพติดให้โทษ. (ส.; ป. โทส).
5	វិស្វករ	วิฮ-ซวะ-กอ	(น.) วิศกร	วิศกร	วิด-สะ-วะ-กอน	[วิดสะวะกอน] น. ผู้ประกอบงานวิศวกรรม.

2.3 เสียงพยัญชนะควบสอดคล้องกัน จากการสำรวจคำที่มีความสอดคล้องกันระหว่างคำไทยและคำเขมร จำนวน 680 คำ ปรากฏมีคำที่มีเสียงพยัญชนะควบกล้ำสอดคล้องกัน จำนวน 74 คำ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ปรากฏพยัญชนะควบกล้ำทั้งคำไทยและคำเขมรและปรากฏพยัญชนะควบกล้ำเฉพาะคำเขมร ดังนี้

2.3.1 เสียงพยัญชนะควบกล้ำทั้งคำไทยและคำเขมร กล่าวคือ ปรากฏพยัญชนะควบกล้ำทั้งคำภาษาไทยและคำภาษาเขมรที่มีความสอดคล้องกัน พบจำนวน 25 คำ ขอนำเสนอบางส่วนดังตัวอย่างตารางที่ 5

ตารางที่ 5 คำที่มีเสียงพยัญชนะควบกล้ำทั้งคำไทยและคำเขมร

ที่	คำภาษาเขมร	คำอ่าน	ความหมาย	คำภาษาไทย	คำอ่าน	ความหมาย
1	ឃ្លាំង	คเลียง	(น.) ธนาคาร, คลัง, ที่เก็บของ	คลัง	คลัง	[คฺลัง] น. ที่เก็บรักษาและรับจ่ายเงิน เช่น แผนกคลัง, สถานที่เก็บรักษาสิ่งของเป็นจำนวนมาก ๆ เช่น คลังพัสดุ
2	ក្រា	ตรา	(น.) ตรา ประทับ, ตรา	ตรา	ตรา	(1) [ตฺรา] น. เครื่องหมายทำเป็นรูปต่าง ๆ มีลวดลายประดับ สำหรับประทับเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลหรือองค์กรเป็นต้น เช่น ตราพระราชสีห์ ตราพระคชสีห์ ตราบัวแก้ว หรือสำหรับเป็นเครื่องประดับในจำพวกราชอิสริยาภรณ์ เช่น ตราช้างเผือก หรือสำหรับเป็นเครื่องหมายการค้า เช่น ผ้าตรานกอินทรี.
3	ប្រឹក្សា	ปรึก-ซา	น.หรือ กิ. การปรึกษา	ปรึกษา	ปรึก-สา	(1) [ปฺรึกสา] ก. หารือ, ขอความเห็นแนะนำ, พิจารณาหารือกัน, พิจารณาอภิปรายกัน เช่น ประชุมปรึกษา, พิจารณาร่างคำพิพากษา เช่น ผู้ปรึกษา (ในทางศาล). (ส. ปรึกฺษา).
4	ផ្លាញ	พลาญ	(คุ.) ทำลาย	ผลาญ	ผลาน	[ผฺลาน] ก. ทำลายให้หมดสิ้นไป, บางทีหมายถึงทำลายทรัพย์สมบัติให้หมดสิ้นไป เช่น ผลาญพ่อผลาญแม่ คือ ทำลายทรัพย์สมบัติของพ่อแม่ให้หมดสิ้นไป.
5	រាត្រី	เรีย-ตเร็ย	(น.) ตอนคืน	ราตรี	รา-ตรี	[-ตฺรี] น. กลางคืน, เวลามืดค่ำ. (ส. ราตฺริ; ป. รตฺติ).

2.3.2 พยัญชนะควบกล้ำที่ปรากฏเฉพาะคำเขมร กล่าวคือ ปรากฏพยัญชนะควบกล้ำเฉพาะคำในภาษาเขมร แต่ไม่ปรากฏในคำภาษาไทย มีความสอดคล้องกัน พบจำนวน 49 คำ ขอนำเสนอบางส่วนดังตัวอย่าง ตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ตารางแสดงคำที่มีเสียงพยัญชนะควบกล้ำที่ปรากฏเฉพาะคำเขมร

ที่	คำภาษาเขมร	คำอ่าน	ความหมาย	คำภาษาไทย	คำอ่าน	ความหมาย
1	ឆ្ងល់	ชง็อล	(กิ) ประหลาดใจ, สนเท่ห์, งง	ฉงน	ฉะ-หงน	[ฉะหฺงน] ก. สงสัย, ไม่แน่ใจ, แคลงใจ.
2	ឈ្នះ	ชเนียะ	(กิ.) ชนะ	ชนะ	ชะ-นะ	[ชะ-] ก. ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งพ่ายแพ้.
3	ថ្នម	ทนอม	(กิ.) 1. ถนอม 2. ด้วยการเอาใจใส่	ถนอม	ถะ-หนอม	[ถะหฺนอม] ก. คอยระวังประคับประคองไว้ให้ดี เช่น ถนอมน้ำใจ, ใช้อย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้เสียหรือหมดเร็ว เช่น ถนอมของกินของใช้ ถนอมแรง, เก็บไว้อย่างดี เช่น ถนอมเอาไว้ก่อน, สนอม ก็ว่า. (ข. ถฺนม).
4	ព្យាបាទ	พเยีย-บาด	(น.) พยาบาท	พยาบาท	พะ-ยา-บาด	(1) [พะยาบาด] น. การผูกใจเจ็บคิดจะแก้แค้น, การคิดปองร้าย, ในคำว่า ผูกพยาบาท. (ป. พฺยาปาท, วฺยาปาท; ส. วฺยาปาท). (2) [พะยาบาด] ก. ผูกใจเจ็บและอยากแก้แค้น, ปองร้าย, เช่น อย่าไปพยาบาทเขาเลย. (ป. พฺยาปาท, วฺยาปาท; ส. วฺยาปาท).
5	ព្យុះ	พยุฮ	(น.) พายุ	พายุ	พา-ยุ	น. ลมแรง. (ป., ส. วายุ ว่า ลม).

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิเคราะห์พบคำที่มีความสอดคล้องด้านเสียงระหว่างคำเขมรและคำไทยที่ใช้ตรงกัน สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ คำที่สอดคล้องด้านเสียงสระและความสอดคล้องด้านเสียงพยัญชนะ

คำที่สอดคล้องด้านเสียงสระแยกเป็น 2 ประเภท คือ คำที่เสียงสระสอดคล้องกันทั้งหมดกับคำที่เสียงสระสอดคล้องกันบางส่วนและคำที่สอดคล้องด้านเสียงพยัญชนะจำแนกเป็น 3 ประเภท คือ คำที่เสียงพยัญชนะสอดคล้องทั้งหมด คำที่เสียงพยัญชนะสอดคล้องบางส่วน และคำที่มีเสียงพยัญชนะควบกล้ำสอดคล้องกัน

นอกจากความสอดคล้องด้านเสียงที่กล่าวไปแล้ว บางคำถือเป็นความสอดคล้องที่เหมือนจนอาจเรียกได้ว่าเป็นคำเดียวกัน เหตุเพราะลักษณะรูปคำก็เหมือนกัน การออกเสียงก็เหมือนกัน และความหมายก็เหมือนกันอีกด้วย เช่น ឆៀង /เชียง/ (คุ.) เอน, ไม่ตั้งตรง กับคำไทย เฉียง /เฉียง/ ว. เฉหรือเบี่ยงจากแนวไปทางใดทางหนึ่ง เช่น เฉียงเหนือ เฉียงใต้ ห่มสไบเฉียง យ៉ាបឆា /ยาบ-ชา/ (คุ.) หยาบ, หยาบคาย, ต่ำช้า กับคำไทย หยาบช้า /หยาบ-ช้า/ ว. ต่ำช้า, เลวทราม เช่น จิตใจต่ำช้า. ចារឹក /จา-เริก์/ (กิ.) 1. จารึก, เขียน กับคำไทย จากรึก [จา-รึก] ก. เขียนหรือจารให้เป็นรอยลึกเป็นตัวอักษรหรือภาพเป็นต้นบนแผ่นศิลา โลหะ หรือดิน เป็นต้น, โดยปริยายหมายถึงลักษณะที่คล้ายคลึงเช่นนั้น เช่น จารึกไว้ในดวงใจ, ในบทกลอนหมายความว่า เขียนโดยทั่ว ๆ ไป ก็มี. หรือ ប្រឹក្សា /ปรึก-สา/ น. หรือ ก. การปรึกษา กับคำไทย ปรึกษา /ปรึก-สา/ ก. หารือ , ขอความเห็นแนะนำ, พิจารณาหารือกัน, พิจารณาอภิปรายกัน เช่น ประชุมปรึกษา, พิจารณาร่างคำพิพากษา เช่น ผู้ปรึกษา (ในทางศาล). (ส. ปรึกษา).

คำที่มีความสอดคล้องกันนี้ทั้งไทยและกัมพูชาใช้สื่อความหมายตรงกัน ซึ่งสาเหตุอาจมาจากเป็นภาษาในตระกูลคำโดดด้วยกันและมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งทั้งไทยและเขมรอาจมีความสัมพันธ์กันหลากหลายมิติทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ การปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิต รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีคล้ายคลึงจนอาจเรียกได้ว่า “มีรากร่วมเดียวกัน” สอดคล้องกับที่ กาญจนา นาคสกุล (2524, คำนำ) กล่าวว่า คำภาษาเขมรได้เข้ามาปะปนอยู่ในภาษาไทยเป็นจำนวนมากเพราะมีการติดต่อกันในทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ตลอดระยะเวลาอันยาวนานของประวัติศาสตร์ของประเทศไทยและประเทศเขมร นอกจากนี้ จุฑารัตน์ เหลือนาค (1987 : 3) กล่าวไว้อีกว่า ทั้งสองชาตินี้ดูเหมือนจะมีอะไรใกล้เคียงกัน ทั้งในด้านคำศัพท์ ตัวอักษร ศาสนา ตลอดไปจนถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ทั้งนี้เป็นเพราะชนชาติเขมรและชนชาติไทยได้ติดต่อเกี่ยวข้องกันมาเป็นระยะเวลานาน และได้ถ่ายทอดวัฒนธรรมซึ่งกันและกันมาโดยตลอด ความเห็นนี้ก็สอดคล้องกับความเห็นของ อนันต์ อารีย์พงศ์ (2005 : ข) ที่ว่า ภาษาเขมรมีความสัมพันธ์กับภาษาไทยมาแต่โบราณกาลมีการรับและแลกเปลี่ยนรูปศัพท์กันใช้มาตลอดเวลา รูปศัพท์เหล่านั้นถูกนำมาใช้จนกลมกลืนไปกับภาษาของผู้ยืม จนบางทีผู้ใช้เองก็แทบไม่รู้ว่าศัพท์นั้นที่ตนใช้อยู่เป็นภาษาของตนหรือยืมมาจากภาษาอื่นเฉพาะคำศัพท์เขมรที่ไทยยืมมาใช้ที่บรรจุไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานทั้งฉบับ พ.ศ. 2493 และ พ.ศ. 2525 มีประมาณเกือบ 400 คำ โดยยังไม่นับคำศัพท์ที่พจนานุกรมไม่ได้บรรจุหรือเก็บไว้ และ กตัญญู ชูชื่น (1982 : 43) กล่าวว่า ไทยกับเขมรเคยมีความสัมพันธ์กันมาช้านานนับได้ร่วมพันปี ต่างก็รับถ่ายทอดวัฒนธรรมและอารยธรรมของกันและกันที่เด่นชัดที่สุดก็คือวัฒนธรรมทางภาษา

สอดคล้องตรงกันกับงานวิจัยของ ประสงค์ ทองประ (2003 : 114) ที่ศึกษาคำที่มีความสอดคล้องกันในภาษาไทยและภาษาเขมรจากพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับ พจนานุกรมเขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิต ภาค 1 พ.ศ. 2511 พจนานุกรมเขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิต ภาค 2 พ.ศ. 2512 และ พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุมานราชธน เล่ม 1 พ.ศ.2516 เล่ม 2 พ.ศ. 2521 เล่ม 3 พ.ศ. 2523

เล่ม 4 พ.ศ. 2525 และ เล่ม 5 พ.ศ. 2528 พบว่า คำที่มีความสอดคล้องกันนี้บางคำมีความสอดคล้องด้านเสียง รูปคำ และความหมายของคำ คำบางคำมีความสอดคล้องกันเฉพาะด้านรูปคำกับความหมาย หรือสอดคล้องกันเฉพาะเสียงกับความหมาย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างคำเขมรและคำไทยที่ใช้ตรงกันในด้านอื่น ๆ หรือศึกษาจากพจนานุกรมภาษาเขมรฉบับอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

กตัญญู ชูชื่น. 2525. **ภาษาเขมรในภาษาไทย.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

กาญจนา นาคสกุล. 2548. **พจนานุกรมไทย–เขมร.** พิมพครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ แห งจุฬาลงกรณ มหาวิทยาลัย.

_____. 2524. **อ่านภาษาเขมร**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะกรรมการสมาคมวัฒนธรรมไทย-กัมพูชา. 2550 .**พจนานุกรมไทย–เขมรฉบับ คณะกรรมาธิการร่วมไทย-กัมพูชา.** กรุงเทพฯ: กรมสารนิเทศ กระทรวงการ ต่างประเทศ.

จุฑารัตน์ เหลือนาค. (มปป.). **ภาษาเขมรที่เกี่ยวกับภาษาไทย.** พิษณุโลก: ภาควิชาภาษาไทย และ ภ า ษ า ตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.

ฉ่ำ ทองคำวรรณ. 2520. **หลักภาษาเขมร.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

ประยูร ทรงศิลป์. 2546. **การศึกษาคำที่มีความสอดคล้องกันในภาษาไทยและภาษาเขมร.**รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย (กลุ่มภาษา) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประสงค ทองประ. 2546. **การศึกษาคำที่มีความสอดคลองกันในภาษาไทยและภาษาเขมร.** วิทยานิพนธศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เปรมินทร์ คาระวี. 2539. **คำยืมภาษาเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์ พับริเคชั่นส์, 2556.

ลึม เพง. 2553. **พจนานุกรมเขมร–ไทย.** พนมเปญ : ร้านหนังสือบันทายสรี.

วัฒนชัย หมั่นยิ่ง. “วิเคราะห์คำศัพท์เขมรจากพจนานุกรมเขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ. 2 5 2 1 ” **วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร** 6, 1 (มค-เมย 2552): 75- 106.

ศานติ ภักดีคำ. 2552. **พจนานุกรมคำยืมภาษาเขมรในภาษาไทยฉบับฉลองครบรอบ 55 ปี การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-กัมพูชา.** กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

อนันต์ อารีย์พงศ์. 2548. **ภาษาเขมรที่สัมพันธ์กับภาษาไทย.** สงขลา : ภารกิจเอกสารและตำรา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

พระยาอนุมานราชธน. 1974. **นิรุกติศาสตร์.** กรุงเทพฯ : คลังวิทยา.

Translated Thai References

Chuchuen. 1982. **Khmer language in Thai language**. Bangkok: Thai Wattana Panich, 2525.

Naksakun. 2006. **Thai-Khmer Dictionary**. 2nd edition. Bangkok: Chulalongkorn University printing house.

_____. Read Khmer language. Bangkok: Chulalongkorn University.

Thai-Cambodian Cultural Association Committee. 2007. Thai-Khmer Dictionary Thailand - Cambodia Joint Commission Bangkok: Department of Information, Ministry of Foreign Affairs.

Luenak. (n.d.). **Khmer language related to Thai language**. Phitsanulok: Department of Thai Language And Western languages Faculty of Humanities Srinakharinwirot University, Phitsanulok.

Thongkhamwan. 2520. **The main Khmer language**. 4th edition, Bangkok: Royal Institute.

Songsil. 2003. **The study of words that are consistent in Thai and Khmer languages**. Independent study report Master of Arts Program in Thai Language (Language Group), Mahasarakham University.

Thong Pra. 2003. **Study of words that are consistent in Thai and Khmer language**. Master of Science, Master of Arts. Mahasarakrm university.

Kharavee 1996. **Khmer loan words in southern Thai**. Doctor of Philosophy Thesis, Department of Linguistics College Chulalongkorn University.

Thai Dictionary of Royal Institute, BE 2554 (2011). Type II. Bangkok: Nanmee Book Publishing, 2016.

Leum Peng, 2010. **Khmer-Thai dictionary**. Phnom Penh: Ban Thaisri Bookstore.

Manying. "Analyze Khmer vocabulary from Khmer dictionary. Edition of Buddhist Studies, BE 1978 "**Journal of Humanities Naresuan University** 6 9, 1 (Jan-May 2009): 75-109.

Pakdeekham, 2009. **Khmer loan dictionary in Thai language, celebrating the 55th anniversary of the establishment of the Thai-Cambodian diplomatic relations**. Bangkok: Amarin Company Printing and Publishing Public Company Limited.

Areepong. 2005. **Khmer language related to Thai language**. Songkhla: Mission, Documents and Texts, Thaksin University.

Phraya Anumanratchathon. 1974. **Etymology.** Bangkok: khlangvitthaya.

ปัจจัยความสำเร็จและปัญหาในการบริหารผลการปฏิบัติงาน
SUCCESS FACTORS AND PROBLEMS IN PERFORMANCE MANAGEMENT

บุษกร คำโฮม[1]
Bussakorm Khumhome[1]

บทคัดย่อ

ระบบบริหารผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพทำให้ประสิทธิภาพขององค์กรสูงขึ้น หลายองค์กรรายงานว่ามีกลยุทธ์การบริหารผลการปฏิบัติงานแต่ยังต้องปรับปรุงการนำระบบไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายปัญหาที่เกิดขึ้นจากการนำระบบบริหารผลการปฏิบัติงานไปใช้ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารผลการปฏิบัติงาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ความมุ่งมั่นของผู้บริหารสูงสุด ทัศนคติ ความรู้และทักษะของผู้จัดการ การรับรู้ประโยชน์ของการบริหารผลการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของพนักงานและวัฒนธรรมองค์กร ปัญหาในการบริหารผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย การกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานไม่ชัดเจน เป้าหมายระดับบุคคลยังไม่ชัดเจน การติดตามผลการปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่อง การประเมินผลการปฏิบัติงานคลาดเคลื่อน การเชื่อมโยงการประเมินผลการปฏิบัติงานกับการปรับปรุงงานและการให้รางวัล

คำสำคัญ (Keywords) : ปัจจัยความสำเร็จ, การจัดการทรัพยากรมนุษย์, การบริหารผลการปฏิบัติงาน

Abstract

An effective Performance Management System increases organizational performance. Many organizations reported that they have a performance management strategy, but the effectiveness of the implementation of performance management system needs improvement. The aim of this article is to describe the problems arising from the implementation of performance management system and factors affecting success in performance management. Factors such as top management commitment, knowledge, attitude and skill of the manager, perceived usefulness of Performance Management System, employee involvement and organizational culture influence the effectiveness of a Performance management

[1]คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ajpamubu@gmail.com
Faculty of management science, Ubon Ratchathani University.

System. Problems arising from the implementation of performance management system consist of determination of performance indicators is not clear, individual goal ambiguity, discontinuous work performance monitoring, performance appraisals non-accuracy, performance appraisal not linked to performance improvement and reward.

Keywords : Success Factors, Human Resource Management, Performance Management

บทนำ (Introduction)

เป็นที่ทราบกันดีว่าเป้าหมายสำคัญในการดำเนินธุรกิจคือกำไร องค์กรที่จะมีกำไรได้ต้องทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งการที่จะไปสู่จุดนั้นได้ต้องมีการบริหารจัดการทั้งกระบวนการและทรัพยากรในการดำเนินงานให้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารทรัพยากรมนุษย์ซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดขององค์กร การบริหารผลการปฏิบัติงาน (Performance Management) เป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยกิจกรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่องค์กรธุรกิจดำเนินการมากว่า 50 ปีแล้ว (Loew, 2015: 4) ผลการวิจัยพบว่าการบริหารผลการปฏิบัติงานส่งผลดีต่อองค์กร โดยทำให้ผลการดำเนินงานระดับองค์กรสูงขึ้น (Baird, Schoch & Chen, 2012: 161 ; Loew, 2015: 4; วีระยุทธ วงศ์รักษา, 2558: 3) ทำให้บรรลุผลการปฏิบัติงานทั้งด้านคุณภาพ การนำส่งและต้นทุน (Kagaari, 2011: 44) นอกจากนี้ยังทำให้พนักงานมีความมุ่งมั่นในการทำงาน (ยุทธนา แซ่เตียวและทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร, 2560: 110) จากการสำรวจของ Brandon Hall Group's ปี 2557 พบว่าร้อยละ 88 ขององค์กรประสิทธิภาพสูงใน 15 ประเทศทั่วโลกมีกลยุทธ์การบริหารผลการปฏิบัติงาน แต่สิ่งที่น่าสนใจคือร้อยละ 71 ขององค์กรเหล่านี้บอกว่าการบริหารผลการปฏิบัติงานของตนไม่มีประสิทธิภาพ (Loew, 2015: 4) ด้วยเหตุนี้การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการบริหารผลการปฏิบัติงานจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อขับเคลื่อนการบริหารผลการปฏิบัติงานให้สำเร็จที่ผ่านมามีนักวิจัยทั้งในไทยและในต่างประเทศได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการบริหารผลการปฏิบัติงาน บทความนี้จึงได้รวบรวมและสรุปผลงานวิจัยดังกล่าวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่สนใจเกิดความรู้ความเข้าใจและนำความรู้ไปปรับใช้ในการพัฒนาการบริหารผลการปฏิบัติงานในองค์กรต่อไป

การบริหารผลการปฏิบัติงาน

การบริหารผลการปฏิบัติงาน คือ กระบวนการที่ระบุวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ มาตรฐานผลการปฏิบัติงานขององค์กรและบุคคล และทำให้มั่นใจว่าการใช้มาตรฐานและแนวปฏิบัติเหล่านั้นผสมผสานกับวัฒนธรรมองค์กรและการปฏิบัติงาน (Das, 2003: 2) เป็นกระบวนการประเมิน จูงใจและพัฒนาผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้องกับ

วัตถุประสงค์และกลยุทธ์ขององค์กร (นราธิป ศรีราม, 2556: 15) เป็นระบบที่ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การกำหนดเป้าหมายในการทำงาน การติดตามความก้าวหน้าในการทำงาน การสอนงาน การสร้างแรงจูงใจ การประเมินผลงานและการพัฒนาบุคลากร ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทั้งผู้จัดการและพนักงาน (Hall, 2006: 5 อ้างถึงในนิอร ศรีสุนทร, 2559: 52) โดยสรุปการบริหารผลการปฏิบัติงาน หมายถึง กระบวนการกำหนดเป้าหมายการทำงาน การติดตามผลการทำงาน การประเมินผลงาน และการนำผลข้อมูลไปใช้ในการพัฒนางาน ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงการจูงใจผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทำผลงานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้นักวิชาการได้ระบุกระบวนการบริหารผลการปฏิบัติงานไว้หลากหลาย มีทั้งขั้นตอนที่เหมือนกันและแตกต่างกัน นิอร ศรีสุนทร (2559: 76) ได้เปรียบเทียบกระบวนการบริหารผลการปฏิบัติงานของนักวิชาการทั้งไทยและต่างชาติ 9 คน พบว่าขั้นตอนที่เหมือนกัน 5 อันดับแรก ได้แก่ การวางแผนการปฏิบัติงาน การวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนา ปรับปรุงและให้ข้อมูลย้อนกลับ การประชุมและทบทวนผลการปฏิบัติงาน และการให้รางวัล ในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้ 1) การวางแผนการปฏิบัติงาน เป็นการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ขอบเขตงาน กำหนดตัวบ่งชี้ความสำเร็จในงาน ผลการปฏิบัติงานที่คาดหวังทั้งในระดับองค์กร แผนกและบุคคล และกำหนดมาตรฐานผลการปฏิบัติงาน 2) การวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย การติดตามงาน การรวบรวมข้อมูลผลการปฏิบัติงาน การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับมาตรฐาน 3) การให้ข้อมูลย้อนกลับการพัฒนาและปรับปรุงงานคือ การแจ้งให้ผู้ปฏิบัติงานรู้ผลการปฏิบัติงาน วิเคราะห์หาสาเหตุกรณีงานไม่บรรลุเป้าหมาย กำหนดวิธีการและดำเนินการปรับปรุงงาน และกำหนดวิธีการพัฒนาผู้ปฏิบัติงาน 4) การประชุมและทบทวนผลการปฏิบัติงาน คือ การทบทวนผลการปฏิบัติงาน ทบทวนระบบบริหารผลการปฏิบัติงานว่าดำเนินการได้อย่างราบรื่นหรือไม่ มีประเด็นใดที่ต้องปรับปรุง รวมถึงการพิจารณาเปลี่ยนแปลงมาตรฐานหรือเป้าหมายให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปและ 5) การให้รางวัล คือ การกำหนดเกณฑ์การให้รางวัล กำหนดรางวัล การมอบรางวัลแก่ผู้ที่มีผลการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ (นิอร ศรีสุนทร, 2559: 78-105; Das, 2003: 13-16)

ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารผลการปฏิบัติงาน

จากการทบทวนงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้เขียนสรุปได้ว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารผลการปฏิบัติงานมีดังนี้

1. ความมุ่งมั่นของผู้บริหารสูงสุด งานวิจัยหลายฉบับพบว่าความมุ่งมั่นและการสนับสนุนของผู้บริหารสูงสุดเป็นสิ่งที่กำหนดความสำเร็จของการบริหารผลการปฏิบัติงาน (Blasini and Leist, 2013: 490; Tung, Baird & Schoch, 2011: 1300; Mansor, Chakraborty & Mahitapoglu, 2012: 589) เนื่องจากผู้บริหารสูงสุดเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการวางแผน กำหนดทิศทางและนโยบายขององค์กร กำหนดบทบาทหน้าที่พนักงาน รวมถึงการให้ทรัพยากร การควบคุมและติดตามการทำงานในภาพรวมขององค์กร หากผู้บริหารมีความมุ่งมั่นที่จะนำระบบการบริหารผลการปฏิบัติงานมาใช้ให้สำเร็จ พวกเขาจะแสดงออกดังนี้ 1) บรรจุการบริหารผลการปฏิบัติงานไว้ใน

แผนงานขององค์กร 2) สื่อสารให้พนักงานรู้ถึงประโยชน์ของการนำระบบบริหารผลการปฏิบัติงานมาใช้ 3) มอบหมายงานให้ผู้จัดการที่เกี่ยวข้อง โดย Waal (2003) กล่าวว่าการที่ผู้จัดการมีบทบาทในการกำหนดตัวชี้วัดผลงานและค่าเป้าหมายเป็นผลดีต่อการดำเนินการของระบบ 4) สนับสนุนเรื่องงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ และ 5) ติดตามผลการดำเนินงานสม่ำเสมอ

ผู้บริหารควรทำความเข้าใจก่อนว่าตนเองเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการนำระบบมาใช้ ควรจะต้องทบทวนว่าตนได้แสดงความมุ่งมั่นอย่างเต็มที่แล้วหรือยัง เพราะนี้คือจุดเริ่มต้นที่สำคัญ

2. ทัศนคติ ความรู้และทักษะของผู้จัดการ ผู้จัดการเป็นบุคคลที่มีอำนาจรองลงมาจากผู้บริหารสูงสุด เมื่อรับนโยบายมาแล้วจะขับเคลื่อนต่อไปได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับ 1) ทัศนคติต่อระบบบริหารผลการปฏิบัติงาน Waal (2003: 692) กล่าวว่าการที่ผู้จัดการเคยมีประสบการณ์ที่ดีต่อระบบการบริหารผลการปฏิบัติงาน เห็นว่าระบบมีความจำเป็นต่อองค์กร เห็นด้วยกับการนำระบบมาใช้ในองค์กร และมีส่วนร่วมในขั้นตอนการตัดสินใจนำระบบมาใช้ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำระบบการบริหารผลการปฏิบัติงานมาใช้ 2) ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการจัดการระบบบริหารผลการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับระบบ ความเข้าใจความหมายของตัวชี้วัดผลงาน ความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์องค์กรและตัวชี้วัดผลงาน (Waal, 2003: 692) ทักษะการเป็นโค้ช มุ่งให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาจุดแข็งของพนักงานมากกว่าประเมินจุดอ่อน ทักษะการเชื่อมโยงผลการปฏิบัติงานเพื่อการตัดสินใจ ทักษะการตั้งเป้าหมายที่ทำได้จริงและสามารถวัดได้ รวมถึงการจดจำและให้รางวัลแก่ผู้ที่ทำผลงานได้ดี (Loew , 2015: 4-5)

ดังนั้นสิ่งที่สำคัญอันดับต้นๆ คือ องค์กรควรจัดฝึกอบรมเรื่องการบริหารผลการปฏิบัติงานให้กับกลุ่มผู้จัดการเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสร้างทัศนคติแง่บวก หลังจากนั้นจึงอบรมให้ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการจัดการระบบบริหารผลการปฏิบัติงาน

3. การรับรู้ประโยชน์ของการบริหารผลการปฏิบัติงาน การบริหารผลการปฏิบัติงานจะสำเร็จได้หากพนักงานเข้าใจว่าพวกเขาต้องทำอะไร ทำอย่างไร และทำแล้วได้ประโยชน์อะไรบ้าง เช่น ช่วยส่งเสริมการทำงานให้ดีขึ้น ลดเวลาสูญเสียในการทำงาน ลดความไม่พร้อมของข้อมูลในการทำงาน เพิ่มอำนาจการตัดสินใจ ช่วยในการหาสาเหตุของงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น (Nzuve and Njeru, 2013: 66-67) สอดคล้องกับแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีที่อธิบายว่าการรับรู้ประโยชน์ของระบบสารสนเทศเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลตั้งใจใช้ระบบนั้น (Davis, 1989 อ้างถึงใน Fagan, Kilmon, and Pandey, 2012: 120) ทุกขั้นตอนของการบริหารผลการปฏิบัติงานล้วนมีประโยชน์ ขั้นตอนการวางแผนการปฏิบัติงาน ทำให้พนักงานรู้ว่าองค์กรต้องการอะไรจากพวกเขา ขั้นตอนการวัดผลงาน ประเมินผลการปฏิบัติงานและให้ข้อมูลย้อนกลับ ทำให้พนักงานรู้ว่าตนเองทำงานได้ตามเป้าหมายหรือไม่ นำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงงานให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Bussakorn & Mullika, 2018: 565) ที่พบว่าแม้หัวหน้างานจะให้ข้อมูลแก่พนักงานว่าทำงานได้ต่ำกว่าเกณฑ์แต่พนักงานยังคงยอมรับข้อมูลย้อนกลับนั้นและตั้งใจจะนำไป

ปรับปรุงงานเนื่องจากเห็นว่าเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ ขั้นตอนการให้รางวัล ทำให้พนักงานมี แรงจูงในการทำงานเพราะรู้ว่าหากทำสำเร็จแล้วจะได้อะไร

ดังนั้นองค์กรควรจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการบริหารผลการปฏิบัติงานพร้อมทั้งชี้ให้พนักงานเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากกิจกรรมดังกล่าว

4. การมีส่วนร่วมของพนักงาน การมีส่วนร่วมของคนในองค์กรเป็นปัจจัยที่ทำให้การบริหารผลการปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ (ชณิกามาศ เนตรจุ้ย, 2555: 6) การมีส่วนร่วมคือลักษณะที่พนักงานได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย กำหนดวิธีการดำเนินงาน แสดงความคิดเห็น มีอิสระในการทำงาน (วรรณภา วิจิตรจรรยา, 2557: 60) มีอำนาจในการตัดสินใจในงานที่เกี่ยวข้องกับตนเอง มีส่วนร่วมในการแบ่งปันความรู้และข้อมูลต่างๆ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมคือสร้างความรับผิดชอบ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Amah and Ahiauzu, 2013: 662) ทำให้เกิดการยอมรับและมีแรงจูงใจอยากทำให้ระบบบรรลุวัตถุประสงค์ (Goh, 2012: 36)

วิธีสร้างการมีส่วนร่วมทำได้โดยการให้พนักงานมีส่วนในการกำหนดหรือทบทวนตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานและเกณฑ์การประเมินผลงาน การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่พนักงานสม่ำเสมอพร้อมรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะจากพนักงาน การให้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงงาน และมีอิสระในการเลือกวิธีการพัฒนาตนเอง

5. วัฒนธรรมองค์กร วัฒนธรรมองค์กรเป็นค่านิยม ความเชื่อและอุปนิสัยภายในองค์กร ปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร (Klein, Wallis, & Cooke, 2013: 2163) ผลการวิจัยพบว่าวัฒนธรรมองค์กรที่ทำให้ระบบการบริหารผลการปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Goh, 2012: 31) วัฒนธรรมส่งเสริมความเป็นเลิศ การสื่อสารที่เปิดเผย ความเชื่อมั่นระหว่างกัน (Nzuve and Njeru, 2013: 65) และวัฒนธรรมมุ่งผลการปฏิบัติงาน(Mansor, Chakraborty & Mahitapoglu, 2012: 589) การสร้างวัฒนธรรมที่ดีนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายและต้องใช้เวลานาน การจัดการวัฒนธรรมองค์กรอาจทำให้พนักงานต้องละทิ้งคุณค่าเก่าและเปิดรับสิ่งใหม่ เรียนรู้พฤติกรรมใหม่และจัดการความวิตกกังวลที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยสำคัญในการสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรคือ ผู้นำที่มีทักษะเชิงเทคนิคและทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Klein, Wallis, & Cooke, 2013: 568)

ดังนั้นองค์กรควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาพนักงานระดับผู้บริหารผู้จัดการและหัวหน้างาน เพื่อให้การสร้างวัฒนธรรมมีโอกาสสำเร็จมากขึ้น

ปัญหาในการบริหารผลการปฏิบัติงาน

ปัญหาและอุปสรรคในการนำระบบการบริหารผลการปฏิบัติงานไปใช้ สรุปได้ดังนี้ (ฐิติมา สุพะรัง, 2552: 92-93; ชณิกามาศ เนตรจุ้ย, 2555: 261-263)

1. ขั้นตอนการกำหนดเป้าหมายการทำงาน พบว่าองค์กรกำหนดตัวชี้วัดไม่ชัดเจน ไม่ได้กำหนดตัวชี้วัดตั้งแต่ต้นปีและปัญหาการถ่ายทอดเป้าหมายสู่ระดับบุคคลยังไม่ชัดเจน ดังนั้นองค์กรควรกำหนดตัวชี้วัดในปีถัดไปไว้ล่วงหน้า โดยใช้หลักการกำหนดเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง วัดผลได้

สามารถทำให้เป็นจริงได้ ท้าทายและมีกรอบเวลาชัดเจน หลังจากนั้นควรประกาศตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานให้พนักงานรับทราบ หากมีข้อโต้แย้งต้องพูดคุยและหาข้อสรุปกันก่อนจะมีการประกาศใช้

2. ขั้นตอนการติดตามผลการทำงาน พบว่าระยะเวลาในการติดตามงานห่างเกินไป เช่น 2 ครั้งต่อปี ซึ่งกรณีงานมีปัญหาอาจจะแก้ไขไม่ทันส่งผลให้ผลการปฏิบัติงานในปีนั้นไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นองค์กรควรกำหนดเป้าหมายย่อยแต่ละเดือนและติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องทุกเดือน

3. ขั้นตอนการประเมินผลงาน พบปัญหาการประเมินผลการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามการทำงานจริงในระดับบุคคล อาจมีสาเหตุจากเจ้าหน้าที่ขาดความเข้าใจเรื่องการประเมินผลการปฏิบัติงาน หรือมีระบบเส้นสาย ระบบโค้วต้า แนวทางการแก้ไขคือ พยายามกำหนดตัวชี้วัดผลงานจากผลสำเร็จของงานหรือจากพฤติกรรมการทำงานที่วัดได้ชัดเจน หลีกเลี่ยงการใช้ความรู้สึกในการตัดสิน เพื่อลดอคติและความลำเอียง นอกจากนี้ควรให้ความรู้และทำความเข้าใจให้ตรงกันเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลและการประเมินผล หากมีระบบฐานข้อมูลส่วนกลางที่บันทึกผลงานของแต่ละคนจะช่วยได้มาก

4. ขั้นตอนการนำผลข้อมูลไปใช้ พบปัญหาการไม่นำผลการประเมินผลการปฏิบัติงานมาใช้จริงทำให้บุคคลากรไม่เห็นประโยชน์ ดังนั้นผู้จัดการและหัวหน้างานควรติดตามงานและนำผลการประเมินมาพูดคุยกับพนักงาน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงงาน รวมถึงการพัฒนาพนักงานร่วมกัน

5. ขั้นตอนการจูงใจผู้ปฏิบัติงาน พบปัญหาการจัดสรรรางวัลไม่แน่นอนทำให้พนักงานขาดแรงจูงใจ ปัญหาดังกล่าวแก้ไขได้ด้วยการใช้ระบบให้รางวัลตามผลการปฏิบัติงาน โดยมีการกำหนดอย่างชัดเจนว่าผลงานระดับใดได้รางวัลอะไร และจัดสรรรางวัลตามที่กำหนดไว้ เมื่อพนักงานเห็นว่าองค์กรดำเนินการเรื่องนี้จริงจังพวกเขาจะเกิดแรงจูงใจในการทำงาน

บทสรุป (Conclusion)

โดยสรุปการนำระบบการบริหารผลการปฏิบัติงานมาใช้ให้ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นความมุ่งมั่นของผู้บริหารสูงสุด ทัศนคติ ความรู้และทักษะของผู้จัดการ การรับรู้ประโยชน์ของการบริหารผลการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของพนักงานและวัฒนธรรมองค์กร ส่วนปัญหาในการบริหารผลการปฏิบัติงาน ได้แก่ การกำหนดตัวชี้วัดไม่ชัดเจน ปัญหาการถ่ายทอดเป้าหมายสู่ระดับบุคคลยังไม่ชัดเจน ระยะเวลาในการติดตามงานห่างเกินไป ปัญหาการประเมินผลการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามการทำงานจริงในระดับบุคคล การไม่นำผลการประเมินผลการปฏิบัติงานมาใช้จริงและปัญหาการจัดสรรรางวัลไม่แน่นอน

เอกสารอ้างอิง (References)

ชณิกามาศ เนตรจุ้ย. (2555). **การบริหารผลการปฏิบัติงานภาครัฐ : กรณีศึกษากรมที่มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ**. วิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีนิพนธ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ฐิติมา สุพะรัง. (2552). **ระบบการบริหารผลการปฏิบัติงานของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

นราธิป ศรีราม. (2556). “ขั้นตอนสำคัญที่ถูกละเลยในกระบวนการบริหารผลการปฏิบัติงาน.” **วารสารการจัดการสมัยใหม่**. 11(1) : 13-22.

นิอร ศรีสุนทร. (2559). **การพัฒนารูปแบบการบริหารผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีนิพนธ์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ยุทธนา แซ่เตียวและ ทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร. (2560). “อิทธิพลของการบริหารผลงานต่อทัศนคติในการประเมินผลพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน.” **BU Academic Review**. 16(1) : 101-114.

วรรณภา วิจิตรจรรยา. (2557). “บทบาทของผู้นำในการสร้างความมีส่วนร่วมของพนักงาน.” **วารสารบริหารธุรกิจเศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร**. 9(1) : 59-66.

วีระยุทธ วงศ์รักษา. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการบริหารผลการปฏิบัติงาน วัฒนธรรมองค์การความผูกพันต่อองค์การและผลการดำเนินงานของการประปาส่วนภูมิภาค.** วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Amah, E. & Ahiauzu, A. (2013). “Employee involvement and organizational effectiveness.” **Journal of Management Development.** 32(7) : 661-674.

Baird, K., Schoch, H. & Chen, Q. (2012). “Performance management system effectiveness in Australian local government.” **Pacific Accounting Review** 24(2) : 161-185.

Blasini, J. & Leist, S. (2013). “Success factors in process performance management.” **Business Process Management Journal** 19(3) : 477-495.

Bussakorn, kh. & Mullika, S. (2018). “The Relationship between Perception toward Negative Feedback Giving and Intention to Use Negative Feedback for Job Improvement of Generation Y Employee.” **Veridian E-Journal, Silpakorn University (International Humanities, Social Sciences and arts)** 11(4) : 561-573.

Das, H. (2003). **Performance management**. 1st edition. Toronto: Pearson Prentice Hall.

Fagan, M., Kilmon, C., Pandey, V. (2012). "Exploring the adoption of a virtual reality simulation: The role of perceived ease of use, perceived usefulness and personal innovativeness." **Campus-Wide Information Systems** 29(2) : 117-127.

Klein, A. S., Wallis, J. & Cooke, R. A. (2013). "The impact of leadership styles on organizational culture and firm effectiveness: An empirical study." **Journal of Management & Organization** 19(3) : 241-254.

Goh, S. C. (2012). "Making performance measurement systems more effective in public sector organizations." **Measuring Business Excellence** 16(1) : 31-42.

Kagaari, J. R. K. (2011). "Performance management practices, employee attitudes and manage performance." **International Journal of Educational Management** 24(6) : 507-530.

Loew, L. (2015). "Performance Management 2015: Coaching For Development Needed." [Online]. Available : from **http://www.ddiworld.com/DDI/media/white-papers/performance-management2015_ar_brandonhall.pdf?ext=.pdfhttps://businessjargons.com/performance-management.html.** Retrive May 23, 2019.

Mansor, N. N. A., Chakraborty, A. R., Yin, T. K. & Mahitapoglu, Z. (2012). "Organizational Factors Influencing Performance Management System in Higher Educational Institution of South East Asia." ***Procedia - Social and Behavioral Sciences*** 40(2012) : 584-590.

Nzuve, S. M. N. & Njeru, L. K. (2013). "Perceived Factors affecting Performance Management among Local Authorities in Kenya: A Case of the City Council of Nairobi." **DBA Africa Management Review** 3(2) : 59-69.

Tung, A., Baird, K. & Schoch, H. P. (2011). "Factors influencing the effectiveness of performance measurement systems." **International Journal of Operations & Production Management** 31(12) : 1287-1310.

Waal, A. A. (2003). "Behavioral factors important for the successful implementation and use of performance management systems." **Management Decision** 41(8) : 688-697.

ศึกษาสิทธิประโยชน์จากการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติทรัสต์ พ.ศ. ...ในประเทศไทย

Study on the Benefits from the Announcement of the Trust Act B.E. ... in Thailand

นายศุภฤกษ์ เล็กกุล[1]

Mr. Suppareak Lekkul[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงสิทธิประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อประเทศทั้งในด้านประโยชน์ต่อภาครัฐและประโยชน์ต่อประชาชนในประเทศจากการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติทรัสต์ พ.ศ... ในประเทศไทย โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ถึงหลักเกณฑ์ของกฎหมายทรัสต์ในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศญี่ปุ่น เพื่อนำมามาปรับใช้กับการจัดการทรัพย์สินในกองทรัสต์ตามหลักการของร่างพระราชบัญญัติในประเทศไทยจากการศึกษาพบว่า ระหว่างหลักกฎหมายทรัสต์ของต่างประเทศกับประเทศไทย ในประเทศ สิงคโปร์ ญี่ปุ่น ประเทศอังกฤษ มีลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น การตั้งกองทรัสต์เพื่อครอบครัวของประเทศอังกฤษ และสถานะทางกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นในเรื่องสิทธิของทรัพย์สินในกองทรัสต์ อีกทั้งการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาตั้งทรัสต์ในประเทศสิงคโปร์ จากการศึกษาร่างพระราชบัญญัติทรัสต์ พ.ศ. .... พบว่ามีนิติสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดเงินได้ ที่ส่งผลต่อความเป็นหน่วยภาษีในกองทรัสต์ โดยผู้เขียนมีข้อเสนอแนะในส่วนของแนวทางปฏิบัติของการใช้ทรัสต์เพื่อจัดการทรัพย์สิน เช่น เมื่อมีการตั้งกองทรัสต์ย่อมมีการโอนทรัพย์สินเข้ากองทรัสต์เพื่อบริหารจัดการโดยหลักการแล้วการโอนอสังหาริมทรัพย์หรือหลักทรัพย์ภาษีจะอยู่ในรูปแบบของค่าธรรมเนียม และการจ้างงานในกองทรัสต์ที่ทำให้เกิดเงินได้ อีกทั้งภาระทางภาษีของผู้รับประโยชน์ที่จะอยู่ในรูปแบบของเงินได้จากมรดกหรือการได้รับมาโดยเสน่หา ซึ่งเมื่อทรัพย์สินในถูกจัดการผ่านกองทรัสต์ทำให้

---

[1] นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10400

หมายเลขติดต่อ: 083 644 8539 อีเมล: Suppareak15@gmail.com

[2] Graduate Student, Master of Laws, Faculty of Law, University of the Thai Chamber of Commerce

Din Daeng District, Bangkok Postal Code 10400

Contact number: 083 644 8539 Email: Suppareak15@gmail.com

ทรัพย์สินดังกล่าวมีความเป็นหน่วยภาษีที่ชัดเจนที่ควรจะจัดเก็บได้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย
คำ ทรัสตี ผู้รับประโยชน์ **สำคัญ:** กองทรัสต์ ผู้ก่อตั้งทรัสต์

Abstract

The purpose of this independent study is to examine the benefits from the Announcement of the Trust Act B.E. ...that could happen to the government and Thai people. In this study, it compares and analyzes the principles of trust law in different countries, including England, Singapore, and Japan, in order to be adapted with the property management in trust property according to the bill. The study found that trust law under this Bill is different from those of Singapore, Japan, and England. The differences include the Trust property for the Royal Family of England, the legal status of Japan on the rights of property in the trust property, and permission of letting outlander establish the trust in Singapore. According to Trust Act B.E. ..., the researcher found the legal relationship which causes trust being a tax entity. The researcher also suggested the application to use trust in order to manage the property as follows. When establishing of trust property, there is a chance of transfer of asset to the trust property for management. Tax can be collected from the fee on the transfer of real estate or securities. Tax can also be collected from employment in the trust property. Moreover, the beneficiaries shall be responsible to pay tax on inheritance or money received. In order to reduce disparity in Thailand, it is concluded that property under trust management should be considered as tax entity.
Keywords: trust, trustee, trust beneficiaries

บทนำ

ภาษีอากร มีคุณลักษณะเฉพาะ คือ เป็นการจัดเก็บที่มีลักษณะตามกฎหมายโดยหน่วยงานของภาครัฐคือกรมสรรพากร อาศัยอำนาจทางกฎหมายเพื่อจัดเก็บภาษีในประเทศตนและหน้าที่ในการชำระภาษีนั้นก็เป็นการจ่ายภาษีออกไปให้รัฐ[3] ซึ่งการจัดเก็บภาษีจะขึ้นอยู่กับความแตกต่างของฐานภาษี ตามกฎหมายกำหนดไว้ซึ่งฐานภาษีเงินได้นั้นจะพิจารณาตามประมวลกฎหมายรัษฎากร มาตรา 40 โดยภาษีเงินได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ภาษีเงินได้นิติบุคคล หลักการพิจารณาเบื้องต้นสำหรับการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้นจัดเก็บจากทั้งกำไร และส่วนต่างจากทุนหรือผล

[3] พนิต ธีรภาพวงศ์, ภาษีบริษัทข้ามชาติ, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552), หน้า 29.

กำไรจากทุน และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หากบุคคลนั้นมีรายได้เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยปกติจัดเก็บเป็นรายปี รายได้ที่เกิดขึ้นในปีใดๆ ผู้มีรายได้มีหน้าที่ต้องนำไปแสดงรายการตนเองตามแบบแสดงรายการภาษีที่กำหนด[4] เมื่อพิจารณาตามหลักคิดของการจัดเก็บภาษีแล้วจะเห็นได้ว่าบุคคลที่มีเงินได้นั้นจะต้องเสียภาษีตามกฎหมายโดยวิจัยฉบับนี้ผู้เขียนจะศึกษาเฉพาะเจาะจงในส่วนของเงินได้ที่เกิดจากการจัดตั้งกองทรัสต์เพื่อจัดการทรัพย์สินส่วนบุคคล

ซึ่งทรัสต์เป็นนิติกรรมชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการจัดการทรัพย์สินจากการที่บุคคลคนหนึ่งที่เรียกว่า “ผู้ก่อตั้งทรัสต์” (Settlor) ได้โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดไว้ให้ไปอยู่ในความครอบครองดูแลของบุคคลอื่นที่เรียกว่า “ทรัสตี” (Trustee) เพื่อให้ทรัสตีจัดการดูแลทรัพย์สินนั้นให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลอีกบุคคลหนึ่งที่เรียกว่า “ผู้รับประโยชน์” (Beneficiary) หรือดำเนินการจัดการทรัพย์สินตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ไม่ว่านิติสัมพันธ์การก่อตั้งทรัสต์นั้นจะเกิดขึ้นในระหว่างที่ผู้ก่อตั้งทรัสต์ยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ก็ตามย่อมมีผลต่อกฎหมายทั้งสิ้น[5] โดยทรัสตีมีหน้าที่ต้องจัดการทรัพย์สินที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและระมัดระวังเป็นพิเศษให้สมกับที่ได้รับความไว้วางใจจากผู้ก่อตั้งทรัสต์ ดังเช่นบุคคลผู้มีอาชีพเช่นนั้นจะพึงกระทำในอาชีพของตนได้ ซึ่งหากทรัสตีไม่ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย ผู้รับประโยชน์มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายและติดตามเอาทรัพย์คืนจากบุคคลภายนอกที่ได้รับทรัพย์สินของกองทรัสต์ไปโดยไม่สุจริต โดยทรัสต์นั้นเป็นหนึ่งในรูปแบบการจัดการทรัพย์สินที่มีอย่างแพร่หลายในต่างประเทศ เช่น ประเทศสิงคโปร์ที่มีกลไกในการระดมทุนโดยการอนุญาตให้ชาวต่างชาติสามารถตั้งทรัสต์ในประเทศตนได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด[6] ซึ่งประเทศสิงคโปร์เห็นว่าทรัสต์จะช่วยให้การบริหารจัดการทรัพย์สินเป็นไปอย่างยั่งยืน และมีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมหลายด้านทั้งในด้านการนำเงินเข้ามาในประเทศ และทางด้านการจัดเก็บภาษี อีกทั้งในประเทศอังกฤษได้มีการจำแนกวัตถุประสงค์ทรัสต์เพื่อสาธารณกุศลเพื่อบรรเทาความยากจน ทรัสต์เพื่อการศึกษา ทรัสต์เพื่อศาสนา และทรัสต์อื่นๆ รวมถึงทรัสต์เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น[7]

ในปีพุทธศักราช 2550 ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติทรัสต์เพื่อธุรกรรมในตลาดทุน แต่ทว่ากฎหมายในการจัดตั้งทรัสต์ดังกล่าวนั้นมีข้อจำกัดด้านวัตถุประสงค์ของการใช้กฎหมาย กล่าวคือพระราชบัญญัติทรัสต์เพื่อธุรกรรมในตลาดทุน พุทธศักราช 2550 ได้จำกัดแต่

---

[4] Accsol, TAXATION, (สืบค้นจาก http://accsol.co.th/taxation.html) สืบค้นเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2562

[5] สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, “ความรู้เกี่ยวกับทรัสต์” , (สืบค้นจาก https://www.set.or.th/th/products/listing/files/Know_trusts.pdf), สืบค้นเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2561.

[6] Singapore statutes online, “Trustee act 1967” (สืบค้นจาก https://sso.agc.gov.sg/Act/TA1967), สืบค้นเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2561

[7] อาร์วายทีไนท์, “ประเทศไทยควรอนุญาตให้ประกอบธุรกิจทรัสต์กว้างมากขึ้น” , มิถุนายน 2560. (สืบค้นจาก https://www.ryt9.com/s/prg/2657639) สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2561

เพียงให้ทรัสต์เป็นการระดมทุนเพื่อธุรกรรมในตลาดทุนเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้กับการจัดตั้งทรัสต์ที่สามารถจัดการทรัพย์สินส่วนบุคคลได้

ต่อมาด้วยสถานการณ์ในตลาดเงินตลาดทุนโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เมื่อรัฐบาลเล็งเห็นว่าคนที่มีฐานะร่ำรวยเลือกที่จะนำทรัพย์สินของตัวเองไปบริหารจัดการโดยการจัดตั้งทรัสต์ในต่างประเทศ ประเทศไทยจึงได้มีการร่างพระราชบัญญัติทรัสต์ พ.ศ. ... เพื่อการจัดการทรัพย์สินส่วนบุคคล ซึ่งจะเป็นการนำหลักกฎหมายทรัสต์มาใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพย์สินส่วนบุคคลให้มีประสิทธิภาพ และช่วยลดการนำทรัพย์สินออกไปบริหารจัดการนอกประเทศ[8] กล่าวคือการก่อตั้งทรัสต์ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้เปิดช่องทางให้มีการจัดการทรัพย์สินส่วนบุคคลได้ โดยผู้เขียนจะทำการศึกษาร่างพระราชบัญญัติทรัสต์พ.ศ... เพื่อที่จะวิเคราะห์ถึงสิทธิประโยชน์ต่างๆที่คาดว่าจะได้รับหากมีการประกาศใช้ในประเทศไทย ซึ่งผู้เขียนจะวิเคราะห์ถึงสิทธิประโยชน์ทั้งด้านการนำทรัพย์สินมาตั้งกองทรัสต์ และการจัดเก็บภาษีที่เกิดจากนิติสัมพันธ์ของการจัดตั้งทรัสต์ อีกทั้งในการตั้งทรัสต์หากมีวัตถุประสงค์เพื่อสาธารณกุศลในประเทศจะสามารถนำมาลดหย่อนภาษีซึ่งจะช่วยให้เกิดการกระจายทรัพย์สินเพื่อผลประโยชน์ของคนในชาติ โดยผู้เขียนจะทำการศึกษาเปรียบเทียบระบบการจัดการทรัพย์สินในกองทรัสต์ของต่างประเทศเพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวทางในการปฏิบัติให้กระบวนการของกองทรัสต์นั้นสามารถทำให้เกิดสินทรัพย์เข้ามาในประเทศได้ อีกทั้งนิติสัมพันธ์ของทรัสต์ที่ทำให้เกิดเงินได้โดยจะอยู่ในรูปแบบของภาษีซึ่งเป็นรายได้หลักของภาครัฐที่สามารถจะตรวจสอบและจัดเก็บได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเข้าใจหลักการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีและหลักเกณฑ์โดยทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายทรัสต์

2. เพื่อศึกษาและเข้าใจถึงหลักการและโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายทรัสต์ของประเทศอังกฤษ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศญี่ปุ่น และกฎหมายทรัสต์ ตามร่างพระราชบัญญัติทรัสต์พ.ศ. ... ในประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายทรัสต์ของประเทศอังกฤษ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศญี่ปุ่น กับกฎหมายทรัสต์ตามร่างพระราชบัญญัติทรัสต์พ.ศ...ในประเทศไทยเพื่อพิจารณาข้อดีและข้อเสียของหลักการในกฎหมายดังกล่าว

4. เพื่อนำเสนอปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกฎหมายทรัสต์ในประเทศไทยว่าควรแก้ไขและปรับใช้ไปในแนวทางใดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในทางภาษีที่จะเกิดขึ้นต่อประเทศและประชาชน

---

[8] กระทรวงการคลัง,"ข่าวกระทรวงการคลัง", 10 กรกฎาคม 2561. (สืบค้นจาก http://www.fpo.go.th/main/getattachment/News/) , สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2561

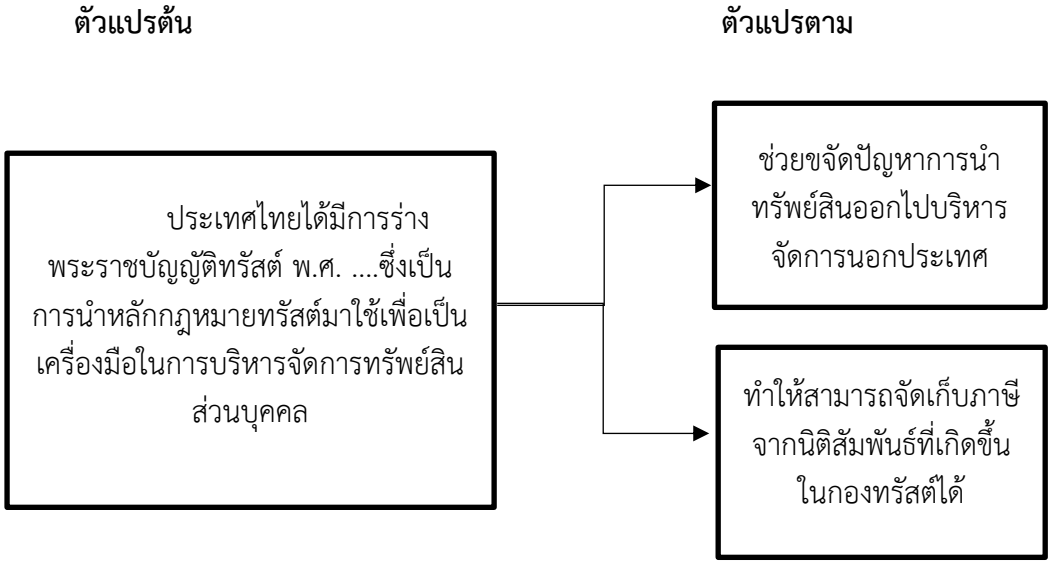
สมมติฐานในการวิจัย

1. การร่างพระราชบัญญัติทรัสต์ พ.ศ. ...หากมีการบังคับใช้ในประเทศไทยจะช่วยขจัดปัญหาในการที่จะนำทรัพย์สินออกไปบริหารจัดการนอกประเทศได้ซึ่งจะช่วยให้สามารถจัดเก็บภาษีเงินได้จากนิติสัมพันธ์ในทรัสต์ตามประเภทของเงินได้แต่ละประเภท

2. การจัดตั้งทรัสต์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสาธารณกุศลจะสามารถนำมาลดหย่อนภาษีได้ตามลักษณะของทรัสต์ในต่างประเทศซึ่งจะช่วยให้เกิดการกระจายทรัพย์สินที่อยู่ในรูปแบบของการบริจาคให้กับคนที่ต้องการความช่วยเหลือ

3. ในส่วนของข้อกฎหมายหากมีการระบุอย่างเฉพาะเจาะจงให้บุคคลต่างด้าวเข้ามาตั้งทรัสต์ในประเทศไทยได้ตามลักษณะของทรัสต์ในต่างประเทศจะเป็นการสนับสนุนให้มีการนำเงินจากบุคคลต่างด้าวเข้ามาในประเทศเพิ่มมากขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

จะทำการศึกษาถึงความเป็นมาและแนวคิดเกี่ยวกับภาษีเงินได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความหมายและหลักการในการจัดเก็บภาษีเงินได้ นอกจากนี้ยังจะได้ทำการศึกษาถึงความเป็นมาและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทรัสต์เพื่อจัดการทรัพย์สินส่วนบุคคล เพื่อให้มีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวเพื่อประกอบการศึกษาและวิเคราะห์ถึงสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่จะเกิดขึ้นต่อไป

1. ความเป็นมาของกฎหมายภาษีเงินได้

ลักษณะสำคัญของคำนิยามตามแนวนี้ มีประเด็นที่ต้องวิเคราะห์อยู่สองประการ คือ

ประการแรก ภาษีที่รัฐบาลเก็บจากประชาชนนั้น จะมีลักษณะของการบังคับภาษีที่จะเก็บนั้นอาจจะเป็นรายได้ หรือสิ่งของหรือผลประโยชน์ หรือบริการจากตัวผู้เสียภาษี

ประการที่สองภาษีที่เก็บได้นั้นจะต้องนำไปใช้เพื่อสังคมส่วนรวมตัวผู้เสียภาษีนั้นจะไม่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากรัฐบาล ซึ่งต่างกับการซื้อสินค้าและบริการ ซึ่งผู้เสียเงินจะเป็นผู้ที่ได้ประโยชน์โดยตรงจากการซื้อสินค้าหรือบริการนั้น อย่างไรก็ตาม ผู้ที่เสียภาษีจะได้รับประโยชน์โดยทางอ้อมจากรัฐบาล เช่น การป้องกันประเทศ การรักษาความสงบภายใน และสวัสดิการของสังคม เป็นต้น โดยผู้ที่มีหน้าที่ต้องเสียภาษีจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) ภาษีเงินได้นิติบุคคล

ภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นเครื่องมือของรัฐประเภทหนึ่งที่จัดเก็บจากผู้ประกอบการที่มีรายได้จากการประกอบกิจการหรือเนื่องจากการประกอบกิจการของบริษัท หรือเก็บจากการจำหน่ายเงินกำไรไปต่างประเทศ เป็นต้นผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

2) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ตามประมวลรัษฎากร ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลทั่วไปที่มีรายได้เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยปกติภาษีจัดเก็บเป็นรายปี รายได้ที่เกิดขึ้นในปีใดๆผู้มีรายได้ต้องนำไปแสดงรายการตนเองตามแบบแสดงรายการภาษีที่กำหนดภายในเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคมของปีถัดไป[9]

2. แนวคิดและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในกองทรัสต์

สำหรับแนวคิดเรื่องทรัสต์นั้นเริ่มพัฒนาขึ้นครั้งแรกในยุคโรมันโดยเป็นทรัสต์ที่ก่อตั้งขึ้นตามพินัยกรรม ซึ่งเป็นทรัสต์ที่จะมีผลเมื่อมีการตายเกิดขึ้นและจะใช้ก็ต่อเมื่อบุคคลผู้เป็นเจ้าของทรัพย์ต้องการให้มีผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินนั้นในช่วงเวลาที่เหมาะสม ซึ่งทรัสต์มีที่มาจากหลักความไว้วางใจหรือความเชื่อใจ โดยกองทรัสต์มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องด้วยกัน ดังนี้[10]

2.1 Settler or Trustor ผู้ก่อตั้งทรัสต์ หมายถึง บุคคลธรรมดาหรืออาจเป็น นิติบุคคล (Corporation) โดยผู้ก่อตั้งทรัสต์จะดำเนินการโอนทรัพย์สินของตนไปให้ทรัสตี โดยหน้าที่ของผู้ก่อตั้งทรัสต์ จะต้องส่งมอบทรัพย์สินให้แก่กองทรัสต์

---

[9] เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), หน้า 107 - 108

[10] สุรัชดา รีคี, “หลักกฎหมายเกี่ยวกับทรัสต์เพื่อการจัดการทรัพย์สินส่วนบุคคลในประเทศอังกฤษ”, (วารสารกฎหมาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เล่มที่ 36 ฉบับที่ 2, กันยายน 2561), หน้า 171

2.2 Trustee ทรัสตี หมายถึง บุคคลหนึ่งคน หรือหลายคน หรือนิติบุคคล (Corporation) ที่ได้รับการแต่งตั้งให้กระทำการในฐานะทรัสตีตามเอกสาร Trust Deed โดยทรัสตีมีหน้าที่ดูแลและบริหารทรัพย์สินให้เป็นไปตามเอกสาร Trust Deed โดยทรัสตีจะมีอำนาจในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าวได้ ได้แก่ อำนาจในการขายทรัพย์หรือซื้อทรัพย์สินอำนาจในการจัดให้มีการประกันภัยตามสมควร อำนาจในการแบ่งแยกทรัพย์สินเป็นส่วนๆ โดยอำนาจที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ทรัสตีจะกระทำได้ต่อเมื่อปรากฏว่าใน TrustDeed เท่านั้น

2.3 Beneficiary ผู้รับประโยชน์ หมายถึง บุคคลที่ถูกระบุไว้ใน Trust Deed ว่าเป็นผู้รับประโยชน์จากทรัพย์สินที่ถือโดยทรัสตี โดยอาจถูกระบุชื่อไว้เป็นบุคคลรายเดียวโดยชัดเจนหรือระบุไว้เป็นประเภทหรือกลุ่มบุคคลก็ได้

2.4 Trust Deed หรือ Declaration of Trust คือ เอกสารที่ใช้ในการก่อตั้งทรัสต์ ซึ่งเนื้อหาในเอกสาร Trust Deed จะต้องประกอบด้วย

(1) ถ้อยคำที่แสดงให้เห็นโดยชัดแจ้งหรือเพียงพอที่จะถือได้ว่า ผู้ก่อตั้งทรัสต์ตั้งใจจะให้มีทรัสต์เกิดขึ้น

(2) เนื้อหาในเอกสาร Trust Deed จะต้องกำหนดตัวทรัพย์สินที่นำไปก่อตั้งทรัสต์หรือเงื่อนไขในการถือครองทรัพย์สินหรือข้อปฏิบัติอื่นใด

(3) ผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สิน จะต้องระบุตัวผู้รับประโยชน์ไว้แน่นอนในเอกสาร Trust Deed โดยผู้ก่อตั้งทรัสต์อาจเป็นทรัสตีหรือผู้รับประโยชน์ด้วยก็ได้แต่จะต้องมีผู้รับประโยชน์หรือทรัสตีคนอื่นนอกเหนือจากตนเองด้วย มิฉะนั้นการก่อตั้งทรัสต์ไม่เกิดผล เนื่องจากคนเราจะบังคับตนเองเพื่อประโยชน์ของตนเองไม่ได้

2.5 Trust Property ทรัพย์สิน หมายถึง สังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ ไม่ว่าจะอยู่ในราชอาณาจักร หรือนอกราชอาณาจักร ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองแล้วหรือเพียงมีสิทธิที่จะได้รับในอนาคต หากเป็นทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนดบังคับให้ต้องมีการจดทะเบียนการโอน เช่น อสังหาริมทรัพย์สิทธิการเป็นเจ้าของหุ้นสามัญ หุ้นกู้ หรือเป็นสิทธิที่ไม่มีรูปร่าง เป็นต้น จะต้องดำเนินการจดทะเบียนโอนให้อยู่ในนามของทรัสตีเพื่อถือไว้ตาม Terms of Trust และหากเป็นสังหาริมทรัพย์ก็จะต้องมีความชัดเจนในเรื่องการส่งมอบ คือจะต้องส่งไปให้อยู่ในความครอบครองของทรัสตี และจะต้องถูกแบ่งแยกอย่างชัดเจนออกมาต่างหากจากทรัพย์สินของทรัสตี นอกจากนี้ทรัพย์สินยังหมายความรวมไปถึงผลกำไรที่เกิดจากทรัพย์สิน ดอกเบี้ย เงินปันผล และสิ่งอื่นใดในทำนองเดียวกันกับทรัพย์สินในทรัสต์ที่ได้ก่อให้เกิดขึ้นด้วยกัน[11]

---

[11] วนิดา ศรีถาวร, วิทยานิพนธ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ “ปัญหาการโอนหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ไปก่อตั้งทรัสต์กรณีศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ”, สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2562, หน้า 66

3. วัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของการก่อตั้งทรัสต์

ปัจจุบันทรัสต์เป็นระบบการจัดการทรัพย์สินที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ โดยถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อบริหารจัดการทรัพย์สินหลายรูปแบบโดยมีวัตถุประสงค์แตกต่างกันออกไปหลายประการ ดังนี้

3.1 ทรัสต์เพื่อจำกัดสิทธิของทายาท (Limited interest in succession)

ผู้ก่อตั้งทรัสต์สามารถที่จะจำกัดสิทธิที่ผู้รับประโยชน์มีเหนือทรัพย์สินได้ โดยอาจเป็นการจำกัดสิทธิของผู้รับประโยชน์ทุกรายหรือบางรายที่มีอยู่เหนือทรัพย์สินนั้นก็ได้

3.2 ทรัสต์เพื่อปกป้องทรัพย์สิน (Protective trusts)

การจัดตั้งทรัสต์ประเภทนี้จะช่วยป้องกันมิให้ทรัพย์สินต้องสูญหาย หมดสิ้นไป จากการที่ผู้รับประโยชน์เป็นผู้เยาว์หรือเป็นผู้ที่ด้อยความสามารถในการบริหารจัดการทรัพย์สินของตน

3.3 ทรัสต์เพื่อการลงทุน (investment trusts)

การก่อตั้งทรัสต์อาจเป็นประโยชน์ในการระดมทุนโดยทรัสต์จะดึงดูดจูงใจให้นักลงทุนต่างๆ เข้ามาลงทุนในทรัสต์ ซึ่งการจัดตังทรัสต์ในลักษณะนี้จะพบมากในกรณีที่เป็นการบริหารจัดการทรัพย์สินสาธารณะ เช่น กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (Provident fund) เป็นต้น

3.4 ทรัสต์เพื่อการค้าและการพาณิชย์ (Trusts for commercial trading purposes)

การก่อตั้งทรัสต์อาจกระทำโดยมีวัตถุประสงค์ด้านการค้าหรือการพาณิชย์ก็ได้ เรียกว่า "ทรัสต์การค้า" (trading trusts) ซึ่งทรัสตีของทรัสต์ในลักษณะนี้จะมีอำนาจจัดการทรัพย์สินแห่งทรัสต์เพื่อการแสวงหากำไรในธุรกิจการค้า

3.5 ทรัสต์ครอบครัว (Family trusts)

ทรัสต์ประเภทนี้จะมีลักษณะเป็นทรัสต์ที่เรียกว่า "ทรัสต์ที่ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจ" (Discretionary trusts) โดยทรัสตีจะมีอำนาจตัดสินใจเลือกบุคคลที่จะได้รับผลประโยชน์ในทรัพย์สินแห่งทรัสต์ โดยเป็นการเลือกจากกลุ่มบุคคลที่กำหนดโดยผู้ก่อตั้งทรัสต์ซึ่งทรัสต์ประเภทนี้ถือเป็นทางเลือกหนึ่งที่ผู้ก่อตั้งทรัสต์อาจเลือกนำมาใช้ในกรณีที่ผู้ก่อตั้งทรัสต์มีความต้องการที่จะกำหนดตัวบุคคลที่จะได้รับประโยชน์จากทรัสต์ และจำนวนผลประโยชน์ที่ผู้รับประโยชน์แต่ละรายจะได้เป็นการล่วงหน้า โดยมอบให้ทรัสตีเป็นผู้ทำหน้าที่คัดเลือกผู้รับประโยชน์แทนตนเอง

3.6 ทรัสต์เพื่อสาธารณกุศล (Trusts for charitable purposes)

การก่อตั้งทรัสต์ประเภทนี้จะกระทำโดยมีวัตถุประสงค์ด้านการกุศล โดยทรัสตีจะทำหน้าที่เป็นผู้บริหารจัดการให้เป็นไปตามเจตนาหรือความมุ่งหมายของผู้ก่อตั้งทรัสต์ ทรัสต์ประเภทนี้ไม่จำเป็นต้องกำหนดตัวผู้รับประโยชน์ไว้อย่างชัดเจนแน่นอนดังเช่นทรัสต์ประเภทอื่นๆ

3.7 ทรัสต์เพื่อการเยียวยาทางกฎหมาย (Trusts as a remedy)

ที่ทรัสต์ประเภทนี้มิได้เกิดขึ้นจากเจตนาที่จะก่อตั้งทรัสต์ของบุคคล แต่เป็นทรัสต์ที่ศาลเป็นผู้กำหนดขึ้น(Constructive trusts) ตามกฎหมายว่าด้วยความเป็นธรรมหรือกฎหมายเอ็คคิวตี้ (Law of Equity) เพื่อที่จะเยียวยาบรรเทาความเสียหายหรือเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่บุคคลที่

เกี่ยวข้อง โดยมักจะเป็นกรณีที่เจ้าของทรัพย์สินมีความรับผิดต่อบุคคลอีกคนหนึ่ง และมิได้ดำเนินการเยียวยาให้แก่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งตามความรับผิดนั้น

3.8 ทรัสต์ที่เกิดจากนิติกรรมที่ไม่สมบูรณ์ (Resulting trusts)

มีลักษณะเช่นเดียวกับทรัสต์เพื่อการเยียวยาทางกฎหมายทรัสต์ประเภทนี้เกิดขึ้นจากการกำหนดของศาล ซึ่งมักจะเป็นกรณีที่นิติกรรมสัญญาที่มีการทำกัน เป็นนิติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดที่ไม่ได้ทำให้ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายกำหนด ซึ่งผู้ที่ได้รับทรัพย์สินมาจากนิติกรรมที่ไม่สมบูรณ์ดังกล่าว จะถูกกำหนดให้ถือครองทรัพย์สินในฐานะที่เป็นทรัสตีที่ถือครองกรรมสิทธิในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งจะมีฐานะเป็นผู้รับประโยชน์ตามทรัสต์ที่เกิดขึ้นจากที่ศาลเป็นผู้กำหนดนั้น[12]

เห็นได้ว่าจากแนวคิดของทรัสต์ ทำให้เกิดนิติสัมพันธ์ในลักษณะของทรัสต์ที่ถูกนำมาใช้ในการจัดการทรัพย์สินในรูปแบบของทรัสต์เพื่อการถ่ายโอนทรัพยสินในครอบครัว ทรัสต์ในรูปแบบธุรกิจ ซึ่งรูปแบบทรัสต์ในประเภทต่างๆนั้นต่างเป็นนิติสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดเงินได้ทั้งสิ้น

4. รูปแบบของทรัสต์ที่เกี่ยวเนื่องกับสิทธิประโยชน์ในทางภาษี

4.1 ทรัสต์กับการวางแผนภาษีมรดก

ภาษีมรดกเป็นภาษีที่จัดเก็บเพื่อช่วยให้การใช้ทรัพยากรของสังคมเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพและสร้างความเสมอภาคให้กับบุคคล ซึ่งโดยทั่วไปแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ

ก. การจัดเก็บภาษีจากกองมรดก (Estate tax)

เป็นการจัดเก็บภาษีจากมูลค่าของทรัพย์มรดกทั้งหมด และเป็นทรัพย์มรดกที่ไม่ได้รับการยกเว้นภาษี โดยความรับผิดในการเสียภาษีจะเกิดขึ้นเมื่อเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ดังนั้นภาระภาษีจึงตกอยู่กับกองมรดกของผู้ตาย

ข. การจัดเก็บภาษีจากการรับมรดก (inheritance)

เป็นการจัดเก็บภาษีจากมูลค่าของทรัพย์มรดกที่ทายาทแต่ละคนได้รับจากกองมรดก โดยความรับผิดในการเสียภาษีจะเกิดขึ้นเมื่อมีการโอนทรัพย์มรดกให้แก่ทายาท ซึ่งในประเทศที่มีการจัดเก็บภาษีมรดกมีการจัดเก็บภาษีจากการให้โดยเสน่หาควบคู่กันไป โดยภาษีจากการให้โดยเสน่หาเป็นภาษีที่จัดเก็บจากมูลค่าของทรัพย์สินที่ผู้รับได้รับจากผู้อื่นโดยเสน่หา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันเจ้าของทรัพย์สินยักย้ายถ่ายเททรัพย์มรดกให้แก่ผู้อื่นในขณะที่ตนเองยังมีชีวิตอยู่เพื่อการหลบเลี่ยงภาระภาษีมรดกทีจะเกิดขึ้นหลังจากที่ตนถึงแก่ความตาย[13]

---

[12] สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, “โครงการศึกษาความเป็นไปได้และความเหมาะสมของการจัดตั้งทรัสต์
ในประเทศไทย:, กรกฎาคม 2559, หน้า 2 - 3

[13] จิรนันท์ ไชยบุปผา, “ทรัสต์กับการจัดเก็บภาษีมรดกในประเทศไทย” , (วารสารกฎหมาย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ปีที่ 46 ฉบับที่ 2, มิถุนายน 2560), หน้า 529

จึงเห็นได้ว่า แม้ภาครัฐจะป้องกันการหลบเลี่ยงภาษีมรดกโดยการจัดเก็บภาษีการให้ควบคู่ไปด้วย ก็ตามแต่นักธุรกิจหรือมหาเศรษฐียังมีช่องทางในการวางแผนภาษีอีกหลายช่องทางซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือการจัดตั้งทรัสต์เพื่อจัดการทรัพย์สินของเจ้ามรดก

4.2 การนำทรัสต์มาใช้เพื่อประโยชน์ในการจัดการทรัพย์สินเพื่อสาธารณกุศล (Charitable Trust)

ทรัสต์ประเภทนี้จัดตั้งขึ้นเพื่อการสาธารณกุศล โดยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเฉพาะเจาะจงมากกว่าองค์กรสาธารณกุศลหรือมูลนิธิต่างๆ และมิได้มุ่งเน้นผลประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการค้าหรือมีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร เมื่อพิจารณาตามกฎหมายของประเทศอังกฤษซึ่งเป็นประเทศที่เกิดกฎหมายทรัสต์ขึ้นเป็นประเทศแรกก็จะพบว่า ลักษณะของทรัสต์เพื่อประโยชน์ในการจัดการทรัพย์สินเพื่อสาธารณกุศล (Charitable Trust) มีลักษณะเป็นทรัสต์ที่เกิดจากการแสดงเจตนาก่อตั้งทรัสต์โดยชัดแจ้ง (express trust) โดยผู้ก่อตั้งทรัสต์จะต้องระบุวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งทรัสต์และประโยชน์สาธารณะไว้อย่างชัดเจน เช่น การก่อตั้งทรัสต์เพื่อบรรเทาความยากจน (trusts for the relief of poverty) การก่อตั้งทรัสต์เพื่อสนับสนุนการศึกษา (trusts for the promotion of education) การก่อตั้งทรัสต์เพื่อสนันสนุนศาสนา (trusts for the promotion of religion) หรือการก่อตั้งทรัสต์เพื่อการสาธารณกุศลอื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนด (trust recognized by the law) เช่น ทรัสต์เพื่อการสงเคราะห์สัตว์ (trusts for the benefit of animals) และทรัสต์เพื่อประโยชน์แก่ท้องถิ่น (trusts for the benefit of a locality) เป็นต้น โดยทรัสต์เพื่อประโยชน์ในการจัดการทรัพย์สินเพื่อสาธารณกุศล (Charitable Trust) นั้นจะต้องเป็นการก่อตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ของประชาชน โดยรวมเท่านั้นมิใช่เพียงแต่เฉพาะประโยชน์ของบุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง[14]

4.3 ทรัสต์กับการลดหย่อนภาษีเงินได้

เนื่องจากทรัสต์ประเภทนี้เป็นการจัดการทรัพย์สินเพื่อสาธารณะจะได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย เช่น การได้รับยกเว้นภาระทางด้านภาษีอากรภาษี รวมทั้งสิทธิอื่นๆ เช่น ปลอดความรับผิดชอบในค่าธรรมเนียมต่างๆ และค่าอากรแสตมป์ เป็นต้น นอกจากนี้เงินบริจาคที่ให้แก่ทรัสต์การกุศลยังเป็นค่าใช้จ่ายที่นำไปลดหย่อนภาษีได้อีกด้วย แม้ว่าทรัสต์ประเภทนี้นั้นจะก่อตั้งเพื่อประโยชน์ในการจัดการทรัพย์สินเพื่อสาธารณะกุศล (Charitable Trust) จะมีลักษณะเช่นเดียวกับทรัสต์ประเภทอื่นๆ โดยจะต้องอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของทรัสตี แต่เนื่องจากทรัสตีกับผู้รับประโยชน์ของทรัสต์ไม่ได้มีความผูกพันใดๆ ตามสัญญาต่อกันทำให้ทรัสตีของทรัสต์เพื่อ

[14] นางสาวบวร ประภาสะวัต, วิทยานิพนธ์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย “ปัญหาเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562, หน้า 22

ประโยชน์การจัดการทรัพย์สินเพื่อสาธารณกุศล (Charitable Trust) มีอิสระในการบริหารจัดการทรัพย์สินของกองทรัสต์มากกว่าทรัสตีของทรัสต์ประเภทอื่นๆ[15]

เห็นได้ว่าจากแนวคิดของทรัสต์และรูปแบบของทรัสต์ที่นำมาใช้ในปัจจุบัน ทำให้เกิดนิติสัมพันธ์ในลักษณะของทรัสต์ที่ถูกนำมาใช้ในการจัดการทรัพย์สินในรูปแบบของทรัสต์เพื่อการถ่ายโอนทรัพยสินในครอบครัว และทรัสต์ในรูปแบบธุรกิจ รวมถึงทรัสต์เพื่อสาธารณะกุศล ซึ่งรูปแบบทรัสต์ในประเภทต่างๆนั้น ต่างมีนิติสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดเงินได้ที่จะต้องเสียภาษีตามกฎหมายทั้งสิ้น

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาโดยเน้นการศึกษาเอกสารเป็นสำคัญ โดยผู้วิจัยจะศึกษาข้อมูลจากบทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์ทางภาษี และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกองทรัสต์ในแต่ละประเทศ โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกับร่างพะราชบัญญัติทรัสต์ พ.ศ. ... ของประเทศไทย เพื่อศึกษาถึงสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่จะเกิดขึ้นหากมีการประกาศใช้กฎหมายทรัสต์เพื่อการจัดการทรัพย์สินในประเทศไทย

ผลการวิจัย

เมื่อศึกษาถึงระบบกฎหมายทรัสต์ใน ประเทศอังกฤษ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศญี่ปุ่น จะมีลักษณะของการจัดการทรัพย์สินในรูปแบบที่แตกต่างกันกับประเทศไทย ดังนี้

1. ประเทศอังกฤษ

สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ผู้เขียนจะศึกษาของทรัสต์ในประเทศอังกฤษนั้น มีความน่าสนใจในส่วนของกองทรัสตเพื่อจัดการทรัพย์สินส่วนบุคคล กองทรัสต์เพื่อสาธารณะกุศล[16] โดยสามารถพิจาณาถึงนิติสัมพันธ์ในกองทรัสต์ที่จะทำให้เกิดภาระทางภาษีได้ดังนี้

1) กองทรัสต์เพื่อครอบครัว หากพิจาณาถึงกฎหมายประเทศไทยที่ใกล้เคียงกับทรัสต์ประเภทนี้คือ ภาษีมรดกหรือภาษีจากการให้มรดก[17] การจัดเก็บภาษีประเภทนี้ปัจจุบันประเทศไทยที่ไม่สามารถจัดเก็บได้อย่างเต็มประสิทธิภาพเนื่องจากเกิดการยักย้ายถ่ายเททรัพย์สินไปบริหารจัดการในกองทรัสต์ทำให้ทรัพย์สินจำนวนมากถูกนำออกไปต่างประเทศดังนั้นการนำหลัก

---

[15] Nigel Stockwell and Richard Edward, Trusts and Equity, 7th ed.(United Kingdom Pearson Longman, 2005), pp.234

[16] สถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, ***อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 11***, หน้า 9

[17] iTax, ภาษีการให้และการรับมรดก, (สืบค้นจาก https://www.itax.in.th/projects/101/wiki/%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%A9%E0%B8%B5%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B9%89), สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2562

กฎหมายทรัสต์มาใช้ในการจัดการมรดกจึงน่าจะเป็นผลดีแก่บรรดาทายาทมากกว่าเนื่องจากทรัสตีจะต้องดูแลและบริหารทรัพย์สินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ก่อตั้งทรัสต์รวมทั้งนำผลตอบแทนไปจัดสรรให้เกิดประโยชน์แก่ผู้รับประโยชน์ตามที่กำหนดไว้ ฉะนั้นแล้วเมื่อทรัพย์สินในกองมรดกถูกจัดการอย่างถูกต้องผ่านกองทรัสต์ทำให้ทรัพย์สินในกองทรัสต์ดังกล่าวมีความเป็นหน่วยภาษีที่ชัดเจนและตรงตามจำนวนที่ควรจะจัดเก็บได้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม อีกทั้งเมื่อมีการจ้างงานเกิดขึ้นทรัสต์ผู้ที่จัดการดูแลทรัสต์สินย่อมได้รับสินจ้างจากกองทรัสต์ที่ตนดูแลก็จะเข้าสู่ฐานภาษีเงินได้

2) กองทรัสต์เพื่อสาธารณะกุศล การที่ประเทศอังกฤษกำหนดให้การตั้งมูลนิธิที่อยู่ในรูปแบบของกองทรัสต์มีสิทธิพิเศษทางภาษีในการได้รับการลดหย่อนภาษีจากการที่ผู้ก่อตั้งทรัสต์นำทรัพย์สินในทรัสต์ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสาธารณประโยชน์นั้น จริงอยู่ที่เงื่อนไขของทรัสต์ประเภทนี้เป็นการที่รัฐไม่ได้รับรายได้จากการจัดเก็บภาษีเนื่องจากอยู่ในเงื่อนไขของการลดหย่อนภาษี แต่ทว่าพิจารณาในมุมของแนวคิดของภาษีคือลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคม เพียงแค่ทรัสต์ประเภทนี้จะทำการกระจายรายได้ที่ผู้ก่อตั้งทรัสต์ได้รับไปสู่ผู้รับประโยชน์คือผู้ยากไร้ หรือมูลนิธิการกุศล โดยตรงซึ่งจะช่วยให้เกิดการกระจายทรัพย์สินเพื่อผลประโยชน์ของคนในชาติ

2. ประเทศสิงคโปร์

สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ผู้เขียนจะศึกษาของทรัสต์สิงคโปร์นั้น มีความน่าสนใจในส่วนของบริษัททรัสต์ที่เป็นนิติบุคคล โดยสามารถพิจาณาถึงนิติสัมพันธ์ในกองทรัสต์ที่จะทำให้เกิดภาระทางภาษีได้ จากการที่ประเทศสิงคโปร์อนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาตั้งทรัสต์ในประเทศของตนได้โดยมีการยกเว้นในเรื่องของจากจัดเก็บภาษีเงินได้บางประการ ส่งผลให้บริษัทต่างประเทศจำนวนมากเลือกที่จะตั้งบริษัททรัสต์เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆในประเทศสิงคโปร์อย่างแน่นอน ฉะนั้นแล้วเมื่อมีการตั้งบริษัททรัสต์ขึ้นย่อมมีผลกำไรในกองทรัสต์ที่จะต้องเสียภาษีให้กับประเทศสิงคโปร์สำหรับภาษีบางประเภทที่ไม่ได้เข้าเงื่อนไขของการยกเว้นภาษี อีกทั้งเงื่อนไขที่ระบุให้จะเป็นต้องที่ว่าต้องจ้างบริษัทที่มีสัญชาติสิงคโปร์นั้น[18] ย่อมส่งผลต่ออัตราการจ้างงานที่สูงขึ้นทำให้จำนวนประชากรที่ว่างงานในประเทศสิงคโปร์มีจำนวนที่น้อยลงจากการบังคับใช้เงื่อนไขของการตั้งทรัสต์ประเภทนี้

3. ญี่ปุ่น

ในส่วนของสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ผู้เขียนจะศึกษาของทรัสต์ในญี่ปุ่นนั้น มีความน่าสนใจในส่วนของกรรมสิทธิ์ในกองทรัสต์โดยการกำหนดให้ผู้รับประโยชน์มีบุคคลสิทธิเหนือทรัสตี เพื่อให้สิทธิแก่ผู้รับประโยชน์สามารถบังคับใช้ในกองทรัสต์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพทำให้ส่งผลต่อความเป็นหน่วยภาษี[19] จริงอยู่หากศึกษาตามร่างพระราชบัญญัติทรัสต์ของประเทศไทยในปัจจุบันมีการ

---

[18] วนิดา ศรีถาวร, ***อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 11***, หน้า 66

[19] Masayuki Tamaruya, Transformation of Trust Ideas in Japan : Drafting of the Trust Act 1922, Rikkyo University,Japan (สืบค้นจาก https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2638145) สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2562

ระบุถึงสิทธิของผู้รับประโยชน์ที่ชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติหากนำมาใช้แล้วอาจจะเกิดความขัดแย้งกัน และความไม่ชัดเจนถึงสิทธิตามตัวบทกฎหมายในประมวลแพ่งและพาณิชย์จากการที่กำหมายลายลักษณ์อักษรไม่ยอมรับการนแบ่งแยกกรรมสิทธิ์ในลักษณะดังกล่าวเนื่องตามประมวลกฎหมายแพ่งเจ้าของทรัพย์สินย่อมมีสิทธิทั้งปวงในตัวทรัพย์นั้น หากการถือกรรมสิทธ์ด้วยบุคคลหลายรายก็ต้องเป็นเรื่องของกรรมสิทธิ์รวมทันที[20] ส่งผลให้ทรัสตีอาจอาศัยช่องว่างทางกฎหมายนี้ในการยึดถือทรัพย์สินเป็นของตน หรือทำการกระจายเงินได้ในกองทรัสต์ให้ทรัสตีถือครองไว้ในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์เพื่อลดถอนเงินได้ให้น้อยลง เพราะเมื่อตรวจสอบแล้วจะเกิดความซับซ้อนอย่างแน่นอนในส่วนของเงินได้ที่เป็นของกองทรัสต์เมื่อทรัสต์ถือครองไว้โดยมีกรรมสิทธ์เหนือทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ผลประโยชน์จากกองทรัสต์ในส่วนนี้จะอยู่นอกเหนือฐานภาษีของกองทรัสต์ในทันที คงเหลือไว้แต่เพียงภาระทางภาษีของทรัสตีในฐานะลูกจ้าง และดอกผลจากกองทรัสต์ที่ต้องเสียภาษี

อภิปรายผลการวิจัย

ทรัสต์เป็นนิติกรรมชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการจัดการทรัพย์สินจากการที่บุคคลคนหนึ่ง ที่เรียกว่า “ผู้ก่อตั้งทรัสต์” (Settlor) ได้โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดไว้ให้ไปอยู่ในความครอบครองดูแลของบุคคลอื่นที่เรียกว่า “ทรัสตี” (Trustee) เพื่อให้ทรัสตีจัดการดูแลทรัพย์สินนั้นให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลอีกบุคคลหนึ่งที่เรียกว่า “ผู้รับประโยชน์” (Beneficiary) หรือดำเนินการจัดการทรัพย์สินตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ไม่ว่านิติสัมพันธ์การก่อตั้งทรัสต์นั้นจะเกิดขึ้นในระหว่างที่ผู้ก่อตั้งทรัสต์ยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ก็ตามย่อมมีผลต่อกฎหมายทั้งสิ้นโดยทรัสตีมีหน้าที่ต้องจัดการทรัพย์สินที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยทรัสต์นั้นเป็นหนึ่งในรูปแบบการจัดการทรัพย์สินที่มีอย่างแพร่หลายในต่างประเทศ ซึ่งในกองทรัสต์ที่จัดตั้งขึ้นแต่ละประเภทนั้นมีนิติสัมพันธ์ที่ส่งผลทำให้เกิดเงินได้ทั้งสิน ซึ่งการที่หน่วยงานของภาครัฐใช้อำนาจในการบัญญัติกฎหมายประมวลรัษฎากร เพื่อจัดเก็บภาษีสำหรับผู้มีเงินได้พึงประเมินซึ่งครอบคลุมถึงเงินได้ทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นเงินได้ที่ได้รับโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม ซึ่งกองทรัสต์เพื่อจัดการทรัพย์สินส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติทรัสต์นั้น ย่อมจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายภาษีตามประมวลรัษฎากรด้วยจากการศึกษารูปแบบทรัสต์ของแต่ละประเทศนั้นจะมีลักษณะเด่นชัดที่แตกต่างกันไปตามที่ผู้เขียนระบุไว้ใน (ผลการวิจัย) ข้างต้น

โดยในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการร่างพระราชบัญญัติทรัสต์ พ.ศ.... เพื่อการจัดการทรัพย์สินส่วนบุคคล จากการศึกษาร่างพระราชบัญญัติทรัสต์เพื่อการจัดการทรัพย์สินส่วนบุคคล พ.ศ. .... ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะในส่วนของแนวทางปฏิบัติของการใช้ทรัสต์เพื่อจัดการทรัพย์สินทั้งในการจัดการ และการจัดเก็บภาษีตามประมวลรัษฎากรมีดังนี้

---

[20] ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมวด 3 กรรมสิทธ์รวม มาตรา 1356 ถ้าทรัพย์สินเป็นของบุคคลหลายคนรวมกันท่านให้ใช้บทบัญญัติในหมวดนี้บังคับ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

1) นิติสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตามสัญญาก่อตั้งทรัสต์

เมื่อมีการตั้งกองทรัสต์ย่อมมีการโอนทรัพย์สินเข้ากองทรัสต์เพื่อบริหารจัดการโดยหลักการแล้วการโอนอสังหาริมทรัพย์หรือหลักทรัพย์ ภาษีจะอยู่ในรูปแบบของค่าธรรมเนียม อากรแสตมป์สำหรับการโอน ผู้มีหน้าที่จะเป็นผู้ก่อตั้งทรัสต์ คือบุคคลในสัญญาก่อตั้งทรัสต์ ซึ่งเป็นผู้โอนหรือก่อทรัพยสิทธิหรือสิทธิใดๆ ในทรัพย์สินให้แก่ทรัสตี

2) ทรัสตี

คือผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเป็นทรัสตีที่เป็นคู่สัญญาในสัญญาก่อตั้งทรัสต์ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากผู้ก่อตั้งทรัสต์ ให้มีหน้าที่ดูแลและจัดการทรัพย์สินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งทรัสต์

ผู้เขียนเห็นว่าเมื่อมีการตั้งทรัสต์ ทรัสตีเป็นผู้บริหารจัดการทรัพย์สินในฐานะผู้ถูกจ้างทำงาน ซึ่งการพิจารณาว่าจะเป็นการจ้างงานที่อยู่ในประเภทเงินได้แบบจ้างแรงงานหรือจ้างทำของตามมาตรา 40 แห่งประมวลรัษฎากร จึงเห็นควรให้มีการเพิ่มเติมรายละเอียดในส่วนของคำนิยามของทรัสตีว่าเป็นลักษณะงานประเภทใดในประมวลรัษฎากร

3) ผู้รับประโยชน์

ภาระทางภาษีของผู้รับประโยชน์จะอยู่ในรูปแบบของเงินได้จากมรดกหรือการได้รับมาโดยเสน่หา อาจจะใช้หลักการเดียวกันกับการจัดเก็บภาษีมรดกและการให้ตามกฎหมายไทยแต่ผู้เขียนมีความเห็นว่ากฎหมายการจัดเก็บภาษีมรดกของประเทศไทยมีช่องว่างของกฎหมายที่จะทำให้ผู้มีภาระต้องเสียภาษีประเภทนี้สามารถหลบเลี่ยงได้ จึงควรให้มีการตั้งกองทรัสต์เพื่อจัดการทรัพย์สินของครอบครัวแทนการโอนทรัพย์สินให้ทายาทตามกระบวนการของกฎหมายมรดกเพื่อความเป็นหน่วยภาษีที่ชัดเจนและช่วยให้ทรัพย์สินของครอบครัวเป็นไปอย่างยั่งยืนจากกรณีที่ทายาทยังไม่สามารถจัดการทรัพย์สินได้ ก็จะมีทรัสตีค่อยบริหารจัดการทรัพย์สินส่วนนี้

เอกสารอ้างอิง

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), หน้า 107 – 108

กระทรวงการคลัง,"ข่าวกระทรวงการคลัง", 10 กรกฎาคม 2561. (สืบค้นจากhttp://www.fpo.go.th /main/getattachment/News/) , สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2561

จิรนันท์ ไชยบุปผา, "ทรัสต์กับการจัดเก็บภาษีมรดกในประเทศไทย" , (วารสารกฎหมายมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ปีที่ 46 ฉบับที่ 2, มิถุนายน 2560), หน้า 529

นางสาวบวร ประภาสะวัต, วิทยานิพนธ์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย "ปัญหาเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์" สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562, หน้า 22

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมวด 3 กรรมสิทธ์รวม มาตรา 1356 ถ้าทรัพย์สินเป็นของบุคคลหลายคนรวมกัน ท่านให้ใช้บทบัญญัติใน หมวดนี้บังคับ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

พนิต ธีรภาพวงศ์, ภาษีบริษัทข้ามชาติ, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552), หน้า 29.

Accsol, TAXATION, (สืบค้นจาก http://accsol.co.th/taxation.html) สืบค้นเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2562

วนิดา ศรีถาวร, วิทยานิพนธ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ “ปัญหาการโอนหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ไปก่อตั้งทรัสต์กรณีศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ”, สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2562, หน้า 66

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, “ความรู้เกี่ยวกับทรัสต์”, (สืบค้นจาก https://www.set.or.th/th/products/listing/files/Know_trusts.pdf) , สืบค้นเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2561.

สุรัชดา รีคี, “หลักกฎหมายเกี่ยวกับทรัสต์เพื่อการจัดการทรัพย์สินส่วนบุคคลในประเทศอังกฤษ”, (วารสารกฎหมาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เล่มที่ 36 ฉบับที่ 2, กันยายน 2561), หน้า 171

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, “โครงการศึกษาความเป็นไปได้และความเหมาะสมของการจัดตั้งทรัสต์ในประเทศไทย:, กรกฎาคม 2559, หน้า 2 – 3

อาร์วายทีไนท์, “ประเทศไทยควรอนุญาตให้ประกอบธุรกิจทรัสต์กว้างมากขึ้น”, มิถุนายน 2560. (สืบค้นจาก https://www.ryt9.com/s/prg/2657639) สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2561

iTax, ภาษีการให้และการรับมรดก, (สืบค้นจากhttps://www.itax.in.th/projects/101/wiki/%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%A9%E0%B8%B5%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B9%89)สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2562

Masayuki Tamaruya, Transformation of Trust Ideas in Japan : Drafting of the Trust Act 1922, Rikkyo University,Japan (สืบค้นจาก https://papers.ssrn. com /sol3 /papers .cfm?abstract_id=2638145) สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2562

Nigel Stockwell and Richard Edward, Trusts and Equity, 7th ed.(United Kingdom Pearson Longman, 2005), pp.234

Singapore statutes online , “Trustee act 1967” (สืบค้นจาก https://sso.agc.gov.sg/Act/TA1967), สืบค้นเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2561

ปัญหาในทางทฤษฎีของการให้ : ศึกษาเฉพาะเรื่องความสมบูรณ์ของการให้
Theoretical problems of Gift : Completeness of a Gift

บุษยมาศ มุ่งสันติ[1]
Budsayamas Moungsunti[1]

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาในทางทฤษฎีของการให้ โดยศึกษาเฉพาะเรื่องความสมบูรณ์ของการให้ในระบบกฎหมายไทยและศึกษาเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ระบบกฎหมายฝรั่งเศส ระบบกฎหมายเยอรมัน และระบบกฎหมายสกอต โดยมีวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพโดยทำการศึกษาค้นคว้าจากตำราวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมถึงบทความและเอกสารทางวิชาการต่างๆ โดยเรื่องนี้มีประเด็นปัญหาเนื่องจาก มาตรา 523 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “การให้นั้น ท่านว่าย่อมสมบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบทรัพย์สินที่ให้” คำว่า “สมบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบทรัพย์สินที่ให้” นี้ มีประเด็นว่า การส่งมอบถือเป็นแบบของการให้หรือไม่ หากไม่ส่งมอบจะมีผลเช่นไร ผลการศึกษาในเรื่องนี้พบว่า นักวิชาการของประเทศไทยมีแนวคิดเรื่องการส่งมอบต่างกันสี่แนวคิด โดยแนวคิดแรกเห็นว่า การส่งมอบเป็นแบบของการให้ แนวคิดที่สองเห็นว่า การส่งมอบไม่ใช่แบบแต่เป็นการปฏิบัติตามสัญญาให้ แนวคิดที่สามเห็นว่า การส่งมอบเป็นองค์ประกอบของการแสดงเจตนา และแนวคิดที่สี่ เห็นว่า การส่งมอบเป็นองค์ประกอบของนิติกรรมการให้ ผู้เขียนเห็นว่าการส่งมอบตามมาตรา 523 เป็นองค์ประกอบหนึ่งของนิติกรรมการให้ เมื่อทำสัญญาให้แต่ยังไม่ส่งมอบ เจตนาของคู่สัญญาจะเกิดและมีผลสมบูรณ์แล้ว เมื่อมีการส่งมอบทรัพย์สินกันภายหลัง สัญญาให้นั้นก็จะเกิดและมีผลสมบูรณ์เสร็จเด็ดขาดไปทันที การศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้จะทำให้มีความเข้าใจเรื่องการส่งมอบทรัพย์สินตามมาตรา 523 มากขึ้น และสามารถปรับใช้มาตรานี้ให้ถูกต้องและตรงกับเจตนารมณ์ของกฎหมายและการปรับใช้กับข้อเท็จจริงได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

คำสำคัญ (Keywords) : การส่งมอบ, ความสมบูรณ์ของการให้, โมฆะ, แบบ สัญญาให้

Abstract

This article explore the problems on theoretical problems of Gift : Completeness of a Gift in Thai law and comparing with foreign laws i.e. French Law, German Law and Sot Law by using qualitative research in Thai and foreign books,

[1]คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, Budsayamas_work@Outlook.com
Faculty of Law, Thammasat University, Budsayamas_work@Outlook.com

articles and other academic documents. This article has a problem topic from article 523 in Thai Civil and Commercial Code regulate that A gift is valid only on delivery of the property given. The sentence “valid only on delivery” raise the problem on if the delivery is the form of gift? What is the result of not doing the delivery? The research’s result found that Thai scholar have four different conception. First, some scholars see the delivery as the form of gift. Second, some scholars see the delivery is not the form of gift but is the repayment of debt. Third, some scholars see the delivery is one of configurations of expression and forth, some scholars see the delivery is one of configurations of juristic act of a gift. After studying, the researcher found that the delivery in article 523 is one of configurations of juristic act of a gift. If the parties make a gift contract but not make the delivery, the parties’s expression has made and complete and when the parties make the delivery after that, the gift will be formed and then complete. By studying this topic will make a better conception of a delivery in article 523 and we can better adjust this article with the fact and intention of the law.

Keywords : Complete of Gift, Form, Gift Contract, Invalid, The transfer

บทนำ (Introduction)

กฎหมายเรื่องการให้ในปัจจุบันแม้จะมีนักวิชาการให้คำอธิบายมากมายและเป็นกฎหมายที่ดูเหมือนจะไม่มีประเด็นปัญหาอะไรที่ต้องพิจารณาแล้ว แต่หากศึกษาให้ละเอียดถี่ถ้วนจะพบว่า ในกฎหมายเรื่องการให้นี้ยังมีประเด็นปัญหาในทางทฤษฎีอยู่อีกมากมายที่จำต้องศึกษาพิจารณาและตีความให้ชัดเจน โดยเฉพาะในประเด็นปัญหาเรื่องความสมบูรณ์ของการให้ ซึ่งมีประเด็นปัญหาที่น่าสนใจ เนื่องจากมาตรา 523 บัญญัติว่า “การให้นั้น ท่านว่าย่อมสมบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบทรัพย์สินที่ให้” คำว่า “สมบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบทรัพย์สินที่ให้” นี้ มีประเด็นถกเถียงว่า การส่งมอบถือเป็นแบบของการให้หรือไม่ หากไม่มีการส่งมอบหรือไม่ส่งมอบทันทีขณะทำสัญญาจะมีผลให้สัญญาให้เป็นเช่นไร ในเรื่องนี้มีแนวคิดต่างกันหลายแนวคิด

โดยในแนวคิดแรกเห็นว่า การส่งมอบตามมาตรา 523 นี้เป็นแบบของสัญญาให้ หากการทำสัญญาให้ใดผู้ให้ไม่ได้ส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้รับจะทำให้สัญญาให้ไม่สมบูรณ์และตกเป็นโมฆะ ผู้ที่เห็นตามแนวคิดนี้ ได้แก่ ศาสตราจารย์ศนันท์กรณ์ โสตถิพันธุ์ (2559, น.381-382) ศาสตราจารย์ ดร.ไผทชิต เอกจริยกร (2548, น.152) และศาสตราจารย์ ดร.จิ๊ด เศรษฐบุตร (2551, น.42)

ส่วนแนวคิดที่สอง เห็นว่า การส่งมอบตามมาตรา 523 นี้ไม่ใช่แบบแต่เป็นการปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาให้ กล่าวคือ การส่งมอบทำให้สัญญาให้มีผลสมบูรณ์ หากไม่ส่งมอบก็จะมีผลทำให้สัญญาให้ไม่สมบูรณ์เท่านั้นไม่ได้ทำให้สัญญาให้ตกเป็นโมฆะ ผู้ที่เห็นตามแนวคิดนี้ ได้แก่ ศาสตราจารย์ไพจิตร ปุญญพันธุ์ (2548, น.180-181)

แนวคิดที่สาม เห็นว่า การส่งมอบตามมาตรา 523 ไม่ใช่แบบ แต่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการแสดงเจตนา ผู้ที่เห็นตามแนวคิดนี้ ได้แก่ ศาสตราจารย์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช (2559, น.301) ศาสตราจารย์ ศักดิ์ สนองชาติ (2540, น.180) และอาจารย์อัครวิทย์ สุมาวงศ์ (2557, น.322)

และในแนวคิดที่สี่ เห็นว่า การส่งมอบตามมาตรา 523 ไม่ใช่แบบ แต่เป็นองค์ประกอบทางข้อเท็จจริงของนิติกรรม ผู้ที่เห็นตามแนวคิดนี้ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ ปรกติ (2560, น.9)

ดังนั้น จะเห็นว่าในประเด็นความสมบูรณ์ของการให้นี้ยังไม่มีข้อสรุปที่เห็นตรงกัน ฉะนั้น ประเด็นปัญหาเรื่องความสมบูรณ์ของการให้นี้จึงเป็นปัญหาที่จะต้องมีการศึกษา ซึ่งในการศึกษาประเด็นปัญหานี้ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากตัวบทกฎหมายต่างๆ หนังสือ และบทความทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัญหาทางทฤษฎีของการให้ในระบบกฎหมายไทย โดยศึกษาเฉพาะเรื่องความสมบูรณ์ของการให้ว่ามีแนวคิด ลักษณะ ข้อกำหนด และกฎหมายบัญญัติเรื่องนี้อย่างไร จะมีผลอย่างไร และจะส่งผลเช่นไรในทางปฏิบัติ

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาในทางทฤษฎีของการให้ โดยศึกษาเฉพาะเรื่องความสมบูรณ์ของการให้เปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทย กฎหมายฝรั่งเศส กฎหมายเยอรมัน และกฎหมายสกอต

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

บทความนี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาในทาทฤษฎีของการให้ โดยศึกษาเฉพาะเรื่องความสมบูรณ์ของการให้ว่าแท้จริงแล้วการส่งมอบมีลักษณะกฎหมายอย่างไรจะมีลักษณะเป็นแบบที่กฎหมายกำหนดหากไม่ทำจะสัญญาให้จะตกเป็นโมฆะ หรือเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของนิติกรรม หรือเป็นการที่กฎหมายกำหนดให้ต้องทำเพื่อให้บังคับสัญญาได้ตามกฎหมายเท่านั้น โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ตัวบทกฎหมาย หนังสือและตำราวิชาการ บทความทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ระบบกฎหมายฝรั่งเศส ระบบกฎหมายเยอรมัน และระบบกฎหมายสกอต เพื่อทำความเข้าใจในเรื่องนี้และสามารถนำมาเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจเรื่องความสมบูรณ์ของการให้ และสามารถนำไปปรับใช้กับเรื่องความสมบูรณ์และการส่งมอบทรัพย์สินกับการให้ในประเทศไทยต่อไป

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ลักษณะของการให้และการส่งมอบการให้

1.1 ลักษณะของการให้และการส่งมอบการให้ตามกฎหมายต่างประเทศ

1.1.1 ลักษณะของการให้และการส่งมอบการให้ตามระบบกฎหมายฝรั่งเศส

ในประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศฝรั่งเศสการให้ถูกจำกัดความว่าคือ การที่ผู้ให้ได้ทำการให้ทรัพย์สินของตนแก่ผู้รับไปโดยทันทีในขณะที่ตนยังมีชีวิตอยู่และผู้รับตกลงรับเอาทรัพย์สินนั้น โดยภายหลังผู้ให้จะไม่สามารถเรียกคืนทรัพย์สินที่ได้ให้ไปคืนมา การจะพิจารณาว่าการกระทำใดถือเป็นการให้ตามกฎหมายนั้นต้องพิจารณาจากลักษณะสำคัญของการให้ซึ่งประกอบด้วยลักษณะสำคัญสี่ประการ ประกอบด้วย การให้ต้องเป็นการให้เปล่าโดยที่ผู้ให้ไม่ได้รับสิ่งใดตอบแทน การให้เป็นนิติกรรมสองฝ่ายคือเป็นสัญญา ต้องให้ในขณะที่ผู้ให้มีชีวิต และวัตถุแห่งการให้ตามกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสถูกจำกัดอยู่แค่สิทธิในทางทรัพย์สิน นั่นคือ ความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทั้งทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้ และทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ด้วย รวมไปถึงดอกผลของทรัพย์สินที่ให้และสิทธิเกี่ยวกับที่ดิน เช่น สิทธิในการใช้ทางหรือสิทธิอยู่อาศัย (Hyland, 2009, p.184)

ต่อมา มาตรา 931 ของประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส กำหนดให้การให้ขณะที่ผู้ให้ยังมีชีวิตอยู่นั้นจะต้องกระทำในรูปแบบของสัญญาต่อหน้าโนตารี และโนตารีก็จะเก็บเอกสารสัญญาให้ฉบับจริงไว้ การทำสัญญาให้ต่อหน้าโนตารีนี้ผู้ให้และผู้รับจะต้องไปปรากฏตัวต่อหน้าโนตารี ซึ่งโดยปกติแล้วจะต้องมีโนตารีสองคน หลังจากนั้นโนตารีก็จะอ่านเนื้อหาในสัญญาให้ให้คู่สัญญาฟัง แล้วคู่สัญญาซึ่งคือผู้ให้กับผู้รับรวมทั้งโนตารีก็จะทำการลงลายมือชื่อลงในสัญญาให้ และสัญญาให้นี้ก็จะถูกคัดลอกเพื่อไปติดประกาศแก่สาธารณชน (Hogg, 2011, pp.14-15) สัญญาให้ที่ไม่ได้ทำตามแบบฟอร์มนี้จะมีผลตกเป็นโมฆะแม้ว่าผู้ให้จะทำการรับรองสัญญาให้ก็ไม่สามารถบังคับได้ เว้นแต่สัญญาให้นั้นจะได้ทำใหม่ให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ข้อกำหนดในการทำสัญญาให้ตามมาตรา 931 นี้จึงเป็นแบบของการทำสัญญาให้ตามกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส อย่างไรก็ตาม ข้อกำหนดในการทำสัญญาให้ตามมาตรา 931 นี้มักถูกหลีกเลี่ยงโดยการให้ทรัพย์สินที่ได้ทำการส่งมอบทันที (Manual Transfer) ที่แนวคิดได้รับการปรับใช้และรับรองโดยผลของคำพิพากษาของศาลในปี 1800 (Cour de Cassation of 1800) โดยได้รับการยอมรับอย่างเด็ดขาดในปี 1824 (Hogg, 2011, p.15) ทำให้ต่อมาการให้ที่มีการส่งมอบทันที (Manuel gift) ได้มีการใช้กันอย่างแพร่หลายจนทำให้การทำการให้ที่ได้ทำอย่างถูกต้องตามแบบฟอร์มเสื่อมความนิยมจนพบเห็นได้ยาก (Hogg, 2011, p.15) (Dawson, 1980, p.240) ส่วนการทำการให้ทรัพย์สินที่เคลื่อนย้ายไม่ได้ เช่น ที่ดิน ยังคงต้องกระทำตามแบบในมาตรา 931 การทำการให้โดยวาจาโดยที่มิได้มีการทำตามแบบจะมีผลให้การให้นั้นตกเป็นโมฆะ (Hogg, 2011, p.16)

1.1.2 ลักษณะของการให้และการส่งมอบการให้ตามระบบกฎหมายเยอรมัน

กฎหมายเยอรมันนิยามการให้ว่า คือ การที่ผู้ให้และผู้รับตกลงกันว่าผู้ให้จะให้ประโยชน์หรือทรัพย์สินใดๆอันเป็นของผู้ให้แก่ผู้รับโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน การให้นี้จึงให้ความสำคัญที่การ

ตกลงกันของคู่สัญญา และเจตนาการให้ที่ต้องเป็นการให้โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน เป็นการให้เปล่า ดังนั้น ลักษณะสำคัญที่จะต้องพิจารณาในเรื่องการให้ตามกฎหมายเยอรมันจึงประกอบด้วย เป็นการให้โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน มีลักษณะเป็นการตกลงกันของคู่สัญญาตามมาตรา 516(1) มีการส่งมอบทันทีขณะผู้ให้ยังมีชีวิต หากผู้รับแสดงเจตนาปฏิเสธการให้ภายในกำหนดการให้นั้นจะตกเป็นโมฆะ ผู้รับต้องคืนทรัพย์สินที่ได้รับฐานลาภมิควรได้ ตามกฎหมายมาตรา 516(2) วัตถุแห่งการให้ คือ ทรัพย์สินรวมถึงสิทธิต่างๆในสัญญา

ต่อมา เนื่องจากการให้ตามกฎหมายเยอรมันมีลักษณะเป็นสัญญา ดังนั้น เมื่อสัญญาให้ได้ทำตามแบบโดยสมบูรณ์แล้วก็จะเกิดผลทางหนี้ผูกพันผู้ให้ให้ต้องปฏิบัติการตามสัญญาให้หากผู้ให้ไม่ปฏิบัติตามสัญญาผู้รับก็สามารถฟ้องร้องให้ผู้ให้ปฏิบัติการตามสัญญาให้ได้ นั่นคือ ผู้รับสามารถฟ้องบังคับให้ผู้ให้ทำการส่งมอบทรัพย์สินที่ตกลงให้กันตามสัญญาได้

1.1.3 ลักษณะของการให้และการส่งมอบการให้ตามกฎหมายสกอต

ประเทศสกอตแลนด์เป็นประเทศที่มีระบบกฎหมายแบบผสม (Mixed Legal System) กฎหมายที่เกี่ยวกับการให้ได้มีรากฐานมาจากระบบกฎหมายโรมัน ซึ่งต่อมาได้มีการพัฒนาแนวคิดในเรื่องการให้เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัยจวบจนมาถึงสมัยปัจจุบัน โดยเห็นว่า การให้มีลักษณะเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวไม่ได้เป็นสัญญา การส่งมอบทรัพย์สินที่ให้เป็นเพียงการเคลื่อนย้ายทรัพย์สินให้แก่กันโดยให้เปล่า หรือโดยเสน่หา กระทำในระหว่างที่ผู้ให้ยังมีชีวิตอยู่ ดังนั้น การให้จึงมีลักษณะเป็นการกระทำฝ่ายเดียวมากกว่าการกระทำสองฝ่าย ซึ่งแนวคิดนี้ทำให้การให้ในสกอตแลนด์ต่างจากแนวคิดของประเทศอื่นๆส่วนใหญ่ที่ใช้ระบบกฎหมายซิวิลลอว์

ถัดมา เรื่องการส่งมอบทรัพย์สิน อาจส่งมอบจริงหรือแค่ส่งมอบสัญลักษณ์ก็ได้ และกฎหมายสกอตไม่ได้กำหนดแบบของการให้ไว้ เนื่องจากมองว่าการส่งมอบทรัพย์สินนั้นเป็นการกระทำฝ่ายเดียวที่ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้รับ

2 ลักษณะของการให้และการส่งมอบการให้ตามกฎหมายของประเทศไทย

2.1 แนวคิดและที่มาของกฎหมายเรื่องการให้และการส่งมอบการให้ในกฎหมายไทย

เรื่องการให้ตามกฎหมายไทยได้ถูกร่างอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 3 ซึ่งประกาศให้มีผลใช้บังคับวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2468 ต่อมาได้ถูกยกเลิกและให้ใช้บทบัญญัติที่ตรวจชำระใหม่แทน ตามพระราชกฤษฎีกา ลงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2472 (กียอง, 2550, น.97)จากการศึกษาสำเนารายงานประชุมกรรมการชำระประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2466 (7 พ.ค. – 8 ก.พ. 2466) และการตรวจร่างแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ณ วังบางขุนพรหม ทำให้ทราบว่า กฎหมายเกี่ยวกับการให้นั้น คณะกรรมการร่างกฎหมายได้มีการรับเอาแนวคิดในเรื่องการให้มาพิจารณาจากอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี ประเทศสวิตเซอร์แลนด์และประเทศญี่ปุ่น

แรกเริ่มที่ได้มีการร่างกฎหมายเรื่องการให้นั้น คณะผู้ร่างกฎหมายได้ร่างให้การให้โดยเสน่หาตามประมวลกฎหมายมีอยู่ 3 อย่าง คือ สัญญาให้ของแก่กัน ตามมาตรา 530 (ซึ่งคือมาตรา 521 ในปัจจุบัน) ที่เรียกว่า “Contract of Gift” ภาษาละตินเรียกว่า donatio ประการที่สองนั้น คือ การให้โดยเสน่หาที่ไม่ใช่สัญญาแต่เป็นการส่งมอบของให้แก่กันธรรมดา (inter vivoce) ที่กฎหมายฝรั่งเศสเรียกว่า Don Manuel ที่ถ้าไม่มีการมอบของให้แก่กันแล้วก็ไม่เรียกว่ามีการให้กันโดยเด็ดขาด และประการที่ 3 คือ การให้ของบางอย่างที่ต้องทำเป็นหนังสือหรือกรมธรรม์หรือทำต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ (สำเนารายงานประชุมกรรมการชำระประมวลกฎหมาย, 2466, น.201)

สัญญาให้ของแก่กัน ตามมาตรา 530 (ซึ่งคือมาตรา 521 ในปัจจุบัน) ที่เรียกว่า “Contract of Gift” นั้น คณะกรรมการร่างกฎหมายอธิบายว่า เป็นการทำการให้ที่มีลักษณะเป็นสัญญา (Contract) ที่กรรมสิทธิ์ของทรัพย์สินที่ทำการให้นั้นได้ตกลงไปถึงมือผู้รับแล้วนับแต่เวลาที่ทำสัญญาให้แก่กัน ดังนั้น หากสัญญาให้นี้ยังไม่ได้มีการทำการส่งมอบของให้แก่กัน ผู้ให้ก็สามารถที่จะทำการมอบทรัพย์ที่ให้นั้นแก่ผู้อื่นไปก่อนก็ได้ เนื่องจากผู้รับได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นแล้วก็จะสามารถเรียกให้ผู้ให้ทำการส่งมอบทรัพย์นั้นให้แก่ตนได้ และสัญญาให้มีผลสมบูรณ์แล้วเมื่อมีการตกลงทำสัญญากันโดยยังไม่ต้องมีการส่งมอบ

ต่อมา ในส่วนของมาตรา 531 ใหม่ (มาตรา 523 ในปัจจุบัน) คือ การให้โดยเสน่หาประการที่สองที่ไม่ใช่สัญญาแต่เป็นการส่งมอบของ (inter vivoce) ที่กฎหมายฝรั่งเศส เรียกว่า Don Manuel ซึ่งคือ การให้โดยไม่มีพิธีอะไร ส่งของให้กันไปก็เด็ดขาดแล้ว ผู้รับได้กรรมสิทธิ์ทันที การเอามาตรา 531 ใหม่ (มาตรา 523 ในปัจจุบัน) นี้มาต่อจากมาตรา 530 (ซึ่งคือมาตรา 521 ในปัจจุบัน) ก็เพื่อให้รู้ว่าเมื่อใดการให้กันเป็นการเด็ดขาดเท่านั้น การยกของให้แก่กันโดยเสน่หาตามมาตรานี้นั้น จะต้องส่งของถึงมือ (inter vivoce) ต้องทำในปัจจุบันต่อหน้ากัน จะให้กันภายหน้าไม่ได้ (สำเนารายงานประชุมกรรมการชำระประมวลกฎหมาย, 2466, น.198) และการให้ประการที่ 3 คือ เรื่องการส่งมอบของที่จับต้องไม่ได้ (Incorporeal) เช่น การให้สิทธิอันมีหนังสือตราสาร หรือการให้ทรัพย์สินที่ต้องทำเป็นหนังสือหรือจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 524 และ 525 ในปัจจุบันนั่นเอง

2.2.2 แนวคิดเรื่องการส่งมอบการให้ตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน

หลังจากที่ได้ทำการศึกษาถึงแนวคิดและที่มาของกฎหมายเรื่องการให้และการส่งมอบการให้ในกฎหมายไทยสมัยร่างกฎหมายแล้ว เมื่อกลับมาพิจารณาถึงแนวคิดในเรื่องการส่งมอบการให้ตามกฎหมายไทยในปัจจุบันพบว่านักวิชาการได้มีแนวคิดเรื่องนี้แตกต่างกันโดยแบ่งออกเป็นสี่ฝ่ายด้วยกัน

โดยนักวิชาการฝ่ายที่หนึ่งเห็นว่า การให้นั้น การส่งมอบทรัพย์สินที่ให้ถือเป็นแบบของการให้ ฉะนั้น หากคู่สัญญามีเพียงเจตนาต้องตรงกันแต่ไม่ได้ทำการส่งมอบทรัพย์สินที่ให้นี้แก่กันทันที การให้นั้นก็อาจจะตกเป็นโมฆะได้ นักวิชาการที่เห็นในแนวทางนี้ ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.ไผทชิต เอกจริยกร ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ศาสตราจารย์ ดร.ไผทชิต เอกจริยกร เห็นว่าการส่งมอบถือเป็นแบบที่ถ้าไม่ทำจะทำให้สัญญาให้นี้ตกเป็นโมฆะ อย่างไรก็ตาม การส่งมอบนั้นสามารถกระทำ

โดยตรงหรือโดยปริยายก็ได้ อีกทั้งยังสามารถกระทำโดยวาจา หรือสั่งให้บุคคลที่สามทำการให้แทนผู้ให้ก็ได้ และที่สำคัญ การส่งมอบการให้อาจจะทำการส่งมอบไปพร้อมกับการแสดงเจตนา หรือส่งมอบไปภายหลังก็ได้เช่นกัน (ไผทชิต เอกจริยกร, 2548, น.152)

นักวิชาการคนถัดมา ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.ศนันท์กรณ์ โสตถิพันธุ์ มีแนวคิดว่าสัญญาให้โดยเสน่หานั้น กฎหมายกำหนดวิธีการสำคัญสำหรับการให้ไว้นั่นคือ การส่งมอบตัวทรัพย์อันเป็นวัตถุแห่งสัญญาให้ให้แก่ผู้รับ การส่งมอบคงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ทั่วไปในเรื่องของการส่งมอบ ว่าจะต้องมีลักษณะของการโอนการครอบครองเพื่อให้ผู้รับมีอำนาจจัดการในทรัพย์สินนั้นได้ ดังนั้น การแสดงเจตนาให้ของผู้ให้และการแสดงเจตนารับของผู้รับการให้กับการส่งมอบจึงต้องเกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นกรรมและวาระเดียวกัน หากผู้ให้ไม่ได้ส่งมอบทรัพย์สินที่ให้แก่ผู้รับไปในทันที สัญญาให้ย่อมไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ ตกเป็นโมฆะได้ (ศนันท์กรณ์ โสตถิพันธุ์, 2559, น.381-382)

ต่อมา นักวิชาการฝ่ายที่สอง ได้แก่ ศาสตราจารย์ไพจิตร ปุญญพันธุ์ มีความเห็นว่าสัญญาให้มีสถานะเป็นสัญญาตามกฎหมาย การส่งมอบเป็นเพียงการทำให้สัญญาให้เสร็จเด็ดขาดไปเท่านั้น มีผลแค่ทำให้สัญญาให้สมบูรณ์ ไม่ใช่หมายความว่าถ้าไม่มีการส่งมอบทรัพย์สินที่ให้แก่กันแล้วจะทำให้การให้นั้นเป็นโมฆะ ดังนั้น การส่งมอบจึงไม่ใช่แบบของสัญญาให้ เพราะสัญญาให้เกิดและมีผลก่อให้เกิดหนี้ผูกพันคู่สัญญาแล้ว (ไพจิตร ปุญญพันธุ์, 2548, น.180-181)

ถัดมา นักวิชาการฝ่ายที่สาม ได้แก่ หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช มีความเห็นว่า การส่งมอบไม่ใช่แบบแต่เป็นองค์ประกอบของการแสดงเจตนา ถ้าไม่ทำการส่งมอบก็จะทำให้การแสดงเจตนามีผลไม่สมบูรณ์ ควรจัดว่าอยู่ในขั้นตอนการแสดงเจตนา คือกฎหมายถือว่า ถ้าผู้ให้ยังไม่ได้ทำการส่งมอบ ก็จะยังถือไม่ได้ว่าผู้ให้มีเจตนาบริบูรณ์ที่จะให้ (เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว, ปรับปรุงแก้ไขโดย มุนินทร์ พงศาปาน, 2559)

และสุดท้าย นักวิชาการฝ่ายที่สี่ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ ปรกติ มีความเห็นว่า การส่งมอบไม่ใช่แบบ แต่เป็นองค์ประกอบทางข้อเท็จจริงของนิติกรรม หากไม่ทำการส่งมอบแล้วนิติกรรมการให้ก็จะยังไม่เกิดจนกว่าจะมีการส่งมอบทรัพย์สินให้แก่กัน แต่การแสดงเจตนาให้นั้นเกิดแล้ว (2559) (กรศุทธิ์ ขอพ่วงกลาง, 2560, น.9)

ดังนั้น เมื่อได้ศึกษาแนวคิดเรื่องการส่งมอบของการให้ตามกฎหมายไทยแล้วจะเห็นว่ายังมีแนวคิดที่ต่างกันอยู่ ทำให้เมื่อมีการนำกฎหมายเรื่องการให้โดยเฉพาะในเรื่องการส่งมอบทรัพย์สินที่ให้นี้มาพิจารณาปรับใช้กับข้อเท็จจริงจะเห็นว่าจะทำให้เกิดปัญหาและความสับสนในการปรับใช้กฎหมายเรื่องนี้ได้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาต้นร่างกฎหมายในเรื่องการให้และการส่งมอบการให้ของกฎหมายไทยมาแล้วพบว่า คณะกรรมการร่างกฎหมายได้มีการศึกษากฎหมายของต่างประเทศและหยิบยกเอามาเป็นต้นแบบในการร่างกฎหมายเรื่องนี้โดยมีเจตนารมณ์ร่างกฎหมายในเรื่องการให้นี้ออกเป็นสามประเภทด้วยกัน คือ การให้ที่เป็นการให้ตามสัญญา (Contract of gift) การให้ที่เป็นการส่งมอบของ

ให้แก่กันธรรมดา และการให้ทรัพย์สินที่ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ดังนั้น เมื่อได้มีการร่างกฎหมายเรื่องการให้ออกเป็นสามแบบการส่งมอบหรือวิธีบังคับใช้การให้ก็ย่อมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาถึงแนวคิดเรื่องการให้ตามกฎหมายไทยในปัจจุบันจะเห็นว่าเรื่องลักษณะของสัญญาให้นั้นนักวิชาการเห็นพ้องต้องกันว่าการให้ตามกฎหมายไทยมีลักษณะเป็นสัญญาที่ต้องมีการเสนอสนองต้องตรงกันของคู่สัญญา และจะต้องครบองค์ประกอบทั่วไปของสัญญาด้วย นั่นคือ ต้องมีเจตนา วัตถุประสงค์ แบบ และความสามารถของคู่สัญญาถูกต้องและครบถ้วนตามกฎหมายด้วย อย่างไรก็ตาม ในเรื่องการส่งมอบทรัพย์สินที่ให้นักวิชาการกลับมีความเห็นแตกต่างกันถึงสี่แนวคิด ทำให้เกิดปัญหาในทางทฤษฎีเรื่องการส่งมอบการให้ขึ้น

ดังนั้น ในประเด็นปัญหาเรื่องความสมบูรณ์ของสัญญาให้นี้จึงมีปัญหาต้องพิจารณาว่าการส่งมอบตามมาตรา 523 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้ ถือเป็นแบบของสัญญาให้หรือไม่ และถ้าไม่ทำจะทำให้สัญญาให้มีผลเช่นไร ในเรื่องนี้ผู้เขียนได้ทำการศึกษาแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิในประเทศไทยพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหลายยังมีความเห็นที่แตกต่างกันถึงสี่แนวทางด้วยกันโดยแนวทางแรกเห็นว่า การส่งมอบตามมาตรา 523 เป็นแบบที่กฎหมายกำหนด และถ้าไม่ทำตามสัญญาให้จะตกเป็นโมฆะ แนวคิดที่สอง เห็นว่า การส่งมอบตามมาตรา 523 มิใช่แบบแต่เป็นเพียงการปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาให้ หากไม่ทำการส่งมอบก็จะมีผลให้สัญญาให้ไม่สมบูรณ์ ซึ่งหากภายหลังมีการส่งมอบเกิดขึ้นสัญญาให้นั้นก็จะมีผลสมบูรณ์ได้ ส่วนแนวคิดที่สาม เห็นว่า การส่งมอบตามมาตรา 523 ไม่ใช่แบบแต่เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงเจตนา และแนวคิดที่สี่ เห็นว่า การส่งมอบตามมาตรา 523 ไม่ใช่แบบแต่เป็นองค์ประกอบทางข้อเท็จจริงของนิติกรรม และเมื่อผู้เขียนได้ทำการศึกษาเรื่องการบังคับการให้ของกฎหมายต่างประเทศพบว่า กฎหมายฝรั่งเศสและกฎหมายเยอรมันมีการกำหนดแบบของสัญญาให้ที่ต้องมีการทำการให้เป็นหนังสือและทำต่อหน้าโนตารีมิฉะนั้นการให้จะตกเป็นโมฆะ เว้นแต่เป็นการให้ที่ได้ส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้รับไปทันทีในส่วนของกฎหมายเรื่องการให้ของสกอตแลนด์ไม่ได้มีการกำหนดแบบไว้ การส่งมอบมีผลแค่ทำให้การให้มีผลสมบูรณ์เท่านั้น

ภายหลังจากที่ได้ศึกษาเรื่องความสมบูรณ์ของสัญญาให้ทั้งจากกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่าการส่งมอบตามมาตรา 523 นั้นไม่ใช่แบบของสัญญาให้แต่การส่งมอบเป็นองค์ประกอบหนึ่งของนิติกรรมการให้ เมื่อมีการทำสัญญาให้แล้วแต่ยังไม่ได้มีการส่งมอบทรัพย์สินจะมีผลเพียงทำให้สัญญาให้นั้นไม่สมบูรณ์ คือ การแสดงเจตนาให้และรับของคู่สัญญาเกิดและมีผลสมบูรณ์แล้วแต่นิติกรรมการให้ยังไม่เกิดขึ้นจนกว่าจะมีการส่งมอบทรัพย์สิน เมื่อมีการส่งมอบแล้วนิติกรรมการให้นั้นก็จะเกิดขึ้นและมีผลสมบูรณ์ทันที ดังนั้น เมื่อการส่งมอบทรัพย์สินเป็นองค์ประกอบหนึ่งของนิติกรรมการให้แล้ว การทำสัญญาให้จึงสามารถทำสัญญาให้ที่มีเงื่อนไขเงื่อนเวลา สัญญาให้ในอนาคต หรือสัญญาให้ทรัพย์สินที่ไม่ใช่ของผู้ให้ได้ ทำให้เรื่องการให้ในกฎหมายไทยมีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของคณะกรรมการร่างกฎหมายและสอดคล้องกับการนำเรื่องการให้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และยังสอดคล้องกับเรื่องความสมบูรณ์ของสัญญาให้ในระบบกฎหมายต่างประเทศที่ระบบกฎหมายของประเทศต่างๆไม่ได้มีการกำหนดว่าการส่งมอบเป็นแบบหากแต่มีการกำหนดรูปแบบที่จะทำให้การทำสัญญาให้นั้นมีหลักฐานหรือสามารถใช้บังคับกันได้

เท่านั้น เช่น การกำหนดให้ต้องทำสัญญาให้เป็นหนังสือตามรูปแบบต่อหน้าโนตารี หรือการทำสัญญาให้เป็นหนังสือและต้องลงลายมือชื่อ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากการศึกษาเรื่องการให้และการส่งมอบในระบบกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายของประเทศไทยแล้วผู้ศึกษาพบว่า การส่งมอบตามมาตรา 523 นั้นไม่ใช่แบบของสัญญาให้ แต่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของนิติกรรม ซึ่งเมื่อมีการทำสัญญาให้แล้วแต่ยังไม่ได้มีการส่งมอบทรัพย์สิน จะมีผลเพียงทำให้สัญญาให้นั้นไม่สมบูรณ์ คือ เจตนาของคู่สัญญาเกิดและมีผลสมบูรณ์แล้ว แต่สัญญาให้นั้นยังไม่เกิดขึ้นจนกว่าจะมีการทำการส่งมอบ ซึ่งเมื่อมีการทำการส่งมอบแล้วสัญญาให้นั้นก็จะเกิดขึ้นและมีผลสมบูรณ์เสร็จเด็ดขาดไปทันที ผู้ให้ไม่สามารถเรียกทรัพย์สินที่ให้คืนจากผู้รับได้ เว้นแต่ผู้รับจะประพฤติเนรคุณหรือเรียกคืนด้วยเหตุอื่น เช่น เรียกคืนด้วยหลักนิติกรรมสัญญา ดังนั้นจากการศึกษาทั้งหมดข้างต้น ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะว่า นักกฎหมายไทยควรจะต้องทำการศึกษาและทำความเข้าใจในเรื่องลักษณะ ความสมบูรณ์ของการให้ และสถานะของการส่งมอบทรัพย์สินในสัญญาให้ใหม่ โดยต้องเข้าใจว่าการส่งมอบตามมาตรา 523 ไม่ใช่แบบของสัญญาให้ แต่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของนิติกรรมที่เมื่อมีการส่งมอบทรัพย์สินแล้วจะทำให้สัญญาให้เกิดและมีผลสมบูรณ์เสร็จเด็ดขาดไป

ในส่วนของการแก้กฎหมาย ผู้เขียนเห็นว่ามาตรา 523 ที่บัญญัติว่า “การให้นั้น ท่านว่าย่อมสมบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบทรัพย์สินที่ให้” มีความสมบูรณ์อยู่แล้วทั้งด้านเนื้อหาและการบัญญัติกฎหมาย เพียงแต่นักกฎหมายไทยจะต้องมีการตีความและทำความเข้าใจมาตรานี้ให้ถูกต้องมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าไม่จำเป็นต้องมีการแก้กฎหมายในเรื่องการให้นี้

เอกสารอ้างอิง (References)

จิ๊ด เศรษฐบุตร. (2551). **หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและสัญญา แก้ไขเพิ่มเติมโดย ดารา พร ถิระวัฒน์**. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมาศาสตร์.

เรอเน่ กียอง. (2550). สุรพล ไตรเวทย์ ถอดความและเรียบเรียง. **การร่างประมวลกฎหมายในประเทศสยาม**. กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.

ไผทชิต เอกจริยกร. (2548). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรียงมาตรา ว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา.

ไพจิตร ปุญญพันธุ์. (2548). **ประมวลบทความกฎหมายแพ่ง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม.

ศนันท์กรณ์ โสตถิพันธุ์. (2559). **คำอธิบายกฎหมายลักษณะซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ศักดิ์ สนองชาติ. (2547). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา (พร้อมทั้งระยะเวลาและอายุความและข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ.

เสนีย์ ปราโมชย์. หม่อมราชวงศ์ (2559). **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 ภาค 1-2 ปรับปรุงแก้ไขโดย มุนินทร์ พงศาปาน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.

อัครวิทย์ สุมาวงศ์. (2557). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งนิติบัณฑิตยสภา.

กรศุทธิ์ ขอพ่วงกลาง. (2560). **เอกสารประกอบการบรรยาย น.230 เอกเทศสัญญา 1 ชุดที่ 7 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560**.

สำเนารายงานการประชุมกรรมการชำระประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2466 (2466). หมายเลขเอกสาร ม-สคก 3/2, หอจดหมายเหตุแห่งชาติ.

John Philip Dawson. (1980). **Gifts and promises continental and American law Storrs lectures on jurisprudence.** New Haven : Yale University Press**.**

Richard Hyland. (2009). **Gift: A study in comparative law**. New York : Oxford University Press.

H & Hogg, M MacQueen. (2012). “Donation in Scot Law.” **Juridical Review**. 2012 : 1-5.

M Hogg. (2011). “Promise and Donation in Louisiana and comparative law.” **Tulane European and Civil Law Forum Vol. 26**. 2011 : 14-22.

แนวทางในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ของผู้เยาว์

Approaches to Law Enforcement in Real Estate Business Operation For Minors

ศิวพร เสาวคนธ์[1]

Siwaporn Saowakon[1]

บทคัดย่อ (Abstract)

การประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เป็นธุรกิจประเภทหนึ่งที่เปิดกว้างให้บุคคลทั่วไปสามารถมาประกอบธุรกิจดังกล่าวได้ เพราะการประกอบธุรกิจดังกล่าวมีทั้งการซื้อขายทั่วไป การปล่อยเช่าและการเป็นนายหน้าซื้อขายหรือเช่า อันเป็นการสร้างรายได้จากการขาย การให้เช่า การพัฒนาบริหารบ้านและที่ดินว่างเปล่าให้มีรายได้ในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการเป็นนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ที่ไม่จำเป็นต้องใช้เงินทุน ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์จึงเหมาะกับบุคคลทุกประเภทที่มีความสนใจ เพราะแม้ว่าจะไม่มีเงินทุนก็สามารถประกอบธุรกิจดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม ในกรณีของผู้เยาว์นั้น เนื่องจากในปัจจุบันมีผู้เยาว์บางกลุ่มที่มีความคิดและความสามารถการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ไม่แตกต่างจากผู้ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว เช่น สามารถการค้าขาย เจรจา ต่อรอง เป็นต้น อันทำให้ได้มาซึ่งรายได้จำนวนมาก แต่ในทางกฎหมายกลับพบว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้จำกัดสิทธิของผู้เยาว์ในการประกอบธุรกิจไว้ ซึ่งข้อกำหนดของกฎหมายฉบับดังกล่าวได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนให้ผู้เยาว์มีอำนาจในการทำธุรกิจได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม เว้นแต่กรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรมไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้เยาว์จึงอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งอนุญาตได้ จึงมีผลให้สิทธิในการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ของผู้เยาว์ถูกจำกัดไว้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการสร้างรายได้จากธุรกิจที่ไม่ต้องใช้เงินทุนจำนวนมากและเป็นรายได้ที่ควรจะเกิดมีขึ้นแก่ผู้เยาว์กลับต้องสูญเสียไป จึงได้เสนอแนวทางการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในเรื่องสิทธิในการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ของผู้เยาว์ โดยกำหนดให้ผู้เยาว์มีสิทธิในการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม ได้แก่ การปล่อยเช่า การเป็นนายหน้าซื้อขายหรือปล่อยเช่า

คำสำคัญ (Keywords) : การประกอบธุรกิจ, อสังหาริมทรัพย์, ผู้เยาว์,

---

[1] อาจารย์พิเศษ และทนายความ สำนักงาน ศิวพร เสาวคนธ์ ทนายความ

E-mail: dear_ dear_131@hotmail.com

Special instructor and Lawyer Siwaporn Saowakon Law Office E- mail : dear_ dear_131@hotmail.com

Abstract

The real estate business is a type of business that is opened to the public to engage in such business. The business includes general trading, leasing, and brokerage. The revenue generated from the sale, lease, house development and vacant land development will be provided in various forms. These include real estate brokers who do not need funds. Real estate is suitable for all types of people who are interested. This is because although a person has no capital investment, he or she can still conduct the business. However, in the case of minors, as currently, there are some young people who have excellence new ideas and abilities to operate the real estate business which shows no difference from those who are more mature in term of age, such as the ability to negotiate and persuade, etc., which has resulted in large amounts of revenue. Nonetheless, the Civil and Commercial Code has put a restriction on the right of minors to operate their own businesses. The provisions of the law explicitly provide that minors have the power to do business only with the consent of the guardian, unless the guardian does not give his consent without reasonable cause. Thus, minors may petition the court for permission. As a result, the right to real estate business for minors is limited. This has an overall effect of generating the income from non-capital intensive businesses, and the income that should be given to minors is lost. This proposes the amendment of the Civil and Commercial Code. Specifically, the right to the real estate business operation of minors which allow the minors to have the freedom to operate the real estate business, namely in leasing, brokerage or trading without the consent of the principal or guardian.

Keywords : Business, Real estate, Minor

บทนำ (Introduction)

ผู้เยาว์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 19 กำหนดไว้ว่าเป็นบุคคลย่อมพ้นจากผู้เยาว์และบรรลุนิติภาวะเมื่อมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ ดังนั้น บุคคลใดก็ตามหากมีอายุที่น้อยกว่า 20 ปี ย่อมถือว่าเป็นผู้เยาว์ และไม่มีอำนาจในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของตน เพราะยังถือว่าเป็นผู้หย่อนความสามารถ อ่อนประสบการณ์ และขาดการควบคุมสภาพจิตใจ ดังนั้น กฎหมายจึงให้ความคุ้มครองช่วยเหลือจนกว่าบุคคลนั้นมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ จึงเป็นบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะ (บุญร่วม เทียมจันทร์, 2558).

สิทธิของผู้เยาว์ตามกฎหมายนั้น จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดให้ผู้เยาว์จะทำนิติกรรมใด ๆ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน ซึ่งการ

ใด ๆ ที่ผู้เยาว์ได้กระทำโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม การนั้น ๆ ย่อมเป็นโมฆะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 21 ทั้งนี้ เนื่องจากผู้เยาว์ถือเป็นบุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ การตัดสินใจหรือทำนิติกรรมใด ๆ อาจเกิดจากความอ่อนประสบการณ์ ถูกโน้มน้าวและหลอกลวงได้ง่าย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้ปกครองนั้นทำหน้าที่ในการให้ความยินยอมในการที่จะทำนิติกรรมต่าง ๆ ซึ่งการทำนิติกรรมนั้นเป็นการกระทำเพื่อมุ่งประสงค์ให้เกิดผลตามกฎหมาย ได้แก่ การก่อ โอน เปลี่ยนแปลง สงวน ระงับสิทธิ หรือที่เรียกว่า การเคลื่อนไหวในสิทธิ (ณัฐจักร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา, 2559). ซึ่งสิทธิในทางกฎหมายนั้นได้แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ (1) บุคคลสิทธิคือ สิทธิที่มีต่อบุคคลผู้เป็นคู่กรณีโดยเฉพาะ เป็นสิทธิเหนือบุคคลหรือหนี้เหนือบุคคล ซึ่งบังคับเอากับตัวบุคคลให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น สิทธิของเจ้าหนี้ตามสัญญากู้ยืมเงิน สิทธิของคู่สัญญาตามสัญญาขนส่ง บุคคลสิทธิไม่อาจใช้ยันบุคคลทั่วไปได้ และไม่อาจบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้ได้โดยตรง จะกระทำได้เฉพาะการฟ้องร้องบังคับในทางศาลเท่านั้น (2) ทรัพยสิทธิคือ สิทธิซึ่งจะใช้บังคับเอาโดยตัวทรัพย์สินโดยตรง และใช้ยันบุคคลได้ทั่วไป ซึ่งเป็นสิทธิเหนือทรัพย์ เช่น กรรมสิทธิ์ สิทธิเก็บกิน สิทธิเหนือพื้นดิน ภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น โดยสิทธินี้จะก่อตั้งขึ้นได้ต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมาย ซึ่งบุคคลไม่อาจแสดงเจตนาทำนิติกรรมก่อตั้งทรัพยสิทธิขึ้นใหม่ นอกเหนือจากที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สิทธิมีอยู่ 5 ประการได้แก่ การก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับสิทธินั้น ส่วนการดำเนินการใด ๆ ที่ไม่เข้าองค์ประกอบดังกล่าว การกระทำนั้นไม่เป็นนิติกรรม

การประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ถือเป็นนิติกรรมประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 149 ซึ่งลักษณะของการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์นั้นประกอบด้วย (1) การซื้อขายทั่วไป เป็นการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ที่มีลักษณะคล้ายกับการซื้อขายในธุรกิจอื่น ๆ ทั่วไป เช่น การซื้อมาแล้วขายไป ผลตอบแทนหรือส่วนต่างที่ได้คือกำไร แต่จะต่างกันที่การซื้อขายในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ในทางกฎหมายกำหนดให้ต้องทำนิติกรรมเป็นหนังสือและจดทะเบียนการได้มากับพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่น โฉนดที่ดินเป็นเอกสารสิทธิที่แสดงตัวผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงนั้น ๆ ทั้งนี้ ก็เพราะว่าอสังหาริมทรัพย์เป็นทรัพย์สินที่มูลค่าสูง จึงต้องมีกฎหมายควบคุมเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา (2) การปล่อยเช่า เป็นการทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่เรียกว่า “เสือนอนกิน” เพราะเมื่อลงทุนสร้างหรือซื้ออาคารซื้อที่ดินว่างเปล่าแล้วนำออกให้เช่า ก็จะทำให้เกิดรายได้อย่างสม่ำเสมอและเป็นรายได้ที่ตายตัว ทำให้มีเงินใช้สอยไม่ขาดมือ เช่น การให้เช่าหอพัก อพาร์ตเมนต์ เช่าห้องพัก เช่าบ้าน ให้เช่าโกดังเก็บสินค้า เช่าอาคารพาณิชย์ สำนักงานให้เช่า หรือการเช่าที่ดินว่างเปล่า (3) การเป็นนายหน้าซื้อขายหรือเช่า เป็นอาชีพเสริมหรือทำเป็นงานเสริม แต่การซื้อขายแต่ละครั้งอาจทำให้นายหน้ามีรายได้สูงถึง 100 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถและองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น เป็นนายหน้าซื้อขายที่ดิน ซื้อขายรถยนต์ เป็นต้น (โสภณ พรโชคชัย, 2560, ออนไลน์).

แต่ในปัจจุบันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 27 ได้จำกัดสิทธิของผู้เยาว์ในเรื่องของการประกอบธุรกิจประเภทดังกล่าวไว้ กล่าวคือ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบ

ธรรม เว้นแต่กรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรมไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้เยาว์จึงอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งอนุญาตได้ (บุญร่วม เทียมจันทร์, 2558).

จากข้อจำกัดของมาตรา 27 ดังที่กล่าวข้างต้นนั้น ส่งผลต่อสิทธิของผู้เยาว์ในการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ทั้งนี้ เนื่องจากในปัจจุบันยุคสมัยได้มีการเปลี่ยนแปลงไป ผู้เยาว์ได้มีความสามารถมากขึ้น ทำมาค้าขายได้ หารายได้ปีหนึ่งหลายสิบล้าน เช่น มอลลี่ ไพรซ์ เป็นหนูน้อยชาวเวลส์วัย 6 ขวบ ซึ่งกลายเป็นหนึ่งในผู้ประกอบการที่มีอายุน้อยที่สุดในประเทศอังกฤษ โดยสร้างร้านขนมหวานขึ้นมา และบริหารร่วมกับ เบ็คกี้ โดยมีคุณแม่ที่คอยช่วยเหลือเธออยู่ห่าง ๆ หรือฮาร์ลี จอร์แดน เด็กชายวัย 8 ขวบ จากลอนดอน ประเทศอังกฤษ ที่เป็นผู้บริหารธุรกิจ หลังจากได้ดำเนินธุรกิจขายลูกแก้ว ผ่าน Marble King เว็บไซต์ของตัวเองจนสามารถหารายได้มาช่วยเหลือครอบครัวของตนเองได้ เป็นต้น (เอ็มไทย, 2558, ออนไลน์) ดังนั้น จากข้อจำกัดของมาตรา 27 ที่กำหนดให้ผู้เยาว์จะประกอบธุรกิจต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม หากปรากฏว่าผู้แทนโดยชอบธรรมนั้นไม่ยินยอมย่อม ผลของการไม่ยินยอมย่อมทำให้ผู้เยาว์นั้นเสียสิทธิหลายประการ เช่น นอกจากจะเสียรายได้ที่ควรจะเกิดมีขึ้นแก่ผู้เยาว์แล้ว ยังเสียโอกาสในการเรียนรู้และเปิดประสบการณ์ใหม่ ๆ อีกด้วย เป็นต้น อันถือว่าเป็นการปิดกั้นและจำกัดสิทธิของผู้เยาว์ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วเช่นนี้

ดังนั้น ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จึงได้มีการศึกษาถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจในกรณีการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ของผู้เยาว์ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว อันนำไปสู่การยอมรับให้ผู้เยาว์ประกอบธุรกิจของสังหาริมทรัพย์ต่อไป

แนวทางในการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ของผู้เยาว์

1. สิทธิของผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในประเด็นนี้ จากการศึกษาพบว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 40 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพียงเท่าที่จำเป็นหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพตามวรรคสอง ต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติหรือก้าวก่ายการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา” จากบทบัญญัติดังกล่าวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนั้นจะเห็นได้ว่า บุคคลทุกคนในประเทศไทยย่อมมีสิทธิในการประกอบอาชีพหรือประกอบธุรกิจต่าง ๆ ได้อย่างอิสระเสรีตราบเท่าที่ธุรกิจนั้นเป็นธุรกิจที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

จากสิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กล่าวมาข้างต้นนั้น นอกจากบุคคลจะมีสิทธิในการประกอบธุรกิจหรือประกอบอาชีพตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้แล้ว แต่เนื่องจากในการประกอบธุรกิจหรือการประกอบอาชีพแต่ละอาชีพนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะมีกฎหมายเฉพาะในการให้ความคุ้มครองแต่ละสาขาวิชาชีพนั้นและยังต้องมีการทำนิติกรรมสัญญาด้วยเสมอ ดังนั้น สิ่งสำคัญของบุคคลที่จะประกอบธุรกิจหรืออาชีพแต่ละอาชีพนั้น บุคคลนั้นต้องสามารถทำนิติกรรมสัญญาได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 153 บัญญัติว่า “การใดมิได้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยความสามารถของบุคคล การนั้นเป็นโมฆะ” ซึ่งหมายความว่า การทำนิติกรรมโดยการหย่อนความสามารถนี้ ผู้หย่อนความสามารถที่เป็นบุคคลธรรมดาประกอบด้วย (1) ผู้เยาว์ (2) ผู้ไร้ความสามารถ และ (3) ผู้เสมือนไร้ความสามารถ สำหรับในกรณีของผู้เยาว์นั้น หากผู้เยาว์จะประกอบธุรกิจตามมาตรา 27 ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน หากการใด ๆ ที่ผู้เยาว์ได้กระทำโดยปราศจากความยินยอม การเช่นว่านั้นเป็นโมฆียะ ตามมาตรา 21 (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) ดังนั้น ผู้เยาว์ย่อมประกอบธุรกิจได้ เมื่อได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม

ในกรณีการประกอบธุรกิจของผู้เยาว์นั้น ในปัจจุบันกฎหมายได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าธุรกิจใดห้ามผู้เยาว์กระทำและธุรกิจใดผู้เยาว์สามารถทำได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ก. ธุรกิจที่ผู้เยาว์ไม่สามารถกระทำได้ ประกอบด้วย

(1) การขนส่ง

ตามพระราชบัญญัติการขนส่ง พ.ศ. 2522 ได้กำหนดอายุของผู้ขอใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถไว้ 4 ชนิด ประกอบด้วย

ชนิดที่หนึ่ง ใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถสำหรับรถที่มีน้ำหนักรถและน้ำหนักบรรทุกรวมกัน ไม่เกินสามพันห้าร้อยกิโลกรัมที่มิได้ใช้ขนส่งผู้โดยสาร หรือสำหรับรถขนส่งผู้โดยสารไม่เกินยี่สิบคน ผู้ขอรับใบอนุญาต ประเภทส่วนบุคคล ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี ประเภททุกประเภทอายุไม่ต่ำกว่า 22 ปี

ชนิดที่สอง ใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถสำหรับรถที่มีน้ำหนักรถและน้ำหนักบรรทุกรวมกันเกินกว่าสามพันห้าร้อยกิโลกรัมที่มิได้ใช้ขนส่งผู้โดยสาร หรือสำหรับรถขนส่งผู้โดยสารเกินกว่ายี่สิบคน ผู้ขอรับใบอนุญาตประเภทส่วนบุคคลต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี ประเภททุกประเภทอายุไม่ต่ำกว่า 22 ปี

ชนิดที่สาม ใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถซึ่งโดยสภาพใช้สำหรับลากจูงรถอื่นหรือล้อเลื่อนที่บรรทุกสิ่งใด ๆ บนล้อเลื่อนนั้น ผู้ขอรับใบอนุญาต ประเภทส่วนบุคคล ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี ประเภททุกประเภท อายุไม่ต่ำกว่า 22 ปี

ชนิดที่สี่ ใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถสำหรับรถที่ใช้ขนส่งวัตถุอันตรายตามประเภทหรือชนิดและลักษณะการบรรทุกตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ผู้ขอรับใบอนุญาตประเภทส่วนบุคคล และประเภททุกประเภท ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี

หากพิจารณาเนื้อหาของกฎหมายว่าการขนส่ง จะเห็นได้ว่า บุคคลใดก็ตาม หากจะขอใบอนุญาตขับรถต้องเป็นบุคคลที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ นั่นหมายความว่า ผู้เยาว์ซึ่งเป็นบุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ย่อมไม่มีสิทธิในการขอใบอนุญาตขับรถได้ จากข้อจำกัดดังกล่าว ทำให้ผู้เยาว์ไม่สามารถที่จะประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการขนส่งส่วนบุคคลได้

(2) สถานบริการ

ตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 กำหนดนิยามเกี่ยวกับสถานบริการไว้ในมาตรา 3 บัญญัติว่า

“สถานบริการ” หมายความว่า สถานที่ที่ตั้งขึ้นเพื่อให้บริการโดยหวังประโยชน์ในทางการค้า ดังต่อไปนี้

(1) สถานเต้นรำ รำวง หรือรองเง็ง เป็นปกติธุระประเภทที่มีและประเภทที่ไม่มีคู่บริการ

(2) สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายและบริการ โดยมีผู้บำเรอสำหรับปรนนิบัติลูกค้า

(3) สถานอาบน้ำ นวด หรืออบตัว ซึ่งมีผู้บริการให้แก่ลูกค้า แต่ไม่รวมถึง

(4) สถานที่ที่มีอาหาร สุรา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายหรือให้บริการ

(5) สถานที่ที่มีอาหาร สุรา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่าย โดยจัดให้มีการแสดงดนตรีหรือการแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิง ซึ่งปิดทำการหลังเวลา 24.00 นาฬิกา

(6) สถานที่อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรา 6 บัญญัติว่า “ผู้ขออนุญาตตั้งสถานบริการตามมาตรา 4 ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

(1) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์

(2) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรม

(3) ไม่เป็นผู้วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(4) ไม่เป็นผู้เจ็บป่วยด้วยโรคติดต่ออันเป็นที่รังเกียจแก่สังคม โรคพิษสุราเรื้อรัง หรือโรคยาเสพติดให้โทษอย่างร้ายแรง

(5) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษในความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญา ในความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการค้าหญิงและเด็กหญิง ตามกฎหมายว่าด้วยการปรามการทำให้แพร่หลายและการค้าวัตถุอันลามก หรือตามกฎหมายว่าด้วยการปรามการค้าประเวณี

ในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้ขออนุญาตตั้งสถานบริการ ผู้แทนของนิติบุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติตามความในวรรคก่อน”

หากพิจารณาเนื้อหาของกฎหมายว่าสถานบริการ จะเห็นได้ว่า กฎหมายได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะขอเปิดสถานบริการต้องเป็นบุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี นั่นหมายความว่าการประกอบธุรกิจดังกล่าว ผู้เยาว์ย่อมไม่สามารถประกอบธุรกิจดังกล่าวได้

(3) การประกอบวิชาชีพอิสระที่มีกฎหมายควบคุม

วิชาชีพอิสระที่มีกฎหมายควบคุมนั้นมีหลายประเภท เช่น แพทย์ ทนายความ วิศวกร เป็นต้น ซึ่งวิชาชีพเหล่านั้นต้องมีใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพตามพระราชบัญญัตินั้น ๆ โดย

กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะขอใบอนุญาตต้องเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว นั่นหมายความว่า ผู้เยาว์ย่อมไม่สามารถขอใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพดังกล่าวได้

ข. ธุรกิจที่ผู้เยาว์สามารถกระทำได้ แต่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม ประกอบด้วย

(1) ธุรกิจเกตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

(2) ธุรกิจอุตสาหกรรม เช่น โรงงานน้ำแข็ง โรงพิมพ์ เสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นต้น

(3) ธุรกิจพาณิชยกรรม เช่น การส่งออกอัญมณี การส่งผลไม้อบแห้งออกไปยังต่างประเทศ เป็นต้น

(4) ธุรกิจหัตถกรรม เช่น การทอผ้า เครื่องไม้แกะสลัก เป็นต้น

(5) ธุรกิจบริการ เช่น ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจก่อสร้าง เป็นต้น

หากพิจารณาเนื้อหาของธุรกิจที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ล้วนแต่เป็นธุรกิจที่ผู้เยาว์สามารถประกอบได้ แต่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมทั้งสิ้น ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 27 ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลหลายประการประกอบธุรกิจ เช่น การประกอบธุรกิจจำเป็นจะต้องใช้ทั้งความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ จึงเป็นที่มาของการให้ความคุ้มครองผู้เยาว์ไว้โดยให้มีผู้แทนโดยชอบธรรมคอยดูแลและให้คำปรึกษาหรือแนะนำ เพื่อไม่ให้ถูกหลอกลวง สูญเสียเงินและรายได้

ดังนั้น เกี่ยวกับสิทธิของผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น จะเห็นได้ว่าผู้เยาว์จะประกอบธุรกิจหรือกิจการใดต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมนั้น เว้นเสียแต่ว่าผู้แทนโดยชอบธรรมไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้เยาว์จึงอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งอนุญาตได้ ดังนั้น ในกรณีของการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ผู้เยาว์จึงไม่มีสิทธิในการประกอบธุรกิจดังกล่าวได้ ยกเว้นเสียแต่ว่าได้รับความบินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม

2. การประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ของผู้เยาว์

ในปัจจุบันการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์นั้นมีหลายประเภท ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น

(1) การซื้อขายทั่วไป เป็นการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ที่มีลักษณะคล้ายกับการซื้อขายในธุรกิจอื่น ๆ ทั่วไป เช่น การซื้อมาแล้วขายไป ผลตอบแทนหรือส่วนต่างที่ได้คือกำไร แต่จะต่างกันที่การซื้อขายในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ในทางกฎหมายกำหนดให้ต้องทำนิติกรรมเป็นหนังสือและจดทะเบียนการได้มากับพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่น โฉนดที่ดินเป็นเอกสารสิทธิที่แสดงตัวผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงนั้น ๆ ทั้งนี้ เพราะว่าอสังหาริมทรัพย์เป็นทรัพย์สินที่มูลค่าสูง จึงต้องมีกฎหมายควบคุมเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา

(2) การปล่อยเช่า เป็นการทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่เรียกว่า “เสือนอนกิน” เพราะเมื่อลงทุนสร้างหรือซื้ออาคารซื้อที่ดินว่างเปล่าแล้วนำออกให้เช่า ก็จะทำให้เกิดรายได้อย่างสม่ำเสมอและเป็นรายได้ที่ตายตัว ทำให้มีเงินใช้สอยไม่ขาดมือ เช่น การให้เช่าหอพัก อพาร์ตเมนต์ เช่าห้องพัก เช่าบ้าน ให้เช่าโกดังเก็บสินค้า เช่าอาคารพาณิชย์ สำนักงานให้เช่า หรือการเช่าที่ดินว่างเปล่า

(3) การเป็นนายหน้าซื้อขายหรือเช่า เป็นอาชีพเสริมหรือทำเป็นงานเสริม แต่การซื้อขายแต่ละครั้งอาจทำให้นายหน้ามีรายได้สูงถึง 100 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถและองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น เป็นนายหน้าซื้อขายที่ดิน ซื้อขายรถยนต์ เป็นต้น

จากประเภทของการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าลักษณะของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มีทั้งรูปแบบที่ต้องลงเงินและลงแรง กล่าวคือ หากเป็นการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์แบบลงเงิน ผู้ประกอบธุรกิจนั้นจะต้องใช้เงินทุน ซึ่งเงินลุงทุนนั้นต้องขึ้นอยู่กับมูลค่าของอสังหาริมทรัพย์นั้น เช่น หากลงทุนซื้อที่ดินเพื่อเกร็งกำไร มูลค่าของที่ดินนั้นย่อมขึ้นอยู่กับทำเลที่ตั้ง เป็นต้น ฉะนั้นรูปแบบการลงทุนการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในรูปแบบนี้จึงต้องมีการศึกษาข้อมูลและอาศัยประสบการณ์ในการคาดการณ์ที่ดินที่จะลงทุน เพราะหากคาดการณ์ผิด อาจนำมาซึ่งการขาดทุนหรือเสมอทุน ส่วนในกรณีของการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์แบบลงแรง เช่น การเป็นนายหน้าขายที่ดิน ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจประเภทนี้ไม่ต้องใช้เงินลงทุนแต่อย่างใด เพียงแต่บุคคลดังกล่าวมีความสามารถในการโน้มน้าวผู้ซื้อให้มาซื้ออสังหาริมทรัพย์ (บ้าน ที่ดิน) ก็ทำให้บุคคลนั้นได้ค่าตอบแทนโดยไม่ต้องลงทุนหรือใช้เงินทุนสำรองในการซื้ออสังหาริมทรัพย์นั้นก่อน และไม่ต้องมีอสังหาริมทรัพย์นั้นอยู่ในความครอบครอง

จากลักษณะของการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวนั้น โดยเฉพาะการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่ลงแรง ถือเป็นธุรกิจที่เปิดกว้างให้บุคคลทุกเพศ ทุกวัย สามารถประกอบธุรกิจดังกล่าวได้ ขอเพียงแค่บุคคลดังกล่าวสนใจและมีความสามารถในการขายก็สามารถประกอบธุรกิจดังกล่าวได้ เช่น ก. ต้องการขายที่ดิน 10 ไร่ ที่จังหวัดนครนายก จึงได้ปิดประกาศขายไว้ที่หน้าที่ดินและลงขายตามเวปไซต์ ข. ต้องการได้ที่ดินแถวนครนายก จึงได้เล่าให้ ค. ผู้เยาว์ฟัง ค. จึงได้ค้นหาข้อมูลทางเวปไซต์ และนำข้อมูลไปเสนอให้กับ ข. เช่นนี้ หาก ข. พอใจในราคาที่เสนอขายและที่ดินดังกล่าว ข. ได้ตกลงซื้อที่ดินดังกล่าวจาก ก. เรียบร้อย ค. ในฐานะนายหน้าย่อมได้ค่านายหน้าจากการขายที่ดินนั้น เป็นต้น ซึ่งการประกอบอาชีพดังกล่าวเพียงแค่มีข้อมูล และโน้มน้าวผู้ซื้อได้ ก็ทำให้ได้มาซึ่งรายได้ นอกจากนั้นหากขยันและส่งข้อมูลให้ลูกค้าที่สนใจอย่างต่อเนื่อง ย่อมทำให้ได้มาซึ่งรายได้เดือนเป็นแสน ซึ่งถือว่าเป็นการได้มาซึ่งรายได้ที่สูง โดยไม่ต้องลงทุน และเหมาะกับผู้เยาว์ที่ต้องการหารายได้เสริมและหาประการณ์ใหม่ ๆ นอกห้องเรียน

ในต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า มีนักธุรกิจที่เป็นผู้เยาว์จำนวนมาก เช่น มอลลี่ ไพรซ์ เป็นหนูน้อยชาวเวลส์วัย 6 ขวบ ซึ่งกลายเป็นหนึ่งในผู้ประกอบการที่มีอายุน้อยที่สุดประเทศอังกฤษ โดยสร้างร้านขนมหวานขึ้นมา และบริหารร่วมกับ เบ็คกี้ โดยมีคุณแม่ที่คอยช่วยเหลือเธออยู่ห่าง ๆ หรือ ฮาร์ลี จอร์แดน เด็กชายวัย 8 ขวบ จากลอนดอน ประเทศอังกฤษ ที่เป็นผู้บริหารธุรกิจ หลังจากได้ดำเนินธุรกิจขายลูกแก้ว ผ่าน Marble King เว็บไซต์ของตัวเองจนสามารถหารายได้มาช่วยเหลือครอบครัวของตนเองได้ เป็นต้น (เอ็มไทย, 2561 : ออนไลน์) ซึงสะท้อนให้เห็นว่าในปัจจุบันด้วยเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาและยุคสมัยมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทำให้ผู้เยาว์สนใจหารายได้เสริมไม่ขอรายได้จากผู้ปกครอง แต่ต้องการที่จะดูแลตัวเอง เช่น ในประเทศไทยจะพบว่าผู้เยาว์ได้มีการขายอาหารเสริม เสื้อผ้า ครีม ทางสื่อออนไลน์ บางรายมีรายได้มากจนถึงขนาดแบ่งปันให้กับ

ครอบครัว หรือบางรายสร้างธุรกิจขายสินค้าออนไลน์จนทำให้เป็นธุรกิจหลักของครอบครัว ทั้งนี้ เนื่องจากผู้เยาว์ถือว่าเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ ที่กล้าคิด กล้าตัดสินใจ และรู้ความต้องการของบุคคลในวัยเดียวกัน หรือวัยใกล้เคียง นอกจากนั้นกลุ่มผู้เยาว์เป็นกลุ่มที่ไม่มีอคติ เปิดใจรับฟังแนวคิดใหม่ ๆ ทำให้มีการรับแนวคิดธุรกิจใหม่ ๆ มาพัฒนาต่อยอดุรกิจของตนเอง ทำให้หลายคนที่เป็นผู้เยาว์ประกอบธุรกิจประสบความสำเร็จ

ดังนั้น เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ของผู้เยาว์นั้น จะเห็นได้ว่า การประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ไม่จำเป็นต้องใช้เงินทุน เพียงแต่บุคคลซึ่งมาประกอบธุรกิจดังกล่าวมีความสนใจและตั้งใจประกอบธุรกิจนั้นก็สามารถประสบความสำเร็จในการประกอบุรกิจดังกล่าวได้ และทำให้ได้มาซึ่งรายได้จำนวนที่มาก และที่สำคัญผู้เยาว์ก็สามารถประกอบธุรกิจประเภทดังกล่าวได้ เพราะไม่ทำให้เสียเวลาในการเรียน ผู้เยาว์นั้นอาจประกอบธุรกิจดังกล่าวนั้นนอกเวลาเรียนก็ได้ ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์แก่ผู้เยาว์ เพราะนอกจากจะทำให้ได้มาซึ่งรายได้จำนวนมากแล้ว ยังเป็นการเปิดประสบการณ์ใหม่ ๆ อีกด้วย

จากแนวทางการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ของผู้เยาว์ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สรุปได้ว่า

(1) การที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 27 กำหนดให้ผู้เยาว์จะประกอบธุรกิจหรือกิจการใดต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมนั้น เว้นเสียแต่ว่าผู้แทนโดยชอบธรรมไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้เยาว์จึงอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งอนุญาตได้ ดังนั้น ในกรณีของการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ผู้เยาว์จะประกอบธุรกิจดังกล่าวได้ เมื่อได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมเท่านั้น

(2) เนื่องจากลักษณะของธุรกิจอสังริมทรัพย์มีทั้งรูปแบบที่ต้องลงเงินและลงแรง ซึ่งในกรณีของการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์แบบลงแรง โดยเฉพาะการเป็นนายหน้าขายที่ดิน ผู้ประกอบธุรกิจประเภทนี้ไม่ต้องใช้เงินลงทุนแต่อย่างใด เพียงแต่บุคคลดังกล่าวมีความสามารถในการโน้มน้าวผู้ซื้อให้มาซื้ออสังหาริมทรัพย์ (บ้าน ที่ดิน) ก็ทำให้บุคคลนั้นได้ค่าตอบแทนโดยไม่ต้องลงทุนหรือใช้เงินทุนสำรองในการซื้ออสังหาริมทรัพย์นั้นก่อน และไม่ต้องมีอสังหาริมทรัพย์นั้นอยู่ในความครอบครอง ดังนั้น เพียงแต่ผู้เยาว์มีความสนใจและตั้งใจประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์นั้นย่อมสามารถประสบความสำเร็จในการประกอบุรกิจดังกล่าวได้ และทำให้ได้มาซึ่งรายได้จำนวนที่มากและที่สำคัญผู้เยาว์ยังสามารถประกอบธุรกิจประเภทดังกล่าวเป็นงานเสริมนอกเหนือจากการเรียนหนังสือได้ เพราะไม่ทำให้เสียเวลาในการเรียน ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์แก่ผู้เยาว์ และนอกจากจะทำให้ได้มาซึ่งรายได้จำนวนมากแล้ว ยังเป็นการเปิดประสบการณ์ใหม่ ๆ อีกด้วย

บทสรุป (Conclusion)

การที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้จำกัดสิทธิของผู้เยาว์ในการประกอบธุรกิจไว้ ซึ่งข้อกำหนดของกฎหมายฉบับดังกล่าวได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนให้ผู้เยาว์มีอำนาจในการทำธุรกิจได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม เว้นแต่กรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรมไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้เยาว์จึงอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งอนุญาตได้ ข้อจำกัดดังกล่าวนั้นมีผล

ให้สิทธิในการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ของผู้เยาว์ถูกจำกัดไว้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการสร้างรายได้จากธุรกิจที่ไม่ต้องใช้เงินทุนจำนวนมากและเป็นรายได้ที่ควรจะเกิดมีขึ้นแก่ผู้เยาว์กลับต้องสูญเสียไป นอกจากนั้นยังเป็นการปิดโอกาสการเรียนรู้ เปิดประสบการณ์ใหม่ที่ไม่มีในห้องเรียนหรือในครอบครัว ในประเด็นปัญหานี้ผู้เขียนจึงเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนี้

(1) เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้ผู้เยาว์มีสิทธิในการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ได้ โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม เช่น การปล่อยเช่า การเป็นนายหน้าซื้อขายหรือปล่อยเช่า

(2) เห็นควรมีการจัดตั้งองค์กรหรือให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจของผู้เยาว์เป็นการเฉพาะโดยทำหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เยาว์ที่มีความสนใจในการประกอบธุรกิจหรือกิจการต่าง ๆ สามารถขอคำแนะนำ และสนับสนุนให้ธุรกิจเกิดขึ้นได้จริง

เอกสารอ้างอิง (References)

บุญร่วม เทียมจันทร์. (2558). **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.** กรุงเทพฯ: อินส์พัล จำกัด.

ณัฐจักร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา. (2559). **นิติกรรม-สัญญา** ใน รวมคำบรรยายภาค 1 สมัยที่ 69 ปีการศึกษา 2559 เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

โสภณ พรโชคชัย. (2560). ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์คืออะไร. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: **http://www.area.co.th/trebs/Thai/news/index.php?nid=78.** 2 มีนาคม 2562.

เอ็มไทย. (2558). ทึ่ง!! CEOตัวน้อย เจ้าของธุรกิจร้อยล้าน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: **https://news.mthai.com/webmaster-talk/385157.html.** 2 มีนาคม 2562.

สำนักงานคณกรรมการกฤษฎีกา. (2561). พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: **http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%ca10/%ca10-20-9999-update.pdf.** 2 มีนาคม 2562.

สำนักงานคณกรรมการกฤษฎีกา. (2561). พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: http://web.krisdika. go.th/data/law/law2/%a111/%a111-20-9999-update.pdf. 4 กรกฎาคม 2561

การรับรู้สมรรถนะภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ

Perception in Strategic Leadership of The Student Officers of The Royal Thai Air Force Air War College

ณัฐดนัย สุขสว่าง นัทนิชา หาสุนทรี [1]

Natdanai Sugsawang, Natnicha Hasoontree[1]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการรับรู้เนื้อหาวิชาเพื่อสร้างภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ 2) ศึกษาระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ กลุ่มประชากร ได้แก่ นายทหารนักเรียนวิทยาลัยการทัพอากาศ จำนวน 70 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) นายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ มีระดับการรับรู้เนื้อหาวิชาเพื่อสร้างภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (μ = 4.12, σ = 0.41) โดยเรียงลำดับระดับการรับรู้เนื้อหาวิชาเพื่อสร้างภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ จากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ 2) มีระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (μ = 4.15, σ = 0.43) โดยเรียงลำดับระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ จากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านภาวะผู้นำ ด้านตัดสินใจและแก้ไขปัญหา ด้านทักษะการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ ด้านมีวิสัยทัศน์ มีระดับสมรรถนะภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านทักษะการเจรจาต่อรอง และด้านทักษะการใช้ภาษา มีระดับสมรรถนะภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

คำสำคัญ (Keywords) : การรับรู้, สมรรถนะภาวะผู้นำ, ยุทธศาสตร์, นายทหารนักเรียน, วิทยาลัยการทัพอากาศ

---

[1] อาจารย์พิเศษ และทนายความ สำนักงาน ศิวพร เสาวคนธ์ ทนายความ

E-mail: dear_ dear_131@hotmail.com

Special instructor and Lawyer Siwaporn Saowakon Law Office E- mail : dear_ dear_131@hotmail.com

Abstract

The objective of this research is 1) to study level of subject description perception for building strategic leadership of military students of Air War College, and 2) to study level of operating capacity showing strategic leadership of the military students of Air War College. The population group is 70 military students of Air War College. The research instrument is rating scale questionnaire. Descriptive statistics applied in analysis include frequency, mean, percentage, and standard deviation. The finding of the research result indicated that: 1) military students of Air War College had high level of subject description perception for building strategic leadership in overview and individual area (μ = 4.12, σ = 0.41) in sequence from high to low level of subject description perception for building strategic leadership at high level in analysis and synthesis, and evaluation, and at secondary level in memory, understanding, and application, respectively; and 2) had high level of operating capacity showing strategic leadership in overview (μ = 4.15, σ = 0.43) in sequence of high to low level of operating capacity for building strategic leadership whereas the level of strategic leadership capacity was highest in leadership, decision making and problem solving, strategic management skill, availability of vision, and the secondary level of strategic leadership capacity was high in negotiation skill, and language usage skill, respectively.

Keywords : Perception, Strategic Leadership, Strategy, Commissioned Officers, The Royal Thai Air Force Air War College

บทนำ (Introduction)

กองทัพอากาศเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีภารกิจในด้านการธำรงและรักษาความมั่นคงของ ชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีการพัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือและอาวุธยุทโธปกรณ์ที่เหมาะสมกับการฝึกและการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาแนวความคิด การปฏิบัติภารกิจและการปรับปรุงโครงสร้างองค์การ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาบุคลากร ได้มีการพัฒนากำลังพลของกองทัพอากาศทุกระดับ ให้มีสมรรถนะและขีดความสามารถตรงตามความต้องการของกองทัพอากาศ พร้อมที่จะปฏิบัติการได้ทุกสถานการณ์ (กองทัพอากาศ, 2560 : 1-6)

นอกจากกำลังพลจะมีความรู้และความสามารถด้านการรักษาความมั่นคงของชาติตามที่กำหนดแล้วทางกองทัพอากาศยังได้จัดให้มีการศึกษาอบรมเพิ่มเติมให้กับนายทหารระดับผู้บังคับบัญชาระดับนาวาอากาศเอกหรือเทียบเท่า เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการบริหาร

แบบกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี โดยนายทหารดังกล่าวจะต้องเข้ารับการศึกษาอบรมเพิ่มเติมที่วิทยาลัยการทัพอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาสูงสุดในระบบการศึกษาวิชาชีพทางทหาร เพื่อการพัฒนาและเสริมสร้างความพร้อมในการเป็นผู้นำระดับยุทธศาสตร์ ที่มีความรู้ทางทหารที่พร้อมเป็นผู้บริหารและฝ่ายอำนวยการระดับสูงของกองทัพอากาศ วิทยาลัยการทัพอากาศซึ่งมีภารกิจในการให้การศึกษาและฝึกอบรมนายทหารนักเรียนของกองทัพอากาศในระดับยุทธศาสตร์ ยุทธการ การบริหารจัดการ และการอำนวยการระดับสูง โดยมีผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพอากาศเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ “หลักสูตรการทัพอากาศ พ.ศ. 2558” เริ่มใช้เมื่อ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 โดยมีโครงสร้างหลักสูตรประกอบด้วย 5 หมวดวิชา หมวดวิชาที่ 1) ความมั่นคงแห่งชาติและยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง 2) การทหาร 3) ผู้นำระดับยุทธศาสตร์ 4) เอกสารวิจัย 5) กิจกรรมและวิชาเสริมหลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษา คือ “มีความพร้อมเป็นผู้นำระดับยุทธศาสตร์ที่มีความรู้ทางทหาร เป็นนักยุทธศาสตร์ และพร้อมเป็นผู้บริหารและฝ่ายอำนวยการระดับสูงของกองทัพอากาศ” (วิทยาลัยการทัพอากาศ, 2559 : 8, 13-14)

นอกจากนั้นผู้นำระดับยุทธศาสตร์จะต้องมีความเป็นผู้นำที่มีทักษะการบริหารสูง สามารถเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่มีสภาวะซับซ้อน แปรเปลี่ยนง่ายอันเนื่องมาจากความมีประสิทธิภาพของเทคโนโลยีการสื่อสารและการคมนาคม ดังนั้น ผู้นำองค์กรในยุคปัจจุบันนี้จึงควรมีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership)มีความคิดในเชิงยุทธศาสตร์ (Strategy) ที่มีลักษณะการบริหารงานเชิงรุก มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดเป้าหมาย ทิศทางและอนาคตขององค์กรให้ชัดเจน ตลอดจนสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระอาทิตย์ ทองบุราณ, 2555 : 2-3)

การศึกษาอบรมของนายทหารนักเรียนมีความคาดหวังที่จะเห็นกองทัพอากาศมีกำลังพลที่ได้รับการเสริมสมรรถนะทั้งในด้านการปฏิบัติงาน การบริหาร เพื่อนำพาให้กองทัพอากาศเป็น “กองทัพอากาศชั้นนำในภูมิภาค (One of the Best Air Forces in ASEAN)” โดยดำรงระดับความพร้อมของขีดความสามารถอยู่ตลอดเวลา ด้วยการเสริมสร้างศักยภาพกำลังทางอากาศให้มีคุณภาพและครอบครองเทคโนโลยีที่ทันสมัยรวมถึงการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับมิตรประเทศ

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้สมรรถนะภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ จะศึกษาคุณลักษณะของภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ และการรับรู้สมรรถนะภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ เฉพาะหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งหรือเฉพาะสายงานใดสายงานหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การรับรู้สมรรถนะภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ ประจำปีการศึกษา 2561 เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของกำลังพลในกองทัพอากาศ ให้มีขีดความสามารถในการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้เนื้อหาวิชาเพื่อสร้างภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายทหารนักเรียนวิทยาลัยการทัพอากาศ

2. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษา “การรับรู้สมรรถนะภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ” มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มประชากรแบบเจาะจง ได้แก่ นายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 70 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 นายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ ประจำปีการศึกษา 2561

2.2 ระดับการรับรู้เนื้อหาวิชาเพื่อสร้างภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ที่สร้างตามเนื้อหาวิชาของ “หลักสูตรการทัพอากาศ พ.ศ. 2558” ตามทฤษฎีของบลูม (Bloom’s taxonomy) ด้านพุทธิพิสัย ที่ประกอบด้วย ด้านความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และด้านการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า และระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ ตามเกณฑ์ตัวชี้วัดของสมรรถนะด้านการบริหารจัดการ (Managerial Competency) ของกองทัพอากาศ พ.ศ. 2559 ที่ประกอบด้วย ด้านมีวิสัยทัศน์ ด้านตัดสินใจและแก้ไขปัญหาด้านทักษะการเจรจาต่อรอง ด้านทักษะการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ ด้านทักษะการใช้ภาษา และด้านภาวะผู้นำ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert)

3.1 ทำการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี วิธีการจากเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลักสูตรการทัพอากาศ พ.ศ. 2558 และสมรรถนะด้านการบริหารจัดการของกองทัพอากาศ เพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัยและสร้างเครื่องมือวิจัย ให้มีความครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาตรวจสอบความถูกต้องของการใช้สำนวนและภาษา จำนวน 3 ท่าน และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

3.3 พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับตัวแปร IOC โดยการพิจารณาข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ ได้ค่า IOC ในทุกข้อมากกว่า 0.60 จึงถือได้ว่าข้อคำถามมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

3.4 นำแบบสอบถามไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่มีความคล้ายคลึงกัน คือ นายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพบก หลักสูตร หลักประจำ ชุดที่ 64 จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability Analysis) โดยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ตามสูตรของครอนบาค ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.98

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยแจกแบบสอบถามให้กับนายทหารนักเรียนวิทยาลัยการทัพอากาศ ในระหว่าง วันที่ 10-31 มกราคม พ.ศ. 2562 เป็นจำนวน 70 ชุด หลังจากเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบจากแบบสอบถามทั้ง 70 ชุด คัดแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์หรือมีข้อผิดพลาดออก และนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลทางสถิติด้วยโปรแกรมวิจัยสำเร็จรูป SPSS

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาในการรับราชการ/ปฏิบัติงาน และหน่วยงาน/สังกัด วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการรับรู้เนื้อหาวิชาเพื่อสร้างภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ ได้แก่ ด้านความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และด้านการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ ได้แก่ ด้านมีวิสัยทัศน์ ด้านตัดสินใจและแก้ไขปัญหา ด้านทักษะการเจรจาต่อรอง ด้านทักษะการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ ด้านทักษะการใช้ภาษา และด้านภาวะผู้นำ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาระดับการรับรู้เนื้อหาวิชาและระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัย สรุปได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการรับราชการ/ปฏิบัติงาน และสังกัด/หน่วยงาน ของนายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 90.00 มีอายุตั้งแต่ 46 ปีขึ้นไป ร้อยละ 88.60 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่าร้อยละ 58.60 ระยะเวลาในการรับราชการ/ปฏิบัติงาน 25 ปีขึ้นไป ร้อยละ 48.60 และส่วนใหญ่เป็นข้าราชการทหาร ร้อยละ 91.40

2. การวิเคราะห์ระดับการรับรู้เนื้อหาวิชาเพื่อสร้างภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายทหารนักเรียนวิทยาลัยการทัพอากาศ

2.1 ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้เนื้อหาวิชาเพื่อสร้างภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ด้านความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และด้านการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า พบว่า ระดับการรับรู้เนื้อหาวิชาเพื่อสร้างภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้เนื้อหาวิชาเพื่อสร้างภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ โดยภาพรวม

ระดับการรับรู้เนื้อหาวิชา เพื่อสร้างภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์	ระดับความคิดเห็น			
	μ	σ	แปลผล	ลำดับ
ด้านความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้	4.08	0.44	มาก	2
ด้านการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า	4.17	0.40	มาก	1
รวม	**4.12**	**0.41**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า นายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ มีระดับการรับรู้เนื้อหาวิชาเพื่อสร้างภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก (μ = 4.12, σ = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ มีระดับการรับรู้เนื้อหาวิชาเพื่อสร้างภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์อยู่ในระดับมากทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า (μ = 4.17, σ = 0.40) รองลงมาด้านความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ (μ = 4.08, σ = 0.44) ตามลำดับ

2.2 ผลการวิเคราะห์ระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ด้านมีวิสัยทัศน์ ด้านตัดสินใจและแก้ไขปัญหา ด้านทักษะการเจรจาต่อรอง ด้านทักษะการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ ด้านทักษะการใช้ภาษา และด้านภาวะผู้นำ พบว่า ระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ โดยภาพรวม

ระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์	ระดับความคิดเห็น			
	μ	σ	แปลผล	ลำดับ
ด้านมีวิสัยทัศน์	4.21	0.48	มากที่สุด	4
ด้านตัดสินใจและแก้ไขปัญหา	4.22	0.47	มากที่สุด	2
ด้านทักษะการเจรจาต่อรอง	4.05	0.62	มาก	5
ด้านทักษะการบริหารเชิงยุทธศาสตร์	4.22	0.52	มากที่สุด	3
ด้านทักษะการใช้ภาษา	3.93	0.56	มาก	6
ด้านภาวะผู้นำ	4.29	0.48	มากที่สุด	1
รวม	**4.15**	**0.43**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่า นายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ มีระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (μ = 4.15, σ = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ มีระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านภาวะผู้นำ (μ = 4.29, σ = 0.48) รองลงมา ด้านตัดสินใจและแก้ไขปัญหา (μ = 4.22, σ = 0.47) ด้านทักษะการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ (μ = 4.22, σ = 0.52) และด้านมีวิสัยทัศน์ (μ = 4.21, σ = 0.48) และอยู่ในระดับมาก คือ ด้านทักษะการเจรจาต่อรอง (μ = 4.05, σ = 0.62) และด้านทักษะการใช้ภาษา (μ = 3.93, σ = 0.56) ตามลำดับ

อภิปรายผล (Research Discussion)

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การรับรู้สมรรถนะภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายทหารนักเรียนวิทยาลัยการทัพอากาศ” มีประเด็นการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับการรับรู้เนื้อหาวิชาเพื่อสร้างภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายทหารนักเรียนวิทยาลัยการทัพอากาศ โดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับการรับรู้เนื้อหาวิชาอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับระดับการรับรู้เนื้อหาวิชาจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า มีระดับการรับรู้เนื้อหาวิชา อยู่ในระดับมาก และ รองลงมา ด้านความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ มีระดับการรับรู้เนื้อหาวิชา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

จากการนำแนวคิดระดับพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยตามทฤษฎีของบลูม มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวัดระดับการรับรู้เนื้อหาวิชาของนายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ ในครั้งนี้ พบว่า วิทยาลัยการทัพอากาศได้ใช้แนวทางในการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การ

ติดตามผลการเรียนและการประกันคุณภาพการศึกษาไปในทิศทางเดียวกันกับหลักการและแนวคิดของบลูม ที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการคิดระดับสูง ซึ่ง ประกอบด้วยการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า ซึ่งจะพบได้จากความคาดหวังที่วิทยาลัยการทัพอากาศจะได้จากผู้สำเร็จการศึกษาอบรม คือ สามารถวิเคราะหปจจัยที่มีผลกระทบตอความมั่นคงและบทบาททหารในการป้องกันประเทศ และยุทธศาสตร์สงคราม สังเคราะห์คุณลักษณะของผู้นำระดับยุทธศาสตร์ แนวทางพัฒนายุทธศาสตร์ทหาร และองค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาองค์กร/กองทัพ รวมทั้งสามารถประเมินภาวะผู้นำทางทหารระดับยุทธศาสตร์ และยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ซึ่งแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่า ระดับการรับรู้เนื้อหาวิชาเพื่อสร้างภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ โดยภาพรวม มีระดับการรับรู้เนื้อหาวิชา อยู่ในระดับมาก คือด้านการวิเคราะห์การสังเคราะห์ การประเมินค่า เป็นการรับรู้และเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งนำไปสู่การเสริมสร้างสมรรถนะภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ให้แก่นายทหารนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรางค์ โค้วตระกูล (2541, หน้า 186) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่คนเราเคยมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือจากการฝึกหัด รวมทั้งปริมาณการเปลี่ยนความรู้ของผู้เรียน

2. ผลการศึกษาระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ พบว่า โดยภาพรวม มีระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ จากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านภาวะผู้นำ ด้านตัดสินใจและแก้ไขปัญหา ด้านทักษะการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ ด้านมีวิสัยทัศน์ มีระดับสมรรถนะภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านทักษะการเจรจาต่อรอง และด้านทักษะการใช้ภาษามีระดับสมรรถนะภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

จากผลการศึกษาดังกล่าว พบว่า นายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ มีระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นายทหารนักเรียนวิทยาลัยการทัพอากาศ เป็นผู้ที่มีบุคลิกเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าทำ กล้าเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง มีประสบการณ์ในการวางแผนแก้ปัญหาที่ใช้การคิดพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ สามารถกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของหน่วยงาน และการกำหนดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลได้อย่างมีคุณภาพในเวลาที่จำกัด อีกทั้งยังสามารถรักษาอำนาจการต่อรองที่เอื้อประโยชน์ต่อหน่วย/กองทัพอากาศ ได้อย่างเหมาะสม ให้ความสำคัญกับการสื่อสารได้ถูกต้องเหมาะสมตามรูปแบบและวิธีการทั้งการพูดและการเขียน ถึงแม้นายทหารนักเรียนวิทยาลัยการทัพอากาศจะมาจากหน่วยงานที่แตกต่างกัน ทั้งข้าราชการทหาร ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการพลเรือน/รัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัทเอกชน แต่ก็มีทัศนะในการพัฒนาความรู้ความคิดและความสามารถในทุก ๆ ด้านของสมรรถนะภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ไปในแนวทางเดียวกัน จึงส่งผลให้นายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ ได้รับการยอมรับ และเป็นแบบอย่าง

เป็นที่ไว้วางใจ มั่นใจในความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ สถาบัน องค์กรและประชาชน เป็นไปตามแบบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาอบรมและวิชาชีพ ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับ พระอาทิตย์ ทองบุราณ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ นักศึกษาวิทยาลัยการทัพบก ชุดที่ 56 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยการทัพบก ชุดที่ 56 ประจำปีการศึกษา 2554 ในภาพรวมมีระดับภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธศักดิ์ พูลสุวรรณ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยการทัพอากาศตามแนวคิดการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำระดับยุทธศาสตร์ของกองทัพอากาศ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาของวิทยาลัยการทัพอากาศมีค่าเฉลี่ยสมรรถนะผู้นำระดับยุทธศาสตร์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ ดี

ดังนั้น จากการที่นายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพอากาศ มีระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ อยู่ในระดับสูง มีด้านภาวะผู้นำอยู่ในระดับสูงมาก อาจกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำระดับยุทธศาสตร์จะพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องสามารถบูรณาการความรู้ ความเข้าใจและทักษะทุก ๆ ด้าน หรือการหล่อหลอมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารระดับยุทธศาสตร์

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากการศึกษาเรื่อง การรับรู้สมรรถนะภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายทหารนักเรียนวิทยาลัยการทัพอากาศ เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปปรับใช้ในการพัฒนาระดับการรับรู้และระดับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรต่าง ๆ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการเจรจาต่อรอง ควรเพิ่มเวลาในการบรรยายและการจัดกิจกรรม โดยเพิ่มความเข้มข้นของการจำลองสถานการณ์ขึ้นมาให้หลากหลายรูปแบบที่ต้องใช้การเจรจาต่อรองในการแก้ปัญหา เพื่อให้นายทหารนักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนการเจรจาต่อรองที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง

1.2 ด้านทักษะการใช้ภาษาโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ควรเน้นการพัฒนาทักษะการพูดและการฟังเป็นหลัก โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ภาษาอังกฤษให้มากขึ้น ทั้งการบรรยายหน้าชั้นเรียนและกิจกรรมกลุ่มย่อย และควรมีการประเมินผลการใช้ภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังการอบรม เนื่องจากนายทหารนักเรียน มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษไม่เท่ากัน จึงควรแบ่งกลุ่มผู้ที่มีระดับความรู้ด้านภาษาอังกฤษที่ใกล้เคียงกันในการประเมิน

1.3 ควรมีการประเมินผลการศึกษา และการประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคลของนายทหารนักเรียนทุก ๆ 3 เดือน เพื่อให้มีการปรับปรุงตนเองเป็นระยะ ๆ ทั้งผลการเรียนและบุคลิกภาพส่วนบุคคลอย่างต่อเนื่องก่อนจบการศึกษา

1.4 วิทยาลัยการทัพอากาศ ควรมีการประสานงานกับกองทัพอากาศ โดยให้บุคลากรของวิทยาลัยการทัพอากาศ ซึ่งถือว่าเป็นคลังสมองของกองทัพ ได้มีส่วนร่วมในการเขียนแผนยุทธศาสตร์ เพื่อให้นายทหารนักเรียน ที่เข้ารับการศึกษาอบรมได้รับความรู้ในเรื่องดังกล่าวได้อย่างละเอียด และลึกซึ้งซึ่งจะช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือแก่อาจารย์ผู้บรรยายอีกด้วย

2. ข้อเสนอการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาสมรรถนะด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ เช่น การทหาร ความมั่นคงของชาติและยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ครอบคลุมทุกด้าน และเป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิทยาลัยการทัพอากาศ

2.2 นำผลวิจัยไปแก้ไขปรับปรุง ให้ได้มาตรฐาน และนำไปพัฒนาปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของวิทยาลัยการทัพอากาศ เพื่อให้ตอบสนองต่อการจัดการศึกษาที่สมบูรณ์ต่อไป

2.3 การศึกษาในโอกาสต่อไปควรขยายผลทางการศึกษาให้กว้างและลงในรายละเอียดยิ่งขึ้น เช่นศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มของนายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพบก และ นายทหารนักเรียน วิทยาลัยการทัพเรือหรือสถาบันการศึกษาอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงมาตรฐาน และทราบถึงข้อดีของแต่ละเหล่าทัพ หรือสถาบันเพื่อการพัฒนาหลักสูตรที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2.4 นำผลวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำระดับยุทธศาสตร์ไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เช่น ศึกษาภาวะผู้นำระดับยุทธศาสตร์ของนักศึกษา วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

กองทัพอากาศ. (2560). “ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) (ฉบับเผยแพร่)”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **http://www.rtafaqa.org /images/sub_1485486371 /2017011701_RTAF_Strategy_Brifely.pdf.** สืบค้น 5 ตุลาคม 2561.

คณะเจ้าหน้าที่ดำเนินการขับเคลื่อนสมรรถนะทอ. (2559). “พจนานุกรมสมรรถนะกำลังพล ทอ. (ฉบับปรับปรุง)”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **http://fliphtml5.com/mdekp/ezik.** สืบค้น 11 ตุลาคม 2561.

พระอาทิตย์ ทองบุราณ และนันทรัตน์ เจริญกุล. (2555, มกราคม - มีนาคม). “ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์นักศึกษาวิทยาลัยการทัพบก ชุดที่ 56”. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา OJED.** 7(1).

ยุทธศักดิ์ พูลสุวรรณ. (2560, มกราคม - มีนาคม). “กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยการทัพอากาศตามแนวคิดการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำระดับยุทธศาสตร์ของกองทัพอากาศ”. **วารสารครุศาสตร์.** 45(1).

วิทยาลัยการทัพอากาศ. (2560). “รายงานการประเมินตนเอง กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ ประจำปีงบประมาณ 2561”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **https://www.awc.rtaf.mi.th/images /File/SAR_AWC/SAR_AWC_2561.pdf.** สืบค้น 1 เมษายน 2562.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2541). **จิตวิทยาการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Bloom, B. S. Englehart, M. D. Furst, E. J. Hill, W. H. & Krathwohl, D. R. (1956). **The Taxonomy of educational objectives, handbook I : The Cognitive domain.** New York : David McKay Co., Inc.

Likert, Rensis. (1967). **"The Method of Constructing and Attitude Scale".** In Reading in Fishbeic, Attitude Theory and Measurement. New York : Wiley & Son. 90-95.

บทบาทของทนายความในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา
Lawyers' Role in Protection Rights of the Alleged Offender

สุมิตร โตยัง[1]
[Author 1][1]

บทคัดย่อ

จากการศึกษาบทบาทของทนายความในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา พบว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 กำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ต้องหามีหน้าที่แจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหา แต่ไม่ปรากฏว่าจะต้องจัดทนายความให้ผู้ต้องหาที่ต้องมีทนายความในทันที หากได้จัดให้ผู้ต้องหาสามารถพบกับทนายความได้ทันท่วงทีก็จะส่งต่อที่ดีต่อการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งประเทศฝรั่งเศส ได้วางหลักไว้ว่า รัฐได้วางหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิการมีทนายความให้แก่ผู้ต้องหาแล้ว รัฐต้องมีหน้าที่จัดหาทนายความให้แก่ผู้ถูกควบคุมตัวให้โดยเร็วด้วย ประเด็นต่อมาปัญหาการมีส่วนเข้าของทนายความในการสอบปากคำผู้ต้องหา ตามมาตรา 134/3 ไม่ได้กำหนดชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทของทนายความในการให้คำปรึกษาระหว่างการสอบปากคำ สำหรับในประเด็นการควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพทนายความของไทยนั้นยังคงตัดการควบคุมโดยองค์กรอื่นอย่างสิ้นเชิง ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ทุกรัฐจะออกกฎหมายรับรองมาตรฐานความประพฤติของทนายความตามข้อเสนอของเนติบัณฑิตอเมริกา ดังนั้นจึงสมควรเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยการจัดทนายความให้ผู้ต้องหาโดยเร็วและเพิ่มบทบาทของทนายความในการเข้าร่วมการสอบปากคำนอกจากควรให้องค์กรภายนอกซึ่งอาจเป็นเนติบัณฑิตยสภา และองค์กรศาลได้มีส่วนร่วมในการควบคุมความประพฤติมรรยาทของทนายความ

คำสำคัญ: บทบาททนายความ, สิทธิผู้ต้องหา,การควบคุมทนายความ

ABSTRACT

The study of lawyer's role in protection rights of the alleged offender found that administrative or police officials, who over an alleged offender, had the duty to notify the rights of that alleged offender according to Section 7/1 of the Criminal Procedure Code; but not appeared that those officials had to provide the alleged offender with a lawyer immediately. If the alleged offender could advice and consult

[1]คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ajpamubu@gmail.com
Faculty of management science, Ubon Ratchathani University.

with a lawyer promptly, it shall be good for protection rights of the alleged offender in process of judgement. In France, it was found the government had already stipulated a principle of security on fundamental rights of the allege offender to consult with a lawyer. The government shall be responded for providing the arrested person with a lawyer immediately. The next issue was some problems of the lawyer to participate with interrogation according to Section 134/3, because it was enacted unclearly about the lawyer's role on giving advice during the interrogation. In the event of controlling of legal professionals in Thailand, it was still out of control by other organizations completely. At the same time, all states in USA enacted laws and regulations to certify standards of lawyers' conduct as suggested by American Bar Association. Therefore, the Criminal Procedure Code should be amended by providing the arrested person with a lawyer promptly and enhancing the lawyer's roles on participating with interrogations. Moreover, external organizations, such as the Thai Bar under the Royal Patronage and judicial organization, should have their participation in controlling of lawyer's conducts.

Keywords : Lawyers' role, Rights of the accused, Lawyers Control.

บทนำ

บทบาทของทนายความทั้งระบบซีวิลลอว์และระบบคอมมอนลอว์นั้นต่างก็ให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีหน้าที่ที่จะดำเนินคดีให้เป็นไปตามกระบวนการทางกฎหมายที่ถูกต้องในการที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาล ถ้าหากว่ามีการดำเนินคดีโดยไม่ชอบธรรมและคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาไม่ให้ถูกละเมิดสิทธิ ซึ่งในกรณีดังกล่าวหากพิจารณาบทบาทของทนายความของประเทศไทยที่เป็นระบบซีวิลลอว์นั้น (กำพล มั่นใจอารยะ,2550) ในปัจจุบันการมีส่วนร่วมของทนายความในชั้นสอบสวนนี้ยังคงมีปัญหาหลากหลาย ประการที่ทำให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องไม่ได้รับความคุ้มครองตามหลักการที่ควรจะเป็นของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพโดยอาศัยทนายความ สิทธิที่ผู้ต้องหาจะได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพโดยอาศัยทนายความนั้น หากจะพิจารณาตามวิวัฒนาการก็จะเห็นได้ว่ามีการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาโดยอาศัยทนายความเป็นเครื่องมือมากขึ้น อย่างไรก็ดีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับบทบาททนายความในการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทที่จะเข้ามาให้คำปรึกษาในทันทีที่มีผู้ต้องหานั้นมาถึงสถานีตำรวจ อีกทั้งบทบาทของทนายความส่วนร่วมในขณะที่ทำการสอบสวน ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังไม่ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน การที่ผู้ต้องหาไม่มีทนายความในการต่อสู้ย่อมจะเสียเปรียบเป็นอย่างมาก ทนายความจึงมี

บทบาทสำคัญในการอำนวยความยุติธรรม ให้แก่ประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นเข้าสู่กระบวนการจนสิ้นสุดคดี

วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาเป็นการศึกษาโดยเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษาจากตำรา บทความในวารสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัย ข้อมูลในระบบ Internet ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อรวบรวม และวิเคราะห์เปรียบเทียบ หาข้อสรุปที่เหมาะสม ในการนำมาปรับปรุงกฎหมายของไทย

ผลการศึกษาวิจัย

ในการวิจัยครั้งนสี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับบทบาทของทนายความในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาไว้ ดังนี้

1. การจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหา

จากการศึกษาถึงการรับรองสิทธิการมีทนายความของประเทศไทยเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก และให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีสิทธิดังต่อไปนี้

1. พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
2. ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
3. ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
4. ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง

เห็นได้ว่าเป็นกรณีของการแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาให้ผู้ต้องหาทราบว่าผู้ต้องหามีสิทธิอะไรบ้าง ซึ่งปรากฏตามอนุมาตรา (1) ถึง (4) ในส่วนของสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากทนายความของรัฐหรือสิทธิการมีทนายความนั้น เจ้าพนักงานจะไม่ได้สอบถามผู้ต้องหาในโอกาสแรกที่มาถึงที่สถานที่ที่ถูกควบคุมว่าต้องการทนายความหรือไม่ แต่จะถามก็ต่อเมื่อก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการให้รัฐจัดหาทนายความให้ ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 134/1 ได้กำหนดกรอบระยะเวลาที่พนักงานสอบสวนต้องสอบถามและตั้งทนายความให้แก่ผู้ต้องหาไว้ชัดแจ้งว่าพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการ “ก่อนเริ่มถามคำให้การ” (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. 2551) จะเห็นได้ว่า หากผู้ถูกควบคุมตัวที่ไม่มีโอกาสจัดหาทนายความได้เอง จะได้รับสิทธิที่พนักงานสอบสวนจะจัดหาทนายความให้ก็ต่อเมื่อจะมีการสอบปากคำ ตามมาตรา 134/1 ดังนั้นช่วงระยะเวลาที่ผู้ถูกควบคุมตัวมาถึงสถานที่ควบคุมตัวควรจะมีโอกาสได้

ปรึกษากับทนายความที่รัฐจัดหาให้ ดีกว่าจะต้องรอให้ถึงเวลาสอบปากคำแล้วพนักงานสอบสวนจึงจะดำเนินกระบวนปฏิบัติตามมาตรา 134/1

จากการศึกษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศสนั้น ได้วางหลักไว้ว่า เมื่อผู้ถูกควบคุมตัวไม่อาจหาทนายความได้อาจเป็นเพราะขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีหน้าที่ต้องจัดหาทนายความให้ผู้ถูกควบคุมตัว เมื่อผู้ถูกควบคุมตัวไม่มีความสามารถในการหาทนายความหรือทนายความของตนไม่สามารถติดต่อได้ (อุทัย อาทิเวช. 2553) จะเห็นได้ว่าเมื่อรัฐได้วางหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิการมีทนายความให้แก่ผู้ต้องหาแล้ว รัฐต้องมีหน้าที่จัดหาทนายความให้แก่ผู้ถูกควบคุมตัวให้โดยเร็วด้วย นอกจากนี้แนวทางของประเทศอังกฤษเห็นได้ว่าในทางปฏิบัติหลังจากเจ้าหน้าที่ตำรวจได้แจ้งข้อหาและจับกุมตัวผู้ต้องหาแล้ว ผู้ต้องหามีสิทธิได้รับคำปรึกษาจากทนายความตามโครงการนี้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และไม่ต้องพิจารณาในเรื่องคุณสมบัติทางการเงิน ผู้ต้องหามีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากทนายความนั่งเวรได้ตลอด 24 ชั่วโมง อีกทั้งผู้ต้องหาอาจใช้สิทธิเลือกทนายความจากบัญชีรายชื่อทนายความของท้องถิ่น ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจได้จัดไว้ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของผู้ต้องหา หรืออาจใช้สิทธิเพื่อติดต่อกับทนายความที่จัดเตรียมมาเองก็ได้ (ณรงค์ ใจหาญ และคณะ,2547)

จะเห็นได้ว่าประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษนั้นได้วางหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้ต้องหาอย่างชัดเจน และถือเป็นคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในอันที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายโดยมีหน้าที่จัดหาทนายความให้แก่ผู้ถูกควบคุมตัวโดยเร็ว ในขณะที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ของประเทศไทยจะจัดหาทนายความให้ต่อเมื่อจะเริ่มกระบวนการสอบปากคำผู้ต้องหาซึ่งไม่ถือเป็นการจัดหาทนายความให้โดยเร็ว ดังนั้นในชั้นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าหากได้จัดให้ผู้ต้องหาสามารถพบกับทนายความได้ทันท่วงทีก็จะส่งต่อที่ดีต่อการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในกระบวนการยุติธรรมต่อไป

2. บทบาทของทนายความในการเข้าการสอบสวน

จากการศึกษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของทนายความในการเข้าร่วมฟังการสอบสวนนั้น ถือเป็นสิทธิอย่างหนึ่งของผู้ต้องหา เป็นไปตามมาตรา 134/3 ที่บัญญัติว่า “ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้” ซึ่งบทบาทบัญญัติดังกล่าวนี้ก็สอดคล้องกับการรับรองสิทธิผู้ต้องหาตามมาตรา 7/1 วรรค 1 (2) สำหรับผลของการไม่ปฏิบัติตามสิทธิของผู้ต้องหานี้ก็กำหนดไว้ในมาตรา 134/4 วรรคท้าย “...ถ้อยคำใดๆที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนที่การแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา 134/1 มาตรา 134/2 และมาตรา 134/3 จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้” คือ แม้ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไปทั้งหมด แต่ก็ทำให้ไม่สามารถรับฟังถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการดำเนินการให้สิทธิที่มีผู้เข้าร่วมรับฟังการสอบสวนตามมาตรา 134/3 (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, 2560) ดังนั้นก่อนที่จะทำการสอบปากคำผู้ต้องหาพนักงานสอบสวนจะต้องเตือนผู้ต้องหาด้วยว่าคำให้การต่างๆนั้นใช้ยันเขา

ได้ หากไม่มีการเตือนก่อนการสอบสวนดังกล่าวแล้วถ้อยคำก็ไม่สามารถนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานได้

จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 134/3 ก็ไม่ได้เขียนบทบาทของทนายความในส่วนนี้ไว้อย่างชัดเจน และเนื่องจากไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ จึงเห็นว่าการที่กฎหมายกำหนดให้บุคคลเข้าร่วมในการสอบปากคำนั้นก็เพียงเพื่อให้เป็นไปตามแบบพิธีเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติทนายความกลับไม่มีบทบาทในการให้ความคุ้มครองผู้ต้องหาระหว่างการสอบปากคำเลย ดังนั้นเพื่อให้การสอบปากคำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอีกทั้งคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาอย่างแท้จริง ควรกำหนดเพิ่มบทบาทในการเข้าร่วมโดยอนุญาตให้สามารถให้คำปรึกษาได้ขณะสอบปากคำ อีกทั้งหากไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์อย่างชัดเจน ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อการบทบาทของทนายความ ที่ให้คำปรึกษาโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ อาจจะทำให้เกิดการร้องเรียนจากคู่กรณีอีกฝ่ายนำไปเป็นข้ออ้างให้การสอบสวน ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าเพื่อให้พนักงานสอบสวนดำเนินการในระหว่างการสอบปากคำเด็กและเยาวชนผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดเป็นไปอย่างถูกต้อง ควรกำหนดให้ชัดเจนถึงกรณีของการให้สิทธิในการปรึกษาที่ปรึกษากฎหมายได้ในระหว่างที่มีการสอบปากคำ ในกรณีดังกล่าวเมื่อกฎหมายไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์แนวทางปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน และกรณีเกี่ยวกับบทบาทของทนายความในการเข้าร่วมการสอบสวนนั้นถือว่ามีความสำคัญอย่างหนึ่ง ที่อาจเกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาต่อไป หรืออาจส่งผลต่อการพิจารณาคดี อีกทั้งในการจัดทำสำนวนการสอบสวนที่ประกอบด้วยพยานหลักฐานที่ชัดเจนเสนอต่อพนักงานอัยการ เพราะพนักงานอัยการจะมีคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีก็ต้องอาศัยข้อมูลจากสำนวนการสอบสวนเป็นหลักในการพิจารณาสั่งคดี และเมื่อมีการยื่นฟ้องผู้ถูกกล่าวหาต่อศาลแล้ว ศาลก็พิจารณาโดยอาศัยข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนเป็นส่วนประกอบในการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งเช่นเดียวกัน ดังนั้นการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นพนักงานสอบสวนย่อมมีผลต่อคดีโดยตรง ทนายความจึงควรเข้ามามีบทบาทเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาอย่างแท้จริง

จากการศึกษากฎหมายของประเทศฝรั่งเศสพบว่าจะมีการเขียนแนวทางปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ทนายความทราบว่าตนเองนั้นมีบทบาทหน้าที่อย่างไรต่อผู้ต้องหา ซึ่งเห็นได้จากการจำกัดสิทธิของทนายความในการคุ้มครองผู้ต้องหา เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสมาตรา 63-4 วรรค 4 ได้จำกัดให้ทนายความเข้าพบผู้ถูกควบคุมตัวเพียง 30 นาที หรือมาตรา 63-4 ได้บัญญัติห้ามมิให้ทนายความของผู้ถูกควบคุมชั้นสอบสวนเข้าถึงสำนวนการสอบสวนหรือจำกัดไม่อนุญาตให้ทนายความเข้าช่วยเหลือผู้ต้องหาในการสอบปากคำ เห็นได้ว่าประเทศฝรั่งเศสนั้นจะเขียนชัดเจน ประเทศไทยควรจะบัญญัติกฎหมายให้มีความชัดเจนมากขึ้นเพื่อแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้องและเกิดความเป็นธรรมต่อไป

3. มาตรการทางกฎหมายในการตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ทนายความ

วิชาชีพทนายความเป็นการประกอบวิชาชีพที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถทางกฎหมายในการช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนซึ่งต้องใช้ความรู้ทางกฎหมายแก้ไขการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความจึงมีผลกระทบต่อสิทธิและผลประโยชน์ของประชาชน ทนายความในฐานะผู้รู้กฎหมาย

จึงต้องให้ความช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนอย่างถูกต้องด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต อีกทั้งการประกอบวิชาชีพนั้นเป็นการจำกัดเฉพาะแต่ผู้ที่มีความรู้ทางกฎหมายและได้รับอนุญาตเท่านั้น จึงต้องมีการควบคุมการประกอบวิชาชีพทนายความมิให้ทนายความอาศัยโอกาสทางวิชาชีพแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองในลักษณะที่เอาเปรียบประชาชนที่ไม่รู้กฎหมาย ทำให้เกิดความเดือดร้อนและความเสียหาย ซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่ขัดกับหลักจริยธรรมทางวิชาชีพที่จะรับใช้ประชาชนด้วยความซื่อสัตย์ และสุจริต

ในการควบคุมทนายความนั้นแต่เดิมการควบคุมทนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2477 ให้อำนาจอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติฉบับใหม่ขึ้นเรียกว่า พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2508 มีการโอนอำนาจการควบคุมทนายความจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ไปให้เนติบัณฑิตยสภาเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาด ซึ่งเนติบัณฑิตยสภาได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาทางกฎหมายจากมหาวิทยาลัยต้องผ่านการสอบสวนเป็นเนติบัณฑิตที่สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภาเสียก่อน จึงจะขอจดทะเบียนเป็นทนายความชั้นหนึ่งได้ ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวและกระแสต่อต้านจนกระทั่งได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2508 ให้ผู้ที่จบปริญญาตรีทางกฎหมายเป็นทนายความชั้นหนึ่งสามารถมีสิทธิว่าความทั่วราชอาณาจักร เช่นเดิมจากปัญหาดังกล่าวนี้ทำให้เกิดแนวความคิดที่จะทำหน้าที่ควบคุมทนายความกันเอง กระทั่งมีพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ได้ให้อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาออกใบอนุญาตว่าความและการควบคุมมรรยาททนายความเปลี่ยนจากเนติบัณฑิตยสภามาให้สภาทนายความเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ทั้งหมด เนติบัณฑิตยสภาไม่มีหน้าที่อีกต่อไป

จากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยพิจารณาพบว่าการที่สภาทนายความปกครองตนเองปรากฏข้อดีและข้อเสีย ดังนี้

ข้อดีของการที่ทนายความปกครองดูแลกันเอง คือ ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความย่อมมีความเข้าใจ รักและหวงแหนในวิชาชีพของทนายความมากกว่าผู้ใช้อำนาจปกครองทนายความที่มีอาชีพอื่น ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความทุกคนร่วมมือร่วมใจกันปกป้องวิชาชีพของทนายความเพื่อมิให้บุคคลที่มีคุณสมบัติหรือความประพฤติไม่เหมาะสมเข้ามาเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและยังทำให้สามารถพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของทนายความได้อย่างดี

ข้อเสีย คือ หากการควบคุมปกครองดูแลกันเองไม่มีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะกำจัดผู้ประกอบวิชาชีพทนายความที่ไม่สุจริตอาศัยความรู้ความสามารถในวิชาชีพทนายความสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน หรือประพฤติมิชอบให้ออกจากวงการวิชาชีพทนายความทนายความแล้วย่อมทำให้สังคมเกิดความไม่เชื่อถือในตัวผู้ประกอบวิชาชีพทนายความทุกคน และจะทำให้หลักการปกครองดูแลกันเองล่มสลายได้

จากการศึกษากฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา จะออกกฎหมายรับรองมาตรฐานความประพฤติของทนายความตามข้อเสนอของเนติบัณฑิตอเมริกา เนื่องจากผู้ประกอบวิชาชีพทนายความต้องบริการทางกฎหมายแก่ประชาชนที่ถือเป็นการบริการสาธารณะที่จะต้องมีการ

ตรวจสอบอย่างเข้มข้นและมีมาตรฐานที่สูงกว่าองค์กรอื่นที่ไม่ได้มีลักษณะเป็นองค์กรวิชาชีพ เนติบัณฑิตอเมริกาประจำรัฐและฝ่ายบริหารของรัฐจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินคดีมรรยาททนายความโดยมีการดำเนินการสอบสวนและเสนอคำฟ้องไปยังศาลเพื่อลงโทษทนายความที่กระทำผิดจรรยาบรรณต่อไป ทั้งนี้เพื่อปกป้องประโยชน์ให้กับประชาชนที่ไม่มีความรู้ทางกฎหมาย ได้รับการบริการที่ดีและเป็นธรรม

ในขณะที่การควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพทนายความในประเทศไทย ยังคงตัดการควบคุมโดยองค์กรอื่นอย่างสิ้นเชิง แม้ว่าแต่เดิมทนายความจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของเนติบัณฑิตยสภาและองค์กรศาลยุติธรรม แต่ปัจจุบันการควบคุมมรรยาททนายความเป็นอำนาจเฉพาะของสภาทนายความอาจส่งผลเสียต่อประชาชนที่เป็นผู้รับบริการซึ่งไม่มีความรู้กฎหมาย และเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินกระบวนการสอบสวนจึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบการใช้ทั้งภายในและภายนอก ซึ่งนอกจากมีการควบคุมโดยองค์กรวิชาชีพแล้ว การควบคุมโดยทางอ้อมซึ่งได้แก่ภาคประชาชนก็ยังจำเป็นอย่างยิ่งต่อการควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ

บทสรุป

จากการศึกษาบทบาทของทนายความในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาผู้วิจัยได้ศึกษากฎหมายของต่างประเทศ ทั้งประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร และประเทศที่ใช้ระบบจารีตประเพณี ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับประเทศไทยได้โดยพิจารณาถึงบริบทของประเทศไทยดังนี้

1) กำหนดให้พนักงานสอบสวนสอบถามผู้ถูกควบคุมตัวว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการให้รัฐจัดหาทนายความให้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ถูกควบคุมที่ไม่มีทนายความได้รับความช่วยเหลือจากรัฐในการจัดหาทนายความให้โดยเร็ว

2) เพิ่มความชัดเจนของบทบาทของทนายความในการเข้าร่วมการสอบสวน โดยเพิ่มเติมวรรคท้าย มาตรา 134/3 ดังนี้ “ในระหว่างการสอบปากคำผู้ต้องหาสามารถขอคำปรึกษาจากทนายความที่เข้าร่วมฟังการสอบสวนได้”

3) ควรให้องค์กรภายนอกซึ่งอาจเป็นเนติบัณฑิตยสภา และองค์กรศาลได้มีส่วนร่วมในการควบคุมความประพฤติมรรยาทของทนายความ และให้อำนาจศาลปกครองเข้ามาตรวจสอบการใช้อำนาจทางมหาชนของสภาทนายความ โดยเฉพาะคดีมรรยาททนายความ

เอกสารอ้างอิง

กำพล มั่นใจอารยะ, 2550, บทบาทและหน้าที่ของทนายความในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม,สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิตย์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2548, คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา,พิมพ์ครั้งที่ 2,กรุงเทพฯ : จิรรัชการพิมพ์.

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. 2547. หลักกฎหมายว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

คณิต ณ นคร, 2548.นิติธรรมอำพรางในนิติศาสตร์ไทย, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน,
คณิต ณ นคร. 2549. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
คมสัน กันหาเรียง. (2538). การมีทนายความในคดีอาญา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ณรงค์ ใจหาญ. 2547. โครงการศึกษาและพัฒนาระบบทนายความสาธารณะ.รายงานวิจัย. เสนอ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม.
ณัฐถาวดี ลี้ตระกูล. 2555. สิทธิในการมีทนายความ :ศึกษาเปรียบเทียบผลการละเมิดสิทธิในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณา . มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์:กรุงเทพฯ
ประเวช อยู่ยง. 2551. บทบาททนายความในคดีอาญา: ศึกษาในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. 2560. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับอ้างอิง). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
สัก กอแสงเรือง. 2537.หนังสือวันทนายความ .กรุงเทพฯ: สภาทนายความ.

การขยายตัวของธุรกิจหมู่บ้านจัดสรรในเขตชานเมืองของเทศบาลนครอุดรธานี

The Expansion of Housing Development Projects in the Peri-Urban Area of Muang Udonthani Municipality

ชัยนุวัฒน์ ศรีทอง[1] พันธ์ทิพย์ จงโกรย[2] และรังสฤษดิ์ กาวีต๊ะ[3]

Chainuwat Srithong[1], Puntip Jongkroy[2] andRungsarid Kaveeta[3]

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการขยายตัวของพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรในเขตตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนาที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลจากที่ได้จากการวิจัยเอกสาร การอ่านภาพถ่ายจากดาวเทียม และการสำรวจภาคสนามโดยตรง ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบการตีความภาพถ่ายจากดาวเทียมและการใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่หมู่บ้านจัดสรรในเขตชานเมืองของเทศบาลนครอุดรธานี ส่วนใหญ่พบในพื้นที่ทางตอนกลางของตำบลหนองบัว ตามแนวถนนแหวนรอบเมืองอุดรธานี โดยเฉพาะบริเวณทางแยกสายสำคัญ โดยในปี 2558 มีพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรในเขตตำบลหนองบัว เพิ่มขึ้นจากเดิมในปี 2554 ร้อยละ 21.4 ส่วนใหญ่เพิ่มในเขตพื้นที่บ้านดงอุดมและบ้านหนองขาม ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นของหมู่บ้านจัดสรรประเภทหมู่บ้านขนาดเล็ก – เล็กมาก ส่วนใหญ่มีพื้นที่ต่ำกว่า 10 ไร่ และส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว ในภาพรวม รูปแบบหลักของโครงการหมู่บ้านจัดสรรในเขตพื้นที่ศึกษา มี 2 ลักษณะ คือ แบบบ้านเดี่ยวที่มีขนาดของพื้นที่โครงการหมู่บ้านจัดสรรไม่เกิน 10 ไร่ ซึ่งมีการขยายตัวมากในบริเวณที่อยู่ใกล้กับทางแยกสายสำคัญของถนนวงแหวนรอบเมืองอุดรธานี ในเขตบ้านดงอุดมและบ้านหนองขาม และแบบบ้านเดี่ยวหรือบ้านแถว โครงการขนาดใหญ่ถึงใหญ่มาก มีพื้นที่ 30.1 – 60.0 ไร่ ซึ่งกระจายอยู่ในทุกหมู่บ้านของตำบลหนองบัว

คำสำคัญ (Keywords) : การขยายตัวหมู่บ้านจัดสรร, เขตชานเมือง, เทศบาลนครอุดรธานี

Abstract

The article presented part of a research which aimed at analyzing patterns of the expansion of housing development projects in Nong Bua subdistrict of Muang Udon Thani Province. The research applied descriptive research methodologies;

using content analysis, satellite image interpretation, and descriptive statistics in order for analyzing field data, satellite data, and statistical data. The research results revealed that housing development areas were mainly found close to the center of Nong Bua subdistrict, especially around the main intersections of Muang Udon Thani ring road. It was also revealed that the housing development projects in 2015 had expanded from 2011 for 21.4 percent. Growth was found in the smallest project size (smaller than 10 rai). Most of them were single- and row-house development project, mainly in Ban Dong Udom and Ban Nong Kham. In the overall, it could be the main forms of housing projects in the study area are 2 types, which are the single and detached houses with the size of the housing project area not exceeding 10 rais. The first type was mainly found around major intersections of Udon Thani Outer Ring Road in Ban Dong Udom and Ban Nong Kham. The second type was the large-scale up to very large-scale single houses or row house (with the project area of 30.1 - 60.0 rais) which were found in dispersed form in every villages of Nong Bua Subdistrict.

Keywords : Housing development projects, peri-urban area, Muang Udonthani municipality

[1]สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
[1]Land Use and Sustainable Natural Resources Management (SLUSE) program, Kasetsart University
[2]ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
[2]Department of Geography, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University
[3]ภาควิชาพืชไร่นา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
[3]Department of Agronomy, Faculty of Agriculture, Kasetsart University
Correseponding Author, E-mail: chainuwat26@hotmail.com

บทนำ (Introduction)

ในช่วงที่ผ่านมา การเพิ่มขึ้นของพื้นที่โครงการหมู่บ้านจัดสรรอย่างรวดเร็ว ในบริเวณพื้นที่รอบเมืองของเมืองใหญ่ๆ ในประเทศไทย ส่งผลต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมของเขตชานเมืองอย่างต่อเนื่อง การถมดินเพื่อเตรียมพื้นที่สำหรับการก่อสร้างบนพื้นที่ที่เคยเป็นเส้นทางระบายน้ำทางธรรมชาติ ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมขังโดยเฉพาะในฤดูฝนเป็นบริเวณกว้าง ปัญหาเหล่านี้ เกิดขึ้นทั่วไปในปัจจุบัน

สำหรับจังหวัดอุดรธานีซึ่งถือว่าเป็นจังหวัดที่พบการขยายตัวเชิงพื้นที่เป็นอย่างมาก การขยายตัวของโครงหมู่บ้านจัดสรรในพื้นที่ในกลางเมืองของจังหวัดอุดรธานีทำได้ยาก เนื่องจากพื้นที่เศรษฐกิจในเขตเมืองนั้น ที่ดินมีราคาสูง การพัฒนาที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จึงพบมากในเขตชานเมือง โดยพบในลักษณะของอาคารชุด หมู่บ้านจัดสรร ซึ่งมีทั้งในรูปแบบของบ้านแถว บ้านเดี่ยว ทั้งในแบบที่มีเฉพาะบ้านจัดสรร และที่ผสมผสานกับอาคารพาณิชย์บริเวณด้านหน้าโครงการ ซึ่งในช่วงที่ผ่านมา พื้นที่ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองอุดรธานี จึงมีการเพิ่มขึ้นของหมู่บ้านจัดสรรอย่างต่อเนื่อง

และได้รุกล้ำไปยังพื้นที่ชนบทและเกษตรกรรมโดยเฉพาะในบริเวณถนนมิตรภาพซึ่งเป็นโครงข่ายถนนรัศมีสายสำคัญที่เชื่อมโยงจังหวัดอุดรธานีไปยังจังหวัดหนองคาย (สำนักงานเทศบาลตำบลหนองบัว, 2559)

การวิจัยในครั้งนี้ จึงพัฒนาขึ้นเพื่อทำความเข้าใจในทิศทางและรูปแบบของการขยายตัวของพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรในเขตชานเมืองของเทศบาลนครอุดรธานี โดยเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระหว่างปีที่ทำการสำรวจภาคสนาม คือ ปี 2558 กับปี 2554 ซึ่งเป็นปีที่สภาวะเศรษฐกิจภาพรวมของจังหวัดอุดรธานี มีการขยายตัวในอัตราที่ชะลอตัวลงในด้านการบริโภคภาคเอกชน เป็นผลมาจากปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ภาวะการลงทุนของภาคเอกชนยังมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาจากจำนวนพื้นที่รับอนุญาตก่อสร้างที่อยู่อาศัยและอาคารพาณิชย์ที่ปรับตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากความเชื่อมั่นในการลงทุนของภาคธุรกิจปรับตัวดีขึ้น อันเป็นผลมาจากนโยบายการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล (หอการค้าจังหวัดอุดรธานี, 2554) ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินอันจะมีผลให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีความเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการขยายของพื้นที่โครงการหมู่บ้านจัดสรร ในเขตตำบลหนองบัว อำเภอ เมือง จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ในการดำเนินการวิจัย ได้มีการกำหนดกรอบการวิจัยที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างคำถามการวิจัย ข้อมูลที่ใช้ในการตอบคำถามการวิจัย แหล่งที่มาของข้อมูล วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการตอบวัตถุประสงค์ ประกอบด้วยข้อมูล 2 ประเภทได้แก่ ข้อมูลทุติยภูมิเป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมที่เป็นเอกสาร งานวิจัย รายงาน สถิติด้านต่าง ๆ ข้อมูลจากดาวเทียม และข้อมูลปฐมภูมิซึ่งเป็นข้อมูลที่สามารถจัดเก็บได้โดยตรงจากพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธีการ ดังนี้

1. การขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากสำนักงานที่ดิน จังหวัดอุดรธานี เพื่อรวบรวมข้อมูลสถิติการขอจดทะเบียนโครงการหมู่บ้านจัดสรรและการขอจัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย

2. การดาวน์โหลดข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เป็นการรวบรวมข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียม (Google Earth) เก็บข้อมูลลักษณะของทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านจัดสรร

3. การสำรวจภาคสนามโดยตรง เพื่อรวบรวมข้อมูลลักษณะของหมู่บ้านจัดสรรและทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านจัดสรร

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการสรุปรูปแบบการขยายของพื้นที่โครงการหมู่บ้านจัดสรรในเขตตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ใช้สถิติเชิงพรรณนา (ร้อยละ) การตีความภาพถ่ายจากดาวเทียม ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

อุปกรณ์และเครื่องมือในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการวิจัย มีอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ 5 ประเภท ประกอบด้วย หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูล แบบสำรวจ ภาพถ่ายจากดาวเทียม กล้องถ่ายภาพ เครื่องคอมพิวเตอร์ และโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับวิเคราะห์ทางสถิติ

ผลการวิจัย (Research Results)

รูปแบบการกระจายเชิงพื้นที่ของหมู่บ้านจัดสรรในเขตชานเมืองของเทศบาลนครอุดรธานี

ในการแสดงผลการวิเคราะห์รูปแบบการกระจายเชิงพื้นที่ของหมู่บ้านจัดสรร แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ลักษณะของการกระจายเชิงพื้นที่ของหมู่บ้านจัดสรร และรูปแบบของโครงการหมู่บ้านจัดสรร ที่เปรียบเทียบข้อมูลในปี 2554 กับปี 2558 ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ลักษณะการกระจายเชิงพื้นที่ของหมู่บ้านจัดสรรในตำบลหนองบัว ระหว่างปี 2554 - 2558

1.1 ลักษณะการกระจายเชิงพื้นที่ของหมู่บ้านจัดสรรในตำบลหนองบัว ก่อนปี 2554

จากการสำรวจข้อมูลการขอจดทะเบียนโครงการหมู่บ้านจัดสรรและการขอจัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย พบว่า ในช่วงปี 2554 มีพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรในเขตตำบลหนองบัวทั้งหมด 15 โครงการ มีพื้นที่รวม 592.34 ไร่ ส่วนใหญ่พบในพื้นที่ทางตอนกลางของตำบลหนองบัว ซึ่งเป็นบริเวณที่อยู่ตามแนวถนนแหวนรอบเมืองอุดรธานี โดยเฉพาะบริเวณทางแยกสายสำคัญ คือ ทางแยกไปตำบลหนองใส และทางแยกเข้าตัวเมืองอุดรธานี ในเขตหมู่ 5 บ้านดงอุดม และหมู่ 4 บ้านหนองขาม คิดเป็นร้อยละ 22.5 และ 16.8 ของพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรทั้งหมดในตำบลหนองบัว ตามลำดับ และบริเวณทิศใต้ของแนวทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 22 (อุดรธานี-สกลนคร) ในเขตหมู่ 3 บ้านนาทราย และในเขตหมู่ 7 บ้านเก่าน้อย คิดเป็นร้อยละ 18.8 และ 15.9 ของพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรทั้งหมดในตำบลหนองบัว ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรในเขตตำบลหนองบัว อ.เมือง จ.อุดรธานี

เขตการปกครอง	พื้นที่หมู่บ้านจัดสรร					
	ปี 2554			ปี 2558		
	จำนวนโครงการ	พื้นที่ (ไร่)	%	จำนวนโครงการ	พื้นที่ (ไร่)	%
ม. 1 บ้านบงคำ	1	42.23	7.1	1	42.23	5.9
ม. 2 บ้านโนนขมิ้น	1	35.67	6.0	1	35.67	5.0
ม. 3 บ้านนาทราย	3	111.65	18.8	3	111.65	15.6
ม. 4 บ้านหนองขาม	2	99.67	16.8	7	137.76	19.2
ม. 5 บ้านดงอุดม	4	133.33	22.5	8	163.43	22.8
ม. 6 บ้านเดื่อ	1	75.75	12.8	3	132.23	18.4
ม. 7 บ้านเก่าน้อย	3	94.04	15.9	3	94.04	13.1
รวม	**15**	**592.34**	**100.00**	**26**	**717.01**	**100.0**

ที่มา : สำนักงานที่ดิน จังหวัดอุดรธานี (2559)

1.2 การกระจายเชิงพื้นที่ของหมู่บ้านจัดสรรในตำบลหนองบัว ในปี 2558

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ในปี 2558 มีโครงการหมู่บ้านจัดสรรในเขตตำบลหนองบัวทั้งหมด 26 โครงการ มีพื้นที่รวม 717.01 ไร่ โดยหมู่ 5 บ้านดงอุดม และหมู่ 4 บ้านหนองขาม ยังคงเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนโครงการหมู่บ้านจัดสรรมากที่สุด เมื่อพิจารณาจากขนาดของพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรในภาพรวม พบว่าพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรส่วนมากพบทางด้านตะวันออกของถนนวงแหวนรอบเมืองอุดรธานี (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 216) และที่อยู่ระหว่างทางไปบ้านหนองใสและทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 22 (อุดรธานี – สกลนคร) ในเขตพื้นที่หมู่ที่ 5 บ้านดงอุดม หมู่ที่ 4 บ้านหนองขาม และหมู่ที่ 6 บ้านเดื่อ และยังคงเป็นพื้นที่ที่มีหมู่บ้านจัดสรรรวมตัวกันหนาแน่นที่สุด มีสัดส่วนของพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรในบริเวณดังกล่าวร้อยละ 22.8, 19.2 และ 18.4 ของพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรทั้งหมดในเขตตำบลหนองบัว ตามลำดับ โดยหมู่ 6 นั้น แม้ว่าจะมีจำนวนหมู่บ้านจัดสรรเพียง 3 โครงการ แต่ส่วนใหญ่เป็นโครงการขนาดใหญ่และใหญ่มาก จึงมีพื้นที่รวมมากเป็นอันดับ 3

1.3 การขยายตัวของพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรในเขตชานเมืองของเทศบาลนครอุดรธานีในระหว่างปี 2554 – 2558

เมื่อแจกแจงข้อมูลเกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นของพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรในเขตตำบลหนองบัวเป็นรายปี ระหว่างปี 2554 – 2558 พบว่าในช่วงเวลา 5 ปีนี้ มีหมู่บ้านจัดสรรเพิ่มขึ้น 11 โครงการ

ส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2554 ในภาพรวม มีการขยายตัวของหมู่บ้านจัดสรรเฉพาะในพื้นที่ 3 หมู่บ้านเท่านั้น คือ หมู่ 4 บ้านหนองขาม หมู่ 5 บ้านดงอุดม และหมู่ 6 บ้านเดื่อ เท่านั้น โดย 5 ใน 11 โครงการ พบในเขตหมู่ 4 บ้านหนองขาม รองลงมา พบในเขตหมู่ 5 บ้านดงอุดม และหมู่ 6 บ้านเดื่อ จำนวน 4 โครงการ และ 2 โครงการ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากขนาดของพื้นที่โครงการหมู่บ้านจัดสรร พบว่ามีการเพิ่มขึ้นของพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรจากปี 2554 เป็นพื้นที่ 126.67 ไร่ คิดเป็นการเติบโตจากปี 2554 ร้อยละ 21.4 โดยพื้นที่หมู่ 6 บ้านเดื่อ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเป็นเมืองมากที่สุดเนื่องจากอยู่ติดกับโครงข่ายถนนวงแหวนรอบนอกและถนนรัศมีสายสำคัญมากที่สุด จึงมีพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรเพิ่มขึ้นถึง 56.48 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 44.6 ของพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรที่เพิ่มขึ้นในช่วง 5 ปีที่ติดตามการเปลี่ยนแปลง รองลงมาเป็นการเติบโตในหมู่ 4 บ้านหนองขาม และหมู่ 5 บ้านดงอุดม คิดเป็นร้อยละ 30.1 และ 23.8 ของพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรที่เพิ่มขึ้นในช่วง 5 ปีนี้ ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 การขยายตัวของพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรในเขตตำบลหนองบัว ระหว่างปี 2554 – 2558

เขตการปกครอง	**การขยายตัวของพื้นที่โครงการหมู่บ้านจัดสรร (ปี 2554 – 2558)**						**การเปลี่ยนแปลง (%)**	
	2554	**2555**	**2556**	**2557**	**2558**	**รวมพื้นที่เพิ่ม**	**สัดส่วนของการเปลี่ยนแปลง**	**ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงจากปี 2554**
หมู่ที่ 1 - 3	-	-	-	-	-	0.00	0.0	0.0
หมู่ที่ 4	25.11	10.33	-	-	2.65	38.09	30.1	38.2
หมู่ที่ 5	-	8.83	15.93	-	5.34	30.10	23.8	22.6
หมู่ที่ 6	-	38.03	-	18.45	-	56.48	44.6	74.6
หมู่ที่ 7	-	-	-	-	-	0.00	0.0	0.0
รวม	**25.11**	**59.19**	**15.93**	**18.45**	**7.99**	**126.67**	**100.0**	**21.4**
สัดส่วนของการขยายตัวตามรายปี	**19.8**	**46.7**	**12.6**	**14.6**	**6.3**	**100.0**		

ที่มา : สำนักงานที่ดิน จังหวัดอุดรธานี (2559)

2. รูปแบบของหมู่บ้านจัดสรรในเขตชานเมืองของเทศบาลนครอุดรธานี

2.1 รูปแบบของหมู่บ้านจัดสรรในเขตชานเมืองของเทศบาลนครอุดรธานี ณ ปี 2558

ในภาพรวม หมู่บ้านจัดสรรในตำบลหนองบัว ซึ่งเป็นเขตชานเมืองของเทศบาลนครอุดรธานี เป็นหมู่บ้านจัดสรรโครงการขนาดเล็ก (มีพื้นที่ 5.01 – 10.0 ไร่) และ โครงการขนาดใหญ่ (30.1 – 60.0 ไร่) ซึ่งมีจำนวนเท่าเทียมกัน (โครงการละ 8 โครงการ) รวมเป็นจำนวน 16 โครงการ จากทั้งหมด 26 โครงการ รองลงมาเป็นโครงการขนาดกลาง (10.1 – 30.0 ไร่) มีจำนวน 4 โครงการ และ 2 โครงการ ตามลำดับ โดย 23 โครงการ จากทั้งหมด 26 โครงการ มีการสร้างบ้านเดี่ยวเป็นหลัก ในจำนวนนี้ หมู่บ้านจัดสรร 16 โครงการ ที่ปลูกเฉพาะบ้านเดี่ยวเพียงประเภทเดียว

เมื่อวิเคราะห์รูปแบบของโครงการหมู่บ้านจัดสรรที่พิจารณาจากจำนวนหมู่บ้านจัดสรรที่จัดกลุ่มตามขนาดและประเภทของโครงการหมู่บ้านจัดสรร จำนวนทั้งหมด 26 โครงการ พบว่าส่วนใหญ่ เป็นหมู่บ้านจัดสรรรูปแบบที่ 1 บ้านเดี่ยวหรือบ้านแถวที่เป็นโครงการขนาดเล็กถึงเล็กมาก (8 โครงการ) ที่พบเฉพาะในเขตหมู่ 4 บ้านหนองขาม และหมู่ 5 บ้านดงอุดม เท่านั้น และรูปแบบที่ 3 บ้านเดี่ยวหรือบ้านแถวที่เป็นโครงการขนาดใหญ่ถึงใหญ่มาก (8 โครงการง) ซึ่งกระจายอยู่ในทุกหมู่บ้านในเขตตำบลหนองบัว รองลงมาเป็นหมู่บ้านจัดสรรรูปแบบที่ 5 บ้านเดี่ยวและที่ดินเปล่า โครงการขนาดกลาง รูปแบบที่ 2 บ้านเดี่ยว โครงการขนาดกลาง และรูปแบบที่ 6 บ้านเดี่ยวและบ้านแถวหรือที่ดินเปล่า โครงการขนาดใหญ่-ใหญ่มาก มีรูปแบบละ 2 โครงการ ส่วนรูปแบบที่ 4 บ้านเดี่ยวและที่ดินเปล่า โครงการเล็ก-เล็กมาก และรูปแบบที่ 7 ที่ดินเปล่า โครงการขนาดเล็ก มีรูปแบบละ 1โครงการ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การกระจายของหมู่บ้านจัดสรรในแต่ละรูปแบบ

รูปแบบที่	รูปแบบของหมู่บ้านจัดสรร			จำนวนโครงการ
	ประเภทหมู่บ้านจัดสรร	ขนาด		
1	บ้านเดี่ยวหรือบ้านแถว	เล็ก-เล็กมาก	< 10 ไร่	8
2	บ้านเดี่ยว	กลาง	10.01 – 30.0 ไร่	2
3	บ้านเดี่ยวหรือบ้านแถว	ใหญ่-ใหญ่มาก	>30 ไร่	8
4	บ้านเดี่ยวและที่ดินเปล่า	เล็ก-เล็กมาก	<10 ไร่	1
5	บ้านเดี่ยวและบ้านแถวหรือที่ดินเปล่า	กลาง	10.01 – 30.0 ไร่	4
6	บ้านเดี่ยวและบ้านแถวหรือที่ดินเปล่า	ใหญ่-ใหญ่มาก	>30 ไร่	2
7	ที่ดินเปล่า	เล็ก	5.01 – 10.0 ไร่	1

ทั้งใน ในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของตำบลหนองบัว มีการกระจายของหมู่บ้านจัดสรรรูปแบบต่างๆ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 รูปแบบของหมู่บ้านจัดสรรในเขตตำบลหนองบัว ณ ปี 2558

เขตการปกครอง	รูปแบบของโครงการหมู่บ้านจัดสรร			จำนวน
	รูปแบบ	ประเภท	ขนาด	
หมู่ที่ 1 บ้านบงคำ	3	บ้านเดี่ยว	ใหญ่	1 โครงการ
หมู่ที่ 2 บ้านโนนขมิ้น	6	บ้านเดี่ยวและที่ดินเปล่า	ใหญ่	1 โครงการ
หมู่ที่ 3 บ้านนาทราย	3	บ้านเดี่ยว	ใหญ่	2 โครงการ
	5	บ้านเดี่ยวและบ้านแถว	กลาง	1 โครงการ
หมู่ที่ 4 บ้านหนองขาม	1	บ้านเดี่ยวหรือบ้านแถว	เล็ก-เล็กมาก	4 โครงการ
	2	บ้านเดี่ยว	กลาง	1 โครงการ
	3	บ้านเดี่ยว	ใหญ่-ใหญ่มาก	1 โครงการ
	4	บ้านเดี่ยวและที่ดินเปล่า	เล็ก-เล็กมาก	1 โครงการ
หมู่ที่ 5 บ้านดงอุดม	1	บ้านเดี่ยวหรือบ้านแถว	เล็ก-เล็กมาก	4 โครงการ
	3	บ้านเดี่ยว	ใหญ่	1 โครงการ
	5	บ้านเดี่ยวและบ้านแถวหรือที่ดินเปล่า	กลาง	2 โครงการ
	7	ที่ดินเปล่า	เล็ก	1 โครงการ
หมู่ที่ 6 บ้านเดื่อ	3	บ้านเดี่ยว	ใหญ่	1 โครงการ
	5	บ้านเดี่ยวและที่ดินเปล่า	กลาง	1 โครงการ
	6	บ้านเดี่ยวและที่ดินเปล่า	ใหญ่	1 โครงการ
หมู่ที่ 7 บ้านเก่าน้อย	3	บ้านเดี่ยวหรือบ้านแถว	ใหญ่-ใหญ่มาก	2 โครงการ
	2	บ้านเดี่ยว	กลาง	1 โครงการ

2.2 รูปแบบของหมู่บ้านจัดสรรที่ขยายตัวในระหว่างปี 2554 – 2558

จากการวิเคราะห์ลักษณะของโครงการหมู่บ้านจัดสรรเฉพาะในส่วนที่ขยายตัวในระหว่างปี 2554 – 2558 พบว่า มีหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นใหม่เฉพาะในพื้นที่หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 จำนวน 11 โครงการ ครอบคลุมพื้นที่ 126.67 ไร่ ในภาพรวม หมู่บ้านจัดสรรส่วนใหญ่ที่เพิ่มขึ้นในช่วงปี 2554 – 2558 เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก – เล็กมาก ส่วนใหญ่มีพื้นที่ต่ำกว่า 10 ไร่ และส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว

เมื่อนำข้อมูลขนาดของพื้นที่โครงการและลักษณะของหมู่บ้านจัดสรร มาพิจารณาประกอบกัน สามารถสรุปรูปแบบของหมู่บ้านจัดสรรที่ขยายตัวในพื้นที่ตำบลหนองบัว ซึ่งเป็นเขตชานเมืองของเขตเทศบาลนครอุดรธานี ในช่วง 5 ปีดังกล่าว ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สรุปรูปแบบของหมู่บ้านจัดสรรที่ขยายตัวในเขตตำบลหนองบัว ระหว่างปี 2554 – 2558

หมู่	โครงการ	เนื้อที่	ขนาดพื้นที่หมู่บ้านจัดสรร	ลักษณะของหมู่บ้านจัดสรร	รูปแบบของหมู่บ้านจัดสรร
4	เอฟ ซี	7 - 2 - 24 ไร่	เล็ก	บ้านเดี่ยว	รูปแบบที่ 1
	เดอะไพรเวทพาร์ควิล	17 - 2 - 20 ไร่	กลาง	บ้านเดี่ยว	รูปแบบที่ 2
	สินธาราเลควิลล์	8 - 1 - 34 ไร่	เล็ก	บ้านเดี่ยวและที่ดินเปล่า	รูปแบบที่ 4
	ศรีธานี	2 - 0 - 04.1 ไร่	เล็กมาก	บ้านเดี่ยว	รูปแบบที่ 1
	จี เอฟ	2 - 2 - 61 ไร่	เล็กมาก	บ้านแถว	รูปแบบที่ 1
5	หมู่บ้านร่มเย็น 4	8 - 3 - 32.4 ไร่	เล็ก	บ้านเดี่ยว	รูปแบบที่ 1
	บ้านเฟรชโฮม	5 - 2 - 03 ไร่	เล็ก	ที่ดินเปล่า	รูปแบบที่ 7
	ไอวิลเลจ	10 -1 -72.3 ไร่	กลาง	บ้านเดี่ยวและที่ดินเปล่า	รูปแบบที่ 5
	หมู่บ้านร่มเย็น 7	5 - 1- 38 ไร่	เล็ก	บ้านเดี่ยว	รูปแบบที่ 1
6	บ้านสิรินเรสสิเดนซ์	38 - 0 - 12.7 ไร่	ใหญ่	บ้านเดี่ยวและที่ดินเปล่า	รูปแบบที่ 6
	หมู่บ้านนันทวรรณ	18 -1 - 83.3 ไร่	กลาง	บ้านเดี่ยวและที่ดินเปล่า	รูปแบบที่ 5

หมายเหตุ

ขนาดของหมู่บ้านจัดสรร ขนาดเล็กมาก มีพื้นที่
ขนาดเล็ก มีพื้นที่ 5.01 – 10.0 ไร่
ขนาดกลาง มีพื้นที่ 10.01 – 30.0 ไร่
ขนาดใหญ่ มีพื้นที่ 30.1 – 60.0 ไร่
ขนาดใหญ่มาก มีพื้นที่ > 60.0 ไร่

จากตารางที่ 5 พบว่าในตำบลหนองบัว หมู่บ้านจัดสรรส่วนใหญ่ (5 โครงการจาก 11 โครงการ) เป็นหมู่บ้านจัดสรรในรูปแบบที่ 1 คือ หมู่บ้านจัดสรรโครงการขนาดเล็กถึงเล็กมาก ที่เป็นแบบบ้านเดี่ยวประเภทเดียวหรือบ้านแถวประเภทเดียว (เป็นบ้านเดี่ยว 4 จาก 5 โครงการ) รองลงมาเป็นรูปแบบที่ 4 คือ หมู่บ้านจัดสรรขนาดกลางที่เป็นแบบบ้านเดี่ยวและที่ดินเปล่า โดยในพื้นที่หมู่ 4 บ้านหนองขาม และหมู่ 5 บ้านดงอุดม เป็นหมู่บ้านจัดสรรที่เป็นบ้านเดี่ยวผสมกับที่ดินเปล่า โครงการขนาดเล็กเป็นหลัก ในขณะที่ในเขตหมู่ 6 บ้านเดื่อ ซึ่งมีความเจริญมากที่สุด พบ

เฉพาะหมู่บ้านจัดสรรที่เกิดใหม่เป็นโครงการขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นหมู่บ้านจัดสรรแบบบ้านเดี่ยวผสมกับที่ดินเปล่า ทั้งนี้ เกือบทั้งหมด เป็นบ้านเดี่ยวและบ้านเดี่ยวผสมกับที่ดินเปล่า สำหรับบ้านแถว พบเพียง 1 โครงการขนาดเล็ก ในพื้นที่หมู่ 4 บ้านหนองขาม

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ในประเด็นของการวิเคราะห์รูปแบบการขยายของพื้นที่โครงการหมู่บ้านจัดสรรในเขตตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปผลการวิจัย แบ่งออกได้เป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. การกระจายเชิงพื้นที่และการขยายตัวของพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรในเขตชานเมืองของเทศบาลนครอุดรธานี

จากข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่าในภาพรวมพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรจะกระจายอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะตามแนวถนนวงแหวนรัศมีรอบนอกเมืองซึ่งเป็นถนนสายหลักของเขตชานเมืองของเทศบาลนครอุดรธานี โดยเฉพาะบริเวณทางแยกสายสำคัญ ๆ ซึ่งมีความสะดวกสบายง่ายต่อการสัญจรไปมาระหว่างชานเมืองกับในตัวเมือง จึงถือเป็นการกระจายเชิงพื้นที่ในรูปแบบรวมศูนย์ (Clustered pattern) ตามการจัดกลุ่มของพันธ์ทิพย์ จงโกรย (2556: 10 - 14) โดยทิศทางของการขยายตัวที่เป็นแนวตามถนนจากในเมืองออกสู่ชานเมือง รวมถึงพื้นที่ทางการเกษตรนำเป็นสู่การพัฒนาจากชนบทให้กลายเป็นชุมชนเมือง เป็นไปตามแนวคิดของ Gedds (1975 อ้างใน กษมา วรรณศิลป์, 2540) ซึ่งเห็นว่าการพัฒนาการขยายเมืองจะเคลื่อนตัวไปโดยรอบอย่างช้า ๆ โดยเฉพาะในพื้นที่เขตชุมชนชานเมืองที่มีเส้นทางสัญจรที่มีความสะดวกสบาย มีความปลอดภัย โดยเป็นการขยายไปในแนวราบตามเส้นทางคมนาคมเป็นแนวตรง จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของเมือง การขยายตัวโดยธรรมชาติก็จะเกิดขึ้นทีละน้อย ๆ เมื่อการคมนาคมไม่สะดวกและไม่มีความปลอดภัย จะไม่มีการขยายตัวต่อไป

2. รูปแบบของหมู่บ้านจัดสรรในเขตชานเมืองของเทศบาลนครอุดรธานี

ในส่วนของรูปแบบของหมู่บ้านจัดสรรในเขตชานเมืองของเทศบาลนครอุดรธานี พบว่ารูปแบบหลักเป็นหมู่บ้านจัดสรรมี 2 ลักษณะ คือ แบบบ้านเดี่ยวที่มีขนาดของพื้นที่โครงการหมู่บ้านจัดสรรไม่เกิน 10 ไร่ ซึ่งพบเฉพาะในเขตหมู่ 4 และหมู่ 5 เท่านั้น ซึ่งอยู่ใกล้กับทางแยกสายสำคัญของถนนวงแหวนรอบเมืองอุดรธานี และแบบบ้านเดี่ยวหรือบ้านแถว โครงการขนาดใหญ่-ใหญ่มาก มีพื้นที่ 30.1 – 60.0 ไร่ ซึ่งกระจายอยู่ในทุกหมู่บ้านของตำบลหนองบัว

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากลักษณะของการกระจายเชิงพื้นที่ของหมู่บ้านจัดสรรในเขตพื้นที่ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ที่มีการกระจุกตัวเป็นแบบแนวเส้นหรือโครงข่ายถนนโดยเฉพาะบริเวณทางแยกสายสำคัญ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาการจราจรได้ในอนาคต หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย จึงควรปรับปรุงข้อกำหนดของผังเมืองรวมให้สอดคล้องกับลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ปัจจุบันและพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน โดยอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงของสภาพสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่

เอกสารอ้างอิง (References)

เนตรนภิส นาควัชระ และ สุวัฒน์ สุกใส. 2521. **ทัศนะคติและความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมของผู้อาศัยในหมู่บ้านจัดสรร**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พันธ์ทิพย์ จงโกรย. 2556**. ภูมิศาสตร์ภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน**. ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์.

สำนักงานที่ดินจังหวัดอุดรธานี. 2559. **ข้อมูลโครงการหมู่บ้านจัดสรรจังหวัดอุดรธานี ปี 2548 – 2558**. สำนักงานที่ดินจังหวัดอุดรธานี.

สำนักงานเทศบาลตำบลหนองบัว. 2559. **สภาพข้อมูลพื้นฐาน.** สืบค้นจาก http://www.nongbuaudon.go.th/index.php. สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2559.

หอการค้าจังหวัดอุดรธานี. 2554. **รายงานภาวะเศรษฐกิจอุดรธานี 2554.** สืบค้นจาก http://udonechamber.com/home/journal-chamber/2777-2777.html สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2559.

อนุชา กุลวิสุทธิ์. 2553. **แนวทางการลงทุนอสังหาริมทรัพย์อย่างมืออาชีพ.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ศรีนครินทร์ปริ๊นติ้ง จำกัด.

Gedds, P. 1975. **Cities in Evolution**. London: Pattrick Gedds. ใน กษมา วรรณศิลป์. 2540. **บทบาทศูนย์การค้าชานเมือง กรณีศึกษา พัฒนาการในพื้นที่ด้านเหนือของกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัญฑิต ภาควิชาการวางผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Haggett, 2001. **Geography: A Global Synthesis**. Harlow: Pearson Education Limited. ใน พันธ์ทิพย์ จงโกรย 2556. **ภูมิศาสตร์ภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน.** ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Hartshorn, T.A. 1992. **Interpreting the City: An Urban Geography**. 2nd edition. New York: John, Wiley & Sons. ใน พันธ์ทิพย์ จงโกรย และชนมณี ทองใบ. 2556. **รูปแบบการกระจายเชิงพื้นที่ของพื้นที่ในประเทศไทย**. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Hoyt. H. 1939. **The Structure and Growth of Residential Neighborhoods in American Cities.** Washington D.C. : Federal Housing Administration. ใน พันธ์ทิพย์ จงโกรย. 2556. **ภูมิศาสตร์ภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน.** ภาควิชาภูมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ข้อเสนอแนวทางการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า: กรณีศึกษาอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

Proposal to Amend Laws Regarding to Compensation Payments for Damages Caused by Wild Elephants: A Case Study of Kaeng Hang Maeo District, Chanthaburi Province

ดร.ใยแก้ว ศีลรักษ์[1] และคณะผู้วิจัย[2]
Dr.Yaikaew Silrak[1] and Co- Researchers[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิเคราะห์เชิงเอกสาร สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประสบภัยพิบัติ (ช้างป่า) ในอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี จำนวน 44 คน เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายกับผู้ประสบภัยพิบัติ (ช้างป่า) ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วย เงินทดรองราชการเพื่อช่วยผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 และใช้การวิเคราะห์เชิงเอกสารเพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องการชดเชยค่าเสียหาย จากการศึกษาพบว่า ผู้ประสบภัยพิบัติไม่พึงพอใจกับอัตราการเยียวยาความเสียหายดังกล่าว เห็นควรให้แก้กฎหมายเพื่อกำหนดอัตราการเยียวยาความเสียหายที่เหมาะสมกับสภาพความเสียหายที่แท้จริง จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายค่าเสียหาย ผลงานวิจัย พบว่า แนวทางการการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายค่าเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า ดังนี้ คือ กรณีเสียชีวิต ควรเพิ่ม กรณีที่ผู้ประสบภัยมิได้เสียชีวิตในทันที มีสิทธิ์ในการเรียกค่ารักษาพยาบาลก่อนเสียชีวิต ค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ทำมาหาได้ก่อนเสียชีวิต รวมถึงค่าชดใช้การขาดแรงงานในครัวเรือนหรืออุตสาหกรรม ในข้อ 5.1.13 ตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556 กรณีได้รับบาดเจ็บ ควรเพิ่มค่าช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ให้ครอบคลุมถึงค่าขาดประโยชน์จากการ ทำมาหาได้ระหว่างเจ็บป่วย และส่วน

---

[1] คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ysilrak@gmail.com (Faculty of Liberal Arts, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang)

[2] คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (Faculty of Laws, Rambhai Barni Rajabhat University)

ในกรณีบาดเจ็บถึงขั้นพิการควรเพิ่ม ค่าเสียความสามารถ ประกอบการงานในอนาคต และค่าเสียหายอย่างอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงิน ในข้อ 5.1.12 ตามหลักเกณฑ์การใช้ จ่ายเงินทดรอง ราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556 และกรณีความเสียหายในพื้นที่ทำกิน ควรพิจารณาเทียบเคียงหลักเกณฑ์ตามประกาศ คณะกรรมการการกำกับกิจการพลังงาน เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข เกี่ยวกับการกำหนดและจ่ายค่าทดแทน พ.ศ. 2552 ข้อ 9 ในการคำนวณความเสียหายพืชผลทางการเกษตร

คำสำคัญ (Keywords) : ความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า, ค่าชดเชยความเสียหาย, ช้างป่า

Abstract

This research article aims to propose law amendments to compensate damages caused by wild elephants. The relevant issues and their ramifications are investigated in the context of case study from Kaeng Hang Maeo District, Chanthaburi province. This study conducts qualitative research methodology consisting of in-depth interview and documentary analysis. For in-depth interview with 44 actual victims of wild elephants, it is used for studying compensation measures issues according to the emergency compensation regulation B.E. 2556. Documentary analysis method, it is utilized for emphasizing on concepts, theories and law related to compensation damages. According to the study, most of victims find the current compensation measures unsatisfactory and the law should be amended to make the compensation more commensurate with the actual damages. From the investigation of the concepts, theories and law related to compensation damages. The finding suggests that law amendments for the damages caused by wild elephants are proposed as follows: In the event of death, the amendments shall cover the expenses incurred in case the victims do not lose their lives immediately and have to be hospitalized. It shall also consider the income loss from being unable to work prior to the loss of life as well as the loss of domestic labor or industry according to the emergency compensation regulation B.E. 2556 article 5.1.13. In the event of injury, the amendment shall cover the income loss due to the absence from work while being injured. In case of a permanent disability, the amendment shall include the future loss of income due to the disabilities and other non-fiduciary damages according to the emergency compensation regulation B.E. 2556 article 5.1.12. For the damaged to the land used to cultivate crops, law amendment should fairly calculate compensation payment rates by comparison with the criteria of compensation payments to compute for the damages crops according the regulation

of the Energy Regulation Commission on criteria, procedures and conditions of lodging of appeals and appeal deliberation, objection and objection deliberation, B.E. 2552 (2009) section 9.

Keywords: Compensation Payments, Damaged caused by Wild Elephants, Wild elephants

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่ามีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่อาศัยอยู่ใกล้กับพื้นที่คุ้มครอง เช่น อุทยานแห่งชาติกุยบุรี และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน จังหวัดจันทบุรีเป็นหนึ่งในจังหวัดที่อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน ที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอำเภอแก่งหางแมว เกษตรจำนวนมากก็สูญเสียรายได้อันเนื่องจากพืชผลทางเกษตรถูกทำลายคิดเป็นมูลค่ามหาศาล นอกจากการสูญเสียทางด้านทรัพย์สินแล้ว ยังรวมไปถึงการสูญเสียทางด้านชีวิตและร่างกาย นอกจากผลกระทบดังกล่าวแล้ว ปัญหาเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายแก่ประชาชนที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่าเป็นปัญหาอย่างมากกับผู้เสียหาย เนื่องจากช้างป่าเป็นสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ เมื่อไม่มีเจ้าของเมื่อเกิดเกิดความเสียหายผู้ความเสียหายไม่สามารถเรียกค่าเสียหายจากการกระทำดังกล่าวได้ รัฐจึงได้มีการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายลักษณะปลอบขวัญ ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.2556 ซึ่งเป็นจ่ายค่าชดเชยแบบเหมารวมตามประเภทความเสียหาย ส่งผลทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับชดเชยเยียวยาความเสียหายตามสภาพที่แท้จริงที่ผู้เสียหายได้รับ จากสภาพปัญหาดังกล่าวนำมาซึงการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า กรณีศึกษาอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง การยอมรับการอยู่ร่วมกันระหว่างเกษตรกรกับช้างป่า: กรณีศึกษาอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (บุญลือ ประเสริฐโสภา,2545) เสนอให้ควรจ่ายค่าชดเชยให้กับเกษตรกรที่ได้รับความเสียหายจากช้างป่าที่มากินพืชไร่ ควรหาวิธีการที่เหมาะสมในการจ่ายค่าชดเชยให้แก่เกษตรกรที่ได้รับความเสียหาย

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า: กรณีศึกษาอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชดเชยความ ค่าเสียหาย
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนวทางการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

บทความวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เครื่องมือวิจัย 2 รูปแบบ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In- depth interview) กับผู้ประสบภัยพิบัติ (ช้างป่า) อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี จำนวน 44 คน เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายต่อผู้ประสบภัยพิบัติ(ช้างป่า) ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วย เงินทดรองราชการเพื่อช่วยผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 และการวิเคราะห์เชิงเอกสาร (Documentary Analysis) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการชดเชยความเสียหาย และนำมาวิเคราะห์สภาพปัญหาเพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขกฎหมายในการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า

ผลการวิจัย (Research Results)

1. สภาพปัญหาความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า: กรณีศึกษาอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

ปัจจุบันความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะบริเวณชุมชนหรือพื้นที่เกษตรกรรมที่อยู่ใกล้กับพื้นที่คุ้มครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ซึ่งอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาฤาไนที่มีประชากรช้างป่ามากกว่า 300-400 ตัว จากการสัมภาษณ์นายวิสุทธ์ ประกอบความดี หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดจันทบุรี พบว่า ตั้งแต่ ปี 2556 – 2560 มีจำนวนครั้งที่เกิดภัยพิบัติ (ช้างป่า) 88 ครั้ง โดยแบ่งความเสียหายออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความเสียหายทางด้านชีวิต 16 ราย ความเสียหายด้านร่างกาย 19ราย และความเสียหายในพื้นทำกิน 2500.5 ไร่ ได้รับความช่วยเหลือเป็นจำนวนเงิน ทั้งสิ้น 1,289,760.50 บาท ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วย เงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559

ขอบเขตการจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า จะต้องเป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556 ข้อ 27 โดยได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราจำนวนเงินในค่าชดเชยความเสียหายตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556 กล่าวคือ ผู้มีสิทธิในการขอรับค่าชดเชยความเสียหายตามตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วย เงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 จะต้องเข้าคำนิยามของ “ผู้ประสบภัยพิบัติ” และ คำนิยาม “ภัยพิบัติ” ตามข้อที่ 5 ของระเบียบดังกล่าว หากพิจารณาคำนิยามในข้อ 5 ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วย เงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 พบว่า ไม่ปรากฏคำนิยามของ คำว่า ภัยพิบัติ (ช้างป่า) เอาไว้เฉพาะ เพียงแต่กำหนด ภัยพิบัติ (ช้างป่า) ไว้ในคำนิยาม

ภัยพิบัติอื่นๆ เพื่อให้ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับเงินค่าชดเชยตามระเบียบดังกล่าวได้ จึงเป็นที่มาของสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายอันเกิดจาการกระทำของช้างป่าไม่คลอบคลุมความเสียหายที่แท้จริงที่ผู้ประสบภัยพิบัติได้รับ

2. สภาพปัญหาเกี่ยวกับการจ่ายชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า: กรณีศึกษาอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

จากการสัมภาษณ์ผู้ประสบภัยพิบัติ (ช้างป่า) จำนวน 44 คน ที่ได้รับสิทธิในการชดเชยความเสียหายตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วย เงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 พบว่า

2.1 กรณีความเสียหายแก่ชีวิต ตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556 ข้อ 5.1.13 กำหนด ค่าจัดการศพผู้เสียชีวิต รายละไม่เกิน 25,000 บาท และในกรณีผู้ประสบภัยที่เสียชีวิตเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือเป็นผู้หารายได้เลี้ยงดูครอบครัว ให้พิจารณาช่วยเหลือเงินสงเคราะห์ครอบครัวอีกไม่เกิน 25,000 บาท จากการสัมภาษณ์ผู้ประสบภัยพิบัติ (ช้างป่า) กรณีความเสียหายแก่เสียชีวิตในอำเภอแก่งหางแมว มีจำนวนผู้เสียชีวิต 5 คน ได้แก่ นายทองแดง ทุมมานอก, นายจรรยา ทองยาง, นายอุ่ย ศรีภักดิ์, นายมีชัย บุระพุทธ และนายทวีพร พ่วงกระโทก และจากการสัมภาษณ์ญาติผู้ประสบภัยได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายจากภัยพิบัติ (ช้างป่า) จำนวนรายละ 50, 000 บาท ตามข้อ 5.1.13 ตามหลักตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556

2.2 กรณีความเสียหายแก่ร่างกาย ตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556 ข้อ 5.1.12 กำหนด ค่าช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ดังนี้ คือ (1) กรณีบาดเจ็บสาหัสที่ต้องรักษาในสถานพยาบาลตั้งแต่ 3 วันขึ้นไป ให้จ่ายเงินช่วยเหลือเบื้องต้นเป็นเงินจำนวน 3,000 บาท, (2) กรณีบาดเจ็บจนถึงขั้นพิการไม่สามารถประกอบอาชีพตามปกติได้ ให้ช่วยเหลือเบื้องต้นเป็นเงินจำนวน 10,000 บาท และ (3) กรณีภัยพิบัติที่เป็นสาธารณภัยขนาดใหญ่หรือรุนแรงเป็นที่สะเทือนขวัญของประชาชนทั่วไป ให้จ่ายเงินและหรือสิ่งของปลอบขวัญผู้ที่ได้รับบาดเจ็บที่รักษาตัวในสถานพยาบาล รายละไม่เกิน 2,000 บาท จากการสัมภาษณ์ผู้ประสบภัยพิบัติ (ช้างป่า) กรณีความเสียหายแก่ร่างกายในอำเภอแก่งหางแมว มีจำนวน 14 คน นางวรรณดี นวารัตน์ นายสุรศักดิ์ ทรงเจริญ นางบังอร เขาโพธิ์งาม นางเกสินี ชำนาญศิลป์ นายนม ยลาย นายบุญมี จันทร์ศรีเมือง และเด็กหญิงสร้อยสุขกัญญา ธรรมมงคล ได้รับค่าชดเชยความเสียหายจำนวน ได้รับความเสียหายบาดเจ็บเล็กน้อย ได้ค่าเสียหายคนละ 2,000 บาท ส่วนประเภทความเสียหายอื่นๆ นายเฉิบ สุขสวัสดิ์ (สะโพกหลุด) เด็กชายอนุรักษ์ ปังศรีแขนหัก 2 ข้าง นอนโรงพยาบาล 10 วัน นางสุวรี ปังศรี กระดูกเชิงกรานหัก นายกฤษดา มาลัย บาดเจ็บร่างกาย เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาล นายศักดิ์สิทธิ์ มาลัย บาดเจ็บร่างกาย เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาล นางนวล เสงี่ยมจิตต์ (ข้อเท้าขวา ต้นขาขวาหัก ศีรษะแตกกระดูกข้อเท้าซ้ายหัก บาดเจ็บบริเวณซี่โครง ถูกตัดข้อเท้า) ได้ค่าชดเชยความเสียหายไม่เกิน 15,000 บาท

2.3 กรณีความเสียหายแก่พื้นที่ทำกิน ตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556 ข้อ 5.4 ด้านการเกษตรกำหนดให้ดำเนินการช่วยเหลือเป็นตัวเงินในลำดับแรกแก่ผู้ประสบภัยพิบัติที่ขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานที่กำกับดูแลแต่ละด้านของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ก่อนเกิดภัยพิบัติแล้วเท่านั้นโดยเบิกจ่ายได้ ดังนี้ คือ 5.4.1 ด้านพืช 5.4.1.1 ให้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่พืชตาย หรือเสียหายเป็นค่าพันธุ์พืชและค่าปุ๋ยตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด ตามจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรจริงที่ได้รับความเสียหาย ทั้งนี้ ไม่เกิน 30 ไร่ ในส่วนเงินชดเชยความเสียหายอันเกิดจากภัยพิบัติของช้างป่าทำลายพืชทางการเกษตร ต้องเป็นหลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตรผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556 ตามข้อ 5.1.1กรณีพื้นที่การเพาะปลูกมีพืชตายหรือเสียหายโดยสิ้นเชิง ให้ช่วยเหลือตามจำนวนพื้นที่เพาะปลูกที่เสียหายจริง ไม่เกินรายละ 30 ไร่ ในอัตรา ดังนี้ 1) ข้าว ไร่ละ 1,113 บาท 2) พืชไร่ ไร่ละ 1,148 บาท 3) พืชสวนหรืออื่นๆ ไร่ละ 1,690 บาท

ตารางที่ 1 ตัวอย่างประชาชนที่ได้รับความเสียหายต่อในพื้นที่ทำมาหากินอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า กรณีศึกษาอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

ชื่อ – นามสกุล	ความเสียหาย	ค่าชดเชยความเสียหาย
1. นายศิริชัย กลิ่นมาก	กล้วยไข่ 2 ไร่	3,380 บาท
2. นายกฤษดากร วงษ์สรรค์	ปาล์มน้ำมัน 10 ไร่	16,790 บาท
3. นางนงลักษ์ เสาวโร	ยางพารา 40 ต้น	960 บาท
4. นายทองเจียม เฟื่องสุข	ทุเรียน 4 ต้น ยางพารา 13 ต้น	580 บาท
5. นายสุริยา ระยับศรี	ลองกอง 15 ต้น	555 บาท

ที่มา : ใยแก้ว ศีลรักษ์ (2560,15)

ส่วนในกรณีความเสียหายในพื้นที่ทำกินอันเกิดจากการกระทำของช้างป่าตามระเบียบดังกล่าวฯ เป็นการจ่ายอัตราค่าทดแทนไม่เป็นไปตามมูลค่าที่แท้จริงของพืชและต้นไม้ที่ได้รับความเสียหาย เป็นการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายในลักษณะเหมารวม โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นในขณะที่ให้ผลผลิต หรือ เกิดขึ้นในขณะที่ยังไม่ให้ผลผลิต ยิ่งไปกว่านั้นต้นไม่แต่ละประเภทมีต้นทุนการผลิต ก่อนให้ผลผลิตที่ไม่เท่ากันจึงไม่ควรคิดลักษณะเหมารวมในการจ่ายค่าทดแทนความเสียหายในพื้นที่ทำกิน ต้องพิจารณาเป็นกรณีๆไป โดยคำนึงถึงต้นไม่แต่ละประเภท พืชไร่แต่ละประเภท และข้าวแต่ละประเภทมีต้นทุนการผลิต ก่อนให้ผลผลิตที่ไม่เท่ากัน

จากการสัมภาษณ์ผู้ประสบภัยพิบัติ (ช้างป่า) พบว่า สภาพปัญหาการจ่ายค่าชดเชยความเสียหาย ตามตามหลักตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556 เป็นการจ่ายค่าเสียหายแบบลักษณะอัตราเหมารวม เนื่องจากไม่มี

ไม่ปรากฏคำนิยามของ คำว่า ภัยพิบัติ (ช้างป่า) เอาไว้เฉพาะ เพียงแต่กำหนด ภัยพิบัติ (ช้างป่า) ไว้ในคำนิยาม ภัยพิบัติอื่นๆ เพียงเพื่อช่วยให้ผู้เสียหายจากการกระทำของช้างป่ามีสิทธิได้รับค่าชดเชยความเสียหายตามระเบียบดังกล่าวเพื่อเป็นการปลอบขวัญผู้ประสบภัยพิบัติ (ช้างป่า) เมื่อไม่มีบทบัญญัติให้เรียกร้องค่าเสียหายเฉพาะดังกล่าวได้ ส่งผลทำให้การกำหนดการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายไม่คลอบคลุมความเสียหายที่แท้จริงที่ผู้เสียหายได้รับ

3. แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิด ทฤษฎีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับค่าเสียหาย

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดกำหนดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ต้องเสียหายจากการละเมิดได้รับการเยียวยาหรือทดแทนด้วยค่าเสียหายตามหลักแนวคิดหลักการกำหนดค่าเสียหายตามลักษณะความเสียหาย กล่าวคือ เมื่อมีการละเมิดเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายอันสืบเนื่องมาจากผลแห่งการกระทำละเมิด จึงจำเป็นต้องพิจารณาเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายต่อผู้เสียหายอันสืบเนื่องจากผลแห่งการกระทำละเมิด ซึ่งทั้งระบบกฎหมาย Civil Law และระบบกฎหมาย Common Law มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้ คือ 1) ค่าเสียหายในคดีละเมิด 2) ค่าเสียหายแบ่งออกตามความมุ่งหมาย 3) ค่าเสียหายแบบโทษ 4) ค่าเสียหายที่ศาลกำหนด กล่าวคือ 1) ค่าความเสียหาย (Substantial Damages) เป็นค่าความเสียหายที่ศาลประเมินให้มีจำนวนเท่าเทียมกับความเสียหายตามที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าความเสียหายที่โจทก์ได้รับจริงๆ 2) ค่าเสียหายแบบเป็นพิธี เช่น ค่าเสียหายแบบปลอบขวัญ (Nominal Damages) และค่าเสียหายตามลักษณะความเสียหาย คือ ความเสียหายเชิงวัตถุ ซึ่งได้แก่ความเสียหายที่แท้จริง (Actual Damages) และ ความเสียหายทางศีลธรรม (Moral Damages)

ในส่วนค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน (Compensatory Damage) คือ ค่าเสียหายที่เกิดกับผู้เสียหายจริง ซึ่งผู้กระทำละเมิดจะต้องชดใช้ให้แก่ผู้เสียหายเป็นการเยียวยาความเสียหายนั้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมก่อนมีการละเมิดให้มากที่สุด ค่าเสียหายประเภทนี้มีทั้งค่าเสียหายประเภทที่คำนวณเป็นเงินได้ และค่าเสียหายที่คำนวณเป็นเงินไม่ได้

3.2 แนวคิดทฤษฎีทีเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ

การชดเชยเยียยาความเสียหายจากภัยพิบัติสาธารณะ เป็นสิทธิพื้นฐานของผู้ประสบภัยได้รับจากรัฐหรือภารกิจที่หรือกระบวนการจัดการภัยพิบัติที่รัฐต้องดำเนินการบริการสาธารณะเพื่อคุ้มครองและสร้างความปลอดภัยให้ประชาชน ในส่วนนี้จะศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีประโยชน์สาธารณะที่เกี่ยวข้องกับกรณีความรับผิดของรัฐเมื่อเกิดความเสียหายที่เกิดจากภัยพิบัติ (ช้างป่า)

ทฤษฎีความยุติธรรม เป็นตามหลักคำสอนของอริสโตเติล ได้อธิบายความยุติธรรมออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1 ความยุติธรรมในการแบ่งสันปันส่วน และ 2) ความยุติธรรมเพื่อแลกเปลี่ยนและทดแทน ในกรณีความยุติธรรมในการแบบสรรปันส่วน คือ ต้องรู้เสียก่อนว่าอันไหนเป็นของใคร เมื่อรู้แล้วล่วงเกินเบียดเบียนส่วนเขาไปทำลาย หรือ ทำให้ส่วนของเขาเสียไปก็ถือได้ว่าทำผิด และเพื่อให้เกิดความยุติธรรมในการแบ่งสันปันส่วน และช่องทางในการนำความคิดว่าด้วยความยุติธรรมมาปรุงแต่งกฎหมายให้มีความยุติธรรมอยู่เสมอ คือ 1) โดยการตีความกฎหมาย 2)

โดยอาศัยอำนาจตุลาการใช้ดุลยพินิจได้ตามสมควร 3) โดยการใช้กฎหมายแบบเทียบเคียงกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง หรือใช้หลักกฎหมายทั่วไป

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

คำนิยามของคำว่า “สัตว์” นั้นขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศที่จะกำหนดไว้ ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ หมายถึง สัตว์ทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นสัตว์เล็ก สัตว์ใหญ่ สัตว์ป่า สัตว์เลี้อยคลาน สัตว์ดุร้ายตามธรรมชาติ ส่วนประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ จะแบ่งแยกประเภทของสัตว์ที่เป็นอันตราย และประเภทของสัตว์ที่ไม่เป็นอันตราย แต่ทั้งสองระบบกฎหมายกำหนดบุคคลที่จะต้องรับผิดจากการกระทำละเมิดของสัตว์ คือ “เจ้าของสัตว์”ซึ่งถือว่าเป็นสาระสำคัญของบทบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายอันเกิดจากการกระทำของสัตว์ ประเทศไทย แบ่งช้างออกเป็น 2 ประเภท คือ ช้างป่า กับ ช้างเลี้ยง เมื่อช้างทั้งสองประเภทได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้อื่น ผู้เสียหายจากการะทำของช้างป่า กับช้างเลี้ยง จะใช้กฎหมายคนละฉบับในการจ่ายค่าเยียวยาความเสียหาย ดังนี้ คือ

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบหลักเกณฑ์การชดเชยความเสียหายอันเกิดจากช้างป่า และช้างเลี้ยง กรณีความเสียหายแก่ชีวิต

ความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า	ความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างเลี้ยง
หลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556 ข้อ 5.1.13 กำหนด ค่าจัดการศพผู้เสียชีวิต รายละไม่เกิน 25,000 บาท และ ในกรณีผู้ประสบภัยที่เสียชีวิตเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือเป็นผู้หารายได้เลี้ยงดูครอบครัว ให้พิจารณาช่วยเหลือเงินสงเคราะห์ครอบครัวอีกไม่เกิน 25,000 บาท	ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในกรณีเสียชีวิตทันที 1. ค่าปลงศพ (มาตรา 443 วรรคแรก) 2. ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น (มาตรา 443 วรรคแรก) 3. ค่าขาดไร้อุปการะ (มาตรา 443 วรรคสาม) 4. ค่าชดใช้การขาดแรงงานในครัวเรือนหรืออุตสาหกรรม (มาตรา 445)
	ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในกรณีเสียชีวิตภายหลัง 1. ค่ารักษาพยาบาลก่อนตาย (มาตรา 443 วรรคสอง) 2. ค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ทำมาหาได้ก่อนตาย (มาตรา 443 วรรคสอง)

ที่มา : ใยแก้ว ศีลรักษ์ (2560,47)

ตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบหลักเกณฑ์การชดเชยความเสียหายอันเกิดจากช้างป่า และช้างเลี้ยง กรณีความเสียหายแก่ร่างกาย

ความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า	ความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างเลี้ยง
ตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556 ข้อ 5.1.12 กำหนด ค่าช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ดังนี้ คือ (1) กรณีบาดเจ็บสาหัสที่ต้องรักษาในสถานพยาบาลตั้งแต่ 3 วันขึ้นไป ให้จ่ายเงินช่วยเหลือเบื้องต้นเป็นเงินจำนวน 3,000 บาท (2) กรณีบาดเจ็บจนถึงขั้นพิการไม่สามารถประกอบอาชีพตามปกติได้ ให้ช่วยเหลือเบื้องต้นเป็นเงินจำนวน 10,000 บาท (3) กรณีภัยพิบัติที่เป็นสาธารณภัยขนาดใหญ่หรือรุนแรงเป็นที่สะเทือนขวัญของประชาชนทั่วไป ให้จ่ายเงินและหรือสิ่งของปลอบขวัญผู้ที่ได้รับบาดเจ็บที่รักษาตัวในสถานพยาบาล รายละไม่เกิน 2,000 บาท	1. ค่าใช้จ่ายอันตนต้องเสียไป (มาตรา 444 วรรคแรก) 2. ค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ทำมาหาได้ระหว่างเจ็บป่วย (มาตรา 444 วรรคแรก) 3. ค่าเสียความสามารถประกอบการงานในอนาคต (มาตรา 444 วรรคแรก) 4. ค่าชดใช้การขาดการงาน (มาตรา 445) 5. ค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน (มาตรา 446)

ที่มา : ใยแก้ว ศีลรักษ์ (2560,48)

ตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดบุคคลที่จะต้องรับผิดจากการกระทำละเมิดของสัตว์ คือ เจ้าของสัตว์ ซึ่งถือว่าเป็นสาระสำคัญของบทบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายอันเกิดจากการกระทำของสัตว์ ดังนั้น ช้างป่า ถือว่าเป็นสัตว์ป่า ซึ่งเป็นสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของเมื่อก่อให้เกิดความเสียหาย ผู้เสียหายจึงไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าของสัตว์ได้ตามหลักกฎหมายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รัฐจึงได้หาช่องทางในการเยียวยาความเสียหายกับประชาชนที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า โดยการจ่ายค่าชดเชยในขอบเขตการจ่ายเงินทดรองราชการ ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วย เงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 แต่อย่างไรก็ตาม การที่ผู้เสียหายจะได้รับความช่วยเหลือจากระเบียบดังกล่าว จะต้องเป็นผู้ประสบภัยพิบัติ ตามคำนิยามข้อที่ 5 จึงได้เพิ่มคำนิยาม ภัยพิบัติ (ช้างป่า) ไว้ในคำนิยามภัยอื่นๆ เพียงเพื่อผู้เสียหายมีสิทธิได้รับเงินชดเชยในระเบียบฯดังกล่าวได้ ซึ่งเป็นการกำหนดค่าเสียหายตามลักษณะความเสียหายแบบเป็นการปลอบขวัญ ส่งผลทำให้การจ่ายค่าชดเชยความเสียหายเป็นการกำหนดลักษณะการเหมาจ่ายรวม ซึ่งจะไม่คลอบคลุมถึงความเสียหายที่แท้จริงที่ผู้ประสบภัยพิบัติ (ช้างป่า) ได้รับ

จากการศึกษาทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวข้องประโยชน์สาธารณะและแนวคิด ทฤษฎีหลักการกำหนดค่าเสียหายตามลักษณะความเสียหาย พบว่า การจ่ายค่าชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า กรณีศึกษาอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข และอัตราจำนวนเงินในค่าชดเชยความเสียหายแก่ประชาชนอันเกิด

จากการกระทำของช้างป่า ซึ่งได้กำหนดความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่าจัดเป็นภัยพิบัติประเภทอื่น ซึ่งเป็นการกำหนดตามทฤษฎีหลักการกำหนดค่าเสียหายตามลักษณะความเสียหายแบบเป็นพิธี ดังนั้น ผู้ประสบภัยพิบัติ (ช้างป่า) ถือว่าเป็นผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายจากรัฐตามหลักประโยชน์สาธารณะแล้ว กล่าวคือ การจ่ายค่าชดเชยความเสียหายทั้งด้านชีวิต ด้านร่างกาย และด้านพื้นที่ทำกินแก่ผู้ประสบภัยพิบัติ (ช้างป่า) ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ถือเป็นมาตรการของรัฐในการบรรเทาเยียวยาความเดือดร้อนของประชาชนซึ่งถือว่าเป็นการจ่ายค่าชดเชยเป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ถึงแม้ว่ารัฐจะได้ดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วก็จะต้องพิจารณาต่อไปว่า การจ่ายค่าชดเชยความเสียหายนั้นเป็นการจ่ายในอัตราที่เป็นธรรมหรือไม่

ผลการวิจัย พบว่า ควรมีการปรับปรุงการกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าชดเชยความ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายในอัตราการทดแทนความเสียหายที่เป็นธรรม และก่อให้เกิดความยุติธรรมในการจ่ายค่าทดแทนตามหลักประโยชน์สาธารณะโดยอาศัยหลักทฤษฎีความยุติธรรมในการแบ่งสรรปันส่วนและหลักแนวคิดค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน จึงเสนอให้ใช้หลักกฎหมายแบบเทียบเคียงบทกฎหมายที่ใกล้เคียงเป็นการปรุงแต่งกฎหมายให้เกิดความยุติธรรม ดังนี้ คือ ในกรณีความเสียหายแก่ชีวิตและร่างกาย ควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบดังกล่าว โดยใช้ลักษณะเทียบเคียงการจ่ายค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างเลี้ยงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งคลอบคลุมความเสียหายและการจ่ายค่าชดเชยที่ชอบด้วยกฎหมายในอัตราที่เป็นธรรม ในกรณีความเสียหายพื้นที่ทำกินให้พิจารณาเทียบเคียงกับหลักเกณฑ์การนำบัญชีค่าทดแทนต้นไม่ของประกาศคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ เงื่อนไข เกี่ยวกับการกำหนดและจ่ายค่าทดแทน พ.ศ. 2552 ข้อ 9 (บัญชีกลางราคาต้นไม้และพืช) ตามประเภท ชนิดของพืช ต้นไม้ และต้นไม้ผลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของช้างป่า

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับค่าชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า กรณีศึกษาอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ คือ

1. กรณีความเสียหายแก่ชีวิต ควรเพิ่ม ในส่วนของกรณีที่ผู้ประสบภัยพิบัติมิได้เสียชีวิตในทันที มีสิทธิ์ในการเรียกค่ารักษาพยาบาลก่อนเสียชีวิต ค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ทำมาหาได้ก่อนเสียชีวิต รวมถึงค่าชดใช้การขาดแรงงานในครัวเรือน หรือ อุตสาหกรรม ในข้อ 5.1.13 ตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556

2. กรณีความเสียหายแก่ร่างกาย ควรเพิ่มค่าช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ให้ครอบคลุมถึงค่าขาดประโยชน์จากการทำมาหาได้ระหว่างเจ็บป่วย และส่วนในกรณีบาดเจ็บถึงขั้นพิการควรเพิ่ม ค่าเสียความสามารถประกอบการงานในอนาคต และค่าเสียหายอย่างอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงิน ใน ข้อ 5.1.12 ตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556

3. กรณีความเสียหายในพื้นที่ทำกิน ควรยกเลิก หลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตรผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556 ข้อ 5.1.1 และให้พิจารณาเทียบเคียงหลักเกณฑ์ตามประกาศคณะกรรมการการกำกับกิจการพลังงาน เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ เงื่อนไข เกี่ยวกับการกำหนดและจ่ายค่าทดแทน พ.ศ. 2552 ข้อ 9 (บัญชีกลางราคาต้นไม้และพืช) เพื่อใช้ประกอบกับตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556 ข้อ 5.4.1.1

ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป คือ การเสนอแนวทางการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับกำหนดผู้รับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของสัตว์ป่าประเภทอื่นๆ ซึ่งเป็นสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ

เอกสารอ้างอิง (References)

ธนพร เกิดผล.(2551). **ความรับผิดเพื่อละเมิดในความเสียหายอันเกิดจากสัตว์.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บุญลือ ประเสริฐโสภา. (2544). **การยอมรับการอยู่ร่วมกันระหว่างเกษตรกรกับช้างป่า : กรณีศึกษาอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.**กรุงเทพมหานคร : ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย.

บวรศักดิ์ สุวรรณโน. (2542). **ที่มาของกฎหมายมหาชน และหลักความชอบด้วยกฎหมาย.** คู่มือการศึกษาวิชากฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

ไสว วังหงษา. (2554). **ความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน** กรุงเทพมหานคร : กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.

ใยแก้ว ศีลรักษ์, ฐิติรัตน์ อิทธิมีชัย, อุลิช ดิษฐปราณีต, วรัญญา พรพรรณ และดวงใจ ดอกดิน (2560). **ข้อเสนอแนวทางการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของช้างป่า: กรณีศึกษาอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี**. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ประกาศคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข เกี่ยวกับการกำหนดและจ่ายค่าทดแทน พ.ศ. 2552 ข้อ 9

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้

วิธีการ เงื่อนไข และอัตราจำนวนเงินในค่าชดเชยความเสียหายตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556 หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข และอัตรา

ปัญหาทางกฎหมายลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
Electronic books problems in Thai copyright law

มาตา สินดำ[1] กัญญารัตน์ สวัสดิวงศ์[2]
Mata Sindam[1], Kanyarat Sawatdiwong[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทหนึ่งซึ่งมีความแตกต่างจากหนังสือในรูปแบบเล่ม ไม่ว่าจะเป็นการทำซ้ำได้ง่าย การไม่เสื่อมสภาพ ผู้บริโภคจึงสามารถนำมาใช้ได้โดยไม่จำกัด จึงก่อให้เกิดประเด็นปัญหาทางกฎหมายลิขสิทธิ์ กล่าวคือ ผู้บริโภคสามารถจำหน่ายต่อ หรือนำออกให้เช่าได้เฉกเช่นเดียวกับหนังสือในรูปแบบเล่มซึ่งกฎหมายลิขสิทธิ์ได้ให้การคุ้มครองผู้บริโภคสามารถทำการดังกล่าวได้โดยไม่เป็นการละเมิดสิทธิทำซ้ำ สิทธิจำหน่าย และสิทธิให้เช่าของเจ้าของลิขสิทธิ์แต่อย่างใดหรือไม่ ไม่ว่าจะตีความไปในแนวทางใดย่อมส่งผลกระทบต่อเจ้าของลิขสิทธิ์และผู้บริโภคโดยตรง อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มาโดยชอบด้วยกฎหมายให้มีสิทธิเท่าเทียมผู้บริโภคที่ซื้อหนังสือในรูปแบบเล่มควรตีความให้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถจำหน่ายต่อหรือให้เช่าได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ควรควบคู่กับการนำเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเข้ามาปรับใช้เพื่อแก้ไขผลกระทบที่เกิดแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ ทั้งยังป้องกันมิให้ผู้บริโภคตกเป็นผู้ละเมิดลิขสิทธิ์

คำสำคัญ (Keywords) : หนังสืออิเล็กทรอนิกส์, หลักการระงับไปซึ่งสิทธิ, สิทธิแต่เพียงผู้เดียว, กฎหมายลิขสิทธิ์

Abstract

Electronic books is a copyright work that is different from original books because it can be easily reproduced and non- deteriorated. Consumers can use it forever, therefore, it causes problems in copyright law which are the consumers can easily resale or rent it same as print books, but the books are protected by the copyright law so the consumers can do everything to their own books without infringing copyright owner’s right Whether determining in which ways, it always directly affects to the copyright owner and consumers. However, to protect the consumers who lawfully buy e-books to have an equal right as the consumer who

[1]คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อีเมล mataharees@hotmail.com
[2]คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อีเมล Kanyaratbee@gmail.com

buy print books, the e-books should be interpreted that can be legally resold or rent, although it should use specific technologies together with legal protection to control and adapt effects that will occur to the copyright owners and preventing the consumers to be infringers.

Keywords : Electronic books, Exhaustion doctrine, Exclusive right, Copyright law,

บทนำ (Introduction)

ด้วยความก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน หนังสือในรูปแบบเล่มได้รับการพัฒนาเป็นหนังสือในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นหนังสือที่สร้างขึ้นด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์มีลักษณะเป็นแฟ้มข้อมูลคอมพิวเตอร์ ผู้ใช้สามารถอ่านหนังสือดังกล่าวผ่านอุปกรณ์ทั้งในระบบออฟไลน์หรือออนไลน์ ทั้งสามารถแทรกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง ได้ นอกจากนั้น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ยังสามารถปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยได้ตลอดเวลา ซึ่งแตกต่างจากหนังสือในรูปแบบเล่ม[3] ปัจจุบันทั่วโลกการซื้อขายงานอันมีลิขสิทธิ์ที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลรวมทั้งการซื้อขายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ทั่วโลกนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เจ้าของลิขสิทธิ์ได้นำมาตรการทางสัญญาและมาตรการทางเทคโนโลยีอย่าง DRM มาใช้เพื่อควบคุมการใช้งานของผู้บริโภค[4] ซึ่งผู้บริโภคต้องเลือกว่าจะปฏิบัติตามสัญญาหรือไม่ หากไม่ต้องการปฏิบัติตามก็จะไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นได้ การใช้มาตรการทางสัญญาก่อให้เกิดปัญหาว่าข้อสัญญาเหล่านั้นมีผลบังคับใช้ตามกฎหมายได้เพียงใด เพราะผู้ซื้อน้อยรายที่จะอ่านข้อสัญญาก่อนจะทำการตกลงและมักเข้าใจว่าตนเป็นเจ้าของสินค้าที่ตนซื้อมาจึงมีสิทธิที่จะจำหน่ายต่อไปได้[5] ในขณะที่เจ้าของลิขสิทธิ์กล่าวอ้างถึงข้อตกลงการใช้งาน ตัวอย่างเช่น เงื่อนไขและข้อตกลงในการเข้าร่วมกับเว็บไซต์ Amazon ห้ามขาย ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ห้ามจ่ายโอนต่อ ห้ามเผยแพร่งานต่อสาธารณชน ห้ามอนุญาตให้ใช้สิทธิต่อ หรืออนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิของตนเข้าถึงหนังสือที่ตนซื้อและห้ามการลบหรือดัดแปลงฉลากที่อยู่ในเนื้อหา รวมทั้งห้ามกระทำการเพื่อหลีกเลี่ยงมาตรการทางเทคโนโลยีที่นำมาใช้เพื่อปกป้องเนื้อหา การซื้อขายหนังสือ

---

[3] กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). “ความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **https://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=16352&Key=news15**. สืบค้น 22 กุมภาพันธ์ 2553.

[4] Elizabeth McKenzie. (2013). “A Book by Any Other Name: E-books and the First Sale Doctrine” [Online]. Available : **https://scholarship.kentlaw.iit.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1090&context=ckjip** . Retrieved April 1, 2019.

[5] Sarah Reis. (2015). “Toward a “Digital Transfer Doctrine”? The First Sale Doctrine In The Digital Era”. [Online]. Available : **http://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1193&context=nulr**. Retrieved September 11, 2015.

อิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นเพียงการอนุญาตให้ใช้สิทธิเท่านั้น ผู้ซื้อมิใช่เจ้าของสินค้าที่แท้จริง[6] ทั้งที่เป็นการโอนสินค้าให้แก่ผู้ซื้ออย่างถาวรโดยมิได้จำกัดระยะเวลาการใช้งานและไม่อาจเรียกคืนกลับได้ แตกต่างจากการซื้อขายหนังสือในรูปแบบเล่มที่ผู้ซื้อย่อมเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อหลักกฎหมายลิขสิทธิ์ที่สำคัญอย่างหลักการระงับไปซึ่งสิทธิที่บัญญัติไว้เพื่อสร้างดุลยภาพระหว่างเจ้าของลิขสิทธิ์กับสาธารณประโยชน์ ซึ่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 32/1 และคำพิพากษาศาลฎีกาเห็นว่าหลักการระงับไปซึ่งสิทธินั้น ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเจ้าของลิขสิทธิ์เนื่องจากได้รับค่าตอบแทนหลังการจำหน่ายครั้งแรก การจำหน่ายต่อจึงไม่ละเมิดสิทธิจำหน่ายของเจ้าของลิขสิทธิ์แต่อย่างใด ในทางตรงข้าม การจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคนั้นกลับเสี่ยงต่อการละเมิดลิขสิทธิ์ทั้งสิทธิทำซ้ำและสิทธิจำหน่าย หรือสิทธิให้เช่าของเจ้าลิขสิทธิ์ เนื่องจากยังไม่มีข้อยุติว่าหลักการระงับไปซึ่งสิทธิซึ่งปรับใช้กับหนังสือรูปแบบเล่มได้นั้นจะสามารถนำมาปรับใช้กับกรณีนี้ได้หรือไม่ หากไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้ย่อมส่งผลกระทบต่อเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่มิอาจใช้สิทธิที่ตนพึงมีตามกฎหมาย อย่างการจำหน่ายต่อ การให้เช่า หรือการให้ยืม ซึ่งในกรณีหลังอาจส่งผลกระทบต่อห้องงสมุดในอนาคตเนื่องจากห้องสมุดต่าง ๆ เริ่มมีการให้บริการให้ยืมหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งที่ซื้อสินค้านั้นมาโดยชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกันและราคาแทบไม่มีความแตกต่างจากหนังสือในรูปแบบเล่มแต่อย่างใด แต่กลับได้รับการคุ้มครองที่ไม่เท่าเทียม ในทางตรงข้าม หากการจำหน่ายจ่ายโอนต่อสินค้าในรูปแบบดิจิทัลสามารถทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายย่อมก่อให้เกิดผลกระทบแก่เจ้าของลิขสิทธิ์เช่นกัน เนื่องจากสินค้าในรูปแบบดิจิทัลทำซ้ำได้โดยง่ายไม่จำกัดจำนวน คุณภาพทัดเทียมต้นฉบับ รวมทั้งไม่มีการเสื่อมสภาพแม้จะเป็นสินค้ามือสอง ปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้นทำให้การซื้อขายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในตลาดมือสองสามารถทำได้ยาก ซึ่งสวนทางกับมูลค่าตลาดที่มีมูลค่าสูงและมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง[7] ทั้งที่ปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มือสองออกมารองรับโดยเฉพาะ ในปี ค.ศ. 2013 Amazon ได้ทำการจดทะเบียนสิทธิบัตร “Secondary market for digital objects” ซึ่งเป็นระบบที่มีวัตถุประสงค์ที่ช่วยสนับสนุนการซื้อขายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มือสอง[8] การได้รับ

---

[6] Nate Anderson. (2010). “No, you don’t own it: Court upholds EULAs, threatens digital resale”. [Online]. Available : www.arstechnica.com/tech-policy/2010/09/the-end-of-used-major-ruling-upholds-tough-software-licenses/. Retrieved September 11, 2010.

[7]Peter Donnell. (2013). “Growing Demand For Second Hand Marketplaces For Digital Content” [Online]. Available : **http://www.eteknix.com/growing-demand-for-second-hand-marketplaces-for-digital-content/.** Retrieved July 10, 2013.

[8]United States Patent 8,364,595. (2013). “Secondary market for digital objects” [Online]. Available: **www.patft.uspto.gov/netacgi/nph-Parser?Sect1=PTO1&Sect2=HITOFF&d=PALL&p=1&u=%2Fnetahtml%2FPTO.** Retrieved January 29, 2013.

สิทธิบัตรดังกล่าวของ Amazon เป็นการสร้างตลาดเสมือนเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถขายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ในตลาดดังกล่าว[9]

1. การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานวรรณกรรม

วรรณกรรม หมายความว่า งานนิพนธ์ที่ทำทุกชนิด เช่น หนังสือ จุลสาร สิ่งเขียน สิ่งพิมพ์ ปาฐกถา เทศนา คำปราศรัย สุนทรพจน์ และให้หมายความรวมถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ งานวรรณกรรมถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทหนึ่งตามบทบัญญัติมาตรา 6 ประกอบมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ซึ่งหลักการพื้นฐานการคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งคือ งานที่จะได้รับความคุ้มครองนั้นต้องไม่ใช่เป็นแต่เพียง “ความคิด” เท่านั้น แต่สิ่งที่กฎหมายลิขสิทธิ์ให้ความคุ้มครองก็คือ “การแสดงออกทางความคิด” (Expression of Idea) กล่าวคือ เมื่อบุคคลใดมีความคิดที่จะสร้างสรรค์งานอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้นมาแล้ว หากบุคคลนั้นต้องการที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์จะต้องมีการแสดงออกซึ่งความคิดนั้นมาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง และสิ่งที่แสดงออกมาซึ่งความคิดนั้นก็จะเป็นสิ่งที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย นอกจากนี้ กฎหมายลิขสิทธิ์ของหลายประเทศมีหลักเกณฑ์บังคับว่า งานสร้างสรรค์ที่จะได้รับความคุ้มครองนั้นนอกจากจะต้องเป็นงานที่ได้แสดงออกมาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งแล้ว ยังต้องปรากฏว่าได้มีการบันทึกงานนั้นในสื่อใดสื่อหนึ่งที่สามารถจับต้องได้ด้วย (to be fixed in any tangible form) อย่างเช่น งานวรรณกรรมจะต้องมีการบันทึกงานนั้นในกระดาษหรือสื่ออย่างอื่น สำหรับกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยนั้นไม่มีการกำหนดไว้เป็นเงื่อนไขว่างานอันมีลิขสิทธิ์จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการบันทึกงานแล้ว นักกฎหมายไทยส่วนใหญ่จึงมีความเห็นว่าการบันทึกงานไม่ถือเป็นเงื่อนไขของการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์ตามกฎหมายไทย ดังนั้น การแสดงออกทางความคิดไม่ว่าโดยวิธีใดก็ย่อมจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ แม้จะไม่ปรากฏว่ามีการบันทึกงานนั้นไว้ก็ตาม[10] กฎหมายลิขสิทธิ์ในปัจจุบันแม้จะไม่ได้กล่าวถึงกรณีงานวรรณกรรมที่อยู่ในรูปของดิจิทัลไว้ก็ตาม แต่งานประเภทวรรณกรรมที่ได้บันทึกเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์อยู่ในหน่วยความจำของเครื่องย่อมถือว่าได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ได้เช่นเดียวกันกับงานวรรณกรรมที่อยู่ในรูปแบบจับต้องได้ การให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์ มีที่มาจากหลักการในทางเศรษฐกิจที่ว่าผู้ใดได้ทำการสร้างสรรค์สิ่งใดขึ้นมาก็สมควรเป็นผู้ที่สามารถหาประโยชน์จากสิ่งที่ตนเองสร้างสรรค์

---

[9] Liliia Oprysk, Raimundas Matulevicius and Aleksei Kelli. (2017). “Development of a Secondary Market for E-books: The Case of Amazon” [Online]. Available: **https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-8-2-2017/4562/JIPITEC-8-2-2017-128-Oprysk-Matulevicius-Kelli.** Retrieved August 8, 2017.

[10] นันทน อินทนนท์. (2550). “การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: **http://www.econ.tu.ac.th/econtuarchive/index.php/download-economic-ebook/wto-watch.** สืบค้น 12 มกราคม 2550.

นั้น เพื่อให้คุ้มค่ากับการใช้ความวิริยะอุตสาหะตลอดจนความคิดสร้างสรรค์[11] และการให้ความคุ้มครองประโยชน์นี้จะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลทั่วไปสร้างสรรค์งานในลักษณะต่าง ๆ ตามแรงบันดาลใจที่เกิดขึ้น รวมทั้งความปรารถนาที่จะเผยแพร่งานของตนให้สาธารณะได้มีโอกาสรับอรรถรสทางความความคิด[12] หากปราศจากความคุ้มครองต่อสิทธิในการแสวงหาประโยชน์จากงานสร้างสรรค์เสียแล้ว คงจะมีผู้สร้างสรรค์น้อยรายที่ยอมจะลงทุนลงแรงในการทำผลงานอันมีคุณค่าให้แก่สังคมต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นงานที่ต้องอาศัยการลงทุน ทั้งในแง่ของเงินทุนและสติปัญญาจำนวนมาก ดังนั้น ผู้สร้างสรรค์ยิ่งมีความจำเป็นจะต้องได้รับความคุ้มครองของกฎหมายในอันที่จะมีช่องทางแสวงหาประโยชน์ให้ได้คุ้มค่ากับเงินทุนและสติปัญญาที่ลงไปพร้อมกับมีผลประโยชน์ตอบแทนเพิ่มเติมนอกเหนือจากเงินทุนในจำนวนที่เหมาะสมกับสิ่งที่ทุ่มเทกฎหมายลิขสิทธิ์จึงได้กำหนดบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ไว้

2. ประเด็นปัญหากฎหมายลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

2.1 ประเด็นปัญหาผู้บริโภคสามารถจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยไม่ละเมิดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ได้หรือไม่

2.1.1 กรณีสิทธิจำหน่าย

การดำเนินธุรกิจหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย ที่เจ้าของลิขสิทธิ์ได้นำมาตรการทางสัญญามาใช้เพื่อควบคุมการใช้งาน ซึ่งบรรดาข้อตกลงต่างๆ ไม่ยินยอมให้ผู้ซื้อเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในตัวสินค้า แม้ว่าเงื่อนไขและข้อตกลงจะเป็นการซื้อขายสินค้า แต่ผู้ซื้อย่อมเข้าใจว่ากรรมสิทธิ์ในสินค้าเป็นของตนตามสัญญาซื้อขาย อย่างไรก็ตาม กรณีสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิหรือข้อกำหนดและเงื่อนไขในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบันเป็นสัญญาสำเร็จรูป หากเป็นการให้สิทธิแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ หรือผู้ขายซึ่งเป็นฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่า เรียกร้อง หรือกำหนดให้ผู้ซื้อ ห้ามมิให้จำหน่ายจ่ายโอนต่อสินค้านั้นต่อไปได้ อาจถือได้ว่าข้อกำหนดดังกล่าวผู้ซื้อจะต้องรับภาระเพิ่มขึ้น โดยไม่คำนึงว่าจะมีเหตุผลสนับสนุนข้อจำกัดดังกล่าวที่เหมาะสมรองรับเพื่อให้ผู้ซื้อรับภาระเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจจะถือว่าเป็นข้อสัญญาไม่เป็นธรรมได้ เนื่องจากข้อสัญญาดังกล่าวนั้น ห้ามมิให้ผู้ซื้อซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์จำหน่ายจ่ายโอนสินค้าที่ตนซื้อมาต่อไปได้ ย่อมถือว่าเป็นการลิดรอนหลักกรรมสิทธิ์ในเรื่องการจำหน่ายทรัพย์สินของตนตามมาตรา 1336 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะเจ้าของลิขสิทธิ์เองก็ได้รับค่าตอบแทนจากผู้ซื้อแล้ว แต่กลับกำหนดข้อสัญญาที่เป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้ซื้อ โดยจำกัดมิให้มีเสรีภาพในการจำหน่ายทรัพย์สินของตนต่อไปได้โดยไม่กำหนดระยะเวลา ซึ่งกรณีข้อตกลงห้ามมิให้ผู้ซื้อซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จำหน่ายต่อไปได้นั้นน่าจะถือได้ว่าเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม แม้ว่าจะยังไม่มีคำพิพากษาของศาลในประเทศไทยวางบรรทัดฐานไว้ก็ตาม อย่างไรก็ตาม กรณีดังกล่าวศาลอุทธรณ์ในประเทศสหรัฐเคย

---

[11] Lionel Bently and Brad Sherman. (2009**). Intellectual property law**. Third Edition. New York: The United States : Oxford University Press Inc.

[12] ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2544). **ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

วินิจฉัยในกรณีดังกล่าวโดยชี้ให้เห็นว่าข้อตกลงในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิจำกัดข้อห้ามต่างๆ เอาไว้นั้น ผู้ซื้อยอมรับข้อตกลงนั้นเอง ซึ่งเป็นหลักฐานที่ชี้ให้เห็นว่าการโอนกรรมสิทธิ์ไม่ได้เกิดขึ้น หากผู้บริโภคจะจำหน่ายต่อย่อมเป็นการละเมิดสิทธิจำหน่ายซึ่งเป็นสิทธิแต่ผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ เหตุเพราะผู้บริโภคไม่อาจนำเอาหลักการระงับไปซึ่งสิทธิมาปรับใช้ได้ แม้ว่าผู้บริโภคจะเชื่อว่าตัวเองมีกรรมสิทธิ์ในตัวหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้นก็ตาม แต่เนื่องจากเจ้าของลิขสิทธิ์ยังคงถือสิทธิควบคุมเหนือตัวสินค้าที่ดาวน์โหลดตามข้อตกลงในสัญญา[13] เมื่อหนังสือได้จำหน่ายไปในรูปแบบของการได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ จึงหมายความว่าหลักการระงับไปซึ่งสิทธิจะใช้ในกรณีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้ เนื่องจากผู้ซื้อไม่ได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสินค้านั้นเพราะข้อจำกัดสิทธิที่ตนได้ตกลงในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิที่กำหนดเงื่อนไขและข้อตกลงไว้ จากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าศาลในประเทศสหรัฐให้ความสำคัญกับการแสดงเจตนาของคู่กรณีเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ในประเทศสหรัฐก็มิได้วางบรรทัดฐานไว้อย่างชัดแจ้ง ในกรณีที่เจ้าของลิขสิทธิ์มิได้กำหนดว่าผู้บริโภคเป็นเพียงผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิไว้ มีเพียงข้อกำหนดห้ามโอนต่อไว้เท่านั้น เมื่อในสัญญาไม่ได้มีข้อตกลงในเรื่องกรรมสิทธิ์ไว้ผู้ซื้อก็ย่อมจะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ตามคติที่ว่าผู้ใดซื้อสิ่งใดผู้นั้นย่อมเป็นเจ้าของสิ่งนั้น (you bougth it, you own it)[14] ถ้าบริโภคได้ใช้สิทธิจำหน่ายที่เจ้าของพึงมีโดยขัดกับข้อตกลงห้ามโอนต่อ ยังคงเป็นที่กังขาว่าจะเป็นการละเมิดสิทธิจำหน่ายตามกฎหมายลิขสิทธิ์ซึ่งไม่สามารถนำหลักการระงับไปซึ่งสิทธิมาปรับใช้ได้กับกรณีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์หรือเป็นกรณีละเมิดข้อตกลงในสัญญากันแน่ เพราะศาลเพียงแต่วินิจฉัยให้เจ้าของลิขสิทธิ์ยังคงเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ก็เพราะผลจากการทำสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิก่อนการซื้อขายระหว่างเจ้าของลิขสิทธิ์และผู้บริโภค ซึ่งศาลเห็นว่าผู้บริโภคได้ให้ความยินยอมก่อนที่จะทำการซื้อขาย แต่ถ้ากรณีที่ได้ตกลงซื้อขาย หรือให้สินค้าแก่ผู้บริโภค หรือผู้บริโภคได้รับก่อนที่จะรับทราบข้อสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ ศาลถือว่าผู้บริโภคเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เพราะไม่ได้ให้ความยินยอมตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิก่อนที่จะทำการซื้อขาย สัญญาให้ที่กรรมสิทธิ์ในสินค้าโอนไปยังผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม ในสหรัฐอเมริกาหลักการจำหน่ายครั้งแรกบัญญัติไว้ใน Copyright Act of 1976 มาตรา 109 สำเนางานอันมีลิขสิทธิ์และโสตทัศนวัสดุที่สามารถนำหลักการจำหน่ายครั้งแรกมาปรับใช้ได้นั้น ต้องเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ที่อยู่ในวัตถุ (meterial objects) ซึ่งได้ปรากฏเป็นรูปร่าง ตามคำนิยามในมาตรา 101 ในกฎหมายฉบับเดียวกัน คำพิพากษาในคดี Bobbs-Merrill Company v. Straus[15] ซึ่งเป็นที่มาของหลักการจำหน่ายครั้งแรก จึงหมายความถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ที่อยู่ในรูปแบบจับต้องได้แต่เพียงเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากการที่ศาลสูงสุดได้ใช้คำว่า “หนังสือ” มากกว่าที่จะใช้คำว่า “งานอันมี

---

[13] UMG Recording Inc. v. Troy Augusto. 628 F.3d 1175. 1183 (9th Cir. 2011).

[14] Jennifer Lahm. (2014). “Buying a Digital Download? You May Not Own the Copy You Purchase”. [Online]. Available: **https://digitalcommons.tourolaw.edu/lawreview/vol28/iss1/9/**. Retrieved June 1, 2014.

[15] Bobbs-Merrill Company v. Straus., 210 U.S. 339 (1908).

ลิขสิทธิ์” ซึ่งศาลสูงสุดน่าจะคาดเห็นไว้ก่อนแล้วว่าหลักการจำหน่ายครั้งแรกสามารถที่จะนำมาปรับใช้เฉพาะงานอันมีลิขสิทธิ์ที่อยู่ในรูปแบบจับต้องได้แต่เพียงเท่านั้น[16] เนื่องจากสำนักงานลิขสิทธิ์แห่งสหรัฐอเมริกามีความเห็นว่า แม้จะได้ลบสินค้าอันเดิมทิ้งไปแล้วแต่สินค้าที่อยู่อุปกรณ์จัดเก็บของผู้ซื้อต่อนั้นเป็นการทำซ้ำตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ซึ่งถือว่าผลิตขึ้นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 109 ตามกฎหมายลิขสิทธิ์ นอกจากนี้ การไม่เสื่อมสภาพของงานอันมีลิขสิทธิ์ที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลโดยการใช้งานและระยะเวลา เป็นอุปสรรคสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่สำนักงานลิขสิทธิ์แห่งสหรัฐอเมริกาถือว่าไม่อาจนำหลักการระงับไปซึ่งสิทธิมาปรับใช้ได้ เพราะเกิดการกระทบกระเทือนต่อสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์มากเกินสมควร[17] ซึ่งคำพิพากษาในคดี Capital Records, LLC v. ReDigi Inc.[18]ศาลมลรัฐนิวยอร์กเห็นตามรายงานของสำนักงานลิขสิทธิ์แห่งสหรัฐอเมริกาว่าหลักการระงับไปซึ่งสิทธิไม่อาจนำมาปรับใช้กับสินค้าที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลได้

ในสหภาพยุโรปเองก็มีคดี UsedSoft GmbH v. Oracle International Corp[19] แม้จะเป็นคดีที่เกี่ยวกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ แต่ก็มีรูปแบบใกล้เคียงกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คดีนี้โจทก์อ้างว่าระหว่างโจทก์กับผู้ซื้อจึงเป็นเพียงการอนุญาตให้ใช้สิทธิเท่านั้น ผู้ซื้อมิได้เป็นเจ้าของโปรแกรมคอมพิวเตอร์อย่างแท้จริงจึงไม่สามารถจะนำหลักการระงับไปซึ่งสิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ตาม EU Directive 2009/24/EC ข้อ 4 (2) มาปรับใช้ได้[20] ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป (Court of Justice of the European Union) ได้วินิจฉัยในประเด็นปัญหาข้อกฎหมายที่พิพาท โดยตีความคำว่า “จำหน่าย” การซื้อขายโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิที่มีข้อจำกัดการห้ามโอนนั้น หากเป็นกรณีที่ผู้ซื้อสามารถใช้งานได้โดยมิได้จำกัดระยะเวลาสิ้นสุดไว้ เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่มีสิทธิที่จะเข้าควบคุมการใช้งานของผู้ซื้อและกลับไปจำหน่ายโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้นได้อีก กรรมสิทธิ์ย่อมโอนไปยังผู้ซื้อโดยไม่ต้องคำนึงว่าโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้นจะ

---

[16] Theodore Serra. (2014). “Rebalancing at resale: ReDigi, royalties, and the digital secondary market”. [Online]. Available: **http://www.bu.edu/bulawreview/files/2013/10/SERRA_Resale.pdf.** Retrieved March 1, 2014.

[17] U.S. Copyright Office. (1998). “DMCA Section 104 Report”. [Online]. Available: **https://www.copyright.gov/reports/studies/dmca/dmca_study.html**. Retrieved October 28, 1998.

[18] Capital Records, LLC v. ReDigi Inc.., 1:12-cv-00095-RJS.

[19] UsedSoft GmbH v. Oracle International Corp., (C-128/11) [2012].

[20] May Khoury. (2014). “Exhausted Yet? The First sale Doctrine and the Second-Hand Market for Software Licenses in the European Union”. [Online]. Available: **http://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1731&context=iclr**. Retrieved March 11, 2014.

อยู่ในรูปแบบใด[21] อีกประเด็นในคดีว่าหลักการระงับไปซึ่งสิทธิสามารถนำมาปรับใช้กับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ได้หรือไม่ ศาลเห็นว่าหลักการระงับไปซึ่งสิทธิที่ได้บัญญัติในข้อ 4 (2) EU Directive 2009/24/EC on the legal protection of computer program มิได้จำกัดแต่เพียงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในรูปแบบจับต้องได้เพียงเท่านั้น แต่หมายความรวมถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ที่ได้จำหน่ายหรือจำหน่ายโดยความยินยอมของเจ้าของลิขสิทธิ์โดยชอบด้วยกฎหมายอีกด้วย เจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมสิ้นสิทธิที่จะควบคุมการจำหน่ายจ่ายโอนต่อโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์นั้นอีกต่อไป กรณีการซื้อขายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในยุคปัจจุบันมีรูปแบบแทบไม่มีความแตกต่างจากการซื้อขายโปรแกรมคอมพิวเตอร์แต่อย่างใด จึงน่าจะนำหลักที่ศาลวินิจฉัยมาปรับใช้ได้ อย่างไรก็ตามปัจจุบันได้มีคดีกรณีของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ [22]ในประเทศเนเธอร์แลนด์มีเว็บไซต์ Tom Kabinet ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการโดยการเป็นตลาดกลางในการซื้อขายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มือสอง โดยมีวิธีการให้ผู้จะขายสามารถอัพโหลดหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไว้บนเว็บไซต์ดังกล่าวโดยผู้จะขายต้องยินยอมลบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ออกจากอุปกรณ์ส่วนตัวของตนเสียก่อนและให้การยืนยันว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้นตนได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยทางเว็บไซต์จะใส่ลายน้ำและให้ผู้ซื้อสามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ จึงทำให้เกิดประเด็นสำคัญแห่งคดีว่าผู้บริโภคสามารถจำหน่ายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มือสองจะเป็นการละเมิดสิทธิจำหน่ายของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือไม่ ซึ่งศาลในประเทศเนเธอร์แลนด์วินิจฉัยว่าการกระทำดังกล่าวของเว็บไซต์ Tom Kabinet นั้นเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์เพราะเป็นการให้บริการขายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มือสองโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์จึงสั่งปิดเว็บไซต์ดังกล่าว แม้ทางเว็บไซต์เองจะโต้แย้งว่าตนสามารถขายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้โดยชอบด้วยกฎหมายโดยยึดคำพิพากษาของศาลสหภาพยุโรปในคดี Usedsoft ที่วินิจฉัยว่าหลักการระงับไปซึ่งสิทธิสามารถนำมาปรับใช้กับกรณีของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ได้ ผู้บริโภคจึงมีสิทธิจำหน่ายโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ต่อไปได้ โดยหาได้ละเมิดสิทธิจำหน่ายของเจ้าของลิขสิทธิ์แต่อย่างใดไม่ ด้วยเหตุนั้นศาลประเทศเนเธอร์แลนด์จึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งประเด็นแห่งคดีไปยังศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปเพื่อให้วินิจฉัยว่าสามารถหลักการระงับไปซึ่งสิทธิมาปรับใช้กับกรณีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้หรือไม่ โดยมีประเด็นคำถามที่สำคัญด้วยกัน 4 ประเด็นคือ 1. สิทธิจำหน่ายของเจ้าของลิขสิทธิ์ไม่ว่าจะเป็นต้นฉบับหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ตามข้อ 4 (1) ของ the InsoSoc Directive นั้นรวมถึงการจำหน่ายในกรณีดาวน์โหลดโดยไม่จำกัดจำนวนครั้งนั้น เจ้าของลิขสิทธิ์จะถือว่าได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรมแล้วหรือไม่กับกรณีดังกล่าว 2. สืบเนื่องจากคำถามข้อที่ 1 สัญญาระหว่างเจ้าของลิขสิทธิ์กับผู้บริโภคนั้นกรรมสิทธิ์โอนไปยังผู้บริโภค หรือเป็นเพียงการอนุญาตให้ใช้

---

[21] วุฒิ ศรีธีระวิศาล และเอกรินทร์ วิริโย. (2556, มิถุนายน). “โปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์กับหลักการระงับไปซึ่งสิทธิ : มุมมองด้านลิขสิทธิ์ของสหภาพยุโรป”. **บทบัณฑิตย์**. 69(2) : 158.

[22] Groep Algemene Uitgevers v Tom Kabinet Internet BV, Tom Kabinet Holding BV, Tom Kabinet Uitgeverij BV (Case C-263/18).

สิทธิภายในสหภาพยุโรปซึ่งกรรมสิทธิ์ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้โอนไปยังผู้ซื้อ เพราะตามข้อ 4 (2) ของ the InsoSoc Directive หลักการระงับไปซึ่งสิทธิจะปรับใช้ได้นั้น ผู้บริโภคต้องมีกรรมสิทธิ์ในต้นฉบับหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์นั้น 3. หากศาลสหภาพยุโรปเห็นว่าเป็นการซื้อขายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ระหว่างเจ้าของลิขสิทธิ์นั้นสิทธิจำหน่ายของเจ้าของลิขสิทธิ์ระงับไปโดยชอบด้วยกฎหมายจะรวมไปถึงสิทธิทำซ้ำที่ผู้บริโภคมีความจำเป็นต้องทำในการใช้งานหรือส่งมอบให้ผู้ซื้อต่อจากตนนั้นจะถือว่าเจ้าของลิขสิทธิ์ได้อนุญาตให้ทำซ้ำแล้วหรือไม่ 4. สิทธิจำหน่ายของผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ให้ทำซ้ำและจำหน่ายได้จำหน่ายสำเนางานไปแล้วนั้นสิทธิในการจำหน่ายนั้นย่อมระงับไปด้วยหรือไม่[23] ในขณะผู้เขียนบทความวิชาการฉบับนี้ยังไม่มีคำพิพากษาของศาลสหภาพยุโรปในคดีดังกล่าวออกมา แต่คาดว่าหากศาลยึดตามคำพิพากษาในคดี Usedsoft การซื้อขายมือสองกรณีของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ย่อมชอบด้วยกฎหมาย เทียบเคียงจากคำพิพากษาในคดี Usedsoft นั้น แม้จะเป็นกรณีของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ แต่กรณีของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ก็ถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้รับการคุ้มครองประเภทวรรณกรรมเช่นเดียวกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ตามสนธิสัญญาลิขสิทธิ์ของ WIPO ที่บัญญัติไว้ในข้อ 4 ที่ให้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นงานวรรณกรรมตามความหมายข้อ 2 ของอนุสัญญากรุงเบอร์นซึ่งสอดคล้องกับข้อ 10 (1) ของข้อตกลง TRIPs ทั้งในคดี Usedsoft เองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ก็ไม่ได้บรรจุอยู่ในสิ่งจับต้องได้เฉกเช่นเดียวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น ผู้บริโภคจึงควรมีสิทธิที่จะจำหน่ายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้โดยไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ เพื่อการคุ้มครองที่เท่าเทียมกัน อย่างไรก็ดี ในเยอรมันศาลเยอรมันปฏิเสธที่จะใช้หลักการระงับไปซึ่งสิทธิในกรณี Usedsoft ที่ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปได้ตัดสินไว้มาใช้กับกรณีของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เหตุเพราะก่อนการซื้อขายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้น ผู้บริโภคได้ตกลงในสัญญาที่มีข้อกำหนดที่มีเงื่อนไขว่าห้ามจำหน่ายต่อ ใช้ได้อย่างเดียวไว้ ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิของผู้บริโภคหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มิให้ได้รับการคุ้มครองเท่าเทียมกับหนังสือในรูปแบบเล่มแม้ผู้บริโภคจะเชื่อโดยสุจริตว่าตนมีสิทธิอย่างเดียวกับผู้บริโภคหนังสือในรูปแบบเล่มก็ตาม ทั้งเห็นว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้นไม่มีการเสื่อมสภาพจากการใช้ จึงไม่สามารถนำหลักดังกล่าวมาปรับใช้ได้ จากคำตัดสินดังกล่าวจะเห็นได้ศาลประเทศเยอรมันให้ความสำคัญกับการแสดงเจตนาของคู่สัญญามากกว่าเช่นเดียวกับศาลประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าแปลกที่ในเยอรมันหลักการระงับไปซึ่งสิทธิสามารถนำมาปรับใช้กับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ได้แต่กลับนำมาปรับใช้กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้ ทั้งที่ทั้งคู่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ที่อยู่ในรูปแบบจับต้องไม่ได้และมีปัญหาทางกฎหมายลิขสิทธิ์ที่คล้ายคลึงกันก็ตาม

สำหรับประเทศไทย พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้ยอมรับการนำหลักการระงับไปซึ่งสิทธิเข้ามาปรับใช้กับงานอันมีลิขสิทธิ์ โดยแก้ไขเพิ่มเติมข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ กรณีการ

---

[23] Manon Rieger-jansen. (2017). “E-books:Digiral Exhaustion under the Insosoc Directive?”. [Online]. Available: **https://mediawrites.law/e-books-digital-exhaustion-under-the-infosoc-directive/**. Retrieved August 23, 2017.

จำหน่ายต้นฉบับ หรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ ในมาตรา 32/1 “การจำหน่ายต้นฉบับหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ โดยผู้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในต้นฉบับหรือสำเนาอันมีกรรมสิทธิ์นั้นโดยชอบด้วยกฎหมาย มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์” โดยรับรองสิทธิให้แก่ผู้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในต้นฉบับ หรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์นั้นโดยชอบด้วยกฎหมายสามารถจำหน่ายจ่ายโอนต่อไปได้โดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิจำหน่าย เจ้าของลิขสิทธิ์จึงไม่อาจใช้สิทธิในการหวงกันการจำหน่ายต่อไปได้หลังจากการจำหน่ายครั้งแรกของตน เช่น หนังสือ แผ่นเพลง แผ่นภาพยนตร์ เป็นต้น อย่างไรก็ดี หากเป็นการขายแผ่นภาพยนตร์จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยภาพยนตร์และวีดีทัศน์ด้วย มิฉะนั้น แม้ไม่ผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ แต่อาจมีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาพยนตร์และวีดิทัศน์ได้ ส่วนกรณีประเด็นปัญหาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถนำหลักการระงับไปซึ่งสิทธิมาปรับใช้ได้หรือไม่ บทบัญญัติดังกล่าวมิได้ระบุไว้อย่างชัดแจ้งว่าสามารถนำมาปรับใช้กับงานอันมีลิขสิทธิ์ที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลได้หรือไม่ เพียงแต่บัญญัติไว้อย่างกว้างโดยใช้ถ้อยคำว่า “ต้นฉบับ หรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์” มิได้ระบุโดยเฉพาะเจาะจงว่าต้องอยู่ในรูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ หลักการระงับไปซึ่งสิทธิตามความในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฉบับนี้ อาจตีความได้ว่าสามารถนำมาปรับใช้กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ด้วย เพราะงานที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลไม่ว่าจะเป็นต้นฉบับ หรือสำเนาก็ดี ถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามความหมายของพระราชบัญญัตินี้เช่นกัน หลักการดังกล่าวจึงอาจตีความอย่างกว้างได้ว่าสามารถนำมาปรับใช้ได้ไม่ว่างานอันมีลิขสิทธิ์จะอยู่ในรูปแบบใด อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าบทความของกรมทรัพย์สินทางปัญญา มิได้ยกตัวอย่างงานอันมีลิขสิทธิ์ที่สามารถจำหน่ายจ่ายโอนต่อได้ในกรณีที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลไว้เลย[24] ในขณะที่การสัมมนาระดมความคิดเห็น “การเจรจาการค้าเสรีทวิภาคี ไทย-สหรัฐอเมริกา: การเตรียมความพร้อมด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย” เห็นว่าประเทศไทยเป็นผู้นำเข้าหรือผู้ใช้สินค้าในรูปแบบดิจิทัลเป็นส่วนใหญ่ การให้ความคุ้มครองเจ้าของลิขสิทธิ์อย่างเคร่งครัดอาจเป็นการเอื้อประโยชนต่อชาวต่างชาติมากกว่าประโยชน์ของคนไทย ควรมีการกำหนดข้อยกเว้นในเรื่องหลักสิ้นสิทธิไว้ให้ยังคงใช้ได้สำหรับการจำหน่ายจ่ายโอนต่อของสินค้าในรูปแบบดิจิทัล เพื่อไม่เป็นการคุ้มครองเจ้าของลิขสิทธิ์มากจนเกินไป[25]

---

[24] กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2558). “กฎหมายลิขสิทธิ์ช่วยขับเคลื่อน “Digital Economy” คุ้มครองผู้สร้างสรรค์งานบนอินเตอร์เน็ต กำหนดโทษการละเมิด 10,000-400,000 หรือทั้งจำทั้งปรับ”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: **http://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=1618:digital-economy-10-000-400-000&catid=8:news&Itemid=332.** สืบค้น 31 กรกฎาคม 2558.

[25] ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติและสถาบันคลังสมอง. (2547). “เอกสารประกอบการสัมมนาระดมความคิดเห็น “การเจรจาการค้าเสรีทวิภาคี ไทย-สหรัฐอเมริกา: การเตรียมความพร้อมด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: **http://www.nectec.or.th/pld/ict_liberalization/FTA%20seminar%2023%20dec.pdf**. สืบค้น 1 มิถุนายน 2557.

2.1.2 กรณีสิทธิทำซ้ำ

การซื้อขายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มือสองที่ไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ มีประเด็นถกเถียงกันอยู่ว่าสามารถทำได้หรือไม่ โดยไม่ละเมิดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการทำซ้ำของเจ้าของลิขสิทธิ์[26] เพราะว่าขั้นตอนการส่งมอบสินค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ตนั้นจำเป็นต้องมีการทำซ้ำเกิดขึ้นในระบบคอมพิวเตอร์ของผู้ซื้อต่อ แตกต่างจากการส่งมอบของสินค้าที่อยู่ในรูปแบบจับต้องได้ที่ไม่ต้องทำซ้ำขึ้นใหม่ ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อเจ้าของลิขสิทธิ์โดยตรงเพราะงานอันมีลิขสิทธิ์ได้เพิ่มจำนวนขึ้นโดยปราศจากความยินยอมของตน การจำหน่ายจ่ายโอนต่อสินค้าอันมีลิขสิทธิ์ที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลจึงมีอุปสรรคและสุ่มเสี่ยงต่อการละเมิดลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ ในประเทศสหรัฐอเมริกา แม้ปัจจุบันจะมีเทคโนโลยีที่ได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรสำหรับการซื้อขายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แล้วก็ตาม แต่จากการศึกษาสิทธิบัตร Secondary market for digital object ของ Amazon ไม่สามารถจำหน่ายจ่ายโอนต่อได้โดยปราศจากการทำซ้ำเพราะการโอนไฟล์หนังสืออิเล็กทรอนิกส์จากอุปกรณ์ของผู้ซื้อคนแรกไปยังอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ซื้อต่อเป็นการทำซ้ำถาวรนั้น ถือว่าเป็นการทำซ้ำตามกฎหมายลิขสิทธิ์[27] ซึ่งสิทธิทำซ้ำตามกฎหมายลิขสิทธิ์ตามมาตรา 106 เป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ การทำซ้ำที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ อย่างไรก็ตาม กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้จำกัดอำนาจของเจ้าของลิขสิทธิ์ไว้ไม่ให้มีมากจนเกินไป เพื่อเป็นการสร้างความสมดุลในสิทธิประโยชน์ในงานอันมีลิขสิทธิ์ระหว่างเจ้าของลิขสิทธิ์และสาธารณะ โดยกำหนดหลักการการใช้อย่างเป็นธรรมไว้ในมาตรา 107 อย่างไรก็ตาม ศาลมลรัฐนิวยอร์กได้ตัดสินคดี Capital Records, LLC v. ReDigi Inc.[28] โดยวินิจฉัยประเด็นข้อพิพาทที่ว่าเทคโนโลยีของ ReDigi ในวิธีการจำหน่ายจ่ายโอนนั้นเป็นการทำซ้ำหรือไม่ ศาลเห็นว่าเป็นการทำซ้ำมิใช่การย้ายอย่างที่ ReDigi กล่าวอ้าง แม้ว่าในขณะโอนจะได้ลบไฟล์สินค้าอันแรกทิ้งโดยอัตโนมัติก็ตาม โดยให้เหตุผลว่าการส่งมอบสินค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ตเป็นไปไม่ได้ที่จะไม่เกิดการทำซ้ำอันใหม่ขึ้น ส่งผลให้สินค้าที่ส่งมอบไปนั้นผลิตขึ้นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งการทำซ้ำนั้นไม่เข้าหลักการใช้อย่างเป็นธรรมอันจะเป็นข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์แต่อย่างใด เพราะมีวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหากำไรไม่ใช่เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ถือว่าเป็นการแข่งขันทางการค้ากับเจ้าของลิขสิทธิ์โดยตรง เพราะสินค้าที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลมือสองไม่เสื่อมสภาพและราคาขายย่อมเยากว่าย่อมส่งผลกระทบต่อตลาดของเจ้าของลิขสิทธิ์[29] ในทางตรงข้าม ในสหภาพยุโรป คดีพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่าง UsedSoft GmbH v. Oracle International Corp ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปวินิจฉัยว่าวิธีการจำหน่ายจ่ายโอนต่อโปรแกรมคอมพิวเตอร์

---

26 Sarah Reis. Toward a “Digital Transfer Doctrine”? The First Sale Doctrine In The Digital Era [Online].

27 U.S. Copyright Office. “DMCA Section 104 Report”. [Online].

28 Capital Records, LLC v. ReDigi Inc., 1:12-cv-00095-RJS.

29 U.S. Copyright Office, DMCA Section 104 Report [Online].

หากผู้ซื้อคนแรกจะต้องลบทิ้ง หรือไม่สามารถทำให้ใช้งานได้ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ดังกล่าวแล้วเท่านั้น ซึ่งศาลจะถือว่าการกระทำดังกล่าวไม่ละเมิดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการทำซ้ำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของเจ้าของลิขสิทธิ์[30] อย่างไรก็ตาม ศาลยอมรับว่าการตีความบังคับใช้กฎหมายเช่นนี้ย่อมมีปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะเป็นเรื่องยากที่จะตรวจสอบว่าผู้ซื้อที่ได้โอนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ไปแล้วยังคงใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้นอยู่หรือไม่ แต่ศาลเห็นว่าปัญหาในทางปฏิบัติก็ไม่ควรถูกยกเป็นเหตุผลในการจำกัดสิทธิของผู้บริโภคในการจำหน่ายทรัพย์สินของตน[31] ต่อมาในปี 2015 ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปได้มีคำพิพากษาในคดี Art & Allposters International BV v. Stichting Pictoright[32].ซึ่งวางหลักว่าหลักการสิ้นสิทธิตาม EU Directive 2001/29/EC ข้อ 4 (2) ไม่สามารถนำไปปรับใช้กับสินค้าซึ่งเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ที่เกิดจากการทำซ้ำขึ้นใหม่โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ กรณีการถ่ายโอนงานอันมีลิขสิทธิ์จากกระดาษไปยังผ้าใบเพราะถือว่าเป็นการทำซ้ำ แม้ว่าคำตัดสินในคดีดังกล่าวจะเป็นการตัดสินที่เกี่ยวกับการทำซ้ำงานที่อยู่ในรูปแบบจับต้องได้แต่ย่อมส่งผลกระทบต่อการทำซ้ำงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้ EU Directive 2001/29/EC ในรูปแบบดิจิทัล เพราะอย่างไรเสียก็หลีกเลี่ยงการทำซ้ำขึ้นใหม่ในระหว่างซื้อขายไม่ได้

ประเทศไทย การทำซ้ำเพื่อการจำหน่ายจ่ายโอนต่อนั้นก่อให้เกิดการสำเนาไฟล์ข้อมูลนั้นๆขึ้นเสมือนกับต้นฉบับทุกประการ หากการกระทำโดยไม่ได้รับอนุญาตย่อมถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งกฎหมายให้การรับรองไว้ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 15 ด้วยอุปสรรคในขั้นตอนการจำหน่ายจ่ายโอนต่อที่หลีกเลี่ยงการทำซ้ำได้ยากนั้น จึงได้มีความพยายามนำข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เข้ามาปรับใช้ เพื่อให้การจำหน่ายจ่ายโอนต่อชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 32-43 อย่างไรก็ตาม การทำซ้ำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในการจำหน่ายจ่ายโอนต่อนั้น มิได้บัญญัติไว้ยกเว้นความรับผิดไว้โดยเฉพาะ จึงอาจนำมาตรา 32 วรรคแรก ซึ่งได้วางหลักการทั่วไปอันเป็นหัวใจสำหรับการกระทำแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นไม่ให้เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ กรณีการกระทำไม่ขัดต่อการแสวงหาผลประโยชน์ตามปกติจากงานนั้นของเจ้าของลิขสิทธิ์และการกระทำดังกล่าวไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร การพิจารณาการทำซ้ำในระบบคอมพิวเตอร์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการจำหน่ายจ่ายโอนต่อของเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสินค้าที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลนั้นจะได้รับการยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือไม่ ต้องพิจารณาว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหากำไรหรือไม่ สิทธิการจำหน่ายทรัพย์สินของเจ้าของกรรมสิทธิ์นั้นกฎหมายได้ให้การ

---

[30] วุฒิ ศรีธีระวิศาล และเอกรินทร์ วิริโย, โปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์กับหลักการระงับไปซึ่งสิทธิ : มุมมองด้านลิขสิทธิ์ของสหภาพยุโรป, 151-160.

[31] อำนาจ เนตยสุภา และชาญชัย อารีวิทยาเลิศ. (2556). **คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์**. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

[32] Art & Allposters International BV v. Stichting Pictoright., C-419/13 [2015].

รับรองไว้ในมาตรา 1336 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การทำซ้ำถือได้ว่ามีเจตนาสุจริต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะจำหน่ายทรัพย์สินของตนเพียงเท่านั้น แม้จะได้รับค่าตอบแทนแต่เป็นเพียงการได้รับต้นทุนที่เสียไปกลับคืนมา หาใช่เพื่อแสวงหาผลกำไรแต่อย่างใด กรณีนี้แม้จะเป็นการทำซ้ำทั้งหมดหากแต่สินค้ามีจำนวนเท่าเดิม ทั้งหลักข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ของไทยนั้นจำกัดการใช้โดยคำนึงถึงปริมาณของการทำสำเนางานทั้งหมดตามสถานการณ์มากกว่า[33] ไม่น่าถือว่าเป็นการกระทำเกินสมควรจนกระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์ ส่วนกรณีจะถือว่าขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือไม่นั้น หากนำไปเปรียบเทียบกับกรณีการจำหน่ายจ่ายโอนต่อสินค้าอันมีลิขสิทธิ์ที่อยู่ในรูปแบบจับต้องได้ ที่กฎหมายลิขสิทธิ์ได้ให้การรับรองสิทธิโดยไม่ถือว่าเป็นการขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์และแข่งขันทางการค้ากับเจ้าของลิขสิทธิ์โดยตรง เพราะเจ้าของลิขสิทธิ์ได้รับค่าตอบแทนจากการจำหน่ายครั้งแรกแล้ว สินค้าที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลก็ควรได้รับการรับรองเฉกเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การจำหน่ายจ่ายโอนต่อสินค้าดังกล่าวนั้นมีความแตกต่างจากการจำหน่ายจ่ายโอนต่อสินค้าอันมีลิขสิทธิ์ที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล เนื่องด้วย สินค้าในรูปแบบดิจิทัลไม่เกิดการเสื่อมสภาพและมีราคาย่อมเยากว่าสินค้าใหม่ จึงอาจถือว่าเป็นการแข่งขันทางการค้าโดยตรงกับเจ้าของลิขสิทธิ์ได้

2.2 ประเด็นปัญหาผู้บริโภคสามารถให้เช่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยไม่ละเมิดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการให้เช่าของเจ้าของลิขสิทธิ์ได้หรือไม่

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 15 ได้กำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการกระทำใด ๆ แก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของตน ดังนี้ 1. การทำซ้ำหรือดัดแปลง 2. เผยแพร่ต่อสาธารณชน 3. ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานประเภทโสตทัศนวัสดุ สิ่งบันทึกเสียง ภาพยนตร์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 4. ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่บุคคลอื่น 5. อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิในการกระทำต่องานของตนไม่ว่าจะทำซ้ำหรือดัดแปลง แต่สำหรับงานวรรณกรรมไม่ต้องห้ามในการให้เช่าแต่อย่างใด[34] เห็นได้จากกรณีการละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 นั้น มิได้บัญญัติกรณีการละเมิดลิขสิทธิ์กรณีนำงานอันมีลิขสิทธิ์ออกให้เช่าโดยไม่ได้รับอนุญาตเฉกเช่นกรณีของโสตทัศนวัสดุ สิ่งบันทึกเสียง ภาพยนตร์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีกำหนดเพิ่มเติมจากเดิมที่ไม่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 มาตรา 25 เพื่อให้รองรับกับบทบัญญัติในมาตรา 15 (3) แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ซึ่งเป็นข้อยกเว้นหลักการระงับไปซึ่งสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ เมื่อเจ้าของลิขสิทธิ์ได้จำหน่ายงานอันมี

---

[33] อริศรา ศันสนีย์วิทยกุล. (2550), **ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี Bit Terrent**. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

[34] กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2559). “คู่มือการใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรมสำหรับบรรณารักษ์และห้องสมุด”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: **https://www.ipthailand.go.th/images/781/_29082560.pdf.** สืบค้น 30 มิถุนายน 2562.

ลิขสิทธิ์ไม่ว่าจะต้นฉบับหรือสำเนาของตนแล้ว สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ในการควบคุมในการใช้ประโยชน์ของผู้บริโภคย่อมหมดสิ้นไป อย่างกรณีการให้เช่าก็เช่นกัน[35] อย่างไรก็ตามมาตรา 15 (3) ได้กำหนดให้สิทธิแก่เจ้าของลิขสิทธิ์เฉพาะแต่การให้เช่าในต้นฉบับหรือสำเนางานโสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียงเท่านั้น ด้วยเหตุดังกล่าว หากผู้ใดได้นำต้นฉบับหรือสำเนาของงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าวออกให้เช่าโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ย่อมเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ แม้ว่าบุคคลนั้นจะได้รับต้นฉบับหรือสำเนามาโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วก็ตามตามมาตรา 28 (3) และมาตรา 30 (3) แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 กรณีการละเมิดลิขสิทธิ์ในการเช่าของเจ้าของลิขสิทธิ์นี้ ความตกลง TRIPs ข้อ 11 และข้อ 14 (4) ได้กำหนดหลักการไว้เช่นกัน ซึ่งให้สิทธิแก่ผู้สร้างสรรค์และผู้สืบสิทธิของผู้สร้างสรรค์ในการอนุญาตหรือห้ามมิให้มีการเช่าในเชิงพาณิชย์ต่อสาธารณะซึ่งต้นฉบับหรืองานที่คัดลอกจากงานมีลิขสิทธิ์ของตน[36] จากการศึกษาพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 จะเห็นได้ว่ามิได้บัญญัติให้สิทธิการให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทวรรณกรรมเป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ หากเจ้าของลิขสิทธิ์ได้จำหน่ายงานของตนและผู้บริโภคซื้อมาโดยชอบด้วยกฎหมายย่อมนำออกให้เช่าแก่ผู้อื่นได้ ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์แต่อย่างใด เนื่องด้วยสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ระงับสิ้นไปหลังจากที่ได้จำหน่ายต้นฉบับหรือสำเนางานโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น ผู้บริโภคซื้อหนังสือนิยายมาโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วนำออกให้ได้ไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ เมื่อมาพิจารณากรณีของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถือว่าเป็นงานวรรณกรรม หากผู้บริโภคที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายย่อมมีสิทธิที่จะนำออกมาให้เช่าเช่นเดียวกับหนังสือในรูปแบบเล่ม อย่างไรก็ดี หากมองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์และข้อตกลง TRIPs จะเห็นได้ว่าการบัญญัติให้สิทธิการให้เช่าโสตทัศนวัสดุ สิ่งบันทึกเสียง ภาพยนตร์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นสิทธิแต่ผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์นั้น เพราะว่างานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทเหล่านั้นทำซ้ำได้ง่าย หากให้ผู้ซื้อสามารถนำออกให้เช่าได้เช่นเดียวกับเจ้าของลิขสิทธิ์อาจจะกระทบต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร เพราะอาจจะเป็นการแย่งตลาดกับเจ้าของลิขสิทธิ์โดยตรง ซึ่งหากมองในแง่ดังกล่าวแล้ว การให้เช่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ย่อมส่งผลกระทบต่อเจ้าของลิขสิทธิ์โดยตรง เพราะว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้นทำซ้ำได้ง่าย ไม่เสื่อมสภาพไปตามกาลเวลาแตกต่างจากหนังสือในรูปแบบเล่ม อย่างไรก็ตาม หากตีความว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถนำออกให้เช่าได้โดยชอบกฎหมาย แต่ในความเป็นจริงนั้นผู้บริโภคก็ไม่อาจนำออกให้เช่าได้อย่างแท้จริง เหตุเพราะการให้เช่านั้นย่อมเกิดการทำซ้ำขึ้นในอุปกรณ์ของผู้เช่าโดยไม่ได้รับอนุญาตอาจจะเป็นการละเมิดสิทธิทำซ้ำของเจ้าของลิขสิทธิ์แทนได้ แม้ว่ากฎหมายจะมิได้บัญญัติว่าการให้เช่างานวรรณกรรมซึ่งไม่ว่าอยู่ในรูปแบบไหนจะเป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ก็ตาม ในส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา สิทธิการให้เช่านั้นได้บัญญัติไว้ในกฎหมายลิขสิทธิ์มาตรา 106 (3) ซึ่งจัดให้การให้เช่าเป็นส่วนหนึ่งของ

---

[35] ไชยยศ เหมะรัชตะ. ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา.

[36] เรื่องเดียวกัน.

การจำหน่ายโดยมิได้จำกัดว่าเป็นการให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทใด ซึ่งแตกต่างจากของประเทศไทย ดังนั้น กรณีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้บริโภคย่อมไม่อาจนำออกมาให้เช่าได้เพราะจะเป็นละเมิดสิทธิให้เช่าของเจ้าของลิขสิทธิ์ ในทางตรงข้ามกันในสหภาพยุโรปได้มีคดีที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ขึ้นสู่ศาลยุติธรรมแห่งยุโรป เป็นคดี Vereniging Openbare Bibliotheken (VOB) v. Stichting Leenrecht[37] ซึ่งมีประเด็นแห่งคดีว่าผู้บริโภคที่ได้มาซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยชอบด้วยกฎหมายนั้นควรมีสิทธินำออกให้เช่าได้อย่างเท่าเทียมกับหนังสือในรูปแบบเล่มหรือไม่ ซึ่งในสหภาพยุโรปนั้นผู้บริโภคมีสิทธินำงานอันมีลิขสิทธิ์ออกให้เช่าได้ใน 2006 EU Copyright Directive on rentals and lending คดีดังกล่าวเริ่มต้นที่ VOB ฟ้องต่อศาลประเทศเนเธอร์แลนด์เพื่อให้คุ้มครองการให้เช่าหรือให้ยืมหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อย่างเดียวกับหนังสือในรูปแบบเล่มหากได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายและเจ้าของลิขสิทธิ์เองก็ได้ค่าตอบแทนไปอย่างเป็นธรรมแล้ว และการให้เช่าหรือการให้ยืมนั้นทำภายใต้รูปแบบ “One copy, one user” ซึ่งนั้นหมายความว่าหนึ่งไฟล์หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่อหนึ่งคนใช้ โดยระยะที่ผู้เช่าหรือผู้ยืมได้เช่าหรือยืมหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้น ผู้เช่าหรือผู้ยืมรายอื่นไม่สามารถเข้ามาใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไฟล์นั้นได้อีก ซึ่งมีรูปแบบเสมือนการให้เช่าหรือการให้ยืมของหนังสือในรูปแบบเล่ม[38] ศาลประเทศเนเธอร์แลนด์ได้ส่งประเด็นปัญหาดังกล่าวไปยังศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปวินิจฉัย ซึ่งศาลตีความเรื่องสิทธิให้เช่าของผู้บริโภคตาม 2006 EU Copyright Directive on rentals and lending ว่าสิทธิการให้เช่าหรือให้ยืมนั้นสามารถนำมาปรับใช้กับกรณีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นเมื่อผู้บริโภคได้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มาโดยชอบด้วยกฎหมายและเจ้าของลิขสิทธิ์เองก็ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรมแล้ว ผู้บริโภคย่อมนั้นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ออกให้เช่าได้เฉกเช่นหนังสือในรูปแบบเล่ม แต่มีข้อสังเกตคดีนี้เป็นกรณีห้องสมุดสามารถให้ยืมหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้หรือไม่ การที่ศาลตัดสินให้สามารถยืมได้นั้นอาจเพราะเห็นแก่สาธารณประโยชน์เป็นหลักเพราะการดำเนินการของห้องสมุดไม่ได้กระทำการเพื่อหากำไร แต่กรณีของคดีเว็บไซต์ Tom Kabinet อยู่ในรูปแบบของการทำธุรกิจเพื่อแสวงหากำไร ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปอาจจะมีคำวินิจฉัยที่แตกต่างออกไป[39]

---

[37] Vereniging Openbare Bibliotheken (VOB) v. Stichting Leenrecht (C-174/15)

[38] Kyle K. Courtney. (2016). “EU Court: Treat Ebooks like Print Books”. [Online]. Available: **https://www.libraryjournal.com/?detailStory=eu-court-treat-ebooks-like-print-books.** Retrieved Nov 17, 2016.

[39] ALAI. (2018). “OPINION on Case C-263/18 (NUV/GAU v. Tom Kabinet”. [Online]. Available: **http://www.alai.org/en/assets/files/resolutions/181012-opinion-tom-kabinet-case-en.pdf.** Retrieved October 12, 2018.

บทสรุป (Conclusion)

ปัญหาลักษณะเฉพาะที่เกิดกับกรณีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้น ก่อให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างสิทธิประโยชน์ของเจ้าของลิขสิทธิ์และสาธารณประโยชน์จนส่งผลเสียกับทุกฝ่าย แม้ว่าประเทศไทยจะบัญญัติหลักการ ระงับไปซึ่งสิทธิในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ไว้แล้วก็ตาม หากแต่มิได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าหมายความรวมถึงกรณีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ด้วยหรือไม่ ย่อมเกิดปัญหาในการตีความกฎหมายขึ้นได้ในอนาคตหากมีคดีขึ้นสู่ศาล ซึ่งไม่อาจแน่ใจได้ว่าศาลของประเทศไทยจะตีความหลักกฎหมายดังกล่าวไปในทิศทางใด หากตีความว่าหลักการระงับไปซึ่งสิทธิไม่สามารถนำมาปรับใช้กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ ย่อมเกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในการคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทเดียวกันเพียงแต่บันทึกอยู่ในรูปแบบต่างกัน แต่หากตีความว่าหลักการระงับไปซึ่งสิทธิสามารถนำมาปรับใช้กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ ย่อมส่งผลเสียต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ เนื่องจากเจ้าของลิขสิทธิ์ไม่อาจตรวจสอบได้ว่าเจ้าของเดิมลบทิ้งไฟล์ที่อยู่ในอุปกรณ์ของตนไปแล้วหรือไม่ ซึ่งอาจเป็นการเพิ่มปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ เนื่องจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถทำซ้ำได้ง่ายและมีคุณภาพทัดเทียมต้นฉบับ รวมทั้งปัญหาการไม่เสื่อมสภาพแม้จะจำหน่ายไปกี่ทอดก็ตาม เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมิให้เกิดผลกระทบต่อทั้งเจ้าของลิขสิทธิ์และเจ้าของกรรมสิทธิ์เกินสมควร จนทำให้เสียความสมดุลระหว่างสิทธิประโยชน์ของทุกฝ่าย ซึ่งอาจเป็นการทำลายหัวใจหลักของวัตถุประสงค์ในกฎหมายลิขสิทธิ์ลง การก่อกำเนิดของเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มือสอง[40] ที่ทำให้การซื้อขายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เสมือนการจำลองการซื้อขายในทางกายภาพ แก้ไขปัญหาการทำซ้ำที่ไม่อาจตรวจสอบได้ว่าได้ลบทิ้งไปแล้วหรือไม่ รวมทั้งการไม่เสื่อมสภาพ ซึ่งทำให้การจำหน่ายหรือการให้เช่ามีลักษณะคล้ายคลึงกับสินค้าในรูปแบบจับต้องได้ ซึ่งเป็นที่ยุติแล้วว่าสามารถจำหน่ายหรือให้เช่าต่อได้โดยไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นทางออกที่เหมาะสมเพราะว่าเทคโนโลยีดังกล่าวแก้ปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งฝั่งเจ้าของลิขสิทธิ์และฝั่งผู้ซื้อได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ การกำเนิดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับตลาดมือสองนั้น ไม่ได้ส่งแต่ผลเสียต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ที่ตนจะต้องสูญเสียอำนาจการควบคุมสินค้าไปเท่านั้น แต่ในอีกทางหนึ่ง นักวิชาการเชื่อว่าอาจส่งผลดีต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ด้วยเช่นกัน เพราะการที่ผู้คนหันมาซื้อขายสินค้ามือสองที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าซื้อมาโดยชอบด้วยกฎหมายนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ซื้อส่วนหนึ่งที่ไม่มีโอกาสเข้าถึงสินค้าใหม่เพราะราคาแพง ให้มีโอกาสเข้าถึงสินค้าที่ชอบด้วยกฎหมายได้เพราะมีราคาย่อมเยากว่า ซึ่งอาจส่งผลให้ลดการละเมิดลิขสิทธิ์ลงได้[41]

---

[40] United States Patent 8,364,595, (2013), Secondary market for digital objects.

[41] Clark D. Asay. (2013). “Kirtsaeng and the First-Sale Doctrine's Digital Problem”. [Online]. Available: **http://www.stanfordlawreview.org/online/kirtsaeng-and-first-sale-doctrines-digital-problem.** Retrieved May 7, 2013.

เอกสารอ้างอิง (References)

ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2544). **ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

นันทน อินทนนท์. (2550). “การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: **http://www.econ.tu.ac.th/econtuarchive/index.php /download-economic-ebook/wto-watch**. สืบค้น 12 มกราคม 2550.

วุฒิ ศรีธีระวิศาลและเอกรินทร์ วิริโย. (2556, มิถุนายน). “โปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์กับหลักการระงับไปซึ่งสิทธิ : มุมมองด้านลิขสิทธิ์ของสหภาพยุโรป”. **บทบัณฑิตย์**. 69(2) : 151-160.

อริศรา ศันสนีย์วิทยกุล. (2550), **ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี Bit Terrent**. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อำนาจ เนตยสุภา และชาญชัย อารีวิทยาเลิศ. (2556). **คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์**. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

Elizabeth McKenzie. (2013). “A Book by Any Other Name: E-books and the First Sale Doctrine” [Online]. Available : **https://scholarship.kentlaw.iit.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1090&context=ckjip** . Retrieved April 1, 2019.

ALAI. (2018). “OPINION on Case C-263/18 (NUV/GAU v. Tom Kabinet”. [Online]. Available: **http://www.alai.org/en/assets/files/resolutions/181012-opinion-tom-kabinet-case-en.pdf**. Retrieved October 12, 2018.

Clark D. Asay. (2013). “Kirtsaeng and the First-Sale Doctrine's Digital Problem”. [Online]. Available: **http://www.stanfordlawreview.org/online/kirtsaeng-and-first-sale-doctrines-digital-problem**. Retrieved May 7, 2013.

Jennifer Lahm. (2014). “Buying a Digital Download? You May Not Own the Copy You Purchase”. [Online]. Available: **https://digitalcommons.tourolaw.edu/lawreview/vol28/iss1/9/**. Retrieved June 1, 2014.

Kyle K. Courtney. (2016). “EU Court: Treat Ebooks like Print Books”. [Online]. Available: **https://www.libraryjournal.com/?detailStory=eu-court-treat-ebooks-like-print-books**. Retrieved Nov 17, 2016.

Liliia Oprysk, Raimundas Matulevicius and Aleksei Kelli. (2017). “Development of a Secondary Market for E-books: The Case of Amazon” [Online]. Available: **https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-8-2-2017/4562/JIPITEC-8-2-2017-128-Oprysk-Matulevicius-Kelli**. Retrieved August 8, 2017.

Lionel Bently and Brad Sherman. (2009). **Intellectual property law**. Third Edition. New York: The United States : Oxford University Press Inc.

Manon Rieger-jansen. (2017). "E-books:Digiral Exhaustion under the Insosoc Directive?". [Online]. Available: **https://mediawrites.law/e-books-digital-exhaustion-under-the-infosoc-directive/**. Retrieved August 23, 2017.

May Khoury. (2014). "Exhausted Yet? The First sale Doctrine and the Second-Hand Market for Software Licenses in the European Union". [Online]. Available: **http://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1731&context=iclr**. Retrieved March 11, 2014.

Nate Anderson. (2010). "No, you don't own it: Court upholds EULAs, threatens digital resale". [Online]. Available : **www.arstechnica.com/tech-policy/2010/09/the-end-of-used-major-ruling-upholds-tough-software-licenses/**. Retrieved September 11, 2010.

Peter Donnell. (2013). "Growing Demand For Second Hand Marketplaces For Digital Content" [Online]. Available : **http://www.eteknix.com/growing-demand-for-second-hand-marketplaces-for-digital-content/**. Retrieved July 10, 2013.

Sarah Reis. (2015). "Toward a "Digital Transfer Doctrine"? The First Sale Doctrine In The Digital Era". [Online]. Available : **http://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1193&context=nulr**. Retrieved September 11, 2015.

Theodore Serra. (2014). "Rebalancing at resale: ReDigi, royalties, and the digital secondary market". [Online]. Available: **http://www.bu.edu/bulawreview/files/2013/10/SERRA_Resale.pdf**. Retrieved March 1, 2014.

U.S. Copyright Office. (1998). "DMCA Section 104 Report". [Online]. Available: **https://www.copyright.gov/reports/studies/dmca/dmca_study.html**. Retrieved October 28, 1998.

Translated Thai References

Arisara S. (2007). **Legal problem related to bit technology**. Degree of Master of Laws. Chulalongkorn University. [In Thai]

Chaiyot, H. (2544). **The Explanation of Intellectual property law**. Eight Edition. Bankok: Nititham. [In Thai]

Netayasupha, A. and Arrewittayalerd, C. (2013). **The Explanation of copyright law**. Bangkok: Winyuchon. [in Thai]

Sriterawisarn, W., and Viriyo, A. (June, 2013). “Intangible copies of software programs and the principle of exhaustion: Copyright law of the European Union.” **Botbundit (Law Journal of the Thai Bar Association)**. 69(2): 151-161. [in Thai]

สมรรถนะการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาล เทศบาลตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

Performance Competency of municipal staff, Nakhon Chai Si Municipality, Nakhon Chai Si District, Nakhon Pathom

อรพรรณ ผิวอ่อนดี[1] บรรพต กิติสุนทร[2] และมนูญ จันทร์สมบูรณ์[3]

Oraphan Phiiwondi[1], Banpot Kittisoontorn[2] and Manoon Jansomboon[3]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี จำนวน 91 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทักษะ อยู่ในระดับมาก และด้านคุณลักษณะ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ระดับตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ และรายได้

คำสำคัญ (Keywords) : สมรรถนะการปฏิบัติงาน, พนักงานเทศบาล

---

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม Oraphan@hotmail.co.th (Faculty of Humanities and Social Sciences Nakhon Pathom Rajabhat University Oraphan@hotmail.co.th)

[2]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม bikbki@hotmail.co.th (Faculty of Humanities and Social Sciences Nakhon Pathom Rajabhat University bikbki@hotmail.co.th)

[3]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม pjansom@yahoo.com (Faculty of Humanities and Social Sciences Nakhon Pathom Rajabhat University pjansom@yahoo.com)

Abstract

The purpose of this research is 1) to study the level of performance competency, and 2) to study the factors affecting the performance competency. The research sample was 91 employees in Nakhon Chai Si Municipality. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher. Data were analyzed with percentage, mean, standard deviation, chi-square test.

The findings of this research were at follows:

1. Overall of performance competency was at a high level. Knowledge and Skill were at a high level. Attribute was at a moderate level.

2. The factors that affect performance competency include position and experience. The factors that do not affect performance competency include gender, age, status and income.

Keywords: Performance Competency, Municipal Employees

บทนำ (Introduction)

การทำงานให้ประสบความสำเร็จ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กรให้มีผลงานได้ตามเกณฑ์หรือโดดเด่นกว่ามาตรฐานที่กำหนดและเป็นการจำแนกความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูงออกจากบุคคลอื่นอย่างสมเหตุสมผล โดยวัดได้จากความรู้ ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะของบุคคลที่ให้ความสำคัญโดยตรงกับงานที่ปฏิบัติ เพื่อให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพโดยคุณลักษณะในที่นั้นรวมถึงพฤติกรรม บุคลิกภาพ ที่มองเห็นได้และค่านิยม ทัศนคติความเชื่อที่ไม่อาจเห็นได้แต่จำเป็นต่องานที่ปฏิบัตินั้น (กานดา เลาหศิลป์ สมจิตร์, 2548, หน้า 84)

เทศบาลตำบลนครชัยศรี มีหน้าที่ รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้มีการบำรุงทางบกและทางน้ำ รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ป้องกันและระงับโรคติดต่อ ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาลเทศบาลตำบลนครชัยศรี มีพนักงานจำนวน 91 คน ในปัจจุบันเทศบาลตำบลนครชัยศรีพบปัญหาพนักงานขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ยึดติดกับการทำงานแบบเดิม ขาดความรู้ความสามารถในการทำงานและยังขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีและไม่มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานไม่สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในการปฏิบัติงานได้ทันท่วงที พนักงานพฤติกรรมในการทำงานที่เฉื่อยชาละเลยและเพิกเฉยต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ปัญหานี้จึงส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดปัญหาล่าช้าและไม่ตรงตามเป้าหมายที่กำหนด (สัมภาษณ์, นางสาวบุญตา แสงสว่าง ตำแหน่ง นักทรัพยากรบุคคลเทศบาลตำบลนครชัยศรี, วันที่ 3 พฤษภาคม 2561)

จากความความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้ศึกษาสนใจศึกษาเรื่องสมรรถนะการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลนครชัยศรี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชาการที่ศึกษา คือ พนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 91 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 91 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมาจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ดำเนินการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติดังนี้

3.1 ข้อมูลทั่วไป จะใช้สถิติวิเคราะห์ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ( ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และมีการนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียงเชิงพรรณนา

3.2 วิเคราะห์ระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี จะใช้สถิติได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และมีการนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียงเชิงพรรณนา

3.3 วิเคราะห์สมรรถนะการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี จะใช้สถิติได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และมีการนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียงเชิงพรรณนา

3.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะกับระดับสมรรถนะจะใช้สถิติ ไคสแควร์ (Chi - Square) (ตารางการวิเคราะห์ไคสแควร์, สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2561, จาก http://www.stvc.ac.th)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ในภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

2. ระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านความรู้ของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

3. ระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านทักษะของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

4. ระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านคุณลักษณะของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานในเทศบาลตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

5.1 ปัจจัยด้านสถานภาพ ไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านความรู้

5.2 เพศ อายุ ระดับตำแหน่ง รายได้ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านความรู้

5.3 ปัจจัยด้าน เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านทักษะ

5.4 ระดับตำแหน่ง มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านทักษะ

5.5 ปัจจัยด้าน อายุ สถานภาพ ระดับตำแหน่ง รายได้ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านคุณลักษณะ

5.6 เพศ มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านคุณลักษณะ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาเรื่องสมรรถนะการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม อภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นลินี อธิมา (2554),สมรรถนะผู้ปฏิบัติงานเลขานุการผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : เชียงใหม่. ศึกษาเรื่อง สมรรถนะผู้ปฏิบัติงานงานเลขานุการผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า พนักงานปฏิบัติงาน มีระดับสมรรถนะอยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการที่พนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรีให้ความความสำคัญและมุ่งมั่นพยายามที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ได้แก่ พนักงานรวมถึงพัฒนาตนเองอยู่เสมอ อีกทั้งผู้บริหารยังเล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง จึงอาจทำให้ระดับสมรรถนะส่วนใหญ่อยู่ในระดับมมาก

2. จากผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานด้านความรู้ของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรีส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นลินี อธิมา (2554), สมรรถนะผู้ปฏิบัติงานเลขานุการผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : เชียงใหม่. (ศึกษาเรื่อง สมรรถนะผู้ปฏิบัติงานงานเลขานุการผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า พนักงานปฏิบัติงานมีระดับสมรรถนะด้านความรู้อยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการที่พนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี ให้ความสำคัญทางด้านการพัฒนาความรู้ ความสามารถ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงาน ได้แก่ การจัดอบรม และกิจกรรมให้กับพนักงาน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง จึงอาจทำให้ระดับสมรรถนะส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

3. จากผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานด้านทักษะของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรีส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นลินี อธิมา (2554), สมรรถนะผู้ปฏิบัติงานเลขานุการผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : เชียงใหม่. ศึกษาเรื่อง สมรรถนะผู้ปฏิบัติงานงานเลขานุการผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า มีระดับสมรรถนะอยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาพนักงานเทศบาลตำบล นครชัยศรี ให้สามารถนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี ดิจิทัล ที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน รวมถึงมีความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน จึงอาจทำให้มีระดับสมรรถนะด้านทักษะส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

4. จากผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานด้านคุณลักษณะของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรีส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ มธุพร (2551), ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของกลุ่มงานเลขานุการและเจ้าหน้าที่ธุรการของบริษัท ปตท. สำรวจและผลิตปิโตเลียม จำกัด : กรุงเทพมหานครศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลประทบต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของกลุ่มงานเลขานุการ และเจ้าหน้าที่ธุรการของบริษัท ปตท. สำรวจและผลิตปิโตเลียม จำกัด (มหาชน) ผลการศึกษาพบว่า พนักงานปฏิบัติงานมีระดับสมรรถนะด้านคุณลักษณะอยู่ในระดับปานกลาง

ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการที่พนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี ให้ความสำคัญและมุ่งมั่นในพัฒนาคุณลักษณะในการปฏิบัติงาน โดยมีการอบรมพนักงานด้านคุณลักษณะก่อนรับเข้าทำงานและหลังรับเข้าทำงาน จึงอาจทำให้ระดับสมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง

5. จากผลการศึกษา ปัจจัยด้านเพศ มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานด้านความรู้ โดยพบว่า เพศชาย ส่วนใหญ่มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านความรู้ในระดับปานกลาง ในขณะที่ เพศหญิง มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านความรู้ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วินัย ไข่ขาว (2553) สมรรถนะหลักของพนักงานบริษัท ครัวแม่ศรีเรือน จำกัด วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศึกษาเรื่อง สมรรถนะของพนักงาน บริษัท ครัวแม่ศรีเรือน จำกัด ผลการศึกษาพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานในด้านความรู้

ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี ที่เป็นเพศหญิงมีความขยันและตั้งใจที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอมากกว่าเพศชาย จึงอาจทำให้ปัจจัยด้านเพศมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรีในด้านความรู้

6. จากผลการศึกษา ปัจจัยด้านอายุมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานในด้านความรู้ โดยพบว่า อายุ 25 – 30 ปี, 31 – 40 ปี และ 41 – 50 ปี ส่วนใหญ่มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านความรู้ในระดับปานกลาง และอายุ 51 – 60 ปี มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านความรู้ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วินัย ไข่ขาว (2553) สมรรถนะหลักของพนักงานบริษัท ครัวแม่ศรีเรือน จำกัด วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศึกษาเรื่อง สมรรถนะของพนักงาน บริษัท ครัวแม่ศรีเรือน จำกัด ผลการศึกษาพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัตงานในด้านความรู้

ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจาก พนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี ที่มีอายุ 51 – 60 ปี มีความเข้าใจในบทบาทของตนเอง รู้ขอบเขตและกรอบการปฏิบัติงานด้านความรู้มากกว่า พนักงานที่มีอายุ 25 – 30 ปี, 31 – 40 ปี และ 41 – 50 ปี จึงอาจทำให้ปัจจัยด้านอายุ มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลนครชัยศรีในด้านความรู้

7. จากผลการศึกษา ปัจจัยด้านระดับตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรีด้านความรู้ โดยพบว่า ผู้มีระดับตำแหน่ง พนักงานเทศบาลส่วนใหญ่มีสมรรนะในการปฏิบัติงานด้านความรู้ในระดับมากที่สุด ผู้มีระดับตำแหน่ง พนักงานจ้างตามภารกิจ และลูกจ้างประจำ ส่วนใหญ่มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านความรู้ในระดับมาก ผู้มีระดับตำแหน่ง พนักงานจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านความรู้ระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธรรมศักดิ์ ศรีสงคราม (2553) การเปรียบเทียบสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของข้าราชการพลเรือน จังหวัดมุกดาหาร : มุกดาหาร ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของข้าราชการพลเมือง จังหวัดมุกดาหาร ผลการศึกษาพบว่า ระดับตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานในด้านความรู้

ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี มีการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันซึ่งที่ดำรงตำแหน่งสูงกว่าอาจมีประสบการณ์มากกว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า จึงอาจทำให้ปัจจัยด้านระดับตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรีในด้านความรู้

8. จากผลการศึกษา ปัจจัยด้านรายได้มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรีด้านความรู้ โดยพบว่า ผู้ที่มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท , 15,001 – 20,000 บาท ส่วนใหญ่มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านความรู้ในระดับปานกลาง และผู้ที่มีรายได้ 20,001 – 25,000 บาท , 25,001 – 30,000 บาท, มากกว่า 30,000 ขึ้นไป มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านความรู้ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วันเพ็ญ นิลนารถ (2553) สมรรถนะหลักกับประสิทธผลในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยเกริก ศึกษาเรื่อง สมรรถนะหลัก

กับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ผลการศึกษาพบว่า รายได้มีความสัมพันธกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานในด้านความรู้

ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี มีการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน โดยพนักงานที่มีรายได้มากกว่าอาจมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานมากกว่าพนักงานที่มีรายได้น้อยกว่า จึงอาจทำให้ปัจจัยด้านรายได้มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรีด้านความรู้

9. จากผลการศึกษา ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรีในด้านความรู้ โดยพบว่า พนักงานที่มีประสบการณ์ ต่ำกว่า 1 ปี, 8 – 10 ปี และมากกว่า 10 ปี ขึ้นไป มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านความรู้ในระดับมากที่สุด และพนักงานที่มีประสบการณ์ 2 – 4 ปี และ 5 – 7 ปี มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านความรู้ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วินัย ไข่ขาว (2553) สมรรถนะหลักของพนักงานบริษัท ครัวแม่ศรีเรือน จำกัด. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศึกษาเรื่อง สมรรถนะของพนักงาน บริษัท ครัวแม่ศรีเรือน จำกัด ผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์ในการประฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานในด้านความรู้

ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี มีการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน โดยพนักงานที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่าอาจมีความรู้ในการปฏิบัติงานมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่น้อยกว่า จึงอาจทำให้ปัจจัยด้านประสบการณ์มีความสัมพันธ์กับสมรรนะในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรีในด้านความรู้

10. จากผลการศึกษา ปัจจัยด้านระดับตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรีด้านทักษะ โดยพบว่า ผู้ที่มีระดับตำแหน่ง พนักงานเทศบาล, พนักงานจ้างตามภารกิจ, พนักงานจ้างทั่วไป และลูกจ้างประจำ ส่วนใหญ่มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานในด้านทักษะในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วันเพ็ญ นิลนารถ (2553) สมรรถนะหลักกับประสิทธผลในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยเกริก ศึกษาเรื่อง สมรรถนะหลักกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมสวัสดิการและคุ้งครองแรงงาน ผลการศึกษาพบว่า ระดับตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานในด้านทักษะ

ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี มีการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน โดยพนักงานที่มีระดับตำแหน่งสูงอาจมีทักษะในการปฏิบัติงานมากกว่าพนักงานที่มีระดับตำแหน่งต่ำกว่า จึงอาจทำให้ปัจจัยด้านระดับตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรีในด้านทักษะ

11. จากผลการศึกษา ปัจจัยด้านเพศมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรีในด้านคุณลักษณะ โดยพบว่า เพศชายและเพศหญิง ส่วนใหญ่มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านคุณลักษณะในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วินัย ไข่

ขาว (2553) สมรรถนะหลักของพนักงานบริษัท ครัวแม่ศรีเรือน จำกัด วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศึกษาเรื่อง สมรรถนะของพนักงาน บริษัท ครัวแม่ศรีเรือน จำกัด ผลการศึกษาพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานในด้านคุณลักษณะ

ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี ทั้งเพศชายและเพศหญิงมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีทัศนคติ พฤติกรรมในการปฏิบัติงานในด้านด้านคุณลักษณะที่เท่ากัน จึงอาจทำให้ปัจจัยด้านเพศมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรีในด้านคุณลักษณะ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

การศึกษาเรื่องสมรรถนะการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

ด้านความรู้

1. ควรจัดการอบรมพัฒนาของพนักงานในด้านความรู้เป็นประจำทุก 6 เดือน

2. ควรมีการทดสอบสมรรถนะด้านความรู้ของพนักงานในเทศบาลตำบลนครชัยศรีเป็นประจำทุกเดือน

3. ควรพัฒนาความรู้ ความสามารถ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้ได้มากที่สุด

4. ควรมีการจัดอบรมและจัดกิจกรรมให้เพศชายเนื่องจากเพศชายมีความขยันและการแสวงหาความรู้น้อยกว่าเพศหญิง

ด้านทักษะ

1. ควรมีการสนับสนุนการพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานด้านอื่นๆของพนักงานในเทศบาลตำบลนครชัยศรี นอกเหนือจากทักษะที่ใช้ภายในเทศบาลตำบลนครชัยศรี

2. ควรให้มีการฝึกฝนในเรื่องของทักษะของการทำงานให้มีการกระทำซ้ำๆ เพื่อจะทำให้เกิดการชำนาญในสิ่งนั้นๆ ได้ดี

3. ควรมีการจัดอบรมเรื่องการใช้เครื่องมือเทคโนโลยี ในสำนักงานเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานได้มากกว่านี้

4. ควรพัฒนาการปฏิบัติงานในตำแหน่งที่ดำรงอยู่ให้เกิดการชำนาญในการปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ

ด้านคุณลักษณะ

1. ควรมีการจัดกิจกรรมให้พนักงานได้ปฏิบัติงานร่วมกัน และเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ เพื่อให้พนักงานมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

2. ควรมีการจัดพนักงานให้เหมาะสมตามคุณลักษณะของงานที่ทำเพื่อที่จะทำให้ผลงานออกมาดี

3. ควรมีการจัดอบรมพนักงานด้านคุณลักษณะ พฤติกรรม ก่อนเข้ารับปฏิบัติงาน และหลังเข้าปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง (References)

กานดา เลาหศิลป์และสมจิตร์. (2548). **แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กฎหมายบัญญัติใช้กับเทศบาล. (2560). วารสารเทศบาลตำบลนครชัยศรี : เอกสารอัดสำเนา.

เกริกเกียร ศรีเสริมโภค. (2548). **การพัฒนาสมรรถนะพนักงานมหาวิทยาลัยของรัฐ**. พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารจัดการคณะสงฆ์). มหาวิทยาลัยมาหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเทศบาล. (2556). วารสารเทศบาลตำบลนครชัยศรี : เอกสารอัดสำเนา.

ข้อมูลพนักงานเทศบาลตำบลนครชัยศรี. (2560). เทศบาลตำบลนครชัยศรี : เอกสารอัดสำเนา.

ความสำคัญของสมรรถนะ. (2558). **การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรในการปฏิบัติงาน.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เจษฎา ประกอบทรัพย์ และวลยัลกัษณ์ เศขรฤทธิ์. (2547). **แนวทางการพัฒนาระบบสมรรถนะเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงาน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชัชวาลย์ สุขสวัสดิ์. (2552). **การจัดการเชิงกลยุทธ์และการจัดการเพื่อสร้างสมรรถนะ** : อุบลราชธานี.

ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2547). **การพัฒนาบุคลากรในองค์กรด้วยสมรรถนะ**. สมุทรปราการ.

เดชา เดชะวัฒนไพศาล. (2543). **สมรรถนะหลักของนักบริหาร** .กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.

ดนัย เทียนพุฒ. (2546). **การกำหนดสมรรถนะสำหรับข้าราชการส่วนท้องถิ่น**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : วี พริ้นท์ (1991).

ธรรมศักดิ์ ศรีสงคราม. (2553). **การเปรียบเทียบสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของ ข้าราชการพลเรือน** จังหวัดมุกดาหาร : มุกดาหาร.

นลินี อธิมา. (2554). **สมรรถนะผู้ปฏิบัติงานเลขานุการผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** : เชียงใหม่.

นรีนุช ชัยวิฑูรย์. (2552) .**ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของพนักงาน บริษัท โตโยต้า นนทบุรี** : นนทบุรี.

แผนยุทรศาสตร์การพัฒนา พ.ศ. 2561 - 2564 เทศบาลตำบลนครชัยศรี. เทศบาลตำบลนครชัยศรี : เอกสารอัดสำเนา.

พิมล ศรีสุภาพ. (2546). **เส้นทางสร้างสมรรถนะ สร้างเสริมสุขภาพขององค์กร** : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

มาฆมาส กาญจนาการ. (2549). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน** : วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เรชา ชูสุวรรณ. (2550). **แนวคิดเรื่องสมรรถนะ** : จุฬาลงกรณ์. วารสาร ปีที่ 16 เล่มที่ 64.

วันเพ็ญ นิลนารถ. (2553). **สมรรถนะหลักกับประสิทธผลในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน**. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยเกริก.

วินัย ไข่ขาว. (2553). **สมรรถนะหลักของพนักงานบริษัท ครัวแม่ศรีเรือน จำกัด**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศริพร แย้มนิล. (2549). **ปัจจัยที่มีอิทธิผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงาน จังหวัดลำปาง** : ลำปาง

เสน่ห์ จุ้ยโต. (2558). **แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะ**. กรุงเทพมหานคร : เนชั่น.

เสน่ห์ จุ้ยโต. (2548). **สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดหนองคาย**. การค้นคว้าอิสระ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2545). **สมรรถนะในระบบข้าราชการพลเรือน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

สีมา สีมานันท์. (2558). **สมรรถนะกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2548). **แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วย competency**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสาวลักษณ์ มธุรพร. (2551). **ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของกลุ่มงานเลขานุการและเจ้าหน้าที่ธุรการของบริษัท ปตท. สำรวจและผลิตปิโตเลียม จำกัด** : กรุงเทพมหานคร

สมศักดิ์ สงวนเดือน. (2552). **ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา** : อุบลราชธานี.

อุกฤษณ์ กาญจนเกตุ. (2543). **สมรรถนะสำคัญของผู้บริหารมืออาชีพ**. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร : สกลนคร.

อาภาณ์ ภู่วิทยพันธ์. (2547). **พจนานุกรมสมรรถนะสำหรับข้าราชการของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)** : สำนักงานคณะกรรมการการการอุดมศึกษา.

อัจริยา วัชราวิวัฒน์. (2544). **พัฒนาสมรรถนะด้านบริหารจัดการสำหรับผู้นำ.สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต** : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Website

กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2561, จาก http://www.click.Senate.go.the.

กฎหมายปกครอง. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2561, จาก http://www.sites google.com.

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2561, จาก http://www.irrigation.rid.go.th.

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2542. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2561, จาก http://www.thaiocalmeet.com.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2561, จาก http://www.oic.go.the/.

ภารกิจและหน้าที่ของเทศบาล.สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2561, จาก http://www.nakhon chaisi.go.the/.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2561, จาก http://www.go to know.org/.

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2561, จาก http://e-plan.dla go.the/.

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2558. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2561, จาก http://www.thongthinlaws.com.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการลาของพนักงานส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2555. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2561, จาก http://www.dnp.go.the.

ไคสแควร์. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2561, จาก http://www.stvc.ac.th

นิติบัญญัติกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
Legislation and public participation

นางสาวกัญญารัตน์ สวัสดิวงศ์[1] นางสาวมาตา สินดำ[2]
Kanyarat Sawatdiwong[1], Mata Sindam[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

ประเทศไทยใช้ระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) ตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้ระบบประชาธิปไตยทางตรง (Participatory Democracy) หรือประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมกำลังเข้ามามีบทบาทสำคัญยิ่ง โดยที่เป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อแสดงความคิดเห็นของตนไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ อีกทั้งสนับสนุนการแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักประชาธิปไตยมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน และส่งเสริมธรรมาภิบาล กล่าวคือเป็นเรื่องของการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม หรือสาธารณะรวมทั้งสนองความต้องการที่จำเป็นของคนในรุ่นต่อไปในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีความเชื่อมโยงกัน

รัฐสภาหรือฝ่ายนิติบัญญัติ (Legislature) ซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองที่ต้องทำงานเพื่อสาธารณะและประชาชน ดังนั้นจึงต้องคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเช่นเดียวกับหน่วยงานรัฐอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักความมีส่วนร่วมของประชาชน ในการตรากฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ โดยฝ่ายนิติบัญญัติจะออกกฎหมายตามใจชอบมิได้ แม้ในอดีตที่ผ่านมาประชาชนจะไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติเท่าที่ควรก็ตาม

คำสำคัญ (Keywords) : ประชาธิปไตยแบบตัวแทน, ธรรมาภิบาล, นิติบัญญัติ

Abstract

Thailand uses a representative democratic system. (Representative Democracy) since changing democracy. However, present, the direct democratic system (Participatory Democracy) or participatory democracy is playing an important role. Which is the process by which people. Or stakeholders have the opportunity to express their views and participate in various activities. To express their opinions for

[1]นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ Kanyaratbee11@gmail.com
[2]นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ matahareees@hotmail.com

consideration of policy formulation and state decisions. And support comments promote public participation in accordance with democratic principles. Is important in creating a sustainable democracy and promote good governance. That is the matter of development to meet the needs of society and public, including meeting the needs of the next generation in the economy. Society and environment that are connected.

Parliament or legislative branch (Legislature) which is a political institution that has to work for the public and the people. Therefore must consider good governance or administration of good country affairs as well as other government agencies. Especially the principle of public participation in enactment. Rules and regulations. The legislative branch will not enact the law. Even in the past, people would not be able to participate in the legislative process as they should.

Keywords : Representative democracy, Good, governance, Legislative.

บทนำ (Introduction)

อุปสรรคสำคัญอยู่ที่ตัวผู้ปฏิบัติ (ฝ่ายนิติบัญญัติ) ที่อาจไม่เข้าใจแนวคิดของประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วม หรือระบบประชาธิปไตยทางตรง (Participatory Democracy) เนื่องจากประวัติศาสตร์ ความเคยชิน กฎ ระเบียบราชการ วัฒนธรรมหรือกรอบแนวคิดในการทำงาน ไม่เอื้อต่อการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรง นอกจากนั้นแล้วความล่าช้าในการดำเนินงานและการออกนโยบายของรัฐยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ไม่ว่าทางตรง หรือตัวแทน) ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญในยุคหลังได้เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติมากขึ้น แต่ก็ยังไม่ได้มีการตรากฎหมายลูกเพื่อส่งเสริมหรืออำนวยความสะดวกในการใช้สิทธิดังกล่าว ท้ายที่สุดแล้วความพร้อมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระบบประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วมยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร เนื่องจากประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วมต้องอาศัยแรงขับเคลื่อนจากตัวประชาชนเป็นหลักแต่วัฒนธรรมการเมืองของไทยมีลักษณะอุปถัมภ์ ศักดินานิยม อำนาจนิยม ซึ่งยังคงอยู่ถึงปัจจุบันทำให้ประชาชนทั่วไปยังมีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยตรงอยู่ในระดับต่ำ เพื่อมีความเชื่อว่าการเมืองและการบริหารประเทศ (นิติบัญญัติ) เป็นเรื่องของผู้นำเท่านั้น

แต่ในปัจจุบันนี้การมีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติของประชาชนได้เพิ่มขึ้นผ่านกลไกต่าง ๆ ดังนี้

เนื้อหา (Content)

1. สิทธิการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน (Initiative Process)

1.1 ความเป็นมา หลายประเทศในโลกได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิการเข้าชื่อเสนอกฎหมายโดยประชาชน (Initiative Process)ไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น รัฐธรรมนูญของประเทศสวิสเซอร์แลนด์ รัฐธรรมนูญของบางมลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา และรัฐธรรมนูญของประเทศเยอรมัน เป็นต้น เนื่องจากสิทธิการเข้าชื่อเสนอกฎหมายโดยประชาชนเป็นกลไกอันสำคัญของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยทางตรง ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถมีอิทธิพลโดยตรงต่อทิศทางนโยบายของรัฐบาลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ทั้งที่เป็นการเสนอกฎหมายใหม่หรือการแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่เดิมผ่านการถกเถียงสาธารณะ ด้วยการรวบรวมรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อสนับสนุนข้อเสนอนั้นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ได้บัญญัติรับรองให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2542 เพื่อให้กระบวนการนิติบัญญัติเป็นไปอย่างสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยทางตรงและต่อมาได้ปรับปรุงแก้ไขและประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2556 เพื่อให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.

1.2 ประเด็นปัญหาและอุปสรรค

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติรับรองสิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชนในการเสนอกฎหมายต่อรัฐสภา โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติในมาตรา 133 (3) ว่า “ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามมาตรา 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยหรือหมวด 5 หน้าที่ของรัฐทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าเสนอชื่อกฎหมาย”

ข้อเท็จจริงพบว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2556 นั้นได้ถูกตีความว่าสิ้นสภาพไปพร้อมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 อีกทั้งสิทธิการเสนอกฎหมายในรัฐธรรมนูญฯ ฉบับ 2550 ต้องอยู่ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หรือหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ซึ่งมีความแตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 นอกจากนี้ กลไกการผลักดันให้ร่างกฎหมายของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนเสนอกฎหมายเข้าสู่รัฐสภาได้นั้น ยังมีปัญหาและอุปสรรคที่ต้องปรับปรุงแก้ไขหลายประการ เพื่อให้เกิดการรองรับสิทธิประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงอย่างแท้จริง

1.3 หลักการและแนวคิด

1.3.1 แนวปฏิบัติของต่างประเทศ กรณีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน ประเทศสหรัฐอเมริกาใน 15 รัฐ ได้มีกลไกให้สิทธิประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งริเริ่มและรวบรวมรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด และต้องนำข้อเสนอดังกล่าวให้ประชาชนออกเสียงประชามติ หากได้รับคะแนนเสียงข้างมากของจำนวนผู้ออกเสียงลงประชามติทั้งหมด จึงประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ทันที

ประเทศเยอรมัน ผู้แทนของประชาชนที่ริเริ่มเสนอกฎหมายเมื่อเสนอคำร้องถึงสภาย่อมมีสิทธิเข้าชี้แจงถึงข้อเสนอต่อสภา โดยสภาต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด กรณีสภาเห็นชอบกับข้อเสนอให้ดำเนินการประกาศใช้เป็นกฎหมาย หากสภาไม่เห็นชอบกับข้อเสนอหรือเห็นชอบให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของร่างกฎหมายนั้น ผู้ริเริ่มอาจร้องขอให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนได้ หากข้อเสนอของประชาชนได้รับความเห็นชอบจากประชาชน สภาต้องดำเนินการตราเป็นกฎหมาย หากสภาไม่เห็นและไม่ดำเนินการตามผลความคิดเห็นของประชาชน ต้องจัดให้มีการลงประชามติ และหากได้รับคะแนนเสียงข้างมากของจำนวนผู้ออกเสียงลงประชามติทั้งหมด ให้ประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมาย

2. สิทธิการขอถอดถอนนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุดหรืออัยการสูงสุด (Impeachment)

2.1 ความเป็นมา

การควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร นับได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารประเทศ ซึ่งหลายประเทศต่างก็บัญญัติวิธีการที่คิดว่าเหมาะสมและใช้ได้ผลดีไว้ในรัฐธรรมนูญของตน การถอดถอนออกจากตำแหน่ง (Impeachment) เป็นวิธีการควบคุมฝ่ายบริหารวิธีหนึ่ง โดยหากบุคคลผู้มีตำแหน่งทางการเมืองไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือกระทำผิดร้ายแรงก็จะต้องถูกดำเนินการให้พ้นไปจากตำแหน่งนั้น

การถอดถอนจากตำแหน่งเป็นกลไกสำคัญอีกกลไกหนึ่งที่ใช้ในการควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารโดยเปิดโอกาสให้มีการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งกระทำผิดก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงในขณะดำรงตำแหน่งหน้าที่ให้พ้นจากตำแหน่งก่อนเวลาอันสมควร เนื่องจากหากปล่อยให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวต่อไป จะก่อให้เกิดความเสียหายหรืออันตรายต่อประเทศชาติและประชาชน

รัฐธรรมนูญของไทยหลายฉบับ ได้พยายามวางกลไกในการควบคุมการใช้อำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายบริหาร โดยกำหนดให้ฝ่ายนิติบัญญัติมีหน้าที่ในการควบคุมดูแลการใช้อำนาจในการดำเนินงานของฝ่ายบริหาร ไม่ว่าจะเป็นการตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ การตั้งคณะกรรมาธิการขึ้นสอบสวนการกระทำของฝ่ายบริหาร และการถอดถอนจากสมาชิกภาพ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐมนตรี รวมทั้งกำหนดมาตรการในการตรวจสอบควบคุมสมาชิกรัฐสภาด้วยวิธีการควบคุมกันเองด้วย โดยรัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทย คือ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 9 ว่า สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจดูแลควบคุมกิจการของประเทศ และมีอำนาจประชุมกันถอดถอนกรรมการราษฎรหรือพนักงานรัฐบาลผู้หนึ่งผู้ใดก็ได้

ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้วางหลักการในการคุ้มครองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างเต็มที่ การลดการผูกขาดอำนาจรัฐ และขจัดการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม การทำให้การเมืองมีความโปร่งใส มีคุณธรรม และจริยธรรม รวมทั้งการทำให้ระบบ

ตรวจสอบมีความเข้มแข็ง และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนใช้สิทธิทางการเมืองได้ง่ายขึ้นสำหรับบทบัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในส่วนของการถอดถอนจากตำแหน่งนั้น มีการบัญญัติไว้ในหมวด 10 การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ 3 การถอดออกจากตำแหน่ง มาตรา 270 ถึง 274 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนในการถอดถอน ในสองมาตรา คือ

1.กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจากตำแหน่ง ในมาตรา 236 วรรคหนึ่ง ดังนี้

“สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาหรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อกล่าวหาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการตามมาตรา 234 (1) โดยยื่นต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร หากประธานรัฐสภาเห็นว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำตามที่ถูกกล่าวหา ให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องไปยังประธานศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ เพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริง”

2. สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นจากตำแหน่ง ในมาตรา 254 ดังนี้

“ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอข้อบัญญัติหรือเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ”

2.2 ประเด็นปัญหาและอุปสรรค

สิทธิการขอถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง โดยประชาชนนั้น แม้ว่า รัฐธรรมนูญ 2550 ได้เปิดพื้นที่ให้ประชาชนใช้สิทธิการเข้าชื่อขอถอดถอนนักการเมืองและข้าราชการระดับสูง โดยแก้ไขเพิ่มเติมจากรัฐธรรมนูญ 2540 ในมาตรา 303 ถึงมาตรา 307 ที่บัญญัติเรื่องการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูงขึ้นเป็นครั้งแรก พบว่าขั้นตอนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และกฎหมายลำดับรอง มีความยุ่งยากเป็นภาระให้กับประชาชนมากเกินไป อีกทั้งเมื่อประชาชนได้ยื่นเรื่องตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญและกฎหมายลำดับรองเรียบร้อยแล้ว การถอดถอนจะต้องให้สมาชิกวุฒิสภาเป็นคนลงคะแนนว่าบุคคลที่ถูกยื่นถอดถอนนั้นจะพ้นจากตำแหน่งหรือไม่ ปัญหาประการสำคัญ สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง มักอิงกับฐานเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผลที่เกิดขึ้น คือ เมื่อมีการยื่นขอถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ก็ไม่อาจสามารถถอดถอนนักการเมืองได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 จึงได้บัญญัติในเรื่องสิทธิประชาชนในการเข้าชื่อถอดถอนเพียงสองมาตราเท่านั้น คือ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจากตำแหน่งและสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นจากตำแหน่ง ส่วนสิทธิประชาชนในการเข้าชื่อขอถอดถอนนักการเมืองและข้าราชการระดับสูงไม่ได้บัญญัติรับรองเฉกเช่นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

2.3 หลักการและแนวคิด

การออกเสียงถอดถอนผู้แทนที่มาจากการเลือกตั้ง (Recall) หรือ นักการเมือง เป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน เนื่องจากประชาชนถูกลดบทบาทให้มีความสำคัญในกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองเฉพาะในเวลาที่มีการเลือกตั้งผู้แทนเท่านั้น เพราะหลังจากผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าสู่สภาแล้ว ผู้แทนเหล่านั้นก็มักจะไม่ใส่ใจกับปัญหาความเดือดร้อนหรือข้อเรียกร้องของประชาชนในพื้นที่เท่าที่ควรจะเป็น แต่กลับให้ความสำคัญกับความต้องการของกลุ่มผลประโยชน์หรือนายทุนพรรคการเมือง หรือนโยบายของพรรคการเมืองที่ตนเองสังกัดอยู่เท่านั้น

หลักการพื้นฐานของการใช้กลไกการออกเสียงถอดถอนผู้แทนที่มาจากการเลือกตั้งจึงใช้เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน เพื่อให้ประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้งจำนวนหนึ่งซึ่งมีความไม่พอใจในพฤติกรรมของผู้แทนที่ตนได้เลือกเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภา สามารถใช้สิทธิร่วมกันเรียกร้องให้มีการจัดการออกเสียงเลือกตั้งกรณีพิเศษ เพื่อลงมติถอดถอนผู้แทนคนนั้นออกจากตำแหน่งสมาชิกรัฐสภา ทั้งนี้ กลไกดังกล่าวจะทำงานได้เฉพาะในกรณีที่ระบบการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาเป็นระบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ผู้สมัครแข่งขันกัน โดยตัดสินด้วยคะแนนเสียงเลือกตั้งข้างมากของผู้ออกเสียงในเขตนั้น เพราะการออกเสียงลงคะแนนถอดถอนผู้แทนจะทำงานได้ก็เมื่อสามารถระบุได้ว่าผู้แทนแต่ละคนนั้นได้รับเลือกเข้าสู่สภาด้วยคะแนนเสียงของประชาชนในเขตพื้นที่ใด กลไกดังกล่าวจึงไม่สามารถใช้ได้กับกรณีของผู้แทนที่มาจากการเลือกตั้งด้วยระบบสัดส่วนหรือกึ่งสัดส่วนกึ่งแบ่งเขต

ประเทศสหรัฐอเมริกาให้สิทธิประชาชนเข้าชื่อเพื่อถอดถอนผู้ได้รับเลือกตั้งทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ซึ่งสิทธิดังกล่าวได้รับการริเริ่มและสนับสนุนจากชนชั้นนำที่มีแนวคิดก้าวหน้าในสหรัฐอเมริกาเมื่อปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยมีการเริ่มนำเสนอแนวคิดดังกล่าวเป็นครั้งแรกในหนังสือพิมพ์โอเรกอน (อังกฤษ: Oregon newspaper) ของนายวิลเลียม เอส. อูเร็น (William S. U'Ren) ทั้งนี้ ยังไม่สามารถเข้าชื่อถอดถอนผู้ได้รับเลือกตั้งระดับชาติ (เช่น ประธานาธิบดี สมาชิกวุฒิสภา) ได้ในขณะนี้ ซึ่งการถอดถอนผู้ได้รับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นเป็นสิทธิของชนในท้องถิ่นนั้น และมีรัฐสิบห้ารัฐที่กฎหมายอนุญาตให้พลเมืองในรัฐเข้าชื่อถอดถอนข้าราชการและพนักงานของรัฐประจำท้องถิ่นนั้นได้อีกด้วย

3. สิทธิการออกเสียงประชามติของประชาชน (Referendum)

3.1 ความเป็นมา

การออกเสียงประชามติ (Referendum) เป็นรูปแบบหนึ่งของกระบวนการปกครองตามหลักประชาธิปไตยทางตรง (Direct democracy) เป็นกลไกการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพื่อเพิ่มช่องทางสำหรับให้ประชาชนมีสิทธิร่วมแบ่งปันการใช้อำนาจในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองของนักการเมือง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติในเรื่องนี้ในมาตรา 166 ดังนี้

“ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร คณะรัฐมนตรีจะขอให้มีการออกเสียงประชามติในเรื่องใดอันมิใช่เรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือเรื่องที่เกี่ยวกับตัวบุคคลหรือคณะบุคคลใดก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

3.2 ประเด็นปัญหาและอุปสรรค

การออกเสียงประชามติของไทย สามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1. ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร คณะรัฐมนตรีจะขอให้มีการออกเสียงประชามติได้ แต่ต้องเป็นเรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวกับตัวบุคคลหรือคณะบุคคลใด

2. ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้มีการออกเสียงประชามติ

เนื่องจากรัฐบาลต้องมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ใหม่ให้มีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 166 แต่ปัญหาที่มักถูกกล่าวถึงอย่างมากในการทำประชามติ คือ การใช้งบประมาณค่อนข้างสูงในการทำประชามติแต่ละครั้ง จึงทำให้การทำประชามติแต่ละครั้งจะต้องเป็นเหตุอันสมควรยิ่ง เช่น การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

3.3 หลักการและแนวคิด

การตัดสินใจทางการเมืองโดยผ่านการออกเสียงประชามติ ถูกมองว่าเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดความชอบธรรมแก่การตัดสินใจ ด้วยเหตุผลที่ว่า เมื่อประชาชนไม่เชื่อมั่นไว้วางใจในการใช้ดุลพินิจตัดสินใจของผู้นำรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกรัฐสภา แต่ประชาชนย่อมต้องเชื่อมั่นในการตัดสินใจที่ตนได้ไตร่ตรองและพิจารณาด้วยตนเอง ดังนั้นการตัดสินใจทางการเมืองใดๆ ที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วม หรือมีโอกาสเข้าไปร่วมด้วยเองนั้นย่อมเป็นการตัดสินใจทางการเมืองที่มีความชอบธรรมมากกว่ากรณีที่ประชาชนไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วม ยิ่งไปกว่านั้น การตัดสินใจทางการเมืองที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมใช้ดุลพินิจตัดสินใจโดยไม่ผ่านตัวกลางหรือตัวแทน เช่น การออกเสียงประชามติ ย่อมเป็นวิธีการที่ประชาชนจะสามารถแสดงออกซึ่งเจตจำนงความต้องการของตนได้มากกว่าการมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภาหรือคณะรัฐมนตรี

ในประเทศฝรั่งเศส ถือว่าการออกเสียงประชามติ เป็นกระบวนการประชาธิปไตยที่สำคัญ โดยรัฐธรรมนูญได้บัญญัติเรื่องนี้ไว้ให้ดำเนินการออกเสียงประชามติในหลายกรณี คือ (วารสารการเลือกตั้ง, 2550: 10-11)

1. การออกเสียงประชามติในกรณีที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะมีผลใช้บังคับได้ต่อเมื่อประชาชนได้ออกเสียงประชามติเห็นชอบแล้ว

2. การออกเสียงประชามติในกรณีที่มีร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงสร้างของรัฐ การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางด้านเศรษฐกิจแห่งชาติ และระบบบริการสาธารณะขนาดใหญ่

3. การออกเสียงประชามติในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเขตดินแดน

4. การออกเสียงประชามติในกรณีการให้สัตยาบัน สนธิสัญญาต่างๆ

3.4 ความเห็นและข้อเสนอแนะ

การนำระบบการออกเสียงประชามติ (popular referendum) มาใช้เป็นกลไกในการเปิดให้ประชาชนได้ใช้สิทธิในการตัดสินใจทางการเมืองด้วยตนเองโดยตรง เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ระบบการเมืองการปกครองแบบรัฐสภา เคลื่อนไปสู่การมีลักษณะความเป็นประชาธิปไตยทางตรงมากขึ้น การใช้อำนาจในการออกกฎหมายไม่ถูกผูกขาดไว้ที่ฝ่ายนิติบัญญัติเสียทั้งหมด หากแต่ประชาชนยังสามารถใช้อำนาจตัดสินใจทางนิติบัญญัติโดยตรงได้ โดยผ่านการออกเสียงประชามติเพื่อรับรองหรือไม่รับรองการประกาศบังคับใช้กฎหมาย

4. การประเมินผลกระทบในการตรากฎหมาย (Regulatory Impact Assesment)

4.1 ความเป็นมา

การประเมินผลกระทบในการออกกฎหมายนั้นมีจุดเริ่มต้นจากประเทศสหรัฐอเมริกาเดิมเป็นเพียงเครื่องมือในการวิเคราะห์ต้นทุนทางเศรษฐกิจหรือค่าใช้จ่ายที่กฎหมายแต่ละฉบับได้สร้างขึ้นกับภาคเอกชนธุรกิจ เพื่อให้ทราบว่าหากลดจำนวนกฎหมายที่สร้างต้นทุนเหล่านั้นลง จะเป็นผลดีต่อภาคเอกชนธุรกิจและจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันทางเศรษฐกิจมากขึ้น

ประเทศไทยมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีที่กำหนดให้หน่วยงานราชการต้องชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นในการมีกฎหมายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ซึ่งกำหนดว่าการเสนอร่างกฎหมายต้องมีการเสนอผลการวิเคราะห์ผลกระทบของร่างกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย และคณะรัฐมนตรีได้มีมติกำหนดหลักเกณฑ์ในการเสนอร่างกฎหมายที่ให้หน่วยงานราชการใช้เป็นแนวทางการพิจารณาก่อนเสนอร่างกฎหมาย ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี (ฉบับที่ 2) ที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการเสนอร่างกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีการวิเคราะห์ความจำเป็นต้องมีกฎหมายอย่างเป็นรูปธรรม

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติรับรองในเรื่องการประเมินผลกระทบในการตรากฎหมาย มาตรา 77 วรรคสอง ว่า

“ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วยเพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป”

4.2 ประเด็นปัญหาและอุปสรรค

เนื่องจากกระบวนการจัดทำร่างกฎหมายที่ผ่านมา แม้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 81 (3) โดยกำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายที่ดำเนินการเป็นอิสระเพื่อปรับปรุงและพัฒนากฎหมายของประเทศ รวมทั้งการ

ปรับปรุงกฎหมายให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญโดยต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกฎหมายนั้นประกอบด้วย และเป็นที่มาของพระราชบัญญัติคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย พ.ศ. 2553 เพื่อให้คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายที่ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับผลกระทบ ก่อนจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีและประธานรัฐสภา แต่ปรากฏว่า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ออกคำสั่งที่ 71/2559 เรื่อง การยกเลิกกฎหมายว่าด้วยสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยสภาพัฒนาการเมือง และกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

4.3 หลักการและแนวคิด

การประเมินผลกระทบในการออกกฎหมายนั้น เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ต้นทุนและผลที่จะได้รับ เพื่อประเมินว่ากฎหมายแต่ละฉบับสอดคล้องกับเป้าหมายของนโยบายสาธารณะในภาพรวมหรือไม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบที่อาจเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นจากมาตรการหรือกลไกที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

แนวคิดการประเมินผลกระทบในการออกกฎหมายจึงเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการปฏิรูประบบบริหารจัดการและธรรมาภิบาลภาครัฐ เนื่องจากการเรียกร้องให้ต้องมีการตรวจสอบผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการออกกฎหมาย และเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้กระบวนการตัดสินใจในทางนโยบายของรัฐเกี่ยวกับกฎหมายต้องวางอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลที่เหมาะสม โปร่งใส และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน อันเป็นการสนับสนุนหลักการสำคัญของระบบธรรมาภิบาล

ในประเทศยุโรป โดยเฉพาะประเทศสมาชิกที่อยู่ในองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) ได้ริเริ่มแนวคิดว่าด้วยการพัฒนาคุณภาพของกฎหมายขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา และนำมาสู่การพัฒนาบทตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย (Regulatory Checklist) ขึ้น เช่น Blue Checklist ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันในปี ค.ศ. 1984 และ Gilding Principle of the Federal Regulatory Policy ของประเทศแคนาดาในปี ค.ศ. 1986 เป็นต้น โดยการจัดทำกฎหมายของฝ่ายบริหาร จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการเสนอให้มีหรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมายนั้นให้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องมีการให้ข้อมูลแก่ประชาชนหรือผู้ที่อาจได้รับผลกระทบต่อร่างกฎหมายที่เสนอต่อรัฐสภา รวมถึงต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและความเห็นของประชาชนอย่างรอบด้าน

บทสรุป (Conclusion)

ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่า บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 133 ซึ่งให้สิทธิประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนเสนอกฎหมายผ่านกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมายแล้ว แต่ในขณะที่รัฐบาลต้องดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมายฉบับใหม่โดยเร็ว เพื่อให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถใช้สิทธิของตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 133

ต่อไปนั้น เนื้อหาในพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมายฉบับใหม่ ควรต้องคำนึงถึงประเด็นดังต่อไปนี้

(1). เมื่อประชาชนได้รวบรวมรายชื่อไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนเพื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อประธานรัฐสภาแล้ว ต้องใช้เวลาไม่เกินสามเดือนในการนำร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวยื่นต่อรัฐสภา โดยต้องได้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎรและสภาผู้แทนราษฎรต้องมีมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในวาระแรกชั้นรับหลักการทุกฉบับ

(2).ประชาชนมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้โดยเป็นการทั่วไป ไม่ควรบังคับให้ยื่นในบางหมวดเท่านั้น ซึ่งเป็นแนวทางการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรากฎหมายตามแนวทางของประเทศเยอรมัน เว้นแต่เป็นกรณีในหมวดพระมหากษัตริย์หรือร่างพระราชบัญญัติที่ขัดกับหลักการพื้นฐานในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(3). ในกรณีรัฐสภาไม่เห็นด้วยกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติของประชาชน หรือไม่กระทำการใด ๆ ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ร่างพระราชบัญญัติของประชาชนนั้นควรจะถูกเสนอให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงประชามติในขั้นสุดท้าย (Final Vote) ว่าจะปฏิเสธหรือยืนยันร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ตามแนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกาในบางมลรัฐ และประเทศเยอรมัน เพื่อให้ประชาชนได้เข้าร่วมแบ่งปันการใช้อำนาจสูงสุดทางนิติบัญญัติ ภายใต้กลไกการใช้สิทธิตามหลักประชาธิปไตยทางตรง

(4). ขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ว่านอกจากให้ผู้แทนของประชาชนที่เข้าชื่อเสนอกฎหมายร่วมเป็นกรรมาธิการวิสามัญในสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาแล้ว ควรกำหนดให้มีผู้แทนของประชาชนที่เข้าชื่อเสนอกฎหมายร่วมเป็นกรรมาธิการในชั้น “คณะกรรมาธิการร่วมกัน” ของสองสภา ในจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนกรรมาธิการทั้งหมดด้วย

2. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนสองหมื่นรายชื่อควรมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอน นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการสูงสุด ที่มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ฯลฯ ออกจากตำแหน่งได้ และเห็นควรมีการแก้ไขกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ โดยปรับปรุงแก้ไขหลักเกณฑ์ การริเริ่มเข้าชื่อยื่นขอให้มีการถอดถอนให้ง่ายขึ้น

3. การออกเสียงประชามติของไทย ควรเป็นการออกเสียงเพื่อการตัดสินใจทางนิติบัญญัติหรือกฎหมาย เนื่องจากการออกเสียงประชามติเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในสิทธิการตัดสินใจทางการเมืองโดยตรง ถือเป็นกระบวนการประชาธิปไตยที่สำคัญ โดยเฉพาะการออกเสียงประชามติที่เกี่ยวข้องกับร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงสร้างของรัฐ การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางด้านเศรษฐกิจแห่งชาติ และระบบบริการสาธารณะขนาดใหญ่ เพียงแต่ติดขัดที่การจัดทำประชามติแต่ละครั้งในงบประมาณสูงมาก จึงควรใช้มาตรการหรือกลไกอื่นๆ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม

ในการแสดงความคิดเห็นแทน เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 178 วรรค 4 ได้บัญญัติว่า

“ให้มีกฎหมายกำหนดวิธีการที่ประชาชนจะเข้ามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและได้รับการเยียวยาที่จำเป็นอันเกิดจากผลกระทบของการทำหนังสือสัญญาตามวรรคสามด้วย”

รัฐบาลได้เตรียมความพร้อมในการบังคับใช้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 77 โดยการออกแนวทางการรับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างกฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย และปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามหลักเกณฑ์และแนวทางดังต่อไปนี้

1. การจัดทำร่างกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ

1.1 ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ โดยในการรับฟังความคิดเห็นอย่างน้อยต้องรับฟังผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐ หรือผ่านเว็บไซต์ www.lawamendment.go.th หรือจะใช้วิธีอื่นใดด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็นต้องไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

1.2 ในการรับฟังความคิดเห็น ให้หน่วยงานของรัฐประกาศวิธีการรับฟังความคิดเห็น ระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดในการรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งเปิดเผยข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วย (1) สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหา (2) ความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหานั้น (3) หลักการอันเป็นสาระสำคัญของกฎหมายที่จะตราขึ้น และ (4) ประเด็นที่จะรับฟังความคิดเห็นหรือร่างพระราชบัญญัติที่จะรับฟังความคิดเห็น

1.3 เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการรับฟังความคิดเห็น ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น โดยในรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นอย่างน้อยต้องประกอบด้วย (1) วิธีการในการรับฟังความคิดเห็น (2) จำนวนครั้งและระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็นแต่ละครั้ง (3) พื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายในการรับฟังความคิดเห็น (4) ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น (5) ข้อคัดค้านหรือความเห็นของหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็น และ (6) คำชี้แจงเหตุผลรายประเด็น และ (7) การนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมาย

4. แนวทางการรับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างกฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายแล้วพบว่า การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะทำให้เป็นการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเพียงบางกลุ่มเท่านั้น โดยมิได้ดูบริบทหรือลักษณะสังคมวิทยาของไทยส่วนใหญ่ที่ไม่ถนัดการเขียน โดยเฉพาะการเขียนให้ความเห็นในทางกฎหมาย ดังนั้นการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนอาจต้องใช้กระบวนการอื่นๆ เช่น

(ก) การสัมภาษณ์รายบุคคล

(ข) การเปิดให้แสดงความคิดเห็นหรือตอบแบบสอบถาม ทางไปรษณีย์ โทรศัพท์หรือโทรสาร ระบบเครือข่ายสารสนเทศ หรือทางอื่นใด

(ค) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมารับข้อมูลและแสดงความคิดเห็นต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ

(ง) การสนทนากลุ่มย่อย เป็นต้น.

เอกสารอ้างอิง (References)

(ปีที่6 , มีนาคม 2555 **วารสารเศรษฐศาสตร์สุโขทัยธรรมาธิราช.** ปีที่ 6(ฉบับที่2) ; http://www.stou.ac.th/Schools/Sec/ejournal6-2/file/1-14.pdf

นันทวัฒน์ บรมานันท์, (2540). “หมวดการตรวจสอบเรื่องี่ 5 การถอดถอนากตำแหน่ง.” **สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.** หน้า 1-16.

วนิดา แสงสารพันธ์. (2543).หน้า 16 **การเข้าชื่อเสนอกฎหมายโดยประชาชน.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลยธรรมศาสตร์.

ดร.ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, (2552). “รายงานการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย”. 2552. หน้า 18-25. กรุงเทพมหานคร : จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.

อำนาจพลเมือง กระบวนทัศน์ใหม่ในกฎหมายมหาชนไทย. “รายงานข้อเสนอต่อรัฐบาล หลักสูตรผู้บริหารงานด้านกฎหมายภาครัฐระดับสูง” รุ่น 4,สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, หน้า 129

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย, (2559). “รายงานศึกษาวิจัยประเมินผลงานการปฏิบัติงาน 4 ปี คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย” กุมภาพันธ์, หน้า 20- 25.

(2555). **ประชาธิปไตยทางตรงสมัยใหม่กับการเมืองภาคประชาชน**. สำนักวิชาการ : สำนักงานลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

(2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์, หน้า 148-195.

http://www.stou.ac.th/Schools/Sec/ejournal6-2/file/1-14.pdf 1 ธันวาคม 2561.

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางการศึกษากับแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

The Relationship between Education Environment and Leaning Motivation Surindra Rajabhat University

กาญจนา เถาว์ชาลี[1] พงษ์พันธ์ พึ่งตน [2]

บทคัดย่อ (Abstract)

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลความต้องการที่จำเป็นของนักศึกษาโดยเฉพาะความต้องการพื้นฐานที่สะท้อนถึงแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษาในระหว่างศึกษาเล่าเรียนเพราะสภาพแวดล้อมทางการศึกษาย่อมส่งผลต่อแรงจูงในในการเรียนและความสามารถในการศึกษาเล่าเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางการศึกษากับแรงจูงใจในการเรียน โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 300 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ t-test F-test วิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษา มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีสภาพแวดล้อมทางการศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการสอนของอาจารย์ ด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย และด้านการบริการของมหาวิทยาลัย และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีแรงจูงใจในการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

นักศึกษาที่มี เพศ ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีสภาพแวดล้อมทางการศึกษาไม่แตกต่างกัน และนักศึกษาที่มีระดับชั้นที่ศึกษา คณะที่ศึกษา และเป็นนักศึกษากองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีสภาพแวดล้อมทางการศึกษาแตกต่างกัน นักศึกษาที่มีเพศ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีแรงจูงใจในการเรียนไม่แตกต่างกันและนักศึกษาที่มีระดับชั้นที่ศึกษา และคณะที่ศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีแรงจูงใจในการเรียน แตกต่างกัน จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และผลกระทบ พบว่า สภาพแวดล้อมทางการศึกษา ด้านการสอนของ

[1]อาจารย์ ประจำสาขาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Lecturer at Social development department, Faculty of Humanity and Social Surin Rajabhat Universit
[2]อาจารย์ ประจำสาขาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Lecturer at Social studies department, Faculty of Humanity and Social Surin Rajabhat University

อาจารย์ ด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย และด้านการบริการของมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับแรงจูงใจในการเรียน

โดยสรุป สภาพแวดล้อมทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ซึ่งสารสนเทศของแต่ละองค์ประกอบที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อม และบริการต่าง ๆ แก่นักศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตในมหาวิทยาลัยที่ดีและสร้างแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ (Keywords) : สภาพแวดล้อมทางการศึกษา แรงจูงใจในการเรียน

Abstract

To provide higher education to have quality, it is necessary to rely on information concerning student's needs, particularly maximum needs reflecting their quality of life while studying because the quality of life can affect learning ability. Thus the researcher conducted a study of the The Relationship between Education Environment and Leaning Motivation of of Surindra Rajabhat University Student by collecting data from 300 student obtained by using a questionnaire as an instrument. The statistics used for analyzing the collected data were t-tast, F-test, multiple correlation analysis, and multiple regression analysis.

The results of the study revealed that the student agreed with having education environment as a whole at a high level. When each aspect was considered, the aspect found to be at the high level was teaching of the instructor, relationships in the group, participation in activities at the university, university service. Also, the student agreed with having leaning motivation as a whole and in each of these aspects at a high level.The student with different gender, education level did not agreed differently with having education environment and student with different grade level, faculties agreed differently with having education environment.

The student with different gender, education level did not agreed differently with having leaning motivation and student with different grade level, faculties agreed differently with having leaning motivation.From analyses of correlations and effects, the following were found: education environment in the aspects of teaching of the instructor, relationships in the group, participation in activities at the university, university service had positive relationships and effects on leaning motivation.

In conclusion, the factors of the education environment relationships with Surindra Rajabhat University students' learning motivation. Information of each of these factors obtained from this study would be beneficial to administrators, parents, and those involved in planning for organization of learning and instruction; in creating climates, environment, and different services to the students to have good quality in the university, and for creating students' learning motivation efficiently in the future.
Keywords Education Environment , Learning Motivation

บทนำ (Introduction)

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ เพราะทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถย่อมสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์และสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ดี และทรัพยากรบุคคลในชาติจะมีความรู้ความสามารถได้ก็ขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการศึกษาเป็นหลัก และจำเป็นต้องมีกระบวนการจัดการศึกษาที่เตรียมพร้อมและนำคนไทยและสังคมไทยให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกต่อไป (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 2) การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศซึ่งถือเป็นภาระหน้าที่ของมหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ที่จะต้องทำหน้าที่พัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีความรู้ความสามารถและทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพที่จะออกไปประกอบอาชีพเป็นกลไกหรือกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติในอนาคต (สุริทอง ศรีสะอาด. 2544 : 37)

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ประสบผลสำเร็จนั้น ต้องอาศัยแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียน เพราะแรงจูงใจเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดพลังที่จะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการเรียนและการทำงานเป็นอย่างมากเพราะการที่บุคคลจะทำกิจกรรมได้เต็มความสามารถหรือไม่นั้นมักจะขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นเต็มใจจะทำแค่ไหน ถ้ามีสิ่งจูงใจที่ตรงกับความพอใจของบุคคลนั้น ก็จะเป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลเอาใจใส่ต่อการเรียนและงานที่ทำมากขึ้น และถ้ามนุษย์มีความพอใจ ก็อาจจะทุ่มเทความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้แก่งานและการเรียน การศึกษาเรื่องของแรงจูงใจจึงมีความสำคัญสำหรับการจัดกระบวนการเรียนการสอน (ทศพร อันสงคราม. 2545 : 11) ซึ่งเหตุจูงใจในการศึกษาของบุคคลในแต่ละระดับจะแตกต่างกันออกไปตามวัย ฐานะ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รวมทั้งการสนับสนุนของครอบครัวถ้าครอบครัวใดมีฐานะทางเศรษฐกิจดี มักจะพยายามส่งบุตรหลานให้ได้เรียนในระดับสูงเท่าที่สติปัญญาจะเอื้ออำนวยให้เรียนได้ ส่วนครอบครัวใดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่อาจส่งบุตรหลายให้เรียนในระดับอุดมศึกษาได้ก็จะเป็นต้องให้ออกไปประกอบอาชีพช่วยเหลือครอบครัว (สมพร พรหมจรรย์. 2540 : 22) จึงจะเห็นได้เหตุที่ส่งผลต่อแรงจูงใจเหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องของสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาของผู้เรียน ดังนั้น หากสามารถวิเคราะห์และจำแนกองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงในในการเรียน ก็จะ

เป็นประโยชน์ต่อการนำไปเป็นข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาของนักศึกษาให้เอื้อต่อแรงจูงใจในการเรียน เพื่อที่จะสร้างแรงกระตุ้นให้เอาใจใส่ต่อการเรียนให้มากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของนักศึกษา
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางการศึกษากับแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษา
4. เพื่อศึกษาผลกระทบของสภาพแวดล้อมทางการศึกษากับแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษา
5. เพื่อเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของนักศึกษา ที่มี เพศ ระดับการศึกษา ระดับชั้นการศึกษา คณะที่ศึกษา และการกู้ยืมเพื่อการศึกษา แตกต่างกัน
6. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษา ที่มี เพศ ระดับชั้นการศึกษา คณะที่ศึกษา และการกู้ยืมเพื่อการศึกษา แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน6,665คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. 2560: เว็บไซต์)

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 340 คน โดยเปิดตาราง Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 87) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

2.1 จำแนกนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ตามคณะที่ศึกษา

2.2 กำหนดกลุ่มตัวอย่างนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ตามสัดสัดส่วน

2.3 ทำการสุ่มตัวอย่างตามข้อ 2.2 โดยตารางเลขสุ่ม ดังตาราง 1ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยแบ่งตามคณะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามความมุ่งหมายและกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ระดับชั้นการศึกษา คณะที่ศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา และการกู้ยืมเพื่อการศึกษา

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ของผู้นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 32 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาดังนี้ ด้านการสอนของอาจารย์ จำนวน 8 ข้อ ด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน จำนวน 8 ข้อ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย จำนวน 8 ข้อ ด้านการบริการของมหาวิทยาลัย จำนวน 8 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเรียน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 16 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาดังนี้ ด้านการเอาใจใส่และตั้งใจเรียน จำนวน 4 ข้อ ด้านการทำงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 4 ข้อ ด้านการมีความอดทน จำนวน 4 ข้อ ด้านการศึกษาหาความรู้ จำนวน 4 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาและแรงจูงใจในการเรียน นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. นำผลการศึกษาตามข้อ 1. มาสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ตอน โดยพิจารณาเนื้อหาถึงรายละเอียดที่ครอบคลุมถึงจุดมุ่งหมายและสมมุติฐานของการวิจัย

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาตามกรอบแนวคิดมาตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

5. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

6. นำผลที่ได้รับจากการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามมาปรับปรุง แล้วจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

1. ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2. เก็บแบบสอบถามโดยให้นักศึกษาผู้ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ทำการสำรวจความถูกต้อง ครบถ้วน และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับคืน

4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยแบ่งได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย การหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2-3 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาและแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ใช้วิธีการประเมินผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและการสรุปผลการดำเนินการวิจัย ซึ่งได้กำหนดการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 99-100)

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	กำหนดให้ 5 คะแนน
ระดับความคิดเห็นมาก	กำหนดให้ 4 คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	กำหนดให้ 3 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อย	กำหนดให้ 2 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	กำหนดให้ 1 คะแนน

ตอนที่ 4-5 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาและแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่มี เพศ ระดับชั้นการศึกษา คณะที่ศึกษา และการกู้ยืมเพื่อการศึกษา แตกต่างกันโดยใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของกลุ่มตัวอย่างที่มี 2 กลุ่ม (t-test) กลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม (F – test) ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance : ANOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA)

ตอนที่ 6 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาและแรงจูงใจในการเรียน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) การวิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ร้อยละ (Percentage)

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2.2 การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discrimination Power) โดยใช้เทคนิค Item-total Correlation

3. สถิติที่ใช้ทดสอบคุณลักษณะของตัวแปร คือ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multi-colinearity Test) โดยใช้ Variance Inflation Factors (VIF)

4. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

4.1 t - test

4.2 F – test (ANOVA และ MANOVA)

4.3 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis)

4.4 การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเรียน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ที่มีเพศ ระดับการศึกษา ระดับชั้นการศึกษา คณะที่ศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา และการกู้ยืมเพื่อการศึกษาแตกต่างกัน

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเรียน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ที่มีเพศ ระดับการศึกษา ระดับชั้นการศึกษา คณะที่ศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา และการกู้ยืมเพื่อการศึกษาแตกต่างกัน

ตอนที่ 6 วิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ และการสร้างสมการพยากรณ์ของสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มีต่อแรงจูงใจในการเรียน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อนำผลจากการตอบแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ และการสร้างสมการพยากรณ์ในการทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบของสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มีต่อแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ และการสร้างสมการพยากรณ์ตามที่ได้ตั้งสมมุติฐาน ดังนี้

H_1 สภาพแวดล้อมทางการศึกษา ด้านการสอนของอาจารย์ มีความสัมพันธ์และผลกระทบกับแรงจูงใจในการเรียน

H_2 สภาพแวดล้อมทางการศึกษา ด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์และผลกระทบกับแรงจูงใจในการเรียน

H_3 สภาพแวดล้อมทางการศึกษา ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์และผลกระทบกับแรงจูงใจในการเรียน

H_4 สภาพแวดล้อมทางการศึกษา ด้านการบริการของมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์และผลกระทบกับแรงจูงใจในการเรียน

ตาราง การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมทางการศึกษากับแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ตัวแปร	MOT	ENA	ENB	ENC	END	VIF
$\bar{X}$	3.89	3.91	3.94	3.81	3.73	
S.D.	0.49	0.51	0.52	0.59	0.66	
MOT	-	0.476*	0.583*	0.608*	0.552*	
ENA		-	0.545*	0.437*	0.382*	1.498
ENB			-	0.557*	0.438*	1.754
ENC				-	0.585*	1.858
END					-	1.585

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง ข้างต้นจะ พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันหรือเกิดเป็น Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIF ปรากฏว่า ค่า VIF ของตัวแปรอิสระ สภาพแวดล้อมทางการศึกษา มีค่าตั้งแต่ 1.489 – 1.858 ซึ่งมาค่าน้อยว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน (Black. 2006 : 585)

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสภาพแวดล้อมทางการศึกษาในแต่ละด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามแรงจูงใจในการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.476 – 0.608 จากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณและสร้างสมการพยากรณ์ แรงจูงใจในการเรียน (MOT) ได้ดังนี้

MOT = 0.908 + 0.123ENA + 0.249ENB + 0.229ENC +0.173END

ซึ่งสมการที่ได้นี้สามารถพยากรณ์ค่าแรงจูงใจในการเรียน (MOT) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (F=75.36 ; P=0.000) และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง ($AdjR^2$) เท่ากับ 0.499 (ตาราง 23) เมื่อนำไปทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสภาพแวดล้อมทางการศึกษาแต่ละด้านกับตัวแปรตามแรงจูงใจในการเรียน (MOT) ปรากฏผลดังตาราง 23

ตาราง 22 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอย กับแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

สภาพแวดล้อมทางการศึกษา	แรงจูงใจในการเรียน		t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	0.908	0.183	4.971	0.000*
ด้านการสอนของอาจารย์	0.123	0.048	2.538	0.012*
ด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน	0.249	0.052	4.812	0.000*
ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย	0.229	0.047	4.885	0.000*
ด้านการบริการของมหาวิทยาลัย	0.173	0.039	4.460	0.000*
F = 75.365 p = 0.000 $AdjR^2$= 0.499				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางข้างต้นจะพบว่า สภาพแวดล้อมทางการศึกษา ด้านการสอนของอาจารย์ (ENA) ด้านความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อน (ENB) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย (ENC) และด้านการบริการของมหาวิทยาลัย (END) มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเรียน (MOT) อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมุติฐานที่ 1 2 3 และ 4เมื่อนำสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ด้านการสอนของอาจารย์ (ENA) ด้านความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อน (ENB) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย (ENC) และด้านการบริการของมหาวิทยาลัย (END) ไปสร้างสมการพยากรณ์ของแรงจูงใจในการเรียน (MOT) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ ($AdjR^2$) เท่ากับ 0.449 (ตาราง 29 ภาคผนวก ง) โดยได้สมการพยากรณ์ ดังนี้

$$MOT = 0.908 + 0.123ENA + 0.249ENB + 0.229ENC + 0.173END$$

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางการศึกษากับแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. นักศึกษา มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ด้านการสอนของอาจารย์ ด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย และด้านการบริการของมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก สภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาเป็นประการสำคัญในการ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ความสะดวกในความเป็นอยู่นานัปการ ตลอดจนพัฒนาการทุกด้าน ของนักศึกษา ซึ่งทำให้นักศึกษาบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้รวดเร็วขึ้น สภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย เป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมที่ เปลี่ยนแปลงเป็นการเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาที่มีการศึกษาถึงเรื่องพันธุกรรมทำให้ คนแตกต่างกันแล้ว ยังมีอิทธิพลอื่น ๆ อีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่สำคัญ ได้แก่ สิ่งแวดล้อม การ อบรมเลี้ยงดู การคบเพื่อน การสังคม การสมาคม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา ดินฟ้าอากาศ ที่อยู่อาศัย น้ำ สื่อมวลชน โรคภัยไข้เจ็บ อุบัติเหตุ ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ว่าสภาพแวดล้อมทำให้ พฤติกรรมของคนเป็นไปทั้งทางดีหรือร้าย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สำเนาว์ ขจรศิลป์ (2539) ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมของนักศึกษามีส่วนสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ของสถาบันอุดมศึกษามาก พฤติกรรมที่ไม่ดีของนักศึกษา อาจเกิดจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีของ สถาบันอุดมศึกษาได้ นอกจากนี้สภาพแวดล้อมภายในสถาบันอุดมศึกษายังมีความสำคัญต่อ กระบวนการพัฒนานักศึกษามาก

2. นักศึกษา มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีแรงจูงใจในการเรียน อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก แรงจูงใจเป็นสิ่งที่เรียนรู้ และพัฒนาขึ้นมาได้ในตัวของเด็กและบุคคล โดยการจัดโปรแกรมการเรียน และการฝึกอบรมที่เน้นเรื่องการเปลี่ยนเจตคติ พฤติกรรม บุคลิกภาพ นักศึกษาถูกสร้างความเชื่อและให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายร่วมกันว่า เมื่อผ่านการฝึกอบรมแล้ว จะเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมให้เป็นผู้มีแรงจูงใจในการเรียน พยายามสร้างความสำเร็จเป็นขั้นๆ ไปในการทำงานควรตั้งเป้าหมายเป็นขั้นตอน และพยายามทำงานในแต่ละขั้นตอนให้สำเร็จ ก็จะมีกำลังใจที่จะเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2545 : 229 -231) ที่กล่าวว่า กระบวนการฝึกอบรมเพื่ออบรมเพื่อเรียนรู้และพัฒนาแรงจูงใจมีดังนี้ ประการแรก สร้างความเชื่อและให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายร่วมกันว่า เมื่อผ่านการฝึกอบรมแล้ว จะเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมให้เป็นผู้มีแรงจูงใจ

ในการเรียน พยายามสร้างความสำเร็จเป็นขั้นๆ ไปในการทำงานควรตั้งเป้าหมายเป็นขั้นตอน และพยายามทำงานในแต่ละขั้นตอนให้สำเร็จ ก็จะมีกำลังใจที่จะเรียนรู้มากขึ้น ปประการที่สอง ให้ผู้เรียนรู้ว่า ในสังคมมีบุคคลตัวอย่างที่เขาทำงานดีหรือที่ประสบความสำเร็จ มนุษย์เราชอบการเลียนแบบ มีความพยายามอยู่แล้วและไม่ต้องการด้อยกว่าคนอื่น ดังนั้น ถ้านักเรียนได้ตัวอย่างที่ดีสามารถยึดถือเป็นแบบอย่างเขาก็จะสร้างกำลังใจในการเรียนและการทำงาน

3. นักศึกษาที่มี เพศ ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีสภาพแวดล้อมทางการศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สวัสดิ์ วิชระโภชน์. 2549: 146-147 สภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย ด้านการสอนของอาจารย์ เป็นตัวแปรที่มีแนวโน้มเป็นคุณลักษณะของนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำในชั้นปีที่ 2 โดยพบว่าในกลุ่มนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนของอาจารย์ดีกว่านิสิตที่มีผลการเรียนสูงทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษามีจำนวนของกลุ่มนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำมากกว่ากลุ่มนิสิตที่มีผลการเรียนสูง ซึ่งปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีจำนวนนิสิตที่เข้ามาศึกษาในระบบพิเศษเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นผลการเรียนของนิสิตกลุ่มดังกล่าว จะเป็นกลุ่มที่มีผลการเรียนไม่สูงเท่ากัน ในการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย นิสิตทุกระบบการศึกษาในระดับปริญญาตรีต้องเรียนรวมกันทั้งนี้จะทำให้ความรู้พื้นฐานการเรียนต่างกัน การสอนของอาจารย์จึงมักเอื้อต่อนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำคือ อาจารย์สอนค่อยเป็นค่อยไปมีการยกตัวอย่างง่าย ๆ ในขณะที่การสอนสำหรับนิสิตที่มีผลการเรียนสูงควรจะเป็นการสอนในระดับต่อยอดขึ้นไป ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะสอดคล้องกับ วราภรณ์ วานิชย์ (2539 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าความคิดเห็นของนักศึกษาต่อคุณภาพการสอนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. นักศึกษาที่มีระดับชั้นที่ศึกษา คณะที่ศึกษา และเป็นนักศึกษากองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีสภาพแวดล้อมทางการศึกษาแตกต่างกัน สอดคล้องกับ นพรัตน์ เรียงทวี (2548 : 83-97) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร พบว่าองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ เพศหญิง การใช้เวลาว่างในการเรียน ลักษณะมุ่งอนาคตทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับผู้ปกครอง ลักษณะทางกายภาพของมหาวิทยาลัย สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับเพื่อน องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. นักศึกษาที่มีเพศ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีแรงจูงใจในการเรียนไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นาม จุง (Nam Jung. 1996 : 2345) ได้ศึกษาพบว่ากลวิธีต่างๆ ทางการเรียนของนักเรียนมีสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และตัวแปรแรงจูงใจ (Motivational Variables) ซึ่งได้แก่ เป้าหมายที่ต้องการประสบความสำเร็จในการเรียน เจตคติที่ดีต่อการเรียน และเหตุผลที่ทุ่มเทให้กับการเรียน นอกจากนี้ ยังศึกษาพบว่า เพศ

เป้าหมายทางเรียน เนื้อหาวิชาที่เรียน และบรรยากาศทางการเรียน มีความสัมพันธ์กับกลวิธีการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6. นักศึกษาที่มีระดับชั้นที่ศึกษา และคณะที่ศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีแรงจูงใจในการเรียน แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สมพร พรหมจรรย์ (2540 : 22) อธิบายว่า เหตุจูงใจในการศึกษาของบุคคลในแต่ละระดับจะแตกต่างกันออกไปตามวัย ฐานะและโอกาส ดังนั้น จึงต้องคำนึงถึงความสำคัญของแรงจูงใจในการเรียนที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสนใจและพิจารณาเสมอว่าจะดำเนินการอย่างไรที่จะทำให้เหตุปัจจัยต่างๆที่ส่งผลดีต่อแรงจูงใจ เพราะการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ประสบผลสำเร็จนั้น ต้องอาศัยแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียนด้วยเหตุที่ แรงจูงใจเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดพลังที่จะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการเรียนเป็นอย่างมากและการที่บุคคลจะทำกิจกรรมได้เต็มความสามารถหรือไม่นั้น มักจะขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นเต็มใจจะทำแค่ไหน ถ้ามีสิ่งจูงใจที่ตรงกับความพอใจของบุคคลนั้นก็จะเป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลเอาใจใส่ต่อการเรียนและงานที่ทำมากขึ้น และถ้ามนุษย์มีความพอใจก็อาจจะทุ่มเทความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้แก่งานและการเรียน ดังนั้น การศึกษาเรื่องของแรงจูงใจจึงมีความสำคัญสำหรับการจัดกระบวนการเรียนการสอน และผู้บริหารควรให้ความสนใจและศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจอย่างสม่ำเสมอ

7. สภาพแวดล้อมทางการศึกษา ด้านการสอนของอาจารย์ ด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย และด้านการบริการของมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับแรงจูงใจในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธี กลมดวง (2550:85) พบว่า ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ ปรากฏว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม คือ คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (D) คุณภาพชีวิตด้านการเรียน (A) คุณภาพชีวิตด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย (E) และคุณภาพชีวิตด้านสังคม (B) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จากผลความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าคุณภาพชีวิตของนักศึกษาแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันเองซึ่งทำให้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเรียนไม่ชัดเจนเท่าที่ควรเพราะว่าตัวแปรคุณภาพชีวิตแต่ละด้านอาจส่งผลต่อกันเอง ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละองค์ประกอบส่งผลต่อการคำนวณความสัมพันธ์กับตัวแปรตามคือแรงจูงใจในการเรียน อาจส่งผลให้องค์ประกอบบางด้านไม่สามารถพยากรณ์ตัวแปรตามได้ ดังจะเห็นได้จากองค์ประกอบด้านที่อยู่อาศัย (C) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเรียน เท่ากับ 0.532 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่ผลการวิเคราะห์การถดถอยปรากฏว่า ตัวแปรด้านที่อยู่อาศัย (C) กลับไม่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนได้ ดังนั้น เพื่อให้การหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณภาพชีวิตกับแรงจูงใจในการเรียนเป็นไปด้วยความชัดเจน จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อจัดกลุ่มองค์ประกอบใหม่ให้เป็นองค์ประกอบที่มีความเป็นอิสระจากกัน และทำให้การหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณภาพชีวิตกับแรงจูงใจในการเรียนมีความสมบูรณ์และสามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สวัสดิ์ วิชระโภชน์.

2549: 143-144) พบว่า สภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลการเรียน โดยพบว่ากลุ่มนิสิตที่มีผลการเรียนสูงมีความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย ด้านการสอนของอาจารย์ ด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย ด้านการบริการของมหาวิทยาลัย และด้านอาคารสถานที่ในมหาวิทยาลัยสูงกว่ากลุ่มนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำในทุกชั้นปี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี สามารถสร้างความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนแก่นิสิตได้ นิสิตจะเห็นว่าบรรยากาศการเรียน สภาพแวดล้อมในห้องเรียน สภาพที่ดีของสถานที่เรียน อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ดีและเพียงพอต่อนิสิต การทำกิจกรรมการเรียนที่ดีและเหมาะสม จะส่งผลให้นิสิตสามารถเรียนได้ดีมีประสิทธิภาพในการเรียน มีความตั้งใจที่จะเรียนสนใจในการเรียน เป็นผลให้นิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนและกระตุ้นให้อาจารย์ให้ความสำคัญกับการสอนในห้องเรียนเนื่องจากผลการวิจัยพบว่าการสอนของอาจารย์สามารถทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนได้

1.2 มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มเพื่อนนักศึกษาเพราะการมีความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนนั้นกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ของนักศึกษา

1.3 มหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมที่น่าสนใจเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เพราะกิจกรรมจะเป็นตัวที่ช่วยฝึกให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

1.4 มหาวิทยาลัยควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเรียนรู้ของนักศึกษา เช่น ห้องสมุด โรงอาหาร และอื่นๆ เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการรู้ของนักศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลกระทบและความสัมพันธ์สภาพแวดล้อมทางการศึกษาด้านอื่นที่จะเป็นตัวส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียน เพื่อจะสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปเปรียบเทียบและประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมทางการศึกษากับแรงจูงใจในการเรียนโดยใช้ตัวแปรอื่นๆ

2.3 ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ กับมหาวิทยาลัยราชภัฏอื่นๆที่ใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

ชัยยงค์ พรมวงศ์. **เอกสารประกอบการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2543.

ดุษฎี อายุวัฒน์. “มาตรวัดคุณภาพชีวิต : ศึกษากรณีประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย,” **ประชากรศาสตร์**. 21(1) : 41-60 ; มีนาคม, 2548.

ทศพร อันสงคราม. **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงในในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2545.

ตรีพร ชุมศรี. **การศึกษาแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองของพยาบาล จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกจิตวิทยาแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2545.

เดิมศักดิ์ เศรษฐวัชราวนิช และคณะ. **วิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต**. กรุงเทพฯ : เธิร์ดเวฟเอ็ดดูเคชั่น, 2542.

นพรัตน์ เรียงทวี. **องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548.

บุญชม ศรีสะอาด. **รูปแบบของผลการเรียนในโรงเรียน**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

บุญชม ศรีสะอาด. **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2545.

ประกอบ คุปรัตน์. “นิสิตนักศึกษาและกระบวนการกลุ่มในสถาบันอุดมศึกษา,” ใน **นิสิตนักศึกษา หลักการ ปัญหา และแนวปฏิบัติ**. หน้า 177-190. กรุงเทพฯ : พีระพัธนา, 2525.

ประเวศ วะศรี. “สุขภาพกับการพัฒนาแบบยั่งยืน” **วารสารสิ่งแวดล้อมกับสุขภาพ.** หน้า 7-11. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.

ประสาท อิสระปรีดา. **สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ : นำอักษรการพิมพ์, 2541.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีจำกัด. 2545.

พระธรรมปิฎก. (ประยุทธ์ ปยตฺโต). **รุ่งอรุณของการศึกษาเบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, 2546.

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา, 2542.

พวงเพชร วัชรอยู่. **จิตวิทยาทั่วไป.** ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2545.

มรกต ศรียาสวิน. **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาดนตรี นาฏ ศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนแวนต์ กรุงเทพมหานคร.** ปริญญา นิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2545.

มาลี จุฑา. **จิตวิทยาการเรียนการสอน.** พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : อักษรพิพัฒน์. 2542.

เมธี กลมดวง. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณภาพชีวิตกับแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.

วิชัย วงษ์ใหญ่. “การสอนในระดับอุดมศึกษา,” **สารานุกรมศึกษาศาสตร์.** 5 : 77-78, 2529.

วินุ ทองพวง. **การศึกษาสภาพแวดล้อมวิทยาลัยพลศึกษากรุงเทพ ตามทัศนะของอาจารย์ และนักศึกษา.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.

วิภูสนา สาคริตชานันท์. **การศึกษาคุณภาพชีวิตของนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2545.

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. **พฤติกรรมมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

วรรณี ลิมอักษร. **จิตวิทยาศึกษา.** เอกสารและตำรา มหาวิทยาลัยทักษิณ. 2543.

สงัด อุทรานนท์. **การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ.** กรุงเทพฯ : วงเดือน, 2525.

สมพร พรหมจรรย์. **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540.

สวัสดิ์ วิชระโภชน์. **การวิเคราะห์จำแนกประเภทปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มีผลการสูงและต่ำ**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.

สุพจน์ หมู่โยธา. **การสร้างแบบวัดบุคลิกภาพความเป็นนักขายของนักเรียนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ชั้นปีที่ 3 สังกัดกรมอาชีวศึกษาในจังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2542.

สุริทอง ศรีสะอาด. **แนวทางการพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไปสู่เกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. **จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่.** กรุงเทพฯ : ธีระป้อมวรรณกรรม. 2544.

สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. **สรุปโครงการส่งเสริมกิจกรรมนิสิตนักศึกษางบประมาณ 2540**. นนทบุรี : สหมิตรพริ้นติ้ง, 2546.

อดิเทพ ศรีสุอารักษ์. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น โรงเรียนวิจิตรวิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยา การศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2545.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. **หลักการสอน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2540.

อารี พันมณี. **จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน.** กรุงเทพฯ : ใยไหม. 2546.

Astin. Alexander W. **The College Environment.** Washington D.C. American Council on Education,1968.

Bloom, Benjamin S. **Human Characteristics and School Learning**. 2en ed. New York : McGraw – Hill, 1976.

Boyd, William M. The Forgotten Side of the Black Undergraduate : An Assessment of Academic Achievement and Aspirations During the 1970'S. s.l. : Paper **Presented at the Annual Meeting of the American Education Research**, 1979.

Carroll, John B. "A Model of School Learning," **Teacher College Record**. 64(8) : 723-733 ; May, 1963.

Cogan, Morris L. "Studies of Teacher Behavior," **The Journal of Experimental Education**. 26 (January) : 135-139, 1975.

Dolan, Lawrence Joseph. "The Effective Correlates of Home Concern and Support, Instructional Quality and Achievement," **Dissertation Abstracts International**. 41(15) : 989-A ; September, 1980.

Domyei, Zoltan, and Csizer, Kata. Ten commandments for motivating language learners : results of an empirical study." **Language Teaching Research**. 2 (3) : 203-229. 1998, September.

Good, Cater V. **Dictionary of Education**. New York : Science Edition, 1973.

Good, Thomas L., and Brophy, Jere E. **Looking in Classroom**. New York : Harper and Row. 1987.

Grush, T.E. and Costin Frank. "The Student as Consumer of the Teaching Process," **American Education Research Journal**. 12 : 64 : Winter, 1975.

Harold, Roger Davis. (1976). The control of student extra-curricular life in America Higher Education. **Dissertation Abstracts.** 27, 8 (February) : 2782-A

Guilford,John S. and David E. Gray. **Motivation and Modern Management. London**: Harper & Row, 1970.

Hendershott, Ann B., Sheila P. Wright and Deborah Handerson. "Quality of Life Correlates for University Students," **National Association of Student Personnel Administrators Journal**. 30(1) : 11-19 ; September, 1992.

Hilgard, E.R. **Introduction to Psychology**. New York : Harcourt Brace and World, Inc. 1983.

Mcclelland, David C. **The Achievement Society**. New York : the Free Press. 1961.

McMillan, James H., and Forsyth, Donelson R. **What Theories of Motivation Say About Why Learners Learn.** In Robert S. Menges, and Marilla D. Svinicki (eds.), College

Teaching : From Theory to Practice. Pp. 39-52. San Francisco : Jossey-Bass.1991.

การพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน ในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

Development model Good social security for children and youth in Nongbua Sub-district Na Mon District Kalasin Province.

บัญชา พุฒิวนากุล, วาริธ ราศี

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ 2. เพื่อค้นหารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ และ 3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ มีกลุ่มเป้าหมายหลักและกลุ่มเป้าหมายรอง จำนวนทั้งสิ้น 50 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสังเกต โดยมีกระบวนการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ตามวัตถุที่วางเอาไว้ และจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลแบบเชิงพรรณนาหรือการอธิบายความ ผลการวิจัยพบว่า 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ 1.1 ปัญหาสิ่งเสพติด 1.2 ปัญหาการเล่นการพนัน 1.3 ปัญหาการทะเลาะวิวาท 1.4 ปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร 1.5 ปัญหาเด็กแว้น 1.6 ปัญหาการลักขโมย 2. เพื่อค้นหารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ 2.1 การจัดกิจกรรมผ่านสภาเด็กและเยาวชน 2.2 การจัดบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น 2.3 การส่งเสริม สนับสนุน ผ่านองค์กร หน่วยงาน เครือข่ายความร่วมมือ 3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ 3.1 การจัดกิจกรรมผ่านสภาเด็กและเยาวชน 1) กิจกรรมด้านวิชาการ 2) กิจกรรมด้าน 3) กิจกรรมด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญา 4) กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม 5. กิจกรรมจริยธรรมและคุณธรรม เช่น กิจกรรมการปฏิบัติ

ธรรม กิจกรรมการอบรมบ่มเพาะสืบทอดศาสนาในชุมชน เป็นต้น 3.2 การจัดบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ได้จัดทำแผนการดำเนินประจำปีงบประมาณ 2560 ที่เกี่ยวกับแผนการดำเนินงานการพัฒนาจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน 3.3 การส่งเสริม สนับสนุน ผ่านองค์กรหน่วยงาน เครือข่ายความร่วมมือคือ 1) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาฬสินธุ์ (พมจ.) 2) สถานีตำรวจภูธรอำเภอ นามน (สภ.นามน) 3) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองบัว (รพ.สต.) เป็นต้น

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, การจัดสวัสดิการสังคม, การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคม

Abstract

Research on the development of social welfare management model for enhancing social immunity for children and youth in Nong Bua Subdistrict, Na Mon District, Kalasin Province Objective 1. To study the problems of children and youth in Nong Bua Subdistrict, Na Mon District, Kalasin Province. 2. To find the social welfare management model for enhancing social good immunity for children and youth in Nong Bua Sub-district, Namon District Kalasin and 3. To develop a model of social welfare in the promotion of social immunity for children and youth in the sub-district Wallace entered the district of Kalasin. Is a qualitative research There are main target groups and secondary target groups. A total of 50 people, the research tool is a semi-structured interview and observation form, with the research process divided into 3 phases according to the object placed. And will use the data obtained to analyze the descriptive or descriptive results The results of the research were as follows: 1. To study the problems of children and youth in Nong Bua Subdistrict, Na Mon District, Kalasin Province, including 1.1 drug problems 1.2 Problem of gambling 1.3 Problems of controversy 1.4 Premature pregnancy problems 1.5 1.6 Child theft problems 2. To find social welfare arrangements in the promotion of good social immunity for children and youth in Nong Bua Subdistrict Kalasin province, namely 2.1 Activities organized by the Council of Children and Youth, 2.2 Packed in the development plan of the local administration organization. 2.3 Promoting support through organizations, networks, cooperation networks. 3. To develop the model of social welfare in the

area of Promoting good social immunity for children and youth in Nong Bua Subdistrict, Na Mon District, Kalasin Province, including 3.1 Activities The Youth Council: 1) Academic Activities 2) Activity 3) cultural activities, traditions and wisdom 4) 5. environmental, ethical and moral practices such activities. Cultivation activities for cultivating a religion in the community, etc. 3.2 Packing in the development plan of the local administrative organization is Nong Bua Subdistrict Administration Organization. Has prepared an annual plan for the fiscal year 2017 relating to the operation plan, development of social welfare in the promotion of good social immunity for children and youth. 3.3 Promoting and supporting through the organization The cooperation network agency is 1) Social Development Office And human security in Kalasin Province 2) Police Station 3) Community Hospital

Keyword: Development, Social Welfare, Good social security

บทนำ

เด็กในวันนี้ คือผู้ใหญ่ในวันหน้า เป็นคำกล่าวที่ทุกคน รู้ดีว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต หากเด็กในวันนี้ได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน สังคม อบรมสั่งสอนให้เป็นคนดีมีศีลธรรมจริยธรรม ประกอบกับได้รับความรู้จากการศึกษาในระดับต่าง ๆ ตามลำดับ จะทำให้เมื่อเติบโตขึ้นในอนาคต ย่อมเป็นกำลังสำคัญในการสร้างความเจริญให้กับประเทศได้อย่างมั่นคง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2558) การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมาก แต่สถานการณ์เด็กและเยาวชนในประเทศไทยที่เรากำลังเผชิญนั้นมีหลายอย่าง ทั้งในเรื่องของปริมาณและคุณภาพ ในเชิงปริมาณ เรามีจำนวนเด็กที่เกิดใหม่น้อยลง ทำให้ในอนาคตประชากรในวัยทำงานก็จะมีน้อยลงและเขาจะต้องดูแลทั้งประชากรผู้สูงอายุและเด็ก ส่วนในเชิงคุณภาพนั้น เด็กและเยาวชนไทยกำลังเผชิญกับปัญหาในทุกด้าน เช่น ด้านร่างกาย เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ด้านจิตวิญญาณ เรื่องการยอมรับการคอรัปชั่นและวัตถุนิยม ด้านสังคมอารมณ์ เรื่องการใช้ความรุนแรง ด้านการศึกษา เรื่องระดับสติปัญญาที่ต่ำกว่ามาตรฐาน (แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555–2559. 2554: 17) สถานการณ์และปัญหาของเด็กและเยาวชนของไทยขณะนี้กำลังเผชิญกับความเสี่ยงมากมาย อันเกิดจากสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอันตรายที่ล้อมรอบตัวเด็ก เด็กและเยาวชนจำนวนมากซึมซับพฤติกรรมความรุนแรง สื่อลามกอนาจาร เสพยาเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร อยู่ในแหล่งมั่วสุม และอื่น ๆ จนพฤติกรรมเหล่านี้ กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตร่วมสมัยของเด็ก

และเยาวชนที่เติบโตขึ้นทุกวัน เป็นต้น สถาบันรามจิตติได้จัดทำโครงการติดตามสภาวการณ์เด็กและเยาวชน (Child Watch) ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่าพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในภาพรวมของ ประเทศ สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มตามพัฒนาการตามวัย กล่าวคือ พฤติกรรมกลุ่มแรกจะเป็นพฤติกรรมที่ “ยิ่งโตยิ่งเพิ่ม” พฤติกรรมในกลุ่มนี้ ได้แก่ เที่ยวกลางคืน พูดโทรศัพท์ โดดเรียน ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ ดื่มสุรา และเล่นอินเตอร์เน็ต ส่วนพฤติกรรมกลุ่มที่สองจะเป็นพฤติกรรมที่ “ยิ่งโต ยิ่งลด” พฤติกรรมในกลุ่มนี้ ได้แก่ ไปวัด ไปเที่ยวกับพ่อแม่พี่น้อง เล่นกีฬา และช่วยงานบ้าน เป็นต้น (ศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ. 2559)

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น มีการปกครองในลักษณะการปกครองพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม ถึงฉบับที่ 6 พ.ศ.2552 ตำบลหนองบัวครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 8 หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลหนองบัว ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2539 มีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในระเบียบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สังกัดการส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ มีกองฝ่ายสวัสดิการสังคมที่ดูแลรับผิดชอบจัดสรรสวัสดิการสังคมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมและพัฒนาสังคม รวมทั้งการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้ในระดับมาตรฐาน ปัจจุบัน กองงานฝ่ายสวัสดิการสังคม ได้ให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการสังคมในด้านต่าง ๆ สำหรับเด็กและเยาวชน ทั้งนี้เพราะทางหน่วยงานได้เล็งเห็นความสำคัญในการป้องกันดูแลส่งเสริมและพัฒนาสร้างให้เด็กและเยาวชนในชุมชนเป็นคนที่มีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่ง ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย เคารพกฎหมาย มีความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกเป็นสาธารณะรู้รักสามัคคี ตลอดจน เพื่อต้องการให้เด็กและเยาวชนห่างไกลปัญหาหรือพฤติกรรมที่สุ่มเสี่ยงไปทางที่ไม่ดีในหลาย ๆ ด้าน อาทิ พฤติกรรมการมั่วสุขอบายมุขเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ติดเหล้าบุหรี่ ยาเสพติด เล่นการพนัน เรื่องเพศสัมพันธ์การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร พฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น ทะเลาะวิวาท การเที่ยวเตร่ ติดเกมอินเตอร์เน็ต การเข้าถึงสื่อลามกอนาจารหรือสื่อที่แสดงความรุนแรง เป็นต้น (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว. 2559)

ดังนั้น ผู้วิจัยและคณะ จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการช่วยป้องกันส่งเสริม แก้ไขปัญหาที่กำลังเป็นภาวะเสี่ยงต่อเด็กและเยาวชน ด้วยการทำการวิจัยภายใต้หัวข้อเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและ

เยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็ก และเยาวชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล อีกทั้งยังการพัฒนาชุมชน สังคมให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

2. เพื่อค้นหารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ เด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

2.1 แหล่งข้อมูลด้านเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และเอกสารสื่อออนไลน์ เป็นต้น

2.2 แหล่งข้อมูลด้านตัวบุคคล อาทิ ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่วิจัย ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เป็นต้น

2.3 แหล่งข้อมูลด้านสถานที่วิจัย คือ ชุมชนตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน ให้เกิดการพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

เริ่มต้น 1 ตุลาคม 2560 วันที่สิ้นสุด 30 กันยายน 2561

ระเบียบวิธีวิจัย

1. แหล่งข้อมูล

1.1 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ เอกสารวิชาการ สถิติ หนังสือ ตำรา วรรณกรรม บทความทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ เป็นต้น

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ การสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นต้น

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

2.2 แบบสังเกต (Observation form)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย จะทำการรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และแบบสังเกต (Observation form) ในพื้นที่การวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย จะทำการวิเคราะห์แบบเชิงพรรณนาหรือการอธิบายความ ใช้วิธีการสังเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) แล้วนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้งและเพื่อหาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ สามรถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่

1.1 ปัญหาสิ่งเสพติด ถือเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เข้ามาทำลายความสงบสุขของครอบครัวชุมชน และสังคมโดยรวมของประเทศ สำหรับในพื้นที่ตำบลหนองบัว ปัญหาสิ่งเสพติด ถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญในพื้นที่ ซึ่งจากผลการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนโดยส่วนใหญ่ติดสิ่งเสพติด มีสาเหตุมาจากการหาซื้อได้ง่าย การถูกชักชวนจากกลุ่มรุ่นพี่-กลุ่มเพื่อน ความอยากรู้ความ

อยากลอง ความคึกคะนอง และค่านิยมการลอกเลียนแบบ ฯลฯ จากสถิติกลุ่มเด็กและเยาวชนจะติดสิ่งเสพติดมากกว่ากลุ่มคนกลุ่มอื่น ๆ และที่น่าเป็นห่วงมากที่สุดก็คือ มันกำลังแพร่ระบาดไปสู่เด็กในช่วงวัยเยาว์ตั้งแต่ 8 ขวบ โดยสิ่งเสพติดที่เป็นภัยคุกคามและกำลังแพร่ระบาดอยู่ ณ ขณะนี้ ได้แก่ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บุหรี่ สารระเหย ยาบ้า กัญชา เป็นต้น

1.2 ปัญหาการเล่นการพนัน ถือได้ว่าเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่กำลังเป็นบ่อนทำลาย หรือเป็นภัยคุกคามสังคมไทย มาอย่างช้านาน จากผลการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว มีการเล่นการพนันหลายประเภท อาทิ การเล่นพนันไพ่ ไฮโล การเล่นพนันหวยใต้ดิน การเล่นพนันชนไก่ การเล่นพนันลงเลือก น้ำเต้า ปู ปลา เสือ ไก่ การเล่นพนันมวย และการเล่นพนันฟุตบอล ฯลฯ โดยมีสาเหตุมาจากการเกิดความคาดหวัง การถูกชักชวนจากกลุ่มเพื่อน-รุ่นพี่ และการเรียนรู้หรือลอกเลียนพฤติกรรมจากคนในครอบครัวและในชุมชน เป็นต้น

1.3 ปัญหาการทะเลาะวิวาท เป็นปัญหาเรื้อรังของเด็กวัยรุ่นในสังคมไทยที่เริ่มรุนแรงขึ้นทุกวัน ซึ่งเด็กวัยรุ่นเชื่อว่าเป็นวิธีการของลูกผู้ชายในการใช้ตัดสินแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จากการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนในพื้นที่การวิจัย มีปัญหาการทะเลาะวิวาทแบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะการทะเลาะวาทของเด็กวัยรุ่นภายในหมู่บ้านด้วยกันเอง ลักษณะการทะเลาะวิวาทของเด็กวัยรุ่นระหว่างหมู่บ้านกับหมู่บ้านภายในตำบลเดียวกัน และลักษณะการทะเลาะวิวาทของเด็กวัยรุ่นนอกเขตพื้นที่ตำบลหนองบัว ซึ่งปัจจุบันปัญหาดังกล่าวนี้ มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เพราะเด็กวัยรุ่นได้ใช้อาวุธในการต่อสู้ทะเลาะวิวาทกันอย่างรุนแรงเพื่อให้ฝ่ายของตนเป็นผู้ได้รับชัยชนะ เช่น ใช้อาวุธปืน อาวุธมีดยาวหรือมีดดาบยาวที่ดัดแปลงมาจากท่อนเหล็กนำมาตีให้เป็นมีดดาบ และระเบิดที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง เป็นต้น ทั้งนี้ โดยมีสาเหตุมาจากการเป็นศัตรูคู่อริกัน การแก้แค้นหรือล้างแค้นให้กลุ่มของตน การท้าทายระหว่างกัน และการดื่มสุราจนเมาขาดสติแล้วความคึกคะนอง เป็นต้น

1.4 ปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร พบว่า เด็กและเยาวชนในพื้นที่การวิจัย มีปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร อยู่ในช่วงอายุ 15 ปี มีทั้งที่เป็นเด็กที่เรียนหนังสือและไม่ได้เรียนหนังสือ ซึ่งมีผลกระทบต่อสถาบันทางครอบครัวในชุมชนอยู่ในระดับสูง เพราะเมื่อเมื่อตั้งครรภ์ขึ้นมาแล้ว ก็ไม่อาจกลับไปศึกษาเล่าเรียนต่อได้ ทำให้ต้องออกจากการศึกษากลางคัน ซึ่งก็หมายถึงอนาคตการเรียนก็หมดไปอย่างสิ้นเชิง ในบางกรณี ที่ตั้งครรภ์ขึ้นมาด้วยภาวะจำยอมที่ต้องแต่งงานกัน แต่ทั้งสองฝ่ายยังไม่มีความพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตคู่ที่ต้องมีภาระเลี้ยงดูบุตรทำให้เกิดปัญหาครอบครัว ปัญหาทางเศรษฐกิจ และปัญหาสังคม เป็นต้น

1.5 ปัญหาเด็กแว้น เป็นปัญหาที่สำคัญและเรื้อรังที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จากการศึกษา พบว่า ปัญหาดังกล่าวนี้ เป็นปัญหาที่สำคัญและกำลังแพร่หลายเรื้อรังอยู่ในชุมชนมาอย่างยาวนาน ซึ่งมีสาเหตุมาจากความคึกคะนองของวัยรุ่น การลอกเลียนแบบ การถูกเพื่อนชักชวน และในการแว้นของวัยรุ่นนั้นบางครั้ง จะมีหญิงสาวซ้อนท้ายด้วยที่เรียกว่าเด็กสก๊อย อีกทั้ง เด็กแว้นในชุมชนตำบลหนองบัวมีอายุเพียงแค่ 10 ปี เท่านั้น เป็นต้น

1.6 ปัญหาการลักขโมย คือ การหยิบฉวยบางสิ่งบางอย่างของผู้อื่นไปด้วยความไม่ซื่อสัตย์หรือความไม่ถูกต้อง หรือการกระทำที่นำเอาทรัพย์สินของผู้อื่นโดยเจตนา เพื่อยึดทรัพย์สินนั้นมาเป็นของตน ซึ่งเจ้าของทรัพย์สินไม่ได้อนุญาตหรือยินยอม จากการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมการลักขโมยในอัตราที่สูง และเด็กที่มีพฤติกรรมลักขโมยมีอายุเริ่มต้นเพียง 10 ปี เท่านั้น ซึ่งเป็นผลพวงมาจากปัญหาในหลายปัจจัยด้วยกัน อาทิ เกิดจากปัญหาทางด้านจิต ใจ ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจความยากจน ปัญหาสังคมสิ่งแวดล้อมความเป็นอยู่ที่เห็นผู้อื่นกระทำจึงมีความคิดที่อยากจะทดลอง และอยากกระทำตาม ปัญหาเกี่ยวกับหนี้สิน ปัญหาการว่างงานหรือไม่มีงานทำ ปัญหาการติดการพนัน และปัญหาติดยาเสพติด เป็นต้น

2. เพื่อค้นหารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่

2.1 การจัดกิจกรรมผ่านสภาเด็กและเยาวชน คือ สภาเด็กและเยาวชน เป็นกลไกของเด็กและเยาวชนตามกฎหมายที่มีโครงสร้างเชื่อมโยงกันทั่วประเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคม ร่วมป้องกัน แก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ตามการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ซึ่งมีผลใช้บังคับวันที่ 14 มิถุนายน 2560 ได้กำหนดแนวทางและปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน โดยกำหนดจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ สภาเด็กและเยาวชนเขต สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด สภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร และสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย เป็นต้น

2.2 การจัดบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น คือ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2559 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดทำแผนการดำเนินงาน ซึ่งเป็นการแสดงการใช้จ่ายเงินตามจริงของงบประมาณรายจ่ายประจำปี ทั้งหมด ตามงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อแสดงถึงรายละเอียดของแผนงาน / โครงการ ที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลในแต่ละปีงบประมาณ เพื่อให้ทราบถึงกิจกรรมพัฒนาในพื้นที่ การดำเนินการแผนการดำเนินงาน เป็นแผนต่อเนื่องมาจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวบรวมแผนงานโครงการต่าง ๆ ตามงบประมาณรายจ่ายประจำปี มาจัดทำแผนการดำเนินงาน เพื่อเป็นตัวกำเนิดทิศทางในการดำเนินงาน ให้ตรงเป้าหมายและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ อันอยู่บนพื้นฐานของความจำเป็น ความต้องการ และการตอบสนองต่อการพัฒนาแก้ไขปัญหาในพื้นที่อย่างแท้จริง

2.3 การส่งเสริม สนับสนุน ผ่านองค์กร หน่วยงาน เครือข่ายความร่วมมือ คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ นับว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในปัจจุบัน เนื่องด้วยเครือข่ายเป็นการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน การสร้างเครือข่าย จึงเป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาและสร้างการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของชุมชน ท้องถิ่น สังคม ได้ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคล องค์กร หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงบทบาท หน้าที่ แลกเปลี่ยนดำเนินงานร่วมกัน อาทิ กิจกรรม โครงการ แผนงาน ในลักษณะความร่วมมือในการทำงานที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เป็นต้น

3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่

3.1 การจัดกิจกรรมผ่านสภาเด็กและเยาวชน คือ ตามที่พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2530 และหน้าที่แก้ไข้เพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2560 มาตรา 22 กำหนดให้ดำเนินการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบลขึ้น โดยมีสมาชิกประกอบด้วยเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริการส่วนตำบลนั้น ซึ่งตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ได้ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตำบลขึ้น เมื่อวันที่ 21 เดือน กันยายน พ.ศ. 2558 มีชื่อภาษาไทยเรียกว่า “สภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองบัว” และมีชื่อภาษาอังกฤษว่า “Children and Youth Council of Nongbua” ซึ่งกิจกรรมที่สภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองบัวจัดขึ้นจะมุ่งเน้นพัฒนาสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในต่าง ๆ ได้แก่ 1. กิจกรรมด้านวิชาการ เช่น กิจกรรมการอบรมความรู้เกี่ยวกับพิษภัยยาเสพติด กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายสภาเด็กและเยาวชน กิจกรรมเฝ้าระวังและป้องกันภัยต่าง ๆ ที่คุกคามเด็กและเยาวชน เป็นต้น 2. กิจกรรมด้านกีฬา เช่น กิจกรรมกีฬาเด็กและเยาวชนประจำปีของชุมชนตำบลหนองบัว กิจกรรมกีฬาเครือข่ายชุมชน เป็นต้น 3. กิจกรรมด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญา เช่น กิจกรรมวันลอยกระทง กิจกรรมวันสงกรานต์ กิจกรรมงานบุญประเพณีในท้องถิ่น เป็นต้น 4. กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรม

การอนุรักษ์ป่าชุมชน กิจกรรมการทำความสะอาดและการบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน เป็นต้น และ 5. กิจกรรมจริยธรรมและคุณธรรม เช่น กิจกรรมการปฏิบัติธรรม กิจกรรมการอบรมบ่มเพาะสืบทอดศาสนาในชุมชน เป็นต้น

3.2 การจัดบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ได้จัดทำแผนการดำเนินประจำปีงบประมาณ 2560 ที่เกี่ยวกับแผนการดำเนินงานการพัฒนาจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งแผนงานประจำปีงบประมาณ 2560 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ได้เน้นให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสิ่งเสพติด/ยาเสพติด เพื่อไม่ให้เป็นภัยคุมคามต่อเด็กและเยาวชนในชุมชน เช่น แผนงานการเฝ้าระวังป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กที่อยู่ในสถานการณ์ความเสี่ยงเสพ/ติดยาเสพติด ในช่วงอายุระหว่าง 13-18ปี อาทิ โครงการพัฒนาศักยภาพคณะทำงานคุ้มครองเด็กและเยาวชน โครงการชุมชนคุ้มครองเด็กในตำบลหนองบัวเรื่องสถานการณ์เด็กเยาวชนที่มีความเสี่ยงเรื่องยาเสพติดในช่วงอายุระหว่าง 13-18ปี เป็นต้น

3.3 การส่งเสริม สนับสนุน ผ่านองค์กร หน่วยงาน เครือข่ายความร่วมมือ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ได้มีเครือข่ายความร่วมมือเข้ามาช่วยในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เป็นภัยคุกคามต่อเด็กและเยาวชนในชุมชน อาทิ ปัญหาด้านสิ่งเสพติด/ยาเสพติด ปัญหาการพนัน ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาเด็กแว้น ปัญหาการลักขโมย และปัญหา อื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งมีองค์กร หน่วยงานความร่วมมือ ได้แก่ 1) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาฬสินธุ์ (พมจ.) ได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อแก้ไขปัญหาและสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนตำบลหนองบัว ในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ชุมชน ท้องถิ่น อาทิ การจัดกิจกรรม/โครงการอบรมสัมมนาเชิงวิชาการเกี่ยวกับสถาบันทางสังคม โครงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรม โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นต้น 2) สถานีตำรวจภูธรอำเภอนามน (สภ.นามน) เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนแก้ไขปัญหาให้กับเด็กและเยาวชนตำบลหนองบัว ในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการป้องและปราบปรามสิ่งที่ผิดกฎหมาย อาทิ การเฝ้าระวัง สอดส่องดูแล หรือป้องกันสิ่งที่ผิดกฎหมายไม่ให้เข้ามาแพร่ระบายที่เป็นภัยคุกคามต่อชุมชน การบังคับใช้กฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน และการจัดโครงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับพิษภัยและโทษของยาเสพติด การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายน่ารู้ในชีวิตประจำวันให้กับเด็กและเยาวชนตำบลหนองบัว เป็นต้น และ 3) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองบัว (รพ.สต.) ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนแก้ไขปัญหาและสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนตำบลหนองบัว ใน

ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการสุขภาพและสาธารณสุข อาทิ การรณรงค์สร้างสุขภาวะที่ดีสำหรับเด็กและเยาวชน การจัดโครงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพ และสาธารณสุขชุมชน เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าพื้นที่ตำบลหนองบัว มีปัญหาทางด้านเด็กและเยาวชนประกอบไปด้วย ปัญหาสิ่งเสพติด ปัญหาการเล่นการพนัน ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาท้องก่อนวัยอันควร ปัญหาเด็กแว๊น ปัญหาลักเล็กขโมยน้อย ถือว่าเป็นปัญหาที่เข้ามาในรูปแบบต่างๆรูปแบบใหม่ที่เข้ามาทำลายความรัก ความอบอุ่น ความสงบสุขของครอบครัวของเด็กและเยาวชนแต่ละคน สารเสพติดต่างๆสามรถเข้าถึงได้ง่ายโดยเฉพาะผู้ใหญ่ที่ทำให้เด็กเห็นเป็นภาพติดตาและส่งเสริมให้เด็ก เยาวชนทำตาม พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมคือการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายซึ่งเกิดจากภาวะซึมเศร้า ทางจิตจนก่อให้เกิดความคิดที่อยากจับอยากทดลองสิ่งที่เห็นหรืออยากทำให้สิ่งที่ขาดสติ หรือการชักจูงในทางที่ไม่ดีสร้างปัญหาให้แก่ชุมชนสังคม ผู้เป็นพ่อแม่ให้เกิดความเสียใจ เสียทรัพย์สิน แล้วยังก่อให้เกิดอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น เช่น การทะเลาะวิวาท ปัญหาเด็กแว๊น ปัญหาท้องก่อนวัยอันควร ปัญหามั่วสุ่มอบายมุข เป็นต้น

การหารูปแบบการจัดสวัสดิการทางสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบไปด้วยการจัดกิจกรรมผ่านสภาเด็กและเยาวชน การจัดบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น การส่งเสริมสนับสนุน หน่วยงาน เครือข่ายร่วมมือ เนื่องจากการหารูปแบบด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมจำเป็นต้องเพิ่งกฎหมายร่วมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายกันทั่วประเทศอย่างเป็นระบบ การพัฒนาส่งเสริมตนเอง ชุมชน ตนเอง และสังคมร่วมกันป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน โดยกำหนดจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ สภาเด็กและเยาวชนเขต สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด เพื่อจัดการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาภายในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องจัดการดำเนินงานเพื่อเป็นการแสดงรายละเอียดของแผนงาน โครงการ ที่ดำเนินการจริงในพื้นที่เมื่อองค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่นได้บรรจุแผนเพื่อแก้ไขปัญหาให้เป้าหมายและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ อยู่บนพื้นฐานของความจำเป็น ความต้องการและตอบสนองต่อการพัฒนาแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง

เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่พ้องต้องกัน การสร้างเครือข่าย จึงเป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาและสร้างการพัฒนาในด้าน ชุมชน สังคม ท้องถิ่น ได้ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคล องค์กร หน่วยงาน กิจกรรม โครงการ แผนงานในลักษณะความร่วมมือในการทำงานที่เอื้อผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายคือ เด็กและเยาวชนที่เป็นตัวแทนของชุมชนตำบลหนองบัว โดยส่วนใหญ่จะเป็นเด็กและเยาวชนผู้ใฝ่ดีหรือเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมดี ฉะนั้น ควรมีการขยายผลด้วยการนำรูปแบบที่ได้ไปทดลองพัฒนาใช้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาหรือกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากสภาพปัญหาในด้านนั้น ๆ แล้วทำการติดตามผล ประเมินผล และสรุปผล ทั้งเพื่อจะได้รู้ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในของรูปแบบ ที่ใช้อย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เมื่อเสร็จสิ้นงานวิจัยครั้งนี้แล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ควรมีการตั้งข้อบัญญัติเพื่อจัดสรรงบประมาณในการจัดทำวิจัยเชิงพื้นที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้เพราะ จะได้นำผลการวิจัยมาพัฒนาใช้แก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด ตรงประเด็น และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ได้ประสานงานและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจน ขอขอบพระคุณ นักวิจัยในพื้นที่การวิจัย อาทิ ผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ ประชาชน เด็กและเยาวชน ตลอดจน อาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษา ที่ได้ร่วมด้วยช่วยเหลือกันในการลงพื้นที่วิจัยเพื่อเก็บข้อมูล จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559. (2554). **ส่วนที่ 1 สถานการณ์และแนวความคิดด้านเด็กและเยาวชน. คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. กรุงเทพฯ :** โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

ศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ **(2559). สถานการณ์และปัญหา ของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น.** คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). **วิเคราะห์เด็กและเยาวชน.** กลุ่มงานวิเคราะห์และพยากรณ์สถิติเชิงสังคม สำนักสถิติพยากรณ์. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว. (2559). **ข้อมูลทั่วไปชุมชน.** กองฝ่ายสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

ศาลปู่ตา : ทุนทางสังคมสู่การสร้างความผสมกลมกลืนของชุมชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสุรินทร์

Great Grandfather Spirit House: From Social Capital to Social Assimilation of the Multicultural Society in the Border Area of Surin province

นางสาวลดาวัลย์ ปัญตะยัง[1] และ นายกานต์ กาญจนพิมาย[2]

Ladawan Puntayoung[1] and Kan Kanjanapimai[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มุ่งทำความเข้าใจศาลปู่ตาในฐานะทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรมสู่การสร้างความกลมกลืนทางสังคม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพบนฐานกรอบแนวคิดพื้นฐานด้านการพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน ในพื้นที่บ้านหนองคันนา ตำบลตาเมียง อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และตัวแทนชาวบ้าน จำนวน 15 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจชุมชน การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและกรอบแนวทางในการสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนตั้งอยู่ในพื้นที่ชายแดนไทย – กัมพูชา มีการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาติพันธุ์ เขมรถิ่นไทย ไทยอีสาน และ กูย (กวย ส่วย) อันเป็นผลมาจากนโยบายจัดสรรปฏิรูปที่ดินของภาครัฐ จากความหลากหลายทางชาติพันธุ์ภาษาและวัฒนธรรม ก่อให้เกิดชุมชนซึ่งมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น คือ การไหว้ศาลปู่ตาซึ่งได้ถือปฏิบัติร่วมกันมาอย่างเคร่งครัด พิธีกรรมดังกล่าวนับว่าเป็นทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรมที่สำคัญ โดยมีฐานความเชื่อคล้ายคลึงกัน คือ “ผีปู่ตา” อันมีนามว่า “ตาดี ยายดี” ซึ่งได้กลายเป็นสื่อกลางประสานความสัมพันธ์ในชุมชนได้ทุกเพศ ทุกวัย ทุกชาติพันธุ์ เป็นสิ่งที่ลดความความแตกต่าง เชื่อมโยงความรู้สึก “เหมือน” หรือ เป็น “พวกพ้อง” เดียวกัน อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการเกื้อกูลกันในชุมชนบนพื้นฐานปัจจัยสี่และแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น (การไหว้ศาลปู่ตา) ในฐานะทุนทางสังคม ด้วยการต่อยอดคุณค่าทางวัฒนธรรมให้เกิดมูลค่า

---

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ladawan.young@gmail.com / Humanities and Social Sciences Surindra Rajabhat University

[2]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ kankanjanapimai@gmail.com/ Humanities and Social Sciences Surindra Rajabhat University

สร้างภูมิสังคมที่เข้มแข็ง ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และรักษาทุนทางวัฒนธรรมนี้ให้คงอยู่ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชน

คำสำคัญ (Keywords) : ศาลปู่ตา ทุนทางสังคม ความกลมกลืน วัฒนธรรมท้องถิ่น บ้านหนองคันนา

Abstract

This research aimed at understanding the importance of the Great Grandfather Spirit House as the social and cultural capital which has led to social assimilation. This qualitative research is based on the conceptual framework for community cultural development in the area of Nong Khanna Village, Phanom Dong Rak sub-district, Ta Myung district, Surin province. Key informants were the local experts, community leaders, and a number of 10 villagers, chosen by purposive sampling method. Data were collected by community field survey, non- participant observation and in-depth interviews which included a semi-structured interview form and guidelines for observations. Data were analyzed by using the method of content analysis and data triangulation. The research findings revealed that the community is located in the border area between Thailand and Cambodia. The resettlement of the three major ethnic groups, namely, Thai-Khmer Thai-Lao, and Guy were found. The resettlement was a result from the land reform policies by the government. From diverse ethnic groups with various ethnic languages and cultures, the community has formed its outstanding cultural identity through the offerings-making ceremony to the Village's Great Grandfather Spirit House. Such ritual was regarded as a major cultural social capital. The villagers shared a similar belief about the great grandfather spirit named "Ta Dee Yai Dee." The offerings-making ceremony has created a bond among the village's residents of all sexes, ages, and ethnic groups. This offerings-making ceremony can reduce the differences, yet enhance the feelings of "similarity" or "oneness." This helps create the "assistance" attitudes on the basis of the four necessities of human's life. This offerings-making ceremony is also a guideline to promote the local culture as social capital by extending its value in culture, building a strong geosocial, advocating learning, and preserving this unique cultural ceremony in order to make the villagers proud in their community's identity.

Keywords : The Great Grandfather Spirit House, Assimilation, Local culture, Nong Khanna Village

บทนำ (Introduction)

ในสังคมโลกไม่ว่าจะเป็นประเทศใดก็ตาม ต่างมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ซึ่งความหลากหลายอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือความร่วมมือของคนในสังคม ประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในประเทศที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความหลากหลายวัฒนธรรม เช่น จีน ญวน ลาว เขมร ฯลฯ จึงทำให้มีความหลากหลายของภาษาถิ่น ความหลากหลายของขนบธรรมเนียมประเพณี แต่ในความหลากหลายเหล่านี้สุ่มเสี่ยงต่อความมั่นคงทางสังคม รัฐบาลจึงต้องมีการปฏิรูปสังคมและวัฒนธรรมขึ้น ซึ่งชัดเจนที่สุด “ในยุครัฐบาลจอมพลป.พิบูลสงคราม เป็นรัฐบาลชาตินิยมตามกระแสของชาตินิยมที่เกิดขึ้นภายหลังการสิ้นสุดของยุคล่าอาณานิคมหรือจักรวรรดินิยมตะวันตก นอกจากเน้นการเป็นสังคมเกษตรกรรมแล้ว ยังพยายามที่จะปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมใหม่ให้กับคนในชาติ เช่น การกำหนดเครื่องแต่งกายให้ทันสมัย มีการบังคับให้ใส่หมวกและเลิกกินหมาก พร้อมทั้งตั้งกระทรวงวัฒนธรรมขึ้นมาดูแลและดำเนินการ” ศรีศักร วัลลิโภดม. 2554 : 150) ในสมัยนั้นรัฐบาลได้ใช้กระบวนการการปลูกฝังความเป็นชาตินิยม ภายใต้แนวคิด *“รัฐนิยม”* ด้วย*การกลืนกลาย*เพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียว (Oneness) แต่การสร้างความเป็นหนึ่งเดียวโดยวัฒนธรรมหลักวัฒนธรรมเดียวก่อให้เกิดการดูถูกและการกดดันจากคนในวัฒนธรรมศูนย์กลาง ทำให้วัฒนธรรมชุมชนที่แตกต่างจากวัฒนธรรมศูนย์กลางถูกผลักให้กลายเป็น*อื่น (**The Otherness**)* มีการดูถูกเหยียดหยามวัฒนธรรมชุมชนหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ภาษา ลักษณะรูปร่าง อาหารการกิน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากการพัฒนาของทางภาครัฐ

รัฐมีกระบวนการสร้างชาติให้มีลักษณะเป็นหนึ่งเดียวโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการหลอมรวมคนในชาติให้เกิดสำนึกในความเป็นไทยที่เป็นหนึ่งเดียวกัน เห็นได้จากการไม่สนับสนุนให้ใช้ภาษาท้องถิ่นในโรงเรียน และการที่โรงเรียนจงใจที่ละเลยฝึกฝนและถ่ายทอดความรู้วิถีชีวิตท้องถิ่น รวมทั้งการนิยมเปลี่ยนชื่อนักเรียนที่เป็นเชื้อชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้เป็นชื่อภาษาไทยกลาง นี้ทำให้อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic identity) บางกลุ่มเลือนหายไป (ชูพินิจ เกษมณี. 2555 : 118 – 119) ประกอบกับกระแสโลกาภิวัฒน์ซึ่งครอบงำสังคมไทยทั้งประเทศในขณะนี้ได้เปลี่ยนคนรุ่นใหม่ให้เป็นปัจเจกบุคคลที่ขาดความเป็นมนุษย์อย่างที่เคยมีในอดีตในด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และความสัมพันธ์กับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ผลก็คือการขาดสำนึกในการต้องอยู่ร่วมกัน เป็นกลุ่มทางสังคม (Social group) ที่มีบริบทของกาลเทศะ (Space and time) ซึ่งเห็นได้จากการไม่ตั้งหลักแหล่งที่ไหนแน่นอน สามารถเคลื่อนย้ายได้ทุกเวลาและทุกพื้นที่ (ศรีศักร วัลลิโภดม. 2557 : 22)

จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดหนึ่งซึ่งมีพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศกัมพูชา มีประชากรประกอบไปด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลัก 3 กลุ่ม ได้แก่ เขมรถิ่นไทย ไทยอีสาน และกูย ซึ่งมีประวัติศาสตร์ภาษาและวัฒนธรรมแตกต่างกันไปตามแต่ละชาติพันธุ์ การรวมตัวกันของสังคมจังหวัดสุรินทร์มีที่มาของหลักฐานทางประวัติศาสตร์จากการสันนิษฐานของนักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดี ตลอดจนคำบอกเล่าของผู้สูงอายุเล่าสืบทอดต่อกันมา (สุทัศน์ กองทรัพย์. 2550 : 11) จึงทำให้การรวมตัวกัน (การสร้างความกลมกลืนของสังคม) เป็นไปได้ค่อนข้างยาก อันเนื่องมาจากในหลายช่วง

ระยะเวลามีการเคลื่อนย้ายอพยพของคนต่างถิ่นเข้ามายังจังหวัดสุรินทร์ที่มีชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทยอาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณนี้มาช้านานแล้ว แต่สิ่งที่ยึดเหนี่ยวคนจังหวัดสุรินทร์ไว้ระหว่างกันคือความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม รวมถึงการยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการหยิบยืม การสร้างวัฒนธรรมร่วมกัน การแบ่งปันทางวัฒนธรรม การสร้างวัฒนธรรมใหม่ ล้วนเป็นทางเลือกหนึ่งของทุนทางสังคมซึ่งเป็นหนทางการสร้างความกลมกลืนของสังคม ทั้งนี้ บางพื้นที่สามารถนำใช้ได้อย่างสมบูรณ์แต่บางพื้นที่อาจปรับใช้ได้เพียงบางส่วน

พื้นที่บ้านหนองคันนา อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ เป็นพื้นที่แนวชายแดน ไทย – กัมพูชา ปรากฏหลักฐานการอาศัยอยู่เป็นชุมชนมนุษย์ขนาดใหญ่ในกลุ่มชาติพันธุ์ขอมโบราณ มาไม่ต่ำกว่า 2,000 ปี หลังจากอาณาจักรขอมเสื่อมสลายลง ทำให้บริเวณนี้ถูกทิ้งให้รกร้างไป เหลือร่องรอยไว้เพียงปราสาทหินโบราณในศิลปะขอมแบบบาปวน 3 หลัง ชื่อปราสาทตาเมือน (บายกรีม) ปราสาทตาเมือนโต๊ด และปราสาทตามเมือนธม ต่อมากลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้เคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่ ทั้งชาวเขมรถิ่นไทยที่อพยพมาจากหมู่บ้านใกล้เคียง ชาวกูยมาจากอำเภอเขวาสินรินทร์ อำเภอจอมพระ อำเภอท่าตูม ชาวไทยอีสานจากตอนเหนือของจังหวัดบุรีรัมย์ เช่น อำเภอกระสัง อำเภอสตึก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดหนองคาย จังหวัดศรีษะเกษ จังหวัดมหาสารคาม ฯลฯ โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกันคือแสวงหาที่ดินทำกินแห่งใหม่ ซึ่งภาครัฐมีนโยบายปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในบริเวณนี้ จึงเกิดการขยายตัวของชุมชนมากในช่วงปี พ.ศ. 2518 - 2524 (ลดาวัลย์ ปัญตะยัง. 2562)

ในปัจจุบันแม้ว่าการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนหลากหลายชาติพันธุ์จะเป็นผลดีต่อการพัฒนาทุนทางสังคมในระดับปัจเจกบุคคล แต่ในระดับชุมชนส่วนใหญ่ พบว่า ชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์มักจะมีการรวมกลุ่มกันได้ยาก มีโอกาสเกิดปัญหาการกีดกันและความขัดแย้งในสังคมสูง ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในชุมชนจึงอาจเป็นอุปสรรคในการพัฒนาความสัมพันธ์อันดีของผู้คนซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยพบว่า คำตอบได้มาจากการวิเคราะห์ทำความเข้าใจทุนทางสังคมในแง่ทุนทางวัฒนธรรมที่สรรค์สร้างขึ้นโดยผู้คนท้องถิ่น เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยสำคัญในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งสืบทอดกันมาผ่านการเล่าขานตำนานและการร่วมกันประกอบพิธีกรรมที่มีขึ้นในรอบปีนั่นเอง ทั้งนี้ ประเด็นพิจารณาสำคัญในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่พหุวัฒนธรรม คือ “ภูมิสังคม” ตามหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 9 เพื่อเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และสร้างความรู้ รัก สามัคคีในชุมชนนั่นเอง

งานวิจัยด้านพหุวัฒนธรรมส่วนใหญ่มุ่งเน้นศึกษาในชุมชนที่มีความแตกต่างกันทางศาสนา โดยค้นพบเงื่อนไขที่ส่งผลให้เกิดการผสมกลมกลืนกัน คือ พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ (มานะ ขุนวีช่วย และนฤมล สุขพันธ์. 2554) บางชุมชนลดความขัดแย้งด้วยการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างการยอมรับความแตกต่าง และปรับหลักศาสนามาเป็นตัวเชื่อมร้อยคนในกลุ่มศาสนาเดียวกัน (นภดล ปุณฺญสุวฑฺฒโก. 2560) นอกจากนี้ในชุมชนที่นับถือศาสนาแตกต่างกันยังมีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ระบบการปกครองที่มีความยุติธรรม ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และการสื่อสารภาษาเดียวกัน เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของชาวไทย

พุทธและชาวมลายูมุสลิม (สุไรยา วานิ. 2557) ซึ่งปัจจัยในภาพรวมก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมในระดับมาก ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ลักษณะนิสัย การร่วมชาติพันธุ์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ การใช้สาธารณะประโยชน์ร่วมกัน การเมืองการปกครอง การศึกษา (ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. 2556)

จากการทบทวนวรรณกรรมยังไม่พบคำตอบของคำถามที่ว่า อะไรเป็นเงื่อนไขในการสร้างความผสมกลมกลืนในชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่มีการนับถือศาสนาเดียวกัน ศาสนาสามารถเป็นตัวเชื่อมได้หรือไม่ ถ้าได้ กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ คงไม่ตั้งถิ่นฐานรวมกลุ่มเฉพาะชาติพันธุ์ของตนเอง ความต่างในด้านภาษาและวัฒนธรรมก็ยังสร้างความเป็นอื่นอยู่วันยังค่ำ ทั้งนี้เมื่อพิจารณา “ชุมชนในความหมายที่เป็นชนิดของความสัมพันธ์ (Type of Relationship) และความรู้สึกด้านอัตลักษณ์ (Sense of Identity) ของคนในชุมชนหนึ่ง ๆ ที่สร้างขึ้นจากจิตวิญญาณของความเป็นชุมชน (Spirit of Community) ความรู้สึกร่วมที่มีต่อกลุ่มและชุมชนที่ตนอาศัยจนกระทั่งเกิดความตระหนัก (Mutual Recognition) และการยอมรับความเหมือนกันภายในกลุ่ม ซึ่งจะส่งผลต่อความสมานฉันท์ภายในกลุ่มได้” (ณฐพงศ์ จิตรนิรัตน์. 2553) จึงเกิดคำถามที่ว่าอะไรคือเงื่อนไขที่สามารถสร้างให้เกิดความรู้สึกร่วมในชุมชนที่ตนอาศัยจนกระทั่งเกิดความตระหนักและยอมรับอัตลักษณ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ จากการศึกษา *พบว่า* “ผี” คือ กุญแจดอกสำคัญที่จะช่วยไขเปิดประตูสู่การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้

ศรีศักร วัลลิโภดม กล่าวว่า ความเชื่อในเรื่องจิตวิญญาณ (Supernaturalism) ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งคนทั่วไปมักเรียกว่า “ผี” (2557 : 32) มีอยู่ในสังคมท้องถิ่นของชาวอีสานอย่างแพร่หลายมีทั้งผีร้าย เช่น ปอป กระสือ และผีที่ดีที่ผู้คนให้ความเคารพนับถือกราบไหว้บูชา เช่น ผีปู่ตา ผีแถน ผีฟ้า ผีมเหศักดิ์ ผีเสื้อ ที่มีความเชื่อว่าคอยปกป้องให้ความคุ้มครองคนในชุมชนนั้น ๆ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่ง “ผู้คนส่วนใหญ่ในถิ่นอุษาคเนย์ ยังคงเชื่อถือศรัทธา “ผี” กันอย่างจริงจังและมั่นคง สามารถสืบสานมรดกความเชื่อ จากบรรพชนอย่างแน่นแฟ้น” (บุญยงค์ เกศเทศ. 2557 : 13) วิถีชีวิตของชุมชนบ้านหนองคันนา ตำบลตาเมียง อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ มีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับผี คือการเลี้ยงผีปู่ตาหรือการไหว้ผีปู่ตา โดยมีฐานะเป็นทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม และการไหว้ศาลปู่ตาเป็นเครื่องมือการสร้างความกลมกลืนของชุมชน การวิจัยนี้จึงมุ่งทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตชุมชนบ้านหนองคันนา ตำบลตาเมียง อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาพิธีกรรมการไหว้ศาลปู่ตาในฐานะทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นในฐานะทุนทางสังคมกับการพัฒนาชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมในพื้นที่ โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสร้างความสัมพันธ์คุ้นเคยกับชาวบ้านก่อนจะลงพื้นที่เก็บข้อมูลจริง โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 15 คน ประกอบด้วยผู้นำศาสนา ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดปราสาททอง ปราชญ์ชาวบ้านด้านพิธีกรรม ได้แก่ พ่อก่อง พรมโสภา อายุ 79 ปี และพ่อชัยวัลย์ มะลิงาม อายุ 68 ปี ผู้นำชุมชนและตัวแทนชาวบ้านอีก 12 คน

ขอบเขตการศึกษา ด้านประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ 1) วิถีชีวิตชุมชน 2) ทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม 3) พิธีกรรมการไหว้ศาลปู่ตา 4) การสร้างความกลมกลืนของชุมชน 5) ทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรมกับการพัฒนาชุมชน ด้านพื้นที่ในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในการศึกษา คือ ชุมชนบ้านหนองคันนา หมู่ที่ 5 ตำบลตาเมียง อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ และด้านระยะเวลา ผู้วิจัยทำการศึกษาระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือน มิถุนายน พ.ศ.2562

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลโดยศึกษาจากเอกสาร การสำรวจชุมชน การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูล มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 2) กรอบแนวทางในการสังเกต

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเทป อ่านข้อมูลแล้วกำหนดประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จัดข้อมูลเป็นกลุ่มๆ แล้ววิเคราะห์ความเชื่อมโยงเปรียบเทียบกับแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) สังเคราะห์ ตีความหมายแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนาและนำเสนอ ภาพรวมของวิถีชีวิตชุมชน และการสร้างความกลมกลืนของชุมชนผ่านพิธีกรรมการไหว้ศาลปู่ตารวมถึงการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นในฐานะทุนทางสังคมกับการพัฒนาชุมชน อันจะนำพาสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืนสืบไป

ผลการวิจัย (Research Results)

วิถีชีวิตชุมชนบ้านหนองคันนา ตำบลตาเมียง อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์

บ้านหนองคันนา หมู่ที่ 5 ตำบลตาเมียง อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างจากชายแดนไทย - กัมพูชา ราว 5 กิโลเมตร กลุ่มชาติพันธุ์แรกที่เคลื่อนย้ายเข้ามาในบริเวณบ้านหนองคันนา ในปีพ.ศ. 2512 คือ กลุ่มเขมรถิ่นไทย โดยการนำของนายพาน ฤทธี อพยพจากหมู่บ้านใกล้เคียง คือ บ้านตาเมียง ลำดับต่อมาคือชาวกูย จากอำเภอเขวาสินรินทร์ อำเภอจอมพระ อำเภอท่าตูม กลุ่มชาติพันธุ์ลำดับที่ 3 ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในบ้านหนองคันนา คือ กลุ่มไทยอีสานจากตอนเหนือของจังหวัดบุรีรัมย์ หลังจากนั้นบ้านหนองคันนามีกลุ่มชาติพันธุ์ย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานเรื่อย ๆ จากทั้งจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ อุบลราชธานี หนองคาย ศรีษะเกษ มหาสารคาม จนเกิดเป็นชุมชนขนาดใหญ่และขยายตัวออกไปจนเกิดเป็นหมู่บ้านขึ้นทั้งหมด 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองคันนา บ้านถนนหัก บ้านโนนสมบูรณ์ และบ้านโนนมะยาง บ้านหนองคันนาได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นหมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. 2523 หลังจากนั้น ชาวบ้านได้อพยพเข้ามาเพื่อถากถางทำที่ดินทำกินมากขึ้น

โดยเฉพาะชาวไทยอีสานจากตำบลโนนกลาง และตำบลใกล้เคียง จากอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งอพยพออกจากพื้นที่เดิมที่มีการสร้างเขื่อนสิรินธรกั้นลำน้ำโดมน้อยขึ้นเพื่อเป็นป้อมปราการทางธรรมชาติป้องกันการรุกรานของลัทธิคอมมิวนิสต์จากลาวและเวียดนาม ซึ่งกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ไม่เกรงกลัวคอมมิวนิสต์ เนื่องจากถิ่นฐานเดิมที่กลุ่มนี้อพยพมา มีการตั้งศูนย์กองกำลังและเผยแพร่ข้อมูลของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่สามารถอยู่ร่วมกันกับชาวบ้านได้อย่างสันติ

เดิมทีชาวบ้านทั้ง 3 ชาติพันธุ์ ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันชาวบ้านหันไปปลูกอ้อยรูปแบบของเกษตรพันธสัญญา และบางครัวเรือนปลูกมันสำปะหลังและยาง พารา ทำให้ทำนาน้อยลง ในส่วนของผู้นำชุมชนคนแรก คือ นายพาน ฤทธี ประกอบอาชีพทำนา เป็นชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย ซึ่งในขณะนั้นมีตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากหมู่บ้านเป็นคุ้มบ้านหนึ่งในความปกครองของบ้านตาเมียง หมู่ที่ 1 ขณะนี้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน คือ นายสยาม แสนแก้ว ซึ่งเป็นชาติพันธุ์ไทยอีสาน จะเห็นว่าการดำรงตำแหน่งไม่ได้ใช้ชาติพันธุ์เป็นตัวกำหนด ในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทยมีประเพณีวัฒนธรรมในรอบปีตามวันสำคัญทางศาสนาและมีประเพณีที่โดดเด่น คือ ประเพณีการแซนโฎนตา แซนกะตวมตาหรือแซนตายัย ในส่วนชาติพันธุ์ไทยอีสานก็มีประเพณีวัฒนธรรมในรอบปีตามวันสำคัญทางศาสนาเช่นเดียวกันกับชาวเขมรถิ่นไทย ประเพณีที่โดดเด่นของชาติพันธุ์ไทยอีสานคือ ประเพณีวันสารทและการไหว้ศาลปู่ตา สำหรับชาติพันธุ์กูยก็มีประเพณีวัฒนธรรมในรอบปีตามวันสำคัญทางศาสนาเช่นเดียวกัน และมีประเพณีที่โดดเด่น คือ การเซ่นยะจู๊ กล่าวโดยสรุปได้ว่า วิถีชีวิตชุมชนบ้านหนองคันนา ตำบลตาเมียง อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีวัฒนธรรมประเพณีตามวันสำคัญทางศาสนาพุทธ และมีประเพณีวัฒนธรรมตามชาติพันธุ์

ศาลปู่ตา : ทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรมสู่การสร้างความกลมกลืนของชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ทุนทางสังคมในหมู่บ้านหนองคันนาประกอบด้วยทุนที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ ทุนมนุษย์ คือ ปราชญ์ชาวบ้านด้านพิธีกรรมทางศาสนาและด้านอาชีพ ทุนสถาบัน คือ วัดปราสาททอง โรงเรียนบ้านหนองคันนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และศาลปู่ตา ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ คือ แหล่งน้ำมี 7 แห่ง มีป่าชุมชน 1 แห่ง และพื้นที่สาธารณะประโยชน์ 1 แห่ง นอกจากนี้มีทุนที่เป็นนามธรรม คือ ทุนทางประเพณีวัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรมของชาวเขมรถิ่นไทย ไทยอีสาน และกูย และประเพณีวัฒนธรรมร่วม คือ การไหว้ศาลปู่ตา

พิธีกรรมการไหว้ศาลปู่ คือ พิธีกรรมของคนในหมู่บ้านหนองคันนาที่ผ่านการผสมกลมกลืนจาก 3 ชาติพันธุ์ โดยศาลปู่ตาสร้างเมื่อประมาณ พ.ศ. 2525 ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้านใกล้บริเวณหนองคันนา ใต้ต้นไทร ซึ่งเป็นต้นไม้ใหญ่ที่ชาวบ้านเคารพสักการะ โดยมาจากฐานความเชื่อเดียวกัน คือ “ผีปู่ตา” อันมีนามว่า “ตาดี ยายดี” การไหว้จะไหว้ในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 และขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี นับว่าเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่เป็นทั้งเหตุและผลจากการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมทั้งชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย ไทยอีสาน และกูย

การกำหนดวันไหว้นั้นมาจากการตกลงกันขึ้นมา ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องไว้ตามใคร เขมร หรือ ลาว หรือกูย (หอม พริ้งเพราะ. 2562) โดยจัดจะขึ้นปีละ 2 ครั้ง คือ ในเดือน 3 มีการเซ่นบวงสรวงขอบคุณที่ช่วยให้ผลผลิตอุดมสมบูรณ์ในวัน ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 และเซ่นบวงสรวงขอน้ำขอฝนและฤดูกาลทำนา ในวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ซึ่งเป็นวันเริ่มต้นฤดูกาลเพาะปลูก พิธีกรรมจะเริ่มจากชาวบ้านทุกครัวเรือนเตรียมเครื่องเซ่นไหว้แต่เช้า ทั้งอาหารคาว หวาน ผลไม้ ดอกไม้ ธูป เทียน หมากพลู ยาสูบ เหล้า ไก่ต้มและไข่ต้ม นำของเซ่นไหว้ไปตั้งไหว้ที่ศาลปู่ตา จุดธูป เทียน เทเหล้า บูชาขอพร เพื่อให้ทำการเกษตรเจริญงอกงาม ครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุข เจริญก้าวหน้าในอาชีพการงาน จากนั้นเสี่ยงทายหรือทำนายสิ่งที่ขอพรจากไข่ต้มและคางไก่ว่าสมบรูณ์ สวยงามหรือไม่ เมื่อเสร็จพิธีชาวบ้านจะแบ่งปันของเซ่นไหว้และนำกลับไปรับประทานที่บ้าน บางครั้งจะมีการรดน้ำดำหัวผู้อาวุโสและร้องรำทำเพลงกันอย่างสนุกสนาน สำหรับผู้นำทางพิธีกรรมมาจากผู้อาวุโสสูงสุดในหมู่บ้าน ซึ่งในปีนี้ได้มีการเชิญคุณพ่อเมียน สุขแสวง อายุ 86 ปี ซึ่งเป็นชาติพันธุ์กูย มาเป็นผู้นำบอกกล่าวบวงสรวงผีปู่ตา

ประเพณีวัฒนธรรมการไหว้ศาลปู่ตา มีฐานะเป็นทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรมของชุมชนหนองคันนา ซึ่งการไหว้ศาลปู่ตาเป็นเครื่องมือในการสร้างการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ทั้ง 3 ชาติพันธุ์ ไม่สามารถจำแนกได้ว่ายึดแนวทางการประกอบพิธีกรรมของชาติพันธุ์ใดเป็นหลัก ซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่มีการเชื่อมประสานความแตกต่าง สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน (Sense of community) ทำให้ชาวบ้านรับรู้เอกลักษณ์และคุณค่าของตัวเอง เห็นคุณค่าของการรวมตัวเป็นชุมชน ปลดเปลื้องความเป็นอื่น เชื่อมโยงความรู้สึก “เหมือน” หรือ เป็น “พวกพ้อง” เดียวกัน อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการเกื้อกูลกันในชุมชนบนพื้นฐานปัจจัยสี่ เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน เพราะวัฒนธรรม 3 ชุดถูกผสมรวมกันเป็นชุดเดียวกัน เป็นการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation) ที่มาจากการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม จากความเชื่อใน“ผี”ตัวเดียวกัน ซึ่งเป็นสื่อกลางในการสร้างมโนธรรมร่วม (Collective Conscience) ของหมู่คณะ แม้คนในชุมชนไม่ได้มีความรู้สึกร่วมในประวัติศาสตร์เดียวกัน หรือ มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือดในฐานะเครือญาติก็ตาม แต่กลับมีสำนึกความเป็นเจ้าของและความเชื่อเชื่อมโยงกันเสมือนเป็นเครือญาติกันในจินตนาการนั่นเอง

แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นในฐานะทุนทางสังคมกับการพัฒนาชุมชน

ชุมชนบ้านหนองคันนาให้ความสำคัญกับการใช้วัฒนธรรม (พิธีกรรมศาลปู่ตา) เป็นทุนในการพัฒนาชุมชนโดยมีการวางแผนในปรับภูมิทัศน์เพื่อรองรับการเข้าร่วมพิธีกรรม การสร้างสรรค์ท่ารำที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ การพัฒนาวัฒนธรรมให้มีความร่วมสมัย การส่งเสริมการสืบทอดพิธีการไหว้ศาลปู่ตา การขยายเครือข่ายทางวัฒนธรรมกับชุมชนข้างเคียง พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาวิจัยพบว่า พิธีกรรมการไหว้ศาลปู่ตาในฐานะทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม มีฐานคติความเชื่อเรื่องผี คล้ายคลึงกับชาติพันธุ์อื่น ๆ ในภาคอีสาน แต่รายละเอียดในการประกอบพิธีกรรมจะแตกต่างกันออกไป ซึ่งความต่างนี้ไม่ได้เป็นอุปสรรคของการผสมกสมกลืนทางสังคม กลับเป็นจุดเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนใหม่ ๆ ที่แตกต่างตามภูมิสังคมและภูมิวัฒนธรรม เป็นเสน่ห์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่ไม่ใช่เป็นเพียงภาพนิ่ง อย่างที่สมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม พยายามสร้าง “วัฒนธรรมเดี่ยว” ทำให้อคติทางชาติพันธุ์เพิ่มความเข้มข้นมากขึ้น (ชูพินิจ เกษมณี. 2555) การไหว้ศาลปู่ตาสะท้อนลักษณะเด่นของท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม เป็นทุนทางสังคมในมิติที่เป็นนามธรรม ซึ่งชัยอนันต์ สมุทรวานิช (2540 อ้างถึงใน วรวุฒิ โรมรัตนพันธ์. 2548 : 42 - 43) เห็นว่า “วัฒนธรรมคือทุน” ที่จะเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศที่มีความสำคัญต่อสังคมไทย วัฒนธรรมเป็นทุนของสังคมหนึ่ง ๆ ที่มีมาอย่างต่อเนื่อง แต่ถ้าไม่มีการสื่อสาร ขาดการเอาใจใส่ดูแลสนับสนุน ทุนทางสังคมก็ลดลงและหมดไป ในที่สุดคนในสังคมก็ขาดทุนทางชีวิต และเมื่อวัฒนธรรมเป็นทุนอย่างหนึ่งวัฒนธรรมก็มีผลผลิต (Productivity) แปลเป็นผลผลิตทางด้านการสร้างคนที่มีความรอบด้าน ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลง และการลงทุนทางเศรษฐกิจวัฒนธรรมที่เป็นทุนเท่านั้น จึงจะช่วยรักษาสันติสุขของสังคมไทยไว้ได้

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าผลผลิตที่มาจากทุนทางวัฒนธรรมก็คือ ความกลมกลืนของผู้คน และก่อให้เกิดผลพลอยได้ คือ ความสมานฉันท์ในชุมชน ดังนั้น วัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถก่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนชุมชนให้เข้มแข็งได้ การผสมกลมกลืนทางสังคมจากการไหว้ศาลปู่ตาเกิดขึ้นได้โดยการมีความเชื่อเดียวกัน และมีการประกอบกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมร่วมกัน โดยมีการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรม ซึ่งในกรณีนี้เกิดจากการผสมผสานจากกลุ่มวัฒนธรรมที่มีพลังเท่าๆ กัน เพราะเป็นชุมชนจัดตั้งใหม่ ที่เป็นแหล่งรวมของผู้คนหลาหลายชาติพันธุ์ จากการศึกษาพบว่าชาวบ้านมีการกำหนดรู้ร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติโดยการบอกปากต่อปากว่า ศาลปู่ตา เป็นที่สถิตของ “ตาดี ยายดี” ผู้ปกปักรักษาหมู่บ้าน มีการไหว้ศาลทุกปีตั้งแต่เริ่มตั้งศาล และถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเคร่งครัด เมื่อถึงเวลาก็จะนำตระกร้าของเซ่นไหว้มารวมตัวกันที่ศาลปู่ตา การกำหนดวันไหว้จะใกล้เคียงกับพิธีเซ่นยะจู้ ในกลุ่มชาติพันธุ์กูย โดยจะขึ้นปีละ 2 ครั้ง คือ ในเดือน 3 มีการเซ่นบวงสรวงขอบคุณที่ช่วยให้ผลผลิตอุดมสมบูรณ์ในวัน ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 และเซ่นบวงสรวงพลีขอน้ำขอฝนในฤดูกาลทำนา ในวันขึ้น 8 ค่ำ เดือน 6 ซึ่งเป็นวันเริ่มต้นฤดูกาลเพาะปลูก (ธีระพรรณ มีกุศล. 2559) นอกจากนี้ยังใกล้เคียงกับการเลี้ยงผีปู่ตาของชาติพันธ์ลาวที่นิยมจัดก่อนจะมีการทำบุญซำฮะในช่วงเดือน 6 (บัญชา เกียรติจรุงพันธ์. 2554) และชาติพันธ์เขมรที่ประกอบพิธีแซนนะตา ทุกปีระหว่างเดือน 3 ถึงเดือน 5 (ณรงค์ฤทธิ์ สุขสวัสดิ์. 2557) สำหรับผู้นำทางพิธีกรรมมาจากผู้อาวุโสสูงสุดในชุมชนคล้ายชาวเขมรถิ่นไทยบางหมู่บ้านซึ่งแตกต่างจากการไหว้ศาลปู่ตาของชาติพันธุ์กูยแบบเดิม ที่ต้องมีเฒ่าจ้ำเป็นผู้นำในพิธีกรรม และมีนางเทียมเป็นผู้ติดต่อทางจิตกับผีปู่ตา นางเทียมจะเป็นผู้ทำนายความเป็นอยู่ของหมู่บ้าน แต่ในชาติพันธุ์ลาว เฒ่าจ้ำจะเป็นผู้นำในพิธีและเป็นผู้เข้าทรงสื่อสารกับผีปู่ตาโดยตรง ในช่วงท้ายจะมีการทำนายทายจากคางไก่ ซึ่งมาจากความเชื่อของ

ชาติพันธุ์ลาว (พลวัฒ ประพัฒน์ทอง. 2556) ในการไหว้ศาลปู่ตาประจำปีของหมู่บ้านนี้ ไม่ปรากฏว่ามีการบำ หรือ การบนบานศาลกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับการเลี้ยงผีของชาติพันธุ์เขมรที่มีการไหว้ประจำปีเพื่อเป็นการขอบคุณผีบรรพบุรุษที่ดูแลปกปักรักษาชุมชนเท่านั้น ส่วนของไหว้ไม่ชัดเจนว่าได้รับอิทธิพลจากชาติพันธ์ใดเป็นหลักแต่การเสี่ยงทายด้วยคางไก่น่าจะได้รับอิทธิพลมาจากชาวไทยอีสาน

แต่ในกรณีที่สังคมวัฒนธรรมที่มีปฏิสัมพันธ์กันมีพลังไม่เท่ากัน คนกลุ่มหนึ่ง จะมีแนวโน้มที่จะยอมรับ วัฒนธรรมของอีกกลุ่มหนึ่ง เราพบว่ากลุ่มที่วัฒนธรรมมีพลังน้อยจะถูกผสมกลมกลืนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่วัฒนธรรมมีพลังมากกว่า ดังเช่น งานของศิริพร เชิดดอก และ จักรพันธ์ ขัดชุ่มแสง ที่ศึกษางานบุญอีสานกับการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยเชื้อสายเขมรถิ่นไทย ในจังหวัดสุรินทร์ (2558) โดยชาวไทยเชื้อสายเขมรถิ่นไทยปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ในพื้นที่ประเพณีบุญอีสาน โดยใช้ค่านิยมร่วมทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ เป็นการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งข้อค้นพบเหล่านี้สะท้อนว่าอัตลักษณ์ในวัฒนธรรมย่อย ๆ สามารถเปลี่ยนแปลงเลื่อนไหลได้ “การไม่อาจหยุดนิ่งตายตัวของอัตลักษณ์จึงหมายถึงกระบวนการที่ปัจเจกต่อรองตั้งคำถาม หรือปฏิเสธตำแหน่งแห่งที่สังคมที่ถูกยัดเหยียดมาให้ การปฏิเสธอาจไม่จำเป็นต้องหมายถึงการต่อต้านตรง ๆ หรือสร้างอัตลักษณ์ตรงข้ามขึ้นมา บางที่มันเป็นการ “เล่น” กับขีดจำกัดที่ถูกตีกรอบไว้ให้ โดยพลิกสร้างนัยยะของความหมายใหม่ขึ้นมาแทน การไม่อาจหยุดนิ่งของกระบวนการนี้จึงบ่งชี้ถึงศักยภาพของการต่อต้านที่มีชีวิตชีวา” (อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. 2546 : 77)

การไหว้ศาลปู่ตาจึงเป็นเงื่อนไขทางด้านวัฒนธรรมที่นำไปสู่การกลมกลืนในชุมชนที่มีภาษาและชาติพันธุ์ต่างกันแต่นับถือศาสนาเดียวกัน เพราะศาสนาคือปัจจัยเกื้อหนุน แต่อาจปรับใช้ไม่ได้ในชุมชนต่างศาสนา ดังในงานของมานะ ขุนวีช่วย และ นฤมล สุขพันธ์ (2553) ที่ศึกษาเรื่องการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของคนไทยพุทธ – ไทยมุสลิม ในจังหวัดพัทลุง พบว่า เงื่อนไขที่ส่งผลให้เกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมในชุมชน คือ พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ที่คนในชุมชนสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนขึ้นมาเพื่อให้ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์แพร่กระจายออกสู่คนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งประวัติศาสตร์และความรู้สึกร่วมนี้ส่งผลต่อความกลมกลืนของการดำเนินชีวิตแม้ว่าจะนับถือศาสนาต่างกันก็ตาม นอกจากนี้มีเงื่อนไขด้านความเชื่อเรื่องบรรพบุรุษที่เชื่อว่าบรรพบุรุษของพวกเขาถูกฝังอยู่ในสถานที่เดียวกัน สถานที่แห่งนั้นจึงกลายเป็นจุดรวมของคนทั้งสองศาสนาในปัจจุบัน ส่วนความเชื่อเรื่องผีเป็นความเชื่อที่มีอยู่ในคนที่นับถือศาสนาพุทธ แต่ศาสนาอิสลามนั้นมีข้อห้ามทางศาสนาแนวใหม่ที่ต้องไม่เชื่อเรื่องเหล่านี้ ความแตกต่างในแต่ละพื้นที่ย้ำชัดว่าหนทางในการสร้างความกลมกลืนของผู้คนในชุมชนท้องถิ่นไม่ได้มีคำตอบใดคำตอบหนึ่งเพียงคำตอบเดียว

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ซึ่งนักพัฒนาควรคำนึงถึงความแตกต่างของชุมชน ดังพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่ทรงเน้นย้ำว่าการพัฒนาต้องคำนึงถึง “ภูมิสังคม” ความตอนหนึ่งว่า “...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์

ในสังคมวิทยา คือนิสัยใจคอของคนเราจะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราไปช่วยโดยที่จะคิดให้เขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริง ๆ แล้วก็อธิบายให้เข้าเข้าใจ หลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง... ” (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2550)

ดังนั้น จึงต้องส่งเสริมแนะนำให้คนในท้องถิ่นรักษาทุนทางวัฒนธรรมนี้ไว้ และสะท้อนคุณค่าความสำคัญเพื่อให้ชาวบ้านตระหนักว่า การไหว้ศาลปู่ตานั้นเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์เชื่อมร้อยผู้คนในชุมชน หนุนเนื่องให้เกิดทุนความสัมพันธ์ เพื่อต้านทานกระแสวัตถุนิยมในยุคโลกาภิวัฒน์ที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทำให้คนมุ่งแสวงหาแต่ความเจริญทางด้านวัตถุ หากแต่ละเลยการพัฒนาให้เกิดความเจริญทางด้านจิตใจ จึงจำเป็นต้องหนุนเสริมสร้างทุนทางวัฒนธรรมนี้ให้แข็งแกร่งเพื่อให้ชาวบ้านสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสมดุล และสามารถให้เป็นจุดแข็งสร้างให้เกิดมูลค่าในการท่องเที่ยงเชิงวัฒนธรรมในชุมชนอันเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาสังคมอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 งานวิจัยนี้ได้ค้นพบองค์ความรู้ ด้านการพัฒนาที่สำคัญคือ ศาลปู่ตาในฐานะทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรมสู่การสร้างความกลมกลืนทางสังคม ในพื้นที่ชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานด้านการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างรากฐานชุมชนให้มีความเข้มแข็ง โดยควรให้ความสำคัญ กับการค้นหาทุนทางสังคมด้านต่าง ๆ ให้พบ โดยเฉพาะทุนทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเจริญงอกงามทางด้านจิตใจของผู้คนในสังคม

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมและสนับสนุนให้แต่ละหมู่บ้าน ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมประเพณีวัฒนธรรมในรอบปี และส่งเสริมกิจกรรมตามปฏิทินวัฒนธรรมชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนมีโอกาสพบปะและเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมากขึ้นโดยผ่านงานประเพณีต่าง ๆ สู่ความรักสมัครสมานสามัคคีและการยอมรับซึ่งกันและกัน และควรการพัฒนากิจกรรมการไหว้ศาลปู่ตา เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจโดยบูรณาการเข้ากับการท่องเที่ยวในโครงการโอทอปนวัตวิถี นอกจากนี้โรงเรียนควรบูรณาการเข้ากับหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อสร้างการเรียนรู้ด้านประเพณีวัฒนธรรมการไหว้ศาลปู่ตา อันจะทำให้เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเองและเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งส่งผลต่อการมีจิตสำนึกรักบ้านเกิดของตนเอง ลดการการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานจากพื้นที่ได้ นอกจากนี้ครอบครัวควรถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านการประกอบพิธีกรรมและการส่งเสริมให้บุตรหลานเข้าร่วมการไหว้ศาลปู่ตาเพื่อเป็นการสืบทอดให้คงอยู่สืบไป

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมกับชาวบ้าน ค้นคว้าประเพณีวัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมร้อยผู้คนและสร้างเสริมความสมานฉันท์ของคนในชุมชนตามภูมิสังคม ในพื้นที่ต่าง ๆ และควรทำวิจัยพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ผนวกเอาเนื้อหาด้านประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นแต่ละชาติพันธุ์ไปสู่การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

เอกสารอ้างอิง (References)

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สานักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ : สานักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ชูพินิจ เกษมณี. (2555). **ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมพหุลักษณ์.** กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.

นภดล ปุญญสุวฑฺโก. (2560). “การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **www.ojs.mcu.ac.th/index.php/jbs/article /download/4095/2953** สืบค้น 13 กรกฎาคม 2562.

ณฐพงศ์ จิตรนิรัตน์. (2553). **อัตลักษณ์ชุมชน : อัตลักษณ์และการพัฒนาเพื่อเคลื่อนเปลี่ยนตำแหน่งแห่งที่ของชุมชน.** สงขลา : นำศิลป์โฆษณา.

ณรงค์ฤทธิ์ สุขสวัสดิ์. (2557). “การดำรงอยู่ของวิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อ ของกลุ่มชนชาวเขมรถิ่นไทย (เขมรถิ่นไทย) ที่อำเภอโป่งนำร้อน จังหวัดจันทบุรี”**. วารสารศิลปะศาสตร์ปริทัศน์.** ปีที่ 9 (ฉบับที่ 18) : 49 – 62.

ธีระพรรณ มีกุศล. (2559). **พิธีกรรมการเซ่นปู่ตาชาติพันธุ์กูย บ้านตะเคียน อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ระดับรมหาบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

บัญชา เกียรติจรุงพันธ์. (2554). ““จ้ำ” ผู้สื่อสารกับปู่ตา.” **วารสารศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** ปีที่ 3 (ฉบับที่ 1) : 20 – 39.

บุญยงค์ เกศเทศ. (2557). **ผี วิถีคน**. มหาสารคาม : กากะเยีย.

ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (2556). **การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม ในจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง.** วิทยานิพนธ์ระดับรมหาบัณฑิตสาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**.**

พลวัฒ ประพัฒน์ทอง. (2556). “การทำนายชีวิตด้วยกระดูกไก่ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงราย”.**วารสาร MFU Connexion**. ปีที่ 2 (ฉบันที่ 1) : 1 – 24.

มานะ ขุนวีช่วย และ นฤมล สุขพันธ์. (2554). “การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของคนไทยพุทธ – ไทยมุสลิม ในจังหวัดพัทลุง.” **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.** ปีที่ 30 (ฉบับที่ 1) : 221 – 233.

ลดาวัลย์ ปัญตะยัง. (2562). **รายงานบริบทชุมชนบ้านหนองคันนา ตำบลตาเมียง อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์**. (เอกสารอัดสำเนา). สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

วรวุฒิ โรมรัตนพันธ์. (2548). **ทุนทางสังคม**. กรุงเทพฯ : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส).

ศรีศักร วัลลิโภดม. (2557). **คู่มือฉุกคิด ความหมายของภูมิวัฒนธรรม การศึกษาจากภายในและสำนึกของท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเล็ก - ประไพ วิริยะพันธุ์.

ศรีศักร วัลลิโภดม. (2554). **พัฒนาการทางสังคม – วัฒนธรรมไทย.** กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.

ศิริพร เชิดดอก และ จักรพันธ์ ขัดชุ่มแสง. (2558). “งานบุญอีสานกับการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในจังหวัดสุรินทร์.” **เอกสารโครงการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 34**. 27 มีนาคม 2558. 1507 – 1517. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. (มปป). **ทุนทางสังคม รากฐานความเข็มแข็งของชุมชน**. กรุงเทพฯ : แปลน โมทีฟ.

สายฝน สุเอียนทรเมที. (2558). **รายงานการวิจัยทุนทางสังคมกับการปฏิรูปประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : สถาบันคลังปัญญาด้านยุทธศาสตร์เพื่ออนาคตไทย.

สุทัศน์ กองทรัพย์. (2550). **ประวัติเมืองสุรินทร์**. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

สุไรยา วานิ. (2557). **การอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษาตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี.** วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาความขัดแย้งและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**.**

นางหอม พริ้งเพราะ. (2562, เมษายน 4) . สัมภาษณ์.

อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. (2546). **อัตลักษณ์ Identity.** กรุงเทพฯ : คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ความเครียดของผู้ดูแลคนในมุมมืดของสังคม
Job Stress of Prison Officer : case study in Sisaket Prison

ดร.วลีรัตน์ แสงไชย[1] วัชรีภรณ์ เหลาสิงห์[2]
Waleerat Sangchai,Ph.D[1], Watchaleeporn Laosing[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเครียดและปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการทำงานของเจ้าพนักงานเรือนจำจังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มประชากรเป็นเจ้าพนักงานเรือนจำซึ่งปฏิบัติงานในระดับปฏิบัติการในเรือนจำจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 84 คน แบ่งตามลักษณะการทำงาน ดังนี้ ฝ่ายควบคุมและรักษาการณ์ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายทัณฑ์ปฏิบัติ ฝ่ายฝึกวิชาชีพ ฝ่ายการศึกษา และสถานพยาบาล ผลการศึกษา พบว่า เจ้าพนักงานเรือนจำ มีความเครียดระดับรุนแรง ร้อยละ 50.00 ในส่วนความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดในการทำงานของเจ้าพนักงานเรือนจำจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ปัจจัยด้านสภาพและลักษณะการทำงาน ปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงาน ปัจจัยด้านผู้บังคับบัญชา และปัจจัยด้านนโยบายคำสั่งและกฎระเบียบ มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุส่งผลต่อปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ (Keywords) : ความเครียดจากการทำงาน, เจ้าพนักงานเรือนจำจังหวัดศรีสะเกษ

Abstract

This study aims to study the job stress levels and job stress factors that affect the operation of the prison officer in Sisaket Prison. A prison officer population groups which work in the operating level in the prison, Sisaket Province. The number of 84 people. Follows and control guard General Management Department, who practice Department, job training, education and hospitals. The study found that prison staff are intense job stress levels per cent opinion 50.00 towards stress-related factors in the operation of a prison officer in Sisaket Prison. It found that the factors health and

[1] คณะรัฐศาสตร์ (การปกครองท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา s23.waleerat@gmail.com Faculty of Political Science (Local Government) Chalermkarnchana University

[2] คณะสาธารณสุขศาสตร์ (อาชีวอนามัยและความปลอดภัย) มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา watchaleeporn13499@gmail.com Faculty of Public Health (Occupational Health and Safety) Chalermkarnchana University

behavior. Co-workers factor, Commander factor bosses and policy directives and regulations. The relationship with stress levels statistically significant at the 0.05 level and factor of person is age affecting factor of Co-workers, statistically significant at the 0.05 level.

Keywords : Job Stress, Prison Officer in Sisaket Prison

บทนำ (Introduction)

ภารกิจสำคัญประการหนึ่งของกรมราชทัณฑ์คือ การแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัย ผู้ต้องขังในระหว่างที่ถูกคุมขังในเรือนจำเพื่อให้เขาเหล่านั้นได้กลับตัวกลับใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเมื่อพ้นโทษ รวมทั้งในระหว่างต้องโทษได้ใช้วิกฤติให้เป็นโอกาสในการพัฒนาตน เกิดประโยชน์แก่ตัวผู้ต้องขัง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ผู้ที่เคยดำรงชีวิตอยู่ในมุมมืดของสังคมหรือเป็นผู้ด้อยโอกาสในด้านต่างๆ นั้น สามารถกลับคืนสู่การเป็นคนดีอีกครั้งของสังคม

เจ้าพนักงานเรือนจำเป็นอาชีพหนึ่งที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดความเครียดจากงาน เนื่องจากลักษณะพิเศษของงานราชทัณฑ์ที่ต้องควบคุมดูแล บำบัดฟื้นฟูและแก้ไขพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง รวมทั้งมีลักษณะงานที่มีโอกาสที่จะเกิดความเครียดจากงาน ได้แก่ ต้องปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมงอย่างต่อเนื่องทำให้เจ้าหน้าที่ต้องมีการเข้าเวรยามหรือทำงานกะ เป็นงานที่ต้องปฏิบัติทันทีไม่สามารถปฏิเสธหรือผ่อนผันได้ เช่นการรับตัวผู้ต้องขังไว้ในควบคุม หรือการปล่อยตัวผู้ต้องขังซึ่งต้องทำทันทีเมื่อได้รับหมายศาล รวมทั้งเป็นงานที่ต้องปฏิบัติด้วยความรอบคอบระมัดระวัง และต้องอาศัยความละเอียดถี่ถ้วน โดยจะเกิดความผิดพลาดไม่ได้ นอกจากนี้ยังเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับและเป็นงานที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงและปลอดภัยของสังคม (ธนิยะ วงศ์วาร,2557) จากการสำรวจปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานเรือนจำจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เจ้าพนักงานส่วนใหญ่ประสบปัญหาอุปสรรคในการทำงานหลายประการ ได้แก่ งานมีมากเกิดความรับผิดชอบภาวะการแบ่งเวลางานและเวลาส่วนตน รวมถึงอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนผู้ต้องขังเนื่องด้วยในปัจจุบัน เรือนจำศรีสะเกษ มีผู้ต้องขังจำนวนกว่า 2,300 คน ในขณะที่เรือนจำสามารถรองรับผู้ต้องขังได้เพียง 800 คน (ข้อมูล ณ มิถุนายน 2562) ย่อมปัญหาที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความเครียดแก่เจ้าพนักงาน ทำให้เกิดความวิตกกังวล นอกจากนี้ความเครียดยังนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิต สุขภาพกายได้อีกด้วย ดังนั้น หากได้ศึกษาถึงระดับความเครียดและปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความเครียด ย่อมเป็นแนวทางที่ดีในการจัดการกับปัญหาความเครียดที่เกิดขึ้น อันจะนำไปสู่การป้องปรามภาวะความเครียดเรื้อรังของผู้รับผิดชอบดูแลกลุ่มบุคคลในมุมมืดของสังคมได้เป็นอย่างดี และสามารถสร้างแนวทางในการดูแล ใจ ซึ่งเป็น นายของกาย ได้ในอีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับความเครียดในการทำงานของเจ้าพนักงานเรือนจำจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการทำงานของเจ้าพนักงานเรือนจำจังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาประชากรที่เป็นเจ้าพนักงานเรือนจำซึ่งปฏิบัติงานในระดับปฏิบัติการในเรือนจำจังหวัดศรีสะเกษ ทั้งนี้ โดยใช้ประชากรเป็นเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 84 คน แบ่งตามลักษณะการทำงาน ดังนี้

1. ฝ่ายควบคุมและรักษาการณ์
2. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
3. ฝ่ายทัณฑ์ปฏิบัติ
4. ฝ่ายฝึกวิชาชีพ
5. ฝ่ายการศึกษา
6. สถานพยาบาล

ขอบเขตการศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในขอบเขตพื้นที่ของผู้ปฏิบัติงานในระดับปฏิบัติการของเจ้าพนักงานเรือนจำจังหวัดศรีสะเกษ ในช่วงระหว่างเดือน มีนาคม – มิถุนายน ปีงบประมาณ 2562

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม จำนวน 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะประชากร (เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส และประสบการณ์ในการทำงาน รายได้ อายุราชการ สายงานที่ปฏิบัติ) ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของเจ้าพนักงานเรือนจำจังหวัดศรีสะเกษ เป็นมาตรส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด ตอนที่ 3 แบบสอบถามระดับความเครียดระดับความเครียดในการทำงานของเจ้าพนักงานเรือนจำจังหวัดศรีสะเกษ แบบวัดระดับความเครียดสวนปรุง (กรมสุขภาพจิต, 2541) เป็นมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ โดยมีเกณฑ์ในการแปลผลพิจารณาจากข้อคำถามวัดระดับความเครียด จำนวน 20 ข้อ มีคะแนนรวม 100 คะแนน โดยผลรวมที่ได้ จำแนกเป็นความเครียด 4 ระดับ ตามเกณฑ์ของกรมสุขภาพจิต (กรมสุขภาพจิต, 2541) ดังนี้

ระดับ 1 คะแนน 0 – 23	หมายถึง	เครียดน้อย
ระดับ 2 คะแนน 24 – 42	หมายถึง	เครียดปานกลาง
ระดับ 3 คะแนน 43 – 62	หมายถึง	เครียดมาก
ระดับ 4 คะแนน 62 ขึ้นไป	หมายถึง	เครียดรุนแรง

สถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนของข้อมูลไม่ต่อเนื่อง (Discrete variables) ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพ ฐานะทางการเงิน สถิติที่ใช้คือ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percent)

ในส่วนของข้อมูลต่อเนื่อง (Continuous variables) ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน รายได้ ข้อมูลระดับความเครียด หน้าที่รับผิดชอบหลัก ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และค่าพิสัย (Rang)

ในส่วนของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล และปัจจัยของความเครียดกับระดับความเครียด โดยใช้ค่าสถิติ F –Test (One way ANOVA) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (p-value) ที่ระดับ 0.05 และ Regression แบบ Stepwise

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลคุณลักษณะประชากร พบว่า เจ้าพนักงานเรือนจำของจังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 65.50 อายุระหว่าง 36-45 ปี ร้อยละ 40.50 สถานภาพสมรส ร้อยละ 52.40 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 45.20 รายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 บาท ร้อยละ 72.60 อายุราชการ 1-10 ร้อยละ 59.5 ในส่วนของลักษณะการทำงาน พบว่า ฝ่ายการศึกษา ร้อยละ 20.20 ฝ่ายฝึกวิชาชีพ ร้อยละ 19.00 ฝ่ายควบคุมและรักษาการ ร้อยละ 17.90 ทัณฑ์ปฏิบัติ ร้อยละ 17.90 ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ร้อยละ 14.30 ฝ่าย และฝ่ายพยาบาลร้อยละ 10.70 ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (N = 84)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1) เพศ		
ชาย	55	65.50
หญิง	29	34.50
2) อายุ (ปี)		
ต่ำกว่า 25 ปี	34	20.20
26-35	27	32.10
36-45	34	40.50
46 ปีขึ้นไป	6	7.10
5) สถานภาพสมรส		
โสด	27	32.10
หย่าร้าง	9	10.70
สมรส	44	52.40
ภรรยาหรือสามีเสียชีวิต	4	4.8
3) ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	6	7.10
อนุปริญญา/ปวส	23	27.40
ปริญญาตรี	38	45.20
ปริญญาโท	17	20.20
4) รายได้ต่อเดือน		
10,000-15,000	3	3.6
15,001-20,000	61	72.60
20,000 บาทขึ้นไป	20	28.80
6) อายุราชการ		
1-10 ปี	50	59.5
11-20	34	40.5
7) ลักษณะการทำงาน		
ฝ่ายควบคุมและรักษาการณ์	15	17.90
ฝ่ายบริหารงานทั่วไป	12	14.30
ฝ่ายทัณฑ์ปฏิบัติ	15	17.90
ฝ่ายฝึกวิชาชีพ	16	19.00
ฝ่ายการศึกษา	17	20.2
สถานพยาบาล	9	10.7

ที่มา : วัชรีภรณ์ เหลาสิงห์ (2562 : 30-31)

ระดับความเครียดในการทำงานของเจ้าพนักงานเรือนจำจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เจ้าพนักงานเรือนจำ มีความเครียดระดับรุนแรง ร้อยละ 50.00 ความเครียดระดับมาก ร้อยละ 223.61 และความเครียดระดับปานกลาง ร้อยละ 27.38 ตามลำดับ (ระดับ 1 เครียดน้อย ระดับ 2 เครียดปานกลาง ระดับ 3 เครียดมากและระดับ 4 เครียดรุนแรง ตามเกณฑ์การแบ่งระดับความเครียดของกรมสุขภาพจิต, 2541) ดังตาราง 2 และ 3

ตารางที่ 2 แบบประเมินความเครียดในการทำงานเจ้าพนักงานเรือนจำ เรือนจำจังหวัดศรีสะเกษ

ลักษณะความเครียด	ระดับความเครียด จำนวน (ร้อยละ)				
	1	2	3	4	5
1.ท่านรู้สึกกลัวทำงานผิดพลาด	3(3.60)	7(8.30)	1(1.20)	64(76.20)	9(10.70)
2.ท่านรู้สึกไปไม่ถึงเป้าหมายที่วางไว้	6(7.10)	19(22.6)	22(26.2)	31(36.90)	9(10.70)
3.ท่านรู้สึกกังวล เนื่องจากมีปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว	6(7.10)	11(13.10)	39(46.40)	23(27.40)	5(6.00)
4.ท่านมีความกังวลเกี่ยวกับมลพิษ หรือเชื้อโรคในสิ่งแวดล้อมการทำงาน	7(8.30)	9(10.70)	38(45.20)	25(29.80)	5(6.0)
5.ท่านรู้สึกว่าต้องแข่งขัน หรือถูกเปรียบเทียบ	4(4.80)	12(14.30)	27(32.10)	31(36.90)	10(11.90)
6.ท่านมีความกังวลเนื่องจากเงินไม่พอใช้	7(8.30)	17(20.20)	35(41.70)	19(22.60)	6(7.10)
7.ความอยากอาหารเปลี่ยนแปลง	11(13.10)	26(31.10)	9(10.70)	13(15.5)	25(29.8)
8.ท่านปวดศีรษะข้างเดียว	1(1.20)	18(21.40)	36(42.90)	25(29.80)	4(4.80)
9.ท่านรู้สึกวิตกกังวล	10(11.90)	10(11.90)	39(46.40)	21(25.00)	4(4.80)
10.ท่านรู้สึกอึดอัดคับข้องใจ	4(4.80)	12(14.30)	30(35.70)	16(19.00)	22(26.20)
11.ท่านรู้สึกโกรธ หรือหงุดหงิดง่าย	3(3.60)	13(15.50)	25(29.80)	25(29.80)	18(21.40)
12.ท่านรู้สึกเศร้า	2(2.40)	19(22.60)	43(51.20)	15(17.90)	5(6.00)
13.ท่านความจำไม่ค่อยดี	4(4.80)	18(21.80)	27(32.10)	27(32.10)	8(9.50)
14.ท่านรู้สึกสับสน	6(7.1)	20(23.80)	38(45.20)	10(11.90)	10(11.90)
15.ท่านตั้งสมาธิลำบาก	8(9.50)	20(23.80)	32(38.10)	18(21.40)	6(7.10)
16.ท่านรู้สึกเหนื่อยง่าย	6(7.10)	15(17.90)	37(44.00)	17(20.20)	9(10.70)
17.ท่านเป็นหวัดบ่อย หรือร่างกายอ่อนเพลียไม่แข็งแรง	5(6.00)	17(20.20)	32(29.00)	29(34.50)	1(1.20)
18. มีปัญหาการนอน นอนไม่หลับหรือนอนมาก	7(8.30)	14(16.70)	34(40.50)	19(22.60)	10(11.90)
19. ไม่อยากพบปะผู้คน	3(3.60)	9(10.70)	35(41.70)	24(28.60)	13(15.50)
20.ท่านจะรู้สึกหงุดหงิด ถ้าสิ่งต่างๆ ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง	1(1.20)	19(22.60)	37(44.00)	22(26.20)	5(6.00)

(N = 84) * 1 (ไม่เคย) 2 (บางครั้ง) 3 (นานๆครั้ง) 4 (บ่อยครั้ง) 5 (เป็นประจำ)

ที่มา : วัชรีภรณ์ เหลาสิงห์ (2562 : 37)

ตารางที่ 3 ข้อมูลระดับความเครียดในการทำงาน (n=84)

ระดับความเครียดในการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
เครียดรุนแรง	42	50. 00
ความเครียดมาก	19	22.61
ปานกลาง	23	27.38

ที่มา : วัชรีภรณ์ เหลาสิงห์ (2562 : 38)

ในส่วนของความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อความเคียดในการทำงานของเจ้าพนักงานเรือนจำจังหวัดศรีสะเกษ เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1)ด้านสภาพและลักษณะการทำงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.01,ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.769) แปลผลได้ว่ามีความเครียดอยู่ในระดับมาก 2) ด้านนโยบายคำสั่งและกฎระเบียบ (ค่าเฉลี่ย= 2.68,ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.851) แปลผลได้ว่ามีความเครียดอยู่ในระดับมาก 3) ด้านผู้บังคับบัญชา(ค่าเฉลี่ย = 2.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.011) แปลผลได้ว่ามีความเครียดอยู่ในระดับมาก 4) ด้านเพื่อนร่วมงาน (ค่าเฉลี่ย = 2.48,ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.980) แปลผลได้ว่ามีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง โดยรวมรายด้านของปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับความเครียดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 2.68, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.851)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพและลักษณะการทำงาน ข้อคำถามที่ส่งผลต่อปัจจัยความเครียดเป็นลำดับแรก คือ ปริมาณงานในความรับผิดชอบมีมากเกินความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 3.23, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.969) ด้านนโยบายคำสั่งและกฎระเบียบ ข้อคำถามที่ส่งผลต่อปัจจัยความเครียดเป็นลำดับแรก คือ ลักษณะงานยึดกฎระเบียบจนขาดความยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ (ค่าเฉลี่ย =2.91,ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.132) ด้านผู้บังคับบัญชา ข้อคำถามที่ส่งผลต่อปัจจัยความเครียดเป็นลำดับแรก คือ ผู้บังคับบัญชามอบหมายงานโดยมีความลำเอียงเข้าข้างกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (ค่าเฉลี่ย = 2.85, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.094) และด้านเพื่อนร่วมงาน ข้อคำถามที่ส่งผลต่อปัจจัยความเครียดเป็นลำดับแรก คือ เพื่อนร่วมงานไม่มีความสามัคคีกันจึงส่งผลต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย = 2.75, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.160) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตารางสรุปผลแสดงผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการแปลผล รายด้านของปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับความเครียด (N =84)

ปัจจัยทั้ง 4 ด้าน	ผลการวิเคราะห์		แปลผล
	$\bar{x}$	S.D.	
1)ด้านสภาพและลักษณะการทำงาน	3.01	0.769	มาก
2) ด้านเพื่อนร่วมงาน	2.48	0.980	ปานกลาง
3) ด้านผู้บังคับบัญชา	2.58	1.011	มาก
4) ด้านนโยบายคำสั่งและกฎระเบียบ	2.68	0.851	มาก
รวม	**2.68**	**0.743**	**มาก**

ความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดในการทำงานของเจ้าพนักงานเรือนจำจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ปัจจัยด้านสภาพและลักษณะการทำงาน ปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงาน ปัจจัยด้านผู้บังคับบัญชา และปัจจัยด้านนโยบายคำสั่งและกฎระเบียบ มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์สัมประสิทธ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดกับระดับความเครียด (N = 84)

ปัจจัยเกี่ยวเนื่องกับความเครียด	ค่าสัมประสิทธ์สหสัมพันธ์		แปลผล
	r	*p*-value	
1)ด้านสภาพและลักษณะการทำงาน ความสัมพันธ์*	0.347	0.000	มี
2) ด้านเพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์*	11.76	0.000	มี
3) ด้านผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์*	1.74	0.000	มี
4) ด้านนโยบายคำสั่งและกฎระเบียบ ความสัมพันธ์*	9.809	0.000	มี

* *p*-value < 0.05

ปัจจัยคุณลักษณะประชากรที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดในการทำงานของเจ้าพนักงานเรือนจำของจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะประชากร ไม่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการทำงานของเจ้าพนักงานเรือนจำของจังหวัดศรีสะเกษโดยรวม แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะประชากรด้านอายุ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดในการทำงานของเจ้าพนักงานเรือนจำของจังหวัดศรีสะเกษ ในปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 (p-value = 0.048) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ตาราง F-Test (One-Way ANOVA) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณลักษณะประชากรด้านอายุกับปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงาน

รายการ	$\bar{x}$	ss	ms	F	p-value
อายุ	2.48	7.760	2.487	2.751	0.048

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลไม่ส่งผลต่อระดับความเครียดโดยรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุส่งผลต่อปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = 0.048) เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุ 36-45 ปี มีระดับความเครียดด้านเพื่อนร่วมงานอยู่ในลำดับแรก ($\bar{x}$ = 2.76 , S.D. 0.94)

ภาพที่ การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานเรือนจำจังหวัดศรีสะเกษ
ที่มา : วัชรีภรณ์ เหลาสิงห์ (2562)

ผู้วิจัยได้นำตัวแปรอิสระทุกตัวทั้งในส่วนของตัวแปรข้อมูลคุณลักษณะประชากร และความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดในการทำงานของเจ้าพนักงานเรือนจำของจังหวัดศรีสะเกษ ทั้งในด้านสภาพและลักษณะการทำงาน ด้านนโยบายคำสั่งและกฎระเบียบ ด้านผู้บังคับบัญชา และด้านเพื่อนร่วมงาน มาทดสอบหาค่าความสามารถในการพยากรณ์ระดับความเครียด โดยใช้ค่าสถิติ Linear Regression แบบวิธีการ Stepwise พบว่า ด้านเพื่อนร่วมงาน ด้านสภาพและลักษณะการทำงาน และด้านนโยบายคำสั่งและกฎระเบียบ ตามลำดับ มีความสามารถในการพยากรณ์ได้ ร้อยละ 26.3 ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 สมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความเครียดของเจ้าพนักงาเรือนจำจังหวัดศรีสะเกษ

ปัจจัย	ค่าพยากรณ์	F	Beta	p-value
ด้านเพื่อนร่วมงาน	26.3	13.509	0.523	0.000
ด้านสภาพและลักษณะการทำงาน			0.452	
ด้านนโยบายคำสั่งและกฎระเบียบ			0.351	

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลจากการศึกษามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญยภัทร กุ้ยอ่อน (2557) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้คุมเรือนจำจังหวัดสุพรรณบุรีและเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความเครียดของผู้คุมเรือนจำจังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่างคือผู้คุมเรือนจำจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 86 คน ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมมีระดับความเครียดในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมในการทำงานด้านลักษณะงาน ซึ่งส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีความเครียดที่เกี่ยวข้องกับงาน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ควรจัดอบรมเพื่อปรับทัศนคติในการทำงานร่วมกันระหว่างคนแต่ละกลุ่มอายุเพื่อให้เจ้าพนักงานมีความเข้าใจกันมากขึ้น เนื่องจากการทำงานร่วมกันของกลุ่มช่วงวัยที่แตกต่างกัน ทั้งในกลุ่มGen B Gen X และ Gen Y อาจส่งผลให้มีบางพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัจจัยคุกคามต่อความเครียดในเชิงปัจจัยจิตใจและสังคมได้ อันอาจนำไปสู่การเพิ่มภาวะความเครียดโดยไม่รู้ตัวแก่ผู้ปฏิบัติ

ควรจัดปริมาณงานกับช่วงเวลาการผ่อนคลายและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เพิ่มขึ้น เช่น กิจกรรม Morning Talk

ซึ่งในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีภาวะเสี่ยงต่อภาวะความเครียด และภาวะสุขภาพทางจิตสังคมของเจ้าหนักงานเรือนจำ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.สุชีราภรณ์ ธุวานนท์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา เป็นอย่างยิ่งที่ท่านให้การส่งเสริมและสนับสนุนทางด้านวิชาการ งบประมาณ และการให้กำลังแรงใจสำคัญในการผลักดันให้เกิดบทความวิจัยชิ้นนี้ และขอขอบคุณเจ้าพนักงานเรือนจำจังหวัดศรีสะเกษที่ได้ให้ข้อมูลสำคัญในการมาประมวลผลเป็นงานวิจัย

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม.(2557).ประวัติกรมราชทัณฑ์.ค้นเมื่อ 15 มีนาคม2562จาก http://www.correct.go.th/correct2009/index.php?action=showcontent&c_id=3.

เจตน์ รอดอ่อน.(2557).ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดจากการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรม สังกัดภาค 4.มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เด่นชัย จันทราชา.(2557) ระดับความเครียดของข้าราชการตำรวจฝ่ายอำนวยการ 3 กองบังคับการอำนวยการศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้.มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ธนิยะ วงศ์วาร.(2557).*ความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดจากงานของเจ้าหน้าที่เรือนจำความมั่นคงสูง.*วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต.จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

บุญยภัทร กุ้ยอ่อน .(2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้คุมเรือนจำจังหวัดสุพรรณบุรี. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ยุวดี ลีลักนาวีระ.(2561).ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของทหารเรือในจังหวัดนราธิวาส. มหาวิทยาลัยบูรพา

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). ปัญหาสุขภาพจิตของคนไทย. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2562,จาก http://mentalhealthcut.blogspot.com.

อนุรัตน์ อนันทนาธร.(2559).ภาวะความเครียดและพฤติกรรมการจัดการความเครียดของข้าราชการตำรวจตำรวจภูธร สังกัดตำรวจภูธร ภาค 2.มหาวิทยาลัยบูรพา.

อมรากุล อินโอชานนท์.*ความเครียดในการทำงาน.*วารสารสุขภาพ 12, 2: 32-34

วิกฤตวัฒนธรรมกับคุณภาพชีวิตของสังคมไทยในยุคดิจิทัล
Cultural crisis with quality of life of Thai society in the digital age

ดร.ชาตรี เกษโพนทอง[1] ดร.ประทวน วันนิจ [2]
Dr.Chatri ketphonthong[1], Dr.Pratoun wannit[2]

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนคุณค่าหรือความรู้สึกและวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้า ผลกระทบที่เกิดขึ้นก็คือความเป็นตัวตน อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมถูกครอบงำหมดสิ้น วัฒนธรรมกลับกลายเป็นตัวคุณค่าที่เปลี่ยนสินค้า เป็นสิ่งที่มีแก่นสารโดยอาศัยความรู้สึกเรื่องชาตินิยมเข้ามา เพราะชาตินิยมหรือความเป็นไทยต่างๆเหล่านี้ ได้ถูกระบบทุนนิยมซึ่งนอกจากจะเปลี่ยนวัฒนธรรมไทยให้เป็นสินค้าแล้ว ยังกลับสร้างให้ ความคิดเป็นจริงขึ้นมาด้วยการพัฒนาทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แทปเลต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน ดังนั้น มิใช่เป็นเรื่องแค่จิตใจ ความรู้สึก แต่เป็นเรื่องที่เป็นของจริงสามารถจับต้องได้

คำสำคัญ: วิกฤตวัฒนธรรม คุณภาพชีวิต ยุคดิจิทัล

Abstract

Changing values or feelings and culture into products The impact is Identity Cultural identity is completely overwhelmed. Culture turns out to be the value that changes products. Is something that is substantiated by the feeling of nationalism Because of these nationalities or Thai traditions Has been capitalist, in addition to changing the Thai culture into products Still creating The idea came true. By developing skills in bringing current digital tools, equipment and technology such as computers, phones, tablets, computer programs And online media To be used for

[1] คณะรัฐศาสตร์ (การปกครองท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา s23.waleerat@gmail.com Faculty of Political Science (Local Government) Chalermkarnchana University

[2] คณะสาธารณสุขศาสตร์ (อาชีวอนามัยและความปลอดภัย) มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา watchaleeporn1 3 4 9 9@gmail.com Faculty of Public Health (Occupational Health and Safety) Chalermkarnchana University

maximum benefit in communication of operations And working together Or used to develop work processes So it is not just the mind, the feeling, but the real thing. Can be tangible.

Keywords : Cultural crisis, Quality of life, Digital age

บทนำ

สภาพการณ์ของสังคมไทยจากอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน จะเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือสังคมชนบท ทุกด้านการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อการดำรงชีวิตในสังคม เช่น การบริโภค การแต่งกาย การสื่อสาร ที่อยู่อาศัย ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน เป็นต้น สิ่งต่างๆเหล่านี้ล้วนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อมลงโดยอธิพลของสื่อที่มาครอบงำ ที่เรียกกันติดปากว่า “ยุคดิจิทัล” ทำให้เกิดปัญหาสังคมด้านต่างๆ มากมาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงจุดเปลี่ยนจุดวิกฤตของวัฒนธรรมของสังคมไทยนับวันจะเริ่มหมดคุณค่า หมดความเป็นไทยแท้ ที่บรรพบุรุษได้สร้างขึ้น และสืบทอดกันมา นับได้ว่าเป็นเรื่องที่น่าวิตกและสำคัญยิ่ง หากปล่อยให้วิถีทางวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาครอบงำ โดยไม่มีการปรับเปลี่ยน หรือขาดการควบคุมดูแลของหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน ผลท้ายสุดสังคมไทยจะไม่มีแม้แต่ความเป็นไทยเหลืออยู่เลย “อัตลักษณ์ของสังคมไทย” จะไม่มีอีกต่อไป

ประเทศไทยเริ่มการพัฒนาไปสู่การเป็นสังคมสมัยใหม่เราเรียกกันว่า “ทันสมัย” มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 แต่การเปลี่ยนแปลงในยุคสมัยนั้นยังมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนชนบทและสังคมไทยในภาพรวมน้อยมาก จากข้อจำกัดด้านการคมนาคม-การสื่อสาร และกระบวนทัศน์ของผู้นำ ประเทศไทยเพิ่งมาเปิดรับการเป็นสังคมสมัยใหม่อย่างเต็มที่ในยุคหลังกึ่งพุทธกาลคือเมื่อประเทศไทยเริ่มพัฒนาไปสู่ความทันสมัยตามแบบตะวันตกด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 พ.ศ.2504-2509 สืบเนื่องต่อมาจนกระทั่งปัจจุบัน การเปลี่ยนในยุคสมัยนี้ เกิดผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ อันเป็นผลจากความก้าวหน้าของสื่อ รวมไปถึงการคมนาคมที่สะดวกสบายมากขึ้น จะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงปรากฏการณ์ดังต่อไปนี้

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างด้านเศรษฐกิจไปสู่การพึ่งพาตลาด

การพัฒนาเศรษฐกิจฯ ที่รัฐกำหนดขึ้นในยุคไปสู่ความทันสมัยตามแผนพัฒนาฯ มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อความเจริญเติบโตหรือความมั่งคั่งทางวัตถุ ด้วยเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมและบริการตามแบบประเทศอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นต้นแบบของความทันสมัยที่รัฐต้องการ โดยมุ่งเน้นการขยายตัวของเมืองใหญ่ที่มีความทันสมัย จุดมุ่งหมายทั้ง 2 ประการนี้ ได้กระทบต่อวิถีชีวิตของชาวชนบทในระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง ที่เน้นการพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ พึ่งพากันเองภายในชุมชนและระหว่างชุมชน ตามวิถีชีวิตดั่งเดิมที่ได้รับอิทธิพลจากหลักธรรมพทธศาสนา เนื่องจากในยุคพัฒนานี้ รัฐเชื่อว่าในระบบเศรษฐกิจแบบชุมชนที่ผ่านมาเป็นลักษณะปล่อยตามบุญตามกรรมปราศจากการจัดการ ไม่มีการวางแผน ไม่มีการแบ่งหน้าที่ จากปรากฏการเช่นนี้ รัฐสะท้อนความเชื่อในแผนพัฒนาว่าฯ การใช้ที่ดิน น้ำ ป่า เกิดขึ้นอย่างปราศจากการจัดการดูแลอย่างถูกวิธี

เนื่องจากชาวบ้านขาดแคลนความรู้ ทุน เทคโนโลยี การจัดองค์กรสมัยใหม่ และเชื่อว่าสถานการณ์นี้คือสาเหตุของการหมดไปและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และมีผลให้การเพิ่มผลผลิตทางเศรษฐกิจทำไม่ได้ จึงนำไปสู่วงจรแห่งความยากจนของคนในชนบท (อรศรี งามวิทยาพงษ์, 2546)

จากความเชื่อดังกล่าวของรัฐ จึงทำให้เกิดแผนงาน โครงการจำนวนมากๆ เพื่อสร้างสิ่งที่รัฐคิดว่าชนบทขาดแคลนและทำให้ด้อยพัฒนา โดยเฉพาะการขาดแคลน “ความรู้” ในการพัฒนาเศรษฐกิจให้มั่งคั่งรัฐจึงได้เข้าไปเป็นผู้วางแผน จัดการแบบเบ็ดเสร็จ โดยที่ประชาชนเป็นผู้ปฏิบัติตามอย่างเดียว เริ่มจากการเปลี่ยนแปลงการผลิตภาคเกษตรกรรมจากการผลิตเพื่อกินในครัวเรือนที่มีความหลากหลายตามประโยชน์การบริโภคและใช้สอยในวิถีชีวิตของชุมชน มาเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อส่งออกขายต่างประเทศ เช่น ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าวโพด อ้อย ฯลฯ และใช้สารเคมีควบคุมการจัดการกับธรรมชาติ เช่นปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง ฯลฯ เพื่อเพิ่มผลผลิตให้ได้ปริมาณมากตามต้องการ ในด้านกายภาพหรือระบบนิเวศมีการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่า โดยการถางป่าเพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจ การตัดถนนเพื่อความมั่นคงในยุคปราบปรามคอมมิวนิสต์และความสะดวกในการขนย้ายผลผลิตสู่ตลาดโลก แนะนำสินค้าอุปโภคบริโภคจากตลาดภายนอกเข้าสู่ชุมชน มีการสร้างเขื่อนเพื่อผลิตไฟฟ้าให้แก่เศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพดังกล่าว จึงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งการผลิตและการบริโภคของชุนชนดั่งเดิมโดยตรง การพัฒนาไปสู่ความทันสมัยเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนก่อนยุคทันสมัย ซึ่งส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคม ระบบค่านิยม ประเพณี ความสัมพันธ์ทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงค่านิยมสู่วัตถุนิยม

การที่รัฐและกลไกของรัฐใช้กรอบความคิดของการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยในการมองชุมชนก่อนยุคทันสมัย ทำให้ขาดความเข้าใจในกระบวนการทัศน์และวัฒนธรรมของชาวชนบท จึงเห็นว่าชาวชนบทขาดระบบค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนา กล่าวคือไม่มีคุณสมบัติเหมือนกับชาวตะวันตก อาทิ ความขยันขันแข็ง อดทน ดังเช่นการวิเคราะห์ความสำเร็จ - ไม่สำเร็จของระบบสหกรณ์ที่รัฐจัดตั้งขึ้นในชนบทว่าเกิดจากความไม่ขยัน ไม่เสียสละ ไม่อดทนไม่เห็นแก่ส่วนรวมของชาวบ้าน ในทัศนะ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เห็นว่าปัญหาค่านิยม นิสัย ความเชื่อ จารีตของชาวชนบทเป็นปัจจัยสำคัญมากที่สุดที่จะต้องรีบเปลี่ยนแปลง “การปฏิวัติประการแรกที่เราจะต้องทำในเรื่องเกษตรกรรม คือเปลี่ยนนิสัยและความเคยชินของเกษตรกร ที่ต้องพึ่งพาอาศัยธรามชาติ หรือคอยรับแต่ผลงานที่ธรรมชาติบันดาลให้ เราจะต้องเพิ่มนิสัยกระตือรือร้นขวนขวายให้มากขึ้นในเกษตรกรของเรา ให้เกษตรกรของเรายอมรับของใหม่วิธีใหม่ โดยมุ่งหน้าแต่จะรักษาจารีตอยู่อย่างเดียว” (สฤษดิ์ ธนะรัชต์, ข้อคิดบางประการ, ใน คณะรัฐมนตรี, จัดพิมพ์, 2507 ; 91) ในทัศนของนักวิชาการผู้จัดทำแผนพัฒนาฯนั้น ชาวชนบทยากจนและด้อยพัฒนา เนื่องจากมีค่านิยมไม่ช่วยตนเอง คิดแต่การพึ่งพาผู้อื่น ดังปรากฏในวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาท้องถิ่นในแผนพัฒนาฯว่ารัฐจะต้อง “ เปลี่ยนแปลงแนวความคิดของชาวชนบทเสียใหม่ให้รู้จักช่วยตนเองในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนเองและท้องถิ่น โดยรัฐดำเนินการกำจัดค่านิยมเดิมพร้อมกับการสร้างค่านิยม

ใหม่ผ่านการจัดการศึกษาที่สร้างระบบคุณค่าใหม่ต่อชนบทเมือง พร้อมกับการรณรงค์ค่านิยมใหม่ด้วยคำขวัญในยุคของการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย คือ “งานคือเงิน เงินคืองานบันดาลสุข” เป็นคำขวัญทีสร้างค่านิยมใหม่ให้แก่ชีวิตไม่ว่าชนบทหรือในเมือง ว่าเงิน (รายได้) คือที่มาของ ”ความสุข” ของบุคคล โดยนิยามความสุขในวิถีชีวิตทันสมัย คือเพรียบพร้อมทางวัตถุ หรูหรา สุขสบายทางกายภาพและสังคมตะวันตก (มาตรฐานอเมริกัน/Amecan Standard) ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเองไม่ได้ บุคคลจะต้องทำงานเร่งเพิ่มผลผลิตตามแนวทางของรัฐ เพื่อเพิ่มรายได้ให้หายยากจน (ทางวัตถุ/รายได้) เมื่อมีรายได้เพิ่มย่อมมีความสุข ดังนั้น หากไม่มีเงินก็ไม่มีความสุข

การโฆษณาชวนเชื่อดังกล่าวมีอิทธิพลมากต่อการยอมรับการพัฒนาเศรษฐกิจตามแบบใหม่ คือสนับสนุนเศรษฐกิจแบบ ”เจริญเติบโต” (Growth) ของรัฐอย่างมาก เพราะมนุษย์ล้วนปรารถนาความสุข และความสุขในคำขวัญนี้ดูจะไม่ใช่สิ่งที่ยากเย็นเกินความสามรถของบุคคล คือทำงานการเกษตร ซึ่งชาวชนบททำอยู่แล้วแต่เดิม หากเปลี่ยนวิธีการผลิต ซึ่งรัฐโฆษณาว่าได้ผลและมีประสิทธิภาพดี โดยมีตัวอย่างให้เห็น เช่นการปฏิวัติเขียวในฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย (2503) ที่เริ่มมาก่อนประเทศไทยและได้ผลคือความมั่งคั่งของผลผลิตจริง รัฐได้ประดิษฐ์วาทกรรมที่ผูกโยงความร่ำรวย ความสุข ให้สัมพันธ์ไปกับการมีความรู้ตามแบบของรัฐ เช่น “ศึกษาดี มีเงินใช้ ไร้โรคา พาให้สุขสมบูรณ์” และสร้างความเชื่อว่าการไม่มีความรู้สมัยใหม่คือสาเหตุสำคัญที่สุดซึ่งทำให้ยากจน ไร้ความสุข ตามแนวคิดของวัฏจักรความจน “โง่-จน-เจ็บ” ที่เผยแพร่กันอยู่ในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-5 คำนิยามใหม่นี้ ได้เปลี่ยนแปลงระบบคุณค่าในเรื่องของความสุขจากที่เคยมีอยู่ในสังคมไทย เช่น ความสุขจากการมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อแบ่งปันให้กัน ความอบอุ่นในครอบครัว-ชุมชน การสร้างสรรค์งานศิลปะ ฯลฯ ลดทอนเหลือเป็น “ความสุขแบ่งแยกส่วนให้เป็นวัตถุล้วนๆ และอย่างเป็นปัจเจกนิยม ส่งเสริมให้บุคคลมุ่งแสวงหารายได้เพิ่ม เพื่อหาความสุขจากวัตถุในแบบตัวใครตัวมัน ค่านิยมดังกล่าวยังปรากฏชัดเจนในยุคปัจจุบันและมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นตามกระแสโลกาภิวัฒน์ด้วย

การเปลี่ยนแปลงค่านิยมไปสู่ความทันสมัยทางวัตถุและปัจเจกนิยมของบุคคล มีผลกระทบโดยตรงต่อค่านิยมด้านจิตวิญญาณ และความสัมพันธ์เชิงสังคม ซึ่งเป็นฐานสำคัญของประเพณี พิธีกรรม และกิจกรรมอื่นๆ ที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ทางจริยธรรมของบุคคลในชุมชน มีผลให้กระบวนการเรียนรู้ทางจิตวิญญาณ ชุมชนนิยมเสื่อมสูญลงเป็นลำดับ

กระบวนการโลกาภิวัฒน์ในฐานะเป็นพัฒนาการของระบบทุนนิยม

ในประเด็นที่เกี่ยวกับโลกาภิวัฒน์ในแง่วัฒนธรรมนั้น โลกาภิวัฒน์ซึ่งมีการกล่าวถึงในปัจจุบัน แท้ที่จริงแล้วคือกระบวนการพัฒนาการที่ต่อเนื่องของระบบทุนนิยมนั่นเอง ซึ่งไม่ใช่เป็นอะไรที่มาใหม่ กล่าวคือ ระบบทุนนิยมนั้นมีพัฒนาการที่ก้าวออกมาในหลายระดับ

โดยขั้นตอนแรก เริ่มต้นด้วยการเข้ามาหาประโยชน์กับทรัพยากรในประเทศอื่นที่ผ่านกลไกของระบบอาณานิคม เช่น จักรวรรดินิยมเข้ามาในเชียงใหม่ ก็เอาไม้สักหรือทรัพยากรต่างๆ ออกไป หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นการมาถลุงทรัพยากรของประเทศอื่น

ขั้นตอนที่สองของระบบทุนนิยมก็คือ พยายามที่จะเอาประโยชน์จากแรงงานในสังคมอื่น หมายความว่า ใช้กลไกตลาดเข้ามาหาประโยชน์จากแรงงาน ในรูปแบบการใช้แรงงานในการทำการลิต ผ่านการส่งสินค้าออก เช่น ปลูกพืชเพื่อส่งออก การทำอุตสาหกรรมเพื่อส่งออก ฯลฯ ทั้งหมดนี้คือกระบวนการของการมาเอาประโยชน์จากแรงงาน ภายหลังจากที่ผ่านขั้นตอนการมาเอาประโยชน์จากทรัพยากรแล้วก็เข้าสู่ขั้นตอนของการมาเอาประโยชน์จากแรงงาน แต่ไม่ได้หมายความว่าทิ้งทรัพยากร ยังคงสืบเนื่องมาเรื่อยๆ

ขั้นตอนที่สาม หลังจากการเอาประโยชน์จากแรงงานแล้ว ก็พยายามที่จะมาหาประโยชน์จากทุนรูปแบบต่างๆที่มีอยู่ในสังคมและในด้านอื่นๆเพราะทุนนิยมพัฒนาขึ้น ก็จะสร้างทุนบางอย่างขึ้นมา ซึ่งอาจเป็นเงินทุนเพื่อให้เกิดดอกเบี้ย หรือเป็นทุนทางปัญญาในรูปของข่าวสารเพื่อขายลิขสิทธิ์ เป็นต้น

และขั้นตอนสุดท้ายของพัฒนาการทุนนิยมก็คือ การมาเอาประโยชน์จากวัฒนธรรมโลกาภิวัฒน์ในปัจจุบัน ทุนนิยมได้พัฒนามาสู่ระดับขั้นนี้ กล่าวคือ เป็นขั้นตอนที่พยายามจะเปลี่ยนวัฒนธรรมให้เป็นสินค้า เมื่อก่อนนั้น เวลาซื้อขายสิ่งของกัน อาจมีการเอาประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกัน หรืออะไรต่างๆเหล่านี้ แต่ปัจจุบันนี้ไม่ใช่แล้ว ทุนนิยมจะมาหาประโยชน์โดยการเปลี่ยนวัฒนธรรมหรือเรื่องของคุณค่าจิตใจให้กลายเป็นสินค้า

ดังที่เราได้พบกันอยู่ตลอด กรณีที่เราไปซื้อของต่างๆ เราก็ไม่ได้ซื้อเฉพาะของสิ่งนั้น อันที่จริงแล้วเราไม่แน่ใจว่าเราไปซื้ออะไร ระหว่างของที่เป็นของจริงๆ กับสิ่งที่ถูกเอาคุณค่าหรือความหมายใส่เข้าไป เช่น เราไปกินแฮมเบอร์เกอร์ อันนี้ไม่รู้ว่าเราไปกินตัวแฮมเบอร์เกอร์หรือว่าไปกินรสนิยมแบบอเมริกัน

กระบวนการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้าในกระแสโลกาภิวัฒน์

เมื่อเราเปลี่ยนคุณค่าหรือความรู้สึกและวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้าแล้ว ผลกระทบที่เกิดขึ้นก็คือ ทำให้เราคิดว่า ความหมายกลายเป็นของจริงมากกว่าตัวสินค้าซึ่งเป็นสิ่งของ ความหมายกลับกลายเป็นตัวคุณค่าที่เปลี่ยนสินค้านั้นกลายเป็นของจริง เป็นสิ่งที่มีแก่นสาร นั้นเมื่อมีข่าวเรื่องนายโซรอสจะมาเมืองไทย เราก็มีความรู้สึกต่อต้านโดยอาศัยความรู้สึกเรื่องชาตินิยมเข้ามา เพราะชาตินิยมหรือความเป็นไทยต่างๆเหล่านี้ ได้ถูกระบบทุนนิยมซึ่งนอกจากจะเปลี่ยน “วัฒนธรรม” ให้เป็น”สินค้า”แล้ว ยังกลับสร้างให้ ”ความคิด” เป็น “จริง” ขึ้นมา โดยใช้ทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แทปเลต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน ดังนั้นมิใช่เป็นเรื่องแค่จิตใจ ความรู้สึก แต่เป็นเรื่องที่เป็นของจริง สามารถจับต้องได้

ปรากฏการณ์เช่นนี้ไม่ใช่สิ่งใหม่ แท้ที่จริงแล้ว ใช้คำอธิบายในความคิดแบบมาร์กซิสต์หรือความคิดแบบโฟสต์ โมเดิร์น สามารถอธิบายด้วยวิธีไหนก็ได้ทั้งนั้น ถ้าจะอธิบายแบบร์กซิสต์สถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปนี้ ในภาษามาร์กซิสต์เรียกว่า fetishism กล่าวคือ ทำให้วัฒนธรรมหรือคุณค่าเหล่านี้มามีอำนาจเหนือตัวคน เช่น เงินตรา ซึ่งเป็นสิ่งที่เราผลิตขึ้นมาเพื่อเป็น

สื่อในการแลกเปลี่ยน เป็นเรื่องของมูลค่าต่างๆ แต่ปรากฏว่าในกระบวนการทางวัฒนธรรม เรากลับเปลี่ยนให้ตัวเงินตรานั้นมามีอำนาจเหนือตัวคนซึ่งเป็นผู้ผลิตเงินตรานั้นเอง ดังนั้นในเวลานี้ เงินตราจึงไม่เป็นเพียงเครื่องมือของมนุษย์เพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนเท่านั้น แต่เงินตราได้กลายเป็นเจ้าเหนือมนุษย์เพราะเราไม่ได้มองเงินตราเป็นสื่อ แต่เรามองว่าเงินเป็นพระเจ้า ปรากฏการดังกล่าวเป็นกระบวนการ การเปลี่ยนให้วัฒนธรรมและคุณค่านั้นมาเป็นเจ้าของเหนือตัวคนซึ่งเป็นผู้ผลิตหรือสร้างสิ่งนั้นอีกทีหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าในเรื่องความเป็นไทย ที่เราคิดว่าเป็นของเรา เราพัฒนาขึ้นมา แต่ปรากฏว่าความเป็นไทยมาอยู่เหนือตัวคน ซึ่งจะมีผลกระทบในแง่ที่มาลดทอนความเป็นมนุษย์ลงไปจนมองไม่เห็นความเป็นคน เพราะยึดติดอยู่กับคุณค่าที่ถูกครอบงำเหล่านั้น

กระบวนการที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้ กำลังผ่านเข้ามาอยู่ในกระแสความเคลื่อนไหวของระบบทุนนิยมปัจจุบัน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือขณะนี้เรากำลังเข้าสู่สภาวะที่เรียกได้ว่า ”กระบวนการโลกาภิวัฒน์” เข้าสู่ระบบทุนนิยมที่สามารถเปลี่ยนทุกอย่างให้เป็นสินค้า ได้กลายเป็นสิ่งที่ครอบงำตัวคนได้หมด จนแทบไม่เห็นคุณค่าของความเป็นคนหลงเหลืออยู่แล้ว ภายใต้กระแสของระบบทุนนิยม ที่สามารถทำได้ถึงเพียงนี้ก็เพราะว่ามีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีของการสื่อสาร กล่าวคือในอดีตนั้นทุนนิยมไม่สามารถทำได้กว้างไกลขนาดนี้ เพราะการสื่อสารไม่รวดเร็วไม่กว้างขวางเหมือนปัจจุบัน เช่น โฆษณา เทคโนโลยีดิจิทัลหรืออีเมล์ เป็นต้น เทคโนโลยีเหล่านี้เป็นเครื่องมือที่สำคัญของระบบทุนนิยม ซึ่งทำให้โลกาภิวัฒน์มีอำนาจอย่างที่ได้กล่าวไปแล้ว ส่วนคำที่กล่าวว่า “กระแสโลกาภิวัฒน์ทำลายความเป็นไทย” นั้นแท้จริงแล้วกระแสโลกาภิวัฒน์ทำลายความเป็นไทยอย่างที่ควบคุมได้ และสามารถสร้างความเป็นไทยชนิดที่เป็นสินค้าขึ้นมา เพราะฉะนั้นเวลานี้ ความเป็นไทยที่ขายกันไปทั่วโลกนั้น ไม่ใช่เป็นเรื่องของคนไทย คนใดคนหนึ่ง ไม่สามารถควบคุมได้ คุณสามารถไปกินอาหารไทยที่ไหนในโลกก็ได้ แต่พอกินแล้วจะไทยหรือไม่ไทยนั้นเราควบคุมไม่ได้ เช่น ที่ปารีสปรากฏว่าคนเวียดนามเปิดร้านอาหารไทยและก็กลายเป็นความป็นไทยที่ควบคุมไม่ได้ เพราะความหมายกลายเป็นสินค้าไปแล้ว

ปัญหาด้านวัฒนธรรมไทย

ปัจจุบันวัฒนธรรมตะวันตก มีอิทธิพลเหนือวัฒนธรรมไทยมากขึ้นเรื่อยๆ จนมีผลกระทบต่อพฤติกรรมทางสังคมของตนไทย เช่น การรับเอาแนวคิดและค่านิยมแบบตะวันตกเข้ามาจะทำให้รูปแบบต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์ของคนนเปลี่ยนแปลง โดยละเลย หรือมองไม่เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยเดิมโดยเฉพาะวัฒนธรรมทางจิตใจจนทำให้เกิดปัญหาทางวัฒนธรรมทางจิตใจด้านต่างๆ เช่น ความกตัญญูรู้คุณ ความเอื้ออาทร ความรัก ความสามัคคี และวัฒนธรรมด้านต่างๆ เหล่านี้บางอย่างกำลังเสื่อมความนิยมและสูญหายไป จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเลือกสรรว่าวัฒนธรรมไทยเดิมที่ดีงาม กำลังถูกกลืนโดยวัฒนธรรมตะวันตก ส่วนใดที่คุณค่ามีเหตุผลควรแก่การอนุรักษ์ สืบทอดต่อมา เช่นยิ้มแย้มแจ่มใส ความคิดที่เป็นอิสระ ช่างคิด ช่างประดิษฐ์ เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของชาติต่อไป การปรับตัวรับของใหม่ เดินทางสายกลาง ไม่ชอบความรุนแรง การประสานงานรณรงค์ประเด็นสำคัญป้องกันสภาพแวดล้อม

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ปัจจุบันวิถีชีวิตของชาวไทยได้รับอิทธิพลจากต่างชาติตลอดเวลา ในด้านวัตถุที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ เครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกในครอบครัว การแต่งกาย เป็นต้น ในด้านแนวความคิดที่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น ค่านิยมในเรื่อง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจผู้อื่นลดน้อยลง กลายเป็นการเห็นแก่ตัว แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นเพื่อความอยู่รอดของตนเองแบบชาวตะวันตก ความสัมพันธ์แบบไทยที่ก่อให้เกิดความอบอุ่นเปลี่ยนเป็นความสัมพันธ์แบบทุติยภูมิ เป็นต้น

โดยสรุป สภาพของสังคมยุคโลกาภิวัฒน์ มีลักษณะเด่นคือ มนุษย์มีทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แทปเลต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน และเทคโนโลยีทางการคมนาคมสื่อสารก้าวหน้า ทำให้มนุษย์ซึ่งตกอยู่ตามส่วนต่างๆ ของโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ผู้คนทั่วไปมีเสรีภาพมากขึ้น มีการเดินทางพบปะกันมากขึ้น ขอบเขตของประเทศที่เคยปิดกั้นประชากรของตนก็เปิดกว้างออก ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมหรือความเข้าข้างทางวัฒนธรรมของตนเองก็ลดลง และน่าจะมีแนวโน้มที่จะลดลงเรื่อยๆ

ลักษณะสำคัญของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัฒน์

การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัฒน์ จะเป็นไปอย่างรวดเร็วขึ้นมากว่าในยุคใดของมนุษยชาติ โดยมีแนวโน้มของการประสมประสานกันมากขึ้น (Coltural Integration Assimilation) แต่การเปลี่ยนแปลงก็จะยังไม่เป็นไปอย่างทั่วถึงในระบบเดียวกัน แม้ว่าจะมีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยในการเผยแพร่ข่าวสารๆ อันได้แก่ พวกเครื่องจักรคำนวณ (Computer) และเครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ (Electronic) ก็ตามแต่ประชาชนบางส่วนโดยเฉพาะกลุ่มที่ยากจนซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ก็ยังถูกปิดกั้นจากสิ่งเหล่านี้อยู่ และบางสังคมก็ยังมีนโยบายปิดกั้นเสรีภาพเพื่อรักษาสถานภาพเดิมของกลุ่มผู้ปกครองหรือผู้มีอำนาจในสังคมอยู่ สิ่งต่างๆเหล่านี้ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นไปอย่างไม่สม่ำเสมอ อย่างไรก็ดี การเรียกร้องสิทธิต่างๆ อย่างเป็นขบวนการจะมีผลทำให้ความเหลื่อมล้ำทางความคิดและการติดยึดอยู่ในความเชื่อดั้งเดิมลดน้อยลงหรือเปลี่ยนแปลงในอัตราที่เร็วขึ้น เป็นที่คาดกันว่า โลกใน 20-30 ปี ข้างหน้าจะเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์อย่างเต็มที่ นั้นก็หมายความว่า แนวความคิดวิถีชีวิตที่สร้างสรรค์และมีคุณภาพต่อการดำรงอยู่ของมนุษยชาติอย่างแท้จริงจะเป็นไปได้อย่างแพร่หลาย ความยากจน การเอารัดเอาเปรียบผู้ยากไร้ ด้อยโอกาสจะลดน้อยลง เช่นเดียวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม

วัฒนธรรมของมนุษยชาติ หรือวัฒนธรรมสากล (Univeral Culture) น่าจะเกิดขึ้นได้แม้ว่าความแตกต่างในวิถีชีวิตของคนในแต่ละสังคมจะยังคงมีอยู่ แต่ผู้คนโดยทั่วไปจะมีความแตกต่างเหล่านั้นด้วยความอดกลั้นมากกว่าเดิม และใช้ประโยชน์จากความแตกต่างทางวัฒนธรรมเพื่อขยายโลกทัศน์ของตนมากกว่ามองว่าเป็นศัตรู หรือฝ่ายตรงกันข้ามที่ต้องปราบปรามหรือกำจัดให้หมดสิ้นไป ถ้าเราพิจาณาการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของมนุษย์จากอดีตอันยาวนานประมาณหนึ่งล้านปี

มาแล้ว เราก็จะพบความจริงที่ว่ายุคแรกเริ่มของมนุษย์นั้นเป็นเรื่องของวัฒนธรรมของสังคมโดดเดี่ยว ดำรงชีพโดยการแสวงหาประโยชน์จากธรรมชาติโดยตรงคือการหาของป่าและล่าสัตว์ (hunting and gathering) มาเป็นเวลาหลายแสนปี กว่ามนุษย์จะรู้จักเอาพืชมาปลูกและเอาสัตว์มาเลี้ยง (plant and animal domestication) อันเป็นการเริ่มต้นวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรมเมื่อประมาณหมื่นกว่าปีมาแล้ว จากนั้นเมื่อประมาณ 200 กว่าปีมานี้เองที่มนุษย์ได้เปลี่ยนวิถีชีวิตเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม (Industrialization) ที่สร้างความเจริญทางวัตถุให้มนุษย์เป็นอันมาก การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการผลิตทรัพย์สินหรือเทคโนโลยีต่างๆ ทำให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติสิ้นเปลืองกว่าสมัยเดิมๆ มากมายจนเมื่อเร็วๆนี้ ก่อนถึงยุคโลกาภิวัฒน์มนุษย์จึงได้ริเริ่มตระหนักถึงความสูญเสียของสภาพแวดล้อมธรรมชาติในการนำเอามาพัฒนาเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรม และเริ่มเรียกร้องรวมทั้งแสวงหามาตรการใหม่ที่ดีว่าเดิม ทำอย่างไรมนุษย์จึงจะสามารถพัฒนาเศรษฐกิจได้โดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อมธรรมชาติลงไปอย่างมากมายเช่นที่กำลังเป็นอยู่ในหลายๆ สังคมของมนุษย์ปัญหานี้ยังคงท้าทายความสามารถของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน แม้ว่าพัฒนาการทางเทคโนโลยีจะเจริญก้าวหน้ามาก แต่พัฒนาการทางด้านจิตใจโดยเฉพาะจิตสำนึกต่อสภาพแวดล้อมคงจะต้องพัฒนากันอีกมาก

จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ทุกฝ่ายหันกลับมามองถึงสภาพปัญหา เหตุและผลที่ก่อให้เกิดจุดเปลี่ยนจุดวิกฤตของวัฒนธรรม ที่เป็นหนทางนำไปสู่ความเสื่อม และเพื่อบูรณาการณ์วัฒนธรรมที่ดีงามให้คงอยู่สืบไป ซึ่งเมื่อปีพุทธศักราช 2542 ได้มีการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ โดยเนื้อหาแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง กระบวนทัศน์ การศึกษาที่ต้องให้มีความเกี่ยวพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้งานวัฒนธรรมควบคู่กันไป โดยนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งเป็นระดับรากหญ้าของสังคมที่มีจำนวนมากนับได้ว่าเป็นรากฐานอันสำคัญที่บ่งบอก หรือชี้ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นหรือเสื่อมลง การปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงฐานความคิด ฐานทัศนคติ ของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้พร้อมการดำรงชีพด้วยฐานการเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ผสมผสานหลักวิชาการอันส่งผลประโยชน์แก่ชุมชน

การปฏิรูปการศึกษาก็เป็นเพียงหนทางหนึ่งเท่านั้น จะบูรณาการณ์วัฒนธรรมเอาไว้แต่ผู้ที่มีโอกาสเข้าไปศึกษาเรียนรู้โดยตรง คงเป็นเพียงเยาวชนในวัยเล่าเรียนเท่านั้น คนในชุมชนนอกรั้วโรงเรียนก็ไม่มีโอกาส ด้วยเหตุนี้สภาวัฒนธรรมได้เล็งเห็นผลอันต่อเนื่องที่จะทำให้วัฒนธรรมที่ดีงามแพร่หลายไม่กระจุกอยู่ในชุมชนใดชุนหนึ่ง จึงได้เปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีเวทีสนทนา ซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรมจะได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบและตัดสินใจในการดำรงงานด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วยคนในท้องถิ่นเอง เป็นการสร้างจิตสำนึก, สร้างความรู้ความเข้าใจ ทำให้เกิดความมั่นใจและสำนึกถึงพลังของตนว่าสามารถร่วมกัน เพื่อป้องกัน แก้ปัญหา และพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นเอาไว้บนเงื่อนไขของจิตสำนึกของความเป็นคนในท้องถิ่นที่ต้องคิดต้องลงมือทำ โดยนัยะของสภาวัฒนธรรมมีเจนารมณ์ต้องการขยายวัฒนธรรมที่ดีงามของแต่ละท้องถิ่นให้เกิดการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเพื่อความเป็นหนึ่งเดียว เพื่อการพัฒนาโครงสร้างวัฒนธรรม อันส่งผลต่อการพัฒนา

ประเทศในแง่เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม การเมือง ไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ทรงคุณค่าสืบไป ซึ่งที่กล่าวมาถือว่าเป็นแนวทางที่จะรอดพ้นจากปัญหา และวิกฤตด้านวัฒนธรรมของสังคมไทยในปัจจุบัน แต่ถ้ากลับมามองอีกมุมหนึ่ง จะเห็นได้ว่าทั้งการปฏิรูปการศึกษา, การขยาย วัฒนธรรมทีดีงาม รวมถึงการพัฒนาวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมนั้นเป็นเพียงหน่วยงานหนึ่งๆ เท่านั้น ที่สะท้อนเจตนารมณ์ความคาดหวังที่จะให้ “วัฒนธรรมไทยที่ดีงามคงอยู่ และรอดพ้นจากการครอบงำของวัฒนธรรมตะวันตก” โดยนัยะทั้งสองหน่วยงานเป็นการสร้างความคิดแนวใหม่ ที่ชี้นำไปในทิศทางเดียวกัน ฉะนั้นเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อความเป็นอิสระในการพัฒนาและการสร้างสรรค์งานด้านวัฒนธรรม จึงได้มีการก่อตั้งกระทรวงวัฒนธรรมขึ้น ทั้งนี้เจตนารมณ์ยังคงเหมือนเดิม เพื่อสืบสาน, ประสานงาน เป็นศูนย์กลางในข้อมูลข่าวสารให้ความรู้ เผยแพร่งานด้านวัฒนธรรมที่ดีงามให้คงอยู่เพื่อคนรุ่นหลังต่อไป

บทสรุป

ปัญหาของความอยู่รอดของมนุษย์ในอนาคต ตามความคิดของผู้เขียน ไม่น่าจะขึ้นอยู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจหรือการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีมากนัก หากแต่ขึ้นอยู่กับสภาวะทางด้านจิตใจมากกว่า จิตใจที่ยังเต็มไปด้วยความกลัว ความหวาดระแวงต่างๆ และความโลภสะสมทรัพย์ไว้เพื่อตนและกลุ่มของตนมากเกินเหตุในขณะเดียวกันผู้คนจำนวนมากก็ยังตกอยู่ในห้วงแห่งความยากจน หิวโหย และขาดแคลนวัตถุปัจจัยในการดำรงชีพขั้นพื้นฐาน ความแตกต่างเช่นนี้ยังคงมีอยู่อย่างชัดเจนในยุคโลกาภิวัฒน์ ฉะนั้น คำว่าโลกภิวัฒน์ในปัจจุบันจึงเป็นไปได้ระดับหนึ่งเท่านั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบโดยตรงต่อบุคคลระดับผู้นำ ผู้มีอำนาจและผู้ทีมีฐานะปานกลางขึ้นไป แต่ในกลุ่มผู้ยากจนและผู้ด้อยโอกาสต่างๆ ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของโลกแล้ว ยังไม่ได้รับประโยชน์จากยุคโลกาภิวัฒน์เท่าที่ควร อย่างไรก็ตามเป็นที่คาดหวังว่าในอนาคตอันใกล้ ประมาณ 20 – 30 ปี ข้างหน้า ความเป็นโลกาภิวัฒน์จะขยายตัวลงไปสู่เบื้องล่างมากขึ้น โดยใช้ความเป็นสากลผ่านการพัฒนาทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แทปเลต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน จะโดยความสมัครใจ และโดยถูกกดดันจากขบวนการต่อสู้เพื่อมนุษยชนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของมวลมนุษย์

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.(2546).**ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.พี. คอมมิวนิเคชั่น.

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (บรรณาธิการ). (2542). **1999 จุดเปลี่ยนแห่งยุคสมัย : จากโลกาภิวัตน์สู่ชุมชน.** กรุงเทพฯ : เอดิสันเพลส โปรดักส์.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2549). **จุดเปลี่ยนประเทศไทยเศรษฐกิจพอเพียงในกระแสโลกาภิวัตน์.** กรุงเทพฯ : บริษัท สยาม เอ็ม แอนด์ พี จำกัด.

สุวิทย์เมษินทรีย์. (2549). **จุดเปลี่ยนประเทศไทย เศรษฐกิจพอเพียงในกระแสโลกาภิวัตน์**. พิมพ์ครั้งที่ 1 , สยาม เอ็มแอนด์ บี พับลิชชิ่ง จำกัด.

สนิท สมัตรการและสุพรรณี ไชยอำพร. (2538). **สังคมไทย ภาวะปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต (พ.ศ. 2535-2550)** สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา. (2548). **โลกาภิวัตน์ บรรษัทข้ามชาติ บรรษัทภิบาล และความรับผิดชอบต่อสังคมของบรรษัท.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรศรี งามวิทยาพงษ์. (2546). **กระบวนทัศน์และการจัดการความยากจนในชนบทของรัฐในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-8** : คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**.**

อมรา พงศาพิชญ์. (2547). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. ใน **สังคมและวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 9. : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัดพระธาตุเรืองรองกับการเผยแพร่แนวคิดชาตินิยมในอีสานใต้ (พ.ศ. 2510 จนถึงปัจจุบัน)

Phrathat Rueang Rong's temple with The Distribution of Nationalism in South Isan (1967 A.D. to Present)

วุฒิชัย นาคเขียว[1] ศิริวุฒิ วรรณทอง[2]

Wuttichai Nakkiew[1], Siriwuth Wannathong[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์การศึกษาสองประเด็นสำคัญ ประเด็นแรก การศึกษาสถานภาพและความสำคัญของวัดพระธาตุเรืองรอง อ.เมืองฯ จ.ศรีสะเกษ ตั้งแต่แรกเริ่มก่อสร้างเมื่อ พ.ศ. 2510 จนถึงปัจจุบัน และประเด็นที่สอง การเผยแพร่แนวความคิดชาตินิยมของรัฐไทย ที่พยายามใช้พุทธศาสนสถานเป็นศูนย์กลางสำคัญในการเผยแพร่แนวคิดดังกล่าว โดยใช้วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม และการศึกษาจากเอกสารหลักฐานชั้นต้นและเอกสารชั้นรอง บทความนี้ต้องการเสนอว่า วัดพระธาตุเรืองรองเป็นตัวอย่างของวัดในภาคอีสาน ที่แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของสถาบันทางศาสนาที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก สังคม และทัศนคติด้านลบต่อองค์กรพุทธในสังคมไทย โดยวิธีที่วัดพระธาตุเรืองรองพยายามสร้างขึ้นคือ การผนวกเอาความเชื่อทางพุทธศาสนาในฐานะองค์กรหลักซึ่งทำหน้าที่จรรโลงความทุกข์แก่ชาวพุทธ รวมกันกับเรื่องราวพระราชกรณียกิจของกษัตริย์ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นศรีสะเกษ และกลุ่มชาติพันธุ์สี่เผ่าไทย (เขมร กวย ลาว เยอ) มาจัดแสดงไว้ในแหล่งเดียวกัน เพื่อชี้ให้เห็นความโดดเด่นด้านอัตลักษณ์ คุณค่า และลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ นอกจากนี้วัดพระธาตุเรืองรองยังเป็นศูนย์กลางการสร้างความเป็นชาติและเผยแพร่แนวคิดชาตินิยมในสังคมอีสานใต้ภายใต้การกำกับควบคุมของรัฐไทยตั้งแต่ทศวรรษ 2510 จนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ (Keywords) : วัดพระธาตุเรืองรอง, ศรีสะเกษ,, พุทศาสนสถาน, ชุมชนอีสานใต้, ชาตินิยม

Abstract

This article has two important objectives. First, the study of status and importance of Phrathat Rueang Rong's temple, Muang Sisaket district, Sisaket

[1]อาจารย์สาขาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ n.wuttichai1991@gmail.com

[2]อาจารย์สาขาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ siriwuth.w@sskru.ac.th

province, since the beginning of construction in 1967 to present day. And second, the study of the distribution of the nationalism thought of Thai state that tried to use Buddhist place to become the center of the thought distribution. This article was using the methodologies of local history on surveying of field data collection, studying of primary sources and second sources. This article want to present that Phrathat Rueang Rong's temple is the example of temple in Isan that show the adaptation of religious institutions to change the world context, society, and the negative thinking of Buddhist institutions in Thailand. Phrathat Rueang Rong's temple has create the Buddhist beliefs as the relieves for Buddhist combine with King's multifarious duties story, local history of Sisaket, and Four ethnicity groups (Khmer, Kuy, Lao, Yer). Overall, they are on exhibit in the same place. To show remarkableness of identity, values, and specific in Sisaket's local. In addition, Phrathat Rueang Rong's temple is the center of nationalization and the distribution of thinking in nationalism of society of Southern part of Isan that is under control from Thai state since 1967 until the present day.

Keywords: Phrathat Rueang Rong's temple Sisaket, Buddhist place of worship Community of South Isan Nationalism

บทนำ (Introduction)

วัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญยิ่งของสถาบันทางพุทธศาสนาในสังคมไทย ได้รับการยกย่องให้เป็นหนึ่งในสามสถาบันหลักของชาติ อันประกอบด้วย ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ วัดยังเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นผู้กำหนด ควบคุม ตลอดจนสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงของชาติไทยมาอย่างยาวนาน ด้วยระยะเวลาและความผูกพันที่ยาวนานของวัดกับสังคมไทยเช่นนี้ ทำให้วัดถูกผลึกความคิดทางสังคมให้เป็นสถาบันอเนกประสงค์ กล่าวคือ วัดกลายเป็นสถานที่ที่มีบทบาทอันหลากหลายทางสังคมนับตั้งแต่กำเนิดจนกระทั่งเสียชีวิตของคนในสังคม เช่น เป็นโรงเรียนหรือสถานศึกษาทั้งในและนอกระบบ โรงพยาบาล ศาลสถิตยุติธรรม สถานสงเคราะห์เด็ก คนชรา ผู้พิการ และสัตว์ เป็นแหล่งพักพิงชั้นดีสำหรับนักเดินทาง ตลอดจนเป็นแหล่งสวัสดิการของชุมชน และเป็นศูนย์กลางการสร้างความเป็นชาติและเผยแพร่แนวคิดชาตินิยมของสังคมด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าวัดมีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับชุมชนและสังคมมนุษย์ ภายใต้บริบทความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยปัจจุบัน (พ.ศ. 2562) การเติบโตด้านเทคโนโลยีเข้ามาผูกพันกับวิถีชีวิตของผู้คนแทบจะทุกมิติ ปฏิเสธไม่ได้ว่าสถาบันทางพุทธศาสนาซึ่งเป็นสถาบันที่ถือตนเป็นอริกับเทคโนโลยีมาช้านาน ย่อมได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงนี้โดยตรง ทั้งนี้แม้คนไทยที่ถือตนว่าเป็นพุทธศาสนิกชน จะมองว่าพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตคนไทยมาตั้งแต่อดีตกาล (โปรดดูเพิ่มเติมใน พระครูวิจิตรธรรมวาที, 2525: 59-63)แต่มีจำนวน

ไม่น้อยอีกเช่นกัน ที่มองว่าพุทธศาสนากลายเป็นส่วนเกินและเป็นสิ่งนอกเหนือความจำเป็นของชีวิต อีกทั้งยังมักจะมีคำถามเชิงวิจารณ์พ่วงมาอย่างมีนัยสำคัญอีกด้วยว่า วัด ศาสนา เทคโนโลยี ประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ และแนวคิดชาตินิยม จะสัมพันธ์กันได้อย่างไรในสภาพแวดล้อมและบริบทสังคม ที่มองเห็นวัดเป็นเสมือนแหล่งควบคุมสังคมให้ผูกพันอยู่กับอดีตอันล้าหลัง และอยู่นอกความจำเป็นพื้นฐานหรือปัจจัยสี่ของมนุษย์ กล่าวคือ วัดเป็นเสมือนสถานบำบัดความทุกข์ชั่วครั้งชั่วคราว สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยว สถานพุทธพาณิชย์ และเป็นแหล่งพบปะรวมกลุ่มของผู้สูงวัย เป็นต้น คำถามเหล่านี้แม้จะมีสำนวนยั่วล้อ/ท้าทายต่อสถานะและความสำคัญของสถาบันพุทธศาสนาในปัจจุบัน แต่หากพิจารณาอย่างจริงจังจะพบว่า การตั้งประเด็นคำถามเช่นนี้ มีประโยชน์ต่อการศึกษาบทบาทขององค์กรศาสนาไม่น้อยเช่นกัน โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพุทศาสนสถานในท้องถิ่นอีสานใต้ (จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี) กับการเผยแพร่แนวคิดชาตินิยมของรัฐไทย แต่ทว่าการจะตอบคำถามเหล่านี้ได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหามุมมองใหม่ๆ มาอธิบายความท้าทายดังกล่าวแทนที่จะกล่าวโทษไปที่ความล้มเหลวของสถาบันพุทธที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้อย่างเท่าทัน แต่องค์ความรู้นี้จะอยู่ในแวดวงจำกัดมาก หากเรากำกับความสำคัญของสิ่งเหล่านี้ไว้ในมุมมองอันคับแคบเพียงว่า องค์ประกอบต่างๆ ที่อยู่ในวัดหรือพุทธศาสนสถาน ถูกกำหนดไว้เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนาเพียงอย่างเดียว ท่ามกลางความท้าทายของคำถามที่หลั่งไหลมาจากกระแสสังคมเช่นนี้ วัดพระธาตุเรืองรองเป็นตัวอย่างของวัดในภาคอีสานอีกจำนวนมาก ที่แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของสถาบันทางศาสนาที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก สังคม และทัศนคติด้านลบต่อองค์กรพุทธไทย ที่วัดพยายามหาวิธีดิ้นรนเพื่อให้พ้นจากข้อครหาทั้งหลาย ที่ถาโถมเข้ามากระทบต่อองค์กรพุทธให้ได้คลายความรุนแรงลง โดยวิธีที่วัดพระธาตุเรืองรองพยายามประกอบสร้างขึ้นก็คือ การผนวกเอาความเชื่อทางพุทธศาสนาในฐานะองค์กรหลักซึ่งทำหน้าที่จรรโลงความทุกข์แก่พุทธศาสนิกชน รวมกันกับเรื่องราวพระราชกรณียกิจของกษัตริย์ พุทธประวัติ ฮีตสิบสองคองสิบสี่ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นศรีสะเกษ และกลุ่มชาติพันธุ์สี่เผ่าไทย (เขมร กวย ลาว เยอ) มาจัดแสดงไว้ในแหล่งเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อชี้ให้เห็นอัตลักษณ์ความโดดเด่น คุณค่า และลักษณะเฉพาะของจังหวัดศรีสะเกษ ที่ถูกนำมาสร้างความเป็นหนึ่งเดียวภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (multi-cultural) ดูคล้ายจะเป็นการบอกโดยนัยว่าวัดพระธาตุเรืองรองนั้นนอกจากเป็นแหล่งเผยแพร่และประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนาแล้ว ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แหล่งจัดแสดงโบราณวัตถุ แหล่งเรียนรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ ตลอดจนเผยแพร่แนวคิดชาตินิยม โดยเฉพาะการเชิดชูสถาบันหลักของชาติ คือ ชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นศูนย์รวมใจของประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษและบริเวณใกล้เคียง จากสถานภาพดังกล่าวจะเห็นได้ว่าความพยายามที่วัดพระธาตุเรืองรองพยายามประกอบสร้างขึ้น ดูจะช่วยทำให้ผู้คนในสังคมเห็นว่าพุทธศาสนสถานมีความสง่างามควรค่าแก่การเคารพนับถือ ไม่ได้เป็นแหล่งรับบริจาคเงินจากศาสนิกชนผู้นับถือพุทธศาสนา หรือเป็นแหล่งปฏิบัติธรรมเพื่อบำบัดความทุกข์อย่างฉาบฉวยตามทัศนะของคนไทยจำนวนหนึ่งที่มองเห็นองค์กรพุทธกำลังตกอยู่ในสภาวะวิกฤติ แต่ในทาง

กลับกัน ในมุมมองของผู้เขียนเห็นว่าวัดพระธาตุเรืองรองถือเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนสถานที่สำคัญของอีสานใต้ ที่พยายามประกอบสร้างความเป็นชาติและเผยแพร่แนวคิดชาตินิยมภายใต้การกำกับควบคุมของรัฐไทย โดยใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นธงนำแนวคิดและกระบวนการดังกล่าว แต่ประเด็นคำถามสำคัญคือ วัดพระธาตุเรืองรองใช้วิธีการในการประกอบสร้างสิ่งเหล่านี้อย่างไร การสร้างอัตลักษณ์ของวัดเช่นนี้มีนัยสำคัญอย่างไรต่อการสร้างความรู้และสำนึกของคนในสังคมตั้งแต่ พ.ศ. 2510 จนถึงปัจจุบัน คลิฟฟอร์ด เกียร์ซ (Clifford Geertz)นักมานุษยวิทยาชาวอเมริกันเคยเสนอว่า ศาสนาเป็นระบบสัญ- ลักษณ์ระบบหนึ่งซึ่งกระทำการสถาปนาอารมณ์และแรงจูงใจในมนุษย์ มีอิทธิพลลึกซึ้งคงทนยาวนาน ทั้งจากการสร้างมโนทัศน์ระเบียบของชีวิตโดยทั่วไป และทำให้มนโนทัศน์นี้มีแสงสว่างแห่งความจริง จนอารมณ์และแรงจูงใจนั้นดูเสมือนเป็นสิ่งที่แท้จริงแน่นอน (โปรดดูเพิ่มเติมใน อคิน รพีพัฒน์, 2551: 83-84) สอดคล้องกับงานศึกษาของ ริชาร์ด ฮอลโลเวย์ (Richard Holloway) นักวิจารณ์ด้านศาสนาชาวสกอตแลนด์ที่อธิบายว่า ศาสนาเกิดจากความคิดของมนุษย์ผู้เป็นสัตว์ประเสริฐ ที่พยายามหาคำตอบให้กับชีวิตโดยการพยายามคิดถึงสิ่งที่อยู่ในเอกภพ ซึ่งเป็นความจริงที่ข้ามพ้นขอบเขตของโลกนี้ที่เรียกว่าพระเจ้า และสิ่งที่ศาสนาสร้างขึ้นก็คือสัญลักษณ์ ทำหน้าที่ปะติดปะต่อวิถีชีวิตและความเชื่อให้อยู่ในมโนทัศน์ระเบียบของชีวิตเดียวกัน สัญลักษณ์จึงเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สำหรับผู้คน เพราะเป็นตัวแทนของความภักดีที่ลึกซึ้งเกินกว่าจะบรรยายด้วยถ้อยคำ แต่สามารถสะท้อนผ่านความรู้สึกถึงการมีอยู่และผูกพันกับชีวิตมนุษย์ (ริชาร์ด ฮอลโลเวย์, เขียน; สุนันทา วรรณสิทธ์, แปล,2560: 10-17) นอกจาก นั้นนักประวัติศาสตร์ชาวยิวอิสราเอล ยูวัล โนอาห์ แฮรารี (Yuval Noah Harari) ยังเสนอใกล้เคียงกันอีกว่า ศาสนาก็คือระบบบรรทัดฐานและคุณค่าของมนุษย์ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อในระเบียบแบบแผนของการเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต กล่าวคือ ศาสนาเป็นสิ่งช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์เอาไว้ด้วยกัน (Yuval Noah Harari, 2011: 233-235) จากข้อเสนอของกลุ่มนักวิชาการข้างต้นพบว่ามีความน่าสนใจอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะหากเราทดลองนำเอาข้อเสนอของพวกเขา มาพิจารณาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับวิธีการประกอบสร้างทางวัฒนธรรมของวัดพระธาตุเรืองรอง ดังเช่นการนำเอาวิธีคิดและปรัชญาทางศาสนาที่สามารถสถาปนาอารมณ์และแรงจูงใจที่มีอิทธิพลลึกซึ้งคงทนยาวนานต่อจิตใจมนุษย์มาผนวกกับองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ อันเป็นมรดกท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วในสังคมมาจัดแสดงร่วมกัน ในแง่หนึ่งจึงทำให้เรามองเห็นครรลองการอนุรักษ์วัฒนธรรมอีสานที่น่าสนใจคือ วัดซึ่งเป็นตัวแทนทางศาสนาที่มีผู้นิยมจำนวนมาก และมีผู้ที่พร้อมจะมอบความศรัทธาต่อหลักธรรมคำสอนและรูปเคารพทางศาสนาอยู่แล้ว เมื่อมีการชักนำให้ผู้คนมารู้จักประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ รูปปั้นกลุ่มชาติพันธุ์ ที่อาจจะเรียกรวมๆ ว่าวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของตนเอง ก็ยิ่งทำให้ประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ซึ่งจัดแสดงอยู่ในวัดแห่งนี้ กลายเป็นเสมือนโบราณวัตถุที่ดำรงความศักดิ์สิทธิ์ หวงแหน และมีค่าควรแก่การรักษาไปโดยปริยายอย่างไรก็ดี สำหรับในแวดวงวิชาการไทย จากการสำรวจงานวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับวัดพระธาตุเรืองรองที่ผ่านมา ผู้เขียนพบว่างานศึกษาเกี่ยวกับพระธาตุเรืองมีความแตกต่างกันอย่างน้อยสองแนวทาง แนวทางแรก ศึกษาวิจัยสภาพปัญหาการจัดการทางวัฒนธรรม เพื่อปรับปรุงกระบวนการจัดพิพิธภัณฑ์ในวัดพระธาตุ

เรืองรองซึ่งชุมชนมีส่วนร่วม ให้มีคุณภาพและมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากงานของ ธันยพงศ์ สารรัตน์ และคณะ เรื่อง การจัดการพิพิธภัณฑ์วัดบ้านสร้างเรือง อำเภอเมืองฯ (2561) เสนอว่าพิพิธภัณฑ์วัดบ้านสร้างเรืองหรือวัดพระธาตุเรืองรอง มีสภาพปัญหาทางด้านการจัดการพิพิธภัณฑ์ ซึ่งเป็นการจัดการโดยขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้พิพิธภัณฑ์มีการดำเนินกิจการพิพิธภัณฑ์ที่ขาดความต่อเนื่อง ขาดการพัฒนา และขาดความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ โดยเสนอเพิ่มเติมอีกว่ารูปแบบการจัดการที่เหมาะสมนั้น พิพิธภัณฑ์วัดบ้านสร้างเรืองจะต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เชิญปราชญ์ชาวบ้านผู้ที่ความรู้ในเรื่องของโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์ให้ข้อมูลเรื่องราวของโบราณวัตถุ ขอความสนับสนุนจากกลุ่มชาวบ้านในท้องถิ่น สถานศึกษา มหาวิทยาลัย หน่วยงานของภาครัฐและเอกชน ในรูปแบบการจัดการอย่างมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งจะนำไปสู่การมีสำนึกร่วมของคนในท้องถิ่นให้รู้จักหวงแหนโบราณสถานโบราณวัตถุ และเห็นคุณค่าในท้องถิ่น ขณะเดียวกัน สามารถเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ของคนในชุมชน (ธันยพงศ์ สารรัตน์ และคณะ, 2561: 93) สำหรับแนวทางที่สอง เป็นงานศึกษาเกี่ยวกับการสื่อความหมายพระธาตุเรืองรองเป็นสื่อทางวัฒนธรรม ดังจะเห็นจากผลงานวิจัยของ ธันยพงศ์สารรัตน์ และชำนาญ โสดา เรื่อง การสื่อความหมายพระธาตุเรืองรองเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม (2561) เสนอว่า การสื่อความหมายพระธาตุเรืองรองเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม นับเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการอนุรักษ์และจัดการมรดกทางวัฒนธรรม และยังเป็นอีกหนึ่งวิถีในการส่งเสริมความประทับใจและความเข้าใจของเยาวชน และประชาชนที่มีต่อแหล่งมรดกวัฒนธรรม ดังนั้นการสื่อความหมายทรัพยากรวัฒนธรรม จึงหมายรวมถึงเจตนาเพื่อส่งเสริมและเสริมสร้างทักษะการรับรู้และความเข้าใจของเยาวชนและประชาชน (ธัญพงศ์ สารรัตน์; ชำนาญ โสดา, 2561: 59) จากแนวทางการศึกษาทั้งสองด้านที่กล่าวมาข้างต้น แม้จะมีความน่าสนใจในแง่การมองปัญหาเกี่ยวกับการจัดการ และการสื่อความหมายวัฒนธรรมของชุมชนท้องท้องถิ่นอีสาน ผ่านพุทธศาสนสถานด้วยวิธีวิทยาอันหลากหลาย แต่กระนั้น งานศึกษาดังกล่าวยังไม่สามารถวิเคราะห์ความหมายทางวัฒนธรรมอันซับซ้อน ที่ปรากฏในวัดพระธาตุเรืองรองได้ครอบคลุมมากพอที่จะนำมาสู่ความเข้าใจสถานภาพ และความสำคัญของวัดพระธาตุเรืองรอง อ.เมืองฯ จ.ศรีสะเกษ ตั้งแต่แรกเริ่มก่อสร้าง พ.ศ. 2510 จนถึงปัจจุบัน ตลอดจนยังไม่สามารถอธิบายกระบวนการเผยแพร่แนวความคิดชาตินิยมของรัฐไทย ที่พยายามใช้พุทธศาสนสถานเป็นศูนย์กลางสำคัญในการเผยแพร่แนวคิดดังกล่าวได้อย่างเพียงพอ ดังนั้นงานศึกษานี้จึงต้องการเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว เพื่อให้งานศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอีสานใต้มีมุมมองและข้อถกเถียงทางวิชาการที่หลากหลายและครอบคลุมมากขึ้น โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาด้านเวลาระหว่างช่วง พ.ศ. 2510 จนถึงปัจจุบัน เพราะถือว่าเป็นช่วงเวลาที่วัดพระธาตุเรืองรองได้เริ่มก่อสร้างและต่อมากลายเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรมของสังคมอีสานใต้ที่สำคัญมากที่สุดแห่งหนึ่ง

เนื้อหา (Content)

วัดพระธาตุเรืองรองเป็นพุทธศาสนสถานประจำท้องถิ่นอีสานใต้ ตั้งอยู่ ณ ตำบลหญ้าปล้อง อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ เป็นศาสนถานและแหล่งท่องเที่ยวสำคัญประจำจังหวัด ด้วยว่านอกจากความวิจิตรงดงามด้านสถาปัตยกรรมอันเป็นเอกลักษณ์แล้ว ยังเป็นแหล่งประดิษฐ์สถานพระบรมเกศาธาตุของพระพุทธเจ้า สถานจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ชุมชน จิตรกรรมปูนปั้นสัตว์สูญพันธุ์กูปรี วีถีชุมชน ปูนปั้นปริศนาธรรม จิตรกรรมฝาผนังภาพวาดแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมเขมรโบราณ จัดแสดงนิทรรศการพระราชกรณียกิจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ตลอดจนจิตรกรรมปูนปั้นชาติพันธุ์สี่เผ่าไทย (เขมร ลาว ส่วย เยอ) ในจังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้นดังนั้นด้วยเหตุที่มีต้นทุนทรัพยากรทางวัฒนธรรมช่วยกระตุ้นความสนใจแก่ผู้คน จึงทำให้วัดแห่งนี้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาชมได้อย่างไม่ขาดสาย ทว่าจากสถานภาพการดำรงอยู่ของวัดพระธาตุเรืองรองดังกล่าว ผู้เขียนมองว่าวัดพระธาตุเรืองรอง ดูเหมือนกำลังทำหน้าที่ปะติดปะต่อเรื่องราววิถีชีวิตชุมชนที่แตกสลายไปในอดีตให้กลับมามีชีวิตอีกครั้งหนึ่ง แต่การกลับมามีชีวิตครั้งนี้ไม่ได้ดำรงอยู่ได้อย่างอิสระตามวิถีท้องถิ่นดั้งเดิมที่คนทั่วไปคุ้นเคย ทว่าความคิด ความรู้ ความเชื่อและความทรงจำทั้งหมดที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ ดูจะอยู่ภายใต้การหล่อเลี้ยงของรัฐไทยซึ่งยึดอุดมการณ์ชาตินิยมและความเป็นไทยมาตรฐานเป็นแนวทางหลักในการหล่อหลอมผู้คนในสังคม (ธงชัย วินิจจะกูล, 2555: 30) ดังนั้นวัดพระธาตุเรืองรองที่เรามองเห็นว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวนั้น จึงเป็นสถานประกอบสร้างความเป็นชาติของสังคมอีสาน ภายใต้การกำกับควบคุมของรัฐไทยที่ใช้พุทธศาสนสถานเป็นจุดศูนย์กลางสำคัญเพื่อเผยแพร่แนวคิดดังกล่าวแก่สาธารณชน การดำรงอยู่ของสิ่งของต่างๆ ที่เก็บรักษาภายในวัดพระธาตุเรืองรอง กล่าวได้ว่าไม่ได้เป็นสถานที่จัดแสดงมรดกทางวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ได้อย่างอิสระ แต่ต้องอยู่ภายใต้การกำหนดและการกำกับดูแลจากองค์กรของรัฐอีกชั้นหนึ่ง กล่าวคือมีหน่วยงานที่ดูแลด้านวัฒนธรรมและความเป็นไทยประจำจังหวัดเป็นผู้กำหนดทิศทางความรู้แก่สังคม โดยให้ความรู้ท้องถิ่นอยู่ในกรอบของรัฐรวมศูนย์ภายใต้วัฒนธรรมการเมืองและอุดมการณ์ชาตินิยมซึ่งผลิตความเป็นไทยมาตรฐานโดยให้กรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลาง(ธงชัย วินิจจะกูล, 2555: 30) ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นชัดเจนในประเด็นที่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอีสานสัมพันธ์กับกรุงเทพฯ คือภาพเขียนเล่าเรื่องประกอบคำบรรยายเนื้อหาประวัติศาสตร์ศรีสะเกษบนฝาผนังชั้นที่ 3 ของวัดพระธาตุเรืองรอง มีทั้งหมด 18 ด้าน เริ่มกล่าวเนื้อหาประวัติศาสตร์ตั้งแต่ยุคที่อารยธรรมเขมรโบราณเข้ามามีอิทธิพลในพื้นที่อีสาน เมื่อ พ.ศ. 1545-1593 ที่พระเจ้าสรุยวรมันที่ 1ทรงสร้างและสถาปนาศรีศิขเรศวร และได้พระราชทานเมือง วิเภทะ แก่ศรีสุกรรมากำเสตงิ พร้อมกับพระราชทานนามเมืองให้ใหม่ว่า “กุรุเกษตร” เมื่อ พ.ศ. 1580 หลังจากนั้นพูดถึงการเคลื่อนย้ายของผู้คนจากจัมปาศักดิ์เข้ามาในจังหวัดศรีสะเกษ เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาณาจักรสำคัญของสยามคืออยุธยา กรุงธนบุรี และรัตนโกสินทร์ตามลำดับ จนในส่วนท้ายสุดพูดถึงเหตุการณ์ พ.ศ.2432 ที่เกิดกบฏผีบุญโดยท้าวบุญจันทร์ น้องชายพระยาขุขันธ์ภักดี ท้าวปัญญาที่ไม่พอใจที่ทางราชการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบเจ้าเมืองเป็นระบบเทศาภิบาล โดยส่งข้าราชการจากส่วนกลางมาปกครอง จึงซ่องสุมผู้คนที่หุบเขาซำปีกา พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิ์ประสงค์ ได้ส่งกองทหารมา

ปราบจนสำเร็จ ตัดศีรษะท้าวบุญจันทร์ มาเสียบประจานที่สี่แยกเมือง ขุขันธ์ และจบด้วยการสรุปเนื้อหาอย่างห้วนๆ ว่า พ.ศ. 2481 ได้เปลี่ยนชื่อจังหวัดขุขันธ์มาเป็นจังหวัดศรีสะเกษ ให้ตรงกับชื่อเมืองอันเป็นที่ตั้งจังหวัดในปัจจุบัน จากการลงพื้นที่สำรวจ พบว่าข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏอยู่บนผนังพระธาตุชั้น 3 นั้นเป็นรูปแบบเนื้อหาที่อิงอยู่กับจารีตการเขียนประวัติศาสตร์แบบพงศาวดาร ที่เป็นเสมือนการจดสถิติเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละสมัยซึ่งเกี่ยวเนื่องกับผู้ปกครองโดยตรง (ธิดา สาระยา, 2525: 2) และยังคงอุทิศพื้นที่ให้กับความขัดแย้ง และลำดับการเล่าเรื่องตามเรื่องราวพระราชกรณียกิจของกษัตริย์และผู้นำ ทั้งนี้หากพิจารณาจารีตการบันทึกประวัติศาสตร์แบบพงศาวดาร นักวิชาการหลายท่านให้ความเห็นตรงกันว่า พงศาวดาร มีความเชื่อมโยงกับการกระทำอย่างหนึ่งที่เรียกว่า “การชำระพงศาวดาร” ซึ่งการชำระก็รวมการกระทำหลายอย่างไว้ด้วยกัน นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงสำนวนโวหาร ตัวสะกด แต่งเรื่องต่อ แทรกเรื่องใหม่เข้าไปในเรื่องเก่าและแก้ไขเรื่องเก่าให้ต่างออกไป เพราะฉะนั้นการชำระพระราชพงศาวดารจึงมิใช่เพียงการเติมเนื้อหาให้สมบูรณ์จากพระราชพงศาวดารฉบับเก่าเท่านั้น แต่หมายถึงการแก้ไขดัดแปลงแนวคิดที่มีต่ออดีตทั้งหมดของสมัยที่ชำระพงศาวดารด้วย (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2555: 368-370) และที่สำคัญจารีตการเขียนประวัติศาสตร์แบบพงศาวดารในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นจารีตการบันทึกประวัติศาสตร์ของราชสำนักสยามซึ่งมี “ราชธานี” เป็นศูนย์กลาง อาทิ กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ ดังนั้น ภาพเขียนเล่าเรื่องประกอบคำบรรยายเนื้อหาประวัติศาสตร์ศรีสะเกษบนฝาผนังชั้นที่ 3 ของวัดพระธาตุเรืองรอง ที่มีรูปแบบเนื้อหาอิงอยู่กับจารีตการเขียนประวัติศาสตร์แบบพงศาวดารเช่นนี้ จึงสะท้อนให้เห็นชัดเจนว่า ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นศรีสะเกษยังอยู่ในกรอบของรัฐรวมศูนย์ภายใต้วัฒนธรรมการเมืองและอุดมการณ์ซึ่งผลิตความเป็นไทยมาตรฐานโดยกรุงเทพฯ ทั้งนี้แม้จะมีการสอดแทรก วิถีชีวิต และวีรกรรมเรื่องราวของบุคคลหรือผู้นำท้องถิ่นประกอบไว้ในเนื้อหาไว้ในบางแห่ง แต่กระนั้นความสำคัญของท้องถิ่นก็ยังมีพื้นที่เพียงน้อยนิดในประวัติศาสตร์ที่มีกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางอยู่ดี แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ แทนที่วัดพระธาตุเรืองรองในฐานะศานสถานประจำท้องถิ่น จะได้เป็นตัวแทนในการสร้างอัตลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นอีสานให้โดดเด่นปราศจากการแทรกแซงของรัฐ แต่กลับต้องทำหน้าที่ดำรงรักษาความเป็นอีสานภายใต้องค์กรของรัฐไทยเพื่อสืบทอดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของชาติอีกชั้นหนึ่งโดยเฉพาะยุทธศาสตร์ด้าน “เสริมสร้างความตระหนักต่อสถาบันหลักของชาติ และพัฒนากลไกในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรม...เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และความเป็นไทย”(กระทรวงวัฒนธรรม, https://www.m-culture.go) สอดคล้องกับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์อธิบายไว้ในหนังสือเรื่อง คู่มือการดูแลรักษาศาสนสถาน ตอนหนึ่งว่า “วัดและ ศาสนสถานเป็นสถาบันที่สำคัญหน่วยหนึ่งของสังคมไทยที่ทำหน้าที่หล่อหลอมให้คนในชาติมีหลักยึดเหนี่ยว แบบแผน และแนวทางในการดำรงชีวิตให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามครรลองคลองธรรม ...”(สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2559: 1) ทั้งนี้หากพิจารณาจากข้อความดังกล่าว เราจะเห็นว่ารัฐเป็นตัวการหลักในการกำหนดทิศทางการรับรู้และความเข้าใจทางวัฒนธรรมของสังคม ซึ่งรัฐไม่ยินยอมให้ความเป็นท้องถิ่นกลายเป็นวัฒนธรรมหลักสูงส่งเหนือวัฒนธรรมของชาติไปได้ ทั้งนี้แม้ว่า

ในทัศนของนักปราชญ์ท้องถิ่นอย่าง พระเทพวรมุนี อดีตเจ้าคณะจังหวัดศรีสะเกษ ท่านเคยกล่าวถึงการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นศรีสะเกษไว้ในหลายวาระว่า “...การเขียนประวัติเมืองศรีสะเกษนั้นควรศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและภาษาถิ่นมากๆ ไม่ควรเน้นเรื่องราวของประวัติศาสตร์โลก [และส่วนกลาง] มากนัก เพราะเมื่อประมาณ 7- 8 ปีที่แล้ว มีการประชุมที่ศรีสะเกษแต่เป็นการศึกษาและมองแค่ประวัติศาสตร์โลกและ [และส่วนกลาง] เท่านั้น...การชำระประวัติศาสตร์ที่สมบูรณ์จำเป็นต้องเสนอข้อบกพร่องทางประวัติศาสตร์ด้วย แล้วเราถึงจะนำข้อมูลเหล่านั้นมาพัฒนาเป็นหลักสูตรของท้องถิ่นได้...” (อ้างถึงใน วุฒิชัย นาคเขียว, 2562: เดอะอีสานเรคคอร์ด [ออนไลน์])แต่ทว่าในทางปฏิบัติรัฐไทยอนุญาตให้ท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งเล็กๆ ทำหน้าที่เติมเต็มให้ภาพใหญ่ที่มีชาติเป็นศูนย์กลางสมบูรณ์มากขึ้นเท่านั้น ในแง่นี้สะท้อนมุมกลับให้เห็นว่า “ชาติ” เป็นอะไรบางอย่างที่แม้จะพยายามเสริมสร้างให้สมบูรณ์มากขึ้นเท่าไรก็ดูจะซ่อมแซมข้อบกพร่องที่มีอยู่คณานับไม่สำเร็จเสียที ต้องรอคอยให้มีองค์ประกอบอย่างอื่นมาเติมเต็มอยู่เสมอ ตรงกันข้ามกับความเป็น “ท้องถิ่น” ที่แม้จะมีความแหว่งวิ่นอยู่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ก็ยังคงต้องแหว่งวิ่นอยู่ต่อไปดังนั้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอีสานที่ถูกประกอบสร้างภายในวัดพระธาตุเรืองรอง จึงเป็นการสร้างชาติแบบอีสานที่ต้องตกอยู่ในสถานะไม่แตกต่างจากท้องถิ่นอื่นๆ คือ ต้องทำหน้าที่ยกย่องและศิโรราบต่อวัฒนธรรมหลวงของรัฐไทยอยู่เสมอ และแทนที่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะทำหน้าที่ร้อยรัดผู้คนให้ตระหนักถึงรากเหง้าซึ่งมีเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกัน ได้เห็นถึงความเบ่งบานของวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นอันงดงาม และคุณค่าของอัตลักษณ์ที่แตกต่างทางสังคมและชาติพันธุ์ แต่ต้องถูกยุทธศาสตร์การเผยแพร่แนวคิดชาตินิยมของรัฐไทยจำกัดขอบเขตไว้อย่างแยบยล แต่กระนั้น การดำรงอยู่ของวัดพระธาตุเรืองรองในปัจจุบันนี้ ก็ไม่ใช่การคงอยู่อย่างเลื่อนลอยไร้ความหมาย หรือเป็นเพียงพื้นที่การประกอบกิจกรรมทางศาสนาอันบริสุทธิ์ หากแต่เป็นสถานรักษาความศรัทธาของผู้นับถือพุทธศาสนาควบคู่ไปกับการทำหน้าที่ในการดูแล อนุรักษ์ กำกับ ควบคุมความรู้และจิตสำนึกของผู้คนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ในท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษด้วย วัดพระธาตุเรืองรองกับการเผยแพร่อุดมคติแนวคิดชาตินิยมของรัฐไทย วัดพระธาตุเรืองรองเริ่มก่อสร้างเมื่อ พ.ศ. 2510และเสร็จสิ้นสมบูรณ์เมื่อประมาณ พ.ศ. 2520 ภายหลังจากได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา (ฝังลูกนิมิต) ตามระเบียบข้อบังคับด้านกฎหมายคณะสงฆ์ เดิมทีบริเวณพื้นที่ของวัดเป็นป่าช้าเผาผีและฝังศพ มีพื้นที่อยู่ประมาณ 1 ไร่เศษเท่านั้น ต่อมาได้พระท่านได้ขอบิณฑบาตรจากชาวบ้านและซื้อที่ดินขยายออกไปเรื่อยๆ จนปัจจุบันนี้มีพื้นที่อยู่ประมาณ 6 ไร่เศษ วัดพระธาตุเรืองรองเป็นพระธาตุที่สร้างแบบศิลปะคล้ายกับวัดบางแห่งในกรุงเทพมหานคร แต่หากกล่าวตามข้อความในหลักฐานตามที่พระมหาธัมมา พิทักษา ผู้ดำริให้มีการสร้างวัดแห่งนี้ ท่านเคยกล่าวไว้ในทำนองว่า พระธาตุเรืองรองมีลักษณะรูปแบบของพระธาตุ “...เอามาจากสถาปนึก ข้าพเจ้านึกเอาเอง นึกวาดภาพในความรู้สึกว่าน่าจะเป็นอย่างนั้นๆ...ล้วนแต่เป็นเรื่องที่เกิดจากสมองของสถาปนึก คิดเอาทั้งนั้น ไม่ใช่ว่าข้าพเจ้าดูหมิ่นดูแคลนสิ่งประติมากรรมอื่นๆ ที่ท่านนักปราชญ์อาจารย์ทั้งหลายได้ทำไว้ เพียงแต่ข้าพเจ้าอยากจะทำอะไรให้แปลกๆ ไปเท่านั้น...” (นี่คือพระธาตุเรืองรอง, ม.ป.ป.: น. 9) จากข้อความข้างต้นแม้ว่าพระมหาธัมมา พิทักษา จะบ่ายเบี่ยงที่จะอธิบายให้ชัดเจนว่าลักษณะการก่อสร้างวัดพระธาตุ

เรืองรองนั้นเป็นศิลปะแบบใด ดังนั้นด้วยเหตุที่ผู้ดำริให้สร้างวัดไม่ได้แจ้งแก่สาธารณชนทราบโดยตรง ในแง่หนึ่งจึงเป็นการยากที่จะสรุปกันง่ายๆ ว่าวัดพระธาตุเรืองรองมีลักษณะศิลปะแบบ "สถาปนึก" ตามที่ท่านกล่าวจริงหรือไม่อย่างไร แต่กระนั้น หากเราพิจารณาสภาพโครงสร้างและศิลปะภายในวัดพระธาตุเรืองรองในปัจจุบันนี้ ควบคู่ไปกับโครงสร้างวัดแห่งอื่นๆ กลับพบว่าเฉพาะตัวพระธาตุองค์กลางซึ่งเป็นแหล่งประดิษฐานพระบรมเกศาของพระพุทธเจ้าผู้เขียนมองว่ามีความเป็นไปได้อย่างยิ่งที่วัดพระธาตุเรืองรอง น่าจะเป็นวัดที่สร้างขึ้นจากการรับอิทธิพลมาจากรูปแบบการสร้าง โลหะปราสาท วัดราชนัดดาราม ณ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นอาคารทรงสร้างในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 มากกว่าจะเป็นอาคารที่สร้างขึ้นตามขนบศิลปะแบบอีสานทั่วไป แต่กระนั้น การรับอิทธิพลทางศิลปกรรมการสร้างศาสนสถานจากกรุงเทพฯ เช่นนี้ มีเหตุผลแนวคิดทางการเมืองซ้อนทับอยู่ด้วยหรือไม่นั้น เป็นการยากที่จะอธิบายให้ชัดเจนในเวลานี้ เนื่องจากยังไม่พบหลักฐานอื่นที่น่าเชื่อถือพอ ที่จะแสดงให้เห็นนัยสำคัญทางศิลปกรรมที่สื่อสะท้อนให้เห็นวัตถุประสงค์ทางการเมืองเมื่อแรกสร้างศาสนาสถานแห่งนี้ วัดพระธาตุเรืองรองตัวอาคารหลักมีความสูงประมาณ 43 เมตร 60 เซนติเมตร แบ่งออกเป็น 6 ชั้น ซึ่งการจัดวางสิ่งของในแต่ละชั้นมีนัยความสำคัญแตกต่างกันไป ดังจะเห็นได้จากชั้นที่ 1 ใช้ประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนา และเป็นพื้นที่จัดแสดงสิ่งของเก่าแก่ รูปปูนปั้นวิถีชีวิตชาวบ้านและรูปปูนปั้นปริศนาธรรม ภาพวาดฝาผนังบอกเล่าเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านอีสาน ตลอดจนความเป็นมาต่างๆ ของฮีต 12คอง 14 อันเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมประจำท้องถิ่น ชั้นที่ 2 จัดทำเป็นพื้นที่พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านชน 4 เผ่าไทยของจังหวัดศรีสะเกษ คือรูปปูนปั้นวิถีชีวิตชาติพันธุ์ เขมร กวย ลาว เยอ รวมถึงมีภาพเขียนฝาผนังเกี่ยวกับโบราณสถานและสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญในจังหวัดศรีสะเกษ ชั้นที่ 3 เป็นพื้นที่จัดแสดงโบราณวัตถุ เครื่องมือเครื่องใช้ที่เก่าแก่ และภาพจิตรกรรมฝาผนังเล่าเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศรีสะเกษ ชั้นที่ 4 เป็นจุดทำสมาธิและวิปัสสนากรรมฐาน ประดิษฐานพระอรหันต์แปดทิศ ชั้นที่ 5 เป็นพื้นที่จัดแสดงภาพพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลที่ 9 และชั้นที่ 6 เป็นที่ประดิษฐานพระบรมเกศาธาตุ (เส้นผมพระอรหันต์) และเป็นจุดชมทัศนียภาพบนพื้นที่สูงของจังหวัดศรีสะเกษ หากเราพิจารณาการจัดวางสิ่งของตามชั้นต่างๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ากระบวนทัศน์การจัดลำดับความสำคัญของสิ่งของแต่ละชิ้น/แต่ละหมวด เอื้อต่อการเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานที่รับอิทธิพลมาจากภาครัฐส่วนกลางประการหนึ่ง คือ การเชื้อเชิญให้เราต้องแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติไทยอันประกอบด้วย ชาติ ศาสนา และมหากษัตริย์โดยดูได้จากการจัดพื้นที่ให้ชั้นบนสุด เป็นสถานบรรจุพระบรมเกศาของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีความสำคัญแสดงนัยเสมือนเป็นตัวแทนของศาสนา ชั้นรองลงมา เป็นพื้นที่จัดแสดงภาพพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลที่ 9 เสมือนเป็นตัวแทนของความภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และลำดับอื่นๆ รองลงมาตั้งแต่ชั้น 3 จนถึงชั้น 1 เป็นการเล่าประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยว โบราณวัตถุ วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์และประชาชน เสมือนเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความรุ่มรวยทางวัฒนธรรมที่สั่งสมมรดกความทรงจำอันรุ่งโรจน์ของชุมชน สังคม และชาติบ้านเมือง ดังนั้น การจัดวางสิ่งของตามชั้นต่างๆ ที่ปรากฏในวัดพระธาตุเรืองรอง จึงมิได้

สอดคล้องแต่เพียงเรื่องที่ผูกพันกับพุทธศาสนาเท่านั้น แต่การจัดวางสิ่งของต่างๆ ไว้อย่างลงตัวเช่นนี้ ยังสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งกับอุดมการณ์ของรัฐที่ปรารถนาให้สังคมไทย โดยเฉพาะภาคอีสาน มีบูรณภาพในสำนึกความเป็นชาติอันหนึ่งเดียวกัน และมีแบบแผนอันพึงประสงค์แก่สังคมร่วมกัน โดยใช้วัดเป็นช่องทางในการสร้างอุดมคตินี้ขึ้นมา “ชาติ” “ความเป็นชาติ” และ “ลัทธิชาตินิยม” เป็นสิ่งประดิษฐ์ทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะจำเพาะชนิดหนึ่งซึ่งเกิดจากจินตกรรม (imagined) ที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนสังคมไปสู่จุดมุ่งหมายร่วมกันบางประการ แนวความคิดนี้ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาถกเถียงในทางวิชาการอย่างจริงจังนับตั้งแต่ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา (แอร์เนสต์ เรอนอง, 2561) เบนเนดิกท์ แอนเดอร์สัน (BenedictAnderson) นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอินโดนีเซียศึกษาเคยวิเคราะห์ต้นทางที่มาและศึกษาการก่อตัวของแนวคิดดังกล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง ชุมชนจินตกรรม: บทสะท้อนว่าด้วยกำเนิดและการแพร่ขยายของชาตินิยม (Imagined Communities: Reflection on Origin and Spread of Nationalism) (เบน แอนเดอร์สัน, เขียน; กษิร ชีพเป็นสุข และคณะ, แปล: 2560) โดยเขาเสนอว่าชาตินิยม ความเป็นชาติ และลัทธิชาตินิยมนั้น “ถูกจินตกรรมขึ้นก็เพราะว่าสมาชิกของชาติที่แม้แต่เล็กที่สุดก็ตาม แม้ไม่เคยรู้จักสมาชิกร่วมชาติทั้งหมดของตน ไม่เคยเห็นเขาเหล่านั้นทั้งหมด หรือไม่เคยแม้กระทั่งได้ยินชื่อเสียงเรียงนามพวกเขาเหล่านั้นก็ตาม กระนั้นในจิตในของแต่ละคนก็มีภาพพจน์ของความเป็นชุมชนร่วมกัน” และยังกล่าวอีกว่า “ชาติ คือจินตกรรมทางการเมือง ซึ่งจินตกรรมขึ้นโดยมีทั้งอธิปไตยและมีขอบเขตมาตั้งแต่กำเนิด” (เบน แอนเดอร์สัน, เขียน; กษิร ชีพเป็นสุข และคณะ, แปล: 2560: 5-7)ทั้งนี้เราอาจสรุปหรือกล่าวให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นว่า กำเนิดของความเป็นชาติตามความหมายที่แอนเดอร์สันได้นิยามไว้นั้น ได้ก่อตัวขึ้นจากการที่ผู้คนได้รวมกลุ่มกันเป็นชุมชน (community) โดยผู้คนที่ได้รวมกลุ่มเป็นชุมชนดังกล่าวนี้ต่างนึกฝันและจินตนาการถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยไม่มีกำแพงความแตกต่างทางภาษา ศาสนา บรรพบุรุษ รากเหง้า หรือแม้แต่เชื้อชาติเผ่าพันธุ์เป็นอุปสรรคขวางกั้นต่อการนึกฝันและจินตนาการดังกล่าว ดังนั้นความเป็นชาติจึงถือเป็น “ชุมชนจินตกรรม” (imagined community) ที่เกิดขึ้นภายใต้กรอบคิดเรื่องรัฐสมัยใหม่ที่มีอธิปไตยและขอบเขตการปกครองชัดเจน ซึ่งเริ่มก่อตัวขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมอย่างน้อยนับตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา นอกจากนั้นแอนเดอร์สันยังเสนออีกว่า เงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้แนวคิดเช่นนี้สามารถสืบทอดหรือส่งผ่านไปยังสาธารณชนได้อย่างมีประสิทธิภาพก็คือรัฐต้องมีสถาบันทางสังคม ข้อมูลความรู้ และเทคโนโลยีประเภทต่างๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือช่วยส่งทอดแนวคิดดังกล่าวให้สามารถผ่านไปสู่ความรับรู้ของพลเมืองได้อย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นพิพิธภัณฑ์ แผนที่ แท่นพิมพ์ ภาษา งานวิชาการ หรือแม้แต่ความทรงจำและสำมะโนครัวประชากรก็นับว่าเป็นเครื่องมือสำหรับประกอบสร้างความเป็นชาติเช่นกัน สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่ช่วยขับเคลื่อนแนวความคิดเรื่องชาติและ/หรือแนวคิดชาตินิยมไปสู่สาธารณชนได้อย่างมีพลัง (เกษม เพ็ญภินันท์, 2560: 199-207) ซึ่งการสร้างแนวคิดชาตินิยมผ่านวัดพระธาตุเรืองรอง ถือเป็นตัวอย่างหนึ่งที่น่าสนใจทำให้เห็นถึงวิธีการของรัฐไทยที่พยายามสืบทอดแนวคิดชาตินิยมโดยใช้พุทธศาสนสถานสำคัญประจำท้องถิ่น เป็นเครื่องมือเพื่อครอบงำความทรงจำ

ทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมความเป็นท้องถิ่นอีสาน การดำรงอยู่ของวัดพระธาตุเรืองรอง วัดพระธาตุเรืองเรือง มีชื่อเดิมว่าวัดบ้านสร้างเรือง ตั้งอยู่ที่ในแหล่งชุมชนตำบลหญ้าปล้อง อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ บ้านสร้างเรืองเป็นหมู่บ้านขนาดกลาง มีข้อมูลกล่าวถึงในหนังสือ ประวัติศาสตร์จังหวัดศรีสะเกษ (ฉบับสมบูรณ์) โดยสังเขปตอนหนึ่งว่า "... บ้านสร้างเรือง หมู่ที่ 3 ตำบลหญ้าปล้อง อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2442 โดยแยกออกมาจากบ้านหญ้าปล้อง เพื่อมาอยู่ตามหัวไร่ปลายนาสะดวกแก่การประกอบอาชีพในการทำไร่ ทำนา เล่ากันว่าตาเฮืองหรือตาเรือง ซึ่งเป็นช่างในการทำกระดิ่งและบอกปูนย้ายมาอยู่ก่อนเพื่อนจึงเรียกกันว่า "บ้านช่างเฮืองหรือช่างเรือง" ซึ่งต่อมากลายมาเป็น "สร้างเรือง" ในปัจจุบัน..." (คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ศรีสะเกษ, 2537: 28) จากข้อมูลที่นำมาแสดงนี้แม้จะมีความน่าสนใจทั้งในแง่ตำนานที่มา ระยะเวลาในการก่อตั้งหมู่บ้าน และวิถีการประกอบอาชีพของชาวบ้านในชุมชน แต่กระนั้นยังไม่พบเอกสารหลักฐานที่แน่ชัดว่าหมู่บ้านสร้างเรืองได้ถูกตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2442 ร่วมสมัยในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จริงหรือไม่อย่างไร จึงเป็นการยากที่ค้นหาข้อสรุปถึงปัจจัยประการอื่นที่ส่งผลต่อการสร้างวัดบ้านสร้างเรือง นอกเสียจากเหตุผลของผู้ริเริ่มให้มีการก่อสร้างวัดนี้คือ พระมหาธัมมา พิทักษา อดีตเจ้าอาวาสวัดอมรทายิการาม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร (พ.ศ. 2519-2524) ซึ่งครั้งหนึ่งท่านเคยกล่าวว่า วัดพระธาตุเรืองรองแห่งนี้สร้างขึ้นจากความร่วมมือกับชาวบ้านบ้านสร้างเรือง และการอุทิศปัจจัยของประชาชนผู้มีจิตรศรัทธาต่อพุทธศาสนาทั้งในจังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดอื่นๆ ตั้งแต่ 1 บาทขึ้นไป โดยวัตถุประสงค์หลักของการสร้างวัดในช่วงแรกนั้น ท่านได้อธิบายไว้ในหนังสือ นี่คือพระธาตุเรืองรอง ตอนหนึ่งว่า "...เมื่อข้าพเจ้าได้ไปเห็นโลกกว้างไกลขึ้น ได้ไปพบไปเห็นปูชนียสถานอันเป็นที่เคารพสักการบูชาของผู้คนในถิ่นอื่นๆ หวนมาคิดถึงญาติพี่น้องในภูมิภาคที่ตนอยู่ จะไปไหว้พระธาตุพนมระยะทาง 400 กว่ากิโลเมตร พระพุทธบาท จังหวัดสระบุรีก็อยู่ไกลถึง 500 กว่ากิโลเมตร พระเจดีย์นครปฐมก็ไกลออกไปอีกถึง 600 กว่ากิโลเมตร พระธาตุดอยสุเทพ พระธาตุนครศรีธรรมราช ก็ยิ่งไกลออกไปอีก เป็นพันๆ กิโล จะไปไหว้แต่ไม่ได้ไป ตายไปหลายร้อยคนแล้ว เนื่องจากขาดแคลนทุนทรัพย์นั่นเอง เมื่อคิดได้อย่างนี้ จึงได้ตัดสินใจมาสร้างที่วัดสร้างเรืองแห่งนี้ และที่มีส่วนโน้มน้าวจิตใจให้มาสร้างที่นี่อีกอย่างก็คือ ที่นี่ เป็นบ้านเกิดเมืองนอนของข้าพเจ้าเอง..." (นี่คือพระธาตุเรืองรอง, ม.ป.ป.: น. 7)จากคำอธิบายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการดำริสร้างวัดบ้านสร้างเรืองในช่วงแรก เหตุผลหลักก็เพื่อจะช่วยให้ผู้นับถือพุทธศาสนา โดยเฉพาะในดินแดนอีสานใต้ ไม่ต้องเดินทางไปสักการะพระบรมสารีริกธาตุในพื้นที่ห่างไกลอีกต่อไป จึงได้สร้างวัดนี้ขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน จนกระทั่งเมื่อประมาณ พ.ศ. 2525 วัดพระธาตุเรืองรองได้ประชุมหารือกับชุมชน เพื่อทำการรวบรวมสิ่งของโบราณต่างๆ เช่น คัมภีร์ทางศาสนา ข้าวของเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์การดำรงชีวิตของชาวอีสาน เครื่องปั้นดินเผาโบราณ ฯลฯ เพื่อเป็นตัวอย่างแสดงความเจริญรุ่งเรืองของสังคมในอดีต และดูเหมือนว่าวัตถุประสงค์ของการสร้างวัดในช่วงแรกกับบทบาทหน้าที่ต่อสังคมของวัดพระธาตุเรืองรองในปัจจุบัน ดูจะมีความเปลี่ยนแปลงไปไม่น้อยทีเดียว ทั้งนี้แม้จะดำรงความโดดเด่นในเรื่องของการเป็นสถานสักการบูชาพระบรมเกศาของพระพุทธเจ้าไว้แก่ประชาชนได้ แต่

บทบาทหน้าที่ด้านอื่นๆ อีกหลายประการ ก็ถูกปรับเปลี่ยน ส่งเสริม และปรับปรุง ภายใต้การกำกับควบคุมของรัฐเป็นสำคัญ

บทสรุป (Conclusion)

สถานะของวัดพระธาตุเรืองรองในปัจจุบันหรือวัดบ้านสร้างเรืองที่เรารู้จักในอดีต สำหรับทุกวันนี้ไม่ได้เป็นเพียงวัดพุทธที่ให้ผู้คนมาสักการะพระบรมเกศาธาตุอย่างเดียวอีกต่อไปแล้ว หากแต่ยังเป็นสถานที่แหล่งรวบรวมมรดกความทรงจำ ประวัติศาสตร์ และชาติพันธุ์ ที่หลีกไม่พ้นต่อการถูกกลืนกลายอยู่องค์ประกอบหนึ่งของความเป็นชาติไปได้ ขณะเดียวกัน แม้วัดพระธาตุเรืองรองจะพยายามดิ้นรนด้วยการประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ให้ผูกพันกับชุมชน ประวัติศาสตร์ ศาสนา และชาติพันธุ์ เพื่อให้พ้นจากข้อครหาการเป็นสถานพุทธพาณิชย์และคำวิจารณ์ด้านลบต่อพุทธศาสนาด้านอื่นๆ อันเป็นสาเหตุหลักที่นำมาสู่วิกฤตการณ์ในองค์กรพุทธศาสนาในสังคมไทย แต่กระนั้น หากเราหันมามองแรงศรัทธาของผู้คนที่ถูกบรรจุอยู่ใน “ตู้รับบริจาค” ที่ไม่อนุญาตให้บรรจุวัตถุประเภทอื่นนอกจากเงินและสิ่งของมีค่า หรือแม้แต่การเอาความศรัทธาทางพุทธศาสนามาปรับเปลี่ยนเป็นสินค้า เพื่อแปรสภาพความเชื่อมุ่งเน้นไปสู่การหลุดพ้นจากความทุกข์ด้วยอิทธิปาฏิหาริย์ ในแง่นี้ผลของมันย่อมบันดาลความเลวร้ายต่อชีวิตของผู้คน ที่จะนำมาซึ่งความทุกข์ร้อนอันเกิดจากการปรุงแต่งด้วยกิเลสซ้ำซ้อนไม่รู้จบ นั่นก็ย่อมยากเหลือเกินที่จะหลีกเลี่ยงคำวิพากษ์วิจารณ์จากกระแสสังคม ที่พร้อมจะประจานผลงานด้านมืดขององค์กรพุทธยู่ตลอดเวลาเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงวัฒนธรรม. “วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ กระทรวงวัฒนธรรม.” https://www.mcul ture.go.th /th /article_view.php?nid=1545 (เข้าถึงเมื่อ 8 กรกฎาคม 2562).

เกษม เพ็ญภินันท์. “เบน แอนเดอร์สันกับชีวิตโพ้นเขตแดน.” *วิภาษา* 10, 6 (16 มกราคม- 15 มีนาคม, 2560): 199-207.

คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ศรีสะเกษ. *ประวัติศาสตร์ศรีสะเกษฉบับสมบูรณ์*. ศรีสะเกษ: โรงพิมพ์ศรีสะเกษการพิมพ์, 2537.

ชาญณรงค์ บุญหนุน. “การปฏิรูปพุทธศาสนาในประเทศไทย (1): ว่าด้วยภูมิหลังทางความคิดของการปฏิรูป.” https://prachatai. com/journal/2015/06/59752 (เข้าถึงเมื่อ 1 กรกฎาคม 2562).

ไชยันต์ รัชชกูล. *การรับรู้และการทำความเข้าใจอดีต.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวทยาลัย, 2549.

ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ. *แนวคิดและแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น.* กรุงเทพฯ: อินทนิล, 2554.

ธนิก เลิศชาญฤทธ์. *การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), 2559.

ธเนศ วงศ์ยานนาวา. *ความไม่หลากหลายของความหลากหลายทางวัฒนธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สมมติ, 2557.

ธัญยพงศ์ สารรัตน์ และคณะ. “การจัดการพิพิธภัณฑ์วัดบ้านสร้างเรือง อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ.” *โพธิ์วิจัย* 2, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม, 2561): 91-123.

ธัญยพงศ์ สารรัตน์ และชำนาญ โสภา. “การสื่อความหมายพระธาตุเรืองรองเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม.” ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS ครั้งที่ 8 วันที่ 22 มิถุนายน, 2561.

ธิดา สาระยา. *ตำนานและตำนานประวัติศาสตร์กับการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น.* กรุงเทพฯ: พิทักษ์อักษร, 2525.

นิติ *ภวัครพันธุ์. ชวนถก ชาติและชาติพันธุ์.* กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์, 2558.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. “อีกครึ่งที่หายไปในพุทธไทย.” https://prachatai.com/journal/2018/10/79001. (เข้าถึงเมื่อ 28 มิถุนายน 2562).

_____. *ชาติไทย, เมืองไทย, แบบเรียนและอนุสาวรีย์: ว่าด้วยวัฒนธรรม, รัฐ และรูปการจิตสำนึก.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มติชน, 2557.

_____. *ปากไก่และใบเรือ: รวมความเรียงว่าด้วยวรรณกรรมและประวัติศาสตร์รัตนโกสินทร์.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มติชน, 2555.

ประเวศ วะสีและคณะ. *วิกฤติศาสนายุคธนาธิปไตย: พุทธวิบัติ?*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โครงการวิถีทัศน์, 2545.

พระครูวิจิตรธรรมวาที. “คนมีศาสนา.” ใน *เมืองขุขันธ์*. งานพระราชทานเพลิงศพ พระครูโสภิคธรรมขันธ์ 13-15 เมษายน, 2524.

พระไพศาล วิสาโล. *พุทธศาสนาไทยในอนาคต: แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2546.

พระมหาธัมมา พิทักษา. *นี่ พระธาตุเรืองรอง*. ศรีสะเกษ: ม.ป.พ., ม.ป.ป.

ไพโรจน์ สโมสร. *จิตรกรรมฝาผนังอีสาน.* กรุงเทพฯ: อมรินทร์, 2532.

เรอนอง, แอร์เนสต์. *ชาติคืออะไร ?.* แปลโดย นภ ดารารัตน์. กรุงเทพฯ: พารากราฟ, 2561.

วุฒิชัย นาคเขียว. “ย้อนดูอิทธิพลอารยธรรมเขมรโบราณต่อการสร้างอัตลักษณ์เขมรในประวัติศาสตร์ศรีสะเกษ.” https://isaanrecord.com (เข้าถึงเมื่อ 25 มิถุนายน 2562).

ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม และวลัยลักษณ์ ทรงศิริ. *ปฏิบัติการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น.* กรุงเทพฯ: มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์, 2557.

ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม. *พัฒนาการทางสังคม-วัฒนธรรมไทย.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อมรินทร์, 2544.

สุริยา รักการศิลป์. บรรณาธิการ. *เศรษฐกิจและวัฒนธรรมชุมชนอีสานใต้.* กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์, 2558.

อคิน รพีพัฒน์. *วัฒนธรรมคือความหมาย: ทฤษฎีและวิธีการของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ.* กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรฯ, 2551.

อภิราดี จันทร์แสง. บรรณานุกรม. *ประวัติศาสตร์นอกขนบ.* กรุงเทพฯ: อินทนิล, 2555.

เอฟ คาย, ชาร์ลส์. *แนวคิดท้องถิ่นภาคอีสานนิยมในประเทศไทย.* แปลโดย รัตนา โตสกุล. อุบลราชธานี: ศูนย์วิจัยสังคมอนุภาคลุ่มน้ำโขง คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2552.

แอนเดอร์สัน, เบน. *ชุมชนจินตกรรม: บทสะท้อนว่าด้วยกำเนิดและการแพร่ขยายของชาตินิยม.* แปลโดย ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2560.

ฮัลโลเวย์, ริชาร์ด. *ศาสนา: ประวัติศาสตร์ศรัทธาแห่งมวลมนุษย์.* แปลโดย สุนันทา วรรณสินธ์ . กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์ส พับลิชชิ่ง เฮาส์, 2560.

Geertz, Clifford. *The Interpretation of Cultures*. New York: Fontana Press, 1993.

_____. *Local Knowledge*. New York: Fontana Press, 1993.

Harari, Yuval Noah. Sapiens: *A Brief History of Humankind*. London: Penguin Randon House, 2011.

การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการวิเคราะห์ทำเลที่ตั้งและการกระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา : กรณีศึกษา ตำบลนอกเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์

Application of Geographic Information System to analyze the location and distribution of Alcoholic beverages shop around the campus: Case study in Tambon NokMueang, Amphur Mueang, Surin Province.

ภูมิ สาทสินธุ์[1] วนมพร พาหะนิชย์[2] และอัญญา บูชายันต์[3]

Poom Sartsin[1], Wanomporn Pahanich[2] and Aunya Boochayan[3]

บทคัดย่อ (**Abstract**) 70973400

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สองประการ คือ 1. เพื่อวิเคราะห์ทำเลที่ตั้งและการกระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในระยะ 300 เมตร รอบสถานศึกษาใน เขต ต.นอกเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์ โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ 2. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาใน เขต ต.นอกเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์

การวิเคราะห์ทำเลที่ตั้งและการกระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น ใช้เครื่องระบุพิกัดบนพื้นโลก (GPS) เก็บพิกัดทางภูมิศาสตร์ของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยรอบสถานศึกษา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และมหาวิทยาลัยราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ ระยะไม่เกิน 300 เมตร แบ่งเป็นร้านสองประเภท คือ ร้านสะดวกซื้อ และร้านอาหาร โดยใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) ในการวิเคราะห์และแสดงผลแผนที่ ใช้วิธีดัชนีระยะห่างเฉลี่ยที่สั้นที่สุด (nearest neighbor distance) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการกระจายตัว สำหรับในประเด็นการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งเป็นสามกลุ่ม คือ กลุ่มนักศึกษา

---

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Faculty of Humanities and Social Sciences Surin Rajabhat University poomst9@hotmail.com

[2]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Faculty of Humanities and Social Sciences Surin Rajabhat University anyabyan@srru.ac.th

[3]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Faculty of Humanities and Social Sciences Surin Rajabhat University socialstudies.srru@gmail.com

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 99 คน กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ 98 คน และกลุ่มประชากรบ้านหนองกง ต.นอกเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์ 75 คน

ผลการศึกษา พบว่า จำนวนร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา มีทั้งสิ้น 40 ร้าน โดยแบ่งเป็น ร้านประเภทสะดวกซื้อ 31 ร้าน และร้านอาหาร หรือร้านนั่งดื่ม 9 ร้าน รูปแบบการกระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษานั้น มีการกระจายตัวแบบการกระจายแบบเป็นกลุ่ม (cluster distribution) (ค่า NNI = 0.64) ร้านค้าส่วนมากจะตั้งอยู่ทางทิศเหนือของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ซึ่งเป็นย่านชุมชนและหอพักนักศึกษา และในส่วนของทางด้านทิศใต้ของพื้นที่ศึกษานั้น เป็นพื้นที่ที่มีการกระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เบาบางที่สุด เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและชุมชนขนาดเล็ก

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษานั้น ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่ม เห็นด้วยในระดับมากในมาตรการที่ไม่เกี่ยวข้องกับด้านการบังคับใช้กฎหมาย โดยมาตรการที่มีระดับความเห็นมากที่สุดคือ การส่งเสริมกีฬา การจัดกิจกรรมกีฬา และสร้างสนามกีฬาในพื้นที่ และระดับความเห็นด้วยน้อยที่สุดคือมาตรการด้านการบังคับใช้กฎหมาย โดยมาตรการที่กลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่มมีระดับความเห็นด้วยน้อยที่สุด ได้แก่ การเพิ่มภาษีสรรพสามิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การตั้งด่านตรวจแอลกอฮอล์ในบริเวณรอบสถานศึกษา และการเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราพิเศษสำหรับร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาในระยะ 300 เมตร

คำสำคัญ (Keywords) : ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์, ร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, การวิเคราะห์ทำเลที่ตั้ง, รูปแบบการกระจายตัว, ปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

Abstract

Research on the application of geographic information systems in analyzing the location and distribution of alcoholic stores around schools: a case study of Tambon Nok Mueang, Mueang District, Surin Province. There are two purposes of study: 1. To analyze Location and distribution of alcoholic beverage shops in the distance of 300 meters around educational institutions in Tambon Nok Mueang, Mueang District, Surin Province By using a geographic information system 2. to study ways to solve the problem of alcoholic beverage shops around educational institutions in the sub-district, Non Mueang Subdistrict, Mueang District, Surin Province

Analysis of the location and distribution of alcoholic beverage shops in the distance of 300 meters around that educational institutions. Use the area data by the GPS Coordinator to identify the geographical coordinates of the alcoholic beverage shops that is located away from the educational institutions fence, namely Surin Rajabhat University. And Rajamangala University of Technology Isan Surin

Campus, less than 300 meters, divided into two categories: convenience stores and restaurants using geographic information systems (GIS) using QGIS program to analyze and display maps. Using the nearest neighbor distance method in analyzing the distribution pattern

For the study of guidelines for solving the problem of alcoholic beverage shops around the educational institutions, the mean analysis from the sample questionnaire Which is divided into three groups: 99 students of Surin Rajabhat University, 98 students of Rajamangala University of Technology Isan Surin Campus and 75 people of Ban Nong Kong, Tambon Nok Muang, Mueang District, Surin Province.

The results showed that there were 40 alcoholic stores around the study area. There were 31 convenience stores and 9 restaurants. The distribution pattern of alcoholic stores around the study area (educational institutions) Have a cluster distribution (NNI = 0.64). Most stores are located north of the Surin Rajabhat University. Which is a community area and a student dormitory. And in the south side of the study area Is the area with the lowest distribution of alcoholic beverages. Because most areas are agricultural and small communities And when analyzing the number of alcoholic stores By dividing by distance every 100 meters, it is found that the trend of the number of stores will decrease as the distance increases.

For guidelines of solving alcohol shop problems around that educational institutions. The results showed that all three groups of samples Agree at a high level in measures not related to law enforcement. The measures that have the highest level of opinion are Sports promotion Sports activities. And build a stadium in the area. And the lowest Average score is law enforcement measures. The measures that the 3 sample groups have the lowest level of opinion, including increasing excise taxes on alcoholic beverages, setting up an alcohol checkpoint in the area around the campus And add extra fees for alcoholic stores around the school within 300 meters.

Keywords: Geographic Information System, [Keyword 2], [Keyword 3], [Keyword 4], [Keyword 5]

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทย (พ.ศ. 2560) ถูกจัดให้เป็นประเทศที่มีอัตราการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงเป็นอันดับที่ 5 ของโลก โดยอัตราการดื่มแอลกอฮอล์เฉลี่ยประมาณ 5 ลิตรต่อปีต่อคน โดยประเด็นที่น่าห่วงคือการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของนักดื่มหน้าใหม่ซึ่งอยู่ในกลุ่มเยาวชน โดย ทักษพล ธรรมรังสี (2556) ได้ระบุว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมานักดื่มเพศหญิงและวัยรุ่นมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 1 ต่อปี ในขณะที่เพศชายโดยเฉพาะในวัยทำงานและวัยสูงอายุ มีอัตราการดื่มที่ลดลงจากเดิม ขณะที่กลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำที่สุด กลับพบว่ามีค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นมากที่สุด โดยจ่ายค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 6.7 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

สำหรับในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากข้อมูลสถิติปี พ.ศ.2558 พบว่ามีผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กว่า 5.5 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 37.0 ซึ่งถือเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุดของประเทศ ซึ่งในจำนวนผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นี้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุ 15-19 ปี ถึงร้อยละ 23.8 ของประชากรวัยรุ่นทั้งหมดในภาค สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่ร้อยละ 18.1 หรืออาจกล่าวได้ว่า ประมาณ 1 ใน 6 ของเยาวชนไทยทั้งหมดเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ก่อนอายุตามที่กฎหมายกำหนด (เนื้อแพร เล็กเฟื่องฟู และคณะ, 2558)

ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลเห็นความสำคัญในปัญหา และต้องการลดการดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี จึงได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2558 เรื่องกำหนดสถานที่หรือบริเวณห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณซึ่งอยู่ในระยะ 300 เมตร จากรั้วหรือแนวเขตของสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การลดปริมาณการเข้าถึงและการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน นิสิต-นักศึกษาและนักเรียนได้ จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยเลือกศึกษาพื้นที่ในระยะ 300 เมตรรอบสถาบันอุดมศึกษาในเขต ต.นอกเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์ เนื่องจากปัจจุบันในพื้นที่โดยรอบ ทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ มีสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นจำนวนมาก ทั้งในรูปแบบของร้านขายของชำ ร้านสะดวกซื้อ ร้านอาหาร หรือ ร้านสถานบันเทิงต่าง ๆ ซึ่งกระจายตัวอยู่รอบมหาวิทยาลัย และบริเวณใกล้เคียงหอพักนักศึกษา ทำให้การเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำได้ง่าย นอกจากนี้ยังพบปัญหาที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่รอบสถานศึกษา เช่น ปัญหาการทะเลาะวิวาท เกิดการบาดเจ็บทางร่างกาย และทรัพย์สินเสียหาย ปัญหาอุบัติเหตุจากการขับขี่ยานพาหนะขณะเมาสุรานำมาซึ่งความเสียหายของทรัพย์สิน และบางกรณีถึงขั้นเสียชีวิต โดยเกิดกับทั้งประชาชนในพื้นที่และนักศึกษา นอกจากนี้การที่มีร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ใกล้รั้วสถานศึกษาก็ยังส่งผลกระทบด้านอื่น ๆ เช่นผลกระทบเกี่ยวกับมลภาวะทางเสียง ซึ่งพบในร้านจำหน่ายเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ประเภทร้านอาหาร หรือร้านนั่งดื่ม ซึ่งกระทบกับคนในชุมชนละแวกใกล้เคียง รวมถึงส่งผลเข้ามาถึงภายในมหาวิทยาลัยในยามวิกาล เป็นต้น

จากเหตุข้างต้น จึงเป็นที่มาของงานวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิเคราะห์ทำเลที่ตั้งและรูปแบบการกระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยประยุกต์ใช้เทคนิคและกระบวนการทางเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศในการสำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล อันประกอบด้วย ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning System: GPS) และการรับรู้จากระยะไกล (Remote Sensing: RS) เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปประกอบการ วิเคราะห์ และระบุที่ตั้งสถานประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ต้องห้ามรอบสถานศึกษา รวมถึงเพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา อันจะนำไปสู่ความเข้าใจ และเป็นแนวทางในการวางแผนจัดการร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาใน เขต ต.นอกเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์ ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อวิเคราะห์ทำเลที่ตั้งและการกระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในระยะ 300 เมตร รอบสถานศึกษาใน เขต ต.นอกเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์ โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

2. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาใน เขต ต.นอกเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับประเด็นการศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาใน เขต ต.นอกเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์ นั้น จะทำการศึกษาจากประชากร 3 กลุ่มคือ 1. ประชาชนในพื้นที่บ้านหนองกง ต.นอกเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์ 2.นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์และ 3.นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตสุรินทร์ โดยจะทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดย สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ ที่ค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 90 ได้เป็น กลุ่มตัวอย่างของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เท่ากับ 99 คน กลุ่มตัวอย่างของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานวิทยาเขตสุรินทร์ เท่ากับ 98 คน กลุ่มตัวอย่างของประชากรบ้านหนองกง ต.นอกเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์ เท่ากับ 75 คน

เครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ เครื่องระบุพิกัดบนพื้นโลก (Global Positioning System- GPS) เพื่อการเก็บข้อมูลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของร้านจำหน่ายเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ในพื้นที่ศึกษา และนำพิกัดที่ได้ นำมาแสดงบนแผนที่แสดงรูปแบบการกระจายตัวของที่ตั้งร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยใช้โปรแกรม Quantum GIS

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลภาพดาวเทียมจากฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อใช้ประกอบในการลงเก็บข้อมูลในพื้นที่ศึกษา ฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ ประกอบด้วย เส้นทางคมนาคมทางถนน ทางรถไฟ และทางน้ำ ขอบเขตการปกครองในพื้นที่ศึกษา โดยได้จากฐานข้อมูลเดิม และจากการนำเข้าข้อมูลจากภาพถ่ายทางอากาศและภาพดาวเทียม

3. ดัชนีเพื่อนบ้านข้างเคียง (Nearest Neighbor Index) เพื่อวิเคราะห์การกระจายตัวของอุตสาหกรรมในพื้นที่ ซึ่งอาจเป็นแบบกระจุกตัว การกระจายแบบสุ่ม หรือกระจายแบบสม่ำเสมอ

4. แบบสอบถามในประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า (Rating scale) โดยผู้วิจัยแบบเป็น 5 ระดับ ตามการแบ่งของเบสท์ (Best, 1981) และใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประเด็นการวิเคราะห์ทำเลที่ตั้งและรูปแบบการกระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะทำการสำรวจและเก็บตำแหน่งพิกัดของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยใช้เครื่อง GPS จากนั้นนำมาสร้างแผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รอบสถานศึกษาในระยะ 300 เมตร โดยโปรแกรม QGIS

2. สร้างแบบสอบถามในประเด็นแนวทางเกี่ยวในการแก้ไขปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา โดยทำการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ประชาชนในพื้นที่บ้านหนองกง ต.นอกเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาจากนักศึกษาและประชาชนในพื้นที่

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์รูปแบบการกระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นจะทำการวิเคราะห์รูปแบบการกระจายตัวตามดัชนีเพื่อนบ้านข้างเคียง (Nearest Neighbor Index) โดยแบ่งเป็นการกระจายตัวแบบเป็นระเบียบ การกระจายตัวแบบสุ่ม และการกระจายตัวแบบกระจุกตัว โดยใช้การนำเสนอด้วยแผนที่ โดยโปรแกรม Quantum GIS โดยจะวิเคราะห์รูปแบบการกระจายตัวในพื้นที่แนวกันชน 300 เมตร จากเขตสถานศึกษา และวิเคราะห์แยก ทุก ๆ 100 เมตรเพื่อวิเคราะห์จำนวนร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่สัมพันธ์กับระยะทางที่เพิ่มขึ้น

2) การวิเคราะห์แนวทางเกี่ยวในการแก้ไขปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา จะใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละ โดยโปรแกรม SPSS

ผลการวิจัย (Research Results)

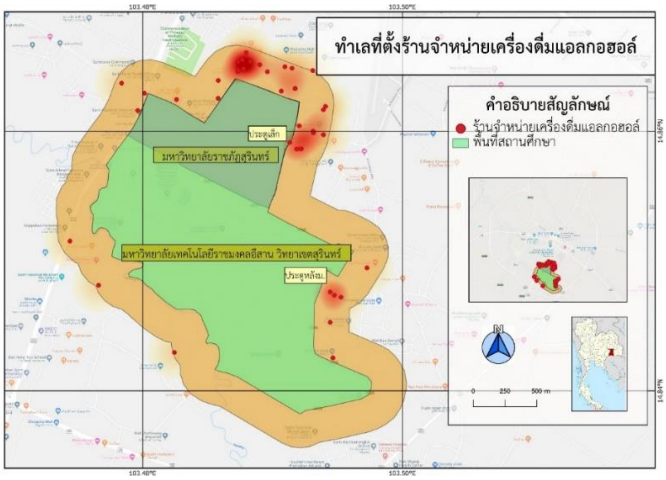
การวิเคราะห์การกระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา

การศึกษาการกระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น จากการลงพื้นที่เก็บค่าพิกัดภูมิศาสตร์โดยเครื่องระบุพิกัดบนพื้นโลก (GPS) พบร้านค้าที่มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งหมด 40 ร้าน โดยแบ่งเป็น ร้านประเภทสะดวกซื้อ เช่น มินิมาร์ท ร้านขายของชำ 31 ร้าน และร้านอาหาร หรือร้านนั่งดื่ม 9 ร้าน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนที่ทำเลที่ตั้งของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา

การวิเคราะห์รูปแบบการกระจายตัวทางพื้นที่ของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่าดัชนีของจุดข้างเคียงใกล้ที่สุด (Nearest Neighbor Index: NNI) จากการคำนวณดัชนีเพื่อนบ้านข้างเคียง (Nearest Neighbor Index) พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.64 ซึ่งจัดอยู่ในการกระจายตัวแบบการกระจายแบบเป็นกลุ่ม (cluster distribution) โดยมีความสอดคล้องกับแผนที่การกระจายตัวทางทำเลที่ตั้งดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แผนที่แสดงการกระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา

จากแผนที่แสดงการกระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ข้างต้น วิเคราะห์ได้ดังนี้ รูปแบบการกระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีลักษณะกระจุกตัว โดยจะหนาแน่นอยู่ในบริเวณตอนเหนือของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เนื่องจากพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ชุมชน พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตบ้านเจ็มเนียง ในเขต ต.นอกเมือง ซึ่งเป็นย่านหอพักนักศึกษา มีตรอกซอยจำนวนมาก และมีร้านค้าสถานธุรกิจมากกว่าพื้นที่ส่วนอื่น ๆ

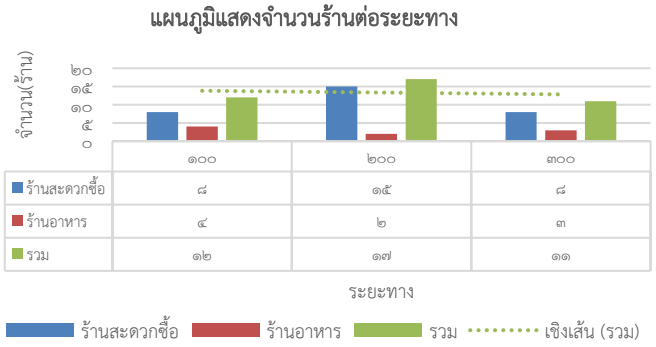

ภาพที่ 3 แผนที่แสดงการกระจุกตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตอนเหนือของพื้นที่

ในขณะที่พื้นที่ทางด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านตะวันออกและตะวันตกนั้นมีความหนาแน่นของชุมชน และหอพักน้อยกว่า โดยทางด้านตะวันออกของพื้นที่ศึกษานั้นมีการกระจุกตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รองลงมา ซึ่งในพื้นที่ มีพื้นที่นา สลับกับแหล่งชุมชน และหอพัก โดยจะมีการกระจุกตัวชัดเจนในบริเวณประตูเล็กทางด้านหลังของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ซึ่งจะเป็น

ย่านร้านค้าและหอพักนักศึกษาที่หนาแน่น และอีกบริเวณหนึ่งคือทางเข้า-ออกด้านหลังของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ ซึ่งจะเป็นย่านหอพัก และร้านค้าต่าง ๆ

เมื่อทำการวิเคราะห์จำนวนของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยจำแนกตามระยะทางทุก ๆ 100 เมตรนั้น พบว่า แนวโน้มจำนวนร้านนั้นจะลดลงตามระยะทางที่เพิ่มขึ้น โดยหากแยกพิจารณาจะพบว่า ร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเภทของร้านสะดวกซื้อนั้น จะมีจำนวนมากที่สุดในช่วงระยะทาง 100 ถึง 200 เมตร มีจำนวน 15 ร้าน รองลงมาเป็นช่วงระยะ ไม่เกิน 100 เมตร และน้อยที่สุดคือช่วง 200 ถึง 300 เมตร ในขณะที่ร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทร้านอาหารนั้นจะมีจำนวนมากที่สุดในช่วงไม่เกิน 100 เมตร จำนวน 4 ร้าน เช่น ร้านท่าพระจันทร์ ร้าน ส. ปลาเผา และร้านเนื้อย่างเกาหลี เป็นต้น โดยทั้งหมดตั้งอยู่ตามแนวริมคลองชลประทานทางด้านทิศเหนือของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ซึ่งแสดงดังแผนภูมิที่ 1

ภาพที่ 4 แผนภูมิแสดงจำนวนร้านต่อระยะทาง 300 เมตร

แนวทางในการแก้ไขปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา

การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษานั้นจากการเก็บแบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามจะแบ่งเป็น 3 แนวทาง คือ แนวทางด้านการบังคับใช้กฎหมาย แนวทางความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและชุมชน และแนวทางด้านอื่น ๆ

ตารางที่ 1 ระดับทัศนคติในมาตรการแก้ปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา

	Mean	SD	การแปลผล
มาตรการด้านกฎหมาย			
การเข้มงวดในการห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระยะ 300 เมตรจากสถานศึกษา	4.19	1.008	เห็นด้วยมาก
การเข้มงวดในการห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณหอพัก	4.24	0.948	เห็นด้วยมาก
การเข้มงวดในการห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ซื้ออายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์	4.27	0.949	เห็นด้วยมาก
การเข้มงวดช่วงเวลาของการห้ามซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระหว่าง 14:00-17:00และหลัง 24:00 น.	4.11	0.979	เห็นด้วยมาก
การเข้มงวดในการตรวจใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของร้านค้า	4.22	0.886	เห็นด้วยมาก
การเพิ่มบทลงโทษร้านค้าที่ละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	4.19	0.909	เห็นด้วยมาก
ปฏิเสธการออกใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ร้านค้าปลีกที่จะขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใกล้กับสถานศึกษาในระยะ 300 เมตร	4.10	0.963	เห็นด้วยมาก
การเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราพิเศษสำหรับร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาในระยะ 300 เมตร	3.91	1.013	เห็นด้วยมาก
การเพิ่มภาษีสรรพสามิต เครื่องดื่มแอลกอฮอล์	3.79	1.211	เห็นด้วยมาก
การเข้มงวดห้ามบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ตามกฎหมาย เช่น ภายในสถานศึกษา สวนสาธารณะของราชการ	4.37	0.858	เห็นด้วยมาก
การตั้งด่านตรวจแอลกอฮอล์ในบริเวณรอบสถานศึกษา	3.98	1.113	เห็นด้วยมาก
มาตรการด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและชุมชน			
การทำข้อตกลงร่วมกับร้านค้าในการไม่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่นักศึกษาในช่วงที่มีการเรียนการสอน	4.48	0.825	เห็นด้วยมาก
การทำข้อตกลงร่วมกับร้านค้าในการไม่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่นักศึกษาที่แต่งชุดนักศึกษา	4.35	0.929	เห็นด้วยมาก
การทำความร่วมมือกับชุมชน ในการสอดส่อง ร้านค้าที่ละเมิดข้อตกลงในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา	4.38	0.944	เห็นด้วยมาก
ให้ความรู้แก่ร้านค้าเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	4.41	0.869	เห็นด้วยมาก
มาตรการอื่น ๆ			
การติดป้ายห้ามทางกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามร้านค้า สถานที่ต่าง ๆ	4.56	0.745	**เห็นด้วยมากที่สุด**
การให้ความรู้เกี่ยวกับโทษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่เยาวชนในพื้นที่	4.42	0.809	เห็นด้วยมาก
การส่งเสริมกีฬา การจัดกิจกรรมกีฬา และสร้างสนามกีฬาในพื้นที่	4.62	0.752	**เห็นด้วยมากที่สุด**

สำหรับในประเด็นการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษานั้น ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่ม เห็นด้วยในระดับมากในมาตรการที่ไม่เกี่ยวข้องกับด้านการบังคับใช้กฎหมายโดย มาตรการที่มีระดับความเห็นมากที่สุดคือ การส่งเสริมกีฬา การจัดกิจกรรมกีฬา และสร้างสนามกีฬาในพื้นที่ ส่วนมาตรการที่มีระดับความเห็นด้วย

รองลงมาคือ มาตราการที่เกี่ยวกับความร่วมมือกับชุมชน คือการขอความร่วมมือกับร้านค้าในการไม่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่นักศึกษาในช่วงที่มีการเรียนการสอน ตามมาด้วยการให้ความรู้ด้านกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และสุดท้ายคือมาตรการด้านการบังคับใช้กฎหมาย คือ การเข้มงวดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ราชการ ในขณะที่มาตรการที่กลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่มมีระดับความเห็นด้วยน้อยที่สุด ได้แก่ การเพิ่มภาษีสรรพสามิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การตั้งด่านตรวจแอลกอฮอล์ในบริเวณรอบสถานศึกษา และการเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราพิเศษสำหรับร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาในระยะ 300 เมตร

ผู้ตอบแบบสอบถามได้มีการแนะนำเพิ่มเติมในบางประเด็น เช่น (1) ไม่เห็นด้วยกับการตั้งด่านตรวจแอลกอฮอล์ โดยอยากให้ยกเลิกด่านตรวจแอลกอฮอล์ (2) การให้เข้มงวดในเรื่องของการจำกัดอายุของผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (3) อยากให้กำหนดระยะ 300 เมตรจากสถานศึกษาให้ชัดเจนว่ามีขอบเขตถึงพื้นที่ใด และเริ่มวัดจากจุดไหน (4) อยากให้เข้มงวดในการซื้อนอกเวลาของนักศึกษา แต่ก็ยังมีความเห็นที่สวนทางกับมาตรการต่าง ๆข้างต้น คือ อยากให้เลิกมาตรการตามข้อ 7 คือ ยกเลิกการออกใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สำหรับร้านค้า ต้องการให้ร้านค้าสามารถขายโดยเสรี

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. การวิเคราะห์ทำเลที่ตั้งและการกระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในระยะ 300 เมตร รอบสถานศึกษาใน เขต ต.นอกเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์

ในประเด็นของการวิเคราะห์ทำเลที่ตั้งร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาในระยะ 300 เมตรนั้น มีความสอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษา กล่าวคือ ลักษณะการกระจายตัวจะเป็นรูปแบบกระจุกตัวตามดัชนี Nearest Neighbor Index ซึ่งมีการกระจุกตัวอยู่ในบริเวณทางเหนือของพื้นที่ศึกษา ในพื้นที่บ้านเจ็มเนียง และบ้านหนองกง ซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชน และเป็นย่านหอพักนักศึกษา โดยส่วนใหญ่เป็นร้านขายของชำมากที่สุด และอาจมีความขัดแย้งกับสมมติฐานในส่วนที่ตั้งไว้ว่าจะกระจุกตัวตามแนวถนนเลียบคลองชลประทาน ซึ่งในความเป็นจริงร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนมากจะเป็นร้านขายของชำ ซึ่งจะกระจุกตัวอยู่ตามตรอกซอย ในพื้นที่ชุมชน ในส่วนของพื้นที่ตามแนวถนนเลียบคลองชลประทานนั้นจะเป้นร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นร้านอาหาร ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก นอกจากนี้ผลการศึกษายังมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ ณรงค์ พลีรักษ์ และคณะ (2560) ณิศวัลย์ แจ้งกิจ และ แก้ว นวลฉวี (2561) รวมถึง ภัทรภร พลพนาธรรม (2558) โดยณรงค์ พลีรักษ์ และคณะ นั้นได้ทำการศึกษาทำเลที่ตั้งและรูปแบบการกระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา 15 แห่ง ในพื้นที่ อ.เมือง จ.ชลบุรี ในรัศมี 300 และ 500 เมตร รอบสถานศึกษา ส่วนณิศวัลย์ แจ้งกิจ และ แก้ว นวลฉวี ศึกษาการกระจายตัวของสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาโดยใช้ระบบ

สารสนเทศภูมิศาสตร์ โดยทำการศึกษาพื้นที่รอบโรงเรียนเมืองพัทยา 11 (มัธยมสาธิตพัทยา) และโรงเรียนสายปัญญา จ.ชลบุรี และ ภัทรภร พลพนาธรรม ศึกษาการกระจายตัวของจุดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พ.ศ. 2557 โดยสำรวจในรัศมี 300 เมตร และ 500 เมตร ผลการศึกษาสอดคล้องกันในประเด็นของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาส่วนมากจะเป็นร้านขายของชำ หรือร้านสะดวกซื้อมากที่สุด รูปแบบการกระจายตัวของร้านก็เหมือนกัน คือมีลักษณะกระจุกตัว โดยมีความหนาแน่นของจำนวนร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากเมื่อเข้าใกล้สถานศึกษา สำหรับความต่างของทั้งสามงานข้างต้นบางประการคือ เป็นพื้นที่ในเขตเมืองใหญ่ คือ ชลบุรี และกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีความหลากหลายของรูปแบบร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีการจำแนกได้หลายประเภท แต่ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาในพื้นที่ จ.สุรินทร์ ซึ่งเป็นเมืองขนาดเล็กกว่า และพื้นที่ศึกษาก็อยู่ไกลออกมาจากตัวเมือง จึงไม่สามารถจำแนกประเภทของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้หลากหลายดังที่กล่าวไป

2. แนวทางในการแก้ไขปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา

ในประเด็นการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษานั้น ผลการศึกษาโดยการสำรวจแบบสอบถาม พบว่า มาตรการด้านกฎหมายเป็นมาตรการที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับที่น้อยที่สุด ซึ่งมีความขัดแย้งกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ คือ มาตรการด้านกฎหมายน่าจะเป็นมาตรการที่สำคัญที่สุด ดังเช่นผลการศึกษา ของ ศุภลักษณ์ ไชยมณี (2551) และภัทรภร พลพนาธรรม (2557) รวมถึง อัครเดช มณีภาค (2554) ซึ่งเสนอแนะแนวทางด้านการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการแก้ไข เช่น อัครเดช นั้นระบุว่าปัญหาเกิดจากการบังคับใช้กฎหมายที่หละหลวมในระยะยาว เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ซึ่งที่ผ่านมาไม่ได้รับความร่วมมือจากร้านค้า นอกจากนี้ ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ที่ระบุไว้ตามกฎหมาย โดยเฉพาะในบริเวณหอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก และบทลงโทษยังไม่หนักพอที่จะทำให้เกิดการเกรงกลัว ผลการศึกษาไปในทางเดียวกับ ภัทรภร ที่จากผลการศึกษาระบุว่า ควรใช้การจำกัดการออกใบอนุญาตควบคุมการจำหน่ายประเภทสุรา การกำหนดพื้นที่โซนนิ่งปลอดสุรา การวางแผนการใช้พื้นที่ผังเมือง ควรมีมาตรการปรับผู้ขายและผู้ดื่มที่ละเมิดกฎหมาย เช่น การขายแก่เยาวชนอายุไม่เกิน 21 ปี

ในขณะที่ผลการศึกษาครั้งนี้ก็ยังขัดแย้งกับผลการศึกษาของ ศุภลักษณ์ ไชยมณี ในประเด็นของการแก้ปัญหาโดยการใช้มาตรการด้านภาษีสรรพสามิต กล่าวคือ ศุภลักษณ์ระบุว่า การใช้มาตรการด้านภาษีสุรานั้นก็เพื่อลดอุปสงค์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยถ้าต้องการลดความถี่และปริมาณแอลกอฮอล์ที่ดื่มนั้น ต้องใช้มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดความสะดวกในการเข้าถึงร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยการใช้มาตรการด้านภาษีและราคา ก็สามารถลดความถี่และปริมาณในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อีกด้วย และควรเพิ่มภาษีสรรพสามิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิดพร้อม ๆกัน เพื่อลดทางเลือกในการเปลี่ยนไปบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดอื่น ๆ ที่ไม่ได้เพิ่มภาษี เช่นเดียวกับ ธงศักดิ์ ดอกจันทร์ (2558) ที่ได้เสนอมาตรการการจัดระเบียบ

พื้นที่ตั้งร้านขายปลีกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาเป็นระยะทาง 500 เมตร ว่าควรมีมาตรการการเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราพิเศษ หรือภาษีสรรพสามิต และปฏิเสธการออกใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ร้านค้าปลีกที่จะขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใกล้กับสถานศึกษา

ตามเนื้อความข้างต้นจึงมีความขัดแย้งกับผลการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยในระดับที่น้อยในเรื่องการเพิ่มภาษีสรรพสามิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เมื่อเทียบกับมาตรการอื่น ๆ ซึ่งจากการสอบถามพูดคุยกับกลุ่มผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า การเพิ่มภาษีเหล้าเบียร์ นำมาซึ่งการเพิ่มราคา ซึ่งคือการผลักภาระให้แก่ผู้บริโภค ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยมีการเพิ่มภาษีในส่วนนี้มาหลายครั้ง ราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็เพิ่มขึ้นมาโดยตลอด แต่ไม่ได้มีผลให้ผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลดลงเท่าใดนัก มิหนำซ้ำ การเพิ่มภาษีสรรพสามิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจมีส่วนทำให้ผู้บริโภคหันไปสู่ทางเลือกใหม่ เช่น การหันไปบริโภคสุราราคาถูก เช่น เหล้าต้ม หรือเหล้าขาว การซื้อเหล้าเบียร์ปลอดภาษี การลักลอบซื้อขาย หรือแม้กระทั่งการต้มเหล้าไว้บริโภคในครัวเรือน โดยเฉพาะในสังคมชนบท จากประสบการณ์ของผู้วิจัย พบว่านักศึกษาบางกลุ่มนิยมบริโภคสุราราคาถูก โดยเฉพาะเหล้าขาว เนื่องจากกำลังทรัพย์มีไม่เพียงพอกับการดื่มเหล้าสีราคาแพง หรือแม้กระทั่งการดื่มเบียร์ โดยการดื่มเหล้าขาวนั้น แน่นอนว่า ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมากกว่าทั้งเหล้าสีและเบียร์ ดังนั้นด้วยบริบททางสังคม และเศรษฐกิจที่ต่างกัน จึงทำให้ผลการศึกษาในพื้นที่ศึกษา จ.สุรินทร์ มีความต่างกับผลการศึกษาในเขตเมืองใหญ่

สำหรับในประเด็นของมาตรการด้านอื่น ๆ ที่ไม่ใช่มาตรการด้านกฎหมายนั้น จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความเห็นด้วยที่สูงกว่ามาตรการทางด้านการบังคับใช้กฎหมายอย่างชัดเจน อาทิ เช่น การส่งเสริมกิจกรรมกีฬาและสนามกีฬาในพื้นที่ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศโดย NúriaObradors-Ria, Carles Ariza, Xavier Continentecde, CarlesMuntanerfg (2017) ซึ่งได้ทำการศึกษา ปัจจัยของเมืองและโรงเรียนที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงในพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในแคว้นคาตาลัน ประเทศสเปน พบว่า ปัจจัยด้านศูนย์กีฬาของเมือง มีผลอย่างมีนัยสำคัญในพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน กล่าวคือ ศูนย์กีฬาเป็นทางเลือกสำหรับกิจกรรมของเยาวชนซึ่ง ส่งผลโดยอ้อมต่อปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธงศักดิ์ ดอกจันทร์ (2558) ได้ทำการศึกษามาตรการในการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่นักศึกษาของร้านค้ารอบบริเวณมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ โดยเขาได้ระบุว่า ควรมีมาตรการเชิงการรณรงค์คือ สนับสนุน กิจกรรมสร้างสรรค์ที่ทำร่วมกันในวัยเรียน อาทิ การจัดกิจกรรมเพื่อให้นักศึกษามีส่วนร่วมทำให้ได้รับความรู้ในลักษณะการเตือนซึ่งกันและกัน หรือการส่งเสริมให้การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เช่น การส่งเสริมให้มีกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ การจัดกีฬาประกวดดนตรี หรือกิจกรรมเพื่อต่อต้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิรัชยา เจียวก๊ก และสันติชัย แย้มใหม่ (2558) ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันการดื่มสุราของเยาวชน ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม ในพื้นที่ ชุมชนเกาะเสือ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีข้อเสนอแนะแนว

ทางการป้องกันการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชน ได้แก่ การส่งเสริมการออกกำลังกายในชุมชน การสร้างพื้นที่ออกกำลังกายอย่างเพียงพอ การสร้างกิจกรรม เน้นให้กลุ่มเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยเป็นตัวแทนในการจัดงานประเพณีกิจกรรม เป็นต้น

นอกจากนี้มาตรการที่กลุ่มตัวอย่างมีระดับความเห็นด้วยที่สูงรองลงมาคือ มาตรการที่เกี่ยวกับความร่วมมือ ระหว่างชุมชนและสถาบันการศึกษา ได้แก่ มาตรการการทำข้อตกลงร่วมกับร้านค้าในการไม่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่นักศึกษาในช่วงที่มีการเรียนการสอน การให้ความรู้แก่ร้านค้าเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การทำความร่วมมือกับชุมชน ในการสอดส่อง ร้านค้าที่ละเมิดข้อตกลงในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา และการทำข้อตกลงร่วมกับร้านค้าในการไม่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่นักศึกษาที่แต่งชุดนักศึกษา โดยผลการศึกษามีความสอดคล้องกับการศึกษาของ เพลินพิศ พรหมมะลิ เพ็ญศรี ปัญญาตั้งสกุล ภควดี โภคากรณ์ และนฤมล เกิดโฉม (2555) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาชุมชนต้นแบบเฝ้าระวังและรับเรื่องร้องเรียนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กรณี 7 ชุมชนนำร่อง และ 1 เครือข่าย โดยจากการศึกษาได้สรุปแนวทางการดำเนินการเฝ้าระวัง 6 แนวทาง หนึ่งในแนวนั้นได้แก่การเข้าไปสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 มากกว่าการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้กระทำผิดทั้งผู้ดื่มและร้านค้า เช่นเดียวกับการศึกษาของ จิรัชยา เจียวก๊ก และสันติชัย แย้มใหม่ ในประเด็นก่อนหน้านี้ ที่ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันการดื่มสุราของเยาวชน ซึ่งจากผลการศึกษาได้เสนอแนวทางการป้องกันการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชนนั้น แนวทางหนึ่งคือ การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายหรือนโยบายควบคุมการดื่มสุรา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ในบริบทสังคมไทย เป็นการยากที่จะใช้มาตรการด้านกฎหมายในการควบคุมและแก้ไขปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา โดยเฉพาะในสังคมชนบท ดังจะเห็นได้จากความหละหลวมของการบังคับใช้กฎหมายในระยะยาว รวมถึงวิถีชีวิตของชุมชนที่ยังมีลักษณะยืดหยุ่นหลวมและห่างไกลต่อข้อกฎหมายต่าง ๆ เมื่อเทียบกับสังคมเมือง ดังนั้นแนวทางการแก้ไขปัญหาร้านจำหน่ายแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาจึงควรปรับไปตามบริบทของพื้นที่ เช่น ในพื้นที่มหาวิทยาลัยในต่างจังหวัด ควรใช้มาตรการที่ชี้นำ หรือดึงเยาวชนออกจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในลักษณะของการสร้างพื้นที่กิจกรรมทางเลือก เช่น สนามกีฬา หรือกิจกรรมสันทนาการอื่น ๆ เพื่อดึงวิถีชีวิตของเยาวชนให้ห่างไกลออกมาจากอบายมุขทั้งหลาย

1.2 การจัดกิจกรรมในสถานศึกษาจำเป็นต้องได้รับการควบคุมให้ปราศจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภท โดยเฉพาะ รุ่นพี่ ควรทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดี โดยการที่ไม่ชวนรุ่นน้องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ควรชวนไปทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์อื่น ๆ เพื่อสร้างเป็นบรรทัดฐานและวัฒนธรรมที่ถูกต้อง

1.3 ในด้านข้อกฎหมายการห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระยะ 300 เมตร ถือว่าระยะเพียงเท่านี้ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาร้านจำหน่ายแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องด้วยปัจจุบัน เยาวชนและนักศึกษามีความสามารถในการเดินทางที่ไกลขึ้นด้วยการขับขี่ยานพาหนะ ดังนั้นถ้าหากต้องการให้เห็นผลที่ชัดเจนขึ้นควรเพิ่มระยะทางเป็น 500 เมตร หรือ 1 กิโลเมตร ตามบริบทของพื้นที่ และต้องกวดขันอย่างสม่ำเสมอ

1.4 ประการที่สำคัญที่สุดคือ เจ้าหน้าที่บ้านเมือง ควรมีความสม่ำเสมอในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งในระยะยาวจะเป็นการสร้างวินัย และวัฒนธรรมใหม่ในการดำเนินชีวิตและกิจกรรมต่าง ๆของคนในชุมชน โดยเฉพาะเรื่องปัญหาร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การเก็บพิกัดตำแหน่งของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ควรต้องมีการสำรวจซ้ำในรอบ 1 ปี โดยเฉพาะประเภทร้านอาหาร และ สถานบันเทิงต่าง ๆ เนื่องจากธุรกิจประภทนีเป็นธุรกิจฉาบฉวย ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง หรือปิดกิจการบ่อยครั้ง

2.2 ในร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บางประเภท ไม่สามารถระบุได้ว่ามีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่ เนื่องจากไม่สามารถสังเกตได้จากภายนอกร้าน ผู้เก็บข้อมูลจำเป็นต้องเข้าไปใช้บริการก่อน

2.3 ในการศึกษาครั้งต่อไป อาจจำแนกประเภทของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้หลากหลายมากขึ้นตามบริบทของพื้นที่ เพื่อที่จะเห็นภาพของทำเลที่ตั้งของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในแต่ละประเภท

2.4 ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจนำเอาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่มาพิจารณาวิเคราะห์ด้านทำเลที่ตั้งร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อทำการวิเคราะห์ปัจจัยทางพื้นที่อื่น ๆ ที่ส่งผลต่อทำเลที่ตั้งร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2.5 ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจนำเอาสถานศึกษาอื่น ๆ ในประเภทสายวิชาชีพ หรือโรงเรียนมัธยม เข้ามาร่วมพิจารณาด้วย เพื่อสามารถวิเคราะห์รูปแบบของทำเลที่ตั้งร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาประเทต่าง ๆ เป็นต้น

2.6. การศึกษาครั้งต่อไป อาจเพิ่มเติมประเด็นด้านสภาพปัญหาที่เกิดจากการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาด้วย

เอกสารอ้างอิง (References)

รัชยา เจียวก๊ก และสันติชัย แย้มใหม่. 2558. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันการดื่มสุราในเยาวชน.สืบค้นเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2561, จากhttp://www.hiso.or.th/hiso/picture/reportHealth/n_report6.pdf

ทักษพล ธรรมรังสี. (2556) **สิบสถานการณ์เด่น การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และผลกระทบในประเทศไทย พ.ศ. 2556**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข.

ธงศักดิ์ ดอกจันทร์. (2558). มาตรการในการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่นักศึกษาของร้านค้ารอบบริเวณมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. **วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7** *13(3)*, 9-19.

เนื้อแพร เล็กเฟื่องฟู, ณัฐ ธารพานิช, กิจวัตร ทาเจริญ, สุขใจ ว่องไวศิริวัฒน์ และนพพล วิทย์วรพงศ์. (2559). **เหล้า ความจริง รายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในสังคมไทย ประจำปี พ.ศ. 2558**. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ณรงค์ พลีรักษ์, กฤษณะ อิ่มสวาสดิ์, ภาสิรี ยงศิริ, และพิชิตพร ผลเกิดดี. (2560). **การศึกษาการ กระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี.** รายงานการวิจัย, ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณิศวัลย์ แจ้งกิจ และ แก้ว นวลฉวี. (2561) การศึกษาการกระจายตัวของสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์. **Veridian E-Journal. 11(2)** 3163-3178.

เพลินพิศ พรหมมะลิ, เพ็ญศรี ปัญญาตั้งสกุล, ภควดี โภคากรณ์ และนฤมล เกิดโฉม. (2555). การพัฒนาชุมชนต้นแบบเฝ้าระวังและรับเรื่องร้องเรียนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กรณี 7 ชุมชนนำร่อง และ 1 เครือข่าย. **วารสารควบคุมโรค,** *38(4),* 288-298.

ภัทรภร พลพนาธรรม, (2558). **การกระจายตัวของจุดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ และปริมณฑล.** รายงานการวิจัย, ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุภลักษณ์ ไชยมณี. 2551. **การวิเคราะห์การใช้มาตรการทางภาษีเพื่อลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อัครเดช มณีภาค. (2554). ปัญหาการบังคับใช้มาตรการจาหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษา. **วารสารจันทร เกษมสาร.** *17(32)*: 37-48.

Best, J. W. (1981). **Research in education** (4th ed.). New Jersey: Prentice HallNúria. NúriaObradors-Ria, Carles Ariza, Xavier Continentecde, & CarlesMuntanerfg.

School and town factors associated with risky alcohol consumption among Catalan adolescents. **Alcohol.** (2019)

สิทธิชุมชนในการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาอ้อย บ้านหนองคันนา อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์
Community Rights to Manage Air Pollution from Sugar cane Burning in Nong Khanna Village

ณภัค วุฒิวธันศา[1] และภาคภูมิ ไตรศิริวาณิชย์[2]
Napark Wootvatansa[1] and Pakphum Traisiriwanich[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

การเผาอ้อยในชุมชนบ้านหนองคันนาเกิดขึ้นในช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายน เกษตรกรส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวอ้อยด้วยการเผาอ้อยเพื่อตัดส่งโรงงานน้ำตาล ทำให้ช่วงเวลาดังกล่าวในหมู่บ้านจะมีหมอกควันและฝุ่นละอองกระจายไปทั่วอากาศ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนเป็นอย่างมาก ดังนั้น การเผาอ้อยจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศขึ้นในชุมชน ซึ่งคนในชุมชน หน่วยงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้องต้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง โดยวิธีการหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ก็คือ การให้ประชาชนในชุมชนได้รับรู้และเข้าใจถึงสิทธิชุมชน เพราะที่ผ่านมาเกษตรกรยังขาดการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเผาอ้อย และขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการเผาอ้อย

สิทธิชุมชนในการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาอ้อย มี 3 ประการ ประการแรก คือ สิทธิในการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร หน่วยงานภาครัฐต้องร่วมมือกับเอกชนให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมจากการเผาอ้อยให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง เช่น การลงพื้นที่จัดเวทีประชุมชาวไร่อ้อยก่อนเปิดหีบเดือนพฤศจิกายน 2562 รณรงค์ตัดอ้อยสด และให้ความรู้เรื่องผลกระทบของอ้อยไฟไหม้ อีกทั้งเผยแพร่ประกาศคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาล เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับเงินที่หักจากค่าอ้อยไฟไหม้ อ้อยยอดยาว และอ้อยที่มีกาบใบ พ.ศ. 2561 ประการที่สอง คือ สิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ชุมชนร่วมกันกำหนดพื้นที่สีเขียวปลอดการเผาอ้อยโดยให้เกษตรกรตัดอ้อยสดแทน การลดการเผาอ้อยรอบชุมชนในรัศมี 5 กิโลเมตร และรณรงค์และติดป้ายประชาสัมพันธ์ ชี้แจงบทลงโทษและผลกระทบที่เกิดขึ้นของมลพิษทางอากาศจากการเผาอ้อยในชุมชน ประการสุดท้าย คือ สิทธิในการดำเนินคดีตามกฎหมายทั้งทางแพ่งและอาญา เช่น การฟ้องเรียกค่าเสียหายทางละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 การฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชัฏสุรินทร์ peeraya.envi@gmail.com
[2]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชัฏสุรินทร์ pakphum_trai@hotmail.com

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 96 และการลงโทษทางอาญาแก่ผู้ทำให้เกิดเพลิงไหม้ในลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 220

คำสำคัญ (Keywords) : สิทธิชุมชน, มลพิษทางอากาศ, เผาอ้อย

Abstract

Sugar cane burning always occurs between December to April each year. This popular harvest method among most of sugar cane farmers is by burning of sugar cane, causing air pollution and harmful health effects to people of Nong Khanna community. Therefore, government agencies and related private organizations have taken this problem serious. To mitigate this matter, promoting acknowledges and awareness on community rights to people is one of the practical solutions because many sugar cane farmers are lacking of knowledge and understanding on environmental effects from sugar cane burning.

There are three community rights on management of air pollution from sugar cane burning; right to information, right to participating on natural resources management, and right to access to justice. To promote the right to information, government agencies and private organizations should jointly provide continuing knowledge of environmental effect from sugar cane burning, for instance, organizing an on-site public meeting of quality harvesting, environmental effect, and related laws for the farmers before harvesting period. Secondly, to exercise the right to participation on natural resources management, people in the community can enforce the non-burning zones, limit the burnings in the 5-kilometer buffer zones, promote this campaign, and legal penalty of sugar cane burning. The last one is the right to access to justice, both civil and criminal cases. Community should be provided education and knowledge on requesting civil compensation according to Section 420 of the Civil and Commercial Code, Section 96 of the National Promotion and Conservation on Environmental Quality Act, B.E. 2535. In addition, the criminal punishment of arson charge according to Section 220 of Criminal Code is also included to train people in the community.

Keywords : community rights, air pollution, burning of sugarcane

บทนำ (Introduction)

อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อประเทศไทย ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกน้ำตาลรายใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของโลก รองจากประเทศบราซิล ซึ่งอ้อยนับเป็นวัตถุดิบหลักในกระบวนการผลิตน้ำตาล นอกจากนี้ ส่วนเหลือที่ได้จากการผลิตน้ำตาลยังเป็นวัตถุดิบที่สำคัญต่ออุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น การผลิตไฟฟ้า ไม้อัด กระดาษ เอทานอล สุราและผลิตภัณฑ์อาหาร เป็นต้น (เกศสุดา เดชภิมล. 2557 : 1) อ้อยเป็นพืชที่สามารถปลูกได้เกือบทุกภาคของประเทศไทย โดยในปีการผลิต 2560/2561 พบว่า ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกอ้อยทั้งหมด 11,542,550 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปีการผลิต 2559/2560 จำนวน 554,061 ไร่ แบ่งเป็น พื้นที่ปลูกอ้อยภาคเหนือ 2,719,424 ไร่ ภาคกลาง 3,118,925 ไร่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5,044,952 ไร่ และภาคตะวันออก 659,249 ไร่ (สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย. 2561 : 3) จะเห็นว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ปลูกอ้อยมากที่สุดในประเทศ จังหวัดสุรินทร์มีพื้นที่ปลูกอ้อยทั้งหมด 223,745 ไร่ ปริมาณอ้อยทั้งหมด 2,651,375 ตัน โดยมีผลผลิต 11.85 ตัน/ไร่ ซึ่งปลูกอ้อยเป็นอันดับ 9 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย. 2561 : 6)

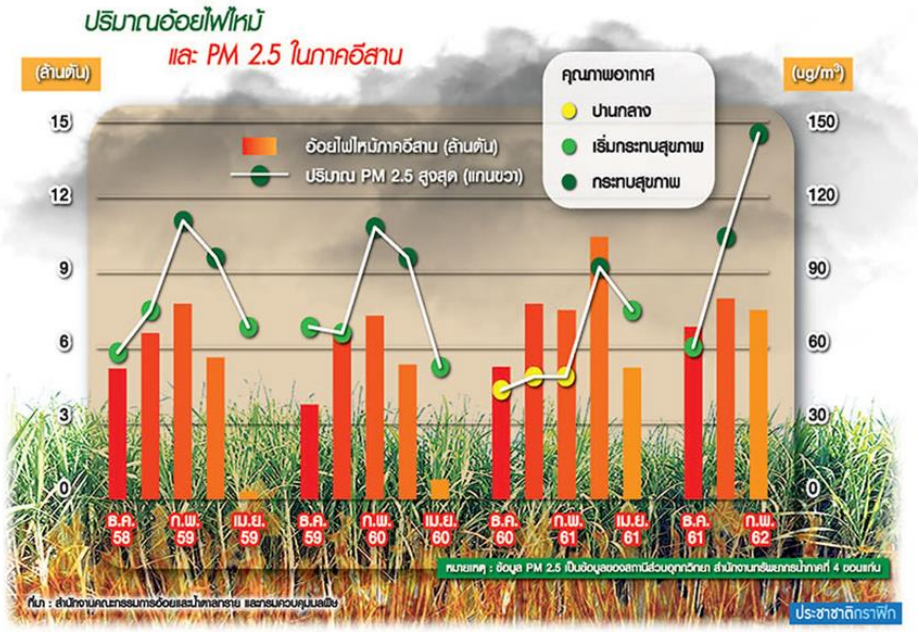
ในหลายพื้นที่ของจังหวัดสุรินทร์ เกษตรกรได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเกษตรกรรมจากการทำนาสู่การทำไร่อ้อยแทน เนื่องจากเกษตรกรที่ทำนาประสบปัญหาราคาข้าวที่ไม่แน่นอนและความคุ้มทุนของราคาข้าว ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดสุรินทร์เป็นพื้นที่ดอน สามารถทำนาได้ปีละครั้ง ทำให้ได้ผลผลิตข้าวน้อย อีกทั้งยังเป็นพื้นที่แห้งแล้งซ้ำซากและบางพื้นที่ถูกน้ำท่วม เกษตรกรจึงได้เปลี่ยนมาปลูกอ้อยโรงงาน และปัจจุบันรัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมการปลูกพืชพลังงาน ประกอบกับในพื้นที่มีโรงงานน้ำตาล ซึ่งมีกำลังการหีบ 30,000 ตันต่อวัน และสามารถกำลังการหีบได้มากกว่า 3 ล้านตันต่อปี ซึ่งขณะนี้ยังมีผลผลิตไม่เพียงพอและต้องการพื้นที่ปลูกอ้อยเพิ่มขึ้นอีก 70,000 – 90,000 ไร่ต่อปี จึงจะเพียงพอต่อความต้องการของโรงงานน้ำตาลในพื้นที่ (กัญญรัตน์ เกียรติสุภา. 2562) จากข้อมูลของสมาคมชาวไร่อ้อยจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ในปี พ.ศ. 2557 มีเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหันมาเป็นสมาชิกชาวไร่อ้อย จังหวัดสุรินทร์ เพิ่มขึ้นถึง 26,000 คน ถือว่ามากเป็นอันดับ 1 ของประเทศไทย โดยพื้นที่ที่อยู่ตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา เกษตรกรเริ่มหันมาให้ความสนใจในการปลูกอ้อยเพิ่มมากขึ้นทุกปี (ชาวนาสุรินทร์หนีข้าวราคาถูกปลูกอ้อยแทน. 2562)

บ้านหนองคันนา หมู่ที่ 5 ตำบลตาเมียง อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ เป็นพื้นที่เขตชายแดนติดกับประเทศกัมพูชา ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก พืชเศรษฐกิจที่ปลูกในพื้นที่ ได้แก่ ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง และอ้อย จากการลงพื้นที่สำรวจบริบทและสิ่งแวดล้อมบ้านหนองคันนา พบว่า เกษตรกรปลูกอ้อยมากที่สุด มากกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด รองลงมา คือ ข้าวและมันสำปะหลัง ร้อยละ 20 ยางพารา ร้อยละ 5 และพืชอื่น ๆ อ้อยจึงเป็นพืชเศรษฐกิจที่เกษตรกรบ้านหนองคันนานิยมปลูกมากกว่าข้าว จากการสัมภาษณ์เกษตรกร ทำให้ทราบว่าเหตุผลที่เกษตรกรเลือกปลูกอ้อยแทนการปลูกข้าว เนื่องมาจากลักษณะพื้นที่ของบ้านหนองคันนาเป็นที่เนินภูเขาของเทือกพนมดงรักที่กั้นพรหมแดนระหว่างไทยและกัมพูชา ลักษณะของดินเป็นดินร่วนปนทราย ทำให้ปลูกข้าวได้ผลผลิตน้อยและไม่คุ้มค่า พื้นที่

ดังกล่าวเหมาะแก่การปลูกพืชไร่ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ซึ่งให้ผลตอบแทนที่มากกว่าและคุ้มค่ากว่าการปลูกข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่จึงเปลี่ยนมาทำไร่อ้อยและมันสำปะหลังแทน อีกทั้งโรงงานน้ำตาลได้เข้ามาส่งเสริมชาวบ้านในการปลูกอ้อยในรูปแบบของเกษตรพันธสัญญา โดยต้นทุนในการปลูกอ้อยของเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้บริการสินเชื่อของโรงงานน้ำตาล เช่น กล้าพันธุ์อ้อย เช่ารถไถ ปุ๋ย ยาฆ่าหญ้า เงินค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น (ลดาวัลย์ ปัญตะยัง. 2562) ประมาณเดือนตุลาคมถึงเดือนเมษายน เป็นช่วงการเก็บเกี่ยวอ้อย เกษตรกรจะตัดอ้อยส่งขายโรงงานน้ำตาล โดยใช้วิธีการเผาอ้อยก่อนตัดเพื่อความสะดวกและลดต้นทุนค่าแรงจากการตัดอ้อยสด ซึ่งการเผาอ้อยในพื้นที่บ้านหนองคันนาส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนเป็นอย่างมาก ข้อมูลจากการสอบถามปัญหาสิ่งแวดล้อมและการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนบ้านหนองคันนา จำนวน 232 คน พบว่า ปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาอ้อยเป็นปัญหาที่รุนแรงที่สุด ร้อยละ 93.53 และยังไม่มีหน่วยงานของภาครัฐหรือผู้นำชุมชนเข้ามาจัดการ ร้อยละ 87.93 (ณภัค วุฒิวธันศา. 2562) ปัญหาดังกล่าวจึงถือเป็นเรื่องสำคัญที่ชุมชนต้องการให้แก้ไข อีกทั้ง ประชาชนในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเผาอ้อย ผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น คนในชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องต้องช่วยกันจัดการแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนในชุมชนบ้านหนองคันนาควรที่จะรับรู้และเข้าถึงถึงสิทธิชุมชนในการจัดการ ปกป้องและรักษาสิ่งแวดล้อมของตนเอง เพราะเป็นสิทธิที่ประชาชนทุกคนควรได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี (The Right to Healthy Environment)

เนื้อหา (Content)

สถานการณ์มลพิษทางอากาศจากการเผาอ้อยในภาคอีสาน โดยเฉพาะในช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายนของทุกปีซึ่งเป็นช่วงเก็บเกี่ยวอ้อย เกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้วิธีการเผาอ้อยก่อนเก็บเกี่ยว หรือที่เรียกกันว่า อ้อยไฟไหม้ ทำให้ในหลายพื้นที่ต้องประสบปัญหาคุณภาพอากาศเกินค่ามาตรฐานและปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กหรือ PM 2.5 โดยปัญหานี้จะยิ่งรุนแรงขึ้นในช่วงที่อากาศแล้งและมีปริมาณฝนน้อย เนื่องจากการชะล้างฝุ่นละอองเป็นไปอย่างจำกัด ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก (ภัทรียา นวลใย. 2562)

ภาพที่ : [1] [ปริมาณอ้อยไฟไหม้และ PM 2.5 ในภาคอีสาน
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาล และกรมควบคุมมลพิษ

การเผาอ้อยก่อนเก็บเกี่ยวหรือที่เรียกว่า “อ้อยไฟไหม้” มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 60 ของปริมาณอ้อยทั้งหมด เหตุผลจูงใจที่ทำให้เกษตรกรเลือกการเผาอ้อยมากกว่าการตัดอ้อยสดมีอยู่อย่างน้อย 3 ประการด้วยกัน ประการแรก อ้อยไฟไหม้ตัดง่ายกว่าและรายได้ดีกว่า การที่แรงงานเผาอ้อยก่อนตัดทำให้สามารถตัดอ้อยได้ง่าย ไม่ต้องเสียเวลาลอกกาบใบจึงตัดได้ในปริมาณมากกว่าอ้อยสดประมาณ 2 เท่า ส่งผลให้โดยรวมแล้ว การเลือกตัดอ้อยไฟไหม้จะมีรายได้สูงกว่าตัดอ้อยสดประมาณ 100 บาท/วัน (เผาอ้อย.ทางเลือก.หรือทางรอด?. 2562) ประกอบกับปัญหาการขาดแคลนแรงงานยิ่งส่งผลให้แรงงานมีอำนาจต่อรองในการตัดอ้อยไฟไหม้เพิ่มขึ้น ประการที่สอง คือ รถตัดอ้อยมีน้อยและไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งการเช่ารถตัดอ้อยมีต้นทุนที่สูงกว่าการจ้างแรงงานประมาณ 1,000 – 1,400 บาท/ไร่ เนื่องจากรถตัดอ้อยมีจำนวนน้อยและราคาสูง จึงเป็นต้นทุนที่สูงมากสำหรับเกษตรกรรายย่อย นอกจากนี้ยังพบว่า การใช้รถตัดอ้อยอาจไม่เหมาะสมกับไร่อ้อยในประเทศไทย เนื่องจากระยะห่างในไร่ที่เกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่ปลูกมีความกว้างน้อยกว่าหน้ากว้างของตัวรถ ประการสุดท้าย คือ โรงงานน้ำตาลให้คิวอ้อยไฟไหม้ก่อนอ้อยสด เนื่องจาก หากโรงงานไม่รีบซื้อภายใน 48 ชั่วโมง ค่าความหวานและน้ำหนักของอ้อยไฟไหม้จะลดลงเร็วกว่าอ้อยสด โดยหากทิ้งไว้ 2 สัปดาห์ อ้อยสดจะมีน้ำหนักลดลงร้อยละ 14 ในขณะที่อ้อยไฟไหม้จะมีน้ำหนักลดลงถึงร้อยละ 20 (อรรถสิทธ์ บุญธรรม และคนอื่น ๆ. 2539: 25)

มลพิษทางอากาศ (Air Pollution)

ความหมายของมลพิษทางอากาศมีผู้ให้คำนิยามไว้ใกล้เคียงกัน ทั้งนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม หน่วยงานราชการ รวมทั้งความหมายตามกฎหมาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

สุภัคจารีย์ เชื้อยัง (2553 : 8) ให้คำนิยามมลพิษทางอากาศไว้ หมายถึง สภาวะที่สิ่งแวดล้อมบริเวณใดบริเวณหนึ่งถูกปนเปื้อนด้วยสารมลพิษที่ก่อให้เกิดความรำคาญ และเป็นอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์ พืช ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยแหล่งกำเนิดสารมลพิษทางอากาศมาจากทั้งธรรมชาติและกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ เช่น การคมนาคมขนส่ง โรงงานอุตสาหกรรม กิจกรรมทางการเกษตร การกำจัดขยะมูลฝอย และกิจกรรมก่อสร้าง เป็นต้น

ปิยวรรณ แสงสว่าง (2550 : 36) กล่าวว่า มลพิษทางอากาศ หมายถึง สภาวะที่มีสิ่งเจือปนอยู่ในอากาศเป็นปริมาณมากจนถึงระดับที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์และทรัพย์สินตลอดจนสัตว์และพืชทั่วไป

กรมควบคุมมลพิษ ได้ให้คำนิยามของ มลพิษทางอากาศ หมายถึง ภาวะของอากาศที่มีสารมลพิษเจือปนอยู่ในปริมาณและเป็นระยะเวลาที่จะทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ สัตว์ พืช และวัสดุต่าง ๆ ซึ่งสารมลพิษอาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์ อาจอยู่ในรูปของก๊าซ ของเหลว หรืออนุภาคของแข็ง สารมลพิษทางอากาศที่สำคัญและมีผลต่อสุขภาพอนามัยได้แก่ ฝุ่นละออง สารตะกั่ว ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ก๊าซออกไซด์ของไนโตรเจน ก๊าซโอโซน และสารินทรีระเหยง่าย เป็นต้น (มลพิษทางอากาศ. 2562)

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ความหมายว่า มลพิษทางอากาศ หมายถึง ภาวะอากาศที่มีสารเจือปนอยู่ในปริมาณที่สูงกว่าระดับปกติเป็นเวลานานพอที่จะทำให้เกิดอันตรายแก่มนุษย์ สัตว์ พืช หรือทรัพย์สินต่าง ๆ อาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ฝุ่นละอองจากลมพายุ ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว ไฟไหม้ป่า ก๊าซธรรมชาติ อากาศเสียที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติเป็นอันตรายต่อมนุษย์น้อยมาก เพราะแหล่งกำเนิดอยู่ไกลและปริมาณที่เข้าสู่สภาพแวดล้อมของมนุษย์และสัตว์มีน้อย กรณีที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ได้แก่ มลพิษจากท่อไอเสียของรถยนต์จากโรงงานอุตสาหกรรมจากขบวนการผลิตจากกิจกรรมด้านการเกษตรจากการระเหยของก๊าซบางชนิด ซึ่งเกิดจากขยะมูลฝอยและของเสีย เป็นต้น (มลพิษทางอากาศ. 2562)

ส่วนความหมายของมลพิษทางอากาศตามกฎหมายนั้น ไม่มีกฎหมายฉบับใดที่นิยามความหมายของมลพิษทางอากาศไว้โดยตรง อย่างไรก็ตาม ใน มาตรา 4 แห่ง พระราชบัญญัติและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ให้นิยามความหมายของ คำว่า “มลพิษ” “ภาวะมลพิษ และ “อากาศเสีย” ไว้ดังนี้

“มลพิษ” หมายความว่า ของเสีย วัตถุอันตราย และมลสารอื่น ๆ รวมทั้งกากตะกอน หรือสิ่งตกค้างจากสิ่งเหล่านั้น ที่ถูกปล่อยทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือภาวะที่เป็นพิษภัยอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้ และให้หมายความรวมถึง รังสี ความร้อน แสง เสียง กลิ่น ความสั่นสะเทือน หรือเหตุรำคาญอื่น ๆ ที่เกิดหรือถูกปล่อยออกจากแหล่งกำเนิดมลพิษด้วย

“ภาวะมลพิษ” หมายความว่า สภาวะที่สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงหรือปนเปื้อนโดยมลพิษซึ่งทำให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง เช่น มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษในดิน

“อากาศเสีย” หมายความว่า ของเสียที่อยู่ในสภาพเป็นไอเสีย กลิ่นควัน ก๊าซเขม่า ฝุ่นละออง เถ้าถ่าน หรือมลสารอื่นที่มีสภาพละเอียดบางเบาจนสามารถรวมตัวอยู่ในอากาศได้

เมื่อพิจารณาจากคำนิยามของมลพิษทางอากาศที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า มลพิษทางอากาศ หมายถึง สภาวะที่อากาศในบริเวณใดบริเวณหนึ่งมีสารพิษปนเปื้อนจนเป็นอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์ พืช หรือทรัพย์สินต่าง ๆ และมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยอาจเกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์ก็ได้

มลพิษทางอากาศจากการเผาอ้อย

การที่เกษตรกรส่วนมากนิยมเก็บเกี่ยวอ้อยด้วยวิธีเผาอ้อยมากกว่าตัดอ้อยสด เนื่องจากปัญหาเรื่องขาดแคลนแรงงาน และเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเก็บเกี่ยว ทำให้เกิดผลกระทบขึ้นหลายประการ เช่น การเกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก การตกค้างของสารเคมีกำจัดวัชพืช การทำลายอินทรียวัตถุในดิน การสูญเสียน้ำหนักของอ้อยไฟไหม้ การสูญเสียคุณภาพความหวานของอ้อยไฟไหม้ การสูญเสียน้ำตาลในขบวนการผลิต ปริมาณการใช้น้ำเพิ่มขึ้น อ้อยไฟไหม้ถูกตัดราคาเป็นต้น (ละอองดาว แสงหล้า. 2548 : 85)

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ได้ระบุผลกระทบของอ้อยไฟไหม้ต่อสภาวะแวดล้อมและผู้ที่เกี่ยวข้องไว้ว่า ในการเผาอ้อยจะเกิดความร้อนสูงมาก ทำให้เกิดการเผาไหม้อย่างรวดเร็ว และเกิดฝุ่นละอองลอยตัวกระจายในอากาศสูงกว่า 2,250 เมตร และลอยไปได้ไกลถึง 16 กิโลเมตร หรือมากกว่า ก่อให้เกิดมลภาวะทางอากาศโดยทั่วไป และก่อให้เกิดความรำคาญแก่ประชาชนในบริเวณดังกล่าว และโดยทั่วไปมลพิษจากการเผาไหม้ จะประกอบด้วย ก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ สารประกอบอินทรีย์ที่ระเหยได้ อนุภาคของแข็งขนาดเล็กและฝุ่นละออง ซึ่งจะกระจายไปในอากาศทำให้สภาพการมองเห็นลดลง เกิดการระคายต่อจมูกและลำคอแล้วถ้าประสบสภาวะนี้อยู่นาน ๆ จะเป็นผลเสียต่อการหายใจ เมื่อเกิดการเผาไหม้จะเกิดก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ ซึ่งจะทำให้ความสามารถในการขนถ่ายออกซิเจนของเลือดลดลง นอกจากนี้สารประกอบอินทรีย์ที่ระเหยได้ ซึ่งมีคาร์บอนเป็นองค์ประกอบ เช่น เบนซิน โทลูอีน เมทิลลีนคลอไรด์ และเมทิลคลอโรฟอร์ม จะมีผลกระทบต่อพืชและมนุษย์อีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย. 2562) อย่างไรก็ดี ในการพิจารณาผลกระทบจากการเผาไร่อ้อยที่มีต่อมลภาวะทางอากาศ จะต้องพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ร่วมด้วย ได้แก่ ปริมาณของอ้อยที่เผา คุณภาพของอากาศในบริเวณนั้น สภาพทางอุตุนิยมวิทยา และอากาศพิษที่ปล่อยจากแหล่งอื่น ๆ ในย่านนั้น เช่น โรงงาน ยานพาหนะ เป็นต้น ดังนั้น มลพิษทางอากาศจากการเผาอ้อยในบริเวณใดจะมากหรือน้อยก็คงต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ แตกต่างกันไป

ส่วนผลกระทบในด้านสุขภาพ พบว่า ระหว่างการเผาไหม้ สารประกอบซิลิก้า (silica fiber) ในอ้อย จะถูกปล่อยออกจากลำต้นอ้อย ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดมะเร็งปอดได้ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาจากประชากรในบราซิล พบว่า มีประชากรในเขตการปลูกอ้อยเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจเรื้อรัง โดยที่ระดับของการป่วยจะแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ขึ้นอยู่กับอุณหภูมิและปัจจัยสิ่งแวดล้อมในบริเวณนั้น ๆ อีกทั้ง เถ้าที่เกิดจากการเผาอ้อยจะเป็นอันตรายต่อสายตาของประชากรที่อาศัยในบริเวณไร่อ้อยด้วย (สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย. 2562)

สำหรับพื้นที่บ้านหนองคันนามีพื้นที่ในการปลูกอ้อยมากกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด รองลงมา คือ ข้าวและมันสำปะหลัง อ้อยจึงเป็นพืชเศรษฐกิจที่ปลูกมากที่สุด เกษตรกรปลูกอ้อยในพื้นที่ของตนเองซึ่งเดิมเคยปลูกข้าวและไร่อ้อยอยู่ในบริเวณชุมชน โดยในช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายน เกษตรกรจะเก็บเกี่ยวอ้อยด้วยวิธีการเผาอ้อย ทำให้ในช่วงระยะเวลาเวลาดังกล่าว ในหมู่บ้านจะเกิดหมอกควัน มีฝุ่นละอองกระจายไปทั่วอากาศ และมีขี้เถ้าปลิวมาตกยังบ้านเรือนใกล้เคียงจำนวนมาก ข้าวของเครื่องใช้สกปรก ชาวบ้านมักเรียกกันว่า “หิมะดำ” อันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศขึ้นในชุมชน และยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนด้วย เช่น มีอาการแสบตา หายใจไม่สะดวก ทัศนวิสัยในการมองเห็นไม่ดี คลื่นความร้อนสูงมาก ดังนั้น มลพิษทางอากาศจากการเผาอ้อยในบ้านหนองคันนาจึงถือเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญที่คนในชุมชน หน่วยงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้องต้องเร่งดำเนินการแก้ไขและเยียวยาอย่างเร่งด่วน

สิทธิชุมชน (Community Rights) คือ อะไร

คำว่า “สิทธิชุมชน” ได้ถูกบัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นครั้งแรก และตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาสิทธิชุมชนก็ยังคงได้รับความรับรองและคุ้มครองอย่างต่อเนื่องทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่า สิทธิชุมชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น หรือชุมชนนั้น ๆ ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู บำรุงรักษา จัดการ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชนเกิดจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติ และร่วมมือกันรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งรัฐควรที่จะให้ความรับรองและคุ้มครองอย่างเป็นธรรมอันจะช่วยส่งเสริมให้เกิดสิทธิชุมชนอย่างแท้จริง

การให้คำนิยามของคำว่า “สิทธิชุมชน” ยังคงมีข้อถกเถียงกันอย่างมากถึงความหมายที่แท้จริง ขอบเขตของสิทธิ และความคุ้มครอง ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

เสน่ห์ จามริก (2545 : 14) ให้ความหมายว่า สิทธิชุมชน คือ การให้ชุมชนชาวบ้านมีสิทธิในการเลือกอนาคตของตนเอง เป็นตัวของตัวเอง เป็นอิสระโดยตนเองในสถานการณ์ปัจจุบัน ชาวบ้านจำเป็นจะต้องเรียนรู้ชุมชนที่เขาอยู่ ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมิปัญญาเหล่านี้เป็นสิ่งที่โลกกำลังจ้องอยู่ หนึ่ง เขาต้องเรียนรู้ที่จะเชื่อมสิ่งที่เขามีอยู่กับความต้องการ ความคาดหวังจากโลกภายนอก เท่าทันที่จะปกป้องสิทธิของเขา ในขณะเดียวกัน ในขณะเดียวกันก็จะใช้สิทธิที่จะพิสูจน์ให้โลกเห็นว่าเขาทำประโยชน์ให้กับโลกได้ อย่างน้อยที่สุดปกปักรักษาทรัพยากรของโลก สอง อาจจะบอว่าเขาก็สนใจอยากจะได้เรียนรู้เพิ่มเติมที่จะทำวิจัย สาม อาจจะบอกว่า เขายินดีที่จะร่วมทำอะไรต่อมิอะไรที่จะใช้ทรัพยากรเหล่านี้อย่างเป็นประโยชน์ยั่งยืน ในเวลานี้เราต่อสู้เรื่องสิทธิชุมชน แค่เรื่องสิทธิทำกินว่าต้องให้อยู่ตรงนี้ ถ้าเป็นแค่นี้ไม่พอ มีอะไรหลายอย่างที่เราต้องคิด วิจัย ศึกษา

ยศ สันตสมบัติ (2548 : 15) กล่าวว่า สิทธิชุมชน หมายถึง สิทธิร่วมเหนือทรัพย์สินของชุมชน สมาชิกของชุมชนซึ่งทำหน้าที่ดูแลรักษาป่าเท่านั้น จึงจะมีสิทธิใช้และได้ประโยชน์จากป่า โดยนัยนี้ สิทธิชุมชนให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ดังนั้น แม้ว่าในทฤษฎีแล้วสมาชิกของชุมชนทั้งหมดจะมีสิทธิตามธรรมชาติในการใช้ทรัพยากรรวม แต่ชุมชนก็สามารถใช้อำนาจออกกฎเกณฑ์โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมในสังคมเป็นสำคัญ

อานันท์ กาญจนพันธ์ กล่าวว่า สิทธิชุมชน ไม่ใช่สิทธิในการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในพื้นที่นั้น พื้นที่เหล่านั้น ก็ยังเป็นของรัฐ แต่อำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาเป็นของชุมชน ชุมชนสามารถที่จะออกกฎเกณฑ์และระเบียบต่าง ๆ เพื่อพิทักษ์สิทธิและพื้นที่เหล่านั้นให้คงอยู่ สิทธิชุมชนจะเกี่ยวข้องกับสิทธิอื่น ๆ ตามคติที่มีอยู่ในเชิงคุณค่า เชิงศีลธรรมของสังคม สิทธิชุมชนจะซ่อนอยู่ในเรื่องสิทธิต่าง ๆ เช่น “สิทธิหน้าหมู่” คือ สิทธิของคนที่จะได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันในป่า ในที่ดินอะไรต่าง ๆ หรือว่าสิทธิ ในเรื่องของ “สิทธิการใช้” สิทธิเหล่านี้เกิดขึ้นตามหลักที่ว่าทุกคน ควรมีสิทธิในการยังชีพมีสิทธิในการที่จะมีชีวิตเป็นระบบคุณค่าทางศีลธรรมและสิทธิชุมชนยังขยายตัวออกไปเกี่ยวข้องกับสิทธิอื่น ๆ ตามความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น สิทธิในความเป็นมนุษย์ หรือศักดิ์ศรีของความเป็นคน สิทธิชุมชนจะเอื้อต่อการพัฒนาที่เป็นธรรมและยั่งยืน (อานันท์ กาญจนพันธ์. 2542 : อ้างถึงใน สิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญ. 2555 : 16)

อาจสรุปได้ว่า สิทธิชุมชน (Community Rights) หมายถึง การที่กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันมีสิทธิที่จะอยู่กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตน สามารถใช้ประโยชน์ จัดการ อนุรักษ์ ฟื้นฟู และปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตของตนได้อย่างพอเพียง เป็นธรรมและยั่งยืนต่อไป

สิทธิชุมชนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติรับรองสิทธิชุมชนไว้ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ได้แก่

มาตรา 41 กำหนดให้บุคคลและชุมชนมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ สามารถเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว และฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

มาตรา 43 กำหนดให้บุคคลและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน และสามารถใช้สิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน อีกทั้งยังสามารถเข้าร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย (มาตรา 43 (2) (3) และวรรคท้าย)

นอกจากนี้ ในหมวด 4 หน้าที่ของรัฐ ในมาตรา 57 กำหนดให้รัฐมีหน้าที่อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

ด้วยเหตุนี้ การที่รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิชุมชน โดยที่รัฐต้องดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมของตนเอง อันเป็นการยอมรับบทบาทของชุมชนเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการมีสิทธิและอำนาจร่วมกับรัฐเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติและท้องถิ่นให้ยั่งยืน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิดจากเดิมที่กำหนดให้รัฐเป็นผู้บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประเทศแต่เพียงผู้เดียว

การจัดการปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาอ้อยด้วยสิทธิชุมชน

จากกรณีการเผาอ้อยในชุมชนบ้านหนองคันนา โดยเฉพาะช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายนซึ่งเป็นช่วงที่เกษตรกรจะเผาอ้อยเพื่อตัดส่งโรงงานน้ำตาล ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ แม้จะไม่มีข้อมูลยืนยันว่า สภาพอากาศบริเวณบ้านหนองคันนาเกินค่ามาตรฐานคุณภาพอากาศและมีฝุ่นละอองขนาดเล็กเกินกว่า 2.5 ไมครอน หรือ PM 2.5 หรือไม่ แต่ปัญหาดังกล่าวก็ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย สภาพความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชนอย่างมาก โดยข้อมูลจากการสอบถามถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมและการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนบ้านหนองคันนา จำนวน 232 คน

พบว่า ปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาอ้อยเป็นปัญหาที่รุนแรงที่สุด ร้อยละ 93.53 จึงแสดงให้เห็นได้ว่า คนในชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหามลพิษทางอากาศที่เกิดจากการเผาอ้อย ซึ่งทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง โดยวิธีการหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ก็คือ การให้ประชาชนในชุมชนรับรู้และเข้าใจถึงสิทธิชุมชนเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา คุ้มครอง และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน

1. สิทธิในการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

ที่ผ่านมาเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยยังขาดการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเผาใบอ้อย ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการเผาอ้อย ขาดแคลนปัจจัยการเก็บเกี่ยวอ้อย และขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (อนงค์นาถ สุขศิริ. 2556 : 144)

เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยและประชาชนในชุมชนบ้านหนองคันนาควรที่จะได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเผาอ้อย ซึ่งเป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ เช่น เกษตรอำเภอพนมดงรัก องค์การบริหารส่วนตำบลตาเมียง โดยร่วมมือกับโรงงานน้ำตาล และสมาคมชาวไร่อ้อยจังหวัดสุรินทร์ ให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมจากการเผาอ้อยให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง โดยกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ งดการเผาอ้อยในพื้นที่ เช่น การลงพื้นที่จัดเวทีประชุมชาวไร่อ้อยก่อนเปิดหีบเดือนพฤศจิกายน 2562 ให้ตัดอ้อยคุณภาพ การตัดอ้อยสด และให้ความรู้เรื่องผลกระทบของอ้อยไฟไหม้ รวมทั้ง การเผาอ้อยอาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 220 (ผู้ใดกระทำให้เกิดเพลิงไหม้แก่วัตถุใด ๆ แม้เป็นของตนเอง จนน่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่น หรือทรัพย์สินของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท) เผยแพร่ประกาศคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาล เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับเงินที่หักจากค่าอ้อยไฟไหม้ อ้อยยอดยาว และอ้อยที่มีกาบใบ พ.ศ.2561 กล่าวคือ เกษตรกรต้องถูกหักราคาอ้อยไฟไหม้ที่ส่งเข้าหีบตันละ 30 บาท และนำเงินส่วนนี้ไปเฉลี่ยคืนให้กับเกษตรกรที่ตัดอ้อยสด โดยจะจ่ายเงินคืนให้สูงสุดไม่เกินตันละ 70 บาท

2. สิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การเผาอ้อยในชุมชนทำให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ชุมชนจึงควรมีสิทธิที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในจัดการและแก้ไขปัญหาโดยร่วมมือกับรัฐเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน ได้แก่ ชุมชนร่วมกันกำหนดพื้นที่สีเขียวปลอดการเผาอ้อย โดยให้เกษตรกรตัดอ้อยสดแทน การลดการเผาอ้อยรอบชุมชนในรัศมี 5 กิโลเมตร และบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจกับเกษตรกร

และขอความร่วมมือจากโรงงานน้ำตาลในการดำเนินการ ในกรณีที่มีผู้ลักลอบจุดไฟเผาอ้อยให้แจ้งความกับเจ้าพนักงาน นอกจากนี้ ในชุมชนควรรณรงค์และติดป้ายประชาสัมพันธ์ ชี้แจงบทลงโทษและผลกระทบที่เกิดขึ้นของมลพิษทางอากาศจากการเผาอ้อย ตัวอย่างของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาอ้อย เช่นที่อำเภอท่าปลา อำเภอตรอน และอำเภอทองแสนขันธ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นหมู่บ้านพื้นที่สีเขียวปลอดไฟไหม้อ้อย (หมู่บ้านอ้อยสด) (อุตรดิตถ์รณรงค์การแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศงดการเผาอ้อยในพื้นที่. 2562)

3. สิทธิในการดำเนินคดีตามกฎหมาย

มลพิษทางอากาศจากการเผาอ้อยอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อสุขภาพ อนามัย และทรัพย์สินของบุคคลอื่น รวมทั้งเกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมได้ บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการเผาอ้อยก็มีสิทธิที่จะดำเนินคดีตามกฎหมายทั้งทางแพ่งและอาญา

การเยียวยาความเสียหายในทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แก่ การฟ้องเรียกค่าเสียหาย ตามมาตรา 420 ในกรณีที่เกษตรกรเผาไร่อ้อยไม่ว่าจะกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ หากเขม่าควัน ฝุ่นละออง หรือสารมลพิษอื่น ๆ เป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย หรือทรัพย์สิน เป็นการกระทำละเมิด จะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ได้รับความเสียหาย นอกจากนี้ ในมาตรา 1337 กำหนดให้กรณีที่เกษตรกรเผาไร่อ้อยในพื้นที่ของตน แล้วก่อให้เกิดเถ้า เขม่าควัน ฝุ่นละออง หรือสารมลพิษอื่น ๆ เป็นเหตุให้บุคคลซึ่งเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควรกว่าที่คาดคิดหรือคาดหมาย เมื่อเอาสภาพและตำแหน่งที่อยู่ของอสังหาริมทรัพย์นั้นมาคำนึงประกอบแล้ว เจ้าของอสังหาริมทรัพย์นั้น ย่อมมีสิทธิฟ้องร้องเป็นคดีแพ่งต่อศาล เพื่อให้เกษตรกรหยุดการเผาในไร่อ้อยของตนได้ ทั้งยังมีสิทธิที่จะเรียกค่าทดแทนได้อีกด้วย

การเยียวยาความเสียหายในทางแพ่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ความรับผิดต่อความเสียหายจากมลพิษทางอากาศจากการเผาอ้อยเป็นความรับผิดต่อความเสียหายจากมลพิษอย่างหนึ่ง ซึ่งปรากฏในมาตรา 96 ความรับผิดดังกล่าวเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) ของเกษตรกรที่เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ไม่ว่าการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม หากการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพอนามัย หรือเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นหรือของรัฐได้รับความเสียหาย เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นมีหน้าที่ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น

การลงโทษทางอาญาแก่ผู้ก่อมลพิษ มีมาตรการลงโทษทางอาญาในกฎหมายหลายฉบับ ได้แก่ ในกรณีเกษตรกรที่เผาไร่อ้อยในพื้นที่ของตนเอง หากการเผาไร่อ้อยเป็นไปในลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สินของผู้อื่น เกษตรกรผู้ทำการเผาจะมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 220 ต้องรับโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีและปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท ซึ่งการกระทำของเกษตรกรที่จะมีความผิดตามมาตรานี้ คือการทำให้เกิดเพลิงไหม้แก่วัสดุใด ๆ ในพื้นที่ของตน จน “น่าจะ” เป็นอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สินของผู้อื่น แม้จะยังไม่เกิดความเสียหายก็ตาม ฉะนั้น หากเผาไร่อ้อยแล้วเพลิงได้ลุกไหม้ในลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สินของผู้อื่นแล้ว เกษตรกรผู้ทำให้เกิดเพลิงไหม้ก็มีความผิดตามมาตรานี้แล้ว (อภิรัฐ ดีทองอ่อน. 2559 : 77)

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณากฎหมายของราชการส่วนท้องถิ่นก็ได้ให้อำนาจแก่ราชการส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ สามารถตรากฎหมายลำดับรองเพื่อมาบังคับใช้ในเขตพื้นที่ของตนได้ ทั้งยังสามารถกำหนดโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนกฎหมายลำดับรองดังกล่าวได้อีกด้วย เช่น เทศบัญญัติของเทศบาล ข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ในมาตรา 71 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจในการออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อใช้บังคับในเขตของตนได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลจะกำหนดค่าธรรมเนียมจะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่กฎหมายมิให้กำหนดโทษปรับสำหรับการฝ่าฝืนข้อบัญญัติเกิน 1,000 บาท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ดังตัวอย่างเช่น องค์การบริหารส่วนตำบลออนกลาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ตราข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลออนกลาง เรื่องการควบคุมควันไฟและฝุ่นละอองจากการเผา พ.ศ. 2556 โดยกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนไว้ หากมีการเผาในที่โล่ง ผู้กระทำต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท (อภิรัฐ ดีทองอ่อน. 2559 : 75) ฉะนั้น เมื่อพิจารณากรณีปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาอ้อยบ้านหนองคันนา ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลตาเมียงแล้ว ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลตาเมียงควรที่จะตราข้อบัญญัติเกี่ยวกับการเผาไร่อ้อยของเกษตรกรขึ้นมาบังคับใช้ในเขตพื้นที่ตำบลตาเมียง เพื่อเป็นการควบคุมการเผาอ้อยของเกษตรกรและคุ้มครองสุขภาพอนามัยของประชาชน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมด้วย

บทสรุป (Conclusion)

สิทธิชุมชนเป็นสิทธิที่ถูกรับรองและคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตั้งแต่พุทธศักราช 2540 ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาสิทธิชุมชนก็ยังคงได้รับความรับรองและคุ้มครองอย่างต่อเนื่องทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่า สิทธิชุมชนเป็นสิทธิขั้น

พื้นฐานของประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น หรือชุมชนนั้น ๆ ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู บำรุงรักษา จัดการ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชนเกิดจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติ และร่วมมือกันรักษาสิ่งแวดล้อม รัฐจึงควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความเป็นธรรมอันจะช่วยให้เกิดสิทธิชุมชนขึ้นในสังคมไทยอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม การจัดการปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาอ้อยด้วยสิทธิชุมชนนั้น ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากปัญหาที่สำคัญคือ ประชาชนในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิชุมชน อันได้แก่ สิทธิในการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเผาอ้อยและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสิทธิที่จะดำเนินคดีตามกฎหมายทั้งทางแพ่งและอาญา ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรลงพื้นที่ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเผาอ้อย การตัดอ้อยสดให้ประชาชนอย่างทั่งถึง และใช้มาตรการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดกฎหมายอย่างเคร่งครัด

เอกสารอ้างอิง (References)

เกศสุดา เดชภิมล. (2557). **รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการจัดทำต้นทุนผลผลิตและถ่ายทอดความรู้เพื่อลดต้นทุนการผลิตอ้อยของเกษตรกรในปีเพาะปลูก 2557/58**. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย. (2561). **รายงานการผลิตอ้อยของประเทศไทย ประจำปีการผลิต 2560/2561**. สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย กระทรวงอุตสาหกรรม

กัญญรัตน์ เกียรติสุภา. (2559). “จังหวัดสุรินทร์ส่งเสริมการปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่นา.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **https://pr.prd.go.th/ewt/region2/ewt_news.php?nid** สืบค้น 9 กรกฎาคม 2562.

โพสต์ทูเดย์. (2557). “ชาวนาสุรินทร์หนีข้าวราคาถูกปลูกอ้อยแทน.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **https://www.posttoday.com/social/local/327700** สืบค้น 9 กรกฎาคม 2562.

ลดาวัลย์ ปัญตะยัง. (2562). **รายงานบริบทชุมชนบ้านหนองคันนา ตำบลตาเมียง อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

ณภัค วุฒิวธันศา. (2562). **การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมบ้านหนองคันนา ตำบลตาเมียง อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

นภสม สินเพิ่มสุขสกุล และ ธนาภรณ์ อธิปัญญากุล. (2562). **“เผาอ้อย...ทางเลือก...ทางรอด?**. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อรรถสิทธ์ บุญธรรม และคนอื่น ๆ. (2539). “ผลของการเผาใบอ้อยก่อนการเก็บเกี่ยวและทิ้งไว้เวลาต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพความหวานและผลผลิตอ้อย.” **วารสารอ้อยและน้ำตาลไทย.** ฉ. 3 : 21-25

สุภัคจารีย์ เชื้อยัง. (2550). **บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้วและประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควัน**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปิยวรรณ แสงสว่าง. (2550). **มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร. สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย.

กรมควบคุมมลพิษ. (2562). “มลพิษทางอากาศ.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **http://www.pcd.go.th /info_serv/air.html** สืบค้น 10 กรกฎาคม 2562.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2562). “มลพิษทางอากาศ.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **http://www.deqp.go.th/knowledge/** สืบค้น 12 กรกฎาคม 2562.

ละอองดาว แสงกล้า. (2548). “ผลกระทบจากการเผาใบอ้อยและแนวทางการแก้ไข.” **วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม**. ปีที่ 2 (ฉ. 1) : 85-102

เสน่ห์ จามริก. (2545). **สิทธิมนุษยชน : เส้นทางสู่สันติประชาธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสิทธิมนุษยนชนแห่งชาติ.

ยศ สันตสมบัติ. (2548). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). **สิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

อนงค์นาถ สุขศิริ. (2556). **การรับรู้ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมจากการเผาใบอ้อยของเกษตรกร ตำบลหนองตากยา อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี**. (มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยมหิดล.

กรมประชาสัมพันธ์. (2562). “อุตรดิตถ์ รณรงค์การแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศงดการเผาอ้อยในพื้นที่.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **http://thainews.prd.go.th/th/news/detail/** สืบค้น 12 กรกฎาคม 2562.

อภิรัฐ ดีทองอ่อน. (2559). **มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมมลพิษทางอากาศอันเกิดจากการเผาในที่โล่งในภาคเกษตรกรรม**. (มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การอนุรักษ์ป่าสะอ้าด (ไปรยซะอ้าด) แบบมีส่วนร่วมตามหลักภูมิวัฒนธรรมชุมชนชายแดนไทยและกัมพูชา

Conservation of Saas forest (Phraisaas) with participation According to the Geo-Cultural landscape principle Thai and Cambodian border communities

อิทธิวัตร ศรีสมบัติ[1] และ บุญ สลู้ด[2]

Ittiwat Srisombat[1], Bun Saluth[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิธีการอนุรักษ์ป่าแบบมีส่วนร่วมตามหลักภูมิวัฒนธรรมชุมชนและเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและอุปสรรคในการอนุรักษ์ป่าสะอ้าด(ไปรยสะอ้าด) แบบมีส่วนร่วมตามหลักภูมิวัฒนธรรมชุมชนชายแดนไทยและกัมพูชา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประชาชน จำนวน 30 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์และการสังเกต วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความและสร้างข้อสรุป ผลการวิจัยพบว่า

1. ภูมิวัฒนธรรมตอการอนุรักษ์ป่าแบบมีส่วนร่วมชุมชนชายแดนไทยและกัมพูชา โดยการพระสงฆ์ชาวบ้าน เยาวชน หน่วยงานราชการและองค์กรเอกชน ร่วมกันในการอนุรักษ์ป่าโดยยึดประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตการใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างมีส่วนร่วมตามหลักภูมิวัฒนธรรมประกอบไปด้วยลักษณะภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน เหตุการณ์การต่อสู้ ความเชื่อและศาสนา จิตสาธารณะและวิกฤตทางสังคมกับป่าและการสร้างเครือข่ายร่วมกับคนภายนอกชุมชนทั้งภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน

2. วิธีการการอนุรักษ์ป่า พระสงฆ์เป็นผู้นำการเรียนรู้และอนุรักษ์ป่า ใช้วิธีบวชป่า กำหนดเขตอภัยทาน ขุดคูคันดินรอบเขตป่า ขุดลอกห้วยและหนองน้ำในป่า ทอดผ้าป่าต้นไม้ เข้าค่ายเยาวชนรักษ์ป่ากิจกรรมทำบุญทุกวันพระกิจกรรมการติดป้ายให้สติหรือต้นไม้พูดได้ จัดเวรยามในการป้องกันรักษาป่า ทำลายเครื่องมือดักจับสัตว์ทั้งบนบกและในหนองน้ำ ประสานขอรับความช่วยเหลือเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยจากองค์กรเอกชนและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสารมวลชนในประเทศและต่างประเทศ

---

[1] อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ittiwat168168@gmail.com

[2]เจ้าคณะจังหวัดอุดรมีชัย ประเทศกัมพูชา

3. ปัจจัยที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ป่า พระสงฆ์เป็นแกนนำชาวบ้าน มีกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานราชการสนับสนุนเป็นปัจจัยส่งเสริม ส่วนที่เป็นอุปสรรคคือขาดผู้นำชาวบ้านที่กล้าอาสามาเป็นแกนนำในการอนุรักษ์ป่าและขาดงบประมาณในการดำเนินงาน แนวทางในที่ดีควรส่งเสริมให้คนทั้งประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าอย่างชัดเจน เพื่อให้ชุมชนได้ตระหนักและร่วมมือกันรักษาป่าให้เป็นห้องเรียนป่าธรรมชาติ

คำสำคัญ (Keywords) : การอนุรักษ์ป่า, แบบมีส่วนร่วม, หลักภูมิวัฒนธรรม, ชุมชนชายแดน

Abstract

The purpose of this research is to study To study participatory forest conservation methods according to the community cultural landscape principles and to study the factors that promote and obstacles in forest conservation (Pa Raya Saad) participatory model based on the principles of cultural landscape, Thai border communities and Cambodia By using participatory action research The group of key informants includes 30 monks, community leaders, local wisdom and people. Tools for data collection Interview and observation Analyze and synthesize data by interpreting and creating conclusions.The researchfound that

1. Cultural landscape for forest conservation with participation in the Thai and Cambodian border communities By monks, villagers, youth, government agencies and private organizations Together in the conservation of forests by taking advantage of the future Settlement history Battle event Faith and religion Public mind and social crisis with the forest and networking with people outside the community, both government and non-government organizations

2. Forest conservation methods Monks are leaders in learning and conserving forests, ordination of forests. Determination of the sanctuary area, digging the ditches around the forest area Dredging creeks and swamps in the forest The forest Entering a forest conservation camp Daily merit making activities Activity for labeling consciousness or talking trees Arranging guard duty for forest protection Destruction of traps, both on land and in swamps Coordinating, requesting assistance, cutting-edge tools and technology from private organizations and public relations through domestic and international mass media

3. Factors that promote forest conservation Monks are the mainstay of the villagers. There are village directors and government agencies supporting as a supporting factor. The obstacle is the lack of villagers who dare to volunteer to be a leader in forest conservation and lack of budget Good practice guidelines Should

encourage the whole country to participate in forest conservation clearly To allow the community to realize and cooperate to preserve the forest as a classroom and tourist attraction to study nature

Keywords : Forest conservation, Participatory, Principles of cultural landscape, Border community

---

[1] Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences Surindra Rajabhat University
ittiwat168168@gmail.com

[2] Provincial primate Odor Mean Chey Cambodia

บทนำ (Introduction)

กว่า 7 ปีที่ผ่านมาผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาชุมชนตามแนวชายแดนเทือกเขาพนมดงรักราชอาณาจักรกัมพูชา ตามคำบอกเล่าของหมอช้างชาวกูยสุรินทร์ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับช้างสุรินทร์ พบว่า ป่าสะอ้าด(ไปรยสะอ๊าด) เป็นชื่อป่าคล้องช้างในอดีตของหมอช้างชาวกูยสุรินทร์ มีบริเวณครอบคลุมจังหวัดอุดร มีชัยและจังหวัดเสียมเรียบ ประมาณกว่า 50,000 ไร่ ในปัจจุบัน ย้อนไปในอดีตก่อน พ.ศ. 2503 หมอช้างชาวกูยสุรินทร์ เดินทางไปจับช้างป่าในช่วงฤดูปลายฝนต้นหนาว เป็นช่วงที่เหมาะสมที่สุดเพราะต้นไม้ ใบหญ้าที่เป็นอาหารช้างกำลังเติบโตงดงามตลอดจนมีน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับช้างป่าออกหากิน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าโปร่งสะดวกกับการไล่จับช้างป่าจึงเป็นป่าคล้องช้างที่หมอช้างชาวกูยสุรินทร์เลือกที่จะมาคล้องช้างป่า โดยเส้นทางสำคัญที่ใช้เดินทางไปจับช้างป่าในพื้นที่กัมพูชา 3 เส้นทางคือ

เส้นทางที่ 1 เส้นทางที่มุ่งไปสู่ช่องจอม บริเวณอำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ โดยผ่านหมู่บ้านต่าง ๆ ดังนี้ จากบ้านตากลาง บ้านกะโพ ผ่านบ้านอาคุน บ้านผาง บ้านกระหาด บ้านขาม บ้านโคกขมิ้น บ้านจอมพระ บ้านบึก บ้านสวน บ้านตากแดด บ้านตากูก บ้านเมืองที บ้านราม บ้านแซะกระบาล บ้านทับกระบือ บ้านลำดวน บ้านมะลูจรุง บ้านแยก บ้านสะกาด บ้านกระเทียม บ้านปรือ ช่องจอม-โอวสะเม็ด ประมาณ 30 กิโลเมตรเข้าเขตพื้นที่ป่าสะอ้าด

เส้นทางที่ 2 เส้นท่งที่มุ่งไปสู่ช่องจ๊วบมะเต๊ะ(ช่องพริก) หรือช่องตาตุม บริเวณอำเภอสังขะจังหวัดสุรินทร์ โดยผ่านหมู่บ้านต่างๆดังนี้ จากบ้านตากลาง บ้านกะโพ ผ่านบ้านอาคุน ผ่านบ้านผาง บ้านกระหาด บ้านขาม บ้านโคกขมิ้น บ้านจอมพระ บ้านบึง บ้านสนวน บ้านตากแดด บ้านเมืองที บ้านราม บ้านแซะกระบาล บ้านทัพกระบือ บ้านลำดวน บ้านมะลูจรุง บ้านแยง บ้านโคกไทร บ้านขนาดมอญ บ้านปวงตึก บ้านคะนา บ้านตาตุม บ้านกะลอ ช่องจ๊วบมะเต๊ะ (ช่องพริก) ประมาณ 25 กิโลเมตร เข้าเขตพื้นที่ป่าสะอ้าด

เส้นทางที่ 3 เส้นทางที่มุ่งไปสู่ช่องสะงำ บริเวณอำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยผ่านหมู่บ้านต่าง ๆ ดังนี้ จากบ้านตากลาง บ้านกระโพ ผ่านบ้านอาคุน บ้านผาง บ้านกระหาด บ้านขาม บ้านโคกขมิ้น บ้านจอมพระ บ้านบุแกรง บ้านแตล บ้านระแงง บ้านณรงค์ บ้านขอนแตก บ้านสังขะ

บ้านนาสนวน บ้านแซรไพร ช่องสะงำ ประมาณ 20 กิโลเมตร เข้าเขตพื้นที่ป่าสะอ้าด (นายอัษฎางค์ ชมดีและคณะ.2556 : 159)

ป่าสะอ้าดหรือไปรยซะอ๊าด มีความหมายว่า ป่าที่มีความสวยงามอุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่านานาชนิด ป่าไม้ที่หลากหลาย หนองน้ำที่สัตว์น้ำและสัตว์ป่าได้ดื่มกิน จึงเป็นป่าที่รู้จักของหมอช้างชาวกูยสุรินทร์เป็นอย่างดีว่าช้างป่าบริเวณนี้มีมากมาย เมื่อปี พ.ศ. 2518 เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในกัมพูชาผลัดเปลี่ยนผู้นำและมีการต่อสู้เพื่อแต่ละกลุ่มการเมือง ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะป่า ถูกเปลี่ยนมาเป็นสินค้าเพื่อนำรายได้ส่วนหนึ่งมาซื้อเสบียงและอาหาร ข้อมูลทีมนักวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแมรี่แลนด์และ Global Forest Watch ของสถาบันทรัพยากรโลก(World Resources Institute) จากดาวเทียมแลนด์แซท พบว่า กัมพูชาเป็นประเทศที่มีอัตราการทำลายป่าไม้เร็วที่สุดในโลกอย่างชัดเจนระหว่างปี พ.ศ. 2544 และปี พ.ศ. 2547 อัตราการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ต่อปีในกัมพูชาเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.4

อย่างไรก็ตามเมื่อได้เข้าไปศึกษาชุมชนที่ตั้งอยู่รายรอบป่าสะอ้าดซึ่งเป็นป่าอนุรักษ์ของกัมพูชาอีกแห่งหนึ่ง พบว่าชาวบ้านยังมีแนวความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผีหรือไสยศาสตร์ ความลึกลับที่อยู่ในป่า ใครล่วงล้ำเข้าไปหรือนำสิ่งของออกมาจากป่ามักจะมีอันเป็นไป เจ็บไข้หรือเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ การเคารพต้นไม้ใหญ่ยังปรากฏให้เห็น แนวความคิดความเชื่อดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากพราหมณ์ ที่มีเทพเป็นผู้ปกปักรักษาธรรมชาติและพุทธศาสนา พระอาจารย์บุญ สลู้ด (Bun Slult) เจ้าคณะจังหวัดอุดรมีชัย ซึ่งเป็นพระนักอนุรักษ์คอยให้การอบรมสั่งสอนให้ชาวบ้านเห็นประโยชน์ของป่า ได้สร้างสำนักสงฆ์ในป่า เพื่อให้พระสงฆ์เป็นผู้รักษาป่า จาก 10,00 ไร่ ปัจจุบันรัฐบาลได้มอบพื้นที่ จำนวน 50,000 ไร่และเครื่องจักร เช่น รถแบ็คโฮ รถยนต์และกล้องบันทึกภาพวีดีโอ เป็นต้น ความเป็นพระสงฆ์และมีสำนักสงฆ์สร้างขึ้นในป่า ทำให้ป่ากลับคืนมาคงสภาพความอุดมสมบูรณ์ตามระบบนิเวศน์มากขึ้น คำสอนตามศีลข้อที่ 1 ห้ามมิให้ฆ่าสัตว์มีพื้นฐานจิตที่มีความกรุณาปรานีให้แก่ชาวบ้านได้รู้เห็นและปฏิบัติ พระสงฆ์จึงมีความสำคัญต่อการช่วยทำให้เกิดการอนุรักษ์ป่าสะอ้าด ส่งเสริมให้ชุมชนได้ร่วมกันหวงแหนป่าเห็นคุณค่า

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการอนุรักษ์ป่าสะอ้าด(ไปรยซะอ๊าด)แบบมีส่วนร่วมตามหลักภูมิวัฒนธรรมชุมชนชายแดนไทยและกัมพูชา โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับภูมิวัฒนธรรมให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพิงอยู่กับป่าอาศัยฐานคิด ความเชื่อ ค่านิยมประเพณีและวัฒนธรรมชุมชนที่สอดคล้องกับฐานทรัพยากรของตนเอง โดยมีพระสงฆ์ หน่วยงานของรัฐและนักเรียนสนับสนุน รวมตัวเพื่ออนุรักษ์ป่าอย่างมีเอกลักษณ์เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทั้งคนและป่าโดยอาศัยความรู้ ภูมิปัญญาพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนชายแดนกัมพูชาและไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาวิธีการอนุรักษ์ป่าแบบมีส่วนร่วมตามหลักภูมิวัฒนธรรมชุมชน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สงเสริมและอุปสรรคในการอนุรักษ์ป่าชุมชนชายแดนไทยและกัมพูชา

ขอบเขตเชิงเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาในการศึกษาไว้ 3 ด้าน คือ

1. ศึกษาวิธีการอนุรักษ์ป่าแบบมีส่วนร่วมตามหลักภูมิวัฒนธรรมชุมชน โดยเน้นการเชื่อมโยงแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าโดยอาศัยมิติทางพระพุทธศาสนา ที่มีขนาดและลักษณะทางพื้นที่ไม่แตกต่างกัน ด้านการอนุรักษ์ป่าสะอ๊าด นำข้อมูลจากการใช้ประโยชน์ที่ได้ไปสู่การอนุรักษ์ป่าตามหลักภูมิวัฒนธรรม

2. ศึกษาสภาพปัจจัยที่ส่งเสริมและอุปสรรคการอนุรักษ์ป่า ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาอันจะนำไปสู่การกำหนดเป็นแผนนโยบายของพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการอนุกรักษ์ป่าชุมชนชุมชนแดนไทยและกัมพูชาอย่างยั่งยืน

ขอบเขตเชิงพื้นที่

การศึกษาการอนุรักษ์ป่าสะอ้าด (ไปรยซะอ้าด) แบบมีส่วนร่วมตามหลักภูมิวัฒนธรรมชุมชนชายแดนไทยและกัมพูชา คือ ป่าสะอ้าด ตั้งอยู่พื้นที่อำเภอสำโรงและอำเภออัลลองเวง จังหวัดอุดรมีชัย อำเภอวาริน อำเภอโลเวียและอำเภอ บันทายศรี จังหวัดเสียมเรียบ ประเทศกัมพูชา สภาพของพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 50,000 ไร่ พื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ปกคลุมไปด้วยป่า หนองน้ำ พืชพรรณนานาชนิด สลับเนินเขามีชุมชนทั้งอยู่บริเวณรอบป่า แต่ละแห่งมีรูปแบบและกระบวนการใช้ประโยชน์จากป่าที่แตกต่างกัน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มเป้าหมาย คือ พระสงฆ์ ผู้เป็นแกนนำในการอนุรักษ์ป่าและศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน จำนวน 9 รูป ผู้นำชุมชน 6 คน ตัวแทนหน่วยงานราชการที่เข้ามาร่วมงานอนุรักษ์ป่า 10 คนและชาวบ้านผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 30 ท่าน

ขอบเขตระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาทำการศึกษาตั้งแต่เดือนตุลาคม 2560 – มีนาคม 2562 รวมระยะเวลา 17 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field study) โดยได้กำหนดวิธีการและขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

1. กิจกรรมการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีสวนรวมและการใช้ประโยชนจากป่สะอาดตามลักษณะภูมิวัฒนธรรม เพื่อสรางความเขาใจตอชุมชนเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการอยางมี สวนรวม เพื่อสืบคนข้อมูลดานภูมิวัฒนธรรมชุมชนและเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรูคนหาลักษณะการใช้ประโยชนจากปาสะอ้าด ด้วยเทคนิคการสนทนากลุม (Focus Group Discussion) เทคนิคการใช้แผนที่และการสังเกตการณอยางมีสวนรวม (Participant Observation)

2. ผู้วิจัยเข้าหาแกนนำในการอนุรักษ์ป่าสะอ้าด คือ พระสงฆ์ซึ่งดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอุดรมีชัย เพื่อสร้างความคุ้นเคยและกระชับความสัมพันธ์ที่ดีสร้างความเข้าใจและสังเกตการณ์ทั้งมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม สืบค้นหาข้อมูลภูมิวัฒนธรรมวัฒนธรรมของชุมชน เช่น ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน ความเชื่อ คานิยม วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน

3. ค้นหาลักษณะการใช้ประโยชน์จากป่า ด้วยการจัดเวทีสนทนากลุ่ม ในการดำเนินการตามกิจกรรมนี้เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ กระบวนการและขั้นตอนที่ตั้งไว้ จัดเวทีสนทนากลุ่มๆ ละ 8-13 คน ณ ห้องประชุมวิทยาลัยฮุนเซนอุดรมีชัย จำนวน 3 ครั้งและที่ศาลาสำนักสงฆ์ป่าสะอ็าด จำนวน 3 ครั้ง

4. การนำเสนองานวิจัย ข้อมูลจากการบันทึกสนาม (Field Note) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลจากบุคคล เวลา และสถานที่ ทั้งภาพถ่าย บันทึกเสียง ในการได้มาซึ่งข้อมูล วิเคราะห์จัดกลุ่มข้อมูลและจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามความสัมพันธ์อย่างมีเหตุผล (Logical Relation) นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา พร้อมสังเคราะห์เป็นภาพรวมด้วยการตีความ (Interpretation) และนำเสนองานวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์(Descriptive Analysis)

เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยใช้วิธีการสังเกต ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย อุปกรณ์ช่วยเหลือประกอบด้วย สมุดบันทึก กล้องถ่ายรูปและเครื่องบันทึกเสียง

ผลการวิจัย

ภูมิวัฒนธรรมการใช้ประประโยชน์จากป่าและเชื่อมโยงปัจจัยหรือเงื่อนไขด้านภูมิวัฒนธรรมต่อการอนุรักษ์ป่าสะอ็าด(ไปรยซะอ็าด)แบบมีส่วนร่วมตามหลักภูมิวัฒนธรรมชุมชนชายแดนไทยและกัมพูชา พบว่า

สถานการณ์ทั่วไปของป่าในประเทศกัมพูชา ปี พ.ศ.2542 จากนักวิทยาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยแมรี่แลนด์และGlobal Forest Watch ของสถาบันทรัพยากรโลก(World Resources Institute) ใช้ข้อมูลจากดาวเทียมแลนด์แซท เพื่อติดตามอัตราการสูญเสียป่าไม้ในระดับโลก พบว่ากัมพูชาเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่มีอัตราการทำลายป่าไม้เร็วที่สุดในโลก ระหว่างปี พ.ศ. 2544 และ 2547 อัตราการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ต่อปีกัมพูชาเพิ่มขึ้นร้อยละ14.4 หรืออีกนัยหนึ่ง กัมพูชาสูญเสียป่าไม้รวมกัน 14,400 ตารางกิโลเมตร (*Thomson Reuters*. March . 2003 : 6) การสูญเสียส่วนมากเกิดขึ้นในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปิดเผยให้เห็น

ถึงขอบเขตของการทำลายป่าไม้ การทำลายป่าเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของกัมพูชา ทั้งนี้ กัมพูชาเป็นประเทศหนึ่งที่มีอัตราการสูญเสียป่าไม้สูงมาก โดยเป็นอันดับสามของโลกรองจากไนจีเรียและเวียดนาม ตามรายงานของอาหารและเกษตรกรรมขององค์การสหประชาชาติใน พ.ศ. 2548(Butler, Rhett A. 2005 : 2) พื้นที่ป่าของกัมพูชาลดลงเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง จากกว่า 70% ใน พ.ศ. 2513 เหลือ 3.1% ใน พ.ศ. 2550 สูญเสียพื้นที่ป่าของกัมพูชาอยู่ในระดับอันตราย ในภาพรวม กัมพูชามีพื้นที่ป่าปฐมภูมิ 25,000 ตารางกิโลเมตรใน พ.ศ. 2533 จนน้อยกว่า 3,220 ตารางกิโลเมตรใน พ.ศ. 2537 (*Thomson Reuters*. March . 2003 : 6) พื้นที่ป่าไม้ของกัมพูชาได้เริ่มลดลงอย่างน่าเป็นห่วงจากอัตราการตัดไม้ทำลายป่าสูงถึง 300,000 เฮกตาร์ต่อปี เพื่อทำการค้าและนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับหุงต้มในครัวเรือน นอกจากนั้นช่วงเดือน มกราคม-ตุลาคม 2535 ไทยนำเข้าไม้ซุงจากเขมรถึงเกือบ 1.6 แสนลูกบาศก์เมตร และไม้แปรรูปอีกเกือบ 3,500 ลูกบาศก์เมตร รายได้จากการให้สัมปทานเหล่านี้เป็นที่มาของการเสริมสร้างอาวุธยุทธปัจจัยของกองกำลังฝ่ายต่อต้านรัฐบาลเพื่อรบกับรัฐบาลกรุงพนมเปญหลังเลือกตั้ง (พวงทอง ภวัครพันธุ์. 2548 : 100-102)

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ป่าสะอ้าด เป็นพื้นที่ราบลุ่มสลับเนินเขาเตี้ยๆ สลับหนองน้ำตามธรรมชาติ โดยแบ่งแนวเขตระหว่างจังหวัดอุดรมีชัยและจังหวัดเสียมเรียบ พื้นที่บริเวณโดยรอบป่า มีชุมชนอาศัยอยู่พื้นที่ทำกินอยู่บนที่ลุมและบางสวนก็อยู่เชิงเขาพนมกุเลน เป็นแหลงน้ำที่ใชในการอุปโภคและบริโภค สภาพดิน เปนดินรวนปนทราย ดินกรวดและดินลูกรัง ซึ่งแตกตางกันไปตามแตละภูมิประเทศและลักษณะพรรณไม มีพื้นที่ปาเป็นสวนใหญ ปาเต็งรังผสมกับปาเบญจพรรณ พันธุไม้ที่สำคัญคือ สัก เต็ง รัง ยาง พลวง ประดูปา แดง ตะครอ เปนต้น ลักษณะดิน น้ำ ป่าสะอ้าด มีสิ่งมีชีวิตโดยธรรมชาติอาศัยอยู่คล้ายคำบอกเล่าของหมอช้างชาวกูยสุรินทร์ที่ออกคล้องช้างป่าบริเวณนี้ว่า “ป่าสะอ้าดมีความอุดมสมบูรณ์มาก ช้างป่ามีจำนวนหลายพันตัวอยู่กันเป็นโขลง จะลงมากินน้ำตามห้วยหนองที่มีในป่าเป็นประจำ นอกจากช้างป่าแล้วสัตว์ป่าอื่นๆมีจำนวนมากมายหลายพันธุ์เช่นกัน” (มาก สุขศรี .2535 :สัมภาษณ์) สัตว์ป่าได้อาศัยธรรมชาติตั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งที่เป็นประโยชน์ในส่วนที่เป็นพรรณพืช เช่น ไม้กินได้ (พืชผักป่า ผลไม้ป่าและสมุนไพร) ไม้เชื้อเพลิง(ไม้ฟืน ถ่าน) ไม้ใช้สอย (เนื้อไม้เพื่อสร้างบ้านเรือน เครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร เครื่องเรือน ที่อยู่อาศัย) เส้นใย (เถาวัลย์) สมุนไพรนานาชนิดกำจัดแมลง และในส่วนที่ไม่ใช่พืช เช่น เห็ดป่า สัตว์ป่าชนิดต่างๆและใช้พื้นที่ป่าเป็นแหล่งเลี้ยงสัตว์ในฤดูทำการเกษตร รวมถึงยังสร้างอาชีพขายของป่าให้คนในชุมชนได้อีกด้วย ตลอดจนเป็นแหล่งต้นน้ำที่เขาพนมกุเลนมีน้ำตกไหลลงมาจากภูเขาตลอดปี ป้องกันบรรเทาภัยพิบัติทางธรรมชาติแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและท่องเที่ยวของชุมชน แหล่งรวมทรัพยากร ดิน น้ำ อากาศ และสัตว์ป่าให้มีความสมดุล ป้าสะอ้าดยังช่วยให้เป็นแหล่งรวมจิตใจของชุมชนในมิติทางด้านสังคม วัฒนธรรมและจิตวิญญาณ

การตั้งถิ่นฐานบานเรือน ชุมชนโดยรอบป่าสะอ้าดเป็นชุมชนเกิดใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2522 – 2523 เริ่มมีการอพยพกันมาจากเมืองต่างๆจากนโยบายทางการเมืองที่พึ่งผ่านวิกฤติ พื้นที่บริเวณชายแดนกัมพูชาด้านทิศเหนือของประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของเขมรแดงที่กลับจากพักพิงในศูนย์

อพยพต่างๆจากประเทศไทย เมื่อกลับไปยังบ้านของตนแล้วพบว่ามีคนอื่นได้เข้ามาอาศัยในบ้านแล้ว จึงไม่สามารถกลับเข้าไปถิ่นเดิมของตนได้ บางคนอพยพมาจากต่างจังหวัด เช่น ไพลิน กัมปงทม สวายเรียง กำปงสวาย เป็นต้น อาศัยอยู่กันเป็นกลุ่มๆ 20-50 ครัวเรือนและอยู่ไม่ห่างจากหนองน้ำ มีบางชมุชนสวนตั้งอยบริเวณใกล้ๆเชิงเขา ประกอบกับเพื่อความปลอดภัยจึงอาศัยอยู่กันเป็นกลุ่ม เขมรแดงด้วยกัน ซึ่งมีพื้นที่บริเวณชายแดนกัมพูชาตั้งแต่พื้นที่จังหวัดพระวิหารและจังหวัดอุดรมีชัย เมื่อมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนแล้วได้ใชชีวิตดั้งเดิมผสมผสานกับชุมชนและป่า ใช้ไม้ที่มีอยู่ในป่ามาสร้างบ้าน เป็นบ้านชั้นเดียวก่อนต่อมาจึงยกบ้านเป็นสองชั้นใต้ถุงโล่งวัสดุสวนใหญ่ใช้ไม้ มีเพียงสวนนอยที่ใช้ปูนซีเมนตหรือแบบผสมผสานกันทั้งไม่และปูนซีเมนต ในบริเวณหลังและข้างตัวบานมียุ้งข้าว เพื่อเก็บขาวไว้บริโภครอบๆบริเวณบ่านมีพืชสวนครัว พืชอาหาร พืชสมุนไพรและไมผล ตามพื้นที่บริเวณนี้ ชาวบ้านได้อาศัยและใช้ประโยชน์จากป่าเพราะเป็นหมู่บ้านติดกับแนวชายป่าทั้งสิ้น พื้นที่ทำการเกษตร ทำนา ทำไร่ ปลูกผัก จะอยู่ถัดออกมาจากชายป่า จึงทำให้พืชผลที่ปลูกถูกสัตว์ป่าออกมากินพืชที่ปลูกบริเวณชายป่าเป็นประจำ ชาวบ้านจึงทำการจับสัตว์เพื่อเป็นอาหารและจำหน่ายในตลาดเป็นอาชีพ

เหตุการณ์การต่อสู้และการปกครอง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านทำให้ทราบว่า ช่วงปี พ.ศ.2521 – 2522 ชาวบ้านพากันหลบหนีภัยสงคราม อาศัยอยู่ที่วัดที่อำเภอสำโรงในปัจจุบัน อาศัยแหล่งน้ำในการอุปโภคและบริโภค อาศัยจับปลาในหนองน้ำเป็นอาหาร ตกเย็นต้องรีบเข้านอนในศาลาวัดอยู่ติดกับปราสาทขอมโบราญเก่าแก่ ชาวบ้านได้อาศัยและเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของปราสาท ที่ทำให้พวกตนรอดตายจากระเบิดที่ถูกยิงมาจากฝ่ายตรงข้ามหลายต่อหลายครั้งที่ลูกระเบิดนานาชนิดถูกยิงเข้ามาในบิเวณวัด แต่ลูกระเบิดเหล่านั้นไม่ระเบิดขณะเดียวกันชาวบ้านได้สวดมนต์และขอให้เทพเทวดาประจำปราสาทได้ช่วยปกปักรักษาให้อยู่รอดปลอดภัย ปัจจุบันได้สร้างโบสถ์ทับองค์ปราสาทขอมโบราณไว้เนื่องจากมีคนมาขุดเจาะหาสมบัติมีค่าบวิเวณโดยรอบปราสาท เพื่อป้องกันการขุดขโมยสิ่งของอันมีค่าใต้ปราสาทชาวบ้านจึงพร้อมใจกันสร้างโบสถ์ทับองค์ปราสาทไว้ มีเพียงตำนานเล่าขานให้ลูกหลานรุ่นหลังได้เคารพกราบไว้(Sat Veasna.2560: สัมภาษณ์)

อีกกรณีหนึ่ง สำนักสงฆ์จึงพนม พื้นที่ชุมชนเชิงเขาภูเขาพนมดงรักเหนือสุดของกัมพูชารอดพ้นจากสงครามด้วยความศรัทธา ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของปราสาทขอมโบราณที่หักพังลงมาเหลือเพียงฐานศิวะลึงค์ซึ่งปัจจุบันเป็นจอมปลวกขนาดใหญ่ชาวบ้านได้สร้างศาลาขนาดใหญ่ครอบจอมปลวกและเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม ในภาวะที่เกิดสงคราม ปีพ.ศ. 2522-2523 สถานที่แห่งนี้ชาวบ้านเล่าว่าระหว่างการต่อสู้กันของกองกำลังทหารฝ่ายตรงข้าม ได้ยิงปืนและระเบิดนานาชนิดถล่มเสร็จแล้วเดินเข้ามายิงทุกคนในหมู่บ้านและทำลายบ้านเรือน สิ่งของและสัตว์เลี้ยง ที่ขณะที่ชาวบ้านได้ภาวนาสวดมนต์ต่อเทพยดาให้ปกปักรักษาแคล้วคลาดปอดภัยที่บริเวณปราสาทขอมโบราณที่เหลือแต่ร่องรอยของฐานศิวะลึงค์ เป็นสิ่งน่าอัศจรรย์อย่างยิ่งที่หารฝ่ายตรงกันข้ามมองไม่เห็นชาวบ้านที่อยู่บริเวณนั้น ประกอบกับลูกระเบิดที่ถูกยิงมาหลายๆต่อหลายลูกระเบิดไม่ทำงาน ชาวบ้านจึงมีความเชื่อ เคารพและศรัทธา สร้างเป็นศาลาวัดเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมาจนถึงปัจจุบัน (Soriya Jan.2559 : สัมภาษณ์)

อดีตที่ผ่านมาส่งผลให้ผู้นำชุมชน แกนนำในชุมชนและชาวบ้าน ที่ผ่านประสบการณ์ชีวิตเกิดความรักและหวงแหนแผ่นดินนี้ รักบ้านเกิดของตนข้อมูลดังกล่าวได้ถูกถ่ายทอดมาสู่รุ่นต่อมาทำให้ชุมชนเกิดพลังในการทำงานเพื่อบ้านเกิดของตน จึงได้ตั้งชุดลาดตระเวน ตรวจตราการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและการล่าสัตว์ป่า ซึ่งเป็นจุดเด่นของชุมชนที่มีชุดปรากฏการณ์สังคมที่เกิดขึ้นในชุมชน เหตุการณ์การสู้การกับผู้ที่มาลักลอบตัดไม้ เป็นการต่อสู้กับผู้มีอิทธิพลโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐและมีความเสี่ยงถึงแก่ชีวิต สิ่งที่เกิดขึ้นทำให้มองให้เห็นความรักษ์ถิ่นฐาน ความภาคภูมิใจในการรักษาป่าชุมชน การมีจิตสำนึกรักถิ่นฐานบ้านเกิดตั้งแต่เกิดจนถึงตายคงยังพึ่งพาและผูกพันกับหมู่บ้านโดยเฉพาะการมีผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน สิ่งเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่ยึดโยงคนกับป่าให้มีความสัมพันธ์ต่อกันได้เป็นอย่างดี

วิกฤตทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน วิกฤตทางด้านสิ่งแวดล้อมในปี พ.ศ. 2525–2528 ที่ผ่านมาเกิดจากกลุ่มการเมือง 3 กลุ่ม ใช้กำลังสู้รบกันแบบลับๆโดยมีต่างชาติสนับสนุนด้านอาวุธ เครื่องอุปโภค บริโภค ได้เกิดการทำลายป่าโดยเฉพาะป่าสะอ้าด ไม้ขนาดใหญ่ถูกตัดและลำเลียงออกจากป่าจำนวนมากเข้ามาขายยังชายแดนไทย เพื่อแลกเปลี่ยนเป็นเงินซึ่งเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นเฉพาะพื้นที่ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2536 สถานการณ์การตัดไม้ขนาดใหญ่ในป่าได้ลดลงด้วยเหตุผลการทางการเมือง มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทำให้ฝ่ายที่อาศัยกองกำลังหลักในพื้นที่ชายแดนภูเขาพนมดงรัก ได้ถูกลดบทบาทลงและถูกนโยบายรวมเป็นหนึ่งเดียวในการเป็นกัมพูชา ป่าไม้กลับมาเป็นป่าที่ไม่มีไม้ใหญ่เป็นป่าโปร่งมีถนนธรรมชาติจากการขนซักลากไม้ออกจากป่า ทำให้ชาวบ้านได้ใช้ถนนเข้าไปจับจองตั้งบ้านเรือนเรียงรายรอบป่า เป็นชุมชนเล็กๆตามกลุ่มเครือญาติที่รวบรวมกันมาตั้งหลักปักฐานทำมาหากิน จึงทำให้เกิดชุมชนที่มาจากต่างถิ่นต่างพื้นที่รอบป่ามีที่มาจากต่างจังหวัดต่างพื้นที่ ต่างกลุ่มการเมืองที่ตนเองสังกัด เพื่อหาที่ทำกินใหม่ อย่างไรก็ตามพื้นที่ยังเต็มไปด้วยกับระเบิดและลูกระเบิดที่ตกค้างยังไม่ระเบิดอีกจำนวนหนึ่งทำให้ชาวบ้านต้องระมัดระวังในการเข้ามาจับจองพื้นที่ทำกิน หลายคนขาขาดจากการเหยียบกับระเบิดจนทางการได้เข้ามาตรวจเก็บและทำงายกับระเบิดจึงอนุญาตให้ชาวบ้านเข้ามาอาศัยในพื้นที่ได้ (Ban Nhan, Tan Kimsour .2560 : สัมภาษณ์)

ชุมชนรอบป่าสะอ้าด มีประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน มีที่มาจากหลายพื้นที่ จึงเป็นอีกปัญหาใหญ่สำหรับการสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าของราชการ เนื่องจากป่าสะอ้าดมีพื้นที่กว้างใหญ่ครอบคลุมพื้นที่ 5 อำเภอ 2 จังหวัด มีชุมชนรอบป่าเกือน 50 ชุมชน ชุมชนส่วนใหญ่ได้ใช้ประโยชน์จากป่าด้วยจับสัตว์ป่าและตัดไม้เผาถ่าน เพื่อนำรายได้เลี้ยงครอบครัวซึ่งเกิดผลกระทบต่อป่าและเป็นปัญหาที่เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ทราบปัญหาเป็นอย่างดี แต่ไม่มีกำลังเจ้าหน้าที่และเครื่องมือที่พร้อมในการป้องกันรักษาป่าได้ ทำได้เพียงการปักป้าย แจ้งเตือนโทษแก่ผู้ไม่ทำตามกฎหมาย ขณะเดียวกันป่ายังถูกลักลอบตัดจากกลุ่มนายทุนค้าไม้พยูงจนแทบไม่มีไม้พยูงในป่าให้เห็นอีกเลย นอกจากนั้นยังกรณีเกิดไฟป่าโดยไม่ทราบว่าสาเหตุจากใครเป็นต้นเหตุเกิดเป็นประจำทุกปีเพื่อขยายพื้นที่ทำกิน หลังจากป่าบางส่วนเป็นป่าเสื่อโทรม ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาสำหรับการอนุรักษ์ป่าสะอ้าดให้กลับมาดังเดิมได้ การสร้างกฎกติกาเพื่อรักษาป่าให้มีความสมดุลและยั่งยืน อาจเรียกได้ว่าที่มา

จากภาครัฐบาล เองใช้ไม่ได้กับพื้นที่อาจจะเป็นเพราะพื้นที่ที่มีความกว้างใหญ่ครอบคลุมอาณาเขต 2 จังหวัด ชุมชนตั้งอยู่รายรอบป่าทุกด้านและส่วนใหญ่มีอาชีพที่พึ่งพาป่าเป็นหลัก พระอาจารย์บุญ สล็วด เจ้าคณะจังหวัดอุดรมีชัย เป็นพระนักอนุรักษ์ที่มองเห็นปัญหานี้ จึงได้นำเอาจารีตปฏิบัติของชาวพุทธเป็นหลักในการทำงานเพื่อปลูกป่าทดแทน (การปลูกเสริมป่าเสื่อมโทรม) ให้ชุมชนมีสำนึกร่วมในการเป็นเจ้าของ การสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน (Bun Sluth. 2560 : สัมภาษณ์)

ความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี ชุมชนโดยรอบป่าสะอ้าดนับถือพุทธศาสนามีการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อและศรัทธาในพุทธศาสนา ให้ความเคารพพระสงฆ์เป็นพื้นฐานทุกชุมชน พระอาจารย์บุญ สล็วด เจ้าคณะจังหวัดอุดรมีชัย จึงได้ใช้วิธีการนำผ้าเหลืองแบบจีวรพระมาผูกไว้รอบต้นไม้ใหญ่ทำให้คนไม่กล้าตัดต้นไม้เพราะความกลัวบาปในสิ่งที่เคารพนับถือร่วมกันมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อป้องกันคนมาตัดต้นไม้ นอกจากนั้นการนำความเชื่อเรื่องผีและสิ่งที่เหนือธรรมชาติ มีความศักดิ์สิทธิ์ อำนาจพิเศษ อิทธิฤทธิ์และปาฏิหาริย์ ผีอยู่ตามป่า เขา แม่น้ำและห้วยหนอง จะช่วยดลบันดาลทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ช่วยคุ้มครองไม่คนให้มีโรคภัยไข้เจ็บ (Lim Sokhorn.2560 : สมัภาษณ์) ผีช่วยปกปักรักษาคน รักษาป่า น้ำลำธาร ให้มีน้ำอุปโภคบริโภคและใช้การเกษตรตลอดทั้งปี ในขณะเดียวกันก็มีพิธีเซ่นไหว้ผีประจำบ้าน ผีปู่ตา ผีที่ดูแลรักษาไร่นาและป่าเพื่อที่ผีจะได้ช่วยดลบันดาลให้ชาวบ้าน สามารถมีผลผลิตทางการเกษตรที่ดีมีพืชพันธุ์ธัญญาหารสมบูรณ์ สิ่งเหล่านี้เป็นการชี้ให้เห็นว่าชุมชนได้ใช้ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า วิถีชีวิต ความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม (การอยู่) และประเพณีในชุมชน มาเชื่อมโยงเข้าหากันอย่างเกื้อกูลและพึ่งพาเป็นพื้นฐานมาก่อนแล้ว โดยเป็นการสร้างความตระหนักร่วมจิตสำนึกร่วม เพื่อรักษาทรัพยากรชุมชนในมิติด้านสังคม วัฒนธรรมและจิตวิญญาณ ที่มอง เห็นคนมีความผูกพันกับป่าและสามารถอยู่ร่วมกันได้โดยสันติ

สรุป ภูมิวัฒนธรรม การใช้ประโยชน์จากป่าต่อแนวคิดฐานคิดของหลักภูมิวัฒนธรรม อาศัยเป็นเครื่องมือของการอยู่ร่วมกับป่าและแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่คนกับป่าที่อยู่ร่วมกันได้โดยตลอดเวลา ประกอบการใช้ฐานคิดของภูมิวัฒนธรรม ดิน น้ำ ป่าและลักษณะภูมิศาสตร์ การตั้งบ้านเรือนของชาวบ้าน ประวัติศาสตร์ เหตุการณ์การต่อสู้เอาตัวรอดในอดีต วิกฤตทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนและความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี เป็นโมเดลภูมิวัฒนธรรมของชุมชนรอบป่าสะอ้าดที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงต่อการอนุรักษ์ป่าแบบมีส่วนร่วม อนุรักษ์เชิงบูรณาการแบบไตรภาคี คือชุมชม พระสงฆ์ และภาครัฐ ซึ่งมีจุดเด่นที่แตกต่างกันคือป่าสะอ้าด มีพระสงฆ์เป็นกำลังสำคัญ มีหน่วยงานของรัฐคือป่าไม้ ตำรวจและทหารเข้ามาดูแล ทั้งนี้การมีชุมชนทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและส่องสะท้อนกันเองระหว่างพระสงฆ์ ชาวบ้านและหน่วยงานของรัฐ อาจจัดให้มีกิจกรรมร่วมกัน การปรับความสมดุลทางความคิดการเพิ่มองค์ความรู้ให้เท่าเทียมกันโดยพระสงฆ์เน้นกิจกรรมที่จิตสำนึกความเชื่อเชื่อมโยงกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องบาป บุญ คุณและโทษ เจ้าหน้าของรัฐ(อุทยาน)เน้นการขยายพันธ์ไม้ เพาะชำนำไปปลูก ให้ความรู้เรื่องต้นไม้ ส่วนชุมชน เน้นเรื่องการมีส่วนร่วมการดูแล รักษา การปลูก การขยายพันธ์ไม้ที่หายาก ส่วนรูปแบบควรเป็นแบบที่ชุมชนสามารถกระทำได้ ตามประเพณี หรือฤดูกาล

2. การอนุรักษ์ป่าแบบมีส่วนร่วมตามหลักภูมิวัฒนธรรมชุมชน เชื่อมโยงแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าโดยอาศัยมิติทางพระพุทธศาสนา

การอนุรักษ์ป่าสะอ้าด มีปัจจัยที่สำคัญปัจจัยภายในคือ ตัวของชุมชนที่ตั้งอยู่รายรอบป่า คือความสามัคคีทำงานร่วมกับพระสงฆ์ ผู้นำชุมชนและหน่วยงานราชการ ปัจจัยภายนอก เช่น หน่วยงานของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน บุคคลที่สนับสนุนและทำบุญด้วยการบริจาคอาหาร อาหารแห้ง ปัจจัยให้พระสงฆ์ได้ทำงานอนุรักษ์ป่าสะอ้าดซึ่งเกิดจากแนวคิดของ พระอาจารย์บุญ สลู้ด เจ้าคณะจังหวัดอุดรมีชัย ได้นำคณะสงฆ์เข้ามาศึกษาและทำหน้าที่เป็นผู้นำการอนุรักษ์ป่า จนกระทั่งหน่วยงานราชการ องค์เอกชน บุคคลที่เคารพศรัทธาพระอาจารย์ นักเรียน ได้เข้ามาช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนจัดกิจกรรมการอนุรักษ์เคลื่อไหวตลอดทุกสัปดาห์ ทุกเดือน ตลอดระยะเวลากว่า 5 ปีที่ผ่านมาทำให้ป่ามีความเจริญเติบโตขึ้น ประกอบกับความเป็นสถาบันสงฆ์ จึงทำให้ชาวบ้านรู้สึกเกรงกลัวต่อบาป ไม่กล้าที่จะลักลอบตัดไม้ไปใช้ตามใจตนเองหรือเพื่อตัดไม้ไปเผาถ่านทำอย่างธุรกิจ นอกจากนี้การไม่มีเส้นทางเข้าที่สะดวกก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชาวบ้านเข้ามาไม่ได้หรือเข้ามาด้วยความลำบาก จึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยส่งเสริมในการอนุรักษ์ป่า

จุดมุ่งหมายการอนุรักษ์ป่าสะอ้าด พระอาจารย์บุญ สลู้ด (Bun Sluth) กล่าวว่า ป่าสะอ้าดเป็นป่าหนึ่งในการทำงานด้านการอนุรักษ์ป่าใหญ่ทั้งหมดที่รัฐบาลได้มอบหมายให้ทำหน้าที่อนุรักษ์เป็นที่สาธารณะประโยชน์เพื่อลูกหลานคนกัมพูชาจะได้ใช้ในภายภาคหน้า ต่อไปจะเป็นทั้งแหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยว มีพื้นที่ทั้งหมด จำนวนประมาณ 50,000 ไร่ เพียบ สมออย(Preap Som ol) ผู้ทำงานด้านอนุรักษ์อีกคนที่เข้ามาช่วยพระอาจารย์กล่าวว่า ได้ทำหน้าที่เผยแพร่กิจกรรม ข่าวการทำงานด้านอนุรักษ์ป่าของพระสงฆ์ไปทั่วทั้งประเทศและต่างประเทศ จนเกิดความร่วมมือกันขององค์กรเอกชนได้สนับสนุนอุปกรณ์กล้องบันทึกวีดีโอ ภาพถ่ายจากดาวเทียมที่แสดงให้เห็นรายละเอียดของพื้นที่ป่าทั้งหมด จนประชาชนโดยทั่วไปได้ให้ความสนใจ นักข่าวทีวีแต่ละช่องได้เดินทางมาทำข่าวการอนุรักษ์ป่า ทำให้ชาวบ้านที่ตั้งอยู่รายรอบป่าเห็นภาพชุมชนตนเองอย่างชัดเจน ทั้งจากภาพถ่ายดาวเทียมและการทำกิจกรรมของพระสงฆ์ จึงได้เดินทางร่วมกิจกรรมกับพระสงฆ์ทำหน้าที่ปลูกป่า ทำบุญถวายอาหาร อาหารแห้งแด่พระสงฆ์ อยู่ตลอด ซาด เวียสนะ (Sat Veasna) ได้กล่าวว่า ตนเองเป็นผู้นำเยาวชนรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรมีชัย ได้เห็นกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าของพระอาจารย์จึงได้นำเยาวชนเกือบ 50 คน มาทำงานร่วมกับพระสงฆ์ พักอาศัยกิน นอนเกือบทุกสัปดาห์ๆละ 2 วันช่วยพระอาจารย์ออกเดินป่าสำรวจวางแนวเขต วางแผนขุดลอกสระน้ำ ขุดลอกคัยคู เพื่อกันมิให้คนเข้ามาล่าสัตว์ ตัดไม้ในป่า

จากการสัมภาษณ์ ผู้นำและผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่า พบว่า จุดมุ่งหมายในการอนุรักษ์ป่าไม้แห่งนี้ เพื่อเป็นป่าอนุรักษ์ขนาดใหญ่ที่สุดตอนบนสุดของประเทศ เป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติทุกสาขา อนาคตเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ที่สุด มีสัตว์ป่าโดยธรรมชาติมากมายที่จะเข้ามาอาศัยในป่าแห่งนี้ ขณะเดียวกันก็มีสำนักสงฆ์เฝ้าระวังและป้องปรามในป่าเพื่อเป็นเกาะป้องกันคนเข้ามาทำลายป่าและสัตว์ป่า ด้วยชาวบ้านมีความเชื่อ ความเคารพพระสงฆ์เป็นพื้นฐานอยู่ก่อนแล้ว จึงทำ

ให้ชาวบ้านรู้สึกเกรงกลัวต่อบาปไม่กล้าที่จะลักลอบตัดไม้หรือเพื่อเผาถ่านทำอย่างธุรกิจ ทำให้ต้นไม้เติบโตขึ้นตามธรรมชาติอย่างรวดเร็ว

รูปแบบวิธีดำเนินการอนุรักษ์ป่าไม้ พระอาจารย์บุญ สลู้ด (Bun Sluth) กล่าวว่า รูปแบบในการอนุรักษ์ป่า หัวใจหลักคือการนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ธรรมะคือธรรมชาติ ทุกสิ่งทุกอย่างคือธรรมชาติ มีเกิดขึ้น คงอยู่และดับไป เมื่อธรรมชาติเปลี่ยนไป เป็นเรื่องธรรมดาเป็นเหตุและเป็นผลที่อธิบายได้ด้วยธรรมชาติที่อาศัยเหตุและปัจจัยในการเกิดและดับ ป่าธรรมชาติมีชีวิตเจริญเติบโตและล้มตายไปตามกาลเวลาของธรรมชาติ ป่าให้ประโยชน์แก่ชาวบ้านและสรรพสัตว์ ทั้งที่อาศัยใต้ดิน ในน้ำ บนดินและบนอากาศ รักษาความสมดุลยทางระบบนิเวศ ป่าให้ประโยชน์มากมายกว่าที่จะกล่าวได้ พระพุทธเจ้าบรรลุธรรมได้ในขณะที่อาศัยป่า ป่าจึงมีความสำคัญต่อการปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ ขณะเดียวกันพระสงฆ์เป็นที่พึ่งของชาวบ้าน เป็นสัญลักษณ์แห่งความเชื่อถือศรัทธาของชาวบ้าน ป่าสะอ้าดก็เช่นเดียวกันถ้าพระสงฆ์ไม่เข้ามา หรือถ้าไม่มีพระอยู่ประจำป่าไม้หมดไปในเวลาไม่นาน วิธีการอนุรักษ์ป่าที่ได้ดำเนินการมีดังนี้

1. การบวชป่า Rath Sovann กล่าวว่า พระอาจารย์บุญ สลู้ด ได้ทำพิธีบวชป่าเสมือนบวชคน ทำพิธีต่อหน้าคณะสงฆ์ 5 รูปขึ้นไป และนำคณะสงฆ์ทั้งหมดที่มาร่วมพิธีกว่า 100 รูป เดินถือผ้าจีวร พันรอบต้นไม้ใหญ่ในวันแรก กว่า 300 ต้น และทำมาตลอดเกือบระยะเวลา 3 ปีแล้ว (Rath Sovann . 2561: สัมภาษณ์)

2. การกำหนดเขตอภัยทาน Pheap phay กล่าวว่า วิธีการที่พระอาจารย์นำมาใช้อีกอย่างคือการกำหนดเขตอภัยทาน โดยมีรูปหินแกะสลักพระพุทธเจ้าขนาดใหญ่ยืนวางเรียงรายในจุดที่สำคัญๆทำให้เห็นและรู้ว่าผืนป่าแห่งนี้มีพระพุทธเจ้าเสด็จมาประทับที่แห่งนี้ (Pheap phay. 2561: สัมภาษณ์)

3. การขุดคูคันดินโดยรอบเขตป่า Preap Som ol กล่าวว่า นายกรัฐมนตรีกัมพูชาได้เห็นความตั้งใจอนุรักษ์ป่าของพระอาจารย์บุญ สลู้ด จึงได้ถวายรถแบ็คโฮ และรถยนต์ อย่างละ 1 คัน เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการทำงาน จึงได้ขุดคูคันดินกว้าง 4 เมตร ลึก 2 เมตร โดยรอบเขตป่าแบ่งที่ดินของชาวบ้านและป่าออกจากกันอย่างชัดเจน ขณะเดียวกันก็ป้องการเข้าไปจับสัตว์ป่าและการลักลอบตัดไม้ นอกจากนั้นยังป้องกันสัตว์ป่าออกนอกบริเวณป่าได้ด้วย (Preap Som ol .2561: สัมภาษณ์)

4. การขุดลอกห้วยและหนองน้ำในป่า Sat Veasna กล่าวว่า พระอาจารย์ได้ใช้รถแบ็คโฮขุดลอกห้วยและหนองน้ำที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติในป่าและตื่นเขิน ให้มีขนาดกว้างและลึกลงไปกว่าเดิน ทำทางลาดยาวมาจนถึงฝั่งเพื่อง่ายและสะดวกเวลาสัตว์ป่ามากินและล้างลำตัว (Sat Veasna. 2562 :สัมภาษณ์)

5. การทอดผ้าป่าต้นไม้ Bun Sluth กล่าวว่า เป็นกลวิธีที่จะเพิ่มต้นไม้ในป่าได้ง่ายจากทุกคนที่มาร่วมงานได้ปลูกต้นไม้ร่วมกันหลังจากพิธีกรรมทางศาสนาจบสิ้น ทุกคนเดินถือต้นไม้ปลูกคนละ 10-20 ต้น ทำให้เพิ่มพื้นที่ป่าได้ง่าย ขณะเดียวกันก็มีเข้าภาพถวายพันธุ์กล้าไม้ให้สำนักสงฆ์เป็น

จำนวนมาก นอกเหนือจากทางราชการคือป่าไม้ให้มา เช่น ตาลตโนด พะยูง ยางนา แดง สัก เป็นต้น (Bun Sluth. 2562:สัมภาษณ์)

6. การเข้าค่ายเยาวชนรักษ์ป่า Sat Veasna กล่าวว่า ตนเองเป็นประธานเยาวชนรักษ์ป่าจังหวัดอุดรมีชัย ได้รวมพลังเยาวชนรักษ์ป่าประมาณ 200 คน มาเข้าค่ายที่สำนักสงฆ์เรียนรู้วิธีการอนุรักษ์จากพระอาจารย์ ปฏิญาณตนเองเป็นคนรักษ์ป่าธรรมชาติแห่งนี้มีกิจกรรมการเรียนรู้ป่า การปลูกป่าและการเพาะกล้าไม้ (Sat Veasna. 2562 :สัมภาษณ์)

7. กิจกรรมทำบุญทุกวันพระ Bun Sluth กล่าวว่า ทุกวันพระจะมีชาวบ้านเดินทางมาทำบุญที่สำนักสงฆ์แห่งนี้เป็นจำนวนมากประมาณ 100 คน เป็นประจำ นำอาหารหวานคาวมาตักบาตร จึงได้เทศนาธรรมะเป็นประจำเพื่อสอนให้ชาวบ้านรักป่า เสร็จแล้วก็ทำบุญกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้เทวดาประจำป่าไม้ สัตว์ป่าที่ตายจากการฝีมือมนุษย์ เจ้าป่า เจ้าเขา พระแม่คงคาและพระแม่ธรณี เป็นประจำ(Bun Sluth. 2562:สัมภาษณ์)

8. กิจกรรมการติดป้ายให้สติหรือต้นไม้พูดได้ Bun Somoul กล่าวว่า พระอาจารย์ได้เขียนคำขวัญ คติสอนใจ ข้อห้าม เพื่อให้คนอ่านแล้วนำไปคิดซึ่งโดยสรุปแล้วก็คือการพึ่งพาอาศัยกันของมนุษย์ สัตว์และป่าต้องอยู่ด้วยกัน ใช้ไม้กระดานเขียนกว่า 100 ชิ้น ติดตามต้นไม้ระหว่างทางเดินซึ่งทำให้มองเห็นง่าย (Bun Somoul. 2562:สัมภาษณ์)

9. การจัดเวรยามในการป้องกันรักษาป่า Bun Sluth กล่าวว่า การจัดเวรยามรักษาป่าร่วมกันทั้งพระสงฆ์และฆารวาส จำเป็นต้องทำเพราะลำพังเจ้าหน้าที่ทางราชการคือป่าไม้ ตำรวจและทหาร มีกำลังไม่เพียงพอ จะต้องช่วยกันทุกฝ่ายทุกครั้งที่ได้ยินเสียงรถไถนาเดินตามวิ่งมาตามป่าชุดเวรยามจะขอเข้าตรวจค้นสิ่งของและสัมภาระต่าง ๆ บนรถเพื่อป้องปรามมิให้นำเครื่องมือดักจับสัตว์ป่าเข้ามาในบริเวณป่า หากพบเห็นก็ทำการยึด (Bun Sluth. 2562:สัมภาษณ์)

10. การทำลายเครื่องมือดักจับสัตว์ทั้งบนบกและในหนองน้ำ Sat Veasna กล่าวว่า ชาวบ้านที่มีอาชีพจับสัตว์ไปจำหน่ายมีหลายๆคนในหมู่บ้าน ทำบ่วงดักสัตว์ระหว่างทางเดิน วางข่ายในหนองน้ำ วางเชือกราวดักสัตว์ก่อนลงหนองน้ำ พระอาจารย์ได้พาลูกศิษย์ออกเดินตามป่าและทำลายเครื่องมือดังกล่าวพบเจอทั้งสัตว์ที่กำลังติดกับดัก สัตว์ที่ตายจากการถูกกับดัก จึงได้เก็บทำลายบางส่วนก็ยึดมาไว้ที่สำนักสงฆ์(Sat Veasna. 2562 :สัมภาษณ์)

11. การประสานขอรับความช่วยเหลือเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยจากองค์กรเอกชน Preap Som ol กล่าวว่า พระอาจารย์บุญ สลู้ด ได้ทำหนังสือขอความร่วมมือจากองค์กรเอชนและขอรับบริจาคเครื่องมือสนับสนุนการอนุรักษ์ป่า ได้รับการบริจาคกล้องบันทึกภาพวีดีโอตลอด 24 ชั่วโมงติดตามต้นไม้ใหญ่เพื่อเห็นภาพสัตว์ป่าในเวลากลางคืน เห็นภาพคนที่เข้ามาลักลอบตัดไม้ วางกับดักสัตว์ เป็นหลักฐานในการดำเนนคดีกับชาวบ้านที่กระทำผิดได้ (Preap Som ol .2561: สัมภาษณ์)

12. การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสารมวลชนในประเทศและต่างประเทศ Bun Sluth กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์เป็นเรื่องที่ต้องทำควบคู่ไปกับการทำงานเพราะเป็นการนำข่าวของการทำงานร่วมกันของคณะสงฆ์จังหวัดอุดรมีชัย ชาวบ้าน ราชการทุกหน่วย ทำงานอนุรักษ์ป่าด้วยจิตวิญญาณ

สำนักข่าวทั้งในประเทศกัมพูชาและต่างประเทศ เช่น เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ได้ทำข่าวและสารคดีการอนุรักษ์ป่าเผยแพร่ไปทั่วคนในประเทศกัมพูชาก็ได้เห็นจากการดูทางโทรทัศน์ทำให้หลายคนในต่างจังหวัดเดินทางมาศึกษาเรียนรู้ด้วยเอง (Bun Sluth. 2562:สัมภาษณ์)

สรุป รูปแบบในการอนุรักษ์ป่าสะอ้าด เกิดจากเจ้าคณะจังหวัดอุดรมีชัยนำคณะสงฆ์เข้าไปอาศัยและตั้งสำนักสงฆ์ขึ้นในป่า ทำหน้าที่รักษาป่า สัตว์สิ่งมีชีวิตในป่า ในน้ำ นำชาวบ้าน ข้าราชการ เยาวชน คนต่างพื้นที่ สื่อสารมวลชนทำหน้าที่ร่วมกันอนุรักษ์ป่าแบบมีส่วนร่วมด้วยวิธีการบวชป่า การกำหนดเขตอภัยทานการขุดคูคันดินโดยรอบเขตป่า การขุดลอกห้วยและหนองน้ำในป่า การทอดผ้าป่าต้นไม้ การเข้าค่ายเยาวชนรักษ์ป่า กิจกรรมทำบุญทุกวันพระ กิจกรรมการติดป้ายให้สติหรือต้นไม้พูดได้ การจัดเวรยามในการป้องกันรักษาป่า การทำลายเครื่องมือดักจับสัตว์ทั้งบนบกและในหนองน้ำ การประสานขอรับความช่วยเหลือเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยจากองค์กรเอกชนและการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสารมวลชนในประเทศและต่างประเทศ

3. ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและอุปสรรคการอนุรักษ์ป่า ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนานำไปสู่การกำหนดเป็นแผนนโยบายของพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนชุมชนแดนกัมพูชาและไทยอย่างยั่งยืน พบว่า

ปัจจัยที่ส่งเสริมในการอนุรักษ์ป่า ป่าสะอ้าดหรือป่าคล้องช้างของชาวกูยในอดีตเมื่อ 60 ปีที่ผ่านมา พระอาจารย์บุญ สลู้ด เจ้าคณะจังหวัดอุดรมีชัย แกนนำหลักในการอนุกรักษ์ป่าร่วมกับคณะกรรมการซึ่งประกอบไปด้วย ป่าไม้ ทหาร ตำรวจ และผู้นำหมู่บ้าน ได้ตกลงกันว่า ที่ดินที่มีพื้นที่ป่าอันกว้างใหญ่นี้กันไว้สำหรับเป็นที่สาธารณะ มิให้ออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดจะมากหร้อน้อยก็ตาม เพื่อกำหนดเขตแดนป่าที่แน่นอน จากนั้นได้แจ้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรมีชัยขึ้นทะเบียนเป็นป่าอนุรักษ์ของประเทศกัมพูชา ประชาชนร่วมกันอนุรักษ์ป่า เริ่มต้นจำนวน 10,000 ไร่ ในปีที่ 1 และเพิ่มจำนวนขึ้นไปเรื่อยๆจนครบ 50,000 ไร่ ในปีที่ 5 ซึ่งไม่เหลือต้นไม้ใหญ่และสัตว์ป่า เมื่อพระอาจารย์บุญ สลู้ด เริ่มโครงการนี้อย่างจริงจรังนำคณะสงฆ์เข้าป่ามาปักกรด บำเพ็ญปฏิบัติธรรมในป่าแห่งนี้ ก็ทำให้เห็นต้นไม้เจริญงอกงาม จนเป็นป่าเขียวไม่แพ้สวนมะม่วงของชาวบ้าน

Preap Som ol กล่าวว่า “ชาวบ้านหมู่บ้านรายรอบป่าปะอ้าดหรือป่าอนุรักษ์แห่งนี้ เดิมทีก็สร้างบ้านเพิงพักแบบชั่วคราวอยู่ด้านนอกไม่ได้เข้ามาลึกจนถึงชายป่าเหมือนปัจจุบัน อาจจะเป็นเพราะต้องทำมาหากินก้วยการจับสัตว์ป่าและการตัดไม้เพื่อเผาถ่าน” เช่นเดียวกันกับ Bun Somoul กล่าวว่า “น่าเสียดายป่าที่มีไม้ต้นใหญ่มากๆแต่ถูกตัดเพียง 6-10 เมตร ที่เหลือก็ปล่อยทิ้งไว้ กว่าต้นไม้จะเติบโตถึงขนาดนี้ก็น่าจะอายุไม่ต่ำกว่า 100 ปีขึ้นไปแน่นอน” อย่างไรก็ตามด้วยความเชื่อและความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาของชาวบ้านจึงเป็นช่องว่างที่เข้ามาเติมเต็มให้ชาวบ้านได้มองเห็นและเกรงกลัวต่อการทำบาปด้วยการล่าสัตว์ป่าด้วยอาวุธและเครื่องดักจับสัตว์ป่านานาชนิด หยุดการทำบาปทั้งปวงด้วยการเข้ามาของพระสงฆ์นำโดยเจ้าคณะจังหวัดอุดรมีชัย เป็นแกนนำข้าราชการ นักเรียน ชาวบ้านข้างเคียงมาร่วมทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับสัตว์ป่าที่ตายไปและเริ่มมาปรับเปลี่ยนวิธีการล่าและตัด มาเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันปล่อยสัตว์ป่าคืนสู่ธรรมชาติ ปลูกป่า

ให้ชีวิตสัตว์ป่าได้อาศัยธรรมชาติพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

Sok Phlauch กล่าวว่า “พอพระอาจารย์บุญ สลู๊ด และคณะสงฆ์เป็นผู้นำชาวบ้านและส่วนราชการเข้ามา ทำให้มองเห็นต้นไม้ใหญ่ที่มีผ้าจีวรสีเหลืองล้อมรอบต้นไม้ใหญ่ไว้ ถ้าพระอาจารย์ไม่เข้ามาป่าแห่งนี้หมดไปจริงๆ เพราะชาวบ้านแถวนี้ ตัดไม้ตามหัวไร่ปลายนาเพื่อปลูกมะม่วง ปลูกมันสำปะหลังหมดแล้ว ไม่มีไม้ใช้สอยแน่นอน” จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน Muth Sokto พบว่า ป่าไม้ที่เห็นในปัจจุบันนี้ยังคงมีอยู่และเจริญงอกงามจนเป็นป่าใหญ่มีไม้นานาพันธุ์ พร้อมกับความอุดมสมบูรณ์ของสิ่งมีชีวิตอื่นๆ เพราะเหตุแห่งการเข้ามาของเจ้าคณะจังหวัดอุดรมีชัย นำคณะสงฆ์เข้ามารักษาไว้ จากนั้นก็ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ต่างจากราชการ เช่น รถยนต์ รถแบ็คโฮ เพื่อขุดลอกหนองน้ำธรรมชาติรองรับน้ำให้สัตว์ป่าได้ใช้บริโภค นอกนั้นก็ได้ขุดคันคูเพื่อแยกขอบเขตระหว่างพื้นที่ป่าและพื้นที่ชาวบ้านให้ชัดเจน เพื่อจะได้ไม่เข้ามาถางป่าไม้ดั้งเดิม จากนั้นเพื่อสร้างที่พักสงฆ์ชั่วคราว เพื่อให้พระสงฆ์มีที่พักประจำจึงทำให้ชาวบ้านรับรู้และรับทราบว่าป่าอนุรักษ์แห่งนี้มีพระสงฆ์พักอาศัยประจำ ทำให้ต้นไม้เติบโตขึ้นตามธรรมชาติอย่างรวดเร็ว ประกอบกับเมื่อความเป็นสถาบันสงฆ์ จึงทำให้ชาวบ้านรู้สึกเกรงกลัวต่อบาปจึงไม่กล้าที่จะลักลอบตัดไม้ไปใช้ตามใจตนเองหรือเพื่อตัดไม้ไปเผาถ่านทำอย่างธุรกิจ นอกจากนี้การไม่มีเส้นทางเข้าที่สะดวกก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชาวบ้านเข้ามาไม่ได้หรือเข้ามาด้วยความลำบาก จึงยังคงมีไม้ที่เหลืออยู่ จึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยส่งเสริมในการอนุรักษ์ป่าไม้ให้คงอยู่

อุปสรรคในการอนุรักษ์ป่า พระอาจารย์บุญ สลู๊ด เจ้าคณะจังหวัดอุดรมีชัย ผู้นำการอนุรักษ์ป่าสะอ้าดและป่าอนุรักษ์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ชาวบ้านส่วนหนึ่งที่เคยตัดป่าและล่าสัตว์มีความเห็นแก่ได้มากเกินไป ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ ประกาศห้ามแต่ก็ยังลักลอบไปตัดไม้ล่าสัตว์ แม้ว่าจะมีการแต่งตั้งเป็นกรรมการหมู่บ้านเพื่อแจ้งเตือนให้ลูกบ้านแต่ละหมู่บ้านรับทราบป่าไม้ก็นำประกาศให้ทราบถึงโทษที่จะได้รับจากการตัดไม้และล่าสัตว์ป่าด้วยเครื่องต่างๆดำเนินการรักษาป่าและไม่ให้ล่าสัตว์ป่าเพราะถือว่าผิดกฎหมาย ก็ยังคงมีลักลอบตัดไม้ใหญ่และการล่าสัตว์ป่ามาจำหน่ายกันปกติ เมื่ออาตมาเข้ามาใหม่ก็เดินเท้าไปทุกครัวเรือนที่ปลูกรายรอบป่าขอบิณฑบาตการตัดไม้ทุกชนิดจากป่าและการล่าสัตว์ป่าด้วยเครื่องมือต่างทั้งสัตว์น้ำ สัตว์ป่า อย่าได้ทำอีกเลยด้วยความเคารพต่อพุทธศาสนาชาวบ้านก็นั่งลงพร้อมประนมมือรับพรจากอาตมา ทำให้มีกำลังใจต่อการทำงานอนุรักษ์ป่า เริ่มระยะแรกอาตมาก็เห็นมีชาวบ้านตัดไม้มาจากป่า จับสัตว์ป่าด้วยเครื่องดักสัตว์ป่าก็จะเข้าไปตักเตือนและขอบิณฑบาต ให้เลิกทำบาป ชาวบ้านก็ยกมือไหว้รับพรแต่ก็มีไม่มาก ต่อมาจึงได้เขียนป้ายติดตามต้นไม้ที่จะทำให้ชาวบ้านมองเห็นง่ายและเข้าใจว่านี้คือป่าอนุรักษ์ นำผ้าจีวรพันรอบต้นไม้ นำพระพุทธเจ้า องค์ใหญ่ที่แกะสลักด้วยหินทรายขนาดใหญ่ ปรางค์ห้ามญาติโดดเด่นในบริเวณชายป่าหากชาวบ้านเดินทางเข้ามาก็จะพบพระพุทธเจ้าก่อน ทำให้มีจิตใจอ่อนโยนลงและคิดถึงความเคารพต่อสถานที่ เกรงกลัวละอายต่อการทำผิด ในอนาคตคิดว่าต้องกำหนดขอบเขตและให้แต่ละหมู่บ้านร่วมกันผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาทำบุญที่บริเวณป่านี้จะได้รู้ได้เห็นช่วยดูแลรักษาป่าไปด้วยกัน ที่สำคัญคือราชการและองค์กรเอกชน จะต้องเป็นศูนย์กลางประสานการจัดทำระเบียบของป่า เพื่อให้เกิดการรักษาด้วยกันอย่างเป็นทางการ ถ้าปล่อยไปอาจเป็นปัญหาในอนาคต

แน่นอนเรายังไม่เคยได้ร่วมหารือกันเกี่ยวกับการแต่งตั้งกรรมการร่วมหมู่บ้านมาช่วยกันดูแลรักษาป่าไม้ เพียงแต่เป็นการแจ้งข่าวให้ผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านที่ติดกันได้ช่วยประกาศห้าม หรือขอความร่วมมือในการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าสะอ้าด เป็นช่วงๆไป เช่นฤดูของป่าออก หรือเทศกาลที่มีกิจกรรมของทางมหาวิทยาลัย ก็ได้ประกาศเพื่อขอความร่วมมือ

สรุป ได้ว่าปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการอนุรักษ์ป่าสะอ้าด คือการไม่ได้ตั้งเป็นกฎระเบียบเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของชาวบ้าน เป็นแต่เพียงการประกาศจากผู้นำชุมชน นอกจากนี้การคิดว่าพระสงฆ์จะดูแลได้ทั่วถึง หรือการไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกันกับชาวบ้านในพื้นที่ รวมทั้งความต้องการของชาวบ้านในการใช้ทรัพยากรจากป่า เพราะป่าไม้ในหัวไร่ปลายนาถูกปรับเป็นสวนมะม่วงมันสำปะหลังเกือบหมด ซึ่งเป็นพืชเชิงเดียว ไม่สามารถนำมาใช้สอยได้ ประกอบกับมีครอบครัวต่างถิ่นย้ายเข้ามาเป็นเจ้าของสวนมะม่วงและมีลูกจ้างมาประจำทำให้ชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านมุ่งผลิตให้ทันต่อการบริโภคสุดท้ายจึงละเลยต่อการห่วงแหนต่างคนต่างทำลาย ที่ผ่านมาหลายกรณีที่ภาครัฐโดยทางราชการไม่สามารถดำเนินการเรื่องการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การล่าสัตว์ป่าได้ เพราะระเบียบและกฎหมายการใช้กำลังขับไล่ชาวบ้านที่อยู่กับป่าด้วยข้อกล่าวหาที่รุนแรงไม่สามารถใช้ได้เท่าที่ควร เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนชาวบ้านได้หันมาปลูกพืชเศรษฐกิจ ซึ่งก็เป็นป่าเชิงเดี่ยวเช่น มะม่วงมันสำปะหลัง ภาคราชการต้องให้ความสำคัญป่ากับชุมชนเป็นของคู่กัน ถ้ารัฐให้ความสำคัญกับชาวบ้านให้เป็นเจ้าของป่า ป่าก็จะเพิ่มมากขึ้นถึงแม้ว่าบางครั้งเขาจะตัดก็ต้องส่งเสริมให้เขาปลูกไปด้วยดีกว่าการแยกป่าว่าเป็นของรัฐไม่เกี่ยวกับชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการอนุรักษ์ป่าสะอ้าด(ไปรยซะอ้าด)แบบมีส่วนร่วมตามหลักภูมิวัฒนธรรมชุมชนชายแดนไทยและกัมพูชา อภิปรายผล ดังนี้

จากข้อมูลที่ได้มีประเด็นที่สำคัญคือ ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น จัดให้ความรู้แก่ชุมชนให้เกิดความเขาใจเกี่ยวกับการนุรักษ์ป่าที่แท้จริง ควรให้มีการร่วมกันอนุรักษ์เชิงบูรณาการแบบไตรภาคี คือชุมชม พระสงฆ์ และภาครัฐ ซึ่งมีจุดเด่นคือ พระสงฆ์ เป็นกำลังสำคัญทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและส่องสะท้อนกันเองระหว่างพระสงฆ์ ชาวบ้านและหน่วยงานของรัฐ อาจจัดให้มีกิจกรรมร่วมกัน การปรับความสมดุลทางความคิดการเพิ่มองค์ความรู้ให้เท่าเทียมกันโดยพระสงฆ์เน้นกิจกรรมที่จิตสำนึก ความเชื่อ เชื่อมโยงกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องบาป บุญ คุณและโทษ เจ้าหน้าของรัฐป่าไม้ เน้นการขยายพันธ์ไม้เพาะชำนำไปปลูกให้ความรู้เรื่องต้นไม้ ส่วนชุมชนเน้นเรื่องการมีส่วนร่วมการดูแลรักษาการปลูกการขยาย พันธุ์ไม้ที่หายาก รูปแบบควรที่ชุมชนสามารถกระทำได้ตามประเพณีหรือฤดูกาล การประโยชน์จากป่าควรเป็นไปความอยู่รอดทั้งสองฝ่ายคือผู้ผลิตคือป่าไม้และผู้บริโภคคือชุมชนดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างป่ากับชุมชน จึงมิได้อยู่ที่ว่าชุมชนจะเพาะกล้าไม้ ขยายพันธ์ไม้ปลูกต้นไม้ รักษาต้นไม้ หากแต่อยู่ที่คนที่มีจิตสำนึก รู้และเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและสภาพแวดล้อม คนกับป่าจึงไม่สามารถแยกออกจากกันเพราะสุดท้ายก็ต้องขอความร่วมมือจากทางการอยู่ดี รัฐจึงต้องใช้ศักยภาพในการในการกำกับโดย

มอบให้เป็นของชุมชนและลงไปสนับสนุนซึงก็ได้ผลดีกว่าการที่จะของตั้งงบประมาณเพื่อจ้างเจ้าหน้าที่เพื่อเฝ้ารักษาป่า

ป่าสะอ้าด คือป่าที่ชาวบ้านร่วมกันพัฒนาเป็นมิติใหม่ของการดูแลรักษา คำว่าพัฒนามิได้หมายความว่าปลูกหรือห้ามมิให้เข้าไปตัด หากแต่เป็นการทำในสิ่งที่มีที่เป็นอยู่โดยธรรมชาติ ภายในป่านั้นให้เป็นแหล่งข้อมูล แล่งการศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติ อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เช่น มีลำห้วยก็จัดเป็นฐานการเรียนรู้ เพื่อให้รู้จักแหล่งต้นน้ำ การมีต้นไม้ใหญ่ สัตว์ป่าต่าง ๆ ทำสิ่งเหล่านี้ ให้เป็นองค์ความรู้ ชื่อชนิด พันธ์ของไม้เป็นต้น ดังนั้นคำว่าพัฒนาคือการทำในสิ่งที่มีอยู่ให้เกิดมีคุณค่าทางความคิด ส่วนคุณค่าทางเศรษฐกิจเป็นผลพลอยได้ เช่นการค้าขายอาหารเครื่องดื่มหรือบริการอื่นๆ พระสงฆ์มองว่าเขตป่าทั้งหมดทุกคนต้องช่วยกันดูแลรักษา โดยไม่ต้องบอกกล่าวและไม่มีกฎ กติกา แต่เพียงทำให้เห็นคือการไม่ตัด ไม่ทำลาย ไม่ห้าม ผลก็ไม่มีการทำลาย สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ พระอาจารย์บุญ สลู๊ด ที่ว่า “ได้เริ่มเข้ามาป่าสะอ้าดหรือป่าอนุรักษ์แห่งนี้มากกว่า 5 ปี จากปีแรกๆที่มีการจัดไม้ทำลายป่า โดยเฉพาะการซื้อขายไม้พะยูง การล่าสัตว์ป่า การดักจับสัตว์น้ำด้วยเครื่องมือนานาชนิด มีเยอะมากๆจนแทบจะไม่เห็นต้นพะยูงหลงเหลือ ต้นไม้ใหญ่ก็ยังพอมีในป่าลึกเข้าไปอีก หลังจากมาทำหน้าที่ถ่ายทอดธรรมมะให้กับชาวบ้านและนำชาวบ้านมาร่วมทำงานด้วยกันด้วยความเคารพและศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อพำระสงฆ์เป็นทุนดั้งเดิมอยู่ก่อนแล้ว นอกจากนั้นชาวบ้านยังเคารพนับถือผี นับถือเทพ ตามความเชื่อของตน ทำให้เข้าใจง่ายต่อการชี้ให้เห็นถึงความเกรงกลัวละอายต่อการทำบาป จนปัจจุบันการเข้ามาลักลอบตัดไม้ ล่าสัตว์ป่า ลดลงและการบังคับใช้ด้วยกฎหมายจากราชการอย่างจริงจังจากการติดกล้องวีดีโอตามต้นไม้ใหญ่ ทำให้ชาวบ้านที่เข้าป่ากลัวความผิดจากหลักฐานภาพการบันทึกในวีดีโอ” อย่างไรก็ตามเมื่อมองในภาพรวมของป่า ที่ส่งผลสำคัญต่อการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างน้อยคือ 1. การส่งเสริมจิตสำนึกของความเป็นชุมชนเป็นโลกทัศน์ของชาวบ้านต่อการเข้าใจในปัญหาของท้องถิ่นเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งนับวันแต่จะหมดสิ้นไปจนส่งผลกระทบที่สะท้อนย้อนกลับมาสู่ชุมชน 2. ระบบแห่งความสมดุลของระบบนิเวศน์คือธรรมชาติเป็นผู้ผลิต ชาวบ้านเป็นผู้บริโภค 3. ต้นแบบในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าสะอ้าดหรือป่าอนุรักษ์ เพื่อความดำรงอยู่ของสรรพสิ่งอันมีชีวิตที่อยู่อาศัยร่วมกันเกิดการพึ่งพิงอาศัยซึ่งกันและกันอย่างสมดุล สอดคล้องกับ ถวัลย์วิชย์ คะตะโต (2554) แนวคิดในการดูแลรักษาป่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนประโยชน์และโทษต่อมนุษย์ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นและหายากด้วยความระมัดระวัง พร้อมทั้งใช้ประโยชน์และการทำให้อยู่ในสภาพที่เพิ่มพูนทั้งด้านกายภาพและเศรษฐกิจเท่าที่จะทำได้ สอดคล้องกับ สิริพงษ์ ชูแสน (2555) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่อยู่รายรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียว -เขาชมพู่ จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ควรจัดอบรมให้ราษฎรมีความรู้และความเข้าใจในความสาคัญของทรัพยากรป่าไม้ เพื่อราษฎรจะได้ตระหนักเห็นคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้ เช่นเดียวกันกับงานวิจัย กิตติศักดิ์ แก้ววารี (2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเขาราวเทียนทอง จังวัดชัยนาท พบว่า

สถานภาพทางสังคมและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน เป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่า

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานรูปแบบการอนุรักษ์ป่า พบว่า ขาดผู้นำที่จะเป็นแกนกลางหรือเป็นหลักในการติดต่อประสานงานและขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัย กิจติญา นุ่นลอย (2553) ได้ศึกษาทัศนคติของราษฎรที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณอุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน จังหวัดราชบุรี พบว่า ราษฎรจะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ปานกลาง รวมทั้งมีส่วนร่วมในการปลูกป่าในวันสำคัญต่างๆและราษฎรมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในเรื่องการเป็นสมาชิกของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สอดคล้องกับ อุดม ณ สุวรรณ (2555) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่โครงการหลวงห้วยโปุง ตำบลแม่เจดีย์ใหม่ อาเภอเวียงป่าเป่า จังหวัดเชียงราย พบว่า ประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่โครงการความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสาร การฝึกอบรมมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าอย่างมีส่วนร่วมมากขึ้น

สรุปได้ว่า การอนุรักษ์ป่าศูนย์กลางอยู่ที่คน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ทำทางส่องสว่างชี้ทางให้แก่ชาวบ้าน ซึ่งทำมาหาเลี้ยงชีพอยู่ภายใต้เงื่อนไขของสภาพแวดล้อม ที่มีความสอดคล้องกับระบบของนิเวศน์ทางธรรมชาติสภาพความสมดุลของทรัพยากรในขณะที่ชาวบ้านเน้นการใช้ปรโยชน์จากป่าในด้านเศรษฐกิจ การตักตวงเอาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่า ดังนั้นกรอบแนวคิดของการอนุรักษ์ป่าไม่ว่าจะเป็นการรักษา การฟื้นฟู การสร้างจิตสำนึกแก่ชุมชน การปลูกป่าการรักษาต้นไม้จะต้องยึดการทำงานแบบมีส่วนร่วมตามหลักภูมิวัฒนธรรมของชุมชนเป็นหลักในการทำงาน เข้าใจภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ชุมชน สร้างจิตสำนึกรักป่า ทำหน้าที่รักษาป่าด้วยกิจกรรมต่างๆ อย่างภาคภูมิใจและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชนอื่น

ข้อเสนอแนะ เพื่อการพัฒนานำไปสู่การกำหนดเป็นแผนนโยบายของพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการอนุรักษ์ป่าสะอ้าดของชุมชนชายแดนกัมพูชาและไทย ดังนี้

1. ชุมชนโดยรอบป่าควรมีการกฎกติกาในการอนุรักษ์ป่าร่วมกันอย่างจริงจังและชัดเจน

2. รัฐควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ป่า และส่งเสริมอย่างต่อเนื่องให้ความร่วมมือและส่งเสริมให้ประชาชนปลูกป่าทดแทนเพื่อฟื้นฟูป่าที่ถูกทำลาย สนับสนุนด้านกล้าพันธุ์ไม้จากรัฐบาลและเอกชน รณรงค์ให้เยาวชนเข้าร่วมโครงการปลูกป่าปลูกฝังสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

3. การดูแลรักษาป่าสะอ้าด ควรสนับสนุนให้ผู้นำชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์รักษาป่าในพื้นที่ไม่ให้ถูกตัดทำลาย ควรจัดทำโครงการหรือกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์รักษา หรือฟื้นฟูสภาพป่าเก่าแก่หรือต้นไม้ที่มีอายุมาก จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาป่า รวมทั้งปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่ประชาชน ร่วมกันปลูกต้นไม้เนื่องในวันสำคัญของชาติและในโอกาสต่างๆ

4. พระสงฆ์ ชุมชน และหน่วยงานของรัฐต้องให้ความสนใจในการรักษาป่าอย่างต่อเนื่องและมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้มากขึ้นและขยายไปสู่ชุมชนอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง (References)

กิจติญา นุ่นลอย. (2553). **ทัศนคติของราษฎรที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณอุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน จังหวัดราชบุรี** . วิทยานิพนธ์ศศ.ม. สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

กิตติศักดิ์ แก้ววารี (2553). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเขาราวเทียมทอง จังหวัดชัยนาท** .วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต การจัดการทรัพยากรป่าไม้ สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ถวัลย์วิชย์ คะตะโต (2552). **การพัฒนาการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตาบลใน การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อาเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

สิริพงษ์ ชูเสน. (2555) **ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่อยู่รายรอบ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียว-เขาชมภู่ จังหวัดชลบุรี** . มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์/กรุงเทพฯ.

อุดม ณ สุวรรณ. (2554). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ โครงการหลวงห้วยโป่ง ตาบลแม่เจดีย์ใหม่ อาเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ทรัพยากรปุาการบริหารไม้และสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พวงทอง ภควัตรพันธุ์. (2548) **เรื่องสงครามเวียดนาม : สงครามกับการจัดการความจริงของ** “รัฐไทย”

Butler, Rhett A. **"Nigeria has worst deforestation rate, FAO revises figures"**. mongabay.com. November 17, 2005.

Thomson Reuters.**"Logging threatens Cambodian tragedy - UN".** March 6, 2003.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key inFormant)

1. Ban Nhan , Tan Kimsour. สัมภาษณ์ที่สำนักสงฆ์ป่าสะอ้าด อำเภออัลลองเวง จังหวัดอุดรมีชัย เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2560
2. Bun Sluth. สัมภาษณ์ที่สำนักสงฆ์ป่าสะอ้าด อำเภออัลลองเวง จังหวัดอุดรมีชัย เมื่อวันที่ 20 , 28 มีนาคม 2560
3. Lim Sokhorn. สัมภาษณ์ที่สำนักสงฆ์ป่าสะอ้าด อำเภออัลลองเวง จังหวัดอุดรมีชัย เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2560

4. Muth Sokto. สัมภาษณ์ที่สำนักสงฆ์ป่าสะอ้าด อำเภออัลลองเวง จังหวัดอุดรมีชัย
เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2560
5. Preap Phay. สัมภาษณ์ที่สำนักสงฆ์ป่าสะอ้าด อำเภออัลลองเวง จังหวัดอุดรมีชัย
เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2560
6. Preap Som ol. สัมภาษณ์ที่สำนักสงฆ์ป่าสะอ้าด อำเภออัลลองเวง จังหวัดอุดรมีชัย
เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2560และ 28 เมษายน 2562
7. Sat Veasna. สัมภาษณ์ที่สำนักสงฆ์ป่าสะอ้าด อำเภออัลลองเวง จังหวัดอุดรมีชัย
เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2560และ 28 เมษายน 2562
8. Soriya Jan. สัมภาษณ์ที่สำนักสงฆ์จึงพนม อำเภอตระเปียงปราสาท จังหวัดอุดรมีชัย
เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2569

สถานการณ์ร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีและไม่มีแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาจังหวัดสุรินทร์ในช่วงเทศกาลมหัศจรรย์งานช้างสุรินทร์ ครั้งที่ 58 ประจำปี 2561

The situation of non-alcoholic beverages shops and alcoholic beverages shops around Surin school during the 58th Surin Elephant Festival, 2018.

ชัย สมรภูมิ, ดำเกิง โถทอง[1], พัชรินทร์ โชคอำนวย [2] และเชาวณี ผิวจันทร์ [3]

บทคัดย่อ

การศึกษาสถานการณ์ร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีและไม่มีแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ในช่วงเทศกาลมหัศจรรย์งานช้างสุรินทร์ ครั้งที่ 58 ประจำปี 2561 เป็นการศึกษาเชิงสำรวจเพื่อทราบถึงจำนวนและที่ตั้งของร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีและไม่มีแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ในช่วงเทศกาลมหัศจรรย์งานช้างสุรินทร์ ครั้งที่ 58 ประจำปี 2561 โดยกำหนดขอบเขตพื้นที่การสำรวจรอบสถานศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์, วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ และโรงเรียนสุรินทร์ราชมงคล

ผลการศึกษาพบว่า ร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 76 ร้าน (ร้อยละ 56.72) แบ่งเป็นร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบมีที่นั่งดื่มในร้าน จำนวน 32 ร้าน (ร้อยละ 23.88) ร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบไม่มีที่นั่งดื่มในร้าน จำนวน 44 ร้าน (ร้อยละ 32.86) ร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ จำนวน 58 ร้าน (ร้อยละ 43.28) แบ่งเป็นร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์แบบมีที่นั่งดื่มในร้าน จำนวน 43 ร้าน (ร้อยละ 32.10) ร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์แบบไม่มีที่นั่งดื่มในร้าน จำนวน 15 ร้าน (ร้อยละ 11.20) ไม่พบร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่จัดเทศกาลมหัศจรรย์งานช้างสุรินทร์ ครั้งที่ 58 ประจำปี 2561

ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายและมาตรการป้องกันการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน นิสิต นักศึกษา ตลอดจนการกำหนดพื้นที่ร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา และการห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานเทศกาลมหัศจรรย์งานช้างสุรินทร์ ซึ่งเป็นงานสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามประจำปีของจังหวัดสุรินทร์

คำสำคัญ : สถานการณ์, ร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, พื้นที่รอบสถานศึกษา

---

[1] อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ittiwat168168@gmail.com

[2]เจ้าคณะจังหวัดอุดรมีชัย ประเทศกัมพูชา

Abstract

The study of the situation of non-alcoholic beverages shops and alcoholic beverages shops around Surin school during the 58th Surin Elephant Festival, 2018 is a survey study to know the number and location of alcoholic and non-alcoholic beverages shops around Surin schools during the 58th Surin Elephant Festival, 2018. By defining the scope of the survey area around the school as Surindra Rajabhat University, Rajamangala University of Technology Isan Surin Campus, Surin Polytechnic college and Surin Ratchamongkol School.

The results showed that there were 76 alcoholic beverages shops (56.72%) divided into 32 alcoholic shops with seats in the store (23.88%), 44 alcoholic beverages shops without seats in the store (32.86%). The 58 non-alcoholic beverages shops (43.28 percent) divided into 43 non-alcoholic beverages shops with seats in the store (32.10 percent) and 15 non-alcoholic beverages shops without seats in the shop (11.20%). No alcohol shops were found in the 58th Surin Elephant Festival.

The results of this study are the basic data for determining the policy and measures to prevent access to alcoholic beverages of students. As well as determining the shop area, selling alcoholic beverages around schools and prohibiting the sale of alcoholic beverages at the Surin Elephant Festival which is an annual cultural heritage event in Surin Province.

Keyword : Situation, Alcoholic beverages shop, Area around the school

บทนำ

ปัญหาของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัญหาระดับโลก โดยองค์การอนามัยโลกเปิดเผยว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นหนึ่งในสาเหตุอันตรายของการก่อเกิดโรคมากกว่า 60 โรค อีกทั้งประชากรมากกว่า 2,000 ล้านคน หรือ 1 ใน 3 ของประชากรโลก ดื่มเฉลี่ยคนละ 6.13 ลิตรต่อปี (World Health Organization : WHO, 2004) พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ และปัจจุบันมีเด็กวัยรุ่นและเยาวชนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นเป็นจานวนมาก เพราะค่านิยมของวัยรุ่นยุคใหม่ต่อการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ผสมหลากหลายชนิด อีกทั้งเหล้า เบียร์ ไวน์ ก็มีมากขึ้นในทุกประเทศ เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบทดลองสิ่งต่างๆ และเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุนำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสม อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมของวัยรุ่น เช่น การคบเพื่อน การต้องการความเป็นอิสระ ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกับผู้ปกครอง อาจเป็นสาเหตุนำไปสู่พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นได้ โดยเฉพาะวัยรุ่นใน

ครอบครัวที่มีปัญหา และในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าวัยรุ่นชายเริ่มดื่มครั้งแรกตั้งแต่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ (จุรีย์ อุตสาหะ และคณะ, 2559)

จากสถิติอายุเฉลี่ยที่เด็กวัยรุ่นเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะมีตั้งแต่อายุ 12 ปีขึ้นไป และแต่ละปีจะมีวัยรุ่นจานวน 4 ล้าน 6 แสนคน อายุระหว่าง 15 – 19 ปี จะมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุราเพิ่มขึ้น เช่น ทำให้การเรียนตกต่ำลง มีปัญหากับผู้ปกครอง จากการการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะส่งผลกระทบต่อวัยรุ่นทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และวัยรุ่นที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำจะทำให้เกิดการติดแอลกอฮอล์ได้ (เนื้อแพร เล็กเฟื่องฟู และคณะ, 2559) จากความรุนแรงของปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น เช่น ความดันโลหิตสูง ความผิดปกติของสมอง-พฤติกรรม-เชาวน์ปัญญา มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ผลการเรียนตกต่ำ ก่อให้เกิดการติดสุราเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ มีพฤติกรรมส่อไปในทางการเกิดอาชญากรรมเพิ่มขึ้น และปัญหาการเกิดอุบัติเหตุเป็นพฤติกรรมเสี่ยงอย่างหนึ่งที่มีจานวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในแต่ละปี โดยเฉพาะช่วงเทศกาลเพื่อเข้าสังคมที่มีวันหยุดติดต่อกันหลาย ๆ วัน เช่น เทศกาลปีใหม่ และเทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น อีกทั้งการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนยังก่อให้เกิดผล กระทบมากมาย ทั้งปัญหาการใช้ความรุนแรงถึงขั้นเกิดการทะเลาะวิวาทกัน ปัญหาอาชญากรรมจากคดีต่าง ๆ ตามมาหลายคดี และในปัจจุบันนักเรียน นิสิต นักศึกษา ต้องเรียนและพักอาศัยท่ามกลางร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งความหนาแน่นของร้านจาหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษามีผลต่อการเพิ่มแรงจูงใจในการดื่มและสร้างเจตคติทางบวกต่อการดื่ม รวมทั้งเพิ่มจานวนการเป็นนักดื่ม (วิทยา บูรณศิริ, 2555)

ปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นกลายเป็นปัญหาที่สำคัญที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยในทุกระดับ โดยเฉพาะวัยรุ่นในชุมชนรอบสถานศึกษาจะมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แม้ว่าในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหานี้และมีนโยบายด้านกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ที่ใช้ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดอายุของผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งไม่ต่ำกว่า 20 ปี การกำหนดช่วงเวลาในการจาหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การกำหนดสถานที่ห้ามขาย/ห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การห้ามโฆษณาสินค้าแอลกอฮอล์ทุกประเภท ตลอดจนการกำหนดบทลงโทษทางกฎหมายสาหรับบุคคลที่มึนเมาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วขับขี่ยานพาหนะก็ตาม แต่การดำเนินงานของทางภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวก็คงไม่ทาให้ปัญหาการดื่มแอลกอฮอล์ลดน้อยลง หากไม่ได้รับความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่ายในสังคมเข้ามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพราะสาเหตุเกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายๆ ด้านทั้งด้านประชาชนที่ขาดความตระหนัก ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในด้านนโยบาย ไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดในชุมชน (สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าภาคอีสานตอนบน, 2556)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2560) รายงานว่า ร้านเหล้ารอบสถานศึกษาเป็นปัญหาสำคัญต่อสถาบันการศึกษาใกล้เคียง ทั้งต่อชุมชนใกล้เคียงต่อสังคม และต่อความเสี่ยงในการเข้าถึงการดื่มของกลุ่มวัยอุดมศึกษา ปัจจุบันร้านเหล้ารอบสถานศึกษาขยายตัวไป

ล้อมเกือบทุกสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วประเทศไทย และมีสภาพกระจุกตัวรวมกันหลาย ๆ ร้านในพื้นที่ ๆ เดียว ส่งผลให้บริเวณนั้นกลายเป็น "ที่เที่ยว" กลางคืนของวัยรุ่นไปโดยปริยาย ดึงดูดกิจกรรมต่างๆ ของธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และธุรกิจบุหรี่ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ถูกห้ามโดยกฎหมาย เช่น โปรโมชั่นประเภทลดแลกแจกแถม การแจกของตัวอย่าง เล่นเกม แนะนาสินค้าใหม่ ฯลฯ และประการสำคัญ การไป "เที่ยว" ร้านเหล้ารอบสถานศึกษาได้กลายเป็น Norm หรือธรรมเนียมปฏิบัติปกติของวัยอุดมศึกษาไปแล้วเพราะเห็นจนชิน และรู้สึกว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา รวมทั้งไปเพื่อไปชมคอนเสิร์ตและเข้าร่วมกิจกรรมตามเทศกาล เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง วาเลนไทน์ ฯลฯ ซึ่งส่งผลกระทบมากมายในทุกๆ ด้าน ร้านเหล้ารอบสถานศึกษา หมายถึง ผับ บาร์ ร้านนั่งดื่ม ร้านที่เน้นบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นหลัก เน้นบริการด้านบันเทิง เช่น คอนเสิร์ต แดนซ์ ปาร์ตี้ กิจกรรมบันเทิงต่างๆ กลุ่มเป้าหมายคือวัยรุ่น วัยนักศึกษา ที่ตั้งของร้านเหล้าเหล่านี้จะยึดทำเลใกล้มหาวิทยาลัยเป็นหลักเพื่อรองรับกลุ่มลูกค้านักศึกษาเป็นเวลานับสิบปีที่สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยแต่ละแห่งทั้งในกรุงเทพมหานคร ย่านปริมณฑลและภูมิภาค ต่างถูกแวดล้อมไปด้วยบรรดาร้านเหล้าใหญ่น้อย เสมือนมหาวิทยาลัยอยู่ตรงกลาง มีกลุ่มร้านเหล้าผับบาร์

จากการสำรวจการกระจายตัวและความหนาแน่นของจุดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยรอบมหาวิทยาลัย 15 แห่งในระยะ 500 เมตร ในกรุงเทพมหานครและพื้นที่ใกล้เคียง เปรียบเทียบการกระจายตัวของจุดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2552, 2557 และ 2559 พบว่า จุดจำหน่ายรอบสถานศึกษาทั้ง 15 แห่ง มี 1,697 ร้าน จำแนกเป็นจุดจำหน่ายแบบมีที่นั่งดื่ม ร้อยละ 49.2 จุดจำหน่ายแบบไม่มีที่นั่งดื่ม ร้อยละ 43.0 จุดจำหน่ายที่อยู่ในหอพัก อพาร์ทเม้นท์ ร้อยละ 6.1 และจุดจำหน่ายที่เป็นร้านขายส่ง ร้อยละ 1.7 ในขณะที่จุดจำหน่ายรวมเมื่อเทียบกับจุดจำหน่ายปี 2552 พบว่า จุดจำหน่ายในปี 2559 เพิ่มขึ้น ร้อยละ 6.8 เมื่อเทียบกับข้อมูลที่สำรวจได้ในปี 2557 พบว่า ลดลงร้อยละ 40 โดยจุดจำหน่ายแบบมีที่นั่งดื่ม (ลดลงร้อยละ 46) ลดลงมากกว่าจุดจำหน่ายแบบไม่มีที่นั่งดื่ม (ลดลงร้อยละ 32) และจุดจำหน่ายที่อยู่ในหอพักอพาร์ทเม้นท์ มีสัดส่วนลดลงประมาณครึ่งหนึ่ง

นอกจากนี้จุดจำหน่ายรอบมหาวิทยาลัยเกือบทุกแห่งมีจุดจำหน่ายลดลง โดยที่จุดจำหน่ายรอบมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ลดลงมากที่สุด ร้อยละ 73.9 รองมาคือมหาวิทยาลัยรังสิตลดลงร้อยละ 73.3 และมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ลดลงร้อยละ 66.0 ยกเว้นจุดจำหน่ายรอบมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีจุดจำหน่ายเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับการสำรวจปี 2557 ร้อยละ 16.3 โดยจุดจำหน่ายที่เพิ่มขึ้นคือจุดจำหน่ายแบบไม่มีที่นั่งดื่ม ร้อยละ 65.3 และประมาณร้อยละ 44.4 ที่จำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตามช่วงเวลาที่กฎหมายกำหนด ในขณะที่ร้อยละ 92 มีใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

การเข้าถึงเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของนักศึกษาทั้ง 15 แห่ง พบว่า ในระยะรัศมี 500 เมตรจากรั้วมหาวิทยาลัย ระยะห่างของจุดจำหน่ายรอบ 15 มหาวิทยาลัย โดยวัดจากรั้วมหาวิทยาลัยถึงจุดจำหน่ายที่ใกล้ที่สุดเฉลี่ย 267.0 เมตร (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน143.9 ระยะทางใกล้สุด 2.0 เมตร)

สำหรับร้านนั่งดื่มที่ใกล้รั้วมหาวิทยาลัยมากที่สุด ในการสำรวจ พบว่านักศึกษาใช้เวลาเดินไปยังจุดจำหน่าย 2 วินาที และเป็นจุดจำหน่ายแบบไม่มีที่นั่งดื่มมีระยะห่างเฉลี่ย 261.0 เมตร

เมื่อวิเคราะห์ความหนาแน่นของจุดจำหน่ายต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร พบว่า จุดจำหน่ายในรัศมีรอบรั้วมหาวิทยาลัยในรัศมี 500 เมตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความหนาแน่นของจุดจำหน่ายมากที่สุด คือ 125.2 จุด รองมา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี 79.8 จุด และมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 77 จุด มหาวิทยาลัยที่มีความหนาแน่นของจุดจำหน่ายน้อยที่สุด คือ มหาวิทยาลัยรังสิต 3.9 จุด และเมื่อเปรียบเทียบกับความหนาแน่นของจุดจำหน่ายรอบสถานศึกษาทั้ง 15 มหาวิทยาลัย โดยเทียบเคียงกับรายงานการกระจายตัวของจุดจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์โดยรอบมหาวิทยาลัยในกรุงเทพและปริมณฑลปี 2557 ความหนาแน่นของจุดจำหน่ายลดลงทั้ง 15 มหาวิทยาลัยจุดจำหน่ายในรัศมีรอบรั้วมหาวิทยาลัย 300 เมตร พบว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีมีความหนาแน่นของจุดจำหน่ายมากที่สุด114.3 จุด รองมา คือ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 101.7 จุด และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 84.1 จุด มหาวิทยาลัยที่มีความหนาแน่นของจุดจำหน่ายน้อยที่สุด คือ มหาวิทยาลัยรังสิต 3.4 จุดจุดจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษาทั้ง 15 แห่ง พบว่า ประมาณร้อยละ 59 มีการติดใบอนุญาตจำหน่ายสุราแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน โดยที่จุดจำหน่ายรอบมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติมีการติดใบอนุญาตจำหน่ายสุราแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนมากที่สุด ถึงร้อยละ 90 รองมาคือ มหาวิทยาลัยมหิดล (ศาลายา) ร้อยละ 86.2 และมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมร้อยละ 82.1 ในขณะที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีจุดจำหน่ายที่ติดใบอนุญาตจำหน่ายสุราแสดงให้เห็นน้อยที่สุด ร้อยละ 37.8จุดจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาทั้ง 15แห่ง ทำตามกฎหมายเพียงร้อยละ 34

นอกจากนี้สถานการณ์ร้านเหล้าในต่างจังหวัดก็มีความคล้ายกับพื้นที่กรุงเทพฯ ซึ่งความหนาแน่นของจุดจำหน่าย พบมากในตัวเมือง เช่น จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า จุดจำหน่ายสุราใกล้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน 36 สถาบัน ในปี พ.ศ. 2559 จุดจำหน่ายสุราทั้งหมด 449 ร้าน มีความหนาแน่นมากที่สุดที่สถาบันการศึกษาในอำเภอเมือง สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบจุดจำหน่ายสุราเริ่มที่ระยะห่าง 300เมตร จำนวน 79 ร้าน ในขณะที่ระยะห่างที่ 1,000 เมตร พบจุดจำหน่ายสุรากระจายอยู่ทุกสถาบันการศึกษา จำนวน 312 ร้าน และจำนวนจุดจำหน่ายสุรา มีเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าที่ระยะห่าง 2,000 เมตร จำนวน 688 ร้าน เมื่อพิจารณาในเขตโซนนิ่ง พบว่าสถาบันการศึกษาร้อยละ 27.8 (จำนวน 10 สถาบัน) พบจุดจำหน่ายสุราในเขตโซนนิ่ง จำนวน 62 ร้าน เมื่อพิจารณาเรื่องใบอนุญาตจำหน่ายสุรา พบว่า จุดจำหน่ายสุราส่วนใหญ่ไม่มีการขอใบอนุญาตจำหน่ายสุรา (ร้อยละ 57.7) จุดจำหน่ายที่ได้รับใบอนุญาตส่วนใหญ่เป็นประเภทร้านขายของชำ/เบ็ดเตล็ดมีตู้แช่ (ร้อยละ 66.3) และจุดจำหน่ายสุราที่ตั้งอยู่ในเขตโซนนิ่งส่วนใหญ่มีใบอนุญาตจำหน่ายสุรา (ร้อยละ 75.8) นอกจากเป็นช่องทางขาย ทาการส่งเสริมการขายและช่องทางสื่อสารแบรนด์แล้ว ร้านเหล้ารอบสถานศึกษายังมีการกระทำที่ผิดกฎหมายอื่นๆ เช่น เปิดเกินเวลา ปล่อย

ให้เยาวชนอายุน้อยหรือวัยมัธยมปลายเข้าไปเที่ยว พกพาอาวุธ ให้บริการสูบบารากู่ในร้าน เสียงรบกวนชุมชน ปัญหาทะเลาะวิวาท ฯลฯ จนปรากฏเป็นข่าวต่าง ๆ ตลอดเวลา

จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีสถาบันการศึกษาและโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง เป็นจำนวนมาก มีการเติบโตของสังคมเมือง ให้เกิดการเข้าถึงต่อสื่อต่างๆ รวมทั้งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีช่องทางการจำหน่ายตามร้านค้ารอบสถานศึกษา อีกทั้งจังหวัดสุรินทร์มีงานประจำปีที่เป็นงานสืบสานวัฒนธรรมอันดี คือ งานเทศกาลมหัศจรรย์งานช้างสุรินทร์ ที่จัดขึ้นประจำทุกปี ประชาชนทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดจะมาร่วมงานรื่นเริงประจำปีมากมาย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสถานการณ์ร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีและไม่มีแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาจังหวัดสุรินทร์ในช่วงเทศกาลมหัศจรรย์งานช้างสุรินทร์ ครั้งที่ 58 ประจำปี 2561

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบจำนวนและที่ตั้งของร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีและไม่มีแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ในช่วงเทศกาลมหัศจรรย์งานช้างสุรินทร์ ครั้งที่ 58 ประจำปี 2561
2. เพื่อทราบจำนวนและที่ตั้งของร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในสถานที่จัดงานเทศกาลมหัศจรรย์งานช้างสุรินทร์ ครั้งที่ 58 ประจำปี 2561

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตพื้นที่

สำรวจรอบสถานศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์, วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ และโรงเรียนสุรินทร์ราชมงคล

ขอบเขตด้านเวลา

ในช่วงเทศกาลมหัศจรรย์งานช้างสุรินทร์ ครั้งที่ 58 ประจำปี 2561

ขอบเขตเนื้อหา

1. แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัญหาและผลกระทบ
2. สถานการณ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา
3. ความสำคัญของร้านเหล้ารอบสถานศึกษาต่อธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
4. นโยบาย แผนภาครัฐ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

วิธีการศึกษา

สำรวจร้านค้าที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา และภายในสถานที่จัดงานเทศกาลมหัศจรรย์งานช้างสุรินทร์ ครั้งที่ 58 ประจำปี 2561 โดยใช้ Google Map ในการแบ่งโซนพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูล โดยที่แสดงพื้นที่สถานศึกษาตามขอบเขตโดยกำหนดขอบเขตพื้นที่การสำรวจรอบสถานศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยา

เขตสุรินทร์, วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ และโรงเรียนสุรินทร์ราชมงคล เพื่อสำรวจร้านค้ารอบบริเวณขอบเขตพื้นที่ที่กำหนดไว้ โดยทำการสำรวจร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แบบมีที่นั่งดื่มในร้าน และแบบไม่มีที่นั่งดื่มในร้าน ร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ แบบมีที่นั่งดื่มในร้านและแบบไม่มีที่นั่งดื่มในร้าน รวมทั้งแสดงจำนวน/ความชุก ของร้านดังกล่าวในแต่ละพื้นที่ที่ทำการศึกษา และการสำรวจ ทางกายภาพ/บันทึกภาพ

พื้นที่การศึกษา

แบ่งพื้นที่ในการสำรวจ โดยเลือกสำรวจร้านค้าบริเวณรอบสถานศึกษาดังต่อไปนี้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
2. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
3. วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์
4. โรงเรียนสุรินทร์ราชมงคล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาพื้นที่

1. เตรียมแผนที่ โดยการใช้แผนที่ Google Earth แสดงขอบเขตพื้นที่ที่ต้องการสำรวจ พร้อมทั้งปริ๊นแผนที่แบ่งตามขอบเขตพื้นที่นั้นๆ
2. ทำการสำรวจร้านค้าโดยอ้างอิงจากแผนที่ที่ปริ๊นออกมา พร้อมทั้งแสดงสัญลักษณ์ระบุลงไปในแผนที่ โดยสัญลักษณ์ใช้เป็นตัวเลขเพื่อบ่งบอกถึง
   - ร้านค้าที่จำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์แบบมีที่นั่งในร้าน
   - ร้านค้าที่จำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์แบบไม่มีที่นั่งในร้าน

- ร้านค้าที่ไม่ได้จำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์แบบมีที่นั่งในร้าน
- ร้านค้าที่ไม่ได้จำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์แบบไม่มีที่นั่งในร้าน

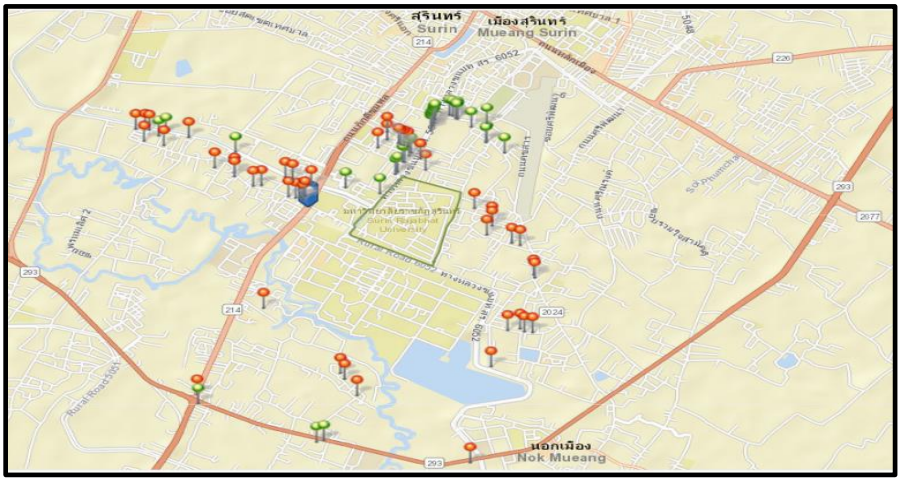
3. ถ่ายภาพร้านค้าที่ได้ทำการสำรวจตามขอบเขตพื้นที่

4. นำแผนที่ที่ได้ระบุสัญลักษณ์ดังกล่าวข้างต้นมาวิเคราะห์ตามเขตพื้นที่และทำการบันทึกสัญลักษณ์ลงในแผนที่ Google Map ทำให้เห็นความถี่ของร้านค้าแต่ละชนิดได้ชัดเจนในแผนที่เดียวกัน

ผลการศึกษา

1. จำนวนและที่ตั้งของร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีและไม่มีแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ในช่วงเทศกาลมหัศจรรย์งานช้างสุรินทร์ ครั้งที่ 58 ประจำปี 2561 พบว่า ร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 76 ร้าน (ร้อยละ 56.72) แบ่งเป็นร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบมีที่นั่งดื่มในร้าน จำนวน 32 ร้าน (ร้อยละ 23.88) ร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบไม่มีที่นั่งดื่มในร้าน จำนวน 44 ร้าน (ร้อยละ 32.86) ร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ จำนวน 58 ร้าน (ร้อยละ 43.28) แบ่งเป็นร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์แบบมีที่นั่งดื่มในร้าน จำนวน 43 ร้าน (ร้อยละ 32.10) ร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบไม่

แผนที่ตำแหน่งร้านขายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ รอบสถานศึกษา

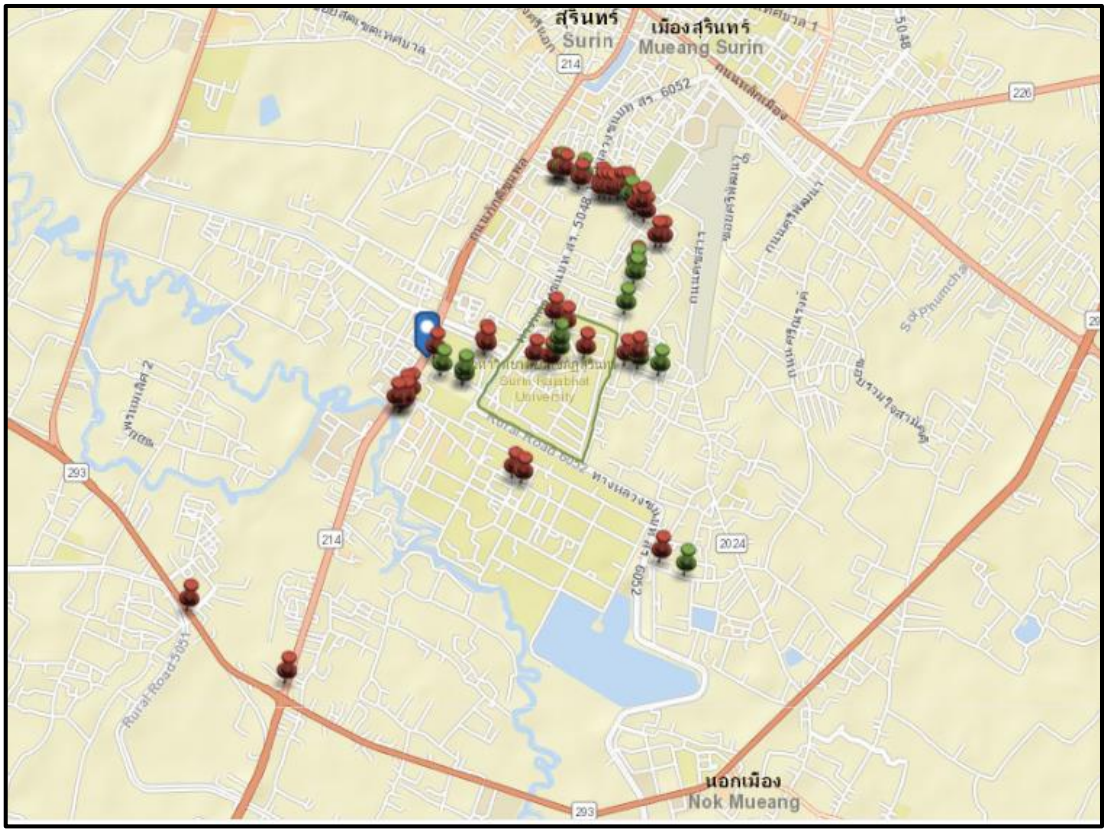
มีที่นั่งดื่มในร้าน จำนวน 15 ร้าน (ร้อยละ 11.20) ตามภาพแผนที่ ดังนี้

ร้านค้าที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบมีที่นั่งดื่มในร้าน

ร้านค้าที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบไม่มีที่นั่งดื่มในร้าน

ร้านค้าที่ไม่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และไม่มีที่นั่งดื่มในร้าน

ร้านค้าที่ไม่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และมีที่นั่งดื่มในร้าน

แผนที่ตำแหน่งร้านค้าที่ไม่ขายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

2. ไม่พบร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในสถานที่จัดงานเทศกาลมหัศจรรย์งานช้างสุรินทร์ ครั้งที่ 58 ประจำปี 2561

อภิปรายผลการศึกษา

1. จำนวนและที่ตั้งของร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 76 ร้าน (ร้อยละ 56.72) มากกว่าร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ จำนวน 58 ร้าน (ร้อยละ 43.28) สถานการณ์ดังกล่าวแสดงถึงโอกาสการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป อีกทั้งเป็นที่น่าสังเกตว่า การที่หน่วยงานภาครัฐอนุญาตให้ร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยถูกต้องหรือไม่ และมีกี่ร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ได้รับอนุญาตอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2560) พบว่า ปรากฏการณ์ร้านเหล้ารอบมหาวิทยาลัย กลายเป็นประเด็นร้อนทางสังคมและกลายเป็นพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งในสื่อต่างๆ และทำให้สังคมหันกลับมาพิจารณาประเด็นร้านเหล้ารอบมหาวิทยาลัยอีกคำรบหนึ่งว่า การมีร้านเหล้ารอบมหาวิทยาลัยคือภัย และนับวันยิ่งเฟื่องฟูจนควบคุมไม่ได้ นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่ง คสช.ฉบับที่ 22/2558 ลงนามในวันที่ 22 ก.ค. 2558 เนื้อหาคำสั่งนี้เน้นย้ำการควบคุมสถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการ โดยห้ามสถานบริการทาผิดกฎหมาย คือ ห้ามปล่อยให้คนอายุต่ำกว่า 20 ปี เข้า ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้คนอายุต่ำกว่า 20 ปี ห้ามเปิดเกินเวลา และห้ามตั้งสถานที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใกล้หอพัก สถานศึกษาi ต่อมาในวันที่ 12 ต.ค. 2558 นายกรัฐมนตรี ได้ลงนามในประกาศสานักนายกรัฐมนตรี เรื่องกำหนดสถานที่หรือบริเวณห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา พ.ศ. 2558 โดยมีเจตนารมณ์ที่จะย้ำเตือนคำสั่ง คสช. ที่ 22/2558 ที่ห้ามมิให้มีสถานที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาหรือหอพักใกล้เคียงสถานศึกษาคำสั่งนี้มีใจความสำคัญอยู่ที่การควบคุมร้านเหล้าใกล้สถานศึกษาและสถานบันเทิงที่อยู่ใกล้ถานศึกษารวมทั้งมีประเด็นอื่นๆ ในคำสั่งนี้ร่วมด้วย

มาตรการกฎหมายควบคุมร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา

(1) 300 เมตรรอบสถานศึกษา ประกาศสานักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใกล้สถานศึกษาในระยะ 300 เมตร นายกรัฐมนตรีได้ลงนามแล้วและควรจะมีผลบังคับใช้ได้ในเดือนสิงหาคม 2558 แต่ประกาศฯ ฉบับนี้ไม่ได้ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เนื่องจากถูกทักท้วง

(2) ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดสถานที่หรือบริเวณห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา พ.ศ. 2558 ตัดคำว่า 300 เมตรออก ให้สอดคล้องกับคำสั่ง คสช ที่ 22/58 ข้อ 6

(3) วันที่ 22 กรกฎาคม 2558 คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 22/2558 เรื่องมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแข่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทาง และการควบคุมสถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(4) หนังสือชักซ้อมความเข้าใจ จากอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นเลขานุการคณะกรรมการอานวยการประสานกากับติดตามผลการดาเนินงานตามคำสั่ง คสช. ที่ 22/2558 ใจความสรุปได้ว่าผู้ที่ได้รับอนุญาตให้จาหน่ายสุราอยู่ก่อนหน้าวันที่คำสั่ง คสช. 22/58 ใช้บังคับ ถึงแม้จะอยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา ให้สามารถประกอบการต่อไปได้ แต่ให้งดเว้นการออกใบอนุญาตให้กับรายใหม่ในเขตนั้น

2. ไม่พบร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในสถานที่จัดงานเทศกาลมหัศจรรย์งานช้างสุรินทร์ ครั้งที่ 58 ประจำปี 2561 แสดงถึงมาตรการการบังคับใช้กฎหมายต่อการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การประสานงานร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ในการขับเคลื่อนการจัดงานประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงามของจังหวัดสุรินทร์ เป็นงานประเพณีเมืองช้างปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เอกสารอ้างอิง

จุรีย์ อุตสาหะ, พลเทพ วิจิตรคุณากร, ดาริกา ใสงาม, นันท์นภัส พรุเพชรแก้ว, อุดมศักดิ์ แซ่โง้ว, กนิษฐา ไทยกล้า, ชนัฐ เกิดประดับ และอธิบ ตันอารีย์. (2559). *ข้อเท็จจริงและตัวเลขเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย.* สงขลา: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพและหน่วยระบาดวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เนื้อแพร เล็กเฟื่องฟู, กรรณจริยา สุขรุ่ง และนพพล วิทย์วรพงศ์. (2558). *เหล้า/ความจริง : **รายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมไทยประจำปีพ.ศ. 2558.*** รายงานวิจัยสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทยา บูรณศิริ. (2555). *จากแผนยุทธศาสตร์ระดับโลกสู่การปฏิบัติระดับชาติและท้องถิ่น*. การประชุม

นโยบายแอลกอฮอล์ระดับโลก (Global Alcohol Policy Conference : GAPC), วันที่ 13-15 กุมภาพันธ์ 2555. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.

สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าภาคอีสานตอนบน. (2556). *กาฬสินธุ์เดินหน้างานศพปลอดเหล้า-พนัน สู่เมืองต้นแบบแห่งสุขภาพ.* [ออนไลน์] ได้จาก: ttp://www.thaihealth.or.th/node/32995 [สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2562].

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). ***สถานการณ์ร้านเหล้ารอบสถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และภูมิภาค***. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส).

ศรีรัช ลอยสมุทร. (2561). ***การศึกษาสถานการณ์ การติดตามการเปลี่ยนแปลงหลังการบังคับใช้กฎหมายและผลกระทบของร้านเหล้ารอบสถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และภูมิภาค.*** กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส).

World Health Organization : WHO. (2001). *Global Status Report on Alcohol*.[Online]. From: http://www.who.int/substance-abuse/pubs-alcohol.htm.[accessed 20 September 2016].

. (2004). *Global Status Report: Alcohol Policy*. Geneva: World Health Organization.

การบริหารจัดการที่ดีที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัว จังหวัดกาญจนบุรี

A Management Good Governance of Effectiveness at Nongbua Subdistrict Municipality, Kanchanaburi Province

ณัฐพัชร์ สถิตพรธนชัย[1]

Nattaphat Sathitpornthanachai$_1$

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการที่ดีที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัว 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการที่ดีของเทศบาลตำบลหนองบัว และ 3) เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการที่ดีที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัว ประชากรในการศึกษาวิจัย คือ เทศบาลตำบลหนองบัว โดยได้ทำการวิจัยบุคลากรของเทศบาลตำบลหนองบัว แบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ 1. ฝ่ายการเมือง และ 2. ฝ่ายปฏิบัติงาน จำนวน 59 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8995 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับค่าเฉลี่ย สถิติสหสัมพันธ์ สถิติการถดถอยเชิงพหุคูณ และสถิติการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

ปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่ดีในภาพรวม พบว่า มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ หลักความโปร่งใส รองลงมา คือ หลักคุณธรรม และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ระดับประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัวในภาพรวม พบว่า มีระดับความสำเร็จมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ การพัฒนาองค์การ รองลงมา คือ กระบวนการภายใน และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดหาและการจัดสรรทรัพยากร

ปัจจัยสำคัญที่สามารถอธิบายประสิทธิผลการบริหารจัดการที่ดีของเทศบาลตำบลหนองบัว ประกอบด้วย หลักความโปร่งใส หลักการบริหารจัดการ หลักความคุ้มค่า และหลักองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยผลของการปรับรูปแบบการบริหารจัดการที่ดีที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบล

---

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, natta_phat@hotmail.com

Faculty of Humanities and Social Sciences Kanchanaburi Rajabhat University, natta_phat@hotmail.com

หนองบัว ได้แก่ หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า หลักองค์กรแห่งการเรียนรู้ และหลักการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควร 1) ให้ความสำคัญในเรื่องการให้บริการสาธารณะและสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน 2) สร้างช่องทางให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันภายในระหว่างบุคลากรควบคู่ไปกับการรับความรู้จากภายนอก 3) กระจายงบประมาณไปยังฝ่ายต่างๆ อย่างเป็นธรรม และทั่วถึง 4) ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความโปร่งใสตามที่กฎหมายกำหนด 5) จัดเตรียมความพร้อมและมีการวางแผนของการใช้งบประมาณในการพัฒนาทั้งในเรื่องของบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 6) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการและกิจกรรมการพัฒนาที่เหมาะสม 7) จัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยให้เพียงพอกับความต้องการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 1) ควรนำกรอบแนวคิดการบริหารจัดการที่ดีที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัวนี้ไปใช้กับเทศบาลตำบลแห่งอื่นๆ หรือองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีฐานะสูงกว่า 2) ควรมีการศึกษารูปแบบและปัจจัยการบริหารจัดการที่ดีในมิติอื่นๆ ซึ่งรูปแบบและปัจจัยการบริหารจัดการที่ดีของแต่ละเทศบาลตำบลย่อมมีความแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่และความพร้อม 3) ควรมีการประยุกต์ใช้และบูรณาการแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลหลายๆ แนวคิดมาใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินและศึกษาประสิทธิผลขององค์การ

คำสำคัญ (Keywords) : การบริหารจัดการที่ดี, ประสิทธิผล

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the factors influence the effectiveness good management at nongbua subdistrict municipality ; 2) to study the effectiveness level good management at nongbua subdistrict municipality ; and 3) to propose a good management effectiveness model at nongbua subdistrict municipality. The population of this research was nongbua subdistrict municipality, research personnel at nongbua subdistrict municipality divided into 2 parts is 1) political and 2) Operations Department, of 59 people. The research instrument in this study were questionnaires and interviews with a confidence equal .8995. The data were analyzed using descriptive statistics, frequency, percentage, mean and standard deviation. And test the hypothesis by correlation. Statistical multiple regression and statistical analysis path.

The research findings revealed that.

Good management factors in overview revealed include, there is a highest practical level. Ranked from the highest mean to lowest mean as follows, transparency, integrity and human resource development.

The level of the effectiveness at nongbua subdistrict municipality found that with the level of high success. When considered, the average from most to least, is the development organization, internal processes and the lowest is the supply and allocation of resources.

Important factors that could explain the effectiveness of good management at nongbua subdistrict municipality, transparency, management, efficiency and learning organization. The effects of adaptive management model that affect the effectiveness of good management at nongbua subdistrict municipality. Include the transparency, efficiency, learning organization and management.

Suggestions of policies 1) the provision of public services to meet the needs of the people ; 2) create a channel for transferring knowledge among people coupled with external knowledge ; 3) equity budget allocation into all sectors and the policy of Shared vision in organizations ; 4) allowing people to participate in inspections in every step of the operation to ensure transparency as required by law ; 5) the preparation and planning of the budget, in the development of personnel, materials and equipment by taking into account the interests of the people in accordance with the sufficiency economy philosophy ; 6) Allow people to participate in thinking and decision making About appropriate development projects and activities ; 7) Providing sufficient information technology equipment to meet the demand

Suggestions for further research 1) should be a model management framework that affect the effectiveness at nongbua subdistrict municipality to the other areas in the country or local government and was higher to prove this concept ; 2) should be studied factors and model in the management of other dimensions, which may result in the form of management that affect the effectiveness of the different sub-district municipalities ; 3) should be applied and integrated concepts of effectiveness, many ideas were used as a basis to evaluate and assess the effectiveness of the organization, which makes the content of the effectiveness of the organization as possible.

Keywords : Management Good Governance, Effectiveness

บทนำ

รัฐบาลได้ปรับองคาพยพทุกส่วนทั้งภาคราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) พ.ศ. 2542 ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล คือ การกระจายอำนาจในการสนองความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น และการให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลจึงมีแนวนโยบายให้ส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารงานจัดการบ้านเมืองที่ดี โดยมุ่งสร้างองค์กรให้เป็นไปตามหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีประชาชนเป็นเป้าหมายสูงสุดในการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2548)

เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง เป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นดำเนินการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย และได้มีการตราพระราชบัญญัติการปกครองส่วนท้องถิ่นเมื่อปี พ.ศ. 2542 โดยยกฐานะสุขาภิบาลทั้งหมดในประเทศขึ้นเป็นเทศบาล ส่งผลให้สุขาภิบาล จำนวน 980 แห่ง (โกวิทย์ พวงงาม, 2543) ต้องเปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาลตำบล ซึ่งสุขาภิบาลส่วนใหญ่ไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาล มีอยู่เพียง 49 แห่งเท่านั้นที่เข้าหลักเกณฑ์จะยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลได้ (คเณศ กลิ่นสุคนธ์, 2542)

ปัจจุบันมีเทศบาล จำนวน 2,441 แห่ง แบ่งเป็นเทศบาลนคร 30 แห่ง เทศบาลเมือง 178 แห่ง และเทศบาลตำบล 2,233 แห่ง (กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2560) ในบรรดาเทศบาลทั้ง 3 ประเภทนี้ เทศบาลตำบลมีปัญหาด้านประสิทธิผลการบริหารจัดการในการบริการสาธารณะมากที่สุด เนื่องจากปัญหาและอุปสรรคด้านองค์ประกอบของการบริหารจัดการหลายๆ ด้านตามหลักการบริหารองค์การ ตลอดจนการจัดตั้งด้วยการยกฐานะขึ้นมาจากสุขาภิบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีองค์ประกอบการบริหารจัดการไม่สมบูรณ์ สอดคล้องกับรายงานการวิจัยเรื่องการประเมินประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ปิยะนุช เงินคล้าย และคณะ, 2547) จากผลการวิจัยในส่วนของเทศบาล พบว่า เทศบาลส่วนใหญ่ จำนวน 661 แห่ง (ร้อยละ 58.24) มีประสิทธิภาพการบริหารงานอยู่ในระดับต่ำ รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 474 แห่ง (ร้อยละ 41.76) และไม่มีเทศบาลแห่งใดมีประสิทธิภาพการบริหารงานอยู่ในระดับสูง และจากผลการคัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ปรากฏว่า เทศบาลตำบลหนองบัวได้รับการคัดเลือกให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลที่ 1 ในการบริหารจัดการที่ดี (คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2558) ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งเดียวในกลุ่มจังหวัดภาคกลางที่ได้รับรางวัลดังกล่าว ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารจัดการที่ดีที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัว เพื่อนำผลของการศึกษาที่ได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการที่ดีที่มีผลต่อประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการที่ดีที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัว
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการที่ดีของเทศบาลตำบลหนองบัว
3. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการที่ดีที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัว

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาวิจัย คือ เทศบาลตำบลหนองบัว จังหวัดกาญจนบุรี โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากบุคลากรของเทศบาลตำบลหนองบัว แบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ 1. ฝ่ายการเมือง ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาล 2. ฝ่ายปฏิบัติงาน ได้แก่ ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการกองช่าง ผู้อำนวยการกองคลัง ผู้อำนวยการกองสวัสดิการและสังคม ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และข้าราชการทั่วไป พนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไป เป็นตัวแทนของเทศบาลตำบลหนองบัว จำนวน 59 คน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Information)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย (Research Instruments) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์หาคำตอบในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทางทฤษฎีแนวความคิดจากผลงานวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยการใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการบรรยายลักษณะโดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percent)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่ดี โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการบรรยายลักษณะโดยทั่วไปของการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และอันดับค่าเฉลี่ย (Mean Sequence)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัว โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการบรรยายลักษณะโดยทั่วไปของประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัว ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และอันดับค่าเฉลี่ย (Mean Sequence)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์ (Correlation) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่ดีกับประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัว

5. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อหาชุดตัวแปรของสมการ และอิทธิพลของปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่ดีที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัว

6. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) หาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่ดีที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัว

7. การวิเคราะห์ข้อเชิงมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ได้จากการจดบันทึกและบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์แล้วนำมาอภิปรายผลข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุป และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 66.10) รองลงมาเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 33.90) ส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี (ร้อยละ 35.60) รองลงมามีอายุ 51 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 30.50) ส่วนใหญ่มีตำแหน่งข้าราชการ (ร้อยละ 44.10) รองลงมามีตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล (ร้อยละ 18.60) ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 5 ปีลงมา (ร้อยละ 28.80) รองลงมามีประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี (ร้อยละ 25.40)

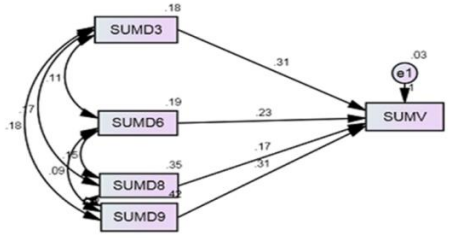
2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่ดี พบว่า ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.281, S.D. = 0.442) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ หลักความโปร่งใส ($\overline{X}$ = 4.680, S.D. = 0.429) รองลงมา คือ หลักคุณธรรม ($\overline{X}$ = 4.378, S.D. = 0.537) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ($\overline{X}$ = 3.942, S.D. = 0.471)

3. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัว พบว่า ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.56, S.D. = 0.480) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ การพัฒนาองค์การ ($\overline{X}$ = 4.63, S.D. = 0.480) รองลงมา คือ กระบวนการภายใน ($\overline{X}$ = 4.59, S.D. = 0.489) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดหาและการจัดสรรทรัพยากร ($\overline{X}$ = 4.47, S.D. = 0.547)

4. การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) พบว่า สามารถทำนายประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .513, .615, .626, .633, .676, .682, .703, .758, .769 และ .794 ตามลำดับ)

5. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) พบว่า หลักความโปร่งใส หลักการบริหารจัดการ หลักความคุ้มค่า และหลักองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางบวกสามารถอธิบายประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเหนือระดับ .01 และมีความสามารถในการอธิบายประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัวได้แตกต่างกัน

6. การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) พบว่า การบริหารจัดการที่ดีอธิบายประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัวได้เพียง 36% และมีค่า Chi-square = 0.000 ผู้วิจัยจึงพิจารณาปรับรูปแบบการบริหารจัดการที่ดีเพื่อให้เหมาะสมต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัว

ภาพที่ 1 ผลการปรับรูปแบบการบริหารจัดการที่ดีที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัว

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อันดับแรก คือ หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม หลักองค์กรแห่งการเรียนรู้ หลักการบริหารจัดการ หลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หลักความพร้อมรับผิด หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

2. ประสิทธิผลของเทศบาลตำบลในภาพรวม พบว่า มีระดับความสำเร็จมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อันดับแรก คือ ความสามารถในการสร้างความพึงพอใจ รองลงมา คือ การพัฒนาองค์การ กระบวนการภายใน ผลลัพธ์การดำเนินการ และการจัดหาและการจัดสรรทรัพยากร

3. รูปแบบการบริหารจัดการที่ดีที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัว

ผลของการปรับรูปแบบการบริหารจัดการที่ดีที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัว พบว่า ปัจจัยด้านหลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า หลักองค์กรแห่งการเรียนรู้ และหลักการบริหารจัดการ มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยรูปแบบการบริหารจัดการที่ดีที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัวดังกล่าวมีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้ รวมถึงความเหมาะสมและการใช้ประโยชน์ หากนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่องและเป็นระบบ จะส่งผลให้สามารถแก้ไขปรับปรุงปัญหาและอุปสรรค และพัฒนาการดำเนินงานต่างๆ ได้ และส่งผลให้การบริหารจัดการมีประสิทธิผลได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้จะต้องพิจารณาปัจจัยในหลายๆ ด้านประกอบกัน โดยเฉพาะความพร้อมและความเหมาะสมของเทศบาลตำบลหนองบัวเป็นสำคัญ เพื่อให้การบริหารจัดการเทศบาลตำบลหนองบัวเกิดประสิทธิผลสูงสุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

3.1 หลักนิติธรรม ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทศบาลตำบลหนองบัวมีการดำเนินการด้านหลักนิติธรรมยังไม่ครอบคลุมทุกด้าน โดยเฉพาะกฎระเบียบที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงานยังไม่เป็นที่ยอมรับร่วมกันของผู้ปฏิบัติ การปฏิบัติตามกฎระเบียบโดยยึดหลักการธำรง

รักษาความเป็นธรรมให้เกิดขึ้น ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ กิติศักดิ์ พรพรหมวินิจ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะตามหลักการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

3.2 หลักคุณธรรม ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารของเทศบาลตำบลหนองบัวยังวางตัวไม่เป็นกลางในบางครั้ง ไม่มีการกำหนดมาตรฐานให้ผู้ปฏิบัติงานยึดถือหลักคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และพิจารณาความดีความชอบของผู้ปฏิบัติงานยังไม่คำนึงถึงหลักความสามารถและผลงาน ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ มาโนชญ์ ปานพรหม (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพการให้บริการสาธารณะตามหลักการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณภาคเหนือตอนล่าง

3.3 หลักความโปร่งใส มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทศบาลตำบลหนองบัวมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้อง สามารถชี้แจงอธิบายต่อประชาชนได้ถึงเหตุผลในการตัดสินใจดำเนินงานหรือโครงการต่างๆ มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการตรวจสอบผลการดำเนินงาน และมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างชัดเจน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ มาโนชญ์ ปานพรหม (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพการให้บริการสาธารณะตามหลักการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณภาคเหนือตอนล่าง

3.4 หลักการมีส่วนร่วม ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทศบาลตำบลหนองบัวไม่ได้นำความคิดเห็นจากประชาชนมาปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง และยังขาดการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานให้พร้อมรับการแสดงความคิดเห็นจากประชาชน ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ กิติศักดิ์ พรพรหมวินิจ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะตามหลักการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

3.5 หลักความพร้อมรับผิด ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทศบาลตำบลหนองบัวยังไม่มีบุคลากรที่กล้าที่จะแสดงออกถึงความรับผิดชอบจากการกระทำของตนอย่างแท้จริง อีกทั้งไม่มีมาตรการกำกับดูแลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ไม่สามารถรักษากรอบการดำเนินงานไว้ได้อย่างต่อเนื่อง ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ ริเรืองรอง รัตนวิไลสกุล (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความรู้สึกเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อสังคมของสมาชิกรัฐสภาไทย

3.6 หลักความคุ้มค่า มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทศบาลตำบลหนองบัวมีการกำหนดขั้นตอนกระบวนการ ระยะเวลา ดำเนินการ และมาตรการการให้บริการประชาชนที่ชัดเจน มีแผนการดำเนินงานเพื่อรณรงค์ให้ประชาชนร่วมมือร่วมใจกันประหยัดทรัพยากรในท้องถิ่น มีผลการดำเนินการให้บริการสาธารณะที่สามารถส่งเสริมการพัฒนาของสังคมครอบคลุมทุกๆ ด้าน และมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับประชาชนด้วยการให้บริการที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กมลลักษณ์ ยินดียม (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิผลการบริหารองค์การตามหลักการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

3.7 หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทศบาลตำบลหนองบัวขาดการพัฒนาทักษะของผู้ปฏิบัติงานให้สามารถปฏิบัติงานได้ทันกับการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้ไม่สามารถนำแนวคิดใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ Frances Dery (2003) ได้ทำการศึกษาเรื่ององค์การจัดวางการจัดการทรัพยากรมนุษย์กับเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างไร

3.8 หลักองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนสามารถติดต่อสอบถามข้อมูลและสามารถแสดงความคิดเห็นผ่านทางเครือข่ายสารสนเทศของเทศบาลตำบลหนองบัวได้ โดยมีการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการจัดทำนโยบายและแผนเชิงกลยุทธ์ และมีการนำเทคโนโลยีและการสื่อสารมาใช้ในหน่วยงานเพื่อลดขั้นตอนการทำงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิติศักดิ์ พรพรหมวินิจ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะตามหลักการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

3.9 หลักการบริหารจัดการ มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทศบาลตำบลหนองบัวมีการดำเนินการด้านการบริหารจัดการครอบคลุมพื้นที่ มีการกระจายงบประมาณไปยังฝ่ายต่างๆ มีการดำเนินการทบทวนกลยุทธ์ในการบริหาร โดยพิจารณาจากความคุ้มค่าของภารกิจในการให้บริการประชาชน บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนกลยุทธ์และมีการกระจายความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามาร่วมกิจกรรมทางการบริหาร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิติศักดิ์ พรพรหมวินิจ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะตามหลักการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

3.10 หลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทศบาลตำบลหนองบัวมีอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศไม่เพียงพอกับความต้องการใช้งาน ทำให้เกิดปัญหาในการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการจัดทำนโยบายและแผนเชิงกลยุทธ์ และประชาชนไม่สามารถติดต่อสอบถามข้อมูล แสดงความคิดเห็นผ่านทางเครือข่ายสารสนเทศของเทศบาลตำบลหนองบัวได้ ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ กมลลักษณ์ ยินดียม (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิผลการบริหารองค์การตามหลักการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควร

1.1 ให้ความสำคัญในเรื่องการให้บริการสาธารณะและสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน

1.2 สร้างช่องทางให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันภายในระหว่างบุคลากรควบคู่ไปกับการรับความรู้จากภายนอก

1.3 กระจายงบประมาณไปยังฝ่ายต่างๆ อย่างเป็นธรรม และทั่วถึง

1.4 ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบในการดำเนินงานทุกขั้นตอนเพื่อให้เกิดความโปร่งใสตามที่กฎหมายกำหนด

1.5 จัดเตรียมความพร้อมและมีการวางแผนของการใช้งบประมาณในการพัฒนาทั้งในเรื่องของบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.6 เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ และกิจกรรมการพัฒนาที่เหมาะสม

1.7 จัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยให้เพียงพอกับความต้องการใช้งาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำกรอบแนวคิดการบริหารจัดการที่ดีที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลหนองบัวนี้ไปใช้กับเทศบาลตำบลแห่งอื่นๆ หรือองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีฐานะสูงกว่า

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบและปัจจัยการบริหารจัดการที่ดีในมิติอื่นๆ ซึ่งรูปแบบและปัจจัยการบริหารจัดการที่ดีของแต่ละเทศบาลตำบลย่อมมีความแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่และความพร้อม

2.3 ควรมีการประยุกต์ใช้และบูรณาการแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลหลายๆ แนวคิดมาใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินและศึกษาประสิทธิผลขององค์การ

เอกสารอ้างอิง

กมลลักษณ์ ยินดียม. (2554). **ประสิทธิผลการบริหารองค์การตามหลักการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). “ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.” [ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก : **http://www.dla.go.th/work/abt/** สืบค้น 15 ตุลาคม 2560.

กิติศักดิ์ พรพรหมวินิจ. (2553). **ประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะตามหลักการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

โกวิทย์ พวงงาม. (2543) . **การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2558). “ผลการคัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๘.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **http://www.odloc.go.th/web/?page_id=3315** สืบค้น 15 ตุลาคม 2560.

คเณศ กลิ่นสุคนธ์. (2543). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลที่เปลี่ยนแปลงฐานะมาจากสุขาภิบาล พ.ศ. 2542 ในจังหวัดชลบุรี** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). **การปกครองท้องถิ่นไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : พิฆเณศ พริ้นติ้ง เซ็นเตอร์.

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2546). **ทิศทางการปกครองท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ปิยะนุช เงินคล้าย, และคณะ. (2547). “การประเมินประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.” **วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง 7**. ฉบับพิเศษ (ก.ค.-ธ.ค. 2547) 42-68.

มาโนชญ์ ปานพรหม. (2554). **คุณภาพการให้บริการสาธารณะตามหลักการบริหารจัดการที่ดี: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณภาคเหนือตอนล่าง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

ริเรืองรอง รัตนวิไลสกุล. (2547). **ความรู้สึกเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อสังคมของสมาชิกรัฐสภาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2548). **คู่มือการแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติด้วยการบริหารโครงการ**. กรุงเทพฯ : สหมิตรพริ้นติ้ง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2548). **เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ. 2548**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

Friedlander, F., & Pickle, H. (1968). “ Components of effectiveness in small organization.” **Administrative Science Quarterly**. (Vol. 13) : 289-304.

การยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

ศิริรัตน์ อินทรกำแหง

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย 2) เพื่อศึกษาการดำเนินงานการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย 3) เพื่อติดตามและประเมินผลการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา คือ ครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย จำนวน 15 คน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย จำนวน 225 คน ปีการศึกษา 2561 โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Focus Group) สัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน พี่เลี้ยงทางวิชาการ บุคลากรจากภาคีหน่วยงานความร่วมมือ ผู้ปกครอง และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนใช้สอบถามครูและนักเรียน แบบตรวจสอบรายการภาระงาน และผลงานของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย สวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดวยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาและแนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย คือ ปัญหาด้านการเรียนรู้ของนักเรียนได้แก่ นักเรียนขาดแรงจูงใจขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ส่วนปัญหาด้านวิธีการเรียนการสอนของครู ได้แก่ ครูขาดเทคนิควิธีการสอนที่ถูกต้องเหมาะสมทันสมัย แนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษา 3 แนวทาง คือ (1) กระบวนการสอนแบบทีม(Team Teaching) (2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบหน่วยบูรณาการ (Module) (3) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) 2) การดำเนินงานการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย ได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนโมดูล เรื่อง ภัยพิบัติ การจัดกิจกรรมร่วมกันให้กำลังใจ ส่งผลให้ครูเกิดความมั่นใจในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนให้ความสนใจ สนุกและมีความสุขกับการเรียนรู้ สะท้อนผลได้จากผลความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน และความสนใจอยากให้มีการจัดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบหน่วยบูรณาการ (Module) เพิ่มขึ้น 3) ติดตามและประเมินผลการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนและครูต่อกิจกรรมที่ทำ อยู่ระดับ มาก

คำสำคัญ: การยกระดับคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา ปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันเป็นสังคมที่ทั่วโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว เป็นสังคมที่ผสมผสานและเกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากขึ้น สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติได้รับผลกระทบและมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว สิ่งแวดล้อมได้รับการพัฒนาและบางครั้งถูกแทนที่ด้วยกลไกทางเทคโนโลยี เทคโนโลยีและองค์ความรู้ใหม่ๆเข้ามาเปลี่ยนรูปแบบในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ด้วยการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและการถูกแทนที่ ด้วยเทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ๆ นี้ ทิศทางการศึกษาของโลกอนาคต จึงต้องได้รับการพัฒนาและมีการปรับเปลี่ยนให้ เหมาะสม เท่าทัน เป็นไปได้กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต เช่น การเรียนรู้ ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ และเข้าใจ ประยุกต์ใช้ และอยู่ในสังคมดิจิทัล อย่างเท่าทัน มีความสามารถใช้หุ่นยนต์และ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อพัฒนาตนเองและคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น อีกทั้งการศึกษายังต้องสามารถทำให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพของตัวเอง ค้นพบเป้าหมาย และเตรียมการเข้าสู่อาชีพในอนาคตได้เร็วขึ้น การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพและ พร้อมที่จะเผชิญกับโลกในอนาคตอย่างเท่าทันได้นั้นจึงเป็นหน้าที่ของภาคีทางการศึกษาทุกภาคส่วน ที่จะต้องร่วมมือ และดำเนินการอย่างจริงจังให้เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง โรงเรียน สถาบันการศึกษา ที่จะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งกระบวนการ ทั้งร่วมกันคิด ร่วมมือกันวางแผน ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมกันพัฒนาปรุงให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงจะทำให้คุณภาพการศึกษา ได้รับการพัฒนาและยกระดับคุณภาพเหมาะสมกับกับการสร้างคนในอนาคต

จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านกล่าวว่าทรัพยากรการบริหารที่สำคัญแบ่งได้ 4 ประเภท ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ ซึ่งในบรรดาทรัพยากรการบริหารทั้ง 4 ประเภทนี้ ทรัพยากรที่สำคัญที่สุดคือ “คน” เพราะคนจะเป็นผู้นำทรัพยากรอื่น ๆ ไปใช้ในการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพ ฉะนั้น หากจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงต้องพัฒนาคน ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำงานได้เต็มศักยภาพและทำงานอย่างมีความสุข อันจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัยให้ประสบผลสำเร็จ ปัจจัยด้านคนจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงานทุกด้านในการพัฒนา“คน”ที่สำคัญนั้นคือการพัฒนา “ศักยภาพ” ให้คนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเป็นกระบวนการสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาหน่วยงาน ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการเพิ่มพูนความรู้แก่บุคลากร ทำให้บุคลากรในหน่วยงานมีความสามารถ มีทักษะในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อการพัฒนา และเพิ่มผลผลิตของหน่วยงาน การพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้บุคลากรมีความรับผิดชอบมากขึ้น ช่วยให้การปฏิบัติงานบรรลุ

วัตถุประสงค์ ทำให้เกิดการพัฒนางานเดิมที่ปฏิบัติอยู่เกิดความคิดสร้างสรรค์พัฒนางานใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น ทำให้องค์การเกิดความทันสมัยตลอดเวลา ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้นาการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นครูจึงเป็นบุคคลสำคัญที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนการดำเนินการจัดการศึกษา ครูเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาด้านการศึกษา นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นอยู่กับคุณภาพการสอนของครู ครูต้องสามารถรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ Sallis (2002, pp. 138-145) ได้กำหนดองค์ประกอบของกรอบงานคุณภาพของสถานศึกษาไว้ประการหนึ่งว่า การฝึกอบรมบุคลากรเพื่อสร้างคุณภาพ (Initiating Staff Training for Quality) การพัฒนาบุคลากรเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความตระหนัก และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพการบริหารในอนาคต จะต้องดำเนินการภายใต้วิสัยทัศน์ของผู้ปฏิบัติและค่านิยมร่วมกันของทุกฝ่าย การฝึกอบรมเป็นเครื่องมือในการสร้างค่านิยมเหล่านั้นให้เกิดขึ้น เพื่อให้การฝึกอบรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้บริหารระดับสูงจะต้องมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดในการจัดโปรแกรมการอบรม เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาคุณภาพมีเอกภาพ และเกิดประสิทธิภาพ (efficiency) ประสิทธิผล (effectiveness) ดังที่ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และศุภณัฏฐ์ ศศิวุฒิวัฒน์ (2555) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพโรงเรียนในปัจจุบัน มีปัญหาสำคัญที่ตัวชี้วัดส่วนใหญ่ไม่ได้วัดสัมฤทธิผลของนักเรียนอย่างแท้จริง จึงไม่ช่วยสร้างการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างที่ควรจะเป็น นอกจากนี้ ที่ผ่านมาการประเมินคุณภาพโรงเรียนยังสร้างภาระให้กับครูในการที่ต้องจัดเตรียมเอกสารต่างๆ มากมาย จึงเหลือเวลาในการเตรียมการสอนน้อยลง ดังที่โครงการ Teacher Watch เคยสำรวจพบว่า ร้อยละ 83 ของครูทำงานธุรการร้อยละ 20 ของเวลางาน และร้อยละ 10 ของครูทำงานธุรการร้อยละ 50 ของเวลางานนอกจากนั้นยังระบุว่า ปัญหาของคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย มีสาเหตุมาจากการมีระบบประเมินผลที่ผิดพลาด โดยการประเมินโรงเรียนและครูแทบจะไม่มีความเชื่อมโยงกับผลการเรียนรู้ของนักเรียน และยังสร้างภาระต่อครูมากมาย ซึ่งมีผลในการดึงครูออกจากนักเรียน ส่วนการสอบมาตรฐานนั้น แม้โดยหลักการจะเป็นการวัดการเรียนรู้ของนักเรียนโดยตรง แต่ก็มีปัญหาคุณภาพของข้อสอบ และไม่มีการเปิดเผยคะแนนสอบเฉลี่ยของโรงเรียนต่อสาธารณะอย่างเป็นระบบ ระบบการประเมินที่เป็นอยู่จึงไม่เชื่อมโยงกับการสร้างความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นหัวใจในการยกคุณภาพการศึกษา

เมื่อพิจารณาถึงคุณภาพการศึกษาพบว่า ประเทศไทยประสบปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ที่ต่ำ ดังจะเห็นได้จากผลการทดสอบ PISA และ TIMSS ที่อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่อยู่ในกลุ่ม OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) ซึ่งผลการประเมิน PISA 2015 ของประเทศไทยพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยด้านวิทยาศาสตร์ 421 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 493 คะแนน), ด้านการอ่าน 409 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 493 คะแนน) และด้านคณิตศาสตร์ 415 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 490 คะแนน) ส่วนผลการ

ประเมิน TIMSS 2015 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยวิชาวิทยาศาสตร์ 456 และคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ 431 ซึ่งน้อยกว่าค่ากลางของการประเมินที่กำหนดไว้ที่ 500 คะแนน โดยนักเรียนไทยส่วนใหญ่ยังมีระดับความสามารถทางการเรียนในระดับต่ำ (มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 400 – 474 คะแนน) ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักเรียนไม่เข้าใจบทเรียนอย่างแท้จริงเรียนแบบท่องจำ ทำให้นักเรียนไม่สามารถเชื่อมต่อความรู้เป็นภาพใหญ่ได้และไม่สามารถนำบทเรียนนั้นไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ จากประเด็นปัญหาดังกล่าว สะเต็มศึกษาน่าจะเป็นคำตอบที่สามารถพัฒนากำลังคนที่มีทักษะและช่วยเพิ่มการสร้างผลผลิต (Productivity) ของประเทศขึ้นได้ดังนั้นประเทศไทยจึงต้องให้ความสนใจเรื่องสะเต็มศึกษา ซึ่งสะเต็มศึกษานี้นอกจากจะสามารถช่วยผู้เรียนที่กำลังอยู่ในระบบการศึกษาให้มีทักษะสะเต็มแล้ว ยังสามารถช่วยยกระดับขีดความสามารถทางเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมของประชากรวัยทำงานได้อีกด้วยโดยเฉพาะแรงงานในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้บริษัทเหล่านี้สามารถพัฒนาไปสู่บริษัทที่มีทักษะและความสามารถที่จะผลิตสินค้าคุณภาพสูงได้ ประเทศไทยจำเป็นต้องทำให้สะเต็มศึกษาขยายวงให้กว้างขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

สะเต็มศึกษา (STEM Education: Science Technology Engineering and Mathematics Education) เป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่จะช่วยเพิ่มความรู้และทักษะทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ให้กับนักเรียน โดยการผสมผสานหลักการทางเทคโนโลยีและวิศวกรรม ผ่านการเรียนรู้แบบบูรณาการ การเรียนแบบโครงงาน (Project-Based Learning) และการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) โดยทั้งสองวิธีเป็นแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบเสาะด้วยตนเองผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่นักเรียนจะได้ลงมือปฏิบัติเพื่อหาคำตอบ บูรณาการความรู้และทักษะในการแก้ปัญหา สรุปข้อค้นพบและสร้างความรู้ใหม่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ (Bender, 2012; Moursund, 2009; พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2553; ลัดดา ภู่เกียรติ, 2552; วัฒนา มัคคสมัน, 2554) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนรูปแบบสะเต็มศึกษาจะช่วยเตรียมความพร้อมให้นักเรียนในการศึกษาระดับสูงและเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพที่ใช้ความรู้และทักษะทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (Fan, 2011) ในปัจจุบันสะเต็มศึกษา (STEM Education) หมายถึง แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการใน 4 สาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) (Capraro, Capraro,& Morgan.2013; Gonzalez & Kuenzi.2012; Zollman, 2012) สำหรับประเทศไทย เมื่อศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า ในหลักสูตรได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับสะเต็มศึกษาที่หมายถึงการจัดการเรียนรู้บูรณาการ ในที่นี้สะเต็มศึกษาหมายถึงการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบพหุวิทยาการใน 3 สาระ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ (Science) คณิตศาสตร์ (Mathematics) การงานอาชีพและเทคโนโลยี (Occupations and

Technology) เนื่องจากไม่มีสาระวิศวกรรม (Engineering) แต่จะใช้การสอดแทรกกระบวนการออกแบบทางวิศวกรรม (Engineering design process) เข้าไปใน 3 สาระดังกล่าว (จำรัส อินทลาภาพร, 2558) Drake & Bums (2004) ได้แบ่งการบูรณาการออกเป็น 3 แบบ ได้แก่ 1) การบูรณาการพหุวิทยาการ (Multidisciplinary) เป็นการสอนที่มุ่งไปยังการบูรณาการวิชาต่าง ๆ โดยครูใช้การบูรณาการการสอนในแต่ละวิชาตามหัวข้อและมาตรฐานการเรียนรู้ 2) การบูรณา การสหวิชาการ (Interdisciplinary) เป็นการสอนที่ใช้หลักสูตรการเรียนรู้ข้ามกลุ่มวิชาตามหัวข้อการเรียนตามความคิดรวบยอดและตามทักษะมีคำตอบที่หลากหลาย ได้แก่ การอ่านเขียนทักษะการคิด และทักษะการทำวิจัย และ 3) การบูรณาการข้ามวิชา (Transdisciplinary) เป็นการบูรณาการหลักสูตรจากหัวข้อที่นักเรียนให้ความสนใจ นักเรียนพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตจากประสบการณ์ และกระบวนการเรียนรู้ด้วยการทำโครงงานเป็นพื้นฐานการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามแนวสะเต็มศึกษามีความสำคัญต่อผู้เรียน คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และสร้างนวัตกรรมที่ใช้ความรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยีและกระบวนการออกแบบทางวิศวกรรม ผู้เรียนเข้าใจสาระและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มากขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์และคุณค่าของสิ่งที่เรียนสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริง (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554; สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2557; จำรัส อินทลาภาพร, 2558) นอกจากนี้การที่จะประสบความสำเร็จในการบูรณาการวิชาทั้งสี่ในสะเต็มศึกษาได้นั้นครูผู้สอนต้องผสมผสานองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอน 2 ด้านคือ ด้านบริบท (Context) ซึ่งเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนเอง และด้านเนื้อหา (Content) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้พื้นฐานที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น (Deeper Learning) (พลศักดิ์ แสงพรมศรี และคณะ, 2558) จำเป็นต้องให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้ทำงานเป็นกลุ่ม อภิปราย และสื่อสารเพื่อนำเสนอผลงาน คล้ายกับแนวทางการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning: PBL) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) และการเรียนรู้โดยใช้การออกแบบเป็นฐาน (Design-Based Learning) (พรทิพย์ ศิริภัทราชัย, 2556) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Fan (2011) ที่ทำการสำรวจประเทศที่มีการจัดการศึกษารูปแบบสะเต็มศึกษาจำนวน 20 ประเทศ ในทุกทวีป พบว่า การจัดการเรียนการสอนรูปแบบสะเต็มศึกษาในทุกทวีปและมีจำนวน 13 ประเทศที่จัดการศึกษารูปแบบสะเต็มศึกษาในระดับประถมศึกษาสามารถพัฒนาศักยภาพของนักเรียนได้ อย่างไรก็ตามจากการจัดการเรียนการสอนรูปแบบสะเต็มศึกษาระดับประถมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในทวีปยุโรป พบว่า ครูประถมศึกษาขาดความรู้และความเชี่ยวชาญทางด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เนื่องจากครูประถมศึกษาสำเร็จการศึกษาโดยไม่มีวิชาเอกที่เชี่ยวชาญเฉพาะ ทำให้ขาดความชำนาญ

และเกิดความไม่มั่นใจเมื่อต้องจัดการเรียนการสอนรูปแบบสะเต็มศึกษา ทั้งนี้ในมหาวิทยาลัยเซนท์แคทเธอรีน ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดให้นักศึกษาครูในสาขาประถมศึกษาต้องเรียนวิชาที่ว่าด้วยการจัดการสอนรูปแบบสะเต็มศึกษาเพื่อให้ครูประถมศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ (Joyce, 2011; Murphy, 2011)

การจัดการศึกษาของโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ในทุกระดับชั้นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ มีสมรรถนะและความสามารถตามหลักสูตรและส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบความถนัดและความสนใจของตนเอง สามารถนำองค์ความรู้ ทักษะ เจตคติที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ไปเชื่อมโยง ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ แต่การจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูในบางระดับชั้นของโรงเรียน พบว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ในหลายวิชา ยังมุ่งเน้นเนื้อหา และความรู้ความจำเป็นหลัก นักเรียนยังไม่สามารถนำความรู้ ทักษะที่ได้จากการเรียนรู้ เชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ และโดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีหลายสาระการเรียนรู้ที่มีเป้าหมาย เนื้อหา ความรู้ ทักษะ ที่ซ้ำซ้อน กันทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ไม่เป็นไปตามหลักการของหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัยที่ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างบูรณาการจากสถานการณ์และเหตุผลดังกล่าว ทางโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย จึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู และเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ใช้การศึกษาแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม(PAR) ประกอบด้วย 1.ระยะวางแผนการยกระดับคุณภาพการศึกษา 2.ระยะดำเนินการ 3.ระยะกำกับติดตามกระบวนการพัฒนา และ 4.ระยะประเมินผล โดยการนำขั้นตอนกระบวนการ การออกแบบการคิด (Design Thinking) ของ Stanford d.school 5.ขั้นตอน เป็นกรอบเครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ 1.ขั้นทำความเข้าใจ 2.ขั้นตีความปัญหาอย่างลึกซึ้ง (กำหนดเป้าหมาย) 3.ขั้นใช้ความคิดสร้างสรรค์ 4.ขั้นทดสอบแนวคิด 5.ขั้นลงมือปฏิบัติจริง โดยความร่วมมือกับภาคีการศึกษาของโรงเรียนประกอบด้วย สถานบันคีนันแห่งเอเชีย (โครงการ Chevron Enjoy Science) สำนักการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในทุกระดับชั้นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ มีสมรรถนะและความสามารถตามหลักสูตรและส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบความถนัดและความสนใจของตนเอง สามารถนำองค์ความรู้ ทักษะ เจตคติที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ไปเชื่อมโยง ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ คือ การยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมาตรฐานการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยยึดหลักการว่าข้อค้นพบจากการวิจัยเป็นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาที่ปรากฏอยู่จริงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา และ การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยการนำขั้นตอนกระบวนการ

การออกแบบการคิด (Design Thinking) ของ Stanford d.school เป็นยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงที่มีหลักการสำคัญว่าจะทำอย่างไรให้ผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่มีบทบาทใน การกำหนดปัญหา วิเคราะห์ปัญหา ค้นหาสาเหตุแห่งปัญหาอย่างเป็นระบบ ค้นหาแนวทางปฏิบัติเพื่อ การแก้ปัญหาได้จริงโดยระดมความร่วมมือทั้งภายในภายนอกชุมชน หน่วยงานและองค์การมาร่วมแก้ ปัญหาให้สถานศึกษาเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาแบบร่วมมือแบบทำไปเรียนรู้ไป โดยผู้วิจัยเป็นผู้มีบทบาท ในการกระตุ้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างกระบวนการต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาไปสู่มาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียน อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาในระบบการจัดการศึกษา ให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและเกิดคุณภาพสูงสุดในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

3. เพื่อศึกษาติดตามและประเมินผลการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นการวิจัยที่จะก่อให้เกิดองค์ความรู้จากบุคคลและผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษา ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในลักษณะเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ฐานรากจากการกระทำ (grounded knowledge from doing)

2. เป็นการวิจัยที่จะก่อให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับโรงเรียน เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ตามหลักการเรียนรู้ด้วยการกระทำ (learning by doing)

3. นักวิจัยหรือนักวิชาการ สามารถศึกษาเรียนรู้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีการวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบการวิจัยให้มีความเหมาะสมยิ่ง ขึ้น

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่จากข้อเสนอเชิงนโยบาย สู่การปฏิบัติด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research : PAR) ซึ่ง กำหนดการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรโดย การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัด โรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ที่เป็นผลจากการ วิจัยเชิงนโยบายที่อาศัยหลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อกำหนดการปฏิบัติการตามวงจรการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในศึกษา ได้แก่ ครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย จำนวน 15 คน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย จำนวน 225 คน ปีการศึกษา 2561

วิธีการวิจัย

วิธีการวิจัย แบ่งออก 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาปัญหาและแนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูล แบ่งออก 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพี่เลี้ยงวิชาการบุคลากรจากภาคีหน่วยงานความร่วมมือ 3 กลุ่ม ได้แก่ สถานบันคีนันแห่งเอเชีย (โครงการ Chevron Enjoy Science) สำนักการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีล้านนาภาคพายัพ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย **2** ท่าน และกลุ่มครู **15** คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Focus Group) โดยการแบ่งกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม โดยการศึกษาแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม(PAR)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะหเนื้อหา (**Content Analysis)** โดยแยกออกเป็นประเด็นความสำคัญปัญหาและแนวทางการปฏิบัติ

ระยะที่ 2. ดำเนินงานการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย

กลุ่มดำเนินงาน

กลุ่มดำเนินงาน ได้แก่ ครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย จำนวน 15 คน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย จำนวน 225 คน ปีการศึกษา 2561 และกลุ่มพี่เลี้ยงวิชาการบุคลากรจากภาคีหน่วยงานความร่วมมือ 2 กลุ่ม ได้แก่ มหาวิทยาลัย

เทคโนโลยีราชมงคลล้านนา และ สำนักการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบตรวจสอบรายการภาระงาน และผลงานของนักเรียน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะหเนื้อหา (**Content Analysis**) โดยออกเป็นประเด็นดำเนินงาน

ระยะที่ 3. การติดตามและประเมินผลการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย จำนวน 15 คน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย จำนวน 225 คน ปีการศึกษา 2561

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนใช้สอบถามนักเรียนและครู แบ่งออก 2 ชุด คือ แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนใช้สอบถามนักเรียน มีจำนวนคำถาม 10 ข้อถาม จะใช้มาตราวัดแบบประมาณค่า (Rating Scale) เป็นการวัดแบบเรียงลำดับ (Ordinal Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ส่วนแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนใช้สอบถามครู มีจำนวนคำถาม 20 ข้อถาม จะใช้มาตราวัดแบบประมาณค่า (Rating Scale) เป็นการวัดแบบเรียงลำดับ (Ordinal Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าเฉลี่ย สวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1 ศึกษาปัญหาและแนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย

จากแบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Focus Group) จาก 15 ท่าน สรุปประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย 2 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านการเรียนรู้ของนักเรียนได้แก่ นักเรียนขาดแรงจูงใจขาดความกระตือรือร้นในการเรียน กลุ่มให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ถัดมา นักเรียนขาดทักษะการความคิดวิเคราะห์ นักเรียนไม่กล้าแสดงความเห็น นักเรียนมีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน ส่วนปัญหาด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู ได้แก่ ครูขาดเทคนิควิธีการสอนที่ถูกต้องเหมาะสมทันสมัย กลุ่มให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ถัดมา ครูมีภาระงานมากเกินไป และครูขาดทักษะด้าน ไอที และเทคโนโลยี และขาดสื่อ อุปกรณ์

แนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษา 3 แนวทาง คือ

(1) กระบวนการสอนแบบทีม(Team Teaching) เป็นการสอนที่มีครูอย่างน้อย 2 คน ร่วมมือกันเตรียมการสอนอย่างใกล้ชิดและสอนนักเรียนร่วมกันในห้องเดียวกันหรือกลุ่มเดียวกัน การสอนแบบทีมจะมีครูที่เป็นหัวหน้าทีม (Team Leader) ครูร่วมทีม ได้แก่ ครูอาวุโส (Senior Teacher) ครูประจำ (Master Teacher) และครูช่วยสอน (Co-operative Teacher) การสอนแบบนี้ได้ผลดีถ้าครูหัวหน้าทีมและครูร่วมทีมเข้มแข็งร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานอย่างดี

(2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบหน่วยบูรณาการ (Module) เป็นบูรณาการในลักษณะนี้เป็นได้ทั้งภายในวิชาเดียวกันหรือบูรณาการหลายวิชา ที่บูรณาการทักษะในวิชาเดียวกัน เช่น บูรณาการทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การสรุป การนำเสนอ ในวิชาภาษาที่บูรณาการทักษะในหลายวิชา เช่น ทักษะการคิด ทักษะการจัดการ และทักษะการวิจัย (ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต) เป็นต้น วิชาที่มักบูรณาการด้วยทักษะ จำเป็นต้องมีการวางแผนร่วมกัน เพราะเกี่ยวข้องกับผู้สอนหลายวิชา ผู้สอนจะต้องมาตกลงกันเกี่ยวกับเนื้อหา ลำดับความยากง่าย จะแยกสอนเป็นวิชาหรือสอนเป็นทีม ครูต้องร่วมกันกำหนดคำถามสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และทักษะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนให้ครบถ้วนและเหมาะสม อีกทั้งให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่จะเรียนด้วย การบูรณาการลักษณะนี้ใช้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นโครงงาน (Projects) ประเด็นปัญหา (Issues) สภาพชุมชน (Community) อาชีพ (Careers) หรือแม้แต่ศาสนา การจัดทำหลักสูตรในลักษณะโมดูล (Modules) ก็อยู่ในประเภทนี้ บูรณาการสื่อเทคโนโลยี (Integrated by technology) การจัดหลักสูตรโดยนำสื่อเทคโนโลยีมาบูรณาการนั้นน่าจะทำได้ง่ายและจำเป็นในสภาวการณ์ปัจจุบัน เพราะทุกวิชาสามารถใช้เทคโนโลยีบูรณาการในการเรียนการสอนได้ แม้แต่วิชาเทคโนโลยีเองก็ใช้เนื้อหาวิชาอื่น เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา ฯลฯ เป็นสื่อการเรียนรู้ได้ บูรณาการในลักษณะนี้ เรียกว่า เป็นบูรณาการแบบคู่ขนาน การบูรณาการโดยแหล่งเรียนรู้ก็จัดอยู่ในประเภทนี้

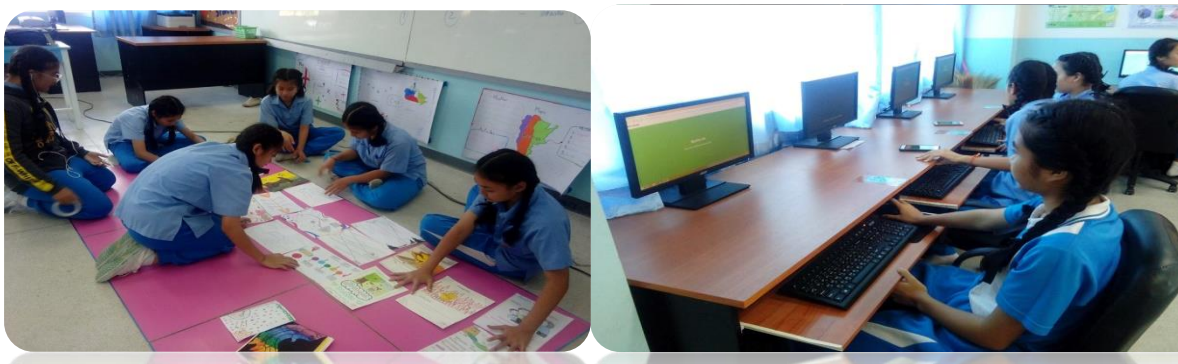
(3) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เป็นการรวมตัว ร่วมมือร่วมใจ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา บนพื้นฐานความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีมการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารเป็นผู้ดูแลสนับสนุนสู่การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเอง สู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้

2. ดำเนินงานการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย

การดำเนินงานการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัยใช้บทเรียนโมดูล เรื่อง ภัยพิบัติ เป็นต้นแบบแนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษา เริ่มต้นจาก ครูใช้แบบกระบวนการสอนแบบทีม(Team Teaching) และหลักการการออกแบบการคิด (Design Thinking) ของ Stanford d.school 5.ขั้นตอน เป็นกรอบเครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ 1.ขั้นทำความเข้าใจ 2.ขั้นตีความปัญหาอย่างลึกซึ้ง (กำหนดเป้าหมาย) 3.ขั้นใช้ความคิดสร้างสรรค์ 4.ขั้น

ทดสอบแนวคิด 5.ขั้นลงมือปฏิบัติจริง โดยแยกการเรียนรู้ เป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ใช้บทเรียนโมดูล เรื่อง ภัยพิบัติ (12 ชั่วโมง) แบ่ง เนื้อหา ได้แก่

1. ความหมายและประเภทของภัยพิบัติ

ภาพที่ 1 กิจกรรม นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 กำลังค้นหาความหมายและประเภทของภัยพิบัติ

จากภาพที่ 1 อาจารย์ประจำวิชาสังคมและวิชาวิทย์ศาสตร์ร่วมกันวางแผนการสอน โดยเน้นเนื้อหา ทำความเข้าใจถึงภัยพิบัติ โดยสอนความหมายให้ก่อน หลังจากนักเรียนตีความหมายอย่างลึก โดยการสืบค้น และสรุปเนื้อหา ใช้เวลาการสอน 3 ชั่วโมง โดยเน้นนักเรียนใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบหน่วยบูรณาการ (Module) และ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning

2. สาเหตุผลกระทบ แนวทางป้องกันและแก้ไขภัยพิบัติ

ภาพที่ 2 กิจกรรม นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 กำลังค้นหาสาเหตุผลกระทบ แนวทางป้องกันและแก้ไขภัยพิบัติ

จากภาพที่ 2 อาจารย์ประจำวิชาสุขพละศึกษา และวิชาศิลปะร่วมกันวางแผนการสอน โดยเน้นเนื้อหา สาเหตุผลกระทบ แนวทางป้องกันและแก้ไขภัยพิบัติ .ใช้ขั้นตีความปัญหาอย่างลึกซึ้ง (กำหนดเป้าหมาย) ใช้เวลาการสอน 3 ชั่วโมง โดยเน้นนักเรียนใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบหน่วยบูรณาการ (Module) และ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning

3. การออกแบบการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ

ภาพที่ 3 กิจกรรม นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 กำลังการออกแบบการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ

จากภาพที่ 3 อาจารย์ประจำวิชาการงานอาชีพฯ และวิชาคณิตศาสตร์ร่วมกันวางแผนการสอน โดยเน้นเนื้อหา การออกแบบการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ .ใช้ขั้นใช้ความคิดสร้างสรรค์ ใช้เวลาการสอน 3 ชั่วโมง โดยเน้นนักเรียนใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบหน่วยบูรณาการ (Module) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) และ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning

4. ชิ้นงานการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ

ภาพที่ 4 กิจกรรม นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 กำลังการออกชิ้นงานการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ

จากภาพที่ 4 อาจารย์ประจำวิชาภาษาต่างประเทศ และวิชาภาษาไทยร่วมกันวางแผนการสอน โดยเน้นเนื้อหา การออกชิ้นงานการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ.ใช้ขั้นทดสอบแนวคิด และขั้นลงมือปฏิบัติจริง ใช้เวลาการสอน 3 ชั่วโมง โดยเน้นนักเรียนใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบหน่วยบูรณาการ (Module) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) และ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning

3. การติดตามและประเมินผลการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนฐานของประเมินผลการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย

ประเมินผลการยกระดับคุณภาพการศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน	ความหมาย
3).ด้านนักเรียน	4.08	0.61	มาก
4).ด้านครู	3.76	0.55	มาก
โดยรวม	**3.92**	**0.58**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ประเมินผลการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลับ มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.92 เมื่อด้านพบว่า ด้านนักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.08 และ ด้านครู มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.76 ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ปัญหาและแนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย คือ ปัญหาด้านการเรียนรู้ของนักเรียนได้แก่ นักเรียนขาดแรงจูงใจขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ส่วนปัญหาด้านวิธีการเรียนการสอนของครู ได้แก่ ครูขาดเทคนิควิธีการสอนที่ถูกต้องเหมาะสมทันสมัย แนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษา 3 แนวทาง คือ (1) กระบวนการสอนแบบทีม (Team Teaching) (2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบหน่วยบูรณาการ (Module) (3) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เนื่องจากรูปแบบการปฏิบัติงานจึงไม่จำเป็นต้องมีการสั่งการและการประสานงานอย่างเป็นทางการมากนัก จึงดำเนินการได้สะดวกรวดเร็ว นอกจากนี้ครูมีจำนวนน้อยการจัดองค์การ จึงไม่ทำให้เกิดปัญหาต่อการปฏิบัติงานเพราะการทำงานจะเป็นการทำงาน โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ร่วมคิดร่วมทำช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นจากการสนทนากลุ่มที่พบว่า ร่างรูปแบบการบริหารจัดการ

เป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสภาพปัญหาการวางแผนการดำเนินการตามแผนการประเมินผล การรายงานผล ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญต่อเนื่องกันเป็นระบบหากขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง อาจทำให้การบริหารจัดการล้มเหลวหรือไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งสอดคล องกับงานวิจัยของสุรัตน์ ศรีดาเดช (2559) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 พบวา กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพนักเรียน ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ ปัญหาการดำเนินงาน พบว่า ขาดแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศมีจำนวนไม่เพียงพอทำให้ขาดความต่อเนื่องในการศึกษาค้นคว้า การจัดสรรงบประมาณรายหัวนักเรียนทำให้โรงเรียนที่มีจำนวนน้อยขาดความสมดุลในการพัฒนารายด้าน การจัดครูเข้าสอนไม่ตรงตามวิชาเอกและไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและไม่มีบุคลากรหรือครูปฏิบัติการสั่งงานธุรการ ข้อเสนอแนะ พบว่าผู้บริหารควรเชิญชวนและประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนสนับสนุนและระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา ด้านการบริหารงานงบประมาณ คือเพิ่มเงินอุดหนุนจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เงินรายหัว) ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ด้านการบริหารบุคคลคือ จัดหาครูให้ครบทุกกลุ่มสาระตรงตามวิชาเอก และด้านการบริหารงานทั่วไปคือควรจัดให้มีบุคลากรปฏิบัติงานธุรการโดยเฉพาะเพื่อให้ครูมีเวลาสอน

2. การดำเนินงานการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัยใช้บทเรียนโมดูล เรื่อง ภัยพิบัติ เป็นต้นแบบแนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษา เริ่มต้นจาก ครูใช้แบบกระบวนการสอนแบบทีม(Team Teaching) และหลักการการออกแบบการคิด (Design Thinking) ของ Stanford d.school 5.ขั้นตอน เป็นกรอบเครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ 1.ขั้นทำความเข้าใจ 2.ขั้นตีความปัญหาอย่างลึกซึ้ง (กำหนดเป้าหมาย) 3.ขั้นใช้ความคิดสร้างสรรค์ 4.ขั้นทดสอบแนวคิด 5.ขั้นลงมือปฏิบัติจริง โดยแยกการเรียนรู้ เป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื่องจากการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพ และมาตรฐานสถานศึกษาเนื่องจากมีการพัฒนารูปแบบมาจากสภาพปัญหาที่แท้จริงของโรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน เมื่อนำรูปแบบไปใช้แล้วทำให้สามารถแก้ปัญหา และสนองความต้องการของครูได้สอดคล้องกับหลักการปัญหาเกิดที่ใดแก้ที่นั้น ทั้งนี้กระบวนการบริหารจัดการเกิดขึ้นด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากหลายส่วนไม่ว่าจะเป็นจากภายในองค์กรโดยเฉพาะความร่วมแรงร่วมใจจากบุคลากรของโรงเรียน และภายนอกองค์กร คือการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งสอดคล องกับงานวิจัยของจุติพร อัศวโสวรรณ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด

คอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มี 4 องค์ประกอบ คือ (1) หลักการ ประกอบด้วย การเรียนรู้แบบองค์รวม การส่งเสริมการคิดหรือกระตุ้นให้ใช้ความคิด การเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำ การทำงานกลุ่ม และการนำเสนอผลงาน (2) วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (3) กระบวนการของรูปแบบการเรียนการสอนประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ การพัฒนาขอบเขตเนื้อหา และสร้างหน่วยบูรณาการ กับ การปฏิบัติการสอนซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นจุดประกายความสนใจ ขั้นสำรวจตรวจสอบ ขั้นขยายความคิด ขั้นนำสู่การปฏิบัติ และขั้นสรุปและประเมิน (4) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วยการวัดและประเมินผลระหว่างการจัดการเรียนรู้ และ การวัดและประเมินผลหลังการจัดการเรียนรู้

3. ติดตามและประเมินผลการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนและครูต่อกิจกรรมที่ทำ อยู่ระดับ มาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบที่ได้มีขั้นตอนการสร้างจากสภาพปัญหาจริงของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายและถูกต้องตามหลักวิชาโดยเฉพาะอย่างยิ่งได้รับการยืนยันรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และเกิดจากความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียน ตลอดจนหน่วยงานกำกับดูแล จึงส่งผลให้รูปแบบมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดการประเมินคุณภาพการศึกษาของปรีดี ทุมเมฆ, สัญญา เคณาภูมิ และวิทยา เจริญศรี (2558 : 86-109) ที่ระบุแนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาทั่วทั้งทั้งองค์ ได้แก่ การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำความร่วมมือกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (Stakeholder) จะเกิดเป็นพลังยิ่งใหญ่ของการดำเนินงานทุกอย่าง (สัญญา เคณาภูมิ, 2558 : 68 : 85) การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรวิสาหกิจชุมชน ร่วมแรงร่วมใจ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการไม่ว่าจะเป็นด้านการผลิต ด้านการบริหารจัดการองค์การ ด้านการตลาด ตลอดจนด้านการวิจัยและพัฒนาศักยภาพต่าง จะมีส่วนให้องค์การนั้นพึ่งตนเองได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ทำให้องค์ประกอบที่ทำให้การยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย ประสบความสำเร็จ มีดังนี้

1. การศึกษาไทยในปัจจุบันกับคุณภาพการศึกษา

หลักสูตรการศึกษาของไทยที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในด้านวิชาการ มีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน แยกการเรียนรู้ เป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกำหนดตัวชี้วัดอย่างชัดเจน ส่งผลให้เกิดการเรียนที่ที่แยกส่วน ครูผู้สอนไม่สามารถปรับและพัฒนาองค์ความรู้ในแต่ละวิชาให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้แบบแยกส่วนสาขาวิชาเมื่อต้องนำมาประยุกต์ใช้จริงในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนบางคนไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้ ทำให้เกิดการสูญเสียเวลาระหว่างการเรียนรู้ สูญเสียองค์ความรู้ที่เรียนแล้วไม่สามารถนำมาใช้ได้จริง อีกทั้งตัวหลักสูตรและแนวทางการจัดการเรียนรู้ ยังไม่ได้นำทิศทางของโลกอนาคตมาเป็นตัวแบบสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในอนาคต การจัดการเรียนรู้ของครูที่มีการแยกกลุ่มสาระการเรียนรู้ส่งผลให้ครูจำเป็นต้องใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบเดิมที่เคยได้รับการถ่ายทอดมาจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน แต่กลับพบว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบเดิมไม่สามารถสร้างทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นให้กับผู้เรียนรู้ที่ต้องนำไปใช้ในอนาคต ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของไทยผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้เพียงในปัจจุบันในระหว่างปีแห่งการเรียนรู้ของผู้เรียนเท่านั้น หากแต่ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาไปแล้ว ความรู้และทักษะที่เรียนมาสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้เพียงเล็กน้อย

2. ความท้าทายในการเปลี่ยนแปลงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

การจัดการศึกษาของโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ที่มีภารกิจในการจัดและส่งเสริมการศึกษาให้กับนักเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ สำหรับโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย ได้รับการถ่ายโอนภารกิจการจัดการศึกษาตั้งแต่ 7 พฤษภาคม 2551 จัดศึกษาระดับปฐมวัย ถึง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (จำนวนนักเรียน 315 คน ปัจจุบัน(ปีการศึกษา 2561) มีนักเรียนจำนวน 1,083 คน ตลอด 10 ปีในการจัดการศึกษาได้รับการยอมรับจากสังคมเห็นได้จำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นทุกปี แต่จากการศึกษาพบว่า คุณภาพผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการเรียนรู้เป็นไปตามหลักสูตร แต่ผู้เรียนยังขาดทักษะที่จำเป็นในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและนำไปเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในอนาคต อีกทั้งยังขาดเป้าหมายในการดำเนินชีวิตและความสนใจในอาชีพอนาคต การเปลี่ยนแปลงแนวทางการจัดการเรียนรู้ ออกแบบแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นพบความถนัดความสนใจ และค้นหาเป้าหมายในชีวิตและอาชีพ จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างยิ่ง

3. ปัจจัยความสำเร็จ

3.1 ครู ทัศนคติ เป้าหมายครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้กระบวนการยกระดับคุณภาพการศึกษาเกิดความสำเร็จ เนื่องจากครู มีทัศนะเชิงสร้างสรรค์ที่มุ่งมั่นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายร่วมกัน คือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ช่วงวัยของครูเป็นอีกปัจจัยที่ผู้ศึกษาพิจารณาแล้วว่ามีส่วนสำคัญ เนื่องจากครูทั้ง 15 คน มีช่วงอายุเฉลี่ย 37 ปี เป็นวัยที่มีประสบการณ์สอนและ

พร้อมที่จะปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียน และความเข้าใจในกระแสการเปลี่ยนแปลงการปฏิรูปการเรียนรู้ของสังคมของครู ส่งผลให้เกิดทัศนะเชิงบวกและพร้อมในการปรับเปลี่ยนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใหม่

3.2 กระบวนการบริหารทางวิชาการ เป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จ ได้แก่ การกำหนดตารางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยบูรณาการ (Module) ให้กับครูทุกคน มีเวลาสอนร่วมกันแบบทีม (Team Teaching) ส่งผลให้ครูมีการแลกเปลี่ยนรู้เรียน ร่วมกันออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning และร่วมกันวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามสภาพจริง จากภาระงาน ชิ้นงานของผู้เรียน เพื่อบรรลุเป้าหมายของแต่ละวิชา ไม่สร้างภาระงานเพิ่มแต่เป็นการสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกันของครู

3.3 ภาคีการศึกษาของโรงเรียน คือความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษา เป็นที่ปรึกษาให้กำลังใจ ให้ความรู้ ทักษะ แก่ครู ผู้บริหาร คำแนะนำ สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ สถานบันคีนันแห่งเอเชีย (โครงการ Chevron Enjoy Science) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นอีกปัจจัยหนึ่งในส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จ เนื่องการการทำหน้าที่เสมือนพี่เลี้ยงทางวิชาการ เริ่มตั้งแต่การให้แนวคิด หลักการ ความรู้ ทักษะ ร่วมวางแผนการทำงาน ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ สังเกตการสอน (Open classroom) ให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงกระบวนการจัดกิจกรรมของครู สรุปผลการจัดกิจกรรมร่วมกันให้กำลังใจ ส่งผลให้ครูเกิดความมั่นใจในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนให้ความสนใจ สนุกและมีความสุขกับการเรียนรู้ สะท้อนผลได้จากผลความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน และความสนใจอยากให้มีการจัดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบหน่วยบูรณาการ (Module) เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ระดับชั้นเรียน ครูควรทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนเป็นรายสถานศึกษารายห้องเรียนจนถึงรายบุคคล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการทำหน้าที่ของครูให้เกิดประสิทธิภาพในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาครูให้ทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

จำรัส อินทลาภาพร. (2558). “การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษา”. **Veridian E-Journal, Silpakorn University**, 8(1), 62-74.

จุติพร อัศวโสวรรณ . (2556).**การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3**.ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปรีดี ทุมเมฆ, สัญญา เคณาภูมิ และ วิทยา เจริญศิริ. (2558). “แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถาบันอุดมศึกษา” **วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์**, 2(3) : กันยายน - ธันวาคม 2558 หน้า 86-109.

พรทิพย์ ศิริภัทราชัย. (2556). “STEM Education กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21”. **นักบริหาร**, 33(2), 49–56.

พลศักดิ์ แสงพรมศรี, ประสาท เนืองเฉลิม และปิยะเนตร จันทร์ถิระติกุล. (2558). “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูง และเจตคติต่อการเรียนเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษากับแบบปกติ”. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 9(ฉบับพิเศษ), 401-417.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และราเชน มีศรี. (2553). **การสอนคิดด้วยโครงงาน: การเรียนการสอนแบบบูรณาการ.**กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลัดดา ภู่เกียรติ. (2552). **การสอนแบบโครงงานและการสอนแบบใช้วิจัยเป็นฐาน: งานที่ครูประถมทำได้.**กรุงเทพฯ: สาฮะแอนด์ซันพริ้นติ้ง.

วัฒนา มัคคสมัน. (2554). **การสอนแบบโครงการ.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). **นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ สู่ความเป็นพลเมืองดี.** กรุงเทพฯ: อาร์แอนด์ ปริ๊นต์

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2557). **สะเต็มศึกษา Science Technology Engineering and Mathematics Education (STEM Education).** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และ ศุภณัฏฐ์ ศศิวุฒิวัฒน์. (2555). **ความล้มเหลวของระบบการประเมินผลการศึกษาไทย : สาเหตุและข้อเสนอแนะ.** กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI).

สัญญา เคณาภูมิ. (2556). “การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงสำรวจทางรัฐประศาสนศาสตร์”. **วารสาร วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**, 3(2) : กรกฎาคม-ธันวาคม 2556. หน้า 169-185.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). **รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอนโยบายการส่งเสริมการจัดการศึกษา ด้านสะเต็มศึกษาของประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สุรัตน์ ศรีดาเดช. (2559).**กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2.** วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.

Bender, W. N. (2012). **Project Based Learning: Differentiating Instruction for the 21st Century**. Thousand Oaks: CA: Corwin Press.

Capraro, R. M., Capraro, M. M., & Morgan, J. R. (2013). "STEM project-based learning". **Rotterdam: Sense Publishers**, 10(1007), 978-94.

Drake, S. M. & Bums, R. C. (2004). **Meeting Standards through Integrated Curriculum**. Retrieved December 2, 2015, from http://www.ascd.org/publications/books/103011/chapters/ What-IsIntegrated-Curriculum¢.aspx

Fan. (2011). **International Views of STEM Education**. Retrieved December 2, 2015, from http://www.iteea.org/Conference/PATT/PATT28/Fan%20Ritz.pdf

Gonzalez, H.B. and Kuenzi, J.J. (2012). **Science, Technology, Engineering, and Mathematics (STEM) Education: A Primer**. Washington, DC: Congressional Research Service.

Joyce, A. D. M. (2011). **Science, technology, engineering and mathematics education: Overcoming challenges in Europe. Intel Educator Academy EMEA**. Retrieved December 2, 2015, from http://www.ingeniousscience.eu/c/document_library/get_file?uuid=3252e85a-125c-49c2-a090-eaeb3130737a&groupId=10136.

Moursund, D. (2009). **Project-Based Learning: Using Information Technology**. New Delhi: Vinod Vasishtha for Viva Books Private limited.

Murphy, T. P. (2011). "Graduating STEM competent and confident teachers: The creation of a STEM certificate for elementary education majors". **Journal of College Science Teaching**, 42(2), 18-23.

Sallis, E. (2002). **Total quality management in education (3rd ed.)**. London: Kogan Page.

Zollman, A. (2012). **Learning for STEM literacy: STEM literacy for learning**. School Science and Mathematics, 112(1), 12–19. Retrieved December 2, 2015, from http://doi.org/10.1111/j.1949-8594.2012.00101.x.

กระบวนการสืบทอด สืบสาน ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้าน เพื่อนำไปสู่การดูแลรักษาสุขภาพของคนในชุมชนบ้านไทรงาม หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 12 ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
[English Title]

ดร.เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี[1] และคณะ[2] และ[ชื่อผู้นิพนธ์คนที่สาม][3]
[Author 1][1], [Author 2][2] and[Author 3][3]

บทคัดย่อ (Abstract)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตชุมชนที่ผูกพันกับการรักษาของหมอพื้นบ้านตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ ภูมิปัญญา และเจตนารมณ์ในการรักษาโรคของหมอพื้นบ้านแต่ละสาขา
3. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหา สาเหตุ และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับหมอพื้นบ้าน
4. เพื่อหารูปแบบกระบวนการสืบทอด สืบสาน ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้าน เพื่อนำไปสู่การดูแลรักษาสุขภาพของคนในชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือการวิจัย แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบบันทึกกิจกรรม แบบสำรวจ เก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ การสังเกต การสะท้อนผลกลุ่ม และถอดบทเรียน วิเคราะห์ข้อมูล เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

บริบทบ้านไทรงามตั้งเนินเขาภูแลนคา ประชากร 1,093 คน รวม 454 หลังคาเรือน เมื่อ พ.ศ.2493 บรรพบุรุษใช้สมุนไพร “ขิงแห้ง” ใช้เป็นอาหาร“ตำเมี่ยงสมุนไพร” สรรพคุณขับน้ำคาวปลา บำรุงน้ำนม เลือดลมดี อาหารสมุนไพรมีกว่า 40 ชนิด หมอพื้นบ้านได้ขึ้นทะเบียนดังนี้ นายเขียว พิมฉิม เป่าดับพิษแมลงป่อง ตะขาบ นายเหวียน พาป้อ นวดเส้นเอ็นยึด นายทองปาน กองแก้ว พิธีกรรมตัดศพ นายกองมี วรรณพงษ์ หมอสู่ขวัญ นายหนูนาย งอกนาวัง เป่าดับพิษแมลงป่อง นายบุญเติม งามสมบัติ เป่าตาแดง วิธีวินิจฉัยโรคต่างกัน คุณค่าความสำคัญลดลง ขาดการพัฒนาภูมิปัญญา ขาดผู้สืบทอด ไม่ได้บันทึกภูมิปัญญาจึงสูญหายไปตามการเสียชีวิตหมอพื้นบ้าน กระบวนการสืบทอด สืบสานภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านผสมผสานแบบเดิมและใหม่ ได้แก่ พ่อ

---

[1]คณะครุศาสตร์ มหาวิท สถาบัน อีเมล (ให้ระบุทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ)
[2]คณะ สถาบัน อีเมล (ให้ระบุทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ)
[3]คณะ สถาบัน อีเมล (ให้ระบุทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ)

สอนลูก เรียนรู้จากพระ ผู้รู้ รูปแบบใหม่ ได้แก่การอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ ยาหม่องขิง ชาขิงแห้ง การอนุรักษ์และขยายพันธุ์ขิงแห้ง การทำธนาคารน้ำใต้ดินขยายพื้นที่ปลูกสมุนไพรขิงแห้ง เป็นสมุนไพรอัตลักษณ์ชุมชนไทรงาม การยกระดับหมอพื้นบ้าน มีบุคลิกดี มีป้ายบอกองค์ความรู้ภูมิปัญญา ตำรับยาสมุนไพร ใช้ดูแลรักษาสุขภาพดี

คำสำคัญ (Keywords) : กระบวนการสืบทอด , สืบสานภูมิปัญญา, การแพทย์พื้นบ้าน , การดูแลรักษาสุขภาพ

Abstract

[เขียน Abstract ถูกต้องและชัดเจนตามหลักภาษา สอดคล้องกับบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords : [Keyword 1], [Keyword 2], [Keyword 3], [Keyword 4], [Keyword 5]

บทนำ (Introduction)

"บ้านไทรงาม" เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ที่ราบเนินเขาของเทือกเขาภูแลนคา เรียกว่า "ภูโค้ง"เป็นชุมชนที่อยู่ติดกับเทือกเขาภูโค้ง อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ แม่น้ำที่หล่อเลี้ยงชุมชน มีจุดเด่นที่เป็นพื้นที่มีหมอพื้นบ้านและหมอแพทย์แผนไทยที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด กลุ่มงานแพทย์ทางเลือก ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้มีสิทธิประกอบวิชาชีพตามแนวทางหมอพื้นบ้านมากที่สุดในจังหวัดชัยภูมิ การขับเคลื่อนให้หมอพื้นบ้านในเขตพื้นที่ตำบลนาเสียว ได้รับโอกาสขึ้นทะเบียน จนได้รับสิทธิในการประกอบวิชาชีพศึกษาหมอพื้นบ้านได้ในที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 72 คน องค์ความรู้ภูมิปัญญาเป็นคนในพื้นที่บ้านไทรงามด้วย (ได้ภรรยาเป็นคนที่นี่) ที่มีความสนใจ และเห็นคุณค่าความสำคัญของหมอพื้นบ้านเกิดแรงบันดาลใจ คณะวิจัยดำเนินการขับเคลื่อนร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาเสียว เป็นต้นทุนของชุมชน แต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน คนเริ่มให้คุณค่าความสำคัญน้อยลง การจัดการช่วยเหลือดูแลจากภาครัฐพอจะช่วยเหลือได้ระดับหนึ่ง แต่ขาดการพัฒนาที่ต่อเนื่องและมีแบบแผน จึงส่งผลให้เกิดความวิตกความกังวลของหมอพื้นบ้านและชุมชนส่วนหนึ่งว่า ความรู้ภูมิปัญญาที่มีอยู่จะหายสาบสูญไปในที่สุด แม้ในปัจจุบันจะยังพอมีคนในชุมชนให้ความสนใจและมีความศรัทธาอยู่พอสมควร แต่ยังขาดผู้ที่จะสืบทอดและเรียนรู้อย่างจริงจัง ก่อนที่จะสายเกินไป ทางชุมชนโดยเฉพาะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาเสียว พร้อมกับคณะอาสาสมัครหมู่บ้าน บ้านไทรงาม เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นและอยู่ในภาวะน่าเป็นห่วง มีความตั้งใจที่จะแก้ไขสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น ด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น น่าจะทำให้พวกเราสามารถแก้ไขสถานการณ์นี้ และนำไปสู่สิ่งที่เราคาดหวังให้ประสบความสำเร็จในที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1.เพื่อศึกษาวิถีชีวิตชุมชนที่ผูกพันกับการรักษาของหมอพื้นบ้านตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน คลิกเพิ่มรายละเอียด
2. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ ภูมิปัญญา และเจตนารมณ์ในการรักษาโรคของหมอพื้นบ้านแต่ละสาขา คลิกเพิ่มรายละเอีย
3.เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหา สาเหตุ และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับหมอพื้นบ้าน
4. เพื่อหารูปแบบกระบวนการสืบทอด สืบสาน ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้าน เพื่อนำไปสู่การดูแลรักษาสุขภาพของคนในชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบวิจัยเชิงคุณภาพ ลักษณะวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมาย หมอแพทย์แผนไทย จำนวน 20 คน ขอบเขตพื้นที่ ชุมชนบ้านไทรงาม หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 12 ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ เครื่องมือการวิจัย แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบบันทึกกิจกรรม แบบสำรวจ เก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ การสังเกต การสะท้อนผลกลุ่ม และถอดบทเรียน วิเคราะห์ข้อมูล เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย (Research Results)

บริบทบ้านไทรงามตั้งเนินเขาภูแลนคา ประชากร 1,093 คน รวม 454 หลังคาเรือน เมื่อพ.ศ. 2493 บรรพบุรุษใช้สมุนไพร “ขิงแห้ง” ใช้เป็นอาหาร“ตำเมี่ยงสมุนไพร” สรรพคุณขับน้ำคาวปลา บำรุงน้ำนม เลือดลมดี อาหารสมุนไพรมีกว่า 40 ชนิด จากต้นทุนที่ดีของชุมชนบ้านไทรงาม โดยเฉพาะเรื่องหมอพื้นบ้านเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ซึ่งคุณค่าและความสำคัญในเรื่องนี้ ดูเหมือนว่าในสถานการณ์ปัจจุบัน ควรเริ่มให้คุณค่าความสำคัญน้อยลง การจัดการช่วยเหลือดูแลจากภาครัฐพอจะช่วยเหลือได้ระดับหนึ่ง แต่ขาดการพัฒนาที่ต่อเนื่องและมีแบบแผน จึงส่งผลให้เกิดความวิตกความกังวลของหมอพื้นบ้านและชุมชนส่วนหนึ่งว่า ความรู้ภูมิปัญญาที่มีอยู่จะหายสาบสูญไปในที่สุดแม้ในปัจจุบันจะยังพอมีคนในชุมชนให้ความสนใจและความศรัทธาอยู่พอสมควร แต่ก็ยังขาดผู้ที่จะสืบทอดและเรียนรู้อย่างจริงจัง และนับวันก็จะหาได้ยากขึ้นทุกที จึงเกิดกิจกรรมการประชาสัมพันธ์หาผู้สืบทอดหมอพื้นบ้าน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีคนสนใจร่วมเรียนรู้เป็นจำนวนมาก ในการเรียนรู้ทำให้เห็นคุณค่าเกิดความศรัทธาต่อหมอพื้นบ้าน

ชุมชนได้น้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มาเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต นำฐานทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่ โดยใช้หลักเหตุผลว่าขิงแห้งมีคุณสมบัติที่ดี มีสรรพคุณในการบรรเทาอาการท้องอืด ลมพานไส้ ลมติดขัดเดินไม่สะดวก ประจำเดือนมาไม่ปกติ และจากภูมิปัญญาที่ชาวบ้านไทรงามใช้

ปรุงเป็นเมี่ยงสมุนไพร สำหรับผู้สูงอายุและหญิงหลังคลอดในการบำรุงน้ำนม ขับน้ำคาวปลา และช่วยไม่ให้เด็กทารกมีอาการท้องอืด ปลูกและรับประทานกันอย่างแพร่หลายในชุมชน โดยในครั้งนี้จะนำมาแปรรูปเป็นยาหม่องขิง และชาขิงชงดื่ม หากนำมาแปรรูปให้เหมาะสมกับการดูแลสุขภาพนอกจากจะทำให้มีสุขภาพที่ดี ก็จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และต่อยอดไปสู่เศรษฐกิจชุมชนได้

การวิจัยนี้ได้ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ในด้านการรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้านไทรงาม รู้จักสมุนไพร ผักพื้นบ้าน และตำรับยาในการดูแลสุขภาพมากขึ้น องค์ความรู้ด้านหลักการใช้ยา เกิดแนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามฐานภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่น เกิดองค์ความรู้วิธีการทำให้เกิดสืบทอดสืบสาน ตลอดจนได้สร้างการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชนตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านเศรษฐกิจ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

โครงการกระบวนการการสืบทอด สืบสาน ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้าน เพื่อนำไปสู่การดูแลรักษาสุขภาพของคนในชุมชนบ้านไทรงาม หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 12 ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ ได้เป็นอย่างดี โดยมีเหตุปัจจัย เงื่อนไขที่สำคัญมาจาก งานวิจัยได้ช่วยทำให้หมอพื้นบ้านเกิดความน่าเชื่อถือมากขึ้น การบอกปากต่อปาก คือคนที่มารักษาแล้วได้ผล กิจกรรมการประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะในวันที่ 17 ตุลาคม 2561 ที่เราบอกความต้องการของเราว่า “เราต้องการอยากให้มีการสืบทอด สืบสาน ภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้าน”
ซึ่งมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

1. องค์ความรู้ที่เกิดขึ้น

1.1 เกิดการรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้านไทรงาม

การที่หมอพื้นบ้านไทรงาม นับวันแต่จะอายุมากขึ้น ภูมิปัญญาก็ตายไปพร้อมกับหมอพื้นบ้าน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโครงการวิจัยนี้ ผลการทำวิจัยนอกจากจะทำให้มีการสืบทอดองค์ความรู้ 17 คน แล้ว ยังได้รวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้าน ในหัวข้อการสืบทอดความรู้ วิธีการวินิจฉัย วิธีการรักษา สมุนไพรที่ใช้ แหล่ง การติดตาม การตอบแทนของผู้รับบริการ คุณธรรมของหมอพื้นบ้าน ซึ่งอยู่ในบทที่ 4 ของรายงาน

1.2 รู้จักสมุนไพร ผักพื้นบ้าน และตำรับยาในการดูแลสุขภาพมากขึ้น

ชาวบ้านได้รู้จักสมุนไพรมากขึ้น และตำรับยาในการดูแลสุขภาพที่ใช้จริงอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่นหมอเขียว ได้สูตรปรุงยาแก้ปวดขา แก้ริดสีดวง ชุมชนได้สูตรการทำกล้วยอายุวัฒนะ สูตรยาต้มแก้ปวดขา การรับประทานผักรสจืดเพื่อแก้โรคเบาหวาน เช่น ดั่งอีกทก ผักพื้นบ้านที่เกิดทั่วไปของไทรงาม เป็นต้น

1.3 องค์ความรู้ด้านหลักการใช้ยา

ชาวบ้านได้ทราบว่ายาสมุนไพรมีข้อจำกัดบางประการ เช่น ห้ามใช้ยาสมุนไพรที่มีรสเมาเบื่อกับผู้ป่วยโรคหัวใจ เช่น กรณีของหนานเฉาเหว่ย ห้ามใช้กับโรคเบาหวานที่เป็นโรคหัวใจด้วย

1.4 เกิดแนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามฐานภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่น

โครงการวิจัยนี้ได้มีการนำเอาขิงพันธุ์พื้นบ้านดั้งเดิม เกิดมาพร้อมกับหมู่บ้านไทรงาม ได้แก่ "ขิงแห้ง" มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ "ยาหม่องขิงแห้ง" และ "ชาขิงแห้ง" รวมทั้ง การพัฒนารสชาติของ "เมี่ยงสมุนไพร" การใช้สมุนไพรที่มีปลูกในชุมชนมาแปรรูป เป็นเพราะชาวบ้านมีความแตกฉานในการนำมาใช้ ทั้งด้านสรรพคุณ วิธีการใช้ นำมาทำเป็นเมี่ยงสมุนไพร เมื่อลูกหลานคลอดลูกจะมีการตำเมี่ยง ก็จะเรียกกันมารับประทานกันทั้งหมู่บ้าน ทำให้เกิดเป็นสายใยสัมพันธ์ในชุมชน

การนำองค์ความรู้สมัยใหม่ทำให้เกิดการแปรรูป ชาวบ้านจึงเกิดความภาคภูมิใจ มีความสุข เกิดความหวงแหน เพราะรู้สึกว่าเป็นของดี เพราะมีสรรพคุณที่ดีอยู่แล้ว พอแปรรูปสู่สายตาของคนภายนอกได้รับการตอบรับที่ดี พอขายได้ เห็นเป็นช่องทางด้านเศรษฐกิจ ก็ยิ่งเกิดความภาคภูมิใจ เกิดความหวงแหนมากยิ่งขึ้น เห็นคุณค่าของบรรพบุรุษ สืบค้นความเป็นมาของสมุนไพรชนิดนี้ เชื่อมโยงไปสู่การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพรพื้นบ้าน ขยายพันธุ์ทั้งหมู่บ้าน มีพื้นที่ส่วนกลาง 2 พื้นที่ในการขยายพันธุ์

2. **องค์ความรู้วิธีการทำให้เกิดสืบทอดสืบสาน**

สรุปกระบวนการสืบทอดมี 2 แบบ แบบเก่า ได้แก่ แบบพ่อสอนลูก แบบใหม่ ได้แก่ การเรียนจาก พระ ผู้รู้ ครูบา ส่วนแบบใหม่ ได้แก่ การฝึกอบรม การปลูกสมุนไพร การแปรรูป / ผลิตภัณฑ์ กิจกรรมการโฆษณา / ประชาสัมพันธ์ และแผ่นป้ายการสืบทอดหมอพื้นบ้าน "เขามาขอเรียนด้วย มาด้วยความสมัครใจ เพราะว่าหมอมีความน่าเชื่อถือ ได้รับการรักษาแล้วดีขึ้น สรุปสถานการณ์ก่อนวิจัยขาดผู้สืบทอด แต่หลังจากวิจัยมีผู้มาสืบทอด 17 คน ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนงานวิจัย ที่มีกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะในวันที่ 17 ตุลาคม ที่เราบอกความต้องการของเราว่า "เราต้องการอยากให้มีการสืบทอด สืบสาน ภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้าน" ทำให้คนที่อยากรับวิชาเดินเข้ามาหาเรา รู้ว่าที่นี่มีหมอพื้นบ้านจำนวนมากที่ขาดการสืบทอด ทำให้คนที่อยากเรียนเดินเข้ามาหาเรา สรุปผู้มาขอสืบทอดมี 17 คน

3. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

3.1แต่ก่อนชาวบ้านมีการปฏิเสธหมอพื้นบ้าน ปัจจุบันให้การยอมรับมากขึ้น

3.2 ลูกหลานรู้จักและเข้าใจคำว่า "หมอพื้นบ้าน" มากขึ้น และขอให้บริการ

3.3 หมอทำขวัญเริ่มได้เป็นที่รู้จัก มีการยอมรับมากขึ้น

3.4 มีผู้มาขอรับการรักษาโรคงูสวัดมากขึ้น

3.5 มีผู้คนรู้จักหมอพื้นบ้านมากขึ้น หลังจากงานวิจัยที่ได้เปิดตัวประชาสัมพันธ์ไป

3.6 หมอพื้นบ้านมีบุคลิกภาพดีขึ้น มีความมั่นใจเวลาออกงาน กล้าพูดมากขึ้น

3.7 ก่อนต้องออกหาคนป่วย แต่ปัจจุบันผู้ป่วยมาหาเอง

3.8 เริ่มเป็นที่รู้จักของคนต่างถิ่นมากขึ้น

3.9 หมอพื้นบ้านได้รับการยอมรับให้ร่วมงานกับ อสม.

3.10 หมอพื้นบ้านมีความสุข มีความสบายใจ สุขภาพจิตดีขึ้น ม่วน สนุก

3.11 “ขิงแห้ง” ของบ้านไทรงามได้รับการยืนยันชื่อและสรรพคุณจากเภสัชกรแผนไทย ผ่านงานวิจัย ทำให้ชาวบ้านมีความมั่นใจนำมาใช้ และได้รับการยืนยันจากสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดว่า เป็นสมุนไพรที่เกิดและใช้กันอย่างแพร่หลายที่บ้านไทรงามแห่งเดียว

3.12 ชุมชนได้รับหลักการ วิธีการปรับปรุงรสชาติเมี่ยงสมุนไพร (ที่มีส่วนผสมของขิงแห้ง) ให้เป็นที่ชื่นชอบของชาวบ้าน และลูกค้า ทำให้มีรายได้ที่มั่นคงขึ้น

3.13 มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพิ่มขึ้น ได้แก่ ยาหม่องขิง และชาขิงชงดื่มจากขิงแห้งพื้นบ้าน

ผลการใช้ยาหม่อง ใช้ทาแก้แมลงกัดต่อย ใช้กับเด็กอายุ 8 และ 10 ขวบ ได้ไม่แสบไม่ร้อน ได้ผลดี ใช้นวดเด็ก นวดฝ่าเท้า ได้ผลดี ช่วยคลายความปวดเมื่อย คลายเส้นได้ดีไม่แสบไม่ร้อน บรรเทาอาการหวัดคัดจมูกไม่แสบไม่ร้อนชอบกลิ่น เนื้อนุ่ม

ผลการใช้ชาขิง บรรเทาอาการไข้หวัดลดลงได้ ขับเหงื่อได้ดี ช่วยแก้ปัญหาประจำเดือนไม่ออก ช่วยขับลมได้ดี

3.14 หมอพื้นบ้านได้รับการพัฒนาศักยภาพให้เป็นวิทยากรบรรยายการทำลูกประคบ โดยได้บรรยายให้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (คณะรัฐศาสตร์)

3.15 หมอพื้นบ้านมีรายได้มากขึ้นจากที่มีคนขอรับการรักษา โดยเฉพาะหมอนวดพื้นบ้านไทรงาม ได้รับความนิยมอย่างมาก เป็นการนวดที่ร่ำเรียนจากบรรพบุรุษที่เป็นหมอตำแยตั้งแต่นวดมายังไม่เคยมีพบเคสที่มีปัญหาหลังการนวด

3.16 ได้เรียนรู้ว่าชุมชนยังมีสมุนไพรดีๆ เช่น ดั่งอีทก ซึ่งเป็นสมุนไพรลดเบาหวาน ทำให้เกิดการอนุรักษ์หวงแหน

3.17 ได้เรียนรู้ ทดลองทำ และทดลองกินกล้วยอายุวัฒนะ

3.18 ได้เรียนรู้และทดลองทำสุริยะบำบัด คนที่เป็นอัมพฤก อัมพาต ด้วยวิธีการใช้แสงแดดบำบัด โดยการห่มใบกล้วยอาบแดดกระตุ้นการไหลเวียนเลือด

3.19 ได้มีแปลงสมุนไพรชุมชน ปลูกว่านต่างๆ จำนวน 2 แปลง เนื้อที่ 2 งาน และเนื้อที่ 4 ไร่ แต่ยังประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ

3.20 มีงานบนความร่วมมือและแชร์งบประมาณกับมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยได้นำนักเรียนเข้าร่วมเรียนรู้การแปรรูปสมุนไพรที่บ้านไทรงาม 1 ครั้ง และเชิญพ่อหมอไปเป็นวิทยากรสอนทำลูกประคบ 1 ครั้ง

3.21 ความรู้ในการใช้ป่าช้าเหงา ใช้ไม่ได้กับผู้ป่วยโรคหัวใจ อสม.ได้นำความรู้นี้ไปบอกไปห้ามผู้ป่วยโรคหัวใจที่ดื่มป่าช้าเหงา

3.22 นำเอาบริการการนวดพื้นบ้าน ร่วมกับงานเครือข่ายแพทย์แผนไทยสมุนไพรชัยภูมิ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด และสภาเกษตรจังหวัด

สรุปการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

1. ด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงกับหมอพื้นบ้านที่เป็นบรรพบุรุษของบ้านไทรงาม ได้รับการยอมรับ ให้เกียรติ ยกย่อง ในองค์ความรู้ ภูมิปัญญาทั้งในหมู่บ้านและระดับเครือข่ายจังหวัด ได้รับการองค์ความรู้ในการดูแลด้านสุขภาพมากขึ้น ได้รับองค์ความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดงานให้กับนักศึกษา ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ทำให้หมอทุกท่านมีความสุข หลังจากจบกิจกรรมวิจัยแล้ว ได้มีหมอพื้นบ้านที่จากไป ได้แก่ พ่อหมอทองปาน กองแก้ว ก็จากไปพร้อมกับความทรงจำที่ดีจากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น คนใกล้ชิดได้เล่าให้ฟังว่า “พ่อหมอมีความสุขมากที่ได้มาร่วมงานวิจัย ออกมาเมื่อไรก็มีความสุขทุกครั้ง ไม่อยากกลับบ้าน ไม่เคยยิ้มก็ได้ยิ้ม” โดยศพพ่อหมอได้ใส่เสื้อนักวิจัยไทบ้านไทรงาม เป็นเกียรติให้กับงานวิจัยท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ด้วยความรู้สึกซาบซึ้งใจและประทับใจอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงกับชาวบ้าน กินใช้สมุนไพรในชุมชนมากขึ้นอย่างปลอดภัย ดูแลสุขภาพกับหมอพื้นบ้านมากขึ้น แกนนำชุมชนได้แก่ ผู้นำชุมชน อสม. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสาน หมอพื้นบ้าน มีความเข้มแข็งมากขึ้น สามารถเป็นวิทยากรการทำยาหม่องขิง และการทำลูกประคบให้กับนักศึกษา

2. ด้านสิ่งแวดล้อม

ชาวบ้านไทรงามเกิดการอนุรักษ์หวงแหนผักพื้นบ้าน เช่น ดั่งอีทก ไม่ตัดต้นทิ้งแล้ว และขิงแห้ง ที่เกิดการขยายพันธุ์ เพราะวัตถุดิบขาดอยู่ช่วงหนึ่ง แต่เห็นความจำเป็นในเชิงเศรษฐกิจชุมชนในอนาคตจึงร่วมกันขยายพันธุ์ รวมถึงการเพาะขยายพันธุ์พืชสมุนไพรแบ่งปันให้กับชาวชัยภูมิร่วมกับโครงการปลูกต้นไม้ปลูกธรรมะด้วย

3. ด้านเศรษฐกิจ

ผลิตภัณฑ์ทั้งหมดจากงานวิจัย เป็นการทำแจก ทำชิม การขายเป็นรายได้ที่เกิดตามมาภายหลัง ได้สร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน 2,300 บาท ซึ่งนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของอนาคต

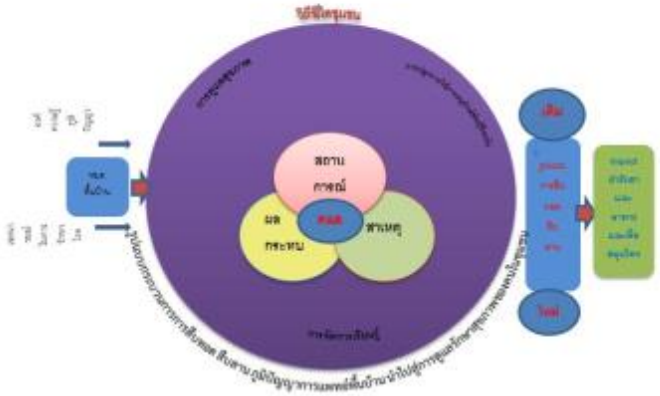
ภาพที่ 1 งานวิจัยต่อยอดไปสู่เศรษฐกิจชุมชน การอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และการมีชุมชนที่เข้มแข็ง
"นี่เป็น พลัง คุณค่า และความสุข ของบ้านไทรงาม"
ที่มา : เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี : 5 กุมภาพันธุ์ 2562

1.4 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจาก

1.4.1 เป็นเพราะงานวิจัย ช่วยทำให้หมอพื้นบ้านเกิดความน่าเชื่อถือมากขึ้น เป็นงานวิชาการ

1.4.2 การบอกปากต่อปาก คือคนที่มารักษาแล้วได้ผลและที่สำคัญได้บอกต่อๆ กัน ปากต่อปาก

1.4.3 สรุป สถานการณ์ก่อนวิจัยขาดผู้สืบทอด แต่หลังจากวิจัยมีผู้มาสืบทอด 17 คน จากหมอพื้นบ้าน 9 คน ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนงานวิจัย ที่มีกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะในวันที่ 17 ตุลาคม 2561 ที่เราบอกความต้องการของเราว่า "เราต้องการอยากให้มีการสืบทอด สืบสาน ภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้าน" ทำให้คนที่อยากรับวิชาเดินเข้ามาหาเรา รู้ว่าที่นี่มีหมอพื้นบ้านจำนวนมากที่ขาดการสืบทอด และที่สำคัญอยากเรียนด้วยตนเอง ดังภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ประโยชนที่ได้รับจากการวิจัย

1) วิถีชีวิตชุมชนที่ผูกพันกับการรักษาของหมอพื้นบ้านตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

2) องค์ความรู้ ภูมิปัญญา และเจตนารมณ์ในการรักษาโรคของหมอพื้นบ้านแต่ละสาขา

3) สถานการณ์ปัญหา สาเหตุ และผลกระทบที่ดีขึ้นกับหมอพื้นบ้าน

4) รูปแบบกระบวนการการสืบทอด สืบสาน ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้าน นำไปสู่การดูแ
รักษาสุขภาพของคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของการองค์ความรู้ จิตวิญญาณ สถานที่ อาชีพ

เอกสารอ้างอิง (References)

ปิยนุช ยอดสมสวย และสุพิมพ์ วงษ์ทองแท้. (2552). **การศึกษาภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้านอำเภ
องครักษ์ จังหวัดนครนายก.** คณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รุจินาถ อรรถสิษฐ. (2551). **การศึกษาองค์ความรู้หมอยาพื้นบ้าน : ระบบคิดและแบบแผนการใ
สมุนไพรพื้นบ้านเชื่อมโยงกับป่าและแหล่งสมุนไพรพื้นบ้าน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :
สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกษา ในพระบรมราชูปถัมภ์.

พระมหาทองจันทร์ ทิพยวัฒน์. (2553). **สุขภาวะองค์รวม : การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาภูมิ
ปัญญาหมอพื้นบ้านในการรักษาโรคกระดูกจากอุบัติเหตุของกลุ่มชาติพันธุ์ ไทย – ลาว.**
วิทยานิพนธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.

บังอร พุกสุข และรัชนี สุขเกษม. (2549). **การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก
โดยใช้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการประดิษฐ์ตอไม้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น :
กรณีศึกษาโรงเรียน บ้านหนองเผาถ่าน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2.**
วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหา บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบุรี.

สง่า แตงวงษ์. (2552). **การพัฒนาหลักสูตรการทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองกระทุ่ม
สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี.** วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

นุจรี ใจประนบ. (2553). **กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการปรับใช้ภูมิปัญญ
ท้องถิ่นเพื่อการพึ่งตนเองทางการเกษตรของชุมชนท่ามะไฟหวาน**. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสต
มหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เบญญาดา เพิ่มพูล. (2553). **กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาการผลิตผ้าไหมแพรวากลุ่มทอผ้า
ไหม
แพรวาชุมชนภูไทดำ บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์.** วิทยานิพนธ์

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทรงพล ต่วนเทศ. (2555). **การศึกษาภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมืองของคนไทยเชื้อสายลาวครั่ง ในจังหวัดสุพรรณบุรี ชัยนาท และอุทัยธานี.** วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กระทรวงสาธารณสุข กองคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์พื้นบ้านไทย (2557). **รู้จักการแพทย์พื้นบ้าน.**สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2561, จาก http://indi.dtam.moph.go .th/index.php?option=com_content&view=article&id=87&Itemid=154

เสาวณีย์ กุลสมบูรณ์. (2555). สถานการณ์และความเคลื่อนไหวด้านการพัฒนาการแพทย์พื้นบ้านไทย ประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักการแพทย์พื้นบ้านไทย โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

เสาวณีย์ กุลสมบูรณ์ และ รุจินาถ อรรถสิษฐ. (มปป). **สถานภาพและทิศทางการวิจัยภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านสุขภาพ.** บทความ กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น. (มปป). ภูมิปัญญาชาวบ้าน.สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2561, จาก http://www.sridongyen.go.th/local_picture.php?id=6

พระสุริยะ มาตย์คำ. (2553). **การพัฒนากระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.** ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ภาณุวัฒน์ คำฤาชัย. (2557). **กระบวนการสืบทอดดนตรีผู้ไทยบ้านคำม่วง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ มหาวิทยลัยมหาสารคาม.

เชษฐ์ณรัช อรชุน และ กนกวรรณ อยู่ไสว.(มปป). **ภูมิปัญญาพื้นบ้านกับการรักษาผู้ป่วยโดยใช้สมุนไพร กรณีศึกษานายวินัย บุญมีบ้านทะเลน้อย ตำบลทางเกวียน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง.** บทความวิชาการ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การ มหาชน). **รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2559**

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). **แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.** ค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2559,จาก http://www.mict.go.th/assets/portals/1/files/590613_4Digital_Economy_Plan-Book.pdf

แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย ระยะ 3 ปี พ.ศ. 2559 – 2561. ค้นเมื่อ 10 มกราคม 2560. จาก https://www.ega.or.th/th/content/890/10417/

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. **นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 – 2564**. ค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2560,จาก http://www.nsc.go.th/Download1/policy58.pdf

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 -2564**. ค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2560,จากhttp://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2559/A/115/1.PDF

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.แผนยุทธศาสตร์ **การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556 – 2561)**.ค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2560,จา dhttp://www.opdc.go.th/lite/content0801.html

World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2016-2017.ค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2560, จาก https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2016-2017-1

สำนักงานสถิติแห่งชาติ.2558.รายงานประจำปี รายงาน.ค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2560 จาก, http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib9 /yearbook.pdf

การพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Curriculum Development: Bachelor of Arts Program in Thai Language for Communication, Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University

นลินี อำพินธ์[1] สิรีธร สุขเจริญ[2] ปิ่นอนงค์ จำปาเงิน[3] ชุติมา ช้างขำ[4] และชัชวาลย์ โคตรสงคราม[5]

Nalinee Amphin[1] Sireetorn Sukjaroen[2] Pinanong Champa-ngeon[3]

Chutima Changkum[4] andChachawan Khotsongkhram[5]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2558) ของสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ของสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ให้เป็นหลักสูตรที่นำมาใช้แทน

---

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, n.amphin@sskru.ac.th
Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University

[2]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, s.j.sireethorn@gmail.com
Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University

[3]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, pinanong.cham@gmail.com
Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University

[4]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, chutimachuchi@gmail.com
Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University

[5]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, Chachwalykhot@gmail.com
Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2558 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

สรุปผลการวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์หลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2558 พบว่า 1.1) ความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามที่มีต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2558 ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด 1.2) ความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างในการการวิพากษ์หลักสูตรเห็นว่า ให้เขียนชี้แจงถึงเหตุผลของการพัฒนาหลักสูตรให้เห็นเป็นรูปธรรม มีรายวิชาที่มีเนื้อหาด้านวรรณคดีไทยมากกว่ารายวิชาที่มีเนื้อหาการใช้ภาษาหรือการสื่อสาร ปรับปรุงให้มีการปรับในกลุ่มรายวิชาอื่นให้เปิดกว้างขึ้น และการตั้งเงื่อนไขในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาต้องตอบโจทย์กับสภาวการณ์การมีงานทำของนักศึกษา 1.3) ความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร เห็นว่า แนวทางการพัฒนาควรให้เห็นอัตลักษณ์ของหลักสูตร ควรพัฒนาหลักสูตรให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถด้านภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคม และ 1.4) ความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการเห็นว่า หลักสูตรควรเน้นหลักและทักษะการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง และเน้นคุณลักษณะของบัณฑิตที่มีความอดทน มีความตั้งใจ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีมนุษยสัมพันธ์

2) ผลการสังเคราะห์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563 ผู้วิจัยได้ใช้ผลการวิเคราะห์หลักสูตรฯ (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2558) มาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฯ (ปรับปรุง พ.ศ. 2563) จากนั้นได้ผ่านการพิจารณาของสาขาวิชา ผ่านการพิจารณากลั่นกรองของคณะกรรมการฝ่ายวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แล้วปรับปรุงแก้ไข (ร่าง) หลักสูตรฯ ได้ผลการพัฒนาที่สอดคล้องกับผลการวิจัยในข้อ 1) สอดคล้องกับความเห็นของคณะกรรมการฝ่ายวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สอดคล้องกับความเห็นของคณะกรรมการประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สอดคล้องกับความเห็นของคณะกรรมการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา (ตามแบบ มคอ.2) ดังนี้ **2.1) ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร** ปรับเน้นปรับเน้นคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย **2.2) ด้านคุณลักษณะของบัณฑิต** ปรับเน้นให้เห็นคุณลักษณะที่ชัดเจนของบัณฑิตที่จบจากหลักสูตรนี้ ด้านบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ ทักษะด้านการใช้ภาษาไทย และทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง **2.3) ด้านโครงสร้างของหลักสูตร** ลดจำนวนหน่วยกิตรวมจากเดิม 134 หน่วยกิต เป็น 133 หน่วยกิต ปรับกลุ่มวิชาเฉพาะ

ด้านจากเดิมเรียน 82 หน่วยกิต เป็น ไม่น้อยกว่า 75 หน่วยกิต ปรับกลุ่มวิชาอื่นจากเดิมไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต เป็น ไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต **2.4) ด้านรายวิชาและคำอธิบายรายวิชา** 2.4.1) หมวดวิชาเฉพาะด้าน (1) ยกเลิกรายวิชาเดิม 11 วิชา คือ 1542110 1542108 1543430 1544105 1544417 2533901 1544119 15441110 1542406 1543434 1543433 (2) ย้ายกลุ่มเนื้อหาวิชา 14 วิชา คือ 1542113 1542219 1544421 1543430 1543902 1544106 1544202 1544910 1544911 1542405 1543442 1533408 1543443 1543507 (3) เพิ่มรายวิชา 13 วิชา คือ 1541116 1543901 1542115 1542116 1543601 1543230 1543232 1543235 1544210 1543233 1544211 1544607 1542412 (4) ปรับปรุงรายวิชา 10 วิชา คือ 1542218 1541115 1543439 1541409 1541408 1544202 1543231 1543431 1541410 1543234 และ **2.5) ด้านอื่น ๆ** ได้ปรับเพิ่ม ได้แก่ ผลการเรียนรู้ กลยุทธ์การสอนและการประเมินผล การพัฒนาอาจารย์ การประกันคุณภาพหลักสูตร และกระบวนการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

คำสำคัญ (Keywords) : หลักสูตร, การพัฒนาหลักสูตร, คุณภาพหลักสูตร, หลักสูตร (ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร

Abstract

The research “Curriculum Development: Bachelor of Arts Program in Thai Language for Communication, Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University” has 2 objectives. 1) To analyze the Bachelor of Arts Program in Thai Language for Communication (New curriculum, BE 2558) of Program of Thai Language for Communication, Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University. 2) To develop the Bachelor of Arts Program in Thai Language for Communication (Improved curriculum, 2563) which would be replaced the current curriculum.

The conclusion of this research:

1. The result of the analyzation of Bachelor of Arts Program in Thai Language for Communication in BE 2558 found out that 1.1) the overall sample opinions are in most suitable level. 1.2) the comments from sample are: First, the curriculum should be written the reason of curriculum development in concrete. Second, there are Thai literature subjects more than using of language or communication subject. Third, the curriculum should be improved the wider group of subject. And Fourth, the

curriculum should have a criteria of student professional after graduation that should answer to the student professional situation. 1.3) the opinions from executive members are: First, the development of guideline should present the identity of curriculum. Second, the curriculum should develop the student to have the knowledge in Thai Language for Communication, moral and ethics. 1.4) the opinions from the entrepreneurs are: First, the curriculum should focus on the correctly used and principal of language and the characters of graduates which should have the characters of patient, intention, moral, ethics and human relations.

2. The result of Bachelor of Arts Program in Thai Language for Communication BE 2563 synthesize. The researchers had a result of the curriculum analyzation which become a guideline to improve the curriculum. Then the curriculum was considered by the program of Thai Language for Communication, the academic committee of Faculty of Humanities and Social Sciences and the committee of Faculty of Humanities and Social Sciences which the curriculum lastly improve corresponding to the result of this research.

Keywords : Curriculum, Curriculum development, Curriculum quality, Thai Language for Communication

บทนำ (Introduction)

สังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันนี้ การจัดการศึกษาเป็นหนึ่งในพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของมนุษย์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง ดังที่ จุไรศิริ ชูรักษ์ (2556 : 3) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า “การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนเราเกิดการเรียนรู้ โดยรับความรู้ประสบการณ์ การฝึกทักษะ มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมสำหรับการประกอบอาชีพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข” ดังนั้น หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาเปรียบเสมือนเครื่องมือในการกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายตามแผน ดังที่ ธำรง บัวศรี (2532 : 6 - 7) ได้กล่าวเกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า “เพราะหลักสูตรเป็นส่วนกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยมีรายละเอียดที่บ่งชี้ว่า ผู้เรียนควรเรียนรู้อะไร มีเนื้อหาสาระมากน้อยเพียงไร ควรได้รับการฝึกฝนให้มีทักษะในด้านใด และควรมีพัฒนาการทั้งในส่วนของ

ร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างไร" ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ ความทันสมัยของสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและก้าวกระโดด ในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งรวมไปถึงเนื้อหาสาระในรายวิชา และกระบวนการจัดการเรียนการสอนใน ปัจจุบัน ทำให้หลักสูตรต้องพัฒนาให้มีความทันสมัยกับความก้าวหน้าทางวิทยาการที่เปลี่ยนแปลง ตลอดเวลาดังกล่าวนี้ด้วย

สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏศรีสะเกษ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทาง ปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิง ตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและเป็น เครื่องมือที่สามารถพัฒนาบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถและนำไปใช้ประกอบอาชีพได้ในอนาคต

ผู้วิจัยจึงได้ร่วมกันจัดทำโครงการวิจัยเรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ" ขึ้น เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาหลักสูตรฉบับปัจจุบันไปแก้ไขปรับปรุงและประยุกต์ใช้ในการพัฒนา หลักสูตรฉบับใหม่ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับ ที่ 2 พ.ศ. 2545 ฉบับที่ 3 พ.ศ.2553 ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 ที่เน้นหลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคลตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมี ลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของ บุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจาก คุณลักษณะในวรรคหนึ่ง และวรรคสองแล้ว ยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพ ชั้นสูงและการค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และพัฒนาสังคม และเป็นไปตามกรอบมาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF)

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หลักสูตร ใหม่ พ.ศ. 2558 ของสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

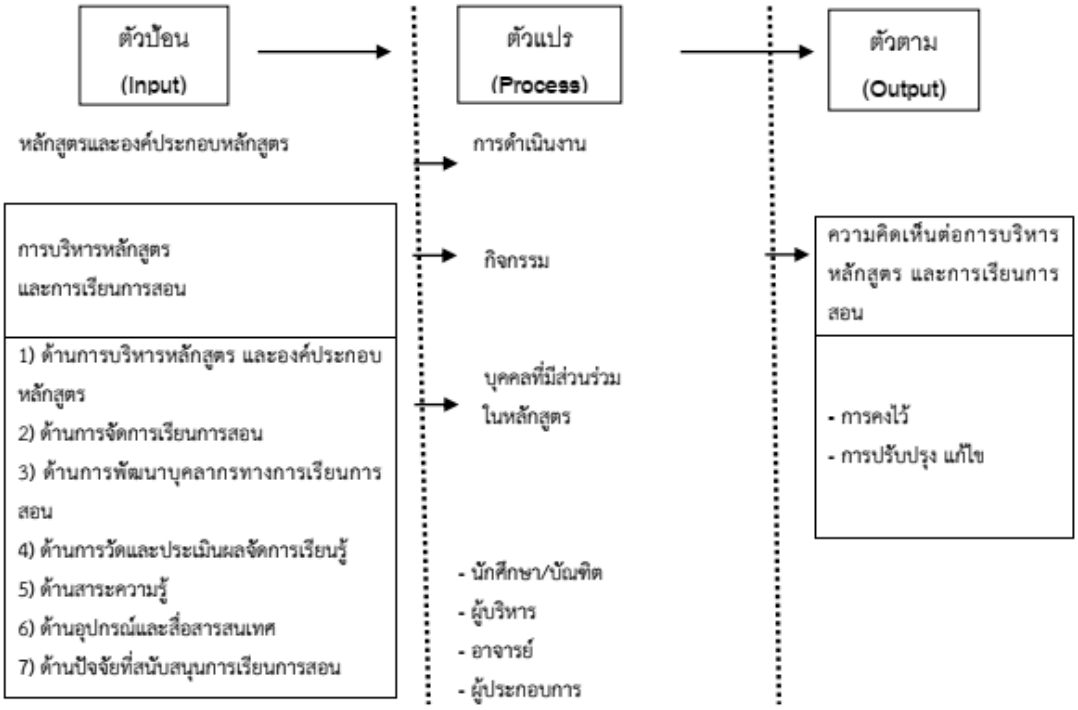
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หลักสูตร ปรับปรุง พ.ศ. 2563 ของสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ให้เป็นหลักสูตรที่นำมาใช้แทนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2558 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2558) แสดงดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผนภูมิกรอบแนวคิดการวิจัย ตามกระบวนการวิจัย ขั้นตอนที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 การสังเคราะห์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (ปรับปรุง พ.ศ. 2563)

แผนภูมิกรอบแนวคิดการวิจัย ตามกระบวนการวิจัย กระบวนการที่ 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ประชากรและกลุ่ม จำนวนทั้งหมด 6 กลุ่ม โดยเลือกใช้ประชากรในกลุ่มที่คาดว่าจะสามารถเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดได้ครบถ้วน เลือกใช้กลุ่มตัวอย่างจากประชากรในกลุ่มที่เห็นว่าเลือกสุ่มตัวอย่างเฉพาะผู้ที่เป็นตัวแทนได้ และเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดได้ ดังนี้

1. ประชากร/ การเลือกใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561 ของสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เลือกใช้ประชากรทั้งหมด

1.2 บัณฑิตสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารที่สำเร็จการศึกษา ในปีการศึกษา 2561 ในฐานะที่เป็นผู้ใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2558 นี้ โดยตรงเป็นรุ่นแรก เลือกใช้ประชากรทั้งหมด

1.3 คณาจารย์สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ที่ปฏิบัติงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี เลือกใช้ประชากรทั้งหมด

1.4 ผู้บริหาร ได้แก่ ประธานสาขาวิชา คณบดีและรองคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เลือกใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ ประธานสาขาวิชา 1 คน คณบดี 1 คน รองคณบดี 2 คน

1.5 ผู้ประกอบการ ได้แก่ เจ้าของกิจการ และ/หรือ นายจ้าง หัวหน้างาน ที่เลือกโดยคาดการณ์ว่าเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา เลือกใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 5 คน

1.6 คณะบุคคลและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการประจำสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะกรรมการการวิพากษ์หลักสูตรและคณะบุคคลที่ร่วมวิพากษ์หลักสูตร คณะกรรมการฝ่ายวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะกรรมการประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะกรรมการการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เลือกใช้กลุ่มตัวอย่างโดยถือเอาความเห็นหรือมติของที่ประชุมเป็นสำคัญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม ดังนี้

1.1 แบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาปัจจุบันชั้นปีที่ 3 และบัณฑิตที่จบการศึกษาในปีการศึกษา 2558

1.2 แบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและผู้ประกอบการ

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ด้วยค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการพรรณนาวิเคราะห์

2. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางและการพรรณนาสรุป

ขั้นตอนการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร กลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถาม

1.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร/กลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสัมภาษณ์

2. การจัดการกับข้อมูล

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเดิม (วิเคราะห์ผลการใช้หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2558) ดังนี้

1) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์เชิงสถิติ และวิเคราะห์เชิง พรรณนาในส่วนคำถามปลายเปิด

2) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา และประมวลสรุปในเชิงสถิติ

2.2 การสังเคราะห์ข้อมูลใหม่ (สังเคราะห์หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2563) ดังนี้

1) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเดิมมาใช้เป็นแม่บทในการสังเคราะห์หลักสูตร (ใหม่)

2) ร่างหลักสูตรใหม่ทั้งฉบับตามรูปแบบและโครงสร้างหลักสูตรปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยกำหนดตาม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ของสำนักงานการอุดมศึกษา

3) ได้ (ร่าง) หลักสูตรฯ ที่คณะผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นในเบื้องต้น

2.3. การพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1) ประชุมคณะผู้วิจัยเพื่อพิจารณาความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของหลักสูตร (ใหม่)

2) ประชุมคณาจารย์สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร

3) ประชุมวิพากษ์หลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกร่วมกับสาขาวิชา

4) การประชุมคณะกรรมการฝ่ายวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

5) การประชุมคณะกรรมการประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

6) การประชุมคณะกรรมการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

7) ปรับแก้ร่างหลักสูตรใหม่ทั้งฉบับให้สมบูรณ์ถูกต้องตามรูปแบบและโครงสร้างหลักสูตรปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยกำหนดตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ของสำนักงานการอุดมศึกษา และสอดคล้องกับความเห็นร่วมกันทุกฝ่าย และทุกระดับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

8) ได้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2563)

3. สรุปผลและรายงานผลการวิจัย ดังนี้

3.1 สรุปผลการวิจัยและนำเสนอผลการวิจัยในรูปตารางประกอบพรรณนาสรุป

3.2 นำเสนอรายงานการวิจัยที่เสร็จสมบูรณ์ในรูปเอกสาร

ผลการวิจัย (Research Results)

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ผลการวิเคราะห์หลักสูตร

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2558 ผลการวิจัยพบว่า

1.1.1 ความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ภาพรวมอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด

1.1.2 ความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างในการการวิพากษ์หลักสูตรเห็นว่า ให้เขียนชี้แจงถึงเหตุผลของการพัฒนาหลักสูตรให้เห็นเป็นรูปธรรม มีรายวิชาที่มีเนื้อหาด้านวรรณคดีไทยมากกว่ารายวิชาที่มีเนื้อหาการใช้ภาษาหรือการสื่อสาร ปรับปรุงให้มีการปรับในกลุ่มรายวิชาอื่นให้เปิดกว้างขึ้น และการตั้งเงื่อนไขในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาต้องตอบโจทย์กับสภาวการณ์การมีงานทำของนักศึกษา และหลักสูตรยังไม่สามารถตอบภาพที่ชัดเจนของบัณฑิตที่จบจากหลักสูตรนี้ได้

1.1.3 ความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร เห็นว่า แนวทางการพัฒนาควรให้เห็นอัตลักษณ์ของหลักสูตร ควรพัฒนาหลักสูตรให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถด้านภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคม

1.1.4 ความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการเห็นว่า หลักสูตรควรเน้นหลักและทักษะการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง และเน้นคุณลักษณะของบัณฑิตที่มีความอดทน มีความตั้งใจ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีมนุษยสัมพันธ์

1.2 ผลการสังเคราะห์หลักสูตร

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563 โดยการนำผลการวิเคราะห์หลักสูตรฯ หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2558 มาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฯ พ.ศ. 2563 สรุปผลการสังเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักสูตรเดิม (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2558) ได้ดังตารางต่อไปนี้

หลักสูตรเดิม (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2558)		หลักสูตรใหม่ (ปรับปรุง พ.ศ. 2563)*	
หน่วยกิตรวม 134 หน่วยกิต แบ่งเป็น		**หน่วยกิตรวม 133 หน่วยกิต แบ่งเป็น**	
วิชาศึกษาทั่วไป	**ไม่น้อยกว่า 30**	**วิชาศึกษาทั่วไป**	**ไม่น้อยกว่า 30**
วิชาเฉพาะ	**ไม่น้อยกว่า 98**	**วิชาเฉพาะ**	**ไม่น้อยกว่า 97**
- กลุ่มวิชาเฉพาะด้าน	(82)	- กลุ่มวิชาเฉพาะด้าน	(ไม่น้อยกว่า 75)
- กลุ่มวิชาอื่น	(ไม่น้อยกว่า 9)	- กลุ่มวิชาอื่น	(ไม่น้อยกว่า 15)
- กลุ่มวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	(7)	- กลุ่มวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	(7)
วิชาเลือกเสรี	**ไม่น้อยกว่า 6**	**วิชาเลือกเสรี**	**ไม่น้อยกว่า 6**

*หลักสูตรที่คณะผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นในเบื้องต้น

1.3 ผลการพัฒนาหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ส่งผลการสังเคราะห์หลักสูตร (ร่าง หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) เข้าสู่กระบวนการพิจารณาตามกระบวนการของมหาวิทยาลัยตามลำดับ โดย ได้ผ่านการพิจารณาของสาขาวิชา ผ่านการพิจารณากลั่นกรองของคณะกรรมการฝ่ายวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข (ร่าง) หลักสูตรฯ ได้ผลการพัฒนาที่สอดคล้องกับผลการวิจัยในข้อ 1.1 สอดคล้องกับความเห็นของคณะกรรมการวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ความเห็นของคณะกรรมการประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ความเห็นของที่ประชุมคณะกรรมการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา (ตามแบบ มคอ.2) ดังนี้

1.3.1 ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ปรับเน้นปรับเน้นคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย

1.3.2 ด้านคุณลักษณะของบัณฑิต ปรับเน้นให้เห็นคุณลักษณะที่ชัดเจนของบัณฑิตที่จบจากหลักสูตรนี้ ด้านบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ ทักษะด้านการใช้ภาษาไทย และทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.3.3 ด้านโครงสร้างของหลักสูตร ลดจำนวนหน่วยกิตรวมจากเดิม 134 หน่วยกิต เป็น 133 หน่วยกิต ปรับกลุ่มวิชาเฉพาะด้านจากเดิมเรียน 82 หน่วยกิต เป็น ไม่น้อยกว่า 75 หน่วยกิต ปรับกลุ่มวิชาอื่นจากเดิมไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต เป็น ไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต ดังแสดงในตารางเปรียบเทียบต่อไปนี้

หลักสูตรเดิม (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2558)		หลักสูตรใหม่ (ปรับปรุง พ.ศ. 2563)*	
หน่วยกิตรวม 134 หน่วยกิต แบ่งเป็น		หน่วยกิตรวม 133 หน่วยกิต แบ่งเป็น	
วิชาศึกษาทั่วไป	ไม่น้อยกว่า 30	วิชาศึกษาทั่วไป	ไม่น้อยกว่า 30
วิชาเฉพาะ	ไม่น้อยกว่า 98	วิชาเฉพาะ	ไม่น้อยกว่า 97
- กลุ่มวิชาเฉพาะด้าน	(82)	- กลุ่มวิชาเฉพาะด้าน	(ไม่น้อยกว่า 75)
- กลุ่มวิชาอื่น	(ไม่น้อยกว่า 9)	- กลุ่มวิชาอื่น	(ไม่น้อยกว่า 15)
- กลุ่มวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	(7)	- กลุ่มวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	(7)
วิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า 6	วิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า 6

*หลักสูตรที่ผ่านการพัฒนาในระดับภาควิชา คณะ และมหาวิทยาลัยแล้ว

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. อภิปรายผลการวิเคราะห์หลักสูตร

จากการวิเคราะห์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2558 ของสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ภาพรวมอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด นั้น เป็นความคิดเห็นที่ได้จากการตอบแบบสอบถามแบบเลือกตอบ แต่เมื่อพิจารณาประเด็นความคิดเห็นปลายเปิดประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัย พบว่า มีความคิดเห็นที่เสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขหลายประเด็น ได้แก่ ควรปรับปรุงรายวิชาเพื่อให้สอดคล้องกับชื่อหลักสูตรและเพื่อลดความซ้ำซ้อน ควรปรับหน่วยกิตจากเดิมในรายวิชาที่มี 2 หน่วยกิต เป็น 3 หน่วยกิต และควรเสริมการเขียนแผนการสอน หนังสือราชการ

2. อภิปรายผลการสังเคราะห์หลักสูตร

จากการสังเคราะห์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563 โดยการนำผลการวิเคราะห์หลักสูตรฯ หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2558 มาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฯ พ.ศ. 2563 อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1) ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ปรับเน้นปรับเน้นคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย ทำให้ได้จุดเน้นของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและเน้นคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ของบัณฑิตชัดเจนขึ้น

2) ด้านคุณลักษณะของบัณฑิต ปรับเน้นให้เห็นคุณลักษณะที่ชัดเจนของบัณฑิตที่จบจากหลักสูตรนี้ ด้านบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ ทักษะด้านการใช้ภาษาไทย และทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้เห็นคุณลักษณะของบัณฑิตที่ต้องการเน้น ชัดเจนขึ้น

3) ด้านโครงสร้างของหลักสูตร ลดจำนวนหน่วยกิตรวมจากเดิม 134 หน่วยกิต เป็น 133 หน่วยกิต ปรับกลุ่มวิชาเฉพาะด้านจากเดิมเรียน 82 หน่วยกิต เป็น ไม่น้อยกว่า 75 หน่วยกิต ปรับกลุ่มวิชาอื่นจากเดิมไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต เป็น ไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต ทำให้โครงสร้างหลักสูตรปรับปรุงนี้ ขจัดความซ้ำซ้อนรายวิชาเนื้อหาวรรณคดีไทย และมีรายวิชาเนื้อหาการใช้ภาษาการสื่อสารเพิ่มขึ้น ทั้งยังมีความสอดคล้องกับชื่อหลักสูตร และมคอ.1

4) ด้านรายวิชาและคำอธิบายรายวิชา ยกเลิกรายวิชา ย้ายกลุ่มเนื้อหาวิชา เพิ่มรายวิชา และปรับปรุงรายวิชา ซึ่งเป็นไปตามความจำเป็นและการตั้งเงื่อนไขในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาที่ตอบโจทย์กับสภาวการณ์การมีงานทำของนักศึกษา

5) ด้านอื่นๆ ได้ปรับเพิ่ม ได้แก่ ผลการเรียนรู้ กลยุทธ์การสอนและการประเมินผล การพัฒนาอาจารย์ การประกันคุณภาพหลักสูตร และกระบวนการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งเป็นไปตามความจำเป็น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะสำหรับสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

1.1 สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ควรประเมินหลักสูตรของสาขาวิชา ทุกปี เพื่อศึกษาความสมบูรณ์ของหลักสูตร

1.2 สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ควรนำผลการวิจัยและข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาและบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

2.1 คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสาขาวิชา

2.2 คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ควรทบทวนคำอธิบายรายวิชาใน

หลักสูตร รวมทั้งข้อมูลในการบริหารจัดการหลักสูตรอยู่เสมอ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ตรงตามความคาดหวัง

2.3 คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ควรมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ทราบอย่างทั่วถึง

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ควรมีการประเมินผลหลักสูตรทุก ๆ 4 ปี ในรูปแบบของการวิจัย เพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

3.2 สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ควรติดตามผลบัณฑิตของสาขาวิชาเป็นประจำทุกปี

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 พร้อมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพัสดุภัณฑ์ (ร.พ.ส.).

จุไรศิริ ชูรักษ์. (2556). **เอกสารประกอบการสอน รายวิชาการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development)**. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

ธำรง บัวศรี. (2532). **ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและการพัฒนา.** กรุงเทพฯ : เอราวัณการพิมพ์.

สมเกียรติ รักษ์มณี และคณะ. (2555). การพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Ministry of Education. (2007). The act of parliament on national education BE 2542 and later improved (Issue 2) BE 2545 and (Issue 3) BE 2553 with the corresponding laws and the act of parliament on compulsory education BE 2545. Bangkok: the organization of delivery and packaging press.

Churaisiri Choorak. (2013). Teaching document on Curriculum development subject. Songkla: Songkla Rajabhat University.

Thamrong Buasri. (1989). Curriculum Theory: design and develop. Bangkok: Erawan press.

Somkiet Rakmanee et al. (2012). Curriculum Development: Bachelor of Arts Program in Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Kasetsart University. Bangkok: Kasetsart University.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดนครพนม
The Relationship Between leadership and Moral Ethics Based on Dasarajadhamma of Phrapariyattidhamma School' Administrators in Nakhon Phanom ProvinceA

พระมหาสุทธิพงศ์ แสนคำพล[1] รชฏ สุวรรณกูฏ[2] และทัศนา ประสานตรี[3]
Phramaha Sutthiphong Saenkhamphon[1] Rachata Suvannagoot[2] and Tatsana Prasantree[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม (2) ศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดนครพนม (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรมจริยธรรมตามหลัก ทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดนครพนม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่อยู่ในจังหวัดนครพนม จำนวน 112 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.35-0.92 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย พบว่า (1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) คุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : (1) ภาวะผู้นำ (2) โรงเรียนพระปริยัติธรรม (3) คุณธรรมจริยธรรม (4) หลักทศพิธราชธรรม

---

[1]นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม Faculty of Education, Nakhonphanom University sankum2839@gmail.com

[2]อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม Faculty of Education, Nakhonphanom University 606150101115@npu.ac.th

[3]อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม Faculty of Education, Nakhonphanom University 606150101115@npu.ac.th

Abstract

The purposes of this (1) study The leadership of Phrapariyattidhamma School' Administrators in Nakhon Phanom Province; (2) The Moral Ethics Based on Dasarajadhamma of Phrapariyattidhamma School' Administrators in Nakhon Phanom Province; and (3) The Relationship Between leadership and Moral Ethics Based on Dasarajadhamma of Phrapariyattidhamma School' Administrators in Nakhon Phanom Province. The samples consisted of 112 school administrators and teachers of Phrapariyattidhamma School in Nakhon Phanom Province by Purposive Sampling. The instrument used in data collection was a five-rating scale questionnaire with the discrimination power between 0.35 and 0.92, and the reliability of 0.91. The statistics employed in data analysis were percentage, mean, standard deviation and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient.

The results were fount that (1) the leadership of Phrapariyattidhamma School' Administrators in Nakhon Phanom Province were at the high level in overall and individual aspects. (2) The Moral Ethics Based on Dasarajadhamma of Phrapariyattidhamma School' Administrators in Nakhon Phanom Province were at the high level in overall and individual aspects. (3) The Relationship Between leadership and Moral Ethics Based on Dasarajadhamma of Phrapariyattidhamma School' Administrators in Nakhon Phanom Province overall and individual was found there were positive relationship with statistical significance at the level of .01

Keywords : (1) The leadership (2) Phrapariyatidhamma schools (3) Moral Ethics Based (4) Dasarajadhamma

บทนำ (Introduction)

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างรวดเร็ว อย่างไร้พรมแดน ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญทำให้เกิดการพัฒนา จึงเป็นโอกาสอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาของประเทศไทยที่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้มีประสิทธิภาพ ทั้งในการสร้างผลผลิตสร้างนวัตกรรม และพัฒนาคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2560 : 1) ผู้บริหารหรือผู้นำในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนผ่าน เป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งกับการนำพาบุคลากรในองค์กร เดินทางจากที่หนึ่งซึ่งไปยังอีกที่หนึ่งสู่การเป็น "ผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นตามวิสัยทัศน์ขององค์กรอันยิ่งใหญ่" ผู้นำที่จะประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนา ตระหนักรู้ในหน้าที่ มีความรับผิดชอบ ความเสมอภาค คุณธรรมและความรู้ที่สามารถบูรณาการ เพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย (พรชัย เจดามาน. 2560 : 1) สำหรับ

องค์การทุกประเภท ไม่ว่าองค์การของรัฐหรือเอกชน การที่จะมีความเจริญรุ่งเรืองหรือตกต่ำมากน้อยเพียงใดนั้น สาเหตุหนึ่งมาจากการที่ผู้บริหารในองค์การนั้นมีภาวะผู้นำเพียงพอที่จะโน้มน้าวให้บุคลากรทำงาน ให้แก่องค์การตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่นั้นเอง

ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความสำเร็จลุล่วงของโครงการต่าง ๆ การสร้างภาวะผู้นำที่ดีนั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารทุกคนทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารจะต้องทำให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์จึงต้องส่งเสริมให้เกิดระบบความร่วมมือในองค์การ ทำให้บุคลากรมีความยินดีเต็มใจให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานด้วยความพึงพอใจในการทำงานให้มีความสัมพันธ์กันกับพฤติกรรมการบริหาร ซึ่งผู้บริหารถือว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการนำพาไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ผู้บริหารยังเป็นผู้สร้างค่านิยม แรงบันดาลใจและความเชื่อ รวมทั้งต้องสื่อสารแก่นของค่านิยมและความเชื่อดังกล่าวสู่ผู้ตาม ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ มีลักษณะการทำงานเป็นทีม มีการประสานความร่วมมือ มีทักษะการติดต่อสื่อสาร มีความรู้ทางการศึกษาเป็นอย่างดีและต้องมีกระบวนการการค้นหาและพัฒนาศักยภาพผู้ตามอย่างเหมาะสม ความสำเร็จขององค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ไม่ได้สำเร็จมากจากผู้นำเพียงอย่างเดียว ผู้ตามก็มีส่วนสำคัญที่คอยผลักดันหรือปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่วางไว้ขององค์ ผู้ตามที่ดีและเหมาะสมสามารถนำนโยบาย แผนงานของผู้บริหารไปปฏิบัติ โดยมีความคิดเป็นของตนเองในการตัดสินใจ ปัญหาและกระบวนการทำงานให้สอดคล้องและเหมาะสมกับระบบงาน และสภาวะการเปลี่ยนแปลง (เขมจิรา สนอุทา. 2559 : 3)

ในสังคมไทยชาวพุทธทุกยุคทุกสมัยล้วนมีหลักธรรม คุณธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต และการทำงานดังเช่นทศพิธราชธรรมพบหลักฐานปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก ทศพิธราชธรรม โดยทั่วไปแปลว่า ธรรมะสำหรับพระราชา 10 ประการ ธรรมที่ผู้นำหรือบุคคลที่จะทำให้ผู้อื่นเกิดความพึงพอใจ (พระมหาหรรษา ธมมุหาโส. 2556 : 34-80) ดังเช่นกับที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงทำการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในการปกครองบ้านเมืองได้ทั้ง 10 ประการนั้น ต้องใช้การฝึกฝนและหมั่นปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ธรรมะของพระราชามีอยู่ด้วยกัน 10 ประการหรือที่เราเรียกว่าทศพิธราชธรรม แท้จริงแล้วธรรมะตามข้อนี้มิใช่หลักปฏิบัติสำหรับผู้เป็นกษัตริย์เท่านั้น ทุกคนสามารถนำมาปฏิบัติได้ โดยปรับใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต การนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันนั้นและการนำหลักธรรมมาใช้กับการแก้ปัญหาสังคมถือเป็นสิ่งสำคัญในสังคมไทยในปัจจุบัน ทุกสังคมย่อมมีผู้นำหรือผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการนำสมาชิกไปสู่เป้าหมายที่ได้วางไว้ร่วมกัน ในองค์กรก็เช่นเดียวกัน ผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงพุทธอยู่ในตัวของผู้นำที่จะทำให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานด้วยการบริหารตนเองและบริหารบุคคลอื่น การบริหารงานในองค์กรตามแนวทางของพระพุทธศาสนานั้น ผู้บริหารควรมีคุณสมบัติมีภาวะผู้นำเชิงพุทธที่ดีตามหลักทศพิธราชธรรมพุทธธรรม คือ ทาน ศีล การบริจาค ความซื่อตรง ความอ่อนโยน ความเพียร ความไม่โกรธ ไม่เบียดเบียน ความอดทน ปัญญา ซึ่งทศพิธราชธรรมนี้ เหมาะสำหรับผู้ที่เป็นนักปกครองหรือนักบริหาร ทั้งในองค์กรภาครัฐและเอกชนหรือแม้แต่สถาบันต่าง ๆ เช่น ครอบครัว

การศึกษา การเมือง และศาสนา เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและความศรัทธาเป็นที่ยอมรับของผู้ตาม (ชนกพร เทียมวิไล. 2556)

ดังนั้น ผู้นำที่ดีจะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติหรือวุฒิภาวะความเป็นผู้นำสูง ถึงพร้อมคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงามของพุทธศาสนา ภาวะผู้นำหรือผู้บริหาร คือ คุณสมบัติ เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ ความสามารถ ของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม ดังนั้น บุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ หรือเป็นผู้นำหากมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต หรือในการปกครองแล้ว ผู้ตามย่อมจะเดินตามแบบของผู้นำด้วยดีและประสบกับความปลอดภัยหากว่าผู้นำ หรือหัวหน้า ไม่ประกอบด้วยคุณธรรมในการดำเนินชีวิตหรือในการปกครองแล้ว ผู้ตามย่อมจะดำเนินไปตาม และประสบกับความลำบาก (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตฺโต. 2551 : 4) จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำกับคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม เพื่อทราบถึงระดับความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาว่าอยู่ในระดับใดและเป็นการสะท้อนภาพการบริหารจัดการให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับรู้ความเป็นผู้นำ เพื่อนำไปปรับปรุงพฤติกรรมการทำงานของตนในส่วนที่ต้องพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนทำให้สามารถพัฒนาการบริหารงานจนเกิดความเปลี่ยนแปลงในองค์การทุกแห่งในยุคของการปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นการรองรับการเปลี่ยนแปลง ด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2561 จากสถานศึกษาทั้งหมด 10 แห่ง จำแนกเป็นผู้บริหาร 10 รูป และครูผู้สอน 102 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 112 รูป/คน (ข้อมูลสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครพนม. 2561) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดนครพนม ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหาร 10 รูป และครูผู้สอน 102 รูป/คน ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ 1. ภาวะผู้นำในการบริหารงานโรงเรียน 7 ด้าน คือ การมีความคิดริเริ่ม การรู้จักปรับปรุงแก้ไข การยอมรับนับถือ การให้ความช่วยเหลือ การโน้มน้าวจิตใจ การประสานงาน และการเข้าสังคม (Griffiths, Daniel E. 1956 243-245) 2. คุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรม 10 ประการ คือ การให้ มีศีล การบริจาค ความซื่อตรง ความอ่อนโยน

ความเพียร ความไม่โกรธ ความไม่เบียดเบียน ความอดทน และความยุติธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์. (ป.อ. ปยุตฺโต). 2553 : 28)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) สอบถามเกี่ยวกับ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดนครพนม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 แบบสอบถามคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดนครพนม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.35-0.92 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.91

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ผู้วิจัยนำหนังสือคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ถึงผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือแจ้งขอความร่วมมือในการวิจัยไปด้วยตนองและทางไปรษณีย์ จำนวน 112 ฉบับ โดยแนบซองติดแสตมป์จ่าหน้าซองถึงตัวเองเพื่ออำนวยความสะดวกแก่กลุ่มตัวอย่างในกรณีส่งแบบสอบถามคืนกลับมา ซึ่งได้รับกลับคืนจำนวน 112 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ โดยโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ 2. การวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยภาพรวมรายด้านและรายข้อ วิเคราะห์โดยการคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3. การวิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร โดยภาพรวมรายด้านและรายข้อ วิเคราะห์โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4. วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ภาวะผู้นำกับคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรม กับคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารและครูผู้สอน ที่อยู่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดนครพนม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปประเด็นสำคัญของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม ด้านการมีความคิดริเริ่ม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีแนวคิดในการวางแผนงานที่เป็นระบบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและ การพัฒนาโรงเรียน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม	ระดับความคิดเห็น		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีความคิดริเริ่ม	4.33	0.52	มาก
2. ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข	4.28	0.40	มาก
3. ด้านการยอมรับนับถือ	4.36	0.45	มาก
4. ด้านการให้ความช่วยเหลือ	4.26	0.48	มาก
5. ด้านการโน้มน้าวจิตใจ	4.20	0.50	มาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน (ต่อ)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม	ระดับความคิดเห็น		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
6. ด้านการประสานงาน	4.23	0.51	มาก
7. ด้านการเข้าสังคม	4.31	0.39	มาก
รวม	**4.28**	**0.38**	**มาก**

2. ผลการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีศีล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ด้านความไม่โกรธ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน

คุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม	**ระดับความคิดเห็น**		
	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
1. ด้านการให้	4.21	0.40	มาก
2. ด้านการมีศีล	4.44	0.43	มาก
3. ด้านการบริจาค	4.25	0.49	มาก
4. ด้านความซื่อตรง	4.37	0.44	มาก
5. ด้านความอ่อนโยน	4.34	0.40	มาก
6. ด้านความเพียร	4.39	0.41	มาก
7. ด้านความไม่โกรธ	4.18	0.39	มาก
8. ด้านความไม่เบียดเบียน	4.31	0.38	มาก
9. ด้านความอดทน	4.27	0.45	มาก
10. ด้านความยุติธรรม	4.42	0.43	มาก
รวม	**4.32**	**0.34**	**มาก**

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรมจริยธรรม ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม

ตัวแปร	ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรมจริยธรรม ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม							
	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_6	Y
X_1	1	0.630**	0.707**	0.517**	0.323**	0.358**	0.693**	0.597**
X_2		1	0.771**	0.678**	0.571**	0.599**	0.778**	0.466**
X_3			1	0.649**	0.516**	0.540**	0.855**	0.524**
X_4				1	0.782**	0.811**	0.646**	0.456**
X_5					1	0.990**	0.533**	0.299**
X_6						1	0.553**	0.328**
X_7							1	0.428**
X								0.524**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม เป็นที่ยอมรับนับถือของบุคคลทั่วไป ให้ความสำคัญและให้เกียรติกับครูและบุคลากรในโรงเรียนทุกคน ยอมรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของครูและบุคลากร มีความน่าเชื่อถือประพฤติปฏิบัติตนดีอย่างเสมอต้นเสมอปลาย วางตัวได้เหมาะสม แสดงตัวเป็นมิตรยกย่องชมเชยครูที่ปฏิบัติงานดีและประสบความสำเร็จในงานที่เกิดจากการร่วมมือร่วมใจของผู้ร่วมงาน ดังที่ วรางคณา กาญจนพาที (2556) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการและสถานการณ์ที่บุคคลได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำมีความสามารถในการจูงใจคนหรือบุคคลอื่นให้ร่วมกันทำงานภายในองค์กรได้ด้วยความเต็มใจ เพื่อให้ผลงาน หรืองานที่ได้รับมอบหมายให้เกิดสัมฤทธิ์ผลและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ดังนั้นผู้นำจึงต้องมีทักษะความรู้ความสามารถทั้งด้านศาสตร์และศิลป์ ในการบังคับบัญชาบุคคลภายในองค์กรได้อย่างมีความยุติธรรม สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการเสนอแนวคิดใหม่ๆ ในการทำมีแผนงานที่ดีและเป็นระบบ มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนและแก้ปัญหาระบบบริหารโรงเรียน และอุทิศเวลาให้กับการบริหารงานของโรงเรียน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับบุคคลทุกอาชีพ ร่วมสังสรรค์เป็นกันเองกับผู้ร่วมงาน เป็นผู้มีน้ำใจ เสียสละเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมสนับสนุนให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชน และเข้ารวมกับหน่วยงานราชการ มีการปรับปรุงงานโดยวิธีการของ

ตนเองอยู่ตลอด สนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตนเอง ให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถช่วยแก้ปัญหาในโรงเรียน จัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงานระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ยอมรับแนวคิดหรือวิธีการใหม่ เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานสามารให้ข้อเสนอแนะหรือให้คำปรึกษาหารือที่ถูกต้องเหมาะสมกับครู เปิดโอกาสและแสวงหาโอกาสให้ครูได้มีการพัฒนาวิชาชีพ และสร้างบรรยากาศในการทำงานอย่างมีความสุข ให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาเรื่องของการปฏิบัติงานและเรื่องส่วนตัวครู มีการให้กำลังใจและสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ติดตามและนิเทศการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางปฏิบัติงานของโรงเรียน สามารถประสานงานให้ครู และบุคลากรในโรงเรียนร่วมกันปฏิบัติงานร่วมกัน สนับสนุนให้บุคลากรของโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และสามารถร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนร่วมกันได้ เป็นผู้สามารถใช้ภาษาพูดได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ ดังที่ มาลิสา โพธิสัตย์ (2558 : 15) กล่าวว่า โดยทั่วไปภาวะผู้นำมีความสำคัญคือ 1) ช่วยประสานความขัดแย้งต่างๆ ภายในหน่วยงาน ถ้าผู้บริหารในหน่วยงานมีภาวะผู้นำที่มีคนยอมรับนับถือแล้วก็มักจะสามารถประสานหรือช่วยบรรเทาความขัดแย้งระหว่างบุคคลในหน่วยงานได้ โดยการชักจูงประนีประนอมหรือประสานประโยชน์เพื่อให้บุคคลต่างๆในหน่วยงานมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและร่วมกัน 2) ช่วยโน้มน้าวชักจูงให้บุคลากรทุมเทความรู้ความสมารถให้แก้องค์การ องค์การจะต้องมีปัจจัยเอื้ออานวยหลายอย่างเพื่อที่จะทำให้สมาชิกตั้งใจและทุ่มเททางานให้ และสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ขาดไม่ได้ คือ ผู้บริหารขององค์การจะมีภาวะผู้นำในตัวผู้บริหารจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความยอมรับ เกิดความศรัทธาและความเชื่อมั่นว่าผู้บริหารไม่เพียงแต่นาองค์การให้อยู่รอดเท่านั้นแต่จะนาความเจริญก้าวหน้า ความภาคภูมิใจ เกียรติยศชื่อเสียง และความสำเร็จมาสู่องค์การด้วย 3) เป็นหลักยึดให้แก่บุคลากรเมื่อหน่วยงานเผชิญสภาวะคับขัน เมื่อใดก็ตามที่หน่วยงานต้องเผชิญกับสภาวะที่อาจกระทบความอยู่รอด ภาวะผู้นำของผู้บริหารจะยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพระอธิการธีระพล โคตรมสิสโส (บุญกลาง) (2560 : 87-89) พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

2. คุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย หลักศีลธรรม ประพฤติตนตามทำนองคลองธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี ศรัทธาแก่บุคลากรและผู้พบเห็น มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ภักดี ปฏิบัติงานด้วยความเสียสละอุทิศความสุขส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เกื้อกูล ค้ำจุน แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน มีความเมตตาและปรารถนาดีต่อผู้อื่นเสมอ ให้คำแนะนำ และคำปรึกษาแก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน มีการบริหารงานอย่าง

ตรงไปตรงมา เปิดเผย โปร่งใสตรวจสอบได้ ไม่เอารัดเอาเปรียบครู บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน ไม่ใช้อำนาจเกินขอบเขต ในทางที่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย อันก่อให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่นมีความอดทนต่อปัญหา และสามารถต่อสู้กับอุปสรรคในการบริหารงาน มีการวางตัวเป็นกลาง ให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย เมื่อเกิดความขัดแย้งในโรงเรียน ดังที่ อัจฉรา พงษ์ถาวร (2558 : 44) กล่าวว่า การบริหารงานกิจการใดให้ประสบความสำเร็จนอกจากความรู้ความสามารถประสบการณ์ในการทำงานแล้วสิ่งผู้บริหารพึงให้ความสำคัญ คือ หลักคุณธรรมในการบริหารบุคลากร เพราะหลักคุณธรรมจะเป็นแนวทางที่บ่งชี้แนวทางพฤติกรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้บริหารในหน่วยงานนั้นๆ หากผู้บริหารมีคุณธรรมประจำใจอยู่เสมอแล้วก็จะเป็นผู้มีความสุขทั้งส่วนตนและส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน บุคคลรอบข้าง ได้แก่ เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชา ก็จะพลอยมีความสุขไปด้วย เมื่อปฏิบัติหน้าที่การงานใดก็มักจะสำเร็จเป็นผลดี มีผู้ให้ความร่วมมือสนับสนุนส่งเสริมเป็นอย่างมาก ได้รับความเคารพเชื่อถือศรัทธาและมีผู้เห็นคุณงานความดีมักจะได้รับความไว้เนื้อเชื่อใจเป็นอย่างสูง และเมื่อโอกาสมาถึงก็มักจะได้รับการเลื่อนตำแหน่งไปสู่ตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงยิ่งขึ้นไป เจริญยิ่งๆขึ้นไปเสมอ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้คุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวีระพนธ์ ผองผาลา (2556: 117-124) พบว่า การปฏิบัติตามทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน เป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องแสดงออกมา เพื่อสร้างความมั่นใจ และศรัทธาแก่ผู้ร่วมงาน คุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ถ้าผู้บริหารที่มีคุณธรรมจริยธรรมย่อมนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจของผู้ร่วมงาน และสามารถบริหารโรงเรียนไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ในทางตรงกันข้ามหากผู้บริหารขาดคุณธรรมจริยธรรมใน การบริหารงานจะก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรค ความแตกแยก เกิดความสับสนวุ่นวายและอาจทำให้การบริหารล้มเหลว ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้าของชุมชน สังคมและประเทศชาติ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 73-75) ได้กล่าวถึงคุณธรรมสำหรับผู้บริหารโรงเรียนไว้ว่า คุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียน แม้จะไม่ได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องยึดถือหรือมีคุณธรรมด้านใดบ้าง แต่ลักษณะที่แสดงคุณธรรมของผู้บริหารมีปรากฏในหลักของศาสนา ระเบียบ กฎหมาย คำสั่ง จรรยา และวินัยของข้าราชการครู โดยสรุปแล้วผู้บริหารโรงเรียนควรยึดหลักคุณธรรมในเรื่องต่อไปนี้เป็นพื้นฐาน คือ มีเมตตา กรุณาต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น มีความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้ร่วมงาน มีความยุติธรรม มีเหตุผล วางตัวเป็นกลาง มีความรักห่วงใยผู้ร่วมงาน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อ

หน่วยงาน และผู้อื่น มองโลกในแง่ดี และยึดระบบคุณธรรมในการบริหารงาน เช่นเดียวกับ สุภาภรณ์ เต็มรัตน์ (2555 : 47) กล่าวว่า คุณธรรม คือคุณงามความดีที่นักบริหาร หรือผู้บริหารสถานศึกษาต้องยึดเป็นหลักในการบริหาร โดยใช้ธรรมในการบริหาร เพราะผู้บริหารที่มีธรรมประจำใจ จะคิด จะทำอะไร จะใช้สติในการคิด รู้จักไต่ตรอง มีความอดทน อดกลั้น มีความละอายแก่ใจในการกระทำความชั่ว ขยันหมั่นเพียร มีปิยะวาจา มีกำลังใจ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม พบว่า มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณี ภาคแก้ว (2559 : 76-80) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารในภาพรวมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 จากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม ทั้งหมด 7 ด้าน ด้านการยอมรับนับถือ มีระดับภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกด้าน แต่อย่างไรก็ตาม ในด้านการโน้มน้าวจิตใจ แม้จะมีระดับภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก แต่ค่าเฉลี่ยจะต่ำกว่าทุกด้าน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ควรมีการโน้มน้าวจิตใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือให้บุคคลอื่นให้ร่วมมือ และสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ใช้ภาษาพูดที่ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ มีศิลปะในการพูดต่อสาธารณชน เพื่อคลีคลายความตึงเครียด และปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการบริหารงานสามารถเจรจาไกล่เกลี่ยความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันของเพื่อนร่วมงาน

1.2 จากการวิจัยพบว่า คุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม ทั้งหมด 10 ด้าน ด้านการมีศีล มีระดับพฤติกรรม อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกด้าน แต่อย่างไรก็ตาม ในด้านความไม่โกรธ แม้จะมีระดับพฤติกรรม อยู่ในระดับมาก แต่ค่าเฉลี่ยจะต่ำกว่าทุกด้าน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ควรมีความเมตตาและปรารถนาดีต่อผู้อื่นเสมอ รู้จักการให้อภัยและเข้าใจผู้อื่น มีการแผ่เมตตาจิตให้ผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ ไม่คิดอาฆาต พยาบาทผู้อื่น ไม่คิดร้าย มุ่งร้ายต่อครูและบุคลากรผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาทัศนะของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนมโดยเปรียบเทียบตามระดับวุฒิการศึกษาของครู ประสบการณ์ในการทำงาน หรือตัวแปรอื่นๆ

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ และคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม

2.3 ควรศึกษาปัญหา และอุปสรรคการพัฒนาภาวะผู้นำ และคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม

2.4 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม

เอกสารอ้างอิง (Reference)

เขมจิรา สนอุทา. (2559). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี.** การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชนกพร เทียมวิไล. (2556). **ภาวะผู้นำเชิงพุทธสำหรับการบริหารสถานศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พรชัย เจดามาน. รศ.(พิเศษ) ดร. (2560). **ภาวะผู้นำยุค 4.0 ในพลวัตศตวรรษที่ 21.** บทความวิชาการ.[ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก : http://www.kroobannok.com/83312. [13 ตุลาคม. 2561].

พระครูสังฆรักษ์บุญใส รตนปุตฺโต (สามา). (2558). **คุณธรรมของผู้นำทางการศึกษา.** วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ 57 ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2558.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). **พระไตรปิฎก : สิ่งที่ชาวพุทธต้องรู้.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

พระมหาวีระพนธ์ ผองผาลา. (2556). **การปฏิบัติตามทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ.** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร. (2556). **ทศพิธราชธรรม: 10 ตัวชี้วัดสำหรับผู้นำองค์กร.** กรุงเทพฯ : ศรีเสน่ห์การพิมพ์.

พระอธิการธีระพล โคตรมสิสโส (บุญกลาง). (2560). **ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดนครราชสีมา.** พุทธศาสตรมหาบัณฑิต นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มาลิสา โพธิสัตย์. (2558). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอคลองใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.** การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

วรางคณา กาญจนพาที. (2556) **ภาวะผู้นำและภาวะผู้ตามที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์กร : กรณีศึกษาธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย.** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราช มงคลธัญบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). **ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สามเจริญพานิช.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579**. กรุงเทพฯ: สานักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุพรรณี ภาคแก้ว. (2559). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต ธนบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

สุภาภรณ์ เต็มรัตน์. (2555). **การบริหารงานโดยใช้ทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

อัจฉรา พงษ์ถาวร. (2558). **พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ในจังหวัดนครพนม.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต นครพนม : มหาวิทยาลัยนครพนม.

Griffiths, Daniel E. (1956). **Human Relations in school Administration**. New York, NY: Macmillan.

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

Development of Personnel Implementation Guidelines of Provincial Education Office

ณฐกร วงศ์จันลา[1] ชัยยุทธ ศิริสุทธิ์[2] และสุมาลี ศรีพุทธรินทร์[3]

Natthakorn Wongchanla[1] Chaiyut Sirisuth[2] and Sumalee Sri Phuttharin[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ (1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด (2) ความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด (3) พัฒนาแนวทางการดำเนินงานบริหารงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 284 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล จำนวน 51 คน และเจ้าหน้าที่ 233 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Stage sampling) เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.39-0.86 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย พบว่า

(1) สภาพปัจจุบันการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการประชุมของ กศจ. และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านเงินเดือน และค่าตอบแทน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการประเมินให้มีและเลื่อนวิทยฐานะ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการดำเนินการในช่วงเปลี่ยนผ่านจาก อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาสู่ กศจ. (2) ลำดับค่าสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด จัดลำดับความสำคัญ 3 ลำดับ ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการประเมินให้มีและเลื่อนวิทยฐานะ ลำดับที่ 2 ด้านการพัฒนา และลำดับที่ 3 ด้านเงินเดือน และค่าตอบแทน (3) การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานบริหารงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด พบว่า มีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ : (1) การดำเนินงานบุคคล (2) สภาพปัจจุบัน (3) สภาพที่พึงประสงค์ 4) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

---

[1]นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

[2]อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

[3]อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

Abstract

This research The objective is to study (1) current conditions and desirable conditions Personnel operations of the Provincial Education Office (2) Needs for operation Person of the Provincial Education Office (3) Develop guidelines for personnel management of Provincial Education Office The sample group consisted of 284 people, consisting of group directors.Managed 51 people and 233 personnel were randomly selected by multiple samples random. Multistage Stage sampling The instrument is a 5-level rating scale questionnaire. The power of classification is between 0.39-0.86. The reliability of the questionnaire is equal to 0.92 The statistics used are percentage, mean, standard deviation. And the sorting index The importance of the need

The results were as follows :

(1) current conditions of personnel operations of the Provincial Education Office Overall and each aspect is at a high level. The areas with the highest mean are the meeting of the Faculty of Education and the lowest average values are salary and compensation. The desirable conditions of personnel operations of the Provincial Education Office Overall and each aspect is at a high level. The areas with the highest mean values are evaluation and promotion. And the areas with the lowest mean value, ie, the operation during the transition from TEP subcommittee in the educational area to the EE (2) The order of important values of the need for personnel operations of the Provincial Education Office 3 priority sequences are as follows: No. 1 for evaluation and promotion of academic standing, 2nd, development and 3rd, salary and compensation

(3) development of personnel management practices of the Provincial Education Office Found that it is appropriate Overall at a high level Overall benefits At a high level And possibilities Overall at a moderate level

Keywords : (1) Person operation (2) Current condition (3) Desirable condition (4) Provincial Education Office

บทนำ

ประเทศไทยมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน โดยเฉพาะในด้าน การศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาปรับเปลี่ยนให้ทันกับ กระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคือ กลุ่มผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญต่อการศึกษา ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน และกลุ่มครู อาจารย์ผู้สอน โดยที่ผู้บริหารและคณาจารย์ผู้มีความพร้อม มีศักยภาพในการพัฒนา ก็สามารถ เป็นผู้นำให้แก่ครูผู้สอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อครูอาจารย์ ผู้สอนมีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญแล้ว กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีคุณภาพย่อมส่งผลเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนในการฝึก อบรม และเรียนรู้ด้วย การพัฒนาการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง สามารถทำได้และมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ เพราะเป็นเรื่องของครูอาจารย์ผู้สอนทุกคน ดังจะเห็นว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ให้การ สนับสนุนคณะนักวิจัยหลักจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการดำเนินงานวิจัย เพื่อแสวงหายุทธศาสตร์ แนวทาง และรูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพชื่อว่า “รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนด้วยการวิจัยและพัฒนา” เป็นโครงการที่อยู่ในความ สนใจของผู้บริหารทั้งหลายที่ต้องทำหน้าที่ในการพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐาน การศึกษาแห่งชาติ โดยมีผู้บริหาร เป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีบทบาทในการดำเนินงาน กระบวนการ รูปแบบดังกล่าวใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาที่สามารถสร้างพัฒนาการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน เพื่อเป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนรากฐานความรู้ในการพัฒนาด้านการศึกษาให้มีทั้งประสิทธิภาพ และประสิทธิผล อนึ่ง การจัดการศึกษาในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงโดยยึด แนวทางตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 ลงวันที่ 3 เมษายน 2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อแก้ปัญหาการจัดการการศึกษาของประเทศในส่วนภูมิภาคในด้านโครงสร้างขององค์การ ด้านระบบบริหารจัดการ และด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและ การพัฒนาเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์และกำลังคนที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ และเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนและการพัฒนาด้านการศึกษาของประเทศให้มีประสิทธิภาพทัดเทียมนานาประเทศ โดยให้มีสำนักงานศึกษาธิการภาค และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ในส่วนสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดให้มีศึกษาธิการจังหวัด เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของศึกษาธิการภาค มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเฉพาะงานที่เกี่ยวกับ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. 2559 : คำนำ)

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่เกิดขึ้นในช่วงการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2 พ.ศ. 2552-2561 ตามนโยบายการปรับโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการในส่วนภูมิภาค ดังนั้นการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษา จึงทำให้เกิดปัญหา ในหลาย ๆ ด้าน อาทิเช่น ปัญหาด้านบุคลากรในสำนักงานที่มีไม่เพียงพอตามกรอบอัตรากำลัง ด้านนโยบายและแผนที่ผู้รับผิดชอบไม่มีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการนิเทศการศึกษาที่เกิดความซ้ำซ้อนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม จึงได้ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัย ทำให้ได้รับองค์ความรู้ว่า การที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดให้บรรลุเป้าหมายนั้น ผู้บริหารการศึกษาหรือบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดต้องมีแนวทาง วิธีการหรือกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน ดังเช่น อนุรักษ์ อุปพงษ์ (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อเสริมประสิทธิภาพการบริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อเสริมประสิทธิภาพการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 4 ด้าน คือ (1) ด้านกลยุทธ์มี 7 มาตรการ ได้แก่ กำกับติดตามให้จัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานและจัดส่งตามข้อกำหนด จัดประชุมเชิงปฏิบัติการบุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนกลยุทธ์ จัดเวทีรับฟังความเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง จัดทำหลักสูตรฝึกอบรมการจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ วางระบบการจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสม คณะกรรมการตรวจติดตามผลการดำเนินงานมีตัวแทนจากทุกภาคส่วน และเร่งพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการติดตามประเมินผล การสร้างเครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล (2) ด้านโครงสร้าง มี 4 มาตรการได้แก่ ทบทวนการแบ่งเขตพื้นที่การประถมศึกษาให้มีปริมาณโรงเรียนที่เหมาะสม ทบทวนการแบ่งสวนราชการในสำนักงานเขต ปรับปรุงระยะการดำรงตำแหน่งของทุกคณะกรรมการ และทบทวนการจัดกรอบอัตรากำลังบุคลากร (3) ด้านบุคลากร มี 5 มาตรการ ได้แก่ ปรับเปลี่ยนบทบาท อำนาจหน้าที่ในการสรรหาบุคลากรทางการศึกษาอื่น ปรับเปลี่ยนบทบาท อำนาจหน้าที่ในการสรรหาบุคลากร ลูกจ้าง พนักงานที่มาจากเงินงบประมาณจัดทำหลักสูตรพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพ จัดระบบให้ขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน และจัดทำวัฒนธรรมองค์การโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคน (4) ด้านเทคโนโลยี มี 4 มาตรการ ได้แก่วางระบบจัดสรรคอมพิวเตอร์ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดโปรแกรมคอมพิวเตอร์

สำเร็จรูป สนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และเร่งพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยี

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาการปฏิบัติงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานบริหารงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล จำนวน 77 คน และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานบริหารบุคคลในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด จำนวน 1,001 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,078 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie& Morgan) ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 284 คน และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Stage sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล จำนวน 51 คน และเจ้าหน้าที่ 233 คน รวมทั้งหมด 284 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ประกอบด้วย 11 ด้าน ประกอบด้วย การดำเนินการในช่วงเปลี่ยนผ่านจาก อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาสู่ กศจ. การประชุมของ กศจ. การสรรหา บรรจุแต่งตั้ง และการบรรจุกลับเข้ารับราชการ เงินเดือน และค่าตอบแทน การย้าย การโอน การประเมินให้มีและเลื่อนวิทยฐานะ การพัฒนาการรายงานผลการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการ การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ และการบริหารงานบุคคลทางการศึกษาอื่นตามมาตรา 38 ค (2)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปฏิบัติในสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ชุด และผ่านการตรวจสอบจากผู้เชียวชาญ และแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.60 – 1.00 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคลากรขององค์กร เป็นแบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรในองค์กร ข้อมูลทั่วไปประกอบไปด้วย สถานภาพผู้ปฏิบัติงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert Scale) 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีระดับปฏิบัติในปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง มีระดับปฏิบัติในปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง มีระดับปฏิบัติในปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง มีระดับปฏิบัติในปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง มีระดับปฏิบัติในปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.39-0.86 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ถึงผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดนครพนม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือแจ้งขอความร่วมมือในการวิจัยทางไปรษณีย์ โดยแนบซองติดแสตมป์จ่าหน้าซองถึงตัวเองเพื่ออำนายความสะดวกแก่กลุ่มตัวอย่างในกรณีส่งแบบสอบถามคืนกลับมาจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด 284 ฉบับ ได้รับกลับคืนจานวน 112 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้วได้นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ จึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ โดยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

2. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยภาพรวมรายด้านและรายข้อ วิเคราะห์โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์การแปล ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมีน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 การศึกษาความต้องการ ความจำเป็นในการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด จากระยะที่ 1 มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง โดยใช้สูตร ($PNI_{Modified}$) ดังนี้

$$PNI_{Modified} = (I - D) / D$$

เมื่อ $PNI_{Modified}$ หมายถึง ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I = Importance หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพที่คาดหวัง คือ ระดับความต้องการ

D = Degree of Success หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ 2 เลือกประเด็นความต้องการจำเป็นการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เพื่อไปพัฒนาแนวทางการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ในระยะที่ 3 ต่อไป

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานบริหารงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 2 ขั้นตอนที่ 2 ไปศึกษาดูงานสำนักงานศึกษาจังหวัดที่มีการดำเนินงานบริหารบุคคลที่ดี (Best Practice) เพื่อหาข้อมูลแนวทางการดำเนินงานในประเด็นนั้น โดยศึกษาจากเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และ 2 มายกร่างแนวทางการดำเนินงานบริหารงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด นำแนวทางการดำเนินงานบริหารงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานบริหารงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert Scale) 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีระดับความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีระดับความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีระดับความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีระดับความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีระดับความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบแบบประเมินที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือแจ้งขอความร่วมมือในการวิจัยทางไปรษณีย์ โดยแนบซองติดแสตมป์จ่าหน้าซองถึงตัวเองเพื่ออำนายความสะดวกแก่ผู้ทรงคุณวุฒิในกรณีส่งแบบสอบถามคืนกลับมา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานบริหารงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยภาพรวมรายด้านและรายข้อ วิเคราะห์โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์

การแปล ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีระดับความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีระดับความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีระดับความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีระดับความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมีน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีระดับความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สรุปประเด็นสำคัญของการวิจัยดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยรวมและรายด้าน

การดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการดำเนินการในช่วงเปลี่ยนผ่านจาก อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาสู่ กศจ.	4.11	0.42	มาก	4.18	0.43	มาก
2. ด้านการประชุมของ กศจ.	4.29	0.39	มาก	4.38	0.42	มาก
3. ด้านการสรรหา บรรจุแต่งตั้ง และการบรรจุกลับเข้ารับราชการ	4.18	0.33	มาก	4.35	0.40	มาก
4. ด้านเงินเดือน และค่าตอบแทน	4.02	0.35	มาก	4.20	0.36	มาก
5. ด้านการย้าย	4.24	0.34	มาก	4.39	0.43	มาก

6. ด้านการโอน	4.21	0.37	มาก	4.30	0.39	มาก
7. ด้านการประเมินให้มีและเลื่อนวิทยฐานะ	4.17	0.37	มาก	4.41	0.42	มาก
8. ด้านการพัฒนา	4.09	0.31	มาก	4.32	0.39	มาก
9. ด้านการรายงานผลการดำเนินการทางวินัย และการออกจากราชการ	4.16	0.34	มาก	4.25	0.37	มาก
10. ด้านการอุทธรณ์และการร้องทุกข์	4.09	0.32	มาก	4.22	0.37	มาก
11. ด้านการบริหารงานบุคคลทางการศึกษาอื่น ตามมาตรา 38 ค (2)	4.21	0.43	มาก	4.34	0.45	มาก
รวม	4.16	0.26	มาก	4.30	0.35	มาก

2. ลำดับค่าสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด จัดลำดับความสำคัญ 3 ลำดับ ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการประเมินให้มีและเลื่อนวิทยฐานะ ลำดับที่ 2 ด้านการพัฒนา และลำดับที่ 3 ด้านเงินเดือน และค่าตอบแทน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานบุคคล ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยรวมและรายด้าน

การดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด	สภาพที่พึงประสงค์ (I) ($\overline{X}$)	สภาพปัจจุบัน (D) ($\overline{X}$)	ค่า $NI_{Modified}$	ลำดับความสำคัญ
1. ด้านการดำเนินการในช่วงเปลี่ยนผ่านจาก อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาสู่ กศจ.	4.18	4.11	0.0170	11
2. ด้านการประชุมของ กศจ.	4.38	4.29	0.0210	10
3. ด้านการสรรหา บรรจุแต่งตั้ง และการบรรจุกลับเข้ารับราชการ	4.35	4.18	0.0407	4
4. ด้านเงินเดือน และค่าตอบแทน	4.20	4.02	0.0448	3
5. ด้านการย้าย	4.39	4.24	0.0354	5
6. ด้านการโอน	4.30	4.21	0.0214	9
7. ด้านการประเมินให้มีและเลื่อนวิทยฐานะ	4.41	4.17	0.0576	1
8. ด้านการพัฒนา	4.32	4.09	0.0562	2

9. ด้านการรายงานผลการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการ	4.25	4.16	0.0216	8
10. ด้านการอุทธรณ์และการร้องทุกข์	4.22	4.09	0.0318	7
11. ด้านการบริหารงานบุคคลทางการศึกษาอื่นตามมาตรา 38 ค (2)	4.34	4.21	0.0309	6
รวม	4.30	4.16	0.0337	

3. การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานบริหารงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานบริหารงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานบริหารงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานบริหารงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยรวมและรายด้าน

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานบริหารงานบุคคล	ความเหมาะสม			ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการดำเนินการในช่วงเปลี่ยนผ่านจาก อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาสู่ กศจ.	3.87	0.84	มาก	4.02	1.02	มาก	3.24	0.46	ปานกลาง
2. ด้านการประชุมของ กศจ.	4.31	0.93	มาก	4.00	1.33	มาก	3.33	1.00	ปานกลาง
3. ด้านการสรรหา บรรจุแต่งตั้งและการบรรจุกลับเข้ารับราชการ	4.49	0.74	มาก	4.22	1.05	มาก	3.51	1.00	มาก
4. ด้านเงินเดือน และค่าตอบแทน	4.18	0.78	มาก	4.07	1.18	มาก	3.22	0.82	ปานกลาง

5. ด้านการย้าย	4.47	0.53	มาก	4.29	0.88	มาก	3.49	0.87	ปานกลา
6. ด้านการโอน	4.29	0.78	มาก	4.13	0.89	มาก	3.31	0.85	ปานกลา
7. ด้านการประเมินให้มีและเลื่อนวิทยฐานะ	4.24	0.70	มาก	4.31	0.89	มาก	3.31	0.74	ปานกลา
8. ด้านการพัฒนา	4.22	0.85	มาก	4.11	1.01	มาก	3.09	1.05	ปานกลา
9. ด้านการรายงานผลการดำเนินการทางวินัย และการออกจากราชการ	4.38	0.46	มาก	4.53	0.49	มากที่สุด	3.42	0.96	ปานกลา
10. ด้านการอุทธรณ์และการร้องทุกข์	4.24	0.80	มาก	4.13	0.97	มาก	3.18	1.00	ปานกลา
11. ด้านการบริหารงานบุคคลทางการศึกษาอื่นตามมาตรา 38 ค (2)	4.38	0.96	มาก	4.16	1.12	มาก	3.40	1.09	ปานกลา
รวม	4.28	0.74	มาก	4.18	0.97	มาก	3.32	0.85	ปานกลา

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงโดยยึด แนวทางตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 ลงวันที่ 3 เมษายน 2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อแก้ปัญหาการจัดการการศึกษาของประเทศในส่วนภูมิภาคในด้านโครงสร้างขององค์การ ด้านระบบบริหารจัดการ และด้านบุคลากร โดยให้มีสำนักงานศึกษาธิการภาค และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ในส่วนสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดให้มีศึกษาธิการจังหวัด เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของศึกษาธิการภาค มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเฉพาะงานที่เกี่ยวกับ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้สภาพปัจจุบันการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาซีเตาะ กอตา (2557 : 69-75) พบว่า ระดับการปฏิบัติตามบทบาทของคณะอนุกรรมการข้าราชการครู

และบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่เกิดขึ้นในช่วงการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2 พ.ศ.2552-2561ตามนโยบายการปรับโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการในส่วนภูมิภาค ดังนั้นการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษา จึงทำให้เกิดปัญหา ในหลาย ๆ ด้าน อาทิเช่น ปัญหาด้านบุคลากรในสำนักงานที่มีไม่เพียงพอตามกรอบอัตรากำลัง ด้านนโยบายและแผนที่ผู้รับผิดชอบไม่มีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการนิเทศการศึกษาที่เกิดความซ้ำซ้อนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลวรรณ เจียวก๊ก (2554 : 79-87) พบว่า มีการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปสู่การวางแผนกำหนดกรอบอัตรากำลังให้เพียงพอทั้งในปัจจุบันและนาคร ส่วนปัญหาอุปสรรคพบว่า การกำหนดกรอบอัตรากำลังบุคลากรมีจำนวนน้อยกว่าจำนวนบุคลากรที่มีอยู่ทำให้บุคลากรเกินกรอบที่กำหนดบุคลากรขาดการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดบุคลากรลงกรอบอัตรากำลังด้านการสรรหาและคัดเลือกบุคลากร พบว่ามีการสำรวจอัตรากำลังเพื่อกำหนดคุณสมบัติให้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. ลำดับค่าสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด จัดลำดับความสำคัญ 3 ลำดับ ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการประเมินให้มีและเลื่อนวิทยฐานะ ลำดับที่ 2 ด้านการพัฒนา และลำดับที่ 3 ด้านเงินเดือน และค่าตอบแทน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเลื่อนวิทยฐานะของครู เป็นตำแหน่งที่บ่บอกถึงความรู้ ความสามารถของครู ซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิบัติงานของครูเอง ซึ่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 44 กำหนดให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับเงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และในมาตรา 80 กำหนดให้มรการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งและบางวิทยฐานะ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรมและจรรยาบรรณที่เหมาะสม ในอันที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความก้าวหน้าแก่ราชการ ส่งผลให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความตื่นตัวและมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองในการดำเนินการของเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพของตนเอง ดังที่ ประถม นิธุรัมย์ (2552 : 3) กล่าวว่า การพัฒนาวิชาชีพครู เป็นการพัฒนางานในหน้าที่ ซึ่งครูที่ดีพึงกระทำนั่นเอง การพัฒนางานสอนที่ประสบผลสำเร็จจะส่งผลให้ครูก้าวหน้าไปสู่มาตรฐานวิชาชีพชั้นสูงและมีวิทยฐานะสูงขึ้น และเหมาะสม โดยมีสำนักงาน

ศึกษาธิการจังหวัด เป็นหน่วยงานที่คอยกำกับ ติดตาม และทำหน้าที่ในการประเมินให้มีและเลื่อนวิทยฐานะ พัฒนา และดำเนินการในเรื่องเงินเดือน และค่าตอบแทน ให้เป็นไปตามเจตณารมย์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

4. การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานบริหารงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานบริหารงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการประเมินให้มีและเลื่อนวิทยฐานะ สรุปได้ดังนี้

จัดทำบัญชีรายชื่อคณะกรรมการประเมินให้มีและเลื่อนวิทยฐานะ เสนอ กศจ. ทุกปีงบประมาณ จัดหางบประมาณในการดำเนินการประเมินให้มีและเลื่อนวิทยฐานะทุกครั้งแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีความเชี่ยวชาญให้ตรงกลุ่มสาระเป็นผู้เมินเพื่อให้มีและเลื่อนวิทยฐานะ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กคศ.กำหนด ตรวจสอบคุณสมบัติเข้ารับการประเมินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กคศ. กำหนดทุกครั้ง มีระยะเวลาดำเนินการอย่างรวดเร็วและเหมาะสม

2. ด้านการพัฒนา สรุปได้ดังนี้

ประชุมเพื่อจัดทำปฏิทินสำหรับการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาอย่างเข้ม ของครูผู้ช่วยทุกปีปฏิทิน ประชุมจัดหางบประมาณการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาอย่างเข้ม ของครูผู้ช่วย ในแต่ละ ปีงบประมาณ ไว้เป็นการล่วงหน้า จัดให้ครูผู้ช่วยเข้ารับการพัฒนาอย่างเข้มตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กคศ. กำหนด มีคณะทำงานที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านเพื่อพัฒนาอย่างเข้มให้กับครูผู้ช่วย มีระยะเวลาดำเนินการอย่างรวดเร็วและเหมาะสม

3. ด้านเงินเดือน และค่าตอบแทน สรุปได้ดังนี้

ควรประชุมหาแนวทางในการเลื่อนเงินเดือนและค่าตอบแทนเพื่อนำไปปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน พร้อมทั้งแจ้งหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กคศ.กำหนด ให้ผู้รับการประเมินทราบก่อนประเมินทุกครั้ง ประกาศผลการประเมินก่อนเลื่อนเงินเดือนและค่าตอบแทนทุกครั้ง แจ้งผลการประเมินให้ผู้รับการประเมินได้รับทราบก่อนเลื่อนเงินเดือนทุกครั้ง ควรมีระยะเวลาดำเนินการอย่างรวดเร็วและเหมาะสม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

จากผลการศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ผู้วิจัยจึงเสนอข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 จากการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดทั้งหมด 11 ด้าน ด้านการประชุมของ กศจ. มีสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกด้าน

แต่อย่างไรก็ตาม ในด้านเงินเดือน และค่าตอบแทน แม้จะมีสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก แต่ค่าเฉลี่ยจะต่ำกว่าทุกด้าน ดังนั้น ในการเสนอขอเลื่อนเงินเดือนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ต่อ อกศจ./กศจ. ควรมีเอกสารประกอบการพิจารณาเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ กคศ.กำหนดอย่างครบถ้วน

1.2 จากการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ทั้งหมด 11 ด้าน ด้านการประเมินให้มีและเลื่อนวิทยฐานะ มีสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกด้าน แต่อย่างไรก็ตาม ในด้านการดำเนินการในช่วงเปลี่ยนผ่านจาก อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาสู่ กศจ. มีสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก แต่ค่าเฉลี่ยจะต่ำกว่าทุกด้าน ดังนั้น ควรมีการเสนอข้อมูลพื้นฐานการบริหารงานบุคคลของเขตพื้นที่การศึกษา เช่น ข้อมูลปัญหาการบริหารงานบุคคล การปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำพิพากษา การปฏิบัติตามมติ ก.ค.ศ. ให้ อกศจ./กศจ. ทราบอย่างครบถ้วน ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการ ที่ กคศ. กำหนด เพื่อให้ อกศจ./กศจ. เพื่อทราบและถือปฏิบัติ ได้อย่างครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาทัศนะของครูที่มีต่อการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยเปรียบเทียบตามระดับวุฒิการศึกษาของครู และวิทยฐานะครูชำนาญการ ครูชำนาญการพิเศษ ครูเชี่ยวชาญ เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

ประถม นิธุรัมย์. (2552). **ปัญหาการจัดทำผลงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

มาซีเตาะ กอตา. (2557). **การปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2.** การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต ยะลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

วิไลวรรณ เจียวก๊ก. (2554). **การบริหารงานบุคคลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่.** ปัญหาพิเศษ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2559). **คู่มือการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ของ ก.ศ.จ.** สำนักงานศึกษิการจังหวัด กรุงเทพ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.

อนุรักษ์ อุปพงษ์ (2555). **ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อเสริมประสิทธิภาพการบริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

การพัฒนาชุดทดลองโมเมนต์ความเฉื่อยด้วยเซ็นเซอร์และอาร์ดูอิโน
The Development of Experimental Set on Moment of Inertia Using Sensor and Arduino

จุมพล ภักวิลัย[1] กิตติศักดิ์ชัย แนมจันทร์[2] และแสงกฤช กลั่นบุศย์[3]
Joomphon Phakwilai[1], Kittisakchai Naemchanthara[2] andSaengkrit Klunboot[3]

บทคัดย่อ

โมเมนต์ความเฉื่อยเป็นปริมาณต้านการหมุนของวัตถุที่นอกจากจะขึ้นกับมวล รูปร่างของวัตถุแล้วยังขึ้นรัศมีของการหมุน ซึ่งมีความซับซ้อนกว่าการเคลื่อนที่แนวตรง การจัดการเรียนการสอนเรื่องดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ทันสมัยในการเสริมความเข้าใจและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้ออกแบบและพัฒนาชุดการทดลองโมเมนต์ความเฉื่อย ประกอบด้วยแกนหมุนอิสระสำหรับวางวัตถุที่หมุนด้วยมวลถ่วงและวงจรอาร์ดูอิโนที่อ่านค่าเวลาจากการหมุนของวัตถุด้วยเซ็นเซอร์ หลังจากนั้นนำชุดทดลองที่สร้างขึ้นไปหาโมเมนต์ความเฉื่อยของวัตถุ 3 ชนิดคือ แผ่นสี่เหลี่ยมมุมฉากมวล 366.00 กรัม แผ่นกลมรัศมี 0.10 เมตร จำนวน 2 แผ่น ที่มีมวล 366.00 และ 308.90 กรัม พบว่าค่าโมเมนต์ความเฉื่อยจากความชันของความสัมพันธ์ระหว่างเวลายกกำลังสองและส่วนกลับของมวลถ่วง มีค่าเป็น $(1.994\pm0.010)\times10^{-3}$, $(1.834\pm0.010)\times10^{-3}$ และ $(1.549\pm0.010)\times10^{-3}$ $kg\times m^2$ ตามลำดับ ซึ่งมีเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนเป็น 1.11, 0.21 และ 0.26 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบค่าเปอร์เซ็นต์ความแตกต่างของโมเมนต์ความเฉื่อยจากชุดทดลองนี้กับชุดทดลองที่จับเวลาจากการแกว่งด้วยแรงบิดของสปริงก้นหอย มีค่าเป็น 0.91, 1.46 และ 0.64 ตามลำดับ จากผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าชุดทดลองที่สร้างขึ้นมีค่าโมเมนต์ความเฉื่อยที่มีความถูกต้องแม่นยำ ราคาถูก สามารถผลิตได้เองและมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นต้นแบบชุดทดลองสำหรับระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาได้

คำสำคัญ (Keywords) : ชุดทดลอง, โมเมนต์ความเฉื่อย, อาร์ดูอิโน

---

[1]คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี joomphon@bj.ac.th
(Faculty of Science, King Mongkut's University of Technology Thonburi)
[2]คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี Puri_kit@hotmail.com
(Faculty of Science, King Mongkut's University of Technology Thonburi)
[3]คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี Saengkrit.klu@mail.kmutt.ac.th
(Faculty of Science, King Mongkut's University of Technology Thonburi)

Abstract

Moment of inertia is the amount of resistance to the rotation of an object. It depends on mass, shape of the object and radius of rotation. Successful teaching and learning management requires modern equipment or tools to enhance understanding and appeal of learners. Therefore, this research has designed and developed a moment of inertial experiment set consisting of axes for placing objects that are rotated by weight and electronic devices (Arduino) indicating time of objects rotation through the sensor. After that, take the experiment set to find the moment of inertia of 3 types of objects, there are a rectangle disc (size is 15.70×20.00 square meters) with circles inside are 0.10 meters (mass are 366.00 and 308.90 grams). The results of this research showed that the moment of inertia from the slope of the relationship between the squared time and the reversal of the mass was $(1.994\pm0.010)\times10^{-3}$, $(1.834\pm0.010)\times10^{-3}$ and $(1.549\pm0.010)\times10^{-3}$ $kg\times m^2$, respectively, compared with the moment of inertia theory showed that error percentage were 1.11, 0.21 and 0.26, respectively. In addition, the moment of inertia of this created experiment set were compared with experiment set timing through torque swing of spiral spring were 0.91, 1.46 and 0.64, respectively. Finally, from the result of experiment, it was shown that the development of this experimental set was accurate, cheap price, producible, and apply electronic technology to be teaching model for secondary and higher education level.

Keywords : Expermental Set, Moment of Inertia, Arduino

บทนำ

วิชาฟิสิกส์เป็นสาขาหนึ่งของวิทยาศาสตร์ที่เน้นการศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถอธิบายถึงสาเหตุของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้น มีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาประเทศเนื่องจากความรู้ทางด้านวิชาฟิสิกส์นั้นเป็นพื้นฐานในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในศาสตร์ต่าง ๆ เช่น วิศวกรรมศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ เป็นต้น (Chanprasert, 2016 : 1130-1131) นำมาซึ่งผลิตผลทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ช่วยให้คุณภาพชีวิตของคนในสังคมนั้นดีขึ้น ด้วยเหตุนี้การพัฒนาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ทางด้านฟิสิกส์จึงถือเป็นสิ่งสำคัญ แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีความเข้าใจในวิชาฟิสิกส์อย่างแท้จริง โดยสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งคือการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ที่เน้นไปที่การแก้โจทย์ปัญหาและการทำแบบฝึกหัดโดยการท่องจำสมการไปใช้คำนวณเพื่อต้องการผลลัพธ์สุดท้ายเป็นคำตอบของโจทย์ (Chanprasert, 2016 : 1130-1131) แต่ยังขาดการเชื่อมโยงเข้ากับความรู้พื้นฐานของผู้เรียนเพื่อให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (Jongsala, 2011 : 411-412) รวมทั้ง

การที่ผู้เรียนจำนวนมากที่ขาดโอกาสในการทำการทดลองจึงทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจเนื้อหาซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนไม่ชอบและไม่สนใจเรียนในวิชาฟิสิกส์ได้ เนื่องจากวิชาฟิสิกส์มีปรากฏการณ์หลายอย่างที่ต้องอาศัยสื่อการสอนที่สามารถช่วยอธิบายให้เข้าใจหลักการต่าง ๆ และสื่อการสอนที่มีคุณภาพจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเกิดความคิดรวบยอด ความคงทนในการเรียนรู้และความเข้าใจในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้ดีขึ้น (Jongsala, 2011 : 411-412) เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนรู้เห็นคุณค่าและประโยชน์ขององค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยปัจจัยสำคัญสำหรับการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์คือผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ผ่านกระบวนการทดลองในห้องปฏิบัติการจริงทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะในการใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ (Seehamart, 2014 : 1) แต่ปัญหาสำคัญคือการขาดแคลนสื่อ ความไม่เพียงพอของอุปกรณ์ทดลองรวมทั้งปัญหาการทดลองที่แสดงผลการทดลองที่คลาดเคลื่อนไม่สอดคล้อง และบางสถาบันการศึกษาที่มีการจัดสรรงบประมาณจำนวนน้อยไม่เพียงพอที่จะสามารถจัดซื้อชุดอุปกรณ์หรือชุดทดลองสำหรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการใช้งานและจำนวนผู้เรียน จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นนี้วิธีที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากขึ้นได้คือการพัฒนาสื่อการสอน เนื่องจากสื่อการสอนที่ดีและมีคุณภาพจะส่งผลให้เกิดความรู้ความเข้าในเนื้อหาและแนวความคิดพื้นฐานผู้เรียนได้มากขึ้น สำหรับบทเรียนเรื่องการเคลื่อนที่แบบหมุนเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของวิชาฟิสิกส์ที่มีความสำคัญโดยกล่าวถึงการเคลื่อนที่แบบวงกลมของวัตถุที่ประกอบด้วยหลายอนุภาค หรือเรียกง่าย ๆ ว่าการหมุนของวัตถุ เหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าวเช่น การหมุนของลูกข่าง การหมุนของพัดลมติดเพดาน การหมุนของใบหินเจียระไน เป็นต้น โดยพิจารณาเป็นการหมุนของวัตถุในอุดมคติ คือลักษณะของวัตถุไม่เปลี่ยนรูปร่างตลอดการเคลื่อนที่หรือเรียกวัตถุในอุดมคตินี้ว่าวัตถุแข็งเกร็ง เมื่อสนใจการหมุนของวัตถุแข็งเกร็งรอบแกนหมุนที่ตรึงกับที่จะพบว่าการหมุนของวัตถุจะหมุนง่ายหรือยากขึ้นกับโมเมนต์ความเฉื่อย โดยโมเมนต์ความเฉื่อยเป็นสมบัติการต้านการหมุนของวัตถุขึ้นกับมวล รูปร่างของวัตถุ และระยะห่างของมวลกับวัตถุจากแกนหมุน (The Institude of the Promotion of Tesching Science and Technology (IPST), 2011 : 103-107) ซึ่งสามารถนำหลักการดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการสร้างและพัฒนาเป็นอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้เป็นจำนวนมาก เช่น การออกแบบล้อยานพาหนะ ระบบห้ามล้อและเครื่องจักรโรงงาน เป็นต้น แต่ในความเป็นจริงนักเรียนไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องเนื่องจากมีความซับซ้อนและยังไม่เข้าใจสมบัติพื้นฐานของโมเมนต์ความเฉื่อย ซึ่งสามารถแก้ปัญหาได้โดยใช้การทดลองเพื่อให้นักเรียนเห็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีเรื่องโมเมนต์ความเฉื่อยได้ดีขึ้น จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างและพัฒนาชุดทดลองโมเมนต์ความเฉื่อยของวัตถุที่มีรัศมีเท่ากันมวลต่างกันและวัตถุที่มีมวลเท่ากันรูปร่างต่างกัน หาค่าโมเมนต์ความเฉื่อยจากความสัมพันธ์ระหว่างมวลที่ใช้ในการดึงกับเวลาในการหมุนของวัตถุ บันทึกเวลาในการหมุนครบรอบของวัตถุที่ผ่านเซ็นเซอร์ตรวจจับวัตถุแบบอินฟราเรดที่ควบคุมการทำงานด้วย Arduino UNO R3 เพื่อให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบชุดทดลองสำหรับระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาชุดทดลองสำหรับการศึกษาหาโมเมนต์ความเฉื่อยของวัตถุ

2. เพื่อเปรียบเทียบค่าโมเมนต์ความเฉื่อยที่ได้จากการทดลองกับค่าโมเมนต์ความเฉื่อยที่ได้จากทฤษฎีและค่าโมเมนต์ความเฉื่อยที่ได้จากชุดทดลองที่ใช้วิธีจับเวลาจากการแกว่งด้วยแรงบิดของสปริงก้นหอย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาหาค่าโมเมนต์ความเฉื่อย ใช้เซ็นเซอร์ตรวจจับแสงสะท้อนอินฟราเรดรุ่น ZX-03 และ Arduino UNO R3 เป็นวงจรอ่านค่าเวลาในการทดลอง โดยศึกษาจากวัตถุ 3 ชนิด คือ แผ่นสี่เหลี่ยมมุมฉาก วัตถุ-A ขนาด 15.70×20.00 ตารางเซนติเมตร มวล 366.00 กรัม แผ่นกลม วัตถุ-B รัศมี 0.10 เมตร มวล 366.00 กรัม และแผ่นกลม วัตถุ-C รัศมี 0.10 เมตร มวล 308.90 กรัม ด้วยวิธีถ่วงมวลขนาด 24.02, 34.90, 45.81, 56.55, 67.40, 78.18 และ 89.06 กรัม ตามลำดับ

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เริ่มจากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ของวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบและสร้างชุดลอง แล้วนำชุดทดลองที่สร้างขึ้นไปทดสอบการทำงาน จากนั้นนำชุดทดลองที่ได้ไปประเมินความเหมาะสมโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จากนั้นนำไปทดลองหาประสิทธิภาพโดยใช้ชุดทดลองที่มีในห้องปฏิบัติการ และทำการปรับปรุงแก้ไข สามารถอธิบายขั้นตอนการดำเนินการวิจัยได้ดังนี้

1. ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

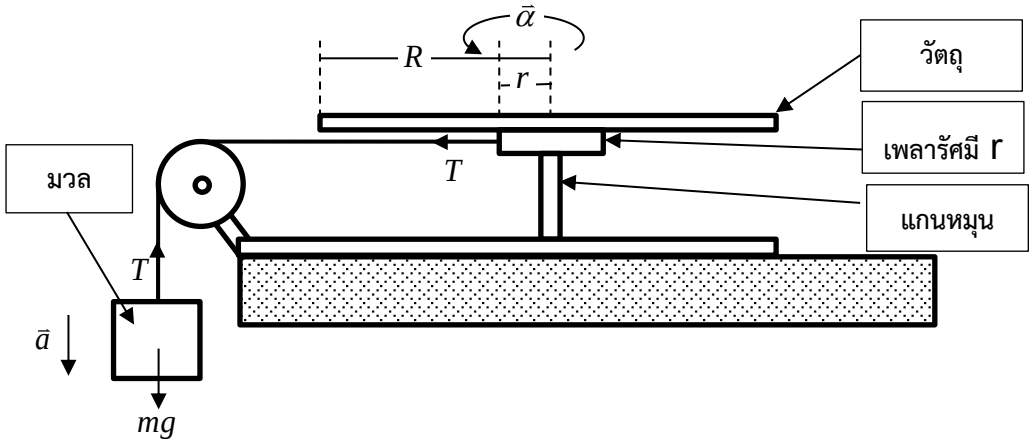
โมเมนต์ความเฉื่อย (moment of inertia) คือ สมบัติในการต้านการเปลี่ยนสภาพการเคลื่อนที่แบบหมุน ซึ่งเป็นปริมาณที่บอกความเฉื่อยในการหมุนของวัตถุ ถ้าวัตถุที่มีโมเมนต์ความเฉื่อยมากจะทำให้สามารถเปลี่ยนสภาพของการหมุนไปจากเดิมได้ยาก โดยที่ปริมาณของโมเมนต์ความเฉื่อยนั้นขึ้นอยู่กับตำแหน่งแกนหมุน และการกระจายมวลของอนุภาคที่ประกอบขึ้นเป็นวัตถุรอบแกนหมุน (Thongpisisombat, 2015 : 2-3) ถ้าวัตถุที่หมุนรอบแกนหมุนตรึงแน่นประกอบด้วยก้อนมวลก้อนเล็กๆ สามารถหาโมเมนต์ความเฉื่อยได้จาก

$$I = \int r^2 dm \qquad (1)$$

เมื่อ I คือ โมเมนต์ความเฉื่อยของวัตถุ (หน่วยกิโลกรัม·เมตร^2)

dm คือ มวลย่อยๆที่สนใจ (หน่วยกิโลกรัม)

r คือ ระยะห่างตั้งฉากกับแกนหมุน (หน่วยเมตร)

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงการเคลื่อนที่เชิงเส้นและเชิงมุม

เมื่อแขวนมวล m ผูกติดกับเพลารัศมี r คล้องผ่านรอกเบาดังภาพที่ 1 มวล m จะเคลื่อนที่ลงด้วยความเร่ง a มีความสัมพันธ์ตามกฎข้อสองของนิวตันดังนี้

$$\begin{aligned} mg - T &= ma \\ T &= mg - ma \end{aligned} \quad (2)$$

เมื่อพิจารณาวัตถุที่เคลื่อนที่แบบหมุนเนื่องจากแรง T กระทำกับเพลารัศมี r ได้ความสัมพันธ์ดังนี้

$$\begin{aligned} Tr &= I\alpha \\ (mg - ma)r &= I\alpha \\ mgr &= \left(I + mr^2\right)\alpha \end{aligned} \quad (3)$$

กรณีวัตถุหมุนด้วยความเร่งเชิงมุม α หาความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$\alpha = \frac{2\theta}{t^2} \quad (4)$$

จากสมการที่ 3 และสมการที่ 4 จะได้

$$\begin{aligned} mgr &= \left(I + mr^2\right)\left(\frac{2\theta}{t^2}\right) \\ t^2 &= \left(\frac{2\theta I}{gr}\right)\frac{1}{m} + \frac{2\theta r}{g} \end{aligned} \quad (5)$$

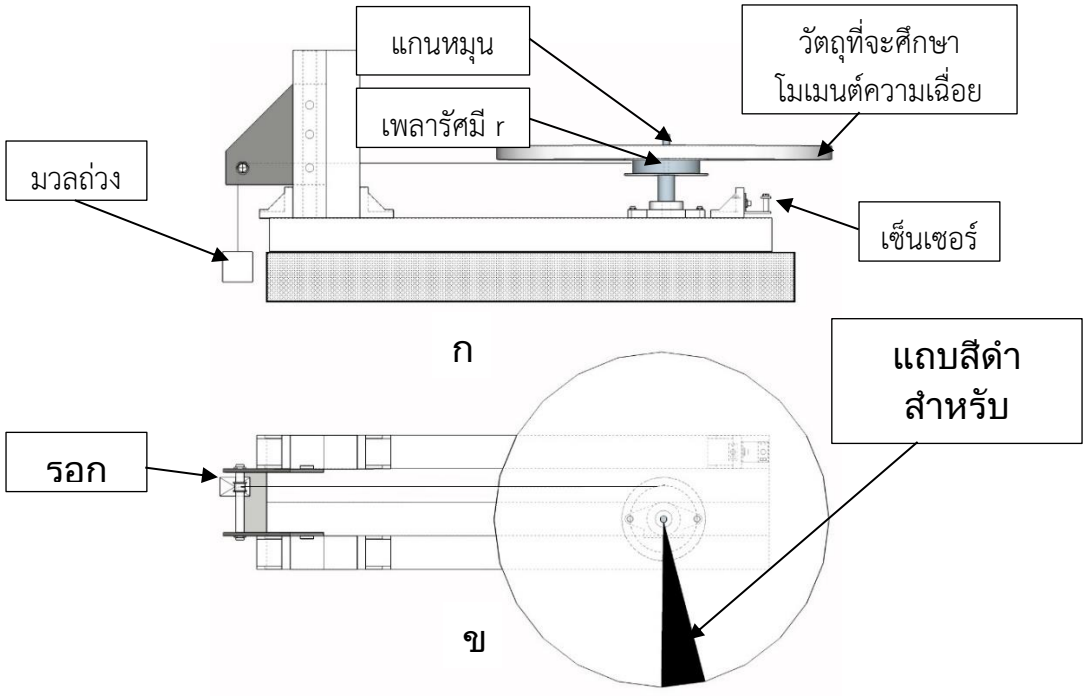
เมื่อวัตถุหมุนได้ 1 รอบ จะมีการกระจัดเชิงมุมเปลี่ยนไป 2π เรเดียน จากสมการที่ 5 เขียนใหม่เป็น

$$t^2 = \left(\frac{4\pi I}{gr}\right)\frac{1}{m} + \frac{4\pi r}{g} \quad (6)$$

เมื่อเขียนกราฟความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลับของมวลกับกำลังสองของเวลา ดังนั้นจากสมการที่ 6 สามารถหาค่าโมเมนต์ความเฉื่อยของการทดลองได้จาก

$$I = slope \times \left(\frac{gr}{4\pi} \right) \quad (7)$$

2. ขั้นตอนการออกแบบและสร้างชุดทดลอง

ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงส่วนประกอบต่าง ๆ ของชุดทดลอง ก) มองจากด้านข้าง ข) มองจากด้านบน

2.1 การออกแบบและสร้างชุดทดลอง เป็นการออกแบบโครงสร้างและการทำงานของชุดทดลอง โดยให้แกนหมุนของวัตถุที่จะทำการศึกษาตั้งฉากกับระนาบการหมุน และมีรอกสำหรับคล้องกับเชือกในแนวระดับเดียวกับเพลาที่ใช้สำหรับพันเชือกเพื่อให้วัตถุสามารถหมุนได้โดยใช้แรงดึงที่มาจากมวลถ่วง ดังภาพที่ 2

2.2 ทดลองการทำงานของชุดทดลอง เพื่อดูความสามารถในการทำการของเซ็นเซอร์ที่ใช้จับเวลาในการหมุนของวัตถุ แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา

ภาพที่ 3 แสดงชุดทดลองที่พัฒนาขึ้น

จากภาพที่ 3 แสดงการติดตั้งและการทำงานของชุดทดลองโดยการนำเชือกมาพันรอบเพลารัศมี r ซึ่งเป็นแกนหมุนเชื่อมติดกับวัตถุที่ศึกษา ปลายอีกด้านหนึ่งของเชือกจะผูกติดกับมวลถ่วงและคล้องผ่านรอกเบา จากนั้นนำแผ่นวัตถุที่มาสวมกับแกน ทำให้วัตถุหมุนด้วยแรงดึงเนื่องจากน้ำหนักของมวลถ่วง แถบสีดำที่ติดกับวัตถุจะเคลื่อนที่ผ่านเซ็นเซอร์ โปรแกรมจะเริ่มทำการจับเวลา

3. ขั้นตอนการทดลอง

เพื่อทำการทดสอบว่าชุดทดลองที่พัฒนาขึ้นนี้มีความแม่นยำ และมีความสามารถในการหาค่าโมเมนต์ความเฉื่อยของวัตถุที่ต้องการศึกษา โดยมีขั้นตอนการทดลองดังนี้

3.1 จัดตั้งชุดทดลองให้อยู่ในแนวระนาบ ดังภาพที่ 3

3.2 หาโมเมนต์ความเฉื่อยของ วัตถุ-A โดยใช้มวลถ่วงเริ่มต้นขนาด 24.02 กรัมเพื่อให้วัตถุหมุน ทำการบันทึกเวลาในการหมุนตั้งแต่วัตถุเริ่มหมุนจากหยุดนิ่งจนครบ 1 รอบ

3.3 ทำการทดลองซ้ำ 10 ครั้ง

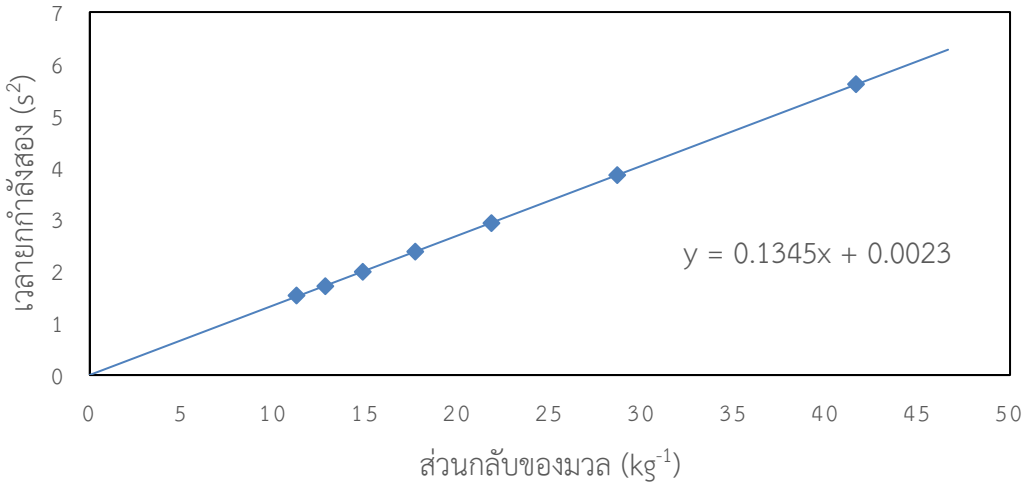
3.4 ทำการทดลองซ้ำดังข้อที่ 3.2 – 3.3 แต่เปลี่ยนมวลเป็น 34.90, 45.81, 56.55, 67.40, 78.18 และ 89.06 กรัม ตามลำดับ

3.5 ทำการทดลองซ้ำดังข้อที่ 3.2-3.4 แต่เปลี่ยนวัตถุที่ศึกษาเป็น วัตถุ-B และ วัตถุ-C

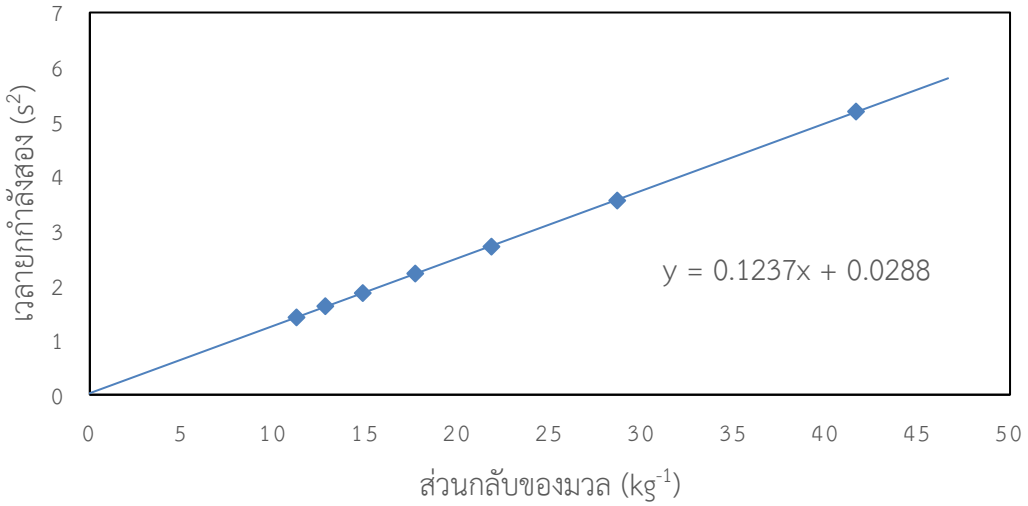
ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาโมเมนต์ความเฉื่อย

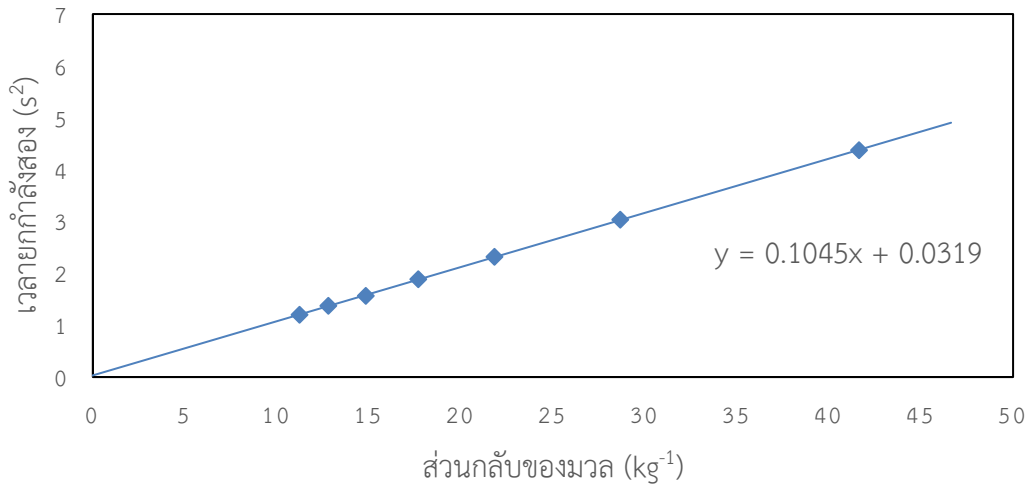
ผลการทดลองวัดค่าโมเมนต์ความเฉื่อยของวัตถุโดยใช้ชุดทดลองที่สร้างขึ้น โดยใช้มวลถ่วงขนาดต่างกัน 7 ขนาด จับเวลาในการหมุนของวัตถุที่หมุนรอบแกนหมุนผ่านเซ็นเซอร์เพื่อจับเวลาแล้วทำการเขียนกราฟระหว่างส่วนกลับของมวลเทียบกับเวลายกกำลังสองได้ผลการทดลองดังนี้

ภาพที่ 4 กราฟความสัมพันธ์เวลายกกำลังสองและส่วนกลับของมวลถ่วงที่ใช้ในการหมุนของ วัตถุ-A

ภาพที่ 5 กราฟความสัมพันธ์เวลายกกำลังสองและส่วนกลับของมวลถ่วงที่ใช้ในการหมุนของ วัตถุ-B

ภาพที่ 6 กราฟความสัมพันธ์เวลายกกำลังสองและส่วนกลับของมวลถ่วงที่ใช้ในการหมุนของ วัตถุ-C

ตารางที่ 1 ผลการทดลองหาค่าโมเมนต์ความเฉื่อยที่ได้จากการคำนวณโดยใช้ชุดทดลองที่สร้างขึ้น

วัตถุ	**โมเมนต์ความเฉื่อย (10^{-3} kg×m^2)**
disc-A	1.994±0.010
disc-B	1.834±0.010
disc-C	1.549±0.010

จากภาพที่ 4-6 แสดงผลทดลองหาค่าโมเมนต์ความเฉื่อยของ วัตถุ-A , วัตถุ-B และวัตถุ-C โดยการเขียนกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเวลายกกำลังสองเทียบกับส่วนกลับของมวลถ่วง เพื่อนำค่าความชันของกราฟไปคำนวณหาค่าโมเมนต์ความเฉื่อยตามสมการที่ 7 ได้ผลการทดลองดังตารางที่ 1 ที่แสดงค่าของโมเมนต์ความเฉื่อยที่ได้จากการใช้ชุดทดลองที่พัฒนาขึ้น จากการทดลองพบว่าการหาค่าโมเมนต์ความเฉื่อยของวัตถุทั้ง 3 ชนิด คือ วัตถุ-A , วัตถุ-B และวัตถุ-C ได้ค่าเป็น

$(1.994\pm0.010) \times 10^{-3}$, $(1.834\pm0.010)\times 10^{-3}$ และ$(1.549\pm0.010)\times 10^{-3}$ kg×m^2 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าโมเมนต์ความเฉื่อยที่ได้จากชุดทดลองที่สร้างขึ้นเทียบกับค่าที่ได้จากทฤษฎีและค่าโมเมนต์ความเฉื่อยที่ได้จากชุดทดลองที่ใช้วิธีจับเวลาจากการแกว่งด้วยแรงบิดของสปริงก้นหอย

ชนิดวัตถุ	โมเมนต์ความเฉื่อย (10^{-3} kg×m^2)			เปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อน	เปอร์เซ็นต์ความแตกต่าง
	I_{ex}	I_{th}	I_{ref}		
วัตถุ-A	1.994±0.010	1.972	1.976	1.11	0.91
วัตถุ-B	1.834±0.010	1.830	1.861	0.21	1.46
วัตถุ-C	1.549±0.010	1.545	1.559	0.26	0.64

จากตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าโมเมนต์ความเฉื่อยเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดทดลอง เมื่อ I_{ex} คือโมเมนต์ความเฉื่อยจากชุดทดลองที่สร้างขึ้น I_{th} คือโมเมนต์ความเฉื่อยจากการคำนวณตามทฤษฎี และ I_{ref} คือโมเมนต์ความเฉื่อยจากชุดทดลองที่ใช้วิธีจับเวลาในการแกว่งของวัตถุด้วยจากแรงบิดของสปริงก้นหอย พบว่าโมเมนต์ความเฉื่อยของ วัตถุ-A, วัตถุ-B และ วัตถุ-C จากชุดทดลองที่สร้างขึ้นมีเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนเมื่อเปรียบเทียบกับค่าที่ได้จากทฤษฎีคือ 0.21, 0.26 และ 1.11 ตามลำดับ และเมื่อเทียบกับค่าโมเมนต์ความเฉื่อยโดยใช้ชุดทดลองที่ใช้วิธีจับเวลาจากการแกว่งด้วยแรงบิดของสปริงก้นหอยมีเปอร์เซ็นต์ความแตกต่างคือ 1.46, 0.64 และ 0.91 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยพบว่าชุดทดลองที่สร้างขึ้นเพื่อศึกษาค่าโมเมนต์ความเฉื่อยของ วัตถุ-A , วัตถุ-B และ วัตถุ-C สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การออกแบบและสร้างชุดทดลองสำหรับการศึกษาหาโมเมนต์ความเฉื่อย

ได้ชุดทดลองที่สามารถหาค่าโมเมนต์ความเฉื่อยได้โดยทำให้วัตถุที่ศึกษาหมุนด้วยแรงดึง เนื่องจากมวลถ่วงขนาดต่าง ๆ เมื่อวัตถุเริ่มหมุน แถบสีดำที่ติดบนวัตถุจะหมุนผ่านเซ็นเซอร์ โปรแกรมจะเริ่มทำการนับเวลาหลังจากนั้นจะแสดงผลของเวลาในการหมุนเมื่อแถบสีดำที่ติดกับวัตถุหมุนผ่านเซ็นเซอร์ในรอบถัดไป จากนั้นนำเวลาเฉลี่ยในหมุนของวัตถุที่ได้ไปเขียนกราฟเพื่อหาค่าโมเมนต์ความเฉื่อยของวัตถุ

2. การศึกษาหาค่าโมเมนต์ความเฉื่อยของวัตถุจากชุดทดลองที่สร้างขึ้น

2.1 การศึกษาหาค่าโมเมนต์ความเฉื่อยของวัตถุโดยใช้ชุดทดลองที่สร้างขึ้น ได้ค่าโมเมนต์ความเฉื่อยของวัตถุที่ศึกษาแต่ละชนิดเป็น $(1.994\pm0.010)\times10^{-3}$, $(1.834\pm0.010)\times10^{-3}$ และ $(1.549\pm0.010)\times10^{-3}$ $kg\times m^2$ ตามลำดับ โดยค่าคลาดเคลื่อนของโมเมนต์ความเฉื่อยที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากแรงเสียดทานระหว่างวัตถุที่ศึกษากับแกนหมุนและการอ่านค่าของเวลาจากเซ็นเซอร์ที่ควบคุมการทำงานด้วย Arduino เนื่องจากการทำงานของเซ็นเซอร์จะสามารถทำงานได้เมื่อเกิดการสะท้อนคลื่นอินฟราเรดของตัวปล่อยไปกระทบวัตถุกลับมายังตัวรับสัญญาณอินฟราเรด ซึ่งในขั้นตอนการทดลองจะต้องให้วัตถุเริ่มหมุนโดยที่แถบสีดำที่ติดกับวัตถุอยู่ใกล้กับตำแหน่งที่เซ็นเซอร์จะเริ่มทำงานได้ เพื่อให้ความเร็วต้นของการหมุนมีค่าเข้าใกล้ศูนย์เมื่อเริ่มทำการจับเวลาและสามารถนำมาคำนวณโมเมนต์ความเฉื่อยได้ตามสมการที่ 7

2.2 การเปรียบเทียบค่าโมเมนต์ความเฉื่อยที่ได้จากชุดทดลองกับค่าโมเมนต์ความเฉื่อยที่ได้จากทฤษฎี จากการทดลองพบว่ามีเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนอยู่ระหว่าง 0.21-1.11 ซึ่งมีค่าใกล้เคียงและสอดคล้องกับค่าที่ได้จากทฤษฎี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแรงเสียดทานที่เกิดขึ้นจากการหมุนระหว่างวัตถุกับแกนหมุน และแรงต้านอากาศขณะวัตถุหมุน กรณีของ วัตถุ-A คือวัตถุรูปร่างสี่เหลี่ยมมุมฉากสามารถเกิดแรงต้านอากาศได้มากสุดเมื่อเทียบกับ วัตถุ-B และ วัตถุ-C ทำให้มีเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนมากที่สุดคือ 1.11

2.3 การเปรียบเทียบค่าโมเมนต์ความเฉื่อยที่ได้จากชุดทดลองที่สร้างขึ้นกับค่าโมเมนต์ความเฉื่อยที่ได้จากชุดทดลองที่ใช้วิธีจับเวลาจากการแกว่งด้วยแรงบิดของสปริงก้นหอย จากการทดลองพบว่ามีเปอร์เซ็นต์ความแตกต่างอยู่ระหว่าง 0.64 – 1.46 โดยเปอร์เซ็นต์ความแตกต่างของโมเมนต์ความเฉื่อยของ วัตถุ-A มีค่ามากสุด เนื่องจากในห้องปฏิบัติการใช้วิธีการหาโมเมนต์ความเฉื่อยด้วยแรงบิดเพื่อให้วัตถุที่ติดกับสปริงก้นหอยเกิดการหมุนไปกลับแล้วจับเวลาในการหมุนเพื่อนำคาบของการหมุนไปหาโมเมนต์ความเฉื่อย โดยพบว่าวัตถุที่ใช้ศึกษามีค่าโมเมนต์ความเฉื่อยน้อยวัตถุหมุนจึงหมุนเร็วมากทำให้การนับเวลาในการหมุนไปกลับอาจมีความคลาดเคลื่อน ส่งผลต่อความแตกต่างที่เกิดขึ้นดังกล่าว ทั้งนี้ค่าโมเมนต์ความเฉื่อยของวัตถุจากชุดทดลองที่สร้างขึ้นเมื่อเทียบกับค่าโมเมนต์ความเฉื่อยที่ได้จากชุดทดลองที่ใช้วิธีจับเวลาจากการแกว่งด้วยแรงบิดของสปริงก้นหอยมีค่าใกล้เคียงกัน

จากผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าชุดทดลองที่สร้างขึ้นมีค่าโมเมนต์ความเฉื่อยที่มีความถูกต้องแม่นยำ ราคาถูก สามารถผลิตได้เองและมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นต้นแบบชุดทดลองสำหรับระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. รูปร่างของวัตถุที่ศึกษาควรมีหลายรูปแบบเพิ่มเติมเช่น ทรงกลม ทรงกระบอก แท่ง เป็นต้น เพื่อให้สามารถใช้เป็นสื่อการสอนที่ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับโมเมนต์ความเฉื่อยได้มากขึ้น

2. เนื่องจากการทำงานของเซ็นเซอร์มีข้อจำกัดคือ ถ้าวัตถุหมุนเร็วเกินไปจะไปสามารถอ่านเวลาได้ทัน สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการทำให้วัตถุหมุนช้าลงโดยการลดขนาดของเพลารัศมี r ที่ติดกับวัตถุที่ศึกษาให้มีขนาดเล็กลง

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา จันทร์ประเสริฐ. (2559). “การส่งเสริมการเรียนรู้รายวิชาฟิสิกส์โดยใช้ชุดทดลอง สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4.” **การประชุมวิชาการระดับชาติ “นเรศวรวิจัย” ครั้งที่ 12 และนวัตกรรมกับการพัฒนาประเทศ**. 12 : 1129-1136.

คมพิชิต สีหามาตย์. (2557). **เครื่องมือวัดค่าโมเมนต์ความเฉื่อยจากการหมุนของวัตถุแข็งเกร็ง.** คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.

ไตรรงค์ เปลี่ยนแสง, ธนสาร เพ็งพุ่ม และอนงค์ ศรีโสภา. (2560). “การพัฒนาชุดปฏิบัติการเคมีใช้หลักการของไหลจุลภาคแบบกระดาษ.” **การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4 สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงแสน**. 4 : 1061-1068.

ทวีศิลป์ พรมสุวรรณ์. (2560). “การสร้างชุดทดลองวงจรไฟฟ้ากระแสสลับ วิชางานช่างพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม).” **วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. 8(1) : 71-78.

ธนานุช ดุจจานุทัศน์. (2553). **การพัฒนาชุดการทดลองการเคลื่อนที่แบบหมุน เรื่องทอร์กและโมเมนต์ความเฉื่อย เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

เปรมชัย คงตัน, วิสุทธิ์ สุนทรกนกพงศ์ และพีระวุฒิ สุวรรณจันทร์. (2555). “ชุดทดลองไมโครคอนโทรลเลอร์ AVR ATMEGA 32.” **วารสารครุศาสตรอุตสาหกรรม**. 11(2) : 131-137.

ไพโรจน์ ตีรณธนากุล และ สิริลักษณ์ ตีรณธนากุล. (2549). **ฟิสิกส์กลศาสตร์**. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.

เรวดี มานุ้ย. (2556). **การพัฒนาชุดทดลองกลศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนพัทลุง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

วิสิทธิ์ ลุมชะเนาว์. (2558). “การสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดทดลองอิเล็กทรอนิกส์วิชาวงจรไฟฟ้ากระแสตรง.” **วารสารเทคโนโยลีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. 5(2) : 11-25.

ศรีธน วรศักดิ์โยธิน. (2547). **ฟิสิกส์ 1.** กรุงเทพฯ : สกายบุ๊กส์.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **หนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติม ฟิสิกส์ เล่ม 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.

สานิตย์ ชัยพัฒน์. (2543). **กลศาสตร์ MECHANICS PH 212 .** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สาโรจน์ จ้องสละ. (2554). “การใช้ชุดทดลองทัศนศาสตร์เพื่อเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเรื่องเลนส์และทัศนอุปกรณ์”. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยศิลปากร**. 4(1) : 410-418.

อำนาจ ผัดวัง และ จิรพันธ์ ทาแกง. (2558). “การออกแบบและสร้างเครื่องต้นแบบเครื่องกำเนิดไฟฟ้าแบบขดลวดและสนามแม่เหล็กหมุนสวนทางกัน.” **การประชุมวิชาการ งานวิจัยและพัฒนาเชิงประยุกต์**. 7 : 95-98.

Candelas, A., García, J., Puente, S., Pomares, J., Jara, A., Pérez, J., Mira, D and Torres, F. (2015). “Experiences on Using Arduino for Laboratory Experiments of Automatic Control and Robotics.” **International Federation of Automatic Control**. 48(29) : 105-110.

Iqbal, A., Alam, J. and Anwar, M. S. (2016). “Rotational Dynamics, Moment of Inertia, Torque and Rotational Friction.” [Online]. Available: **https://www.physlab.org** March 2019.

Kladivová, M., Kovalaková, M., Gibová, Z., Fricˇová, O., Hutníková, M and Kecer, J. (2016). “Laboratory Experiment for the Study of Friction Forces Using Rotating Apparatus.” **European Journal of Physics.** 37(1) : 1-15.

Olugboji, O. A. (2004). “Development of a Flywheel System for the Determination of Moment of Inertia.” **AU Journal of Technology.** 7(4) : 193-197.

Russel, S. P. and Rock, S. M. (2010). “Development of a Programmable Rotational Motion Laboratory Demonstrator.” **American Institute of Aeronautics and Astronautics.** 1-10.

การเสริมสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชั่นร่วมกับสื่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/13 โรงเรียนมัธยมวานรนิวาส

The Promoting of Achievement Motivation by using Gamification with Social Media for Matthayomsukka 3/13 Students at MatthayomWanonniwat School

อภิสิทธิ์ เจริญชัย[1],ประวิทย์ สิมมาทัน[2] และขจรพงษ์ ร่วมแก้ว[3]
Abhisit Jareonchi[1],Prawit Simmatun[2] and Khajonpong Ruamkaew[3]
ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม[123]
Computer Education Rajabhat Maha sarakham University[123]

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) การเสริมสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชันร่วมกับสื่อสังคม 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้เทคนิคเกมิฟิเคชันร่วมกับสื่อสังคม กลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/13 โรงเรียนมัธยมวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร จำนวน 35 คน เครื่องมือวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ โดยเครื่องมือเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 และ 0.92 สถิติที่ใช้ในงานวิจัย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลปฏิบัติการเสริมสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชัน ประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นกระตุ้นความสนใจ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นปฏิบัติภารกิจ ขั้นเชื่อมโยงความรู้ และขั้นสรุปการสอน 2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชัน ร่วมกับสื่อสังคมส่งผลให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมาก และ 3) การศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชัน ร่วมกับสื่อสังคม โดยภาพรวมผู้เรียนมีความพึงพอใจใน ระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การส่งเสริม;แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์;เทคนิคเกมิฟิเคชัน;สื่อสังคม;โรงเรียนมัธยมวานรนิวาส

ABSTRACT

This operation research aimed to study 1) the promotion of achievement motivation by using gamification technique and social medias 2) the student's contentment toward the gamification technique and social medias. Informants were 35 3/13 secondary students of Mattayomwanonniwat secondary school, Wanonniwat district, Sakonakorn. Instruments used were 1) Teaching plan 2) Achievement motivation measurement and 3) Contentment questionnaire which were 5 rating scale with the reliability of 0.87 and 0.92. Statistics used were percentage, mean and standard deviation. Results were; 1) The operation promotion of achievement motivation by using gamification technique and social medias were consisted of 5 steps which were; Interest stimulate step, Leading to lesson step, Operation step, Knowledge connection step and Conclusion step. 2) The teachings with gamification technique and social medias had affect the student's achievement motivation in high level and 3) The student's contentment toward the gamification technique and social medias, in overall, was in the highest level

Keywords: Promotion; Achievement motivation; Gamification technique; Social medias; Mattayomwanonniwat secondary school

บทนำ

จากการที่รัฐบาลได้มีการนำ “โมเดล ประเทศไทย 4.0” หรือ “Thailand 4.0” มาใช้ เพื่อผลักดันประเทศให้หลุดพ้นจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง ซึ่งในการที่จะพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนตามแนวทาง Thailand 4.0 ได้นั้น ต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคประเทศไทย 4.0 โดยใช้การจัดการศึกษา 4.0 เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่างๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคม [1] อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานด้านการศึกษาที่ผ่านมานั้น พบว่า ปัญหาหนึ่งที่สำคัญของคุณภาพการศึกษาในประเทศไทย คือ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่ำ ดังที่ปรากฏในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (โอเน็ต) ประจำปี 2555-2560 ที่พบว่าคะแนนเฉลี่ยในแต่ละวิชาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมยังคงอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ [2]

ดังนั้นการพัฒนานวัตกรรมเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสภาพการศึกษาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้น จึงจะต้องนำการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และทฤษฎี มารวมกันเพื่อให้เกิดแนวทางการสอนในรูปแบบใหม่ที่มีความน่าสนใจ ซึ่งแตกต่างไปจากการสอนแบบเดิมที่เป็นการท่องจำเป็นหลัก เพื่อให้นักเรียนนั้นเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ในรายวิชาคอมพิวเตอร์พื้นฐาน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/13 โรงเรียนมัธยมวานรนิวาส อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร พบว่านักเรียน มีพฤติกรรมที่ขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนไม่มีความน่าสนใจจึงทำให้นักเรียนปลี่ยนไปทำกิจกรรมอย่างอื่น พูดคุยกัน ทำกิจกรรมอย่างอื่นบนคอมพิวเตอร์ สื่อสังคม และ เกม ที่มุ่งเน้นด้านความบันเทิง ทำให้เกิดปัญหาในการ ไม่เข้าใจ ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ ปฏิบัติไม่ทัน และไม่ส่งงานตามที่ได้รับมอบหมาย ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาคอมพิวเตอร์ในภาคเรียนที่ 2 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 72 ซึ่งยังไม่เกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดไว้ร้อยละ 85 และได้ให้ผู้เรียนได้ทำแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.82 โดยอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยเหตุนี้ทางผู้วิจัยได้มีความสนใจที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาคอมพิวเตอร์ โดยใช้เทคนิคส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ร่วมกับสื่อสังคม ในบทเรียน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ดังนั้นการพัฒนานวัตกรรมเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้น จะต้องนำการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และทฤษฎี มารวมกันเพื่อให้เกิดแนวทางการสอนในรูปแบบใหม่ที่มีความน่าสนใจ เพื่อให้นักเรียนนั้นเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งจากการศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมิฟิเคชั่นนั้น สามารถส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนได้ เนื่องจากเป็นแนวคิดที่นำเนื้อหาในรายวิชานำมาสอนโดยอยู่ในรูปแบบเกมส์เพื่อสร้างแรงจูงใจและความน่าตื่นเต้นในการเรียนรู้ [6]ซึ่งองค์ประกอบของเกมิฟิเคชัน [5] ประกอบด้วย 1. เป้าหมาย (Goals), 2. กฎ (Rules), 3. ความขัดแย้ง การแข่งขัน หรือความร่วมมือ(Conflict, Competition, or Cooperation), 4. เวลา (Time), 5. รางวัล(Reward), 6. ผลป้อนกลับ(Feedback), 7. ระดับ(Levels) โดยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในด้านการศึกษาเพื่อช่วยในการจัดการเรียนรู้ ให้มีความสนุกสนานมากขึ้น[4]อีกทั้ง สื่อสังคม (Social Media) ยังสามารถนำเข้ามาช่วยสนับสนุนการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชัน เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการสอน เนื่องจากสื่อสังคมเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการสนับสนุนการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชัน เช่น การให้งาน การนำเสนองาน การแสดงความคิดเห็นร่วมกัน เป็นต้น [8]

จากบทความที่ได้กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้รวบรวม เรียบเรียง เพื่อหาสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 4 และจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า เกมิฟิเคชัน เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการเรียนการสอนโดยมีสื่อสังคมสนับสนุนการเรียนรู้ จะช่วยส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้แบบมีความหมายและลดความเครียดจากการเรียนรู้ในรายวิชาที่กำหนด การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชันร่วมกับสื่อสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/13 โรงเรียนมัธยมวานรนิวาส เรื่อง คอมพิวเตอร์สารสนเทศสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อมุ่งเน้นการส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้ผู้เรียนอยู่ตลอด ซึ่งจะส่งผลที่ดีแก่ผู้เรียน ในการจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชันร่วมกับสื่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/13 โรงเรียนมัธยมวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้เทคนิคเกมิฟิเคชันร่วมกับสื่อสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชั่นร่วมกับสื่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ดำเนินตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา โดยมีรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/13 โรงเรียนมัธยมวานรนิวาส จำนวน 36 คน

เครื่องมือการวิจัย

1. แผนจัดการเรียนรู้ รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 4 โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชั่นร่วมกับสื่อสังคม จำนวน 2 แผน รวมทั้งหมด 6 ชั่วโมง
2. แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์-ทางการเรียน จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ความกล้าเสี่ยง/กล้าตัดสินใจ 2) ด้านความขยันและตั้งใจใฝ่เรียนรู้ 3) ด้านความรับผิดชอบ 4) ด้านการมีส่วนร่วมและร่วมมือ 5) ด้านความอดต่อการทำงาน และ 6) การวางแผนการทำงาน รวมจำนวนข้อคำถาม 36 ข้อ
3. แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชันร่วมกับสื่อสังคม จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านเครื่องมือและสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และ 4) ด้านความรู้ รวมจำนวนข้อคำถาม 18 ข้อ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/13 โรงเรียนมัธยมวานรนิวาส จำนวน 35 คน

2. เนื้อหา ประกอบด้วย เนื้อหาวิชาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเนื้อหาในวิชาคอมพิวเตอร์พื้นฐาน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/13 โรงเรียนมัธยมวานรนิวาส ในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 4

3. ตัวแปร ตัวแปรต้น : กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชั่นร่วมกับสื่อสังคม

ตัวแปรตาม : แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชันร่วมกับสื่อสังคม

4. ระยะเวลา ได้แก่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 6 โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชันร่วมกับสื่อสังคม พบว่ามีผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยใช้เกมิฟิเคชันร่วมกับสื่อสังคมร่วมกับหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 6 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/13 จำนวน 2 แผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในกิจกรรมการเรียน นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง ฝึกคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และร่วมมือทำงานกับกลุ่มผ่านการทำภารกิจในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวนี้ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ เกิดการเรียนรู้ในห้องเรียน เริ่มที่ และสามารถเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ อีกทั้งการทำเกมภารกิจ ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน ความท้าทาย และมีความสุขกับการเรียน ซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมด 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นกระตุ้นความสนใจ โดยการอธิบายเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมการในแต่ละด้านของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน เงื่อนไขรางวัลอันเป็นผลจากคะแนนนั้น และชี้แจงจุดประสงค์ การเรียนรู้ของแต่ละคาบเรียนให้นักเรียนทราบ จากนั้นครูใช้วีดิทัศน์ในการกระตุ้น และดึงดูดความสนใจของนักเรียนมาสู่กิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้คำถามง่ายๆ ถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องราวในวีดิทัศน์ที่นักเรียนได้ดูไปแล้ว ซึ่งนักเรียนได้ให้ความสนใจ อยากรู้ อยากเห็นว่าวีดิทัศน์จะเกี่ยวข้องกับอะไร

1.2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน โดยใช้คำถามที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์จากวีดิทัศน์ที่ได้ดูโดยการสุ่ม และให้นักเรียนคนอื่นๆ ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นว่า เห็นด้วยกับคำตอบของเพื่อนหรือไม่อย่างไร จากนั้นครูจึงเชื่อมโยงเรื่องราวในวีดิทัศน์เข้ากับความรู้ที่จะสอน ซึ่งนักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเอง และร่วมอภิปรายอย่างหลากหลาย บางคนเสนอความคิดเห็นตามจินตนาการ ขณะที่นักเรียนบางคน เสนอความคิดเห็นอย่างมีหลักการทางวิชาการ

1.3 ขั้นปฏิบัติภารกิจ ในขั้นนี้ครูจะให้นักเรียนทำภารกิจที่ครูจัดเตรียมไว้ โดยภารกิจมีรูปแบบเป็นเกมภารกิจที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาความรู้ในแต่ละคาบเรียน ซึ่งนักเรียนจะได้ทำงานร่วมกันเป็นการคิดวิเคราะห์ ศึกษาค้นคว้าความรู้ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย โดยในระหว่างการปฏิบัติภารกิจครูจะคอยสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนแต่ละกลุ่ม และให้คะแนนพฤติกรรมของนักเรียนผ่านทางซอฟต์แวร์ตามเทคนิคเกมิฟิเคชัน ClassDojo ซึ่งเปิดหน้าต่างแสดงคะแนนพฤติกรรมของนักเรียนทั้งชั้นให้นักเรียนได้ทราบคะแนนขณะทำภารกิจ เมื่อเสร็จสิ้นการทำภารกิจครูจะให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานของตนเองหน้าชั้นเรียน เพื่อฝึกให้มีความกล้าแสดงออก ซึ่งนักเรียนได้รับความรู้และความสนุกสนานจากการทำภารกิจเป็นอย่างมาก และกระตือรือร้นที่จะช่วยกันทำงานให้สำเร็จ เพื่อที่จะได้เป็น ผู้ชนะ และได้รับรางวัลจากการกลไกเกมิฟิเคชันที่ครูนำมาใช้

1.4 ขั้นเชื่อมโยงความรู้ ในขั้นนี้ครูจะเชื่อมโยงความรู้ของเนื้อหาบทเรียนเข้ากับภารกิจที่นักเรียนได้ทำ โดยยกตัวอย่างให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภารกิจและเนื้อหาวิชา ใช้คำถามเพื่อตรวจสอบ ความเข้าใจของนักเรียน รวมถึงให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและอภิปรายความรู้ที่ตนเองได้จากการทำภารกิจ โดยครูคอยแนะนำและเพิ่มเติมความรู้ในระหว่างการอภิปราย และสรุปความรู้ ในท้ายชั่วโมง และมีการมอบหมายชิ้นงานให้นักเรียนได้ทำเพื่อทบทวนความรู้นอกชั้นเรียน

1.5 ขั้นสรุปการสอน ครูสรุปคะแนนพฤติกรรมของนักเรียนผ่านทางซอฟต์แวร์ตามเทคนิค เกมิฟิเคชัน ClassDojo ตรวจและให้คะแนนชิ้นงานที่ครูมอบหมายให้เป็นการบ้าน และจัดทำ ปายกลุ่มคะแนนผู้นำของชั้น โพสต์เป็นภาพหน้าปกในกลุ่มเฟสบุ๊คของรายวิชา เพื่อเป็นการ ยกย่องนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนคนอื่นๆ เกิดแรงจูงใจที่จะให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมในชั้นเรียนมากยิ่งขึ้นในครั้งต่อไป

2. ผลการศึกษาระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนดังปรากฏในตารางที่ 1-2 ดังนี้

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	$\bar{x}$	S.D.
ด้านความกล้าเสี่ยง/กล้าตัดสินใจ	3.58	0.67
ด้านความรู้และตั้งใจใฝ่เรียนรู้	3.73	0.71
ด้านความรับผิดชอบ	3.88	0.78
ด้านการมีส่วนร่วมและร่วมมือ	3.85	0.72
ด้านความอดทนต่อการทำงาน	3.88	0.80
ด้านการวางแผนการทำงาน	3.81	0.77
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยรวม	**3.79**	**0.74**

ตาราง 1: ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนในวงรอบปฏิบัติการที่ 1

จากตารางที่ 1 พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติที่ 1 นั้น ค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยรวมเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์อยู่ในระดับสูงซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.79 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.74 โดยเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลรายด้านพบว่าระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง ซึ่งเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบ($\bar{x}$ = 3.88, S.D. = 0.73) ด้านความอดต่อการทำงาน ($\bar{x}$ = 3.88, S.D. = 0.80) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านความกล้าเสี่ยง/กล้าตัดสินใจ($\bar{x}$ = 3.58, S.D. = 0.67) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าในวงรอบปฏิบัติการที่ 1 นั้นนักเรียนมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ และด้านความอดทนต่อการทำงานเด่นชัดมากที่สุด ในขณะที่ด้านความกล้าเสี่ยง/กล้าตัดสินใจยังคงมีน้อยอยู่

ประเด็นที่สังเกต	$\bar{X}$	S.D.
ด้านความกล้าเสี่ยง/กล้าตัดสินใจ	3.89	0.57
ด้านความรู้และตั้งใจใฝ่เรียนรู้	3.82	0.58
ด้านความรับผิดชอบ	3.74	0.57
ด้านการมีส่วนร่วมและร่วมมือ	3.79	0.65
ด้านความอดต่อการทำงาน	3.86	0.59
ด้านการวางแผนการทำงาน	3.77	0.63
รวม	3.81	0.60

ตารางที่ 2: ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จากแบบสังเกตแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในวงรอบปฏิบัติการที่ 1

จากตารางที่ 2 จะพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติที่ 1 นั้นโดยครูผู้สอนได้ทำการสังเกตนั้น ค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยรวมเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์อยู่ในระดับสูงซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.81 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.60 เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลรายด้านพบว่าระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความกล้าเสี่ยง/กล้าตัดสินใจ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = 0.57) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านความรับผิดชอบ($\bar{X}$ = 3.74, S.D. = 0.57) ซึ่งจะสามารถสรุปได้ว่าในวงรอบปฏิบัติการที่ 1 นั้นนักเรียนมีพฤติกรรมด้านด้านความกล้าเสี่ยง/กล้าตัดสินใจ และ ด้านความอดทนต่อการทำงานเด่นชัดมากที่สุดและด้านด้านความรับผิดชอบยังมีน้อยอยู่

ประเด็นที่สังเกต	$\bar{X}$	S.D.
ด้านความกล้าเสี่ยง/กล้าตัดสินใจ	3.89	0.58
ด้านความรู้และตั้งใจใฝ่เรียนรู้	3.88	0.50
ด้านความรับผิดชอบ	3.97	0.61
ด้านการมีส่วนร่วมและร่วมมือ	4.03	0.61
ด้านความอดต่อการทำงาน	3.99	0.57
ด้านการวางแผนการทำงาน	4.07	0.60
รวม	3.97	0.58

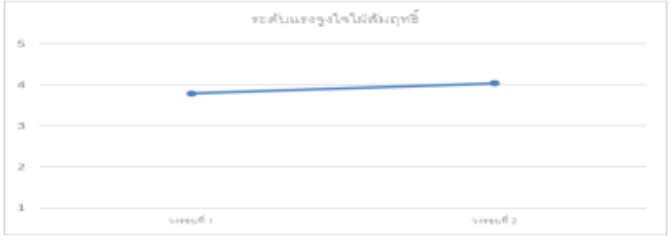
ตาราง 3: ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนในวงรอบปฏิบัติการที่ 2

จากตารางที่ 3 พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติที่ 2 นั้น มีระดับค่าเฉลี่ยแรงจูงใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยรวมเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์อยู่ในระดับ สูง และเมื่อเปรียบเทียบกับระดับค่าเฉลี่ยแรงจูงใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในวงจรปฏิบัติที่ 1 นั้น จะพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงขึ้นจากเดิม โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.04 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.83 โดยเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลรายด้านพบว่าระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง ซึ่งเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านความอดต่อการทำงาน ($\bar{x}$ = 4.09, S.D. = 0.85) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมและร่วมมือ ($\bar{x}$ = 3.93, S.D. = 0.79) ซึ่งจะสามารถสรุปได้ว่าในวงรอบปฏิบัติการที่ 2 นั้นนักเรียนมีพระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกๆด้านสูงขึ้นอย่างเด่นชัด และอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสามารถแสดงในภาพที่ 1 ได้ดังนี้

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	$\bar{x}$	S.D.
ด้านความกล้าเสี่ยง/กล้าตัดสินใจ	4.06	0.87
ด้านความรู้และตั้งใจใฝ่เรียนรู้	4.08	0.83
ด้านความรับผิดชอบ	4.04	0.85
ด้านการมีส่วนร่วมและร่วมมือ	3.93	0.79
ด้านความอดทนต่อการทำงาน	4.09	0.85
ด้านการวางแผนการทำงาน	4.01	0.80
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยรวม	**4.04**	**0.83**

ตารางที่ 4: ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จากแบบสังเกตแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในวงรอบปฏิบัติการที่ 2

จากตารางที่ 4 จะพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติที่ 2 นั้นโดยครูผู้สอนได้ทำการสังเกตนั้นค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยรวมเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์อยู่ในระดับสูงซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.97 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.58 เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลรายด้านพบว่าระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการวางแผนการทำงาน($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.60) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านความรู้และตั้งใจใฝ่เรียนรู้($\bar{X}$ = 3.88, S.D. = 0.50) ซึ่งจะสามารถสรุปได้ว่าในวงรอบปฏิบัติการที่ 1 นั้นนักเรียนมีพฤติกรรมด้านการวางแผนการทำงานเด่นชัดมากที่สุดและด้านความรู้และตั้งใจใฝ่เรียนรู้มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดแต่ยังอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก

ภาพ1:การเปลี่ยนแปลงของระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

2.2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้เทคนิคเกมิฟิเคชันร่วมกับสื่อสังคม

หลังจากผู้วิจัยได้ทำการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวงรอบปฏิบัติการที่ 1 และ 2 สำเร็จ ผู้วิจัยได้ทำการวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมิฟิเคชันร่วมกับสื่อสังคม โดยมีนักเรียนจำนวนทั้งหมด 35 คน และแบบสอบถามมีทั้งหมด 18 ข้อ ดังตารางที่ 3

ความพึงพอใจมีต่อกิจกรรมการเรียนรู้	$\bar{x}$	S.D.
ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.57	0.51
ด้านเครื่องมือและสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้	4.52	0.51
ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน	4.49	0.50
ด้านความรู้	4.49	0.51
ความพึงพอใจต่อกิจกรรมเรียนรู้ โดยรวม	**4.50**	**0.50**

ตาราง 3: ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้เทคนิคเกมิฟิเคชันร่วมกับสื่อสังคม

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้เทคนิคเกมิฟิเคชันร่วมกับสื่อสังคมนั้น มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.50, S.D. = 0.50) เมื่อทำการวิเคราะห์รายด้านของนักเรียนมีความพึงพอใจที่เรียงลำดับจากน้อยไปหามาได้ดังนี้ ความพึงพอใจมากด้านบรรยากาศในชั้นเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.49, S.D. = 0.50) พึงพอใจมากด้านความรู้ ($\bar{x}$ = 4.50, S.D. = 0.51) พึงพอใจมากที่สุดด้านเครื่องมือและสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.52, S.D. = 0.51) และพึงพอใจมากที่สุดในด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.57,S.D. = 0.51) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชันร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการทั้ง 2 วงจรนั้น ทำให้เกิดผลดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ทั้งครูผู้สอน และผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมวิเคราะห์ พิจารณาปัญหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการสอนในแต่ละวงจร นำมาร่วมกันวางแผน ออกแบบรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้สอนในครั้งต่อไปได้อย่างเหมาะสม ครูมีการนำภารกิจที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่สอนมาให้นักเรียนปฏิบัติ ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ ได้เรียนรู้จากการเล่นเกม มีความสนุกสนาน มีความสุขกับการเรียน และสามารถนำความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ และการที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติค้นคว้าคำตอบหรือความรู้ต่างๆด้วนตนเอง ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกันกับครู และนักเรียนคนอื่นๆในชั้นเรียน ทำให้เกิดความรู้และความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น

จากการศึกษาการส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยใช้เกมมิฟิเคชันร่วมกับสื่อสังคมส่งผลให้นักเรียนมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เพิ่มขึ้นในแต่ละวงรอบปฏิบัติการ โดยในวงรอบปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เมื่อเทียบกับเกณฑ์อยู่ในระดับสูง ($\bar{x}$ = 3.79, S.D. = 0.74) และในวงรอบปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เมื่อเทียบกับเกณฑ์อยู่ในระดับสูง ($\bar{x}$ = 4.04, S.D. = 0.83) และระดับแรงจูงใจโดยการใช้แบบสังเกตแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในวงรอบปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เมื่อเทียบกับเกณฑ์อยู่ในระดับสูง ($\bar{x}$ = 3.81, S.D. = 0.60) และ ในวงรอบปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เมื่อเทียบกับเกณฑ์อยู่ในระดับสูง ($\bar{x}$ = 3.97, S.D. = 0.58) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่านักเรียนที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เกมิฟิเคชันร่วมกับสื่อสังคม จะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. ในการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชันร่วมกับสื่อสังคม ร่วมกับวิจังเชิงปฏิบัติการ วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 6 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/13 พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจเมื่อเทียบกับเกณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.50, S.D. = 0.5)

อภิปรายผล

1.จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 2 วงจรส่งผลให้แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนนั้นเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมิฟิเคชันร่วมกับสื่อสังคมช่วยส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนได้ทั้งการให้ความสนใจ การอภิปรายร่วมกัน การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม การวางแผน และตั้งใจใฝ่เรียนรู้ ที่เกิดจากตัวนักเรียนเอง ซึ่งไม่ได้เกิดจากการบังคับของครู โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Karl (2012) ที่ได้อธิบายว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมิฟิเคชันเป็นให้นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดแรงกระตุ้นภายในที่ต้องการจะมีส่วนร่วมในกิจกรรม ต้องการเอาชนะ อันเป็นผลให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และจดจ่อกับกิจกรรมนั้นๆ และสอดคล้องกับงานวิจัย Yu-kai [9] และงานวิจัยของ Wendy and Dillip[7]ซึ่งพบว่าการนำเกมิฟิเคชันมาประยุกต์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ ส่งผลกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจและความสนุกสนาน และสื่อสังคมเข้ามาช่วยส่งเสริมให้เกมิฟิเคชันมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยการใช้ รูปภาพ วีดีโอ และเสียง และโซเชียลเน็ตเวิร์ค ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้เกิดความน่าสนใจต่อผู้เรียนมากขึ้น

2. จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชันร่วมกับสื่อสังคม หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมิฟิเคชันมีร่วมกับสื่อสังคมมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเครื่องมือ และสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ และด้านบรรยากาศในชั้นเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเครื่องมือและสื่อที่ใช้ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ มีความแปลกใหม่น่าสนใจ ทันสมัย และสอดคล้องกับเหตุการณ์ ปัจจุบัน อีกทั้งเกมิฟิเคชันยังทำให้บรรยากาศในการเรียนเอื้ออำนวย และส่งเสริมการเรียนรู้ นักเรียนไม่รู้สึกว่าตนเองถูกทอดทิ้ง และมีความสุขกับการเรียน ซึ่งอาจเนื่องมาจากเครื่องมือที่ใช้ในการติดตาม และให้คะแนนพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของนักเรียนตามเทคนิคเกมิฟิเคชัน ClassDojo ที่นำมาใช้ มีลักษณะตัวละครแทนตัวนักเรียนเป็นตัวการ์ตูนที่เหมาะสมกับวัย วีดิทัศน์และภารกิจที่นำมาใช้ในการสอนมีความน่าสนใจ และดึงดูดใจนักเรียน อีกทั้งครูไม่ปิดกั้นความคิด หรือจินตนาการของนักเรียน ไม่ตัดสินถูกผิด มีความเป็นกันเอง จึงทำให้นักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเอง โดยภารกิจส่วนใหญ่ที่นำมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้มีการเชื่อมโยงกับเนื้อหาโดยตรงทำให้นักเรียนเกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาของรายวิชาได้ และสนับสนุนให้นักเรียนร่วมมือกันในการปฏิบัติภารกิจ ให้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองกับเพื่อนในกลุ่ม และช่วยเหลือกันทำงาน นักเรียนสนุกกับการเรียนเนื่องจากได้มีส่วนร่วม จึงทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมนึก ปฏิปทานนท์[3]และผลการวิจัยของ Yu-kai[9] ที่พบว่าการนำเทคนิคของเกมเพื่อทำให้กิจกรรมนั้นน่าสนใจ กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจและความสนุกสนาน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ครูควรมีการแนะนำการใช้งานซอฟต์แวร์ ติดตาม และให้คะแนนพฤติกรรม ClassDojo ในส่วนของนักเรียน โดยให้นักเรียนได้ทราบหลักการทำงานและวิธีใช้ก่อนนำมาใช้งานจริง

2. ภารกิจที่ครูนำมาให้นักเรียนทำในขั้นปฏิบัติภารกิจ ควรมีลักษณะเป็นเกมภารกิจที่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

[1] ภาสกร ไหลสกุล. (2557).**Gamification เปลี่ยนโลกให้เป็นเกม**.สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2561,จากเปลี่ยนโลกให้เป็นเกม: http:// tednet.wordpress.com/2014/05/19/ gamification

[2] สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ. (2562).**รายงานประจำปี 2561**. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์กรมหาชน).

[3] สมนึก ปฏิปทานนท์. (2550). การพัฒนาวิชาชีพครูสังคมศึกษาโดยการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน.**วารสารพัฒนาการเรียนการสอน**,1(2),57-69.

[4] Johnson, C.S; &Kromann-Kelly, I. (1995). Using Action Research to Assess Instruction.**Reading Horizons**,35(3),199-208.

[5] Karl KM Kapp. (2012). **The Gamification of Learning and Instruction: Game-based Methods and Strategies for Training and Education**.Califomia: Pfeiffer.

[6] Jane Wolff. (2012).**The Gamification of Education and Cognitive, Social, and Emotional Learning Benefits**.Retrieved 20 July 2017,from http://www.emergingedtech.com 2012/06/the-gamification-of-education-and-cognitive-social-and-emotional learning-benefits/

[7] Wendy Hsin-Yuan Huang, DillipSoman. (2013). **A Practitioner's Guide to Gamification or Education.**University of Toronto: Rotman School of Management.

[8] Williamson, Andy. (2013). **Social Media Guidelines for Parliaments**. Retrieved 20 July 2017,from,http://www.ipu.org/PDF/publications/SMG2013EN.

[9] Yu-kai Chou. (2013). **What Is Gamification**. Retrieved 20 July 2017, from, http://www.yukaichou.com/gamification-

ความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้ใช้หลักสูตรต่อหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

The Opinions and Satisfaction of Stakeholders towards Bachelor of Education Program in English, the College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University

รุ่งทิพย์ ศรี โสภา[1] ปรารถนา ผดุงพจน์[2] สุรศักดิ์ แจ่มเจริญ[3] วิไลจิตร นิลสวัสดิ์[4] สุมิตรา พรรณกุลบดี[5]

Rungthip Srisopha[1] Prathana Padungpote[2] Surasak Jamcharoen[3] Wilaichitra Nilsawaddi[4] Sumitra Pankulbadee[5]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษา 1) ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ใน 3 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการบริหารหลักสูตร และสิ่งสนับสนุนการบริหารจัดการหลักสูตร 2) ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณภาพบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรฯใน 6 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์สื่อสาร การใช้เทคโนโลยี และด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ความพึงพอใจของอาจารย์ที่มีต่อการบริหารจัดการหลักสูตร กลุ่มตัวอย่าง คือ บัณฑิตที่จบหลักสูตร จำนวน 41 คน ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 39 คน อาจารย์ผู้สอน จำนวน 10 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษ แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อคุณภาพบัณฑิต และแบบประเมินความพึงพอใจของอาจารย์ที่มีต่อการบริหารหลักสูตร ผลการศึกษาพบว่า 1) นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมต่อหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษ ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่านักศึกษามีความพึงพอใจหลักสูตรในระดับมากสองด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้านปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และด้านรายวิชาในหลักสูตร 2) ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจโดยรวมต่อคุณลักษณะของบัณฑิตอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดห้าด้าน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ และด้านความสามารถทางวิชาการ ตามลำดับ และ 3) อาจารย์ประจำหลักสูตรมีความพึงพอใจการบริหารหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ (Keywords): ความพึงพอใจ, ผู้ใช้หลักสูตร, หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ

Abstract

This research aimed to 1) study students' satisfaction towards Bachelor of Education Program in English in 3 aspects including curriculum and instruction, curriculum management, curriculum facilities and resources, 2) explore the satisfaction of school leaders towards the English graduates in 6 aspects: moral and ethics; knowledge; cognitive skills; interpersonal skills and responsibility; numeric analysis, communication and information technology; and learning management and 3) investigate the satisfaction of English lecturers towards the curriculum management. The sample of 41 students, 39 school leaders, and 10 lecturers was selected through Simple Random Sampling technique. The tools for data collection were assessment form for students' opinions on the Bachelor of Education program in English, the satisfaction questionnaire for school leaders to evaluate the satisfaction with the graduates and the satisfaction evaluation form for lecturers to assess the satisfaction with curriculum management. The results revealed that 1) the overall satisfaction of students was at a high level. When each aspect was taken into consideration, the curriculum's philosophy and objectives and the courses were found at a high level. 2) The overall satisfaction of the school leaders towards the English graduates was found at the highest level. When each aspect was taken into consideration, it indicated that the satisfaction with 5 aspects including interpersonal skills and responsibility, moral and ethics, cognitive skills, learning management, and knowledge, respectively was also found at the highest level. 3) In addition, the overall satisfaction of the lecturers with the curriculum management was found was at the high level.

Keywords: Satisfaction, Stakeholders, Bachelor of Education, Program in English

---

[1] คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

[2] คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

[3] คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

[4] คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

[5] คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บทนำ (Introduction)

ภาษาอังกฤษนับว่าเป็นภาษาสากลที่ทำให้ผู้ที่มีความรู้ในสาขาวิชานี้สามารถเข้าสู่ข้อมูลด้านความบันเทิง ด้านความรู้ วัฒนธรรมต่าง ๆได้ มีการเชื่อมโยงกันทั่วโลก ซึ่งเป็นผลมาจากการแผ่ขยายของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และเทคโนโลยีการขนส่ง (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2550: 12; Ericson, 1995:25) ยังผลให้เกิดการแพร่กระจายของผู้คน สินค้าความคิดในหลายแง่มุม (Connelly,2008:350) ในการเชื่อมโยงโลกเข้าด้วยกัน ข้อมูลข่าวสารต่างถูกนำเสนอด้วยภาษาอังกฤษ เนื่องจากมีจำนวนผู้ใช้กว่าหนึ่งพันล้านคน (McKay, 2002: 10) ดังนั้นผู้ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษก็จะเป็นที่ต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อช่วยพัฒนาการสื่อสารระหว่างหน่วยงานและประชาคมต่าง ๆ

สถาบันอุดมศึกษาจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากเป็นผู้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่บัณฑิตพึงมีและให้การศึกษาขั้นสูงแก่นักศึกษาสำหรับใช้ในอาชีพการงานในอนาคต หนึ่งในคุณลักษณะนั้นคือ การให้ความรู้ภาษาอังกฤษ ครูและอาจารย์ทุกระดับการศึกษาจึงมีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างความสามารถในภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียน ดังนั้นการที่ประเทศชาติจะมีทรัพยากรมนุษย์ผู้มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อตอบสนองเศรษฐกิจยุคโลกาภิวัตน์ขึ้นอยู่กับความสามารถในการให้การศึกษาหรือการสอนภาษาอังกฤษแก่ผู้เรียน เนื่องจากครูมีบทบาทสำคัญมาก ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายในการยกระดับวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงโดยการเสนอหลักสูตรการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี(5 ปี) มีวัตถุประสงค์หลัก คือ “เพื่อสร้างครูรุ่นใหม่ที่มีความรู้ลึกซึ้งทางด้านวิชาการ มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และมีจิตวิญญาณในการเป็นครูอย่างแท้จริง” สาขาวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มรภ.พระนคร ได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรครู 5 ปีเช่นกัน โดยปรับปรุงจากหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2550 โดยได้เพิ่มภาระหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตให้มีจิตสำนึกของความเป็นครูและมีการเพิ่มหน่วยกิตในวิชาเอกตามนโยบายการจัดทำหลักสูตรครู 5 ปีนอกจากนี้รายวิชาต่าง ๆยังสอดรับกับมาตรฐานความรู้หมายถึง ความรู้ความสามารถขั้นต่ำที่ครูพึงมีตามข้อกำหนดของคุรุสภา เมื่อใช้หลักสูตรไปได้สักระยะหนึ่งจะต้องมีการประเมินเพื่อพิจารณาทบทวนคุณภาพของหลักสูตรนั้น ๆ หรือเมื่อหลักสูตรครบรอบวงจรก็ควรประเมินเพื่อศึกษาจุดอ่อนจุดแข็งของหลักสูตรตามสภาพของสังคมในขณะนั้น และเพื่อพิจารณาว่าได้หลักสูตรที่มีคุณภาพตรงตามเป้าหมายหรือไม่มีปัญหาอะไรในการนำไปใช้ แนวปฏิบัตินี้ตรงกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการซึ่งกำหนดให้ทุกหลักสูตรต้องมีการประเมินเป็นระยะอย่างน้อยทุก 5 ปีเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (หลักสูตรปรับปรุง) ฉบับปีพ.ศ.2556 ซึ่งเปิดรับนักศึกษารุ่นแรกเมื่อเดือน

มิถุนายน ปีการศึกษา 2556 ได้ครบวาระในการปรับหลักสูตร จึงสมควรแก่การประเมินหลักสูตรเป็นครั้งแรก เพื่อทราบถึงแนวทางการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย มีคุณภาพ และได้มาตรฐานต่อไป

การประเมินหลักสูตรในงานวิจัยครั้งนี้ ได้นำแนวคิดรูปแบบการประเมินหลักสูตรของดอริส ที กาว (Doris T.Gow: Gow, 1978) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินเพื่อตัดสินคุณภาพของหลักสูตร โดยดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรใน 3 ด้าน คือ 1) หลักสูตรและการสอน พิจารณาจากโครงสร้างของหลักสูตร 2) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร พิจารณาจากสภาพการเรียนการสอน และ 3) ด้านสิ่งสนับสนุนการบริหารจัดการหลักสูตร ส่วนการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณภาพบัณฑิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษ และการประเมินความพึงพอใจของอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีต่อการบริหารจัดการหลักสูตรพิจารณาโดยอ้างอิงมาตรฐานผลการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้านตามประกาศเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ใน 3 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการบริหารหลักสูตร และสิ่งสนับสนุนการบริหารจัดการหลักสูตร

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต มีต่อคุณภาพบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ใน 6 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์สื่อสาร การใช้เทคโนโลยี และด้านการจัดการเรียนรู้

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีต่อการบริหารจัดการหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาลัยการฝึกหัดครู

สมมติฐานในการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ความคิดเห็นโดยรวมของนักศึกษาที่มีต่อการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมาก
2. ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจคุณลักษณะของบัณฑิตโดยรวมในระดับมาก
3. อาจารย์ประจำหลักสูตรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจการบริหารหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก

นิยามศัพท์เฉพาะ (Definitions)

1. ความคิดเห็น หมายถึง ทัศนคติที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
2. ความพึงพอใจ หมายถึง คุณภาพหรือระดับความพึงพอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. ผู้ใช้หลักสูตร หมายถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักและได้รับผลกระทบจากการบริหารจัดการหลักสูตร ได้แก่ ผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์ประจำหลักสูตร

4. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษ หมายถึง หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต(5ปี) สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ฉบับปรับปรุง 2556

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนวิชาเอก จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 10 คน และผู้สอนรายวิชาชีพครู จำนวน 5 คน ครูพี่เลี้ยงจำนวน 39 คน และนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 5 ปี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 5 จำนวน 41 คน

2. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษ แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อคุณภาพบัณฑิต และความพึงพอใจของอาจารย์ที่มีต่อการบริหารหลักสูตร แบบประเมินทั้ง 3 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีรายละเอียดดังนี้ คือ แบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร จำนวน 75 ข้อ และคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended question) จำนวน 1 ข้อ แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อคุณภาพบัณฑิต จำนวน 36 ข้อ และคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended question) จำนวน 1 ข้อ และแบบประเมินความพึงพอใจของอาจารย์ที่มีต่อการบริหารจัดการหลักสูตร จำนวน 23 ข้อ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบประเมินทั้ง 3 ฉบับ และนำไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าความสอดคล้องหรือดัชนีของความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence หรือ IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนจำนวน 3 ท่านประเมินคุณภาพเครื่องมือ โดยมีผลการประเมินคุณภาพเครื่องมืออยู่ในระดับดี (0.84)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ส่งแบบประเมินความคิดเห็น แบบประเมินความพึงพอใจให้กลุ่มตัวอย่าง และได้แบบประเมินความคิดเห็นกลับคืนมาจากนักศึกษาจำนวน 41 ฉบับ ได้แบบประเมินความพึงพอใจกลับคืนมาจากผู้ใช้บัณฑิต 39 ฉบับ อาจารย์ผู้สอน และอาจารย์ประจำหลักสูตร 10 ฉบับ นำแบบประเมินที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและทำการประเมินผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ค่าร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

5.2 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากแบบประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษ แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อคุณภาพบัณฑิต และแบบประเมินความพึงพอใจของอาจารย์ที่มีต่อการบริหารหลักสูตร ตามเกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scaling) 5 ระดับ

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

ผลการวิจัย (Research Results)

ตอนที่ 1 ความพึงพอใจหลักสูตรโดยรวมของนักศึกษา

จากการตอบแบบสอบถามโดยบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ที่เรียนจบหลักสูตรในปีการศึกษา 2560 จำนวน 41 คน เป็นนักศึกษาชาย จำนวน 3 คน ร้อยละ7.31 และนักศึกษาหญิง จำนวน 38 คน ร้อยละ 92.6 พบว่าความพึงพอใจโดยรวมของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.78) และมีความพึงพอใจหลักสูตรในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ($\bar{X}$=4.33) ด้านรายวิชาในหลักสูตร ($\bar{X}$=4.23) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$=3.96) ด้านหน่วยกิตและเวลา ($\bar{X}$=3.74) และด้านการสนับสนุนและการให้คำแนะนำ ($\bar{X}$=3.57) ส่วนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=2.86) ดังแสดงไว้ในตาราง ที่ 1

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจหลักสูตรโดยรวมของนักศึกษา

รายการ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Std. Deviation)	ความหมาย
ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.33	.58	มาก
หน่วยกิตและเวลา	3.74	.70	มาก
รายวิชาในหลักสูตร	4.23	.50	มาก
การจัดการเรียนการสอน	3.96	.68	มาก
สิ่งอำนวยความสะดวก	2.86	.69	ปานกลาง
การสนับสนุนและการให้คำแนะนำนักศึกษา	3.58	.70	มาก

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิต

จากการตอบแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โดยผู้ให้ข้อมูลที่เป็นครูพี่เลี้ยงขณะฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาจำนวน 39 คน พบว่าผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจคุณลักษณะของบัณฑิตโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.58) และความพึงพอใจโดยรวมใน 6 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{X}$=4.80) ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ ($\bar{X}$=4.79) ด้านทักษะทางปัญญา ($\bar{X}$=4.54) ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$=4.54) ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ($\bar{X}$=4.52) ด้านความสามารถด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข และ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ($\bar{X}$=4.29) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจโดยรวมของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อคุณลักษณะของบัณฑิตใน 6 ด้าน

รายการ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Std. Deviation)	ความหมาย
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.80	.29	มากที่สุด
คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ	4.79	.35	มากที่สุด
ทักษะทางปัญญา	4.54	.63	มากที่สุด
ทักษะการจัดการเรียนรู้	4.54	.76	มากที่สุด
ความรู้ความสามารถทางวิชาการ	4.52	.62	มากที่สุด
ความสามารถด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี	4.29	.76	มาก

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การประเมินหลักสูตรโดยอาจารย์ประจำหลักสูตร

จากการตอบแบบประเมินความพึงพอใจการบริหารหลักสูตรสาขาวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โดยอาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 10 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60) มีประสบการณ์สอนระหว่าง 5-10 ปี (ร้อยละ 70) วุฒิการศึกษาปริญญาโท (ร้อยละ 70) และตำแหน่งทางวิชาการคืออาจารย์ (ร้อยละ 90) พบว่าอาจารย์ประจำหลักสูตรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจการบริหารหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากความพึงพอใจสูงสุดในแต่ละด้านเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการรับและแต่งตั้งอาจารย์ประจำหลักสูตร ($\bar{X}$=4.10) ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ($\bar{X}$=3.90) ด้านกระบวนการบริหารหลักสูตร ($\bar{X}$=3.86) ด้าน

ระบบการบริหารอาจารย์ ($\bar{X}$=3.78) และด้านระบบการส่งเสริมและพัฒนาอาจารย์ ($\bar{X}$=3.74) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจโดยรวมของอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีต่อการบริหารหลักสูตร

รายการ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Std. Deviation)	ความหมาย
การรับและแต่งตั้งอาจารย์ประจำหลักสูตร	4.10	.56	มาก
ระบบการบริหารอาจารย์	3.78	.83	มาก
ระบบการส่งเสริมและพัฒนาอาจารย์	3.74	.55	มาก
กระบวนการบริหารหลักสูตร	3.86	.37	มาก
สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	3.90	.42	มาก

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

สรุปผลการวิจัย

1. ด้านความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษ ใน 3 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการบริหารหลักสูตร และสิ่งสนับสนุนการบริหารจัดการหลักสูตร โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.78) และความพึงพอใจลำดับสูงสุดคือด้านปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ($\bar{X}$=4.33) ส่วนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีความพึงพอใจระดับต่ำสุด ($\bar{X}$=2.86)

2. ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจคุณลักษณะของบัณฑิตโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.58) โดยผลการประเมินด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบมีผลประเมินอยู่ในระดับสูงที่สุดคือ มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.80) และด้านความสามารถด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข และ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ มีผลความพึงพอใจอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ พึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}$=4.29)

3. อาจารย์ประจำหลักสูตรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจการบริหารหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.87) โดยผลการประเมิน ด้านการรับและแต่งตั้งอาจารย์ประจำหลักสูตร มีผลประเมินอยู่ในระดับสูงที่สุดคือ มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.10) และด้านระบบการส่งเสริมและพัฒนาอาจารย์ มีผลความพึงพอใจอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ พึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}$=3.74)

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีความพึงพอใจด้านปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับมากสุด อาจเป็นเพราะวิทยาลัยฝึกหัดครู ได้มีการวางแผนร่างหลักสูตรร่วมกันโดยอาศัยข้อมูลจากผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษ ปีการศึกษา 2559 โดยเฉพาะข้อมูลของบัณฑิตที่ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการครูในสถานศึกษา

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อบัณฑิตในด้านคุณธรรมและจริยธรรมและด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบสูงสุด เนื่องจากวิทยาลัยฝึกหัดครู ได้มีการปลูกฝังคุณลักษณะความเป็นครูโดยการจัดให้มีการอบรมคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับครูในทุกปีการศึกษา ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของวิชาชีพครู เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556 และจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2556 มาตรฐานที่ 11 คือ คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ (คุรุสภา, 2556)

3.จากผลการวิจัยที่พบว่าอาจารย์ประจำหลักสูตรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจการบริหารหลักสูตร ด้านการรับและแต่งตั้งอาจารย์ประจำหลักสูตรสูงสุด เนื่องจากมีประกาศ คำสั่ง ระเบียบการรับและการแต่งตั้งอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีความชัดเจนและถือปฏิบัติ มีหลักเกณฑ์ในการแต่งตั้งและการรับอาจารย์ประจำหลักสูตรตามข้อบังคับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และกระบวนการการรับและแต่งตั้งอาจารย์ประจำหลักสูตรมีความชัดเจนและโปร่งใส

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรพบว่า ความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหาร คณะกรรมการประจำหลักสูตรและผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรควรให้ความสำคัญในด้านสิ่งสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์และมีคุณภาพยิ่งขึ้น

2.จากผลการประเมินด้านความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตพบว่า ด้านทักษะการวิเคราะห์สื่อสาร การใช้เทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยผลการประเมินน้อยสุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนานักศึกษาในด้านทักษะการวิเคราะห์สื่อสาร การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร และกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่อไป

3. จากผลการประเมินด้านความพึงพอใจของอาจารย์ประจำหลักสูตรพบว่าด้านระบบการส่งเสริมและพัฒนาอาจารย์ มีผลความพึงพอใจอยู่ในระดับต่ำที่สุด ผู้เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาอาจารย์ในการพัฒนาผลงานวิชาการโดยการให้ทุนในการทำผลงานวิชาการหรือการให้ทุนไปพัฒนาตนเองเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการผลิตผลงานในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะเก็บข้อมูลเพื่อให้ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรในรอบต่อไปมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยในครั้งต่อไปควรคำนึงถึงข้อปฏิบัติดังนี้คือ หลังจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและมีการวิเคราะห์ผลแล้ว ควรมีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างบางกลุ่ม ถึงประเด็นที่ได้รับการให้คะแนนเพื่อเติมเต็มเหตุผลของผลการวิจัยในบางจุดโดยมิต้องมีการคาดคะเน อย่างไรก็ตาม ขึ้นอยู่กับความเป็นไปได้ของการเก็บข้อมูลด้วย เช่นการสัมภาษณ์ผู้ใช้บัณฑิตอาจจะให้การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์โดยให้บัณฑิต เป็นผู้นัดหมาย

2. นอกจากนี้สำหรับผู้ทำวิจัยครั้งต่อไป ควรจะหาว่าองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ หรือมีผลกระทบโดยตรงต่อหลักสูตรมากน้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง (References)

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556. (2556, กันยายน)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) (2554). (2554, 15 มีนาคม).

วรากรณ์ สามโกเศศ. (2550). “ภาวะผู้นำทางการอุดมศึกษาในกระแสโลกาภิวัตน์: บทเรียนและโอกาส”. **วารสาร สออ. ประเทศไทย.** 10, 2 (พ.ย.): 11 – 28.

Connelly, F. M. (ed.). (2008). **Handbook of Curriculum and instruction**. CA: Sage Publications.

Erickson, H. L. (1995). **Stirring the Head, Heart, and Soul: Redefining curriculum and Instruction.** CA: Corwin Press.

McKay, S. L. (2002). **Teaching English as an International Language: Rethinking Goals and Approaches.** Oxford: Oxford University Press.

Gow. D. (1978). “Intrinsic Analysis Training Manual”. www.eric.ed.gov. Retrieved on 16 September, 2018.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22

Affecting Factors to the Professional Learning Community of Schools under the Secondary Educational Service Area Office 22

หนึ่งฤทัย สีหะวงษ์[1] ไพฑูรย์ พวงยอด[2] และชาญวิทย์ หาญรินทร์[3]

Nuengruetai Seehawong[1], Paitoon Puangyod[2] and Chanwit Hanrin[3]

บทคัดย่อ (Abstract)

การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นการสร้างเครือข่ายวิชาชีพเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษา โดยการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาที่ช่วยแก้ปัญหาการจัดการศึกษา ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 (2) เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียนและสถานภาพ (3) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จำนวน 320 คน โดยการใช้เกณฑ์ร้อยละ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .50 - .80 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกตัวแปรเข้าสมการ

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 จำแนกตามสถานภาพ โดยรวม

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม; Master of Education in Educational Administration, Faculty of Education, Nakhonp Phanom University, Thailand; e-mail: 606150101081@npu.ac.th)

[2]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม; Faculty of Education, Nakhon Phanom University

[3]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม; Faculty of Education, Nakhon Phanom University

พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างองค์กร มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ปัจจัยที่ส่งผลการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่สามารถพยากรณ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 67 และสามารถพยากรณ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มี 4 ด้าน ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (x_4) วัฒนธรรมองค์กร (x_2) โครงสร้างองค์กร (x_1) บรรยากาศองค์กร (x_3) ผลการวิจัยสามารถเขียนเป็นสมการ ได้ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = .81 + .28X_4 + .24X_2 + .19X_1 + .10X_3$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z'Y = .31Z_4 + .27Z_2 + .19Z_1 + .12Z_3$$

คำสำคัญ (Keywords) : ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

Abstract

Professional learning community is process that create the professional network to solve the issue of education by creating innovative education. This study was aimed 1) to study the level of administrative affecting factors to the professional learning community of schools under the secondary educational service area office 22, 2) to compare administrative affecting factors to the professional learning community of schools, 3) and to construct the predictive equation the administrative factors affecting the professional learning community of teachers in secondary schools.

The samples consisted of 320 teachers under the Secondary Educational Service Area Office 22. There were followed the percent criterion and selected by Stratified Random Sampling. The instrument used was a five-rating questionnaire with the discrimination between .50 and .80, and the reliability of .97. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, t-test,
One-way ANOVA, Two-way ANOVA, Pearson's product moment correlation coefficient, and the multiple regression analysis - the Stepwise method.

The study revealed that 1) The level of the professional learning community of schools was found clearly in overall aspect at a the high level, 2) The comparison of factors with the professional learning community at the high level both in overall and in individual aspects. Classifying by status, the overall was statistically significant

different at the .01. Classifying by school-size, the overall was not different. Classifying by aspects was statistically significant different at the .05 were organizational structure climate, and 3) The factors with affected the professional learning community with the statistical significance at .01 level were transformational leadership of administrators (X_4), school corporate culture (X_2), organizational structure (X_1), and organizational climate (X_3).

The professional learning community of the school could predict at 67 percent (R^2 = .67). The regressive equation in raw scores and standardized score were as follows;

The predictive equation of raw scores was:

$$Y' = .81+.28X_4+.24X_2 +.19X_1 +.10X_3$$

And the predictive equation in standardized scores was:

$$Z'Y = .31Z_4 +.27Z_2 +.19Z_1 +.12Z_3$$

Keywords: Professional Learning Community, Secondary Educational Service Area Office

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ประสบความสำเร็จในหลายประเทศ ต่างให้ความสำคัญต่อการพัฒนาวิชาชีพและบุคลากรทางวิชาชีพ ที่มุ่งให้ ครู ผู้บริหาร นักการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง สร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ในรูปแบบของ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) โดยสมาชิกในชุมชนวิชาชีพร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ กิจกรรมพัฒนาวิชาชีพต่างๆ และภารกิจการพัฒนาร่วมกัน สมาชิกในชุมชนวิชาชีพรวมพลังการเรียนรู้ในรูปแบบของชุมชนกัลยาณมิตร ลงมือปฏิบัติบนฐานการทำงานจริงที่อิงพื้นที่จริงในการปฏิบัติงานมากกว่าการพัฒนาในรูปแบบอื่นๆ ที่ได้จากภายนอกห้องเรียน ผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นตามการพัฒนาตามรูปแบบ “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงบวกในระดับบุคคล ผู้บริการ ผู้เรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการศึกษา คุณภาพของประเทศ นอกจากนี้การพัฒนาการศึกษาในรูปแบบของ “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ยังก่อให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานในของในวิชาชีพ ในสถานศึกษา หน่วยงาน และองค์กรเดียวกัน ได้ร่วมมือ รวมพลัง ในการเรียนรู้ ร่วมกันสะท้อนความคิดและเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกันมากขึ้น (วิจารณ์ พานิช. 2555: 21)

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ PLC คือ การรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา ในโรงเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังที่ Sergiovanni (1994, 117) ได้กล่าวว่า PLC เป็นสถานที่สำหรับปฏิสัมพันธ์ลดความโดดเดี่ยวของมวลสมาชิกวิชาชีพครูของโรงเรียนในการทำงาน เพื่อปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน หรืองาน

วิชาการ มองในมุมมองเดียวกัน โดยมองการ รวมตัวกันดังกล่าว มีนัยยะแสดงถึงการเป็นผู้นำร่วมกัน ของ ครู หรือเปิดโอกาสให้ครูเป็น “ประธาน” ในการเปลี่ยนแปลง การมีคุณค่าร่วม และวิสัยทัศน์ร่วมกัน ไปถึงการเรียนรู้ร่วมกันและการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ อย่างสร้างสรรค์ร่วมกัน การรวมตัวในรูปแบบนี้เป็นเหมือน แรงผลักดันโดยอาศัยความต้องการและความสนใจของ สมาชิกใน PLC เพื่อการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ สู่มาตรฐานการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นหลักการพัฒนาวิชาชีพให้เป็น “ครูเพื่อศิษย์” (วิจารณ์ พานิช 2555 : 23) โดยมองว่า เป็น “ศิษย์ของเรา” มากกว่ามองว่า “ศิษย์ของฉัน”และการ เปลี่ยนแปลงคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มจาก “การเรียนรู้ ของครู” เป็นตัวตั้งต้น เรียนรู้ที่จะมองเห็นการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

PLC จึงเป็นเสมือนพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันของวิชาชีพครูโดยมีลักษณะสำคัญคือเป็นพื้นที่ปฏิบัติงานจริง ที่ใช้เป็นพื้นที่เรียนรู้ทางวิชาชีพของครูด้วยการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ (Learning by doing) ที่สามารถทำให้ครูมีเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงที่มีเวลากับการเรียนรู้ในงานได้เต็มที่ (DuFure.2010: 66) มากกว่าการเรียนรู้นอกหน้างาน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเข้าใจชั้นเรียน เข้าใจนักเรียน และเข้าใจหน้าที่สำคัญของวิชาชีพครูของตนเองและเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นห้องเรียนของนักเรียนก็คือ ห้องเรียนของครูเช่นเดียวกัน การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติและประสบการณ์ตรงเช่นนี้จะเกิดต่อการพัฒนาวิชาชีพครูและส่งผลต่อพัฒนาการผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

2 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียนและสถานภาพ.

3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 50 คน ครูผู้สอน จำนวน 1,808 คน รวมทั้งสิ้น 1,858 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22, 2561)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ คือผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 จังหวัดนครพนม เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 320 คน โดยการเทียบตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan จากประชากรจำนวน 1,858 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 31 คนและครูผู้สอน 286 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละและการสุ่มแบบแบ่งชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 แบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปีการศึกษา 2561 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 ระดับ โดยมีองค์ประกอบปัยจัย 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร 2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร 3) ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กร และ 4) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 ระดับ โดยมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน 2) การสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) การเรียนรู้ร่วมกันและการประยุกต์ใช้ความรู้ 4) การมีเงื่อนไขที่สนับสนุน และ 5) การแลกเปลี่ยนแปลงเรียนรู้ระหว่างบุคคล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ถึงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมในจังหวัดนครพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

2. นำหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม พร้อมด้วยแบบสอบถาม ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งสิ้น 320 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามระดับปฏิบัติ

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ทดสอบค่า t และความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่าง ทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe)

4. วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพ และขนาดของโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA)

5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

6. วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสถิติปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis by Stepwise) และสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่สามารถพยากรณ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านบรรยากาศองค์กร

2. การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน

3. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 จำแนกตามสถานภาพ โดยรวม พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อการปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 มากกว่า ครูผู้สอน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างองค์กร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการเปรียบเทียบการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 จำแนกตามสถานภาพ โดยรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน และด้านการมีเงื่อนไขที่สนับสนุน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามสถานภาพ โดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน

5. ปัจจัยที่ส่งผลการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่สามารถพยากรณ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยเรียงจากตัวแปรพยากรณ์ที่มีค่า β จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (x_4) วัฒนธรรมองค์กร (x_2) โครงสร้างองค์กร (x_1) บรรยากาศองค์กร (x_3) ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) อยู่ระหว่าง 0.77 ถึง 0.82 ตัวแปรทั้ง 4 ด้านสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้ร้อยละ 67 (R^2 = .67) จากผลการวิเคราะห์ข้างต้นสามารถเขียนเป็นสมการ ได้ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = .81+.28X_4+.24X_2 +.19X_1+.10X_3$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z'Y =.31Z_4 +.27Z_2 +.19Z_1+.12Z_3$$

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 มีการอภิปรายผลดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งประกอบ ไปด้วย 1) โครงสร้างองค์กร 2) บรรยากาศองค์กร 3) วัฒนธรรมองค์กร และ 4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านโครงสร้างองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากโครงสร้างการบริหารงานที่สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการมอบหมายงานและความรับผิดชอบร่วมกัน โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถของบุคลากรในองค์กรเป็นหลัก ส่งผลให้การปฏิบัติงานร่วมให้บรรลุเป้าหมาย เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสนา ทองทวียิ่งยศ (2560: 98) เรื่อง ปัยจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งกาเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ที่พบว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากปัจจัยโครงสร้างโรงเรียนเป็นผลสืบเนื่องมาจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งได้กระจาย อำนาจการบริหาร ไปสู่สถานศึกษา ทำให้โครงสร้างสถานศึกษาปรับเปลี่ยนไปจากเดิม มีโครงสร้าง การบริหารที่ลดขั้นตอนสะดวก คล่องตัว การมอบหมายงานและความรับผิดชอบอย่างเป็นระบบ มีการประสานงานทั้งแนวตั้งและแนวนอน ปรับระเบียบและแนวปฏิบัติลดความซ้ำซ้อน ส่งเสริมการ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน จัดงานให้ตรงความสามารถของบุคลากร รวมทั้งการธำรงรักษาบุคลากร ให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงาน

ด้านบรรยากาศองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากบรรยากาศองค์กรมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในองค์กร สภาพแวดล้อมในระบบงานและสถานที่ การรับรู้หรือรับรู้สึกถึงสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการทำงาน หรือบรรยากาศในสถานที่ทำงาน ที่ประกอบไปด้วยการผสมผสานระหว่างบรรทัดฐาน คุณค่า ความคาดหวัง นโยบายและแนวทางการทำงานที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในองค์กร มีเป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วมกัน สามารถทำงานเป็นทีมได้และส่งผลต่อพฤติกรรมในการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพของการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย มนตรี ศรีจันทร์อินทร์ (2559: 61) ที่พบว่า บรรยากาศองค์การของโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จันทบุรี-ตราด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก บรรยากาศองค์กรของโรงเรียนขนาดใหญ่ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ จิราวัลย์ พิมพ์บาล (2559:56) ที่พบว่า บรรยากาศองค์การของกลุ่มโรงเรียนบางละมุง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ คทาวธุ ม่วงแก้ว (2558: 15) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี พบว่า บรรยากาศองค์การในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านวัฒนธรรมองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากวัฒนธรรมองค์กร เป็นสิ่งมีชีวิตที่ประกอบไปด้วยมนุษย์ ซึ่งต่างก็มีสมมติฐาน และความเชื่อพื้นฐานที่ถูกกำหนดโดยสมาชิกในองค์กร ดังนั้นพฤติกรรม บรรทัดฐาน ค่านิยมที่เด่นชัด ปรัชญา กฎเกณฑ์ต่าง ๆ กับการดำเนินชีวิตในองค์กร หรือการใช้ชีวิตเป็นเนื้อเดียวกันกับองค์กร จึงเป็นสิ่งที่ท้าทาย ซึ่งปัจจัยในความสำเร็จที่เกิดขึ้นของ องค์กรนั้นก็คือ วัฒนธรรมองค์กรที่เป็นปัจจัยผลักดันให้องค์กรขับเคลื่อนได้เป็นอย่างดี (รัตนาภรณ์ ฤทธิรงค์. 2558: 21) ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดรุณี รัตนสุนทร (2560: 372) ที่ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์กรของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงด้านที่มีค่าเฉลี่ยนจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต รองลงมา คือ ด้านความมีคุณภาพ ด้านความหลากหลายของ บุคลากร ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้าน ความไว้วางใจ และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านการมอบอำนาจ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ บุญช่วย ศิริเกษ (2560: 76) ที่พบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง มีวัฒนธรรมองค์การแบบสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมากทุกมิติ มีค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ คือ มุ่งบุคคล มุ่งไมตรีสัมพันธ์ มุ่งความสำเร็จ และมุ่งสัจการแห่งตน

ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ในการนำความรู้ความสามารถ ทักษะ ตลอดจนเทคนิค ต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาร่วมมือกันปฏิบัติ งานจนบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมี

ประสิทธิภาพ ผู้บริหารจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพก่อนเข้าสู่ตำแหน่ง ประกอบกับผู้บริหารในปัจจุบันจะต้องปรับตัวและพัฒนาตนเองให้สามารถบริหารให้องค์การมีการ เปลี่ยนแปลงและทำงานให้สอดคล้องและเข้ากับสถานการณ์เปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา สอดคล้องกับงานวิจัย กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา (2559: 1515) ที่พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหาได้ ดังนี้ การกระตุ้นสติปัญญา การคำนึงถึง ความเป็นปัจเจกบุคคล การสร้างแรงบันดาลใจ และการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์

2. การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า โดยรวมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู มีค่าเฉลี่ยในระดับ มาก ทั้งนี้เนื่องจากการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นนโยบายสำคัญของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่สถานศึกษาต้องดำเนินการ จึงทำให้สถานศึกษาปฏิบัติตามหลักการนโยบายดังกล่าวข้างต้น และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างนิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยโรงเรียนมีการมีกำหนดนโยบายและเป้าหมายร่วมกันในองค์กร เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งยังมีการสร้างค่านิยมร่วมกันในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และได้ผลตามเป้าหมายของโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ ปราณี ไชยภักดี (2561: 12) ที่พบว่าการเป็น การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มินตรา ลายสนิทเสรีกุล (2557:402) ที่พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบูรพา กรุงเทพมหานครในภาพรวมและรายด้านทุกด้านปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็นด้วยดัชนี PNImodified ได้ดังนี้ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล โดยด้านที่เป็นจุดแข็งคือ ด้านการวัดและประเมินผล ส่วนด้านที่เป็นจุดอ่อน ได้แก่ด้านหลักสูตร

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ทุกตัวเป็นตัวพยากรณ์ที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงทุกคู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) จากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) วัฒนธรรมองค์กร 3) โครงสร้างองค์กร และ 4) บรรยากาศองค์กรโดยสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 67 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้วิจัยมีประเด็นอภิปราย ดังนี้

ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของ สถานศึกษาในระดับสูง เนื่องจากภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคโลกาภิวัฒน์ องค์กรต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างไร้รูปแบบ ผู้นำองค์กรต้องตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงนี้ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการศึกษาภาวะผู้นำในแนวทางที่เหมาะสมกับ

สถานการณ์ปัจจุบัน และนำพาองค์กรไปสู่สถานการณ์ใหม่ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิติศักดิ์ ปัญโญ (2561: 143) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ที่พบว่า ภาวะผู้นำการปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องมากจาก ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถนำมาปรับใช้กับบุคคลากรในองค์กรได้ทุกระดับ และมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบันที่เกิดขึ้นได้อยู่เสมอ

ด้านวัฒนธรรมองค์กร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพระดับสูง เนื่องเพราะผู้บริหารสร้างทัศนคติร่วมกันเกี่ยวกับความผูกพันและรักในองค์กร มีการปฏิบัติงานร่วมกันที่แสดงถึงการถ่ายทอดความคิดเป้าหมาย วัฒนธรรมองค์กรจึงส่งผลให้สถานศึกษาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมีความเชื่อโยงโดยตรงกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในด้านการสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานการวิจัยของ ชุลีพร เกลี้ยงสง และทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ (2558: 92) เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาวัฒนธรรมองค์การ เพื่อส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่พบว่าปัจจัยวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีจำนวน 5 ปัจจัย ได้แก่ (1) การกำหนดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (2) การให้การสนับสนุนการจัดการ สถานศึกษา (3) การประสานความร่วมมือของสมาชิก (4) การติดต่อสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศในการสื่อสาร และ (5) ความรับผิดชอบของสมาชิกในสถานศึกษา

ด้านโครงสร้างองค์กร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับสูง เนื่องการจัดโครงสร้างขององค์กรต้องคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นจากการกำหนดคุณลักษณะงานและการร่วมมือกันในกิจกรรมต่างๆ ในการแบ่งงานในโรงเรียนในปัจจุบันแบ่งเป็น 4 ฝ่าย และในแต่ละฝ่ายมีการแบ่งงานในระบบย่อยอีก ดังนั้นการจัดโครงสร้างองค์กร จึงหมายถึงการพิจารณากลุ่มกิจจกรรมต่างๆเข้าด้วยกัน เพื่อการดำเนินงานต่างๆ ในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกพล อยู่ภักดี (2560: 40) ที่พบว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร สามารถพยากรณ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 เนื่องจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารที่มีรูปแบบการสื่อสารที่ชัดเจนและทั่วถึง มีการมอบหมายภารกิจหรือภาระหน้าที่ที่ตรงตามความสามารถของแต่ละบุคคล

บรรยากาศองค์กร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับสูง ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาสร้างบรรยากาศภายในและภายนอกห้องเรียนที่ผ่อนคลาย ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และการปฏิบัติงานของครูมีประสิทธิภาพ เมื่อบรรยากาศภายในสถานศึกษาเอื้อต่อการเรียนรู้ย่อมส่งผลให้ บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่อย่างมี

ประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สหรัฐ เต็มวงษ์ (2559: 1248) ที่พบว่า บรรยากาศโรงเรียนแบบเปิดมีประสิทธิภาพในพยากรณ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 สูงสุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามสมมุติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ เนื่องจากบรรยากาศของโรงเรียนเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน เมื่อสถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่ดี มีการสร้างความประทับใจ และความรู้สึกที่ดีต่อสมาชิก ย่อมส่งผลดีต่อการปฏิบัติงาน และมีการสร้างประสบการณ์ในการทำงานที่ดีร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการปฏิบัติงานและยังสอดคล้องถึงการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในด้านการเรียนรู้ร่วมกันและการประยุกต์ใช้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า มีการปฏิบัติ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นปัจจัยที่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมและให้มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอให้ดียิ่งขึ้นไป ส่วนด้านที่การปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ด้านบรรยากาศองค์กร ดังนั้นผู้บริหารในแต่ละสถานศึกษาควรมีการปรับปรุงหรือ จัดรูปแบบบรรยากาศองค์กร ให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน หรือเอื้อต่อการทำงานร่วมกันได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น

1.2 ผลการวิจัย การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 พบว่า มีการปฏิบัติ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสนันสนุนให้ครูผู้สอนมีการสร้างความเชื่อมั่นและสร้างความน่านับร่วมกันกับเพื่อนร่วมวิชาชีพ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมร่วมกัน ทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการสนับสนุนให้มีการนิเทศการสอนระหว่างเพื่อนครู เพื่อเปิดโอกาสให้ครูแต่ละคนได้แสดงผลสะท้อนกลับการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการสอน

1.3 ผลการวิจัย ปัยจัยการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่พยาการณ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 พบว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านโครงสร้างองค์กร และด้านบรรยากาศองค์กร เป็นตัวแปรพยากรณ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่พยาการณ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 โดยการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้ครบทุกปัจจัย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยและสังเคราะห์ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่คาดว่าจะมีส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เช่น ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านประสิทธิภาพในการสอนของครู และด้านการดำเนินงานบริหารจัดการ เป็นต้น

2.2 ควรทำการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง (References)

กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา. (2559). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2**. บทความวิจัย. ศึกษาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

กิติศักดิ์ ปัญโญ. (2561). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

นริศ ภูอาราม. (2560). **การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเครือข่ายโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก : บทคัดย่อ**

ปิยณัฐ กุสุมาลย์. (2560). **แนวทางการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27.**

ประจักษ์ ศรสาลี.(2561). **ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC (Professional Learning Community), เข้าถึงได้จาก: https://sites.google.com/a/esdc.go.th/kpt1-plc/ [20 กันยายน 2561].**

มินตรา ลายสนิทเสรีกุล. (2557). **กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบูรพา กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วาสนา ทองทวียศ. (2560) **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา :** 120-122

วิจารณ์ พานิช. (2559). **วิถีสร้าง การเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21** (พิมพ์ครั้งที่ 4 ed.). กรุงเทพฯ มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สหรัฐ เต็มวงษ์. (2559). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 19**: บทคัดย่อ

สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา. (2560) : **การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู โดยใช้กระบวนการชี้แนะ และการเป็นพี่เลี้ยง**. เข้าถึงได้ จาก : https:// sites.google.com/a/esdc.go.th/kpt1plc/home/plc5 [20 กันยายน 2561].

Council, O.P.S. (2009) **The Principal as Professional Learning Community Leader.Thousand Oaks, CA : Corwin Press**.

DuFour and others. (2010). **Learning by Doing :A Handbook for Professional Learning Communities at Work. 2nd ed. Bloomington, IN : Solution Tree**.

Hord, S. M. (1997). **Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and improvement.** Austin, TX: Southwest Educational Development Laboratory.

Hord, S.M. (2004). **Learning Together, Leading Together: Changing Schools Through Professional Learning Communities.** New York: Teachers College Press.

Hord and others. (2010). **Guiding Professional Learning Communities: Inspiration, Challenge, Surprise, and Meaning.** Thousand Oaks, California: Corwin, .

Huffman, J.(2003). **The Role of Shared Values and Visions in Creating Professional Learning Communities**, National Association of Secondary School Principals. 87(637) : 21-34,.

Marquardt, M.J. (2002). **Building the Learning Organization: A System Approach to Quantum Improvement and Global Success.** New York: McGraw- Hill.

Rachel, L. Sims and G. Richard Penny.(2015). **Examination of a Failed Professional Learning Community Journal of Education and Training Studies.** 3(1): 39-45; January.

Wood, V.E. (2012). **A Case Study of Learning Community Curriculum Models Implemented in Business Programs in Three Public Community College.**

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

The Development of Learning Package to Enhance Creative Problem Solving Abilities by using Problem-Based Learning Approach in The World Situation in 21st Century for Mathayomsuksa Five Students

เอกอรุณ ประอาง [1] เฉลิมพล สวัสดิ์พงษ์[2] และไพบูลย์ สุทธิ[3]

Eakaroon Praang[1], Chalermpon Sawatpong[2] and Paiboon Sutti[3]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 3) เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางเรียน 3) แบบทดสอบวัดความสามารถ ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ

ผลการศึกษาพบว่า

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยรวม มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 82.44/81.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้

---

[1]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ Email : eakaroon@mail.com

[2]อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

[3]อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

4. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ (Keywords) : ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, ทักษะในศตวรรษที่ 21

Abstract

The purposes of this study were 1) to development of learning package to enhance creative problem solving abilities by using problem-based learning approach in the World situation in 21st century for mathayomsuksa five students to the efficiency of 80/80, 2) to study learning achievement in the world situation in 21st century for mathayomsuksa five students, 3) to study creative problem solving abilities in the world situation in 21st Century for Mathayomsuksa five Students and 4) to study satisfaction with learning management by using learning activity package to enhance creative problem solving abilities by problem-based learning approach in the world situation in 21st Century for Mathayomsuksa five students. The samples used in the research consisted of 30 students. The instrument used in the research consisted of learning package to enhance creative problem solving abilities. Learning achievement test. Creative test of problem solving ability. Satisfaction questionnaire.

The research findings were as follows: 1) The used of learning package to enhance creative problem solving abilities by using problem-based learning approach in the world situation in 21st century for Mathayomsuksa five students was 82.44/81.00 which was higher than the standard 80/80 criteria, 2) Student' learning scores of learning package to enhance creative problem solving abilities by using problem-based learning approach in the world situation in 21st century for mathayomsuksa five students of the posttest was significantly higher than the pretest at 0.01 statistical level, 3) The overall creative problem solving abilities after learning management by package to enhance creative problem solving abilities by using problem-based learning approach in the world Situation in 21st century for mathayomsuksa five students was overall rated at a moderate level and 4) The overall satisfaction toward

the learning package to enhance creative problem solving abilities by using problem-based learning approach in The world situation in 21st century for mathayomsuksa five students was overall rated at a the highest level.

Keywords : Enhance Creative Problem Solving, Problem-Based Learning Approach, Learning Package, 21st-Century Skill

บทนำ (Introduction)

โลกในปัจจุบันได้เข้าสู่สังคมแห่งความรู้และทักษะ ความซับซ้อน และความเป็นพลวัตของสังคมในปัจจุบันก่อให้เกิดผลที่ตามมาอย่างหลากหลายทั้งด้านบวกและด้านลบ ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ความเจริญทางด้านการแพทย์ ระบบการเมืองการปกครอง รวมถึงความเจริญก้าวหน้าทางด้านอุปโภคบริโภค ทำให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดี ในขณะเดียวกัน สิ่งที่มาพร้อมกับความเจริญด้านต่าง ๆ นั้นคือ ปัญหา ทั้งระดับนานาชาติจนถึงระดับบุคคล เช่น สิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ระบบการเมืองการปกครอง การบริหารและการพัฒนา การคอรัปชั่น อาชญากรรม การทะเลาะวิวาท ความเครียด การตั้งครรภ์ หรือปัญหาการฆ่าตัวตาย มนุษย์ต้องปรับตัวและแก้ปัญหาเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ความสามารถและทักษะการแก้ปัญหาจึงเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมในปัจจุบัน เพราะสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่ซับซ้อนและก้าวกระโดดนั่นเอง การทำงาน การดำเนินชีวิตย่อมประสบปัญหา ทั้งปัญหาเกี่ยวกับความรู้สึก และปัญหาที่เห็นเป็นรูปธรรม ปัญหาเป็นเสมือนกำแพงกั้นที่ไม่ให้บุคคลได้ไปถึงเป้าหมาย บุคคลที่มีความสามารถในการแก้ปัญหานั่นย่อมมีโอกาสที่จะไปสู่เป้าหมายได้ดีกว่าผู้ที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ (Coaching & Mentoring, 2015 : 1)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน โดยกำหนดให้ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิตความสามารถในการคิดเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษา, 2552 : 6) ดังนั้นการคิดแก้ปัญหา จึงเป็นทักษะสำคัญและจำเป็นของมนุษย์ที่อยู่ในภาวะสังคมปัจจุบันซึ่งในกระบวนการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนา ฝึกฝนเยาวชนทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาให้มาก ดังนั้น การสอนคิดแก้ปัญหาจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่มีผู้มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษาทุกระดับจะต้องร่วมมือกันฝึกฝน พัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติได้มีโอกาสฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา ในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อประโยชน์ต่อ

ตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ (สุวิทย์ มูลคำ, 2549 : 16) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ต่อไป ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่เริ่มต้นจากปัญหาที่เกิดขึ้นโดยสร้างความรู้จากกระบวนกรทำงานกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์เกี่ยวกับชีวิตประจำวันและมีความสำคัญต่อผู้เรียน ตัวปัญหาจะเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการการเรียนรู้และเป็นตัวกระตุ้นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผลและการสืบค้นหาข้อมูลเพื่อเข้าใจกลไกของปัญหา วิธีการแก้ปัญหา การเรียนรู้แบบนี้มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะและกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกฝน การสร้างองค์ความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยการแก้ปัญหาอย่างมีความหมาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550 : 1)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อนำมาพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะกระบวนการเป็นเด็กดี เด็กเก่ง เด็กมีสุข เป็นลักษณะของเด็กไทยที่ชาติต้องการเมื่อเติบโตเป็นเยาวชนไทยคนไทยก็จะเติบโตด้วยความเป็นคนเก่งคิด เก่งงาน เก่งคน เก่งเรียน อันเป็นกำลังของชาติในปัจจุบันนี้ประเทศไทยก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

3. เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรของการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้อง 3-5 (วิทย์-คณิต) จำนวน 81 คน โรงเรียนไพรบึงวิทยาคม ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้จากการเลือกสุ่มตัวอย่าง (Sampling) โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากนักเรียน จำนวน 30 คน โดยจับสลากห้องละ 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 6 แผน

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 6 ชุด

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4. แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เป็นแบบอัตนัย จำนวน 6 สถานการณ์ 30 ข้อ

5. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 5 ด้าน 17 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ชี้แจงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติได้ถูกต้อง

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21

3. เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียน

4. สอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21

5. นำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ สรุปผล และอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ คำนวณร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. หาเกณฑ์ประสิทธิภาพของสื่อหรือนวัตกรรมการเรียนรู้ (E_1/E_2)

3. การตรวจหาความเที่ยงตรง (Content Validity) เชิงเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตรค่าความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence)

4. การหาความยากง่าย (Difficulty : p) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5. การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination : r)

6. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตร KR20 ของ Kuder-Richardson

7. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของแบบทดสอบโดยใช้สูตร t-test dependent

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยรวมมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 82.44/81.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.30 (S.D. = 3.72) สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้โดยมีคะแนนเฉลี่ย 20.77 (S.D. = 4.82) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ ด้วยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ด้านการรับรู้ปัญหา ด้านการคิดหาแนวทางวิธีการแก้ปัญหา ด้านการเลือกแนวทางวิธีการแก้ปัญหา ด้านการปฏิบัติตามแนวทางวิธีการแก้ปัญหา และด้านสรุปผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

4. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สถานการณ์

ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ ด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านประโยชน์ที่รับจากการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยรวมมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 82.44/81.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ตั้งไว้คือ 80/80 หมายความว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนไพรบึงวิทยาคม ทั้ง 30 คนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถทำคะแนนแบบทดสอบย่อยหลังเรียนทั้ง 6 ชุดได้ คิดเป็นร้อยละ 82.44 และสามารถทำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ คิดเป็นร้อยละ 81.00 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้จัดเนื้อที่มีความเหมาะสมกับวัย ซึ่งประกอบไปด้วย ใบความรู้ ใบกิจกรรม และแบบทดสอบย่อย แต่ละชุดมีภาพประกอบเนื้อหา ข้อคำถามสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ การวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี ดังเช่น เมริกา ตรรกวาทการ (2556 : 8) กล่าวถึง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นนวัตกรรมการสอนของสื่อประสมที่มีการนำสื่อและกิจกรรมหลาย ๆ อย่างมาประกอบกันเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีจุดประสงค์การเรียนรู้การประเมินผลที่ชัดเจน มีแบบฝึกใบงาน หรือแบบทดสอบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของ สุพัตรา ราชวัตร (2555 : 121-122) พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.88/80.50 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 วิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.30 (S.D. = 3.72) สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 20.77 (S.D. = 4.82) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถพัฒนานักเรียนให้มีพัฒนาการวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่

ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้จัดเนื้อที่มีความเหมาะสมกับวัยซึ่งประกอบ ไปด้วย ใบความรู้ ใบกิจกรรม และแบบทดสอบย่อย แต่ละชุดมีภาพประกอบเนื้อหา คำถามสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการเรียนรู้จากกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูนำเสนอปัญหา หรือสถานการณ์ปัญหาให้กับนักเรียนหรือครูจัดสถานการณ์ปัญหาให้นักเรียนเรียนได้เผชิญ ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูล และวิเคราะห์ปัญหาผ่านทักษะกระบวนการต่าง ๆ นำไปสู่การแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัย ประไวย์ (2556 : 81-82) พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียน ($\overline{X}$ = 25.07) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 17.00) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพเราะ สุดธรรม (2555 : 181-182) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน นักเรียนร้อยละ 80.00 ผ่านเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 80.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 70/70

3. ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =1.17, S.D. = 0.05) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานการณ์ปัญหาที่กำหนดไว้กว้างและไม่ได้กำหนดปัญหาจากสภาพแวดล้อมใกล้ตัวของนักเรียน และนักเรียนยังเคยชินกับการจัดกิจกรรมการเรียนแบบบรรยาย ทำแบบฝึกหัด และสอบ ซึ่งการจัดการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นจัดการเรียนรู้ที่เน้นในสิ่งที่นักเรียนอยากเรียนรู้ โดยสิ่งที่อยากเรียนรู้ดังกล่าวจะต้องเริ่มมาจากปัญหาที่เด็กสนใจหรือพบในชีวิตประจำวันที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบทเรียน อาจเป็นปัญหาของตนเองหรือปัญหาของกลุ่ม ซึ่งครูจะต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนการจัดการเรียนรู้ตามความสนใจของเด็กตามความเหมาะสม จากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันคิดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหานั้น โดยปัญหาที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้บางครั้งอาจเป็นปัญหาของสังคมที่ครูเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กคิดจากสถานการณ์ ข่าว เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น จะเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ของเด็ก เด็กต้องเรียนรู้จากการเรียน (learning to learn) เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนในกลุ่มการปฏิบัติและการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) นำไปสู่การค้นคว้าหาคำตอบหรือสร้างความรู้ใหม่บนฐานความรู้เดิมที่ผู้เรียน ดังเช่นงานวิจัยของ อภิชาติ เหล่าพิเดช (2556 : 82) พบว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานอยู่ในระดับปานกลาง เพราะนักเรียนไม่คุ้นเคยกับวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางที่ต้องเผชิญและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ทำให้ขาดการพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหา เนื่องจากที่ผ่านมานักเรียนพบแต่ระบบการเรียนการสอนที่เน้นการท่องจำหรือเน้นทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติหรือการไม่เคยมีประสบการณ์ที่ตนเองต้องเป็นผู้แสวงหาความรู้ ทำให้นักเรียนขาดการพิจารณาสาเหตุของปัญหา ขาดการคิดหาแนวทางในการแก้ปัญหา ขาดโอกาสในการเรียนปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งเท่ากับว่านักเรียนขาด

การพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหาด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ สิทธิชัย ชมพูพาทย์, (2554 : 13) กล่าวว่า การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการมุ่งหาคำตอบและแก้ปัญหา รวมถึงการพัฒนาสภาวะที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยการทำงานร่วมกันระหว่างการคิดสร้างสรรค์ และการคิดวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ทำได้โดยให้คิดลึกและหลากหลายที่สุด ปราศจากการตัดสินความคิดต่าง ๆ ว่าดีหรือไม่ จนถึงระยะหนึ่งจึงพิจารณาความคิดเหล่านั้นด้วยการคิดวิจารญาณ ในการเลือกและประเมินวิธีการแก้ปัญหาจนได้วิธีที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา วางแผนการแก้ปัญหาและนำไปแก้ปัญหา โดยเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถแก้ปัญหาได้และควบคุมตนเองได้เพื่อที่จะได้แก้ปัญหาด้วยความรอบคอบและสมบูรณ์

4. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.17, S.D. = 0.87) แต่เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับ มากที่สุด คือ ด้านเนื้อหา ($\overline{X}$ = 4.23, S.D. = 0.89) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.10, S.D. = 0.90) ด้านสื่อการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.31, S.D. = 0.77) ด้านการวัดและประเมินผล ($\overline{X}$ = 4.04, S.D. = 0.94) ด้านประโยชน์ที่รับจากการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.17, S.D. = 0.86) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้จัดเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับวัย ซึ่งประกอบไปด้วย ใบความรู้ ใบกิจกรรม และแบบทดสอบย่อย แต่ละชุดมีภาพประกอบเนื้อหา ข้อคำถามสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการเรียนรู้จากกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูนำเสนอปัญหาหรือสถานการณ์ปัญหาให้กับนักเรียนหรือครูจัดสถานการณ์ปัญหาให้นักเรียนเรียนได้เผชิญ ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูล และวิเคราะห์ปัญหา ผ่านทักษะกระบวนการต่าง ๆ นำไปสู่การแก้ปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชาติ เหล่าพิเดช (2556 : 82) พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานโดย ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ ด้านประโยชน์ ที่ได้รับจากการเรียนรู้ และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ในการจัดการเรียนรู้ครูควรศึกษาและทำความเข้าใจในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งจะมีผลทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ และควรจัดเตรียมสื่อและคำถามที่กระตุ้นความสนใจและการคิดอย่างสร้างสรรค์ที่จะเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน

2. ในการจัดการเรียนรู้อาจไม่เสร็จภายในหนึ่งชั่วโมง ครูควรเลือกการตั้งคำถามและใช้สื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและหาข้อสรุปได้เร็วขึ้น

3. ในการจัดการเรียนรู้ครูควรศึกษาเนื้อหาสาระ และปรับเปลี่ยนแผนการจัดการเรียนรู้ตามความสนใจของเด็กตามความเหมาะสม จากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันคิดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหานั้น โดยปัญหาที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้บางครั้งอาจเป็นปัญหาของสังคมที่ครูเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กคิดจากสถานการณ์ ข่าว เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ มาพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2. ควรมีการพัฒนาชุดกิจกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นอื่น ๆ โดยให้มีสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันเพื่อให้ได้ฝึกทักษะการคิด

เอกสารอ้างอิง (References)

กนก จันทรา. (2556). **ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้ปัญญาเป็นฐานที่มีผลความสามารถในการแก้ปัญหาและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ไพเราะ สุตธรรม. (2555). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน วิชาประวัติศาสตร์ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสำนัก อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เมริกา ตรรกวาทการ. (2556). **การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิทธิชัย ชมพูพาทย์. (2554). **การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของครูและนักเรียนในโรงเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การวิจัยเชิงวิพากษ์.** ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุพัตรา ราชวัตร. (2555). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุพีรา ดาวเรือง. (2555**). การพัฒนารูปแบบการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้การเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานและเทคนิคเพื่อนคู่คิดบนวิกิเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ มูลคำ. (2549). **กลยุทธ์...การสอนคิดแก้ปัญหา.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3 การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน.** กรุงเทพฯ : สำนักงาน.

อภิชาติ แน่นอุดร.(2557). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ หน่วยที่ 4 เรื่องวิกฤตการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อุทัย ประไวย์. (2556**). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Coaching & Mentoring. (2015). **CREATIVE PROBLEM SOLVING (CPS).** Retrieved 10 March 2017 from https://candmbsri.wordpress.com.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

Developing learning achievement on simple circuit for primary school students

อรวรรณ กุมารสิทธิ์[1] และ อุดม ทิพราช[2]

Orawan Kumarnsit[1] and Udom Thipparach[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

เราได้พัฒนาชุดกิจกรรมการทดลองเพื่อเพิ่มความเข้าใจทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมการทดลอง เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย เพื่อการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา 2) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา และ 3) ศึกษาความรู้คงทนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ชุดกิจกรรมการทดลอง แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 17 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบทดลองโดยศึกษากลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test Independent sample) และการทดสอบความคงทน

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการทดลองที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 91.18/82.35 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 2)นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t=1.74) 3) การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการทดลอง เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย ทำให้นักเรียนเกิดความคงทนในการเรียนรู้จะเห็นจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคะแนนทดสอบหลังเรียนกับคะแนนทดสอบเมื่อเวลาผ่านไปหลังจากทดสอบหลังเรียน 2 สัปดาห์อยู่ในระดับสูง ซึ่งไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ (Keywords) : วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย, กิจกรรมการทดลอง, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้, ความคงทนในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

---

[1]คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี onravan34@gmail.com

[2]ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Abstract

Experimental learning activities were developed to enhance students' understanding on the concepts of electricity and magnetism. The research aimed to 1) develop a set of experimental activities on simple circuits for learning science for primary school students, 2) enhance learning achievement of students who pursued learning about simple electrical circuits for primary school students with using inquiry based and 3) to study learning retention rate of the students who used inquiry based about simple electrical circuits for primary school students. The research tools consisted of an experimental activity set, inquiry based leaning management plans, pre – test and post – test. The samples of this study were 17 grade 6 students of academic year 2019, and were purposively selected. The design was one group pre-test post-test. Statistics used in this work were percentage, mean, standard deviation, and t-test (Independent samples).

Learning achievement was carried out, 1) The effectiveness of the experimental set E1/ E2 was 91. 18/ 82. 35 which was higher than the 75/ 75 standardized criteria. 2) The average of students' achievement scores were higher than the pre- test result with statistical significance of . 05 (t= 1. 74) learning management inquiry based 3) The retention rate in learning science of the students by using inquiry based learning after two weeks was in a high level or not different.

Keywords : Simple circuit, Experimental activities, Leaning achievement, Inquiry leaning cycle, Retention in learning science

บทนำ (Introduction)

วิทยาศาสตร์ทำให้คนได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งความรู้ (knowledge based society) ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ (scientific literacy for all) เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น และนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี,2546)

โรงเรียนบ้านเตาไห จังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 เปิดทำการสอนระดับชั้นอนุบาล 2 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นโรงเรียนขยายโอกาสขนาดเล็ก ซึ่งยังขาดความพร้อมทางด้านห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ สื่อการสอน อุปกรณ์การทดลองชำรุดและไม่เพียงพอ ขาดแคลนสื่อการสอนที่ตรงตามหลักสูตร (สสวท.) ทำให้เป็นอุปสรรค

ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่เน้นการสอนแบบบรรยายเนื้อหา การทดลองปฏิบัติการน้อย นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่าวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องที่ยาก ส่งผลให้นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ขาดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ไม่ได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ไม่สนใจเรียนเท่าที่ควร เกิดความเบื่อหน่าย ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ค่อนข้างต่ำ จากผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในระดับประเทศและผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) วิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในระดับโรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ต่ำกว่าระดับประเทศ และต่ำกว่าระดับเกณฑ์ร้อยละ 50 ของปีการศึกษา 2559 – 2561 ดังนี้ 39.57, 35.71, 46.04 ตามลำดับ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2559-2561)

จะเห็นว่าผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) วิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่าระดับประเทศ จึงมีความจำเป็นที่ควรเร่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) วิชาวิทยาศาสตร์ให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน อย่างมีประสิทธภาพ ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นรูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมกับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เป็นการสอนที่มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ค่อนข้างชัดเจน มีการฝึกปฏิบัติจริงและสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้มากขึ้น เน้นการทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะกลุ่ม บูรณาการเนื้อหาเข้ากับชีวิตประจำวันได้ (ปรียานุช สถาวรมณี, 2548) มุ่งเน้นกระบวนการแก่ผู้เรียน สอนให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก เพื่อให้นักเรียนบรรลุเป้าหมาย ดังนั้นครูจึงต้องมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้รียนได้เรียนรู้และค้นพบตัวเองมากที่สุด (ชาตรี ฝ่ายคำตา, 2551) ในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ สิ่งที่สำคัญอีกอย่างคือกระบวนการทดลอง เพราะทักษะต่างๆ จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจวิชาวิทยาศาสตร์มากขึ้น ไชยยันต์ ศิริโชติ (2541) นักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สามารถพัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ให้สูงขึ้น โดยพบว่านักเรียนมีความกระตือรือร้น สนใจเรียนมากขึ้น และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อรัญญา สถิตไพบูลย์, (2553) จากการศึกษาเอกสารรายงานการวิจัยของ สุนิตย์ ขอนสัก (2551) กรรณิกา แท่นคำ (2555) ณรัฐกรณ์ พรมน้อย (2555) สุภาพร พรไตร (2555) ประภาภรณ์ ไพบูลย์มั่นคง (2556) ณิชกมล อุทัยดา (2556) และสมคิด รูปเหมาะ (2557) การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้นักเรียนได้ทั้งกระบวนการและองค์ความรู้

ในกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งคือกระบวนการทดลอง เพราะทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่ใช้ในการทดลองจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในวิทยาศาสตร์ของนักเรียนให้ดีขึ้น (ไชยยันต์ ศิริโชติ. 2541) เมื่อมีการทดลอง จำเป็นต้องอาศัยอุปกรณ์ในการทดลอง โดยการผลิตสื่อการสอน ชุดทดลอง มีการทดสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้ในกิจกรรม เพื่อให้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนสนใจในกิจกรรม เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา เกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนได้รับประสบการณ์จริง สอดคล้องกับธีรวัฒน์ ดวงสิน (2560) ชาญชัย ทำสะอาด (2553) และเอกพงศ์ บัวชุม (2557) ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และเกิดความคงทนในการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและศึกษาความคงทนของความรู้ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการทดลอง เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านเตาไห อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการทดลอง เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย เพื่อการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
2. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
3. เพื่อศึกษาความรู้คงทนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างและประชากร

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากระจายศรีฐาน อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 จำนวน 92 คน ปีการศึกษา 2562

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเตาไห ตำบลศรีฐาน อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 17 คน ปีการศึกษา 2562

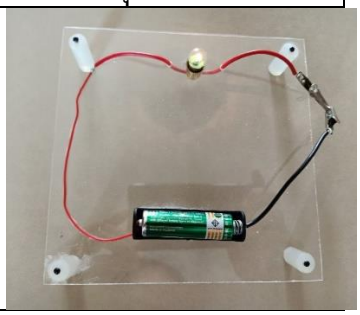
2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ชุดกิจกรรมการทดลอง

ผู้วิจัยสร้างชุดกิจกรรมการทดลอง เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย ดังตารางที่ 1 ประกอบไปด้วยจุดประสงค์ วัสดุอุปกรณ์ วิธีทดลอง ตารางบันทึกผลการทดลอง สรุปผลการทดลอง และคำถามท้ายกิจกรรมการทดลอง แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความสอดคล้อง

ความถูกต้อง ความครอบคลุมของเนื้อหา และความเหมาะสมของกิจกรรมต่อเวลาที่ใช้ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความเหมาะสมยิ่งขึ้น จากนั้นนำไปใช้จัดการเรียนรู้

ตารางที่ 1 ชุดกิจกรรมการทดลอง เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย

ชุดการทดลอง	จุดประสงค์	ภาพชุดการทดลอง
วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย	1. ระบุองค์ประกอบของวงจรไฟฟ้าได้ 2. อธิบายการต่อวงจรไฟฟ้าอย่างง่ายได้ 3. อธิบายวงจรไฟฟ้าปิดได้ 4. อธิบายวงจรไฟฟ้าเปิดได้ 5. เข้าใจสัญลักษณ์วงจรไฟฟ้าได้ 6. ทดลองการต่อวงจรไฟฟ้าอย่างง่ายได้	

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 แผน ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 2 ชั่วโมง

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความสอดคล้อง ความถูกต้อง ความครอบคลุมของเนื้อหา เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความเหมาะสมยิ่งขึ้น จำนวน 5 ข้อ แต่ละข้อวัดความเข้าใจ (understanding) ในหลักพื้นฐานและลักษณะการทำงานของวงจรไฟฟ้าอย่างง่าย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำการทดสอบก่อนเรียน (pretest) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 5 ข้อ พร้อมตรวจและเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผล

2. แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 3-5 คน โดยคละความสามารถของนักเรียนให้มี เก่ง ปานกลาง และอ่อน โดยพิจารณาจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ที่ผ่านมา

3. ดำเนินการทดลองตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการทดลอง เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย

4. ทำการทดสอบหลังเรียน (posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 5 ข้อ ฉบับเดียวกับที่สอบก่อนเรียน พร้อมตรวจและเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผล

5. ทำการทดสอบเมื่อเวลาผ่านไปหลังจากทดสอบหลังเรียน 2 สัปดาห์ ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 5 ข้อ ฉบับเดียวกับที่สอบหลังเรียน พร้อมตรวจและเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผล

6. นำผลที่ได้จากการทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างไปทำการตรวจวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการทดลองโดยหาจากความสัมพันธ์ของคะแนนที่ได้จากการทำใบกิจกรรมกับคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน โดยคิดเป็นร้อยละแล้วนำผลมาเปรียบเทียบหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2. วิเคราะห์ค่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ค่าทางสถิติ t-test

3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความคงทนของความรู้ในการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง การต่อวงจรไฟฟ้าอย่างง่าย โดยเปรียบเทียบคะแนนทดสอบหลังเรียนกับคะแนนทดสอบเมื่อเวลาผ่านไปหลังจากทดสอบหลังเรียน 2 สัปดาห์ หาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนจากแบบทดสอบทั้งสองมาเปรียบเทียบกัน วิเคราะห์ประมวลผลและเรียบเรียงนำเสนอในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการทดลอง

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการทดลองเรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	28	25.53	91.18
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	5	4.12	82.35
ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการทดลอง E_1/E_2 = 91.18/82.35			

จากตารางที่ 2 พบว่า ชุดกิจกรรมการทดลองนี้มีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) คิดเป็นร้อยละเท่ากับ 91.18 ของคะแนนเต็ม และชุดกิจกรรมการทดลองนี้มีประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) คิดเป็นร้อยละเท่ากับ 82.35ของคะแนนเต็ม ดังนั้นชุดกิจกรรมการทดลอง เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่ายที่สร้างขึ้นนี้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 91.18/82.35 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 ที่ตั้งไว้ เป็นเพราะว่านักเรียนร่วมกันทดลอง ตรวจสอบคำตอบ ลงมือปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการต่อวงจรไฟฟ้าอย่างง่ายได้อย่างชัดเจนสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชัย ทำสะอาด ได้พัฒนา

อุปกรณ์สาธิตอย่างง่ายสำหรับศึกษาปรากฏการณ์ไฟฟ้าและแม่เหล็กไฟฟ้า พบว่า อุปกรณ์สาธิตมีประสิทธิภาพ 89/81 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เช่นเดียวกันกับธีรวัฒน์ ดวงสิน ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการทดลองเพื่อเพิ่มความเข้าใจทางการเรียน เรื่อง ไฟฟ้าและแม่เหล็ก ด้วยกิจกรรมการทดลอง ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – อธิบาย – สังเกต พบว่า ชุดกิจกรรมการทดลองที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 79.29/76.14 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการทดลองที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ช่วยให้นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้น

2. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	**N**	**ค่าเฉลี่ย**	**ร้อยละ**	**S.D.**	**t**
ก่อนเรียน	17	2.18	43.53	0.95	1.74*
หลังเรียน	17	4.12	82.35	0.86	
***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t_{ตาราง = 1.7396}$)**					

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 2.18 คิดเป็นร้อยละ 43.53 ของคะแนนเต็ม และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเท่ากับ 4.12 คิดเป็นร้อยละ 82.35 ของคะแนนเต็ม เมื่อเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t=1.74) แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการทดลอง ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ เนื่องจากนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ และค้นพบเหตุการจริงด้วยตนเองตามชุดกิจกรรมการทดลองสอดคล้องกับสมคิด รูปเหมาะ ศึกษาการเสริมสร้างความเข้าใจ เรื่อง ไฟฟ้ากระแสสลับของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบเสาะ (5E) พบว่า การสอนแบบแบบสืบเสาะ (5E) สามารถเพิ่มความเข้าใจแนวคิดของนักเรียนและเพิ่มผลสัมทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการศึกษาความคงทนของความรู้ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง การต่อวงจรไฟฟ้าอย่างง่าย หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการทดลอง

ตารางที่ 4 ความคงทนของความรู้ในการเรียน

การทดสอบหลังเรียน	N	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	S.D.
- ทดสอบหลังเรียน	17	4.12	82.35	0.86
- ทดสอบเมื่อเวลาผ่านไปหลังจากทดสอบหลังเรียน 2 สัปดาห์	17	4.00	80.00	1.17

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย มีคะแนนทดสอบหลังเรียนกับคะแนนทดสอบเมื่อเวลาผ่านไปหลังจากทดสอบหลังเรียน 2 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนจากแบบทดสอบทั้งสองไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับฮุสนา สาและ ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับการแสดงทางวิทยาศาสตร์ที่มีผลสัมทธิ์ทางการเรียน และความคงทนของความรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านลูโบะบูโละ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังการเรียนรู้ครั้งที่ 1 มีค่าเท่ากับ ร้อยร้อย70 และหลังเรียนครั้งที่ 2 เมื่อเวลาผ่านไป 2 สัปดาห์ มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 70.10 ไม่แตกต่างกันมาก

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการทดลอง สรุปผลการวิจัยดังนี้ 1) ชุดกิจกรรมการทดลองที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 91.18/82.35 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t=1.74) และมีความคงทนของความรู้ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง การต่อวงจรไฟฟ้าอย่างง่าย หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการทดลอง มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับคะแนนเมื่อเวลาผ่านไปหลังจากทดสอบหลังเรียน 2 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนจากแบบทดสอบทั้งสองไม่แตกต่างกัน ซึ่งการที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการทดลอง มีลักษณะเน้นผู้เรียนให้เกิดทักษะการคิดและทักษะอื่นๆ เน้นผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง สามารถค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง ตามความถนัดและความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนเกิด

ความสนใจในกิจกรรม ครูคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และคอยให้คำแนะนำ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546) นอกจากนี้ยังมีการใช้ชุดกิจกรรมการทดลองเพื่อเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาสอดคล้องกับธีรวัฒน์ ดวงสิน ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการทดลองเพื่อเพิ่มความเข้าใจทางการเรียน เรื่อง ไฟฟ้าและแม่เหล็ก ด้วยกิจกรรมการทดลอง ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – อธิบาย – สังเกต พบว่า ชุดกิจกรรมการทดลองที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 79.29/76.14 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการทดลองที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ช่วยให้นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้น สามารถนำความรู้ไปเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สรุป (Conclusion)

การวิจัยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการทดลอง เป็นเทคนิควิธีการสอนหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลดีต่อนักเรียน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งยังส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนให้มีความสนุก ความกระตือรือร้นเป็นอย่างดี โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำและคอยกระตุ้นการทำกิจกรรมอยู่เสมอ ๆ ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการทดลอง พบว่ามีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนยังเกิดความคงทนในการเรียนรู้ จะเห็นจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคะแนนทดสอบหลังเรียนกับคะแนนทดสอบเมื่อเวลาผ่านไปหลังจากทดสอบหลังเรียน 2 สัปดาห์อยู่ในระดับสูง ซึ่งไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ควรทำการศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับเทคนิคการสอนอื่น ๆ และศึกษาตัวแปรอื่นๆ เพิ่มเติม เช่นความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การอ่าน การวิเคราะห์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2. ควรศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการทดลองในหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ทุกระดับชั้น

กิจติกรรมประกาศ

การทำวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร.อุดม ทิพราช ที่ให้คำแนะนำและให้ความรู้ในครั้งนี้ ตลอดจนขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการโรงเรียน พร้อมทั้งคณะครูที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการใช้อุปกรณ์และเก็บข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง (References)

กรรณิกา แก่นคำ. (2555). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบต่าง ๆ ในร่างกายมนุษย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ชาตรี ฝ่ายคำ. (2551). **การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการสืบเสาะหาความรู้.** วรสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ชาญชัย ทำสะอาด. (2553). **การพัฒนาอุปกรณ์สาธิตอย่างง่ายสำหรับศึกษาปรากฏการณ์ไฟฟ้าและแม่เหล็กไฟฟ้า.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ไชยยันต์ ศิริโชติ. (2541). **การใช้ ADC ร่วมกับคอมพิวเตอร์ในการเก็บข้อมูลการวัด.** วรสารวิทยาศาสตร์ สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมนาชูปถัมภ์.

ณรัฐกรณ์ พรมน้อย. (2555). **การพัฒนกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง โมเมนตัมและการชน ด้วยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ณิชกมล อุทัยดา. (2556). **การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง วัสดุรอบตัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาคุรุศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ธีรวัฒน์ ดวงสิน และคณะ. (2559). **การพัฒนาความเข้าใจของนักเรียน เรื่อง ไฟฟ้าและแม่เหล็กด้วยกิจกรรมการทดลองร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – อธิบาย – สังเกต.** การประชุมวิชาการระดับชาติ มอบ. วิจัย ครั้งที่ 10, 279-86.

ประภาภรณ์ ไพบูลย์มั่นคง. (2556). **การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ทางดารเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง วัสดุและสมบัติของวัสดุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3**. ค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ปรียานุช สถาวรมณี. (2548) **การพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมคิด รูปเหมาะ. (2557). **การเสริมสร้างความเข้าใจ เรื่อง ไฟฟ้ากระแสสลับ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้.** การค้นคว้าอิสระ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). “รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559-2561.” **O-NET**. www.niest.or.th/. 28 มีนาคม 2562

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). **การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมคุรุสภาลาดพร้าว.

สุภาพร พรไตร. (2557). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ด้วยการจัดการเรียนรู แบบสืบเสาะวิทยาศาสตร์ ที่เน้นการคิดวิเคราะห์.** วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ปีที่ 5 ฉบับที่ 1.

อรัญญา สถิตไพบูลย์. (2553). **การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญ่ณ และผลสัมทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เอกพงษ์ บัวชุม. (2557). **การใช้ชุดทดลองอย่างง่ายร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาความเข้าใจ เรื่อง ไฟฟ้าสถิต.** วิทยานิพน์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ฮุสนา สาและ และคณะ. (2560). **ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับการแสดงทางวิทยาศาสตร์ที่มีผลสัมทธิ์ทางการเรียน และความคงทนของความรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านลูโบะบูโละ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส**. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1, 27-41.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

The Development of Mathematics Learning Package on Geometric Transformation Using the GSP (The Geometer's Sketchpad) for Mathayomsuksa 2 Students.

บังอร นิลดำ [1] ไพบูลย์ สุทธิ[2]

Bung-on Nindam[1], Paiboon Sutti[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 75/75 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กับเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 75 3) ศึกษาความสามารถในการนึกภาพของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กับเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 75 ผลการศึกษาพบว่า

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 80.21/79.06 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความสามารถในการนึกภาพทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ย 47.16 คะแนน คิดเป็นเฉลี่ยร้อยละ 78.59 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ (Keywords) : การแปลงทางเรขาคณิต, โปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad), ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, การนึกภาพ

---

[1]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ Email : kru_orn2010@hotmail.co.th

[2]อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ Email : suttisakhun@hotmail.com

Abstract

The purposes of this study were 1) To develop the Mathematics learning package on Geometric transformation using the for Mathayomsuksa 2 students according to the 75/75 criterion 2) to compare the learning achievement after studied by using the learning package on Geometric transformation using the GSP for Mathayomsuksa 2 according to the standard criterion of 75% and 3) to study the results of the Mathematical visualization abilities of students according to the standard criterion of 75%. The research findings as follows 1) The Mathematics learning package on Geometric transformation using the GSP Mathayomsuksa 2 students in the study had an efficiency of 80.21/79.06. The result found was higher than the set criterion of 75/75 2) The learning achievement of the students who learned with the the learning package on Geometric transformation uising the GSP for Mathayomsuksa 2 was higher than the standard criterion of 75% with a statiscal significance of .01 3) The Mathematical visualization abilities of students who learned with the learning package on Geometric transformation using the GSP for Mathayomsuksa 2 was higher than the standard criterion of 75% with a statiscal significance of .01

Keywords : Geometric transformation, The GSP (The Geometer's Sketchpad), Learning Package, visualization

บทนำ (Introduction)

เรขาคณิตเป็นสาระหนึ่งของคณิตศาสตร์ มีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาวิทยาการสาขาอื่นๆอย่างมาก อาทิ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรม และศิลปกรรมศาสตร์ สิ่งที่ปรากฏอยู่รอบตัวเราทั้งที่เป็นธรรมชาติและสิ่งสร้างสรรค์ของมนุษย์ ส่วนใหญ่มีรูปแบบทางเรขาคณิตหรือใช้ความรู้ทางเรขาคณิตมาเกี่ยวข้องด้วยที่สำคัญคือเรขาคณิตยังเป็นวิชาที่มีการฝึกทักษะความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ (Usiskin, 1987 : 17-31 อ้างถึงใน วรรณวิภา สุทธเกียรติ. 2542 : 1) ในการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้เรื่องการแปลงทางเรขาคณิตเป็นหนึ่งในสาระที่ 3 เรขาคณิต และมาตรฐาน ค 3.2 ใช้การนึกภาพ (visualization) ใช้เหตุผลเกี่ยวกับปริภูมิ (spatial reasoning) และใช้แบบจำลองทางเรขาคณิต (geometric model) ในการแก้ปัญหามีเนื้อหาเกี่ยวกับการเลื่อนขนาน การสะท้อน และการหมุน จุดประสงค์ให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์และอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างรูปต้นแบบและรูปที่ได้จากการเลื่อนขนาน การสะท้อน และการหมุน นำสมบัติเกี่ยวกับการเลื่อนขนาน การสะท้อน และการหมุนไปใช้ และบอกพิกัดของรูปเรขาคณิตที่เกิดจากการเลื่อนขนาน การสะท้อน และการหมุน บนระนาบพิกัดฉากได้ แต่การแปลงทางเรขาคณิตเป็นเรื่องที่นักเรียนต้องปฏิบัติ ได้แก่ การสร้างรูป การวัด การตัดกระดาษ หรือการยกรูปทับ แล้วสังเกตจนได้ข้อสรุป กว่าจะพิสูจน์ได้ต้องใช้เวลามาก ต้องปฏิบัติซ้ำหลายตัวอย่างจึงจะสรุปได้ ทั้งครูและนักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการสอนและการเรียน ซึ่งเป็นปัญหาที่ครูผู้สอนคณิตศาสตร์จำเป็นต้องใช้

สื่อที่มีประสิทธิภาพ ที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และทำความเข้าใจได้ง่าย (อมรรัตน์ แสงทอง. 2553 : 2-3)

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางที่จะพัฒนานวัตกรรม และกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะมาเสริมสร้างความสามารถในการนึกภาพ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต สร้างโดยโปรแกรม GSP ดังในผลการศึกษา (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2548 : 1) พบว่า สื่อการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนมองเห็นภาพได้ชัดเจน เข้าใจง่าย กระตุ้นความสนใจของนักเรียน และช่วยพัฒนาความคิดรวบยอดตลอดจนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนดีขึ้น คือโปรแกรม GSP (The Geometer's sketchpad) มีความสามารถในการนำเสนอภาพเคลื่อนไหว นำมาใช้ในการอธิบายเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ สามารถสร้างรูปเรขาคณิตรูปกราฟต่าง ๆ สามารถเลื่อน หมุน ยืด หด พลิก ได้ ซึ่งนักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยการลงมือปฏิบัติ เป็นสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการนึกภาพ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา (อำนาจ เชื้อบ่อคา. 2547 : 14-16 ; อ้างถึง Key Curriculum Press. 2001 : 1-101)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad) เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ขึ้น ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เพื่อพัฒนาทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิชาคณิตศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีความสามารถในการนึกภาพทางคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยโปรแกรม GSP (The Geometer 's Sketchpad) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยโปรแกรม GSP (The Geometer 's Sketchpad) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กับเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 75

3. เพื่อศึกษาความสามารถในการนึกภาพของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยโปรแกรม GSP (The Geometer 's Sketchpad) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จาก 2 ห้องเรียน จำนวน 64 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 32 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) จากนักเรียน 2 ห้องเรียน โดยการแบ่งนักเรียนทั้งสองห้องออกตามเลขที่ ได้แก่ เลขที่ที่เป็นเลขคู่ และเลขคี่

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

4. แบบวัดความสามารถในการนึกภาพทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยมีวิธีดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. คัดเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 32 คนที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างประเภทการสุ่มแบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) จากนักเรียน 2 ห้องเรียน โดยการแบ่งนักเรียนทั้งสองห้องออกตามเลขที่ ได้แก่ เลขที่ที่เป็นเลขคู่ และเลขคี่ ห้องละ 16 คน

2. ผู้วิจัยทำการทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้ง 2 ห้องในห้องเรียนคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ โดยให้นักเรียนนั่งประจำเครื่องคอมพิวเตอร์คนละ 1 เครื่อง ดำเนินการพัฒนาทักษะ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer 's Sketchpad) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 เรื่องการเลื่อนขนาน, ชุดที่ 2 เรื่องการสะท้อน และชุดที่ 3 เรื่อง การหมุน เป็นเวลา 18 ชั่วโมง เก็บคะแนนระหว่างเรียนและทดสอบหลังจากการฝึกทักษะทุกชุดกิจกรรม

3. เมื่อสิ้นสุดการฝึกทักษะ ผู้วิจัยทำการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเก็บเป็นคะแนนหลังเรียน

4. หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบวัดความสามารถในการนึกภาพของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิตโดยโปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad) สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แล้วเก็บข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ คำนวณร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. หาเกณฑ์ประสิทธิภาพของสื่อหรือนวัตกรรมการเรียนรู้ (E_1/E_2)

3. การตรวจหาความเที่ยงตรง (Content Validity) เชิงเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตรค่าความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence)

4. การหาความยากง่าย (Difficulty : p) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5. การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination : r)

6. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตร KR20 ของ Kuder-Richardson

7. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของแบบทดสอบโดยใช้สูตร t-test dependent

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad) มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 80.21/79.06 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียน ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความสามารถในการนึกภาพทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ย 47.16 คะแนน คิดเป็นเฉลี่ยร้อยละ 78.59 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ผลการหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad) มีที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยพบว่าชุดกิจกรรมวิชาคณิตศาสตร์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.21/79.06 จากผลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า

นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบท้ายชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์รวมกันคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.21 และคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 79.06 ซึ่งสูงกว่าตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอนอย่างมีระบบ ผ่านการตรวจสอบและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ นอกจากนี้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นได้ผ่านการทดลองหาประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างทำให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์

ผลวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ สันติ สังข์ทอง (2555 : 92) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบทีมแข่งขันร่วมกับโปรแกรม จีโอมิเตอร์สเก็ตแพด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้รายงานสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 77.43/77.67 แสดงว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ดังกล่าวมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75 ชุติกาญจน์ สุประดิษฐ (2556 : 55) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้โปรแกรม GSP เป็นสื่อประกอบเรื่อง วงรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษา พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วอชาคณิตศาสตร์ โดยใช้โปรแกรม GSP เป็นสื่อประกอบเรื่อง วงรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 84.05/82.57 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนด และเสาวภาคย์ พุ่มระชัฏร์(2555 : 87) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมชุมนุมคณิตศาสตร์ เรื่อง การออกแบบและสร้างรูปทรงเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม The Geometer’s Sketchpad สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการศึกษา พบว่า ชุดกิจกรรมชุมนุมคณิตศาสตร์ เรื่อง การออกแบบและสร้างรูปทรงเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม The Geometer’s Sketchpad สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.82/76.07 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75

ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer’s Sketchpad) ที่สร้างขึ้น สามารถดำเนินการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตรงตามจุดประสงค์เป็นอย่างดี จึงทำให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer’s Sketchpad) มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer’s Sketchpad) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 23.72 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 79.06 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนได้รับคำแนะนำวิธีการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากครูผู้สอน จนเข้าใจดี สามารถเรียนได้ด้วยความเข้าใจจึงทำให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพมีความเหมาะสมกับผู้เรียน โดยในแต่ละชุดกิจกรรมวิชาคณิตศาสตร์

ประกอบด้วย คำแนะนำในการใช้ที่ชัดเจน มีกิจกรรมประกอบการเรียนที่หลากหลาย โดยใช้การฝึกปฏิบัติจริงด้วยโปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad) ผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และการศึกษาใบความรู้ ใบกิจกรรม ที่มีความหลากหลาย และแบบทดสอบท้ายชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ชุดละ 10 ข้อ และแบบอัตนัย ชุดละ 2 ข้อ นอกจากนั้นผู้วิจัยได้เพิ่มสีสันให้มีความสวยงาม เพื่อเป็นกระตุ้นและเร้าความสนใจของนักเรียน ส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

ผลวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อมรรัตน์ แสงทอง (2553 : 96) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสุธีรา แก้วบุญเฟรือง (2555 : 109) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง กำหนดการเชิงเส้นการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์และความพึงพอใจต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยใช้สื่อโปรแกรม GSP กับการสอนปกติ จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้สื่อโปรแกรม GSP มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง กำหนดการเชิงเส้นและการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad) ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้และมีความตั้งใจในการทำแบบฝึกทักษะ ประกอบกับกิจกรรมต่างๆ ที่จัดไว้อย่างมีลำดับขั้นตอนและมีความเหมาะสม ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ตรงตามจุดประสงค์ได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

3. ผลการศึกษาความสามารถในการนึกภาพในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ด้วยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 47.16 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.46 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 75 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานในข้อ 3 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad) เน้นให้นักเรียนมีความสามารถในการนึกภาพทางคณิตศาสตร์โดยการสื่อสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดและความเข้าใจ ออกมาเป็นรูปธรรมภายนอกหรือลักษณะของรูป ผ่านการวาดรูปหรืออธิบายแสดงแนวคิดเพื่อหาคำตอบ หรือกระบวนการที่จะได้ภาพหรือเกิดภาพที่ปรากฏ ซึ่งเห็นได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

นอกจากนี้แล้วในการจัดการเรียนรู้แบบปกตินั้น ครูมีการจัดกิจกรรมควบคู่ไปกับการอธิบาย ทำให้นักเรียนไม่ค่อยได้ฝึกกระบวนการที่จะได้ภาพหรือเกิดภาพที่ปรากฏ นักเรียนสามารถวาดรูปได้ตามคำสั่ง คำชี้แจงจึงอาจทำให้นักเรียนไม่เข้าใจเนื้อหาหรือสิ่งที่รูปต้องการสื่อออกมา ทำให้นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad) มีความสามารถในการนึกภาพทางคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ผลวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกรียงไกร มาตรมูล (2558 : 52) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมความสามารถในการนึกภาพทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้โปรแกรมกูเกิล สเก็ตชอัพ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการนึกภาพทางคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับดีมาก เมื่อผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมกูเกิล สเก็ตชอัพ และเกษณีย์ ยอดไฟอินทร์ (2556 : 104) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้โมเดลเฟสเมท็อดคอมบิเนชันและกลยุทธ์การพัฒนาความคิดทางคณิตศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลและการนึกภาพทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้โมเดลเฟสเมท็อดคอมบิเนชันและกลยุทธ์การพัฒนาความคิดทางคณิตศาสตร์ มีความสามารถในการนึกภาพทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ก่อนที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม GSP ครูจะต้องจัดเตรียมสื่อที่สร้างจากโปรแกรม GSP เป็นตัวอย่างและทดลองใช้สื่อก่อนใช้จริง เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามลำดับขั้นตอน

1.2 ควรจัดอบรมการใช้โปรแกรม GSP ขั้นพื้นฐานให้นักเรียนสามารถใช้โปรแกรมได้ในระดับพื้นฐานด้วย จะได้ลดปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ เนื่องจากถ้าไม่มีความรู้เบื้องต้นของโปรแกรมเลยอาจจะเกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอนได้

1.3 ในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนเก่งและมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ จะสามารถทำกิจกรรมได้ค่อนข้างเร็ว เมื่อทำกิจกรรมเสร็จก่อนมักจะไปเล่นโปรแกรมอื่นๆ ดังนั้น ครูผู้สอนควรมีใบงานหรือกิจกรรมเพิ่มเติมสำหรับเด็กเหล่านี้ด้วย

1.4 ในการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad) ขณะที่นักเรียนฝึกปฏิบัติกิจกรรม ครูผู้สอนจะต้องคอยสังเกตนักเรียน และให้คำแนะนำช่วยเหลือ เมื่อนักเรียนสงสัยหรือมีปัญหา

1.5 ในการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad) ครูผู้สอนควรมีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะนักเรียนแต่ละคนมีความสามารถในด้านการเขียนอธิบายและสื่อสารที่แตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาสื่อนวัตกรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในรูปแบบอื่นๆ และระดับชั้นอื่นๆ ให้มีความหลากหลาย เช่น ชุดการสอน บทเรียนสำเร็จรูป เอกสารประกอบการสอน

2.2 ควรมีการพัฒนาการเรียนรู้ ด้วยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในเรื่องอื่นๆ ที่ยังมีปัญหา

2.3 ควรมีการวิจัยโดยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ในระยะยาวเพื่อพัฒนาและติดตามการพัฒนาการด้านการเรียนรู้และความสามารถในการนึกภาพทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และศึกษาว่ามีความคงทนในการเรียนรู้อย่างไร

2.4 ควรมีการสร้าง/พัฒนาแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการนึกภาพทางคณิตศาสตร์ในเนื้อหาอื่นๆ ที่แตกต่างไปจากแบบวัดที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาผลและเป็นแนวทางในการปรับใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน/ในสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

เกษณีย์ ยอดไฟอินทร์. (2557). **ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้โมเดลเฟสเมท็อดคอมบิเนชันและกลยุทธ์การพัฒนาความคิดทางคณิตศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลและการนึกภาพทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3**(วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชุติกาญจน์ สุประดิษฐ์. (2556). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วอซาคณิตศาสตร์ โดยใช้โปรแกรม GSP เป็นสื่อประกอบเรื่อง วงรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่** 4.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

วรรณวิภา สุทธิเกียรติ. (2542). **การพัฒนาบทเรียนเรขาคณิตที่ใช้ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้.** (ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2548). **คู่มืออ้างอิง The Geometer's Sketchpad ซอฟต์แวร์สำรวจเชิงคณิตศาสตร์ เรขาคณิตพลวัต**. กรุงเทพฯ. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สันติ สังข์ทอง. (2555). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบทีมแข่งขันร่วมกับโปรแกรม จีโอมิเตอร์สเก็ตแพด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยนเรศวร.

สุธีรา แก้วบุญเฟรือง. (2555). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง กำหนดการเชิงเส้นการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ และความพึงพอใจต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยใช้สื่อโปรแกรม GSP กับการสอนปกติ**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,มหาสารคาม.

เสาวภาคย์ พุ่มระชัฏร์. (2555). **การพัฒนาชุดกิจกรรมชุมนุมคณิตศาสตร์ เรื่อง การออกแบบและสร้างรูปทรงเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.**วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

อมรรัตน์ แสงทอง. (2553). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้โปรแกรมGSP ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่2.** (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต).ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

อำนาจ เชื้อบ่อคา. (2547). **ผลการใช้โปรแกรม GSP ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พาราโบลา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เกรียงไกร มาตรมูล.(2558**). การส่งเสริมความสามารถในการนึกภาพทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้โปรแกรมกูเกิล สเก็ตชอัพ.** การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

Present Situation, Expectation and Developmental Approach Implementation of Professional Learning Community in Schools under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2

นางสาวสุรัตนา เครือชาลี[1] สุมาลี ศรีพุทธรินทร์[2] และ ชัยยุทธ ศิริสุทธิ์[3]

Surattana Kruachalee[1], Sumalee Sriputtarin[2] and Chaiyuth Sirisuthi[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันของระดับการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน โดยจำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน และศึกษาสภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา2561 จำนวน 283 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาสถิติแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test แบบ Independent Sample F-test แบบ One-Way ANOVA และการวิเคราะห์สภาพที่พึงประสงค์โดยใช้เทคนิค Priority Needs Index

ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระดับการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบโดยจำแนกตามสถานภาพและจำแนกตาม

---

[1]นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม
e-mail : 606150101099@npu.ac.th

[2]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม
e-mail : sumaleesriput@npu.ac.th

[3]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม
e-mail : chaiyuth.s@npu.ac.th

ขนาดโรงเรียน โดยรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า ผู้บริหารและครูทุกคนในโรงเรียนต้องมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีเป้าหมายเดียวกันในการดำเนินงาน ผู้บริหารส่งเสริมสัมพันธภาพอันดีในการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นกันเอง สร้างวัฒนธรรมการช่วยเหลือเกื้อกูลและเป็นที่ปรึกษาซึ่งกันและกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน แบ่งปันอำนาจหน้าที่ในการเป็นผู้นำ โดยให้โอกาสทุกคนได้ทำหน้าที่เป็นผู้นำและผู้ตาม คอยสนับสนุนซึ่งกันและกัน ผู้บริหารต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู แสวงหาความรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์เพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ร่วมกันใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ (Keywords) : สภาพปัจจุบัน, สภาพที่พึงประสงค์, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

The purposes of this research were (1) to study and to compare the Present Situation of professional learning community in schools' implementation levels classified by status and school-size, to study the expectation and the development guidelines of professional learning community in schools under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2. The samples were 70 school administrators and 213 teachers. The instrument used in data collection was a five-rating scale. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance, and analysis of expectation using Priority Needs Index technique.

The results were found that the Present Situation and the expectation of professional learning community in schools' implementation levels were at the high level in overall and in individual aspects. In comparison, classifying by status and school-size, the implementation levels were statistically significant different at the .01 level. The development guidelines of professional learning community in schools under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2 were found that all personnel in the school had to participate in thinking and decide to set common vision and goal in implementation in the aspects of shared vision. The administrators had to promote good relationships in coexistence, and all personnel had to work together in unity in the aspect of team. The aspect of co-leadership had to be created opportunities for leadership development by assigning authority and responsibility to personnel for encouraging and supporting everyone as leaders and followers in work.

The aspect of learning and professional development had to be promoted and encouraged all personnel to pursuit knowledge, increase and exchange experience to develop oneself regularly. The aspect of friends in community, the administrators and teachers had to work together in a friendly manner, and also create a generous culture. The aspect of community structure, the administrators had to create good relationships among teachers, students, parents and communities, and also encourage communities to participate in learning management of learners efficiently.
Keywords : Present Situation, Expectation, Professional Learning Community

บทนำ (Introduction)

การเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ทำให้เกิดสภาวะการแข่งขันสูง นานาประเทศจึงต้องเร่งพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. 2560: 1) แต่เดิมการศึกษามุ่งเน้นให้ครูเป็นผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว แต่การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนต้องฝึกการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลได้ ประการสำคัญคือ ครูในศตวรรษที่ 21 จะต้องไม่ตั้งตนเป็นผู้รอบรู้ แต่ต้องแสวงหาความรู้ไปพร้อม ๆ กันกับผู้เรียน (สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2560: 2)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายในการปฏิรูประบบการพัฒนาครู จึงจัดทำโครงการพัฒนาครูรูปแบบครบวงจร เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพสูงสุด มีนโยบายการพัฒนาครูเพื่อเชื่อมโยงกับวิทยฐานะ โดยการปรับปรุงหลักเกณฑ์การประเมินเพื่อขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะ โดยให้ความสำคัญกับระยะเวลาในการทำงานสั่งสมความชำนาญในระยะเวลาหนึ่ง เชื่อมโยงกับการอบรมพัฒนาตนเอง โดยการจัดสรรงบประมาณการพัฒนาตนเองให้ข้าราชการครู คนละ 10,000 บาท/คน/ปี เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการอบรมพัฒนาเองในหลักสูตรที่สถาบันคุรุพัฒนารับรอง และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานคัดเลือกหลักสูตรดังกล่าวเป็นหลักสูตรการพัฒนาข้าราชการครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2561 : 1)

ปัจจุบันมีรูปแบบและวิธีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่นิยมปฏิบัติกันอย่างหลากหลาย เช่น การประชุม การสัมมนา การอบรม การศึกษาดูงาน การนิเทศ การทำผลงานทางวิชาการ เป็นต้น วิธีการดังกล่าวล้วนเป็นวิธีการพัฒนาที่เกิดขึ้นนอกพื้นที่การปฏิบัติงาน และเป็นการพัฒนาที่ขาดความเชื่อมโยงระหว่างองค์ความรู้กับภารกิจจริง ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาบริบทของสถานศึกษา การพัฒนาจึงไม่ส่งผลต่อการเพิ่มคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษา การ

พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ในหลายประเทศที่คุณภาพการศึกษาเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย ต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพที่มุ่งให้ครู ผู้บริหาร นักการศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมมือรวมพลังกันพัฒนาวิชาชีพ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอในรูปแบบ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) (ประกาศสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2560 : 1)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาเดียวกัน มารวมตัวเพื่อทำงานร่วมกัน โดยมีการร่วมกันวางเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียน ตรวจสอบและสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ทั้งในส่วนบุคคลและผลที่เกิดขึ้นโดยรวมผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์วิจารณ์ การทำงานร่วมกัน การร่วมมือรวมพลัง โดยมีลักษณะเด่นตรงที่มีการจัดตั้ง ชุมชนทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการเป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ การมีชุมชนแห่งวิชาชีพจะช่วยส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานทั้งครูผู้สอนและผู้บริหารได้ใช้หลักการแห่งวิชาชีพของตน ไปเพื่อการปรับปรุงด้านวิธีสอน และด้านทักษะภาวะผู้นำ โดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้า การวิเคราะห์ไตร่ตรอง การใช้วิธีเสวนา และการได้รับข้อมูลย้อนกลับที่แต่ละคนมีต่อกันกลับคืนมา เป็นต้น (พิเชฐ เกษวงษ์.2556:1)

นอกจากนี้ การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ยังเป็นโอกาสสำหรับความก้าวหน้าทางวิชาชีพอีกด้วย เกี่ยวเนื่องมาจาก หลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตำแหน่งครูมีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มีหลักเกณฑ์กำหนดคุณสมบัติเรื่องของระยะเวลาการดำรงตำแหน่งครู และชั่วโมงการปฏิบัติงานในตำแหน่งครู หรือตำแหน่งครูในวิทยฐานะที่ดำรงอยู่ปัจจุบันต้องมีชั่วโมงการปฏิบัติงานตามที่กำหนด โดยในชั่วโมงการปฏิบัติงานต้องมีชั่วโมงการมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในแต่ละปีไม่น้อยกว่า 50 ชั่วโมง (หนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ 0206.3/ว 21 ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2560.สิ่งที่ส่งมาด้วย)

วิทยฐานะแนวใหม่ (ว21/2560) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ PLC ปรากฏในตัวชี้วัดที่ 13 การพัฒนาวิชาชีพ หมายถึง กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครู โดยการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันในระดับสถานศึกษา หรือระดับเครือข่าย หรือระดับชาติ และแสดงบทบาท ในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ด้วยความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมายและภารกิจร่วมกัน เพื่อให้เกิด เป็นวัฒนธรรมองค์กร และสร้างนวัตกรรมจากการเข้าร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยนำความรู้ ความสามารถ ทักษะ ที่ได้จากการพัฒนาวิชาชีพมาพัฒนานวัตกรรมการจัด การเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน (นัตยา หล้าทูนธีรกุล. 2560 : 5)

ในยุคปฏิรูปการศึกษาซึ่งต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาขึ้นนั้น จำเป็นต้องสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่ง

ต่อความสำเร็จของการเป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ แนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นคำตอบที่ชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา อีกทั้งยังเป็นหนทางสู่ความก้าวหน้าทางวิชาชีพสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาในยุคปัจจุบัน แต่การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษายังเป็นเรื่องใหม่ในระบบการศึกษาไทย ยังขาดข้อมูลสารสนเทศที่จะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษานำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน และพัฒนาวิชาชีพครูให้มีมาตรฐานสากลเป็นที่ยอมรับ ก่อให้เกิดการพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาของประเทศชาติที่เข้มแข็งสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันของระดับการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน

2. เพื่อศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2561 จังหวัดนครพนม จำนวน 1,843 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารจำนวน 174 คน ครูผู้สอนจำนวน 1,669 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 283 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 70 คน ครู 213 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเกณฑ์ร้อยละ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม โดยศึกษาแนวคิดจากตำรา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน เพื่อให้ได้แนวคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิด ศึกษาค้นคว้าและสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ นำเครื่องมือที่สร้างเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจสอบแก้ไข และปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำ แล้วนำไปให้

ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา และนำเครื่องมือไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.52 – 0.83 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง ขอหนังสือราชการจากมหาวิทยาลัยนครพนมเพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จัดส่งแบบสอบถามที่ลงรหัสแบบสอบถามแล้ว ไปยังประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะครู ด้วยตนเอง และขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ได้รับมาสำรวจความสมบูรณ์ ครบถ้วนของเนื้อหาในแบบสอบถามแล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจะนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการหาความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปของตารางและความเรียง วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยทำเป็นรายข้อ รายด้าน และภาพรวม แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง ส่วนเกณฑ์การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน โดยจำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน คือจำแนกตามสถานภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent Sample) และจำแนกตามขนาดโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test แบบ One-Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างกันได้ทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีของ Scheffe สุดท้ายคือการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนที่พึงประสงค์ ใช้วิธีจัดลำดับความสำคัญของค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับ มาก ทั้ง 6 ด้าน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน ของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พิจารณารายด้าน

การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	สภาพปัจจุบัน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน
ด้านวิสัยทัศน์ร่วม	4.05	0.62	มาก
ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ	4.06	0.70	มาก
ด้านภาวะผู้นำร่วม	3.95	0.72	มาก
ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ	3.98	0.66	มาก
ด้านชุมชนกัลยาณมิตร	4.07	0.67	มาก
ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน	3.95	0.70	มาก
รวม	4.01	0.63	มาก

เมื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 สูงกว่าครู โดยรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้าน

สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน	สถานภาพ				t	P
	ผู้บริหารโรงเรียน		ครู			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านวิสัยทัศน์ร่วม	4.38	0.48	3.94	0.62	5.47**	0.00
ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ	4.43	0.45	3.95	0.72	6.58**	0.00
ด้านภาวะผู้นำร่วม	4.27	0.55	3.85	0.74	4.45**	0.00
ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ	4.22	0.50	3.90	0.68	3.52**	0.00
ด้านชุมชนกัลยาณมิตร	4.31	0.47	3.99	0.71	3.50**	0.00
ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน	4.21	0.61	3.86	0.71	3.63**	0.00
รวม	4.30	0.55	3.91	0.47	4.60**	0.00

** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

เมื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน พบว่า โดยรวม พบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านชุมชนกัลยาณมิตร และด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านทีมร่วมแรงร่วมใจและด้านภาวะผู้นำร่วม ไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน ของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน

สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน	**แหล่งของความแปรปรวน**	**SS**	**df**	**MS**	**F**	**P**
ด้านวิสัยทัศน์ร่วม	ระหว่างกลุ่ม	6.92	2	3.46	9.65	0.00**
	ภายในกลุ่ม	100.40	280	0.35		
	รวม	107.32	282			
ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ	ระหว่างกลุ่ม	1.88	2	0.94	1.95	0.14
	ภายในกลุ่ม	135.18	280	0.48		
	รวม	137.07	282			
ด้านภาวะผู้นำร่วม	ระหว่างกลุ่ม	2.33	2	1.16	2.27	0.10
	ภายในกลุ่ม	144.29	280	0.51		
	รวม	146.62	282			
ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	3.27	2	1.63	3.87	0.02*
	ภายในกลุ่ม	118.39	280	0.42		
	รวม	121.66	282			
ด้านชุมชนกัลยาณมิตร	ระหว่างกลุ่ม	6.51	2	3.25	7.59	0.00**
	ภายในกลุ่ม	120.04	280	0.42		

	รวม	126.55	282			
ด้านโครงสร้าง	ระหว่างกลุ่ม	6.21	2	3.10	6.50	0.00**
สนับสนุนชุมชน	ภายในกลุ่ม	133.63	280	0.47		
	รวม	139.847	282			
	ระหว่างกลุ่ม	4.03	2	2.01	5.17	0.00**
รวม	ภายในกลุ่ม	109.09	280	0.39		
	รวม	113.13	282			

** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

เมื่อศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร และด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านภาวะผู้นำร่วม รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยรวม และรายด้าน

สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน	**ระดับความคิดเห็น**		
	$\bar{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
ด้านวิสัยทัศน์ร่วม	4.48	0.52	มาก
ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ	4.51	0.56	มากที่สุด
ด้านภาวะผู้นำร่วม	4.46	0.60	มาก
ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ	4.49	0.54	มาก
ด้านชุมชนกัลยาณมิตร	4.58	0.52	มากที่สุด
ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน	4.49	0.54	มาก
รวม	4.50	0.51	มาก

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพที่พึงประสงค์ ของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครพนม เขต 2 ด้วยการใช้เทคนิค Priority Needs Index (PNI) โดยรวม มีความต้องการจำเป็นทุกด้าน โดยมีค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.10 ถึง 0.14 โดยรวม 0.12 โดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน ด้านภาวะผู้นำร่วม ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ และด้านวิสัยทัศน์ร่วม รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วยเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพที่พึงประสงค์ ของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ด้วยการใช้เทคนิค Priority Needs Index (PNI)

การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพที่พึงประสงค์	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	PNI	ลำดับ
ด้านวิสัยทัศน์ร่วม	4.05	0.62	4.48	0.52	0.10	6
ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ	4.06	0.70	4.51	0.56	0.11	5
ด้านภาวะผู้นำร่วม	3.95	0.72	4.46	0.60	0.13	2
ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ	3.98	0.66	4.49	0.54	0.13	3
ด้านชุมชนกัลยาณมิตร	4.07	0.67	4.58	0.52	0.13	4
ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน	3.95	0.70	4.49	0.54	0.14	1
รวม	4.01	0.63	4.50	0.51	0.12	

พบว่า มีความต้องการจำเป็นทุกด้าน โดยมีค่า PNI Modified อยู่ระหว่าง 0.10 ถึง 0.14 โดยรวม 0.12 โดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน (PNI Modified = 0.14) ด้านภาวะผู้นำร่วม (PNI Modified = 0.13) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ (PNI Modified = 0.13) ด้านชุมชนกัลยาณมิตร (PNI Modified = 0.13) ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ (PNI Modified = 0.11) และด้านวิสัยทัศน์ร่วม (PNI Modified = 0.10)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับ มาก ทั้ง 6 ด้าน ทั้งนี้เนื่องจาก การดำเนินงานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีความพยายามในการทำให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นงานส่วนหนึ่งของการดำเนินงานการจัดการศึกษา โดยครูสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและทุกภาคส่วนให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยณัฐ กุสุมาลย์ (2560 : 107-108) สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีแนวทางการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา คือ ส่งเสริม สนับสนุน และสร้างความเข้าใจแก่ครูในโรงเรียนเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ตรงกัน และจัดครูให้ทำงานจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ดำเนินการตามการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา

ผลการเปรียบเทียบเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ โดยรวม พบว่าผู้บริหารโรงเรียนกับครู มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยผู้บริหารโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครู เนื่องจากผู้บริหารมุ่งการพัฒนาดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้มีความก้าวหน้าและพัฒนาโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ โดยต้องอาศัยการดำเนินงานทั้ง 6 ด้าน ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ด้านภาวะผู้นำร่วม ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร และด้าน

โครงสร้างสนับสนุนชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยณัฐ กุสุมาลย์ (2560 : 108 – 109) จัดครูให้ทำงานจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ดำเนินการตามการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 6 ด้าน ด้านการมีภาวะผู้นำร่วม ด้านการมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน ด้านการมีระบบทีมร่วมมือร่วมใจ ด้านการทบทวนไตร่ตรองผล ด้านการสนับสนุน และด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ โดยครูวิเคราะห์วัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการร่วมกันได้ ครูทุกคนร่วมกันคิด ร่วมกันแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาที่ต้องการพัฒนา สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2555 : 135) ที่ให้แนวคิดว่าการมีคุณค่าร่วมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน ไปถึงการเรียนรู้ร่วมกันและการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ร่วมกัน การรวมตัวในรูปแบบนี้เป็นเหมือนแรงผลักดัน โดยความต้องการและความสนใจของสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพสู่มาตรฐานการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นหลัก

ผลการเปรียบเทียบเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวม พบว่าผู้บริหารโรงเรียน และครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านชุมชนกัลยาณมิตร และด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านทีมร่วมแรงร่วมใจและด้านภาวะผู้นำร่วม ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ขนาดของโรงเรียน เป็นตัวกำหนดจำนวนผู้บริหาร จำนวนครูผู้สอน และจำนวนนักเรียนซึ่งมีผลโดยตรงกับการทำงานในโรงเรียน เมื่อบุคลากรที่มีจำนวนแตกต่างกันจึงทำให้ความคิดและวิสัยทัศน์หลากหลายและแตกต่างกัน การให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันก็มีความแตกต่างกันตามจำนวนบุคลากรในโรงเรียนนั้น ๆ โรงเรียนขนาดใหญ่มีบุคลากรมีมากการรวมกลุ่ม การเป็นชุมชนกัลยาณมิตร ยิ่งทำได้ยากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็กเนื่องจากมีจำนวนบุคลกรที่น้อยกว่า สอดคล้องกับงานวิจัย ฉัตรชัย ทองเจริญ (2556 : 93-96) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนตามการรับรู้ของผู้บริหารจำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีหนึ่งด้านคือด้านสภาพการให้การสนับสนุนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นอกนั้นไม่แตกต่างกันโดยพบว่าผู้บริหารรับรู้ว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มีคุณลักษณะการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านสภาพการให้การสนับสนุนสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก เนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่มีการให้การสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจนเกิดเป็นวัฒนธรรมความไว้วางใจและการยอมรับนับถือทุกคนมีส่วนร่วมรับรู้ความสำเร็จที่ปรากฏต่อโรงเรียน

2. สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก

ครูให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยมีรูปแบบที่มีการร่วมมือร่วมใจกันในการพัฒนาทั้งระบบในโรงเรียนให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทุกภาคส่วน โดยตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้เกิดความก้าวหน้าและมีความต่อเนื่องโดยความร่วมมือของผู้บริหารโรงเรียน ครู และชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยณัฐ กุสุมาลย์ (2560 : 111-112) ในส่วนของสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ด้าน ครูส่วนหนึ่งตระหนักถึงความสำคัญและต้องการการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในอีกมิติที่แตกต่างไปจากรูปแบบและวิธีการเดิมที่เคยปฏิบัติ โดยเน้นความสอดคล้องกับภารกิจการปฏิบัติงานบนฐานการทำงานและพื้นที่การปฏิบัติจริงหรือการพัฒนาจากงานประจำของตน ซึ่งปฏิบัติงานในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง องค์กรวิชาชีพ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพจากการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ประสบความสำเร็จในหลายประเทศ ต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพที่มุ่งให้ครู ผู้บริหาร นักการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือร่วมพลังกันพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติบนฐานการทำงานจริง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระดับบุคคลคือ การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมทางบวกแก่ครู ผู้บริหาร ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้อง ให้เป็นคนคุณภาพ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนคุณภาพการศึกษา และยังก่อให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานที่คนในสถานศึกษา

3. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยรวม มีความต้องการจำเป็นทุกด้าน โดยมีค่า PNI Modified อยู่ระหว่าง 0.10 ถึง 0.14 โดยรวม 0.12 โดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน (PNI Modified = 0.14) ด้านภาวะผู้นำร่วม (PNI Modified = 0.13) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ (PNI Modified = 0.13) ด้านชุมชนกัลยาณมิตร (PNI Modified = 0.13) ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ (PNI Modified = 0.11) และด้านวิสัยทัศน์ร่วม (PNI Modified = 0.10) เนื่องจากการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนจะต้องอาศัยบุคลากรที่มีภาวะผู้นำร่วม มีการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพอยู่เสมอและต่อเนื่อง มีการรวมกลุ่มร่วมมือช่วยเหลือกันเป็นชุมชนกัลยาณมิตร พร้อมทั้งรวมกลุ่มเป็นทีมที่ร่วมแรงร่วมใจกันและมีแนวความคิดวิสัยทัศน์ร่วมกันเพื่อนำการพัฒนาไปตามเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับ Huffman (2003 : 21-34) ทำการวิจัยเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ พบว่าโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการทำให้ครูและผู้บริหารให้มีวิสัยทัศน์ ความเชื่อและค่านิยมร่วมกันมีเป้าหมายเดียวกันคือ การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนมีความ

พยายามอย่างสอดคล้องกันในการแสดงออกซึ่งความไว้วางใจระหว่างกัน ประสานความร่วมมือและมีการสื่อสารแบบให้เกียรติซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับ ธันยพร บุญรักษา (2553 : 105) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย ได้พบข้อสรุปที่มีความสอดคล้องกันที่ว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมี 6 ตัวโดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรถึง 3 ตัว ได้แก่ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านการจูงใจบุคลากร และปัจจัยด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่ช่วยให้สามารถสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ควรส่งเสริมให้โรงเรียนทุกขนาดโรงเรียน รวมกันเป็นเครือข่ายโรงเรียน นำการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนไปปรับใช้ตามบริบทของตนเอง

1.2 ผู้บริหารและครูต้องศึกษาให้เข้าใจ เห็นประโยชน์และความสำคัญของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนสำหรับโรงเรียนทุกขนาดในการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนอย่างรอบด้าน และให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามระบบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนอย่างถาวร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนระดับพื้นที่อื่น ๆ เพื่อการดำเนินงานดังกล่าวให้เหมาะสมกับสถานศึกษาระดับพื้นที่นั้น ๆ

2.2 ควรศึกษาวิจัยพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนในระดับการปฏิบัติภายในโรงเรียนขนาดต่าง ๆ

2.3 ควรมีการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

ฉัตรชัย ทองเจริญ. (2556). **คุณลักษณะการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต อุดรธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ธัญยพร บุญรักษา. (2553). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

นัตยา หล้าทูนธีรกุล. (2560**). Professional Learning Community กับการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ ยุคThailand 4.0**. ขอนแก่น.

ปิยณัฐ กุสุมาลย์. (2560). **แนวทางการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ สาหรับสถานศึกษา สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27**. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พิเชฐ เกษวงษ์. (2556). **การนำเสนอแนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ตถาตา พับลิเคชั่น.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 32. (2560). **สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32**. บุรีรัมย์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 32.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). **ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2560). **หนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ 0206.3/ว 21 ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2560**. กรุงเทพฯ : สำสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2560). **ประกาศสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). **คู่มือประกอบการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” สู่สถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

การพัฒนากิจกรรมการจัดการการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชากลศาสตร์ของไหล หน่วยเรื่อง สมการพลังงาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา

Development of learning management activities using The Problem-Based Learning of Fluid Mechanics Subject to Enhance, energy equation units to The Ability in The Problem Solving

สุรนารถ ฉิมภารส[1]
Suranat Chimparos[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและประเมินสิทธิภาพการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชากลศาสตร์ของไหล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่อง สมการพลังงาน ของนักศึกษาสาขาวิชาครุศาสตร์เครื่องกล วิธีการดำเนินงานวิจัย แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอนได้แก่ 1) กำหนดปัญหา 2) ทำความเข้าใจปัญหา 3) ดำเนินการศึกษาค้นคว้า 4) สังเคราะห์ความรู้ 5) ดำเนินการแก้ปัญหา 6) สรุปและประเมินค่าของคำตอบ และ 7) นำเสนอ และประเมินผลงานของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชากลศาสตร์ของไหล มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการประเมินพบว่า โดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) อยู่ที่ระดับ 4.61 ในข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ระดับ 0.13 ผลการประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชากลศาสตร์ของไหล พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.50/79.00 นำรูปแบบกิจกรรมนำไปพัฒนาขึ้นไปใช้ในการเรียนการสอนจริงได้ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมกับรายวิชาอื่นๆ ต่อไป

คำสำคัญ (Keywords) : กิจกรรมการเรียนรู้, การเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, ความสามารถในการแก้ปัญหา

Abstract

This research is aimed at To study and evaluate the right to develop learning activities using problems as a base in fluid mechanics courses To promote the problem solving ability of the energy equation of students in mechanical education Research methodology Divided into 7 steps: 1) Problem determination 2)

Understanding problems 3) Conducting research studies 4) Synthesis of knowledge 5) Implementing solutions 6) Summarizing and evaluating answers and 7) Presentation and evaluation Student work The research found that The result of the examination of the appropriateness of learning activities using problems as a base of fluid mechanics With average ($\overline{X}$) and standard deviation (S.D.). Overall, the quality is at a very good level, with the average ($\overline{X}$) at the level of 4.61 in the assumptions set and the standard deviation (SD) is at the level of 0.13. The evaluation of the efficiency of learning activities using the problem is The base of fluid mechanics found that the learning activity generated was 80.50 / 79.00. Can use the activity form to be used in learning and teaching, and can be used as a guideline for further development of activities with other courses

Keywords : Activities of Learning, Problem-Based Learning, Problem Solving

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวดที่ 4 มาตราที่ 22 ได้กำหนดว่า การจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้นั้น สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน จากที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาแก่ผู้เรียนฝ่ายเดียว เปลี่ยนเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา 3 ยุคคือยุคเกษตรกรรม ยุคอุตสาหกรรม และยุคความรู้ มีความแตกต่างกันมากหากเราต้องการให้การศึกษาของไทยต้องก้าวไปสู่ยุคความรู้ จุดท้าท้ายในการจัดการศึกษาควรไปในทิศทางที่พุ่งเป้าเพื่อให้ความรู้กระตุ้นผู้เรียนสามารถเรียนรู้ไปตลอดชีวิต ผู้สอนต้องมีหลัก “หลักสอนน้อย เรียนมาก” จากการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (21th Century Skills)[2] ผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้และให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะในด้านต่างๆ โดยวิธีลงมือปฏิบัติ เมื่อมีการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่ มีคำสำคัญที่น่าสนใจคือ คำว่า “Teach Less” คำว่า “Learn More” มีความหมายว่า การเปลี่ยนแปลงเป้าหมายหมายจาก “ความรู้ (knowledge) ไปสู่ทักษะ (skill or practice) และครู หรือ (Teacher) จะต้องปรับหน้าที่เดิมให้เป็น Faciltator ที่เปรียบเสมือนผู้อำนวยการเรียนรู้ (Coach) หรือผู้ชี้แนะ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากการศึกษาที่มีครูสอนในห้องเรียนอย่างเดียว ให้สู่วิธีที่การที่ผู้เรียนได้เกิดทักษะทางด้านความคิด และทักษะปฏิบัติ ได้เรียนรู้เอง และผู้สอนเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้และชี้แนะแนวทาง (กลมฉัตร กล่อมอิ่ม, 2560)ได้กล่าว

ปัจจุบันการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เป็นการสอนที่มุ่งสร้างความเข้าใจและการแก้ปัญหา โดยปัญหาที่เกิดจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ จะเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้ และเป็นตัวกระตุ้นต่อไปในการพัฒนาทักษะการด้วยเหตุผล ซึ่งนำไปสู่การสืบค้นข้อมูลที่ต้องการใช้ในการแก้ปัญหา การเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานมี 5 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดสถานการณ์ปัญหา 2) ค้นคว้าหาข้อมูล 3) สร้างประเด็นการเรียนรู้ 4) แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ 5) สรุปความรู้ที่ได้รับ ซึ่งการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ช่วยเสริมสร้างศักยภาพให้ผู้เรียนสามารถทำงานและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ โดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ และอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น ซึ่งความสามารถในการแก้ปัญหา (Problem Solving Ability) เป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิต และมีบทบาทต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างมาก ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาโดยผู้สอนจะเน้นที่การฝึกทักษะกระบวนการมากกว่าเนื้อหา โดยความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา แล้วทบทวนความจำจากความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น ๆ จากนั้นเป็นการใช้ความคิดรวบรวมกฎเกณฑ์ วิธีการที่จะนำมาแก้ปัญหา เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งจะทำให้พบวิธีการใหม่ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น (สุรนารถ ฉิมภารส, 2562) ได้ศึกษาและวิจัยกรอบแนวคิดการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชากลศาสตร์ของไหล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาสาขาวิชาครุศาสตร์เครื่องกล วิธีการดำเนินงานวิจัย แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอนได้แก่ 1) ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ร่างกรอบแนวคิดขั้นต้น 3) ออกแบบแผนกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชากลศาสตร์ของไหล 4) กำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 5) สร้างแบบสอบถามประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิด 6) ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิด และ 7) ปรับปรุงแก้ไขและสรุปผล ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการจัดแผนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 แสดงว่าสามารถนำรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้ในการเรียนการสอนจริงได้

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนในรายวิชากลศาสตร์ของไหล เป็นรายวิชาชีพบังคับสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาครุศาสตร์เครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก เนื้อหารายวิชาศึกษาหลักการเบื้องต้นของของไหล คุณสมบัติของของไหล ของไหลสถิตย์ แรงของของไหลที่กระทำกับวัตถุอยู่นิ่ง ประเภทของการไหล โมเมนต์ตั้ม และแรงที่เกิดจากการเคลื่อนที่ของของไหล สมการพลังงานสำหรับการไหลแบบคงตัว การหาค่าการสูญเสียภายในท่อ การออกแบบระบบท่อ การวัดอัตราการไหลและเครื่องมือวัดของไหล ผู้วิจัยได้เล็งเห็นประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถทั้งด้านความรู้และทักษะกระบวนการ โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความ สามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง และถือว่า

ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาจากกรอบแนวคิดการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชากลศาสตร์ของไหล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่องสมการพลังงาน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาครุศาสตร์เครื่องกล ตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อใช้และศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชากลศาสตร์ของไหล เรื่องสมการพลังงาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาครุศาสตร์เครื่องกล โดย

2.1 เปรียบเทียบวิธีการการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชากลศาสตร์ของไหล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่องสมการพลังงาน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาครุศาสตร์เครื่องกล ก่อนเรียน และหลังเรียน

2.2 ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การเพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาจากกรอบแนวคิดการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชากลศาสตร์ของไหล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่องสมการพลังงาน

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อใช้และศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชากลศาสตร์ของไหล เรื่องสมการพลังงาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาครุศาสตร์เครื่องกล

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

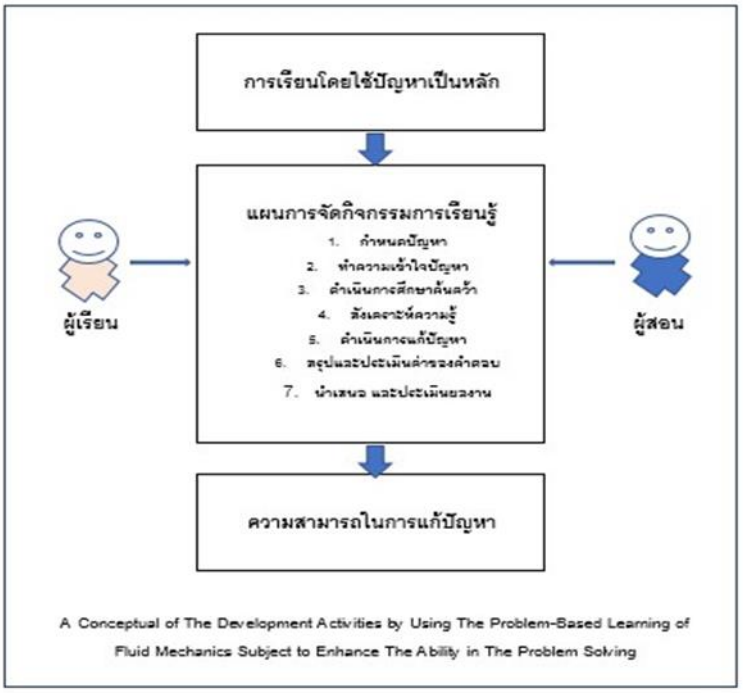
1) ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประกอบด้วยผู้สอนในระดับอุดมศึกษา สาขาทางด้านการศึกษา ทางด้านวิศวกรรมเครื่องกล ทางด้านครุศาสตร์อุตสาหกรรม ทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา หรือด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 30 คน สาขาวิชาครุศาสตร์เครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก กลุ่มทดลองใช้

ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อที่ใช้ เอกสารประกอบการสอนวิชากลศาสตร์ของไหล หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต สาขาสาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี (ฉบับปรับปรุงปี 2560) หน่วยการเรียนรู้ เรื่องสมการพลังงาน

ขอบเขตด้านตัวแปร รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชากลศาสตร์ของไหลเพื่อส่งเสริมความ สามารถในการแก้ปัญหา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชากลศาสตร์ของไหล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาสาขาวิชาครุศาสตร์เครื่องกล (การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 ร่วมกับโครงการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9 และการประชุมวิชาการ “ศิลปากรวิจัย” ครั้งที่ 11 เรื่อง “นวัตกรรมและการสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการสร้างและประเมินประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาจากกรอบแนวคิดการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชากลศาสตร์ของไหล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่องสมการพลังงาน มีดังนี้

1.1 สร้างและประเมินประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาจากกรอบแนวคิดการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชากลศาสตร์ของไหล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่องสมการพลังงาน ซึ่งมีขั้นตอนการเรียนรู้จำนวน 7 ขั้นตอนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชากลศาสตร์ของไหลโดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีขั้นตอนที่สำคัญ 7 ขั้นตอน มีดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา

ผู้สอนแนะนำแนวทางการเรียนพร้อมทั้งอธิบายวิธีการเรียนให้กับผู้เรียนได้รับรู้ จากนั้นผู้สอนจะกระตุ้นให้ผู้เรียนกำหนดปัญหาจากโจทย์ที่กำหนดให้ หากผู้เรียนคิดประเด็นปัญหาไม่ครอบคลุมผู้สอนจะคอยตั้งคำถามให้ผู้เรียนได้คิดต่อ โดยผู้สอนจะเป็นผู้ดูแล ตรวจสอบผลงาน และอำนวยความสะดวกในการเรียน

ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจปัญหา

ผู้สอนตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น โดยผู้สอนจะทำการตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม พร้อมอำนวยความสะดวกในการเรียน

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้สอนแนะนำบทเรียนตามที่ได้ตั้งโจทย์ไว้ และเสนอแนวทางในการศึกษาข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ภายนอก เช่น เว็บไซต์ จากนั้นผู้สอนทำการตรวจสอบการจดบันทึกในเอกสารของผู้เรียน

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้

ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น โดยผู้สอนตรวจสอบประเด็นที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับปัญหาว่าได้ครบทั้งหมดหรือไม่ จากนั้นผู้สอนตรวจสอบผลงาน และให้ข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 5 ดำเนินการแก้ปัญหา

ผู้สอนตรวจสอบผลงาน และให้ข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติม พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในการเรียนแก่ผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 6 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ

ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียน ผู้สอนตรวจสอบองค์ความรู้ที่ผู้เรียนสรุปมา โดยผู้สอนตอบข้อคิดเห็นหรือข้อสงสัยให้กับผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 7 นำเสนอ และประเมินผลงานของผู้เรียน

ผู้สอนประเมินผลงานของผู้เรียน ผู้สอนรับฟังการนำเสนอผลงานของผู้เรียนแต่ละคน โดยผู้สอนจะคอยสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อประเมนผลการดำเนินการในการแก้ปัญหาของผู้เรียน

1.2 ผลตั้งคำถาม หรือปัญหา ผู้วิจัยได้ประเมินความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) โดยการคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งมีจำนวนสถานการณ์ที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

1.3 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชากลศาสตร์ของไหล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่องสมการพลังงาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการประเมินพบว่า โดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก มี

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) อยู่ที่ระดับ 4.61 ในข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ระดับ 0.13

1.4 ผลการประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชากลศาสตร์ของไหล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่อง สมการพลังงาน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 30 คน สาขาวิชาครุศาสตร์เครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.50/79.00

2. ผลการใช้และศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชากลศาสตร์ของไหล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่องสมการพลังงาน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 30 คน สาขาวิชาครุศาสตร์เครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

2.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชากลศาสตร์ของไหล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชากลศาสตร์ของไหลโดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีขั้นตอนที่สำคัญ 7 ขั้นตอน เรื่องสมการพลังงาน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาครุศาสตร์เครื่องกล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชากลศาสตร์ของไหล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่องสมการพลังงาน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	($\bar{x}$)	S.D	t	p
ก่อนเรียน	30	30	15.00	4.70	10.60**	0.000
หลังเรียน	30	30	25.50	3.05		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชากลศาสตร์ของไหล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่องสมการพลังงาน มีคะแนนก่อนเรียน และหลังเรียน เท่ากับ 15.00 คะแนน และ 25.50 คะแนนตามลำดับ และผลการเปรียบเทียบผลการเรียนระหว่างก่อนเรียน และหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชากลศาสตร์ของไหลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นผลการจัดกิจกรรมสามารถพัฒนาผู้เรียนในความสามารถในการแก้ปัญหา

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชากลศาสตร์ของไหล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่องสมการพลังงาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการประเมินพบว่า โดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก มี

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) อยู่ที่ระดับ 4.61 ในข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ระดับ 0.13 ผลการประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชากลศาสตร์ของไหล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่องสมการพลังงาน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 30 คน สาขาวิชาครุศาสตร์เครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.50/79.00 ผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมดังกล่าวขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการสังเคราะห์เพื่อให้ได้กิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชากลศาสตร์ของไหลที่มีความเหมาะสม โดยผู้วิจัยได้นำรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานมาใช้เพื่อสนับสนุนการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยใช้การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาประจำสัปดาห์ เสนอเนื้อหาบทเรียนที่ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ในการแก้ปัญหา สร้างช่องทางในการติดต่อระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และเพื่อนๆ ในชั้นเรียน พร้อมให้ผู้เรียนนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาจากสิ่งที่ได้เรียนรู้โดยการนำเสนอหน้าชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มลฤดี เพ็งสง่า และคณะ (2559) ที่พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาการเขียนโปรแกรมควบคุมหุ่นยนต์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นได้ ซึ่งการจัดกิจกรรมแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และสามารถทบทวนบทเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา ดังนั้น(พรจิต ประทุมสุวรรณ (2553) ได้กล่าวแนวทางการพัฒนาผู้เรียนในด้าน 1. การบูรณาการความรู้เข้าด้วยกัน 2. พัฒนาทักษะกระบวนการคิดและการตัดสินใจ 3. พัฒนาทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต 4. พัฒนาทักษะในการสื่อสารและทำงานเป็นทีม 5. พัฒนาทักษะในการประเมินตนเองและผู้อื่น 6. พัฒนาพฤติกรรม คุณธรรมและจริยธรรม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชากลศาสตร์ของไหล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาสาขาวิชาครุศาสตร์เครื่องกล มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 7 ขั้นตอน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ได้ทำการประเมินที่ได้พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานรายวิชากลศาสตร์ของไหล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาสาขาวิชาครุศาสตร์เครื่องกลไปใช้ในการเรียนการสอนจริงได้ในการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาต่างๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ด้านเนื้อหาในรายวิชา พบว่ารายวิชาที่ได้รับการประเมินมากที่สุดคือ หลักพื้นฐานขอเนื้อหาการนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่มีความต้องการให้พัฒนานักศึกษาในด้านความรู้

เรื่องสมการพลังงาน ส่วนในรายวิชาที่ได้รับ ให้เห็นว่าควรมีการจัดลำดับเวลาการเรียนรู้ให้เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชานี้เพื่อให้ตารางเรียนผู้เรียนไม่ทบกับตารางรายวิชาอื่นๆ เพื่อให้กิจกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์

2. ด้านคุณลักษณะอาจารย์ (ในการจัดกิจกรรม) พบว่าอาจารย์ควรได้รับการอบรมหรือแลกเปลี่ยนวิธีการต่างๆ ก่อนนำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้งานเพื่อสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย อาจารย์ผู้สอนควรมีการประยุกต์กิจกรรมบ่อยๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียนอาจจะต้องมีการปรับปรุงในเรื่องต่างๆ เช่น สถานที่ เวลา อุปกรณ์ที่หาง่ายในท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยได้รับความอนุเคราะห์ในด้านสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือในการทดลองงานวิจัยจากสาขาวิศวกรรมเครื่องกล สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

เอกสารอ้างอิง (References)

แคทรียา มุขมาลี และวิมล สำราญวานิช. (2557). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องอาหารกับการดำรงชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. หน้า 2594 – 2602.

ณัฏฐกาญจน์ อันทราวัน ชนบพร แสงวณิช และโชติกา ภาษีผล. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือ ของนักเรียนในห้องเรียนรวมระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น. มหาวิทยาลัยนเรศวร. หน้า 45 – 57.

นิศากร ไพบูลย์สิน และสาโรจน์ โศพีรักข์. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนบนเว็บโดยบูรณาการการเรียนรู้ร่วมกันกับการแก้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. หน้า 91 – 101.

มลฤดี เพ็งสง่า สิทธิชัย ลายเสมา สมหญิง เจริญจิตรกรรม และนภดล ผู้มีจรรยา. (2559). แผนการจัดกิจกรรมแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาการเขียนโปรแกรมควบคุมหุ่นยนต์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. หน้า 281 -286.

วราพรรณ สุกมาก อาพันธ์ เตียวตระกูล และอังคณา อ่อนธานี. (2560). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาตามสภาพจริงเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันล้ำค่าสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. Humanities and Social Sciences Journal of Graduate School . หน้าที่ 172-185.

วิจารณ์ พานิช. (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ส. เจริญการพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2553). แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559). กรุงเทพฯ: ส.ก.ศ.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2559). ผลการทดสอบการศึกษาขั้นพื้นฐาน.จาก http://www.niets.or.thเข้าถึงเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2562.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.(2551). 36 ปี สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

Lynda, W.K.N.(2004). Jump Start Authentic Problem-Based Learning. Pearson Education Asia Pte Ltd.

Marra, S.E. (1997). An Exploration of Critical Thinking, Learning Styie, Locus of Control and Environmental Perception in Baccalaurate Nursing Student. Dissertation Abstracts International.

Norris, S.P., &Ennis, R.H. (1989). Evaluating critical thinking. Pacific Grove CA : Midwest Publications.

Woods, D.R. (2012). PBL: An Evaluation of the Effectiveness of Authentic Problem-Based Learning (aPBL). Chemical Engineering Education, 46(2), (Spring).

ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

Administrative Factors Affecting Implementation Based on Learning Reduction-Learning Activity Increased in Schools under Nakhon Phanom Primary Education Area Office 1

นิรุตติ์ พรมผง[1] สุมาลี ศรีพุทธรินทร์[2] ชัยยุทธ ศิริสุทธิ์[3]

Nirut Promphong[1] Sumalee Sriputtarin[2] Chaiyuth Sirisuthi[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยการบริหารและการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 (2) เปรียบเทียบปัจจัยการบริหารและการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ จำแนกตามสถานภาพ และขนาดของสถานศึกษา (3) หาอำนาจพยากรณ์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 394 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสอบถามปัจจัยการบริหาร มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .32 - .77 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .96 ส่วนแบบสอบถามการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .32 - .75 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .94 สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหาร และการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัจจัยการบริหาร และการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ จำแนกตามสถานภาพ และจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (3) ปัจจัยการบริหารที่สามารถพยากรณ์การส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตาม

นโยบายการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยมีอำนาจพยากรณ์ 73.50 และมีค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ ±.20

คำสำคัญ : (1) ปัจจัยการบริหาร (2) การส่งเสริมสนับสนุน (3) นโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

---

[1] นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม Faculty of Education Nakhon Phanom
606150101206@npu.ac.th

[2] อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม Faculty of Education Nakhon Phanom

[3] อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม Faculty of Education Nakhon Phanom

ABSTRACT

The purposes of this research were (1) to study administrative factors affecting implementation promotion based on the policy of “Learning Reduction-Learning Activity Increased” in schools under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 1, (2) to compare administrative factors affecting implementation promotion based on the policy of “Learning Reduction-Learning Activity Increased” classified by status and school-size, and (3) to find out the predictive power of administrative factors affecting implementation promotion based on the policy of “Learning Reduction-Learning Activity Increased”. The samples were 394 school administrators and teachers followed the percent criterion in the sample-size specification. They were selected by Stratified Random Sampling. The instruments used in data collection were a five-rating scale questionnaire, an administrative factor questionnaire with the discrimination between .32-.77 and the reliability of .96, and a promotion questionnaire for “Learning Reduction-Learning Activity Increased” with the discrimination between .32-.75 and the reliability of .94. The statistics used were mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance, and multiple regression analysis.

The results were found that (1) school administrators and teachers revealed their opinions towards administrative factors affecting implementation promotion based on the policy of “Learning Reduction-Learning Activity Increased” at the high level in overall and in individual aspects. (2) The comparison of administrative factors and implementation promotion based on the policy of “Learning Reduction-Learning Activity Increased” classified by status and school-size revealed that overall were statistically significant different at the .01 level. (3) The administrative factors of promoting and supporting “Learning Reduction-Learning Activity Increased” with

showed the predictive power at 73.50, and the error value of prediction was at .20.
Keywords: (1) Administrative Factors (2) Promotion (3) Policy of Learning Reduction-Learning Activity Increased

บทนำ

ตามนโยบายการศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ กำหนดจุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย และกรอบทิศทางในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1) โดยกำหนดโครงสร้างการเรียนรู้เป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 8) ซึ่งในการจัดการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลาง โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 25) จากประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องแนวนโยบายการลดเวลาเรียนตามหลักสูตรการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางพุทธศักราช 2551 ได้ประกาศไว้ว่า ร่างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับปรับปรุงให้เด็กเรียนน้อยลง ตัดเนื้อหาซ้ำซ้อน สถานศึกษาต้องบริหารจัดการเวลาเรียนของหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนด และสอดคล้องกับแนวปฏิบัติตามนโยบาย (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558 : 7)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และลักษณะอันพึงประสงค์เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาเด็กและเยาวชน เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551 : 2) สอดคล้องกับการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างพลวัต จะต้องส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ทักษะการทำงาน ทักษะการดำรงชีวิต และที่สำคัญจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และมีสุขภาวะ รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบาย ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ให้เป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีคุณสมบัติดังกล่าว โดยได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนา 4 H ได้แก่ Head (พัฒนาสมอง) Heart (พัฒนาจิตใจ) Hand (พัฒนาทักษะการปฏิบัติ) และ Health (พัฒนาสุขภาพ) เพื่อให้เชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558 : คำนำ) ในการดำเนินงานตามนโยบาย ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สถานศึกษาต้องบริหารจัดการเวลาเรียนของหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตาม

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนด และสอดคล้องกับแนวปฏิบัติตามนโยบาย สถานศึกษาสามารถจัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และบริบทของสถานศึกษาโดยการกำหนดเวลาเรียนในแต่ละระดับการศึกษา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558 : 7)

จากนโยบายการลดเวลาเรียนดังกล่าว จึงนำมาสู่การปฏิบัติโดยกำหนดให้โรงเรียนเรียนภาควิชาการ ถึงเวลาบ่าย 2 โมงครึ่งหรือเวลา 14.30 น. แต่เวลาที่โรงเรียนเลิกยังคงเหมือนเดิมตามกำหนดของ แต่ละโรงเรียนซึ่งมักจะเป็นช่วงบ่าย 4 โมง หรือเวลา 16.00 น. ดังนั้นในช่วงดังกล่าวโรงเรียนจะต้องจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ ให้นักเรียนได้ปฏิบัติ และควรเป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลายที่ช่วยเพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์ และที่สำคัญควรมีกิจกรรมกระตุ้นให้เด็กได้ค้นหาศักยภาพและความชอบของตนเอง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558 : 1) ในการจัดกิจกรรม ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สถานศึกษาแต่ละแห่ง ควรแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558 : ค) ซึ่งครูผู้สอนต้องใช้ความสามารถ ในการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา รู้จักการทำงานเป็นทีม รู้จักการปรับตัวมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ครูผู้สอนมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้และที่สำคัญต้องพัฒนาผู้เรียนให้ค้นหาศักยภาพและความชอบของตนเอง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558 : 1)

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ที่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับมอบหมายในปัจจุบันตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ระเบียบ และคำสั่งต่าง ๆ สถานศึกษายังคงมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555 : 2-3) นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยการบริหารอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามตามนโยบายได้แก่ ทรัพยากรในด้านต่างๆ ต้องมีปริมาณเพียงพอและมีคุณภาพตามที่ต้องการ งบประมาณที่สนับสนุนนโยบายต้องเพียงพอ จึงจะทำให้นโยบายบรรลุตามวัตถุประสงค์ (C.E.Van Horn and D.S. Van Meter, 197 อ้างถึงใน ศรีแพร ผลบุญ, 2559 : 4) กรอบแนวคิด McKinsey 7-S Framework (Waterman et al., 1980 : 14-26) ซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติว่า 7S ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่สามารถประเมินจุดแข็งและโอกาสในการปรับปรุงของกระบวนการทำงานและผลการ ปฏิบัติงานขององค์กรต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิผลสำหรับเครื่องมือ McKinsey 7-S Framework นี้ ได้รับการเผยแพร่เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1980 โดย Thomas J. Peters and Robert H. Waterman Jr. (พิทยา บวรวัฒนา, 2558:5 อ้างถึงใน ศิรัสธร บุญจุ้ย ,2558 : 396)

จากความสำคัญและความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโนบายลดเวลาเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ

ประถมศึกษานครพนม เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อส่งเสริมสนับสนุนการลดเวลาเรียนในสถานศึกษา ตลอดทั้งยังเป็นแนวทางนำไปใช้ในการวางแผน การสนับสนุนส่งเสริม การแก้ปัญหา และการปฏิบัติตามนโยบายการลดเวลาเรียนในสถานศึกษาทั้งระดับสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อที่จะส่งเสริมและยกระดับคุณภาพการศึกษาของเยาวชนสู่ความสำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามนโยบายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารและการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยจำแนกตามสถานภาพ และขนาดของสถานศึกษา

2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยการบริหารและการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยจำแนกตามสถานภาพ และขนาดของสถานศึกษา

3. เพื่อหาอำนาจพยากรณ์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษประถมศึกษานครพนมเขต 1 ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จำนวน 2,626 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 249 คน ครูผู้สอน จำนวน 2,377 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 2561:66) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 40) และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 15 จำนวน 394 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ 10 จำนวน 112 คน ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนขนาดกลางร้อยละ 15 จำนวน 140 คน ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนขนาดใหญ่ร้อยละ 25 จำนวน 142 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ และขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษานครพนม เขต 1 มีค่า IC 0.60 – **1.00** มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .323 - .772 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .96

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 มีค่า IC 0.80 – 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .317 - .752 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .94

3. ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

4. ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าทางสถิติ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณทีละขั้นตอน

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 โดยรวม

ข้อที่	ปัจจัยการบริหาร	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	กลยุทธ์	4.33	.61	มาก
2	โครงสร้างองค์กร	4.51	.41	มากที่สุด
3	สไตล์	4.49	.46	มาก
4	ระบบ	4.52	.43	มากที่สุด
5	บุคลากร	4.45	.47	มาก
6	ทักษะ	4.57	.38	มากที่สุด
7	ค่านิยมร่วม	4.59	.42	มากที่สุด
	รวม	**4.49**	**.36**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านระบบ ด้านทักษะ ด้านค่านิยม

ร่วม อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ ด้านสไตล์ ด้านบุคลากร โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านค่านิยมร่วม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านกลยุทธ์

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับ การส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยรวม

ข้อที่	การส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้	ระดับการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	พัฒนาบุคลากร	4.43	.53	มาก
2	จัดสรรงบประมาณและทรัพยากร	4.31	.49	มาก
3	ดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม	4.55	.43	มากที่สุด
4	ส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ	4.62	.46	มากที่สุด
	รวม	**4.48**	**.38**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม ด้านส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านพัฒนาบุคลากร ด้านจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดได้แก่ ด้านส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยการบริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ

ด้านที่	ปัจจัยการบริหาร	ผู้บริหาร (n = 145)		ครูผู้สอน (n = 249)		t	Sig.
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	กลยุทธ์	4.90	.18	4.00	.52	25.30**	.00
2	โครงสร้าง	4.85	.22	4.31	.35	18.65**	.00
3	องค์กร	4.95	.13	4.21	.34	30.12**	.00
4	สไตล์	4.97	.10	4.26	.32	32.70**	.00
5	ระบบ	4.92	.13	4.17	36	29.67**	.00
6	บุคลากร	4.92	.13	4.36	.33	23.70**	.00
7	ทักษะค่านิยมร่วม	4.94	.13	4.38	.40	20.33**	.00
	รวม	**4.92**	**.10**	**4.24**	**.19**	**48.26****	**.00**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารที่ ด้านกลยุทธ์ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านสไตล์ ด้านระบบ ด้านบุคลากร ด้านทักษะ ด้านค่านิยมร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบปัจจัยการบริหารส่งผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวม

ปัจจัยการบริหาร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
กลยุทธ์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	1.68 142.57 144.25	2 391 393	.84 .37	2.30	.10

ปัจจัยการบริหาร (ต่อ)	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
โครงสร้างองค์กร	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2.47 52.52 64.98	2 391 393	1.23 .16	7.72**	.00
สไตล์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	3.66 78.21 81.86	2 391 393	1.83 .20	9.14**	.00
ระบบ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	3.02 69.49 72.51	2 391 393	1.51 .18	8.50**	.00
บุคลากร	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	4.13 82.34 86.46	2 391 393	2.06 .21	9.80**	.00
ทักษะ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2.68 55.00 57.68	2 391 393	1.34 .14	9.52**	.00
ค่านิยมร่วม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2.41 67.37 69.79	2 391 393	1.21 .17	7.00**	.00
รวม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2.14 49.54 51.68	2 391 393	1.07 .13	8.46**	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยการบริหารที่ ด้านกลยุทธ์มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านสไตล์ ด้านระบบ ด้านบุคลากร ด้านทักษะ ด้านค่านิยมร่วม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ โดยรวม

ด้านที่	การส่งเสริมสนับสนุน	ผู้บริหาร (n = 145)		ครูผู้สอน (n = 249)		t	Sig.
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	พัฒนาบุคลากร	4.93	.13	4.15	.47	24.81**	.00
2	จัดสรรงบประมาณและ	4.76	.21	4.04	.41	22.50**	.00
3	ทรัพยากร	4.90	.11	4.34	.41	20.69**	.00
4	ดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม	4.97	.09	4.41	.46	18.47**	.00
	ส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ						
รวม		**4.89**	**.10**	**4.24**	**.26**	**34.87****	**.00**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 พบว่าการส่งเสริมสนับสนุนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 จำแนกตามสถานภาพ ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การส่งเสริมสนับสนุน ด้านพัฒนาบุคลากร ด้านจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร ด้านดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม ด้านส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

การส่งเสริมสนับสนุน	**แหล่งความแปรปรวน**	**SS**	**df**	**MS**	**F**	**Sig.**
พัฒนาบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2.47 109.06 111.52	2 391 393	1.23 .28	4.42**	.01
จัดสรรงบประมาณและทรัพยากร	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2.39 93.39 95.78	2 391 393	1.20 .24	5.00**	.00
ดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	3.14 68.88 72.02	2 391 393	1.57 .18	8.90**	.00
การส่งเสริมสนับสนุน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	3.85 79.59 83.45	2 391 393	1.93 .20	9.47**	.00
รวม	**ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม**	**2.67 55.45 58.12**	**2 391 393**	**1.33 .14**	**9.41** ***	**.00**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 6 พบว่า การส่งเสริมสนับสนุนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การส่งเสริมสนับสนุน ด้านพัฒนาบุคลากร ด้านจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร ด้านดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม ด้านส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 7 ปัจจัยการบริหารที่สามารถพยากรณ์การส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

ตัวแปรพยากรณ์	R	R^2	b	$SE._b$	β	t	Sig.
ด้านระบบ (X_4)	.773	.597	.231	.040	.258	5.710**	.00
ด้านสไตล์ (X_3)	.818	.668	.143	.035	.170	4.053**	.00
ด้านบุคลากร (X_5)	.835	.698	.129	.034	.157	3.789**	.00
ด้านโครงสร้างองค์กร (X_2)	.845	.714	.145	.036	.153	4.003**	.00
ด้านกลยุทธ์ (X_1)	.851	.724	.077	.022	.121	3.505**	.00
ด้านค่านิยมร่วม (X_7)	.856	.733	.121	.032	.132	3.731**	.00
ค่าคงที่	-	-	.421	.140	-	3.002**	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 7 พบว่า ปัจจัยการบริหารที่สามารถพยากรณ์การส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 มี 6 ตัวแปร ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านสไตล์ ด้านระบบ ด้านบุคลากร ด้านค่านิยมร่วม โดยมีอำนาจพยากรณ์ 73.50 และมีค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ ±.199 สามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = .421 + .231X_4 + .145X_2 + .143X_3 + .129X_5 + .121X_7 + .077X_1$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = .258Z_4 + .170Z_3 + .157Z_5 + .153Z_2 + .132Z_7 + .121Z_1$$

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผล ผู้วิจัยได้อภิปรายผลเป็นประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 ได้นำปัจจัยการบริหารด้านต่างๆ มาใช้ในการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เพื่อให้สอดคล้องและบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนัญญา ปั้นงาม (2559 : ค) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการบริหาร

สถานศึกษาตามแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานีทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มากที่สุด ส่วนปัจจัยการบริหารสถานศึกษา ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ศิรัสธร บุญจุ้ย (2558 : ข) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีศึกษา : องค์กรบริหารส่วน ตำบลคุยม่วง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า แนวทางและปัจจัยการพัฒนาระบบการบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลคุยม่วง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ตามหลักการบริหารการจัดการ McKinsey 7-S Framework โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยแสดงให้ทราบว่าทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนต่างก็ทราบกันดีว่าการบริหารสถานศึกษา ต้องอาศัยปัจจัยด้านต่างๆ เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายในที่สุด จึงมีความคิดเห็นว่าการบริหารสถานศึกษาต้องอาศัยปัจจัยด้านต่างๆอย่างมาก

การส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แนวนโยบายของนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้กำหนดยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการเพื่อการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ 10 ยุทธศาสตร์ และจุดเน้น 6 ยุทธศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2558 : 4) เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาไทยเกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง โดยในจุดเน้นที่ 1 หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ได้กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการตามนโยบาย การลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เป็นแนวทางดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 จึงได้ตะหนักถึงความสำคัญของนโยบายการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษอมร มิ่งขวัญ (2555 : ค) ได้วิจัยสภาพการปฏิบัติตามนโยบายการลดเวลาเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า (1) ข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการปฏิบัติตามนโยบายการลดเวลาเรียนในสถานศึกษา ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อำนาจ บุญทรง (2559 : ง) ได้ศึกษา การพัฒนากลยุทธ์การสนับสนุนนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ปัทมา มีขันหมาก (2559 : ง) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ผลการศึกษาพบว่าสภาพการบริหารจัดการตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ด้านการส่งเสริม สนับสนุน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 เมื่อจำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยรวม แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตาม

นโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มากกว่าครูผู้สอนทั้ง 7 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารเป็นผู้ที่กำหนดนโยบายในการบริหารสถานศึกษา ส่วนครูผู้สอนเป็นผู้ปฏิบัติตาม จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนัญญา ปั้นงาม (2559 : ค) ได้วิจัย ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาตาม แนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัด อุบลราชธานี พบว่าแตกต่างกันที่ระดับ .05

เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 สูงกว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่และผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางมองว่า ด้วยขนาดของสถานศึกษา จำนวนบุคลากร งบประมาณและทรัพยากรเพียงพอต่อการดำเนินงานตามนโยบาย ส่งผลให้มีการนำปัจจัยการบริหารในด้านต่างๆมาใช้ในการดำเนินงานในโรงเรียนได้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีแพร ผลบุญ (2559 : ง) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามนโยบายการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามนโยบายการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนในโรงเรียน โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 เมื่อจำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยรวม แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มากกว่าครูผู้สอนทั้ง 4 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเป็นผู้ที่ได้รับนโยบายโดยตรง แต่ไม่ได้นำนโยบายดังกล่าวมาจัดทำจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนงาน โครงการ ให้สอดคล้องกับแนวการปฏิบัติตามนโยบาย จึงทำให้ครูส่วนหนึ่งขาดความตระหนักและการเอาใจใส่อย่างจริงจัง จึงส่งผลให้ความคิดเห็นในการดำเนินงานตามนโยบายทั้งสองด้านมีความแตกต่างกัน

เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สูงกว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ และผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนขนาดกลางมีบุคลากร งบประมาณและทรัพยากรเพียงพอต่อการดำเนินงานตามนโยบาย ส่งผลให้มีการวางตัวบุคคลในการดำเนินงาน แบ่งงานและทำงานได้อย่างชัดเจน ในขณะที่โรงเรียนขนาดใหญ่มีบุคลากรจำนวนมากอาจมองว่าการมีส่วนร่วมของบุคลากรค่อนข้างน้อย การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรไม่ทั่วถึง ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กมีข้อจำกัดด้านบุคลากร งบประมาณและทรัพยากร ทำให้มีเวลาที่ค่อนข้างน้อยในการดำเนินงาน ทรัพยากรอาจไม่เพียงพอในการดำเนินงาน รวมทั้งโรงเรียนขนาดเล็กบางโรงเรียนขาดผู้บริหารที่จะคอยควบคุม นิเทศ ติดตาม ควบคุม ประเมินผล รายงานผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องหรือกระตุ้นส่งเสริมให้ครูได้ปฏิบัติงานตามนโยบาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษอมร มิ่งขวัญ (2555 : ค) ได้วิจัยสภาพการปฏิบัติตามนโยบายการลดเวลาเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นสภาพการปฏิบัติตามนโยบายการลดเวลาเรียนไปปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เกษอมร มิ่งขวัญ (2555 : ค) ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติตามนโยบายการลดเวลาเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 พบว่า ข้าราชการครู ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นสภาพการปฏิบัติตามนโยบายการลดเวลาเรียนไปปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มุฮัมมัดซัลมาน อาจอ่อน (2560 : 5) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ทั้งภาพรวมและรายด้าน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัจจัยการบริหารมีอำนาจพยากรณ์การส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 ผลการวิจัย พบว่าตัวแปรพยากรณ์ที่นำมาวิเคราะห์ 7 ตัวแปร พบว่า มี 6 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 มากที่สุด ได้แก่ ด้านระบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาใช้แนวทางการบริหารจัดการระบบการทำงานที่มีเป้าหมายที่ชัดเจน มีลำดับขั้นตอนจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนงาน โครงการ การจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสมในการปฏิบัติงาน และมีการนิเทศ ติดตาม ควบคุม ประเมินผล รายงานผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

5. ข้อเสนอแนะผู้วิจัยมีข้อเสนอเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลวิจัยไปใช้ และการวิจัยครั้งต่อไปดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การส่งเสริมสนับสนับสนุนนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษานครพนม เขต 1 ควรคำนึงถึงปัจจัยในการบริหาร และการส่งเสริมสนับสนุนในด้านต่างๆ ในการปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้การจัดกิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกระทรวงศึกษาธิการ

1.2 การส่งเสริมสนับสนับสนุนนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษานครพนม เขต 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาควรมีการกำหนดแผนกลยุทธ์กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ การสนับสนุนนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ให้สอดคล้องกับนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีโครงการและ กิจกรรมรองรับอย่างชัดเจน

1.3 การส่งเสริมสนับสนับสนุนนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษานครพนม เขต 1 ควรได้รับการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอในการจัดกิจกรรมโดยอย่างยิ่งในโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อให้การจัดกิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัย

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่ม เวลารู้สู่การปฏิบัติในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษานครพนม เขต 1

2.2 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่ม เวลารู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

เกษอมร มิ่งขวัญ. (2560). **สภาพการและปัญหาตามนโยบายการลดเวลาเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

บุญชม ศรีสะอาด . (2560) .**การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพ ฯ:สุวีริยาสาส์น. ปัทมา มีขันหมาก. (2559). **การบริหารจัดการตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มุฮัมมัดซัลมาน อาจอ่อน. (2560). **การดำเนินงานตามนโยบาย“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี.** วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ศิรัสธร บุญจุ้ย. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วน ตำบลคุยม่วง อำเภอบางระกำ จังหวัด พิษณุโลก** การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่2 กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ศรีแพร ผลบุญ. (2558). **ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามนโยบายการพัฒนาการ อ่านออกเขียนได้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. (2561). **ข้อมูลสารสนเทศการศึกษาปีการศึกษา 2561.** นครพนม.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร **ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____(2558). **คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้.** กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

อนัญญา ปั้นงาม. (2559). **สภาพและปัจจัยการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดการศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

อำนาจ บุญทรง. (2559**). กลยุทธ์การสนับสนุนนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิผลของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2**.รายงานการศึกษาส่วนบุคคล สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ

Waterman Jr., Robert H., Peters, Thomas J. & Phillips, Julien R. (1980). **In search of Excellence. Business Horizons**vol. 23, issue 3, pp. 14-26

สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษ ในห้องเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 1

STATE AND PROBLEMS OF TEACHING AND LEARNING FOR SPECIAL CHILDREN INCLUSIVE CLASSROOM UNDER NAKHON PHANOM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

เถลิงเดช ประพัฒน์พงษ์[1] สุมาลี ศรีพุทธรินทร์[2]
Thalearngdeth Prapatphong[1], Sumalee Sriputtarin[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาโดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การศึกษาครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 (2) เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนเรียนรวมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 114 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบตาราง Krejcie และ Morgan ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .23-.94 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมุติฐานโดย การทดสอบค่าที (t-test) แบบIndependent Sample และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการศึกษาพบว่า (1) การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษห้องเรียนเรียนรวม ด้านคุณภาพของผู้เรียน 3 อันดับแรก ได้แก่ เรียนไม่ทันเพื่อน ทำงานช้า ปรับตัวไม่ทัน นักเรียนควบคุมอารมณ์ได้ไม่นานไม่มีสมาธิ สมาธิสั้น และนักเรียนมีความพร้อมไม่เท่ากัน นักเรียนไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร

---

[1] นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม Faculty of Education Nakhon Phanom 606150101230@gmail.ac.th

[2] อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม Faculty of Education Nakhon Phanom

ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ 3 อันดับแรก ได้แก่ นักเรียนแต่ละห้องมีจำนวนมาก ครูดูแลไม่ทั่วถึง ครูยังขาดความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนพิเศษ และ ไม่มีสื่อเพียงพอที่จะจัดการเรียนการสอนให้เด็กพิเศษอย่างเป็นระบบ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ ครูไม่มีความชำนาญในด้านการศึกษาพิเศษ กิจกรรมการเรียนการสอนไม่บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และการจัดการเรียนการสอนยังไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ (2) ผลการเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน
คำสำคัญ : (1) สภาพ (2) ปัญหา (3) การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวม

Abstract

The Educational management must provide people with equal rights and opportunities to receive education based on everyone enable to learn and develop themselves with the most important is the learner. The purposes of this study were to (1) study the state and problems of teaching and learning management for special children inclusive classroom under Nakhon Phanom Primary educational service area office 1, (2) the comparison of the state of teaching and learning management for special children in inclusive classroom under Nakhon Phanom Primary educational service area office 1 classified by education and work experiences. Sample groups were including 114 people of the directors and teachers. The sample size was determined by comparing the Krejcie and Morgan tables with stratified random sampling. The questionnaire form with 5 level rating scales were used in this work and showed discrimination power between .23-.94 with confidence value of 0.98. The statistics used are percentage, mean, standard deviation. The hypothesis were tested by T-test (Independent Sample) and one-way ANOVA.

The results showed that (1) the overall and individual of teaching and learning for special children inclusive classroom under Nakhon Phanom Primary educational service area office 1 were at a high level. The top 3 of problems of teaching and learning for special children inclusive classroom were including unable to learn, slowly work and cannot adjust, shortly emotional control, cannot focus, ADHD expression and some of unready to learn and students are not treated as expected. The top 3 of administration and management processes were including a large number of students in one class, teachers lack expertise in teaching and learning for special students and not enough media for systematically learning management

in special children. The top 3 of teaching and learning management were including teachers do not have expertise in special education, Teaching and learning activities do not meet the objectives and teaching and learning management has not been as planned. (2) The overall comparison of teaching and learning management for special children inclusive classroom under Nakhon Phanom Primary educational service area office 1 with educational background and work experience was found no difference.
Key words: (1) State (2) Problems (3) Teaching and learning for special children (4) inclusive classroom

บทนำ (Introduction)

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาคนในด้านต่างๆ ตลอดชีวิต ตั้งแต่วางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรก การจัดการศึกษาในปัจจุบันของประเทศไทยยึดการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีจุดมุ่งหมายหลักในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 กำหนดว่า การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษา ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และวรรคสอง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนายความสะดวก สื่อบริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545: 10)

ดังนั้น การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นแนวทางที่ทำให้ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างองค์ความรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างกระฉับกระเฉง มีความสุขเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เป็นวิธีการที่เพิ่มพลังให้แก่ผู้เรียน ซึ่งจะนำไปสู่การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต แต่ทั้งนี้ครูก็คงเป็นบุคคลสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้อยู่ คือครูจะต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพจริง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงชีวิตและประสบการณ์กับการแสวงหาความรู้ การกระทำใดๆ ในกระบวนการเรียนรู้ จะต้องส่งผลให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด (นิตยา สุวรรณศรี, 2554 : 159)

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นเด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาที่แตกต่างไปจากปกติทั่วไป ทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการเรียนการสอน การประเมินผล และเครื่องมืออุปกรณ์การสอน ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากสภาพความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม จำเป็นต้องได้รับการกระตุ้นช่วยเหลือ การบำบัดฟื้นฟูและให้การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับลักษณะและความต้องการของเด็ก การศึกษาพิเศษ เป็นการศึกษาที่รัฐจัดให้สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านต่างๆ ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ เด็กออทิสติก และ เด็กพิการซ้อน นอกจากนี้ยังรวมไปถึงเด็กปัญญาเลิศอีกด้วย (ณัชพร ศุภสมุทร์ และคณะ, ม.ป.ป. : 2)

การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม เป็นการจัดการศึกษาตามหลักสิทธิมนุษยชนไม่มีการกีดกันทางการศึกษา เนื่องมาจากสภาพความพิการหรือความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม วิธีการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมนั้นได้เริ่มต้นมาจากการศึกษาที่เรียกว่า การศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาแบบโรงเรียนเฉพาะด้าน มีลักษณะของการแบ่งแยกเด็กออกไปจากสังคม จึงเกิดปัญหาว่ามีเด็กจำนวนหนึ่งยังไม่ได้รับการศึกษา และจากนั้นจึงได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาออกมาเป็นการเรียนร่วม แต่ก็ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของการศึกษาเพื่อปวงชนได้อย่างแท้จริง นักการศึกษาและองค์การยูเนสโกจึงได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ขึ้นมาอีกในศตวรรษที่ 21 คือ การศึกษาแบบเรียนรวม โดยมีความเชื่อว่า รูปแบบของการศึกษาดังกล่าวสามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนในโรงเรียนปกติ ซึ่งโรงเรียนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการต่างๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้อย่างแท้จริง จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ที่จะต้องร่วมกันเพื่อดำเนินการให้การศึกษา เพื่อปวงชนไปสู่เป้าหมาย นั่นหมายถึง คุณภาพของคนและคุณภาพของประเทศ (อรวรรณ นิ่มตลุง, 2552 : 39-54)

ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หรือมีความบกพร่องทางด้านต่างๆ จะต้องจัดการศึกษาในลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากเด็กปกติ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการทางการศึกษาที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล ซึ่งมีรูปแบบและวิธีการจัดที่หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้มีศักยภาพในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวม ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ได้ดำเนินการจัดให้มีห้องเรียนเรียนรวม ซึ่งเป็นห้องเรียนที่มีการจัดการที่มุ่งเน้น พัฒนาศักยภาพของเด็กเรียนรวม จนสามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติในห้องเรียนปกติได้ โดยก่อนหน้านั้น เด็กจะต้องได้รับการกระตุ้น และเสริมสร้างทักษะในด้านต่างๆทุกด้าน รวมถึงด้านวิชาการความรู้ ตามกลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ ตามแนวทางการจัดหลักสูตรสำหรับการเรียนรวม พุทธศักราช 2555 และจากการใช้หลักสูตรดังกล่าวที่ผ่านมา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเรียนรวมยังไม่บรรลุเป้าหมายด้านการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน อ้างอิงจากจำนวนนักเรียนเรียนรวมที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยปีการศึกษา

2560 มีนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ที่ขอรับสื่อ บริการและเทคโนโลยีอื่นใดทางการศึกษา เพิ่มเติมจากปีการศึกษา 2559 จำนวน 150 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1, 2560)

จากที่กล่าวถึงมาทั้งหมดเห็นได้ว่า การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 นี้จะช่วยให้ครูผู้สอนรู้ปัญหาของตนเอง การจัดการเรียนรู้ เทคนิคการสอน การจัดหาสื่อการเรียน ตลอดจนการวัดผลและประเมินผล ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จำนวน 194 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 97 คน ครูผู้สอน จำนวน 97 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 2561:66) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 40) และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 127 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 97 คน ครูผู้สอน 97 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลส่วนต่างๆ ได้แก่ วุฒิทางการศึกษา และ ประสบการณ์ทำงาน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 แบบสอบถามมีค่า IC .23-.94 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ.34-.79 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .98 ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 มีค่า IC ระหว่าง 0.80 – 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .23-.94 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .94

3. ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 132 คน ได้แบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 114 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าทางสถิติ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมุติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ independent Sample และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยรวมพบว่า การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ($\overline{X}$ = 3.86) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\overline{X}$ = 3.64)
รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ที่	ด้าน	ระดับการดำเนินงาน		
		$\overline{X}$	S.D	แปลผล
1	ด้านคุณภาพของผู้เรียน	3.64	.77	มาก
2	ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ	3.86	.65	มาก
3	ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.64	.73	มาก
	รวม	**3.71**	**.63**	**มาก**

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 มีผู้ให้ความคิดเห็นดังต่อไปนี้

1. ด้านคุณภาพของผู้เรียน ที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) เรียนไม่ทันเพื่อนทำงานช้า ปรับตัวไม่ทัน (2) นักเรียนควบคุมอารมณ์ได้ไม่นานไม่มีสมาธิ สมาธิสั้น และ (3) นักเรียนมีความพร้อมไม่เท่ากัน นักเรียนไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร

2. ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) นักเรียนแต่ละห้องมีจำนวนมาก ครูดูแลไม่ทั่วถึง (2) ครูยังขาดความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนพิเศษ และ (3) ไม่มีสื่อเพียงพอที่จะจัดการเรียนการสอนให้เด็กพิเศษอย่างเป็นระบบ

3. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวม ที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) ครูไม่มีความชำนาญในด้านการศึกษาพิเศษ (2) กิจกรรมการเรียนการสอนไม่บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และ (3) การจัดการเรียนการสอนยังไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

2. ผลการเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษห้องเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ด้านที่	การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวม	วุฒิการศึกษา		ประสบการณ์ทำงาน		t	sig
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
1	ด้านคุณภาพของผู้เรียน	3.64	.77	3.64	.77	.74	.46
2	ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ	3.86	.65	3.86	.65	.64	.52
3	ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.64	.73	3.64	.73	1.37	.17
รวม		**3.71**	**.63**	**3.71**	**.63**	**1.07**	**.29**

4.ตารางแสดงให้เห็นว่าปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จำแนกตาม แนวทางมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จำแนกตามแนวทางมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ

แหล่งของความแปรปรวน	Ss	df	MS	F	P
1. ด้านคุณภาพของผู้เรียน					
ระกว่างกลุ่ม	.28	1	.28	.46	.50
ภายในกลุ่ม	67.54	112	.60		
รวม	67.82	113			
2. ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ					
ระกว่างกลุ่ม	.15	1	.15	.35	.55
ภายในกลุ่ม	47.74	112	.43		
รวม	47.89	113			
3. กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
ระกว่างกลุ่ม	1.00	1	1.00	1.88	.17
ภายในกลุ่ม	59.33	112	.53		
รวม	60.32	113			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษเรียนรวมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการตามความต้องการจำเป็นอย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล ซึ่งไม่แตกต่างกันกับเด็กปกติ และส่วนใหญ่เด็กพิเศษเรียนรวมนั้นมีความสามารถในการเรียนรวมกับเด็กปกติได้ เพียงแต่ต้องมีการกระตุ้นเตือนในบางจุดเน้นเพิ่มเติมเท่านั้น สอดคล้องกับการศึกษาของ วิหาร ขันทอง (2550, 131-133) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี 4 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการศึกษาพิเศษต่อสภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านเครื่องมือ ด้านผู้เรียน ด้านการจัดการเรียน

การสอน ส่วนความคิดเห็นด้านสภาพแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เนื่องจากยังขาดงบประมาณในการสนับสนุนและขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนร่วม สอดคล้องกับการศึกษาของ นพมาศ สุทธิวิรัช (2551, 66-68) ได้ศึกษาการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท ในโรงเรียนแกนนำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม และด้านเครื่องมือ และสอดคล้องกับการศึกษาของ นิสา สุผากอง (2553, 89-93) ได้ศึกษาการบริหารงานโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพการบริหารงานโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่ประสบความสำเร็จของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านสภาพแวดล้อม มีการแต่งตั้งบุคลากรให้รับผิดชอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการจัดการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมและมีการสร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อให้การยอมรับและเข้าใจระบบการสอน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมจัดทาห้องน้าห้องส้วมให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างเหมาะสม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มีการวางแผนการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) มีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมและครอบคลุมภาระงานของการจัดการเรียนร่วม ด้านนักเรียนมีการส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วมของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วม ด้านเครื่องมือ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดาเนินงานและผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนร่วม

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ในด้าน (1) คุณภาพของผู้เรียน พบว่าผู้เรียนมีปัญหาเรียนไม่ทันเพื่อน ทำงานช้า และการปรับตัว (2) ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ พบว่า นักเรียนแต่ละห้องมีจำนวนมาก และครูยังขาดความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนพิเศษ (3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ครูไม่มีความชำนาญในด้านการศึกษาพิเศษ ทั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นปัญหาของครูและบุคลากรที่ได้รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวมนั้น ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านการศึกษาพิเศษ และการจัดการห้องเรียนสำหรับเด็กพิเศษเรียนรวมอย่างครบถ้วนเหมาะสมตามความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็ก สอดคล้องกับการศึกษาของบรรจง อักขราสา (2550, 122-123) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทสำหรับบุคคลออทิสติก ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 พบว่า สภาพการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทอยู่ในระดับมากทุกด้าน แต่พบปัญหาครูขาดความรู้ความเข้าใจในการศึกษาพิเศษและการจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตาม IEP ครูผู้สอนนักเรียนในโรงเรียนทั่วไปมีไม่เพียงพอในการจัดการศึกษาพิเศษ จึงควรมีการพัฒนาความรู้ทาง

การศึกษาพิเศษแก่ครูผู้สอนนักเรียนทั่วไปและมีคณะกรรมการรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน สอดคล้องกับการศึกษาของบุญเกิด วิเศษรินทอง (2552:143-144) ได้ศึกษาสภาพปัญหาในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมเรียงตามลำดับจากด้านที่มีปัญหามากไปหาน้อย คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านนักเรียน ด้านเครื่องมือ และด้านสภาพแวดล้อม และในภาพรวมสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบสภาพปัญหาการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมระหว่าง ผู้เกี่ยวข้องที่มีตำแหน่ง ระดับการศึกษา ความรู้พื้นฐานทางการศึกษาพิเศษ ประสบการณ์ด้านการศึกษาพิเศษ และขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน พบว่ามีสภาพปัญหาการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของรดา ธรรมพูนพิสัย และคณะ (2556: 239-249) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีสภาพปัญหามากที่สุดคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือด้านนักเรียนและด้านเครื่องมือ ส่วนด้านที่มีสภาพปัญหาน้อยที่สุดคือ ด้านสภาพแวดล้อม และผลการเปรียบเทียบสภาพปัญหาการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมระหว่าง ผู้เกี่ยวข้องที่มีตำแหน่ง ระดับการศึกษา ความรู้พื้นฐานทางการศึกษาพิเศษ ประสบการณ์ด้านการศึกษาพิเศษ และขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน พบว่ามีสภาพปัญหาการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน

2. ผลการเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ที่จำแนกตามวุฒิการศึกษา ทั้งระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี และจำแนกตามประสบการณ์ทำงานที่น้อยกว่า 5 ปี 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปี โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวม เป็นการปฏิบัติการจัดการเรียนรวมโดยการจัดการทั้งระบบในโรงเรียน ทั้งนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนทั่วไป สภาพแวดล้อมทางกายภาพและบุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อม กิจกรรมการเรียนการสอน และเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนรวม และมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมในโรงเรียนทั่วไปได้รับการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจาเป็นพิเศษของนักเรียนเฉพาะบุคคล และช่วยให้โรงเรียนที่จัดการเรียนรวมได้พัฒนาการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ จึงเป็นสาเหตุทำให้บุคลากรมีการบริหารจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ รดา ธรรมพูนพิสัย (2556, 239-249) ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพปัญหาการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนาจัดการเรียนร่วมระหว่าง ผู้เกี่ยวข้อง ที่มีตำแหน่ง ระดับการศึกษา ความรู้พื้นฐานทางการศึกษาพิเศษ ประสบการณ์ด้านการศึกษาพิเศษ และขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน มีสภาพปัญหาการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของอุไลวรรณ ทานนท์ (2556, 115-116) ศึกษาการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษา

เอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า การเปรียบเทียบการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามความคิดเห็นของครูที่มี ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์และการเข้ารับการอบรมต่างกัน มีการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ นิลักษณ์ การสอน (2561, 101-102) ศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบงานเรียนรวม จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง มีความคิดเห็นในสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรวม โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของ แจ่มจันทร์ อินทะพล (2561, 85-86) ศึกษาสภาพการดำเนินงานและผลสำเร็จของการบริหารจัดการห้องเรียนคู่ขนานออทิสติกของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานและผลสำเร็จของการบริหารจัดการห้องเรียนคู่ขนานสำหรับนักเรียนออทิสติกของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในตำแหน่ง กัน และลักษณะการเปิดสอนของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อคุณภาพของผู้เรียน มีกระบวนการบริหารและการจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอน และประเมินความก้าวหน้าอย่างเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในระดับมาก นอกจากนี้ ควรมีการเพิ่มเติมความรู้สำหรับผู้บริหาร และครูให้มีความรู้ด้านการศึกษาพิเศษเพิ่มขึ้น เพื่อดูแลจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ สามารถนำเทคนิคการสอนที่หลากหลายมาปรับใช้กับนักเรียน มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ สื่อทางการศึกษา ตารา บริการอย่างเหมาะสมและทั่วถึง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการศึกษาค้นคว้า ผู้ศึกษาค้นคว้ามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษในห้องเรียนเรียนรวมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 พบว่า ในด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ แม้จะมีระดับค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก แต่ค่าเฉลี่ยจะต่ำกว่าทุกด้าน ดังนั้น

1.1 ด้านคุณภาพของผู้เรียน โรงเรียนควรพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมทางการศึกษา เช่น การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดแยก คัดกรอง เทคนิคการสอนการจัดการชั้นเรียน การจัดทาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

(IEP) การวัดและประเมินผล โดยวิธีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และการศึกษาดูงานด้านการจัดการเรียนรวม

1.2 ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ โรงเรียนควรจัดอบรมให้ผู้บริหารและครูทั้งโรงเรียน ให้มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรวมโดยให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.3 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนควรนำเทคนิคการสอนที่หลากหลายมาปรับใช้กับนักเรียน มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ สื่อทางการศึกษา ตำรา บริการอย่างเหมาะสมและทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาโรงเรียนที่มีผลการประเมินในด้านการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษ ในห้องเรียนเรียนรวม ในระดับดี ถึงดีมาก เพื่อนำมาเป็นตัวอย่างในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ**. พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2551**. (2551.). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 28 ก. : 3.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ**. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545** (2545). กรุงเทพ. : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

แจ่มจันทร์ อินทะพล. (2561). **สภาพการดำเนินงานและผลสำเร็จของการบริหารจัดการห้องเรียนคู่ขนานออทิสติก ของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ชมบุญ แย้มนาม (2560). **การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนจัดการเรียนร่วมระดับประถมศึกษาในพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ปทุมธานี .: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ดารณี ศักดิ์ศิริผล. (2552). **การพัฒนาแบบคัดแยกเด็กปฐมวัยที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางการเรียนรู้.** วารสารวิจัยทางการศึกษา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 3 (2) : 18-23.

นพมาศ สุทธิวิรัช. (2551.) **การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทในโรงเรียนแกนนำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิลักษณ์ การสอน. (2561). **สภาพ ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

นิสา สุผากอง. (2553). **การบริหารงานโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดเชียงราย.** ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

บรรจง อักขราสา. (2550). **สภาพการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) สำหรับบุคคลออทิสติกในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5.** ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น. 42-50.

บุญเกิด วิเศษรินทอง. (2552). **ปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เบญจา ชลธาร์นนท์. (2550). **คู่มือการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

พงษ์ธร วชิระปราการพงษ์. (2559). **การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

รดา ธรรมพูนพิสัย (2556) **สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนาจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

วิหาร ขันทอง. (2550). **สภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี.** ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561) **แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ**. กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551** กองบรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

อรทัย แสนชัย (2559) **การจัดการการเรียนรวมของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม จังหวัดนนทบุรี**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.

อุไลวรรณ ทานนท์. (2556). **การศึกษาการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Cronbach , L.J. (1970). **Esentials of Psychlogical Testing.** 3rd ed. New York : Harper & Row.

Kirk, Samuel A. (1962). **Educating Exceptional Children.** Boston : Houghton Miffin Company.

Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. (1970). "Determining Sample size for Research Activities." **Educational and Psychological Measurement.** 3(30) : 607-610.

Kurth, J.A. and Gross, M. (2015). **The Inclusive Toolbox.** Thousand Oaks. CA : Corwin.

Likert, M., (1962). **Research in Education.** 4th ed. New Jersey : Prentice – Hal

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม

Online Social Media Usage Behaviors for Learning Affected to Student Lives Quality in Nakhon Phanom University

สุพรรณิกา พงษ์พุก[1] สุมาลี ศรีพุทธรินทร์[2] และชัยยุทธ ศิริสุทธิ์[3]

Supannika Pongpuk[1], Sumalee Sriputtarin[2] and Chaiyuth Sirisuthi[3]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ(1)ศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม(2)เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม(3)หาอำนาจพยากรณ์ของพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 350 คนกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า5ระดับ แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง0.26–0.74 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ0.91แบบสอบถามคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง0.25-0.73 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.91สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมุติฐานโดยการทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า(1)พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนมและคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก(2)ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้จำแนกตามเพศพบว่านักศึกษาเพศชาย มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้สูงกว่านักศึกษาเพศ

---

[1]นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, Graduate student in Educational Administrator, Faculty of Education, Nakhon Phanom University, E-mail pikkaju@npu.ac.th

[2]อาจารย์ประจำวิชาสาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, Lecturer, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

[3]อาจารย์ประจำวิชาสาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม Lecturer, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

หญิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01และเมื่อเปรียบเทียบจำแนกตามตามคณะ/วิทยาลัย โดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01คุณภาพชีวิตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า นักศึกษาเพศชายมีคุณภาพชีวิตสูงกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบตามคณะ/วิทยาลัย โดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01(3)พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้สามารถพยากรณ์คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนมได้

คำสำคัญ (Keywords) : พฤติกรรม, สื่อสังคมออนไลน์, คุณภาพชีวิต

Abstract

The purposes of this research were (1) to study behavior on social media usage for learning and quality of life for students of Nakhon Phanom University, (2) to compare behavior on social media usage for learning and quality of life for students of Nakhon Phanom University, and (3) to find out the predictive power of behavior on social media usage for learning and quality of life for students of Nakhon Phanom University. The samples were 350 undergraduate students followed the percent criterion in the sample-size specification. They were selected by Stratified Random Sampling. The instruments used in data collection were a five-rating scale questionnaire for behavior on social media usage with the discrimination between 0.26-0.74 and the reliability of 0.91; and a questionnaire for quality of life for students with the discrimination between 0.25-0.73 and the reliability of 0.91. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance, and multiple regression analysis.

The results were found that (1) behavior on social media usage for learning and quality of life for students of Nakhon Phanom University were at the high level in overall and in individual aspects. (2) The comparison of behavior on social media usage for learning classified by gender, it was found that males revealed higher behavior on social media usage for learning than females at the .01 level of statistical significance. Classifying by campus, it was found that overall behavior on social media usage for learning was statistically significant different at the .01 level. In the aspect of quality of life for students classified by gender, it was found that males revealed higher quality of life than females at the .05 level of statistical significance. Classifying by campus, it was found that overall quality of life for students was statistically significant different at the .01 level. (3) Behavior on social media usage for learning revealed quality of life for students of Nakhon Phanom University.

Keywords : Behavior, Social Media, Quality of Life

บทนำ (Introduction)

การเจริญเติบโตของเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น ทำให้พฤติกรรมและวิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถทำให้มนุษย์ติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงหากันได้ตลอดเวลา ผลของความก้าวหน้าของระบบอินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารก่อให้เกิดนวัตกรรมทางสังคม คือเครือข่ายสังคมใหม่ หรือ“สังคมออนไลน์” (Online Community) หรือ“สังคมเสมือน” (Virtual Community) หรือ “เครือข่ายสังคมออนไลน์” (Social Network) โดยเครือข่ายสังคมทำให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างง่ายดายจากทั่วทุกมุมโลก ปัจจุบัน เป็นสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่เชื่อมโยงบุคคลจำนวนมากเข้าด้วยกันและเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) ที่ผู้รับสารสามารถโต้ตอบกลับไปยังผู้ส่งสารได้ โดยผ่านอุปกรณ์ที่ใช้เชื่อมโยงกันทางอินเทอร์เน็ต ได้แก่ คอมพิวเตอร์ หรือโทรศัพท์สมาร์ทโฟน (สมสรรค์ กันยาหลง. 2555:2) ซึ่งทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นเรื่องที่ง่าย ทำให้เกิดเป็นสังคมที่เรียกว่า “สังคมข้อมูลข่าวสาร”

สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ดำเนินการสำรวจการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทย จากผลของการสำรวจพบว่า จำนวนชั่วโมงการใช้อินเทอร์เน็ตนับตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นมา พบว่า คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้นเกือบทุกปี มหาวิทยาลัยนครพนม เป็นสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐที่มีปณิธาน คือ “มหาวิทยาลัยนครพนมเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำเพื่อพัฒนาสังคมแห่งอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนกลาง” มหาวิทยาลัยฯ จึงมีนโยบายในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ การผลิตบัณฑิตที่เก่งและดีมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และตรงตามความต้องการของชุมชน พัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้เทคโนโลยีสู่ชุมชนแบบบูรณาการ โดยการวิจัยและพัฒนาสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง การบริการวิชาการและวิชาชีพที่ตอบสนองความต้องการของสังคม ประเทศและอนุ ภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ทำนุบำรุง ส่งเสริม และเป็นศูนย์การเรียนรู้ ศิลปวัฒนธรรมในระดับชาติและอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง การบริหารจัดการที่ดีด้วยหลักธรรมาภิบาล และมีอัตลักษณ์ “พัฒนาตน ตื่นรู้ สู้งาน เชี่ยวชาญเทคโนโลยี”(มหาวิทยาลัยนครพนม, 2561)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อการศึกษาเรียนรู้ในยุคของสื่อสังคมออนไลน์ที่กำลังก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำมาปรับใช้ในด้านการศึกษาเป็นแหล่งและสื่อการเรียนรู้นอกจากการเรียนในห้องเรียนของนักศึกษา ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัยนครพนม จึงมีความสนใจศึกษาวิจัย พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนมขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม ว่าส่งผลต่อ

คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนมหรือไม่ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลของมหาวิทยาลัยนครพนม ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ในการเตรียมความพร้อมและรองรับการเปลี่ยนแปลงทางการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ เพื่อที่จะพัฒนาระบบการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาให้ทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม จำแนกตามเพศและคณะ/วิทยาลัยที่ศึกษา
3. เพื่อหาอำนาจพยากรณ์ของพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม ชั้นปีที่1-4 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 3,855 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม ชั้นปีที่1-4 ปีการศึกษา 2561 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซี่ มอร์แกน(บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 43) และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 คน ประกอบด้วย นักศึกษาชาย จำนวน 95 คน นักศึกษาหญิง จำนวน 255 คน ซึ่ง ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้นำองค์ความรู้มาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถาม โดยแบ่งข้อมูลของแบบสอบถามเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ คณะ/วิทยาลัยที่ศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง0.26–0.74 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.91 ตอนที่ 3 แบบสอบถามคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง0.25-0.73 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน F-test ,t-test และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม จำนวน350ชุด ไปแจกให้นักศึกษาคณะครุศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม โดยอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจในการตอบแบบสอบถามก่อน และให้ลงมือตอบแบบสอบถามด้วยตัวเอง ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน350 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ในโปรแกรมสำเร็จรูปและอภิปรายผลต่อไป

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม โดยรวม พบว่า ระดับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้งาน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม โดยรวม

ด้านที่	พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้	ระดับพฤติกรรม		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	สื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้งาน	3.36	0.72	ปานกลาง
2	วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	4.00	0.59	มาก
3	อุปกรณ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.54	0.88	มาก
4	ความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.43	0.82	ปานกลาง
5	ช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.56	0.70	มาก
6	สถานที่ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.46	0.74	ปานกลาง
	รวม	**3.56**	**0.52**	**มาก**

คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม โดยรวม พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจิตใจ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือด้านสุขภาพร่างกาย รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม โดยรวม

ด้านที่	คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม	ระดับคุณภาพชีวิต		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านสุขภาพร่างกาย	3.62	0.66	มาก
2	ด้านจิตใจ	3.93	0.77	มาก
3	ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.89	0.57	มาก
4	ด้านสิ่งแวดล้อม	3.94	0.58	มาก
	รวม	**3.85**	**0.65**	**มาก**

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม จำแนกตามเพศ พบว่า ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม โดยรวม พบว่าเพศชาย มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ แตกต่างกับเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 2 ด้าน คือ ด้านสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้งาน ด้านอุปกรณ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ส่วนด้านที่มีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3 ด้าน คือ ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ส่วนด้านสถานที่ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม จำแนกตามเพศ

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้	เพศ				t	Sig
	ชาย (n=95)		หญิง (n=255)			
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
ด้านสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้งาน	3.59	0.79	3.27	0.68	3.66**	.00
ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	4.10	0.54	3.96	0.60	2.04*	.04
ด้านอุปกรณ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.87	1.25	3.42	0.66	3.31**	.00
ด้านความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.58	0.88	3.37	0.79	2.10*	.03
ด้านช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.69	0.77	3.51	0.66	1.97*	.05
ด้านสถานที่ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.52	0.74	3.44	0.74	0.83	.40
รวม	3.73	0.83	3.50	0.69	3.31**	.00

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม จำแนกตามคณะ/วิทยาลัยที่ศึกษา พบว่า พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ 5 ด้าน คือ ด้านสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้งาน ด้านอุปกรณ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านสถานที่ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่าไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม จำแนกตามคณะ/วิทยาลัยที่ศึกษา

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อการเรียนรู้	**แหล่งของความแปรปรวน**	SS	df	MS	F	Sig
ด้านสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้งาน	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	47.02 136.35 183.37	3 346 349	15.68 0.39	39.79**	.00
ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	1.33 119.14 120.46	3 346 349	0.44 0.34	1.28	.28
ด้านอุปกรณ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	34.77 237.05 271.82	3 346 349	11.59 0.69	16.92**	.00
ด้านความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	43.37 191.59 234.96	3 346 349	14.46 0.55	26.11**	.00
ด้านช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	10.72 159.61 170.34	3 346 349	3.58 0.46	7.75**	.00
ด้านสถานที่ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	17.76 175.52 193.28	3 346 349	5.59 0.51	11.67**	.00
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	19.10 76.80 95.91	3 346 349	6.37 0.22	28.69**	.00

ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม จำแนกตามเพศ พบว่า นักศึกษาชาย มีคุณภาพชีวิต สูงกว่านักศึกษาหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านสุขภาพ

ร่างกาย และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ส่วนด้านจิตใจ และด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม จำแนกตามเพศ

คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม	**เพศ**				**t**	**Sig**
	ชาย (n=95)		**หญิง (n=255)**			
	$\overline{X}$	**S.D.**	$\overline{X}$	**S.D.**		
ด้านสุขภาพร่างกาย	3.78	0.79	3.56	0.64	2.73**	.00
ด้านจิตใจ	3.92	0.59	3.94	0.83	0.15	.88
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.40	0.56	3.84	0.55	2.91**	.00
ด้านสิ่งแวดล้อม	4.00	0.56	3.91	0.66	1.15	.25
รวม	**3.93**	**0.51**	**3.81**	**0.50**	**1.97***	**.05**

ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม จำแนกตามคณะ/วิทยาลัยที่ศึกษา พบว่า คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม 2 ด้าน คือ ด้านสุขภาพร่างกาย และด้านสิ่งแวดล้อม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านจิตใจและด้านความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่าไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม จำแนกตามคณะ/วิทยาลัยที่ศึกษา

คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม	**แหล่งของความแปรปรวน**	SS	df	MS	F	P
ด้านสุขภาพร่างกาย	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	15.74 135.37 151.10	3 346 349	5.25 0.39	13.41**	.00
ด้านจิตใจ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	3.35 204.68 208.03	3 346 349	1.12 0.60	1.89	.13
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	3.45 108.06 111.51	3 346 349	1.15 0.31	3.67	.12
ด้านสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	19.10 76.80 95.90	3 346 349	6.37 0.22	28.69**	.00
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	4.95 83.62 88.57	3 346 349	1.65 0.24	6.83**	.00

2. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ที่มีอำนาจพยากรณ์คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม มี 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้งาน และด้านสถานที่ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยตัวแปรพยากรณ์ 4 ตัวนี้สามารถพยากรณ์คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนมได้ร้อยละ 69.8 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 0.15 รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ที่มีอำนาจพยากรณ์คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม

ตัวแปรพยากรณ์	R	R^2	b	SE.b.	β	t	Sig.
-ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (X_2)	.547	.299	0.30	0.04	0.35	8.11	0.00**
-ด้านช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (X_5)	.645	.416	0.15	0.04	0.21	4.42	0.00**
-ด้านสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้งาน (X_1)	.686	.470	0.13	0.04	0.18	3.62	0.00**
-ด้านสถานที่ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ (X_6)	.694	.481	0.73	0.03	0.11	2.17	0.03*
ค่าคงที่	-	-	1.17	.154	-	7.580	.00**

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1.พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในยุคปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์มากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มนักศึกษา หรือกลุ่มวัยรุ่น ที่ชอบแสวงหาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ทันต่อยุคสมัยและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ซึ่งปัจจุบันสถาบันการศึกษาหลายแห่งได้เห็นถึงความสำคัญที่จะปรับเปลี่ยนระบบการเรียนการสอนเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย จึงมีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องและสอดรับกับวิถีการดำเนินชีวิตของนักศึกษา ดึงดูดให้นักเรียนนักศึกษาสนใจการเรียน ผู้เรียนสามารถที่จะเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลา สามารถเรียนรู้นอกห้องเรียนได้ตลอดเวลา สอดคล้องกับ Jin Mao (2014 : 213-223) ที่ได้ศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนการสอนให้นักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนใช้สื่อสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวันเป็นประจำ โดยส่วนใหญ่ใช้ในด้านการศึกษา แสดงให้เห็นว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือที่ดีทางการศึกษา สอดคล้องกับเสกสรร สายสีสด (2556 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจต่อการใช้สื่อใหม่เสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี พบว่า นักศึกษามีความพอใจที่ใช้สื่อใหม่เสริมการเรียนรู้ สอดคล้องกับ อรุณรัตน์ ศรีชูศิลป์ (2554 : 144) ที่ได้ศึกษา พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ชวาลิน เนียมสอน (2560 : 75) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ศราวุฒิ นิลสุข (2557 : 55-56) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศของนักศึกษาปริญญาตรีวิทยาลัยเซาท์อีสท์บางกอก ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสื่อสังคมออนไลน์คือด้านที่นักศึกษาใช้งานมากที่สุด ซึ่งก็คือ Youtube ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แอน นา ปิติวงษ์ (2557 : 66-69) ที่ได้ศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนตามความคิดเห็นของนักศึกษาปริญญาตรี คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่นักศึกษาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองมาก สอดคล้องกับ อรุณรัตน์ ศรีชูศิลป์ (2554 : 144) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ สมสรรค์ กันยาหลง (2555 : 2) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการศึกษาพบว่า การเรียนรู้แบบนำตนเองส่งผลต่อการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างเท่าทันและเกิดประโยชน์สูงสุด

คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม โดยรวม อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก ในปัจจุบันนักศึกษาหันมาสนใจดูแลสุขภาพร่างกายของตัวเองมากขึ้น เช่นสนใจดูแลสุขภาพร่างกายโดยการออกกำลังกายมากขึ้น วิ่งเพื่อสุขภาพหลังเลิกเรียน การเล่นกีฬา ทานอาหารที่มีประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับธนิตา ชี้รัตน์ (2554 : 77-79) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ผลการศึกษาพบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับกิตติพัฒน์ ทาวงศ์ษาและคณะ (2561 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านช้าง พบว่า คุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้นักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่า นักศึกษาเพศชาย มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้สูงกว่านักศึกษาเพศหญิง โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน ส่งผลให้พฤติกรรมการใช้งานที่ต่างกัน เช่น นักศึกษาชายไม่ค่อยเข้ากลุ่มพูดคุยสอบถามในเรื่องการเรียนและการติวข้อสอบ ชอบศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากทางสื่อสังคมออนไลน์ มากกว่านักศึกษาหญิง ซึ่งสอดคล้องกับ (จุฑารัตน์ ศราวณะวงศ์ และคณะ. 2560 : 26) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำแนกตามเพศ พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยนิสิตชาย มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากกว่านิสิตหญิง

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม จำแนกตามคณะ/วิทยาลัยที่ศึกษา โดยภาพรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบว่านักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ต่ำกว่า คณะครุศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และคณะ

วิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มีความจำเป็นต้องเรียนรู้จากตำรา และอาจารย์ผู้สอนโดยตรง ซึ่งข้อมูลสารสนเทศที่จะได้จะต้องมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ เพราะเป็นวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ หากเกิดการผิดพลาดก็อาจส่งผลเสียต่อวิชาชีพของตนเองได้ และด้วยเป็นการเรียนที่ค่อนข้างจะหนักอีกทั้งยังต้องออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงพยาบาลและสถานพยาบาล เวลาที่จะเข้าใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ค่อนข้างจำกัด ทำให้นักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ต่ำกว่านักศึกษาดังคณะที่กล่าวมา ซึ่งสอดคล้องกับ ชวาลิน เนียมสอน (2560 : 75) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า นักศึกษาต่างคณะมีพฤติกรรมการใช้งานแตกต่างกันคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม จำแนกตามเพศ โดยรวม พบว่า นักศึกษาชายมีคุณภาพชีวิตสูงกว่านักศึกษาหญิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาชายอาจทำการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและเพื่อนได้ดีกว่านักศึกษาหญิง สอดคล้องกับ สำราญ จูช่วยและคณะ (2555 : 79-80) ศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์ : กรณีนักศึกษาเข้าใหม่ ปีการศึกษา 2555 พบว่า คุณภาพชีวิตของนักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสรสิทธิ์ กิจรังสรรค์ (2560 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชาชนที่มีเพศอายุ รายได้ระดับการศึกษาและสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้มีอำนาจพยากรณ์คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม ผลการวิจัย พบว่า มีตัวแปร 4 ด้าน คือ ด้านสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้งาน (X_1) ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (X_2) ด้านช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (X_5) และด้านสถานที่ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ (X_6) ที่มีอำนาจพยากรณ์คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนมสูงสุด โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตัวแปรที่พยากรณ์คุณภาพชีวิตนักศึกษามากที่สุดคือ ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักศึกษาส่วนใหญ่ในปัจจุบัน ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเองนอกห้องเรียนมากขึ้น และนักศึกษาสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ข่าวสาร ระหว่างอาจารย์ผู้สอน และระหว่างนักศึกษาด้วยกันเอง อย่างไร้ขีดจำกัดทั้งในเรื่องของสถานที่และเวลา

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบสื่อสังคมออนไลน์ให้มากขึ้น เพื่อให้ทันยุคสมัยและระบบเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มช่องทางให้นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ผู้สอน เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านระบบออนไลน์ ไม่ใช่เรียนแค่ในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว แต่สามารถ

เรียนรู้ได้ตลอดเวลา เพิ่มทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ เช่น จัดการอบรมให้ความรู้นักศึกษาและให้นักศึกษาได้เรียนรู้และเผยแพร่ผลงานของตัวเองมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตในทุกๆด้าน เช่น ด้านการเรียน ด้านการบริการInternet ของมหาวิทยาลัย เช่น จุดให้บริการ wifi จุดให้บริการ Internet ในการค้นคว้าหาข้อมูล รายได้ในการใช้เครือข่าย และทำการศึกษากับนักศึกษาทุกคณะ/วิทยาลัยในสังกัดมหาวิทยาลัยนครพนม ควรมีการศึกษาและพัฒนาการนำสื่อสังคมออนไลน์มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ให้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนม

เอกสารอ้างอิง (References)

กิตติพัฒน์ ทาวงศ์ษาและคณะ. (2561). **ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง.** “วารสารศึกษาศาสตร์ มรร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ” ปีที่ 6 (ฉบับที่ 1) : 545-565 ; มกราคม-มิถุนายน.

จุฑารัตน์ ศราวณะวงศ์และคณะ. (2560). **พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนิสิตระดับปริญญา ตรีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.** “วารสารบรรณศาสตร์ มศว.” ปีที่ 10 (ฉบับที่ 2) **:** 16-31 **;** กรกฎาคม-ธันวาคม.

ชวาลิน เนียมสอน. (2560). **พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต.** รายงานวิจัย คณะวิทยาการจัดการ : มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

ธนิตา ชี้รัตน์. (2554). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒองครักษ์.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ. สุวีริยาสาส์น.

ศราวุฒิ นิลสุก. (2557). **พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาวิทยาลัยเซาธ์อีสบางกอก.** วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

สมสรรค์ กันยาหลง. (2555). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25.** วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สรสิทธิ์ กิจรังสรรค์. (2560). **คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี.** งานนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยบูรพา.

เสกสรร สายสีสด. (2556). **พฤติกรรมและความพึงพอใจต่อการใช้สื่อใหม่เสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชานิเทศศาสตร์ .** มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สำราญ จูช่วยและคณะ. (2555). **โครงงานวิจัยคุณภาพชีวิตนักศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์ : กรณีนักศึกษาเข้าใหม่ ปีการศึกษา 2555.** วิทยาลัยราชพฤกษ์.

อรุณรัตน์ ศรีชูศิลป์. (2554). **พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญามหาบัณฑิตคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ.** การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

แอนนา ปิติวงษ์. (2557). **การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนตามความคิดเห็นของนักศึกษาปริญญาตรีคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.**การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Jin Mao. (2014). **Social Media for Learning : A mixed methods Study on highschool student'stechnology affordances and perspectives. Computerin Human Behavior 33 : 213-223.**

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทย เพื่อความเข้าใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

Learning Instruction Guideline for Enhancing Thai Language Reading Comprehension Ability in Junior High School Students

ธนชพร พุ่มภชาติ[1]

Thanachaporn Pumpachart[1]

บทคัดย่อ

การอ่านเป็นทักษะการเรียนรู้ที่จะพัฒนาศักยภาพมนุษย์และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต แม้ว่าหลักสูตรและนโยบายการศึกษาจะมุ่งส่งเสริมการพัฒนาทักษะการอ่าน แต่ผลการประเมินความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของเด็กไทยทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังอยู่ในเกณฑ์ที่น่าเป็นห่วง แนวทางการจัดการเรียนรู้การอ่านที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและปัจจัยในการส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ คือ แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยสังเคราะห์ได้ 7 ขั้นตอน คือ 1) ครูกระตุ้นความสนใจของนักเรียน 2) นักเรียนตั้งคำถามที่สนใจ 3) นักเรียนแบ่งกลุ่ม แล้วรวบรวมคำถามที่สนใจของกลุ่ม 4) นักเรียนอ่านบทอ่านเพื่อหาคำตอบ 5) ครูและนักเรียนร่วมกันตั้งประเด็นคำถามที่น่าสนใจเพิ่มเติม 6) ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความเข้าใจในเรื่อง และ 7) นักเรียนเขียนบันทึกเพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้

คำสำคัญ (Keywords) : การอ่านเพื่อความเข้าใจ, การเรียนรู้เชิงรุก, การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

Abstract

Reading is an essential ability for developing humanity and lifelong learning. Though, curriculum and national education policy are built for strengthen students' reading ability, the assessment of reading ability both national and international show that junior high school students' reading ability are under the standard. Learning instruction guideline which correspond to the problems and promote reading comprehension ability are Active learning and Self-directed learning which consisted of seven steps: 1) Urging student's interested 2) Student's questioning 3) Collecting

[1]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง อีเมล thanachaporn.p21@rumail.ru.ac.th

student's questions 4) Reading article for finding the answer 5) Students and instructor discussion for further the questions 6) Students and instructor summarize the article for comprehension and 7) Students write the learning reflection.

Keywords : Reading Comprehension Ability. Active Learning, Self-directed Learning,

บทนำ

การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ เนื่องจากเป็นทักษะที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน ดังที่ ฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon) นักปรัชญาชาวอังกฤษ กล่าวไว้ว่า "Reading maketh a full man : การอ่านทำให้เป็นคนโดยสมบูรณ์" การอ่านจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ที่มีนโยบายมุ่งเน้นให้ประชาชนได้รับการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ กระบวนการหนึ่งที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาคือกระบวนการอ่าน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553) เนื่องจากการอ่านเป็นการรับข้อมูลผ่านประสาทสัมผัสด้านการมองเห็นแล้วเข้าไปกระตุ้นการทำงานของเซลล์สมองทำให้เกิดการเรียนรู้แล้วกระตุ้นให้เกิดความจำส่งผลต่อความคิด วิธีคิด ความฉลาด การใช้เหตุผล การตัดสินใจ และพฤติกรรมของคนเรา ตามทฤษฎีการเรียนรู้ Information Processing ในกลุ่ม cognitive (แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน. 2555) ดังนั้น การอ่านจึงเป็นทักษะการเรียนรู้ที่จะพัฒนาศักยภาพมนุษย์และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีทำให้เกิดการเลื่อนไหลของกระแสวัฒนธรรมโลกส่งผลให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าด้านการสื่อสารที่ปัจจุบันมีหลายช่องทาง ทำให้สามารถสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วและเป็นวงกว้าง การขยายตัวของเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ ข้อมูลข่าวสารจึงมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ส่งผลให้มีทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อวิถีชีวิต ทัศนคติ และความเชื่อในสังคม ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ของคนในประเทศ คนในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีทักษะในการคิดและทักษะการอ่านเพื่อรับข้อมูลข่าวสารและกลั่นกรองความรู้ต่างๆ รอบตัวอย่างละเอียดรอบคอบ ทักษะการอ่านจะสามารถพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณภาพของนักเรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้านการอ่านว่า เข้าใจความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย จับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่าน แสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านและเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด ย่อความ เขียนรายงานจากสิ่งที่อ่านได้ วิเคราะห์ วิจารณ์ อย่างมีเหตุผล ลำดับความอย่างมีขั้นตอนและความเป็นไปได้ของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้สนับสนุนจากเรื่องที่อ่าน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 41) อย่างไรก็ตาม แม้ว่า

หลักสูตรและนโยบายการศึกษาจะมุ่งส่งเสริมทักษะการอ่านแต่ผลการประเมินการอ่านของเด็กไทยยังอยู่ในเกณฑ์ที่น่าเป็นห่วง

การอ่านเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของการประเมินผลนักเรียนระดับนานาชาติ เนื่องจากเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต การเรียนรู้ตลอดชีวิต การมีชีวิตสังคมยุคใหม่และเป็นตัวชี้วัดศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจของชาติในประชาคมโลก โครงการ PISA (Programme for International Student Assessment) ได้จัดการประเมินการรู้เรื่องการอ่าน (reading literacy) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญที่บอกว่าคุณภาพของทุนมนุษย์ในตลาดแรงงานในอนาคตมีลักษณะอย่างไร จากผลการประเมิน PISA ในปี 2015 มีคะแนนคะแนนมาตรฐานระดับโลกอยู่ที่ 493 แต่คะแนนเฉลี่ยการอ่านของนักเรียนไทย คือ 409 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ย หากพิจารณาในภูมิภาคเอเชีย นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าประเทศอินโอนีเซียประเทศเดียวเท่านั้น และนอกจากนี้จากผลการทดสอบในปี 2012 และ 2015 แนวโน้มคะแนนการอ่านมีค่าเฉลี่ยลดลงอย่างมีนัยสำคัญ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2559) แสดงให้เห็นว่านักเรียนไทยยังมีความสามารถในการอ่านอยู่ในเกณฑ์ต่ำซึ่งสะท้อนว่าทุนมนุษย์หรือศักยภาพมนุษย์ของประเทศไทยยังไม่มีคุณภาพมากพอสำหรับตลาดแรงงานในอนาคต

โครงการ PISA ประเมินนักเรียนที่มีอายุ 15 ปีซึ่งสากลถือว่าเป็นวัยจบการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งตรงกับการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของไทย เมื่อพิจารณาผลการทดสอบรายวิชาภาษาไทยเป็นเวลา 5 ปีย้อนหลัง (ปีการศึกษา 2557-2561) คือ 45.38 ในมาตรฐานการเรียนรู้สาระการอ่าน (ท 1.1) ปีการศึกษา 2561 มีคะแนนเฉลี่ย 58.55 แม้ว่าคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่านจะมากกว่าร้อยละ 50 แต่ผลการสอบ PISA ก็ยังน่าเป็นห่วง โดยภาพรวมแล้ว นักเรียนไทยยังต้องได้รับการพัฒนาพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทักษะการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้การอ่านในปัจจุบันพบว่าครูยังขาดเทคนิควิธีการในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ ครูส่วนมากสอนด้วยการบรรยาย ให้นักเรียนอ่านและสรุปเนื้อหาไปพร้อมกัน แล้วให้ทำแบบฝึกหัดเพื่อประเมิน ครูให้นักเรียนอ่านเรื่องตามที่แบบเรียนกำหนด ไม่ได้เลือกเรื่องตามความสนใจและตามวัยของนักเรียน และไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกเรื่องที่อ่านเอง ทำให้นักเรียนขาดความสนใจในการเรียนรู้ด้านการอ่าน อีกทั้งขาดเทคนิคการสอนที่เชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับชีวิตจริง ทำให้เด็กไม่เห็นคุณค่าของบทอ่านและคุณค่าของการอ่าน การประเมินผลเน้นความรู้ความจำและความเข้าใจในเรื่องที่อ่านเป็นหลัก (พรรณรอง รัตนชัย. 2555: 145-147) จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้การอ่านส่วนมากยังเน้นครูเป็นศูนย์กลางและขาดการกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมกับกิจกรรม และสามารถพัฒนาความสามารถทางการคิดของนักเรียนได้ ซึ่งเป็นแนวคิดที่น่าสนใจและสอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือ การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้น

ให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นด้วยการลงมือปฏิบัติ การใช้คำถามของครูเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิด การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันและระหว่างนักเรียนกับครู จนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จึงเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่า น่าตื่นเต้น สนุกสนานและท้าทายความสามารถของนักเรียน จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการนำแนวคิดการเรียนรู้เชิงลึกไปใช้ในการวิจัยด้านการจัดการเรียนรู้ในประเทศไทย พบว่า การเรียนรู้เชิงรุกสามารถช่วยพัฒนานักเรียนได้ทั้งพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย ได้ทุกระดับการศึกษา ตั้งแต่ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา และได้นำไปวิจัยในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และการพัฒนานักเรียนระดับปฐมวัย แต่ยังไม่มีการนำมาใช้ในกลุ่มสาระภาษาไทย ทั้งๆ ที่แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทุกกลุ่มสาระ

ในปัจจุบันที่เป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงความรู้ทำได้ง่าย ทักษะที่จะเป็นอย่างหนึ่งของนักเรียน คือการรู้จักวิธีการที่จะเรียน (learning how to learn) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) คือ เป็นแนวคิดที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้จัดการเรียนรู้ตามความต้องการหรือความสนใจของตนด้วยตัวเองในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ริเริ่มว่าจะเรียนรู้สิ่งใด การกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ การระบุวิธีศึกษาค้นคว้า จนกระทั่งการประเมินผลสัมฤทธิ์และความสำเร็จในการเรียนรู้ของตน อีกทั้งยังส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง แนวคิดการเรียนรู้การนำตนเองในระยะแรกนิยมนำไปวิจัยในการศึกษาผู้ใหญ่ แต่ในระยะหลังมีการนำมาใช้ในมิติที่หลากหลายมากขึ้น ที่สำคัญมีการนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้านการเขียนและการอ่านซึ่งสามารถพัฒนาความสามารถของนักเรียนได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำหลักการของแนวคิดการเรียนรู้เชิงลึกและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมาสังเคราะห์เป็นหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และนำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้มาสังเคราะห์รูปแบบจัดการเรียนรู้การอ่านให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้นักเรียนใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ

ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ

ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ (Reading Comprehension Ability) หมายถึง ความสามารถที่เกิดจากกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้อ่านและบริบทการอ่าน ซึ่งผู้อ่านต้องทำความเข้าใจความหมายของคำ การตีความ การสรุปอ้างอิง และสามารถเชื่อมโยงสาระที่อ่านกับวัตถุประสงค์ วิเคราะห์ ประเมินค่า และนำความรู้ที่ได้จากบทอ่านไปใช้ในชีวิตจริงได้ (Dallman. 1984: 129) ; (Raygor and Raygor. 1985: 162) ; Miller (1990: 4-7) ; (Conley. 1995: 178-179) ซึ่งแบ่งระดับความสามารถเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ความเข้าใจระดับข้อเท็จจริง หมายถึง ความสามารถในการเขาใจ ความหมายของขอความที่อาน ไดจากตัวอักษรที่ปรากฏตามที่ผูเขียนเขียนไว โดยมีตัวบ่งชี้ดังต่อไปนี้

1.1 การบอกความหมายของคำ

1.2 การบอกใจความสำคัญและรายละเอียดต่าง ๆ ได้

1.3 การชี้สรรพนามที่ใชแทนคำนาม

1.4 การเรียงลำดับเหตุการณ

1.5 การบอกบุคลิกลักษณะและการกระทำของบุคคลในเรื่อง

2. ความเข้าใจระดับตีความ หมายถึง ความสามารถในการเขาใจ ความหมายที่ไมได ปรากฏไวในขอความที่อาน ในสิ่งที่ผู้เขียนไม่ได้ระบุเอาไว้หรือไม่ได้เกล่าวถึงโดยตรง ซึ่งต่องใชการวิเคราะห์ อธิบายและใหเหตุผล ผู้อ่านต้องใช้ข้อมูลจาการอ่านข้อเท็จจริงมาพิจารณาตัดสินข้อความที่แสดงโดยนัยอย่างมีเหตุผล โดยมีตัวบ่งชี้ดังต่อไปนี้

2.1 การบอกความหมายเชิงนามธรรม คติ หรือสำนวนในเรื่องที่อ่าน และสามารถการสรุปเรื่อง ที่อ่านเป็นสำนวนได้

2.2 การบอกอารมณ์และความรูสึกของตัวละคร ของเนื้อเรื่อง และของผู้เขียน

2.3 การคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้า

2.4 การบอกความสัมพันธของเหตุและผล

2.5 การบอกจุดประสงค์ของผู้แต่ง

3. ความเข้าใจระดับประเมินค่า หมายถึง ความสามารถในการจำแนก แยกแยะสิ่งที่อาน การพิจารณาตัดสินและประเมินค่าสิ่งที่ผู้เขียนเขียน โดยใช้ความรู้และประสบการณ์จากการอ่านข้อเท็จจริงและการอ่านตีความ นอกจากนี้ยังรวมถึงความสามารถในการประเมินค่าความคิดของผู้เขียนและสามารถนำความคิดนั้นมาสัมพันธ์กับประสบการณ์ของตน แล้วไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่และแก้ปัญหาได้ โดยมีตัวบ่งชี้ดังต่อไปนี้

3.1 การแยกข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็น

3.2 การสรุปข้อคิดหรือลงความเห็นวินิจฉัยตัดสินขอมูลไดถูกต่อง

3.3 การพิจารณาความเหมาะสม คุณคา และการยอมรับสิ่งที่อาน

3.4 การบอกทัศนคติของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่นำเสนอได้

3.5 การเชื่อมโยงเนื้อหาที่อ่านกับประสบการณ์เดิมหรือข้อมูลที่พบจากแหล่งอื่นๆ ได้

ความสอดคล้องระหว่างความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจกับกลยุทธ์การอ่านตามกรอบ PISA และตัวชี้วัดการอ่านระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

เมื่อนำกลยุทธ์การอ่านตามกรอบ PISA เปรียบเทียบกับตัวชี้วัดการอ่านในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่ามีลักษณะร่วมกัน และสอดคล้องกับแนวคิดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ซึ่งระดับความสามารถแบ่งเป็น 3 ขั้นได้แก่ 1) ความเข้าใจระดับข้อเท็จจริง 2) ความเข้าใจระดับตีความ และ 3) ความเข้าใจระดับประเมินค่า ดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงความสอดคล้องระหว่างความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ กับกลยุทธ์การอ่านตามกรอบ PISA และตัวชี้วัดการอ่านตามหลักสูตรฯ

ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ	**กลยุทธ์การอ่านตามกรอบ PISA**	**ตัวชี้วัดการอ่านตามหลักสูตรฯ**[2]
ระดับข้อเท็จจริง - การบอกความหมายของคำ - การบอกใจความสำคัญและรายละเอียดต่าง ๆ ได้ - การชี้สรรพนามที่ใชแทนคำนาม - การเรียงลำดับเหตุการณ - การบอกบุคลิกลักษณะและการกระทำของบุคคลในเรื่อง	**การเข้าถึงและค้นคืนสาระ (Access and retrieve)** คือ การที่ผู้อ่านสามารถค้นหาสาระหรือข้อมูลที่ต้องการเฉพาะเรื่อง โดยที่นักเรียนต้องต้องมองความคล้ายคลึงกันหรือจับคู่กันระหว่างสาระที่บอกให้ในคำถามกับคำที่มีความหมายเหมือนกันกับถ้อยความในบทอ่าน ในบางครั้งอาจให้เลือกสาระเนื้อความที่เด่นชัด ผู้อ่านต้องอาศัยทักษะการจำแนกแยกแยะหรือการบอกความแตกต่างของสาระที่มีความใกล้เคียงกัน	- จับใจความสำคัญและให้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
ระดับตีความ - การบอกความหมายเชิงนามธรรม คติหรือสำนวนในเรื่องที่อ่าน และสามารถการสรุปเรื่อง ที่อ่านเป็นสำนวนได้ - การบอกอารมณ์และความรูสึกของตัวละคร ของเนื้อเรื่อง และของผู้เขียน - การคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้า - การบอกความสัมพันธของเหตุและผล - การบอกจุดประสงค์ของผู้แต่ง	**การบูรณาการและตีความ (Integrate and interpret)** คือ การที่ผู้อ่านขยายความคิดจากการอ่านเฉพาะหน้าไปสู่การเข้าในสิ่งที่ได้อ่านให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งต้องใช้ทักษะความเข้าใจอย่างมีตรรกะ (Logical understanding) นั่นคือ ผู้อ่านต้องจัดระเบียบของสาระเนื้อหาในถ้อยความ บอกลำดับความสัมพันธ์โดยใช้ความเป็นเหตุเป็นผล สามารถบอกสาระที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือการอ้างอิงไปถึงอีกสิ่งหนึ่ง โดย	- ตีความและแปลความคำยาก คำที่มีความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย - จำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น - วิเคราะห์ วิจารณ์ และแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน

[2] วิเคราะห์และสรุปจากตัวชี้วัดตามมาตรฐาน ท.1.1 ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โดยมิได้กล่าวถึงตัวชี้วัดด้านการอ่านออกเสียงและการมีมารยาทในการอ่าน เนื่องจากไม่สอดคล้องกับความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ

ความสามารถ ในการอ่านเพื่อความเข้าใจ	**กลยุทธ์การอ่าน ตามกรอบ PISA**	**ตัวชี้วัดการอ่าน ตามหลักสูตรฯ[2]**
	ใช้สาระหรือข้อมูลจากถ้อยความที่อ่านมาเป็นหลักฐาน	
ระดับประเมินค่า - การแยกข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็น - การสรุปข้อคิดหรือลงความเห็นวินิจฉัยตัดสินขอมูลไดถูกตอง - การพิจารณาความเหมาะสม คุณคา และการยอมรับสิ่งที่อาน - การบอกทัศนคติของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่นำเสนอได้ - การเชื่อมโยงเนื้อหาที่อ่านกับประสบการณ์เดิมหรือข้อมูลที่พบจากแหล่งอื่น ๆ ได้	**การสะท้อนและประเมิน (Reflect and evaluate)** ประกอบด้วย 2 ส่วน *การสะท้อนและประเมินเนื้อหาสาระ* ผู้อ่านต้องสามารถใช้ความรู้จากภายนอกมาเชื่อมโยงกับสาระในถ้อยความที่อ่านโดยเทียบกับความรู้ในโลกของความเป็นจริงที่ตนเองมีอยู่บนพื้นฐานของสาระหรือข้อมูลที่ได้รู้หรือเชื่อมาก่อนหรือเทียบกับข้อความที่ปรากฏที่อื่น โดยผู้อ่านต้องแสดงหลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุน *การสะท้อนและประเมินโครงสร้าง* ต้องการให้ผู้อ่านไม่ยึดติดกับสาระที่อ่าน แล้วพิจารณาถึงคุณภาพและความเหมาะสมของการเขียน สิ่งที่เข้ามามีบทบาทสำคัญที่ต้องใช้ ได้แก่ ความรู้ในโครงสร้างของถ้อยความ ศิลปะของการเล่าเรื่องและลำดับการบันทึกเรื่องราว	**ระดับประเมินค่า** - การแยกข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็น - การสรุปข้อคิดหรือลงความเห็นวินิจฉัยตัดสินขอมูลไดถูกตอง - การพิจารณาความเหมาะสม คุณคา และการยอมรับสิ่งที่อาน - การบอกทัศนคติของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่นำเสนอได้ - การเชื่อมโยงเนื้อหาที่อ่านกับประสบการณ์เดิมหรือข้อมูลที่พบจากแหล่งอื่น ๆ ได้

จะเห็นได้ว่า แนวคิดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจสอดคล้องกับการประเมินนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งการประเมินระดับนานาชาติด้านการรู้เรื่องการอ่านตามโครงการ PISA และการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) หากครูสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้ อาจส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยของผลสอบสูงขึ้นได้

แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ

การอ่านเพื่อความเข้าใจจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดมีปัจจัยที่สำคัญหลายประการ (Shepherd.1973: 79) ; (Schonell and Elizabeth. 1974: 42) ; (Harrison อ้างถึงใน ปราณี รัตนัง. 2541) ดังนี้

1. ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาของผู้อ่าน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับระดับความสามารถทางสติปัญญา และระดับความรู้ทางภาษาของผู้อ่าน เช่น ความรู้ในด้านคำศัพท์ ความสามารถในการสรุปความ

2. ประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน มีส่วนช่วยในการรวบรวมความคิดของผู้อ่านทำให้อ่านได้เร็ว เข้าใจเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้อง และสามารถเข้าใจความมุ่งหมาย อารมณ์และทัศนคติของผู้เขียน ซึ่งถ่ายทอดออกมาเป็นตัวหนังสือได้อย่างลึกซึ้ง ประสบการณ์เดิมจะช่วยจัดระบบความคิดของผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านมองเห็นขอบข่ายของเนื้อหาอย่างกว้าง ๆ และช่วยรวมเนื้อหาที่สัมพันธ์กับเนื้อเรื่องที่มีอยู่แล้วในโครงสร้างของความคิดเดิมเข้าด้วยกัน ช่วยส่งเสริมให้ผู้อ่านได้สามารถเชื่อมโยงเนื้อเรื่องเพื่อความเข้าใจในการอ่าน

3. แรงจูงใจในการอ่าน ซึ่งเกิดจากการกระตุ้นความสนใจของผู้อ่านเชื่อมโยงกับความรู้เดิม ทั้งนี้การจัดโอกาสผู้อ่านได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างหลากหลายจะกระตุ้นการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการอ่าน และจะทำให้ผู้อ่านสามารถนำข้อมูลไปเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์เดิมได้ดียิ่งขึ้น

อนึ่ง สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้การอ่านในปัจจุบันยังเน้นครูเป็นศูนย์กลาง ใช้วิธีสอนแบบบรรยาย และขาดการกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า นอกจากนี้การส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจควรคำนึงถึงปัจจัยต่างที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ได้แก่ ความสามารถทางภาษาในด้านการเข้าใจความหมายของคำศัพท์และการสรุปความ การเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับบทอ่านเพื่อจัดระบบความคิดของผู้อ่าน และการสร้างแรงจูงใจในการอ่านด้วยการกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมให้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและปัจจัยที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ควรเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจและกระตุ้นการคิดโดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงศักยภาพของตน และเน้นการทำงานเป็นทีม

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากฐานข้อมูล TDC-ThaiLIS, SWU Discovery, CU Single Search และ EBSCO Education Research พบงานวิจัยเป็นจำนวนกมากที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยการใช้วิธีการต่างๆ ได้แก่ แนวคิดทฤษฎี รูปแบบการสอน วิธีการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการสอน กลยุทธ์ แบบฝึกหรือชุดแบบฝึก สื่อการสอน และกิจกรรมต่างๆ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า วิธีการที่นำมาพัฒนาการอ่านมีความหลากหลายและ

สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจได้ แต่ยังไม่พบงานวิจัยที่นำแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้พัฒนาการอ่าน ทั้งนี้ งานวิจัยที่พบส่วนใหญ่จะนำแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกไปพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (สุชาดา แก้วพิกุล. 2555) ; (พรรณทิภา ทองนวล. 2554) และพบงานวิจัยที่นำไปพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความใฝ่เรียนรู้ (ปฏิวัติ พุทธะศักดิ์เมธี. 2556) ; (สุภามาศ บุญเชิด. 2555) ; (พรชัย ผาดไธสง. 2555) จากงานวิจัยที่พบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้เชิงรุกสามารถพัฒนานักเรียนได้ทั้งพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2540-2542 พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมาจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการใช้ภาษา พบว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสามารถพัฒนาความสามารถในการเขียนและสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านได้ (รจนา คำนึงผล. 2542) ; (เยาวรัตน์ การพานิช. 2542) ; (คณาพร คมสัน. 2540) จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าแนวคิดที่สามารถนำมาจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ คือ แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือ การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองแรงจูงใจของนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ท้ายทาย กระตุ้นให้เขาได้คิดและลงมือปฏิบัติอย่างมีความหมาย โดยจะเน้นให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ผ่านกิจกรรมการพูด การเขียน และการสะท้อนความคิด (Moore. 1994 22-23) ; (ศิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา. 2547) การเรียนรู้เชิงรุกมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมความพร้อม คือ กระตุ้นความสนใจของนักเรียน เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของนักเรียนเพื่อเตรียมพร้อมที่จะรับความรู้หรือประสบการณ์ใหม่ โดยใช้วิธีการตั้งคำถาม หรือใช้สื่อการสอนที่น่าสนใจ

2. ขั้นปฏิบัติการ คือ เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ด้วยตนเอง โดยให้นักเรียนเข้ากลุ่มย่อยเพื่อทำงานร่วมกัน แล้วสรุปความเห็นของกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม

3. ขั้นสรุป คือ ให้นักเรียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับ โดยให้นักเรียนร่วมกันสรุปแนวคิดหลักการ และมโนทัศน์ของเนื้อหาในบทเรียนและสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมกลุ่ม แล้วเน้นให้นักเรียนฝึกทักษะแล้วนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

4. ขั้นประเมินผล คือ ให้นักเรียนค้นคว้าอิสระเพิ่มเติมแล้วเขียนบันทึกเพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้ จัดเป็นการประเมินตามสภาพจริง

การเรียนรู้เชิงรุกจะทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในมโนทัศน์ที่สอนอย่างลึกซึ้งถูกต้อง เกิดความคงทนและการถ่ายโยงความรู้ได้ดี นักเรียนสามารถปรับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนได้จากการสื่อสารระหว่างนักเรียนด้วยกัน และการสื่อสารกับครู นักเรียนสามารถจัดระบบการคิดและสร้างวินัย

ต่อการแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีม และมีทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Bonwell and Edison. 1991)

แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) คือ กระบวนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่นักเรียนมีความริเริ่มในการวิเคราะห์และตัดสินใจว่าต้องการเรียนรู้สิ่งใด ตามความถนัดหรือความต้องการของตนเอง นักเรียนกำหนดเป้าหมายในการเรียนและวางแผนการเรียนด้วยตัวเอง โดยระบุวิธีการเรียนรู้และเลือกแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระบวนการนี้ต้องอาศัยความรับผิดชอบและความพยายามของนักเรียน การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอาจจัดกระบวนการเป็นรายบุคคล เป็นคู่ หรือเป็นกลุ่มการเรียนที่ร่วมมือกันก็ได้ ทั้งนี้นักเรียนอาจได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลอื่นหรือไม่ก็ได้ (Knowles. 1975) ; (Skager. 1978) ; (Hiemstra. 1994) ; (Tough. 1979) ; (เกียรติวรรณ อมาตยกุล. 2530) ; (สมคิด อิสระวัฒน์. 2539) ; (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2545) ; (นัดดา อังสุโวทัย; และคนอื่นๆ. 2550) ; (เขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม. 2552) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมี 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นวินิจฉัยความต้องการในการเรียน โดยให้นักเรียนวิเคราะห์และประเมินตนเองว่าต้องการเรียนรู้อะไรบ้าง

2. ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน ให้นักเรียนร่างสัญญาการเรียน (Learning Contract) โดยระบุเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่ตนเองต้องการ

3. ขั้นออกแบบแผนการเรียน นักเรียนออกแบบแผนการเรียนโดยอาศัยสัญญาการเรียน แล้วกำหนดแผนการเรียนรู้เป็นสำดับขั้นตอนที่สามารถนำนักเรียนไปสู่จุดหมาย โดยมีครูและเพื่อนร่วมกันประเมินแผนการเรียน

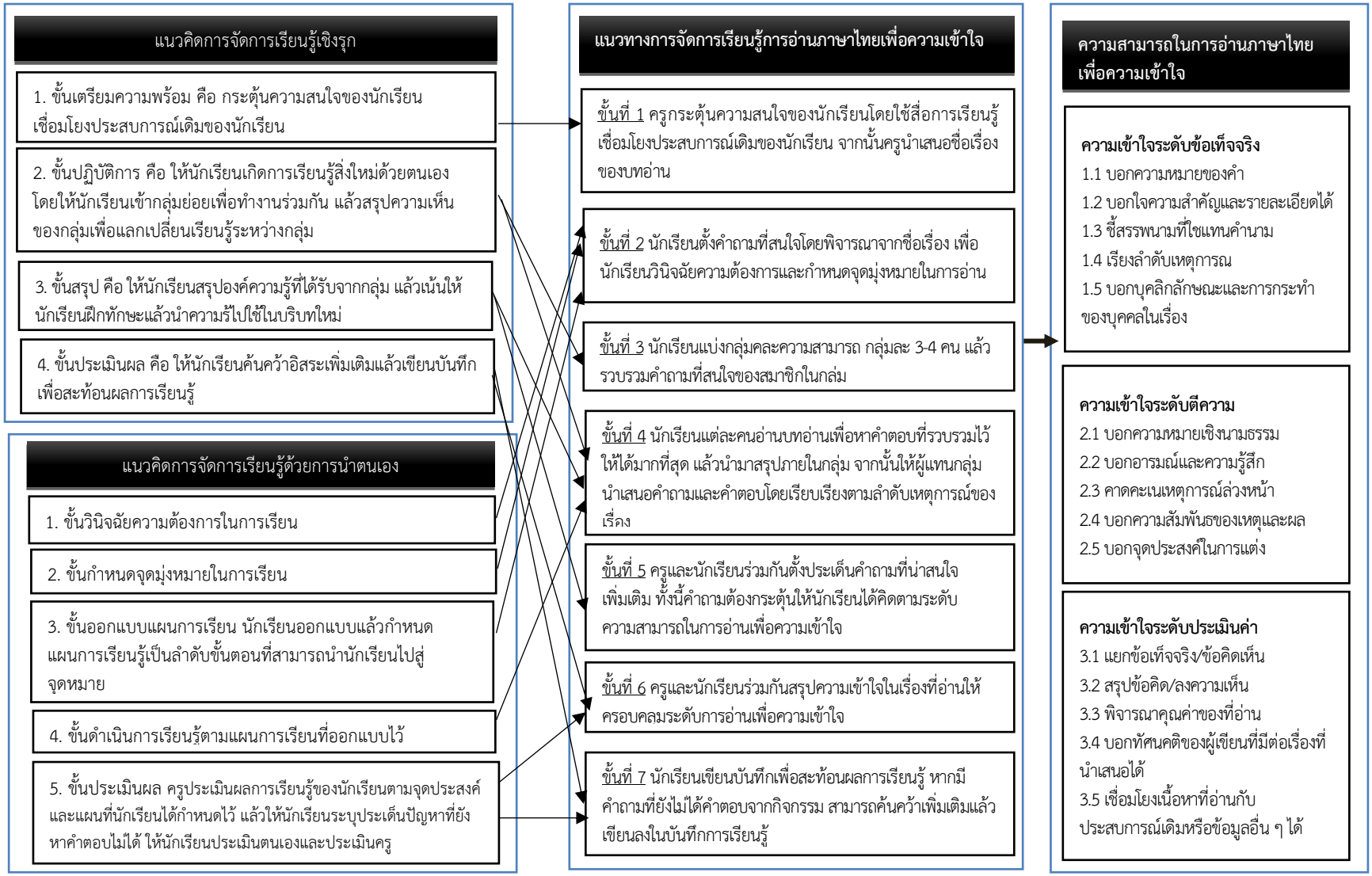
4. ขั้นดำเนินการเรียนรู้ นักเรียนดำเนินการเรียนรู้ตามแผนการเรียนที่ออกแบบไว้

5. ขั้นประเมินผล ครูประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามจุดประสงค์และสัญญาการเรียนที่นักเรียนได้กำหนดไว้ แล้วให้นักเรียนระบุประเด็นปัญหาที่ยังหาคำตอบไม่ได้ ให้นักเรียนประเมินการเรียนการสอน ประเมินสมรรถนะของครู

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะช่วยพัฒนานักเรียนเป็นผู้ยอมรับในตนเอง มีเจตคติเชิงบวกต่อตนเอง สมัครใจที่จะเรียนด้วยความอยากรู้ของตนเองไม่ใช่การบังคับทำให้เกิดแรงจูงใจภายใน รู้จักวิธีการที่จะเรียน สามารถกำหนดเป้าหมายและสิ่งที่จะเรียน วางแผนและดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมาย มีการประเมินผลตนเอง มีลักษณะที่เปิดกว้างต่อประสบการณ์ใหม่ที่จะได้เรียนรู้ มีความยดหยุ่นในการเรียนรู้พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแก้ไข มีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนและครู

แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยการประยุกต์แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมาออกแบบแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถแสดงดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจนี้ จะกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติจริง ให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้และใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ครูกระตุ้นความสนใจของนักเรียนโดยการนำสื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องจะให้นักเรียนอ่านมานำเสนอและเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของนักเรียน จากนั้นครูนำเสนอชื่อเรื่องของบทอ่าน

ขั้นที่ 2 นักเรียนตั้งคำถามที่สนใจโดยพิจารณาจากชื่อเรื่อง เพื่อนักเรียนวินิจฉัยความต้องการและกำหนดจุดมุ่งหมายในการอ่าน

ขั้นที่ 3 นักเรียนแบ่งกลุ่มคละความสามารถ แล้วรวบรวมคำถามที่สนใจของกลุ่ม

ขั้นที่ 4 นักเรียนแต่ละคนอ่านบทอ่านเพื่อหาคำตอบที่รวบรวมไว้ให้ได้มากที่สุด แล้วนำมาสรุปภายในกลุ่ม จากนั้นให้ผู้แทนกลุ่มนำเสนอคำถามและคำตอบโดยเรียบเรียงตามลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง ในขั้นตอนนี้นักเรียนสามารถค้นหาความหมายคำศัพท์จากแหล่งเรียนรู้ที่มีหรือพูดคุยปรึกษากับสมาชิกในกลุ่ม

ขั้นที่ 5 ครูและนักเรียนร่วมกันตั้งประเด็นคำถามที่น่าสนใจเพิ่มเติม ทั้งนี้คำถามต้องกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดตามตัวบ่งชี้ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจในระดับต่างๆ

ขั้นที่ 6 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความเข้าใจในเรื่องที่อ่านให้ครอบคลุมการอ่านเพื่อความเข้าใจตั้งแต่ระดับข้อเท็จจริง ระดับตีความ และระดับประเมินค่า

ขั้นที่ 7 นักเรียนเขียนบันทึกเพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้ หากมีคำถามที่ยังไม่ได้คำตอบจากกิจกรรม นักเรียนสามารถค้นคว้าเพิ่มเติมแล้วเขียนลงในบันทึกการเรียนรู้

บทบาทครู ครูจะต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้ เช่น บทอ่าน กระดาษ ปากกา พจนานุกรม หนังสือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูล เป็นต้น ครูจะต้องคอยให้คำปรึกษาและดูแลไม่ให้ความคิดของนักเรียนกระจัดกระจาย โดยเฉพาะอย่าง ต้องมีความเข้าใจแนวคิดหลักการของการอ่านเพื่อความเข้าใจอย่างกระจ่างชัด และจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียน ไว้วางใจ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เพื่อสัมพันธภาพที่ดีในการเรียนรู้

บทบาทนักเรียน นักเรียนจะต้องรู้ความต้องการในการเรียนของตน สามารถกำหนดเป้าหมายและวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างรอบคอบ โดยมีความสามารถในการตั้งคำถาม สามารถดำเนินการค้นหาคำตอบ โดยมีทักษะการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความรับผิดชอบต่องานทั้งส่วนของตนเองและของกลุ่ม อีกทั้งสามารถประเมินผลการเรียนรู้และผลงานของตนเองและเพื่อนได้

การจัดห้องเรียนและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ ภายในห้องเรียนต้องจัดที่นั่งเป็นกลุ่ม และมีความยืดหยุ่น สามารถเคลื่อนย้ายโต๊ะเรียนได้ เปิดโอกาสให้ห้องเรียนมีเสียงดังได้ มีการจัดสถานที่และแหล่งเรียนรู้เพื่ออำนวยความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูล

การประเมินผล ประเมินตามสภาพจริงโดยประเมินบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียนรายบุคคล โดยใช้แนวคิดการสะท้อนคิด กล่าวคือ ให้ผู้เรียนสรุปความเข้าใจในการอ่าน เชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้กับประสบการณ์เดิมและบอกแนวทางการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง รวมทั้งบอกความรู้สึกต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้ควรเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนประเมินร่วมกัน การประเมินผลดังกล่าวเป็นการประเมินที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นสำคัญ

บทสรุป

แนวทางการจัดการเรียนรู้การอ่านที่ประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจที่ได้นำเสนอไปนั้น เป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการอ่านโดยการเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมและจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยการจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม ทั้งนี้ ความสามารถของผู้เรียนจะพัฒนาขึ้นไม่ได้ หากครูผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ขาดความเข้าใจในแนวคิดและหลักการของการอ่านเพื่อความเข้าใจ นอกจากนี้ การประเมินผลผู้เรียนจากบันทึกการเรียนรู้จะช่วยสะท้อนความความสามารถของผู้เรียนตามสภาพจริงและช่วยให้ครูนำข้อมูลไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไปได้

แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ได้นำเสนอข้างต้นเป็นเพียงแนวทางหนึ่งที่สามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจได้ ซึ่งอาจมีแนวทางอื่นๆ ที่สามารถทำได้เช่นกัน อนึ่ง การนำเสนอบทความนี้มีความประสงค์ที่จะให้ครูภาษาไทยตระหนักถึงความจำเป็นในการส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มิใช่เพียงเพื่อปรับปรุงผลการประเมินระดับชาติและนานาชาติให้สูงขึ้น แต่การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). “การอ่านเป็นวาระแห่งชาติ: สร้างสรรค์สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการอ่าน”. **ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี 441/2553** [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2558, จาก http://www.moe.go.th/websm/2010/dec/441.html

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2530). **การศึกษานอกโรงเรียนกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.** กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม. (2552). **การพัฒนารูปแบบการเรียนบนเว็บเชิงบูรณาการระหว่างเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนด้วยการนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณาพร คมสัน. (2540). **การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นัดดา อังสุโวทัย; และคนอื่น ๆ. (2550). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (วิทยาศาสตร์ศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปฏิวัติ พุทธะศักดิ์เมธี. (2556). **การเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวังท่าดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ปราณี รัตนัง. (2541). **ตัวแปรคัดสรรที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดเชียงราย.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.

แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน. (2555). **การอ่าน : การพัฒนาศักยภาพมนุษย์** [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2558, จาก http://www.happyreading.in.th/article/detail.php?id=1689

พรชัย ผาดไธสง. (2555). **การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พรรณทิภา ทองนวล. (2554). **ผลของการจัดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวาโดยเน้นการใช้ตัวแทนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสามารถในการให้เหตุผลและความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์เรื่อง ความสัมพันธ์และฟังก์ชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พรรณรอง รัตนชัย. (2555). **สภาพ ปัญหาและการนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เยาวรัตน์ การพานิช. (2542). **งานวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านภาษาอังกฤษ จากการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รจนา คำนึงผล. (2542). **งานวิจัยเรื่องผลของการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่มีต่อความสามารถในการเขียนความเรียงภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). **เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

ศิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา. (2547). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น เรื่อง ร่างกายมนุษย์.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2559). **ผลการประเมิน PISA 2015 การอ่านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.** กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.).

สมคิด อิสระวัฒน์. (2539). **ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทย.** *วารสารมหาวิทยาลัยมหิดล*. 3(4) : 177-181.

สุชาดา แก้วพิกุล. (2555). **การพัฒนากิจกรรมคณิตศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียนการสอนอย่างกระตือรือร้น โดยเน้นการเรียนเป็นคู่ร่วมกับการบริหารสมอง เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำ.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุภามาศ บุญเชิด. (2555). **การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเอง และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิด Active Learning.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

Bonwell, C.C.; Edison, J.A. (1991). **Active Learning: Creative Excitement in the Classroom**. Washington, D.C.: ASSHE-ERIC Higher Education Reports No. 1.

Conley, M. W. (1995). **Content reading instruction: A communication approach**. 2 th. New York: McGraw- Hill.

Dallman, M., and Boer, J. J. (1978). **The teaching of reading**. New York: Holt.

Hiemstra, R. (1994). Self - directed Learning. **The International Encyclopediam of Education**. 2nd. ed. Grate Britain : BPC Wheatons Ltd, Exeter.

Knowles, M.S. (1975). **Self-Directed Learning : A Guide for Learners and Teachers**. Chicago: Association Press.

Miller, W.H. (1990). **Reading Comprehension Activities Kit.** New York: The Center for Applied Research in Education.

Moore, K.D. (1994). **Secondary Instructional Methods.** U.S.A.: Wm. C. Brown Communications.

Raygor, A.L and Rayger, R.D. (1985). **Effective reading.** New York: McGraw – Hill.

Schonell, F.J., and Elizabeth, G. (1974). *The psychology and teaching of reading*. Edinburgh : Oliver & Boyd.

Shepherd, D.L. (1973). **Comprehensive high school reading methods.** Ohio: Merrill.

Skager, R. (1978). **Lifelong Education and Evaluation Practice : A Study on the Development of a Framework for Designing Evaluation Systems at the School Stage in the Perspective of Lifelong Education.** Oxford: Pergamon.

Tough, A. (1979). **The adult's learning projects: A fresh approach to theory And practice in adult learning**. 2 nd ed. Toronto : Ontario Institute for studies in Adult Education.

การศึกษาปัจจัยทางทฤษฎีปัญญาสังคมที่สัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างเหมาะสมของนักศึกษาสาธารณสุขศาสตร์บัณฑิต

A Study of The Theoretical Factors of Social Cognitive Theory Correlated to Antibiotic Drugs Use Behavior Appropriately in Public Health Students

ธัมมะธิดา พัฒนพงศา[1] พิพัฒน์ แก้วอุดม[2] นาวิน เหมือนมี[3]

Tummatida Pattanapongsa[1] Pipat Keawudom[2] Navin Meunme[3]

บทคัดย่อ (Abstract)

การมีความรู้ในการใช้ยาไม่ได้เป็นปัจจัยเดียวที่จะทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมการใช้ยาที่เหมาะสม ขณะที่ปัญหาการดื้อยาปฏิชีวนะในประเทศไทยและในต่างประเทศได้เพิ่มสูงขึ้น นักศึกษาสาธารณสุขศาสตร์บัณฑิตเป็นกลุ่มคนที่จะต้องเป็นตัวอย่างในการดูแลสุขภาพของคนในชุมชนและให้คำแนะนำการใช้ยาแก่ผู้ป่วยในอนาคต การศึกษานี้จึงเป็นการวิจัยเพื่อหาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะที่ถูกต้องโดยใช้ทฤษฎีปัญญาสังคม การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางทฤษฎีกับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของนักศึกษาในสถาบันระดับอุดมศึกษาของรัฐแห่งหนึ่ง ในเขตภาคเหนือ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 คน โดยการเก็บข้อมูลปัจจัยทางทฤษฎี ความรู้ ทัศนคติ และปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ ผลพบว่าความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ต่อพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างเหมาะสม เรียงตามลำดับตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุดดังนี้ 1) การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (r = 0.830, P< .01) 2) การสังเกตพฤติกรรมคนอื่นหรือตัวแบบ (r = 0.797, P< .01) 3) การเรียนรู้จากการประสบความสำเร็จด้วยตนเอง (r = 0.765, P< .01) 4) การกระตุ้นทางอารมณ์ (r = 0.681, P< .01) 5) การชักจูงด้วยวาจา (r = 0.575, P< .01) 6) การสังเกตตนเอง (r = 0.574, P< .01) 7) การเรียนรู้จากการใช้ตัวแบบ (r = 0.512, P< .01) 8) ปัจจัยความรู้ (r = 0.508, P< .01) 9) ปัจจัยทัศนคติ (r = 0.279, P< .01) 10) กระบวนการตัดสินใจ (r = 0.205, P< .01) จากผลที่ได้จะสามารถใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผนการเรียนการสอนเพื่อผลิตนักศึกษาสาธารณสุขศาสตร์บัณฑิตให้ได้คุณภาพเป็นแบบอย่างของการใช้ยาปฏิชีวนะได้ โดยเน้นไปที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสูงสุดคือการให้นักศึกษาให้รางวัลแก่ตนเองเมื่อทำสำเร็จดังเป้าหมาย การฝึกการสังเกตพฤติกรรมคนอื่นที่เป็นต้นแบบ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพก่อนผลิตบัณฑิตออกสู่สังคม ที่ผู้บริหารสถาบันการศึกษาและผู้สอนไม่ควรมองเพียงปัจจัยเดียวคือผลคะแนนสอบเท่านั้น

คำสำคัญ: ยาปฏิชีวนะ ทฤษฎีปัญญาสังคม พฤติกรรม การใช้ยา สาธารณสุขศาสตร์

[1] วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดพิษณุโลก

Abstract

The knowledge of drug use is not the only factor that can cause a person to take appropriate medication habits, while the problem of antibiotic resistance in Thailand and abroad has increased. Graduate Public Health Sciences students are groups of people who need to be an example of caring for the health of people in the community and giving advice on drug use to patients in the future. This study is therefore to find factors related to the correct antibiotic behavior using Social Cognitive Theory. This study aims to find the factors that have a theoretical relationship with antibiotic behavior of students in a state higher education institution in the North, with a sample of 132 people by collecting the data of theoretical factors, knowledge, attitudes and basic factors. The results showed that the relationship of various factors to antibiotic use behavior appropriately sorted by order of the highest influence as follows 1) Self-reaction (r = 0.830, P> .01) 2) Modeling (r = 0.797, P> .01) 3) Mastery learning (r = 0.765, P> .01) 4) Emotional arousal (r = 0.681, P> .01) 5) Verbal persuasion (r = 0.575, P> .01) 6) Self-observation (r = 0.574, P> .01) 7) Vicarious learning (r = 0.512, P> .01) 8) Knowledge (r = 0.508, P> .01) 9) Attitude (r = 0.279, P> .01) 10) Judgment process (r = 0.205, P> .01). From the results, it can be used as a useful tool for teaching and learning in order to produce graduates of Public Health Science to be a model of antibiotic use by focusing on the factors that affect the highest behavior, ie, giving students to reward themselves when accomplishing the goals, training to observe other people's behaviors as models, and self-learning etc. These factors are all useful in changing health behaviors before producing graduates into society. The administrators of educational institutions and instructors should not look at only one factor, ie test scores.

Keywords: Antibiotic Drugs, Social Cognitive Theory, Behavior, Drug use, Public Health

[1] Sirindhorn College of Public Health, Phitsanulok province

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การใช้ยาอย่างไม่เหมาะสมเป็นปญหาสำคัญของไทย ดังเช่นที่กำลังเกิดกับประเทศกำลังพัฒนาทั่วโลก (1-5) ประเทศไทยต่องสั่งยาเข่ามาในประเทศปละหลายหมื่นล่านบาท และมีการนำเข่าเพิ่มสูงขึ้นทุกป ซึ่งการใช่ยาอย่างไมสมเหตุผลยังกอให่เกิดการดื้อยาและเปนปญหาตอประสิทธิภาพของยาในการบำบัดรักษาโรคด่วยโดยเฉพาะยากลุมปฏิชีวนะ ประมาณ 1 ใน 3 ของมูลคาการบริโภคยา เกิดจากที่ประชาชนมีพฤติกรรมการรักษาความเจ็บป่วยด้วยตนเองอันเปนที่มาของปญหา

การใชยาที่ไมเหมาะสมและเปนปญหาเศรษฐกิจเชิงมหภาค การปองกันหรือวิธีการลดพฤติกรรมการใชยาที่ไมถูกตองจำเปนตองรวมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชนรวมถึงองคกรและสภาวิชาชีพทางการแพทย ต้องไปให้ถึงยังกลุมเปาหมายในชนบท วิชาชีพทางการแพทย์ต้องมีบทบาทและสามารถให้ความรู้กับประชาชนได้กว้างขวางครอบคลุมมากขึ้น ประเทศไทยในปัจจุบันมีระบบประกันสุขภาพแหงชาติที่รัฐบาลเปนผูรับผิดชอบคาใชจายทั้งหมด ประชาชนจึงมาใชบริการที่มีแนวโนมเพิ่มสูงขึ้นทุกปและเกินความจำเป็น ในป พ.ศ. 2551 มีมูลค่า 98,375 ล้านบาท ถ้าคิดเปนคายาตอประชากร 1 คนตอป พ.ศ. 2551 เทากับ 1,552 บาท สัดสวนการนำเขายาจากตางประเทศ เพิ่มขึ้นอยางตอเนื่องจากรอยละ 46 ในป พ.ศ. 2543 เปนรอยละ 65.5 ในป พ.ศ. 2551 การใช้ยาปฏิชีวนะที่ไม่ถูกต้องนั้น เมื่อผู้ป่วยรู้สึกอาการดีขึ้นมักหยุดยาทันทีหรือรับประทานยาไม่ครบจำนวนจนทำให้เกิดการดื้อยา ในที่สุดต้องหายาปฏิชีวนะตัวใหม่ที่มีราคาแพงมากขึ้น ซึ่งไม่ได้แก้ปัญหาการดื้อยาที่เกิดจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมแต่อย่างใด สุดท้ายหมดทางรักษาเนื่องจากไม่สามารถคิดค้นยาตัวใหม่ได้ทัน อัตราการเกิดของเชื้อดื้อยา มีมากขึ้นเรื่อย ๆ บางโรคมีอาการดื้อยากว่าร้อยละ 80 ทั้งที่เป็นโรคที่น่าจะรักษาได้ (6)

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นมีทฤษฎีที่ใช้อย่างกว้างขวางได้แก่ ทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory หรือ SCT) (7-14) มองพฤติกรรมบุคคลเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงโดยถูกกำหนดจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อม (Environment factors) และปัจจัยภายในตัวคน (Personal factors) แบบการกำหนดซึ่งกันและกัน เน้นแนวคิด 3 ประการคือ 1) การเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational learning) เป็นการสังเกตพฤติกรรมคนอื่นหรือตัวแบบ(Modeling) 2) การรับรู้ความสามารถตนเอง (Self-efficacy) ประกอบด้วย 1. การเรียนรู้จากการประสบความสำเร็จด้วยตนเอง (Mastery learning) 2. การเรียนรู้จากการใช้ตัวแบบ (Vicarious learning) 3. การชักจูงด้วยวาจา (Verbal persuasion) 4. การกระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional arousal) 3) การกำกับตนเอง (Self-regulation) ประกอบด้วย 3 กระบวนการคือ 1. การสังเกตตนเอง (Self-observation) 2. กระบวนการตัดสินใจ (Judgement process) 3. การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (Self-reaction) (15)

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การวิจัยของ Saleem et al (2016) เกี่ยวกับแนวโน้มการใช้ยาปฏิชีวนะด้วยตนเอง ประสบการณ์ และทัศนคติ ต่อการใช้สำหรับระบบทางเดินหายใจส่วนบนระหว่างนักศึกษาเภสัชศาสตร์และไม่ใช่นักศึกษาเภสัชศาสตร์ ผลพบว่าการศึกษาเภสัชศาสตร์มีประโยชน์น้อยมากต่อการใช้ยาด้วยตนเองอย่างเหมาะสมในนักศึกษาเภสัชศาสตร์ ขณะที่นักศึกษาที่ไม่ได้เรียนเภสัชศาสตร์ มีความเสี่ยงต่อการใช้ยาปฏิชีวนะซ้ำ ๆ ดังนั้นจึงควรมีการออกแบบการศึกษาและฝึกอบรมที่เหมาะสมยิ่งขึ้น (16)

งานวิจัยของอติญาณ์และคณะ (2562) ศึกษาปัจจัยทำนายการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุสมผลของนักศึกษาพยาบาล พบว่าความรู้และอายุสามารถร่วมกันทำนายการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุสมผลของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติประมาณร้อยละ 13 (Adj. R^2 = 0.129, $p < 0.05$) (17)

การศึกษาของวิรัตน์ (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาอย่างเหมาะสมและปลอดภัยของอาสาสมัครสาธารณสุข พบว่าความรู้ และเจตคติของการใช้ยาอย่างเหมาะสมและปลอดภัยมีความสัมพันธ์ (เชิงบวกระดับน้อย) กับพฤติกรรมการใช้ยาอย่างเหมาะสมและปลอดภัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (18)

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของนักศึกษาสาธารณสุขศาสตร์บัณฑิตบนพื้นฐานทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ของนักศึกษาสาธารณสุขศาสตร์บัณฑิตในสถาบันระดับอุดมศึกษาของรัฐแห่งหนึ่ง ในเขตภาคเหนือ เพื่อใช้ในการวางนโยบายการเรียนการสอนเพื่อผลิตนักศึกษาสาธารณสุขศาสตร์ให้ได้คุณภาพเป็นแบบอย่างของการใช้ยาปฏิชีวนะแก่ประชาชนในสังคมต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับ

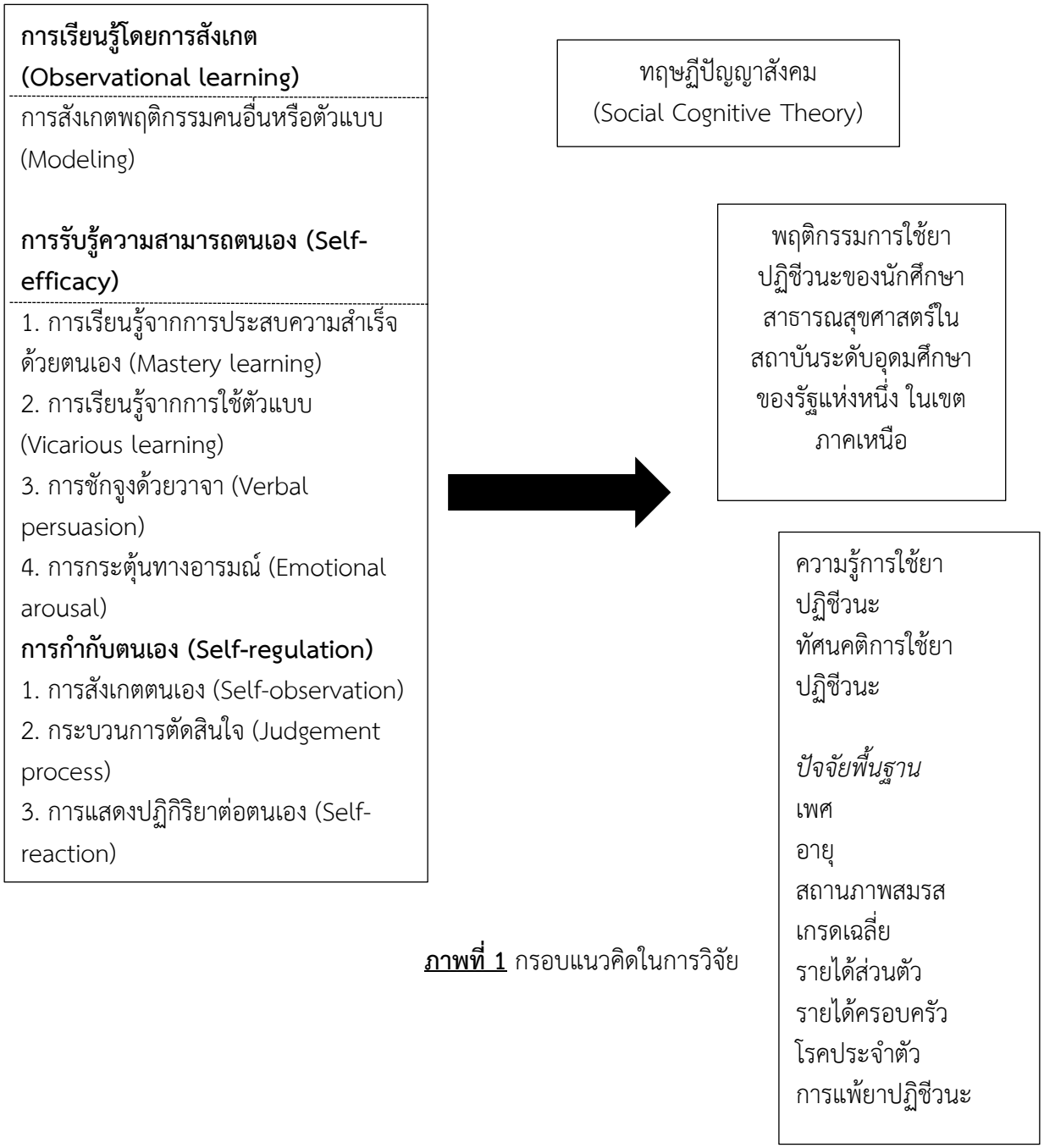
การทราบถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะที่เหมาะสมของนักศึกษาสาธารณสุขศาสตร์บัณฑิตบนพื้นฐานทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ จะทำให้เพื่อทราบปัจจัยที่สำคัญที่มีความสัมพันธ์สูงสุดต่อพฤติกรรมการใช้ยาที่เหมาะสมสำหรับใช้ในการวางนโยบายการเรียนการสอนเพื่อผลิตนักศึกษาสาธารณสุขศาสตร์บัณฑิตให้ได้คุณภาพเป็นแบบอย่างของการใช้ยาปฏิชีวนะแก่ประชาชนในสังคมต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของนักศึกษาสาธารณสุขศาสตร์บัณฑิตบนพื้นฐานทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ในสถาบันระดับอุดมศึกษาของรัฐแห่งหนึ่ง ในเขตภาคเหนือ เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง มีขนาดกลุ่มตัวอย่าง 132 คน โดยการเก็บข้อมูลปัจจัยต่าง ๆ ด้วยแบบสำรวจ ก่อนเริ่มวิจัยผู้วิจัยทำการประเมินแบบสำรวจเพื่อหาค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence หรือ IOC) ซึ่งเป็นการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของข้อคำถาม โดยค่า IOC มีค่าระหว่าง 1 ถึง - 1 โดยต้องผ่านการประเมินผลคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน และทำการทดลองใช้แบบสอบถามในกลุ่มตัวอย่างย่อย (Pilot test) ที่ไม่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างจริง และหาค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's alpha) ซึ่งแบบสอบถามเมื่อทำการปรับแก้ไขแล้วมีค่า IOC เท่ากับ 1 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 ค่าที่ได้จากปัจจัยต่าง ๆ วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำนวน ร้อยละ เป็นต้น และทำการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

จริยธรรมในการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดพิษณุโลกก่อนเริ่มดำเนินการวิจัย อาสาสมัครทุกคนจะต้องอ่านรายละเอียดใน Informed Consent Form เพื่อความเข้าใจทั้งหมดและลงชื่อใน Informed Consent Form อย่างสมัครใจก่อนเริ่มการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์ผล

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลพื้นฐาน	กลุ่มตัวอย่าง (n = 132)
เพศ	
ชาย	38 (28.79 %)
หญิง	94 (71.21 %)
อายุเฉลี่ย (ปี)	20.4 ± 1.2
เกรดเฉลี่ย	3.5 ± 0.31
สถานภาพสมรส	
โสด	132 (100 %)
รายได้ส่วนตัว (บาท)	4724 ± 1195
มี/ไม่มีโรคประจำตัว	
มี	15 (11.36 %)
โรคประจำตัว	
โรคภูมิแพ้	12 (9.09 %)
โรคหอบหืด	3 (2.27 %)
มี/ไม่มีการแพ้ยาปฏิชีวนะ	
มี	6 (4.54 %)
ช่องทางในการได้รับยาปฏิชีวนะ	
ร้านขายยา	68 (51.51 %)
โรงพยาบาล	31 (23.48 %)
คลินิก	23 (17.42 %)
ร้านค้าทั่วไป	7 (5.30 %)
บุคคลใกล้ชิด	3 (2.27 %)

จากข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทั้งหมด 132 คน โดยแบ่งเป็นเพศชาย 38 คน คิดเป็นร้อยละ 28.79 เพศหญิง 94 คน คิดเป็นร้อยละ 71.21 อายุเฉลี่ยของกลุ่มทดลองเท่ากับ 20.4 ± 1.2 เกรดเฉลี่ย 3.5 ± 0.31 มีสถานภาพสมรสโสด 132 (100 %) รายได้ส่วนตัว มีโรคประจำตัว 15 คน (11.36 %) โรคประจำตัวมีเป็น ได้แก่ โรคภูมิแพ้ 12 คน (9.09 %) โรคหอบหืด 3 คน (2.27 %) มีผู้ที่แพ้ยาปฏิชีวนะ 6 คน (4.54 %) ช่องทางในการได้รับยาปฏิชีวนะ ได้แก่ ร้านขายยา 68 คน (51.51 %) โรงพยาบาล 31 คน (23.48 %) คลินิก 23 คน (17.42 %) ร้านค้าทั่วไป 7 คน (5.30 %) บุคคลใกล้ชิด 3 คน (2.27 %)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคะแนนของการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational learning)

การเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational learning)	Mean±SD	ระดับคะแนน
การสังเกตพฤติกรรมคนอื่นหรือตัวแบบ (Modeling) (15 คะแนน)	9.1 ± 2.7	ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคะแนนการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational learning) ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมคนอื่นหรือตัวแบบ (Modeling) คะนนเต็ม 15 คะแนน เท่ากับ 9.1 ± 2.7มีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคะแนนของการรับรู้ความสามารถตนเอง (Self-efficacy)

การรับรู้ความสามารถตนเอง (Self-efficacy)	Mean±SD	ระดับคะแนน
1. การเรียนรู้จากการประสบความสำเร็จด้วยตนเอง (Mastery learning) (15 คะแนน)	8.4 ± 2.6	ปานกลาง
2. การเรียนรู้จากการใช้ตัวแบบ (Vicarious learning) (15 คะแนน)	8.2 ± 2.4	ปานกลาง
3. การชักจูงด้วยวาจา (Verbal persuasion) (15 คะแนน)	8.5 ± 2.5	ปานกลาง
4. การกระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional arousal) (15 คะแนน)	8.4 ± 2.7	ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคะแนนการกำกับตนเอง (Self-regulation) ได้แก่ 1. การเรียนรู้จากการประสบความสำเร็จด้วยตนเอง (Mastery learning) คะนนเต็ม 15 คะแนน เท่ากับ 8.4 ± 2.6 มีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง 2. การเรียนรู้จากการใช้ตัวแบบ (Vicarious learning) คะนนเต็ม 15 คะแนน เท่ากับ 8.2 ± 2.4 มีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง 3. การชักจูงด้วยวาจา (Verbal persuasion) คะนนเต็ม 15 คะแนน เท่ากับ 8.5 ± 2.5 มีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง 4. การกระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional arousal) คะนนเต็ม 15 คะแนน เท่ากับ 8.4 ± 2.7 มีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคะแนนของการกำกับตนเอง (Self-regulation)

การกำกับตนเอง (Self-regulation)	**Mean±SD**	**ระดับคะแนน**
1. การสังเกตตนเอง (Self-observation) (15 คะแนน)	8.4 ± 2.5	ปานกลาง
2. กระบวนการตัดสินใจ (Judgement process) (15 คะแนน)	8.0 ± 2.6	ปานกลาง
3. การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (Self-reaction) (15 คะแนน)	8.1 ± 2.8	ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคะแนนการกำกับตนเอง (Self-regulation) ได้แก่ 1. การสังเกตตนเอง (Self-observation) คะนนเต็ม 15 คะแนน เท่ากับ 8.4 ± 2.5 มีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง 2. กระบวนการตัดสินใจ (Judgement process) คะนนเต็ม 15 คะแนน เท่ากับ 8.0 ± 2.6 มีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง 3. การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (Self-reaction) คะนนเต็ม 15 คะแนน เท่ากับ 8.1 ± 2.8 มีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคะแนนความรู้ (Knowledge)

ปัจจัย	Mean±SD	ระดับคะแนน
ความรู้ (Knowledge) (15 คะแนน)	10.4 ± 2.6	สูง

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคะแนนความรู้ (Knowledge) คะแนนเต็ม 15 คะแนน มีค่าเท่ากับ 10.4 ± 2.6 ซึ่งมีค่าคะแนนอยู่ในระดับสูง

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคะแนนทัศนคติ (Attitude)

ปัจจัย	Mean±SD	ระดับคะแนน
ทัศนคติ (Attitude) (15 คะแนน)	11.1 ± 2.1	สูง

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคะแนนทัศนคติ (Attitude) คะแนนเต็ม 15 คะแนน มีค่าเท่ากับ 11.1 ± 2.1 ซึ่งมีค่าคะแนนอยู่ในระดับสูง

ตารางที่ 7 แสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยความรู้การใช้ยาปฏิชีวนะ ปัจจัยทัศนคติการใช้ยาปฏิชีวนะ และปัจจัยทางทฤษฎีสังคมปัญญาต่อพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างเหมาะสม

	ค่าสหสัมพันธ์ (r)	P-value
ความรู้การใช้ยาปฏิชีวนะ	.508	< .01
ทัศนคติการใช้ยาปฏิชีวนะ	.279	< .01
การเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational learning)		
การสังเกตพฤติกรรมคนอื่นหรือตัวแบบ (Modeling)	.797	< .01

การรับรู้ความสามารถตนเอง (Self-efficacy)		
1. การเรียนรู้จากการประสบความสำเร็จด้วยตนเอง (Mastery learning)	.765	< .01
2. การเรียนรู้จากการใช้ตัวแบบ (Vicarious learning)	.512	< .01
3. การชักจูงด้วยวาจา (Verbal persuasion)	.575	< .01
4. การกระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional arousal)	.681	< .01
การกำกับตนเอง (Self-regulation)		
1. การสังเกตตนเอง (Self-observation)	.574	< .01
2. กระบวนการตัดสินใจ (Judgement process)	.205	< .05
3. การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (Self-reaction)	.830	< .01

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ P < 0.05

ผลลัพธ์แสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ต่อพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างเหมาะสม เรียงตามลำดับตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุดดังนี้ 1) การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (r = 0.830, P< .01) 2) การสังเกตพฤติกรรมคนอื่นหรือตัวแบบ (r = 0.797, P< .01) 3) การเรียนรู้จากการประสบความสำเร็จด้วยตนเอง (r = 0.765, P< .01) 4) การกระตุ้นทางอารมณ์ (r = 0.681, P< .01) 5) การชักจูงด้วยวาจา (r = 0.575, P< .01) 6) การสังเกตตนเอง (r = 0.574, P< .01) 7) การเรียนรู้จากการใช้ตัวแบบ (r = 0.512, P< .01) 8) ปัจจัยความรู้ (r = 0.508, P< .01) 9) ปัจจัยทัศนคติ (r = 0.279, P< .01) 10) กระบวนการตัดสินใจ (r = 0.205, P< .05)

สรุปและอภิปรายผล

ในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อผลิตนักศึกษาสาธารณสุขศาสตร์บัณฑิตให้ได้คุณภาพเป็นแบบอย่างของการใช้ยาปฏิชีวนะ ผู้บริหารสถาบันการศึกษาและผู้สอนจึงไม่ควรมองเพียงปัจจัยเดียวคือผลคะแนนสอบ แต่ควรเน้นไปที่ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อพฤติกรรมสูงสุดคือการให้นักศึกษาให้

รางวัลแก่ตนเองเมื่อทำสำเร็จดังเป้าหมาย การฝึกให้เกิดการสังเกตพฤติกรรมคนอื่นหรือตัวแบบและการทำให้เกิดการเรียนรู้จากการประสบความสำเร็จด้วยตนเอง เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบายและแนวทางการสอนก่อนผลิตบัณฑิตออกสู่สังคมที่จะช่วยสนับสนุนให้นักศึกษาเกิดกาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางด้านสุขภาพที่เหมาะสมในช่วงระยะเวลาที่ศึกษาในสถาบัน

ข้อจำกัดของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการสำรวจและทดสอบอาสาสมัครโดยการใช้แบบสำรวจและแบบทดสอบซึ่งเป็นการประเมินปัจจัยต่าง ๆ ด้วยตนเอง การประเมินผลโดยบุคคลอื่นที่จะเป็นผู้ประเมินปัจจัยต่าง ๆ โดยการสังเกตพฤติกรรม ได้แก่ ปัจจัยทางด้านพฤติกรรมการใช้ยาที่ถูกต้อง อาจช่วยลดอัคคติของงานวิจัย สำหรับคำถามบางอย่างในแบบสำรวจมีการถามย้อนไปถึงข้อมูลในอดีต ซึ่งข้อมูลในอดีตที่ผ่านมา อาจมีความคลาดเคลื่อนได้หากผู้ตอบจำข้อมูลไม่ได้ชัดเจนหรือจำผิดพลาดไปจากความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ปัจจุบันสื่อออนไลน์เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน สถาบันการศึกษาควรจัดระบบให้เอื้อต่อปัจจัยต่าง ๆ และมีการประเมินค่าปัจจัยต่าง ๆ เป็นระยะ เพื่อเอื้อให้เกิดพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องไปในระยะยาว อีกทั้งอาจารย์ผู้สอนควรวางแผนแก้ไขปัญหาเฉพาะรายสำหรับนักศึกษาบางคนที่ไม่สามารถทำปัจจัยให้เกิดพฤติกรรมได้

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

การวิจัยในอนาคตควรทำการศึกษาในกลุ่มนักศึกษาสาธารณสุขศาสตร์บัณฑิตในพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งอาจจะพบความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันไปตามปัจจัยสิ่งแวเล้อมที่แตกต่างกัน อาจทำการศึกษาในสาขาวีชาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยด้วย เช่น สาธารณสุขชุมชน เพื่อทราบถึงปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้ยาที่ถูกต้องต่อไป รวมทั้งการศึกษาพฤติกรรมทางสุขภาพที่ไม่เหมาะสมอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดพิษณุโลก ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ทีมเก็บข้อมูลและประมวลผล ผู้ประสานงานทุกท่าน ที่กรุณาสนับสนุนและช่วยเหลือกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ให้ดำเนินไปจนสำเร็จและขอขอบคุณอาสาสมัครผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัย

บรรณานุกรม

Ocan M, Obuku EA, Bwanga F, Akena D, Richard S, Ogwal-Okeng J, Obua C. Household antimicrobial self-medication: a systematic review and meta-analysis of the burden, risk factors and outcomes in developing countries. BMC public health. 2015 Dec;15(1):742.

Ventola CL. The antibiotic resistance crisis: part 1: causes and threats. Pharmacy and therapeutics. 2015 Apr;40(4):277

Alsan M, Schoemaker L, Eggleston K, Kammili N, Kolli P, Bhattacharya J. Out-of-pocket health expenditures and antimicrobial resistance in low-income and middle-income countries: an economic analysis. The Lancet infectious diseases. 2015 Oct 1;15(10):1203-10.

Prestinaci F, Pezzotti P, Pantosti A. Antimicrobial resistance: a global multifaceted phenomenon. Pathogens and global health. 2015 Oct 3;109(7):309-18.

Ayukekbong JA, Ntemgwa M, Atabe AN. The threat of antimicrobial resistance in developing countries: causes and control strategies. Antimicrobial Resistance & Infection Control. 2017 Dec;6(1):47.

พิณทิรา ตันเถียร. บทความพิเศษอุปนิสัยการใช้ยาเองในคนไทย. วารสารโลหิตวิทยาและเวชศาสตร์บริการโลหิต ปีที่ 19 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2552.

Tougas ME, Hayden JA, McGrath PJ, Huguet A, Rozario S. A systematic review exploring the social cognitive theory of self-regulation as a framework for chronic health condition interventions. PLoS One. 2015 Aug 7;10(8):e0134977.

Beeson ET, Whitney JM, Peterson HM. The development of a collegiate recovery program: Applying social cognitive theory within a social ecological framework. American Journal of Health Education. 2017 Jul 4;48(4):226-39.

Hall E, Chai W, Koszewski W, Albrecht J. Development and validation of a social cognitive theory-based survey for elementary nutrition education program. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity. 2015 Dec;12(1):47.

Martin CA, Deshpande S, Hekler EB, Rivera DE. A system identification approach for improving behavioral interventions based on social cognitive theory. In2015 American Control Conference (ACC) 2015 Jul 1 (pp. 5878-5883). IEEE.

Suh Y, Motl RW, Olsen C, Joshi I. Pilot Trial of a Social Cognitive Theory-Based Physical Activity Intervention Delivered by Nonsupervised Technology in Persons With Multiple Sclerosis. Journal of physical activity & health. 2015 Jul 1;12(7).

Jekauc D, Völkle M, Wagner MO, Mess F, Reiner M, Renner B. Prediction of attendance at fitness center: a comparison between the theory of planned behavior, the social cognitive theory, and the physical activity maintenance theory. Frontiers in psychology. 2015 Feb 11;6:121.

Joseph RP, Ainsworth BE, Mathis L, Hooker SP, Keller C. Utility of social cognitive theory in intervention design for promoting physical activity among African-American women: a qualitative study. American journal of health behavior. 2017 Sep 1;41(5):518-33. Joseph, R. P., Ainsworth, B. E., Mathis, L., Hooker, S. P., & Keller, C. (2017). Utility of social cognitive theory in intervention design for promoting physical activity among African-American women: a qualitative study. American journal of health behavior, 41(5), 518-533.

Sener DK, Cimete G. A program based on Social Cognitive Theory and Smith's model of health and illness and its effect on maternal self-efficacy and child behavior. Children and Youth Services Review. 2016 May 1;64:82-90.

กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. แนวทางการดำเนินงานปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพระดับจังหวัด. 2556.

Saleem Z, Saeed H, Ahmad M, Yousaf M, Hassan HB, Javed A, Anees N, Maharjan S. Antibiotic self-prescribing trends, experiences and attitudes in upper respiratory tract infection among pharmacy and non-pharmacy students: a study from Lahore. PloS one. 2016 Feb 26;11(2):e0149929.

อติญาณ์ ศรเกษตริน, นงณภัทร รุ่งเนย, นิตยา ทองมา, รัชชนก กลิ่นชาติ, เบญจพร รัชตารมย์, พรฤดี นิธิรัตน์. ปัจจัยทำนายการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุสมผลของนักศึกษาพยาบาล. The Journal of Boromarajonani College of Nursing, Nakhonratchasima. 2019 Jun 20;25(1):43-59.

วิรัตน์ แก้วภูมิแห่. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาอย่างเหมาะสมและปลอดภัยของอาสาสมัครสาธารณสุข. Region 11 Medical Journal. 2017;31(1):61-71.

ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเรื่องความดันของของไหลสถิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

Misunderstanding about the statistical fluid pressure of the student in Matthayom six

ฐิติมา ภูมมาฤทธิ์[1] แสงกฤช กลั่นบุศย์[2] กิตติศักดิ์ชัย แนมจันทร์[3] และปรัชญา ธงพานิช[4]

Thitima Poommarit[1], Saengkrit Klunboot[2], Kittisakchai Neamchanthara[3] and Pratchaya Thongpanich[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเรื่องความดันของของไหลสถิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 44 คน เกี่ยวกับความดันบริเวณก้นถัง ความดันในหลอดมานอมิเตอร์ ความดันอากาศภายในถังน้ำที่เจาะรู 1 รู (กรณีเปิดฝา) ความดันอากาศภายในถังน้ำที่เจาะรู 1 รูและ 2 รูที่ความสูงแตกต่างกัน (กรณีปิดฝาจนอากาศไม่สามารถเข้าไปด้านในได้) โดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนที่สร้างขึ้นจำนวน 9 ข้อเป็นแบบอัตนัยประกอบด้วยการตอบคำถามและอธิบายเหตุผล จากผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับสมดุลของความดันที่ส่งผลต่อระดับน้ำหลังจากที่น้ำหยุดไหลออกจากรูรั่วของถังน้ำซึ่งปิดฝาสนิทจนอากาศไม่สามารถเข้าไปได้ กรณีรูรั่ว 1 รูและ 2 รู คิดเป็นร้อยละ 97.72 และ 61.37 นอกจากนี้กรณีความดันในหลอดมานอมิเตอร์ที่ส่งผลต่อระดับของของเหลวที่แตกต่างกัน พบว่ามีนักเรียนที่มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนร้อยละ 48.87 จากผลการศึกษานี้สามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ไขความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนต่อไปได้

คำสำคัญ : ของไหลสถิต, ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน, ความดันของของไหลสถิต

---

[1]คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี thitima.poommarit@gmail.com
(Faculty of Science, King Mongkut's University of Technology Thonburi)

[2]คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี saengkrit_klu@mail.kmutt.ac.th
(Faculty of Science, King Mongkut's University of Technology Thonburi)

[3]คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี puri_kit@hotmail.com
(Faculty of Science, King Mongkut's University of Technology Thonburi)

[4]คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม p.thongpanit@npu.ac.th
(Faculty of Science, Nakhon Phanom University)

Abstract

The objective this research was to survey the misunderstanding about the statistical fluid pressure of the 44 grade 12 student. It was about the bottom pressure, the pressure inside the Manometer, the air pressure inside the water tank with one hole (open system) and the air pressure inside the water tank with one and two holes (close system) at the different high level. By using the constructed misunderstanding test, subjective the students were asked to explain their answer about. The results found that 97.72 percent and 61.37 percent of students misunderstood about the pressure balance that affect to the water level after the water stopped flow from the hole of close water tank in one hole and two holes cases. Furthermore, it was found that 48.87 percent of students had misunderstandings in the case of the pressure in the manometer that affected to the level of liquid. Finally, this study will be used to develop learning management for solving student's misunderstanding.

Keywords : Statistical Fluid, Misunderstanding, The Statistical Fluid Pressure

บทนำ

ฟิสิกส์เป็นวิชาที่อธิบายถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลเพื่อให้เกิดหลักการและทฤษฎีทางฟิสิกส์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1-39) (ดารารัตน์ วังโน, 2561 : 623-631) ส่งผลให้รายวิชาฟิสิกส์เป็นวิชาที่มีเนื้อหาค่อนข้างยากต่อการทำความเข้าใจดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องใช้สื่อการจัดการเรียนรู้ควบคู่กับการทดลองเพื่อทำให้ทฤษฎีในรายวิชาฟิสิกส์ที่มักเป็นนามธรรมให้มองเห็นภาพชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น แต่ทว่าการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การบรรยายถ่ายทอดความรู้ด้านทฤษฎีเพียงอย่างเดียวซึ่งส่งผลให้นักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหาอย่างถ่องแท้และมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน (สถาบันการส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555 : 1-5) โดยจากข้อมูลของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (2561) พบว่าผลการทดสอบในปีพ.ศ. 2560-2561 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยในวิชาวิทยาศาสตร์คิดเป็นร้อยละ 29.37 และ 30.51 เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยในหัวข้อเรื่องความดันของของไหลสถิตพบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 29.84 และ 32.10 ซึ่งเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำและบ่งชี้ว่านักเรียนมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในเรื่องความดันของของไหลสถิต

ความดันของของไหลสถิตเป็นเนื้อหาหนึ่งในรายวิชาฟิสิกส์ที่ถูกบรรจุไว้ในรายวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีลักษณะของเนื้อหาที่ค่อนข้างเป็นนามธรรมทำให้นักเรียนไม่สามารถมองเห็นภาพของความดันได้มักเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน จากงานวิจัยหลายงานพบว่านักเรียนมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับความดันของของไหลสถิตที่ด้านล่างของก้นถังและด้านบนผิวน้ำเป็นความดันชนิดเดียวกัน ในกรณีที่พิจารณาของเหลวที่อยู่ในถังน้ำสามารถไหลได้เพราะอากาศภายในถังดันให้น้ำไหลออกมาและน้ำหยุดไหลออกจากรูรั่วของถังเกิดจากแรงดันของอากาศกดน้ำไม่ให้ไหลออก หรือความดันบรรยากาศภายนอกสูงกว่าความดันภายในกรณีที่พิจารณาการไหลของน้ำภายในถังน้ำที่เจาะรู (ดารารัตน์ วังโน, 2561 : 623-631) (สงกรานต์ มูลศรีแก้ว, 2553 : 1191-1200) (O Saputa, 2018 : 1-6) แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในเรื่องความดันของของไหลสถิต โดยหัวข้อเรื่องความดันของของไหลสถิตเป็นหัวข้อแรกของการศึกษาทฤษฎีในเรื่องความดันของของไหลสถิตซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ดังนั้นเมื่อเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในเรื่องความดันของของไหลสถิตจึงอาจส่งผลให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในหัวข้ออื่นในเรื่องความดันของของไหลสถิตได้

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการสำรวจความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผ่านการจัดการเรียนรู้ในเรื่องความดันของของไหลสถิตเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และสื่อการสอนของครูผู้สอนในการลดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนโดยจะส่งผลให้นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ถูกต้องไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่องความดันของของไหลสถิต

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สนใจที่จะสำรวจความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนเรื่องความดันของของไหลสถิตโดยทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม กรุงเทพมหานคร ที่ผ่านการเรียนเรื่องของไหลมาแล้วในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 44 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเรื่องความดันของของไหลสถิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การออกแบบเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบทดสอบวัดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน (Misconception's Test) เกี่ยวกับความดันของของไหลสถิต ซึ่งแบบทดสอบผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญและมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการวัดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียน จำนวน 9 ข้อ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงประเด็นที่ต้องการวัดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียน

ประเด็นความเข้าใจที่ต้องการวัด	แบบทดสอบข้อที่
1. ความดันบริเวณก้นถัง	1
2. ความดันในหลอดมานอมิเตอร์	2
	3
3. ความดันอากาศภายในถังน้ำเจาะรู 1 รู (กรณีเปิดฝา)	4
	5
4. ความดันอากาศภายในถังน้ำเจาะรู 1 รู (กรณีปิดฝาจนอากาศไม่สามารถเข้าไปด้านในได้)	6
	7
5. ความดันอากาศภายในถังน้ำเจาะรู 2 รูที่ความสูงต่างกัน (กรณีปิดฝาจนอากาศไม่สามารถเข้าไปด้านในได้)	8
	9

จากตารางที่ 1 สามารถแบ่งประเด็นที่ต้องการวัดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนออกเป็น 5 ประเด็นที่ครอบคลุมความดันของของไหลสถิตที่อยู่ในภาชนะที่แตกต่างกันเพื่อใช้ในการทดสอบความเข้าใจของนักเรียนในหัวข้อความดันของของไหลสถิต ซึ่งประกอบไปด้วยความดันเกจและความดันบรรยากาศ โดยแบบทดสอบทั้ง 9 ข้อมีลักษณะเป็นการตอบคำถามและอธิบายสาเหตุการตอบคำถามจากนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อสอบนี้ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดความเข้าใจเรื่องความดันของของไหลสถิตไปสำรวจกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยมีลำดับในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยชี้แจงระเบียบ กฎ กติกา เวลาในการทำข้อสอบแก่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างและให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง แสดงความยินยอมในการใช้ผลการทดสอบเพื่อใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้
2) ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างลงมือทำข้อสอบโดยกำหนดเวลาในการทำข้อสอบในเวลา 30 นาที
3) เก็บรวบรวมข้อสอบเมื่อครบกำหนดเวลาในการทำข้อสอบได้รวบรวมผลการทดสอบของนักเรียนกลุ่ม ตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับถัดไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคำตอบของนักเรียนมาจัดกลุ่มความเข้าใจตามแนวทางระดับความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ซึ่งดัดแปลงมาจากแนวทางของ Costu (2012) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เกณฑ์ในการจัดระดับความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์

ระดับความเข้าใจเชิงวิทยาศาสตร์	ความหมาย
มีความเข้าใจถูกต้อง (Sound Understanding) : SU	คำตอบของนักเรียนถูกต้องสมบูรณ์ ครบองค์ประกอบที่สำคัญของแต่ละแนวคิด
มีความเข้าใจถูกต้องบางส่วน (Partial Understanding) : PU	คำตอบของนักเรียนถูกและการให้เหตุผลขาดองค์ประกอบที่สำคัญบางส่วน
มีความเข้าใจคลาดเคลื่อน (Specific Misconception) : SM	คำตอบของนักเรียนคลาดเคลื่อนทั้งหมด
ไม่มีความเข้าใจ (No Understanding) : NU	คำตอบของนักเรียนไม่ตรงคำถาม
ไม่ตอบ (No Response) : NR	นักเรียนไม่ตอบคำถาม

ที่มา : (Costu, 2012 : 47-67)

การวิเคราะห์คำตอบและอธิบายเหตุผลของนักเรียนในข้อสอบวัดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเรื่องความดันของของไหลสถิตถูกจัดกลุ่มระดับความเข้าใจเชิงวิทยาศาสตร์ดังแสดงในตารางที่ 2 โดยระดับความเข้าใจเชิงวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยมีความสนใจมากที่สุดคือกลุ่มนักเรียนที่มีระดับความเข้าใจถูกต้องบางส่วน (PU) มีความเข้าใจคลาดเคลื่อน (SM) และไม่มีความเข้าใจ (NU) เพื่อศึกษาสาเหตุที่นักเรียนมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนอีกทั้งผู้วิจัยยังจัดกลุ่มนักเรียนที่มีระดับความเข้าใจถูกต้อง (SU) และไม่ตอบคำถาม (NR) ไว้อีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสำรวจระดับความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม กรุงเทพมหานคร เรื่องความดันของของไหลสถิตโดยใช้เกณฑ์ในการจัดระดับความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์สามารถแบ่งกลุ่มคำตอบออกเป็น 5 ระดับ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนในการอธิบายเหตุผลการตอบ จำแนกตามเกณฑ์การจัดกลุ่มระดับความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์

ประเด็น	ข้อที่	SU		PU		SM		NU		NR	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1	1	11	25.00	21	47.73	0	0.00	12	27.27	0	0.00
2	2	5	11.36	24	54.55	15	34.09	0	0.00	0	0.00
	3	8	18.18	6	13.64	28	63.64	0	0.00	2	4.54
	TOTAL	**13**	**14.77**	**30**	**34.09**	**43**	**48.87**	**0**	**0.00**	**2**	**2.27**
3	4	5	11.36	36	81.82	3	6.82	0	0.00	0	0.00
	5	9	20.45	10	22.73	25	56.82	0	0.00	0	0.00
	TOTAL	**14**	**15.91**	**46**	**52.27**	**28**	**31.82**	**0**	**0.00**	**0**	**0.00**
4	6	1	2.27	0	0.00	43	97.72	0	0.00	0	0.00
	7	0	0.00	0	0.00	43	97.72	0	0.00	1	2.27
	TOTAL	**1**	**1.14**	**0**	**0.00**	**86**	**97.72**	**0**	**0.00**	**1**	**1.14**
5	8	1	2.27	16	36.36	19	43.19	7	15.91	1	2.27
	9	0	0.00	8	18.18	35	79.55	1	2.27	0	0.00
	TOTAL	**1**	**1.14**	**24**	**27.27**	**54**	**61.37**	**8**	**9.08**	**1**	**1.14**

จากตารางที่ 3 สามารถวิเคราะห์ระดับความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างแยกตามประเด็นความเข้าใจที่ต้องการวัด ได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความดันบริเวณก้นถัง

จากการศึกษาระดับความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนเกี่ยวกับความดันบริเวณก้นถัง ซึ่งเป็นกรณีที่ถังเปิดฝาอากาศด้านบนของของเหลวเป็นความดันบรรยากาศปกติ พบว่า นักเรียนร้อยละ 47.73 จัดอยู่ในกลุ่ม PU ซึ่งเป็นกลุ่มที่ตอบถูกแต่ให้เหตุผลที่ขาดองค์ประกอบที่สำคัญบางส่วนโดยนักเรียนส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่ามีความดันอากาศร่วมกับความดันน้ำ จากกรณีนี้จะเห็นว่านักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับความดันเกจที่ผิดพลาดไปโดยนักเรียนเข้าใจว่าความดันเกจคือความดันน้ำซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (O Saputra, 2018 : 1-6) มีการอธิบายคำตอบในลักษณะเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีนักเรียนอีกจำนวนหนึ่งที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่ม NU คิดเป็น 27.27% มีการให้เหตุผลประกอบที่ไม่ตรงกับคำถามเช่นปริมาตรน้ำมีค่าคงที่ จากเหตุผลนี้ทำให้ทราบว่านักเรียนกลุ่มนี้ไม่มีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวจึงไม่สามารถสรุปประเด็นที่ทำให้นักเรียนสามารถตอบคำถามได้อย่างถูกต้องและในกลุ่ม SM กับกลุ่ม NR ไม่พบการอธิบายสาเหตุการตอบคำถามของนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ แสดงว่านักเรียนมีความเข้าใจเป็น 2 ระดับคือกลุ่มที่มีความเข้าใจถูกต้องบางส่วนและกลุ่มที่ไม่มีความเข้าใจในประเด็นดังกล่าว

ประเด็นที่ 2 ความดันในหลอดมานอมิเตอร์

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับความดันในหลอดมานอมิเตอร์รูปตัวยูที่ปลายด้านหนึ่งมีระดับของเหลวที่สูงกว่าปลายอีกด้านหนึ่งโดยด้านบนของของเหลวที่ระดับสูงเปิดสู่บรรยากาศมีความดันเป็น P_a และด้านบนของของเหลวที่มีระดับต่ำสัมผัสกับแหล่งจ่ายความดัน P_o พบว่ามีนักเรียน 48.87% จัดอยู่ในกลุ่ม SM ที่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนโดยนักเรียนส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าความดันในฝั่งที่มีความสูงของน้ำมากจะมีความดันบรรยากาศ P_a มากกว่าความดันที่อยู่เหนือน้ำ P_o จึงทำให้ความดันบรรยากาศมีระดับน้ำสูงกว่าอีกด้านหนึ่งและยังมีนักเรียนบางส่วนที่อยู่ในกลุ่ม PU ร้อยละ 34.10 ที่ให้เหตุผลว่าความดันฝั่งที่มีความสูงของน้ำต่ำกว่าจะมีค่ามากกว่าความดันที่ปลายของมานอมิเตอร์อีกด้านหนึ่งซึ่งมีค่าเท่ากับความดันบรรยากาศแต่ไม่สามารถอธิบายเหตุผลได้ว่ามีค่ามากกว่าอยู่เท่ากับเท่าไรส่วนนักเรียนในกลุ่ม NR คิดเป็นร้อยละ 2.28 จากเหตุผลที่นักเรียนได้อธิบายมานั้นแสดงให้เห็นว่านักเรียนยังมีความเข้าใจผิดในเรื่องของความดันเกจซึ่งเป็นความดันที่มากกว่าอยู่ ρgh และมีความเข้าใจผิดอีกส่วนหนึ่งว่าความดันบรรยากาศที่มากกว่าจะดันให้ของเหลวไหลออกไป

ประเด็นที่ 3 ความดันอากาศภายในถังน้ำเจาะรู 1 รู (กรณีเปิดฝา)

จากข้อมูลกลุ่มที่ศึกษาเกี่ยวกับความดันอากาศภายในถังน้ำเจาะรู 1 รู (กรณีเปิดฝา) โดยบริเวณรูของด้านนอกถังน้ำและบริเวณด้านในถังน้ำเหนือผิวน้ำเป็นความดันบรรยากาศที่มีความสูงเป็นระยะ h พบว่า กลุ่ม PU คิดเป็นร้อยละ 52.28 ตอบคำถามว่าความดันด้านในถังน้ำบริเวณรูจะมีความดันมากกว่าความดันด้านนอกถังจึงทำให้น้ำไหลออกมาด้านนอกถังสอดคล้องกับงานวิจัยของดารารัตน์ วังโน (2561) ที่ได้สำรวจความเข้าใจของนักเรียนในหัวข้อเดียวกันนี้ พบว่านักเรียนไม่สามารถบอกได้ว่าบริเวณก้นถังมีความดันมากกว่าความดันบริเวณผิวน้ำอยู่ ρgh ส่วนนักเรียน 31.82% เป็นนักเรียนในกลุ่ม SM อธิบายว่าน้ำที่ไหลออกมาเกิดจากสมบัติของน้ำและในกลุ่ม NU กับกลุ่ม NR ไม่พบการอธิบายสาเหตุการตอบคำถามของนักเรียน จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความเข้าใจอยู่ในกลุ่มความเข้าใจบางส่วนโดยจะเห็นว่านักเรียนมีการตอบคำถามได้อย่างถูกต้องแต่ไม่สามารถอธิบายได้ว่าความดันที่ไหลออกมาด้านนอกมีค่ามากกว่าอยู่ ρgh ส่วนกลุ่มที่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนนักเรียนไม่มีความเข้าใจว่าน้ำที่ไหลออกมาเกิดจากมีแรงที่กดทับลงมาด้วยแรงดันของความดันเกจแต่นักเรียนเข้าใจว่าน้ำที่ไหลออกมาเกิดจากสมบัติทั่วๆไปของน้ำ

ประเด็นที่ 4 ความดันอากาศภายในถังน้ำเจาะรู 1 รู (กรณีปิดฝาจนอากาศไม่สามารถเข้าไปด้านในได้)

จากการวิเคราะห์ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนเกี่ยวกับความดันอากาศภายในถังน้ำเจาะรู 1 รู (กรณีปิดฝาจนอากาศไม่สามารถเข้าไปด้านในได้) โดยให้ความดันด้านในถังน้ำเป็นความดันบรรยากาศที่อยู่เหนือผิวน้ำเป็น P_2 ส่วนความดันบริเวณรูด้านนอกเป็นความดันบรรยากาศ P_1 มีความสูงจากระดับผิวน้ำถึงบริเวณรูเป็นระยะ h พบว่านักเรียนส่วนใหญ่จัดอยู่ในกลุ่ม SM (97.72%) โดยนักเรียนมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนแยกออกเป็น 2 ประเด็นคือนักเรียนอธิบายว่าระดับน้ำหลังจากที่น้ำหยุดไหลจะอยู่บริเวณรูพอดี (53.40%) และระดับน้ำหลังจากที่น้ำหยุดไหลจะอยู่ต่ำกว่ารู (44.32%) ซึ่งทั้งสองเหตุผลเป็นเหตุผลที่ผิดนักเรียนกลุ่มนี้มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนอย่างมากเกี่ยวกับเรื่องสมดุลความดันของน้ำภายในถังและภายนอกถัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสงกรานต์ มูลศรีแก้ว (2551) และระดับความเข้าใจของกลุ่ม NR มีร้อยละความเข้าใจอยู่ 1.14%

ประเด็นที่ 5 ความดันอากาศภายในถังน้ำเจาะรู 2 รูที่ความสูงต่างกัน (กรณีปิดฝาจนอากาศไม่สามารถเข้าไปด้านในได้)

จากการวิเคราะห์ลักษณะคำตอบในประเด็นเกี่ยวกับความดันอากาศภายในถังน้ำเจาะรู 2 รูที่ความสูงต่างกัน (กรณีปิดฝาจนอากาศไม่สามารถเข้าไปด้านในได้) โดยรูด้านบนมีความสูงจากระดับผิวน้ำเป็น h_1 รูด้านล่างมีความสูงจากระดับผิวน้ำเป็น h_2 และความดันภายในถังน้ำนั้นเป็น

ความดันบรรยากาศที่อยู่เหนือผิวน้ำเป็น P_2 ส่วนความดันบริเวณรูด้านนอกเป็นความดันบรรยากาศ P_1 พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความเข้าใจอยู่ในกลุ่ม SM คิดเป็น 61.37% นักเรียนให้เหตุผลว่าน้ำจะหยุดไหลที่บริเวณเหนือรูด้านล่าง (ระหว่างรูบนและรูล่าง) แสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่เข้าใจว่าการที่ถังเจาะรูหลายรูอากาศด้านนอกสามารถเข้าไปด้านในถังน้ำได้และทำให้อากาศเหนือผิวน้ำภายในถังกับอากาศบริเวณภายนอกถังจะมีความดันเท่ากันจึงทำให้น้ำหยุดไหลบริเวณรูด้านล่างพอดี รองลงมาในกลุ่ม PU คิดเป็นร้อยละ 27.27 อธิบายสาเหตุการตอบว่าน้ำจะหยุดไหลบริเวณรูด้านล่างของถังน้ำพอดีเนื่องจากความดันอากาศภายนอกเข้ามาแทนที่น้ำทำให้น้ำหยุดไหลซึ่งขาดการให้เหตุผลบางส่วนไปว่าความดันภายนอกกับความดันภายในจะต้องเท่ากันน้ำจึงหยุดไหล นอกจากนี้กลุ่ม NU 9.09% ให้เหตุผลว่าการที่น้ำหยุดไหลที่รูด้านล่างถังพอดีเกิดจากแรงโน้มถ่วงของโลกและในกลุ่มของ NR ร้อยละของคำตอบเป็น 1.14

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่องความดันของของไหลสถิตโดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจำนวน 9 ข้อซึ่งครอบคลุมประเด็นทั้ง 5 ประเด็นพบว่า ประเด็นที่ 1 ความดันบริเวณก้นถัง นักเรียนในกลุ่มที่มีความเข้าใจถูกต้องแต่ขาดองค์ประกอบที่สำคัญบางส่วนไป โดยนักเรียนมีความเข้าใจว่าความดันเกจคือความดันน้ำ ประเด็นที่ 2 ความดันในหลอดมานอมิเตอร์นักเรียนมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าความดันในฝั่งที่มีความสูงของน้ำมากจะมีความดันเป็นความดันบรรยากาศซึ่งมากกว่าความดันที่อยู่เหนือน้ำด้านที่ต่อกับแหล่งจ่ายความดัน P_o จึงทำให้ความดันบรรยากาศมีระดับน้ำสูงกว่าอีกด้านหนึ่ง ส่วนในกลุ่มของนักเรียนที่มีความเข้าใจบางส่วนนักเรียนได้ให้เหตุผลว่าความดันฝั่งที่มีความสูงของน้ำต่ำกว่าจะมีค่ามากกว่าความดันที่ปลายของมานอมิเตอร์อีกด้านหนึ่งซึ่งมีค่าเท่ากับความดันบรรยากาศแต่นักเรียนไม่สามารถอธิบายได้ว่ามีค่ามากกว่าอยู่ ρgh ประเด็นที่ 3 ความดันอากาศภายในถังน้ำเจาะรู 1 รู (กรณีเปิดฝา) นักเรียนมีความเข้าใจบางส่วนโดยอธิบายว่าความดันด้านในถังน้ำจะมีความดันมากกว่าความดันด้านนอกถังจึงทำให้น้ำไหลออกมาด้านนอกถังแต่ไม่สามารถอธิบายได้ว่าความดันที่ไหลออกมาด้านนอกถังจะมีค่ามากกว่าอยู่ ρgh ในส่วนของความเข้าใจคลาดเคลื่อนนักเรียนอธิบายว่าน้ำที่ไหลออกมาเกิดจากสมบัติทั่วๆไปของน้ำแต่นักเรียนไม่รู้ว่าน้ำที่ไหลออกมาเกิดจากมีแรงที่กดทับลงด้วยแรงดันของความดันเกจ ประเด็นที่ 4 ความดันอากาศภายในถังน้ำเจาะรู 1 รู (กรณีปิดฝาจนอากาศไม่สามารถเข้าไปด้านในได้) พบว่านักเรียนในกลุ่มที่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนแยกออกเป็น 2 ประเด็นคือนักเรียนอธิบายว่าระดับน้ำหลังจากที่น้ำหยุดไหลจะอยู่บริเวณรูพอดีและระดับน้ำหลังจากที่น้ำหยุดไหลจะอยู่ต่ำกว่ารู ซึ่งทั้งสองเหตุผลเป็นเหตุผลที่ผิดนักเรียนกลุ่มนี้มีความ

เข้าใจคลาดเคลื่อนอย่างมากเกี่ยวกับเรื่องสมดุลความดันของน้ำภายในถังและภายนอกถัง ประเด็นที่ 5 ความดันอากาศภายในถังน้ำเจาะรู 2 รูที่ความสูงต่างกัน (กรณีปิดฝาจนอากาศไม่สามารถเข้าไปด้านในได้) นักเรียนมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในเรื่องนี้มากที่สุด โดยให้เหตุผลว่าน้ำจะหยุดไหลที่บริเวณเหนือรูด้านล่าง แสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่เข้าใจว่าการที่ถังเจาะรูหลายรูอากาศด้านนอกสามารถเข้าไปด้านในถังน้ำได้และทำให้อากาศเหนือผิวน้ำภายในถังกับอากาศบริเวณภายนอกถังจะมีความดันเท่ากันจึงทำให้น้ำหยุดไหลบริเวณรูด้านล่างพอดี ส่วนกลุ่มที่นักเรียนมีความเข้าใจบางส่วนนักเรียนอธิบายสาเหตุการตอบว่าน้ำจะหยุดไหลบริเวณรูด้านล่างของถังน้ำพอดีเนื่องจากความดันอากาศภายนอกเข้ามาแทนที่น้ำทำให้น้ำหยุดไหล จากการสำรวจความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนจะเห็นว่านักเรียนขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องความดันของของไหลสถิตแสดงให้เห็นว่านักเรียนใช้วิธีเรียนแบบท่องจำมากกว่าการทำความเข้าใจเนื้อหาจึงทำให้นักเรียนไม่สามารถนำเนื้อหาที่ได้เรียนมานั้นมาอธิบายเกี่ยวกับความดันของของไหลสถิตได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรทบทวนความรู้พื้นฐานและสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนเพื่อจะได้ลดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนให้น้อยลงและเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องความดันของของไหลสถิตให้มากขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ควรมีการปรับปรุงคำถามในแบบวัดความเข้าใจในประเด็นต่างๆให้มีความชัดเจนตรงประเด็นมากยิ่งขึ้นเพื่อที่นักเรียนจะได้สามารถตอบคำถามได้ตรงประเด็นตามที่ผู้วิจัยต้องการ

2. ควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นเช่นการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากนักเรียนที่มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน นักเรียนที่ตอบไม่ตรงกับคำถามและนักเรียนที่ไม่ตอบคำถามเพราะในการอธิบายคำตอบในแบบวัดความเข้าใจนั้นอาจจะไม่ได้ข้อมูลที่ตรงตามความเข้าใจของนักเรียนอย่างแท้จริง

3. ควรนำผลการสำรวจนี้ไปเป็นแนวทางในการนำไปออกแบบการจัดการเรียนรู้ในเรื่องความดันของของไหลสถิตเพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติเนื้อหาวิทยาศาสตร์ โดยเน้นในเรื่องการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องผ่านการจัดการเรียนรู้และชุดกิจกรรม การสืบค้น การสอนเพื่อปรับเปลี่ยนความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องได้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพ. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด. หน้า 1-39

ดารารัตน์ วังโน. 2561. **การสำรวจความเข้าใจมโนมติที่คลาดเคลื่อนเรื่องแรงและความดันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. ปริญญาโท. สาขาวิชาวิทยาศาสตรศึกษา. คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. หน้า 623-631.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). 2561. **รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET)**. เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2562, จาก http://www.onetresult.niets.or.th.

สถาบันการส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2555. **หนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติมฟิสิกส์ เล่ม 5**. โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว. กรุงเทพมหานคร. หน้า 1-5.

สงกรานต์ มูลศรีแก้ว. 2554. **ตัวแทนความคิด เรื่อง ของไหลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 บนพื้นฐานของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบทำนาย-สังเกต-อธิบาย**. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. หน้า 1191-1200.

Costu, B., Ayas, A., and Niaz, M. 2012. **In-vestigating the effectiveness of a POE-based teaching activity on students' under-standing of condensation**. Instruction Science40. P. 47-67.

Saputra, O. 2018. **Identification of student misconception about static fluid**. Program Studi Pendidikan IPA. Sekolah Pascasarjana. Universitas Pendidikan Indonesia. P. 1-6.

การพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาและความรับผิดชอบในหน้าที่พร้อมช่วยเหลือสังคมตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนซางตาครู้สคอนแวนท์ด้วยระบบ PLC

Development of voluntary spiritual characteristics and Responsibility for society as Santa Cruz Convent School identity with PLC

อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด [1] วาสนา พินิจวัฒน์[2] ปิยะนนท์ พิมพ์ประสงค์[3] ภัทรพร วัชรเสถียร[4] กาญน์ กาญจนมนตรี[5] จรินทร์ ทรงพุฒิปัญญา[6] ปัญญดา จันทร์สมุทร[7] ชโลทร ยศวราเลิศ[8] ประทุม บุญเขียน[9] ปริญญาพร จันทร์ลือชัย[10] พรกนก ฟักสกุล[11]จติยากร วุฒิกุล[12] เมตตา สถาพรศิริกุล[13] เพชรไพลิน ดวงอินทร์[14]

Areewan Iamasaard[1] Wassana Pinitwat[2] Piyanon Pimprasong[3] Pataraporn Vacharasathian[4] Kan Kanchanamontir[5]Jarin Songputhipanya[6] Piyanon Pimprasong[7] Chalotorn Yosvaralert[8] Pratoom Boonkien[9] Parinyaporn Junluechai[10] Pronkanok Faksakul[11] Jatiyakorn Wuttikul[12] Matta Sathapronsirikul[13] Petpailin Duang-In[14]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาและความรับผิดชอบในหน้าที่พร้อมช่วยเหลือสังคมตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนซางตาครู้สคอนแวนท์ด้วยระบบ PLC โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.86 - 1.00 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .86 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงประมาณ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปความเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อแนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาและความรับผิดชอบในหน้าที่พร้อมช่วยเหลือสังคมตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนซางตาครู้สคอนแวนท์ด้วยระบบ PLC ในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความรู้ความเข้าใจ อยู่ที่ระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 ทักษะการปฏิบัติกิจกรรม อยู่ที่ระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 และความพึงพอใจ อยู่ที่ระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38

คำสำคัญ: อาสาสมัคร, จิตสาธารณะ, อัตลักษณ์, ความรับผิดชอบต่อสังคม

Abstract

The purpose of this research was to development of voluntary spiritual characteristics and Responsibility for society as Santa Cruz Convent School identity with PLC. The sample were 35 students, 5/1 grade in academic year 2018. The research instrument was a questionnaire with a consistency index was between 0.86 - 1.00 and a reliability was at .86. The statistics used for data analysis are frequency, percentage, and standard deviation for approximate data qualitative data uses content analysis and descriptive summaries.

The results show that the development of voluntary spiritual characteristics and Responsibility for society as Santa Cruz Convent School identity with PLC at the highest level, the mean was 4.84 and the standard deviation was 0.50 and it was found that the knowledge and understanding at the highest level the mean was 4.79 and the standard deviation was 0.54. The process skills on activities at the highest level the mean was 4.78 and the standard deviation was 0.57 and satisfaction was at the highest level the mean was 4.95 and the standard deviation was 0.38.

Keyword: Voluntary, Spiritual, Characteristics, Responsibility for society

บทนำ

จากความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัตถุ ด้านเทคโนโลยี ทำให้คนในสังคมแสวงหาเงินทอง อำนาจ บารมี ความสำเร็จของตนเอง มากกว่าความสำคัญทางด้านจิตใจและประโยชน์ของส่วนรวม สังคมปัจจุบันกลับเสื่อมโทรมลงก่อให้เกิดปัญหาสังคม ดังนั้นเพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะของส่วนรวม มากกว่าของตนเอง เพื่อให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่กำลังจะเป็นกำลังหลักของชาติในอนาคต ควรจะต้องปลูกฝังจิตสำนึกลักษณะนี้ตั้งแต่วัยเยาว์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างสรรค์ประโยชน์สุขของคนในสังคมร่วมกัน ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะ ในสิทธิและหน้าที่ที่จะดูแลและบำรุงรักษาร่วมกันโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย รวมทั้งส่งผลให้โรงเรียนสร้างความเป็นจิตอาสาให้กับนักเรียนในโรงเรียนด้วยการจัดกิจกรรม โดยมุ่งเน้นปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามจุดเน้นของโรงเรียนพร้อมที่จะช่วยเหลือสังคมจากความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัตถุ ด้านเทคโนโลยี ทำให้คนในสังคมแสวงหาเงินทอง อำนาจ บารมี ความสำเร็จของตนเอง มากกว่าความสำคัญทางด้านจิตใจและประโยชน์ของส่วนรวม สังคมปัจจุบันกลับเสื่อมโทรมลงก่อให้เกิดปัญหาสังคม ดังนั้นเพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะของส่วนรวม มากกว่าของตนเอง เพื่อให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุขโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่กำลังจะเป็นกำลังหลักของชาติในอนาคต ควรจะต้องปลูกฝังจิตสำนึกลักษณะนี้ตั้งแต่วัยเยาว์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและ

สร้างสรรค์ประโยชน์สุขของคนในสังคมร่วมกัน ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะ ในสิทธิและหน้าที่ที่จะดูแลและบำรุงรักษาร่วมกันโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย รวมทั้งส่งผลให้โรงเรียนสร้างความเป็นจิตอาสาให้กับนักเรียนในโรงเรียนด้วยการจัดกิจกรรม โดยมุ่งเน้นปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามจุดเน้นของโรงเรียนพร้อมที่จะช่วยเหลือสังคม เพื่อเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การแบ่งปัน ความเมตตา และการมีจิตใจที่เกื้อหนุนต่อกันเพื่อการสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นต่อสังคมส่วนรวม

จิตอาสาเป็นความสำนึกของบุคคลที่มีต่อสังคม ส่วนรวม โดยการเอาใจใส่และการช่วยเหลือผู้ที่มีจิตอาสาจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมจิตอาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น การเสียสละเงิน สิ่งของ เวลา ร่างกาย และสติปัญญา เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น และสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน (ดุษฎี ไชยชนะ 2550 : 61) โดยเฉพาะการพัฒนาความเป็นจิตอาสาให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เป็นการสร้างคุณธรรม จริยธรรม รู้จักการเสียสละต่อสังคม ร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม อาศัยการเรียนรู้ร่วมกันเชิงชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ที่มีภาวะพึ่งพา การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนา และการช่วยเหลือซึ่งกันละกัน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาและความรับผิดชอบในหน้าที่พร้อมช่วยเหลือสังคมตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนซางตาครู้สคอนแวนท์ด้วยระบบ PLC โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 35 คน โดยมีการออกแบบกิจกรรมเพื่อสาธารณะโดยมุ่งเน้นการปลูกฝังจิตสำนึกตั้งแต่วัยเยาว์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างสรรค์ประโยชน์สุขของคนในสังคมร่วมกัน ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะ ในสิทธิและหน้าที่ที่จะดูแลและบำรุงรักษาร่วมกันโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย รวมทั้งส่งผลให้โรงเรียนสร้างความเป็นจิตอาสาให้กับนักเรียนในโรงเรียนด้วยการจัดกิจกรรม โดยมุ่งเน้นปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามจุดเน้นของโรงเรียนพร้อมที่จะช่วยเหลือสังคมเพื่อเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การแบ่งปัน ความเมตตา และการมีจิตใจที่เกื้อหนุนต่อกันเพื่อการสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นต่อสังคมส่วนรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาและความรับผิดชอบในหน้าที่พร้อมช่วยเหลือสังคมตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนซางตาครู้สคอนแวนท์ด้วยระบบ PLC

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนซางตาครู้สคอนแวนท์ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 156 คน

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนซางตาครู้สคอนแวนท์ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 35 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้เลือกใช้ข้อคำถามที่เฉพาะเจาะจงด้านที่ต้องการศึกษาและมีอิทธิพลต่อแนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาและความรับผิดชอบในหน้าที่พร้อมช่วยเหลือสังคมตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนซางตา ครู้สคอนแวนท์ด้วยระบบ PLC ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจ ทักษะการปฏิบัติกิจกรรม และความพึงพอใจ

ขอบเขตด้านเวลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาและความรับผิดชอบในหน้าที่พร้อมช่วยเหลือสังคมตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนซางตาครู้สคอนแวนท์ด้วยระบบ PLC จัดทำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน และดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) การดำเนินการนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เทคนิคดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index) โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งค่า IOC แต่ละข้อมีค่ามากกว่า 0.86 ขึ้นไป

2) ปรับปรุงข้อคำถามในแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่าน

3) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและจัดทำแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) ใช้มาตรวัดของ Likert (อ้างถึงใน สมบูรณ์ สุริยวงศ์ และ คนอื่นๆ 2544) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมตรวจสอบคุณภาพการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งค่า IOC แต่ละข้อมีค่าตั้งแต่ 0.86 ขึ้นไป

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาและความรับผิดชอบในหน้าที่พร้อมช่วยเหลือสังคมตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนซางตาครู้สคอนแวนท์ด้วยระบบ PLC ปรากฏว่า ได้แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาและความรับผิดชอบในหน้าที่พร้อมช่วยเหลือสังคมตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนซางตาครู้สคอนแวนท์ด้วยระบบ PLC ตามเกณฑ์ และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โดยผู้วิจัยนำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างผ่านการประเมินทางสมาร์ทโฟนและแบบสอบถามด้วยตัวของนักวิจัยเอง จำนวน 120 ชุด ได้กลับมาคืน 120 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 (การตอบกลับจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์และแบบสอบถามจากกระดาษ)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงประมาณ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปความเชิงพรรณนา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive method) เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยค่าสถิติพื้นฐาน การแจกแจง จำแนก และอธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาและความรับผิดชอบในหน้าที่พร้อมช่วยเหลือสังคมตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนซางตาครู้สคอนแวนท์ด้วยระบบ PLC ได้ผู้วิจัยได้แสดงผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม

(n=35)

สถานภาพ	จำนวน	ค่าร้อยละ
ชาย	7	20.00
หญิง	28	80.00

จากตารางที่ 1 พบว่า จำนวนนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามการพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาและความรับผิดชอบในหน้าที่พร้อมช่วยเหลือสังคมตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนซางตาครู้สคอนแวนท์ด้วยระบบ PLC มีทั้งหมด จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยมีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 และเพศชาย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาและความรับผิดชอบในหน้าที่พร้อมช่วยเหลือสังคมตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนซางตาครู้สคอนแวนท์ด้วยระบบ PLC

กิจกรรม/ด้าน	ความรู้ความเข้าใจ		ทักษะการปฏิบัติกิจกรรม		ความพึงพอใจ	
	($\overline{X}$)	(S.D.)	($\overline{X}$)	(S.D.)	($\overline{X}$)	(S.D.)
1	4.86	0.67	4.76	0.65	5.00	0.00
2	4.76	0.43	4.84	0.56	4.98	0.22
3	4.86	0.44	4.77	0.62	4.88	0.84
4	4.74	0.53	4.87	0.45	4.88	0.83
5	4.73	0.65	4.68	0.85	5.00	0.00
เฉลี่ย	**4.79**	**0.54**	**4.78**	**0.57**	**4.95**	**0.38**
เฉลี่ยรวม	**($\overline{X}$ =4.84, S.D.=0.50)**					

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาและความรับผิดชอบในหน้าที่พร้อมช่วยเหลือสังคมตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนซางตาครู้สคอนแวนท์ด้วยระบบ PLC ในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความรู้ความเข้าใจ อยู่ที่ระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 ทักษะการปฏิบัติกิจกรรม อยู่ที่ระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 และความพึงพอใจ อยู่ที่ระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38

สรุปผล

จากผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาและความรับผิดชอบในหน้าที่พร้อมช่วยเหลือสังคมตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนซางตาครู้สคอนแวนท์ด้วยระบบ PLC ในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจด้านจิตอาสา ทักษะการปฏิบัติกิจกรรมด้านสังคมสาธารณะประโยชน์ และความพึงพอใจต่อโครงการที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น โดยส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียนในการมีจิตใจเมตตา การแบ่งปัน การรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ ณัฐณิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาโมเดลสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้จิตอาสาของนักเรียนมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือการช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคมและความมุ่งมั่นพัฒนาและมีตัวชี้วัดทั้งหมด 7 ตัว คือ(1)การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น(2) การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น (3) การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น (4) การสละเงินแรงกายเพื่อผู้อื่นและสังคม (5) การสละเวลาและการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (6) การสนใจในปัญหา

และการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม (7) การร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย ซึ่งนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตอาสาอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียนมี6ด้านคือ ปัจจัยด้านเรียน ครอบครัวโรงเรียน/ครู เพื่อน สังคม/ชุมชน และด้านสื่อมวลชน ผลของการวิจัยโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของจิตอาสาของนักเรียนได้ร้อยละ 38.6 ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพ็ชร์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีจอมเกล้าพระนครเหนือผลการวิจัยในประเด็นของการสนับสนุนทางสังคมนั้น พบว่าจิตอาสาของนักศึกษามีค่าอยู่ในระดับสูงและการได้รับการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง รวมทั้งปัจจัยด้านบุคคลทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตอาสาของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของจิตอาสาได้ร้อยละ48.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้การได้รับการสนับสนุนทางสังคมโดยมีค่าสัมประสิทธ์ถดถอยของตัวพยากรณ์รองจากแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจิตอาสา นะดา ศศิรพา (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา จิตสาธารณะความสนใจในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 390 คน พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อวิเคราะห์ในระดับลึก พบว่า จิตสาธารณะของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีจิตสาธารณะไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่สังกัดโรงเรียนต่างกัน มีจิตสาธารณะไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีจิตสาธารณะแตกต่างกัน จุฑาพร นาครอด (2554 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ องค์ประกอบของตัวแปร สาเหตุทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ จิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การมีจิตสาธารณะได้รับอิทธิพลทางตรงจากการให้เหตุผลทางจริยธรรม รองลงมาได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู การรับรู้ความสามารถของตนเองเกี่ยวกับจิตสาธารณะ การปลูกฝังจากโรงเรียน และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน โดยมี ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .764 .702 .564 .558 และ .248 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อจิตสาธารณะมากที่สุด ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู และการปลูกฝังจากโรงเรียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0156 และ .112 ตามลำดับ ตัวแปรทั้ง 5 ตัว อธิบายความแปรปรวนของจิตสาธารณะได้ร้อยละ 75.80 ดวงทิพย์ อันประสิทธิ์ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการขัดเกลาทางสังคมเพื่อเสริมสร้างจิตอาสาในชุมชน : กรณีชุมชนบางน้ำหวาน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านในชุมชนได้ให้ความหมายจิตอาสา คือ การกระทำด้วยใจจริง ช่วยเหลือด้วยความบริสุทธิ์ใจ ทำประโยชน์ให้ผู้อื่นได้เท่าที่ตนทำได้ อย่างอยู่นิ่งเฉยเพื่อที่จะนำชุมชนไปสู่ความเข้มแข็ง ด้วยการที่เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ และในด้านองค์ประกอบ/คุณลักษณะของผู้ที่มีจิตอาสา เป็นผู้ที่พร้อมจะเสียสละเพื่อส่วนรวมทั้งแรงกาย แรงใจ รวมทั้งด้าน

เวลา และเป็นผู้ที่มีความเมตตา มีความซื่อสัตย์ โดยประพฤติตนเป็นบุคคลตัวอย่างให้กับผู้อื่นด้วยการยึดคุณธรรม จริยธรรม พร้อมกับมีความขยัน อดทน และเป็นผู้มีอัธยาศัยดี เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย เป็นที่ปรึกษาให้ผู้อื่นได้ ถ่ายทอดความรู้ความสามารถของตนให้กับผู้อื่น และมีภาวะความเป็นผู้นำ มีความกระตือรือร้นสำหรับผลการเปรียบเทียบการขัดเกลาทางสังคมระหว่างสถาบันครอบครัว ศาสนา และโรงเรียน พบว่า วิธีการที่ทุกสถาบันใช้มากที่สุด คือ อบรม/สั่งสอนด้วยวาจา และวิธีการที่ทำให้เห็นเป็นแบบอย่างรวมถึงการลงโทษทั้งวาจา และตีด้วยไม้เรียว ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์ (2556) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ปัจจัยทางจิตได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนและแรงจูงใจอาสา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยทางสังคมได้แก่ การมีตัวแบบด้านจิตอาสาและการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .01 การรับรู้ความสามารถของตนเอง แรงจูงใจจิตอาสาการสนับสนุนทางสังคมและการเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ร้อยละ 53 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และอังสนา อัครพิศาลและคณะ (2556) ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับจิตอาสาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนจากครอบครัว การเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่น และการส่งเสริมจากสถาบันมีผลต่อระดับจิตอาสามากที่สุด ตามลำดับ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมบางประการที่มีอิทธิพลต่อระดับจิตอาสาของนักศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมสถาบันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับจิตอาสาของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มากกว่าด้านอื่นๆ จากการเหตุผลที่นักศึกษาคิดว่าทำให้ตนเองเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาคือ เป็นการทำประโยชน์ต่อผู้อื่นมากที่สุด รองลงมาคือ มีความสุขและพึงพอใจที่ได้ทำกิจกรรมเพื่อสังคม รู้สึกภาคภูมิใจในการมีส่วนช่วยขับเคลื่อนช่วยกิจกรรมเพื่อสังคม

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาและความรับผิดชอบในหน้าที่พร้อมช่วยเหลือสังคมตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนชางตาครู้สคอนแวนท์ด้วยระบบ PLC จึงขอนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนางานวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1) ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมค่อนข้างน้อย
2) ควรมีการจัดกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกสถานที่
3) ควรมีการจัดกิจกรรม SCC จิตอาสา อย่างต่อเนื่องและทุกระดับชั้น
4) ควรให้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน
5) นักเรียนบางคนไม่สะดวกในการมาร่วมปฏิบัติกิจกรรมในช่วงเช้า เนื่องจากที่พักอยู่ไกล
6) ควรมีการจัดกิจกรรม SCC จิตอาสาที่หลากหลาย เช่น การเข้าร่วมโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” เครือข่ายจิตอาสา Volunteer Spirit Network

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลินดา เกณฑ์มา อธิการบดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด รองอธิการบดี อาจารย์ ดร.คณกร สว่างเจริญ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการต่อยอดงานวิจัยโดยการบูรณาการองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นตามศาสตร์พระราชาผ่านกระบวนการวิจัยอย่างมีความหมายและเกิดประโยชน์ที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กนกพร สุทธิสัณหกุล. (2557). **การศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอาสาและพฤติกรรมอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.** ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กฤษณา.**จิตอาสาคืออะไร**.พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพมหานคร;อักษรเจริญทัศน์,2545

โกศล มีความดี. (2547). **ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องการมีจิตสาธารณะ.** วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิตสาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). **ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมกับพัฒนาบุคคล.** กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ดวงทิพย์ อันประสิทธิ์. (2555). **รูปแบบการขัดเกลาทางสังคมเพื่อเสริมสร้างจิตอาสาใน ชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบางน้ำหวาน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร์.

ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์. (2556). **ปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.** สารนิพนธ์ปริญญาการศึกมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นพวรรณ ธีระพันธ์เจริญ และคณะ. (2553). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุที่มีจิตอาสาในชมรมผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

วรัณญา. (2559). **ผลตอบแทนของการทำความดี.** พิมพ์ครั้งที่1.กรุงเทพมหานคร; อักษรเจริญทัศน์.

อนุธิต.(2545). **แนวคิดทีเกี่ยวด้านจิตสาธารณะกับพฤติกรรมจิตสาธารณะ** พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพมหานคร;ซีเอ็ดยูเคชั่น,2545

อังสนา อัครพิศาล และคณะ. (2556). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับจิตอาสาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.** รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

The Needs For Development Of Academic Leadership Of School Administrators Under Secondary Educational Service Area Office 22

Duong Thi Thuy Trang[1] ชัยยุทธ ศิริสุทธิ์[2] และสุมาลี ศรีพุทธรินทร์[3]
Ms. Duong Thi Thuy Trang[1], Chaiyuth Sirisuthi [2] and Sumalee Sriputtarin[3]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 (2) เพื่อศึกษาสภาพพึงที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 (3) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ กลุ่มผู้บริหาร และครูผู้สอน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2561 จำนวน 343 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพพึงที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.38-0.81 มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

ผลการวิจัยพบว่า (1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (3) ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของ

---

[1]นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, Graduate student in Educational Administrator, Faculty of Education, Nakhon Phanom University, E-mail pikkaju@npu.ac.th

[2]อาจารย์ประจำวิชาสาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, Lecturer, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

[3]อาจารย์ประจำวิชาสาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม Lecturer, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการนิเทศการสอน ด้านการจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน และ ด้านกำหนดพันธกิจของโรงเรียน

คำสำคัญ (Keywords) : ความต้องการจำเป็น, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารโรงเรียน

Abstract

This research aims to (1) Study the present conditions of academic leadership of school administrators under secondary educational service area office 22. (2) Study the desirable conditions of academic leadership of school administrators under secondary educational service area office 22. (3) Study the needs for development of academic leadership of school administrators under secondary educational service area office 22. The sample consisted of 343 school administrators and teachers under secondary educational service area office 22 specify the sample by using percentage. The instrument used in this study was a five - scale rating survey asking about present conditions and desirable conditions of school administrators and teachers under secondary educational service area office 22. Pearson's Product Moment relation was between 0.38-0.81, yielding the overall reliability coefficient of 0.97. The statistics in analyzing were percentage, mean, standard deviation, Pearson's Product moment correlation coefficient, Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$).

The results of the study were as follow: 1. The level of Academic Leadership performance of School Administrators Under Secondary Educational Service Area Office 22 was at high level overall. The Desirable level of Academic Leadership of School Administrators Under Secondary Educational Service Area Office 22 was at a highest level overall. The level of $PNI_{modified}$ for Academic Leadership of School Administrators Under Secondary Educational Service Area Office 22 are arranged in order from highest to lowest level found that the first was Teaching supervision, second was Curriculum and teaching management, third was Promoting academic atmosphere, fourth was Tracking the progress of learners and the last rank was Defining the missions of the school.

Keywords : The Needs For Development, Academic Leadership, School Administrators

บทนำ (Introduction)

ความเจริญก้าวหนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านสภาพแวดล้อมการเมือง สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอื่น ๆ ซึ่งผลจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลทั้งทางบวกและทางลบ ทุกประเทศจึงจำเป็นต้องเรียนรูเพื่อจะปรับตัว ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เตรียมความพรอมที่จะเผชิญกับความท้าทาย จากกระแสโลกาภิวัฒน์ โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าวได้คือ การพัฒนาการศึกษา เนื่องจากเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพราะคนที่มีคุณภาพย่อมส่งผลให้สังคมและประเทศชาติมีความก้าวหนา ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง(วันเผด็จ มีชัย. 2554 : 1)

จากการทดสอบด้านการศึกษาในประเทศโดยใช้การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) หมายถึง การทดสอบเพื่อวัดความรู้และความคิดของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปี 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยประเมินตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 67 มาตรฐานการเรียนรู้ครอบคลุม 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ประกอบด้วยภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ ภาษาอังกฤษ ในปีการศึกษา 2560 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 นั้น พบว่า คะแนนเฉลี่ยเปรียบเทียบ ปีการศึกษา 2560 กับปีการศึกษา 2559 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของภาษาไทยเพิ่มขึ้น 1.64 คณิตศาสตร์ลดลง 2.84 วิทยาศาสตร์ลดลง 2.73 ภาษาอังกฤษลดลง 1.20 ผลเฉลี่ยรวมเขตพื้นที่ลดลง 4.06 คะแนนเฉลี่ยเปรียบเทียบ ปีการศึกษา 2560 กับปีการศึกษา 2559 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่6 ของ ภาษาไทยลดลง 6.58 คณิตศาสตร์ลดลง 4.48 วิทยาศาสตร์ลดลง 5.16 สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมลดลง 3.34 ภาษาอังกฤษลดลง 2.80 ผลเฉลี่ยรวมเขตพื้นที่ลดลง 4.47 ผลการทดสอบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นคุณภาพของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ที่ลดลงซึ่งจำเป็นจะต้องปรับปรุงการบริหารงานวิชาการให้ประสบความสำเร็จ มีคุณภาพ ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารที่เป็นภาพรวมของโรงเรียนก็คือ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่หลักในการบริหารจัดการงานต่างๆให้โรงเรียนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิชาการที่จะส่งผลโดยตรงไปยังคุณภาพของผู้เรียน

การบริหารงานวิชาการและภาวะผู้นำทางวิชาการนั้น มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกัน เพราะสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนและการที่ผลการทดสอบระดับชาติของผู้เรียน O-NET ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีแนวโน้มคะแนนเฉลี่ย ที่ลดลงนั้น ถือได้ว่าเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันเผด็จ มีชัย (2554 : 99-100) พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน และยังส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการใน

โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น คือ ด้านการพัฒนาครู ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการบริหาร จัดการหลักสูตร ด้านวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศ วัฒนธรรมและ สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู

ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ซึ่งคาดว่าผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่ตรงประเด็น หรือสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22
2. เพื่อศึกษาสภาพพึงที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22
3. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยการวิจัยเชิงสำรวจ ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร และครูผู้สอน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 81 โรงเรียน จำนวน 2,811 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร และครูผู้สอน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 343 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้นำองค์ความรู้มาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถาม โดยแบ่งข้อมูลของแบบสอบถามเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ คณะ/วิทยาลัยที่ศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน แบบมาตราส่วนประมาณค่า เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.38-0.81 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.97 ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม จำนวน 343 ชุด ไปแจกให้ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 และผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 343 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ในโปรแกรมสำเร็จรูปและอภิปรายผลต่อไป

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกำหนดพันธกิจของโรงเรียน($\bar{x}$= 4.10) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ($\bar{x}$=4.01) ด้านการจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน ($\bar{x}$=3.98) ด้านการนิเทศการสอน และ ด้านการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน ($\bar{x}$=3.97) รายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 โดยรวมและรายด้านในระดับสภาพปัจจุบัน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน	ระดับสภาพปัจจุบัน		
	$\bar{X}$	S.D	การแปลผล
1) ด้านกำหนดพันธกิจของโรงเรียน	4.10	0.58	มาก
2) ด้านการจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน	3.98	0.68	มาก
3) ด้านการนิเทศการสอน	3.97	0.59	มาก
4) ด้านการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน	3.97	0.61	มาก
5) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ	4.01	0.60	มาก
โดยรวม	**4.01**	**0.61**	**มาก**

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกำหนดพันธกิจของโรงเรียน ($\bar{x}$= 4.75) ด้านการนิเทศการสอน ($\bar{x}$= 4.71) ด้านการจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน ($\bar{x}$= 4.70) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ($\bar{x}$= 4.69) และ ด้านการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน ($\bar{x}$=4.64) รายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสภาพพึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน	ระดับสภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D	การแปลผล
1) ด้านกำหนดพันธกิจของโรงเรียน	4.75	0.28	มากที่สุด
2) ด้านการจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน	4.70	0.34	มากที่สุด
3) ด้านการนิเทศการสอน	4.71	0.38	มากที่สุด
4) ด้านการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน	4.64	0.30	มากที่สุด
5) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ	4.69	0.30	มากที่สุด
โดยรวม	**4.70**	**0.32**	**มากที่สุด**

3. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการนิเทศการสอน ด้านการจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน และด้านกำหนดพันธกิจของโรงเรียน รายละเอียด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่า $PNI_{modified}$ ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต22 โดยรวม

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน	ค่าเฉลี่ยระดับที่พึงประสงค์	ค่าเฉลี่ยระดับปัจจุบัน	$PNI_{modified}$	ลำดับความสำคัญจำเป็น
1) ด้านกำหนดพันธกิจของโรงเรียน	4.75	4.10	0.158	5
2) ด้านการจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน	4.70	3.98	0.180	2
3) ด้านการนิเทศการสอน	4.71	3.97	0.186	1
4) ด้านการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน	4.64	3.97	0.168	4
5) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ	4.69	4.01	0.169	3
โดยรวม	4.70	4.01	0.172	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และ ครู เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า ข้อที่มีความถี่สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) ควรมีการวิเคราะห์แบบทดสอบเพื่อตรวจสอบจุดเด่น จุดด้อย การเรียน การสอบ ของนักเรียน

แต่ละคนอย่างต่อเนื่อง (2) ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกน้องและบุคลากรในโรงเรียน มีความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจแก่ผู้ผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดจนส่งเสริมกิจกรรม ที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาแก่ครูและนักเรียน (3) ควรมีการพัฒนาให้เป็นผู้นำในด้านวิชาการระดับอำเภอ ระดับจังวัด โดยมีเครือข่ายจากมหาวิทยาลัยและผู้เชี่ยวชาญคอยกำกับและดูแลอย่างใกล้ชิด และ เท่าทันเทคโนโลยี และนำมาปรับใช้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และ ครู	ความถี่
1.ควรมีการวิเคราะห์แบบทดสอบเพื่อตรวจสอบจุดเด่น จุดด้อย การเรียน การสอบ ของนักเรียนแต่ละคนอย่างต่อเนื่อง	6
2.ผู้บริหารควรมีนโยบายหรือมาตรการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาให้ชัดเจนว่า จะพัฒนาอะไร ตั้งเป้าไว้แล้วบุคลากรในสถานศึกษาของตนทำได้หรือไม่ หรือต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ต้องสรุปในรอบปีว่า งานที่ปฏิบัตินั้นได้ผลแค่ไหน แล้วนำผลมาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	3 5
3.ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกน้องและบุคลากรในโรงเรียน มีความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจแก่ผู้ผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดจนส่งเสริมกิจกรรม ที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาแก่ครูและนักเรียน	4
4.ควรมีการพัฒนาให้เป็นผู้นำในด้านวิชาการระดับอำเภอ ระดับจังวัด โดยมีเครือข่ายจากมหาวิทยาลัยและผู้เชี่ยวชาญคอยกำกับและดูแลอย่างใกล้ชิด	3
5.ผู้บริหารควรเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ รอบรู้ ทันเหตุการณ์ และให้โอกาสผู้ใต้บังคับบัญชาในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ เพื่อให้การปฏิบัติบรรลุวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ	1 4
6.ปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้บริหารให้มีจิตสาธารณะ จิตบริการ	1
7.เท่าทันเทคโนโลยี และนำมาปรับใช้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา	1
8.ผู้บริหารควรเป็นบุคคลที่รอบรู้งานวิชาการในทุก ๆ ด้าน อย่างชัดเจน ส่องแท้	
9.ควรมีการเปิดตู้รับข้อเสนอแนะให้ครูได้แสดงความคิดเห็นในการบริหารโรงเรียน ในด้านบริการ ด้านอื่น ๆ	

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1.ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานที่สำคัญที่สุดของสถานศึกษาและยังเป็นงานหลัก เป็นงานที่เป็นหัวใจของสถานศึกษา งานวิชาการจึงกลายเป็นงานที่เป็นศูนย์กลางของสถานศึกษาครอบคลุมสถานศึกษาทั้งระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558 : 80) ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. สภาพที่พึงประสงค์ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานวิชาการเป็นงานหลัก เป็นสิ่งที่ทั้งครูและผู้บริหารต้องการให้งานวิชาการออกมาดีที่สุด ทั้งครูและผู้บริหารอยากจะทำเต็มที่ ดังนั้นสภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นสิ่งที่ทั้งครูและผู้บริหารอยากจะให้เกิด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยพงษ์ สุเมตติกุล (2015 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการในสภาพปัจจุบันและที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน เครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง ในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและมากที่สุด ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน เครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง ในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ การบริหารเวลาที่ใช้สำหรับการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ การพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานด้านวิชาการ

3. เมื่อพิจารณาค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 รายด้าน จำแนกตามลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย พบว่า

3.1 ด้านกำหนดพันธกิจของโรงเรียน ข้อที่มีค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น สูงสุด คือ ผู้บริหารดำเนินการมีเอกสารเผยแพร่เรื่องเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึง

ความสำคัญของเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องจึงต้องร่วมมือกันปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558 : 80) ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการกำหนดพันธกิจของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mcniff & whitehead (2002 : 68-70) กล่าวว่า การกำหนดเป้าหมายและพันธกิจของโรงเรียนแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้ (1) การกำหนดเป้าหมายและพันธกิจของโรงเรียนจะต้องมีความชัดเจน และ (2) การสื่อสารเป้าหมายและพันธกิจของโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องจัดขึ้นเพื่อให้ครูผู้ปกครองและนักเรียนได้ทราบทั่วกัน

3.2 ด้านการจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน ข้อที่มีค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารสังเกตการณ์สอนอย่างไม่เป็นทางการอยู่เสมอ เช่น การเยี่ยมชั้นเรียนโดยใช้เวลาสั้นๆ และไม่มีการกำหนดล่วงหน้า ซึ่งจะทำให้ครูมีความกระตือรือร้นมากขึ้นในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน อีกทั้งผู้บริหารยังชี้ให้เห็นถึงจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาในการสอนของครูเมื่อมีการประชุมหลังสังเกตการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริฉัตร เล็กตวง (2554 : 110) ที่ศึกษาเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกวรรณ ภาณุทัต (2555 : 87) ที่ศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครระยอง พบว่าการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครระยองโรงเรียนมีการพัฒนา และนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก

3.3 ด้านการนิเทศการสอน ข้อที่มีค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารมุ่งส่งเสริมให้ครูได้ปรับปรุงวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนางานวิชาการของครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษา มีการติดตามประเมินผลให้สอดคล้องกับเป้าหมายด้านวิชาการของสถานศึกษา มีการส่งเสริมครูให้มีการร่วมมือในการนิเทศ ให้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริฉัตร เล็กตวง (2554: 187) ที่พบว่า ภาวะผู้นาทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ด้านการนิเทศและประเมินการสอน อยู่ในระดับปานกลาง และชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2551 : 238-239) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการนิเทศการสอนคือการช่วยให้ผู้สอนแต่ละคนทาหน้าที่การสอนให้ได้ผลดี แก้ปัญหาของผู้สอนแต่ละคนทางด้านการสอน ช่วยให้ผู้สอนมีความเจริญงอกงามในวิชาชีพของตนเอง

3.4 ด้านการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน ข้อที่มีค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารใช้ผลการทดสอบทางการเรียนเพื่อวัดและประเมินผลที่ต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนเป็นหน่วยงานภาครัฐ จำเป็นต้องยึดถือแนวปฏิบัติตามหน่วยงานต้นสังกัดที่ได้กำหนดบทบาทไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องการใช้

ผลการเรียนการสอบของนักเรียนเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ สอดคล้องกับงานวิจัยของปริฉัตร เล็กตวง (2554 : 111) ที่ศึกษาเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการตรวจสอบ ความก้าวหน้าของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ภาณุทัต (2555 : 87) ที่ศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครระยอง พบว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครระยองด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

3.5 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ข้อที่มีค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารตรวจเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อดูว่าครูได้ใช้เวลาในการสอนที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนอย่างเต็มที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูผู้สอนต่างช่วยกันเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนซึ่งถือว่าเป็น บรรทัดฐานและทัศนคติของบุคคลากรและนักเรียนในโรงเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฏฐณิชา พรรณขาม (2554 : 79) ที่ศึกษาภาวะผู้นำในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต พบว่า ภาวะผู้นำในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ จุฑามาศ อินนามเพ็ง (2552 : 187) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียน สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และSouthwoth (2007 : 325) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใส่ใจต่อวัฒนธรรมของสถานศึกษาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอนโดยให้มีระเบียบขั้นตอนน้อยลงและลดภาระงานด้นเอกสารของครูให้การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ การปรากฏตัวให้เห็นในสถานศึกษาเป็นประจำตลอดจนการให้ขวัญและกำลังใจแก่ครูและนักเรียน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ 1)หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรได้พัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดภาวะผู้นำทางวิชาการอันจะเกิดประโยชน์ต่อระบบการศึกษาต่อไป โดยการจัดสัมมนา อบรม 2)หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบเพื่อให้บุคลากรมีความพึงพอใจ ความสามารถในการทำงานมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1)ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 2)ควรจะทำการวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นรายด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง 3)ควรศึกษารูปแบบภาวะผู้นาทางวิชาการของ

ผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

เอกสารอ้างอิง (References)

กนกวรรณ ภาณุทัต (2555). **ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครระยอง.**

จุฑามาศ อินนามเพ็ง (2552) **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2552.

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2551). การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา ส านักงานวิทยาบริการ หาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ณัฏฐณิชา พรรณขาม (2554). **ภาวะผู้นำในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2**

ปริฉัตร เล็กตวง (2554). **การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2.**

ปิยพงษ์ สุเมตติกุล (2015)**. กลยุทธ์การพัฒนาคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร เพื่อการระดมทุนการศึกษาจากหน่วยงานเอกชน.** An Online Journal Of Education Vol 10 No 3 (2015) : เดือนกรกฎาคม-กันยายน พ.ศ.2558.

วันเผด็จ มีชัย (2554)**. ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สำขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17.**

Mcniff & whitehead (2002). **Action Research in Organisations**. Psychology Press

Southworth, E.H. (2002). **Leader and leadership process**. Boston: Irwin / McGraw-Hill.

การศึกษาความต้องการและพัฒนาสื่อเสียงบรรยายภาพเพื่อการเรียนการสอนทางไกล สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

The Study of Needs and Development of Audio Description for Distance Education of Students with Low Vision at Sukhothai Thammathirat Open University

เสกสรร อามาตย์มนตรี[1] อภิญญา สนกนก[2]

Seksan Amatmontree[1], Apinya Sonkanok[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสื่อเสียงบรรยายภาพเพื่อการเรียนการสอนทางไกลสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บกพร่องทางการเห็นที่มีสถานภาพเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ผู้ประเมินคุณภาพของสื่อเสียงบรรยายภาพแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความถูกต้องของบทเสียงบรรยายภาพ จำนวน 3 คน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยีการศึกษา ด้านสื่อสารมวลชนและผู้บกพร่องทางการเห็น 2) ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนเพื่อประเมินความถูกต้องในรายละเอียดด้านเทคนิคของรายการสื่อเสียงบรรยายภาพ ได้แก่ ด้านเทคโนโลยีการศึกษาและผู้บกพร่องทางการเห็น เครื่องมือการวิจัย คือ แบบประเมินความถูกต้องของบทเสียงบรรยายภาพและประเมินความถูกต้องในรายละเอียดด้านเทคนิคของรายการสื่อเสียงบรรยายภาพ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสื่อเสียงบรรยายภาพสำหรับผู้บกพร่องทางการเห็นเรื่อง ที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย ด้านคุณภาพของบทมีค่าเฉลี่ยรวมที่ระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.83) และด้านคุณภาพของรายการมีค่าเฉลี่ยรวมที่ระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.78) เรื่องที่ 2 เทคโนโลยีไทย ด้านคุณภาพของบทมีค่าเฉลี่ยรวมที่ระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.70) และด้านคุณภาพของรายการมีค่าเฉลี่ยรวมที่ระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.80)

คำสำคัญ (Keywords) : สื่อเสียงบรรยายภาพเพื่อการเรียนการสอนทางไกล

[1,2] สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

[1,2] Office of Education Technology Sukhothai Thammathirat

email : seksan.ama@stou.ac.th, apinya.son@stou.ac.th

Abstract

The objective of this study was to develop an audio description for distance education of students with low vision at Sukhothai Thammathirat Open University. The research sample consisted of 5 undergraduate students with low vision at Sukhothai Thammathirat Open University acquired by the purposive sampling method. The evaluators of the audio description quality were divided into 2 groups: 1) 3 experts to evaluate the accuracy of the audio description script, including experts in educational technology, mass communication, and a person with low vision, and 2) 5 experts to evaluate the accuracy of the audio description technical details, including experts in educational technology and a person with low vision. The research tool was an evaluation form for the accuracy of the audio description script and audio description technical details. The research found that the development of the audio description for students with low vision Lesson 1: General Knowledge on Thai dance and Thai music, regarding the quality of the script, the mean scores were at the most suitable level ($\bar{X}$= 4.83) and regarding the quality of the audio description, the mean scores were at the most suitable level ($\bar{X}$= 4.78). Lesson 2: Thai Technology, the quality of the script, the mean scores were at the most suitable level ($\bar{X}$= 4.70) and regarding the quality of the audio description, the mean scores were at the most suitable level ($\bar{X}$= 4.80).

บทนำ (Introduction)

“Audio Description” หรือ “เสียงบรรยายภาพ” คือ การให้บริการเพื่อการเข้าถึงสื่อเกี่ยวกับการให้ข้อมูลด้านภาพที่จำเป็นและสำคัญในสื่อโทรทัศน์และภาพยนตร์ เช่น การแสดงการอธิบายลักษณะของตัวละคร สถานที่ เสื้อผ้า ภาษากายและการแสดงออกทางสีหน้า มีจุดประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจและความเพลิดเพลินแก่กลุ่มผู้มีความบกพร่องทางการมองเห็น (อารดา ครุจิต, 2558)

ปัจจุบันประเทศไทย ได้นำเสียงบรรยายภาพ มาประยุกต์ใช้จริงในวงการ อุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย โดยภาพยนตร์เรื่องแรกที่มีเห็นให้ชัดเจนเกิดขึ้นในโครงการ “บอดเห็นผี” ของสถาบันคนตาบอดแห่งชาติเพื่อการวิจัยและพัฒนา คือ เรื่อง “นางนาก” ของผู้กำกับนนทรีย์ นิมิตบุตร ส่วนของรายการโทรทัศน์นั้นมีการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพเป็นครั้งแรก คือรายการ “อร่อยอย่างยิ่ง”ของทางสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยและรายการ “กินอยู่คือ” ของทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และปัจจุบันก็มีการผลิตรายการโทรทัศน์และภาพยนตร์ประเภทเสียงบรรยายภาพอีกหลากหลายเรื่อง เพื่อให้ผู้มีความบกพร่องทางการมองเห็นเข้าถึงสื่อและเติมเต็มอารมณ์สนุกกับรายการโทรทัศน์และภาพยนตร์ไม่ต่างจากการดูภาพยนตร์ของคนธรรมดาทั่วไป

จากการศึกษาข้อมูลในปัจจุบันในเรื่องของสื่อเสียงบรรยายภาพกับการศึกษา ยังไม่พบว่าในประเทศไทยมีการผลิตรายการสื่อเสียงบรรยายภาพในรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้กับนักศึกษาที่มีความปกพร่องทางการเห็น โดยปัจจุบันผู้วิจัยพบว่ามีมหาวิทยาลัยหลายแห่งมีนักศึกษาที่มีความพิการร่วมเรียนกับนักศึกษาปกติและมีศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ (DSS Center) เป็นผู้ช่วยเหลือในการเรียนของนักศึกษาแต่ยังไม่มีสื่อเสียงบรรยายภาพเพื่อการเรียนการสอนให้บริการกับนักศึกษา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยหนึ่งที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาพิการเข้ามาเรียนและเรียนแบบเดียวกันกับนักศึกษาปกติซึ่งมีศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ เป็นผู้ช่วยเหลือในการเรียนของนักศึกษา โดยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชนั้นเป็นมหาวิทยาลัยเปิดที่มีระบบการจัดการเรียนการสอนแบบไม่มีชั้นเรียน ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ไกลกัน แต่สามารถมีกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันได้โดยอาศัยสื่อประสม ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก และมีสื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์ ดีวีดี ซีดีเสียง ซีดีรอม สื่อผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการพบกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ณ ศูนย์บริการการศึกษาเท่าที่จำเป็น (สุมาลี ศรีสังค์และคณะ,2545)

สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นมหาวิทยาลัยจะจัดเทปข้อสอบเสียงสำหรับการสอบ เครื่องช่วยในการเห็นสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็นเลือนราง เป็นต้น โดยมหาวิทยาลัยยึดมั่นในปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต ขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่คนทุกเพศ ทุกวัย ทุกพื้นที่ รวมทั้งผู้มีความบกพร่องทางด้านร่างกายให้สามารถเรียนรู้และได้รับบริการการศึกษาเป็นพิเศษด้วยสื่อประสมและเทคโนโลยีต่างๆที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ และปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นจำนวนประมาณ 40 คน โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นสมัครเรียนในหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยเปิดสอนได้เช่นเดียวกับผู้เรียนปกตินั้น ซึ่งปัจจุบันสื่อของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นนั้นมีเพียงหนังสือเสียงเดซี (DAISY : Digital Accessible Information System) ในบางชุดวิชาเท่านั้น

จากข้อมูลการสัมภาษณ์นักศึกษาผู้บกพร่องทางการมองเห็น รายหนึ่งได้บอกว่า “ปัจจุบันเรียนโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์โดยเวลาอ่านหนังสือจะใช้เครื่องช่วยขยายตัวหนังสือให้มีขนาดใหญ่ขึ้นเพื่อความสะดวกในการอ่าน ถ้ามหาวิทยาลัยมีสื่อหรือเครื่องมือที่ช่วยเสริมการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาพิการจะเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับพวกตนเป็นอย่างมาก”

โดยปัจจุบันสื่อเสริมของมหาวิทยาลัยสำหรับผู้เรียนปกติ จะมีสื่อภาพและเสียงที่ต้องรับรู้ทางตาและหูแล้วส่งไปยังสมองเพื่อประมวลผลการรับรู้ภาพและเสียงนั้นๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการและจดจำได้ดีแต่สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นไม่สามารถมองเห็นภาพได้ ไม่ว่าจะเป็นภาพประกอบการบรรยายในรายการสารคดี ภาพกราฟิก ภาพ PowerPoint ฯลฯ จะรับรู้ได้เพียงการได้ยินเสียงเท่านั้น การรับรู้จึงด้อยลงและจินตนาการตามบางช่วงไม่ได้

ดังนั้นการผลิตสื่อภาพและเสียงสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นจึงจำเป็นต้องเพิ่มเติม เสียงบรรยายภาพในการบรรยายสิ่งต่างๆ ของภาพที่ปรากฏในสื่อนั้นๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความเพลิดเพลินและเกิดการเรียนรู้มากขึ้น ผู้เรียนจะสามารถเข้าถึงสื่อได้สะดวกรวดเร็ว ไม่จำกัด เรียนรู้

ได้ด้วยตนเองทุกที่ทุกเวลาตามความต้องการของผู้เรียนโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อพัฒนาสื่อเสียงบรรยายภาพเพื่อการเรียนการสอนทางไกลสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) กลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ ผู้บกพร่องทางการเห็นที่มีสถานภาพเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 40 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บกพร่องทางการเห็นที่มีสถานภาพเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

ขอบเขตการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาสื่อเสียงบรรยายภาพเพื่อการเรียนการสอนทางไกลสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้วิจัยเลือกใช้ชุดวิชา 10151 ไทยศึกษา เนื่องจากวิชานี้เป็นวิชาพื้นฐานที่นักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราชต้องผ่านการศึกษารายวิชานี้

เครื่องมือการวิจัย

1) แบบประเมินความถูกต้องของบทเสียงบรรยายภาพ

2) ประเมินความถูกต้องในรายละเอียดด้านเทคนิคของรายการสื่อเสียงบรรยายภาพ

วิธีการศึกษา

ระยะที่ 1 ขั้นการศึกษาข้อมูล

1) ศึกษาเนื้อหาเอกสารการสอน สื่อ ชุดวิชา 10151 ไทยศึกษา

2) สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความต้องการสื่อสนับสนุนในการเรียนรู้ของผู้บกพร่องทางการเห็นโดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์นักศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่บกพร่องทางการเห็น จำนวน 5 คน

3) สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นสื่อเสียงบรรยายภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่เกี่ยวข้องในเนื้อหาวิชาหรือผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ จำนวน 3 คน

ระยะที่ 2 ขั้นการพัฒนาสื่อเสียงบรรยายภาพ

1) วิเคราะห์ สังเคราะห์ สื่อ เนื้อหา ชุดวิชา 10151 ไทยศึกษา เพื่อใช้ในการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ สำหรับผู้บกพร่องทางการเห็น

2) สร้างบทเพื่อใช้ในการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ สำหรับผู้บกพร่องทางการเห็น จำนวน 2 รายการ

3) นำบทที่ใช้ในการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ สำหรับผู้บกพร่องทางการเห็นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา จำนวน 3 คนตรวจ เพื่อความถูกต้องของหลักภาษา การใช้ภาษาสื่อความหมายและการสร้างความเข้าใจกับผู้เรียน โดยใช้แบบสอบถามประมาณค่าและแบบสอบถามปลายเปิด โดยผู้เชี่ยวชาญ 1 ท่านจะต้องเป็นผู้มีความบกพร่องทางการมองเห็น ตรวจ ประเมิน

4) ปรับปรุงบทสื่อเสียงบรรยายภาพตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5) ดำเนินการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ

6) นำสื่อเสียงบรรยายภาพ ที่ได้ผลิต ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 3 ท่านประเมิน ตรวจสอบความถูกต้องในรายละเอียดด้านเทคนิคของรายการสื่อเสียงบรรยายภาพ เช่น เสียงบันทึก การผสมเสียงระหว่างเสียงหลักกับเสียงต้นฉบับในรายการ เป็นต้น ผู้เรียน โดยใช้แบบสอบถามประมาณค่าและแบบสอบถามปลายเปิด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตราฐาน

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการพัฒนา สื่อเสียงบรรยายภาพทางการศึกษาเพื่อการเรียนการสอนทางไกล สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สามารถสรุปผลการวิจัยได้ โดยแยกเป็นประเด็น ดังนี้

ผลการศึกษาข้อมูล

1) ผลการศึกษาเอกสารการสอนชุดวิชา 10151 ไทยศึกษา ประกอบไปด้วย 15 หน่วยการเรียนรู้และมีสื่อสื่อประจำชุดวิชานี้ประกอบไปด้วย รายการสอนเสริมทางไกลผ่านดาวเทียมจำนวน 5 รายการ

2) ผลการศึกษาความคิดเห็น เกี่ยวกับประเด็นสื่อเสียงบรรยายภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์นักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่บกพร่องทางการเห็น จำนวน 5 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้มีความบกพร่องที่ไม่สามารถมองเห็นได้หรือบอดสนิท และกลุ่มที่ 2 ผู้ที่บกพร่องทางการเห็นระดับเลือนลาง สรุปได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ที่มีความบกพร่องที่ไม่สามารถมองเห็นได้หรือบอดสนิทได้ให้ความเห็นในประเด็นของสื่อที่ต้องการใช้ในการเรียนรู้ว่า สื่อที่ต้องการในการเรียนการสอนมากที่สุดคือ สื่อเสียง รองลงมาคือ การสอนเสริม โดยให้เหตุผลว่าอยากให้มหาวิทยาลัยผลิตสื่อประเภทสื่อเสียงประกอบเนื้อหาทุกชุดวิชา และอยากให้มหาวิทยาลัยผลิตเอกสารการสอนโดยสร้าง QR code เพื่อลิงค์ไปฟังเสียงบรรยาย/เสียงอ่านเนื้อหาในเอกสารการสอนแทนการอ่านเนื้อหาทั้งหมดในหนังสือที่ต้องให้ผู้อื่นช่วยอ่านให้ฟัง ซึ่งจะเป็นการดีมากสำหรับการเรียนรู้ของนักศึกษาผู้มีความบกพร่องทางสายตา สื่อที่ต้องการให้มหาวิทยาลัยผลิตเพื่อสนับสนุนความเข้าใจอย่างท่องแท้และจดจำได้มากกว่าการ

อ่านในเอกสารการสอนรองลงมาคือ รายการสอนเสริม ที่มีรูปแบบรายการบรรยายโดยอาจารย์/ผู้มีความรู้ในเนื้อหาชุดวิชาเป็นผู้สอนและหากมีการใช้ภาพเคลื่อนไหวหรือภาพประกอบอื่นๆในรายการควรมีการทำเสียงบรรยายภาพเกี่ยวกับภาพนั้นๆด้วยเพื่อให้เกิดความเข้าใจและการจิตนาการอย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังให้ข้อเสนอ แนะว่าหากรายการสอนเสริมมีตัวอย่างข้อคำถามซึ่งมีตัวเลือกให้ตอบ ผู้สอน/บรรยายควรอ่านข้อคำถามและตัวเลือกตอบคำ/ทุกข้อโดยละเอียด

กลุ่มที่ 2 ผู้ที่บกพร่องทางการเห็นระดับเลือนลางได้ให้ความเห็นในประเด็นของสื่อที่ต้องการใช้ในการเรียนรู้ว่า สื่อที่ต้องการในการเรียนการสอนมากที่สุด คือ สื่อเสียง รองลงมาคือการสอนเสริม อยากให้มหาวิทยาลัยผลิตสื่อเสียงทุกชุดวิชาเพราะการอ่านเอกสารการสอนทำได้ช้าและยากลำบากกว่าคนสายตาปกติ หากมีสื่อเสียงฟังแทนการอ่านจากเอกสารการสอนจะทำให้สะดวกในการเรียนรู้มากขึ้น สำหรับความคิดเห็นในเรื่องรายการสอนเสริมนั้น ได้ให้ความเห็นว่า เป็นสื่อที่ดีและมีความต้องการมากสำหรับการเรียนรู้ ทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหามากกว่าการอ่านเอกสารการสอนด้วยตนเอง สามารถศึกษาจากการฟังและดูภาพได้แต่มองภาพไม่ชัดเท่าคนสายตาปกติ หากมีเสียงบรรยายภาพในรายการสอนเสริมก็จะยิ่งเป็นการดีสำหรับการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น รูปแบบรายการสามารถนำเสนอได้ด้วยรูปแบบบรรยายโดยอาจารย์/ผู้มีความรู้ หรือรูปแบบอื่นๆได้ ซึ่งหากมีภาพประกอบในรายการมากก็ควรมีเสียงบรรยายภาพให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นด้วย

3) ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นแนวทางการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่เกี่ยวข้องในเนื้อหาวิชาหรือผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ จำนวน 3 คน

3.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 2 ท่าน ให้รายละเอียดเกี่ยวกับชุดวิชาไทยศึกษา ชุดวิชานี้เนื้อหาจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเป็นมาของวัฒนธรรมไทย การเมือง เศรษฐกิจ ศาสนาและพิธีกรรม ภาษาและวรรณคดีศิลปกรรม ซึ่งในเอกสารการสอนวิชานี้จะมีรายละเอียดของเนื้อหาค่อนข้างมาก แบ่งออกเป็น 15 หน่วยการเรียนรู้ โดยจัดหมวดหมู่เนื้อหาออกเป็น 4 กลุ่มหลักๆ คือ กลุ่มที่ 1 วัฒนธรรมไทย กลุ่มที่ 2 พัฒนาการของประวัติศาสตร์ไทย กลุ่มที่ 3 ประเพณีและการละเล่น กลุ่มที่ 4 เทคโนโลยีและความเป็นอยู่ของไทย ดังนั้นการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพควรสรุปประเด็นดังกล่าวให้กระชับและสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นเพื่อการสร้างสื่อเสียงบรรยายภาพเกี่ยวกับหัวข้อดังกล่าว

3.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา ให้ความเห็นว่า การผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพประเภทรายการสอนเสริมทางไกล ควรมีความยาวไม่เกิน 12-15 นาที ต่อประเด็น วิทยากรประจำรายการสามารถใช้เสียงตนเองเล่าเรื่องของภาพในแต่ละฉากได้ การบรรยายภาพในแต่ละฉากนั้นต้องมีความชัดเจน สร้างความเข้าใจและสุนทรียภาพให้กับผู้บกพร่องทางการเห็นได้ การผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพครั้งนี้แตกต่างจากการทำสื่อเสียงบรรยายภาพแบบทั่วไป โดยครั้งนี้ผู้ผลิตต้องผลิตรายการสื่อเสียงบรรยายภาพขึ้นมาใหม่ทั้งหมด ผู้ผลิตสามารถเว้นช่องว่างแทร็คเสียงในแต่ละแทร็คให้เพียงพอกับระยะเวลาการพากย์ เพื่อให้ได้เสียงที่ชัดเจนและไม่เร็วจนเกินไป เพื่อให้ผู้ฟังฟังได้อย่างชัดเจน การนำเสนอควรเป็นไปตามลำดับขั้นของกลุ่มเนื้อหา

ผลการพัฒนาสื่อเสียงบรรยายภาพสำหรับผู้บกพร่องทางการเห็น

1) ค่าสถิติผลการประเมินคุณภาพของบทสื่อเสียงบรรยายภาพ 2 รายการ แสดงได้ดังนี้

เรื่องที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย แสดงดังตาราง

ตารางที่ 1 ค่าสถิติของผลการประเมินคุณภาพของบทสื่อเสียงบรรยายภาพ เรื่องที่ 1

รายการ	Mean	SD	แปลผล
1.ภาษาของเสียงบรรยายภาพที่ใช้บรรยายภาพในรายการนี้ นำเสนอได้ตรงประเด็นกับเรื่องราวและเหมาะสมกับผู้ที่บกพร่องทางการเห็น	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
2.ภาษาที่ใช้บรรยายภาพนั้น สามารถสื่อความหมายให้กับผู้บกพร่องทางการเห็นได้	4.66	0.57	เหมาะสมมากที่สุด
3 ภาษาที่ใช้บรรยายนั้น ไม่สร้างความเข้าใจซับซ้อนกับผู้บกพร่องทางการเห็น	4.33	0.57	เหมาะสมมาก
4 ภาษาที่ใช้บรรยายนั้น ไม่มีความรุนแรงหรือถ้อยคำที่หยาบคาย	4.33	0.00	เหมาะสมมาก
5. ภาษาที่ใช้บรรยายนั้นไม่ทำให้เกิดความกระทบต่อจิตใจผู้บกพร่องทางการเห็น	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
6. ภาษาที่ใช้ในการบรรยายนั้นมีความถูกต้องและสื่อความหมายได้ตามหลักภาษา	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
7.ภาษาในรายการสื่อเสียงบรรยายภาพนี้สามารถให้ความรู้กับผู้บกพร่องทางการเห็นได้	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
8.ภาษาในรายการสื่อเสียงบรรยายภาพนี้ ผู้บกพร่องทางการเห็นสามามารถจินตนาการภาพตามได้	4.66	0.57	เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.83	0.29	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพของบทสื่อเสียงบรรยายภาพ เรื่องที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.83

เรื่องที่ 2 เทคโนโลยีไทย แสดงดังตาราง

ตารางที่ 2 ค่าสถิติของผลการประเมินคุณภาพของบทสื่อเสียงบรรยายภาพ เรื่องที่ 2

รายการ	Mean	SD	แปลผล
1.ภาษาของเสียงบรรยายภาพที่ใช้บรรยายภาพในรายการนี้ นำเสนอได้ตรงประเด็นกับเรื่องราวและเหมาะสมกับผู้ที่บกพร่องทางการเห็น	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
2.ภาษาที่ใช้บรรยายภาพนั้น สามารถสื่อความหมายให้กับผู้บกพร่องทางการเห็นได้	4.66	0.57	เหมาะสมมากที่สุด
3 ภาษาที่ใช้บรรยายนั้น ไม่สร้างความเข้าใจซับซ้อนกับผู้บกพร่องทางการเห็น	4.66	0.57	เหมาะสมมากที่สุด
4 ภาษาที่ใช้บรรยายนั้น ไม่มีความรุนแรงหรือถ้อยคำที่หยาบคาย	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
5. ภาษาที่ใช้บรรยายนั้นไม่ทำให้เกิดความกระทบต่อจิตใจผู้บกพร่องทางการเห็น	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด

ตารางที่ 2(ต่อ)

รายการ	Mean	SD	แปลผล
6. ภาษาที่ใช้ในการบรรยายนั้นมีความถูกต้องและสื่อความหมายได้ตามหลักภาษา	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
7.ภาษาในรายการสื่อเสียงบรรยายภาพนี้สามารถให้ความรู้กับผู้บกพร่องทางการเห็นได้	4.33	0.57	เหมาะสมมาก
8.ภาษาในรายการสื่อเสียงบรรยายภาพนี้ ผู้บกพร่องทางการเห็นสามามารถจินตนาการภาพตามได้	4.00	0.00	เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.70	0.29	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพของบทสื่อเสียงบรรยายภาพ เรื่องที่ 2 เทคโนโลยีไทย มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.70

2) ค่าสถิติของผลการประเมินคุณภาพของรายการสอนเสริมทางไกลสำหรับผู้บกพร่องทางการเห็น 2 รายการ

เรื่องที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย แสดงดังตาราง

ตารางที่ 3 ค่าสถิติของผลการประเมินคุณภาพของรายการสอนเสริมทางไกลสำหรับผู้บกพร่องทางการ เรื่องที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย

รายการ	Mean	SD	แปลผล
1.รายการนำเสนอเรื่องราวได้ตรงประเด็นกับเนื้อหา	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
2.รายการมีนำเสนอเนื้อหาเหมาะสมกับผู้ที่บกพร่องทางการเห็น	4.80	0.44	เหมาะสมมากที่สุด
3.วิธีการนำเสนอมีความเหมาะสมกับผู้ที่บกพร่องทางการเห็น	4.80	0.44	เหมาะสมมากที่สุด
4 ภาพประกอบกับคำบรรยายสื่อเสียงบรรยายภาพสามารถอธิบายเรื่องราวได้	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
5 เนื้อหาในรายการสื่อเสียงบรรยายภาพสามารถให้ความรู้กับผู้บกพร่องทางการเห็นได้	4.80	0.44	เหมาะสมมากที่สุด
6. ระดับเสียงหลักของรายการตลอดทั้งรายการมีความ ชัดเจน	4.60	0.54	เหมาะสมมากที่สุด
7. ระดับเสียงของเสียงบรรยายภาพ ตลอดทั้งรายการ มีความชัดเจน	4.40	0.54	เหมาะสมมาก
8.การผสมเสียงบรรยายภาพกับเสียงต้นฉบับของรายการมีความเหมาะสม	4.60	0.54	เหมาะสมมากที่สุด
9.อักขระ คำควบกล้ำของเสียงบรรยายภาพมีความชัดเจน ถูกต้อง	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
10.อักขระ คำควบกล้ำของเสียงบรรยายภาพมีความถูกต้อง	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
11.รายการสามารถทำให้ผู้บกพร่องทางการเห็นเข้าใจภาพตามได้	4.60	0.54	เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.78	0.25	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพของรายการสอนเสริมทางไกลสำหรับผู้บกพร่องทางการ เรื่องที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.78

เรื่องที่ 2 เทคโนโลยีไทย

ตารางที่ 4 ค่าสถิติของผลการประเมินคุณภาพของรายการสอนเสริมทางไกลสำหรับผู้บกพร่องทางการ เรื่องที่ 2 เทคโนโลยีไทย

รายการ	Mean	SD	แปลผล
1.รายการนำเสนอเรื่องราวได้ตรงประเด็นกับเนื้อหา	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
2.รายการมีนำเสนอเนื้อหาเหมาะสมกับผู้ที่บกพร่องทางการเห็น	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
3.วิธีการนำเสนอมีความเหมาะสมกับผู้ที่บกพร่องทางการเห็น	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
4 ภาพประกอบกับคำบรรยายสื่อเสียงบรรยายภาพสามารถอธิบายเรื่องราวได้	4.80	0.44	เหมาะสมมากที่สุด
5 เนื้อหาในรายการสื่อเสียงบรรยายภาพสามารถให้ความรู้กับผู้บกพร่องทางการเห็นได้	4.80	0.44	เหมาะสมมากที่สุด
6. ระดับเสียงหลักของรายการตลอดทั้งรายการมีความ ชัดเจน	4.80	0.44	เหมาะสมมากที่สุด
7. ระดับเสียงของเสียงบรรยายภาพ ตลอดทั้งรายการ มีความชัดเจน	4.60	0.54	เหมาะสมมากที่สุด
8.การผสมเสียงบรรยายภาพกับเสียงต้นฉบับของรายการมีความเหมาะสม	4.60	0.54	เหมาะสมมากที่สุด
9.อักขระ คำควบกล้ำของเสียงบรรยายภาพมีความชัดเจน ถูกต้อง	4.80	0.44	เหมาะสมมากที่สุด
10.อักขระ คำควบกล้ำของเสียงบรรยายภาพมีความถูกต้อง	4.60	0.54	เหมาะสมมากที่สุด
11.รายการสามารถทำให้ผู้บกพร่องทางการเห็นเข้าใจภาพตามได้	4.81	0.25	เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.80	0.44	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 4 ผลการประเมินคุณภาพของรายการสอนเสริมทางไกลสำหรับผู้บกพร่องทางการ เรื่องที่ 2 เทคโนโลยีไทย มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.80

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การพัฒนาสื่อเสียงบรรยายยายภาพเพื่อการเรียนการสอนทางไกล สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราชในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและพัฒนาอย่างเป็นระบบโดยสามารถอธิปรายผลได้ ดังนี้

1) ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลของเอกสารการสอนชุดวิชา 10151 ไทยศึกษา โดยพบว่าเนื้อหาเอกสารการสอนนี้แบ่งเป็น 15 หน่วย และมีสื่อเสริมประจำชุดวิชาคือรายการสอนเสริมทางไกลสำหรับนักศึกษาที่มีความปกติในการเรียนรู้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในระบบการศึกษาทางไกลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนจะกระทำอย่างเป็นระบบ โดยมีการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เป็นมวลประสบการณ์ผ่านสื่อและเทคโนโลยีต่างๆ อย่างหลากหลายในลักษณะของสื่อประสม (วิจิตร ศรีสอ้าน,2529)

2) ผลการศึกษาความคิดเห็น เกี่ยวกับประเด็นสื่อเสียงบรรยายภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์นักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่บกพร่องทางการเห็น จำนวน 5 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ตาบอดสนิทและกลุ่มที่มองเห็นเลือนราง ทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในเรื่องต้องการให้มหาวิทยาลัยผลิตสื่อประเภทสื่อเสียงประกอบเนื้อหาทุกชุดวิชา และอยากให้มหาวิทยาลัยผลิตเอกสารการสอนโดยสร้าง QR code เพื่อลิงค์ไปฟังเสียงบรรยายและรองลงมาคือ

รายการสอนเสริม ที่มีรูปแบบรายการบรรยายโดยอาจารย์/ผู้มีความรู้ในเนื้อหาชุดวิชาเป็นผู้สอน และหากมีการใช้ภาพเคลื่อนไหวหรือภาพประกอบอื่นๆในรายการควรมีการทำเสียงบรรยายภาพเกี่ยวกับภาพนั้นๆด้วยเพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งสอดคล้องกับที่ สราณีย์ ดุลยกนิษฐ์ (2531) เรื่องของสื่อประเภทโสตสัมผัส (Auditory Aids) สื่อประเภทนี้จะช่วยพัฒนาทักษะในการฟัง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และบอกสภาพแวดล้อมหรือเข้าใจในเหตุการณ์นั้นได้ ได้แก่เครื่องเสียง เช่น วิทยุ เทปบันทึกเสียง แผ่นเสียง สื่อเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วและง่ายขึ้น

3) ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นแนวทางการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อแนวทางการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ ผู้ผลิตควรสรุปประเด็นเนื้อหาให้กระชับและสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ในแต่ละประเด็นควรมีความยาวไม่เกิน 10 นาที และการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพทางการศึกษาจะแตกต่างจากการทำสื่อเสียงบรรยายภาพแบบทั่วไป โดยผู้ผลิตต้องวางแผนการผลิตรายการสื่อเสียงบรรยายภาพขึ้นมาใหม่ทั้งหมด ตามแนวคิดของ เสกสรร อามาตย์มนตรี (2561) กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพยังยึดหลักการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์แต่อาจจะแตกต่างในบางรายละเอียด โดยขั้นตอนจัดทำบทเสียงบรรยายภาพถือว่าเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมากในการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ

4) ผลของการพัฒนาสื่อเสียงบรรยายภาพสำหรับผู้บกพร่องทางการเห็นเรื่องที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย ด้านคุณภาพของบทมีค่าเฉลี่ยรวมที่ระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.83) และด้านคุณภาพของรายการมีค่าเฉลี่ยรวมที่ระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.78) เรื่องที่ 2 เทคโนโลยีไทย ด้านคุณภาพของบทมีค่าเฉลี่ยรวมที่ระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.70) และด้านคุณภาพของรายการมีค่าเฉลี่ยรวมที่ระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.80) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

1) ควรนำสื่อเสียงบรรยายภาพชุดวิชาไทยศึกษาไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาผู้ที่บกพร่องทางการเห็นของมหาวิทยาลัยทราบ

2) ศูนย์บริการนักศึกษาพิการสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็นได้

3) เป็นประโยชน์ในเรื่องของการสนับสนุนการเรียนรู้กับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นและนักศึกษาที่มีร่างกายปกติก็สามารถใช้เป็นแนวทางการเรียนรู้ได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาถึงปัยจัยเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็นต่อสื่อการเรียนรู้ทางการศึกษา

2) ควรมีการศึกษาถึงการพัฒนาสื่อเสียงบรรยายภาพในรายวิชาอื่นๆ สำหรับผู้บกพร่องทางการเห็น

3) ควรมีการศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาหนังสือเสมือนสำหรับผู้บกพร่องทางการเห็น

เอกสารอ้างอิง (References)

วิจิตร ศรีสอ้าน. (2529). การศึกษาทางไกล. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุมาลี สังข์ศรีและคณะ. (2554). รายงานการวิจัยเรื่อง การบริการสนับสนุนการศึกษาในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สราณีย์ ดุลยกนิษฐ์. (2531). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตาบอดชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากเทปเสียงสารคดีที่มีและไม่มีเสียงประกอบ. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสกสรร อามาตย์มนตรี. (2561). สื่อเสียงบรรยายภาพสำหรับผู้บกพร่องทางการมองเห็น. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. สำนักเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ปี ที่ 12 ฉบับที่ 12.

อารดา ครุจิต และคณะ. (2558). หลักการผลิตเสียงบรรยายภาพ. ปทุมธานี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การพัฒนาสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก เพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Development of motion Infographics Media for public relations, Training and Service Groups. Computer Center Nakhon Ratchasima Rajabhat University.

สมพิศ คำทองพะเนาว์[1]

Sompis Khomthongphanao[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก เพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ขอใช้บริการที่มีต่อสื่อโมชั่นโฟกราฟิก

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินตามขั้นตอนดังนี้ 1) การวิเคราะห์ 2) การออกแบบ 3) การพัฒนา 4) การนำไปใช้ 5) การประเมินผล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นบุคลากรสำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 5 คน และเป็นผู้ขอใช้บริการกลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ จำนวน 50 คน เลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก เพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และแบบประเมินความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก เพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก เพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ผลประเมินความพึงพอใจของกลุ่มบุคลากร สำนักคอมพิวเตอร์ มีความพึงพอใจต่อสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และของกลุ่มผู้ขอใช้บริการมีความพึงพอใจต่อสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก เพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71

---

[1]นางสาวสมพิศ คำทองพะเนาว์ กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา,

[1]Sompis Khomthongphanao Training and Service Groups the Computer Center Nakhon Ratchasima Rajabhat University. , E-mail : kumtong.pis@gmail.com

คำสำคัญ : โมชั่นอินโฟกราฟิก , ประชาสัมพันธ์, กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Abstract

This research aims to 1) develop and find efficiency of Motion Infographics Media for public relations, training and service. Computer Center Nakhon Ratchasima Rajabhat University, and 2) study the satisfaction of users toward motion infographics media.

The procedure of research feature; 1) Analysis. 2) Design. 3) Development. 4) Implementation. 5) Evaluation.

The sample which we use for researching in this time. Is a personnel 5 students. in Computer Center Nakhon Ratchasima Rajabhat University. and Users of training and service of Computer Center Nakhon Ratchasima Rajabhat University. The sample chosen by a simple random sampling comprised of 50 third. The tool that we use in the research as these follows: The Development of Motion Infographics Media public relations Training and Service Groups the Computer Center Nakhon Ratchasima Rajabhat University. Evaluate the performance of the Motion Infographics Media, a satisfaction evaluation form of personnels and Users of training and service of Computer Center Nakhon Ratchasima Rajabhat University toward Motion Infographics Media. Statistics used were mean, standard deviation.

The results revealed that 1) The Development of Motion Infographics Media for public relations, training and service Computer Center Nakhon Ratchasima Rajabhat University, was efficient according was at the high level of 4.33; 2) the satisfaction of the Is a personnel in Computer Center on Motion Infographics Media was at the highest level of 4.62; and 3) the satisfaction of the Is Users of training and service of Computer Center Nakhon Ratchasima Rajabhat University. on Motion Infographics Media was at the highest level of 4.71

Keywords : Motion Infographics, public relations, Training and Service Groups the Computer Center Nakhon Ratchasima Rajabhat University.

บทนำ

เทคโนโลยีต่างๆ นั้น ได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น ไม่เว้นแม้แต่ด้านการศึกษา ที่ทุกวันนี้การค้นคว้าหาความรู้ไม่ได้อยู่เพียงแค่ตัวหนังสือบนหน้ากระดาษเท่านั้น แต่ยังสามารถเติมเต็มความรู้ได้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรืออีเลิร์นนิ่ง ที่มีรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย ซึ่ง “อินโฟกราฟิก” ก็เป็นรูปแบบหนึ่งซึ่งกำลังเป็นที่นิยมในการใช้แสดงข้อมูลที่มีความซับซ้อนผ่านภาพนิ่ง หรือภาพเคลื่อนไหว เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้นในเวลาอันรวดเร็ว

“สื่ออินโฟกราฟิกแบบปฏิสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้เรื่องช่างสิบหมู่” เป็นอีกหนึ่งสุดยอดผลงานอินโฟกราฟิกของทีมนักศึกษา วิชาเอกการออกแบบสื่อปฏิสัมพันธ์และมัลติมีเดีย วิทยาลัยนวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ส่งเข้าประชันฝีมือในการประกวด “Thailand Digi Challenge 2014” จัดโดยสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ และสามารถคว้ารางวัลชนะเลิศมาครอง โดยได้รับเงินรางวัลพร้อมเงินทุนที่จะนำมาต่อยอดและพัฒนาผลงานต่อไป ขณะที่วันนี้เด็กส่วนใหญ่พกพาอุปกรณ์กันตั้งแต่อายุน้อยๆ หากมีการนำข้อดีของอุปกรณ์เหล่านี้มาออกแบบและใช้ให้เกิดประโยชน์ ในยุคของเทคโนโลยีที่ก้าวไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง โดยเฉพาะการเพิ่มเนื้อหาการเรียนรู้ในลักษณะโปรแกรมการเรียนรู้เชิงบันเทิง (Edutainment) เชื่อว่านอกจากเด็กจะสนุกและเพลิดเพลินแล้ว ยังสามารถเรียนรู้ได้เร็วขึ้นด้วย (มณีรัตน์ ศิริปัญจนะ, 2558)

สังคมปัจจุบันมีความกว้างขวางและมีความสลับซับซ้อนด้วยจำนวนประกรที่มีเพิ่มมากขึ้น การสื่อสารเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความเป็นสังคม เนื่องจากมนุษย์ต้องการเป็นส่วนหนึ่งในสังคมและการสื่อสารก็เป็นเครื่องมือสำหรับการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ในสังคม การสื่อสาร จึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของคนในสังคม เพราะทุกคนจำต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือช่วยในการติดต่อเพื่อให้อยู่ร่วมกันได้ (วิรัช ลภิรัตนกุล, 2553: 1-5) การประชาสัมพันธ์เป็นกระบวนการสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างองค์การที่ทำการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นทั้งสมาชิกภายในองค์กรและที่เป็นประชาชนภายนอกองค์กร เพื่อตอบสนองความต้องการขององค์กรและเพื่อประโยชน์ของกลุ่มเป้าหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์กรนั้นๆ ด้วย (ลักษณา สตะเวทิน, 2554: 191-191) ในการติดต่อสื่อสารประชาสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ อาจจะกระทำได้หลายวิธี สื่อประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือสื่อสารที่เป็นตัวกลางในการนำข่าวสารต่างๆ ไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้รับทราบ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รู้จักและมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรมากยิ่งขึ้น องค์กรจึงต้องให้ความสำคัญกับสื่อประชาสัมพันธ์ เพราะถ้าองค์กรไม่มีสื่อประชาสัมพันธ์หรือเลือกใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ไม่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแล้วก็จะส่งผลให้การดำเนินการประชาสัมพันธ์ขององค์การไม่ประสบผลสำเร็จ (อรุณรัตน์ ชินวรณ์, 2553: 25)

Motion Infographic ตามหลักภาษาอังกฤษแล้วคำว่า Motion แปลว่าการเคลื่อนไหวหรือการเคลื่อนที่ ที่นี่ถ้าเอาคำว่า Motion + Infographic คือ ภาพเคลื่อนไหวที่มีข้อมูลประกอบ หรืออธิบายได้ว่า Motion Infographic แท้จริงแล้วเป็นการพัฒนามาจาก Infographic ที่เป็นภาพนิ่งที่มีความดึงดูดน้อยกว่าภาพเคลื่อนไหวมาทำให้เกิดความเคลื่อนไหว และ Motion Infographic ยังมีการใช้เสียงพากย์เพื่ออธิบายข้อมูลพร้อมกันไปกับภาพเคลื่อนไหว สามารถสื่อให้ผู้รับชมเข้าใจความหมายของข้อมูลแทบทั้งหมดได้ โดยชั่วระยะเวลาอันสั้นในการรับข้อมูลข่าวสารเหล่านั้น

กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ เป็นกลุ่มงานหนึ่งในสังกัด สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีหน้าที่ในการให้บริการการฝึกอบรมและบริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งการบริหารจัดการการเรียนการสอนออนไลน์ (E-Learning) การจัดสอบออนไลน์ (E-Testing)

การบริการอีเมล์ (NRRU Mail) ให้บริการห้องคอมพิวเตอร์แก่อาจารย์ งานซ่อมบำรุง (IT Support) และงานคอมพิวเตอร์กราฟิก (Computer Graphics)

ซึ่งในการดำเนินการให้บริการต่างๆ จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อเสริมสร้างและผลักดันให้เกิดการการรับรู้และเข้าใจในบริการกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ทั้งภายในและนอกมหาวิทยาลัย กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ ได้ดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์และใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่มีอยู่ภายในองค์กรเพื่อเผยแพร่ข้อมูลไปยังกลุ่มเป้าหมาย แต่ก็ยังประสบปัญหาในด้านที่สื่อประชาสัมพันธ์ไม่สามารถสร้างความสนใจต่อกลุ่มเป้าหมายได้ ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานบริการด้านต่างๆ ของกลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย จึงมีแนวคิดในการพัฒนาพัฒนาสื่อ*โมชั่นอินโฟกราฟิก* เพื่อการประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการวิชาการ โดยเสนอข้อมูลการให้บริการต่างๆ ด้วยการผสมผสานระหว่างข้อมูล ตัวอักษร รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว และเสียงประกอบร่วมให้เป็นหนึ่งเดียว ให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดความน่าสนใจ และจดจำง่าย เพื่อเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมต่อการดำเนินการประชาสัมพันธ์และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก เพื่อการประชาสัมพันธ์ กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

2. เพื่อประเมินผลความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก เพื่อการประชาสัมพันธ์ กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 บุคลากรสำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เพื่อประเมินความพึงพอใจในการใช้งานสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก ในมุมมองของผู้ให้บริการ จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ขอใช้บริการกลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ เพื่อประเมินความพึงพอใจในการใช้งานสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิกที่พัฒนาขึ้น โดยเป็นผู้ขอใช้บริการจากกลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ ในระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ 2561 ถึง มีนาคม 2561 เลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ส่วน คือ

1. สื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก เพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก โดยใช้แบบสอบถาม 3 ประเภท ประกอบด้วย

2.1 แบบประเมินประสิทธิภาพของสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก สำหรับบุคลากร สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก สำหรับผู้ขอใช้บริการ กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้หลักการออกแบบระบบการสอนดั้งเดิม ADDIE Model (มนต์ชัย เทียนทอง, 2548) ระบบและกระบวนการผลิตภาพยนตร์แอนิเมชัน 2 มิติร่วมสมัย (นิพนธ์ คุณารักษ์, 2554) และการออกแบบอินโฟกราฟิก (Ross, Andes, 2009) โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงาน ทั้ง 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล ศึกษา และวิเคราะห์ปัญหาของการเข้าถึงการให้บริการของกลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ จากความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย จากข้อมูลการสัมภาษณ์ในการจัดกรรมของโครงการสัมมานาผู้รับบริการ ของสำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี 2560 – 2561 สรุปเนื้อหาที่นำมาพัฒนาสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก เพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ ประกอบไปด้วยข้อมูล 1) ข้อมูลของทั่วไปของสำนักคอมพิวเตอร์ 2) ข้อมูลการให้บริการต่างๆ ของสำนักคอมพิวเตอร์ 3) ข้อมูลรายละเอียดของการให้บริการ 4) ข้อมูลช่องทางการติดต่อการขอใช้บริการ และวางแผนการประเมินผล โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูล คือแบบประเมินประเมินประสิทธิภาพและแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยจะใช้การประเมินที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า

2. การออกแบบ (Design) กระบวนการออกแบบและพัฒนาโมชั่นอินโฟกราฟิก มีขั้นตอนดังนี้

- ออกแบบเนื้อหา การสร้างต้นแบบของการนำเสนอสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก
- ออกแบบประเมินประสิทธิภาพ และแบบสอบถามความพึงพอใจ
- เขียนบทบรรยายจากโครงร่างเนื้อหา และทำการบันทึกเสียง การเคลื่อนไหวต่างๆ และจัดทำสตอรี่บอร์ด ออกแบบภาพกราฟิก ฉากหลัง และอุปกรณ์ประกอบ ผู้วิจัยได้นำนำเสนอข้อมูลในโมชั่นอินโฟกราฟิก การออกแบบตัวการ์ตูน ตัวหลักในการดำเนินเรื่อง

3. การพัฒนา (Development) ผู้วิจัยนำผลลัพธ์ที่ได้จากขั้นตอนการออกแบบมาดำเนินการต่อ ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาเป็นโมชั่นอินโฟกราฟิกตามแผนการที่วิเคราะห์ไว้ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิก เพื่อให้ได้มาซึ่งสื่อต้นแบบพร้อมจะนำไปทดลองใช้ในขั้นตอนต่อไป

- วาดภาพลายเส้นและตัดเส้นนำภาพกราฟิก ฉากหลังและอุปกรณ์ประกอบที่ได้จากขั้นตอนการออกแบบมาวาดลายเส้น และวาดแยกส่วนที่เคลื่อนไหวออกเป็นชิ้น (Cut Out) การเลือกใช้สี พื้นผิวและลงสีภาพกราฟิก ฉากหลัง จัดเรียงตัวอักษร จัดองค์ประกอบภาพ (Composite)

- บันทึกเสียง ประกอบด้วย เสียงดนตรีและเสียงประกอบต่างๆ มาทำการบันทึก ตัดต่อเสียง แยกเสียงผสมเสียง (mixing) ทั้งหมดในขั้นตอนนี้ มีการบันทึกเสียงบรรยายเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์

- สร้างประเมินประสิทธิภาพสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิกที่พัฒนาขึ้น สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

- ผู้วิจัยได้นำสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก เพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการสำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และแบบประเมินประเมินประสิทธิภาพไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ทดลองใช้สื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก และประเมินประสิทธิภาพของสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก โดยแบ่งหัวข้อการประเมินเป็น 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านภาษา และเสียง ด้านการออกแบบและการแสดงผล ด้านการนำเสนอและการจัดการสื่อ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อเรื่องดังต่อไปนี้ คือ ควรปรับเสียงพากษ์ให้มีความความเร้าใจมากขึ้น ควรทำภาพให้คมชัด และควรเน้นตัวอักษรเมื่อมีการอธิบายลักษณะงานที่ให้บริการ ในแต่ละหัวข้อ ปรับปรุงแก้ไขสื่อตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และบันทึกไฟล์โมชั่นอินโฟกราฟิกก่อนนำไปทดลองใช้

ภาพที่ 1 แสดงตัวอย่างสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก เพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการสำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

4. การนำไปใช้ (Implementation) หลังจากผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิกตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญแล้ว จึงนำสื่อสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก เพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย แบ่งผู้ประเมิน เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มบุคลากรสำนักคอมพิวเตอร์ จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ขอใช้บริการกลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ โดยเป็นผู้ขอใช้บริการจากกลุ่มฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ ในระหว่างเดือน กุมภาพันธ์

2561 ถึง มีนาคม 2561 จำนวน 50 คน เลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยให้กลุ่มเป้าหมายดูสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิกด้วยตัวเองผ่านคอมพิวเตอร์ และสมาร์ทโฟน

5. การประเมินผล (Evaluation) ในการเก็บข้อมูลแบบสอบถามความพึงพอใจของบุคลากรและผู้ข้อใช้บริการกลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยจะใช้การประเมินที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 82) หลังจากนั้นตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลวิเคราะห์แล้ว และสุดท้ายมีการตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิเคราะห์ข้อมูลอีกครั้ง

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน และปรากฏผลการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินประสิทธิภาพสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยนำสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก เพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรม สำนักคอมพิวเตอร์ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีผลการประเมินดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพ สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ค่าประสิทธิภาพ		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านเนื้อหา	4.27	0.46	มาก
2. ด้านภาษาและเสียง	4.07	0.35	มาก
3. ด้านการออกแบบภาพและการแสดงผล	4.47	0.58	มาก
4. ด้านการนำเสนอและการจัดการสื่อ	4.47	0.58	มาก
รวมทั้ง 4 ด้าน	4.33	0.50	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การประเมินผลประสิทธิภาพของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 จากคะแนน 5 เต็ม และค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50

2. การประเมินผลความพึงพอใจ สำหรับบุคลากรสำนักคอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยนำสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก เพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรม สำนักคอมพิวเตอร์ ให้ประเมินผลความพึงพอใจในการใช้งานสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก ในมุมมองของผู้ให้บริการ จำนวน 5 ท่าน มีผลการประเมินดังตาราง 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจ สำหรับบุคลากร สำนักคอมพิวเตอร์

ลำดับ	รายการประเมิน	ค่าความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	การดำเนินเรื่องสอดคล้องกับเนื้อหา	4.60	0.55	มากที่สุด
2	ลำดับขั้นในการดำเสนอได้ดี	4.60	0.55	มากที่สุด
3	ประโยคและภาษาที่ใช้มีความชัดเจน ถูกต้อง	4.60	0.55	มากที่สุด
4	การใช้เทคนิคในการเคลื่อนไหวเพื่ออธิบายเนื้อหา	4.60	0.55	มากที่สุด
5	ระยะเวลาในการเคลื่อนไหวเหมาะสม	4.40	0.55	มาก
6	ความน่าสนใจและลงตัวในการนำเสนอสื่อแบบเคลื่อนไหว	4.60	0.55	มากที่สุด
7	ภาษาและเสียงพากย์มีความชัดเจน และเข้าใจง่าย	4.60	0.55	มากที่สุด
8	มีรูปแบบของภาพและตัวอักษรที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.60	0.55	มากที่สุด
9	มีการออกแบบจัดองค์ประกอบของภาพได้สวยงาม	4.60	0.55	มากที่สุด
10	การนำเสนอมีความน่าสนใจชวนให้ติดตาม	4.60	0.55	มากที่สุด
11	สื่อโมชั่นอินโฟกราฟิกช่วยเข้าใจข้อมูลได้ง่ายขึ้น สามารถให้ข้อมูลตรงตามความต้องการ และน่าสนใจ	4.80	0.45	มากที่สุด
12	ควรมีสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิกในลักษณะนี้กับเรื่องราวด้านอื่นๆ อีก	4.80	0.45	มากที่สุด
รวม		**4.62**	**0.53**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจของบุคลากรสำนักคอมพิวเตอร์ ที่มีต่อสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 จากคะแนนเต็ม 5 และค่าของความเบียงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53

3. การประเมินผลความพึงพอใจสำหรับผู้ขอใช้บริการ กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ จะประเมินความพึงพอใจในการใช้งานสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก ในมุมมองของผู้ขอใช้บริการ โดยเป็นผู้ขอใช้บริการกลุ่มฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ มีผลการประเมินดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจ สำหรับผู้ขอใช้บริการ กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ

ลำดับ	รายการประเมิน	ค่าประสิทธิภาพ		
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	เนื้อหามีสาระมีความเหมาะสมและน่าสนใจ	4.70	0.46	มากที่สุด
2	การลำดับเนื้อหาเป็นอย่างต่อเนื่องเนื่องเข้าใจง่าย	4.72	0.45	มากที่สุด
3	เสียงดนตรีมีความลงตัวกับภาพและเสียงพากย์	4.68	0.47	มากที่สุด
4	ภาพประกอบมีสีสันสวยงามน่าติดตาม	4.70	0.46	มากที่สุด
5	ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา สามารถสื่อสารให้เข้าใจง่าย	4.72	0.45	มากที่สุด
6	มีการจัดองค์ประกอบของภาพได้สวยงาม	4.68	0.47	มากที่สุด
7	ภาษาและเสียงพากย์มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.62	0.57	มากที่สุด
8	การเคลื่อนไหวมีความน่าสนใจ และเหมาะสม	4.70	0.46	มากที่สุด
9	มีรูปแบบของภาพและตัวอักษรที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.74	0.44	มากที่สุด
10	ลำดับขั้นในการนำเสนอได้ดี มีความน่าสนใจชวนติดตาม	4.72	0.45	มากที่สุด
11	การออกแบบสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิกมีความเหมาะสม	4.78	0.42	มากที่สุด
12	ความน่าสนใจและประโยชน์ของความรู้ที่ได้รับจากสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก	4.72	0.45	มากที่สุด
รวม		**4.71**	**0.46**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง คือผู้มาขอใช้บริการกลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ ที่มีต่อสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 จากคะแนนเต็ม 5 และค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. การพัฒนาสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ ได้ประยุกต์ใช้หลักการออกแบบระบบการสอนดั้งเดิม ADDIE Model (มนต์ชัย เทียนทอง, 2548) ระบบและกระบวนการผลิตภาพยนตร์แอนิเมชัน 2 มิติร่วมสมัย (นิพนธ์ คุณารักษ์, 2554) ในการพัฒนาประกอบโดยเริ่มตั้งแต่ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) ขั้นการออกแบบ (Design) ขั้นการพัฒนา (Development) ขั้นการนำไปใช้ (Implementation) และขั้นการประเมินผล โดยปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างครบถ้วน จึงทำให้เกิดสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก ที่มีประสิทธิภาพและตรงต่อความต้องการ การออกแบบรูปภาพสัญลักษณ์ที่จัดทำขึ้นนั้น เนื่องจากรูปภาพสัญลักษณ์นั้นค่อนข้างมีการสื่อความหมายที่ชัดเจน จึงทำให้การออกแบบรูปภาพสัญลักษณ์ การเลือกสีและการใช้เสียงบรรยายในการสื่อความหมายเพื่อให้คนดูเข้าใจค่อนข้างใช้เวลานาน ส่งผลให้สื่อโมชั่นอินโฟกราฟิกที่มีการออกแบบความสวยงามการดำเนินเรื่องที่ต่อเนื่อง ดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย จึงทำให้

เกิดสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก (Motion Infographic) ที่มีประสิทธิภาพและตรงต่อความต้องการ ดังผลการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.71, S.D.=0.46) จากการที่ผู้ศึกษาได้ใช้กระบวนการออกแบบสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ ตามขั้นตอนส่งผลให้ สำเร็จภายในระยะเวลาตามแผนที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล ถิ่นวิรัตน์ (2555) ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของอินโฟกราฟิกต่อการสื่อสารข้อมูลเชิงซ้อน กรณีศึกษาโครงการ “รู้สู้ flood” ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลที่มีความซับซ้อน เชื่อมโยงกับข้อมูลหลายด้าน การแปลงข้อมูลเป็นภาพในรูปแบบของอินโฟกราฟิกจะช่วยให้ประชาชน มีความรู้และความเข้าใจได้ดีขึ้น เร็วและแจ่มชัดขึ้นกว่าการสื่อสารในรูปแบบของตัวอักษรเพียงอย่างเดียว มีความพึงพอใจในเชิงบวกอยู่ในระดับมากที่สุด

2. จากการวิเคราะห์ผลการประเมินประสิทธิภาพสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก จากผู้เชี่ยวชาญ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมิน สรุปได้ว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพของผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.33, S.D.=0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพของผู้เชี่ยวชาญที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 ด้าน คือ ด้านการออกแบบภาพและการแสดงผล มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.47, S.D.=0.58) และด้านการนำเสนอและการจัดการสื่อ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.47, S.D.=0.58) รองลงมาคือ ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27, S.D.=0.46) และด้านภาษาและเสียง มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.07, S.D.=0.50) ดังนั้นสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จึงสามารถนำไปเผยแพร่ เพื่อใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ในการให้ข้อมูลการให้บริการแก่บุคลากรของมหาวิทยาลัยยราชภัฏนครราชสีมาและบุคคลทั่วไปที่สนใจในบริการเกี่ยวกับการขอใช้บริการกลุ่มงานฝึกอบรมและบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการ

3. ผลการวิเคราะห์ค่าความพึงพอใจของบุคลากร สำนักคอมพิวเตอร์ ที่มีต่อสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก เพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ จำนวน 5 คน พบว่า โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62, S.D.=0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สื่อโมชั่นอินโฟกราฟิกช่วยเข้าใจข้อมูลได้ง่ายขึ้น สามารถให้ข้อมูลตรงตามความต้องการและน่าสนใจ ควรมีสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิกในลักษณะนี้กับเรื่องราวด้านอื่นๆ อีก มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.80, S.D.=0.45) รองลงมาคือ การดำเนินเรื่องสอดคล้องกับเนื้อหา, ลำดับขั้นในการนำเสนอได้ดี, ประโยคและภาษาที่ใช้มีความชัดเจนถูกต้อง, การใช้เทคนิคในการเคลื่อนไหวเพื่ออธิบายเนื้อหา ความน่าสนใจและลงตัวในการนำเสนอสื่อแบบเคลื่อนไหว ภาษาและเสียงพากย์มีความชัดเจน และเข้าใจง่าย มีรูปแบบของภาพและตัวอักษรที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย มีการออกแบบจัดองค์ประกอบของภาพได้สวยงาม การนำเสนอมีความน่าสนใจชวนให้ติดตาม มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60, S.D.=0.55) และ

ระยะเวลาในการเคลื่อนไหวเหมาะสม มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40, S.D.=0.55) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ค่าความพึงพอใจของผู้ขอใช้บริการ กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ ที่มีต่อสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มงานฝึกอบรมและบริการ สำนักคอมพิวเตอร์ จำนวน 50 คน พบว่า โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.71, S.D.=0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การออกแบบสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิกมีความเหมาะสมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.78, S.D.=0.42) รองลงมาคือ มีรูปแบบของภาพและตัวอักษรที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.74, S.D.=0.44) การลำดับเนื้อหาเป็นอย่างต่อเนื่องเนื่องเข้าใจง่าย ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหาสามารถสื่อสารให้เข้าใจง่าย ลำดับขั้นในการนำเสนอได้ดีมีความน่าสนใจชวนติดตาม ความน่าสนใจและประโยชน์ของความรู้ที่ได้รับจากสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิก ($\bar{X}$ = 4.72, S.D.=0.45) เนื้อหามีสาระมีความเหมาะสมและน่าสนใจ ภาพประกอบมีสีสันสวยงามน่าติดตาม การเคลื่อนไหวมีความน่าสนใจและเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.70, S.D.=0.46) เสียงดนตรีมีความลงตัวกับภาพและเสียงพากย์ มีการจัดองค์ประกอบของภาพได้สวยงาม ($\bar{X}$ = 68, S.D.=0.47) และภาษาและเสียงพากย์มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย สวยงาม ($\bar{X}$ = 62, S.D.=0.57) ตามลำดับ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล ถิ่นวิรัตน์ (2555) ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของอินโฟกราฟิกต่อการสื่อสารข้อมูลเชิงซ้อน กรณีศึกษาโครงการ “รู้สู้ flood” ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลที่มีความซับซ้อน เชื่อมโยงกับข้อมูลหลายด้าน การแปลงข้อมูลเป็นภาพในรูปแบบของอินโฟกราฟิกจะช่วยให้ประชาชน มีความรู้และความเข้าใจได้ดีขึ้น เร็วและแจ่มชัดขึ้นกว่าการสื่อสารในรูปแบบของตัวอักษรเพียงอย่างเดียว มีความพึงพอใจในเชิงบวกอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

เป็นแนวทางในการสร้างสื่อโมชั่นอินโฟกราฟิกของกลุ่มงานบริการอื่นๆ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีเข้าถึงบริการนั้นๆ มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการเพิ่มและพัฒนาเนื้อหาเพิ่มเติม โดยลงเนื้อหาเชิงลึกในการให้บริการของกลุ่มงานให้บริการอื่นๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการงานของสำนักคอมพิวเตอร์ให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

นิพนธ์ คุณารักษ์. (2554). **การผลิตภาพยนตร์แอนิเมชัน 2 มิติ.** สืบค้นจาก http://home.kku.ac.th/faa/New/Animation.htm.

นฤมล ถิ่นวิรัตน์. (2555). **อิทธิพลของอินโฟกราฟิกต่อการสื่อสารข้อมูลเชิงซ้อน กรณีศึกษาโครงการ “รู้สู้ flood”.** สืบค้นจาก http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/thapra/Nareumol_Tinwirat/fulltext.pdf.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พงษ์พิพัฒน์ สายทอง. (2557). **การออกแบบอินโฟกราฟิกแอนิเมชันเพื่อการเรียนการสอน.** สืบค้น จาก http://archmis.arch.nu.ac.th/arch_ajnu/journal/article_file/article_2014_87.pdf.

มณีรัตน์ ศิริปัญจนะ. (2558). **Thailand Digi Challenge 2014.** สืบค้นจาก http://www.dailynews.co.th/article/279595/.

มนต์ชัย เทียนทอง. (2548). **การออกแบบและพัฒนาคอร์สแวร์สำหรับบทเรียนคอมพิวเตอร์.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ลักษณา สตะเวทิน. (2554). **งานประชาสัมพันธ์กับการสร้างชื่อเสียงขององค์กร.** สืบค้นจาก http://catalog-lib.psru.ac.th/ULIB6/dublin.php?ID=72100#.W2-7oegzbIU

วิรัช ลภิรัตนกุล. (2553). **การประชาสัมพันธ์ (ฉบับสมบูรณ์).** พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรุณรัตน์ ชินวรณ์. (2553). **สื่อประชาสัมพันธ์.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Ross, Anders. **InfoGraphicDesigns : Overview, Examples and Best Practices**. Inspiration, Showcases(Online), June 7 2009.

การบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ฤดี แสงเดือนฉาย[1]

บทคัดย่อ

บทความวิชาการ เรื่อง การบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น โดยรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผลการดำเนินงานของคณะกรรมการบริการวิชาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น นำข้อมูลมาวิเคราะห์ พบว่าระดับคุณภาพการบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัย มีดังนี้ 1) มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการพัฒนาชุมชนหรือองค์การเป้าหมาย 2) การกำหนดชุมชนหรือองค์การเป้าหมายของการให้บริการทางวิชาการ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนบริการวิชาการแก่สังคมของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย 4) การจัดทำแผนการบริการวิชาการโดยการมีส่วนร่วมจากชุมชนหรือองค์การเป้าหมาย 5) ชุมชนหรือองค์การเป้าหมายได้รับการพัฒนาและมีความเข้มแข็ง มีหลักฐานปรากฏชัดเจน และ 6) การดำเนินการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องของชุมชน หรือองค์การ ส่วนสภาพปัญหาในการบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัย ได้แก่ การให้ความสำคัญในพันธกิจการให้บริการวิชาการและการคิดภาระงานให้กับอาจารย์ที่รับผิดชอบโครงการ รวมทั้งด้านการบริหารจัดการโครงการบางโครงการไม่เป็นไปตามวงจรคุณภาพ PDCA และปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง และควรจัดตั้งหน่วยงานกลางโดยกำหนดโครงสร้างการบริหารงานและบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน กำหนดชุมชน/องค์กรพื้นที่เป้าหมายในการให้บริการแล้วร่วมกันศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนา แต่งตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญรับผิดชอบตามโครงสร้าง จัดทำแผนงานโครงการบริการวิชาการให้สอดคล้องกับพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคมโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน บริหารจัดการโครงการตามแผนโดยบูรณาการกับการเรียนการสอนและการวิจัย สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินงานทั้งหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและภาคเอกชน กำหนดกรอบการดำเนินงานด้านการบริการวิชาการแก่สังคมให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์และสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินทุกมิติเพื่อให้เกิดผลลัพธ์กับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสรุปผลการดำเนินงาน เมื่อเสร็จสิ้นโครงการเพื่อวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, การบริการวิชาการ

---

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, natta_phat@hotmail.com
Faculty of Humanities and Social Sciences Kanchanaburi Rajabhat University, natta_phat@hotmail.com

บทนำ

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยทั่วโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงในพันธกิจโดยเป็นองค์กรที่ทำกิจการเพื่อสังคมมากยิ่งขึ้นโดยเน้นการร่วมคิดร่วมทำ เกิดประโยชน์ร่วมกันใช้ความรู้ความชำนาญที่มีให้เกิดผลกระทบที่ดีต่อสังคมในลักษณะพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม (University Engagement) จึงเป็นจุดเปลี่ยนของการทำงานกับสังคมซึ่งเดิมอยู่ในรูปแบบของการให้บริการ (Service) ไปสู่การทำงานร่วม (Engagement) กับภาคีในพื้นที่ในลักษณะเชิงสถาบันที่ร่วมเป็นหุ้นส่วนระยะยาว (Long-term Partnerships)และหวังที่จะให้มหาวิทยาลัยเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) อย่างแท้จริงของชุมชนหรือสังคมในพื้นที่ โดยมหาวิทยาลัยสามารถทำพันธกิจสัมพันธ์กับสังคมตามความถนัดและความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัย แนวทางการดำเนินงานเชิงวิชาการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับสังคม ในพันธกิจของมหาวิทยาลัยบนหลักการพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ 1) ร่วมคิดร่วมทำแบบพันธมิตรและหุ้นส่วน (Partnerships) 2) เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (Mutual Benefits) 3) มีการใช้ความรู้และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน (Scholarship) และ 4) เกิดผลกระทบต่อสังคมที่ประเมินได้ (Social Impact) มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่มีเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom)และมีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) การทำพันธกิจสัมพันธ์จะทำให้มหาวิทยาลัยได้ตระหนักในความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมกับสังคม มีบทบาทมากขึ้น

ในการพัฒนาพื้นที่สังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบต่อสังคมจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่ายทั้งองค์กรชุมชนและสถาบันการศึกษา การทำพันธกิจสัมพันธ์เป็นการนำภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยที่ ดำเนินการอยู่แล้วเข้าไปดำเนินการร่วมกับองค์กรชุมชนมากขึ้น การบริการทางวิชาการแก่สังคมหากนำผลงานไปขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการจะใช้คำว่า “ตำแหน่งวิชาการรับใช้สังคม” นอกจากนี้แต่ละวิชาที่เปิดสอนสามารถนำไปรับใช้สังคมได้เป็นการทำให้มหาวิทยาลัยมีบทบาทในสังคมและชุมชนมากขึ้น มีผลกระทบที่ดีอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง (พันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม, 2559)

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 254๐ มาตรา ๖ ให้มหาวิทยาลัยเปนสถานศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงคใหการศึกษาวิจัย สงเสริม และใหบริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแกพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถรวมทั้งการ ทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และในมาตรฐานการอุดมศึกษาใน 4 พันธกิจของมหาวิทยาลัยคือ คือการผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งพันธกิจด้านการบริการวิชาการแก่สังคมสถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ชุมชน และประเทศชาติในรูปแบบต่างๆ ตามความถนัดและในด้านที่สถาบันมีความเชี่ยวชาญ รวมถึงการมีศักยภาพ ที่เพียงพอของบุคลากรและทรัพยากรของสถาบันและควรเป็นเรื่องที่มีความทันสมัยเหมาะสมหรือสอดคล้องกับบริบทตามความต้องการของชุมชน สังคม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของชุมชน สังคม และประเทศชาติ

การให้บริการวิชาการในรูปแบบต่างๆ นับได้ว่าสถาบันอุดมศึกษาได้ทำประโยชน์เพื่อสังคมและสถาบันยังได้รับประโยชน์ในลักษณะข้อมูลย้อนกลับมาพัฒนาปรับปรุงการบริการวิชาการเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ รวมทั้งช่วยเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของอาจารย์ นำมาสู่การพัฒนาหลักสูตร การบูรณาการเพื่อใช้ประโยชน์ทางด้านการจัดการเรียน การสอนและการวิจัย พัฒนาตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์รวมทั้งได้มีโอกาสสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเป็นแหล่งงานของนักศึกษาและเป็นการสร้างรายได้ให้กับสถาบันจากการให้บริการวิชาการ

การดำเนินงานด้านการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัย ปัจจุบันมีการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับมหาวิทยาลัยและระดับหน่วยงานทำหน้าที่ขับเคลื่อนงานบริการวิชาการแก่สังคม ที่ผ่านมาได้กำหนดยุทธวิธีในการขับเคลื่อนงานด้านการบริการวิชาการ ให้มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนและการวิจัย รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายในและภายนอก หน่วยงานระดับคณะและสำนักให้บริการวิชาการแก่สังคมตามแผนปฏิบัติงานของหน่วยงานตนเองตามความพร้อม ความถนัด ภายใต้บริบทของหน่วยงานเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ จากผลการให้บริการวิชาการแก่สังคมที่ผ่านมาผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาสภาพการบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยและเพื่อสร้างแนวทางการบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคม โดยคาดหวังว่าผลการศึกษาจะสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการด้านการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. พันธกิจมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

สภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีมติอนุมัติให้กำหนดเอกลักษณ์มหาวิทยาลัย อัตลักษณ์มหาวิทยาลัย และอัตลักษณ์บัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในคราวประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ดังนี้

๑. เอกลักษณ์มหาวิทยาลัย คือ บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนา

๒. อัตลักษณ์มหาวิทยาลัย คือ ประยุกต์พระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม

๓. อัตลักษณ์บัณฑิต คือ มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา

แผนยุทธศาสตร์เป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินการสู่วิสัยทัศน์หรือทิศทางที่มุ่งสู่ความสำเร็จขององค์กรอย่างเป็นรูปธรรม หรือเป็นวิธีการที่ทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีที่ถูกต้องนั่นเอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้วางแผนยุทธศาสตร์เป็นกระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์และการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กร และเลือกกลยุทธีต่าง ๆ ที่จะทำให้องค์กรสามารถไปสู่วัตถุประสงค์ด้านการบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาและการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น มุ่งปฏิบัติภารกิจหลักสำคัญในฐานะสถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานการศึกษาโดยการจัดการเรียนการสอนในลักษณะของการนำความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ ให้เกิดเป็นองค์ความรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาจิตใจและสังคมของคนในชาติอย่างทั่วถึงมีพันธกิจที่สำคัญ ๕ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านผลิตบัณฑิต ดำเนินการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของคณะสงฆ์และสังคมในการพัฒนาประเทศ โดยมีเป้าหมายชัดเจนที่จะพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์คือ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม

๒. ด้านวิจัยและพัฒนา ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ให้สามารถนำไปใช้ในการผลิตให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อความสามารถในการพึ่งตนเอง และการแข่งขันในระดับนานาชาติ

๓. ด้านการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม ให้บริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในด้านให้คำปรึกษาแนะนำด้านศาสนาและการพัฒนาสังคม รวมทั้งการฝึกอบรมและการพัฒนาจริยธรรมอันจะก่อให้เกิดสังคมที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภูมิภาคและประเทศชาติ

๔. ด้านการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปะและวัฒนธรรม อันเป็นจารีตประเพณี รวมทั้งศิลปะบริสุทธิ์และศิลปะประยุกต์ เพื่อให้มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์รวมของชุมชนและแบบอย่างที่ดีของสังคม

๕. ด้านการบริการจัดการองค์กรอย่างธรรมาภิบาล โดยมุ่งปรับปรุงโครงการองค์กรกฎระเบียบ การบริหาร การพัฒนาบุคลากรให้เกิดการบริหาร การเปลี่ยนแปลงโดยหลักการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและมีความโปร่งใส [2]

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้กับศูนย์ดังกล่าว เพื่อสะท้อนถึงการทำงานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก ขณะเดียวกันยังมุ่งเน้นงานด้านการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอีกด้วยว่า “บริการวิชาการและทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมดีอย่างมีสุขภาพ” ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจของศูนย์ที่เน้นด้านการบริหาร การงานสนับสนุนวิชาการ ด้านพระพุทธศาสนา การทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และประเด็นอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

๑. งานบริหารทั่วไป ในกลุ่มงานบริหารงานทั่วไป มีภาระงาน คือ ๑) การบริหารงานบุคคล ๒) งานสารบรรณ งานเลขานุการ ๓) งานหอประชุม ครุภัณฑ์ ๔) งานวัสดุ อุปกรณ์สำนักงาน ๕) งานงบประมาณ การเงิน และบัญชี ๖) งานฐานข้อมูลสารสนเทศ ๗) งานบันทึกข้อมูล และ ๘) งานประชาสัมพันธ์

๒. งานสนับสนุนบริการวิชาการและทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ในกลุ่มงานสนับสนุนบริการวิชาการและทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มีภาระงาน คือ ๑) แผนพัฒนาด้านบริการวิชาการและทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ๒) แผนปฏิบัติการประจำปี ๓) รายงานประจำปี ๔) ระบบการประกัน

---

[2] มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, **แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔,** หน้า ๓.

คุณภาพการศึกษา ๕) สารสนเทศงานบริการวิชาการ และงานทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ๖) ระเบียบประกาศ เกี่ยวกับการบริการวิชาการ ๗) เครือข่ายการบริการวิชาการ ๘) การประเมินผลการบริการวิชาการ และทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

๓. งานการบริการวิชาการ ในกลุ่มงานการบริการวิชาการ มีภาระงาน คือ ๑) สถานีวิทยุพระพุทธศาสนา ๒) หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) ๓) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ๔) โครงการพระสอนศีลธรรม ๕) ศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ฯ ๖) หลักสูตรฝึกอบรมเยาวชนและบุคคลทั่วไป ๗) วารสารธรรมทัศน์ ๘) MCU Dhammadassaana Magazine ๙) วารสารก้าวไปกับบุญ ๑๐) โครงการ/กิจกรรมประจำปีงบประมาณ

๔. งานทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ในกลุ่มงานทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มีภาระงาน คือ ๑) ระบบและกลไกการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ๒) โครงการเผยแผ่ ส่งเสริม และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ๓) โครงการเผยแผ่ ส่งเสริม และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ๔) จัดทำฐานข้อมูลศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ๕) ค้นคว้าและวิจัยทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมชาติ และ ๖) โครงการ/กิจกรรมประจำปีงบประมาณ รวมทั้งงานเผยแผ่อื่น ๆ

การสร้างระบบและกลไกการบริหารจัดการของศูนย์ดังกล่าว มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้มีคณะกรรมการประจำศูนย์บริการวิชาการและทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลติดตามประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์บริการวิชาการฯ โดยรองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป และผู้อำนวยการสำนักวิชาการ มีบทบาทในการกำกับติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานในเชิงการบริหาร และมีรองผู้อำนวยการสำนักวิชาการทำหน้าที่อำนวยการ มอบหมายการปฏิบัติงาน และติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรประจำศูนย์บริการวิชาการ ในด้านการบริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ศูนย์บริการวิชาการมีการประชุมบุคลากรประจำเดือน เพื่อให้บุคลากรได้มีส่วนในการแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน ศูนย์บริการวิชาการ มีการจัดทำแผนพัฒนาระยะ ๕ ปี แผนปฏิบัติการประจำปี คู่มือการปฏิบัติงานประจำปี ในด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ศูนย์บริการวิชาการพระพุทธศาสนา กำหนดให้บุคลากรรายงานผลการปฏิบัติงานรายสัปดาห์ และรายงานผลการปฏิบัติงานของกลุ่มงานเป็นรายเดือน เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานต่อผู้บริหารและที่ประชุมผู้บริหารในประชุมผู้บริหารประจำเดือน เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับพิจารณาความดีความชอบเพื่อขึ้นเงินเดือนประจำปีต่อไป

3.การบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

การดำเนินงานด้านการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ต้องสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานของคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 ที่กำหนดให้การบริการวิชาการแก่สังคมเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา สถาบันพึงบริการทางวิชาการแก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติในรูปแบบต่างๆ

ตามความถนัดและในด้านที่สถาบันมีความเชี่ยวชาญ การให้บริการทางวิชาการอาจให้เปล่าโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรืออาจคิดค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสมโดยให้บริการทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน หน่วยงานอิสระ หน่วยงานสาธารณะ ชุมชนและสังคมโดยกว้าง รูปแบบการให้บริการทางวิชาการมีความหลากหลาย เช่น การอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรของสถาบัน เป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการให้คำปรึกษา ให้การอบรมจัดประชุมหรือสัมมนาวิชาการ ทำงานวิจัยเพื่อตอบคำถามต่างๆ หรือเพื่อชี้แนะสังคม การให้บริการทางวิชาการนอกจากเป็นการทำประโยชน์ให้สังคมแล้ว สถาบันยังได้รับประโยชน์ในด้านต่างๆ คือเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของอาจารย์อันจะนำมาสู่การพัฒนาหลักสูตร มีการบูรณาการเพื่อใช้ประโยชน์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนและการวิจัย พัฒนาตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานต่างๆซึ่งเป็นแหล่งงานของนักศึกษาและเป็นการสร้างรายได้ของสถาบันจากการให้บริการทางวิชาการด้วย ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานการให้บริการวิชาการในคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 มี 6 ประเด็น ได้แก่ 1) กำหนดชุมชนหรือองค์การเป้าหมายของการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม โดยมีความร่วมมือระหว่างคณะหรือหน่วยงานเทียบเท่า 2) จัดทำแผนบริการวิชาการโดยการมีส่วนร่วมจากชุมชนหรือองค์การเป้าหมายที่กำหนดในข้อ 1 3) ชุมชนหรือองค์การเป้าหมายต้องได้รับการพัฒนาและมีความเข้มแข็งมีหลักฐานที่ปรากฏชัดเจน 4) ชุมชนหรือองค์การเป้าหมายสามารถดำเนินการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง 5) สถาบันสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการพัฒนาชุมชนหรือองค์การเป้าหมาย และ 6) ทุกคณะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผนบริการทางวิชาการแก่สังคมของสถาบันตามข้อ 2 โดยมีจำนวนอาจารย์เข้าร่วมไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของอาจารย์ทั้งหมดของสถาบัน ทั้งนี้ต้องมีอาจารย์มาจากทุกคณะ

การดำเนินการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นได้ดำเนินการในกลุ่มสำคัญ ๓ กลุ่ม ดังนี้

การสร้างเครือข่ายผ่านสถาบันการศึกษาและภาคประชาชน

จากที่ผ่านมามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ โดยร่วมกับสถานศึกษาและประชาชนในพื้นที่เพื่อก่อให้เกิดเป็นเครือข่ายในการทำงานร่วมกันขณะเดียวกันโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ได้บูรณาการเข้ากับยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัย สำหรับโครงการที่เน้นการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกกลุ่มประชาชนและสถานศึกษา ได้แก่

๑. โครงการพระไตรปิฎกศึกษาสำหรับประชาชน[3]

๒. โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

[3] มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, **รายงานผลการดำเนินงานโครงการพระไตรปิฎกศึกษา ประจำปี ๒๕๖๑,** หน้า ๑-๑๐, (เอกสารอัดสำเนา).

๓. โครงการสัมมนาปราชญ์ชาวบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่น[4]

๔. โครงการไตรสิกขาพัฒนาชาวพุทธต้นแบบ [5]

กลุ่มเครือข่ายสถาบันการศึกษาและประชาชนทั่วไปถือเป็นกลุ่มเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกกลุ่มแรก ๆ ที่วิทยาเขตขอนแก่นให้ความสำคัญ โดยมีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก โดยการสร้างกระบวนการกิจกรรมต่างๆ และดึงหน่วยงานภาคประชาชนและสถานศึกษาเข้ามาร่วมเพื่อให้เรียนรู้ร่วมกันและปลูกจิตสำนึกในการนับถือพระพุทธศาสนาโดยได้มีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมร่วมกันมาอย่างยาวนาน ผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการพระไตรปิฎกศึกษาสำหรับประชาชน โครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โครงการสอบธรรมศึกษาสร้างความดีถวายในหลวง เป็นต้น รวมทั้งโครงการอื่น ๆ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น โครงการไตรสิกขาพัฒนาชาวพุทธต้นแบบ รวมถึงโครงการเผยแผ่ธรรมทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น

การขยายเครือข่ายเพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชน

๑. เครือข่ายสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ชุมชนโดยตรงคือวัด ซึ่งวัดควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนในลักษณะการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยให้ความสำคัญกับองค์กรที่มีความสำคัญในชุมชน คือ บ้าน วัด โรงเรียน ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ซึ่งจะเป็นเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนโดยอ้อม

๒. วัดควรเป็นแกนนำของประชาชนในท้องถิ่นให้มีบทบาทการให้การศึกษา และส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นสู่ชุมชน โดยเฉพาะหมู่บ้านศีล ๕ วัดควรเป็นแกนนำในชุมชนที่จะนำชาวบ้านปฏิบัติและให้ความรู้ ตลอดจนการประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งคณะทำงาน เพื่อชักชวนชาวบ้าน มีการติดตามประเมินผล

๓. วัดควรเป็นแกนในการประสานความร่วมมือกับปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน สืบทอดภูมิปัญญาในท้องถิ่น และสร้างองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ชุมชน เพื่อหลอมรวมการศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม การศึกษา ภูมิปัญญาไทยให้เข้าไปสู่วิถีชีวิตของคนในชุมชนอย่างเป็นองค์รวม สร้างจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย

๔. ควรมีการสร้างเครือข่ายองค์กรตามวัด และเครือข่ายการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ

---

[4] มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, **รายงานผลการดำเนินงานโครงการสัมมนาปราชญ์ชาวบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ปีงบประมาณ ๒๕๖๑,** หน้า ๑-๑๕, (เอกสารอัดสำเนา).

[5] มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, **รายงานผลการดำเนินงานโครงการไตรสิกขาพัฒนาชาวพุทธต้นแบบ เรื่อง "พุทธธรรมกับการแก้ปัญหาสังคมตามคติชาวบ้าน" โดยศูนย์บริการวิชาการ สำนักวิชาการวิทยาเขตขอนแก่น,** หน้า ๑ - ๑๘, (เอกสารอัดสำเนา).

สร้างเครือข่ายผ่านหน่วยงานต่าง ๆ

กลุ่มเครือข่ายที่เป็นหน่วยงานของรัฐเกิดจากการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้ร่วมมือกับสำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคงแห่งสถาบันชาติ พระศาสนาและพระมหากษัตริย์ ซึ่งจากการจัดโครงการต่าง ๆ ได้ปรากฏว่าได้มีหน่วยงานของรัฐได้เข้ามาสนับสนุนร่วมเป็นเครือข่ายในการจัดกิจกรรมเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ยังนำไปสู่การเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมอื่น ๆ ของหน่วยของรัฐในกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น เช่น โครงการสวดมนต์ข้ามปี โครงการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ๘๕ พรรษา เป็นต้น สอดคล้องกับข้อเสนอแนะในการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่ว่าได้จัดกิจกรรมที่เชื่อมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศาสนศึกษา สำนักพุทธ หรือวัฒนธรรม อำเภอ จังหวัด โดยจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วิสาขบูชา อาสาฬหบูชา เป็นงานเผยแผ่อีกรูปแบบหนึ่งที่ได้ผลจริง จากการจัดโครงการดังกล่าว จึงสามารถกล่าวได้ว่าวิทยาเขตขอนแก่นได้สร้างกระบวนการและเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยและองค์กร หน่วยงานของรัฐ ทำให้ในปัจจุบันเกิดกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นเครือข่ายในโครงการซึ่งถือเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกเข้าสู่หน่วยงานของรัฐผ่านความร่วมมือการทำงานร่วมกันอย่างเป็นเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกผ่านมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้สร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกใน ๒ ระดับหลัก ๆ คือ

๑. **เครือข่ายภายในประเทศ** แบ่งออกอีกเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับพื้นที่หรือระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดกล่าวคือจังหวัดต่าง ๆ โดยรอบโดยเฉพาะคณะสงฆ์ภาค ๙ และระดับประเทศ

การดำเนินการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกภายในประเทศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้ดำเนินการสร้างเครือข่ายเชิงรุกทั้งภายในจังหวัดและภายนอกจังหวัด ซึ่งภายนอกจังหวัด อาทิเช่น จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งวิธีการดังกล่าวถือเป็นบูรณาการสอดประสานกับการปกครองคณะสงฆ์ของไทยเพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีประสิทธิภาพ สอดรับกับพระสงฆ์ส่วนใหญ่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ที่มหาวิทยาลัยได้ตั้งอยู่ โดยได้มีการดำเนินการโครงการต่าง ๆ ที่สอดประสานกับคณะสงฆ์ในการสร้างเครือข่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก ดังนี้

จัดโครงการพุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปี อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ ๙ ประเทศและพระอรหันตธาตุสู่แผ่นดินอีสานมหาจุฬาฯ วิทยาเขตขอนแก่น โครงการนี้ได้รับความเมตานุเคราะห์จากเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ วัดสระเกศ ได้ประทานพระบรมสารีริกธาตุ จากบรมบรรพต (ภูเขาทอง) วัดสระเกศ และ ๘๐ พระอรหันตธาตุของพระอีสีติมหาสาวก จาก ๙ ประเทศกว่าหนึ่งพันพระองค์มาประดิษฐาน ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์ สามเณร และพุทธศาสนิกชนในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดใกล้เคียงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้น้อมรำลึกถึงพระคุณของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าและได้มีโอกาสกราบไหว้ สักการบูชาพระบรมสารีริกธาตุและพระอรหันตธาตุเพื่อความเป็นสิริมงคลสูงสุดแห่งชีวิต โดยมีกิจกรรมการบริการให้ความรู้ทางวิชาการ กิจกรรมทางศาสนา และการแข่งขันการบรรยาย

ธรรม เป็นต้น ทั้งนี้ การจัดโครงการดังกล่าวนี้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ ทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ในกลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริมนิสิตและบุคลากรจัดกิจกรรมทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และกลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาวิทยาเขตขอนแก่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้พระพุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

๒. **ระดับภูมิภาค** มีการเชื่อมโยงกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคอินโดจีน เช่น ลาว เวียดนาม และจีน เป็นต้น มีรูปแบบการสร้างเครือข่ายโดยละเอียด ดังนี้

๑. การสร้างเครือข่ายพระพุทธศาสนาในภูมิภาคอินโดจีน เป็นอีกภารกิจหนึ่งที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ให้ความสำคัญ ถือเป็นการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศที่มีพื้นฐานด้านวัฒนธรรม และสังคมมาจากพระพุทธศาสนาอย่างยาวนานเช่นเดียวกับประเทศ ซึ่งได้มีการสร้างเครือข่ายร่วมกันดังนี้

๒. การสร้างศูนย์การเรียนรู้พระพุทธศาสนาภูมิภาคอินโดจีน สืบสานสัมพันธ์พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ๒ ฝั่งโขง ณ วัดธาตุศรีโคตรบอง เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๓. การสร้างความร่วมมือทางวิชาการโดยการประชุมร่วมหารือแลกเปลี่ยนทางวิชาการระหว่างคณะสงฆ์แขวงหลวงพระบางกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ณ วัดผาโอ แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๔[6]

ผลจากการปรึกษาหาหรือและทำข้อตกร่วมกันทางวิชาการดังกล่าวทำให้วิทยาเขตขอนแก่นได้เรียนรู้ถึงศักยภาพและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาในลาว ซึ่งสิ่งหนึ่งที่ปรากฏชัดคือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีพระภิกษุสามเณรเป็นจำนวนมาก แต่การจัดการศึกษายังไม่เพียงพอและทั่วถึง ทำให้พระภิกษุสามเณรส่วนหนึ่งเดินทางเข้าศึกษาต่อในประเทศไทย หากมหาวิทยาลัยมีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ มีเครือข่ายเป็นที่ยอมรับในระดับชาติ และนานาชาติ มีการบริหารเชิงรุกที่พัฒนามหาวิทยาลัย ทำให้เกิดความก้าวหน้า จึงทำให้มหาวิทยาลัยมีทุนทางสังคมสูง ได้รับการสนับสนุนจากสังคมที่เอื้อต่อการพัฒนาพันธกิจด้านต่าง ๆ ของสถาบันให้เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำทางด้านพระพุทธศาสนา และเป็นสถาบันมีบทบาทสำคัญในการยกระดับจิตใจของพุทธศาสนิกชนและผู้สนใจ โดยการเปิดการสอนหลักสูตรต่าง ๆ จะทำให้ภาพรวมมีผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี แต่การพัฒนาระบบสารสนเทศ/ฐานข้อมูลต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเชื่อมโยงการบริหารการจัดการและดำเนินการเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาให้ก้าวไกลกว่านี้ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างเครือข่ายเพื่อเผยแผ่เชิงรุกในโลกสมัยใหม่

---

[6] มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, โครงการสร้างศูนย์การเรียนรู้พระพุทธศาสนาภูมิภาคอินโดจีน, ใน **รายงานประจำปี ๒๕๖๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น,** (ขอนแก่น: วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๕๖๑), หน้า ๗๒-๗๓, (อัดสำเนา).

จากการดำเนินการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น พบว่า มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการในกลุ่มสำคัญ ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มสถาบันการศึกษาและภาคประชาชน กลุ่มหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และกลุ่มคณะสงฆ์ ได้ค้นพบประเด็นสำคัญและองค์ความรู้ที่ได้รับจากการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของวิทยาเขตขอนแก่น ดังนี้

มหาวิทยาลัยได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ โดยร่วมกับสถานศึกษาและภาคประชาชนในพื้นที่เพื่อก่อให้เกิดเป็นเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน ในขณะเดียวกัน โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ก็ได้บูรณาการเข้ากับยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัย โครงการที่เน้นการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกกับกลุ่มประชาชนและสถานศึกษา ได้แก่ โครงการพระไตรปิฎกศึกษาสำหรับประชาชน โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โครงการสัมมนาปราชญ์ชาวบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โครงการไตรสิกขาพัฒนาชาวพุทธต้นแบบ รวมทั้งโครงการอื่น ๆ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น โครงการไตรสิกขาพัฒนาชาวพุทธต้นแบบ รวมถึงโครงการเผยแผ่ธรรมทางสถานีวิทยุโทรทัศน์พระพุทธศาสนาของวิทยาเขตขอนแก่นและสถานีวิทยุในเครือข่าย

การสร้างเครือขายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกผ่านหน่วยงานของภาครัฐและองค์กรเอกชน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น มีการดำเนินการโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคงแห่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้เข้าถึงประชาชนในทุกวัย และสามารถสร้างเครือข่ายทางพระพุทธศาสนา ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้พุทธศาสนิกชนมีความแน่นแฟ้มีความสามัคคี มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ กันมากขึ้น นอกจากนี้ยังนำไปสู่การเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมอื่น ๆ ของหน่วยของรัฐในกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น เช่น โครงการสวดมนต์ข้ามปี การกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติสอดคล้องกับข้อเสนอแนะในการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ว่าได้จัดกิจกรรมที่เชื่อมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหรือวัฒนธรรมจังหวัด โดยจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการสร้างกระบวนการและเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยและองค์กร/หน่วยงานของรัฐ ทำให้ในปัจจุบันเกิดกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นเครือข่ายในโครงการ ซึ่งถือว่าเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกเข้าสู่หน่วยงานภาครัฐอย่างเป็นระบบ

จากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ พบสภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัย สรุปได้ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ ในระดับคณะและสำนักไม่สอดคล้องกับระดับมหาวิทยาลัย การดำเนินงานของหน่วยงานกลางไม่ชัดเจนในการเป็นหน่วยประสานงานหรือให้บริการวิชาการเป็นหลัก และการดำเนินงานบริการวิชาการของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยยังไม่มีการร่วมมือกันเป็นเครือข่ายที่ชัดเจน

2. ด้านบุคลากร ผู้รับผิดชอบโครงการบางคนยังไม่เข้าใจระเบียบราชการและแนวปฏิบัติ รวมทั้งขาดการสนับสนุนปัจจัยอื่นๆ ในการออกพื้นที่ไปบริการวิชาการ เช่น การนำนักศึกษาไปร่วมดำเนินการให้บริการวิชาการในชุมชนเป้าหมาย คณะกรรมการบริการวิชาการในระดับหน่วยงานไม่มีการประชุมอย่างต่อเนื่อง ไม่กระจายข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากการร่วมประชุมระดับมหาวิทยาลัยสู่อาจารย์และบุคลากร ที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานให้รับทราบ

3. ด้านแผนงานและโครงการ บางหน่วยงานไม่มีการแปลงแผนการดำเนินงานด้านการบริการวิชาการแก่ชุมชนไปสู่การปฏิบัติและทำให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง แผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควรส่งผลให้หน่วยงานที่มีพันธกิจในการให้บริการวิชาการต่างคนต่างทำตามความพร้อมและความถนัดของหน่วยงาน

4. ด้านงบประมาณ การเบิกจ่ายงบประมาณรายเดือนและรายไตรมาสไม่สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงานบริการวิชาการในบางพื้นที่ซึ่งไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จและเบิกจ่ายงบประมาณให้เสร็จสิ้นตามไตรมาสได้ และในการดำเนินงานต้องมีการบูรณาการกับการเรียนการสอนหรือให้นักศึกษาร่วมเรียนรู้กับชุมชน แต่ไม่สามารถเบิกค่าใช้จ่ายในส่วนของนักศึกษาได้หรือเบิกได้น้อยกว่าค่าใช้จ่ายจริง

5. ด้านการดำเนินงาน บางโครงการไม่เป็นไปตามวงจร PDCA ที่เน้นชุมชนเป็นศูนย์กลาง การจัดตารางสอนของบางคณะวิชาไม่เอื้อต่อการออกไปปฏิบัติงานในชุมชนหรือการให้ความสำคัญในพันธกิจของอาจารย์โดยส่วนใหญ่เน้นไปที่การสอน การวิจัยและทำผลงานทางวิชาการ ส่งผลให้ไม่เกิดแรงจูงใจในการดำเนินงานด้านการบริการวิชาการ เท่าที่ควร รวมทั้งการคิดภาระงานให้กับอาจารย์ที่รับผิดชอบด้านการบริการวิชาการส่วนใหญ่ได้รับการคิดภาระงานในสัดส่วนที่น้อยไม่สอดคล้องกับภาระงานที่ต้องรับผิดชอบมาก

6. ด้านการประชาสัมพันธ์ ยังขาดการประชาสัมพันธ์พันธกิจของมหาวิทยาลัยในด้านการบริการวิชาการแก่สังคมอย่างทั่วถึง ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในบางพื้นที่ไม่ครอบคลุมเขตพื้นที่ให้บริการของมหาวิทยาลัยทั้งหมด

ขั้นที่ 2 ผลการสร้างแนวทางการบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เป็นการนำผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการและปัญหาอุปสรรคจากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดประเด็นในการสนทนากลุ่มเพื่อสร้างแนวทางการบริหารจัดการ จำนวน 5 ประเด็น คือ ด้านโครงสร้างการบริหารงาน ด้านคณะกรรมการบริการวิชาการแก่สังคม ด้านความสอดคล้องกับพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคมด้านการพัฒนา การบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคม และแนวทางการบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคม 6 ด้าน ตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 โดยจัดสนทนากลุ่มตัวแทนกรรมการบริการวิชาการเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2559 นำผลการสนทนามาวิเคราะห์เนื้อหาสรุปแต่ละประเด็นได้ ดังนี้

1. ด้านโครงสร้าง ควรกำหนดโครงสร้างการบริหารงานของหน่วยประสานงานกลางให้ชัดเจนมีความคล่องตัว และกำหนดผู้รับผิดชอบ จัดทำแผนงานโครงการและงบประมาณที่จะ

ดำเนินการในแต่ละปีตามศักยภาพของมหาวิทยาลัย ที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีอำนาจในการบริหารจัดการตามพันธกิจด้านการให้บริการวิชาการแก่สังคมเช่นเดียวกับหน่วยงานที่รับผิดชอบพันธกิจด้านอื่นๆ ของมหาวิทยาลัย

2. ด้านคณะกรรมการบริการวิชาการแก่สังคม เพื่อความเป็นเอกภาพควรแต่งตั้งคณะกรรมการกลางเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการด้านแผนปฏิบัติงานโครงการงานธุรการ งานการเงินและงบประมาณ งานนโยบายและแผนงาน และงานติดตามประเมินผล เพื่อให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยได้ทำหน้าที่บริการวิชาการตามความเชี่ยวชาญและความถนัดได้เต็มศักยภาพ และให้มีผู้ประสานงานกลางคอยขับเคลื่อนการบริหารจัดการเพื่อความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก

3. ด้านความสอดคล้องกับพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม (Engagement)ควรกำหนดพื้นที่เป้าหมายหรือประเด็นในการบริการวิชาการแล้วร่วมกับองค์กรชุมชนร่วมคิดและทำกิจกรรมบนหลักการพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ 1) ร่วมคิด ร่วมทำแบบพันธมิตรและหุ้นส่วน (Partnerships) 2) เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (Mutual Benefits) 3) มีการใช้ความรู้และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน (Scholarship) และ 4) เกิดผลกระทบต่อสังคมที่ประเมินได้ (Social Impact)

4. ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคม ควรกำหนดกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจน มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ ดำเนินงานให้เป็นไปตาม

ยุทธศาสตร์และสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินทุกมิติ จัดทำปฏิทินการดำเนินงานบริการวิชาการ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดนโยบายการคิดภาระงานให้กับอาจารย์ที่รับผิดชอบงานบริการวิชาการที่เป็นธรรมโดยให้น้ำหนักการคิดภาระงานที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง ระดมความสามารถทุกศาสตร์ ตามศักยภาพที่มีเพื่อให้บริการวิชาการแก่ชุมชนท้องถิ่นตามพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคมบนหลักการมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ให้และผู้รับบริการวิชาการเพื่อนำผลการเรียนรู้มาใช้ในการเรียนการสอน และนำกลับไปใช้ในชุมชนรวมทั้งการสะสมผลงานของอาจารย์เพื่อประกอบการเขียนเสนอขอผลงานทางวิชาการเชื่อมโยงกับสถาบันวิจัย และพัฒนาในการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยที่บูรณาการกับการบริการวิชาการ เพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์การวิจัยที่ต่อยอด มาจากการบริการวิชาการหรือโจทย์วิจัยที่ทำเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่บริการวิชาการ พัฒนาด้านการบริหารจัดการโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA

5. แนวทางการบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคม 6 ด้านตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 ได้แก่

5.1 ด้านการกำหนดชุมชนหรือองค์การเป้าหมายของการให้บริการทางวิชาการ มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีคู่มือหรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดชุมชนศึกษาปัญหาและความต้องการ ตลอดจนการดำเนินงานให้บริการวิชาการแล้วเสร็จ โดยถ่ายทอดสู่หน่วยงานและบุคลากรอย่างทั่วถึง

5.2 ด้านการจัดทำแผนการบริการวิชาการ โดยการมีส่วนร่วมจากชุมชนหรือองค์การเป้าหมาย ควรให้ชุมชนองค์การหรือพื้นที่เป้าหมายมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการให้บริการวิชาการร่วมกับมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจัดหาแหล่งทุนหรือสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ ที่เพียงพอต่อการให้บริการวิชาการตามแผนงานที่กำหนดไว้

5.3 ด้านชุมชนหรือองค์การเป้าหมายได้รับการพัฒนาและมีความเข้มแข็งมีหลักฐานปรากฏชัดเจน ควรมีการประเมินความสำเร็จของการให้บริการวิชาการสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและจัดทำรายงานผลการพัฒนาต่อยอดจากการให้บริการวิชาการที่ทำให้ชุมชนหรือองค์การเป้าหมายสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามศักยภาพและมีความเข้มแข็งปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจน

5.4 ด้านการดำเนินการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องของชุมชนหรือองค์การเป้าหมาย ควรให้บริการวิชาการแก่ชุมชนท้องถิ่นจนเกิดการเรียนรู้จากการให้บริการวิชาการและสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้อย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนหรือองค์กรเป้าหมายดำเนินการพัฒนาตนเองที่สอดคล้องกับวงจรคุณภาพ PDCA

5.5 ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการพัฒนาชุมชนหรือองค์การเป้าหมาย มหาวิทยาลัยควรมีเครือข่ายความร่วมมือด้านการบริการวิชาการแก่ชุมชนทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น

5.6 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนบริการวิชาการแก่สังคมของอาจารย์ทุกคณะในมหาวิทยาลัย ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการบริการวิชาการแก่สังคมและเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการดำเนินงานตามความพร้อมและความถนัด สร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ร่วมงานที่เป็นธรรม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้สร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกใน ๒ ระดับหลัก ๆ คือ

๑. เครือข่ายภายในประเทศ แบ่งออกอีกเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับพื้นที่หรือระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดกล่าวคือจังหวัดต่าง ๆ โดยรอบโดยเฉพาะคณะสงฆ์ภาค ๙ และเชื่อมกับส่วนกลางที่ขอร่วมมือในแต่ละโครงการที่จัดขึ้น

๒. เครือข่ายระดับภูมิภาค มีการเชื่อมโยงกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคอินโดจีน เช่น ลาว เวียดนาม และจีน เป็นต้น

ด้วยการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก จึงทำให้วิทยาเขตมีทุนทางสังคมสูง ได้รับการสนับสนุนจากสังคมที่เอื้อต่อการพัฒนาพันธกิจด้านต่าง ๆ ให้เป็นมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาที่มีบทบาทสำคัญในการยกระดับจิตใจของพุทธศาสนิกชนและผู้สนใจ โดยการเปิดการสอนหลักสูตรต่าง ๆ ทำให้ภาพรวมมีผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น มีรูปแบบในการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ก็ต้องมีการถอดบทเรียนกระบวนการและแนวทางการพัฒนาให้เครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกดำรงอยู่อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพต่อไป ข้อสรุปที่ได้จากการถอดบทเรียนข้างต้นถือเป็นสิ่งท้าท้ายสำหรับมหาวิทยาลัยในการจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในอนาคต และเหตุปัจจัยที่ทำให้มหาวิทยาลัย

ประสบผลสำเร็จเกิดจากศักยภาพของผู้นำที่เป็นนักเผยแผ่ ที่คิดริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ ที่อยู่บนรากฐานแห่งพุทธธรรม จึงทำให้สามารถบริหารจัดการ และยุทธศาสตร์ในการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจเร้าให้เกิดกุศล อยากทดสอบ อยากลอง เมื่อปฏิบัติการสร้างเครือข่ายงานที่มีลักษณะพิเศษในด้านต่าง ๆ ประกอบกับการมีกรอบแนวคิดที่ชัดเจนในการเผยแผ่พระศาสนา การวางแผนนโยบาย หลักการเหตุผล วัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมาย รวมทั้งการติดตามงาน โดยรวมก็คือการมีวิสัยทัศน์ในการบริหารองค์กรทั้งภายในและภายนอก การมีเทคนิคและวิธีการในการประสานความร่วมมือซึ่งต้องอาศัยศักยภาพความเป็นผู้นำและความมีคุณธรรม มีพลังศรัทธาในการทำงานที่เต็มเปี่ยม ประกอบกับความชาญฉลาดในการจัดการสื่อและการเผยแผ่ การรู้จักใช้พลังจากทรัพยากรบุคคล เช่น กลุ่มคนผู้สนับสนุน เข้ามาเป็นสื่อประสานความร่วมมือเชื่อมโยงไปยังองค์กรหน่วยงาน ชุมชน สังคม หรือในระดับนานาชาติจะทำให้ประสิทธิภาพของงานมีผลดียิ่งขึ้น

การพัฒนาองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้นำไปเป็นแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกที่สำคัญ คือ พุทธศาสนิกชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการเผยแผ่เชิงรุกทุกรูปแบบ มีพระสงฆ์นักพัฒนาเป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกทั้ง ๖ ด้าน คือ ยุทธศาสตร์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ด้านการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ด้านการพัฒนาองค์กรการสร้างเครือข่าย และด้านการพัฒนางานวิจัยพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาสังคมให้เกิดความยั่งยืนและความเป็นกัลยาณมิตรในกลุ่มพุทธบริษัทด้วยกัน

ยุทธศาสตร์การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้ตั้งศูนย์บริการวิชาการ กำหนดเป้าประสงค์หลักคือการเป็นแหล่งการเรียนรู้พระพุทธศาสนาและอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม มีหลักเกณฑ์และแนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัย

4.ด้านการบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชน และด้านการทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม

จากการสรุปบทเรียนการดำเนินโครงการซึ่งนำไปสู่กระบวนการการพัฒนารูปแบบเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก สามารถสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

๑. ควรมีกระบวนการในการฝึกอบรม สัมมนา พัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบมากขึ้น เพื่อให้บุคลากรที่มีอยู่เดิมเป็นนักเผยแผ่พุทธศาสนาที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดการฝึกอบรมเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อให้บุคลากรมีทักษะเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและมีความรู้ในด้านเทคโนโลยีทันสมัยอยู่เสมอ อีกทั้งควรรับสมัครบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีและการเผยแผ่พระพุทธศาสนามาทำงานด้านการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและจัดกิจกรรม/โครงการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยตรง

๒. ควรมีการกำหนดโครงการที่เน้นวิชาการด้านพระพุทธศาสนา รวมไปถึงการอบรมความรู้ด้านพระพุทธศาสนาที่ทันสมัยและสามารถนำประยุกต์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ไม่ใช่เป็นเพียงการให้ความรู้ที่เป็นนามธรรมเท่านั้น แต่ต้องเป็นความรู้ทางธรรมะที่สามารถนำเป็นตัวแบบในการนำไปใช้ในชีวิตได้

๓. ควรมีการพัฒนาปรับปรุงสถานที่ให้มีความพร้อมและเพียงพอในการรองรับผู้ที่เข้ามาร่วมโครงการ โดยเฉพาะที่พักและสาธารณูปโภคที่จำเป็นต่อผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

๔. ควรจัดให้มีการพัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์ให้มีความกว้างขวางและควรมีแนวทางการประชาสัมพันธ์โครงการต่าง ๆ ให้วิทยาเขตขอนแก่นเป็นที่รู้จักในระดับภูมิภาคอินโดจีน เช่น การจัดกิจกรรม/โครงการ ร่วมกับหน่วยงานในระดับภูมิภาคอินโดจีน หรือการจัดระบบการประชาสัมพันธ์กิจกรรม/โครงการของ วิทยาเขตขอนแก่น ให้มีความกว้างขวางโดยการใช้สื่อที่ทันสมัยและสามารถเข้าถึงประชาชนเฉพาะกลุ่มได้

๕. ควรมีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการประชาสัมพันธ์ และระบบการกระจายข่าววิทยุ และสื่อต่างๆ ให้มีความทันสมัย และสามารถเข้าถึงประชาชนทุกวัย

๖. ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการจัดโครงการ และควรมีการจัดสรรงบประมาณให้มีความต่อเนื่อง และหากโครงการใดที่ได้รับการประเมินผลดีมาก และมีการจัดทำกิจกรรม/โครงการต่อเนื่อง ควรมีการขยายงบประมาณ เพื่อให้กิจกรรม/โครงการนั้น ๆ มีการขยายขอบเขตของการจัดกิจกรรม/โครงการ ให้กว้างกว่าเดิม ซึ่งจะทำให้การดำเนินกิจกรรม/โครงการมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มมากขึ้น

เมื่อกล่าวโดยสรุป ปัญหาและอุปสรรคการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น พบว่า วิทยาเขตขอนแก่น มีรูปแบบและแนวทางการสร้างเครือข่ายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกที่ดี แต่ก็ยังพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพเต็มที่อีกหลายประการด้วยกัน ซึ่งจากการประมวลปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวมีประเด็นปัญหาและอุปสรรคดังที่สามารถแบ่งได้เป็น ๓ ด้านหลัก ๆ ดังต่อไปนี้

๑. ด้านกายภาพและสาธารณูปโภค กล่าวคือสถานที่พัก สถานที่จอดรถและสถานที่ฝึกอบรมยังมีความพร้อมไม่เต็มที่ และไม่สามารถรับรองผู้เข้าอบรมได้เป็นจำนวนมากๆ เนื่องจากอยู่ระหว่างดำเนินการปรับปรุงด้านสถานที่และภูมิทัศน์ อีกทั้งยังขาดแคลนแหล่งน้ำสำหรับอุปโภคปัจจุบันมหาวิทยาลัยได้เร่งดำเนินการในเรื่องนี้อยู่ซึ่งเป็นไปตามมติคณะกรรมการประจำวิทยาเขตขอนแก่น

๒. ด้านทรัพยากรบุคคล วิทยาเขตขอนแก่น มีนักเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกเป็นจำนวนน้อย ขณะที่ผู้รับบริการมีจำนวนพอเพิ่มมากขึ้น ดังนี้ จึงควรมีการฝึกอบรมและพัฒนานักเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีจำนวนพอเพียงในแต่งละประเภท เช่น นักบรรยาย นักปาฐกถา นักเทศน์ ๑ ธรรมาสน์ นักเทศน์ ๒-๓ ธรรมาสน์ พระวิปัสสนาจารย์ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักวิชาการด้านยุทธศาสตร์และเทคนิคการบริหารสมัยใหม่ วิทยากรอบรมเยาวชนและนักเรียน นักจัดรายการวิทยุ นักประชาสัมพันธ์ ทีมวิทยากรสำหรับโครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น เป็นต้น โดยเฉพาะบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการประชาสัมพันธ์ และเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยตรง ซึ่งขาดทักษะจัดทำการประชาสัมพันธ์ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญ และที่จะมีส่วนสนับสนุนให้โครงการต่าง ๆ ของวิทยาเขตขอนแก่น ประสบผลสำเร็จและที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย

๓. ด้านงบประมาณ งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐยังมีไม่เพียงพอ จึงควรประสานความร่วมมือและขอรับการสนับสนุนจากภาคธุรกิจ วิสาหกิจ องค์กรการกุศล และ จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น ถือเป็นช่องทางแสวงหาความร่วมและพัฒนาความสัมพันธ์เป็นเครือข่ายดำเนินการโครงการ กิจกรรมร่วมกันอย่างมีประสิทธิผลและความยั่งยืนต่อไป

๔. ด้านความร่วมมือในการจัดโครงการกับหน่วยงานเครือข่ายนอกประเทศ ซึ่งปัจจุบันการจัด โครงการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกมีจำกัดเฉพาะในตัวจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดรอบ ๆ เท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ วิทยาเขตขอนแก่น มีพันธกิจเพื่อเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในระดับภูมิภาคอินโดจีน แต่ในปัจจุบันยังสามารถทำกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายได้เฉพาะกับหน่วยงานในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดโดยรอบเท่านั้นซึ่งในอนาคตจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาความร่วมมือกับภูมิภาคอินโดจีน เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เป็นต้น

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น มีศูนย์บริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม และสถานีวิทยุกระจายเสียงพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการทำงาน จึงทำให้งานเผยแผ่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก อีกทั้งมีระบบการวางแนวทางและบทบาทที่สนับสนุนกันและกัน เช่น ในระดับปฏิบัติการมีการทำโครงการต่าง ๆ ทั้งในด้านวิชาการ การบริการวิชาการ รวมทั้งการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มีเครือข่ายต่าง ๆ ที่ลงนามความร่วมมือร่วมทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ จึงทำให้งานบริการวิชาการก้าวต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น โดยรวมมีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก โดยด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการพัฒนาชุมชนหรือองค์การเป้าหมายมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อให้บริการวิชาการแก่ชุมชนท้องถิ่นหรือองค์กรเป้าหมายมีหน่วยงาน/องค์กรภายนอกร่วมดำเนินงานให้บริการวิชาการแก่ชุมชน การบริหารจัดการการบริการวิชาการที่ประสบความสำเร็จได้อาศัยความร่วมมือของเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อนันต์ เจ๊ะมามุ (2556) ที่ศึกษาแนวโน้มการบริการวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 - 2564) พบว่า ด้านการสร้างความร่วมมือและเครือข่ายงานวิชาการ จะต้องตั้งเครือข่ายที่มีความเข้มแข็งในพื้นที่ต่างๆ จัดทำฐานข้อมูลเครือข่ายความร่วมมือให้เป็นรูปธรรม ประสานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการเป็นศูนย์เครือข่ายงานวิจัยและงานบริการวิชาการ

2. แนวทางการบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ทั้ง 6 ด้านตามเกณฑ์มาตรฐานขององค์ประกอบด้านการบริการวิชาการตามคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 พบว่า มหาวิทยาลัยต้องจัดประชุมคณะกรรมการบริการวิชาการและผู้เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดชุมชนหรือองค์การเป้าหมายและศึกษาข้อมูลปัญหาความต้องการของชุมชนองค์การเป้าหมายให้ครบถ้วนก่อนวางแผนให้บริการวิชาการ โดยให้ชุมชน/องค์การหรือพื้นที่เป้าหมายมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการให้บริการวิชาการมากขึ้น จัดหาแหล่งทุนหรือทรัพยากรต่างๆ เพื่อใช้ในการดำเนินงานอย่างเพียงพอต่อการให้บริการวิชาการตามแผนงานที่กำหนด และจัดทำรายงานผลการพัฒนาต่อยอดจากการให้บริการวิชาการแก่สังคมและนำไปสู่การพัฒนาชุมชนองค์กรเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม นำองค์ความรู้จากการวิจัยของอาจารย์ไปให้บริการวิชาการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนองค์กรเป้าหมายให้มากขึ้น ให้บริการวิชาการแก่ชุมชนท้องถิ่นจนเกิดการเรียนรู้จากการให้บริการวิชาการและสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้อย่างต่อเนื่อง ที่สอดคล้องกับวงจรคุณภาพPDCA โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการบริการวิชาการแก่ชุมชนทั้งในระดับชาติระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น และต้องมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการบริการวิชาการแก่บุคลากรของมหาวิทยาลัยอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ลักษมี สารบรรณ (2557) ที่ว่า การสร้างคุณภาพในเชิงบูรณาการจะต้องเริ่มต้นจากการกำหนดกลยุทธ์และแผนคุณภาพที่สามารถแทรกตัว เข้ากับวิสัยทัศน์การดำเนินงาน และวัฒนธรรมองค์การอย่างเหมาะสม โดยผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกในองค์การมีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ ซึ่งการกำหนดแผนคุณภาพเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์สถานะขององค์การ การกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ วัตถุประสงค์ กลยุทธ์และแผนปฏิบัติการคุณภาพในองค์การอาจครอบคลุมถึงคุณภาพของผลผลิต คุณภาพของกระบวนการ วิธีการปฏิบัติและคุณภาพของปัจจัยซึ่งความอยู่รอดขององค์การ ความเจริญเติบโต และมีความสามารถในการแข่งขันล้วนเกี่ยวข้องกับการใช้ระบบมาตรฐานที่กำหนดไว้

3. ผลการสร้างแนวทางการบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคม พบว่าควรกำหนดโครงสร้างการบริหารงานของหน่วยงานกลางให้ชัดเจน มีอำนาจในการบริหารจัดการตามพันธกิจ จัดทำแผนงานโครงการประจำปีตามศักยภาพเชื่อมโยงกับหน่วยงานในมหาวิทยาลัยและเน้นการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน องค์กร ชุมชนในพื้นที่เป้าหมายจัดทำฐานข้อมูล ความเชี่ยวชาญของบุคลากรในมหาวิทยาลัยที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันและสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรร่วมดำเนินงาน แต่งตั้งคณะกรรมการบริการวิชาการและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกบริหารจัดการองค์การและการดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกร่วมให้บริการวิชาการควบคุมและติดตามผลการดำเนินงานให้สอดคล้องกับหลักการพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม ซึ่งสอดคล้องกับหลักบริหารจัดการทั่วไปที่ประกอบด้วย การวางแผน (Planning)การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กัน คือเมื่อมีองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามวัตถุประสงค์จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน มีการจัดสรรหน้าที่ออกแบบการดำเนินงานให้บุคลากรในองค์การ จะต้องมีการ

ชักนำจูงใจให้คนอื่นร่วมปฏิบัติงาน ให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ และต้องมีการควบคุมติดตามการดำเนินงาน เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการและสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุรัสวดี อินทร์ชัย (2551) ที่ศึกษารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนสำหรับมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่า รูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการ ควรจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบหรือแต่งตั้งคณะกรรมการระดับสถาบัน ให้มีการดำเนินงานในรูปแบบศูนย์บริการผลประโยชน์มีโครงสร้างการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นเอกเทศ เป็นศูนย์กลางในการรับงานบริการวิชาการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบด้านบริการวิชาการทั้งการวางแผน การจัดทำโครงการและหาแหล่งงบประมาณจากภายนอก สาขาวิชาร่วมให้บริการวิชาการแก่ชุมชน โดยใช้เครือข่ายในคณะวิชาและสาขาวิชากับหน่วยงานภายนอก ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการให้บริการวิชาการของมหาวิทยาลัยเอกชน ได้แก่ ปัจจัยด้านนโยบายด้านการสนับสนุนจากผู้บริหาร และปัจจัยด้านการใช้เครือข่ายส่วนตัวและเครือข่ายภายนอก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและสร้างแนวทางการบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคม ได้มีข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการวิชาการแก่สังคม ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายด้านการบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคมตามแนวทางพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม และกำหนดหน่วยงานกลางทำหน้าที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการให้มากขึ้นทั้งระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาคและระดับชาติ และควรบูรณาการนโยบายการบริการวิชาการแก่สังคมกับทุกหน่วยงาทั้งภาครัฐและเอกชนในเขตพื้นที่ให้บริการวิชาการของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ควรกำหนดให้มีการถอดบทเรียน ในการดำเนินงานด้านการบริการวิชาการแก่สังคมที่ผ่านมาเพื่อนำไปกำหนดแผนการดำเนินงานและกลไกในการทำงานแบบพันธกิจสัมพันธ์ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งกำหนดนโยบายการให้บริการวิชาการ แก่สังคมให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศ ทิศทาง การพัฒนาและการปฏิรูปการศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายพัฒนากลุ่มจังหวัดหรือนโยบายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง โดยจัดทำเป็นคู่มือแนวทางการดำเนินงานแล้วประชาสัมพันธ์เผยแพร่สู่หน่วยงาน/บุคลากรอย่างทั่วถึง

การบริการวิชาการแก่สังคมไปใช้จะต้องมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่บริหารจัดการให้เป็นไปตามวงจรคุณภาพ PDCA และดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือปฏิบัติงานแบบบูรณาการกับองค์กรภาคีอย่างยั่งยืน กำหนดกลไกการสร้างองค์ความรู้และการใช้ประโยชน์ให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม กับประชาชนในพื้นที่ให้มีความมั่นคง การนำผลการวิจัยไปใช้ในเชิงวิชาการบุคลากรของมหาวิทยาลัยที่ดำเนินงานบริการวิชาการตามแนวทาง (Model) ที่กำหนดจะมีผลงานวิชาการและบทความเผยแพร่ต่อเนื่อง สามารถบูรณาการการดำเนินงานบริการวิชาการกับการทำผลงานวิชาการและบูรณาการกับการเรียนการสอนและการวิจัยโดยปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน การเขียนตำรา หรือการวิจัยที่

ต่อยอดจากการดำเนินโครงการบริการวิชาการ ทำให้อาจารย์มีผลงานวิชาการซึ่งจะส่งผลดีต่อพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของนักศึกษา ส่งผลดีต่อรูปแบบการติดตามประเมินผลและเสริมพลังการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งๆ ขึ้นไป

ควรศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางในการบริหารจัดการการบริการทางวิชาการแก่สังคม เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการด้านการบริการวิชาการให้เป็นไปตามมาตรฐาน ที่เกี่ยวข้องและเป็นที่พึ่งของชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง และศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการให้บริการวิชาการเป็นไปตามเป้าหมายและสอดคล้องกับหลักการพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, **แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔,** หน้า ๓.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, **รายงานผลการดำเนินงานโครงการพระไตรปิฎกศึกษา ประจำปี ๒๕๖๑,** หน้า ๑-๑๐, (เอกสารอัดสำเนา)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, **รายงานผลการดำเนินงานโครงการสัมมนาปราชญ์ชาวบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ปีงบประมาณ ๒๕๖๑,** หน้า ๑-๑๕, (เอกสารอัดสำเนา).

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, **รายงานผลการดำเนินงานโครงการไตรสิกขาพัฒนาชาวพุทธต้นแบบ เรื่อง “พุทธธรรมกับการแก้ปัญหาสังคมตามคติชาวบ้าน”โดยศูนย์บริการวิชาการ สำนักวิชาการวิทยาเขตขอนแก่น,** หน้า ๑ - ๑๘, (เอกสารอัดสำเนา).

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, โครงการสร้างศูนย์การเรียนรู้พระพุทธศาสนาภูมิภาคอินโดจีน, ใน **รายงานประจำปี ๒๕๖๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น,** (ขอนแก่น: วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๕๖๑), หน้า ๗๒ - ๗๓, (อัดสำเนา).

ลักษมี สารบรรณ. (2557). **คุณภาพ (Quality) คืออะไร.** สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สนทนากลุ่มตัวแทนคณะกรรมการบริการวิชาการ. โดยผู้วิจัย. วันที่ 5 กันยายน 2559. ประสานสุขรีสอร์ท อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษาฉบับปีการศึกษา 2557.** กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

สุรัสวดี อินทร์ชัย. (2551). การศึกษารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนสำหรับมหาวิทยาลัยเอกชน กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยพายัพกับมหาวิทยาลัยนอร์ท - เชียงใหม่.ปริญญานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อนันต์ เจ๊ะมามุ. (2556). **แนวโน้มการบริการวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 - 2564).** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและการจัดการศึกษาอิสลาม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

Yamane, Taro. (1973). Statistics : An Introductory Analysis (3rd ed.). New york : Harper and Row Publication.

การพยากรณ์อุณหภูมิเฉลี่ยของจังหวัดมหาสารคามเปรียบเทียบโดยวิธีของโฮลท์ - วินเทอร์ และวิธีของบ๊อกซ์ - เจนกินส์

Forecasting of Average Temperature of Mahasarakham Province: A Comparison of Holt – Winters and Box- Jenkins's Forecast methods.

นิวัตร สุวรรณะ[1]
Niwat Suvanna[1]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวแบบที่เหมาะสมและเปรียบเทียบตัวแบบสำหรับพยากรณ์อุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดมหาสารคามในปี พ.ศ. 2562 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคือ ข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดมหาสารคามตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 – 2561 รวม 12 ปี โดยเปรียบเทียบวิธีการพยากรณ์ 2 วิธีคือ วิธีของโฮลท์-วินเทอร์ และ วิธีของบ๊อกซ์-เจนกินส์ ซึ่งพิจารณาจาก MAPE น้อยที่สุด ผลการศึกษาพบว่าวิธีการพยากร์ที่เหมาะสมที่สุดคือ วิธีของโฮลท์-วินเทอร์

คำสำคัญ (Keywords) : :การพยากรณ์อุณหภูมิเฉลี่ย, วิธีของโฮลท์-วินเทอร์, วิธีของบ๊อกซ์-เจนกินส์

Abstract

This research aims to study the appropriate forecasting models and compare the models for forecast the average temperature of Mahasarakham province in 2019. Data used to forecast the average temperature of Mahasarakham province in 2007 – 2018, in total of 12 years. Compared the fitness of these models by using the minimal Mean Absolute Percent Error (MAPE). The results showed that the most appropriate forecasting model is Holt – Winters method.

Keywords : forecast of average temperature, Holt – Winters forecast method, Box - Jenkins's forecast method

[1]คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม niwat_su@yahoo.com
(Faculty of Science and Technology, Rajabhat Maha Sarakham University)

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันสภาพภูมิอากาศมีแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Climate Change) โดยสาเหตุหลักนั้นเกิดจากพฤติกรรมต่างๆของมนุษย์เช่นการตัดไม้ทำลายป่าการทำเกษตรกรรมบางประเภทรวมทั้งการผลิตของเสียจากภาคอุตสาหกรรมซึ่งทำให้ความเข้มข้นของก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศมีค่าเพิ่มมากขึ้นก๊าซเรือนกระจกที่สำคัญได้แก่คาร์บอนไดออกไซด์ มีเทน และไนตรัสออกไซด์ โดยปกติก๊าซเหล่านี้จะเกิดขึ้นและมีอยู่แล้วตามธรรมชาติอีกทั้งยังมีความสำคัญกับสิ่งมีชีวิตบนโลกเนื่องจากมีคุณสมบัติในการดูดซับคลื่นรังสีความร้อนหรือรังสีอินฟราเรด (Infrared) จึงช่วยรักษาความร้อนจากแสงอาทิตย์ให้มีอยู่ในชั้นบรรยากาศโลกแต่การมีปริมาณก๊าซเหล่านี้มากกว่าระดับที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตบนโลกส่งผลให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้นในระดับที่ผิดปกติ (ชัยวัฒน์มั่นเจริญ, ม.ป.ป.) ซึ่งอุณหภูมิเป็นองค์ประกอบทางอุตุนิยมวิทยาที่มีความสำคัญเพราะการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิเป็นสาเหตุให้องค์ประกอบทางอุตุนิยมวิทยาอื่นๆเปลี่ยนแปลงเช่นเกิดการพาความร้อนและเกิดปรากฏการณ์ต่อเนื่องได้แก่ลมเมฆหรือฝนโดยความแตกต่างของอุณหภูมิในแต่ละพื้นที่หรือแต่ละช่วงเวลาอาจเกิดจากปัจจัยหลากหลายประการอาทิรังสีดวงอาทิตย์สภาพพื้นดินและพื้นน้ำกระแสน้ำในมหาสมุทรความสูงของพื้นที่ละติจูดตำแหน่งทางภูมิศาสตร์และปริมาณเมฆเป็นต้นทำให้ในวันหนึ่งๆแต่ละบุคคลอาจมีความรู้สึกร้อนหรือเย็นแตกต่างกันซึ่งไม่สามารถใช้เป็นมาตรฐานในการบอกอุณหภูมิของอากาศได้จึงมีผู้ประดิษฐ์เครื่องมือสำหรับการวัดอุณหภูมิของอากาศขึ้นมาเรียกว่าเทอร์มอมิเตอร์ (Thermometer) โดยเทอร์มอมิเตอร์ที่ใช้ในการศึกษาสภาพอากาศคือเทอร์มอมิเตอร์ชนิดสูงสุด-ต่ำสุด (Max-Min Thermometer) ใช้สำหรับการวัดอุณหภูมิสูงที่สุดและต่ำที่สุดซึ่งเป็นค่าทางสถิติที่มีประโยชน์ทางอุตุนิยมวิทยาในการคำนวณเป็นค่าเฉลี่ยของอุณหภูมิในแต่ละวัน (Daily Mean Temperature) โดยการนำอุณหภูมิสูงที่สุดและต่ำที่สุดรวมกันแล้วหาร 2 ในขณะที่การคำนวณอุณหภูมิเฉลี่ยต่อเดือน (Monthly Mean Temperature) จะใช้ค่าเฉลี่ยอุณหภูมิของแต่ละวันรวมกันแล้วหารด้วยจำนวนวันและการคำนวณอุณหภูมิเฉลี่ยต่อปี (Yearly Mean Temperature) จะใช้ค่าเฉลี่ยอุณหภูมิของแต่ละเดือนรวมกันแล้วหารด้วย 12 (ศูนย์สารสนเทศสำนักชลประทานที่ 14, ม.ป.ป.)

ในการพยากรณ์ภูมิอากาศ อุณหภูมิเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากที่สุด เพราะการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบอื่นๆ เช่น อุณหภูมิทำให้ความกดอากาศมีความแตกต่าง เป็นต้น นอกจากนี้อุณหภูมิยังเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ สัตว์ และพืช และยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพด้านเกตษรกรรม นั่นคือจะต้องมีการวางแผนการเพาะปลูกพืชให้สอดคล้องกับลักษณะของอุณหภูมิจึงต้องมีการใช้สถิติในการตัดสินใจวางแผนต่างๆ ดังนั้นถ้ามีการพยากรณ์อุณหภูมิเฉลี่ยในอนาคตได้อย่างถูกต้องจะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชให้เหมาะสมกับลักษณะอุณหภูมิในช่วงต่างๆ ได้ดังนั้นในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเพื่อหาเทคนิคการพยากรณ์ที่เหมาะสมกับลักษณะข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดมหาสารคามโดยใช้ข้อมูลปี พ.ศ. 2550 – 2561 เพื่อพยากรณ์อุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนในปี พ.ศ.2562 จากสำนักงานกรมอุตุนิยมวิทยาจังหวัด

มหาสารคาม โดยเปรียบเทียบวิธีพยากรณ์ 2 วิธี คือ วิธีของโฮลท์-วินเทอร์ (Holt – Winters forecast method) และ วิธีของบ๊อกซ์-เจนกินส์ (Box – Jenkins's forecast method)

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อเปรียบเทียบเทคนิคการพยากรณ์ทางสถิติ 2 วิธี คือ วิธีของโฮลท์-วินเทอร์ (Holt – Winters forecast method) และวิธีของบ๊อกซ์-เจนกินส์ (Box – Jenkins's forecast method)
2. เพื่อพยากรณ์อุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การพยากรณ์อุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดมหาสารคาม มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การจัดเตรียมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการพยากรณ์เป็นอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดมหาสารคาม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 – 2561 ซึ่งแหล่งที่มาของข้อมูล คือ ศูนย์อุตุนิยมวิทยาจังหวัดมหาสารคาม กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้วิจัยแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ชุด คือชุดที่หนึ่งใช้สำหรับการวิเคราะห์และสร้างตัวแบบ เป็นข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 – 2561 ระยะเวลา 12 ปี และข้อมูลชุดที่สองเป็นอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนของเดือนมกราคม – พฤษภาคม 2562 ใช้เป็นข้อมูลทดสอบสำหรับการตรวจสอบผลของการพยากรณ์ของตัวแบบพยากรณ์แต่ละตัวแบบที่สร้างขึ้นด้วยข้อมูลชุดที่หนึ่ง

2. การศึกษาความเคลื่อนไหวของอนุกรมเวลา

การศึกษาความเคลื่อนไหวของอนุกรมเวลาเป็นการพิจารณาเบื้องต้นว่าอนุกรมเวลานั้นๆ มีลักษณะเป็นแบบใด โดยพิจารณาจากกราฟ (t, X_t)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Excel และ SPSS for Windows โดยใช้วิธีของโฮลท์-วินเทอร์และวิธีของบ๊อกซ์-เจนกินส์มีวิธีดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

3.1 วิธีของโฮลท์-วินเทอร์

วิธีของโฮลท์–วินเทอร์เป็นตัวแบบที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้อธิบายข้อมูลที่มีฤดูกาล วิธีการพยากรณ์ที่สอดคล้องกับตัวแบบของโฮลท์-วินเทอร์เป็นวิธีการทำให้เรียบชั้นเดียว โดยใช้ค่าคงตัวการทำให้เรียบ 3 ค่า ได้แก่การพยากรณ์ระดับข้อมูล, ความชันของข้อมูล และดัชนีฤดูกาล (Seasonal index) และเนื่องจากอาจมีการเคลื่อนไหวภายในฤดูกาลที่มีอยู่ในข้อมูล ซึ่งการเคลื่อนไหวดังกล่าวอาจแปรตามแนวโน้มของข้อมูล ดังนั้นโฮลท์จึงได้แบ่งตัวแบบฤดูกาลออกเป็น 2 ตัวแบบ คือ ตัวแบบฤดูกาลเชิงคูณ (Multiplicative seasonal model) และตัวแบบฤดูกาลเชิงบวก (Additive seasonal model) ดังนี้

3.1.1 ตัวแบบฤดูกาลเชิงคูณ เป็นตัวแบบที่ใช้อธิบายข้อมูลที่มีรูปแบบฤดูกาล โดยที่การเคลื่อนไหวภายในฤดูกาลแปรตามแนวโน้มของข้อมูล ซึ่งโฮลท์ได้นำเสนอตัวแบบฤดูกาลเชิงคูณดังสมการ(วิชิต หล่อจีระชุณห์กุล และจิราวัลย์ จิตรถเวช, 2548)

$$X_t = (b_0 + b_1 t)C_t + e_t \quad (1)$$

โฮลท์ได้แยกการพยากรณ์ออกเป็น 3 ส่วนตามองค์ประกอบที่มีในตัวแบบ คือ ส่วนที่ 1 เป็นระดับของข้อมูลแทนด้วย a_t ส่วนที่ 2 เป็นความชันของข้อมูลแทนด้วย b_{1t} และส่วนที่ 3 เป็นดัชนีฤดูกาลของข้อมูลแทนด้วย C_t ให้ $\hat{a}_t$,$\hat{b}_{1t}$ และ $\hat{C}_t$ แทนค่าพยากรณ์ของ a_t ,b_{1t} และ C_t ตามลำดับ ซึ่งค่าพยากรณ์ $\hat{a}_t$ สามารถหาได้จากวิธีการทำให้เรียบแบบเอ็กซ์โปเนนเชียล ดังสมการ

$$\hat{a}_t = a\frac{X_t}{C_{t-L}} + (1-a)\left[a_{t-1} + \hat{b}_{1(t-1)}\right] \quad (2)$$

$$\hat{b}_{1t} = b(\hat{a}_t - \hat{a}_{t-1}) + (1-b)\hat{b}_{1(t-1)} \quad (3)$$

$$\hat{C}_t = g\frac{X_t}{\hat{a}_t} + (1-g)\hat{C}_{t-L} \quad (4)$$

$$\hat{X}_t(k) = (\hat{a}_1 + \hat{b}_{1t}k)\hat{C}_{t-L+k} \quad (5)$$

3.1.2 ตัวแบบฤดูกาลเชิงบวก เป็นตัวแบบที่ใช้อธิบายข้อมูลที่มีรูปแบบฤดูกาล โดยที่การเคลื่อนไหวภายในฤดูกาลคงตัวไม่แปรตามแนวโน้มของข้อมูล ซึ่งโฮลท์ได้นำเสนอตัวแบบฤดูกาลเชิงบวก ดังสมการ

$$X_t = b_0 + b_1 t + C_t + e_t \quad (6)$$

$$\hat{a}_t = a(X_t - \hat{C}_{t-L}) + (1-a)\left[a_{t-1} + \hat{b}_{1(t-1)}\right] \quad (7)$$

$$\hat{b}_{1t} = b(\hat{a}_t - \hat{a}_{t-1}) + (1-b)\hat{b}_{1(t-1)} \quad (8)$$

$$\hat{C}_t = g(X_t - \hat{a}_t) + (1-g)\hat{C}_{t-L} \quad (9)$$

$$\hat{X}_t(k) = \hat{a}_1 + \hat{b}_{1t}k + \hat{C}_{t-L+k} \quad (10)$$

3.2 วิธีของบ๊อกซ์–เจนกินส์

การพยากรณ์ด้วยวิธีของบ๊อกซ์ –เจนกินส์ เป็นวิธีการวิเคราะห์อนุกรมเวลาที่มีความถูกต้องสูง เนื่องจากมีการพิจารณาลักษณะลักษณะของอนุกรมเวลาว่ามีสหสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อสร้างตัวแบบพยากรณ์ที่เหมาะสมและมีการคำนึงถึงความแปรผันของฤดูกาล ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ โดยมีตัวแบบทั่วไป คือ Seasonal Autoregressive Integrated Moving Average : SARIMA$(p,d,q)(P,D,Q)_s$ แสดงดังสมการที่ (11) (Bowerman & O'Connell, 1993; Box et al., 1994) และมีขั้นตอนในการสร้างตัวแบบดังนี้

3.2.1 การตรวจสอบข้อมูล เพื่อพิจารณาว่าอนุกรมเวลาอยู่ภายใต้สภาวะคงที่หรือไม่ โดยพิจารณาจากกราฟของอนุกรมเวลา หรือพิจารณาจากกราฟฟังชันก์สหสัมพันธ์ในตัว

(Autocorrelation Function: ACF) และฟังก์ชันสหสัมพันธ์ในตัวบางส่วน (Partial Autocorrelation Function: PACF) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบหรือใช้ในการเลือกตัวแบบ

3.2.2 สร้างอนุกรมเวลาชุดใหม่ เมื่ออนุกรมเวลาอยู่ภายใต้ภาวะไม่คงที่ ต้องทำให้อนุกรมเวลาอยู่ในภาวะคงที่ ซึ่งข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ในภาวะไม่คงที่ เนื่องมาจากอิทธิพลของฤดูกาลจึงต้องแปลงให้เป็นอนุกรมเวลาชุดใหม่ (W_t)โดยหาผลต่างของฤดูกาล

3.2.3 สร้างกราฟ ACF และ PACF ของอนุกรมเวลาชุดใหม่(W_t)เพื่อพิจารณาว่าอนุกรมเวลาชุดใหม่อยู่ในภาวะคงที่หรือไม่

3.2.4 การกำหนดตัวแบบ เป็นการหารูปแบบอนุกรมเวลาที่คาดว่าเหมาะสมกับอนุกรมเวลา โดยพิจารณาจากกราฟ ACF และ PACF

3.2.5 การประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยสุด

3.2.6 การตรวจสอบความเหมาะสมของตัวแบบ

อนุกรมเวลา (X_t) ในการศึกษาครั้งนี้อนุกรมเวลาตัวแบบเชิงคูณของอนุกรมเวลาที่มีฤดูกาล SARIMA(p,d,q)(P,D,Q)$_s$ มีตัวแบบคือ

$$f_p(B)F_P(B^s)(1-B)^d(1-B^s)^D X_t = d + q_q(B)Q_Q(B^s)e_t \qquad (11)$$

เมื่อ X_t แทนอนุกรมเวลา ณ เวลา t

e_t แทนอนุกรมเวลาของความคลาดเคลื่อนที่มีการแจกแจงปกติและเป็นอิสระกันด้วยค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์ และความแปรปรวนคงที่ทุกช่วงเวลา

$d = mf_p(B)F_P(B^s)$ แทนค่าคงที่ โดยที่ m แทนค่าเฉลี่ยของอนุกรมเวลาที่มีภาวะคงที่ (Stationary Time Series)

$f_p(B) = 1 - f_1B - f_2B^2 - \ldots - f_pB^p$ แทนตัวดำเนินการสหสัมพันธ์ในตัวเองแบบไม่มีฤดูกาลอันดับ p (Non-Seasonal Autoregressive Operator of Oder p: AR(p))

$F_P(B^s) = 1 - F_1B^s - F_2B^{2s} - \ldots - F_PB^{Ps}$ แทนตัวดำเนินการสหสัมพันธ์ในตัวเองแบบมีฤดูกาลอันดับที่ P (Seasonal Autoregressive Operator of Oder P: SAR(P))

$q_q(B) = 1 - q_1B - q_2B^2 - \ldots - q_qB^q$ แทนตัวดำเนินการเฉลี่ยเคลื่อนที่แบบไม่มีฤดูกาลอันดับที่ q (Non-Seasonal Moving Average of Oder q: MA(q))

$Q_Q(B^s) = 1 - Q_1B^s - Q_2B^{2s} - \ldots - Q_QB^{Qs}$ แทนตัวดำเนินการเฉลี่ยเคลื่อนที่แบบมีฤดูกาลอันดับที่ Q (Seasonal Moving Average of Oder Q: SMA(Q))

t แทนเวลา ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 1 ถึง n โดยที่ n แทนข้อมูลอนุกรมเวลาในชุดที่ 1

s แทนจำนวนฤดูกาล

d และ D แทนลำดับที่ของการหาผลต่างและผลต่างฤดูกาล ตามลำดับ

B แทนตัวดำเนินการถอยหลัง (Backward Operator) โดยที่ $B^{s}X_{t} = X_{t-s}$

4. การเปรียบเทียบวิธีการพยากรณ์

การเปรียบเทียบวิธีการพยากรณ์ทั้ง 2 วิธี จะพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ (Mean Absolute Present Error: MAPE)

$$MAPE = \frac{100}{n}\sum_{t=1}^{n}\left|\frac{e_t}{X_t}\right| \qquad (12)$$

5. การพยากรณ์อุณหภูมิเฉลี่ย

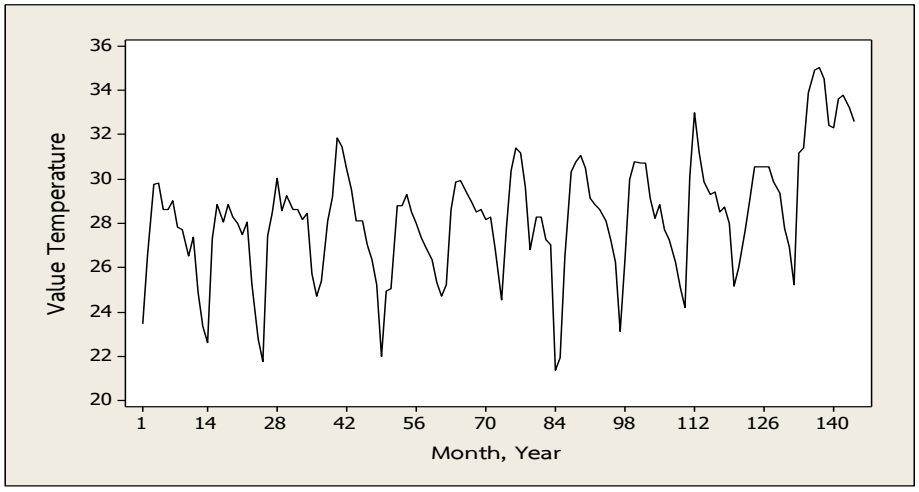
ในการพยากรณ์อุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนในปี พ.ศ. 2562 จะเลือกใช้วิธีการพยากรณ์ที่ให้ค่า MAPE ต่ำที่สุด โดยใช้ข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 – 2561 ระยะเวลา 12 ปี เป็นข้อมูลในการสร้างตัวแบบพยากรณ์

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยในแต่ละขั้นตอนเป็นดังนี้

1. ผลการศึกษาความเคลื่อนไหวของอนุกรมเวลา

จากข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดมหาสารคาม ตั้งแต่ปี พ.ศ.2550-2561 โดยพิจารณาจากกราฟ (t, X_t) พบว่า การเคลื่อนไหวของอุณหภูมิเฉลี่ยจะเกิดซ้ำแล้วซ้ำอีกในช่วงระยะเวลา 1 ปี ไม่แตกต่างมากนัก คือ ในช่วง 6 เดือนแรกของปีอุณหภูมิเฉลี่ยจะมีแนวโน้มค่อยๆ เพิ่มขึ้น และช่วง 6 เดือนปลายปีจะมีแนวโน้มค่อยๆ ลดลง แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ลักษณะการเคลื่อนไหวของอนุกรมเวลาอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดมหาสารคาม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2561

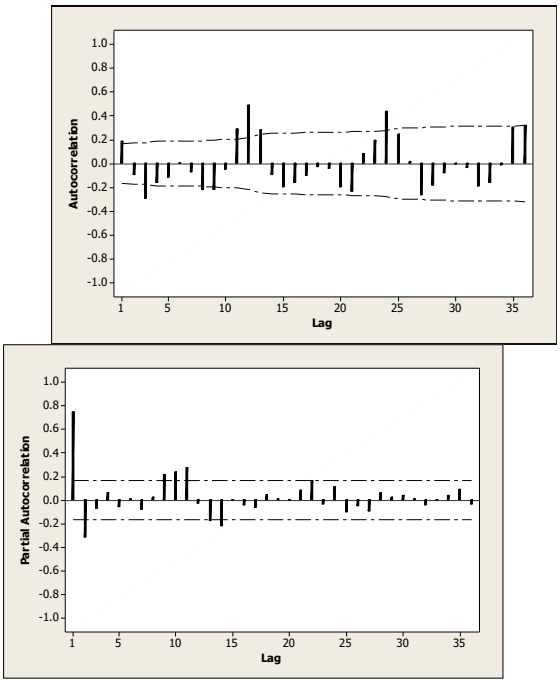
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 วิธีของโฮลท์-วินเทอร์

จากการศึกษาความเคลื่อนไหวของอนุกรมเวลา พบว่า อุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนไม่แสดงให้เห็นถึงแนวโน้ม ดังนั้นวิธีของโฮลท์-วินเทอร์ จึงเลือกใช้ตัวแบบเชิงบวก และทำการเลือกค่า a ,b และ g อยู่ระหว่าง 0.0 – 1.0 โดยการทดลองใส่ค่าa ,b และ g ให้เพิ่มค่าขึ้นครั้งละ 0.1 แล้วเลือกค่า a ,b และ g ที่ให้ค่า MAPE ต่ำที่สุด ซึ่งได้ค่า $a = 0.3, b = 0.1$ และ $g = 0.1$ ซึ่งผลการพยากรณ์แสดงดังตารางที่ 2

2.2 วิธีของบ๊อกซ์–เจนกินส์

2.2.1 การตรวจสอบข้อมูล จากการพิจารณากราฟ(t, X_t)กราฟ ACF และ PACF พบว่าการเคลื่อนไหวของอนุกรมเวลาเป็นแบบลูกคลื่น จะมีลักษณะที่ซ้ำกัน 12 ค่าของค่า lag แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กราฟ ACF และ PACF ของอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดมหาสารคาม

2.2.2 การกำหนดตัวแบบจากกราฟ ACF และ PACF ที่ได้จากข้อ 2.2.1 นำไปใช้ในการหาตัวแบบ SARIMA(p,d,q)(P,D,Q)$_s$ ที่คาดว่าเหมาะสมกับอนุกรมเวลาในที่นี้ได้ตัวแบบที่เหมาะสมคือ SARIMA(1,1,1)(1,1,2)$_{12}$ ดังสมการ

$$(1-\phi_1 B)(1-\Phi_{12}B^{12})(1-B)(1-B^{12})X_t = d+(1-\theta_1 B)(1-\Theta_1 B^{12}-\Theta_2 B^{24})e_t \quad (13)$$

2.2.3 การประมาณค่าพารามิเตอร์ จากตัวแบบที่เหมาะสมสมการที่ (13) จะประมาณค่าพารามิเตอร์แสดงในตารางที่ 1

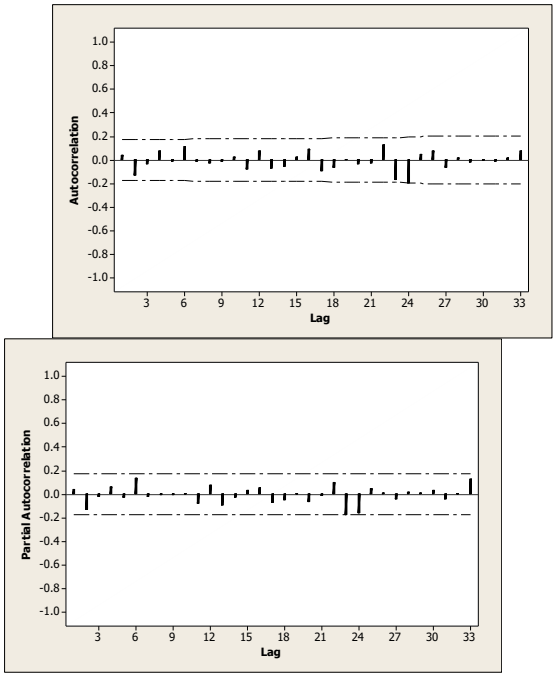
ตารางที่ 1 ค่าประมาณของสัมประสิทธิ์ของตัวแบบ SARIMA$(1,1,1)(1,1,2)_{12}$

พารามิเตอร์	ค่าประมาณ	ค่าความคลาดเคลื่อน	ค่าตัวสถิติ t
AR1	0.4370	0.1283	3.40
SAR12	-0.9798	0.0424	-23.13
MA1	0.8460	0.0807	10.48
SMA12	0.0182	0.1114	0.16
SMA24	0.8102	0.1126	7.19
Constant	0.0169	0.0043	3.91

แทนค่าพารามิเตอร์ในสมการที่ (13) จะได้ตัวแบบพยากรณ์ คือ

$$(1-0.4310B)(1+0.9798B^{12})X_t = 0.0169+(1-0.8460B)(1-0.0182B^{12}-0.8102B^{24})e_t$$

2.2.4 การตรวจสอบความเหมาะสมของตัวแบบ เมื่อพิจารณากราฟ ACF และ PACF ของความคลาดเคลื่อนดังภาพที่ 3 พบว่าฟังก์ชันสหสัมพันธ์ในตัวของความคลาดเคลื่อนจะตกอยู่ขอบเขตความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทุกค่า lag แสดงว่าความคลาดเคลื่อนไม่มีสหสัมพันธ์ และจากค่าสถิติ Q สำหรับ K เท่ากับ 12, 24, 36 และ 48 เท่ากับ 7.4, 25.4, 33.7 และ 35.9 ตามลำดับ ซึ่งค่าสถิติ Q มีค่าน้อยกว่าค่าไคกำลังสอง (c^2)ทุกค่า lag แสดงว่าตัวแบบบ๊อกซ์ – เจนกินส์ที่เลือกมานั้นมีความเหมาะสม

ภาพที่ 3 กราฟ ACF และ PACF ของความคลาดเคลื่อนจากวิธีการพยากรณ์ของบ๊อกซ์-เจนกินส์

2.2.5 การเปรียบเทียบวิธีการพยากรณ์ เมื่อเปรียบเทียบตัวแบบพยากรณ์ พบว่าตัวแบบพยากรณ์โดยวิธีโฮลท์-วินเทอร์และวิธีบ๊อกซ์-เจนกินส์ ให้ค่า MAPE เป็นร้อยละ 3.13 และ 3.54 แสดงดังตารางที่ 2 จะให้ได้ว่าตัวแบบที่มีความเหมาะสมในการพยากรณ์อุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดมหาสารคาม ปี พ.ศ.2562 คือวิธีการพยากรณ์ของ โฮลท์-วินเทอร์ ซึ่งเป็นวิธีที่ให้ค่า MAPE ต่ำที่สุด

ตารางที่ 2 ค่าพยากรณ์อุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดมหาสารคาม ปี พ.ศ.2562

เดือน	อุณหภูมิเฉลี่ยจริง (องศาเซลเซียส)	อุณหภูมิเฉลี่ย (องศาเซลเซียส) จากการพยากรณ์โดยวิธี	
		โฮลท์-วินเทอร์	บ๊อกซ์-เจนกินส์
มกราคม	32.2	31.37	30.37
กุมภาพันธ์	36.4	33.62	32.75
มีนาคม	38.2	36.70	34.87
เมษายน	38.9	38.48	36.38
MAPE		3.13	3.54

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดมหาสารคาม จากศูนย์อุตุนิยมวิทยาจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งจากการพยากรณ์อุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้ข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2561 ระยะเวลา 12 ปี โดยเปรียบเทียบวิธีการพยากรณ์ 2 วิธี คือ วิธีโฮลท์-วินเทอร์และวิธีบ๊อกซ์-เจนกินส์ ซึ่งพิจารณาจากค่า MAPE พบว่า วิธีโฮลท์-วินเทอร์ เป็นวิธีที่เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลมากที่สุด ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนทางการเกษตร และการป้องกันอัคคีภัยในจังหวัดมหาสารคามที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ผลการศึกษาวิจัยนี้ สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจวางแผนการบริหารจัดการทางการเกษตร และการบริหารจัดการน้ำ

2. จากตัวแบบการพยากรณ์ที่ได้ในงานวิจัยนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับอนุกรมเวลาที่มีลักษณะการเคลื่อนไหวที่คล้ายคลึงกัน

3. ในการศึกษาครั้งต่อไป อาจศึกษาเกี่ยวกับวิธีการพยากรณ์ที่แตกต่างออกไป เช่น การทำให้เรียบแบบเอกซ์โพแนนเชียล การพยากรณ์รวม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

วิชิต หล่อจีระชุณห์กุล และจิราวัลย์ จิตรถเวช. (2548). **เทคนิคการพยากรณ์** (พิมพ์ ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ชัยวัฒน์ มั่นเจริญ. (ม.ป.ป.). **สถานการณ์ภาวการณ์เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของไทยและของโลก และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสภาวะโลกร้อนของประเทศไทย.** วันที่สืบค้นข้อมูล 10 กรกฎาคม 2562ม เข้าถึงได้ที่ http://rgj.trf.or.th/abstract/th/PHD41K00122-Chaiwat.pdf.

วราฤทธิ์ พานิชกิจโกศลกุล (2549). **การพยากรณ์อุณหภูมิเฉลี่ยของจังหวัดเชียงใหม่ เปรียบเทียบโดยวิธีแยกส่วนประกอบ วิธีของวินเตอร์ และวิธีของบ๊อกซ์-เจนกินส์.** วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(ภาษาไทย) ปีที่ 14 ฉบับที่ 3 ก.ย.-ธ.ค.49

วรางคณา กีรติวิบูลย์ (2556). **การเปรียบเทียบวิธีการพยากรณ์ระหว่างวิธีบอกซ์-เจนกินส์ วิธีการทำให้เรียบแบบเอกซ์โพเนนเชียลที่มีฤดูกาลอย่างง่าย และวิธีการพยากรณ์รวม สำหรับการพยากรณ์อุณหภูมิเฉลี่ยต่อเดือนในเขตกรุงเทพมหานคร**. วารสารวิทยาศาสตร์บูรพา. 18 (2556) 2 : 149-160.

ชม ปานตา และยุภาวดีสำราญฤทธิ์ (2560). **การพยากรณ์ปริมาณน้ำฝนรายเดือนในจังหวัดนครสวรรค์โดยใช้เทคนิคการพยากรณ์ทางสถิติ**. วารสารวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 10 กรกฎาคม –ธันวาคม 2560

Bowerman, B.L., and O'Cannell R.T., **Forecasting and Time Series: An applied approach.**, Duxbury Press, Belmont, 726 p, 1993.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กรณีศึกษาบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มของประเทศไทย

Determinant of Dividend Payout: Evidence from Food and Beverage Industry in Thailand

ปาลิตา นิ่มมณี[1] และ ดร.กาญจนา ส่งวัฒนา[2]

Palita Nimmanee[1] and Karnjana Songwathana, Ph.D.[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของหลักทรัพย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 39 บริษัท ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ครอบคลุมช่วงปี พ.ศ. 2550-2559 โดยอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบด้วย ผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น, ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์, อัตราส่วนสภาพคล่อง,อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น, สินทรัพย์รวม, กระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม, อัตราการเติบโตของยอดขาย มูลค่าตามบัญชี และมูลค่าการส่งออกของอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ในขณะที่ตัวแปรตามของศึกษานี้ คือ อัตราการจ่ายเงินปันผล ทั้งนี้ผลการศึกษาโดยใช้แบบจำลอง Random Effect ซึ่งเป็นแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุดพบว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลในทิศทางตรงกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ (Keywords) : อัตราการจ่ายเงินปันผล อัตราส่วนทางการเงิน อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม

Abstract

This study examines factors influencing dividend payout for the food and beverage industry which consists of 39 companies listed on the Stock Exchange of Thailand. The study covers the period from 2007 to 2016. The financial ratios consist

[1]คณะเศรษฐศาสตร์และการลงทุน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ **Faculty of Economics and Investment, Bangkok University E-mail:** palita.nim1407@gmail.com

[2]คณะเศรษฐศาสตร์และการลงทุน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ **Faculty of Economics and Investment, Bangkok University E-mail:** karnjana.s@bu.ac.th

of Return on Equity, Return on Assets, Current Ratio, Debt to Equity Ratio, Total Assets, Cash Flow Operating to Total Asset, Sales Growth, Price Per Book Value and Export Value; while the dependent variable is Dividend Payout. The result from the random effect specification which is the most appropriate model shows that Debt to Equity Ratio is the only significant factor influencing dividend payout ratio.

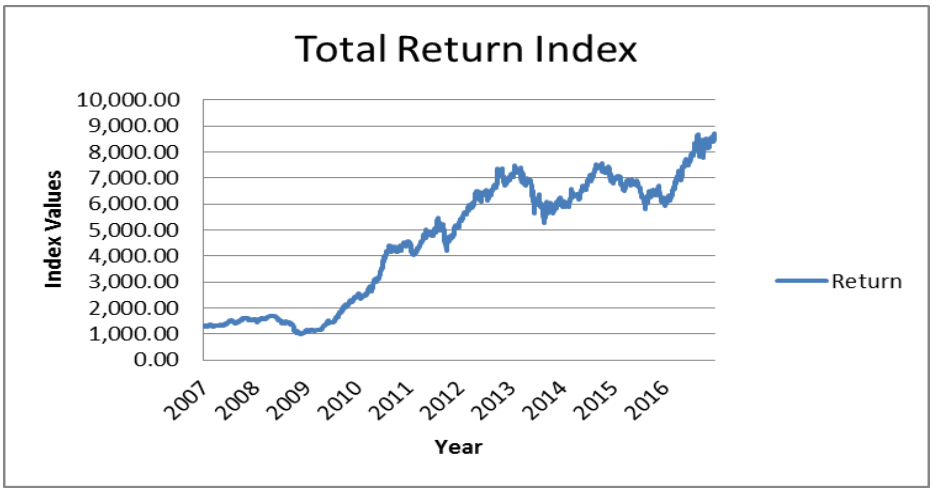
Keywords : Dividend Payout, Financial Ratios, Food and Beverage Industry

บทนำ

จากที่ทราบกันดีว่ารัฐบาลไทยประกาศนโยบาย Thailand 4.0 ซึ่งนโยบายดังกล่าว คือ การกำหนดวิสัยทัศน์เชิงนโยบายเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่มีการขับเคลื่อนด้วยความรู้ความสามารถทางด้านนวัตกรรม ซึ่งเป้าหมายของการพัฒนา ประกอบด้วยการเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานของกลุ่ม 5 อุตสาหกรรม คือ อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ (Next-generation Automotive) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Smart Electronics) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Affluent, Medical and Wellness Tourism) การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ (Agriculture and Biotechnology) และอุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร (Food for the Future) นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีนโยบายในการผลักดันการส่งออกสินค้าอาหารของไทยรวมทั้งธุรกิจบริการร้านอาหารให้ขยายตัวในตลาดโลกเพิ่มมากขึ้น รวมถึงนโยบายครัวไทยสู่ครัวโลกส่งผลให้อุตสาหกรรมอาหารของไทยได้รับความสนใจจากนักลงทุนเป็นอย่างมาก

ทั้งนี้ช่องทางในการลงทุนในอุตสาหกรรมดังกล่าวสำหรับนักลงทุนรายย่อยนั้นสามารถลงทุนผ่านการเข้าซื้อกองทุนจากสถาบันการเงินที่ลงทุนในอุตสาหกรรมดังกล่าว การซื้อหุ้นกู้ หรือการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนั้นผลตอบแทนที่นักลงทุนคาดหวังจะได้รับจากการลงทุนนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทหลัก คือ ผลตอบแทนที่ได้รับจากการเพิ่มขึ้นของราคาหลักทรัพย์ที่ได้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ และผลตอบแทนที่ได้รับจากการจ่ายปันผลจากหลักทรัพย์ที่ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ โดยสำหรับนักลงทุนที่ไม่ชอบความเสี่ยงนักจะลงทุนเพื่อที่ต้องการผลตอบแทนในรูปแบบของการจ่ายปันผลในระยะยาวมากกว่าที่จะต้องรับความเสี่ยงจากการผันผวนของราคาหลักทรัพย์ เนื่องจากผลตอบแทนในรูปแบบของเงินปันผลโดยมากจะขึ้นอยู่กับผลประกอบการ ความสามารถของบริษัท และปัจจัยต่างอื่นๆ จึงเป็นสาเหตุให้ทางผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อการจ่ายเงินปันผลของหลักทรัพย์โดยในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษากลุ่มหลักทรัพย์อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม เนื่องจากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มมีมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้นทุกปี และหลักทรัพย์ในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารยังมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของราคาดัชนีผลตอบแทนรวม โดยแสดงข้อมูลดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1 ราคาดัชนีผลตอบแทนรวมของเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ช่วงปี ค.ศ. 2007 ถึง 2016

ที่มา Website : https://www.set.or.th/th/market/tri.html ข้อมูลราคาดัชนีผลตอบแทนรวม

จากข้อมูลมูลค่าการส่งออกและราคาดัชนีผลตอบแทนรวมของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มแสดงให้เห็นแล้วว่าบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มมีแนวโน้มดีขึ้นเรื่อยๆ และเป็นกลุ่มที่นักทุนให้ความสนใจเนื่องจากเชื่อว่าจะสามารถสร้างผลตอบแทนในระยะยาวแก่นักลงทุนได้ เนื่องจากอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่รัฐให้การสนับสนุน และมีแนวโน้มที่ดีทั้งในด้านการส่งออกและการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ จึงเป็นที่มาของการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลตอบแทนในรูปของเงินปันผลของกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่ม เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ที่ยังไม่เคยมีคนศึกษาอย่างจริงจัง จึงทำให้เป็นเรื่องที่น่าสนใจเรื่องหนึ่ง โดยผลของการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนที่สนใจผลตอบแทนในรูปของเงินปันผลของกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม เพื่อใช้ในการพิจารณาแนวทางการลงทุนเพื่อให้ผู้ลงทุนได้รับผลตอบแทนตามที่คาดการณ์ไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของหลักทรัพย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาการลงทุนสำหรับนักลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มที่ต้องการผลตอบแทนในรูปแบบของเงินปันผล

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม มีทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

ทฤษฎีการเติบโตของบริษัท กล่าวไว้ว่า องค์กรที่มีโครงการลงทุนขยายกิจการขององค์กรนั้นจะมีการใช้เงินทุนจากปริมาณเงินสดหมุนเวียนในองค์กรก่อนการกู้ยืมจากสถาบันการเงิน จึงทำให้กระทบกับปัจจัยอัตราส่วนสภาพคล่อง (Current Ratio), อัตราการเติบโต (Sales Growth) และอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity Ratio) จึงส่งผลให้ปริมาณการจ่ายเงินปันผลลดลงเนื่องจากการรักษาปริมาณเงินสดในองค์กรเพื่อสำรองการลงทุน

นอกจากนี้งานวิจัยในอดีตที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการการจ่ายเงินปันผลมีการศึกษาถึงปัจจัย และอิทธิพลของปัจจัยดังกล่าวต่อการจ่ายเงินปันผล ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวกับการจ่ายเงินปันผล

ผู้แต่ง	ตัวแปรด้านการจ่ายเงินปันผล	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเงินปันผล (ทิศทาง)
นลินี เวชวิริยกุล (2008)	อัตราการจ่ายปันผล	อัตราส่วนหนี้สิน (-) จำนวนผู้ถือหุ้น (+) ขนาดของบริษัท (N.S)
Lily, Vankatesh & Sukserm (2009)	อัตราการจ่ายปันผล	ผลประกอบการ (+) กระแสเงินสด (+) ราคาซื้อขายหลักทรัพย์ (N.S) ขนาดของบริษัท (N.S) อัตราส่วนผู้ถือหุ้น (N.S)
Nuhu (2014)	อัตราการจ่ายปันผล	ผลประกอบการ (+) ค่ากำลังสองของผลประกอบการ (+) ขนาดของบริษัท (+) Log (จำนวนกรรมการ) (+) หนี้สินรวม/สินทรัพย์รวม (-)
อรทิชา อินทาปัจ (2016)	อัตราปันผลตอบแทนและอัตราการจ่ายปันผล	**ตัวแปรตาม: อัตราเงินปันผลตอบแทน** อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (+)

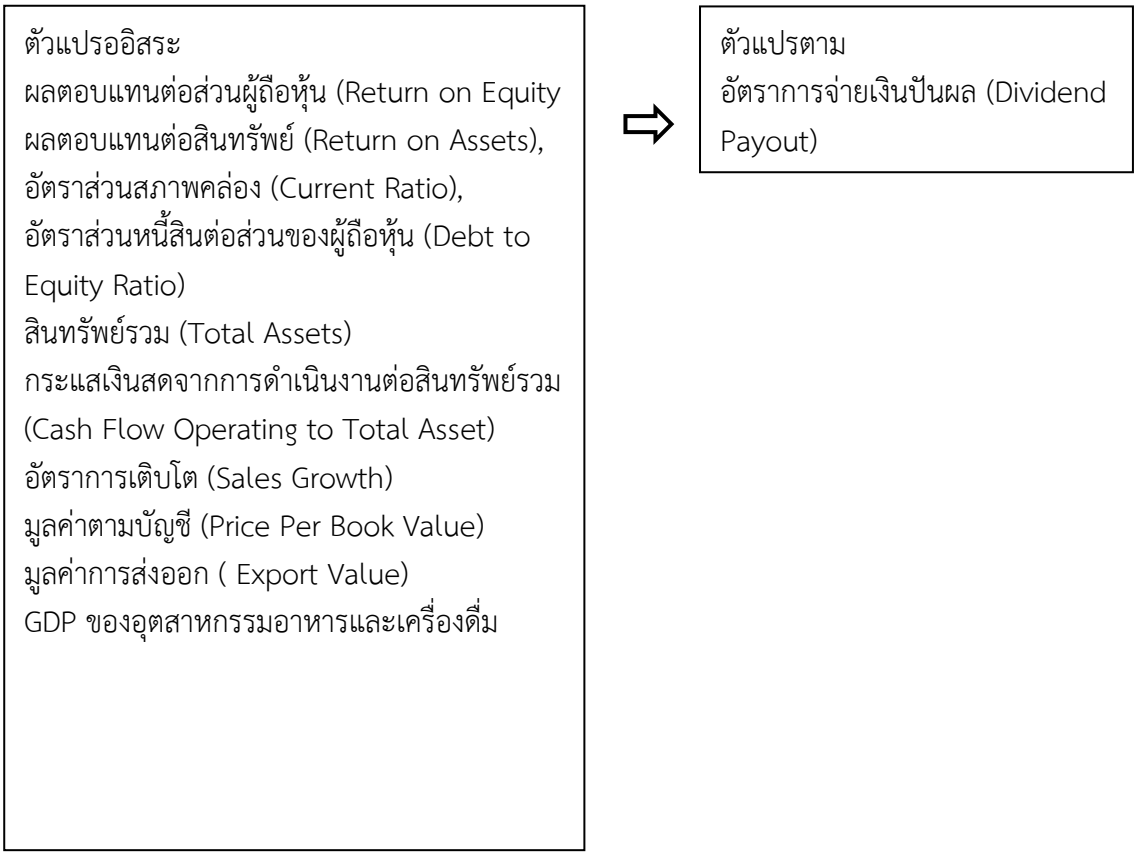
ผู้แต่ง	ตัวแปรด้านการจ่ายเงินปันผล	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเงินปันผล (ทิศทาง)
		อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (+) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (-) อัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (+) อัตราส่วนระหว่างราคาหุ้นกับมูลค่าทางบัญชี (+) **ตัวแปรตาม: อัตราการจ่ายเงินปันผลตอบแทน** ขนาดของกิจการ (+)

(N.S หมายถึงไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ)

จากการค้นคว้าพบว่างานวิจัยทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มนั้นยังไม่พบมากนัก จึงเป็นโอกาสอันดีในการที่จะศึกษา โดยการศึกษานี้เพิ่มเติมตัวแปรที่เกี่ยวกับอัตราส่วนทางการเงิน เช่น ผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น (Return on Equity, ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Assets), อัตราส่วนสภาพคล่อง (Current Ratio), อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity Ratio), สินทรัพย์รวม (Total Assets),กระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม (Cash Flow Operating to Total Asset), อัตราการเติบโต (Sales Growth) และมูลค่าตามบัญชี (Price Per Book Value) และนอกจากนี้ยังมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งประกอบด้วย มูลค่าการส่งออก (Export Value) และ GDP ของอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม สามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดงานวิจัย

กลุ่มข้อมูลตัวอย่างของการศึกษานี้คือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่จัดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 39 บริษัท โดยอ้างอิงข้อมูล ณ วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ครอบคลุมช่วงปี พ.ศ. 2550-2559

งานวิจัยครั้งนี้ใช้การิเคราะห์ข้อมูลจากงบการเงินโดยผู้ศึกษาใช้ข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยลักษณะข้อมูลจะเป็นแบบ Panel Data คือ รายปี และรายบริษัท ซึ่งเก็บข้อมูลของบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากโปรแกรม SETSMART และใช้แบบจำลองเศรษฐมิติสำหรับ Panel Data คือ Fixed Effects, Pooled Estimator และ Random Effects โดยมีรายละเอียดแบบจำลองดังนี้

$$DP_{i,t}= \alpha_{i,t}+\beta_1*ROE_{i,t}+\beta_2*ROA_{i,t}+\beta_3*CR_{i,t}+\beta_4* DE_{i,t}+\beta_5* TA_{i,t}+\beta_6* CFO_{i,t}+\beta_7* SG_{i,t}+\beta_8* PB_{i,t}+\beta_9* Exp_{i,t}+\mu$$

โดยที่กำหนดให้

$DP_{i,t}$ = อัตราการจ่ายเงินปันผล สำหรับบริษัท i ในช่วงเวลาที่ t
$ROE_{i,t}$ = ผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น สำหรับบริษัท i ในช่วงเวลาที่ t
$ROA_{i,t}$ = ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ สำหรับบริษัท i ในช่วงเวลาที่ t
$CR_{i,t}$ = อัตราส่วนสภาพคล่อง สำหรับบริษัท i ในช่วงเวลาที่ t
$DE_{i,t}$ = อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น สำหรับบริษัท i ในช่วงเวลาที่ t
$TA_{i,t}$ = สินทรัพย์รวม สำหรับบริษัท i ในช่วงเวลาที่ t
$CFO_{i,t}$ = กระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม สำหรับบริษัท i ในช่วงเวลาที่ t
$SG_{i,t}$ = อัตราการเติบโต สำหรับบริษัท i ในช่วงเวลาที่ t
$PB_{i,t}$ = มูลค่าตามบัญชี สำหรับบริษัท i ในช่วงเวลาที่ t
$Exp_{i,t}$ = มูลค่าการส่งออก สำหรับบริษัท i ในช่วงเวลาที่ t
μ = ค่าความคลาดเคลื่อน

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาสามารถแสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา

ตัวแปร	Mean	Std. Dev.	Min	Max
อัตราการจ่ายเงินปันผล	118.51	551.61	0.00	7162.92
อัตราส่วนสภาพคล่อง	8.69	31.39	0.90	338.53
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	-2.09	52.81	-957.93	34.43
มูลค่าตามบัญชี	2.34	2.22	0.11	19.46
ผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น	-0.74	15.95	-289.29	1.57
อัตราการเติบโต	-0.01	0.62	-9.97	0.91
กระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม	0.09	0.10	-0.26	0.74
ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	0.08	0.08	-0.27	0.62
สินทรัพย์รวม	10.15	24.64	0.18	200.37
มูลค่าการส่งออก	516.75	73.82	376.21	614.40

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบจำลองเศรษฐมิติสามารถแสดงผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ Pooled Estimator, Fixed Effects, Random Effects

	Pooled Estimator		Fixed Effects		Random Effects	
DP	Coef	Std. Err.	Coef	Std. Err.	Coef	Std. Err.
CR	-1.1006	0.9405	1.4729	1.5637	-1.1006	0.9405
DE	-167.4140*	88.1243	-164.1389	115.0224	-167.4140*	88.1243
PB	19.7871	18.0063	39.2834	31.8669	19.7871	18.0063
ROE	992.1877	965.7434	1085.1370	1110.6990	992.1877	965.7434
SG	-18.0006	154.6839	29.8554	156.5053	-18.0006	154.6839
CFO	-482.0603	387.3889	-1213.2800**	487.6141	-482.0603	387.3889
ROA	-2194.4600	1610.1510	-3020.4720	1907.6530	-2194.4600	1610.1510
TA	-0.6021	1.1916	-0.0942	3.1783	-0.6021	1.1916
Exp	-0.0380	0.5141	-0.3569	0.5703	-0.0380	0.5141
CONS	316.7690	276.4990	534.5134*	297.0049	316.7690	276.4990

***, **, * ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01, 0.05, 0.10 ตามลำดับ

ทั้งนี้ในการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยด้วยข้อมูล Panel Data จำเป็นที่จะต้องหาแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุดในการประมาณค่าจึงต้องมีการทดสอบ Hausman Test เพื่อทดสอบว่าแบบจำลอง Fixed Effect หรือ Random Effect มีความเหมาะสมมากกว่ากัน ซึ่งผลจาก Hausman Test พบว่าแบบจำลอง Random Effect ให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ประมาณค่าได้มีประสิทธิภาพมากกว่าการประมาณค่าในแบบจำลอง Fixed Effect อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยความเชื่อมั่น 95% ดังนั้นจะต้องมีการทดสอบด้วย Breusch Pagan โดยผลการศึกษาพบว่าแบบจำลอง Random Effect ให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ประมาณค่าได้มีประสิทธิภาพมากกว่าการประมาณค่าในแบบจำลอง Pooled OLS การศึกษานี้จึงสามารถอธิบายได้ด้วยแบบจำลอง Random Effect

ผลของแบบจำลอง Random Effects Regression สามารถสรุปตามตัวแปร ได้ดังนี้ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีนัยสำคัญที่ระดับร้อยละ 0.1 โดยอัตราการจ่ายเงินปันผลในทิศทางลบด้วยสัมประสิทธิ์ -167.4140 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า หากบริษัทอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้น 1 เท่าจะผลให้อัตรการจ่ายเงินปันผลลดลงร้อยละ 167.4140

ในขณะที่ตัวแปรอัตราส่วนสภาพคล่อง, อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น, มูลค่าตามบัญชี, ผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น, อัตราการเติบโต, กระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม, ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์, สินทรัพย์รวม และมูลค่าการส่งออก ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับตัวแปรอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นนั้นแสดงให้เห็นแล้วว่าหากบริษัทมีหนี้สินสูงย่อมจะส่งผลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผล เนื่องจากบริษัทมีรายจ่ายสูงจึงทำให้ความสามารถในการจ่ายเงินปันผลนั้นลดลง และหากนักลงทุนต้องการลงทุนเพื่อให้ได้รับเงินปันผลที่สูง นักลงทุนก็ควรให้ความสนใจกับอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เพราะเป็นตัวแปรที่สะท้อนอัตราการจ่ายเงินปันผลได้ดี ซึ่งถ้าหากว่าบริษัทมีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นที่สูง ก็จะส่งผลให้บริษัทมีอัตราการจ่ายเงินปันผลที่ต่ำ ซึ่งแน่นอนหากนักลงทุนต้องการที่จะลงทุนให้ได้รับอัตราการจ่ายเงินปันผลที่สูงนั้น ก็จะต้องเลือกลงทุนในบริษัทที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นที่ต่ำ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่าตัวแปรอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีผลในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราการจ่ายเงินปันผล เนื่องจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นนั้นสะท้อนให้เห็นถึงหนี้สินที่บริษัทมีอยู่ ซึ่งแน่นอนหากบริษัทมีภาระหนี้สินในปริมาณมากย่อมส่งผลให้บริษัทมีความสามารถในการจ่ายเงินปันผลลดลง หรืออาจจะไม่มีการจ่ายเงินปันผลในรอบปีนั้นๆ และจากการค้นคว้างานวิจัยในอดีตก็สอดคล้องกับผลการทดสอบ คือตัวแปรอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีผลในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราการจ่ายเงินปันผล แต่ในขณะที่ตัวแปรอัตราส่วนสภาพคล่อง, อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น, มูลค่าตามบัญชี, ผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น, อัตราการเติบโต, กระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม, ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์, สินทรัพย์รวม และมูลค่าการส่งออก ไม่มีนัยสำคัญทางเศรษฐกิจ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยในอดีตที่กล่าวว่าปัจจัยต่างๆเหล่านี้มีผลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผล ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่ากลุ่มข้อมูลตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีการจ่ายเงินปันผลที่ไม่สม่ำเสมอ จึงส่งผลให้ตัวแปรต่างๆที่กล่าวมาไม่มีผลต่อการจ่ายเงินปันผล

ข้อเสนอแนะการวิจัย

นักลงทุนจะสามารถเลือกลงทุนหลักทรัพย์ในอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มที่เหมาะสมโดยวิเคราะห์จากตัวแปรอัตราการจ่ายเงินปันผล โดยนักลงทุนจะต้องดูว่าบริษัทที่จะเลือกลงทุนจะต้องมีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นที่ต่ำจึงจะส่งผลให้นักลงทุนได้รับผลตอบแทนจากการจ่ายเงินปันผลที่สูงตามที่คาดการณ์ไว้ สำหรับการศึกษาต่อในอนาคต นอกเหนือจากตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาแล้ว ในอนาคตสามารถศึกษาต่อโดยนำตัวแปรการลงทุนใหม่/เพิ่มของบริษัท มาวิเคราะห์ เนื่องจากหากนักลงทุนนำอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมาวิเคราะห์เพียงอย่างเดียวอาจจะยังไม่ครอบคลุม เนื่องจากในบางบริษัทที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นที่สูงอาจจะเป็นเพราะว่าบริษัทมีการขยายการลงทุนจึงทำให้มีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นที่สูง และนอกเหนือจากนี้ก็อาจจะนำตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มมาวิเคราะห์เพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

นลินี เวชวิริยกุล (2551). *งานวิจัยศึกษาปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการจ่ายปันผลของบริษัทกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* สืบค้นจาก http://eprints.utcc.ac.th/2058/2/2058fulltext.pdf

อรทิชา อินทาปัจ (2559). *งานวิจัยศึกษาปัจจัยที่กำหนดการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ* สืบค้นจาก dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/2190/1/onthicha.inth.pdf

Lily, J., Venkatesh, S., & Sukserm, T. (2009). Determinants of Dividend Payout in Thailand*. Journal of Science and Technology, Ubon Ratchthani University, 11*(3), 73-81.

Nuhu, E. (2014). *Revisiting the Determinants of Dividend Payout Ratios in Ghana.* Retrieve from http://ijbssnet.com/journals/Vol_5_No_8_1_July_2014/25.pdf.

Translated Thai References

Nalinee Vechviriyakul, (2008). Factors Affecting the Dividend Payment of the Listed Companies in the Agro-Industry and Food Industry Group. Master Degree. UTCC Unviersity. [In Thai]

Onthicha Inthapat. (2016). The Determinants of Dividend Payment of Listed Companies In the Market for Alternative Investment . Master Degree, Bangkok University. [In Thai]

ปัจจัยสภาพอากาศและมูลค่าการซื้อขายของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Weather Effect and Trading Volume of the Stock Exchange of Thailand

จักรกริช ลือชา[1] และ ดร.กาญจนา ส่งวัฒนา[2]

Chakkrit Luecha[1] and Karnjana Songwathana, Ph.D.[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาผลของสภาพอากาศต่อมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ของตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย ซึ่งรวมถึงมูลค่าการซื้อของนักลงทุนในประเทศ และมูลค่าของการซื้อของนักลงต่างประเทศ โดยการศึกษาใช้ข้อมูลรายวันตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2550 ถึง วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2559 รวมทั้งสิ้น 2443 วันทำการ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีสมการถดถอย จากผลการศึกษาพบว่าสภาพอากาศมีผลต่อมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนในประเทศแต่ไม่มีผลต่อมูลค่าการซื้อขายของและนักลงทุนต่างประเทศ โดยปัจจัยทางด้านอุณหภูมิมีอิทธิพลทางลบต่อมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนในประเทศ

คำสำคัญ (Keywords) : อุณหภูมิ, มูลค่าการซื้อขาย, นักลงทุนในประเทศ, นักลงทุนต่างประเทศ, สภาพอากาศ

Abstract

The purpose of this study was to investigate the effect of weather on trading value of Stock Exchange of Thailand. The trading value includes both domestic and foreigners. The study used daily data from January 1, 2007 to December 31, 2019, totaling 2443 working days. Data were analyzed by regression equation. The results showed that the temperature factor has significant impact on the trading value of domestic investor but not foreign investor. Temperature has negative impact on the trading value of domestic investor.

Keywords : Temperature, Weather, Trading Volume, Domestic Investor, Foreign Investors

---

[1]คณะเศรษฐศาสตร์และการลงทุน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ **Faculty of Economics and Investment, Bangkok University E-mail:** chakkrit.luec@bumail.net

[2]คณะเศรษฐศาสตร์และการลงทุน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ **Faculty of Economics and Investment, Bangkok University E-mail:** karnjana.s@bu.ac.th

บทนำ

ตลาดหลักทรัพย์เป็นแหล่งที่ระดมทุนของบริษัทที่ต้องการเงินทุนและขยายกิจการ ตลาดหลักทรัพย์จึงเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการเติบโตของเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ตลาดหลักทรัพย์ยังเป็นสถานที่สร้างความมั่งคั่งของนักลงทุน นอกจากการฝากเงินไว้กับธนาคาร ทั้งนี้ตามทฤษฎีทางการเงินแบบดั้งเดิม ถือว่าราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์นั้นจะสะท้อนข้อมูลทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์นั้น และนักลงทุนส่วนใหญ่มักจะตัดสินใจลงทุนอย่างมีเหตุผลโดยนิยมใช้เครื่องมือในการตัดสินในการวิเคราะห์การลงทุนจากการการวิเคราะห์โดยใช้ปัจจัยพื้นฐาน และการวิเคราะห์ทางเทคนิค แต่บางครั้งมีเหตุการณ์ที่อาจจะทำให้นักลงทุนเกิดความตื่นตระหนกและพร้อมใจกันซื้อขายหุ้น ทำให้ราคาหรือปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์นั้นมีความผันผวนเป็นอย่างมาก ดังนั้นการใช้แนวการวิเคราะห์ด้วยข้อมูลจากปัจจัยพื้นฐานและการวิเคราะห์ทางเทคนิคอาจจะไม่เพียงพอต่อที่จะอธิบายการเคลื่อนไหวของตลาดหลักทรัพย์หรือการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการซื้อขายของตลาดหลักทรัพย์ได้

ทั้งนี้ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้มีผู้ศึกษาวิจัยพบว่าปัจจัยทางจิตวิทยามีนัยสำคัญเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อขายของนักลงทุนภายในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งตามหลักของนักจิตวิทยานั้นพบว่าผลของสภาพอากาศ เช่น วันที่แดดออก หรือวันที่ไม่มีแดดนั้นมีผลต่ออารมณ์ ความคิดและการตัดสินใจของนักลงทุนอันจะส่งผลต่อมูลค่าการซื้อขายและผลตอบแทนของหลักทรัพย์ จากการรวบรวมงานศึกษาในอดีตพบว่าผลการศึกษาที่สอดคล้องเป็นทิศทางเดียวกันว่าสภาพอากาศที่ดีส่งผลให้นักลงทุนมีความผ่อนคลาย และมีทัศนคติในเชิงบวกในการลงทุนมากขึ้นอันส่งผลต่อทั้งมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ และผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์ (Saunder, 1993)

อย่างไรก็ดีงานศึกษาในอดีตที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพอากาศและมูลค่าการซื้อขายของตลาดหลักทรัพย์นั้น โดยมากศึกษาในตลาดหลักทรัพย์ต่างประเทศ เช่น ตลาดหลักทรัพย์นิวยอร์ก, ตลาดหลักทรัพย์เยอรมัน ,ตลาดหลักทรัพย์มาดริด,ตลาดหลักทรัพย์อิสตันบูล, ตลาดหลักทรัพย์นิวซีแลนด์,ตลาดหลักทรัพย์ไต้หวัน ยังขาดงานศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพอากาศและมูลค่าการซื้อขายผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย งานศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะเติมเต็มงานวิจัยทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างสภาพอากาศและมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการคาดเดาพฤติกรรมของนักลงทุนจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยจากสภาพภูมิอากาศที่มีผลต่อมูลค่าการลงทุนของในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาการเคลื่อนที่ของเงินลงทุนของนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานี้อยู่บนพื้นฐานที่ว่าอารมณ์และการตัดสินใจมีความสัมพันธ์กัน และสภาพอากาศนั้นจะส่งผลต่ออารมณ์ด้วยเช่น และจากงานวิจัยล่าสุดพบว่าในต่างประเทศมีการศึกษาความสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพอากาศและราคาหลักทรัพย์ จึงสามารถสรุปวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

1. อารมณ์และการตัดสินใจ

ผลการศึกษาทางด้านจิตวิทยาจะทดสอบว่าอารมณ์มีผลต่อการตัดสินใจของมนุษย์อย่างไร อารมณ์ดีจะทำให้มีการตัดสินใจในทางเลือกในเชิงบวกมากขึ้น (Isen et al., 1978 ; Forgas & Bower, 1987; Clore, Schwarz & Conway 1994; Isen, 2000)

2. สภาพอากาศและอารมณ์ สภาพอากาศเป็นปัจจัยหนึ่งของสภาพแวดล้อมที่มีผลต่ออารมณ์ จากการศึกษาในอดีตพบข้อสรุปว่าสภาพอากาศที่ดีก่อให้เกิดอารมณ์เชิงบวกและสภาพอากาศไม่ดีที่ก่อให้เกิดอารมณ์เชิงลบ ตัวแปรของสภาพอากาศที่มีผลต่ออารมณ์ที่มีการทำวิจัยได้ในการศึกษาของ (Howarth & Hoffman, 1984)

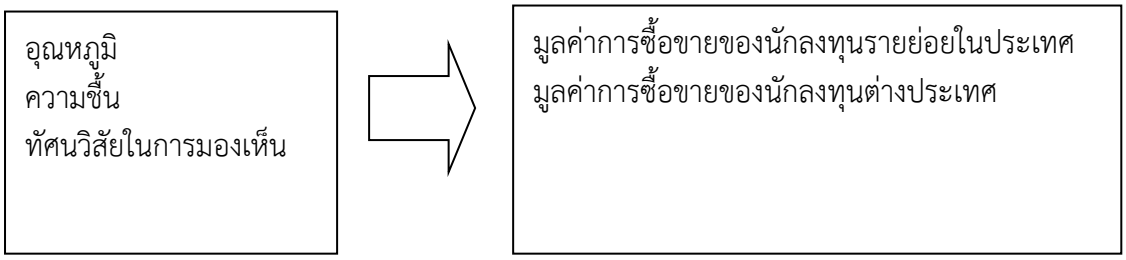
3. สภาพอากาศและราคาหลักทรัพย์

ในต่างประเทศมีงานศึกษาในอดีตที่เกี่ยวความสัมพันธ์ระหว่างสภาพอากาศและหลักทรัพย์ เช่น Saunders (1993) และ Hirshleifer & Shumway (2003) ได้มีการศึกษาว่าสภาพอากาศอาจมีผลต่อพฤติกรรมของนักลงทุนและผลกระทบที่จะสะท้อนให้เห็นในผลตอบแทนของหลักทรัพย์ อย่างไรก็ดี Kramer et al (2003) ประยุกต์ใช้แนวความคิดของ Saunder (1993) ในการศึกษาในตลาดหลักทรัพย์เยอรมัน แต่ผลการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสภาพอากาศและการลงทุนในตลาดหุ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาในตลาดหลักทรัพย์อื่นๆ ที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างอากาศต่อมูลค่าซื้อขายในตลาดทรัพย์ เช่น ในตลาดหลักทรัพย์ของสเปน โดย Pardo and Valor (2003) และตลาดหลักทรัพย์ของตุรกี โดย Tufan & Hamarat (2004) ทั้งนี้ข้อสรุปเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสภาพอากาศ และราคาหลักทรัพย์ยังคงไม่มีข้อสรุปที่แน่นอน โดยล่าสุด Dowling & Lucey (2015) ได้ใช้วิธีการต่างออกไปโดยการเชื่อมโยงปัจจัยทั้งหมดของอารมณ์พื้นฐานของนักลงทุน กับตัวแปรด้านอื่นๆ เช่น เชื้อชาติ สภาพอากาศ และความเชื่อมั่น โดยผลการศึกษา พบว่าสภาพอากาศมีผลต่ออารมณ์และมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจ

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม สามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ข้อมูลสภาพอากาศประจำวันประกอบด้วย อุณหภูมิ ความชื้น ทัศนะวิสัยการมองมองเห็น ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2007 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2016 จากฐานข้อมูล www.wunderground.com สำหรับข้อมูลการซื้อขายของตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย ประกอบด้วย

ข้อมูลการซื้อขายของตลาดหลักทรัพย์จากประกอบด้วยมูลค่าการซื้อขายของกลุ่มนักลงทุน ได้แก่ นักลงทุนต่างประเทศ ,นักลงทุนทั่วไปในประเทศ จากฐานข้อมูล SETSMART โดยศึกษาในช่วงเวลาเดียวกัน เป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น 2443 วัน

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

$$\text{Local Trade}_t = \alpha_t + \beta_t + \beta_1 \text{temp}_t + \beta_2 \text{humid}_t + \beta_3 \text{visions}_t + \mu$$

$$\text{Foreign Trade}_t = \alpha_t + \beta_t + \beta_1 \text{temp}_t + \beta_2 \text{humid}_t + \beta_3 \text{visions}_t + \mu$$

โดยกำหนดให้

Local Trade_t = มูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนทั่วไปในประเทศ ณ วันที่ t

Foreign Trade_t = มูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนทั่วไปในประเทศ ณ วันที่ t

temp = อุณหภูมิ

humid =ความชื้น

visions = ทัศนวิสัยการมองเห็น

μ_i = ค่าความคลาดเคลื่อน

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองในการศึกษานี้จะใช้การประมาณค่าด้วยสมการถดถอย และเนื่องจากข้อมูลที่ใช้เป็นรายวัน จึงต้องมีการทดสอบความนิ่งของข้อมูลด้วยการทดสอบ ADF Test ก่อนการประมาณค่า รวมถึงทดสอบปัญหา Multicollinearity ปัญหา Heteroscedasticity และปัญหา Autocorrelation เพื่อมั่นใจว่าสมการถดถอยที่มีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาสามารถแสดงผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
มูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนในประเทศ (ล้านบาท)	79.16	2215.21	-24672.29	16113.6
มูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนต่างชาติ (ล้านบาท)	-91.29	2079.18	-16908.45	24888.32
อุณหภูมิ (C°)	29.13	2.02	18	34
ความชื้น (%)	69.05	8.45	38	96
ทัศนวิสัยการมองเห็น (เมตร)	9.31	0.96	5	11

การทดสอบความนิ่งของข้อมูล

เนื่องจากข้อมูลที่ทำการศึกษาเป็นข้อมูลรายวันแบบอนุกรมเวลา จึงมีความจำเป็นต้องทดสอบความนิ่งของข้อมูล โดยการศึกษานี้ใช้วิธีการทดสอบความนิ่งของข้อมูลด้วยวิธี Augmented Dickey-*Fuller* (ADF) เพื่อทดสอบว่าข้อมูลนั้น มีลักษณะความนิ่ง (Stationary) [I(0); integrated of order 0] หรือมีลักษณะไม่นิ่ง (Non-stationary) [I(d); d > 0, integrated of order d] เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ย (Mean) และความแปรปรวน (Variances) ที่ไม่คงที่ในแต่ละช่วงเวลาที่แตกต่างกัน โดยสมมติฐานของการทดสอบคือ

H_0 : ข้อมูลเป็น Non Stationary

H_1 : ข้อมูลเป็น Stationary

ตาราง 2 ผลการทดสอบ ADF Test

	P-Value		MacKinnon Critical Value		
	Z(t)	Test Statistic	1%	5%	10%
มูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนในประเทศ	0.0000	-28.702	-3.430	-2.860	-2.570
มูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนต่างชาติ	0.0000	-29.327	-3.430	-2.860	-2.570
อุณหภูมิ	0.0000	16.891	-3.430	-2.860	-2.570
ความชื้น	0.0000	19.218	-3.430	-2.860	-2.570
ทัศนวิสัยการมองเห็น	0.0000	-22.196	-3.430	-2.860	-2.570

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรทั้งหมด มีค่า p-Value เท่ากับ 0.0000 จึงไม่สามารถยอมรับสมมุติฐาน H_0 ที่ว่าข้อมูลเป็น Non Stationary อย่างมี 0.05 หรือกล่าวได้ว่า ข้อมูลนี้มีคุณสมบัติเป็นแบบ Stationary หรือมีความนิ่งของข้อมูล

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพัทธ์ (Correlation)

	อุณหภูมิ	ความชื้น	ทัศนวิสัยการมองเห็น
อุณหภูมิ	1.0000		
ความชื้น	-0.0661	1.0000	
ทัศนวิสัยการมองเห็น	0.3841	0.0763	1.000

จากตารางที่ 3 พบว่าการทดสอบหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพัทธ์ (Correlation) ของตัวแปรอิสระ ไม่มีคู่ไหนเกิน0.80 ซึ่งทำให้ตัวแปรนั้นไม่มีปัญหา Multicollinearity ดังนั้นทุกตัวแปรอิสระสามารถอยู่ในสมการถดถอยเดียวกัน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยแบบจำลองสมการถดถอย

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสภาพภูมิอากาศและมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนในประเทศโดยแบบจำลองสมการถดถอย

มูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนในประเทศ	Coef	Std.Err	t	P>|t|
อุณหภูมิ	-39.45441	24.58511	-1.60	0.109
ความชื้น	-15.35958	5.445808	-2.82	0.005***
ทัศนวิสัยการมองเห็น	86.61624	52.04994	1.66	0.096**
ค่าคงที่	1504.0710	797.11	1.89	0.059**

***, **, * ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01, 0.05, 0.10 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสภาพภูมิอากาศและมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนต่างประเทศโดยแบบจำลองสมการถดถอย

มูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนต่างประเทศ	Coef	Std.Err	T	P>|t|
อุณหภูมิ	38.9850	23.06	1.69	0.091*
ความชื้น	15.4571	5.11	3.03	0.003***
ทัศนวิสัยการมองเห็น	-71.4042	48.812	-1.46	0.144
ค่าคงที่	-1647.9940	747.59	-2.20	0.028**

***, **, * ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01, 0.05, 0.10 ตามลำดับ

การทดสอบปัญหา Heteroscedasticity **ด้วยวิธี** Breusch-Pagan

การทดสอบปัญหา Heteroscedasticity กรณีมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนในประเทศ

สมมติฐานของการทดสอบ Breusch-Pagan-Godfrey คือ

H_0 : ค่าความแปรปรวนค่าคงที่ ไม่มีปัญหา Heteroscedasticity

H_1 : ค่าความแปรปรวนไม่คงที่ มีปัญหา Heteroscedasticity

โดยผลของการทดสอบ Breusch-Pagan-Godfrey คือ

Chi2 = 0.00 Prob > Chi2 = 0.9860

จากผลของการทดสอบ Breusch-Pagan-Godfrey พบว่า ค่า Prob > Chi2 = 0.9860 ซึ่งจะไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ว่า H_0 : ค่าความแปรปรวนคงที่ จึงสามารถกล่าวได้ว่าไม่มีปัญหา Heteroskedasticity ในกรณีมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนในประเทศ

การทดสอบหาปัญหา Heteroscedasticity กรณีมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนต่างประเทศ

ผลของการทดสอบ Breusch-Pagan-Godfrey คือ

Chi2 = 1.70 Prob > Chi2 = 0.1922

จากผลของการทดสอบ Breusch-Pagan-Godfrey พบว่า ค่า Prob > Chi2 = 0.1922 ซึ่งจะไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ว่า H_0 : ค่าความแปรปรวนคงที่ จึงสามารถกล่าวได้ว่าไม่มีปัญหา Heteroskedasticity ในกรณีมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนในประเทศ

การทดสอบปัญหา Autocorrelation

การทดสอบปัญหา Autocorrelation หรือปัญหาความเป็นอิสระของค่าความคลาดเคลื่อน มีสมมติฐานคือ

H_0 : $\rho = 0$ ไม่มีปัญหา Autocorrelation

H_a : $\rho \neq 0$ มีปัญหา Autocorrelation

จากการคำนวณพบว่าค่า Durbin-Watson กรณีมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนในประเทศ ที่คำนวณได้ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.0188205 ตกอยู่ในช่วงปฏิเสธสมมติฐานหลัก H_0 จึงแสดงถึงปัญหา Autocorrelation ของการประมาณค่าโดยแบบจำลองสมการถดถอยด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด จึงต้องมีการแก้ไขปัญหา Autocorrelation โดยวิธีการ Cochran Orcutt Iterative Method สำหรับกรณีมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนในประเทศ

สำหรับกรณีมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนต่างประเทศ จากการคำนวณพบว่าค่า Durbin-Watson ที่คำนวณ มีค่าเท่ากับ 1.018205 ตกอยู่ในช่วงปฏิเสธสมมติฐานหลัก H_0 จึงแสดงถึงปัญหา Autocorrelation ของการประมาณค่าโดยแบบจำลองสมการถดถอยด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด จึงต้องมีการแก้ไขปัญหา Autocorrelation โดยวิธีการ Cochran Orcutt Iterative Method

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยวิธีการ Cochran Orcutt Iterative Method

ตารางที่ 6 ตารางผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตัวแปรสภาพภูมิอากาศและมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนในประเทศ โดยใช้ Cochrane Orcutt Iterative Method ด้วยการใส่ค่า AR(1)

	Coef	Std.Err	T	P>|t|
อุณหภูมิ	-59.02	30.45	-1.94	0.053**
ความชื้น	1.40	6.73	0.21	0.835
ทัศนะวิสัยการมองเห็น	4.15	56.01	0.07	0.941
Cons.	1682.62	1121.79	1.50	0.134

***, **, * ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01, 0.05, 0.10 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตัวแปรสภาพภูมิอากาศและมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนต่างประเทศ โดยใช้ Cochrane Orcutt Iterative Method ด้วยการใส่ค่า AR(1)

	Coef	Std.Err	T	P>|t|
อุณหภูมิ	44.34	28.56	1.55	0.121
ความชื้น	1.29	6.32	0.21	0.837
ทัศนะวิสัยการมองเห็น	16.74	52.88	0.752	0.752
Cons.	-1646.10	1045.81	-1.57	0.116

***, **, * ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01, 0.05, 0.10 ตามลำดับ

จากตาราง 6 ผลของแบบจำลองสมการถดถอยหลังแก้ไขปัญหา Autocorrelationแล้ว พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนในประเทศมีเพียงปัจจัยเดียว คือ อุณหภูมิ ที่ระดับนัยสำคัญ 10% โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกัน กล่าวคือ อุณหภูมิมีอิทธิพลทางลบต่อมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนในประเทศ.อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ตารางที่ 7 กรณีมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนต่างชาติพบว่า ไม่มีปัจจัยสภาพอากาศปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนต่างประเทศซึ่งอาจจะเกิดจากสาเหตุที่ผู้ลงทุนในต่างประเทศ ไม่ได้รับรู้ถึงสภาพอากาศ ไม่ว่าจะเป็นอุณหภูมิ ความชื้น หรือทัศนวิสัยของพื้นที่ในประเทศไทย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนในประเทศ คือ อุณหภูมิ โดยปัจจัยเรื่องของอุณหภูมิมีอิทธิพลทางลบต่อมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนในประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาในอดีตโดย Saunders (1993) และ Hirshleifer & Shumway (2003) ทั้งนี้ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยความชื้นและทัศนะวิสัยการมองเห็นไม่มีอิทธิพลต่อมูลค่าการซื้อขายของนักลงทุนในประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า สภาพอากาศเป็นปัจจัยสำคัญที่อาจมีผลต่อมูลค่าการซื้อขายของตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งจะส่งผลต่อราคาหลักทรัพย์ ซึ่งงานศึกษาในอนาคตสามารถเลือกที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพอากาศ กับมูลค่าการซื้อขายของตลาดหลักทรัพย์ โดยใช้ตัวแปรทางด้านสภาพอากาศประเภทอื่นๆ ที่สอดคล้องกับอุตสาหกรรมที่ศึกษา หรือสภาวะปัจจุบัน เช่น ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ การมีฤดูร้อนที่ยาวนาน การเกิดภัยธรรมชาติ เพื่อศึกษาว่าสภาพการเปลี่ยนแปลงของอากาศที่รุนแรงนั้นกระทบต่อมูลค่าการซื้อของหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

Clore, G. L., Schwarz, N., & Conway, M. (1994). Affective causes and consequences of social information processing. In R. S. Wyer, Jr. & T. K. Srull (Eds.), *Handbook of social cognition: Basic processes; Applications* . Hillsdale, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates.

Dowling, B. &. Lucey M. (2005). Weather, biorhythms, beliefs and stock returns-some preliminary Irish evidence. *International Review of Financial Analysis 14*, 337-355.

Gordon H. & Forga. (1987). Mood effects on person-perception judgments. *Journal of Personality and Social Psychology 20*, 497-513.

Hirshleifer, D & Shumway, T. (2003). Good day sunshine: Stock returns and the weather. *Journal of Finance, 58(3)* 1009– 1032.

Howart M.S., Hoffman E. (1984). A multidimensional approach to the relationship between mood and weather. *British Journal of Psychology, 75*, 15–23.

Kramer, L.A.,, Kamstra M.J. (2003). Winter blues: A SAD stock market cycle,. *American Economic Review 93*, 324-343.

Isen. A., (2000). *Positive affect and decision making, in M. Lewis and J. Haviland-Jones.* New York: Guilford 417-335

Isen A., Thomas E. Shalker, Margaret Clark, and Lynn Karp. (1978). Affect, accessibility of material in memory and behavior: A cognitive loop? *Journal of Personality and Social Psychology 36*, 1-12.

Saunders, E.M, (1993). Stock Prices and Wall Street Weather, American Economic Review, American Economic Association 83(5), 1337-134

Tufan, E. & Hamarat B. (2004). Do cloudy days affect stock exchange returns: Evidence from Istanbul stock exchange. *Journal of Naval Science Engineering 2*, 117-126.

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความผันผวนของราคาบิทคอยน์
Analysis on the Price Volatility of Bitcoin

พงศกร พัวพัฒนกุล[1] และ ดร.กาญจนา ส่งวัฒนา[2]
Phongsakorn Puapattanakul[1] and Karnjana Songwathana, Ph.D.[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความผันผวนของราคาบิทคอยน์ตามตลาด จำนวนธุรกรรมต่อวัน จำนวนหมายเลขประจำเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ไม่ซ้ำต่อวัน และ ค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรม ซึ่งข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลรายวันย้อนหลังตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2557 ถึง วันที่ 12 กันยายน 2560 โดยใช้แบบจำลอง Multivariate GARCH แบบ Constant Conditional Correlation และ Dynamic Conditional Correlation โดยจากการทดสอบพบว่าแบบจำลองที่เหมาะสมสำหรับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ แบบจำลอง Multivariate GARCH แบบ DCC โบผลการศึกษาพบว่าผลของราคาในอดีต และค่าธรรมเนียมการท้าธุรกรรมส่งผลต่อราคาของบิทคอยน์ในตลาด อย่างไรก็ดีจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพัทธ์ของแบบจ้าลอง DCC พบว่าความผันผวนของราคาบิทคอยน์ไม่ได้มีความสัมพันธ์ต่อความผันผวนของจำนวนธุรกรรมต่อวัน จำนวนหมายเลขประจำเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ไม่ซ้ำต่อวัน และค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรม ทั้งนี้ความผันผวนของจำนวนธุรกรรมต่อวันและจ้านวนหมายเลขประจ้าเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ไม่ซ้ำต่อวันมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

คำสำคัญ (Keywords): บิทคอยน์, มัลติวารีเอทการ์ช, จำนวนธุรกรรมต่อวัน, จำนวนหมายเลขประจำเครื่อง, ค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรม

Abstract

This study aims to examine the relationship between the volatility of Bitcoin price, number of transactions, number of unique IP-Address and transaction fee. The study used the daily data from January 1, 2014 to September 12, 2017. Both Multivariate GARCH model - Constant Conditional Correlation and Dynamic Conditional

[1]คณะเศรษฐศาสตร์และการลงทุน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ **Faculty of Economics and Investment, Bangkok University E-mail:** phongsakorn.pua@gmail.com

[2]คณะเศรษฐศาสตร์และการลงทุน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ **Faculty of Economics and Investment, Bangkok University E-mail:** karnjana.s@bu.ac.th

Correlation were applied. Several tests show that Multivariate GARCH model –DCC is the most appropriate. The results found that the lagged of price and transaction fee have statistically significant effect on Bitcoin price. However, the correlations derived from DCC model show that there is no significant correlation between the volatility of Bitcoin price, number of transactions, number of unique IPAddress and transaction fee. The volatility of number of transaction and transaction fee are high correlated.
Keywords : Bitcoin, Multivariate GARCH, Number of Transactions, Number of Unique IP Address, Transaction fee

บทนำ

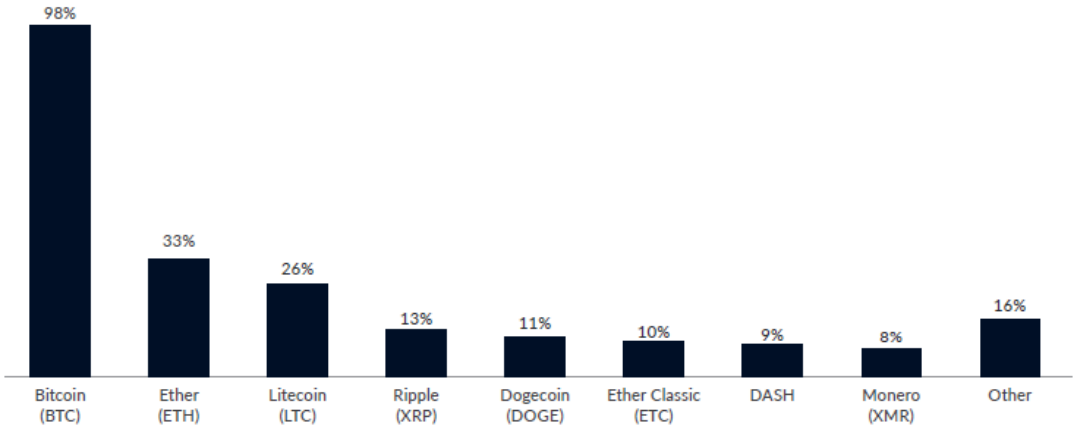
Bitcoin เริ่มดำเนินการครั้งแรกในปี ค.ศ. 2009 จากตารางที่ 1. แสดงให้เห็นว่าแม้ว่าในปัจจุบันได้มีสกุลเงินดิจิทัลเกิดขึ้นมากมายหลายร้อยชนิด แต่บิทคอยล์ยังคงเป็นสกุลเงินดิจิทัลมีมูลค่าตามราคาตลาดสูงที่สุดทั้งนี้ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา

ตารางที่ 1. ปริมาณธุรกรรมของสกุลเงินดิจิทัล

	Bitcoin	Ethereum	DASH	Ripple	Monero	Litecoin
Q1 2016	201,595	20,242	1,582	N/A	579	4,453
Q2 2016	221,018	40,895	1,184	N/A	435	5,520
Q3 2016	219,624	45,109	1,549	N/A	1,045	3,432
Q4 2016	261,710	42,908	1,238	N/A	1,598	3,455
January - February 2017	286,419	47,792	1,800	N/A	2,611	3,244

ที่มา: GLOBAL CRYTOCURRENCY STUDY (2015)

ภาพที่ 1: สัดส่วนของการสนับสนุนจากบริษัทที่ให้บริการด้าน wallets and payment ที่เข้าร่วมในรายงาน GLOBAL CRYTOCURRENCY STUDY (2015)

ที่มา: GLOBAL CRYTOCURRENCY STUDY (2015)

จากตารางที่ 1 และภาพที่ 1 พบว่าเมื่อเปรียบเทียบจำนวนรายการธุรกรรมเฉลี่ยต่อวันในเครือข่ายสกุลเงินดิจิทัลที่ผ่านมาทั้งหมด Bitcoin ก็ยังคงเป็นสกุลเงินดิจิทัลที่มีปริมาณธุรกรรมเฉลี่ยต่อวันสูงที่สุด และได้รับการสนับสนุนจากบริษัทที่ให้บริการด้าน Wallets and Payment ที่เข้าร่วมในรายงานดังกล่าวมากที่สุดอีกด้วย

จากความสำคัญของ Bitcoin ที่เป็นผู้นำทั้งในด้านมูลค่าตามตลาดและปริมาณธุรกรรม ส่งผลให้ Bitcoin เป็นที่สนใจอย่างมากของนักวิเคราะห์ทางการเงินและเศรษฐศาสตร์ จากภาพที่ 2 จะสังเกตได้ว่ามูลค่าของ Bitcoin ในอดีตจนถึงปัจจุบันมีการผันผวนในระยะสั้นสูงมาก ส่งผลกระทบให้ประสิทธิภาพของการที่จะนำ Bitcoin มาใช้เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการรวมถึงยังส่งผลกระทบถึงต้นทุนของผู้ประกอบการและผู้บริโภคที่ใช้ Bitcoin ในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการอีกด้วย แต่อีกทางหนึ่งการที่ราคามีความผันผวนสูงก็แสดงให้เห็นถึงโอกาสในการลงทุนเพื่อที่จะได้รับผลตอบแทนที่สูง จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาของ Bitcoin

ภาพที่ 2 แสดงมูลค่าตามตลาดของ Bitcoin

ที่มา: www.coinmarketcap.com

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหาปัจจัยต่างที่สามารถอธิบายความผันผวนของราคา Bitcoin ได้
2. นักลงทุนสามารถนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการช่วยตัดสินใจในการลงทุนใน Bitcoin

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แม้ว่าจะมีงานวิจัยหลายชิ้นที่ทำศึกษาและอธิบายความผันผวนของราคา Bitcoin โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับอุปสงค์และอุปทานที่ส่งผลต่อราคา Bitcoin แต่ผลการศึกษาของงานวิจัยเหล่านั้นก็ยังไม่สอดคล้องกัน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ในงานวิจัย Ciaian, Rajcaniova & Kancs (2014), Bouoiyour & Selmi (2014) และ Kristoufek (2015) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลที่ได้รับจากอุปสงค์อุปทาน, สภาวะทางเศรษฐกิจมหภาค และ การเก็งกำไรของนักลงทุน แต่ผลการศึกษาของทั้งสามท่านได้ผลที่แตกต่างกัน โดยทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ได้อธิบายความสัมพันธ์ของอุปสงค์และราคาของสินทรัพย์ว่า อุปสงค์และราคาของสินทรัพย์จะมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน จากงานวิจัยข้างต้นหากพิจารณาตัวแปร “จำนวนธุรกรรมต่อวัน” ที่คณะผู้จัดทำใช้สำหรับเป็นค่าประมาณอุปสงค์ของ Bitcoin จะได้ผลสรุปที่แตกต่างกันดังนี้

ในงานวิจัยของ Ciaian, Rajcaniova & Kancs (2014) ได้ผลจากการศึกษาโดยใช้ตัวแบบ Vector Auto Regressive (VAR) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจำนวนธุรกรรมต่อวันกับราคาของ Bitcoin มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงข้าม ซึ่ง Kristoufek (2015) ได้ใช้ตัวแบบที่ซับซ้อนกว่าคือใช้ตัวแบบเวฟเล็ต (wavelet) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในระยะยาวจำนวนธุรกรรมต่อวันที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ราคาของ Bitcoin สูงขึ้นด้วย แต่ในระยะสั้นคณะผู้จัดทำได้ให้ผลสรุปว่าการเปลี่ยนแปลงโดยฉับพลันของจำนวนธุรกรรมต่อวันจะส่งผลให้ราคา Bitcoin ลดลงได้ และ Bouoiyour & Selmi (2014) ได้ใช้วิธีการปรับการกระจายของการถดถอยโดยอัตโนมัติ (ARDL) พบว่าจำนวนธุรกรรมต่อวันและราคาของ Bitcoin ความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยคณะผู้จัดทำใช้ exchange-trade ratio ซึ่งเป็นค่าที่แสดงถึงสัดส่วนระหว่างปริมาณ Bitcoin ที่แลกเปลี่ยนกันในตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราและปริมาณธุรกรรมต่อวัน เป็นค่าประมาณอุปสงค์ของ Bitcoin

นอกจากผลที่ได้จากการศึกษาจะแตกต่างกันในแต่ละงานวิจัยแล้ว มุมมองเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อราคา Bitcoin ของคณะผู้จัดทำแต่ละกลุ่มยังแตกต่างกันด้วย เช่น Ciaian, Rajcaniova & Kancs (2014) กล่าวว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคา Bitcoin ที่ส่งผลกระทบมากที่สุดคือการที่นักลงทุนใช้ Bitcoin เป็นเครื่องมือในการลงทุน ในทางกลับกัน Bouoiyour & Selmi (2014) แสดงให้เห็นว่าปัจจัยของนักลงทุนมีผลเพียง 20.34% เท่านั้น ในขณะที่ Kristoufek's (2013) กล่าวว่าความผันผวนของราคาของ Bitcoin สามารถอธิบายโดยใช้ภาวะฟองสบู่ที่เกิดจากการเก็งกำไรเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าจากงานวิจัยที่ผ่านมาทั้งกรอบแนวคิดและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคา Bitcoin ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจน งานศึกษานี้จึงใช้กรอบแนวคิดเรื่องอุปสงค์ในการศึกษาความผันผวนในราคาของ Bitcoin โดยพิจารณาจำนวนธุรกรรมต่อวัน (Number of Transactions) จำนวนหมายเลขประจำเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ไม่ซ้ำต่อวัน (Number of Unique IP-Address) ปริมาณบิทคอยล์ทั้งหมด (Total Bitcoin) และ ค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรม (Transaction Fee) เพื่อใช้เป็นค่าประมาณของอุปสงค์ของ Bitcoin มาในใช้การศึกษาครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา ซึ่งเป็นข้อมูลรายวันย้อนหลังตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2557 ถึง วันที่ 12 กันยายน 2560 โดยข้อมูลที่ใช้ คือ ราคา Bitcoin ตามตลาด (Market Price) จำนวนธุรกรรมต่อวัน (Number of Transactions) จำนวนหมายเลขประจำเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ไม่ซ้ำต่อวัน (Number of Unique IP-Address) ปริมาณบิทคอยล์ทั้งหมด (Total Bitcoins) และค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรม (Transaction Fee) เก็บรวบรวมจากเว็ปไซต์ www.blockchain.info โดยมีแบบจำลอง ดังนี้

$$X_p = f(X_{NT}, X_{NIP}, X_{TB}, X_{TF})$$

โดยที่ X_p คือ ราคา BitCoin ตามตลาด

X_{NT} คือ จำนวนธุรกรรมต่อวัน

X_{NIP} คือ จำนวนหมายเลขประจำเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ไม่ซ้ำต่อวัน

X_{TB} คือ ปริมาณบิทคอยล์ทั้งหมด

X_{TF} คือ ค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรม

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นจะเริ่มจากการทดสอบ Unit Root เพื่อทดสอบความนิ่งของข้อมูล ตามด้วยการทดสอบสมมติฐานการกระจายตัวแบบปกติโดย Sharpiro Wilk Test และเนื่องจากวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้คือการศึกษาความผันผวน ของปัจจัยจำนวนธุรกรรมต่อวัน (Number of Transactions) จำนวนหมายเลขประจ้าเครื่อง คอมพิวเตอร์ที่ไม่ต่อวัน (Number of Unique IP-Address) และ ค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมต่อ ปัจจัยต่างที่สามารถอธิบายความผันผวนของราคา Bitcoin จึงต้องมีการเลือกแบบจำลอง MGARCH ที่สามารถรองรับความผันผวนที่มากขึ้น ซึ่งจะประกอบด้วย MGARCH แบบ Constant Conditional Correlation (CCC) และ MGARCH แบบ Dynamic Conditional Correlation (DCC).

ผลการวิจัย

ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล

ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test) เนื่องจากข้อมูลที่นำมาศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลอนุกรมเวลา จึงต้องการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Stationary) โดยทดสอบกับข้อมูลราคา Bitcoin ตามตลาด (Market Price) ว่าข้อมูลมี ลักษณะนิ่งหรือไม่ที่ระดับ Level โดยวิธี Augmented Dickey-Fuller Test (ADF Test)

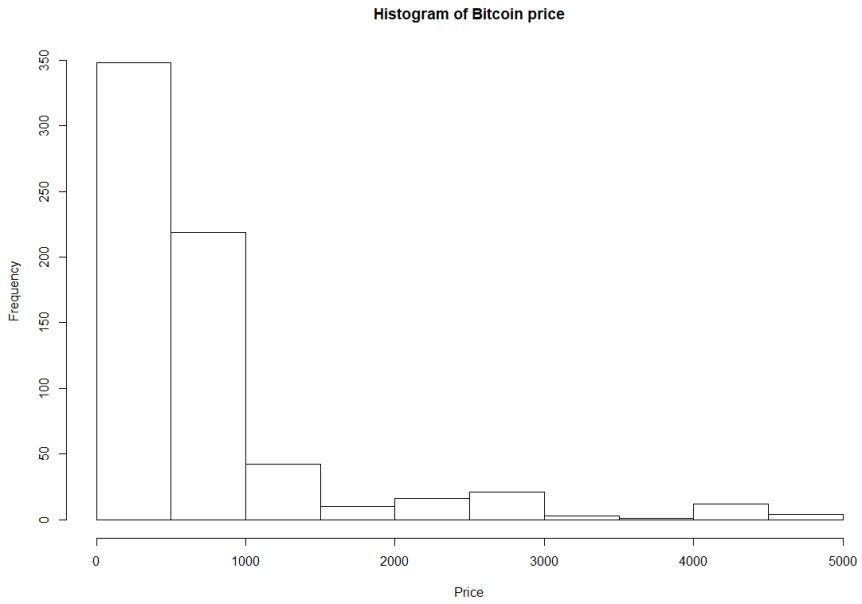
ตารางที่ 2: ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูลโดยวิธี Augmented Dickey-Fuller Test

ADF –test	0.7550974
P-value	0.99

จากค่า p-value ของ ADF test ในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล ราคา Bitcoin ตามตลาดพบว่าข้อมูลไม่มีลักษณะนิ่งที่ระดับ Level แต่เนื่องจากแบบจำลอง GARCH ที่ (1,1) เป็นแบบจำลองที่สามารถคาดการณ์ได้ดีที่สุด (Hansen & Lunde, 2001) จึงไม่จำาเป็นจะต้องหา Lag Length สำหรับการศึกษา

ผลการทดสอบสำหรับการแจกแจงแบบปกติ (Test for Normality)

ภาพที่ 1: การแจกแจงของราคา Bitcoin ตามตลาด (Market Price)

ตารางที่ 3 การทดสอบการแจกแจงแบบปกติของราคา Bitcoin ตามราคาตลาด

Shapiro-Wilk	0.6051
P-Value	2.20E-16 (ปฏิเสธสมมติหลัก)

จากภาพที่ 3 และตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าราคา Bitcoin ตามราคาตลาดไม่มีการแจกจงแบบปกติ โดยภาพที่ 3 จากค่า Histogram ไม่ได้แสดงถึงการแจกแจงแบบปกติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการทดสอบ Shapiro-Willk ที่ค่าที่ได้ปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ ดังนั้นจากการทดสอบจะเห็นได้ว่าข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามีความผันผวน และมีลักษณะที่ไม่ใช่การแจกแจงแบบปกติ ดังนั้นแบบจ้าลองที่เหมาะสมที่จะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาคือแบบจำลอง Multivariate GARCH

ตารางที่ 4 ผลจากการประมาณค่าโดย MGARCH-CCC และ MGARCH-DCC

variable	Coefficient	P-Value	Coefficient	P-Value
	CCC		DCC	
price				
L1.price	1.00288***	0.00	0.99956***	0.00
L1.numberoftransaction	0.00	0.12	0.00	0.13
L1.n_unique_addresses	0.00	0.78	0.00	0.81

variable	Coefficient	P-Value	Coefficient	P-Value
	CCC		DCC	
L1.transaction_fee	-0.05836**	0.05	-0.06565***	0.02
constant	-7.63477***	0.00	-6.26515***	0.02
ARCH_price				
L1.arch	0.21254***	0.00	0.20551***	0.00
L1.garch	0.82760***	0.00	0.83182***	0.00
constant	9.16***	0.03	10.12***	0.02
numberoftransaction				
L1.price	5.66427***	0.03	0.74	0.72
L1.numberoftransaction	0.58929***	0.00	0.66005***	0.00
L1.n_unique_addresses	0.26817***	0.00	0.20164***	0.00
L1.transaction_fee	-106.41300***	0.00	-77.24842***	0.00
constant	-15081.61***	0.00	-7084.45***	0.00
ARCH_numberoftransaction				
L1.arch	0.11476***	0.00	0.12503***	0.00
L1.garch	0.85748***	0.00	0.86935***	0.00
constant	16600000.0***	0.00	8702251.00***	0.01
n_unique_addresses				
L1.price	16.21412***	0.00	12.00158***	0.00
L1.numberoftransaction	0.42388***	0.00	0.46391***	0.00
L1.n_unique_addresses	0.74262***	0.00	0.67999***	0.00
L1.transaction_fee	-101.95830***	0.01	-87.56274***	0.02
constant	5428.44	0.20	15267.38***	0.00
ARCH_n_unique_addresses				
L1.arch	.0742972***	0.00	.0828614***	0.00
L1.garch	0.89345***	0.00	0.91490***	0.00
constant	48100000***	0.01	16700000***	0.03
transaction_fee				
L1.price	0.01384***	0.00	0.01039***	0.00
L1.numberoftransaction	0.00003	0.12	0.00007***	0.00
L1.n_unique_addresses	0.00005***	0.00	0.00002***	0.03
L1.transaction_fee	0.75627***	0.00	0.69343***	0.00
constant	-14.14951***	0.00	-9.88830***	0.00
ARCH_transaction_fee				
L1.arch	2.52817***	0.00	2.74352***	0.00

variable	Coefficient	P-Value	Coefficient	P-Value
	CCC		DCC	
L1.garch	0.17815***	0.00	0.13996***	0.00
constant	5.76771***	0.00	10.07875***	0.00
Correlation				
Q.corr(price,numberoftransaction)	0.15644***	0.00	0.11	0.61
Q.corr(price,n_unique_addresses)	0.14783***	0.00	0.13	0.57
Q.corr(price,transaction_fee)	0.11898***	0.00	0.11	0.57
Q.corr(numberoftransaction, n_unique_addresses)	0.74320***	0.00	0.92273***	0.00
Q.corr(numberoftransaction, transaction_fee)	0.54509***	0.00	0.20	0.39
Q.corr(,n_unique_addresses,transaction_fee)	0.45406***	0.00	0.36711**	0.05
Adjustment				
lambda1	0.03	0.00		
lambda2	0.97	0.00		

ในการเลือกแบบจำลองที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาจะพิจารณาจาก ค่า Akaike's information criterion (AIC) และ Bayesian information criterion (BIC) ของแบบจำลอง ดังนี้

ตารางที่ 5 ค่า Akaike's information criterion (AIC) และ Bayesian information criterion (BIC)

Model	**AIC**	**BIC**
CCC	42555.63	42596.26
DCC	42386.21	42440.39

จากตารางที่ 5 แสดงค่า AIC และ BIC ที่ต่ำกว่า แสดงให้เห็นว่าแบบจำลอง MGARCH แบบ DCC มีความเหมาะสมกว่า

คำอธิบายแบบจำลอง MGARCH-DCC

ผลจากสมการของราคา Bitcoin พบว่าค่า Parameter ของ Lagged ของราคา Bitcoin มีค่าเท่ากับ 0.99 ซึ่งแสดงถึงผลของราคาในอดีตที่ส่งผล ต่อราคาของ Bitcoin ในปัจจุบัน โดยค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมในอดีตเป็นปัจจัยเดียวที่ส่งผลต่อ ราคา Bitcoin ในขณะเดียวกันผลของค่าธรรมเนียมที่สูงนั้นมีผลกระทบทางลบต่อราคา Bitcoin สำหรับสมการของจำนวนธุรกรรมต่อ

วัน จำนวนหมายเลขประจ้าเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ไม่ซ้ำต่อวัน และค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมพบว่าค่าพารามิเตอร์ของทุกตัวแปรเป็นผลของตัวแปรในอดีตอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ ในส่วนของสมการที่การศึกษานี้สนใจคือ สมการความผันผวนของราคา Bitcoin ซึ่ง ประกอบด้วย Lagged One ใน Arch (α) และ autogressive term (β) โดยค่าพารามิเตอร์ของ L1.arch ในสมการราคาของ Bitcoin ที่มีนัยสำคัญจะแสดงว่าผลของความผันผวนของราคาใน ช่วงเวลาก่อนหน้ามีผลต่อราคาของ Bitcoin ในขณะที่ค่าพารามิเตอร์ของ L1.garch แสดงให้เห็นว่า ผลของความแปรปรวนในระยะยาวส่งผลต่อการคาดการณ์ความแปรปรวนทางด้านราคาในอนาคต จากตารางที่ 4 พบว่าค่าพารามิเตอร์ของ L1.arch และ L1.garch มีนัยสำคัญทางสถิติ โดย ค่าพารามิเตอร์ของ L1.garch มีค่าเท่ากับ 0.83182 ในขณะที่ค่าพารามิเตอร์ของ L1.arch มีค่า เท่ากับ 0.20551 แสดงให้เห็นว่าความแปรปรวนในระยะยาวส่งผลต่อความผันผวนของราคา Bitcoin มากกว่าความผันผวนของราคาในช่วงก่อนหน้า

ทั้งนี้จากตารางที่ 4 พบว่าค่าพารามิเตอร์ของ L1.arch และ L1.garch ของทุกตัวแปร ที่ใช้ในการศึกษานอกเหนือจากราคา Bitcoin มีนัยสำคัญซึ่งแสดงให้เห็นว่าความผันผวนในช่วงเวลาก่อนหน้า และความแปรปรวนในระยะยาวมีผลต่อความแปรปรวนของตัวแปรทุกตัวไม่ว่าจะเป็นจำนวนธุรกรรมต่อวัน จำนวนหมายเลขประจ้าเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ไม่ซ้ำต่อวัน และค่าธรรมเนียมการทำ 17 ธุรกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยหากดูน้ำหนักของผลความแปรปรวนพบว่า ความแปรปรวนในระยะยาวจะมีผลมากกว่า ความผันผวนในช่วงเวลาก่อนหน้าสำหรับตัวแปรทางด้านจ้านวนธุรกรรมต่อวัน และจำนวนหมายเลขประจ้าเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ไม่ซ้ำต่อวัน ในขณะที่ความผันผวนในช่วงเวลา จะมีมากกว่าความแปรปรวนในระยะยาวกรณีของตัวแปรทางด้านค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่าราคา Bitcoin ในอดีตส่งผลต่อราคา Bitcoin ของตลาดในทิศทางเดียวกัน ในขณะที่ค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมนั้นส่งผลต่อราคา Bitcoin ในทิศทางตรงกันข้ามกัน ทั้งนี้เมื่อเทียบกับงานศึกษาในอดีตที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับราคา ของ Bitcoin พบว่าผลที่ได้รับนั้นขัดแย้งกับ Ciaian, Rajcaniova & Kancs (2014) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจำนวนธุรกรรมต่อวันกับราคาของ Bitcoin มีความสัมพันธ์ไปในทิศ ทางตรงข้าม ซึ่งอาจจะเป็นจากวิธีการศึกษาที่แตกต่างกันและช่วงเวลาการศึกษาที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ดี ผลการศึกษาที่ได้รับจะสอดคล้องกับ Kristoufek (2015) ที่พบว่าจำนวนธุรกรรมต่อวันที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ราคาของ Bitcoin สูงขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการศึกษาโดยใช้ AR(1) ที่ว่าผลของราคาในอดีตที่ส่งผลต่อราคาของ Bitcoin ในทิศทางเดียวกัน และค่าธรรมเนียมในอดีตจะส่งผลต่อราคาของ Bitcoin ในทิศทางตรงกันข้ามกัน ปัจจุบันเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนให้คำนึงถึงปัจจัยด้านราคาและค่าธรรมเนียมที่จะมีอิทธิพลต่อราคาของ Bitcoin อย่างไรก็ดีจากการศึกษาความสัมพันธ์ของความผันผวนของราคา Bitcoin และปัจจัยต่างๆ กลับไม่พบความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดของปัจจัยที่ทำการศึกษา ผู้ที่สนใจจะศึกษาต่อไปต่อยอดโดยใช้แบบจ้าลอง Multivariate GARCH แบบ CCC และ DCC ตามแบบที่ใช้ในการศึกษาเพื่อศึกษาข้อมูลในช่วงเวลาต่างๆ โดยอาจจะใช้ตัวแปรหุ่นทางด้านเหตุการณ์ส้าคัญที่อาจจะส่งผลต่อ ราคา Bitcoin หรือตัวแปรทางมหภาคที่อาจจะส่งผลต่อราคา Bitcoin เพื่อให้การศึกษาด้านราคาและ ความผันผวนของราคา Bitcoin สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

Bouoiyour, Jamal, and Refk Selmi. (2014). What Bitcoin Looks Like? *Munich Personal RePEc Archive (2014), 1-38.*

Ciaian, Pavel, Miroslava Rajcaniova, and D'Artis Kancs. (2004). The Economics of Bitcoin Price Formation. Economics and Econometrics Research Institute.

Hansen, P. & Lunde, A. (2001) A Forecast Comparison of Volatility Models: Does anything Beat a GARCH (1,1)?, Working Paper, Department of Economics, Brown University.

Kristoufek, L. (2015). What Are the Main Drivers of the Bitcoin Price? Evidence from Wavelet Coherence Analysis. PLOS ONE PLoS ONE 10.4.

การศึกษากระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองของประเทศไทย ภายใต้ร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. ....

The Study of Import Procedure for Soybean under The Biosafety Bill B.E. ....

นายเอกชัย บุดสีนนท์

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษากระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองหากร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย เป็นการศึกษาถึงกระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองของไทยเพื่อการบริโภค การทดลอง การทำพันธุ์ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ของกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน และกระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองหากร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งเน้นการศึกษาและให้ความสำคัญกับการนำเข้าถั่วเหลืองที่เป็นผลมาจากเทคโนโลยีสมัยใหม่หรือดัดแปลงทางพันธุกรรม (Genetically Modified Organism : GMOs) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการนำเข้าตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขของกฎหมาย และคาดการณ์ถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากกระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองของไทยหากร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว ซึ่งการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจากเอกสาร เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี กฎมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นตำราทางวิชาการ บทความทางวิชาการ และเอกสารอื่นๆ มาวิเคราะห์ศึกษาความสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติสำหรับถั่วเหลืองในกระบวนการนำเข้าตามกฎหมายไทยกับความตกลงด้านสุขอนามัย (SPS) และผลจากร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... หากมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย ต่อกระบวนการนำเข้าถั่วเหลือง โดยผลการศึกษาพบว่า กระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองของไทยเพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ หรืออาหารสำหรับมนุษย์ หรือใช้เพื่อการอุตสาหกรรม มีขั้นตอนการนำเข้าที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการกักพืชและกฎหมายว่าด้วยการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า ทั้งที่เป็นกฎหมายระดับพระราชบัญญัติและกฎหมายลำดับรอง ซึ่งการนำเข้าถั่วเหลืองของไทยในการใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ หรืออาหารสำหรับมนุษย์ หรือใช้เพื่อการอุตสาหกรรมเป็นไปตามกรอบขององค์การการค้าโลกเกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรี ส่วนการนำเข้าถั่วเหลือง GMOs เพื่อการทดลองหรือการทำพันธุ์ จะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขตามที่กฎหมายดังกล่าวข้างต้นกำหนดและมีความสอดคล้องกับความตกลงด้านสุขอนามัย (SPS) แต่ยังขาดกระบวนการที่มีความชัดเจนเกี่ยวกับการแนวทางวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นหรือการควบคุมดูแลถั่วเหลือง GMOs ที่นำมาภายในประเทศที่ชัดเจน ประกอบกับหากร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย ก็ยังไม่ได้มีหลักเกณฑ์ที่มีความชัดเจนเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบหรือหรือการควบคุมดูแลในลักษณะเช่นเดียวกัน ดังนั้น การศึกษาจึงจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนการมีข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการใช้วางแผนหรือกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับอย่างแท้จริง เพื่อนำไปสู่การป้องกันหรือการบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองของไทยหากร่างพระราชบัญญัติมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย

คำสำคัญ (Keywords) : การนำเข้า, ถั่วเหลือง, ความปลอดภัยทางชีวภาพ, จีเอ็มโอ, ร่างพระราชบัญญัติ

Abstract

This research, the Procedure of Soybean Import once the Bill on Biosafety B.E. ... is Enforce becoming a Law, is about the procedure of importing soybeans into Thailand for consumers, experiments and breeding under the rules, measures and conditions of the current law and also the

effect of the aforementioned bill will have upon the procedure once the bill is enforced, especially on the research and importing genetically modified soybeans. The research has an objective to search for problems and obstacles of import under the rules, measures and condition of the law and also anticipates the effect that may happen from the procedure of importing soybeans into Thailand once the Bill on Biosafety B.E. ... is enforced becoming a law.

The methodology of this research is conducted by collecting information such as ideas, theories and related laws from quality academic textbooks, academic journals and other documents to analyze, research and compare the procedure and also the effect that may happen once the aforesaid bill is enforced. And also the Concordance for soybeans in the import process between Thai laws and the SPS agreement.

The result of this research is the procedure to import soybeans for consumers, experiments has steps to follow according to the rules, measures and conditions prescribed under the Plant Quarantine Act and Export and Import of Goods Act, which both Acts are laws in the level of Acts and lower. Furthermore, importing soybean into Thailand for consumers is conducted in accordance to the World Trade Organization (WTO), which is related to the free trade agreement. On the other hand, importing genetically modified soybeans for experiments or consumers will be conducted under the rules, measures and conditions of the aforementioned Acts but there is a lack of concrete guidelines on the effect that may happen or on controlling genetically modified soybeans that will be imported into the country. Moreover, there will also be no concrete rules to analyze the effect or control once the Bill on Biosafety is enforced. Therefore, this research aims to amend the bill to solve the problems and challenges that may occur and suggests recommendations for the benefit of the government and related agencies to plan or prescribe a policy to be consistent with the benefit Thailand will receive to protect or mitigate the effect that may happen during the procedure in importing soybeans into Thailand once the bill is enforced.

Keywords : importing, soybean, Biosafety, GMOs, the Bill

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันประเทศไทยมีการนำเข้าสินค้าเกษตรจากต่างประเทศเพื่อนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์จำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ โดยสินค้าเกษตรดังกล่าวอาจผลิตได้ภายในประเทศแต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศจึงจำเป็นต้องมีการนำเข้า ทั้งนี้ ถั่วเหลือง ถือเป็นสินค้าเกษตรสำคัญที่ประเทศไทยมีการนำเข้าโดยผู้ประกอบการเพื่อนำมาผลิตในภาคอุตสาหกรรมเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย ปัจจุบันพบว่า ถั่วเหลืองในตลาดโลกทั้งหมดเป็นถั่วเหลืองดัดแปลงพันธุกรรมมากกว่าร้อยละ 80 (Committee on Mass Communication, Science, Technology and Information The Standing committees of the National Legislative Assembly, 2559 : 3) ซึ่งในหลายประเทศได้มีการตรากฎหมายเพื่อเป็นกลไกในการกำกับดูแลและควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในบริบทต่าง ๆ ตามหลักการสากล ประเทศไทยได้อนุวัติพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (Catagana Potocal on Biosafety) ตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity , CBD) เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2548 โดยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามพิธีสารเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2549 ซึ่งพิธีสารดังกล่าวเกิดขึ้นตามความในมาตรา 19.3 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

กำหนดให้ประเทศภาคีจะต้องวางกระบวนการในการขนย้าย ดูแล และใช้ประโยชน์อย่างปลอดภัยซึ่งสิ่งมีชีวิตอันเป็นผลมาจากเทคโนโลยีสมัยใหม่หรือดัดแปลงทางพันธุกรรม (Genetically Modified Organism : GMOs) อันก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบของความหลากหลายทางชีวภาพและองค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพ โดยให้ความสำคัญและจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของมนุษย์ โดยที่วัตถุประสงค์และขอบเขตของพิธีสารมุ่งเน้นในการควบคุมความปลอดภัยในการเคลื่อนย้ายข้ามแดน การจัดการ และการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงทางพันธุกรรม ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมโดยเฉพาะพืชดัดแปลงพันธุกรรมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากในปัจจุบันสำหรับผู้บริโภค ซึ่งกรณีดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยยังไม่ถือว่าเป็นประเทศที่ปลอดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

สำหรับประเทศไทยมีกระแสการสนับสนุนและการต่อต้านร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มีการยกร่าง เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (Catagana Potocal on Biosafety) และนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี (Cabinet Resolution, 2560) ภายหลังจากที่คณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาแล้วปัจจุบันยังไม่ได้มีการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติหรือรัฐสภาแต่อย่างใด ทั้งนี้ หลักการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นการเสนอเพื่อให้มีกฎหมายเฉพาะในการควบคุมดูแลการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ซึ่งที่ผ่านมายังมีได้มีกฎหมายเฉพาะในการควบคุมดูแลการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมดังกล่าว และกลไกที่ผ่านมาในการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นการดำเนินการตามกรอบอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่หน่วยงานต่าง ๆ รับผิดชอบ

สำหรับการนำเข้าถั่วเหลืองของไทยเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ และแต่ละลักษณะของการนำเข้า จะมีความเชื่อมโยงกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการนำเข้าของผู้นำเข้าเป็นสำคัญ โดยจากศึกษาพบว่าในระหว่างปี พ.ศ. 2559 – 2561 มีการนำเข้าถั่วเหลืองเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.73 ต่อปี ในปี 2562 คาดว่าจะนำเข้า 2.91 ล้านตัน แหล่งนำเข้าสำคัญ ได้แก่ บราซิล สหรัฐอเมริกา อาร์เจนตินา และแคนาดา (Office of Agricultural Economics, 2562 : 10)

นอกจากนี้หากพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการนำเข้าถั่วเหลืองแล้วพบว่า ความต้องการใช้ถั่วเหลืองภายในของไทย ตั้งแต่ ปี 2557 – 2562 มีความต้องการนำเข้าที่สูงขึ้นตามลำดับโดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเข้าเพื่อการแปรรูปในปี 2561 อยู่ที่1,011,425 ตัน โดยคาดการณ์ในปี 2562 จะอยู่ที่ 861,627 ตัน (Office of Agricultural Economics : 2562, 12) ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ความต้องการใช้ภายในประเทศถั่วเหลืองของไทย

รายการ	2557	2558	2559	2560	2561	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	คาดการณ์ 2562
ความต้องการใช้	1,944,995	2,590,462	2,990,017	2,786,927	2,955,863	9.53	2,941,940
1. สกัดน้ำมัน	1,499,488	1,698,142	1,953,742	1,941,773	1,941,597	6.70	2,077,508
2. แปรรูป	441,241	889,316	1,033,804	847,283	1,011,425	17.48	861,627
3. ทำพันธุ์	4,266	3,004	2,471	2,871	2,841	-8.23	2,805

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2561)

ผู้ศึกษาจึงเห็นควรศึกษาถึงกระบวนการและขั้นตอนในการนำเข้าถั่วเหลืองตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ที่ถูกกำหนดขึ้นโดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองของไทย และเปรียบเทียบกระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองภายหลังจากที่ร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... มีผลใช้บังคับ

เป็นกฎหมาย อันจะนำไปสู่การกำหนดข้อเสนอแนะถึงแนวทางการป้องกันหรือการบรรเทาผลกระทบที่เกิดหรืออาจเกิดขึ้นต่อไป ประกอบกับเป็นไปตามแนวนโยบายของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้มีการแถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 25 และ 26 กรกฎาคม 2562 ในมิติที่ 5.3 พัฒนาภาคเกษตร โดยมุ่งเน้นส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตให้กับเกษตรกร โดยใช้ประโยชน์จากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ การลด ละ เลิกใช้ยาปราบศัตรูพืชโดยเร็ว โดยต้องจัดหาสารทดแทนที่มีประสิทธิภาพเพียงพอและเป็นที่ยอมรับของเกษตรกร การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าเพิ่มและโอกาสทางเศรษฐกิจ อาทิ เกษตรอินทรีย์ เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ และเกษตรแปรรูป เพื่อต่อยอดไปสู่เกษตรอุตสาหกรรม ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีในการพัฒนาสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ รวมทั้งส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้คุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัย

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษากระบวนการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการและผลกระทบต่อกระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองของไทยทั้งก่อนและภายหลังหากร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย

2. เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... ในประเด็นที่สังคมมีข้อกังวล และหากร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับแล้วจะช่วยอุดช่องว่างและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการไม่มีกฎหมายโดยตรงที่เกี่ยวข้องต่อการกำกับดูแลพืชดัดแปลงพันธุกรรม

3. เพื่อนำไปสู่ประโยชน์ต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการใช้วางแผนหรือกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับอย่างแท้จริง เพื่อนำไปสู่แนวทางการป้องกันหรือการบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองของไทยภายหลังที่ร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาถึงกระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองตามบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน โดยเปรียบเทียบกับกระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองตามร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... หากมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย นี้ โดยมุ่งเน้นการศึกษากระบวนการนำเข้าตามมาตรการโควตาอัตราภาษี (Tariff Rate Quota : TRQ) ตามกรอบความตกขององค์การการค้าโลก (WTO) และกรณีการนำเข้าถั่วเหลือง GMOs เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจากเอกสาร โดยเป็นการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี กฎมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นตำราทางวิชาการ บทความทางวิชาการและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยวิเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ข้อมูลจากเว็บไซต์ทางเครือข่ายอินเตอร์เน็ต ประกอบเป็นหลักฐานในการอ้างอิงมาวิเคราะห์ศึกษาถึงกระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองก่อนและหลังหากร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย

ผลการวิจัย (Research Results)

กระบวนการและขั้นตอนของการนำเข้าถั่วเหลืองจะขึ้นอยู่กับกรอบความตกลงระหว่างประเทศตลอดจนกฎหมายภายในประเทศของไทย ที่เป็นการควบคุมการนำเข้าถั่วเหลืองไม่ว่าจะมีสารปนเปื้อน GMOs หรือไม่ก็ตาม โดยการศึกษาเป็นการศึกษาถึงขั้นตอนและกระบวนการในการนำเข้าถั่วเหลืองในปัจจุบัน และการศึกษาถึงกรอบแนวทางที่เป็นกระบวนการตามร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... ดังนี้

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองในปัจจุบัน

กระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองตามมาตรการโควตาอัตราภาษี (Tariff Rate Quota : TRQ) ตามกรอบความตกขององค์การการค้าโลก (WTO) และกรณีการนำเข้าถั่วเหลือง GMOs ตามบทบัญญัติของกฎหมายในปัจจุบัน พบว่ามีขั้นตอนและกระบวนการที่ความเกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับ ที่กำหนดถึงหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ของการนำเข้า ดังนี้

1.1 กระบวนการนำเข้าเพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ หรืออาหารสำหรับมนุษย์ หรือใช้เพื่อการอุตสาหกรรม

การนำเข้าถั่วเหลืองไม่ว่าจะเป็น GMOs หรือไม่ก็ตาม เพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตอาหารสัตว์ หรืออาหารสำหรับมนุษย์ หรือใช้เพื่อการอุตสาหกรรม ถึงแม้จะเป็นสิ่งต้องห้ามตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้น และเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2553 ก็ตาม ตามความในข้อ 5 ของประกาศดังกล่าวก็ได้กำหนดข้อยกเว้นสำหรับถั่วเหลืองที่ใช้ในการเป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตอาหารสัตว์ หรืออาหารสำหรับมนุษย์ หรือใช้เพื่อการอุตสาหกรรม ที่สามารถนำเข้าได้ โดยต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืชจากประเทศผู้ส่งออกประกอบการนำเข้าด้วย

ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศไทยเข้าเป็นรัฐสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) เมื่อปี พ.ศ. 2538 และได้ผูกพันสินค้าเกษตร 23 รายการ ภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการเกษตร ซึ่งมีหลักการในการยกเลิกมาตรการห้ามหรือจำกัดการนำเข้าที่มิใช่ภาษี โดยให้กำหนดเป็นมาตรการโควตาอัตราภาษี (Tariff Rate Quota : TRQ) เพื่อการกำกับดูแลการนำเข้า และนอกจากนี้ยังได้ผูกพันมาตรการโควตาอัตราภาษีสินค้าเกษตรไว้ในความตกลงการค้าเสรีอื่นๆ อีกรวมทั้งสิ้น 7 ความตกลง สำหรับเมล็ดถั่วเหลืองถือเป็นหนึ่งในสินค้าเกษตร 23 รายการ ภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการเกษตร ซึ่งมีหลักการในการยกเลิกมาตรการห้ามหรือจำกัดการนำเข้าที่มิใช่ภาษี โดยให้กำหนดเป็นมาตรการโควตาอัตราภาษี (Tariff Rate Quota : TRQ) อันถือเป็นสินค้าที่กระทรวงพาณิชย์มีการกำหนดมาตรการควบคุมการนำเข้าไว้โดยต้องขออนุญาตในการนำเข้ามาภายในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การนำเข้าสินค้าภายใต้มาตรการโควตาอัตราภาษีตามพันธกรณีความตกลงระหว่างประเทศ ผู้นำเข้าจะได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรการนำเข้าที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด แต่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนด และเงื่อนไขการนำเข้าของแต่ละสินค้าในแต่ละความตกลง และต้องมีหนังสือรับรองแสดงการได้รับสิทธิชำระภาษีทั้งในหรือนอกโควตาตามพันธกรณีตามความตกลงต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ที่ออกโดยกรมการค้าต่างประเทศหรือหน่วยงานที่กระทรวงพาณิชย์มอบหมายไปแสดงต่อกรมศุลกากรเพื่อประกอบการนำเข้า โดยในแต่ละความตกลงจะมีจำนวนสินค้า ปริมาณโควตา อัตราภาษีในและนอกโควตา และหลักเกณฑ์การอนุญาตให้นำเข้าที่แตกต่างกันไป โดยหลักเกณฑ์การนำเข้าแบ่งเป็น 2 กรณี คือ การนำเข้าในโควตา และการนำเข้านอกโควตา

การนำเข้ากรณีเมล็ดถั่วเหลืองในโควตาความตกลงองค์การค้าโลก (WTO) กระทรวงพาณิชย์ได้กำหนดปริมาณโควตาอัตราภาษีในโควตา โดยใช้หลักเกณฑ์ตามข้อผูกพันในปี พ.ศ. 2547 เป็นฐานการเปิดตลาดในแต่ละสินค้าจนกว่าจะได้มีการเจรจาความตกลงการเกษตรภายใต้ WTO ในรอบต่อไป หากจำเป็นต้องเปิดตลาดในปริมาณโควตาอัตราภาษีในและนอกโควตา แตกต่างจากที่กำหนดจะต้องเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบทุกรายการสินค้าเป็นแต่ละครั้งไป และกระทรวงพาณิชย์จะออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ หรือระเบียบบริหารการนำเข้าตามความเหมาะสมตามมติคณะกรรมการพืชและน้ำมันพืช โดยหลักเกณฑ์การนำเข้าตามพันธกรณี

1.2 กระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองที่เป็นผลมาจาก GMOs

เนื่องจากประเทศไทยมิได้มีกฎหมายเฉพาะสำหรับการกำกับดูแลพืช GMOs ในประเทศไทยที่ผ่านมาการควบคุมดูแลจึงมีการอาศัยกลไกตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการควบคุมพืช GMOs ที่นำเข้าจากต่างประเทศ คือ พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกประกาศ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การกำหนดพืชจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้นและเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2553 กำหนดให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของถั่วเหลือง *Glycine* max (L.) Merr. เป็นสิ่งต้องห้ามนำเข้า แต่มีข้อยกเว้นสำหรับอาหารสำเร็จรูป ข้าวโพดและถั่วเหลืองที่ใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตอาหารสัตว์ หรืออาหารสำหรับมนุษย์ หรือใช้เพื่อการอุตสาหกรรม หรือเพื่อการวิจัยหรือทดลองตามความในข้อ 5 ของประกาศดังกล่าว และกำหนดให้ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืชจากประเทศผู้ส่งออกกำกับมาด้วย โดยมีแนวทางการนำเข้า ดังนี้

1.2.1 การนำเข้าเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตอาหารสัตว์ หรืออาหารสำหรับมนุษย์ หรือใช้เพื่อการอุตสาหกรรม

สำหรับกระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองในกรณีที่มิได้เป็นถั่วเหลืองที่เป็นผลมาจาก GMOs) เพื่อวัตถุประสงค์ในการวิจัยหรือการทดลอง กระบวนการนำเข้าก็จะมีลักษะทั่วไปในลักษณะเช่นเดียวกันกับการนำเข้าเพื่อวัตถุประสงค์ ในการใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ หรืออาหารสำหรับมนุษย์ หรือใช้เพื่อการอุตสาหกรรม

1.2.2 การนำเข้าเพื่อวัตถุประสงค์ในวิจัยหรือการทดลอง

การนำเข้าถั่วเหลือง GMOs เพื่อวัตถุประสงค์ในการวิจัยหรือทดลอง รวมทั้งพืชชนิดอื่นที่เป็นสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ซึ่งตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การกำหนดพืชจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้นและเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2553 ลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2553 กำหนดสามารถนำเข้าถั่วเหลือง GMOs มาได้เพื่อการทดลอง โดยต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่อธิบดีกรมวิชาการเกษตรกำหนดทั้งก่อนนำเข้าและระหว่างการทดลองวิจัย อย่างไรก็ดีการกำกับดูแลโดยพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ไม่ครอบคลุมพืชชนิดอื่นที่ไม่อยู่ในประกาศและพืชที่พัฒนาขึ้นเองภายในประเทศ ในส่วนของการทดสอบภาคสนามของพืช พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ทุกชนิดจะดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2550 **(คณะกรรมาธิการการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2559, น. 20)**

1.3 การตรวจสอบกรณีที่มีการนำเข้าถั่วเหลืองที่เป็นผลมาจากเทคโนโลยีสมัยใหม่หรือดัดแปลงทางพันธุกรรม (Genetically Modified Organism : GMOs)

กรณีที่ประเทศไทยมีความจำเป็นจะต้องใช้มาตรการทางกฎหมายภายในประเทศเพื่อควบคุมการนำเข้าถั่วเหลืองที่เป็นผลมาจาก GMOs มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาว่า สามารถกระทำได้ภายใต้หลักการตามความตกลงที่ประเทศไทยมีพันธกรณีอยู่มากน้อยเพียงใด และมีความเหมาะสมหรือไม่ นั้น จำเป็นจะต้องพิจารณาในประเด็นการดำเนินการของประเทศไทยภายใต้กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ ซึ่งการตรวจสอบการนำเข้าถั่วเหลืองว่าเป็นผลมาจากช GMOs หรือไม่ นั้น เป็นกระบวนการที่หน่วยงานที่รับผิดชอบของประเทศไทยได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการเข้ามาของ GMOs ซึ่งกระบวนการตรวจสอบ และวิเคราะห์สินค้าพืชดัดแปลงทางพันธุกรรมในกรณีที่มีการนำเข้า การลักลอบนำเข้า การส่งออก หรือการตรวจสอบติดตามโดยลักษณะของการสุ่มตรวจ เป็นภารกิจที่อยู่ในกลุ่มงานวิจัยและพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปลงพันธุกรรม ของสำนักวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ กรมวิชาการเกษตร สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ทำหน้าที่เป็นองค์กรตรวจสอบ (Authority) ทั้งนี้ ในการตรวจสอบจะเป็นการดำเนินการในลักษณะการสุ่มตรวจ มีลักษณะเป็นการควบคุมภายหลังการนำเข้าสินค้า

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับผลจากร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... หากมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย ต่อกระบวนการนำเข้าถั่วเหลือง

2.1 กลไกการควบคุมการนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม (GMOs)

กลไกการควบคุมการนำเข้า GMOs ตามร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... กำหนดให้มีองค์กร “คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพ” ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ และสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาด้านความปลอดภัยทาง

ชีวภาพของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมตลอดจนให้คำแนะนำและความเห็นแก่รัฐมนตรี รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ และหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ในการออกกฎกระทรวงและประกาศเพื่อดำเนินการตามร่างพระราชบัญญัตินี้ โดยที่ความร่างมาตรา 17 ในหมวด 3 การควบคุมกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ส่วนที่ 1 การควบคุมทั่วไป กำหนดให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ห้ามผลิตหรือนำเข้า กรณีดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่รัฐมนตรีจะต้องมีการออกกฎหมายลำดับรองในรูปของประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ห้ามผลิตหรือนำเข้า ซึ่งพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 และร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... เป็นกฎหมายระดับพระราชบัญญัติด้วยกัน ตราบใดที่ยังไม่มีกฎหมายลำดับรองที่ออกตามร่างพระราชบัญญัตินี้ หลักเกณฑ์ในการควบคุมการนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม (GMOs) ก็ยังคงต้องเป็นไปตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ออกตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507

2.2 การกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบด้าน GMOs

ความตามร่างมาตรา 15 กำหนดให้รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดของกระทรวงหรือทบวงในราชการส่วนกลางตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กำหนดขึ้นโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบและมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ทั้งนี้ กรณีดังกล่าวมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาว่า บุคลากรที่เกี่ยวข้องและมีความรู้เกี่ยวกับ GMOs ประกอบด้วยบุคลากรที่สังกัดอยู่ในหน่วยงาน กล่าวคือ กรมวิชาการเกษตร สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สังกัดสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สถาบันการศึกษา ดังนั้น การให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบอาจประกอบด้วยบุคลการในสังกัดที่มีความเชี่ยวชาญที่ไม่เพียงพอต่อภารกิจในการกับกำกับดูแลหรือกำหนดกรอบแนวทางในบริหารหรือการควบคุม GMOs ที่จะผ่านเข้ามาภายในประเทศได้เพียงพอและมีประสิทธิภาพได้

3. ผลการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบและควบคุมการนำเข้าถั่วเหลือง GMOs ทั้งก่อนและหลังหากร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย กับความสอดคล้องของกระบวนการตรวจสอบกับมาตรการ SPS

เนื่องจากประเทศไทยเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ที่มีพันธกรณีในการปฏิบัติตามความตกลงที่อยู่ภายในกรอบของ WTO จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องมีการตรวจสอบ การประเมินความเสี่ยง และการกำหนดระดับที่เหมาะสมของการคุ้มครองสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช ตามกรอบของความตกลงด้านสุขอนามัย (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary : SPS) ทั้งในเชิงสารบัญญัติและเชิงวิธีสบัญญัติ ดังนี้

3.1 การใช้หลักเกณฑ์จะต้องไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ (Non - Discrimination)

หลักเกณฑ์ในการนำเข้าถั่วเหลืองไม่ว่าจะเป็น GMOs หรือไม่ก็ตาม ตามพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 หรือการกำหนดแนวทางการควบคุมการนำเข้าถั่วเหลือง GMOs ซึ่งเป็นสิ่งต้องตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 โดยกำหนดข้อยกเว้นไว้ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์สำหรับการนำเข้าเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตอาหารสัตว์ หรืออาหารสำหรับมนุษย์ หรือใช้เพื่อการอุตสาหกรรมการนำเข้าเพื่อวัตถุประสงค์ในวิจัยหรือการทดลอง มีลักษณะของการคับใช้กฎหมายระดับพระราชบัญญัติและแนวทางปฏิบัติตามกฎหมายลำดับรองที่เท่าเทียมกันกับประเทศที่เป็นหรือไม่ได้เป็นสมาชิก WTO กรณีดังกล่าวจึงเห็นว่าการใช้หลักเกณฑ์ในการนำเข้ามิได้เป็นการเลือกปฏิบัติโดยมีความสอดคล้องกับมาตรา 2.3 ของความตกลง SPS ที่กำหนดให้สมาชิกต้องไม่ปฏิบัติตามอำเภอใจหรือเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่สามารถอธิบายได้อย่างมีเหตุผลกับสมาชิกซึ่งมีเงื่อนไขอย่างเดียวกัน

3.2 หลักการสร้างความกลมกลืนของมาตรฐาน (International – Harminisation is Perfered)

การที่ประเทศไทยกำหนดให้ถั่วเหลืองเป็นสิ่งห้ามนำเข้า เว้นแต่จะเป็นไปตามที่กฎหมายภายในประเทศกำหนด เป็นการกำหนดกรอบหลักการสำหรับการปกป้องการผลิตสินค้าเกษตรภายในประเทศที่ประเทศไทยยังต้องยอมรับและปฏิบัติตามพันธกรณีที่ได้ทำความตกลงไว้ โดยที่ตามความตกลงสินค้าเกษตรที่ประเทศไทยมีพันธกรณีและยอมรับให้มีการนำเข้าได้ตามพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 ภายใต้กรอบของ WTO และเป็นไปตามเงื่อนไขข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 และประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การกำหนดพืชจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้นและเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2553 ลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2553 จึงถือว่าเป็นการดำเนินการที่มีความสอดคล้องและยอมรับในหลักการนำเข้า GMOs จากประเทศสมาชิก WTOs ถึงแม้ว่าประเทศไทยไม่ได้มีมาตรฐานภายในที่ออกมาในลักษณะกฎหมายลำดับรอง แต่ในทางปฏิบัติก็ยอมรับแนวทางปฏิบัติที่ไม่ขัดต่อพันธกรณีที่อยู่ จึงถือได้ว่าในทางปฏิบัติมีความสอดคล้องกับประเทศที่ส่งออกมายังประเทศไทย โดยมีความสอดคล้องกับมาตรา 2.3 ของความตกลง SPS

3.3 การสร้างอุปสรรทางการค้าเท่าที่จำเป็น (Necessity Test)

การที่ประเทศไทยจะสั่งห้ามการนำเข้าถั่วเหลือง GMOs เด็ดขาดได้หรือไม่นั้น เป็นกรณีที่จะต้องพิจารณาว่า ประเทศไทยมีหลักเกณฑ์และแนวทางการวิเคราะห์และการประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นว่าเพียงพอหรือไม่ในการกำหนดสั่งห้ามนำเข้าถั่วเหลืองดังกล่าว ซึ่งแนวทางการประเมินความเสี่ยงของประเทศมีได้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเฉพาะด้านในลักษณะที่เป็นทางการและได้รับการยอมรับ กล่าวคือ การนำเข้าเพื่อการผลิตอาหารสัตว์ หรืออาหารสำหรับมนุษย์ หรือใช้เพื่อการอุตสาหกรรม ก็จะเป็นหน้าที่ของกรมวิชากรเกษตรในการสุ่มตรวจว่ามีการ GMOs หรือไม่ แต่การนำเข้าก็อยู่ในภายความตกลงของ WTO ที่ประเทศไทยได้มีการปฏิบัติตามพันธกรณีอยู่แล้ว และนอกจากนี้ปริมาณการปนเปื้อนที่ประเทศไทยยอมรับได้ในผลิตภัณฑ์ก็ไม่เกินร้อยละ 5 สำหรับการนำเข้าเพื่อการวิจัยหรือทดลอง และมาตรการควบคุมที่กำหนดไว้ในประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติในการขออนุญาตนำเข้าหรือนำผ่านซึ่งสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ที่แก้ไขแล้ว (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 เป็นกรอบแนวทางสำหรับการปฏิบัติของผู้นำเข้าในขั้นตอนการขออนุญาตนำเข้า การรายงานวิธีการและผลการทดลองโดยมีคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรจะเป็นผู้พิจารณาและเสนอความเห็นต่ออธิบดีกรมวิชาการเกษตรเพื่อมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้นำเข้า กรณีดังกล่าวอาจมีปัญหาเกี่ยวกับความชัดเจนในการประเมินความเสี่ยงและองค์กรหรือหน่วยงานในการทำหน้าที่ประเมินความเสี่ยงว่าได้รับการยอมรับมากน้อยเพียงใด ซึ่งตามมาตรา 5.1 ของความตกลง SPS กำหนดให้มาตรการสุขอนามัยหรือสุขอนามัยพืชของตนตั้งอยู่บนพื้นฐานของการประเมินค่าของความเสี่ยงต่อชีวิตหรือสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ หรือพืชตามที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์ โดยคำนึงถึงเทคนิคการประเมินความเสี่ยงที่พัฒนาโดยองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ กรณีข้างต้นจึงเป็นกรณีที่ประเทศไทยจะต้องให้ความสำคัญต่อไป

3.4 ความเพียงพอของหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่เพียงพอ (Insufficient Scientific Evidence)

เมื่อพิจารณาจากความในมาตรา 5.2 ของความตกลง SPS ที่กำหนดให้ในการประเมินค่าความเสี่ยงจะต้องคำนึงถึง “หลักฐานทางวิทยาศาสตร์” ที่มีอยู่ โดยเมื่อพิจารณาจากแนวทางการประเมินความเสี่ยงจากถั่วเหลือง GMOs หรือพืช GMOs ของประเทศไทย มีเพียงกลุ่มงานวิจัยและพัฒนาการตรวจสอบพืชและจุลินทรีย์ดัดแปลงพันธุกรรม ของสำนักวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ กรมวิชาการเกษตร สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ทำหน้าที่เป็นองค์กรตรวจสอบ (Authority) โดยยังไม่มีการกำหนดแนวทางหรือหน่วยงานที่จะต้องทำหน้าที่ประเมินความเสี่ยง หรือการทดสอบวิจัยถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากพืช GMOs ส่วนการประเมินความเสี่ยงหรือความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์มีองค์กรหลักที่เป็นองค์กรตรวจสอบ (Authority) คือ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับสำเร็จรูปทุกประเภทจะต้องได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

3.5 ระยะเวลาในการพิจารณาดำเนินการในเชิงวิธีสบัญญัติ

ในเชิงวิธีสบัญญัติเกี่ยวกับการบวนการในการพิจารณาอนุญาตให้นำเข้าถั่วเหลืองของประเทศไทยเป็นอำนาจตามพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 ที่กำหนดให้ .... เป็นผู้พิจารณาอนุญาต ส่วนการพิจารณาอนุญาตเพื่อการวิจัยหรือทดลองในกรณีที่เป็นถั่วเหลือง GMOs เป็นอำนาจของอธิบดีกรมวิชาการเกษตรในการพิจารณาอนุญาต ซึ่งระยะเวลาการพิจารณาอนุญาตอย่างช้าก็จะต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง กรณีดังกล่าวการพิจารณาจึงเป็นการพิจารณาในทางปกครองที่ต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมายในการพิจารณา จึงเห็นว่าประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวกับวิธีสบัญญัติที่มีความชัดเจนในหลักแนวทางปฏิบัติ หากเปรียบเทียบกับคดี Eu-Biotech ซึ่งหน่วยงานด้านความปลอดภัยอาหารในยุโรป (European Food Safety Authority) ใช้ระยะเวลาการพิจารณานานเกินกว่า 5 ปี (Rakpong : 2560, 182) หรือตามคดี US-Beef ที่สหรัฐอเมริกาได้ออกมาตรการนำเข้าเนื้อวัวจากประเทศอาร์เจนตินาที่เกิดขึ้นการติดเชื้อโรคระบาดเท้าและปาก ซึ่งภายหลังอาร์เจนติน่าได้รับรองจากองค์การ OIE ให้เป็นประเทศปลอดโรคดังกล่าวแล้ว และได้ยื่นคำร้องต่อสหรัฐอเมริกาเพื่อทบทวนแต่หน่วยงานของสหรัฐอเมริกาได้ใช้เวลาพิจารณาทวนนานเกือบ 7 ปี (Rakpong : 2560, 183)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากสมมติฐานของผู้ศึกษา ที่ว่า หากร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... ผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบประกาศใช้เป็นกฎหมายจากรัฐสภาและมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว จะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นต่อกระบวนการในการนำเข้าถั่วเหลืองของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการนำเข้าเพื่อการทดลอง อันเป็นผลมาจากกระแสการต่อต้านพืชดัดแปลงทางพันธุกรรม ซึ่งการศึกษาเป็นการศึกษาถึงกระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองของไทยความสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติสำหรับถั่วเหลืองในกระบวนการนำเข้าตามกฎหมายไทยกับความตกลงด้านสุขอนามัย (SPS) และผลจากร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... หากมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย ต่อกระบวนการนำเข้าถั่วเหลือง

ทั้งนี้ ประเทศไทยมีลักษณะของการกำกับดูแลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงทางพันธุกรรมในลักษณะที่อยู่บนพื้นฐานแบบผ่อนคลายเช่นเดียวกันกับสหรัฐอเมริกา ที่จะต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักการทางวิทยาศาสตร์โดยมีหน่วยงานภายในประเทศทำหน้าที่ในการพิสูจน์ คือ กรณีที่เป็นถั่วเหลืองที่เป็นพืชทางการเกษตรมีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานในการกำกับดู ส่วนกรณีที่เป็นผลิตภัณฑ์มีสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเป็นหน่วยงานในการกับดูแล แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยก็ยังคงยึดหลักการพื้นฐานตามหลักป้องกันไว้ก่อน ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิบัติของสหภาพยุโรปในคดี EU-Biotech โดยกำหนดให้ถั่วเหลืองเป็นสินค้าต้องห้ามนำเข้าและกำหนดเป็นข้อยกเว้นไว้ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกอบกับผลการศึกษาพบว่า กระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองของไทยภายใต้บริบทของกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีความสอดคล้องกับความตกลง SPS แต่จะต้องมีกลไกที่เป็นแนวทางปฏิบัติหรือหน่วยงานที่จะรองรับการปฏิบัติชัดเจนในกรณีมีความจำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องมีมาตรการดำเนินการเพื่อปกป้องประโยชน์หรือป้องกันมิให้เกิดความเสี่ยงต่อชีวิตหรือสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ หรือพืช

นอกจากนี้ กระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองตามร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... หากผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบประกาศใช้เป็นกฎหมายจากรัฐสภาและมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว ยังขาดความชัดเจนเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการปฏิบัติที่จะต้องอาศัยกลไกในทางกฎหมายเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวทางการดำเนินการ กรณีดังกล่าวจะต้องอาศัยกลไกในการกำหนดเป็นกฎหมายลำดับรองที่จะต้องกำหนดรายละเอียดที่ชัดเจนและอยู่ในกำกับของหน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่โดยเฉพาะ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ประเทศไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีกฎหมายเฉพาะที่กำกับดูแลหรือควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมทั้งที่มีอยู่แล้วภายในประเทศและที่จะนำเข้ามาหรือผลิตภายในประเทศทั้งหมดอยู่ภายใต้ระบบเดียวกันที่รัฐสามารถจัดการตรวจสอบ ควบคุม ป้องกันและดูแลได้ตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานสากลที่กำหนด โดยผู้ศึกษาเห็นควรมีข้อเสนอแนะต่อการศึกษาดังกล่าว ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1.1 การผลักดันการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาเพื่อให้มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป

เนื่องจากประเทศไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีกฎหมายเฉพาะที่กำกับดูแลหรือควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมทั้งที่มีอยู่แล้วภายในประเทศและที่จะนำเข้ามาหรือผลิตภายในประเทศทั้งหมดอยู่ภายใต้ระบบเดียวกันที่รัฐสามารถจัดการตรวจสอบ ควบคุม ป้องกันและดูแลได้ตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานสากลที่กำหนด

1.2 การจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรเพื่อรับผิดชอบในการควบคุมและตรวจสอบ

เนื่องจากภารกิจในการควบคุมและตรวจสอบการเข้ามาของ GMOs ภายในประเทศเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็น การกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบต้องคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จำนวนบุคลากร ความสัมพันธ์กับภารกิจหลัก

1.3 การตระหนักถึงหลักการระมัดระวังล่วงหน้า (Precautionary Principle)

การตระหนักถึงหลักการระมัดระวังล่วงหน้า (Precautionary Principle) โดยกำหนดให้อำนาจแก่คณะกรรมการหรือหน่วยงานผู้รับผิดชอบสามารถหยุด ระงับ ยับยั้งหรือดำเนินการใด ๆ ได้ทันทีหากเห็นว่าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นอาจไม่ปลอดภัย

1.4 การควบคุมการนำเข้าและการตรวจสอบ

การกำหนดให้นำรายงานการใช้หรือการทดสอบสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในต่างประเทศมาเป็นข้อมูลประกอบในการพิจารณาก่อนการอนุญาตให้มีการกระทำใด ๆ ต่อสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในประเทศ

1.5 การตระหนักถึงผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม

การตระหนักถึงผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมกรณีที่เกิดขึ้นจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ต้องกำหนดให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบสามารถหยุดการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมได้หากมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าว ซึ่งเป็นการเพิ่มเติมจากหลักการเดิมและให้สอดคล้องกับหลักการในพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... ให้มีความชัดเจน

2.1 การจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะเพื่อรับผิดชอบภารกิจการดำเนินการเกี่ยวกับ GMOs ของประเทศ

หน่วยงานที่รับผิดชอบภารกิจเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม GMOs ต้องเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นหน่วยงานเฉพาะในการรับผิดชอบในการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม GMOs ทั้งระบบและประกอบด้วยบุคลากรจากหลายหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่หรือเคยปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม GMOs ในลักษณะที่เป็นองค์กรชำนัญพิเศษเฉพาะด้าน GMOs หรือ Expert Body

2.2 การกำหนดภารกิจในการพิจารณาตรวจสอบ การควบคุม การนำเข้า ให้เป็นของหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

สืบเนื่องจากผลการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการนำเข้าถั่วเหลืองพบว่า กระบวนการนำเข้าจะต้องผ่านกระบวนการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับ ดังนั้น ควรกำหนดให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบเป็นผู้รับผิดชอบในกระบวนการทั้งหมด ยกเว้นการจดทะเบียนพาณิชย์ ทั้งนี้ เนื่องจากจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการควบคุม กับผู้รับบริการ อันมีลักษณะที่เป็นการลดขั้นตอน ลดระยะเวลา และป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้น กระบวนการ

นำเข้าที่เป็นการการขออนุญาตนำเข้าและการตรวจสอบควบคุมการนำเข้าควรกำหนดให้อำหน้าที่ของหน่วยงานเฉพาะ
ในการดำเนินการ คือ หน่วยงานเฉพาตามข้อเสนอที่ 2.1 เพื่อให้ Expert Body เป็นผู้พิจารณา

2.3 การกำหนดความผิดและการกำหนดโทษ

กรณีการนำข้ามาภายในประเทศไม่ว่าจะเป็นไปด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตาม หากพบว่า มีความเสี
หมายที่อาจส่งผลกระทบหรือเกิดขึ้นกับความหลากหลายทางชีวภาพ มนุษย์ สัตว์ หรือสิ่งมีชีวิตอื่นใด จะต้องมีการ
กำหนดความรับผิดทางแพ่งและการชดใช้ค่าเสียหาย โดยกำหนดรูปแบบความรับผิดและความเสียหายที่เกิดขึ้นให้
ชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามควรต้องกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดในกรณีที่เป็นเกษตรกรหรือบุคคลที่ได้รับหรือใช้สิ่งมีชีวิต
ดัดแปลงพันธุกรรมนั้นโดยสุจริต สำหรับกรณีที่เป็นความผิดอาญาที่มีโทษเล็กน้อยสามารถยุติได้ในชั้นคณะกรรมการ
เปรียบเทียบปรับ

3. ข้อเสนอแนะในการปรับตัวของผู้ประกอบการหรือผู้นำเข้า

จากกระแสการตื่นตัวเกี่ยวกับการเข้ามาของ GMOs ภายในประเทศมีสูงขึ้น ผู้ประกอบการหรือผู้นำเข้า
จะต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปริมาณ GMOs ตามกฎหมาย นอกจากนี้ในการนำเข้าเพื่อวัตถุประสงค์ในการวิจัยหรือทด
ลงผู้นำเข้าจะต้องแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าจะไม่เป็นการก่อให้เกิดการปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมอันอาจเกิดผลกระทบ
ต่อความหลากหลายทางชีวภาพ โดยกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจนรัดกุมที่สูงขึ้นนอกเหนือจากที่
กฎหมายกำหนด

เอกสารอ้างอิง (References)

กรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้. (2549). **รายงานการปนเปื้อนมะละกอจีเอ็มโอในประเทศไทย**

กองบริหารสินค้าข้อตกลงและมาตรการการค้า กรมการค้าต่างประเทศ. (2558) **การนำเข้าสินค้าเกษตรตามพันธกรณี ความตกลงระหว่างประเทศ**. กรุงเทพฯ

จารุประภา รักพงษ์. (2560). **กฎหมายแห่งองค์การการค้าโลก : การตีความและการวิเคราะห์บทบัญญัติที่สำคัญ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. ปทุมธานี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มนทนา ดวงประภา. (2559). **"บทความทางวิชาการ"**. มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม (EnLAW) ,

มหาวิทยาลัยมหิดล. (2555). **แนวทางการปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ** พิมพ์ครั้งที่ 2. (ฉบับปรับปรุง) กรุงเทพฯ : ทองสุขปรินท์.

วิทยากร เชียงกูร, **เศรษฐศาสตร์แนวใหม่ : ชีวิตและระบบนิเวศน์ที่สันติสุข** มหาวิทยาลัยรังสิต

เศรษฐบุตร อิทธิธรรมวินิจ. (2549). **ความปลอดภัยทางชีวภาพในสิ่งมีชีวิตดัดแต่งพันธุกรรม : การนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้บังคับในประเทศไทย (โครงการวิจัย)**. กรุงเทพฯ.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2550). **รายงานกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ.

สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2559). **"วารสารอาหาร"**. ปีที่ 46 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม – ธันวาคม 2559) กรุงเทพฯ.

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2548). **"พืชดัดแปลงพันธุกรรม (จีเอ็มโอ) กับสิ่งแวดล้อม".** โครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กฎหมายภายในประเทศ

พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507

พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522

ร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... ที่ผ่านการพิจารณาตรวจทานร่างพระราชบัญญัติจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎี ตามเรื่องเสร็จที่ 394/2558

กฎหมายระหว่างประเทศ

ความตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Agreement on The Application of Sanitary and Phytosanitary Measures : SPS)

พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (Catagana Potocal on Biosafety)

ออนไลน์

เดลินิวส์ออนไลน์. (2559). ""เผยไทยนำเข้า "ถั่วเหลือง" จากแหล่งปลูกจีเอ็มโอจริง"" [Online]. Available : https://www.dailynews.co.th/article/369563

เดลินิวส์ออนไลน์. (2560). "ความหมายของพันธุวิศกรรม" [Online]. Available : https://www.dailynews.co.th/article/363

มติคณะรัฐมนตรีออนไลน์. (2560) "มติคณะรัฐมนตรี" [Online]. Available : http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program2-3.jsp?top_serl=99316933

นวัตกรรมทางสังคมสามารถปรับปรุงสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขได้หรือไม่ : การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพาแนล

Can Social Innovation Improve Health and Well-being Status? : Panel Data Analysis

ดร.กาญจนา ส่งวัฒนา[1] ดร.ศรีสุดา ถุงสุวรรณ[2] อรุณีย์ ลิ้มประเสริฐ[3] ตรีเพชร พุทธแดง[4] มณฑินี จักรสิรินนท์[5] กิตติวัฒน์ โพธิ์งาม[6] ธานี พุทธวิถี[7] ดร.ศรัญยา แสงลิ้มสุวรรณ[8]

บทคัดย่อ

คำจำกัดความของนวัตกรรมทางสังคมนั้นมีมากมายขึ้นอยู่กับสถาบันหรือผู้ให้คำจำกัดความ แต่อย่างไรก็ดีใจความหลักของนวัตกรรมทางสังคมคือการสร้างสรรค์พัฒนาสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้น งานศึกษานี้จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะต้องการทดสอบว่านวัตกรรมทางสังคมในแต่ละประเทศที่เกิดขึ้นนั้นสามารถช่วยพัฒนาหรือปรับปรุงสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขของคนในประเทศนั้นได้จริงหรือไม่ โดยการศึกษานี้ใช้ข้อมูลตัวชี้วัดนวัตกรรมทางสังคมรายประเทศซึ่งได้จากค่าการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ ด้านความสามารถของรัฐบาลในการกำหนดและใช้นโยบายในการเสริมการพัฒนาภาคเอกชน ด้านคุณภาพของราชการพลเรือนและระดับความเป็นอิสระจากแรงกดดันทางการเมืองในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติตามนโยบาย และความเป็นอิสระในการแสดงออกหรือดำเนินกิจการ ในขณะที่ตัวชี้วัดทางสถานะทางสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขของประชากรรายประเทศนั้น ประกอบด้วย อายุเฉลี่ย อัตราการตายของทารก และสัดส่วนของการคลอดบุตรที่ดูแลโดยบุคลากรด้านสาธารณสุขที่มีความชำนาญซึ่งจะสอดคล้องตามตัวชี้วัดสถานะทางสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขตามหลักเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนหมายเลข 3 ของ

[1,2,3,4, 5,] คณะเศรษฐศาสตร์และการลงทุน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ E-mail: karnjana.s@bu.ac.th

[6,7] คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ E-mail: economics@bu.ac.th

[8] คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา E-mail: sarunyas@buu.ac.th

สหประชาชาติ ทั้งนี้การศึกษานี้ใช้ข้อมูลรายประเทศระหว่างปี 2002-2016 และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพาแนลทั้งแบบจำลอง Pooled OLS, Fixed Effect และRandom Effect เพื่อให้ได้มาซึ่งแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุด จากผลการศึกษาพบว่าหากมีนวัตกรรมทางสังคมมากขึ้นจะส่งผลให้มีอัตราการตายของทารกแรกเกิดลดลง และมีสัดส่วนการคลอดโดยบุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ดีผลการศึกษาพบว่านวัตกรรมทางสังคมไม่มีอิทธิพลต่ออายุเฉลี่ยของคนในประเทศ โดยการศึกษานี้มีตัวแปรควบคุม คือ ผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ ค่าใช้จ่ายทางด้านสาธารณสุข และความหนาแน่นของประชากร

คำสำคัญ : นวัตกรรมทางสังคม ความอยู่ดีมีสุขของประชากร เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนหมายเลข 3 แบบจำลองพาแนล

บทนำ

จากอดีตถึงปัจจุบันนิยามของนวัตกรรมทางสังคมยังคงมีความหลายหลายขึ้นอยู่กับสถาบันที่ให้คำจำกัดความ และมิติที่ใช้ โดยความสนใจของนวัตกรรมทางสังคมนั้นเริ่มในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดาและประเทศในกลุ่มยุโรป จากนั้นได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และแพร่หลายจากภาครัฐ ธุรกิจ สถาบัน หน่วยงานและกลุ่มเครือข่ายของประเทศต่างๆ (Edwards-Schatcher & Wallace, 2017) โดยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาการขยายตัวของนวัตกรรมทางสังคมเป็นผลจากศูนย์บ่มเพาะที่ไม่แสวงหากำไร (Non-profit Incubator) และโครงการเร่งการเติบโตทางสังคม (Social Accelerators) (Peters et al., 2004; Mulgan et al., 2007). โดยทั่วไปแล้วนวัตกรรมทางสังคมหมายถึงนวัตกรรมใหม่ทางความคิดที่พัฒนาสังคมและช่วยเสริม สร้างความสามารถทางสังคม (Caulier-Grice, 2010) ทั้งนี้นวัตกรรมทางสังคมนั้นรวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางสถาบัน โครงสร้างขององค์กร และระบบขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการแก้ปัญหาที่มีอยู่ และพัฒนาสังคมให้ยั่งยืน (Edgington, 2010) เช่น การให้สินเชื่อแก่องค์กรที่ทำกิจกรรมเพื่อสังคมการศึกษา การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบายของรัฐบาล หรืออาจกล่าวได้ว่านวัตกรรมทางสังคมนั้นเป็นรูปแบบของการสร้างสรรค์ที่นำไปสู่การปฏิรูปสถาบัน หน่วยงานหรือนโยบายใหม่ๆ (Damanpour, 1991;Drazin, Glynn,&Kazanjian, 1999; Gryskiewicz, 2000)

จากความหลายหลายของคำจำกัดความของนวัตกรรมทางสังคมสามารถกำหนดมิติของนวัตกรรมทางสังคมได้ 3 มิติหลักตาม Moulaert et al. 2005 ได้ดังนี้ 1) มิติการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ 2) มิติการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคม 3) มิติการเพิ่มขีดความสามารถทางสังคมและการเมืองที่เพิ่มขึ้นรวมถึงการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร โดยมิติดังกล่าวนั้นสอดคล้องกับนักสังคมวิทยาสมัยใหม่ที่ให้คำจำกัดความของนวัตกรรมทางสังคมว่าเป็นแนวทางใหม่ในการที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ดีขึ้น เช่น Hochgerner (2011) กล่าวว่านวัตกรรมทางสังคมเป็นแนวทางรูปแบบใหม่ของการปฏิบัติทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ Howaldt & Schwarz (2010) ที่กำหนดให้นวัตกรรมทางสังคมเป็นรูปแบบใหม่ของการปฏิบัติทางสังคมที่มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหา

จากคำจำกัดความของนวัตกรรมทางสังคมตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบันสามารถสรุปใจความสำคัญหลักได้ว่านวัตกรรมทางสังคมนั้นมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม ทั้งนี้หากพูดถึงแนวทางในการพัฒนาในปัจจุบันนั้น ทุกประเทศในโลกที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาตินั้นมีการตั้งเป้าหมายการพัฒนาตามกรอบความคิดที่มองการพัฒนาเป็นมิติของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้มีความเชื่อมโยงกันหรือที่เรียกว่าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goad: SDGs) ซึ่งประกอบด้วย 17 เป้าหมาย ดังนี้รูปที่ 1

รูปที่ 1 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goad: SDGs)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 17 เป้าหมายดังรูปที่ 1 สามารถแบ่งกลุ่มเป็น 5 กลุ่มหลัก ประกอบด้วย

1.กลุ่ม People หรือกลุ่มด้านสังคม/ความเป็นอยู่ของผู้คน: ประกอบด้วยเป้าหมาย (1) การลดความยากจน (2) การขจัดความหิวโหย (3) สุขภาพและความอยู่ดีมีสุข (4) การศึกษาที่มีคุณภาพ และ (5) ความเท่าเทียมกันทางเพศ

2.กลุ่ม Prosperity หรือกลุ่มด้านเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง: ประกอบด้วยเป้าหมาย (7) พลังงานที่สะอาดและจ่ายซื้อได้ (8) งานที่มีคุณค่าและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (9) อุตสาหกรรม นวัตกรรมและโครงสร้างพื้นฐาน (10) ลดความเหลื่อมล้ำ และ (11) เมืองและชุมชนยั่งยืน

3. กลุ่ม Planet หรือกลุ่มด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: ประกอบด้วยเป้าหมาย (6) น้ำและสุขาภิบาล (12) การผลิตและบริโภคที่รับผิดชอบและยั่งยืน (13) การ

รับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (14) ระบบนิเวศทางทะเลและมหาสมุทร และ (15) ระบบนิเวศบนบก

4. กลุ่ม Peace หรือกลุ่มด้านสันติภาพ: ประกอบด้วยเป้าหมาย (16) สันติภาพและสถาบันที่เข้มแข็ง

5.กลุ่ม Partnership หรือกลุ่มหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา: ประกอบด้วยเป้าหมาย (17) หุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา

ทั้งนี้นวัตกรรมทางสังคมมีบทบาทต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในทั้ง 17 เป้าหมาย เนื่องจากนวัตกรรมทางสังคมนั้นได้รับคำจำกัดความอย่างหลากหลายว่าเป็นแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาทางสังคมและเพิ่มขีดความสามารถของสังคมที่มีประสิทธิภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมทางสังคมและการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงอยู่ด้วยกันหลายมิติ อย่างไรก็ดีการศึกษานี้จะมุ่งเน้นที่บทบาทของนวัตกรรมทางสังคมต่อสุขภาพ และความอยู่ดีมีสุขของสังคมเนื่องจากเป็นมิติที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของคนในสังคมซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน โดยมิติด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมนั้นสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 3 ของ SDGs คือ การส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี สร้างหลักประกันให้คนมีชีวิตที่มีคุณภาพ และส่งเสริมสุขภาวะที่ดีของคนทุกเพศทุกวัย

บทบาทของนวัตกรรมทางสังคมในการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต และความอยู่ดีมีสุขของบุคคลและสังคมนั้นได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในช่วงหลายปีที่ผ่านมา (Phills et al., 2008) นอกจากนี้ Brown & Fee (2014) แสดงให้เห็นว่านวัตกรรมสังคมมีบทบาทในการปรับปรุงคุณภาพชีวิต และสุขภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบรรเทาความยากจนจากความไม่มั่นคงทางอาหารและที่อยู่อาศัยที่ไม่เพียงพอ ทั้งนี้นวัตกรรมทางสังคมได้ผลักดันให้เกิดวิสาหกิจเพื่อสังคมในรูปแบบต่างๆ ที่คอยสนับสนุนการดูแลสุขภาพของคนในสังคม (Cook, 2006; Drennan et al., 2007; Dawes, 2009; Drennan et al., 2007; Harris, 2007; Addicott, 2011; Roy et al., 2013) นอกจากนี้ Ferguson & Islam (2008) พบว่านวัตกรรมทางสังคมและวิสาหกิจสังคมเป็นกลไกที่เป็นประโยชน์ในการสร้างการรับรู้ และกระตุ้นให้ประชาชนห่างไกลจากพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ อย่างไรก็ดีงานศึกษาในอดีตโดยมากจะใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเน้นการเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างน้อยราย และใช้ข้อมูลเพียงโครงการเดียว หรือสถานที่เดียว (Ho & Chan, 2010; Ferguson 2012, 2013; Tedmanson & Guerin, 2011) หรือเป็นงานวิจัยในลักษณะที่เป็นกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ทางด้านนวัตกรรมทางสังคม (Po & Ville, 2009; Brown & Wyatt, 2010; Mulgan, 2012; Borzaga & Bodini, 2014; Cajaiba-Santana, 2014; Rao-Nicholson et al., 2017) โดยในปัจจุบันงานวิจัยเชิงปริมาณทางด้านนวัตกรรมทางสังคมยังมีอยู่จำกัดเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านข้อมูล การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาบทบาทของนวัตกรรมทางสังคมต่อการสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขของประชากรโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ผ่านแบบจำลองเศรษฐมิติ เพื่อศึกษาว่านวัตกรรมทางสังคมสามารถปรับปรุงสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขของประชากรได้จริงหรือไม่

ดัชนีนวัตกรรมทางสังคม

ในปี 2016 ได้มีการจัดทำดัชนีนวัตกรรมทางสังคม โดย Economist Intelligence Unit (EIU) ซึ่งเป็นดัชนีที่ใช้ในการประเมินความสามารถของ 45 ประเทศเพื่อให้เกิดนวัตกรรมทางสังคม วิธีการประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของแต่ละประเทศจะวัดจากมิติหลัก 4 มิติ คือ

1) กรอบนโยบายและสถาบัน (น้ำหนัก: 44.44%) ซึ่งวัดจากการมีอยู่ของนโยบายระดับชาติเกี่ยวกับนวัตกรรมทางสังคม การวิจัยและผลกระทบด้านนวัตกรรมทางสังคม กรอบกฎหมายสำหรับวิสาหกิจเพื่อสังคมประสิทธิผลของการใช้นโยบาย และหลักนิติธรรม

2) การเงิน (น้ำหนัก: 22.22%) ซึ่งวัดจากการจัดหาเงินทุนของรัฐบาลในการส่งเสริมสังคมนวัตกรรม ความง่ายในการขอรับเครดิต ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณะ

3) ความเป็นผู้ประกอบการ (น้ำหนัก: 15%) ซึ่งวัดจากทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ ความง่ายในการเริ่มต้นธุรกิจ การพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรม

4) สังคม (น้ำหนัก: 18.33%) ซึ่งวัดจากวัฒนธรรมการเป็นอาสาสมัคร การมีส่วนร่วมทางการเมือง
การมีส่วนร่วมของพลเมือง ความเชื่อมั่นในสังคม และเสรีภาพของสื่อ

อย่างไรก็ดีดัชนีนวัตกรรมทางสังคมที่เผยแพร่นั้นมีข้อจำกัดเป็นข้อมูลรายปีเพียงปีเดียวคือ 2016 และรายประเทศมีเพียง 45 ประเทศ การศึกษานี้จึงทำการสร้างดัชนีนวัตกรรมทางสังคมจากกรอบแนวคิดของ Economist Intelligence Unit (EIU) ในการสร้างดัชนีนวัตกรรมทางสังคมรายประเทศ โดยใช้ข้อมูลรายประเทศในมิติ ดังนี้

1) กรอบนโยบายและสถาบัน ซึ่งวัดจากประสิทธิผลของรัฐบาล (Government Effectiveness) และหลักนิติธรรม (Rule of Law) โดยประสิทธิผลของรัฐบาลเป็นค่าที่วัดจากการรับรู้ของคุณภาพบริการสาธารณะ คุณภาพของราชการพลเรือน คุณภาพของการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติตามนโยบายความน่าเชื่อถือของความมุ่งมั่นของรัฐบาลต่อนโยบายดังกล่าว และระดับความเป็นอิสระจากแรงกดดันทางการเมือง ในขณะที่หลักนิติธรรมนั้นเป็นค่าที่วัดจากการรับรู้ของความเชื่อมั่นและการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพของการบังคับใช้สัญญา ทรัพย์สินทางปัญญา ตำรวจและศาล

2) สังคม ซึ่งวัดจากการมีสิทธิ์มีเสียงของประชาชนและภาระรับผิดชอบ (Voice and Accountability) โดยการมีสิทธิมีเสียงของประชาชนและภาระรับผิดชอบเป็นค่าที่วัดจากการรับรู้ของการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการเลือกรัฐบาล และเสรีภาพในการแสดงออกของสื่อ

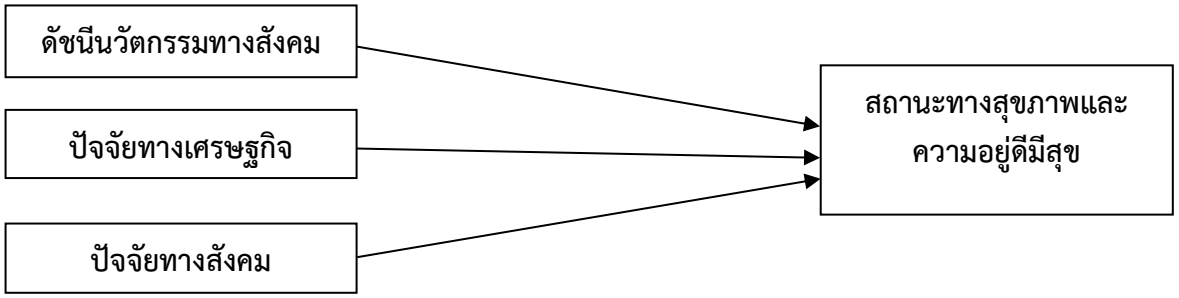
ในการสร้างดัชนีนวัตกรรมทางสังคมจากกรอบแนวคิดของ Economist Intelligence Unit (EIU) ของการศึกษาจะใช้วิธีองค์ประกอบหลัก (Principal component Analysis : PCA) ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้ในการสกัดปัจจัยที่อาศัยหลักความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรที่ใช้เป็นข้อมูล องค์ประกอบหลักตัวแปร คือ การกผสมเชิงเส้นตรง (Linear Combination) ของตัวแปรที่อธิบายการผันแปรของข้อมูลได้มากที่สุด จากนั้นหาการผสมเชิงเส้นครั้งที่สองที่สามารถอธิบายการผันแปรได้มากที่สุดเป็นอันดับที่สอง โดยที่ไม่สัมพันธ์กับการผสมครั้งแรก และอยู่ใน Orthogonal Matrix ขององค์ประกอบหลัก ในขณะที่องค์ประกอบที่สามจะเป็นการผสมเชิงเส้นตรงที่ไม่มี

ความสัมพันธ์กับ องค์ประกอบที่ 1 และองค์ประกอบที่ 2 และสามารถนำข้อมูลที่เหลือจากตัวแปรที่ใช้ประกอบเป็นดัชนีนวัตกรรมทางสังคมมากที่สุด ดังนั้นการศึกษานี้จะใช้องค์ประกอบหลัก หรือ Principal Component ที่ 1 ซึ่งเป็นการผสมเชิงเส้นตรงชุดแรกที่มีรายละเอียดจากตัวแปร ประสิทธิผลของรัฐบาล หลักนิติธรรม และการมีสิทธิ์มีเสียงของประชาชนและภาระรับผิดชอบทั้งหมดมากที่สุด เป็นดัชนีทางด้านนวัตกรรมทางสังคม ซึ่งแนวคิดดังกล่าวจะคล้ายคลึงกับแนวคิดของ Good Governance ของธนาคารโลก

ระเบียบวิธีการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

เพื่อตอบคำถามของการวิจัยที่ว่านวัตกรรมทางสังคมสามารถปรับปรุงสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขของประชากรได้จริงหรือไม่ งานวิจัยนี้จึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมทางสังคมซึ่งคำนวณจากค่าองค์ประกอบหลักของที่ใช้ในการคำนวณดัชนีนวัตกรรมทางสังคมตามกรอบแนวคิดของ Economist Intelligence Unit (EIU) ตามที่กล่าวมาข้างต้น และตัวชี้วัดทางด้านสถานะทางสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขของประชากรซึ่งวัดได้จากตัวชี้วัดของเป้าหมายที่ 3 ของการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคน จึงสามารถสร้างกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาอยู่บนพื้นฐานของกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาที่ต้องการทดสอบสมมติฐานที่ว่านวัตกรรมทางสังคมนั้นมีส่วนช่วยในการสามารถปรับปรุงสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขของประชากรได้จริงหรือไม่ โดยตัวชี้วัดสถานะทางสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขประกอบด้วย 1) อายุเฉลี่ย (Life Expectancy) 2) อัตราการตายของทารกแรกเกิด (Infant Mortality Rate) 3) สัดส่วนของการคลอดบุตรที่ดูแลโดยบุคลากรด้าน สาธารณสุขที่มีความชำนาญ (Births Attended by Skilled Health Staff)

$$Life\ Expectancy_{it} = \alpha_0 + \beta_1 GDP\ Per\ Capita_{it} + \beta_2 Social\ Innovation_{it} + \beta_3 Health\ Expenditure_{it} + \beta_4 Population\ Density_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

$$Infant\ Mortality\ Rate_{it} = \alpha_0 + \beta_1 GDP\ Per\ Capita_{it} + \beta_2 Social\ Innovation_{it} + \beta_3 Health\ Expenditure_{it} + \beta_4 Population\ Density_{it} + \varepsilon_{it} \quad (2)$$

$$Births\ Attended\ by\ Skilled\ health\ Staff_{it} = \alpha_0 + \beta_1 GDP\ Per\ Capita_{it} + \beta_2 Social\ Innovation_{it} + \beta_3 Health\ Expenditure_{it} + \beta_4 Population\ Density_{it} + \varepsilon_{it} \quad (3)$$

Life Expectancy$_{it}$ คือ อายุเฉลี่ยของประชากรที่คาดว่าจะมีชีวิตอยู่ โดยอายุคาดเฉลี่ยถือเป็นเครื่องชี้วัดความยืนยาวของชีวิตของประชากรของประเทศ i ในปีที่ t

Infant Mortality Rate$_{it}$ คือ อัตราการเสียชีวิตของทารกซึ่งคำนวณจากจำนวนทารกที่ตายก่อนอายุครบหนึ่งปีต่อการเกิดชีวิตจริง 1,000 คน ของประเทศ i ในปีที่ t

Births Attended by Skilled Health Staff $_{it}$ คือ สัดส่วนของการคลอดบุตรที่ดูแลโดยบุคลากรด้านสาธารณสุขที่มีความชำนาญ ของประเทศ i ในปีที่ t

GDP Per Capita$_{it}$ คือ ผลผลิตมวลรวมภายในประเทศต่อประชากร ณ ระดับราคาคงที่ปี 2010 ของประเทศ i ในปีที่ t

Social Innovation$_{it}$ คือ ดัชนีนวัตกรรมสังคมที่สร้างขึ้นจากองค์ประกอบหลัก (Principal Component 1) ของประเทศ i ในปีที่ t

Health Expenditure$_{it}$ คือ ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขของรัฐและเอกชน คิดเป็นสัดส่วนต่อผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ ของประเทศ i ในปีที่ t

Population Density$_{it}$ คือ ความหนาแน่นของประชากรในประเทศ ของประเทศ i ในปีที่ t

ทั้งนี้สัมประสิทธิ์ที่สำคัญที่ใช้ในการตอบคำถามงานวิจัยนี้คือ β_2 ซึ่งเป็นสัมประสิทธิ์ของ Social Innovation$_{it}$ หรือตัวชี้วัดทางด้านนวัตกรรมสังคม โดยค่าสัมประสิทธิ์ β_2 จะแสดงถึงผลของนวัตกรรมทางสังคมที่ส่งผลต่อสถานภาพสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขของประชากรของประเทศ ซึ่งจะดูที่ระดับนัยสำคัญ และทิศทางที่บอกความสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมสังคม และสุขภาพรวมถึงความอยู่ดีมีสุขของประชากร

ข้อมูลที่ใช้การศึกษา

ข้อมูลทางด้านสถานะทางสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขซึ่งประกอบด้วยอายุเฉลี่ยของประชากรที่คาดว่าจะมีชีวิตอยู่ อัตราการเสียชีวิตของทารก และสัดส่วนของการคลอดบุตรที่ดูแลโดยบุคลากรด้านสาธารณสุขที่มีความชำนาญนั้นได้รับจากฐานข้อมูลของ World Development

Indicators สำหรับข้อมูลด้านนวัตกรรมทางสังคมนั้นจะใช้องค์ประกอบหลักตัวแปร (Principal Component ที่ 1) ของ 3 ตัวแปรหลักคือความมีประสิทธิผลของรัฐบาล หลักนิติธรรม และการมีสิทธิ์มีเสียงของประชาชนและภาระรับผิดชอบ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวได้รับจากฐานข้อมูล World Governance Indicators สำหรับตัวแปรควบคุมอื่นๆ สำหรับการศึกษานี้ประกอบด้วยปัจจัยเศรษฐกิจ คือ ผลผลิตมวลรวมภายในประเทศต่อประชากร และตัวแปรด้านสังคม คือ สัดส่วนของค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขต่อผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ และความหนาแน่นของประชากรในประเทศ ได้รับจากฐานข้อมูล World Development Indicators

ขอบเขตของข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นข้อมูลแบบพาเนล (Panel Data) ซึ่งเป็นข้อมูลรายประเทศทั้งประเทศพัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนา ในช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2002 -2016 จำนวน15 ปี โดยแบบจำลองที่ใช้อายุเฉลี่ยของประชากรเป็นตัวแปรตามจะมีข้อมูลรายประเทศจำนวน 179 ประเทศ แบบจำลองที่ใช้อัตราการตายของทารกเป็นตัวแปรตามจะมีข้อมูลรายประเทศจำนวน 174 ประเทศ แบบจำลองที่ใช้สัดส่วนของการคลอดบุตรที่ดูแลโดยบุคลากรด้านสาธารณสุขที่มีความชำนาญจำนวน 169 ประเทศ ตามความพร้อมของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

เนื่องจากแบบจำลองของการศึกษานี้ใช้ข้อมูลแบบ Panel data ซึ่งเป็นข้อมูลรายประเทศและรายปี การวิเคราะห์ข้อมูล Panel data ในการศึกษานี้จึงใช้วิธี Pooled OLS วิธี Fixed Effect และวิธี Random Effect และใช้ Hausman Test เพื่อหาวิธีที่เหมาะสมที่สุดกับข้อมูล ทั้งนี้วิธี Pooled OLS คือ วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยการรวมรวมข้อมูลทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษาโดยไม่คำนึงถึงประเทศ และเวลา ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์โดยใช้วิธี Ordinary Least Square ในขณะที่วิธี Fixed Effect เป็นวิธีที่คำนึงถึงปัจจัยที่มีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละประเทศและมีความแตกต่างกันระหว่างประเทศ ซึ่งจะสามารถลดปัญหาด้านตัวแปรลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศ (Individual Effect) ที่ถูกมองข้าม (Omitted Variable) โดยวิธี Fixed Effect จะเน้นศึกษาการเปลี่ยนแปลงตามเวลาที่ทำการศึกษาภายในประเทศเดียวกัน สำหรับวิธี Random Effect นั้นจะเป็นวิธีที่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของทั้งเวลาที่ทำการศึกษา และความแตกต่างระหว่างกันระหว่างประเทศ ซึ่งวิธี Random Effect จะมีการคำนวณความแตกต่างจากทั้งเวลาที่ทำการศึกษาและระหว่างประเทศผ่านค่าความแปรปรวนระหว่างกัน (Between Variance) จากนั้นจะใช้ Hausman Test เพื่อหาวิธีที่เหมาะสมที่สุดกับข้อมูล

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 สถิติพรรณนา

ชื่อตัวแปร	หน่วย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
อายุเฉลี่ย	ปี	69.86	9.05	40.64	84.28
อัตราการตายของทารกก่อนครบอายุ 1 ปี	ชีวิตต่อการเกิด 1,000 คน	28.80	26.24	1.60	137.00
สัดส่วนของการคลอดบุตรที่ดูแลโดยบุคลากรด้านสาธารณสุขที่มีความชำนาญ	ร้อยละ	89.65	19.45	5.70	100.00
ผลผลิตมวลรวมภายในประเทศต่อประชากร	US$	13.73	19.29	0.19	14.42
นวัตกรรมทางสังคม	PCA ของนวัตกรรมทางสังคม	0.00	1.62	-4.01	3.44
สัดส่วนของค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุข	ร้อยละ ของ GDP	6.51	2.73	1.63	21.88
ความหนาแน่นของประชากร	คนต่อตร.กม.	398.29	1898.05	0.14	20,203.53

ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาสำหรับตัวแปรเชิงปริมาณของการศึกษานี้สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1 ซึ่งอายุเฉลี่ยมีค่าเฉลี่ยที่ 69.86 ปี โดยมีค่าระหว่าง 40.64 ปี ถึง 84.28 ปี ในขณะที่อัตราการตายของทารกก่อนอายุครบ 1 ปีมีค่าเฉลี่ยที่ 29 ชีวิตต่อการเกิด 1,000 คน และสัดส่วนการคลอดบุตรที่ดูแลโดยบุคลากรด้านสาธารณสุขที่มีความชำนาญมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 89.65 โดยผลผลิตมวลรวมภายในประเทศต่อประชากรมีค่าเฉลี่ยที่ 13.73 พันดอลลาร์สหรัฐฯ โดยมีค่าระหว่าง 0.19 พันดอลลาร์สหรัฐฯ ถึง 14.42 พันดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่ดัชนีนวัตกรรมสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0 โดยมีค่าระหว่าง -4.01 ถึง 3.44 ทั้งนี้สัดส่วนของค่าใช้จ่ายทางด้านสาธารณสุขมีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 6.51 ของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ ในขณะที่ความหนาแน่นของประชากรมีค่าเฉลี่ยที่ 398 คนต่อตารางกิโลเมตร

ก่อนที่จะเริ่มการประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย แบบ Pooled OLS แบบ Fixed Effect และแบบ Random Effect การศึกษานี้ได้มีการทดสอบปัญหา Multicollinearity หรือสภาพที่เกิดสหสัมพันธ์ (Correlation) กันเองระหว่างตัวแปรอิสระในระดับค่อนข้างสูง แต่ไม่พบปัญหา Multicollinearity ดังแสดงในตารางที่ 2 ว่าไม่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระคู่ใดมีค่าเกิน 0.80

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ

	GDP per Capita	Social Innovation	Health Expenditure	Population Density
GDP per Capita	1.0000			
Social Innovation	0.7256	1.0000		
Health Expenditure	0.2780	0.3973	1.0000	
Population Density	0.1442	0.1607	-0.0423	1.0000

ตารางที่ 3 บทบาทของนวัตกรรมทางสังคมต่อสุขภาพและความอยู่ดีมีสุข กรณีอายุเฉลี่ยของประชากร

Life Expectancy Rate	**Pooled OLS**	**Fixed Effect**	**Random Effect**
GDP per Capita	0.0450*** 0.01	0.2658** 0.03	0.2294** 0.02
Social Innovation	2.4542*** 0.16	0.1136 0.17	0.2171 0.16

Life Expectancy Rate	Pooled OLS	Fixed Effect	Random Effect
Health Expenditure	0.0247 0.07	0.4099** 0.04	0.4075** 0.04
Population Density	0.0007** 0.00	0.0025*** 0.00	0.0023*** 0.00
Constant	68.6707*** 0.52	63.0284 0.39	63.6120 0.68
F-Test for Individual Effect		269.27 ***	
Hausman Test		30.42***	

1. ตัวเลขในวงเล็บหมายถึงค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)
2. * แสดงถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 10%; ** แสดงถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 5%; *** แสดงถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 1%

ตารางที่ 3 แสดงถึงผลการศึกษาจากสมการถดถอยซึ่งแสดงถึงผลของนวัตกรรมทางสังคมต่ออายุเฉลี่ยของประชากร โดยผลจากแบบจำลองของ Pooled OLS Fixed Effect และ Random Effect แสดงในคอลัมน์แรก คอลัมน์ที่สอง และคอลัมน์ที่สามตามลำดับ โดยค่าสัมประสิทธิ์ที่เป็นที่สนใจ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของนวัตกรรมทางสังคม จากผลการศึกษาค่า F-Test ซึ่งเป็นค่าที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะของประเทศนั้นมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าที่ 73.53 ดังนั้นแบบจำลอง Pooled OLS จึงไม่เหมาะสมสำหรับการศึกษานี้ เนื่องจากไม่ได้คำนึงถึงผลชองลักษณะเฉพาะของประเทศ ทั้งนี้จากการพิจารณาเปรียบเทียบความเหมาะสมระหว่างการประมาณค่าแบบจำลองด้วย Fixed Effect และ Random Effect โดย Hausman Test พบว่าแบบจำลอง Fixed Effect ซึ่งคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของประเทศมีความเหมาะสมสำหรับแบบจำลองนี้มากที่สุด

ผลการประมาณโดยแบบจำลอง Fixed Efffect พบว่าตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติของการศึกษานี้ประกอบด้วยผลผลิตมวลรวมภายในประเทศต่อประชากร สัดส่วนของค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุข และความหนาแน่นของประชากร โดยปัจจัยทั้งสามมีอิทธิพลทางบวกต่ออายุเฉลี่ยของประชากรที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ดีผลการศึกษาพบว่าดัชนีชี้วัดทางด้านนวัตกรรมทางสังคมนั้นไม่ได้ส่งผลต่ออายุเฉลี่ยของประชากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4 บทบาทของนวัตกรรมทางสังคมต่อสุขภาพและความอยู่ดีมีสุข กรณีอัตราการตายของทารกแรกเกิด

Infant Mortality Rate	Pooled OLS	Fixed Effect	Random Effect
GDP per Capita	-0.0825**	-0.7283***	-0.5883***
	0.04	0.09	0.07
Social Innovation	-7.9801***	-1.7172***	-2.0544***
	0.48	0.60	0.55
Health Expenditure	0.0118	-0.7820***	-0.7670***
	0.19	0.13	0.13
Population Density	-0.0009	-0.0054***	-0.0046***
	0.00	0.00	0.00
Constant	30.5412***	44.8563***	42.8599
	1.49	1.37	2.08
F-Test for Individual Effect		187.46***	
Hausman Test		22.69***	

ตารางที่ 4 แสดงถึงผลการศึกษาจากสมการถดถอยซึ่งแสดงถึงผลของนวัตกรรมทางสังคมต่ออัตราการตายของทารก โดยผลจากแบบจำลองของ Pooled OLS Fixed Effect และ Random Effect แสดงในคอลัมน์แรก คอลัมน์ที่สอง และคอลัมน์ที่สามตามลำดับ จากผลการศึกษาค่า F-Test มีค่าเท่ากับ 187.46 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นแบบจำลอง Pooled OLS นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่าค่า Hausman Test มีนัยสำคัญทางสถิติจึงสามารถสรุปได้ว่าแบบจำลอง Fixed Effect เป็นแบบจำลองที่มีความเหมาะสมสำหรับการศึกษานี้

ผลการประมาณโดยแบบจำลอง Fixed Effect พบว่าตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติของการศึกษานี้ประกอบด้วยผลผลิตมวลรวมภายในประเทศต่อประชากร ดัชนีนวัตกรรมทางสังคม สัดส่วนของค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุข และความหนาแน่นของประชากร โดยทุกปัจจัยมีอิทธิพลส่งผลให้อัตราการตายของทารกลดลง จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าค่าสัมประสิทธิ์ของดัชนีนวัตกรรมทางสังคมมีค่าเป็นลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่าหากประเทศมีดัชนีนวัตกรรมทางสังคมที่สูงขึ้นจะส่งผลให้มีอัตราการตายของทารกลดลง ในขณะเดียวกันการเพิ่มขึ้นของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ และสัดส่วนของค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขส่งผลให้มีอัตราการตายของทารกลดลง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศที่มีการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นทางด้านนวัตกรรมทางสังคม รายได้ต่อหัว หรือทางด้านสาธารณสุขสูงขึ้นจะส่งผลในทางบวกต่อสุขภาพและความอยู่ดีของประชากรทางด้านการลดอัตราการตายของทารก ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศที่ความหนาแน่นของประชากรสูงกว่ากลับมีผลต่อการลดอัตราการตายของทารก ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการที่ประเทศที่มีรายได้ต่อหัวสูง มักจะเป็นประเทศที่มีการกระจุกตัวของประชากรสูง หรือความหนาแน่นของประชากรสูงตามการเติบโตของเมือง

ตารางที่ 5 บทบาทของนวัตกรรมทางสังคมต่อสุขภาพและความอยู่ดีมีสุข กรณีสัดส่วนของการคลอดบุตรที่ดูแลโดยบุคลากรด้านสาธารณสุขที่มีความชำนาญ

Births Attended by Skilled Health Staff	Pooled OLS	Fixed Effect	Random Effect
GDP per Capita	0.0476 0.04	0.2013** 0.10	0.2512*** 0.07
Social Innovation	3.7087*** 0.49	1.4788** 0.65	2.1826*** 0.59
Health Expenditure	0.3144 0.202054	0.3588** 0.175153	0.3805** 0.168208
Population Density	-0.0004 0.00	0.0007 0.00	0.0002 0.00
Constant	86.8180*** 1.52	84.4955*** 1.73	77.5758*** 2.08
F-Test for Individual Effect		98.87 ***	
Hausman Test		6.26	

ตารางที่ 5 แสดงถึงผลการศึกษาจากสมการถดถอยซึ่งแสดงถึงผลของนวัตกรรมทางสังคมต่อสัดส่วนของการคลอดบุตรที่ดูแลโดยบุคลากรด้านสาธารณสุขที่มีความชำนาญ โดยผลจากแบบจำลองของ Pooled OLS Fixed Effect และ Random Effect แสดงในคอลัมน์แรก คอลัมน์ที่สอง และคอลัมน์ที่สามตามลำดับ จากผลการศึกษาค่า F-Test ที่มีค่าเท่ากับ 98.87 และมีนัยสำคัญทางสถิติแสดงเห็นว่าแบบจำลอง Pooled OLS นั้นไม่เหมาะสมกับการศึกษานี้ เพราะข้อมูลมีลักษณะเฉพาะของประเทศ ทั้งนี้จากการพิจารณาเปรียบเทียบความเหมาะสมระหว่างการประมาณค่าแบบจำลองด้วย Fixed Effect และ Random Effect โดย Hausman Test พบว่าแบบจำลอง Random Effect ซึ่งคำนึงถึงทั้งผลของประเทศ และผลของเวลาที่ทำการศึกษามีความเหมาะสมสำหรับแบบจำลองนี้มากที่สุด

ผลการประมาณค่าพบว่าตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติของการศึกษานี้ประกอบด้วยผลผลิตมวลรวมภายในประเทศต่อประชากร ดัชนีนวัตกรรมทางสังคม และสัดส่วนของค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุข โดยทุกปัจจัยมีผลทางบวกต่อสัดส่วนของการคลอดบุตรที่ดูแลโดยบุคลากรด้านสาธารณสุขที่มีความชำนาญ ซึ่งหมายความว่าหากประเทศมีดัชนีนวัตกรรมทางสังคมที่สูงขึ้นจะส่งผลให้มีสัดส่วนของการคลอดบุตรที่ดูแลโดยบุคลากรด้านสาธารณสุขที่มีความชำนาญที่เพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันการเพิ่มขึ้นของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ และสัดส่วนของค่าใช้จ่ายด้าน

สาธารณสุขส่งผลให้มีสัดส่วนของการคลอดบุตรที่ดูแลโดยบุคลากรด้านสาธารณสุขที่มีความชำนาญเพิ่มขึ้น ลดลง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศที่มีการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นทางด้านนวัตกรรมทางสังคม รายได้ต่อหัว หรือทางด้านสาธารณสุขสูงขึ้นจะส่งผลในทางบวกต่อสุขภาพและความอยู่ดีของประชากรทางด้านการเพิ่มสัดส่วนของการคลอดบุตรที่ดูแลโดยบุคลากรด้านสาธารณสุขที่มีความชำนาญ

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา (Conclusion and Discussion)

บทบาทของนวัตกรรมทางสังคมต่อสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขนั้นมีการพูดถึงกันอย่างกว้างขวาง เนื่องจากนวัตกรรมสังคมนั้นได้รับคำนิยามว่าเป็นการสร้างสรรค์พัฒนาสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม การศึกษานี้จึงต้องการศึกษาว่านวัตกรรมทางสังคมนั้นมีบทบาทต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนว SGDs หรือไม่ โดยเลือกเป้าหมาย SDGs ที่ 3 คือ การสร้างหลักประกันให้คนมีชีวิตที่มีคุณภาพ และส่งเสริมสุขภาวะที่ดีของคนทุกเพศทุกวัย ดังนั้นการศึกษานี้จึงใช้อายุเฉลี่ย อัตราการตายของทารก และสัดส่วนของการคลอดบุตรที่ดูแลโดยบุคลากรด้านสาธารณสุขที่มีความชำนาญ เป็นตัวชี้วัดทางด้านสุขภาพและความอยู่ดีมีสุข ในขณะเดียวกันดัชนีนวัตกรรมทางสังคมของการศึกษานี้สร้างจากกรอบแนวคิดของ Economist Intelligence Unit (EIU) ในการประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของแต่ละประเทศโดยใช้ข้อมูลประสิทธิผลของรัฐบาล หลักนิติธรรม และการมีสิทธิ์มีเสียงของประชาชนและภาระรับผิดชอบ มาหาค่าองค์ประกอบหลัก หลัก Principal Component Analysis ดังนั้นข้อมูลที่ใช้จะอยู่ในรูปของข้อมูลแบบพาแนล ซึ่งเป็นข้อมูลรายประเทศทั้งประเทศพัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนา ในช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2002 -2016 จำนวน15 ปี และใช้แบบจำลอง Pooled OLS Fixed Effect และ Random Effect ในการวิเคราะห์และเลือกแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุดสำหรับข้อมูล

ผลการศึกษาได้ที่ได้รับพบว่านวัตกรรมทางสังคมนั้นส่งผลทางบวกต่อสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หากพิจารณาจากการลดลงของอัตราการตายของทารก และสัดส่วนของการคลอดบุตรที่ดูแลโดยบุคลากรด้านสาธารณสุขที่มีความชำนาญ อย่างไรก็ดีหากพิจารณาจากอายุเฉลี่ยของประชากรนั้น กลับพบว่าผลของนวัตกรรมทางสังคมนั้นกลับไม่มีอิทธิพลต่ออายุเฉลี่ยของประชากร ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าผลของการศึกษานั้นมีทั้งสอดคล้องและขัดแย้งกับงานวิจัยในอดีต กล่าวคือ งานวิจัยในอดีตโดยมากซึ่งเป็นงานเชิงคุณภาพและกรอบแนวคิดจะแสดงให้เห็นว่านวัตกรรมทางสังคมรวมถึงวิสาหกิจสังคมมีส่วนในการพัฒนาความอยู่ดีมีสุขของประชากรผ่านการพัฒนาการให้บริการด้านสุขภาพ (Addicott, 2011; Cook, 2006; Dawes, 2009; Drennan et al., 2007; Harris, 2007; Roy et al., 2013) ซึ่งการศึกษานี้พบผลการศึกษาที่สอดคล้องกัน คือ ประเทศที่มีดัชนีนวัตกรรมที่สูงขึ้นจะสามารถช่วยลดอัตราการตายของทารก และเพิ่มของสัดส่วนของการคลอดบุตรที่ดูแลโดยบุคลากรด้านสาธารณสุขที่มีความชำนาญ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนตามเป้าหมายที่ 3 อย่างไรก็ดีผลการศึกษานี้กลับไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ระหว่างนวัตกรรมทางสังคมกับอายุเฉลี่ยของประชากร ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าปัจจัยที่ทำให้ผู้คนมีอายุยืนยาวนั้นมีมากกว่าแค่การพัฒนาทางด้านสาธารณสุข ดังนั้นปัจจัยทางด้านนวัตกรรมทางสังคมอาจจะไม่ใช่ปัจจัยที่มีอิทธิพลหลักที่มีผลต่ออายุเฉลี่ยของประชากร

จากผลการศึกษาข้างต้นจึงสามารถสามารถสรุปคำตอบสำหรับคำถามของการวิจัยนี้ได้ว่านวัตกรรมทางสังคมนั้นสามารถปรับปรุงสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนได้จริง ซึ่งจะเห็นได้จากการพัฒนาทางด้านสาธารณสุขที่กล่าวในงานศึกษาในอดีต และผลการศึกษาเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นว่าดัชนีนวัตกรรมสังคมที่สูงขึ้นนั้นส่งผลให้อัตราการตายของทารกลดลง และสัดส่วนของการคลอดบุตรที่ดูแลโดยบุคลากรด้านสาธารณสุขที่มีความชำนาญเพิ่มขึ้นอย่างนัยสำคัญ ดังนั้นหากกล่าวถึงข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้รับจากการศึกษานี้ จะสามารถกล่าวได้ว่ารัฐบาล หรือผู้กำหนดนโยบายของแต่ละประเทศควรให้ความสำคัญ และให้การสนับสนุนการพัฒนาด้านนวัตกรรมทางสังคมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทางด้านสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขของประชากรอันเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน โดยการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมในแต่ละประเทศนั้นยังคงมีพื้นฐานหลักอยู่บนแนวความคิดของ Good Governance หรือการเป็นรัฐที่ดีของธนาคารโลก อันประกอบด้วยการมีประสิทธิผลของรัฐบาล หลักนิติธรรม และการมีสิทธิ์มีเสียงของประชาชน ดังนั้นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิผลของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มศักยภาพของการกำหนดนโยบายและการการปฏิบัติตามนโยบาย หรือนโยบายที่เพิ่มความเชื่อมั่นของการปฏิบัติตามกระบวนการนิติธรรม หรือแม้แต่นโยบายการสร้างความรับรู้ในการมีส่วนร่วมของพลเมืองล้วนแล้วแต่เป็นนโยบายที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรมทางสังคม ซึ่งผลของนวัตกรรมทางสังคมนั้นเป็นที่ประจักษ์แล้วว่าสามารถนำไปสู่การพัฒนาทางด้านสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขของประชากรอันเป็นเป้าหมายอันดับที่ 3 ของแนวคิดการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ

เอกสารอ้างอิง

Addicott, R. (2011). *Social Enterprise in Health Care: Promoting Organisational Autonomy and Staff Engagement*. The King's Fund, London.

Borzaga C., & Bodini, R. (2014). What to make of social innovation? Towards a framework for policy development. *Social Policy Society*, 13, 411-421.

Brown T., & Fee E. (2014) Social movements in health. *Annual Review of Public Health*, 35, 385–398.

Brown, T., & Wyatt, J. (2010). Design thinking for social innovation. *Development Outreach*, 12(1), 29-43.

Cajaiba-Santana G. (2014).Social innovation: moving the field forward: a conceptual framework. *Technological Forecasting & Social Change*, 82, 42-51.

Caulier-Grice, J., Kahn, L., Mulgan, G., Pulford, L., & Vasconcelos, D. (2010) *Study on Social Innovation*. London: Young Foundation, Social Innovation exchange (SIX) and Bureau of European Policy Advisors.

Cook, R. (2006). What does social enterprise mean for community nursing? *British Journal of Community Nursing*, 11 (11), 472-474.

Damanpour, F. (1991). Organizational innovation: A meta analysis effects of determinants and moderators. *Academy of Management Journal, 34*, 555-590.

Dawes, D. (2009). How nurses can use social enterprise to improve services in healthcare. *Nursing Times*, 105 (1), 22-25.

Drazin, R., Glynn, M.A., & Kazanjian, R. K. (1999). Multilevel theorizing about creativity in organizations: A sensemaking perspective. *Academy of Management Review,* 286-323.

Drennan, V., Davis, K., Goodman, C., Humphrey, C., Locke, R., Mark, A., Murray, S.F., & Traynor, M. (2007). Entrepreneurial nurses and midwives in the UnitedKingdom: an integrative review. *Journal of Advanced Nurse*, 60 (5), 459-469.

Edgington, N. (2010). Austin entrepreneur network. Retrieved February 15, 2018, from http://austinentrepreneurnetwork.org/2010/ 01/what-is socialinnovation/

Edwards-Schatcher, M., & Wallace, M. (2017). Shaken but not stirred: Sixty years of defining social innovation. *Technological Forecasting & Social Change,* 119, 67-79.

Ferguson, K.M. (2012). Merging the fields of mental health and social enterprise: lessons from abroad and cumulative findings from research with homeless youths. *Community Mental Health Journal*. 48 (4), 490-502.

Ferguson, K.M. (2013). Using the social enterprise intervention (SEI) and individual placement and support (IPS) models to improve employment and clinical outcomes of homeless youth with mental illness. *Social Work Mental Health*, 11 (5), 473-495.

Ferguson, K.M., & Islam, N. (2008). Conceptualizing outcomes with street-living youngadults: grounded theory approach to evaluating the social enterprise intervention.*Qualitative Social Work*, 7 (2), 217-237.

Gryskiewicz, S. (2000). Cashing in on creativity at work. *Psychology Today, 33*, 62-67.

Harris, C., 2007. Social enterprises and the NHS. *Community Practitioner*, 80 (6), 44-46.

Ho, A., & Chan, K. (2010). The social impact of work-integration social enterprise in Hong Kong. *International Social Work*, 53 (1), 33-45

Hochgerner J. (2011) *The Analysis of Social Innovation as Social Practice*, Z.S.I. Centre for Social Innovation Research Paper, Vienna and Berlin: Centre for Social Innovation.

Howaldt, J., Schwarz, M. (2010). *Social Innovation. Concepts, research fields and international trends*. Study for the project International Monitoring (IMO). Dortmund.

Moulaert, F., Martinelli, F., Swyngedouw, E., & Gonzalez, S. (2005). Towards alternativemodel(s) of Local Innovation. *Urban Studies*, 42 (11), 1969–1990.

Mulgan G. (2012) Social innovation theories: Can theory catch up with practice?. In: Franz HW., Hochgerner J., Howaldt J. (eds) Challenge Social Innovation. Springer, Berlin, Heidelberg

Mulgan, G., Tucker, S., Ali, R., Sanders, B. (2007). Social innovation: What it is, why it matters,and how it can be accelerated. Working Paper, Skoll Centre for Social Entrepreneurship, Oxford.

Peters, L., Rice, M., & Sundararajan, M. (2004). The Role of Incubators in the Entrepreneurial Process. *The Journal of Technology Transfer,* 29 (1), 83-91.

Phills, J.A., Deiglmeier, K., Miller, D.T. (2008). Rediscovering social innovation. *Stanford Social Innovation Review*, 6, 34-43.Pol, E., & Ville, S. (2009). Social innovation: Buzz word or enduring term? T*he Journal of Socio-Economics*, 38, 878-885.

Rao-Nicholson, R., Vorley, T, & Khan, Z. (2017) Social innovation in emerging economies. *Technological Forecasting & Social Change*, 121, 228-237.

Roy, M.J., Donaldson, C., Baker, R., & Kay, A. (2013). Social enterprise: pathways to health and well-being?. *Journal of Public Health Policy,* 34 (1), 55-68.

Tedmanson, D., Guerin, P. (2011). Enterprising social wellbeing: social entrepreneurial and strengths based approaches to mental health and wellbeing in remote indigenous community contexts. *Australas Psychiatry*, 19 (Suppl. 1), S30-S33.

ผลของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทางการเงินต่อสถานการณ์การจ้างงานพนักงานธนาคาร กรณีศึกษาธนาคารกสิกรไทย

The effect of financial technology change to employment situation case study: Kasikorn Bank

นางสาวภัทรวดี ประภาพัฒน์
MS.PHATARAWADEE PRAPHAPHATANA

บทคัดย่อ (Abstract)

จากการเติบโตทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วที่แพร่หลายไปทั่วโลก ทำให้มีการพัฒนารูปแบบการประกอบกิจการในทุกอุตสาหกรรมธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจสถาบันการเงินการธนาคาร ที่นำนวัตกรรมใหม่มาประยุกต์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผู้ใช้ได้รับบริการความที่สะดวก รวดเร็ว เข้าถึงง่ายกว่าธุรกรรมแบบในอดีต อีกทั้ง ต้นทุนการใช้บริการที่ถูกลงว่าเดิม สถานบันการเงินต่างเข้าใจและเน้นย้ำกับพนักงานถึงการเปลี่ยนแปลงที่พนักงานทุกคนต้องตระหนักถึงการปรับตัวอย่างไรให้สามารถทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในยุคนี้ ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกและสร้างความวิตกกังวลต่อพนักงาน โดยเฉพาะการลดพนักงานในองค์กรลงให้สอดคล้องกับลักษณะธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป จากกลุ่มตัวอย่างพนักงานธนาคารกสิกรไทย 100 คน ที่ใช้ในการศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุอยู่ระหว่าง 33-42 ปี สถานภาพโสด ตำแหน่งองค์กรระดับหัวหน้าส่วน มีประสบการณ์ทำงานอยู่ระหว่าง 6 – 10 ปี และมีรายได้ประจำต่อเดือนอยู่ระหว่าง 25,001 – 40,000 บาท มีความกังวลของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทางการเงินจากช่องทางการทำธุรกรรมการเงินอิเล็กทรอนิกส์มีความหลากหลายมากขึ้นและเข้าถึงได้ง่ายมีค่ามากที่สุด โดยหากธนาคารลดพนักงานด้วยวิธีเลิกจ้าง พนักงานต้องการให้เยียวยาด้วยการจัดหาตำแหน่งงานใหม่และโอนย้ายสังกัดไปยังกลุ่มบริษัทในเครือ เช่น บจก.ศูนย์วิจัยกสิกรไทย บจก.ลีสซิ่งกสิกรไทย บมจ.หลักทรัพย์ กสิกรไทย เป็นต้น และหากต้องถูกปลดออกจากงานต้องการให้รัฐบาลเพิ่มจำนวนเงินค่าชดเชยเยียวยารายเดือน ให้เหมาะสมกับค่าครองชีพในการดำรงชีวิตได้จริงในปัจจุบัน โดยจ่ายตั้งแต่เดือนแรกที่ออกจากงาน ไปจนมีรายได้จากงานใหม่ที่ชัดเจน

คำสำคัญ (Keywords) : เทคโนโลยีการเงิน, พนักงานธนาคาร, แรงงาน, ธุรกรรมการเงิน, การเปลี่ยนแปลง

Abstract

A rapid technological growth is prevalent throughout the world, resulting in a development of business model especially a financial institution and banking that brings new innovations to develop and applied for their products. The development

allows users to receive services that are convenient, fast, and easier to access than the previous transactions. The financial institutions understand and emphasize that all employees must be aware of the changes and try to adjust themselves to be able to work effectively in this era. It affects feelings and creates anxiety for employees especially the reduction of employees in the organization to be in line with the changing business characteristics. According to a sample of this research, there were 100 Kasikorn Bank employees who were mostly female at age between 33-42 years with single status and worked in chief level with experience between 6 - 10 years and monthly income between 25,001 - 40,000 Baht. They concern about changing of the financial technology from electronic financial transaction channels to be more diverse and easily accessible. If the bank and financial institution reduce the staff by termination employees, they would like to heal them by recruiting new jobs and transferring them to other affiliates such as Kasikorn Research Center Company Limited: (KResearch), Kasikorn Leasing Co., Ltd., Kasikorn Securities PCL, etc. In addition, if they have to be laid off from work, they would like the government to increase the amount of monthly compensation to suit the current cost of living in real life by paying them from the first month of layoff until they will be able to get the stable income from new job.

Keywords : Financial technology, Bank employees, Labour, Business transactions, change

บทนำ (Introduction)

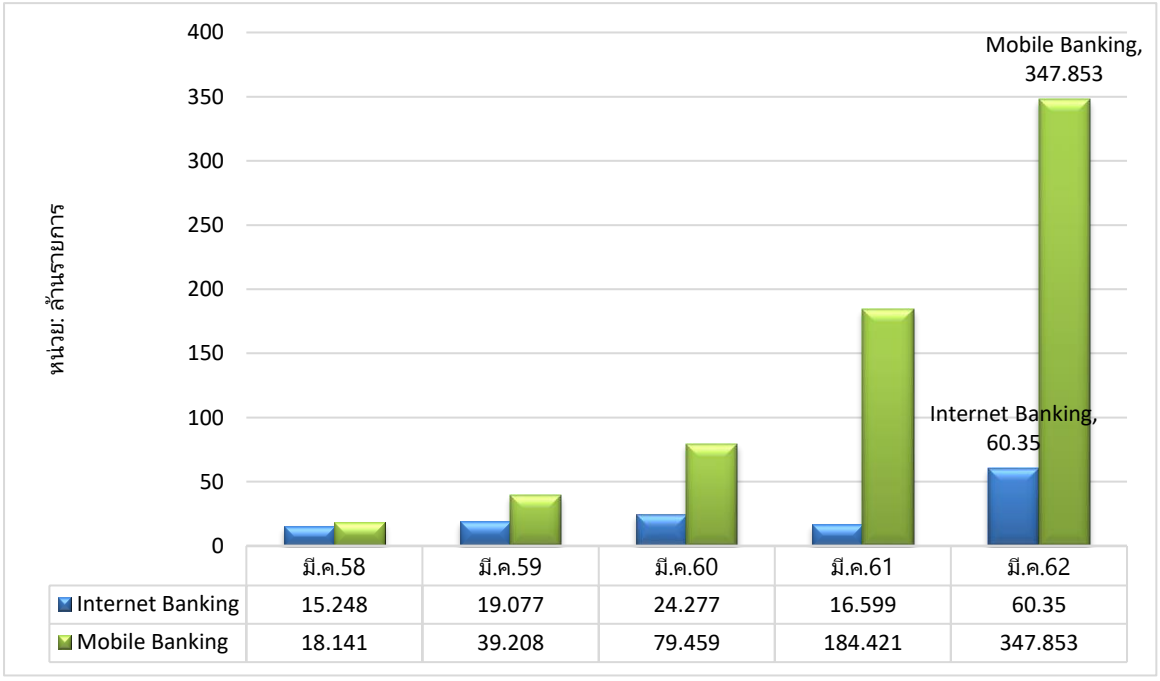
จากการเติบโตทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วที่แพร่หลายไปทั่วโลก ทำให้มีการพัฒนารูปแบบการประกอบกิจการในทุกอุตสาหกรรมธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจสถาบันการเงินการธนาคาร เป็นธุรกิจที่นำนวัตกรรมใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้กับธุรกรรมการเงินสำหรับให้บริการ ทำให้ผู้ใช้บริการได้รับความสะดวก รวดเร็ว เข้าถึงง่ายกว่าธุรกรรมแบบเดิมในอดีตที่ผ่านมา อีกทั้ง ต้นทุนการใช้บริการที่ถูกกว่าทำให้เทคโนโลยีทางการเงินยิ่งได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้น สถาบันการเงินแต่ละแห่งพยายามผลิตผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อรองรับการใช้บริการให้ครอบคลุมการใช้บริการการเงินมากที่สุด ซึ่งเทคโนโลยีทางการเงินยัง ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการประกอบกิจการอย่างสูงสุดอีกด้วย หากสถาบันการเงินมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ก็จะส่งผลต่อสังคมและการดำเนินชีวิตดีขึ้นตามไปด้วย จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมานั้น หากพิจารณาในส่วนของธนาคารจะเห็นได้ว่ามีหลายปัจจัยที่ทำให้สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ยกตัวอย่างเช่น

1. เทคโนโลยีทำให้สามารถกู้เงินหรือระดมทุนได้จากทั่วโลก
2. เทคโนโลยีทำให้การติดต่อสื่อสารกันไปได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

3.หน้าที่ของคนกลางที่ให้ผู้ต้องการออมเงิน (supply) กับผู้ต้องการเงิน (demand) มาทำธุรกรรมโดยผ่านธนาคารมีความสำคัญน้อยลง สามารถทำได้โดยไม่ต้องผ่านคนกลาง

4. เทคโนโลยีทำให้เกิดสภาพสังคมไร้เงินสด

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าเทคโนโลยี เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้พฤติกรรมการใช้จ่ายเงินมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้บริการธุรกรรมการเงินผ่านเทคโนโลยีที่ถูกพัฒนาขึ้นใหม่เพื่อรองรับการให้บริการรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะระบบการชำระเงินที่เป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันของประชากร หากการทำธุรกรรมในระบบนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปนั่นหมายถึงการเปลี่ยนแปลงระบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการชำระเงินต้องปรับตัวตามด้วย จะเห็นได้ว่าตั้งแต่ปี พ.ศ.2559 จนถึงปี 2561 พบว่าประเทศไทยมีการใช้ Digital Payment ในภาพรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 83 ในช่วงปีพ.ศ.2559 - 2561 โดยเป็นสัดส่วนการเติบโตจากการใช้ Internet และ Mobile Banking ถึงร้อยละ 26.3 เป็นการใช้บริการชำระเงิน – โอนเงินผ่านโทรศัพท์มือถือเพิ่มมากขึ้น ในช่วง 2 ปี ที่ผ่านมา มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 116 ต่อปี (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2562)

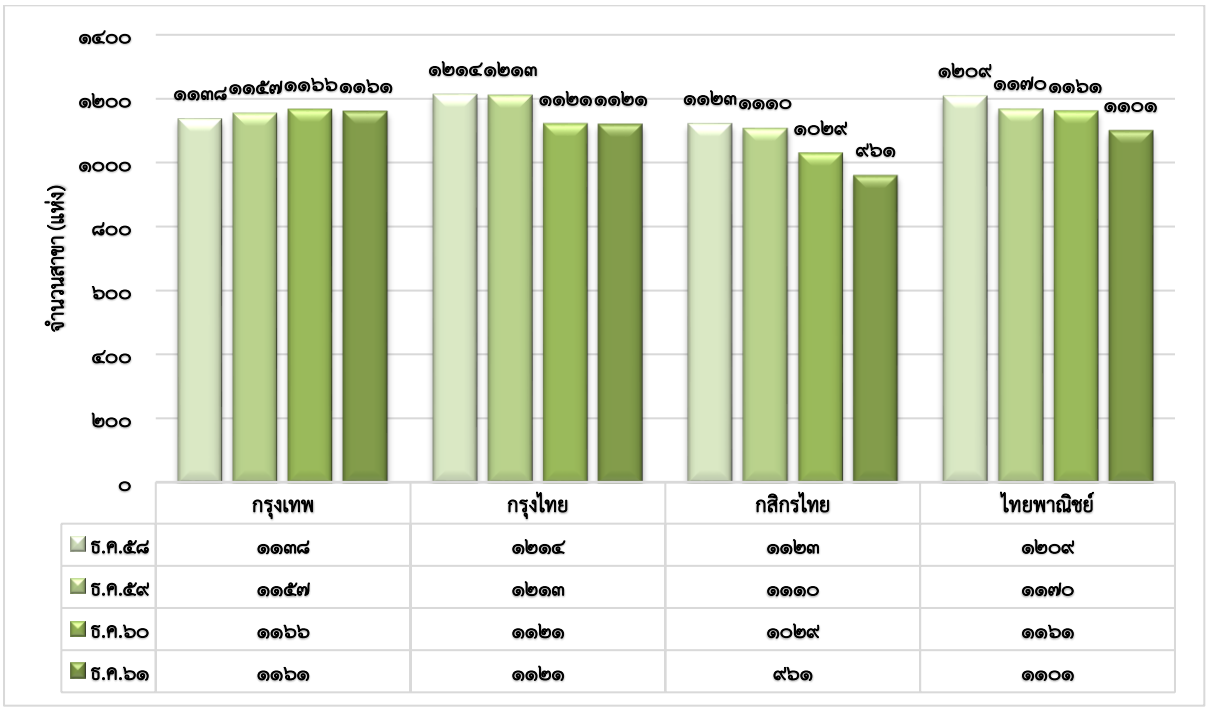
	มี.ค.58	มี.ค.59	มี.ค.60	มี.ค.61	มี.ค.62
Internet Banking	15.248	19.077	24.277	16.599	60.35
Mobile Banking	18.141	39.208	79.459	184.421	347.853

ภาพที่ 1.3 : ปริมาณการชำระเงินผ่าน Internet Banking และ Mobile Banking ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2562, รวบรวมโดยผู้วิจัย

จากภาพเห็นได้ว่า ปริมาณธุรกรรมการชำระเงินผ่าน Mobile Banking และ Internet Banking ในระบบของประเทศไทยพบว่า ในปี 2562 ธุรกรรมการชำระเงินผ่าน Internet Banking มีอัตราเติบโตเพิ่มขึ้น ร้อยละ 363 และ Mobile Banking มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 188 เป็นอัตราการเติมโตแบบก้าวกระโดดแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้บริโภคในประเทศไทยได้อย่างชัดเจน

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลทบอย่างรุนแรงกับกลยุทธ์ของผู้ประกอบการธนาคาร ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการยอมรับในเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการต่างๆ ของสถาบันการเงินนี้ได้ โดยสิ่งที่เป็นตัวชี้วัดที่ดี ที่สามารถสะท้อนถึงผลกระทบที่เกิดจากเทคโนโลยีต่อธุรกิจธนาคาร นั่นคือ กลุ่มธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยดำเนินการปรับลดสาขาให้มีความเหมาะสมกับจำนวนผู้ใช้บริการที่เดินทางมารับบริการที่สาขาของธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบัน ซึ่งมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 1.2 จำนวนสาขาธนาคารพาณิชย์ 4 แห่งในประเทศไทย
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, รวบรวมโดยผู้วิจัย

จากที่กล่าวมาข้างต้น การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีส่วนทำให้เกิดวิวัฒนาการให้กับวงการธนาคาร ในทิศทางที่ดีขึ้น แต่กลับส่งผลกระทบต่อพนักงานธนาคารในทางตรงและทางอ้อม จากอดีตอาชีพพนักงานธนาคารเป็นสาขาอาชีพที่ได้รับการยอมรับจากสังคมอย่างมาก มี

เกณฑ์คุณสมบัติการคัดเลือกสูง มีการแข่งขันสูงมากผลตอบแทนสูงกว่าหลายสาขาอาชีพในยุคนั้น แต่ในปัจจุบันเมื่อเทคโนโลยีทางการเงินเข้ามามีบทบาทอย่างมาก ในปี พ.ศ.2560 ที่ผ่านมา ธนาคารพาณิชย์ต่างๆ มีการปรับโครงสร้างการบริหารงานและรูปแบบการทำงาน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นรวดเร็ว และมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง รวมถึงธนาคารกสิกรไทยที่มีการทำความเข้าใจและเน้นย้ำกับพนักงานธนาคาร ให้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงนี้ ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกและสร้างความวิตกกังวล ความเครียดให้แก่พนักงานเกี่ยวกับความมั่นคงในอาชีพ โดยเฉพาะความกังวลในกรณีที่ธนาคารอาจจำต้องมีมาตรการลดพนักงานในองค์กรลง ซึ่งส่งผลรุนแรงต่อสภาพความเป็นอยู่ในชีวิต และหากจำนวนพนักงานที่ธนาคารจำเป็นต้องเลิกจ้างนั้นมีจำนวนมาก ก็อาจส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอีกด้วย เช่น สภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจที่มีการจับจ่ายใช้สอยที่น้อยลง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ในอนาคตพนักงานธนาคารอาจต้องได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่นำเข้ามาทดแทนแรงงานมนุษย์ จึงเป็นสาเหตุสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของข้อบังคับว่ามีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร และควรปรับปรุงหรือเพิ่มเติมในจุดไหนอย่างไร จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยในเรื่อง “ผลของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทางการเงินต่อสถานการณ์การจ้างงานพนักงานธนาคาร กรณีศึกษาธนาคารกสิกรไทย” เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงเกี่ยวกับสวัสดิการ หรือการคุ้มครองแรงงานที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ในรูปแบบของข้อมูลทุติยภูมิ (Descriptive Research) วิเคราะห์ความต้องการเกี่ยวกับสวัสดิการ และการคุ้มครองแรงงาน ในกรณีที่อาจมีการปลดพนักงานออก โดยที่พนักงานไม่ได้มีความสมัครใจ ซึ่งพบว่าหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับกับเรื่องดังกล่าว มี 3 บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องอยู่ ได้แก่

1) กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2) พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน

3) พระราชบัญญัติประกันสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาผลของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการเงินต่ออาชีพพนักงานธนาคาร กรณีศึกษาพนักงานธนาคารสิกรไทย

2. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มแรงงาน รวมถึงสวัสดิการของแรงงานที่พ้นสภาพการเป็นพนักงานโดยมิได้สมัครใจ

3. ข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับสวัสดิการ หรือคุ้มครองแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการเงิน ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. การใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง
2. การศึกษาบทกฎหมายเกี่ยวกับสวัสดิการ และการคุ้มครองแรงงาน

ผลการวิจัย (Research Results)

จากกลุ่มตัวอย่างพนักงานธนาคารกสิกรไทย 100 คน ที่ใช้ในการศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุอยู่ระหว่าง 33-42 ปี สถานภาพโสด ตำแหน่งองค์กรระดับหัวหน้าส่วน มีประสบการณ์ทำงานอยู่ระหว่าง 6 – 10 ปี และมีรายได้ประจำต่อเดือนอยู่ระหว่าง 25,001 – 40,000 บาท มีความกังวลของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทางการเงินจากช่องทางการทำธุรกรรมการเงินอิเล็กทรอนิกส์มีความหลากหลายมากขึ้นและเข้าถึงได้ง่ายมีค่ามากที่สุด และยังแสดงให้เห็นอีกว่าพนักงานกสิกรไทยในปัจจุบันความกังวลอื่นๆ ที่สูงไม่แตกต่างกัน หากธนาคารลดพนักงานด้วยวิธีเลิกจ้าง สิ่งที่พนักงานธนาคารกสิกรไทยต้องการให้นายจ้างเยียวยามากที่สุด คือ จัดหาตำแหน่งงานใหม่และโอนย้ายสังกัดไปยังกลุ่มบริษัทในเครือ เช่น บจก.ศูนย์วิจัยกสิกรไทย บจก.ลีสซิ่งกสิกรไทย บมจ.หลักทรัพย์ กสิกรไทย เป็นต้น โดยความต้องการให้ธนาคารเพิ่มจำนวนเงินค่าชดเชยเยียวยา ให้เหมาะสมกับค่าครองชีพในปัจจุบันและใช้ดำรงชีวิตได้จริง เป็นลำดับสอง และความต้องการให้ธนาคารเพิ่มหน้าที่ความรับผิดชอบในตำแหน่งงานปัจจุบัน ไม่ปรับลดเงินเดือน ให้มีการประเมินผลงานภายใน 90 วัน หากไม่สำเร็จพนักงานจะปฏิบัติตามกฎที่องค์กรกำหนดไว้แบบไม่มีเงื่อนไข เป็นลำดับสาม และต้องการให้รัฐบาลเข้ามาดูแลให้ความช่วยเหลือโดยการเพิ่มจำนวนเงินค่าชดเชยเยียวยารายเดือน ให้เหมาะสมกับค่าครองชีพในการดำรงชีวิตได้จริงในปัจจุบัน โดยจ่ายตั้งแต่เดือนแรกที่ออกจากงาน ไปจนมีรายได้จากงานใหม่ที่ชัดเจน ลำดับหนึ่ง ต้องการมีศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อสร้างทักษะในการทำงานให้กับผู้ว่างงานหรือถูกปลดจากงาน แบบไม่มีค่าใช้จ่าย เป็นลำดับสอง และต้องการให้รัฐบาลเปิดศูนย์ข้อมูลผู้ว่างงาน ศูนย์จะรวบรวมตำแหน่งงานว่างให้ผู้ว่างงานสามารถเข้าถึงได้รวดเร็ว แม่นยำ เชื่อถือได้ และรับข้อมูล ข้อร้องเรียน ข้อเสนอแนะจากประสบการณ์ทำงานขององค์กรเดิม เป็นลำดับสาม

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากกลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความกังวลของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทางการเงินจากช่องทางการทำธุรกรรมการเงินอิเล็กทรอนิกส์มีความหลากหลายมากขึ้นและเข้าถึงได้ง่ายมีค่ามากที่สุด และยังแสดงให้เห็นอีกว่าพนักงานกสิกรไทยในปัจจุบันความกังวลอื่นๆ ที่สูงไม่แตกต่างกัน โดยความกังวลในทุกทางเลือกของแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยที่สูงไม่แตกต่างกัน (ค่าเฉลี่ยของความกังวลที่มีน้อยที่สุดเท่ากับ 3.98 จาก 5.00) สาเหตุที่ความกังวลของการเข้ามาของเทคโนโลยีสูงในทุกทางเลือกมีสาเหตุเนื่องมาจากสถานการณ์ปัจจุบันเห็นได้ชัดว่าธนาคารทุกธนาคารมีการลดจำนวนสาขาที่ให้บริการตามพื้นที่ต่างๆ อีกทั้งในการทำงานของพนักงานธนาคารเริ่มมีการนำระบบเข้ามาช่วยแบ่งเบาการทำงานมากยิ่งขึ้น เช่น การพิจารณาสินเชื่อให้กับลูกค้ามีการนำระบบประเมิน

คุณภาพโดยใช้ระบบเป็นเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลและอนุมัติวงเงินให้กับลูกค้ารายย่อย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เทคโนโลยีกำลังเข้ามาทดแทนพนักงานธนาคารได้บางส่วนที่ไม่จำเป็นต้องใช้ความสามารถ หรือทักษะที่สูงในการทำงาน

จากกลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าหากธนาคารลดพนักงานด้วยวิธีเลิกจ้าง สิ่งที่พนักงานธนาคารกสิกรไทยต้องการให้นายจ้างเยียวยามากที่สุด คือ จัดหาตำแหน่งงานใหม่และโอนย้ายสังกัดไปยังกลุ่มบริษัทในเครือ เช่น บจก.ศูนย์วิจัยกสิกรไทย บจก.ลีสซิ่งกสิกรไทย บมจ.หลักทรัพย์ กสิกรไทย เป็นต้น โดยความต้องการให้ธนาคารเพิ่มจำนวนเงินค่าชดเชยเยียวยา ให้เหมาะสมกับค่าครองชีพในปัจจุบันและใช้ดำรงชีวิตได้จริง เป็นลำดับสอง และความต้องการให้ธนาคารเพิ่มหน้าที่ความรับผิดชอบในตำแหน่งงานปัจจุบัน ไม่ปรับลดเงินเดือน ให้มีการประเมินผลงานภายใน 90 วัน หากไม่สำเร็จพนักงานจะปฏิบัติตามกฎที่องค์กรกำหนดไว้แบบไม่มีเงื่อนไข เป็นลำดับสาม

การที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกให้ธนาคารเยียวยาด้วยการโอนย้ายสังกัดไปบริษัทในเครือเป็นการบ่งบอกว่า พนักงานธนาคารยังคงมีความต้องการที่จะทำงาน และมีรายได้ประจำเป็นรายเดือน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 33-42 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงที่ต้องการความมั่นคงในการดำรงชีวิตมากขึ้น ประกอบกับเป็นช่วงอายุที่กำลังเริ่มครอบครัวใหม่ จึงไม่ต้องการความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงอาชีพการงาน หรือลงทุนในธุรกิจส่วนตัว แต่อย่างไรก็ตามจากแบบสอบถามเห็นได้ว่า ความต้องการให้ธนาคารเยียวยาด้วยวิธีการเพิ่มเงินชดเชยให้มากขึ้นกว่าในปัจจุบัน เป็นความต้องการที่กลุ่มตัวอย่างต้องการเป็นอันดับสอง จึงแสดงให้เห็นว่าความต้องการให้ธนาคารหากถูกเลิกจ้างขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของพนักงานแต่ละบุคคล อีกทั้งขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัยในการยอมรับความเสี่ยงของแต่ละบุคคลด้วย

จากกลุ่มตัวอย่าง 100 คนนี้ ต้องการให้รัฐบาลเข้ามาดูแลให้ความช่วยเหลือโดยการเพิ่มจำนวนเงินค่าชดเชยเยียวยารายเดือน ให้เหมาะสมกับค่าครองชีพในการดำรงชีวิตได้จริงในปัจจุบัน โดยจ่ายตั้งแต่เดือนแรกที่ออกจากงาน ไปจนมีรายได้จากงานใหม่ที่ชัดเจน ลำดับหนึ่ง ต้องการมีศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อสร้างทักษะในการทำงานให้กับผู้ว่างงานหรือถูกปลดจากงาน แบบไม่มีค่าใช้จ่าย เป็นลำดับสอง และต้องการให้รัฐบาลเปิดศูนย์ข้อมูลผู้ว่างงาน ศูนย์จะรวบรวมตำแหน่งงานว่างให้ผู้ว่างงานสามารถเข้าถึงได้รวดเร็ว แม่นยำ เชื่อถือได้ และรับข้อมูล ข้อร้องเรียน ข้อเสนอแนะจากประสบการณ์ทำงานขององค์กรเดิม เป็นลำดับสาม

สำหรับความต้องการการช่วยเหลือเยียวยาจากรัฐบาล ในกรณีที่ถูกเลิกจ้าง กลุ่มตัวอย่างต้องการเงินเยียวยารายเดือนมากขึ้นอย่างชัดเจน โดยมีคะแนนมากถึง 4.51 จากคะแนนเต็ม 5.0 แสดงให้เห็นถึงพนักงานที่ถูกเลิกจ้างยังคงต้องการเงินเยียวยาที่มีลักษณะที่เป็นเงินประจำเป็นรายเดือนเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน มากกว่าที่จะให้รัฐส่งเสริมให้ผู้ที่ถูกเลิกจ้างพัฒนาทักษะความสามารถของตัวเองเพื่อเพิ่มโอกาสในการหางานใหม่ เนื่องจากผู้ที่ถูกเลิกจ้างยังคงต้องมีค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำรงชีวิตซึ่งถือว่าเป็นความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เงินไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวันในอนาคต ดังนั้น การเยียวยาที่ให้เพิ่มจำนวนเงินรายเดือนให้กับผู้ถูกเลิกจ้างจึงเป็นที่ต้องการสูงสุด ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงการแก้ปัญหาระยะสั้นก็ตาม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะสำหรับองค์กร

จากผลการวิจัย เรื่อง ผลของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทางการเงินต่อสถานการณ์การจ้างงานพนักงานธนาคาร กรณีศึกษาธนาคารกสิกรไทย สามารถสรุปและเสนอเป็นแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องใช้ในการบริหารงานบุคคลของธนาคาร ดังต่อไปนี้

1.1 จากผลการศึกษาพบว่า พนักงานธนาคารมีความกังวลเกี่ยวกับการเข้ามาของเทคโนโลยีเงินที่สามารถเข้ามาทดแทนการจ้างพนักงานเป็นอย่างมาก ซึ่งอาจส่งผลต่อความจงรักภักดีที่มีต่อธนาคาร และอาจนำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพในที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารธนาคารต้องกำหนดทิศทางนโยบายของธนาคารอย่างชัดเจน หากผู้บริหารพิจารณาเห็นว่าการใช้เทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาระบบเพื่อทดแทนการจ้างงานทำให้ธนาคารมีกำไรที่สูงขึ้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีระยะเวลาในการแจ้งการถูกเลิกจ้างให้กับพนักงานอย่างเหมาะสม และมีการจ่ายเงินชดเชยที่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตของพนักงานที่ถูกปลด ซึ่งผู้บริหารต้องตระหนักถึงค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เช่นกัน อีกทั้งการเลิกจ้างพนักงานมีผลกระทบต่อพนักงานที่ยังคงปฏิบัติงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากว่าพนักงานขาดความเชื่อมั่นในตำแหน่งหน้าที่การงานที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบัน ทำให้ขาดประสิทธิภาพ และความทุ่มเทในงานของตนเอง

จากความกังวลดังกล่าวผู้บริหารอาจลดความเสี่ยงที่เทคโนโลยีทางการเงินเข้ามาทดแทนการจ้างงานด้วยวิธีการเตรียมความพร้อมให้กับพนักงานในการรับมือกับการเข้ามาของเทคโนโลยีทางการเงิน เช่น การฝึกอบรมการใช้ระบบอย่างถูกต้อง การอบรมพัฒนาระบบต่างๆ เป็นต้น ซึ่งหลังจากที่พนักงานมีความสามารถในการใช้ระบบ หรือควบคุมระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ธนาคารสามารถที่หมุนเวียนพนักงานไปยังตำแหน่งใหม่ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีได้

1.2 จากผลการศึกษาพบว่า หากพนักงานธนาคารกสิกรไทยถูกปลดออกจากงาน พนักงานต้องการให้ธนาคารกสิกรไทยเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการจัดหาตำแหน่งงานใหม่และโอนย้ายสังกัดไปยังกลุ่มบริษัทในเครือมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารของธนาคารจำเป็นต้องพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินการดังกล่าว เนื่องจากว่าสถานการณ์ในปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้าแทรกแซงไปในทุกกิจการ ทำให้บริษัทในเครืออาจไม่สะดวกที่จะสนองนโยบายของบริษัทใหญ่ได้ เพราะฉะนั้นผู้บริหารของแต่ละบริษัทในกลุ่มต้องดำเนินการหารือร่วมกันถึงช่องทางความเป็นไปได้ในการหมุนเวียนพนักงานของแต่ละบริษัท

นโยบายการโยกย้ายพนักงานระหว่างบริษัทในเครือค่อนข้างเป็นไปได้ยากสำหรับพนักงานที่อยู่ในระดับปฏิบัติการ เนื่องจากการบริหารงานของแต่ละบริษัทมีนโยบายเป็นของตนเอง มีเพียงนโยบายหลักเท่านั้นที่สอดคล้องกัน และการโอนย้ายพนักงานระหว่างบริษัทในเครือยังส่งผลต่อการบริหารงานในบริษัทในหลากหลายรูปแบบ เช่น ค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน การทำบัญชี การอบรมเพื่อความเหมาะสมของพนักงาน เป็นต้น แต่หากพิจารณาการโอนย้ายสังกัดภายในธนาคาร หากผู้บริหารธนาคารสนับสนุนในการการหมุนเวียนพนักงานภายในมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง เนื่องจากสามารถบริหารงานบุคคลเองได้โดยตรง แต่อย่างไรก็ตามการที่โอนย้ายสังกัดภายใน ไม่

สามารถสนองนโยบายในการลดต้นทุนจากการลดพนักงานได้ ดังนั้น หากผู้บริหารเลือกแนวทางการเยียวยาการเลิกจ้างด้วยวิธีการโอนย้ายภายในสังกัด อาจจำเป็นต้องมีการอบรมให้พนักงานมีความสามารถที่หลากหลาย และรองรับต่อการเข้ามาเทคโนโลยีร่วมด้วย

สำหรับความต้องการได้รับการเยียวยาจากธนาคาร ในกรณีที่ปลดพนักงานออก ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นอันดับรองลงมาคือ การเพิ่มจำนวนเงินที่ธนาคารจ่ายเพื่อเยียวยาชดเชยผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเลิกจ้าง ซึ่งตามพรบ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 และฉบับปรับปรุงฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 ได้กำหนดอัตราค่าชดเชยไว้อย่างชัดเจนแล้ว แต่ในบทบัญญัติเป็นการกำหนดขั้นต่ำที่ผู้ว่าจ้างต้องจ่ายให้กับผู้ถูกเลิกจ้าง ดังนั้น ผู้บริหารเลือกที่จะเยียวยาผลกระทบจากการเลิกจ้างด้วยวิธีดังกล่าวจำเป็นต้องพิจารณาถึงต้นทุนที่เพิ่มขึ้นตามมาด้วย

2 ข้อเสนอแนะหน่วยงานรัฐ

จากการศึกษาพบว่า พนักงานธนาคารกสิกรไทยมีความต้องการให้รัฐเข้ามาเยียวยาในกรณีเลิกจ้างมากที่สุดคือ เพิ่มจำนวนเงินค่าชดเชยเยียวยารายเดือน ให้เหมาะสมกับค่าครองชีพ ซึ่งในปัจจุบันสำนักงานประกันสังคมได้มีเงินช่วยเหลือกรณีที่ว่างงานจากการถูกผู้ว่าจ้างเลิกจ้าง โดยได้รับเงินทดแทนระหว่างการว่างงานปีละไม่เกิน 180 วัน ในอัตราร้อยละ 50 ของค่าจ้างเฉลี่ย แต่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามการเยียวยาดังกล่าวยังไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตประจำวันในระยะยาว จึงเป็นที่มาของการกำหนดให้ผู้ประกันที่ได้รับการช่วยเหลือต้องได้รับการฝึกงานและพร้อมที่จะทำงานอยู่เสมอ เพื่อไม่ให้ผู้ว่างงานนำช่องว่างของกฎหมายมารับเงินช่วยเหลือ โดยที่ไม่พยายามหางานทำ

หากรัฐพิจารณาเห็นว่าเงินชดเชยไม่เหมาะสมกับค่าครองชีพปัจจุบันตามที่กลุ่มตัวอย่างได้ทำแบบสอบถามข้างต้น และดำเนินการปรับเงินช่วยเหลือให้มากขึ้นตามคำร้องขอ ถือว่ารัฐจำเป็นต้องแบกรับต้นทุนที่เพิ่มขึ้นจากการว่างงาน ทำให้รัฐขาดงบประมาณในการบริหารประเทศไปส่วนหนึ่ง อีกทั้งอาจเป็นการส่งเสริมในทางอ้อมให้ผู้ว่างงานเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวม

ทั้งนี้การช่วยเหลือผู้ว่างงานจากการเลิกจ้างของพรบ.ประกันสังคม มีเจตนาเพียงแค่เยียวยาผลกระทบที่เกิดจากการว่างงาน มิใช่ช่วยเหลือให้ผู้ว่างงานสามารถดำรงชีวิตได้ตามปกติ

3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเพิ่ม ซึ่งจะทำให้ข้อมูลมีความเที่ยงตรงมากขึ้น รวมทั้งลดปัญหาอคติของกลุ่มตัวอย่างด้วย

2. อาจทำการศึกษากฎหมายต่างประเทศ นำมาอ้างอิงกับกฎหมายไทย เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงมาตรการช่วยเหลือในกรณีเลิกจ้างได้มากขึ้น

3. การวิจัยในครั้งนี้เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี ซึ่งการทำงานวิจัยใช้ระยะเวลายาวนาน อาจทำให้เทคโนโลยีในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อความคิดเห็นของพนักงาน

เอกสารอ้างอิง

ศาสตราจารย์ดร.วิจิตรา (ฟุ้งลัดดา) วิเชียรชม. (2562). กฎหมายแรงงาน. ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน

เว็บไซต์

ธนาคารแห่งประเทศไทย 1 กรกฎาคม 2562

ธนาคารกสิกรไทย 1 กรกฎาคม 2562

สำนักงานสถิติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560 – 2562 2 กรกฎาคม 2562

มาตรการทางภาษีกับการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างไทย เวียดนามและฟิลิปปินส์

TAX MEASURE FOR PROMOTING FOREIGN INVESTMENT, A COMPARATIVE STUDY BETWEEN THAILAND , VITETNAM AND PHILIPPINE

นายนภพ หงษ์โรจนวิวัฒน์[1]

Mr.Naphob Hongrojjanawiwat[1]

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางภาษีกับการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศระหว่างประเทศไทย ประเทศเวียดนามและประเทศฟิลิปปินส์ เพื่อวิเคราะห์และพัฒนานโยบายหรือมาตรการทางภาษีเพื่อการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศของประเทศไทยด้านการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ โดยจากการศึกษาพบว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนามีเงินออมภายในประเทศไม่เพียงพอในการพัฒนาเศรษฐกิจ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศเข้ามา เพื่อใช้ในการลงทุนภายในประเทศ ซึ่งการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศนั้นไม่ได้มาในรูปแบบของเม็ดเงินเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงความรู้ด้านเทคโนโลยี การจัดการ และทุนทางปัญญา ซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ และกระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจภายในประเทศที่ได้รับการลงทุน ซึ่งเมื่อเทียบกันทั้งสามประเทศพบว่าสิทธิประโยชน์มีส่วนที่คล้ายกันเช่น การลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล และยกเว้นภาษีนำเข้าวัตถุดิบ การยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร อนุญาตให้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน โดยประเด็นสำคัญที่ทำให้มูลค่าการลงทุนโดยตรงของทั้งสามประเทศแตกต่างกันคือนโยบายทางภาษีและปัจจัยอื่นๆเช่น พื้นที่การลงทุน อัตราค่าจ้างแรงงาน

โดยเมื่อได้ศึกษาแล้วเห็นว่า ปัจจุบันมาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนของประเทศไทย ควรได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสม โดยอาจนำข้อมูลของประเทศเวียดนามและประเทศฟิลิปปินส์ที่ได้มีการศึกษาเปรียบเทียบมาปรับใช้ ทั้งนี้ควรนำปัจจัยอื่นที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆมาพิจารณาประกอบด้วย เช่น ฐานะทางการคลัง ปัจจัยด้านแรงงาน จำนวนประชากร พื้นที่ในการลงทุน เพื่อให้การปรับเปลี่ยนนโยบายเกิดประโยชน์โดยรวมอย่างสูงสุด

คำสำคัญ

คำสำคัญ : การลงทุน, การพัฒนาเศรษฐกิจ, มาตรการทางภาษี

---

[1]นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, Graduate Student, Master of Laws, University of the Thai Chamber of Commerce email:topname001@hotmail.com

Abstract

The purpose of the independent study is to study about tax measures to promote foreign investment by focusing on comparative study between Thailand, Vietnam and the Philippines to analyze and develop tax measures to promote foreign investment in Thailand. The study found that foreign direct investment is important to the economic development of developing countries. Developing countries have insufficient savings for their local economies. Therefore, they need to attract foreign investment to invest in their countries. Foreign direct investment is not only bringing in money, but also the knowledge of technology, management and intellectual capital. It helps countries that have been invested in to increase competitive advantage and stimulate economic growth. When compared tax measures between these three specific countries, the study found that there are similarity in incentives offered such as reduction of corporate income tax, exemption of import duties on raw materials and machinery and granting land ownership. The points which make the difference among these three countries are tax policies and other factors such as investment area and labor rate. The results of this study showed that tax measures to promote foreign investment in Thailand should be improved by studying practices from Vietnam and the Philippines. However, other factors should be considered such as fiscal position, labor factors, population and investment area in order to establish tax policy on foreign investment.

Keywords : investment, economic development, tax measures,

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งเพียงพอที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมโดยมุ่งเน้นเพื่อยกระดับการดำรงชีพของประชากรในประเทศให้สูงขึ้น ก่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นของรายได้ที่แท้จริงต่อบุคคลในระยะเวลาหนึ่ง การกระจายรายได้เป็นไปอย่างเสมอภาค มาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนโดยส่วนรวมที่ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งทุกประเทศในโลกย่อมต้องการยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตนให้สูงขึ้น โดยประเทศที่พัฒนาแล้วต้องการรักษามาตรฐานการครองชีพที่ดีและความมั่งคั่งมั่นคงของประเทศไว้ ส่วนประเทศกำลังพัฒนาต้องการยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชน และเพิ่มความมั่งคั่งของประเทศให้เทียบเท่าประเทศที่พัฒนาแล้ว[2]

[2] ภัทรษมน รัตนางกูร, (2552).ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน [Online], Available URL : http://phatrasamon.blogspot.com/2009/11/blog-post_26.html

หนึ่งในปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจที่หลายประเทศต้องการนั่นก็คือ ทุน ไม่ว่าจะเป็นทุนภายในประเทศหรือทุนจากภายนอกประเทศ ซึ่งทุนที่มาจากต่างประเทศนั้นไม่ได้มาในรูปของเม็ดเงินการลงทุนเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงความรู้ด้านเทคโนโลยีการจัดการ และทุนทางปัญญา ซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ และกระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจภายในประเทศที่รับการลงทุนอีกด้วย[3]

ประเทศไทย ประเทศเวียดนาม และประเทศฟิลิปปินส์ต่างก็เป็นประเทศที่กำลังพัฒนาและเงินออมภายในประเทศไม่เพียงพอต่อการนำไปพัฒนาด้านต่างๆของประเทศ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพยายามที่จะนำเม็ดเงินจากต่างชาติเข้ามาในระบบเศรษฐกิจ และหนึ่งทางเลือกที่ดี คือ การดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศประเทศไทยก็ได้มีมาตรการเพื่อดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศ โดยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2520 ซึ่งมีการกำหนดสิทธิประโยชน์ต่างๆไว้ อย่างเช่น สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี การได้รับอนุญาตให้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินเพื่อประกอบกิจการตามที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควรแม้ว่าจะเกินกำหนดที่จะพึงมีได้ตามกฎหมายอื่น การได้รับสิทธิประโยชน์ด้านกฎหมายคนเข้าเมือง โดยได้รับอนุญาตให้นำคนต่างด้าวซึ่งเป็นช่างฝีมือ ผู้ชำนาญการ คู่สมรสและบุคคลซึ่งอยู่ในอุปการะของบุคคลดังกล่าว เข้ามาในราชอาณาจักรได้ตามจำนวนและระยะเวลาที่อนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเท่าที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควร[4] ซึ่งสิทธิประโยชน์เหล่านี้มีขึ้นเพื่อใช้ในการดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศให้เข้ามาลงทุนในประเทศไทย เช่นเดียวกันกับหลากหลายประเทศก็มีการใช้มาตรการทางกฎหมายต่างๆ เพื่อใช้ในการดึงดูดนักลงทุนากต่างประเทศเช่นกัน

ประเทศฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจเป็นอันดับที่ 2 ของอาเซียน มีจำนวนประชากรเกือบ 100 ล้านคน ที่ผ่านมาเศรษฐกิจของฟิลิปปินส์เติบโตอย่างต่อเนื่องร้อยละ 6 ต่อปี[5] ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศฟิลิปปินส์เป็นที่จับตามองจากนักลงทุนต่างประเทศมากขึ้น นั่นเป็นเพราะนโยบายใหม่ๆ โดยเฉพาะการดำเนินนโยบายสนับสนุนการเกษตรและอุตสาหกรรมพื้นฐานเพื่อกระจายรายได้และสร้างงานให้กับประชาชนในชนบท และการปรับปรุงกฎระเบียบด้านการค้าการลงทุนใหม่ ทั้งในกลุ่มธุรกิจโครงสร้างพื้นฐาน สินค้าอุปโภคบริโภค รถยนต์และชิ้นส่วน และผลิตภัณฑ์และบริการด้านความงาม จึงทำให้ประเทศฟิลิปปินส์มีโอกาสเติบโตได้อย่างรวดเร็วอีกประเทศหนึ่งในเอเชีย และอาเซียน

ประเทศเวียดนาม ก็เป็นประเทศหนึ่งที่มีการใช้มาตรการต่างๆ เพื่อดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศ ในขณะที่เศรษฐกิจโลกโดยรวมมีการชะลอตัวประเทศเวียดนามกลับเป็นที่จับตามองเป็นพิเศษถึงการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง และด้วยการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมั่นคง

---

[3] ดวงรัตน์ ประจักษ์ศิลป์ไทย, (2557) การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

[4] พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520

[5] กระทรวงการต่างประเทศ, (2019), ฟิลิปปินส์น่าลงทุนเป็นอันดับ 19 ของโลก ด้านผู้นำหารือเอกชนไทยเชิญร่วมธุรกิจ [Online], Available URL : http://globthailand.com/philippines_0001

ของประเทศเวียดนาม ทำให้สามารถดึงดูดเม็ดเงินลงทุนจากต่างชาติได้อย่างมหาศาลถึง 3,600 ล้านเหรียญสหรัฐฯ[6] จากการที่ประเทศเวียดนามได้เป็นที่จับตามองของนักลงทุนหลายๆ ประเทศนั้น ทำให้ประเทศเวียดนามติดอยู่ในอันดับที่ 2 ของการลงทุนในอาเซียนที่สามารถดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ซึ่งรองลงมาจากประเทศสิงคโปร์[7] เทียบจากสถิติการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) รายเดือนสะสมเดือนมกราคม-มีนาคม ปี 2562 โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI)

นอกจากนี้ ประเทศฟิลิปปินส์และประเทศเวียดนามมีระบบเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย นั่นคือเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร อีกทั้งค่าเงินของทั้งสามประเทศยังมีความใกล้เคียงกันอีกด้วย

จึงเป็นการดีที่จะศึกษากฎหมายหรือมาตรการทางภาษี เพื่อส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศของประเทศฟิลิปปินส์และประเทศเวียดนาม เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายหรือมาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศที่ประเทศไทยใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้ได้ทราบถึงกฎหมายและหลักเกณฑ์ของประเทศฟิลิปปินส์และประเทศเวียดนามที่จะมีประโยชน์ต่อประเทศไทย เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติม และพัฒนากฎหมายของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อให้ทราบถึงหลักพื้นฐานของการส่งเสริมการลงทุน การใช้มาตรการทางภาษีในการส่งเสริมการลงทุน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทย ประเทศเวียดนามและประเทศฟิลิปปินส์

2. เพื่อให้ทราบถึงมาตรการ แนวคิดและวัตถุประสงค์ของกฎหมายส่งเสริมการลงทุนของประเทศไทย ประเทศเวียดนามและประเทศฟิลิปปินส์เพื่อเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียแล้วนำมาใช้ในการพัฒนากฎหมายส่งเสริมการลงทุนต่อไป

3. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาของการบังคับใช้กฎหมายส่งเสริมการลงทุน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้จัดทำมีวิธีการในการศึกษา คือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยเป็นการรวบรวมและประมวลข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับ โครงสร้าง กลไก และมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนของประเทศไทย มาตรการทาง

---

[6] ไม่ปรากฏชื่อ, ทำไมนักลงทุนถึงสนใจ “เวียดนาม” เป็นพิเศษ [Online], Available URL:https://www.moneybuffalo.in.th/ธุรกิจและเศรษฐกิจ/นักลงทุน-สนใจ-เวียดนาม

[7] ไม่ปรากฏชื่อ, (2019), ฟิลิปปินส์มาแรง ขยับอันดับดึงดูดลงทุน [Online], Available URL:https://www.posttoday.com/aec/news/570873

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนประเทศเวียดนามและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนประเทศฟิลิปปินส์

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษามาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ พบว่า ทั้งประเทศไทยประเทศเวียดนามและประเทศฟิลิปปินส์ ต่างก็ให้ความสำคัญต่อการนำนโยบายทางภาษีมาใช้เพื่อเป็นแรงจูงใจให้นักลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศของตน ซึ่งทั้งประเทศไทย ประเทศเวียดนาม และประเทศฟิลิปปินส์ ต่างก็มีนโยบายทางภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศที่มีความแตกต่างกันออกไปดังนี้

1.มาตรการยกเว้นหรือลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

จากการที่ประเทศไทยนั้นมีการให้สิทธิประโยชน์โดยการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลนานสุดถึง 8 ปี ซึ่งเป็นระยะค่อนข้างนานเมื่อเทียบกับฟิลิปปินส์ที่มีการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลนานสุดเพียง 6 ปี ประเทศเวียดนามมีการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลนานสุดเพียง 4 ปี ซึ่งการให้ระยะเวลาในการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ประเทศไทยได้ให้ระยะเวลาที่นานสูงสุดถึง 8 ปีนั้น แน่นอนว่าเมื่อเปรียบเทียบกัน นักลงทุนย่อมให้ความสนใจที่จะมาลงทุนในประเทศไทยมากกว่า แต่อย่างไรก็ดีการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลของประเทศไทยที่ให้ระยะเวลาที่นานนั้นเป็นการส่งเสริมการลงทุนที่มีความเสียงและก่อให้เกิดการสูญเสียรายได้ของประเทศที่ควรจะได้รับ เนื่องจากนักลงทุนอาจจะเข้ามาในประเทศเพื่อลงทุนหรือประกอบกิจการในระยะเวลาเท่าที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน และเมื่อหมดเวลาของการส่งเสริมการลงทุนก็จะย้ายฐานการลงทุนไปยังประเทศอื่นๆ ทำให้ประเทศไทยไม่ได้รับประโยชน์จากการส่งเสริมการลงทุน อีกทั้งยังเป็นการดึงดูดนักลงทันในระยะสั้น

2. มาตรการลดอัตราภาษี

ประเทศเวียดนาม มีการลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราร้อยละ 50 สำหรับผู้เชี่ยวชาญและลูกจ้างในเขตเศรษฐกิจ

ในส่วนของประเทศฟิลิปปินส์ มีการหักลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยกิจการสามารถนำรายจ่ายมาหักลดหย่อนรายได้ ก่อนนำมาคำนวณภาษีเงินได้ เช่น ค่าใช้จ่ายในการสร้างสาธารณูปโภคที่จำเป็น สามารถนำมาหักค่าใช้จ่ายได้ทั้งหมด หากกิจการนั้นตั้งอยู่ในเขตท้องถิ่นห่างไกลความเจริญที่ขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐาน

ซึ่งประเทศไทยนั้นยังไม่มีมาตรการลดหย่อนภาษีสำหรับผู้เชี่ยวชาญ แต่มีมาตรการที่ลดหย่อนภาษีสำหรับพื้นที่ห่างไกลแล้ว ดังนั้น เห็นได้ว่าที่ประเทศเวียดนามให้ความสำคัญกำผู้เชี่ยวชาญนั้นเนื่องจากต้องการที่จะพัฒนาเทคโนโลยี ส่วนประเทศไทยให้ความสำพื้นที่ห่างไกลเพื่อจะกระจายความเจริญ เหมือนกันประเทศฟิลิปปินส์

3. การลดหย่อนภาษีในกรณีอื่นๆ

ประเทศไทยมีการอนุญาตให้หักรายจ่ายค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้า และค่าประปาสองเท่าของจำนวนเงินที่ผู้ได้รับการส่งเสริมได้เสียไป การติดตั้งหรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการ

ประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมจากกำไรสุทธิรวมทั้งสิ้นไม่เกินร้อยละ 25 ของเงินที่ลงทุนแล้วจะเห็นได้ว่าประเทศไทยต้องการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงโดยที่ให้ผู้ประกอบกิจการสามารถหักค่าต่างๆที่เกี่ยวกับโรงงานได้

ประเทศเวียดนาม มีการลดหย่อนภาษีนิติบุคคลให้แก่กิจการที่จ้างแรงงานหญิงเป็นจำนวนมาก โดยอาจมองได้ว่าประเทศเวียดนามองการที่จะพัฒนาแรงงานตามมาตรการส่งเสริมการลงทุนในอีกทาง

ประเทศฟิลิปปินส์ มีการยกเว้นค่าธรรมเนียมการใช้ท่าเรือในการนำเข้าสินค้าต่างๆ ทั้งนี้ก็เพื่อช่วยลดต้นทุนและเป็นนโยบายที่ช่วยการส่งเสริมลงทุนจากต่างประเทศอีกด้วยเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาพบว่าสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ได้จากการส่งเสริมการลงทุน มีผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุนจากต่างประเทศที่จะเข้ามาลงทุน อย่างไรก็ดี ในหลายๆประเทศจึงมีการใช้มาตรการทางภาษีเพื่อดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศให้เข้ามาลงทุนภายในประเทศ ซึ่งแต่ละประเทศก็ได้มีการให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีที่แตกต่างกันไป ซึ่งโดยหลักแล้วการพิจารณาว่าจะให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีมากน้อยเพียงใดนั้น จะขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่ประเทศผู้รับการลงทุนจะได้รับ โดยหากเป็นกิจการที่ประเทศนั้นๆให้ความสำคัญ และส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ กิจการประเภทนั้นก็จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีมากกว่ากิจการประเภทอื่นๆ เช่น การยกเว้นอัตราภาษีนิติบุคคล การยกเว้นภาษีนำเข้าส่งออกสินค้า การลดหย่อนภาษี[8] เป็นต้น หรือการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี ตามพื้นที่ห่างไกลเพื่อกระจายความเจริญ โดยประเทศผู้รับการลงทุน จะให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่สูงกว่าแก่ผู้ประกอบกิจการหากผู้ประกอบกิจการไปจัดตั้งโรงงานในพื้นที่ๆประเทศผู้รับการลงทุนต้องการ เป็นต้น

โดยประเด็นสำคัญที่ทำให้ที่ทำให้มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของทั้งสามประเทศนี้แตกต่างกันคือ นโยบายด้านภาษีและระยะเวลาในการนำมาตรการส่งเสริมการลงทุนมาใช้ เนื่องจากมาตรการทางภาษีเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการที่จะเข้ามาลงทุนภายในประเทศ และในส่วนของระยะเวลาในการนำมาตรการส่งเสริมการลงทุนมาใช้ เนื่องจากประเทศไทยได้มีการดำเนินนโยบายทางภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมาเป็นเวลานานและต่อเนื่องอาจทำให้ประเทศไทยต้องหันมาให้ความสนใจในการส่งเสริมอุตสากรรมอื่นๆที่เป็นเทคโนโลยีขั้นสูงขึ้น และเนื่องจากการที่ประเทศไทยได้มีการดำเนินนโยบายเพื่อส่งเสริมการลงทุนมาเป็นเวลานานทำให้ประเทศไทยมีพื้นที่ที่สามารถจัดตั้งโรงงานได้น้อยกว่าปะเทศเวียดนามและประเทศฟิลิปปินส์ ทำให้มูลค่าหรือการลงทุนจากต่างประเทศของประเทศเวียดนามและประเทศฟิลิปปินส์มีแนวโน้มที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เมื่อได้ศึกษาแล้วเห็นว่าในปัจจุบันมาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศของประเทศไทย ควรที่จะได้รับการ

[8] อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 4

ปรับปรุงให้เหมาะสม โดยอาจนำข้อมูลของประเทศเวียดนามและประเทศฟิลิปปินส์ที่ได้มีการศึกษาเปรียบเทียบมาปรับใช้ทั้งนี้ควรนำปัจจัยอื่นที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆมาพิจารณาประกอบด้วย เช่น ฐานะทางการคลัง ผลกระทบด้านสังคม ความสงบเรียบร้อยทางการเมือง เพื่อให้การปรับเปลี่ยนนโยบายเกิดประโยชน์โดยรวมอย่างสูงสุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ระยะเวลาการให้สิทธิประโยชน์

เห็นควรให้ลดระยะเวลา ในการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ประเทศไทยได้ให้ระยะเวลาในการยกเว้นไว้นานถึง 8 ปี ให้ปรับลดลงมา เนื่องจากการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลของประเทศไทยที่ให้ระยะเวลาทีนานนั้นเป็นการส่งเสริมการลงทุนที่มีความเสียงและก่อให้เกิดการสูญเสียรายได้ของประเทศที่ควรจะได้รับ โดยนักลงทุนอาจจะเข้ามาในประเทศเพื่อลงทุนหรือประกอบกิจการในระยะเวลาเท่าที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน และเมื่อหมดเวลาของการส่งเสริมการลงทุนก็จะย้ายฐานการลงทุนไปยังประเทศอื่นๆ ทำให้ประเทศไทยไม่ได้รับประโยชน์จากการส่งเสริมการลงทุน อีกทั้งยังเป็นการดึงดูดนักลงทันในระยะสั้น ทั้งนี้อาจนำมาตรการทางภาษีของประเทศเวียดนามมาปรับใช้ ซึ่งมีการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 2-4 ปี ตามประเภทกิจการ และมีการเพิ่มมาตรการลดหย่อนภาษีเข้ามา ซึ่งจากมาตรการนี้ จะทำให้ดึงดูดนักลงทุนได้ในระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น เนื่องจากกิจการที่มีโครงการขนาดใหญ่ โดยปกติแล้วจะไม่สามารถทำกำไรได้ในปีแรกๆของการลงทุน ดังนั้นโครงการที่มีขนาดใหญ่จะให้ความสำคัญในรูปแบบของสิทธิประโยชน์จากการลงทุนระยะยาวมากกว่า

2. การลดหย่อนอัตราภาษีเงินได้

การลดหย่อนภาษีเงินได้ของประเทศไทยมีเพียงอัตราเดียว คือการลดหย่อนภาษีอัตราร้อยละ 50 ตามเขตการลงทุน จากมาตรการนี้จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยยังขาดความหลากหลายของอัตราภาษี ทำให้ไม่สามารถสนับสนุนหรือส่งเสริมกิจการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศไทยได้ทั้งหมด จึงเห็นควรให้มีการเพิ่มอัตราภาษี ให้มีความหลากหลายมากขึ้น ตัวอย่างเช่น มีการกำหนดอัตราภาษีให้เหมาะสมกับแต่ประเภทกิจการ ซึ่งถ้าหากเป็นกิจการที่ประเทศให้ความสำคัญและจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ก็อาจได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่มากขึ้นกว่า กิจการในรูปแบบทั่วไป ซึ่งการกำหนดอัตราภาษีในหลายๆอัตราตามความเหมาะสมกับประเภทกิจการนั้น ทำให้เป็นการส่งเสริมการลงทุนสำหรับกิจการที่มีความสำคัญต่อประเทศในระดับที่แตกต่างกันออกไปได้มากกว่า

3. การลดหย่อนภาษีในกรณีอื่นๆ

เห็นควรให้เพิ่มการลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สำหรับผู้เชี่ยวชาญในเขตเศรษฐกิจเพื่อเป็นมาตรการภาษีเพื่อจูงใจผู้มีความสามารถสูงจากเวทีระดับโลก ผู้เชี่ยวชาญ นักวิจัย ให้เข้ามาทำงานในประเทศไทย ซึ่งเป็นการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีให้มีความเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น เนื่องจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากผู้มาลงทุนก็เป็นประโยชน์ที่สำคัญอีกข้อหนึ่งของการลงทุน

โดยตรงจากต่างประเทศ เพราะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสามารถเพิ่มคลังแห่งความรู้ (Stock of Knowledge) ในระบบเศรษฐกิจไทยได้ โดยมีการนำสินค้าทุนหรือเทคโนโลยีใหม่และกระบวนการการผลิตรูปแบบใหม่มาใช้และยังมีการเพิ่มความรู้ด้านการจัดการและการพัฒนาด้านทักษะ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถถูกถ่ายทอดไปยังบริษัทภายในประเทศได้การพัฒนาทางด้านทักษะนั้นอาจเกิดขึ้นจากการฝึกอบรมจากทางผู้เชี่ยวชาญของบริษัทโดยตรงหรือจากการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำงานเอง ดังนั้น แรงงานในประเทศจะได้รับความรู้และทักษะต่างๆจากการเรียนรู้ขั้นตอนการผลิตและการบริหารจัดการภายในบริษัทเหล่านี้จึงช่วยเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองให้มีคุณภาพ และสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ในอนาคต[9]

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงการต่างประเทศ, (2019), ฟิลิปปินส์น่าลงทุนเป็นอันดับ 19 ของโลก ด้านผู้นำหารือเอกชนไทยเชิญร่วมธุรกิจ [Online], Available URL : http://globthailand.com/philippines_0001

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. รอบรู้เรื่องการลงทุนในอาเซียน : ฟิลิปปินส์ [Online]. Available URL : http://www.thaifta.com/ThaiFTA/Portals/0/investment_ph2557.pdf,

ดวงรัตน์ ประจักษ์ศิลป์ไทย, (2557), การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. หน้า 5

ภัทรษมน รัตนางกูร, (2552).ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศสู่ความ

ยั่งยืน [Online], Available URL : http://phatrasamon.blogspot.com/2009/11/blog-post_26.html

พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520

ไม่ปรากฏชื่อ. ทำไมนักลงทุนถึงสนใจ “เวียดนาม” เป็นพิเศษ [Online]. Available URL : https://www.moneybuffalo.in.th/ธุรกิจและเศรษฐกิจ/นักลงทุน-สนใจ-เวียดนาม,

ไม่ปรากฏชื่อ, ทำไมนักลงทุนถึงสนใจ “เวียดนาม” เป็นพิเศษ [Online], Available URL:https://www.moneybuffalo.in.th/ธุรกิจและเศรษฐกิจ/นักลงทุน-สนใจ-เวียดนาม

การศึกษาแนวทางการเก็บภาษีจากการให้บริการอุตสาหกรรมผู้ผลิตเนื้อหารายการและ ผู้ผลิตสื่อโฆษณาผ่านช่องทางการบริการ OTT (Over-the-Top)

STUDY ON TAX COLLECTION FROM THE SERVICE INDUSTRY, CONTENT PRODUCERS AND MEDIA PRODUCERS VIA OTT (OVER-THE-TOP) SERVICE.

นายกฤติน หงส์ธนรัตน์[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริญญา ดุสิตนานนท์[2]

Mr.Krittin Hongthanarat [1], **Assist.Professor Dr.** Sirinya Dusitnanond[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

การให้บริการโทรทัศน์ผ่านระบบ OTT (Over-the-top TV) จะหมายรวมถึงบริการสื่อวีดิโอและโทรทัศน์ผ่านอินเทอร์เน็ตซึ่งผู้ให้บริการเหล่านั้นไม่ได้ลงทุนในโครงข่ายอินเทอร์เน็ตเอง แต่ส่งเนื้อหาที่ผลิต ผ่านโครงข่ายระบบตัวกลางต่าง แล้วจึงทำการส่งเนื้อหาให้กับผู้รับบริการอีกทีหนึ่งOTT สามารถตอบสนองพฤติกรรมของผู้บริโภคยุคใหม่ได้เป็นอย่างดี ด้วยคุณสมบัติที่สามารถรับชมได้ทุกที่ทุกเวลาผ่านอินเทอร์เน็ต และมีราคาน้อยกว่าการรับชมโทรทัศน์แบบเดิม ซึ่งปัจจุบันคนไทยมีแนวโน้มรับข้อมูลต่าง ๆ ผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น ทำให้ผู้ให้บริการดั้งเดิมที่ให้บริการที่คล้ายคลึงกันกับ OTT มีรายได้ลดลงทำให้รัฐเก็บภาษีได้น้อยลงและตลาดสื่อส่วนมากย้ายไปอยู่ที่การให้บริการแบบ OTT และเนื่องจากบริการ OTT เป็นบริการที่ผู้ให้บริการไม่มีสถานประกอบการอยู่ในประเทศไทย หากเป็นบริการที่มีค่าใช้จ่าย ค่าบริการดังกล่าวจะถูกส่งไปยังผู้ให้บริการที่อยู่ต่างประเทศ ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเก็บภาษีจากรายได้จาก

---

[1]นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, Graduate Student, Master of Laws, University of the Thai Chamber of Commerce email: gunn_014@hotmail.com

[2]ผู้อำนวยการประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, Director of Master of Laws, Faculty of Laws University of the Thai Chamber of Commerce e-mail dsirinya@gmail.com

ค่าบริการของ OTT โดยผู้วิจัยจะศึกษาระบบ Mini One Stop Shop (MOSS) ของสหภาพยุโรป ที่ใช้ภาษีมูลค่าเพิ่มมาเก็บภาษีจากค่าบริการของผู้ให้บริการโทรคมนาคมบริการอิเล็กทรอนิกส์ และบริการกระจายเสียงวิทยุและโทรทัศน์ที่มอบให้แก่ผู้บริโภคส่วนตัวในสหภาพยุโรป เพื่อนำมาปรับใช้กับประเทศไทย โดยสรุปได้ว่าประเทศไทยควรนำแบบอย่างของ Mini One Stop Shop (MOSS) ของสหภาพยุโรปมาปรับใช้ในการเก็บภาษีจากค่าบริการของบริการ OTT โดยจะเก็บในรูปแบบของภาษีมูลค่าเพิ่ม และเสนอแนะวิธีการแก้ไขเพื่อรับมือกับการเข้ามาของ OTT ที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

คำสำคัญ(Keywords): บริการโอทีที, อินเทอร์เน็ต, ภาษี, ภาษีมูลค่าเพิ่ม

Abstract

OTT (Over-the-top) services include video and television media services via the internet. These service providers do not have to invest in the internet infrastructure. These service providers rather send content through network intermediary. OTT can serve consumer's requirement with their features that can be viewed at anywhere through the internet and the cost is cheaper than watching through television. Nowadays, Thai people have received information through various online channels. This causes original service providers decline in their revenues. The Thai government has problem with taxing OTT services since OTT services have no establishment in Thailand. If it is a paid service such fees will be sent to service providers located abroad. For this reason, it is necessary to find the way to tax income of OTT services. The researcher studied the Mini One Stop Shop (MOSS) system of the European Union that uses value added tax on service fees of service providers that provide telecommunications, electronic services and radio and television broadcasting services offered to private consumers in the European Union. The researcher viewed that this system can be applied to Thailand's situation. Thailand should adopt the model of Mini One Stop Shop (MOSS) in order

to collect taxes from the service fees of OTT services. The suitable way is to be collected in the form of VAT. The study suggested solutions to cope with the increasing new types of OTT services in the future.

Keywords: OTT, Internet, Tax, Value Added Tax

บทนำ (Introduction)

ในยุคสมัยปัจจุบันที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาให้สามารถตอบสนองความต้องการ หรือเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่ผู้บริโภค ซึ่ง OTT ก็นับเป็นหนึ่งในเทคโนโลยีดังกล่าวแต่ถึงแม้ OTT จะสามารถตอบสนองความต้องการ หรือเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่ผู้บริโภคก็ตามOTT ก็สร้างผลกระทบในเชิงลบเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่นธุรกิจโฆษณาที่แต่เดิมโฆษณาจะนิยมนำมาโฆษณาผ่านทางทีวีหรือวิทยุ แต่โฆษณาในปัจจุบันหลังจากที่มีผู้ประกอบกิจการเข้ามาให้บริการ OTT ก็มีแนวโน้มที่จะกระจายไปยังสื่ออื่น ๆ และย่อมรวมไปถึงสื่อออนไลน์ที่มีจำนวนอัตราการมองเห็น (EYEBALL) สูงกว่าเดิมด้วย และหนึ่งในผู้ประกอบกิจการที่เสียประโยชน์จากการเข้ามาของ OTT คือช่อง 3 ที่ได้รับผลกระทบโดยกำไรของทางช่อง 3 หายไปรวมเป็นร้อยละ 59.15 อีกทั้งราคาหุ้นก็ลดลงอย่างต่อเนื่องจาก 60 บาทเหลือ 16 บาท[3] และโฆษณาต่าง ๆ ที่กระจายไปยังสื่ออื่น ๆ ส่วนใหญ่แล้วกระจายไปยังธุรกิจ OTT ของต่างประเทศ เช่น YOUTUBE ที่มีสถานประกอบการอยู่ต่างประเทศถึงแม้จะมีสาขาย่อยตั้งอยู่ในประเทศไทย แต่ก็มีหน้าที่เพียงบริหารพื้นที่โฆษณาและมีหน้าที่ในการหาลูกค้ามาโฆษณาบนเว็บไซต์หรือแอพพลิเคชั่นของตน รวมถึงยังไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแต่อย่างใด ส่วนในเรื่องการเงินก็จะถูกส่งไปยังบริษัทแม่ ที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศ[4] หรือ NETFLIX ที่มีการให้บริการทั้งแบบไม่เสียค่าใช้จ่าย และเสียค่าใช้จ่าย ที่ผู้บริโภคสามารถเลือกรับชมเนื้อหาที่ต้องการได้ตามต้องการ[5] เช่นนี้อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า YOUTUBE และ NETFLIX สมควรที่จะต้องเสียภาษีให้กับประเทศไทยหรือไม่ และอย่างไร หากสามารถเก็บภาษีจากค่าบริการของ OTT ได้ ประเทศไทยจะสามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศได้ รวมไปถึงสามารถสนับสนุนให้ผู้ประกอบการในประเทศ เริ่มพัฒนาสื่อออนไลน์ของตนเอง เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับกิจการ และสามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการต่างที่เข้ามาให้บริการจากต่างประเทศได้

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. ศึกษาเพื่อหาแนวทางการเก็บภาษีจากการให้บริการอุตสาหกรรมผู้ผลิตเนื้อหารายการและผู้ผลิตสื่อโฆษณาผ่านช่องทางบริการ OTT
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการเก็บภาษีจากการผู้ให้บริการ OTT ที่ไม่ได้มีการตั้งสถานประกอบการอยู่ในประเทศไทย

---

[3]นลินทิพย์ ภัคศรีกุลกำธร. (2560).สถานการณ์ “ช่อง 3” ชีวิตจริง ยิ่งกว่าละคร. สืบค้นจาก https://positioningmag.com/1134453

[4]Matichon online, กสทช. (2560). ล้อมคอก ต้อน'โอทีที'เข้าระบบ. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/economy/news_593990

[5]อิสระสรรค์ กันทะอุโมงค์. (2558). เกาะติดบริการ OTT...ทีวีแห่งอนาคต. สืบค้นจาก https://www.scbeic.com/th/detail/product/1688

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาโดยเน้นการศึกษาเอกสารเป็นสำคัญ โดยผู้วิจัยจะศึกษาข้อมูลจากบทความวิชาการ ระบบภาษีที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบริการ OTT เพื่อแก้ไขสถานการณ์รายได้ของประเทศไทยที่รั่วไหลออกนอกประเทศจากการเก็บค่าบริการของบริการ OTT ในประเทศไทย โดยนำเสนอแบบอย่าง Mini One Stop Shop ของสหภาพยุโรป

ผลการวิจัย (Research Results)

ปัจจุบันอินเตอร์เน็ตมีการใช้งานอย่างแพร่หลายและทั่วถึง ซึ่งทำให้ OTT สามารถให้บริการผู้บริโภคได้แทบจะทุกพื้นที่ โดยเครื่องมือในปัจจุบัน เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต สามารถเข้าถึงบริการ OTT ได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้คนในยุคสมัยปัจจุบันล้วนแล้วแต่มีเครื่องที่สามารถใช้บริการ OTT ได้อย่างสะดวกสบาย จึงไม่แปลกหากผู้บริโภคสื่อจากทีวีเคเบิล จะหันไปใช้บริการ OTT เพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด และลักษณะการให้บริการของ OTT เป็นการให้บริการที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในแต่ละประเทศเป็นอย่างมาก จึงถือเป็นบริการที่ไม่อาจปิดกั้นการให้บริการได้ซึ่งการที่บริการ OTT มีผู้ใช้บริการมากยิ่งขึ้น ผู้ประกอบกิจการรายเดิมก็จะเสียรายได้มากยิ่งขึ้น เมื่อรายได้ของผู้ประกอบกิจการลดลง รัฐก็จะสามารถเก็บภาษีได้น้อยลง ส่งผลให้รายได้ของประเทศตกต่ำลงอย่างมาก ซึ่งโครงการ Mini One Stop Shop (MOSS)[6] เป็นโครงการที่มีแนวคิดที่จะให้บริษัทหรือผู้ประกอบกิจการที่ให้บริการโทรคมนาคม บริการจัดหาอิเล็กทรอนิกส์และบริการกระจายเสียงวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับ OTT จากทั้งประเทศที่เป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป และประเทศที่ไม่เป็นสมาชิกหรืออยู่ภายนอกสหภาพยุโรป เข้ามาให้บริการในสหภาพยุโรปจะต้องได้รับการจัดสรรหมายเลขภาษีมูลค่าเพิ่มในประเทศที่ต้องการเข้ามาให้บริการ หรือเป็นประเทศที่มีผู้ใช้บริการอาศัยอยู่ หากนำโครงการ MOSS มาปรับใช้กับประเทศไทย ซึ่งอาจเป็นทางเลือกหนึ่งในการเก็บภาษีบริการ OTT โดยการเก็บภาษีในรูปแบบภาษีมูลค่าเพิ่ม จากค่าบริการของบริการ OTT ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยได้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น และสามารถสนับสนุนผู้ประกอบการประเภท Start-up ในประเทศไทยให้มีการพัฒนาบริการ OTT ขึ้น เพื่อให้สามารถแข่งขันกับบริการ OTT จากต่างประเทศ

---

[6] European Commission. Guide to the mini One Stop Shop (MOSS). สืบค้นจาก https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/vat/telecommunications-broadcasting-electronic-services/content/mini-one-stop-shop_en

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

งานวิจัยฉบับนี้อาจสรุปได้ว่า การนำแบบอย่างโครงการ Mini One Stop Shop (MOSS) ของสหภาพยุโรปมาปรับใช้กับประเทศไทย อาจสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ เนื่องจากการให้บริการของ OTT เป็นการให้บริการผ่านทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งไม่มีพรมแดนที่แน่นอน และการชำระเงินก็ไม่ได้เกิดขึ้นที่ประเทศไทย แต่กลับเกิดที่ประเทศของผู้ให้บริการคือต่างประเทศ ดังนั้นแนวทางการแก้ไขปัญหาอาจเป็นการใช้ระบบ Cross-Border VAT ของสหภาพยุโรป (EU) โดยผู้ซื้อ ผู้ขายจะต้องทำการเช็คในระบบก่อนว่าบุคคลที่เราจะทำธุรกรรมด้วยนั้นมี VAT Number หรือไม่ (หรือมีการขึ้นทะเบียน VAT หรือยัง) และหากผู้ขายที่ต้องการขายสินค้า/บริการไปยังประเทศในกลุ่ม EU อาจจำเป็นต้องลงทะเบียนและชำระ VAT ให้ถูกต้องกับประเทศที่นำเข้า ซึ่งกฎในเรื่อง Cross-border VAT ของ EU นั้นจะระบุชัดเจนถึงความแตกต่างระหว่างการจัดเก็บ VAT ในสินค้าและบริการ[7] นอกจากนี้จะต้องศึกษาแนวทางให้แต่ละหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องหรือองค์กรที่จะได้รับผลกระทบจากการเข้ามาของบริการ OTT พัฒนาหน่วยงานหรือองค์กรของตนเองเพื่อให้สามารถรองรับกับการเข้ามาของบริการ OTT ที่เพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา ไม่เพียงแต่มีจำนวนเพิ่มขึ้น แต่บริการ OTT จะพัฒนาตลอดเวลาให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มีความหลากหลายอย่างมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากที่กล่าวมาข้างต้น MOSS เป็นการเก็บภาษีจากผู้ประกอบกิจการที่ให้บริการโทรคมนาคมบริการจัดหาอิเล็กทรอนิกส์และบริการกระจายเสียงวิทยุและโทรทัศน์ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับ OTT ที่ให้บริการจากต่างประเทศ ทั้งในประเทศสมาชิก และประเทศที่ไม่ใช่สมาชิก ดังนั้นการนำแบบอย่าง MOSS มาปรับใช้กับประเทศไทย จึงอาจเป็นหนึ่งทางเลือกในการแก้ไขปัญหาที่ไม่สามารถเก็บภาษีจากผู้ประกอบการ OTT จากต่างประเทศได้ และจากการวิจัยทำให้เห็นว่า การพัฒนาของบริการ OTT ที่เพิ่มมากขึ้นตลอดเวลา ทำให้องค์กรในหลายภาคส่วนจำเป็นต้องมีการพัฒนาองค์กรของตนเองให้ทันต่อยุคสมัยตามไปด้วย ยกตัวอย่างเช่น ผู้ประกอบกิจการโฆษณา ควรศึกษาการกระจายเม็ดเงินโฆษณาไปยังสื่อออนไลน์ให้มากขึ้น เนื่องจากสื่อในยุคปัจจุบันถูกให้ความสนใจในรูปแบบออนไลน์มากยิ่งขึ้น ซึ่งในระยะยาวการบริโภคสื่อทีวีแบบเดิมอาจถูกแทนที่ด้วยสื่อออนไลน์ได้[8] หรือผู้ประกอบการรายเดิมที่ให้บริการที่มีความคล้ายคลึงกันกับบริการของ OTT ควรมีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย โดยการสร้างความยืดหยุ่น และ

---

[7] ดร.สุมาพร (ศรีสุนทร) มานะสันต์. (2561). กลไกของ VAT ในภาษี e-Business. สืบค้นจาก https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/645239?fbclid=IwAR3jmzRthMLu22fKaJtbhuphsS89xvodV9tp2sl8ubVebXvaSfOrKDGLDzg

[8] อิสระสรรค์ กันทะอุโมงค์. *อ้างแล้ว. เชิงอรรถที่ 5*

พัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อตอบโจทย์กับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย เพื่อรักษาฐานคนดู ยกตัวอย่าง เช่น การพัฒนาแอพพลิเคชั่นเพื่อรับชมรายการ ให้สามารถรับชมช่องรายการได้ทั้งรายการสดและรายการย้อนหลัง ในทุกอุปกรณ์ ซึ่งอาจมีการเก็บค่าบริการตามอัตราที่เหมาะสม เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคบางกลุ่ม[9] แต่การเข้ามาของบริการ OTT ก็ถือเป็นโอกาสใหม่สำหรับธุรกิจ Start-Up ในการที่จะเติบโตจากการพัฒนาบริการ OTT ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่ เนื่องจากบริการ OTT เป็นการพัฒนาแพลตฟอร์มผ่านอินเทอร์เน็ต ที่ใช้เงินลงทุนในช่วงเริ่มต้นไม่สูงมากนัก จึงเหมาะมากแก่การเข้าไปลงทุนของผู้ประกอบการ Start-up รายใหม่[10]

[9] อิสระสรรค์ กันทะอุโมงค์. ***อ้างแล้ว. เชิงอรรถที่ 5***

[10] อิสระสรรค์ กันทะอุโมงค์. ***อ้างแล้ว. เชิงอรรถที่ 5***

เอกสารอ้างอิง(References)

ดร.สุมาพร (ศรีสุนทร) มานะสันต์. (2561)."กลไกของ VAT ในภาษี e-Business". [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/645239?fbclid=IwAR3jmzRthMLu22fKaJtbhuphsS89xvodV9tp2sI8ubVebXvaSfOrKDGLDzg สืบค้น 30 พฤษภาคม 2562.

นลินทิพย์ ภัคศรีกุลกำธร. (2560)."สถานการณ์ "ช่อง 3" ชีวิตจริง ยิ่งกว่าละคร". [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://positioningmag.com/1134453 สืบค้น 28 กุมภาพันธ์ 2562.

อิสระสรรค์ กันทะอุโมงค์. (2558)."เกาะติดบริการ OTT...ทีวีแห่งอนาคต". [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.scbeic.com/th/detail/product/1688 สืบค้น 7 สิงหาคม 2562.

European Commission. "Guide to the mini One Stop Shop (MOSS)". [Online]. Available: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/vat/telecommunications-broadcasting-electronic-services/content/mini-one-stop-shop_en. Retrieved 30 May 2562.

Matichon Online. (2560). "ล้อมคอก ต้อน'โอทีที'เข้าระบบ". [Online]. Available: https://www.matichon.co.th/economy/news_593990. Retrieved 2 March 2562.

จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน และการแสดงความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี

Ethics of Mass Media Professional, And Media's Opinions among Local Journalists in Ubon Ratchathani Province.

วิชุดา สวัสดี สังข์ทองหลาง[1]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ศึกษาจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนท้องถิ่น 2)ศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนท้องถิ่น 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกันในการดำเนินการวิจัย โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างคือสื่อมวลชนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี 3 ประเภทคือ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เคเบิ้ลทีวีท้องถิ่น และวิทยุชุมชน โดยเจาะจงจากผู้ที่ดำรงตำแหน่งระดับผู้บริหาร/ ผู้ปฏิบัติงานและสุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 30 คน

ผลการวิจัยพบว่าสื่อมวลชนท้องถิ่นในจังหวัดอุบาลราชธานีมี 1) การรับรู้เกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนโดยรวมในระดับมาก 2) ประสบการณ์ในการทำงานต่างกันของสื่อมวลมีความรู้ด้านจริยธรรมในจริยธรรมวิชาชีพต่างกัน 3) แนวทางในการส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานได้มีความรู้ในจริยธรรมวิชาชีพเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้เกิดความตระหนักและปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนของสื่อมวลชนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

คำสำคัญ (Keywords) : จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน, สื่อมวลชนท้องถิ่น, จังหวัดอุบลราชธานี

---

[1]สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชานี
E-mail: wichuda.s@ubru.ac.th
Communication Arts Faculty of Business Administration and Management
Ubon Ratchathani Rajabhat University

Abstract

This study aimed : 1) to investigate professional mass media ethics 2) to reveal professional mass media's opinion and 3) to analyze improvement guidelines in media ethics for local mass media in Ubon Ratchathani province.

Mixed method was applied for this research by implementing structured interview. The samples were 30 journalists in the position of executives and practitioners from local newspaper organizations, cable TV stations, and radio stations.

Results of the study revealed the following : 1) the samples highly perceive about mass media ethics 2) the journalists with long-time professional experiences tend to perceive more about mass media ethics 3) way to improve professional mass media in Ubon Ratchathaini province is training about mass media ethics for local journalists, in order to create their awareness and encourage ethical practice.

Keywords : mass media ethics, local journalists, Ubon Ratchathani province

บทนำ (Introduction)

ความเป็นมาของปัญหา

สื่อมวลชนท้องถิ่น ถือเป็นผู้มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในฐานะที่เป็นผู้ที่มีส่วนในการชี้นำสังคม สื่อมวลชนมีการจำแนกออกเป็น วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ซึ่งแต่ละประเภทนั้นจะมีกรอบของจริยธรรมหลักที่คล้ายคลึงกัน และยังมีกรอบจริยธรรมย่อยที่มีลักษณะตามประเภทของสื่อที่แตกต่างกัน ในการประกอบวิชาชีพสื่อนั้น จะมีองค์กรวิชาชีพสื่อที่หลากหลาย อาทิ องค์กรวิชาชีพหนังสือพิมพ์ องค์กรวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ และองค์กรวิชาชีพนักโฆษณาและนักประชาสัมพันธ์ และสื่อใหม่ ซึ่งในแต่ละองค์กรวิชาชีพต่างๆ ดังกล่าวนั้นต่างก็มีกรอบ แนวทางในการดำเนินงานของตนเองเพื่อให้สามารถนำเสนอต่อกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาชีพ

จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนยังสามารถสะท้อนไปยังคุณภาพของสื่อในด้านการนำเสนอเนื้อหาเชิงคุณธรรมด้วย ในการนำเสนอเนื้อหาต่างๆ อาจมีบางส่วนที่มีการนำเสนอที่ผิดหลักของจริยธรรมของวิชาชีพด้วย ดังที่เห็นได้จากมีการสะท้อนเรื่องราวที่สื่อมวลชนมีการกระทำที่ไม่ถูกจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น เช่น การนำเสนอเนื้อหา ภาพ เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับทางเพศ อาชญากรรม การเปิดเผยข้อมูลสร้างความเสียหายให้ผู้ที่ตกเป็นข่าว เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการผิดจริยธรรมของสื่อมวลชน

หน้าที่ของสื่อมวลชนที่ควรยึดถือปฏิบัติ สุกัญญา สุดบรรทัด(2558) กล่าวว่า บทบาทของสื่อมวลชนที่เน้นเรื่องการเป็นกระจกสะท้อนสังคม และปลุกเร้าให้คนตื่นตัวในเหตุการณ์ต่างๆ จึงต้องนำกลับมาทบทวนใหม่ ยังมีอีกหน้าที่หนึ่งที่สื่อให้ความสำคัญเพียงเล็กน้อย นั่นคือหน้าที่ในการเป็นสมองให้สังคมเพื่อสร้างสังคมอุดมปัญญาและสันติภาพ หมายความว่าสื่อต้องเป็นนักการสื่อสารที่ดี คือฟังมากอ่านมาก ดูมาก คิดมาก วิเคราะห์มาก ตั้งคำถามมาก ตอบคำถามมาก สร้างสรรค์มาก และถ่ายทอดมากในฐานะครู นั่นคือบทบาทหน้าที่ของสื่อในการเป็น โรงเรียนของสังคม เปิดห้องเรียนทั่วประเทศ บอกกล่าวเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้น และปลุกพลังของประชาชนในการเป็นโรงเรียนของสังคม เปิดห้องเรียนทั่วประเทศ บอกกล่าวเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้น และปลุกพลังของประชาชนในการเป็นผู้นำความเปลี่ยนแปลงด้วยตนเองสื่อสร้างสรรค์ยังจุดประกายความเป็นนักสื่อสารให้แก่พลเมืองทุกคน คือ ทำให้พวกเขาฟังมาก อ่านมาก ดูมาก คิดมาก วิเคราะห์มาก ตั้งคำถามมาก ตอบคำถามมาก สร้างสรรค์มาก และมีความสามารถในการถ่ายทอดนั่นคือการสร้างพลเมืองที่มีปัญญา และสื่อเองก็จะได้สมบัติอันมีค่ามหาศาล นั่นคือความเชื่อถือและความไว้วางใจจากประชาชน

จากสภาวะการแข่งขันทางเศรษฐกิจในปัจจุบันการละเลยในการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนเป็นเพียงเพราะการทำหน้าที่ของสื่อเพียงเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ ศิริวรรณ อนันต์โท และสันทัด ทองรินทร์ (2559) กล่าวว่า สาเหตุจากความไม่มีเกณฑ์ด้านจริยธรรมที่ชัดเจนและการดำเนินธุรกิจสื่อมวลชนแบบทุนนิยมที่ทำให้สื่อคำนึงถึงรายได้หรือผลตอบแทนเชิงธุรกิจมากกว่าความถูกต้อง รวมถึงการถูกแทรกแซงทางธุรกิจจนอาจทำให้สื่อขาดจริยธรรม ธุรกิจถือว่าเป็นปัญหาหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะมีส่วนสำคัญในการกำหนดโครงสร้าง ทิศทาง เนื้อหา และบทบาทต่างๆ ของสื่อมวลชน จนอาจทำให้สื่อขาดการคำนึงถึงจริยธรรม เนื่องจากมุ่งไปที่ระบบทุนมากกว่าความรับผิดชอบทางสังคม ซึ่งอำนาจของทุนนี้สามารถส่งผลกระทบไปถึงระดับผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชนได้

การก้าวเข้าสู่วิชาชีพสื่อมวลชนนั้น สามารถเข้ามาได้หลากหลายวิธีการ โดยมีตั้งแต่ผู้ที่จบการศึกษาด้านการสื่อสารโดยตรง หรือ ผู้ที่จบสาขาวิชาอื่นแต่ก็สามารถเข้าสู่วิชาชีพได้ ซึ่งการเปิดกว้างดังกล่าวอาจทำให้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มีการปลูกฝัง จริยธรรมวิชาชีพที่แตกต่างกันไป โคลเบิร์ก (Lawrence Kohlberg,1974 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538) ได้ศึกษาวิจัยพัฒนาการทางจริยธรรมและพบว่า ขอบเขตของจริยธรรมจะขึ้นกับวัย บทบาท พฤติกรรมในเรื่องค่านิยม ความสำนึกในหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม ความยุติธรรมหรือหลักการที่ตนยึดถือ โคลเบิร์ก ให้คำจำกัดความของจริยธรรมว่า จริยธรรมเป็นความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความถูกผิดและเกิดขึ้นจากขบวนการทางความคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งต้องอาศัยวุฒิภาวะทางปัญญา

จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีประชากรหนาแน่น ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและยังเป็นจังหวัดที่มีสื่อมวลชนท้องถิ่นจำนวนมาก มีการแข่งขันด้านการสื่อสารมวลชนอย่างเห็นได้ชัดจากการที่มีจำนวนสื่อมวลชนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี การดำเนินงานของสื่อมวลชน

ท้องถิ่น ในจังหวัดอุบลราชธานี มีขั้นตอนในการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกัน มีระบบการพึ่งพาอาศัยกันทั้งในด้าน การหาข่าว หรือการแบ่งข้อมูล / ภาพ ประกอบข่าว เนื่องจากเป็นสื่อมวลชนระดับท้องถิ่น มีการจัดตั้งเป็น ชมรมสื่อมวลชนจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อควบคุมดูแลสมาชิกชมรมฯ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน และการแสดงความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นข้อเสนอแนะ ตลอดจนการส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนของสื่อมวลชนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้สื่อมวลชนท้องถิ่นมีจริยธรรมอันจะนำไปสู่การทำบทบาท หน้าที่และมีความสำคัญในการช่วยพัฒนาด้านต่างๆ ของท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประเภทของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน และการแสดงความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ร่วมกันในการดำเนินการวิจัย โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนท้องถิ่น 3 ประเภทคือ 1) หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น 2) เคเบิ้ลทีวีท้องถิ่น 3) วิทยุชุมชน ในอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งประกอบด้วย คำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด และแบ่งเป็น 3 ส่วนโดยส่วนที่ 1- 2 เป็นคำถามปลายปิด ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การรับรู้ เกี่ยวกับจริยธรรมของสื่อมวลชนท้องถิ่น ในจังหวัดอุบลราชธานี

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แนวทางในการส่งเสริม จริยธรรมของสื่อมวลชนท้องถิ่น ในจังหวัดอุบลราชธานี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 1 เดือน คือ เดือนตุลาคม ถึง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ตามหน่วยงานสื่อมวลชนท้องถิ่น โดยมีผู้ช่วยผู้วิจัย 2 คน ซึ่งได้มีการอธิบายให้ผู้ช่วยวิจัยเข้าใจเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการกระจายแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อให้การเก็บข้อมูลมีประสิทธิภาพตามขอบเขตและวัตถุประสงค์ของงานศึกษาวิจัยครั้งนี้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลดังต่อไปนี้

5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

5.2 การรับรู้ เกี่ยวกับจริยธรรมของสื่อมวลชนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา

5.3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แนวทางในการส่งเสริมและการปฏิบัติตามจริยธรรมของสื่อมวลชนท้องถิ่น ในจังหวัดอุบลราชธานี

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างสื่อมวลชนท้องถิ่น ส่วนใหญ่ทำงานในสถานีวิทยุ ร้อยละ 76.70 โดยเป็นเพศหญิง มากที่สุดร้อยละ 76.70 มีอายุน้อยกว่า 29 ปี ร้อยละ 3.30 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 86.70 มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท มากที่สุดร้อยละ 73.30 โดยมีตำแหน่งผู้ปฏิบัติงาน ร้อยละ 96.70 มีประสบการณ์ทำงาน 5 ปีถึง 10 ปี ร้อยละ 46.70

การรับรู้เกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพของสื่อมวลชน กลุ่มตัวอย่างสื่อมวลชนท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้เกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพของสื่อมวลชนโดยรวมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 93.30 โดยการรับรู้ในภาพรวมแต่ละด้านพบว่า การรับรู้ในระดับมากในด้านการแสดงความคิดเห็น ด้านการอ้างอิงแหล่งข่าวและความน่าเชื่อถือ และในด้านคลื่นความถี่ ส่วนใหญ่รับรู้ในระดับมาก ร้อยละ 96.70 รองลงมา คือ ในด้านความเป็นกลาง ด้านการใช้ภาษาและนำเสนอเนื้อหา ด้านสิทธิของแหล่งข่าว ด้านผลประโยชน์ส่วนตน ด้านการโฆษณา ด้านความมั่นคงและสถาบัน ด้านคลื่นความถี่ (เฉพาะวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์) ร้อยละ 93.30

แนวทางในการพัฒนาจริยธรรมวิชาชีพสื่อสารมวลชน ควรจัดให้มีการกระตุ้นเตือนด้วยการให้ความรู้กับผู้ที่ศึกษาในด้านสื่อสารมวลชน หรือในด้านที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากผลการวิจัยระบุว่า ผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีความรู้ในด้านจริยธรรมในระดับมาก จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรในด้านการสื่อสารมวลชนเพื่อสอดรับการความต้องการในวิชาชีพสื่อสารมวลชนให้เป็นสื่อมวลชนที่มีคุณภาพ มีความตระหนักและปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อสารมวลชนอย่างเคร่งครัด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านความเป็นกลางรับรู้สูงสุดในประเด็นด้านการใช้ภาษาและนำเสนอเนื้อหา นำเสนอด้วยความเที่ยงตรง เป็นกลาง และความเป็นธรรม ปราศจากอคติ ยึดถือข้อเท็จจริง ความถูกต้องแม่นยำ และความครบถ้วน รองลงมา คือ นำเสนอเพื่อประโยชน์สาธารณะไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน หรือหมู่คณะ เสนอเนื้อหา ข่าวสารด้วยข้อมูลที่เป็นจริง รอบด้าน สมดุล และสร้างสรรค์ ละเว้นการเสนอเนื้อหาข่าวสารข่าวด้วยความลำเอียง เมื่อมีการพาดพิงอันอาจเกิดความเสียหายต่อผู้อื่นต้องเปิดโอกาสแสดงข้อเท็จจริง ไม่แต่งเติมเนื้อหาข่าวสารจนคลาดเคลื่อนหรือเกินจากความเป็นจริง ตามลำดับ

ด้านการแสดงความคิดเห็นรับรู้สูงสุดในประเด็น ไม่สอดแทรกความคิดเห็นในการนำเสนอเนื้อหา ข่าวสาร รองลงมาคือ แสดงความคิดเห็นโดยบริสุทธิ์ใจไม่มีพันธะใดและไม่ยอมให้อิทธิพลอื่นครอบงำ แสดงความคิดเห็น ตามลำดับ ด้านการอ้างอิงแหล่งข่าวและความน่าเชื่อถือรับรู้สูงสุดในประเด็น เมื่อมีการเสนอเนื้อหาข่าวสารผิดพลาด ต้องแก้ไขข้อผิดพลาด โดยเร็ว รองลงมา คือ ไม่เสนอเนื้อหาข่าวสารโดยเลื่อนลอยปราศจากแหล่งที่มาบอกที่มาของแหล่งข้อมูลการนำเสนอเนื้อหาข่าวสาร ตามลำดับ

ด้านผลประโยชน์ส่วนตนรับรู้สูงสุดในประเด็น ไม่ประพฤติปฏิบัติ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ รองลงมาคือ ละเว้นการรับอภิสิทธิ์ หรือตำแหน่ง ในการที่จะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ ไม่อวดอ้างหรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ ในการเรียกร้องสิทธิหรือผลประโยชน์ใด ๆ ตามลำดับ ด้านสิทธิของแหล่งข่าวรับรู้สูงสุดในประเด็น ปกปิดชื่อและฐานะของบุคคลที่ให้ข้อมูลหรือข่าวไว้เป็นความลับ รองลงมา คือ การเสนอภาพ เนื้อหา ต้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชน การเสนอภาพ เนื้อหา ต้องมิให้ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลอื่น ตามลำดับ

ด้านภาษาและการนำเสนอเนื้อหารับรู้สูงสุดในประเด็น การพาดหัวข่าวและการนำเสนอต้องไม่เกินไปจากข้อเท็จจริง รองลงมา คือ ไม่เสนอภาพอุจาดลามกอนาจารที่มีผลต่อสาธารณชน หลีกเลี่ยงคำที่ไม่สุภาพ หรือมีความหมายเหยียดหยาม ไม่เสนอเนื้อหาที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดกฎหมาย ศีลธรรม ลุ่มหลงในอบายมุข ไม่นำเสนอเนื้อหาในทำนองชวนเชื่อในเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะตามลำดับ ด้านการโฆษณารับรู้สูงสุดในประเด็น ใช้ความระมัดระวังในการให้ประกาศโฆษณาทั้งหลายอยู่ภายในขอบเขต รองลงมาคือ เลี่ยงการเผยแพร่ประกาศโฆษณาที่จะทำให้ประชาชนหลงเชื่อในสิ่งที่งมงายตามลำดับ

ด้านความมั่นคงและสถาบันรับรู้สูงสุดในประเด็น ไม่เสนอเนื้อหาข่าวสารที่สร้างความขัดแย้ง ความรุนแรง ความแตกแยก ให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง รองลงมา คือ ไม่เสนอเนื้อหาอันเป็นการบ่อนทำลายสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ไม่เสนอเนื้อหาที่มุ่งล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ตามลำดับ

ด้านคลื่นความถี่รับรู้สูงสุดในประเด็น ไม่ส่งสัญญาณการใช้คลื่นความถี่โดยมีเจตนาให้เกิดการรบกวน หรือการแทรกซ้อนผู้อื่น

จากการศึกษาที่พบว่าสื่อมวลชนท้องถิ่นมีการรับรู้เกี่ยวกับจริยธรรมโดยรวมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กลุ่มตัวอย่างสื่อมวลชนท้องถิ่นมีประสบการณ์ในการทำงาน 30 - 39 ปี ทั้งนี้ได้รับการฝึกอบรมก่อนการเข้าทำงานด้านสื่อมวลชน รวมถึงการเป็นสื่อมวลชนท้องถิ่น และส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากผู้ประกอบการในวิชาชีพสื่อมวลชนท้องถิ่นมีการศึกษาในระดับปริญญาตรีซึ่งมีการได้รับความรู้ด้านจริยธรรมในวิชาชีพมาแล้วจาสถาบันการศึกษา

นอกจากนั้นส่วนหนึ่งอาจมาจากความไม่เข้มงวดเมื่อมีการทำผิดหลักจริยธรรมสื่ออย่างจริงจัง จึงส่งผลให้มีการรับรู้ในระดับมากสอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน ไว้ว่า บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน หมายถึง การกระทำของสื่อสารมวลชนที่ได้ส่งผล กำลังส่งผล หรือที่จะส่งผลต่อชีวิตและสังคมนั่นเอง ซึ่งการกระทำนั้นอาจจะเป็นไปตามธรรมชาติของการสื่อสารมวลชนหรือเป็นไปตามจารีตประเพณีหรือศีลธรรมจรรยาของสังคม ตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้สำหรับอาชีพหรือวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นๆ และสอดคล้องกับ วิภา ปิ่นแก้ว (2554) แนวทางปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน ให้ประพฤติดี มีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพของตนเอง และต่อถึงสังคมซึ่งในประเทศระบอบประชาธิปไตยนั้น การมีเสรีภาพถือเป็นหัวใจสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามเสรีภพก็มาควบคู่กับความรับผิดชอบต่อการใช้เสรีภาพดังกล่าว ดังนั้น การมีจริยธรรมแห่งวิชาชีพเป็นเครื่องนำทางนับได้ว่าเป็นหลักประกันที่จะไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสังคม

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังพบว่าสื่อมวลชนท้องถิ่นมีการรับรู้เกี่ยวกับจริยธรรมในบางประเด็นในระดับมากได้แก่ ด้านผลประโยชน์ส่วนตน ด้านการโฆษณาและ ความมั่นคงและสถาบัน แสดงให้เห็นว่า ประเด็นดังกล่าว ยังเป็นประเด็นที่มีความสำคัญที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อมวลชนได้มีการปลูกฝังกันมาเนื่องจาก ส่งผลต่อการทำหน้าที่ของตนเองและสังคม แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า มีการรับรู้ในด้านในด้านสิทธิของแหล่งข่าว ด้านการใช้ภาษาและนำเสนอเนื้อหา ด้านการแสดงความคิดเห็น ด้านการอ้างอิงแหล่งข่าวและความน่าเชื่อถือ เป็นเพราะผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อมีประสบการณ์ในการทำงานด้านสื่อมามากกว่า 30 ปี จึงทำให้เกิดการรับรู้เกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพมากที่สุด จึงสอดคล้องกับ ปรมะ สตะเวทิน (2546) กล่าวว่า อาศัยประสบการณ์ของตัวเราเป็นเกณฑ์ การรับรู้ (Perception)เป็นกระบวนการตีความหมายสิ่งที่เราพบเห็นในสิ่งแวดล้อม ส่วนความหมาย (meaning)คือสิ่งที่เกิดจากกระบวนการตีความหมาย หรือการรับรู้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เรามีความหมายต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับการที่เรารับรู้(Perceive)หรือตีความหมาย (interpret)สิ่งนั้นอย่างไร ในการรับรู้และตีความหมายสิ่งที่เราได้พบนั้นเรากระทำโดยอาศัยประสบการณ์ของเรา ประสบการณ์ของเรามีอิทธิพลต่อการรับรู้และความหมายของเราต่อสิ่งที่เราพบ ประสบการณ์ คือสิ่งที่เรารับรู้, พบเห็น, มีความหมายและจดจำไว้ ซึ่งได้แก่ ความเชื่อ, ค่านิยม, ภาษา, ความรู้, สถานะทางสังคม, ทัศนคติ, บุคลิกลักษณะ, ศาสนา, วัฒนธรรม, ขนบธรรมเนียมประเพณี, อาชีพ, ความต้องการ, อารมณ์ เป็นต้น และจากการทำงานของสื่อมวลชนต้องการนำเสนอข่าวอย่างรวดเร็วจึงทำให้ขาดการคำนึงถึงเรื่องของสิทธิ ภาษา และการอ้างอิงแหล่งข่าว สื่อ

จะต้องคำนึงถึง ความสด ความทันสมัยสมัย ความน่าสนใจของเรื่องที่เกิดขึ้น และต้องมีความรวดเร็ว

แนวทางในการพัฒนาจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน

จากผลของการวิจัยครั้งนี้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเสนอแนวทางการพัฒนาจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน ดังนี้ ควรมีการรณรงค์ ส่งเสริม และสร้างความตระหนัก ให้แก่สื่อมวลชนที่เป็นผู้ปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชนที่มีประสบการณ์ในการในการทำงานมากกว่า 30 ปีมีการรับรู้และตระหนักในจริยธรรมวิชาชีพสื่อสารมวลชนมากกว่า ผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพสื่อ ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี ส่งเสริม ให้สื่อมวลชนท้องถิ่นได้เข้าสังกัดเป็นสมาชิกองค์กรสื่อ สร้างความตระหนักในวิชาชีพสื่อมวลชนให้มากขึ้น

อีกทั้งควรมีการปรับปรุงหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตในสาขาที่เกี่ยวข้องการการสื่อสารมวลชน เพื่อพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อสารมวลชน ให้เกิดจากผู้ศึกษาในระดับปริญญาตรีเพื่อเป็นบัณฑิตที่มีความรู้ในด้านจริยธรรมสื่อสารมวลชน เนื่องจากผลการวิจัยระบุว่า ผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีความรู้ในด้านจริยธรรมในระดับมาก จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรในด้านการสื่อสารมวลชนเพื่อสอดรับการความต้องการในวิชาชีพสื่อสารมวลชนให้เป็นสื่อมวลชนที่มีคุณภาพ มีความตระหนักและปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อสารมวลชนอย่างเคร่งครัด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. รณรงค์ ส่งเสริม และสร้างความตระหนัก ให้แก่สื่อมวลชนที่เป็นผู้ปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชนที่มีประสบการณ์ในการในการทำงานมากกว่า 30 ปีมีการรับรู้และตระหนักในจริยธรรมวิชาชีพสื่อสารมวลชนมากกว่า ผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพสื่อ ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี ส่งเสริม ให้สื่อมวลชนท้องถิ่นได้เข้าสังกัดเป็นสมาชิกองค์กรสื่อ สร้างความตระหนักในวิชาชีพสื่อมวลชนให้มากขึ้น

2. ปรับปรุงหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตในสาขาที่เกี่ยวข้องการการสื่อสารมวลชน เพื่อพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อสารมวลชน ให้ผู้ศึกษาในระดับปริญญาตรีเพื่อเป็นบัณฑิตที่มีความรู้ในด้านจริยธรรมสื่อสารมวลชน จากผลการวิจัยระบุว่า ผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีความรู้ในด้านจริยธรรมในระดับมาก จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรในด้านการสื่อสารมวลชนเพื่อสอดรับการความต้องการในวิชาชีพสื่อสารมวลชนให้เป็น สื่อมวลชนที่มีคุณภาพ มีความตระหนักและปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อสารมวลชนอย่างเคร่งครัด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสื่อมวลชน ในเรื่องจริยธรรมวิชาชีพของสื่อมวลชน

2. ศึกษาแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน

เอกสารอ้างอิง (References)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน.(2538).**ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม : การวิจัยพัฒนาบุคคล** กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ปรมะ สตะเวทิน. (2546). **หลักนิเทศศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่10) กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์

วิภา ปิ่นแก้ว. (2554). **จริยธรรมของการนำเสนอรายการเล่าข่าวบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศิริวรรณ อนันต์โท (2556) “จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน” ใน วารสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช ปีที่3 ฉบับที่5 เดือนตุลาคม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี

ศิริวรรณ อนันต์โท และสันทัด ทองรินทร์. (2559). **จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน**. นครปฐม :สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล

สุกัญญา สุดบรรทัด. (2558). “หลักจริยธรรมของสื่อมวลชนใน **จริยธรรมสื่อ.** (หน้า 17)

ขุนทึง : ศิลปะการนำเสนอเรื่องสุนทรียะเชิงประพันธ์และคุณค่าของวรรณคดีท้องถิ่นไทยอีสาน

Thung: The Art of PresentationAuthorship and the value of Northeastern Thai local literature

วิภาวัณย์ สาระทรัพย์[1] ผศ.ดร.คนึงนิตย์ ไสยโสภณ[2]

Wipawan Sarasup[1], Khanuengnit Saiyasopon [2]

บทคัดย่อ (Abstract)

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์วรรณคดีอีสานเรื่องขุนทึง ทำให้ทราบว่าพระสมณกุลวงศ์นิพนธ์เรื่องนี้โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญสองประการ คือ เพื่อให้ความเพลิดเพลินไปกับผู้อ่านผู้ฟังทั่วไป และเจตนาสอดแทรกคำสอนหลักธรรมทางพุทธศาสนา อันเป็นกุศโลบายที่จะให้คติชีวิต ส่งเสริมผู้อ่านผู้ฟังได้รับประโยชน์ทางด้านความประเทืองอารมณ์ และกล่อมเกลาจิตใจให้ใฝ่กระทำแต่กรรมดี ละเว้นความชั่วทั้งปวง

ดังผลการศึกษาวิเคราะห์ซึ่งพบการแทรกตติธรรม คำสอนตามหลักพุทธปรัชญาแง่มุมต่าง ๆ ทั้งในที่ลึกเข้าใจได้ยาก ต้องอาศัยการวิเคราะห์ตีความ และระดับตื้นที่คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ง่าย และมีส่วนช่วยส่งเสริมให้วรรณคดีอีสานเรื่องขุนทึงสมบูรณ์ด้วยคุณค่าของวรรณคดีได้มากขึ้นและยังช่วยเพิ่มพูนภูมิปัญญาแก่ผู้อ่านและพิจารณาวรรณคดีอีสานเรื่องนี้ได้อีกส่วนหนึ่งด้วย

คำสำคัญ (Keywords) : วรรณคดีอีสาน, ขุนทึง

Abstract

The results of the study of the analysis of Northeastern literature about Khun Thung Making it known that Phra Somnakulwongnipit, this subject, has two important objectives: to provide enjoyment to readers, general listeners And intentionally inserted Buddhist doctrines and principles Which is a strategy to give
life Encourage readers to listen to the benefits of emotional enhancement. And fostering the mind to pursue action but good karma Omit all evil

As a result of the analytical study which found the insertion of Dharma Teachings according to Buddhist philosophy, various aspects, both deep and difficult to understand Requires analysis, interpretation And shallow levels that people can

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)

easily understand And contributed to the promotion of Northeastern literature, Khun Thung, which is more complete with the value of literature and also helps to increase the wisdom of readers and consider the northeast literature.

Keywords : Northeastern literature, Khun Thung

บทนำ (Introduction)

การศึกษาวรรณคดีอีสานเรื่องขุนทึง ฉบับนิพนธ์ของพระสมณกุลวงศ์ ซึ่งตรวจชำระโดย พิทูร มลิวัลย์ พิมพ์เผยแพร่โดยคณะกรรมการฟื้นฟูวรรณคดีไทยอีสาน เมื่อ พ.ศ 2511 นั้นผู้เขียนได้ศึกษาแง่มุมต่าง ๆ ได้แก่ ศิลปะการเสนอเรื่อง สุนทรียะเชิงประพันธ์และคุณค่า โดยผลจากการศึกษาพบว่าวรรณคดีอีสานเรื่องขุนทึงเป็นวรรณคดีนิทานท้องถิ่นอีสาน แต่งด้วยคำประพันธ์ร้อยกรองประเภทโคลงสารให้ความเพลิดเพลินและคติธรรมตามแนวพุทธศาสนา ดูได้จากแนวคิดในการสร้างองค์ประกอบบางอย่างของเรื่องจากนิทานชาดก มีศิลปะการประพันธ์อย่างสูง และมีคุณค่าหลายประการ

เนื้อหา (Content)

1.ศิลปะการเสนอเรื่อง การศึกษาศิลปะการเสนอเรื่องของวรรณคดีอีสานเรื่องขุนทึงนั้น ผู้เขียนได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก และแก่นเรื่อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 รูปแบบ ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ สรุปได้ว่า รูปแบบของวรรณกรรมกำหนดได้จากหลายลักษณะ เช่น ประเภทของคำประพันธ์ วิธีการเสนอเรื่อง และกำหนดจากลักษณะของเนื้อเรื่อง รูปแบบของวรรณคดีอีสานเรื่องขุนทึง สรุปได้ว่า เป็นนิทานแทรกคติธรรม แต่งด้วยคำประพันธ์ร้อยกรองท้องถิ่นอีสานประเภทโคลงสาร จำนวน 2,280 บท

1.2 เนื้อเรื่อง การศึกษาให้กับเนื้อเรื่องโดยสรุปได้ว่า ขุนทึง เป็นนิทานที่กล่าวถึงกษัตริย์หนุ่มองค์หนึ่งได้ลูกสาวพญานาคเป็นมเหสีองค์ที่สอง ซึ่งต่อมาภายหลังให้กำเนิดโอรสองค์หนึ่งชื่อขุนทึง เมื่อวัยเยาว์ขุนทึงถูกเนรเทศให้ไปอยู่ในป่าเพราะพระบิดาเชื่อคำมเหสีเอกที่รังเกียจโอรสต่างเผ่าพันธุ์ ภายหลังขุนทึง ได้ครองกรุงศรีสัตตนาค ได้มเหสีสององค์ จากหม้อวิเศษที่พญานาคผู้เป็นตาของขุนทึงมอบให้ ต่อมาขุนทึงได้นางชะนี (ซึ่งเคยเป็นมเหสีแต่อดีตชาติที่มาใช้กรรมโดยเกิดเป็นชะนี) เป็นมเหสีอีกองค์หนึ่ง มีโอรสร่วมกัน 1 องค์ คือท้าวอำคา เรื่องจบลงเมื่อนางชะนีชดใช้เวรกรรมหมดแล้วไปเกิดบนสวรรค์ ขุนทึงมีอายุได้ 1,000 ปีจึงสวรรคต ท้าวอำคาได้ปกครองบ้านเมืองต่อไป

ลักษณะเนื้อเรื่องของวรรณคดีอีสานเรื่องนี้ ตั้งชื่อตามตัวเอกของเรื่อง เนื้อเรื่องไม่ยืดยาวและไม่สลับซับซ้อน ดำเนินเรื่องตามลำดับอย่างเรียบง่าย ใช้วิธีพรรณนาเหตุการณ์เพื่อดำเนินเรื่องให้รวดเร็วทันใจ แทรกด้วยการพรรณนาฉากและเหตุการณ์สำคัญบางตอนอย่างละเอียดสลับกับบทเจรจา และแทรกคติธรรมได้อย่างเหมาะสม ชวนติดตาม

1.3 โครงเรื่อง ผู้นิพนธ์เรื่องขุนทึงสร้างโครงสร้างขึ้นตามเหตุการณ์ที่เกิดจากพฤติกรรมของตัวละคร 16 เหตุการณ์โดยนำมาเชื่อมประสานต่อเนื่องกันตามลำดับจนกระทั่งจบเรื่อง ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะโครงเรื่อง พบว่า ผู้นิพนธ์สร้างโครงเรื่องที่มีองค์ประกอบคล้ายคลึงกัน 2 ตอนต่อเนื่องกันโดยใช้ตัวละคร 2 รุ่นคือ รุ่นพ่อ รุ่นลูก ตามลำดับ เหตุการณ์ตอนต้นเรื่องเกิดจากพฤติกรรมตัวละครรุ่นพ่อ มีลักษณะเป็นโครงเรื่องรอง เหตุการณ์ตอนปลายเรื่องเกิดจากพฤติกรรมตัวละครรุ่นลูกซึ่งเป็นตัวเอก มีลักษณะเป็นโครงเรื่องหลักเหตุการณ์ทั้ง 2 ตอนมีองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกันคือ

1.3.1 สถานการณ์ตอนเปิดเรื่อง เริ่มต้นด้วยการพรรณนาความอุดมสมบูรณ์ความสวยงามของบ้านเมืองเช่นเดียวกันทั้งสองตอน

1.3.2 ตอนปัญหาเริ่มปรากฏ กล่าวถึงกษัตริย์หนุ่มทั้งสอง (ขุนเทือง ขุนทึง) ร้อนรุ่มกลุ้มใจเสด็จประพาสป่าเช่นเดียวกัน

1.3.3 การดำเนินเรื่องหรือการพัฒนาเรื่อง กล่าวถึงกษัตริย์หนุ่มได้พบคู่ครองในอดีตชาติที่มาเกิดใช้กรรมเป็นสัตว์เช่นเดียวกัน (นางแอคไค้ ซึ่งเป็นนาค กับนางชะนี) มีการสร้างความใคร่รู้เรื่องในลักษณะคล้ายกัน

1.3.4 ตอนปัญหาได้รับการแก้ไข กล่าวถึงตัวละครเอกฝ่ายชาย คือกษัตริย์หนุ่มทั้งสองเริ่มรู้สึกตัวว่าหลงผิด คิดจะกลับบ้านเมืองที่ละทิ้งไปนาน คล้ายกันทั้งสองตอน

1.3.5 การคลี่คลายเข้าสู่จุดจบของเรื่อง กวีได้กล่าวถึงปมปัญหาของเรื่องเริ่มคลี่คลายลงเช่นเดียวกัน แต่ต่างกันในรายละเอียด ต้นเรื่องตัวละครฝ่ายชาย (ขุนเทือง) แก้ไขปัญหาได้สำเร็จสามารถกลับคืนบ้านเมืองได้ ตอนปลายเรื่องตัวละครเอกฝ่ายชาย (ขุนทึง) กลับไปครองบ้านเมืองได้ แต่แก้ไขปัญหาบางอย่างไม่สำเร็จ

1.3.6 ตอนจุดจบของปัญหา กล่าวถึงการยุติของปัญหาที่เกิดกับตัวละครเหมือนกันต่างกันเฉพาะรายละเอียดที่ตอนต้นเรื่องตัวละครเอกฝ่ายชาย (ขุนเทือง) หมดบทบาทไม่ได้กล่าวถึงอีก ส่วนปลายเรื่องตัวละครเอกฝ่ายชาย (ขุนทึง) สวรรคต ท้าวอำคาซึ่งเป็นตัวละครรุ่นหลานปกครองเมืองแทน การสร้างโครงเรื่องคล้ายคลึงกันซ้อนกันเช่นนี้ ทำให้โครงเรื่องมีลักษณะเรียบง่ายไม่ซับซ้อน เข้าใจและจดจำเรื่องได้ง่าย

นอกจากนี้ยังพบว่า กวีสร้างองค์ประกอบส่วนต่าง ๆ ของเรื่องโดยได้แนวคิดมาจากนิทานชาดกหลายเรื่อง ดำเนินเรื่องเลียนแบบนิทานชาดก เรื่องนี้มีคุณสมบัติตรงกับนิทานชาดกอยู่ประการเดียวคือ สโมธานหรือการประชุมชาดกเท่านั้น

1.4 ตัวละคร การศึกษาเกี่ยวกับตัวละคร ผู้เขียนได้แยกวิเคราะห์ตัวละครเป็นสองประเด็นคือ วิเคราะห์ตัวละครตามลักษณะและพฤติกรรม และวิเคราะห์ลักษณะตัวละคร การวิเคราะห์ตัวละครตามลักษณะและพฤติกรรมผู้เขียนได้จำแนกตัวละครออกเป็น 3 กลุ่มคือตัวละครฝ่ายชาย ได้แก่ ขุนทึง ขุนเทือง และท้าวอำคา ตัวละครฝ่ายหญิง ได้แก่ นางชะนี นางแอกไค้ นางบุสดี และนางทึง นางทอง ตัวละครที่เป็นตัวประกอบ ได้แก่ พระอินทร์ พระฤาษี สัตว์ป่า ผีน้ำ และชาวบ้านชาวเมือง รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะและพฤติกรรมของตัวละครสรุปได้ดังนี้

ขุนทึง เป็นตัวละครเอกฝ่ายชาย มีบทบาทเด่นกว่าตัวละครอื่น ในเรื่องกล่าวว่าเป็นพระโพธิสัตว์จุติมาเป็นผู้มีรูปโฉมงดงาม มีบุญญาธิการ มีความกล้าหาญในทางตัดสินใจ มีคุณธรรมหลายประการ คือ มีใจเมตตา มีความกตัญญูรู้คุณ หัวใจมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีสัจจะยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนาและจารีตประเพณี ขุนทึงมีข้อเสียคือจิตใจอ่อนไหวง่าย พระองค์มีมเหสีคือนางทึง และนางชะนี

ขุนเทือง เป็นพระบิดาของขุนทึง มีมเหสีชื่อนางบุสดี และนางแอกไค้ พระองค์เป็นผู้มีรูปโฉมงดงาม ยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนของศาสนา มีความเฉลียวฉลาด

ท้าวอำคา โอรสของขุนทึงกับนางชะนี เป็นผู้มีรูปโฉมงดงาม มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีเหตุผลมีความกตัญญูรู้คุณ

นางชะนี เป็นตัวละครเอกฝ่ายหญิง เกิดชะนีเพื่อชดใช้กรรมที่ทำไว้แต่อดีตชาติ เห็นผู้มีฤทธิ์เดชเวทมนต์สามารถแปลงกายได้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีคุณสมบัติของแม่และภรรยาที่ดี รู้จักประมาณตน

นางแอกไค้ เป็นลูกสาวพญานาคเมืองบาดาล เกิดเป็นนาคเพราะอำนาจของบุพกรรม เป็นมเหสีของขุนเทือง เป็นมารดาของขุนทึง นางแอกไค้เป็นพรุ่งนี้รูปโฉมงดงาม มีใจกว้าง เสียสละ

นางบุสดี เป็นมเหสีองค์แรกของขุนเทืองบทบาทสำคัญคือเป็นผู้ทำให้ขุนทึงถูกเนรเทศ เป็นตัวละครฝ่ายร้าย มีอารมณ์ไม่คงที่

นางทึง นางทอง เป็นมเหสีองค์แรกของขุนทึง เกิดจากหม้อวิเศษเป็นตัวอิจฉาที่มีทั้งบทดีและบทร้าย เป็นผู้ที่ขัดขวางไม่ให้ขุนทึงพานางชะนีมาในบ้านเมืองโดยลอบปล่อยสุนัขไล่นางชะนี

พระอินทร์ เป็นเทพเจ้าที่คอยสอดส่องดูแลช่วยเหลือผู้มีบุญญาบารมีที่ยังต้องมีชีวิตใช้กรรมอยู่ในโลกมนุษย์ บทบาทสำคัญคือคอยให้ความช่วยเหลือขุนทึงในยามได้รับความลำบากขณะถูกเนรเทศ

พระฤาษี อาศัยอยู่อาศรมกลางป่าหิมพานต์ ช่วยเหลือให้นางชะนีได้อาศัยอยู่ในสวนบริเวณอาศรมมีบทบาทในเรื่องน้อยมาก

สัตว์ป่า มีบทบาทสำคัญคือคอยให้ความช่วยเหลือกุมารน้อยขุนทึงขณะที่ถูกเนรเทศ โดยหาอาหารมาป้อนและเป็นเพื่อนเล่น อันเป็นบทบาทที่ช่วยส่งเสริมให้เห็นบุญญาธิการของตัวละครเอกเด่นชัดยิ่งขึ้น

ผีน้ำ เป็นภูตผีที่มีหน้าที่รักษาเขตน้ำทางไปเมืองบาดาล บทบาทสำคัญคือเป็นทั่วไปส่งข่าวให้ขุนเทืองเสด็จกลับบ้านเมือง ช่วยเพิ่มบรรยากาศของเรื่องให้ตื่นเต้นยิ่งขึ้น

ชาวบ้านชาวเมือง มีบทบาทสำคัญคือช่วยเสริมสร้างบารมีและบทบาทให้แก่ตัวละครสำคัญในเรื่อง มีส่วนช่วยในการดำเนินเรื่องและสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานแก่เนื้อเรื่อง เป็นตัวละครกลุ่มเดียวที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะนิสัยบางอย่างของชาวอีสานได้อย่างเด่นชัด

ลักษณะตัวละครที่ปรากฏในเรื่องขุนทึง ส่วนใหญ่เป็นตัวละครแบบลักษณะเดียวกันเป็นลักษณะของตัวละครในอุดมคติตามทัศนะของกวี ตัวละครบางตัว เช่น ขุนทึง นางบุสดี นางทึง นางทอง ชาวบ้านชาวเมืองจัดเป็นตัวละครที่มีลักษณะหลายอย่างที่สมจริง มีความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรม

ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมเช่นปุถุชนทั่วไป ตัวละครทุกตัวมีพฤติกรรมสอดคล้องกับแก่นเรื่อง มีส่วนช่วยเน้นแก่นเรื่องให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.5 ฉาก ฉากที่ปรากฏในวรรณคดีอีสานเรื่อง ขุนทึง จำแนกตามลักษณะได้ 3 ประเภท คือ ฉากบ้านเมือง ฉากป่า ฉากท้องน้ำ ฉากบ้านเมือง กวีพรรณนานาชาติบ้านเมืองไว้อย่างชัดเจน เสริมสร้างบรรยากาศของเรื่องแตกต่างกันออกไปเป็นสี่ลักษณะ คือ บ้านในยามปกติปรากฏอยู่ในตอนขุนเทืองครองราชย์ และกำเนิดกรุงศรีสัตตนาค ฉากบ้านเมืองยามมีงานสมโภชปรากฏอยู่ในตอนอภิเษกท้าวอำคาขึ้นครองกรุงศรีสัตตนาค สะท้อนให้เห็นบรรยากาศของการจัดงานสมโภช เริ่มตั้งแต่การบอกกล่าวแก่ชาวบ้านชาวเมือง การเตรียมพิธี และบรรยากาศในขณะประกอบพิธี ฉากบ้านเมืองยามมีความโศกเศร้า ปรากฏอยู่ในตอนขุนทึงเนรเทศ ฉากบ้านเมืองยามมีงานพระศพสะท้อนให้เห็นถึงประเพณีการทำศพของชาวอีสาน ปรากฏอยู่ในตอนท้าวอำคาจัดงานพระศพขุนทึง ฉากป่า เป็นฉากสำคัญของเรื่องมีปรากฏอยู่หลายตอน มีลักษณะและบรรยากาศแตกต่างกันสามประเภท คือ ฉากแสดงภูมิประเทศของป่า มีปรากฏอยู่หลายตอนโดยเฉพาะตอนที่ตัวละครเดินทาง ไม่มุ่งสร้างบรรยากาศให้มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดโดยเฉพาะ ฉากป่าประกอบบรรยายแห่งความสุข มีปรากฏในตอนขุนทึงเสด็จประพาสป่า ขุนเทืองพบนางแอกไค้ที่บริเวณศาลาริมน้ำ และฉากป่าตอนขุนทึงและนางชะนีครองรักกันในถ้ำ เป็นต้น ฉากป่าประกอบไปด้วยบรรยากาศแห่งความโศกเศร้า ปรากฏอยู่หลายตอน เช่น ตอนขุนทึงลาไปเยี่ยมมารดาที่เมืองบาดาล ตอนนางชะนีสั่งลาถ้ำ เป็นต้น นอกจากนี้กวียังได้พรรณนาฉากป่าหิมพานต์ตามจินตนาการของกวีชาวอีสาน ซึ่งจะเห็นได้ว่าป่าหิมพานต์ในเรื่องขุนทึงประกอบด้วยพรรณไม้และสัตว์ป่าพื้นเมือง ถึงแม้จะมีการพรรณนาถึงต้นนิโครธ ต้นนารีผลแต่ก็ยังมีลักษณะเป็นต้นไม้ในป่าหิมพานต์ให้อยู่บ้างแต่ก็ยังมีลักษณะอื่น ๆ แตกต่างจากป่าหิมพานต์ในวรรณคดีของชาวไทยภาคกลาง
ฉากท้องน้ำ เป็นฉากที่กล่าวถึงหลายครั้ง เช่น ตอนนางแอกไค้ได้พาบริวารไปเล่นน้ำ นางแอกไค้พาขุนเทืองเข้าเมืองบาดาล ขุนทึงไปเยี่ยมแม่และตายายที่เมืองบาดาลแต่กวีพรรณนาฉากท้องน้ำไว้น้อยมาก ผลการวิเคราะห์ฉากในเรื่องนี้ สรุปได้ดังนี้

ฉากที่สำคัญปรากฏเด่นชัดที่สุด คือ ฉากป่า และฉากบ้านเมือง ฉากที่ไม่ปรากฏเด่นชัดคือฉากท้องน้ำวิธีการสร้างฉาก มีสามวิธี คือ สร้างตามความเป็นจริง สร้างจากจินตนาการ และจ้างตามจินตนาการผสมผสานกับความเป็นจริงตามธรรมชาติ ฉากที่สร้างตามความเป็นจริงนั้น กวีจะพรรณนาโดยละเอียดเพื่อมุ่งให้เกิดจินตนาภาพที่เด่นชัดมากกว่าจะมุ่งสร้างบรรยากาศต่างในอย่างหนึ่งเป็นการเฉพาะได้แก่ฉากบ้านเมืองฉากป่าในยามปกติ ฉากที่สร้างจากจินตนาการมีลักษณะรายละเอียดของเนื้อเรื่องผิดแปลกไปจากความเป็นจริงตามธรรมชาติ กวีพรรณนามาให้ผู้อ่านผู้ฟังเกิดอารมณ์ความรู้สึกคล้อยตามไปกับบรรยากาศอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่ ฉากบ้านเมือง ฉากป่าในยามมีความเศร้าโศก และฉากที่สร้างจากจินตนาการผสมผสานกับลักษณะที่เป็นจริงตามธรรมชาติ กวีพรรณนาจะให้ผู้อ่านผู้ฟังเกิดความรู้สึกประหลาด และมหัศจรรย์ขึ้นในใจ ได้แก่ ฉากป่าหิมพานต์

1.6 แก่นเรื่อง แก่นเรื่องที่ปรากฏเด่นชัดคือการสอนให้เชื่อฟังและปฏิบัติตามหลักธรรมของพุทธศาสนา โดยเน้นในเรื่องกฎแห่งกรรม มุ่งมั่นประพฤติแต่กรรมดีละเว้นทำบาปหรือก่อกรรม

ชั่วทั้งปวง สอดคล้องกับเรื่องของวรรณคดีอีสานทั่วไป ที่ส่วนมากเน้นหนักไปทางสอนหลักธรรมของพุทธศาสนา จริยธรรม และการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมในสังคมของชาวพุทธ ในเรื่องขุนทึงมีแนวคิดสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนแผ่นเรื่องให้เด่นชัด มีผลต่อการสร้างโครงเรื่อง 3 แนวคิด คือ แนวคิดเรื่องการกระทำกรรมชั่วหรือบาปกรรมไว้ในชาติก่อน มีผลให้ต้องเกิดใช้กรรมในชาติปัจจุบัน กวีใช้แนวคิดนี้สร้างพฤติกรรมตัวละคร 2 ตัวคือ นางแอกไค้ และนางชะนี แนวคิดเรื่องการเคยได้ประกอบกรรมดีไว้ในชาติก่อน ผลแห่งกรรมดีจะก่อให้เกิดบุญบารมีติดตามมาจนถึงชาติปัจจุบัน คอยอำนวยให้ประสบความเป็นสิริมงคลและโชคดี กวีใช้แนวคิดนี้สร้างพฤติกรรมตัวละครคือ ขุนทึง ท้าวอำคา และนางชะนี แนวคิดเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติตนในสังคมชาวพุทธ อันเนื่องมาจากความเชื่อในหลักธรรมของพุทธศาสนา กวีจะแทรกแนวคิดดังกล่าวไว้ในเนื้อเรื่องทุกตอน ทั้งในเหตุการณ์ของเรื่อง บทพรรณนา บทเจรจาของตัวละคร แม้กระทั่งในบทขำขัน

2. สุนทรียะเชิงประพันธ์ การศึกษาสุนทรียะเชิงประพันธ์ของวรรณคดีอีสานเรื่องขุนทึงนี้ ผู้เขียนได้แยกศึกษาใน 2 ประเด็น คือ การศึกษาวิเคราะห์คำ การใช้คำ การใช้ความ และการวิเคราะห์รสความ

2.1 การศึกษาวิเคราะห์คำ การใช้คำ และการใช้ความ ได้ศึกษาเกี่ยวกับศัพท์ การเล่นคำ การซ้ำคำ การซ้ำเสียง การเลียนเสียงธรรมชาติ คำนำ คำสร้อย คำแผลง ภาพพจน์ เสียงสัมผัส ลีลาจังหวะ การลำดับความ มีสาระและรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ศัพท์ ผู้เขียนวิเคราะห์ศัพท์หรือคำโดยแยกเป็น 4 ประเด็นคืออิทธิพลของคำบาลีสันสกฤตที่ปรากฏในเรื่องคำที่ใช้เรียกตัวละครคำบอกจำนวนนับและคำบอกสี

อิทธิพลของคำบาลีสันสกฤตที่ปรากฏในเรื่อง พบว่า ผู้ประพันธ์ได้รับอิทธิพลของการใช้คำจากภาษาบาลีสันสกฤต กวีนำมาใช้ทั้งในรูปคำเดียวที่คงวิภัตติตามหลักไวยากรณ์บาลี โดยไม่คำนึงถึงความหมายตามวิภัตติ ใช้ในรูปของคำแผลง คำสมาส คำสนธิ คำบาลีสันสกฤตที่กวีนำมาใช้ส่วนมากเป็นคำที่รู้จักกันดี มีที่ใช้อยู่ทั่วไป และกวีนิยมแผลงคำบาลีสันสกฤตให้เข้ากับลักษณะภาษาอีสาน จึงไม่ทำให้เรื่องขุนทึงเสียบรรยากาศของวรรณคดีท้องถิ่นอีสาน

คำเรียกตัวละครทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง พบว่า ใช้ทั้งคำเหมือนกันและแตกต่างกันกับที่ปรากฏในวรรณคดีไทยทั่วไป คำที่ใช้เรียกตัวละครฝ่ายชายนิยมใช้เรียกเพื่อความยกย่องในแง่คุณธรรม และใช้เรียกเพื่อแสดงความเคารพและเอ็นดู คำที่ใช้เรียกตัวละครฝ่ายหญิง กวีนิยมใช้คำเรียกเพื่อแสดงความยกย่องให้อยู่เหนือผู้อื่น และเพื่อแสดงความรักและสวยงาม

คำบอกจำนวนนับที่ปรากฏในเรื่องนี้ มีจำนวนนับเกินหลักล้าน ถึง 4 หลัก คือ โกฏิ จำนวนเท่ากับ สิบ ล้าน กือ จำนวนนับเท่ากับ หนึ่งร้อยล้าน ตื้อ จำนวนนับเท่ากับ หนึ่งพันล้าน ติ่ว จำนวนนับเท่ากับ หนึ่งหมื่นล้าน

คำบอกสีที่ปรากฏในเรื่องนี้มีทั้งคำบอกสีที่ใช้ตรงกับภาษาไทยกลางและคำที่ไม่มีในภาษาไทยมาตรฐานซึ่งได้แก่คำบอกสี สิ้ว (สีเหลือง) มุ่ย (สีน้ำเงิน) แหล้ (สีน้ำตาล)

2.1.2 การเล่นคำ การเล่นคำที่กวีนิยมใช้ในเรื่องขุนทึง มีสี่ลักษณะ คือ เล่นคำที่มีเสียงเหมือนกัน หรือคล้ายกัน วางไว้ใกล้กันตั้งแต่ 2 ถึง 5 คำ วิ่งคำที่มีเสียงพยางค์ใดพยางค์หนึ่ง

เหมือนกันหรือคล้ายกันวางไว้ในตำแหน่งใกล้กัน เล่นคำเดียวกันในตำแหน่งเดียวกันแต่ต่างบาทโดยวางให้เสียงสลับกัน ได้แก่ ชื่นชม-ชมชื่น ขาดเขิน-เขินขาด มืดมัว-มัวมืด เป็นต้น และเล่นคำโดยวิธีหลากคำ มีทั้งใช้คำเดียวในลักษณะคำไวพจน์ เช่น ตาวัน สุริโย สุริเยศ สูร เป็นต้น การเล่นคำลักษณะดังกล่าวนี้มีส่วนช่วยให้เกิดเสียงที่ไพเราะ เข้าใจความหมายง่าย วรรณคดีอีสานเรื่องนี้ไม่ปรากฏการเล่นคำพ้องรูป พ้องเสียงดังที่นิยมกันในวรรณคดีของคนไทยภาคกลาง

2.1.3 การซ้ำคำ การซ้ำคำหรือคำซ้ำที่ปรากฏในเรื่องขุนทึงนั้น ผู้เขียนแยกศึกษาลักษณะการใช้คำเป็น 2 ประเด็น คือคำซ้ำที่ให้ภาพกิริยาเคลื่อนไหว และคำซ้ำบอกความหมายว่ามีจำนวนมาก คำถามที่ให้ภาพกิริยาเคลื่อนไหว นิยมใช้เป็นคำกริยา หรือคำช่วยกริยา ได้แก่ ซดซด คอนคอน ยาบยาบ ไย่ไย่ เป็นต้น คำถามประเภทนี้เป็นผลดีแก่เรื่องในแง่ให้เสียงที่ไพเราะ และชวนให้เกิดจินตนาการเห็นภาพที่เคลื่อนไหวได้ พลอยทำให้อารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่านคล้อยตามบรรยากาศของเรื่อง คำซ้ำที่บอกจำนวนมาก ได้แก่ จ้อยจ้อย นูนู ปี้ปี้ กินกิน นอนนอน เป็นต้น คำซ้ำประเภทนี้นิยมใช้เป็นคำกริยาหรือวิเศษณ์ให้ประโยชน์แก่เรื่องทั้งในแง่การสื่อภาพ ความรู้สึกและให้อารมณ์ความรู้สึกที่ลึกซึ้งมากกว่าการใช้คำเดียว

2.1.4 การซ้ำเสียง กวีผู้นิพนธ์เรื่องขุนทึงนิยมใช้คำที่ซ้ำเสียงพยัญชนะ หรือเสียงสระเป็นคู่ ๆ เช่น ย้อนยั่ง ซองซอย ซอแซ สังนัง ขัวนัว ล้อยช้อย เป็นต้น ผู้เขียนแยกศึกษาลักษณะคำซ้ำสิ่งเหล่านี้เป็น 2 ประเด็นคือ การซ้ำเสียงช่วยสื่อภาพและความรู้สึก และการซ้ำเสียงบอกประมาณ การซ้ำเสียงช่วยสื่อภาพและความรู้สึกนั้น พบว่าการซ้ำเสียงคำช่วยสื่อภาพแก่ผู้อ่านผู้ฟังและทำให้เกิดความรู้สึกและจินตภาพได้หลายลักษณะเช่นการซ้ำเสียงทำให้ภาพกิริยาเคลื่อนไหว การซ้ำเสียงให้ภาพชวนรื่นรมย์ เป็นคำบอกลักษณะเชิงและภาพแห่งความงาม ทั้งความงามของตัวละครและความงามของธรรมชาติได้ด้วย ส่วนการซ้ำเสียงบอกประมาณนอกจากจะเป็นประโยชน์ในด้านความไพเราะของเสียงแล้วยังบอกความหมายและภาพเชิงประมาณช่วยสร้างจินตนาการแก่ผู้อ่านผู้ฟังได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.1.5 การเลียนเสียงธรรมชาติ การเลียนเสียงธรรมชาติที่ปรากฏในเรื่องขุนทึงนี้ผู้เขียนจำแนกออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่การเลียนเสียงสัตว์ การเลียนเสียงที่เกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ และการเลียนเสียงที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์และสัตว์ การเลียนเสียงสัตว์ที่ปรากฏในเรื่องนี้มีเฉพาะการเลียนเสียงนก กวีใช้คำเลียนเสียงสัตว์ด้วยการซ้ำคำ และซ้ำเสียง การเลียนเสียงที่เกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ ได้แก่ เสียงฟ้าร้อง เสียงน้ำไหล เสียงลม กวีนิยมเลียนเสียงธรรมชาติด้วยคำซ้ำ ส่วนการเลียนเสียงที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์นั้น กวีใช้ทั้งการซ้ำคำ และการซ้ำเสียง เลียนเสียงพูด เสียงคนหรือสัตว์เคลื่อนไหวพร้อมๆ กันรวมทั้งเสียงฆ้องด้วย การเลียนเสียงทั้ง 3 ประเด็นนี้ กวีนิยมเลียนเสียงเป็นส่วนรวม เช่น คนกลุ่มใหญ่ นกทั้งฝูง เป็นต้น การเลียนเสียงในลักษณะต่าง ๆ นี้เป็นผลดีแก่เรื่องในแง่เปิดโอกาสให้ผู้อ่านผู้ฟังใช้จินตนาการถึงแหล่งที่มาของเสียง ทั้งในด้านจำนวนและประเภทได้อย่างอิสระ กว้างไกลตามความรู้สึกของแต่ละบุคคล

2.1.6 คำนำ คำสร้อย คำประพันธ์โคลงสารเรื่องขุนทึง ใช้ทั้งคำนำ คำเสริม คำสร้อย และคำแทรก ดังนี้

คำนำ นิยมใช้คำ 2-4 คำขึ้นไปเพิ่มลงหน้าโบสถ์เพื่อประโยชน์ในการบอกการเปลี่ยนบทบาทของตัวละคร บอกการเริ่มบทใหม่เพื่อขึ้นตอนใหม่ ใช้คำนำขึ้นต้นระบุบทเจรจาของตัวละครแต่ละตัวที่มีบทบาทพร้อมกัน และใช้คำนำขึ้นต้นเมื่อปล่อยตัวละครตัวใหม่ คำนำที่นิยมใช้ ได้แก่ บัดนี้ บัดนี้จักกล่าวเถิง แต่นั้น เป็นต้น

คำเสริม นิยมใช้คำ 2-4 คำขึ้นไปเสริมลงหน้าบาทที่ต้องการโดยไม่จำกัดประเภทของคำ ส่วนมากนิยมใช้คำเสริมประกอบความในแต่ละบาทไม่ชัดเจน

คำสร้อย ใช้คำสองคำเสริมลงท้ายบาทต้องการ ไม่จำกัดชนิดของคำ คำสร้อยให้ประโยชน์ในการเน้นหรือขยายความหมายของข้อความในแต่ละบาทให้ชัดเจน อาจมีความหมายเป็นคำถาม ปฏิเสธ คำสั่ง คำขอร้องวิงวอน หรือบอกสถานที่

คำแทรก นิยมใช้คำที่ออกเสียงสั้น เบา แทรกลงหน้าวรรคหรือกลางวรรคเพื่อให้จังหวะการอ่านคงที่และเกิดความไพเราะเพราะพริ้งยิ่งขึ้น

ทั้งคำนำ คำเสริม คำสร้อย และคำแทรกมีส่วนช่วยให้บทประพันธ์มีความไพเราะเกิดท่วงทำนองและจังหวะที่เหมาะสม ทำให้บทเจรจาของตัวละครมีลักษณะสมจริงใกล้เคียงกับการพูดให้ชีวิตจริงมากขึ้น

2.1.7 คำแผลง การใช้คำในลักษณะเป็นคำแผลงในวรรณคดีอีสานเรื่องนี้เป็นการปรับรูปและเสียงของคำบาลีสันสกฤตให้มีเสียงกลมกลืนกับลักษณะอีสาน คำแผลงที่ปรากฏในเรื่องนี้มีอย่างเด่นชัด คือ คำแผลงที่เกิดจากการเปลี่ยนเสียงของคำ นอกจากคำแผลงแล้วยังนิยมสร้างคำโดยการตัดคำด้วย คำแผลงที่เกิดจากการเปลี่ยนเสียงของคำใช้กับการแผลงคำบาลีสันสกฤต เปลี่ยนเฉพาะเสียง จำนวนพยางค์คงเท่าเดิม ส่วนการสร้างคำโดยวิธีการตัดคำนั้น ใช้กับคำบาลีสันสกฤต ที่คำเดิมออกเสียงหลายพยางค์ หรือใช้กับคำประสมบางคำ โดยตัดบางพยางค์ออก ให้ออกเสียงน้อยพยางค์ลง แต่ยังคงใช้ความเท่าเดิม เป็นเจตนาของกวีที่จะแผลงคำใช้ให้เกิดความไพเราะ ใช้คำได้พอดีกับจำนวนคำที่บังคับในแต่ละวรรค

2.1.8 ภาพพจน์ การใช้สำนวนโวหารพรรณนาความให้ผู้อ่านผู้ฟังเกิดจินตนา ภาพที่ปรากฏในเรื่องขุนทึงมี 6 ชนิด คือ ภาพพจน์ที่เกิดจากการใช้คำอุปมา ใช้อุปลักษณ์ ใช้อติพจน์ โวหารขัดแย้ง ใช้สัญลักษณ์และภาพพจน์ที่เกิดจากการพรรณนาโดยละเอียดของกวี ใช้จำนวนทั้งหมดนี้ ถ้าพจน์ที่เกิดจากการใช้คำอุปมา และภาพพจน์ที่เกิดจากการใช้สัญลักษณ์มีปรากฏใช้มากที่สุด

อุปมา กวีใช้วิธีอุปมาหลายแบบ ได้แก่ การนำสิ่งแวดล้อมมาเปรียบเทียบ การเปรียบเทียบตามแนวปรำปราคติแห่งวรรณคดี ซึ่งมีทั้งเปรียบเทียบความงามเป็นภาพรวม และเปรียบเทียบความงามแต่ละส่วนอย่างละเอียด

อุปลักษณ์ การใช้โวหารอุปลักษณ์ที่ปรากฏในเรื่องส่วนมากเป็นคำเรียกละครเชิงยกย่องว่าเป็นบุคคลสำคัญในทางวรรณคดี ศาสนา หรือเรียกตัวละครเชิงตำหนิ

อติพจน์ ที่ปรากฏในเรื่องนี้มี 2 ลักษณ์ คือการกล่าวเปรียบเทียบที่เกินความเป็นจริง และการพรรณนาที่เกินจริง ซึ่งมักปรากฏในบทแสดงอำนาจบุญญาธิการของตัวละคร

โวหารขัดแย้ง กวีนำสิ่งตรงข้ามกันมากล่าวเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของสรรพสิ่ง มีปรากฏอยู่ตอนเดียวในเรื่อง คือ ตอนท้าวอำคายกปรัชญาชีวิตขึ้นมาแสดงเพื่อเตือนสติขุนทึง

สัญลักษณ์ ปรากฏมากในบทเจรจาหรือผญาที่หนุ่มสาวพูดโต้ตอบกัน ก็มีนิยมนำเอาสิ่งแวดล้อมที่คนรู้จักทั่วไปมาเป็นสัญลักษณ์ มีทั้งที่เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งทั่วไป และสัญลักษณ์แทนการกล่าวถึงอวัยวะเพศโดยตรง

ภาพพจน์ ที่เกิดจากการพรรณนาโดยละเอียดของกวี มีปรากฏอยู่หลายตอนได้บทพรรณนาชมบ้านเมือง ชมป่าพรรณนาอย่างมีทิศทาง ตามลำดับเวลาและเหตุการณ์อย่างละเอียด ผู้อ่านผู้ฟังสามารถสร้างจินตภาพได้ชัดเจน ทั้งสภาพบ้านเมือง ป่า การเจ็บป่วยของคนชรา และพิธีการต่าง ๆ

2.1.9 เสียงสัมผัส คำประพันธ์โคลงสารเรื่องนี้นิยมการส่งสัมผัสเช่นเดียวกับร้อยกรองของไทยทั่วไป และมีสัมผัสนอก สัมผัสใน สัมผัสในภาษาถิ่นอีสานเรียกว่าคำก่าย

สัมผัสนอก ฉันทลักษณ์ของโคลงสารไม่บังคับสัมผัสนอก ถ้ามีสัมผัสนอกจะเพิ่มความไพเราะได้มากขึ้น สัมผัสนอกทำได้โดยให้คำสุดท้ายของวรรคหลังของบาทแรกสัมผัสกับคำใดคำหนึ่งในบาทต่อไป เป็นเช่นนี้เรื่อยไปในทุกบททุกบาท วรรณคดีเรื่องขุนทึงมีสัมผัสนอกปรากฏอยู่น้อย

สัมผัสใน มีทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษร สัมผัสสระมีครบทุกประเภททั้งสัมผัสแบบเคียง เทียบเคียง ทบเคียง เทียมแอก แทรกเคียง นอกจากนี้ยังปรากฏสระแบบ เทภาวะ อันถือว่าเป็นสำหรับให้เสียงไพเราะยอดเยี่ยมตามฉบับบทกวีชั้นครูของชาวอีสานรวมอยู่ด้วย สัมผัสอักษร หรือสัมผัสอักษรสังวาส ในเรื่องขุนทึงมีสัมผัสอักษรครบตามที่กำหนดไว้ในตำราฉันทลักษณ์ของไทยทั้ง 8 ประเภท คือ สัมผัสแบบ คู่ เทียมคู่ เทียมรถ เทียบรถ ทบคู่ เทียบคู่ นอกจากนี้ผู้ใจยังพบกันใช้สัมผัสอักษรนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วอีก 2 แบบแยกเสียงไพเราะดีเด่นสมควรจัดเป็นรูปแบบของการสัมผัสในประเภทสัมผัสอักษรได้โดยที่ยังไม่มีใครกล่าวถึงมาก่อนได้สัมผัสแบบใหม่ที่ค้นพบว่าสัมพันธ์แบบ “ทบคู่แทรก” และ “แทรกคู่ปลายวรรค”

ทั้งสัมผัสสระ และสัมผัสอักษรดังกล่าวแล้วนี้แต่ละแบบมีปรากฏในเรื่องเป็นจำนวนมากช่วยให้วรรณคดีอีสานเรื่องนี้มีเสียงไพเราะดีเด่นมาก

2.1.10 ลีลาจังหวะ การวิเคราะห์ลีลาจังหวะของคำประพันธ์ในเรื่องขุนทึง พบว่าวิธีเลือกสรรแบบประพันธ์โคลงสารมาเป็นหลักในการประพันธ์เรื่องได้อย่างเหมาะสมกับลักษณะของเรื่องที่เป็นนิทานคติธรรม กวีมีความสามารถในการใช้คำให้เกิดผลดีทั้งในด้านเสียง จังหวะ และความหมายในตอนที่ต้องการบรรยายความเพื่อดำเนินเรื่องให้รวดเร็ว กวีจะเลือกใช้คำง่ายๆ ใช้คำนำ คำเสริม คำสร้อย แต่น้อยเพื่อให้จังหวะอ่านอ่านสม่ำเสมอดังข้อความในตอนบรรยายการเดินทางของขุนเทือง ในตอนที่ต้องการพรรณนา ความโดยละเอียด เช่น การพรรณนาฉากและบรรยากาศของเรื่องเพื่อให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม กวีจะเพิ่มคำเสริม คำสร้อย มากขึ้นเพื่อให้จังหวะอ่านช้ากว่าปกติ และใช้คำประณีตบรรจงมากขึ้น ลักษณะเช่นนี้รักมากที่สุดในบทพรรณนาความงาม ความโศกเศร้าและการคร่ำครวญของตัวละคร ทุกลีลาและท่วงทำนองล้วนเหมาะสมกับลักษณะของเนื้อเรื่องและเหตุการณ์ในเรื่องช่วยสร้างบรรยากาศของเรื่อง และอารมณ์ของผู้อ่านผู้ฟังได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมตลอดเรื่อง

2.1.11 การลำดับความ กวีแบ่งเนื้อเรื่องออกเป็นตอนๆรวมทั้งสิ้น 33 ตอน เรียงลำดับเนื้อเรื่องแต่ละตอนอย่างต่อเนื่อง และมีสัมพันธภาพอันดี การพรรณนาความในแต่ละตอนเหมาะสมกับลักษณะของเหตุการณ์ บรรยากาศของเรื่อง การลำดับความในบทประพันธ์แต่ละบทใช้ประโยชน์กระชับเป็นเหตุเป็นผลสนับสนุนกันเป็นอย่างดี ทำให้เข้าใจความหมายได้ง่ายและชัดเจน นิยมจบความภายในบท บทที่พรรณนาความโดยละเอียดยืดยาวให้บรรยากาศและภาพที่สมจริง ชัดเจน สิ่งเหล่านี้มีส่วนช่วยให้เรื่องสนุกสนาน ชวนติดตามยิ่งขึ้นได้ถึงความสามารถในเชิงประพันธ์อย่างสูงของกวี

2.2 การวิเคราะห์รสความ ผู้เขียนพบว่าผู้นิพนธ์เรื่องขุนทึงสามารถเรียบเรียงถ้อยคำพรรณนาความตอนต่างๆ ทำให้ผู้อ่านเกิดรสทางใจได้ครบ 9 รส ได้แก่ ศฤงคารรส หาสยรส กรุณารส รุทธรส วีรรส ภยานกรส พีภัตสรส อัพภูตรส และศานตรส ศฤงคารรส รสแห่งความรัก ปรากฏในตอนขุนทึงเสด็จไปรับนางชะนี บทเกี้ยวพาราสีของหนุ่มสาวชาวบ้าน

หาสยรส รสแห่งความขบขัน สนุกสนาน ปรากฏในเรื่องตอนไพร่พลที่ตามเสด็จขุนทึงได้เห็นรูปโฉมของนางชะนี ตอนไพร่พลออกเดินทางตามเสด็จขุนทึงและนางชะนีเข้าเมือง

กรุณารส รสแห่งความเอ็นดู สงสาร ปรากฏในเรื่องตอนขุนทึงพาท้าวเท้าอำคาลานางชะนีกับกรุงศรีสัตตนาค ตอนนางชะนีเศร้าโศกคร่ำครวญหลังจากขุนทึงพาท้าวอำคากลับบ้านเมืองแล้ว เป็นต้น

รุทธรส รสแห่งความโกรธ ขุ่นแค้นเคืองใจ ปรากฏในเรื่องตอนนางบุสดีไม่พอใจที่ขุนเทืองนำโอรสที่มีเชื้อสายของนาคเข้าไปเลี้ยงในบ้านในเมือง และตอนขุนทึงไม่พอใจที่นางชะนีกล่าวหาว่าตนทำให้นางชะนีตั้งครรภ์

วีรรส รสแห่งความกล้าหาญ รสนี้ปรากฏในเรื่องตอนเดียว เป็นความกล้าในการตัดสินใจ คือ การตัดสินใจจะฝ่าฟันอันตรายจากภูตผีและสัตว์ร้ายที่เฝ้ารักษาสถานที่เพื่อเข้าป่าหิมพานต์

ภยานกรส รสแห่งความสะพรึงกลัว ปรากฏในเรื่องตอนผีน้ำไปส่งข่าวขุนเทืองที่เมืองบาดาล

พีภัตสรส รสแห่งความเกลียด ปรากฏในเรื่องตอนขุนทึงเห็นถ้ำที่เคยสวยงามวิจิตรตระการตากลับกลายเป็นถ้ำที่มีสภาพน่าขยะแขยงเพราะหมดอำนาจเวทมนตร์ของนางชะนี

อัพภูตรส รสแห่งความพิศวง ความประหลาดใจ ปรากฏในเรื่องหลายตอน เช่น ตอนพรรณนาถึงอำนาจบุญญาธิการของกุมารน้อยขุนทึง อภิเษกท้าวอำคาขึ้นครองกรุงศรีสัตตนาค และงานพระศพของขุนทึงเป็นต้น

ศานตรส รสแห่งความสงบ มีปรากฏในเรื่องหลายตอน เช่น ในตอนพรรณนาบ้านเมือง พรรณนาธรรมชาติของป่า และตอนที่กวีพรรณนาแทรกคำสอน เป็นต้น

รสวรรณคดีที่เด่นที่สุดในเรื่องขุนทึง คือ ศานตรส กรุณารส และศฤงคารรส ตามลำดับ อันเป็นรสสำคัญที่จะนำผู้อ่านเข้าถึงจุดมุ่งหมายของผู้ประพันธ์ และการสร้างรสวรรดาราเกาหลีณคดีดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแก่นเรื่องมากที่สุด

3. การวิเคราะห์คุณค่า จากการศึกษาวิเคราะห์คุณค่าในวรรณคดีอีสานเรื่องขุนทึงนี้ผู้เขียนได้ศึกษาใน 4 ประเด็นคือคุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรม คุณค่าทางปรัชญาและศาสนา คุณค่าทางค่านิยม และคุณค่าทางโบราณคดี

3.1 คุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรม เรื่องขุนทึงสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นไปของสังคมอีสานโบราณในด้านอาชีพและความเป็นอยู่ของชาวอีสานโบราณดังนี้

อาชีพ ชาวอีสานโบราณดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายด้วยอาชีพการเกษตรปลูกพืชผักตามฤดูกาล เลี้ยงสัตว์ไว้ใช้งานและเป็นอาหาร การเกษตรกรรมทุกชนิดอาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติ ฝนตกฤดูทำไร่ทำนาชาวบ้านจะทำงานประเภทจักสานอุปกรณ์จำเป็นที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวันเตรียมไว้ใช้เอง

ความเป็นอยู่ เรื่องขุนทึงสะท้อนให้ความเป็นอยู่ในสังคมชาวอีสานโบราณในแง่ความเป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเป็นผู้มีนิสัยรักสงบ สังคมชาวอีสานโบราณมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชอบให้ความช่วยเหลือผู้อื่นปฏิบัติต่อคนแปลกหน้าเหมือนญาติมิตร ให้ความยกย่องนับถือผู้มีอำนาจ และอาวุโส มีนิสัยรักสงบชอบความสนุกสนาน มีอารมณ์ขัน หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง และความรุนแรง

3.2 คุณค่าด้านปรัชญาและศาสนา ผู้วิจัยมุ่งศึกษาคุณค่าของเรื่องขุนทึง ด้านปรัชญาและศาสนาโดยการวิเคราะห์และตีความตามหลักการและศึกษาปรัชญา 2 ด้านคือความจริงและความรู้

3.2.1 ความจริง แนวความคิดตามหลักปรัชญาว่าด้วยความจริงที่ปรากฏในเรื่องนี้จำแนกได้ 3 ประเด็น คือ ความจริงเกี่ยวกับธรรมชาติ ความจริงเกี่ยวกับสัจธรรมของพุทธศาสนาและความจริงเกี่ยวกับมนุษย์

3.2.2 ความรู้ กวีเชื่อว่าธรรมชาติเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ มนุษย์ต้องอาศัยธรรมชาติประสบการณ์ที่ได้รับจากธรรมชาติสอนให้มนุษย์รู้จักปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติและเชื่อว่าความรู้ที่ได้รับจากธรรมชาติสามารถนำไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติอันเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้นี้สามารถตีความจากเหตุการณ์ในเนื้อเรื่องได้หลายตอน

3.3 คุณค่าด้านค่านิยม ค่านิยมที่ปรากฏแทรกซ้อนอยู่ในองค์ประกอบส่วนต่างๆของเรื่องขุนทึง มี 9 ประการได้แก่ ค่านิยมเกี่ยวกับบุรุษ ค่านิยมเกี่ยวกับสตรี ค่านิยมด้านความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา ค่านิยมด้านความเชื่อเกี่ยวกับเวทมนต์คาถาและอำนาจเหนือมนุษย์ ค่านิยมด้านความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ ค่านิยมด้านความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งของเหตุการณ์ล่วงหน้า ค่านิยมด้านความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีเทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ค่านิยมเกี่ยวกับประเพณี ค่านิยมในเรื่องความสนุกสนาน

3.4 คุณค่าทางโบราณคดี วรรณคดีอีสานเรื่องขุนทึง ได้บันทึกเรื่องราวอันเป็นเรื่องเล่าของชาวอีสานในยุคที่พระสมณกุลวงศ์นิพนธ์เรื่องนี้ มีลักษณะเป็นตำนานของสิ่งต่างๆ คือตำนานของชะนี ตำนานหิ่งห้อย ตำนานการเกิดฟ้าแลบฟ้าร้องฟ้าผ่า ตำนานการเกิดฝน ดังนี้

ตำนานของชะนี สาวอีสานโบราณเชื่อว่า ชะนีมีอดีตชาติเป็นมนุษย์เคยทำบาปด้วยการนำผลไม้เปื้อนดินเปื้อนทรายไปตักบาตรพระฉันเคี้ยวถูกเม็ดทรายทำให้กิดความทุกข์ทรมานบาปกรรมนั้นมีผลให้ต้องไปเกิดเป็นชะนีในชาติต่อไป

ตำนานหิ่งห้อย ชาวอีสานโบราณเชื่อว่าหิ่งห้อยเกิดจากดวงแก้วที่พระอินทร์หวานลงมาเพื่อให้แสงสว่างแก่โลกในเวลากลางคืน ดวงแก้วนั้นกลายเป็นหิ่งห้อยหิ่งห้อยจึงมีแสงสว่างมาจนเท่าทุกวันนี้

ตำนานการเกิดฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า อีสานโบราณเชื่อว่า ฟ้าแลบเกิดจากนางมณีเมขลาโยนแก้ว ฟ้าร้องเกิดจากพระอินทร์ใช้ธนูยิงดวงแก้วของนางมณีเมขลา ฟ้าผ่าเกิดจากอำนาจลูกธนูของพระอินทร์ฟาดลงมายังโลกมนุษย์

ตำนานของฝน ชาวอีสานโบราณเชื่อว่าผู้มีอำนาจให้ฝนตกได้คือแถน แถนสั่งให้พญานาคเล่นน้ำให้เป็นฟองคลื่นสาดกระเซ็นขึ้นไปถึงยอดเขาพระสุเมรุแล้วกลายเป็นฝนตกลงมายังโลกมนุษย์แต่ในเรื่องขุนทึงมีปรากฏว่านาคเป็นผู้มีอำนาจทำให้ฝนตก

บทสรุป (Conclusion)

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์วรรณคดีอีสานเรื่องขุนทึง ทำให้ทราบว่าพระสมณกุลวงศ์นิพนธ์เรื่องนี้โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญสองประการ คือ เพื่อให้ความเพลิดเพลินไปกับผู้อ่านผู้ฟังทั่วไป และเจตนาสอดแทรกคำสอนหลักธรรมทางพุทธศาสนา อันเป็นกุศโลบายที่จะให้คติชีวิต ส่งเสริมผู้อ่าน ผู้ฟังได้รับประโยชน์ทางด้านความประเทืองอารมณ์ และกล่อมเกลาจิตใจให้ใฝ่กระทำแต่กรรมดี ละเว้นความชั่วทั้งปวงดังผลการศึกษาวิเคราะห์ซึ่งพบการแทรกตติธรรม คำสอนตามหลักพุทธปรัชญาแง่มุมต่าง ๆ ทั้งในที่ลึกเข้าใจได้ยาก ต้องอาศัยการวิเคราะห์ตีความ และระดับตื้นที่คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ง่าย ตลอดจนการชี้แนะแนวปฏิบัติตามครรลองของพุทธธรรมอันเป็นประโยชน์ตั้งแต่บุคคลและสังคมไว้ในตอนต่างๆ หลายประการ

ในด้านศิลปะการเสนอเรื่อง ผู้เขียนพบว่ากวีได้รับอิทธิพลด้านแนวคิดในการสร้างองค์ประกอบส่วนต่างๆ ของเรื่องบางอย่างมาจากนิทานชาดกในพุทธศาสนาเรื่องต่าง ๆ และเป็นเหตุจูงใจให้แต่งวรรณคดีนิทานเรื่องขุนทึงเลียนแบบชาดกเรื่องที่ตนชื่นชอบศรัทธา เช่น สุบินชาดก สุชนชาดก สมุทรโฆษชาดก สีหนาทชาดก อลัมพุสาชาดก และมหาเวสสันดรชาดก เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องมหาเวสสันดรชาดก กวีนิพนธ์เรื่องขุนทึงเลียนแบบชาดกเรื่องนี้อย่างใกล้ชิดหลายอย่าง เช่น แนวคิดด้านการสร้างตัวละครเป็น 3 รุ่น คือรุ่นพ่อ รุ่นลูก และรุ่นหลาน การตั้งชื่อตัวละครเลียนแบบ เช่น นางบุสดี เลียนแบบชื่อนางผุสดี แนวคิดเรื่องการดำเนินเรื่องในบางตอน เช่น การเนรเทศตัวละครสำคัญแล้วตอนหลังไปเชิญเสด็จกลับเข้าเมือง แนวคิดเรื่องเทวดาแปลงกายเป็นบิดามารดาไปให้ความช่วยเหลือในยามที่ตัวละครที่เอาไว้จะรับความลำบาก น่าจะไปพบกับเหตุการณ์ตื่นเต้นร้ายแรงข้างหน้า เหล่านี้เป็นต้น การแต่งตัวเลียนแบบนิทานชาดกเรื่องดังกล่าวเป็นผลดีแก่เรื่องขุนทึงหลายประการ เช่น กวีพยายามแต่งด้วยความประณีตบรรจงมีใจศรัทธาเป็นพื้นฐาน ผู้อ่านผู้ฟังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินเชื่อถือศรัทธาในเนื้อเรื่องและคติธรรมคำสอนที่แทรกอยู่ในเนื้อเรื่อง เพราะเนื้อเรื่องอบอวลไปด้วยบรรยากาศของนิทานชาดก

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์สุนทรียะเชิงประพันธ์ในเรื่องขุนทึง ทำให้ทราบว่ากวีผู้นิพนธ์เรื่องนี้มีความรู้ในภาษาบาลีสันสกฤตเป็นพิเศษ สามารถนำมาปรับใช้กับคำประพันธ์ท้องถิ่นอีสานโดยไม่ทำให้เสียบรรยากาศของนิทานพื้นบ้าน ผู้นิพนธ์มีความสามารถในการประพันธ์เป็นอย่างสูงสามารถใช้คำได้อย่างประณีตบรรจงงดงามทั้งด้านเสียงและความหมาย สร้างอารมณ์ต่างๆ แก่ผู้อ่านผู้ฟังได้ครบทั้ง 9 รส สำนวนโวหารได้ไพเราะและให้กินตะพาบชัดเจนทุกตอน การลำดับความเป็นไปอย่างต่อเนื่องเป็นระเบียบ เข้าใจง่ายและชวนติดตาม มีความสามารถสูงเป็นพิเศษด้านการสร้างเสียงสัมผัสที่ไพเราะเพราะพริ้งตลอดเรื่อง ผู้เขียนพบว่าวรรณคดีอีสานเรื่องขุนทึงนี้ มีความดีเด่นเป็นพิเศษด้านเสียงสัมผัสที่ไพเราะมีสัมผัสครบถ้วนทั้งสัมผัสนอกสัมผัสในสัมผัสสระ และสัมผัสอักษร มีครบถ้วนตามตำราฉันทลักษณ์ของไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสัมผัสอักษรในเรื่องนี้มีมากกว่า 8 ชนิด มากเกินกว่าที่กำหนดไว้ในตำราสัญลักษณ์เป็นเครื่องชี้ชัดว่าวรรณกรรมร้อยกรองของอีสานก็นิยมความไพเราะที่เกิดจากการสัมผัสในรูปแบบต่างๆเช่นเดียวกับคำประพันธ์ร้อยกรองในวรรณคดีไทยทั่วไปซึ่งขัดกับทัศนะของ จิตร ภูมิศักดิ์ ที่กล่าวไว้ในหนังสือโองการแช่งน้ำและข้อคิดใหม่ในประวัติศาสตร์ในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา สรุปความได้ว่าวรรณกรรมอีสานนิยมใช้เสียงสูงต่ำเป็นหลักการการใช้เสียงสัมผัส (จิตร ภูมิศักดิ์ 2529 : 180-181)

ผลจากการศึกษาคุณค่าที่ปรากฏแทรกซ้อนอยู่ในเรื่องขุนทึง ซึ่งจะเป็นไปด้วยเจตนาของกวีหรือไม่ก็ตามนั้น ผู้เขียนใช้วิธีวิเคราะห์ตีความจากองค์ประกอบส่วนต่างๆ ของเรื่องพบว่า วรรณคดีอีสาน เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชาวอีสานโบราณหลายแง่มุม ทั้งด้านการอาชีพชีวิตความเป็นอยู่ทั่วไป และยังสะท้อนให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับปรัชญาชีวิต ปรัชญาทางพุทธศาสนาที่กวีแสดงไว้ในเรื่องได้อย่างลึกซึ้งแยกภายนอกจากนี้เรื่องขุนถึงยังได้สะท้อนให้เห็นค่านิยมของชาวอีสานโบราณหลายอย่าง ทั้งค่านิยมเกี่ยวกับบุรุษ สตรี ความเชื่อเรื่องต่างๆ ประเพณี และค่านิยมเกี่ยวกับความสนุกสนานของชาวอีสานอีกด้วย นอกเหนือจากนี้ยังได้สะท้อนให้เห็นเรื่องราวทางโบราณคดีเกี่ยวกับตำนานของสิ่งต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดความเชื่อของกวีชาวอีสานไว้หลายประการ คุณค่าด้านต่าง ๆ มีส่วนช่วยส่งเสริมให้วรรณคดีอีสานเรื่องขุนทึงสมบูรณ์ด้วยคุณค่าของวรรณคดีได้มากขึ้นและยังช่วยเพิ่มพูนภูมิปัญญาแก่ผู้อ่านและพิจารณาวรรณคดีอีสานเรื่องนี้ได้อีกส่วนหนึ่งด้วย

เอกสารอ้างอิง (References)

จิตร ภูมิศักดิ์. (2547). โองการแช่งน้ำและข้อคิดใหม่ในประวัติศาสตร์ไทยลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน

ธเนศ เวศร์ภาดา. (2543). ตำราประพันธศาสตร์ไทย : แนวคิดและความสัมพันธ์กับขนบวรรณศิลป์ไทย.วิทยานิพนธ์ (อ.ด.)-- (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศิราพร ณ ถลาง. (2552). ทฤษฎีคติชนวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุกัญญา สุจฉายา. (บรรณาธิการ). (2549) . พิธีกรรม ตำนาน นิทาน เพลง : บทบาทของคติชนกับสังคมไทย.กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระสมณกุลวงศ์ (2511). วรรณคดีไทยอีสานขุนทึง.กรุงเทพฯ :คณะกรรมการฟื้นฟูวรรณคดีไทยอีสาน:โรงพิมพ์ประยูรวงศ์

การเสริมสร้างเครือข่ายป่าชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามหลักนิเวศวิทยาเชิงพุทธ

Enhance the network. The forest community in the Northeast by the ecology of the Buddha

สนั่น ประเสริฐ [1] สังเวียน สาผาง[2] และพีรวัส อินทวี[3]

Sanan Prasert[1], Sangwian Saphang[2] and Peerawas Intawee[3]

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาวิจัย เรื่อง “ป่าชุมชน : การศึกษาหลักการและแนวทางปฏิบัติทางนิเวศวิทยาในการจัดการป่าชุมชนของพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการและแนวปฏิบัติทางนิเวศวิทยาในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติในการจัดการป่าชุมชนของพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเพื่อวิเคราะห์รูปแบบการจัดการป่าชุมชนตามหลักนิเวศวิทยาของพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย ได้แก่ ป่าชุมชนโคกชี จังหวัดกาฬสินธุ์ ป่าชุมชนโคกใหญ่คำปลากั้ง ป่าชุมชนโคกเขวา จังหวัดร้อยเอ็ด และป่าชุมชนดงใหญ่ จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน บุคลากรองค์การปกครองท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้านผู้ใช้ประโยชน์ป่าชุมชน และเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ รวมทั้งสิ้น ๒๕ รูป/คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มย่อย นำเสนอข้อมูลที่ได้โดยการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ป่าตามคำสอนพระพุทธศาสนาเป็นสถานที่ร่มรื่น มีความเงียบสงัด เหมาะสำหรับปฏิบัติธรรม พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทหลายสิกขาบทเพื่อห้ามภิกษุทำลายระบบนิเวศ และพระองค์ทรงอาศัยธรรมชาติเป็นสื่อการสอนธรรมะ ป่าชุมชน คือป่าสาธารณะที่ชุมชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน มีกฎหมายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ มีการทำกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ตามบริบทหรือความเหมาะสมของพื้นที่ เช่น การปลูกป่า ป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น พระสงฆ์ส่วนหนึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นแกนนำและมีส่วนร่วมในการจัดการอนุรักษ์ป่าชุมชน ซึ่งได้รับการยอมรับและเคารพนับถือจากชาวบ้าน เพราะท่านเป็นผู้เสียสละประโยชน์ตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม พื้นที่วิจัยในครั้งนี้มีกิจกรรมในการจัดการป่าชุมชนที่

---

[1]คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ,snanmcu101@gmail.com, Faculty of Buddhism Mahachulalongkornrajavidyalaya University

[2]คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ,sangsapang@gmail.com, Faculty of Buddhism Mahachulalongkornrajavidyalaya University

[3]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, peerawasint@gmail.com,

สำคัญ ได้แก่ การปลูกป่า บวชป่า สำรวจพันธุ์ไม้และพืชสมุนไพร เข้าค่ายศึกษาป่า และจัดงานประจำปี ส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่า ได้แก่ พระสงฆ์ ชาวบ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน กรมป่าไม้ มหาวิทยาลัย มูลนิธิ และบริษัทเอกชน การส่งเสริมของรัฐ เช่น การกำหนดนโยบายที่เอื้อต่อวิถีประชา สนับสนุนงบประมาณ แต่ยังมีจำนวนจำกัด บางแห่งรัฐก็มีปัญหากับชาวบ้านเรื่องการบุกรุกที่ดิน การจัดการป่าเป็นลักษณะของเครือข่าย รูปแบบของการจัดการป่า ได้แก่ การฟื้นฟูป่า เสื่อมโทรม การอนุรักษ์ป่า การต่อต้านความอยุติธรรม การให้ความรู้ และการส่งเสริมและพัฒนา

คำสำคัญ : หลักการ, แนวปฏิบัติ , การจัดการ , ป่าชุมชน ,

Abstract

Research report on “ Community Forest : A study of Ecological Principles and Practices in Community Forest Management of Monks in the Northeast" aims to study the principles and practices of ecology in the Buddhist scriptures, To study the practices of community forest management in monks in northeastern Thailand and to analyze the community forest management. model according to the ecology of monks in the Northeast. This research is qualitative research. The research areas are [1] Khok Chee Community Forest, Karasin Province, [2] Khampakang Community forest [3] Khok Khwa Community Forest, Roi-Et Province and Dongyang Community Forest , Mahasarakham province. The samples were monks, community leaders, personnel of local administrative organizations, Philosopher Villagers and the forest community. A total of 25 staff, members and discussion groups. Describe the information obtained by depiction.

The research found that The forest according to the teachings of Buddhism is a shady place. With silence Suitable for practice The Buddha commanded many Sikhs to prohibit monks to destroy the ecosystem and He relies on nature as a teaching medium for Dharma. Community forest is a community forest that is shared by the community. The law encourages public participation in management. There are activities in various forms. The monks play an important role in leading and participating in community forest management. Which is recognized and respected by the villagers because you are the self-sacrifice for the common good. The main activities of this research were community forest management, forestation, clergy, forest survey, and herbal plants. Forest camp and the annual event. Participants in forest conservation include monks, villagers, local government organizations, schools, forestry institutes, universities, foundations, and private companies. The promotion of the state, such as the policy to promote the path of citizens. Budget support But

there are also limited. Some states have problems with the villagers about land encroachment. Forest management is the restoration of degraded forests, forest conservation, anti-injustice, educating, and promotion and development.
Keywords : Ecological, Practices, Management, Community Forest,

บทนำ (Introduction)

ป่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในระบบนิเวศวิทยา เพราะเป็นเสมือนปอดของโลก นอกจากนี้ป่ายังมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ เพราะเป็นแหล่งกำเนิดของปัจจัย ๔ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคของมนุษย์ รวมทั้งสัตว์ด้วย กล่าวได้ว่าการที่มนุษย์และสัตว์สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสุขสบายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็เพราะได้อาศัยป่านี่เอง หากขาดป่าก็ไม่อาจเป็นอยู่ได้ หรือเป็นอยู่ได้ด้วยความยากลำบาก ปัจจุบันระบบนิเวศวิทยากำลังถูกทำลายลงเรื่อย ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการอันไม่มีที่สิ้นสุดของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์เรียกว่า “การพัฒนา” อย่างไรก็ตาม สภาวการณ์ในปัจจุบันนี้เป็นที่แน่ชัดแล้วว่าเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน เพราะมีการตัดไม้ทำลายป่ามาก ก่อให้เกิดผลกระทบในภายหลังหลายประการ เช่น ความแห้งแล้ง เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากความเข้าใจผิดและความโลภของมนุษย์นั่นเองสิ่งใดก็ตาม หากต้องการให้มีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต จะต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดี แม้ป่าชุมชนก็เช่นเดียวกัน เมื่อมนุษย์รู้จักการใช้ประโยชน์จากป่า ก็ควรที่จะมีการจัดการป่าด้วย เพื่อให้ป่านั้นอำนวยประโยชน์แก่ตนในทางที่ถูกต้องและดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ในอดีตมนุษย์ก็รู้จักการจัดการป่าแล้ว เช่น การเคารพต่อปู่ตา การบวชต้นไม้ เป็นต้น นับว่าเป็นกุศโลบายที่ดีในการรักษาป่าของมนุษย์ เพราะสามารถยับยั้งการตัดไม้ทำลายป่าได้ดีในระดับหนึ่ง และปัจจุบันความเชื่อเหล่านี้ก็เป็นผลดีต่อการรักษาป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์

ประเทศไทยได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างชัดเจนผ่านแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๔ – พ.ศ. ๒๕๐๙ จนถึงปัจจุบันอยู่ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ – พ.ศ. ๒๕๕๙ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นนั้นล้วนแล้วแต่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติทั้งสิ้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ – พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนโดยมีเป้าหมายหนึ่งคือการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพโดยรักษาพื้นที่อนุรักษ์ไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๙ เพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศนอกจากนี้ยังมีแนวทางการพัฒนาการคุ้มครองป้องกันรักษาฟื้นฟูป่าไม้และเขตอนุรักษ์โดยอนุรักษ์พื้นที่เปราะบางที่มีความสำคัญเชิงนิเวศสร้างพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างป่าวางระบบเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกถือครองที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่ต้นน้ำและการใช้สารเคมีส่งเสริมเครือข่ายอนุรักษ์และป้องกันการบุกรุกส่งเสริมหลักการชุมชนอยู่ร่วมกับป่าส่งเสริมการจัดการป่าชุมชนฯลฯแสดงให้

เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้เป็นอย่างมาก (สุชาวดี ชูเอน, ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๓ ๒๕๕๕ : ๔๕.)

พระสงฆ์คือผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวบ้าน เพราะพระสงฆ์ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต คือเป็นผู้สั่งสอนชาวบ้านให้รู้จักผิดชอบชั่วดีโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน คือให้ละความชั่ว ตั้งตนอยู่ในคุณงามความดี และพัฒนาจิตของตนให้สงบสุข นอกจากนี้พระสงฆ์ยังมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านให้มีความเป็นอยู่ที่ดีอีกด้วย โดยเฉพาะการแนะนำและเป็นผู้นำพาชาวบ้านทำกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจชุมชน เป็นต้น และมักจะทำได้ประสบความสำเร็จกว่าหน่วยงานของรัฐ เพราะพระสงฆ์ทำด้วยจิตวิญญาณ ทำในฐานะผู้ให้ ไม่ใช่สักแต่ว่าทำตามนโยบายหรือโครงการเท่านั้น ซึ่งโดยมากไม่ค่อยประสบความสำเร็จ ดังนั้นเมื่อพระสงฆ์เข้ามามีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนจึงเป็นเรื่องที่ดี ซึ่งจะได้เห็นการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับการทำงานเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นองค์ความรู้แบบผสมผสานระหว่างศาสตร์สมัยใหม่และพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักการของพระพุทธศาสนาจะอำนวยประโยชน์ในระยะยาว ไม่มีผลกระทบเหมือนกับแนวคิดหรือหลักการตามศาสตร์สมัยใหม่

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพระสงฆ์ที่มีบทบาทโดดเด่นในการจัดการป่าชุมชน เช่น พระคำเขียน สุวณฺโณ เป็นต้น ปัจจุบันมีพระสงฆ์ที่สืบทอดอุดคมคติในการทำงานของท่านหลายรูป เช่น พระไพศาล วิสาโล แห่งวัดป่าสุคโต อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เป็นต้น โดยเฉพาะจังหวัดร้อยเอ็ดมีป่าชุมชนในทะเบียนทั้งสิ้น ๒๕๓แห่ง มีพื้นที่ทั้งสิ้น ๔๗,๙๐๙ ไร่ ๓ งาน ๖๙ ตารางวา (กรมป่าไม้"http://forestinfo.forest.go.th) และเป็นพื้นที่ที่มีกรณีการจัดการป่าชุมชนที่มีความโดดเด่นระดับแนวหน้าของประเทศ คือป่าชุมชนหนองบั่ว อำเภอสุวรรณภูมิ ซึ่งปัจจุบันได้รับรางวัลโล่สีเขียว ซึ่งเป็นสิ่งยืนยันถึงความสำเร็จในการจัดการป่า นอกจากนี้วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ดก็ได้ทำความตกลงร่วมมือกับเครือข่ายป่าชุมชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เช่น ป่าชุมชนโรงเรียนศรีธวัชบุรี เป็นต้น ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนางานด้านการจัดการป่าชุมชนในระดับที่สูงขึ้นไป คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการป่าชุมชนของพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาหลักการและแนวปฏิบัติทางนิเวศวิทยาในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติในการจัดการป่าชุมชนของพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการจัดการป่าชุมชนตามหลักนิเวศวิทยาของพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

กำหนดขอบเขตของการวิจัย

๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งเน้นศึกษาหลักการและแนวปฏิบัติทางนิเวศวิทยาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ในส่วนเนื้อหาเชิงพื้นที่ มุ่งเน้นศึกษาแนวปฏิบัติในการจัดการป่าชุมชนของพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒ ขอบเขตด้านพื้นที่ ประกอบด้วย (๑) จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ป่าชุมชนบ้านเขวาโคก-บ้านเขวาพัฒนา ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตต์ และป่าชุมชนโคกใหญ่คำปลากั้ง อำเภอโพนทอง (๒) จังหวัดมหาสารคาม คือ ป่าชุมชนป่าโคกใหญ่ อำเภอวาปีปทุม (๓) จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ ป่าชุมชนโคกชี ตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

๓ ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง(ธานินทร์ ศิลป์จารุ, ๒๕๕๓ : ๖๔) (Purposive Sampling) ซึ่งการสุ่มแบบนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้วิจัยเอง คือได้เลือกเฉพาะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการป่าชุมชน เพราะเป็นผู้เข้าใจการจัดการป่าชุมชนดีที่สุด ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน ๒๕ รูป/คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ และกลุ่มตัวอย่างในการเสวนากลุ่ม ดังนี้

ก. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

๑) พระสงฆ์ ๘ รูป
๒) ผู้นำชุมชน ๔ คน
๓) บุคลากรขององค์การปกครองท้องถิ่น ๔ คน
๔) คณะกรรมการป่าชุมชน ๔ คน
๕) ประชาชนทั่วไป ๕ คน
รวมทั้งสิ้น จำนวน ๒๕ รูป/คน

ข. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการเสวนากลุ่ม

๑) พระสงฆ์ผู้เป็นเจ้าของพื้นที่การวิจัย ๔ รูป
๒) คณะกรรมการป่าชุมชน ๔ คน
รวมทั้งสิ้น ๘ รูป/คน (คัดเลือกจากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์)

ผลการวิจัย (Research Results)

ป่าชุมชน คือป่าที่ประชาชนในชุมชนนั้นๆ ได้ร่วมกันรักษาไว้ เพื่อประโยชน์ของชุมชน มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ที่ดิน (ป่า)ชุมชน และกิจกรรมที่ทำให้ป่าชุมชนเกิดความมั่นคงและยั่งยืนถาวร เพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การป้องกัน การปลูกป่า การบำรุงรักษา ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้จากพื้นที่ วิธีการอนุรักษ์มีหลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชุมชนนั้นๆ จะเลือกวิธีใดมาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนตน ได้แก่ การใช้สอยประโยชน์การรวบรวมและเก็บรักษาทรัพยากร การรักษาซ่อมแซม ฟื้นฟู พัฒนา ป้องกัน สงวน แบ่งเขต ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการดูแลรักษาและจัดการป่า ได้แก่ ๑) ประโยชน์เพื่ออนุรักษ์ดิน น้ำ และ

สมุนไพร เป็นต้น ๒) ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น เป็นแหล่งอาหารธรรมชาติ เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า เป็นแหล่งรายได้เสริมของชาวบ้านในชุมชนเป็นต้น ๓) ประโยชน์จากเนื้อไม้ เช่น เป็นแหล่งเชื้อเพลิง แหล่งไม้ใช้สอยต่างๆ และ ๔) ประโยชน์ที่ให้แก่สังคม เช่น การพักผ่อนหย่อนใจ การศึกษาเรียนรู้ของเยาวชนในรูปชุมชน เป็นต้น

การมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมมือกันทำงานของผู้เกี่ยวข้องในงานหรือกิจกรรมนั้นๆ มี ๕ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการขั้นตอนที่ ๒ การส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา ขั้นตอนที่ ๓ การมีส่วนร่วมในขันดำเนินการพัฒนา ขั้นตอนที ๔ การมีส่วนร่วมในขันรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ขั้นตอนที่ ๕ การมีส่วนร่วมขันประเมินผลการพัฒนา

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนมี ๑๑ ประการ ได้แก่ ๑) การปฏิบัติตนให้สอดคล้องตามความเชื่อพื้นฐาน ๒) มาตรฐานคุณค่า ๓) เป้าหมายบุ๔) ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา ๕) ความคาดหมาย ๖) การมองแต่ตนเอง ๗) การบีบบังคับ ๘) นิสัยและประเพณี ๙) โอกาส ๑๐) ความสามารถ และ ๑๑) การสนับสนุน

แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน ๕ ประการ ได้แก่ ๑) การยอมรับ (wider acceptance) ๒) ความรู้สึกผูกพันและเป็นการเข้าถึงยิ่งขึ้น (deeper commitment) ๓) การบริหารและดำเนินงานมีประสิทธิภาพดีขึ้น (better execution)๔) ขีดความสามารถเพิ่มขึ้น (increased capacities of the people)๕) ผลประโยชน์เพิ่มขึ้น (wider utilization of benefit) การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการป่าชุมชน เพราะมีข้อดีหลายอย่าง เช่น การยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น ป้องกันความขัดแย้ง (เพราะมีมติร่วมกันแล้ว) ได้แนวทางการทำงานที่หลากหลาย ความสามัคคี เสียสละ เป็นต้น

พระพุทธศาสนาไม่ได้สอนเรื่องนิเวศโดยตรง เพราะไม่ได้เป็นไปเพื่อการพ้นจากทุกข์ แต่ก็สามารถศึกษาในเชิงนิเวศได้ ซึ่งพระพุทธศาสนาสอนว่า ป่าเป็นสถานที่เงียบสงัด เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม ป่าเป็นแหล่งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค พระพุทธเจ้าทรงอาศัยป่าในการบำเพ็ญเพียรจนถึงบรรลุโพธิญาณ ตรัสรู้เป็นศาสดาเอกของโลก ทรงบัญญัติสิกขาบทหลายสิกขาบทเพื่อให้ภิกษุไม่ทำลายระบบนิเวศ และทรงสอนธรรมโดยอาศัยธรรมชาติ

ป่าชุมชนที่พระสงฆ์มีบทบาทโดดเด่นในการอนุรักษ์คือโคกใหญ่คำปลากั้ง คือมีพระครูสุวรรณโพธาภิบาล เจ้าคณะอำเภอโพนทอง เป็นผู้นำพาชาวบ้านทำกิจกรรม ซึ่งท่านเป็นคนเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงทำให้เป็นที่เคารพศรัทธาของชาวบ้าน สามารถขอความร่วมมือชาวบ้านและหน่วยงานรัฐได้ ส่วนป่าโคกชีมีพระครูสถิตธรรมาภรณ์ เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน ซึ่งท่านเป็นพระที่มีความรู้และความเสียสละ กิจกรรมที่พระสงฆ์นำพาชาวบ้านทำหลักๆ คือ การปลูกป่า และการบวชป่า การป้องกันไฟป่า นอกจากนี้ยังมีโครงการส่งเสริมอาชีพแก่ชาวบ้าน ความร่วมมือมีทั้งชาวบ้าน วัด โรงเรียน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน, พระสงฆ์คือผู้นำจิตวิญญาณ เป็นศูนย์รวมจิตใจ ชาวบ้านคือกำลังหลักในการทำงาน ส่วนป่าโคกเขวามีความโดดเด่น

เรื่องการป้องกันบุกรุกทำลายป่าโดยเฉพาะการบุกรุกและออกเอกสารสิทธิ์ของผู้มีอิทธิพล ซึ่งชาวบ้านอ้างว่าเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้มีอิทธิพลกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคน ทำให้ผู้มีอิทธิพลนั้นสามารถครอบครองที่ดินสาธารณะโดยถูกต้องตามกฎหมาย จนชาวบ้านเรียกว่า “ถูกต้อง แต่ไม่ชอบธรรม” เพราะใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องทำเรื่องผิดให้เป็นเรื่องถูก ดังนั้นชาวบ้านจึงต่อสู้ถึงขั้นถืออาวุธไปประท้วงที่ที่ว่าการอำเภอและชาวบ้านถูกดำเนินคดีในข้อหาบุกรุกสถานที่ราชการก็มี และมีการร้องเรียน ฟ้องร้องกันมากที่สุด แต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนเอกสารสิทธิ์ที่ออกด้วยความถูกต้องตามหลักกฎหมายได้ ทำให้ชาวบ้านมีความทุกข์ใจที่ปัญหาไม่ได้รับการแก้ไขมาโดยตลอด พระสงฆ์ เช่น พระครูสุวรรณประโชติ เป็นที่พึ่งทางใจของชาวบ้าน เพราะหากไม่มีพระสงฆ์เป็นผู้คอยเตือนสติ ปัญหาความรุนแรงคือการประท้วงราชการอาจมีมากและรุนแรงกว่านี้ กิจกรรมที่ช่วยเยียวยาหรือหล่อเลี้ยงจิตใจให้อ่อนโยน เช่น การทำบุญตักบาตร เป็นต้น

แนวคิดในการอนุรักษ์ป่าของป่าดงใหญ่คำปลากั้ง คือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” (ศาสตร์พระราชา) “เอาใจล้อมป่า ไม่ใช่เอาลวดหนามล้อม”“อาศัยพระและผีรักษาป่า” กล่าวคือ เข้าใจประโยชน์ของป่าและการอนุรักษ์ป่า, ดูแลรักษาป่าและการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างรู้คุณค่า, ส่งเสริมป่าด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ปลูกป่า เป็นต้น, ปลูกจิตสำนึกคนให้เห็นความสำคัญและเกิดความหวงแหน รู้คุณค่าของป่า ซึ่งเขาก็จะหาทางดูแลและป้องกันป่าไม่ให้ถูกบุกรุกทำลายเอง ดีกว่าใช้ลวดหนามล้อมป่าไว้, อาศัยพระและผีรักษาป่า, แนวคิดในการอนุรักษ์ป่าชุมชนของป่าชุมชนโคกเขวา คือ “ต่อต้านความถูกต้อง แต่ไม่ชอบธรรม เพื่อรักษามรดกทางธรรมชาติไว้ให้ลูกหลาน”, ป่าชุมชนทั้งหมดที่ศึกษามีหลักปฏิบัติที่เหมือนกันอย่างหนึ่งคือมีการแต่งตั้งคณะกรรมการป่าชุมชนและกำหนดระเบียบปฏิบัติของคณะกรรมการ มีการประชุมหารือเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์ป่า ทำกิจกรรมร่วมกัน ติดตามการทำงาน แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนหาแนวทางพัฒนาป่าชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้า ตั้งกฎระเบียบ/ข้อห้ามของป่าชุมชน เพื่อสร้างระเบียบปฏิบัติหรือบรรทัดฐานร่วมกัน ห้ามปฏิบัติในสิ่งไม่สมควรอันจะทำให้เกิดความเสียหายต่อป่าหรือการอนุรักษ์ป่า เช่น การลักลอบตัดไม้ เผาป่า เป็นต้น ในการตั้งกฎระเบียบป่าชุมชนนี้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นว่าควรห้ามเรื่องใดบ้าง การห้ามโดยกฎเพียงอย่างเดียวเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก วิธีการที่ได้ผลดีกว่าการห้ามคือปลูกจิตสำนึกชาวบ้านในการหวงแหนผืนป่าและใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม ซึ่งทำให้เขาห้ามใจตนเองได้และทำในสิ่งที่เหมาะสมต่อการอนุรักษ์

กิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ได้แก่ ๑) **การปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติในวันแม่แห่งชาติ** โดยเฉพาะป่าโคกใหญ่คำปลากั้งมีกิจกรรมการปลูกป่าที่โดดเด่นกว่าที่อื่น เพราะชาวบ้านต้องการฟื้นฟูป่าที่เสื่อมโทรม (ปัจจุบันอยู่ใช่วงแผนพัฒนาการป้องกันไฟป่า) จุดมุ่งหมายของการปลูกป่าคือเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมโทรม และเพื่อเสริมป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขั้นตอนในการปลูกป่าคือคณะกรรมการป่าชุมชนหรือชาวบ้านจะขอกล้าไม้จากศูนย์เพราะพันธุ์กล้าไม้ของราชการหรือในกรณีที่มีงบประมาณดำเนินการ ก็จะซื้อกล้าไม้จากสวนเพาะพันธุ์กล้าไม้ เพื่อเตรียมไว้ปลูกในวันทำกิจกรรม ต้นไม้ที่นำมาปลูกมีหลายชนิด สำหรับต้นไม้ที่นิยมปลูก เช่น ยางนา สักประดู่ ยูง เต็ง รัง เป็นต้น ผลที่ได้จากการปลูกป่าเบื้องต้นคือความสามัคคีร่วมมือจากชาวบ้านและ

ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทำให้ป่าอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านได้อาศัยอาหารป่า สัตว์ป่าได้อาศัยพึ่งพิงในการอยู่อาศัยและหาอาหาร อากาศบริสุทธิ์ ระบบนิเวศเกิดความสมดุล ๒) **การบวชป่า** เป็นกิจกรรมที่นิยมทำกับป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์พอสมควร เพราะนิยมบวชต้นไม้ใหญ่ เป็นอุบายเพื่อการป้องกันลักลอบตัดต้นไม้ เพราะสัญลักษณ์ของผ้าเหลืองจะช่วยเตือนใจให้คนทำผิดรู้สึกละอายใจหรือเกรงกลัวต่อบาปกรรม พระสงฆ์มีส่วนสำคัญในกิจกรรมดังกล่าว เพราะเป็นผู้นำพาชาวบ้านประกอบพิธีกรรม กิจกรมดังกล่าวนี้ป่าโคกใหญ่คำปลากั้งทำเป็นประจำเกือบทุกปี โดยมีพระครูสุวรรณโพธาภิบาล เจ้าคณะอำเภอโพนทอง เป็นแกนนำสำคัญของชาวบ้าน ส่วนป่าโคกชี มีพระครูสถิตธรรมาภรณ์ เจ้าคณะตำบลหนองห้าง เป็นแกนนำ ๓) **การสำรวจพันธุ์ไม้และพืชสมุนไพร** ป่าชุมชนโคกป่าชี ป่าชุมชนดงใหญ่ และป่าชุมชนโคกเขวา ได้มีการสำรวจพันธุ์ไม้ เพื่อจัดทำบัญชีพันธุ์ไม้ นอกจากนี้ยังมีการสำรวจพืชสมุนไพรเพื่อทำบัญชีพืชสมุนไพร แต่ยังไม่ถึงขั้นพัฒนาเป็นศูนย์สมุนไพรเหมือนศูนย์ตะบัลไพรที่จังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น โดยเฉพาะป่าชุมชนดงใหญ่มีคณะวิจัยพืชพันธุ์ไม้จากมหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นผู้สำรวจ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลพืชพันธุ์ไม้ ไม่ใช่เพียงแค่สำรวจเท่านั้น แต่มีศึกษาการเจริญเติบโตของพืชพันธุ์ไม้ด้วย ๔) **การจัดงานประจำปี** ป่าโคกใหญ่มีการจัดมหกรรมเห็ดป่า ช่วงเดือนสิงหาคม เป็นประจำทุกปี ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวนี้คณะวิจัยป่าชุมชนจากมหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นผู้ริเริ่มนำพาชาวบ้านจัดทำขึ้น และทำติดต่อกันมาทุกปีจนกลายเป็นงานประจำปี เห็ดที่ชาวบ้านเก็บมาขายในงานมหกรรม เช่น เห็ดโคน เห็ดระโงก เห็ดผึ้ง เห็ดไค เห็ดน้ำหมาก เห็ดเผาะ เห็ดถ่าน เป็นต้น ในงานนี้มีการประกวดธิดาเห็ดด้วย ได้รับความสนใจจากชาวบ้านใกล้เคียงและอำเภอใกล้เคียงมาร่วมงานมากพอสมควร นอกจากจะได้เห็ดป่าไปทำอาหารรับประทานแล้วยังได้ความสนุกสนานเพลิดเพลินใจด้วย ๔) **การเข้าค่ายศึกษาป่าชุมชน** เช่น คณะครูโรงเรียนบ้านโคกเขวานำนักเรียนเข้าค่ายศึกษาระบบนิเวศของป่าโคกเขวามีการสำรวจและบันทึกชนิดของต้นไม้และสมุนไพร ตลอดจนอธิบายการเจริญเติบโต และประโยชน์หรือสรรพคุณของสมุนไพรด้วย

นโยบายและกลไกรัฐในการส่งเสริมป่าชุมชนนอกจากจากกฎระเบียบข้อบังคับทางกฎหมายต่างๆ แล้ว ยังมีการส่งเสริมงบประมาณดำเนินการต่างๆ เช่น การทำแนวป้องกันไฟป่า สร้างป้อมยามรักษาป่า สร้างแหล่งเรียนรู้ป่าชุมชน เป็นต้น ปัญหาในการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐและชาวบ้านมีน้อยมาก เพราะรัฐไม่ได้เน้นการบังคับใช้กฎหมาย พื้นที่ที่มีปัญหาคือป่าชุมชนโคกเขวา ซึ่งชาวบ้านไม่ยอมรับการออกเอกสารสิทธิ์ครอบครองที่ดินทำกิน เพราะเห็นว่าเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้มีอิทธิพลกับเจ้าหน้าที่รัฐบางคน จึงมีการเรียกร้อง แต่รัฐก็ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาอะไร โดยให้เหตุผลว่าเอกชนมีสิทธิ์ในการครอบครองที่ดินโดยถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งไม่สามารถแก้ไขอะไรได้ ดังนั้นปัญหาความขัดแย้งเรื่องแนวเขตจึงไม่ได้รับการแก้ไข

เครือข่ายการทำงาน คือการทำงานร่วมกันของกลุ่มงานหรือทีมงานในลักษณะเดียวกัน เป็นการแชร์หรือแลกเปลี่ยนวิธีการ ประสบการณ์ทำงานระหว่างกลุ่ม ซึ่งทำให้มีแนวคิด มุมมองหรือองค์ความรู้ที่กว้างขวางขึ้น มีความหลากหลายของการทำงาน สามารถปรับวิธีการทำงานของพื้นที่อื่นเข้ากับการทำงานของกลุ่มตน ได้รับความร่วมมือจากผู้อื่น มีความไว้วางใจกัน สามัคคี และ

เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน เครือข่ายการอนุรักษ์ป่าชุมชนของโคกป่าชี เช่น ศูนย์วนศาสตร์ เขตรักษาพันธุ์สัตส์ป่าโพธิสาร กอรมน. จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งให้การสนับสนุนเรื่องการสร้างฝาย, เครือข่ายการทำงานของดงใหญ่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม บริษัทโตโยต้า เครือข่ายการอนุรักษ์ป่าในเขตจังหวัดมหาสารคาม ๕๐ เครือข่าย ส่วนเครือข่ายการทำงานของป่าโคกเขวา ได้แก่ บริษัทปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย มูลนิธิพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ มูลนิธิสิปปนนท์ และเครือข่ายในจังหวัดมหาสารคาม ศีรษะเกษ และชัยภูมิ

การอนุรักษ์ป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์ได้รับประโยชน์หลายอย่าง โดยรวมเป็นการได้อาศัยปัจจัย ๔ ในการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะอาหารและยารักษาโรค ส่วนที่อยู่อาศัยปัจจุบันไม่เหมือนอดีตแล้ว คือไม่มีการอนุญาตให้ตัดต้นไม้ไปสร้างที่อยู่อาศัย เพราะต้องการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่า ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคืออาหารป่า ชาวบ้านได้อาหารจากป่า เช่น เห็ด หน่อไม้ ไข่มดแดง อึ่ง ดอกกระเจียว กิ้งก่า แย้ นก เป็นต้น ที่ป่าโคกใหญ่มีร้านขายเห็ดริมทางติดกับป่า ผู้คนที่สัญจรไปมาต้องการกินเห็ดก็แวะซื้อไปทำอาหารในการเก็บของป่าคณะกรรมการป่าชุมชนอนุญาตให้เก็บไปได้เฉพาะสำหรับทำอาหารกินในครอบครัวเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปจำหน่าย แต่ในความเป็นจริงแล้วค่อนข้างห้ามได้ยาก เพราะไม่มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลตลอดเวลา และป่าชุมชนเป็นการอนุรักษ์เชิงบวกคือให้ชาวบ้านได้อาศัยประโยชน์ ไม่ใช่การห้ามอย่างเด็ดขาดเหมือนป่าสงวนแห่งชาติ ดังนั้นจึงต้องอาศัยจิตสำนึกของชาวบ้านในการใช้ประโยชน์เป็นสำคัญ

รูปแบบการจัดการป่าชุมชนของพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า เป็นการต่อต้าน การให้ความร่วมมือ การให้ความรู้ และการส่งเสริม ๑) **การฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรม** เป็นการปลูกป่าทดแทนป่าที่ถูกทำลายจนเสื่อมโทรม เช่น ป่าโคกใหญ่คำปลากั้ง เป็นต้น ๒) **การอนุรักษ์ป่า** เป็นการรักษาป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์อยู่แล้วให้มีความสมบูรณ์ต่อไป ป้องกันไม่ให้มีการทำลายป่าทั้งทางตรงและทางอ้อม ๓) **การต่อต้านความอยุติธรรม** เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นที่ป่าชุมชนโคกเขวาเท่านั้น เพราะการจัดการป่าชุมชนมีจุดเริ่มต้นมาจากการต่อต้านการบุกรุกป่าชุมชนออกเอกสารสิทธิ์ครอบครองเป็นที่ดินส่วนบุคคล ชาวบ้านจึงเรียกร้องความเป็นธรรม แต่ปัญหาก็ไม่ได้รับการแก้ไข เพราะเจ้าหน้าที่ยืนยันว่าเอกชนเจ้าของที่ดินมีสิทธิ์ครอบครองที่ดินโดยถูกต้องตามกฎหมาย ปัญหาความขัดแย้งเคยรุนแรงถึงขั้นชาวบ้านถืออาวุธรวมตัวกันประท้วงที่อำเภอ แม้ชาวบ้านไม่อาจเรียกร้องผืนป่าที่ถูกบุกรุกคืนมาได้ แต่อย่างน้อยก็ได้ป้องกันผืนป่าถูกบุกรุกมากกว่านี้ ๔) **การให้ความรู้** เป็นการสอนหรือแนะนำวิธีปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน ใช้หรืออำนวยประโยชน์ให้อย่างไม่รู้จักหมดสิ้น รูปแบบการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการป่า เช่น การอบรม สัมมนา เป็นต้น ที่ป่าชุมชนดงใหญ่คำปลากั้ง พระครูสุวรรณโพธาภิบาล และพ่อบัณฑิต อัคระปะชะ เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องการจัดการป่าชุมชน ได้รับการยอมรับว่าเป็นปราชญ์ชาวบ้าน เพราะทำงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว ท่านทั้งสองได้เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนอยู่เสมอนับว่าเป็นบุคลากรที่ทรงคุณค่าของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนในปัจจุบัน ๔) **การส่งเสริมและพัฒนา** พระสงฆ์มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการป่าที่โดดเด่นกว่าหน่วยงานราชการเสียอีก เพราะท่านเป็นผู้เสียสะอย่างแท้จริง ทำเพราะเล็งเห็นประโยชน์ที่คนในชุมชนจะได้รับทั้งใน

ปัจจุบันและอนาคต ไม่ใช่เพียงเพราะทำตามหน้าที่เหมือนกับหน่วยงานราชการ ซึ่งมักไม่ค่อยติดตามผลของการทำงาน พระสงฆ์จะเป็นผู้นำพาชาวบ้านปลูกป่า บวชป่า และกิจกรรมอื่นๆ เกี่ยวกับป่าเอง งบประมาณได้จากการบริจาคที่เกิดจากความเคารพศรัทธาในตัวท่านเอง เพราะคนบริจาคเล็งเห็นว่าเงินของพวกเขาจะถูกใช้อย่างคุ้มค่า ส่วนหนึ่งได้จากการสนับสนุนของหน่วยงานรัฐ ส่วนหนึ่งท่านบริจาคเพิ่มเติมเอง กิจกรรม/โครงการที่จัดว่าเป็นการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการป่าชุมชน เช่น การปลูกป่า บวชป่า เข้าค่ายศึกษาป่า จัดงานประจำปี เป็นต้น

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักการและแนวปฏิบัติทางนิเวศวิทยาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา หลักการและแนวปฏิบัติของพระสงฆ์ทางนิเวศวิทยา วิธีการหรือแนวทางปฏิบัติ ประกอบด้วย การจัดตั้งคณะกรรมการป่าชุมชน ตั้งกฎระเบียบในการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน กำกับติดตาม และประเมินผลการทำงาน หลักธรรมที่ปรากฏในการจัดการป่าชุมชนของพระสงฆ์และชาวบ้าน ได้แก่ ๑) ความเสียสละ ความสามัคคี ความกล้าหาญ ๕) ความเมตตา และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่, รูปแบบการจัดการป่าชุมชนคือการฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรม การอนุรักษ์ป่า การต่อต้านความอยุติธรรม การให้ความรู้ และการส่งเสริมและพัฒนา

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ในการวิจัยเกี่ยวกับหลักการและแนวทางปฏิบัติทางนิเวศวิทยาในการจัดการป่าชุมชนของพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

๑. ป่าชุมชนโคกเขวาพัฒนา เป็นพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง ซึ่งมีการร้องเรียนและการประท้วงรัฐ ก่อให้เกิดความความขัดแย้ง ซึ่งเป็นผลเสียต่อการจัดการป่าชุมชน เพราะไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากรัฐในการส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน ซึ่งการประท้วงไม่ใช่สันติวิธี แต่เป็นการสร้างความขัดแย้งมากขึ้น วิธีปฏิบัติที่ดีคือพยายามลดความขัดแย้งโดยรูปแบบของสันติวิธีกระแสหลักคือการสานเสวนา ประนีประนอม และการให้อภัยกัน ข้อดีคือเพื่อเปิดใจคุยปัญหาที่เกิดขึ้นและความต้องการของทั้งสองฝ่าย เมื่อได้ทราบปัญหาแล้วก็ลดความต้องการเพื่อความปรองดองกัน วางใจเป็นกลาง ยึดหลักเหตุผลสากล ถึงขั้นนี้แล้วหากยังแก้ปัญหาไม่ได้ก็ต้องให้อภัยกัน ซึ่งเป็นวิธีการสุดท้ายของการสร้างความปรองดอง

๒. ป่าชุมชนโดยมากเป็นการทำงานของกลุ่มผู้ใหญ่ ยังขาดการสร้างกลุ่มจิตอาสาเยาวชนเพื่อสืบทอดอุดมการณ์ของตน เมื่อเป็นเช่นนี้หากหมดยุคของตนแล้วการจัดการป่าชุมชนอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่แย่ลง หรืออาจถึงขั้นไม่มีก็ได้ เพราะเด็กทุกวันนี้ถูกครอบงำโดยวัตถุนิยม จำเป็นที่ต้องได้รับการปลูกจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของวิถีชุมชนที่เป็นรากเหง้าของตนโดยเร่งด่วนก่อนที่ทุกอย่างจะเลวร้ายมากไปกว่านี้ วิถีประชาแบบชุมชนจะช่วยกล่อมเกลาจิตใจของพวกเขาให้รักความสงบ และเป็นอยู่ได้ด้วยความสุขในยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงสมควรที่จะสร้างกลุ่มเยาวชนจิตอาสาอนุรักษ์ป่าชุมชนเพื่อสืบทอดอุดมการณ์ของคนในชุมชนให้มีความยั่งยืนต่อไป ซึ่งมีผลดีหลายอย่าง เช่น เป็นการปลูกฝังเยาวชนให้มีใจเสียสละ รู้รักสามัคคี รู้จัก

การทำงานเป็นทีมและมีใจรักและหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนที่บรรพบุรุษรักษาสืบต่อมาเป็นเวลาช้านาน

๓. การสนับสนุนการจัดการป่าชุมชนของรัฐยังมีน้อยมาก รัฐควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างจริงจัง ไม่ใช่เพียงแค่ฉาบฉวย เพราะปัจจุบันรัฐยังทำงานในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก คณะกรรมการป่าชุมชนเป็นผู้ริเริ่มและดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการป่าเป็นหลัก ได้รับความร่วมมือจากรัฐบ้าง ไม่ได้รับบ้าง หรือได้รับสนับสนุนแต่ไม่เต็มที่ ทำให้บางครั้งคณะทำงานของชุมชนขาดกำลังใจในการทำงาน รัฐควรศึกษาวิถีประชาและกำหนดนโยบายพัฒนาอย่างจริงจัง และทำงานในเชิงรุกทั้งโดยการให้คำแนะนำการทำงาน การฝึกอบรม และการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการ ซึ่งเป็นการได้ตอบโจทย์ชุมชนคือความต้องการของชาวบ้าน อันจะมีผลทำให้พัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ในการศึกษาวิจัยหลักการและแนวทางปฏิบัติทางนิเวศวิทยาในการจัดการป่าชุมชนของพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่ายังมีประเด็นอื่นที่ศึกษาเพิ่มเติมได้อีก เพื่อความสมบูรณ์แห่งองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน ดังนั้นจึงขอเสนอประเด็นวิจัยดังต่อไปนี้

๑. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนาของกลุ่มเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒. ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการป่าชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในลักษณะของเครือข่าย

เอกสารอ้างอิง (References)

โกมลแพรกทอง. (๒๕๓๗). **ป่าชุมชนในประเทศไทย: แนวความคิดป่าชุมชน.** พิมพ์ครั้งที่๓. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนากรมการศาสนา.

เกรียงศักดิ์เจริญวงศ์ศักดิ์. (๒๕๔๓). **การจัดการเครือข่ายการ: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จทางการปฏิรูปศึกษา**. กรุงเทพฯ: ซัสเซสมีเดีย.

เจิมศักดิ์ปิ่นทอง. (๒๕๒๗). **การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท “ในการบริหารงานพัฒนาชนบท”**.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

เสน่ห์จามริก. (๒๕๒๓). **บทบาทของวัฒนธรรมในการพัฒนา.เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องวัฒนธรรมการพัฒนา**. สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียนหาวิทยาลัยมหิดล.

ดุสิตเวชกิจและคณะ (๒๕๔๖). **การมีส่วนรวมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติป่าชุมชน: ศึกษากรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**.นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วัติเรืองพานิช. (๒๕๓๓**). การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม: คู่มือสำหรับการสอนและฝึกอบรม. โครงการตำราชุดการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเล่มที่๑.** คณะวนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปาริชาติวลัยเสถียร. (๒๕๔๓). **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.**กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ประชุมรอดประเสริฐ. (๒๕๒๙). การบริหารโครงการ.กรงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.

พระมหาสุทิตย์อาภากโร (อบอุ่น). (๒๕๔๗). **เครือข่าย: ธรรมชาติความรู้และการจัดการ.** กรุงเทพฯ: โครงการสร้างเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).

พิทยาว่องกุล. บรรณาธิการ. (๒๕๔๕). **ยุทธศาสตร์ประเทศไทย๑๙๙๙-๒๐๐๐**.กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด(มหาชน).

ยุวัฒน์วุฒิเมธี. (๒๕๒๖). **หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท.**กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย.

สมศักดิ์สุขวงศ์. (๒๕๕๐). **การจัดการป่าชุมชน: เพื่อคนและเพื่อป่า.** กรุงเทพฯ: บริษัททวีวัฒน์การพิมพ์จำกัด.

เสน่ห์จามริก. (๒๕๔๐). **การเมืองไทยกับพัฒนาการรัฐธรรมนูญ.**พิมพ์ครั้งที่๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ชื่อหนังสือ.โสภาจารุสมบัติ.(๒๕๕๑).**นโยบายและการจัดการสิ่งแวดล้อม.**กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุพัฒน์หน่อแหวน. (๒๕๔๐). **การจัดระเบียบป่าชุมชนกับการพัฒนาชนบท.**ปริญญานิติศาสตร์มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Wertheim. (๑๙๘๑). **The Urgency Factor and Democracy: a rhetorical contribution to Unrisd debate on participation**. Geneva, UNRISD, pp. ๓-๕.

โกมลแพรกทอง. (๒๕๓๗). **ป่าชุมชนในประเทศไทย: แนวความคิดป่าชุมชน.** พิมพ์ครั้งที่๓. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนากรมการศาสนา.

เกรียงศักดิ์เจริญวงศ์ศักดิ์. (๒๕๔๓). **การจัดการเครือข่ายการ: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จทางการปฏิรูปศึกษา**. กรุงเทพฯ: ซัสเซสมีเดีย.

เจิมศักดิ์ปิ่นทอง. (๒๕๒๗). **การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท "ในการบริหารงานพัฒนาชนบท"**.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

เสน่ห์จามริก. (๒๕๒๓). **บทบาทของวัฒนธรรมในการพัฒนา.เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องวัฒนธรรมการพัฒนา**. สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียนหาวิทยาลัยมหิดล.

ดุสิตเวชกิจและคณะ (๒๕๔๖). **การมีส่วนรวมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติป่าชุมชน: ศึกษากรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**.นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วัติเรืองพานิช. (๒๕๓๓**). การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม: คู่มือสำหรับการสอนและฝึกอบรม. โครงการตำราชุดการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเล่มที่๑.** คณะวนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปาริชาติวลัยเสถียร. (๒๕๔๓). **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.**กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ประชุมรอดประเสริฐ. (๒๕๒๙). การบริหารโครงการ.กรงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.

พระมหาสุทิตย์อาภากโร (อบอุ่น). (๒๕๔๗). **เครือข่าย: ธรรมชาติความรู้และการจัดการ.** กรุงเทพฯ: โครงการสร้างเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).

พิทยาว่องกุล. บรรณาธิการ. (๒๕๔๕). **ยุทธศาสตร์ประเทศไทย๑๙๙๙-๒๐๐๐**.กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด(มหาชน).

ยุวัฒน์วุฒิเมธี. (๒๕๒๖). **หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท.**กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย.

สมศักดิ์สุขวงศ์. (๒๕๕๐). **การจัดการป่าชุมชน: เพื่อคนและเพื่อป่า.** กรุงเทพฯ: บริษัททวีวัฒน์การพิมพ์จำกัด.

เสน่ห์จามริก. (๒๕๔๐). **การเมืองไทยกับพัฒนาการรัฐธรรมนูญ.**พิมพ์ครั้งที่๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ชื่อหนังสือ.โสภาจารุสมบัติ.(๒๕๕๑).**นโยบายและการจัดการสิ่งแวดล้อม.**กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุพัฒน์หน่อแหวน. (๒๕๔๐). **การจัดระเบียบป่าชุมชนกับการพัฒนาชนบท.**ปริญญานิติศาสตร์มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Wertheim. (๑๙๘๑). **The Urgency Factor and Democracy: a rhetorical contribution to Unrisd debate on participation**. Geneva, UNRISD, pp. ๓-๕.

กาญจนพันธุ์ และคณะ, **พลวัตของชุมชนในการจัดการทรัพยากร กระบวนทัศน์และนโยบาย.** กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อดิศร์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และผการัตน์ เพ็งสวัสดิ์. ๒๕๔๓. **กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืน.**กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

อานันท์ กาญจนพันธุ์ และมิ่งสรรพ์ ขาวสอาด. ๒๕๓๕**. วิวัฒนาการของการบุกเบิกที่ดินทำกินในเขต**

ป่า: กรณีศึกษาภาคเหนือตอนบน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

อานันท์ กาญจนพันธุ์ และคณะ. ๒๕๔๓ก. **พลวัตของชุมชนในการจัดการทรัพยากร กระบวนทัศน์และนโยบาย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อานันท์ กาญจนพันธุ์ และคณะ. ๒๕๔๓ข. **พลวัตของชุมชนในการจัดการทรัพยากร สถานการณ์ใน**

ประเทศไทย.กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนา
Legal Measures Regarding the Use of Amplifiers in Religious Activities

ผู้ช่วยศาสตราจารย์รุจินันท์ วาธีวัฒนารัตน์[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาลักษณะของการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนาของประชาชน กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนาของประชาชนในปัจจุบัน และเพื่อศึกษาและค้นหามาตรการที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนาของประชาชนในอนาคต วิธีการวิจัย ผู้วิจัยทำการศึกษาทั้งนิยามศัพท์ ความหมาย รูปแบบวิธีการและลักษณะต่างๆ ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน ควบคู่ไปกับการศึกษาหลักเกณฑ์และมาตรการกฎหมายที่มีอยู่ตามพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ระดับลึก การเข้าสนามการวิจัยทำเป็นส่วนหนึ่งของผู้อยู่ในกิจกรรมทางศาสนา ที่มีการใช้เครื่องขยายเสียง รถแห่ แตรวงในงานหรือกิจกรรมทางศาสนา ผลการวิจัยพบว่าลักษณะของการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนาของประชาชนมีการใช้เครื่องขยายเสียงในระดับที่ดังเกินปกติ เกินเกณฑ์มาตรฐานระดับเสียงตามกฎมายสิ่งแวดล้อมและกฎหมายสาธารณสุข กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนาของประชาชนในปัจจุบันได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493 แต่พระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นบัญญัติที่ยังไม่มีความชัดเจนและครอบคลุมการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องขยายเสียง และมาตรการที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนาของประชาชนในอนาคตคือมาตรการการขออนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาตของการใช้เครื่องขยายเสียง การออกประกาศขอความร่วมมือในการใช้เครื่องขยายเสียง

คำสำคัญ : มาตรการทางกฎหมาย การควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมทางศาสนา

---

[1] อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ฯ วิทยาลัยนครราชสีมา E-mail lek9172@gmail.com

Abstract

The study of legal measures regarding the use of amplifiers in religious activities Is a qualitative research. The purpose of the study was to study the characteristics/nature of the use of amplifiers in the religious activities of the people., to study the laws implemented to control the use of amplifiers in religious activities of the present day and to study and find the measures used in controlling the use of amplifiers in religious activities in the future. Research methodology: The researcher studied both definitions, terms, meanings, patterns, methods and characteristics of the current relevant laws, the rules and measures of existing laws, in accordance with the Advertising Control Act of using the amplifier, BE 2493, the Enhancement and Conservation of the National Environment Industrial Product Standards Act, BE 2511, Public Health Act, 1992, Criminal Code Civil and Commercial Code. Analyzed the relevant research documents. In addition, the researcher conducted the study using participatory observation methods and in-depth interviews. Being a part of the events in religious activities where there were the uses of amplifiers, parade cars, trumpets in the work or religious activities. The results found from the research showed that the characteristics of the use of amplifiers in religious activities of the people were, the level of amplifiers volume used in such events are at a level above normal, exceeding and higher level than the environmental standards and of the environmental laws. The laws that are implemented to control the use of amplifiers in religious activities of today which included Advertising Control Act of using the amplifier, 1950 But such Act is only a provision that is still unclear nor covers the offense relating to the use of amplifiers with the levels of volume being higher than the standard measures. The measures used in controlling the use of amplifiers in religious activities of the people in the future, consisted of a request for permission to use the amplifiers, in case of an offence, a revocation of the license for the use of amplifiers and a general public announcement on the request for cooperation in the use of amplifiers

Keywords : Legal measures Control of the use of amplifiers in religious activities Religious activities

บทนำ

กิจกรรมทางศาสนา (Religious activities) เป็นสิ่งที่อยู่คู่ประชาชนชาวไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ฝังอยู่ในจิตใจของคนทั่วไป เนื่องจากสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตจนถึงปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นสภาพความเป็นอยู่หรือเทคโนโลยี ความเจริญ

ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วิถีการดำรงชีวิตเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ขึ้น สมัยก่อนบ้านเรือนที่อยู่อาศัยอยู่ห่างไกลกันปัจจุบันมีการปลูกบ้านที่อยู่อาศัยที่ใกล้ชิดกันบ้านมีลักษณะเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น ประชาชนคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของตนเองมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสิทธิความเป็นส่วนตัว เรื่องที่เป็นปัญหาคือเรื่องความเดือดร้อนรำคาญที่เกิดจากเสียง เพราะเสียงก่อให้เกิดปัญหาในการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุขของสังคมเพราะยิ่งสังคมร่วมตัวกันใหญ่ขึ้นความแออัดก็เกิดมากขึ้นความเดือดร้อนที่เกิดจากเสียงก็มากขึ้นตามมาเป็นลำดับ องค์การอนามัยโลกกำหนดไว้ว่าเสียงที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์หมายถึง เสียงที่ดังเกิน 85 เดซิเบล เอ ที่ทุกความถี่ ส่วนใหญ่พบว่าโรงงานอุตสาหกรรมมีระดับเสียงที่ดังเกินมากกว่า 85 เดซิเบล เอ เป็นจำนวนมากซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพทางกายและจิตใจ

ตามที่ปรากฏเป็นข่าวทางโทรทัศน์และสื่อต่างๆ ว่าโรงเรียนแห่งหนึ่งจัดสอบ GAT/PAT ขณะเดียวกันใกล้โรงเรียนมีการจัดงานบวชโดยใช้เครื่องขยายเสียงไมโครโฟนลำโพงเสียงดังทางโรงเรียนจึงขอความร่วมมือให้ลดเสียงเนื่องจากมีนักเรียนกำลังสอบจากนั้นผ่านไปประมาณครึ่งชั่วโมง มีกลุ่มชายฉกรรจ์ประมาณ 30 คน บุกเข้าภายในโรงเรียน ทำร้ายร่างกายผู้อำนวยการโรงเรียน ครู นักเรียน และทำลายข้าวของพังเสียหาย ทั้งห้องพักครูและห้องเรียนที่เป็นสนามสอบเกิดจากการละเล่นแตรวง เครื่องขยายเสียงเคลื่อนที่ก่อให้เกิดเสียงดัง (Sanook,2562) หรือมีเหตุยิงกันเนื่องจากมีการจัดงานและเปิดเพลงเสียงดัง (ไทยรัฐ,2561) เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบกับสังคมต้องนำเรื่องดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมาย ค่านิยมที่เกี่ยวกับงานพิธีหรือกิจกรรมทางศาสนาเช่น งานบวช งานรื่นเริงที่มีค่านิยมว่าจะต้องเปิดเพลงเสียงดัง (มติชนออนไลน์,2562) ถึงแม้จะปฏิเสธไม่ได้ว่าการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีตแต่เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงและมีขนาดใหญ่ขึ้น มีการพัฒนาในเรื่องของสื่อและเทคโนโลยี ได้มีการใช้เครื่องมือที่เป็นสื่อกลางในการเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมหรือใช้เครื่องมือหรือเครื่องขยายเสียงในการสร้างความบันเทิงรื่นเริงให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางประเพณีต่างๆ รวมถึงกิจกรรมทางศาสนาด้วย จึงทำให้เกิดปัญหาขึ้นระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางประเพณี ธรรมเนียมปฏิบัติและทางศาสนาและผู้ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง ถึงแม้ประชาชนจะต้องร่วมกิจกรรมทางศาสนาแต่การให้ความเคารพสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่นก็ถือเป็นเรื่องสำคัญ และควรมีมุมมองในด้านข้อกฎหมายประกอบกันควบคู่ไปด้วยกับมุมมองด้านกิจกรรมทางศาสนาหรือวัฒนธรรม เพื่อจะสามารถอธิบายได้ว่า สิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้นควรมีขอบเขตจำกัดตามกฎหมาย ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ทาการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์หลักการ นโยบาย มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่รับผิดชอบ ทั้งยังศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาในเขตพื้นที่กรณีศึกษา เพื่อหาแนวทางและวิธีป้องกันแก้ไขและสามารถหาแนวทางและมาตรการทางกฎหมายมาใช้บังคับได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะของการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนาของประชาชน

2. เพื่อศึกษากฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนาของประชาชนในปัจจุบัน

3. เพื่อศึกษาและค้นหามาตรการที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนาของประชาชนในอนาคต

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่องมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษาจากตัวบทกฎหมาย พระราชบัญญัติ หนังสือตำรากฎหมาย คำพิพากษาฎีกา บทความทางวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และมีการสืบค้นข้อมูลจากการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ตด้วย นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมการสัมภาษณ์ระดับลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรการวิจัยนี้ศึกษากับประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในกิจกรรมทางศาสนาในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาที่มีการจัดกิจกรรมทางศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม ในช่วงเดือนธันวาคม 2561 – เดือนพฤษภาคม 2562 และประชาชาที่มีที่พักอาศัยอยู่ใกล้บริเวณที่มีการใช้เครื่องขยายเสียง รถแห่ แตรวง ทั้งที่เป็นส่วนหนึ่งของการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา

กลุ่มตัวอย่างคือผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วยประชาชนที่มาร่วมงานในกิจกรรมทางศาสนา เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตการใช้เครื่องขยายเสียงและการควบคุมดูแล พระภิกษุสามเณร ในช่วงเดือนธันวาคม 2561- พฤษภาคม 2562 รวมทั้งสิ้น 32 คน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบสโนว์บอล์ (Snowball Sampling) จนกระทั่งได้ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)

ตัวแปรในการวิจัย คือ มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนาของประชาชน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบบันทึก ผู้วิจัยและอุปกรณ์สำหรับการบันทึกภาพและเสียง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเข้าสู่สนามด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของผู้ที่เข้าร่วมงานกิจกรรมทางศาสนา ไม่ว่าจะเป็นงานบวช งานวัดหรืองานประจำปี งานปิดทองฝังลูกนิมิต งานปีใหม่ งานถวายผ้าป่าสงกรานต์ การทำอาซาน พิธีถือศีลสนิท ในบริเวณพื้นที่วัดที่มีการจัดงานในพิธีทางศาสนาของวัดในจังหวัดนครราชสีมา ในช่วงเดือนธันวาคม 2561- เดือนพฤษภาคม 2562 เก็บข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร คำพิพากษาฎีกา การสังเกต โดยการสังเกตระยะแรกเป็นการสังเกต

แบบไม่มีส่วนร่วม แต่ในระยะหลังที่ได้รู้จักคุ้นเคยกับประชาชนที่มาร่วมกิจกรรมทางศาสนา เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตการใช้เครื่องเสียงและดูแลความปลอดภัยมากขึ้นได้เก็บข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม สำหรับการหาผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยใช้วิธีการแบบสโนว์บอล์ เมื่อได้ผู้ให้ข้อมูลหลักแล้ว ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ระดับลึก ประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์คือ 1) สภาพการใช้เครื่องขยายเสียงในการร่วมงานในกิจกรรมทางศาสนา 2) ลักษณะการใช้เครื่องขยายเสียง รถแห่ แตรวงในการร่วมงานในกิจกรรมทางศาสนา 3) กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนา 4) มาตรการที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนาที่ประชาชนยอมรับได้ ข้อมูลที่ได้มีการบันทึก และนำข้อมูลที่บันทึกไว้มาทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า จากนั้นนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจแล้วมาทำการวิเคราะห์ต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย มีดังนี้

1. ลักษณะการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนาของต่างประเทศ

กระทรวงการศาสนาของอินโดนีเซีย ได้ออกประกาศขอความร่วมมือมัสยิดทุกแห่งทั่วประเทศ ใช้เครื่องขยายเสียงเฉพาะการสวดอาซาน หรือการเรียกเพื่อละหมาดของอิสลามเท่านั้น รวมถึงไม่ให้มีการเพิ่มระดับเสียงและใช้ลำโพงภายในอาคารขณะทำละหมาดเท่านั้น และเรียกร้องให้สถาบันศาสนาทุกแห่งในอินโดนีเซียปฏิบัติตามข้อแนะนำ 6 ข้อ ดังนี้ 1) การกระจายเสียงผ่านเครื่องขายเสียงในมัสยิดควรได้รับการจัดการโดยผู้มีประสบการณ์ เพื่อหลีกเลี่ยงเสียงรบกวนที่อาจจะก่อให้เกิดความเกลียดชังทางศาสนา 2) ผู้ที่ทำการอาซานต้องมีน้ำเสียงไพเราะ 3) อย่าเพิ่มระดับเสียงในการละหมาด 4) ไม่ใช้เครื่องขายเสียงในช่วงเวลาที่คนส่วนใหญ่กำลังนอกนหลับ ยกเว้นการทำอาซานซึ่งต้องเป็นไปตามข้อบังกำหนดก่อนหน้านี้ 5) การสวดอาซานเป็นไปเพื่อความต้องการขั้นพื้นฐานทางศาสนาเท่านั้น รวมถึงต้องมีความไพเราะและง่ายต่อการได้ยิน 6) การสวดอาซานออกอากาศในช่วงเวลาที่เหมาะสมขณะที่กิจกรรมทางศาสนาอื่น เช่น การอ่านอัลกุรอานควรใช้ลำโพงภายในอาคารเท่านั้น (โพสท์ทูเดย์ ออนไลน์,2561)

ศาลของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันมีคำสั่งห้ามมิให้ประชาชนประกอบศาสนกิจและพิธีที่มีเสียงดังไปกระทบต่อผู้ที่อาศัยบริเวณใกล้เคียง เนื่องจากทางเทศบาลของเมืองดังกล่าวไม่ได้จัดให้มีการประเมินการใช้เสียงผ่านลำโพง แต่ศาลไม่ได้ห้ามในการยื่นคำร้องขอต่อใบอนุญาตการประเมิน

ความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องขยายเสียงของอังกฤษ (ใช้เฉพาะเวลล์และสกอตแลนด์) เป็นความผิดของเสียงที่เกิดขึ้นตามถนน (Noise in streets) ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการควบคุมมลพิษ 1974 (Control of Pollution Act 1974) กฎหมายได้กำหนดเกี่ยวกับ การใช้เครื่องขยายเสียงในที่สาธารณะไว้ ซึ่ง ถนน ในกฎหมายฉบับนี้ หมายความถึง ทางหลวง และถนนอื่นๆ ซอย จัตุรัส หรือศาล ซึ่งเปิดให้ประชาชนได้ใช้ และพื้นที่ที่เปิดให้ประชาชนเข้าถึงได้ มาตรา 62 จะต้องไม่ใช้เครื่องขยายเสียงใน (a) ช่วงเวลาระหว่าง 21.00 นาฬิกา จนถึงเวลา 08.00 นาฬิกา ไม่ว่าเพื่อจุดประสงค์ใดๆ (b) ช่วงเวลาอื่นใด สาหรับการโฆษณา ความบันเทิง ในทางการค้าหรือธุรกิจ

และหากผู้ใดใช้เครื่องขยายเสียง หรืออนุญาตให้ใช้เครื่องขยายเสียงโดยฝ่าฝืนข้อความผู้นั้นมีความผิดต้องรับโทษ

1. สภาพการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนาของประชาชนชาวไทย

สภาพการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนามีวัตถุประสงค์เพื่อประกาศให้คนอื่นรู้ว่าจะมีงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ความเชื่อ การทำบุญ เช่น งานแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ งานมงคล เป็นการเชิญให้ผู้อื่นมาร่วมงาน เป็นหน้าเป็นตาของผู้จัดงาน ในชนบทที่มีบ้านห่างไกลกันต้องอาศัยเครื่องขยายเสียงเพื่อให้ชาวบ้านในบริเวณนั้นรู้ว่ามีงานเป็นการบอกให้ทราบเพื่อมาร่วมงาน การเปิดเครื่องขยายเสียงเพื่อปลุกแม่ครัวมาประกอบอาหาร เป็นการประกาศให้ชาวบ้านรับรู้เป็นวิถีชาวบ้านหรือธรรมเนียมปฏิบัติที่คนส่วนใหญ่เข้าใจ เป็นกุศโลบายของคนเพื่อกระตุ้นให้คนในหมู่บ้านอยากมาร่วมงานร่วมกิจกรรมทางศาสนา สร้างบรรยากาศให้ครึกครื้น ซึ่งมีบางงานที่มีและไม่มีการปิดถนนบางส่วน หรือปิดถนนไม่ให้มีการสัญจรฝ่ายไปมาได้เพราะพื้นที่ในการจัดงานเลี้ยงมีจำกัด

ลักษณะของผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเพื่อมาร่วมงาน ทำพิธีทางศาสนาชำระล้างจิตใจมาตามคำเชื้อเชิญ มาร่วมงานบุญกุศล ถวายเงินสร้างวัด ส่วนใหญ่มาร่วมเพราะถูกเชื้อเชิญด้วยการ์ดหรือเชิญด้วยปากของผู้จัดงาน เกิดธรรมเนียมและวัฒนธรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมงานในอดีต เช่น การปิดถนนในพื้นที่ที่กว้างขวางขึ้น มีการใช้อุปกรณ์ร่วมกับการใช้เครื่องขยายเสียงเพิ่มมากขึ้น เช่น รถแห่ แตรวง กลองยาว เครื่องดนตรีพื้นบ้าน ขบวนรถแห่ ตลอดจนมีการรักษาความปลอดภัย และมีการตรวจค้นสัมภาระของผู้เข้าร่วมงานหรือจากบุคคลที่เจ้าภาพจ้างมาดูแลความปลอดภัยในงาน เป็นต้น

การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในมุมมองของผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่เคยปฏิบัติตั้งแต่อดีต เพราะเป็นเรื่องที่อยู่คู่ชีวิตคนไทยเป็นวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่ในอดีต ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเห็นว่าเป็นไปตามจารีตประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติตั้งแต่บรรพบุรุษ เรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นอิสระที่ประชาชนทุกคนสามารถทำได้เป็นสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรองรับให้ทำได้ ส่วนในเรื่องการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนาได้มีกฎหมายบัญญัติรับรองไว้ว่าทำได้แต่ต้องใช้เสียงอย่างพอเหมาะกับเวลาและสถานที่ไม่ไปรบกวนการอยู่อย่างปกติสุขของผู้อื่น เมื่อประชาชนมาเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาได้ก็สามารถใช้เครื่องขยายเสียงได้แต่ต้องเป็นไปตามความเหมาะสม

หน่วยงานของรัฐหาวิธีหรือทางออกให้กับผู้ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงการใช้เครื่องขยายเสียงที่มีการจัดกิจกรรมทางศาสนาเพื่อให้ได้รับผลกระทบจากการจัดงานโดยใช้เครื่องขยายเสียงน้อยที่สุด เช่น การขออนุญาต การเจรจาให้ผู้จัดงานใช้ลำโพงขนาดเล็ก การเปิดเครื่องขยายเสียงในสถานที่และช่วงเวลาที่คน ไม่พักผ่อน การปิดช่องทางหรือถนนช่องทางเดียว แม้ว่าการจัดกิจกรรมทางศาสนาโดยใช้เครื่องขยายเสียงสามารถจัดการได้ในระดับหนึ่ง แต่สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้คือเสียงที่เกิดจากการใช้เครื่องขยายเสียง รถแห่ แตรวง การเปิดเพลงในการละเล่น การแสดงคอนเสิร์ต การ

ประชาสัมพันธ์ของผู้จัดกิจกรรมทางศาสนาที่รบกวนประชาชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่ที่จัดกิจกรรมดังกล่าว

ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนายอมรับว่าเมื่อมีการจัดกิจกรรมทางศาสนาโดยใช้เครื่องขยายเสียง ย่อมได้รับความเดือดร้อนจากเสียงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ยอมรับในเรื่องจารีตประเพณีในการจัดกิจกรรมทางศาสนา และเข้าใจว่าเมื่อมีการจัดงานต่างๆ เช่น งานบวช การช่วยงานบุญต่างๆ ของเพื่อนบ้าน งานแต่งงาน งานถวายผ้าป่าสร้างกุศลที่วัดหรือบ้านเพราะได้รับการเชื้อเชิญให้มาร่วมงาน หรือมาร่วมงานเพราะต้องการสร้างบุญกุศล แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องการให้ผู้เข้าร่วมงานเคารพสิทธิของผู้ที่มีความเห็นต่างที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและต้องอยู่ร่วมกันได้ด้วย และจะเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยอาศัยกฎหมายเป็นหนทางสุดท้าย

2. ลักษณะการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนาของประชาชน

การใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนาของประชาชน ส่วนใหญ่เป็นการใช้เครื่องขยายเสียง
เพื่อประชาสัมพันธ์เชิญชวนประชาชนให้มาร่วมงานในกิจกรรมทางศาสนา การเปิดเพลง รถแห่ และแตรวงให้กับประชาชนร่วมกิจกรรมที่ยังไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม โดยมีศูนย์รวมอยู่ที่วัด บ้านที่จัดงานและกิจกรรมต่างๆ เช่น ขึ้นบ้านใหม่ งานผ้าป่า งานวัดหรืองานประจำปี การสวดมนต์ การอาซาน อุปกรณ์ที่ใช้คือเครื่องขยายเสียง ไมโครโฟน หอกระจายข่าว ตู้เสียงขนาดเล็กเคลื่อนที่ ลำโพง รถแห่ แตรวง กลองยาว ร่วมกับเครื่องขยายเสียง นอกจากนี้ยังมีการใช้รถขยายเสียงเคลื่อนที่ไปรอบๆ หมู่บ้านและจุดต่างๆ ด้วย

การใช้เครื่องขยายเสียงมีระดับเสียงที่ใช้ในการกระจายเสียงแตกต่างกันขึ้นอยู่กับกิจกรรมทางศาสนาที่ทำ ระดับความดังของเครื่องขยายเสียงในจุดที่ประชาชนอยู่โดยรอบที่มีการใช้เครื่องขยายเสียงได้รับอยู่ในช่วย 90-100 เดซิเบล แสดงว่ามีระดับความดังเกินปกติ ช่วงเลาในการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนา มีการใช้เครื่องขยายเสียงในพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมทางศาสนาช่วงเวลาตั้งแต่ 04.00 – 24.00 นาฬิกา สำหรับงานพิธีต่างๆ เช่น ขึ้นบ้านใหม่ งานศพ งานทำบุญให้ญาติผู้ล่วงลับ งานแต่งงาน การถวายผ้าป่า ในช่วงระยะเวลา 04.00 -07.00 นาฬิกา จะเปิดเพลง การสวดอาซาน มีระดับเสียงดังที่ประชาชนยอมรับได้ ช่วงเวลา 19.00 – 24.00 นาฬิกา ระดับความดังของเสียงจะเพิ่มขึ้นในกรณีที่มีการแสดงดนตรี การเต้นรำ คอนเสิร์ต สำหรับในช่วงระยะเวลา 24.00 – 03.59 นาฬิกา จะไม่มีการใช้เสียง และจะเริ่มใช้เสียงตั้งแต่ 04.00 นาฬิกา เป็นต้นไป

ลักษณะของการใช้เครื่องขยายเสียงในการทำกิจกรรมทางศาสนา เช่น การตีระฆังอันเป็นการส่งเสียงรบกวนและสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้พักอาศัยบริเวณใกล้เคียง หน่วยงานของรัฐได้ขอความร่วมมือให้ปรับลดเสียงและช่วงเวลาในการตีระฆังให้เหมาะสมเพื่อป้องกันการสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้พักอาศัยในบริเวณใกล้เคียงป้องกันและควบคุมเสียงในการประกอบกิจกรรมทางศาสนาผ่านเครื่องขยายเสียงและให้ใช้เสียงในระดับที่เหมาะสม (ประวิชย์ มะกรวัฒนา, 2561) เพื่อหลีกเลี่ยงข้อพิพาทที่จะเกิดขึ้น

3. กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนา

กฎหมายเกี่ยวกับการใช้และการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียง คือ พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การใช้เครื่องขยายเสียงเป็นไปอย่างเรียบร้อยและเหมาะสมและให้ใช้ภาษาไทยในการโฆษณา และมีเหตุผลเพื่อมิให้มีการใช้เครื่องขยายเสียงดังเกินสมควรจนก่อให้เกิดความรำคาญแก่ประชาชน และห้ามมิให้ใช้ภาษาของชาติอื่นนอกจากภาษาไทยอันเป็นไปตามหลักทั่วไปของประเทศเอกราชอื่นๆ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับผู้ที่จะทำการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียงด้วยกำลังไฟฟ้า จะต้องขออนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อน เมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วจึงโฆษณาได้ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจกำหนดเงื่อนไขลงในใบอนุญาตว่าด้วยเวลา สถานที่ และเครื่องอุปกรณ์ขยายเสียง หากผู้ใดฝ่าฝืนกระทำการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียงด้วยกำลังไฟฟ้าโดยไม่มีใบอนุญาต มีความผิดต้องระวางโทษปรับ พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจสั่งผู้ใช้เสียงหรือผู้ควบคุมเครื่องขยายเสียงให้ลดเสียงลงได้ เมื่อปรากฏว่าเสียงที่โฆษณานั้นก่อความรำคาญแก่ประชาชน และให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้ด้วย การโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียงในกิจการบางอย่างได้รับการยกเว้นไม่ต้องถูกบังคับตามกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ การโฆษณาคำสอนในทางศาสนา การโฆษณาของหน่วยราชการของรัฐ การโฆษณาหาเสียงเพื่อประโยชน์แก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน สมาชิกสภาจังหวัดหรือสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งโฆษณาเป็นภาษาไทย การโฆษณาในกิจการของสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทน สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งโฆษณาด้วยตนเองเป็นภาษาไทย การโฆษณาในการประกอบกิจการเกี่ยวกับการมหรสพเฉพาะในโรงมหรสพและในระหว่างเวลาที่แสดงมหรสพ และการโฆษณาในกิจการของนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการอันเป็นสาธารณะกุศลซึ่งนิติบุคคลนั้นโฆษณาเป็นภาษาไทย (พิสิทธิ์ ศรีวรานันท์,2550)

ในขณะเดียวกันการจะใช้เครื่องขยายเสียงต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตให้ใช้เสียง ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการควบคุมการใช้เสียงและเครื่องขยายเสียงต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นด้วย เพราะเข้าข่ายการโฆษณาใช้เสียงกิจการประเภทงานมหรสพต่างๆ ซึ่งในพระราชบัญญัติดังกล่าวระบุว่าห้ามอนุญาตและห้ามใช้เสียงโฆษณาในระยะใกล้กว่า 100 เมตร จากบริเวณสถานที่ใดสถานที่หนึ่งดังต่อไปนี้ ได้แก่ โรงพยาบาล วัด หรือสถานที่บำเพ็ญศาสนกิจ และทางแยกที่มีการสัญจรไปมาคับคั่งอยู่เป็นปกติ นอกจากนี้ยังต้องแจ้งการจัดงานมหรสพต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและหรือเจ้าพนักงานตำรวจในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ให้มาควบคุมกำกับดูแลรับผิดชอบหรือได้รับทราบเพื่ออำนวยความสะดวกด้วย หากไม่แจ้งแล้วเกิดเหตุร้ายขึ้นในงาน ผู้จัดงานถือว่ามีความผิดตามกฎหมายอาญา และความรับผิดทางแพ่งตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ส่วนขั้นตอนการขออนุญาตใช้เครื่องขยายเสียงในการจัดกิจกรรม มหรสพ ผู้จัดงานจะต้องนำคำร้องที่จะยื่นขออนุญาตใช้เครื่องขยายเสียงไปให้สถานีตำรวจในพื้นที่ เพื่อขออนุญาตเบื้องต้น จากนั้นจึงจะนำมาให้หน่วยงานท้องถิ่นออกใบอนุญาต และกลับไปให้สถานีตำรวจท้องที่อีกครั้ง เพื่อลงชื่อรับรองในคำร้องอีกรอบ ก่อนนำไปอนุญาตใช้จัดงานได้

กฎหมายเกี่ยวกับค่ามาตรฐานเสียงสำหรับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษทางเสียง กำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด เช่น ยานพาหนะที่เป็นแหล่งกำเนิดเสียงจะต้องไม่ก่อให้เกิดมลพิษหากฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะนั้นโดยเด็ดขาด โดยเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทำเครื่องหมายให้เห็นปรากฏเด่นชัดเป็นตัวอักษรที่มีข้อความว่า “ห้ามใช้เด็ดขาด” หรือ “ห้ามใช้ชั่วคราว” หรือเครื่องหมายอื่นใดซึ่งเป็นที่รู้และเข้าใจของประชาชนโดยทั่วไปว่ามีความหมายอย่างเดียวกันไว้ ณ ส่วนใดส่วนหนึ่งของยานพาหนะนั้นด้วย คณะกรรมการควบคุมมลพิษมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุม การปล่อยอากาศเสีย รังสี หรือมลพิษอื่นใดที่อยู่ในสภาพเป็นควัน ไอ ก๊าซ เขม่า ฝุ่น ละออง เถ้าถ่าน หรือมลพิษอากาศ ในรูปแบบใดออกสู่บรรยากาศไม่เกินมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษหรือมาตรฐานที่ส่วนราชการใดกำหนดโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่น และมาตรฐานนั้นยังมีผลใช้บังคับตามกฎหมายหรือมาตรฐานที่ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดเป็นพิเศษสำหรับเขตควบคุมมลพิษ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีหน้าที่ต้องติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย อุปกรณ์ หรือเครื่องมืออื่นใด สำหรับการควบคุม กำจัด ลด หรือขจัดมลพิษซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพอากาศตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด เว้นแต่จะได้มีระบบ อุปกรณ์ หรือเครื่องมือดังกล่าว ซึ่งเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษได้ทำการตรวจสภาพ และทดลองแล้วเห็นว่ายังใช้การได้อยู่แล้ว เพื่อการนี้ เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษจะกำหนดให้มีผู้ควบคุมการดำเนินงานระบบบำบัดอากาศเสีย อุปกรณ์ หรือเครื่องมือดังกล่าวด้วยก็ได้ นอกจากนี้พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานที่ประกอบกิจการโรงงานที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ความเสียหายหรือความเดือดร้อนแก่บุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงานหรือบริเวณใกล้เคียง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นระงับการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือแก้ไขหรือปรับปรุงหรือปฏิบัติให้ถูกต้องหรือเหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ ในกรณีที่ผู้ประกอบกิจการโรงงานใดจงใจไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยไม่มีเหตุอันควรหรือในกรณีที่ปรากฏว่าการประกอบกิจการของโรงงานใดอาจจะก่อให้เกิดอันตราย ความเสียหายหรือความเดือดร้อนอย่างร้ายแรงแก่บุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงานหรือที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงงานให้ปลัดกระทรวง หรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานนั้นหยุดประกอบกิจการโรงงานทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราว และปรับปรุงแก้ไขโรงงานนั้นเสียใหม่หรือปฏิบัติให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าผู้ประกอบกิจการโรงงานไม่ปรับปรุงแก้ไขโรงงานหรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้อง ภายในเวลาที่กำหนด ให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายมีอำนาจสั่งปิดโรงงานได้ และในกรณีที่เป็นโรงงานจำพวกที่ 3 ได้แก่ โรงงานประเภท ชนิด และขนาดที่การตั้งโรงงานจะต้องได้รับใบอนุญาตก่อนจึงจะดำเนินการได้ให้คำสั่งปิดโรงงานดังกล่าวมีผลเป็นการเพิกถอนใบอนุญาตด้วย และกฎหมายเกี่ยวกับค่ามาตรฐานเสียงสำหรับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมฉบับสุดท้ายคือ พระราชบัญญัติคุ้มครอง

แรงงาน พ.ศ. 2541 กฎหมายคุ้มครองแรงงาน (Labour Protection Law) เป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง โดยกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการจ้าง การใช้แรงงาน และการจัดสถานที่และอุปกรณ์ในการทำงาน เพื่อให้ผู้ทำงานมีสุขภาพอนามัยดี มีความปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย และได้รับค่าตอบแทนตามสมควร นายจ้างมีแรงงานในการผลิตหรือบริการที่คงสภาพในระยะยาว ประเทศมีความเจริญทางเศรษฐกิจและมีความสงบมั่นคงทางสังคม (เกษมสันต์ วิลาวรรณ,2546) กฎหมายว่าด้วยแรงงานมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้ลูกจ้างได้ทำงานด้วยความปลอดภัย มีสุขภาพดี ไม่ได้รับอันตรายจากการทำงาน กฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีคณะกรรมการความปลอดภัยมีอำนาจหน้าที่หลายประการ เช่น เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับแผนนโยบาย การออกกฎกระทรวง ให้ความเห็นและส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมของลูกจ้าง กำหนดให้รัฐมนตรีกระทรวงแรงงานมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานให้นายจ้างดำเนินการในการบริหารงานและการจัดการด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานได้ ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน หมายความว่า การกระทำหรือสภาพการทำงานซึ่งปลอดจากเหตุอันจะทำให้เกิดการประสบอันตราย การเจ็บป่วย หรือความเดือดร้อนรำคาญอันเนื่องมาจากการทำงานหรือเกี่ยวกับการทำงาน

กฎหมายเกี่ยวกับยานพาหนะ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 และพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีบทบัญญัติเกี่ยวกับยานพาหนะที่จะนำมาใช้ในชีวิตประจำวันต้องก่อให้เกิดมลพิษไม่เกินกว่ามาตรฐานควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อม กฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม บัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมการปล่อยมลพิษจากแหล่งกำหนดมลพิษ ส่วนกฎหมายว่าด้วยจราจรทางบกมีบทบัญญัติเกี่ยวกับระยะทางในการใช้เสียงแตร ระฆัง กระดิ่ง ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถทุกชนิดในทางเดินรถใช้ไฟสัญญาณแสงวับวาบ เสียงสัญญาณไซเรน เสียงสัญญาณที่เป็นเสียงนกหวีด เสียงที่แตกพร่า เสียงหลายเสียง เสียงดังเกินสมควร การใช้เสียงสัญญาณ ผู้ขับขี่จะใช้ได้เฉพาะเมื่อจำเป็นหรือป้องกันอุบัติเหตุเท่านั้น แต่จะใช้เสียงยาวหรือซ้ำเกินควรไม่ได้ การใช้เสียงสัญญาณของรถหรือการกำหนดเงื่อนไขในการใช้เสียงสัญญาณในเขตหรือท้องที่ใด มีบทบัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดนำรถที่มีเสียงอื้ออึงหรือมีสิ่งลากไปบนทางเดินรถมาใช้ในทางเดินรถ ห้ามมิให้ผู้ใดนำรถที่เครื่องยนต์ก่อให้เกิดเสียงเกินเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนดมาใช้ในทางเดินรถ ห้ามมิให้ผู้ใดแข่งรถในทางพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก

กฎหมายเกี่ยวกับการทำให้เกิดเสียงหรือกระทำความอื้ออึง ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งตาม มาตรา 370 มีหลักการคือ ผู้ใดส่งเสียง ทำให้เกิดเสียงหรือกระทำความอื้ออึง โดยไม่มีเหตุอันสมควร จนทำให้ประชาชนตกใจหรือเดือดร้อนต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท ถ้ามีการกระทำที่มีลักษณะคุกคามสิทธิของผู้อื่นด้วยบัญญัติไว้ในมาตรา 397 มีหลักคือ ผู้ใดรังแก ข่มเหง

คุกคามผู้อื่น หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท ถ้าเป็นการกระทำในที่สาธารณะ หรือต่อหน้าคนจำนวนมาก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นการก่อให้เกิดเสียงดังและคุกคามข่มเหงผู้อื่นในคราวเดียวกันถือว่าเป็นการกระทำกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ต้องพิจารณาตามมาตรา 90 ถ้ากระทำผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษบทหนักสุด ดังนั้นการส่งเสียงดังภายในบ้านหากทำให้คนอื่นเดือดร้อนรำคาญ อาจโดนปรับไม่เกินห้าพันบาท หากเสียงดังต่อหน้าคนจำนวนมาก ก็อาจโดนโทษสูงสุดจำคุกหนึ่งเดือนปรับหนึ่งหมื่นบาทได้

กฎหมายเกี่ยวกับการใช้สิทธิเกินส่วนก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่บุคคลอื่น ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติไว้ว่า ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น จากบทบัญญัติดังกล่าว เป็นเรื่องของความรับผิดที่เกิดจากการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น ผู้ทำละเมิดจำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการกระทำนั้น กล่าวคือบุคคลและคนย่อมมีสิทธิในทรัพย์สิน เสรีภาพและร่างกาย บุคคลอื่นมีหน้าที่จะต้องงดเว้นไม่ละเมิดสิทธินั้น เมื่อมีการละเมิดถือว่าเป็นการผิดหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหม มาตรา 420 เป็นการกระทำละเมิดต่อบุคคลอื่น หมายถึง การกระทำผิดกฎหมายโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือการก่อให้เกิดเหตุการณ์ใดอันเป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายและทั้งการกระทำหรือเหตุการณ์นั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ไม่ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นอาจกำหนดจำนวนได้แน่นอนหรือไม่แน่นอน และความเสียหายนั้นจะเป็นตัวเงินหรือไม่ (วารี นาสกุล,2540) ความเสียหายแก่อนามัย หมายความว่า การทำให้บุคคลอื่นเสียสุขภาพหรือการทำให้เดือดร้อนที่จะอยู่อย่างสงบสุขเพราะ กลิ่นของอาหารหรือท่อน้ำทิ้ง เสียงรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ ควันจากโรงงานที่ไม่มีระบบบำบัด ความสั่นสะเทือนจากการตอกเสาเข็ม น้ำเน่าที่เกิดจากโรงงานทำเส้นขนมจีน ฝุ่นจากการก่อสร้างถนน (คำพิพากษาฎีกาที่ 1936/2517) ที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนที่จะอยู่อย่างสงบสุข ทำให้เสียสุขภาพทางกายหรือจิตใจเป็นละเมิด ผู้ถูกทำละเมิดสามารถเรียกค่าเสียหายได้ตามมาตรา 446 สรุปคือเสียอนามัย เช่น เสียสุขภาพ อยู่อย่างไม่สงบ จากกลิ่น เสียง ควัน กระเทือน น้ำเน่า เป็นต้น

มาตราที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิเกินส่วนก่อให้เกิดความรำคาญแก่บุคคลอื่นอีกหนึ่งมาตรา ได้แก่ มาตรา 421 บัญญัติไว้ว่าการใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย การใช้สิทธิไม่สุจริต (Abuse of Rights) คือ การใช้สิทธิเกินกว่าประโยชน์หรืออำนาจที่กฎหมายมุ่งหมายจะคุ้มครองให้ผู้มีสิทธิใช้ประโยชน์หรืออำนาจนั้น และเมื่อใช้เกินความมุ่งหมายที่กฎหมายคุ้มครองโดยประสงค์จะให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่นถือว่าเป็นละเมิดได้ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น หมายความถึง ต้องเป็นการแกล้งโดยผู้กระทำมุ่งผลคือความเสียหายแก่ผู้อื่นฝ่ายเดียว หรือมีเจตนาหรือจงใจ

กลั่นแกล้งโดยมุ่งประสงค์ความเสียหายแก่ผู้อื่นฝ่ายเดียว การใช้สิทธิไม่สุจริตเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การใช้สิทธิเกินส่วน” ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 421

จากบทบัญญัติดังกล่าว การที่มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาได้ใช้เครื่องขยายเสียง รถแห่แตรวง ส่งเสียงดังรบกวนคนที่อยู่อาศัยอยู่บริเวณนั้น ถึงแม้จะจัดงานในบ้านของตนจะถือว่าเป็นการใช้สิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายก็ตาม แต่หากการจัดกิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดเสียงดังเป็นเหตุรบกวนบุคคลอื่นที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียงโดยมีการกระทำซึ่งเป็นการก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ จนบุคคลอื่นได้รับความเดือดร้อนเสียหาย ย่อมถือว่าเป็นการใช้สิทธิของตนเกินกว่าส่วนที่กฎหมายให้สิทธิกระทำได้จึงเป็นการกระทำละเมิดต่อบุคคลอื่นแล้ว การใช้สิทธิเกินส่วนคือบุคคลมีสิทธิต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ทุกประการ และใช้สิทธิดังกล่าวได้ แต่การใช้สิทธิเช่นว่านั้นต้องไม่เกินกว่าส่วนที่ตนมีสิทธิ จนเป็นเหตุให้กระทบกระเทือนต่อสิทธิของบุคคลอื่น เป็นเหตุให้เขาได้รับความเสียหาย กรณีดังกล่าวนี้จึงเป็นการใช้สิทธิของตนล่วงล้ำหรือกระทบกระเทือนสิทธิของบุคคลอื่นแล้ว ถือว่าเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายต่ออนามัย และสิทธิส่วนตัวที่จะมีความเป็นอยู่อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่นนี้ผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำดังกล่าวจึงมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ ในการเรียกค่าสินไหมทดแทนนั้น หากผู้ได้รับความเสียหายสามารถพิสูจน์ได้ว่าตนได้รับความเสียหายอย่างไร เพียงใด เช่น การที่บุคคลดังกล่าวส่งเสียงดังรบกวนเป็นเหตุให้ผู้นั้นนอนไม่หลับเป็นเหตุให้ป่วยเป็นโรคเครียด หรือทำให้นอนไม่หลับติดต่อกันเป็นเวลานานจนมีผลต่อสุขภาพ หรือมีผลเสียหายต่อหน้าที่การงานอันเนื่องมาจากสาเหตุดังกล่าว ผู้ได้รับความเสียหายก็มีสิทธิฟ้องกลุ่มบุคคลดังกล่าวเป็นคดีละเมิดเรียกค่าเสียหายได้

กฎหมายเกี่ยวกับเรื่องของเหตุรำคาญ ได้แก่ พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 25 (4) ในเรื่องของเหตุรำคาญ โดยอนุมาตรา 4 กำหนดไว้ว่าการกระทำใดๆ อันเป็นเหตุให้เกิดกลิ่น แสง รังสี เสียง ความร้อน สิ่งมีพิษ ความสั่นสะเทือน ฝุ่นละออง เขม่า จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ให้ถือว่าเป็นเหตุรำคาญตามกฎหมาย ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และบัญญัติในมาตรา 74 เรื่องของเสียงที่เป็นเหตุรำคาญ ได้แก่ การเคาะ ตี ทุบโลหะ การตอกเสาเข็ม ซึ่งต้องมีลักษณะที่กระทำการเป็นประจำ จนเกิดสภาวะที่กระทบต่อการดำรงชีพโดยปกติสุขของประชาชนใกล้เคียง เหตุรำคาญดังกล่าวยังไม่มีมาตรฐานอะไรมาเป็นตัวกำหนดว่าจะใช้หลักฐานมาตรฐานหรือเครื่องมือที่สามารถวัดได้อย่างชัดเจนว่าเสียงของเครื่องขยายเสียง รถแห่ แตรวงระดับใดจะก่อให้เกิดเป็นเหตุรำคาญตามกฎหมาย ซึ่งต้องเป็นเรื่องของการใช้ดุลพินิจของผู้มีอำนาจเป็นเรื่องๆ ไป

5. มาตรการที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงกิจกรรมทางศาสนาของประชาชนที่ยอมรับได้

การร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการดำรงชีวิตของประชาชน แต่สิ่งหนึ่งของผู้ที่มีความคิดเห็นต่างต้องการคือ ฝ่ายที่มีการร่วมกิจกรรมทางศาสนาต้องยอมรับหลักการพื้นฐานว่า การใช้เครื่องขยายเสียง รถแห่ แตรวงต้องไม่ไปละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่มี

ความเห็นต่างที่อยู่ในพื้นที่หรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมทางศาสนาด้วย เพื่อให้เป็นการมั่นใจว่าไม่ว่าใครจะเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นว่าควรมีการตรากฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงในการร่วมกิจกรรมทางศาสนาโดยตรง ตลอดจนควรมีมาตรการที่ใช้ในการควบคุมเครื่องขยายเสียง รถแห่ แตรวงของประชาชนด้วย เช่น การกำหนดให้ผู้มีประสบการณ์ควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียง การแจ้งกำหนดการหรือประกาศกำหนดการที่จะมีการใช้เครื่องขยายเสียง รถแห่ แตรวง การแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องขยายเสียง รถแห่ แตรวงที่จะใช้สำหรับการจัดกิจกรรมทางศาสนา การควบคุมระดับเสียงที่ใช้สำหรับการจัดกิจกรรมทางศาสนา ตลอดจนการกำหนดพื้นที่ สถานที่และระยะเวลาเด็ดขาดในการใช้เครื่องขยายเสียงที่จะสร้างความเดือดร้อนรำคาญต่อการดำรงชีวิตปกติของประชาชน การกำหนดผู้มีประสบการณ์ทำหน้าที่ควบคุมดูแล

การอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า ในการจัดกิจกรรมทางศาสนาบริเวณถนนก่อนที่จะไปวัดและมีการใช้เครื่องขยายเสียงนั้น จะใช้เสียงตั้งแต่บริเวณบ้านที่จัดกิจกรรมจนไปถึงวัดทั้งไปแบบเดินขบวนและใช้รถแห่ แตรวง กลองยาว รวมถึงวัด มัสยิดจะใช้เครื่องขยายเสียงในการประกาศให้มีการเข้าร่วมกิจกรรม การสวดอาซาน การตีระฆัง ซึ่งได้มีการใช้เครื่องขยายเสียงตั้งแต่เวลา 04.00 นาฬิกา ตลอดจนมีผู้มาร่วมงาน และผู้ได้รับผลกระทบจาการใช้เครื่องขยายเสียง มีความเห็นตรงกันว่าการจัดกิจกรรมทางศาสนาเป็นสิทธิที่สามารถกระทำได้ และสามารถใช้เครื่องขยายเสียงรถแห่ แตรวงได้ แต่ต้องไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้ที่มีความเห็นต่างกันที่อยู่ในพื้นที่หรือพื้นที่ใกล้เคียง สอดคล้องกันกับการดำเนินการจัดกิจกรรมทางศาสนาในต่างประเทศที่มีกฎหมายรองรับให้ทำได้ ซึ่งถือว่าแม้การจัดกิจกรรมทางศาสนาดังกล่าวจะไม่มีทั้งกฎหมายรองรับหรือมาตรการรองรับในการใช้เครื่องขยายเสียงไว้โดยเฉพาะ แต่ผู้จัดกิจกรรมทางศาสนาได้คำนึงถึงมาตรฐานการจัดกิจกรรมทางศาสนาโดยเฉพาะการสวดมนต์ การสวดอาซานทัดเทียมกับต่างประเทศ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะของการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนาของประชาชน การจัดกิจกรรางศาสนามีลักษณะการปฏิบัติที่สำคัญ คือ การเข้าร่วมกิจกรรมที่ศาสนสถาน (Place of worship) บริเวณถนนและมีการใช้เครื่องขยายเสียงประกอบขณะมีการจัดกิจกรรมทางศาสนา นอกจากนี้มีการใช้อุปกรณ์ร่วมกับการใช้เครื่องขยายเสียง แอมป์ เครื่องขยาย แตรวงด้วย ระดับความดังของเครื่องขยายเสียงในจุดที่ประชาชนอยู่โดยรอบพื้นที่ได้รับอยู่ในช่วง 90-100 เดซิเบล ช่วงเวลาในการใช้เครื่องขยายเสียงตั้งแต่ 04.00 – 24.00 นาฬิกา ระดับเสียงดังที่ประชาชนยอมรับได้ช่วงเวลา 19.00 – 24.00 นาฬิกา ระดับความดังของเสียงจะเพิ่มขึ้นในกรณีที่มีการแสดงดนตรี

การเต้นรำ คอนเสิร์ต สำหรับในช่วงระยะเวลา 24.00 – 03.59 นาฬิกา จะไม่มีการใช้เสียง และจะเริ่มใช้เสียงตั้งแต่ 04.00 นาฬิกา เป็นต้นไป

2. กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนาของประชาชนในปัจจุบัน

ปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้เสียง ดังนี้ พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 และพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535

3. มาตรการที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนาของประชาชนในอนาคต

การจัดกิจกรรมทางศาสนาเป็นสิทธิที่สามารถกระทำได้ และสามารถใช้เครื่องขยายเสียงได้ แต่การใช้เครื่องขยายเสียง รถแห่ แตรวงต้องไม่ไปละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นที่มีความเห็นต่างกันที่อยู่ในพื้นที่หรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อให้มั่นใจว่าทุกฝ่ายจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ควรมีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงในการจัดกิจกรรมทางศาสนาโดยตรง ตลอดจนมีมาตรการในการควบคุม เช่น การแจ้งกำหนดการจัดกิจกรรมทางศาสนา สถานที่ระยะเวลาในการใช้เครื่องขยายเสียง รายละเอียดของเครื่องขยายเสียง ระดับเสียงที่ใช้ การห้ามใช้เครื่องขยายเสียงในบางพื้นที่หรือในช่วงระยะเวลาอย่างเด็ดขาดที่เป็นผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษาบริบท และลักษณะการใช้เครื่องขยายเสียง รถแห่ แตรวงในการจัดกิจกรรมทางศาสนาในพื้นที่อื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อกำหนดเป็นมาตรการที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียง รถแห่ แตรวงหรืออุปกรณ์อื่นๆ ที่จะมีในอนาคตเพื่อกำหนดเป็นมาตรการในการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงดังกล่าว และควรกำหนดกิจกรรมหรือสถานที่เกี่ยวกับการใช้เครื่องขยายเสียงว่าไม่อยู่ใกล้สถานที่สำคัญหรือห้ามใช้เสียงจากเครื่องขยายเสียงในระยะใกล้กว่า 100 เมตรจากบริเวณสถานที่ใดสถานที่ดังนี้ โรงเรียนระหว่างทำการสอน ศาลสถิตยุติธรรมในระหว่างทำการพิจารณาคดี โรงพยาบาล สถานพยาบาลที่รับผู้ป่วยไว้ค้างคืน หอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก ในขนาดที่เห็นได้ว่าจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่สถานที่ดังกล่าว

2. ควรมีการศึกษามาตรการในการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียง รถแห่ แตรวงของต่างประเทศมาเป็นข้อมูลประกอบกับการกำหนดมาตรการที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงในการจัดกิจกรรมทางศาสนา และมีบทกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงในการจัดกิจกรรมทางศาสนาบังคับใช้โดยเฉพาะ

3. รัฐต้องจัดให้ความรู้เกี่ยวกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights หรือ ICESCR) โดยเฉพาะข้อ 13 ขณะเดียวกันสถานที่ที่ใช้ประกอบกิจกรรมทางศาสนาก็ควรเคารพสิทธิส่วนบุคคลของผู้อยู่อาศัยใกล้เคียงบริเวณศาสนาสถานด้วยเช่นกัน โดยการปรับลดเสียง ขนาดของลำโพงของเครื่องขยายเสียง รถแห่ แตรวงและควรพยายามหลีกเลี่ยงการใช้เสียงดังในช่วงเวลาที่ผู้คนกำลังพักผ่อน การใช้กฎหมายเพื่อเป็นแนวทางในการระงับเหตุข้อพิพาทเสียงดังกับการใช้เครื่องขยายเสียงในกิจกรรมทางศาสนา ควรเป็นหนทางหรือทางเลือกสุดท้ายหลังจากใช้วิธีการอื่นแล้วไม่เป็นผล

4. ควรกำหนดคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตใช้เครื่องขยายเสียงในงานพิธี เช่น กำหนดอายุของผู้ขออนุญาตไว้ ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรม ไม่เป็นผู้วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไปมีดังนี้

1. ผู้วิจัยพบว่ามาตรการที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงในการจัดกิจกรรมทางศาสนา ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเสียงที่เกิดจากการจัดกิจกรรมทางศาสนา และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีความเห็นตรงกันในเรื่องมาตรการที่จะทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอยู่ร่วมกันได้และยอมรับกันได้ บนพื้นฐานความเท่าเทียมกัน ใช้มาตรการทางกฎหมายเป็นทางสุดท้าย

2. ผู้วิจัยพบว่าควรมีการศึกษาอุปกรณ์ที่ใช้นากรขยายเสียงที่มีการพัฒนาที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงในการจัดกิจกรรมทางศาสนาเพิ่มเติม แม้ว่าอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกับเครื่องขยายเสียงจะมีระดับดังไม่เกินมาตรฐาน แต่มีระดับความถี่ที่สร้างความเดือดร้อนรำคาญที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพได้

เอกสารอ้างอิง

เกษมสันต์ วิลาวรรณ. (2546) คำอธิบายกฎหมายแรงงาน.พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.

คำพิพากษาฎีกาที่ 1936/2517

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายอาญา

ประวิชย์ มะกรวัฒนา. 2561 เหตุอันเกิดจาก‘เสียงระฆัง’ ประเด็นข้อกฎหมายไทยและต่างประเทศ เข้าถึง เมื่อวันที่ (10 ธันวาคม 2561) เข้าถึงได้จาก (http://www.matichon .co.th/columnists/news/_1178758)

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493

พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

พิสิทธิ์ ศรีวรานันท์. 2550 สรุปสาระสำคัญพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493 เข้าถึงเมื่อวันที่ (10 ธันวาคม 2561) เข้าถึงได้จาก

http://www. multi.dopa.go.th/legalnews/download/54)

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

โพสท์ทูเดย์ ออนไลน์. 2561 อิโดนีเซียขอมัสยิดงดใช้เครื่องขยายเสียง หวังลดความขัดแย้งทางศาสนา เข้าถึงเมื่อวันที่ (10 ธันวาคม 2561) เข้าถึงได้จาก http://www.posttoday.com/world/562542)

มติชนออนไลน์ .2562 แก๊งโจ๋ งานบวชวัดสิงห์ บุกรุมทำร้าย ครู-นร. ท้า “วัน อยู่บำรุง” มีดคนละเล่มป่ะละเข้าถึงเมื่อวันที่ (26 กุมภาพันธ์ 2562) เข้าถึงได้จากhttps://www.matichon .co.th/bullet-news-today/news_1379854

วารี นาสกุล. (2540).ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ละเมิด จัดการงานนอกสั่งและลาภมิควรได้ พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Sanook. 2562. เผยเจ้าอาวาส “วัดสิงห์” สั่งงดใช้เสียงแห่นาคแล้ว ญาติโยมไม่ฟัง-ยกพวกถล่มโรงเรียน เข้าถึงเมื่อวันที่ (1 มกราคม 2562) เข้าถึงจาก https://www.sanook.com/news/7690710/

ไทยรัฐ. 2561. ห้ามไม่ฟัง หนุ่มใหญ่ยิ่งพ่อค้าฉุนเปิดเพลงเสียงดัง เข้าถึงเมื่อวันที่ (1 มกราคม 2562)เข้าถึงจาก https://www.thairath.co.th/content/471799.

ชุมชนกับโครงการเพื่อการพัฒนาความมั่นคงทางพลังงาน : กรณีศึกษาเกาะพยาม

The Community and the Project for Energy Security Development: A case study in KohPayam

สุดเฉลิม ศัสตราพฤกษ์[1] และปริวัฒน์ ช่างคิด[2]
Soodchalerm Sattrapruek[1] and Pariwat Changkid[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดการพัฒนาโครงการเกาะอัจฉริยะแห่งแรกของประเทศไทยและการขับเคลื่อนแผนความมั่นคงทางพลังงานโดยการดำเนินโครงการพัฒนาที่เน้นด้านความมั่นคงทางพลังงานของรัฐบาล กรณีศึกษาเกาะพยาม จังหวัดระนอง ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นความขัดแย้งจากการบริหารการพัฒนาระหว่างนโยบายการส่งเสริมการประกอบกิจการพลังงานสะอาดของรัฐกับสภาพแวดล้อมของชุมชน ดังนั้นในการบริหารเพื่อการพัฒนาโครงการต่างๆต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ การสำรวจผลกระทบอย่างรอบด้านเพื่อสร้างเสริมความเข้มแข็งและขีดความสามารถของชุมชนเป้าหมาย และนำเสนอมุมมองการจัดการโครงการพัฒนาในพื้นที่ชุมชนที่มีลักษณะเฉพาะ รวมถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการพัฒนาจากรัฐสู่ชุมชนและการกำกับดูแลจากรัฐ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การอนุญาต 2) อัตราค่าบริการ 3) การกำหนดมาตรฐานและความปลอดภัย 4) ระบบโครงข่ายและศูนย์ควบคุมพลังงาน เพื่อลดความล้มเหลวเชิงนโยบายและการบริหารที่ไม่เป็นไปเพื่อการพัฒนา

คำสำคัญ (Keywords) : การพัฒนาชุมชน, การบริหารโครงการ, การจัดการความขัดแย้ง, ความมั่นคงทางพลังงาน

Abstract

This article aims to introduce the concept of an intelligent island development project in Thailand, proposed by offering the implementation of development projects that focus on energy security. The actions of government with

[1]กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไปสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร 74000/ General Education in Social Science, Faculty of liberal Arts, Thailand National Sports University, Samut Sakhon Campus 74000, Thailand

[2]สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยชุมชนระนอง จังหวัดระนอง 85000/ Department of Local Government, Ranong Community College 85000, Thailand

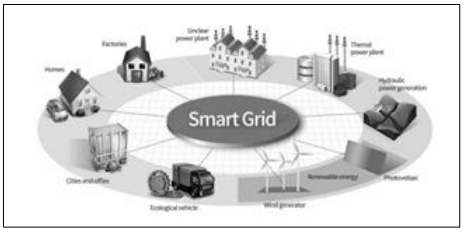
regard to the power plan and energy security, are considered. The smart grid project a case study of KohPayam, Ranong Province was found that reflected the conflict of development administration; between the government's energy security policy and the community environment. Therefore, the administration of development by projects must take into account the suitability of the area. A comprehensive impact survey to strengthen and competency of the target community and includes a description of problems and conflicts, and presents a management development program which concentrates on the locality of a particular community. This includes some possible development projects extending from the state to communities. In addition, the regulatory and state requirements are examined, which consist of 1) allowing, 2) rate, 3) standardization and security, and 4) a network system and energy control center. To reduce the policy failure and the administration not for development.

Keywords : Community Development, Project Management, Conflict Management, Energy Security

บทนำ (Introduction)

ความพยายามสร้างความมั่นคงทางพลังงานสำหรับประเทศไทย โดยส่งเสริมพลังงานสะอาดที่ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชนในชุมชน รวมถึงสร้างความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและมีการจัดทำโครงการเกาะพลังงานอัจฉริยะแห่งแรกของประเทศไทย โดยกำหนดให้เกาะพยาม จังหวัดระนองเป็นพื้นที่ดำเนินการ ซึ่งเป็นโครงการที่มุ่งมั่นพัฒนาให้เกาะพยามก้าวสู่ความเป็นเลิศและรักษาไว้ซึ่งธรรมชาติตามวิสัยทัศน์ของเกาะพยามที่กำหนดไว้ โดยเป็นโครงการต้นแบบในการพัฒนาพลังงานสะอาดบนเกาะให้มีความยั่งยืนและมีความมั่นคงทางพลังงานในขณะเดียวกันยังคงรักษาสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบมีแผนลงทุนด้านการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลม พลังงานคลื่น รวมถึงพลังงานแสงอาทิตย์ที่เป็นพลังงานทดแทน (ไพรัช สุนกำเหนิด, 2549 : 37) ควบคู่กับการพัฒนาเกาะพยามในด้านต่างๆ ทั้งการจัดการขยะอย่างยั่งยืน การวางระบบรักษาความปลอดภัยบนเกาะ การสร้างระบบขนส่งมวลชนรอบเกาะ การทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนในวันสำคัญต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น จากแนวทางการพัฒนาเกาะพลังงานอัจฉริยะแห่งแรกของไทยแสดงให้เห็นว่าทุกฝ่ายได้ศึกษาและตระหนักถึงศักยภาพของเกาะพยาม เพื่อให้เป็นพื้นที่ต้นแบบของการใช้พลังงานสะอาดแต่การพัฒนาจำเป็นต้องสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชนอันจะนำไปสู่การให้ความร่วมมือของทุกฝ่ายประกอบกับเกาะพยามถูกกำหนดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เน้นความเป็นธรรมชาติจึงเป็นความท้าทายของโครงการนี้ต่อแนวคิดและการยอมรับของประชาชนในพื้นที่ บทความชิ้นนี้มุ่งนำเสนอข้อมูลในแง่มุมต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการ

วางแผนพัฒนาโครงการความมั่นคงด้านพลังงานโดยเฉพาะพลังงานไฟฟ้าในประเทศไทยต่อไป เนื่องจากที่ผ่านมาความมั่นคงด้านพลังงานของไทยมีความเสี่ยงภายในประเทศอันเนื่องจากกำลังการผลิตพลังงานที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ทั้งในภาคอุตสาหกรรมและครัวเรือน การผลิตกระแสไฟฟ้าภายในประเทศเน้นการนำเข้าเชื้อเพลิงโดยเฉพาะน้ำมันที่ไทยต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศเป็นหลัก (ศุภาภาส กิจวรรณ์, 2555 : 83)

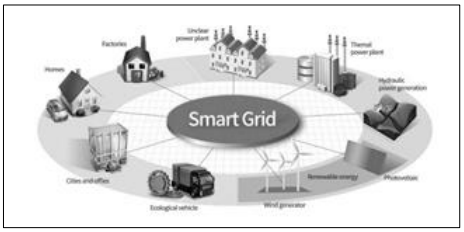
ภาพที่ [1] แผนวงจรการใช้ไฟฟ้าที่ทันสมัย
ที่มา : http://www.naonworks.com/

เนื้อหา (Content)

แนวคิดโครงการเกาะพลังงานอัจฉริยะแห่งแรกของไทย “เกาะพยาม” เป็นโครงการของบริษัทสาธารณูปโภคเกาะพยาม (2558 : 1-30) ที่มุ่งมั่นพัฒนาให้เกาะพยามก้าวสู่ความเป็นเลิศและรักษาไว้ซึ่งธรรมชาติตามวิสัยทัศน์ของเกาะพยามที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นโครงการต้นแบบในการพัฒนาพลังงานสะอาดบนเกาะให้มีความยั่งยืนและมีความมั่นคงทางพลังงาน ในขณะเดียวกันยังคงรักษาสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป ซึ่งบริษัทมีแผนลงทุนด้านการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทางเลือกทั้งหมด 4 แหล่ง ประกอบด้วย 1) พลังงานลม ซึ่งบริษัทได้ศึกษาและพบว่าเกาะพยามมีลมเฉลี่ย 5 เมตรต่อวินาที สามารถนำมาเป็นพลังงานผลิตกระแสไฟฟ้าได้ 2) พลังงานจากคลื่น ซึ่งการสำรวจพื้นที่บริเวณโดยรอบของเกาะพยาม พบว่าโขดหินถูกกัดเซาะจากคลื่นค่อนข้างรุนแรง ดังนั้นจากการศึกษาจึงสรุปได้ว่ามีความเหมาะสมและสามารถนำพลังงานคลื่นมาใช้ผลิตกระแสไฟฟ้าได้ 3) พลังงานแสงอาทิตย์ จังหวัดระนองได้ชื่อว่า “เมืองฝนแปดแดดสี่” แต่จากการศึกษา พบว่า พื้นที่เกาะพยามมีการแผ่รังสีของดวงอาทิตย์ที่สามารถผลิตไฟฟ้าได้ถึง 1.857 กิโลวัตต์ต่อตารางเมตร ซึ่งพื้นที่เกาะพยามจะได้รับรังสีไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับองศาของเส้นศูนย์สูตร (Equator) ระดับความสูงของบริเวณที่ดินและฤดูกาล โดยบริษัทจะวางแผนผลิตกระแสไฟฟ้าจากแหล่งพลังงานแสงอาทิตย์ในสัดส่วนประมาณร้อยละ 70 ของปริมาณความต้องการใช้ไฟฟ้า โดยทำงานในรูปแบบพลังงานแม่เหล็ก (Hybrid) ควบคู่กับกังหันลมผลิตกระแสไฟฟ้าและ 4) พลังงานน้ำเป็นการผลิตไฟฟ้าจากการนำน้ำไปเก็บไว้บนที่สูง (เกิดพลังงานศักย์) แล้วปล่อยลงสู่พื้นราบหรือพื้นที่ต่ำกว่า (เกิดพลังงานจลน์) แล้วทำให้น้ำไหลผ่านใบพัดเครื่องกำเนิดไฟฟ้า สำหรับเกาะพยามจะนำน้ำขึ้นไปเก็บไว้บนเนินเขา แล้วทำการปล่อยให้น้ำไหลลงมาเพื่อใช้งานตามบ้านเรือนหรือสวน

ในช่วงที่น้ำไหลลงมาตามแรงดึงดูดของโลกจะเกิดพลังงานขึ้นเมื่อนำมาผ่านใบพัดของเครื่องกำเนิดไฟฟ้าก็จะได้กระแสไฟฟ้าออกมานอกจากการผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังงานทางเลือกแล้วยังมีโครงการเพื่อพัฒนาเกาะพยามในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยมีแผนการดำเนินกิจกรรมดังนี้ ประการแรกการจัดการขยะอย่างยั่งยืน เนื่องจากเกาะพยามกำลังประสบปัญหาเรื่องขยะที่ยังไม่มีระบบจัดการที่เหมาะสม บริษัทจะส่งเสริมการจัดการอย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับครัวเรือน โดยนำระบบการคัดแยกขยะมาใช้และนำระบบการคัดแยกพร้อมติดตั้งตู้ทิ้งขวด ซึ่งเป็นแนวคิดที่บริษัทจะนำมากระตุ้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทิ้งขยะที่น่าสนใจคือ การรีไซเคิล (Recycle) บรรจุภัณฑ์ประเภทขวดพลาสติก ขวดแก้ว หรือกระป๋อง เมื่อนำไปทิ้งในตู้รีไซเคิล จะได้รับใบเสร็จโดยสามารถนำไปรับเงินจากจุดจ่ายเงินเป็นต้น โดยมีเป้าหมายคือ การกระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทิ้งขยะและแสดงความรับผิดชอบต่อขยะของตนเอง ประการที่สองจัดตั้งกองทุนพัฒนาชุมชน รายได้ส่วนหนึ่งจากการประกอบธุรกิจบริษัทจะนำไปจัดตั้งเป็นกองทุนพัฒนาชุมชนเป็นกองทุนที่ประชาชนบนเกาะพยามเข้ามาร่วมจัดการกองทุนผ่านระบบคณะกรรมการบริหารกองทุน โดยบริษัทจะไม่เข้าไปแทรกแซงการตัดสินใจในการใช้เงินจากกองทุนนี้ ประการที่สามติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่าง LED นอกเหนือจากการผลิตไฟฟ้าเพื่อการจำหน่ายแล้ว ยังเป็นการสร้างความปลอดภัยแก่ชุมชน ด้วยการติดตั้งไฟฟ้าส่องถนนตามจุดสำคัญทั่วทั้งเกาะ โดยใช้หลอดไฟ LED ซึ่งประหยัดพลังงานและไม่มีแสง UV รวมถึงประสิทธิภาพที่ดีกว่า ประการที่สี่การอนุรักษ์ต้นไม้บนเกาะ เนื่องจากเกาะพยามเน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การเติบโตทางด้านการท่องเที่ยว อาจนำมาซึ่งความสูญเสียทรัพยากรทางธรรมชาติ โดยเฉพาะปริมาณต้นไม้ที่ลดลง บริษัทจึงริเริ่มโครงการอนุรักษ์ต้นไม้และระบบนิเวศรวมถึงการดำเนินกิจกรรมของบริษัทจะคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น โดยมีการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการติดตามเฝ้าระวังในทุกกิจกรรมของโครงการ ประการที่ห้าพัฒนาชุดชมวิว เป็นอีกหนึ่งภารกิจที่ทางโครงการจะสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเนื่องจากสภาพทางธรรมชาติบนเกาะพยามมีความสวยงามและมีเนินสูงแก่เหมาะแก่การสร้างจุดชุมวิว ประการที่หกจัดกิจกรรมในวันสำคัญ เป็นกิจกรรมที่โครงการได้ดำเนินการร่วมกับชุมชนมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่การเปิดตัวโครงการเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ประการที่เจ็ดระบบสัญญาณอินเตอร์เน็ตฟรีรอบเกาะ เป็นสิ่งที่ทางโครงการจะทำให้เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความสะดวกในการติดต่อสื่อสารเช่นเดียวกับพื้นที่อื่นๆ ประการที่แปดจัดระบบยามอาสารักษาความปลอดภัย โดยโครงการให้ความสำคัญกับระบบความปลอดภัยบนเกาะ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวและให้ความช่วยเหลือได้ทันในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนนอกเหนือจากการดำเนินการของภาครัฐ โดยเน้นการจัดการของชุมชนเป็นหลัก ประการสุดท้ายระบบขนส่งมวลชนรอบเกาะ เป็นความตั้งใจของโครงการที่จะให้มีระบบขนส่งมวลชนที่มีมาตรฐานเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยวและประชาชนบนเกาะพยามอันจะนำไปสู่ความปลอดภัยในการเดินทางของผู้คนบนเกาะพยามต่อไป จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นแนวคิดที่โครงการวางแผนจะดำเนินการโดยลงพื้นที่เพื่อชี้แจงรายละเอียดของโครงการและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนครั้งแรก เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2558 ณ ศูนย์ประชุมหมู่บ้านเกาะพยาม ในเวที

ประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านอย่างไรก็ตามผู้รับผิดชอบโครงการยืนยันในที่ประชุมว่าการดำเนินการทุกขั้นตอนจะให้มีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งจากแนวคิดนี้สามารถแสดงการใช้พลังงานอย่างชาญฉลาดและคุ้มค่าให้เห็นได้ในภาพที่ 2

ภาพที่ [2] Smart Energy: การใช้พลังงานอย่างชาญฉลาดและรู้คุณค่า
ที่มา : http://www.ee.eng.chula.ac.th/

การบริหารเพื่อการพัฒนาเกาะพลังงานอัจฉริยะในการจัดการความขัดแย้งโครงการเกาะพลังงานอัจฉริยะแห่งแรกของประเทศไทยดูเหมือนจะเดินหน้าอย่างไร้อุปสรรคเพราะเป็นโครงการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเกาะพยามที่เน้นความเป็นธรรมชาติไว้และผลิตไฟฟ้าจากพลังงานสะอาด แต่ยังมีประชาชนส่วนหนึ่งที่ตั้งคำถามถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมบนเกาะจากการใช้พื้นที่ เช่น ต้องตัดต้นไม้จำนวนเท่าไร ใช้พื้นที่มากแค่ไหน ใช้พื้นที่ตรงบริเวณใดของเกาะ เนื่องจากเกาะพยามต้องคงความเป็นธรรมชาติและสร้างจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบธรรมชาติเดินทางมาเกาะพยาม หากมีการใช้พื้นที่เพื่อดำเนินโครงการดังกล่าวจะสูญเสียความเป็นอัตลักษณ์ (Identity) ของเกาะแห่งนี้ จึงมีการคัดค้าน (Demur) โครงการดังกล่าว ซึ่งมีตัวแทนยื่นหนังสือคัดค้านต่อศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดระนอง เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2559 โดยคนกลุ่มหนึ่งและมีการถือป้ายประท้วงไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะพยาม ศาลากลางจังหวัดระนอง สถานีตำรวจภูธรเมืองระนอง รวมถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ต่อต้านโครงการดังกล่าวเพื่อแสดงจุดยืนและคัดค้านด้วยข้อมูลต่างๆในฐานะผู้ดูแลทรัพยากรทางธรรมชาติของชุมชนรัฐในฐานะผู้บริหารปกครอง (Governance) กรณีโครงการเกาะพลังงานอัจฉริยะแห่งแรกของไทยจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่โครงการเปิดตัวส่งผลให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างหลากหลายถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของเกาะพยาม ประชาชนส่วนหนึ่งลุกขึ้นมาต่อต้านและยื่นหนังสือคัดค้านต่อศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดระนอง และต่อมาจังหวัดระนองตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อพิจารณาและมีมติให้บริษัทชะลอโครงการไว้ชั่วคราวจากข้อเท็จจริงดังกล่าวได้สะท้อนถึงการบริหารเพื่อการพัฒนาของรัฐไม่มีความสอดคล้องกับสภาพของชุมชน อย่างไรก็ตามในการบริหารการพัฒนา (Development Administration) ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างจริงใจไม่ใช่เป็นเพียงการสร้างให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ (Participation) เพราะทุกองค์ประกอบทางการบริหารจัดการจะเกิดการพัฒนาได้จะต้องเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่าง

กว้างขวางโดยการแสดงความคิดเห็น และการแสดงความคิดเห็นนั้นต้องเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (สุดเฉลิม ศัสตราพฤกษ์ และคณะ, 2558 : 278) ทั้งนี้เป็นเพียงแค่ปัจจัยเบื้องต้นเท่านั้นและในการดำเนินการในขั้นตอนที่มีผลกระทบต่อสาธารณะ (Public) ยังมีความละเอียดอ่อนทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ทั้งนี้ภาครัฐจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจถึงผลลัพธ์ของโครงการพัฒนาต่างๆ ที่เกิดจากการดำเนินนโยบายเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาและความขัดแย้งที่จะทำให้การบริหารไม่เป็นไปเพื่อการพัฒนา

บทสรุป (Conclusion)

ชุมชนกับการพัฒนาตามแนวนโยบายความมั่นคงทางพลังงานของรัฐซึ่งพลังงานถือเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญในทุกภาคส่วน ดังนั้นการสร้างความมั่นคงทางพลังงานจึงเป็นสิ่งสำคัญ อย่างไรก็ตามชุมชนซึ่งเป็นพื้นที่ของการพัฒนานั้นต้องเข้ามารับรู้และมีส่วนร่วมรวมถึงวางแผนการใช้พลังงานของชุมชนซึ่งต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ภาครัฐโดยกระทรวงพลังงานมียุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการพลังงานในระดับชุมชน ผ่านการดำเนินการ “โครงการวางแผนพลังงานชุมชน” ซึ่งกำหนดการวางแผนพลังงานชุมชน โดยวิสาขา ภู่จินดา (2555 : 75 - 87) ได้เสนอขั้นตอนการดำเนินงานไว้ 10 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 สร้างความเข้าใจร่วมกันกับชุมชนเพื่อให้ชุมชนเข้าใจและยอมรับโครงการวางแผนพลังงานชุมชนรวมทั้งมีความเข้าใจเรื่องของพลังงานเบื้องต้นและเกิดความตระหนักที่จะแก้ไขปัญหาร่วมกัน ขั้นที่ 2 สร้างทีมคณะทำงานพลังงานชุมชนโดยเป็นการสร้างคณะทำงานโครงการวางแผนพลังงานชุมชนในพื้นที่ซึ่งจะมีทั้งตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนตัวท้องถิ่นและอาสาสมัครพลังงานชุมชน (อสพน.) ในการเป็นตัวแทนเพื่อผลักดันให้โครงการวางแผนพลังงานชุมชนประสบผลสำเร็จ ขั้นที่ 3 เก็บข้อมูลพลังงานในพื้นที่โดยการสำรวจข้อมูลด้านพลังงานในระดับชุมชน ขั้นที่ 4 ประมวลผลข้อมูลจัดทำสถานการณ์พลังงานเพื่อนำผลจากสถานการณ์ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดแผนพลังงานชุมชน ขั้นที่ 5 สะท้อนข้อมูลคืนสู่ชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้รับรู้และตรวจสอบข้อมูลด้านพลังงานของชุมชนเองว่ามีปริมาณเท่าใดและสูญเสียเงินไปกับการบริโภคพลังงานประเภทต่างๆเป็นมูลค่าเท่าใดซึ่งขั้นตอนนี้มีความสำคัญเพราะเป็นขั้นตอนที่ทำให้คนในชุมชนได้คิดทบทวนถึงสาเหตุของการใช้พลังงานอย่างสิ้นเปลืองและก่อให้เกิดความตระหนักว่ามีค่าใช้จ่ายทางด้านพลังงานเป็นจำนวนมากซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงวิธีการในการลดค่าใช้จ่ายทางด้านพลังงานได้เป็นอย่างดี ขั้นที่ 6 ศึกษาดูงานเทคโนโลยีพลังงานที่ยั่งยืนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเลือกใช้พลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ขั้นที่ 7 ประชุมระดมความคิดเห็นและจัดทำแผนพลังงานชุมชน ขั้นที่ 8 รับฟังความคิดเห็นของแผนจากประชาชนในชุมชนเพื่อให้เกิดการยอมรับแผนพลังงานชุมชน ขั้นที่ 9 ปฏิบัติตามแผนพลังงานชุมชนซึ่งเป็นโครงการนำร่องและทำให้เกิดวิทยากรด้านพลังงานในชุมชน และขั้นที่ 10 สรุปบทเรียนการทำงานร่วมกัน การดำเนินการจัดการพลังงานชุมชนเริ่มมีการดำเนินการในหลายพื้นที่ เนื่องจากทุกภาคส่วน (Stakeholders) เริ่มให้ความสำคัญและตระหนักถึงความมั่นคงทางพลังงาน รวมถึงผลกระทบจากการใช้พลังงานในรูปแบบต่างๆ มากขึ้น โดยในปัจจุบันให้ความสำคัญกับพลังงาน

สะอาด ทั้งพลังงานจากลม น้ำ แสงอาทิตย์ เป็นต้น ดังนั้นการร่วมวางแผนพลังงานกับชุมชนจึงมีความสำคัญและเป็นภารกิจที่ต้องสร้างให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้สมาชิกในชุมชนเห็นความสำคัญและร่วมวางแผนการใช้พลังงานสะอาดต่อไป อย่างไรก็ตามการจัดทำโครงการใดๆในชุมชน ควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ เพื่อลดความขัดแย้งที่จะตามมา ดังเช่นกรณีโครงการก่อสร้างระบบผลิตน้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาคสาขาระนอง บริเวณเกาะกลางบางริ้น หมู่ที่ 2 ตำบลบางริ้น อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง ซึ่งเกิดความขัดแย้งกับประชาชนในพื้นที่จนไม่สามารถดำเนินการได้แต่เมื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนกลับช่วยให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันและสามารถหาแนวทางการดำเนินการร่วมกันได้อย่างลงตัวจนโครงการดำเนินการได้จนสำเร็จ (ปริวัฒน์ ช่างคิด, 2559 : 135 - 160) ทั้งนี้ธิตา อ่อนอินทร์ (2557) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการปกครองด้านสิ่งแวดล้อมแบบผสมของผู้ผลิตไฟฟ้าขนาดเล็กมาก: ศึกษาเปรียบเทียบกรณีโครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับจุลภาคของชุมชน 3 แห่งในประเทศไทย จากผลการศึกษาได้เสนอว่าการรวมตัวของหลายภาคส่วนเป็นการจัดการปกครองสิ่งแวดล้อมรูปแบบผสมนั้น มีส่วนทำให้โครงการผู้ผลิตไฟฟ้าขนาดเล็กมากระดับชุมชนประสบความสำเร็จ นอกจากนั้นยังเป็นการเริ่มการให้นิยามของความมั่นคงทางพลังงานที่เน้นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นจากโครงการที่ชุมชนคิดขึ้นเองซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความมั่นคงมนุษย์โดยเนื่องมาจากการเพิ่มศักยภาพให้ชุมชน การร่วมมือกันของผู้ทำโครงการชี้ให้เห็นถึงพลวัตของความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างภาคส่วนต่างๆคือชุมชน ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและภาครัฐ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ชุมชนจะมีศักยภาพเพิ่มขึ้นจากการร่วมมือกันกับหลายภาคส่วน รัฐยังเป็นภาคส่วนที่มีอิทธิพลสำคัญกับการเข้ามาของชุมชนในธุรกิจนี้ และจากการศึกษาเรื่องการใช้พลังงานกับวิถีชีวิตชุมชน (กรณีศึกษาบ้านท่าวารี ตำบลหัวดอน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี) ของเสริฐ เขียนนอก และคณะ (2547) พบว่าพลังงานทดแทนคนในชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับพลังงานทดแทนน้อยและยังไม่มีการศึกษาการนำพลังงานทดแทนมาใช้และวิถีชีวิตกับการใช้พลังงานคนในชุมชนมีความสะดวกสบายมากขึ้นแต่ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพลังงานสูงขึ้นมากเมื่อเทียบกับในอดีตดังนั้น การส่งเสริมให้ชุมชนมีความมั่นคงทางพลังงาน โดยใช้กระบวนการสานเสวนาระหว่างชุมชนกับนักลงทุนเพื่อสร้างความเข้าใจถึงทิศทางการดำเนินงานนั้นจะเป็นปัจจัยเสริมให้เกิดความร่วมมือในด้านอื่นๆ อีกทั้งการสร้างความเข้าใจตั้งแต่ต้นจะลดความขัดแย้งที่อาจเกิดตามมาซึ่งภารกิจนี้รัฐในฐานะผู้กำกับการประกอบธุรกิจพลังงานต้องเป็นตัวขับเคลื่อนกลไกให้เกิดขึ้นและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 ซึ่งได้กำหนดเงื่อนไขในการดำเนินงานซึ่งประกอบด้วย 1) การอนุญาตการประกอบกิจการพลังงาน 2) อัตราค่าบริการในการประกอบกิจการพลังงาน 3) การกำหนดมาตรฐานและความปลอดภัยในการประกอบกิจการพลังงาน4) ระบบโครงข่ายพลังงานและศูนย์ควบคุมระบบโครงข่ายพลังงานทั้งนี้นวัตกรรม (Innovations) การพัฒนาที่มาจากรัฐบาลมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นแต่การที่จะนวัตกรรมที่ทันสมัยเข้ามาสู่ชุมชนต้องมีการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อสภาพความเป็นเมืองที่แตกต่างกัน (Urbanization) ดังนั้น การประยุกต์นวัตกรรมดังกล่าวต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อปรับปรุงให้เกิด

ความสอดคล้องในทางปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ทัดเทียมไม่สูญเสียโอกาสในการพัฒนาไปอย่างไร้ความหวัง เพราะในโลกสมัยใหม่ได้ยึดหลักเสมอภาคในการพัฒนาซึ่งเป็นความท้าทายในการบริหารการพัฒนาในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง (References)

ธิตา อ่อนอินทร์. (2557). **การจัดการปกครองด้านสิ่งแวดล้อมแบบผสมในผู้ผลิตไฟฟ้าขนาดเล็กมาก: ศึกษาเปรียบเทียบกรณีโครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับจุลภาคของชุมชน 3 แห่งในประเทศไทย.** (ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บริษัทสาธารณูปโภคเกาะพยาม. (2558). **เอกสารประกอบการประชุม เรื่องแนวคิดโครงการเกาะพลังงานอัจฉริยะแห่งแรกของไทย.** [เอกสารอัดสำเนา]. ระนอง: บริษัทสาธารณูปโภคเกาะพยาม.

ปริวัฒน์ ช่างคิด. (2559). “การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนกรณีโครงการก่อสร้างระบบผลิตน้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาคสาขาระนอง.” **วารสารวิทยาการจัดการ.** 33(2) : 135-160.

ไพรัช สุนกำเหนิด. (2549). “วิกฤตการณ์พลังงาน.” **วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.** 3(4) : 32-39.

วิสาขา ภู่จินดา. (2555). “แนวทางการวางแผนพลังงานชุมชนอย่างยั่งยืนของประเทศไทย.” **วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม.** 8(2) : 75-87.

ศุภาภาส กิจวรรณ์. (2555). “ความมั่นคงทางพลังงานของไทย: การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับพม่าในสมัยรัฐบาลนายกรัฐมนตรีพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร.” **วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช.** 25(2) : 75-92.

สุดเฉลิม ศัสตราพฤกษ์ และไพศาล บรรจุสุวรรณ์. (2558). “ธรรมาภิบาลเพื่อการจัดการและการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน.” **วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต.** 3(3) : 271-283.

เสริฐ เขียนนอก, ประถม บุญทน และคำเพียร สะอาดศรี. (2547). **การใช้พลังงานกับวิถีชีวิตชุมชน (กรณีศึกษาบ้านท่าวารี ตำบลหัวดอน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี).** อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

Translated Thai References

Thita Orn-in. (2014). **Hybrid environmental governance in very small power producers: A comparative study of three micro-hydropower project in Thailand.** (Master of Arts). Bangkok : Chulalongkorn University. [In Thai]

Koh Phayam Utilities Company Limited. (2015). **Thailand's first intelligent energy island project concept.** [Duplicate]. Ranong: Koh Phayam Utilities Company Limited. [In Thai]

Pariwat Changkid. (2016). “Hearing Public Opinion of the Construction Projects of Water Supply System of Ranong Provincial Water Supply.” **Journal of Management Sciences.** 3(2) : 135-160.

Pirat Sunkamnird. (2006). “ Energy Crisis.” **Journal of Management Sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat University.** 3(4) : 32-39. [In Thai]

Wisakha Phoochinda. (2012). “Measures for Sustainable Energy Planning of the Community in Thailand.” **NIDA Journal of Environmental Management.** 8(2) : 75-87. [In Thai]

Supapart Gidchawan. (2012). “Thailand, s Energy Security: the Implementation of Foreign Policy with Myanmar in the Period of the Prime Minister, Policy Lieutenant Colonel Thanksin Shinnawatra,s Goverment.” **Sukhothai Thammathirat Open University Journal.** 25(2): 75-92. [In Thai]

Soodchalerm Sattrapruek and Paisarn Bunchusuwan. (2015). “Good Governance for Community Enterprise Management and Development”. **Journal of Community Development and Life Quality.** 3(3) : 271-283. [In Thai]

Sert KienNork, Prathom BoonTon and Khampian Sa-ard Sri. (2004). **Used Energy for community life (The Case Study in Ban Tha Wari, Hua Don Subdistrict, Khueang Nai District, Ubon Ratchathani).** Ubon Ratchathani : Ubon Ratchathani Rajabhat University. [In Thai]

รูปแบบการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

Development model of community welfare fund Khanuan municipal district Na Kham District khonkaen Province.

เอกวิทย์ ลำพาย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น 2. เพื่อค้นหารูปแบบการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอ หนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น และ 3. เพื่อสรุปผลรูปแบบการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มีกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น 50 คน ผลการวิจัยพบว่า 1. เพื่อศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น สามารถจำแนกผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน คือ ระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น เพื่อการจัดสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวนเป็นไปโดยเสมอภาคทั่วถึงเอื้ออาทรซึ่งกันและกันรวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวมในชุมชนเทศบาลตำบลขนวน มีระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน จำนวน 25 ข้อ 1.2 ปัญหาที่พบในกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน พบปัญหาในเรื่องของระบบการจัดการข้อมูลเกี่ยวกับรายรับ-รายจ่าย ของสมาชิกกองทุนที่ยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร เป็นปัญหาสำคัญที่กลุ่มเป้าหมายและชุมชนมีความต้องการที่จะแก้ไขปัญหาและอยากให้กองทุนสวัสดิการชุมชนเกิดการพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง 2. เพื่อค้นหารูปแบบการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอ หนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ได้จำนวน 3 รูปแบบ ได้แก่ 2.1 รูปแบบการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลโดยดัชนีการจำแนกด้วย 2.2 รูปแบบการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลโดยโปรแกรมไมโครซอฟท์ เอกซ์เซล และ2.3 รูปแบบการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ 3. เพื่อสรุปผลรูปแบบการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น พบว่า

มี 2 รูปแบบ คือ 1. รูปแบบการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลโดยโปรแกรมไมโครซอฟท์เอกซ์เซล 2. รูปแบบการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, กองทุนสวัสดิการชุมชน

Abstract

Research on the model of community welfare fund development system, Khanuan Subdistrict Municipality Nong Na Kham District Khon Kaen Objective 1. To study community welfare fund, Khanuan Subdistrict Municipality Nong Na Kham District 2. To find the model of community welfare fund development system, Khanuan Subdistrict Municipality, Nong Na Kham District, Khon Kaen Province and 3. To summarize the model of community welfare fund development system in Khanuan Subdistrict Municipality. Nong Na Kham District Khon Kaen Is a qualitative research There are research tools, semi-structured interview form. There are a total of 50 target groups. The results of the research are as follows: 1. To study the Community Welfare Fund of Khanuan Subdistrict Municipality Nong Na Kham District Khon Kaen Can classify the results into 2 parts: 1.1 Information about regulations, community welfare funds, Khanuan Subdistrict Municipality is the regulations, community welfare fund, Khanuan Subdistrict Municipality Nong Na Kham District Khon Kaen For community welfare, Khanuan Municipality is equal, inclusive, caring for each other, as well as contributing to the members in the community of Khanuan Municipality. There are 25 regulations for community welfare fund, Khanuan Subdistrict Municipality Fund 1.2. Problems encountered in the Community Welfare Fund of Khanuan Subdistrict Municipality Encountered problems in the management of information systems about income - expenses Of fund members that are not as systematic as they should be Is a major problem that the target group and the community needs to solve the problem and want the Community Welfare Fund to develop continuously. 2. To find the model of community welfare fund development, Khanuan Municipality, Nong Na Kham District, Province Khon Kaen can have 3 types of forms, namely 2.1 Form for developing a document storage system

by using the classification index by 2.2. Data collection by Microsoft Excel program and 2.3 format of data collection system development by computer software program 3. To summarize the model of community welfare fund development system, Khanuan Subdistrict Municipality Nong Na Kham District Khon Kaen province found that there are 2 types: 1. The development of data document storage system by Microsoft Excel 2. The development of data document storage system by computer software program.

Keyword: Development model, Community welfare fund

บทนำ

ปัจจุบัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 ที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญและบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อให้เกิดการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ ภายใต้แนวคิด 4 ประการ คือ 1) เป็นสวัสดิการที่ดูแลคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย 2) เป็นสวัสดิการที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำของสังคมไทยในระยะยาว และเป็นระบบสวัสดิการที่นำไปสู่ความเป็นสังคมของระบบสวัสดิการ 3) มีการมองเป็นภาพรวมโดยยึดองค์ประกอบของระบบสวัสดิการสังคม หรืออาจเรียกว่า “เสาหลักของระบบสวัสดิการสังคม” (Pillars of Welfare System) 4 องค์ประกอบได้แก่ การให้บริการสังคม ระบบประกันสังคม ระบบการช่วยเหลือสังคม และระบบการส่งเสริมสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม และ 4) ต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ทางการเงินและการบริหารจัดการว่าสังคมไทยต้องรับภาระและพร้อมใจ กันในการจัดการโดยภาคส่วนต่างๆ ต้องเข้ามามีบทบาทไม่ว่าจะเป็นชุมชน ภาคธุรกิจ องค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ. 2558) การพัฒนารูปแบบสวัสดิการชุมชน เป็นฐานรากของการสร้างหลักประกันความมั่นคงของคนในชุมชน บนพื้นฐานให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี ได้เริ่มต้นอย่างเป็นระบบในปี พ.ศ. 2547 เกิดจากการรวมตัวกันของเครือข่ายสวัสดิการชุมชน เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชน รวมถึงจัดทำยุทธศาสตร์การสนับสนุนระบบสวัสดิการชุมชน เพื่อการขยายผลและพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนให้เป็นไปอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลสมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ภายใต้นโยบายของศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนแห่งชาติ (ศตจ.) ผ่านสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นาไปสู่การส่งเสริมจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลขึ้นกระทั่งสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้มีนโยบายสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนในรูปแบบ

การสมทบเท่ากันโดยชุมชนได้รับการสมทบไม่เกิน 365 บาท/คน/ปี เริ่มต้นในปี 2553 โดยได้จัดสรรงบประมาณรวม 727.3 ล้านบาท เพื่อสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพในสัดส่วนตามการออมของสมาชิก ไม่เกิน 365 บาท/ราย/ปี ทั้งที่เป็นการสมทบงบประมาณจากสามฝ่าย (1 : 1 : 1) คือ 1) สมทบจากเงินออมของสมาชิกในชุมชน ทั้งในรูปแบบการออมทรัพย์เดิม หรือสัจจะออมวันละบาท 2) การสมทบจากรัฐบาลกลางผ่านสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และ 3) การสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการสมทบที่ต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2554 จนถึงปี 2556 ต่อมา ภายใต้การขับเคลื่อนวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไทยปี 2015-2020 เพื่อมุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ได้มีการประกาศคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี โดย พลเอกประยุทธ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ข้อ 3 เรื่องการลดความเหลื่อมล้าของสังคมและการสร้างโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐ ข้อ 3.3 การพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคม ระบบการออมและระบบสวัสดิการชุมชนให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น ตลอดจน คำแถลงนโยบายของพลตำรวจเอก อดุลย์ แสงสิงแก้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ข้อ 4.3.1 ด้านการพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่าย ข้อ 4.3.8.1 สนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงของคนในชุมชน โดยจัดสวัสดิการชุมชนที่ครอบคลุมวิถีชีวิตตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย ให้กับคนทุกกลุ่มในชุมชนในการดูแลและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ผ่านกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบลที่จัดตั้งขึ้นมาแล้ว โดยเน้นขยายฐานสมาชิกให้กว้างขวางขึ้นและพัฒนาการบริหารจัดการ รวมทั้งส่งเสริมการจัดตั้งในท้องถิ่นที่ยังไม่มีกองทุนสวัสดิการชุมชน วิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไทย นโยบายของรัฐบาล เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มั่นคง ยั่งยืน ตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. 2559)

กองทุนสวัสดิการชุมชน สามารถจัดสวัสดิการพื้นฐานแก่สมาชิกโดยครอบคลุมทุกช่วงชีวิตคือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย รวมประมาณ 13 ประเภท อาทิ สวัสดิการรับขวัญเด็กแรกเกิด ทุนการศึกษา จ่ายกรณีเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล บำนาญผู้สูงอายุ สวัสดิการเสียชีวิตจัดงานศพ สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ทุนประกอบอาชีพ ภัยพิบัติ ฯลฯ เฉกเช่น เทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น เดิมเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ได้รับการจัดตั้งจากสภาตำบลขนวน เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนวน ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 มาตรา 40 และมาตรา 41 และประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ลงวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2539 เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่

113 ตอนพิเศษ 52 ลงวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2539 ปัจจุบันตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบล ขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น และได้ยกฐานะจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลขนวน เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2556 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556 เป็นต้น

เทศบาลตำบลขนวน มีกลุ่มงานฝ่ายสวัสดิการสังคมที่ดูแลรับผิดชอบจัดสรรสวัสดิการสังคม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมและพัฒนาสังคม รวมทั้งการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้ในระดับมาตรฐาน โดยบริการดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมให้แก่ประชาชนในชุมชนในหลาย ๆ ด้าน อาทิ ด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา ด้านความเป็นอยู่อาศัย ด้านการบริการสังคมทั่วไป และด้านการมีรายได้ เป็นต้น ปัจจุบัน กลุ่มงานฝ่ายสวัสดิการสังคม ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนสัจจะ วันละบาทของชุมชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลขนวน โดยมีการจัดสวัสดิการชุมชน 11 ประเภท ได้แก่ สวัสดิการคลอดบุตร เจ็บป่วย เสียชีวิต ผู้ด้อยโอกาส ทุนการศึกษา เยี่ยมผู้สูงอายุในชุมชน ประสบภัย ส่งเสริมอาชีพ ประเพณีวัฒนธรรม สาธารณประโยชน์ และอื่น ๆ จะได้รับสวัสดิการ เป็นต้น (เทศบาลตำบลขนวน. 2560) แต่อย่างไรก็ดี กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน ยังมีปัญหาในเรื่องของระบบกระบวนการในการดำเนินงานของกองทุน ซึ่งจากการลงพื้นที่วิจัยเพื่อสำรวจปัญหาและทบทวนโจทย์วิจัย พบว่า กองทุนมีปัญหาเกี่ยวกับระบบ อาทิ การจัดเก็บข้อมูลของสมาชิกกองทุน การเบิกจ่ายสวัสดิการที่ซ้ำซ้อน เป็นต้น ดังนั้น จึงเป็นโอกาสอันดีที่ผู้วิจัยและคณะ จะได้มีส่วนร่วมในการเข้าไปพัฒนาและการแก้ไขปัญหา ภายใต้โครงการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อชุมชนเข้มแข็งและท้องถิ่นน่าอยู่อย่างยั่งยืนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (สสส.) โดยผ่านการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น เพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น ให้เกิดเป็นเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อค้นหารูปแบบการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

3. เพื่อสรุปผลรูปแบบการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ ผู้สูงอายุในชุมชนตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1) แหล่งข้อมูลด้านเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และเอกสารสื่อออนไลน์ เป็นต้น

2) แหล่งข้อมูลด้านตัวบุคคล อาทิ ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่วิจัย ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เป็นต้น

3) แหล่งข้อมูลด้านสถานที่วิจัย คือ ชุมชนตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชน การค้นหารูปแบบการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชน และการสรุปผลรูปแบบการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

เริ่มต้น 1 ตุลาคม 2560 วันที่สิ้นสุด 30 กันยายน 2561

ระเบียบวิธีวิจัย

1. แหล่งข้อมูล

1) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ เอกสารวิชาการ สถิติ หนังสือ ตำรา วรรณกรรม บทความทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ เป็นต้น

2) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ การสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นต้น

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยจะสรุปผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สามารถจำแนกผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน คือ ระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น เพื่อการจัดสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวนเป็นไปโดยเสมอภาคทั่วถึงเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวมในชุมชนเทศบาลตำบลขนวน จึงจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นจึงเห็นควรกำหนดการดำเนินงานของกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน จำนวน 25 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า ระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน ข้อที่ 2 สำนักงานกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวนที่ตั้งอยู่ที่เทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ข้อที่ 3 ระเบียบนี้เริ่มใช้ตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป ข้อที่ 4 วัตถุประสงค์ของกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน ข้อที่ 5 แหล่งที่มาของเงิน ข้อที่ 6 คุณสมบัติของสมาชิก ข้อที่ 7 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก ข้อที่ 8 สิทธิหน้าที่และผลประโยชน์ ข้อที่ 9 สมาชิกขาดจากการเป็นสมาชิกตามสาเหตุต่าง ๆ ข้อที่ 10 ให้มีคณะกรรมการชุดหนึ่ง ข้อที่ 11 ให้คณะกรรมการตามข้อ 10 มีหน้าที่ให้คำปรึกษาคณะกรรมการตรวจสอบการกองทุน ข้อที่ 12 ให้คณะกรรมการบริหารมีหน้าที่ ข้อที่ 13 คณะกรรมการมีคุณสมบัติ ข้อที่ 14 คณะกรรมการตามข้อที่ 10 ข้อที่ 15 ให้มีคณะกรรมการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน ข้อที่ 16 คณะกรรมการประเมินมีหน้าที่ ข้อที่ 17 ให้คณะกรรมการจัดทำงบดุล และบัญชีงบดุลส่งให้คณะกรรมการประเมินผล ข้อที่ 18 คณะกรรมการทั้งข้อ 10 และข้อ 16 ข้อที่ 19 การประชุม ข้อที่ 20 การแจ้งข้อมูลข่าวสาร ข้อที่ 21 จัดสวัสดิการทั้งหมด 11 เรื่อง ข้อที่ 22 การบริหารจัดการ ข้อที่ 23 การบริหารจัดการสวัสดิการชุมชนตำบลขนวนตามข้อ 22 ให้เป็นไปตามเหตุและผลการประกาศใช้ พ.ร.บ. ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 ข้อที่ 24 ข้อบังคับกองทุนสวัสดิการสังคมชุมชนตำบลขนวน สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้โดยมติ ของที่ประชุมกรรมการ หรือที่ประชุมใหญ่เห็นชอบ ข้อที่ 25 คณะกรรมการสวัสดิการสังคมตำบลขนวนสามารถเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมข้อบังคับตามความเหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และบทเฉพาะกาล ระเบียบข้อบังคับสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นกับสถานะการเงินของกองทุนฯ และขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการกองทุนฯ

1.2 ปัญหาที่พบในกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน คือ จากการศึกษาระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น พบปัญหาในเรื่องของระบบการจัดการข้อมูลเกี่ยวกับรายรับ-รายจ่าย ของสมาชิกกองทุนที่ยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายพบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับระบบการเบิกจ่ายสวัสดิการประเภทต่าง ๆ ยังมีความซ้ำซ้อนและเกิดความสับสนในการเบิกจ่าย อาทิ ระเบียบการเบิกจ่ายประเภทการเจ็บป่วย นอนโรงพยาบาลได้รับคืนละ 150 บาท และไม่เกิน 10 คืน หรือปีละ 1,500 บาท แต่สมาชิกกองทุนไม่รู้ว่าตนเองเบิกสวัสดิการไปแล้วกี่ครั้งและเหลืออีกกี่ครั้ง (สมาชิกหลงลืมหรือจำไม่ได้) เป็นต้น ตลอดจน รายรับที่สมาชิกจะต้องรวบรวมเงินส่งให้คณะกรรมการกองทุนแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่จ่ายเป็นรายเดือน กลุ่มที่จ่ายประจำทุก 6 เดือน และกลุ่มที่จ่ายเป็นรายปี ซึ่งบางครั้งสมาชิกของกองทุนก็จำไม่ได้ว่าตนเองได้จ่ายไปแล้วหรือยังไม่ได้จ่าย หรือสมาชิกบางคนก็เปลี่ยนจากการจ่ายแบบรายเดือนมาจ่ายแบบรายปี หรือเปลี่ยนจากการจ่ายรายปีมาจ่ายแบบรายเดือน ทำให้เจ้าหน้าที่คณะกรรมการกองทุนต้องค้นหาเอกสารหรือข้อมูลหลักฐานค่อนข้างยุ่งยาก สับสน และอาจทำให้การตรวจสอบข้อมูลมีข้อผิดพลาด เป็นต้น ดังนั้น จากการศึกษาระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน ได้พบถึงปัญหาเกี่ยวกับระบบการจัดการข้อมูลรายรับ-รายจ่าย ของสมาชิกกองทุนที่ยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ ถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญที่กลุ่มเป้าหมายและชุมชนมีความต้องการที่จะแก้ไขปัญหาและอยากให้กองทุนสวัสดิการชุมชนเกิดการพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มั่นคง ยั่งยืน ภายใต้สังคมไทย 4.0

2. เพื่อค้นหารูปแบบการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ได้รูปแบบ จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

2.1 รูปแบบการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลโดยดัชนีการจำแนกด้วยมือ คือ การจัดเก็บเอกสารข้อมูล หมายถึง กระบวนการในการจำแนกจัดเก็บเอกสารให้เป็นระเบียบเพื่อให้ค้นหาเอกสารได้ทันทีที่ต้องการใช้ องค์กร หน่วยงาน จึงต้องมีการจัดเก็บเอกสารที่ดีเพื่อรวบรวมเอกสารให้เป็นหมวดหมู่ เป็นระเบียบ เอกสารไม่ชำรุดเสียหาย สะดวกต่อการค้นหาเมื่อต้องการใช้ และเป็นวิธีการเก็บเอกสารที่เหมาะสมกับองค์กร ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บเอกสารข้อมูลจำเป็นต้องมีความรู้ด้านการเก็บเอกสารข้อมูลเป็นอย่างดีด้วย

2.2 รูปแบบการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลโดยโปรแกรมไมโครซอฟท์ เอกซ์เซล คือ เป็นโปรแกรมหนึ่งที่ทำงานภายใต้โปรแกรมระบบปฏิบัติการวินโดวส์ โดยโปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Excel จัดเป็นโปรแกรมทางด้านการจัดการกับกระดาษทำการ (Worksheet

หรือ Spreadsheet) ที่มีขีดความสามารถสูง ทั้งในด้านการคำนวณ การจัดการฐานข้อมูล (Database) การสร้างแผนภูมิ (Chart) การใช้แผนที่ข้อมูล (Data Map) และการวาดรูปในแบบกราฟิก เป็นต้น

2.3 รูปแบบการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ คือโปรแกรมสำเร็จรูป คือ ซอฟต์แวร์ หรือโปรแกรมประยุกต์ที่มีผู้จัดทำไว้ พัฒนาขึ้นเพื่อใช้งานด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะตามที่ผู้ใช้ต้องการ เช่น งานด้านการจัดทำเอกสาร การทำบัญชี การจัดเก็บข้อมูลข่าวสาร ตลอดจน งานด้านอื่น ๆ ตามแต่ผู้ใช้ต้องการ เพื่อใช้ในการทำงานประเภทต่าง ๆ โดยที่ผู้ใช้คนอื่น ๆ สามารถนำโปรแกรมไปใช้กับข้อมูลของตนเองได้ แต่จะไม่สามารถทำการดัดแปลงหรือแก้ไขโปรแกรมภายในได้

3. เพื่อสรุปผลรูปแบบการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น พบว่า 2 รูปแบบ คือ 1. รูปแบบการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลโดยโปรแกรมไมโครซอฟท์ เอกซ์เซล (กำลังพัฒนาสร้าง) 2. รูปแบบการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ (กำลังพัฒนาสร้าง แต่ทั้งนี้ ถ้างบประมาณในการพัฒนาสร้างระบบดังกล่าวนี้มียอดสูง)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน คือ ระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น เพื่อการจัดสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวนเป็นไปโดยเสมอภาคทั่วถึงเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวมในชุมชนเทศบาลตำบลขนวน จึงจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นจึงเห็นควรกำหนดการดำเนินงานของกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวนขึ้นไว้

1.2 ปัญหาที่พบในกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน คือ จากการศึกษาระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น พบปัญหาในเรื่องของระบบการจัดการข้อมูลเกี่ยวกับรายรับ-รายจ่าย ของสมาชิกกองทุนที่ยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายพบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับระบบการเบิกจ่ายสวัสดิการประเภทต่าง ๆ ยังมีความซ้ำซ้อนและเกิดความสับสนในการเบิกจ่าย อาทิ ระเบียบการ

เบิกจ่ายประเภทการเจ็บป่วย นอนโรงพยาบาลได้รับคืนละ 150 บาท และไม่เกิน 10 คืน หรือปีละ 1,500 บาท แต่สมาชิกกองทุนไม่รู้ว่าตนเองเบิกสวัสดิการไปแล้วกี่ครั้งและเหลืออีกกี่ครั้ง (สมาชิกหลงลืมหรือจำไม่ได้) เป็นต้น

2. เพื่อค้นหารูปแบบการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนอง นาคำ จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ จำนวน 3 รูปแบบ ได้แก่ 1. รูปแบบการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลโดยดัชนีการจำแนกด้วยมือ 2. รูปแบบการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลโดยโปรแกรมไมโครซอฟท์ เอกซ์เซล และ 3. รูปแบบการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์

3. เพื่อสรุปผลรูปแบบการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ จำนวน 2 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลโดยโปรแกรมไมโครซอฟท์ เอกซ์เซล และ 2) รูปแบบการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรนำรูปแบบการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลโดยโปรแกรมไมโครซอฟท์ เอกซ์เซล ไปพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน เพิ่มเติมให้สมบูรณ์ต่อไป

1.2 ถ้ากองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน มีงบประมาณหรือจัดสรรงบประมาณได้ก็ควรนำรูปแบบการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ไปพัฒนาใช้ในระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน เพิ่มเติมให้เป็นแบบออนไลน์ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการติดต่อประสานงานกับกลุ่มเป้าหมาย ควรมีการนัดหมายกันไว้ล่วงหน้า ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความคาดเคลื่อนในการลงพื้นที่วิจัย และเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เตรียมตัว เตรียมความพร้อมในการมีส่วนร่วมดำเนินการวิจัยด้วย

2.2 ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะต้องอธิบายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กระจ่างชัด และคอยกำชับควบคุมในการเก็บข้อมูลอย่างเคร่งครัด เพราะบางครั้งกลุ่มเป้าหมายอาจไม่เข้าใจเกี่ยวกับเนื้องานการวิจัย ซึ่งอาจทำให้ผู้วิจัยไม่ได้รับข้อมูลทางการวิจัยตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างแท้จริง

2.3 เทศบาลตำบลขนวน ควรตั้งข้อบัญญัติงบประมาณด้านการสนับสนุน ส่งเสริมการทำวิจัยเชิงพื้นที่เป็นประจำทุกปี เพื่อให้ทราบถึงปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลขนวน อย่างมั่นคงและยั่งยืนสืบไป

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่การวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ทุก ๆ ท่าน อาทิ ผู้บริหารท้องถิ่น ประชาชน และเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ได้ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่วิจัย การประสานงานวิจัย และอื่น ๆ ตลอดโครงการวิจัย ขอขอบพระคุณคณาจารย์และทีมนักวิจัยที่ได้ร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือกันในการลงพื้นที่วิจัยจนสำเร็จสมบูรณ์ลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2559).**ระบบสวัสดิการชุมชน รากฐานสู่สวัสดิการสังคมไทยอย่างยั่งยืน.**กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ. (2558). **วาระปฏิรูปที่ 30: การปฏิรูประบบเพื่อรองรับสังคมสูงวัย.** กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

องค์การบริหารส่วนตำบลขนวน. (2560). **ข้อมูลพื้นฐานชุมชน.** รายงานการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 กองสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลขนวน

การสร้างรูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

Creating model good social for children and youth in Pon Community Sub-District Kham Muang District Kalasin Province.

บัญชา พุฒิวนากุล, วาริธ ราศี

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการสร้างรูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ 2. เพื่อค้นหารูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ และ 3. เพื่อสร้างรูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ มีกลุ่มเป้าหมายหลักและกลุ่มเป้าหมายรอง คือ ตัวแทนเด็กและเยาวชนในตำบลโพนและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 50 คน เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสังเกต ผลการวิจัยพบว่า 1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบปัญหาหลัก ๆ 5 ด้าน ได้แก่ 1.1 ปัญหาสิ่งเสพติด 1.2 ปัญหาการทะเลาะวิวาท 1.3 ปัญหาเด็กแว้น 1.4 ปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร 1.5 ปัญหาการมั่วสุมอบายมุข 2. เพื่อค้นหารูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบ รูปแบบที่เหมาะสมและสามารถนำมาปฏิบัติใช้เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน คือ รูปแบบการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน ซึ่งรูปแบบดังกล่าวนี้ จะเป็นเวทีสำหรับเด็กและเยาวชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมและการแสดงความคิดกิจกรรม โครงการสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาของชุมชนตามวิถีทางที่เหมาะสมกับท้องถิ่นของตน เป็นต้น และ 3. เพื่อสร้างรูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้รูปแบบมาพัฒนาสร้างจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนขึ้นมา แล้วมีการจัดกิจกรรมโครงการ คือ โครงการส่งเสริมกิจกรรมเด็กและเยาวชน “เยาวชนคนดี วัยใสหัวใจแกร่ง” เป็นต้น

คำสำคัญ: การสร้างรูปแบบ, ภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคม

Abstract

Research on creating a good social immunity model for children and youth in the community of Phon District, Kham Muang District, Kalasin Province Objective 1. To study the situation of children and youth in the community of Phon district, Kham Muang district, Kalasin province. Social Good Immunity for Children and Youth in Phon Subdistrict, Kham Muang District, Kalasin Province Is a qualitative research There are the main target groups and the secondary target groups are representatives of children and youth in Phon district and 50 related persons. Research tools are Semi-structured interview and observation form The results of the research were as follows: 1. To study the situation of the children and youth in the community of Phon District, Kham Muang District, Kalasin Province, found 5 main problems, namely 1.1 drug problems Wax 1.4 Premature pregnancy problems 1.5 Problems of malaise 2. To find a good social immune model for children and youth in the community Phon Kham Muang Kalasin District District found the right format and can be used to treat immune system a good way for children and youth in the community Phon district was formed to establish a Youth Council. Which this form Will be a stage for children and youth Get involved and show activity ideas Creative project to solve community problems according to the way that is appropriate for their locality, etc. 3. To create a good social immunity model for children and youth in the community of Phon District, Kham Muang District, Kalasin Province. Get the model to develop, build, set up the Council of Children and Youth And the project is organized to promote the activities of children and youth "youth, good people, clear age, strong heart" etc.

Keyword: Creating model, Good social

บทนำ

สภาวการณ์ของครอบครัวไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทั้งรูปแบบและโครงสร้างและองค์ประกอบสมาชิกครอบครัวขาดช่วงกลาง มีแต่ผู้สูงอายุ (ปู่ย่าตายาย) กับเด็ก (หลาน) เนื่องจากกลุ่มคนช่วงอายุกลาง (พ่อแม่) จำนวนมากต้องไปทำงานนอกถิ่นฐาน สภาวะของครอบครัวดังกล่าว

ทำให้เด็กเหล่านี้ ประมาณร้อยละ 2 รวมกับเด็กกำพร้า ประมาณร้อยละ 7 ซึ่งอาจตกอยู่ในภาวะเสี่ยงที่ต้องเผชิญกับภาวะขาดแคลน ถูกทอดทิ้ง ถูกกระทำรุนแรง เอารัดเอาเปรียบและแสวงประโยชน์ ในด้านต่าง ๆ ดังได้พบว่าในแต่ละปีมีรายงานจำนวนเด็กที่ประสบปัญหาเพิ่มขึ้น เช่น มีเด็กถูกทอดทิ้งให้อยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์ ถูกกระทำด้วยความรุนแรงเข้ารับความช่วยเหลือจากศูนย์พึ่งได้ ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ การกระทำผิด ฯลฯ เพิ่มมากขึ้น (สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. 2560)

ซึ่งภายใต้การเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่วนหนึ่งมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้วัฒนธรรมต่างประเทศได้เข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมไทยเด็กเยาวชนซึมซับแนวคิดและกระแสนิยมบางอย่างเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิต ซึ่งบางอย่างเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นมาที่ส่งผลกระทบต่อตัวเด็กและเยาวชนทำให้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมตามวัยและต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เป็นอันตรายต่อชีวิต เช่น ปัญหาการดื่มสุรา บุหรี่ ยาเสพติด การพนัน การติดเกม การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การตกเป็นเหยื่อการบริโภควัตถุนิยม การใช้ความรุนแรง การทะเลาะวิวาท เป็นต้น ปัญหาของเด็กและเยาวชน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติอย่างรวดเร็วและรุนแรง เช่น มีการไหลเวียนแพร่กระจายวัฒนธรรมจากแหล่งหนึ่งไปยังอีกแหล่งหนึ่ง เยาวชนบางส่วนในสังคม ที่อ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงและคล้อยตามกระแสความนิยมในสังคมได้ง่าย จึงรับเอาวัฒนธรรมกระแสโลก ที่ไม่เหมาะสมมาใช้โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ขาดการคัดกรอง และขาดความตระหนักถึงความสำคัญในวัฒนธรรม ของตนเอง ส่งผลให้เยาวชน มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์และไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมอันดีงามสังคมไทย จึงต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชนทั้งเขตเมืองและชนบท และปัญหาทางสังคมหลายประการยากต่อการแก้ไข (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. 2555: 2-4)

จากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าวในข้างต้น ปัญหาและปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนไทยมีด้วยกันหลายสาเหตุ เช่น ความแตกแยกในครอบครัว หย่าร้าง การขาดความอบอุ่นอยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว และการขาดการดูแลจากคนในครอบครัว ระบบการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกันไม่เหมาะกับสภาพชีวิตเด็กแต่ละพื้นที่ การมีกลุ่มเพื่อนที่ชอบใช้ความรุนแรง การบริโภคสื่อที่ไม่เหมาะสมทั้งเรื่องของความรุนแรง เรื่องเพศ ปัญหาการติดเกม อบายมุข และการพนันในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เป็นแหล่งอบายมุขซึ่งกระตุ้นพฤติกรรมเสี่ยง ทั้งการเที่ยวกลางคืน การดื่มเหล้า เสพสารเสพติด การทะเลาะวิวาท พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การตั้งกลุ่มหรือ

แก๊งเพื่อก่อพฤติกรรมเสี่ยงภัยบนท้องถนน นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐเองก็มีปัญหาในการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน อีกทั้งยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับเด็ก เยาวชน และข้อมูลเชิงพื้นที่ในระดับหมู่บ้าน หรือชุมชนทำให้การแก้ไขปัญหาไม่ตรงตามความเป็นจริง เป็นต้น

องค์การบริหารส่วนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีกองฝ่ายสวัสดิการสังคมที่ดูแลรับผิดชอบการจัดสรรสวัสดิการสังคมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมและพัฒนาสังคม รวมทั้งการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้ในระดับมาตรฐาน โดยบริการดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมให้แก่ประชาชนในชุมชนในหลาย ๆ ด้าน กองฝ่ายสวัสดิการสังคม ได้ให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการสังคมในด้านต่าง ๆ สำหรับเด็กและเยาวชน ทั้งนี้เพราะทางหน่วยงานดังกล่าว มีความต้องการจะส่งเสริมและพัฒนาสร้างให้เด็กและเยาวชนในชุมชนเป็นคนที่มีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่งถึงพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย เคารพกฎหมาย มีความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกเป็นสาธารณะรู้รักสามัคคี ตลอดจน เพื่อต้องการให้เด็กและเยาวชนในชุมชนห่างไกลปัญหาหรือพฤติกรรมที่สุ่มเสี่ยงไปทางที่ไม่ดีในหลาย ๆ ด้าน อาทิ พฤติกรรมการมั่วสุขอบายมุขเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ติดเหล้า บุหรี่ ยาเสพติด เล่นการพนัน เรื่องเพศสัมพันธ์การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร พฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น ทะเลาะวิวาท การเที่ยวเตร่ ติดเกมอินเตอร์เน็ต การเข้าถึงสื่อลามกอนาจารหรือสื่อที่แสดงความรุนแรง เป็นต้น

ดังนั้นเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมแก่สถาบันครอบครัวและชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งมีภูมิคุ้มกันที่ดี ไม่ให้ตกเป็นผู้รับผลกระทบจากปัญหาทางสังคมที่มีแนวโน้มความรุนแรงเพิ่มขึ้น และรู้เท่าทันสภาพปัญหาต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นด้วยการทำการวิจัยภายใต้หัวข้อเรื่อง “การสร้างรูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการนำไปพัฒนาใช้สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็ก และเยาวชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อค้นหารูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อสร้างรูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ ชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

2.1 แหล่งข้อมูลด้านเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และเอกสารสื่อออนไลน์ เป็นต้น

2.2 แหล่งข้อมูลด้านตัวบุคคล อาทิ ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่วิจัย ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เป็นต้น

2.3 แหล่งข้อมูลด้านสถานที่วิจัย คือ ชุมชนตำบลไค้นุ่น อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่มีเนื้อหาสาระสำคัญและกระบวนการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชน การค้นหารูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน และสร้างรูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งนี้ เมื่องานวิจัยสำเร็จเสร็จสิ้นแล้ว ก็จะก่อให้เกิดการนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชุมชนต่อไป

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

เริ่มต้น 1 ตุลาคม 2560 วันที่สิ้นสุด 30 กันยายน 2561

ระเบียบวิธีวิจัย

1. แหล่งข้อมูล

1.1 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ เอกสารวิชาการ สถิติ หนังสือ ตำรา วรรณกรรม บทความทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ เป็นต้น

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ การสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นต้น

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

2.2 แบบสังเกต (Observation form)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติผ่านเครื่องมือการวิจัยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และแบบสังเกต (Observation form)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเชิงคุณภาพ ด้วยการสังเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) แล้วนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

การสร้างรูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

1.1 ปัญหาสิ่งเสพติด ถือได้ว่าเป็นปัญหาอันสำคัญยิ่งที่กำลังเป็นภัยคุกคามและแพร่ระบาดไปสู่กลุ่มเด็กและเยาวชนในตำบลโพน โดยสิ่งเสพติดที่เป็นภัยคุกคามและกำลังแพร่ระบาดอยู่ ณ ขณะนี้ ได้แก่ สุรา บุหรี่ สารระเหย ยาบ้า กัญชา ฯลฯ ตลอดจน ยังพบว่า เด็กที่ติดสิ่งเสพติดจำพวกสุรา บุหรี่ บางส่วนในชุมชนมีอายุเพียงแค่ 8 ขวบ เท่านั้น ซึ่งสาเหตุนั้นอาจมาจากหลาย ๆ ปัจจัยด้วยกัน คือ ความอยากรู้ความอยากลอง ความคึกคะนอง สภาพแวดล้อมทางสังคม การหาซื้อได้ง่าย การถูกเพื่อนชักจูงให้ลองเสพ การถูกล่อลวง การเป็นค่านิยมที่หลงผิดคิดว่าเท่ห์ การลอกเลียนแบบจากสื่อต่าง ๆ และการขาดความอบอุ่นจากครอบครัว อาทิ พ่อแม่หย่าร้างกัน ไม่มีผู้ใหญ่อบรมดูแล จึงทำให้เด็กเกิดความรู้เท่าไม่ถึงการณ์แล้วหันไปพึ่งพาสิ่งเสพติด เป็นต้น

1.2 ปัญหาการทะเลาะวิวาท พบว่า สถานการณ์ปัญหาด้านการทะเลาะวิวาท ถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งอีกหนึ่งประการที่เกิดขึ้นในชุมชนตำบลโพน ซึ่งที่ผ่านมาทางชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ก็ได้พยายามหาแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหานี้มาโดยตลอด เพื่อลดและป้องกันทะเลาะวิวาทของกลุ่มเด็กและเยาวชน (วัยรุ่น) ปัจจุบันปัญหานี้นับวันยิ่งจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยเด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมการต่อสู้หรือการทะเลาะวิวาทกันเริ่มหันมาใช้อาวุธที่มีความรุนแรงและอันตรายมากขึ้นอย่างเช่น ปืน ระเบิดปิงปอง (ทำเอง) มีดดาบ (มีดยาว) และเหล็กแหลม ซึ่งเมื่อไม่นานมานี้ ได้เกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทกันของเด็กวัยรุ่น ในพื้นที่และต่างพื้นที่ในงานบุญมหรสพในชุมชน (หมอลำ) แล้วใช้อาวุธปืนยิงกันและใช้มีดดาบไล่ฟันกันจนเป็นเหตุให้มีทั้งผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากมีดดาบและมีผู้เสียชีวิตจากอาวุธปืน เป็นต้น

1.3 ปัญหาเด็กแว๊น พบว่า เด็กและเยาวชนในชุมชนมีพฤติกรรมสร้างปัญหาก่อความอันตรายบนท้องถนนและก่อความรำคาญมลพิษทางเสียง โดยการนำรถมอเตอร์ไซต์มาดัดแปลงตกแต่งความเร็ว แล้วนำมาแข่งขันกันบนท้องถนน ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายหรืออุบัติเหตุแก่ตนเองและผู้อื่นที่ใช้รถยวดยานบนท้องถนน อีกทั้งยังก่อมลพิษทางเสียง อันเกิดเกิดจากการดัดแปลงตกแต่งท่อไอเสียของรถมอเตอร์ไซต์ให้มีเสียงดัง ๆ แล้วนำมาบิดก่อกวนสร้างความรำคาญทางเสียงให้กับประชาชนหรือชาวบ้านผู้อาศัยในชุมชน เป็นต้น

1.4 ปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร พบว่า เด็กและเยาวชนเพศหญิงในชุมชนมีอัตราการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรเพิ่มขึ้น ซึ่งสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการด้วยกัน ได้แก่ มาจากการที่เด็กและเยาวชนมีแฟนก่อนวัยอันควรไม่มีการป้องกันเมื่อมีเพศสัมพันธ์ การที่เด็กไม่ได้เรียนหนังสือ ขาดความรู้ความเข้าใจที่ดี ค่านิยมที่หลงผิด การที่เด็กขาดความอบอุ่นจากครอบครัว และสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นอยู่ เป็นต้น ตลอดจน จากการศึกษายังพบว่าเด็กและเยาวชนเพศหญิงที่ตั้งครรภ์มีอายุน้อยเพียงแค่ 14 ปี ทั้งนี้ ด้วยผลการศึกษาสถานการณ์ปัญหาดังกล่าวที่น่าเป็นห่วงนี้ ถ้าองค์กร หน่วยงาน ชุมชน ไม่รีบเร่งช่วยกันแก้ไขปัญหาและหาแนวทางหรือวิธีการป้องกันอย่างทันท่วงที ก็อาจจะทำให้มีเด็กและเยาวชนเพศหญิงหรือมีคุณแม่วัยใสในชุมชนตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นในอนาคตอย่างแน่นอน เป็นต้น

1.5 ปัญหาการมั่วสุมอบายมุข พบว่า สถานการณ์ปัญหานี้ เป็นอีกหนึ่งประเด็นปัญหาที่เด็กและเยาวชนในชุมชน เมื่อมีเวลาว่างก็จะมารวมตัวกันมั่วสุมอบายมุข เช่น การเล่นการพนัน อาทิ ไพ่ ไฮโล น้ำเต้าปูปลา การเล่นพนันฟุตบอล การมั่วสุขดื่มสุรา สูบบุหรี่ และอื่น ๆ ซึ่งสาเหตุของปัญหามาจากปัจจัยหลายประการด้วยกัน ได้แก่ เด็กและเยาวชนมีเวลาว่างแล้วเวลาว่างไม่เกิดประโยชน์ การถูกชักชวนจากรุ่นพี่ภายในชุมชน ค่านิยมที่หลงผิด การเข้าถึงสื่อออนไลน์ได้ง่ายขึ้น ลอกเลียนแบบพฤติกรรมจากผู้ใหญ่ในชุมชน การขาดความรู้ความเข้าใจที่ดี ไม่มีมาตรการในการป้องกันและบังคับใช้ที่ดี และไม่มีการส่งเสริมกิจกรรมที่ดีหรือสร้างสรรค์ให้กับเด็กและเยาวชน เป็นต้น

2. เพื่อค้นหารูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่เหมาะสมและสามารถนำมาปฏิบัติใช้เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ “รูปแบบการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน” ซึ่งรูปแบบดังกล่าวนี้ จะเป็นเวทีสำหรับเด็กและเยาวชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมและการแสดงความคิดกิจกรรม โครงการสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาของชุมชนตามวิถีทางที่เหมาะสมกับท้องถิ่นของตน เป็นต้น

3. เพื่อสร้างรูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ได้สร้างรูปแบบการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนขึ้นมา แล้วจัดกิจกรรมโครงการนำร่อง คือ โครงการส่งเสริมกิจกรรมเด็กและเยาวชน “เยาวชนคนดีวัยใสหัวใจแกร่ง” จัดขึ้นระหว่างวันที่ 24-26 เดือนสิงหาคม 2561 ณ กองบัญชาการกองพลทหารม้าที่ 3 (พล.ม.3) ค่ายเปรมติณสูลานนท์ เป็นกิจกรรมที่เน้นส่งเสริม สนับสนุนการสร้างรูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม เช่น การทำงานเป็นทีม การมีภาวะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ งานจิตอาสา จิตสาธารณะ คุณธรรม จริยธรรม และการป้องกันแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสร้างรูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน เป็นภัยคุกคามและแพร่ระบาดจากผู้ใหญ่สู่เด็กและเยาวชน โดยสิ่งเสพติด การทะเลาะวิวาท ปัญหาเด็กแว๊น ปัญหาท้องก่อนวัยอันควร ปัญหามั่วสุ่มอบายมุข ที่พบเจอภายในชุมชนตำบลโพน จะประกอบไปด้วยสิ่งเสพติดที่เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงได้โดยที่ไม่ต้องหา หรือแอบซ้อน ได้แก่ สุรา บุหรี่ สารระเหย ยาบ้า กัญชา ฯลฯ ยังพบว่าสารเสพติดจำพวก สุรา บุหรี่ บางส่วนในชุมชนมีเพียงอายุ 8 ขวบที่ติดสารเสพติดชนิดนี้ ซึ่งสาเหตุนั้นมาจากหลายๆปัจจัยด้วยกัน เช่น ความคึกคะนอง ความอยากรู้อยากลอง สภาพแวดล้อมทางสังคม การหาซื้อได้ง่าย การถูกเพื่อนชักจูงให้ลองเสพ การถูกล่อลวง การเป็นค่านิยมหลงผิดคิดว่าเท่ห์ การลอกเลียนแบบจากสื่อ และการขาดความอบอุ่นแก่ครอบครัว โดยเฉพาะ พ่อแม่อย่างร้างกัน ไม่มีผู้ใหญ่อบรมดูแล ทำให้เด็กรู้ เท่าไม่ถึงการ พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นจากปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างบน โดยกล่าวถึงสาเหตุปัญหาและปัจจัยหลายๆอย่างที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม สร้างปัญหาให้แก่ชุมชนสังคม ผู้เป็นพ่อแม่ให้เกิดความเสียใจ เสียทรัพย์สิน แล้วยังก่อให้เกิดอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น เช่น การทะเลาะวิวาท ปัญหาเด็กแว๊น ปัญหาท้องก่อนวัยอันควร ปัญหามั่วสุ่มอบายมุข เป็นต้น การปฏิบัติที่เหมาะสมและสามารถสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์คือ การจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนขึ้น ซึ่งการค้นหารูปแบบสภาเด็กและเยาวชนนั้น เป็นการเปิดเวทีสำหรับเด็กและเยาวชนทั่วไปภายในพื้นที่ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและการแสดงความคิดเห็น การสร้างสรรค์เพื่อแก้ไข้ปัญหาของชุมชนในวิถีทางที่เหมาะสมของถิ่นของตนเอง

ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับการศึกษาวรรณกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง พบว่า สภาเด็กและเยาวชน เป็นกลไกของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ตนเอง ชุมชน และสังคม ตามกฎหมายที่มีโครงสร้างเชื่อมโยงกันทั่วประเทศอย่างเป็นระบบ ตลอดจนแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน โดยมีการประกาศใช้ประราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็ก เยาวชนแห่งชาติ พ.ศ 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดแนวทาง การปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน จากการค้นหารูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนซึ่งได้ค้นหารูปแบบเพื่อมาจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน แล้วนำร่องการจัดกิจกรรมโครงการ คือ โครงการส่งเสริมกิจกรรมเด็กและเยาวชน “เยาวชนคนดี วัยใสหัวใจแกร่ง” ดังนั้น กิจกรรมยังเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างรูปแบบภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลโพน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม เช่น การทำงานเป็นทีม การมีภาวะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ งานจิตอาสาจิตสาธารณะ คุณธรรม จริยธรรม และการป้องกันแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 องค์กร หน่วยงานส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลโพน ควรมีการนำรูปแบบที่ได้ไปพัฒนาสู่การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (แผน 4 ปี) แล้วแปลงออกมาเป็นข้อบัญญัติเพื่อจะตั้งงบประมาณในการจัดทำแผนดำเนินงานประจำปี (แผน 1 ปี) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

1.2 ควร มีการจัดหาสถานที่ในการใช้เป็นลานกิจกรรมหรือพื้นที่สำหรับการจัดกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชนในตำบลโพน ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นศูนย์รวมของเด็กและเยาวชนในการออกมาร่วมกันทำกิจกรรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 องค์การบริหารส่วนตำบลโพน ควรมีการขยายผลด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้เพื่อจะได้ร่วมด้วยช่วยกันในการดึงเอาศักยภาพของแต่ละภาคส่วนที่มีมาช่วยกันพัฒนาและแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ให้กับเด็กและเยาวชนในตำบลโพนได้อย่างยั่งยืน

2.2 ควร มีการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการรู้ถึงปัญหา สถานการณ์ ความต้องการของพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ท่านผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน ประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ทุก ๆ ท่าน

ขอขอบพระคุณ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ได้ช่วยเหลือประสานงานและอำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่วิจัย และอื่น ๆ ตลอดโครงการวิจัย

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ทีมนักวิจัย และนักศึกษา ที่ได้ร่วมด้วยช่วยเหลือกันในการลงพื้นที่วิจัยเพื่อเก็บข้อมูล จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2557). **สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับปัญหาของเด็กและเยาวชนในสังคมไทย.** กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม

คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2555). **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติพ.ศ. 2555 – 2559.** กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ

ศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ **(2559). สถานการณ์และปัญหา ของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น.** คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน ในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

Development model Good social security for children and youth in Nongbua Sub-district Na Mon District Kalasin Province.

บัญชา พุฒิวนากุล, วาริธ ราศี

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ 2. เพื่อค้นหารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ และ 3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ มีกลุ่มเป้าหมายหลักและกลุ่มเป้าหมายรอง จำนวนทั้งสิ้น 50 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสังเกต โดยมีกระบวนการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ตามวัตถุที่วางเอาไว้ และจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลแบบเชิงพรรณนาหรือการอธิบายความ ผลการวิจัยพบว่า 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ 1.1 ปัญหาสิ่งเสพติด 1.2 ปัญหาการเล่นการพนัน 1.3 ปัญหาการทะเลาะวิวาท 1.4 ปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร 1.5 ปัญหาเด็กแว้น 1.6 ปัญหาการลักขโมย 2. เพื่อค้นหารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ 2.1 การจัดกิจกรรมผ่านสภาเด็กและเยาวชน 2.2 การจัดบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น 2.3 การส่งเสริม สนับสนุน ผ่านองค์กร หน่วยงาน เครือข่ายความร่วมมือ 3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ 3.1 การจัดกิจกรรมผ่านสภาเด็กและเยาวชน 1) กิจกรรมด้านวิชาการ 2) กิจกรรมด้าน 3) กิจกรรมด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญา 4) กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม 5. กิจกรรมจริยธรรมและคุณธรรม เช่น กิจกรรมการปฏิบัติ

ธรรม กิจกรรมการอบรมบ่มเพาะสืบทอดศาสนาในชุมชน เป็นต้น 3.2 การจัดบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ได้จัดทำแผนการดำเนินประจำปีงบประมาณ 2560 ที่เกี่ยวกับแผนการดำเนินงานการพัฒนาจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน 3.3 การส่งเสริม สนับสนุน ผ่านองค์กรหน่วยงาน เครือข่ายความร่วมมือคือ 1) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาฬสินธุ์ (พมจ.) 2) สถานีตำรวจภูธรอำเภอ นามน (สภ.นามน) 3) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองบัว (รพ.สต.) เป็นต้น

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, การจัดสวัสดิการสังคม, การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคม

Abstract

Research on the development of social welfare management model for enhancing social immunity for children and youth in Nong Bua Subdistrict, Na Mon District, Kalasin Province Objective 1. To study the problems of children and youth in Nong Bua Subdistrict, Na Mon District, Kalasin Province. 2. To find the social welfare management model for enhancing social good immunity for children and youth in Nong Bua Sub-district, Namon District Kalasin and 3. To develop a model of social welfare in the promotion of social immunity for children and youth in the sub-district Wallace entered the district of Kalasin. Is a qualitative research There are main target groups and secondary target groups. A total of 50 people, the research tool is a semi-structured interview and observation form, with the research process divided into 3 phases according to the object placed. And will use the data obtained to analyze the descriptive or descriptive results The results of the research were as follows: 1. To study the problems of children and youth in Nong Bua Subdistrict, Na Mon District, Kalasin Province, including 1.1 drug problems 1.2 Problem of gambling 1.3 Problems of controversy 1.4 Premature pregnancy problems 1.5 1.6 Child theft problems 2. To find social welfare arrangements in the promotion of good social immunity for children and youth in Nong Bua Subdistrict Kalasin province, namely 2.1 Activities organized by the Council of Children and Youth, 2.2 Packed in the development plan of the local administration organization. 2.3 Promoting support through organizations, networks, cooperation networks. 3. To develop the model of social welfare in the

area of Promoting good social immunity for children and youth in Nong Bua Subdistrict, Na Mon District, Kalasin Province, including 3.1 Activities The Youth Council: 1) Academic Activities 2) Activity 3) cultural activities, traditions and wisdom 4) 5. environmental, ethical and moral practices such activities. Cultivation activities for cultivating a religion in the community, etc. 3.2 Packing in the development plan of the local administrative organization is Nong Bua Subdistrict Administration Organization. Has prepared an annual plan for the fiscal year 2017 relating to the operation plan, development of social welfare in the promotion of good social immunity for children and youth. 3.3 Promoting and supporting through the organization The cooperation network agency is 1) Social Development Office And human security in Kalasin Province 2) Police Station 3) Community Hospital

Keyword: Development, Social Welfare, Good social security

บทนำ

เด็กในวันนี้ คือผู้ใหญ่ในวันหน้า เป็นคำกล่าวที่ทุกคน รู้ดีว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต หากเด็กในวันนี้ได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน สังคม อบรมสั่งสอนให้เป็นคนดีมีศีลธรรมจริยธรรม ประกอบกับได้รับความรู้จากการศึกษาในระดับต่าง ๆ ตามลำดับ จะทำให้เมื่อเติบโตขึ้นในอนาคต ย่อมเป็นกำลังสำคัญในการสร้างความเจริญให้กับประเทศได้อย่างมั่นคง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2558) การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมาก แต่สถานการณ์เด็กและเยาวชนในประเทศไทยที่เรากำลังเผชิญนั้นมีหลายอย่าง ทั้งในเรื่องของปริมาณและคุณภาพ ในเชิงปริมาณ เรามีจำนวนเด็กที่เกิดใหม่น้อยลง ทำให้ในอนาคตประชากรในวัยทำงานก็จะมีน้อยลงและเขาจะต้องดูแลทั้งประชากรผู้สูงอายุและเด็ก ส่วนในเชิงคุณภาพนั้น เด็กและเยาวชนไทยกำลังเผชิญกับปัญหาในทุกด้าน เช่น ด้านร่างกาย เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ด้านจิตวิญญาณ เรื่องการยอมรับการคอรัปชั่นและวัตถุนิยม ด้านสังคมอารมณ์ เรื่องการใช้ความรุนแรง ด้านการศึกษา เรื่องระดับสติปัญญาที่ต่ำกว่ามาตรฐาน (แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555–2559. 2554: 17)

สถานการณ์และปัญหาของเด็กและเยาวชนของไทยขณะนี้กำลังเผชิญกับความเสี่ยงมากมายอันเกิดจากสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอันตรายที่ล้อมรอบตัวเด็ก เด็กและเยาวชน จำนวนมากซึมซับพฤติกรรมความรุนแรง สื่อลามกอนาจาร เสพยาเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร อยู่

ในแหล่งมั่วสุม และอื่น ๆ จนพฤติกรรมเหล่านี้ กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตร่วมสมัยของเด็กและเยาวชนที่เติบโตขึ้นทุกวัน เป็นต้น สถาบันรามจิตติได้จัดทำโครงการติดตามสภาวการณ์เด็กและเยาวชน (Child Watch) ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่าพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในภาพรวมของ ประเทศ สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มตามพัฒนาการตามวัย กล่าวคือ พฤติกรรมกลุ่มแรกจะเป็นพฤติกรรมที่ “ยิ่งโตยิ่งเพิ่ม” พฤติกรรมในกลุ่มนี้ ได้แก่ เที่ยวกลางคืน พูดโทรศัพท์ โดดเรียน ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ ดื่มสุรา และเล่นอินเตอร์เน็ต ส่วนพฤติกรรมกลุ่มที่สองจะเป็นพฤติกรรมที่ “ยิ่งโต ยิ่งลด” พฤติกรรมในกลุ่มนี้ ได้แก่ ไปวัด ไปเที่ยวกับพ่อแม่พี่น้อง เล่นกีฬา และช่วยงานบ้าน เป็นต้น (ศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ. 2559)

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น มีการปกครองในลักษณะการปกครองพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม ถึงฉบับที่ 6 พ.ศ.2552 ตำบลหนองบัวครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 8 หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลหนองบัว ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2539 มีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในระเบียบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สังกัดการส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ มีกองฝ่ายสวัสดิการสังคมที่ดูแลรับผิดชอบจัดสรรสวัสดิการสังคมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมและพัฒนาสังคม รวมทั้งการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้ในระดับมาตรฐาน ปัจจุบัน กองงานฝ่ายสวัสดิการสังคม ได้ให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการสังคมในด้านต่าง ๆ สำหรับเด็กและเยาวชน ทั้งนี้เพราะทางหน่วยงานได้เล็งเห็นความสำคัญในการป้องกันดูแลส่งเสริมและพัฒนาสร้างให้เด็กและเยาวชนในชุมชนเป็นคนที่มีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่งถึงพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย เคารพกฎหมาย มีความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกเป็นสาธารณะรู้รักสามัคคี ตลอดจน เพื่อต้องการให้เด็กและเยาวชนห่างไกลปัญหาหรือพฤติกรรมที่สุ่มเสี่ยงไปทางที่ไม่ดีในหลาย ๆ ด้าน อาทิ พฤติกรรมการมั่วสุขอบายมุขเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ติดเหล้า บุหรี่ ยาเสพติด เล่นการพนัน เรื่องเพศสัมพันธ์การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร พฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น ทะเลาะวิวาท การเที่ยวเตร่ ติดเกมอินเตอร์เน็ต การเข้าถึงสื่อลามกอนาจารหรือสื่อที่แสดงความรุนแรง เป็นต้น (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว. 2559)

ดังนั้น ผู้วิจัยและคณะ จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการช่วยป้องกันส่งเสริม แก้ไขปัญหาที่กำลังเป็นภาวะเสี่ยงต่อเด็กและเยาวชน ด้วยการทำการวิจัยภายใต้หัวข้อเรื่อง

“การพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็ก และเยาวชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล อีกทั้งยังการพัฒนาชุมชน สังคมให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อค้นหารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ เด็กและเยาวชนในชุมชนตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

2.1) แหล่งข้อมูลด้านเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และเอกสารสื่อออนไลน์ เป็นต้น

2.2) แหล่งข้อมูลด้านตัวบุคคล อาทิ ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่วิจัย ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เป็นต้น

2.3) แหล่งข้อมูลด้านสถานที่วิจัย คือ ชุมชนตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน ให้เกิดการพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

เริ่มต้น 1 ตุลาคม 2560 วันที่สิ้นสุด 30 กันยายน 2561

ระเบียบวิธีวิจัย

1. แหล่งข้อมูล

1.1 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ เอกสารวิชาการ สถิติ หนังสือ ตำรา วรรณกรรม บทความทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ เป็นต้น

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ การสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นต้น

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

2.2 แบบสังเกต (Observation form)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย จะทำการรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และแบบสังเกต (Observation form) ในพื้นที่การวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย จะทำการวิเคราะห์แบบเชิงพรรณนาหรือการอธิบายความ ใช้วิธีการสังเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) แล้วนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้งและเพื่อหาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ สามรถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่

1.1 ปัญหาสิ่งเสพติด ถือเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เข้ามาทำลายความสงบสุขของครอบครัวชุมชน และสังคมโดยรวมของประเทศ สำหรับในพื้นที่ตำบลหนองบัว ปัญหาสิ่งเสพติด ถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญในพื้นที่ ซึ่งจากผลการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนโดยส่วนใหญ่ติดสิ่งเสพ

ติด มีสาเหตุมาจากการหาซื้อได้ง่าย การถูกชักชวนจากกลุ่มรุ่นพี่-กลุ่มเพื่อน ความอยากรู้ความอยากลอง ความคึกคะนอง และค่านิยมการลอกเลียนแบบ ฯลฯ จากสถิติกลุ่มเด็กและเยาวชนจะติดสิ่งเสพติดมากกว่ากลุ่มคนกลุ่มอื่น ๆ และที่น่าเป็นห่วงมากที่สุดก็คือ มันกำลังแพร่ระบาดไปสู่เด็กในช่วงวัยเยาว์ตั้งแต่ 8 ขวบ โดยสิ่งเสพติดที่เป็นภัยคุกคามและกำลังแพร่ระบาดอยู่ ณ ขณะนี้ ได้แก่ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บุหรี่ สารระเหย ยาบ้า กัญชา เป็นต้น

1.2 ปัญหาการเล่นการพนัน ถือได้ว่าเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่กำลังเป็นบ่อนทำลาย หรือเป็นภัยคุกคามสังคมไทย มาอย่างช้านาน จากผลการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว มีการเล่นการพนันหลายประเภท อาทิ การเล่นพนันไพ่ ไฮโล การเล่นพนันหวยใต้ดิน การเล่นพนันชนไก่ การเล่นพนันลงเลือก น้ำเต้า ปู ปลา เสือ ไก่ การเล่นพนันมวย และการเล่นพนันฟุตบอล ฯลฯ โดยมีสาเหตุมาจากการเกิดความคาดหวัง การถูกชักชวนจากกลุ่มเพื่อน-รุ่นพี่ และการเรียนรู้หรือลอกเลียนพฤติกรรมจากคนในครอบครัวและในชุมชน เป็นต้น

1.3 ปัญหาการทะเลาะวิวาท เป็นปัญหาเรื้อรังของเด็กวัยรุ่นในสังคมไทยที่เริ่มรุนแรงขึ้นทุกวัน ซึ่งเด็กวัยรุ่นเชื่อว่าเป็นวิธีการของลูกผู้ชายในการใช้ตัดสินแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จากการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนในพื้นที่การวิจัย มีปัญหาการทะเลาะวิวาทแบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะการทะเลาะวาทของเด็กวัยรุ่นภายในหมู่บ้านด้วยกันเอง ลักษณะการทะเลาะวิวาทของเด็กวัยรุ่นระหว่างหมู่บ้านกับหมู่บ้านภายในตำบลเดียวกัน และลักษณะการทะเลาะวิวาทของเด็กวัยรุ่นนอกเขตพื้นที่ตำบลหนองบัว ซึ่งปัจจุบันปัญหาดังกล่าวนี้ มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เพราะเด็กวัยรุ่นได้ใช้อาวุธในการต่อสู้ทะเลาะวิวาทกันอย่างรุนแรงเพื่อให้ฝ่ายของตนเป็นผู้ได้รับชัยชนะ เช่น ใช้อาวุธปืน อาวุธมีดยาวหรือมีดดาบยาวที่ดัดแปลงมาจากท่อนเหล็กนำมาตีให้เป็นมีดดาบ และระเบิดที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง เป็นต้น ทั้งนี้ โดยมีสาเหตุมาจากการเป็นศัตรูคู่อริกัน การแก้แค้นหรือล้างแค้นให้กลุ่มของตน การท้าทายระหว่างกัน และการดื่มสุราจนเมาขาดสติแล้วความคึกคะนอง เป็นต้น

1.4 ปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร พบว่า เด็กและเยาวชนในพื้นที่การวิจัย มีปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร อยู่ในช่วงอายุ 15 ปี มีทั้งที่เป็นเด็กที่เรียนหนังสือและไม่ได้เรียนหนังสือ ซึ่งมีผลกระทบต่อสถาบันทางครอบครัวในชุมชนอยู่ในระดับสูง เพราะเมื่อเมื่อตั้งครรภ์ขึ้นมาแล้ว ก็ไม่อาจกลับไปศึกษาเล่าเรียนต่อได้ ทำให้ต้องออกจากการศึกษากลางคัน ซึ่งก็หมายถึงอนาคตการเรียนก็หมดไปอย่างสิ้นเชิง ในบางกรณี ที่ตั้งครรภ์ขึ้นมาด้วยภาวะจำยอมที่ต้องแต่งงานกัน แต่ทั้งสองฝ่ายยังไม่มีความพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตคู่ที่ต้องมีภาระเลี้ยงดูบุตรทำให้เกิดปัญหาครอบครัว ปัญหาทางเศรษฐกิจ และปัญหาสังคม เป็นต้น

1.5 ปัญหาเด็กแว้น เป็นปัญหาที่สำคัญและเรื้อรังที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จากการศึกษา พบว่า ปัญหาดังกล่าวนี้ เป็นปัญหาที่สำคัญและกำลังแพร่หลายเรื้อรังอยู่ในชุมชนมาอย่างยาวนาน ซึ่งมีสาเหตุมาจากความคึกคะนองของวัยรุ่น การลอกเลียนแบบ การถูกเพื่อนชักชวน และในการแว้นของวัยรุ่นนั้นบางครั้ง จะมีหญิงสาวซ้อนท้ายด้วยที่เรียกว่าเด็กสก๊อย อีกทั้ง เด็กแว้นในชุมชนตำบลหนองบัวมีอายุเพียงแค่ 10 ปี เท่านั้น เป็นต้น

1.6 ปัญหาการลักขโมย คือ การหยิบฉวยบางสิ่งบางอย่างของผู้อื่นไปด้วยความไม่ซื่อสัตย์หรือความไม่ถูกต้อง หรือการกระทำที่นำเอาทรัพย์สินของผู้อื่นโดยเจตนา เพื่อยึดทรัพย์สินนั้นมาเป็นของตน ซึ่งเจ้าของทรัพย์สินไม่ได้อนุญาตหรือยินยอม จากการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมการลักขโมยในอัตราที่สูง และเด็กที่มีพฤติกรรมลักขโมยมีอายุเริ่มต้นเพียง 10 ปี เท่านั้น ซึ่งเป็นผลพวงมาจากปัญหาในหลายปัจจัยด้วยกัน อาทิ เกิดจากปัญหาทางด้านจิต ใจ ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจความยากจน ปัญหาสังคมสิ่งแวดล้อมความเป็นอยู่ที่เห็นผู้อื่นกระทำจึงมีความคิดที่อยากจะทดลอง และอยากกระทำตาม ปัญหาเกี่ยวกับหนี้สิน ปัญหาการว่างงานหรือไม่มีงานทำ ปัญหาการติดการพนัน และปัญหาติดยาเสพติด เป็นต้น

2. เพื่อค้นหารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่

2.1 การจัดกิจกรรมผ่านสภาเด็กและเยาวชน คือ สภาเด็กและเยาวชน เป็นกลไกของเด็กและเยาวชนตามกฎหมายที่มีโครงสร้างเชื่อมโยงกันทั่วประเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคม ร่วมป้องกัน แก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ตามการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ซึ่งมีผลใช้บังคับวันที่ 14 มิถุนายน 2560 ได้กำหนดแนวทางและปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน โดยกำหนดจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ สภาเด็กและเยาวชนเขต สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด สภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร และสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย เป็นต้น

2.2 การจัดบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น คือ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2559 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดทำแผนการดำเนินงาน ซึ่งเป็นการแสดงการใช้จ่ายเงินตามจริงของงบประมาณรายจ่ายประจำปี ทั้งหมด ตามงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อแสดงถึงรายละเอียดของแผนงาน / โครงการ ที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลในแต่ละปีงบประมาณ เพื่อให้ทราบถึงกิจกรรมพัฒนาในพื้นที่ การดำเนินการแผนการดำเนินงาน เป็นแผนต่อเนื่องมาจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวบรวมแผนงานโครงการ ต่าง ๆ ตามงบประมาณรายจ่ายประจำปี มาจัดทำแผนการดำเนินงาน เพื่อเป็นตัวกำเนิดทิศทางในการดำเนินงาน ให้ตรงเป้าหมายและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ อันอยู่บนพื้นฐานของความจำเป็น ความต้องการ และการตอบสนองต่อการพัฒนาแก้ไขปัญหาในพื้นที่อย่างแท้จริง

2.3 การส่งเสริม สนับสนุน ผ่านองค์กร หน่วยงาน เครือข่ายความร่วมมือ คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ นับว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในปัจจุบัน เนื่องด้วยเครือข่ายเป็นการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน การสร้างเครือข่าย จึงเป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาและสร้างการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของชุมชน ท้องถิ่น สังคม ได้ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคล องค์กร หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงบทบาท หน้าที่ แลกเปลี่ยนดำเนินงานร่วมกัน อาทิ กิจกรรม โครงการ แผนงาน ในลักษณะความร่วมมือในการทำงานที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เป็นต้น

3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่

3.1 การจัดกิจกรรมผ่านสภาเด็กและเยาวชน คือ ตามที่พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2530 และหน้าที่แก้ไข้เพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2560 มาตรา 22 กำหนดให้ดำเนินการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบลขึ้น โดยมีสมาชิกประกอบด้วยเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริการส่วนตำบลนั้น ซึ่งตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ได้ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตำบลขึ้น เมื่อวันที่ 21 เดือน กันยายน พ.ศ. 2558 มีชื่อภาษาไทยเรียกว่า “สภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองบัว” และมีชื่อภาษาอังกฤษว่า “Children and Youth Council of Nongbua” ซึ่งกิจกรรมที่สภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองบัวจัดขึ้นจะมุ่งเน้นพัฒนาสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในต่าง ๆ ได้แก่ 1. กิจกรรมด้านวิชาการ เช่น กิจกรรมการอบรมความรู้เกี่ยวกับพิษภัยยาเสพติด กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายสภาเด็กและเยาวชน กิจกรรมเฝ้าระวังและป้องกันภัยต่าง ๆ ที่คุกคามเด็กและเยาวชน เป็นต้น 2. กิจกรรมด้านกีฬา เช่น กิจกรรมกีฬาเด็กและเยาวชนประจำปีของชุมชนตำบลหนองบัว กิจกรรมกีฬาเครือข่ายชุมชน เป็นต้น 3. กิจกรรมด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญา เช่น กิจกรรมวันลอยกระทง กิจกรรมวันสงกรานต์ กิจกรรมงานบุญประเพณีในท้องถิ่น เป็นต้น 4. กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรม

การอนุรักษ์ป่าชุมชน กิจกรรมการทำความสะอาดและการบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน เป็นต้น และ 5. กิจกรรมจริยธรรมและคุณธรรม เช่น กิจกรรมการปฏิบัติธรรม กิจกรรมการอบรมบ่มเพาะสืบทอดศาสนาในชุมชน เป็นต้น

3.2 การจัดบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ได้จัดทำแผนการดำเนินประจำปีงบประมาณ 2560 ที่เกี่ยวกับแผนการดำเนินงานการพัฒนาจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งแผนงานประจำปีงบประมาณ 2560 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ได้เน้นให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสิ่งเสพติด/ยาเสพติด เพื่อไม่ให้เป็นภัยคุมคามต่อเด็กและเยาวชนในชุมชน เช่น แผนงานการเฝ้าระวังป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กที่อยู่ในสถานการณ์ความเสี่ยงเสพ/ติดยาเสพติด ในช่วงอายุระหว่าง 13-18ปี อาทิ โครงการพัฒนาศักยภาพคณะทำงานคุ้มครองเด็กและเยาวชน โครงการชุมชนคุ้มครองเด็กในตำบลหนองบัวเรื่องสถานการณ์เด็กเยาวชนที่มีความเสี่ยงเรื่องยาเสพติดในช่วงอายุระหว่าง 13-18ปี เป็นต้น

3.3 การส่งเสริม สนับสนุน ผ่านองค์กร หน่วยงาน เครือข่ายความร่วมมือ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ได้มีเครือข่ายความร่วมมือเข้ามาช่วยในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เป็นภัยคุกคามต่อเด็กและเยาวชนในชุมชน อาทิ ปัญหาด้านสิ่งเสพติด/ยาเสพติด ปัญหาการพนัน ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาเด็กแว้น ปัญหาการลักขโมย และปัญหา อื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งมีองค์กร หน่วยงานความร่วมมือ ได้แก่ 1) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาฬสินธุ์ (พมจ.) ได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อแก้ไขปัญหาและสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนตำบลหนองบัว ในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ชุมชน ท้องถิ่น อาทิ การจัดกิจกรรม/โครงการอบรม สัมมนาเชิงวิชาการเกี่ยวกับสถาบันทางสังคม โครงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรม โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นต้น 2) สถานีตำรวจภูธรอำเภอนามน (สภ.นามน) เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนแก้ไขปัญหาให้กับเด็กและเยาวชนตำบลหนองบัว ในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการป้องและปราบปรามสิ่งที่ผิดกฎหมาย อาทิ การเฝ้าระวัง สอดส่องดูแล หรือป้องกันสิ่งที่ผิดกฎหมายไม่ให้เข้ามาแพร่ระบายที่เป็นภัยคุกคามต่อชุมชน การบังคับใช้กฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน และการจัดโครงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับพิษภัยและโทษของยาเสพติด การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายน่ารู้ในชีวิตประจำวันให้กับเด็กและเยาวชนตำบลหนองบัว เป็นต้น และ 3) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองบัว (รพ.สต.) ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนแก้ไขปัญหาและสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนตำบลหนองบัว ใน

ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการสุขภาพและสาธารณสุข อาทิ การรณรงค์สร้างสุขภาวะที่ดีสำหรับเด็กและเยาวชน การจัดโครงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพ และสาธารณสุขชุมชน เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าพื้นที่ตำบลหนองบัว มีปัญหาทางด้านเด็กและเยาวชนประกอบไปด้วย ปัญหาสิ่งเสพติด ปัญหาการเล่นการพนัน ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาท้องก่อนวัยอันควร ปัญหาเด็กแว๊น ปัญหาลักเล็กขโมยน้อย ถือว่าเป็นปัญหาที่เข้ามาในรูปแบบต่างๆรูปแบบใหม่ที่เข้ามาทำลายความรัก ความอบอุ่น ความสงบสุขของครอบครัวของเด็กและเยาวชนแต่ละคน สารเสพติดต่างๆสามรถเข้าถึงได้ง่ายโดยเฉพาะผู้ใหญ่ที่ทำให้เด็กเห็นเป็นภาพติดตาและส่งเสริมให้เด็ก เยาวชนทำตาม พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมคือการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายซึ่งเกิดจากภาวะซึมเศร้า ทางจิตจนก่อให้เกิดความคิดที่อยากจับอยากทดลองสิ่งที่เห็นหรืออยากทำให้สิ่งที่ขาดสติ หรือการชักจูงในทางที่ไม่ดีสร้างปัญหาให้แก่ชุมชนสังคม ผู้เป็นพ่อแม่ให้เกิดความเสียใจ เสียทรัพย์สิน แล้วยังก่อให้เกิดอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น เช่น การทะเลาะวิวาท ปัญหาเด็กแว๊น ปัญหาท้องก่อนวัยอันควร ปัญหามั่วสุ่มอบายมุข เป็นต้น การหารูปแบบการจัดสวัสดิการทางสังคมด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบไปด้วยการจัดกิจกรรมผ่านสภาเด็กและเยาวชน การจัดบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น การส่งเสริมสนับสนุน หน่วยงาน เครือข่ายร่วมมือ เนื่องจากการหารูปแบบด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมจำเป็นต้องเพิ่งกฎหมายร่วมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายกันทั่วประเทศอย่างเป็นระบบ การพัฒนาส่งเสริมตนเอง ชุมชน ตนเอง และสังคมร่วมกันป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน โดยกำหนดจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ สภาเด็กและเยาวชนเขต สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด เพื่อจัดการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาภายในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องจัดการดำเนินงานเพื่อเป็นการแสดงรายละเอียดของแผนงาน โครงการ ที่ดำเนินการจริงในพื้นที่เมื่อองค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่นได้บรรจุแผนเพื่อแก้ไขปัญหาให้เป้าหมายและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ อยู่บนพื้นฐานของความจำเป็น ความต้องการและตอบสนองต่อการพัฒนาแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่พ้องต้องกัน การสร้างเครือข่าย จึงเป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่จะสามารถช่วยแก้ไข

ปัญหาและสร้างการพัฒนาในด้าน ชุมชน สังคม ท้องถิ่น ได้ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคล องค์กร หน่วยงาน กิจกรรม โครงการ แผนงานในลักษณะความร่วมมือในการทำงานที่เอื้อผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายคือ เด็กและเยาวชนที่เป็นตัวแทนของชุมชนตำบลหนองบัว โดยส่วนใหญ่จะเป็นเด็กและเยาวชนผู้ใฝ่ดีหรือเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมดี ฉะนั้น ควรมีการขยายผลด้วยการนำรูปแบบที่ได้ไปทดลองพัฒนาใช้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาหรือกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากสภาพปัญหาในด้านนั้น ๆ แล้วทำการติดตามผล ประเมินผล และสรุปผล ทั้งเพื่อจะได้รู้ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในของรูปแบบที่ใช้อย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เมื่อเสร็จสิ้นงานวิจัยครั้งนี้แล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ควรมีการตั้งข้อบัญญัติเพื่อจัดสรรงบประมาณในการจัดทำวิจัยเชิงพื้นที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้เพราะ จะได้นำผลการวิจัยมาพัฒนาใช้แก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด ตรงประเด็น และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ได้ประสานงานและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจน ขอขอบพระคุณ นักวิจัยในพื้นที่การวิจัย อาทิ ผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ ประชาชน เด็กและเยาวชน ตลอดจน อาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษา ที่ได้ร่วมด้วยช่วยเหลือกันในการลงพื้นที่วิจัยเพื่อเก็บข้อมูล จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559. (2554). **ส่วนที่ 1 สถานการณ์และแนวความคิดด้านเด็กและเยาวชน. คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. กรุงเทพฯ:** โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

ศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ **(2559). สถานการณ์และปัญหา ของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น.** คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). **วิเคราะห์เด็กและเยาวชน.** กลุ่มงานวิเคราะห์และพยากรณ์สถิติเชิงสังคม สำนักสถิติพยากรณ์. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว. (2559). **ข้อมูลทั่วไปชุมชน.** กองฝ่ายสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง สมดุลเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

นายวีระ วงค์สายสิน

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) ศึกษาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ โรงเรียนบ้านไร่วิทยา จังหวัดอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น ร่วมกับเทคนิคทำนาย สังเกต อธิบาย และเทคนิคเดินชมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง สมดุลเคมี 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.27 – 0.68 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.23 – 0.76 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74 3) แบบทดสอบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.37 – 0.78 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

ผลการวิจัย พบว่า

1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ด้านความสนใจใฝ่รู้มากที่สุด

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, เจตคติทางวิทยาศาสตร์, สมดุลเคมี

1. บทนำ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวันและการงานอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่าง ๆ ที่มนุษย์ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงาน วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ วิจารณ์ มีทักษะที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ ใช้ความรู้และทักษะเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน ด้วยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม สามารถค้นหาข้อมูลหรือสารสนเทศ ประเมินสารสนเทศ ประยุกต์ใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณและความรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ สื่อดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริงอย่างสร้างสรรค์ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (knowledge-based society) ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 33) การพัฒนาประเทศหรือปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศจำเป็นต้องมีการให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแก่ประชาชน ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในโรงเรียนควรมีการจัดให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและทฤษฎีของวิทยาศาสตร์มากกว่าการสอนให้จดจำเนื้อหาสาระ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2544: 2) ทั้งนี้มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ โดยใช้กระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้และแก้ปัญหาที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติจริงอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับระดับชั้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 33)

วิชาเคมีเป็นวิชาวิทยาศาสตร์สาขาหนึ่งที่มีความสำคัญและมีความเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ล้วนต้องอาศัยความรู้และหลักการทางเคมี การจัดการการเรียนการสอนวิชาเคมีจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้เรียนในการที่จะนำความรู้ไปพัฒนาหรือนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนวิชาเคมีที่ผ่านมานั้น พบว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งจะเห็นได้จากข้อมูลรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านไร่วิทยา โรงเรียนการุ้งวิทยาคม โรงเรียนทองหลางวิทยาคม โรงเรียนหนองจอกประชานุสรณ์ และโรงเรียนวังหินวิทยาคม ปีการศึกษา 2558 – 2560 วิชาวิทยาศาสตร์ พบว่า คะแนนเฉลี่ย 5 โรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 32.34, 29.87 และ 27.06 ส่วนระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 33.40, 31.62 และ 29.37 ตามลำดับ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ (กลุ่มบริหารวิชาการ โรงเรียนบ้านไร่วิทยา.

2560: 6) เมื่อพิจารณาผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) แยกตามสาระการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 5 โรงเรียน ปีการศึกษา 2558–2560 วิชาวิทยาศาสตร์ สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร พบว่า คะแนนเฉลี่ย 5 โรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 28.32, 32.57 และ 24.39 ส่วนระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 29.74, 34.46 และ 26.32 ตามลำดับ ซึ่งคะแนนเฉลี่ยในสาระที่ 3 สารและสมบัติของสารต่ำกว่าระดับประเทศ (กลุ่มบริหารวิชาการ โรงเรียนบ้านไร่วิทยา. 2560: 18)

นอกจากนี้จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในชั้นเรียน การสังเกตผู้เรียนในชั้นเรียน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านไร่วิทยาที่มีต่อวิชาเคมี พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าเนื้อหาวิชาเคมีเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน เข้าใจยาก โดยเฉพาะ เรื่อง สมดุลเคมี เพราะมีเนื้อหาที่ค่อนข้างซับซ้อน เข้าใจยาก และอาจมีความเข้าใจในเนื้อหาที่คลาดเคลื่อน จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่อยากเรียน ขาดแรงจูงใจในการเรียน จึงส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ และมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ที่ไม่ดี ดังนั้น การสร้างแรงจูงใจและการปรับวิธีการสอนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาเคมีได้ง่ายขึ้น ซึ่งจะส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติที่ดีต่อวิชาเคมี ดังนั้นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยในการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน ครูผู้สอนจะต้องมีวิธีการและกิจกรรมที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน มีการเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะกับเนื้อหาตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของหลักสูตร ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีกลวิธีต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นความคิด การตั้งคำถาม และส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างจริงจังและทั่วถึง รวมทั้งเป็นการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน เกิดความตื่นเต้น กระตือรือร้น และไม่น่าเบื่อหน่ายกับการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์อีกด้วย

การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น เป็นการขยายกรอบแนวคิดจากการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นเป็น 7 ขั้น มุ่งเน้นการถ่ายโอนการเรียนรู้และให้ความสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบความรู้เดิมของผู้เรียน ซึ่งจะทำให้ผู้สอนค้นพบว่าผู้เรียนต้องเรียนรู้อะไรเสียก่อน ก่อนที่จะเรียนรู้เนื้อหาในบทเรียนนั้นๆ (ประสาท เนืองเฉลิม. 2558: 148) ซึ่งการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น มีขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นตรวจสอบความรู้เดิม ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นที่ 3 ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นที่ 4 ขั้นอธิบาย ขั้นที่ 5 ขั้นขยายความรู้ ขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผล และขั้นที่ 7 ขั้นนำความรู้ไปใช้

ดังนั้นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น ในรายวิชาเคมี จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาผลของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่กล้าแสดงความคิดเห็น มีทักษะการคิดวิเคราะห์

เพิ่มประสิทธิภาพสูงสุดทางการเรียนต่อผู้เรียน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มเทคนิคการสอนสอดแทรกการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ นั่นคือ เทคนิคทำนาย สังเกต อธิบาย ซึ่งเป็นเทคนิคที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ มุ่งมั่นในการทดลองและการทำกิจกรรม โดยให้นักเรียนทำนายผลที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้าก่อนลงมือทำกิจกรรม และให้นักเรียนสังเกตผลอย่างจดจ่อ ละเอียด รอบคอบ บันทึกผลและนำผลที่ได้จากการสังเกตมาอธิบายและเปรียบเทียบกับสิ่งที่ทำนายไว้ และเทคนิคเดินชมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นเทคนิคที่ให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานของกลุ่มที่ศึกษาเรื่องเดียวกันภายหลังจบบทเรียน และให้กลุ่มอื่นมาชมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงาน แสดงความคิดเห็น อภิปราย โดยผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงาน ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การตั้งคำถาม การตอบคำถาม การสื่อสาร และการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งทั้งสองเทคนิคนี้จะช่วยให้ครูผู้สอนมีการออกแบบและจัดระบบการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย ผู้เรียนสามารถเรียนรู้หรือทบทวนเนื้อหาได้ด้วยตนเอง สามารถทำให้ความรู้ที่หลากหลายมีความชัดเจนมากขึ้น ครูผู้สอนเป็นผู้แนะแนวทาง ให้คำปรึกษา อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน ผู้เรียนมีโอกาสสัมผัสสื่อต่าง ๆ เป็นการเพิ่มบรรยากาศการเรียนรู้ได้ดี เกิดแรงจูงใจภายในที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติทางวิทยาศาสตร์ การสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น ร่วมกับเทคนิคทำนาย สังเกต อธิบาย และเทคนิคเดินชมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรายวิชาเคมี จึงมีลักษณะที่จะเอื้อให้ผู้เรียนได้เรียนตรงตามวัตถุประสงค์ สามารถพัฒนาตนตามศักยภาพและความสนใจของผู้เรียน เกิดการเรียนรู้และประโยชน์สูงสุดในการจัดการเรียนรู้และพร้อมที่จะพัฒนาผู้เรียนไปสู่ยุคของสังคมแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2. เพื่อศึกษาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกความคิดและฝึกการกระทำ ทำให้ได้เรียนรู้วิธีจัดระบบความคิดและวิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (ภพ เลาหไพบูลย์. 2542: 156) ได้เรียนรู้วิธีค้นหาความรู้และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 2547: 142) ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้วิเคราะห์สิ่งสำคัญที่จะเรียนรู้ วางแผนกำหนดขอบเขตแนวทางการเรียนรู้ด้วยตนเอง ลงมือ

เรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายตามความถนัดของตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้ค้นพบศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณลักษณะอย่างนักวิทยาศาสตร์ จนทำให้เกิดเจตคติทางวิทยาศาสตร์และมีเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ (ประสาท เนืองเฉลิม. 2557: 130-131) ยังจะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้น ดังจะได้เห็นจากงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ผู้วิจัยจึงนำการสอนแบบ สืบเสาะหาความรู้ 7Es มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สมดุลเคมี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยกำหนดเป็นกรอบความคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2561 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ในกลุ่มโรงเรียนอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จำนวน 5 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 256 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 ปีการศึกษา 2561 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ โรงเรียนบ้านไร่วิทยา ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จำนวน 40 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random - sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติทางวิทยาศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น ร่วมกับเทคนิคทำนาย สังเกต อธิบาย และเทคนิคเดินชมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง สมดุลเคมี มีค่าเฉลี่ย 4.66 ซึ่งอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.23 – 0.76 มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.27 – 0.68 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74

2.2 แบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.37 – 0.78 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น ตรวจให้คะแนนแล้วบันทึกคะแนนของนักเรียนแต่ละคนเป็นคะแนนก่อนเรียน

2. ดำเนินการสอนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น ร่วมกับเทคนิคทำนาย สังเกต อธิบาย และเทคนิคเดินชมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง สมดุลเคมี จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ รวมเวลาที่ใช้ปฏิบัติการสอนทั้งหมด 12 ชั่วโมง

3. หลังจากดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ครบ 12 ชั่วโมงแล้ว ให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน ตรวจให้คะแนนแล้วบันทึกคะแนนของนักเรียนแต่ละคนเป็นคะแนนหลังเรียน และให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ตรวจให้คะแนนแล้วบันทึกคะแนนของนักเรียนแต่ละคนเพื่อวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

1.1 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีก่อนเรียนและหลังเรียนมาตรวจให้คะแนน และบันทึกผลการสอบของนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.2 นำคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 นำคะแนนผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาวิเคราะห์ผลเพื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี โดยใช้การทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t – test for dependent sample) นำผลที่ได้มาตรวจสอบสมมติฐานและสรุปผลการวิจัย

2. เพื่อศึกษาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2.1 นำแบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์มาตรวจให้คะแนน และบันทึกผลคะแนนของนักเรียนเป็นรายบุคคล

2.2 นำคะแนนที่ได้จากแบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.3 นำค่าคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อระบุว่า ผู้เรียนมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์เป็นอย่างไร และมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ด้านใดมากที่สุด

5. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการรียน	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	40	10.20	2.60	20.58*
หลังเรียน	40	21.03	4.83	

t (39,.05) = 1.685*

จากตารางที่ 1 พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{X}$= 21.03) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 11.20) นั้นคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เจตคติทางวิทยาศาสตร์	N	$\bar{X}$	S.D.
ด้านความสนใจใฝ่รู้	40	26.40	2.14
ด้านความมุ่งมั่น อดทน รอบคอบ	40	25.88	2.39
ด้านความซื่อสัตย์	40	26.35	2.15
ด้านความมีเหตุมีผล	40	25.73	2.65
ด้านความใจกว้าง รับฟังความคิดของผู้อื่น	40	26.00	1.95

จากตารางที่ 4.2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยเจตคติทางวิทยาศาสตร์ด้านความสนใจใฝ่รู้ ด้านความมุ่งมั่น อดทน รอบคอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีเหตุมีผล และด้านความใจกว้างรับฟังความคิดของผู้อื่น เท่ากับ 26.40, 25.88, 26.35, 25.73 และ 26.00 ตามลำดับ นั้นคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es ด้านความสนใจใฝ่รู้มากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน 11.50 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน 22.40 คะแนน และเมื่อทดสอบค่าทีพบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2550: 92; อ้างถึงใน ปพิชญา พิบูลวิทิตธำรง. 2559: 23) ที่ได้กล่าวว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างเสริมความรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สืบค้น ทดลอง ทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจนสามารถสร้างเป็นองค์ความรู้ของตนเองและเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีเจตคติที่ดีทางวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับแนวคิดของประสาท เนืองเฉลิม (2558: 136) ที่ได้กล่าวว่าการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้การสืบเสาะหาความรู้ เป็นแนวทางที่จะช่วยยกระดับความเข้าใจในมโนทัศน์ของวิทยาศาสตร์ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้สูงขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของยุพิน ลุนบง (2555: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเคมีเพิ่มเติม เรื่อง บทบาทของสารประกอบคาร์บอนต่อการดารงชีวิตในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (7Es) พบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนท้ายหน่วยการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 87.07 ของคะแนนเต็มและมีจำนวนนักเรียนที่ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 100.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้

2. ผลการวิจัยเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติทางวิทยาศาสตร์ด้านความสนใจใฝ่รู้ ด้านความมุ่งมั่น อดทน รอบคอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีเหตุมีผล และด้านความใจกว้างรับฟังความคิดของผู้อื่น เท่ากับ 26.40, 25.88, 26.35, 25.73 และ 26.00 ตามลำดับ นั้นคือ นักเรียนมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ด้านความสนใจใฝ่รู้มากที่สุด เนื่องจากการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างเป็นองค์ความรู้ของตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของประสาท

เนืองเฉลิม (2558: 136) ที่ได้กล่าวว่าการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้การสืบเสาะหาความรู้จะช่วยยกระดับความเข้าใจในมโนทัศน์ของวิทยาศาสตร์ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของแดนทวี มานะจิตร (2559: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น และศึกษาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังจากที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น พบว่า หลังจากที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น นักเรียนมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับมาก

7. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ด้านความสนใจใฝ่รู้มากที่สุด

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es ครูผู้สอนจะต้องเป็นช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยการตั้งคำถามหรือกำหนดประเด็นปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทุกคน

2. การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es จะส่งผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติทางวิทยาศาสตร์ได้นั้น ครูผู้สอนจะต้องใส่ใจในนักเรียนทุกกลุ่ม ทั้งกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน พยายามสังเกตการณ์ทำกิจกรรมของนักเรียนทุกคนว่ามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหรือไม่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย / การศึกษา ครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและวิจัยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es ร่วมกับเทคนิคการสอนอื่น ๆ

2. ควรมีการศึกษาและวิจัยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es ในระดับชั้นอื่น ๆ เช่น มัธยมศึกษาตอนต้น

3. ควรมีการศึกษาและวิจัยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7Es ในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

คณาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2553). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์.

แดนทวี มานะจิตร. (2559). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ทิศนา แขมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นงเยาว์ อุทุมพร. (2558). *เครื่องมือและเทคนิควิธีการรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: เฮาส์ ออฟ เคอร์มิสท์.

บัญญัติ ชำนาญกิจ, และนวลศรี ชำนาญกิจ. (2550). *ระเบียบวิธีวิจัย*. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ประสาท เนืองเฉลิม. (2558). *การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2556). *หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เฮาส์ ออฟ เคอร์มิสท์.

ภพ เลาหไพบูลย์. (2542). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ยุพิน ลุนบง. (2555). *การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา เคมีเพิ่มเติม เรื่อง บทบาทของสารประกอบคาร์บอนต่อการดารงชีวิตในท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (7Es)*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). *ครูวิทยาศาสตร์มืออาชีพ แนวทางสู่การเรียนการสอนที่มีประสิทธิผล*. กรุงเทพฯ: อินเตอร์เอ็ดดูเคชั่น ซัพพลายส์.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2547). *21 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

อนุวัติ คูณแก้ว. (2558). *การวัดผลและประเมินผลการศึกษาแนวใหม่*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Dogru–Atay, P. & Tekkaya, C. (2008). Promoting Students' Learning in Genetics with the Learning Cycle, *Journal of Experimental Education*. 76(3) : 259 - 280, Spring.

Francek, M. (2006, September). Promoting Discussion in the Science Classroom Using Gallery Walks. *Journal of College Science Teaching*. 36(1): 27-31.

Keamey, M. (2004). *Classroom Use of Multimedia-Supported Predict-Observe-Explain Tasks in a Social Constructivist Learning Environment. Research in Science Education*. 34(2004): 427-453.

Özlem, M. (2006). *The effect of 7E learning cycle model on the improvement of fifth grade students' critical thinking skills Doctoral dissertation*. Middle East Technical University.

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

Development of Thai Instructional Model to Enhance Higher-Order Thinking Skills for Mathayomsuksa 3 Students.

กัญณภัทร แสนพวง *
Kannapat Sanpuang *

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงให้มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ตามเกณฑ์ 80/80 3) เปรียบเทียบทักษะการคิดขั้นสูงก่อนเรียนและหลังเรียน และ 4) ศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 11 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบัวขาว จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 36 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง 2) แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง จำนวน 9 แผน 3) แบบทดสอบวัดทักษะการคิดขั้นสูง จำนวน 40 ข้อ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียน จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง “RECSEA Model” ซึ่งได้พัฒนาขึ้นมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ตรวจสอบความรู้เดิมและกระตุ้นความสนใจ (R: Reviewing Knowledge and Engagement) (2) สำรวจค้นหาและอธิบาย (E: Exploration and Explanation) (3) สร้างผังมโนทัศน์และฝึกทักษะการคิด (C: Concept Mapping and Thinking Skill Practices) (4) แลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายความเข้าใจ (S: Sharing and Elaboration) (5) สรุปและประเมินผล (E: Evaluation) (6) ประยุกต์ใช้และเชื่อมโยงความรู้ (A: Application and Connection Knowledge) และ 4) การวัดผลและประเมินผล

2. แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง “RECSEA Model” มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 83.31/82.08 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ “RECSEA Model” มีทักษะการคิดขั้นสูงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ 4.50, S.D. 0.55)
คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทักษะการคิดขั้นสูง ความพึงพอใจ

** ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนบัวขาว สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์*

**Correspondent author: kroothum2756@gmail.com*

Abstract

The purpose of this research were to: 1) To develop the Thai language learning management model that promotes advanced of thinking skills for Mathayomsuksa 3 students 2) to find the effectiveness of Thai language learning lesson plans that promote advanced thinking skills to be effective (E1/E2) according to the criteria 80/80 3) to compare the advanced thinking skills before and after of the students and 4) to study the satisfaction of learning. The sample group consisted of Mathayom Suksa 3/11 of Buakhao school students in 2nd term of academic year 2018. There were 36 students from the Cluster Random Sampling. The Research Instruments were 1) The interview questions form, problem condition, and guidelines for developing Thai language learning management model that promoted advanced thinking skills 2) 9 Thai language learning lesson plans, the scenarios and problems for Development of Thai Instructional Model to Enhance Higher-Order Thinking Skills 3) 40 advanced thinking skills tests and 4) 20 items of satisfaction questionnaires. The Statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation and testing the sample values as non-independent samples.

The research findings were as follows:

1. Thai language learning management model that promotes advanced thinking skills, "RECSEA Model" which had been developed with 4 components, 1) Principles 2) Objectives 3) Learning management process, there were 6 steps: (1) Examine original knowledge and interest (2) Explore, search and explain (3) Create conceptual concepts and practice skills (4) Exchange, learn and expand (5) Summarize and Evaluation and (6) Apply and link knowledge and 4) Measurement and evaluation.

2. Thai language learning lesson plans can promote advanced thinking skills "RECSEA Model" with efficiency (E1/E2) equal to 83.31 / 82.08 which is higher than the 80/80 threshold set.

3. The students received learning management according to the format "RECSEA Model" had higher thinking skills after studying than before studying. With statistical significance at the level of .01

4. The Students were satisfied with learning by using the Thai language learning management model that promotes advanced thinking skills. Overall at a high level (4.50, S.D. 0.55)

Keywords: learning management model Advanced thinking skills, satisfaction

บทนำ

ปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่ของสังคมได้เปลี่ยน แปลงไปอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้สังคมโลกเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งทุกคนจำเป็นที่จะต้องได้รับการ ศึกษาให้ก้าวทันกับความเจริญก้าวหน้า และการเปลี่ยน แปลงทางสังคม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ได้กล่าวถึง “การศึกษา” ไว้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ ตลอดจนการสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุน เพื่อให้บุคคลได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และในหมวด 4 มาตรา 22 ได้ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งกำหนดไว้ว่า “คนไทยทุกคนต้องได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่าง มีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” และในการจัดการเรียนรู้ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการทางการศึกษา, 2560) นอกจากนั้นยังมีการกำหนดในมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอกมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ ตลอดจนส่งเสริมผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2557) จากหลักการแนวคิดและตัวบ่งชี้การประเมินที่ระบุไว้ดังกล่าว ทำให้ทราบได้ว่านักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาต่างมุ่งเน้นและต้องการพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะการคิดเป็นสำคัญ ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ครูในฐานะแม่พิมพ์

ผู้ให้ความรู้ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้โดยเน้นวิธีการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดและทักษะการใช้ชีวิตให้เกิดกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดการปฏิรูปศาสตร์การสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพด้านกระบวนการคิด สถานศึกษาจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างจริงจังเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในระยะยาว การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาไทยที่เน้นกระบวน การไปสู่การสร้างองค์ความรู้ โดยผู้เรียนเป็นผู้สังเกตและลงมือปฏิบัติ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ มีนิสัยรักการอ่าน โดยต้องการให้ผู้เรียนอ่านหนังสือได้คล่อง อ่านได้เร็ว เข้าใจความหมาย อ่านจับประเด็นสำคัญและแยกแยะข้อเท็จจริงได้ ตลอดจนมีการคิดที่เป็นเหตุเป็นผล คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการคิดขั้นสูงในการวิเคราะห์ข้อความ ตีความและสรุปความ สามารถนำองค์ความรู้มาใช้เพื่อการตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต รวมทั้งมีการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ได้มาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนด มีความรู้สึกชื่นชมยินดีในผลการปฏิบัติของตน สามารถนำความรู้ และประสบการณ์ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สังคมและส่วนรวมได้ (กรมวิชาการ, 2553) ซึ่งนักเรียนโรงเรียนบัวขาวจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาการคิดขั้นสูงและการสร้างองค์ความรู้ เพื่อให้ก้าวทันกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการคิดขั้นสูงนั่นเอง

การจัดการเรียนการสอนแบบวงจรการเรียนรู้ (Learning Cycle) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Approach) โดยมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist) ตามแนวทฤษฎี คอนสตรัคติวิสต์ กล่าวโดยสรุปคือ การเรียนรู้นั้นเป็นการสร้างความหมายที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างขึ้นอย่างเป็นกระบวนการ ที่ต่อเนื่อง ผลการเรียนรู้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับความรู้เดิมของผู้เรียนด้วย (Driver and Bell, 1986) ความขัดแย้งทางปัญญาเกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน สิ่งแวดล้อม สถานการณ์ และความขัดแย้งทางปัญญาก่อให้เกิดกิจกรรมไตร่ตรอง (Reflective Activity) การไตร่ตรองเป็นองค์ประกอบหลักที่จะกระตุ้นให้เกิดการสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา (Cognitive Restructuring) พัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของบุคคลมีการปรับตัวผ่านกระบวนการดูดซับ (Assimilation) และการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) (Carin, 1993) และผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ โดยนำตัวเองและควบคุมตัวเองในการเรียนรู้ ครูทำหน้าที่ดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปในทางที่ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน (Devries, 1992) เป็นกรอบแนวคิดทฤษฎี รวมทั้งใช้วงจรการเรียนรู้ 3 ขั้นตอนของ Olenick and David Walbert (2008) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ 1) การสำรวจ (Exploration) 2) การพัฒนามโนทัศน์ (Concept Development) และ 3) การประยุกต์ใช้ (Application) วงจรการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนของ BSCS และ Anthony W. Lorsbach (2000) ได้แก่ 1) เร้าความสนใจ (Engagement) 2) สำรวจและค้นหา (Exploration) 3) อธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) 4) ขยายความรู้ (Elaboration) และ 5) การประเมินผล (Evaluation) ตลอดจนการจัดการเรียนรู้แบบ 7Es ของ Eisenkraft (2003) ประกอบ ด้วย 7

ขั้นตอน คือ 1) การตรวจสอบความรู้เดิม (Elicit) 2) การเร้าความสนใจ (Engage) 3) การสำรวจและค้นหา(Explore) 4) การอธิบาย (Explain) 5) การขยายความรู้ (Elaborate) 6) การประเมิน (Evaluate) และ 7) การนำความรู้ไปใช้ (Extend) ร่วมกับเทคนิคผังมโนทัศน์ พัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย “RECSEA Model” ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำกิจกรรมแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สืบสวนสอบสวนเพื่อหาคำตอบสำหรับปัญหาใดปัญหาหนึ่ง โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก เพื่อให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายอันพึงประสงค์

นอกจากนี้การนำผังมโนทัศน์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้จัดระเบียบความรู้ (Organizing Knowledge) และสร้างสรรค์องค์ความรู้ของตนเอง จะทำให้นักเรียนมีความคิดรวบยอดและมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชามากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความหมายของออซูเบล โดยทฤษฎีของออซูเบล (Ausubel, 1968) เน้นความสำคัญของการเรียนรู้โดยการรับอย่างมีความหมาย และการเรียนรู้โดยค้นพบอย่างมีความหมาย การเรียนรู้ของนักเรียนนั้นเกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงหรือจัดกลุ่มความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ให้สัมพันธ์กับความรู้เดิมอย่างเป็นระเบียบ (พรรณวิไล ชมชิด, 2557 และสมจิตร จันทร์ฉาย, 2557) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่าผังมโนทัศน์ เป็นรูปแบบการสื่อความหมายเพื่อใช้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมความรู้อย่างเป็นระบบ มีความเข้าใจง่าย กระชับ กะทัดรัด ชัดเจน โดยผังมโนทัศน์ช่วยพัฒนาการคิดระดับสูง ทำให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนจำเนื้อหาได้แม่นยำมากขึ้น และช่วยพัฒนาปัญญาของผู้เรียนได้หลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร อุทัยวัฒน์ (2559) และฐิติรัตน์ ปัญญาเยาว์ (2559) รวมถึงงานวิจัยของ จินตนา ศิริธัญญารัตน์ (2556) ที่เน้นการเรียนรู้แบบสืบเสาะเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

จากหลักการแนวคิดและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจและมีแนวคิดที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง “RECSEA Model” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมุ่งเน้นพัฒนากระบวนการคิดขั้นสูง ซึ่งประกอบด้วยทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยนำเสนอกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ตรวจสอบความรู้เดิมและกระตุ้นความสนใจ (R: Reviewing Knowledge and Engagement) (2) สำรวจค้นหาและอธิบาย (E: Exploration) (3) สร้างผังมโนทัศน์และฝึกทักษะการคิด(C: Concept Mapping and Thinking Skill Practices) (4) แลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายความเข้าใจ(S: Sharing and Elaboration) (5) สรุปและประเมินผล (E: Evaluation) (6) ประยุกต์ใช้และเชื่อมโยงความรู้ (A: Application & Connection Knowledge) ซึ่ง 6 ขั้นตอน ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ได้ผ่านการศึกษาและสังเคราะห์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องบนพื้นฐานทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นการสืบเสาะหาความรู้และทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความหมายของออซูเบล ทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง “RECSEA Model” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะสามารถส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียนให้เพิ่มสูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษาและเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของประเทศไทยยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. เพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงให้มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ตามเกณฑ์ 80/80

3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดขั้นสูงก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง “RECSEA Model” มีทักษะการคิดขั้นสูงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบัวขาว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ รวมนักเรียนทั้งหมด 482 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 11 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบัวขาว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 36 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. กระบวนการวิจัยและพัฒนา

การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ มีแบบแผนการวิจัยทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน(One-group pretest-posttest design) มีกระบวนการวิจัยและพัฒนา แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน(Analysis) โดยดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้ โดยการสัมภาษณ์ครูและนักเรียน 2) ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้และทักษะการคิดขั้นสูง 2 ทักษะ คือ การคิดวิเคราะห์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ 3) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง

ระยะที่ 2 ออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง (Design and Development) ดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ 1) ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง 2) ตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 3) สร้างและตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลโดยปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ระยะที่ 3 นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง ซึ่งได้พัฒนาขึ้นไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-group pretest-posttest design) โดยได้ศึกษาหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เปรียบเทียบทักษะการคิดขั้นสูงก่อนเรียนและหลังเรียน และศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียน และในระยะที่ 3 มีขั้นตอนการดำเนินการ คือ 1) ปฐมนิเทศ 2) ดำเนินการทดลอง 3) รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล และ 4) สรุปรายงานผลและเผยแพร่ผลงาน

3. ตัวแปรที่ศึกษาวิจัย

3.1 ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง “RECSEA Model”

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการคิดขั้นสูงและความพึงพอใจต่อการเรียน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

4.1 แบบสัมภาษณ์สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับสัมภาษณ์ครู นักเรียน และผู้เชี่ยวชาญ

4.2 แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 9 แผน โดยมีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยรวมระดับมากที่สุด

4.3 แบบทดสอบวัดทักษะการคิดขั้นสูง เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ โดยมีค่าความยากง่าย (p) รายข้อระหว่าง 0.25-0.75 ค่าอำนาจจำแนก (B) รายข้อ ระหว่าง 0.30-0.80 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.81

4.4 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกราย (r_{xy}) 0.40-0.92 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (α) เท่ากับ 0.90

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นแนวทางการสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง จนได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีชื่อว่า “RECSEA Model” ที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพสำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้

5.3 ครูผู้สอนปฐมนิเทศและแนะนำขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง “RECSEA Model” และบทบาทหน้าที่ของนักเรียน

5.4 ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดขั้นสูงก่อนเรียน 40 ข้อ ใช้เวลาสอบ 60 นาที

5.5 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง “RECSEA Model” โดยมีแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น จำนวน 9 แผน ใช้เวลาสอน 18 ชั่วโมง พร้อมทั้งเก็บคะแนนระหว่างเรียนจากใบงาน ผังมโนทัศน์ และการทดสอบย่อยหลังเรียนแต่ละแผนไว้ เพื่อใช้หาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)

5.6 ทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดขั้นสูงหลังเรียน (ชุดเดิม) แต่สลับข้อคำถาม 40 ข้อ ใช้เวลาสอบ 60 นาที แล้วนำคะแนนที่ได้ไปหาค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) และนำคะแนนไปใช้เปรียบเทียบกับคะแนนทักษะการคิดขั้นสูงก่อนเรียนเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.7 นักเรียนตอบแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงหลังสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 วิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง ที่มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ตามเกณฑ์ 80/80

6.2 เปรียบเทียบคะแนนทักษะการคิดขั้นสูงก่อนเรียนและหลังเรียน และวิเคราะห์สถิติค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระต่อกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.3 วิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียน และแปลผลค่าเฉลี่ยที่ได้เทียบระดับความพึงพอใจ

7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

7.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

7.2 สถิติสำหรับตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจการจำแนก (B) ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ (r_{cc}) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (α) และค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง

7.3 สถิติทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระต่อกัน (t-test for Dependent Samples) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ผลการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงเท่าที่ควร รูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการสร้างความรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นการเรียนรู้แบบสืบเสาะและทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความหมายของออซูเบล ทำให้ได้โมเดลของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่เรียกว่า “RECSEA Model” ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1) ตรวจสอบความรู้เดิมและกระตุ้นความสนใจ (R: Reviewing Knowledge and Engagement)

2) สำรวจค้นหาและอธิบาย (E: Exploration)

3) สร้างผังมโนทัศน์และฝึกทักษะการคิด (C: Concept Map and Thinking Skill Practices)

4) แลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายความเข้าใจ (S: Sharing and Elaboration)

5) สรุปและประเมินผล (E: Evaluation)

6) ประยุกต์ใช้และเชื่อมโยงความรู้ (A: Application and Connection Knowledge)

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง “RECSEA Model”

ค่า	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ยร้อยละ	ประสิทธิภาพ
E_1	360	299.92	83.31	83.31
E_2	40	32.83	82.08	82.08

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง “RECSEA Model”

ทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	df	t
ก่อน	40	15.64	3.28		
หลัง	40	32.83	2.95	35	59.38**

** แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทดสอบด้วย t-test for Dependent samples

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง “RECSEA Model”

ที่	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	เนื้อหา	4.50	0.55	มาก
2	สื่อการเรียนรู้	4.48	0.56	มาก
3	กิจกรรมการเรียนรู้	4.52	0.55	มากที่สุด
4	การวัดผลประเมินผล	4.49	0.57	มาก
5	ประโยชน์ที่ได้รับ	4.51	0.56	มากที่สุด
เฉลี่ย		**4.50**	**0.55**	**มาก**

อภิปรายผลวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้เป็น 4 ประเด็น ตามลำดับดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้พัฒนาขึ้น “RECSEA Model” มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 4) การวัดผลและประเมินผล โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ (1) ตรวจสอบความรู้เดิมและกระตุ้นความสนใจ (R : Reviewing Knowledge and Engagement) (2) สำรวจค้นหาและอธิบาย (E : Exploration and Explanation) (3) สร้างผังมโนทัศน์และฝึกทักษะการคิด (C : Concept Mapping and Thinking Skill Practices) (4) แลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายความเข้าใจ (S : Sharing and Elaboration) (5) สรุปและประเมินผล (E : Evaluation) (6) ประยุกต์ใช้และเชื่อมโยงความรู้ (A : Application and Connection Knowledge) จากการศึกษาและสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่

ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง บนพื้นฐานทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (สุมาลี ชัยเจริญ, 2557) และทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความหมายของออซูเบล (Ausubel, 1968) และจากการตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่เน้นการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งเป็นทักษะการคิดขั้นสูงโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน รูปแบบคุณภาพโดยรวมมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด และสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ได้ผ่านกระบวนการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยใช้วิธีการเชิงระบบดำเนินการโดยอิงหลักการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน (Morrison, 2010) ADDIE Model ร่วมกับกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ผลการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาและด้านการวัดผลประเมินผล มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.8-1.0 และมีคุณภาพเหมาะสมมากที่สุด ตลอดจนได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและการทดลองใช้ (Try-out) จนเสร็จสมบูรณ์ ทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ Kevin (2008) ที่ว่าการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดการเรียนรู้นั้นต้องประเมินทุกองค์ประกอบ และนำสิ่งที่บกพร่องมาแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องเหมาะสม และมีประสิทธิภาพในการนำไปจัดการเรียนรู้ สอดล้องกับผลการวิจัยของชมนาด เชื้อสุวรรณเทวี (2555) และจินตนา ศิริธัญญารัตน์ (2556) ซึ่งพบว่า โมเดลที่ได้พัฒนาขึ้นมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนที่ได้ศึกษาวิจัย

2. แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง “RECSEA Model” มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 83.31/82.08 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) มีค่าเท่ากับ 83.31 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) มีค่าเท่ากับ 82.08 นั่นแสดงว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ เป็นผลให้ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนซึ่งเป็นผลลัพธ์ มีค่า E_1/E_2 สูงกว่าเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ มาเรียม นิลพันธุ์ (2558) ซึ่งได้กล่าวถึงการยอมรับประสิทธิภาพของนวัตกรรมสูงกว่าเกณฑ์ไว้ว่าเมื่อค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 ที่ได้สูงกว่าค่า E_1/E_2 ที่ได้กำหนดไว้ แสดงว่า นวัตกรรมมีประสิทธิภาพ สำหรับแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงในการวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นผ่านกระบวนการดำเนินการพัฒนาอย่างถูกต้องตามขั้นตอน ดำเนินการอย่างเป็นระบบและเหมาะสม มีการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ชัดเจนทันสมัย ผ่านการกลั่นกรอง พิจารณาตรวจสอบ และประเมินความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านเนื้อหา ภาษา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล โดยได้ปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ ตลอดจนผ่านการทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งทำให้ทราบปัญหาต่าง ๆ ในระหว่างนำไปทดลองใช้ และได้ดำเนินการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้สอนจริงกับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยเหตุนี้แผนการจัดการเรียนรู้จึงมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ สอดคล้อง

กับผลการวิจัยของ ชมนาด เชื้อสุวรรณเทวี (2555) และจินตนา ศิริธัญญารัตน์ (2556) ซึ่งพบว่า รูปแบบ การจัดการเรียนรู้“EPPE Model”และ“PIAEIED Model” ที่พัฒนาขึ้น เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.80/86.84 และ 83.86/84.14 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และยังสอดคล้องกับการออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของจีระ ดีช่วย (2554) ที่ได้พัฒนารูปแบบ “RPCSE Model” ซึ่งมุ่งเสริมสร้างมโนทัศน์และความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ โดยเน้นทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน โดยพบว่า ผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้อง และมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง มีทักษะการคิดขั้นสูงหลังเรียน($\bar{x}$ 32.83, S.D. 2.95)สูงกว่าก่อนเรียน($\bar{x}$ 15.64, S.D. 3.28) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นแสดงว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้มีสาเหตุเนื่องมาจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ “RECSEA Model” ซึ่งมี 6 ขั้นตอนย่อย ล้วนเอื้อต่อการสืบเสาะพัฒนาทักษะการคิดเพื่อการค้นพบองค์ความรู้ ในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้มีการแทรกกิจกรรมสร้างผังมโนทัศน์ในการฝึกแยกแยะจัดระเบียบความรู้ความคิดส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และมีกิจกรรมจำลองสถานการณ์ปัญหาให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการสืบเสาะหาความรู้ เข้าใจในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว (McDonald, 2010) สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง สังเคราะห์ และวิจารณ์ข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ด้วยการตัดสินใจได้อย่างสมเหตุสมผล (Nuangchalerm, 2010;Tytler and Prain, 2010) สอดคล้องกับแนวคิดของประสาท เนืองเฉลิม (2557) และสอดคล้องกับวิธีการและผลการศึกษาของปณตนนท์ เถียรประภากุล (2560 ดุจเดือน ไชยพิชิต(2558) และฐิติรัตน์ ปัญญาเยาว์ (2559) ที่เน้นกลวิธีพัฒนากระบวนการคิดให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้แบบการสืบเสาะและการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเน้นจัดกิจกรรมให้มีการปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มและต่างกลุ่ม นักเรียนจึงจะมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังพบว่าการกระตุ้นและการเสริมแรงให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นเพื่อเชื่อมโยงความรู้และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย และทำให้นักเรียนมีทักษะการคิดขั้นสูงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญวัลย์ เนียรศิริ (2552) และจินตนา ศิริธัญญารัตน์ (2556)

4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ 4.50, S.D. 0.55) ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมุ่งเน้นให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม และลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์ และแสวงหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูมีการเรียงลำดับเนื้อหาและกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและจัดหาทรัพยากร สอดคล้องกับงานวิจัยอารยา ช่ออังชัญ (2553) ที่กล่าวว่าในระหว่างทำกิจกรรมครูผู้สอน

ควรมีการติดตามดูแลช่วยเหลือและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้นักเรียนค้นพบองค์ความรู้ และเชื่อมโยงความรู้นั้นเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของมนต์ชัย พงศกรนฤวงษ์ (2552), จิระ ดีช่วย (2554) และสุมาลี ชัยเจริญ (2557) ซึ่งกล่าวถึงทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ว่าเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการสร้างองค์ความรู้ผ่านรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายโดยทุกคนมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวและไม่เกิดความเครียดในการเรียนรู้ สามารถพัฒนาวิธีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเองตลอดเวลา รวมทั้งมีการเชื่อมโยงวิธีการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชากับชีวิตจริง จึงเป็นการเรียนแบบมีความหมาย และสอดคล้องกับ Ausubel (1968) และ Driver and Bell (1986) ที่ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ว่า เป็นการสร้างความหมายที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างขึ้นอย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ผู้เรียนจะตั้งสมมติฐาน ตรวจสอบและอาจเปลี่ยนสมมติฐานในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ต่าง ๆ หรือกับบุคคลอื่น และผลการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับความรู้เดิมของผู้เรียนและความรับผิดชอบของผู้เรียนด้วย รวมทั้งการที่ครูมีการแจ้งคะแนนการสอบทุกครั้งให้นักเรียนรับทราบทำให้นักเรียนได้ทราบจุดบกพร่องในการเรียนของนักเรียน และหาแนวทางในการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง “RECSEA Model” ซึ่งได้พัฒนาขึ้น มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ มี 6 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ (1) ตรวจสอบความรู้เดิมและกระตุ้นความสนใจ (R: Reviewing Knowledge and Engagement) (2) สำรวจค้นหาและอธิบาย (E: Exploration and Explanation) (3) สร้างผังมโนทัศน์และฝึกทักษะการคิด (C: Concept Mapping and Thinking Skill Practices) (4) แลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายความเข้าใจ (S: Sharing and Elaboration) (5) สรุปและประเมินผล (E: Evaluation) (6) ประยุกต์ใช้และเชื่อมโยงความรู้ (A: Application and Connection Knowledge) และ 4) การวัดผลและประเมินผล

2. แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง “RECSEA Model” มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 83.95/82.54 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ “RECSEA Model” มีทักษะการคิดขั้นสูงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ 4.50, S.D. 0.55)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1.1 ในการดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมแต่ละขั้นตอนควรมีการแจ้งเวลาให้นักเรียนทราบ จะทำให้นักเรียนมีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อจะทำให้กิจกรรมทุกกิจกรรมนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์

1.2 ควรจัดสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนที่เรียนกลุ่มอ่อน และมีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมในการเรียนครั้งต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำแนวทางรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2.2 ควรนำแนวทางรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ภาษาไทยที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับทักษะอื่น ๆ โดยเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม และพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียนด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

กนกพร อุทัยวัฒน์. (2559). **การพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง ระบบนิเวศ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์.** วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง**. เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จินตนา ศิริธัญญารัตน์. (2556). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่บูรณาการกลยุทธ์การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงเพื่อทักษะการคิดขั้นสูงในศตวรรษที่ 21 และจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา**. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จิระ ดีช่วย. (2554). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสซึมร่วมกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ทางชีววิทยาและความสามารถในการสร้างความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.** ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี. (2555). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดขั้นสูงและจิตตนิสัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา**. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ฐิติรัตน์ ปัญญาเยาว์. (2559). **ผลการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้ผังมโนทัศน์รูปตัววีเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ดุจเดือน ไชยพิชิต. (2558). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยผสานทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์กับกลวิธีการให้เหตุผลเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น** ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธัญวัลย์ เนียรศิริ. (2552).**การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงวิชาภาษาไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **วิจัยสำหรับครู.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ปณตนนท์ เถียรประภากุล. (2560). **กลยุทธ์การบริหารการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา**. ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. พะเยา : มหาวิทยาลัยพะเยา.

ประสาท เนืองเฉลิม. (2557). **การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21**. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.

พรรณวิไล ชมชิด. (2557). **พฤติกรรมการสอนวิทยาศาสตร์.** มหาสารคาม : ตักศิลาการพิมพ์.

มนต์ชัย พงศกรนฤวงษ์. (2552). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างความรู้ของนักเรียนช่างอุตสาหกรรม.** ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีสอน นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). **วิธีวิจัยทางการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 9. นครปฐม: ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมจิตร จันทร์ฉาย.(2557). **การออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน**. นครปฐม : เพชรเกษมพริ้นติ้งกรุป จำกัด.

สุมาลี ชัยเจริญ. (2557). **การออกแบบการสอนหลักการทฤษฎีสู่การปฏิบัติ = Instructional Design: Principles and Theories to Practice.** ขอนแก่น : สาขาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553.** กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575.** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2557). **รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบ 3 (พ.ศ. 2554 – 2558)**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน.

อารยา ซ่ออังชัญ. (2553). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.** ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีสอน นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Anthony W. Lorsbach. (2001). **The Learning Cycle as a Tool for Planning Science Instruction**. [Online]. Accessed June 2001. Available from http://coe.ilstu.edu/scienceed/lorbach/257/rcy.htm

Ausubel, D. P. (1968). **Educational psychology: A cognitive view**. New York : Holt Rinehart And Winston.

Bybee R. W. et al. (2006). **The BSCS 5E Instructional Model: Origins, Effectiveness and Applications** [Online]. Accessed January. Available from www.bscs.org/pdf/bscs5eexecsummy.

Carin, Arthur A. (1993). **Teaching science through discovery**. 7th ed. New York: Merrill.

Devrics, R. and Zan, B. (1992). “Study compares teachers and classroom atmospheres.” **The Constructivist**, 6(Spring), 925-927.

Driver, R. and Bell, B. (1986). “Students thinking and the learning of science : A Constructivist View.” **The School Science Review**, 67(240), 443-456.

Eisenkraft, Arthur. (2003). “Expanding the 5E Model.” **The Science Teacher**, 5(6), 57-59; September.

Kevin, K. (2007). **Instruction to Instruction Design and ADDIE Model** [Online]. Accessed 19 June. Available from http://www.e-learningguru.com/articles/art_1.htm

McDonald, C.V. (2010). The Influence of Explicit Nature of Science and Argumentation Instruction on Preservice Primary Teachers’ Views of Nature of Science. **Journal of Research in Sciences Teaching**, 47(9), 1137-1164.

Morrison, G.R. (2010). **Designing Effective Instruction**. 6th ed. New Jersey: John Wiley & Sons.

Nuangchalerm, P. (2010). Engaging Students to perceive Nature of Science through Socioscientific Issues-based Instruction. **European Journal of Social Sciences**, 13(1), 34-37.

Olenick and David Walbert. (2008). **The Learning Cycle** [Online]. Accessed August. Available from http://www.Learnnc.org/lp/pages/663?Style

Tytler, R. and Prain, V. (2010). A Framework for Re-thinking Learning in Science from recent Cognitive Science Perspectives. **International Journal of Science Education**, 32(15), 2055-2078.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

Relationship between Instructional Leadership and Support Classroom Research Secondary Educational Service Area 32

ณปภา ศรีสกุล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำนวน 346 คน ซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ แบบสอบถามตรวจสอบรายการและแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น .970 และการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 มีค่าความเชื่อมั่น .965 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าสัมประสิทธ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านระบบการประกันคุณภาพภายใน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. การส่งเสริมการิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการกำกับติดตามการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก ส่วนข้ออื่นอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำกับติดตามการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นระบบและ

ต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือด้านการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียน

3. ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก (r = 0.843) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยด้านที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ และการส่งเสริมวิจัยในชั้นเรียนด้านการจัดหาทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก (r = .963)รองลงมาคือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านระบบการประกันคุณภาพภายใน และการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการสร้างแรงจูงใจในชั้นเรียน มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก (r = .939) ส่วนด้านที่ต่ำที่สุด คือภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ และการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนด้านการเผยแพร่ผลงานวิจัย มีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยมาก (r = .149) และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านกระบวนการวัดประเมินผลและวิจัย และการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียน มีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยมาก (r = .149)

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน

ABSTRACT

This study aimed 1) to examine academic leadership level of school administrators upon teachers' action research encouragement; and 2) to study relationship between academic leadership of school administrators and teachers' action research encouragement under Secondary Educational Service Area Office 32. The samples were 346 teachers from schools under Secondary Educational Service Area Office 32.The sample size was determined by using Krejcie and Morgan's table and stratified random sampling method. The instrument was a questionnaire which comprised 2types: checklist and rating scale. The reliability of the questionnaire concerning academic leadership of school administrators was .970 and the reliability of the questionnaire concerning teachers 'action research encouragement was .965. The data were analyzed by using mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient.

The results revealed that

1. Academic leadership level of school administrators under Secondary Educational Service Area Office 32 was at a high level in overall aspect. When considered in each aspect, it was found that development of learning resource aspect received the highest average, followed by internal quality assurance. The aspect that received the lowest average was school curriculum development aspect.

2. Teachers' action research encouragement under Secondary Educational Service Area Office 32 was at moderate level in overall aspect. When considered in each aspect, it was found that continuous and systematic follow-up aspect received the highest average followed by motivation in conducting action research aspect. The aspect with the lowest average was knowledge and understanding about action research.

3. Relationship between academic leadership of school administrators and teachers' action research encouragement under Secondary Educational Service Area Office 32 in overall aspect had a positive correlation at statistical significance level of .01 which meant a very high correlation (r = 0.843). When considered in each aspect, it was found that every aspect had a positive correlation at statistical significance level of .01. The aspects that received the highest correlation (r = .963) were academic leadership of school administrators in terms of learning resource and technology development and action research encouragement in terms of providing learning resource. In addition, academic leadership of school administrators in terms of internal quality assurance and action research encouragement in terms of class motivation received a very high level of correlation (r = .939). The aspects that gained the lowest level of correlation were academic leadership of school administrators in terms of media and learning resource development and action research encouragement in terms of research publication (r = .149). Moreover, academic leadership of school administrators in terms of assessment and research and action research encouragement in terms of knowledge and understanding about action research also received the lowest level of correlation (r = .149).

Keyword Leadership and Support Classroom Research

ความเป็นมาและความสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงบริบทด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการศึกษา ส่งผลให้องค์กรทุกองค์กรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย การกำหนดกลยุทธ์องค์กรในการสร้างองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาคน และองค์กรให้มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่นำการศึกษามาพัฒนาคนและพัฒนาองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดวิสัยทัศน์เพื่อแสดงทิศทางการพัฒนาการศึกษาไว้ว่า ประชากรในวัยเรียนจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นไทยและมีศักยภาพการเรียนรู้ในระดับสากล เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งที่ถูกเชื่อมโยงมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพคน

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) มีเป้าหมายหลักสามประการ คือ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษาและมีกรอบแนวปฏิรูปการศึกษา คือ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาครูยุคใหม่ พัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552 : บทนำ) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการมีการกระจายอำนาจใจการบริหารจัดการให้สถานศึกษามีอิสระและคล่องตัว และรวดเร็ว แบ่งออกเป็น 4 งาน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป โดยถือว่างานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญ เนื่องจากเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน โดยเฉพาะเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของโรงเรียน และเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2553 : 2)

การศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาคน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 2) กำหนดไว้ในมาตรา 6 ว่า การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาในประเทศไทยมีหน่วยงานที่จัดการศึกษาอยู่หลายหน่วยงานและหลายระดับ โรงเรียนเป็นหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาและให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน พัฒนาคนไทยทุกคนให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก ตามมาตรา 9 (2) มาตรา 41 มาตรา 42 ได้กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของชาติ โดยมุ่งให้การจัดระบบการบริหารและการจัดการศึกษาของประเทศกระจาย

อำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 22 กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2551: 6) ซึ่งการวิจัยในชั้นเรียนเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะการวิจัยในชั้นเรียนเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยหวังผลเพื่อนำผลการส่งเสริมการวิจัยไปพัฒนาขั้นตอนการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ระบุไว้ในหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา ตามมาตรา 24 ข้อ 5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ และมาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละดับการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547 : 14-16)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสนับสนุนการบริหารจัดการงานวิชาการในสถานศึกษาให้สำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ความรู้ความสามารถที่จะบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูในการวิจัยในชั้นเรียน เนื่องจากการวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่ดำเนินการโดยครู เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนหรือการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 61) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทยไว้ว่า หัวใจสำคัญของการศึกษาคือคน โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมาก เนื่องจากเป็นตัวจักรสำคัญที่จะสร้างบรรยากาศและสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาต่อการสร้างสรรค์คุณภาพการเรียนการสอน โรงเรียนที่มีครูดี มีความรู้ มีความกระตือรือร้นที่จะทำเพื่อผู้เรียน แต่สภาพนี้อาจจะสะดุดหยุดลงได้เมื่อโรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารคนใหม่เข้ามาทำงานในลักษณะที่ทำให้ครูรู้สึกถึงความอึดอัดไม่ส่งเสริม ไม่โปร่งใสเป็นต้น โรงเรียนจำนวนไม่น้อยอยู่ในสภาพขาดการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกจากผู้บริหาร ผู้บริหารส่วนหนึ่งไม่ใส่ใจงานด้านวิชาการ ขาดความรู้ ความเข้าใจทั้งเรื่องหลักสูตรและการปฏิรูปการศึกษามีภาระมากและไม่มีเวลาในการรับฟังความคิดเห็นของครู ทำให้ครูที่มีความตั้งใจขาดขวัญและกำลังใจ เพราะไม่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุน บทบาทของผู้บริหารต้องสามารถเป็นผู้กระตุ้นและสร้างเสริมทั้งด้านวิชาการ ด้านขวัญกำลังใจ ผลักดันให้บุคลากรในสถานศึกษาซึ่งมีแนวโน้มที่จะวางเฉยในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนระบบได้กลับมามีความกระตือรือร้น ทำงานเพื่อผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับสถาบันพัฒนาความก้าวหน้า (2553 : 187) กล่าวว่า การขับเคลื่อนงาน

การศึกษาตามแนวทางปฏิรูปรอบที่ 2 ให้ไปสู่ความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการและเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรมและจิตอาสามีความพร้อมที่จะนำสถานศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลงได้มากที่สุด ดังนั้นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการนำและบริหารบุคคลในสถานศึกษา การจัดกิจกรรมด้านวิชาการและกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุผลสำเร็จมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการที่จะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนกันทุกคน ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2553 : 31) ได้กำหนดมาตรฐานตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาไว้ว่าผ่านการพัฒนาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด มีสาระสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาของชาติและหลักการจัดการเรียนรู้ สามารถบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สามารถสร้างและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ให้ความสำคัญและสามารถส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ สามารถจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุ่มเทความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการและการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32
2. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความสัมพันธ์ หมายถึง ความเกี่ยวข้องกันระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ซึ่งความสัมพันธ์ทางบวกคือความสัมพันธ์ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ความสัมพันธ์ทางลบ คือ ความสัมพันธ์ที่เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติงานและการบริหารจัดการตลอดจนพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญกับงานด้านวิชาการ หลักสูตรการเรียนการสอน มีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากร สนับสนุนการเจริญเติบโตทางการเรียนของนักเรียน และต้องสามารถทำวิสัยทัศน์ให้เป็นความจริงได้ สามารถช่วยเหลือให้คำแนะนำ ทำเป็นตัวอย่าง แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่กำหนด แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึงกระบวนการตามขั้นตอนมีจุดมุ่งหมายตามเนื้อหาวิชาหรือรายวิชาที่โรงเรียนกำหนดให้สอดคล้องกับผู้เรียนตามศักยภาพโดยมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึงกระบวนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เป็นวิธีการของผู้เรียนและวิธีการสอนของครู ซึ่งครูจะต้องสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้ควบคุมดูแล เน้นการฝึกปฏิบัติ ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักวิธีคิด วิธีดำเนินชีวิตและมีทักษะในการเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้ พยายามค้นหาวิธีการที่จะพัฒนานักเรียนเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ จัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมศักยภาพ เน้นผู้เรียนเป็นรายบุคคล ส่วนผู้เรียนนั้นจะศึกษาจำสภาพจริง มีประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักวิเคราะห์และวิธีดำเนินชีวิตและมีทักษะในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ สามารถสร้างองค์ความรู้ได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากธรรมชาติและเรียนรู้แบบบูรณาการ

2.3 ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ หมายถึง การจัดศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม ควรเน้นการจัดหาจากท้องถิ่นไปจนถึงสื่อที่ทันสมัยเป็นสากลมีความเหมาะสม สอดคล้องกับ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และมีการประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อเทคโนโลยีการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

2.4 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เป็นการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ผู้บริหารและครู ต้องศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่ ให้สะอาด ปลอดภัย เป็นแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สามารถนำไปใช้ได้จริงอย่างหลากหลายและเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน มีการประสานงานและสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการประเมินผลสภาพและปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้

2.5 ด้านกระบวนการวัดประเมินผลและวิจัย หมายถึง กระบวนการวัดประเมินผลและวิจัย ซึ่งมี องค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.6 ด้านระบบการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การกำกับดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยดำเนินการดังนี้ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ 2) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาต้องมีการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้า 3) จัดทำแผนการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา 4) ดำเนินการตามแผนการศึกษาในการดำเนินโครงการ กิจกรรม สถานศึกษาต้องสร้างรูปแบบการทำงานที่เข้มแข็ง 5) ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยการดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง ด้วยการสนับสนุนให้ครู ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วม 6) ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก 7) จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปีโดยให้ความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดสำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 8) ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงานที่สัมพันธ์กัน

3. การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การส่งเสริมกระบวนการในการแสวงหาแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของผู้เรียน อันเนื่องมาจากสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของผู้เรียนตลอดจนเพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน มีการเผยแพร่ผลงานให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น ซึ่งมีองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ 6 ด้าน ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตดังนี้

3.1 ด้านนโยบายและแผนการส่งเสริมการดำเนินงานวิจัยในโรงเรียน หมายถึง กรอบแนวคิดและทิศทางการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการวิจัย แผนงานโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียน การสร้างและบุคลากรทางการวิจัย การบริหารจัดการเกี่ยวกับการวิจัยให้ประสบผลสำเร็จ ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิจัย ได้แก่ สภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า ได้แก่บุคลากรวิจัย งบประมาณวิจัย และทรัพยากรวิจัย กระบวนการ ได้แก่ การบริหารงานวิจัย ผลผลิต ได้แก่ ผลงานวิจัย ผลลัพธ์ ได้แก่ การนำผลงานวิจัยไปใช้ และการเผยแพร่ผลงานวิจัยและข้อมูลย้อนกลับ จัดหาและสนับสนุนด้านงบประมาณ อุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวก ตลอดจนการนิเทศติดตามผล

3.2 ด้านการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การจัดอบรม พัฒนา ให้ครูผู้ทำวิจัยมีความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่า

3.3 ด้านการจัดหาทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การจัดหาสถานที่ แหล่งเรียนรู้งานวิจัย บุคคล สถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการวิจัย เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถนำความรู้และข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์

3.4 ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การให้ความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาความดีความชอบ ยกย่องชมเชยครูครูที่มีผลงานดีเด่น สนับสนุนให้ครูได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำทางวิชาการ ให้การสนับสนุนงบประมาณในการประชุมสัมมนา อีกทั้งส่งเสริมให้มีครูผู้นำด้านการวิจัยและยกย่องเชิดชูให้เป็นครูแกนนำหรือครูต้นแบบ

3.5 ด้านการกำกับติดตามการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง หมายถึง กระบวนการในการทำงานเพื่อให้การวิจัยประสบความสำเร็จ โดยมีการวางแผน จัดให้มีผู้รับผิดชอบ ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ข้อมูลสารสนเทศ มีการนิเทศ ติดตามให้ความช่วยเหลือ สรุปและประเมินผลการนิเทศเพื่อนำมาพัฒนาแก้ไข และข้อเสนอแนะต่อไป

3.6 ด้านการเผยแพร่ผลงานวิจัย หมายถึง การประชาสัมพันธ์ผลงานวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้เพื่อครูทราบ เพื่อเป็นแนวทางและแก้ไขปัญหาในการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น โดยการจัดนิทรรศการ ทำเอกสาร หรือประชาสัมพันธ์ให้ครูทราบและนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนต่อไป

4. ครู หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ซึ่งเป็นข้าราชการครูที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครู ไม่ต่ำกว่าตำแหน่งครูผู้ช่วย

5. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่ขึ้นตรงต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำนวน 3,185 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชากรโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 148-149) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู จำนวน 346 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ในขอบข่ายภาวะผู้นำทางวิชาการ 6 ประการ คือ

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้
4. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
5. ด้านกระบวนการวัดและประเมินผลการวิจัย
6. ด้านระบบการประกันคุณภาพภายใน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ใน 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านนโยบายและแผนการส่งเสริมการดำเนินงานวิจัยในโรงเรียน
2. ด้านการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยในโรงเรียน
3. ด้านการจัดหาทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับงานวิจัยในโรงเรียน
4. ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน
5. ด้านการกำกับติดตามการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
6. ด้านการเผยแพร่ผลงานวิจัย

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด แนวคิดและข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการส่งแบบสอบถามและการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการส่งไปถึงผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกจ่ายตามโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย และกำหนดวันรับแบบสอบถามคืน เมื่อถึงกำหนดวันรับคืน ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองทั้งหมด ผลปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งหมดจำนวน 346 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าสถิติ ดังนี้

4.1 การศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบ วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นจำนวนร้อยละ

4.2 การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ตามความคิดเห็นของครู วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 การศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) โดยกำหนดค่าสถิติระดับนัยสำคัญ .01

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผู้วิจัยได้สรุปผล ดังนี้

1. การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านระบบการประกันคุณภาพภายใน ด้านกระบวนการวัดประเมินผลและวิจัย ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ

2. การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการกำกับติดตามการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก ส่วนข้ออื่นอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำได้ดังนี้ ด้านการกำกับติดตามการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการจัดหาทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านนโยบายและแผนการส่งเสริมการดำเนินงานวิจัยในโรงเรียน ด้านการเผยแพร่ผลงานวิจัย และด้านการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียน ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน และพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้าน การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ และการส่งเสริมวิจัยในชั้นเรียนด้านการจัดหาทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก (r = .963)รองลงมาคือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านระบบการประกันคุณภาพภายใน และการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการสร้างแรงจูงใจในชั้นเรียน มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก (r = .939) ส่วนด้านที่ต่ำที่สุด คือภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ และการส่งเสริมการวิจัยในชั้น

เรียนด้านการเผยแพร่ผลงานวิจัย มีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยมาก (r = .149) และภาะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านกระบวนการวัดประเมินผลและวิจัย และการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนด้านการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียน มีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยมาก (r = .149)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ที่ได้จากเครื่องมือการวิจัยที่เป็นแบบสอบถามมีประเด็นที่น่าสนใจพอที่จะนำมาอภิปรายเพื่อตอบข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านระบบการประกันคุณภาพภายใน ด้านกระบวนการวัดประเมินผลและวิจัย ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ เพราะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้ทักษะความเป็นผู้นำ ความรู้และประสบการณ์มาประกอบในการตัดสินใจบริหารงานวิชาการ กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรรับผิดชอบและดำเนินการตามแผนที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผลิตสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน สนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเอง มีการนำหลักสูตรสู่การจัดการเรียนการสอนให้บังเกิดผลตามเป้าหมายของโรงเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร เป็นผู้บริหารมืออาชีพ มีการพัฒนาทางวิชาการ และการจัดการเรียนการสอน มีความรอบรู้ทางวิชาการและสามารถเป็นที่ปรึกษาชี้นำ เสนอแนะแก่คณะครูได้ มีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เซย์ฟาธ (1999 : 256 -273) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการ (Principal and Instructional Leader) จะต้องมีบทบาทและมุมมองเกี่ยวกับหลักสูตร การประเมินผลการเรียนของนักเรียน การประเมินการสอนของครูและการวางแผนสำหรับการพัฒนาครูมืออาชีพ สอดคล้องกับ เชลล์ (Chell. 2001 : 5) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพการสอนของครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรกฤษ วงศ์ชาลี (2551 : 83) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งสองกลุ่ม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติวรรณ แสนโท (2556 : 56)

ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครระยอง ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผกากรอง ศรีประไหม (2558 : 131) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู อยู่ในระดับมาก

2. จากผลการวิจัย พบว่า การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ในภาพรวม พบว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดหาทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการกำกับติดตามการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำได้ดังนี้ ด้านการกำกับติดตามการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการจัดหาทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านนโยบายและแผนการส่งเสริมการดำเนินงานวิจัยในโรงเรียน ด้านการเผยแพร่ผลงานวิจัย และด้านการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียน ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ระบุไว้ในมาตรา 24(5) และมาตรา 30 กำหนดให้ครูใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารมีหน้าที่นิเทศ กำกับติดตาม เพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นำกระบวนการวิจัยมาใช้จัดการเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้มีส่วนร่วมสร้างนักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน มีการวางแผนการทำวิจัยในชั้นเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการ เปิดโอกาสให้ครูในการปรึกษาหารือ ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน แนะนำแหล่งเรียนรู้และการศึกษาค้นคว้าด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย สนับสนุนงบประมาณ วัสดุที่จำเป็นสำหรับการทำวิจัยในชั้นเรียน ให้กำลังใจครูในการทำวิจัยทุกขั้นตอน ยอมรับผลงานครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมให้ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนมีความตระหนักในการมุ่งมั่นในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนางานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ สนับสนุนให้ครูที่ทำวิจัยในชั้นเรียนนำผลการวิจัยมาเป็นส่วนหนึ่งของการเลื่อนวิทยฐานะ ส่งเสริมให้ครูมีเวทีได้เผยแพร่ผลงานด้านการวิจัยในชั้นเรียนที่ตนเองประสบผลสำเร็จ ให้ความรู้ครูเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน โดยการศึกษาดูงานด้านการิจัย หรือเชิญวิทยากรมาอบรมให้ความรู้แก่ครู เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน สนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปพัฒนาหลักสูตรให้ทันต่อสภาพสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าและก้าวทันเทคโนโลยีที่ทันสมัย ยกย่องชมเชยครูที่มีผลงานวิจัยในชั้นเรียนต่อเพื่อนครู สอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวาณิช (2550 : 15)

กล่าวว่า การปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาวิชาชีพที่ทำให้การเรียนเกิดการพัฒนาการเรียน และครูเกิดการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังพัฒนาผู้มีส่วนร่วมนำไปสู่การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้และการวิจัยเป็นการส่งเสริมบรรยากาศของการทำงานแบบประชาธิปไตยที่ทุกฝ่ายเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และยอมรับในข้อค้นพบร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมควร เหล่าประเสริฐ (2550 : 39) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนด้านการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ คชาภรณ์ ฉันทประเสริฐวุฒิ (2554 : 289) ศึกษาบทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์ศักดิ์ ผลบุภพ (2554 : 67) พบว่า การส่งเสริมของผู้บริหารสถานศึกษาในการทำวิจัยในชั้นเรียนของข้าราชการครู อำเภอท่าตะเกียบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมในระดับค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .843) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผลการศึกษาที่พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาเชิงวิชาการ ซึ่งการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนเป็นวิธีการหนึ่งในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ทำให้ความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับ ไพเราะ พัตตาสิงห์ (2554 : 94) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการกับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง (r = .637) สอดคล้องกับ ธัญญาภัทร์ เลาธนัง (2558 : 66)

ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการกับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง (r = .679)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติงานโครงการทำวิจัยให้เป็นรูปธรรม มีการส่งเสริมให้ความรู้ด้านวิจัยกับครูผู้สอนในโรงเรียน โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยมาให้ความรู้ จัดระบบงานในโรงเรียนให้เอื้อต่อครูผู้สอนในการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ความเข้าใจในงานวิจัยในชั้นเรียนระหว่างกันและกัน ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ส่งเสริมให้พัฒนาตนเองทางด้านการศึกษาวิจัยให้มากขึ้น เพื่อเป็นที่ปรึกษาให้แก่คณะครู

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ผลการวิจัยในชั้นเรียนเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาความดีความชอบของคณะครูในโรงเรียน

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีมาตรการให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนทุกคน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนด

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนด

2.4 ควรศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนและผู้บริหาร

2.5 ควรศึกษารูปแบบการวิจัยที่เหมาะสมสำหรับครูและผู้บริหาร

บรรณานุกรม

กิตติวรรณ แสนโท. (2556). **การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงรียนในสังกัดเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

คชาภรณ์ ฉันทประเสิรฐวุฒิ. (2554). **บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูและผู้บริหาร สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพใต้**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จักรกฤษ วงษ์ชาลี. (2551). **การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาการบริหารการศึกษา). สกลนคร : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ธัญญาภัทร์ เลาธนัง (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2**. วิทยานิพนธ์ (ค.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา. ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.

ผกากรอง ศรีประไหม. (2558). **การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3**.วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาการบริหารการศึกษา). สกลนคร : ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

พงษ์ศักดิ์ ผลบุภพ. **การส่งเสริมของผู้บริหารสถานศึกษาในการทำวิจัยในชั้นเรียนของข้าราชการครู อำเภอท่าตะเกียบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(สาขาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี : ครุศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.

ไพเราะ พักตาสิงห์. (2554). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำทางวิชาการกับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง.**วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาการบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2555). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภาควิชาทดสอบและวิจัยทางการศึกษา**. บุรีรัมย์ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารงานวิชาการ.** กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริม กรุงเทพ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2551). **การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโครงการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน** : ตัวอย่างประสบการณ์ที่คัดสรร. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า. (2553). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิชีพผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์ใหม่**. กรุงเทพฯ : เอส. พี. เอ็น. การพิมพ์.

สมควร เหล่าประเสริฐ. (2550). **บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนด้านการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนปรถมศึกษา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาการบริหารการศึกษา). กรุงเทพพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). **การปฏิบัติการในการชั้นเรียน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2553, เมษายน – พฤษภาคม). **“หลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา”**, วารสารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. 30 : 30-32.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). **ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.

Chell, J. (2001). **Asummary of a Master ’s Project by Chell**. Retrieved from http://www.ssta.ca/reseasch/leadership/95-14. html.

Seyfarth, J. T. (1999). **The Principal : New Leadership for New Challenges**. New Jersey : Prentice-Hall.

การพัฒนาทักษะกระบวนการแก้ปัญหา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

THE DEVELOPMENT OF PROBLEM-SOLVING SKILLS ON ENDOTHERMIC AND EXOTHERMIC PROCESSES BASED ON STEM EDUCATION FOR LEARNING MANAGEMENT FOR THE JUNIOR HIGH SCHOOL STUDENTS

นัฏชนก กองแก้ว[1], นวศิษฏ์ รักษ์บำรุง[1] และ นินนาท์ จันทร์สูรย์[2]
Nutchanok Kongkow[1], Nawasit Rakbamrung[1] and Ninna Jansoon[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาต่อทักษะกระบวนการแก้ปัญหาของนักเรียน 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 30 คน กิจกรรมชุมนุมสะเต็มศึกษา โรงเรียนทุ่งสิมวิทยาคม โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง แบบแผนการทดลองแบบ One group posttest only design ผลการวิจัยพบว่า การสร้างกิจกรรมสะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสอดคล้องตามแนวทางสะเต็มศึกษาและส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการแก้ปัญหาผ่านการทำกิจกรรม เมื่อนำกิจกรรมสะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง กิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อนมีประสิทธิภาพเท่ากับเกณฑ์มาตรฐาน 82.29/81.17 และระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน ในระดับมาก

คำสำคัญ (Keywords) : การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา, การดูดกลืนและการคายความร้อน

---

[1]คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อีเมล nid280528@hotmail.com ([1]Faculty of Science Burapha University E-mail nid280528@hotmail.com)

[2]คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อีเมล ninnajansoon@gmail.com ([2]Faculty of Science Thaksin University E-mail ninnajansoon@gmail.com)

Abstract

This study aimed to develop the STEM education learning management in the topics of endothermic and exothermic processes for the target groups of 30 junior high school students at Thungsimwittayakom school, Sisaket province. The experimental pattern of One group posttest only design, with the data collection tools of activity sheets in the topics of endothermic and exothermic processes was used. The data analysis was statistically included index of item objective congruence, difficulty, *discrimination*, arithmetic mean, percentage and standard deviation. The results indicated that the students were able to explain the endothermic and exothermic processes with the improvement of good problem-solving skills in endothermic and exothermic processes. The STEM education learning activities in endothermic and exothermic processes showed the efficiency as standard 82.29/81.17 which enhanced the development of students' understanding as well as the problem-solving skills.

Keywords : STEM Education, Endothermic and Exothermics

บทนำ (Introduction)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560 ซึ่งมุ่งพัฒนานักเรียน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่านักเรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ปัจจุบันการจัดการศึกษาของครูจะไม่เน้นการถ่ายทอดวิชาความรู้เพียงอย่างเดียว ครูจะเป็นผู้ดูแลและให้ความช่วยเหลือเด็กในการสำรวจปัญหาความต้องการ ความสนใจของตนเอง แนะนำเด็กในการคิดแก้ปัญหา และแนะนำแหล่งต่าง ๆ ที่เด็กจะไปค้นหาความรู้ที่ต้องการ โดยเน้นให้เด็กมีโอกาสปฏิบัติด้วยตนเอง การประเมินผลจะนำพัฒนาการของเด็กในด้านต่าง ๆ เข้ามาร่วมประมวลด้วย โดยไม่เน้นการวัดความเป็นเลิศทางสมองและวิชาการเพียงอย่างเดียว โดยการจัดการศึกษาจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้เป็นตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 มาตรา 22 ระบุ ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่านักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ มาตร 24 การจัดเนื้อหาสาระกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนต้องฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการและประยุกต์นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (Department of Academic Affairs, 1998 : 15-19)

วิทยาศาสตร์ทำให้คนได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ มีทักษะที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy for All) เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจโลกธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นและนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล มีคุณธรรม (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, 2003 : 21-22) กระบวนการจัดการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นประเด็นสำคัญทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ใน หมวด 4 มาตรา 24 ความว่า ครูควรจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ และจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ โดยแนวคิดวิทยาศาสตร์เรื่องการดูดกลืนและคายความร้อน บรรจุไว้ในสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สาระที่ 5 (Ministry of Education, 2552, 31-33) ความเข้าใจในเรื่องนี้ไม่เพียงแต่ให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น ยังส่งผลต่อคะแนน O-net ให้สูงขึ้นด้วย และจากการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Program for International Student Assessment; PISA) พบว่า การระบุประเด็นวิทยาศาสตร์ การอธิบายปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ และการใช้ประจักษ์พยานทางวิทยาศาสตร์นักเรียนไทยมีคะแนน PISA ในปี 2006 2009 2012 และ 2015 เฉลี่ย 429 425 444 และ 421 ตามลำดับ ซึ่งน้อยกว่าคะแนนมาตรฐานที่กำหนด 500 คะแนน (Klaynin and Dacsri, 2006 : 30-34) จากผลคะแนน PISA แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในกลุ่มต่ำ ซึ่งสาเหตุหลักเกิดจากการเรียนแบบท่องจำ แต่ขาดทักษะในการในการคิดแก้ปัญหาเพราะนักเรียนไม่ได้เรียนรู้โดยกระบวนการ จึงทำให้มีคะแนน PISA ด้อยกว่าอีกหลายประเทศ

เพื่อให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายของการเรียน เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน เนื้อหาว่าด้วยเรื่องวัตถุที่แตกต่างกันมีสมบัติในการดูดกลืนและคายความร้อนได้ต่างกัน การนำความรู้เรื่องการดูดกลืนและการคายความร้อนไปใช้ประโยชน์ จากผลการเรียนของนักเรียนทำให้ทราบว่าเนื้อหา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน เป็นนามธรรม นักเรียนจึงไม่สนใจ เกิดการเบื่อหน่ายที่จะเรียนในรายวิชานี้ ดังนั้นเพื่อเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน ครูจึงใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การบรรยายในการสอนโดยใช้กระดาษและดินสอช่วยในการอธิบาย ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ใช้ e-learning มีการใช้เกม สอนโดยการสาธิต และตั้งคำถามจากที่นักเรียนเห็นและวิธีการที่ได้ลงมือปฏิบัติ เป็นต้น ซึ่งวิธีการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว มีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีและงบประมาณ จึงทำให้ไม่สามารถนำมาใช้ในโรงเรียนขนาดเล็กได้ ดังนั้นครูที่สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ จึงไม่สะดวกสำหรับวิธีการจัดกิจกรรมดังกล่าว

การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางสะเต็มศึกษาเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบหนึ่งที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และเป็นการจัดการเรียนการสอนมุ่งให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มากที่สุด หลักสูตรหรือการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการวิทยาศาสตร์

เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์เข้าด้วยกันหรือที่เรียกว่า“สะเต็มศึกษา”มีเป้าหมายสำคัญเพื่อนำนักเรียนไปสู่การคิดคิดแก้ปัญหาและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงบทเรียนในห้องเรียนเข้ากับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง การจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการหลักการสะเต็มศึกษาเข้าไปในหลักสูตรหรืออาจนำมาใช้เพียงบางส่วนของเนื้อหาวิชา ก็นับว่าได้มีการผสมผสานการเรียนรู้แบบนักเรียนเป็นสำคัญเพราะนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางสะเต็มศึกษา พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา มีผลการเรียน ทักษะการคิดแก้ปัญหา และเจตคติต่อการเรียนดีขึ้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการบูรณาการสะเต็มศึกษาผ่านการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ จะสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการแก้ปัญหา รวมทั้งสามารถนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม ทำให้นักเรียนสนุกสนานและรู้สึกไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างกิจกรรมสะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า กิจกรรมสะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อนนี้ จะสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ของนักเรียนให้ดีขึ้น และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาต่อทักษะกระบวนการแก้ปัญหาของนักเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบกึ่งทดลอง ใช้รูปแบบการวิจัยเป็นแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว มีการทดสอบหลังเรียน (One group posttest only design) ซึ่งมีรูปแบบดังนี้

X ---------- O2

เมื่อ O2 คือ การทดสอบหลังเรียน (Posttest) หลังจากเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

X คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน

กลุ่มที่ศึกษา

1. ประชากร

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 30 คน โรงเรียนทุ่งสิมวิทยาคม อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28

2. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 30 คน โรงเรียนทุ่งสิมวิทยาคม อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชนิดของเครื่องมือวิจัย

1.1 กิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน รวมเวลา 30 ชั่วโมง

1.2 แบบทดสอบ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

2.1 กิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

2.1.1 ศึกษาหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ การวัดและประเมินผล จากตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560 และจากหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนทุ่งสิมวิทยาคม

2.1.2 วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียน แนวทางการวัดผลและประเมินผล และวางโครงสร้างแนวการสอน/กิจกรรม/เทคนิค/วิธีการสอน/สื่อการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

2.1.3 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี วิธีการ และเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.4 สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา

2.1.5 นำกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบ แนะนำเพื่อการแก้ไขปรับปรุงให้กิจกรรมการเรียนรู้การเรียนรู้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.1.6 นำกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมในกิจกรรมการเรียนรู้กับจุดประสงค์ (Index of item objective congruence: IOC) มีขั้นตอนและคุณลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และมีการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง

2.1.7 นำกิจกรรมการเรียนรู้การเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มที่ศึกษา

2.1.8 นำกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองสอนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนทุ่งสิมวิทยาคม เพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้การเรียนรู้ (E_1/E_2) โดยเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2.2 แบบทดสอบ มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสารมาตรฐานการศึกษา การวัดและประเมินผลการศึกษา การสร้างข้อสอบตามแนวคิดของ Bloom (Kammanee, 2012 : 45)

2.2.2 ศึกษาเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ จากหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรสถานศึกษา หนังสือเรียนวิทยาศาสตร์ เล่ม 2 ของบริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด

2.2.3 สร้างแบบทดสอบตามโครงสร้างแบบทดสอบวัดระดับความรู้ตามแนวคิดของ Bloom เฉพาะระดับจำ เข้าใจ การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์

2.2.4 นำแบบทดสอบเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาว่าคำถามตรงตามจุดประสงค์หรือไม่ และนำค่าที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง

2.2.5 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนทุ่งไชย รัชมังคลาภิเษก นำมาตรวจให้คะแนน

2.3.6 วิเคราะห์คุณภาพแบบทดสอบเป็นรายข้อโดยหาค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.20-0.8 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

2.3.7 นำข้อสอบที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดสอบใหม่กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ไม่ใช่กลุ่มที่ศึกษา นำมาตรวจให้คะแนน วิเคราะห์หาค่าความยากและอำนาจจำแนก

2.3.8 จัดทำแบบทดสอบหลังเรียนฉบับจริง จำนวน 20 ข้อ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มที่ศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการดำเนินการดังนี้

1. ครูแนะนำรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา และบทบาทของนักเรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน

2. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 3 คน

3. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน พร้อมเก็บรวบรวมข้อมูลคะแนนในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้

4. ทดสอบหลังเรียนกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบ

5. นำคะแนนจากการทำกิจกรรมในขณะดำเนินกิจกรรมและคะแนนทดสอบหลังเรียน กิจกรรมการเรียนรู้จากแบบทดสอบทุกฉบับ มาหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนอื่น ๆ ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำคะแนนที่ได้จากการทำกิจกรรม และคะแนนจากการทำแบบทดสอบมาวิเคราะห์ดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากการทำกิจกรรม และคะแนนทดสอบหลังเรียนกิจกรรมการเรียนรู้

2. หาค่าประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อนจากคะแนนที่นักเรียนทำกิจกรรมในระหว่างเรียน และคะแนนแบบทดสอบหลังเรียน

ผลการวิจัย (Research Results)

การพัฒนาทักษะกระบวนการแก้ปัญหา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ผลการสร้างกิจกรรมพัฒนาทักษะกระบวนการแก้ปัญหา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรมพัฒนาทักษะกระบวนการแก้ปัญหา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

1. เครื่องมือสำหรับใช้ในกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย

1.1 กิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและการคายความร้อน

1.2 แบบทดสอบ เรื่อง การดูดกลืนและการคายความร้อน

2. หาคุณภาพของเครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมินรูปแบบของกิจกรรมโดยใช้แบบประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งประกอบด้วย

2.1 แบบประเมินกิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและการคายความร้อน โดยผู้เชี่ยวชาญ

2.2 แบบประเมินแบบทดสอบ เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน โดยผู้เชี่ยวชาญ

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและการคายความร้อนตามเกณฑ์ 80/80

กลุ่มทดลอง	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	คะแนนรวม	ค่า E1	ค่า E2
ระหว่างการทดลอง	30	13.17	1.28	395	82.29	
หลังการทดลอง	30	16.23	1.48	487		81.17

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลคะแนนที่ได้จากการทำกิจกรรมระหว่างเรียน E1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 82.29 และผลคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบหลังเรียน E2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 81.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและการคายความร้อน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

ภาพที่ 1 นักเรียนขณะทำการประดิษฐ์อุปกรณ์

ผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรมพัฒนาทักษะกระบวนการแก้ปัญหา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. การสร้างกิจกรรมสะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีความสอดคล้องตามแนวทางสะเต็มศึกษาและส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการทางการแก้ปัญหาผ่านการทำกิจกรรม

2. นำกิจกรรมสะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียน กิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อนมี

ประสิทธิภาพเท่ากับเกณฑ์มาตรฐาน 82.29/81.17 แสดงว่าการจัดการเรียนการสอนแบบสะเต็มศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและเสริมความเข้าใจให้กับนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลจากการใช้กิจกรรมสะเต็มศึกษา เรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน พบว่า มีความเหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียนแต่ละกลุ่ม สังเกตจากนักเรียนมีความสุขสนุกสนานกับการร่วมทำกิจกรรม นักเรียนแต่ละกลุ่มมีความกระตือรือร้นในการร่วมแสดงความคิดเห็น เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างที่ทำกิจกรรมสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะระดมความคิดเพื่อแก้ปัญหา และสามารถสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้จนสำเร็จ การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมมากขึ้น นักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาและข้อจำกัดของสถานการณ์ สามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งหาแนวทางในการทดสอบและประเมินผล และสามารถนำเสนอผลลัพธ์ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้นักเรียนยังได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะหลายด้าน เช่น ทักษะการคิด ทักษะการค้นคว้า ทักษะกระบวนการกลุ่ม การทำงานอย่างเป็นระบบ รวมทั้งสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการแก้ปัญหาให้สูงขึ้น โดยการจัดการเรียนรู้เปิดเรื่องด้วยสถานการณ์ปัญหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและใช้กระบวนการกลุ่มทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดที่หลากหลาย เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน (Kammanee, 2012 : 20) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นการจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยผู้สอนอาจนำผู้เรียนไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริง หรือผู้สอนอาจจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา และฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ปัญหา แก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่มซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในปัญหานั้นอย่างชัดเจน ได้เห็นทางเลือกและวิธีการที่หลากหลายในการแก้ปัญหานั้น รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ เกิดทักษะกระบวนการคิด และกระบวนการแก้ปัญหาต่าง ๆ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันที่หลากหลาย และสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม กิจกรรมสะเต็มศึกษาเรื่อง การดูดกลืนและคายความร้อน ได้จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งเป็นการบูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion integration) เพื่อให้มีลักษณะกลมกลืนกับหัวเรื่อง (Theme) โดยผู้วิจัยได้นำวิชาอื่น ๆ ของสะเต็ม (STEM) มาบูรณาการกับวิชาโครงงานวิทยาศาสตร์ เปิดเรื่องด้วยสถานการณ์ปัญหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง รวมทั้งใช้กระบวนการกลุ่มและเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งจะเห็นได้ว่ากิจกรรมสะเต็มศึกษา เรื่อง ดูดกลืนและคายความร้อน สามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจสาระและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มากขึ้น (Intasung, 2014 : 19-22) การจัดการเรียนรู้แบบ STEM คือ การการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการเนื้อหา โดยเน้นเนื้อหาสาระวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และเรียนรู้ผ่านกระบวนการและเครื่องมือทางเทคโนโลยีและวิศวกรรม โดยมีหลักในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มีดังนี้ 1) ต้องมีวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์เทคโนโลยี และวิศวกรรม 2) เปิดเรื่องด้วยสถานการณ์ปัญหา ซึ่งจะต้องใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด และจะต้องเป็นสถานการณ์ปัญหาที่ท้าทาย ชวนคิด และมีความสนุกอยู่ในตัว 3)

ผู้เรียนต้องได้ลงมือปฏิบัติ ทั้งคิดและจัดการกับปัญหาร่วมกันในกลุ่ม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นำไปสู่การประยุกต์ใช้องค์ความรู้เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์ผลงานออกมา (Imsangjun, 2011 : 15) การที่นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนว่าจะต้องเรียนรู้สิ่งใดเพื่ออะไรและโดยวิธีการอย่างไร ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ สามารถสะท้อนความรู้และทักษะผ่านการปฏิบัติงานจนเกิดองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมสะเต็มศึกษา (STEM) ยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้ ได้ทำกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะกระบวนการและสามารถประยุกต์ความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาได้ และกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษามีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อเสริมสร้างทักษะและกระบวนการในการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหา และให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนในชั้นเรียนกับนวัตกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ (Cheamklang, 2013 : 26-29)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา

ในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะชี้แนะแนวทางมีทั้งหมด 6 ขั้น ขั้นที่ 1 ขั้นระบุปัญหา นักเรียนจะตั้งคำถามจากสมมติสถานการณ์ปัญหาที่ครูจัดให้ ขั้นที่ 2 ขั้นรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา หาแหล่งเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่จะนำมาเชื่อมโยงกับคำอธิบาย นักเรียนเก็บรวมรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามที่ครูชี้แนะได้อย่างถูกต้อง ขั้นที่ 3 ขั้นออกแบบวิธีการแก้ปัญหา นักเรียนออกแบบวิธีแก้ปัญหาคำชี้แนะของครูด้วยตนเอง ขั้นที่ 4 ขั้นวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา นักเรียนวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ขั้นที่ 5 ขั้นทดสอบประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน นักเรียนได้ให้เหตุผลประกอบคำอธิบายและตอบคำถามได้ด้วยตนเอง ขั้นที่ 6 ขั้นนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหา หรือชิ้นงาน นักเรียนนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหา หรือชิ้นงานด้วยตนเอง ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนขั้นวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา และขั้นทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงานครูต้องเตรียมเอกสาร และอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจการเรียนรู้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เตรียมอุปกรณ์สำรองเมื่อมีการชำรุด และควรทำการปฏิบัติกิจกรรมมาก่อนเพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขก่อนนำมาใช้จัดการเรียนการสอนจริง ควรเตรียมอุปกรณ์ให้มีจำนวนมากเพียงพอต่อการทดลองให้นักเรียนได้ออกแบบการทดลองอย่างหลากหลาย และการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องใช้เวลาค่อนข้างมาก ครูผู้สอนควรมีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมในแต่ละขั้นให้มีความเหมาะสม ตามความสามารถของนักเรียน เนื่องจากนักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน และในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรสังเกตและแนะนำในส่วนที่นักเรียนยังไม่เข้าใจเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในขณะปฏิบัติกิจกรรม ไม่ควรปล่อยให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ จนสิ้นกระบวนการ

อย่างไม่เข้าใจ ครูผู้สอนควรซักถามนักเรียนเป็นระยะ เพื่อจุดประกายความคิดหรือตอกย้ำความเข้าใจของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ครูผู้สอนควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสอนตามแนวทางสะเต็มศึกษากับกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เพราะลักษณะของการสอนตามแนวทางสะเต็มศึกษาเมื่อนำมาใช้กับวิชาวิทยาศาสตร์จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนในการแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์ผลงานออกมา และควรมีการศึกษาเจตคติที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาเพิ่มเติมทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมวิชาการ. (2541). **รายงานการวิจัยการจัดการศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษาของไทยในทศวรรษหน้าที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม**. กรุงเทพฯ: กองวิจัยการศึกษากรมวิชาการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กวิน เชื่อมกลาง. (2556, พฤศจิกายน-ธันวาคม 11). “กิจกรรมสะเต็มหรรษา: ลูกโป่งน้ำบันจี้จัมป์.” **สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**. 42(185), 26-29.

ดวงพร อิ่มแสงจันทร์. (2554). **การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและความสามารถในการแก้ปัญหาตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 5**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ทิศนา แขมมณี. (2555). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ** (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). **การจัดการการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สุนีย์ คล้ายนิล และ ปรีชาญ เดชศรี. (2549). **การเรียนรู้เพื่อโลกวันพรุ่งนี้ รายงานการประเมินผลการเรียนรู้จาก PISA 2006**. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สุรัชน์ อินทสังข์. (2557, มีนาคม-เมษายน 13). “เบื้องหลังการออกแบบกิจกรรม STEM คณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา.” **สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**, 42(187), 19-22.

จัดทำหลักสูตรพนมดงรักศึกษาเพื่อส่งเสริมความรัก ความสัมพันธ์ของประชาชน อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์

พงษ์พันธ์ พึ่งตน[1], ภัทระ อินทรกำแหง[1] และอรนุช แสงสุข...[2]

บทคัดย่อ

หลักสูตรท้องถิ่นพนมดงรักศึกษาเป็นหลักสูตรทองถิ่นที่คณะผู้จัดทำน้อมนำหลักการศาสตร์พระราชาที่ถือว่าการศึกษาคือความมั่นคงของชาติมาบูรณาการกับจัดทำหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการทำเนื้อหาหลักสูตรที่ชาวบ้านหนองคันปราชญ์ชาวบ้านนา บุคคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนและเยาวชนต่างเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

ผลการดำเนินโครงการสัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์ที่ตั้งขึ้นกล่าวคือ สามารถพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นชื่อพนมดงรักศึกษาให้แก่โรงเรียนบ้านหนองคันนา เขตการศึกษาประถมการศึกษา3สุรินทร์ โดยที่ครูนักเรียนและชาวบ้านในชุมชนหนองคันนามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรท้องถิ่นพนมดงรักศึกษาและเห็นพ้องต้อกันว่าการดำเนินโครงการจัดทำหลักสูตรพนมดงรักศึกษาเพื่อส่งเสริมความรักความสัมพันธ์ของประชาชน อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์จะเป็นช่องทางหนึ่งในการส่งเสริมกาท่องเที่ยวในชุมชนในช่วงเทศการเที่ยวปราสาทตาเมือนเดือนเมษายน

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นสู่สากลและได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อบริหารพัฒนามหาวิทยาลัยระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 – 2564) โดยกำหนดวิสัยทัศน์ คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์จะเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำ 1 ใน 5 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีหลักธรรมาภิบาล และมีผลงานเป็นที่ยอมรับ ยกระดับการพัฒนาของท้องถิ่นสู่สากล จากวิสัยทัศน์ดังกล่าวภายในปี พ.ศ. 2564 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์จะเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเน้นการนำในเรื่องของการเป็นแหล่งเรียนรู้ การศึกษา การวิจัยทางวัฒนธรรมในภูมิภาค มาสร้างผลงานการวิจัยให้เป็นที่ยอมรับและตอบสนองความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นให้บริการวิชาการแก่ชุมชน ในการนี้จึงได้มีการจัดทำหลักสูตรพนมดงรักศึกษาเพื่อตอบสนองนโยบายและระดับมหาวิทยาลัยและคณะ อีกทั้งยังเป็นการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

[1]คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อีเมล nid280528@hotmail.com ([1]Faculty of Science Burapha University E-mail nid280528@hotmail.com)

[2]คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อีเมล ninnajansoon@gmail.com ([2]Faculty of Science Thaksin University E-mail ninnajansoon@gmail.com)

ชุมชนและพื้นที่ ทำให้เยาวชนและคนในพื้นที่ได้ทราบถึงรากเหง้า นำไปสู่ความหวงแหน เกิดความรักสามัคคีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อนำองค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มาใช้พัฒนาท่องเที่ยวในชุมชนหนองคันนาและชุมชมโดยรอบกลุ่มปราสาทตาเมือน

2. เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและสร้างความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวงานเที่ยวปราสาทตาเมือนเดือนเมษายนในระดับดี

3.ครูนักเรียนและชาวบ้านในชุมชนหนองคันนามีความพึงพอใจต่อการจัดทำแผนดำเนินงานเที่ยวปราสาทตาเมือนเดือนเมษายนที่ทางคณะมนุษยศาสตร์ฯดำเนินงานถ่ายทอด/พัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ชุมชน....

วิธีดำเนินการวิจัย

สำรวจความต้องการของชุมชน

วางแผนเพื่อดำเนินโครงการ

ขั้นที่ 1 การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น

ขั้นที่ 2 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นที่ 3 การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรระดับท้องถิ่น

ขั้นที่ 4 การกำหนดเนื้อหา

ขั้นที่ 5 การกำหนดกิจกรรม

ขั้นที่ 6 การกำหนดคาบเวลาเรียน

ขั้นที่ 7 การกำหนดเกณฑ์ การวัดและประเมินผล

ขั้นที่ 8 การจัดทำเอกสารหลักสูตร

ขั้นที่ 9 การตรวจสอบคุณภาพและการทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นที่ 10 การเสนอขออนุมัติใช้หลักสูตร

ขั้นที่ 11 การนำหลักสูตรไปใช้

ขั้นที่ 12 การประเมินผล..

ผลการวิจัย

1. องค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สามารถนำมามาใช้พัฒนาท่องเที่ยวในชุมชนหนองคันนาและชุมชมโดยรอบกลุ่มปราสาทตาเมือนได้

2. จำนวนนักท่องเที่ยวและสร้างความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวงานเที่ยวปราสาทตาเมือนเดือนเมษายนในระดับดีเมื่อเทียบกับช่วงเวลาการจัดงานในปีก่อนหน้า

3. ครูนักเรียนและชาวบ้านในชุมชนหนองคันนามีความพึงพอใจต่อการจัดทำแผนดำเนินงานเที่ยวปราสาทตาเมือนเดือนเมษายนที่ทางคณะมนุษยศาสตร์ฯดำเนินงานถ่ายทอด/พัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ชุมชนในระดับดี

อภิปรายผล

หลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทได้กำหนดจุดหมายเนื้อหาสาระ และกิจกรรมอย่างกว้างๆ เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้คล้ายคลึงกัน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่เป็นหลักการทั่วไปไม่สามารถประมวลรายละเอียดเกี่ยวกับสาระความรู้และความเป็นมาของท้องถิ่น รวมถึงสภาพแวดล้อม สังคม เศษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในแต่ละแห่งได้ทั้งหมด จึงต้องพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อปรับสภาพของผู้เรียนให้สามารถรับกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ดังกล่าวโดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภูมิลำเนาท้องถิ่นของตน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาตน ครอบครัว และท้องถิ่นตลอดจนดำเนินชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของตนอย่างเป็นสุข

หลักสูตรท้องถิ่น เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถดูดซับได้รวดเร็ว ดังนั้นจึงควรมีหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพเศรษฐกิจสังคมของท้องถิ่นตน แทนที่จะเรียนรู้เรื่องไกลตัว ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่รู้จักตนเอง ไม่รู้จักชีวิต ไม่เข้าใจและไม่มีความรู้สึกที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเอง นอกจากนี้ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจะช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพัน รวมทั้งภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

สรุปผลการวิจัย

หลักสูตรท้องถิ่นพนมดงรักศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถดูดซับได้รวดเร็ว เพราะผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพเศรษฐกิจสังคมของท้องถิ่นตน แทนที่จะเรียนรู้เรื่องไกลตัว ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่รู้จักตนเอง ไม่รู้จักชีวิต ไม่เข้าใจและไม่มีความรู้สึกที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเอง นอกจากนี้ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจะช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพัน รวมทั้งภาคภูมิใจในท้องถิ่นของต การสร้างความรักความเข้าใจของระหว่างประชาชนในพื้นที่ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นปลูกฝังความเข้าใจที่ถูกต้อง ให้นักเรียนมีรักและหวงแหนโบราณสถาน เข้าใจในพหุวัฒนธรรม การเดินทางข้ามเส้นพรมแดน อารยธรรมขอม/เขมรที่ส่งผลต่อการความเจริญในท้องถิ่น ตลอดจนสามารถนำเอาความรู้ในท้องถิ่นมาใช้สร้างสรรค์การท่องเที่ยวในพื้นที่อันจะเป็นแนวทางหนึ่งในการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น ชุมชนต่างๆ ในเขตชายแดนไทยกัมพูชา มีแหล่งปราสาทหิน โบราณสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อีกทั้งยังมีความหลากหลายของวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

บ้านหนองคันนา ตำบลตาเมียง อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ เป็นชุมชนที่มีปัญหาความยากจน เนื่องเกษตรกรในพื้นที่ขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงต้องการประกอบอาชีพอื่นนอกฤดูกาลเพาะปลูก วัยรุ่นหนุ่มสาวเมื่องจบการศึกษาขั้นพื้นฐานต่างต้องเดินทางเพื่อประกอบอาชีพตามต่างจังหวัด ส่งผลต่อปัญหาชุมชน ที่ขาดแรงงานหนุ่มสาวในการผลิต แม้ว่าชาวบ้านหนองคันนายาวจะได้ร่วมจัดทำโครงการเกษตรนววิถี มีการจัดทำผลิตภัณฑ์ของชุมชน หรือจัดสร้างโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว แต่การดำเนินข้างต้นต่างยังประสบในการดำเนินการอันเกิดจากหลายปัจจัย ดังนั้นเมื่อมีการศึกษาและเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมากขึ้น จะทำให้คนในพื้นที่ได้เข้าใจประวัติศาสตร์ของตน อันนำไปสู่ความรัก ความหวงแหนก่อเกิดความสามัคคีแก่คนในชุมชนและประเทศเพื่อนบ้านด้วย.

เอกสารอ้างอิง

ชวลิต ชูกำแพง. **การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรแนวคิดและกระบวนการ.**กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.

อุดม เชยกีวงศ์. **หลักสูตรท้องถิ่น : ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้** กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, 2545.

การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ (Davies) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

The Development of English Oral Reading Skill with Phonics by Using Davies Instructional Model of Grade 11 Students

ลลิดา ทองรัตน์[1] สุรกานต์ จังหาร[2] และภูษิต บุญทองเถิง[3]

Lalida Thongrat[1], Surakan Janghan[2] andPhoosit Boontongteng[3]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 3) เพื่อศึกษาความคงทนในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 25 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ 2) แบบวัดทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ 3) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเปรียบเทียบวัดผลหลังเรียน

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินเหมาะสมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.61, S.D. = 0.21) 2) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษหลังเท่ากับ 22.00 คิดเป็นร้อยละ 73.33 เรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 3) นักเรียนมีความคงทนในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.58, S.D. = 0.15)

---

[1]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อีเมล lalida91@gmail.com

[2]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อีเมล surakarn.jang@hotmail.com

[3]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อีเมล posit.boon@hotmail.com

คำสำคัญ (Keywords) : ทักษะการอ่านออกเสียง, โฟนิกส์, ทักษะปฏิบัติของเดวีส์

Abstract

The objectives of the study were 1) to develop the lesson plans for developing English oral reading skill with phonics by using Devies' Instructional model of grade 11 students, 2) to compare the reading aloud skill with the criteria 70% 3) to study the English oral reading skill retention, 4) to examine students' satisfaction towards learning English oral reading skill. The samples were 25 students, studying in semester 2 of the academic year 2016 at Thakonyangpittayakom school, Mahasarakham. The research instruments were 1) 6 lesson plans, 2) an English oral reading skill test, 3) an attitude questionnaire. The data was analyzed by mean, standard deviation, percentage, and t-test.

The finding were 1) the lessons plans regarded the quality assessment by the experts were at the highest level ($\overline{X}$ = 4.61, S.D. = 0.21) 2) the average score of English oral reading test was 22.00, 73.33% which was significantly higher than the criteria at .05 3) the students displayed their English oral reading retention 4) the students' satisfaction towards learning the oral reading remained at the high level ($\overline{X}$ = 4.58, S.D. = 0.15)

Keywords : Oral Reading Skill, Phonics, Devies' Instructional Model,

บทนำ (Introduction)

ศตวรรษที่ 21 เป็นโลกของการมีปฏิสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสาร ข้อมูล ความรู้ ข่าว นวัตกรรม เทคโนโลยี เรื่องราวประสบการณ์ต่างๆ จำนวนมากถูกส่งผ่านถึงกัน ภาษาอังกฤษ คือ ภาษากลางที่นานาประเทศใช้ในการสื่อสารระหว่างกัน จากระดับบุคคล ระดับองค์กร จนถึงระดับรัฐบาล ทำให้การถ่ายทอดสารไม่คลาดเคลื่อน นอกจากนี้ทั่วโลกก็สามารถเข้าถึงข้อมูลได้เท่าเทียมกัน จากสถิติประชากรโลกกว่า 1,500 ล้านคน สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ทั้งในฐานะภาษาแม่ และภาษาต่างประเทศ (Statista. 2016)

เมื่อภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญ ประเทศไทยจึงต้องเพิ่มศักยภาพทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้ดียิ่งขึ้น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้นักเรียนได้เรียนในกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ โดยมุ่งหวังให้นักเรียนนั้นสามารถใช้อังกฤษเพื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร การประกอบอาชีพ การศึกษาต่อ และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม(กระทรวงศึกษาธิการ. 2551) การเรียนการสอนภาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพ นักเรียนต้องได้รับการฝึกฝนทักษะพื้นฐาน ฟัง พูด อ่าน และ เขียนโดยรอบด้าน โดยเฉพาะการอ่านที่เป็นหนึ่งในเครื่องมือแสวงหาความรู้ที่

สำคัญ การอ่านมี 2 ลักษณะ คือ การอ่านในใจ และการอ่านออกเสียง การอ่านในใจเป็นการอ่านเพื่อรับรู้ และทำความเข้าใจ ส่วนการอ่านออกเสียงนั้นเพื่อฝึกความถูกต้องและความคล่องแคล่วในการอ่าน ผู้อ่านจะเข้าใจบทอ่านได้นั้น ผู้อ่านต้องเห็นและเข้าใจตัวอักษะ และเสียง พยางค์ และคำให้ได้ก่อน (คนึงนิตย์ จันทุรัตน์. 2555) จึงสามารถพัฒนาการอ่านออกเสียง ไปสู่การอ่านในขั้นที่สูงขึ้นถัดไป กระทั่งนำไปสู่การพัฒนาทักษะอื่นๆในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยเช่นกัน

การสอนการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษในปัจจุบัน มีการนำโฟนิกส์(phonics) มาใช้โดยการถอดเสียงพยัญชนะออกมาผสมกันเกิดเป็นคำเป็นเสียง ทำให้นักเรียนสามารถผสมคำ และอ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้อง การเรียนการสอนด้วยโฟนิกส์จะสามารถลดความซับซ้อนในการอ่านได้อย่างดี(Waugh, D., Warner, and Waugh, R., 2016) สาเหตุที่การสอนภาษาอังกฤษได้นำวิธีการสอนด้วยโฟนิกส์มาใช้นั้น เนื่องจากผลของพฤติกรรมที่นักเรียนสามารถอ่านได้อย่างถูกต้องนั้น จะทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาต่อยอดความสามารถในการอ่านได้คล่อง จำคำศัพท์ได้เร็ว (Bald, 2007)

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ สิ่งที่สำคัญคือการให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษของตน ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน กอปรกับรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัยที่มุ่งพัฒนาความสามารถของนักเรียนในด้านการปฏิบัติ จนสามารถทำได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ (ทิศนา แขมมณี. 2558: 246) ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ที่มุ่งเน้นพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติที่ประกอบด้วยทักษะย่อยๆ แล้วนำแต่ละทักษะย่อยมาเชื่อมโยงกันจนเกิดเป็นทักษะใหญ่ โดยกระบวนการสอนของรูปแบบทักษะปฏิบัติของเดวีส์มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเลียนแบบ ขั้นลงมือกระทำตามคำสั่ง ขั้นกระทำอย่างถูกต้องแม่นยำ ขั้นการแสดงออก และขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ ผลที่ได้รับจากการจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้ นักเรียนสามารถปฏิบัติทักษะได้ดีและรวดเร็ว

การสอนทักษะปฏิบัตินั้นเป็นหนึ่งในรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจนเกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะและความรู้ที่นำไปใช้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ที่ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาว่านักเรียนทุกคนนั้นมีความสามารถในการพัฒนาตนเอง ให้ครูผู้สอนฝึกให้นักเรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติจริง อีกทั้งส่งเสริมให้นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ และครูเปลี่ยนบทบาทตัวเองเป็นผู้อำนวยความสะดวก โดยมีหน้าที่จัดประสบการณ์ให้นักเรียนให้เหมาะสม

โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2559 มีจำนวนนักเรียน คน ห้องเรียน

และจากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม ในปีการศึกษา 2558 พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 17.63 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ และจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554 – 2558) พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ อยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงด่วน

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม โดยสังเกตพบว่านักเรียนมีอุปสรรคเรื่องการอ่าน นักเรียนไม่มีความมั่นใจเมื่อให้อ่านออกเสียง ไม่สามารถอ่านสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้

จากปัญหาเรื่องการอ่านออกเสียงของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม ผู้วิจัยมีความต้องการให้นักเรียนเรียนรู้พัฒนาการอ่านออกเสียงด้วยโฟนิกส์ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติการอ่านออกเสียงให้เกิดเป็นทักษะ และสามารถทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ ผู้วิจัยต้องการพัฒนาการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ ตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของเดวี่ส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อศึกษาความคงทนในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม จำนวน 90 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม จำนวน 25 คน ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ จำนวน 12 แผน

2.2 แบบวัดทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์

2.3 แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอหนังสือแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย และหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

3.2 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการใช้เครื่องมือ และเก็บรวบรวมข้อมูลเสนอต่อผู้บริหารโรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

3.3 ผู้วิจัยชี้แจงหลักการและเหตุผลให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้รับทราบ

3.4 ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบวัดทักษะการอ่านออกเสียง

3.5 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 เวลา 12 ชั่วโมง

3.6 หลังจากจัดการเรียนรู้ครบทุกแผนแล้ว ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านออกเสียง

3.7 ผู้วิจัยทำการทดสอบความคงทนของนักเรียนหลังเสร็จสิ้นการทดสอบหลังเรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์

3.8 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.9 นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อสรุปผลการทดลองตามวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์หาคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการอ่านออกเสียงด้วยโฟนิกส์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติเดวีส์ ใช้แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มีความเหมาะสมมากที่สุด มีความเหมาะสมมาก มีความเหมาะสมปานกลาง มีความเหมาะสมน้อย และมีความเหมาะสมน้อยที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์ให้คะแนนและเกณฑ์แปลผล ดังนี้

กำหนดเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

มีความเหมาะสมมากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
มีความเหมาะสมมาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
มีความเหมาะสมปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน

มีความเหมาะสมน้อย ให้คะแนน 2 คะแนน
มีความเหมาะสมน้อยที่สุด ให้คะแนน 1 คะแนน

กำหนดเกณฑ์แปลผล ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 209)

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แปลผล ระดับความเหมาะสมมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 แปลผล ระดับความเหมาะสมมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 แปลผล ระดับความเหมาะสมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 แปลผล ระดับความเหมาะสมน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แปลผล ระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด

ผลการประเมินต้องมีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51–5.00 หรืออยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุดถึงมากที่สุด

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนกับเกณฑ์ ร้อยละ 70 โดยใช้การทดสอบทีแบบกลุ่มเดียว (t-test for One Sample)

4.3 วิเคราะห์ความคงทนในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังจากทดสอบหลังเรียนเสร็จสิ้นไปแล้ว 2 สัปดาห์ โดยใช้การทดสอบทีแบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Sample)

4.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการอ่านออกเสียงด้วยโฟนิกส์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติเดวีส์ ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์แปลผล

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) และร้อยละ(%)

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ IOC ค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนกตามวิธีของแบรนแนน และค่าความเชื่อมั่นของโลเวทท์

5.4 สถิติทดสอบสมมติฐาน คือ การทดสอบที

ผลการวิจัย (Research Results)

ตอนที่ 1 ผลการหาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ ประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ 5 ด้าน ผลการประเมินแสดงในตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ จากการหาคุณภาพโดยผู้เชียวชาญ 5 ท่าน ประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ 5 ด้าน

รายการประเมิน	**[หัวตาราง]**	**S.D**	**แปลผล**
1. สาระสำคัญ	4.80	0.45	มากที่สุด
2. จุดประสงค์การเรียนรู้	4.67	0.12	มากที่สุด
3. สาระการเรียนรู้	4.53	0.24	มากที่สุด
4. สื่อ อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้	4.76	0.48	มากที่สุด
5. การวัดและประเมินผล	4.50	0.21	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.61	0.21	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการวิเคราะห์หาคุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้พัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.21 ซึ่งอยู่ระดับมากที่สุด

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้การทดสอบที (t-test One Sample)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการวัดทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้การทดสอบที (t-test One Sample)

การทดสอบ	**N**	**คะแนนเต็ม**	$\overline{X}$	**S.D.**	**%of Mean**	**t**	$sig.$
หลังเรียน	25	30	22.00	2.20	73.33	2.27*	0.0161

จากตารางที่ 2 พบว่า การทดสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 73.33 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนหลังสอบของนักเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคงทนในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ ตามรูปแบบการเรียนการรู้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ หลังเรียน 2 สัปดาห์

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการวัดทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษหลังเรียนเทียบกับหลังเรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์ โดยใช้การทดสอบที (t-test Dependent Sample)

การทดสอบ	N	$\overline{X}$	S.D.	*%of Mean*	$sig.$
หลังเรียน	25	22.00	2.20	73.33	1.0000
หลังเรียน 2 สัปดาห์	25	21.76	2.17	72.53	

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลคะแนนวัดทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษหลังเรียน 2 สัปดาห์ มีคะแนนเฉลี่ย 21.76 คิดเป็นร้อยละ 72.53 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย พบว่า ไม่มีความแตกต่างจากหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ ตามรูปแบบการเรียนทักษะปฏิบัติของเดวีส์

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

รายการแสดงความคิดเห็น	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ภาพรวม (15 ข้อ)	4.50	0.26	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้พัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.26 ซึ่งอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ ตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.21 ซึ่งอยู่ระดับมากที่สุด เนื่องมาจากผู้วิจัยดำเนินการอย่างมีระบบ โดยผู้วิจัยศึกษาหลักสูตร คู่มือครู เอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่เน้นการพัฒนาความสามารถของบุคคลให้เกิดความชำนาญจากการปฏิบัติกิจกรรมใดๆ อย่างต่อเนื่อง ดังเช่นการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ ที่มีระบบเสียงแตกต่างจากภาษาไทย นักเรียนจึงต้องอาศัยกระบวนการฝึกฝนที่ต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถอ่านออกเสียง และสะกดคำได้อย่างชำนาญ สอดคล้องกับผลการวิจัยของณาตยา ตัดสายชล (2555) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ร่วมกับนิทานเสริมทักษะ สามารถพัฒนาการอ่านสะกดในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีผลคะแนนการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะการอ่านออกภาษาเสียงด้วยโฟนิกส์ เป็นวิธีการที่มุ่งพัฒนาการอ่านและการสะกดคำภาษาอังกฤษ เน้นให้นักเรียนสามารถออกเสียงพยัญชนะ สระ และผสมเสียงได้ถูกต้อง อันเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการอ่าน เขียน และจำคำศัพท์ได้ดีขึ้น (Bald, 2007) สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ ลันชาง (2555) และน้ำทิพย์ ขจรบุญ (2553) ที่ได้พัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ และพบว่า การนำวิธีโฟนิกส์มาช่วยในการอ่านสะกดคำ สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษได้ อีกทั้งยังส่งเสริมการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษให้เพิ่มมากขึ้น

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้รับการทดสอบวัดความคงทนของทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยพบว่า ผลคะแนนวัดทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษหลังเรียน 2 สัปดาห์ ไม่มีความแตกต่างจากหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องมาจากผู้วิจัยนำวิธีการสอนอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ มาจัดกิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นสาธิต ขั้นสาธิตและปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นให้เทคนิควิธีการ และขั้นเชื่อมโยงทักษะย่อย นักเรียนจึงได้ฝึกฝนทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ กล่าวคือ การผสานกันระหว่างความรู้เรื่องโฟนิกส์ภาษาอังกฤษ ร่วมกับกระบวนการฝึกฝนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ทำให้เกิดความคงทนในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กาเย่ (Gagne', 1907) ที่กล่าวว่า ความคงทนของการเรียนรู้หรือการจำสิ่งต่างๆได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกฝนอย่างเพียงพอ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้พัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนเห็นว่าการสอนแบบโฟนิกส์ช่วยการออกเสียงคำศัพท์ได้ดีขึ้น และการวัดและประเมินผลที่ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจาก

การนักเรียนได้ฝึกการออกเสียงพยัญชนะ สระ ตลอดจนการผสมคำ ทำให้เกิดความมั่นใจในการอ่านคำศัพท์ และช่วยในการจดจำคำศัพท์ได้ดีขึ้น กระบวนการของทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เริ่มจากการสาธิตการอ่านออกเสียงจากครูผู้สอนก่อนหรือเสียงต้นฉบับก่อน ทำให้นักเรียนมีตัวอย่างในการนำไปฝึกฝนอย่างถูกวิธี และได้รับการวัดและประเมินผลที่ตรงตามสิ่งที่นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติมา

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ผู้ที่สนใจนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้ในกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศหรือกลุ่มสาระอื่น ผู้สอนต้องคำนึงถึงระดับคำศัพท์ที่เลือกใช้ในการออกเสียงให้เหมาะกับความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ผู้สอนต้องคำนึงถึงระยะเวลาที่เหมาะสมในการใช้ในแต่ละแผน เนื่องจากเมื่อนักเรียนเริ่มเรียนเสียงสระผสมในภาษาอังกฤษ ซึ่งมีความซับซ้อนมากขึ้น นักเรียนจำเป็นต้องใช้เวลาในการเรียนรู้และฝึกฝนมากขึ้น อาจทำให้ผู้สอนต้องปรับระยะเวลาการเรียนรู้ในแผนนั้นๆตามความสามารถของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง (References)

คนึงนิตย์ จันทุรัตน์. (2555). **ภาษาศาสตร์และการอ่าน 2**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ณาตยา ตัดสายชล. (2555). **ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ร่วมกับนิทานเสริมทักษะการอ่านที่มีต่อความสามารถในการอ่านสะกดคำและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต.** มหาวิทยลัยทักษิณ.

ทิศนา แขมมณี. (2558). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์.

น้ำทิพย์ ขจรบุญ. (2553). **การใช้วิธีสอนโฟนิกส์เพื่อส่งเสริมการออกเสียงและความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

เปรมวดี ศรีเมือง. (2557). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์.** วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

พัชรินทร์ ลันซาง. (2555). **การพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยวิธีโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ไพศาล วรคำ. (2558). **การวิจัยทางการศึกษา.** มหาสารคาม : ตักศิลาการพิมพ์ .

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธี มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554**. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

วรางคณา เวชพูล. (2559). **การพัฒนาทักษะปฏิบัติโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย.** ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วิเชียร์ เกตุสิงห์. (2530). *หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

Bald, J. (2007). *Using Phonics to Teach Reading and Spelling*. London: Paul Chapman Publishing.

Hiskes, D. G. (2011). *Phonics Pathways:Clear Steps to Easy Reading and Perfect Spelling*. USA: A Wiley Imprint.

Holmstedt, R., and Schade, A. (2013). *Linguistic Studies in Phoenician*. USA: Eisenbrauns.

Jamaludin, K. A., Alias, N., Mohd Khir, R. J., DeWitt, D., & Kenayathula, H. B. (2015). The effectiveness of synthetic phonics in the development of early reading skills among struggling young ESL readers. *School Effectiveness and School Improvement*, 1-16.

Lorenson, S. B. (2014). Phonemic Awareness and Reading Ability in Literate Adults.

National Institute of Child Health and Human Development. (2000). 'Teaching Children to Read: An Evidence-Based Assessment of the Scientific Research Literature on Reading and Its Implications for Reading Instruction'. [online]. http://www.readingrockets.org/article/phonics-instruction Retrieved 10 November 2016

Oxford Dictionary (2016).[online]. Retrieved https://en.oxforddictionaries.com/definition/phonics. Retrieved 8 November 2016.

Statista. (2016). 'The Most Spoken Languages Worldwide.' [online]. Available : https://www.statista.com/statistics/266808/the-most-spoken-languages-worldwide Retrieved 24 September 2016.

Waugh, D., Claire Warner, C., and Waugh, R. (2016). **Teaching Grammar, Pronunciation and Spelling in Primary School.** London: SAGE Publication Ltd.

Welford, A.T. (1968). **Fundamentals of skill**. London: Methuen.

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น สำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกช่างกลโรงงาน วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือ พระนครศรีอยุธยา

The Development of Online Learning on Basic Machine Tools for Vocational Certificate in Industrial Technology, Ayatthaya Ship Building Industry and Technology College

ศักดา ไชยสีลา[1] และ วิไลวรรณ วงศ์จินดา[2]

Sakda Chaiseela[1] and Wilaiwan Wongjinda[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น สำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกช่างกลโรงงาน ตามเกณฑ์ที่ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ห้องที่ 1 จำนวน 16 คน แผนกช่างกลโรงงาน วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือ พระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการวิจัยคือ บทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น แบบประเมินประสิทธิภาพบทเรียนออนไลน์ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบค่าสถิติ (Dependent t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น สำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกช่างกลโรงงาน มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมากที่สุด และมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.86/84.53, 2) ผลสัมฤทธิ์หลังจากการเรียนโดยใช้

---

[1]วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือ พระนครศรีอยุธยา

[2]คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ: wilaiwan.wongjinda@gmail.com

บทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, 3) ความพึงพอใจต่อบทเรียนออนไลน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.50, S.D. = 0.58)
คำสำคัญ (Keywords) : บทเรียนออนไลน์, งานเครื่องมือกลเบื้องต้น

Abstract

The purposes of this research were: 1) to develop and evaluate the efficiency of online learning on Basic Machine Tools for vocational certificate in industrial technology students, criterion 80/80 2) to compare learning achievements of students between before and after learning through online learning on Basic Machine Tools, and 3) to study the student's satisfaction by using online learning on Basic Machine Tools. Sample group of the research was the 16 students whose program of study was Industrial Technology at vocational certificate level, who was enrolled in the second semester of academin year 2018 at Ayatthaya Ship Building Industry and Technology College as selected by purposive sampling. The instruments used were the online learning on Basic Machine Tools, the qualitative evaluation form of online learning, the achievement test, and the student of satisfaction assessment form. The statistics involved percentage, standard deviation and t-test.

The result of study showed that 1) Online learning on Basic Machine Tools had the quality as evaluated by experts in a very good respectively and the efficiency equal to 81.86/84.53, and 2) the result of learning achievement from online learning on Basic Machine Tools was concluded that post-test scores were significantly higher than pre-test scores at .05 level, and 3) The students' satisfaction was at the highest level ($\overline{X}$ = 4.50, S.D. = 0.58)

Keywords: Online Learning, Basic Machine Tools

บทนำ (Introduction)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 9 มาตราที่ 66 ได้กล่าวว่า ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ท้าได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างเนื่องตลอดชีวิต ดังที่กล่าวมาข้างต้นเทคโนโลยีเป็นสิ่งจำเป็นที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษา การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเหล่านั้นมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน และนำไปสู่การจัดการศึกษา ผู้สอนได้นำเทคนิควิธีการสอน สื่อและนวัตกรรมใหม่ๆรวมไปถึงการนำอุปกรณ์ใหม่ๆมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนให้สะดวกขึ้น ง่ายขึ้น และช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้มากขึ้น ขณะเดียวกันผู้เรียนก็จะสารมารเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เข้าใจในเนื้อหาได้ง่ายขึ้น ก่อให้เกิดความรู้และทักษะต่างๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจ้าวันได้เป็นอย่างดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 3, 8,19)

สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน ถือว่าเป็นสิ่งที่มีบทบาทต่อกระบวนการเรียนการสอนอย่างมาก ด้วยคุณสมบัติของสื่อที่เป็นตัวกลางในการนำสารหรือเนื้อหารส่งทอดไปยังผู้เรียนช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้เรียน และผู้สอนสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนได้ง่ายขึ้น บทเรียนออนไลน์สามารถแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะบทเรียนออนไลน์สามารถให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถ ความสนใจ และความพร้อมไม่ต้องกังวลขณะเรียน และบทเรียนออนไลน์เป็นสื่อสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน การนำบทเรียนออนไลน์มาช่วยแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ยอมรับกันในกลุ่มนักการศึกษา เพราะมีงานวิจัยจำนวนมากระบุว่า สามารถแก้ปัญหา เรื่องภูมิหลังที่แตกต่างกันของผู้เรียน ปัญหาการสอนตัวต่อตัว ปัญหาการขาดแคลนเวลา ปัญหาการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญ (ถนอมพร เลาหจรัสแสง, 2541, หน้า 13)

ผู้วิจัยมีความสนในที่จะศึกษาและพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้นเป็นวิชาพื้นฐานทุกสาขาวิชา ที่ผู้เรียนช่างอุตสาหกรรมรู้จักเครื่องมือกลเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้และการประกอบอาชีพในอนาคต เพราะเป็นเครื่องมือเบื้องต้นที่มีความสำคัญในการผลิตเชิงช่อมบริการและเชิงอุตสาหกรรม โดยนำผ่านเข้าสู่ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการเรียนการสอน โดยบทเรียนออนไลน์นั้น เป็นสื่อที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งจะสามารถช่วยลดเวลาในการเรียนการสอนในส่วนทฤษฎีได้ เพราะผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา ผู้เรียนสามารทบทวนบทเรียนเองได้ตลอดเวลา และเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนได้มากยิ่งขึ้น และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ เรื่องงานเครื่องมือกลเบื้องต้น สำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกช่างกลโรงงาน ตามเกณฑ์ที่ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์เรื่องงานเครื่องมือกลเบื้องต้น

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อบทเรียนออนไลน์ เรื่องงานเครื่องมือกลเบื้องต้น

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกช่างกลโรงงาน วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือ พระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 2 ห้อง ซึ่งรวมนักเรียนทั้งหมด 32 คน

กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกจากกลุ่มประชากร เป็นนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกช่างกลโรงงาน วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือ พระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 ห้อง จำนวนนักเรียน 16 คน โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 บทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น

หน่วยที่ 1 ประเภทของเครื่องมือกลและคมเครื่องมือกล

หน่วยที่ 2 งานเครื่องเลื่อยกล

หน่วยที่ 3 งานเจียระไนคมเครื่องมือ

หน่วยที่ 4 งานเจาะ

หน่วยที่ 5 งานเครื่องกลึง

2.2 แบบประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาและด้านสื่อการผลิตของบทเรียนออนไลน์

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนออนไลน์ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าวิธีของ ลิเคอร์ท (ชัชวาล เรืองประพันธ์, 2545, หน้า 15)

3. วิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช. 1) กลุ่มเดียว โดยมีการวัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน

1. การดำเนินการหาคุณภาพของบทเรียนออนไลน์ เรื่องงานเครื่องมือกลเบื้องต้น ประกอบด้วย

1.1 นำบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิทดลองใช้และตอบแบบประเมิน

1.2 นำผลที่ได้ไปทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงวุฒิและทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

2. การหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น ดำเนินการดังนี้

2.1 นำบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น ไปทำการทดลองกับนักศึกษาที่ไม่เคยเรียนในรายวิชานี้มาก่อน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง จำนวน 3 คน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาคเรียนที่ผ่านมา กลุ่มสูง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน กลุ่มละ 1 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของบทเรียน และนำข้อเสนอแนะมาทำการปรับปรุงแก้ไข

2.2 นำบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น ที่ได้จากการปรับปรุงครั้งที่ 1 ไปทดลองกับนักศึกษาที่ไม่เคยเรียนในรายวิชานี้มาก่อน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง จำนวน 9 คน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาคเรียนที่ผ่านมา กลุ่มสูง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน กลุ่มละ 3 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของบทเรียน และนำข้อเสนอแนะมาทำการปรับปรุงแก้ไข เป็นขั้นทดลองเป็นครั้งที่ 2 เพื่อหาข้อแก้ไขปรับปรุง

2.3 นำบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว นำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยชี้แจงวิธีการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น เมื่อเสร็จการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนให้นักศึกษาทำแบบทดสอบระหว่างเรียน

2.4 เมื่อนักศึกษาเรียนครบทุกหน่วยการเรียน ให้ทำแบบทดสอบเพื่อวัดสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Prost-test)

2.5 หาค่าประสิทธิภาพของบทเรียน โดยการหาประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ได้จากแบบทดสอบระหว่างเรียน และค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนและนำผลที่ได้ไปเปรียบเทียบหาค่าความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. การหาความพึงพอใจของนักศึกษาในการที่มีต่อบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น ด้วยการทำแบบประเมินแล้วนำไปหาค่าวิเคราะห์ทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้

5.1 คำนวณหาค่าเฉลี่ยเพื่อหาค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบก่อนเรียนหลังเรียน และค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการใช้บทเรียนออนไลน์คำนวณ

5.2 คำนวณหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อวิเคราะห์ค่าการกระจายของคะแนนนักเรียน และความพึงพอใจในการใช้บทเรียนออนไลน์

5.3 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (IOC) , การหาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบรายข้อ (P) , การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ (r)

5.4 การหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์วิชางานเครื่องมือกลเบื้องต้น E1/E2

5.5 สถิติที่ใช้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์เรื่องงานเครื่องมือกลเบื้องต้น ก่อนเรียนและหลังเรียน ใช้การทดสอบ t-dependent test

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น สำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกช่างกลโรงงาน ตามเกณฑ์ที่ 80/80

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์เรื่องงานเครื่องมือกลเบื้องต้น ด้านเนื้อหาและการผลิตสื่อ

รายการ	$\overline{X}$	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านเนื้อหา	4.56	0.50	มากที่สุด
2. ด้านการผลิตสื่อ	4.61	0.49	มากที่สุด
โดยรวม	4.59	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เรื่องงานเครื่องมือกลเบื้องต้น พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นโดยรวมเหมาะสมมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.59 , S.D. =0.50) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น

ประสิทธิภาพ	จำนวนคน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ
ระหว่างเรียน (E_1)	15	50	40.93	81.86
หลังเรียน (E_2)	15	40	33.81	84.53

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพ พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนเท่ากับ 40.93 คิดเป็นร้อยละ 81.86 และผลการเรียนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33.81 คิดเป็นร้อยละ 84.53 ดังนั้น ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์เรื่องงานเครื่องมือกลเบื้องต้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.86/84.53 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

2. ผลการเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์เรื่องงานเครื่องมือกลเบื้องต้น

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลสัมฤทธิ์	N	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D	t-test	Sig
ก่อนเรียน	16	40	16.13	2.986	20.807*	0.00
หลังเรียน	16	40	33.81	3.082		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า คะแนนหลังเรียนของนักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 16.13 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 33.81 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ความพึงพอใจที่มีต่อบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น สำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกช่างกลโรงงาน อยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ ($\overline{X}$ =4.62, S.D. =0.51)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกช่างกลโรงงาน พบว่า การประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เรื่องงานเครื่องมือกลเบื้องต้น พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นโดยรวมเหมาะสมมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.59 , S.D =0.50) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์เรื่องงานเครื่องมือกลเบื้องต้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.86/84.53 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยิ่งคุณ รอดทิม (2558) ได้ทำการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องการเขียนโปรแกรมแบบทางเลือก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า บทเรียนออนไลน์มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 84.63/80.30

2. ผลการเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์เรื่องงานเครื่องมือกลเบื้องต้น พบว่า พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพรรณ มาลัย (2559) ได้ทำการพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ตเพื่อการทบทวน เรื่อง ความรู้เบื้องต้นโปรแกรมไมโครซอฟต์แอคเซส สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ตเพื่อการทบทวนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

3. ความพึงพอใจที่มีต่อบทเรียนออนไลน์เรื่อง งานเครื่องมือกลเบื้องต้น สำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกช่างกลโรงงาน อยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ ($\overline{X}$ =4.62, S.D. =0.51) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา รัตนธีรวิเชียร (2555) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาอัลกอริทึมเบื้องต้น เรื่อง การเขียนผังงาน สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับดีมากด้านเนื้อหาโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.91 ระดับดีมากด้านการออกแบบสื่อ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.91และระดับดีมากด้านประสิทธิภาพการสอน มีค่าเฉลี่ยรวม 4.78

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะจากการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนกับวิธีการเรียนแบบปกติ

1.2 การสร้างบทเรียนออนไลน์ ควรศึกษาระบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับรายวิชา เพื่อกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ในการตอบสนองของบทเรียนอยู่ตลอดเวลา

1.3 ระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ต จะต้องมีความเร็วที่เพียงพอสำหรับเข้าถึงข้อมูลไฟล์ขนาดใหญ่ และการดาวน์โหลดข้อมูล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาการจัดการเรียนการสอนกับรายวิชาอื่นๆ

2.2 ควรมีการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ผสมผสานกับรูปแบบการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน หรือการแก้ปัญหา โดยการเน้นเทคโนโลยีเข้ามาบูรณาการ

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา

กนกวรรณ เฟื้องวิจารณ์. (2549). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอินเตอร์เน็ตเบื้องต้นสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนการสอนด้วยบทเรียนออนไลน์กับการเรียนการสอนแบบปกติ**. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร

กาญจนา รัตนธีรวิเชียร. (2555). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาอัลกอริทึมเบื้องต้น เรื่อง การเขียนผังงาน สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง** มหาวิทยาลัยราช-ภัฏลำปาง ปีที่ 1 (ฉบับที่ 1) : 99-110

ชัชวาล เรืองประพันธ์. (2543). **สถิติพื้นฐาน**. ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 5 . ขอนแก่น : คณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ถนอมพร เลาหจรัสแสง. (2545). **หลักการออกแบบและการสร้างเว็บเพื่อการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

ณัฐฐินันท์ กังแฮ และคณะ. (2560). “การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง ระบบสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 3." **วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน** มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. ปีที่ 9(ฉบับที่ 24) : 1-10

ยิ่งคุณ รอดทิม และคณะ. (2558). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องการเขียนโปรแกรมแบบทางเลือก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. **วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม** สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ปีที่ 14 (ฉบับที่ 3) : 230-236

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

สุภาพรรณ มาลัย และคณะ. (2559). "การพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ตเพื่อการทบทวน เรื่อง ความรู้เบื้องต้นโปรแกรมไมโครซอฟต์แอคเซส สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ." **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม** มหาวิทยาลัยนครพนม. ปีที่ 6(ฉบับที่ 2) : 70-77

รูปแบบการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์ผ่านโมบายเลินนิ่งเพื่อสนับสนุนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา

The Instruction Design Flipped Classroom Instructional Model using mobile Learning with Constructivism Theory for creating critical thinking and problem solving

วิชา เลี่ยมสกุล[1] ไชยยันต์ สกุลไทย[2] และธาดา จันตะคุณ[3]

Wicha Leamsakul[1], Chaiyan Sakulthai[2] and Thada Jantakoon[3]

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและประเมินรูปแบบการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านโดยทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์ผ่านโมบายเลินนิ่งเพื่อสนับสนุนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา โดยมีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน งานวิจัยนี้เป็นการประเมินรูปแบบการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีผ่านโมบายเลินนิ่ง.แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าเมื่อประเมินออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านโดยทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์ผ่านโมบายเลินนิ่งเพื่อสนับสนุนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาผลลัพธ์อยู่ในระดับมาก โดยได้ค่าเฉลี่ย 4.15 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.45

คำสำคัญ (Keywords) : ห้องเรียนกลับด้าน, ทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสท์, โมบายเลินนิ่ง

---

[1]สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ประเทศไทย (Department of Business Computer, Faculty of Management Science, Rajabhat Mahasarakham University, Mahasarakham, Thailand) E-mail : wichamuy@gmail.com

[2]สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ประเทศไทย (Department of Computer Technology, Faculty of Science and Technology, Rajabhat Mahasarakham University, Thailand) E-mail : chaiyan.s@rmu.ac.th

[3]สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ประเทศไทย (Department of Computer Science, Faculty of Science and Technology, Rajabhat Mahasarakham University, Mahasarakham, Thailand) Tel: 66-961-694-277. E-mail : thada.phd@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were to design and to evaluate Flipped Classroom Instructional Model using Mobile Learning with Constructivism Theory for creating critical thinking and problem solving. The sample group consisted of 5 experts who were derived through a purposive sampling. The research instrument was an evaluation form for Instructional Model for Higher Education Using mobile Learning Technology. Data were analyzed by using arithmetic mean and standard deviation. The results showed that the evolution of The Instruction Design Flipped Classroom Instructional Model using mobile Learning with Constructivism Theory for creating critical thinking and problem solving was match at high level with the mean 4.15 and the standard deviation 0.45

Keywords : Flipped Classroom, Constructivism Theory, mobile Learning

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาของไทยในศตวรรษใหม่นี้ ต้องมีเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนไปสู่กระบวนการเรียนรู้ของทั้งผู้สอนและผู้เรียนที่มุ่งเน้น กระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้ และกระบวนการหาคำตอบสำคัญกว่าคำตอบ โดยใช้ฐานคิด“ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (21st Century skills) ที่พัฒนาโดยองค์กรภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Skills: P21.org) ประกอบด้วย 3 ด้าน (Bellanca and Brandt, 2010) ดังนี้ 1.ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมจะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนในการเข้าสู่การทำงานซึ่งมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นในโลกปัจจุบัน ทักษะด้านนี้ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) และการสื่อสารและความร่วมมือ (Communication and Collaboration) 2.ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะด้านนี้ได้แก่ ทักษะด้านสารสนเทศ (Information Literacy) ทักษะด้านสื่อ (Media Literacy) และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information, Communications and Technology, Literacy)3.ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านนี้ได้แก่ ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) การริเริ่มและการกำกับดูแลตนเองได้ (Initiative and Self-Direction) ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills) การมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Productivity and Accountability) และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility) แนวโน้มใหม่ของการเรียนการสอนในศตวรรษ ที่ 21 นี้ ซึ่งถือเป็นยุคดิจิตอลนั้น แน่นอนที่เทคโนโลยี ทางอินเทอร์เน็ต ย่อมเป็นปัจจัยสำคัญของการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันและในอนาคต นั้น ผู้ใช้ไม่ใช่เป็นแค่ผู้บริโภคข้อมูลสารสนเทศ

เท่านั้น แต่จะต้องเป็นผู้สร้างเนื้อหา (Content Creators) ด้วย เราสามารถใช้เครื่องมือต่าง ๆ ทางอินเทอร์เน็ตให้เป็น ประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ปัญหาสำคัญประการหนึ่งในการเตรียมเยาวชนเพื่อก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 คือ ปัญหาที่ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความรู้และถ่ายทอดความรู้เท่านั้น ผู้เรียนจึงเป็นเพียงผู้รับความรู้แต่เพียงอย่างเดียว ทำให้เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน (ทิศนา, 2551 : 54) ทำให้เห็นว่าผู้สอนนั้นไม่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาความรู้ของตนเองต่อเนื่องได้ตลอดชีวิต ผู้วิจัยจึงได้มีการพัฒนาแนวคิดที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางปัญญาและพัฒนาโครงสร้างนั้นให้งอกงามขึ้นไปได้เรื่อยๆโดยเป็นกระบวนการพัฒนาโครงสร้างทางปัญญาภายในของบุคคล มีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ รอบตัว สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นบทบาทให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผนวกกับปัจจุบันนี้ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์แบบพกพามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนในสังคม ทำให้มีการนำโทรศัพท์มาใช้ในการศึกษามากขึ้น (Mobile Learning or M-learning) ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของ M-learning ว่าคือการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนและอุปกรณ์ต่อพ่วง รวมทั้ง Laptop และ TabletPC ในการสอนและการเรียนรู้ (Hashim, 2007) นอกจากนี้ Ally (2009) ได้กล่าวว่า M-learning ยอมให้ผู้ใช้เทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือไร้สาย (Wireless Mobile Technology) สามารถเข้าดึงข้อมูลและเรียนรู้เครื่องมือต่างๆได้ทุกที่ทุกเวลาผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนได้ด้วยตนเองตามความต้องการ ทั้งแบบมีรูปแบบเป็นทางการ (Formal) และมีรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ (Informal) ซึ่งผู้เรียน (Educators) และผู้ฝึกอบรม (Trainers) สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้จากทุกที่ ทุกเวลา สอดคล้องกับ (Avenoglu, 2005) ที่กล่าวว่า เครื่องมือสื่อสารทางโทรศัพท์จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในทุกที่ ทุกเวลา (Anytime, Anywhere Learning) ช่วยเปลี่ยนองค์ประกอบของการเรียนรู้อำนวยความสะดวกในการทำงานทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) (ปิยะวดี และณมน, 2558) (สุภาพร และบังอร, 2557) (อนุศร และไพฑูรย์, 2558) ร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์(Constructivism Learning Theory) (จารุณี และสุมาลี, 2559) (ชูสิทธิ์, 2556) (อุษณีย์ และสุมาลี, 2559) และ m-Learning (เพ็ญศรี, 2556) (วิชัย, 2557) (สรญา, 2557) นำมาพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์ผ่านโมบายเลินนิ่งเพื่อสนับสนุนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ซึ่งเป็นการสร้างพร้อมของผู้เรียนในการเข้าสู่การทำงานที่มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นในการพัฒนาทักษะที่สำคัญแห่งศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1.เพื่อออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์ผ่านโมบายเลินนิ่งเพื่อสนับสนุนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา

2. เพื่อประเมินรูปแบบการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์ผ่านโมบายเลินนิ่งเพื่อสนับสนุนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

กลุ่มเป้าหมาย:

กลุ่มเป้าหมายและผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการประเมินรูปแบบการเรียนรู้ ได้แก่

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบการเรียนการสอนและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ผู้เชี่ยวชาญ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบการเรียนการสอนจำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวน 3 ท่าน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีประสบการณ์ในด้านที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 5 ปี

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ ห้องเรียนกลับด้าน ทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสท์ โมบายเลินนิ่ง

ตัวแปรตาม คือ รูปแบบการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์ผ่านโมบายเลินนิ่งเพื่อสนับสนุนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

รูปแบบการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์ผ่านโมบายเลินนิ่งเพื่อสนับสนุนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา

แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์ผ่านโมบายเลินนิ่งเพื่อสนับสนุนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา

ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา

ผู้วิจัย ได้ดำเนินการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์ผ่านโมบายเลินนิ่งเพื่อสนับสนุนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับห้องเรียนกลับด้าน
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์
3. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโมบายเลินนิ่ง
4. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา

ขั้นตอนออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์ผ่านโมบายเลินนิ่งเพื่อสนับสนุนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา มีขั้นตอนตามวิธีการทางระบบ (Systems Approach) ที่ ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า (Input) ปัจจัยกระบวนการ (Process) ปัจจัยนำออก (Output)

นำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ตรวจประเมินโดยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ นำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเป็นแบบประเมินที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น นำแบบประเมินความเหมาะสมที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของข้อคำถาม เพื่อวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) นำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนแก่ผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสม และสรุปผลการประเมินรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ

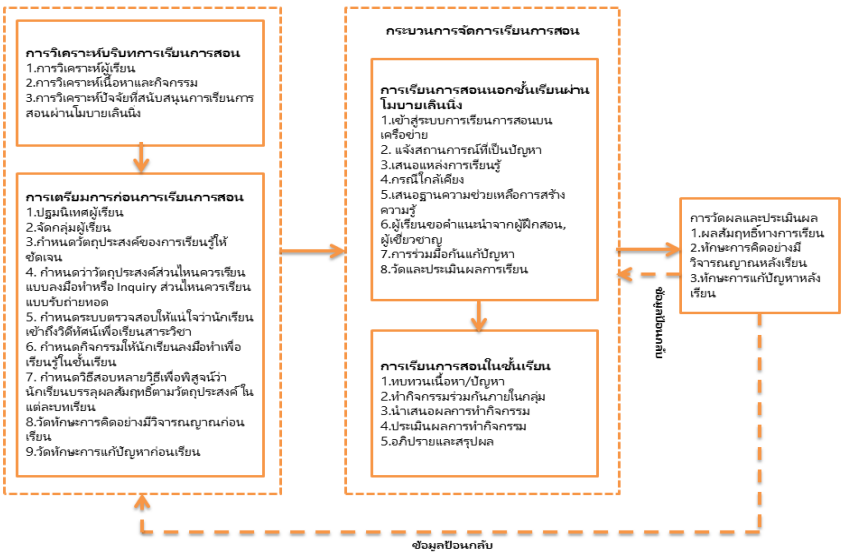
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผลในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์ผ่านโมบายเลินนิ่งเพื่อสนับสนุนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ดังนี้

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์ผ่านโมบายเลินนิ่งเพื่อสนับสนุนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean :)และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ผลการวิจัย (Research Results)

รูปแบบการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์ผ่านโมบายเลินนิ่งเพื่อสนับสนุนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านโดยทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์ผ่านโมบายเลินนิ่งเพื่อสนับสนุนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์บริบทการเรียนการสอน มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้
การวิเคราะห์บริบทการเรียนการสอน

1.การวิเคราะห์ผู้เรียน

2.การวิเคราะห์เนื้อหาและกิจกรรม

3.การวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอนผ่านโมบายเลินนิ่ง

ส่วนที่ 2 การเตรียมการก่อนการเรียนการสอน มี 9 องค์ประกอบ ดังนี้

1.ปฐมนิเทศผู้เรียน

2.จัดกลุ่มผู้เรียน

3.กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ให้ชัดเจน

4. กำหนดว่าวัตถุประสงค์ส่วนไหนควรเรียนแบบลงมือทำหรือ Inquiry ส่วนไหนควรเรียนแบบรับถ่ายทอด

5. กำหนดระบบตรวจสอบให้แน่ใจว่านักเรียนเข้าถึงวิดีทัศน์เพื่อเรียนสาระวิชา

6. กำหนดกิจกรรมให้นักเรียนลงมือทำเพื่อเรียนรู้ในชั้นเรียน

7. กำหนดวิธีสอบหลายวิธีเพื่อพิสูจน์ว่านักเรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ ในแต่ละบทเรียน

8.วัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียน

9.วัดทักษะการแก้ปัญหาก่อนเรียน

ส่วนที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอน แบ่ง ออกเป็น 2 กระบวนการ ดังนี้

การเรียนนอกชั้นเรียนผ่านโมบายเลินนิ่ง มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่

1.เข้าสู่ระบบการเรียนการสอนบนเครือข่าย

2. แจ้งสถานการณ์ที่เป็นปัญหา (Problem base) ที่ส่งเสริมกระบวนการการแก้ปัญหาและการถ่ายโยงการเรียนรู้ ที่มีการออกแบบสถานการณ์ปัญหาที่เน้นสภาพบริบทจริง และกำหนดภารกิจการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการการแก้ปัญหาของผู้เรียน

2.1 แจ้งสถานการณ์ (โจทย์) ให้ผู้เรียนทราบ

2.2 มอบหมายภาระกิจและข้อกำหนดของงาน

3.เสนอแหล่งการเรียนรู้ (Resources) สนับสนุนการค้นพบคำตอบในการแก้ปัญหาจากการเสาะแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ โดยอาศัยทฤษฎีพุทธิปัญญานิยมมาเป็นพื้นฐานในการออกแบบที่มีการจัดหมวดหมู่ของสารสนเทศ และการเลือกใช้สื่อที่มีคุณลักษณะและระบบสัญลักษณ์ของสื่อเพื่อให้ผู้เรียนสามารถประมวลสารสนเทศได้ดี

4.กรณีใกล้เคียง เป็นการนำเสนอประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนในกรณีที่ผู้เรียนบางคนยังไม่มีประสบการณ์เรื่องนั้น ๆ และเป็นแนวทางให้ผู้เรียนอ้างอิงและเชื่อมโยงประสบการณ์ดังกล่าวไปใช้ในการแก้ปัญหาในบริบทที่ใกล้เคียง

5..เสนอฐานความช่วยเหลือการสร้างความรู้ (Scaffolding) การออกแบบฐานการช่วยเหลือโดยอาศัยพื้นฐานของหลักการ Open learning environments (OLEs) สนับสนุนผู้เรียนในการแก้ปัญหา หรือการเรียนรู้ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจให้สำเร็จด้วยตนเองได้มีฐานการช่วยเหลือ 4
ลักษณะคือ ด้านการคิดรวบยอด ด้านการคิด ด้านกระบวนการ และด้านกลยุทธ์

6.ผู้เรียนขอคำแนะนำจากผู้ฝึกสอน (Coaching), ผู้เชี่ยวชาญ (Expert) จะสนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองโดยการกระตุ้น และช่วยเหลือ ผู้เรียนเพื่อให้ทำภารกิจได้โดยอาศัยหลักการของโมเดลการฝึกงานทางปัญญา (Cognitive Apprenticeship)

7.การร่วมมือกันแก้ปัญหา (Collaboration)

8.วัดและประเมินผลการเรียน คือการประเมินผลการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

การเรียนการสอนในชั้นเรียน มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1.ทบทวนเนื้อหา/ปัญหา คือผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเนื้อหาและคำถามในชั้นเรียน

2.ทำกิจกรรมร่วมกันภายในกลุ่ม คือ การแจกใบงานให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกันภายในกลุ่ม

3.นำเสนอผลการทำกิจกรรม คือให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปและนำเสนอผลการดำเนินกิจกรรมตามใบงาน

4.ประเมินผลการทำกิจกรรม คือ ให้คะแนนการนำเสนอผลการทำกิจกรรมผู้เรียน

5.อภิปรายและสรุปผล คือ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายผลการเรียนรู้ร่วมกัน

ส่วนที่ 4 คือ การวัดผลและประเมินผล ได้แก่

1.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.การวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียน

3.การวัดทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียน

ส่วนที่ 5 คือ ข้อมูลป้อนกลับ

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ

ความเหมาะสมของ **องค์ประกอบ**	**ค่าเฉลี่ย**	**ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน**	**ระดับความคิดเห็น**
ด้านการวิเคราะห์บริบทการสอน	4.60	0.54	มากที่สุด
ด้านการเตรียมการก่อนการเรียน	4.20	0.44	มาก
ด้านการเรียนการสอนผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์	4.00	0.00	มาก
ด้านการประเมินผล	3.80	0.83	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.15	0.45	มาก

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านโดยทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์ผ่านโมบายเลินนิ่งเพื่อสนับสนุนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ผู้วิจัยแบ่งรูปแบบออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์บริบทการเรียนการสอน มี 3 องค์ประกอบ ส่วนที่ 2 การเตรียมการก่อนการเรียน มี 9 องค์ประกอบ ส่วนที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบ่งเป็น 2 กระบวนการ ส่วนที่ 4 การประเมินผลมี 3 องค์ประกอบ และ ส่วนที่ 5 คือกระบวนการป้อนกลับ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jantakoon, T., & Piriyasurawong, P. (2018)

เอกสารอ้างอิง (References)

จารุณี ซามาตย์ และ สุมาลี ชัยเจริญ. (2559). การสังเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการการแก้ปัญหาและการถ่ายโยงการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาคอมพิวเตอร์ศึกษา. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 191-201.

ชูสิทธิ์ ทินบุตร. (2556). การพัฒนาแบบจำลองสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมความสามารถการคิดวิเคราะห์ในการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปิยะวดี พงษ์สวัสดิ์ และ ณมน จีรังสุวรรณ. (มกราคม-มิถุนายน 2558). การออกแบบรูปแบบการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้กิจกรรม WebQuest เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ(1), 151-158.

เพ็ญศรี ศรีสวัสดิ์. (2556). การพัฒนารูปแบบการสอนเอ็มเลิร์นนิ่งโดยใช้กลยุทธ์การจัดการความรู้. การประชุมวิชาการระดับชาติด้านอีเลิร์นนิ่ง ประจำปี พ.ศ.2556 (หน้า 148-157). มหาวิทยาลัยไซเบอร์.

ทิศนา แขมมณี. 2551. 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. พิมพครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิชัย ตรีเล็ก. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้โครงงานเป็นฐานผ่านโลกเสมือนผสานโลกจริงบนเอ็มเลิร์นนิ่งเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานประชาคมอาเซียนระหว่างนักเรียนไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สรญา เปรี้ยวประสิทธิ์. (2557). รูปแบบโมบายเลิร์นนิงแบบเบญจขันธ์ด้วยวิธีปุจฉาวิสัชนาเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สุภาพร สุดบนิด สมบัติ ท้ายเรือคำ และ บังอร กุมพล. (2557). การเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อการเรียน เจตนคติต่อการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ. วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลับมหาสารคาม (ฉบับพิเศษ), 164-178.

อนุศร หงษ์ขุนทด และ ไพฑูรย์ ศรีฟ้า. (พฤษภาคม - สิงหาคม 2558). การพัฒนารูปแบบระบบการเรียนแบบห้องเรียนกลับด้านผ่านสื่อ 3 แบบด้านทักษะดนตรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์(2), 71-83.

อุษณีย์ มณีรัตน์ และ สุมาลี ชัยเจริญ. (2559). กรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 1-8.

Avenog, U. B. (2005). Using Mobile Communication tools in Web based instruction. Master's thesis. The Graduate School of Natural and Applied Science , Middle East Technical University, Turkey.

Bellanca, James and Brandt, Ron.21st Century Skills :Rethinking How Students Learn. USA: Solution Tree Press, 2010

Hashim, A. (2007). Mobile Technology for Learning Java Programming - Design and Implementation of a Programming Tool for VISCOS Mobile.

Jantakoon, T., & Piriyasurawong, P. (2018). FLIPPED CLASSROOM INSTRUCTIONAL MODEL WITH MOBILE LEARNING BASED ON CONSTRUCTIVIST LEARNING THEORY TO ENHANCE CRITICAL THINKING (FCMOC MODEL), Journal of Theoretical and Applied Information Technology, 96(16), 31 August 2018, 5607–5614.

Mohamed Ally (2009). Mobile Learning: Transforming the Delivery of Education and Training. Athabasca, AB: Athabasca University Press.

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุล

ACTIVITY-BASED LEARNING IN CHEMISTRY: COVALENT BOND AND MOLECULAR GEOMETRY

ระพีพรรณ เหลือสืบชาติ[1] นวศิษฏ์ รักษ์บำรุง[2]

Rapeephan Luasuebchat[1], Nawasit Rakbamrung[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุล เพื่อเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของนักเรียน และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้โดยใช้ กิจกรรมเป็นฐาน ในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 คน โรงเรียนขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ในจังหวัดปราจีนบุรี แบบแผนของการวิจัย One Group Pretest–Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน จำนวน 15 ข้อ แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม จำนวน 10 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุลมีผลสัมฤทธิ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนมีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก

---

[1]คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อีเมล rapeephan711@gmail.com ([1]Faculty of Science Burapha University E-mail rapeephan711@gmail.com)

[2]คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อีเมล nawasit@buu.ac.th ([2]Faculty of Science Burapha University E-mail nawasit@buu.ac.th)

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 อยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้
คำสำคัญ (Keywords) : การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน, พันธะโคเวเลนต์, รูปร่างโมเลกุล,

Abstract

[The purposes of this research were to study the students' achievement to the learning activities arrangement in the chemistry topics of Covalent bond and Molecular geometry. This was to compare the team working behavior before and after in learning processes in Covalent bond and Molecular geometry using the activities. The target groups consisted of 30 students in grade 10 in 2019 academic year of the big size school in Prachinburi province. The research pattern of One group Pretest-Posttest Design data collection included the 20 learning achievement tests, 15 students' satisfaction questionaries, 10 team work skills assessment. The statistics which used to analyze the data including consistency index, difficulty classification power, mean and standard deviation. The results were found as follow:

1. After the learning activities in covalent bond and molecular geometry, the students achievement were higher with the statistical significance at the level of .05

2. The overall team working behavior of students was equal to 4.61 which was at the very good level

3. The students' satisfaction to the learning activities arrangement in the chemistry topic of covalent bond and molecular geometry was equal to 4.58 which was at the very good level and higher than the hypothesis.
Keywords : ACTIVITY-BASED LEARNING, COVALENT BOND, MOLECULAR GEOMETRY,

บทนำ (Introduction)

การเรียนการสอนรายวิชาเคมีในยุคปัจจุบันนิยมใช้วิธีผสมผสานทฤษฎีกับการทดลองเข้าด้วยกัน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2541) สำหรับรายวิชาเคมี 1 มีความมุ่งหมายในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะ กระบวนการ และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ เห็นคุณค่าของวิทยาศาสตร์และนำความรู้และหลักการที่เรียนไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ และสามารถแก้ปัญหาในการเรียนและในชีวิตประจำวันได้ สำหรับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาดังกล่าว ใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนปราจีนกัลยาณี พบว่านักเรียนมีผลการเรียนเรื่องพันธะโคเวเลนต์ และรูปร่างโมเลกุลต่ำกว่าเรื่องอื่น ๆ เมื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาทำให้ทราบว่าหัวข้อเรื่อง สูตรโครงสร้างลิวอิส พันธะโคเวเลนต์ และรูปร่างโมเลกุลโคเวเลนต์ มีเนื้อหาที่ยากต่อ

การทำความเข้าใจ และยังขาดกิจกรรมการสอนที่จะกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจ ดังนั้นเมื่อสิ้นสุด การเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประเด็นสำคัญที่ต้องพัฒนาคือ กิจกรรมที่จะช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียน และสื่อการสอนที่ช่วยเสริมความเข้าใจเพิ่มเติม

ชนาธิป พรกุล (2554) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมการเรียนรู้ (Active learning) คือ การส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ด้วยเทคนิคหรือกิจกรรมต่าง ๆ ผู้สอนมีบทบาทอำนวยความสะดวกและจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จนเกิดเป็นการเรียนรู้อย่างมีความหมาย การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน มีลักษณะสำคัญ คือ 1. การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นด้านการรู้คิด 2. กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้จากตัวผู้เรียนเองมากกว่าการฟังผู้สอนในห้องเรียนและการท่องจำ 3. พัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนองทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนอกห้องเรียนอีกด้วย 4. ได้ผลลัพธ์ในการถ่ายทอดความรู้ใกล้เคียงกับการเรียนรู้รูปแบบอื่น แต่ได้ผลดีกว่าในการพัฒนาด้านทักษะด้านการคิดและการเขียนของผู้เรียน 5. ผู้เรียนมีความพึงพอใจกับการเรียนรู้แบบนี้มากกว่ารูปแบบที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบตั้งรับ (Passive learning) 6. มุ่งเน้นความรับผิดชอบของผู้เรียนในการเรียนรู้โดยผ่านการอ่าน เขียน คิด อภิปราย และเข้าร่วมในการแก้ปัญหา และยังสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตามลำดับขั้นการเรียนรู้ของบลูม (Bloom) ทั้งในด้าน พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ซึ่งมีวิธีการจัดการเรียนรู้หลายวิธี เช่น การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-based learning) การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based learning) การเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการคิด (Thinking based learning) การเรียนรู้การบริการ (Service learning) การเรียนรู้จากการสืบค้น (Inquiry-based learning) การเรียนรู้ด้วยการค้นพบ (Discovery learning) เป็นต้น ดังจะเห็นได้จาก พาสันติ บุญธรรม (2554) ได้ทำการพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยบูรณาการรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7E กับแนวคิดของกานเย (Gagne’s theory of learning) สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับ ศิริพร นิลโคตร (2555) ได้ทำการศึกษามโนมติทางวิทยาศาสตร์ เรื่องพันธะโคเวเลนต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเปรียบเทียบ พบว่า หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเปรียบเทียบ นักเรียนส่วนใหญ่มีมโนมติสอดคล้องกับมโนมติทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 5 มโนมติ ได้แก่ ชนิดของพันธะโคเวเลนต์ โมเลกุลที่ไม่เป็นไปตามกฎออกเตต แนวคิดเกี่ยวกับเรโซแนนซ์ รูปร่างโมเลกุล และสารโคเวเลนต์ โครงผลึกร่างตาข่าย นักเรียนส่วนใหญ่มีมโนมติสอดคล้องกับมโนมติทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 4 มโนมติ ได้แก่ การเกิดพันธะโคเวเลนต์ การเขียนสูตรและการ

เรียกชื่อสารโคเวเลนต์ ความยาวของพันธะและปริมาณพันธะ แรงยึดเหนี่ยวระหว่างโมเลกุลโคเวเลนต์ และนักเรียนส่วนใหญ่มีมโนมติคลาดเคลื่อน จำนวน 1 มโนมติ คือ สภาพขั้วโมเลกุลโคเวเลนต์

จากแนวคิดและรายงานผลการวิจัยข้างต้นทำให้ทราบได้ว่าการจัดการเรียนรู้เรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุล เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก หากครูสอนโดยการบรรยายในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว ดังนั้นในแต่ละเนื้อหาจึงต้องมีกิจกรรมให้กับนักเรียนได้ปฏิบัติจริง ผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลาย ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะนำแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-based learning) มาใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุล เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ให้นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีม และส่งผลให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้ของนักเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุล

2. [เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุล

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุล

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

[รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัย One Group Pretest–Posttest Design (Fitz Gibbon, 1987) ซึ่งมีรูปแบบการวิจัยดังนี้

T_1	X	T_2

เมื่อ T_1 หมายถึง การทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุล

T_2 หมายถึง การทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้

กลุ่มที่ศึกษา

1. ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปราจีนกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7 จำนวน 4 ห้องเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปราจีนกัลยาณี ที่เรียนแผนการเรียนวิทย์-คณิต อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ได้มาโดยการเลือกแบบบังเอิญ (Haphazard or Accidental Sampling) จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ รายวิชาเคมี เรื่อง พันธะเคมีและรูปร่างโมเลกุล ด้วยกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีกิจกรรมทั้งหมด 5 แผน รวม 15 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ รายวิชาเคมี เรื่องพันธะเคมีและรูปร่างโมเลกุล ซึ่งเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ เรื่อง พันธะเคมีและรูปร่างโมเลกุล จำนวน 15 ข้อ

4. แบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม จำนวน 10 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการดำเนินการดังนี้

1. รับสมัครนักเรียนที่มีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยการประกาศในชั่วโมงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 รับจำนวน 30 คน พร้อมกับให้กรอกใบสมัคร

2. ปฐมนิเทศนักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน และทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน

3. ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น 5 ช่วง ช่วงละ 3 ชั่วโมง

4. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ได้จากการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยเครื่องมือที่สะท้อนผลการปฏิบัติ คือ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และให้ทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

5. นำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบคะแนนสอบหลังเรียน และความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนเรื่องพันธะโคเวเลนต์ และรูปร่างโมเลกุล จากนั้นทำการแปรผลข้อมูล และสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำคะแนนที่ได้จากการทำกิจกรรม และคะแนนจากการทำแบบทดสอบมาวิเคราะห์ดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากการทำกิจกรรม และคะแนนทดสอบหลังเรียนกิจกรรมการเรียนรู้

2. ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน และผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ รายวิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์ และรูปร่างโมเลกุล มาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบ t-test (Dependent Samples t – test) ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการวิจัย (Research Results)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุล เพื่อเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมก่อนเรียนกับหลังเรียน จากการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุล โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้โดยใช้ กิจกรรมเป็นฐาน ในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุล ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน รายวิชาเคมี เรื่องพันธะเคมีและรูปร่างโมเลกุล โดยใช้ t–test (Dependent Samples t-test) ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน รายวิชาเคมี เรื่องพันธะเคมีและรูปร่างโมเลกุล

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	ร้อยละ	ค่า g	SD
ก่อนการจัดกิจกรรม	30	20	8.63	43.17	0.76	2.09
หลังการจัดกิจกรรม	30	20	17.30	86.5		1.29

* P<.05

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะเคมีและรูปร่างโมเลกุล กับกลุ่มตัวอย่างก่อนการจัดกิจกรรมมีผลสัมฤทธิ์ มีค่า = 8.63 มีค่า SD = 2.09 และหลังการจัดกิจกรรมมีค่า = 17.30 มีค่า SD = 1.29 ค่า g =0.76

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะเคมีและรูปร่างโมเลกุล

	Paired Differences		t	p (2-tailed)
	$\bar{X}$	SD		
Pair 1 Post-Pre	8.67	1.45	32.82*	.000

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะเคมีและรูปร่างโมเลกุล เมื่อวิเคราะห์ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ให้ผลการวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน นั่นแสดงว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะเคมีและรูปร่างโมเลกุล หลังการจัดการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

2. วิเคราะห์ผลการประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม ของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ รายวิชาเคมี เรื่องพันธะเคมีและรูปร่างโมเลกุลโดยการหาค่าเฉลี่ย

จากผลการประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม ของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ รายวิชาเคมี เรื่องพันธะเคมีและรูปร่างโมเลกุล โดยการหาค่าเฉลี่ย พบว่า นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 4.61 อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. วิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ รายวิชาเคมี เรื่องพันธะเคมีและรูปร่างโมเลกุลโดยการหาค่าเฉลี่ย

จากผลการวัดระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ รายวิชาเคมี เรื่องพันธะเคมีและรูปร่างโมเลกุล โดยการหาค่าเฉลี่ย พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 4.58 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. คะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์เมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์ เมื่อวิเคราะห์ระหว่างก่อนการจัดการเรียนรู้และหลังการจัดการเรียนรู้ให้ผลการวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน นั่นแสดงว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุล หลังการ

จัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 เมื่อได้วิเคราะห์ความก้าวหน้าทางการเรียน พบว่า ผลการเรียนเพิ่มขึ้นจริง 0.76 ซึ่งหมายถึง ความก้าวหน้า หรือผลการเพิ่มขึ้นจริงในระดับที่สูงขึ้นของนักเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานมีลักษณะการจัดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผ่านการทำกิจกรรม โดยมีครูผู้ที่คอยให้การสนับและให้คำปรึกษา นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นด้วยกัน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป ขันที่ 4 ขั้นขยายความรู้ และขั้นที่ 5 ขั้นประเมิน ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน คำนึงถึงความสนใจและความสามารถของผู้เรียน ตามกิจกรรมที่มีรูปแบบที่หลากหลาย เป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับชนาธิป พรกุล (2554) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมการเรียนรู้ (Active Learning) คือ การส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ด้วยเทคนิคหรือกิจกรรมต่าง ๆ ผู้สอนมีบทบาทอำนวยความสะดวกและจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จนเกิดเป็นการเรียนรู้อย่างมีความหมาย การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับวทัญญู วุฒิวรรณ์ (2553) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เชิงรุกเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทำให้พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 นิจวรรณ พิมคีรี (2555) ได้กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการ แก้ปัญหา ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากการที่นักเรียนมีความอยากรู้อยากเห็น กระตือรือร้นในการศึกษา ค้นคว้าข้อมูล ทดลอง และลงมือปฏิบัติสร้างความรู้จากกระบวนการทำงานกลุ่ม เพื่อนำความรู้ทาง วิทยาศาสตร์ที่ค้นพบจากประสบการณ์การเรียนรู้มาเชื่อมโยงเพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันด้วยกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ตามขั้นตอนของ Weir 2

2.นักเรียนที่เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุล พบว่าค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมของนักเรียนจากแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของแต่ละกลุ่มโดยภาพรวมแล้วอยู่ในเกณฑ์ดีมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของข้อคำถามแล้วพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอยู่ในระดับที่ดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 และหัวข้อส่วนใหญ่ อยู่ในระดับที่ดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฐากูร บุญสาร (2560) โปรแกรมการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีมโดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน สำหรับห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกัลยาณวัตร พบว่า เมื่อเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมหลังจากการจัดการเรียนการสอนการเขียนโปรแกรมโดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน สำหรับห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกัลป์ยาณวัตรเป็นร้อยละ 80 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฏิภาณ ลือนาม (2560) การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีมด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคทีเคโอ สำหรับนักเรียน

ห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า เปรียบเทียบทักษะการทำงานเป็นทีมมีผลตามเกณฑ์ร้อยละ 80

3. การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์ ทุกรายการอยู่ในระดับมาก ขึ้นไป ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 เมื่อเฉลี่ยทุกรายการจะมีค่า $\bar{X}$= 4.58 ซึ่งถือว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
มีค่า SD = 0.54 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานทำให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีกิจกรรมที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนได้เคลื่อนไหว ได้ช่วยกันภายในกลุ่มทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจกับการจัดการเรียนรู้แบบนี้ ซึ่งสอดคล้อง กับ จรรยา ไกรสน (2556) กล่าวว่า นักเรียนที่เรียนโดดยแบบจำลองรูปร่างโมเลกุลโคเวเลนต์มีความพึงพอใจต่อแบบจำลอง โดยภาพรวมในระดับดีมาก เนื่องจากแบบจำลองมีขั้นตอนมีขั้นตอนใช้ชัดเจน ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียน ต้องการเสาะแสวงหาความรู้และลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตัวเอง ซึ่งช่วยกระตุ้นให้เกิดแรงเสริมอยากรู้อยากเห็นมากขึ้น

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานซึ่งผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ใช้เกมส์ สอดแทรกเนื้อหา มีการสืบค้นข้อมูลออกแบบ จากองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ ผลงานที่นักเรียนคิดค้นขึ้น และเกิดขึ้นเนื่องจากการกระตุ้นการทำงานของคนในทีม กิจกรรมการเรียนร่วมแบบนี้ นับว่าเหมาะสมมากในการนำมาใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมปลายเพื่อสร้างพื้นฐานในวิชาเคมี ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง และเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัว ถือเป็นรูปแบบหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ และเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะของนักเรียนให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังสมได้อย่างมีความ ที่จะช่วยให้การปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เกิดผลอย่างสูงสุดกับนักเรียนให้เกิดทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์และรูปร่างโมเลกุล การแบ่งกลุ่มนักเรียนในการทำกิจกรรมในแต่ละกลุ่มควรประกอบด้วยนักเรียนที่มีผลการเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อจะได้มีการช่วยเหลือกันในกลุ่ม และเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละฐาน จะได้ใช้เวลาใกล้เคียงกัน เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้จัดกิจกรรมนอกเวลาเรียนตามความสมัครใจของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม และการจัดกลุ่มนักเรียนเลือกตามความสมัครใจ จึงทำให้บางกลุ่มอาจมีนักเรียนผลการเรียนปานกลางและอ่อนอยู่ด้วยกัน

1.2 ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ควรมีการปรับความยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสมของการทำกิจกรรมของนักเรียน

1.3 หลังการจัดการเรียนรู้แล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบ ครูผู้สอนควรชี้แจงรายละเอียดและเกณฑ์การประเมินให้คะแนนของแบบทดสอบ ให้นักเรียนก่อนลงมือทำเพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานไปใช้ในการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนช่วยให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง ได้ทำการทดลอง ได้เรียนรู้เนื้อหาผ่านกิจกรรม ดังนั้นควรนำการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานไปใช้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์พื้นฐานในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น วิชาชีววิทยา วิชาฟิสิกส์ เป็นต้น

2.2 ในการจัดการเรียนรู้เรื่อง พันธะเคมี ครูผู้สอนอาจนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบอื่นมาผสมผสาน เช่น การใช้ปัญหาเป็นฐาน การใช้โครงงานเป็นฐาน สะเต็มศึกษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมวิชาการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จินตนา บุญบงการ. (2549). **สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : วี.พริ้น.

ชนาธิป พรกุล. (2554). **การสอนกระบวนการคิด : ทฤษฎีและการนำไปใช้.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชวาล แพรัตกุล. (2540). **เทคนิคการเขียนข้อสอบ.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ฐิติสิทธิ นิลโสม. (2552). **การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น เรื่องพันธะเคมีชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4** .ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทิศนา แขมมณี. (2537). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ**. ป.ท.ท. : ม.ป.พ.

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์ และคณะ (2524). **กลยุทธ์การสร้างองค์การคุณภาพ.** กรุงเทพฯ : ธรรมกมลการพิมพ์.

ธีระ รุญเจริญ. (2548). **สู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ.** กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พาสันติ บุญธรรม. (2554). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยบูรณาการรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 E กับแนวคิดของกายเย สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. ครุศาสตรมหาบัณฑิต, หลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์. (2544). **พฤติกรรมการสอนวิทยาศาสตร์.** กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.

รัชนีกร ทัพชัย. (2552). **การพัฒนาระบบการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน กรณีศึกษาการแก้ปัญหาความก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2**. ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรมฉบับรายบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

ราณี สุวรรณพฤกษ์. (2551). **เคมีทั่วไป สำหรับวิศรกรรม เล่ม 1**. กรุงเทพ: วิทยพัฒน์.

เรียมพร แสนซุ้ง. (2557). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องอัตราส่วนและร้อยละ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.** ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิทยาศาสตร์การศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

โรงเรียนปราจีนกัลยาณี. (2556). **หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนปราจีนกัลยาณี**. ม.ป.ท.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2545). **เทคนิคการวิจัยการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โอเดียมสโตร์.

วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. (2551). **แนวทางจัดการเรียนรู้แบบโครงการ.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็ม ไอ ที พริ้นติ้ง.

ศศิธร ลิจันทร์พร. (2556). **การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานโดยใช้แอพพลิเคชันเพื่อการศึกษาบนอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่เพื่อส่งเสริมความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย.** ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศิริพร นิลโคตร. (2555). **การศึกษามโนมติทางวิทยาศาสตร์เรื่องพันธะโคเวเลนต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเปรียบเทียบ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศรีบุญตาม โจมศรี. (2553). **ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง พันธะเคมีชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้(5E) รวมกับแผนผงมโนมติ.** ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมยศ นาวีการ. (2525). **บทบาทของสถาบันการเงินกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์**. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุพีรา ดาวเรือง. (2555). **การพัฒนารูปแบบการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้การเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานและเทคนิคเพื่อนคู่คิดบนวิกิเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3**. ปริญญาครุศาสตร์ มหาบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. (2553**). แนวคิดการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้**. ม.ป.ท.

อัญชานา นิ่มอนุสรณ์กุล. (2558). **การประยุกต์ใช้เคมีอินทรีย์ในชีวิตประจำวันเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการรับรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายผ่านการจัดการจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน**. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเคมีศึกษา, หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

อารีย์ วชิรวราการ. (2542). **การวัดและประเมินผลการเรียน.** กรุงเทพฯ, สถาบันราชภัฏธนบุรี.

อำภาพร ศรีสารคาม. (2556). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องพันธะโคเวเลนต์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 การคิดวิเคราะห์และต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้นและการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือ**. ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Melanie, M. C., Sonia M. U.,Caleb Z. H.,& Michael W. K.(2012). Development and Assessment of a Molecular Structure and Properties Learning Progression. **Journal of Chemical Education, 89,** 1351–1357

Kelly J. Donaghy and Kathleen J. Saxton (2012). Connecting Geometry and Chemistry: A Three-Step Approach to Three-Dimensional Thinking. **Journal of Chemical Education, 89,** 917–920

วิทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Code
Instruction of Thai Language Method for teacher's elementary education by QR Code

ขวัญทิชา เชื้อหอม[1] จิตตวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา[2] แฝงกมล เพชรเกลี้ยง[3]
Kwanticha Scuhom[1] Jittawisut Wimuttipanya[2] Fangkamol Phetkliang[3]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Code และความพึงพอใจของนักศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ มีความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 มีค่าอำนาจจำแนกมากกว่า 0.20 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .92 แบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.72 - 1.00 ค่าอำนาจจำแนก 0.57 - 0.76 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงประมาณ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปความเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้วิทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Code มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษามีความพึงพอใจ ในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร สื่อ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ กิจกรรมและการประเมินผลอยู่ที่ระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.40 รองลงมา คือ เทคนิควิธีการสอนและกระบวนที่สนุกสนาน สร้างจินตนาการ และการเรียนรู้ร่วมกัน อยู่ที่ระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 และการสร้างนวัตกรรมด้วยตัวผู้เรียนเองโดยใช้การเชื่อมโยงผ่าน QR Code อยู่ที่ระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36

คำสำคัญ: วิทยาการสอนภาษาไทย, ครูประถมศึกษา, QR Code

---

[1]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา petite_prim@hotmail.com
Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University.

[2]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา Jittawisut21@gmail.com
Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University.
[3]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
pun040thailand@gmail.com
Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University.

Abstract

The purpose of this research were to Instruction of Thai Language Method for teacher's elementary education by QR Code and satisfaction. The sample were 26 students, 3 grade in academic year 2018 of Elementary Education, Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University. The research instrument were of knowledge test with degree of difficulty between 0.20-0.80 discrimination over than 0.20 and the reliability of 0.92 and questionnaire with a consistency index was between 0.72 - 1.00 discrimination was between 0.57 - 0.76 and a reliability was at .87. The statistics used for data analysis are frequency, percentage, and standard deviation for approximate data qualitative data uses content analysis and descriptive summaries.

The results of Instruction of Thai Language Method for teacher's elementary education by QR Code were the post-test learning achievement scores were significantly higher than the pre-test at the statistical level of 0.05. The satisfaction almost at the highest level, the mean was 4.71 and the standard deviation was 0.38 and it was found that the highest score were activities consist of design personal resources media classroom computer learning resources and assessment at the highest level the mean was 4.78 and the standard deviation was 0.40. Techniques, teaching methods and fun processes Create imagination And learning together at the highest level the mean was 4.72 and the standard deviation was 0.37 and the Creating innovation with the learners by using links via QR code was at the highest level the mean was 4.62 and the standard deviation was 0.36.

Keyword: Decision of University

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองของทุกประเทศอย่'างรวดเร็ว ทำให้ทุกประเทศต้องมี การทบทวนวาระของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการศึกษาอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนาประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ตระหนัก เรื่อง “การศึกษาไทยใน โลกศตวรรษที่ 21” เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวาระการพัฒนาสำคัญในศตวรรษที่ 21 และแนวโน้มบริบทการเปลี่ยนแปลงการศึกษาที่เกิดขึ้น เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21โยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสร้างสรรค์และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดทั้งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาของแต่ละประเทศ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา บทวิเคราะห์, 2557)

ปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีอิทธิพลต่อในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านธุรกิจ และด้านการศึกษา หรือด้านอื่นๆ ก็ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญทำให้ปัจจุบันเทคโนโลยีต่าง ๆ ของระบบคอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปสู่รูปแบบใหม่ ๆ อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเทคโนโลยีสื่อสารได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ร่วมกันมากขึ้น รวมไปถึงด้านการศึกษาด้วย เช่น การพัฒนาระบบเกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น CAI (Computer Assisted Instruction) หรือการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยสอน (คอมพิวเตอร์ช่วยสอน, 2557) หรือ CBT (Computer Base Training) หรือคอมพิวเตอร์ช่วยฝึกอบรม (คอมพิวเตอร์ช่วยฝึกอบรม, 2557) รวมไปถึง CAD (Computer Assisted Design) หรือคอมพิวเตอร์ช่วยในการออกแบบในระบบแอพพลิเคชั่นต่าง ๆ (Applications) รวมถึง QR code (คอมพิวเตอร์ช่วยออกแบบ, 2557) ก็เป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้งานผสมผสานกับเนื้อหาบทเรียนโดยมีการพัฒนารูปแบบที่สามารถทำงานได้บนอุปกรณ์มือถือรูปแบบ iOS และAndroid ซึ่งการใช้นวัตกรรมอย่างสมาร์ทโฟนกับการประยุกต์ใช้เข้ากับการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง กระจ่างและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น สามารถช่วยลดภาระการสอนที่ใช้เวลาอันยาวนานในเรื่องที่นักเรียนเข้าใจได้ยากและมองไม่เห็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนในเชิงบูรณาการกับเทคโนโลยีที่ผู้สอนจะต้องมีความเชี่ยวชาญด้านการใช้เครื่องมือในห้องปฏิบัติการและพัฒนารูปแบบการสอนที่จะสื่อสารให้ผู้เรียนโดยผ่านนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพที่จะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นครูจะต้องมีการบูรณาการแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ครู และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางสังคมอย่างเห็นเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่า (Vygotsky, 1978) สำหรับการสอนภาษาไทยนั้น ไม่ว่าสังคมโลกจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางอย่างไรก็ตาม กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยก็ยังคงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในด้านของการสื่อสาร การฟัง พูด อ่าน เขียน ให้มีประสิทธิภาพ โดยทั้งหมดจะต้องให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจหลักภาษาและวรรณคดีไทยอย่างเห็นคุณค่า ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม โดยครูผู้สอน

จำเป็นที่จะต้องหาเทคนิควิธีเพื่อจะให้นักเรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชามากยิ่งขึ้น และในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มสาระแรกของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2557 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2561 (กรมวิชาการ, 2561) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับประถมศึกษา เพราะจะเป็นพื้นฐานของประสบการณ์เรียนรู้ ด้านการอ่าน การฟัง การคิด และการเขียน การจัดการเรียนรู้จึงต้องมีแผนการสอนที่ครอบคลุมการวัดพฤติกรรมของนักเรียนอย่างเต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) โดยใช้การเรียนรู้ที่บูรณาการกับสื่อเทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ ที่ทันสมัยและสนองต่อความต้องการของผู้เรียน เช่น QR code, AR หรือ Applications ต่าง ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์และจินตนาการแห่งการเรียนรู้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Code โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีการศึกษา 2561 เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เชิงแก้ปัญหา โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ การสร้างชิ้นงาน ภายใต้การวางแผนงานที่มีระบบขั้นตอน และการวางตำแหน่ง รูปแบบการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยบูรณาการกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเกิดประโยชน์ เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนรู้ และการแสวงหาความรู้ของผู้เรียนสนุกสนาน เอื้ออำนวย สะดวกสบาย และสร้างแรงจูงในในการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Code

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีการศึกษา 2561 จำนวน 52 คน

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีการศึกษา 2561 จำนวน 26 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้เลือกใช้ข้อคำถามที่เฉพาะเจาะจงด้านที่ต้องการศึกษาและมีอิทธิพลต่อการกำหนดองค์ประกอบขององค์กร ประกอบด้วย วิทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Code

ขอบเขตด้านเวลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Code จัดทำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน และดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) การดำเนินการนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เทคนิคดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index) โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งค่า IOC แต่ละข้อมีค่ามากกว่า 0.72 ขึ้นไป

2) ปรับปรุงข้อคำถามในแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่าน

3) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและจัดทำแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) ใช้มาตรวัดของ Likert (อ้างถึงใน สมบูรณ์ สุริยวงศ์ และ คนอื่นๆ 2544) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมตรวจสอบคุณภาพการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งค่า IOC แต่ละข้อมีค่าตั้งแต่ 0.72 ขึ้นไป

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามเกี่ยวกับวิทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Code ปรากฏว่า แบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้ดำเนินการหาค่าอำนาจจำแนกโดยการใช้วิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบ Pearson คัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกเป็นบวกและสูงกว่า .57 (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2521) ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .57 - .76 ได้แบบสอบถามเกี่ยวกับภาพลักษณ์ แรงจูงใจ และความเชื่อมั่นของนักศึกษาต่อการเรียนรู้วิทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Codeตามเกณฑ์ และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โดยผู้วิจัยนำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างผ่านการประเมินทางสมาร์ทโฟนและแบบสอบถามด้วยตัวของนักวิจัยเอง จำนวน 26 ชุด ได้กลับมาคืน 26 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 (การตอบกลับจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์และแบบสอบถามจากกระดาษ) และการทำแบบทดสอบ จำนวน 40 ข้อ แบบปรนัย จำนวน 26 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงประมาณ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปความเชิงพรรณนา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive method) เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยค่าสถิติพื้นฐาน การแจกแจง จำแนก และอธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องวิทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Code ผู้วิจัยได้แสดงผล ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้วิทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Code

กลุ่มตัวอย่าง	n	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	df	sig
			$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
ผู้เรียน	26	40	14.12	4.52	37.17	0.65	21.28*	25	.000

*ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้วิทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Code โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ คะแนนเต็ม 40 คะแนน พบว่า ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 14.12 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.52 หลังการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 37.17 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.65 เมื่อนำค่าเฉลี่ยของคะแนนไปเปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน สามารถคำนวณค่า t ได้เท่ากับ 21.28 ค่า t ที่ได้มีค่ามากกว่าค่า t ในตาราง หรือค่า t วิกฤต (ค่าวิกฤตมีค่าเท่ากับ 1.708) แสดงว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้วิทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Code หลังเรียนสูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม

(n=26)

สถานภาพ	จำนวน	ค่าร้อยละ
ชาย	3	11.54
หญิง	23	88.46
รวม	26	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า จำนวนนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามวิทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Code มีทั้งหมด จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยมีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 88.46 และเพศชาย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 11.54

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อวิทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Code

ด้าน	สื่อ		เทคนิควิธีการ		นวัตกรรม	
	($\overline{X}$)	(S.D.)	($\overline{X}$)	(S.D.)	($\overline{X}$)	(S.D.)
ความรู้	4.76	0.34	4.58	0.47	4.72	0.43
แผนงาน	4.74	0.32	4.72	0.22	4.64	0.35
ทักษะ	4.86	0.43	4.77	0.38	4.53	0.25
เจตคติ	4.69	0.57	4.73	0.35	4.55	0.43
การวัดผล	4.84	0.32	4.82	0.43	4.64	0.35
เฉลี่ย	**4.78**	**0.40**	**4.72**	**0.37**	**4.62**	**0.36**
เฉลี่ยรวม	**($\overline{X}$ =4.71, S.D.=0.38)**					

จากตารางที่ 3 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อวิทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Code ในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร สื่อ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ กิจกรรมและการประเมินผล อยู่ที่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.40 รองลงมา คือ เทคนิควิธีการสอนและกระบวนที่สนุกสนาน สร้างจินตนาการ และการเรียนรู้ร่วมกัน อยู่ที่ระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 และการสร้างนวัตกรรมด้วยตัวผู้เรียนเองโดย

ใช้การเชื่อมโยงผ่าน QR Code อยู่ที่ระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36

ภาพที่ 1 แสดงวิทยาการสอนเพื่อพัฒนาความคิด
ที่มา: วิทยาการสอนเพื่อพัฒนาความคิด, จิตตวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา และคณะ (2562)

วิทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาเป็นการบูรณาการทรัพยากรแหล่งเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยจัดสภาพการให้เด็กประถมศึกษาเรียนรู้โดย การปฏิบัติจริงซึ่งใช้การเชื่อมโยงสาขาวิชา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี และวิศวกรรมศาสตร์ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ไม่เน้นการท่องจำทฤษฎีหรือกฎทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เพื่อพัฒนาทักษะการคิด ตั้งคำถาม การสืบค้น การรวบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อค้นพบใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับระดับพัฒนา ของเด็กประถมศึกษา ครูประถมศึกษาสามารถเลือกนำมาใช้ได้ให้เหมาะสมกับหัวข้อเรื่องระดับพัฒนาการเด็กประถมศึกษา ความพร้อมของครู และบริบทของโรงเรียน การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มเน้นส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้ตั้งคำถาม มีความสำคัญต่อการพัฒนาสำหรับเด็กประถมศึกษาในด้านทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กระบวนการ เรียนรู้เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เป็นหัวข้อเรื่องในชีวิตจริงของเด็กสอดคล้องกับปรัชญา และ แนวคิดทางการศึกษาประถมศึกษา จัดบรรยากาศในชั้นเรียนส่งเสริมการกล้าแสดงออก การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อพัฒนากำลังคนของประเทศตั้งแต่ระดับการศึกษาประถมศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้วิทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Code มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษามีความพึงพอใจ ในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุด อาจเนื่องจากในการเรียนรู้นั้นมุ่งเน้นเชิงแก้ปัญหา โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ การสร้างชิ้นงาน ภายใต้การวางแผนงานที่มีระบบขั้นตอน และการวางตำแหน่ง รูปแบบการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยบูรณาการกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเกิดประโยชน์ เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนรู้ และการแสวงหาความรู้ของผู้เรียนสนุกสนาน เอื้ออำนวย สะดวกสบาย และสร้างแรงจูงในในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ จากแนวทางวิธีวิทยาการการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้บันได 5 ขั้น ของการพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานสากลข้างต้นนั้น เป็นเพียงแนวคิดที่ต้องการนำเสนอให้ครูผู้สอนภาษาไทยได้เห็นภาพว่าการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีดังกล่าวสามารถที่จะนำมาบูรณาการการจัดการเรียนรู้ให้เข้ากับตัวชี้วัดชองสาระวิชาตามหลักสูตรได้ทั้งสิ้น หากเพียงแค่ครูได้กำหนดวิธีการที่เหมาะสมโดยใช้วิธีการกระตุ้นการตั้งคำถามของผู้เรียนให้สอดคล้องกับเรื่องที่กำลังจะสอนให้ได้มากที่สุด ก็จะสามารถเป็นบันไดสู่การเรียนรู้ของผู้เรียนได้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าในศตวรรษที่ 21 จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้มากขึ้นเพียงใดก็ตาม กระบวนการที่กล่าวมาก็ไม่ได้ถือว่าเป็นแนวคิดใหม่แต่อย่างไร หากจะมองในเรื่องของทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แล้วบันได 5 ขั้น ล้วนสัมพันธ์กับทฤษฎีการสร้างสรรค์ความรู้นิยม หรือที่เรียกว่าคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) ซึ่งเป็นแนวคิดทางจิตวิทยา โดยมุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้จากประเด็นข้อสงสัยและการหาคำตอบ เป็นทฤษฎีพหุปัญญา ซึ่งผู้สอนต้องเข้าใจและเห็นถึงคุณค่าความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน โดยมองว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านเห็นว่าผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพและสามารถที่จะเรียนรู้ได้ใน

ประสบการณ์และแนวคิดที่แตกต่างกัน ถ้าผู้เรียนมีความรู้เดิมอยู่บ้างจะสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้โดยการเชื่อมโยงประสบการณ์ใหม่เข้ากับความรู้เดิมที่มีอยู่ ดังนั้น บทบาทผู้สอนเป็นเพียงผู้ค้นหาความรู้เดิมผู้เรียนแล้วจัดสถานการณ์ใหม่เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นเองได้ และการเรียนรู้ตามแนวคิดนี้เป็นกระบวนการที่ไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ในการสร้าง การรวบรวมและการตกแต่งความรู้ของผู้เรียนเอง ดังนั้นจะเห็นว่าแนวทางทั้งสองมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างมาก ฉะนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่า การนำบันได 5 ขั้น มาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นมากสำหรับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒21แต่อย่างไรก็ตามหากครูสามารถที่จะปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการเรียนรู้ เห็นคุณค่าและประโยชน์ในการเรียนรู้ มีนิสัยในการเรียนรู้ให้มากขึ้นได้ บันได 5 ขั้น ของการพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานสากลก็จะไม่ใช่เรื่องยากในการสอนของครูอีกต่อไป

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิทยาการสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษาผ่าน QR Code จึงขอนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนางานวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1) ควรเน้นการเรียนรู้เชิงแก้ปัญหา โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ การสร้างชิ้นงาน ภายใต้การวางแผนงานที่มีระบบขั้นตอน และการวางตำแหน่ง รูปแบบการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพโดยบูรณาการกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเกิดประโยชน์ เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนรู้ และการแสวงหาความรู้ของผู้เรียนสนุกสนาน เอื้ออำนวย สะดวกสบาย และสร้างแรงจูงในในการเรียนรู้

2) การใช้แอพพลิเคชั่นต่าง ๆ นอกจาก QR Code แล้ว ผู้สอนควรเลือกและประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สามารถวัดและประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ทั้งด้าน Cognitive Domain, Psychomotor Domain และ Affective Domain

3) ในกระบวนการของการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนปฏิบัติการเรียนรู้อย่างเกิดทักษะและประสบการณ์ที่สามารถถอดองค์ความรู้ (KM: Knowledge Management) ในรูปของสารสนเทศการสื่อสาร (Telecommunication) เพื่อให้เป็นบทเรียนแห่งประสบการณ์

4) ควรพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในเชิงนักสำรวจ นักประดิษฐ์ นักถ่ายทอด ในรูปแบบของการใช้เทคโนโลยีควบคู่กับความเป็นไทย ที่จะทำให้การเรียนรู้นั้นเป็นไปตามแนวทางประสมประสาน (Blend Based Learning)

5) การวัดประเมินผลผู้เรียนควรมีการจัดจำแนกตามศักยภาพของผู้เรียนในระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อให้ครอบคลุมการวัดพฤติกรรมเชิงสังเกตได้ (Observed Variable Behavior) ในระดับประถมศึกษา และยกระดับผู้เรียนจากฐานการเรียนรู้ (Normal Based) สู่ (Competency Based Learning)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลินดา เกณฑ์มา อธิการบดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์ คณบดีคณะครุศาสตร์ รองศาสตราจารย์ ดร.พนอเนื่อง สุทัศน์ ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการต่อยอดงานวิจัยโดยการบูรณาการองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นตามศาสตร์พระราชาผ่านกระบวนการวิจัยอย่างมีความหมายและเกิดประโยชน์ที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2561). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545**. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2557**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

รุจโรจน์ แก้วอุไร. (2557). **หลักการออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนตามแนวคิดของกาเย่ ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา(คอมพิวเตอร์ช่วยออกแบบ)**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร (ออนไลน์). แหล่งที่มา http://www.bus.rmutt.ac.th/~boons/cai/gange.htm. (10 มิถุนายน 2562)].

วุฒิพงษ์ คำเนตร. (2558). **วิธีวิทยาการการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้บันได 5 ขั้น ของการพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานสากลในศตวรรษที่ 21 (Five Steps for Student Development)**. สาขาภาษาไทย คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาบทวิเคราะห์. (2557). การศึกษาไทยในโลกศตวรรษที่ 21. **วารสารวิจัยการศึกษา.** สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (ปีที่ 2 ฉบับที่ 4). หน้า 6.

Android developers.(2014). **Retrieved from developer.android.com/index.html**. Last modified: Unknown, Access time: December 23, 2014.

Vygotsky,L. (1978). **Mind in Society: The Development of Higher psychological Processes.** in Cole, M. and Others. eds. Cambridge: Harvard University Press.

การจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education

Instruction of Social Subject Method for Elementary Education with STEM Education

กุลธิดา ทุ่งคาใน[1] จิตตวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา[2] พัชรา เดชโฮม[3]

Kultida Thungkanai[1] Jittawisut Wimuttipanya[2] Patchara Dejhom[3]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 39 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ มีความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 มีค่าอำนาจจำแนกมากกว่า 0.20 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .86 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การทดสอบค่าที (t-test for Dependent)

ผลการวิจัย พบว่า

การจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีกิจกรรมเป็นองค์ประกอบ ได้แก่ การสังเกต การเก็บรวบรวมข้อมูล การประดิษฐ์ การแข่งขัน และการพัฒนาแก้ปัญหา โดยกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งส่งเสริมการสร้างแรงบันดาลใจ และลักษณะกิจกรรมจะประกอบไปด้วยการสำรวจตรวจสอบ การปฏิบัติทดลอง การสืบค้นข้อมูล การอภิปรายและการสื่อสาร

คำสำคัญ ครูประถมศึกษา, STEM Education

Abstract

The purpose of this research was to Intsruction of Social Subject Method for Elementary Education with STEM Education. The sample group consisted of 39

---

[1]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา kualtida@gmail.com Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University.

[2]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา Jittawisut21@gmail.com Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University.

[3]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา patchara.dec@mahidol.edu Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University.

students of Grade 4 Elementary Education Section of semester in academic year of 2018 who selected by purposive sampling. The research instrument consisted of the knowledge test with degree of difficulty between 0.20-0.80 discrimination over than 0.20 and the reliability of 0.86. The data was analyzed by mean ($\overline{X}$), standard deviations (S.D.) and test of a statistical hypothesis (t-test for Dependent).

The research findings:

Intsruction of Social Subject Method for Elementary Education with STEM Education was that the post-test learning achievement scores were significantly higher than the pre-test at the statistical level of 0.05. Which has activities as components, including observation, data collection, invention, competition and development, problem solving by learning activities aimed at promoting inspiration and the nature of the activity will include surveying, examination, practice, search, discussion and communication

Keyword: Elementary Education, STEM Education

บทนำ

ผลกระทบจากสถานการณ์ภายนอก การพัฒนาหลักสูตรจะมุ่งเน้นผลิตครูในมิติใหม่ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ให้เป็นบัณฑิตครูที่มีคุณภาพ ให้มีศักดิ์ศรีความเป็นครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูซึ่งเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง ใฝ่รู้ เป็นครูดี ครูเก่ง มีความรู้ และใฝ่รู้ มีทักษะ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์วิชาชีพ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีคุณธรรมและเป็นผู้มีจริยธรรมประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานวิชาชีพ และสมรรถนะทางการศึกษาที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง มีความรอบรู้และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน สามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในคุณภาพของการประกอบวิชาชีพ ดังนั้นหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จะเตรียมความพร้อมให้กับสถานศึกษา เพื่อให้มีครูที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าวและเพื่อให้สนองตอบต่อการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู โดยเน้นการพัฒนาบัณฑิตให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน มีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทั้งทางด้านสังคม ธุรกิจและศิลปวัฒนธรรม (หลักสูตรการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2562)

ท่ามกลางนโยบายด้านสะเต็มที่ถูกผลักดันและชัดเจนขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ในระดับปฏิบัติยังมีความ คลุมเครืออยู่มาก ทั้งในนิยามของสะเต็ม รูปแบบ วิธีการสอน รวมทั้งโครงสร้างด้าน

หลักสูตรที่ยังไม่ เอื้ออำนวยในการบูรณการสหสาขาวิชาทั้ง 4 ของสะเต็มมากนัก (English, 2016) โดยเฉพาะด้าน วิศวกรรมศาสตร์ที่เป็นวิชาที่ครูมักจะไม่ได้ผ่านการ เรียนในช่วงของการผลิตครู จนกระทั่งมีการวิพากษ์ อย่างกว้างขวางไม่ใช่เพียงในประเทศไทยเท่านั้น แต่ รวมถึงประเทศอื่นๆ ที่กำลังเน้นนโยบายการพัฒนา ด้านสะเต็ม (Lederman and Lederman, 2013) ซึ่งส่วนใหญ่พุ่งเป้าไปที่ รูปแบบ วิธีการสอนสะเต็มและ การบูรณาการสะเต็ม ที่ยังมีการตีความไปอย่าง หลากหลายและขาดความสอดคล้อง ทำให้เกิดการ วิพากษ์ทั้งแนวคิด รูปแบบกิจกรรมและวิธีการพัฒนา ครู (สุธีระ ประเสริฐสรรพ์, 2558; Breineret al., 2012) ทั้งที่ความเข้าใจนิยามสะเต็มและสะเต็มศึกษาที่ ตรงกันนี้จะเป็นส่วนสำคัญที่ผลักดันนโยบายสะเต็ม แห่งชาติให้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน การจัดการศึกษาด้านสะเต็มศึกษามีผลขยายไปในระดับกว้างโดยมีการบูรณาการในวิชาต่าง ๆ ไม่เฉพาะในวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เท่านั้น ซึ่งหลายผลการทดลอง พบว่า การจัดการเรียนการสอนในเชิงสะเต็มศึกษาช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในการทดลองของนัชรินทร์ บือซา (2558) พบว่า ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ที่มีตอผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา ความสามารถในการแก้ปัญหาและความพึงพอใจตอการจัด การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปที่ 5 กลุมตัวอยางในการวิจัยเปนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปที่ 5/1 กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปการศึกษา 2557 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร อำเภอเมือง จังหวัดปตตานี จำนวน 1 หองเรียน นักเรียน 39 คน ซึ่งไดจากวิธีสุมอยางงายดวยการ จับสลาก (Simple Random Sampling) โดยใชเวลาในการจัดการเรียนรูตามแนวคิดสะเต็มศึกษา 18 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใชในการวิจัย ประกอบดวย แผนการจัดการเรียนรูตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มี ขั้นตอนการเรียนรูแบบสืบเสาะหาความรู เรื่อง การสืบพันธุของพืชดอกและการเจริญเติบโต แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา แบบวัดความสามารถในการแกปญหา แบบวัดความ พึงพอใจตอการจัดการเรียนรูแบบบันทึกภาคสนามและแบบสัมภาษณ ซึ่งดำเนินการทดลองแบบกลุม ทดลองหนึ่งกลุม วัดผลกอนและหลังการทดลอง (One group Pretest-Posttest Design) วิเคราะห ขอมูลโดยหาคาเฉลี่ย สวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบคาทีชนิดกลุมตัวอยางไมเปนอิสระตอกัน (t-test dependent group) ผลการวิจัยพบวา นักเรียนที่ไดรับการจัดการเรียนรูตามแนวคิดสะเต็ม ศึกษามีคะแนนพัฒนาการ รอยละ 41.03 อยูในระดับตน รอยละ 30.77 อยูในระดับปานกลาง รอยละ 20.51 อยูในระดับสูง และรอยละ 7.69 อยูในระดับสูงมาก นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา ความสามารถในการแกปญหา หลังเรียนสูงกวากอนเรียนอยางมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 และ นักเรียนมีความพึงพอใจตอการจัดการเรียนรูตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) อยูในระดับมาก

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนานักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษาในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เชิงสะเต็มศึกษา ซึ่งวิทยาศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทั้งในด้านการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพตลอดจนเทคโนโลยีเครื่องมือ เครื่องใช้ และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ล้วนเป็นผลมาจากการพัฒนาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ผสมกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่น ๆ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีถูกพัฒนามาอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วทั้งในปัจจุบันและในอดีต รวมถึงอนาคตข้างหน้าอีก

ด้วย แต่ละประเทศจึงมีความจำเป็นในการที่จะต้องพัฒนาประเทศให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงนี้ ซึ่งสิ่งที่จะทำให้แต่ละประเทศพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็วก็คือ การพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ เครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ก็คือ การศึกษา ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ จึงควรมีการพัฒนาด้านการคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข โดยศึกษาการจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental design) ใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียว สอบก่อนสอบหลัง (One group pretest-posttest design) โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 มีทั้งหมด 2 ห้องเรียน จำนวน 86 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 39 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ มีความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 มีค่าอำนาจจำแนกมากกว่า 0.20 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .86

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) แผนการจัดการเรียนรูวิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษา การจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education

3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education แบ่งองค์ประกอบการวัดตามแนวคิดของ Bloom โดยวัดด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ซึ่งเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2) วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา สาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้

3) วิเคราะห์ตัวชี้วัด เพื่อนำมาเขียนเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้โดยให้ควบคุมพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ เจตคติ

4) วิเคราะห์สาระการเรียนรู้โดยเลือกเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น

5) วิเคราะห์การประเมินผลโดยการเลือกสื่อและแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้

6) ขั้นออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

- เวลาเรียน
- สาระสำคัญ
- จุดประสงค์การเรียนรู้
- สาระการเรียนรู้
- กิจกรรมการเรียนรู้
- สื่อการเรียนรู้
- การวัดผลประเมินผล
- บันทึกผลหลังการสอน

การเก็บรวมรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ในภาคเรียนที่ 2 ปการศึกษา 2561 โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education จากการสอบถามครูและสัมภาษณ์ นักศึกษาที่เคยเรียนเรื่องนี้มาแลว รวมทั้งศึกษาสภาพสังคมของชุมชนของนักศึกษา

2) ปฐมนิเทศชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทราบ และอธิบายถึงบทบาทหน้าที่ของนักศึกษาและผู้วิจัย

3) ผู้วิจัยทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) โดยให้นักศึกษาได้ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education ฉบับจริงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 30 ข้อ โดยมีระยะเวลาทำแบบทดสอบ 60 นาที

4) ดำเนินการจัดการการจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education

5) เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามแผนที่วางไว้ จึงทำการทดสอบวัดหลังการทดลอง (Post-test) โดยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education ฉบับเดิม ที่ใช้ทำการทดสอบก่อนการทดลอง มาให้นักศึกษาทดสอบอีกครั้ง มีระยะเวลาในการทำแบบทดสอบ 60 นาที

6) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากคะแนนผลการเรียนระหว่างเรียน และคะแนนจากการ ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education วิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ประมวลผลและเรียบเรียงนำเสนอในรูปความเรียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ตามขั้นตอนดังนี้

1) วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education

2) เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถิติการทดสอบที ชนิดกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้การทดสอบค่าที (t-test for Dependent)

ผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education ปรากฏผลดังตารางที่ 1

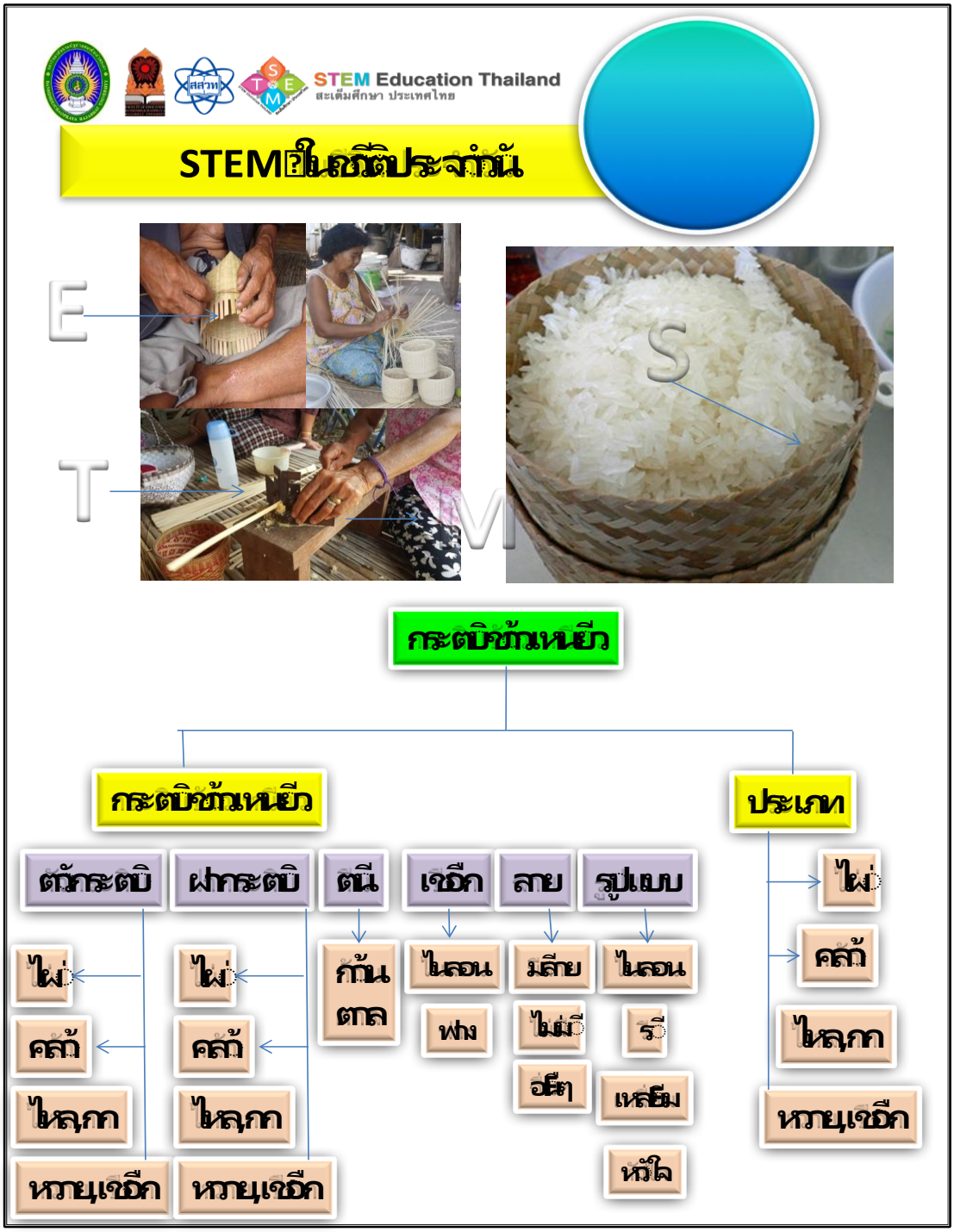
ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education

กลุ่มตัวอย่าง	n	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	df	sig
			$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
ผู้เรียน	39	30	10.43	3.21	24.04	0.68	-18.54	38	.000

*ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน พบว่า ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 10.43 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.21 หลังการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 24.04 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.68 เมื่อนำค่าเฉลี่ยของคะแนนไปเปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน สามารถคำนวณค่า t ได้เท่ากับ 18.54 ค่า t ที่ได้มีค่ามากกว่าค่า t ในตาราง หรือค่า t วิกฤต (ค่าวิกฤตมีค่าเท่ากับ 1.6909) แสดงว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education สูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แผนภาพแสดงการจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education

ที่มา : กุลธิดา ทุ่งคาใน (2562)

ที่มา : กุลธิดา ทุ่งคาใน (2562)

สรุปผล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้พบผลการวิจัยที่เป็นสาระสำคัญและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์นำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน พบว่า ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 10.43 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.21 หลังการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 24.04 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.68 เมื่อนำค่าเฉลี่ยของคะแนนไปเปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน สามารถคำนวณค่า t ได้เท่ากับ 18.54 ค่า t ที่ได้มีค่ามากกว่าค่า t ในตาราง หรือค่า t วิกฤต (ค่าวิกฤตมีค่าเท่ากับ 1.6909) แสดงว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education สูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบ STEM Education เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาวิชาความรู้หลายด้าน เป็นการผนวกกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมกับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ การสำรวจตรวจสอบได้ด้วยตนเอง มีการคิดอย่างมีเหตุผล และมีกระบวนการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้ความรู้ในการการแก้ปัญหาอย่างเกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับ ของนัซรินทร์ บือซา (2558) พบว่า ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ที่มีตอผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา ความสามารถในการแก้ปัญหาและความพึงพอใจตอการจัด การเรียนรูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปที่ 5 กลุมตัวอยางในการวิจัยเปนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปที่ 5/1 กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปการศึกษา 2557 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร อำเภอเมือง จังหวัดปตตานี จำนวน 1 หองเรียน นักเรียน 39 คน ซึ่งไดจากวิธีสุมอยางงายดวยการ จับสลาก (Simple Random Sampling) โดยใชเวลาในการจัดการเรียนรูตามแนวคิดสะเต็มศึกษา 18 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใชในการวิจัย ประกอบดวย แผนการจัดการเรียนรูตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มี ขั้นตอนการเรียนรูแบบสืบเสาะหาความรู เรื่อง การสืบพันธุของพืชดอกและการเจริญเติบโต แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา แบบวัดความสามารถในการแกปญหา แบบวัดความ พึงพอใจตอการจัดการเรียนรูแบบบันทึกภาคสนามและแบบสัมภาษณ ซึ่งดำเนินการทดลองแบบกลุม ทดลองหนึ่งกลุม วัดผลกอนและหลังการทดลอง (One group Pretest-Posttest Design) วิเคราะห ขอมูลโดยหาคาเฉลี่ย สวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบคาทีชนิดกลุมตัวอยางไมเปนอิสระตอกัน (t-test dependent group) ผลการวิจัยพบวา นักเรียนที่ไดรับการจัดการเรียนรูตามแนวคิดสะเต็ม ศึกษามีคะแนนพัฒนาการ รอยละ 41.03 อยูในระดับตน รอยละ 30.77 อยูในระดับปานกลาง รอยละ 20.51 อยูในระดับสูง และรอยละ 7.69 อยูในระดับสูงมาก นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา ความสามารถในการแกปญหา หลัง

เรียนสูงกวากอนเรียนอยางมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 และ นักเรียนมีความพึงพอใจตอการจัดการเรียนรูตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) อยูในระดับ มาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ในการจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education ครั้งนี้ การจัดกิจกรรม ควรประกอบไปด้วย การสังเกต การเก็บรวบรวมข้อมูล การประดิษฐ์ การแข่งขัน และการพัฒนาแก้ปัญหา โดยกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งส่งเสริมการสร้างแรงบันดาลใจ และลักษณะกิจกรรมจะประกอบไปด้วยการสำรวจตรวจสอบ การปฏิบัติทดลอง การสืบค้นข้อมูล การอภิปรายและการสื่อสาร

2. ในการจัดการเรียนรู้วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาด้วย STEM Education

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบ STEM Education ไปศึกษาวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างหรือหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ เพิ่มเติม หรือนำไปบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ รูปแบบหรือเทคนิคอื่น ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นตามศักยภาพของผู้เรียนในด้าน Robot และ AI

เอกสารอ้างอิง

นัสรินทร บือซา. (2558). **ผลการจัดการเรียนรูตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ที่มีตอผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา ความสามารถในการแกปญหาและความพึงพอใจตอ การจัดการเรียนรูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปที่ 5**. นำเสนอในโครงการประชุมวิชาการ ระดับชาติ ม.อ. วิจัยทางการศึกษา (PSU- Education Research Conference) “อภิวัฒน การเรียนรู: หนทางสูการเปลี่ยนแปลง” ระหวางวันที่ 28-29 กรกฎาคม 2558 ณ โรงแรม หรรษา เจบี หาดใหญ จังหวัดสงขลา.

สุธีระ ประเสริฐสรรพ์. 2558. สะเต็มศึกษา: **ความท้าทายใหม่ของการศึกษาไทย.** กรุงเทพฯ: โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา.

Lederman, N., & J. Lederman. 2013. **Is it STEM or “S & M” that we truly love.** Journal of Science Teacher Education, 24(8), 1237-1240.

English, L. D. 2016. **STEM education K-12: perspectives on integration**. International Journal of STEM Education, 3(1), 3. http://doi.org/ 10.1186/s40594-016-0036-1

การประเมินการทดลองสอนในสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพ PDCA
Evaluation of Practicum with PDCA Quality Cycle

จิตตวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา[1] สิรภพ เทพพิทักษ์ [2]
Jittawisut Wimuttipanya[1] Sirapop Theppitak[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการประเมินผลการทดลองสอนในสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพ PDCA โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีการศึกษา 2561 จำนวน 46 คน เลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.84 - 1.00 ค่าอำนาจจำแนก 0.65 - 0.81 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .86 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปความเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการทดลองสอนในสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพ PDCA ในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุด (μ=4.94, σ =0.04) โดยพบว่า หลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป มีรูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนการทดลองสอนในสถานศึกษาที่สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิผลและความหมายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เรียนสามารถบูรณาการองค์ความรู้ในวิชาเอกมาใช้ในการทดลองสอนในสถานศึกษา และปฏิบัติงานครูด้านอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกระบวนการ

---

[1] สาขาวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา `อีเมล์ jittawisut21@gmail.com

Faculty of Education, Bansomdej chaopraya Rajaphat University Email: jittawisut21@gmail.com

[2] สาขาวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อีเมล์ - sirapob.th@bsru.ac.th

Faculty of Education, Bansomdej chaopraya Rajaphat University Email: sirapob.th@bsru.ac.th

เรียนรู้ การวัดและประเมินผล และนำผลไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือแบ่งปันความรู้ในการสัมมนาทางการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยประมวลองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนในสาขาวิชาเอก และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพมาจัดทำเป็นบัณฑิตนิพนธ์ โดยตระหนักและเห็นคุณค่าของความเป็นครูจากความเพียรและการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพด้วยความรักและความเมตตาแห่งจิตวิญญาณความเป็นครูอันเต็มเปี่ยม
คำสำคัญ: ทดลองสอน, การประเมินผล, การติดตามผล

Abstract

The purpose of this research was to monitoring and evaluation of practicum with PDCA quality cycle. The sample were 46 students by purposive sampling, 4 grade in academic year 2018 of General Science, Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University. The research instrument was a questionnaire with a consistency index was between 0.84 - 1.00 discrimination was between 0.65 - 0.81 and a reliability was at .86. The statistics used for data analysis are frequency, percentage, and standard deviation for approximate data qualitative data uses content analysis and descriptive summaries.

The results shown that the concept of monitoring and evaluation of practicum with PDCA quality cycle and coaching process on smartphone at the highest level (μ=4.94, σ =0.04) and it was found that the curriculum of general science have a model of prepared before practicum with transform efficient experience by meaningful learning was statistical significance at .05 level. Integration of major area knowledge implementation into teaching practicum in schools; learners' developing project management, teachers' assignment as provision; learning Instructional plan management and learning process management; measurement, evaluation and implementation the outcome in learning management and learners developing; knowledge exchanging and sharing in educational seminar; research for learners' developing by collecting major area knowledge and practicum to thematic paper and awareness with appreciated of value teacher by hardworking, problem-solving for full student capability combination of love and mercy of full spiritual teacher.
Keyword: Practicum, Evaluation, Monitoring

บทนำ

ปัจจุบันการพัฒนาทางเศรษฐกิจของโลกมีการแข่งขันที่สูงขึ้น ดังนั้นประเทศไทยถือเป็นประเทศหนึ่งที่เป็นสมาชิกของอาเซียนซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และเป็นตัวอย่างของการรวมตัวของกลุ่มประเทศที่มีพลังต่อรองในเวทีการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศทั้งนี้ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีความมั่นคง มั่งคั่งและสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ โดย (1) มุ่งให้เกิดการไหลเวียนอย่างเสรีของสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการลดปัญหาความยากจน และความเหลื่อมล้ำทางสังคม (2) ทำให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว (Single Market and Production Base) โดยจะริเริ่มกลไกและมาตรการใหม่ๆ ในการปฏิบัติตามข้อริเริ่มทางเศรษฐกิจที่มีอยู่แล้ว (3) ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนเพื่อลดช่องว่างการพัฒนาและช่วยให้ประเทศเหล่านี้เข้าร่วมกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน (4) ส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาค ตลาดการเงินและตลาดทุน การประกันภัยและภาษีอากร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม พัฒนาความร่วมมือ ด้านกฎหมาย การเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาฝีมือแรงงาน การพัฒนาเศรษฐกิจให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของประชาคมอาเซียน ประเทศไทยต้องพัฒนาบุคคลผู้เป็นสมาชิกของสังคมให้มีการศึกษาที่ดี มีการตั้งเป้าหมายที่จะพัฒนาแนวคิดกิจกรรมและการจัดการศึกษาร่วมกันในภูมิภาคบนรากฐานภูมิปัญญาระดับชาติและภูมิภาคและเพื่อป้องกันสภาพไม่สมดุลจากการไหลบ่าเพียงด้านเดียวของกระแสโลกาภิวัตน์จากตะวันตก จึงต้องเน้นการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนทั้ง3 เสาหลักสะท้อนการจัดการศึกษาแบบเชื่อมโยง การหลอมรวมความหลากหลายบนพื้นฐานของเอกลักษณ์และความแตกต่างการพัฒนาและประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนวิชาการระหว่างชาติในภูมิภาคบนพื้นฐานของประโยชน์ร่วมกันทั้งในกรอบซีมีโออาเซียนและยูเนสโกจะทำให้บุคคลที่ได้รับการศึกษาในยุคใหม่นี้ดำรงตนอยู่ในสังคม ระบบเศรษฐกิจแบบนี้ได้เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้น (สาขาวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2561)

เนื่องจากวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่มีลักษณะเฉพาะ ต้องใช้ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพ ผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดยบัณฑิตจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และเชี่ยวชาญทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติทางการจัดการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ มีความสามารถในการวิจัยในชั้นเรียนและการพัฒนานวัตกรรมโดยใช้โครงงาน ตามแนวคิด STEM สามารถสร้างสรรค์ห้องเรียนให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ทั้งนี้เน้นให้บัณฑิตรู้กว้าง รู้จริง และส่งต่อความรู้ได้ เพื่อใช้ความรู้ความสามารถพัฒนาตนเองและประเทศชาติอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรมตามจรรยาบรรณครู ทั้งนี้ครูจะต้องทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก สื่อนวัตกรรมจะต้องทันสมัยและบูรณาการได้ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสอน สื่อเคลื่อนไหว มัลติมีเดีย ซึ่งผู้เรียนจะสนใจมากเพราะมีแสง สี เสียง

ภาพเคลื่อนไหว การเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาขึ้นจึงเป็นสื่อที่น่าสนใจและสามารถตอบสนองการเรียนในเนื้อหาที่เข้าใจยากสามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น (ปรเมศวร์ สิริสุรภักดี และคณะ, 2561) และสื่อที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้เป็นอย่างดี (พรศักดิ์ ฉุยจอหอ, 2556) โดยผู้เรียนจะสามารถรับความรู้ได้ดีกว่าการให้ความรู้แก่ผู้เรียนครั้งละมาก ๆ (อธิพงษ์ เพชรสุทธิ์, 2555) และผู้เรียนมีความพึงพอใจในการใช้สื่อร่วมกับการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะการพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดีย โดยอาศัยหลักการใช้สิ่งเร้าเพื่อให้เกิดการตอบสนองมีการเสริมแรงในขณะเรียน การนำเสนอเนื้อหาจะเป็นรูปภาพเคลื่อนไหว ข้อความเสียง และผู้เรียนสามารถทราบผลความก้าวหน้าของตนเองทันทีเมื่อตอบเสร็จ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงความสามารถของตนเอง และการแก้ไขข้อบกพร่องด้วยถ้าผู้เรียนได้รับผลที่น่าพึงพอใจ จะช่วยให้การเรียนประสบความสำเร็จ (อัญญปารย์ ศิลปนิลมาลย์ และศรัณยวัฒน์ พลเรียงโพน, 2558)

วิจารณ์ พานิช (2556) กล่าวว่า การพัฒนาครู หรือการเพิ่มพูนทักษะครู มีความสำคัญยิ่งด้วยครูจะต้องมีการติดตามความรู้ข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และมีการปฏิรูปการสอนให้ทันสมัย มีการวัดประเมินผลผู้เรียนให้ครอบคลุมความจำเป็นและความต้องการอย่างเต็มศักยภาพและเป็นไปตามธรรมชาติของผู้เรียน

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ตระหนักและมุ่งส่งเสริมศักยภาพนักศึกษาถึงขีดความสามารถ ตลอดทั้งการวางแผนพัฒนานักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ในการนำความรู้ ประสบการณ์สร้างสรรค์เป็นนักประดิษฐ์ในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในการพัฒนากระบวนการผลิตครูวิทยาศาสตร์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีศักยภาพในการนำเสนอผลงานระดับชาติและนานาชาติ สามารถจัดนิทรรศการวิทยาศาสตร์บริการวิชาการแก่สังคม ภายใต้บริบทการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์ มีปัญญาการเรียนรู้ด้วยตนเองผสมผสานการประยุกต์ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า ลดการใช้จ่าย สร้างมูลค่าเพิ่ม และต่อยอดการเรียนรู้เพื่อสังคมแห่งสันติสุขและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการประเมินผลการทดลองสอนในสถานศึกษา 2 ด้วยวงจรคุณภาพ PDCA เพื่อเน้นการปฏิรูปการเรียนการสอน การพัฒนานักศึกษาครูให้มีคุณภาพด้านการสอน การผลิตนวัตกรรมการสอน การใช้ภาษาอังกฤษในการสอน การใช้ห้องปฏิบัติการทดลองวิทยาศาสตร์อย่างมีคุณภาพ โดยปฏิรูประบบการผลิตครูให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ สร้างแรงจูงใจให้คนเรียนดี และมีคุณธรรมเข้าสู่วิชาชีพครู ปรับปรุงระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนครู พัฒนาระบบความก้าวหน้า ของครูโดยใช้การประเมินเชิงประจักษ์ที่อิงขีดความสามารถและวัดสัมฤทธิผลของการจัดการศึกษาเป็นหลัก จัดระบบการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพครูอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาครูในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนานวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าและก้าวไกลเพื่อนำประเทศไทยไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อติดตามและประเมินผลการทดลองสอนในสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพ PDCA

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีการศึกษา 2561

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีการศึกษา 2561 จำนวน 46 คน (เลือกแบบเฉพาะเจาะจง)

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้เลือกใช้ข้อคำถามที่เฉพาะเจาะจงด้านที่ต้องการศึกษาและมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 2 ประกอบด้วย

1) สามารถบูรณาการองค์ความรู้ในวิชาเอกมาใช้ในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

2) ปฏิบัติงานครูด้านอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

3) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

4) นำผลไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือแบ่งปันความรู้ในการสัมมนาทางการศึกษา

5) การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยประมวลองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนในสาขาวิชาเอกและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพมาจัดทำเป็นบัณฑิตนิพนธ์

6) ตระหนักและเห็นคุณค่าของความเป็นครูจากความเพียรและการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพด้วยความรักและความเมตตาแห่งจิตวิญญาณความเป็นครูอันเต็มเปี่ยม

ขอบเขตด้านเวลา ปีการศึกษา 2561

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทดลองสอนในสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพ PDCA จัดทำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน และดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) การดำเนินการนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เทคนิคดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index) โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งค่า IOC แต่ละข้อมีค่ามากกว่า 0.86 ขึ้นไป

2) ปรับปรุงข้อคำถามในแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่าน

3) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและจัดทำแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า

(Rating Scale) ใช้มาตรวัดของ Likert (อ้างถึงใน สมบูรณ์ สุริยวงศ์ และคณะ, 2544) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมตรวจสอบคุณภาพการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งค่า IOC แต่ละข้อมีค่าตั้งแต่ 0.84 ขึ้นไป

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาครูวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ปรากฏว่า แบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้ดำเนินการหาค่าอำนาจจำแนกโดยการใช้วิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบ Pearson คัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกเป็นบวกและสูงกว่า .65 (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2555) ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .65- .81 ได้แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาครูวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนตามเกณฑ์ และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .86

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วง ปีการศึกษา 2561 โดยผู้วิจัยนำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างผ่านการประเมินทางสมาร์ทโฟนและแบบสอบถามด้วยตัวของนักวิจัยเอง จำนวน 46 ชุด ได้กลับมาคืน 46 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 (การตอบกลับจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์และแบบสอบถามจากกระดาษ)

5) การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงประมาณ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปความเชิงพรรณนา

6) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive method) เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยค่าสถิติพื้นฐาน การแจกแจง จำแนก และอธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประเมินผลการทดลองสอนในสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพ PDCA ผู้วิจัยได้แสดงผล ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ค่าร้อยละ
ชาย	8	17.39
หญิง	38	82.61
ชั้นปีที่ 4	46	100.00

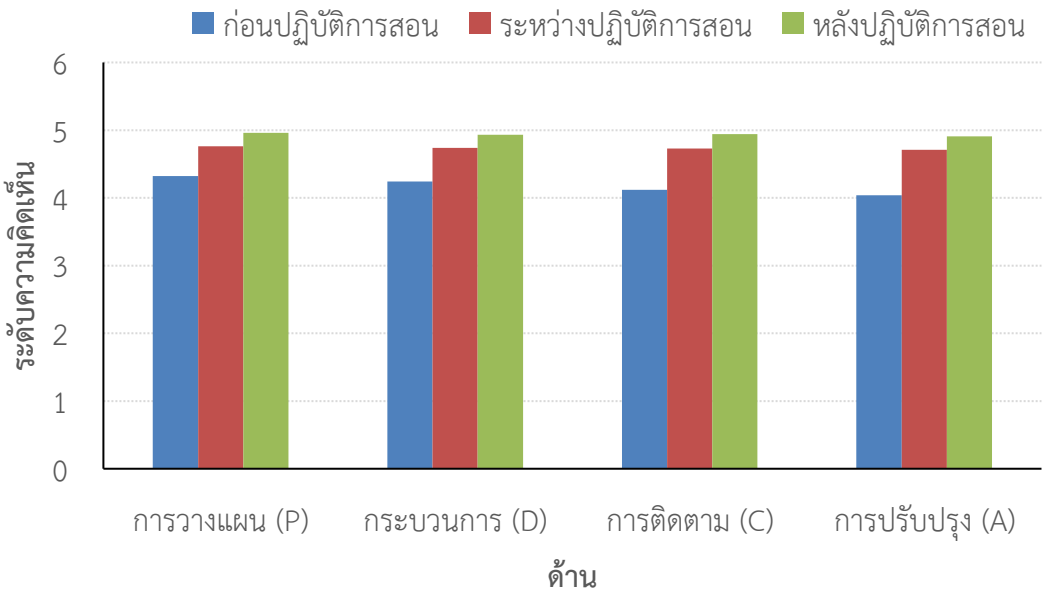
จากตาราง 1 พบว่า จำนวนนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามการประเมินผลการทดลองสอนในสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพ PDCA มีทั้งหมด จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยมีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 82.61 และเพศชาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 17.39

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อการประเมินผลการทดลองสอนในสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพ PDCA

ด้าน/ระยะ	**ก่อนปฏิบัติการสอน**		**ระหว่างปฏิบัติการสอน**		**หลังปฏิบัติการสอน**	
	(μ)	(**σ**)	(μ)	(**σ**)	(μ)	(**σ**)
การวางแผน (P)	4.32	0.47	4.76	0.15	4.96	0.02
กระบวนการ (D)	4.24	0.56	4.74	0.12	4.93	0.04
การติดตาม (C)	4.12	0.54	4.73	0.11	4.94	0.05
การปรับปรุง (A)	4.04	0.23	4.71	0.12	4.91	0.03
เฉลี่ย	**4.72**	**0.66**	**4.65**	**0.76**	**4.94**	**0.04**
เฉลี่ยรวม (หลังปฏิบัติการสอน)	**(μ =4.94, σ =0.04)**					

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการประเมินผลการทดลองสอนในสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพ PDCA ในภาพรวม (หลังปฏิบัติการสอน) อยู่ที่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.04 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวางแผน (P=Plan) ประกอบด้วย กระบวนการประชุมชี้แจง เป้าหมาย กลยุทธ์ วิธีการ สิ่งสนับสนุนต่าง ๆ แผนการดำเนินการรายบุคคล พบว่า ก่อนปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับมาก (μ =4.32, **σ** =0.47) ระหว่างปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด (μ =4.76, **σ** =0.15) และหลังปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด (μ =4.96, **σ** =0.02) รองลงมา ด้านกระบวนการ (Do) ประกอบด้วย การดำเนินการตามแผน โดยมีโครงการ/กิจกรรม ทั้งในและนอกสถานศึกษา พบว่า ก่อนปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับมาก (μ =4.24, **σ** =0.56) ระหว่างปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด (μ =4.74, **σ** =0.12) และหลังปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด (μ =4.93, **σ** =0.04) ด้านการติดตาม (Check/Study) ประกอบด้วย การรายงานปัญหา ความสำเร็จ ผลลัพธ์ สัมฤทธิผลระหว่างการสอน การนิเทศก์ติดตาม การให้ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหา การพัฒนาปรับปรุง การต่อยอด และการให้กำลังใจ พบว่า ก่อนปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับมาก (μ =4.12, **σ** =0.54) ระหว่างปฏิบัติการ

สอนอยู่ในระดับมากที่สุด (μ =4.73, **σ** =0.11) และหลังปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด (μ =4.94, **σ** =0.05) และสุดท้ายด้านการปรับปรุง (Act) ประกอบด้วย การนำผลการประเมิน ด้านปัญหาและข้อค้นพบมาวิเคราะห์ แยกแยะ หาสาเหตุ แนวทางในการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นในลำดับต่อไป พบว่า ก่อนปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับมาก (μ =4.04, **σ** =0.23) ระหว่างปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด (μ =4.71, **σ** =0.12) และหลังปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด (μ =4.91, **σ** =0.03) ตามลำดับ

ภาพที่ 1 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อการประเมินผลการทดลองสอนในสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพ PDCA

จากภาพที่ 1 พบว่า กราฟแสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อการประเมินผลการทดลองสอนในสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพ PDCA พบว่า นักศึกษามีพัฒนาการสูงขึ้นจากก่อนปฏิบัติการสอน ระหว่างปฏิบัติการสอน และหลังปฏิบัติการสอน ตามลำดับ ด้วยรูปแบบของหลักสูตรสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ส่งผลให้นักศึกษาสามารถบูรณาการองค์ความรู้ในวิชาเอกมาใช้ในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา และปฏิบัติงานครูด้านอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และนำผลไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือแบ่งปันความรู้ในการสัมมนาทางการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยประมวลองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนในสาขาวิชาเอก

และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพมาจัดทำเป็นบัณฑิตนิพนธ์ โดยตระหนักและเห็นคุณค่าของความเป็นครูจากความเพียรและการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพด้วยความรักและความเมตตาแห่งจิตวิญญาณความเป็นครูอันเต็มเปี่ยม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า การประเมินผลการทดลองสอนในสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพ PDCA นักศึกษาให้ความสำคัญกับรูปแบบของหลักสูตรและการสร้างความเชื่อมั่นในการฝึกปฏิบัติการในสถานศึกษา สามารถบูรณาการองค์ความรู้ในวิชาเอกมาใช้ในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา และปฏิบัติงานครูด้านอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และนำผลไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือแบ่งปันความรู้ในการสัมมนาทางการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยประมวลองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนในสาขาวิชาเอก และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพมาจัดทำเป็นบัณฑิตนิพนธ์ โดยตระหนักและเห็นคุณค่าของความเป็นครูจากความเพียรและ การแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพด้วยความรักและความเมตตาแห่งจิตวิญญาณความเป็นครูอันเต็มเปี่ยม สอดคล้องกับ การประกันคุณภาพการศึกษาที่ส่งผลต่อการนำประสบการณ์และความรู้ของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยสู่การทดลองสอนในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้วยการทำจัดโครงสร้างการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการดำเนินงาน ทุกคนมีส่วนร่วมและมีการประชาสัมพันธ์กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดแนวทางให้ความเห็นและข้อเสนอแนะและแต่งตั้งคณะบุคคลทำการตรวจสอบ ทบทวนและรายงานคุณภาพการศึกษา และจัดให้มีข้อมูลที่เพียงพอในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อนำมากำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจและแผนพัฒนา 2) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา โดยมุ่งเน้นมาตรฐาน ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สอดคล้องกับมาตรฐานช่วงชั้นที่หลักสูตรกำหนด 3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยการจัดทำแผนอย่างเป็นระบบพื้นฐานของข้อมูลสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน สมบูรณ์ คลอบคลุมการพัฒนาทุกกิจกรรมที่เป็นส่วนประกอบหลักของการจัดการศึกษาและเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของแต่ละกิจกรรมที่กำหนดอย่างสอดรับกับวิสัยทัศน์และมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการกำกับ ติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องให้บรรลุเป้าหมาย ตามแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่กำหนดไว้โดยจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่ชัดเจนครอบคลุมงาน/โครงการของสถานศึกษา 5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา จะประกอบด้วยการตรวจสอบและทบทวนภายในโดยบุคลากรในสถานศึกษาดำเนินการและการตรวจสอบและทบทวนจากหน่วยงานต้นสังกัด 6) การประเมินคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งเน้นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในระดับชั้นที่เป็นตัวประโยค ได้แก่ประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ในวิชาแกนร่วมโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน จากหน่วยงานส่วนกลางร่วมกับต้นสังกัด

(เขตพื้นที่) ดำเนินการ7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี เป็นการนำข้อมูลผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพ การตรวจสอบและทบทวนภายในและภายนอก มาประมวลรายงานผลการพัฒนาคุณภาพประจำปีการศึกษาซึ่งจะนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณภาพต่อไป 8) การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกส่วนหนึ่งของระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการส่งเสริม พัฒนาและประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของระบบประกันคุณภาพ และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล เน้นการปฏิรูปครู ยกฐานะให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างแท้จริง โดยปฏิรูประบบการผลิตครูให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ สร้างแรงจูงใจให้คนเรียนดี และมีคุณธรรมเข้าสู่วิชาชีพครู ปรับปรุงระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนครู พัฒนาระบบความก้าวหน้า ของครูโดยใช้การประเมินเชิงประจักษ์ที่อิงขีดความสามารถและวัดสัมฤทธิผลของการจัดการศึกษาเป็นหลักจัดระบบการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพครูอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาครูในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนานวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าและก้าวไกลเพื่อนำประเทศไทยไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างสมบูรณ์ โดยสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจสังคม ตลอดจนวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และภาษา และผลการประเมินด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามีการจัดประสบการณ์พัฒนาผู้เรียนด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการใช้ทรัพยากรในโรงเรียนอย่างเกิดประโยชน์สร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและการแก้ปัญหาเป็น ซึ่งสอดคล้องกับ (Srichaliaw et al., 2017) ทักษะชีวิตเป็นอีกทักษะที่มีความจำเป็นและความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในการดำเนินชีวิตในสังคมที่สลับซับซ้อนในยุคปัจจุบัน ถือเป็นทักษะที่จะช่วยสนับสนุน ร่วมไปถึงการช่วยลดประเด็นปัญหาสำคัญที่จะเข้ามาในชีวิตของแต่ละบุคคล นอกจากนั้นยังเป็นทักษะที่สามารถช่วยให้บุคคลสามารถปรับตนเองให้สามารถเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิผล อีกทั้งยังช่วยในการเสริมสร้างการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านส่วนตัว ครอบครัว สังคมและกลุ่มเพื่อนให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับ Suwanno & Sintana (2018) ที่ศึกษาการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการวิจัยของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน พบว่า บรรยากาศในการเรียนรู้มีลักษณะแบบพึ่งพาอาศัยกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับอาจารย์ผู้สอน ผู้เรียนยอมรับฟังความคิดของผู้อื่น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบความคิดเห็นที่มีต่อการประเมินผลการทดลองสอนในสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพ PDCA จึงขอนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนางานวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1) ควรพัฒนาคุณภาพการฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูแบบบูรณาการ

2) ควรส่งเสริมให้นักศึกษาพัฒนาการเขียนแผนการจัดการเรียนการสอนที่อัจฉริยะ

3) ควรส่งเสริมการแข่งขันนวัตกรรมการเรียนรู้ที่จะได้ผลลัพธ์ “ความรู้คู่คุณธรรม”

4) ควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนที่ใช้เทคโนโลยีช่วยหลายๆรูปแบบ

5) ควรส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณค่า

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลินดา เกณฑ์มา อธิการบดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์ คณบดีคณะครุศาสตร์ รองศาสตราจารย์ ดร.พนอเนื่อง สุทัศน์ ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการต่อยอดงานวิจัยโดยการบูรณาการองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นตามศาสตร์พระราชาผ่านกระบวนการวิจัยอย่างมีความหมายและเกิดประโยชน์ที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2555). **การวัดและประเมินผลการศึกษา: ทฤษฎีและการประยุกต์.** กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

วิจารณ์ พานิช. (2556). **Professional Development for Science Teacher.** วารสาร Science ฉบับพิเศษ. Science Education.

สาขาวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์. (2560). หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป (ปรับปรุง พ.ศ.2560). กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

ปรเมศวร์ สิริสุรภักดี, ธเรศวร์ เตชะไตรภพ และบริบูรณ์ ชอบทำดี. (2561). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียคอมพิวเตอร์ เรื่อง หลักการทำงานของคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดพุทไธศวรรย์. **วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์**, 4(1), 49-62

พรศักดิ์ ฉุยจอหอ. (2556). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคนิคการขับร้องเพลง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสุรนารีวิทยา 2 จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร,**15(2), 64-70.

อธิพงษ์เพชรสุทธิ์. (2555). การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาการวิเคราะห์เชิงปริมาณทางธุรกิจ เรื่อง “การโปรแกรมเชิงเส้น” สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยปทุมธานี. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี**, 4(2), 68-84

อัญญปารย์ ศิลปนิลมาลย์ และศรัณยวัฒน์ พลเรียงโพน. (2558). การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียเรื่อง การสร้างผังงานด้วยโปรแกรม Microsoft Visio 2010 สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. **วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม**, 2(1), 61-68.

Srichaliaw, T., Jomhongbhibhat,B. & Gumjudpai, S. (2017).kanphatthana thaksa chiwit khǫng nakrian chan prathomsuksa pi thi si -hok doi chai kanwichai patibatkan bæp mi suan ruam [Life Skills Deverlopment for Prathomsukka 4-6 Students Using Participatory Action Research]. **Journal of graduate studies Valaya Alongkorn Rajabhat University,** 11(2), 61-74

Suwanno, P. & Sintana , S. (2018). kansuksa phon samrit thangkan rian læ thaksa kanwichai khǫng naksuksa chan pi thi si mahawitthayalai ratchaphat ya la [The Study of Learning Achievement and Research Skills of the Fourth Year Students at Yala Rajabhat University with a Learning and Teaching Focused on Research-Based Learning]. **Journal of Yala Rajabhat University**, 13(1),161-169

การพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application

Development of Science Communication Skills on Collaborative Learning via Line Application

กนกกาญจน์ กาญจนรัตน์[1] จิตตวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา[2]

Kanokarn Karnchanarat[1] Jittawisut Wimuttipanya[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 40 คน เลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ค่าอำนาจจำแนก 0.67 - 0.78 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .86 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปความเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application นักศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.68, S.D.=0.66) ประกอบด้วย 1) การสืบค้นข้อมูลเชิงระบบ 2) การอ้างอิงและวิเคราะห์ข้อมูลตามดัชนีสากล 3) การจัดกระทำข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบของสารสนเทศผ่านแอพพลิเคชั่น และ 4) การเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกันเพื่อสะท้อนแนวคิด ประสบการณ์ และการแก้ปัญหาให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างมีเหตุผลและเชื่อถือได้

คำสำคัญ: การสื่อสารวิทยาศาสตร์, กลุ่มสัมพันธ์, Line Application

Abstract

The purpose of this research was to Development of Science Communication Skills on Collaborative Learning via Line Application for students of general science. The samples were 40 students by purposive sampling, 4 grade in 2 semester academic year 2018 of General Science, Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University. The research instrument was a questionnaire with a consistency index was between 0.67 - 1.00 discrimination was between 0.67 - 0.78 and a reliability was at .86. The statistics used for data analysis are frequency, percentage, and

standard deviation for approximate data qualitative data uses content analysis and descriptive summaries.

The results show that academic counseling and guidance model for students of general science at the highest level ($\bar{X}$=4.68, S.D.=0.64) were consist of 1) System information searching 2) Reference and analysis of data according to the international index 3) Providing information in the form of information through applications and 4) Interactive learning to reflect the concepts, experiences and solving problems to obtain scientific and rational knowledge

Keyword: Science Communication Skills, Collaborative Learning, Line Application

บทนำ

ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและการเรียนรู้ และการจัดการข้อมูลภายในสถาบันอุดมศึกษาไว้ว่า โดยภาพรวมทางเศรษฐกิจจากนี้ไป เทคโนโลยีจะเป็นตัวเร่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากเป็นเรื่องที่เปลี่ยน จากเศรษฐกิจอุตสาหกรรม มาเป็นเศรษฐกิจการบริการ ทำให้การศึกษาต้องปรับเปลี่ยนไปอยู่ในระบบ ICT เทคโนโลยีที่ดีจะ นำไปสู่การปรับยุทธศาสตร์การศึกษา ต่อไปรายได้ของสถาบันอุดมศึกษา จะไม่ได้มาจากการอบรมศึกษาให้กับนักศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่ส่วนใหญ่จะมาจากให้บริการการเรียนรู้กับผู้คนทั้งหมด รวมถึงผู้สูงอายุมีการใช้เทคนิคเทคโนโลยีกับเศรษฐกิจ โดยรวมและเป็นหน้าที่ของอุดมศึกษา ที่ต้องให้ความรู้และทักษะแก่สังคมโดยรวม วันนี้นอกจาก e-learning แล้วยังต้องใช้ Social Learning เข้ามาช่วยในการให้บริการการศึกษาอีกด้วยระบบบริการ Service System การบริการไม่จำเป็นต้องเป็น ระบบคอมพิวเตอร์เป็นการบริการต่าง ๆ ที่ให้บริการแก่นักศึกษา ขณะนี้นักคิด และนักทฤษฎีทั้งหลาย ให้ความสำคัญกับการ บริการ ที่สำคัญในภาคการศึกษาทั้งหมดนั้นอยู่ในภาคของการให้บริการ ทุกส่วนในโครงสร้างของมหาวิทยาลัยล้วนแต่จะเป็น การให้บริการทั้งสิ้นเนื่องจากเทคโนโลยีกำลังออกมาใหม่และมีการพัฒนาอย่างสูง หากเราใช้เป็นจะทำให้เด็กที่ได้รับการศึกษาที่ มีคุณภาพขึ้นปัจจุบันความรู้ไม่ได้มาจากอาจารย์เพียงอย่างเดียว ยังมีความรู้ที่นอกเหนือจากอาจารย์อีกมากมายที่สามารถ สืบค้นได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ระบบบริการในวันนี้สิ่งสำคัญที่สุดคือ การร่วมมือกันระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ โดยให้ การศึกษาเป็นลักษณะที่ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ไปกับอาจารย์ในวันนี้การทำงานการศึกษาที่จะให้มีประสิทธิภาพ จะต้องนำระบบต่าง ๆ มาทำงานร่วมกัน ทั้งภายใน และภายนอกองค์กร ซึ่งสามารถจะทำข้อตกลงเพื่อให้ได้ใช้งานร่วมกัน ทั้งนี้ ในการที่จะร่วมใช้งานร่วมกัน จะได้ประโยชน์อะไร ใครเป็นผู้ได้ประโยชน์โดยจะต้องมองถึงประโยชน์ของนักศึกษาเป็นหลัก จุดเริ่มต้นที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจะต้องเริ่มทำความเข้าใจกับคำว่า Social Network Service System เป็นระบบที่ทำให้เกิดการทำงานร่วมกัน สามารถสร้างใช้เอง หรือร่วมมือกับที่อื่นไม่ใช่เป็นระบบบริหารและการเรียนรู้จัดการ แต่เป็นเครื่องมือยุทธศาสตร์เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจว่า เทคโนโลยีทำอะไรให้เราได้ได้

ประโยชน์ต้นทุน ทั้งโอกาส และรายได้สิ่งสำคัญต้องตอบโจทย์ให้ได้ว่าเราจะทำอะไร และสิ่งนั้นจะให้คุณค่าอะไร ทั้งหมดนี้ทำให้เกิดการศึกษาใหม่ทั้งสิ้น การศึกษาจะให้มีการบรรยายหน้าชั้นอย่างเดียวไม่ได้จะต้องให้มีการเรียนร่วมกัน หาความรู้ร่วมกัน และปฏิบัติร่วมกัน หลักการ ของการใช้คอมพิวเตอร์จะเป็นเหมือนการใช้น้ำใช้ไฟ คือ การใช้คอมพิวเตอร์ไม่จำเป็นต้องลงทุนไปซื้อ Server เอง สามารถใช้ ร่วมกับที่อื่นได้ซึ่งหากไม่ต้องลงทุนแล้วทุกคนมีโอกาสเท่ากันหมด ขึ้นอยู่กับผู้บริหารและการเรียนรู้ของที่นั้น ๆ จะมีความเข้าใจในการน า เทคโนโลยีมาใช้มากน้อยเพียงใด อย่าไปมองว่าเทคโนโลยีเป็นเรื่องไกลตัว ที่จะต้องลงทุนมาก เทคโนโลยีที่มีผลต่อการ เปลี่ยนแปลง 1) Consumer IT เทคโนโลยีที่เกี่ยวกับผู้บริโภคโดยตรง (เป็นอุปกรณ์ของผู้บริโภค) เป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่สามารถติดตัวไปได้แต่จะไม่มีค่าเลยหากไม่มีระบบเครือข่ายการสื่อสารไร้สาย 2) Open platforms เทคโนโลยีมาตรฐาน ไม่ว่าจะเป็นยี่ห้อใด ผลิตที่ใด แต่ใช้มาตรฐานเดียวกัน ซึ่ง platforms เป็นหัวใจสำคัญที่นำมาบูรณาการในการทำงาน 3) Cloud technology เทคโนโลยีที่มีเนื้อที่จัดเก็บข้อมูลเพื่อใช้ ในการดำเนินการไม่จำกัดเวลา และสถานที่ สิ่งที่น่าสนใจคือ วันนี้เรามีระบบเครือข่ายใช้นอกจากข้อมูลต่าง ๆ ขององค์กรที่จะต้องใช้งาน มีเทคโนโลยีตัวหนึ่งที่สามารถให้ผู้ บริการจัดการ คือ Business Intelligence เป็นเทคโนโลยีที่ใช้ในการกลั่นกรองข่าวสารเพื่อใช้ในการบริหารและการเรียนรู้จัดการ ทำให้ระบบสารสนเทศในวันนี้กว้างไกลมาก จึงทำให้การใช้ในเชิงลึก และกว้างต่างกันอยู่ที่กลยุทธ์ของมหาวิทยาลัย ไม่ได้อยู่ที่การลงทุน แต่อยู่ที่การมีความรู้ที่จะนำเทคโนโลยีไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากกว่ากัน ระบบสารสนเทศ ระบบงานที่ประกอบส่วนต่างๆที่สามารถทำหน้าที่รวบรวมและจัดเก็บข้อมูล สามารถสืบค้น ข้อมูล ประมวลผลข้อมูล จัดเก็บข้อมูลและเผยแพรข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการทำงาน การควบคุมงานและช่วยในการตัดสินใจ ได้องค์ประกอบของระบบสารสนเทศ (Information System) ประกอบด้วย 1) Organization2) Technology3) Management การใช้เทคโนโลยีควรจะทำความเข้าใจในเรื่อง ต่าง ๆ เช่น Front Stage Back Stage ระบบ ซอร์ฟแวร์ที่ทำให้บุคคลใช้อุปกรณ์ร่วมกัน Cloud Computing จำแนกการให้บริการ ดังนี้ 1) ระบบ Application Software (ซอฟต์แวร์ประยุกต์) 2) บริการแพลตฟอร์มคอมพิวเตอร์(Computing Platform) ส่วนใหญ่จะมีSoftware อยู่แล้ว 3) บริการโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) บริการด้านการ Backup ข้อมูล เพื่อป้องกันความเสี่ยง วิธีการให้บริการสามารถจัดรูปแบบได้คือ 1) ศูนย์บริการสาธารณะPublic Cloud บริการแก่คนทั่วไปไม่จำกัดชนิดงาน 2) ศูนย์บริการชุมชน Community Cloud บริการเฉพาะกลุ่มกำหนดคุณสมบัติผู้ใช้ 3) ศูนย์บริการส่วนตัว Private Cloud เป็นการสร้างศูนย์บริการเพื่อองค์กรใช้เอง 4) ศูนย์บริการแบบลูกผสม Hybrid Cloud บริการทั้ง Private และ Public การจำแนกระบบสารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษาเรานิยมจำแนกสารสนเทศ คือ 1) Transaction Processing System (TPS) ตามบทบาทหน้าที่ในการทำรายการ ประเมินผลเชิงรายการ 2) Knowledge Work System (KWS) เป็น ระบบสะสมหรือจัดเก็บความรู้ในปัจจุบันมีความสำคัญมาก การใช้องค์ความรู้ในการตัดสินใจ การใช้ทักษะประสบการณ์ (Tacit Knowledge) ความรู้ของคนในองค์กรจะมีประโยชน์ก่อต่อเมื่อสามารถนำไปสร้างนวัตกรรม (Innovation) ส่วนใหญ่จะ เกิดได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้ที่มีความรู้ด้วยกัน 3)

Management Information System (MIS) เป็นข้อมูลที่ช่วยในการ ตัดสินใจเป็นระบบงานที่มีหน้าที่จัดหาข้อมูลและสารสนเทศมาช่วยในการแก้ไขปัญหา 4) Decision Support System (DSS) เป็นการเรียบเรียงข้อมูลมาเพื่อการตัดสินใจ 5) Executive Support System (ESS) เป็นข้อมูลเพื่อการพิจารณาตัดสินใจของ ผู้บริหาร 6) Implementation of ICT การทำงานที่ได้ผลงานที่ดีไม่ใช่อยู่ที่คนเก่งแต่อยู่ที่กระบวนการที่ดีการจัดการข้อมูลและเนื้อหาในสถาบันอุดมศึกษาต้องมีการจัดการข้อมูลที่ดีหากไม่มีการจัดการข้อมูลเหล่านั้นก็จะเป็นขยะการมองข้อมูลต้องมองเป็นขององค์กรทั้งหมดข้อมูล ต้องมีความพร้อมที่จะนำข้อมูลไปใช้แนวคิดใหม่ต้องพยายามนำข้อมูลขององค์กรไปสู่สังคมให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้เช่น รัฐบาลหากนำข้อมูลของรัฐเผยแพร่อย่างทั่วถึงประชาชนก็จะเข้าใจภาครัฐมากขึ้น ความสำคัญของเทคโนโลยีที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศในเมืองไทย การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา และระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและการเรียนรู้และการจัดการข้อมูลภายในสถาบันอุดมศึกษา และเป็นเครื่องมือยุทธศาสตร์เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การนำเอาสื่อสารสนเทศสาธารณมาใช้ในการเรียนการสอน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่พัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ผ่านการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application

2.2) เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 40 คน (เลือกแบบเฉพาะเจาะจง)

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้เลือกใช้ข้อคำถามที่เฉพาะเจาะจงด้านการพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application ประกอบด้วย

1) ความรู้ในเนื้อหาวิชาการสื่อสารวิทยาศาสตร์
2) แนวทางการสืบค้นข้อมูล
3) ทักษะทางวิทยาศาสตร์
4) กระบวนการกลุ่ม

5) การสะท้อนคิด
6) การถอดความรู้
7) การบริหารจัดการความรู้
8) การใช้เทคโนโลยี
ขอบเขตด้านเวลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application ของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป จัดทำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน และดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) การดำเนินการนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เทคนิคดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index) โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งค่า IOC แต่ละข้อมีค่ามากกว่า 0.85 ขึ้นไป

2) ปรับปรุงข้อคำถามในแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่าน

3) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและจัดทำแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) ใช้มาตรวัดของ Likert 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมตรวจสอบคุณภาพการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งค่า IOC แต่ละข้อมีค่าตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application ของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ปรากฏว่า แบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้ดำเนินการหาค่าอำนาจจำแนกโดยการใช้วิธีวิเคราะห์สหสัมพันธแบบ Pearson คัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกเปนบวกและสูงกว่า .65 (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ, 2555) ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .67 - .78 ได้แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการให้คำปรึกษาวิชาการและแนะแนวของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ตามเกณฑ์ และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โดยผู้วิจัยนำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างผ่านการประเมินทางสมาร์ทโฟนและแบบสอบถามด้วยตัวของนักวิจัยเอง จำนวน 77 ชุด ได้กลับมาคืน 77 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 (การตอบกลับจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์และแบบสอบถามจากกระดาษ)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงประมาณ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปความเชิงพรรณนา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

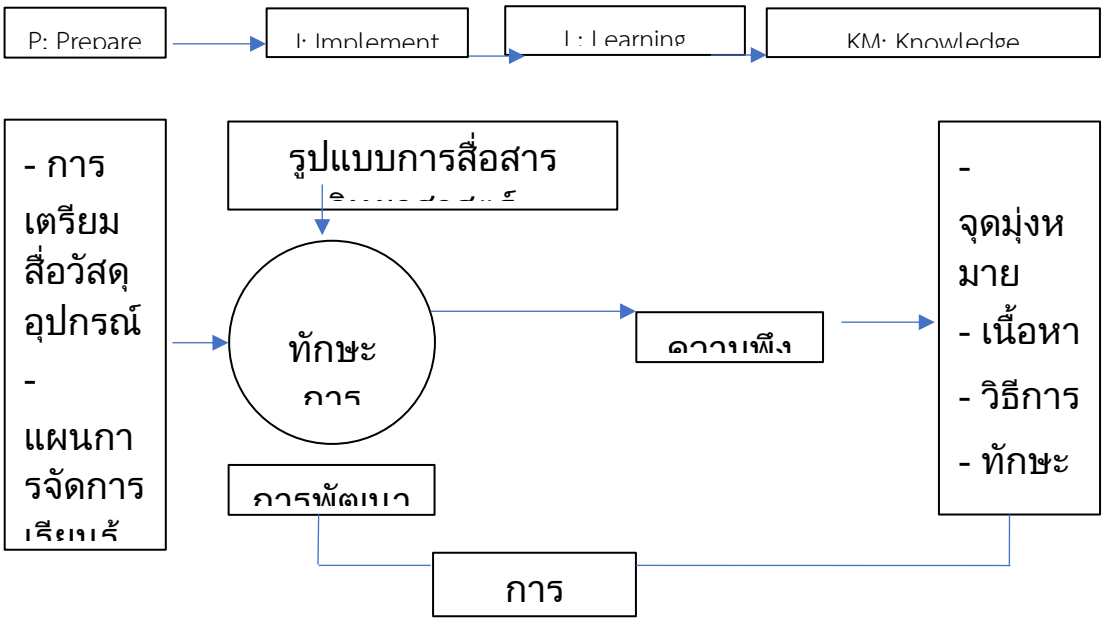
สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive method) เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยค่าสถิติพื้นฐาน การแจกแจง จำแนก และอธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application ของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ผู้วิจัยได้แสดงผล ดังต่อไปนี้

รูปแบบการพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application

จากภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application ประกอบด้วย P (Prepare) 1) การเตรียมความพร้อม ได้แก่ การเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ แผนการจัดการเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ และการประชุมชี้แจง I (Implement) การจัดการเรียนรู้เชิงสืบเสาะโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และการเรียนรู้ผ่านข้อมูลสารสนเทศ สื่อเทคโนโลยี L (Learning Process) กระบวนการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application การเรียนรู้ด้วยปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์และการใช้ข้องมูลอ้างอิงเชิงเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ KM (Knowledge Management) การพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application โดยมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา วิธีการ ทักษะทางวิทยาศาสตร์ ขั้นตอน การประเมินผล และการจัดการความรู้ ได้แก่ 1) ความรู้ในเนื้อหาวิชาการสื่อสารวิทยาศาสตร์ 2) แนวทางการสืบค้นข้อมูล 3) ทักษะทางวิทยาศาสตร์ 4) กระบวนการกลุ่ม 5) การสะท้อนคิด 6) การถอดความรู้ 7) การบริหารจัดการความรู้ และ 8) การใช้เทคโนโลยี

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม

(n = 77)

สถานภาพ	จำนวน	ค่าร้อยละ
ชาย	12	15.58
หญิง	65	84.42
รวม	**77**	**100.00**

จากตารางที่ 1 พบว่า จำนวนนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามการพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application ของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป มีทั้งหมด จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีจำนวน 30 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 84.42 และเพศชาย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 15.58 ทั้งนี้มีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 68.83

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application

(N=77)

ด้าน	เนื้อหา	ร้อยละ	ความพึงพอใจ		
			($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
จุดมุ่งหมาย	1) ความรู้ในเนื้อหาวิชาการสื่อสารวิทยาศาสตร์	91.40	4.57	0.56	มากที่สุด
	2) แนวทางการสืบค้นข้อมูล	93.80	4.69	0.64	มากที่สุด
	3) ทักษะทางวิทยาศาสตร์	92.00	4.60	0.73	มากที่สุด
ทักษะ	1) กระบวนการกลุ่ม	93.40	4.67	0.65	มากที่สุด
	2) การสะท้อนคิด	94.40	4.72	0.62	มากที่สุด
	3) การถอดความรู้	92.40	4.62	0.72	มากที่สุด
	4) การบริหารจัดการความรู้	90.60	4.53	0.71	มากที่สุด
นวัตกรรม	1) การใช้เทคโนโลยี	97.20	4.86	0.65	มากที่สุด
รวมทั้งสิ้น 77 คน	**เฉลี่ยรวม**	**93.60**	**4.68**	**0.64**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application ของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความรู้ในเนื้อหาวิชาการสื่อสารวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 91.40 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.64) แนวทางการสืบค้นข้อมูล ร้อยละ 93.80 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.64) ทักษะทางวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 92.00 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.73) กระบวนการกลุ่ม ร้อยละ 92.00 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.65) การสะท้อนคิด ร้อยละ 93.40 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.72, S.D. = 0.62) การถอดความรู้ร้อยละ 94.00 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.62, S.D.=0.72) การบริหารจัดการความรู้ร้อยละ 92.40 อยู่ในระดับมากที่สุด

($\bar{X}$ = 4.53, S.D.=0.71) และการใช้เทคโนโลยี ร้อยละ 97.20 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.86, S.D. = 0.65)

บทสรุป

จากผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application นักศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.68, S.D.=0.66) ประกอบด้วย 1) การสืบค้นข้อมูลเชิงระบบ 2) การอ้างอิงและวิเคราะห์ข้อมูลตามดัชนีสากล 3) การจัดกระทำข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบของสารสนเทศผ่านแอพพลิเคชั่น และ 4) การเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกันเพื่อสะท้อนแนวคิด ประสบการณ์ และการแก้ปัญหาให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างมีเหตุผลและเชื่อถือได้ ซึ่งสอดคล้องกับ มนู อรดีดลเชษฐ์ (2554) บริการจัดการ คือ Business Intelligence เป็นเทคโนโลยีที่ใช้ในการกลั่นกรองข่าวสารเพื่อใช้ในการบริหารและการเรียนรู้จัดการ ทำให้ระบบสารสนเทศในวันนี้กว้างไกลมาก จึงทำให้การใช้ในเชิงลึกและกว้างต่างกันอยู่ที่กลยุทธ์ของมหาวิทยาลัย ไม่ได้อยู่ที่การลงทุน แต่อยู่ที่การมีความรู้ที่จะนำเทคโนโลยีไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากกว่ากัน ระบบสารสนเทศ ระบบงานที่ประกอบส่วนต่างๆที่สามารถทำหน้าที่รวบรวมและจัดเก็บข้อมูล สามารถสืบค้น ข้อมูล ประมวลผลข้อมูล จัดเก็บข้อมูล และเผยแพรข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการทำงาน การควบคุมงานและช่วยในการตัดสินใจ ได้องค์ประกอบของระบบสารสนเทศ (Information System) ประกอบด้วย 1) Organization2) Technology3) Management การใช้เทคโนโลยีควรจะทำความเข้าใจในเรื่อง ต่าง ๆ เช่น Front Stage Back Stage ระบบ ซอร์ฟแวร์ที่ทำให้บุคคลใช้อุปกรณ์ร่วมกัน Cloud Computing จำแนกการให้บริการ ดังนี้ 1) ระบบ Application Software (ซอฟต์แวร์ประยุกต์) 2) บริการแพลตฟอร์มคอมพิวเตอร์(Computing Platform) ส่วนใหญ่จะมีSoftware อยู่แล้ว 3) บริการโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) บริการด้านการ Backup ข้อมูล เพื่อป้องกันความเสี่ยง วิธีการให้บริการสามารถจัดรูปแบบได้คือ 1) ศูนย์บริการสาธารณะPublic Cloud บริการแก่คนทั่วไปไม่จำกัดชนิดงาน 2) ศูนย์บริการชุมชน Community Cloud บริการเฉพาะกลุ่มกำหนดคุณสมบัติผู้ใช้ 3) ศูนย์บริการส่วนตัว Private Cloud เป็นการสร้างศูนย์บริการเพื่อองค์กรใช้เอง 4) ศูนย์บริการแบบลูกผสม Hybrid Cloud บริการทั้ง Private และ Public การจำแนกระบบสารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษาเรานิยมจำแนกสารสนเทศ คือ 1) Transaction Processing System (TPS) ตามบทบาทหน้าที่ในการทำรายการ ประเมินผลเชิงรายการ 2) Knowledge Work System (KWS) เป็น ระบบสะสมหรือจัดเก็บความรู้ในปัจจุบันมีความสำคัญมาก การใช้องค์ความรู้ในการตัดสินใจ การใช้ทักษะประสบการณ์ (Tacit Knowledge) ความรู้ของคนในองค์กรจะมีประโยชน์ก่อต่อเมื่อสามารถนำไปสร้างนวัตกรรม (Innovation) ส่วนใหญ่จะ เกิดได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้ที่มีความรู้ด้วยกัน 3) Management Information System (MIS) เป็นข้อมูลที่ช่วยในการ ตัดสินใจเป็นระบบงานที่มีหน้าที่จัดหาข้อมูลและสารสนเทศมาช่วยในการแก้ไขปัญหา 4) Decision Support System (DSS) เป็นการเรียบเรียงข้อมูลมาเพื่อการตัดสินใจ 5) Executive Support System (ESS) เป็นข้อมูลเพื่อ

การพิจารณาตัดสินใจของ ผู้บริหาร 6) Implementation of ICT การทำงานที่ได้ผลงานที่ดีไม่ใช่อยู่ที่คนเก่งแต่อยู่ที่กระบวนการที่ดีการจัดการข้อมูลและเนื้อหา ทั้งนี้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป มุ่งเน้นสร้างศักยภาพบัณฑิตที่จะไปประกอบอาชีพครูวิทยาศาสตร์ ให้มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการแบบบูรณาการ ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตทั้งในองค์กรการศึกษาและองค์กรวิชาชีพ เพื่อให้บัณฑิตที่เข้าสู่ตลาดแรงงานมีความรู้ทันสมัย มีทักษะที่เป็นเลิศในด้านสอนวิทยาศาสตร์ผ่านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงมีความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรม สามารถช่วยชี้นำสังคม และสนับสนุนการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตรทั่วไป คบ. 5 ปี หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560, 2561) ตลอดจนการสร้างความเข้าใจในกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และได้ฝึกฝนทักษะอันจะส่งผลสัมฤทธิ์สูงสุดต่อผู้เรียน ตอบสนองโลกการศึกษาในยุค Thailand 4.0 ได้อย่างแท้จริง ทั้งยังให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง learning by doing และ Active Learning (Dewey, 1959) มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Bruner, 1983) ให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับเด็กสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน (Ausbel, 1968) และผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจนเขาพบองค์ความรู้เพื่อต่อยอดต่อไป (Bruner, 1969) ครูจะต้องมีการบูรณาการแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ครู และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางสังคมอย่างเห็นเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่า (Vygotsky, 1978 and Berk, 1995) มีทักษะการแก้ปัญหาในสังคมและชีวิตประจำวัน โดยเริ่มต้นจากที่บ้าน

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์แบบกลุ่มสัมพันธ์ผ่าน Line Application ของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป จึงขอนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนางานวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1) ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในการประยุกต์ใช้แอพพลิเคชั่นต่าง ๆ ในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและการค้นพบ

2) การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสร้างคุณลักษณะของนักวิทยาศาสตร์ เป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนจะต้องตระหนักให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีกระบวนการกลุ่มและการเรียนเชิงสร้างสรรค์ในการมีปฏิสัมพันธ์และสะท้อนคิดแต่ละมุมมองเพื่อให้เกิดองค์ความรู้อย่างเป็นสากล

3) ควรพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่มีการเรียนรู้ของผู้เรียนเชิงอิสระไม่กำหนดเจาะจง เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการผ่อนคลายและมีความสุขในการเรียน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลินดา เกณฑ์มา อธิการบดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์ คณบดีคณะครุศาสตร์ รองศาสตราจารย์ ดร.พนอเนื่อง สุทัศน์ ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการต่อยอดงานวิจัยโดยการบูรณาการองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นตามศาสตร์พระราชาผ่านกระบวนการวิจัยอย่างมีความหมายและเกิดประโยชน์ที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

มนู อรดีดลเชษฐ์. **ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและการเรียนรู้และการจัดการข้อมูลภายในสถาบันอุดมศึกษา, สรุปการบรรยายวิชาการหลักการบริหารและการเรียนรู้สถาบันอุดมศึกษา**, 24 มิถุนายน 2554, เข้าเมื่อ 12 กรกฎาคม 2561, เข้าถึงได้จาก http://www.sport.ru.ac.th/RuDocumemt/1business-skill.pdf

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. (2561). **หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตรทั่วไป คบ. 5 ปี หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560**. โรงพิมพ์สหธรรมิก การพิมพ์.

Ausbel, D.P. (1968). **Education Psyshology : A Cognitive View**. New York: Holt, Rinehart and Winston.

Bruner, J. (1983). **Child's Talk**. New York: W. W. Norton.

Bruner, J.S. (1969). **The Process of Education**. New York: Harvard University Press.

Dewey, John. (1959). **Experience and Education**. New York : Macmillan Publishing Company.

Vygotsky, L.S. (1978). **Mind in Society : The Development of Psychological Processes**. Cambridge MA: Harvard University Press.

สภาพการผลิตอ้อยในพื้นที่นาของเกษตรกรในอำเภอน้ำพองจังหวัดขอนแก่น
Sugarcane Production Conditions Farmers Growing in the Rice Fields of Farmers in Nam Phong District, Khon Kaen Province

นัฐวัฒน์ โสภาเลิศ[1] ปนัดดา อุตรนคร[2] และ พัชรี สุริยะ[2*]
Natthawat Sopaloet[1] Panadda Uttaranakorn[2] and Patcharee Suriya[*,2]

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมสภาพการผลิตอ้อย ตลอดจนปัญหาจากการปลูกอ้อยของเกษตรกรที่ปลูกอ้อยในพื้นที่นา อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ เช่น ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรผู้ที่ปลูกอ้อยในพื้นที่นาจำนวน 50 รายใช้วิธีการสุ่มแบบอย่างง่ายพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยส่วนใหญ่เป็นเพศชายอายุเฉลี่ย 55.16 ปีสำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีพื้นที่ถือครองอยู่ที่11-20 ไร่ มีรายได้ภาคการเกษตรรวมมากกว่า100,000 บาท มีภาระหนี้ร้อยละ 82.00สภาพการผลิตอ้อยของเกษตรกรสาเหตุที่เกษตรกรปลูกอ้อยในพื้นที่นาคือปริมาณผลผลิตข้าวต่อไร่ต่ำและข้าวมีราคาถูกไม่คุ้มกับการลงทุน ด้านบุคคลเกษตรกรที่ปลูกอ้อยประสบการณ์การจากการปลูกอ้อยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10ปี ด้านการผลิตเกษตรกรที่ปลูกอ้อยมีการจ้างแรงงานปลูกและตัดอ้อย การบำรุงพื้นที่ปลูกเป็นประจำส่วนใหญ่ใช้พันธุ์อ้อยขอนแก่น3 มีแรงงานช่วยปลูกอ้อยในครัวเรือน 1-2 คน พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในเขตส่งเสริม ด้านผลผลิตเกษตรกรที่ปลูกอ้อยได้รับราคาข้าวน้อยกว่า 7,202.02 บาท และได้รับราคาอ้อยน้อยกว่า 854.30 บาทได้รับผลผลิตข้าวน้อยกว่า 384 กิโลกรัมต่อไร่และได้รับผลผลิตอ้อยมากกว่าหรือเท่ากับ 13.91 ตันต่อไร่ ด้านความพึงพอใจเกษตรกรที่ปลูกอ้อยไม่พอใจกับราคาข้าวและปริมาณผลผลิตข้าวที่ได้รับ พอใจปานกลางกับราคาอ้อยและปริมาณผลผลิตอ้อยอ้อยที่ได้รับ

คำสำคัญ: การปลูกอ้อยในพื้นที่นา

ABSTRACT

The objective of this research was to study economic and social.Sugarcane production conditions and problems from sugarcane growing of farmers in Nam Phong District, Khon Kaen Province. Data were analyzed using statistics such as determining to mean, percentage and standard deviation. Data were collected from local farmers who grow sugarcane in the rice field areas. The sample size was 50 and selected with a simple random sampling. The results of this study indicated that most of the sample were males. The average age of the sample was 55.16 years. Almost

all of them graduated with a primary school. The average holding area was 11-20 rai. Agricultural income totaling more than 100,000 baht. Having a debt of 82.00 percent. Sugarcane production conditions of farmers the reason that farmers choose to grow sugarcane in the rice fields is that the amount of rice per rai is low and rice is cheap.Individuals of farmers who grow sugarcane having experience in sugarcane planting less than or equal to 10 years. In the production of farmers who grow sugarcane there is the employment of sugarcane planting and cutting workers. The regular maintenance of planting areas. Most of them use Khon Kaen 3 sugarcane varieties. There are 1-2 workers helping to grow sugarcane in the household. The planting area is not in the promotion zone.On the production side, farmers who grow sugarcane receive rice prices less than 7,202.02 baht and receive sugarcane prices less than 854.30 baht, receiving less than 384 kilograms of rice yield per rai and receiving more than or equal 13.91 tons of sugarcane yield per rai. Satisfied Farmers who grow sugarcane are not satisfied with the price of rice and the amount of rice produced. Moderate satisfaction with sugarcane prices and the amount of sugarcane yield received.

Keywords: Sugarcane growing in rice field

---

[1] หลักสูตรธุรกิจการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Agribusiness Program, Faculty of Agriculture, KhonKaen University
[2] สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตรคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Department of Agricultural Economics, Faculty of Agriculture, KhonKaen University

บทนำ

ประเทศไทยเมื่อปี 2558 มีพื้นที่ปลูกอ้อยทั้งหมด 10.27 ล้านไร่ มีปริมาณผลผลิตอ้อยทั้งหมดภายในประเทศมากถึง 94.06 ล้านตันต่อปี มีมูลค่าเท่ากับ 80.52 ล้านบาท (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560) จะเห็นว่าอ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศจากมูลค่าการส่งออกน้ำตาล โดยในปี 2559 มีรายได้จากการส่งออกน้ำตาลทรายมากถึงปีละ 87,538,500 ล้านบาท(ธนาคารแห่งประเทศไทย,2560) ซึ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ปลูกอ้อยทั้งหมด 4.59 ล้านไร่ผลผลิตทั้งหมด 42.07 ล้านตันต่อปี(สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร,2559) มีโรงงานน้ำตาลตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด 20 โรงงานจากทั้งหมด 53 โรงงานทั่วประเทศ สามารถผลิตน้ำตาลสำหรับบริโภคในประเทศและเพื่อสำหรับส่งออกปีละหลาย 10 ล้านตัน (สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย,2560)

นอกจากอ้อยจะสามารถนำไปผลิตเป็นน้ำตาลทรายแล้วผลพลอยได้ที่ได้จากการผลิตน้ำตาลยังสามารถนำไปใช้ผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่สำคัญอื่นๆได้อีกมากมาย สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่อุตสาหกรรมน้ำตาล จึงทำให้มีการส่งเสริมการปลูกอ้อยเพิ่มแต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อปริมาณความต้องการ สาเหตุที่ทำให้ผลผลิตอ้อยไม่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากพื้นที่ปลูกเดิมมีการเสื่อมสภาพลง ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลงและศักยภาพของพื้นที่ปลูกเดิมลดลง อีกทั้งให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ และยังประสบปัญหาเรื่องของต้นทุนการผลิตที่สูง ขณะที่ปริมาณผลผลิตกลับสวนทางกันทำให้มีกำไรสุทธิน้อยทำให้เกษตรกรได้หันมาปลูกอ้อยในพื้นที่นาและที่ลุ่มแทนการปลูกอ้อยในพื้นที่เดิม เนื่องจากว่าการปลูกอ้อยในพื้นที่นาจะให้ผลผลิตที่ดีกว่าพื้นที่เดิมและให้ผลตอบแทนคุ้มค่ากว่า(ธัญชนก ขันศิลา และคณะ, 2556)

จังหวัดขอนแก่นมีพื้นที่ปลูกอ้อยทั้งหมด 0.613 ล้านไร่สามารถให้ผลผลิตอ้อยปีละ 5.41 ล้านตันสร้างมูลค่า 3,968 ล้านบาทสามารถผลิตอ้อยได้ปริมาณมากที่สุดเป็นอันดับต้นๆของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร,2560) ซึ่งในอำเภอน้ำพองนั้นสามารถปลูกอ้อยได้จำนวน 90,513 ไร่ให้ผลผลิตจากการปลูกมากเป็นอันดับที่ 1 ในจังหวัดขอนแก่น(สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย,2560)อำเภอน้ำพองมีเกษตรกรบ้างรายได้ทำการปลูกอ้อยในพื้นที่นาแล้วและให้ผลผลิตมากกว่าในการปลูกอ้อยในพื้นที่เดิม แต่ก็มีเกษตรกรบางรายยังไม่ได้เปลี่ยนไปปลูกเพราะคิดว่าพื้นที่เดิมให้ผลผลิตดีอยู่แล้ว ควรมีการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงสภาพการปลูกอ้อยในพื้นที่นาของเกษตรกรรวมถึงทราบปัญหาในการปลูกอ้อย เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างกลยุทธ์การส่งเสริมเพิ่มผลผลิตในการปลูกอ้อยของเกษตรกร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ที่ปลูกอ้อยในพื้นที่นา อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
2. ศึกษาสภาพการผลิตอ้อยในพื้นที่นาของเกษตรกรในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
3. ศึกษาปัญหาจากการปลูกอ้อยในพื้นที่นาของเกษตรกรในอำเภอน้ำพอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือเกษตรกรผู้ที่ประกอบอาชีพปลูกอ้อยในพื้นที่นาของตำบลสะอาด อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย(Simple Random Sampling) กลุ่มเกษตรกรผู้ที่ปลูกอ้อยในพื้นที่นาจำนวน 50 ตัวอย่าง ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นการสัมภาษณ์เกษตรกร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าความถี่ (Frequency)

ผลการวิจัย

1. สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรตัวอย่าง

เกษตรกรที่ปลูกอ้อยในพื้นที่นาส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 60.00 มีอายุเฉลี่ย 55.16 ปี สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาร้อยละ 72.00 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรอยู่ที่ 11-20 ไร่ร้อยละ 38.00 จำนวนแรงงานที่ช่วยปลูกอ้อยส่วนใหญ่อยู่ที่ 1-2 คนคิดเป็นร้อยละ 76.00 มีรายได้ภาคการเกษตรรวมมากกว่า 100,000 บาทเกษตรกรส่วนใหญ่มีภาระหนี้คิดเป็นร้อยละ 82.00

Table1 Economic socio information of farmers growing in the rice fields

Economic-socio information	Farmers growing in the rice fields	
	Frequency(50 People)	Percent (100%)
Gender		
Male	30	60.00
Female	20	40.00
Age		
≤40 year olds	3	6.00
41-50 year olds	11	22.00
51-60 year olds	20	40.00
61-70 year olds	14	28.00
>70 year olds	2	4.00
Average age	**55.16 year olds**	**46.89 year olds**
Education level		
Primary school	36	72.00
Secondary/High school	12	24.00
Bachelor degree	1	2.00
Master degree	1	2.00

Table1 Economic socio information of farmers growing in the rice fields (Continued)

Economic-socio information	Farmers growing in the rice fields	
	Frequency(50 People)	Percent (100%)
Holding agricultural areas		
≤10 rais	9	18.00
11-20 rais	19	38.00
21-30 rais	11	22.00
31-40 rais	3	6.00
41-50 rais	3	6.00

≥50 rais	5	10.00
Members who helped grow sugarcane	38	76.00
1-2 People	11	22.00
3-4 People	1	2.00
> 4 People		
Agricultural Income		
≤20,000 baht per year	1	2.00
20,001-40,000 baht per year	3	6.00
40,001-60,000 baht per year	4	8.00
60,001-80,000 baht per year	5	10.00
80,001-100,000 baht per year	15	30.00
>100,000 baht per year	22	44.00
Debt		
No Debt	9	18.00
Having Debt	41	82.00

2.สภาพการผลิตอ้อยของเกษตรกรตัวอย่าง

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ที่ปลูกอ้อยในพื้นที่นาจำนวน 50 รายถึงสาเหตุที่เกษตรกรเลือกปลูกอ้อยในพื้นที่นา โดยเกษตรกรให้เหตุผลว่าปริมาณผลผลิตข้าวต่อไร่ต่ำและราคาข้าวมีราคาถูกไม่คุ้มกับการลงทุนมีจำนวน 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.00 รองลงมานั้นก็คือปริมาณผลผลิตที่ได้จากการปลูกอ้อยมีปริมาณสูงกว่าข้าวเมื่อเทียบผลผลิตต่อไร่และราคาของอ้อยมีราคาสูงกว่าข้าวมีจำนวน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.00 จะเห็นได้ว่าเมื่อเกษตรกรมีการปลูกข้าวแล้วได้ผลผลิตและราคาไม่ดีก็จะหันไปปลูกพืชอื่นแทนที่ทำให้ได้รับผลผลิตและราคาดีกว่า

สำหรับการจัดสรรพื้นที่ของเกษตรกรผู้ที่ปลูกอ้อยในพื้นที่นา มีการจัดสรรพื้นที่ปลูกข้าวของเกษตรกรปีการผลิต 2559/2560 มีพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 12.08 ไร่และในปีการผลิต 2560/2561 มีพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 8.28 ไร่ ในส่วนของการจัดสรรพื้นที่ปลูกอ้อยของเกษตรกรปีการผลิต 2559/2560 มีพื้นที่ปลูกอ้อยเฉลี่ย 12.70 ไร่และในปีการผลิต 2560/2561 มีพื้นที่ปลูกอ้อยเฉลี่ย 13.26 ไร่ พบว่าพื้นที่ปลูกข้าวของเกษตรกรมีพื้นที่ลดลงเนื่องจากมีการใช้พื้นที่ปลูกอ้อยเพิ่มขึ้นจะเห็นได้จากปริมาณพื้นที่ปลูกอ้อยที่เพิ่มขึ้น

Table 2 Reasons for growing sugarcane in the fields and Space allocation

Sugarcane production conditions in rice fields	Farmers growing in the rice fields	
	Frequency (50 People)	Percent (100%)
Reasons for growing sugarcane in the fields		
Low rice yield / cheap rice price	19	38.00
High sugarcane yield / better sugarcane price	17	34.00
Neighbor planted	4	8.00
Suitable area for sugarcane planting	4	8.00
Can hold more than 1 stump	3	6.00
Is a space rotation	1	2.00
Planted for propagation	1	2.00
Government extension	1	2.00
Space allocation	**Average rice growing area (rai)**	**Average sugarcane planting area (rai)**
Production year 2016/2017	12.08	12.70
Production Year 2017/2018	8.28	13.26

2.1 ด้านบุคคล เกษตรกรที่ปลูกอ้อยในพื้นที่นา มีประสบการณ์การจากการปลูกอ้อยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปีจำนวน 32 รายมากถึงร้อยละ 64.00 รองลงมาคือมีประสบการณ์การจากการประกอบอาชีพปลูกอ้อยเท่ากับ 11-12 ปีจำนวน 14 รายร้อยละ 28.00 เนื่องจากเกษตรกรที่มีประสบการณ์ปลูกอ้อยจะทราบดีว่าการปลูกอ้อยในพื้นที่เดิมทำให้ผลผลิตลดลงจึงต้องมีการเปลี่ยนพื้นที่ปลูกใหม่เพื่อให้ได้ผลผลิตที่เพิ่มขึ้น และบุคคลที่มีอำนาจในการตัดสินใจในการปลูกอ้อยในพื้นที่นาพบว่าส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัวจำนวน 26 รายร้อยละ 52.00 รองลงมาคือสามีหรือภรรยาของหัวหน้าครอบครัวจำนวน 21 รายร้อยละ 42.00

Table 3 The personal sugarcane production conditions in the rice field

Personal	Farmers growing in the rice fields	
	Frequency (50 People)	Percent (100%)
Experience in sugarcane planting (years)		
≤ 10 **years**	32	64.00
11-20 **years**	14	28.00
21-30 **years**	4	8.00
≥ 30 **years**	0	0.00
The person who decided		
Head of the family	26	52.00
Husband or wife of the head of the family	21	42.00
Parents of the head of the family	1	2.00
Child	2	4.00

2.2 ด้านการผลิต เกษตรกรที่ปลูกอ้อยในพื้นที่นา ลักษณะการจ้างแรงงานปลูกอ้อยของเกษตรกรที่ปลูกอ้อยส่วนใหญ่มีการจ้างแรงงานปลูกจำนวน 41 รายร้อยละ 82.00 รองลงมาไม่ได้จ้างแรงงานปลูกจำนวน 9 รายร้อยละ 18.00 เนื่องจากการปลูกอ้อยในพื้นที่นามีช่วงเวลาการปลูกจำกัดจำเป็นต้องมีการจ้างปลูกเพื่อให้เสร็จทันภายในเวลาที่กำหนด สำหรับการจ้างแรงงานตัดอ้อยของเกษตรกรที่ปลูกอ้อยส่วนใหญ่มีการจ้างแรงงานตัดจำนวน 32 รายร้อยละ 64.00 รองลงมาไม่ได้จ้างแรงงานตัดจำนวน 18 รายร้อยละ 36.00 เนื่องจากการปลูกอ้อยในพื้นที่นาซึ่งเป็นที่ราบลุ่มยากต่อการตัดและการขนส่งจึงมีการจ้างแรงงานตัดเพื่อให้เสร็จทันภายในเวลา สำหรับการบำรุงดินของเกษตรกรที่ปลูกอ้อยส่วนใหญ่มีการบำรุงพื้นที่ปลูกอ้อยเป็นประจำจำนวน 21 รายร้อยละ 42.00 รองลงมามีการบำรุงบางครั้งจำนวน 16 รายร้อยละ 32.00 สำหรับพันธุ์อ้อยที่ปลูกพบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรที่ปลูกอ้อยใช้พันธุ์อ้อยขอนแก่น 3 จำนวน 49 ราย ร้อยละ 98.00 เนื่องจากอ้อยพันธุ์ขอนแก่นสามารถเจริญเติบโตได้ดีและให้ผลผลิตต่อสูงจึงได้รับความนิยม สำหรับแรงงานที่ช่วยปลูกอ้อยพบว่าเกษตรกรที่ปลูกอ้อยมีแรงงานที่ช่วยปลูกอ้อยในครัวเรือน 1-2 คนจำนวน 38 รายร้อยละ 76 รองลงมาเกษตรกรมีแรงงานที่ช่วยปลูกอ้อยในครัวเรือน 3-4 คนจำนวน 11 รายร้อยละ 22 สำหรับพื้นที่ปลูกอยู่ในเขตส่งเสริมพบว่าเกษตรกรที่ปลูกอ้อยมีพื้นที่ปลูกไม่อยู่ในเขตส่งเสริมจำนวน 43 รายร้อยละ 86 และมีพื้นที่อยู่ในเขตส่งเสริมจำนวน 7 รายร้อยละ 14 สำหรับระยะทางจาก

แหล่งรับซื้อพบว่าเกษตรกรที่ปลูกอ้อยมีระยะทางจากแหล่งรับซื้อน้อยกว่า 7.64 กิโลเมตรจำนวน 28 รายร้อยละ 56 และเกษตรกรมีระยะทางจากแหล่งรับซื้อมากกว่าหรือกับ 7.64 กิโลเมตรจำนวน 22 รายร้อยละ 44 เนื่องจากพื้นที่นาเป็นที่ราบลุ่มยากต่อการจัดการและการขนส่งแต่ถ้าหากเส้นทางสะดวกง่ายต่อการจัดการก็จะทำให้เกษตรกรตัดสินใจปลูกอ้อย

Table 4 The production sugarcane production conditions in the rice field

Production	Farmers growing in the rice fields	
	Frequency (50 People)	Percent (100%)
Characteristics of hiring sugarcane planting workers	9	18.00
Do not hire workers to grow	41	82.00
Hire workers		
Characteristics of hiring sugarcane cutting workers	18	36.00
Do not hire cut	32	64.00
Hire cut		
Soil maintenance		
Not nourishing	13	26.00
Sometimes nourishing	16	32.00
Regular maintenance	21	42.00
Sugarcane varieties grown		
Khon Kaen 3	49	98.00
other	1	2.00
The labor that helps to grow sugarcane		
Number of workers 1-2 people	38	76.00
Number of workers 3-4 workers	11	22.00
Number of workers 5-6 people	1	2.00

Table 4 The production sugarcane production conditions in the rice field (Continued)

Production	Farmers growing in the rice fields	
	Frequency (50 People)	Percent (100%)
The area is in the promotion zone.		
Not in the area	43	86.00
In the area	7	14.00
The distance from the source of purchase		
< 7.64 kilometers	28	56.00
≥ 7.64 kilometers	22	44.00

2.3 ด้านผลผลิต ราคาข้าวที่ได้รับพบว่าเกษตรกรที่ปลูกอ้อยส่วนใหญ่ได้รับราคาข้าวน้อยกว่า 7,202.02 บาทจำนวน 32 รายร้อยละ 64 และเกษตรกรได้รับราคาข้าวมากกว่าหรือเท่ากับ 7,202.02 บาทจำนวน 18 รายร้อยละ 36 เนื่องจากเกษตรกรมีการปลูกข้าวแล้วได้รับราคาข้าวไม่เป็นที่พึงพอใจก็จะทำให้เกษตรกรหันไปปลูกพืชอื่นแทนที่มีราคาดีกว่าเป็นที่พึงพอใจมากกว่าราคาข้าว สำหรับราคาอ้อยที่ได้รับพบว่าเกษตรกรที่ปลูกอ้อยส่วนใหญ่ได้รับราคาอ้อยน้อยกว่า 854.30 บาทจำนวน 40 รายร้อยละ 80 และเกษตรกรได้รับราคาอ้อยมากกว่าหรือเท่ากับ 854.30 บาทจำนวน 10 รายร้อยละ 20 เนื่องจากเกษตรกรมีการปลูกอ้อยแล้วได้รับราคาอ้อยเป็นที่พึงพอใจระดับหนึ่งก็จะทำให้เกษตรกรปลูกอ้อยต่อไปแต่จะหาวิธีเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้นโดยการเปลี่ยนพื้นที่ปลูก สำหรับผลผลิตข้าวที่ได้รับพบว่าเกษตรกรที่ปลูกอ้อยส่วนใหญ่ได้รับผลผลิตข้าวน้อยกว่า 384 กิโลกรัมต่อไร่จำนวน 30 รายร้อยละ 61.20 และเกษตรกรได้รับผลผลิตข้าวมากกว่าหรือเท่ากับ 384 กิโลกรัมต่อไร่จำนวน 19 รายร้อยละ 38.80 เนื่องจากว่าเกษตรกรเดิมทีปลูกข้าวแล้วได้ผลผลิตต่อไร่ต่ำไม่คุ้มค่ากับการลงทุนก็จะมีแนวโน้มในการเปลี่ยนมาปลูกพืชอื่นแทนที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูงกว่าการปลูกข้าว สำหรับผลผลิตอ้อยที่ได้รับพบว่าเกษตรกรที่ปลูกอ้อยส่วนใหญ่ได้รับผลผลิตอ้อยมากกว่าหรือกับ 13.91 ตันต่อไร่จำนวน 31 รายร้อยละ 62.00 และเกษตรกรได้รับผลผลิตอ้อยน้อยกว่า 13.91 ตันต่อไร่จำนวน 19 รายร้อยละ 38.00 เนื่องจากเกษตรกรเคยปลูกอ้อยในพื้นที่นาแล้วพบว่าปริมาณผลผลิตต่อไร่สูงกว่าการปลูกอ้อยในพื้นที่เดิมทำให้เกษตรกรตัดสินใจปลูกอ้อยในพื้นที่นา

Table 5 The productivity sugarcane production conditions in the rice field

Productivity	Farmers growing in the rice fields	
	Frequency (50 People)	Percent (100%)
The price of rice received		
< 7,202.02 baht	32	64.00
≥ 7,202.02 baht	18	36.00
The price of cane received		
< 854.30 baht	40	80.00
≥ 854.30 baht	10	20.00

Table 5 The productivity sugarcane production conditions in the rice field (Continued)

Productivity	Farmers growing in the rice fields	
	Frequency (50 People)	Percent (100%)
The rice yield received		
< 384 kilograms per rai	30	61.20
≥ 384 kilograms per rai	19	38.80
The yield of cane received		
< 13.91 trees per rai	19	38.00
≥ 13.91 trees per rai	31	62.00

2.4 ด้านความพึงพอใจ สำหรับความพึงพอใจกับราคาข้าวพบว่าเกษตรกรที่ปลูกอ้อยส่วนใหญ่ไม่พอใจกับราคาข้าวที่ได้รับจำนวน 39 รายร้อยละ 78 รองลงมาเกษตรกรพอใจปานกลางจำนวน 20 รายร้อยละ 20 เนื่องจากเกษตรกรมีการปลูกข้าวแล้วได้รับราคาข้าวไม่เป็นที่พึงพอใจก็จะมีแนวโน้มที่ทำให้เกษตรกรเปลี่ยนแปลงหรือหันไปปลูกพืชอื่นแทนที่เกษตรกรคิดว่ามีราคาที่ดีกว่าและเป็นที่พึงพอใจมากกว่าข้าว สำหรับความพึงพอใจกับราคาอ้อยพบว่าเกษตรกรที่ปลูกอ้อยส่วนใหญ่พอใจปานกลางกับราคาอ้อยที่ได้รับจำนวน 28 รายร้อยละ 56 รองลงมาเกษตรกรไม่พอใจจำนวน 22 รายร้อยละ 44 เนื่องจากเกษตรกรมีการปลูกอ้อยแล้วได้รับราคาอ้อยเป็นที่พึงพอใจระดับหนึ่งก็จะทำให้เกษตรกรปลูกอ้อยต่อไปแต่จะหาวิธีเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้นโดยการเปลี่ยนพื้นที่ปลูก สำหรับความพอใจปริมาณผลผลิตข้าวพบว่าเกษตรกรที่ปลูกอ้อยส่วนใหญ่ไม่พอใจกับปริมาณผลผลิตข้าวที่ได้รับจำนวน 26 รายร้อยละ 52 รองลงมาเกษตรกรพอใจปานกลางจำนวน 19 รายร้อยละ 38 เนื่องจากเกษตรกรปลูกข้าวแล้วได้ผลผลิตต่อไร่ต่ำไม่คุ้มค่ากับการลงทุนจะมีแนวโน้มในการเปลี่ยนมาปลูกพืชอื่นที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูงกว่า สำหรับความพึงพอใจกับผลผลิตอ้อยพบว่า

เกษตรกรที่ปลูกอ้อยส่วนใหญ่พอใจปานกลางกับปริมาณผลผลิตอ้อยที่ได้รับจำนวน 27 ราย ร้อยละ 54 รองลงมาเกษตรกรพอใจมากจำนวน 14 รายร้อยละ 34 เนื่องจากเกษตรกรได้มีการทดลองปลูกอ้อยในพื้นที่นาแล้วพบว่าปริมาณผลผลิตต่อไร่สูงกว่าการปลูกอ้อยในพื้นที่เดิมทำให้เกษตรกรตัดสินใจปลูกอ้อยในพื้นที่นา

Table 6 The satisfaction sugarcane production conditions in the rice field

Satisfaction	Farmers growing in the rice fields	
	Frequency (50 People)	Percent (100%)
The satisfaction with the price of rice		
Displeased	39	78.00
Moderate satisfaction	10	20.00
Very satisfied	1	2.00
The satisfaction with sugar cane prices		
Displeased	22	44.00
Moderate satisfaction	28	56.00
Very satisfied	0	0.00

Table 6 The satisfaction sugarcane production conditions in the rice field

Satisfaction	Farmers growing in the rice fields	
	Frequency (50 People)	Percent (100%)
On the satisfaction of rice yield		
Displeased	26	52.00
Moderate satisfaction	19	38.00
Very satisfied	5	10.00
The satisfaction with sugarcane yield		
Displeased	6	12.00
Moderate satisfaction	27	54.00
Very satisfied	14	34.00

3.ปัญหาด้านการผลิตอ้อยของเกษตรกร

ผลการศึกษาปัญหาการปลูกอ้อยของเกษตรกรทั้ง 4 ด้านได้แก่ 1) ด้านการผลิตของเกษตรกรที่ปลูกอ้อยพบว่ามีปัญหาปานกลาง (1.80) 2) ด้านการเก็บเกี่ยวและการขนส่งของเกษตรกรที่ปลูกอ้อยพบว่ามีปัญหาปานกลาง (1.75) 3) ด้านผลผลิตและการตลาดของเกษตรกรที่

ปลูกอ้อยพบว่ามีปัญหาปานกลาง (1.92) 4) ด้านแหล่งเงินทุนและการส่งเสริมของเกษตรกรที่ปลูกอ้อยพบว่ามีปัญหาปานกลาง (1.79)

Table 7 Sugarcane cultivation problems of farmers

Opinions on various problems	Farmers growing in the rice fields (n=50)	
	Mean($\overline{X}$)	Problem Level
1.Production	1.80	Moderate
2.Harvesting and transportation	1.75	Moderate
3.Yield and marketing	1.92	Moderate
4.Capital and extension service	1.79	Moderate

อภิปรายผลการวิจัย

1.สภาพเศรษฐกิจและสังคม

สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่ปลูกอ้อยเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 55.16 ปี สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีจำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตรอยู่ที่ 11-20 ไร่ มีจำนวนแรงงานของครัวเรือนที่ช่วยปลูกอ้อยอยู่ที่ 1-2 คน มีรายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือนมากกว่า 100,000 บาท เกษตรกรส่วนใหญ่มีภาระหนี้

2.สภาพการผลิตอ้อยของเกษตรกร

ด้านบุคคล เกษตรกรที่ปลูกอ้อยพบว่ามีประสบการณ์การจากการปลูกอ้อยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลวรรณ บุญรอด (2552) กล่าวไว้ว่า เกษตรกรที่มีความชำนาญและประสบการณ์ในการปลูกส้มโอไม่ถึง 10 ปีมีการยอมรับเทคโนโลยีได้เร็วกว่าเกษตรกรกลุ่มอื่น และบุคคลที่มีอำนาจในการตัดสินใจในการปลูกอ้อยพบว่าส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว

ด้านการผลิต เกษตรกรที่ปลูกอ้อยพบว่า ลักษณะการจ้างแรงงานปลูกอ้อยของเกษตรกรมีการจ้างแรงงานปลูกและการจ้างแรงงานตัดอ้อย สำหรับการบำรุงดินมีการบำรุงพื้นที่ปลูกอ้อยเป็นประจำ สำหรับพันธุ์อ้อยที่ปลูกใช้พันธุ์อ้อยขอนแก่น 3 สำหรับแรงงานที่ช่วยปลูกอ้อยล ในครัวเรือน 1-2 คน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเทพ มีบุญ (2545) กล่าวไว้ว่าครัวเรือนเกษตรกรที่มีแรงงานตั้งแต่ 1-2 คนมีส่วนจูงใจทำให้เกษตรกรเลือกปลูกอ้อย สำหรับพื้นที่อยู่ในเขตส่งเสริมมีพื้นที่ไม่อยู่ในเขตส่งเสริมผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุเมธา คาระโก (2544) กล่าวไว้ว่า เกษตรกรที่พื้นปลูกอยู่ในเขตส่งเสริมจะทำให้มีการยอมรับได้รวดเร็วกว่าครัวเรือนเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกอยู่นอกเขตส่งเสริม สำหรับระยะทางจากแหล่งรับซื้อมีระยะทางจากแหล่งรับซื้อน้อยกว่า 7.64 กิโลเมตร

ด้านผลผลิต เกษตรกรที่ปลูกอ้อยพบว่าราคาข้าวที่ได้รับน้อยกว่า 7,202.02 บาท สำหรับผลผลิตข้าวที่ได้รับเกษตรกรได้รับผลผลิตข้าวน้อยกว่า 384 กิโลกรัมต่อไร่ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของประไพศรี วัฒนสาครกุล (2545) กล่าวไว้ว่าเกษตรกรที่ได้รับราคาและผลผลิตของปีที่ผ่านมามีราคาและปริมาณที่น้อยกว่าจะทำให้มีการยอมรับการผลิตข้าวโพดได้รวดเร็วกว่าเกษตรกรกลุ่มอื่น สำหรับผลผลิตอ้อยที่ได้รับเกษตรกรได้รับผลผลิตอ้อยมากกว่าหรือกับ 13.91 ตันต่อไร่ สำหรับราคาอ้อยที่ได้รับเกษตรกรได้รับราคาอ้อยน้อยกว่า 854.30 บาทผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญชนก ขันศิลา (2556) กล่าวไว้ว่าราคาและผลผลิตจากการเปลี่ยนการใช้ประโยชน์จากพื้นที่มาปลูกอ้อยให้ผลผลิตต่อไร่สูงกว่าพืชและราคาดีกว่าพืชชนิดอื่นจึงทำให้เลือกปลูกอ้อย

ด้านความพึงพอใจ เกษตรกรที่ปลูกอ้อยพบว่าความพึงพอใจกับราคาข้าวเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่พอใจกับราคาข้าวที่ได้รับ สำหรับความพึงพอใจปริมาณผลผลิตข้าวเกษตรกรไม่พอใจกับปริมาณผลผลิตข้าวที่ได้รับผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทราพร ประธาน (2548) กล่าวไว้ว่าเกษตรกรที่ได้รับราคาและมีผลผลิตของปีที่ผ่านมาน้อยจะทำให้มีการยอมรับการผลิตข้าวอินทรีย์ได้รวดเร็วกว่าเกษตรกรกลุ่มอื่น สำหรับความพึงพอใจกับราคาอ้อยของเกษตรกรส่วนใหญ่พอใจปานกลางกับราคาอ้อยที่ได้รับ สำหรับความพึงพอใจกับผลผลิตอ้อยเกษตรกรพอใจปานกลางกับปริมาณผลผลิตอ้อยที่ได้รับ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสันติชัย วงษ์จันทรา (2545) กล่าวไว้ว่าเกษตรกรได้รับราคาและผลตอบแทนจากการปลูกอ้อยเป็นที่พึงพอใจเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันมากกว่าเกษตรกรได้รับราคาและผลตอบแทนจากการปลูกอ้อยไม่เป็นที่พึงพอใจ

3.ปัญหาด้านการผลิตอ้อยของเกษตรกร

ผลการศึกษาปัญหาจากการปลูกอ้อทั้งหมด 4 ด้านได้แก่ ด้านการผลิต ด้านการเก็บเกี่ยวและการขนส่ง ด้านผลผลิตและการตลาด และด้านแหล่งเงินทุนและการส่งเสริม พบว่าเกษตรกรที่ปลูกอ้อยในพื้นที่นามีปัญหาปานกลาง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าปริมาณผลผลิตข้าวยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศประกอบกับราคาข้าวมีราคาตกต่ำทำให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพื้นที่จากการปลูกข้าวเปลี่ยนมาปลูกอ้อย การศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะให้นักส่งเสริมหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวไปปลูกพืชอื่นที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ บุญรอด.(2552).การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตส้มโอตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในจังหวัดชัยนาท.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กรมส่งเสริมการเกษตร.2560.การใช้พื้นที่ของประเทศไทยปี2559.
แหล่งข้อมูล:https://www.doae.go.th/doae/.ค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2560.
สุเมธา คาระโก.(2544).ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105ของเกษตรกรในจังหวัดยโสธร.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
จันทราพร ประธาน.(2548).ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดอุบลราชธานี.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา ส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
จิระ อะสุรินทร์.(2544).ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรผสมผสานของเกษตรกรในเขตน้ำฝน จังหวัดขอนแก่น.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
ธนาคารแห่งประเทศไทย.2560.มูลค่าและปริมาณสินค้าออกจำแนกตามกิจกรรมการผลิตปี2560.
แหล่งข้อมูล:http://www2.bot.or.th/statistics/ReportPage.aspx?reportID=748&language=th .ค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561.
ธัญชนก ขันศิลา,วิรงรอง มงคลธรรมและเพ็ญประภา เพชระบูรณิน.2556.ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกปลูกอ้อยของเกษตรกรในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น.ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2560, จาก https://gsbooks.gs.kku.ac.th/57/grc15/files/pmp6.pdf.
ประไพศรี วัฒนสาครกุล.(2545).การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในจังหวัดชัยภูมิ.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
สันติชัย วงษ์จันทรา.(2545).ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับลิตภาพในการผลิตอ้อยของผู้ปลูกในจังหวัดอุดรธานีวิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
สุเพพ บุญมี.(2545).สิ่งจูงใจในการผลิตอ้อยโรงงานของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.2559. สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2559.
แหล่งข้อมูล:http://www.oae.go.th/download/download_journal/2560/yearbook59.pdf.เมื่อ 5 กันยายน 2560.
สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย .2560.โรงงานน้ำตาล.แหล่งข้อมูล:
http://www.ocsb.go.th/th/factory/index.php.ค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2560.

ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเซิ้งสะไนประยุกต์ที่มีต่อการทรงตัวของผู้สูงวัยเพศหญิงที่มีภาวะความดันโลหิตสูง

The Effects of an Applied Soeng Sa Nai Exercise Program on Balance of Elderly Females with Hypertension

เตชภณ ทองเติม[1] และ จีรนันท์ แก้วมา[2]

Tachapon Tongterm[1], and Jeeranan Kaewma[2]

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเซิ้งสะไนประยุกต์ที่มีต่อการทรงตัวของผู้สูงวัยเพศหญิง ตัวอย่างเป็นผู้สูงวัยเพศหญิงที่มีมีภาวะความดันโลหิตสูง อายุระหว่าง 60-79 ปี จำนวน 60 คน ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (เกณฑ์คัดเข้า/เกณฑ์คัดออก) สุ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมออกกำลังกายเซิ้งสะไนประยุกต์ จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม ที่ดำเนินชีวิตประจำวันตามปกติ จำนวน 30 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) โปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเซิ้งสะไนประยุกต์ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น และ 2) แบบประเมินสุขสมรรถนะด้านการทรงตัว วิเคราะห์ข้อมูลบรรยายค่าตัวแปร โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำและวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง 8 สัปดาห์ และ 12 สัปดาห์ ผู้สูงวัยกลุ่มทดลองมีพัฒนาการด้านการทรงตัวดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปได้ว่า โปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเซิ้งสะไนประยุกต์ช่วยพัฒนาสุขสมรรถนะด้านการทรงตัวในกลุ่มผู้สูงวัยเพศหญิงที่มีภาวะความดันโลหิตสูงได้

คำสำคัญ (Keywords) : เซิ้งสะไน, โปรแกรมการออกกำลังกาย, ผู้สูงวัย, การทรงตัว, การละเล่นพื้นบ้าน

---

[1] สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

[1] Department of Sports Science, Faculty of Liberal Arts and Science, Sisaket Rajabhat University

[2] วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[2] College of Innovation and Management, Songkhla Rajabhat University

Abstract

The objective of this quasi-experimental research was to study the effects of an applied Soeng Sa Nai exercise program on balance of elderly females. The samples were 60 elderly females with hypertension aged between 60-79 years old selected by purposive sampling method (criterion for selecting and sorting out was available). The two experimental groups divided by random sampling method were 30 people to be trained with an applied Soeng Sa Nai exercise program and the control group of 30 people to spend daily lives regularly. The tools used in this research were: 1) An applied Soeng Sa Nai exercise program created by the researcher and 2) The physical fitness assessment in the aspects of balance form. The data and variable describing were analyzed by using frequency, percentage, mean and standard deviation while hypothesis were tested the by analyzing the variance of repeated measures ANOVA and ANCOVA at statistical significance level of 0.05. The results of the research found that the experimental group of elderly females had improved after 8 weeks and 12 weeks of experiment with the statistical significance at the level of 0.05 in the aspects of balance.

It could be concluded that the applied Soeng Sa Nai exercise program helped develop health-related physical fitness in the aspects of balance among elderly females with hypertension.

Keywords : Soeng Sa Nai, Exercise Program, Elderly, Balance, Folk play

บทนำ (Introduction)

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า ประชากรผู้สูงวัยในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551ก; 2551ข) และในปัจจุบัน (15 กรกฎาคม พ.ศ. 2562) ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงวัย จำนวน 11,605,697 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 17.48 ของประชากรทั้งประเทศ (ประชากรทั้งประเทศ จำนวน 66,380,952 คน) (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2562) รวมทั้งมีการคาดการณ์ว่าในอีก 10 ปีข้างหน้าประชากรไทยจะมีอายุยืนมากขึ้น และมีสัดส่วนของผู้สูงวัยเพิ่มมากขึ้น (ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องทางเภสัชศาสตร์, 2561) ซึ่งเมื่ออายุมากขึ้น สมรรถภาพทางกายและระบบต่างๆ ในร่างกายของผู้สูงวัยมักจะเสื่อมตามกาลเวลา ประกอบกับสภาพสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ประชากรในวัยแรงงานต้องดิ้นรนทำมาหาเลี้ยงชีพ จึงส่งผลให้ผู้สูงวัยส่วนหนึ่งขาดบุตรหลานดูแล ถูกทอดทิ้ง ใช้ชีวิตอยู่ตามลำพัง ซึ่งอาจทำให้ผู้สูงวัยเกิดการล้มและเกิดความพิการตามมาได้ จากผลการศึกษาปัญหาการล้มในชุมชนต่างๆ พบว่า อัตราการล้มแตกต่างกันขึ้นกับลักษณะของชุมชนศึกษา โดยพบว่าอัตราการล้มจะต่ำที่สุดในผู้สูงวัยอายุ 65 ปีขึ้นไปที่มีสุขภาพดีและอัตรานี้จะเพิ่มเป็น 2 เท่าในคนที่มีอายุมากกว่า 75 ปีขึ้นไป เมื่อศึกษาจำนวน

ครั้งของการล้มในผู้สูงวัยไทยในเขตเมืองย้อนหลังไปเป็นเวลา 6 เดือน พบร้อยละ 24.1 ในเพศหญิง และร้อยละ 12.1 ในเพศชาย ขณะเดียวกันอุบัติการณ์ของการล้มในผู้สูงวัยไทยในเขตเมืองเมื่อติดตามไปเป็นเวลา 1 ปี พบว่าเท่ากับร้อยละ 10.1 โดยเฉลี่ยแล้วพบว่าผู้สูงวัยไทยมีการหกล้มประมาณ ร้อยละ 20 เมื่อถามย้อนหลังไปนาน 6 เดือน (ประเสริฐ อัสสันตชัย, 2554) นอกจากนี้ยังพบว่าอัตราการล้มเพิ่มขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น และเกิดในเพศหญิงมากกว่าเพศชายประมาณ 1.5 เท่า (สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล, 2544) ส่วนผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักคนชราพบว่า มีอุบัติการณ์การล้มเพิ่มขึ้นถึงประมาณร้อยละ 50 เนื่องจากผู้สูงวัยกลุ่มนี้มักมีสุขภาพโดยรวมด้อยกว่าผู้สูงวัยที่สามารถอยู่ในชุมชนได้อย่างอิสระ และยังมีอาการบาดเจ็บจากการล้มที่รุนแรงกว่าอีกด้วย (ลัดดา เถียมวงศ์ และเรวดี เพชรศิราสัณห์, 2552)

การออกกำลังกาย เล่นกีฬา และการมีกิจกรรมนันทนาการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงวัย จะสามารถช่วยชะลอภาวะเสื่อมของร่างกาย ช่วยส่งเสริมการมีสมรรถภาพทางกายที่ดี ช่วยเพิ่มสุขสมรรถนะ และช่วยให้ผู้สูงวัยได้พบปะเพื่อนฝูงในกลุ่มวัยเดียวกันได้ (เตชภณ ทองเติม, 2555) สะไนเป็นเครื่องดนตรีที่มีประวัติอันยาวนาน ที่สะท้อนถึงความเป็นมาของชนเผ่าเยอ และกลายเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของเผ่าเยอ จังหวัดศรีสะเกษ โดยจะเห็นการละเล่นสะไนและการเซิ้งสะไนได้จากพิธีบวงสรวงพระยากตะศิลา ซึ่งดำเนินงานทุกปี และการแสดงของวงดนตรีพื้นบ้านอื่น ๆ ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งจากความสำคัญของสะไนที่กล่าวมาข้างต้น เตชภณ ทองเติม และคณะ (2562) จึงได้พัฒนา “โปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเซิ้งสะไนประยุกต์สำหรับผู้สูงวัย” ขึ้น โดยโปรแกรมดังกล่าวมีท่าทางการออกกลังกายที่เน้นการเดิน การหมุนตัว และการเคลื่อนที่ ซึ่งจะช่วยพัฒนาสมรรถภาพทางกายด้านการทรงตัวในกลุ่มผู้สูงวัยได้ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการฝึกโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเซิ้งสะไนประยุกต์ที่มีต่อการทรงตัวของผู้สูงวัยที่มีภาวะความดันโลหิตสูง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงวัยที่มีภาวะความดันโลหิตสูงมีการออกกำลังกายที่เหมาะสมและช่วยพัฒนาสมรรถนะด้านการทรงตัว และยังถือเป็นการเพิ่มทางเลือกให้ผู้สูงวัย หรือชมรมผู้สูงวัยมีโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพและสุขสมรรถนะที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนภาคอีสานเพิ่มมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาผลของการฝึกโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเซิ้งสะไนประยุกต์ที่มีต่อการทรงตัวของผู้สูงวัยที่มีภาวะความดันโลหิตสูง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเซิ้งสะไนประยุกต์ที่มีต่อความดันโลหิต ดัชนีมวลกาย และสุขสมรรถนะของผู้สูงวัยที่มีภาวะความดันโลหิตสูง” ซึ่งเป็นการวิจัย เชิงทดลอง (Experimental research) แบบ 2 กลุ่ม โดย

ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จาก คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เลขที่โครงการวิจัย 002/2561 มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การวิเคราะห์อำนาจการทดสอบ (Power analysis) โดยกำหนดอำนาจการทดสอบ (power) เท่ากับ 0.80 (Cohen, 1988) ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 และขนาดอิทธิพล (Effect size) .32 (ระดับปานกลาง) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มละ 27 ราย ทั้งนี้เพื่อความสะดวกของการทดลองและเพื่อเพิ่มความถูกต้องของการสรุปผลการทดลองมากยิ่งขึ้น คณะผู้วิจัยจึงทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้สูงวัย จำนวน 60 คน เข้าร่วมโครงการวิจัย โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองฝึกโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเซิ้งสะไนประยุกต์ จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าร่วมโครงการวิจัย/เกณฑ์คัดออกจากโครงการวิจัย ดังนี้

เกณฑ์คัดเข้า (Inclusion criteria)

1. ผู้สูงวัย ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป และได้รับวินิจฉัยว่ามีภาวะความดันโลหิตสูง อย่างน้อย 6 เดือน ก่อนเข้าร่วมโครงการ
2. ไม่เป็นผู้มีปัญหาด้านระบบประสาทขั้นรุนแรง หรือความผิดปกติทางจิตเวชศาสตร์อื่นๆ
3. ไม่เป็นผู้พิการด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย หรือ ด้านการมองเห็น หรือ ด้านการได้ยิน
4. มีความสมัครใจเข้าร่วมการศึกษาวิจัยครั้งนี้

เกณฑ์คัดออก (Exclusion criteria)

1. มีคำวินิจฉัยจากแพทย์ว่าห้ามออกกำลังกาย
2. เป็นผู้มีปัญหาด้านระบบประสาทขั้นรุนแรง เช่น อาการที่เป็นผลมาจากโรคหลอดเลือดสมอง (Stroke) หรือความผิดปกติทางจิตเวชศาสตร์อื่นๆ
3. เป็นผู้พิการด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย หรือด้านการมองเห็น หรือด้านการได้ยิน
4. เคยเข้าร่วมโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบอื่นๆ น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนเข้าร่วมโครงการศึกษาวิจัยนี้
5. เมื่ออาสาสมัครบอกเลิกการทดสอบ
6. กลุ่มทดลอง เข้าร่วมกระบวนการทดลองน้อยกว่า ร้อยละ 80 ของระยะเวลาในโครงการ

หลังจากคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ตามเกณฑ์คัดเข้า /คัดออก ที่กำหนดไว้แล้ว คณะผู้วิจัยได้ทำการสุ่ม (Random assignment) เพื่อเข้าสู่กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

1) โปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเซิ้งสะไนประยุกต์สำหรับผู้สูงวัย ที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ผ่านพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของโปรแกรมการออก

กำลังกายเชิ้งสะไนประยุกต์ประกอบจังหวะดนตรี จากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ จำนวน 3 ท่าน หาค่าคุณภาพของโปรแกรมโดยใช้สูตรการคำนวณค่า IOC (Item Objective Congruence) แล้วคัดเลือกรายการประเมินที่มีค่าความสอดคล้อง (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ, 2551) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.97

2) แบบประเมินสุขสมรรถนะ ของกองออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ที่เรียบเรียงจาก the senior Fitness Test (สมชาย ลี่ทองอิน, 2548) เลือกรายการทดสอบสุขสมรรถนะด้านการทรงตัว จำนวน 1 รายการทดสอบ คือ รายการทดสอบ ลุกเดินจากเก้าอี้ ไปและกลับ 16 ฟุต (8 – Foot Up – and Go)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อประสานงาน และประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยแก่ผู้สูงวัยในพื้นที่ ตำบลยางชุมใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

2. ฝึกอบรมผู้ช่วยวิจัย ด้านโปรแกรมการออกกำลังกายเชิ้งสะไนประยุกต์สำหรับผู้สูงวัย และวิธีการและขั้นตอนการทดสอบสุขสมรรถนะด้านการทรงตัว

3. ออกหนังสือขอความร่วมมือองค์การบริหารส่วนตำบลยางชุมใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ โดยผ่านคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เพื่อขอใช้พื้นที่ และโสตทัศนูปกรณ์ในการดำเนินงานวิจัย

4. รับสมัครกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการวิจัย โดยผ่านเกณฑ์การคัดเข้า และเกณฑ์การคัดออก

5. นัดแนะ ชี้แจ้งสิทธิประโยชน์ กำหนดการต่างๆ แก่ตัวอย่างผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย และให้ผู้ที่ผ่านเข้าร่วมโครงการวิจัยลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

6. ดำเนินงานทดลองตามแผนงาน ซึ่งกระบวนการทดลองโปรแกรมการออกกำลังกายเชิ้งสะไนประยุกต์สำหรับผู้สูงวัย ตลอดระยะเวลา 12 สัปดาห์ มีผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้นำออกกำลังกายด้วยโปรแกรมการออกกำลังกายเชิ้งสะไนประยุกต์ แก่ผู้สูงวัยกลุ่มทดลองทุกครั้ง โดยกลุ่มทดลองทำการทดลอง สัปดาห์ละ 3 วัน (จันทร์ พุธ ศุกร์) วันละ 30 นาที (ช่วงระยะเวลา 16.30-17.00 น.)

7. การทดสอบสุขสมรรถนะด้านการทรงตัว ดำเนินการโดยผู้ช่วยวิจัย โดยผ่านการควบคุมของคณะผู้วิจัยอย่างใกล้ชิด

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าต่างๆ ดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ ของข้อมูลสุขภาพพื้นฐานทั้งในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

2. หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของค่าสุขสมรรถนะด้านการทรงตัว ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทั้งก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

3. หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความพึงพอใจโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเชิ้งสะไนประยุกต์

4. ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของค่าสุขสมรรถนะด้านการทรงตัว ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้งก่อนการทดลอง และหลังการทดลองสัปดาห์ที่ 8 และ สัปดาห์ที่ 12 โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน แบบวัดซ้ำ (Repeated Measures ANOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) กำหนดการทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การศึกษาครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเชิ้งสะไนประยุกต์ที่มีต่อความดันโลหิต ดัชนีมวลกาย และสุขสมรรถนะของผู้สูงวัยที่มีภาวะความดันโลหิตสูง” โดยได้มีการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง ตลอดโครงการวิจัยอย่างเคร่งครัด โดยโครงการครั้งนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จาก คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เลขที่โครงการวิจัย 002/2561

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง 8 สัปดาห์ และ 12 สัปดาห์ ผู้สูงวัยกลุ่มทดลองมีพัฒนาการด้านการทรงตัวดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ [1] [แสดง การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินสุขสมรรถนะด้านการทรงตัวของตัวอย่างผู้สูงวัยก่อนและหลังทดลองโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเชิ้งสะไนประยุกต์ในช่วงก่อนทดลอง หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 8 และหลังการทดลองสัปดาห์ที่ 12 ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated Measure ANOVA) และควบคุมค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินก่อนการทดลอง]

แหล่งความแปรปรวน	ผลรวมของความแปรปรวน	Df	ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวน	F	p
รวม	196.368	165.811			
ลุกเดินจากเก้าอี้ ไปและกลับ 16 ฟุต					
ระหว่างกลุ่ม					
การเข้าร่วมโปรแกรม	18.597	1	18.597	52.468	.000*
สมาชิก	20.203	57	.354		
ภายในกลุ่ม					
การวัด (ควบคุมค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนทดลอง)	1.813	2	.906	5.717	.004
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมโปรแกรมกับการวัด	15.358	2	7.679	48.441	.000*
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการวัดและสมาชิก	18.071	114	.159		
รวม	74.042	176			

*p <0.05

ตารางที่ 2 แสดง การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินสุขสมรรถนะด้านการทรงตัวของตัวอย่างผู้สูงวัยก่อนและหลังทดลองโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเซิ้งสะไนประยุกต์ หลังการทดลอง 8 สัปดาห์และ 12 สัปดาห์ ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) และควบคุมค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนการทดลอง

แหล่งความแปรปรวน	ผลรวมของความแปรปรวน	Df	ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวน	F	p
1. หลังการทดลอง 8 สัปดาห์ ทดสอบลุกเดินจากเก้าอี้ ไปและกลับ 16 ฟุต (ควบคุมค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนทดลอง)	73.100	1	73.100	198.587	.000
ระหว่างกลุ่ม	3.976	1	3.976	10.802	.002*
ภายในกลุ่ม	20.982	57	.368		
รวม	95.286	59			
2. หลังการทดลอง 12 สัปดาห์ ทดสอบลุกเดินจากเก้าอี้ ไปและกลับ 16 ฟุต (ควบคุมค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนทดลอง)	61.480	1	61.480	202.647	.000
ระหว่างกลุ่ม	29.979	1	29.979	98.813	.000*
ภายในกลุ่ม	17.293	57	.303		
	1900.614	59			

*p <0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาผลของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเซิ้งสะไนประยุกต์ที่มีต่อการทรงตัวของผู้สูงวัยที่มีภาวะความดันโลหิตสูง พบว่า โปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเซิ้งสะไนประยุกต์เป็นโปรแกรมการออกกำลังกายที่สามารถพัฒนาสุขสมรรถนะของผู้สูงวัยด้านการทรงตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาที่พบว่า หลังการทดลอง 8 สัปดาห์ และ 12 สัปดาห์ ผู้สูงวัยกลุ่มทดลองโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเซิ้งสะไนประยุกต์ มีพัฒนาการด้านการทรงตัวดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากรายการทดสอบลุกเดินจากเก้าอี้ไปและกลับ 16 ฟุต ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ท่าทางในการรำเซิ้งสะไนประยุกต์ซึ่งประกอบด้วย การเดินย่ำเท้า การย่อตัว การก้าว การเอียงตัว และการโยกตัว เป็นกิจกรรมที่ทำให้ร่างกายผู้สูงวัยได้เคลื่อนไหว เพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ฝึกการทรงตัว สอดคล้องกับการข้อแนะนำในการออกกำลังกายเพื่อป้องกันการล้มในผู้สูงวัยของสถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ (2551) ที่ว่า การออกกำลังกายที่แนะนำสำหรับผู้สูงวัยคือ การเพิ่มกำลังกล้ามเนื้อ (Progressive muscle strengthening) การฝึกการทรงตัว (Balancing training) และการฝึกเดิน (Walking plan)

ประเด็นท่าทางจากการเดิน การย่ำเท้า และการถ่ายเทน้ำหนักตัวในขณะรำเชิ้งสะไน ประยุกต์ในช่วงระยะเวลา 30 นาทีของโปรแกรมการออกกำลังกาย เป็นการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ อาจเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อบริเวณขา พัฒนากล้ามเนื้อขาและข้อเท้าให้สามารถช่วยพยุง การทำงานของข้อต่อต่างๆ บริเวณขาและเท้า ส่งผลให้มีการทรงตัวดีขึ้น สอดคล้องการผลการวิจัย ของ พรศิริ พฤกษะศรี และคณะ (2551) ที่ศึกษาผลของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยลีลาศต่อ การทรงตัวของผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงต่อการหกล้ม ซึ่งพบว่า การเต้นลีลาศมีการถ่ายน้ำหนักตัว การเดิน และการย่ำเท้า จึงช่วยพัฒนาการทรงตัวในผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงต่อการล้มได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

รูปแบบของการออกกำลังกายตามโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเชิ้งสะไนประยุกต์ วันละ 30 นาที จำนวน 3 วันต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 12 สัปดาห์ ทำให้กลุ่มตัวอย่างผู้สูงวัยได้ออกกำลังกายด้วยการเคลื่อนไหวเป็นประจำจึงส่งผลให้มีสมรรถภาพทางกายด้านการทรงตัวเพื่อป้องกันการล้มดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ทิวาพร ทวีวรรณกิจ และคณะ (2553) ที่ศึกษาเรื่อง การทรงตัว การล้ม และคุณภาพชีวิตในผู้สูงอายุที่เคลื่อนไหวและไม่เคลื่อนไหวร่างกายเป็นประจำ โดยผลการประเมินด้านการทรงตัวพบว่าอาสาสมัครที่ออกกำลังกายเป็นประจำมีความสามารถในการทรงตัวดีที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมทางกายเป็นประจำ และกลุ่มที่เคลื่อนไหวน้อยตามลำดับ นอกจากนี้โปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเชิ้งสะไนประยุกต์ก็เป็นการออกกำลังกายประเภทแอโรบิกจึงช่วยสร้างเสริมสมรรถนะความอดทนด้านแอโรบิกของตัวอย่างผู้สูงวัยกลุ่มทดลอง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการทดลองในกลุ่มตัวอย่างผู้สูงวัยเพศหญิงที่มีอายุ ระหว่าง 60-79 ปีเท่านั้น ดังนั้น สำหรับผู้ที่ต้องการนำโปรแกรมนี้ไปใช้งานในกลุ่มผู้สูงวัยเพศชาย หรือกลุ่มผู้สูงวัยเพศหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป ควรจะนำโปรแกรมฯ ไปทดลองใช้ก่อนที่จะนำไปใช้งานจริง

2. ผู้สูงวัยเพศหญิง มีอายุ ระหว่าง 60-79 ปี สามารถออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเชิ้งสะไนประยุกต์เพื่อพัฒนาสุขสมรรถนะด้านการทรงตัวของตนเองได้

3. โรงเรียนผู้สูงอายุ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเชิ้งสะไนประยุกต์ที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ไปปรับใช้ในการส่งเสริมสุขสมรรถนะด้านการทรงตัวในกลุ่มผู้สูงวัย ที่มีบริบทเชิงพื้นที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาครั้งนี้ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงทดลอง เกี่ยวกับการฝึกด้วยโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเชิ้งสะไนประยุกต์ ร่วมกับ การควบคุมตัวแปรที่มีผลต่อภาวะความดันโลหิตอื่นๆ อาทิ เช่น การบริโภคอาหาร และการจัดการความเครียด เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาระยะยาว (longitudinal study) เพื่อติดตามผลของการฝึกด้วยโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเชิ้งสะไนประยุกต์สำหรับผู้สูงวัย 3) ควรมีการขยายกลุ่มตัวอย่างให้มีจำนวนมากขึ้น และมีความหลากหลายทั้งตัวแปรเพศ และกลุ่มอายุของผู้สูงวัย ทั้งนี้เพื่อการสรุปผลการศึกษาที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

เตชภณ ทองเติม. (2555). **พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ : กรณีศึกษาตำบลขะยูง อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ**. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

เตชภณ ทองเติม. (2562). **ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยรูปแบบการเชิ้งสะไนประยุกต์ที่มีต่อความดันโลหิต ดัชนีมวลกาย และสุขสมรรถนะของผู้สูงวัยที่มีภาวะความดันโลหิตสูง.** รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

ทิวาพร ทวีวรรณกิจ. (2553). **การทรงตัว การล้มและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เคลื่อนไหวและไม่เคลื่อนไหวเป็นประจำ**.กรุงเทพมหานคร: ฐานข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานภาครัฐด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงวิทยาศาสตร์แลเทคโนโลยี.

ประเสริฐ อัสสันตชัย. (2554). **ภาวะหกล้มในผู้สูงอายุและการป้องกัน**. ใน: ประเสริฐ อัสสันตชัย (บรรณาธิการ). ปัญหาสุขภาพที่พบบ่อยในผู้สูงอายุและการป้องกัน, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทย์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล.

พรศิริ พฤกษะศรี วิภาวี คงอินทร์ และปิยะนุช จิตตนูนท์. (2551). “ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยลีลาศต่อการทรงตัวของผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงต่อการหกล้ม”. **สงขลานครินทร์เวชสาร**. 26(4) : 323-337.

มหาวิทยาลัยมหิดล. (2562). **มิเตอร์ประเทศไทย (จำนวนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปในขณะนี้ (คน)**). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.thailandometers.mahidol.ac.th/#elderly [2562, 15 กรกฎาคม]

ลัดดา เถียมวงศ์ และเรวดี เพชรศิราสัณห์. (2552). ปัจจัยเสี่ยงต่อการหกล้มในผู้สูงอายุไทยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักคนชรา. **วารสารการพยาบาลและการศึกษา.** 24(1): 77-87.

ศิริชัย กาญจนวาสี ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และดิเรก ศรีสุโข. (2551). **การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย**. กรุงเทพฯ : บุญศิริการพิมพ์.

ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องทางเภสัชศาสตร์. (2561). **การวัดการภาวะความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://ccpe.pharmacycouncil.org/index.php?option=article_detail&subpage=article_detail&id=387 [2561, 20 มีนาคม]

ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย. (2561). **ตำบลยางชุมใหญ่.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://sisaket.kapook.com/%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%8A%E0%B8%B8%E0%B8%A1%E0%B8%99%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A2/%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%8A%E0%B8%B8%E0%B8%A1%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B8%8D%E0%B9%88 [2561, 20 มีนาคม]

สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ. (2551). **แนวทางเวชปฏิบัติการป้องกันประเมินภาวะหกล้มในผู้สูงอายุ**. นนทบุรี: ซีจี ทูล.

สมชาย ลี่ทองอิน. (2548). **การทดสอบความพร้อมในการปฏิบัติกิจวัตรของผู้สูงอายุ**. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2551ก). **รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุปี 2550**. กรุงเทพมหานคร: ธนาเพรส.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2551ข). **ผู้สูงอายุไทย 2550 มุมมอง/เสียงสะท้อนจากข้อมูลสถิติ**. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลีฟวิ่ง.

สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล. (2544). **หลักสำคัญของเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cohen, J. (1988). **Statistical power analysis for the behavioral sciences**. ^{2}ed ed. Hillsdale (NJ): Lawrence Erlbaum Associates, Publishers

แนวทางการส่งเสริมการปลูกข้าวพันธุ์หอมนิลอินทรีย์ในบ่อซีเมนต์ของกลุ่มเกษตรกร บ้านหนองเหล็ก ตำบลเมืองลีง อ.จอมพระ จ.สุรินทร์

The Method of Aromatic Black (Hom-Nin) Rice in Cement Pipe using Promotion in Agricultural Group at NongLek Village, MungLang sub District, Chompra District, Surin Province

คุณภัทร ศรศิลป์ [1] ณัฐสุรางค์ ปุคคละนันทน์ [2] อรนุช นาคชาติ [1] และชูจิต สาระภาค [1]

Khunapat Sonsrin[1], Nutsurang Pukkalanun[2], Oranuch Nakchat[1], and Choojit Sarapak[1]

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการปลูกข้าวพันธุ์หอมนิลอินทรีย์ในบ่อซีเมนต์ของกลุ่มเกษตรกร บ้านหนองเหล็ก ตำบลเมืองลีง อ.จอมพระ จ.สุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าวในภาพรวมพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก แนวทางทางการส่งเสริมของกลุ่มเกษตรกร ประกอบด้วยแนวทาง 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านแรงจูงใจ ควรรณรงค์ให้เห็นถึงโทษของการใช้ปุ๋ยเคมีและผลกระทบในด้านสุขภาพ 2) ด้านความสามารถและประสบการณ์ ควรรวมตัวจัดกลุ่มเกษตรกรสอนเทคนิคการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ประธานกลุ่มควรกำหนดวันให้เกษตรกรได้พบปะเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 3) ด้านแนวคิดการตลาด ควรส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและราคาดีและร่วมกันจัดสรรค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมในแต่ละขั้นตอนของการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 4) ด้านทรัพยากร ควรจัดหาแปลงสาธิตในกลุ่มเกษตรกรด้วยกันในการทาแปลงตัวอย่างเพื่อให้ความรู้และส่งเสริมให้เป็นแหล่งรักษาระบบนิเวศทางธรรมชาติและฟื้นฟูสภาพดินให้อุดมสมบูรณ์ให้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ (Keywords) : ข้าวพันธุ์หอมนิล กลุ่มเกษตรกร บ้านหนองเหล็ก ตำบลเมืองลีง

---

[2]ภาควิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

[2] สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

*Corresponding author. E-mail: khuna.pat@gmail.com

Abstract

A study of the Method of Aromatic Black (Hom-Nin) Rice in Cement Pipe using Promotion in Agricultural Group NongLek Village, MungLeeng sub District, Chompra District, Surin Province the results of the research were as follows: Overall, the problems in using organic fertilizer were at a high level. The method of using promotion is as follows: 1) Motivation and determination: A campaign should be on bad effects of chemical fertilizer on health. 2) Ability and experience: Together they should organize an agricultural group to teach techniques in using organic fertilizer. The chairperson should set the day for the agriculturists to attend a meeting to share their experience. 3) Marketing ideas: Promote the agriculturists to use organic fertilizer so that the produce will have good quality as well as a good price. The famers are plan together within the group. Participate in making expense allotment appropriately along each step of using organic fertilizer. 4) Resources: A demonstration plot of land should be arranged within the agricultural group as a way to give knowledge as well as to promote it as a source that restores natural ecological system and fertility of the soil mostly in usefully.

Keywords : Keyword 1, Keyword 2, Keyword 3, Keyword 4, Keyword 5

บทนำ (Introduction)

จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าวหอมมะลิ กข 105 ซึ่งเป็นข้าวที่ได้รับความนิยมทั้งในและนอกประเทศ และทำรายได้จากการส่งออกมีมูลค่าสูงถึง 2,631,133,371 บาท ในปี 2552 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2555) นอกจากข้าวหอมมะลิ กข 105 ที่เป็นชื่อเสียงของจังหวัดแล้ว เกษตรกรจังหวัดสุรินทร์ยังมีการปลูกข้าวหอมมะลิหลากหลายพันธุ์ เช่น ข้าวหอมนิล ซึ่งเป็นข้าวที่มีลักษณะสีม่วงเข้มถึงดำ เป็นข้าวลูกผสมระหว่างมะลิ กข 105 กับข้าวสีนิลมีกลิ่นหอมและให้คุณค่าทางโภชนาการที่สูงมาก มีส่วนประกอบที่สำคัญ คือ แอนโทไซยานิน ซึ่งมีคุณสมบัติต้านสารอนุมูลอิสระ ป้องกันโรคเบาหวาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการมองเห็น เป็นต้น

จากการรณรงค์โดยภาครัฐ เอกชน และชุมชนที่ให้ความสนใจการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้น แต่มีปัญหาประชากรโลกมีเพิ่มมากขึ้น ทาให้มีความจาเป็นอย่างยิ่ง ในด้านการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเป็นอาหารเลี้ยงคนให้ได้อย่างเพียงพอ เกษตรกร จึงเร่งผลผลิตโดยใช้ปุ๋ยเคมี นอกจากนี้เกษตรกรไทย ยังต้องประสบปัญหาหนี้สินและความยากจนอีกด้วยโดยเฉพาะจากการซื้อปุ๋ยเคมี เพื่อใช้ในการเกษตรจาเป็นต้องนาเข้าจากต่างประเทศมีการปรับราคาสูงขึ้นตามราคาน้ำมัน อย่างไรก็ตามข้าวหอมนิล ได้รับการตอบรับการปลูกจากเกษตรกรค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องจากดูแลยาก อีกทั้งไม่ได้เป็นข้าวเศรษฐกิจ ส่งผลให้ราคาข้าวหอมนิลมีราคาสูง แต่ในทางกลับกันข้าวหอมนิล

กลับได้รับความนิยมจากผู้บริโภคเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากคุณค่าทางโภชนาการที่มีสูงและส่งผลดีต่อผู้บริโภค การปรับสภาพของดินให้มีความเหมาะสมต่อการเกษตรมากขึ้น เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถเพิ่มผลผลิตได้ โดยการเพิ่มปริมาณอินทรียวัตถุในดินเนื่องจากอินทรียวัตถุจะช่วยในการปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ขึ้น ช่วยดูดซับไอออนที่ปลดปล่อยจากปุ๋ยเคมีและค่อยๆ ปลดปล่อยไอออนหรือธาตุอาหารให้แก่ต้นข้าวต่อไป (ยงยุทธ์ และคณะ, 2551) ปุ๋ยอินทรีย์หรืออินทรียวัตถุที่ใส่ลงไปในดิน สามารถปรับปรุงโครงสร้างของดิน และส่งเสริมการดูดใช้ธาตุอาหารจากปุ๋ยของข้าวและยังช่วยส่งเสริมระบบของรากข้าว ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับการเพิ่มผลผลิตข้าวอีกด้วย (Yamazaki and Harada, 1982)

งานวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาการปลูกข้าวหอมนิลในบ่อซีเมนต์ ซึ่งสะดวกต่อเกษตรกรที่สนใจหรือบุคคลทั่วไปที่มีพื้นที่น้อยในการเพาะปลูกและต้องการปลูกข้าวหอมนิลเพื่อรักษาสุขภาพ ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรหรือผู้ที่สนใจการปลูกข้าวหอมนิลถึงการยอบรับเทคโนโลยีดังกล่าวว่าเป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการปลูกข้าวหอมนิล ประกอบกับปัจจุบันในจังหวัดสุรินทร์มีวัสดุอินทรีย์เหลือใช้ทางการเกษตรในปริมาณมาก การนำวัสดุอินทรีย์เหลือใช้เหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์จึงแนวทางหนึ่งที่สามารถลดปัญหาต้นทุนการผลิต อีกทั้งช่วยรักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อมทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาการยอมรับของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกข้าวหอมนิลในบ่อซีเมนต์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากร ได้แก่ เกษตรกรกลุ่มผู้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ลดการใช้ปุ๋ยเคมีของกลุ่มเกษตรกรทำนา บ้านหนองเหล็ก ต.เมืองลีง จ.สุรินทร์ จำนวน 60 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรในกลุ่มผู้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ลดปุ๋ยเคมีของกลุ่มเกษตรกร บ้านหนองเหล็ก ต.เมืองลีง จ.สุรินทร์ จำนวน 60 คน ได้จากตาราง Krejecie and Morgan โดยการสุ่มอย่างง่าย (Sample random Sampling) โดยใช้วิธีแบบเจาะจง

เครื่องมือวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัญหาการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าว ของกลุ่มเกษตรกรบ้านหนองเหล็ก ต.เมืองลีง จ.สุรินทร์ เครื่องมือที่ใช้ในการสอบถามคือแบบสอบถามมี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะข้อคาถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าวของกลุ่มเกษตรกรบ้านหนองเหล็กทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านแรงจูงใจ ด้านความสามารถและประสบการณ์ ด้านแนวคิด

การตลาด และด้านทรัพยากร ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (ชัชชัย ถิ่นโพธิ์ทอง. 2550: 82)

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าวของกลุ่มเกษตรกร บ้านหนองเหล็ก คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง แล้วนำแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาตรวจนับและตรวจความสมบูรณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัย

ช่วงที่ 2 ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าวของกลุ่มเกษตรกร ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ นำข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าวของกลุ่มเกษตรกรบ้านหนองเหล็ก ที่พบว่าเป็นปัญหาสูงสุด 3 อันดับแรกในแต่ละด้านเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อเสนอแนะ. สังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการปลูกข้าวหอมนิลอินทรีย์ในบ่อซีเมนต์

การวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าวของกลุ่มเกษตรกร ผู้วิจัยนาแบบสอบถามที่รับคืนมานั้น มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากรใช้แจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาสภาพปัญหาแนวทางการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าวของกลุ่มเกษตรกร โดยวิเคราะห์ประยุกต์ตามวิธีการให้คะแนน เป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่าเฉลี่ย 4 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด 3.51 – 4.00 ระดับมาก 2.51 – 3.50 ระดับน้อย 1.51 – 2.50 และน้อยที่สุด 1.00 – 1.50 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ช่วงที่ 2 ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ในนาข้าวของกลุ่มเกษตรกรบ้านหนองเหล็ก โดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูล จากการรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จากการสนทนากลุ่ม โดยการ รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามแล้วนามาร่างรูปแบบและ สรุปผลการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า

1. ปัญหาการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าวของกลุ่มเกษตรกรบ้านหนองเหล็ก เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก (X=2.89) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านระดับมากที่สุด คือ ปัญหาด้านแรงจูงใจ (X = 3.05) รองลงมา ปัญหาด้านความสามารถและประสบการณ์ (X = 2.82) ปัญหาด้านการตลาด (X = 2.85) และระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ปัญหาด้านทรัพยากร(X = 2.84) ปัญหาด้านแรงจูงใจ เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก (X = 3.01)

เมื่อพิจารณารายข้อระดับมากที่สุด ได้แก่ปัญหา เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ไม่ต่อเนื่องส่งผลต่อสุขภาพและความไม่ปลอดภัยจากสารพิษ (X = 3.63) รองลงมา ได้แก่ ปัญหากลุ่มเกษตรกรไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากใช้ปุ๋ยอินทรีย์ไม่ต่อเนื่อง (X = 3.11) ปัญหาด้านความสามารถและประสบการณ์ เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก (X = 2.81) ปัญหาการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้สนใจยังมีน้อย(X = 2.91) ปัญหาด้านแนวคิดการตลาด เมื่อพิจารณาโดยรวม มีปัญหาอยู่ในระดับมาก (X = 2.84) เมื่อพิจารณารายข้อระดับมากที่สุดได้แก่ ปัญหาเกษตรกรไม่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทาให้ผลผลิตไม่มีคุณภาพและราคาไม่ดี (X = 3.13) รองลงมาได้แก่ปัญหาขาดประสิทธิภาพในการจัดสรรค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมในแต่ละขั้นตอนของการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ (X = 2.89) และปัญหาขาดการเปรียบเทียบราคาปุ๋ยอินทรีย์ก่อนการซื้อ (X = 2.92)

2. แนวทางในการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าวของกลุ่มเกษตรกร ได้ผลดังนี้

2.1 ด้านแรงจูงใจ ควรรณรงค์ให้เห็นถึงโทษของการใช้ปุ๋ยเคมีและผลกระทบในด้านสุขภาพ ควรจัดอบรมให้ความรู้การใช้ปุ๋ยอินทรีย์เปรียบเทียบข้อแตกต่างของปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์ผลกระทบจากการใช้ในระยะสั้นและระยะยาว ควรมีการส่งเสริมให้เห็นประโยชน์ของการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในในกลุ่มด้านความสามารถและประสบการณ์ ควรจัดกลุ่มเกษตรกรสอนเทคนิคการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เกษตรกรได้พบปะรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และให้ภาครัฐมาให้ความรู้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่องชัดเจนถูกต้อง

2.2 ด้านการตลาด ควรส่งเสริมเกษตรกรให้มาใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและราคาที่ดี ควรตั้งกลุ่มเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ให้มีผลประโยชน์และเป้าหมายความสำเร็จร่วมกัน ควรมีการวางแผนร่วมกันภายในกลุ่ม และร่วมกันจัดสรรค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมในแต่ละขั้นตอนของการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างถูกต้องเหมาะสม

2.3 ด้านทรัพยากร ควรมีแปลงสาธิตในกลุ่มเกษตรกรและให้ความรู้ที่ชัดเจนถูกต้อง ควรให้หน่วยงานในภาครัฐฯส่งเสริมการปลูกข้าวด้วยปุ๋ยอินทรีย์และส่งเสริมให้เป็น แหล่งรักษาระบบนิเวศทางธรรมชาติและฟื้นฟูสภาพดินให้อุดมสมบูรณ์ หน่วยงานต่างๆควรให้การสนับสนุนด้านวัตถุดิบและทรัพยากรด้านต่างๆ ที่จะส่งเสริมให้มีการปลูกข้าวด้วยปุ๋ยอินทรีย์เพื่อฟื้นฟูสภาพดินให้อุดมสมบูรณ์ และเพื่อเป็นแหล่งรักษาระบบนิเวศทางธรรมชาติที่ดีตลอดไป

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ด้านแรงจูงใจมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ไม่ต่อเนื่องส่งผลต่อสุขภาพและความไม่ปลอดภัยจากสารพิษ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ไม่ต่อเนื่องและปัญหาการส่งเสริมสวัสดิการด้านกองทุน และเงินปันผลช่วยเหลือกลุ่มเกษตรกรภายในกลุ่มยังไม่ชัดเจน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานของ หนึ่ง เตียอารุง (2545) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องการเปรียบเทียบโครงสร้างกลุ่มประชากรแบคทีเรียดินที่ปลูกข้าวระบบดั้งเดิม และปลูกข้าวอย่างหนาแน่นพบว่า การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่มีการจัดการน้ำแบบเปียกสลับแห้งจะส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมและความหลากหลายของแบคทีเรียในดิน และมีข้อแนะนำให้เกษตรกรมีเข้าใจและความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปรับปรุงดินด้านอินทรียวัตถุเพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมี เกษตรกรเกิดแรงจูงใจและสามารถนำองค์ความรู้ไปพัฒนาคุณภาพดินลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมี แต่พบว่าปัญหากลุ่มเกษตรกรไม่ประสบความสำเร็จเกิดเนื่องจากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ไม่มีความต่อเนื่อง

2. ด้านความสามารถและประสบการณ์พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรขาดทักษะและความชำนาญในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มเกษตรกรไม่สามารถประยุกต์การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับปานทิพย์ กานตพิชาน (2547) ที่ได้วิจัยเรื่อง การประเมินผลการปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่ปลูกข้าว แล้วยังพบว่าเกษตรกรทั่วไปยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ของการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรมพัฒนาที่ดิน (2543) เรื่องการประเมินผลโครงการปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์แต่มีปัญหาด้านการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ยังไม่แพร่หลาย เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องอัตราสัดส่วนการใช้ และการหาวัสดุในการทาปุ๋ยอินทรีย์อีกทั้งยังให้ผลตอบแทนช้าและต้องใช้ระยะเวลายาวนาน

3. ด้านการตลาดมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เกษตรกรไม่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทาให้ผลผลิตไม่มีคุณภาพและราคาไม่ดี ได้แก่ ขาดประสิทธิภาพในการจัดสรรค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมในแต่ละขั้นตอนของการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และขาดการสำรวจราคาปุ๋ยอินทรีย์ก่อนการซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรพงษ์ สว่างปัญญากูร (2548) ในเรื่องการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ระบบกองเติมอากาศในประเทศไทย ผลวิจัยพบว่าการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ระบบกองเติมอากาศเป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสม สามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์เสร็จภายในเวลา 1 เดือน โดยไม่ต้องกลับกองมีค่าลงทุนและใช้พลังงานต่ำจะช่วยให้เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในเชิงพาณิชย์เป็นอาชีพเสริมแก่ชุมชนได้เป็นอย่างดี

4. ด้านทรัพยากรมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ แหล่งรักษาระบบนิเวศทางธรรมชาติและฟื้นฟูสภาพดินให้อุดมสมบูรณ์ยังส่งเสริมไม่เพียงพอ ปุ๋ยอินทรีย์มีไม่เพียงพอต่อการใช้ในเขตพื้นที่และสถานที่ไม่เพียงพอและเหมาะสมในการทำแปลงสาธิตเกษตรอินทรีย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฉลวย อินทร์แป้น (2547) เรื่ององค์ความรู้การปรับปรุงดินที่เหมาะสมกับระบบเกษตรยั่งยืนและพบว่าเกษตรกรแต่ละรายจะเลือกรูปแบบการปรับปรุงดินขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่และวัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ ชัยนา และคณะ(2540) เรื่องการจัดการชุดดินกุลาร้องไห้ (กลุ่มชุดดินที่ 20) เพื่อการปลูกข้าวในจังหวัดสุรินทร์ที่พบว่า การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าว

ผลผลิตจะเพิ่มขึ้นชัดเจนในปีที่ 2 ได้ผลผลิตเพิ่ม 31 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งปุ๋ยอินทรีย์ทาให้อินทรียวัตถุเพิ่มขึ้น และมีบทบาทสำคัญช่วยลดความเป็นกรดของดินและความเค็มของดินยังช่วยดูดซับธาตุอาหารจากปุ๋ยเคมีและเป็นการรักษาระบบนิเวศ ฟื้นฟูสภาพดินให้ธรรมชาติอุดมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้การสนับสนุนการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ด้านงบประมาณ แก่กลุ่มเกษตรกรเพื่อให้สามารถพัฒนาเป็นต้นแบบของชุมชนภาครัฐและเอกชนตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้การสนับสนุนด้านประชาสัมพันธ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรทั่วไปเนื่องจากยังขาดความรู้ความเข้าใจ ให้ทราบถึงประโยชน์ของการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และขาดการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการปรับปรุงดินอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำงานวิจัยด้านการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรในเขตพื้นที่อื่น ๆ

2. ควรนำงานวิจัยและพัฒนารูปแบบพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในบ่อซีเมนต์ของกลุ่มเกษตรกรโดยนำรูปแบบดังกล่าวนี้ทดลองไปใช้ในเขตพื้นที่อื่นๆ

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2541). การประเมินผลโครงการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์. วารสารพัฒนาที่ดิน. กรุงเทพฯ : Art Forum.

เกษตรจังหวัดอุทัยธานี. (2552). คู่มือการดาเนินงานโครงการส่งเสริมการผลิต และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ปี 2552. อุทัยธานี: กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สานักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี

กฤษณะศักดิ์ บุตรงาม และลาวัลย์ ผจญหาญ. 2551. การเปรียบเทียบคุณค่าทางโภชนาการของข้าวหอม

มะลิอินทรีย์เพาะงอก จังหวัดสุรินทร์. การวิจัยปริญญาวิทยาศาสตร์บัณฑิต, สาขาวิชาเคมี ภาควิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

ขวัญใจ โกเมศ และคณะ. 2544. ข้าวในศิลปะและวัฒนธรรม. บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ้ง จำกัด (มหาชน) : กรุงเทพมหานคร.

ฉลวย อินแป้น. (2547). องค์ความรู้การปรับปรุงดินที่เหมาะสมกับระบบเกษตรยั่งยืน. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาที่ดิน.

ชัชชัย ถิ่นโพธ์ทอง. (2550). รูปแบบพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าวของกลุ่มเกษตรกร ตำบลหนองวัว อ.ลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (ยุทธศาสตร์การพัฒนา). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ธีระพงษ์ สว่างปัญญางกูร. (2548). การผลิตปุ๋ยหมักระบบกองเติมอากาศในประเทศไทย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ธีระ ธรรมวงศา (2555). ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและกายวิภาคศาสตร์ของข้าวเปลือกข้าวดำนาสวน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. ว.วิทย. มข. 40(4): 1138-1148.

ปานทิพย์ กานตพิชาน. (2547). ประเมินผลการปรับปรุงบารุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่ปลูกข้าว. กรุงเทพฯ : กองแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน

สมศักดิ์ ชัยยนา,ชัยยงค์ สวมชัยภูมิและวีระ สิงห์ทัต. (2540). การจัดการชุดดินกุลาร้องไห้ (กลุ่มชุดดินที่20)เพื่อการปลูกข้าวในจังหวัดสุรินทร์. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาที่ดินหนึ่ง เตียอารุง. (2545). การเปรียบเทียบโครงสร้างกลุ่มประชากรแบคทีเรียดินที่ปลูกข้าวระบบดั้งเดิมและปลูกข้าวอย่างหนาแน่น. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

การพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรม ของสถาบันการศึกษาจังหวัดสุรินทร์

Organization Development to be Driven Organization by Innovation Culture of Surin Educational Institute

โชติพงษ์พันธุ์ สุขศิริมหาไพศาล[1] สิริพัฒถ์ ลาภจิตร[2] และวันชัย สุขตาม[3]

Chotpongpan Suksirimahaphaisarn[1], Siriphat Lapjit[2] and Wanchai Suktam[3]

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรมของสถาบันการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ และศึกษาข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างการเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรมของสถาบันการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยเลือกสถานศึกษา 16 แห่ง เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน/อาจารย์ และบุคลากรของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.958 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับการพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรมของสถาบันการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยมากทุกด้าน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรมของสถาบันการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด คือ มีระบบปฏิบัติการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว รองลงมา คือ มี

---

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Faculty of Humanities and Social Sciences, Surin Rajathat University, Thailand; e-mail : siriphat.lapjit@gmail.com

[2]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Faculty of Humanities and Social Sciences, Surin Rajathat University, Thailand.

[3]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Faculty of Humanities and Social Sciences, Surin Rajathat University, Thailand.

โปรแกรมคอมพิวเตอร์/ซอฟต์แวร์เพื่อช่วยจัดเก็บข้อมูล/วิเคราะห์ประมวลผลข้อมูล และการประกันคุณภาพ มีงบประมาณเพียงพอต่อการพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีและระบบโปรแกรม การจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมีความเชี่ยวชาญเพื่อพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี มีระบบสารสนเทศ/โปรแกรมการบริหารงานสถานศึกษาครอบคลุมการทำงานทุกฝ่าย มีนวัตกรรมเทคโนโลยี และซอฟต์แวร์สำหรับให้บริการรวดเร็วและมีคุณภาพมากขึ้น มีนวัตกรรมใหม่ๆ ระบบโปรแกรมต่าง ๆ เพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะของผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับศักยภาพแต่ละคน การจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมีความเชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีงบประมาณสนับสนุนในการสร้างนวัตกรรมซอฟต์แวร์และเทคโนโลยีสำหรับการเรียนการสอนและการบริการ

3. ข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างการเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรมของสถาบันการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่า 1) ผู้บริหารควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี เช่น นโยบายในการพัฒนาระบบ การพัฒนานวัตกรรม กระตุ้นส่งเสริมจัดหากระบวนการทำงานที่พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี 2) เพื่อให้การพัฒนาการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ครูได้สร้างและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนให้ครบทุกขั้นตอนเพื่อที่จะช่วยให้นวัตกรรมเมื่อนำไปใช้กับผู้เรียนใช้ได้อย่างมีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน 3) สถานศึกษาควรจัดงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอการพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีและระบบโปรแกรม และจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมีความเชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อมาช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงาน มีพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีรองรับภาระงานและการจัดการเรียนการสอน

คำสำคัญ (Keywords) : องค์การ, นวัตกรรม, วัฒนธรรมองค์กร, สถาบันการศึกษา

Abstract

This research aimed to study level and factors affecting the organization development to be the driven organization by innovation culture, including study the suggestion for strengthening the innovation culture driving, this was hold in Surin educational institute. The sample 400 key informants consist of administrators, teachers, and school personnel from 16 educational institutes; they were selected by multi-stage sampling. The instrument was questionnaire with .958 of reliability. The statistics were percentage, mean, standard deviation. The research results were found that;

1. The organization development to be the driven organization by innovation culture as overall and all aspect were at high level.

2. The factors affecting the organization development to be the driven organization by innovation culture as overall was at high level, considering each aspect was high level as well raking mean from highest to lowest ; the operating system promotes operations to be able to perform quickly, the computer program/software to help data storage/analysis and data processing and quality assurance, the sufficient budget for the development of innovation/technology and program systems, the recruitment of knowledgeable/skilled personnel for innovation and technology, the information system/educational administration program covers all departments, the innovations/technology and software for faster and more quality services, the innovations/programs to help learning and teaching management more interesting and effective, the promoting development of knowledge, abilities and skills of teachers and educational personnel suit to competency, the recruitment who has knowledgeable, capable, expertise in innovation and technology to support operations. The last one was the budget to support software and technology innovation for teaching and services respectively.

3. The useful suggestions found that; 1) the executives should play an important role in promoting the development of innovation and technology such as system development, innovation policy, stimulate and promote the development of innovation and technology to increase work efficiency. 2) Development of quality teaching and learning ; should promote the teachers to create and develop the teaching and learning innovation appropriately in order to increase the quality of teaching and learning. 3) Budget sufficiently to support the development of innovations, technology and program systems, and provide personnel with knowledge, ability, expertise in innovation and technology to support all operations, and develop the innovation and technology to support the workload and teaching management.

Keywords : Organization, Innovation, Organizational Culture, Educational Institution

บทนำ (Introduction)

จากการที่โลกในยุคปัจจุบันได้เคลื่อนเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งได้ก่อให้เกิดผลกระทบที่แผ่ขยายวงกว้างไปทั่วโลกโดยไม่จำกัดพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ทำให้โลกมีลักษณะไร้พรมแดนและเกิดความเชื่อมโยงถึงกันซึ่งกันและกันในระหว่างสังคมโลก เทคโนโลยีดิจิทัลถือเป็นเครื่องมือใหม่ที่ปฏิวัติความสัมพันธ์ภายในสถาบันและวิธีการดำเนินงานของสังคมในการเพิ่มขีดความสามารถของบุคคล ตลอดจนความสามารถในการมีส่วนร่วมทั้งในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการผลิต

(Lemaire, 2016) เช่น การจำลองสถานการณ์เพื่อฝึกอบรมพนักงาน เทคโนโลยีเพื่อห้องประชุม (Meeting Room Technology) ที่ช่วยให้บุคลากรสามารถแบ่งปันข้อมูลการประชุมร่วมกันได้อย่างปลอดภัยมากขึ้นเป็นต้น ด้วยเหตุนั้น การบริหารองค์การยุคดิจิทัลจึงมิอาจที่จะใช้วิธีการแบบดั้งเดิมที่เคยใช้มาในอดีตมาใช้กับการบริหารองค์การในยุคนี้ได้ องค์การจำเป็นจะต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวตลอดเวลา ดังนั้นนวัตกรรม (Innovation) จึงเป็นสิ่งจำเป็นของการบริหารองค์การในยุคนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และยังเป็นพื้นฐานของความได้เปรียบในการแข่งขันทั้งหมดอีกด้วย โดยนวัตกรรมหรือการคิดใหม่ทำใหม่ การประดิษฐ์คิดค้นวิธีการทำงานหรือผลิตภัณฑ์เครื่องมือใหม่ เพื่อแก้ปัญหาเดิมหรือปัญหาใหม่ ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่องค์การในยุคนี้จำเป็นจะต้องคิดค้นขึ้น (Barbosa, 2014 : 37; Muanguayporn, 2017) มาอยู่ตลอดเวลาเนื่องจากว่าองค์การจะใช้นวัตกรรมที่ล้ำสมัยเพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดได้ (Schumpeter, 1934) อย่างไรก็ตามนวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จย่อม ขึ้นอยู่กับการปรับตัวทางวัฒนธรรมขององค์การ (Barbosa, 2014 : 39) โดยเฉพาะการปรับตัวสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรม (An Innovative Culture-Oriented Organization) ทั้งนี้ องค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรมมักจะให้ความสำคัญกับการแสวงหาโอกาสในการทดลองใช้แนวคิดใหม่ ๆ หรือสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพ (Wei, O'Neill, Lee and Zhou, 2013 : 1027)ให้ดีขึ้นอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดข้อได้เปรียบทางการแข่งขันและเกิดความคุ้มค่ากับการลงทุนอย่างแท้จริง

นวัตกรรมทางการศึกษาในอดีตมักถูกพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในด้านการพัฒนาผู้เรียน คือ นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานการพัฒนาครูให้สามารถนำรูปแบบของนวัตกรรมทางการศึกษา มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการทำวิจัย จะช่วยให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพและเป็นประโยชน์ในด้านการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง ซึ่งควรมีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการทำวิจัยควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ครูมีสมรรถนะเพิ่มขึ้น เกิดการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างและพัฒนาความรู้ (Office of the Education Council, 2001) และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the National Education Commission, 2002) เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ถือว่าผู้เรียนเป็นผู้มีความสำคัญที่สุดส่งเสริม ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วางแผนการเรียนและประเมินผลการเรียนของตนแสดงออกอย่างอิสระเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพ เรียนรู้จากสภาพจริงจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว และมีประสบการณ์ตรงที่สัมพันธ์กับสังคม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำงานเป็นหมู่คณะเพื่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุขและสร้างสรรค์ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนต้องสอดรับความต้องการ ความสามารถ ความสนใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ได้ของผู้เรียน ต้องพัฒนานวัตกรรมทางการเรียนการสอนเป็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การใช้นวัตกรรมสื่อการสอน เป็นตัวกลางหรือช่องทางถ่ายทอดองค์ความรู้ทักษะ รวมไปถึงประสบการณ์จากแหล่งความรู้ไปสู่ผู้เรียนและทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสื่อการเรียนก็นับได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนผู้สอนได้แสดงบทบาทและเกิดความเข้าใจในวิชาที่เรียนที่สอนกันได้มากขึ้น

จังหวัดสุรินทร์ ปัจจุบันมีสถานศึกษาจำนวน 117 แห่ง จำแนกเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาพื้นฐานจำนวน 16 แห่ง สังกัดเทศบาล จำนวน 3 แห่ง โรงเรียนเอกชนจำนวน 6 แห่ง โรงเรียนปริยัติธรรม จำนวน 3 แห่ง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและตามอัธยาศัย(กศน.) จำนวน 1 แห่ง ระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษามัธยมศึกษาจำนวน 84 แห่งและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาจำนวน 5 แห่ง (Surin Province, 2018) ซึ่งจังหวัดสุรินทร์ถือว่ามีสถานศึกษาทุกระดับทั้งในระบบและนอกระบบ แต่ละสถานศึกษาต่างมีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีและนวัตกรรมขึ้นเพื่อให้รองรับกับการใช้งานและจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นการพัฒนาภายใต้ศักยภาพของบุคลากรและงบประมาณของสถานศึกษา บุคลากรขาดความพร้อมและความเชี่ยวชาญขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะที่จะช่วยพัฒนาระบบเทคโนโลยีและนวัตกรรม อีกทั้งมีการพัฒนาแบบแยกส่วนขาดการบูรณาการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาทำให้การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมยังไม่สามารถก้าวข้ามกักดักแบบเดิม ๆ ได้ (Surin Provincial Education Office, 2018) ขณะเดียวกันเทคโนโลยีและนวัตกรรมมีความสำคัญต่อการศึกษาหลายประการทั้งนี้เนื่องจากในโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) การเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าทั้งด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านการศึกษาบางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีนวัตกรรมการศึกษาที่จะนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านการศึกษาในบางเรื่อง เช่น การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย การผลิตและพัฒนาสื่อใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เพิ่มมากขึ้นด้วยระยะเวลาที่สั้นลงเพื่อนำนวัตกรรมมาใช้แก้ปัญหาในเรื่องการเรียนการสอน นำนวัตกรรมไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน การใช้นวัตกรรมมาประยุกต์ในระบบการบริหารจัดการด้านการศึกษาก็มีส่วนช่วยให้การใช้ทรัพยากรการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญอีกประการคือ การพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรมของสถาบันการศึกษา เพื่อรองรับระบบการศึกษายุคใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

จากสถานการณ์ สภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น การที่จะบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นการวางระบบการบริหารงาน การสร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาสู่ยุคดิจิทัล รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อรองรับเทคโนโลยีใหม่เป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย การวิจัยในครั้งนี้ จึงได้ให้ความสำคัญในการศึกษา การพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรมของสถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนงานที่เป็นกลไกหลักสำคัญของการขับเคลื่อนองค์กรในการคิดค้นสร้างสรรค์ และพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ออกสู่สังคมเพื่อส่งมอบบริการเป็นเลิศให้แก่ผู้เรียน ผู้รับบริการหรือประชาชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนและการบริหารองค์การ สู่การเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนนักศึกษา ครูผู้สอน อาจารย์และสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรม ของสถาบันการศึกษาจังหวัดสุรินทร์

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรมของสถาบันการศึกษาจังหวัดสุรินทร์

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างการเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรมของสถาบันการศึกษาจังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

วิธีดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ บุคลากรของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน/อาจารย์และบุคลากรจากสถานศึกษา จำนวน 116 แห่ง จำนวน คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คัดเลือกสถานศึกษามา 16 แห่ง เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิและหลายขั้นตอน แบ่งเป็นระดับประถมศึกษา 5 แห่ง ระดับมัธยมศึกษา 5 แห่ง และระดับอุดมศึกษา 5 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลปราสาทศึกษาคาร โรงเรียนปราสาท โรงเรียนเมืองสุรินทร์ โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ โรงเรียนวาณิชย์นุกูล โรงเรียนเทศบาล 1 (สุรินทร์วิทยาคม) โรงเรียนประสาทวิทยาคาร โรงเรียนสุวรรณวิจิตรวิทยา โรงเรียนวีรวัฒน์โยธิน โรงเรียนสุรวิทยาคาร โรงเรียนสิรินธร โรงเรียนหนองโตง “สุรวิทยาคม” มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ และมหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสุรินทร์ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน [กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสุ่มของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 อ้างถึงใน Srisai, 2008 : 132-133) ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 และเพื่อให้ง่ายต่อการดำเนินการในกรณีนี้ผู้วิจัยจะใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนจำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรม เนื้อหาที่ศึกษามี 4 ด้าน คือ 1) ความพร้อมของนวัตกรรม (Innovation Readiness) 2) ความคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้ (Creativity and Learning) 3) ภาวะผู้นำและการเป็นผู้ประกอบการ (Leadership and Entrepreneurship) และ 4) การมุ่งเน้นตลาดและบริการ (Market Orientation & Services) ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรม ขอบเขตเนื้อหาที่ศึกษาภายใต้หลักทฤษฎี 4 M ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ หาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามได้เท่ากับ 0.85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลมาเรียบเรียงเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ระดับการพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรมของสถาบันการศึกษาจังหวัดสุรินทร์

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ =3.90, S.D.=0.535) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความพร้อมของนวัตกรรม ($\overline{x}$ =3.93, S.D.= 0.551) รองลงมา คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ และด้านภาวะผู้นำและการเป็นผู้ประกอบการ ($\overline{x}$ = 3.91, S.D. = 0.595) ด้านการมุ่งเน้นตลาดและบริการ ($\overline{x}$ =3.90, S.D.= 0.615) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านแรงจูงใจและความสัมพันธ์ ($\overline{x}$ =3.83, S.D.= 0.681) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรมของสถานศึกษาจังหวัดสุรินทร์

การพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรมของสถานศึกษาจังหวัดสุรินทร์	$\overline{x}$	**S.D.**	**แปลผล**
1. ด้านความพร้อมของนวัตกรรม (Innovation Readiness)	3.93	0.551	มาก
2. ด้านความคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้ (Creativity and Learning)	3.91	0.595	มาก
3. ด้านภาวะผู้นำและการเป็นผู้ประกอบการ (Leadership and Entrepreneurship)	3.91	0.595	มาก
4. ด้านการมุ่งเน้นตลาดและบริการ (Market Orientation & Services)	3.90	0.615	มาก
5. ด้านแรงจูงใจและความสัมพันธ์ (Motivation and Relations)	3.83	0.681	มาก
6. ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรมของสถานศึกษาจังหวัดสุรินทร์	3.91	0.590	มาก
ภาพรวม	**3.90**	**0.535**	**มาก**

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรมของสถาบันการศึกษาจังหวัดสุรินทร์

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 3.91, S.D.=0.590) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุดคือ มีระบบปฏิบัติการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว ($\overline{x}$ = 3.97, S.D. = 0.755) รองลงมา คือ มีโปรแกรมคอมพิวเตอร์/ซอฟต์แวร์เพื่อช่วยจัดเก็บข้อมูล/วิเคราะห์ประมวลผลข้อมูล และการประกันคุณภาพ ($\overline{x}$ = 3.95, S.D.=0.795) มีงบประมาณเพียงพอต่อการพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีและระบบโปรแกรม ($\overline{x}$ =3.93, S.D. = 0.792) การจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมีความเชี่ยวชาญเพื่อพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี ($\overline{x}$ = 3.92, S.D.=0.708) มีระบบสารสนเทศ/โปรแกรมการบริหารงานสถานศึกษาครอบคลุมการทำงานทุกฝ่าย ($\overline{x}$ = 3.90,

S.D=0.833) มีนวัตกรรม เทคโนโลยี และซอฟต์แวร์ สำหรับให้บริการรวดเร็วและมีคุณภาพมากขึ้น ($\bar{x}$ =3.90, S.D=0.764) มีนวัตกรรมใหม่ๆ ระบบโปรแกรมเพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ ($\bar{x}$ =3.88, S.D.=0.795) การส่งเสริมพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะของผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับศักยภาพแต่ละคน ($\bar{x}$ = 3.88, S.D. = 0.679) การจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมีความเชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อมาช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงาน ($\bar{x}$ = 3.87, S.D.=0.774) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีงบประมาณสนับสนุนในการสร้างนวัตกรรม ซอฟต์แวร์และเทคโนโลยีสำหรับการเรียนการสอนและการบริการ ($\bar{x}$ = 3.86, S.D=0.798)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาการพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรม ของสถาบันการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ระดับการพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรม ของสถาบันการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านความพร้อมของนวัตกรรม มีความสอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษาสนับสนุนให้คณาจารย์ บุคลากร และผู้เรียน พัฒนาทักษะและความสามารถในการใช้นวัตกรรมและระดับความพร้อมในการรับรู้ถึงนวัตกรรม การปฏิรูปการศึกษาที่ส่งเสริมให้เกิดการปฏิรูปทั้งระบบ คือ ปฏิรูปในทุกด้านเพื่อให้ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งนโยบายและการปฏิบัติในการปฏิรูปสถานศึกษาที่สำคัญที่สุด คือ การปรับหลักสูตรให้ผู้เรียนมีทักษะในการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีและมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นแนวคิดทางการศึกษาที่ได้รับความสนใจในยุคปัจจุบันมาก โดยนำแนวคิดเรื่องการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษา ที่มีประสิทธิภาพของครูมาใช้เพื่อการพัฒนาสมรรถนะด้านต่าง ๆ ของครูมากยิ่งขึ้น การเรียนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ทำให้การจัดการเรียนการสอนสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นต่อการเรียนมากขึ้น มีส่วนทำให้ผลการเรียนดีขึ้น มีข้อมูลข่าวสารตามความต้องการ ทันโลก ทันเหตุการณ์ การเรียนโดยใช้สื่อมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนในปัจจุบัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนและผู้สอนควรมีเจตคติที่ดีต่อการใช้สื่อ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของลับเบอร์ส (Lubbers, 2014) ที่ได้ศึกษาเอกสารต่าง ๆ และรวบรวมมาในประเด็นของเสนอแนะให้มีแนวทางในการสนับสนุนนวัตกรรมทางการศึกษาสำหรับครูในด้านหลักสูตรที่เป็นดิจิตอลและการสนับสนุนด้านห้องสมุดสาธารณะและฐานข้อมูลออนไลน์ต่าง ๆ ครูทุกคนจะได้รับนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนผ่านคอมพิวเตอร์ เพื่อพัฒนาและสนับสนุนนวัตกรรมเหล่านี้แก่ผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถเลือกนวัตกรรมที่เหมาะสมให้ตรงกับความต้องการผู้เรียน สอดคล้องตามเนื้อหาที่เรียนมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัย Prasertsin, Jiotraku and Thongklomsee (2017) ที่เห็นว่า การจัดนวัตกรรมทางการศึกษาเป็นเรื่องที่ดี และ

จำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา ควรมีการพัฒนาต่อยอดและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ มีการจัดอบรมให้เกิดการนำไปใช้อย่างจริงจังเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา โดยการนำสิ่งประดิษฐ์หรือแนวความคิดใหม่ๆ เผยแพร่เป็นตัวอย่างให้ครูได้นำแนวคิดไปประยุกต์ใช้หรือผลิตสื่อการสอนใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

1.2 ด้านความคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ เป็นรูปแบบการสอนที่ส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มากขึ้น เพราะเป็นลักษณะการฝึกเร้าให้ผู้เรียนมีความคิดที่ออกนอกกรอบ โดยมีฐานความคิดเริ่มจากตนเองก่อน ใช้ประสบการณ์เดิมของตนเองเป็นที่ตั้ง ทำให้เกิดความมั่นใจในงานของตนเอง เรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดทัศนคติที่ดี จากความภาคภูมิใจในผลงานของตน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิดซึ่งกันและกัน ได้รับประสบการณ์ใหม่ มีผลงานมากขึ้นไปกว่าเดิม เป็นวิธีสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ฝึกจินตนาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าแสดงออกมากขึ้น ได้ออกแบบผลงานที่เป็นผลมาจากการดัดแปลงชิ้นงานเก่าให้เกิดชิ้นงานใหม่ ได้ผลงานที่แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แสดงถึงการคิดค้นแนวทาง หรือวิธีการใหม่ๆ เกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้น ได้แนวคิดในการพัฒนางานให้เกิดความคิดแปลกใหม่ พระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ระบุว่า ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน และสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2565) เป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาระยะยาว เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ภายใต้บริบทเศรษฐกิจสังคมของประเทศและของโลกที่เป็นพลวัต และขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ภายใต้สังคมแห่งปัญญา สังคมแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tantivachayanon (2017) ที่พบว่าปัจจัยภายนอกองค์การเป็นแรงกระตุ้นสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดความรู้ใหม่ เช่น การแข่งขัน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี แนวทางในการพัฒนาเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมที่สำคัญ คือ การกำหนดทิศทาง วัตถุประสงค์ เป้าหมายและกลยุทธ์การพัฒนาที่ชัดเจน ความมุ่งมั่นทุ่มเทของผู้บริหาร

1.3 ด้านภาวะผู้นำและการเป็นผู้ประกอบการ ผู้บริหารเล็งเห็นคุณค่าของนวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นสำคัญ สนับสนุนให้เกิดการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ มีการคิดวิธีการใหม่แล้วนำมาใช้ในขั้นตอนของการดำเนินงาน ในองค์กรและเน้นการสร้างความเข้าใจในความเห็นพ้องกัน ในเรื่องเป้าหมายขององค์กร ให้ความสำคัญกับคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างบรรยากาศให้ผู้สอนมีแรงจูงใจที่จะคิดสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนสิ่งใหม่ โดยมีการให้ความสำคัญกับการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับคณาจารย์ บุคลากร บนพื้นฐานของความเคารพซึ่งกันและกัน มีการประสานความร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ เพื่อขอความช่วยเหลือในการสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี และการจัดกิจกรรมสนับสนุนและส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pirunnet (2008) ที่เห็นว่า 1) พนักงานปฏิบัติการรับรู้ว่า ผู้บริหารมีลักษณะการคิดสร้างสรรค์ 2) ลักษณะการคิด สร้างสรรค์ของผู้บริหารทั้ง 2 ด้านแบบปรับเปลี่ยนและด้านนวัตกรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 3) ผู้บริหารที่มีลักษณะการคิดสร้างสรรค์ของผู้นำเชิงนวัตกรรมภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

1.4 ด้านการมุ่งเน้นตลาดและบริการ สถานศึกษาต้องมีการวางแผนการตลาด และมีกลยุทธ์การตลาดที่ชัดเจน รวมถึงมีการสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อป้องกันความสับสนของผู้รับสาร หากเป้าหมายทางการตลาดไม่มีความชัดเจน จะทำให้การดำเนินกิจกรรมทางการตลาดผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง ทำให้เสียเวลาในการแก้ไขและสิ้นเปลืองงบประมาณเป็นจำนวนมาก ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความใส่ใจ ในการศึกษาและวางแผนกลยุทธ์การตลาดที่ถูกต้องเหมาะสมมีการปรับแนวทางการดำเนินงานในองค์กรไปสู่รูปแบบใหม่ทั้งการเปลี่ยนแปลงหลักปฏิบัติทางธุรกิจ การจัดสถานที่ทำงาน หรือความสัมพันธ์ภายนอกองค์กรหลักสูตรพัฒนาผู้เรียนด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ๆ การจัดการเรียนการสอนมีนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถของผู้เรียนให้ตอบสนองต่อตลาดแรงงานผู้ใช้บัณฑิต สอดคล้องกับแนวคิดของ Barbosa (2014 : 37) โดยนวัตกรรมหรือการคิดใหม่ทำใหม่ การประดิษฐ์คิดค้นวิธีการทำงานหรือผลิตเครื่องมือใหม่ เพื่อแก้ปัญหาเดิมหรือปัญหาใหม่ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่องค์การในยุคนี้จำเป็นจะต้องคิดค้นขึ้น (Muanguayporn, 2017) มาอยู่ตลอดเวลาเนื่องจากว่าองค์การจะใช้นวัตกรรมที่ล้ำสมัยเพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดได้ (Schumpeter, 1934) อย่างไรก็ตาม นวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จย่อมขึ้นอยู่กับการปรับตัวทางวัฒนธรรมขององค์การ (Barbosa, 2014 : 39) โดยเฉพาะการปรับตัวสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรม

1.5 ด้านแรงจูงใจและความสัมพันธ์ มีการส่งเสริมพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะให้เหมาะสมกับศักยภาพแต่ละคน สถานศึกษามีการให้รางวัลเพื่อจูงใจบุคลากรในการพัฒนาสร้างสรรค์นวัตกรรม มีการส่งเสริมให้ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาไปศึกษาดูงานในประเทศและต่างประเทศเพื่อนำมาพัฒนางาน มีการประกวดผลงานนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อกระตุ้นให้บุคลากรพัฒนาและสร้างสรรค์งาน และจัดให้มีช่วงเวลาและมุม/ห้องให้ผู้สอนให้พักผ่อนและได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยสอดคล้องกับ Robbins (1983 : 212-213) กล่าวว่า การจูงใจหรือ Motivation ไว้ว่า หมายถึง ความยินดีที่ใช้ความพยายามสูงสุดในการปฏิบัติงานสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยมีเงื่อนไขในการตอบสนองความต้องการของบุคคลด้วย หมายความว่าบุคคลอาจจะไม่มีแรงจูงใจหรือไม่มีความพยายามที่ทุ่มเทในการทำงานองค์การ ถ้าหากความพยายาม และความทุ่มเทดังกล่าวไม่ตอบสนองความต้องการส่วนตัวของบุคคลด้วย

2. ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรมของสถานศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การนวัตกรรม เห็นว่า

สถานศึกษาต้องมีระบบปฏิบัติการหรือระบบโปรแกรมเพื่อช่วยในการปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ มีโปรแกรมคอมพิวเตอร์/ซอฟต์แวร์เพื่อช่วยจัดเก็บข้อมูล/วิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูลและการประกันคุณภาพการศึกษา มีงบประมาณเพียงพอต่อการพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยี และระบบโปรแกรม การจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมีความเชี่ยวชาญเพื่อพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนการสอน (มีระบบสารสนเทศ/โปรแกรมการบริหารงานสถานศึกษาครอบคลุมการทำงานทุกฝ่าย ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pruksakorn (2015) นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งหมด 12 นวัตกรรม ตามขอบข่ายงานวิชาการ ได้แก่ 1) นวัตกรรมการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) นวัตกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) นวัตกรรมการบริหารแบบการสอนงาน 4) นวัตกรรมการสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล 5) นวัตกรรมการบริหารตามหลักการประกันคุณภาพการศึกษา 6) นวัตกรรมการบริหารแบบผสมผสาน 7) นวัตกรรมการบริหารโดยใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร 8) นวัตกรรมการบริหารโดยใช้ภาคีเครือข่าย 9) นวัตกรรมการบริหารแบบทีมงาน 10) นวัตกรรมการบริหารตามแนว Tip Co 11) นวัตกรรมการบริหารแบบพัฒนาคุณภาพศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ 12) นวัตกรรมการบริหารแบบศูนย์การเรียนรู้คอมพิวเตอร์

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี เช่น นโยบายในการพัฒนาระบบ การพัฒนานวัตกรรม กระตุ้นส่งเสริม จัดหากระบวนการทำงานที่พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี

1.2 เพื่อให้การพัฒนาการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ครูได้สร้างและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนให้ครบทุกขั้นตอน เพื่อที่จะช่วยให้นวัตกรรมเมื่อนำไปใช้กับผู้เรียน ใช้ได้อย่างมีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน

1.3 สถานศึกษาควรจัดงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอการพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีและระบบโปรแกรม และจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมีความเชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อมาช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงาน มีพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีรองรับภาระงานและการจัดการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการสร้างค่านิยมมุ่งเน้นกระบวนการปฏิบัติงานเป็นทีมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาการพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรมของสถาบันการศึกษาอื่น ๆ และจังหวัดอื่น เพื่อเปรียบเทียบ

2.3 ควรศึกษาการพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมนวัตกรรมของหน่วยราชการอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างและหาแนวทางพัฒนา

2.4 ควรศึกษาวิเคราะห์ตัวแปรอื่น ๆ ที่สำคัญหรือเป็นตัวแปรส่งผ่านให้เกิดการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษา ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการทำวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

จังหวัดสุรินทร์. (2561). **ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดสุรินทร์.** สุรินทร์ : สำนักงานจังหวัดสุรินทร์.

ปิยะ ตันติเวชยานนท์. (2560, กรกฎาคม - ธันวาคม). “ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม กรณีศึกษา : บริษัท ซุปเปอร์ริช อินเตอร์เนชั่นเนล เอ็กซ์เชนจ์ 1965”. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี.** 9(2) : 102-111.

พัชรินทร์ พิรุณเนตร. (2551). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการคิดสร้างสรรค์ของหัวหน้างานภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง กับประสิทธิผลของหัวหน้างานในโรงงานอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งจังหวัดสมุทรสาคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและและองค์การ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิไล ปรึกษากร. (2558). **นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุทธนู ศรีไสย์. (2551). **สถิติประยุกต์สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์. (2561). **การรายงานผลการพัฒนาภายใต้ศักยภาพของบุคลากรและงบประมาณของสถานศึกษาจังหวัดสุรินทร์.** สุรินทร์ : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์.

อัจศรา ประเสริฐสิน และคณะ. (2560, กรกฎาคม - ธันวาคม). “การศึกษาแนวทางการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการทำวิจัยของครู”. **วารสารบรรณศาสตร์ มศว.** 10(2) : 78-88.

Barbosa, E. (2014). **Organizational culture oriented for innovation : Influencing variables.** The Małopolska School of Economics in Tarnów Research Papers Collection. 25(2) : 37-45.

Lemaire, A. (2018). “Forging a digital society”. [Online]. Available : **http : //www.oecd.org/innovation/forging-a-digital-society.htm.** Retrieved March 19, 2019.

Lubbers, C. (2014). “Supporting innovation in education”. **Public Libraries**. 53(3) : 36-41.

Robbins, S. P. (1983). **Essentials of organization behavior**. Englewood Cliffs, NJ : McGraw-Hill.

Schumpeter, J.A. (1934). **The Theory of Economic Development.** Cambridge, MA : Harvard University Press.

Yamane, Taro.(1973). **Statistics : An Introductory Analysis**. 3rd edition, New York : Harper and Row.

Wei, Y.,O'Neill, H., Lee, R.P. and Zhou, N. (2013). **The Impact of Innovative Culture on Individual Employees : The Moderating Role of Market Information** Sharing. J PROD INNOV MANAG. 30(5) : 1027-1041.

Translated Thai References

Muanguayporn, N. (2017). "Driving Innovation in Government Organizations". [Online]. Accessible : **http : //rcim.rmutr.ac.th/?p=11572.** Retrieved March 19, 2019. [In Thai]

Office of the Education Council. (2001). **Kan wichai phuea phatthana kan rianru tam naeo phraratchabanyat kansueksa haeng chat phoso 2542 (Research for the development of learning under the National Education Act of B.E. 2542).** Bangkok : Author. [In Thai]

Office of the National Education Commission. (2002). **Research of learning development according to National Education Act of B.E. 2542.** Bangkok : Author. [In Thai]

Pirunnet, P. (2008). **The Study of Relationship between Creative Characteristics, Transformational Leadership and Effectiveness of Supervisors of Factory in Samut Sakhon Province.** Master of Arts Thesis (Industrial and Organizational Psychology) Thammasat University. [In Thai]

Prasertsin, U., Jiotraku, T. and Thongklomsee, J. (2017, July-December). "A Studying Guidelines of the Educational Innovation Management Used for Improving Teacher's Teaching and Research". **Journal of Library and Information Science Srinakharinwirot University.** 10(2) : 78-88. [In Thai]

Pruksakorn, W. (2015). **The Academic Affairs Administration Innovations of Basic Education School Administrator**. Doctor of Philosophy Thesis (Educational Administration) Silpakorn University. [In Thai]

Srisai, S. (2008). **Applied Statistics for Social Sciences Research**. 3rd edition. Bangkok : Chulalongkorn University. [In Thai]

Surin Province. (2018). **Basic information of Surin Province**. Surin : Office of Surin Province. [In Thai]

Surin Provincial Education Office. (2018). **Reporting of Development Results under the Competency of Personnel and Budget of Surin Province School**s. Surin : Surin Provincial Education Office. [In Thai]

Tantivachayanon, P. (2017, July-December). “Factors Affecting Innovative Organization : Case study of Super Rich International Exchange (1965) Co.,Ltd”. **Pathumthani University Academic Journal** 9(2) : 102-111. [In Thai]

Nata Sankirtana as a Purvaranga

Dr.M.Thoiba Singh
Assistant Professor,
Department of
Dance & Music,
Manipur University
E-Mail:m_thoibasingh@yahoo.com
Mobile No.8794211218

Abstract

When any *Subha Karma* is carried out, to please the gods and goddesses, dance and music accompanied by *Pung* (*Mrdanga*) and *Kartals*(Cymbals) are offered to pray to them. This mode of initiating a *Subha Karma*is called *Purvaranga.* Such prologue precedes not only *Leela Kirtana* but also every other Subha Karma. *Purvaranga* precedes the auspicious karma such as inauguration of houses, temples, ponds, marriage ceremonies, coronation of the kings, etc. This tradition has been existing in the Meitei society who follows the *Sanatana Dharma*. In short, *Purvaranga*, the series of rituals is also known as *Nata Sankirtana*.

Nata Sankirtana, a *Mahayajna* is offered to gratify *Devas* and *Devis* so that human beings may get an opportunity for purging their *Jiva Atma*; to have *Darshana* of the glory of the lord and acquiring a long-life. While performing a *Purvaranga*, the rituals may be extended as desired or may be shortened. But the essential sequence of the *Purvaranga* cannot be shortened or skipped. It must be remembered that the sequence of *Purvaranga* should not in any case be broken. *Pung,* (mrdanga),*Eshei* (song) and Jagoi (dance) are known as *SaptaRupa Dhruva* since ancient days. With the help of these *Sapta Rupa Dhruva, Mahayajana* is offered to gods

(Keywords: Nata Sankirtana as a Purvaranga)

INTRODUCTION

Whenever any *Subha Karma* is carried out, to please the gods and goddesses, dance and music accompanied by *Pung* (*Mrdanga*) and *Kartals*(Cymbals) are offered to pray to them. This mode of initiating a *Subha Karma*is called *Purvaranga.* Such prologue precedes not only *LeelaKirtana* but also every other Subha Karma. *Purvaranga* precedes the auspicious karma such as inauguration of houses, temples, ponds, marriage ceremonies, coronation of the kings, etc. This tradition has been existing in the Meitei society who follows the *Sanatana Dharma*. In short, *Purvaranga*, the series of rituals is also known as *Nata Sankirtana*.

In the seventh *sloka* of the fifth chapter of Bharata's *Natya Sashtra, Purvaranga*is explained as:

YasmadrangaprayogohyangPurbamebaPrayujyate.

TasmadayangPurvarangoBigyeyoDwijotma:

The *slokas* say that all *Subha Karmas* are performed with the accompaniment of *Pung*, *Eshei* and *Jagoi* (dance). Such a ceremony is known as *Purvaranga*. *Nata Sankirtana*, a *Mahayajna* is offered to gratify *Devas* and *Devis* so that human beings may get an opportunity for purging their *JivaAtma*; to have *Darshana* of the glory of the lord and acquiring a long-life. It is written in Bharata's *Natya Sashtra*(55th *sloka*, five chapter) as:

SarbadeibataPujarhangSarbadeibataPujanamo.

DharmyangYashasyamayujhangPurvarangaPrabartanam.

The *slokas* concisely say that a man gets long-life, purgation of *JivaAtma* and experience the splendor of the Lord when the *Devas* and *Devis* are appeased by offering *Sankirtana* which is equivalent to a *Mahayajna*. While performing a *Purvaranga*, the rituals may be extended as desired or may be shortened. But the essential sequence of the *Purvaranga*

cannot be shortened or skipped. It must be remembered that the sequence of *Purvaranga* should not in any case be broken. Pung, (*mrdanga),Eshei* (song) and *Jago*i (dance) are known as *Sapta Rupa Dhruva*

since ancient days. With the help of these *Sapta Rupa Dhruva, Mahayajana* is offered to gods. Out of the seven phases of the sequence of *Purvaranga*, five are meant for *Pujas*. This is clearly expressed in the184th and 185th of the fifth chapter in Bharata's *Natya Sashtra*:

AdabutthapaniKaryaParibartastathaBhavet.
AbakritadittaCheibaBikshiptacheiba Panchami.
AebangPancha Dhruva GeyaUpohansamanabita:
KartabyastuPrayatenaPurarangePrayoktribhi:

It means the first performance is *Uthapani*; the second is *ParivartaniDhurva*, the third is *Avakrista*, the fourth *Addita* and the last is *Vikshipta.* The performers should carefully perform these five *Dhruvas* collectively known as *Upohan*. The *Nata Sankirtana Parampara* classifies these five Dhruvas as *Raga Houba, Raga Taba, Ragamel, Raga Tanchap*, and *Raga Menkup*. Therefore, they are the most important parts of *Sankirtana*. However, Sankirtana becomes complete by adding *Swadhina* and Vijaya, the last two parts in addition to these five parts.

Sankirtana, being a *Mahayajna,* precedes the *Subha Karma*. Chanting of Shri Hari's Nama Guna and singing *Leela Kirtan* precede Subha Karma. Such *Purvaranga* has two kinds of kirtanas, *kirtana* without a song script, Nirgit and Bahirgit and with song script, Geet Vidhi rules laid down for singing. These two forms amalgamate and become sankirtana being used since the very beginning. The 43rd *sloka* of the fifth chapter in Bharat's *Natya Shastra*:

NirgeetangGeeyteYasmatpadangVarnayojanat
Ayusya Cha DevanangBahirgeetmidangSmritam.

The three types of songs included in Nata Sankirtana can please all the Devas and Devis. The procedure in *Nata Sankirtana* clearly proves that it was performed according to the prescribed laws of *Sashtra*.The rules are followed till today without any disruption or changes.*Raga Hauba*, the first part of *Nata Sankirtana* is known as Utthapani Dhruva, the starting point of the *Sankirtana* associated with *Upohana* is shown in Fig.No.1. Here, *Nirgit*and *Bahirgit*are offered in the form of puja to the Devatas in the *Tala Prabandha* known as Vardhamanak (Raga).Nata Sankirtana Fig.No.1.

Again the Raga Hauba (invocation for raga) is further divided into seven parts viz.,*pung raga, guru ghat,eshei raga, sanchar, abahana, vaishnav sanchar* and *raga ghor* which is a process to invoke *Istadevata* through *puja* and *stuti.* The two episodes of Nirgitpung raga and guru ghat project the image of the Istadevata *dhyana* and put soul to the idol so projected. Bahirgit, the Eshei Raga clads the idol of the *Ishtadevata* and in Upohana Sanchar Nirgit is then served as Upachara. The Bahon Geetvidhi is served as *Vandana* and Vaisnava Sanchar nirgit as Arati.In this way, the Lord's puja is performed. Thus ,Ragahauba, invocation of the IstaDevata and Nandi are performed and then to the *Devas* and Devis, then to the King and Brahmins and Vaisnavs are also offered homages. Here it may be noted that some small processes are performed prior to the commencement of the *Raga*

hauba and it has been customary, for example, the preparation of the *VadyaYantras.* It is followed by the entry of the *Palas* who sit in the hall and the ritual of Leichandal (the sanctification process) which is served by the *Arangbham*

(arranger). All these are the procedure performed before the beginning of *Raga hauba*. And these activities are all prescribed in the *Sashtra.* The following *slokas* 9th and 10th in chapter five support the remarks given above as

PratyaharohBtarangangTathahyarambha Abacha.
AashrabanaBaktrapanistathaParighatana.
Sanghotna Tata KarsyaMargasaritani Cha.
Geiyastha Madhya KanisthyaTatheibasaritani Cha.

It means, *Pratyahara, Avataranam, Arambha, Ashrababa Baktraparni, Parighatana* and Samghatana are followed by Margasrita (Pung raga),the small, medium and big Asarita. The *puja* of Pung and *Kartalas* before the commencement of the *Raga Hauba* is known as *Pratyahara* according to *Sashtra*. The occupying of their respective seats by the *PungYeiba*, palas and singers is known as *Avataranam*. *Leichandan Changba*, the sanctification process by using sandalwood paste, flowers and lamps is known as *Arambha*.

The testing of the musical instruments by drumming and playing is called *Ashraba*.The matching of the tunes of the Yantras is called Baktrapani. The checking and adjustment of strings of *Yantras* is called Prighatana. The checking and correction of the sound of the *pung* is known as Sanghotana. After completing all these seven procedures of Purvanga, Pung Raga and *Eshei Raga* begin and all the other remaining procedure are performed upto *Nadipatha* and this is known as *Udapani Dhruva*.

The second part of the Purvaranga is known as Raga Taba in the Nata Sankirtanatradition.This part also known as ParivartaniDhurva and offering process to the Devatas with the aid of *Nirgit* and *Geetvidhi* such as Pung and

Eshei. This programme is known as Parivartnai Dhurva and the performers move clockwise in four directions around the Brahma Mandal and bow to all

Lokpals. It is recorded in 23rdsloka of the fifth chapter. In Raga Taba i.e. parivartani Dhruva, IstaDevata is invoked and Puja is offered. The Sashtra calls the tala used in the part as Layantarita. In Manipuri Nata Sankirtana this Tala is known as

Tintal Macha. This talais brought in five different Layas and with an extremely artful creation the MaigeiNgakpaLaishing (Gods in charge of the four directions) are bowed. In fact, Layantarita is a skillfully created Tala derived by blending Tala starting from the Mihul (pulse) of the three types of Mishra uptoMenkup and Tannchap Mihul.

In the outset of the Raga Taba, the Pung player bows to the Brahma Mandal playing a Tala in the Laya of nine TalmitGhat and then playing the same tala in the laya of seven talmitghat bows to Indradeva. Again playng the same Tala in the Laya of the five TalmitGhat bows to Yamadeva. Next playing the same Tala in the Laya of the three TalmitGhat, bows to Varundeva. Then Kubera is bowed by playing the same Tala in the Laya of two TalmitGhat. Then coming back to the starting Tala in the nine TalmitGhat, the Raga Taba or Parivartani Dhruva is completed after bowing to the Brahma Mandal. Such bowing of all the charge four Devatas who takes of the four directions is stated in Bharata'sNatyaSashtra 82nd&83th slokas in chapter five as:

BandetaPrathamangPurbatDishangShatradhideibatam.
DwitiyangDakshinamashangBandeta Yam Devataram
BandetaPrashimamashang Tato BarunaDevatam.
ChaturthimutarmasangBandhetaDhandaShrayam.

As the third part of Purvaranga, the Ragamel (Rajmel), the process of Nirgeet, which is mainly composed of Pung and Kartalacholom, pleases the Pritigana by offering Puja .Such practice is known as Shuskabkrista. Dhruva Ragamel It is detailed in Bhrata'sNatyaSashra that the drummers play a specially created TalaLambiGhat, BediGhat and SetuGhat in the Rajmel and bows to Jarjar who substitutes the four *Ashramas* viz., Brahman, Kshetriya,

Vaisya and Sudra. In this part of the ritual, the Palas move slowly in circular steps, perform Kartalacholom gracefully and gently matching the beat of the drums shoutingStova instead of singing songs to offer Puja. The Ragamel is a Tala in whichDhruvakala is fixed as the same. The Dhruva Kala is enlarged and it is brought towards LambiGhat.Then the padas of a new Tala known as Chatuspadi brings it down

to LambiGhat, then BeriGhat. The beat of the enlarged Dhurva Kala becomes very long as the Kala takes eight Mihuls. Then by shifting the talas in turn, it is brought towards *BeriGhat* and finally to SetuGhat. Such an exceptional Tala of the Ragamel is known as *Abapanika* in Sashtra. In the fourth and fifth parts of Purvaranga, a Tandava dance known as Chari and Mahachari is performed by bowing to the Gods, Uma and Bhutagana. This is known as Raga Tanchap and Raga Menkup in the *Nata Sankirtana parampara*. Sashtra calls it as Addita Dhruva and Vikshipta Dhruva. Raga is nothing but the speciality of creating talas. In Raga Hauba (Uthapani Dhruva) or Vardamanaka, in Raga Taba Parivartani Dhruva or Laiyantarita and in *Ragamel Sukaabkshadhhruva* are used respectively. Similarly, Raga Tanchapa and *Raga Menkup* are known as *Chaturasa* and *Trasra Shatpitaputrkaprabandha* respectively.

The Raga Tanchap is a special PrabandhaTala brought one after another starting with EkpadiTala. One of the 64Talmit is changed into EkapadiTala of 32talmitghata,TanchapAphakpi and then into the TanchapaArouba 16Talmit; TanchapaAchouba 8Talmit; TanchapaMacha of Talmit 4 and finally released to 2Talmits,TanchapaMapi. Similarly, the Raga Menkup is a special PrabandhaTala of six MenkupMapi-Macha that is brought starting with 96talmitghat which goes on one after another, into 48 Talmit; 24 talamit; 12 talmit; 6talmit and then it is released at 3 talamit known as MenkupMapi Macha. Chari and Mahachari dance which are to be played at the time of Puja will be offered to the Devatas in the two special talas Chatursra and Trasra known as Shatpitaputraka in the last two parts of Purvaranga programme namely the Addita and the Vikshipta.It is mentioned

in Bharata's *Natya Shashtra* in the 14th and 15thslokas of the fifth chapter as follows ;

TatashosthapanangKaryangParibartanameboCha .
Nandi Shuskapkrista Cha RangadwarangYatheibacha.
Chari Chei Tata KaryaMahachariTatheibacha.
TrikangPrarochnaChaapiPurvarangeBhavanti.

At the end of Purvaranga Puja of the Devatas with the five Dhruvas, which are special Prabandhas, LeelaKirtana such as Rupak, dance and other Punya Karmas will be performed as a part of Swadina. The starting of such dance, Leela Kirtana and Punya Karma is known as Rangadvar and it is explained in the thirty-sixth sloka of Purvaranga chapter of Bharata's NatyaSashtra as follows:

YasmatbhinayastraPrathamanghyabatayate'
RangadvarmatoJayeyangVagangvhinayatamakam.

In the ritual which is started from Rangadvar, there is no defined rule that *Tala Prabandha* is to be used. In fact any kind of PrabandhaTala can be liberally used to perform the part of Purvaranga known as Swadhina. Thus the line of ritual of Swadhina is continued preceded by Prastav. The 6th part of Purvaranga (Raga Swadhina) which starts with Prastav is completed; the episode of SaptaRupa Dhruva of the seventh part Vijaya is performed. In this stage, meditating on the accomplishment of performing the Punya Karmas and the reason for offering the Pujas: and bowing to the IshtaDevata which was invoked for the Puja, using a special PrabandhaTala, the ritual of the Punya Karmas finally comes to an end. In Bharata'sNatyaSahtra such completion of Punya Karma is known as Prarochana. It is expressed in the 30th sloka of the Purvaranga Chapter as follows:

UpakshepenaTuYuktiSamasya.
SidhenamantranaYatuBijyeyaSaPrarochana.

The ritual of *Purvaranga* may be shortened or enlarged, and same in Nata *Sankirtana.* It can be minimized or maximized accordingly. However, it will always be a Harinam Sankirtana. The minimized style is mainly used at the time of *Dashahana* and *Lairiktaba.* The Sankirtana style is used in "Asthi Sanchay and the complete Sankirtana style is performed in *Shradhas* and *Samasara* (death anniversary). The

most enlarged Sankirtana is used in *Ahoratra* in the form of *Mahadhrumel Hari Sankirtana.*

Reference

1. SanakhyaEbotombiHaorokcham, **Nata Sankirtana,** 2009
2. ElangbamNilakanta Singh, **Aspects of Indian Culture,**1982
3. Dr. M. KirtiSingh,Religious**Developments in Manipur in the 18th& 19th Centuries,**1980
4. NaoremSanajaoba, (Edited)**Manipur Past and Present** (The Heritage and Ordeals of a Civilization) Volume-II, 1991
5. Dr. M. Thoiba Singh (Edited), **Facets of Manipuri Culture**,2014
6. Dr. M. Thoiba Singh, Nata Sankirtana: **A Cultural Heritage of India**,2016

Ritual Songs and Hymns of the Meiteis of Manipur (India)

Mayanglambam Dayaman Singh

Abstract

Ritual songs and hymns of ancient Meiteis are considered as the firs forms of Manipuri literature. These ritual songs and hymns cannot be simply considered as folk songs as they are not in the lips of every folk of Manipur. These ritual songs and hymns are passed down from generation to generation to certain people which are known as *maiba* (high priests) and maibis (high priestesses) and royal court singers who were served in the *Asheiba loisang* (one of the departments of royal court) and Maibi loisang(one of the departments of palace). Many of the ritual songs are still singing in *Lai Haraoba festival* of Manipur*. Lai Haraoba* is a social religious festival of the Meiteis of Manipur.The Meitei word *'Lai'* means god, *haraoba* means 'pleasing'. Hence, literary meaning of '*LaiHaraoba* stands 'Pleasing of God' The origin of *Lai-Haraoba* is lost in dim antiquity. The festival is performed in honour of various deities. At the family level, it may be carried out in honour of *sagei lai*(deities of clan), in honour of *khun lai*(deities of village) etc. The degree of archaism of the language used in these ritual songs and hymns clearly suggest that the antiquity of the ritual songs of *Lai-Haraoba* goes back to time immemorial. Most of the words, used in these ritual songs are obsolete and cannot be understood by the present generation. Some of the important ritual songs and hymns are: ougri, khencho, Laire mma paosa, *Anoirol, Ahonglon, Pakhangba Langyensei, Langmailon, yakeiba*, Hijan Hirao,

(Keywords: Ritual Songs and Hymns of the Meiteis of Manipur, India)

INTRODUCTION

Ritual songs and hymns of ancient Meiteis are considered as the first forms of Manipuri literature. These ritual songs and hymns of ancient Manipur cannot be considered as folk songs as they are not on the lips of every man and woman of Manipur. These ritual songs and hymns are passed down from generation to generation to certain people like the *maibas*(high priest) and *maibis* high priestess) and royal court singers. The ritual songs and hymns remind us one of the 'periods of *mantra*' in the early Vedic literature. Here, in this paper, I am discussing some of the ritual songs and hymns of Manipur whose antiquity goes back to remote past.

Many of the ritual songs are still singing in *Lai Haraoba festival* of Manipur. *Lai Haraoba* is a social religious festival of the Meiteis of Manipur.The Meitei word *'Lai'* means god, *haraoba* means 'pleasing'. Hence, literary meaning of '*LaiHaraoba* stands 'Pleasing of God'The origin of *Lai-Haraoba* is lost in dim antiquity. The festival is performed in honour of various deities. At the family level, it may be carried out in honour of *sagei lai*(deities of clan), in honour of *khun lai*(deities of village) etc. The degree of archaism of the language used in these ritual songs and hymns clearly suggest that the antiquity of the ritual songs of *Lai-Haraoba* goes back to time immemorial. Most of the words, used in these ritual songs are obsolete and cannot be understood by the present generation. Here, some of the selected ritual songs and hymns which reflect the traditional faiths and beliefs as well as the world view of the ancient Meiteis are given below:

Some of the important ritual songs are:

1. *Ougri,*
2. *Khencho,*
3. *Lairemma Paosa,*
4. *Anoirol,*
5. *Ahonglon*
6. *Pakhangba Langyensei,*
7. *Langmailon,*
8. *yakeiba*, etc.

Out of the ritual songs, *Ougri* and *Khencho* are considered the earliest. *Ougri* is traditionally believed to have been closely linked with the creation of the earth itself. This song is related with the conflict of the two divine brothers born of the Almighty for supremacy over the earth and living beings. The song is still sung in commemoration of this event during the yearly rejoicing. Like the 'Vedic verses', it describes the various appellations of the Sun and the rest recounts the said incident. A chorus of male singers with the *maiba* as presenter sings it forming a circle. It is believed that the circle should not be broken. The rhythm of the vowels and the consonants used is very beautiful. It is also believed that the lines of *Ougri* if misspelled may either bring prosperity or ruin to the land and people.

The first stanza of *Ougri* Ritual song:

Hoirou haya hayaHe hup he
Ougri o kollo
Lamlenmada madaimada
Kangleiyonda pungmayonda
Yoimayaibu taodanbabu
Taoroinaibu anganbabu

Malemkheibu langjakheibu
Sanatonbu khommadonbu
Thabilengbu sengoirengbu
Apanbabu charangsenbu
Khoibungsenbu nongsaba meibu
Nongpok leima chabu

Even the Meitei kings themselves performed the rites of singing it on the occasion of their coronation and victory in war. It was also sung at the coronation of Nongda Lairen Pakhangba (c.33 AD). And it was also taught by Luwang Ningthou Punshiba to the Meitei prince.

Old Manipuri manuscript*Laisra Pham'*, a treatise on administration and social conduct Ougri is referred to as sung at the coronation of Nongda Lairen Pakhangba which took place in 33 A.D. *Naothingkhong Phambal Kaba*, another manuscript mentions it as being taught by the sage Luwang king to the meitei king as a part of the Meitei lore, which, according to the *Cheitharol Kumbaba* took place just prior to c. 663 A.D.

Khencho:

Khencho is sung during the performances of Lai-Haraoba. The language of this ritual song cannot be understood by the present generation and it is entirely unintelligible. It also has a beautiful musical performance. The

sounds of the hill streams and the movement of the goat are imitated in the performance. It is performed daily during the Lai-Haraoba festival. It was also

mentioned in *Naothingkhong Phambal Kaba*being taught by Luwang Ningthou to prince Nothingkhong, 7th century A.D.

Other ritual songs sung during the lai haraoba are the *Lairemma Paosa* and *Anoirol.* The languages are simpler than the previous two. The narrative in the *Lairemma Paosa*is that of a love story of two young god and goddess. The depiction of the two in the performance by men and women with beautiful movements of hands and body can be noted. *Anoirol* on the other hand is the description of the evolution and the development of dance of Meiteis. It is performed with pena (fiddle) in hand and the bard narrates the accounts of how it handed down from generation to generation.

hayingeitā noipapu sorārenna noypapu...
Chakpā Sawāngpanā urakye...
menāng hāmengmitna yāorow tānpanā urakye,
sachi tanpatā khanglakye...
khoimomthounā noybā, Lāiningthounā noyye
Nongthourennā noyngamye...
ahong noypā noyngamye...
yāiphā noypu noypapu korou chimtaki urakye...
Sawāng Menongpanā mayim hemchengnākktā
Chakpā masāikontā charei phisāng khannā
Chakparennā noyye...
Chakpā chā pākhangkā Hemchengchā nurākā...
Korou noypu noytamye...
Meinā wāinā noy, tāngna samna noy

English version of the above text:

*In the hoary past, S**ā**wangb**ā**, the ancestral chief of the Chakpas*

Went up to the sky in pursuit of a dear on hunt

*And happened to see Sor**ā**ren, god of the firmament, dance.*

Various were the forms performed by Him.

*Chakp**ā** Saw**ā**ngb**ā** learnt and brought them down to earth.*

In his region a screen of cloth was put up

*And there Chakp**ā** Saw**ā**ngb**ā** too began to dance.*

Then all men and women of his community joined.

Thus this had been handed down through generations.

The rhythm of these ritual songs is also unique and beautiful. There are lines which consist of six, eight and irregular syllables. Another ritual song related to *Lai-Haraoba* is the *Yakeiba*. It is performed daily in the early morning as a morning prayer to awake the god or deity in whose honour the *Lai-Haraoba* is performed. Apart from *Lai-Haraoba Yakeiba* is also sung daily with *pena*(fiddle) to awake the king.

Ahonglon:

Ahognlon is another ritual song of the Meiteis. It recounts the different festivals performed by the Meitei kings. Other two ritual songs which are sung in the coronation of the kings and celebration of their victory are the *Pakhangba Langyensei* and *Langmailon.* The previous is a composition which accounts the divinity of the Meitei kings and the creation myth of man and universe. The later recounts the

different titles of the Meitei kings from different brave encounters of victorious wars and successful hunting expeditions.

Hijan Hirao:

Hijan Hirao is a long narrative poetry which describes how the ancient people of Manipur relate with the Mother Nature. It describes an incident which occurred during the reign of Hongnem Luwang Ningthou

Punshiba. Once, the king spotted grasshopper and rats cross river water floating on dry weeds. On seeing that an idea struck his mind that man can also cross the river easily like this. He ordered his skilled artisans to materialize his idea. The most beautiful part of the narrative is when the king's men spotted the huge tree which is the tallest among others. The men performed a series of rituals before cutting down the graceful tree. There is the personification of the hillside as the mother and hill as the father of the big tree. After knowing that their son is going to be cut down the next day, they started to cry in pain. And it is described in the following lines like this.

Ahing inung soyyaymada
Palem mama satmabi
Upi uren pokpi
Chingsang napom leima
.....
...
Irok laicham leima
Samba thangthong pokpi
Mapan palem mamana

Pamen wangnu namthoithoiba
Talla arembabu thiklen
Thada konna paomellakye
Pari talla chaothoiba
Pamel wanghtoiba nangbu
Palem nama eina
Nahannong talla naowanakhungei
Pamen heirang chari
Natam houraknggeida samba
Oiyo thangthang oiyo

English version of the above text:

"At dead of night
The mother who begot the tree
And the mother of all giant trees
The queen of the hill-range
And the mistress of the gorges
Took the tall and graceful tree
To her bosom and wailed:
"O my son, tall and big,
While yet an infant, a sapling
Didn't I tell you
To be an ordinary tree ?

Hymns:

There are several hymns performed by the Meiteis from ancient days till date. Among those hymns, *Sana Lamwok* and *Khoiju Lamwok* are two different hymns which are sung during the coronation of the Meitei kings. *Sana Lamwok* was part of the lesson taught by Luwang Ningthou to prince Hongnemyoi Khunjao and was also sung at the coronation of King Loyumba. *Sana Lamwok* is sung in devotion to Pakhangba, one of the presiding deities of Meitei community. Both are mentioned in *Loyumba*

Sinyen which was composed during the reign of king Loyumba in 1110 A.D.

The diction of both the song is archaic and the incidents recounted are difficult to trace. *Kumdamsei, Nonglao Esei, Louta Esei* and *Phoukouron* are some of the hymns which are related to the changes in climate with season and the agricultural activities. *Kumdamsei* describes the coming of new season of spring and beginning of agricultural activities. Its literal meaning stands for a song of how the coming year will be. It also describes the beauty of the nature.

Nonglao Eshei:

Nonglao Esei literally means a song that describes about the rain. The song has an association with an incident where *Soraren*, the god of heaven was mocked by prince Yoimongba. Furious Soraren poured heavy rain and the region was flooded. And thus the song evolves.

Nong o chutharo
Langjing maton thumhatlo
Pasoi nurabi taotharo
Unam pakhang khunjaro

Kouba kounu nong o
Loijing loiya nong o
Ireng itham nong o
Thangjing koiren nong o…"

Louta Esei is a song sung at the time of beginning of agricultural activities. The song praises the sun god and prays for a productive year ahead. *Phoukourol* is another hymns sung on the occasion of harvesting. It is sung in praise of Phouoibi, the goddess of crops and prays for a

bounty harvest. *Mei* is one hymn which shows that the Meiteis worshipped natural objects which seems very powerful and mysterious. *Mei* means fire and this hymn praises the qualities of fire god.

Conclusion:

The ritual songs and hymns of the Meeteis were passed down by oral transmission, and were the responsibility (as it still today) of the *maibis* and *maibas* (priest and priestesses) and *penakhongbas* (fiddle *pena* players) to preserve these centuries old texts. There are several other ritual songs and hymns which are sung by the Meiteis. Scholars opined that these ritual songs and hymns were composed long time back whose antiquity go back time immemorial. These ritual songs and hymns of reflect the deep religious philosophy of ancient Meiteis of Manipur.

References:

1. Ningthoukhongjam Khelchandra Singh, *Ariba Manipuri Sahityagi Itihas*, 4th Reprint, Imphal (2011)
2. Chongtham Manihar Singh, *A History of Manipuri Literature*, Sahitya Akademi, ,3rd Edition, Delhi (2013)
3. Thokchom Ibohanbi Singh, *Anganba Manipuri Sahityada Imagery*, Reprint, Imphal(2014)
4. Research Forum Manipur, *Reform*, Vol.I, Issue No.7, Imphal (2018)

GREEK CITY-STATESAND ANCIENT MANIPUR PRINCIPALITIES)

Pheiroijam Sova Luwang ,

Abstract

The present paper is focusing certain similarities between the city state of ancient Greek and ancient Manipuri Principalities. In early Greece, there were more than hundred city-states, some of which were- Athens, Sparta, Ithaca, Mycenae, Rhodes, Syracuse, Aegina, Eretria, Messalina, Miletus, Salamis, Marathon, etc. A city-state was a self-governed independent political unit and identified based on its territory and administration. After the end of Minoan (2000-1100 BC) and Mycenaean (1600-1200 BC) civilizations, there came the Dark Ages (1200-800) in the Greek history. Then there came the important Greek Renaissance (800-700), after which there saw the gradual rise of small city-states called "poleis". The Greek word "polis" is a small administrative or political unit which is generally termed as a "city-state" or "citizen-state." Mogen Herman Hansen had given three meanings of a 'polis': A polis was not as big as a 'modern state' or 'modern city'. Since the Greeks adopted the agrarian way of life before the commencement of town life, the establishment of city-states often comprised a main town with outlying villages. The poleis had their particular territorial boundary markers and each of them tried to expand their territories. There were frequent battles among the states in order to protect and safeguard their boundaries. Much similarities and affinities could be seen between the administrative system of Ancient Manipur principalities (clans) and the Greek city-states. Though the exact period cannot be ascertained, old Manipuri manuscripts indicated that the clan system emerged during the "Hayeechak"(a Manipuri pre-historic era).It was found about 30 to 60 clans existed during the period from the "Hayeechak" to "Langbachak". The word "salai" i.e. clan in Manipuri denotes an ethnic group. Though the salais existed in the earlier chaks (eras), but the clan administration became more systematic from the time of King NongdaLairenPakhangba,33-154AD (a king of Ningthouja dynasty). Some of the ethnic groups which settled in the Manipur valley in the earlier days were Ningthouja, Moirang, Khuman, Luwang, Angom, Khaba, Khanba, Sarang-Leishangthem, Mangang, HaorokKonthou, LeraKhongnang, HeiremKhunjan, ThanggaKambong, Manting Mora, LanbiSansen, KambongLokhu,

SelloiLangmai, KaklaHemcheng, UrokUsai, NingolLaiton, Huitou, Chakpa, Khuyon Moyen, KhunbiLollang, Phantek, ThangaYoukhal, ThangaNgaikhong, Thopsel Ngasel, TengleiMungcha, ThangalMakhal, Khende, Chairel etc. Since some of them had extinct, it is hard to trace their origins or settlements. As the city-states had varying territory sizes, so did the clans of Manipur.

Keywords: GREEK CITY-STATESAND ANCIENT MANIPUR PRINCIPALITIES

Introduction:

There are certain similarities between the city state of ancient Greek and ancient Manipuri Principalities. In early Greece, there were more than hundred city-states, some of which were- Athens, Sparta, Ithaca, Mycenae, Rhodes, Syracuse, Aegina, Eretria, Messalina, Miletus, Salamis, Marathon, etc. A city-state was a self-governed independent political unit and identified based on its territory and administration. Much similarities and affinities could be seen between the adminis - trative system of Ancient Manipur principalities (clans) and the Greek city-states. Though the exact period cannot be ascertained, old Manipuri manuscripts indicated that the clan system emerged during the “Hayeechak”(a Manipuri pre-historic era).It was found about 30 to 60 clans existed during the period from the “Hayeechak” to “Langbachak”. The word “salai” i.e. clan in Manipuri denotes an ethnic group. Though the salais existed in the earlier chaks (eras), but the clan administration became more systematic from the time of King Nongda Lairen Pakhangba,33-154AD (a king of Ningthouja dynasty).

Greek City State:

After the end of Minoan (2000-1100 BC) and Mycenaean (1600-1200 BC) civilizaGREEK CITY-STATEtions, there came the Dark Ages (1200-800) in the Greek history. Then there came the important Greek Renaissance (800-700), after which there saw the gradual rise of small city-states called "poleis". The Greek word "polis" is a small administrative or political unit which is generally termed as a "city-state" or "citizen-state." Mogen Herman Hansen had given three meanings of a 'polis'**:**

> From the sense of stronghold polis developed three other meanings: 1) City (or town), 2) City plus hinterland, and 3) Political community (Hansen,1913:10)

In early Greece, there were more than hundred city-states, some of which were- Athens, Sparta, Ithaca, Mycenae, Rhodes, Syracuse, Aegina, Eretria, Messalina, Miletus, Salamis, Marathon etc. A city-state was a self-governed independent political unit and identified based on its territory and administration.

> Basically, a city-state is a defined geographical area comprising a central city and its adjacent territory, which together make single, self – governing political unit. Greek called this arrangement a polis which gives us 'political', 'politics' and 'policy (Pomeroy,2004: 61)

A polis was not as big as a 'modern state' or 'modern city'. Since the Greeks adopted the agrarian way of life before the commencement of town life, the establishment of city-states often comprised a main town with outlying villages.

> The vast majority of new city- states were quite small (25 to 150 square miles in area) often consisting of a single main town and its adjacent plain, holding a couple of outlying villages (Pomeroy,2004: 61)

The citizens were very important and took important part in the socio-political life of the Greek city-state. Citizenship was not entitled to all the people born within the city-state. The society was divided into men, women, labourers and migrants. Women, children, slaves and migrants were not entitled citizenship. They did not enjoy right to vote, were not allowed to join the assembly and express themselves, denied official post or to serve as judges or to fight in the army. Though women were denied social and civic rights, they were granted religious and ritual rights. Only the males were granted citizenships which were then divided into the rich and the poor. The rich and well-to-do controlled the administration, military and judiciary. Even in the democratic city-states, the poor were considered second- class citizens while the ex-slaves were not recognized as citizens.

> The struggle for full participation by all citizens in the governance of their poleis would be achieved only at the end of the archaic period and then only in the democratic states; in oligarchic states the poorest members would continue to be second-class citizens. Even in the most democratic poleis, citizenship would be denied to ex-slaves and resident aliens(Pomeroy,2004: 62)

There were differences in the forms of government among the city-states. Some would adopt democracy, oligarchy, monarchy, tyranny or aristocracy as their

forms of government. Aristotle had opined that there was change from one from of government to another.

> In all governments the sovereignty must be either in the hands of one, or of few, or of the many: it must be either monarchial or aristocratic, or democratic. Each of these forms may indeed take a different colouring, as, according to Aristotle's doctrine monarchy may become tyranny, aristocracy may, and indeed always did, pass into oligarchy, and democracy in the worst sense, or, as Polybius styles it, government by the mob (Fowler,1913:86)

The poleis had their particular territorial boundary markers and each of them tried to expand their territories. There were frequent battles among the states in order to protect and safeguard their boundaries. The Spartans who had the mightiest military power, also had the largest territory. They also expanded their colonies around the Mediterranean, the Aegean and the Black sea.

> The colonizing movement had two phases, eachlasting a little over a century. The first, beginning in the mid-eighth century, was directed to Italy and the Western Mediterranean; the second begun about a century later and was concentrated on the north Aegean and Black Sea.(Pomeroy,2004: 68)

They also maintained good relationship and had competitions in games and sports. In 766 BC, the Olympics was inaugurated in honour of Zeus at Olympia. Inspired from its success, similar sporting festivals began to be held subsequently at Delphi in honour of Apollo(582BC); at Isthmian in honour of Poseidon (581BC); and at Nemea in honour of Zeus (573BC). The close association of rituals activities with

the sporting events, helped in bringing unity among the Greeks who shared similar language, religion, culture and tradition.

In the Olympic game, many people from the different city-states came to see the games The games were all individual contests and there was no grouping among the contestants. They contested individually to test their skill and power. Since the Olympic was associated with religious rituals, the city-states maintained sacred tradition of banning warfare during the time of the games.

No city-state could singly defeat the Athens or the Spartans. There was system of alliance amongst the states. The Spartans and their allies were called "Peloponnesian League"; and that of the Athens were called "Delian League". They fought the

"Peloponnesian War" (431-404BC), which Spartans and their allies won. However, whenever Greece is attacked by any external force, the city-states collectively fought against the force to protect and safeguard their sovereignty. When the Persians attacked Greece in 499-478BC, the poleis fought collectively against the invaders. The leaders of the Sparta and Athens fought the Persians side by side. At the end, Athens which was the strongest naval power among the city-states, defeated the Persians in the war.

Each city-state was believed to have a patron god which guarded and protected their city such as the Athens worshipped Athena; the Sparta, Artemis; the Corinth, Poseidon;Thebes, Dionysius;Megara,Apollo;Argos,Hera;Rhodes,Helios etc.

In ancient Greece, an individual never revealed himself as a Greek but rather identified by his city of his birth in show of pride and earnest for his birthplace. So,

they revealed themselves as Athenians or Spartans or Corinthians etc rather than Greeks.

Manipur Principalities

Much similarities and affinities could be seen between the administrative system of Ancient Manipur principalities (clans) and the Greek city-states. Though the exact period cannot be ascertained, old Manipuri manuscripts indicated that the clan system emerged during the "Hayeechak"(a Manipuri pre-historic era).It was found

about 30 to 60 clans existed during the period from the "Hayeechak" to "Langbachak". The word "salai" i.e. clan in Manipuri denotes an ethnic group. Though the salais existed in the earlier chaks (eras), but the clan administration became more systematic from the time of King NongdaLairenPakhangba,33-154AD (a king of Ningthouja dynasty). Some of the ethnic groups which settled in the Manipur valley in the earlier days were Ningthouja, Moirang, Khuman, Luwang, Angom, Khaba, Khanba, Sarang-Leishangthem, Mangang, HaorokKonthou, LeraKhongnang, HeiremKhunjan, ThanggaKambong, Manting Mora, LanbiSansen, KambongLokhu, SelloiLangmai, KaklaHemcheng, UrokUsai, NingolLaiton, Huitou, Chakpa, KhuyonMoyen, KhunbiLollang, Phantek, ThangaYoukhal, ThangaNgaikhong, ThopselNgasel, TengleiMungcha, ThangalMakhal, Khende, Chairel etc. Since some of them had extinct, it is hard to trace their origins or settlements. As the city-states had varying territory sizes, so did the clans of Manipur. Of all the clans, the Khumans were the largest in territory before the time of Meitei(Ningthouja) King Naothingkhong,663-763AD, like the Spartans who had the largest territory among the Greek city-states then. In long period of state formation which lasted upto 15th century, the

Ningthoujas conquered the other independent principalities, thus expanded their territory in different stages of history and became the largest principality then. Among the 'salais', Ningthouja, Moirang and Khuman were the most powerful like Athens, Sparta, Corinth, Megara and Argos. The Athens was the most powerful in navy among the poleis, so didthe Moirangs who settled in and around the Loktak lake, were the most skillful in navy of all the salais. As the city-states were independent political units without a single supreme central government, the salais had also their independent political identities like the poleis. Though the salais did not have all the different forms government like democracy, oligarchy, aristocracy or tyranny as found in the city-states, however like as found in the monarchic poleis, the kings in monarchic salais, did enjoy supreme authority in the matters of religion, military and judiciary.

Though no similar system could be found in terms of enlisting someone as citizens was found between the city-states and the salais, however much affinities could be found between the two. The people in Manipur then were categorized as indigenes-the 'yeks' (clans) and the non- indigenous like 'lois' or 'keirois' and the 'nais' (slaves). The yeks were very important in identifying someone as indigenes. Before the existence of yek system, those who migrated from east like Yunan, Shan state and Kabow valley etc and those from west like Tekhao (Assam), Takhel(Tripura), Cachar, Shantipur (Bengal) etc.were mingled with and treated as indigenes. However, those coming post yek system were not considered or treated as indigenes. In short, those who did not belong to any yekwere not identified as indigenes. Most of the keis, lois and nais were the migrants from east and west. They did not belong to any

salai and were marginalized in the society. In social festivals and competitions, they were not allowed to participate and compete with the members of the salais; were prohibited to serve at the royal offices; or could not enter the shrines and serve important deities like Sanamahi or Pakhangba , according to old manuscript "Phamlon". The nais (slaves) were socially very low and they could be sold or given to others at the will and wish of their owners. The women were denied participation in social and political except in religious matters just like that of the Greeks. The Manipuri women can be grouped into two- those wives of the king, nobles and lords; and those wives of the commoners. Though the first group did not directly participate in the administrative matters, they were influential and at times their words were heard and put into practice.

The salais also maintained good diplomatic relationship with one another except at times of aggression or war. The instatement of the important place to the Angom king at the Cheirap (judicial court) of the Meitei king showed the good relationship the two clans had then. With the ascension of NongdaLairenPakhangba on the throne, he established good diplomatic ties with other salais. The duration of royal sentry of king Pakhangbawas divided into two shifts as tanthong and lemthong i.e. day and night respectively. Khaba-Nganba, Luwang, Sharang-Leishangthem and HaorokKonthou

were known as "Tanthong Mayung" and they took the day sentry charge; while Ningthouja, Moirang, Angom, Khuman were known as "Lemthong Maphei" and took the night sentry (Phamlon). The salais also adopted the alliance policy while invading on other principalities just like the poleis did. As per the advice of Khuman

king Tandu Lanthaba, his consort ChingkheiThanbi sought the help of her father Meitei king Thawanthaba (1195-1231) to help them in invading the HeiremKhunjam. Likewise, the combined force of Moirang and Khuman invaded the Phantek at their capital Lammangdong. Just as the poleis fought through alliance against an external invading force, instances of military alliance formation to tackle foreign invaders were also seen among the principalities. When the Khumans were attacked by the Taipongs during the reign of Adon Punshiba, he sought the help of Meitei king Khumomba (1263-1278) and Moirang king SonglenLanthaba in fighting against the Taipongs and ultimately combined force defeated them (Moirang Ningthourol Lambuba).

The salais also had colonies under them as did the city-states. Haokha-Lokkha was once colonized by the Khumans and the Moirangs. As rituals were integral to the festivals of the Greeks, the festivals observed or performed by the salais like – Ahongloirenkheiba, Hongnemba, Uhong-wahongba, Pungthon-punghongbaetc were associated with religious rituals. Similarities can be found between the topography of Manipur and Greece. Both have smaller valley expansions surrounded by hills all around. That positioning is clearly perceptible in the Greek landscape with so often consists of the little plains surrounded by hills or mountains, the “ideal” natural setting of the ancient cities (De Polignac,1995:33)

As like the Greek city-states, the principalities were also protected by patron gods. Moirang was protected by Lord Thangjing or Khuman by Oknarel. The combat accounts found in the ancient manuscript ‘Chainarol’ showed that the people were very proud of their respective salais like the Greeks for their respective city-states.

Refernces:

English

1. Fowler Warde, W. The City- State of the Greeks and Romans, London: Macmillan,1913.
2. Hansen Herman, Mogens. The Ancient Greek City-State, Symposium on the 250th
   Anniversary of the Danish Academy of sciences and Letter, Copenhegen: Historisk-Flosofiske,1993.
3. De Polignac,Francoise. Cults, Territory and the Origins Of the Greek City-State, London: The University of Chicago Press,1995.
4. Pomeroy B, Sarah (ed). A Brief History of Ancient Greece, Politics , Society and Culture, New York: Oxford University Press,2004.
5. Rodgers,Nigel. A Military History of Ancient Greece, Leicestershire: Southwater,2011.
6. Scarre, Chris and Fagan M., Brian. Ancient Civilizations, New York: Routledge,2018.

Manipuri

1. Manipur State Archieve. AribaKhut-eeLairikshingkhomjinba, Imphal: 2003.
2. Manipur State Archieve. Seminar gikhomjinbawarolanishuba volume, Imphal: 1997.
3. Manipur State Archieve. Seminar gikhomjinbawarolahumshuba volume, Imphal: 1999.
4. BhogeshworOinam. MoirangNingthourolLambuba, Imphal: 1982.
5. Birachandra N. YekSalaigihouraklonpuwarigimityengda, Imphal: GM Publications, 2013.
6. Dr. DevendraNingthoukhongjam. Sanglon, Sang-pannabagimashin, amadiphamlon, Imphal: 2016.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและการบังคับใช้: การคุ้มครองสิทธิชุมชนทางสิ่งแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์

Thailand's Constitution and its Enforcement: Community Environmental Rights Protection of Ethnic Groups

อัจฉรา ชินนิยมพาณิชย์

Aschara Chinniyompanich[1]

Abstract

This paper proposed a *Community Environmental Rights Act,* following provisions in the *Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560* (*2007 Constitution*) currently include the protection of the rights of communities, collectives, and ethnic groups, who have common traditions and whose rights are most at risk. The Monitoring Report of the National Human Rights Commission, 904 claims of human rights violations have required monitoring actions in the period between 2012 and 2015. The highest number of community rights claims requiring investigation related to these 266 cases were reported violations of the written law pertaining to the enforcement of community rights and environmental degradation. These statistics are the evidence demonstrates a gap between The Constitution and its enforcement reflect the need for enforcement of community rights as articulates in Thailand's *Constitution*. However, This gap results in a lack of protections particularly for the environmental rights of ethnic communities of Thailand, who are the focus of this study. Thus, this paper examined how enforcement gap can be bridged by proposing a draft Act of *Community Environmental Rights Act.*

Keywords : Environmental Rights, Community Rights, Ethnic groups, Constitution

บทนำ (Introduction)

On 6 April 2017, the *2017 Constitution* entered into force. The community rights pertaining to the environment according to the *Constitution* are (1) Right to conserve and restore custom, traditional knowledge, art, and culture in s43(1), (2)

11 Macquarie Law School, Macquarie University (aschara.chinniyompanich@students.mq.edu.au)

Right to the management, maintenance, preservation and exploitation of natural resources and the environment (Right to access community resources) in s43(2), (3) Right to access to justice in s41(3) as the procedural environmental rights, (4) Right to access to environmental information in s41(1) as the procedural environmental rights, and (5) Right to participate in environmental decision-making in s43(3) as the procedural environmental rights.

In term of the ethnic groups, the *2017 Constitution* affirmed the directive principles of state policies on the ethnic groups in s70 that 'The State should promote and provide protection for different ethnic groups to have the right to live in the society according to the traditional culture, custom, and ways of life on a voluntary basis, peacefully and without interference, insofar as it is not contrary to public order or good morals or does not endanger the security of the State, health or sanitation'. However, several projects, operated by both government and private sectors, were creating serious problems on natural resources and environmental management. These projects were being and without respect to individual and community or collective rights guaranteed under the *2007 Constitution* (enforced during that period). In addition, there were various vulnerable groups which the ethnic groups are one of these, found with inaccessibility to fundamental human rights and public welfares or even could be able to access but with very limited or inadequate quality. There were limits of rooms on side of 'stakeholder in social' for participation and decision-making mechanisms. These affected to the possibility of sustainable management responding to their actual needs and problems. Moreover, in 2017, the UN Human Rights Committee recommended that Thailand should guarantee the full enjoyment of the rights of persons belonging to minorities, as well as indigenous peoples, access to basic services and land rights. Thailand should ensure that prior consultations are held with a view to obtaining their free, prior and informed consent regarding decisions that affect them, in particular with regard to their land rights.[i]

Hence, this study will take into account the UN Human Rights Committee's recommendations and Thailand's constitutional provisions on community rights and the ethnic groups protection, the environmental rights of ethnic groups in Thailand. The research aims to propose an enforcement tool, the *Community Environmental Rights Act*, which responses to the research question of 'How the *Community Environmental Rights Act* for the ethnic groups in Thailand should be*?'*

เนื้อหา (Content)

Ethnic Groups in Thailand

Recorded history of Thailand began with the establishment of city-states during the 13th Century. Traditionally, Thai people called their country 'Siam' then changed to 'Thailand'[ii] in 1939.[iii] In 1932, the absolute monarchy system of administration was replaced by constitutional monarchy,[iv] centralisation of power remains a key feature of the Thai political order, and the ethnic groups of 6.1 million populations have generally been subordinated to rule by Bangkok.[v]

'Ethnic groups' is defined by Thai government that they are the groups with continual manifestation with Thai society, have its own race, tradition, culture and language, upholding of different traditional practices with their folks wisdoms for generation.[vi] Categorised into four groups upon their residential and arable areas, they are residing in the highland areas, the Terrain areas, the coastal areas and the forest. There are 6.1 million populations of 56 ethnic groups in 67 provinces.[vii] Thai governments have encouraged all ethnic groups to assimilate and become loyal citizens. To promote nationalism among these ethnic groups, such terms as 'Thai-Muslim', 'Thai-Isan', 'Lanna-Thai' and 'Highland-Thai' were created and reinforced. The assimilation policies evinced different responses from different groups. While Northern and Northeastern Thais welcomed these policies to the extent that they were still allowed to maintain their own cultural identities, Southerners or Malays were more reluctant to assimilate and were inclined to view the assimilation policy as a form of internal colonialism by the dominant group.[viii]

Thai government further confirmed the protection of rights of the ethnic group in the current *2017 Constitution* that members of ethnic communities are entitled to rights and dignity the same way as all Thai people under the *Constitution* and all relevant laws. The *2017 Constitution* specifically ensures the protection of ethnic groups as Section 70 places duty on the State to promote and protect their rights to culture, traditions and traditional lifestyle. The right of a community to preserve its traditional culture and manage their own natural resources is also guaranteed in the *Constitution*.[ix] The rights of ethnic community to preserve natural resources that are often disputed on the management of the land in the national park areas, and the right to participate in the decision-making are also affirmed in the *Constitution*.[x]

However, the UN Human Rights Committee found that there is lacking of protection for persons belonging to indigenous communities in the *Constitution* and remains concerned about the stereotypes and bias they suffer. It is also concerned by the discrimination they endure, including with regard to citizenship, access to basic services or land rights and, in particular, by the impact of decrees 64/2014 and 66/2014 which have reportedly resulted in the eviction of several communities from their lands. It is also concerned about the lack of consultation and participation in decisions affecting them.[xi] Therefore, the Committee has recommended that Thailand should guarantee the full enjoyment of the rights of persons belonging to minorities, as well as indigenous peoples, including the protection against discrimination regarding citizenship, access to basic services and land rights. It should ensure that prior consultations are held with a view to obtaining their free, prior and informed consent regarding decisions that affect them, in particular with regard to their land rights.[xii]

Human rights and Community rights in Thailand

In 1948, the idea of basic human rights was entrenched in the adoption of the *Universal Declaration of Human Rights* (UDHR)[xiii] in Paris by the United Nations General Assembly, and since then, human rights have been developed into three generations[xiv] which were linked by the tripartite motto of the French Revolution.[xv] These three generations are (1) cumulative, (2) overlapping, and (3) interdependent and interpenetrating.[xvi] The first is civil and political rights (*liberté*), the second is economic, social and cultural rights (*égalité*), and the third is the solidarity rights (*fraternité*).[xvii] The third category is the most debated and lacks both legal and political recognition, as well as being at odds with the indivisibility of rights, since it is implicitly stated that some rights can exist without others.[xviii] One of which is community rights which embrace six claimed rights: the right to political, economic, social and cultural self-determination; the right to economic and social development; the rights to participate in and benefit from the common heritage of mankind; the right to peace; the right to healthy and sustainable environment; and the right to humanitarian disaster.[xix] Therefore, community rights in an international context are presaged through international human rights legal instruments, such as; Articles 1 and 47 of the *International Covenant on Civil and Political Rights* (ICCPR),[xx] and Articles 1 and 25 of the *International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights*

(ICESCR).[xxi] These community rights in international context include, but are not limited to, the right to self-determination, the right to development, the right to clean and sustainable environment, and the right to peace.[xxii] However, collective rights remain extremely controversial to the rest of the world[xxiii] which they are challenge and complex which are demanded discussion.[xxiv]

Apart from the fundamental human rights established in the *Universal Declaration of Human Rights* (UDHR),[xxv] which should be universally protected, community rights are internationally preserved in the enforcing legal instruments of the UDHR, namely, the *International Covenant on Civil and Political Rights* (ICCPR)[xxvi] and the *International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights* (ICESCR).[xxvii] The right to self-determination, the right to development, the right to a clean and sustainable environment, and the right to peace are confirmed in Articles 1 and 47 of the ICCPR[xxviii] and Articles 1 and 25 of the ICESCR.[xxix] In addition, the *1992 Rio Declaration on Environment and Development* (*Rio Declaration*)[xxx] and the *United Nations Convention on Biological Diversity* (CBD)[xxxi] especially affirm communities' right to environmental protection, and the right to stewardship of the environment is established in the *Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising from their Utilisation to the Convention on Biological Diversity* (NP).[xxxii] In term of the ethnic groups, their rights are confirmed in many legal documents; the ICCPR,[xxxiii] the *International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination* (CERD),[xxxiv] the *International Labor Organization Convention concerning Indigenous and Tribal Peoples in Independent Countries* (ILO-169)[xxxv] and the *Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities* (the *Declaration on Rights of Minorities*).[xxxvi]

Thailand confirmed and ratified many human rights legal instruments; the UDHR, the ICCPR and the ICESCR. In terms of human rights and environment instruments, Thailand confirmed the *Rio Declaration* and ratified the CBD.[xxxvii] Regarding affirmation on ethnic groups and minority protection, Thailand confirmed the *Declaration on Rights of Minorities* and being a state party to the CERD, but not the ILO-169.

Thailand's supreme law, its *Constitution* has recognised community rights pertaining to environmental protection under the *1997 Constitution*[xxxviii] for almost two decades. In general, the *Constitution* affirms community rights, cultural rights, and environmental rights includes the rights to participate in the management,

maintenance, preservation and exploitation of natural resources and the environment in a balanced and persistent fashion,[xxxix] the right to participate in the preservation and exploitation of natural resources and biological diversity, the right to live in a healthy environment, and the right to access justice.[xl] However, according to the Monitoring Report of the National Human Rights Commission (NHRC),[xli] 904 claims of human rights violations have required monitoring actions in the period between 2012 and 2015. The highest number of claims requiring investigation related to community rights (266),[xlii] these 266 cases were reported violations of the written law pertaining to the enforcement of community rights and environmental degradation.[xliii] These statistics reflect the need for enforcement of community rights as articulates in Thailand's *Constitution*.

Environmental rights and Thailand's *Constitution*

Environmental rights can be divided into two main types by possessors; human beings and natural entities. The rights possessed by human beings is called environmental human rights, and the rights of nature is claimed by natural entities.[xliv] Taylor explained that the environmental human rights refer to human rights, which govern the human/environment relationship.[xlv] While, Gellers states that environmental rights is so called 'legal provisions guaranteeing citizens a certain level of environmental quality.'[xlvi] Boyle and Weston also confirmed that 'environmental rights do not fit neatly into any single category or 'generation' of human rights.'[xlvii] and can exist without others.[xlviii] The first generation human rights are various civil and political rights of relevance to the human/environment relationship. The economic, social and cultural rights as the second generation human rights as a means of improving environmental protection, it is increasing being acknowledged that there may exist a human right to a healthy environment. The environmental human rights exist across all three generations of human rights; including the third generation (collective or solidarity rights) of human rights which is belong to group or community. These category rights differ from first and second generation rights, in both their nature and degree of acceptance. They are collective rights, addressing broad issue areas such as 'development, environment and peace.'[xlix] The right to a healthy environment as a collective third generation right is possibly recognised. However, not all of human rights lawyers favour the recognition of the third

generation rights. These community rights are remained the the most debated and lacks both legal and political recognition.

The environmental rights in the latter type of ecocentric perspective are belonging to the natural entities. Unlike the greening of existing human rights, or the recognition of a human rights to a healthy environment, 'nature rights' perspectives involve a much more fundamental challenge to the status quo and the basic constitutive elements of modern societies. Some of these approaches set the foundations for social change through legal reforms which recognise the rights of nature as a whole, and of specific natural entities. Stone established an approach called 'guardianship approach', whereby natural entities such as forests, oceans, rivers hold legal rights and legal standing, exercisable through a human guardian.[l]

บทสรุป (Conclusion)

To bridge the gap between Thailand's Consitution and its enforcement on environmental community rights protection of ethnic groups, the legal mechanism, an Environmental Community Rights Act is required to bridge this gap. The researcher proposed the draft Act as below:

Part I: State Responsibilities and Obligation

1. The State has general obligations under the *Universal Declaration of Human Rights*, the *International Covenant on Civil and Political Rights*, the *International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights*, the *1992 Rio Declaration on Environment and Development*, the *United Nations Convention on Biological Diversity*, and the *Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities.* These rights are as follows;

A. to respect, protect and fulfil communities' rights in actions they undertake to address environmental challenges.

B. to prevent, reduce and remedy environmental harm that interferes with the full enjoyment of community rights and the rights of nature now and in the future.

2. The State has general obligations under Sections 41 and 43 of the *Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560* to respect, protect and fulfil community rights as follows;

A. Right to conserve and restore custom, traditional knowledge, art, and culture

B. Right to the management, maintenance, preservation and exploitation of natural resources and the environment

C. Right to access to environmental information

D. Right to participate in environmental decision-making

E. Right to access to justice in matters of environment

3. The State has a general obligation under Section 70 of the *Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560* to promote and provide protection for different ethnic groups to have the right to live in society according to their traditional culture, customs, and way of life on a voluntary basis, peacefully and without interference.

4. Ethnic groups are the right holders under this Act. They shall exercise their rights collectively under this Act as environmental guardians.

5. In achieving the purpose of this Act, all ethnic groups that exercise function and power under it in relation to managing the use, development, and protection of natural resources, shall recognise and provide for the following matters of national importance;

A. the preservation of the natural character of the coastal environment (including the coastal marine area), wetlands, lakes and rivers and their margins, and the protection of them from inappropriate subdivision, use, and development:

B. the protection of outstanding natural features and landscapes from inappropriate subdivision, use, and development:

C. the protection of areas of significant indigenous vegetation and significant habitats of indigenous fauna:

D. the maintenance and enhancement of public access to and along the coastal marine area, lakes, and rivers:

E. the relationship of ethnic groups and their culture and traditions with their customary lands, water, sites, and other ways of life:

F. the protection of historic heritage from inappropriate subdivision, use, and development:

G. the protection of protected cultural rights:

H. the management of significant risks from natural hazards

6. In achieving the purpose of this Act, all ethnic groups that exercise function and power under it in relation to managing the use, development, and protection of natural and physical resources, shall have particular regard to the following;

A. environmental guardianship:

B. the ethic of stewardship:

C. the efficient use and development of natural an resources:

D. the maintenance and enhancement of amenity values:

E. the intrinsic values of ecosystems:

F. the maintenance and enhancement of the quality of the environment

Part II:Definitions

7. In this Act, 'Communal land' is defined as land, including forest land, owned and exploited by an ethnic group based on long-standing rules recognised by the community before it was announced as an environmentally-protected area owned by the State. This land is occupied or used subject to the shared rules or norms and customs of that community. It is not necessary for the land to have been registered under the *Land Code* to be recognised as communal land.

8. In this Act, 'Community' is defined as a social group in which members share common factors, such as heritage, interests, beliefs, and/ or concerns.

9. In this Act, 'Community-based natural resource management' is defined as activities that are undertaken by an ethnic community in order to manage the natural resources for which the community has customary tenure or other forms of guardianship.

10. In this Act, 'Community-based natural resources management plan' is defined as a plan co-entered into by an ethnic community with the authority to exploit and preserve natural resources.

11. In this Act, 'Ethnic groups' are defined as groups of people within Thai society, who have their own race, tradition, culture and language and who uphold different traditional practices based on the folk wisdom of generations.

12. In this Act, 'Environmental guardians' are defined as ethnic groups who guard and protect the natural resources of their ancestral lands in accordance with their culture and traditions. This also includes the ethic of stewardship.

Part III : Cultural Rights

13. Ethnic groups have the right to conserve, restore, or promote wisdom, art, culture, and valuable traditions and customs in the locality and the nation.

14. Ethic groups have the right to live in the territory of their communal lands and not be removed from it without their permission.

Part IV : Right to Access Community Resources

15. Ethnic groups have the right to access and manage the natural resources on their communal lands and domains.

16. Ethnic groups have the right to develop, control and use lands and territories they have traditionally occupied, owned, or used; to manage and conserve the natural resources within the territories and uphold these responsibilities for future generations; to benefit and share the profits from the allocation and utilisation of the natural resources found therein. Their collective rights will be exercised under a Community-based natural resources management plan.

17. The responsibilities of ethnic groups for their communal lands and domains are as follows;

A. To preserve, restore, and maintain a balanced ecology in the ancestral domain by protecting the terrestrial and marine ecosystems, which include flora and fauna, waterways and air space;

B. To actively initiate, undertake and participate in the remediation of sites, including deforested areas and other development programmes and projects subject to just and reasonable remuneration; and

C. To observe and comply with the provisions of this Act and the rules and regulations for its effective implementation.

Part V : Right to Access Environmental Information

18. Ethnic groups must not be relocated from their communal lands without their free and prior informed consent. The government must provide them with full and understandable information in their own language.

Part VI : Right to Participate in Environmental Decision Making

19. Ethnic groups have the right to reject and/ or negotiate the terms and conditions for the exploration of natural resources in their ancestral areas for the purpose of ensuring the protection and conservation of ecological, economic, cultural and social considerations.

20. Ethnic groups have the right to an informed and intelligent participation in the formation and implementation of any project, of government or private, that will affect or have an impact on their ancestral domains. This includes just and fair compensation for any damages they may sustain as a result of the project and effective measures to prevent any interference and encroachment upon these rights.

21. An environmental impact assessment, human health impact assessment, and social/cultural impact assessment shall be conducted for any activity that is proposed to be established on and/or adjacent to the ancestral lands and domains.

Part VII : Right to Access to Justice in Matters of Environment

22. Ethnic groups have the right to access to justice in environmental matters that is fully facilitated by the State such as funding, interpreter and lawyer.

23. A non-governmental organisation has the standing to sue to protect the rights of ethnic groups and their environment. However, a lawsuit brought by a non-governmental organisation does not restrict the right of ethnic groups to bring their case to court.

Part VIII : Community-Based Natural Resources Management Plan

24. Prior to the community-based natural resources management plan entering into force, this plan must be agreed by the National Human Rights Commission, an environmental non-governmental organisation and a related ethnicity non-governmental organisation.

25. A community-based natural resources management plan must include a mechanism to resolve any conflict between the parties, the ethnic group and the authorities, by using the customary practice mentioned in the plan. Unresolved conflict should be determined by the alternative dispute resolution mechanism of mediation, which should be conducted by the National Human Rights Commission.

26. The community-based natural resources management plan will be monitored and audited on an annual basis by the National Human Rights Commission, an environmental non-governmental organisation and a related ethnic non-governmental organisation. The plan should be thoroughly reviewed every five years.

Part IX : Capacity Building

27. The State must assist the community to build its capacity in terms of education, skill and career training, and a research and development programme that includes the transfer of related science and technology, in order to promote the community's rights and protect its environment.

เอกสารอ้างอิง (References)

[i] *Concluding observations on the second periodic report of Thailand*, CCPR/C/THA/CO/2 (25 April 2017) [44] 8.

[ii] Thailand means 'Land of the Free' and the word 'Thai' is commonly thought to derive from the word 'Tai', meaning 'freedom' in the Thai language.

[iii] *Common Core Document Forming Part of the Reports of States Parties:* Thailand, UN Doc. HRI/CORE/THA/2012 (22 October 2012) [2] 3.

[iv] *Common Core Document Forming Part of the Reports of States Parties:* Thailand, UN Doc. HRI/CORE/THA/2012 (22 October 2012) [3] 3.

[v] Carl and Martin Ryle Skutsch (ed), *Encyclopedia of the World's Minorities* (Routledge, 2005) 1192.

[vi] Ministry of Social Development and Human Security of Thailand, *Master Plan for Development of Ethnic Groups in Thailand, B.E. 2558-2560*, 6.

[vii] Ministry of Social Development and Human Security of Thailand, *Master Plan for Development of Ethnic Groups in Thailand, B.E. 2558-2560*, 6.

[viii] Ministry of Social Development and Human Security of Thailand, *Master Plan for Development of Ethnic Groups in Thailand, B.E. 2558-2560*, 6.

[ix] *List of Issues in Relation to the Second Periodic Report of Thailand: Addendum Replies of Thailand to the List of Issues*, CCPR/C/THA/Q/2/Add.1 (15 November 2016) [147] 20.

[x] *List of Issues in Relation to the Second Periodic Report of Thailand: Addendum Replies of Thailand to the List of Issues*, CCPR/C/THA/Q/2/Add.1 (15 November 2016) [149-150] 20.

[xi] *Concluding observations on the second periodic report of Thailand*, CCPR/C/THA/CO/2 (25 April 2017) [43] 8.

[xii] *Concluding observations on the second periodic report of Thailand*, CCPR/C/THA/CO/2 (25 April 2017) [44] 8.

[xiii] UN General Assembly, *Universal Declaration of Human Rights*, 10 December 1948, 217 A, UN Doc. A/810 (1948).

[xiv] Karel Vasak, 'A 30-year Struggle' in Rene Caloz (eds), *UNESCO Courier* (Unesco, 1977) 29, 29.

[xv] P H Kooijmans, 'Human Rights – Universal Panacea? Some Reflection on the So-called Human Rights of the Third Generation' (1990) 37 *Netherlands International Law Review* 315, 315.

[xvi] Burns H Weston, 'Human Rights : Concept and Content' in Richard Pierre Claude and Burns H Weston (eds), *Human rights in the world community : issues and action / edited by Richard Pierre Claude and Burns H. Weston, with the assistance of Gavin H. Boyles and Jessica L. Downs*, (Philadelphia : University of Pennsylvania Press, 3rd ed. ed, 2006). 17, 21.

[xvii] Burns H Weston, 'Human Rights : Concept and Content' in Richard Pierre Claude and Burns H Weston (eds), 17, 21.

[xviii] Burns H Weston, 'Human Rights : Concept and Content' in Richard Pierre Claude and Burns H Weston (eds), 17, 21.

[xix] Burns H Weston, 'Human Rights : Concept and Content' in Richard Pierre Claude and Burns H Weston (eds), 22.

[xx] *International Covenant on Civil and Political Rights*, opened for signature 16 December 1966, 999 UNTS 171 (entered into force 23 March 1976).

[xxi] *International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights*, opened for signature 16 December 1966, 993 UNTS 3 (entered into force 3 January 1976).

[xxii] Richard Pierre Claude and Burns H Weston, 'Community or Solidarity Rights – Group Rights' in Richard Pierre Claude and Burns H Weston (eds), *Human rights in the world community : issues and action / edited by Richard Pierre Claude and Burns H. Weston, with the assistance of Gavin H. Boyles and Jessica L. Downs*, above n 235, 235.

[xxiii] Jolan Hsieh, *Collective Rights of Indigenous Peoples : Identity-Based Movement of Plain Indigenous in Taiwan* (Routledge, 2006) 43.

[xxiv] Dwight Newman, *Community and Collective Rights, A Theoretical Framework for Rights held by Group* (Hart Publishing, 2011) 10.

[xxv] UN General Assembly, *Universal Declaration of Human Rights*, 10 December 1948, 217 A, UN Doc. A/810 (1948).

[xxvi] UN General Assembly, *International Covenant on Civil and Political Rights*, 16 December 1966, 2200A (XXI), A/RES/2200.

[xxvii] UN General Assembly, *International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights*, 16 December 1966, 2200A (XXI), A/RES/2200.

[xxviii] UN General Assembly, *International Covenant on Civil and Political Rights*, 16 December 1966, 2200A (XXI), A/RES/2200, Article 1.

[xxix] UN General Assembly, *International Covenant on Civil and Political Rights*, 16 December 1966, 2200A (XXI), A/RES/2200, Article 1.

[xxx] *1992 Rio Declaration on Environment and Development*, 14 June 1992, UN Doc. A/CONF.151/26 (1992) Principle 22.

[xxxi] *United Nations Convention on Biological Diversity*, opened for signature 5 June 1992, 31 UNTS 818 (entered into force 29 December 1993).

[xxxii] *Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising from their Utilisation to the Convention on Biological Diversity* (Nagoya, 30 October 2010).

[xxxiii] UN General Assembly, *International Covenant on Civil and Political Rights*, 16 December 1966, 2200A (XXI), A/RES/2200, Article 27.

[xxxiv] UN General Assembly, *International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination*, 21 December 1965, United Nations, Treaty Series, vol. 660, p. 195.

[xxxv] *International Labor Organization Convention concerning Indigenous and Tribal Peoples in Independent Countries*, entered into force 5 September 1991.

[xxxvi] UN General Assembly, *Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities*, 18 December 1992, A/RES/47/135.

[xxxvii] Thailand ratified the *United Nations Convention on Biological Diversity* in 2003. See, Convention on Biodiversity, *List of Parties* (1 January 2017) <https://www.cbd.int/information/parties.shtml>.

[xxxviii] *Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2540* (1997) (Thailand), 11 October 1997, s46, s56.

[xxxix] *Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2540* (1997) (Thailand), 11 October 1997, s 46; *Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550* (2007) (Thailand), 24 August 2007, s66.

[xl] *Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2540* (1997) (Thailand), 11 October 1997, s 56; *Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550* (2007) (Thailand), 24 August 2007, s67.

[xli] National Human Rights Commission, *Statistics of Monitoring Report on the National Human Rights Commission's Examination Report of Human Rights Violation 2002 – 2015.*

[xlii] National Human Rights Commission, *Statistics of Monitoring Report on the National Human Rights Commission's Examination Report of Human Rights Violation 2002 – 2015,* 1.

[xliii] National Human Rights Commission, *Statistics of Monitoring Report on the National Human Rights Commission's Examination Report of Human Rights Violation 2002 – 2015,* 2.

[xliv] Mary Emily Good, *Legal Recognition of the Human Right to a Healthy Environment as a Tool for Environmental Protection in Australia: Useful, Redundant, or Dangerous?* (PhD Thesis, University of Tasmania, 2016) 79.

[xlv] Prudence E Taylor, 'From Environmental to Ecological Human Rights: A New Dynamic in International Law?' (1997-1998) 10(2) *Georgetown International Environmental Law review* 309, 309.

[xlvi] Joshua C Gellers, 'Explaining the Emergence of Constitutional Environmental Rights: A Global Quanlitative Analysis' (2015) 6(1) *Journal of Human Rights and the Environment* 75, 75.

[xlvii] Alan Boyle, 'Human Rights or Environmental Rights?: A Reassessment' (Pt Summer) (2007) 18(3) *Fordham Environmental Law Review* 471, 471.

[xlviii] Burns H Weston, 'Human Rights: Concept and Content' in Richard Pierre Claude and Burns H Weston (eds), *Human Rights in the World Community: Issues and Action* (University of Pennsylvania, 3rd ed, 2006) 17, 21.

[xlix] Lucy Richardson, 'Economic, Social and Cultural Rights (and Beyond) in the UN Human Rights Council' (2015) 15 *Human Rights Law Review* 409, 411.

[l] Christopher D Stone, *Should Trees Have Standing? Law, Morality, and the Environment* (Oxford University Press, 5th ed, 2010) 3.

Tourism service factors affecting the health tourism service innovation in Mae Hong Son Province

Krit Phanpanya
Ph.D. Student, School of Tourism Development, Maejo University, Thailand
Email:kritphanpanya@gmail.com
Dr.Winitra Leelapattana
School of Tourism Development, Maejo University, Thailand
E-mail: winitra@mju.ac.th
Assoc. Prof. Dr.Weerapon Thongma
School of Tourism Development, Maejo University, Thailand
E-mail: weerapon@mju.ac.th
Dr.Yutthakarn Waiapha
School of Tourism Development, Maejo University, Thailand
Email: yutthakarn@mju.ac.th

ABSTRACT

Research on tourism services factors that affect the health tourism service innovation in Mae Hong Son Province. The objective of this study to know the elements of tourism services that affect the health tourism service innovation in Mae Hong Son Province. This research is quantitative. The population is 43 operators in the health and beauty business in Mae Hong Son Province. The researcher used descriptive statistics and by distribution in the form of frequencies, percentage values, average values, and standard deviations and inferential statistics: multi-variable regression analysis as the statistics for data analysis.

The study indicated that the proactive operation and cooperation with customers that affect to the health tourism service innovation in Mae Hong Son Province, which can explain from the hypothesis test that according to some assumptions that there was a prediction coefficient of 32.7 percent with statistical significance at 0.05 and other factors that can predict to the health tourism service innovation in Mae Hong Son Province total of 67.3 percent. Therefore, there can write a regression equation of the standard score as follows: $Y_1 = 2.134 + 0.244\ X_{12} + 0.315$

X_{31}, means that proactive operational and cooperation with customer factors affect the health tourism service innovation in Mae Hong Son Province concurrently.
Keywords: Service, Tourism, Service Innovation, Health Tourism, Factors

Introduction

The tour guide business is directly related to the tourism industry as being an agent to analyzing the need of service and managing professionally to the tourists as well as being the most critical linking in the tourism industry the number of travel business license operators in 2007 is 7,454 people and increased to 12,321 people in 2012, while the number of licensees The business of touring the southern region has a higher proportion than other areas. Which has the condition of service operation that depends on geographical characteristics and problems in each area such as infrastructure problems, natural disasters, and including to disturbance in this area. The style of Thai tourism business is different in terms of the management structure, size, and scope of work and service quality. The small tour guide business is the largest group and can connect to other signs within the local area, whether they are entrepreneurs or other companies. Then they often group to help each other. At the same time, found that there was a fierce competition themselves between the tour guide operators. Which result in service constraints and impact on decreasing the trust (Institute for Small and Medium Enterprises Development. 2018: 1-6)

Due to the increasing competition both from inside and outside the country. The tour guide business must require an analysis of an environment for determining the business strategy by considering both internal and external factors to develop the service potential that will lead to having more trust in the business. The purpose of the usage of innovation in the tourism sector is to enhance the capacity of the organization using improving the product and service (OECD, 2008). In the present find that the service innovation is getting attention from the service sector to create outstanding services and organizational strategies (Froehle et al, 2000: 3-17; Menor et al, 2002: 135-157; Stevens & Dimitriadis, 2004: 1074-1084) as well as a tool to respond to the value and the needs of customers in improving the image that leads to the sustainable success of the business (Henard & Szymanski, 2001: 362-375). Development of service innovation to appear in the organization is very important to the business operation, especially the tourism business that is important to the national.

Service innovation is developed from the concept of innovation that refers to the initiative, acceptance and implementation of new ideas or activities (Fichman, 2004: 314-355) including new things that have happened based on using the knowledge and creativity that is benefit to the economy and society (National Innovation Agency, 2010: Online) Most service innovation in the tourism industry begins with the creative thinking process of leaders or personnel in the organization, and bring it into practice. The main goal of improving services in response to customer satisfaction or groups of tourists in many forms, such as online booking services, automatic check-in system, belt system for moving people Luggage and communication tools (Liburd, 2005: 107-118). However, these innovations continue to demonstrate the use of technological or information technology systems to improve productivity for travel companies (Aldebert, et al., 2011: 1204-1213; Blake et al., 2006: 551-557) while creative tourism Ecotourism or volunteer tourism is a service innovation that occurs in response to the tendency of tourists' attention to the environment and attractions, with an emphasis on the true atmosphere and naturalness without bringing technology. concerned New systems and methods for supporting organizations within the organization, such as facilitating the development of employee retention methods The wage and salary system (Ottenbacher & Gnoth, 2005: 205-222) aims to improve the satisfaction of the workplace by developing and utilizing the capabilities of resources in many organizations, such as the knowledge and ability of the executive to create. The atmosphere that encourages innovation (Testa & Sipe, 2011: 1-14) The ability of personnel to bring customers into the organization's goals (Gupta & Vajic, 2000: 33-51) is all about management innovation in organization Which arises from the concepts and skills that require integration from many factors to develop innovation into organizational performance (Skarzynski & Gibson, 2008: 16) which will affect the development of service innovation in travel companies. Sustainable (MLM Hu, JS Horng, YHC Sun, 2009: 41-50)

Medical services from abroad increase the quality and efficiency of service providers, such as the compositional criteria development project of the City of Health; Medical Hub & City of Thailand, the project grouping and selecting the city of Medical Treatment, The project grouping and selecting for the city Post Medical Recovery City, The city development project: Medical Hub & City to supports each group of customers in the region. Wellness & medical services group is one of the three countries that provide the best health and medical services in Asia and being

a business center. Foreigners are using the service in the country increased by more than 10 percent per year (consumption abroad), and able to expand the business to not less than 20 countries/ years worldwide (commercial presence). The target markets are ASEAN, Middle East, China, Japan, India, Australia, America, and Europe. With development approach focus on expertise in specialized medical fields that are in high demand in the future, such as an ophthalmologist, transgender, The beauty Dental Anti-Aging Medicine and product/service innovation, to raise the level of the traditional spa and Thai massage service to be holistic health.Total Wellness Center by using Thai traditional medicine wisdom, Thai herbs combined with martial arts as Muay Thai to conform with the modern way of health care (business innovation) and put forward the creation of a pilot business together with the private sector for being the model for creating a high value service in Health and medical for example Aphai Phubes Hospital (process innovation) integrated with both public and private agencies to create startup groups and cultivate until they are potential entrepreneurs, building confidence and showing the potential of Thai services to be known both in Thailand and abroad. To integrate with the government agencies for solving the problems and facilitating the business operations (ease of doing business), such as applying for a license and various certificates including the use of proactive negotiation at the level of bilateral and multilateral in the medical hub, medical tourism (Research and Quality Assurance Administration Division, 2017: 130-134). As Thailand builds confidence in the reputation of the industry, the spa has been number one Asia for a while, including the development in industry, both in an equipment and products to respond the customer needs in a modern and ready to change strategies to be in the line of changing the global and Thailand economy all times. Providing the services coupled with the selection of equipment and products for regular customers and target customers are important which the selection of aromatherapy products is essential as being an important element of the spa industry besides personnel Service standards. Especially the health spa industry operators must accelerate to develop the quality and standards to provide choosing Sukonbatham product services in their establishments. That for increasing the competitiveness of both domestic and international markets such as Indonesia, Brunei, Malaysia, Vietnam, Myanmar, and Laos. Therefore, the health spa industry operators are necessary to have knowledge and understanding about service standards, and the selection of various treatment products especially in the neighboring countries in ASEAN that

began to develop in standard quality continuously in the service such as it had used to suitable the establishment (Narisa Khamkan, 2014: 2). Then it is according to the Thai tourism strategy in which have 3 important objectives: first, making a strategy is lay the foundation and development in short-term, medium-term and long-term, which will be the boundary to lay the foundation leading to make the National tourism development plan in 2017-2021 and want to be a national agenda that has been pushed for practical results. Second, focusing on activities that are urgently needed to be proceed for propel the development of Thai tourism in the next 3 years and third, focus on improving the driving mechanism to be the quality tourist attractions by defining the role of tourism driving mechanisms at all levels to be linked from in the policy level which the policy committee National tourism is the core. The provincial group level, tourism Development Committee for Tourism Development is core and the provincial level; there is the provincial Tourism Board as the main responsibility. (Ministry of Tourism and Sports. 2015: 1-44)

Mae Hong Son province is a group of upper Northern provinces one which consists of Chiang Mai, Lampang, Lamphun, and Mae Hong Son Provinces. They have jointly organized the Lanna Expo as the integration of activities under the Upper Northern Region Project 1 for the fiscal year 2016, with the participation of various sectors within Upper Northern Region 1: Government sector, private business sector, public sector, and educational institution. The reason is to link and expand the value of trade and investment of target entrepreneurs in the Upper Northern Region 1, also to promote good image And expand the opportunity to publicize the potential of products and services of the upper northern provinces 1 as well as to promote and support the cycle of trade and investment to be continuous and sustainable. Most of the businesses in Mae Hong Son province will focus on the naturalness and safety of consumers. The popular products are Uncle Bean (or Thua Khun Lung), Tiger and Soy Bean, which is a local bean in Mae Hong Son province. The process is to roast with salt in a pan. This medium classified as folk wisdom. Also, consumers are still interested in fresh garlic and canned garlic. It is a health food that responds to consumers in this era. While its sales increase to 4 times and tend to grow very fast in Europe and America. The interest in the product, so it will be exported soon to Thai consumers who live in an abroad. So that adopting the concept of health tourism must require the participation process to develop tourism with Phu Klon Spa, which is the world-class quality spa of Mae Hong Son Province. This tourism has been

rated as a good clone, sticking to 1 in 3 of the world. It consists of many minerals that are rich in benefits for the face and body. Sludge mud contaminated with water under the earth can help to exfoliate the skin. For the mineral bath and foot bath help to circulate blood well. Also, there is a full range of health services whether it is a firming massage, mineral water soaking, mud mask, sauna that filled with seven main elements that the body needs such as calcium, magnesium, potassium, copper, iron, zinc and silicon. That help to have a strengthen health, fat burning, and good blood. Mud soap, cleaning products have won the OTOP Innovation Award of the year. The mineral water mud powder is only in Thailand or mineral water spray that revitalizes the skin. Those considered as a good gift from Phu Klon (Chulalongkorn University Intellectual Property Institute, 2017: 1-89) Health tourism destinations in Thailand are popular for tourists and tourism industry in Thailand. There tries to develop health tourism destinations in many ways, but there are some problems that tourists often encounter. That is the quality of service, the personnel who providers service, including safety and non-standard cleanliness. This problem shows that the tourism policy of Thailand is a quality tourist destination with safety standards. Moreover, that service is not as successful as it founded that the government sets policies based on the pushing of private hospital operators. Which aims to attract foreign customers to come to use the medical services of hospitals in Thailand. This medical tourism and health promotion services have contributed to developing Thai spa to be unique with Thai massage and using herbs. The large private individuals have the potential to initiate and compete in business. However, the small entrepreneurs still lack the marketing network, organizational development for learning, and lack of skilled personnel. In other words, the government sector lacks skilled personnel. Health tourism promotion policies lack serious support. Because of the frequent change of government and do not appoint the agency directly responsible for implementing the policy. The review of health tourism policy is to enhance understanding of various dimensions of health tourism. The community development is a strategic plan and promotes health tourism product innovation by the public sector works with the private sector as a strategic partner and appoint the main unit that has knowledge and expertise about the tourism to develop the health tourism. To diversify opportunities to the countryside by working by the principles of ethics and good governance by adhering to the principles of the sufficiency economy and creative economy. As well as using information technology and electronic media

in developing and promoting health tourism (Pornthep Phuem, 2009: 4). In addition, the study about service innovation, there is another term used to represent is New Service Development concept that studies the guidelines, processes and models or frameworks for the development and development of new services since starting with business development or review, idea generation, idea testing, market testing, service commercialization and post-launch evaluation. The needs and behaviors of consumers and changing according to the environment. The important thing that can win the hearts of consumers is development things that will respond to the needs of changing in a timely. Then develop their products and services to be modern and respond to the needs The new product model can divide into two types (Supachai Lolohakorn, 2010, quoted in Somdej Somlert, 2011: 91-94) 1. Innovational service is a new service that has created, and that is a service that has never happened before in the world. 2. Developed products which are developed or improved from existing products. The cause of the creation or development of the service may have many reasons, such as (Supachai Lolohakorn, 2010, cited in Somorndee Somlert, 2011: 91-94) 1. Original products and services are highly competitive, then need to develop products and services to be effective superior or different to attract customers' needs 2. Existing products and services still cannot respond to the needs of consumers as well as they should be 3. The needs of consumers have changed, need to be improved or developed suitable for more needs. 4. The market has needs and potential, but no service can respond to needs. In the past, the distribution rate of Thai and foreigners that interested in traveling to Mae Hong Son province still concentrated on traveling in attractive places during the festive season and concentrated mostly in Pai district. However founding that some groups of tourists still pay attention to travel to other places such as visiting for recreation the meditation soaking in mineral water, cliffs, and mud. Therefore, reducing the concentration and increasing the growth rate of such health tourism. That is a trend and is a way to increase public relations for tourists who come to use health tourism services knowing about news as well as being able to know the expectations of a group of tourists that based on the tourist attractions that tourists come to use more services.

So, the potential development of health tourism and create a tourism network systematically requires cooperation from all relevant sectors. Both in the part of entrepreneurs and authorities to set the public policies and social areas. All sectors

must participate in integrated planning work for providing health tourism development. The approach to solving the problem is to create a difference in the service to increase the selling point for the business such as fast service responding to the needs of customers, applying local wisdom such as Thai massage, spa, and using innovation to the tourism. This studying: the innovative model of health tourism services in Mae Hong Son is a study of the health tourism industry in Mae Hong Son that focus on the spa and massage business for health and using the information on supply or service providers. The owners of enterprises Health tourism establishment know the needs of tourists, especially in health tourism products, the demand for the current form of health tourism services and real needs in the perspective of tourists. This is considered as the most critical necessary information in the development of service innovation model and develop the quality of services of health tourism products in Mae Hong Son Province to be accordance with the needs of the most targeted groups. Also, whether or not the current model or product is in line with the requirements of the tourists. They should be updated or modified, how to innovate the service innovation model. When combined with the study of the form of service innovation in Mae Hong Son, the organization management Health tourism management, the problems and obstacles encountered in various aspects will make the point of view of health tourism management as a whole and can find a standard location in developing the potential of health tourism and to be produced sustainably the health tourism industry of Mae Hong Son Province.

For this reason, the researcher interests in studying the service factors that affect the innovation of health tourism services that are suitable for the context of Mae Hong Son province. The study conduct specifically on strategic variables that for the tourism business establishments to appreciate an importance of each of the affecting factors, including 3 elements: 1) focusing on an entrepreneurship, is an essential mechanism for management that will drive service innovation in the organization 2) Market focusing is the factor that supports the information for making strategic decisions in business operations 3) Co-production of services is a factor that gives importance to those involved in the production of services outside the organization, including customers and partners who play an essential role to improve the value of products and services. That expectation factors cause to develop service innovation. Also, to study of the results factors from the strengthening of service innovation to appear in the organization such as service performance, are considered

as the core of the service business and the research in the context of tourism using only quantitative methods. It is difficult to access the consideration method deeply in the innovation system of the area or that local (Hjalager, 2010: 1-12). The researcher then studied these factors. The phenomena that occur according to the reality of the city with an in-depth study of how to support quantitative data completely.

Purpose of the study

To know the factors of tourism services that affect the health tourism service innovation in Mae Hong Son Province

Method of the study

The study of factors that result in innovative health tourism services, the researcher studied the knowledge, concepts, and theories related to from documents and the other research to determine tourism service factors affecting the health tourism service innovation in Mae Hong Son Province There is the method of analysis as the following:

1) The population used in this research is 43 people who are the health and beauty business operators in Mae Hong Son Province, which are related to health tourism services, (Mae Hong Son Provincial Health Office, 2562: 1-3)

2) Creating research tools

The researcher conducted data collection by themselves from academic papers and related literature. Then synthesize and summarize the issues to record data in the document analysis form before analyzing the critical issues to be used in drafting the health tourism service innovation in Mae Hong Son.

Questionnaires consist of 5 parts:

Part 1: This part shows the personal factors of the respondents.

Part 2: The role of the respondents' opinions towards the focus on entrepreneurship.

Part 3: Asking about the respondents' opinions towards market focus.

Part 4: Asking about the respondents' opinions on the co-production of services.

Part 5: Asking opinions of respondents about the health tourism service innovation in Mae Hong Son province.

The questionnaire in part 2 and part 5, are used to measure as the rating scale that is an ordinal scale divided into five levels analyzing information about knowledge management model. There explain the mean (X) and standard deviation (S.D.)

3) Process of creating tools

3.1 Analyze the characteristics of essential elements of the health tourism service innovation in Mae Hong Son province. By creating a questionnaire for asking opinions about the vital aspects of innovative health tourism services in Mae Hong Son Province. The process of creating the survey as the following steps.

3.1.1 Estimate the quality of the tool to check the content validity by using the index of item objective congruence: IOC.

3.1.2 The tools that were examined by five experts divided into two groups:

First group: 3 scholars are experts in health tourism from public or private institutions. They graduated in doctoral degree and specialized in human resource development for at least five years.

Second group: 2 representatives of the parties involved in the health tourism business in Mae Hong Son Province

By finding the consistency index (IOC) of experts' opinions to consider the selection of items that have IOC = 0.80 -1.00, which is higher than 0.5 (Itthiphat Suwattanapornkun, 2018, page 215) considered to be in the available criteria

An index of item object congruence (IOC) of experts' opinions to find and select the items that have IOC = 0.80 -1.00, which is higher than 0.5 (Itthiphat Suwattanapornkun, 2018: 215) considered to be in the available criteria.

3.1.3 Tools have experimented with non-target groups. Moreover, then used to analyze the reliability of the questionnaire by calculating the alpha coefficient which according to the Cronbach method (Lee J. Cronbach, 1990, p 164) the discrimination greater than 0.2 in the available criteria.

3.1.4 Preparing the tools to use for further testing with target groups.

3.2 Analysis document and then set the topic into the questionnaire.

4) For the data collection, the researcher collected the data of the questionnaire by sending the mailing, electronic postage, and self-collection.

5) Preparation and analysis the content of data, to analyze and synthesize of the data according to the objectives of the research one is "to know the factors of

tourism services that affect the health tourism service innovation in Mae Hong Son Province." Data analysis use multiple regression analysis.

Result of the study

Conclusion of the study

The analysis of tourism service factors affecting the health tourism service innovation in Mae Hong Son province divided into two parts as follows:

1. Variable of this study consists of 1) the variable of focusing on entrepreneurship 2) the variable of concentrating on the market. 3) the variable of co-production of services and 4) the variable of health tourism services innovation in Mae Hong Son Province used to mean (x) and a standard deviation (S.D.).

Table 1 shows the mean and a standard deviation of the variable of focusing on entrepreneurship.

Focusing on entrepreneurship	**Level of Opinions**			
	μ	**∂**	**Meaning**	**Ranking**
1) Riskiness	3.06	0.43	moderate	1
2) The proactive operation	2.79	0.40	moderate	3
3) Innovation ability	2.94	0.37	moderate	2
total	**2.93**	**0.47**	**moderate**	

From Table 1, it found that The most entrepreneurs give priority to the risk is rank 1st with being at a moderate level, an average level of 3.06 and a standard deviation of 0.43. In terms of the innovation, the capability is rank 2nd with a moderate value at the average level 2.94 and a standard deviation of 0.37. For in the proactive operations is rank 3rd with an average value at the average level 2.79 and a standard deviation level 0.4. The sum of the variables of focusing on entrepreneurship that is the significant value at a moderate level, at the average level of 2.93 and a standard deviation level of 0.47.

Table 2 shows the average and a standard deviation of the variable of focusing on the market.

Focusing on marketing	Level of Opinions			
	μ	∂	Meaning	Ranking
1) focusing on customer	2.72	0.53	moderate	3
2) concentrate on a competitor	2.80	0.45	moderate	2
3) Coordination within the organization	2.88	0.34	moderate	1
total	**2.80**	**0.41**	**moderate**	

From Table 2, found that The most entrepreneurs give priority to coordination within the organization is rank 1st, with being at a moderate level at the average level 2.88, and a standard deviation level is 0.34. Focusing on competitors is rank 2nd with a moderate value at the average level is 2.8, and a standard deviation level is 0.45. Finally, focusing on the customer is rank 3rd with an average cost at the average level is 2.72, and a standard deviation levels are 0.53 and sums of the market-oriented variable that is the significant value at a moderate level, the average level is 2.8 and a standard deviation level is 0.41.

Table 3 shows the average and a standard deviation of the variable of co-production of services.

Co-production of service	Level of Opinions			
	μ	∂	Meaning	Ranking
1) Cooperation with customers	4.11	0.55	high	1
2) Cooperation with partners	4.10	0.57	high	2
total	**4.10**	**0.47**	**high**	

From Table 3, The most entrepreneurs have given importance to cooperation with customers was ranked 1st, with significant value at a high level at the average level is 4.11, and a standard deviation level is 0.55. Next, Co-operation with partners

was rank 2nd, with a significant level of significance at the average level 4.1 and a standard deviation is 0.57 and the sum of the variables in the production service that is the considerable value at a high level at the average level 4.1 and a standard deviation of 0.47.

Table 4 shows the average and a standard deviation of the variable of health tourism services innovation in Mae Hong Son Province.

health tourism services change in Mae Hong Son Province	**Level of Opinions**			
	μ	**∂**	**Meaning**	**Ranking**
1) Products	4.07	0.53	high	2
2) Process	3.96	0.61	high	4
3) Staff performance	3.91	0.59	high	5
4) Personal learning	3.84	0.55	high	6
5) Employee compensation	4.06	0.64	high	3
6) Information technology adoption	4.10	0.74	high	1
7) Strategic placement	3.72	0.70	high	7
Total	**3.95**	**0.41**	**high**	

From Table 4, The most entrepreneurs recognize the importance of information technology adoption is rank 1st, with significant value at a high level and the average level is 4.1 and a standard deviation is 0.74, the product is rank 2nd, with the significance value at a high level, the average level 4.07 and a standard deviation level 0.53. Next, Employee compensation is rank 3rd with a high level of importance, the average level 4.06 and a standard deviation level 0.64, the process is rank 4th, with the value of significance at a high level, the average level 3.96 and a standard deviation level 0.61. Employee performance is rank 5th, with a high level of importance, the average level 3.91 and a standard deviation level 0.59. Personal learning is rank 6th with a high level of importance, the average level 3.84 and a standard deviation level 0.55. Finally, Strategic placement is rank 7th, with a high level of importance, the average level 3.72 and a standard deviation level 0.7. Moreover, the sum of variables in the health tourism service innovation in Mae Hong Son Province that is the significant value at a high level, the average level 3.95 and a standard deviation level 0.41.

2. Analysis of tourism service factors affecting the health tourism service innovation in Mae Hong Son province by using multiple regression analysis.

Table 5: Multiple Linear Regression analysis of travel service factor variables that are used to predict the health tourism service innovation in Mae Hong Son Province.

Predictive variable	health tourism service innovation in Mae Hong Son Province				
	B	**SE(b)**	**β**	**t**	**p-value**
constant	2.134	0.198		10.795	0.000*
Riskiness	0.098	0.101	0.054	0.967	0.334
Proactive operation	0.244	0.102	0.129	2.377	0.018*
Innovation ability	-0.038	0.091	-0.022	-0.415	0.679
Focusing on customer	0.252	0.133	0.106	1.893	0.059
Focusing on competitors	0.049	0.110	0.024	0.444	0.657
Coordination within the organization	0.111	0.095	0.064	1.167	0.244
Cooperation with customers	0.315	0.121	0.142	2.611	0.009*
Cooperation with partners	0.009	0.101	0.004	0.089	0.929
$r = 0.327$,$R^2 = 0.107$,Adjusted $R^2 = 0.088$,$F = 5.842$,p-value = 0.000*					

* statistical significance at the level of 0.05

From table 5: The hypothesis testing found that only two variables were proactive operations (p = 0.018, $\beta = 0.129$), cooperation with customers (p = 0.009, $\beta = 0.142$) that affected the innovation of health tourism services in Mae Hong Son Province. Which can explain from the hypothesis test that it is consistent with some hypothesis, the predictive coefficient with 32.7 percent and statistically significant at 0.05, and other factors can predict Health tourism service innovation in Maehongson. A total of 67.3 percent, therefore, can write a regression equation of the standard score as follows.

$_{Y1}$ = 2.134 +0.244 X_{12} +0.315 X_{31}

r= 0.327 R^2 = 0.107 Adjusted R^2 = 0.088, r = 0.327, F = 5.842, p-value = 0.000

From the equation, it can be seen that the proactive operation factors and cooperation with customers affect to the health tourism service innovation in Mae Hong Son province in the same direction.

Conclusion and Criticize result

Conclusion

The results of the study of tourism service factors affecting the health tourism service innovation in Mae Hong Son Province showed that proactive operations and cooperation with customers affect to the health tourism service innovation in Mae Hong Son Province.

Discussion

1) Proactive operations that affect the health tourism service innovation in Mae Hong Son Province because entrepreneurs are one thing involved in change. Activities are risky and have dynamic actions lead to competition with competitors. Focusing on entrepreneurship is the process of the organization that supports the survival of the organization and the performance. Also, that is a structure of an organization that closely linked to strategic management and strategic decision-making processes. The focusing on entrepreneurship is as a strategic focus of the organization in the form of entrepreneurship that affects the organization in the way of decisions, practices, and methods of operation. Also, that is a combination of 3 dimensions: the proactive riskiness action and innovation ability which accepts the risk of experimenting with new products, the uncertainty of products and services, and active market operations to achieve market opportunities beyond competitors, including the willingness to change the market offerings. It can say that the focusing on entrepreneurship means the personality and characteristics of entrepreneurs involved in managing the employee practice and executives in the organization that reflect the strategic decision-making process under the perception of their own needs. They are creative and actions that are challenging to be able to respond and accord to the goals of the organization. This principle is consistent with the research of Walailak Ratanawong (2014: online system) studied the causal factors and the results of service innovation for tourism businesses in Southern in Thailand found that quantitative research has the level of performance of the causal factors, the

resultant factors and service innovations in all 3 areas, including the Andaman coast. The city on the Gulf of Thailand and the border area is at a high level. The models of causal and result factors measurement of service innovation consisting of 7 latent variables and 17 observed variables that are consistent with the empirical data at a reasonable level. The development results of the models of causal factor and effects of service innovations found that there were three correlations between external latent variables: the variable of focusing on entrepreneurship, the variable of Co-production of services, and the acceptance of information technology. Also, service innovation under the context of tourism business in Southern Thailand, It is necessary to consider supporting factors of the government's policies an factors affecting customer satisfaction and elements in the production of personnel in the tourism as well. For the main problems and obstacles affecting the development of service, innovation is the subject of human resource management in the organization, especially mental function. For the development of service innovation to lead to competitive advantage executives, tour operators commented that service innovation could attract customers and create growth for the business.

In terms of the qualitative research, it found that the variables used in the study were consistent with the data of quantitative analysis. As for the comparison of the consistency between quantitative research and qualitative research results, found that the structural equation model of causal factors and the effects of service innovation derived from both quantitative and qualitative studies were consistent with empirical data.

2) Cooperation with customers that affect the health tourism service innovation in Mae Hong Son Province focuses on creating interaction with customers in the design and development platform of the organization using technology and human resource development, tools and machinery that will result in the benefit of participation in creating experiences. Involvement in creating value also presented with a new marketing concept called service-dominant logic by offering what makes a fit between what the customer wants and what the organization must give. While the advancement of information technology has enabled customers to gain more access. There are more learning and combined to bring more new information technology, which makes the organization trying to find ways to respond to the growing needs of customers and the increasing demands of globalization. The organization is therefore pressured to think and change a new management style

with flexibility and efficiency under such circumstances for presenting the value creation system in the product and service As by looking for cooperation of user interactions and can add value to the business. It said that the value co-creation paradigm concept of customer cooperation is essential for creating value to lead to new service development. The customer is the source of information outside the organization. Good service innovation should, therefore, looked at external sources and this good knowledge driver is the client itself, which is consistent with the research of Chen et al.; 2009: 36-55, Chen et al.; 2011: 1331-1346, Cheung & To; 2016: 1981-2000, Hongqi & Ruoyu; 2012: 1449-1454 that co-production services and innovation in health tourism services, the researcher synthesized from both domestic and foreign scholars. The conclusion was the process to create valuable interactions between organizations and external stakeholders, customers, and partners considered as the primary resource of creativity from the organization outside. For in contributing to the production of services by creating cooperation that is beneficial to service development lead to practices that respond to the value and needs of customers in delivering services, that consists of two-dimensional indicators: collaboration with customers and cooperation with partners.

Recommendation

The organization organized with the first step is to design and arrange workgroups by analyzing and developing the work that needs doing. Then, define the scope of work for each job that grouped. Organizing the structure of personnel and recruiting personnel to work together by assigning qualifications to be suitable for the work they did, including lecturers, leaders, volunteer activities. When the staff has completed, there should be an orientation to clarify the objectives, goals, various operational plans, including relevant knowledge about the behavior, activities, and nature of entrepreneurs.

Acknowledgment

The author wishes to extend this researcher sincere appreciation to the committees and officers in the National Research Council of Thailand for their significant and continuous support research plan development grants new model year 2018 of the consultation and information. Evidence want to express the sincere

author thanks to the advisor for his invaluable help and constant encouragement throughout this research.

Reference

Aldebert, B., Dang, R. J., & Longhi, C. (2011). **Innovation in the tourism industry: The case of Tourism@**. Tourism Management, 32(5), 1204-1213.

Chen, J. S., Tsou, H. T., & Ching, R. K. (2011). **Co-production and its effects on service innovation**. Industrial Marketing Management, 40(8), 1331-1346.

Chen, J. S., Tsou, H. T., & Huang, A. Y. H. (2009). **Service delivery innovation: Antecedents and impact on firm performance**. Journal of Service Research, 12(1), 36-55.

Cheung, F. Y. M., & To, W. M. (2016). **A customer-dominant logic on service recovery and customer satisfaction**. Management Decision, 54(10), 2524-2543.

Cronbach, L. J.(1990). **Essentials of Psychological Testing**. New York, happer, and Row publishers.

David H. Henard, David M. Szymanski., 2001. **Why some new products are more successful than others**. Journal of Marketing Research, Volume XXXVIll (August 2001), 362-375. https://doi.org/10.1509%2Fjmkr.38.3.362.18861.

Deesomlert, Somorn. (2011). **The market-oriented factors, service-oriented factors, organizational factors, and service innovation factors affecting the performance of the health spa business in Thailand**. Ph.D. thesis. The University of Eastern Asia.

Eric Stevens., Sergios Dimitriadis., 2004. **New service development through the lens of organizational learning: evidence from longitudinal case studies**. Journal of Business Research, Volume 57, Issue 10, October 2004, Pages 1074-1084. https://doi.org/10.1016/S0148-2963(03)00003-1.

Froehle, C.M., Roth, A.V., Chase, R.B., Voss, C.H., 2000. **Strategic determinants of new service development effectiveness: an exploratory examination of strategic operations choices**.Journal of Service Research 3 (1), 3–17.

Gupta, S., & Vajic, M. (2000). **The contextual and dialectical nature of experiences**. New service development: Creating memorable experiences, 15, 33-51.

Hjalager, A. M. (2010). **A review of innovation research in tourism**. Tourism Management, 31(1), 1-12.

Hongqi, Z., & Ruoyu, L. (2012). **Empirical research on the relationship between customer participation, customer satisfaction, and service innovation performance in China**. African Journal of Business Management, 6(4), 1449-1454.

Hu, M. L. M., Horng, J. S., & Sun, Y. H. C. (2009). **Hospitality teams: Knowledge sharing and service innovation performance**. Tourism Management, 30(1), 41-50.

Institute for Small and Medium Enterprises Development. (2018). **Case study "Siam Wellness" Spa business promoting health tourism**. Knowledge Development for SME (Knowledge Center), the fiscal year 2018. 1-6.

Institute of Intellectual Property, Chulalongkorn University. (2560). **Analysis of trends in technology and industry, tourism industry, income groups, and health tourism**. P. 1-89.

Kham Kaen, Narisa. (2014). **Development of health product quality in Thai aromatherapy and spa to promote health tourism in Thailand**. Bangkok: Suan Dusit Rajabhat University.

Larry J.Menor., Mohan V. Tatikonda., Scott E.Sampson., 2002. **New service development: areas for exploitation and exploration**. Journal of Operations Management, Volume 20, Issue 2, April 2002, Pages 135-157. https://doi.org/10.1016/S0272-6963 (01)00091-2.

Liburd, J. J. (2005). **Sustainable tourism and innovation in mobile tourism services**. Tourism Review International, 9(1), 107-118.

Ministry of Tourism and Sports. (2015). **Tourism Economic Report**. Issue 1 July - September 2015. Bangkok: Office of the Permanent Secretary for Tourism and Sports. 1-44.

National Innovation Agency. (2010). **National Plan of Action for the National Innovation Agency 2006-2009**: Approved by the National Innovation Board at the 1/2006 meeting, Tuesday 31 January 2006.

OECD (2008), **OECD Annual Report 2008**, OECD Publishing,Paris,www.oecd.org/dataoecd/39/19/40556222.pdf.

Ottenbacher, M., & Gnoth, J. (2005). **How to develop successful hospitalityinnovation**. Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly, 46(2), 205-222.

Ratanawong, Walailak. (2014). **The causal factors and effects of service innovation for tour businesses in Southern Thailand**. (Doctoral dissertation, Prince of Songkla University).

Research and Educational Quality Assurance Division. (2560). **Thailand 4.0 model drives Thailand to prosperity, stability, and sustainability**. 130-134.

RG Fichman., 2004. **Going beyond the dominant paradigm for information technology innovation research: Emerging concepts and methods**. Journal of the association for information systems, Vol. 5 No. 8, pp.314-355.

Rupjamlong, Pornphathu. (2009). **Strategic Policy Framework for Promoting Health Tourism**. Ph.D. thesis. National Institute of Development Administration.

Skarzynski, P., & Gibson, R. (2008). **Innovation to the Core: A blueprint for transforming the way your company innovates**. Harvard Business Press.

Suwantaphonkul, Itthiphat & Tunmetha, Monta (2018). **Evaluation of the extension of the concept of learning management according to the principles of brain development for educational personnel in the project to develop playgrounds in schools together with the Office of Nakhon Sawan Primary Education Area Office 1**. Hatyai Academic Journal, 16 (2), 111-125.

Testa, M. R., & Sipe, L. J. (2011). **The organizational culture audit: A model for hospitality executives**.

THE RELATIONSHIP BETWEEN USER GENERATED CONTENT AND CONSUMER BASED BRAND EQUITYTHE CASE OF USING SOCIAL MEDIA AS MARKETING TOOL

Yuanyuan Shen

Abstract

This study develops in response to the new challenges of social media. From a theoretical standpoint, a model has been developed to investigate people's understanding of the links between drivers of brand-related user-generated content (UGC) creation, user-generated content involvement and consumer-based brand. It mainly focusses on how oversea students' involvement with user-generated content affects their perceptions of educational institutes. Many literatures have been reviewed and summarized into five drives of creating user-generated content --- co-creation, community, self-concept, concern for other consumer's and economic incentives on a hypothesized model. The model further is tested by data from an online survey of 202 students through two leading Chinese social media platforms (weibo and Little Red Book). The findings indicated that consumer perceptions of co-creation and concern for other consumers have a positive impact on user-generated content involvement that, in turn, positively affects consumer-based brand equity. Moreover, the results show higher consumer-based brand equity will motivate students to co-create the brand and express themselves online. The findings provide guidance or managerial initiatives involving user-generated content campaigns foe brand building, specifically for educational institutes. These empirical results have significant implications for avoiding problems and finding an effective way to marketing oversea educational institutes in the age of social media.

Keywords: Brand-related user-generated content (UGC), Consumer-based brand equity, Educational Institute, Involvement of UGC

Introduction:

Nowadays, the internet has become one of the fastest growing marketplaces for not only transaction of goods and services, but also a large source of information tank for consumers (Nielsen Company, 2014). The internet access rates and digital platforms for exchange information or service have been rising fast all over the world. Latest collection of Global Digital 2019 from We Are Social and Hootsuites's (2019) reports that users of internet are growing as an average of every day more than one million new users. Recently, there are 5.11 billion mobile users amount the world, around 100 million higher than last year (2 percent). 4.39 billion Internet users in 2019, there is a growth of 366 million users compare with January 2018 (9 percent). Furthermore, user-generated content (UGC) is probably

becoming a rapidly running vehicle for interacting between brands and consumers. More than 470 million social media users in China have created online content in 2018. Moreover, the number of UGC creators are expected to increase to around 500 million by 2019 (eMarketer, 2019). With the development of user generated content on internet and online transaction, there is also a paradigm shift in marketing communication. Brands used to be mainly controlled by marketing managers, however recently most of brands are being charged by their consumer markets. More and more people are willing to spend more time online. The impact of UGC on brand is not only important to enterprises, but also to educational institutes. Many students prefer to search online for collecting information of educational institute, before they make decision of choosing school. Due to the lack methods of knowing an educational institute, UGC becomes more important. There are more than twenty thousand UGC related to overseas educational institute on social media. Therefore, UGC becomes extremely important for educational institute to marketing themselves.

This study opens with a review of the literature about user generated content, offering a definition of this emergent phenomenon and then discussing its drivers, organized in five categories. The authors develop a model postulating that co-creation, community, self-concept, concern for other consumers, and economic incentives lead to involvement with UGC on Little Red Book and Weibo (the leading social media platforms in China), which affects consumer-based brand equity (CBBE) of educational institute, especially in Thailand. The article then presents the method used to test the model, describes the results, and discusses the findings in light of the pertinent literature, highlighting implications for managerial practice.

Literature Review

User-generated content (UGC) are known as electronic word-of-mouth (eWOM). UGC spreads input and influence through online medium, like social media platforms, which is similar with traditional Word-of mouth (Manap & Adzharudin, 2013). It is common for customers to be involved in spreading information of products they bought. Nowadays, a brand that produced by numbers of WOM has been shown is roughly proportion to market share (Uncles et al., 2010). Moreover, positive WOM are suggested to be a paid advertising as an alternative voice. (de Matos and Rossi, 2008). With the development of technology, User-generated content is replacing traditional WOM and more powerful. By definition, UGC is any own created contents on the internet, usually are on social media platform, like facebook, Twitter, Weibo and the Little Red Book, which has greater influence on consumer's purchase intention (Cheong & Morrison, 2008; Dijck, 2009; Jonas, 2010; Krishnamurthy & Dou, 2010; Presi Saridakis & Hartmans, 2014).

As the development of technology and internet, consumers are able to be involved in activities of co-creating a brand. The approach of trying to get consumers participate in co-creation is extremely important for high technology corporates and experienced products

(Kristensson et al., 2007). Co-creation refers to the customer's participation in the value chain to produce value at all points (Vargo and Lusch, 2004). If a brand is able to allow consumers to access to the value creation process and giving tools to encourage them to create online contents related to the brand, consumer's perception of co-creation may be inspired (Muniz and Schau, 2007). Customers are willing to shape experiences and spread information themselves through co-created contents, such as user-generated content, rather than received and fabricated by companies (Prahalad and Ramaswamy, 2000).

Recently, the social web enables and generates many communities. Those communities interact positively to co-create brand value through creating online branded content activities, instead of passively purchase products (de Chernatony and Christodoulides, 2004). Consumers intend to be more loyalty, and identify strongly with brand (McAlwxander, Schouten, and Koening, 2002). It is interesting, that a community of "digital natives" that constitute of a group of young and internet users is the main driven to UGC production (Burmann and Arnhold, 2008). Those young generation grows up in the era that using the internet and social media platforms and their behaviors are differ from last generation, their elders. Community and interaction with brand are usually described as one of the important drives of UGC (OECD, 2007; Burmann and Arnhold, 2008; Krishnamurthy and Dou, 2008).

Consumers are able to express themselves through UGC, such as creating online comments, and sharing ideas with others. There is a theory from previous study says that brands can be seen as a vehicle for self-expression which is part of self-concept (Gardner and Levy, 1955; Sirgy, 1982). User-generated content not only helps brand, but also sets a stage for self-expression, self-presentation and new identity creation. Those online contents further rewards creators with recognition among their community peers (Burmann and Arnhold, 2008). This identity -based function of user-generated content as a way that users to express their attitudes and show behaviors will motivate consumers to be involved into UGC (Daugherty et al., 2008). UGC can be seen as an output of user's self-expression. They could communicate with brand and other consumers from their own perspective (Berthon et al., 2008).

The fourth drive of involvement in UGC resulting from the literature study regards the concern for other consumers (Hennig-Thurau et al., 2004; Bronner & de Hoog, 2011; Cheung & Lee, 2012; Yap, Soetarto & Sweeney, 2013; Yoo, Sanders & Moon, 2013; Gretzel & Yoo, 2007; Ho & Dempsey, 2012). Concern for other consumers refers to the desire of helping other potential consumers to make right decisions and saving them from bad experiences and saving their money. UGC can be described as WOM on Web-based social media platforms. WOM may be initiated from a kind of desire to help other customers with their decisions on purchasing products. As what be discussed in concept of altruism and prosocial behavior (Nagel, 1970; Paul, Miller, & Paul, 1993), concern for other consumers has similar motive to participate UGC – creating online content, which is also be mentioned in the marketing literatures (Carman, 1992; Price, Feick, & Guskey, 1995).

Some studies show that, some companies have paid attention on positive UGC to market themselves, thus, they will encourage consumers to create online content by economic incentives. In some cases, the creators of UGC will receive subsidy from companies' marketer or platform operators. This is also a special character to distinguish UGC from traditional WOM. Economic incentives are an important motivation of human behavior (Lawler, 1984). It is considered as a sign of appreciation of people's behavior by reward giver. As such, the receipt of economic rewards for UGC from platform operators is another motivation for creating user generated contents.

H1: The stronger a consumer perceives that a brand is co-created, the higher his or her involvement with that brand through UGC.

H2: The stronger a consumer perceives that a brand facilitates a community, the higher his or her involvement with that brand through UGC.

H3: The stronger a consumer perceives that a brand expresses his/her self-concept, the higher his/her involvement with that brand through UGC.

H4: The stronger a consumer is willing to help other consumers, the higher his/her involvement with that brand through UGC.

H5: The more a consumer receiving economic incentives, the higher his/her involvement with that brand through UGC.

In current research model, UGC involvement is used as the degree of personal involvement in user-generated content. In this study, brand-related user-generated content is studied in achieving consequences and values of importance (Peter, Olson, and Grunert, 2009). Involvement in creating user-generated content is a kind of product involvement. According to previous research, brand-related UGC can be considered as consumption-related activity. Moreover, product involvement is the popular research area towards involvement (Michaelidou and Dibb, 2008). It has three plausible antecedents: factors related to the characteristics of a person, factors related to the characteristics of a stimulus, and factors related to the characteristics of a situation (Bloch and Richins, 1983; Zaichkowsky, 1985). The level of involvement with stimulate of relevant products will be affected by one or some of these factors (Hupfer and Gardener, 1971). Even the categories of products will affect the influence of UGC (Riegner, 2007). If a brand encourage consumer to create UGC will carry out several opportunities of relationship-building with customers. (Cheong and Morrison, 2008).

H6: The UGC involvement has positively influence on CBBE.

There is also a feedback loop to the conceptual model of this study. It is showing that CBBE, in turn, affects perceptions of whether consumers are willing to co-created the brand, fosters a community, conveys the desired self-expression, helps other consumers and be motivated by economic incentives. For instance, if a consumer is very loyalty or affinity to a brand, he or she will have desire to co-create through ways like UGC (Boyle, 2007). Besides, brans association will be able to inspire online conversations in value creation (Prahalad and

Ramaswamy, 2000). A brand community is usually the result of brand loyalty, positive brand associations, and plus a perception of high product quality (Muniz and O'Guinn, 2001). Brand loyalty and personality may also help a consumer's self-concept and function as a method of self-expression (Aaker, 1997). Brand awareness and associations that at higher level may be able to inspire consumer's sympathy to concern about other consumers.

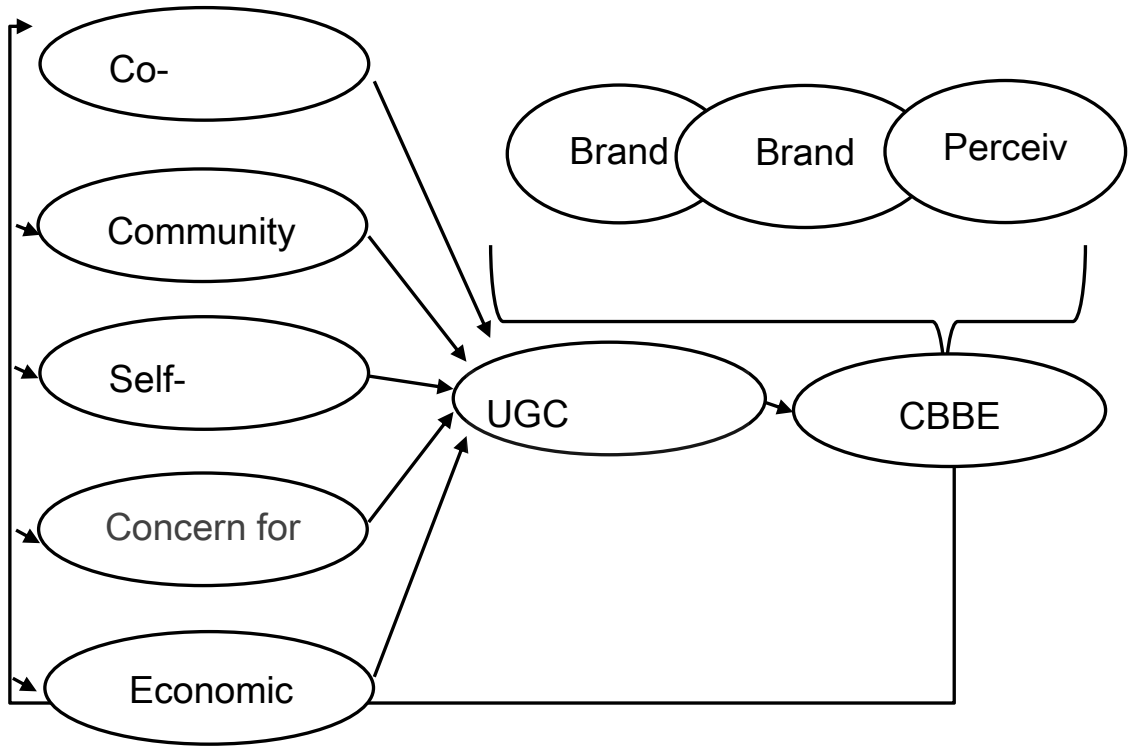
H7a: The higher the CBBE, the stronger a consumer perceives that a brand is co-created.

H7b: The higher the CBBE, the more a consumer perceives that a brand facilitates a community.

H7c: The higher the CBBE, the higher the consumer perceives that a brand expresses his or her self- concept.

H7d: The higher the CBBE, the higher the consumer's willingness for helping other consumers

H7e: The higher the CBBE, the higher effective of economic incentive to the consumer.

Theoretical Framework.

Research Objective:

From a theoretical standpoint, the results of this study contribute to our understanding of the links between drivers of UGC creation, UGC involvement, and consumer-based brand equity, especially, educational institute.

1. Which drives of user-generated content will affects consumer's involvement in creating user-generated content?

2. How involvement with brand-related user-generated content (UGC) affects consumer-based brand equity (brand awareness/ association, brand loyalty and perceived quality) of educational institute?

3. How does consumer-based Brand Equity affect the drives of user-generated content?

Research Methods:

Design

Firstly, an initial questionnaire is developed based on literature review, targeting consumers who engaged in brand-related UGC. Then every scale item has been reviewed and adjusted by mentor of author and two research experts. After that, the revised questionnaire has been translated into Chinese, then back translate into English by language experts. The quantitative data are collected though an internet survey. The collected data are then analyzed with a reliability test, Confirmatory Factor Analysis (CFA), and Structural Equation Modeling (SEM) to test the conceptual model and hypotheses.

Population and sample

The targeted population of this study is Chinese oversea students who used to participate in user generated content which means they leave some comments or create some contents about the educational institutes they are studying or used to study at, on Weibo or the Little Red Book. This study uses the non-probability convenience sampling technique as sampling method to collect the data by sending questionnaire to the respondents through online. To determine the sample size, a lot of similar researches are studied. George Christodoulides (2012) mentioned in his research, *How User-Generated Content Really Affects Brand,* that the number of samples should be around 200. Moreover, *The Communication on brand Equity through Facebook Therefore* (2015) written by Bruno Schivinski, Dariusz abrowski used around 200 sample sizes to do the similar research. Therefore, the dataset of 202 respondents obtained from the data collection is right sufficient.

Measures

The survey of this study targets students engaging in brand-related UGC. Therefore, an online survey is used as the most suitable method. Respondents begin the questionnaire by two filtered questions to identify that they are or were oversea students and have created UGC. "This university" as a label and operates as a constant in most items. Every item is measured by using five-point Likert scales which is raging from strongly agree to strongly disagree.

Four items adapted from Prahalad and Ramaswamy (2002) and Vargo and Lusch (2004) has been used to measure Co-creation. There are three items adapted from McMillan and Chavis (1986), and Muniz and O'Guinn (2001) measure Community. The two items which from Yoo, Sanders, J. (2013) are for Concern for other consumers. Economic incentive is measured though two items from Yoo, Sanders, J. (2013) as well. A set of ten sematic differential scales from Zaichkowsky's (1994) has been used to measure Involvement with UGC (e.g., "important – unimportant", "bring – interesting"). Yoo et al,. (2000) has mentioned that there are eight items are effective to be used for tapping CBBE. Those items have captured the construct through its theoretical facets, brand awareness (e.g., I can quickly recall the symbol or logo of this university), brand associations, and brand loyalty.

The survey opens for 65days, during which 950 survey invitation are sent out and 362 responses are collected. Of those replies, there is a total useable response rate of 38.1 percent. Other responses are unusable, and 202 responses are fully completed, so the response rate for the survey effectively was 21.2 percent.

Research Results

There are 202 responses are collected as total number of sample size. The targeting respondents are Chinese students who are studying or used to study in Thailand and created online content on Weibo and the Little Red Book. Demographic data shows that there are 51 percent male and 49 percent female. Gender is not being considered in data analysis. The respondents of this study are around 21-30 ages (72 percent). Therefore, majority respondents should be graduates. The last figure just shows that 56 percent respondents are graduate, and 21 percent are postgraduate. Several information can be seen from demographic data, that respondents mainly are graduates aged in 21-30 and half male and half female.

In order to test the internal consistency and scale reliability, this research employs Cronbach's alpha. The Cronbach's Alpha values of all variables from theoretical framework are above 0.70, ranged from 0.720 to 0.825. Many previous studies have suggested that Cronbach's Alpha values of above 0.7 is preferable (Bagozzi, 1979; DeVellis, 2012; George &Mallery, 2013; Hair et. Al, 2009; kline, 2000). Thus, all of the 32 scale items of this study are accepted for internal consistency and reliability. Furthermore, exploratory factor analysis (EFA) is employed to test all scale items with the principal component analysis. All factor loadings are between 0.520 to 0.923, which are above the threshold value of 0.5 (Hair et al., 2009). As a result, above values indicate all the items load in a single factor.

Confirmatory Factor Analysis (CFA) will be tested first in order to establishing the validity of subsequent structural equation modelling (SEM) analysis. It is applied on multi-factorial models of this study: for Motivations creating UGC and Involvement in Created UGC; for UGC Involvement; for CBBE; and for CBBE and Motivation creating UGC. These analysis

results are presented in Table 3.1. These CFA results of all constructs demonstrates that data fit with the measurement model.

Table 3.1 Goodness of Fit Measures

ITEMS	P-VALUE	DF	χ2/DF	GFI	AGFI	CFI	RMR	RMSEA
CRITERIA			<3	>0.8	>0.8	>0.9	<0.08	<0.08
MOTIVATIONS &INVOLVEMENT	0.003	243	1.219	0.895	0.870	0.956	0.026	0.032
UGC INVOLVEMENT	0.048	35	1.427	0.955	0.929	0.959	0.021	0.046
CBBE	0.285	16	1.168	0.979	0.952	0.994	0.010	0.029
CBBE & MOTIVATIONS	0.003	191	1.307	0.903	0.871	0.950	0.021	0.039

As a tool that allows author to analyze indicator and latent variables simultaneously (Chin, Peterson, & Brown, 2008), structural equation modeling method is carried out using maximum likelihood estimation method.

This full structural model's Chi-square value is significant: χ2=568.220, df=444, p<0.000, which shows inadequate fit. Nevertheless, previous research shows Chi-square value statistics is usually affected by sample size and model complexity; thus, it is inadequate to determine a model is rejected just based on χ2 test (Hair, 2011). There are still a lot of measures and indicators for GOF, such as GFI, AGFI, CFI, RMR, RMSEA. The proposed model generates the ratio (χ2/df=1.280) is indicative of an acceptable fit between the hypothetical model and the sample data. Furthermore, the value of the GFI, AGFI, CFI, RMR, and RMSEA for this research are 0.855, 0.828, 0.924, 0.028 and 0.037 respectively. To summarize, as results of the overall fit of model statistics analysis, it shows that the fit of the proposed research model is as good as accepted level.

After the GOF has been used to test the model, the overall model fit results show that is time to assess the supported and rejected paths in the theoretical model of this study. The results show that Co-creation (β=0.112, p=0.044) and Concern for other consumers (β=0.0.096, p=0.379) have a positive impact on consumers' involvement with UGC. Conversely, the regression coefficient from Community (β=0.082, P=0.482); Self-concept (β=0.082, P=0.482); and Economic incentives (β=0.050, P=0.079) to UGC involvement are statistically insignificant. The beta value associated with H6 corroborates that consumers'

involvement with UGC (β=0.044, p=0.041) has a positive impact on their brand perceptions captured through CBBE. H7a, H7b, H7c, H7d, and H7e capture the inverse effect of CBBE perceptions on co-creation, community, self-concept, concern for other consumers and economic incentives.

The beta values from CBBE back to co-creation (β=0.797, p=0.008) and Self-concept (β=0.421, p=0.020) provide support for a positive and statistically significant impact (H7a and H7c are accepted). However, the path from CBBE to Community (β=0.391, p=0.051), concern for other consumers (β=0.412, p=0.075), and Economic incentives (β=0.497, p=0.561) were insignificant.

Research Discussion

H1, H4, H6, H7a, and H7c were supported by the data ($p < 0.05$), whereas H2, H3, H5, H7b, H7d and H7e were rejected ($p > 0.05$).

Co-creation and concern for other consumers (Hypotheses 1, 4)

Allowing access to the value-creation process and giving consumers the tools and encouragement to create UGC may further the perception (and reality) of co-creation (Muniz and Schau, 2007). If students can co-create with their universities, they will be more willing to be involved in UGC creation. The research of Engel et al. (1993, p. 158) studied that eWOM communication on website-based opinion platforms may be initiated because of a desire to help other consumers with their buying decisions or to save others from negative experiences with. This study shows concern for other consumers will motivate students to share their experience.

Community, self-concept and economic incentive (Hypotheses 2, 3,5)

Although the existing literature suggests involvement in UGC has correlation with community, self-concept, and economic incentive, these results do not show that community, self-concept, and economic incentive have a significant influence on UGC Involvement. Development of community always be seen as one of social drivers of UGC (OECD, 2007; Burmann and Arnhold, 2008; Krishnamurthy and Dou, 2008). However, the sense of belonging may not to get students to share online or create UGC. As for economic incentives, economic rewards have always been described as an important driver of human behavior in most situations. It has been considered a sign of grateful and appreciation people's contribution by reward givers (Lawler, 1984). But in this research, the result shows in different way. It may because of not many universities are using economic rewards to make students comment or create something online.

Involvement of User-generated Content (hypothesis 6)

The research result shows UGC involvement has a significant influence on consumer-based brand equity including brand loyalty, brand association/awareness and perceived

quality, which used to be proved by George CHristodoulides (2012). The students who are more like to participate UGC of their universities, will perceive higher brand equity.

Reverse impart from CBBE

The research finding has suggested Consumer-based Bread Equity has a positive influence on two important UGC drivers (co-creation, self-concept) through its theoretical dimensions --- brand awareness, loyalty, associations, and perceived quality. If a consumer is loyal to a brand, he/she is more intend to be driven to co-create the brand in methods such as UGC (Boyle, 2007). Furthermore, previous study shows brand association and awareness will inspire online dialogue in the brand value creation (Prahalad and Ramaswamy, 2000). Brand loyalty is able to contribute consumer's self-concept as a way of self-expression (Aaker, 1997). From this study, an overseas university which has stronger brand equity is likely to create more user-generated campaigns and get more students to participate through two drivers of UGC involvement (co-creation, self-concept). Interestingly, the hypothesis that higher levels of CBBE would lead to higher levels of community, concern for other consumers and economic incentives are rejected. The higher brand equity will make consumer more willing to co-create the brand and express themselves with the brand but will not change consumers' feeling for others and how they thought for economic incentives.

Theoretical Contributions

User-generated content has been noticed and interested for marketing managers since it just emerged. This study focuses on drives and creators of UGC and carries out empirical evidence about how involvement in creating brand-related user-generated content is able to changing perceptions of educational institute. It addresses the impact of involvement with User-generated Content on consumer-based brand equity, measured by brand loyalty, brand association and awareness and perceived quality. Based on the literature reviews of previous research, a conceptual model has been developed. It measures the relationship among five initial consumer perceptions on UGC (co-creation, community, self-expression, concerns for other consumers and economic incentives) are critically analyzed.

Managerial Implications

This research contributes a solid theoretical basis for brand managers who would like to use UGC as a marketing approach, especially for educational institute. As social media is growing popular, there is no more excuse for brand manager to simply following traditional marketing methods without proper understanding the dynamic change of modern society. This study provides solid evidence to advise brand manager of educational institute that involvement with UGC will have a positive impact on consumer-based brand equit. If the brand has been managed correctly, numbers of UGC and brand equity are able to grow together and construct from each other. For educational institute, if marketing manager can

motivate more students to create online content, students will perceive higher brand equity and inspire more people came to study. Co-creation and concern for other consumers are main drives that have positive impact on involvement of UGC. Therefore, educational institute should provide more opportunities to invite students to participate in customize course arrangement or activities planning.

Research Suggestions

Limitation and Future Research

This research mainly targets Chinese students who are studying or used to study in Thailand. If more nationalities can be covered, the result will be more convinced and the relationship between UGC involvement and consumer-based brand equity will be better explained. There are only Thai educational institute have been studied in this research as well. Therefore, future study may target more regions. Moreover, this research has studied involvement of UGC, but it has not distinguished the different between endorsed and non-endorsed UGC. There are also have incentive- and non-incentive- UGC can be studied respectively. Based on previous research, different type of UGC may has variety impact on brand equity. Further study should better test the applicability of the model and try to find differences among the several types of UGC. For example, UGC which invited or motivated by a brand, such as economic incentives may have less motivation by intrinsic motivations, such as community, co-creation, self-concept and concern for other consumers.

References

Aaker, J. L. (1997). Dimensions of Brand Personality. Journal of Marketing Research, 34(3), 347–357. Retrieved from https://journals.sagepub.com/home/mrj.

Aaker, D. A. (1990). Consumer evaluation of brand extensions. Journal of Marketing, 54(1), 27-41. Retrieved from https://journals.sagepub.com/home/mrj.

Aaker, D. A. (1991). Managing brand equity: Capitalizing on the value of a brand name. New York: Free Press.

Bagozzi, R. P. (1979). The construct validity of the tripartite classification of attitudes. Journal of Marketing Research, 27(12), 88-95. Retrieved from https://jour nals.sagepub.com/home/mrj.

Berthon, p., R. L. pitt, and C. Campbell (2008). Ad Lb: When Customers Create the Ad. California Management Review, 50(4), 6–30. Retrieved from https://doi. org /10.2307/41166454.

Boyle, E. “A Process Model of Brand Co-Creation (2007). Brand Management and Research Implications. Journal of Product and Brand Management 16(2), 121–133. Retrieved from https://www.emerald.com/insight/publication/issn/1061-0421.

Burmann, C., and u. Arnhold (2008). User-Generated Branding: State of the Art of Research. Transection Publishers. Retrieved from http://dnb.b-nb.de./.

Christodoulides, g (2009). Branding in the Post-Internet Era. Marketing Theory 9(1), 141–144. Retrieved from https://journals.sagepub.com/home/mtq.

Cheong, H. J., & Morrison, M. A. (2008). Consumers' Reliance on Product Information and Recommendations found in UGC. Journal of Interactive Advertising, 8(2), 1–30. Retrieved from https://www.tandfonline.com/loi/ujia20.

Daugherty, t., m. S. Eastin, and L. Bright (2008). Exploring Consumer Motivations for Creating User-Generated Content. Journal of Interactive Advertising, 8(2), 16–25. Retrieved from https://www.tandfonline.com/loi/ujia20.

De chernatony, L., and g. Christodoulides (2004). Taking the Brand Promise Online: Challenges and Opportunities. Journal Interactive Marketing, 5(3), 238–251. Retrieved from https://www.journals.elsevier.com/journal-of-interactive-marke ting.

Dijck, J. Van. (2009). Users Like You? Theorizing Agency in User-Generated Content. Media. Culture & Society, 31(1), 41–58. Retrieved from https://doi.org/1 0.1177/0163443708098245.

eMarketer (2009). User Generated Content: More Popular than Profitable. eMarketer Digital Intelligence. Retrieved from https://www.emarketer.com/articles/topics /artificial-intelligence.

Fourt, L., and J. Woodlock (1960). Early Prediction of Market Success for New Grocery Products. Journal of Marketing, 25(2), 31–38. Retrieved from https:// www.ama.org/journal-of-marketing/.

Gardner, B., and s. Levy (1955). The Product and the Brand. Harvard Business Review, 33(2), 33–39. Retrieved from https://hbr.org/.

George Christodoulides (2012). "How User-Generated Content Really Affects Brand." Journal of Advertising Research, 12(6), 78-90. Retrieved from www.journal ofadvertisingresearch.com/.

Hair, J.F. Jr., Black, Wi.C., Babin, B.J. and Anderson, R.E. (2010), Multivariate Data Analysis: A Global Perspective, Vectors, 7th Ed, Pearson Prentice Hall, Upper Saddle River, NJ.

Krishnamurthy, s., and W. Dou (2008). Advertising with User-Generated Content: A Framework and Research Agenda. Journal of Interactive Advertising, 8(2), 1–4. Retrieved from https://www.tandfonline.com/toc/ujia20/current.

Muniz, a. M., and t. O'guinn (2001). Brand Community. Journal of Consumer Research, 27(4), 412–432.

Muniz, a. M., and H. Schau (2007). Vigilante Marketing and Consumer-Created Communications. Journal of Advertising Research, 36(3), 35–50.

Peter, J. P., J. C. Olson, and K. G. Grunert (2009). Consumer Behavior and Marketing Strategy, European ed. Maidenhead, UK: mcgraw-Hill,.

Prahalad, C. K., and v. Ramaswamy (2000). Co-opting Customer Competence. Harvard Business Review, 78(1), 79–87. Retrieved from https://hbr.org/.

Prahalad, C. K., and v. RamasWamy (2002). The Co- creation Connection. Strategy & Business, 2(7), 50–61. Retrieved from https://www.strategy-business.com/.

Presi, C., Saridakis, C., & Hartmans, S. (2014). User-Generated Content Behavior of the Dissatisfied Service Customer. European Journal of Marketing, 48(9/10), 1600–1625. Retrieved from https://www.emeraldinsight.com/journal/ejm.

Sirgy, m. J (1982). Self-concept in Consumer Behavior: A Critical Review. Journal of Consumer Research, 9(3), 287–300. Retrieved from www.ejcr.org/.

Vargo, s. L., and R. F. Lusch (2004). Evolving to A New Dominant Logic for Marketing. Journal of Marketing, 68(1), 1–17. Retrieved from https://www.ama.org/jour nal-of-marketing/.

Yoo, C. W., Sanders, G. L., & Moon, J. (2013). Exploring the effect of e-WOM participation on e-Loyalty in e-commerce. Decision Support Systems, 55(3), 669-678. Retrieved from https://www.journals.elsevier.com/decision-support-systems.

Zaichkowsky, J. L (1985). Measuring the Involvement Construct. Journal of Consumer Research, 12(3), 341–352. Retrieved from www.ejcr.org/.

Zaichkowsky, J. L. (1994). The personal involvement inventory: Reduction, revision, and application to advertising. Journal of Advertising, 23(4), 59-70. Retrieved from https://www.tandfonline.com/loi/ujoa20.

Beyond a Cup of Coffee: The Roles of Hedonic Value, Utilitarian Value and Place Attachment in Satisfaction and Behavioral Intentions

Sothea Rot

Abstract

This research paper seeks to examine the roles of hedonic value, utilitarian value and place attachment in predicting satisfaction and behavioral intentions in the coffee shop context. An online survey questionnaire was developed and administered through social media to a sample size of 295 coffee shop consumers in Phnom Penh, the capital of Cambodia. The data obtained was analyzed using descriptive statistics and multiple regression. The findings indicate that hedonic value, utilitarian value and place attachment significantly influence satisfaction and behavioral intentions. Between hedonic value and utilitarian value, utilitarian value was found to be a stronger predictor of satisfaction and behavioral intentions. In term of place attachment, the study identified two dimensions of place attachment in the coffee shop context, social factors of place attachment and physical factors of place attachment. More importantly, the physical factors dimension was determined to have a greater impact in predicting satisfaction and behavioral intentions, compared to the social factors dimension. Further, the study also confirmed the significant linkage between satisfaction and behavioral intentions.

Keywords: Hedonic Value, Utilitarian Value, Place Attachment, Behavioral Intentions, Coffee Shop

Introduction

The coffee-drinking culture in Cambodia has been growing at an unprecedented rate and so have the consecutive arrivals of both local startups and international well-established franchises, large and small, to the coffee shop scene in the Kingdom (Carruthers, 2017; Chea V. , 2018; Hor, 2018). Consequently, the Cambodian coffee shop market has become more saturated than ever before as more and more players entered the field. In fact, it has been estimated that there should be at least over 300 coffee shops in the country (Hor, 2018). Figuring out ways to stay ahead of competitions in such an increasingly saturated market is a daunting challenge for all parties involved. Thus, it all comes down to one simple question, “why do people like to spend time at coffee shops?” Or perhaps, an even better question would be, “what are the green lights consumers look for when choosing a coffee shop?” From a managerial perspective, research on this issue could potentially provide valuable insights into the mind of consumers, which would in turn enable businesses to better understand their customers and make better decisions in order to attract, serve, and retain customers more effectively. From an academic viewpoint, coffee shops make for a fitting context to study the

concepts of hedonic value, utilitarian value and place attachment since coffee shops have been identified as both a “third space” that inspires a sense of place attachment (Waxman, 2006; Rosenbaum, Ward, Walker, & Ostrom, 2007; Tumanan & Lansangan, 2012) as well as a consumption experience that involves hedonic and utilitarian motivating factors (Kasnaeny, Sudiro, Hadiwidjojo, & Rohman, 2013). The main aim of this paper is to examine the roles of hedonic value, utilitarian value and place attachment in satisfaction and behavioral intentions in the coffee shop context.

Extensive research has shown that all consumptions occur due to hedonic or utilitarian reason (Hirschman & Holbrook, 1982; Babin, Darden, & Griffin, 1994; Lim & Ang, 2008). Hirschman et al. (1982) categorized consumers into two different groups, “problem solvers” and consumers seeking “fun, fantasy, arousal, sensory stimulation, and enjoyment.” Similarly, Babin et al. (1994) shared the same view and proposed that every consumption experience comes with two distinct types of value, hedonic and utilitarian. In this study, hedonic value is conceptualized as an outcome related more to spontaneous hedonic responses from visiting a coffee shop, whereas utilitarian value is defined as a utilitarian outcome resulting from visiting a coffee shop. Babin et al. (2005) carried out a research to validate the role of hedonic and utilitarian value in the context of service consumptions and the results indicated that these two functional and affective service environment components do directly affect consumer satisfaction and word-of-mouth intentions (WOM).

Place attachment is essentially the notion whereby people form symbolic relationships or special bonds with certain geographic settings that may vary in size and scale (Altman & Low, 1992). A considerable number of studies has discovered that place attachment is caused by both social and physical antecedents (Waxman, 2006; Clark, 2007; Tumanan & Lansangan, 2012). Tumanan and Lansangan (2012), in particular, investigated place attachment in coffee shop consumers and the result of their study revealed that place attachment are, in fact, socially and physically driven. In her study on the factors influencing place attachment in the coffee shop context, Waxman (2006) developed the place attachment model for the coffee shop, comprising of two dimensions of place attachment, social and physical. Accordingly, this study will adopt this two dimensional model of place attachment by Waxman (2006) as part of the research framework.

Customer satisfaction is a fundamental concept in marketing. The concept refers to the notion of satisfying the needs and desires of consumers (Spreng, MacKenzie, & Olshavsky, 1996). Satisfaction plays an important role in generating customer retention, positive word-of-mouth, improved profits, and lower marketing expenditures (Palmatier, Dant, Grewal, & Evans, 2006). Empirical evidence from previous studies has verified the impact of satisfaction on behavioral intentions (Han & Ryu, 2008; Ryu, Han, & Jang, 2010). Thus, in this paper, satisfaction is defined as the coffee shop consumer's feelings in response to evaluations of his/her experience with a coffee shop.

Cronin and Taylor (1992) summarized behavioral intentions as “psychological commitment toward the product or service that arises after using them, resulting in the idea for consumption again.” Behavioral intentions have also been described as “an affirmed likelihood to engage in a certain behavior” (Oliver, 1996). For this study, behavioral intentions refers to an affirmed likelihood of coffee shop consumers to revisit a coffee shop and recommend it to others.

Research Objectives

1. To confirm the effects of hedonic value, utilitarian value and place attachment on satisfaction and behavioral intentions.

2. To determine which factor is the strongest predictor of satisfaction and behavioral intentions when it comes to hedonic value and utilitarian value.

3. To identify the dimension of place attachment that has the most significant impact on satisfaction and behavioral intentions.

Research Methods

The scope of this study focuses on the coffee shop market of Phnom Penh, the capital of Cambodia. The target population represents all the coffee shop consumers in Phnom Penh, and the responses from a sample size of 295 participants were collected through social media using an online survey questionnaire, created with Google Form. Moreover, the survey questionnaire consists of two main sections. The first section required participants to fill in their demographic information including gender, age, education, income and favorite coffee shop. The second section laid out the 32 scale items aimed to measure each construct of the six main variables featured in this study, including hedonic value, utilitarian value, social factors of place attachment, physical factors of place attachment, satisfaction and behavioral intention. The 32 scale items were adapted from previous studies (Ryu, 2010; Babin, 2005; Waxman, 2006; Chang et al., 2011). Respondents were asked to rate each item using the five-point Likert scale, where 1 = strongly disagree and 5 = strongly agree, respectively. The data collection of this research was carried out over the course of two months, from the start of March to the end of April, 2019. The data obtained was analyzed using descriptive statistics and multiple regression.

Table 1 Research hypotheses.

No.	Hypotheses
H_1	Hedonic value positively affects satisfaction.
H_2	Utilitarian value positively affects satisfaction.
H_3	Hedonic value positively affects behavioral intentions.
H_4	Utilitarian value positively affects behavioral intentions.
H_5	Social factors of place attachment positively affects satisfaction.
H_6	Physical factors of place attachment positively affects satisfaction.
H_7	Social factors of place attachment positively affects behavioral intentions.
H_8	Physical factors of place attachment positively affects behavioral intentions.
H_9	Satisfaction positively affects behavioral intentions.

Research Results

Firstly, descriptive statistics analysis was used to assess the demographic profile of respondents. Secondly, multiple regression analysis was applied to test the hypotheses.

Table 2 Demographic profile of respondents.

Demographic Factors	Responses	Frequency	Percentage
Gender	Male	134	45.4%
	Female	161	54.6%
Age	Less than 20	57	19.3%
	20 - 24	150	50.8%
	25 - 29	69	23.4%
	30 - 34	12	04.1%
	More than 35	7	02.4%
Education	Less than High School	0	00.0%
	High School	14	04.7%
	Undergraduate	217	73.6%
	Graduate	61	20.7%
	Post-Graduate	3	01.0%
Income (Monthly)	Less than $100	57	19.3%
	$100 - $299	82	27.8%
	$300 - $499	66	22.4%
	$500 - $699	37	12.5%
	More than $700	53	18.0%
Favorite Coffee Shop	Amazon	75	25.4%
	Coffee Today	4	01.4%
	Brown	101	34.2%
	Park Café	1	00.3%
	Starbucks	45	15.3%
	Other	69	23.4%

Table 2 shows the demographic information of the respondents. Both the frequency as well as the percentage of all the responses to each demographic attribute, such as gender, age, education, income and favorite coffee shop, are listed in the table.

Table 3 Regression analysis of hedonic value (HV), utilitarian value (UV) and satisfaction (SAT).

Model	B	SE B	β	t	p
HV	0.321*	0.049	0.340*	6.590	0.000
UV	0.453*	0.053	0.437*	8.466	0.000

Note. $F(2, 292) = 132.613$, $p < 0.01$, $R = 0.690$, $R^2 = 0.476$, $R^2_{Adjusted} = 0.472$, *significant at the 0.01 level.

Table 3 provides the regression analysis results of the effect of hedonic value and utilitarian value as the predictor variables on satisfaction as the dependent variable. The results ($F(2, 292) = 132.613$, $R^2 = 0.476$, $p < 0.01$) indicate a statistically significant relationship between the variables and that the two predictor variables, hedonic value and utilitarian value, explain 47% of the variance in satisfaction. Further, utilitarian value ($\beta = 0.437$, $t = 8.466$, $p < 0.01$) is determined to be a stronger predictor than hedonic value ($\beta = 0.340$, $t = 6.590$, $p < 0.01$) in enhancing satisfaction. Thus, the first two hypotheses H_1 (Hedonic value positively affects satisfaction.) and H_2 (Utilitarian value positively affects satisfaction.) are both accepted.

Table 4 Regression analysis of hedonic value (HV), utilitarian value (UV) and behavioral intentions (BI).

Model	B	SE B	β	t	p
HV	0.238*	0.054	0.249*	4.403	0.000
UV	0.455*	0.059	0.433*	7.665	0.000

Note. $F(2, 292) = 86.535$, $p < 0.01$, $R = 0.610$, $R^2 = 0.372$, $R^2_{Adjusted} = 0.368$, *significant at the 0.01 level.

Table 4 illustrates the regression analysis results of the role of hedonic value and utilitarian value, the predictor variables, in influencing behavioral intentions, the dependent variable. The results ($F(2, 292) = 86.535$, $R^2 = 0.372$, $p < 0.01$) demonstrate a statistically significant relationship between the variables. Both predictors, side by side, explained 37% of the variance in behavioral intentions. Moreover, utilitarian value ($\beta = 0.433$, $t = 7.665$, $p < 0.01$) is found to be a more influential predictor than hedonic value ($\beta = 0.249$, $t = 4.403$, $p < 0.01$) in positively affecting behavioral intentions. Therefore, hypothesis H_3 (Hedonic value

positively affects behavioral intentions.) and hypothesis H_4 (Utilitarian value positively affects behavioral intentions.) are all accepted.

Table 5 Regression analysis of social factors of place attachment (SFPA), physical factors of place attachment (PFPA) and satisfaction (SAT).

Model	B	SE B	β	t	p
SFPA	0.408*	0.051	0.352*	8.043	0.000
PFPA	0.572*	0.049	0.515*	11.752	0.000

Note. F (2, 292) = 180.121, $p < 0.01$, R = 0.743, $R^2 = 0.552$, $R^2_{Adjusted} = 0.549$, *significant at the 0.01 level.

Table 5 provides the regression analysis results of the direct effect of social factors of place attachment and physical factors of place attachment, the predictor variables, on satisfaction, the dependent variable. The results (F (2, 292) = 180.121, $R^2 = 0.552$, $p < 0.01$) imply a statistically significant relationship between the variables. This also means that social factors of place attachment and physical factors of place attachment jointly explained 55% of the variance in satisfaction. More importantly, physical factors of place attachment (β = 0.515, t = 11.752, $p < 0.01$) is shown to have a greater effect on satisfaction in comparison to social factors of place attachment (β = 0.352, t = 8.043, $p < 0.01$). On that account, both hypothesis H_5 (Social factors of place attachment positively affects satisfaction.) and hypothesis H_6 (Physical factors of place attachment positively affects satisfaction.) are accepted.

Table 6 Regression analysis of social factors of place attachment (SFPA), physical factors of place attachment (PFPA) and behavioral intentions (BI).

Model	B	SE B	β	t	p
SFPA	0.318*	0.060	0.270*	5.302	0.000
PFPA	0.515*	0.057	0.457*	8.966	0.000

Note. F (2, 292) = 94.659, $p < 0.01$, R = 0.627, $R^2 = 0.393$, $R^2_{Adjusted} = 0.389$, *significant at the 0.01 level.

Table 6 shows the regression analysis results of the impact of social factors of place attachment and physical factors of place attachment, the predictor variables, on behavioral intentions, the dependent variable. The results (F (2, 292) = 94.659, $R^2 = 0.393$, $p < 0.01$) express a statistically significant relationship between the variables, in which case, social factors of place attachment and physical factors of place attachment explained 39% of the

variance in behavioral intentions. In addition, physical factors of place attachment (β = 0.457, t = 8.966, p < 0.01) is revealed to be a stronger predictor than social factors of place attachment (β = 0.270, t = 5.302, p < 0.01) in driving behavioral intentions. Thus, hypothesis H_5 (Social factors of place attachment positively affects behavioral intentions.) and hypothesis H_6 (Physical factors of place attachment positively affects behavioral intentions.) are both accepted.

Table 7 Regression analysis of satisfaction (SAT) and behavioral intentions (BI).

Model	B	SE B	β	t	p
SAT	0.768*	0.039	0.757*	19.851	0.000

Note. F (1, 293) = 394.062, p < 0.01, R = 0.757, R^2 = 0.574, $R^2_{Adjusted}$ = 0.572, *significant at the 0.01 level.

Table 7 presents the regression analysis results of the influence of satisfaction, the predictor variable, on behavioral intentions, the dependent variable. The results (F (1, 293) = 394.062, R^2 = 0.574, p < 0.01, β = 0.757, t = 19.851) represent a statistically significant relationship between satisfaction as the predictor and behavioral intentions as the dependent variable. Accordingly, satisfaction explained over 57% of the variance in behavioral intentions. As a result, hypothesis H_9 (Satisfaction positively affects behavioral intentions.) is accepted.

Research Discussion

This research paper seeks to examine the role of hedonic value, utilitarian value and place attachment in satisfaction and behavioral intentions. Through an analysis of online survey responses gathered from 295 coffee shop consumers in Phnom Penh, Cambodia, the findings can be concluded as follows. Firstly, in consistent with previous research (Jones, Reynolds, & Arnold, 2006; Ryu, Han, & Jang, 2010; Nejati & Moghaddam, 2013; Basaran & Buyukyilmaz, 2015), the results of this study also support the existence of a linkage among hedonic value, utilitarian value, satisfaction and behavioral intentions. In comparison to hedonic value, utilitarian value is found to be more influential in predicting satisfaction and behavioral intentions. In addition, the findings also indicate that even though the respondents agree that hedonic value, in the sense of good feelings, fun experience and absolute joy, and utilitarian value, such as task-accomplishment, seeing the menu items they like and having a feeling of convenience, are both essential to them, they still consider utilitarian value to be a more critical aspect. Secondly, the results of this research verify the significant impact of social factors of place attachment and physical factors of place attachment on satisfaction and behavioral intentions. The outcomes are in line with the notion entrenched in previous research and theoretical literature suggesting that when individuals are attached to a place,

they are committed and loyal to the attachment place and, as a result, are motivated to visit the place more frequently, protect and invest in the place cognitively and financially and recommend the place to friends and family members (Lopez & Sanchez, 2013; Kim, Njite, & Hancer, 2013; Jang, Kim, & Lee, 2015). In this study, between the two dimensions of place attachment, physical factors of place attachment is shown to be a stronger predictor of satisfaction and behavioral intentions. Moreover, while the respondents feel a sense of attachment to their favorite coffee shops due to both social and physical factors, they appear to perceive physical factors such as cleanliness, pleasant aroma, adequate lighting, comfortable furniture, access to outside view, appealing music, natural light and interior décor to be more important than social factors such as opportunity to linger, feeling of ownership, ability to territorialize, trust and respect, anonymity and productivity. Finally yet importantly, similar to previous studies (Han & Ryu, 2008; Ryu, Han, & Jang, 2010), the analysis results demonstrate the crucial role of satisfaction in driving behavioral intentions. There are also several limitations in this research regarding generalizability of results, data collection, and sample.

Research Suggestions

In future research, there are several suggestions to take into consideration. First, future research should aim to study a different population group and replicate this study in other markets to analyze the differences in cultural factors and their potential impact on the research instrument's design and findings. Second, concerning the data collection method, it is advisable for future researchers to perform the survey in person so as to ensure that the respondents indeed fit the pre-established criteria for the target sample and that they all have a clear understanding of the questionnaire as well as a convenient way of obtaining clarification if any confusion or misinterpretation arises. Third, further studies in the future should consider targeting consumers of one specific type of coffee shops with similar characteristics or multiple branches of coffee shop under the same brand names or franchises. Finally, future research should also consider examining the mediating effect of satisfaction on the relationship of hedonic value, utilitarian value, place attachment and behavioral intentions.

References

Altman, I., & Low, S. (1992). *Place Attachment.* New York: Plenum Press.

Babin, B. J., Darden, W. R., & Griffin, M. (1994). Work and/or fun: Measuring hedonic and utilitarian shopping value. *Journal of Consumer Research, 20*(4), 644-656.

Babin, B. J., Lee, Y. K., Kim, E. F., & Griffin, M. (2005). Modeling consumer satisfaction and word-of-mouth: Restaurant patronage in Korea. *Journal of Services Marketing, 19*(3), 133-139.

Basaran, U., & Buyukyilmaz, O. (2015). The Effects of Utilitarian and Hedonic Values on Young Consumers' Satisfaction and Behavioral Intentions. *Eurasian Journal of Business and Economics, 8*(16), 1-18.

Carruthers, M. (2017, January 17). *A brief history of Cambodian iced coffee.* Retrieved from https://theculturetrip.com/asia/cambodia/articles/a-brief-history-of-cam bodian-iced-coffee/

Chea, V. (2018, January 17). *Exploding coffee market sees a new Thai entrant.* Retrieved from https://www.khmertimeskh.com/102469/exploding-coffee-ma rket-sees-new-thai-entrant/

Clark, A. (2007). *Understanding community: A review of networks, ties and contacts* (NCRM Working Paper). Retrieved from National Centre for Research Methods website: http://eprints.ncrm.ac.uk/469/

Han, H., & Ryu, K. (2008). Moderating role of personal characteristics in forming restaurant customers' behavioral intentions: An upscale restaurant setting. *Journal of Hospitality & Leisure Marketing, 15*(4), 25-54.

Hirschman, E., & Holbrook, M. (1982). Hedonic consumption: Emerging concepts, methods and prepositions. *Journal of Marketing, 46*(3), 92-101.

Hor, K. (2018, July 31). *Competition hot for capital's cafés.* Retrieved from https://www.phnompenhpost.com/business/competition-hot-capitals-cafes

Jang, Y. J., Kim, W. G., & Lee, H. Y. (2015). Coffee shop consumers' emotional attachment and loyalty to greenstores: The moderating role of green consciousnessYoon. *International Journal of Hospitality Management, 44*, 146-156.

Jones, M. A., Reynolds, K. E., & Arnold, M. J. (2006). Hedonic and utilitarian shopping value: investigating differential effects on retail outcomes. *Journal of Business Research, 59*, 974-981.

Kasnaeny, K., Sudiro, A., Hadiwidjojo, D., & Rohman, F. (2013). Hedonic and utilitarian motives of coffee shop customer in Makassar, Indonesia. *European Journal of Business and Management, 5*(25), 75-81.

Kim, Y. J., Njite, D., & Hancer, M. (2013). Anticipated emotion in consumers' intentions to select eco-friendly restaurants: Augmenting the theory of planned behavior. *International Journal of Hospitality Management, 34*, 255-262.

Lim, E. A., & Ang, S. H. (2008). Hedonic vs utilitarian consumption: A cross-cultural perspective based on cultural conditioning. *Journal of Business Research, 61*(3), 225-232.

Lopez, M. L., & Sanchez, M. (2013). Direct and indirect effects of received benefits and place attachment in willingness to pay and loyalty in suburban natural areas. *Journal of Environmental Psychology, 34*, 27-35.

Nejati, M., & Moghaddam, P. P. (2013). The effect of hedonic and utilitarian values on satisfaction and behavioural intentions for dining in fast-casual restaurants in Iran. *British Food Journal, 115*(11), 1583-1596.

Oliver, R. L. (1996). *Satisfaction: A behavioral perspective on the consumer.* New York: MaGraw Hill.

Palmatier, R. W., Dant, R. P., Grewal, D., & Evans, K. .. (2006). Factors influencing the effectiveness of relationship marketing: A meta analysis. *Journal of Marketing, 70*(3), 136-153.

Patterson, P. G., & Spreng, R. A. (1997). Modeling the relationship between perceived value, satisfaction and repurchase intentions in a business-to-business, services context: An empirical examination. *International Journal of Service Industry Management, 8*(5), 414-434.

Rosenbaum, M. S., Ward, J., Walker, B. A., & Ostrom, A. L. (2007). A cup of coffee with a dash of love: An investigation of commercial social support and third-place attachment. *Journal of Service Research, 10*(1), 43–59.

Rowles, G. D. (1980). Growing old "inside": Aging and attachment to place in an Appalachian community. In N. Datan, & A. Lahmann (Eds.), *Transitions of aging* (pp. 153-170). New York: Academic Press.

Ryu, K., Han, H., & Jang, S. (2010). Relationships among hedonic and utilitarian values, satisfaction and behavioral intentions in the fast-casual restaurant industry. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 416-432.

Spreng, R. A., MacKenzie, S. C., & Olshavsky, S. W. (1996). A reexamination of the determinants of consumer satisfaction. *Journal of Marketing, 60*(3), 15-52.

Tuan, Y. F. (1974). *Landscapes of fear.* New York: Pantheon.

Tumanan, M. A., & Lansangan, J. R. (2012). More than just a cuppa coffee: A multi-dimensional approach towards analyzing the factors that define place attachment. *International Journal of Hospitality Management, 31*, 529-534.

Waxman, L. (2006). The coffee shop: Social and physical factors influencing place attachment. *Journal of Interior Design, 31*(3), 25-52.

Nursing Care in Palliative Care and End of the Lifecare System in Chronic Renal Disease Patients: Nang Rong Hospital Buriram Province since 2018-2019

Patthamaporn Apaijitt[1]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ และเป็นการสังเคราะห์องค์ความรู้จากการปฏิบัติงานในการดูแลผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรังแบบประคับประคองและระยะท้าย ในโรงพยาบาลนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์ อาการ อาการแสดงที่เกิดขึ้นในผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรังแบบประคับประคองและระยะท้าย และ 2) นำข้อค้นพบมาสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อเสนอแนะพัฒนาระบบการดูแลผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรังแบบประคับประคองและระยะท้าย เลือกพื้นที่แบบเจาะจง คือ โรงพยาบาลนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ได้แก่ กลุ่มผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรังที่เลือกดูแลแบบประคับประคองและระยะท้าย จำนวน 50 คน ตั้งแต่ตุลาคม พ.ศ. 2560-เมษายน พ.ศ. 2562 วิธีการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การสนทนากลุ่มย่อย ตลอดจนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า 1) สถานการณ์ อาการและอาการแสดง แบ่งกลุ่มอาการตามมิติ ดังนี้ กลุ่มแรกคือกลุ่มอาการความทุกข์ทรมานมิติทางกาย ได้แก่ (1) อาการปวด (2) อาการทางระบบทางเดินอาหาร เช่น คลื่นไส้ อาเจียน ท้องผูก ถ่ายเหลวบ่อย (3) ระบบทางเดินหายใจ เช่น หอบเหนื่อย หายใจไม่อิ่ม (4) ระบบทางเดินปัสสาวะ เช่น ปัสสาวะน้อยและบ่อย และปัสสาวะไม่ออก (5) ระบบไหลเวียนเลือด และ (6) อาการทางกายหรือพฤติกรรมอื่นๆ เช่น อาการปวดศีรษะ อาการบวมตามอวัยวะต่างๆ เช่น แขน ขา เปลือกตา พฤติกรรมกระสับกระส่าย กระตุก ผุดลุกผุดนั่ง นอนไม่หลับ กลุ่มที่ 2 คือกลุ่มอาการทางจิตใจ เช่น ซึมเศร้า วิตกกังวล ความไม่รู้เรื่องโรค ยา การดูแลตนเองเมื่อกลับบ้าน และห่วงครอบครัว กลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มอาการมิติสังคม ได้แก่ การสูญเสียหน้าที่การงาน ภาพลักษณ์เปลี่ยนแปลง บทบาททางสังคม เศรษฐกิจ และรายได้ และ กลุ่มที่ 4 คือกลุ่มอาการมิติจิตวิญญาณ เช่น การกลัวตาย กลัวความเจ็บปวดก่อนตาย ตายแล้วไปไหน และที่พึ่งทางจิตวิญญาณ และ 2) ข้อค้นพบการสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อพัฒนาการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังในระยะที่โรคคุกคามและมีอาการแทรกซ้อน ผู้ป่วยควรได้รับการสื่อสารเกี่ยวกับระยะของโรค อาการ อาการแสดงที่จะเกิดขึ้น การพยากรณ์โรค ระยะเวลาที่โรคดำเนินในระยะท้าย การดูแลตนเองที่บ้าน และการสอนทักษะการดูแลครอบครัว ตลอดจนหน่วยงาน หรือผู้ที่สามารถติดต่อได้ในระยะวิกฤติ และการทำงานด้วยเครือข่ายสหสาขาวิชาชีพ

คำสำคัญ: ไตวายเรื้อรัง, การพยาบาล, องค์รวม, ประคับประคอง, ระยะท้าย

Abstract

Qualitative research method was used in this study in order to synthesize knowledge from work in the palliative care of the chronic renal failure patients in Nang Rong Hospital, Buriram Province. The purposes of this study were 1) to study the situation, signs, and

[1] ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค สาขา สาธารณสุขชุมชน, การพยาบาลเฉพาะทางสาขาประคับประคอง,โรงพยาบาลนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์, ritar_ritar@hotmail.com

symptoms that occur in patients with chronic renal failure, and 2) to synthesize knowledge to develop a care system for palliative and chronic renal disease patients**.** Purposive sampling was used for seclecting area of the study which is Nang Rong Hospital, Buriram Province. The target group was a 50 people of patients with chronic renal failure who selected palliative care and end of life care from October 2017-April 2019. The methods of this study were in-depth interviews, observation, focus group discussion, and collaborative knowledge sharing. Results of the study were as follows: 1) situations, signs, and symptoms was divided the symptoms according to the dimensions. The first situation is physical suffering group symptoms which are (1) pain, (2) gastrointestinal symptoms such as nausea, vomiting, constipation, diarrhea, (3) respiratory system such as dyspnea, hyperventilation, (4) urinary system such as less urine, frequent and no urine, (5) circulatory system, and (6) physical symptoms and abnormal behavior such as headache, swelling of organs such as limbs, eyelids, restless leg syndrome, agitation, and insomnia. The second situation is psychological symptoms such as depression, anxiety, stage of disease, medication, self-care and family concerns. The third situation is social dimension syndrome including loss of work, self Image changed Social, economic and income roles. The fourth situation is spiritual dimensions such as fear, death, fear of pain before death, where to go, and spiritual dependence. 2) Result of the synthesis for the care of chronic kidney disease in the period of threatening diseases and complications indicated that patients should be communicated about the stage of the disease and signs of symptoms that will occur. It is consisted of prognosis, the duration of the disease progresses at the end, self-care at home and teaching skills for family care. In addition, agencies or contact person in the crisis period and working with multidisciplinary networks are also needed for the communication.

Keywords: Chronic Renal Disease, Nursing Care, Holistic Care, Palliative Care, End of Life Care.

Introduction

Chronic renal failure there is an increased incidence of the disease every year and the disease is not cured. It has a long duration of disease risk of serious complications especially cardiovascular disease. This is the main cause of death-causing chronic kidney disease to be a global health problem including Thailand and likely to be more severe. Chronic renal failure is a disease caused by kidney degeneration and the kidneys cannot filter waste effectively. This kidney failure cannot return to normal, and it must be treated at present. There are 4 methods as follows: 1) hemodialysis with artificial kidney machine, 2) continuous peritoneal dialysis, 3) kidney transplantation, and 4) palliative treatment. Chronic kidney disease patients who reject dialysis that must receive palliative treatment which will cause complications and will enter the final phase sooner. The symptoms are more severe making patients affected by physical, mental, emotional, family, social and spiritual. Patients will have weak and fatigue. There are more restrictions on activities. Patients and families are faced with

suffering from diseases that occur. Economic and social problems, therefore patients need to rely more on caregivers or families. A caregiver is an important person in care. Patients will focus on care to meet the needs of patients. The end of life is to relieve symptoms suffering from unwanted symptoms and signs. Caring for patients is to be comfortable both physically and mentally covering social and spiritual responses. The situation of end-stage renal disease in the elderly increase in the elderly population around the world. It is resulting in an increase in health problems because older people have more complex lifestyles than other age groups, and the aging condition of the elderly has deteriorated over time. Patients with chronic renal failure around the world found that prevalence of chronic renal failure from 12.3% of the population in the year 1988-1994 and increased to 14% of the population in the year 2005-2010. In 1997, it found that chronic renal failure patients treated renewal of renal failure in Asia per million population as follows: found 1,076 people in Japan, 567 people in Taiwanese, 464 Singaporeans, 226 South Koreans, 102 Malaysian people. The Nephrology Society of Thailand in 2009 found that the prevalence of chronic kidney disease in stage 1-5 equals 17.5% of the population. The prevalence of chronic kidney disease is increasing. As the age increases, the most fragmented in Bangkok and the metropolitan area in 2003. Statistics of Ministry of Public Health reported that the prevalence of chronic renal failure patients nationwide. There are 439 results per million populations with the northern region having the highest prevalence and the lowest southern region. In Nang Rong Hospital, there is chronic renal disease patients in the Kidney Clinic in 2017. There are 688 total chronic renal failure patients which divided into Phase 1, number 60, Phase 2, number 28, Phase 3, 202 persons, Phase 4 Number 238 people, stage 5, number 160, year 2018, total renal failure patients, 666 people. Divided into phase 1, number 64, stage 2, number 41, stage 3, number 179, stage 4, number 239, stage 5, number 143, year 2019, total 680 chronic kidney failure patients divided into phases 1, 64 people, Phase 2, 41 people, Phase 3, 181 persons, Phase 4, Number 246, Phase 5, 148 people, respectively, Chronic renal failure patients from the Kidney Clinic Sent patients to consult Palliative care team as follows: Year 2017, number 65, year 2018, number 80, and year 2019, number 159, respectively. The ratio of patient submissions palliative care service system as a percentage per year as follows: Year 2017, 9.5 percent, 2561 percent, 12.76 percent and 2562 percent, and 23.38 percent, respectively. The World Health Organization has set guidelines for the end of life care by focusing on the principle of patients as a center for nursing care. Nursing care with standards is taking into account individuality, belief, religion, to prepare for death as well as taking care of patients at the end of life.

Research Objectives

1. To study the signs and symptoms that occur in chronic renal failure patients in Palliative and end of life care.

2. To synthesize the knowledge to develop a care system for palliative and chronic renal failure patients.

Research Methods

1. Research design was qualitative research with participatory observation, field note record, focus group discussion and in-depth interview. The the target group was selected by using purposive sampling.

2. Scope of research of area study, the researcher selected Nang Rong Hospital because this is a general hospital responsible for the care of patients in the area. There are 8 districts for the total responsibility including Nang Rong District, Chamni District, Pakham District, Non Suwan District, Nong Ki District, Non Din Daeng District, Lahan Sai District, and Chaloem Phra Kiat District.

3. Sample group of this research were patients or relatives who have experience in palliative care and end-stage renal disease patients who came to services in Nang Rong Hospital Buriram province. In the phase of qualitative research, researcher designs to obtain information and the answer that covered by using a variety of educational techniques in order to obtain facts in the study as well as to reduce the gap between the researcher and the information provider group to have the opportunity to be intimate. Having a relationship as the researcher is the insider and will allow the atmosphere to collect information and exchange ideas with smoothness.

4. Research tools of this research were developed to achieve the objectives and obtain the information about the study. The researcher conducted the survey to obtain information with a quality approach by using a semi-structured interview, observation techniques, non-participation observation, interview. Therefore, the tools used to collect data for research were divided into 3 characteristics as follows.

1. Individual tools were the use of the researcher itself. It was an important tool for the observer to ask questions, take notes and analyze data. Semi-structured interview form was used for talking to broad information providers. It can drill immediately when appearing interesting information about the issues studied and record field data into a journal that the researcher uses for data recording from observations, interviews, issues, comments received from educators, providing information as well. Data from both note record and observations were analyzed during the study to find information in the area.

2. Documentation tools were the use of documents to help collect data by using in conjunction which were personal tools. Interview Question form was used for in-depth interview and observation techniques was also used for collecting data without participation.

3. Research Tools

3.1. Recording tape for an in-depth interview before recording every

time, the researcher will inform and ask for permission to provide information before the interview.

3.2 Field note for in-depth interview and information recording obtained from observation.

3.3. Every time that taking pictures, the researcher will first ask for permission

5. For data collection method, the researcher collected, analyzed data, extract data and summarized results including synthesis of core issues as well as using own observation to every participant. In addition, the researcher has more than 28 years of experience as a professional nurse of health care and access to native's points of view information that can enhance the skill of data collection.

6. Data analysis of this research used content analysis with the following steps:

1. Remove the interview from a verbatim voice recorder.

2. Categorize data and then discuss the results and analyze the data using the care principles according to orem theory and using the King's goal attainment theory.

3. Analyze the interview data by the researcher and the participants in the analysis of 3 independent people. (Independent coding) In the event that the analysis results do not match. A meeting to request comments was set from researchers and experts to analyze and agreed in order to conclude the results of the analysis.

7. Reliability of research, the researcher used the method of asessing the reliability of the data in accordance with Lincoln and Kuba's guidelines (Lincoln & Guba, 1985) by 1) The researcher has explained the context in which the characteristics and acquisition of the information provide, 2) before each interview ends, the researcher summarized the information that the informant confirms and corrects. Examination or commenting on preliminary conclusions that have also been analyzed, and 3) the researcher uses the information obtained from the study to examine and adjust according to the suggestions received from experts which was an external audit (inquiry audit) to confirm the integrity of the information in the study.

8. Ethical considerations

1. The researcher has requested permission to collect data from the director of Nang Rong hospital to request permission to collect data in research studies. After permission, the researcher met the head nurse and head of the kidney disease department to introduce and clarify the purpose, details of data collection and request for cooperation in research.

2. Respect for a person, the researcher will allow the participants to research and provide information to write, sign, and agree to participate in the project. Participants are willing to join the project by requesting them to sign the joint research in group discussions or in-depth interviews in orer to collect information**.** Participants will receive detailed

explanations and information about research including consent documents to participate in research in an interview to confirm quantitative data**.** The researcher will honor and respect the personal rights of participants which everyone has the right to disclose personal information independently. They have the right to speak or express opinions freely and equally. During the interview, if recording images or sounds or taking notes will notify the student and request permission before recording every time**.**

3. Researchers protect the rights and respect the individuality of the participants by introducing the researcher. The researcher explained the educational objectives and explain to the researcher to understand which has details about the researcher, research objectives, expected benefits, conducting research, rights of the researcher, concealment and the responsibility of the researcher with the opportunity to ask questions until understanding and give autonomy principles in participating in research or can withdraw from the research at any time. For this reason, this will not affect the medical treatment received by the researcher taking into account the principles of justice and to allow participants to receive what they normally receive and provide appropriate benefits such as regular medical care and nursing care. It is also obtaining treatment and eligibility information to decide to accept or reject treatment. The researcher treats all participants equally so that the decision to participate in the program is based on understanding, willingness and voluntary along with signing consent in participating in the research.

4. Benefits of this research indicated that the researcher respects personal rights and takes into account the benefits of harm (Benefit and non maleficent) by the researcher. About research with the rights, the researcher is concealing the secret of the researcher and the information from interviewing of the participants that will be kept confidential and will not be disclosed. It will also not have any impact on the participants in the interview, and will not use questions to accelerate the awkwardness or threaten the mind. I noticed, the researcher feels uncomfortable and will immediately realize what should be done. It will not accelerate by focusing on personal benefits by giving the opportunity for key informants to choose and practice with peace of mind. During the conversation, if there is an inconvenient answer to answer, it will be free to not answer that information. Notes must be approved by the researcher first. In addition, in the process of summarizing and disseminating research results, the researcher will present educational information in the overview and the presentation. Researcher will also present the code instead of the name and surname in order to create confidence for the researcher about the data for cooperation, and will be used in research studies in order to create academic benefits only.

Research Results

Research results of nursing care in palliative care and end of the life care system in chronic renal disease patients in Nang Rong Hospital Buriram province since 2018-2019 can be shown as follows:

Part 1: Analysis of situation information, symptoms, signs occurring in patients with palliative and chronic renal failure using statistics showing the number and percentage.

Table 1 The number and percentage of sampling gender.

Gender	Number	Percentage
Male	22	34
Female	38	76
Total	**50**	**100**

[ชื่อ นามสกุล (ปี : หน้า)]

From table 1, the sampling groups are classified according to the gender. It was found that 38 females were accounted for 76 percent, and the number of male was 22.34 percent, respectively.

Table 2 The number and percentage of sampling age.

AGE	Number	Percentage
40-50	5	10
51-60	9	18
61-70	10	20
71-80	16	32
≥81	10	20
Total	**50**	**100**

From table 2, the sampling group was classified by age range, it was found that there were a maximum of 16 people between the ages of 71-80 years old that accounted for 32 percent. Then, it was followed by the age higher than 81 years old and the age range of 61-70 years old, there were 10 people and accounted for 20 percent.

Table 3 The number and percentage of sampling groups in the research lassified by marital status.

Status	Number	Percentage
Single	10	20
Married	25	50
divorce/widow status/separation	15	30
total	**50**	**100**

From table 3 classified by marital status, it was found that the status of the couple has the highest number of 25 people representing 50 percent, and followed by divorce /widow status/separation of 15 people representing 30 percent and single status of 10 people representing 20 percent, respectively.

Table 4 The number and percentage of underlying diseases of the sampling group.

Disease	Number	Percentage
Diabetic	15	19.48
Hypertension	29	37.6
Lipidemia	18	23.38
Chronic Renal Disease	10	12.99
Other	5	6.49
total	**87**	**100**

From table 4 the sampling groups classified by common diseases found that most people with congenital diseases are hypertension, and it was 29 people accounting for 37.6 percent, Lipidemia was 18 people representing 23.38 percent, diabetes was 15 representing 19.48 percent, Chronic Renal Disease was 10 people representing 12.99 percent and 5 other diseases with 6.4 percent, respectively.

Table 5 The number and percentage of Signs and Symptoms of sampling.

Signs and Symptoms	Number	Percentage
1. Physical symptoms		
1. Pain	40	12.31
2. GI tract	35	10.77
3. Respiratory system	45	13.85
4. Kidney system	39	12.00
5. Heart and circulation system	35	10.77
6. Other	38	11.69
2. Psychology symptoms	31	9.54
3. Social symptoms	33	10.15
4. Spiritual symptoms	29	8.92
total	**325**	**100**

From table 5, it was classified by symptoms, symptoms and showed that the highest rank was 1) physical symptoms divided into 45 respiratory symptoms with 13.85 percent, followed by pain of 40 people accounting for 12.31 percent, kidney symptoms of 39 people accounting 12.00 percent, and other symptoms of 38 people acoounting for 10.15 percent, symptoms in the gastrointestinal tract of 35 people accounting for 10.77 percent, cardiovascular system symptoms of 35 people accounting for 10.77 percent, 2) social symptoms of 33 people accounting for 10.15 percent, 3) Psychology symptoms of 31 people accounting for 9.54 percent, and 4) syndrome in the spiritual dimension of 29 people accounting for 8.92 percent.

Table 6 The number and percentage of Disease awareness, stage of the disease, prognosis and the treatment plans of the sampling group.

Topic	Number	Percentage
1. Disease awareness	35	36.45
2. Disease Stage	25	20.04
3. Prognosis	13	13.54
4. Treatment plans	23	23.96
total	**96**	**100**

From table 6, it can be classified by disease awareness, disease stage, prognosis and treatment plans for signs. It was found that the perception of the disease was 35 persons with

36.45 percent, followed by the recognition of the disease stage of 25 people accounting for 20.04 percent, perceived the treatment plan of 23 people accounting for 23.96 percent and the prognosis of 13 people accounting for 13.54 percent, respectively.

Table 7 The number and percentage of Advance Care Plan.

Topic	Number	Percentage
1. No Endotracheal tube	39	8.13
2. No Cardiopulmonary Resuscitation	40	8.33
3. Rejection of ventilation	39	8.13
4. No Nasal tube	45	9.38
5. No entry to the intensive care unit	45	9.38
6. No cardiac Drugs	35	7.29
7. No circulation system drugs	35	7.29
8. No Renal replacement therapy	42	8.75
9. No Blood & intervein infusion	25	5.21
10. Comfort care	50	10.42
11. Assigning a husband/wife/child to decide instead when not feeling	45	9.38
12. Living will	40	8.33
total	**480**	**100**

From table 7, it can be classified by of advance care plan. It found that most chose requesting treatment for comfort at the end of 50 people accounting for 10.42 percent, followed by Denial of entry to the intensive care department, assigning a husband/wife/ child to make a decision instead of being unconscious and denying the use of nasal feeding tubes of 45 people, accounting for 9.38 percent. Rejection of dialysis of 42 people accounting for 8.75 percent refused to put on resuscitation and there are 40 living beings in writing accounting for 8.33%. Denial of intubation and denial of ventilation for 39 people accounting 8.13 percent. Refusal to use cardiac drugs and denial of drug use, increased blood pressure by 35 people accounting for 7.29 percent, and denial of blood and blood and saline compounds of 25 percent, respectively.

Table 8 The number and percentage of the place of death of the sampling group.

Topic	Number	Percentage
1. Home	42	84
2. hospital	5	10
3. Uncertain	3	6
total	**50**	**100**

From table 8, it can be classified by of place of death and it found that most requesting the death of 42 people at home, 84 percent, followed by death at the hospital, 5 people, 10 percent and not sure, 3 people accounting for 6 percent in the group, choose to die at home, confident in the care of the family. And hospital service system for restrictions for Individuals who choose to die in the hospital because there is no home no family lives alone. The house is far from the neighbors and the district health promotion hospital. There is no administrator. No family, no caregivers and have not talked to the family. And not yet decided.

Table 9 The number and percentage of the needs of the end of life.

Topic	Number	Percentage
1. No suffer	50	13.81
2. Prepare to die	50	13.81
3. Death among family members	45	12.43
4. Doing rituals according to faith before death	37	10.22
5. Say goodbye	40	11.05
6. Caring for places that want to die	45	12.43
7. Receive confirmation information to calm the mind before death.	47	12.98
8. Be encouraged Warmly touch the patient From loved ones and caregiver	48	13.26
total	**362**	**100**

From table 9, it can be classified by the needs of the end of life. It found that most chose of them no suffering and the preparation of death and the order of 60 people accounting for 13.81 percent, followed by encouragement touching the patients warmly from loved ones and caregivers of 48 people accounting for 13.26 percent, received confirmation information to calm the mind before of 47 deaths accounting for 12.98 percent of deaths

among family members and care in places where 45 deaths were needed accounting for 12.43%, 40 farewell deaths accounting for 11.05 percent.

Part 2: Using the findings to synthesize the knowledge to develop the care system for palliative and chronic renal disease patients.

The discovering suffering indicated that physical dimensions, mental dimensions, social dimensions, and spiritual dimensions were linked all dimensions. There is a focus on the conceptual system and the process of using an open system theory framework as the basis of the theory. A large system under the health care system are giving priority to the process of interpersonal interaction when performing nursing procedures. Therefore, it can be concluded that the following picture chart based on the orem theory and the nursing framework are related to King's goal attainment theory as shown in Figure 1.

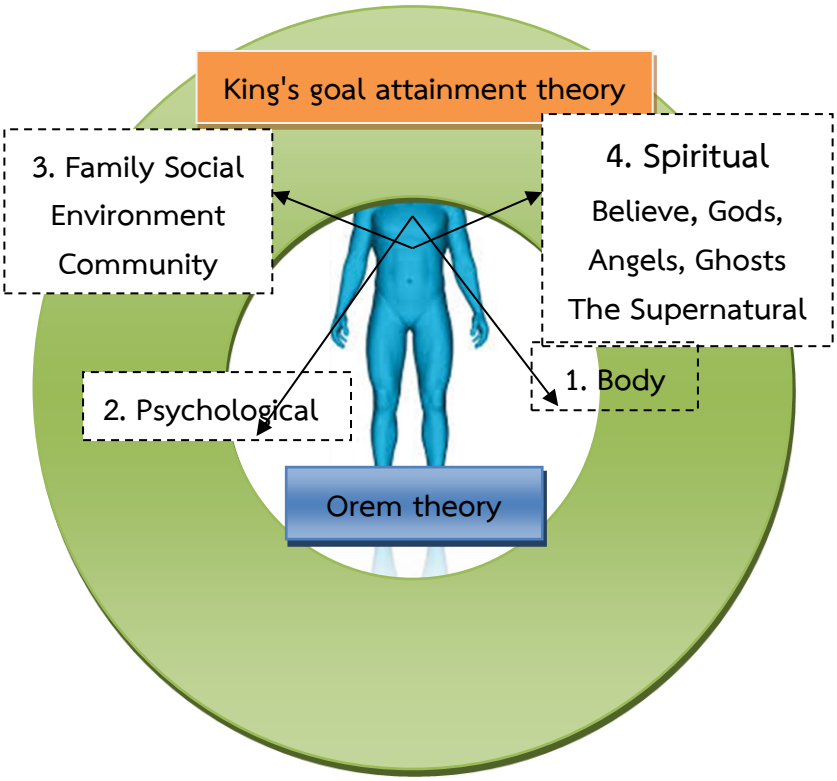

Figure 1: Symptoms of palliative renal disease in the end-stage: the care process according to Orem's theoretical framework and nursing framework According to King's theory.
Source: Patthamaporn Apaijitt, 2019.

From figure 1, caring for patients with end-stage chronic renal disease can be explained as the following elements.

1. Assessing the problems of patients and their families, chronic renal failure must cover all dimensions that may occur to patients and families every stage of the disease because the disease is not cured. It also has a long duration of disease and risk of serious

complications especially cardiovascular disease. which is the main cause of death. Assessment skills are important and necessary for caregivers. In this group of patients, complications will occur and will enter the final stage. Fast and the symptoms are more severe than others that Making patients affected by physical, mental, emotional, family, social and spiritual. Patients will have fatigue and fatigue, and there are more restrictions on activities. Patients and families are faced with suffering from the disease that happens to take care and help manage suffering that occurs in physical dimensions, mental dimensions, social dimensions, and spiritual dimensions.

2. Communication of information according to truth to allow patients and families to prepare themselves for planning, deciding on treatment options that are suitable for the disease, period, disease and family as well as planning for home care. In this group of patients, if receiving information about self-care control of water and foods to slow down the deterioration of the kidneys, it may be able to live longer than others.

3. Participation of patients and families in deciding on treatment suitable for the condition of patients and families as well as respecting the decisions of patients and families.

4. Team multidisciplinary work in both the public and private sectors which will have good results and good quality of life for patients and families such as government, public sector, foundations and volunteers in the community to follow up the power both inpatients, caregivers and families. It will improve the quality of life of patients and take care of themselves, and it can last longer.

5. Caring for human dignity according to faith and community culture patients and families promoting the use of remaining life with good quality of life as well as peaceful death as planned by patients and families.

Summary of care for patients with the end-stage chronic renal disease, it must be evaluated that covers all dimensions and will work effectively. It must consist of a team that is well equipped with knowledge, communication skills or complete information. There is a modern knowledge transfer consistent with the culture and way of life of patients and families. Respect the judgment in the selection of Patients and families are important by palliative care personnel or teams and end-users who provide information as an alternative for patients and families to make decisions.

Discussions

The study of nursing care in palliative care and end of the life care system in chronic renal disease patients in Nang Rong Hospital Buriram province since 2018-2019 were discussed in this research. The researcher wishes to discuss the research results as follows:

This study found that the sample group was found to be a large group of elderly people. When chronic kidney disease patients enter the final phase, it should choose a palliative treatment method that increasing the severity of the disease and the deterioration

of the kidneys which causes complications to all systems in the patient's body. Therefore, it needs to be closely monitored by the caregiver both in the hospital and at home in order to reduce the pain and suffering of various symptoms. It may occur in all dimensions and improve the quality of life of patients and families allowing patients to live as long as possible before reaching the end of their lives and living peacefully in accordance with this. Therefore, patients should be treated with proper physical suffering in accordance with the study of Sriviang Phairotkul said that: "... Pain treatment in end-patients uses the principles of the World Health Organization to provide painkillers according to the steps and the use of non-invasive methods such as by mouth and by the clock, the size is not limited. However, it still need to evaluate, track the selection of the type and adjust the size according to the severity that not according to the disease stage. When the painkiller at the same level is not effective in high doses, then it should be adjusted to a higher level of medication. At same time and when the pain improved, it was reduced in size according to the severity. When it is continuous, pain must be administered according to the schedule in order to control the symptoms (around the clock). There is occasional pain caused breakthrough pain, and is also supplemented with fast-acting drugs to quickly control the diet. At present, the medicine that according to the pain mechanism occurs before dying, patients should receive pain management first. Therefore, patients die peacefully..." (SriViang Phairotkul, 2559: 45). Caring for end-stage chronic renal disease patients was under faith eating behavior, exercise, lifestyle, culture and environment that are specific to the communities in which patients and families live. Care is focused on linking to the belief. Culture and practices exist to increase the quality of life of patients as good as possible to bring good care results and when the end of the patient's life has gone peacefully And the family can continue to live normally.

There are psychological suffering groups such as depression, anxiety, refusal, ignorance about the disease, medicine, and family concerns assessment of this dimension that the patient can see the reaction to the illness of the patient every day. Planning for medical treatment that do not need to find everything in everyone is needed and may reverse the symptoms in the past depending on the event. Factors affected patients may occur in unequal patients, and not at the same time. Some may reject the truth for the rest of their lives and some cases do not have a certain term such as not bargaining at all. However, it is immediately sad in cases where mental health is very good that may accept reality quickly. These mental reactions may be reversed. For example, the patient can accept the diagnosis results, disease stage or prognosis, but when the condition worsens such as walking cannot come back to anger or new depression. Therefore, it is a very comprehensive and flexible theory. In each case, it varies according to the context of the story. Therefore, the caregiver must evaluate every day and observant in accordance with Somchit Hancharoenkul, "... the psychological distress of the end-patient each person's expression is completely different ... "(Somchit Hancharoenkul, 2011: 35).

A social suffering syndrome that affects patients and families the role of patients in the family: including fatherhood, motherhood, children, husband or wife, grandparents, these roles will affect the mental state of family members or the potential to handle various problems. Family needs family institution is important to most people families will influence thoughts and decisions. The patient will sometimes give the family the decision-maker instead of the matter about his illness at the same time. Family relationships may create embarrassment for patients. If the needs of patients and families are interrupted, there is a conflict between family members. Finding out who influences the thoughts of patients and members. Other people in the family can make that person feel the same team as the caregiver will make the care of the end-patient to achieve the objectives of the patient most. In addition, discussions provide information about disease, stage of disease, as well as treatment plans. It will help patients and families to make informed decisions and improve the quality of life for patients and families. It is talking to provide various information to patients and relatives continuously in the present. Make patients and relatives know and understand about diseases, disease stages, medical plans prognosis causing no issues in the conflict between officials and patients Responding to the needs of patients and families including counseling In a tragic state of loss and separation. According to the study, it has been found that deciding to choose the most deadly places to choose at home. In the group, choose to die at home, confident in the care of the family. Hospital service system as for the limitations for those who choose to die at the hospital because there is no home and no family or lives alone. The house is far from the neighbors and the district health promotion hospital has no administrator. The group is not sure because there is no family, no caregivers, and hasn't talked to the family. It is not yet decided if there is a social network and social support. Social network is study of the relationship of people and the environment contain with family or relatives, friends, work buddies or schools, neighbors, agencies or organizations. Religious groups search for social networks of patients and families and will know that patients receive love, attention, appreciation, and praise from social networks Social support will have an effect on mental state, emotion, and scope, covering both giving and receiving from family members. Another important social network is volunteers who come to help patients that will cause the patient to die peacefully.

The group suffering from spiritual dimensions such as fear of death, fear of pain before death. Where are the dead? Caregivers should have communication skills for patients and families. Accept the truth of life accept and see that life is part of nature. It is a related relationship and nothing is permanent. Death is a very natural thing. Being healthy is just a step in the development of a better life than it is. Death is not to be avoided or managed, but it is something that everyone must consider. In this sense, death is not something that is separated from life. The aim of death is to liberate yourself from the strong commitment. If

the patient is not relieved or prepare to die may cause the patient to be afraid of death, as Phra Phaisan Wisalo said that. "... Death is a terrible thing for those who have forgotten to die, or thinking but going to the front, but not scary for those who are well prepared in spite of who knows that he must die sooner or later but instead of being prepared in advance, most people choose to come to face when death comes. Gradually said that again but today, have fun or ask for money first. As a result, when death appears in the foreground, panic is calling for frustration, but even then it was difficult who can help how prepared are you? Received only those results ... " (Interview: 29 March 2018). In accordance with Sriviang Phairotkul said that "... palliative care to the last stage. There must be four principles of care as follows: 1) communication, understanding (Communication), 2) disease management, (3) care of physical symptoms (Symptoms Control), 4) care of the mind, mental, social, spiritual (Psycho-social-spiritual care, communication, understanding (Communication) for patients and families to decide. Including diagnosis prognosis existing treatment guidelines, goal clarification, advance planning for treatment in the final stages of life (Advance care planning means communication between doctors, nurses and patients and relatives about future care for patients especially in the last phase of illness. Patients are often unable to decide or communicate their needs. Therefore, there is a need to prepare in advance) ...". (Sriviang Phairotkul, 2562) and in accordance with Kubler-Ross (1992) that describes the response to death and the last phase of the life of the general person is divided into 5 phases, namely, rejection distance, anger phase, negotiation period, melancholy period and acceptance period. Which each period may occur at any time without necessity must be sorted or may occur back and forth in each stage. Patients who are near to death will have a great need for spiritual support and want to be mentally dependent.

Therefore, nurses or caregivers must release suffering in all dimensions, dimensions, minds, social dimensions from patients, so the patient will have time in the last period of life to take care of the spiritual dimension and also found that the closest thing to death is neglect. Being alone and need someone who understands is besides when the patient needs. Which each patient may have different feelings and needs those who are close should give patients the opportunity to express their feelings and needs. By talking and being a good listener and should follow the needs of near-death people which includes the need for maintenance. However, it should be assessed whether the demand arises from the decision of the patient depending on any factors or basis. If it is a decision based on emotions, it may not be a real need. The person should delay the practice first and should support the mind first. Then, finging the needs of patients in dimensions and spirit until the patient is confident realizing that death is a normal process of life accept death.

From this study, we know that in addition to providing information about taking medicine. According to the treatment plan food and water control, it came to the doctor's appointment giving importance to strictly following the doctor's orders end-patient care is

taking medicine. According to the treatment plan and consistency and taking the patient to check the doctor's appointment in order to monitor the symptoms and evaluate kidney function. As patients and primary caregivers refuse treatment with renal therapy what you need to talk and understanding the patient is planning ahead and making life wills. From the study, most samples obtain information about disease, stage of disease, prognosis, clear treatment goals. Patients and families will have time to understand and make decisions about planning ahead and making a living will for the family. No need to make urgent decisions and most choose to die at home among loved ones would like to receive confirmation that left no time for living want to say goodbye to allow the patient to go peacefully, and the family can continue to live normally.

Conclusion

Caring for palliative and chronic renal failure patients assessment and care must be covered in all dimensions. Besides the caregiver must have the expertise as a professional. It still need other skills to support patients and relatives. It is being taken care of covering the physical, mental, social and spiritual dimensions. The work requires the cooperation of multidisciplinary as well as having to rely design of joint care of patients and families according to their beliefs community culture the final phase of life is approaching. Most patients will recognize by themselves and try to deal with themselves. They want to go home under the feeling of wanting to go home. There are many needs of patients that the care team didn't know and thought that staying in a hospital would be better care with equipment. They have knowledgeable people that having the ability to help patients better patients themselves are not able to deal with themselves in situations that are in a critical period of life like that. Relatives are not sure how to decide for caring at the end of life. There is no fixed formula, but it is the whole body of life. The holistic context state of disease and medical treatment, economic conditions, understanding of nature of life and death based on beliefs, cultures, traditions. The important thing is consciousness and intelligence that will blend perfectly into the situation that changes over time. Patient education will help us see the direction of care in each context. Removing lessons from experience will help to get more concrete knowledge. and management must be current at all times. Mental dimensions cocial and spiritual are a problem that requires interdisciplinary knowledge and skills to integrate of healing such as psychological knowledge, in terms of communication skills in religious aspects, legal rituals, massage, sssues in the use of medical technology in dealing with death. It is still being seen as a life-long pill and may also become the creation of suffering from death to patients who have to be a problem for the deceased who cannot leave peacefully and to relatives who often have conflicts with medical personnel Important in each patient. The management needs vary according to the background behind each person. Searching for problems needs for the management which must be current. It seizes the needs of patients and families.

Research Suggestions

1. Recommendations for the use of research results

1.1 Fort caring of end-stage renal disease patients, nurses must have knowledge and expertise in the nursing process and specialized nursing and have good communication skills.

1.2 In the care of patients with chronic diseases with prognosis, the disease is not good and patients should be planned for care in advance after talking. Understanding disease progression throughout prognosis and the symptoms that patients and families will face for patients and families to plan to manage family time and live the remaining life with good quality of life. As well as a peaceful death. As patients and families have planned for the healthcare team itself will communicate with the team and arrange appropriate services meets the needs of patients and families.

1.3 Increasing service quality and service opportunities with clinics for kidney failure patients chronic, established in a particular hospital and making patients receive proper and proper care from doctors, nurses, pharmacists, specialty nutritionists who have the knowledge, ability, and expertise in caring for patients with chronic diseases Including management of cases of diabetes and hypertension. Therefore, patients will receive appropriate care and advice for health conditions to slow down the deterioration of the kidneys.

1.4 Creating work to send information together across organizations, across departments and networks to build networks for health services between the hospital network and the network hospital. It is also coordinating work between multidisciplinary and other organizations in the relevant local area in order to fully respond to the problem of the patient as well as tracking continuously encouraging patients and families.

2. Suggestions for further research.

2.1 Study the response to the needs of patients and families with chronic renal failure at the end of life care.

2.2 Factors that encourage end-stage renal disease patients a better quality of life.

References

Barnum, B.S. (1998). **Nursing Theory.** 5th ed. Philadelphia: PA : Lippincott. George, Julia B. (2002). **Nursing Theories: The Base for Professional Nursing Practice.** New Jersey: Prentice-Hall.

Department of Medical Services, Ministry of Public Health. (2014). **Guidelines for the care of end-patients.** Nonthaburi.

Dusit Jirakunsomchoke, Sanya Roi Sommut, Panakporn Wanon, Thirdthai Thong-Un, Wiyada

Pancharak. (2011). **Kidney physiology, electrolyte and acid-base disorders.** 4th edition. Khon Kaen: Klangnana Witaya Printing.

Ingsathit A, Thakkinstian A, Chaiprasert A, Sangthawan P, Gojaseni P, Kiattisunthorn K; The Thai-SEEK Group. (2010). **Prevalence and risk factors of chronic kidney disease in the Thai adult population: Thai SEEK study.** Nephrol Dial Transplant.

Kubler-Ross, E. (1992). **On Death and dying.** London: Tavistock Publications.

Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). **Naturalistic inquiry.** Newbery Park: Sage.

Noble, H., Meyer, J., Bridges, J., Kelly, D., and Johnson, B. (2008). Patient experience of dialysis refusal or withdrawal: A review of the literature. Journal of Renal Care, 34(2), pp. 94-100.

Phra Phaisan Visalo. (2009). **Helping end-patients with Buddhist methods.** In Prasert Lertsanguan Sinchai, Isarang Nuchprayoon, Pornlert Chatkaew, Chanchai Sittiphan, editors. End-patients. Bangkok: letter of relationship: 239-257.

Sriviang Phairotkun. (2011). **The Harmony of Education to Service: How to Start How does Palliative Care in Your Setting begin?** In the book of National Academic conference, care for patients at the end stage, the connection of education into practice. Yuwares Sittichanbancha, Umaporn Phaisansuthidec, Sakun Paweenawat. Editor. Offset Creation Company.

Somchit Hancharoenkun. (2011). **Advanced nursing practitioners and palliative care.** In the book of National Academic conference, care for patients at the end stage, the connection of education into practice. Yuwares Sittichanbancha, Umaporn Phaisansuthidec, Sakun Paweenawat. Editor. Offset Creation Company.

Orem, D.E. (2001). **Nursing: concepts of practice.** 6th edition. St. Louis, MO: Mosby. World Health Organization.

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Rungnapa Moendee, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University, Email: arabicajung_poom@hotmail.com

รุ่งนภา เมินดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ [1]

[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และ 2) เพื่อศึกษาระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ จำนวน 84 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ และ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ คือ ด้านความวิตกกังวลในการสอบอยู่ในระดับมากที่สุด (4.52) รองลงมา คือ ด้านการสื่อสารเพื่อความเข้าใจอยู่ในระดับมาก (4.42) และ ด้านการประเมินเชิงลบ (3.95) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษารู้สึกกังวลเวลาคุยกับเจ้าของภาษา อยู่ในระดับความวิตกกังวลมากที่สุด (4.63) รองลงมา ได้แก่ นักศึกษามีความวิตกกังวลจะต้องตอบคำถามในห้องเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด (4.61) และระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่อยู่ในระดับความวิตกกังวลน้อยที่สุด คือ การเข้าเรียนวิชาภาษาอังกฤษ จากการศึกษานี้พบว่าปัจจัยทั้ง 3 ด้านนี้ส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (4.30) และจากการสัมภาษณ์นักศึกษา พบว่า อาจารย์ผู้สอนเป็นส่วนที่สำคัญที่ทำให้นักศึกษาคลายความวิตกกังวลได้โดยการให้กำลังใจและมีทัศนคติที่ดีต่อนักศึกษา ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางลดความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษา และทำให้ผู้สอนตระหนักถึงปัจจัยเหล่านี้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

คำสำคัญ (Keywords) : ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวล, ระดับความวิตกกังวล, การพูดภาษาอังกฤษ, ความวิตกกังวล, ความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษ

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ arabicajung_poom@hotmail.com
Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University
arabicajung_poom@hotmail.com

Abstract

The purposes of this study were 1) to investigate the factors affecting English Speaking anxiety of Business English students who are studying at Buriram Rajabhat University and 2) to investigate English speaking anxiety levels of Business English who are studying at Buriram Rajabhat University. The samples of this study were 84 first year students majoring in Business English of Buriram Rajabhat University. There were selected by purposively sampling. The research instruments were English speaking anxiety of business English students and semi-structure interviews. The statistics for data analysis included frequency, percentages, mean, and standard deviation.

The result showed that factors affecting English speaking anxiety of Business English students at Buriram Rajabhat University were test anxiety at high level (4.46), followed by communication apprehension at high level (4.42) and fear of negative evaluation at high level (3.95). However, when considering in each aspect, the research found that they feel anxious when they speak English to native speakers at highest level (4.63). Followed by, they feel anxious that they answer the questions in the classroom at highest level (4.61) and the least of English-speaking anxiety was they must to attend English class. Test anxiety, fear of negative evaluation, and communication apprehension factors had been affected English speaking concerns of business English students at Buriram Rajabhat University which overall at high level (4.28). According to students' interview found that the instructor was an important to helped the students reduce anxiety by encouraging and having a positive towards students. The researcher believed that the results of this study can be used as a guideline to reduce anxiety in English speaking of students and let the instructors aware of these factors as a guideline for teaching and learning English language.

Keywords: Factor Affecting English Speaking Anxiety Anxieties Levels, English Speaking, Anxiety, English Speaking Anxiety

Introduction

English is the international language and a significant tool that is used to communicate with the international community in the world. Also, English is the international language for exchanging the information and dissemination of knowledge in various fields. Therefore, the it is necessary to develop the potential of the population in country to have the knowledge communication ability in English. Nowadays, English plays a bigger role in people's life. The students need to prepare themselves before going out to meet foreigners. Speaking is the most important skill because if we do not understand what do the native speaker say, we might be unable to communicate with them. Anxiety is one of the causes that the speaker lack confidence to speak English with foreigners.

Speaking seems to be the most important skill of all the four English skills because people who know a language are usually referred to as speakers of that language. (Ur, 1996: 375). According to Yang sang (2001), the major goal of all English language teaching should be to give learners ability to use English effectively, accurately in communication. English speaking is very important skill but many students still have an English-speaking anxiety which anxiety is one of the topics that captured language learning researcher's attention since they attempted to explain individual differences in language learning. Brown (2007) believes that personality are essential parts of the affectivity that raises the success in English speaking learning.

Recently, Buriram Rajabhat University focused on developed English ability of Buriram Rajabhat University students. Consequently, the researcher interested in investigate the factors affecting on English speaking anxiety of Buriram Rajabhat University for reduce the English-speaking anxiety to develop teaching effectively.

Research Objectives

1. To investigated factors affecting English speaking anxiety of business English students who are studying at Buriram Rajabhat University.

2. To investigated English speaking anxiety levels of Business English students who are studying at Buriram Rajabhat University.

Research Methods

1. Population and Samples

The population of this study was 394 students majoring in Business English of Buriram Rajabhat University.

The samples consisted of 84 first year students majoring in Business English of Buriram Rajabhat University. There were selected by purposively sampling.

2. Research Instruments

The instruments of this study were English speaking anxiety of business English students and semi-structure interviews. The questionnaire was adapted from the foreign language classroom anxiety speaking questionnaire (FLCAS. The modelled factors in collecting data were based on the theories of Howiz et.al. There are 30 items from three factors; communication apprehension, fear of negative evaluation, and test anxiety. Moreover, the questionnaire selected only 16 out of 33 because of relevance to the anxiety of business English students in Buriram Rajabhat University.

The questionnaire was divided into three part. The first part included general demographic information of the respondents: gender, average grade, age, experiences for learning English, and frequency of using English language. The second part consisted of 16 items that base on five- point Likert scale ranging from the highest anxiety, high anxiety,

moderate anxiety, the least anxiety, and have no anxiety about the factors affecting English speaking anxiety that related to the various aspect of English-speaking anxiety. The last part was the comments and suggestion of factors affecting English speaking anxiety. Following this, the content validity was measured by tested for reliability and validity measures (0.86). Also, this research was collected by semi structure interview form for supporting questionnaires.

3. Data Collection

The researcher collected the data by using factors affecting English speaking anxiety questionnaire which 84 copies of questionnaire were distributed to first year students who are studying in Business English Major of Buriram Rajabhat University. After that, 10 the first-year students of business English majoring were selected to interview about English speaking anxiety.

4. Data Analysis

The data gathered from the completed questionnaires was analyzed to describe the levels of English-speaking anxiety of business English students in Buriram Rajabhat University. The researcher analyzed the data by using program called Statistical Package for Social Sciences (SPSS) version 21.0. Also, the mean ($\bar{x}$), percentage, frequency, and standard deviations (SD) were the basic descriptive statistical analysis used to describe the English-speaking anxiety, the data from a five-point Likert scale from the questionnaire were computed for mean ($\bar{x}$) and standard deviations (SD).

Research Results

The results were answer two questions: a) “what are the factors affecting English speaking anxiety of business English students who are studying at Buriram Rajabhat University?” and b) “what is the most common factors that affect English speaking anxiety of business English students at Buriram Rajabhat University?”

Table 1 Demography Information of Business English students in Buriram Rajabhat University.

Demography Information		Frequency (n= 84)	Percentage (%)
Gender	Female	72	85.70
	Male	12	14.30
Average Grade	Lower than 2.00	11	13.10
	2.00-2.50	22	26.20
	2.51-3.00	30	35.70
	3.01-3.50	15	17.86
	3.51-4.00	6	7.14
Age	18 years	46	54.80

	19 years	37	44.00
	20 years	1	1.20
Experiences of learning English			
	6-8 years	18	21.40
	9-11 years	18	21.40
	12-14 years	39	46.40
	More than 15 years	9	10.70
Frequency of practice English language after class			
	Never	33	39.40
	1-2 times /week	28	33.30
	3-4 times/week	16	19.00
	More than 4 times/ week	7	8.30
Total		**84**	**100.00**

Table 1 revealed that out of 84 business English students in Buriram Rajabhat University, the number of females (85.70%) was much greater than males (14.30%). Most students got the average grade 2.51-3.00 (35.70%), followed by the student got average grade 2.00-2.50 (26.20%) and the average grade 3.51-4.00 was the average grade that the business students had at the least (7.14%). In term of age, most student were 18 years old (54.80%), followed by the students were 19 years old (44.80%) and 20 years old (1.20%). In term of their experience in learning English, most student had experience in learning English about 12-14 years (46.40%), followed by the students had experience in learning English about 9-11 years and 6-8 years (21.40%). Besides, most students never practice English language after class (39.40%). Followed by, the student practice English language after class 1-2 time per week (33.30%) and the least of student practice English language more than 4 times per week (8.30%),respectively.

Table 2 English Speaking Anxiety of Business English Students at Buriram Rajabhat University

Factors Affecting Anxiety	$\overline{x}$	S.D.	Levels of Anxiety
Communication Apprehension			
1. I never feel confident of myself when I speak English.	4.11	0.99	high
2. I get nervous and confused when I speak English.	4.32	0.98	high
3.I get nervous when the English teachers speak English because I do not understand.	4.42	0.92	high
4. In English class, I get nervous because I forget the words that I have learned.	4.37	0.86	high
5. I feel nervous when I speak English with native speakers.	4.63	0.55	the highest
6. I feel frightens when the English teachers speak in English language in classroom.	4.67	0.47	the highest
Fear of Negative Evaluation			
7. I feel shy to answer in English class.	4.06	1.05	high
8. I am worry about doing mistakes in English class.	4.37	0.91	high
9. I am afraid that the other students are laughing when I speak English language in the classroom.	4.56	0.70	the highest
10. Sometime, I do not like going to English class.	3.17	1.01	moderate
11. I feel nervous to study English more than another subjects.	3.63	1.06	high
Test Anxiety			
12. I feel anxious about English speaking tests.	4.36	0.96	high
13. I will be frightened when I have to speak English in front of class without preparation.	4.49	0.73	high
14. I do not confident self -conscious when I speak English language in front of English class.	4.27	1.07	high
15. I tremble when I know that I am going to be asked in English class.	4.61	0.69	the highest
16. I was nervous when English teachers asked questions that were not prepared before.	4.57	0.62	the highest
Total	**4.28**	**0.89**	**high**

As shown in Table 2, it reveals that they feel anxious when speaking English to native speakers at highest level (4.63). Followed by, they feel anxious that answer the questions in the classroom at highest level (4.61) and the least of speaking anxiety was they must to attend English class (3.17). However, when considering in each factor found that ; the communication

apprehension factor, the business students feel frightens when the English teachers speak in English at the highest level (4.67) followed by, the business English students feel nervous when they speak English with native speakers at the highest level (4.63) and the least English speaking anxiety of business English in term of the communication apprehension was the business English students never feel confident of myself when I speak English at high level (4.11). In term of fear of negative evaluation factors, the business students afraid that the other students are laughing when they speak English language in the classroom at the highest level (4.56). Followed by, the business students worried about doing mistakes in English class at high level (4.37) and the least English-speaking anxiety of business students in Buriram Rajabhat University was they do not like go to English class at moderate level (3.17). In term of test anxiety factor, most business students will be frightened when they have to speak English in front of class without preparation at the high level (4.49). Followed by, business students feel anxious about English speaking tests at high level (4.36) and the least of English-speaking anxiety of business English students was they do not confident self -conscious when they speak English language in front of English class (4.27), respectively.

Table 3 Factors Affecting English Speaking Anxiety of Business English Students at Buriram Rajabhat University

Factors Affecting Anxiety	$\bar{x}$	S.D.	Levels of Anxiety
Communication Apprehension	4.42	0.81	High
Fear of Negative Evaluation	3.95	1.08	High
Test Anxiety	4.46	0.81	The highest
Total	**4.28**	**0.89**	**High**

Table 3 reveled that factors affecting English speaking anxiety of Business English students at Buriram Rajabhat University were test anxiety at the highest level (4.52), followed by communication apprehension at high level (4.42) and fear of negative evaluation at high level (3.95).

Research Discussion

This research was to investigated factors affecting English speaking anxiety of business English students who are studying at Buriram Rajabhat university and to investigated English

speaking anxiety levels of Business English students who are studying at Buriram Rajabhat University. The samples of this study were 84 the first-year students in Business English majoring of Buriram Rajabhat University which they were selected by purposive sampling. The instruments of this study were questionnaires and semi-interview. The results shown that the English-speaking anxiety of business English who are studying in Buriram Rajabhat University was high level (4.28). The highest factor affecting in English speaking of Business English students in Buriram Rajabhat University was the test anxiety, followed by, communicate apprehension, and fear of negative evaluation. According to Akkakoson (2016) studied speaking anxiety in English conversation classrooms among Thai students. The result indicated that the highest level was test anxiety, followed by fear of negative evaluation and communication apprehension. In addition, this study was consistent foreign language anxiety of Horwitz & Cope (1986) which defined that communication apprehension, test anxiety and the fear of negative evaluation by teacher and peer are impeding in the acquisition of oral communication ability.

Accordingly, the English teacher should be awareness of these factors for removed the English-speaking anxiety of students. The results may imply that they did not care about negative of evaluation from teacher but the teacher could find the salutation for reduce their English-speaking English for the student performance.

Research Recommendation

Base on the finding and discussion of this study, the instructor could have essential roles in reducing English speaking anxiety of the students. The researcher believed that English speaking anxiety could obstruct the student's English competency. However, this research can serve as guidance for instructors to aware of three factors; test anxiety, communication apprehension, and fear of negative evaluation. Further research should be study in this field to explore other factors that related English speaking anxiety and the finding can be used observation form.

References

Akkakoson. (2016). "Speaking Anxiety in English Conversation Classrooms Among Thai Students." **Malaysian Journal of Learning and Instruction** . 2016 (13) : 63-82.

Brown, H.D. (2007). "Principle of Language Learning and Teaching." **White Plains**. NY: Pearson Education.

Choi, J. (2016). English speaking classroom apprehension: a study of the perception held by Hong Kong university language learners. **The Journal of Teaching English for Specific Academic Purpose**, 4(2):293-308.

Horwitz,E.K., Horwiz, M.B., & Cope, J . (1986). "Foreign language classroom anxiety." **The Modern Language Journal**. 125-132.

Horwitz, K. E. (2001). Language anxiety and achievement. **Annual Review of Applied Linguistics**, 21, 112-126. http://dx. doi. org/10.1017/s 0267190501000071

Tobias, S. (1985). **Test Anxiety**: Interconference, Defective Skills, and Cognitive Capacity. Education Psychologistic. 1985(20): 135-142.

Ur, P. (1996). **A course in language Teaching: Practice and Theory**. Caambridge University Press :357.

Young ,S. (2001). "Language Anxiety from the Foreign language Specialist's Perspective" . Ommagio Hadley: Foreign Language Annals. 25(2): 157-172.

AN EXPLORATORY FACTOR ANALYSIS OF THE CONTINUOUS MOTIVATION TOWARDS MOBILE MOBA GAMERS IN CHINA

Lirui Bu

Abstract

The study aims to provide exploratory factor analysis of continuous motivation towards Chinese mobile Multiplayer Online Battle Arena (MOBA) gamers. By defining factors that could affect the continuous motivation of Chinese gamers towards mobile MOBA game, taking into consideration the design of a game and the operation of a game are the objectives of this study and extracting important variables from identified factors, the study also meant to fill the gap in examining how continuous motivation toward mobile MOBA game has been effected. A quantitative research has been employed in order to collect information on the participants' perceptions towards continuous motivation in mobile MOBA game contents as well as uncover their opinions on why they want to keep playing the game. The results of the factor analysis shown that the continuous motivation towards Chinese mobile MOBA games were comprised of four main factors, namely the achievement factor, the fairness factor, the social interaction factor and the security factor. If those main factors get improved in the future by taking them into consideration the design and the operation of a game, continuous motivation towards Chinese mobile MOBA game will be promoted.

Key Words: mobile MOBA game, continuous motivation

Introduction

During the last decade, revenues of the global game market kept increasing at an incredibly high rate. As one of the most profitable industry, gaming is bigger than it ever was, bigger than any other form of entertainment (Angelo M. D'Argenio, 2018). According to research from Newzoo, in 2018, mobile game has generated 70.3 billion USD or 51% of the global game market. China further solidifies its place as the largest gaming market for almost 28% of all consumer spend on game are come from China. With an increase of 3.1% year-on-year, the number of Chinese game users reached 583 million in 2017. Among them, mobile MOBA (Multiplayer online battle arena) game has become a full-fledged phenomenon with 200 million players at its peak. With one third of China's entire population playing mobile MOBA game, it is an important business for any game company (Masha Borak, 2019). Multiplayer online battle arena (MOBA), also known as action real-time strategy (ARTS), is a subgenre of strategy video games which originated as a subgenre of real-time strategy. However, with more and more game caused addiction among teenagers, not to mention claims of contributing to poor eyesight. Chinese regulators called for restrictions on time which children can spend

playing games last year. In November 2018, gameplay restrictions of 1 or 2 hours per day (depending on age) have been expanded to almost all mobile MOBA games. Meanwhile, with numerous free-model mobile game comes out, players changed their preference easily and they are no longer sticking to certain same game but will lose interest soon. Therefore, many small-middle sized IT enterprise has to withdraw from the market even though the market is growing so well. Big companies have to keep their older users engaged, take Tencent as an example, with a 40% drop in playing time among minors and it's had little impact on earnings. The continuous use or loyalty to either brand or game itself is critical to the success and profitability of mobile games. A study by Cheung et al. (2005) showed that online consumer behavior researchers suggest that continuance, compared to intention and adoption, remains an under explored area of research. The main purpose of this paper is to extract the factors which may affect continuous motivation in mobile MOBA game context. Two theoretical perspectives have been informed in this study and adapted to mobile game content based on previous research as well.

Research Objective

1. The prior motivation of this study is to define the factors that could influence the continuous motivation of Chinese gamers towards mobile MOBA game, taking into consideration the design of a game and the operation of a game are the objectives of this study.

2. To extract the important variables from identified factors for the measure model for further study.

3. The study also meant to fill the gap in examining how continuous motivation toward mobile MOBA game has been effected.

Research Methodology

The population for this study is mobile MOBA gamers in China. Since the precise number of target Chinese mobile MOBA gamers is unknown, therefore, the sample size of this study was identified by estimating a population proportion. Cochran (2007) stated that assume the population is massive, p and q equal to 0.5, confidence level 95% (Z= 1.96), error less than 5% (e = 0.05). According to Cochran's formula (Figure X), the number of samples should be 384. Thus, the minimum of sample size is 400 people to ensure relative significant data analysis for this paper. This study performs a quantitative research method by using survey questionnaires to collect data from the samples. The first draft of questionnaire was designed according to the literature review of previous research and back-translated into Chinese. A pilot test was conducted among 50 mobile MOBA gamers via in order to test the validity and

reliability of the instrument. An online survey via mobile link was employed for this study based on the nature of both the online mobile game players and the Internet. Questionnaire has been measured with 5-point-Likert scale and has been distributed to 450 respondents through online link for distribution. Out of a total number of 450 gamers responded to the survey, only 394 questionnaires were used for further study. In order to determine the number and relationship between components include the statistics analysis (EFA) and statistical preliminary agreement, exploratory factor analysis has been employed to extract factors by using advanced statistical analysis. To begin with, descriptive statistics was performed to summarize all respondents' demographic information. Furthermore, Cronbach's alpha has been applied for analyzing the reliability of all scale items, thus take stock of all variables. Moreover, as one of the main purpose of doing factor analysis, data reduction has also been used. Last but not the least, factor rotation has been adopted to statistically operate as to better interpret the data.

Research Result

The collected sample consists 44% of male and 56% of female, which is considered equally distributed in gender. In terms of age group, 10.94% are less than 20 years old, 76.34% are between 21 and 30 years of age, 10.69% are in the range of 31 to 40 years old, only 2.04% are more than 40 years old, reflecting that majority of mobile MOBA game players are in the range of 21 to 30 years old. For monthly income, 52.67% of the respondents hold less than 5000 RMB per month, 25.07% of the respondents' monthly income are 5000-8000 RMB, 17.05% of the respondents hold 8000-12000 RMB. 3.31% of the respondents hold 12000-20000 RMB, 1.27% of the respondents hold more than 20000 per month. The demographic analysis result shows that 48.98% of the respondents are students, 9.04% are government officer, 13.99% are state enterprises employers, 16.33% are business owners and 11.66% of the respondents are engaged in other works. Among them, 1.53% of the respondents are secondary school students, 4.07% are high school students, 6.87% are junior college students, 51.65% are graduates and 35.88% are postgraduates or Ph.D. The Summary of demographic information from all respondents is shown in Table 1.

Table 1 Descriptive Statistics of Respondents

Demographics	Number	%
Gender		
Male	220	55.98%
Female	173	44.02%
Age		
Under 21	43	10.94%
21-30	300	76.39%
31-40	42	10.69%
Over 40	8	2.04%
Monthly Income		
Less than 5000 RMB	207	52.67%
5000-8000 RMB	101	25.70%
8000-12000 RMB	67	17.05%
12000-20000 RMB	13	3.31%
More than 20000 RMB	5	1.27%
Occupation		
Student	193	48.98%
Government Officer	36	9.04%
State-owned company	55	13.99%
Private Company	64	16.33%
Others	45	11.66%
Education		
Secondary School	6	1.53%
High School	16	4.07%
Junior College	27	6.87%
Bachelor	203	51.65%
Master and Ph.D.	141	35.88%

The research applied Cronbach's alpha to test scale reliability. Cronbach's alpha is the average value of the reliability coefficients for all possible combinations of items when split into two half-tests. Many previous studies suggest that Cronbach's alpha value must be above 0.7 and could prove the scale have internal consistency (Baggozzi, 1994; DeVellis, 2012; George & Mallery, 2003; Hair et.al, 2010; Kline, 2000). In this study, The Cronbach's alpha values of all variables and their values are from 0.734 to 0.945. Thus, all constructs of this study are accepted for internal consisten As a measure of how suited the data is for f**actor**

analysis, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Test **has been applied in this paper. T**he KMO test has shown a value of .921, this verifies that the number of sample is sufficient. The results have disclosed that the Bartlett's test of Sphericity is significant, with chi-square = 5161.936, df = 171 and significance = 0.000. The significant value is less than 0.05, explaining that the data is spherically distributed, and the associated probability value corresponding to Bartlett P is less than the specified significant level, indicating that the correlation coefficient matrix is not a unit matrix, and there is a correlation between the original variables, which is suitable for principal component analysis.

Since factor analysis is an analytical tool for deriving constructs or latent variables or factors from a set of items (De Vellis, 1991); therefore, data reduction is also one of the main purposes of doing factor analysis. Data reduction works by looking for underlying unobservable (latent) variables that are reflected in the observed variables (manifest variables). Variables which are not reflected in the observed variables would be reduced to extract the factors in this way, thus only factors with latent roots or eigenvalues higher than one are considered to be significant. In this study, a total of 19 factors are given and shown in Table 2. The values of those 19 factors are arranged from large to small, the initial characteristic roots (Initial Eigenvalues) are greater than 1, and the cumulative percentage reaches 70.085%. The top four principal components in this study explained 45.878%, 9.247%, 8.617% and 6.357% of the total data variation.

Table 2 Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings[a]
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total
1	8.717	45.878	45.878	8.717	45.878	45.878	4.559
2	1.754	9.234	55.112	1.754	9.234	55.112	4.071
3	1.637	8.617	63.728	1.637	8.617	63.728	2.405
4	1.208	6.357	70.085	1.208	6.357	70.085	2.282
5	.893	4.702	74.787				
6	.684	3.598	78.385				
7	.610	3.210	81.595				
8	.546	2.876	84.471				
9	.422	2.219	86.690				
10	.362	1.904	88.594				
11	.336	1.767	90.361				
12	.315	1.655	92.017				
13	.300	1.581	93.597				
14	.278	1.461	95.058				
15	.243	1.279	96.337				
16	.228	1.199	97.536				
17	.191	1.007	98.543				
18	.184	.968	99.512				
19	.093	.488	100.000				

Extraction Method: Principal Component Analysis.

a. When components are correlated, sums of squared loadings cannot be added to obtain a total variance.

In order to better interpret the factors, factor rotation has been adopted to statistically operated, thus to help making an ultimate solution on selecting the underlying factors (Teoh, Koo and Singh). Varimax rotation was then employed to assist in the interpretation of the factors. A varimax rotation with Kaiser normalization was used to identify items with strong

and unique loadings to components identified in the analysis and to guide potential reduction of factors. For the purpose of performing varimax rotation, items with factor loading less than 0.5 have been cutted. The value of 0.5 was been seen as a cut-off value to decide practically significant factor loading. As shown in Table 3 only items that have factor loadings hihgher than 0.5 or at least 0.5 can be kept as variables for factors. This value is greater than the cut-off value suggested by Teoh, Khoo and Parmjit (2010) which was 0.4. Therefore, items with loading factor less than 0.5 (<0.5) are dropped from the Rotation Component Matrix table. Moreover the variables are sorted according to their loadings on the factors, from variables with the highest loadings to those with the lowest loadings. Item D1 has the highest loading factor which is .864 while item E2 has the lowest loading factor which is .551. This indicates that all items were highly correlated with the continuous motivation and also shown that four factors have been extracted. Those four extracted factors are named after the content of the items which have the highest factor loading in the same column. Take the first column as an example, the factor in the first column, also called factor one, has seven items with A1 holding the highest factor loading. Those seven items in the first column refer to content related to aspects that in security. Due to the fact that items with higher loadings have greater influence on determining the name of the factor, it is suggested that an appropriate name for factor one is the security factor. In this way, the name of the second column is the fairness factor, the name of the third column is the social interaction factor and the name for the last column is the achievement factor.

Table 3 Rotated Component Matrix

Rotated Component Matrix[a]				
	Component			
	1	2	3	4
A1	.781			
B3	.745			
A2	.736			
B2	.729			
A3	.708			
B4	.673			
B1	.668			
C4		.862		
C5		.830		
C1		.812		
C2		.758		
C3		.746		
D1			.864	
D2			.831	
D4			.638	
E3				.762
E4				.711
E1				.620
E2				.612

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization

a. Rotation converged in 6 iterations.

Discussion and Conclusion

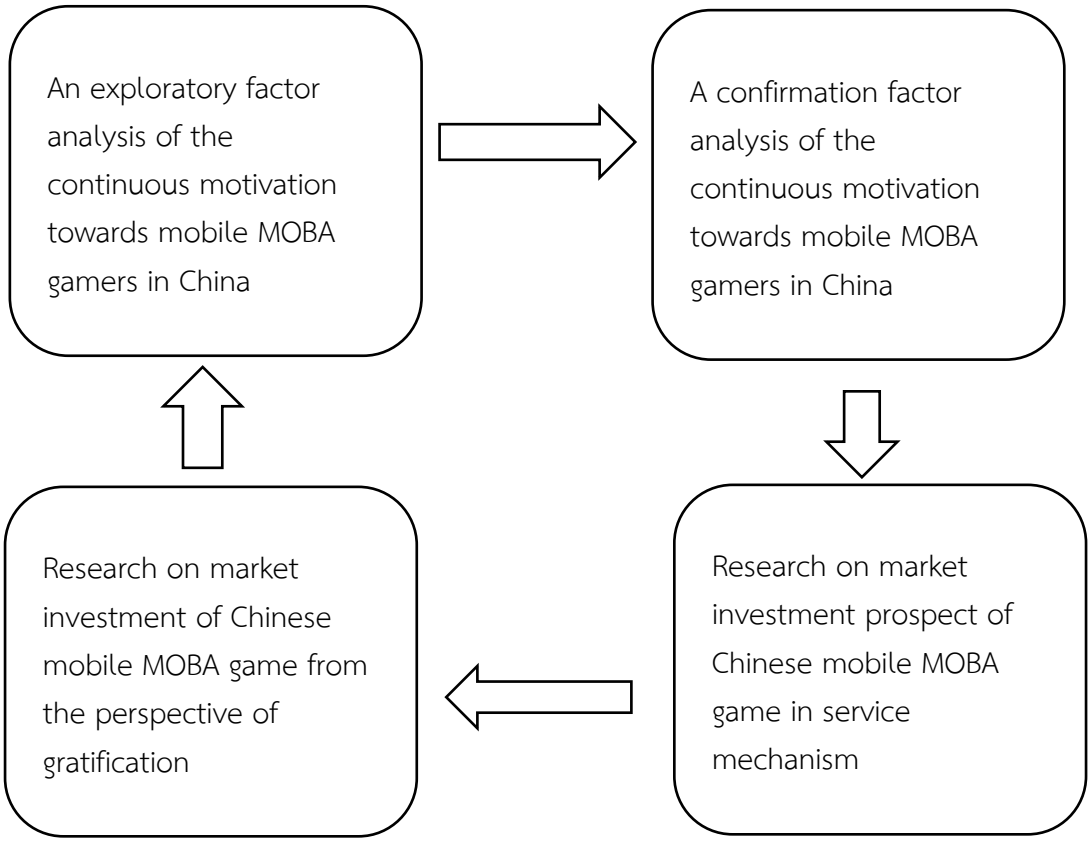
This exploratory study has extracted four factors which have significant contribution in continuance motivation towards mobile MOBA game of Chinese gamers. They are the achievement factor, the fairness factor, the social interaction factor and the security factor. The results are consistent with previous researchers(Hartmann & Klimmt, 2006;Ha et al., 2007; Hsu & Lu, 2007; Wu & Liu, 2007; Wu,et al, 2010), the analysis results demonstrate that four

factors can be used to explain the continuous motivation of Chinese gamers toward mobile MOBA game: (i) the desire of Chinese mobile MOBA gamers to gain power, gather virtual game objects and valuable performance points, as well as competing with others; (ii) socializing and building relationships with other players within mobile MOBA games; (iii) the services are provided to assert the justice in the mobile MOBA game context, including procedural justice, distributive justice and interactional justice; (iv)mobile MOBA game publishers restrict access to certain data to protect information confidentiality, integrity, system availability, and applications from manipulation or contamination. These factors could be considered by game designers and game companies when designing mobile game. The finding of this study will benefit to those who wants to invest in mobile game market business in China and will help existing companies to understand their customers as well. Game companies' managers should realize that gratification and service mechanism have significant influence on gamers' perception of mobile MOBA game.

Research Suggestion

A limitation of this study is that the questionnaires were distributed to gamers from only a few mobile MOBA games and collected only Chinese gamers' data. This actually represents that it is not clear about to what extent the results of this research can be used to summarized data from only one section among all kinds of games and it is not convincing due to the data were collected from only one region. Another limitation of this study is that besides all the variables which have already been mentioned in this study, other variables might also affect gamers' continuous motivation, for example character setting and different sorts of mobile game. Although mobile MOBA game plays an vital role in game industry; however, further study might need to explore other sector of game or any other entertainment as well. Assume that the survey was conducted in other methods for instance websites or social media, also in other content, thus the extent of the effect on users' continuous motivation caused by gratification and service mechanism might be different.

The future studies might focus on different perspectives. For example, study on different types of games with various audience rather than study in one sector. Besides, the future research can strengthen this study by examining different segments of service mechanism or different segments of gratification that have impact on continuous motivation. Further, this study also provides a flow chat with expectation analysis in the next 5 years.

References

Angelo M. D'Argenio. (2018) Statistically, Video Games Are Now The Most Popular And Profitable Form of Entertainment. Retrieved Jun, 09, 2019, from https://www.gamecrate.com/statistically-video-games-are-now-most-popular-and-profitable-form-entertainment/20087

Bagozzi, R. (1994). Measurement in Marketing Research: Basic Principles of Questionnaire Design. *Principles of marketing research. 1*, 1-49

Cheung, C.M.K., Chan, G.W.W. and Limayem, M. (2005), "A critical review of online consumer behaviour: empirical research", *Journal of Electronic Commerce in Organisations, Vol. 3 No. 4,* pp. 1-19.

De Vellis, R.F. (1991). Scale Development: Theory and Applications. Applied Social Research Methods Series 26, Sage: Newbury Park.

DeVellis, R. (2012). Scale Development: Theory and Applications (Vol. 26). Sage publications.

George, D., & Mallery, M. (2003). Using SPSS for Windows Step by Step: a Simple Guide and Reference. Boston, MA: Allyn y Bacon.

Ha, I., Yoon, Y., & Choi, M. (2007). Determinants of adoption of mobile games under mobile broadband wireless access environment. *Information and Management, 44(3)*, 276–286.

Hair, J., Black, W., Babin, B., & Anderson, R. (2010). Multivariate data analysis: a global perspective. Prentice Hall New Jersey.

Hartmann, T., & Klimmt, C. (2006). Gender and computer games: Exploring females' dislikes. *Journal of Computer-Mediated Communication, 11(4)*, 910-931.

Hsu, C. L., & Lu, H. P. (2007). Consumer behavior in online game communities: A motivational factor perspective. *Computers in Human Behavior,23(3)*,1642–1659.

Kline, P. (2000). The Handbook of Psychological Testing. Psychology Press.

Masha, B. (2019). Players are dropping China's most popular game. Retrieved Jun, 09, 2019, from **https://www.abacusnews.com/digital-life/players-are-dropping-chinas-most-popular-game/article/3005532**

Teoh, Sian Hoon; Koo, Ah Choo; Singh, Parmjit (2010). Extracting factors for students' motivation in studying mathematics. *International Journal of Mathematical Education in Science and Technology, 41(6)*, 711-724.

Wu, J., & Liu, D. (2007). The effects of trust and enjoyment on intention to play online games. *Journal of Electronic Commerce Research, 8(2)*, 128–140.

Wu, J., Wang, S. & Tsai, H. (2010). Falling in love with online games: The uses and gratifications perspective. *Computers in Human Behavior 26 (2010)* 1862–1871

Title: Teachers' Perception of Their Own Wellbeing at Work

Vannida Savannaly , Chatri Ketphonthong (Phd.), Professor Yang Xingfang, Assoc. Pro. Sithan Soukkhavong, Keomanivong Phimmasens

Abstract

Background: Wellbeing is increasingly developing within considerations of teacher effectiveness. Teacher quality and condition has an impact on students learning. This study fills a research gap by engaging in a focused analysis of universities and colleges teachers' wellbeing. It informs leadership and management practice towards managing wellbeing proactively through personal / transcendental experiences, environment and community.

Methods: This study was conducted in six colleges included: Logos, RBAG, Lao-Top, Lao-America, Kavin and Lao-International College with the total population 324 teachers. To determine the sample size from a given population, a quotation is taken from the table of Morgan. Finally, 277 teachers were selected as the sample of this study. The items in the questionnaire are in the form of statements. The subjects respond to an item by indicating one of (usually) five degrees of agreement it was designed to look forward "Teachers' Perception of Their Own Wellbeing at Work"

Results: a personal wellbeing, Environmental wellbeing and communal wellbeing facilitate incorporates a spiritual element that is dependent upon the purpose and meaning one ascribes to their teaching role or the work that they carry out within school. The spiritual aspect comprises working for a greater purpose whereby their teaching role helps to facilitate this greater objective.

Conclusion: Most teachers' feel that the quality of their wellbeing is at the heart of their ability to work effectively and that the current environment of teaching is becoming increasingly difficult for teachers to manage and tolerate healthy experiences of their own wellbeing by themselves. It is suggested that it is therefore important to allow more full discourses about effectiveness, growth and enhancement of standards within education, which go beyond the classroom and data driven pedagogical practice.

Keywords: Teachers' Perception, wellbeing at work

Background

Well-being at work has been identified by researchers as one of the most important scopes of an individual's overall well-being, but also as a contributing factor to the economic growth of a country through its workforce. The International Labor Organization defines workplace well-being broadly as: all the related aspects of working life, from the quality and safety of the physical environment, to how workers feel about their work, their working environment, the climate at work and work organization.

In a society where stress has reached the common cold as the main reason for absence from work, where governments propose to lead any new policy with an assessment on how it may effect public health and happiness, where commercial output and profit are increasingly recognized as positively correlated with worker welfare, it is no wonder that wellbeing is at the top of the agenda for policy makers and business leaders around the Western world (Black, 2009; Cameron, 2010; Investors in People, 2013). In the educational setting within the teacher profession, this is an area that has received a disproportionate amount of attention from policy makers and school leaders in comparison to other priorities and internal educational initiatives such as Assessment for Learning and Teaching and Learning. Despite warning signs of poor retention, increasing burnout, stress and general poor health, it has been difficult to address and remedy these problems holistically in what is an increasingly dynamic and ever changing education system (Day et al, 2007; Deal & Deal Redman, 2009; Fisher, 2009; NASWUT, 2015; NUT, 2014).

Well-being is rather considered as an umbrella term for several concepts related to human wellness. Furthermore, well-being can be described from an objective or subjective point of view. Objective state refers to objective facts of people's lives concerning, for example, education, health and employment, that a government or an organization regards itself to be responsible for; whereas subjective state of well-being refers to how people actually experience their lives. (Huppert 2014 p. 2) In this thesis, the point of view is subjective. A teacher with low health and wellbeing, experiencing high levels of stress or who is ill at work, will not perform to the best of their ability. This could be as a result of different factors. For example, a teacher with low health and wellbeing may lack the energy required to deliver a lesson which effectively pushes children to succeed. A teacher who is ill but at work may find it more difficult to manage poor pupil behavior, leading to higher levels of disruption for the rest of the class. Additionally, a teacher who is struggling to cope with stress is more likely to be absent from work. Teachers are one of the many factors that may be associated with a

student's educational attainment. Other factors are the student's home and family life, the school as a whole, their peers and the classes they are place in.

In the current educational environment, where schools are trying to increase student attainment with a diminishing budget, teacher wellbeing may be overlooked as a 'nice to have' rather than as essential.

But, from an organizational perspective, worker wellbeing is an important factor in quality, performance and productivity. Wellbeing is strongly related to work stress, a key player in worker absence. Demotivated staff is often disengaged, do not enjoy their jobs and eventually leave.The education sectors are currently facing a recruitment and retention crisis. Many teachers feel overworked, under-appreciated and stressed. Many teachers' work-life balance is non-existent, their relationships outside of work are suffering, and their passion for the profession is waning.

It's therefore never been more important to focus on and ensure the wellbeing of teaching staff. As well as greater staff retention levels, less sick leave, and lower supply teacher costs, research has shown that a teacher's happiness levels has a knock on effect for students. This research presents a range of teacher references through questionnaire data. It has enabled an investigation of teachers' opinions on their workplace wellbeing as well as a discussion on how school management teams and educational policy makers may approach professional practices that proactively create, promote and maintain workplace wellbeing for teachers.

The aim of the research was to evaluate perceptions about wellbeing in relation to personal, environmental and communal factors. The definition of wellbeing in this research is the state of an individual's physical safety, mental health, professional development and personal welfare within three domains of: personal, environment and community conditions within the workplace. It is facilitated through the systems and arrangements within the workplace that stimulate thoughtful personal and professional progress of the worker.

Theoretical Framework

Wellbeing is the adequate state of an individual's physical safety, mental health, professional development and personal welfare within three domains of: environment, community and personal conditions within the workplace. Framework was formed and a definition of wellbeing was assembled for the purpose of this research by connecting and developing existing concepts, ideas and definitions related to wellbeing discussed within various studies such as Jones (2006), Fisher (2009), Goral (2010), Morin and Patino (2010),

Layard, O'Neil (2012) and EKWULUGO (2015). Thus, in this research, wellbeing is: the satisfactory state of an individual's physical safety, mental health, professional development and personal welfare within three domains of: personal, environment and community conditions within the workplace. It is facilitated through the systems and structures within the workplace that stimulate deliberate personal and professional progress of an employee.

Framework for Workplace Wellbeing (Ekwulugo, 2015)

Research Objectives:

1. To evaluate teachers' perceptions of the personal wellbeing
2. To examine teachers' perceptions of the environmental wellbeing
3. To explore teachers' perceptions of their communal wellbeing

Research Questions

The main research questions were:

1. What are the perceptions of teachers of their personal wellbeing?
2. What are the perceptions of teachers of their environmental wellbeing?
3. What are the perceptions of teachers of their communal wellbeing?

Methodology

Population and Sample

Population of this study is teachers in six colleges included: Logos, RBAG, Lao-Top, Lao-America, Kavin and Lao-International College, with the total population 324 teachers. To determine the sample size from a given population, a quotation is taken from the table of

Morgan (1970 pp 607-610) in Educational and Psychological Measurement. “Determining sample size for Research Activities”. Finally, 277 teachers were selected as the sample of this study.

Table1. Population and sample

No.	Name of Colleges	The number of students	
		population	sample
1.	Logos	45	40
2.	RBAG	78	66
3.	Lao-Top	54	44
4.	Lao-America	57	52
5.	Kavin	21	19
6.	Lao-International	65	56
Total:		**324**	**277**

(Information Provided by: The Association Private Education)

Data Collection Instruments and Procedures

This questionnaire is designed to look forward “Teachers’ Perception of Their Own Wellbeing at Work”. The questionnaires were wrote into 2 languages (English and Lao) and divided into 2 sections as follow:

Section 1: Demographic Background of Respondents

This section used to ask about the students back ground, sex, ages, and basic information.

Section 2: Teachers’ Perceptions of Their Own Wellbeing at Work. A set of items provided in a questionnaire to be answered by the teachers to get facts as well as information about the reaction toward Teachers’ Perceptions of Their Own Wellbeing at Work**.** The type of the questionnaire used is based on a Likert’s scale.

The items in the questionnaire are in the form of statements. The subjects respond to an item by indicating one of (usually) five degrees of agreement with the statement that is:

- Strongly agree is marked 5
- Agree is marked 4
- Undecided is marked 3
- Disagree is marked 2
- Strongly disagree is marked 1

Reliability

Reliability needs consistency, and stability within the methodical systems being used as well as the object/s being measured. Likert scale questionnaires were the main choice of method with regards to achieving high reliability because this system had been used previously in recognized wellbeing research by Fisher (2009). The method of using five variables within a Likert questionnaire were deemed reliable because of the extensive research that had been repeated by Fisher at different points in time from 2000-2009, but also by the pilot research findings gained prior to the data collection. Internal reliability testing was carried out using the Cronbach alpha test of reliability. This measures the extent to which a measure, test or procedure is consistent within itself, i.e., the wellbeing Likert questionnaire should measure the same valued perceptions with Teacher 1 in the same way as it does with Teacher 2. The questionnaire items should all be measuring the same thing.

Validity

Validity is judged against the degree to which the research data answers the research question or meets the research objective (Robson, 2005). Thus the validity of this form of data collection depended largely on the design; how well the questions were formed: clarity, consistency, meaning, structure, language and phrasing. Therefore ensuring internal validity through the technical competency of the researcher's questionnaire design skills is central to this research. If questions were ambiguous or misleading the research would not be obtaining accurate and thus valid information.

Internal validity was high and this was established through the replication of established research methods, systems, procedures and inclusion of established measures that ensured the research too was indeed measuring what it was intending to measure; teachers' perceptions of their own wellbeing. It would be interesting to explore in further research whether this study has established external validity.

Data Analysis

The collected data were screened and code before being analyzed. The Statistical package for Social Sciences (SPSS) was used in the analysis.

Descriptive statistics was used in section 1 of the questionnaire to present the respondents' demographic background information the results were presented in frequency tables and percentage.

In section 2 of the questionnaire descriptive statistics was also used to analyze the collected data and the data analysis was done by using SPSS software program and Microsoft Excel in which we can see the mean (Sisa-ard, 2000. p.121) and the criteria to interpret the results as follow:

4.50-5.00 means strongly agree

3.50-4.49 means agree

2.50-3.49 means undecided

1.50-2.49 means disagree

1.00-1.49 means strongly disagree

Result

Demographic Background of Respondents

Table 2: Gender

No.	Gender	N	Percentage
1	Male	145	52.34
2	Female	132	47.66
	Total:	277	100

Table 2 displays the gender of the respondents. There are 145 male teachers which make up 52.34and 132 female students with 47.66of the total respondents.

Table 3: Ages

No.	Ages	N	Percentage
1	Under 22 years	42	15.16
2	23 – 35 years	78	28.16
3	36 – 45 years	69	24.91
4	46– 55 years	54	19.49
5	Over 56 years	34	12.27
	Total:	277	100

Table 3 displays the age of the respondents. There are 42 teachers under 22 years which makes up 15.16%, 78 teachers in the age between 23 – 35 years which makes up 28.16%, 69 teachers in the age between 36 – 45 years which makes up 24.91%, 54 teachers in the age between 46– 55 years which makes up 19.49 and 34 teachers over 56 years which makes up12.27%.

Table 4: Years of teaching

No.	Years of teaching	N	Percentage
1	1-5 years	49	17.69
2	6- 10 years	70	25.27
3	11- 15 years	82	29.60
4	16 years and over	76	27.44
	Total:	277	100

Table 4 displays years of teaching of the respondents. There are 49 teachers who are teaching between 1-5 years which makes up 17.69%, 70 teachers who are teaching between 6- 10 years which makes up 25.27%, 82 teachers who are teaching between 11- 15 years which makes up 29.60% and 76 49 teachers who are teaching 16 years and over which makes up 27.44%.

Table 5: Educational Level

No.	Years of teaching	N	Percentage
1	Degrees	15	5.42
2	Bachelors	97	35.02
3	Masters	154	55.60
4	PhD	11	3.97
	Total:	277	100

Table 5 displays teachers' education level, there are 15 teachers who are in degrees level which makes up 5.42%, 97 teachers who are in bachelor's level which makes up 35.02%,

154 teachers who are in masters' level which makes up 55.60% and 11 teachers who are in PhD level which makes up 3.97%.

Teachers' Perceptions of Their Own Wellbeing at Work

Personal wellbeing

Table 6 Personal

No.	Personal	$\bar{x}$	S.D	Rate
1.	I receive positive feedback from my students	3.81	0.81	Agree
2.	I receive positive feedback from my boss	3.52	0.86	Agree
3.	I feel that I meet the Management Team's expectations	3.91	0.94	Agree
4.	My work/life balance allows me to spend satisfactory time with my family/loved ones	3.78	1.07	Agree
5.	I feel consistently motivated to do my job well	3.79	0.84	Agree
6.	I feel that I am able to apply my best skills within my current roles	3.60	0.87	Agree
7.	I feel comfortable to speak to the school director about my personal problems	3.73	1.06	Agree
8.	I am consistently committed to my work	3.54	1.02	Agree
9.	I feel that I am well paid for the job that I do	3.04	1.06	Undecided
10.	I receive complementary phone calls/letters from parents/past students	3.74	0.78	Agree
	Average	**3.65**	**0.93**	**Agree**

According to this table, it shows the teachers' Personal wellbeing**.** The teachers felt that they met Line Managers' expectations with a mean of 3.91 and standard deviation of 0.94($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.91; S.D = 0.94). As a result, although teachers responses were originally positive; they believed that they were meeting their Line Manager's expectations on the surface; they also felt strongly about the poor quality of communication of expectations as well as the worth of the expectations in themselves. Followed by the Teachers felt that they did receive positive feedback from their students with a mean of 3.81 and standard deviation of 0.81($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.81; S.D = 0.81).

Environmental Wellbeing

Table 7 Conditions

No.	Conditions	$\bar{x}$	S.D	Rate
1.	I enjoy working with students or young people	4.3	0.8	Agree
2.	My working environment is visually	3.59	0.82	Agree
3.	I have regular access to a comfortable work space/office/classroom	3.0	1.36	Undecided
4.	The food available at work is nutritious	3.1	1.2	Undecided
5.	The food available at work is enjoyable	3.95	0.8	Agree
6.	I am able to take breaks during the day when I need them	3.6	1.02	Agree
7.	I am able to use my lunchtimes as free time for myself	3.33	0.99	Undecided
	Average	**3.55**	**1.00**	**Agree**

According to this table, it shows teachers' Environmental Wellbeing focusing on conditions. Using the mean statistics, most teachers agree in enjoyed working with young people with a mean of 4.3and standard deviation of 0.8($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.3; S.D = 0.8). Follow by enjoyment of the food provided at work with a mean of 3.95 and standard deviation of 0.8($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.95; S.D = 0.8). Then working environment is visually with a mean of 3.59 and standard deviation of 0.82($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.59; S.D = 0.82).

Table 8 Resources

No.	Resources	$\bar{x}$	S.D	Rate
1.	I have the support of administration staff when I need it	4.52	0.56	strongly agree
2.	Related information about students are easily presented to staff	3.82	0.88	Agree
3.	The students have all the resources they need to achieve	3.20	1.08	undecided
4.	All of the resources I need are available to me at work	3.79	0.80	Agree
5.	Students make good use of the facilities available to them	3.64	0.9	Agree
6.	I have the support from other departmental staff when I need it	3.55	0.94	Agree
7.	I have easy access to resources and facilities to carry out my teaching duties	2.6	1.17	Undecided
	Average	3.59	0.90	**Agree**

From this table teachers said that they have the support of administration staff when I need it with a mean of 4.52 and standard deviation of 0.56 ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.52; S.D = 0.56). They also said that related information about students are easily presented to staff with a mean of 3.82 and standard deviation of 0.88 ($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.82; S.D = 0.88). On the other hand, they undecided about the students have all the resources they need to achieve with a mean of 3.20 and standard deviation of 1.18 ($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.20; S.D = 1.18). They also undecided about the easy access to resources and facilities to carry out their teaching duties with a mean of 2.6 and standard deviation of 1.17 ($\overline{\mathbf{X}}$ = 2.6; S.D = 1.17). Teachers' responses showed that they believed environmental wellbeing to be highly important in their working lives and on areas, their individual experiences of environmental wellbeing sometimes varied.

Communal wellbeing

Table 9 Communal

No.	Communal	$\bar{x}$	S.D	Rate
1.	I enjoy working in a team, working with many people	4.1	0.8	Agree
2.	I enjoy working with the people within my department	3.9	0.7	Agree
3.	I feel that I am fully able to support my colleagues	3.75	0.84	Agree
4.	I feel that my opinions are valued by my colleagues	3.79	0.88	Agree
5.	I feel that my work is valued by my colleagues	3.20	1.08	undecided
6.	I always have someone to go to at work when I need to talk about my problems	3.82	0.8	Agree
7.	I have friends or colleagues at work that I can trust with confidential information about myself or others	3.74	0.97	Agree
8.	I have positive and healthy relationships with students	3.8	0.92	Agree
9.	I am flexible to the change that are made	3.69	0.89	Agree
10.	In most of my dealings with colleagues, I have a positive experience	3.67	0.99	Agree
	Average	**3.75**	**0.89**	Agree

From this table teachers said that I enjoyed working in a team, working with many people with a mean of 4.1 and standard deviation of 0.8 ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.1; S.D = 0.8). There were varied responses within the interview data however, with most teachers having a negative experience when it came to team work which affected their enjoyment of it and the quality of their work. Follow by teachers also enjoyed working with people within their department with a mean of 3.9 and standard deviation of 0.7 ($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.9; S.D = 0.7). Then they said that I always have someone to go to at work when I need to talk about my problems with a mean of 3.82 and standard deviation of 0.8 ($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.82; S.D = 0.8). Teachers' responses showed that they believed communal wellbeing to be important in their working lives and on areas such as consultation, collaboration, teamwork and relations with students.

Discussion

The aim of this study was to investigate the perceptions of college teachers on their personal, environmental and communal wellbeing; teachers are a useful source to report on their own experiences in both quantitative way. Fisher's 2008 study established a framework that was used as a foundation to redevelop a workplace wellbeing inventory that would question teachers using a Likert questionnaire. The population of this study is 277 teachers from six colleges including 145 male teachers which make up 52.34%, 132 female teachers with 47.66%. There are 42 teachers under 22 years which makes up 15.16%, 78 teachers in the age between 23 – 35 years which makes up 28.16%, 69 teachers in the age between 36 – 45 years which makes up 24.91%, 54 teachers in the age between 46– 55 years which makes up 19.49 and 34 teachers over 56 years which makes up12.27%. From the questionnaire years of teaching of the respondents. There are 49 teachers who are teaching between 1-5 years which makes up 17.69%, 70 teachers who are teaching between 6- 10 years which makes up 25.27%, 82 teachers who are teaching between 11- 15 years which makes up 29.60% and 76 49 teachers who are teaching 16 years and over which makes up 27.44%. When talking about teachers' education level, there are 15 teachers who are in degrees level which makes up 5.42%, 97 teachers who are in bachelor's level which makes up 35.02%, 154 teachers who are in masters' level which makes up 55.60% and 11 teachers who are in PhD level which makes up 3.97%.

At the same time, when asking about Teachers' perception of their own wellbeing at work focusing on their personal wellbeing The teachers felt that they met Line Managers' expectations with a mean of 3.91 and standard deviation of 0.94($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.91; S.D = 0.94). As a result, although teachers responses were originally positive; they believed that they were meeting their Line Manager's expectations on the surface; they also felt strongly about the poor quality of communication of expectations as well as the worth of the expectations in themselves. Followed by the Teachers felt that they did receive positive feedback from their students with a mean of 3.81 and standard deviation of 0.81($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.81; S.D = 0.81).

The teachers thought about the Environmental Wellbeing focusing on conditions teachers said Using the mean statistics, most teachers agree in enjoyed working with young people with a mean of 4.3and standard deviation of 0.8($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.3; S.D = 0.8). Teachers enjoyed working with young people. This suggests that the ability to fulfill this particular attribute of their vocation contributed to teachers' positive experience of workplace wellbeing. Enabling an appropriate balance of effective and healthy teacher to student contact time is important

to these teachers' wellbeing. Follow by enjoyment of the food provided at work with a mean of 3.95 and standard deviation of 0.8($\overline{X}$ = 3.95; S.D = 0.8). Then working environment is visually with a mean of 3.59 and standard deviation of 0.82($\overline{X}$ = 3.59; S.D = 0.82).

When focusing on resources teachers said that they have the support of administration staff when I need it with a mean of 4.52 and standard deviation of 0.56 ($\overline{X}$ = 4.52; S.D = 0.56). They also said that related information about students are easily presented to staff with a mean of 3.82 and standard deviation of 0.88 ($\overline{X}$ = 3.82; S.D = 0.88). On the other hand, they undecided about the students have all the resources they need to achieve with a mean of 3.20 and standard deviation of 1.18 ($\overline{X}$ = 3.20; S.D = 1.18). They also undecided about the easy access to resources and facilities to carry out their teaching duties with a mean of 2.6 and standard deviation of 1.17 ($\overline{X}$ = 2.6; S.D = 1.17). Teachers' responses showed that they believed environmental wellbeing to be highly important in their working lives and on areas, their individual experiences of environmental wellbeing sometimes varied.

The communal wellbeing teachers said that I enjoyed working in a team, working with many people with a mean of 4.1 and standard deviation of 0.8 ($\overline{X}$ = 4.1; S.D = 0.8). There were varied responses within the interview data however, with most teachers having a negative experience when it came to team work which affected their enjoyment of it and the quality of their work. These findings suggest that the need for team work, collaborative styles of working and strong community ties are important for teachers' positive experiences of wellbeing. Therefore providing regular opportunities for collaboration and channels for communication between departments is important for communal wellbeing. Follow by teachers also enjoyed working with people within their department with a mean of 3.9 and standard deviation of 0.7 ($\overline{X}$ = 3.9; S.D = 0.7). Then they said that I always have someone to go to at work when I need to talk about my problems with a mean of 3.82 and standard deviation of 0.8 ($\overline{X}$ = 3.82; S.D = 0.8).

Based on the findings, it can be seen that a personal wellbeing, Environmental wellbeing and communal wellbeing facilitate incorporates a spiritual element that is dependent upon the purpose and meaning one ascribes to their teaching role or the work that they carry out within school. The spiritual aspect comprises working for a greater purpose whereby their teaching role helps to facilitate this greater objective. For example, the better objective or purpose could include an individual's ability to positively influence students, the wider community and their family. The spiritual aspect also pertains to a sense of transforming themselves into what they aspire to be as a person and as a professional so that they derive

optimal work satisfaction. Personal wellbeing is the sum of environmental and communal wellbeing. A high level of personal wellbeing is an outcome of high level of environmental and a medium level of communal wellbeing. The tangible, that can be measured quantifiably, it is assumed is perhaps more important.

Conclusion

The research aimed to investigate teachers' perceptions of their own wellbeing (personal wellbeing, environmental and communal). The positive or negative experience of these three domains influenced teachers' perceptions of their wellbeing.

This research found that most teachers' feel that the quality of their wellbeing is at the heart of their ability to work effectively and that the current climate of teaching is becoming increasingly difficult for teachers to manage and sustain healthy experiences of their own wellbeing by themselves. It is suggested that it is therefore important to allow more holistic discourses about efficacy, growth and enhancement of standards within education, which go beyond the classroom and data driven pedagogical practice. Indeed, my research investigates what happens outside of the classroom in teachers' working lives;

- Their personal wellbeing: their ability to control the direction of their occupations, to develop professionally, the agency of which to voice their opinions, make contributions and feel heard and their ability to feel motivated and have purpose.
- Their environmental wellbeing: the tools and resources available to them to carry out their roles effectively, the information provided to them about their students which enables them to plan effectively, the comfort level and aesthetics of their surroundings and their journeys to and from work.
- Their communal wellbeing: the opportunities open to them to build healthy working relationships, to collaborate and share resources, to engage with their community and to feel like part of a team.

References

BLACK, C., 2008. Working for a healthier tomorrow. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/209782/hwwbworking-for-a-healthier-tomorrow.pdf edn. London: The Stationery Office.

BLACK, P., WILSON, M. and SHIH-YING YAO, 2011. Road Maps for Learning: A Guide to the Navigation of Learning Progressions. Measurement, 9(2), pp. 71-123.

FISHER, J.W., 2009. Getting the Balance: Assessing Spirituality and Well-Being Amoung Children and Youth. International Journal of Children's Spirituality, 14(3), pp. 273-288. FISHER, J.W., 2008. Impacting teachers' and students' spiritual well-being. Journal of Beliefs & Values: Studies in Religion & Education, 29(3), pp. 253-261. FISHER, J.W., 2009. Investigating Australian education students' views about spiritual well-being, as compared with teachers in schools. International Journal of Children's Spirituality, 14(2), pp. 151-167. FISHER, J.W., FRANCIS, L.J. and JOHNSON, P., 2002. The Personal and Social Correlates of Spiritual Well-Being Among Primary School Teachers. Pastoral Psychology, 51(1), pp. 3. Youth. International Journal of Children's Spirituality, 14(3), pp. 273-288.

LIKERT, R., 1932. A Technique for the Measurement of Attitudes. Archives of Psychology, 22(140), pp. 5-55.

https://www.educationsupportpartnership.org.uk/looking-after-teacher-wellbeing

https://www.gov.uk/government/publications/teacher-well-being-at-work-in-schools-and-further-education-providers/summary-and-recommendations-teacher-well-being-research-report

https://bura.brunel.ac.uk/bitstream/2438/12752/1/FulltextThesis.pdf

http://www.research.uwa.edu.au/__data/assets/pdf_file/0010/2633590/teacher-wellbeing-and-student.pdf

A Synthesis of Research on Critical Thinking Skills and Abilities for Thai University Language Classrooms

Jatuporn Luasanook[1]

Abstract

Critical thinking, an ability to analyze information and experiences in an objective manner, is rather crucial for the 21st century EFL learners. It enables people to differentiate the various types of information and helps them make logical judgments regarding the received information. Thus, the present research aims to (1) investigate the research features on critical thinking skills and abilities for Thai university language classrooms; and (2) qualitatively synthesize research results on critical thinking skills and abilities for Thai university language classrooms. The samples consisted of 2 experimental research and 1 survey research on critical thinking skills and abilities for Thai university language classrooms during 2012-2016 academic years published on ThaiLIS Digital Collection (TDC Database). The research procedure consisted of content-analysis and qualitative synthesis of the research findings. A data record form was designed for storing the samples' information on their features and findings. The study revealed that some efforts have been made to investigate Thai university EFL learners' CT skills and abilities and to seek appropriate ways to develop CT in various courses. Although no single method has emerged as the best, some do seem to be effective when properly implemented. To aim encouraging practices at a macro level, some common features of effective CT instructions are discussed; and some suggestions are introduced.

Keywords : Synthesis, Critical Thinking, University Language Classrooms

Introduction

As learning is the process whereby knowledge is created through the transformation of experience, Kolb (1984 : 38) suggested that effective learning is seen when a person progresses through an integrated cycle of four stages where each stage is being mutually supportive of and feeding into the next. When a learner starts by having a concrete experience, a new experience or situation is encountered or reinterpreted. The following stage is the observation of and reflection on that new experience particularly important on inconsistencies between experience and understanding. The third stage is the formation of abstract concepts/analysis and generalizations/conclusions when reflection gives rise to a new idea, or

[1]**Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University, e-mail: jooml2002@yahoo.com**

a modification of an existing abstract concept the person has learned from their experience. Then in the fourth stage the learner uses those occur in the third one to the test of hypothesis

in future situations and resulting in new experience when the learner applies their idea(s) to the world around them to see what happens. It is obvious that this four-stage cycle of learning and four separate learning styles concerning with learner's internal cognitive processes. Also, it is possible for a learner to enter the cycle at any stage and follow it through its logical sequence. However, effective learning only occurs when a learner can execute all four stages of the model. Therefore, no one stage of the cycle is effective as a learning procedure on its own.

Since the 1950s, classroom research has drawn researchers' attentions throughout the world rapidly, which focuses on everything that happens in the classroom (Allwright & Bailey, 1991). The trend of the 21st century, when our world and our lives are increasing globalized and digitized, demands the explicit integration of learning strategies, digital competences, and career abilities. EFL classrooms should particularly provide students with practices and processes on acquiring and developing creativity, critical thinking, collaboration, self-direction, and cross-cultural skills (Brown, Lauder & Ashton, 2008; Fandiño, 2013 : 190) that are associated with growth in the cognitive, interpersonal, and intrapersonal domains. However, English language (EFL) students seem to have varied backgrounds including multiplicity of cognitive functions, achievement levels, and learning styles which impact their ability to think, learn, and use the foreign language. Also, those barriers hinder our EFL learners from being effective users of educational approaches on how to become literate in today's knowledge society. In addition, these learners are not simply interested in achieving a high command of the different language skills and critical thinking needed in social situations. They are intentionally concerned with the acquisition of the formal academic skills demanded in university. Therefore, the EFL classrooms needs to move away from traditional methods focused on language mastery in order to start incorporating new approaches aimed at integrating content, culture, technology, critical thinking, as well as lifelong skills (Ananiadou & Claro, 2009; Taylor, 2009) to prepare students for the access to globalization and digitization by reshaping the EFL communication, working hard, and thinking critically.

Critical thinking ability which attends to reflective and independent thinking has long been a major focus of education in all parts of the world. Its special place is recognized among educators in all disciplines. Critical thinking is confirmed by Case, (2005); Giancarlo, Blohm, & Urdan (2004) as an essential component of education, and it is an important life skill that everyone should acquire. A critical thinker has to rely on plans rather than impulsive behaviors. be flexible, open-minded and willing to give up on nonproductive strategies. Generally, critical thinking skill requires practical ability to recognize problems, to find workable means for meeting those problems, to gather and organize pertinent information, to recognize unstated assumptions and values, to comprehend and use language with accuracy, clarity, and discrimination, to interpret data, to appraise evidence and evaluate arguments, to recognize the existence (or non-existence) of logical relationships between propositions, to draw

warranted conclusions and generalizations, to put to test the conclusions and generalizations at which one arrives, to reconstruct one's patterns of beliefs on the basis of wider experience, and to render accurate judgments about specific things and qualities in everyday life (Glaser, 1941). In other words, someone with critical thinking skill possesses the intellectually disciplined process of actively and skillfully conceptualizing, applying, analyzing, synthesizing, and/or evaluating information gathered from, or generated by, observation, experience, reflection, reasoning, or communication, as a guide to belief and action. In its exemplary form, it is based on universal intellectual values that transcend subject matter divisions: clarity, accuracy, precision, consistency, relevance, sound evidence, good reasons, depth, breadth, and fairness (Scriven & Paul, 1987). The use of those cognitive skills or strategies then will increase the probability of a desirable outcome (Halpern, 1998 : 450).

To think critically, thus involves mental processes, strategies, and representations people use to solve problems, make decisions, and learn new concepts which are defined as a set of discrete skills that is in showing how critical thinkers can do or behave with personal and situational constraints. In short, critical thinking is reasonable reflective thinking focused on deciding what to believe or do.

As we have known the new knowledge and information happens all the time, teaching critical thinking is important for developing students' abilities in learning and seeking for knowledge independently. Thus, the knowledge, skills, techniques, and strategies from the classroom must be transferred to the real world or into the lives of the students for a course of study to be effective in university level. However, one of the biggest challenges in learning new skills, particularly critical thinking, is the problem of transfer. Moreover, there is ample evidence that this essential knowledge and skill set is not being taught or being acquired (Helsdingen, Bosch, Gog, & Merriënboer, 2010; Marin & Halpern, 2011; Orr et al., 2011, Stupnisky, Renaud, Daniels, Haynes, & Perry, 2008; Willingham, 2007). In addition, Buranapatana (2006) has reported the reasons why critical thinking skills and abilities of Thai people who are university graduated are not in the satisfied levels to date. Instead of encouraging learners to actively participate in learning contexts, giving and sharing ideas, practicing and learning how to think critically and independently, the traditional methods of teaching by lecturing and transmitting knowledge have been repeatedly conducted in Thai classrooms. The point is highly relevant to Wright's (2004) critique that most Thai classrooms, since primary schools to universities, fail to promote learners' curiosity, critical thinking and creative thinking. Likewise, Torff (2005) found that novice teachers in USA tend to use lower order thinking skills which typically focus on direct instructional techniques with little explicit instruction in metacognitive strategies. Teacher beliefs at the novice level are consistent with the notion that learning is equivalent to memorization. Approaches of this type tend to be curriculum centered and fail to optimize the use of critical thinking skills. In brief, the extent to which teachers focus on

critical thinking skills can vary predictably based upon their experience levels (Law and Kaufhold, 2009).

Educators worldwide have realized how important CT is, because “it enables one to analyze, evaluate, explain, and restructure our thinking, decreasing thereby the risk of acting on, or thinking with a false premise” (Glaser, 1941, p. 28). In Thailand, many teachers of 21st century EFL classes are aware of the essentials of enhancing students’ critical thinking and abilities. Also, research studies on critical thinking have been conducted in every level of education. Despite the increasing numbers of research on phenomena of Thai learners’ critical thinking (CT) in EFL classrooms, very little about the practices of those findings on initiative pace of CT is known; especially in the university level where learners are on the transition from adolescence to adulthood, during which individualistic and intangible markers of adulthood such as accepting responsibility for the consequences of their actions, making decisions on beliefs and values independently, and establishing a relationship with others as an equal adult are gradually and incrementally pursued. Therefore, synthesis efforts that deal with challenging of information overload, delivering products that further our understanding of problems, and obtaining relevant evidence for decision-making are required to be conducted. Typically, Lucas et al (2007) have suggested textual narrative synthesis as an approach that has been proved useful in synthesizing evidence of different types including qualitative, quantitative, economic and so on. Base on this approach, study characteristics, context, quality and findings of research across studies on the topics are reported on according to a standard format. It also provides a clearer picture of the topics where similarities and differences are compared; and structured summaries may also be developed, elaborated on and put into contexts of the extracted data. The aims of this research are to help express the integration of existing knowledge and research findings on the issue of critical thinking in Thai university language classrooms, to increase the hereafter generality and applicability of those findings, and to develop new knowledge on teaching and fostering CT skills and abilities in Thai EFL classrooms through the process of integration. Therefore, textual narrative synthesis is employed.

Research Objectives

As a consequence of critical thinking mainstream, the focus of this study on movements of CT skills and abilities in Thai EFL classrooms falls into:

1. investigating the research features on critical thinking skills and abilities for Thai university language classrooms.

2. qualitatively synthesizing research results on critical thinking skills and abilities for Thai university language classrooms.

Research Methods

This study has been divided into three phrases. The first phase is to examine recently EFL research published on ThaiLIS Digital Collection (TDC Database). The samples can be research reports and any of master or doctoral degrees. The research should be conducted and published between the academic year 2012 – 2016 since this research is funded by The Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University for 2017 fiscal year.

The samples of this study are small because of the limited size of the population. There are more EFL research on critical thinking in Thai university classrooms before and after the target years; and there are more in other levels of education. There is also some research on critical thinking but in other fields of teaching and faculties on the Database during the allotted time. The samples then are 2 experimental research and 1 survey research.

The second phase is the development of research tool which is a data record form for storing the samples' information on their features and findings. The recorded data included the researcher's name, research title, research questions and objectives, participants, research period, instruments, variables, procedures, statistical analysis, findings, discussion, and recommendation. Content-analysis was employed to analyze the data collected.

The third phase of this study is to synthesize the information obtained from phase 2. The findings and recommendations are particularly interpreted to further generalization and applicability.

The utilized samples were as follows:

1. "Language learning strategies and critical thinking skills of English majors of Thaksin University," a thesis of Master of Education in English, Thaksin University, which was conducted in the academic year 2012.

2. "Implementation of literature circles to enhance Thai EFL learners' critical thinking skills," the School of Liberal Arts, Mae Fah Luang University, which was conducted in the academic year 2014.

3. "The effects of using structured controversial dialogues to enhance students' critical thinking and English-speaking ability," the Department of English, Faculty of Humanities, Chiang Mai University, which was conducted in the academic year 2016.

For analysis, the contents and findings of the three research are analyzed and summarized. Also, the findings are generalized and the trends are reported in form of narrative review.

Research Results

1. In order to figure out key features of those 3 research samples on critical thinking skills and abilities for Thai university language classrooms, the findings on trait variables are presented in Table 1-3.

Table 1: Key features of the research on trait variables

Title No.	Type/objective	Hypothesis	Data Analysis
1	Quantitative/to investigate or survey	None	Descriptive statistics/ t-test/ Pearson correlation coefficient
2	Qualitative/to evaluate	None	Descriptive statistics/ mean/ SD /content analysis
3	Quasi-experimental/ to compare and to investigate	Alternative	Descriptive statistics/ content analysis

Table 2: Key features of the research on trait variables (cont.)

Title No.	Sample size	Sample Selection	Instrument
1	134/72 (36 each)	Purposive (134)/ Hughes' 27% (72)	Self-rating Questionnaire/ Cornell critical thinking skill test Level z/interview
2	90	Purposive	5 pieces of literature/ Group discussion/ Reading response
3	76 (38 each)	Simple random	Cornell critical thinking skill test Level z/ open-ended questionnaire/ set of speaking topics and rubric assessment

Table 3: Key features of the research on trait variables (cont.)

Title No.	Variables	Discussion	recommendation
1	Critical thinking skill/learning strategies	Generalized	Generalized applicability/ further study
2	Literature circle/critical thinking	Confirmative/narrative	Applicable to specific class
3	Structured controversial dialogues/ critical thinking test scores/ speaking test scores/ opinion toward learning	Support 2 out of 3 hypotheses	Generalized applicability/ further study

Base on Table 1, three types of research including quantitative, qualitative, and quasi-experimental designs were found. The quasi-experimental one has placed alternative hypotheses while the others kept none. Two studies used content analysis to evaluate, compare and evaluate their variables. One study used t-test and correlation statistics to investigate qualities of the variables.

Sample sizes ranged from 72 to 90 were acquired by purposive sampling and simple random sampling. The instruments used on measuring learning strategies, critical thinking skills, speaking abilities, and opinions included questionnaires, critical thinking skill test, group discussion, reading log, and speaking rubric assessment.

The findings were then discussed to generalize and to confirm the evidence of research questions and hypotheses. Suggestions for further study were also provided in two of the research samples.

1. Regarding to the findings, students used critical thinking skills at the medium level. Induction was used the most, while observation and credibility of source were used the least. High and low English proficient students used critical thinking skills differently. With the use of appropriate teaching techniques and challenging reading materials, students could progressively develop themselves to some levels of CT skills in description, analysis and evaluation.

A teacher who used literature circles in her EFL class found that not only this technique changed classroom climate, it also encouraged the extent of EFL literacy and critical thinking. Though the ultimate goal of reading instruction is to help children acquire the skills necessary to comprehend text, an application of reading log or reading response helps to encourage them to interact with the text, and to tap into their individual responses to the literature. Among six language learning strategies, both high and low English proficient students used compensation strategies the most frequently. Differently, memory strategies were used the least. Accordingly, the findings showed the significant correlation between compensation strategies and CT meaning strategies. Social strategies correlated with CT assumption identification and CT meaning strategies at .05 level.

Structured controversial dialogue is another technique that can facilitate English speaking and enable critical thinking for university EFL classrooms. The findings revealed that students had positive opinions toward the learning technique that allowed them to work with others.

Research Discussion

The current study aims to qualitatively synthesize research results on critical thinking skills and abilities for Thai university language classrooms. To fulfil the purpose, the study was run into three phases included investigating target research on ThaiLIS Digital Collection (TDC Database), developing information record form and employing content-analysis with data obtained, and making interpretation to further generalization and applicability.

As mentioned before, those three sample studies have tried to investigate, to test, to evaluate phenomena of EFL learners and EFL classrooms and to confirm usefulness of teaching and learning techniques relevant to EFL classroom practice, EFL learning abilities, critical thinking skills and abilities. Though one of the studies established three alternative hypotheses, only two findings were supportive. There, some applicable suggestions were provided for further EFL speaking classes and study.

Since critical thinking is an important life skill that everyone should acquire, it has been proved an essential component of education (Case, 2005; Blohm, Giancarlo & Urdan : 2004). The combination of knowledge, skills, and strategies also enables learners to improve problem solving, rational decision making and enhanced creativity. Therefore, lot of research across fields of studies have been conducted and all emphasized that critical thinking is necessary; but it has been taught less in schools and universities. This metacognitive skill is not generally acquired by nature. Halpern (1998 : 450) proposed that the training in critical thinking is not necessarily a must because the use of those cognitive skills or strategies increases the probability of a desirable outcome; though, she stated that parents and teachers should provide children with instruction in and practice with critical skills, using activities designed to facilitate transfer across contexts (Halpern, 1998 cited Rollins & Zahm, 2006). It is needed to

be trained especially in university level where learners are involving in the professional development planning. Knowles (1984) confirmed that transfer of learning for adults is not automatic and must be facilitated. Coaching and other kinds of follow-up support are needed to be contained in the pedagogical treatment to help adult learners transfer learning of critical thinking processes into daily practice so that it is sustained.

Recommendations

From the findings of this study, there is still a gap in policy and practice. The future study needs to consider the followings:

1. Regarding the recognition of the limitations of this study, researcher should allow more digital Database to be counted as broader sources of samples for better validity and reliability.

2. This present study is a qualitative synthesis research aiming to summarize the findings obtained from the number of previous research studies. However, quantitative conclusion is still needed to provide a complete picture of research syntheses.

3. There should be a sequential synthesis study on critical thinking in primary schools, secondary schools and university levels to expound obvious circumstances of encouraging critical thinking skills and abilities in Thai EFL classrooms.

4. More R&D research on a variety of critical thinking strategies and skills should be conducted to enable concrete involvement of 21st century critical thinking policies in Thai universities.

References

Allwright, D., & Bailey, K. M. (1991). **Focus on the Language Classroom**. Cambridge: Cambridge University Press.

Ananiadou, K. & Claro, M. (2009). "21st century skills and competences for new millennium learners in OECD countries." **OECD education papers.** 2009(41). OECD Publishing. DOI. 10.1787/218525261154.

Brown, P., Lauder, H., & Ashton, D. (2008). Education, globalization and the knowledge society. **The teaching and learning research program**. London.

Buranapatana, M. (2006). **Enhancing Critical Thinking of Undergraduate Thai Students Through Dialogic Inquiry**. A Doctor of Philosophy thesis. Australia, The University of Canberra.

Case, R. (2005). "Bringing critical thinking to the main stage." **Education Canada**. 45(2) : 45 - 46.

Department of Mental Health. (2002). **A research report on developing health skills tests and school-based life skills training.** Bangkok. Ministry of Public Health.

Ennis, R. H. (1989). A Logical Basis for Measuring Critical Thinking Skills. **Educational Leadership**, 4-10.

Fandiño, Y. J. (2013). "21st Century Skills and the English Foreign Language Classroom: A Call for More Awareness in Colombia." **Gist Education and Learning Research Journal.** 2013(7) : 190 – 204.

Giancarlo, C. A., Blohm, S. W., & Urdan, T. (2004). "Assessing secondary students' disposition toward critical thinking: Development of the California Measure of Mental Motivation." **Educational and Psychological Measurement**, 64(2) : 347-364.

Glaser, E. M. (1941). **An Experiment in the Development of Critical Thinking**. Teachers' College, Columbia University, 12(3) : 27-35.

Halpern, D. (1998). "Teaching critical thinking for transfer across domains: Dispositions, skills, structure training, and metacognitive monitoring." **American Psychologist**. 53 : 449-455.

Helsdingen, A., Bosch, K., Gog, T., & Merriënboer, J. (2010). "The effects of critical thinking instruction on training complex decision making." **Human Factors**. 52(4) : 8. Available : http://hfs.sagepub.com/content/52/4/537.short. Retrieved January 12, 2019.

Kolb, D. A. (1984). **Experiential learning: Experience as the source of learning and development** (Vol. 1). Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall.

Knowles, M. (1984). **Adult Learning in the Social Context**. (1st Ed.). Routledge.

Law, C. and Kaufhold, J. A. "An analysis of the use of critical thinking skills in reading and language arts instruction." **Reading Improvement**. Spring 2009. 46(1). Available: https://www.questia.com/library/journal/1G1-196962249/an-analysis-of-the-use-of-critical-thinking-skills. Retrieved April 4, 2018.

Lucas, P.J., Arai L, Baird, Law C, & Roberts H.M. (2007). Worked examples of alternative methods for the synthesis of qualitative and quantitative research in systematic reviews. **BMC medical research methodology**. 7(4) : 4.

Marin, L., & Halpern, D. (2011). "Pedagogy for developing critical thinking in adolescents: Explicit instruction produces greatest gains." **Thinking Skills and Creativity**. 6(1) : 14. Available : http://gsuproxy.govst.edu:2089/science/article/pii/S1871187110000313. Retrieved July 26, 2017.

Orr, C., Driscoll, D., Taymans, M., Alonso, A., David, A., & Fabrizio, L. (2011). **The Nation's Report Card: Mathematics 2011**. (NCES 2012, 458). Washington, DC: U. S. Department of Education.

Rollins, J. H., and Zahm, M. (2006). **110 Strategies for Success in College and Life.** Bloomington: Author House.

Scriven, M. & Richard P. (1987). **Presented at the 8th Annual International Conference on Critical Thinking and Education Reform**. Bentonville.

Stupnisky, R., Renaud, R, Daniels, L., Haynes, T. L, & Perry, R. (2008). "The interrelation of first-year college students critical thinking disposition, perceived academic control and academic achievement. **Research in Higher Education**, 49(6) : 513-530.

Taylor, F. (2009). "Authentic internet in the EFL class." **Modern English Teacher**. 18(1) : 5-9.

Torff, B. (2005). "Critical Thinking in the Classroom: Teachers' Beliefs and Practices in Instructional and Assessment. In G. Schraw & D. R. Robinson (Eds). **Assessment of Higher Order Thinking Skills**. (372-374). North Carolina: Information Age Publishing.

Willingham, D. (2007). "Critical thinking: Why is it so hard to teach?" **American Educator**. Summer, 8 - 19. Available : http://www.aft.org/pubsreports/american_educator//issues/summer07/Crit_Thinking.pdf. Retrieved July 27, 2017.

Wright, M. (2004). "Thai educational reform from a western viewpoint." **Matichon Weekly.** 24(1256) : 8.

การศึกษากลยุทธ์การแปลของนักศึกษาไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศเพื่อการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ

A Study on Translation Strategies used by Thai EFL learners for Reading Comprehension in English

ปิยกานต์ สังขพันธ์[1] และ กฤติยา รัตนกานตะดิลก[2]

Piyakarn Sangkapan[1] and Gritiya Rattanakantadilok[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากลยุทธ์การแปลในกลุ่มประเภทที่สร้างเสริมและขัดขวางทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ซึ่งประยุกต์จากการแบ่งประเภทกลยุทธ์ของ แฟน ไดค์ (Van Dyk) ของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถด้านภาษาอังกฤษของผู้เรียนที่มีต่อการเลือกใช้กลยุทธ์การแปล ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งแบ่งเป็นผู้เรียนตามเกณฑ์ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ เป็นผู้เรียนในกลุ่มอ่อนจำนวน 30 คน และผู้เรียนในกลุ่มเก่ง 30 คน งานวิจัยดังกล่าว ใช้กิจกรรมการบรรยายสิ่งที่คิด (TAP) เพื่อเก็บข้อมูลเสียงของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างขณะอ่านภาษาอังกฤษ ข้อมูลที่ถูกบันทึกจะถูกคำนวณเพื่อหาความถี่และเปรียบเทียบโดยใช้สถิติแมน-วิทนีย์ยู (Man-Whitney U) จากผลการศึกษา พบว่ากลยุทธ์การแปลที่ผู้เรียนชาวไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศคือ การใช้พจนานุกรม, การเชื่อมโยงความคิด และ การทำให้เข้าง่าย ตามลำดับ และไม่พบ การใช้ภาษาไม่ถูกต้องเนื่องจากการเทียบเสียงที่คล้ายคลึงกัน, การใช้คำยืมจากภาษาอังกฤษเนื่องจากไม่มีคำที่เทียบเคียงความหมายได้ในภาษาไทย และ การสร้างคำศัพท์ใหม่ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เรียนในกลุ่มอ่อนใช้กลยุทธ์การแปลในกลุ่มขัดขวางมากกว่าผู้เรียนในกลุ่มเก่งอย่างมีนัยยะสำคัญ ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงคุณสมบัติด้านดีของกลยุทธ์การแปลทั้งในกลุ่มประเภทที่สร้างเสริมและขัดขวาง ดังนั้น ผู้สอนจึงควรทำความเข้าใจลักษณะสำคัญ และนำเสนอการใช้งานกลยุทธ์การแปลแต่ละประเภท เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้กลยุทธ์การแปลเพื่อช่วยพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพและชาญฉลาด

คำสำคัญ (Keywords) : การอ่านจับใจความ, กลยุทธ์การแปล, กลยุทธ์การแปลแบบขัดขวาง, กลยุทธ์การแปลแบบส่งเสริม, การบรรยายสิ่งที่คิด

Abstract

The purposes of this study were: 1) to explore Thai EFL learners' use of translation strategies in discouraging and encouraging types adapted from Van Dyk's sight translation taxonomy for reading comprehension in English, and 2) to investigate relationship between

[1] คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา ประเทศไทย อีเมล skp.piyakarn@gmail.com
Faculty of Liberal Arts, Price of Songkla University, Songkla, Thailand. Email skp.piyakarn@gmail.com

[2] คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา ประเทศไทย อีเมล gritiya.r@psu.ac.th
Faculty of Liberal Arts, Price of Songkla University, Songkla, Thailand. Email gritiya.r@psu.ac.th

learners' English proficiency and their choices of translation strategies. The participants were 60 Thai undergraduate students at Prince of Songkla University. They were divided according to their English proficiency level into a high-proficiency group (30 participants) and a low-proficiency group (30 participants). Think-aloud protocol (TAP) was used to collect verbal data of translation strategies used by the participants while they were reading in English. The data were recorded and calculated for descriptive statistics for frequency and a Mann-Whitney U test. The findings revealed that the strategies used most frequently by Thai EFL learners were the use of dictionaries, logical connectives and formal simplification, respectively. In contrast, false cognates, Anglicism and invention of words were not found to be used. The findings also revealed that the low-proficiency learners used translation strategies in the discouraging type significantly more often than the encouraging strategies. The study also suggests virtues of encouraging and discouraging translation strategies. Therefore, teachers should understand and introduce the characteristics and the usage of each translation strategy to learners so that they can use these strategies to improve reading comprehension in English effectively and wisely.

Keywords : reading comprehension, translation strategies, discouraging translation strategies, encouraging translation strategies, think-aloud protocols

Introduction

How do second language learners use translation strategies in English reading? In the past decades, the role of translation in language classroom has been discussed whether it enhances reading comprehension skills of second language learners. The suitability of translation has been questioned due to the use of learners' first language (L1) that possibly interfere with comprehensibility in reading texts in English. However, emerging evidence for translation has proven its virtues as a useful strategy to equip learners with reading comprehension skills. With the help of native language, translation enables learners to clarify, expand and strengthen grammatical and lexical knowledge that supports reading comprehension. In addition, translation process seems to be a natural solution happening in learners' minds to overcome second language difficulties; therefore, it seems impossible to completely ban translation in second language classrooms. Despite those benefits and nature of translation, not every learner is successful in employing translation in reading comprehension in English, some of them fail to comprehend texts by the use of translation. Emphasis of translation as a learning strategy for English reading, thus, has been shifted to how individuals use translation to achieve different outcomes while reading English. Translation is a complex cognitive demanding activity which requires top-down and bottom-up processing. To comprehend meanings of a text in a second language, learners needs to engage with language difficulties by planning and organizing, analyzing, and synthesizing information between languages (Bell, 1991). They need to employ translation strategies which refers to

techniques or methods for diverse language problems (Fawcett, 1997; Vinay & Delbarnet, 1995). These strategies vary in characteristics and can be supportive or obstructive for particular problems. Learners should understand how each translation strategy can be used under different circumstances, and find alternatives when one is unsuccessful.

In attempt to categorize translation strategies regarding their characteristics and usefulness, many scholars proposed categories of translation strategies (e.g. V diagram by Newmark, 1987; direct and oblique translation by Vinay & Delbarnet, 1995). In 2007, Jeanne Van Dyk studies pedagogical use of translation for language learning. The strategies were selected from translation strategies, and teaching and learning strategies defined by Faerch and Philipson, Narcy, and Tarone (as cited in Van Dyk, 2009) for sight translation. The purpose of the taxonomy is not to train professional translators, but to introduce translation strategies which can encourage or discourage language learning so that learners will be able to translate wisely. The strategies divided into six stages of sight translation training were introduced and instructed to forty-four French students. The conclusion of strategy categorization was drawn from oral test, and the strategies were divided into two main categories which are encouraging and discouraging types.

According to Van Dyk (2009), encouraging strategies refer to translation and language learning strategies which learners select when they deal with language problems. For example, instead of avoiding to translate message that is difficult to understand, students may decide to divide meaning into smaller segments, summarize meaning, or use words with more general meaning for better understanding. Strategies in this group are believed to support risk-taking behaviors as learners choose several techniques to deal with language difficulties. Discouraging strategies, on the contrary, are recommended to be deduct in language classroom as they allow learners to avoid facing language difficulties. The use of these strategies is reflected by some actions such as using code-switching to compensate unknown words or leave out some parts of the tasks considered to be difficult.

When it comes to connections between translation and reading comprehension, many previous studies have focused on translation as a learning strategy (e.g. Pawapatcharaudom, 2007; Chanawong, 2009; Choomthong, 2011; Chanseawrassamee, 2015), attitudes of translation strategies as a learning tool for reading comprehension (e.g. Horwitz, 1999; Liao, 2006). Some research have investigated frequency of translation strategies used in language tasks (e.g. Warachananan, 2015; Rezari & Kuhi, 2014). However, little attention tends to be paid on translation strategies that can be supportive or obstructive to English reading comprehension.

To address this gap, this study aims at studying translation strategies that Thai learners use while reading texts in English; therefore, the strategies used in this study are based on a taxonomy of sight translation described by Jeanne Van Dyk (2009). However, since the current study mainly focuses on investigating relationship between types of translation strategies and

reading comprehension, some translation strategies in the taxonomy are synthesized and adapted to meet the purposes of the study.

As a result, there are twelve encouraging strategies and eleven discouraging strategies for the research conducted among Thai students at undergraduate level. The encouraging strategies includes reduction [3], formal simplification [4], generalization [5], re-expression [6], commutation [7], permutation [8], logical connectives [9], extralingual anticipation [10], intralingual anticipation [11], invention of words [12], use of dictionaries [13] and risk taking [14]. Discouraging Strategies are avoidance [15], code switching [16], omission [17], transfer [18], literal translation [19], false

[3] A summarization by omitting some parts a learner consider unnecessary or does not influence overall meaning or comprehension

[4] Simplification of complicated segments for better understanding

[5] A replacement of lexical and grammatical structures with more general elements for better understanding

[6] A reproduction of translating products in a translator's style, but preserve original meaning of a source text

[7] A substitution of linguistic elements between two languages when they are in equal, higher or lower degrees

[8] A changes or combination in syntax position to create textual coherence of the text

[9] A process that a learner uses cohesion to link each segment to understand whole meaning of the text

[10] A pre-translation process that a learner predicts how a text should be interpreted

[11] A pre-translation process that a learner makes use of word sequences within a language to plan how words are likely to translated correctly

[12] A word formation in a creative way created by a learner when he/she cannot find suitable equivalents between languages

[13] A consultation of lexical resources used by a learner when he/she need to clarify unknown words or select choices of definition

[14] A behavior that a learner shifts from one strategy to one another in attempt to solve language difficulties.

[15] A behavior that a learner avoid doing tasks when they find it difficult

[16] A sudden change between languages that a learner use to continue conversation or, in some case, compensate lack of lexical knowledge

[17] Leaving out some parts of the text that a learner find it difficult to understand

[18] A direct substitution of words of a source language by those of a target language

[19] A word-for-word substitution without changing grammatical structures between two languages

cognates[20] , loan words[21] , Anglicisms[22] , barbarisms and solecisms[23] , transposition[24] and modulation[25].

Moreover, the study aims to study two types of translation strategies and their relations to the proficiency level of Thai EFL learners. Therefore, the study is designed to answer the following questions:

1. Which translation strategies do Thai EFL learners use the most and least frequently in reading English texts?

2. Are there significant differences in the use of translation strategies between encouraging and discouraging types in relation to the English proficiency level of Thai EFL learners?

Methods

1) Participants

The participants in this study were 60 undergraduates from the ages of 19 to 22 years recruited from different majors at Prince of Songkla University, Songkla, Thailand. To meet purposes and criteria of the study, the researcher used purposive sampling to recruit the participants. They had at least 12 years of learning English as a foreign language. They were required to pass and submit their grades in Fundamental English Reading and Writing courses as the grades were used as reference to their English proficiency. Based on the grades submitted, 30 undergraduates were divided into high-proficiency group while another 30 undergraduates were in the low-proficiency group.

2) Research Instruments

The study employed five short passages in English for data collection. The passages, 50-80 words long, were carefully selected and adapted from various authentic sources. They vary in genres such as news, environment, biography and culture. Of all five passages, two were used to demonstrate think-aloud protocol in training session. The other two were used in two rounds of data collection. Another reading passage was used in reminding session happening between the first and the second data collection rounds.

To test the participants' choices of translation strategies, each passage consists of four multiple-choice questions. The questions were examined and scored by three experts and

---

[20] A use of words that sound similar, but give different meaning and usage between languages

[21] Words borrowed from other languages without translation because a learner understand their conceptual meaning

[22] English words that are adapted and commonly used when their equivalents are not available in a target languages

[23] Syntactic and semantic errors including inappropriate use of a language in translation

[24] A change in parts of speech to preserve meaning of the whole message

[25] A change of a writer's viewpoint made by a learner

calculated for validity of the items. The Index of item objective congruence (IOC) of the items was 1.0. In addition, there was no difference between the reading passages provided to both groups of participants.

3) Think-aloud protocol

3.1 Training Session

The think-aloud training including demonstration and practice, took 60 minutes in total. The demonstration began with the researcher presenting a short video clip of thinking-aloud protocol to the participants. Then, the researcher instructed thinking aloud using the Demonstrative Passage 1. The demonstration included reading and translating the passage verbally for comprehension, employing various translation strategies to deal with problems and completing four multiple-choice questions. Before the practice, the participants were informed and asked for consent to record their voices for pre-assessment. After that, the participants practiced think aloud using Demonstrative Passage 2 and finished four questions. During the practice, they were allowed to asked questions and use dictionaries provided. The researcher was in the setting to assist and ensure that the participants were able to report verbal data effectively.

3.2 Data Collection

To obtain sufficient oral data, the researcher collected data through think-aloud protocol two rounds using two different passages. The first and second rounds of data collection were done separately to prevent fatigue and inconsistency of the participants' performance. Moreover, the data from the first round was used as feedback to improve the participants' performance before the second data collection began.

The first data collection began with welcoming the participants and informing the purposes of the study. Then, the researcher went over think-aloud protocol activity to recall what the participants had learnt in the training session. The participants were asked to give demographic information, and to give consent for their data to be recorded and used in the study. They were also informed that all information would remain anonymous. After the introduction, the participants had 15 minutes to finish 'Experimental Passage 1. They were told to start recording their voices.

The second data collection round was conducted the day after the reminding session. The participants were asked to follow the same procedure as it had happened in the first round. In the second data collection round, the participants were asked to finish 'Experimental Passage 2. After the second round, the researcher thanked the participants for their cooperation.

3.3 Think-aloud reminding session

Think-aloud reminding session was implemented the day after the first data collection round and before the second collection round. The data collected from the first collection round was reviewed to help the participants improve their think-aloud ability. In

this session, the participants were told to complete the Reminding Passage, 'The Queen of Social Media'. While they practiced, the researcher encouraged the participants to report what they thought orally. They were informed that their voice were recorded for assessment of data quality.

4) Data Analysis

The verbal data from data collection was transcribed and represented as symbolic indicators. They were recorded as a real-time database called TAP data as an example illustrated in Figure 1. The indicators were counted and calculated for descriptive statistics for frequency. The frequencies of discouraging and encouraging translation strategies were compared using Mann-Whitney U test because the data were not normally distributed

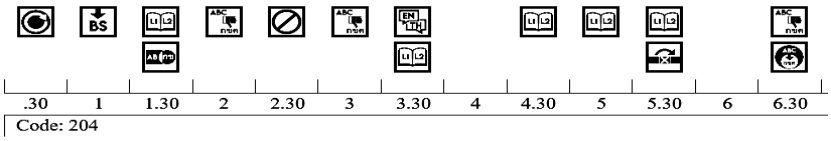

Figure 1 A sample of transcribed symbolic indicators on a real-time database or TAP data

Results

1) Translation strategies used the most and the least often by Thai EFL learners in reading comprehension in English

According to the findings in Table 1, the translation strategies used most frequently by Thai EFL learners (n = 60) for reading comprehension in English were the use of dictionaries (M= 12.57, SD = 4.84), logical connectives (M = 7.08, SD = 3.10), and formal simplification (M = 5.60, SD = 3.55), respectively. The use of dictionaries refers to consultation with lexical resources to compensate insufficient vocabulary knowledge. It was used most frequently by the participants with high proficiency (M = 10.93, SD = 3.06) and low-proficiency (M = 14.20, SD =5.73).

As for the strategies used least frequency by the learners were modulation (M = 0.05, SD = 0.22), re-expression (M = 0.15, SD = 0.36), and transposition (M = 0.27, SD = 0.55). Moreover, the participants did not used false cognates, Anglicism, and invention of words while reading in English.

Table 1 Frequency of translation strategies used by Thai EFL learners for reading comprehension in English

Translation strategies	Total (n = 60)		High (n = 30)		Low (n = 30)		*U*	*Z*	Sig (2-tailed)
	($\bar{x}$)	S.D.	Mean Rank	Sum of ranks	Mean Rank	Sum of ranks			
Discouraging strategies	13.95	7.84	21.57	647.0	39.43	1183.0	182.0	647.0	0.00**
Encouraging strategies	34.90	9.76	34.20	1026.0	26.80	804.00	339.0	804.0	0.10
Avoidance	1.12	1.39	24.15	724.5	36.85	1105.5	259.5	-2.997	0.00**
Code Switching	4.07	3.10	30.27	908.0	30.73	922.00	443.0	-0.104	0.92
Omission	1.05	1.41	26.02	780.5	34.98	1049.5	315.5	-2.123	0.03*
Transfer	1.83	1.66	24.67	740.0	36.33	1090.0	275.0	-2.643	0.01**
Literal Translation	2.70	2.33	22.77	683.0	38.23	1147.0	218.0	-3.472	0.00**
False Cognates	0.00	0.00	30.50	915.0	30.50	915.00	450.0	0	1.00
Loan words	0.75	0.86	27.25	817.5	33.75	1012.5	352.5	-1.566	0.12
Anglicism	0.00	0.00	30.50	915.0	30.50	915.00	450.0	0	1.00
Barbarisms and Solecisms	2.12	2.17	21.93	658.0	39.07	1172.0	193.0	-3.887	0.00**
Transposition	0.27	0.55	24.95	748.5	36.05	1081.5	283.5	-3.431	0.00**
Modulation	0.05	0.22	30.00	900.0	31.00	930.00	435.0	-0.587	0.56
Reduction	1.57	1.50	30.70	921.0	30.30	909.0	444.0	-0.092	0.93
Formal simplification	5.60	3.55	39.12	1173.5	21.88	656.5	191.5	-3.837	0.00**
Generalization	0.95	1.20	25.98	779.5	25.98	779.5	314.5	-2.135	0.03*
Re-expression	0.15	0.36	30.00	900.0	31.00	930.0	435.0	-0.359	0.72
Commutation	0.68	1.00	33.13	994.0	27.87	836.0	371.0	-1.305	0.19
Permutation	0.65	0.97	31.13	934.0	29.87	896.0	431.0	-0.317	0.75
Logical connectives	7.08	3.10	39.05	1171.5	21.95	658.5	193.5	-3.826	0.00**
Extralingual anticipation	1.67	1.19	27.97	839.0	33.03	991.0	374.0	-1.165	0.24
Intralingual anticipation	2.20	1.26	31.65	949.5	29.35	880.5	415.5	-0.547	0.58
Risk Taking	0.83	1.12	26.22	786.5	34.78	1043.5	321.5	-2.068	0.04*
Invention of words	0.00	0.00	30.50	915.0	30.50	915.0	450.0	0	1.00
Use of dictionaries	12.57	4.84	24.88	746.5	36.12	1083.5	281.5	-2.500	0.01**
Total	48.85	13.17	27.28	818.5	33.72	1011.5	353.5	818.5	0.15

Note: * = significant at 0.05 level; ** significant at 0.01 level.

2) Significant differences in the use between encouraging and discouraging translation strategies in relation to the English proficiency level of Thai EFL learners

As shown in Table 1, the findings indicates a highly significant difference in use of discouraging translation strategies between two groups of the participants, regarding their English proficiency. It seems that the participants with low English proficiency relied more on the strategies in discouraging type (M = 18.00, SD =7.52) when compared to that in the high proficiency group (M = 9.90, SD = 5.87).

The findings indicate that five discouraging strategies called avoidance (U = 259.50), transfer (U = 275.00), literal translation (U = 218.00), barbarisms and solecisms (U = 193.00), and transposition (U = 283.50) employed significantly higher by low-proficiency participants. However, in encouraging strategies, the findings show a slight difference in use of the strategies between groups of the participants. High-proficiency

Discussion and Conclusion

1) Discouraging and encouraging translation strategies

According to the findings and TAP data of the study, the use of dictionaries is used most frequently by Thai EFL learners. This findings is consistent with studies of Laufer and Kimmel (1997) and Frazer (1999) stating that consulting dictionaries seems to be a common method for language learners at every proficiency level. However, dictionary consultation is not always successful. Overuse of dictionaries can be time-consuming. The TAP data reveals that the low-proficiency participants wasted their time for searching every unknown words including proper nouns for people and places. Moreover, it is found that participants with lack of dictionaries skill can fail in searching meaning. For example, some of them failed to search the correct meaning for the words 'mowed down' since they did not change the word into the infinitive form.

Logical connectives and formal simplification, ranked as the second and third frequently used strategies, seems to be more popular among high-proficiency learners. According to TAP data, the learners in this group decided to separate the texts into small segments so that they could simplify meanings for better understanding and make a connection between each parts for overall meanings. Low-proficiency participants, in contrast, decided to use literal translation and code switching to help them translate.

In addition, the TAP data reveals benefits of some discouraging strategies to help Thai EFL learners in reading comprehension. According to Van Dyk (2009), code switching, literal translation and transfer are believed to discourage second language learning and should be demoted. TAP data reveals that high-proficiency participants used code switching to help them continue translation without translating words they already know conceptual meanings, whereas the low proficient tended to use the strategy to compensate lack of vocabulary and help them get rough meaning of the passages and plan to deal with unknown words. This findings concurs to the study of Hugues at el. (2006), pointing out different purposes of code switching used by learners from different proficiencies. From my viewpoint, the strategy can be accepted as a pre-translation activity for learners to organize their initial understanding.

Moreover, the findings indicate advantages of literal translation and transfer which possibly leverage Van Dyk's viewpoint. In this study, the participants from both groups used the strategies as pre-translation tools as they help the participants to plan and analyze style and functions of texts. They translated word-by-word and tried to make connection between

those words. In high-proficiency group, the participants used the strategies frequently when they began before shifting to other strategies such as reduction or formal simplification for better understanding. Nonetheless, low-proficiency learners seemed to rely on the strategies throughout the activity. A possible explanation for this behavior is because they suffered from insufficient grammatical and lexical knowledge such as tenses and adjective so that they could not summarize ideas of the texts. Bell (1991) points out that literal translation and transfer can be useful strategies for contrastive analysis which allows learners to distinguish similarities and differences of grammar and lexis between languages. Implementation of the strategies in cognitive tasks such as translation provide learners with opportunities to engage with tasks and develop their knowledge unconsciously.

2) Implication of translation strategies for language classroom

Translation is a mental process that occurs naturally in learners' minds when they attempt to understand meaning in a second language; therefore, it is important for teachers to understand how and why learners use translation when they reading English. Kiraly (1997) suggests the use of think-aloud protocol (TAP) in language classroom for teachers to obtain information before designing English reading course. Also, they should understand characteristics, including benefits and drawbacks of each translation strategies so that they can introduce them in effective ways. In this study, the participants were not taught translation strategies to become professional translators, their preconceived ideas about translation strategies should not be conceived as bias, which might affects the finding of frequency. Their attempt to translate for comprehension, thus, should be seen as problem-solving behavior that they are unaware of in selecting encouraging or discouraging strategies while doing tasks.

To apply translation strategies in constructivist learning environments, teachers should understand characteristics and appropriate usage of each strategies. Kiraly (1997) suggests that teachers should be a role model and a facilitator to help students use translation strategies and demonstrate how to use them to solve particular problems. Also, they should provide language tasks containing diverse language difficulties so that learners can examine each translation strategy and decide whether they are suitable for the tasks. Finally, it will be the learners' decision to develop a set of strategies considered practical for them.

The strategies that might help the students in analyzing, planning and organizing are intralingual and extralingual anticipation, code switching, transfer, literal translation, loan words, transposition, commutation, permutation. Students can also use formal simplification, reduction and generalization to understand main ideas before making connections by using logical connectives.

Use of dictionaries can be suggested when learners deal with lexical problems. Teachers should teach their learners to use lexical resources wisely so that it can support risk-taking behavior for learners to use outside classrooms, and prevent time-consuming when completing tasks. Waring (2001) suggests that effective dictionary skills should be taught to

students so that they can analyze, understand and select correct word choices for particular contexts.

To demote risk-avoidance behavior such as using avoidance or omitting strategies for language learning, teachers should encourage learners to take risk by providing choices of translation strategies through cognitive demanding tasks so that they can try out alternative solutions when one is unsuccessful.

The findings of this study, thus, can be an initial insight for instructors to understand how Thai EFL learners make decision on translation strategies used for reading comprehension. Personally, I believe that we cannot label each translation strategy to be completely banned or embraced since combination of them might support better understanding. Therefore, what we should discuss further is how to design English reading course where translation strategies can be introduced and available to help learners solve diverse language difficulties.

References

Bell, R.T. (1991). **Translation and Translating: Theory and Practice**. London : Longman.

Chanawong, S. (2009). "Thai EFL Interlingual and Intralingual Communication Strategies." **Journal of Humanities and Social Sciences Suratthani Rajabhat University**. 2(1) : 173-192.

Chanseawrassamee, S. (2015). "Thai Adults Learn English via Translation." **Journal of Language Teaching and Research**. 6(2) : 265-273.

Choomthong, D. (2011). "A case study of learning English passive of Thai EFL learners: difficulties and learning strategies." **The Asian conference on language learning official proceedings.** 74-87.

Fawcett, P. (1997). **Translation and Language: Linguistic Theories Explained**. Manchester : St. Jerome Publishing.

Fraser, C.A. (1999). "The Role of Consulting a Dictionary in Reading and Vocabulary Learning." **Canadian Journal of Applied Linguistics**. 2(1-2) : 73-89.

Hughes, C. E., Shauness, E. S., and Brice, A.R. (2006). "Code-switching among bilingual and limited English proficient students: possible indicators of giftedness." **Journal for the Education of the Gifted**. 30(1) : 7-28.

Horwitz, E. K. (1999). "Cultural and situational influences on foreign language learners' beliefs about language learning: a review of BALLI studies." **System.** 27(4) : 557-576.

Kiraly, D. C. (1997). "Think-aloud protocols and the construction of a professional translator self-concept. Cognitive Processes in Translation." **Sage**. 137-160.

Laufer, B., and Kimmel, M. (1997). “Bilingualised dictionaries: How learners really use them.” [online]. **System**. 25(3) : 361-369. Retrieved from https:// doi.org/10.1016/S0346-251X(97)00028-6.

Liao, P. (2006). “EFL learners' beliefs about and strategy use of translation in English learning.” [online]. **RELC Journal**. 37(2) : 191-215. Retrieved from https://doi.org/10.1177/0033688206067428

Newmark, P. (1987). **A Textbook of Translation**. New York : Prentice Hall.

Pawapatcharaudom, R. (2007). **An investigation of Thai students’ English language problems and their learning strategies in the international program at Mahidol University.** Master’s case study. King Mongkut’s Institute of Technology North Bangkok.

Rezaei, M., and Kuhi, D. (2014). “Strategies employed in translation of tourist guidebooks culture-specific items from Persian into English.” **Theory and Practice in Language Studies**. 4(4) : 750-757. Retrieved from 10.4304/ tpls.4.4.750-757.

Van Dyk, J. (2009). “Language Learning through Sight Translation.” **In Translation in Second Language Learning and Teaching.** Edited by A. Witte, T. Harden et al. 203-214. Germany : Peter Lang.

Vinay, J. and Darbelnet, J. (1995). **Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation.** Amsterdam : John Benjamins Publishing Company.

Warachananan, P. (2015). “A Study of Translation Strategies in the Translation of Songs in Walt Disney’s Animated Feature Films into Thai Versions.” **Proceeding of the National and International Conference Interdisciplinary Research for Local Development Sustainability.** 75-84.

Waring, R. (2001). **Learner dictionaries: Getting your students to use their dictionaries effectively.** Japan : Oxford University Press.

Mathematics in Ancient Khmer Architecture: A Case Study of Sikhoraphum Temple, Surin Province

Vipawadee Moonchaisook

Abstract

Mathematics is considered the basic science of other studies. It plays an important role in many sciences. The most obvious thing is its role in creating great architectures. Looking more specifically, we can see the connection between mathematics and architecture that has existed since ancient times. Both mathematics and architecture cannot be separated. The ancient architecture that has maintained a splendid beauty for younger generations to admire with wonder are all built on the basic mathematical knowledge of ancient architects.

The study entitled; "Mathematics in Ancient Khmer Architecture: A Case Study of Sikhoraphum Temple, Surin Province" aimed to 1) survey the basic architectural patterns found in Sikhoraphum Temple, 2) study beliefs reflected in architectural layout design, and 3) examine the relationship between mathematics and ancient Khmer architecture in Sikhoraphum Temple.

The primary data was collected from fieldwork. Related documents and studies were explored in order to get the basic knowledge of mathematics in architecture. In fieldwork, the researcher used scientific techniques to collect data from Sikhoraphum Temple which include measuring sizes of the main structures and the subordinate structures, taking photos and taking notes.

The collected data then was undergone an analyzing process. The researchers used Gyorgy Doczi's approach in analyzing golden proportion reflected in the architecture in order to compare the basic proportion and find consistency between the Fibonacci sequence and the Pythagorean Theorem , followed by investigating beliefs related to architectural design of Sikhoraphum Temple.

The results of the study are as follows;

1. Fine arts, patterns, and basic structures of Sikhoraphum Temple, which include a lintel in the shape of Siva have an overall composition resembling the Papuan Art. The Kala Face (the God Siva's servant) that has the garland in his mouth is divided into two sections. The pillars of the temple gate were decorated with the crab claw patterns and a bouquet of flowers set up in the middle. The side of the post is Lai Kanok (Thai pattern) hanging down to the base of the post. It consists of a frame decorated with the bead patterns.

The interior is decorated with the crab claw patterns with a rhombus-shaped frame engraved with the upright lotus petals. The upper edge of the lotus petals has three curving circles. The

topmost lotus petals are pointed. The cornices of the pillars at the door frame are decorated with the crab craw patterns which consist of round flower patterns overlaid on the square. This pattern is separated by the Kanok patterns. The patterns may have been developed from Indian art. The head of the Naga (great serpent) is decorated by ornaments attached on one piece like a large hat. The line around the head of the Naga has wavy edges. The interior consists of parallel lines decorated with leaf patterns with a small convex line divided into two layers.

2. In investigating beliefs reflected in the Khmer architectural design, it was found that Sikhoraphum Temple was built by turning to the east which is the position of "Vernal equinox". It coincides with the Khmer Empire New Year. The proportion of the area around the main castle is 3 x 3 square. The ratio 3: 3 is inferred through the symbolic concepts in mathematical morphology. Based on belief, it can be said that this area is Mount Phra Sumeru which are considered the center of the universe and are inhabited by deities. This belief was applied to use in designing the temple. The twelve wooden recesses are used to represent twelve gods from twelve directions.

3. In investigating the consistency between mathematics and architecture of Sikhoraphum Temple, it was found that the composition of the temple as a whole is consistent with the golden proportion and the Pythagorean theorem a ^ 2 + b ^ 2 = c ^ 2. It was also mentioned in the Indian scripture “Sulawasutra”. There is an arrangement of the golden proportion as a whole. The value is : 1: 1: 2: 3: 5: 8: 13. The proportions of 2: 3 5: 8 and 8:13 are the perfect proportions. It is the basic proportion of every kind of aesthetic in the universe which is the laws of nature. According to the beliefs of the ancient Greek, the Egyptian pyramid was also created with this proportion. When analyzing the simple proportions and the golden proportions in each of the sub-components, it was found that the five temples’ area and the base of Sikhoraphum Temple has easy proportion at 12: 12, while the five temples are at 7: 7. The main temple is 3. : 3. The entire area is in a square shape which is symmetrical in both vertical and horizontal axis. It is suitable for designing the temple which is the holy place for gods. In measuring the door’s width and height, the simple ratio is 7: 20, with the height ratio of 1: 2: 3: 5 and the width of 1: 2: 3. The lintel is in a golden rectangle, which is approximately 1.618. The width to height is 6: 12. The proportion of height is 1: 2: 3: 5, while the width is 1: 2: 3. The Apsara sculpture has approximate width to height of 6: 12 with a height ratio of 1: 1: 2: 3: 5: 8: 13 and a width of 1: 1: 2: 3: 7. The overall picture of the Khmer architecture is related to the Fibonacci sequence which is a simple proportion. It is consistent with the total proportion of golden.

Keywords : Mathematics / Ancient Khmer Architecture, Sikhoraphum Temple/ Surin Province

Introduction

Mathematics is one of many sciences which plays an important role in supporting other sciences. A mathematical process system is usually used to enhance human thinking processes and to develop the brain system. Additionally, it has been applied to use in various inventions. Mathematics even involves in the ancient architecture that maintains the magnificent beauty for the later generations.

Mathematical symbols are also used to represent faith and abstract ideas. The mathematical concrete symbols have been used to explain supernatural meanings in some historical buildings. We can see a tall, triangle-like symbol representing Mount Phra Sumeru. As a result, ancient architecture is considered as a valuable cultural heritage that creates pride in the ancients' wisdom.

In the past, architecture was part of mathematics. The mathematicians were also the architects in the Greek- Roman period and the Classic period. During the Byzantine Empire, the emperor needed architects to build the St. Sophia mosque. He wanted the architects to build the Mosque and made it the greatest building ever. He assigned two mathematics professors, Isidoros and Anthemius, to design and build this mosque. This made mathematics and architecture inseparably connected. Marianne Freiberger (2007) says that mathematics, especially geometry, plays an important role in architecture. According to Freiberger, architecture has in the past done great things for geometry. Together with the need to measure the land they lived on, it was people's need to build their buildings that caused them to first investigate the theory of form and shape. Construction and architecture are different. These differences seemed to be debated at first. However, when in depth study was conducted, this issue became obvious.

The tradition of ancient Greek architecture was the first western civilization that brought a variety of ideas and ideologies to reflect through architecture. Mathematical concepts and traditions were passed on through this civilization. Architecture has both concrete and abstract characteristics. The intangible nature of the architecture affects emotions and feelings. Things such as size, color, shape, area and proportion both directly and indirectly contribute to feelings. Concrete tangible architecture is related to mathematical principles such as design and construction which consists mainly of geometric concepts and other mathematical fields such as the Golden Ratio and the Fibonacci Series.

Nowadays, the study of wisdom and information about architecture or historic sites that we often find is only basic information related to the artistic beauty. Though the time of construction, the ones who constructed and the purposes of constructing have been clearly stated, the related sciences of architect principles have not been mentioned. Few people realize that culture and faith are related to mathematic knowledge. We cannot deny that every brick had been counted. The sizes had been fixed in order to form a beautiful temple. Each stone was cut into various shapes, with angles that could be arranged in appropriate

proportions so that it could be stacked together to form an elegant temple. All things must be related to counting and measuring as well as determining the ratio. Therefore, it can be said that mathematics plays an important role in the study of the ancient architecture.

In teaching and learning, mathematics is only taught in schools. People in general know only that it is one of the school subjects that every grade has to study. Only few people realize that mathematics can be learned through various kinds of inventions. The ancient architecture is the clear example. Realizing of the importance of mathematics mentioned above, the researcher is interested in studying the connection of mathematical knowledge in the ancient Khmer architecture in order to seek clear and concrete mathematical explanations. It is believed that such findings can be used in further studies and in developing supplementary materials for mathematics learning. In addition, learners can see the value of learning mathematics from real media in everyday life as well as promoting learning outside the classroom. Moreover, it can be integrated into other fields of work and help in developing teaching work. This can also support the conservation of the community learning resource.

Research Objectives

The study aimed to

1. survey the basic architectural patterns found in Sikhoraphum Temple.
2. study beliefs reflected in architectural layout design.
3. examine the accordance between mathematics and ancient Khmer architecture in Sikhoraphum Temple.

Research Methods

This study is a survey research. The researcher collected data in the real place in order to analyze the proportion, shapes and patterns of Khmer art reflected in the ancient Khmer architecture at Sikhoraphum Temple. The Gyorgy Doczi's analysis concept was used for analyzing Khmer architecture. The simple proportional analysis and the golden ratio were also used for finding consistency together with the Fibonacci sequence and the Pythagorean theory through the beliefs in the design of ancient Khmer architecture in order to connect the relationship which made the information more complete.

Collecting Data

The researchers had collected the data as follows.

1. In collecting primary data, the researcher had explored the area of Sikhoraphum Temple by taking photos and measuring the size of the temple and the layout of the map as well as related basic information.

2. The secondary data was gained from relevant documents and research comprising concepts and the construction of Khmer temples, knowledge of mathematics, geometry which related to ancient Khmer architecture. The topics are as follows;

2.1. The overall structure of Sikhoraphum Temple, Surin Province

2.2 The main elements and the identity patterns of Sikhoraphum Temple

2.3 Environmental factors and beliefs related to the castle design

2.4 Geometry In the construction of Sikhoraphum Temple

2.5 Principles of measurement, direction, layout and size of the castle

2.6 Environmental factors that determine the art form in Sikhoraphum Temple

2.7 Overview of knowledge on mathematics in architecture

Concepts / theories used in research

The Gyorgy Doczi's analysis

Doczi (2005) has discovered patterns of order and beauty in nature. The designs revealed by slicing through a head of cabbage or an orange, the forms of shells and butterfly wings. Doczi has investigated and measured hundreds of patterns both ancient and modern, minute and vast. His discovery, vividly illustrated certain proportions occur over and over again in all forms. Patterns are also repeated in how things grow and are made.

Fibonacci Sequence

The Fibonacci Sequence is the series of numbers: 0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, The next number is found by adding up the two numbers before it.

The Pythagorean theorem

The Pythagorean theorem, also known as Pythagoras' theorem, is a fundamental relation in Euclidean geometry among the three sides of a right triangle. It states that the area of the square whose side is the hypotenuse (the side opposite the right angle) is equal to the sum of the areas of the squares on the other two sides. This theorem can be written as an equation relating the lengths of the sides a, b and c, often called the "Pythagorean equation".

Findings

Based on the study objectives; the findings of the study are as follows;

1. Basic architectural patterns found in Sikhoraphum Temple

1.1 The lintel of Sivanattarat or God Siva has overall elements resembling Papuan art. There is the Kala Face or the giant face with the garland hanging from its mouth in front of the gate. The characteristics of the Kala Face are similar to ones found in Angkor Wat. The pillars of the main gate are decorated with the crab claw patterns and a bouquet of flowers set up in the middle. The side of the pillars is decorated by Lai Kanok (Thai Pattern) hanging

down. It is a decorative pattern of front stripe that is quite rare. It is possible that this type of pattern is very complex, therefore it is not popular in Thailand.

1.2 The base of the post consists of a frame decorated with rosary patterns. The interior is decorated with stripes of the crab claw patterns. It has a rhombus-shaped frame, engraved with upturned lotus petals. The upper edge of the lotus petals are put in three curving circles. The petals are bulging and pointed.

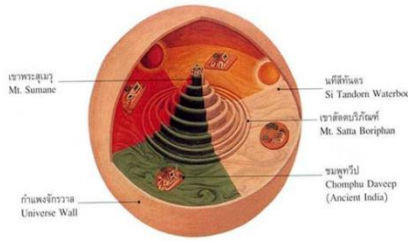
1.3 The cornice of the door frame is decorated with the crab craw pattern which consists of round flower patterns that are overlaid on the square. This pattern is separated by the Kanok claw pattern. The pattern may have developed from Indian art.

1.4 There are ornaments in one sheet, like a large hat in the head of the Naga. The line around the head of the Naga has wavy edges. The interior has parallel lines, decorated with leaf patterns with small convex lines divided into two layers.

2. Beliefs reflected in architectural layout design

Beliefs in the design of Sikhoraphum Temple are reflected from the composition of main temple which is located at the center. It a symbol that represents Mount Phra Sumeru which is considered as the center of the universe. The main temple faces east at the azimuth 90 degree, which corresponds to the position of the sun in the "equinox". It is likely that the designers intended the layout to be consistent with the phenomenon "Vernal equinox" which coincides with the New Year of the Khmer Empire.

Based on the Brahmin beliefs, Mount Phra Sumeru is the main mountain of the world that the Anon fish (the magical fish) is lifting. It is located in the center of the world or the great universe which is the place for spirits from various worlds.

Fiigure 1: The simulation of the hypothetical universe according to the Buddhist beliefs Source: Thawatchai Ongwuthiwet (2007)

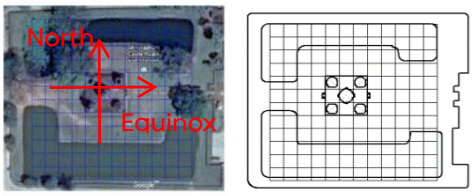

Figure 2: The satellite photo is used to determine the size of a square area which refers to the universe. According to the Buddhist beliefs, this area is an area of heaven. It can

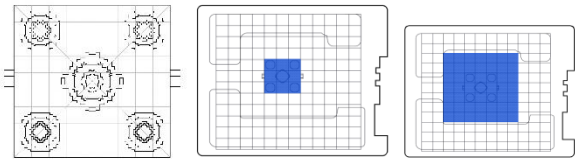
be assumed that the designer of Sikhoraphum Temple used the Hindu beliefs to design the Khmer castle in relation to the other universe, astronomy and astrology knowledge.

3. The accordance between mathematics and ancient Khmer architecture in Sikhoraphum Temple

The researcher searched for mathematical consistency in 2 main points; simple proportions in relation to the Fibonacci sequence and the Pythagorean Theorem through belief in ancient Khmer architectural design. The golden proportion was analyzed by using Gyorgy Doczi's analytical principles to analyze ancient Khmer architecture. Many scholars have studied the theory of golden proportion and gave a variety of definitions about the theory, such as Hart (referred in Srisombat, 2015) said that the word golden proportion is a mathematical science. The line that is divided in two, according to the proportion, is the main part of the bigger part, equal to the bigger ratio per smaller part which can be written as follows; c = a + d and c / d = b / a = c: b = b: a where b is the main shape, a and c are the ratios called the Divine Proportion. The golden proportion is a symbol of the Greek alphabet called Phi (Pie) which is approximately 1.618. Mathematical theorists have broadly expanded branches of the terms. For example, the Fibonacci sequence numbers are arranged by the characteristic of continuous adding from previous 2 numbers such as 0,1,2,3,5,8,13, therefore obtaining a ratio of 1, 1/2, 2/3, 5/3, 8/5, 13/8 which is close to the golden proportion (Chokdee Sombat, 2015)

3.1.1 Simple proportional analysis

The relative proportions of the whole area are compared with the belief in Mount Phra Sumeru. It is found that the proportions of the area are 3 x 3 in the form of a square or a 3: 3 proportion. When deducing through symbolic concepts in mathematical morphology, it can be said that Mount Phra Sumeru consists of 3 mountains with 7 x 7 squares. They are comparable to 7 mountains that impose Mount Phra Sumeru called "Sattaboriphan Khiri". In conclusion, the square is used to represent the divine region, which emphasizes symmetry in horizontal, vertical, and diagonal lines. The symmetry axis is a symbol representing the god in the concept of religious beliefs.

The temple's base is in a square shape, with four pagodas in all four directions. The square-shaped is a mathematical symbol used to represent the county of the gods. The circle is used to represent the human world and the triangle is used to represent Mount Phra Sumeru. The construction of temples or mountain-like structures reflects the maintenance of

the doctrine of the three worlds which indicates the center of the universe. (Euamthurapoj, 2012)

The mountain concept can be considered a symbol of things beyond the world. It reflects connection between man and the vast universe like the connection between forms and names or the connection between thought and reality, which affects religious places. It is influenced by the shape of mountains which transmits the universe into the form of a temple plan (Kuphanumat, 2014)

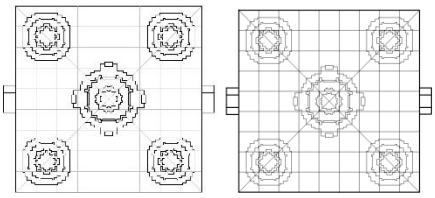
County of the **Human** Mount Phra

Geometric knowledge is used to describe architecture and to design proportions of the temples. The concept of proportionality is compared with religious beliefs. The proportion of the human body is used to connect human proportions in relation to the world and the universe.

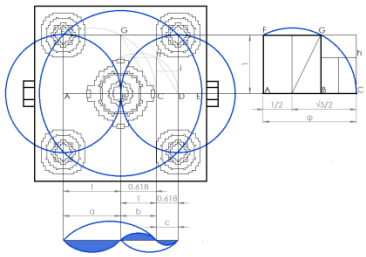
According to the ancient material scriptures, the shape of the altar that has changed into a human world is spherical. The square shape is the altar that symbolizes a heavenly world for angels. Subsequently, the material scriptures had determined that this shape was symmetrical and has both vertical and horizontal axis. The shape is considered to be the most perfect and suitable for architectural design for the gods. (Chaihien, 2002).

Sikhoraphum Temple was designed to have an altar with the size of 9x9 or 81 altars. It is the size that the scripture had been designated, specifically in the temple only. The core part covers the area of 7 x 7. It has been designated as the area of the Phra Brahma which consists of 12 altars of the sun. The outermost is the symbol of a cosmic simulation that is centered in the two circular rings in the solar cycle, which is the orbit of the sun and the outer ring which is the orbit of the moon.

The five castles were built in a high-pointed shape, like a mountain. The principal pagoda is higher than others based the belief that Mount Phra Sumeru is the center of the universe. The mountains are linked to the supernatural things of the past. The temples or important pagodas according to belief are often tall and pointed like the Mount Phra Sumeru and are situated on high mountains which are consistent to beliefs about Trai Phum (Euamuthurapoj, 2013)

3.1.2 Gold proportion analysis

From the construction plan of 5 temples of Sikhoraphum Temple, two circles can be drawn using straight lines AB and DB as radius. The two circles centered at positions A and D which correspond to the position of the center of the main castle can be written. They are intersected with the center of the two subordinate temples. Point B is used as the radius turning point BF. The circle through the center of the four temples is drawn.

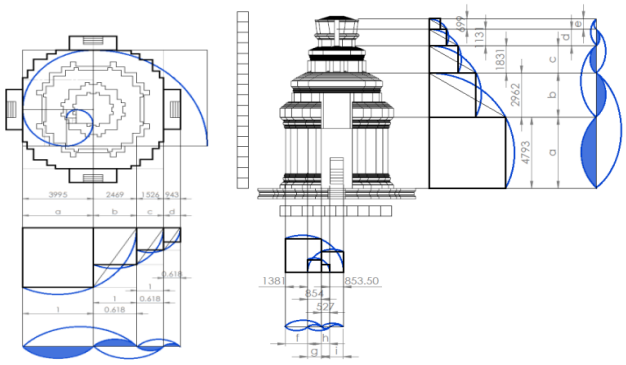
The ABFG square has the equal side length. The square is divided into a curve across AE line in order to extend the AB to point C. A square with the length equal to BC is divided in half and drawn to point H. From the point H, the curve is drawn from the AE line to point D which is the center of the main temple and the subordinate temple. The determined distance AB equals 1.

Based on the Pythagorean theorem it can be explained that

AC = AB + BC = BC + CD = (1 + √5) / 2 ≈1.618 = φ which is called Golden Mean = a / (a + b) = c / b = b / (c + b) is equal to 0.618033988 ...

3.2 Analyzing the main castle

In measuring the square from the center of the stairway to the recess edge next to the stairway on all four sides, the four symmetrical systems can be seen in a beautiful golden proportion. The golden proportion is at $\frac{a}{b} = \frac{b}{c} = \frac{a+b}{a} \approx 1.618$

3.2.1 Simple proportional analysis

The main temple is about 8 proportions. The first temple is approximately 10 proportions. These proportions are compared, the ratio is 8 to 10.

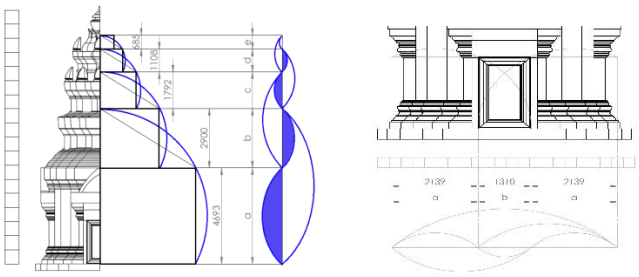
3.2.2 Analysis of the golden proportion of gold in the main temple

The base ratio and the height of the first castle are related to the Pythagorean theorem $a^2 + b^2 = c^2$. The golden rectangle was analyzed to obtain the lengths in various parts as shown in the picture which results in the golden proportion;

$\frac{a}{b} = \frac{b}{c} = \frac{a+b}{a} = \frac{b+c}{b} = \frac{c}{d} = \frac{c+d}{c} = \frac{f}{g} = \frac{g}{h} = \frac{h}{i} \approx 1.618$

3.3 Analysis of the Small Pagoda

The plan is a square twenty angle recess. The pagoda has no porch. There is a gate at east entrance like one found in the main castle.

3.3.1 Simple proportional analysis

The small pagoda on the first temple is approximately 8 proportions. When compared to the base, it is about 20 proportions. The proportion is 8 to 20.

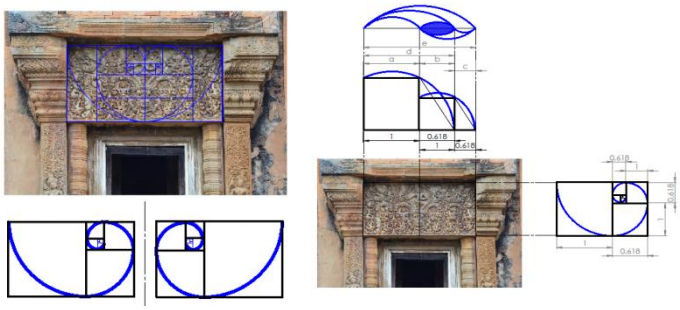
3.3.2 Gold proportion analysis

From investigating the proportion of the base and the height of the small pagoda, it was found that the first layer corresponds to the Pythagorean theorem $a^2 + b^2 = c^2$. It creates a small golden rectangle. The lengths in the various sections are shown in the photos. This makes a golden proportion $\frac{a}{b} = \frac{b}{c} = \frac{a+b}{a} = \frac{b+c}{b} = \frac{c}{d} = \frac{c+d}{c} = \frac{f}{g} = \frac{g}{h} \approx 1.618$

By using the waveform graph in the style of Gyorge Doczi to analyze the possibility of the golden proportion, it can be deduced that the sculpture has the relationship of the golden proportion reflected in the design in all aspects.

3.4 The Siwanattarat Lintel image analysis

The lintel gable at the east of Sikhoraphum Temple are considered as the most perfect and beautiful lintel in Thailand.

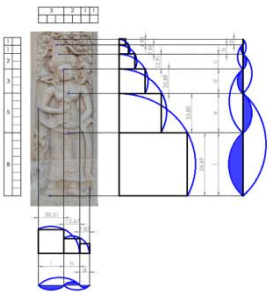
3.4.1 Simple proportional analysis of the lintel

The width of the lintel base is in 4 proportions and the length is approximately in 8 proportions. When simply compared, the ratio is 4 to 8.

3.4.2 Golden proportion analysis

A small golden rectangle has been created until the lengths in various sections and the golden proportion are found $\frac{a}{b} = \frac{b}{c} = \frac{a+b}{a} \approx 1.618$, whereas $\frac{a+b}{a} = \frac{a}{b} = \varphi = 1.618$. The lintel has a golden proportion which indicates how mathematical golden proportion was applied to use in design.

3.5 Apsara Sculpture Analysis

3.5.1 Simple proportional analysis

The width to height proportion is approximately 6: 12, with the proportion of the Fiponacci sequence at 1: 1: 2: 3: 5: 8: 13 and 1: 1: 2: 3

3.5.2 Golden proportion analysis

In analyzing the golden proportion of important parts, it is found that the position of the navel, mouth, feet, chest and forehead can be deduced that

this sculpture is designed to be related to the golden proportion.
$\frac{f}{e}=\frac{e}{d}=\frac{d}{c}=\frac{c}{b}=\frac{b}{a}=\frac{f+e}{e}=\frac{e+d}{e}=\frac{d+c}{d}=\frac{b+a}{b}=\frac{i}{h}=\frac{h}{g}=\frac{i+h}{i}=\frac{h+g}{h}$

Research Suggestions

1. The teaching and learning activities in relation to the knowledge of the ancient architecture of the community should be supported to make the learners and the community realize of the value and benefits of local architecture.

2. There should be more research on mathematical equation in Khmer architecture in Prasat Sikhoraphum.

3. Architectural knowledge should be applied in the development of integrated mathematics learning management together with history or other related subjects.

4. There should be a budget to support learning and teaching activities outside the classrooms that create value added in cultural tourism and creative learning creatively for youth development.

References

Chaithian. K. (2002). **Section of Temples and Proportions in Hindu Architecture: A Case Study of "Nakorn Wat Temple**". Journal of Siamkook. 1 (2), 1-15.

Doczi, G. (2005). The Power of Limits, Colorado: Shambhala Boulder.

Euamuthurapoj. P. (2013). **Thai Style Concepts through the mountains of faith Based on the analysis of Plato**. Dissertation: Thammasat University.

Freiberger, M. (2007). **"**Perfect buildings: the maths of modern architecture**". Plus Magazine**. https://plus.maths.org/content/perfect-buildings-maths-modern-architecture

Khupanumat, C. (2014). **Study of Cosmology in Buddhism From the Lanna painting for the creation of contemporary art**. Silpakorn University Jounal, 34 (3): 17-42.

Ongwutiwet, T. (2007). **The simulation of the assumption of the universe according to the principle of Tripum Buddhism. Travel - Learn Ayutthaya**. Bangkok: Museum Press, 2007), 80.

Srisombat. C. (2015). **Proportion in architecture: The golden proportion and the consistency in traditional Thai architecture and contemporary** Thai architecture. Thesis: Silpakorn University.

The influence of Country-of-Origin Image on brand equity of Thai boxing equipment made from Thailand: A case study in Guangzhou, China

XIA QIN
IMBA students, Panyapiwat Institution of Management
Email:XW450266008@gmail.com

ABSTRACT

Does the country of origin influence the brand equity in Thai boxing equipment industry, if so how significant it is when customer purchase boxing equipment. The effect of country of origin (COO) has been researched in all kinds of industry and plenty of countries in many fields of international business, marketing and customer behavior since the 1960s.Hoever, most studies focus on the influence of country image, country-product as a cognition or halo that works on consumer purchase intentions, product cue, how COO information can differ in international buyers' evaluation of international brand. While little studies focus on brand equity whom was regarded as the intangible unaccountable asset.

This study stands at the back ground of high developing sporting and boxing industry in China, and the lack of related research, given quality, value and features of Thai boxing equipment, we analyze the country of origin effect toward brand equity's four dimensions, regard Thai boxing equipment as a Thai brand in China as a case study. Whether there is some significance between COO and brand equity when Chinese consumer purchasing the equipment. The results found that COO was statistically significant with brand equity's dimensions, e.g. brand awareness, brand association, brand loyalty and perceived quality. In conclusion, marketing strategies related to research results was mentioned.

Keywords: Country of Origin Brand Equity Purchase Intention

INTRODUCTION

At present, with the development of globalization and market transparency, the world businesses are becoming a "global village" (Eric McLuhan, 1996).In such circumstances, many products and services highlight their country-of-origin as a potential competitive differentiator in their respective markets. Country-of-origin(COO) thus represents an important area for consumer behavior research and has attracted much attention by marketing scholars (Keith Dinnie,2013). Meanwhile, as COO image is an important extrinsic product cue, and researches show that it affects consumer perceptions, purchase intension and overall evaluations of the product (Lee & Lee, 2011). Besides, brand equity occurs when the consumer is familiar with

the brand and holds some favorable, strong, unique brand associations in memory (Keller, 1993), preference, purchase intention and choice, behavior of a brand indicates the existence of brand equity.

Thus, as there are prolific researcher in both the areas of country of origin(COO) effects and brand equity that dividedly related to customer purchase intention. While Brand equity has been conceptualized as a multidimensional construct (e.g. Aaker, 1991), and the impact of country of origin on some of its components (e.g. perceived quality) has been widely researched in the marketing literature (see Chao, 1998). Consumers' perception of a particular country-of-origin influence their evaluation of products come from that country, this will influence their preference, purchase intention and choice of a particular brand. Obviously, this also has implications on the brand's equity. However, no empirical research to date has evaluated how country of origin may affect brand equity when given purchase intention.

As for this study, although there are still many other foreign and domestic brands which are selling in the Chinese market, but when considering the overall satisfaction of Thai boxing equipment and the whole background above, they are hold the majority of market shares. Meanwhile, almost every fitness shops have the boxing program and this market is growing extremely fast. Thai boxing owns a great competitive advantage in the sport market, as a comprehensive sport, it can not only regard to a normal sport project, but it can also be a way of releasing pressure even a kind of lifestyle. Moreover, Thai boxing equipment is a kind of special sport equipment comes from Thailand, it develops following the steps with Muay Thai competition ornamental. The Combination of strong and powerful are trying to develop boxing industry into a comprehensive competition to drive the development of boxing equipment and boxing star industry. This research will survey in the Thai boxing equipment industry about when consumer purchase product, from given intention factors, how the country of origin influences the brand equity, what is the relationship and how they significant.

RESEARCH OBJECTIVE

The main aim of this study is to find the influence of country-of-origin on brand equity through analyzing the Thai boxing equipment sales in China, In order to get the result, the objectives of this research are :

To find out the COO influence toward brand equity in Thai boxing equipment industry

To fully understand the factors that influencing Chinese customers' purchase intentions towards Thai boxing equipment in the aspect of branding, analyzing through brand equity's four dimensions, as well as to offer some suggestions to marketer or investors when given the international marketing strategy.

RESEARCH METHODOLOGY

To improve readability and validly, three different versions of the questionnaire were pre-tested using a judgment sample of actual consumers, and was subsequently revised. Guangzhou city, China was chosen to be the study location, because it represents the heart of businesses and economics in Southern part of China, especially in the sport industry. Guangzhou is the capital city of Guangdong Province, and total exercise population is around 70,000,000 persons. For the Yamane's formula, the numbers of sample was calculated as 400 persons. Data was collected from www.wjx.com. Finally, the 526 valid questionnaires from 736 was ready to use.

To improve readability and validly, the questionnaire was pre-tested using a judgment sample of actual consumers, and was subsequently revised. The structured questionnaire was included 2 sections. Section one was composed questions that related to customer basic information and purchasing habits. Section two was consisted of items in various dimensions of consumer-based brand equity, namely brand awareness (BA), brand association (BAS), perceived quality (PQ) and brand loyalty (BL), country of origin (COO), quality and value (QV) and purchase intention (PI). Data was collected on a 5-point Likert type scale, where the author indicated 1 minimum agreement and 5 maximum agreement with the statements.

The reliability analysis was established through the computation of Cronbach's alpha reliability coefficient by a statistical software package. Linear Regression was applied to find out the individual effect of country of origin and brand equity dimensions on customer purchase intention.

Table 1 Cronbach's alpha value

Number of. variables	Variables	Cronbach's Alpha	N of Items
V1	Reliability of brand loyalty(BL)	.853	5
V2	Reliability of perceived quality(PQ)	.875	5
V3	Reliability of brand awareness(BA)	.850	5
V4	Reliability of brand association(BAS)	.932	5
V5	Reliability of country of origin(COO)	.960	5
V6	Reliability of quality and value(QV)	.954	5
V7	Reliability of product feature(PF)	.897	5
V8	Reliability of purchase intention(PI)	.929	5

RESEARCH RESULT

As 526 respondents were collected, Table 1 shows demographic information of respondents, 396 of responds are males, which is 75% of total, and 130 responds are females, which is 25% of total. As we can see that almost one in four of whom go to gym and buy the Thai boxing equipment are male, they are more prefer boxing and kind of violent sport. The majority of range of respondents between 19 to 35 years old, accounting for 79% of all.

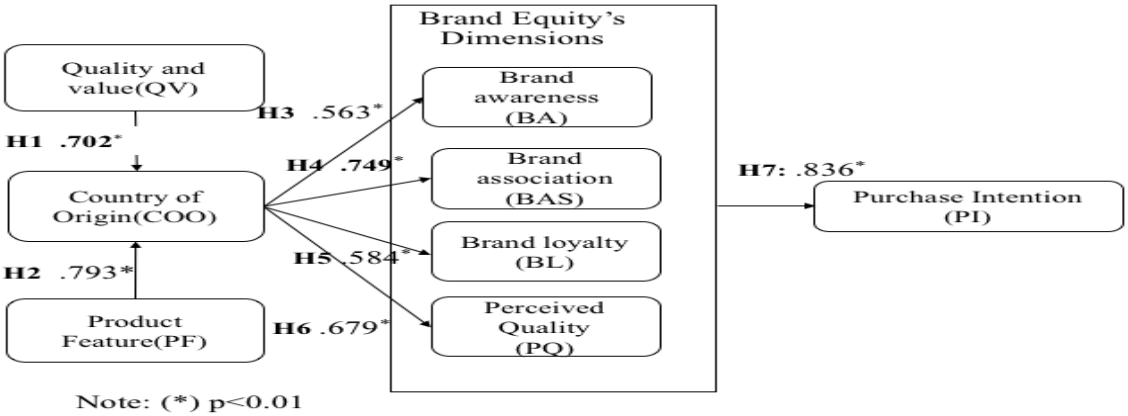
In monthly income range, they are less than 3000 RMB, 3001 to 5000RMB, 5001 to 8000RMB and 8000RMB up, these four groups individually occupy at a percentage of 29%, 29%, 18% and 24%, respectively. The last demographic part is education level, according to normal education level, only 48 respondents were master degree that occupy nearly 9% of total 526. While, high school or lower and junior school owns similar components percentage, 33% of 526, that is 172 and 173 respondents. The third degree is bachelor degree which is 132 respondents owns 25% of total 526 respondents. Lastly, the preferred brand of Thai boxing equipment made from Thailand was shown in the table, 180 respondents are preferred Twins' brand (34%), followed by Fairtex (19%) and Top King (18.61%)

Table 2 Demographic information of respondents

Categories	Frequency	Percentage %
Gender		
male	396	75.26%
Female	130	24.71%
Age		
18 years and below	70	13.31%
19-35 years	416	78.09%
36 years and above	40	7.60%
Monthly Income		
3000 RMB and below	154	29.28%
3001 to 5500 RMB	152	28.80%
5501 to 8000 RMB	96	18.52%
Above 8000 RMB	124	23.57%
Education Level		
High School or Lower	172	32.70%
Junior School	174	33.08%
Bachelor Degree	132	25.10%
Master Degree or higher	48	9.13%
Preferred brand		
Top King	98	18.61%
Twins	180	34.22%
Fairtex	102	19.19%
Raja	24	4.56%
Yokkao	20	3.80%
Others	102	19.39%

In the multi regression analysis, the following estimated coefficients can be summarized as the figure 2. it found that the variable QV has a significant positive relationship (p<0.01) on COO, indicating that the respondents are more likely to choose a product/service based on quality and value that can be created by country of origin image. And from this table, it shows that the model is significant at the 0.01 level, which means there exit some obvious regression relation between QV and COO, Therefore hypothesis 1 is supported. Likewise, the product features (PF) has a significant positive influence (p<0.01) on COO. Thus, the significant value is 0.000, it means product features have a significant impact on country of origin. Therefore, hypothesis 2 is supported. Moreover, it is found that the results indicate that country of origin (COO) has positive and significant impacts on brand awareness (BA), brand association (BAS), brand loyalty (BL), and perceived quality (PQ) at the 99% confidence level. Thus, we can conclude that hypotheses 3, 4,5,6 were acceptable, which mean there exit some obvious regression relations between COO and BA, BAS, BL, PQ, accordingly. In the end, hypothesis 7 was confirmed, it can be seen that brand equity's dimensions have positive impact with purchase intention (PI).

Figure 1. The estimates of coefficient in each variable

In table 2, the conclusion of hypothesis analysis was summarized as follows:

Table Hypothesis Testing Summary

Hypothesis	Variables	Result	Beta value	P-Value
1	QV⟶ COO	Support	.702**	<.001
2	PF⟶ COO	Support	.793**	<.001
3	COO⟶ BA	Support	.563**	<.001
4	COO ⟶ BAS	Support	.749**	<.001
5	COO ⟶ BL	Support	.584**	<.001
6	COO ⟶ PQ	Support	.679**	<.001
7	BE ⟶ PI	Support	.836**	<.001

CONCLUSION

The current study found out that consumer will significantly related the high quality, value and good product features to the country where the product imported from(Hoang TPM Le, Phuong V Nguyen, Ho Phi Dinh, Chi NA Dang,2017), and the relationship between quality, value-country of origin, product features-country of origin all has the significant level p-value (0.00). Under the basement of good quality of boxing equipment brand, they highly concern about Thai boxing equipment brand, and easily related to good impression. Consumer are highly concern toward Thai boxing equipment, showing strong purchase intention in buying Thailand boxing equipment. The key highlights of marketing strategies for markers, producers, importers, or government department who are in charge of promoting Thai boxing equipment can be suggested the followings:

Firstly, as we know, Thailand, no matter what industry, actually do not own huge market like in China, and companies and factories scale are always foreseeable. Also in Thai boxing equipment industry, the leading enterprise like Twins, Fairtex and Top king, they can recognize their popularity in Chinese market, but somehow they cannot recognize and predict the market segmentation. This research recognized the demographic segmentation, psychographic segmentation and behavioral segmentation, to conduct the survey on Guangzhou market in order to reflect the whole market. From the demographic question part, we can see that most customers who purchase Thai boxing equipment are 19-35 years old with middle class salary and middle high education level. As above demographic information, Thai boxing equipment brands can adjust the price range aimed at middle class monthly income, adjust product appearance design aimed at age and gender, can start at special series differ in gender, combine with present popular trend, or differ in color size to catch different ages and gender groups.

Secondly, the significance between QV and PF variables and COO can say that Chinese consumer's attitude towards quality, value and product features of Thai boxing equipment brands are agree. It can indicate that Thai boxing equipment brands that originate from Thailand own higher quality and worthy value of money, Chinese market can easily recognize the product features. Therefore, according to the result, most consumer is satisfy about the quality, value and product features, marketers might pay slightly less patient about the quality and product features or create classical impression of product to maintain.

What is more, the result are obvious, upon the finding of this research, country of origin have some positive influence on brand equity, the enterprise can identify and establish their brand positioning and values based on COO impact. Formulate the reorganization start from brand logo that can remind customer of Thailand, combine Thai quintessence element with product features to build consumer's COO impression. Cooperate with indigenous enterprise to form megamerger pattern. Aaker (1991) and Keller (1993). Thai boxing equipment brand from Thailand can tie together and try to enhance and promote the good image of their

brand's original country in order to enhance the overall image of the brand in all their marketing practices. The brands from well-established or nice image countries generally are easier to sell than brands from countries with unfavorable image. Producers of brands from countries with favorable image can also capitalize the good image in their brand- naming strategy(Norjaya Mohd Yasin, Mohd Nasser Noor 2012).This emphasis may help consumers to generalize product information over the country's brands.

Finally, This research study makes significant contributions to the growing of the literature from the theoretical perspective. It extends the integration theory of country of origin & theory of brand equity and customer's purchase intention towards boxing equipment brand from Thailand by making better understand of how Chinese consumer's intuition on Thailand brand equity. Besides, this research study survey more wide field of product category. From this research we can predict that when consumer are going to purchase Thai boxing equipment, country of origin is one of the factor that they take in consideration. The past research of Noriaya, Mohd and Osman(2007) have also improved this result, while they focus on household electrical appliances and only some aspect of brand equity . This study investigate the relationship between COO and brand equity of Thai boxing equipment brand, even cannot find any data or research about this new industry for market survey. Viewing the result of the study, we can again support the past research, while what is more clear is that product feature, quality and value that a country create in customers purchase behavior, can influence their purchase intention ,that is the way country of origin impact work out. The result indicted H1,H2 and H6 owns 68.4%,71.7%,69.2% of explanation. For the result of hypotheses 7, the total brand equity can explain 47.3% of purchase intention. That means when customer conduct a purchase behavior, total brand equity play an important role in choosing Muay Thai equipment.

RESEARCH SUGESSTION

The part of questionnaire, even Guangzhou province is a big and special economic zone with triple time of citizens' purchasing power compared to the rest of nation, it could not be able to represent enough for the whole Chinese markets. The study was conducted in this city and only in some small part of gyms, in one product category only. Besides, because the research used online survey, the respondents answer the question based on their experience, but the experience could cause some inaccurate responses because of experience and background. Another thing is that the questionnaire include almost 40 questions, some inaccurate responses could also happen in terms of filling in time. The results thus should not be able to explain consumers' behavior of whole nation.

For the assumption itself, the researcher aim to show the result of COO, BQ and PI, in addition, the author focus on the intuition of Chinese consumer purchasing boxing equipment brand that originated from Thailand due to country of origin influence the brand equity or

not. And the research analyze mainly from country of origin part, therefore, the research can only give some date and suggestion in this field.

According to limit of time and knowledge resources, the author didn't consider other factors of brand equity, such as order of entry (Simon and Sullivan, 1993), brand alliance (Shocker et al., 1994) that contributes to brand equity. Besides, this study examined out the impact of country of origin on brand equity, while viewing from data, there are only near 48% to 79% of expiation on brand equity, the result are not clear how it influence. Therefore, further research should pay more detail on the obvious relationship.

REFERENCES

Aaker(1995)-Building Strong Brands

Allan D.SHOCKER & Rajendra K.SRIVASTAVA & Robert W.RUEKERT. research collection lee kong chain school of business. Journal Article, 5-1994

AAKER, DAVID – KELLER, KEVIN (1993) Interpreting Cross-Cultural Replications of Brand E BOUSH, DAVID – LOKEN, BARBARA (1991) A Process-tracing Study of Brand Extension Evaluation.

The theory of Kapferer(2008)- The New Strategic Brand Management

Carol J.Simon & Mary W.Sullivan(1993). The Measurement and Determinants of Brand Equity: A Financial Approach Marketing Science,1993,vol.12,issue1,25-52

Chao, P. (1998), "Impact of country-of-origin dimensions on product quality and design quality perceptions", Journal of Business Research, Vol. 42 No. 1, pp. 1-6.

Cobb-Walgren, C.J., Beal, C. and Donthu, N. (1995), "Brand equity brand preferences, and purchase intent", Journal of Advertising, Vol. 24 No. 3, pp. 25-40.

Hong, S.T. and Wyer, R.S. (1990). Determinants of product evaluation: effects of the time knowledge of a product's country-of-origin and information about its specific values, Research, 17, December, 277-88.

Han, C. M. (1989). Country image: halo or summary construct? Journal of marketing research, 26(2), 222.

Hoang TPM Le, Phuong V Nguyen, Ho Phi Dinh, Chi NA Dang- Effects of Country of Origin and Product Features on Customer Purchase Intention: A Study of Imported Powder Milk, 2017 Vol: 21 Issue: 1

Hasan Esmailpour, Mojdeh Aflaki Jobeni.The impact of Country of Origin on Perceived Quality & Value: Empirical Evidence in the automobiles industry in Iran. Impact Factor 3.582 Case Studies Journal ISSN (2305-509X) – Volume 6, Issue 5 May-2017

Jinzhao Lu, Yingjiao Xu(2017)-Chinese young consumers' brand loyalty toward sportswear products: a perspective of self-congruity, ISSN: 1061-042,date: 20 July 2015

KAPFERER, JEAN (1992) Strategic Brand Management. New Approaches to Creating and Evaluating Brand Equity. Kogan Page: London.

KAPFERER, JEAN (1992) Strategic Brand Management. New Approaches to Creating and Evaluating Brand Equity. Kogan Page: London.

KEEGAN, WARREN – MORIARTY, SANDRA – DUNCAN, THOMAS (1995) Marketing. Prentice Hall: Englewood Cliffs.

KELLER, KEVIN – AAKER, DAVID (1992) The Effects of Sequential Introduction of Brand Extensions. Journal of Marketing Research 1992:1, 35–50.

KELLER, KEVIN (1993) Conceptualizing, Measuring and Managing Customer-Based Brand Equity. Journal of Marketing 1993:1, 1–22.

KELLER, KEVIN (1998) Strategic Brand Management. Building, Measuring, and Managing Brand Equity. Prentice Hall: Upper Saddle River.

KERIN, ROGER – SETHURAMAN, RAJ (1998) Exploring the Brand Value-Shareholder Value Nexus for Consumer Goods Companies. Journal of the Academy of Marketing Science 1998:4, 260–273.

KAPFERER, JEAN (1992) Strategic Brand Management. New Approaches to Creating and Evaluating Brand Equity. Kogan Page: London.

KEEGAN, WARREN – MORIARTY, SANDRA – DUNCAN, THOMAS (1995) Marketing. Prentice Hall: Englewood Cliffs.

KELLER, KEVIN – AAKER, DAVID (1992) The Effects of Sequential Introduction of Brand Extensions. Journal of Marketing Research 1992:1, 35–50.

KELLER, KEVIN (1993) Conceptualizing, Measuring and Managing Customer-Based Brand Equity. Journal of Marketing 1993:1, 1–22.

KELLER, KEVIN (1998) Strategic Brand Management. Building, Measuring, and Managing Brand Equity. Prentice Hall: Upper Saddle River.

KERIN, ROGER – SETHURAMAN, RAJ (1998) Exploring the Brand Value-Shareholder Value Nexus for Consumer Goods Companies. Journal of the Academy of Marketing Science 1998:4, 260–273.

Moradi, H., & Zarei, A. (2012). Creating consumer-based brand equity for young Iranian consumers via country of origin sub-components effects. Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics, 24(3), 394-413.

Maria Eugenia Perez, Dan Padgett, Willem Burgers. 2011. Intergenerational influence on brand preferences. Journal of Product & Brand Management 20:1, 5-13.

Newhall, Lindsey (2015-10-26). "Preserving the Classic Technique of Maemai Muay Thai | FIGHTLAND". Fightland.vice.com. Retrieved 2016-03-29.”Measuring psychographics to assess purchase intention and willingness to pay”《Journal of Consumer Marketing》, 2012, 29(4):280-292

Norjaya Mohd Yasin,Mohd Nasser Noor ,Osman Mohamad-Does image of country-of-origin matter to brand equity?. Journal of Product & Brand Management 16/1 (2012) 38–48

Ravi, Pascale G.Quester(2005).Consumer-based brand equity and country-of-origin relationships Some empirical evidence

R. Mohan Pisharodi and Ravi Parameswaran (1992) ,"Confirmatory Factor Analysis of a Country-Of-Origin Scale: Initial Results", in NA - Advances in Consumer Research Volume 19, eds. John F. Sherry, Jr. and Brian Sternthal, Provo, UT : Association for Consumer Research, Pages: 706-714.

Stafford, J. E., & Enis, B. M. (1969). The price-quality relationship: An extension. Journal of marketing research, 456-458.

TC 176/SC (2005). ISO 9000:2005, Quality management systems -- Fundamentals and vocabulary. International Organization for Standardization.

Yoo, B., Donthu, N. and Lee, S. (2000), “An examination of selected marketing mix elements and brand equity”, Journal of the Academy of Marketing Science, Vol. 28 No. 2, pp. 195-211.

PARK, WHAN – MILBERG, SANDRA – LAWSON, ROBERT (1991) Evaluation of Brand Extensions: The Role of Product Feature Similarity and Brand Concept Consistency. Journal of Consumer Research 1991:2, 185–193.

Weinberg, Gerald M. (1991). Quality Software Management: Volume 1. Systems Thinking. 1. New York, NY.: Dorset House. p. 7. ISBN 978-0-932633-72-9. OCLC 23870230.

The Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University

Rukthin Laoha[1] Chaiyan Sakulthai[2] Wicha Leamsakul[3]

Abstract

The purposes of this research were (1) to develop The Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University and (2) to evaluate The Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University. The samples were 5 experts in the field of educational technology, information technology, and management science selected by purposive sampling. Data collection tools were the model and the assessment of appropriate model with 5-level rating scale. The statistics used in data analysis were means and standard deviation. The results showed that

(1) The Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University consisted of 3 main elements: 1) organization resources 2) student relationship management components and 3) student relationship management process framework.

(2) The specialists agreed that The Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University through this study demonstrated the most level of appropriateness ($\overline{X}$= 4.68, S.D. = 0.83).

Keywords: Student Relationship Management, Digital Technology, Student Satisfaction, Student Loyalty, Digital University

Introduction

Thailand 4.0, the vision of Thailand future, makes all sections intensively aware of the nation transformation. Thailand 4.0 is economic infrastructure reform focusing on innovative technology (Bureau of Parliamentary Studies of The Secretariat of The House of Representatives, 2559). The 20 years nation strategy (2560-2579) indicates that the main factors for Thailand transition is the development of science, technology, research and

[1] Faculty of Science and Technology, Rajabhat Maha Sarakham University, Rukthin094@gmail.com

[2] Faculty of Science and Technology, Rajabhat Maha Sarakham University

[3] Faculty of Management Science, Rajabhat Maha Sarakham University

development and innovation. The development is for high value products and services leading to competitive capacity and better life quality. The creation of surrounding and supporting factors that enhances this development helps the nation move from technology buyer to producer and seller (20 Years Nation Strategy 2560-2579, 2560). Moreover, Thailand digital government development plan 2560 -2564 proposes that technology changes, for instance more intelligent and automatic processing system, data quantity in huge data base for deep analysis of prediction, smaller computer or cell phone devices which are portable, affect all the world context. Technology changes concern almost every dimension including government work. Government can use them for citizen services, general management, policy imposition and problem solution. The application changes the government toward digital government. Therefore, it meets the 12th the nation economic and social development plan (draft) 2560-2564 focusing on government and education digital capacity development.

Nowadays, the serious problem affecting university development and existing is the decline of students. There are two analyzed causes of the decline. First, Thailand is getting into aging society with the decreased birth rate. The birth rate is 60,000-70,000 compared to the rate of 30 years ago of 1,000,000. This results in the decrease of students. Second, students have more choices of enrollment. Besides the central admission system, there are many projects that universities provide students the seats beforehand. The 2559 enrollment statistic revealed that there were 81,230 applicants of central admission system whereas there were 109,129 seats for them. There were 27,000 seats left. Professor Somwang Pitiyanuwat, the educational royal scholar, said that researches obviously showed that universities exceed students. Universities, therefore, have to considerably adjust themselves and hastily establish the strategy that can push themselves to step over the trap. In addition, the development and the supplement of human resource potential strategy is another factor affecting higher education. The point of the strategy is that Thai citizen will be fully equipped within the next 20 years. They are provided lifelong learning and skills for 21st century. The education for 21st century emphasis on enhancing learning skill, designing new learning system, changing teacher roll and increasing management effectiveness. This causes universities to adjust, change and develop their organization potentials in both teaching and management.

Customer Relationship Management (CRM) has been a remarkable issue for a long time (Gholami, H., et al., 2015). However, organizations define it differently (Mukwas and Seymour, 2016) because each performs the process base on its identity or objectives. Something in common of the term is it is the process for sales drive and maintain customers (Rigo, Pedron, Caldeira and Araujo, 2016; Hrnjic, 2016). Currently, proper Information Technology (IT) use is the key of customer relationship management success. For example, the Internet for core business, information science for data analysis, social media and big data and data mining, blockchain, cloud computing and even the Internet for things (Jamali, Moshabashi, Amaroon, and Alimohammaddi,2013; C.Liao and others, 2011). Because of the university crisis stated

above and intensive competition, educational institutes have to develop their performance to maintain present customers and attract ones in the future. The process used in higher education is called “Student Relationship Management: SRM”

Due to the nation policy drive, the student decrease crisis, the researcher regards that student relationship management process approved by business (Reiny and Buttll, 2017; Javad and Batool, 2012) will be the effective process for the solution. Furthermore, the process will be the tool for creating university and student good relationship (Gorge and Rachel, 2012; Elaine and Margaret, 2006). Therefore, the researcher develops The Student Relationship Management Model using Data Science Technology for Enhancing Student Loyalty: Transformation to Digital University focusing on creating student and university relationship and student Loyalty so as be a transformation to digital university.

Research Objectives

1 To development the Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University.

2. To Evaluate the Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University.

Research Methods

Sample

Target group are management science, educational technology and information technology experts. Purposing sampling technique is used for acquiring the target group.

Research tools

The research instruments were an evaluation the Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University.

Data analysis

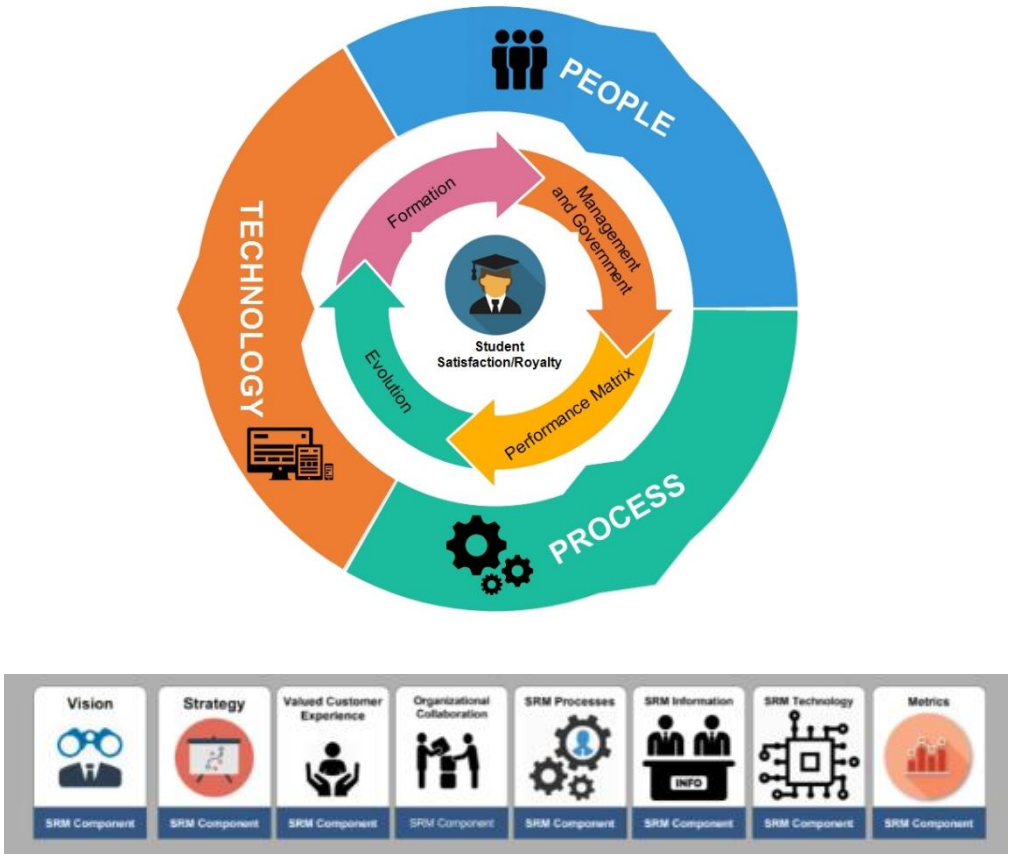
The data obtained from the experts were collected and analyzed by using the statistics as follows:

- Arithmetic mean
- Standard deviation

Research Results

The student relationship management model framework via digital technology for enhancing student satisfaction and student Loyalty: transformation to digital university for moving towards digital university, the researcher studied and synthesized theories, approaches and varieties of academic articles. The student relationship management model framework consists of 3 main parts: organizational resources, student relationship management and process framework of student relationship management. The model focuses on satisfaction and Loyalty to university and creation digital learning environment that bring about to digital university. The researcher presented detail and background of student relationship management model with digital technology for transform to digital university as shown in the Fig.1.

Fig. 1 the Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for

Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University.

1. Organizational Resources

To succeed in transform to digital university and implement student relationship management strategy, one of the main factors is balancing the three parts of organizational resources. They are people, technology and process. Student relationship management strategy connects to three organizational basis dimensions: strategy, philosophy and technology. Success and efficiency of student relationship management strategy depends on the balance among the three organizational resources. If the balance of the three resources can be managed, university will efficiently implement student relationship management for student satisfaction, maintenance and high Loyalty. To implement student relationship management with digital activity file through using the Internet for everything for sustainable development digital university, the university has to be well prepared and clearly understand the context and the meaning of the three organizational resources.

1.1 People: all sections in university including administrators, who determine university policy and strategic plan, lecturers, who are closest to students and the university officers. People must see student relationship management strategy in the same view. They must realize the university goals, obstacles and any condition (Brito, 2011).

1. 2 Technology: the second main basis resources. Nowadays the advance of technology brings varieties of innovations. Technology infrastructure is deeply essential for university operation because it helps drive organization and can change university operation process (Carrington and Seymour, 2016).

1. 3 Processes: measure or method. The university measure is the factor that determines student relationship management strategy goal or direction. It determines university operation result and what student receive. The university must clearly set goal and adjusts its operation to meet student relationship management strategy.

In addition to the three main resources, student relationship management factor effects the success and efficiency of the operation. Many articles stated that the factor cannot be missed in student relationship management (Gholami, H., et al., 2015).

2. Student Relationship Management Component

The Student Relationship Management Component included 8 component

2.1 Student relationship Management Vision (SRM Vision): this was described as the university picture or image that students, parents and outsiders have and how they feel about it. The students are present and past students and ones who are expected to enroll in the university.

2.2 Student Relationship Management Strategy (SRM Strategy): the university has to determine its direction and finance goal based on overall performance strategy. This is for finding out the student Loyalty strategy. When the students are royal to the university, there will be word of mouth marketing.

2.3 Valued Student Experience: student experience acquired from interaction between students and university helps determine their perception of university (Moment of Truth). This perception relates to university vision. Student good experience results in long term satisfaction, trust and Loyalty. In the other hand, unpleasant experience effects opposite result.

2.4 Organization/ University Collaboration: there was false belief among university about collaboration. They believe that using student relationship management technology makes the university become student-focused or student-centric organization. What they miss is changes that necessary for university. The purpose of student relationship management approach is all university staff, from operation officers to executive, focusing on responding to student needs. This change might include university infrastructure.

2.5 Process (SRM Process): implement student relationship management approach makes university concentrate on development and improvement the process that directly affects students. It also helps the university realize the process that was important for students. In the university, there are many different processes, which are complex and disorganized. If the university ignored this fact, the students will have unpleasant experience communicating with it.

2.6 Data/ Information: university has to manage information effectively. It starts with gathering student information, analyzing, transmitting and distributing this information to all sector interacting with students.

2.7 Technology: people generally think that student relationship management was technology. However, technology is just only one main part that enhances success in student relationship strategy. Using appropriate technology helps university achieve its goal in student relationship management faster and more efficiently.

2.8 Metrics: student relationship management was like other business strategy. It needs metrics or indicators to assess the progress or the success of using student relationship management. The metrics tells whether the university achieve its goal or not. Therefore, the university must determine measurable objectives and goals and then monitor the measurement continuously.

3. Process Framework of Student Relationship Management

Many academics have studied student relationship and presented relationship development process model. They stated the four process framework: 1) student relationship management forming process 2) management process 3) effectiveness assessment process and 4) evolution process. The academics confirmed that the four process framework were the heart of relationship management operation. However, many articles have presented more than four processes but it was just dividing the four process framework into more subtopics.

3.1 Student Relationship Management Forming Process (Formation): the process was the decision of forming the relationship activity among university, students and parents. The university must identify the relation creation target. There are three main parts the university has to focus: identify purposes, select appropriate stakeholders and select method and strategy fitted the target. The purpose or goal identification is based on university vision and mission. The value of operation must be determined, for instance, what student and university receive. Appropriate stakeholder selection, university personnel being responsible for the work and students created relation, helps increase effectiveness. Moreover, the selection of appropriate strategy and method, technology used and university infrastructure readiness are also focused.

3.2 Management and Government: when management was developed, each part of relation must be managed and monitored. This process is to monitor the operation based on plan, communication with student, coordination supervision and staff motivation. Proper monitoring and supervision process helps prevent failure and manage conflict in relation. It also helps assess the goal and outcome periodically.

3.3 Performance Assessment: periodical assessment in student relation management is necessary. It helps examine whether university achieve its goal or not. Effectiveness assessment helps correct relationship monitoring mistakes and change purpose. In case, there is no effective indicator or metrics, it is hard to judge whether the university succeed. Therefore, effectiveness assessment is challenging for university. Indicator effectiveness assessment for each relationship, goal and relationship management program, and student should reflect set of objectives determined for each program.

3.4 Evolution: student relationship and student relationship management project trends to be developed if the operation is successful. In the other hand, it can be canceled or revised depending on the factors and context. Relationship effectiveness and student satisfaction, including relationship process satisfaction, affects the project evolution most. If the effectiveness does not meet the expectation, the university might cancel or revise the relationship.

Table 1. Evaluation the model framework by five experts.

Title	$\overline{X}$	S.D	Level of Appropriateness
1. organizational resources	4.60	1.42	most appropriate
2. student relationship management	4.80	1.11	most appropriate
3. process framework of student relationship management	4.60	0.75	most appropriate
4. Output Student Satisfaction and Loyalty Digital University	4.60	0.50	most appropriate
5. Consistency overview of The Student Relationship Management Model Framework	4.80	0.37	most appropriate
Total	**4.68**	**0.83**	**most appropriate**

Evaluation of five experts the SRM model framework has commented model framework developed in an overview that was the most appropriate. ($\overline{X}$= 4.68, S.D.= 0.83).

Research Discussion

Nowadays competition in higher education is intense and serious. Therefore universities, both state and private university, have to accelerate development in academic quality student satisfaction, skill supplementary activity design and management. Higher education administer realize the significance of the application of management theory: Student relationship management, student satisfaction management, parent relationship management and emphasized information and communication technology. The aim of the application is to change and develop academic capabilities, finally to a leading organization. Some of the examples of IT in education includes Mobile learning wireless connectivity, using online learning Management systems, internet technologies, high speed communication infrastructures, emerging technologies for visual presentation, accessing course materials through internet resources and artificial intelligence. Information Technology in education is defined as a combination of the processes and tools involved in addressing the educational needs and problems by using computers and other related electronic resources and technologies. By such a concept Consistent with Study of many research articles. Such as Gholami, Mukwasi and Hrnjic. The design was accorded with Rigo Then the developed model was examined of its appropriation by 5 experts. The result revealed that the model appropriation was at “Most appropriation level.

References

Anes Hrnjic. (2016). "The transformation of higher education: evaluation of CRM concept application and its impact on student satisfaction". Journal of Eurasian Business Review. Vol. 7 No. 1: 53-77.

Atul Parvatiyar1 and Jagdish N. Sheth. (2002). "Customer Relationship Management: Emerging Practice, Process, and Discipline". Journal of Economic and Social Research. Vol. 3 No. 2: 1-33.

C. Liao, H.R. Yen, and E.Y. Li. (2011). "The effect of channel quality inconsistency on the association between e-service quality and customer relationships". Internet Research. Vol. 21 No. 4: 458-478.

Carrington M Mukwas, and Lisa F Seymour. (2016). "Customer Relationship Management in IT Service Delivery: A Practitioner-based Inquiry in a Higher Education Institution." In Proceedings of The Annual Conference of the South African Institute of Computer Scientists and Information Technologists. Johannesburg : University of Johannesburg.

Chollana K., Anirut P., and Achariya I. (2013). "Effects of Internet Customer Relationship Management on Customer Loyalty of Cosmetics Business in Thailand." Journal of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University. Vol. 36 No. 6 : 182-190.

Don Peppers and Martha Rogers. (2004). Managing Customer Relationships: A Strategic Framework. New Jersey : John Wiley & Sons Inc.

Elaine D. Seeman and Margaret O'Hara. (2006). "Customer relationship management in higher education: Using information systems to improve the student-school relationship." Campus- Wide Information Systems. Vol. 23 No. 1 : 24-34.

George, K. A., Emmanuel,A., and Rachel, K. (2012). "The impact of effective customer relationship management (CRM) on repurchase: A case study of (GOLDEN TULIP) hotel (ACCRA-GHANA)." African Journal of Marketing Management. Vol. 4 No. 1 : 17-29.

Gholami, H., et al. (2015). "A CRM Strategic Leadership Towards Sustainable Development in Student Relationship Management

Javad Mehrabi and Batool Samangoei. (2012). "Studying Effect of Customer Relationship Management (CRM) System on Attracting Customer Satisfaction Case Study: Teacher Insurance Company in Isfahan Province." International Journal of Learning & Development. Vol. 2 No. 1 : 368-375.

Jamali, R., et al. (2013). "Customer relationship management." The Electronic Library. Vol. 13 No. 1 : 119-130.

Khalid Rababah, Haslina Mohd, and Huda Ibrahim. (2011). "Customer Relationship Management (CRM) Processes from Theory to Practice: The Pre-implementation Plan of CRM System." International Journal of e-Education, e-Business, e-Management and e-Learning. Vol. 1 No. 1 : 22-27.

Panu Limmanon. (2007). Customer Relationship Management. Edition 3. Bangkok : Parinas Publishing.

Reiny, I., and Buttle, F. (2007). "Strategic operational and analytical CRM: attributes and measures." Journal of Relationship Marketing. Vol. 5 No. 4 : 23–42.

Rigo, G. E., et al. (2016). "CRM ADOPTION IN A HIGHER EDUCATION INSTITUTION." Journal of Information Systems and Technology Management. Vol. 13 No. 1: 45-60.

FAITHS AND BELIEFS OF THE MEETEIS OF MANIPUR REFLECTED IN THE LAI HARAOBA FESTIVAL

Jamnong Jungkhiew[1]

Abstract

Manipur, a land of natural beauty with a lush green valley, surrounded by folds of majestic blue hills, has been described as 'Takane No Hana'(a Japanese proverb) which means literally 'A Flower on Lofty Heights' but proverbially ' Something which, though very tempting, is, after all, beyond one's reach' (Geoffrey Evans & Antony Brett: 1965), is in the north east corner of India. The people of Manipur in past were variously known : Kathe to the Burmese which term they equally applied to the land as well, Meklee to the Assamese, Moglie to the Cacharies, Cassay to the Shans or who inhabited the country east of the Ningthee or Khyendwen river, of which term Kathe is corruption. Such a variety of names; to designate the same tract of country, has created much difficulty to the British Geographers (Pemberton, 1835:20). To the people of Manipur, the Burmese were known as Senbi Kabaw, Ava, and the Chinese as Khagis and Shans as Pong. The territories of Manipur have fluctuated at various times with the fortunes of their princes, frequently extending for three or four days' journey east beyond the Ningthee or Khyendwen , river and west to the plains of Cachar(Pemberton,1835;20). The history of Manipur is studded with fights and battles with the Burmese. The present paper entitled 'Faiths and Beliefs of the Meeteis of Manipur reflected in the Lai Haraoba Festival' is the outcome of my fieldwork conducted at Manipur during 2012-2014 for my Ph.D. thesis ' Ritual Dances of Surin of Thailand and Manipur : A Comparative Study. During the said three years I have visited many villages of Manipur and many

---

Faculty of Humanities and Social Sciences, Surin Rajabhat University Surin, Thailand
Jamnong_tokta@hotmail.com

localities where Lai Haraoba festivals were performed. Lai Haraoba, a religious and social festival of Manipur is considered as the source of Manipuri traditional dances. Its origin is lost in dim antiquity. I myself have participated, in many of the Lai Haraoba Festivals held during the above mention period The Lai Haraoba, which

may be translated as ‘the pleasing of the gods’; is probably the greatest single key to Meitei history and culture (Parratt, 1997: XIV). The generic term for deities in Manipuri is lai, which is used for both male and female. There is no plural form of the word, and we shall use the anglicised ‘lais’ to distinguish the plural number. The lais bear broad similarities to spirit beings in other Asian cultures the nagas of the Indian sub-continent, the Buddhist yaksas, Burmese nats, Thai phii (Parrat, 1997:1). According to the scholars of Meitei lore, the inception of Lai Haraoba festival is associated with the myth of creation. The data of Lai Haraoba incorporated in this paper were collected during the Lai Haraoba Festivals of Manipur which were held during 2012-14. I myself have participated, in many of the Lai Haraoba Festivals held during the above mention period.It is a well known fact that since the adoption of Hinduism as a state religion in Manipur during the reign of king Garibanawaja (1709-48), there were great changes in the religious life of Meetei Hindus. The socio-religious life is considerably influenced by the Hindu Culture. Most of the elements of Manipuri culture have been syncretized with the elements of Hindu culture. However, L ai Haraoba remains uninfluenced by elements of Hinduism. It has been one of the most powerful organs in the preservation of Manipuri Culture. Hence, if someone wants to understand the traditional faiths and beliefs, he or she has to study the Lai Haraoba which clearly depicts the in-depth philosophy of Meetei religion.

Keywords: Faiths, Beliefs, Meeteis of Manipur, Lai Haraoba

Introduction

Manipur is well known for her unique and rich cultural heritage. She has a fine tradition of chivalry, art and culture. Her culture represents the perfect blending of aesthetic and ethical aspects in an extraordinary way. The famous Manipuri Rasa Dance which has been one of the classical dances of India is a clear evidence of the aesthetic aspects of Manipuri culture while internationally famed hockey on horseback later came to be known as Polo is the evidence of chivalry and ethical aspect of Manipuri culture**.** This land of natural beauty with a lush green valley, surrounded by folds of majestic blue hills, has been described as *‘Takane No Hana’*(a Japanese proverb) which means literally ‘A Flower on Lofty Heights’ but proverbially ‘ Something which, though very tempting, is, after all, beyond one’s reach’ (Geoffrey Evans & Antony Brett: 1965), is in the north east corner of India. The people of Manipur in past were variously known : Kathe to the Burmese which term they equally applied to the land as well, Meklee to the Assamese, Moglie to the Cacharies, Cassay to the Shans or who inhabited the

country east of the Ningthee or Khyendwen river, of which term *Kathe* is corruption. Such a variety of names; to designate the same tract of country, has created much difficulty to the British Geographer (Pemberton, 1835:20). To the people of Manipur, the Burmese were known as Senbi-Kabaw, Ava, and the Chinese as Khagis and Shans as Pong. The territories of Manipur have fluctuated at various times with the fortunes of their princes, frequently extending for three or four days' journey east beyond the Ningthee or Khyendwen , river and west to the plains of Cachar (Pemberton,1835;20). The present paper entitled 'Faiths and Beliefs of the Meeteis of Manipur reflected in the *Lai Haraoba* Festival'The cultural history of Manipur may be classified into two distinct periods: Pre-Hindu and Post Hindu. Historical records and archaeological evidences clearly show that towards the beginning of 18th century there was a cultural change in Manipur. During the reign of king Pamheiba later came to be known as Garibaniwaja (1709-48) adopted Hinduism as a state religion.

The religious festivals of Manipur may be groups into three streams: traditional indigenous religious festivals; festivals of Hindu origin and traditional festivals which have been considerably influenced by the Hindu festivals. The indigenous festivals and ritual which have been observing in Manipur since time immemorial are: *Cheiraoba* (New Year) and *Cheithaba, Shigshatpa and Shingthaba, Kongba Leithong PhatpasajibuLeikhunPhunba, Sanamahi Cheng Hongba, Kurak Lamtaiba, EmoinuIratpa, LamtaThangja SaroiKhangba, Lai haraoba* etc.

The festivals and rituals based on traditional costumes, but influenced considerably by the Hindu festivals are *Kwak Tanba, Heikru Hidongba*etc. The traditional games and sports are *Hiyang* (Boat Race), *SagolKangjei*(Polo), *Mukna*(wrestling), *MuknaKangje*(hockey associated with wrestling), *YubiLakpi*(a kind of game like rugby), Lamjel(race), *Kang Shannaba*(indoor game).

The paper, I am presenting here is about the traditional faiths and beliefs of the Meeteis reflected in the *Lai Haraoba* Festival. It is held annually in every nook and corner of the valley at the approach of summer and last a number of days (Ch. Manihar Singh, 2003:13). The festival is performed in honour of various deities. At the family level, it may be carried out in honour of *sageilai*(deities of clan), in honour of *Khunlai*(deities of village) etc. Most of the traditional dances of the Meeteis are evolved from *Lai Haraoba* dances.

Objectives

The objective of the paper is to study the indigenous traditional faiths and beliefs which are reflected in the *Lai Haraoba* Festivals of Manipur. It is believed that most of the traditional dances of the Meiteis are evolved from *Lai Haraoba* festival. *Lai Haraoba*, a religious and social festival of Manipur is considered as the source of Manipuri traditional dances. Its origin is lost in dim antiquity. The *Lai Haraoba*, which may be translated as 'the pleasing of the gods', is probably the greatest single key to Meetei history and culture.

Research Methodology:

I have conducted field works in many villages of Manipur during 2013, 2014 and 2015. During the three years I have collected data of *Lai Haraoba* from different places of Imphal Valley of Manipur. I have participated the Lai Haraoba festival of Yumnam LeikaiLairembi, Paonam LaiIshingChaibaHaraoba, right from Lai Ikouba to Lairoi which continues at least 5 days by each *haraoba* festival.

While writing this paper I used both library method and field work method. I have made a proforma of questioner. I have interviewed many of the gurus of Lai haraoba festivals and collected data about the different forms of Lai Haraoba.

Lai Haraoba festival of Lai IshingChaiba, Imphal,2014

Interview to Guru R.K. Achoubisana ,Padmashri one of the eminent scholars of Lai Haraoba festival

Meetei Traditional Faiths and Beliefs Reflected in Lai Haraoba

The Lais venerated by the Meeteism aybe broadly divided into three: They are ***Umang***

Lai, Sagei Lai, Yum Lai since my

1. The ancestral deities, i.e. the deities which are believed to have had a human existence at some point of time in the past. For example, Pakhangba, Pureiromba, Panthoibi, Poireiton etc.

2. The*lais* associated with one clan which is known as Yek by the Meeties. Lai may be classified into four groups:

3. The *lais* of family group which are known as *SageiLai.*

4. There is *lai*o f khun(village). It is known as *Khunlai*

5. There is also *lai* of lam which is known as *lam lai*

6. Tutelary deities, i.e.Guardian spirit connected with a place all area. There are various places in Manipur which a considered as sacred. There are hills, groves which a associated with a particular deities. For example: the Thangjing hill, Koubru hill etc.

These *lam lai,khunlain, yum laisageilaietc.,*show certain similarities with the *Phee-Ban, Phee-Ruan, Phee-Muang*of Thailand.According to the scholars of Meitei lore, the inception of *Lai Haraoba* festival is associated with the myth of creation. As given in the manuscript *LeithakLeikharon*, Asheeba, the first son of the Almighty, created earth at the behest of his Father by raising it from beneath the water. He was, however, at a loss as how the living beings would be formed to inhabit the newly created land. At which his Father opened the mouth and showed the different species that would fill the earth. In *Lai Haraoba dance* we see the performers demonstrating the cycle of life of human being- from the fetus in the mother's womb, to birth and to habitation with erection of houses, cultivation and weaving of cloth for offering to the gods- by gesture of hands and body. They also demonstrate how the undulating surface of the newly created earth was leveled by the youthful gods and goddesses. In re-enacting those acts of the almighty and other divine beings, the Meeteis believe that their pleasure is evoked and in return the mortals on earth are blessed with happiness and prosperity.

Meetei world view incorporates the theory of creation and in equal measure, the theory of evolution. Old manuscripts like *LeithakLeikharon* (literally, the earth and the sky),*Pudil*, *Sanamahilaikan*, describe the theory of creation. Along with the theory of creation, Meetei still carry forward the message of their folk story regarding their early settlement at Koubru hill and Langmaiching hill. The Koubru hill is adorned in the following words:

North Koubru the Primacy!
The primeval place of settlement

(Naorem Sanajaoba, 1991:25)

The 'world view' of the Meeteis is not merely frozen into the classic and archaic manuscripts, but is given adequate respectability in the form and festival of traditional Lai haraoba, which is celebrated all over the land annually in the places, where the Meetei traditional sylvan deities are worshipped. Meetei 'world view' is transmitted from the olden heydays till now (Naorem Sanajaoba, 1991:30).

Moirangthem Chandra Singh, *PanditAchouba*, while explaining the philosophy behind Lai Haraoba, commented '*laiikouba'* which forms the preliminary parts of a *Lai haraoba* describes in belief the first act of creation. *Lai Ikouba*(calling up of *lai* from water) begins with immersion of *khayom* in which three upper halves of the plantain leaves wrap grained rice and an egg. *Khayom* is a plantain leaf packet containing rice grain and *langthrei* bud tied with twig of bamboo which is used for offering to the God in water (see fig). According to the traditional belief the egg which is inside the packet of rice grain symbolized that the universal lord is surrounded by living beings and also shows that the universal lord has been maintaining all living beings. The three layers of plantain leafs which cover the rice, egg and *langthrei* bud represent the fire, water and air which cover the universe and the three buds of *langthrei* leaf which is embedded on the top of the egg represent that the Universal Lord has three qualities i.e. *leishemba* (creation), leingakpa (to rule) and *leitakpa*(to devastate). Calling up of the lai from the water shows the Meetei concept that before creating the earth the God was inside the water (Moirangthem Chandra Singh, NgariyanbamKulachandra, 1963). This is the view expressed by Moirangthem Chandra Singh, *panditachouba* one of the eminent scholars of Lai Haraoba who was the Chief Pundit in the palace *Pundit Loisang* of Manipur.

Conclusion

The *Lai Haraoba* festival is held annually in every nook and corner of the valley at the approach of summer and last a number of days (Ch. Manihar Singh,2003:13). The Lai Haraoba festival is performed in honour of various deities. At the family level, it may be carried out in honour of *sagei lai* (deities of clan), in honour of *Khun lai* (deities of village) etc. Most of the traditional dances of the Meiteis are evolved from Lai Haraoba dances. The ritual songs indispensably associated with Lai Haraoba are: *Ougri, Khencho, Anoirol* and *lairemma Paosa*. Out of these ritual songs, *Anoirol*, is a long composition sung with pena(fiddle) instrument, describes the evolution of dance in different ages and other short incidents related to them. In *Lai Haraoba* festival the pena singer begins with the account that the dance now performed has been handed down since earliest times through successive generations and it took places here on earth in the land of the Meeteis. The ritual song starts as follows:

It is a well-known fact that since the adoption of Hinduism as a state religion in Manipur during the reign of king Garibanawaja (1709-48), there were great changes in the religious life of Meetei Hindus. The socio-religious life is considerably influenced by the Hindu Culture. Most of the elements of Manipuri culture have been syncretized with the elements of Hindu

culture. However, Lai Haraoba remains uninfluenced by elements of Hinduism. It has been one of the most powerful organs in the preservation of Manipuri Culture. Hence, if someone wants to understand the traditional faiths and beliefs, he or she has to study the Lai Haraoba which clearly depicts the in-depth philosophy of Meetei religion.

References

Ch. Manihar Singh, **A History of Manipuri Literature**, SahityaAkademi, New Delhi,2003

Geoffrey Evans & Antony Bret, **Imphal, A flower on Lofty Heights**, Macmillan and Co. Ltd., London(1965)

NaoremSanajaoba (ed), **Manipur Past and Present Vol. II** ,Mittal Publications, New Delhi(1991)

NgariyanbamKulachandra Singh, **Meitei Lai Haraoba**, Imphal (1963)

TRADITIONAL FOODS OF INDIA & ITS INFLUENCE IN THE TOURISM SECTOR FOR SUSTAINABLE LOCAL DEVELOPMENT

Dr. Kshetrimayum Bimolata Devi, Asst. Professor.[1]

Abstract

Certain delicacies of an area, which are linked to the geographical feature of the area, attract tourists from all over the globe, and have great influence in the tourism sector of any country or place and help increase popularity of the place through the unique traditional foods, and play a big role in the economy and sustainable local development.

Keywords: Traditional foods, culture, tourism, sustainable development.

Introduction

Thousands of years ago, merchants traveled the seven seas, looking for foodstuffs to trade. Spices, wine, fruits and olive oil were the currencies of yore. Today, we unwittingly do much the same. Many studies have shown that, tourists, when visiting a place, do not want to eat packed foods from big stores, but usually go for the fresh local foods, local recipes and cuisines which are unique to the destinations. They are increasingly interested in cuisines n cultures from around the globe, and are planning trips which incorporate culinary experiences. From the public perspective food assumes a secondary and minor role in tourism industry which is evaluated by Tourists words of mouth.

Food has always been the central part of our community, social, cultural and religious life. It has been an expression of love, friendship and happiness at religious, social and family get-togethers. Culture is an embodiment of a people's traditions and ways of life and is illustrated in the food, rituals, dances, festivals, sculptures, building designs, religion, dressing and other practices. Food is served almost on all social events- marriages, parties, get-together, official meetings etc., in the form of tea, breakfasts, banquet, dinner etc. On all these occasions, food indirectly serves as a powerful and effective instrument for developing social rapport.

Objective

To showcase the role of local traditional foods of a place (India), its influence in the tourism sector and their importance for sustainable local development.

Methodology

[1] *Ideal Girls' College, Imphal, Manipur, India, bimolata_2006@yahoo.com*

This paper is a review article which tries to show the connection between some traditional foods of different states of India, influence of these foods in the tourism sector and their important role in sustainable local development.

Impact of food on tourism

Taleb Rifai, Secretary-General, World Tourism Organization (UNWTO) (2012), stated: "For many of the world's billions of tourists, returning to familiar destinations to enjoy tried and tested recipes, or, travelling further afield in search of new and special cuisine, gastronomy has become a central part of the tourism experience". Food tourism, allows rural communities to generate income and employment opportunities locally, providing jobs for tour guides or local chefs, while fuelling other sectors of the local economy such as agriculture. Food acts as a significant attraction while people travel.

Traditional food and cuisine are excellent tourist attractions in rural travel destinations. Eating local cuisine might be an integral part of the travel experience. Food here serves as both entertainment and cultural activity.

There is a particular audience of people who are willing to travel the world in order to sample and experience authentic international cuisines. It contributes to the social, economic and environmental development of a destination. Affluent individuals earning above average income are involved. Not reserved to a particular age, gender or ethnic group. Happens all year round.

Foods of the Indians

India has 29 states. Diversity can be found in India's food as well as its culture, geography and climate. What Indians eat varies by region and religion. Northern Indians eat more flat breads/rotis, while those from southern India prefer rice. In coastal states, fish dishes are popular. Chicken and mutton (sheep) are eaten more often in mountain and plains regions. While many Hindus avoid eating beef, Muslims avoid pork. In addition, many Indians—particularly Hindus, Buddhists, and Jains—are vegetarian.

Indian cuisine is varied, but many dishes are cooked in a similar way. Preparation starts with frying onion, ginger, garlic or spices in oil at a high temperature. Meats, vegetables, flavourings, turmeric then are added. The dish then simmers at a low heat until the ingredients are cooked. At the end of the preparation, leafy herbs and flavourings are added.

Eating Styles: Indian food is traditionally eaten with the hands, while seated on the floor. Food is eaten without cutlery, using the fingers of the right hand. Rural dwellers raise a hand full of rice to eat while urban folks tend to only use the fingers and thumb. One universal aspect of presentation is the *thali*, a large plate with samplings of different regional dishes accompanied by *raita*, *naan*, *puri*, or roti, and rice. In South India, cleaned banana leaves, which could be disposed of after the meal, were traditionally used as an alternative to plates.

When hot food is served on banana leaves, the leaves add aroma and taste to the food. Leaf plates are still utilized on auspicious and festive occasions but are much less common otherwise. Among the middle class throughout India, spoons and forks are now commonly used, although knives are not.

SOME REGIONAL TRADITIONAL FOODS

Andhra Pradesh:

Pesarattu, served with kobbari pachadi (chutney made using coconut)
Hyderabadi biryani, is popular for its exquisite taste. Rice is consumed with a variety of curries. Many are vegetarian, but people living in the coastal areas are known for their seafood dishes. Pickles & Curds are a common.

Assam:

Panta Ilish – a traditional platter of panta rice with fried ilish slice, supplemented with dried fish (*shutki*), pickles (*achar*), dal, green chillies and onion – is a popular serving for the Pohela Boishakh festival. Fish is widely used, and so are birds like duck or pigeon. Pann, the practice of chewing betel nut, generally concludes the meal.

Bihar:

Palak paneer is a dish made up of spinach and paneer cheese. Boiled rice/roti is taken with daal & cookedveggies. River fish, chicken and goat are popular meats. There is a custom of eating poha (flattened rice) with yoghurt and sugar. Bihar is famous for Sattu Parathas, which are parathas stuffed with fried chickpea flour, Chokha (spicy mashed potatoes), Fish curry, *Litti*, *Bihari Kebab*, and *Postaa-dana kaa halwaa*. Another common dish is alu-bhujia made from potatoes. Tangy raita made from lauki (winter melon) or unripened papaya, yoghurt, and spices, often a paste of green chilli, ginger, garlic and mustard, is popular.

Goa:

Pomfret fried fish & Vindaloo

Seafood, coconut milk, rice and paste are main ingredients of Goan delicacies. Goan cuisine is mostly seafood based. Kingfish (*Visvan*) is the most common delicacy, others include pomfret, shark, tuna and mackerel. Among the shellfish are crabs, prawns, tiger prawns, lobster, squid and mussels. The state is frequented by tourists visiting its beaches and historic sites, so its food has an international aspect.

Gujarat:

Dhokla is a popular Gujarati snack. Gujarati food is usually served as a "thali" meal, meaning that all items are served at once on a large plate. A traditional thali includes two vegetables cooked with spices, dal, roti, rice, pulses, and a sweet. Many Gujarati dishes are distinctively sweet, salty, and spicy at the same time. In mango season, *Keri no ras* (fresh mango pulp) is often an integral part of the meal.

Jammu & Kashmir:

Rogan Josh is a quite popular Kashmiri dish. Kashmiri cuisine usually uses yogurt, oils and spices as such turmeric, Red Chilli powder, Cumin powder, Ginger powder and Fennel Powder (which is unique to Kashmiri cuisine), but avoids onion, garlic, and chicken.

Karnataka:

Karnataka food is served on a plantain leaf. Famous for spicy pork curries and seafood specialities. Among sweets, Mysore Pak, Dharwad pedha, Chiroti are well known. A typical Kannadiga Oota (Kannadiga meal) is served on a banana leaf.

Kerala:

Spicy fish

Kerela food, is traditionally served on a large banana leaf. Staple food is rice. Coconut is made into chutney, served as a refreshing desert, and incorporated into vegetable or fish dishes as a flavoring. This often gives Kerela food a surprising flavor that mixes sweetness with spices. Dishes are prepared using fish, poultry and meat. Kerala also has a variety of breakfast dishes like idli, dosa, appam, idiyappam, puttu, and pathiri.

Madhya Pradesh:

Poha, is a popular breakfast dish in Madhya Pradesh. North and west MP likes - wheat and meat, and the wetter south and east- rice and fish. Gwalior and Indore abound in milk and milk-based preparations. Bhopal is known for meat and fish . *Bafla* is a steamed and grilled wheat cake dunked in rich ghee, eaten with *daal.* Beverages include lassi , sugarcane juice, beer and a fine rum produced from the cane. The local liquor is distilled from the flowers of the mahua tree. In the tribal regions a popular drink is the sap of the *sulfi* tree which can be drunk fresh [non alcoholic] or kept overnight [for fermentation] and drunk later. The date palm toddy is also popular.

Uttar Pradesh:

Uttar Pradeshi thali (platter) is with Naan bread, Daal, Raita, Shahi paneer, and Salad. The Uttar Pradeshi foods consists of both vegetarian and non-vegetarian dishes .It has also been greatly influenced by Mughal cooking techniques which is very popular worldwide. The samosa and pakora, among the most popular snacks in all of India, are also originally from Uttar Pradesh.

Maharashtra:

A dish of wada & Ragada in a pani puri

Pani puri, is a popular snack from Mumbai. Maharashtrians enjoy eating meat and fish with their meals. Peanuts and cashew nuts are widely used. On the coast, people eat crab, prawns, and shellfish. Popular is fried rice-flour balls called "vada" and a type of thin pancake called amboli made of semolina, urad dal, and fermented rice. Popular dishes include *puran poli*, *ukdiche Modak* and *batata wada*. Grated coconuts spice many kinds of dishes. Peanuts and cashew nuts are widely used and peanut oil is the main cooking medium. Kokum is a deep purple berry that has a pleasing sweet and sour taste and most commonly used in an appetizer-digestive called the sol kadhi, is served chilled and a drink called panha made from boiled raw mango is consumed.

Orissa:

Luchi, is an unleavened flour bread deep fried in oil. Chungdi Jhola, is a spicy gravy based Prawn curry with different flavours of spices. Fish and other seafood such as crab and shrimp are very popular. Chicken and mutton are also consumed. Pakhala, a dish made of rice, water, and yoghurt, that is fermented overnight, is very popular in summer, particularly in the rural areas. Oriyas are very fond of sweets.

Punjab:

Dal makhani, is a treasured staple food from Punjab. *Tandoori Chicken* is a popular chicken based dish. Punjabi cuisine can be non-vegetarian or completely vegetarian. Restaurants use large amounts of ghee, liberal amounts of butter and cream. There are certain dishes which are exclusive to Punjab, such as Mah Di Dal and Saron Da Saag. Peanuts and cashew nuts are widely used. On the coast, people eat crab, prawns, and shellfish.

Rajasthan:

In Rajasthan water is at a premium, and hence the food is generally cooked in milk or ghee, making it quite rich. On the other hand, Besan or gram flour is a mainstay of Marwari food mainly because of the scarcity of vegetables in this arid land. Food that could last for several days and could be eaten without heating was preferred. Major dishes includes Daal-Baati, Tarfini, Raabdi, ghewar, Bail-Gatte, Panchkoota, Chaavadi, Laapsi, Kadhi and Boondi, and snacks like Bikaneri Bhujia, Mirchi Bada and Pyaaj Kachori.

Sikkim

Momos served in a tomato-based broth

Rice is the staple food. Meat and dairy products are also consumed depending on availability.. Some of the common traditional cuisine with their food recipes has been presented for introduction of dietary culture of the Sikkim Himalayas, as well as for product diversification.

Tamil Nadu:

Dosa served with chutney and sambar

Rice and legumes play an important role in Tamil cuisine. Lentils are also consumed extensively. Vegetables and dairy products are essential accompaniments. Tamil Nadu is also famous for its spicy non vegetarian dishes

Tripura:

A bowl of thukpa

Tripuris are non-vegetarian as well as vegetarians. The major ingredient of Tripuris cuisine for non-vegetarian food includes pork, chicken, mutton, turtle, fish, prawns, crabs, and frogs.

West Bengal:

A traditional Macher Jhol (Fish in Gravy)

With an emphasis on fish and lentils served with rice as a staple diet, Bengali food is known for its subtle flavours, its confectioneries and desserts. Bengal is known for its fish and its sweets. This region uses five basic spices, known collectively as "pachphoron". Bengalis prepare fish in innumerable ways – steamed or braised, or stewed with greens or other vegetables and with sauces that are mustard-based or thickened with poppy seeds.

Manipur

Located in the north eastern part of India, staple food is rice, curries and side dishes depend on the type of tribe/community and the place. Tribes inhabiting the hills depend on meat and other forest produce. People in the valley take more fish and poultry and vegetables.

Manipuri Typical Thali/Chakluk offered at special pujas consists of 120 elaborately prepared traditional dishes. But thali at other pujas and in hotels can be of 21 or so items. Cereal based items are: Uti asangba- rice with greens, Chakhao kheer- black rice and milk with sugar and nuts. Chagempomba- rice, fermented soyabean, leafy vegetables with or without fish(smoked). Pakora curry- is pulse based (with besan powder). Vegetable based preparations are: Maroi thongba (allium odorosun). Vegetable/ plant based-is Soibum thongba- fermented bamboo shoot curry, with bori or with fish. Ushoi uti-fresh bamboo shoot curry with matar. Ushoi kangsu- fresh bamboo shoot & matar but a dry preparation.

Singju-an assortment of raw vegetables or of lotus roots, of tender banana stem, green papaya, cabbage ia a favourite item. Kanglayen paknam-Baked/dry roast mushroom(schizophylum commune) & besan chutney of tender banana stem & fermented fish; Iromba of treebeans and potato or colocasia, potato and thangjing. Snack items-are Pakoras/ boras- mangan/matar kanghou etc. Bitter preparations- Nongmangkha shutani- Phlogacanthus curviflorus leaves with sugar. Neem shutani- same dish using neem leaves. Sweets- are Madhur jhan- using besan/gram flour. Rasogulla.etc. Sour preparations- are: Heithongba – sour fruit dishes with sugar. Served last in any meal.

Traditional foods/recipes are prepared primarily in the homes. For religious functions and gatherings, Brahmans specialized in preparation of the different items are hired to prepare and also serve the food. There are many temples which hold pujas and feasts where the most traditional dishes are served. Any tour operator, a helping hand, friends, can entertain the tourists to these feasts by prebooking at the cost of approximately Rs 170 per seat. There are also hotels, restaurants, fast food chains and even small roadside hotels which offer these

different items. In the main city, there are many hotels offering not only the food of the manipuris, but also foods of different parts of India, and even chinese foods.

In traditional Manipuri recipes, there is widespread use of dried fish to enrich the dishes, fermented fish, and fermented grains(e.g.,soyabean). There is also extensive use of condiments, specially Allium hookeri (yennum/maroi napaakpi) and Allium odorosun(maroi nakuppi). Instead of onion and garlic, roots of maroi napaakpi is grinded and used.
Manipuris take the habit of chewing paan, and it is popular to take after any festive meal. Though old people still take betel nut and paan leaves , the young generation today take meetha paan leaf, supari and zarda.

Popular beverages in India:

Fenny/feni is a Goan liquor made from either coconut or the juice of the cashew. Hadia is a rice beer made in Bihar, Jharkhand, Orissa, Madhya Pradesh and Chhattisgarh. The making involves the use of herbs mixed with boiled rice and left to ferment. The drink is generally ready within a week. It is served cool. Palm wine/neera is a sap extracted from inflorescence of various species of Toddy palms. It is sweet, oyster white, and translucent. Chuak is the traditional Tripuri rice-beer. It is made by fermenting rice in water. *Chuak* is offered to village elders on any occasion or celebration in a traditional Tripuri family. Chhaang of Sikkim and Darjeeling - usually drunk at room temperature in summer, is often served piping hot in brass bowls or wooden mugs when the weather is cold. Barley, finger-millet or rice is used to brew the drink.

Discussion

There is a symbiotic relationship between food and the tourism industry. France, Italy, and Thailand have been known for their cuisine. Local traditional foods need to be recognized as an effective promotional and positioning tool of a destination. It is not just the luxury hotels & eye catching landscapes that the tourists want to visit. Often, they search for authentic foods, their desire to know more about Indian lifestyle, culture and tradition takes them to simple households in many rural settings, even intermingling and sitting down together with the families for eating the foods in the village homes to experience real India. Interest in local cuisine need to be increased, so that more destinations can be focused with food as their core tourism product.

Conclusion

We all need to preserve tradition, whilst taking a wholesome balanced diet while still keeping in pace with todays stressful and demanding jobs. Combining food and tourism is having a powerful appeal in recent years. Offering local products and culinary traditions to international and national visitors adds a new component to the image of the tourist destinations and creates additional economic activity in and around the destination. Food thus takes the role of both a lifestyle marker and a means of cultural identification. Thus, Food tourism, allows rural communities to generate income and employment opportunities locally, providing jobs for tour guides or local chefs, while fuelling other sectors of the local economy such as agriculture.

Recommendation

The relationship between food and tourism presents significant opportunities for sustainable rural development; in particular, linking the two can create jobs and increase sales of local produce, as well as create interrelationships, linkages and networks between stakeholders.

As Tourists of today are concerned about health and the environment, the locals need to offer hygienic health orientated foods and drink to the tourists who are educated, wealthy, and has travelled much extensively.

The ministry of culture & tourism, Govt. of India should give emphasis on programmes where the below poverty line students in these rural areas will get an exposure and can learn the culinary artistic skills which will help in future to heighten the traditional Indian cuisine to a greater extent.

References

Alberto Reza (2014): **The Role of Local Food in The Touristic Experience**; Bachelor's thesis, February 2014, Tempere University of Applied Sciences.

Farzad Sattari Ardabili, Es-hagh Rasouli, Shahram Mirzaie Daryani, Manouchehr Molaie and Bahman Sharegi (2011): The Role of Food and Culinary Condition in Tourism Industry:

Middle-East Journal of Scientific Research 9 (6): 826-833, 2011: ISSN 1990-9233 © IDOSI Publications.

Global Gastros (2017): The Role of Food in Human Culture. Online journal: website: https://globalgastros.com/food-culture/role-of-food-in-human-culture

Indian Cuisine: accessed from online, website: https://en.wikipedia.org/wiki/Indian_cuisine

Michel Montignac, Jean-Louis Flandrin & Massimo Montanari (1999): **The History of Man's Eating Habits; *Food: A Culinary History*,** Columbia University Press, New York.

Moushumi Banerjee (2015): Food Tourism: An Effective Marketing Tool for Indian Tourism Industry; **International Journal of Science Technology & Management**, Vol. 04, Special Issue No.02, Feb. 2015 ISSN (Print) 2394-1529, (Online) 2394-1537.

Roselyne N. Okech (2014): Developing Culinary Tourism: The Role of Food as a Cultural Heritage in Kenya: **Proceedings of the Second International Conference on Global Business, Economics, Finance and Social Sciences (GB14Chennai Conference) ISBN: 978-1-941505-14-4:** Chennai, India 11-13 July 2014 Paper ID: CF412.

Sally Everett and Cara Aitchion (2008): **The Role of Food Tourism in Sustaining Regional Identity: A case study of Cornwall, South-west England. Centre for Leisure, Tourism and Society,** University of the West of England, Bristol, UK ; JOURNAL OF SUSTAINABLE TOURISM Vol. 16, No. 2, 2008; https://www.researchgate.net/publication/249024133

Organization Management to Preserve Dhamma Teaching Model of the Buddhist Monks in Northeast Thailand Influencing Thai Society

Asst. Prof. Banchong sodadee[1] Dr.Thanarat Sa-ard-iam[2]
and Asst. Prof. Dr.Thanoo Srithong[3]

Abstract

The objectives of this research were to study the concept, model, and form of Dhamma teaching of Thai monastic organizations according to the guidelines of Luang Pu Man Bhuritatto and Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho). It was a qualitative research. The research methodology was mainly focused on academic documents, field data and then analyzed, synthesized, interpreted, described, summarized and explained by the descriptive presentation. The results were found that the Buddhism development in India used the methods of teaching in forms of pilgrimage, temple, Mukhapatha (verbal recital), and educational institution with the organizational administration according to the functional structure. But the Thai Sangha used the method of Dhamma teaching in the forms of culture, traditions, ways of life, the burden of study (Gantha-dhura) and burden of insight development (Vipassana-dhura) with the organizational administration based on Dhamma and Vinaya under the state authority. Luang Poo Mun Bhuritattho and Luang Por Cha Supaddho were very strict practitioners of the Dhamma disciplines. They used the models of teaching in forms of culture and tradition, itinerancy, and temple, emphasizing on Vipassana-dhura, arranging the physical context to harmonize with nature, clean forests, calmness, and pleasant place. Luang Poo Mun Bhuritattho emphasized on the refinement of individuals. But Luang Por Cha Supaddho emphasized on the Sangha process, established a network system with Wat Nong Pa Phong as the center linking to local and international branches. The two Dhamma masters managed the organization based on the basis of the typical Dhamma and Vinaya under the framework of the Thai Sangha Act. For the forest temples in the network, they applied the teaching models according to their patterns to comply with modern times.

Keywords: Organization Management, Dhamma Teaching Model and Form, the Buddhist Monks in Northeast Thailand Influencing Thai Society

---

[1]Department of Buddhist Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya Surin Campus, E-mail: banchongmcu_surin@hotmail.com

[2]Department of Buddhist Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya Surin Campus, E-mail: thanarat.mcusr@gmail.com

[3]Depatment of English Teachings, Mahachulalongkornrajavidyalaya Surin Campus

Introduction

Since the ancient kingdom, the prosperity of Buddhism in Thai society was based on a parallel study model between the burden of study (Gantha-dhura) and burden of insight development (Vipassana-dhura). The Gantha-dhura was the main mission of the town-dwelling monk group (Gamavasi Order) and the Vipassana-dhura was the main mission of the forest-dwelling monk group (Arannavasi Order). Later in the reign of King Rama V of Rattanakosin, there was a reform of the Sangha Order in order to adjust itself to the modernization and to maintain independence such as Thai Sangha Act of Rattanakosin Era 121, and the management of Sangha Order education to comply with scientific guidelines. The emphasis on Gantha-dhura in line with modern sciences made Vipassana disappear from the monastic education curriculum as Phra Paisan Visalo viewed that "Although education for the Buddhist monks will have meditation (Kammatthana), it is a study of the pure studies (Pariyatthi level), but the practices on mental meditation (Samatha-kammatthana) and insight meditation (Vipassana-kammatthana) were ignored, for it is not a subject that does not have a core to be examined". Those mentioned factors gradually deteriorated the traditional Buddhist paradigm. Since that time onwards, Vipassana-dhura which was the significant tool to cultivate and refine the people in the society began to lose meaning and disappeared from the capital city.

During the downfall of Samadhi-bhavana in the capital city, this mission was still popular in rural areas as far away as possible, especially the Sangha Order in the northeastern region of Wat Pa. The Wat Pa group had been building faith in the Buddhist followers from the town community to the urban city, which countering the current trend of Gantha-dhura (burden of study) that spread from the capital to the Sangha rural community. Wat Pa (the forest Temple), which has the most influence on Thai society, was Luang Pu Man Bhuritatto Bureau of Practice and the Phra Bhodhiyanthera Bureau (Luang Por Cha Suphatho). Luang, Pu Man was a teacher of Luang Por Cha. The pattern of management in the temples was in line with the nature of the forest. Therefore, these temples were known as Wat Pa (the forest Temple). The forests and nature were very important for this line of practitioners. Interesting issues were what style and method of teaching were used by both Isan Buddhist monks to bring achievement in teaching students and influencing many current societies. When those styles and methods came to their students who had adopted those styles and methods to experiment in teaching and practice, how much those styles and methods affected by Buddhist people. The researcher, therefore, was interested in studying and investigating how the organization management to maintain the style and method of teaching Dhamma of Luang Pu Man Bhuritatto and Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho). And when such patterns expanded their influences to other places, how much the organization management approach of Luang Pu Man Bhuritatto and Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho) got the effective results to the Buddhist followers.

Research Objectives

1. to study the concept, model, and form of Dhamma teaching of Thai monastic organizations.

2. to study the concept, model, and form of Dhamma teaching of Thai monastic organizations according to the guidelines of Luang Pu Man Bhuritatto

3. to study the concept, model, and form of Dhamma teaching of Thai monastic organizations according to the guidelines of Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho)

Research Methods

The research has a scope of content, aimed at studying to study the concept, model of teaching methodology and management of Thai monastic organizations according to the Luang Pu Man Bhuritatto guidelines and according to the Luang Por Cha Suphatho guidelines. Luang Pu Man Bhuritatto and Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho) in the northeast region of 4 places: Wat Pa Yotha Prasit, Wat Pa Banchaniang (Ban Khokmon), Wat Bhodhsri, Surin Province, Wat Pa Santidhamma Si Sa Ket Province. Scope of the group of contributor's main data using in-depth interviews with academics. The Leader of the Sangha and those operating within the office, a total of 20 persons. The scope of time conducting research studies during the year 2013-2017. Research methodology, combining research and documentation from the field by starting from studying and exploring initial data, analyzing, synthesizing concepts, theories related to research topics from documents such as Tipitaka Canons and its commentaries in Thai Version, research work, texts, etc., to be scrutinized as knowledge To lay out the conceptual framework for research Then collect data for both documents and the field By focusing on the form of teaching methodology and management of monastic organizations according to the Luang Pu Man Bhuritatto and Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho) guidelines for information on the study of the three objectives Tools used in education Focus on the study of survey documents Participatory observation And interviewing key informants Through the process of checking the accuracy of the tools from experts In the collection of data, use a record card to collect data, documents that contain content about concepts, theories, policies, etc. Use observation notes and interview records. Collect field data. Define a group of key informants From the organization of the Thai Sangha, Luang Pu Man Bhuritatto and Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho) who are academics, leaders of the organization, operating groups of 4 images / person, total of 20 persons by choosing a specific style After collecting data, documents and field data Conduct research data analysis by examining the accuracy, analysis, and synthesis of data links. Summarize and present the results of studies that are obtained from both documentary and field studies analyze the relationship between organizational management and teaching styles of the North Eastern monks who influence the trust of people in Thai society. Our focus is to

create value for the organization, management, and maintenance of the Dhamma teaching model of the Buddhist Sangha in Thailand, and writing research reports.

Research Results

Development of Buddhism in India can be organized in 4 forms of Dhamma teaching as follows: (1) the Dhamma pilgrimage pattern Is a pilgrimage in various areas to seek experience and announce religion as evidence Bhikkhus ... you go on a pilgrimage for the benefit of many people to help the world for the benefit and happiness of gods and humans, do not go by the same two pictures (Vin.Mv. (Thai) 4/32/40). Such information reflects the life of a monk who has not been trapped in the place where (2) the temple form after King Bimbisara dedicated to Veluvanamahavihara as the First temple. Later, a wealthy Rajagaha City was born in faith and therefore built a temple dedicated to the Buddhist Order, as evidenced by the fact that Bhikkhu lived in the woods of the mountains, mountains, gorges, caves, forest caves, which inform the Lombok, etc. The Buddha allowed five types of dwelling (dwelling), the house of the cave. (Vin.Cv. (Thai) 7 / 294-5 / 89). From then on, the temple has developed in order. All activities within the temple are training and development activities. (3) The Mukhapatha (verbal recital) pattern occurred after the first Buddhist Council. The Buddhist Order (Sangha) was divided into rote memorization. Buddha-vacana (the Buddha teachings) is a group, as evidence that when the Vinayapitaka Council was completed ... assigned Upali ... Ananda ... Anuruddha ... accepting to tell their students to study and remember ... by organizing the Dhamma and Vinaya in parts to one faculty (Vin.Cv. (Thai)7/ Introduction). This series of information reflects the teachings of the Buddha in a systematic manner. Sathienphong Wannapok gives the view that Tipitaka was passed on by Mukhapatha (verbal recital) until reaching Sri Lanka in 450 BC. (Sathienphong Wannapok, 1999: 253) Mukhapatha (verbal recital) system is considered important for the development of Buddhism. (4) Educational institution model The King Asoka era Buddhism has steady growth and extensive expansion. The temple became a learning center and developed into an educational institution. As Ven. Phra Depvedee gives the view that the life of the Bhikkhu society much more with educational activities ... making education grow as an institution (Phra Debvedī, 1990: 16). Later, Buddhism flourished. The temple has developed into a Buddhist university, and it has a very prominent reputation, such as Nalanda University, Vallabhi University, Vikaramsila University, etc. Laksana Cheerachandara talks about Nalanda University that Nalanda originally had a few temples built since the King Asoka period and has become more and more construction. Mahavihara in Gupta era, about the 10th century Buddhist era, Nalanda became the center of Buddhist studies since then ... is the greatest and best educational place that human beings have dreamed of (Laksana Cherachan, 2007: 166) All types of teaching methods and teaching methods Under the management of the organization "Sangha" according to the functional structure Which emphasizes that everyone is involved, responsible

for planning or setting goals, organizing the organization, personnel, administration and supervision, which is the norm in the management of the Buddhist Order in the next generation. Buddhism extends into the area of Southeast Asia from King Asoka era through the Pagan Dvaravadi Srivijaya Khmer civilization, continuously causing the Theravada Buddhism and Mahayana Buddhism to influence and influence the culture of the community in the Iravadi river region. Traces of archaeological evidence from the 8th century BC onwards. Later, the 18th century Theravada Buddhism flourished. As appearing in the Sukhothai Kingdom, Sri Satchanalai, Kamphaeng Phet, etc. The Sangha is organized into 2 forms, Gavavasi (the City Group) and Aranyavasi (the forest Group) (Phra Dhammapidok, 2004: 434). Gavavasi (the City Group) is a traditional Sangha focused on Gantha-dhura (burden of study). Aranyavasi (the forest group) is a new clan from Lanka focused on Vipassana-dhura (burden of insight development). Such traits continue until the early Rattanakosin period. The concept of teaching styles and methods in the mentioned era can be summarized in 3 aspects: (1) the form and method of teaching theology according to culture, tradition, way of life (2) forms and teaching methods of Gantha-dhura (burden of study) Educational institutions and (3) forms and methods of teaching Dharma meditation Pilgrimage Later in the middle of the Rattanakosin period There was a major reform in the reign of King Rama V, causing changes in the administration of the Sangha. Is centralized into the central power Gantha-dhura studies (burden of study) have been updated. The Pali system in this era is very prosperous and popular, while Vipassana-dhura (burden of insight development) has been removed from the modern monastic education system as Phra Paisal Visalo. Monks will have meditation. But it is a purely educational level A practical study, whether the meditation or meditation is cut off from the course ... because it is a subject that does not have the final examination (Phra Phaisan Visalo, 2003: 28). However Form and method of teaching Dharma Vipassana-dhura (burden of insight development) continues to be treated as a group of monks in the cities Such as Long Sang Pu, Sao Kantasilo, Luang Pu Man, Bhuritatto etc., dedicated to practicing meditation practice seriously Causing the Vipassana business to be restored to the present Patterns and methods of teaching Thai Buddhist monks from Sukhothai Proceeded under the framework of state power The highest power depends on the ruler in each state. As for the current Thai clergy administration model that appears clearly after the reforms of the Bangkok era 121 in the year 1902, there is a centralized power center. Create unity for the clergy The Sangha Association is the highest organization of the Thai Sangha. Is the organization of the organization according to the power structure is to give power to the primate of the Sangha, hierarchical supervisors as current? Luang Pu Man Bhuritatto is Phra Supathipanno (the good practitioner) who has a serious and devout character, Vipassanacariya (Vipassana Master) with high Bhumicitta (mind state) Bhumi-citta (Consciousness state), is a scribe who displays a sermon, elaborate and profound dedication to teaching as Ven. Phra Upaligunupamacayara (Chan Siricando praises He strongly expressed the fairness Whoever can find it is difficult. And

show the dharma as Muttodaya is the state of Liberation ... He preached in what we trampled on - came here ... and with the intricacies of the mysterious Dhamma. He is a really sacred monk. (The Pra Sa-Ngob Manassanto Foundation, 2014: 69) Luang Pu Man Bhuritatto lived during the transition from traditional to modern, which has a change in religion, philosophy, economy, politics, and society, especially the reform of the Bangkok era 121, to centralize the power into the center, affecting the monks, both positive and negative. Luang Pu Man Bhuritatto, in addition to not being in the powerhouse Leading the disciples to practice, refine, practice, follow the path, and enlightenment for a long time For liberation on the basis of the discipline Until the manifestation of the truth And then brought the Dharma that was fine, produced many excellent students Although sometimes being pressured by the Supreme Court But he was firmly committed to the Buddhist ideology Not obsessed with the changing trends of the era Patterns and methods of teaching of Luang Pu Man Bhuritatto can be classified into 3 types: (1) Pilgrimage pattern Is the pilgrimage to various places along the river, mountain, forest, cave, secret place, etc., like a mobile classroom where students follow the study, seek for the Dharma experience together Lung Pu Tul Adulo gives information that ... never conceived or initiated anyone to create Wat at all There are only passers-by When he saw that the forest was suitable, he was with the ... Will create a little cubicle Establish a temporary pavilion (Damrongkiat Arthan, 2003: 66) (2) Wat Pa (Forest Temple) pattern of work. His life was settled for 5 years after he taught the students at Wat Pa Bhuridatthathiravasa by adjusting the context of the temple to be a religious place. Suitable for prayer Stir up faith Hold strict discipline Spiritual training uses methods of meditation and meditation. "Buddho" is the main (3) form of culture, tradition It teaches the Dharma according to the way of life and daily activities, such as alms, sweeps the chedi courtyard, preaches the Dharma, merit-making activities on important days in Buddhism, etc. The forms and methods of teaching all the above mentioned Under the organization management That is based on the Dhamma and Vinaya as the core Such characteristics are the model for the organization management.Wat Pa (the forest Monastery) เช่น Wat Pa Yothaprasit, Wat Pa Banchaniang (Pa Kogmon) etc., which organized the Physical structure condition with cleanness, shady naturally Commenting on the role and value of the forest temples that the Forest Temple, Luang Pu Man, Bhuritatto and Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho) are able to meet the needs of villagers until the intellectual level. In which monks live with different communities of Sangha (Buddhist Order), some groups that can respond only to urban communities or intellectuals Inaccessible to villagers. Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho) is the royal practice of Luang Pu Man Bhuritatto, filled with Bhumi-dhamma (Dhamma state). Bhumi-pañña (wisdom state) is the Dhammacaraya (the Dhamma Master) that has the ability to teach and teach. Producing disciples, both Thai and foreigners who have quality and play a large role in Thai society. He had a simple but serious attitude. As the pupil said about his personality Able-bodied ... a serious person, little, hard work, thin, dull, agile, and with great patience ...when experienced

through age ... become a warm and friendly Luang Por Full of kindness and humor (Phra Bhodhiyanthera, 2001: 97). The format and method of teaching of Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho) can be classified into 2 types (1) patterns and methods of teaching the Dhamma according to culture, tradition, way of life Is a method of teaching according to the rules, traditions, daily ways of life, such as alms, preaching, teaching activities, merit activities, etc. and is more stringent during the Buddhist lent and Buddhist important days. (2) Forms and teaching methods Vipassana-dhura (burden of insight development) and pilgrimage. He emphasized serious training in the office, by organizing the physical structure, clean, shady, and peaceful and quiets a wild nature suitable for praying supportive practice. The pattern of monks is based on strict discipline. Provide freedom in deep mental training. Because it is considered a method if it can reach the goal is to release it in the correct way another important thing, you focus on reading your mind rather than reading. Because, the Dhamma is at the core of mind, not at the letter. (Phra Bhodhiyanthera, 2001: 312). There is an occasional practice of pilgrimage to experience. The format and method of the Dhamma teaching of Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho) operates under the organization management based on the discipline Hidden in the management system of the Sangha association can expand branches effectively, which does not affect the main religious organization in any way whether it is planning or goals, organization, work, personnel, supervision, and supervision, which is organized in the form of a unified and effective committee Until the extension of Nong Pa Phong branch was extensive Systematically linking the organization network both domestically and internationally Is a good indicator of corporate management standards such as process is a guideline for the temple in the branch, whether it is Wat Pa (the forest Monastery), Santidham (Branch 18), Wat Pho Sri (Branch 170) or other branch temples, which is organized in the context of the temple is a natural forest, peaceful, quiet, suitable for praying under the background of the discipline (Vinaya).

Research Discussion

The results of the research study on the title “organizational management to preserve Dhamma teaching model of the Buddhist monks in northeast Thailand influencing Thai society” has found that; Firstly, in the Buddha era, there is a characteristic of organizational management according to the functional structure, share responsibility, distribute to all sectors to participate, as the base for the style and method of teaching pilgrimages, monasteries (Aram), temples (Wat), a dwelling-place (Vihara), a great dwelling-place (Mahavihara), and institutions, in the verbal recital (Mukhapatha) model and educational institution model. For the administrative structure and teaching styles of the Thai Buddhist monks were different from the Buddha era, because of the development of Buddhism in the past was mixed with the local culture, and have to manage the monastic organizations under state power. Therefore, from this point, the management of the Thai monastic organization was changed

according to the structure of the state. On the period of the administration of the state, the Sangha Order was based on the ruler. Later, when the state developed into a country, the Sangha has a form of administration according to the Sangha Act, which regulated by the state. Therefore, the styles and methods of teachings the Dhamma will also be changed according to age. It can be seen that in ancient times, the burden of study system (Gantha-dhura) and burden of insight development (Vipassana-dhura) received patronage to grow together. When entering modern times, the burden of study system (Gantha-dhura) has gained popularity and is more stable. But in the present system, the burden of insight development (Vipassana-dhura) became very popular, while at the present, the burden of study system (Gantha-dhura) is clearly deteriorating.

Luang Pu Man Bhuritatto is a Buddhist monk, who was the Dhamma practitioner, the meditation master (Phravipassanacaraya), and the Dhamma master (Phradhammacaraya) in seriously, and most respected by the general public and there were many documentaries works from the collection of his disciples and there were so many his talented disciples, such as Luang Pu Dul Atulo, Lung Pu Singha Khantayagamo, Lung Por Viriyung Sirindharo, Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho, etc.). The organizations based on strict discipline. For the distinctive style and method of teaching of him is the pilgrimage (Dhutanga), and the Wat Pa (the forest monastery), which is the model or norm for Wat Pa (the forest monastery) at present. Wat Pa Yodhaprasit and Wat Pa Banchaniang (Pa Kogmon) based on the management of the Luang Pu Man Bhuritatto, and under the Thai Sangha Act able to meet basic religious needs, and encouraged the faith (Saddha) among people. But, obviously, both masteries have different teaching methods and organizational management methods, different from the model. This is due to the change to the modern world, i.e., living in ancient times, having limitations in terms of 4 factors, struggling and striving to survive, so necessary to become accustomed to difficulties. But when modern science has changed. The world from such physical limitations to all aspects of comfort. The capitalist economy makes human beings abundantly consumed. Therefore, the training of traditional lifestyles is less necessary. Such factors result in a decrease in interest in the practice. If not suffering a little life or really want to experience a deep mental level of a few people invest in betting by making life difficult. Most practice offices, therefore, manage the organization. Relaxed the form and method of teaching the Dhamma to be appropriate to meet basic needs at the community level is cultivating and preserving the basis of practice, and to create motivation for meditation practice, and to be forwarded to the bureau of strict compliance with deep details. Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho) as the noble disciples (Phrasupatipanno), Vipassana meditation Master (Phravipassanajariya), and the Dhamma Master (Phradhammacariya) that creates warmth for many disciples. Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho) has papers and produce students. Both Thai and foreigners with a lot of knowledge, such as Luang Por Sri Siriyano, Ven.Phra Rajabhavanavikrom, Ven. Phra Rajasumedhacarya, Phra Bhavanavidesa,

Phra Ajahn Jayasaso, etc. Phra Por Bhodhiyanthera Organization according to the structure of the Thai Sangha Act on the basis of implicit focusing on the methods of Sangha (the Buddhist Order), creating a network to connect branches both in Thailand and abroad. His distinctive style and method of teaching are focused on Vipassana-dhura (burden of insight development) within the office. By organizing the physical structure in harmony with the cleanness, quiet, forest nature, Viveka (seclusion) is a place of religion suitable for prayer supportive practice strictly in the discipline. Ven. Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho) applied to suit the times until being faithful of the people in general, will see that the common characteristics in the organization management and teaching methods/methods of Luang Pu Man Bhuritatto and Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho) is the management of the organization using the principles of discipline (Vinaya) as the core. But, for the format/method of teaching based on Sila (morality), Samadhi (concentration), Pañña (wisdom). It can cay that, for the Sila (morality) level, it determined on the physical structure to be natural, quite, peace, cleanness without interference, set strict rules and regulations according to Vinaya (Discipline), emphasizing the harmony of the Sangha. For the Samadhi (concentration) level, it conducted the various practices such as, the proper behavior toward teachers (Acariyavatta), the rule for austere penance (Sallekha-dhamma), observance of austere practices (Duthanga-vatta), etc., which supports the deep level of mental practice and enhance the effectiveness of practice. For the wisdom (Pañña) level, it is listening to the truthfully suggested, admonition (Ovada), the Dhamma preaching of the master in the intricate details and practicing insight mediation (Vipassana) until attain enlightened. They can get to know the answer by themselves for the liberation of release.

The results of this research are consistent with the research on the title " The study of patterns and values of the reasons for teaching the Dhamma of the North Eastern monks who influenced the faith of the people" of the researcher in the year 2012, which was found that the Kammatthana practices have been practiced since the Buddha era. Later, the post-Buddha era occurred with the pattern burden of insight development (Vipassana-dhura) parallel with the burden of study (Gantha-dhura). The Dhamma practice in Thailand became apparent since the Sukhothai period, with the forest-dwelling monk group (Aranyavasi), which focus on the burden of insight development, as for the town dwelling monk group (Gamavasi) focusing on the burden of study. At the later middle of the Ratanakosin period, there are many meditation centers, such as Bhavana-buddha's stylishness, Pong Nor Yub, Nor's Stylishness, etc. The Dhamma practice monastery in the Wat Pa (the forest monastery) developed from Lunga Pu Sao Kantasilo with Luang Pu Man Bhuritatto with starting from the ascetic practices (Dutanga) for practicing the Dhamma in the forest. From this point, the pattern of Wat Pa (the forest Monastery) started to enlargement and widespread. Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho), the disciple of Luan Pu man, took the approach of Wat Pa (the forest Monastery) to develop himself and his disciple along with the managing of Wat Nong

Pah Pong to be the model of the Wat Pa (the forest Monastery), that is of high standard and important characteristics of the Wat Pa (the forest monastery) suitable for meditation practice which emphasizes the natural surroundings and harmony with the nature, acting on their own, concentrated on simple rules and practices on the Dhamma and Vinaya (Discourse and Discipline) to attainted the Dhamma according to Buddhist ideology. At present, the Wat Pa (the forest monastery), according to the Luang Pu Man guidelines and Luang Por Cha, is a reliable source of general society both domestically and internationally. Some important findings from this research are the management of Thai mainstream monastic organizations whith the flexibility to apply to the affairs of the country, while the Buddhist Sangha Order, who had followed Luang Pu Man Bhuritatto and Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho) used the Dhamma and Vinaya (Discourse and Discipline) principles as an apparatus for the management of monastic organizations and develop a branch networks to ensure strong and security.

Research Suggestions

The Government and the Sangha Supreme Council (Mahatherasamagama) can bring research results. Is a database of policy formulation about the administrative structure of the Thai Sangha that is currently experiencing a lot of problems by applying organizational management information as a basis for considering the restructuring of Sangha organization structure according to the functional structure on the foundation of Dhamma and Vinaya (Discourses and disciplines), instead of the power structure based on the state system, and bring information about the style and teaching methodology which has been very successful of Luang Pu Man Bhuritatto and Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho) in order to have a positive effect on the development of Buddhism and the nation. The result of this research is interesting in the future. Thai society will find Vipassana's Master, which specializes in insight meditation (Vipassana-kammatthana). How can profoundly teach the virtues of Luang Pu Man Bhuritatto and Phra Bhodhiyanthera (Luang Por Cha Suphatho)? Vipassana praying as far as it is today. It is very sufficient to meet the needs of contemporary and future societies. These issues should continue to be studied.

References

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). **Thai Tripitaka MahaChulalongkornRatchawitthayalai Edition**. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya Press.

Damrongkiat Arthan. (2014). **Phuttho**. Bangkok: Paiboon Offset Company Limited.

Phra Phaisan Visalo. (2003). **Thai Buddhism in the future Trends and exit from crisis**, 2nd Edition. Bangkok: Sodsri-Saritwong Foundation.

Phra Bhodhiyanthera (Cha Suphat Tho). (2001). **Upalamanee**, Bangkok: Thammasapha.

Phra Depvedī (Prayut Piyotto). (1990). **Buddhism and education in the past**. Bangkok : Mahachulalongkorn Royal College.

Phra Dhammapidok (P.A. Payutto). (2004). **Chirikbun Chariktham**. 9th edition. Bangkok: Pim Suay Company Limited.

The PraSa-Ngob Manassanto Foundation. (2014). **History of Phra Ubalee Kunupamajarn (Chan Sirichanto)**. Bangkok : Company Amarin Printing and Publishing Public Company Limited.

Lakhana Cherachan. (2007). **according to the Buddha's footprint**. 7th edition Bangkok: Amarin Printing and Publishing Company Limited.

Sathienphong Wannapok, (1999). "How to study and research the Tripitaka". in **collecting diamonds from the scriptures of the Tripitaka**. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya press.

Ajarn Pramuan Pengchan. (2018 June 24). an independent academic. Interview.

Strategic Marketing: STP and Growth

Abstract

The American Marketing Association defined marketing as the activity, set of institutions, and processes for creating, communicating, delivering, and exchanging offerings that have value for customers, clients, partners, and society at large. Varadarajan explained that the domain of strategic marketing encompasses the study of organizational, inter-organizational and environmental phenomena concerned with (1) the behavior of organizations in the marketplace in their interactions with consumers, customers, competitors and other external constituencies, in the context of the creation, communication and delivery of products that offer value to customers in exchanges with organizations, and (2) the general management responsibilities associated with the boundary spanning role of the marketing function in organizations.

The strategic marketing decisions are, according to the STP strategic model, consist of market segmentation, target marketing and market positioning strategies for growth, as well as strategy by simple rules. Kotler explained that market segmentation is sub-dividing a market into distinct and homogeneous subgroups of customers, where any group can conceivably be selected as a target market to be met with a distinct marketing mix. Marketers should be interested in sources of organizational growth. Eisenhardt & Sull proposed five categories of simple rules: How-to rules, Boundary rules, Priority rules, Timing rules, and Exit rules.

Key words: Strategy, Marketing, STP, Growth

This article consists of the official definition of marketing, the power of marketing, the domain of strategic marketing, strategic marketing decisions, strategic segmentation, target markets, strategies for growth and strategy by simple rules.

Marketing

1. Official Definition of Marketing

In 2007, the American Marketing Association Board of Directors adopted the following as its new official definition of marketing (Marketing News 2008, p. 28): “Marketing is the activity, set of institutions, and processes for creating, communicating, delivering, and exchanging offerings that have value for customers, clients, partners, and society at large.”

2. The Power of Marketing

Comstock, B.; Gulati, R. & Liguori, S. (2010) identified that the key parts of the marketing engine consist of principles, people and processes. Principles consist of creating a common language and standards. People consists of getting the right leaders in place, and processes include very specific measures for grading performance.

1. Principles: Organize people into groups such as go-to-market activities. This consists of product-markets, segmentation and positioning, such as commercial essentials including branding and communication.

2. People: Successful marketers play four roles: instigator, innovators, integrators and implementers.

2.1 The Instigator

Marketing leaders need to think strategically and challenge the status quo by using their unique external advantage points. They must move beyond preaching about marketing's merits to imagining scenarios that business heads might face. Marketers must expand their thinking beyond product features and functionality to include pricing, delivery, customer engagement, complicated risk-reward sharing, and new business models- as all parts of commercial innovation.

2.2 Innovator

Innovative marketers use unique marketplace insights to come up with products, services or solutions based on untested ideas. The more the idea deviates from the status quo, the greater the market opportunity (and larger the personal risk to whoever is pushing the idea)

2.3 Integrators

An integrator builds bridges across multiple organizational silos and functions to unite them on a single path. They must make outside customer insights relevant and meaningful to those inside the organization. They must be able to speak product language to Research and Development (R&D) and customer language to the sales force. They must be able to bring disparate groups in the organization together to collectively assess market dynamics.

2.4 Implementer

Marketing executives must be skillful implementers because they often do not have organizational clout. Marketing leaders have to build coalitions and persuade others, using functional expertise, insights, and teamwork, rather than authority, to mobilize people and get the job done. They also need to achieve results, in order to achieve credibility.

3. Process

They must be able to measure performance in eight capability areas: Strategy and Innovation, Market Knowledge, Branding and Communications, Segmentation and Targeting, Sales Force Effectiveness, Value Creation and Pricing, New World Skills, and Commercial Activation.

The Domain of Strategic Marketing

Varadarajan, Rajan (2010) explained that the domain of strategic marketing encompasses the study of organizational, inter-organizational and environmental phenomena concerned with (1) the behavior of organizations in the marketplace in their interactions with consumers, customers, competitors and other external constituencies, in the context of the creation, communication and delivery of products that offer value to customers in exchanges with organizations, and (2) the general management responsibilities associated with the boundary spanning role of the marketing function in organizations.

Strategic Marketing Decisions

Amit, R. and Schoemaker, P. J. H. (1993) stated that strategic marketing decisions are to: entail resource commitments that are either irreversible or relatively difficult to reverse; entail resource commitments that are relatively larger in magnitude; entail resource commitments that are made with a relatively longer term outlook; entail resource commitments that are spread over a relatively longer time period; entail resource commitments that are made with a relatively greater emphasis on the achievement of a competitive cost and/or differentiation advantage: entail trade offs; are made in the context of other strategic decisions, in the light interdependencies between them and are made at higher levels in an organization. An evaluation of each competitor can consist of these factors: core competencies, target markets, marketing strategies, and key resources. It is also important to anticipate their future strategies, for this will enable the organization to develop growth strategies of their own that will enable them to stay ahead of the competition.

Strategic STP

The STP process consists of three steps: Market Segmentation (S), Market Targeting (T) and Market Positioning (P). The first step, market segmentation, consists of identifying bases for segmenting the market and developing profiles of those resulting segments. The second step, market targeting, consists of developing measures of segment attractiveness and selecting the target segments. The third step, market positioning, consists of developing

positioning strategies for each target segment and developing a marketing mix for each target segment.

According to Professor Dr. Philip Kotler, market segmentation is the process of sub-dividing a market into distinct and homogeneous subgroups of customers, where any group can conceivably be selected as a target market to be met with a distinct marketing mix. Strategic market segmentation represents the strategic intent of market segmentation; to ensure that the objective of market segmentation is consistent with the firm's overall business and marketing strategy. It ensures that a firm's operational capabilities in marketing, sales and market research can fulfill the strategic intent of market segmentation. Therefore strategic market segmentation can be considered as the glue between a firm's marketing strategy and operational segmentation. It ensures a fit between segmentation objectives and a company's competencies, facilitating a successful implementation of the market segmentation.

The Important of Market Segmentation

There are five main objectives of market segmentation: 1) Exploitation of new customer potentials; this is a customer acquisition goal. 2) Development of existing customer potentials; this is a customer retention strategy. 3) Increasing customer profitability; this is a form of value segmentation whereby the most profitable segments are retained. 4) Improving targeting of marketing measures. Market segmentation can lead to greater efficiency of marketing activities. 5) Identification of new sub-markets. New product-markets can be identified through market segmentation.

Weinstein (2004) identified that the overall objective of using a market segmentation strategy is to improve competitive positioning and to better serve the need of the customer, increase sales and market shares and enhance reputation. The four major benefits of market segmentation are: 1) Designing responsive products to meet the needs of the marketplace. 2) Determining effective and cost efficient promotional strategies. 3) Evaluating market competition, particularly in the company's market position. 4) Providing insight on present day marketing strategies.

McDonald (2017) explained that the most common objective of modern commercial organizations is the sustainable creation of shareholder value. This can be achieved only by providing shareholders with a total return, from capital growth and dividend yield, that exceeds their risk-adjusted required rate of return for this particular investment. In today's highly competitive environment, the major sources of shareholder value creation are from the intangible marketing assets of the business, such as brands, customer relationships and channels of distribution.

Consequently, the critical future marketing strategies of a company, which indicate how these assets are to be developed, maintained and exploited, are the responsibility of properly trained marketing specialists, not someone playing around with technology.

Bases for Segmenting Product-Markets

Segmentation variables include the characteristics of people and organizations. In consumer markets, the characteristics of people fall into two major categories: Geographic and Demographic as well as Psychographic. In organizational segmentation, managers need to examine the extent of the market concentration and the degree of product customization. In product use situation segmentation, markets can be segmented based on how the product is used. Needs and preferences vary according to different usage situations.

Mass customization offers a promising means of responding to different use situations at competitive prices. Buyers' needs, preferences and purchase behavior specific to products and brands, can be used as segmentation bases and segment descriptors. Consumers needs' levels are also important to understand. Therefore, organizations will have to understand: the demographic and psychographic makeup of the market, consumer and organizational buyer use situations, consumer needs and preferences, and actual purchase-behavior. Useful criteria for evaluating a potential segmentation strategy include: response differences between segments, the existence of identifiable segments and actionable segments, the cost/benefits of segmentation and the ability to differentiate the product for the resulting market segments.

Segmentation Implementation

Weinstein, A. (2006) mentioned that building on Dibb and Simkin's work, nine questions became relevant (listed below) to effectively implementing market definitions and segmentation (note: questions 1–3 relate to segmentation infrastructure, questions 4–6 refer to segmentation processes, and questions 7–9 focus on segmentation operations/implementation).

1. Is management committed to the process?
2. Are lines of communication open throughout the organization?
3. Do you have a management information system (MIS) in place for gathering marketing intelligence?
4. Do you have sufficient marketing data and internal consensus for logically grouping market subsets?
5. Does the chosen segmentation scheme fit the organization's mission and strategic planning initiatives?

6. Do you have managerial support to provide appropriate personnel and adequate finances for the segmentation initiative?

7. Is communication strategy in place for informing both internal and external constituencies?

8. Are the right people in place and committed to operationalizing the segmentation scheme?

9. Has management shown long-term commitment to segmentation rollout and monitoring?

Target Markets

According to Philip Kotler, a target market is a well-defined set of customers whose needs the organization plans to satisfy. Market targeting consists of evaluating and selecting one or more segments whose value requirements provide a good match with the organization's capabilities. Market targeting falls into two major categories: segment targeting, when segments are clearly defined, and targeting, based on product differentiation.

An organization can define the different segments in the market but there are also markets were this may be difficult to do. An organization can adopt selective targeting or extensive targeting. There are also four possible targeting strategies that can be used. When segments are clearly defined, and the objective is extensive targeting, then it can select multiple segments to target. The alternative is when segments are clearly defined and there is selective targeting, the organization can then select a niche market to target. In situations when market segments are not clearly defined, and the objective is too extensive to target, then product variation is the best targeting strategy. Finally, when segments are not clearly defined, and there is selective targeting, product specialization will be a sound targeting strategy.

Strategies for Growth

Markets are constantly changing, and as a result can be complex and challenging. Managers need to constantly monitor markets, develop and alter strategies as markets change. They need to constantly monitor competitor's change in positioning, and the changes in customers, as well as their needs. Many forces affect the changes in markets, resulting in changes to the industry structure. The players in an industry can also change. As new players enter into an industry, they can bring disruptive innovation and do things in different ways that existing companies never thought of. The internet, along with social media, have also changed the way some competitors conduct business. Over time, new market space is being

created in fast changing markets, and organizations will find themselves facing both opportunities and threats in their respective markets.

Types of Product-Market Structures

1. Generic product-market.

These are a broad group of products that satisfy a general, yet similar, need. For example, when a consumer needs something to drink, they could purchase water, soda, wine, beer or tea and coffee.

1.1 Product-type product-market.

These are brands of a particular product type, such as cell phones. For example, Samsung has the Galaxy S8 that competes with the Apple iphone to beused by consumers.

1.2 Product-variants.

This is created by differences in the products within a product-type product-market. For example, Samsung offers a variety of cell phones in the market, all with different features. In the generic product-market, if a consumer wants some food, they can buy it from a supermarket, a restaurant, a convenience store or even microwave some leftovers from their fridge. All these examples will satisfy the same need. However, in the Product-type product-market, consumers can choose between specific various products such as a BMW, Mercedes Benz, Audi and Lexus. All these cars are in the same luxury market and satisfy similar needs. There are many Product-variants, with BMW offering a 1, 2 3, 5, 6, 7 series and other variants among their product mix.

Sources of Organizational growth

There are five sources of growth in the organization

1. Continuing sales to established customers (base retention)
2. Sales gained from the competition (share gain)
3. Sales in an expanding market (market positioning)
4. Moves into adjacent markets where core capabilities can be leveraged
5. New lines of business unrelated to the core.

There are six ways to grow into adjacent markets.

1. Expand along the value chain. For example, a manufacturer can extend into the wholesale or retailing businesses.
2. Enter new geographic areas; either within a country or global markets.
3. Addressing new customer segments, often by modifying a product or technology.
4. Grow new products and services, for example, IBM moved from a major computer supplier into a global services company.

5. Use new distribution channels, for example, Wal-Mart and other brick and mortar retailers are developing online sales and distribution (entailing).

6. Move into new businesses, and build around a strong capability.'

Strategy by Simple Rules

One way to grow is to recognize the need for a few key strategic processes and a few simple rules to guide organizations. Simple rules are not broad, vague or thoughtless. Simple rules are created from past experience and previous mistakes. This also requires sound knowledge of the competition, by identifying their key competitors as well as potential new ones. In strategy, simple rules, are advantages that come from successfully seizing fleeting opportunities. Simple rules provide guidelines in which managers can pursue opportunities. Strategy, then, consists of the unique set of strategically significant processes and the handful of simple rules that guide them. Eisenhardt, K. M. & Sull.D. (2001) proposed five categories of simple rules: How-to rules, Boundary rules, Priority rules, Timing rules, and Exit rules.

1. How-to rules spell out how a process is accomplished. For example, rules for customer service processes could state that every customer question must be answered during the first phone call or email sent.

2. Boundary rules focus managers on which opportunities can be pursued and which are outside the boundary. For example, if a company is looking to acquire a business, a boundary rule could be that the business must be small with no more than 50 employees.

3. Priority rules help managers rank the opportunities. For example, a company's manufacturing capacity allocation must be based on a product's gross margins.

4. Timing rules synchronize managers with the pace of emerging opportunities and other parts of the company. For example, project teams in the new product development process must know when the product has to be delivered to the customer, and the development time must be less than 24 months.

5. Exit rules help managers decide when to pull out of a project or withdraw a product. For example, if a leading member of the project team leaves the company, the project is dropped.

References

American Marketing Association. (2008) *Marketing News.*

Amit, R. and Schoemaker, P. J. H. (1993). Strategic Assets and Organizational Rent. *Startegic Management Journal, 14*, 33-46.

Bryce, D. J. & Dyer, J.H. (2007). Strategies to Crack well guarded Markets, *Harvard Business Review, May,* 84-92.

Comstock, Beth; Gulati, Ranjay & Liguori, Stephen (2010). Unleashing the Power of Marketing. *Hardvard Business Review*, October.

Dibb, S. & Simkin, L. (2001) Market segmentation: diagnosing and treating the barriers, *Industrial Marketing Management 30,* 609–625.

Eisenhardt, K. M.& Sull.D. (2001). Strategy as Simple Rules. *Harvard Business, January.* Harvard Business School Press.

Kotler, P. (2003). *Marketing Management*. Prentice Hall.

Kotler, P. & Armstrong, G. (2018). *Principles of Marketing*. Hoboken : Pearson Higher Education

McDonald, M (2017). Market Segmentation: Still the Bedrock of Commercial Success. *Marketing Journal.*

McDonald, M., & Dunbar, I. (2012). *Market Segmentation: how to do it; how to profit from it.* 3th ed. Oxford, UK: Butterworth-Heinemann.

The SAGE Encyclopedia of Quality and the Service Economy (2015) edited by Su Mi Dahlgaard-Park.

Varadarajan, Rajan (2010) Strategic marketing and marketing strategy: domain, definition, fundamental issues and foundational premises. *Journal of the Academic Marketing Science.* 38,119–140.

Walker, C.J. (2010). Experiencing flow: Is doing it together better than doing it alone? *The Journal of Positive Psychology, 5, 1,* 3-11.

Weinstein, A. (2004). *Handbook of Market Segmentation*. New York: the Haworth Press.

Weinstein, A (2006). A strategic framework for defining and segmenting markets, *Journal of Strategic Marketing, 14:2,* 115-127.

The ruling country of Ashoka the Great by Buddha's Dharma

Somkuan Yambubpha[1]

Abstract

In the present society there are many types of ruling regimes in the world There is one of the most legitimacy regime in the world named as democracy. Democracy means ruling the country which is now participated by the people in the country and selected the representative by the citizens. It is more concentrated on the civil society. Mostly in Asia continent in the past the leader of the religious and the country was one person. Therefore, the ruler used Buddhism principle to the country. There was one great king called Ashoka, who was the rule by the Buddhism principle. Specifically, royal duties of Ashoka the great was preserving Buddhism. There were many principle in Buddha's Dhama that he manipulated, but there were two main significant of Buddha's Dhama known as Saïgahavatthu 4 and Maïgala 38. Furthermore, the most important of Ashoka the great was the creation of 84,000 temples where was the monks can study the Buddhist disciples. The reason for this was the monk can practice, delivery and teach ordinary people to support the third ordinance and sending blessings to the monks to declare religion in different regions, This was clause Buddhism to flourish in various countries and make all countries in especially in the East Asia be more civilization until now. Ashoka the great successfully ruled the country by manipulating Saïgahavatthu 4 and Maïgala 38.

Keywords: Rule the Country, Ashoka, Buddha's Dhama

Introduction

No one can deny that Ashoka the great was the remarkable king in the Buddhism history. History of Buddhism is considered the reign of Ashoka the Great as changing society. It was one of the most prosperous periods in Buddhism in all aspects for instance sent a monk to declare the religion in different place, still build a sanctuary and memorial objects in many Buddhists, especially 84,000 temples, 84,000 pagodas in the many cities across India in that time. In addition, Ashoka the Great manipulated the principles of Buddhism to govern the kingdom. He created a stone inscription showing the teachings according to Buddhism principles in various places throughout the Kingdom, which is a relevant evidence in the study of Buddhism in his day. Moreover, in the state of administration Ashoka the Great held Dharma Wichai to win the hearts of the people. By ruling the land fairly to make the happiness of the people. For instance, a remoted location was built to be public facilities for people to spent

[1] PhD candidate in Public Administration (International Program), Faculty of Social Science, Mahachulalongkornravidyalaya University.

a time in their daily life. In this time this is called public welfare, social welfare and so on. Ashoka the Great believe in the principle as follows:

1. Paternity

This means the ruling of country is considered people as a children of the ruler. It cannot be ignore any people in the kingdom and also more helpful for all people in the country.

2. Rule of law

The holding of public happiness is the most important duty. Emphasizing justice and immediacy are performing official duties of the ruler.

3. Buddha's Dharma principle

Providing staff to teach Buddha's Dharma Take care of guiding people in the way of behavior and living thoroughly and lay down a system of civil servants to control each other

4. Welfare system

Public service and social welfare services such as ponds, public accommodation, plantations, forest reserves, Sala, nursing homes for both people and animals.

5. Good behavior

The helping other is emphasizing to guidance in correct behavior and manage to live the peaceful society.

6. Animal right

Animals are protected from encroaching on animals especially to stop killing animals, sacrifice absolutely.

7. Entertainment

This is entertainment place for people to relax after working so hard which can improve their quality of life.

8. Non-classes treatment

Emphasize Buddha's dharma practice is related to the relationship between people in society such as obedience to parents, respect for teachers actions like slaves, laborers, and etc.

9. Freedom

There is a freedom of religion and harmony respecting each other between religion and religion.

As above mention it is clear that Ashoka the great ruling is similar to the modern world ruling regime.

This article is going to study Ashoka the great use the Buddha's Dhama to rule the country. There are three main objectives of this articles. Firstly, study of Ashoka the great ruling the country. The second to study Buddha's Dharma was used by the Ashoka the great. The last is to study significant of Buddha's Dharma in ruling the country. This article has been

divided that into three main parts consisting with background of Ashoka the great, Buddha's Dharma principle in ruling the country and finally the significant of Buddha's Dharma

Background of Ashoka the great

Emperor **Ashoka the Great** (sometimes spelt A**ś**oka) lived from 304 to 232 BCE and was the third ruler of the Indian **Mauryan Empire** which is the largest ever in the Indian subcontinent and one of the world's largest empires at its time. Ashoka the Great became a model of kingship in the **Buddhist** tradition under Ashoka India ruling and had an estimated population of 30 millions people, much higher than any of the contemporary **Hellenistic** kingdoms. After Ashoka's **death**, however, the Mauryan dynasty came to an end and its **empire** dissolved.

Ashoka the Great had an exciting biography because he was born in Moriya dynasty the third king of Moriyadynasty. The first name is that Phra Chao Chantarakupt the second name PhraChao Bimbis**ā**ra imbisara and came to Ashoka as the third. Ashoka the Great is the son of PhraChao Bimbis**ā**ra and Phra Supatra Born in the year B.E. 184, when he was 18 years old, was appointed as the Viceroy of Ushani, Avanay.

Ashoka the Great was the greatest king in the history of the Indian and is the most important in the history of Buddhism. When the reigns of 8 years was achieved the army to suppress to region. It was able and he had overcome the land of his region. Until the largest territory in Indian history comparable to India, Pakistan and Bangladesh. But it was sad of the cruelty of the war as a result of turning to Buddhism and pursued a policy of preserving the kingdom and develop diplomatic relations with other countries by peaceful means according to Dharma Wichai policy. Before but turned to Buddhism he appears as the name of Chandhashoka is a fierce Ashoka. When he turned to worship Buddhism and carry out the Dharma Wichai policy and receive a new name that Dha rmashoka is Ashoka who is righteous the Dharma.

After the outcome of this war Asoka chose the various religions. Religious studies are available in India. In order to try to process things of the best religions. As a result of his choice of Buddhism, he declared him a Buddhist Upasaka in the 8th year after the Galinkarat War, not long after that. He created a system. The so-called Dhammàdhipateyya regime is that the sovereign nature. We are the third Buddhist as the Buddha said in Pali (Anguttaranikàya Tikanipata) There are three powers in this world: Is the firth power called Attàdhipateyya; Hold myself is big. The second power called Lokadhipateyya; the world is holding the world is big. The third is called Dhammàdhipateyya; subpremacy of the Dhamma or righteousness, rule of the Dhamma. In the three powers the Buddha praises Dhamma as the best because the power called the dharmas will result in happiness in this world and next world. Furthermore, Ashoka chose the Dhammàdhipateyya Apply to the government. The Empire was peaceful at that time what is the Dhammàdhipateyya system of Asoka?

The First: he was told in the stone inscription. People are my children. I wish the best to the people of my children. I am happy to eat a lot, so I submit my needs to the governors all the governors in the state. Let it be given my verses, and behave to all the people as well as to my children as well. Tell the host through the town to hold the people as his son, any governor, any governor.

The second: Pasha is called Pasha Dharma. In order to control the behavior of government officials and people, this Pasha officials the duty of monitoring the morals of government officials and the public any official corruption. The Pasha Dharma report directly to PhraChoa Ashoka does not have to pass all the people. Then he will call judgment. The people will not be pressured to oppress and the story is not up to the unit above because of this great Maha Ummataya. The city of the eyes and ears together is a moral training with the people in it. All over the kingdom Pasha Dharma send to a group directed every province, every district every village throughout the kingdom. It has a moral duty and morals as an example to the people.

The third: Asoka the great behaves with himself as an example. In the main stone inscription that before this many people in my empire he can hear the battlefield. Every night every day now come I was originally since my commited to practice the Buddha's Dhamma. Asoka the great have to change my voice Instead of hearing the drums and battlefield my people will hear the sound of Buddha's Dhamma. The sound of Dhamma, Listen to Dhamma of people and commited to practice many people it is a good idea come to the temple. Asoka the great has a lot of to place the sound of Dhamma this is a revolution in society at that time. The people seek the Dhamma as the head of the state he has to practiceof Dhamma, he said, when was my time. It is go to fight to go to war but now Asoka the great am a Buddhist disciples. I went to the Dharma, I went to visit the Buddhist monks, I also go to the monks to listen to the Dharma of the monk. I have to go to Dharma talks with the wise people who know the Dharma by the Bureau. He said this in a stone inscription.

It can be said that Budhha's Dharma was the main principle of Ashoka the great used to rule the Ancient India in the history. In other words, Budhha's Dharma was applied to the good government.

Budhha's Dharma to rule the country

There were many principle that Ashoka the Great used to rule the country. However, there are two principles called Saïgahavatthu 4 and Maïgala 38 that would like to present in this article.

The Buddha said the main of Saïgahavatthu 4: bases of social solidarity; bases of sympathy acts of doing favours; principles of service; virturs making for group integration and leadership called social work is

1. Dàna: Is a giving; a generous sacrifice; charity and help others.

2. Piyavàcà: kindly speech; convincing speech; polite speech; harmonies speech and speak out in the useful words.

3. Atthacariyà: useful conduct; rendering services; life of service; social assistance.

4. Samànattatà: equally treatment; equality consisting in impartiality; participation and behaving oneself property in all circumstances.

It can be explained that the first Dàna: thing to do is to giving each other a lot of supports. This means that as a position of leader in the country. It is necessary to realise that supporting other can improve the quality of the rest in society. The second Piyavàcà: is to say this is important because people love each other. This means that the behavior of leader is taking underpin by the ruled in the country. Therefore the leader need to behave themselves in both private and especially in the public performance. The third Atthacariyà: is the act of caring for others. It seems to shown that the position of leader is public service therefore the leader should have patient enough to listen to the complaints. The Fourth: the equality of people in the country. That means anyone under the law have to be treat by rule of law.

It can be said that the Saïgahavatthu 4 main in Buddhism is about a major social work in general and PhraChoa Ashoka had adopted the principle of the object. For example building the public service place such as hospital, park, school and etc.

Another is Maïgala 38 which Ashoka brought the Dharma to use this formula because the Brahmans once killed the animals. Killing this animal in addition, the lack of mercy It also destroyed the national economy indirectly as well as killing all animals. The cow, sheep and goat are extinct. Endangered species all the extinction because killing all this there is no breeding, no animals raising wildlife is extinct. Then, Ashoka the Great used the **Maïgala 38** to rule in the country. Until the Indian subcontinent became a heaven world. It is the result of a fairly rule of Asoka.

Maïgala: 38: blessings; called fully U-Dhomangala; highest bleesing.

1. Bàla-asevanà notto associate with fools; to dissociate from the wicked.
2. Paõóitasevanà: to associate with the wise.
3. Påjaneyyapåjà: to honourthose who are worthy of honour.
4. Pañiråpadesavàsa: living in a suitable region; good envirronmen.
5. Pubbekatapu¤¤atà: having formerly done meritorious deeds.
6. Attasammàpaõidhi: setting oneself in the right course.
7. Bàhusacca: great learning; extensive learning.
8. Sippa: skill: knowledge of the arts and sciences.
9. Vinaya: highly trained discipline.
10. Subhàsitavàcà well spoken speech.
11. Màtàpitu-upañ¤hàna: support of mother and father.
12. Puttasaïgaha: cherishing of children.
13. Dàrasaïgaha: cherishing of wife.

14. Anàkulakammanta: a livelihood which is free from complications.

15. Dàna: charity; liberality; generosity.

16. Dhammacariyà: righteous conduct.

17. Nàtakasaïgaha: rendering aid to relations.

18. Anavajjakamma: blameless actions; unexceptionable or beneficial activities.

19. Anavajjakamma: abstaining from evils and avoiding them.

20. Majjapànasa¤¤ama: abstinence from intoxicants.

21. Appamàda: diligence in virtue; perseverance in virtuous acts.

22. Gà rava: reverence; respect; appreciative action.

23. Nivàta: humility, courtesy; politeness.

24. Santuññhã: contentment.

25. Kata¤¤utà: gratitude.

26. Dhammassavana: the opportune hearing of the Dhamma; listening to good advice and the teaching of Truth on due occasions.

27. Khanti: patience; forbearance; tolerance.

28. Sovacassatà: amenability to correction; being easy to admonish.

29. Samaõadassana: seeing the monks or holy persons.

30. Dhammasàkacchà: religious discussion at due seasons; regular or opportune discussion of Truth.

31. Tapa: self- control; simple life.

32. Brahmacariya: a holy life.

33. Ariyasacca-dassana: discernment of the Noble Truths.

34. Nibbàna-sacchikiriyà: realization of Nibbana.

35. Akampitacitta: to have a mind which is not shaken when touched by worldly vicissitudes.

36. Asokacitta: to have the mind which is free from sorrow.

37. Virajacitta: to have the mind which is under filed.

38. Khemacitta: to have the mind which is secure.

The summarization, Maïgala 38 can lead to the happiness in the life without any concerns that you harm other people in the society.

Conclusion

Here is the conclusion of this article, this is going to follow the three main objectives. To begin with the first objective is Ashoka the great rule the kingdom. In the history of this world there have been thousands of kings and emperors who call themselves "their highnesses," "their majesties", and "their exalted majesties" and so on. They shone for a brief moment, and as quickly disappeared. But Ashoka the great shines and shines brightly like a bright star, even unto this day. Ashoka the great was the first ruler to unify all of India. He was

also the first Buddhist King who after his conversion to Buddhism attempted to embrace nonviolence and Buddhist principles as part of royal policies. There were many concreated example that he achieved in the time his ruled the kingdom for instance public service, the equality of all people and so on. Today, Ashoka the great is considered one of India's greatest leaders. This is because ruling of his model still exits t at the present. The Crystal clear example Asoka the great has been the model for rulers all over the Buddhist world. Within the next thousand years at least five kings of Sri Lanka prohibited the killing of animals. In Burma, Asoka the great has constantly been invoked by kings, and Prime Minister U Nu, modelling himself on Asoka the great, had innumerable small stupas put up.

The next objective is Buddha's Dharma was used by the Ashoka the great. The Buddhist text Divyavadana describes Ashoka putting down a revolt due to activities of wicked ministers. This may have been an incident in Bindusara's times. Taranatha's account states that Chanakya, one of Bindusara's great lords, destroyed the nobles and kings of 16 towns and made himself the master of all territory between the eastern and the western seas. Some historians consider this as an indication of Bindusara's conquest of the Deccan while others consider it as suppression of a revolt. Following this, Ashoka was stationed at Ujjayini as governor. Buddhist legends state that Ashoka was of a wicked nature and bad temper. He submitted his ministers to a test of loyalty and had 500 of them killed. He also kept a harem of around 500 women. When a few of these women insulted him for his "rough skin" after he fondly compared himself with the beauty of the Asoka tree (which according to the Ashokavadana, the women defiled by plucking off all of the flowers), he had the whole lot of them burnt to death. He also built Ashoka's Hell, an elaborate torture chamber, deemed the "Paradisal Hell" because of its beautiful exterior contrasted with the acts carried out inside by his appointed executioner Girikaa, which earned him the name of "caṇḍa Ashoka" or "Chandaashoka," meaning "Ashoka the Fierce" in Sanskrit. Professor Charles Drekmeier cautions that the Buddhist legends intend to dramatize the change that Buddhism wrought in him, and therefore, exaggerate Ashoka's past wickedness and his piousness after the conversion.

The final point is significant of Buddha's Dharma in ruling the country. One of the more enduring legacies of Ashoka Maurya was the model that he provided for the relationship between Buddhism and the state. Throughout Theravada Southeastern Asia, the model of rulership embodied by Ashoka replaced the notion of divine kingship that had previously dominated (in the Angkor kingdom, for instance). Under this model of 'Buddhist kingship', the king sought to legitimize his rule not through descent from a divine source, but by supporting and earning the approval of the Buddhist sangha. Following Ashoka's example, kings established monasteries, funded the construction of stupas, and supported the ordination of monks in their kingdom. Many rulers also took an active role in resolving disputes over the status and regulation of the sangha, as Ashoka had in calling a conclave to settle a number of contentious issues during his reign. This development ultimately lead to a close association in

many Southeast Asian countries between the monarchy and the religious hierarchy, an association that can still be seen today in the state-supported Buddhism of Thailand and the traditional role of the Thai king as both a religious and secular leader. Ashoka also said that all his courtiers always governed the people in a moral manner. According to the legends mentioned in the 2nd-century CE text Ashokavadana, Asoka was not non-violent after adopting Buddhism. In one instance, a non-Buddhist in Pundravardhana drew a picture showing the Buddha bowing at the feet of Nirgrantha Jnatiputra (identified with Mahavira, the founder of Jainism). On complaint from a Buddhist devotee, Asoka issued an order to arrest him, and subsequently, another order to kill all the Ajivikas in Pundravardhana. Around 18,000 followers of the Ajivika sect were executed as a result of this order. Sometime later, another Nirgrantha follower in Pataliputra drew a similar picture. Asoka burnt him and his entire family alive in their house. He also announced an award of one dinara (silver coin) to anyone who brought him the head of a Nirgrantha heretic. According to Ashokavadana, as a result of this order, his own brother was mistaken for a heretic and killed by a cowherd. These stories of persecutions of rival sects by Ashoka appear to be a clear fabrication arising out of sectarian propaganda.

Reference

Ashoka inscription (Dharmachak on the head of Si Sing) Political Science of Dharma. Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto) Phlitham Publishing, Samutprakan. 2552, Pages 51-77.

Dictionary of Buddhism Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), Mahachulalongkornrajavidyalaya Print Propagation, 27, 2557.

Dictionary of Buddhism Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto) Print Propagation, 12, 2546, Pages 274-277.

Dictionary of Buddhism Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto) Print Propagation, 12, 2546.

Tripitaka, Pali Siam Rath (Thai version), Volume4 Phrawinai Pitaka, Volume4 Mahawaka Region1. Source: http: //aphinihanamulets.com/web/index.

The Tripitaka Program, Thai version, Mahachulalongkornrajavidyalaya Volume20, pages 201-204.

Tripitaka, (Pali canon) Thai version, Mahachulalongkornrajavidyalaya Volume9, (Phra Suttantapitaka. Volume1), 2539, pages 125-150.

Tripitaka, Thai version, Mahachulalongkornrajavidyalaya Volume25,2539, pages6-8.

OBSERVATION HOME AND CHILDREN IN CONFLICT WITH LAW

Dr. Rajkumari Sujata Devi
Asst. Professor
RKSDCE, Imphal East
Manipur

United Nations Convention on the Rights of the Child (UNCRC) defines children as 'human beings who are below 18 years of age'. This is a universally accepted definition. According to International standards, even though a person who is under the age of 18 years, is married and has his or her own children, he or she is still recognised as a child. Therefore, what makes a person a 'child' is the 'age' and not his or her status in the society. Regardless of their race, religion, abilities, types of family, they are the people who are in need of care and protection. They need assistance and support. They are innocent, young and beautiful vulnerable people who are to be guided and counselled. They could not do anything at their own wish and will. But, in our country, community feels that they are matured and made to marry and also get engaged in different forms of work/labour.

Various Conventions, Commissions, Policies, Schemes and Acts voice for the Rights for the Children. They stated that children are to entitle the fundamental rights – Rights to Survival/Life, Rights to Protection, Rights to Participation, Rights to Development, Right to Education so on and so forth. And the framework or system by which the rights of the children can come, is the Child Protection. Child Protection is one of the Child Rights. Any decision or action affecting the child should be primarily be concerned in 'the best interest of the child' (Juvenile Justice Act, 2005). India which homes to the largest child population in the world regards children as the 'supremely important asset' (National Policy for Children, 1974). Children are the key agent for social change. There are various schemes and programmes taken up by different Ministries to track and monitor children belonging to different categories. Integrated Child Protection Scheme (ICPS) is a scheme sponsored by Ministry of Women and Child Development, Government of India. It contributes for creating a system to shield children from violence and abuse. This scheme leads to the establishment of various 'Child Care Institutions' for providing care and protection to children under Juvenile Justice Act. This scheme mainly focuses on two categories of children i.e. the Children in Need of Care and Protection (CNCP) and Children in Conflict with Law (CCL).

Child line India Foundation defines 'Children in conflict with law' as the people under the age of 18 and who has come in contact with justice system as a result of committing a crime or being suspected of committing a crime. Section 2 (13) of the Juvenile Justice (Care and Protection) Act, 2015 defines it as a child who is alleged or found to have committed an offence and has not completed eighteen years of age on the date of commission of such offence. In common language they are the children who has 'loosen protective net' at certain point of life. Their safe and secure period of life has been stolen. 'Observation Home' is one of the Institutions where such children are kept during their inquiry/trial period. In Manipur there are five Observation Homes. Four of them are for boys and only one is exclusively for girls. These Homes are supervised by District Child Protection Unit (DCPU) of Social Welfare Department. This is an Institution which contributes for changing the attitudes and behaviour of the admitted children to a desirable one. It is in other word the place where rehabilitation and social re-integration takes place. It is here where they are counselled and given a fresh chance to come to the main stream of the society, a place where the children are given education, development and therapy by adopting a child friendly approach. According to National Crime Record Bureau, 2015, majority (42.5 percent) of the children belonged to economically weaker section, around 11.5 percent were illiterate and 43.4 percent were educated up to primary level only.

This paper will take a glimpse into the 'Children in Conflict with Law' of the only Observation Home for Girls in Manipur which is located at Langthabal Lep Awang Leikai of Imphal West District. This lone Institute is run by a Non Governmental Organisation. As this is the only Observation Home in the State, child who is 'apprehended' from any part of the State is brought here. Primary information is taken from the Staff members of the Institution through Interview and personal observation. It is a descriptive work. The study covers a period of four years (since its inception i.e. from April 2015 to March 2019).

In the past four years, 73 children have been found admitted. These children are involved with multiple 'offences' like insurgency, thievery, trafficking, arms and ammunition, narcotic and even murder. It is sad to find out that most of the inmates are victim of irresponsive parents, domestic violence and broken family. Generally, the fathers have a history of alcohol or drug abuse and the mothers either remarried or died. They are either looked after by their grand- parents or other relatives.

Parents treat girls as unwanted or a burden child, and do comparison with the boy child. The discrimination and mistreatment by their own parents makes them to feel rejected,

dejected and depressed. This may even make them to take extreme steps against their own parents. Emotional negligence causes harm, which enforces children to offend law. Children are in need of 'care givers'. They are ready to perform different forms of illegal activities in exchange of 'care and comfort' which ultimately led them to become 'Children in Conflict with Law'. Some parents also let the trouble - maker children lead their life in their own way. They prefer the child to be away from them and be more with their peer groups. Such negligence may also display 'extreme' behaviours. These kinds of children are very difficult to deal with. They hardly trust and belief others. They even act to threaten with their own lives. And of the children who were abused in family situation, 88.6% were abused by their own parents. But, studies have found that numerous emotional abusing cases of girl child that occur at the home place are unreported and unattended.

Another main factor is poverty. Most of the parents of such children belong to poverty stricken family who are more concerned with their livelihood and less with the welfare of their children. To make the fire burn, parents themselves get indulge in different activities with their children from time to time, for petty amount of money. Some of them are found victims of conspiracy also.

According to the Counsellor of the Institution, at the beginning almost all the children are hard to handle. They are pretentious. They create stories and try to sway the minds of the Staff. Most of them have high level of convincing skill also. One needs to have patience in dealing with them. But as time passes under regular counselling, they change themselves and admit to their offences. Sometimes they are very aggressive. They are keen for attention and care and involve in committing any kind of activity to seek attention from the staff members.

The Institution has taken up various vocational activities like tailoring, paper bag making, local craft works, knitting, incense stick making etc. Physical exercise and yoga classes are done regularly to make them mentally engage and practise meditation. To find out their area of interest and enable them to be self reliant, 'Individual Care Plan' is prepared by the Probation Officer of the Institution with the help of the other Staff Members. The Educator along with the help of the other members takes classes. Various extension programmes like make- up applying, hair cutting, decorative flower making, door mat making etc. are conducted by inviting Experts. In addition to the daily duty of the paramedical staff, there is regular health check done by invited Doctors. As per Record, with such right kind of prevention and rehabilitation, majority of the children gets reformed and have returned to the normal line.

Some of them have continued with their studies, reunited with parents and even have become responsive mother.

All the stakeholders including parents, teachers, communities and law enforcement agencies need to understand and safeguard the Rights of the Girl Child. Their attitudes and actions towards them should be changed. It is essential to build a strong and support system amongst all the concerned people. Girl Children are not to be treated as 'object'. They are to be seen as 'human being to be loved, respected and cared of'. Therefore, it is significantly necessary for every parent to be with their children for few moments every day, ask their needs and share with their emotional and physical developments. As a part of Nature, these growing up children need sharing and caring by someone. And parents must make themselves to be the most intimate ones to whom the children share and sought care. Non intervention at proper moment or not providing counselling at appropriate time and situation led to the occurrence of various offences.

In India, numerous Acts and Commissions are trying to save the Rights of Girl Child. To bring justice to the violation of their Rights, it takes months and some still remained protected in papers and not in practice. If the concerned Authority does not take up prompt action in preserving and respecting Girls' Right, the world which has a strong place of this gender, will remain still. It will never be able to move forward.

References:

"Child Abuse and Neglect: Our Responsibilities" (2018), Scientific Bulletin, Volume Xll, Paediatrics Association of Manipur (PAM), Lamphel, Imphal West

CHILDLINE India Foundation Publication

Child maltreatment, World Health Organisation, www.who.int/topics/child_abuse/en/

Government of India (1986): National Policy on Education, New Delhi, Ministry of Human Resource Development.

Government of India (November 2016) : Living conditions in Institutions for Children in Conflict with Law, A Manual by Ministry of Women and Child Development.

Government of India (2016): Model Rules, under the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015, Ministry of Women and Child Development.

IGNOU (2016): Operational Dimensions of Education, MES – 015.

Interaction with Staff of Observation Home for Girls, Imphal West, Manipur

ncpcr.gov.in

www.childline.org.in

VALUE PATTERNS OF GOVERNMENT HIGHER SECONDARY SCHOOL TEACHERS

Author: Kshetrimayum Babali Devi
Asst. Professor, RKSDCE, Imphal
Co-Author: Lairenlakpam Sangeeta Devi
Asst. Professor, RKSDCE, Imphal
(Research Scholar, Dept. Of Edn, Manipur University)

INTRODUCTION:

Education is a process which enables man to acquire virtues and to become a human being. It is often said that education without values is meaningless. The most important function of education is to instil in the person the desired values to be a perfect human being who can contribute his bit to the society. The importance of values in one's life is clearly illustrated in the words of the Father of the Nation-

"Your beliefs become your thoughts, Your thoughts become your words, Your words become your actions, Your actions become your habits, Your habits become your values, Your values become your destiny" ---**Mahatma Gandhi**

Value oriented education includes all the subjects and all the teachers who can correlate their lessons to a higher purpose and meaning in life. In other words value oriented education comprises all type of education, aesthetic, ethical health, intellectual, scientific and spiritual. **Mahatma Gandhi** said "*Strength by itself is in vain; skill by itself is in vain, they have value only when they are used for human welfare".* It is rightly said that value education should not be intended to create value but to awaken them to the rich tradition of values they have in their mind and to regulate their intelligence and imagination in consonance with their values. To inculcate these values among the students, the teachers should act as role models. Value occupies the most important part of the teacher's activity. It helps the teachers in maintaining discipline, in taking decisions and in many other school affairs. If the teachers posses good values, he/she may be helpful in directing the students to follow a correct path.

Significance of the study:

The alarming rise in the rate of occurrence of violent incidents and the growing indifference of people towards the same have reached an alarming situation in our society. The basic human nature of compassion is disappearing and people at large have become heartless and insensible. Now the leaders of the world need to put their heads together to revive humanity which would mean to revive old human values such as kindness, peace, love

and brotherhood for making a better world for the future generations. And what better way is there than to inculcate these basic human values in the young children of our schools? The need of the hour is to impose good manners and good etiquettes in the students of our schools. The proper guidance of the teachers can only instil the values in the mind of the young students to materialise the character formation of the individuals who later on shall serve the country by being responsible citizens capable of contributing to the society. Thus, it is of utmost important to study School teachers' perception of value education and their practices in the Government High Schools of Imphal West, Manipur.

STATEMENT OF THE PROBLEM:

An attempt had been made to study the human values, social values, holistic health and hygiene values among the teachers of Government Higher Secondary Schools of Imphal-West District. Therefore the problem is stated as ***"Value Patterns of Government Higher Secondary School teachers"***.

DEFINITIONS OF KEY WORDS USED:

Value: It refers to something precious, dear and worthy of pursuit in one's thought, feelings and actions; hence something one is ready to suffer and sacrifice for. In other words, values are a set of rules or regulations of behaviour.

Value Pattern: In the present study, value pattern means Human, Holistic health and hygiene, Social values of secondary school teachers.

Government Higher Secondary School Teachers: Secondary teachers are the teachers, who are indulged in the job of teaching secondary classes.

OBJECTIVES:

1. To study the difference, if any, in the **Human Values** of male and female teachers of Government Higher Secondary Schools of Imphal-West District.
2. To study the difference, if any, in the **Social Values** of male and female teachers of Government Higher Secondary Schools of Imphal-West District.
3. To study the difference, if any, in the **Holistic Health and Hygiene Values** of male and female teachers of Government Higher Secondary Schools of Imphal-West District..

HYPOTHESES:

1. There is no significant difference in the **Human Values** of male and female teachers of Government Higher Secondary Schools of Imphal-West District.
2. There is no significant difference in the **Holistic Health and Hygiene Values** of male and female teachers of Government Higher Secondary Schools of Imphal-West District.

3. There is no significant difference in the **Social Values** of male and female teachers of Government Higher Secondary Schools of Imphal-West District.

METHODOLOGY:

Method: Normative Survey method was adopted to investigate about the present study.

POPULATION AND SAMPLE

Population:

The investigator has selected all the teachers working in the Government Higher Secondary Schools of urban area of Imphal-West District.

Sample:

A sample of 60 Government Lecturers of Higher Secondary Schools within Urban Area of Imphal West District through simple random technique.

TOOLS USED:

The investigator has used Value Attitude Test which was developed by the investigator as a tool to collect the necessary data. The Value Attitude Test consist of 30 multiple choice type questions touching various areas of Human Value; Social Value and Holistic Health and Hygiene Value.

SCORING PROCEDURE:

In scoring the attitude scale, ***Likert's method*** was used. The questionnaire were positively scored on a 5(five) point scale i.e.

Strongly Agree – 5
Agree – 4
Neither Agree nor Disagree – 3
Strongly Disagree – 2
Disagree - 1

STATISTICAL TECHNIQUES USED:

The statistical techniques used for data analysis was t-Test.

DATA ANALYSIS:

Table No. 1

COMPARISON OF HUMAN VALUES AMONG MALE AND FEMALE TEACHERS OF GOVERNMENT HIGHER SECONDARY SCHOOL TEACHERS OF IMPHAL-WEST DISTRICT

SEX	N	MEAN	S.D.	S.E.	t-Ratio	df
MALE	30	36.97	3.6756	0.6056	1.2953	58
FEMALE	30	38.07	2.8511			

Critical t-value at 0.05 = 2.00
at 0.01 = 2.66
Remark: Not Significant

Interpretation:

It may be observed from the table 1 regarding the comparison of human values between male and female teachers of Government Higher Secondary Schools of Imphal-West district is found to have mean scores of 36.97 and 38.07 with Standard Deviation of 3.6756 and 2.8511 respectively while Standard Error is 0.6056.

Here t- ratio between the two mean scores of male and female teachers is found to be 1.2953, which is less than the critical t-value of ***df*** 58 at 0.05 and 0.01 levels of significance.

On the above reasons the hypothesis that was constructed in regard to the comparison of Human Values between male and female teachers of Government Higher Secondary Schools of Imphal-West district, there is no significant difference between the male and female teachers regarding Human Values. So, the hypothesis already formulated has been accepted.

Table No.2

COMPARISON OF SOCIAL VALUES AMONG MALE AND FEMALE TEACHERS OF GOVERNMENT HIGHER SECONDARY SCHOOL TEACHERS OF IMPHAL-WEST DISTRICT

SEX	N	MEAN	S.D.	S.E.	t-Ratio	df
MALE	30	37.2	3.5135	0.5317	3.7543	58
FEMALE	30	40	2.0844			

Critical t-value at 0.05 = 2.00
at 0.01 = 2.66
Remark: Significant

Interpretation:

It may be observed from the table 2 regarding the comparison of Social Values between male and female teachers of Government Higher Secondary Schools of Imphal-West district is found to have mean scores of 37.2 and 40 with Standard Deviation of 3.5135 and 2.0844 respectively while Standard Error is 0.5317.

Here t- ratio between the two mean scores of male and female teachers is found to be 3.7543, which is more than the critical t-value of ***df*** 58 at 0.05 and 0.01 levels of significance.

On the above reasons the hypothesis that was constructed in regard to the comparison of Social Values between male and female teachers of Government Higher Secondary Schools of Imphal-West district, there is no significant difference between the male and female teachers regarding Social Values. So, the hypothesis already formulated has been rejected.

Table No.3

COMPARISON OF HOLISTIC HEALTH AND HYGIENE VALUES AMONG MALE AND FEMALE TEACHERS OF GOVERNMENT HIGHER SECONDARY SCHOOL TEACHERS OF IMPHAL-WEST DISTRICT

SEX	**N**	**MEAN**	**S.D.**	**S.E.**	**t-Ratio**	**df**
MALE	30	40	4.0937	0.1122	0.8785	58
FEMALE	30	44.9	2.5290			

Critical t-value at 0.05 = 2.00

at 0.01 = 2.66

Remark: Not Significant

Interpretation:

It may be observed from the table 3 regarding the comparison of Holistic Health and Hygiene Values between male and female teachers of Government Higher Secondary Schools of Imphal-West district is found to have mean scores of 40 and 44.9 with Standard Deviation of 4.0937 and 2.5290 respectively while Standard Error is 0.1122.

Here t- ratio between the two mean scores of male and female teachers is found to be 0.8785, which is less than the critical t-value of ***df*** 58 at 0.05 and 0.01 levels of significance.

On the above reasons the hypothesis that was constructed in regard to the comparison of Holistic Health and Hygiene Values between male and female teachers of Government Higher Secondary Schools of Imphal-West district, there is no significant difference between

the male and female teachers regarding Holistic Health and Hygiene Values. So, the hypothesis already formulated has been accepted.

RESULTS AND DISCUSSIONS:

On the basis of the results obtained during the course of present investigation, the following findings had been drawn:

There exist no significant difference in the Human Values between the male and female teachers of Government Higher Secondary Schools of Imphal- West District.

The mean scores on the Human Values between the male and female teachers of Government Higher Secondary Schools of Imphal- West District show that females are slightly higher in Human Values than males.

There exist significant difference in the Social Values between the male and female teachers of Government Higher Secondary Schools of Imphal- West District.

The mean scores on the Social Values between the male and female teachers of Government Higher Secondary Schools of Imphal- West District show that females are higher in Social Values than males.

There exist no significant difference in the Holistic Health and Hygiene Values between the male and female teachers of Government Higher Secondary Schools of Imphal- West District.

The mean scores on the Holistic Health and Hygiene Values between the male and female teachers of Government Higher Secondary Schools of Imphal- West District show that females are higher in the Holistic Health and Hygiene Values than males.

EDUCATIONAL IMPLICATIONS:

The educational implication of the finding is of great importance. It is very encouraging to find that the value pattern of the male and female teachers do not differ much and it surprises to find a very positive aspect of the value pattern among the teachers.

The basic foundation of the students needs value education. Education is a process of bringing about desirable changes in the learner in the way he/she thinks, feels and acts in accordance with the concept of the good life. Further, these changes are to be brought about employing such procedures as would not violate the freedom and autonomy of the learner. In this aspect, teachers play a vital role. They should be role model themselves.

In the sense that all organized education is a social process of initiating the learners into a form of life that is considered as desirable to promote and preserve education necessarily involves transmission of values. Right knowledge and right attitude towards self and society should be given so that they can proceed in the right direction. Imparting value education will help the students to lead a brightened life.

CONCLUSION:

In today's scenario where values have been discarded by the new generation, value education is the need of the hour. The values of life are quite important and they are one of the deciding factors of a successful life. Values are indeed the guiding principles, or standards of behaviour which are regarded desirable, important and held in high esteem by a particular society in which a person lives. Thus the study could focus on the study focused on studying the pattern of value impartation on some selected values in teachers working in secondary schools. The study could focus on the extent of priority and preference given by teachers on some selected values as chosen by the researcher based on the tool used and finally, this study has given an insight into the aspects of understanding the preference of values by teachers.

References:

Baradwaj. I. (2005), "value-oriented Education,,, Journal of value Education, NCERT, page no. 58

Garrett, H.E. (1973), "Statistics in psychology and Education".

Nakra.C. (2005) "Comprehensive and Futuristic Value-based **Programme**", Journal of value Education, NCERT, page no.82

National Curriculum Framework for school Education, page 24 (Nov. 2000), www.ctegujarat.org

National Policy on Education (1986,), www.mhrd.gov.in

NCERT (2005), Education for values in Schools-A Framework, Department of Educational Psychology and Foundations of Education.

Swami. S (2005) "Value Education in Secondary Schools: Methodology", Journal of Value Education, NCERT, page no.112

The Great Dictator (1940), Director-Charlie Chaplin.

Thornberg. R & Oguz. E (2013) "Teachers views on value education: A qualitative study in Sweden and Turkey, international Journal of Educational Research, (59), l, 49-56

Velea.S & Farca.S (2012) "Teacher's responsibility in moral and affective education of children", Procedia- Social and Behavioural Sciences, www.sciencedirect.com (20 I 8)

Yadav, M.S., Koul. L, Roy. S & T.K.S. Lakshmi., Research policy in the Perspective of National Development in Educational Research: Methodological Perspectives, Centre for Advanced Study in Education, M.S. University of Baroda, 1989

LAI HARAOBA: THE ROOTS OF MANIPURI CLASSICAL DANCE RAAS

Dr.Nganbi Chanu
Assistant Professor
Umang Lai Haraoba Department
Manipur University of Culture
Government of Manipur

Abstract:

Manipur, being known by the land of Gods and Goddesses, is a place famous for its Lai Haraoba Festival. It is a festival portraying the re- enactment of creation of cosmos. It has been celebrated since the pre-historic period. Though its dance has been recognised as traditional or folk form, one cannot deny the fact that Lai Haraoba is the foundation of every classical performing arts existing in the state.

The paper will highlight the properties of Lai Haraoba which serve as the basic foundation in creating the famous classical dance of India - RaasLeela.

Keywords: - Lai, Haraoba, Amaiba ,Amaibi, Pena Asheiba,KhujengLeibi, Bhangi,

Introduction: -

The tradition of Lai Haraoba has its origin in pre – literary oral source. It goes back to the mythological stories depicting the creation of universe, Earth and its habitats (living and non – living things)through the worldview of Meitei/Meetei.Lai Haraoba is a ritual festival performed through the medium of series of rituals, dances, songs, hymns, prayers, offerings etc. It is performed to please the presiding deities (male and Female) and believed to get in return, blessings of peace, prosperity and abundance of foods ,fishes ,vegetables etc. It has been preserving the indigenous religion and culture of Meitei/Meetei. This old aged tradition has been carried over the ages through generation by the three main functionaries – Amaiba(Priest). Amaibi(Priesttess) and Pena Asheibi (Pena Singer).

Research Methodology:

The method in the study is based on the Empirical understanding of Lai Haraoba of Manipur from the material available. Data was transcribed and codified from the field notes

and audio visual recordings thematically by the researcher. An in-depth interview and participation methods were also used.

Characteristics of Lai Haraoba as the roots of RaasLeela:

With the advent of Vaishnavism, there came a great changes in Social, Political and Cultural life of Manipuri people. Each and every elements of Hinduism became fused with the indigenous ones. The widely known RaasLeela – the famous classical dance of Manipur is the product of Vaishnavite cult syncretised with the elements of Lai Haraoba. It has been said that during the reign of king Bhagyachandrathat the Lai Haraobafestival was totally banned for three Years from 1776 to 1779 thinking that there might be some mistakes in the sequence of its ritual as Manipur was in a state of chaos. He summoned all the Pandits (traditional scholars), Amaiba, Amaibi,PenaAsheiba to bring all the manuscripts andcommanded to write newly by making changes in the scripts and rituals as well . Only then, Lai Haraoba was allowed to perform and the tradition was handed all over again to the people. During that three year, RaasLeela Dance was created and by taking the body movements and inner philosophy of Lai Haraoba . Along with it GovindaNirpon was done and RaasLeela was offered for five days.(Achoubisana Singh:2000).

Some of the characteristics are taken up to discuss how the Lai Haraoba dance of serves as the root to the Manipuri Classical dance of RaasLeela as follows: -

1. Dance techniques:

In the creation myth Leisemlon, during the creation of Earth, Haraba repeatedly disturbed the process in which the Supreme God Kuru created Nongthang Leima, a beautiful Goddess to get control of Haraba by her captivating dance. This was how the art of dance called " Chukoi Anoi " came to being.

R.K. Achoubisana writes: -

> *Asumna Nonthangleimana Sakhiba Jagoigi mawong matou tamduna sababu chukoi Anoikouwi. Chukoidagi JagoiddatheitharaktunaJagoisabahaonakhangnakhi. Asumna Jagoiamasabamatamda Anoimakhal kaya amathorakhi. Mai Anoi (Maigi Art), SathekiAnoi (Satheki Art), KhuthekiAnoi (Khutheki Art), KhongAnoi , KhonglonngakAnoi (Ngakpu), MitAnoi (Mityengmawong) asinachingbasingni.*

The above lines reveal that the imitation of the dance of NongthangLeima, Chukoi is known as chikoiAnoi. Chukoi came to be known as Jagoi and then became JagoiSaba (Dancing). While performing dance, many body movements or gestures came to being – face gestures, body gestures, had gestures, leg gestures, neck gestures, Eye gestures etc.

It is worth mentioning here the Anoirol of Lai Haraoba which give details of the Dance of creation which is also the origin of Manipuri Dance. Anoirol lyrics goes as –

The dance of the hayi age…
Spread from one to another like wild fire,
The dance of exceptional excellence,
Which was danced upon the Earth,
It was danced upon the best land
It was danced upon the primeval mountain peak
The Mountain of the twin peaks.
It was the dance of the khutchummaibi, the maibi of Tangkha
It was dance upon the mountain
Of many incarnations
It was the dance of the Gods (Paratt, 1997: 102).

The above lyrics describe the early history of Manipuri Dance. RaasLeela dance was created as mentioned above by adding embellishment to the already existed dance movements of Lai Haraoba though many movements were also added.Some of the following body movements are taken up as an examples:

Khujeng Leibi:

KhujengLeibiia a double hand gesture of twisting the wrist to draw the shapeof 8 in Lai Haraoba, it signifies the union of Pa(male) and Pi(female) Principle used as well as prayer to God at the ending part of any dance composition. Likewise, it is also used in most of the steps of Raas Dance giving the same Ideas.

Champra Khaibi:

It is a double hand gesture of cutting lemon which is used in the LaibouKhuthek (hand gesture) of Lai Haraoba. It is beautifully used in the Bhangidance of RaasLeela.

Champra Okpi/Hekpi:

It is a single hand gesture of catching or plucking lemon which is one of the basic steps of ThougalJagoi of Lai Haraoba. It is also used in the Bhangi steps of Raas Dance.

Koina Saba Jagoi:

It is a circular dance movement formed by performing different dance rituals of Laibou. Likewise, Gopis danced in a circular movement in which Krishna and Radha danced in the middle.

In Lai Haraoba , there are 364 basic hand gesture of Laibou which have been evolved to create new and complicated ones employed in Manipuri Classical dance. The following lines support the above points:

Lai HaraobagiLaibougisaruktagiJagoiRaas Ki Jagoiayaambasemkhi,
KhudamoinapalllabadaPanthoibiKagoidagiBhangi g ahoubasemkhi.
Lasing KaapiamasungChampraKhaibiNungnaoJagoidagiSemdokhibani.
AsumnaLaibouJagoidagiachabayengdunaRaaskiJagoi sing
sembadimasanatabani. (Achoubisana:2000)

The given lines denote that most of the dance steps of Raas were mainly created from the Laibou of Lai Haraoba. As for example, the beginning of Bhangi was created from PanthoibiJagoi, Lasing Kaapi and ChampraKhaibi from NungnaoJagoi. It is obvious that the dance steps of Raas were evolved from Laibou Dance.

2) Costumes:

Costumes is one of the reasons why the Manipuri RaasLeela looks unique. The indigenous touch of Manipuri Textile and Jewellery give Krishna, Radha and Gopis totally a celestial appearance . Regarding the creation of Raas costumes, the role of women folk from the PhiribiLoishang is commendable as they were expertise in the applique works of indigenous designs. (Achoubisana:2000)

Different Scholars opined that the costumes of Lai Haraoba is the origin of the costumes of RaasLeela. The following comparison is given to support the above statement:

Female Costume

1.	Maibi's Phanek (Wrapper)	Gopi'sKumin (Cylindrical skirt)
2.	Maibi's Sarong (Upper covering from waist to knee)	Gopi'sPoswan (Upper covering)
3.	Thabakyet (Cover of breast)	Thabakyet (Cover of breast)
4.	Maikhum (Veil of Maibi in Kanglei Thokpa)	Maikhum (Veil of Gopi)

Male Costume

1.	Krishna's Khaons	Tangkhul'sKhaons
2.	Krishna's Kajenglei (Headband)	Kajenglei used in Lai Haraoba
3.	Krishna's Chirong	Pakhangba'smachi(horn)

Besides the costumes of the main characters, the costumes of Sutradhari and Rasdhari will be common with the costumes of Men and Women Participating in Lai Haraoba. To mention some, white dhoti, white long sleeve shirt, white langyan for man will be common. Women will commonly wear horizontally stripped wrapper called Mapannaibi,Innaphi (transparent white shawl), Blouse, kwangchet(waistband), Jewelleries, flowers etc.

Performance Space:

The Performance Space called Laibung of Lai Haraoba consists of Yet Pambon(Space of Amaiba and Pena Asheiba), OiPambong(Amaibi's space), Lemloi Phamsang(Male's space), LeimarelPhamsang (Female's space),Yarekshang (Space of King & his retinue), Yakashang(Space of King's attendants), Hojang (Main entrance). Surrounded by all these parts, is a space guarded by guardian deities – Thangjing , Marjing, Wangbren , Koubru, Chenga, Thawa,Yuha, Yucheng . There are entrances of Laibung. Main gate called Hojang, Nongpok (east), Nongchup (west), Makha (south) and Awang (north). The Entrance Gate will differ according to different direction ofLaibung. Like the above, the performance space for Raas Dance or Sankirtan is called Mandali or Mandap which has the same structure of Laibung of Lai Haraoba say, five entrance of Mandali. Mentioned may be made of the entry gate of Tangkhul in Lai Haraoba which is

similar to that of Krishna in RaasLeela. The seat arrangement for male and female will be in the right side & left side of Mandali like that of Lemloiphamshang and LeimarelPhamshang. The Sutradhari's (Female singers) will be given the same space given to Amaibis at Laibung.Almost all the seat arrangement of the functionaries and performers are same , few are taken up as examples. The seat arrangement in Sankirtan follow strict rules keeping in mind the direction of the guardian deities mentioned above, The below lines are taken up to support the point: -

Meitei lainingiamasungnaatkioibadi Lai HaraobadaLaibungimaikeimariLairemaLairembisignaleiragasarukyabathourambulaidagi mina tamjadunamakhasamtharakpadamaikeimaridalaisingnaharaobadaphamkhibamatouminasutakhi. Taibangmapu Guru amadiLeimarelaninalaiyamsingaharaominakhibamatoubu Nat Sankritangamanneihaibabhavtagilengsinkhibalaisak - laipaoibaMarjingnaamadiThagjingna guru Sidabagimatikkhangbathugaltujaduna Lai Harabavungakhibaadugiarthapuri . (chiteshwar sharma:2002).

Philosophical structure:

Lai Haraoba is the process of calling up Deities' souls from water, land and air. Sankirtania a form of Ekouba Which is also a part of building the body of Shri GourangaMahaprabhu. Regarding the building up of the body, there is an important part called HakchangSaba of SalairelSidaba in which Amaibi mime the gestures of different parts of body. No one is allowed to enter or go away from the Laibung before the completion of Laibou. Same restriction is given to RaagaTaaba of Sankirtan say, one can only enter or go away after the completion of RaagaTaaba. The Lei langba of Lai Haraoba and the Lei chandan of Sankirtan follow the same process which is performed before the performance of Laibou and Nupa Pala respectively. In the former, the LeiroiHanjaba will distribute the flowers to everyone at the laibung and likewise in thelatter, the Arangfam will do the duties of distributing flowers to everyone.

In Lai Haraoba ,Amaibis will draw out the souls of Deities from the Shrine through the Laiboula and made them witness and participate the ritual process of Laibou. The same thing is done while performing RaasLeela at the Govinda Temple in which Radha L& Krishna will be

Placed at the Bhada Chakra to be part of the Performance. One Guru Shri MeisnamAmubi state as the following: -

RajashreeBhagyachandramangdamabungogidarshanphangbaamasungpaotakloudun aRaaspukirtanounakatlimaramdi Lai HaraibagiLainingthoulairemilounanamayamnaKoinasabaadu Shri Radhagovindanalaishandagilenthok tuna ChakradalensilagaRaasYaowiasumnamarileinei.

Character:

In Lai Haraoba, we can fnd the character of TangkhlNurabi and khulang 7 or 9 in the last episode of Lai Haraoba called Lairoi . Same number of character can be seen in RaasLeela . They are Krishna ,Radha and the nine Gopis. During both performance Tangkhuland Krishna played along with female characters. The character of female protagonists of both tell the same story as: -

PanthoibiTarangKhoinuchagiMaphamda ;uhondunaKhabaginupioikhrabaniadunaaronbadaNokpokNingthougaadumnungshimaril einakhi... ShrimatiRadhaasiAaloidathajadunaStrioikhrabaniadubu Shri Krishna ganungdaachetpapremleinakhi. (Achoubisana)

Conclusion:

The characteristics mentioned above are only the selected one written for the present paper. However,if we look into each and every minute details of Lai Haraoba, we will find many more to be discussed and analysed. It is now a high time to bring about its aesthetic and subtlety to maintain the status of Classical Manipuri Dance. The unique features of Lai Haraoba are required to be looked and re – looked so that the present generation can leave a strong cultural legacy to the future to outshine unbeatably in the world of performing Arts.

Acknowledgement:

I am grateful to all the interviewees who are also my Gurus
NgariyambamKeraniSingh,PanditAchouba (PanditLoisang,Manipur),
R.K.Achoubisana Singh(Padmashree Awardee),
AmaibiDhoni(SangeetNatakAkademi Awardee),

AmaibiHemolata(State Kala Akademi Awardee),
SanglakpiGulapmachu (Sanamahi Temple Board), Guru MeisnamKaminikumar Singh(SangeetNatakAkademi Awardee)
Elam Indira Devi(Padma Shree Awardee),
Guru RanjitNgathem(Manipuri SahityaParishad Awardee),
Guru PukhrambamDhanajit((State Kala Akademi Awardee) for their support and suggestion .

Reference:

Achoubisana Singh, R.K(2000):“ LaiHaraobaga Manipuri JagoiRaasLeelagaLeinaba Mari”. ManipuriSahityaParishadki 65 subachahikumonpalan, Seminar – Manipuri Sanskriti .
Amubi Singh Meisnam 1964: “Challi”, Imphal.
Chiteshwar Sharma, Aribam (2002). “Manipuri Nat SankirtanBichar” 2nd edition, Imphal.
Indu Devi, Ningthoujam (2016): “Manipuri Thang Ta amasungJagoi”, Imphal.
Kulachandra Singh, Ng.(1963) : “Meitei Lai Haraoba”,Imphal.
Kumar Maibi , Ng. (1988) :“KangleiUmang Lai Haraoba”, S,T Printing Works, Singjamei.
Kumar, Ratan (2001): “ LaiHaraoba of Manipur”, Lamyanba Printers, Imphal.
Laishram, Reena(2009): Early Meitei History, New Delhi: Akansha Publishing House.
Lightfoot, Louise (1958): Dance Rituals of Manipur, Hong Kong: The Standard Press.
Maibi, Ng. Kumar(1988): KangleiUmang Lai Haraoba, Imphal: S.T. Printing works.
Singh, LukhoiWahengbam(1989): Lai Haraoba, R.B. Printing House, Imphal.
Saroj N ArambamParratt&John Parratt (1997): The Pleasing of Gods Meitei Lai Haraoba, Delhi.

การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านผ้าไหมและประเกือมจังหวัดสุรินทร์

The utilization of the identity of silk and prakuem in Kwao Srinarin Village in Surin province

Mrs.Punvalee Sermsupt
PhraKru PunyaSudhamnited Rudboon
Dr.Phrakru SophonDhammapimon Foijan
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต สุรินทร์

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการใช้ประโยชน์จากเอกลักษณ์ของผ้าไหมและประเกือมในหมู่บ้าน เขวาในจังหวัดสุรินทร์ซึ่งสะท้อนจากรูปแบบของผ้าไหมจากช่างทอผ้าเขมรในจังหวัดสุรินทร์รวมถึงการออกแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของประเกือมเป็นบทความวิจารณ์การเชื่อมโยงอัตลักษณ์ของ ลวดลายผ้าไหมจากช่างทอผ้าเขมรสุรินทร์และประเกือมที่ระบุถึงประวัติของจังหวัดสุรินทร์กลุ่มชาติพันธุ์เขมรภูมิปัญญาท้องถิ่นและเอกลักษณ์ของลวดลายผ้าไหมและประเกือมที่ผลิตในหมู่บ้านเขวา จังหวัดสุรินทร์วัตถุประสงค์ของบทความนี้คืองานวิจัยมีดังนี้ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของฐานการท่องเที่ยวหมู่บ้านผ้าไหมและอำเภอพระเกือม จังหวัดสุรินทร์2) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ฐานการท่องเที่ยวหมู่บ้านผ้าไหมและประเกือม จังหวัดสุรินทร์ 3) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านไหมและหมู่บ้านพระเกื้อมจังหวัดสุรินทร์

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการโดยใช้เอกสารและการวิจัยภาคสนามโดยใช้เครื่องมือดังนี้ 1) แบบสังเกต 2) แบบสัมภาษณ์ และ 3) การประชุมกลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่าข้อมูลเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของลวดลายผ้าไหมและการออกแบบของลูกปัดเงินมีแหล่งความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวเขมร สิ่งเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ของธรรมชาติและสัญลักษณ์ของฐานความเชื่ออันสามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมและประเกือมเพื่อแสดงให้เห็นถึง อัตลักษณ์ทางจริยธรรมที่สะท้อนถึงลวดลายผ้าไหมและลูกปัดเงินของชาวเขมรในจังหวัดสุรินทร์ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังพัฒนาวิถีชีวิตแบบอนุรักษ์นิยมที่ผู้คนมาเยี่ยมชมเพื่อเรียนรู้วิธีการสานผ้าไหมและสถานที่เรียนรู้การทำลูกปัดเงินจากผู้ผลิตโบราณในหมู่บ้านซึ่งเป็นแหล่งสำหรับการเลือกซื้อสินค้าและการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่นเช่นกัน ด้านการพัฒนามูลค่าเพิ่มเติมของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและลูกปัดเงินของหมู่บ้านเขวา แสดงให้เห็นว่าเป็นรูปแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชนเพราะเป็นการนำผ้าไหมและประเกือมไปใช้เพื่อเพิ่มความหลากหลายในการใช้ชีวิตประจำวันของผู้คนเช่นการนำไปตกแต่งเสื้อผ้า กระเป๋า ซองใส่โทรศัพท์เครื่องประดับและอื่น ๆอีกมากมาย

คำสำคัญ (Keywords) : การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์, ผ้าไหม, ประเกือม, การท่องเที่ยว, [คำสำคัญที่ 5]

Abstract

Abstract

This article aims to present the utilization of the identity of silk and prakuem in Kwao Srinarin Village in Surin province which reflex from the silk patterns from Khmer weavers in Surin

Province as well as the unique designs of prakuem(silver beads). It is a review article for the linking of the identities on the silk patterns from Khmer Surin weavers and the silver beads which identify by the history of Surin province, Khmer ethnic group, local wisdom and the identity of the silk patterns and prakuem produced in the village. The objective of this is research article are as follows; 1) To study the identity of the base of travel, silk village and Pra Kueam district, Surin province 2) To develop products of tourism resource base, silk village and Prae Kae village,Surin province3) To create additional value of products of tourism resource base, silk village and Pra Kueam village, Surin province

This research was conducted by applying the documentary and the field study research by using tools as follows; 1) Observation form 2) The interview form and 3) Focus group meetings.

The result of the research showed that to identify the deep dimension on the identity of the silk patterns and the design of silver beads based on belief root which involved to the way of life of Khmer people. Those are the symbol of the nature and the symbol of the base of belief. The identity of both silk and prakuem being studied were used to develop certain products from silk and prakuem to show the ethical identities reflected on the silk patterns and silver beads of Khmer people in Surin province. The additional value of the silk and silver beads product of Kwao Srinarin village is shown to be the unique styles to add in people's daily live as the decorations in their clothing, handbags, phone cases, ornaments and etc.,
Keywords : Identity utilization, silk , prakuem, tourism, [Keyword 5]

บทนำ (Introduction)

Surin Province is a province in Thailand that has established a strategy that is linked to other development dimensions such as tourism development. Both historical tourism Culture, nature and way of life This is due to the advantages in the area. There are various tourism resources and potential for tourism.

There are tourists traveling and traveling in the province. Increasing every year Both Thai and foreigners That is, during the year 2008-2010, the number of tourists each year There are no less than 14 million people. Therefore, it is a good opportunity to create a flow of tourism, villages that produce products from silk and silver beads which is a famous handicraft of Surin province

Based on the outstanding wisdom of silk and the province of Surin, it is very important to study the identity to create a unique identity that is familiar to consumers, tourists and the general public. In order for the target group to have a positive attitude Realize the value of inheriting wisdom through the culture. This is unique and distinguished and brings to remember the decision to buy and use silk products and souvenirs in Surin province which will affect the sales qnd the income of the silk manufacturers and the provincial group As well as promoting cultural tourism in the future provinces. Currently, Surin Province is a provincial

motto that represents the identity of the province as a whole. "Surin Resident, Chang Yai, Beauty Silk, Prakam, Beautiful, Rich, Castle, Cabbage, Sweet Rice, Aroma with Culture"

Thai silk is considered a cultural heritage of Thailand that has been passed down for a long time, believed to have originated from the northeast. Then expanded to the north At present, Thai silk is distributed to various sectors throughout the country. For Thailand, Silk is an economic value item. Help build a career and income for the population Thai silk is a beautiful product. Is unique Making it known as the most beautiful silk in the world

In entering the ASEAN community Thailand and Thai people must adapt and maintain their identity. Which is already outstanding for the ASEAN community to recognize And support the visit of the people of ASEAN and the world population Therefore, it is necessary that the silk weaving village and the village must be adapted and maintain a unique identity to the world

Therefore, the researcher is interested in studying the use of the identity of the tourism resource base. Visit the silk village And Phra kuem, Surin Province, to see that the unique identity of the silk weaving village and the province of Surin should appear to the world as being known as a tourism base and visiting the silk and Pra kuem production process Is an economic base to increase the income of people and communities. This will result in building a reputation for the province and country as well.

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. To study the identity of the base of travel, silk village and Pra Kueam district, Surin province

2. To develop products of tourism resource base, silk village and Prae Kae village,Surinprovince

3 To create additional value of products of tourism resource base, silk village and Pra Kueam village, Surin province

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

The research "The identity utilization of the tourist resource base of silk and prakuem village in Surin province" applied almost a qualitative research, which studied data from the entrepreneurs of and silk and prakuem in Kwao Srinarin village. Surin Province by using forms to collect information and research tools below.

1. Documentary Research, that is to study and data collection of books, documents and evidence related to the research which showed a relationship that demonstrates the use of identity utilization of the tourist resource base of silk and prakuem village in Surin province

2. Field Study, that is to gather information which the researchers used a variety of data, including observations (observation) Interview (interview) and a small group of scholars

and researchers (group discussion), as well as documents related to the use of identity utilization of the tourist resource base of silk and prakuem village in Surin province

The research area

The research on the use of identity utilization of the tourist resource base of silk and prakuem village in Surin province has the target area of Kwao Srinarin village in Surin Province.

The important informants, scholars who have knowledge of local wisdom or who have general knowledge and experience in silver and silk production in Surin Province.Manufacturer of silk and handicraft products, including those who have earned income from the production of handicrafts from silk and silk In the village of Khawasinarin Surin Province, 8 people directly. And suppliers, including representatives of organizations or persons who are responsible for buying and bringing silk, hand-woven and handicraft in various handicrafts to be sold in various handicrafts, totaling 8 people, including important informants, total 20 people

The implementation of the research project Focusing on qualitative studies that include data collection from research papers, Focus Group meetings, local forum meetings. The analysis of information, focusing on methods of acquiring knowledge from setting the main issues in identity Silk and patching products in Surin province and value added products of silk and prakuem products in Surin province by using important tools as follows;

1) Observation form to collect identity information Silk products and Surin province The added value of silk and prakuem products in Surin province

2) The interview form developed from the document Related reports To collect identity information Silk and patch products Value added products of silk and prakuem products in Surin province

3) Focus group meetings to collect identity information Silk and prakuem products value added products of silk and prakuem products in Surin province

ผลการวิจัย (Research Results)

The research result were found out that the deep dimension on the identity of the silk patterns and the design of silver beads based on belief root which involved to the way of life of Khmer people. Those are the symbol of the nature and the symbol of the base of belief. Those identities were used to develop certain products from silk and prakuem to show the ethical identities reflected on the silk patterns and silver beads of Khmer people in Surin province. Furthermore, it develop a conservative way of lives which people all visit as a place to learn how to weave silk and a place to learn making silver beads from an ancient maker in the village which result in a landmark for shopping and art learning as well. The additional

value of the silk and silver beads product of Kwao Srinarin village is shown to be the unique styles to add in people's daily live as the decorations in their clothing, handbags, phone cases, ornaments and etc.,

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

The perspectives of the local silk patterns of Khmer weaver such as the symbol of the nature, the symbol of the base of belief. The benefit of this article is to indicate the importance of the ethical identities reflected on the silk patterns of Khmer people in Surin province which leads to new knowledge or create useful information by a study or research for the conservation of Khmer culture for the next generation. the identity of the silk patterns and the design of silver beads based on belief root which involved to the way of life of Khmer people. Those are the symbol of the nature and the symbol of the base of belief. Those identities were used to develop certain products from silk and prakuem to show the ethical identities reflected on the silk patterns and silver beads of Khmer people in Surin province.

Furthermore, it develop a conservative way of lives which people all visit as a place to learn how to weave silk and a place to learn making silver beads from an ancient maker in the village which result in a landmark for shopping and art learning as well. The additional value of the silk and silver beads product of Kwao Srinarin village is shown to be the unique styles to add in people's daily live.Moreover,the community integrate the folk traditions with national traditions. Activities promoting people to use hand-weaving silk are supported by the government. The method of educating about wisdom through hand-weaving silk and creating new generation of weavers is the coaching process within community itself, from common educating to complex exercise. The supports from the government are training and lecture to promote skillful weavers. The study of consumption on hand-weaving silk found that, the weaving-silks are specialized sericulture which intellectual knowledge can be inherited

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1.The uniqueness of the identity of the silk and prakuem should be studied to arrange the lesson for any art education in the future.

2. The Tourism Authority of the province can use the information in this research to promote the campaign of Annual Silk and Prakuem Festival in Surin province.

เอกสารอ้างอิง (References)

Author. (Year of Publication). **Title of Book**. Edition of Book. Place of Publication : Publisher Name.

Author. (Date of Publication). "Title of Article." **Name of Journal**. Year(Volume) : page.

Author. (Date of Publication). "Title of Article." **Name of Newspaper**. page.

Author. (Year of Publication). **Title of Thesis**. Degree of Thesis. Publisher Name.

Author. (Year of Publication). "Title of Article." **In Title**. Date of Publication. page. Place of Publication : Publisher Name.

Author. (Year of Publication). **Title**. Edition of Book. Place of Publication : Publisher Name.

Author. (Year of Publication). "Title of Article." [Online]. Available : **Name of website**. Retrieved Date of Publication.

Name of Interview. (Date of Publication). position. Interview.

Translated Thai References

Author. (Year of Publication). **Title of Book**. Edition of Book. Place of Publication : Publisher Name. [In Thai]

Author. (Date of Publication). "Title of Article." **Name of Journal**. Year(Volume) : page. [In Thai]

Author. (Date of Publication). "Title of Article." **Name of Newspaper**. page. [In Thai]

Author. (Year of Publication). **Title of Thesis**. Degree of Thesis. Publisher Name. [In Thai]

Author. (Year of Publication). "Title of Article." **In Title**. Date of Publication. page. Place of Publication : Publisher Name. [In Thai]

Author. (Year of Publication). **Title**. Edition of Book. Place of Publication : Publisher Name. [In Thai]

Author. (Year of Publication). "Title of Article." [Online]. Available : **Name of website**. Retrieved Date of Publication. [In Thai]

Name of Interview. (Date of Publication). position. Interview. [In Thai]

An Exploratory Study on Balancing Social and Economic Objectives of Export Oriented Organisations in Thailand

Tharadol Thongruang ,
Minister Counsellor (Commercial),
Royal Thai Embassy, New Delhi & PhD Scholar, Manipur University, India

Since time immoral every nation in the world has been in search of ways to develop. For a long time every nation has been reporting development in terms of indicators including Gross Domestic Product (GDP)/ Gross National Product (GNP), growth of GDP/GNP, per capita income. For example since the later part of 1980s media have been highlighting the fast growth rate of China. Also since the later part of 1990s the world started talking about China and India's economic growth rate. Way back in the 1960s Japan embarked on the path to great strides in economic development. In the 1970s and 1980s, the in the domain of economic performance, Japanese economy stood out. There have been several reports such as Japanese economy is export driven economy, Chinese economy is foreign direct investment driven economy and Indian economy is domestic consumption driven economy. In the beginning of the twenty first century the world saw the emergence of important associations including European Union (EU), Association of South East Asian Nations (ASEAN), North American Free Trade Area (NAFTA). There also has been lot of discussion and articles on Brazil, Russia, India and China which is also known as BRIC countries. A deeper analysis on the basis of formation of EU, ASEAN and NAFTA would reveal economic performance or potential economic performance of the countries. It will not be wrong to cite that nations have been in awe of economic development and performance. In one way it is right for countries to focus on economic performance as economic performance lead to job creation, which is so important for the nation's citizens. However, when it comes to performance of countries, the reports on performance are highly skewed towards what the economic indicators speak. Now the inevitable question arises if it is right to focus on economic development alone.

No doubt economic development comes along with so many advantages for the country which has achieved high GDP and GNP. Countries that have achieved high GDP, GNP and per capita income are known by way of several terminologies including rich countries, developed country and even world's most powerful countries and so on. There are several advantages and one of the most significant advantages is job creation. Economic performance creates enviable means of livelihood for the citizens of the country. Indeed money can buy things. High per capita can also mean luxurious life leading to materialism. At the end of the

day being rich is about resources. Thus high GDP or for that matter GNP could also mean utilization of resources. Earth is endowed with resources yet there is limitation to the resources. Thus it is important to relook at how the resources are utilized. Resources can be wasted and resources can also be miss-utilized. Interestingly the values of resources are practically set by currencies. Resources that cost more considered valuable, whereas resources that cost less are considered less valuable. Resources utilization can be considered based on several perspectives. Say for example and for the sake of simplicity, resources can be classified as renewable and non-renewable. Renewable resources are those which can be used several times whereas non-renewable ones are those which when used once lead to depletion of the resources. While utilizing and pricing the resources, the aspects of renewable and non-renewable context of resources are not considered by the sellers as well as buyers. Sadly the pricing are based predominantly on demand and supply. For example, the pricing of petroleum products are based on demand and supply, not on the characteristics of the resources as such resources when used would lead to forever depletion. Coal in India is cheap as coal is available in abundance and by the same token, petrol in the Middle East countries is cheap as petrol, which is also referred to at times as black gold, is available in abundance in the Middle East countries. These products once used will not come back, or is non-renewable, yet international pricing of petroleum products are based on how much such resources have been extracted from earth and how much is the prevailing demand of the products. Thus there could be flaws in the economic indicators and considering economic performance alone as one in one all could have a flip side.

As such economic progress and development based on economic performance when not balanced with other aspects can lead to adverse affects. Besides the issues of pricing raised in the above section, there can be other issues arising out of how the resources are utilized. For example products including plastics, chemical products, petroleum products and even electronic products can lead to adverse impact on the environment, social well being and future prospects of economy itself. It is well known fact that plastic is non-bio degradable yet there has been rampant sales and used of plastic products with no one owning the responsibility of what happen to such products after utilization. This aspect is not accounted at time of costing and pricing plastic products. When not sold and used in a responsible manner, the price of plastics products are costly to the society. Neither the seller nor the buyer is accountable to social well being and sustainable environment and. Petroleum and many other products lead to environmental pollution which again hurt the future prospects of social, environment and economy yet this aspect is not addressed while pricing the products and using the products.

There has been realisation that focusing only on the economic progress and development would not lead to sustainable development in the long run. Of late sustainable development as a concept become popular as it addresses the future prospects of development. United Nations General Assembly realized that there has been heavy deterioration of resources and environment which lead to the establishment of Brundland Commission. According to Encyclopaedia Britannica (2019) Brundtland Report, is also called Our Common Future, a publication which was released in 1987 by the World Commission on Environment and Development (WCED) that introduced the concept of sustainable development and described how it could be achieved. The Encyclopaedia highlights that Brundland Report was Sponsored by the United Nations (UN) and chaired by Norwegian Prime Minister Gro Harlem Brundtland. The WCED explored the causes of environmental degradation, attempted to understand the interconnections between social equity, economic growth, and environmental problems, and developed policy solutions that integrated all three areas. There has been several definitions and concepts of sustainable development, yet the most popular and apt definition is of Brundtland Report which states that "sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs." (Brundtland, 1987).

Entrepreneurial Orientation and Strategic Balancing of Economic and Social Objectives According to Brundtland (1987) as depicted in the Brundtland Report, there are three fundamental components of sustainable development that are environmental protection, economic growth and social equity. The Brudtland Report stressed on sustainable development to focus attention on employing strategies to promote economy and social advancement in ways that avoid environmental degradation, over exploitation or pollution. In order to sustain development, developmental strategies need to address economic, social and environmental dimensions. Thus, the context of balancing economic, social and environmental objectives becomes significant both for researcher and practitioners. This study addresses the two of three aspects including economic and social and focuses on how organisations balances economic and social objectives. As the study addresses balancing economic and social objectives which is at the strategic level, the study focuses on the strategic level perspective which is strategic orientation. However different terminologies are used for strategic orientation including entrepreneurial orientation (EO). For example several scholars have used different terminologies such as strategic orientation and strategic posture (Covin & Slevin 1991; Morgan & Strong 2003), corporate entrepreneurship (Zahra & Covin 1995; Zahra, Nielsen & Bogner 1999; Kuratko 2007) and entrepreneurial orientation (Lumpkin & Dees 1996; Becherer & Maurer 1997; Lyon, Lumpkin & Dess 2000; Moreno & Casillas 2008). For the

current study the term EO as suggested by Lumpkin & Dees (1996); Becherer & Maurer (1997); Lyon, Lumpkin & Dess (2000); and Moreno & Casillas (2008) is used. In fact Miller (1983) was the first who introduced the concept of EO but the author did not use the term EO. EO is used for the study to explore how firms balance social and economic objective as EO is a dimension that is linked with strategy making which is much explored and found to have significant implications for firm performance (Miller 2011; Covin & Wales 2012). The study is based on EO dimensions of Export oriented organisations in Thailand to understand how the organisation addresses economic and social performance.

Definition of EO

Miller (1983) argues that entire organisation can perform entrepreneurial role. The author stressed that possibly there could be several critical actors playing entrepreneurial roles in several organisations, yet it is not important who the critical actor is; what is important according to Miller is the process of entrepreneurship itself and the organisational factors that foster and impede it. Miller (1983) examined the chief determinants of entrepreneurship linked with the process by which organisations renew themselves and their market by pioneering innovation and risk taking. Miller found out diverse approaches to understand entrepreneurship. Previous researches touched upon product-market and technological innovation (Schumpeter, 1976; Cole, 1946); Cooper, 1973) risk-taking (Collins, and Moore, 1970; Miller and Friesen, 1984; Kets de Vries, 1977) and proactiveness (Miller and Friesen, 1978; Mintzberg 1973).

Miller adopted a different approach by looking at the entrepreneurial activity of the firm, synthesised the approaches and brought out the original concept of EO, “an entrepreneurial firm is one that engages in product-market innovation, undertakes somewhat risky ventures and is first to come up with ‘proactive’ innovations, beating competitors to the punch” and non-entrepreneurial firm as “firm is one that innovates very little, is highly risk averse, and imitates the moves of competitors instead of leading the way (1983, p. 771). Accordingly, he used the dimensions of "innovativeness," "risk taking," and "proactiveness" to characterize EO (Lumpkin and Dess, 1996). The approach of EO is in line with Miller’s assertion that entrepreneurship can be conceptualised and looked upon in a broader perspective than the earlier researches seemed to prescribe. Several studies have linked EO to performance such as achieving business growth (Reijonen et al., 2015), increasing market growth rate (Ireland, Hitt, & Sirmon, 2003), outperforming and being ahead of competitors (Lumpkin & Dess, 2001).

Research Methods

The paper is exploratory in nature. It attempts to understand the social and economic dimensions of export oriented organisations in Thailand. The study will help better understand the issues regarding balancing of economic and social objectives which would lead to better understanding the economic and social issues and provide direction for future research. For conducting the research a questionnaire was developed and served to export oriented organisations in Thailand. For each organisation one respondent who has knowledge and understanding of the strategic dimensions of the organisations were chosen. The questionnaire were served to entrepreneurs, top executives of export oriented organisations, or senior level managers. The survey could gather response from 400 export oriented organisations, out of which 304 organisations were chosen. Analysis is done using descriptive statistics.

A Brief Result

For the research 304 samples were collected. The samples were drawn from export oriented organisations in Thailand. The study focuses on the objectives of balancing economic and social objectives of such firms, which are at the strategic and entrepreneurial level. To accomplish the study a large sample of more than 400 export oriented firms participated, out of which 304 samples were considered. The survey questionnaires were responded by entrepreneurs, top executives or senior level managers who are involved in entrepreneurial and strategic decision for the respective export oriented organisations.

The gender composition of the sample throws some interesting light. Out of the sample size of 304 about 50.7 % happen to be female whereas 49.3 are male. The figure shows a glimpse of the participation of women folk in Thailand in the decision making of the organisation. Regarding the type of organisation most of the organisation in the sample was constitute by company limited type of organisation. There are also wholly owned and partnership form of organisation. The exploratory study throw some light on the importance of company limited form of organisation in the export sector of Thailand.

It is reported that the performance of all the organisations are commendable since the last three years. All the organisations agree towards having outstanding performance in terms of economic performance such as financial performance and the originations also reported that they exceeded the performance of the competitions. Majority of the organisations have reported good sales growth and profitability. The finical health of the organisations is reported as strong. Their revenue growth had been good for the last three years and last year also majority of the organisations showed good performance in revenue. The organisations

reported that they could generate benefit for the community. Majority of the organisations adopted social balance by adopting more of services to the community. Most of the organisations reported that their contribution to the community has been outstanding. The study highlights that one of the ways to balance economic and social objectives is whenever the organisations achieve good economic performance they engage in activities related to community benefits and contribute to community development directly or indirectly.

References

Becherer, R.C. & J.G. Maurer (1997). The Moderating Effect of Environmental Variables on the Entrepreneurial and Marketing Orientation of Entrepreneur-led Firms." Entrepreneurship: Theory and Practives 22(1): 47-58

Brundtland, G.H. (1987) Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development. Geneva, UN-Dokument A/42/427. http://www.un-documents.net/ocf-ov.htm

Cole, A. H., (1946). "An Approach to the Study of Entrepreneurship," J. Econom. History, Suppl. VI., pp. 1-15.

Collins, 0. and Moore, D. G. (1970). The Organization Makers, Appleton-Century-Crofts, New York,.

Cooper, A. C. (1973). "Technical Entrepreneurship: What do We Know?," Research and Development Management, Vol. 3, pp. 59-64.

Covin, Jeffrey G. & William J. Wales (2012). "The measurement of entrepreneurial orientation." Entrepreneurship Theory and Practices. 36 (4). 677-702

Covin, JG and DP Slevin (1988). The influence of organization structure on the utility of an entrepreneurial top management style. Journal of Management Studies, 25, 217–234.

Encyclopaedia Britannica (2019). Bruntlland Report . Encyclopaedia Britannica, Inc. Retrieved from https://www.britannica.com/topic/Brundtland-Report

Ireland, R. D., Hitt, M. A., & Sirmon, D. G. (2003). A model of strategic entrepreneurship: The construct and its dimensions. Journal of Management, 29(6), 963-989

Kets De Vries, M. F. R. (1977). "The Entrepreneurial Personality: A Person at the Crossroads," J. Management Stud., Vol. 14, pp. 34-57.

Kuratko, D.F. (2007). "The Corporate Entrepreneurship Process: A Research Model.=," Foundation and Trends in Entrepreneurship Journal 3(2): 162-182.

Lumpkin, G.T., &Dess, G.G. (2001).Linking two dimensions of entrepreneurial orientation to firm performance: the moderating role of environment and industry life cycle. Journal of Business Venture, 16(5), 429–451

Lumpkin, GT and GG Dess (1996). Clarifying the entrepreneurial orientation construct and linking it to performance. Academy of Management Review, 21(1), 135-172.

Lumpkin, GT and GG Dess (1996). Clarifying the entrepreneurial orientation construct and linking it to performance. Academy of Management Review, 21(1), 135-172.

Lyon, D.W., G.T. Lumpkin & G.G. Dess (2000). " Enhancing Entrepreneurial Orientation Research: Operationalizing and Measuring a Key Strategic Decision Making Process." Journal of Management 26(5): 1055-1085

Miller, D (1983). The correlates of entrepreneurship in three types of firms. Management Science, 29(7), 770-791.

Miller, D. (2011). Miller (1983) revisited: A reflection on EO research and some suggestions for the future. Entrepreneurship: Theory & Practice, 35(5), 873-894

Miller, D. and Friesen, P. H. (1978) "Archetypes of Strategy Formulation," Management Sci., Vol. 24, pp. 921-933.

Mintzberg, H. (1973). "Strategy-Making in Three Modes," California Management Rev, pp. 44-53.

Moreno, A.M & J. Casillas, C. (2008). "Entrepreneurial Orientation and Growth of SMEs: A Causal Model." Entrepreneurship Theory and Practices 32(3): 507-528

Morgan, R.E. & C.A. Strong (2003). Business Performance and Dimensions of Strategic Orientation." Journal of Business Research 56(3): 163-176

Reijonen, H., Hirvonen, S., Nagy, G., Laukkanen, T., & Gabrielsson, M. (2015). The impact of entrepreneurial orientation on B2B branding and business growth in emerging markets. Industrial Marketing Management, 51, 35-46.

Schumpeter, J. (1934). The Theory of Economic Development, Cambridge University Press, Cambridge.

Zahra, S, A. A. Nielson, P. & W. Bogner, C (1999). "Corporate Entrepreneurship Knowledge, and Competence Development." Entrepreneurship Theory and Practices 23 (3): 169-189.

Zahra, SA and JG Covin (1995). Contextual influences on the corporate entrepreneurship-performance relationship: A longitudinal analysis. Journal of Business Venturing, 10(1), 43-58.

The Development of Local Thai- English Dishes Menus for Vendors at Buriram Night Bazaar

Jansuda Boontree[1], Phonpawitch Chanunchai[2] and Chonthilinee Kaenson[3]

Abstract

The purposes of this study were to develop and to examine the efficiency of local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar as well as to evaluate the satisfaction of vendors and foreign customers toward the local Thai-English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar. The samples of this study were 30 vendors who sell food and drinks at Buriram Night Bazaar, and 5 foreign customers who were customers at Buriram Night Bazaar. They were selected by purposive sampling technique. The research instruments employed in this study were set of questionnaires, interview, and the brochure of local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar. The data collected were then analyzed by using frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The findings were as follows:

1. The 139 of local Thai- English dishes menus were translated for vendors at Buriram Night Bazaar by using the culinary translation strategy.

2. The local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar had efficiency with the mean score of 0.91.

3. The vendors at Buriram Night Bazaar were satisfied with the developed local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar as a whole at the most satisfied level.

Keywords : local dishes, Thai-English menus, Thai-English Translation

[1] Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University, jansuda.bt@bru.ac.th

[2] Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University, ppawitch@yahoo.com

[3] Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University, pingiee@hotmail.com

Introduction

Nowadays, English language becomes an important language which is mostly used in communication throughout the world. People from different nationalities normally use English language when they want to communicate. Thailand has joined the ASEAN Community officially in 2015. So, it is unquestionable that people in the nation have to become more active in learning about languages, cultures, and the ways of life of the ASEAN countries. Thai people use English for communication with the foreigners; so English has taken on a greater role in economics, politics, education, and mass-media such as the Internet, television, radio, newspapers and so on. Thus, Thai people have come to realize the importance of the English language in daily lives and in various sectors of business, especially in the tourism industry such as tour guides, travel agencies, hotel businesses, etc. Tourism industry is one of the biggest growing businesses in Thailand and earns one of the highest incomes compared to other service industries (Prachanant, 2012; cited in Ruppawn, 2014).

After the opening of the ASEAN Community, the limitation in transportation system reduces. The number of tourists from other countries, especially the ASEAN member states, is expected to increase. People such as hospitality industry staff, tour guides, tourist police, along with the local people should know about the languages as well as the cultures of foreign tourists in order to make the impression for foreign tourists to come visit Thailand again.

Buriram is one of the tourism areas in the northeastern of Thailand that the tourism businesses are growing rapidly. Buriram has the several tourist attractions that are widely known throughout the world such as Khao Kradong Forest Park, Phanom Rung Historical Park, Muang Tam Sanctuary, etc. Moreover, Buriram is now one of the “12Cities...You Can’t Say No (To)” in the Tourism Authority of Thailand’s campaign, “Fall in Love with Thailand” for 2015 that is designed to boost local tourism. At present, Buriram becomes more well-known due to it has the first FIA Grade 1 and FIM Grade A circuit in Thailand; Chang International Circuit, and the football stadium; Chang Arena. The popularity of watching football Thai Premier League matches and the motorsport racing is a crucial part that promotes the tourism industry in Buriram. The increasing of the tourist’s numbers of Buriram province makes the local businesses tend to get the profit and also attract the tourists’ interest. Particularly, Buriram Night Bazaar, the market that is under the Buriram Municipality’s control, is one of the important places in Buriram that were interested by both the

local people and the foreign tourists for consumption. In buying and selling is occurred the conversation between the vendors and the customers; however, the vendors at Buriram Night Bazaar are not able to communicate in English language with their foreign customers in different situations. They also cannot understand what foreign customers need in English language.

According to the previous study on "Problems and Needs in English Skills of Vendors at Buriram Night Bazaar" (Kantida et al, 2016), the results showed that the vendors' problems and needs in English skills are both in moderate level. The majority of vendors at Buriram Night Bazaar needed to have the local Thai dishes menus in English language. Therefore, the researchers have decided to develop the local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar. It is hoped that the results may be useful to both the foreign customers to be able to order Thai food by themselves, and the vendors to have the local Thai dishes menus in English language.

Research Objectives

1 To develop local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar.

2. To examine the efficiency of local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar.

3. To evaluate the satisfaction of vendors and foreign customers at Buriram Night Bazaar toward local Thai- English dishes menus.

Research Methods

This study employed the mixed method design which is the combination of qualitative and quantitative approach to collect and analyze the data (Creswell & Tashakkori, 2007; cited in Bakhtyari & Kassim, 2014). This study most suitably applied the descriptive model, which contains first quantitative data collection followed by qualitative data collection. This method was used in order to gained a clearer picture from the quantitative data, and then to use the qualitative data to provide better understanding and explanation of the study in question. In order to be able to explore in depth the quantitative data, the researchers then gathered qualitative data from the samples who were the key informants to explain these results. The methods of collecting data were as follows:

The quantitative data were collected by using the questionnaires and the statistics for analyzing the data while the qualitative data were collected by interviewing. The collected data then were summarized and explained.

Population and Samples

The population for the present study consisted of vendors at Buriram Night Bazaar, and a select group of foreign customers who were the customers at Buriram Night Bazaar. The samples of this study were from two groups. The former group included all 30 vendors at Buriram Night Bazaar, while the latter group was comprised of 5 foreign customers who were the customers at Buriram Night Bazaar during the period of August – November 2017. They were selected by purposive sampling. All vendors were asked to fill out questionnaires. Also, five vendors and five foreign customers at Buriram Night Bazaar were selected the key informants for interviews.

Research Instruments

In this study, the research instruments consist of the local Thai- English dishes menus, questionnaires and semi-structured interview. The details of each instrument are as follows:

The Local Thai- English Dishes Menus Development for the Vendors at Buriram Night Bazaar

The local Thai- English dishes menus development for the vendors at Buriram Night Bazaar, were constructed by the researchers in the following steps: 1) The researchers studied and reviewed the samples and the procedures of local Thai – English dishes menus from related research, books, journals, etc., 2) The researchers constructed and developed the local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar, 3) The local Thai- English dishes menus were used to provide a guideline in the initial draft. The initially constructed local Thai-English dishes menus was modified and revised based on the suggestions of three experts.

Therefore, it was confident that the instruments used in this research presented accept validity.

Questionnaires for the Vendors at Buriram Night Bazaar

The questionnaire consists of two sections:

Part 1 – This section was about personal information. The items are in the form of a checklist, completion, with opened- ended questions.

Part 2 – This section contained three questions eliciting information about the quantity of satisfaction of the vendors at Buriram Night Bazaar toward the

different aspects of the local Thai- English dishes menus. They were asked to rate the quantity of satisfaction toward the local Thai- English dishes menus on a five point Likert scales. The criteria is started from 1-5 for scoring the least satisfied – the most satisfied, respectively.

An open- ended question was also given at the end of the questionnaire for the sample members, so as to give some additional suggestions.

The questionnaire used in this study was written in both Thai and English in order to minimize problems of ambiguity and misinterpretation. The construction procedures followed these sequences. 1) The researchers studied literature review on how to construct the questionnaire from related research, books and journals concerning with the present study, 2) The researchers determined the scope of the questions based on the variables, and constructed the questionnaires from the determined scope, 3) The initially constructed questionnaires was modified and revised based on the suggestions of the research advisor, 4) The questions in the questionnaires were edited and revised by the three experts to examine the content validity by using IOC formula (Phattiyathanee, 2003: 219, cited in Boontree & Kanshon, 2013: 52), 5) The edited questionnaires were distributed to the target group at Buriram Night Bazaar.

Semi- Structured Interview for Vendors and Foreign Customers at Buriram Night Bazaar.

In this study, the researchers used the semi- structured interview to interview five vendors at Buriram Night Bazaar and five foreign customers toward the different aspects of local Thai- English dishes menus. The interview questions consisted of 6 items. Most of them were open-ended questions. All interview questions were examined by three experts beforehand to ascertain their validity, and the researcher ensured that the questions were appropriate to the study. After all interviews had been conducted, the researcher transcribed and carried out checking with the participants.

Data Collection

The data were collected at Buriram Night Bazaar during the period of August – November 2017 from vendors and foreign customers at Buriram Night Bazaar. They were recorded while the questionnaire was being conducted. All data were collected by the researchers. The data were from the 5 foreign customers and all 30 vendors

at Buriram Night Bazaar based on status, gender, and education. The steps of distribution and collection of data were as follows:

First, the researchers submitted the official letter introducing the researchers and the purposes of the study to the Buriram Municipality to request the permission to conduct the study. Second, the researchers talked with the vendors in Buriram Night Bazaar to request cooperation in the distribution and gathering information from the questionnaires. Based on the Quantitative Research, the researchers distributed the questionnaires to the vendors at Buriram Night Bazaar and made appointments with them to return the questionnaires. Altogether 30 copies of the questionnaires were handed out to all the samples, and then the completed questionnaires were analyzed

According to the Qualitative Research, the 5 copies of the interview form were distributed to five vendors at Buriram Night Bazaar and 5 copies for the foreign customers who were the customers at Buriram Night Bazaar, and then made appointments for interviewing. Next, the researchers interviewed the key informants, interview by using the semi-structured interview and then analyzed.

Both data from the vendors and foreign customers at Buriram Night Bazaar was analyzed to evaluate the satisfaction of vendors and foreign customers at Buriram Night Bazaar toward the local Thai- English dishes menus.

Data Analysis

The data collected were then analyzed by using frequency, percentage, mean, and standard deviation.

Research Results

1. Results of the development of local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar

This research was focused on the characteristics of local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar. To answer research question No.1, the researchers create the local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar by translating the local dishes menus from Thai language into English language. The samples consist of 30 food and drinks shops which foreign customers need to order by themselves. The translated local dishes menus were from the Thai menu boards of all samples' food shops; they are altogether 139 menus variously. The researchers applied the strategy of translation from "Culinary Translation" (n.d.) such

as literal translation, addition, deletion, interpretation and etc. Moreover, the researchers applied some English culinary vocabulary of Garden & Wannapok (2006) to translate the local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar. Therefore, it was confident that the translated local Thai- English dishes menus have accuracy. The contents were examined by 3 experts about accuracy of translation and the mean score obtained was 0.98 (S.D. = 0.04). This was shown that the translated local Thai- English dishes menus had accuracy and vendors and foreign customers can use for order food and taking orders.

2. Results of the efficiency of Local Thai- English Dishes Menus for Vendors at Buriram Night Bazaar

This section was focused on the efficiency of local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar. To answer research question No.2, the researchers employed the quantitative data from local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar and the IOC index analysis of development of local Thai-English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar, which determined the efficiency of local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar. The quantitative data consisted of the local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar which were created and translated by the researchers, altogether 30 sheets for all 30 food and drinks shops. The contents were examined by 3 experts about the efficiency of local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar on the 3 major topics: 1) the appropriateness of the form; 2) Language using; and 3) Application. The results showed that the total mean score obtained was 0.91 (S.D.=0.15). Particularly, the mean score of the appropriateness of the form obtained was 0.93 (S.D.=0.12), language using was 1.00 (S.D.=0.00), and application was 0.84 (S.D.=0.29). This was shown that the local Thai-English dishes menus had efficiency and vendors and foreign customers can use for order food and taking orders.

3. Satisfaction of Vendors and Foreign Customers toward Local Thai-English Dishes Menus

Vendors at Buriram Night Bazaar were asked to rate the satisfaction toward local Thai- English dishes menus based on various situations such as the appropriateness of the form, the language using, the application of local Thai- English dishes, and so forth. Under these fifteen situations, 12 were most satisfied by vendors at Buriram Night Bazaar, the remaining 3 were more satisfied. Particularly, the mean

score obtained of the majors situations namely the appropriateness of the form, language using, and the application were as follows.

In terms of the appropriateness of the form, it obtained the mean score at 4.42 (S.D. = 0.76). The participants were most satisfied with "the modernity of the local Thai- English dishes menus" ($\overline{X}$ = 4.63), followed by "the appropriateness of content" ($\overline{X}$ = 4.50), and 'the appropriateness of font size" ($\overline{X}$ = 4.50), respectively.

In terms of language using, it obtained the mean score at 4.55 (S.D. = 0.69). The overall of participants' opinion were most satisfied with "language used is clear" ($\overline{X}$ =4.63), followed by "using the words appropriately" ($\overline{X}$ =4.57), and "accuracy of language using" ($\overline{X}$ =4.50), respectively.

In terms of application, it obtained the mean score at 4.37 (S.D. = 1.00). The participants were most satisfied that "it saves time in communication" ($\overline{X}$ = 4.60), followed by "you are convenient in ordering food/taking orders" ($\overline{X}$ = 4.50), and "you are able to convey the knowledge to others" ($\overline{X}$ = 4.47), respectively.

Furthermore, interviews were also conducted with the vendors and foreign customers at Buriram Night Bazaar, in order to identify the qualitative data on the satisfaction towards the local Thai- English dishes menus. The researchers interviewed the key informants that consisted of five vendors and five foreign customers at Buriram Night Bazaar. In terms of vendors at Buriram Night Bazaar, the majority of participants were satisfied the local Thai- English dishes menus at the level of moderate satisfied. Most of participants thought the local Thai- English dishes menus are very beneficial. Languages used are easy to understand. Their foreign customers were able to use the local Thai- English dishes menus for ordering food accurately. Alternately, the foreign customers were very satisfied the local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar. They thought the local Thai- English dishes menus are very beneficial. Foreign customers found that the languages used are easy to understand. They were able to order.

Research Discussion

The following points based on the research results are discussed below.

1. Characteristics of The developed Local Thai- English Dishes Menus for Vendors at Buriram Night Bazaar

This part looks at the characteristics of the local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar. The researchers created and translated the local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar which comprises of altogether 139 menus variously from 30 food and drinks shops at Buriram Night Bazaar. The researchers applied the strategy of translation from "Culinary Translation"(n.d.) as well as some English culinary vocabulary of Garden & Wannapok (2006) to translate the local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar.

Base on the translation theory, translation is transferring the meaning of one language into another language; therefore, the translator needs to understand the meaning of original language completely. It is not only understanding in vocabulary or the structures of the source language, but also understanding in content, main point, situations, meaning, as well as the emotions. Thus, the translator needs to understand concordantly with the original one. Good translation need to be accurate and smooth.

The researchers analyzed 139 translated local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar on the strategy of translation. It showed that the most strategies used in translation of the local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar are literal translation, addition, and interpretation which is related to the study of Rakkiedtiyod (2016) in "Chinese culinary vocabularies for investors and stakeholders: how to increase tourism in Cha'Am area". She created the seafood Thai- Chinese menu for investors and stakeholders, altogether 135 menus. The most strategy of translation used in her study was literal translation.

According to the application of the strategy of translation and some culinary vocabulary from the source mentioned above, all 139 of translated local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar will be shown in the appendix, these are some examples.

ราดหน้า	Fried Flat Rice Noodles with Meat and Kale in Gravy Sauce
ผัดซีอิ้ว	Fried Flat Rice Noodles with Kale and Soy Sauce
คะน้าหมูกรอบ	Stir- Fried Kale with Crispy Pork
กะเพารวม	Stir- Fried Spicy Basil with Meat
ผัดพริกแกง	Stir- Fried Spicy Meat with Red Curry Paste
สุกี้น้ำหมู/ ไก่	Sukiyaki with Pork/ Chicken
ข้าวผัดกุ้ง/ แหนม	Fried Rice with Shrimp/ Sour Pork
ตำไทย	Thai Style Spicy Papaya Salad
ตำผสม	Thai Style Spicy Papaya Salad with Fermented Fish
มะนาวปั่น	Lemon Shake

1. Efficiency of Local Thai- English Dishes Menus for Vendors at Buriram Night Bazaar

This part looks at the efficiency of the local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazar. The researchers determined the three main situations namely 1) the appropriateness of the form 2) language using and 3) application. The results illustrated that the efficiency of the local Thai- English dishes menus was in the high levels. Specifically, the language using and the appropriateness of the form, because the local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar were evaluated in the aspect of translation, appropriateness of the form, language using, and application; by the advisors and the three experts. The researchers could see both good and bad points of the local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar to be the guidelines to complete the efficiency of local Thai- English dishes menus. Furthermore, the local Thai- English dishes menus was developed appropriately as experts made suggestion, gave comments, and evaluated the researcher's instruments.

Also the researchers develop the local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar based on the strategy of translation of "Culinary Translation (n.d.)" and some English culinary vocabularies from Garden & Wannapok (2006). Both of the above sources are acceptable and reliable; therefore, the local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar had efficiency which is related to the study of Nuemaihom & Sripattanasakul (2014) on the development of the English signs and product list which evaluated by the experts was overall found at the highest level with the mean scores of 4.64. Having considered each aspect of 7 items, it

showed that the item 5 (English signs and product list and food / beverage menu are classified as readable and easy to understand.) and the item 6 (English signs and product list and food / beverage menu are classified and easily used.) were equally ranked at the average highest level of 4.75. They were followed by the item 1 (The contents of English signs and product list and food / beverage menu are useful.) with the average of 4.74 and the item 2 (The contents of English signs and product list and food / beverage menu match users' needs.) with the average of 4.69, respectively.

1. Satisfaction of Vendors and Foreign Customers toward Local Thai-English Dishes Menus

The results illustrated that the vendors at Buriram Night Bazaar were satisfied toward the local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar as a whole at the most satisfied levels. This means that the vendors at Buriram Night Bazaar were satisfied with using the local Thai- English dishes menus for serving and taking orders from the foreign customers. This could be explained that the local Thai-English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar were evaluated the accuracy of translation and the quality by the advisor and the three experts. Thus, the local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar has accuracy of translation, high quality, appropriate content, and suitable for the vendors at Buriram Night Bazaar. Therefore, the vendors and foreign customers are able to use the local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar for ordering food/ taking orders accurately.

According to the theory of satisfaction, it shows that the individuals' satisfaction depends on attitude, emotions, feeling, and so forth. The results of the development of local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar showed that the satisfaction happened when individuals participated in such thing positive and successful according to demand responded which is related to the concept theory of customer satisfaction of (Anton,1996; cited in Abdallat & Emam, n. d.), customers will be satisfied when their needs, wants, and expectations all though the product or service experiences responded.

According to the satisfaction of vendors and foreign customers at Buriram Night Bazaar toward the local Thai- English dishes menus, in the overall the participants were satisfied toward the local Thai- English dishes menus as a whole at the level of the most satisfied, specifically, in the aspect of language using. Base on

the study of Rakkiedtiyod (2016) in “Chinese culinary vocabularies for investors and stakeholders: how to increase tourism in Cha’Am area”, showed that the investors and stakeholders were most satisfied with the Chinese culinary vocabularies in the aspect of application. In summary, the results showed that the local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar were considerably accurate and necessary for vendors and foreign customers at Buriram Night Bazaar.

Research Suggestions

Implications of the Findings

In relation to the theoretical implications of the major findings from this study, the researchers present the following related implications from the findings as follows:

1. Based on the findings of the study, it is suggested that the title of kinds of Thai- English dishes menus should be added in order to let the foreign customers know about the kinds of food, as well as the quantity of translated local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar should be increased.

2. This study can help vendors and foreign customers save time in communication and ease the way of selling and buying between the vendors and foreign customers.

3. The findings of this study showed that the satisfaction of vendors at Buriram Night Bazaar toward the local Thai- English dishes menus is at the most satisfied level. Therefore, vendors at Buriram Night Bazaar could apply the local Thai- English dishes menus conveniently.

4. The findings of this study showed that the satisfaction of foreign customers at Buriram Night Bazaar toward the local Thai- English dishes menus is at the most satisfied level. Therefore, the foreign customers could order food by themselves.

5. New food and drinks shop owners could use the appendix of the translated local Thai- English dishes menus for vendors at Buriram Night Bazaar at the end of this paper to produce their own menus. As a result, they would not need to hire translators.

Suggestions for Further Research

Based on the research findings of this study, some suggestions are proposed for future researches.

1. This research is limited not only in terms of the numbers of participants but also in terms of the instruments. Further researchers should add more participants and should include other measurements such as the Thai- English culinary vocabularies handbook, etc.

2. This study applied the strategy of literal translation, deletion and interpretation in the development of local Thai- English dishes menus, the future researches should applied the variety of strategy of translation.

3. This study was conducted with the vendors at Buriram Night Bazaar. Further studies can be carried on the other places areas and using the other method of research.

References

Abdallat, M. M., & Emam, H. S. (n.d.). **Customer Satisfaction.** Department of Tourism and Hospitality, Faculty of Tourism and Archeology King Saud University.

Bakhtyari, M. & Kassim, H. (2014). **Afghanistan Students: Perceptions of the Use of Online Tools for Enhancing Learning**. Retrieved November 15, 2017, fromhttp://umpir.ump.edu.my/11248/1/PBSMK%20-%20MOHAMMAD%20BASIR%20BAKHTYARI%20%28CD8901%29.pdf

Culinary translation. (2011). **Culinary translation**. Retrieved November 2, 2017, from http://dusithost.dusit.ac.th/

Garden, D. & Wannapok, S. (1999). **THAI-ENGLISH DICTIONARY (13).** Bangkok: Amarin Printing and Publishing Public.

Kanshon, C. & Boontree, J. (2013). **An ESP Curriculum Development for Hospitality Industry Personnel in Buriram Province**: Buriram Rajabhat University.

Kantida, C. et al (2016). **Problems and Needs in English Skills of Vendors at Buriram Night Bazaar**: Burirram Rajabhat University.

Nuemaihom, A. & Sripattanasakul, P. (2014). **Innovation Development of Tourism Personnel's English Ability Improvement for Preparation to ASEAN Community at Khao Kradong Volcano Forest Park in Buriram Province**. Research Report, Burirram: Buriram Rajabhat University.

Rakkiedtiyod, K.(2 0 1 6). **The Chinese culinary vocabularies for investors and stakeholders how to increases tourism in Cha'Am area**. Master's thesis, Phetchaburi Rajaphat University.

Ruppawn, N. (2014). **Needs and Problems on English Skills for Staff Members at the Elephant Study Center in Surin Province**: Buriram Rajabhat University.

Tourism Authority of Thailand (n.d.). **Thai Food and Drinks.** Retrieved October 27, 2017, from https://www.tourismthailand.org/About-Thailand/Food-Drink

A study on Kuey Ethnic Mahouts in Thailand Related toElephant Atmosphere, Religion, and quality of Life of the Elderly

Assist. Prof. Dr. Singha Jantriwong (Ph.D.) [1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง “การศึกษาชนกลุ่มน้อยผู้เลี้ยงช้างในประเทศอาเซียนที่สัมพันธ์กับการกำหนดนโยบายชีวมณฑลช้าง การศาสนา และวัฒนธรรม หมอช้างในประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหมอช้างกลุ่มชาติพันธุ์กูยในประเทศไทยที่สัมพันธ์ชีวมณฑลช้าง ศาสนา และคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มเป้าหมายได้จากการสุ่มตัวอย่างหมอช้าง ในประเทศไทย 15 จังหวัด ได้แก่ สุรินทร์ บุรีรัมย์ นครราชสีมา ชัยภูมิ กาญจนบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชลบุรี ตราด ภูเก็ต พังงา สุราษฎร์ธานี เชียงราย เชียงใหม่ และน่าน รวม 45 คน เครื่องมือการวิจัยได้แก่ การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การประชุมปฏิบัติการ การวิพากษ์และประเมินผล ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีความเชื่อมั่น (IOC = 0.97) การเก็บรวบรวมข้อมูล มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการศึกษาชีวมณฑลช้าง การศาสนา และคุณภาพชีวิตหมอช้าง ขั้นการสร้างแผนผังเดินดิน และขั้นการสังเคราะห์ประเมินผล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการพรรณนาเชิงเนื้อหา และข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติพื้นฐาน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า วิถีชีวิตหมอช้างอาวุโส และชีวมณฑลช้างในประเทศไทย มีความสัมพันธ์กันเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม ความเชื่อ การอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้างที่เอื้ออำนวยต่อระบบนิเวศวิทยา ที่เป็นอุปสรรคต่อชีวมณฑลช้าง รวมทั้งหมอช้างลดลง ควาญช้างรุ่นใหม่เข้าสู่กระบวนการเชิงพาณิชย์และการท่องเที่ยวมากขึ้น การจัดทำแผนผังเดินดินสามารถพรรณนาชีวมณฑลช้าง การศาสนาและคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพและชีวมณฑล การสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายการอนุรักษ์ภูมิปัญญา และการยกย่องหมอช้างอาวุโสมีความสอดคล้องกับศาสนาวัฒนธรรมไทย และคุณภาพชีวิตหมอช้างผู้สูงอายุ ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X}$ = 4.85) ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับชีวมณฑลช้าง ศาสนาความเชื่อและคุณภาพชีวิตหมอช้างอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ (Keywords) : ชีวมณฑลช้าง กลุ่มชาติพันธ์กูย หมอช้าง ศาสนา คุณภาพชีวิต

Abstract

This article is the part of research "A Study on Minorities Mahouts Feeding Elephant in Asian Countries Related to the Policy Component of Elephant Atmosphere, Religious, Culture, and Senior Mahouts in Thailand", the purpose of this study focus on "Kuey ethnic mahouts in Thailand, related to the elephant atmosphere, religion, and the quality of life of the elderly". Methodology used with qualitative and quantitative research. Samples were the elderly mahouts in Thailand such as, Surin, Burirum, Nakhornrachasimar, Chaiyaphum, Karnchanaburee, Rachaburee, Prachoupkhereekhan, Cholburee, Trad, Phuket, Phungna, Suratthanee, Chiangrai, Chiang Mai, and Nan (45), using the purposive random sampling. Research instruments were the dept interviews, focus groups, action conference, criticizing and evaluation. All were investigated by three experts, and they used a realizable achievement test, (IOC.=0.97). There were about three stages of data collection, 1) gathering the qualitative data about the elephant atmosphere, religious, and the quality of life of the elderly mahouts, 2) mapping the diagram and matrix of the elephant atmosphere, religious and quality of life of the elderly mahouts, and 3) gathering the quantitative data again with criticizing and evaluation. Analysis qualitative data with content analysis, and quantitative data with the basic statistic, such as; percentile, mean, and standard division. The research result found that, the senior mahouts life style and the elephants atmosphere were related to religious and the quality of life. Living together between humans and elephants were allowed to the economic system. Currently, there was many kind of factors course difficult for the elephant atmosphere and the senior minorities mahouts living together. A young mahouts come on the process of commercial and tourism system. Geo–social mapping could be explained and described, the evaluation was highest level ($\overline{X}$ = 4.82). The criticizing of the policy proposal development regarding the elephant atmosphere, the senior mahouts, were related to religious, and quality of life of the elderly, were still highest level ($\overline{X}$ = 4.85). Thus, government in Thailand could be awareness, cooperating the policy about the elephant atmosphere and the senior mahout in the greater efficiency.

Keywords : Elephants atmosphere, Kuey ethnic, mahout, religious, quality of life

Introduction

The Elephant is the biggest animal in the world. However, they are smart. They are merciful to all kind of small animals. Any forest where the elephants live, is fertile with a healthy ecological system and food chain of plant and animals. Therefore, the elephant is the special most attractive animal to all kinds of plant and animals, gathering together in various biological forest. There is the source of food, moisture, and human health who live near the forest. So, this research calls this type of area; “Elephant Atmosphere”.

Elephant atmosphere is the large forest and evergreen. Currently, elephant atmosphere overlap borders between the countries in Asian, such as: Long Chou San Forest on the Phanom Dong Rak mountain, Surin province, Burirum, Nakhornrachasimar, Chaiyaphum, Karnchanaburee, Rachaburee, Prachoupkhereekhan, Cholburee, Trad, Phuket, Phungna, Suratthanee, Chiangrai, Chiang Mai, and Nan . All of these are ancient elephant atmosphere and also communities of elephant mahouts. Senior mahouts keep a secret code and the knowledge of elephant science, elephant art, elephant nature, elephant atmosphere of ancient elephant knowledge including the kinds of plants and animals in elephant forests, and local wisdom preserving of water, forest, and moisture. Therefore, this knowledge should be studied to establish guidelines for elephant homes and care of elephants.

Mostly, the cooperation of Asian society was interested on urban economic, but they focused the Kuey ethnic mahouts only on the equal right between urban and rural country. The Kuey ethnic mahouts were the special character. They should be increased more both of the humans right and the elephant atmosphere. All of them were valuable together, the elephant were also valuable to the forest and ecological system.

The Kuey ethnic mahouts were the special group of ethnicity with local wisdom, language, believe and religious, and their own traditional medicine. They were many kind of ethnic group in Thailand such as; Kuey Achaing in Surin, Khamu in Nan, Khar in Chiang Mai, Kuey in Prachoupkhireekhan. All those Kuey mahouts feeding the elephants were use their language to control their community. They had a special language to communicate with the elephant. Considering carefully, they need to spread their area for their people and the elephant atmosphere in order to increate abundance of forest and environment.

The senior mahouts were a few group of Kuey mahouts feeding elephant, who were also the scientist or artist. They had the various knowledges of the elephant. Some person said that their knowledge could not finish teaching in seven years. In current, they were just the elderly who were not interested. They had to put on the ancient costume, and were interviewed by the T.V. charnel, or radio for a few time. The valuable of the elephant sciences related to ecology system and elephant atmosphere were also reduces and lost away. Each country promote only the tourism policy, and they cooperated together creating the area for the tourist. In some place, they used the elephant for the commerce in the general market and illegal market. Those were all the phenomena of the elephant and mahout who just the actors in the circus. They could not used their knowledge to improve their life and elephant back to the natural. Government should get benefit of the elephant and mahouts for the various of ecological system in Thailand.

The Study of the relationship between elephant and mahouts, found that there were many researches such as; "The Study of the Elephant Local Wisdom in Cultural Ecology of Phanom-Dongrak and Sepian" (Suwat Unethanon. 2011: Abstract). It was about the mahout strapping the elephant along the way of Phanom Dongrak Mountain, (Thailand), Attapear and Rattanakhiree, (Lao P.D.R.). They used their local wisdom to strap the wild elephant to be the home elephant. They taught their elephant for the tourism promotion. The ecological system of the elephant was more destroyed. Nicharpat Mortong (2011: Abstract) studying about "Ethnic Economic of mahout in Lower Mekong Basin", was found that the way of life and the identity of mahout ethnic group were Kuey, (Thailand), Lao Lume (Lao P.D.R.), Khmer, (Cambodia). All of them had the same believing about predecessor ghost living in the rope which was in side the spirit house. They also had the similar predecessor about character, language, and ceremony. More over, Phurit Phumpratate, (2014: Abstract), studying about "Leadership of Mahout in Thailand and Lao P.D.R." It was found that the context of culture, believe, and local wisdom of mahout were similar in the both countries. The story about elephant atmospheres and mahouts were also spread over Thailand such as; Surin, Burirum, Nakhornrachasimar, Chiyaphum, Karnchanaburee, Rachaburee, Prachoupkhireekhan, Cholburee, Trad, Phuket, Phunga, Suratthanee, Chiangrai, Chiang Mai, and Nan. They were also related to the research of Boonyong Katetate (2013: 13-17), Charern Wairawajanakun (2006: 173-179), and Harn Panyatharo (2017: 12-15)

Thus, social status changes quickly. Technology has an important role in people's daily life. The problem of elephant atmosphere and mahouts are still in their ethnic groups. The government should be interested, inspired to the researcher would like to research about "A study on minority mahouts feeding elephant in Asian related to policy determination on elephant atmosphere, religion, culture for the elderly mahouts in Thailand"

Research Objectives

1. To study the way of life of Kuey ethnic mahouts feeding the elephant, and elephant atmosphere in Thailand.

2. To mapping the Geography and Sociology of elephant atmosphere related the policy determination on various biological restorage, religious, and quality of life of the elderly.

3. To criticizing and evaluation the policy development for the minorities feeding elephant, and respecting the senior mahout regarding religious, elephant atmosphere, and quality of life of the elderly.

Research Methods

This research using the mixed methods between qualitative research and quantitative research as the followings,

1. Qualitative research

1.1 The samplers were the senior mahouts in Thailand such as; Surin, Burirum, Nakhornrachasimar, Chiyaphum, Karnchanaburee, Rachaburee, Prachoupkhireekhan, Cholburee, Trad, Phuket, Phunga, Suratthanee, Chiangrai, Chiang Mai, and Nan, by using the purposive sampling. The total were forty-five mahouts.

1.2 The research instrument using interview and focus group. They were created by review documentary, article, and research about principle, theory, and information about the elephant atmosphere and elderly mahout. Then, they were evaluated by three experts, before trying out in the area of research.

1.3 Data gathering collection by interviewing the elderly, and focus group, checking the completely of the data, and analysis.

1.4 The data using content analysis, synthesis the group of data category, explain the text, then creating the questionnaire for the next quantitative research.

2. Quantitative research

Researcher using the category issues from qualitative research to continue the research,

2.1 To mapping the Geography and Sociology of elephant atmosphere in the action research conference, the samplers were Thailand, by using the purposive sampling. The total were one hundred.

2.2 To criticizing and evaluation the policy development.

2.3 The research instrument was questionnaire which dividing into three parts, such as; principle data, the list of questions about six aspects, using five level of rating scale (Likert referring to Best. 1982; 181–185). The meaning of level were between highest to lowest. They were created by reviewing documentary, article, and research about principle, theory, and information about the elephant atmospheres and mahouts.

2.4 Research instrument was evaluated by three experts, then examining by index of item objective congruency (IOC= 0.97), the method of Rovinelli and Hambleton, and internal consistency examining of Alpha–coefficient 0.928, the method of Cronbach (Boonchom Srisa-art. 2007: 76)

2.5 Data gathering collection using three stages such as; 1) mapping the Geography and Sociology of the elephant atmospheres and mahouts in the action research conference) ,

2) criticizing the policy of the elephant atmospheres and mahouts in , and Thailand

3) evaluation the satisfaction on the over all of Geo-social mapping and policy determination.

2.6 The data analysis using basic statistic such as; percentage, mean, and standard division. Data evaluation by computer program.

3. The conceptual frame work as below,

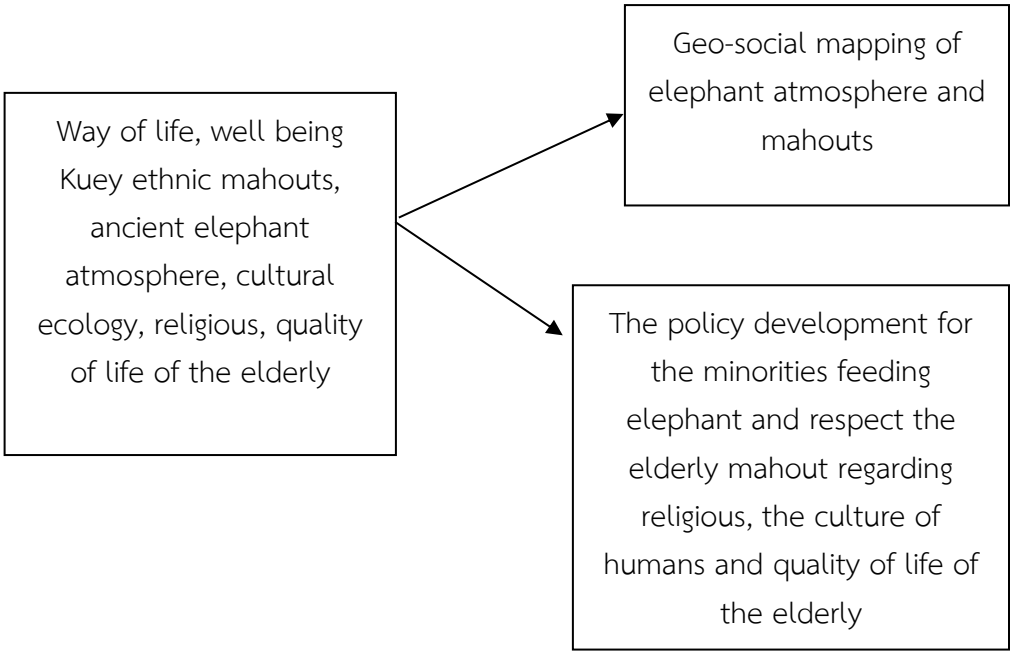

Figure 1: Conceptual framework

Research Results

This research uses mix methodology between qualitative and quantitative research, the results were as following,

Qualitative Research Result

The way of life of Kuey ethnic mahout feeding the elephant, and elephant atmosphere in Thailand, were all similar in two categories, such as; way of life and elephant atmosphere. The way of life of Kuey ethnic mahouts feeding the elephant were found in four aspects such as; characteristic, religious and believe, culture, and quality of life. The characteristic of them were descended from minorities of Kuey Achaing in Surin, Khamu in Nan, Khar in Chiang Mai, Prachoupkhireekan.

Their religious and believe were all similar in well practices. Both of mahouts and their family had to practice in the same thing while mahout going out of home to strap the wild elephant such as; telling a lie, being not to dress up or make up, doing not to cut their finger nail, doing not to have a relationship with another guy

or woman. They worship the spirit rope with the same believing that predecessor ghost living in the rope in side the spirit house.

The culture of mahouts were their own language and ceremony. They used their language to speak and control the elephant. When they went out to strap the wile elephant, they and their family having a ceremony to worship the spirit rope. Everybody had to practice seriously in order to protect the mahout while being in the forest. The predecessor in the spirit rope will save them from the wild elephant.

Quality of life of the elderly mahouts, mostly were healthy. They were living with the natural food, fresh air, exercise, entertainment, and their society. So, they had a quality of life in a six aspects such as; mental and physical health, economic, social, local wisdom, environment, and social welfare. The elderly mahout had a long age, between 80-90 years old. Unfortunately, the young mahout feeding elephant were in the civilization. They didn't practice themselves well like the elderly mahout, so some of them were sick with a cancer and HIV. More over, the tourism and commerce caused them to enjoy more than taking care of themselves.

Researchers arranged focus groups with the elderly, so that more information got out about the elephant atmosphere. There were the large forest and evergreen. Currently, elephant atmosphere overlap borders between the countries in Asian, such as: Long Chou San Forest on the Phanom Dong Rak mountain, Surin province (the border between Thailand and Cambodia), Doi Phu Kha, Nan province (the border between Thailand and Laos P.D.R.), Biological Forest Park of Salween, Cheing Mai province (the border between Thailand and Myanmar), Biological Forest. All of these are ancient elephant atmosphere and also communities of elephant mahouts. Senior mahouts keep a secret code and the knowledge of elephant science, elephant art, elephant nature, elephant atmosphere of ancient elephant knowledge including the kinds of plants and animals in elephant forests, and local wisdom preserving of water, forest, and moisture. Therefore, this knowledge should be studied to establish guidelines for elephant homes and care of elephants.

Quantitative Research Result

Mapping the Geography and Sociology of elephant atmosphere related the policy determination on various biological restorage, and the part of elephant atmosphere between the boarder. Including, the characteristic of mahout, religious and believe, and quality of life. The satisfaction of the Geo-social mapping were highest level ($\overline{X}$ = 4.85)

Criticizing and evaluation the policy development for the minorities feeding elephant, and respecting the senior mahouts regarding religious, and the culture of humans and elephant, and quality of life of the elder mahouts. The satisfaction were also highest level ($\overline{X}$ = 4.87)

Meanwhile, receiving more suggestion about the policy determinant regarding the policy
development for the Kuey ethnic mahouts feeding elephant and respect the elderly mahout regarding religious, Thai culture, and the culture of humans and elephant in Thai society.

Research Discussion

The way of life of Kuey ethnic mahouts feeding the elephant, were found in four aspects such as; characteristic, religious and believe, culture, and quality of life.

The characteristic of them were descended from minorities, related to the research by Nicharpat Mortong (2011: Abstract) studying about “Ethnic Economic of mahout in Lower Mekong Basin”, was found that the way of life and the identity of mahout ethnic group were Kuey, (Thailand), Lao Lume (Lao P.D.R.), Khmer, (Cambodia).

Their religious and believe were all similar in well practices, related to the research by Suwat Unethanon (2011: Abstract) studying about “The Study of the Elephant Local Wisdom in Cultural Ecology of Phanom-Dongrak and Sepian” and Nicharpat Mortong (2011: Abstract), they found that mahouts using their local wisdom to strap the wild elephant to be the home elephant. They had the same believing about predecessor ghost living in the rope which was in side the spirit house.

The culture of mahouts were their own language and ceremony. They also had the similar predecessor about character, language, local wisdom and ceremony, related to the research by Nicharpat Mortong (2011: Abstract), and Phurit Phumpratate, (2014: Abstract)

Quality of life of the elderly mahouts, related to the research by Singha Jantriwong such as; Model Development Suitable for Quality of Life of the Elderly in Rural Area by using Family Center (2008: 203–215), Model development About Quality of Life of the Elderly in Rural Area in Kingdom of Thailand and Cambodia by using Family Center (2010: 310–327), Handbook Promotion Regarding Quality of Life of the Elderly For the Family (2012: 118–130), and Factor and Need to Development the Quality of Life of the Elderly Living Alone in Surin District (2015: 106–119), and Model development regarding quality of life of the elderly in an era Thailand 4.0 (2018: 112–116). The health problem of young mahout related to the research by Somsri Boonmee (2018: Abstract), studying about "Taboo and Well being of Mahout in Thailand and Lao P.D.R."

Thus, social status changes quickly. Technology has an important role in people's daily life. The problem of elephant atmosphere and mahout are still in the Kuey ethnic groups. The government should be interested in mahouts and elephant atmosphere more efficiency.

The suggestions by this research

1. It was useful for the elderly minorities mahout and elephant atmosphere, being in sustainable for the characteristic, religious and believe, culture, and quality of life.

2. Government could having an cooperation and apply all these information in the policy determinant efficiency.

3. The tourism and commerce should be awareness for the elderly mahout and elephant atmosphere more efficiency.

The suggestions for additional research

1. There should be studied and compared between quality of life of the elderly mahout and young mahout.

2. There should be studied and researched about creating and developing the model of preserving mahout and elephant atmosphere.

3. There should be both quantitative and qualitative studies about the mahouts and elephant atmosphere.

4. There should be studied and researched about mahout and elephant atmosphere in another countries over Asian countries.

References

Achara Phanurat. (2008). **The Route of Surin Elephant**. Surin: Rungthanakiet of Set press.

Boonyong Katetate. (2013). **A Study of Morn Ethnic Group along Salawin River and the Elephant Atmosphere in Myanmar**. Mahasarakharm: Dadayear.

Charern Wairawajanakun. (2006). **The Elephant in Phanom Dongrak Mountain**. Surin: Rungthanakiet of Set press.

Harn Panyatharo. (2017). **Local Wisdom of Mahout in Surin**. Surin: Rungthanakiet of Set press.

Nicharpat Mortong. (2011). **Ethnic Economic of mahout in Lower Mekong Basin**. Surin: dissertation Doctor of Philosophy in Reginal Development Strategy Surindra Rajabhat University.

Phurit Phumpratate. (2014). **Leadership of Mahout in Thailand and Lao P.D.R.** Surin: dissertation Doctor of Philosophy in Reginal Development Strategy Surindra Rajabhat University.

Singha Jantriwong. (2008). **Model Development Suitable for the Quality of Life of the Elderly in Rural Area by Using Family Center.** Research fund by National Committee Institute and Surindra Rajabhat University.

_____. (2010). **Model Development the Quality of Life of the Elderly in Rural Area in Kingdom of Thailand and Kingdom of Cambodia by Using Family Center.** Dissertation Doctor of Philosophy in Reginal Development Strategy Surindra Rajabhat University.

_____. (2012). **Hand Book Regarding the Quality of Life of the Elderly for the Family.** Research Fund of Surindra Rajabhat University.

_____. (2015). **Factor and Need to Develope the Quality of Life of the Elderly Living Alonein Muang Surin District.** Research Fund of Human and Social Science Surindra Rajabhat University.

Suwat Unethanon. (2011). **The Study of the Elephant Local Wisdom in Cultural Ecology of Phanom-Dongrak and Sepian**. Surin: dissertation Doctor of Philosophy in Reginal Development Strategy Surindra Rajabhat University.

The Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University

Rukthin Laoha[1] Chaiyan Sakulthai[2] Wicha Leamsakul[3]

Abstract

The purposes of this research were (1) to develop The Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University and (2) to evaluate The Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University. The samples were 5 experts in the field of educational technology, information technology, and management science selected by purposive sampling. Data collection tools were the model and the assessment of appropriate model with 5-level rating scale. The statistics used in data analysis were means and standard deviation. The results showed that

(1) The Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University consisted of 3 main elements: 1) organization resources 2) student relationship management components and 3) student relationship management process framework.

(2) The specialists agreed that The Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University through this study demonstrated the most level of appropriateness ($\overline{X}$= 4.68, S.D. = 0.83).

Keywords: Student Relationship Management, Digital Technology, Student Satisfaction, Student Loyalty, Digital University

---

[1] Faculty of Science and Technology, Rajabhat Maha Sarakham University, Rukthin094@gmail.com

[2] Faculty of Science and Technology, Rajabhat Maha Sarakham University

[3] Faculty of Management Science, Rajabhat Maha Sarakham University

Introduction

Thailand 4.0, the vision of Thailand future, makes all sections intensively aware of the nation transformation. Thailand 4.0 is economic infrastructure reform focusing on innovative technology (Bureau of Parliamentary Studies of The Secretariat of The House of Representatives, 2559). The 20 years nation strategy (2560-2579) indicates that the main factors for Thailand transition is the development of science, technology, research and development and innovation. The development is for high value products and services leading to competitive capacity and better life quality. The creation of surrounding and supporting factors that enhances this development helps the nation move from technology buyer to producer and seller (20 Years Nation Strategy 2560-2579, 2560). Moreover, Thailand digital government development plan 2560 -2564 proposes that technology changes, for instance more intelligent and automatic processing system, data quantity in huge data base for deep analysis of prediction, smaller computer or cell phone devices which are portable, affect all the world context. Technology changes concern almost every dimension including government work. Government can use them for citizen services, general management, policy imposition and problem solution. The application changes the government toward digital government. Therefore, it meets the 12th the nation economic and social development plan (draft) 2560-2564 focusing on government and education digital capacity development.

Nowadays, the serious problem affecting university development and existing is the decline of students. There are two analyzed causes of the decline. First, Thailand is getting into aging society with the decreased birth rate. The birth rate is 60,000-70,000 compared to the rate of 30 years ago of 1,000,000. This results in the decrease of students. Second, students have more choices of enrollment. Besides the central admission system, there are many projects that universities provide students the seats beforehand. The 2559 enrollment statistic revealed that there were 81,230 applicants of central admission system whereas there were 109,129 seats for them. There were 27,000 seats left. Professor Somwang Pitiyanuwat, the educational royal scholar, said that researches obviously showed that universities exceed students. Universities, therefore, have to considerably adjust themselves and hastily establish the strategy that can push themselves to step over the trap. In addition, the development and the supplement of human resource potential strategy is another factor affecting higher education. The point of the strategy is that Thai

citizen will be fully equipped within the next 20 years. They are provided lifelong learning and skills for 21st century. The education for 21st century emphasis on enhancing learning skill, designing new learning system, changing teacher roll and increasing management effectiveness. This causes universities to adjust, change and develop their organization potentials in both teaching and management.

Customer Relationship Management (CRM) has been a remarkable issue for a long time (Gholami, H., et al., 2015). However, organizations define it differently (Mukwas and Seymour, 2016) because each performs the process base on its identity or objectives. Something in common of the term is it is the process for sales drive and maintain customers (Rigo, Pedron, Caldeira and Araujo, 2016; Hrnjic, 2016). Currently, proper Information Technology (IT) use is the key of customer relationship management success. For example, the Internet for core business, information science for data analysis, social media and big data and data mining, blockchain, cloud computing and even the Internet for things (Jamali, Moshabashi, Amaroon, and Alimohammaddi,2013; C.Liao and others, 2011). Because of the university crisis stated above and intensive competition, educational institutes have to develop their performance to maintain present customers and attract ones in the future. The process used in higher education is called "Student Relationship Management: SRM"

Due to the nation policy drive, the student decrease crisis, the researcher regards that student relationship management process approved by business (Reiny and Buttll, 2017; Javad and Batool, 2012) will be the effective process for the solution. Furthermore, the process will be the tool for creating university and student good relationship (Gorge and Rachel, 2012; Elaine and Margaret, 2006). Therefore, the researcher develops The Student Relationship Management Model using Data Science Technology for Enhancing Student Loyalty: Transformation to Digital University focusing on creating student and university relationship and student Loyalty so as be a transformation to digital university.

Research Objectives

1 To development the Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University.

2. To Evaluate the Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University.

Research Methods

Sample

Target group are management science, educational technology and information technology experts. Purposing sampling technique is used for acquiring the target group.

Research tools

The research instruments were an evaluation the Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology for Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University.

Data analysis

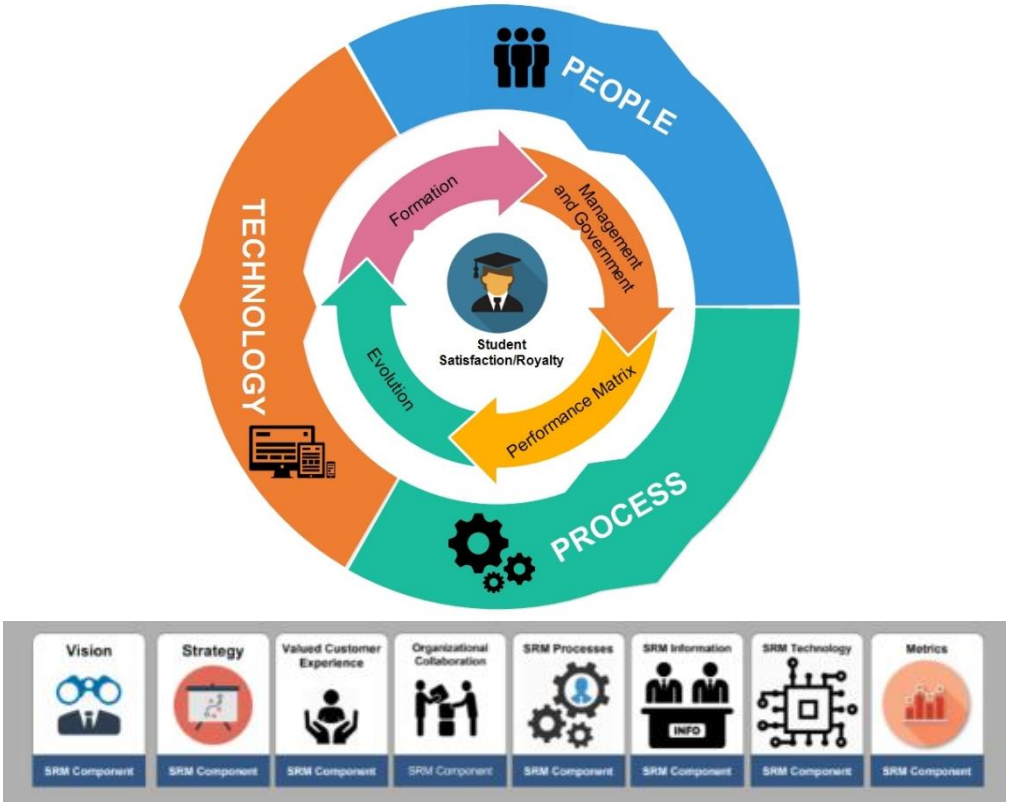
The data obtained from the experts were collected and analyzed by using the statistics as follows:

- Arithmetic mean
- Standard deviation

Research Results

The student relationship management model framework via digital technology for enhancing student satisfaction and student Loyalty: transformation to digital university for moving towards digital university, the researcher studied and synthesized theories, approaches and varieties of academic articles. The student relationship management model framework consists of 3 main parts: organizational resources, student relationship management and process framework of student relationship management. The model focuses on satisfaction and Loyalty to university and creation digital learning environment that bring about to digital university. The researcher presented detail and background of student relationship management model with digital technology for transform to digital university as shown in the Fig.1.

Fig. 1 the Student Relationship Management Model Framework via Digital Technology

for Enhancing Student Satisfaction and Student Loyalty: Transformation to Digital University.

1. Organizational Resources

To succeed in transform to digital university and implement student relationship management strategy, one of the main factors is balancing the three parts of organizational resources. They are people, technology and process. Student relationship management strategy connects to three organizational basis dimensions: strategy, philosophy and technology. Success and efficiency of student relationship management strategy depends on the balance among the three organizational resources. If the balance of the three resources can be managed, university will efficiently implement student relationship management for student satisfaction, maintenance and high Loyalty. To implement student relationship management with digital activity file through using the Internet for everything for sustainable development digital university, the university has to be well prepared and clearly understand the context and the meaning of the three organizational resources.

1. 1 People: all sections in university including administrators, who determine university policy and strategic plan, lecturers, who are closest to students and the university officers. People must see student relationship management strategy in the same view. They must realize the university goals, obstacles and any condition (Brito, 2011).

1.2 Technology: the second main basis resources. Nowadays the advance of technology brings varieties of innovations. Technology infrastructure is deeply essential for university operation because it helps drive organization and can change university operation process (Carrington and Seymour, 2016).

1. 3 Processes: measure or method. The university measure is the factor that determines student relationship management strategy goal or direction. It determines university operation result and what student receive. The university must clearly set goal and adjusts its operation to meet student relationship management strategy.

In addition to the three main resources, student relationship management factor effects the success and efficiency of the operation. Many articles stated that the factor cannot be missed in student relationship management (Gholami, H., et al., 2015).

2. Student Relationship Management Component

The Student Relationship Management Component included 8 component

2.1 Student relationship Management Vision (SRM Vision): this was described as the university picture or image that students, parents and outsiders have and how they feel about it. The students are present and past students and ones who are expected to enroll in the university.

2.2 Student Relationship Management Strategy (SRM Strategy): the university has to determine its direction and finance goal based on overall performance strategy. This is for finding out the student Loyalty strategy. When the students are royal to the university, there will be word of mouth marketing.

2.3 Valued Student Experience: student experience acquired from interaction between students and university helps determine their perception of university (Moment of Truth). This perception relates to university vision. Student good experience results in long term satisfaction, trust and Loyalty. In the other hand, unpleasant experience effects opposite result.

2.4 Organization/University Collaboration: there was false belief among university about collaboration. They believe that using student relationship management technology makes the university become student-focused or student-centric organization. What they miss is changes that necessary for university. The purpose of student relationship management approach is all university staff, from operation officers to executive, focusing on responding to student needs. This change might include university infrastructure.

2.5 Process (SRM Process): implement student relationship management approach makes university concentrate on development and improvement the process that directly affects students. It also helps the university realize the process that was important for students. In the university, there are many different processes, which are complex and disorganized. If the university ignored this fact, the students will have unpleasant experience communicating with it.

2.6 Data/ Information: university has to manage information effectively. It starts with gathering student information, analyzing, transmitting and distributing this information to all sector interacting with students.

2.7 Technology: people generally think that student relationship management was technology. However, technology is just only one main part that enhances success in student relationship strategy. Using appropriate technology

helps university achieve its goal in student relationship management faster and more efficiently.

2.8 Metrics: student relationship management was like other business strategy. It needs metrics or indicators to assess the progress or the success of using student relationship management. The metrics tells whether the university achieve its goal or not. Therefore, the university must determine measurable objectives and goals and then monitor the measurement continuously.

3. Process Framework of Student Relationship Management

Many academics have studied student relationship and presented relationship development process model. They stated the four process framework: 1) student relationship management forming process 2) management process 3) effectiveness assessment process and 4) evolution process. The academics confirmed that the four process framework were the heart of relationship management operation. However, many articles have presented more than four processes but it was just dividing the four process framework into more subtopics.

3.1 Student Relationship Management Forming Process (Formation): the process was the decision of forming the relationship activity among university, students and parents. The university must identify the relation creation target. There are three main parts the university has to focus: identify purposes, select appropriate stakeholders and select method and strategy fitted the target. The purpose or goal identification is based on university vision and mission. The value of operation must be determined, for instance, what student and university receive. Appropriate stakeholder selection, university personnel being responsible for the work and students created relation, helps increase effectiveness. Moreover, the selection of appropriate strategy and method, technology used and university infrastructure readiness are also focused.

3.2 Management and Government: when management was developed, each part of relation must be managed and monitored. This process is to monitor the operation based on plan, communication with student, coordination supervision and staff motivation. Proper monitoring and supervision process helps prevent failure and manage conflict in relation. It also helps assess the goal and outcome periodically.

3.3 Performance Assessment: periodical assessment in student relation management is necessary. It helps examine whether university achieve its goal or not. Effectiveness assessment helps correct relationship monitoring mistakes and change purpose. In case, there is no effective indicator or metrics, it is hard to judge whether the university succeed. Therefore, effectiveness assessment is challenging for university. Indicator effectiveness assessment for each relationship, goal and relationship management program, and student should reflect set of objectives determined for each program.

3.4 Evolution: student relationship and student relationship management project trends to be developed if the operation is successful. In the other hand, it can be canceled or revised depending on the factors and context. Relationship effectiveness and student satisfaction, including relationship process satisfaction, affects the project evolution most. If the effectiveness does not meet the expectation, the university might cancel or revise the relationship.

Table 1. Evaluation the model framework by five experts.

Title	$\overline{X}$	S.D	Level of Appropriateness
1. organizational resources	4.60	1.42	most appropriate
2. student relationship management	4.80	1.11	most appropriate
3. process framework of student relationship management	4.60	0.75	most appropriate
4. Output • Student Satisfaction and Loyalty • Digital University	4.60	0.50	most appropriate
5. Consistency overview of The Student Relationship Management Model Framework	4.80	0.37	most appropriate
Total	**4.68**	**0.83**	**most appropriate**

Evaluation of five experts the SRM model framework has commented model framework developed in an overview that was the most appropriate. ($\overline{X}$= 4.68, S.D.= 0.83).

Research Discussion

Nowadays competition in higher education is intense and serious. Therefore universities, both state and private university, have to accelerate development in academic quality student satisfaction, skill supplementary activity design and management. Higher education administer realize the significance of the application of management theory: Student relationship management, student satisfaction management, parent relationship management and emphasized information and communication technology. The aim of the application is to change and develop academic capabilities, finally to a leading organization. Some of the examples of IT in education includes Mobile learning wireless connectivity, using online learning Management systems, internet technologies, high speed communication infrastructures, emerging technologies for visual presentation, accessing course materials through internet resources and artificial intelligence. Information Technology in education is defined as a combination of the processes and tools involved in addressing the educational needs and problems by using computers and other related electronic resources and technologies. By such a concept Consistent with Study of many research articles. Such as Gholami, Mukwasi and Hrnjic. The design was accorded with Rigo Then the developed model was examined of its appropriation by 5 experts. The result revealed that the model appropriation was at “Most appropriation level.

References

Anes Hrnjic. (2016). “The transformation of higher education: evaluation of CRM concept application and its impact on student satisfaction”. Journal of Eurasian Business Review. Vol. 7 No. 1: 53-77.

Atul Parvatiyar1 and Jagdish N. Sheth. (2002). “Customer Relationship Management: Emerging Practice, Process, and Discipline”. Journal of Economic and Social Research. Vol. 3 No. 2: 1-33.

C. Liao, H.R. Yen, and E.Y. Li. (2011). "The effect of channel quality inconsistency on the association between e-service quality and customer relationships". Internet Research. Vol. 21 No. 4: 458-478.

Carrington M Mukwas, and Lisa F Seymour. (2016). "Customer Relationship Management in IT Service Delivery: A Practitioner-based Inquiry in a Higher Education Institution." In Proceedings of The Annual Conference of the South African Institute of Computer Scientists and Information Technologists. Johannesburg : University of Johannesburg.

Chollana K., Anirut P., and Achariya I. (2013). "Effects of Internet Customer Relationship Management on Customer Loyalty of Cosmetics Business in Thailand." Journal of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University. Vol. 36 No. 6 : 182-190.

Don Peppers and Martha Rogers. (2004). Managing Customer Relationships: A Strategic Framework. New Jersey : John Wiley & Sons Inc.

Elaine D. Seeman and Margaret O'Hara. (2006). "Customer relationship management in higher education: Using information systems to improve the student-school relationship." Campus-Wide Information Systems. Vol. 23 No. 1 : 24-34.

George, K. A., Emmanuel,A., and Rachel, K. (2012). "The impact of effective customer relationship management (CRM) on repurchase: A case study of (GOLDEN TULIP) hotel (ACCRA-GHANA)." African Journal of Marketing Management. Vol. 4 No. 1 : 17-29.

Gholami, H., et al. (2015). "A CRM Strategic Leadership Towards Sustainable Development in Student Relationship Management

Javad Mehrabi and Batool Samangoei. (2012). "Studying Effect of Customer Relationship Management (CRM) System on Attracting Customer Satisfaction Case Study: Teacher Insurance Company in Isfahan Province." International Journal of Learning & Development. Vol. 2 No. 1 : 368-375.

Jamali, R., et al. (2013). "Customer relationship management." The Electronic Library. Vol. 13 No. 1 : 119-130.

Khalid Rababah, Haslina Mohd, and Huda Ibrahim. (2011). "Customer Relationship Management (CRM) Processes from Theory to Practice: The Pre-implementation Plan of CRM System." International Journal of e-Education, e-Business, e-Management and e-Learning. Vol. 1 No. 1 : 22-27.

Panu Limmanon. (2007). Customer Relationship Management. Edition 3. Bangkok : Parinas Publishing.

Reiny, I., and Buttle, F. (2007). "Strategic operational and analytical CRM: attributes and measures." Journal of Relationship Marketing. Vol. 5 No. 4 : 23–42.

Rigo, G. E., et al. (2016). "CRM ADOPTION IN A HIGHER EDUCATION INSTITUTION." Journal of Information Systems and Technology Management. Vol. 13 No. 1: 45-60.

การประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2

ระหว่างวันที่ 22 - 23 สิงหาคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

การประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2

ระหว่างวันที่ 22 - 23 สิงหาคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

การประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2

ระหว่างวันที่ 22 - 23 สิงหาคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

การประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2

ระหว่างวันที่ 22 - 23 สิงหาคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

กองบรรณาธิการการประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและนานาชาติ
สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้น 1 อาคาร 38 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
เลขที่ 186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์-ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000
โทรศัพท์/โทรสาร 044-513369, 082-7553460
Website: https://hunic.srru.ac.th
E-mail : Human_Journal@hotmail.com

Editorial Board, The 2nd National and International Conference on Humanities and Social Sciences
Dean's Office, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surin Rajabhat University,
1st floor 38 building, Surin Rajabhat University,
186 moo 1 Surin-Prasart Rd. Nork Muang Sub-District, Muang District,
Surin Province 32000, Thailand.
Tel./Fax. (+66) 44-513369, (+66) 82-7553460
Website: https://hunic.srru.ac.th
E-mail : Human_Journal@hotmail.com